

ספר

שלמה כהן

zieoni sogiot

על כל

מסכת יבמות

zieoniim v'mera'i m'komot b'isodot ha-sogiot, v'nud l'pereti 'al sogia.
avutz mel'ah v'gadush m'dabri ha-rashonim v'ha-achronim, ha-foskim v'roboteinu
rashii hiyyivot. uruk batmazit v'babhiyrot 'al 'al-daf v'daf m'mascat yibumot.

v'bsofo kongentrus zieoniim katzrim la-habuvat ha-llimود

ben-zot ha-chonan la-adam da'at

shelma c'havab

nachab nevur chavot ha-daf

b'ihem"z b'itet shlom b'ishivat mir yerushalayim

mahdorah rashiyyah teshuvah

neurk machatz bat-safat moruba teshuvah

shalma cohen

חוון איש 36, רמת שלמה, ירושלים

טל | פקס 02-5711065 בערב

058-3211065

SHALMEICOHEN@GMAIL.COM

או A5711065@GMAIL.COM

וכן ניתן להשיג

כהנוב (קגנוף) כפר עברי 3, נוה יעקב ירושלים

02-5851761

Kaganoff 1292 Medina Rd. Lakewood, NJ

וכן בנקודות נוספות, לבירורים בטל' הנ"ל

אפשר לקבל את הספר, וכן ציוני סוגיות שלמי
כהן על המסתכנות הנלמדים בישיבות כקובץ
PDF ללא תשלום ע"י שליחת בקשה במיל

נא לשלוח העורות השגות ותיקונים לכתובה
הנ"ל, שbezochot הציבור נזכה לדבר מותקין

כל הזכויות שמורות. אין לעשות שימוש מסחרי
בכל צורה שהוא בספר או בחלקו. ע' בעמוד
האחרון.

נא לסייע בהפצת הספר, אם ידוע לך ביהם"ד
תלמידים מסוימת זו, ויהיה להם תועלת בספר,
נא להעביר במיל הנ"ל את פרטי גבאי אוצח"ס.

הדר ביזופיו - עימוד והכנה לדפוס

ג. מילר - כריכה ושערים

התוכן

א	פרק ט"ו נשים
קיז	פרק כיצד
קפה	פרק ארבעה אחין
רסה	פרק החולץ
שעד	פרק רבן גמליאל
תה	פרק הבא על יבמתו
תפה	פרק אלמנה לכה"ג
תקכט	פרק העREL
תריט	פרק יש מותרות
תר מג	פרק האשה רביה
תשנו	פרק נושאין על האנושה
תשפז	פרק מצות חלייצה
תתנה	פרק בית שמאי
תתקכא	פרק חרש

פרק האשא שלום	תתקמה
פרק האשא בתרא	א'א
לוח סוגיות המסכת	א'נה
מראה מקומות קצרים	א'וט
לוח ראשי תיבות	א'עא

ישיבת מיר ירושלים

YESHIVAS MIR YERUSHALAYIM

Founded in Mir 1817. In Jerusalem 1944

עיר 580037638

בשנת תקע"ז. בירושלים בשנת תש"ד

RABBI E.Y. FINKEL

רב א.י. פינקל

DEAN

ראש הישיבה

שבט תשע"ח

בס"ח

תחללה לנו ראה עלייה אשר נתן לנו תורה חיים אוצר כל חמדה והגדיל חסדו علينا וויכנו לשבת שבת החקמוני להגנות ולעוסק בדברי תורה בדיבוק הברים בעמללה של תורה יומם ולילה לא הפסיק בחכורת הולמים דף ליום בעיון ובחספוק, כפי שיפנו אומתו"ר ואאמתו"ר מרגנן ראש היישיבה זצלה"ה וזה רבות בשנינו.

וזכו בני החכורה במתנה מובחרה כאשר הרה"ג רבי שלמה כהנוב שליט"א מטובי הולמים בישיבת הク, מתנו של הגאון הגדול מוה"ר יחזקאל כהן שליט"א עמוד התורה דושיה"ק, מוצאי לאור תמידים כסדרם ציונים ומראוי מקומות הראשונים ואחרונים על סדר הדף עם תוספת מרובה מדיליה לתמידת בני החכורה העפלים במצוות מותוך ריתחה דאוריתא בדרך ת"ח המחדדין ואיז בהלה. ועתה פנים חדשות באו לכאן כאשר מוציאם המחבר שליט"א לאור עולם בספר שלמי בהז' מקובצים יהודיו בפואר והדר.

חפין ח' בידו יצליה ללימוד וללמוד לשומר ולעשות, יהוי ח' עמו להמשיך ולהרבות חילים לאורייתא כשאיפטו הטהורה, יהיה כבוד שמים מותרבה על ידו להונדר תורה ולהאדירה.

ברכת התורה

הרב אליעזר יהודה פינקל
ראש הישיבה

YESHIVAT "TUSHIA"

TIFRACH

D. N. HANEGEV

אשיה "תושיה"

תפרא

三八四

جیلے پرائیوری نیگریت نے اپنے دو فرمانیں دے دیں۔

ב' לסדר ואתם תהיו לי, ה' תשע"ח לפ"ג

**ליקר ואהוב המופלא ה"ה מו"ה רבי שלמה כהנוב
חחיים והברכה לשמחת שלום !**

הן כבר שנים רכבות שמאירים לנגד עיננו קובי פיר

- עלמייך – “ציוו סוגיות” – לחברות הדף בישיבת מיר המעדתיה,
- בשם „שלמי כהן“ יקרה, וכשמדובר בכך משלימים את כל
- הידע הדרוש לחתכים לעבר סוגיות בקביאות מעיינית. ובכך
- פקיע שמייהו כמעמיד שמעה גם בסדרי הבקיאות בישיבות החדשות.
- ומה נכבד היום כי נודע שהן עומדים לצאת בשנית,
- בתבנית מהודשת, ליטופף את פנימיות הסוגיות גם בקנקן נאה.
- ולזאת גם ידינו תיקון עמו, ברוב ברכה להפין מעיינותו חזча.
- ובכך נעים של מי נערו ביחסו החובש ספרטלי מדרשינו,
- בעמל ובעמק ההבנה, וב”ה שוציאנו מראות נטניות רכות
- שניטשו או – ועה גדרלו והעלוי ניצה והישו פרי לתפארת.
- וראוים גם ראויים לעלות על שולחן מלכים – מאן מלכי רבנן.
- והנו בזה בברכת אהובים, כי כן יתון ה’, וכיה יוסיף לעשות חיל
- ביתר מסכנות הש”ס לתועלת לומדי התורה וعملיה.
- הכו”ח בידידות עוז ובאהב’
אבייעור פילץ

ברכת אב מאאמו"ר שליט"א

לוֹי יְרַמֵּיהוּ הַכֹּהן כָּהנוֹב (קָגְנוֹף)

מח"ס נ מלא טל על מלאות שבת ושו"ת נ מלא טל

מלפניהם רב דק"ק דרכי צדק בלטימור

כפר עברי 3 נוה יעקב ירושלים 5851761

שבט, תשע"ח לפ"ק

בס"ד

לכבוד בני היקר הרב הגאון הר' שלמה שליט"א

החכם מכל אדם כתב "בני אם חכם לך ישmach לבני גם אני". ומצאו בספריו (פרשת עקב) "רבי שמעון בן מניסיא אומר אין לי אלא אבי שבארץ אבי שבשמי מניין תלמוד לומר גם אני לרבות אבי שבשמי". ב"ה שוכית להיות מהعملים בתורה, וזה כמה שנים שאתה מוציא מראוי המקומות למסכנות שלומדים בישיבות הקדושים. ועתה זה יהיה מוקן לכל ת"ח, ישיבה, וכולל שיכולים למצוא מה שצרכים ללמידה לעיין ולהבין במסכנות אלו.

באמת שאין לי מילים להגיד לך כמה אני שמח לראות ספרך בדפוס, פרי עמלך שניכר מתחו השקייה. רק שעלה לי במחשבה אמר אחר שכותוב בחו"ל "הננים עטרה לאבות שני' עטרת זקנים בני נים' אמרו לא נצל אברם מכבשן האש אלא בזכות יעקב אבינו, משל אחד שהיה לו דין לפני השלטון ויצא דין לפני השלטון לשחרר וצפה אותו שלטון באיסטרולוגות שלו שהוא עתיד להוביל בת והוא נשאת למלך אמר כדאי הוא להנצל בזכותתו כך יצא דין של אברם אבינו לשחרר לפני נמרוד צפה הקדוש ברוך הוא שעתיד יעקב לצאת ממנה אמר הקדוש ברוך הוא כדאי הוא להנצל בזכותו של יעקב הה"ד לנו כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברם" (ילקוט שמעוני, פרשת תולדות).

אסיים בברכה שתזכו אתה עם רועיתך שתחח' לגדל צאצאיכם היקרים שיגדלו לתורה ולהופה ולמעשים טובים מתוך שפע ברכה ולא תמוש תורה מפיק ומפיק זרע עד עולם אכ"ר.

אכ"ק המברך בכל לב

לוֹי יְרַמֵּיהוּ הַכֹּהן כָּהנוֹב (קָגְנוֹף)

ברכת אב ממו"ח הגאון שליט"א

מישיבת מיר

מכתב ברכה

נודה לה' בכל לבב על חסדו הגדול שזכהנו והגיענו לראות עלי ספר את הציונים והמראה מקומות שהוציא
חתני כבני הרב הגאון ר' שלמה כהנוב שליט"א.

אמרו רוז"ל (ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ה) "חני בשם ר' נהמיה הייתה כאניות סוחר מרחק תביא לחמה,
דברי תורה עניים במקומן ועשירים במקום אחר", וכותב החיד"א בברית עולם (הגחות על ספר חסידים
ס' ש"ט) שנמשלה התורה למסחר, שכמו שבמסחר צריך לחייב מאניות רבות שחורה כדי להגיע אל
השchorה הרואה, כך בתורה צריך ללמד מהרבה מקומות ע"מ לביר עין אחד.

והיינו שלא שיך ללימוד סוגיא בלי להיות מונה ולדעת היטב את כל הדברים הנוגעים אל הסוגיא. ובדורינו
שמחד גיסא נחלשו הדורות בידע התורה, ומайдך גיסא על כל סוגיא וסוגיא יש ים גדול של חז"ל
ראשונים ואחרונים הנחוצים להבנת הסוגיא, זה דבר נוצר מכך שהיה מי שיוכל להזכיר אל הלמדים
את לחם התורה שנמצא למרחוקים.

ובספר זה זכית להביא לסטודנטים סוגיות את כל השchorה שעריך הלומד כדי להבין הסוגיא היטב, והדברים
משמעותם האקדמיים הם בעומק רב בהבנה ברורה ישרה ואמיתית ובהיקף גדול, למען יצילו להביא
אליהם את הלוחם הנוצר להבין סוגיא מכל קצויי ה תלמיד והማפרשים הגדול.

הנה כבר כמה שנים שזכו בני החבורה החשובה חבורת הדף שנוסדה ע"י מrown רה"י הג"ר נתן צבי פינקל
זצוק"ל ביזמתו של מrown רה"י הג"ר בנימין בינוש פינקל זצוק"ל, והמשיכה והפתחה תחת מוריינו רה"י
הג"ר אליעזר יהודה פינקל שליט"א, ללימוד את המסתכוות מרישא עד גמירה עם השלמי כהן שכיוון אותם
לימוד סוגיות גם בסיני וגם בעוקר הרים.

ואנו תפילה לבוא עולם שכחים שהדברים יהיו מקובלים בבני מדרשא של מיר ובשאר בתי מדרשות, כך
יעליה ה' דרך להמשיך לראות ברכה בעמלך מותך בריאות והרוחה, יחד עם רعيית בתנו מרת אסתר
שתחי" לאיי"ט, הנושאת במסירות גדולה בעול הבית, למען תוכל לשකוד בהשקט ובטה באדני התורה,
ותרו ורב נחת מצאצאים נכדים שיחיו, גדלים לתורה לחופה ולמעשים טובים, ותזכה שתתקבלו דבריך
בכל עולם התורה, יפיצו מעיינותך חוצה, ירבה גבולך בתלמידים, ורבים יהנו מאור תורהך.

יחזקאל כהן

הקדמה

מודה אני למלך חי וקיים, שזכהני ללמידה ולחקיף ולסדר בקייזור את כללי הסוגיות מדברי רבותינו הראשונים והאחרונים, על כל מסכת יבמות.

ומודה אני שם חלקי, וזיכהני להיות מבני בהמה"ד במבחן התורה ישיבת מיר הקדושה. מראה מקומות אלו נכתבו בסיעיטה דשמיא ובזכות הרבים, והוגשו על שולחן מלכים, חברות לומדי הדף בבימה"ד בית שלום בישיבת מיר ירושלים.

המהדורה הראשונה של הספר, מתחילה המסכת עד דף פז נכתבה עבור בני בהמה"ד במשך זמן חורף תשע"ג. ושוב נכתב וסודר מחדש, בתוספת מרובה, עבור הלומדים זמן חורף תשע"ח. והמשך הפרקים במסכת הושלמו במשך זמן קיץ תשע"ח וחורף תשע"ט. ועכשו מגש בפני הלומדים שככל אחר ואתר, על כל המסכת בשלימות ובעיצוב חדש.

צורת הספר מתחילה נועד עבור הלומדים בעיון קל. והשתדלתי לקצר ולהקל על הלומדים, ולהעמיד עיקר צורת הסוגיות. לטיעו לומד לבירר ולהעמיק לפני הבנתו. שיוכל כל אחד לטעום חלקים מהסוגיה, מתוך לימוד בזריזות ובהספק.

ויש בזה גם תועלת מרובה לסטודנט בעיון, כהקדמה ליכנס לסוגיות. ובפרט בסוגיות החמורות של מסכת יבמות, שצריך להכיר צורתה דשמעתה כדי להעמיק בהבנת היסודות. וכן יש הרבה פרטימססוגיות אחרות שימושיים להעמדת הסוגיות. בפרט סוגיות יבום וזיקה, נאשרה, ופטור ערלה, וכל שאינו עולה ליבום. אך גם בסוגיות פסולין וחסין פסולין כהונה ומזרות המפוזרין במסכת. וכן גדרי מאכיל בתרומה, גדרי גירות ומצוות מילה. וחיליצה ומיאון. וכל סוגיות עגנות שצריך לזכור בהם עיון בפנ"ע. ובעה"י הלומד ימצא בכל סוגיה את הידע הנוצרק להקיף ולהעמיק בשמעתתא.

וכן יש בו תועלת כסיכון לאחר הסוגיה, לעבור על צורת העמדת הדברים בקצרה ממש, ועי"ז יתעורר הלומד לנוקדות שנתחדשו לו או שהעמיד באופן אחר.

וכן הספר משמש כחזרה, לחזור לסוגיות שנלמדו בעבר. וכן להשלים סוגיות במקומות אחרים, בגדר דברי תורה העשירים במקום אחר. ויה"ר שיהיא לתועלת הלומדים.

קרأتني בספר 'שלמי כהן' שמרמז בושמי, וכן שמות הורי שליט"א בראשי תיבות שלמה בלאamu"ר לוי ירמיהו וא"ם מלכה רחל הכהן כהנווב.

והריני מוסר מודעה שבאתני הגיע לציבור הלומדים מה שטרחו ועמלו והכינו אחרים. ונעוזרתי רבות בספרים ומוציאינים רבים, ועל ידם זכיתי ליכנס לסוגיות, לידענות ולסודות. שזכינו בדורינו שנכתבו ספרים רבים של העורות ושיעורים וצינויים, כל אחד בסגנוןיו הייחודי. אלא שבאתני כשליח לסדר ולקצר את עיקרי הסוגיות, דכהני שלוחי דין ושלוחי דרךנא. והתועלת לסטודנטים הוא ע"י העמדת עיקרי הדברים, ולכך לא הקפדתי למסור את הדברים בצורת אמייתם. וכן אי אפשר להביא כל דבר בשם אומרו. והרבה מהדברים הבאות בשמות אחרונים, או שימושי וכדו. [ובמקרים שכותבי סברא וע' ספר מסוים, המכון שעיקרי הדברים לקוחים ממש, אלא שכותבים שם באופן אחר קצת].

ובזה אבקש מהסטודנטים שיואילו לעיר ולהתקן בכל מקום שרואים טעות או דבר שאינו מדויק או שאינו מוכחה. וע"ז נזכה שישאה תוספת שלימונות בספר.

הרבה עמלתי ויגעת ליDiיך בהעמדת הסוגיות. אך מלאכתני נעשית בחפות, ויתכן מקומות שצורת הכתיבה אינם ברור, או שלא העמדתי את הדברים בצורה מדויקת, או שלא ירדתי לעומק, או שניתי והפכתי וכדו. וכן הוספות והשماتות. ואין אדם רואה נגעי עצמו. ובעה"י ע"י העורות הלומדים הספר יעבור צירוף אחר צירוף, ובזכות הציבור נזכה שבמהדורות הבאות יהיה כסלת נקייה.

ומודה אני שם חלק, וזיכני לישב במבצר התורה ישיבת מיר הקדושה בירושלים טובב"א, עם בני חבורת הדף בבייהם"ד בית שלום. ובזה אודה לכל בני בהםמ"ד שבשליחותם זכיתי לכל זה. ובסיעתא דשmania ובזכות הרבים זיכני לבור ולצין ולסכם סוגיה אחר סוגיה. ולהגיע לשולחן מלכים, לסטודנט החבורה, העמלים ללמידה בזריזות וביעון ובאיזה דף אחר דף.

וכאן המקום להכיר טוב לר宾ו ראש הישיבה הגרא"י פינקל שליט"א, המוסר נפשו לחזק ולהחזק את מלכת התורה דישיבת מיר, בחכמה ובתבונה, בכל פרט ברוחניות ובגשימות. ונוהג בעין טובה לכל בני הישיבה, ובפרט לבת עינו חבורת לומדי הדף.

ותחילת כתיבת מראה המקומות [על מסכת פסחים] היה עוד בחיי מורינו ראש הישיבה הג"ר נתן צבי פינקל זצוק"ל שיסיד וטיפח את חבורת הדף. ובוein יפה ובמסירות נפש עזום ואהבת התורה, העמיד ושכלל את ישיבת מיר הקדושה, לרווחם קרן התורה. ואזכיר בהז' את רבני ביהם"ד המוסרים נפשם עבור הלומדים. ובפרט ראש הביהם"ד שליט"א רודף חסד וצדקה, המסור בכל כוחו למען הכלל והפרט, בכל עת ובכל שעה.

ובזהzmanות זו אקבע הודהה לאאמו"ר שליט"א ולא"מ תח' שמסרו עצמן לחנני בדרך התורה, ולהזריכני בדרך ישרה. ועל רוב טוביה שמשמעותם עליינו ועל בנינו תמיד, במסירות נפלאה. ויה"ר שיזכו לרוח נחת מכל המשפה.

וכן אקבע ברכה לכבוד מו"ח הגאון רבי יצחקאל כהן שליט"א מישיבת מיר שהרבבה קבלתי מתורתו, בעומק הסברא ורוחב השכל בכל מכוני התורה, כנודע בשעריהם. ובזה אודה למ"ח ולחמותי תח' משמעותיים תמיד עליינו, ועומדים לימיינו במסירות נפש. ויה"ר שיזכו לראות נחת מכל יצ"ח.

ואחזיק טוביה לכבוד הנדיים שליט"א שמוזילים מכספם להוצאה כל הספרים, ובהצנע לכת נוטלים שותפות ברכבת התורה שנעשה ע"י הספרים. והזוכיות יעדמו להם, שיזכו לראות ברכה והצלחה במעשה ידיהם מתוך שמחה ונחת מיזמי חלצייהם.

ועל قولם מודה אני להשי"ת, שם חלקו מישובי ביהם"ד, ומשמעותם עלייו ברוב חסדייו שפיע ברכה ורוח טוב, בכל יום ובכל שעה.

ויה"ר כשם שעוזרתני ללמידה ולכתב ולסימן ספר זה על כל מסכת יבמות, כן תעזרני להמשיך ספרים אחרים ולסימם, מתוך ישב הדעת ושקיעות בלימוד, ובלא טרדות הבליל העולם.

ויה"ר שנזכה אני וביתי לשפיע ברכה והרחבת הדעת, ולראות נחת מצאצאיינו. ושנזכה לגדים ולחנכים לתורה ועובדיה. וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי ולזרע שלא תמוש תורה מפני זרע זרע עד עולם.

שלמה כהנוב

ادر א' תשע"ט

לע"נ

זקנֵי הָרֶב מִנְחָם נָחוֹם
בֶן הָרֶב דָוד הַכָּהָן זִצְׁצָל
וְרַעַיָּתוֹ זָקְנָתִי מִרְתָּחָה שְׁטְרָנָא בִּילָא
בֶת ר' אַבְרָהָם אֲבָא ע"ה

זקנֵי הָרֶב שְׁרָגָא זִיאָב
בֶן ר' שְׁלָמָה זִצְׁצָל
וְרַעַיָּתוֹ זָקְנָתִי מִרְתָּחָה צְבִיה
בֶת ר' שְׁמַעוֹן דָב ע"ה

תַּנְצַבָּה

פרק ט'ו נשים

אשה]. ודעת רבינו [בבריתא דף ח] דילפִי מקרא دولך ולקחה^ט.

ובפשותו גדר הדין דהערוה 'פטורת' ומובלט דין יבום אף מהצהרה ואינו אסור בפנ'ע). וכ"ה לשון רשי' בב' מ(ב:ג) (וכן פשטות לשון הגמ' ג).

אבל בגמ' (א) אי' אזהרה שמענו עונש מנין, דילפִי דריש עונש ברת לצורת ערוה^ט. ובגמ' (ג:ח) היה ס"ד דריש אישור אף בצהרה ערוה שנשות לאיש אחר, שלאל במקום יבום. קמ"ל קרא דאין צרה אלא במקומות יבום. ובב' פורת יוסף (לבעל הפרמא'ג ג) כתוב דהבא על צרת ערוה (במקום יבום) חייב ב', משומ אשת אח ומשומ אישור צרה. דהתורה חידשה אישור ברת לצורת ערוה^ט (במקום נפילת יבום).

והගרי'ז (הלי, יבום) כתוב דעתו ועיקר הדין שהערוה אוסרת צורתה, ומשוויה לה ערוה כמותה. ואינו גדר פטור^ט, אלא אישור. [ובפשותו היינו מ"ש צרת ערוה, ועד הפור'. אבל האחרונים כתבו דילפִי דמשוי לאיסור אשת אח דידה להחשב ערוה ליבום].

(ג) **צורות צרוותיהן.** דאחו יbum את הצרה^ט ומות, צרת הערוה פטורה אף בנפילת שנייה (ואף שכבר

ה. והאחרונים הקשו אמראי לא הוחבר במשנה ריש ביריות בהדי לי' חובי ברת. אמונם המאיירי (לק' כא), mana צרת ערוה בכל הערים. אך יש שדחו דכונת המאיiri דהוה שם ערוה' שיש בה החומר ברת, ומ"ה פטורה מיבום. אבל ייל דיליכא איסור ביה באפעול].

ו. ובפור' נקט דבשבא עליה חייב ב', וב' ב' דב' דיש פטור' מיבום ומ"ן צרת ערוה^ט; א' ב' אמראי חשב' 'מקום מצוחה', ו'ל' דב' דיללי הפטור וזה מקום מצוחה. ובמשנת ר'א (ט) בת' דאחו'ג' לא משכח'ל איסור ביה זו. אלא הוה שם ערוה ואיסור ביה, וע' נפורה מיבום, וממילא אין מצב של מקום מצוחה. והוה איסור תיאורי, ואין אפשרות בפועל לעבור על מצוחה. וזה דוחה שלא במקומות מצוחה. וו' לדזה בונת הגרי'ז.

ז. ועפ' ז' ביאר דין הצרה תלייא באיסור הערוה בפועל, ולא בגין הפטור מיבום ע' לממן י' ולבל. ועוד).

ח. דהנ' עיריות אינם אסורים לאחיה, וככלפי אהיו צרת ערוה.

ט) נשים וכו'. הראשונים (ע' תוכ' ישנים ותוס' הרاء'ש ועוד) הlk' אמראיفتح סדר נשים ביבמות, הא לא מתחילין בפורענות וכדראי' ב"ב יד:). ובחד תי' כת' דיבום הוה המצווה הראשונה שאירעה בנשים, דכתיב (בראשית לח ח) בא אל אשת אחיך ויבם אותה, והקם ורע לאחיך.

וחרמ'ז (עה'ת שם) ביאר קודום מותן תורה היה נהוג יבום, כי יש בו תעללת גודלה, וכן שאר קרובים הרואי לירש. וכך אשר באתה התורה ואשרה אשת קצת הקרובים, התיר הקב'ה אישור אשת האח מפני הביהם^ט. ואבל שאר קרובים לא התיר). (וע' ריטב'א לך' ח:).

והאחרונים העמידו דנה' הראשונים בגדיר הדוחה אשת אח ליבום, דבთוט' (ג: ד"ה לא, ונדה) מבואר הדוחה משומ עשה דוחה ל'ת. אבל בכמה הראשונים^ט מבואר הדוחור למגרי במקומות יבום. ויתבאר בהמשך הסוגיות. והאחרונים חקרו בגדיר האיסור של היממה לשוק, אי הוה מחמתה הבעל הריאשן, ואף דמות לא הותר האיסור. אז הדוחה אישור חדש מוחמת היבם. וע' בסוגיות 'זיקה' ליבם (לק' יז).

פטור צרת ערוה צרת צרת

(ב) **פטורות צרוותיהן.** בבריתא (לק' ג) ילפי' לאסור צרת ערוה מקרא דלצורך [דכתיב גבי אחותה

א. ומשמע מדברי הרמ'ז קודום מותן תורה לא הותר איסורי עיריות (ובנגי'נה) משומ מוצאות יבום. וחרמ'ז (לק' צח) הוכח מיהודה ותמר דבן נח מותר בכלתו, דאין להם עיריות של אישות. והרשב'א (עמ') דקה דתמר היהת מותר ליהודה מדין יבום, קודום התורה היה יבום מותר בקרובין, אלא שיהודה ריצה לנוהג בה בדרך שצתה התורה באחים לא באב, שהוא עיקר.

וחרמ'ז העמיד דדעת הרמ'ז קודום מותן תורה יבום היה רשות, ומ"ה לא הותר איסורי עיריות משומ יבום. ואילו הרשב'א ס'ל דיבום מתייר אישור ערוה אפי' במקומות דהוה רשות, ואין ביבום מצוחה.

ב. ע' רשב'א (מא), רמ'ה (סנהדרין נג), רמ'ז (תוה'א ברבות יט' ח' בקבועה'ע ט ב).

ג. וחרמ'ז (יבום ט' ט'יד) דרש מפסיק אחר ע' לממן ח'). ד. ולדעת רשי' צ'ל דהינו משומ אשת אה. ויתבאר לך' שם).

צרת צרה אינה מכח הערוות, אלא דיש כח ב策ת
عروות לפטור צורתה^ג.

אבל **תוס'** (ד"ה עד סוף העולם) כתבו策ת נמי
אוסרת策ת ד'במוקום ערוה קיימת^ה, והקובה^ע ג' (ג'
טו) ביאר דיש על策ת שם '策ת הבת', ונחשב שם
عروות. וכן מבואר מדברי התוס' (ג' ד"ה לפ' דה הפטור
策ת צרה הוה מכח הערוות). והקובה^ע כת'
דמבהיר דיש עליה שם 'בתו' אף בנפילה שנייה, כיון
שהיתה策ת בתו שעיה אחת^ט (בשעת נפילה
ראשונה). ובזה כתוב התוס' דסבירות רבashi דכיוון
策ת הבת הוה כ' כמו בתו, א' סבירא הוא אכן
策ת צורתה^י.

ויש אחרים (ע' בקובה^ע ג' יד) דביארו כוונת התוס'
ההעראה אוסרת策ת ערוה ממשום איסור אשוט Ach^ו וע' ד'
מש'כ' לרשי', והקובה^ע הקשה דלשון הגמ' 'במוקם
عروות' אינו מתיישב לפ', דעיקר הטעם ממשום זהה
עצמה ערוה.

ד) קושיית רע"א – רע"א (במשניות, והור' ג') הקשה
וע' פ' הא דמבהיר בתוס' (לק' לב. ד"ה לא) דיש
אופנים דפטור策ת ערוה ממשום ערוה אשוט Ach^ז אמאי
איצטריך קרא לפטור策ת צרה, דכיוון策ת ערוה
פטורה מיבום א' כ' נשאר עליה איסור אשוט Ach.
ובנפילה השניה תפטור策ת ערוה אשוט Ach
דנאסורה בנפילה ראשונה).

ומדברי רשי' (ב' חור' לעיל) מבואר דבאמת זה גדר
פטור策ת צרה^ח, ומ' רע"א הקשה אמאי בעי קרא.
ולדעת התוס' גדר פטור策ת ערוה הוא מחמת הערוות.
ובזה הקושייה אמאי בעי פטור זה, תיפול' ממשום ערוה
ашוט Ach.

עד סוף כל העולם.

יד' והביא דכע"ז מענו למ"ד נישואין מפליין (לק' ג' וקט').
דכיוון策ת ערוה בתו שעיה בנישואין שעיה א' נפטורה. וע' ע'
תוס' ל').

טו.策ת ערוה עשו策ת ערוה במוותה, וע' ג' הוה כחלק
מהאוצר הראשוני.

ט'. וע' הסברא策ת ערוה נמי במקומות ערוה קיימת, והוא
משום איסור אשוט Ach. ובkowski רע"א ע' בסמור.
יז. ופטורת מחמות ערות אשוט Ach. אך יש שהעירו דכ' ז'
לטסנקא, אבל לך' הגמ' (ג' וה), עדין לא ידע' דשר ערויות
הוקשו לאחות אשota. ואף דילפ' פטור策ת צרה. וע' לך'
ס'ד הוה גדר שונה בפטור.

אינה צרה לערוות. ובשם שצתת בתו אסורה קר
ערתה פטורה (וכדאיתא בע' במשנה).
אך בועלמא (היכא דליך ערוה) אף שאחוי ייבם בנפילה
ראשונה, כשמי אחוי חזרה ונופלת לפני נפילה שנייה.
והאחרונים דנו בגדיר היתר איסור אשוט Ach מחמת
הראשון. דכיוון דעבשו אינה נופלת ליבום מהמתה
הראשון, אמאי לא תאסר מחמתה. אך לדעת הרשב"א
לק' מא. כבר הוחתר איסור אשוט Ach בנפילה^ט.
ובפושטו נ��תו האחרונים דכיוון דאמר' (לק' ח): ובמשנה
לח', דע' היבום הרי היא באשותו (של היבום) לכל דבר,
שוב אינה אסורה מחמת הראשון. (ווע' בסוגיה יט:
בسو' ע' וכו'). והחו'א (קל ט) כת' דע' היבום בקם
במקום המת ומשלים אישות דמתה, ולכך חשב היבם
כמו אחוי משעה ראשונה. והאחרונים ביארו דעפ' ז'
נחשב שביבום היבם מייבם אף את אישות האח
הראשון. ועפ' ז' היכא דהיה יכול ליבם בנפילה
ראשונה משא' כ'策ת ערוה דאי' ליבם בנפילה
ראשונה. ובנפילה זו אין בה חסרון בעינה ואינה
פטורת策ת צרה.

והאחרונים דנו דבನפילה שנייה כבר אינה策ת
עורות, ואמאי פטורה. רשי' (בע' ד'ה כשם שצתת
בתו פטורה) כת' שנאסורה עליין בשעת נפילה
ראשונה, וזהו באשת Ach שיש לה בנים ואסורה
לעלם. ומשמעו דבנפילה שנייה策ת ערוה עצמה פטורה
מודין נאשרה^ט, וכמו אחות אשוטו שמתה אשוטו
לפני נפילה שנייה, דאמר' (לקמן לו) דנאשרה עליין
עולםית. וההמשך הקשו א' כ' מא' קמ"ל מתני'
(לק' לו). ובגמ' (לו. לב) עשו צריכותא בדין נאשרה,
הא מוכח בן בכל策ת צרה^ט. ומוכח דהיה א' פ'ל
דיש שם策ת ערוה אף בנפילה שנייה). ולפ' ז' פטור

ט. (וניה ר' יוחנן ור' ל' (לק' ז') האם יש איסור אשוט Ach
חוליצת אחוי. ע'יש').
ו' וובי' ר' שמואן (ה) ביאר דנתוךן ליבם כל אישות
הראשון. (ויליד בדור הדרבר וע' ע' לקמן ח: ויט').
יא. וע' בסמור, ולקמן יג. ול' בדין זה. וההמשך העמידו
דגרור הרב דזהו באשת Ach שיש לה בנים, ואיסור Ach
זהה לא הותר ליבום. ודנו האם והגדר בכל נאשרה, או דין
נאשרה דהבא אליהם).
יב. וההמשך כתבו לחلك דהთם נסתלק סיבת הערוות,
וקמ' לאך בואה אמר' נאשרה.
יג. ולפ' ז' ט'ו נשים פטורות ערויותם. והנסיבות פטורות
ערויותיהם וכו'. אבל לצד היב' הערוות פטורת策ת ערויותם

והאחרונים (ח' ר' שלמה א וуд) כתבו דעתם דלולי פטור ערת צרה, והוא ס"ד דעתת ערוה מצד עצמה ראוייה ליכום, אלא דעתתה אסורה. ולכן אמרי דעתור אשת אח שלה אינה בגדר ערוה כלפי יבום.²² (ובוח' ר' שמעון טז) הוסיף דלולי פטור ערת צרה ס"ד דהצחה בעי חילוץ).

והקובה²³ ע' (ב' ד) תני דהצחה פטורה מחייבת שם ערת ערוה שלה, ונחשב כלפי העורות אשת אח שלא במקומם מצויה. ורק במקרים דמוהני העורה לפטור את עצמה נחשב מקום מצויה לפטור צרה²⁴. אבל במקומות שהוא לא נמצא אין מחלוקת. ובמיא לאילונית לחד מד' (לקמן יב), דaina פטורת צרה משום ונחשב שאינו במקומות מצויה.

(ה) תוד"ה עד. עד סוף העולם ל"ל, דהכי דיק בתמורה וכו'. והרמב"ן דוחה דרך התנאי לנוקט עד סוף העולם, אלא דהגמ' בתמורה שואלה דב"מ אמר' וולדות שלמים, ולא הוחור ولד ולדות. ומ"ש שבמקומות א' הוחר ולד ולדות.

(ו) בא"ד ס"ד דעתות צורותין אסורי טפי דמלצ'רו דריש' י"ב וכו'. משמעו ותוון דילפ' גדור ערת צרה, וס"ד דהוה רק ב' צורות, וכדיילפ' (ביבריתה ג') מלצ'רו. ודידינו למשוך שם ערת ערוה לב', ולרב יהודה (לק' ג), קמ"ל לדלצ'רו ממשע כלחו צרות. ולרבashi (שם) בין דעתה אסורה כל קר, ובמקומות ערוה. מש"ה אין להליך בו.

עליה. אבל לרבי (ה) דיליף מולקחה, תלייא האם למעשה ראוייה לליקוחין. וכך לדרבי רב' צירה פטורת צורתה מסברא, ובמ"ש רשי"ה (ה). (ולל"ד לפ"ז) דאק וחיבי לאוין יפטור צרה. ויש לדחותו.

(בג). ובוח' ר' שמעון (ה) כתוב דלולי פטור צרה, ס"ד דנחשב דלא נפה קודם ליבום. ול"ש נסarra בין דלא נפה קודם ליבום.

בד. ובשיעורי ר' ליב גאווע (ר' בברנוביץ') הקשה דמשום דונסף סיבת פטור נספתת אמא ייחשב שלא במקומות מצויה. וכי אם אשה היא צרת ערוה מב' סיבות אמא לא תפטר. ודוקא בצרת איילונית אמרי' כן, דaina ראוייה כל לנפילה ליבום.

בה. והרמב"ן חלק דלצ'רו' משמעו או חדא, או עד סוף העולם ומולא כתבי לאצ'רו. וכן לסברת רב אש' דעתת צירה ממשום במקומות ערוה מב' סיבורא וז שייך אף בצרת צורתה עד עולם. (ודהרמב"ן נקט דהגמ' יג). קאי בצרת צירה וכרש' עי' ומילא יעד' דין להליך.

ורע"א הביא שכ"ב רשי' (לקמן ח: ד"ה א'ם) דלרבי ילי"י ערת צרה משום שנڌית בנפילה ראשונה, ונסarra עליו עולמית משום אשת את. (וקשה מ"ט דלבנן ציריך קרא).

והאחרונים (רכ"ש ב, וע' קה"ו) הביאו בשם הגרא"ח (טנטול לך, לו) יסוד דעתור אשת אח דນפילה זו אינה פטורת צרה²⁵. ולכן בעלת התנאי ובתוס' לקמן י), וצורת סוטה (לקמן יא) ועוד אופנים²⁶, דלא הותרו ליבום ולכן לא פקע מהם אישור אשת את, ולא אמרי' דעתור אשת אח יפטור צרה. והאחרונים ביאו דהאיסור אשת את היה ראוי ליפקע שתתייבם, ואינו סיבה למנעו דין יבום אף שבפועל אין לה דין. ורק במקרים דהאיסור אשת אח יש בו סיבה למנעו יבום נחשב ערוה לפטור מיבום.²⁷

אנך האמור²⁸ מ(ו) האריך לחלק על יסוד זה הבא:

ורע"א העמיד קושיתו ע' מש"ב תוט' (לב) דעתת Ach פטורת מיובם במקומות דא"א חל על אישור ואיסור אהות אשה מיתALA תלייא. ע' (לק' שם ויגנ').

וביארו האחرونים דכיוון במקומות ערוה אמרי' דאף אישור אשת אח מהני לפטור צרה. וכן אי' (לק' לו) דכשנאסורה בשעת נפילה, הו' כאשר אשת אח שיש לה בניים, ואף ששוב מותה אהותה. ועוד הביאו מאשת אחיו שלא היה בעולמו, וכן איילונית דהוה גדר אשת אח שיש לו בניים, דהוה בכל הערים שאינו ראוי כלל להיתר יבום, ופטורת מיובם.

ית. והאחרונים הביאו מדברי היירושלמי (חו' ברמב"ן יב ע"ש). יט. וכן ח'יבי לאו ועשה לחדר צד בפרשנות דרכיהם (למשנ' ל. הר' לקמן). אבל בתוט' הורא"ש (ג) ה'ק' וחדיבי לאו ועשה יפטור צירה וריש' איסור אשת אח, וככער במשנ' ל', ומובואר שלא בנסיבות הגרא"ח, ואף כשהဆאת אש אינה סבה לפטור, פטורת צורתה והותס' ראי'ש תי' דל"ד לאחوت אשתו בין דינריה חילוץ. ובע' מובואר בדבריו דבמקומות דוקואה לחילוץ, אף דש אישור אשת את, איינו פטור צרה).

ב. וכ"ב החוו"א (קל ט) במקומות דאין חסרון בצרה עצמה אין ראייה לפטור, אלא בין דהיא צרת ערוה מנעה תורה מהיליצה ויבום.

כא. והאמור²⁹ מ הביא בשם הגרא"ח דכל אשת אח 'מנפילה ז' לא פטור. ואבל בנפילה שנייה פטורת. ולא תלייא בגדר הפטור).

כב. והאחרונים כתבו דהידיינו רק להנא דיליף מקרא דלצ'רו'

דאשטו קיימתו. אבל דעת תוס' (לকמן צד: והראשונים שם, והרמב"ם איסור ב ח) דיש חיוב ברת אף לאחר מיתה, ונחתמעט רק משריפה.

(ג) **תוד"ה בתו.** אלא ארי"ז דוח בתו איררי בין מאונסין ובין מן הנושאין. בפשותו ממשע בתוס' ד"ש בתו' כולל היכא דחווה בתו לוחוד, ואף היכא נמי בת אשתו, וע"פ מש"ב בתוס' (ב: ד"ה בתו).

(יא) **תוד"ה אשת אחיו מאמו.** משמע הכא דבاستת אחיו מאומו יש בו ברת וכור וחק' ר' ש' דבת' ב' (קדושים פרשṭתא י' ח) וכור או איננו אלא אשת אח מאומו וכור'. והראב"ד (בתו"ב שם) כת' דתרתי תנאי הזה. ועוד כת' דיל' דלמסקנא ילפי' עונש ביכולתו ממק"א, והזה ס"ד. והגר"א (בתו"ב) הגה את כל הברייתא, דלמסקנא הוה בין מהאב ובין מהאמ. וע"פ הגמ' נדה לאן.

(יב) **שם.** ותוס' הק' דלפרשי אין לרפרש דיש חילוק בין ברת לעירוי וקשה מהתו"כ. ובס' חותן ישותות (אבי עורי אסוב' ב) כתוב דאף נחתמעט מחייב ברת לבי', מ"מ לא תפשי קידושין. דוחה בכלל היקש עדירות, ולא גרע מסותה (לקמן יא) דופורתה צרה כיון דכתיציב טומאה בעריות. ולפ"ז אף חמותו לאחר מיתה לרשי' הוה בכלל ערויות. ואף דוחה אrror בעלמא לאן. ובחי' ר' נחות הקשה דבגמי' (ג) איתא דכלוחו ערויות הוה חייב ברת.

נאסורה

(יג) **תוד"ה ואחות.** דעתה תאסר לייבם, ע"פ שמתה רה Ach"c, כמו אחות אשתו וכור' אפי' מתה אשתו וכו'. תוס' הק' דכינן דאסורה בשעת נפיללה, נימה 'נאסורה' ושוב לא תותר לייבם כמו שאר ערויות שמתו Ach"c, שערותיהם אין חוררת ברת.

ל. ותוס' הביאו דה"ר משה תי' דהתר'ב אתה למיעוטי מעריר. וב"כ תוס' (בריתות יי') דמובאар (שם) דחביב חטאתי, והחויב ממעט מעיריות, אבל ברת איבכה. לא. והגר"א ציין דתוס' דינן דחוקו הרבה ליישב הגיסא ולאמן חאמן כמו שהוא לפניו.

לב. אבל תוס' (בריתות יי: ד"ה אשת אחיו) (שצין הגהש"ס) הוכיח מדורגי' (שם) דיש ברת ערות והביאו דסבירא ברשי' בכ' מ' (לק' רב' צת' וק' דיש ברת באשת אח מאומו. לא. וдолא כמ"ש הריב"ש והראשונים דלש"י אינה פוטרת צרה, דיןין בה ברת).

וממשעו בתוס' דבר זה משום גדר צרת ערות הערויה, ולא משום גדר אשת אח. וע' מש"ב לע' ולק' יג').

(ג) **בא"ד ואפי' לרב אשוי דנפק' ל' צרת צרה מסברא וכור' וועוד אמרדי' דלא רב אשוי נמי צ"צ נפקא מלצ'זרור וכו'.** דס"ד דתוס' דהנידון בגמ' (יג) מנ"ל לפטור צרת צרה (וכמ"ש רשי' יג'), ולרב אשוי זהה מסברא ובמקום ערות קיימא. ותוס' דחו דמפורש בברייתא (ג) דילפי' צרת צרה מלצ'זרור, אלא דטוגיית הגמ' (יג) איררי ביצה הג' (וכדאי' במנג' עד סוף העולם, ובע"ב אף' חן מאה). אך הגר"א (עה"ג ג) הביא ובשם ס' הישר והרמב"ן דלי'ג בן בברייתא (ג). הביא דכ"מ ברשי' (יג. הנ"ל) דקי' הגמ' מה' מ' על צרת צחה'?

(ח) **ואשת אחיו מאמו.** פרש"י שהיתה נשואה לאחיו מאומו וממת, ונשאת לאחיו מאביו, ונפללה לפניום. האחרוניים הק' דאיך שהוא גם מאב וגם מאם נופלת לייבם, והוותר אף ערות אשת אח מאם. ומ"ש היכא דוחה מותמת ב' אנסים. וצ"ל דאייסור אשת אח מאם בלבד שאני מאח משניות. ערות אשת אח לחוד איננו ראוי לייבם. וע' ח' הגר"ב. אין גדר יבום הוה כלפי אישותה הבעל, והבא ל"ש יבום כלל כלפי הראשון, ומש"ה אוסר' (ווע"ד מש"ב החזו'ן).

(ט) **רש"י ד"ה המותה.** ונשאה אחיו וכו'. המודרך הקשה דהollow' שנשאה בת אחיו וועיז' אשת אחיו הוה חממותו, ושוב מותה אשתו [דוחבי' הכת ל"ש יבום, דיש לו בנימ']. וככה' ק הראיב"ש (שעד).

וזה ריב"ש (וב' ב' רע"א והעריך לנני תי' דריש"י (סנהדרין עה: ד"ה ר"ע) ס"ל דיל' עקיבא חמותו לאחר מיתה אשתו אינה בשရיפה, הוה באrror בעלמא' ט. ולא הוה ערוה דחביבי ברירות לפטור צרה (ומש"ה רש"י ציר

כ). וכן התוס' ראי' (ש יג) הביא דר"ת וריב' ז' ובה"ג לא גרס' לה. והתוס' ראי' (תב' דנראהה דשפיר גרס' (וכב Tos').

בז. ולפ"ז רב יהודה תי' לצורו קאי אוצרת צרה. ויל' ד צרהagi' ועד סוף העולם מנג'. ויל' דאף לרבות יהודת אמר' דוחה סברא, דכינן דצירה פוטרת צרה, אף צרת צרה'.

כח. וכן משמע מדברי רש"י שפירש העטם משום דנאסורה עללו' עולמייה. משמעו בעין אשת אחיו שלא היה מעולמו'. בט. והריב"ש הביא כן אף בשאר קרובות. וודנו בזה הרשונים (לק' צה), והוא בה' (היאסיב ב ח). וע' ערול'ג.

וז דמי לא עסקי' במקולקלת שלא תהר לעולם. (ועב"פ כה"ג יהא דין נאסורה).

(והאחרונים ה'ק) דافق אחות אשתו, במקומות שאשתו גוססת ועומדת למות פטורה ונאסורה עלומית. ולא אמר' ר' דעתך להיתר).

והקובבה"ע (א ג) כתוב ולפרש תי' התוס' ע' [בשםך] דנדחה יש לה מעכשיו הייתר על להבא ושמוגדר מצב ומוני, אף אילו לעולם לא תהර ממנו, ولكن נופלת ליבום מעבשיה, בפלוי להבא). אבל כל דין נאסורה במקום דנתנויש הדיתר אח'כ.

טו) בג"ד דל"ד לאחות אששה, אבל נדחה לכו"ע אפיורא^{מיא}. הקובבה"ע (ה יוחי ר' שלמה) בת' דתוי התוס' דכין דין אין פטור מ' מבום ל'ש נאסורה^{מיא}.

ויאנו בכל עירות ריש פטור מ' מבום). ותוס' המשיכו דאפי' נבורתא אם בעל קנו, והאחרונים דנו' אי היה הוכחה דין אין פטור ערוה. או דהזה תי' בפ"ע, דתלי' הא' יש כאן פטור, אלא דל"ד לאחות אששה. ולהתי' הב' בנדחה ליכא פטור מ' מבום כלל, דافق בשעת נדחה בעל קנו.

טו) שם. לכו"ע אסירא. האבן"מ (קדר ב' בת' דה"ה בכל אופן שאסורה לבו"ע, ובגון ממשום איסור

מ'. והחכ'ץ הוכיח דאינו כשר להיליצה ויבום, אף דין מצויה בנסיבות העשה. והබאי ציד לד'ם מעשה חיליצ'ה ויבום בשאיינו מקיים המצווה. וחח'ץ חלק דافق מכך וממכבר מנאו הרמב"ם מצוות עשה, והוא גבי אונן מעשיין קיימים.

מא. ולאחר צ' ימי נדחה. ולכארורה כונתו דافق תוך ימי הנדחה, דעומד לא כדי היתר דיזון מלילא אתני, ועי' תשובת ר' ה'ams Tos' נקטו דافق במדיני' דביהה לטבול שיר נאסורה. או דקרו' התוס' תוך ימי טומאותו. ואך שהזמנן עbor ממיילא.

מב. ועי' תוס' (לקמן ט') דערורה (לאחר נפילה) שאפשר לתקן לא פק' זיקה, ולא דמי לאחות אששה שאין בידה להmittה אחותה. (והאחרונים דנו' האם תוס' א'ירדי' דוקא בעורה לאחרר נפללה, ועי' התוס' לך' ג').

מג. וורי' ת' ('היש שוו' פ) האריך לדון נדחה לא הזזה ערורה, וכותב דין זה 'נאסורה' בין דיש לה היתר כל שעה שתובל. ואינה דומה לשאר ערורה. דין שום ערורה ליוםא.

מוד. ובכיון שיש התוס' נקט הרכב'ש דס' לדזה פטור. והגרא"ט נקט דס' לדיש'ך נאסורה בלבד פטור, וכבדיעין.

מיה. יל'פ' דגדר הדבר דນחשבת מופקעת מאישות על כל העלים ומשיח' לא נחשב איסור פרט. או דין נאסורה ל'ש במאה שאסורה בשעה שمفוקעת מאישות. ווע' התוס' לך' מיט'.

להזדקק ליבום, וכדאיתא לקמן מיא, וע'ע לך' ל. לד'. וכן משמע ברא"ש (ב).

אבל התורות הדרשן (רי' היביא קושית התוס' דנדחה תפטור צורתה לה').

יד) שם. תאפר' ל'יכם. הרכ'ש (א) נקט דרכוונת התוס' והנהנה עצמה חפטר בלבד להיליצה (וכשאר עי'וות), אדם אינה נפטרת ל'ש נאסורה. אבל הגרנ"ט בת' דב' חיליצה דהא תפשי קידושין בnderה. דמ'בוואר ולקמן בו' דיקפה להיליצה תלי' בא תפיסת קידושין. ועפ'ז הגרא"ט היביא מותוס' דשייר נאסורה בשזוקקה להיליצה לו'.

ומהנה"ח (רעג ד) נסתפק האם יש נאסורה בחיבוי לאו ועשה, היכא דבשעת נפילה אינה ראייה לובום. וכותב דתלי' בא בפסיקו של הפרשות דרכיהם (למשנ'ל דרכ' מצוותיך גל', הו' בשעה'ם יבום. ויתבראר לקמן) האם בחיבוי לוי' ש אסור אשת אח אם בעלה לה'.

זה' ח' (ד'ה תמייה לי') היביא עד לדון דכל נשים נאסורה ליבום, דבשעת מיתת בעלייהם אסורים ממשום אונן לוי', ועי'ז תאסר לועלם^{ל'}.

טו) שם. והחכ'ץ (ד) תי' דכין שיש לה היתר ע' טבילה^{מיא} (ודמעבשו עומרת ליטוואן), מקרי' יבמה יבא עליה, והני אין להם היתר מיב'. והיש'ש דחאה סברא

לד. (ונגד נאסורה ע' בסמוך, ולקמן יי', ל', פ' ויעוד). וכ' בתוס' מוהר'ם והר'פ' (לקמן ט') שהקשה שנכתוב במסנה נדחה. וותוי' דאינו רוצה לשנות נדחה, דלא היה דומה לשאר ערויות. ומשמע מדרביו דמטעם זה לא הוכבר במסנה. אבל לא ניתן לומר שלפי האמת נפטרת. וע'ב' בונוטו דלא לפ' מאותה אשה לפטור, ובכ' התוס' צ'.

לו. וכן מבואר בתשב'ץ (ב' רס, הוי בבי' ס' ס' קסה בשם הרשב'ש, ועי' שור' מהר'ס להואו קל') שדן 'נאסורה' היבא שנדרה מהיבם, שוב התהי' חכם נדחה, דנימא דבשעת נפללה אינה ראיה ליבום ונאסורה. ואך דזוקקה להיליצה, ועי' קובה'ע ה'יג'.

וחותב'ץ תי' דלא גרע מנדחה התוס' תי', דכין אינה ממשום קורבא ל'ש נאסורה. (אבל נודחת אסורה רק ליבם).

לו', וזהודפס בסה'מ מהדורות פרנקלן). לא. (ונגד נאסורה תלי' באיסור אשת אח). ועי' גרא'ט. אך האחرونנים דנו' דיל'פ' ברכוונת התוס' דיזוא דין נאסורה כלפי דין היבם, ולא תלי' באיסור אשת את. ובוח' ר' שלמה (ב) נקט דנדחה גרע מלאו ועשה דמופקעת מיבום, אלא דין זיקת חיליצ'ה.

לט. ועי' מהר'ס מרווענברג דתתסוו. וחח'ץ בת' דין לאין לה'ק מצ' ימי הבחנה (עי' לך' לה: לה), דאסורה להתייבם. ודרחה דההט' הוה מדרבנן, ואם עבר ובא עלי' קנאה.

מתקיים ע"י הכנין, והחוצאה (הכנין) אינה מתרbulletת מחייבת שהוא באיסור, וממילא קיים המוצהר. מצווה הבה בעבירה שיר' לגבי עצם המוצהר, ולא במה שנפעל ע"י, והבה העשיה הוה הבהיר כמו מילה.

(ג) בא"ד עוד נראה לחרק, משום דברי נועם, אם יש לה הזרק לזה שנפטרה ממשנו. (ואף במקום שזוקקה לאח אחר שיר' סברת דברי נועם ע"ז. ובפירושו הרשב"א ושאר' (לকמן יי) פלייגי בזה. וע"ע רע"א לפקמן שם).

ולתי' הוה בתוס' מבואר דכל הדין 'נאסרה' (שאין אני קורא בא בשעת נפילה וכו', רק' ל. מא. ועוד) הוא משום דברי נועם (זרלפי' לפקמן פו: דהיכא דהיה לה בן ומות לאחר מן, לא אמר' שתחוור לחזק ליבום. ותוס' נקשו דעתם וזה ה"ה שאור פטור מיבום כלפי ים זה, איננו ראוי שתחוור ותווקן).

והאחרונים (קוביה"ע, וח' ר' ראנן א) הקרו האם דברי נועם הוה סיבה לפטור (ובכדמשמע בפשטות מותוס'), או דוחה סימן דלא חל זיקה אח"ב, ובכדשון רשי' (ליק פו) דעת' בן אין לו בשעת מיתה קאמරובי. וכ"כ רע"א (חו' לפקמן יי) דמבה דברי נועם נפרש לקרא, דדין יבום תלייא רק' בשנוקקה בשעת נפילה, ולא חיל זיקה אח"ב.

(ה) שם. הקובה"ע (ה, ועוד אחרים) העיר דבנפילה שנייה ל"ש סברת דברי נועם. וע"כ בנפילה שנייה

א"א (שקידשו חוץ מלוני, והוא קידשה^{טז}), לא אמר' דנאסרה עולמית^{טז}. אבל הרא"ש הוסיף (בתמי' התוס') לד"ד לשאר עריות דאסורות לזה משום קורבא^{טז}. ומשמע מדבריו דהוה סברא בילפotta, שלא ילפי' נדה מאחות אשה, דאסורה לכ"ע. והאחרונים (אחינור א ב, קובה"ע א) הכך דאין מшибין על ההיקש.

(ח) בא"ד אם בעלו קנו. בגם' (לפקמן כ) מבואר דבחיבבי לאו ועשה צלמנה מהניסיאין לכ"ג ואין עשה דוחה ל"ת ועשה), אם בעלו לא קנו. בין דאסורה להתייכם אמר' דאשה זו לא רמי' ליבום, ואף דוחה איסור החיצוני. ובזה מבואר בתוס' דנדזה עדיף, וע"ב הטעם.

והאחרונים נקבע דכובונה התוס' דחל מצוות יבום בנדזה, בין דהאשה עומדת להיתר מש"ה חל המוצהра כלפי העתיד. והగרא"ז (בכתב בסה"ס עמי' האחרון) ביאר דבנדה ליבא גריינוטא כל' בדין יבום זדאיו זיין בעצם האשה), דוחה איסור רק' במעשה הביאה בשעתה. אבל שאר חייל' איסורן סותר למצאות יבום, ובלא עשה דוחה ל"ת אף דהיה לא פקע, מ"מ ל"ק קניין גמור. וביאר דנדזה אין איסורה שיר' כל' לילקווחין^{טז}.

(ט) שם. והאחרונים הכך דמ"מ אמר' אם בעלו קנו, ותיפור'ל מדרין מצווה הבא בעבירה. והאחרונים (ברכ"ש ב, ח' ר' שמעון ב, קובה"ע א) דמצוות יבום

לילקווחין, וחיבור ברת הוה סימן, ולא סיבה. ג. מבואר (ליק' כב, ול) דיש 'נאסרה' אף היכא דלא נפטרת מכל האחים. ולבדבי התוס' הוה משום דברי הרשב"א (חו' ושאר' שם) נקט דהיכא דזוקקה לאחים ל"ש דברי נועם, אלא דין זיין נאסרה.

גא. ותוס' הדגישו דאך דנאסרה רק' על אח א' ולא הותרת לשוק, דמ"מ איננו דברי וועם (וז"ב). ולצד דהוא ימון, ועיקר הטעם דהיל זיקה רק' בשעת נפילה ייל' דכון' דכשאין אח אחר אמר' דחל רק' בשעת נפילה, ח"ג בשיש אח נסף. ואף דאין בזה סימן. וצל' דהיה הוה לבל אח בפונ' ע' וע' לפקמן יי' וככלפי אח זה פטורה לגמורו.

גב. ולשון הגמ' (שם) נעשה מותים בחיים, משמעו דהוה גדר אחר, דנחשב שאף עכשו' יש לו זונה דרכוי נועם הוה סימן).

מו. וואהבנ'ם תי' בזה קושיית הרשב"א גיטין פב: גבי מקדש חוץ מלוני ואף השני קידשה, דהרשב"א הכך דיל' ש' יבום בחמי השני, וכן מא דנאסרה בשעת נפילה. וואהבנ'ם תי' דאסורה אכרא'ע ל"ש נאסרה).

מז. ותחתה"ר (טט) כת' דהיה יבמה מומרת אינה פוטרת צרתה, דאך אם אסורה על' בעלה וכמ"ש המרדכי פ' החולץ ל' מדין קנאין פוגעים בו, ה"ה דאסורה לכל העולם, וכמ"ש תוס' גבי נדה, ואני פוטרת צרה. והקובעה' לו וחייב בשם האגר"ח דאך דהיבר ברת, איננו עריות).

מוח. והרא"ש הוסיף ולהבי בעודה נדה הוה חלייצה, ולא דמי למיעוררת (לפקמן לו). וע' שם מבואר דיש תנאי 'בל העולה' במעשה חלייצה).

מט. ומשמע דבעירויות יש הגדרה נוספת דיש בה איסור

כה) תוד"ה או. דאיילונית קידושי טעות זו. וכ"ב רשי"ז. ובכדיותא גומ' (לק' יב) אליבא דרב אסי.

אבל לרבעא (יב) אף' הבהיר בה מהותרת, מגויה"ב. והראשונים (רמב"ן ועה) הביאו בשם ר"ת (ס') השר קעה'Dודוקא לרבע אסי מוכח דאיילונית הוה מחק טעות. אבל לרבעא אילונית בעי גט אף بلا קיבלה עלייה³. ותוס' חדר מקמאי' (עה"ג לק' יב) נסתפק האם הינו מודרבנן או מודאוריתא מספק³. ווע' בראשונים באן).

כו) בא"ד וא"ת דזהיא בקבלה עלייה. רע"א הקשה דברירתיא (לק' סא) אי' דקטנה מותיבמות, ובגמ' אי' דזהה דלא בר' מאיר. והול'ל דאיiri בלא קיבלה עלייה. והרש"ש כת' דדרעת ר"ת לרבע בעי גט, ולא אמר' ממאי', "יל דהגמ' לקמן ס' ל' ברבא". עוד תי' האחרונים דקושי' הגמ' דמשמע דפורת ערתה, ובזה ל"ש מומ"ן [וכ"ב בתומי' בוועיל'].

כו) בא"ד וח"א מבוגריהה תי' במצאת אילונית בחוי האח והקfid וכו'. מבואר בתוס' דגדר המקח טעות תלייה בידיעתו ווע' סוד התוס'. והאחרונים הביאו דכ"ב תוס' (לקמן נ"ה מה) ראם לא יתגלה המום לא יחש ספנון ומתק טעות). ומשמעו דגדר המקח טעות בנמצעו מום הוא מושם דתלייה בקfidתו, ולכון מהני שימחול אח"ב⁴.

והאבב"מ (לט' ג) כת' דדרעת התוס' (דידן) דאיילונית לא תלייה בידיעתו, ודיאינו מטעם תנאי אלא מסתמא מקח טעות. ובхи' ר' שמעון (א) הביא דבגמ' (ב"מ סו), משמע דאיילונית נהשכ חפץ אחר, ולא תלייה בקfidא.

ב. אבל תוס' דידן בפשותו קאי אף לרבעא, ומדרבר אסי למד לרבעא).

ג. ווע"ד היא דאי' כתובות עגן.

ד. ועוד תי' דקושית הגמ' (סא) דאיiri בלא קיבלה, א"ב פשיטה.

ה. (וחרי"ז) כתובות עג' כתוב דמנהני מחלוקת בתנאי במומין בין דתנה לתנאותה, אין דעתו שיטבלתי א"ב התנה. ובשות' הריא"ש (מי' ב) כתוב דזהה מדין מחלוקת התנאיין.

זה גדר (פטור) נאסרה. או משום שלא הותר בנפילה ראשונה⁵.

והקשה דבגמ' (לק' ל) עברין צריכותה שאינה חזורת להיתר באותו נפילה, ובנפילה שנייה. ומשמע דאליבא דאמת שיר לאותו גדר. ועוד הקשו האחרונים דלמ"ד (לקמן יג. וקט) נישואין מפליים אמר' נאסרה מוחים, ובזה ל"ש דרכי נועם⁶.

ככ' בא"ד אבל נדרה דרכיו נועם הויא, דלכעלה נמי צריכה' קהמתין⁷. לבארה בווונת התוס' דרכיו נועם הויה סיבה, ובנדה ל"ש דרכיו נועם.

דף ב:

ג) אשת אחיו שלא היה בעולמו. פרש"י (ד"ה וא"ח שלא היה בעולמו) לא שרי ליה דכתיב 'יחדיו' ונאסרה כאשר אח שיש לה בניהם וכו', ואפי' עבשוי נפלחה לפניו מכח נשואי שמעון, אסורה לו בשביל ראנון וכו'. הקובה⁸ (א ב) הביא מדרבי רשי' דידן אשת אחיו שלא היה בעולמו הויה מדין נאסרה⁹. והחו"א¹⁰ (כלא ה) ביאר הטעם דככל נפלחה שנייה מותיחס היבום אף בלאי' האח הראשון, ואלי' אסורה מוחמותו.

כד) רשי' ד"ה ואשת. ונולד לו אח לאחר מיתה וכו' ועמד לי' וייבם אותו וכו'. רשי' הביא מקירה שנולד קודם שמעון ייבם, ובזה כר"ע מודו דאסורה. והכא דלי' נולד לאחר שמעון ייבם (יעבם ואח'ב נולד) נח' רבנן ור' ש. דדרעת ר' שמעון (לקמן י"ה; ט' וועוד) סיל דיבם ולבסוף נולד מותרת. דבא מצאה בהיתר (ובכדיותא לך' ב), ויתבאר במקומו. והראשונים דנו אמראי רשי' נקט בר"ש. (ווע' ריטב"א).

ג. ובאותו נפילה א' פ' שהזיקה חזר ומתעורר וכדיותא לא. לולוי דרכיו נועם, אבל אחריו שנתייבם לא שיר היתר לנפילה ראשונה.

נד. אבל אם נישואין מפלין מהני לחחשב שם 'ערת ערוה' אף שעדרין אינה צרה נחאה, ולא תלייה בדין נאסרה).

נה. בהתוס' מהר"ם ור' פ' (ט) כת' דנדра ל"ש דרכיו נועם, בין דיש לה תקנה אחר שתתובל. וא. וצ"ב ביבם ואח'ב נולד לא נפלחה לפניו, שנולד אח'ב וובא ומזכה בהיתר. (ווע' לקמן ב).

לא) בא"ד משום ספק אילוניות וכור' תדע וכור' ואילו ודאי אילוניות אין לה רפואה. אך פשנות דברי הר"ף (גיטין שם כה: ברדה"ס) ובאלוניות גמור שיר שתרפה. והבעה"מ תמה בזה, והמלחות ביאר דלבשנת רפואי אמר'י דעתברר שלא היה אילונית אלא חוליה אחר.

והפנ"י (שם) כתוב דעתך רשי' והר"ף רוב אילוניות אין לה רפואה, ולכן אי"צ חליצה. אבל זימן יש רפואה.

(ב) תוד"ה וא". מיאון בקדושים טעות. ור"ז תי' דאי"ע מיאון. ותוס' (כתבות ערך) תי' עוד דברי מיאון,adam תשר ערלו בשנוועה הטוענה,adam עמדעה ערלו ולא מיאנה מחלת והתנאאי". [ולפ"ז לא הוה גדור מיאון לעוקר אישות דמעיקרא, אלא גילוי דעת מכאן ולהבא].

ומבואר דתוס' בקי' וריב"ן נקטו בקדושים טעות בעי מיאון, ומשמעו דידינה במקודשת עד שתעשה מעשה מיאון².

(ג) רשי' ד"ה כשם שצורת בתו פטורה. שנאסרה עליו משעת נפילה ראשונה וכור' והרי היאכא בא"ח שיש לו בנים ואסורה לו עלולמית. מבואר ברש"י דהפטור של צרת ערוה בנפילה שנייה הוא רק מדין נאסלה ואיסור אשת אותה. ובנפילה שנייה כבר אינה צורה של העורה, ובכ"ב בקבוה"ע וח בשם ר' ליבן). ולפ"ז כל פטור צרת ערוה מהמתה צרת אשת אח דנאסלה (ווע' מה שהו' לע').

(ד) מכדי כו"הו מאות אשא נפקא. פרש"י מה שפטורות מיבום. והרש"ב א"ה הק' דכמסקנא (לOLUMN ח) אי' ערוה גופיה לע' קרא. ות"י דקאי

כח) בא"ד דילמא אם היה קיים לא היה מקפיד. השעה"מ (מקואות י בلال ג) הביא דבשיטמ"ק בת"י ה' עפ"ז בהא דאי' דקינה לא תהייבם חזישי' שמא תמצא אילונית, בין דהוה רק ספק יש להתר מושום ספק. ות"י דוחתמירו בכרת כמו שהחמיירו במים שאין להם סוף³ (ע' Tos' ב"מ כב). והשעה"מ תי' דחששו מושום דاضשר שביכא לידי בירור.

(ט) בא"ד אבל לאחר מיתה דילמא וכור' ולא נהירא דבධיא קתני בתופתא וכו'. רעד"א כתוב ליישב דסבירת 'דילמא' הינו שיש מיעוט שמקפידים, ורק לר' מאיר חזישין להבי. אבל לרבען סמכין ארובה. ותוס' חד' מוקמאי (יב) תי' דאייר שזהא גילה דעתו ואמר מוחים שיקפיד אילו תמצא אילונית, ולכן אי"צ גט אף שנמצאה רק לאחר מיתתו.

והתו"י תי' בשם הר"י מקורביל דכשות כשהיא קתנה אמר'י שלא יקפיד על זמן מועט. אבל במשנה אייר שנדוע לו והקפיד.

(ל) בא"ד וא"ת דהכא משמע דאיילוניות לא"ב גט אפי' מדרבנן [קרוב אסיף], دائ' בעיא דויהה צורתה חזיצת וכו'. ודאילו בעי גט נחשב שיש אישות מדרבנן⁴, וחולצת⁵. אבל דעתך רשי' (גיטין מו) דאך באילונית צרי גט, דאיינו עושה בעילתו זנות. והרש"ש כתוב ליישב דמותני דהכא אייר בארוסה דל"ש בעילת זנות. והפנ"י (גיטין שם) העמיד דתלייא במח' הסוגיות בדין א"ע בעילתו זנות. ורוב אסי' לא ס"ל כן, ורש"י הותם קאי כרבא.

וחרמ"ב⁶ העלה צד דהכא אייר שנסאה קתנה, אבל בשנאסה גדולה צריבה גט, דהיה לו לבודקה בסימונים.

צורך חליצה. דאיין לחלק בזה. ווצ"ב לפ"ז ראיית התוס' מקידושי מיאון דהו אשות דרבנן).

ו. והחול"מ (אישות ד"ה) דוחה דאלוניות בעי גט משום מראית העין, דבכדי תיפוק (ואינו אשות דרבנן), ולענין יום לא החמיירו.

יא. (ודמהני מחלוקת בתנאי שהתנה לטובהה).

יב. וויל"ד האם תנקו אשות דרבנן עד שתמאן, אך לא מתכו אשות מחדשת זו. וצ"ל דהוה מגדרי התנאי דבכדי מעשה שמקפידת על התנאי).

ו. ולא סמכו על רוב. וה"ב לא סמכו על ספק ספיקא. וכוב' הגלין בשיטמ"ק ב"מ יה:). והשעה"מ הביא מכ"מ דסמכו על ס"ס באשת איש.

ז. וכוכין דמת בעוד שהיא קתנה אין לו נפק'ם בזה שהיא אילונית. ואף ממברא מקפיד אילו נודע לו, מ"מ אמר'י שאילו ידע מה שהיא בעתיד לא יקפיד.

ח. ומשמע בתוס' דרבא לא פלייג בזה, ודלא בדעת ר"ת ה' לעיל.

ט. ובפושטו בונת התוס' דבמו שהחמיירו שציריך גט, ג"ב

(חניל) הווה ב' איסורים נפרדים (והביא דcn מבואר בסוף דברי התוס' ^{טו}), א'כ ל"ש לומר אין עונשים מהדרין ממש דהווה גם בתו וגון בת אשתו ^{טז} (וכמ"ש תוס' בריתות ג. דל"ש אין מוחירות ב' איסורין, ע"ש).

לו) בא"ד ואורי וכו' אבל בכ"ל **בכל** אשה ובתה הוה שפיר בת שחדא בת אשתו. בפשטו כוונת התוס' דיש חילוק בלשונות. ועוד פי' האחרונים דיש לחזור בגדר אחיות אשתו, וכן בת אשתו. האם נחשב קרובתו וע"י קידושין. או דשם האיסור דקרויה לאשתו. ועפ"ז בתו ובת אשתו הוה ב' סיבות איסור, ולא דמי לאחותו בת אביו ובת אמו דהווה קרובא יותר גדול.

לח) בא"ד [ג]. **היכא דנכנכה לחופה.** ועד"ז כת' תוס' (לק' צנ'. ד"ה עירויות) דכתיב שאר בקרא, וע"י נישואין בא השארות?

והשעה"מ (חופת החתנים הוה בפתח' תט ט) דליק מדברי התוס'adam קידש אשה אינו נאסר בתהה^{טז}. גדר שאר' בא ע"י נישואין, וכמו לעניין הפרת נדרים וכו' (וכדלא' כת). אבל הרמב"ם (ב' כתוב מופרש דכינן רקייש אשה נאסר בקרובייה. ובכפתה^{טז} שם הביא לדוחק دائم כוונת התוס' משעת קידושין^{טז}).

והאחרונים (כ"מ טו יג) הביאו דמובואר בכמה מקומות דאחרי קידושין אסור בתהה^{טז}. ובגמ' (קידושין ט) מובואר דמקרא טרוייהו בע"א אמר'י כל שאינו בזו אחר זה, ומובואר דאחרי שקידש האשה לא תפשי קידושי בתהה^{טז}, משעת קידושין^{טז}. והאחרונים כתבו دائم דאין חיוב כרת, עכ"פ יש בזו

להו"א. א"נ אף למסקנא עיקר איסורה דעתות מאחות אשיה נפקא, מודכתיב לצורר במקום מצוחה.

בת אשתו ובתו

לה) תוד"ה בתו. אבל בתו מנשואתו מעורות אשה ובתה נפקא. הרמב"ם (איסוב ב' ט) פסק דהבא על בתו מנשואתו חייב ב', משום בתו ומשום ערotta אשה ובתה. והו"ה ב' שמות איסור נפרדים. והראב"ד השיג דאיינו אלא לענין לקוברו בין רשיים גמורים. (וכדאי' לך' לב: דין איסור חל על איסור, ואפי' הכי מהני לקוברו בין רשיים גמורים^{טז}). והאחרונים הקשו דהכא מתחייב ב' חטאות, דקי"ל דב' איסורין בת אחות חליין.

והל"ח"מ ביאר דכוונת הרaab"ד דבתו מאשתו אסורה משום בת אשתו. ומרבנן רק בתרו מאנותה' לשם איסור נוטף. ובבתו מאשתו אין ב' שמות איסור. ולהל"מ ביאר דכוונת הרaab"ד דמשבחת ב' איסורין נפרדים, באופן דאנס אשה, ונולדה לו בת, ושוב נשאה^{טז}. דביה"ג איסור בת אשתו לא חל על איסור בתו.

והאחרונים הביאו דכ"מ בתוס' (בע"א ד"ה בתו) שפירשו בתו דמותני^{טז} איררי בתו מנשואתו, מובואר ד'בתו' בלשון המשנה כולל בת אשתו מנשואתו, וע' בדnable בשם ערוה ד'בתו' דקרה.

לו) בא"ד וא"ת וחכמי נפקא, וזה אין מוחירות מן הדין. הקובה"ע (יא ז) הקשה לדלדעת הרמב"ם

ויה. וכן הרישיב"א גוט רבש"י בתו מאורתוי אם אין טעות סופרין, אבל בת אורותינו עלמא מותורת (ובתונס).

יט. וכ"מ לשון תוס' בהמשך 'קידושין' תליא מילתא. אבל בתרוי' מפורש דתליה בנישואין (ונישואין שלא נבעלחה קריי שאര').

ב. וכדריאתא (נדר יב) האמור לשלווחו לקדש, אסור בכל הנשים, דחוושין שמא קידש אורה או בתה או אמה. ועוד הדיאו האחרונים מהגמ' (למן יה) דלמ"ד יש זיקה אסור באמה דשותרת יבם, ואף זיקה אינה בנישואין, ע' כת).

כא. וכן מובואר שם דהווה קידושין שאין ראיין לבייאת.abb. והאחרונים דנו לצד דתפסי קידושין בת אורתינו ואח"ב נושא את הבת, לרבות רשי' (למן מט). דכשנהי ערוה פקיע קידושין, האם פקע אשתו הריאשונה או השניה. (וע' קה"י).

יג. וכיון דדבר בעב' איסורין נCKER בין רשיים דחמיiri טפי. וה"ה חק' דהכא איררי בנסרפין, דהווה חייב מיתות חמורות. יד. ונקט דיש איסור בת אשתו אף בשנשא אמה אוח"ב, וע' ערולין (לק' ט).

טו. ויל"ד דה"מ לתה' התוס', אבל לך' הוה גור איסור אחר. טז. ויש לנו دائم א"י ליכא לפותח על בתה, מ"מ בת אשתו לא משמע בתו מנשואתו, דקרויב טפי. ואין מוחירות מהדרין, ומהא פטורה למגרין. קמ"ל קי' דהווה בכלל בת אשתו, וויליב ב'.

יז. ובפשטו לפ"ז אף באיסור חמותו וכו', ודוקא מנישואין. ווע' למן צו.). אבל האור גודל (ט) ואחיעזר (יא) כתבו דאיסור חמותו תליה בקידושין. וב"כ המהרש"א (בתוס' צנ'). دائم בת בתה ובנה כתיב לגלות ערוה, משמע ערוה דהדרא.

באיסור א"ח שיש לה בניים. [וע' מש'כ במשנה ב].
וכ"כ הרשב"א (ג) שאין העורה נותנת אישור
לצרצה, אלא מسلطת זיקת היבום מכל אותן בית.
ומכמילא צרה באיסור א"ח בדקימא קימא [וכ"כ
ההאריר והוס' הרא"ש].

מן) אם אתה אומר חולצ'ת מתיבתמת וכו'. דיש איסור מודרבנן להלעוץ, גירעה שמא לימודו שמורתה להתייבם. ובגהש"ס ציין דמצאנגו גירעה זו לאן. וקיד' ס. ויל"ד בחיברי ל"ת ועשה אמאי לא גورو שמא תהייבם.

מב' הוו א מיהלץ חלצ'ה וכ'ו' קמ' ל' כל העולח ליכום וכ'ו'. בפשוטו דרך ס"ד קאי בכל העניות, דאף דילפי גזיה ב לפטור מיבום עדין ס"ד דזוקות להחליצה. ובמו חייבי לאו ועשה (ע' לך' ב) [דחaliceה לא תלי בחיווב יומן].

ויש שדו דס"ד דוחלצת מדרבן].
והרייטב"א כת' צרת ערוה מיהא, ונשמע מהערווה
עצומה פטורה לממרי מקרא ד'עליה/, ואינה זוקה
לחיליצה. אלא ס"ד דעתת ערוה זהה איסור ליבום
לחוד!. קמ"ל 'כל העולה ליבום'.
שיעזר יש שדייקו מדברי רש"י (כ: ד"ה והיבר) דילפי'
מאחوات אשה לפטור חיליצה בחיבבי בריתות^ט. דהו
ילפotta לפטור חיליצה, ולא מכל העולה^ט:

הנתנה לנקוט בקיזור ברישא מה אפשר, וכך דחתירה עדיף לשנות.

ד. דהמקשן ידע מסבירא דלא יתכן דפטור מיבום, ורשאי ליליבם אם ירצה. אלא דהק' דלשון המשנה מביא לידי טעות. ה. ויל'ד האם מבואר ברשי' דכל מקום שאין מוצעת יומם בבעועל קאי באיסור אשת Ach וונפק' מלחיבי לאו ועשה וכורדים). ואפשר דהלהש פטור משמעו טפי.

ו. ושיר לשון איסור משומ איסור דרבנן.
ז. ור' מ' מהות' (מונחים או ביני בוחנו)

ת. וצ"ב דבוקן דאף צרת ערווה פטורה מ"ש דס"ד דתבורי חילוץ. וממ"נ אי אף הזרה הוה גדר פטור, א"כ אמא זוקה לחילוץ.

ט. ורש"י כת' אבל חייבי לאוין זוקפה להתייבם, ואין איסור לאו פוטרה מחייב. ע' לך ב).

ג. אך יש שדחו דכוונת רשי' דילפי' בערויות אין זיקת יום;/
ומושג'ה בזיהן דאיינה עולח לזיקת יום א"צ חליצחה (ומשם כל
העולה), משא"ב חיבי לאוין דזוקחה ליום.

איסטוריב'. והקה"י (ב, וכ"ב בח' הגר"ב בשם האגר"ה שמואלביץ') כתב דבריןDKידש האשה נחשה שעומדת לנישואין, ולכן לא תפטי קידושי בבת דל"ש קידושין בכשאינה רואה היחיד לנישואין, ואף שעדרין אינה אסורה עליה^ט אלא באיסור פגועה.

דָת ג

לט) ובדין הוא דילקדרמה לאכלהו וכו'. פרש"י כלומר דהמגירא טפי. ותוס' (ר"ה מקמי) כת' דרכונת הגמ' דבלתו קרובה טפי מאשת אה. וראשית אה לאו ממשום קורבא' דעתצמוֹ, ואילו אשת בנו הוה קורבא'.

אבל הראית' א כת' דאשת אח שלא היה בעולמו
 איננה קורבת אח גמורה' כיון שלא היה בעולמו.
 וההרבמ"ז כת' דאשת אח שלא היה בעולמו איננה
 הנארת משום קרובא, דאשת אח בעולמו קרובה
 יותר ומתייבנית (והפטור מיבום אינה משום
 קרובה^ב).]

מ) רשיי דה לנתני אסורת. דה וא וראי אסורת
וכרי וקיימי באיסטור אשת אה. משמעו דגדר
האיסור לצרעת ערוה [אף לפ' האמת] הוה ממשום
איסור אשת אה, ולא איסור צרעת ערוה. וב' רב' רשיי
ד) הוה ממשום המכדי דאייסורה שביב ממילא דהויא

בג. וצ"ב מהיכין נלמוד. ותוטס (צ"ז) נקטו הלשון 'שלא אסר' וזהאו"ש (ב' ז) כתוב דילפ' מק"ז מבת בתה. אלא דין מוזהרין רועשנשין מחדין.

בד. וככארוחה עי"ז נחשב שם ערוה לתפקיד קידושין מעבשי. ואך שעדרין אינה אסורה.

א. ורש"י בא לאפקוי מפירוש זה (ובמש"כ כלומר), דיטעם ההגמוניה לאות ממש קורבא חזא בא לפרש אמריא דני ה' לבונא.

ב. והאחרונים העירו ובנפילה שניה אסורה מוחמת איסור אשת Ach דאח הראשון, וזה הוות איסור קורבאן. וול"ד ע"ד דברי החוז"א דאך בנפליה שנייה תלייא בדין מניעת יבום דאח הראשון.

ג. ופרשׂוי ז' דקי' הגמ' דלשון פטורות ממשמע دائ' בעי מנייבב. והמהר"ח או"ז (קס) הובא מקשין דברון דקי' הגמ' דביבאו לטעות שיבואו ליבם (כברשׂוי), טפי עדיף שיטען שצרכיה להליצה מאשר שיבואו ליבם. ות"י דבאמת אין כאן מקום לטעות, כדרנן לההיא (לק' יג), אלא דדרך

יש זיקה אף ליבום, אלא דaina רואה למצותם ווע"ע פרק ב' בגדר זיקה להליכת. וכוננות רשי' דודא חיבי בריתות דין זיקה ליבום, אמר'י כל העולה ליבום וכו', וא"צ הליכת. ודוחק.

מו' רשי' ד"ה אבא שאו'. באילו פוגע בעורה וכו', מבוואר דאבא שאל' חידש והיכא דהוה שלוא לשם איןנו נחשב קיומ' המוצהר. ומיש'ה תקנו דעתות חיליצה קודמת, דחושו שלא יכון למצוחה. ועוד מבוואר דבמוקם שאינו מקיים את המצואה (בביאה זו) נחשב שפוגע בעורה. וננה' הראשונים (ע' לקמן לט' ונג') אי הוה מדרבנן או מדאוריתא.

והאחרונים הקשו דעתינו (ככ"מ) דבמוקם מצות יבום הותר האיסור אשת את, ואילו אין קונה בביאה זו, וכגון קטן בן ט'. (ע' לקמן ג' לה: ועוד). והקובה"ע (לו בהשומות) הביא דמכוואר בש"ת הרמב"ם (ס"ס ריח) דבכל הנך תלי במח' אבא שאל' ורבנן.

ודרhom'ם כת' דקי' לרבען"ז דעתות יבום קודמת, ואפי' אין מותכוין לשם מצווה, דמשעה שמית אחוי בלא בנימ' הורתה, ונסתלק איסור העורה כלל. אבל אבא שאל' ס"ל שאיסור אשת את דחויה מפני היבום, ומיש'ה מצות חיליצה קודמת.adam נתכוונים לדבר אחר באילו פוגע בעורה?.

דף ג:

מו' למשמעות הרב רב אפי וכו'. (בעזה' יתבאר לקמן במקומו). פרשי' (ד"ה צרת ממאנת) דاع"ג דאסירה עליה לא מיפטר מחייב. אבל הרמב"ן

ואף בלא כוונת מצווה קנאה, יש קניין יבום. ווע"ע לך' שם. ווע' לקמן לט': אבל מדינה לכ"ע עיקר המצואה ביבום. טז. וככ"פ הרמב"ם (א ב' והרי"ף יג. בהה"ס). אבל דעת רשי' לט': והוא בטור קסה) דקי' לדעתות חיליצה קודמת, וכABA שאל'.

זיו. אך לדעת רשי' שפסק באבא שאל', ולכארה קי' דקטן הבא על הגוללה יגדלמה (וככ"פ הטור (קיט), ולא הביא בהז'ה). ע"ב ס"ל דاتفاق אבא שאל' מודה בהז'ה.

אבל התוו' פי' כוונת הגם' דחו"א דחולצת אם דיא לרעה, קמ"ל דבר' אין נזקון לך". ומשמעו דافق לסת' רשותה לנשא ולא חיליצה, אלא דרשאית לחילוץ. והאחרונים ביארו דלסת' יש לבי' לדזקן לך', ואף דמותרת לשוק ולא חיליצה, מ"מ שיר לקים מצות חיליצה (ולכארה קמ"ל דצורת ערוה פטורה), ואין זיקה, ול"ש לקיים מצות חיליצה. דיש מצותה בחיליצה מלבד מה שມיתיר מהזיקה להתריר להנשא. וכמ"ש הבית שמואל (קסה ט) בשם הזוהר דיש מצותה לחילוץ והחליצה זהה לא רק להתריר. והאחרונים האריכו בזה'?).

מג) תוד'ה אבג'. ע"ג דמסיפא שמעין וכו'. וככ' חוס' (מנחות עג) דافق דשםיעין מכמה מתני' דאי'ץ חיליצה, בדקתי ני כל היכולה למלאן וכו' צורתה חולצת, אלמא דאייך לא בעו אף' חיליצה. וכן (לק' יג) לדב'ה' כשרה להכהנה, ואי ציריך חיליצה אף' מדורבן פסולת להכהנה. אלא דאורחיה דתנא הבי', לשנות תיבת אחת אגב אורחיה, אף דשםיעין מקומות אחר. דברישא יש עכ"פ מצויה.

מד) כל העוללה ל'יבום וכו'. האחרונים האריכו דיש כמה הגדירות שונות בדיין כל העוללה ל'יבום (ע' לקמן ב' ולג'), ובסתוגין כוונת הגם' דבמוקם דין זיקה ל'יבום, אין דין זיקה להליכת.

מה) רשי' ד"ה ה"א מיחלץ. ובכל היכא דאמורי' חולצת ולא מתיבמת מהמתה ספיקא היא". ובגהש' ס' תמה דחיבי לאו ועשה חולצת ולא מתיבמת, דין עשה דוחה ל"ת ועשה, ואם בעלן לך'. ומכוואר דמדאור' יש זיקה, ודרינה להליכת ולא ל'יבום. והאחרונים (חי' הגרא'ג, וח' הגרא'ש) תי' דההם

יא. ויל"ד דנימה קמ"ל דיש איסור, משום גזירה שלא תתייבם). יב. והחכ'צ (א) נקט דחליצה זהה רק להתריר לנשא, ואשה שאינה עומדת לישא אי'ץ חיליצה כלל. ע' רשי' סנהדר' יט: ורש' ש' שם. וע' עונג יו"ט (קע). יג. כדאי' (לק' מא) דהיכא דaina עולה ל'יבום מוחמת ספק, ונשב רואה להליכת. יד. לרבען פלגי' דיבמה יבא עליה מ"מ. וכדרדרשי' (לק' נד) יבמה יבא עליה, בין שוגג ובין מוזר, בין אונס ובין רצון.

ערווה' של הסוטה יפטר את צרת הצרה (ובזה אמררי' דיו). ודלא כמשמעותו ריש"י (ב: וג) דכין הדעתה ערווה פטריה ונוארה, ורקימא באיסור אשת את, היא פטורת צורתה.

והאחרונים הקשו אמראי אינה נפטרת ממשום שהוא ערווה' אשת אה דערויות, ובkowskiת רע"א [הו] לעיל בז' דכל ערתה צרה הוה ערתה אשת אה. ומבוואר בתוס' דאף אחריו הילפotta ד'פטור' צ"צ, אין פטור מהחמת האשת אה. [וזולא כמו' ש' האחרונים ליעיש בקושית רע"א] דריך לולי קרא הו"א לצרה אינו גדר פטור ערויות, אבל למסקנא יש סיבת פטור אף ממשום ערות אה"ח.

והערוך לנר הקשה דמשכחת ערתה בעעל, בשקייש הצרה 'חוון מפלוני', וככלפי האח אינה ערתה. וע"ע באמור"מ (י ט) דריך בהה, ועוד הקשה האמור"מ משבחת לה דקדושים הסוטה גופה הווה חווון מהאיין.

(א) יכול שני מרבך אף שיש ערויות וכו'. פ"י בתוס' דהמ"ל שלא במקום מצוחה. וכ"ב הראשונים דמיילת דפסיקה נקט⁵. והרש"א כתוב דהילשון 'שאן' ערתה אלא מאה' הוה תופסת נתינת טעם לצרה נפטרת וממילא קאי באיסור אשת אה⁶.

(ב) אזהרה שמענו עונש מנין⁷. פרש"י אם ייכם ערווה או ערתה. וב"מ בריטיב"א דקאי בין בעיריות ובין בערות. ולולי קרא דעתן פטור מיבום, אלא דליקא חיבור ברת. ומשמע דליקא ברת דאותה אשה, וע"ב טובא מניל דפקע ברת דאותה אשה. והאחרונים דנו דכוונות הגם' ממשום אשת אה, ודודאי חיביב ברת ממשום אחות אשה. אלא דס"ד דכלפי איסור אשת אה נחשב אשת אה שאין לו בנימ. אך

ערתה אלא מהחמת איסור אשת אה. ולא רק דיש תנאי שיאה במקומות מצוחה.

ה. והריש"ב וא' נומוק"י ה'ק' וא"ת והיכן מצינו שיש עלין עונש דקותני 'מןין' וכו'. ויל' דתנאו קים להה במילתיה ואורה הוא בהכבה.

ו. ובחי' ר' נהום פירש דס"ד (לcken ה') דילפי' מ'עליה' דבמקומות מוציה יבום אבל בכלל פרשת ערויות. א"ב ייל דילפי' דיש בזה איסור, אבל ס"ד דהוה איסור חדש מקרה דהכא. (ודאמרי' דהכתוב נתקו לאלו).

והרש"ב"א כת' דמיועט אתה לאשמעין דמותות זה אף' להתייבם.

ודעת הראב"ד (לק' יא), דאף לרוב ערתה סוטה צריכה חילעה. (וע"ע לך'). והריש"ב"א (לק' שם) הקש' דבקושית הגם' (באן) 'לייתנינה' מבואר דפטריה מחוליצה. ות' דנקט אגב דרב אסי.

מח. התוס' ר"א"ש ה'ק' דלרבר אסי דאליגונית ביזן דנטמעטה מיבום פוטרת ערתה, א"ב אף חייב עשה יפטעו צרה, כאיליגונית דבין דאינה מתיבנתה זויא לה באשת אה שלא במקומות מצוחה ואית בה ברת. ומשמע דפשיט' לדאף חייב עשה יש ברת דאשת אה, דליך מצוחות יוכם⁸. והפרשת דרכם למשנ'ל חיק בוה, וע"ע שעה"מ וואבנ"מ קעד א).

ות' דחייב עשה בעו חיליצה וכמודרבין למקון ב. מיבמותו, הליך לא דמי לאחות אשה דאינה זוקה כלל. (וע"ז ה'ק' ות' תוס' לך' ח):

טט) לפ' שאינה בצרת צרה. (פרש"י דאסורים על כל האחים בשוויה). רע"א ה'ק' האיר אמר' מניינה למעוטו, דהא במשנה לא היה יכול לשנותו, דליתא בצרת צרה⁹.

ו) תוד"ח לפ'י. אין לנו להחמיר בטומאה גבי בועל יותר מגבי בעל. האחרונים (קון אוריה, קובה"ע יב ו) תמהו דהוה חסרון בהיבי תמצוא, ואיילו משבחת לה גבי בעל היה פטור צרה. ומבוואר בתוס' דאף"ה אמר' דדריך לבועל להיות בעעל, ובילפו' דטומאה בעיריות לא נתזוזש פטור צרת צרה.

ובט' דברי אליעזר (א) חידש DAGGER הילפotta דטומאה טומאה בעיריות אינה כפטור ערוה. אלא דנאמר דיש בזה דין כמו ערוה.

והאחרונים הביאו דמובואר בזה דהנידון דה'שם

א. ויש לדחות דה'ם בקר', שדמיינו לאיליגונית. אבל למסקנא לכיכא איסור אשת אה.

ב. וציין בכ"ב תוס' (גיטין ה. וזהה יה) דל"ש מניינה למעוט דרב דלא הר"ל לשנות במשנה).

ג. אבל היש"ש כתוב דס"ד דילגי' שיש עריות ביזן שאין אפשרות כלל שיאה במקומות מצוחה, נלמד אף שלא במקומות מצוחה. אבל שאור ערויות דוקא במקומות מצוחה.

ד. וכמו שהו' לעי' ג.). ומשמע דפירש לשון הגם' דין איסור

ג) טעמא דברתך רחמנא עליה וכו'. וכן היה מסקנת רבע (לק' ח) דערוה גופה לא בעי קראן. והקובה"ע (ה י) כת' דלולי' עליה' לא היה מתייבמת מחמת האיסור, אבל לא היה בו גדר פטור' ולכן ל"ש לומר דעתשרה שעיה אחת, וכמ"ש Tos' (ב) גבי נדה דלא ילפי' מאהות אשה, ואין דין נאסרה. אלא דינה בבעל התנאי ע' Tos' י. וראשונים ב). דaina יכול להתייבם בפועל, אבל אין בה גדר פטור'.

יבום בעירות מדין עשה דוחה ל"ת
נד)athy עשה ודחי ל"ת. ומובואר דס"ד דע"י הדוחה הותר ליבום. וכן אי' בגמ' (ליקמן כ) לגבי חייבי לאוין, דע"י עשה דוחה ל"ת הותר ביאה ראשונה אלא דגورو ביאה שנייה אותו ביאה ראשונה. ודע"א הקשה דה"ג איצטראיך קרא לחתיר ביאה שנייה. (וע"ע ליקמן ח: וכב.).

והאחרונים (גר"ח טנסל פב, אפק"ז ט, ח' ר' שמעון, גראנ"ט) הקשו דאף דמעשה היבום הותר, מ"מ קידושין לא תופסים בעירות, א"כ היאך תפיס קניין היבום. ועיקר מצוות יבום הוא הקניין, ולא מעשה הביאה (וכמו שהזכירו האחרונים מכ"מ^{טו}).

בדי' פורת יוסף (לבעל הפרמא"ג באז) ה' דכין דפטורה מיבור, ממילא יש לה ברות דעתשת את. ובפושטו מבואר דס"ד דאסרי' רק מקרא דלעוזו' ועלייה, וילפי' אזהרה שלא תהייבם. ואילו כלפי חיוב ברת ס"ד דהוה באשת אח שאין לה בנים^{טז}. וכיון דגלי קרא עונש' מכל התועבות, חיב ברת משום באשת אח, והוה באשת אח שיש לה בנים^{טז}. והאחרונים הקשו דמובואר גבי אילוניית דכין שנתמעטה מיבור הוה ערוה דעתשת אח, דלא הותר איסור אשא את, משום שאינה נופלת ליבום. וצ"ל דהינו לאחר מסקנא דהכא^{טז}.

אבל המאידי משמע דקשיית הגמ' קאי עצרת ערוה. והאחרונים כתבו דכ"מ בתוס' (ח: ד"ה כל) דdone דלרבי צרת ערוה הוה באיסור עשה, ולא חיב ברת. (זהות שם הקשו דא"ב תחלין, ע"ש). ובפושטו אף לפ"ז הנידון משום איסור אשא את (וכג"ל). אבל הפורת יוסף ביאר דכוונת הגמ' דילפי' דיש חיוב ברת משום שם צרת ערוה, מלבד איסור אשא את. והבא על צרת ערוה חייב ב' חטאות^{טז}. ווע' מש"ב בוה לעיל ב). והאחרונים העירו דזה יתכן רק לגבי צרת ערוה וכברבי המאידי, אבל לרשי' וריטב"א הגמ' איירி אף באחות אשא.

שהיא בברת, דברת עורות אשא אחיך. ולכאו' דבריו לאחר שליפי' עונש, ואף דסדר הדברים שם להיפר.

יב. (וב"כ המאידי (לק' כא), אך המאידי בסוגין לא משמע בון). אך האחרונים דנו באיסור זה הוה דוקא במקומות בון, וכיוון דפטורה מיבום לש"י שיבור על לאו זה בפועל. וכן נקט הגר"ז הל' יבום).

יג. (וחרומב"ז ורש"א) דנו האם פטורה אף מחליצה, ע' ליקמן י').

יד. (וע' ליקמן ט. לגבי חייבי לאוין לר' עקיבא). טו. (ע' גר"ח טנסל שם, וברכ"ש בגרנ"ט). והאחרונים הביאו כן מהא דפשטי' לגמ' (לק' ח) דע"י מצוות יבום והוה אשא.

אך האפיקי' (א ז י) הוכיח מכאן דהמצויה אינו תלוי בקניין ולכאו' בונתו דברת' ג' הוה מצוות יבום בועלמא, ואינה אשא, וא"כ גט. ע' Tos' ט.). וטיס' דמסתימת האחרונים לא משמען. (וחרומב"ז בלח' חזר בו, דודאי קנה).

והחיעזר (דח) כת' דילפי' מעלה דבענין קניין יבום, וכן יש פטור בחיבי חייבי בריתות. והכא קאי לס"ד לול' עליה'.

ז. ומובואר בגמ' דעכ"פ לך. וליד משום מה מתירין בה, העורה משום 'עליה' והצראה משום 'לערוזו'. ולכאו' צ"ל דמותרין משום לאו דעתשת את, בין' דעתמעט מיבור. אלא דס"ד דאיינו בכלל חיוב ברת. וצ"ב מ"ש. ושציניו דכענ"ז מצאוו ליק' י. דלאחר חיליצה ובום לאחר נקלש איסור אשא את. והוה לאו או עשה בועלמא. ווע' מה שביאר במדור' ח או' ז קסדר).

ח. והירושלמי מבעי הבא על העזרה מהו שיתחייב משום אשא את. ובפושטו ממשמע דהספק האם חייב כלל. ואחרונים כתבו דילפי' הדירושלמי ידע קרא ד'אורה' וחיב ברת, אלא דנטפק דאפשר דוחה איסור חדש 'לערוזו'. ט. ולפ"ז הא דאי' (לק' ל) דבמה שהייא ערוה בשעת נפליה הרי היא באשת אח שיש לה בנים (ונאסרה), היינו לאחר דילפי' כאן עונש.

י. (ע' Tos' לט). ד"ה לא) ולכואורה יש חיוב ברת. יא. וכ"מ בנמק"י שבת' דאין ערוה אלא מאה, דהוואיל ופטורה הכתוב מזיקתו הרוי היא עליו באשת אח שיש לה בנים

והאחרונים דנו אילו עשה דוחה ל'ית' (שיש בו כרת) ^{כ"א}, האם הולך [מביאה ראשונה] והוא ממורב^{ב'}. האם אמרי' דברין דוחה ביאת היתר לא זהה ממורב^{ג'}. ויתברא עוד בסוגיות דמורות ע' לך' מהו: ומטו'.

היאך מותר לאשה – האחרונים (תוספת יוד"ב למחרא'ם חביב ימא פ', והר' במנח'ח א טו) הקשו דמצותה יבום הוא עשה על האיש, וכודמשמע בראשוני' ^{ד'},

א"כ היאך ידחה ל'ית של האשה^{ה'}.

והתו'י' (כתובות מ) פי' דוחה בונת הגמי' (שם) דל"א דעשה דיזלו תהא לאשה ידחה ל'ית, די' אמרה לא בעינה ליהה לעשה כלל, ופי' התו'י' [בחד תי'] דاتفاق היא מצווה בל'ת במוות, ובגי' דידה ליהה לעשה^{ו'}.

והמהר'ם חביב (שם) חובי'יך דכין דהמצווה מוטל עליו בחברת האח'ר דוחה ל'ית, אף דליך עשה כלפי השני^{ז'}.

והמנח'ח תי' דעיקר האיסור בעריות קאי איש, אלא דדרשי' וכל מקום שהוא מזהר האשה ג'ב' מזהרת (וכראתיה לקמן פד'), וכן במקומות דנדחה העשה דידיה אף היא מותרת, דידי' לבא מחדין להיות כנידון^{ח'}, ואף דעת'ת' היה גדר דחויה.

והאחרונים הוסיפו אכן לממר דעת' ע"י עשה דוחה ל'ית קידושין תופסים, דהא גדר עשה דוחה ל'ית בעלמא הוה גדר דלהי', דאמור ר' ל' (לקמן כ) היבא במקום דאפשר לקיים שניים אינם דוחה, א"ב סיבת האיסור קיים. ובחי' ר' שמעון (וכן בשער'י א, וכ' בקובעה' ע) י"ס דתפיסט קידושין תלי' בא' סיבת האיסור, ואף במקומות שהוחזר האיסור בפועל' לא תפיס קידושין דוחה ערוה בעצם. והקה' כתוב לישב דסוגין ס'ל דכל גדר עשה דוחה ל'ית הוה מדין' חותרה, ומ'ה' נחשב שהאהשה בת קידושין, ולא ס'ל בר'ל. אבל אליבא דאמתו לא יתרכן דין עדיל'ת בערויות ליבום. ור' שמעון ישב דלגביו' יבום הדין עשה דוחה ל'ית גורם לסלך אף את סיבת האיסור, בין דאל'ב לא יתפס הקנן. ואף זה נדחה משום עדיל'ת. וע' בח' הגורן' עד' ז'.

והקובבה' ע' ג' תי' דקנין יבום לא תלי' בתפיסט קידושין, ולענין יבום תלי' אי' יש איסור בפועל'. וכ' ב' האבי עזרי' (סוף הל' יבום) דמצאות יבום קונה אותה^{ט'}, ואינו קידושין. והביאו כן מלשון רש'י' נבנ'. הוי בסמוך' דלא תפיס קידושין ביבמה^{ט'}, והتورה התיר רק בסדר המוצה^{ט'}.

והאחרונים דנו עוד בעי'ז דאיתא (לקמן כ) דבערויות דלא תפיס קידושין אין זיקה להחליצה^{ט'}, א"כ היאך חפיס הזיקה, וע' למן שם.

דמומר שנשא גירותה ואף דוחה בהיתר הולך הולך אחר הפגום, ולא תלי' בעריה.

בג'. דבפסותו ממותתו תלי' בעבירה ע' משנה (לק' מט), אבל במשנה (קדוד טה) הוזכר ר' רק שאין לה קידושין עלי', ולא הוחבר איסורו'. אך הביא גור שנשא מנומרה הולך מנומר, ואף דוחה ביאת היתר.

בד'. בטל' החינוך (תקצ') כתוב דנווה בוכרים. וכן לשון הרמב"ם (ריש הל' יבום) מצוות עשה שיבים אדים וכו'. וההר"יaben פלט השיב לר'א'ב' (בשות' הרשב'א א'ח) דאין מרכיבים על מצוות יבום והליך דעיקרו' אינו מצווה, שהעיקר משום פריה ורבייה. והאהשה אינה מצווה על פריה ורבייה.

כה. ועוד'ז כת' 'תוס' (כ'ב, יג. בחד תי') דעשה של חצי עבר אינו דוחה ל'ית של האשה, דגב' דידה אין עשה ואפשר לה באחר. בז'. אבל רשי' ותוס' (שם) פי' דכוונת הגמי' דשייך מHALLA, ואינו בטול עשה. והאחרונים כתבו דסבירא דעשה דידיה דידי' אף ל'ית דידיה.

כו. (וע' למן ה. מש'כ' בשם האמור' מ'). בז' כת' (כתובות). וכותב דגבי

טו'. ממשום ספיקות או משום פיק'ג' וכדו', וכן שם דיש אופן שהותר משום איסור לא תגוזדו^{ט'}.

יז. וכדאי' (לק' לט') [ככלפי חיבור בתובה] דasha הקנו לו מן השמים (וע' ל'ח' ח').

ית. דעדין וזה עורת אשת את.

יט. וכן האפיק'י' (ב' לה) היביא מרשי' דקנין יבום לא הוה גדר מעשה קידושין. ע' ששהאריך בזה.

vb. היבא דאסורה ליבום, מ' הגמ' דעכ'פ' נימא דעליה להליך מגוזיא'כ'. ותוי' דלא תפיס קידושין. ובפירושו הינו ממשום דעתם הוויקא ליבום אינו תופס וכמו קידושין.

כא. ועוד'ז לדעת ר' ע' דיש מומר מחייב לאוין, ותוס' (לק' ט). ה'ק' דאפק'ה נימא דעשה דוחה ל'ית ותוקבם.

כב. והשעה' מ' (יבום ו' בא' סי' ז) נסתפק בשור ש'יבם ממותרת או ממור ש'יבם בשירה, דעשה דוחה ל'ית [ובביאה ראשונה], האם הולך הולך אחר הפגום להיות מנומר. או דיכין דוחה ביאת היתר אול'י' אחר הכשר.

ולול'ך בדבריו דלבאי' בנו של ממור הוה ממור אף מגדרי משפחה. ואף לו לי' סברת הולך אחר הפגום. והשעה' מ' היביא

ואף כאשרינו מקיימים את המוצה ולא קנאה במעשה זה. וכדיותא (לকמן קיא), דיבם קטן מותר לבא על יבומו תגדרנו, ואף דלא ע"ד שתגדל, ותוס' (לה: ד"ה תגלי) למד שם דה"ה לר"ל בביבאת מעוררת, אין חיוב אה"ח ואף דלא.

ודעת הרשב"א (לק' מא', יתבאר לך י') ובמקרים של חיל היתר, ושוב נاصر וחורה והותרה, אין איסור אשת אח אשר למ"ד דיאינה זוקפה ליבומו.

והאחרונים כתבו דעת' דצ"ל וזה דחל היתר הוה מכח דין עשה דוחה ל"ת (תוס'), אלא שהכא אמרי רהדין עשה דוחה ל"ת גורם לנדר התורה. דכינן דא"א להתייר בענין אחר, ובכל מקום התיריה התורה מדין עדלה מה שעריך להתייר.

נ) שם. דוחיו ל"ת דברת דاشת אח וכו'. ותוס' תי' דשאני אשת אח דמצוותו בברך וא"א בענין אחר, אך האחרונים (חו' בסמוך) דיקו דאף זה הוה גדר היתר עשה דוחה ל"ת.

אבל הרמב"ן (תוה"א ח' בח' ברכות ט') כתב דלאו דاشת אח לא מקרי דיחוי^{ל'}, כיון דליתא אלא בהבי, וערות אחיך לא תלגה אינו אלא במקום שאין בנים ליבומם^{ל'}. והרמב"ן ביאר עד"ז את דברי רשי' (ברכות כ, ד"ה שב) דהא דכתן מתמא למת מצוה מסוים דמעיקרא לא נכתב לאו לטומאת כהנים על מות מצוה^{ל"}, בשם שלא נכתב על קרוביו של כהן. והרמב"ן ביאר דלא אלא בשבור על הא. ולא מקרים האין נשגב דיחוי, דחד שמא הוא. ולא מקרים האין דוחה מצוה אחרת ואתוי ודוחי, והותה דיחוי. וככה"ג עבדה דחי שבת, ולא גמור^{ל'} מיניה דליתא לאו בהבי.

לא. וכת' דמש"ה מסברא מותר אף ביאיה שנייה.لب' וויש שפירשו דכוונת רשי' דנסחרת אשת אח כלפי שאר אופני קידושין, אבל חיל היתר לביאיה אף כשה爰נו מקיים את המוצהו).

ולג. והרייטב"א (ה) כת' בשם הר"י והרמב"ן דליתא אלא בהבי לא חשוב דיחיה.

לד. ווע"ע רמב"ן נה: אלה. אבל בבוד הבריות אינו דוחה איסור דאוריתא.

והאחרונים (אמר"מ יב ד' וקובה"ע יד ח) דנו דהיכא דיש לה צירה (במקום דאן פטור צירה) לא אמרי' עדלה', ואפשר לקיים שניהם. דהמוצה יכול להתקיים, ואף החפש באופן קיום הזה.

אבל הקובה"ע נסתפק בשיש לו את, האם אמרי' דמצאות רמי עלייו, ואמר אנה בעניא לקומי מצאה, והמוצה המוטלת עליו לא יקיים אחיו ודעל כל אחד הוה מצאה בפנ' ע', וע' לקמן י'). או אפשר לקיים ע"י אחיו (וע' לקמן ה). דנוו הothers נס' בדין אפשר לקיים ע"י אחיו' והוא אמר' מ כת' דרכ' במקום דחיו ליתא קמן אמר' עדלה'.

נה) תוד"ה לא תשעה. וא"ת וכור' מעשה דיבום דוחוי ל"ת דברת דashtra את. מבואר בקשישת התוס' דכל יבום הוה מדין עשה דוחה ל"ת, לדוחות אשת אח^{ל'}. [ובפושטו בת' לא חזרו בזה, ע' בסמוך]. וב"מ לשון תוס' (נד: ד"ה אלא). זה לא כפשות הגמ' נה. דמשמעו דס"ד למילך מיניה ולהתיר אף יש לה בנים וכדו'). אבל תוס' (לק' כ) נקטו דכל יבום שרוי ללא שום דחיה ל"א, ורק בחיבוי לאותו דוחות מדין עשה דוחה ל"ת הותר רק מזין דחויה.

והאחרונים (אמר"מ ה' ועוד) האריכו לחזור האם הנפילה ליבום מותיר לאיסור אשת את, או עצם הוויה מותיר, או קיים מציאות היבום.

ובදעת אבא שאול (ע' לך' לט') משמע דוקא באופן שמייקים יבום דחי. ועוד הביאו האחרונים מדברי רשי' (גב. ד"ה נתן) דל"מ קידושי בסוף ביבמה, דאן קידוש תופסן באשת את, והותרה לא התרתה לו אלא בסדר המוצה, בביאה. ומובואר דהותר איסור אשת את רק ככלפי ביאת יבום^{ל'}.

אבל מובואר בכ"מ דוחות אשת האח (במקומות יבום),

חזי עבר, דוחה איסור לא תהיה קדישה, דאיסור דירה לא תילא בדרידיה.

בט. והאמר"מ כתב דתוס כתבו כן ל"ד דיתכן דעשה דוחה ל"ת שיש בו ברת, אבל למסקנא ע"כ והותרה משעת נפילה.

ל. דביארו דס"ד דהגמ' דاشת אח בלא בנים הוותר אף בחייב, דאן סברא לומר דוחות רק מדין עדלה'. ומשמע דלאמת הותר לאחר מיתה רק מדין עדלה'. ואפשר דאחרי גילוי הקריא דאסור מחייב ידעין מסברא לצמצם גדר ההותרה).

ל"ת, דתוס' סיל דלא נאמרה הל'ת במקום העשה (ובדברי רב' נסים גאון ע' בסמוך), ולא תליא בכח דחויה. ולכן מה לי א' ומה לי ב'. אבל שאר ראשונים סיל דל'ת י'זרחה' מפניה העשה, דהעשה אליהם. אבל איןו אלים מב' לאוין (וע' בסמוך).

(ח) בא"ד **א"א ע"ב** וב' **א"א דוקא** אחות אשה, דהגמ' (לק' ז) זהה ליפותא בפנ'ע לאיסור אחות אשה. ויתבאר לך' בעזה'.

(ט) בא"ד [דר.] ואורי' דמאנש Ach ל' מילך וכו' דעתךתו בכך וא"א בענין אחר. יש אהרוןים (מנח'ח רס' ח, ביה'ל אל' לח) שהביאו דכונת התוס' דוחשי' חותרה' בין דעתךתו בכך. ובדברי הרמב"ן והרמ"ה [הנ'ל] מ'.

אבל לשון התוס' משמע דאף אחרי הדת' יבום וכן בגין כהונה) זהה בגין דוחה ל"ת, אלא דלא ילי' מיניה בין דעתךתו בכך. והאהרוןים (אפיק'י א ז יד) הביאו דכך מבואר בתוס' (ה' כולה) דכת' מעתותו בכך וא"א בענין אחר לענין דלא ילי' מיניה לעלמא. אך כתבו בגין הדת' זכלאים הותר מכללו^{מ'}. אך אהרוןים בת' דלעולם י"ל דרך' עשה דוחה ל"ת הזה וחוויה ולא חותרה'.

(ס) בא"ד **מכיון בשער הדותר**. האהرونים הקשוaram גילה ושיר' ב' שערות לא עשה כלום

וכ"ב הרמ"ה (סנהדרין גג) דיבום לאו משום עשה דוחה ל"ת הוא דמידחיל, אלא משום دقין דלא משכחת יבום אלא גבי אשת אח ממילא שמענת דלא אסר רחמנא אשת אח אלא שלא במקום יבום, כגון היכא דיש לו זרע. ולא אסра תורה בשםת לבא בנין^{ל'}.

והקובה"ע (ט) כתוב דכונתם זהה בגדור 'היתר' מכח המוצה, וכוד动员' (לקמן ז) הוואיל ואשתרי. אבל אין עד שאינו בכלל האיסור כלל ומכו' חלב היה ודוחה מכללו ואינו איסור כללן. (וע' לפקמן ח').

(ז) בא"ד וכ'ת וכו' הכא תרי איסורי^{ל'}, הא לא מפליגין בשום מקום וילפ' אפי' תרי איסורי. והאהרוןים (קובה"ע ח יד) ציינו דבראשונים (ריש' ח. ד'ה ואבע'י א', רמ"ז ורש'ב' א', וריטב' א') מבואר דפירושו דקושית הגמ' (ז) ללמדך מאשת אח לעלמא, שידחה עשה ל"ת ושיש בו ברת'. ובזה דחי הגמ' תרי איסורי, ועשה לא דחי ב' לאוין^{ל'}. והאהרוןים (שהחומר מערצת ע כלל מ' האריבו בזה, והביאו שכ"ב הר"ש מקיינז' (ס' הכריות ג' קס' מ') דעשה לא דחי ב' ל"ת^{מ'}).

אבל לתוס' נקטו מסברא דין לחلك בזה, ודנים על כל לאו שנדחה בפנ'ע. והקובה"ע (ח יג) כת' דלפ' א' אף בלית' ועשה דנים על כ"א בפנ'ע, והעשה לא דחי לעשה דמאי אולמי, אבל הל'ת' נדחיה^{מ'}.

ובחוי' הגר"ג ביאר דפלי'gi הרשונים בגדר עשה דוחה

לע. הדרמ"ה ה'ק' קו' התוס' (לק' ח) מ"ש איסור אשת אח דוחותר אפי' בביואה שנייה (דHASHATA ליבא עשה לדוחותר, ומ"ש מוחיבי לאוין לך' ב':).

מיא. והאהרוןים (מנח'ח רנא יא, ע"ל ה) ציינו דכע'י' דעת הר"ן (יומא: בד"ה) לענין מאכילין אותו הקל תחילה, דאייסור נבליה חמיר משיחיטה בשבת, בין דולקה על כל צוות. ומבארא דבר' לאוין וכו' בקבילות דכיתות' חמירין מלאו שיש בו כרת. ובקובה"ע כתוב דאפשר דחיה' י"ל דבל לאו נדחה בפנ'ע, והאהרונים דנו ומצדך דבדין דחיה' י"ל דבל לאו נדחה בפנ'ע, והר' קאי במקומות שעבר על הלאו.

מ'ב. וכידעת הריב'א' (כתור חולין קמא, הז' לפקמן), ולא אמרוי' דהעשה מסיע ל"ת ובכידעת התוס' קידושין לד').

מ'ג. וב'ם מדברי הריב'א' (ה) דנקט דדברי ר'וי' והרמב"ן הווה חד ת'.

מד. ותוס' כת' כמו שפי' לעיל דלא ילי' מאשת אח, ומבארא דרכונתם דאף באיסור אשת אח הזה גדר עשה דוחה ל"ת, ולא גדר הותר מכללו.

לט. ובגמ' (ניר מה) נח' ר' עקיבא ור' ישמעאל האם אמרוי' מה ל' חדא איסור, גבי ניר וכחן שמיטמא למאת מצעה. והקובה"ע (שם) הביא דדעת ר'שי' והרמב'ץ (זה' לעיל בסמוון) מות מצעה החורה, ואילו לרבנן' ס' אבל ב' ח' ט' הזה דוחיה, ומدين עד'ת' (וע' מנח'ח רס').

מ. וב' הכריות דימה להא דאי' (תמורה ד') דין עשה

וכע"ז כתוב החינוך (תקפ"ד) דבכל עשה דוחה ל"ת הוה Cainilo התורה אמרה לא מנעהך במקומות עשה זה, אבל ל"ת שהחמיר בו הכתוב שחייב ברת, ח"ל Cainilo אמרה תורה עשה דבר פלוני כל זמן שלא יצטרך לעבורה בלבד פלוני".

אבל הרמב"ן עה"ת (שםות ב' ח, וכע"ז בס' החידושים ה'ק"ר, למ"ע ס') כתוב דמצאות עשה גודלה מצוות ל"ת, דמצאות עשה הוא ממידת האהבה, ואהבה גודלה מהיראה. אבל עונש הל"ת חמור מהעשה, והאחרונים ה'ק' מהגמ' לך ז', ויתבאר لكمן).

ויריש לקיש (לק' כ, מנותות מ, וכ"מ) אמר דבכל מקום שאפשר לקיים שניהם לא אמר ר' דעשה דוחה ל"ת. ובפושטו מבואר דגדר עשה דוחה ל"ת דוחה י'חויה/, דכל היכא דאפשר מהדורין לעשות בהתרן.

סב) שם. דכתיב **לא תלכש, גדיים תעשה לך. דילפי'** דעתה דעתך הדיח ל"ת דכלאים.

אך דעת ר' ת' (בתוס' מנותות מא), דכלאים בעיצית הותר אף שלא במקום מצויה. ולכ"א כוונתו דוחה בגין חותרה, ולא שנڌית איסור כלאים מפני העשה, ע' בע"ב). וכ"ב הרמב"ן (שבת קלב, והרמב"ן ה: בשם י'מ, ע' מש'ב בע"ב) דכלאים בעיצית י'לפי' מושום סמכים, ולא אתנן עללה מושום עשה דוחה ל"ת. והרמב"ן (ה) דוחה הדיא י'לפי' מוציאות לכה"ת דעתך, ונילף אף"י אפשר לקיים שניהם.

ד. וביארו כוונתו דכיוון י'לפי' דעשה דוחה ל"ת הוה איסור בתנאי. ובכל"ת דיש בו ברת לא י'לפי' שידחה, ומ"ה לא נאמר בתנאי.

ה. ווע' מנותות מ. ולק' בע"ב האם אמר'י בן גבי ציצית. וכדאי' בגמ' (יומא ג) דנה' איט טומאה הותרת בעיצובה או דוחיה בעיבור וופרש"י בירושי הותרת, ולא יותר גמורו, ונפק'ם האם מהדרין אטחרה. ובבשווו משמעו מגדיר הותרת' שאינו עbor על האיסור כלל, דכה"ג לא הוה בכלל האיסור. ואילו דוחיה היינו שדין א' מהחיב' שייעבור על הדין השני ומבטול. אך מדברי ר'ש"י (יומא ג) משמע דאף דוחיה הוה גדר' חיתוך, הזכא דלא אפשר. וכן הוא מדברי ר' גאנן הנ"ל דעשה דוחה ל"ת מהדורין אטחרה, אף דוגדר דלא אמרה תורה אישור ב"ג.

ז. ובחרוזת הגרא"מ והקובבה"ע (ט) עמדו בסתיירת דברי הרמב"ן.

וכדאי' ב'ק קה). והאמור"מ (יב ג) הביא דMOVIAR בתוס' דמצאות גילוח הוה רק ב' שערות האחرونנות^{טט}, וכוונת התוס' דיכול לסלך פאת הראש ע"י סמ"י, וינה' ב' שערות (שלא בפותח) לגחל בתער.

ובחי' ר' שלמה (ג' וכע"ז بحي' ר' שמעון ו' בת' ליישב כוונת התוס' דיאלו לא היה דוחה ל"ת אינו בכלל מצאות גילוח. אבל השטא לדחין עשה דוחה ל"ת הוה בכל מצות גילוח, ואם לא יכולách אסור לביתו, וכן שיר' סברת גודול השлом. ווצ"ב דלולי הא dredol השлом, לא דחי. ומתקיים בזה גילוח).

דף ד.

עשה דוחה ל"ת

סא) [ג:] ל"ת גורידא מנגן דדהי, דכתיב לא תלכש שעתנו גדיים תעשה לך וכו'. פרשי' ושרינן כלאים בעיצית, אלמאathy עשה ודוחה ל"ת. רבינו נסימ גאון (עה"ג שבת קלג,) הביא מק' דזהורת לאו חמור מצוות עשה^{טט}, והאיך יבא עשה ויודהה ל"ת? ובו"ג ביאר דעתה דוחה ל"ת משום דזהורת הלאו נאמרה על תנאי נאמרה. דכל לאו שאין בו כרתן נאמרה באופן דהיכא דארען מצוות עשה נזריות הלאו זלא נזוש לאזהרת הלאו, דהלאו נאמר על תנאי. וב"ב השואל במוחרי'ק (קלט) והמהרי'ק הקשה דהלשון 'דוחה' לא משמע כן.

מה. והאחרונים הביאו בן מהגמ' (ב'ק קה) ווע' لكمן ה. מש"כ ר' משלום איגרא והאחרונים). והאמור"מ כתוב דלתי' ה'ב' כל השערות הוה בכלל המצויה.

מו. והאחרונים עירו אמראי אמרת איין חיב' להקיף ע"י סמ'. וע' ב' בכחולו בכלל מצאות גילוח. והביאו מזה דאמר'י דקיים העשה דוחה ל"ת. ואף במקומות שאין ביטול העשה, דהא אפשר ע"י סמ'. ובחי' ר' נחום בתב דמ"מ עבשי הוה ביטול העשה (ואף דאפשר ע"י תחבולה).

א. וכן איתא בגמ' לך ז. דל"ת חמיר מעשה).

ב. ודבר ידו שעחומר דוחה את הקל.

ג. והביאו בן מהשפרי (פר' תצעא) מחלוקת מות יומת, ובו' השבת שני בזמנים בני שנה, שניין בדיבור אחד נאמרו. ערות אשת אחריה, ובמה יבוא עלייה, שניין בדיבור א' נאמרו. מה שאין אפשר לברר ודם לומר שנא' (תהלים סב יב) אחת דבר אליהם שתים זו שמענו.

למייף לכלאים במצוות אינו מיותר ללמד 'כל שישנו', וסובין אינו היקש Dunn'a אין היקש למחייב.

ותוס' (ערכין ג: ד"ה חנוי) תי' דהשו הכתובasha לאיש לכה"ת. והוא דס"ר שלא נאסרו בחמצז, דבר שישנו במצוות (פסחים מג), ולא אמר' השווה הכתוב. סמיך אהא דחוקש לטוכה דהאזרח מנעט נשים. והקובוה"ע (יא ג) כתוב ותוס' דין לא רצוי כן, דבמקום שליפי' פטור/, ובה"ג לא שיר ההיקש לאיש, דאף באיש כשייש פטור ל"מ.

ס) נוציא את זה לסקילה. בסוגין מבואר דר' יהודה לא דרש סובין כלל (ע' Tos). אבל היפ"ע כתוב דליורשלמי ר' יהודה סיל' וסובים זהה כמה מצינו (ולא בהיקש), ולמ' לחיב סקילה, דין עונשין מהדין. ואין חילוק בין מופנה ומוכחו.

ס') אוב ודייעוני בכל' מכםפחים היוו וכו', אף מכשפה סקילה. Tos' (זבחים מט. ד"ה לפנ' נקטו דבאוב וידעוני יש ברת וחובח חטאota וכתרון בריתות ב'). ואילו שאר מכשפ' לייכא ברת. ודוקא לענין סקילה חזקו להדרי'.

אבל הרמב"ם (ס"מ ל') כתוב דמכשף חייב חטאota. וכ"ב בספר החינוך (תקיא). והמנחה"ח (בר' דלפ"ז חייב ברת, דין חטאota בלא ברת וכבדאיota לקמן ט.). אבל הרמב"ם (שוגות א, ב, ד) לא מנאו בכלל מג' עברות שיש בהם חטאota. והמשנ"ל תומה בסיטירת הרמב"ם בזה, ועוד הביא דבתרו' מבואר דין חובח ברת.

ס) בשומרת יכם הכתוב מדבר, וויעבור בב' לאוין וכו'. ע' בסוגיה לקמן צע. תוס' (חגיגה י) היק דבעלמא אמר' דיש לדוחש ולא להעמיד בלאו יתרא. ותי' דין לנו להעמיד איסור חדש שלא מעאנן במקום אחר בתורה.

משועבדת וקניה לבעל, אלא משום התקן' ח' מחייבין לגורש). י. והגמ' (ערכין ג: ומנהות מג) קאי לולי' דאייטריך היקש לכלאים במצוות.

יא. ותוס' היק דכין דיצא מהכלל לדבר חדש האיך ילי' מיניה, ועל' ז. ותי' דברת וחטאota לא מקרי דבר חדש. יב. ורעד'א היקשה דהרבנן' המשמע דין זה (ואב' מג).

והקובוה"ע (ט ג) כת' דמובואר [בדעת ר'ית והרמב"ן שבת] דאפשר למדוד גדר דחויה מהותרה, דיסוד ההיתר משום מצות מצית. ויש למדוד עדלה". אלא דהקשה אמאי לא נילף גדר חותרה בכל' עדלה", ואף במקום אפשר לקיים שנייהם]. והאחרונים (חי' ר' שמעון ור' נהום) ביארו דיסוד העשה דוחה ל"ת שהتورה התיירה כדי לקיים המצוות, ובמקום דסגי בדין דחויה היה דחויה. אבל במקום שכדי לקיים מצות העשה בעין להתר לגמר הוה גדר חותרה. והאחרונים ביארו דכללים במצוות גדר חותרה. אין חוב לבוש הבגד, ואילו היה דחויה הדין דמחדרין שלא לעבור, ולהוירד את הבגד (וע' מש' ב' בוה בע"ב).

סג' שם. הרמב"ן (ג) היק' היכי ילי' מצית לכה"ת, דשאני מצית דשcolaה בגדר כל המצוות (מנהות מג). והרמב"ן תי' דלא דיקינן היכי בשברן של מצות, ואי אתה יודע שברן של מצות. ומס' (לקמן ו) דתנא לא פריך דלאוי דשבת חמורי.

סד) מנין לדוגמה שנפללה לפני מוכת שחין שאין חוממין' וכו'. פרש"י אלא כופין אותו לחלוון. והרשב"א כתוב דס"ר דכוופין לייבם, ושוב יכופה לגורש, קמ"ל דין חומסמן.

אבל הראשונים (לקמן לט) חלקו דמובואר דין כופין אותה לייבם. ומונ"ל דכוופין אותו לחלוון. ורש"י (לקמן לט) למד מכאן דכל יבמה שאינה רוצה להתייבם ונונתת אמתלא, כופין לחלוון. ולאו דוקא מוכת שחין. והאריבו בוה הראשונים שם.

סה) תוד' ה דכתיב. דלחיביו נשים במצוות וכו' כל שישנו וכו'. ותוס' תי' דהיקש עדף מסובין]. והרמב"ן ור"ץ (קידושין לד) תי' דכין דאייט' סובין

ח. וריב"ן (המפרש מכות בגין) פי' אין חומסמן, אין מגערין בה שלא תאמר אי אפשר בו. ווצ"ב אמר' נקט גערה ולא כפיה. אך Tos' (בתובות סד) כת' דרך כפיה הוה בדברים).

ט. וכדי' (בתובות עז) דמוכת שחין כופין לגורש. ומובואר דהיה סברא דאוריתא, וסוגני קאי לאחר דחק דרשא. ולול' הראשונים ייל' דביבמה ילי' מדריאו', דין בדין שנוסף את האשעה לה, וע"ד הוא דאי' (סיטה ו). ואילו בשאר אשא

(בית הלו א ה וה' ר' שלמה) כתבו דאך לרשי יילפי מהדרשא דאן איסור בעצם הלבישה, במקומות שניינו נהנה כלל. ואילו אסורה תורה עצם העילאה, א"כ ודאי איסור אף שאינו מתכוון, והרי לובש. אלא בין דוחתורה תלתה האיסור בהנאת לבישה, לר' שמעון הותר בשאיינו מתכוון. ואבל עדין קשה דסוגין לר' יהודה, והיאר נקטו דין דר'

יהודיה ס"ל ואיסור, שהרי יהנה, וע' אחرونיהם). והבית הלוי (שם) חקר האם התורה אסורה לבישה, והגנה הוא תנאי להחשב לבישה² או דוחתורה אסורה עצם התנהא בכלאים³.odon היאר מהני שאינו מתכוון להנאה, הרי נהנה בפועל והוה לבישה. וע' אחرونיהם, ואב'מן).

ואחרונים (בית הלו, חי' ר' שמואל ה ב ועוד) חקרו בהא דאי' (בירושלמי) איסור ללבוש בגדי שיש במקצתו כלאים, האם עי' נחשב שככל הבגד חפצא איסורא, וכל מקצת ממנו אסור לבבישה והעלאה. או דرك חוטי העمر ושתן הויה כלאים, אלא בשולבש מעתה מהבגד נחשב שלובש את כל הבגד.

עג שם. הרמב"ם (כלאים ייח') פסק דאיסור ללבוש כלאים כדי להבריח המכס ע"פ המשנה כלאים ט ב'). אבל בגמ' (ב'ק קיג) איתא דמ"ד ואיסור להבריח את המכס ס"ל דבר שאינו מתכוון אסור. וקשה דהרמב"ם פסק בר' שמעון, וכ"פ הרמב"ם (שם ט) דמוכרי כסות מוכרכין בדרך, ומ"ש להבריח מכס. והכס' מ' ומהר' קורוקט כת' דהרמב"ם ס"ל דבשלובש לגונב את המכס אסור אף לר"ש, בין שהוא לבוש ממש. ודוקא מוכרי כסות דוחה רק העילאה הותר בשאיינו מתכוון. וב' שנות אלהו (כלאים ט ב') ביאר דלבישה ממש אסור, דבשעשה

ב'. וכ"מ בדברי רש"י (שבת בט) שבת' דלא אסורה תורה אלא לבישה שהיא לחותם בדרך כל הלבושים.

ג. והביה"ל (שם) דין דלבישת בגדי כהונה זהה מצויה, ומצוות לאו להנאה נתנו, א"כ אמא חשב כלאים. וע"ש עוד אחרים.

ד. ו/or' שמואל כת' דכ"ז אם עצם האיסור 'לבישה' אבל אם ההנאה היא עצם האיסור, הרי אינו נהנה מהכלאים).

ה. וכ"ב הדר"ש והרא"ש (כלאים ט ב') דהמשנה שאוסרת קאי בר' יהודה.

ט) תוד"ה וכו'. והוא דקאמר במשנה תורה, ה"ה בעלים וכו'. ובהג' מהר"ב רנסבורג (עה"ג) הביא ראב"ן (שר"ת לד) ודוקא ספר דברים דמשה סיירה, אבל בה"ת אין מוקדם ומאותר². והritten³ (ורמב"ץ) בת' דבכה"ת לש' מוכחת, דכללה בחדר פרשתה דמי, ואין מוקדם ומאותר. ודוקא במשנה תורה נחשב מוכחת, ונכתב על הסדר.

ע) משום דMOVCA. הרמב"ן (ושא"ר) כי דלא תחסום לא נחשב מוכחת², דסמרק יומם ללא תחסום ולא אצל אישור אשת אה. שלא אשכחן בכל התורה לכתוב הדוחה אצל הנזהה. דתמיד ופסח ומילה אינם בתוכנים אצל שבת.

דף ד:

עא) אייבנ"א משום דMOVPAה וכו'. בפשטו זוכ"ב הראשונים בשם י"מ ז' לפי ר' יהודה, אבל רבנן דרשוי סמוכין אף בללא MOVPAה, וכ"מ בתו"ה ד"ה לרבען) והתו"י. אבל הרמב"ן (שהאי' בת' דבבוגין יילפי) בנין אב מכלאים ביציעית לכל התורה, ואף לרבען בעין שיהיא MOVPAה או מוכחת.

עב) הו"א כל' דרך העילאה וכו' אפי' מוכרי כסות וכו'. פרשי' שאין מתכוונים להנאה חיטומו. ולפ"ז קאי לר' שמעון דבר שאינו מתכוון מותה, וכבדאיთא (שבת בט)³. והרמב"ן (ותו"י ושאי' ר' הקשה דסוגין בר' יהודה, ועוד לר' שמעון דבר שאינו מתכוון מותר בכיה"ת, ולא בעי קרא.

והרמב"ן כתוב دائiri שbamת אינו נהנה אלא מצער, וס"ד דמ"מ העלה עלי. אבל בשנהנה ואינו מתכוון תלייא במחה' ר' יהודה ור' שמעון. ואחרונים

יג. ואחרונים הביאו דבכמה מקומות מזכיר אין מוקדם ומאותר אף בספר דברים.

יד. ומש"ה הוגן' מביאה מדברי ר"א בן עורייה דאך בעלים לפ' סמוכין, אף היכא דאיינו מוכחת.

א. ותוס' (שבת בט: ד"ה ובבלב) כתבו דע"ב אייר' דאיינו פסיק רשא. אבל הר"ן (חולין לב. בדה"ר) בת' דהנאה נהנה אין מתכוון, אף דוחה פסיק רישא. והרמב"ן (שבת קא) הביא דהעריך הוכיח ממוכרי כסות דפסיק רישא שלא ניתן ליה מותר, ע"ג דודאי לובש. והרמב"ץ דוחה שלא מלבוש הוא אלא משוי בעלים. (וכ"ב הר"ן שם).

ורע"א ביאר והותר בשוחות היצית זהה לכלאים, ע"פ מש"כ המרדכי (הלו' יצית התקמוד) דין איסור לבוש טלית ללא יצית, אלא דעתן שלובש את הבגד מתחייב להטיל בו יצית^י (וע"ע Tos' לפקון צ). וה"ג אילו לא היה עשה יצית דוחה ל"ת דכלאים היה לובש הבגד ללא יצית, בין דאנוס מציאות עשה שדוחה ל"ת דכלאים. אבל במקומות דהבדג בעצמותו כלאים' לא חל ההיתר כלל.

ורע"א נקט גדר עשה דוחה ל"ת זהה ודוקא במקום שסבTEL מציאות עשה. אבל האחרונים חלקו וקיים העשה דוחה ל"ת, ואך דין באן ביטול עשה, ואין חיב לבוש את הבגד.

והא דאמר ר' ל' (לק' ב': וכ"מ) וזהicia שאפשר לקיים שניהם לא וڌוי, והינו כשמקיים את העשה באופן אחר. אבל בהמה שיכול לפטור עצמו לא חשיב אפשר לקיים שנייהם. (והל' נודה כדי לקיים מעוזה, ואך דיקול להפער^{יא}).

ומקור להה מדברי הרמב"ן (ב"מ ל.) שהקשה דבגמי' מבואר דס"ד דעשה דוחה ל"ת דכהנים וכיבור אב, הא קודם שהגע האביהה לידו לא חל מציאות השבה וכדריאתא ב"מ כהו), אלא לאו ולא תוכל להתעלם.

ודוחק דוגמא' אירוי באופן שהגביה.

הרמב"ן חדש בפין שאם החזירה יקיים מציאות עשה של השבת אבידה, שאם בטל תומאת הכהנים קיים עשה דוחשה. ולכן דחי, ע"ג אדם לא החזיר לא בטל לעשה, וכן בכיבור אב. והקובה"ע (יד א) הביא מדברי הרמב"ן דקיים המצואה דחי לא תעשה, ולא סברת ביטול המצואה. אבל הרמב"ן חור אבל אינו נכון שכן

מעשה האיסור חייב אף אם אינו מותכוון, ואף לר' שמען. ודוקא העלהה תלייה אם מותכוון, ולא נחשב לבישהה בשאינו מותכוון. והש"ר (יו"ד שא ח) כת' דאיירוי שמתכוון דרך מלובש, דעתן במתכוון להפטר מהמכס דין ונוחנן מכם ממלבושים. ובין דעתך כוונתו למלובש, והזה מותכוון.

עד' איצטראיך סד"א בהעלאה וכו' אבל לבישה כל' ב' מני. לפ"ז נאמרו ב' איסורי לכלאים. לבישת ב' מיניהם, והעלאת כלאים צמר ושתן.

וחמג"א (יח ג) הביא דנה' הראשונים (מרדי' מנהות הילק"ט התקמא ותוס' מנהות מא) לענין מציאות עיצית, האם זהה ודוקא בגין דרך לבישה, או כל' דרך העלהה.

עדיל'ת – כלאים ביצית
עה' תוד"ה ואמר. אבל אכתי קשה וכו' ובמנחות דרך דקרך דקרש עלין דאוריתא^ו וכו' א"ב לשתק קרא מיהידי'. (ע' משנ"ל יצית ג ו. והתו"י תי' דקרש עלין דאוריתא מוהלט"ס), וכוננות הגמ' דמיוח כן מהמשניות (זהותה בכלאים ביצית).

ורע"א (או"ח יא למג"א יג) הכך (על הגמ' מנהות שם) דילמא איצטראיך קרא להתריר כלאים היכא דבר נקשר הכלאים לבגד, וא"א להתריר בגון בשבת. ור"ע א' כת' דכח"ג הבגד מצד עצמו זהה בכלאים. ובגד שיש בו כלאים לא אמר' שיטיל בו יצית, ועי"ז מותר ללבושו משום עשה דוחה ל"ת. דין קיוב לבוש בגין שיש בו יצית. ול"ד לעשה בעלמא דמחוויב לעשותו, אבל הכא אי"צ ללבוש את הבגד.

ט. ומ"ה היכא דא"א להטיל יצית, בגון בשבת או שאין חותמים בעיר אי"צ לפשוט את הבגד וכו' פוסקים א"ח ס"ג). י. וכן לדכא ודקשו ורטו כלאים לבגד, כה"ג לא אמר דין דוחיה כלל.

יא. אך בגם' (בחותמות מ') די אמרה לא בעינה ליכא לעשה, ולא דחי. ואך דכשאומרת לא בעינה אין כאן קיום עשה (ותליה בפי' הראשונים שפה). הרמב"ן (שם) חולק 'חוותם עשה מיהיא איתה, אבל הכא אי בעי ליכא עשה כלל'. והתו"י (שם) תי' לנבי' כיבור אב, דמ"מ מיד בשכזו מהוויב ליקיט). והקובה"ע (יד ג) כת' דביצית אם לא ללבש חסר בתועלת המצואה' ובעינן ריתחא ענסין, מנהות מא'). משא"כ במציאות בין אדם לתבירו, ואין קפידא בשמוחת. (והתו"ס ר"ד כהותות שט' ב' כת' דצווי תורה שם להפסיק דעתה).

ו. והרמב"ם (כלאים יד) הוכיח מזה שככל איסוריין אלו ע"י קשיית החותם וכדו' (והזה מדאוריתא). שהרי הוצרך הכתוב להתריר כלאים ביצית, ובמו שלמדו מפי המשועה שנמסכה פרישת כלאים לפרש יצית להתריר כלאים ביצית, והzieuth חוטין קשורין בלבד חז', מכל' ש汇报 כוה שללא במקומות מצואה אסור מן התורה, שאינו ממעט בתורה דבר שהוא אסור מדברי סופרים.

ז. ור"ע א' הקשה על Tos' (ה' ר' מה לאלו) לדוח תנא לא לפ' מלכלאים ביצית, והקשה ר"א לדידיה מנ"ל קשר עלין דאורוי'.

ח. וביע"ז ב' Tos' (שם דיה קשו) דמקרא גדייל לפ' לקשר לעלון, דבגי גדייל טוב. והגמ' מובייה שדרשה זו אמרת מהא דעשה דוחה ל"ת.

כהונה נימא דהותר ואיסור כלאים, אף שלא במקומות מזוהה, ותוס' הביאו דר"ת תי' דאה"נ ווע' לך'ה: אבל תוס' (מנוחות שם בחר' תי', והתרוי יומא) חילק דשאני ציצית דהთירה תורה בגין ללבשו כן. ול"ד לבגדי כהונה דלבוש למצותו.

והראב"ד (תמיד עה"ג לב') חילק על ר"ת דכלאים בצעיצית זהה משום עשה דוחה ל"ת, ולא אמר"י דאישתרי אף בטלית פטורה^ש. והראב"ד (צעיצית ג ט) כתוב דנשים ועבדים וקטנים מותרים רק בצעיצית שאין בה כלאים.^ט

והמנח"ח (תקנא ד) נקט ודילצ' דוחה דחויה, בכל מקום דאיינו מקיים המצוות עשה דעתית, עובר שוב בל"ת אבל למ"ד התורה הווה חלק ממעשה המוצה^י. כי"כ והאחרונים דנו בו. והראב"ד (תמיד שם) הודה לדברי ר"ת בטלית שאולה, דאף דכלפי הלובש הוה שאל' ואינו מקיים מצואה מ"מ בלבד בעל הטלית יש חובב^י.

ובפישוטו נ��טו האחרונים דכוונת ר"ת דכלאים בצעיצית הותר לנגררי נגדר הותרה, ולא בגדר עשה דוחה ל"ת^{יב}. אבל הרא"ש (צעיצית ב, ועד"ז התו"י

ולא חל מצוות השבה^כ, של אב קודם, אי לאו קרארכ' כלכם חייכים בכבודו).

יע) שם. הקובה"ע (טט טט) הביא דהאשכול (ה' ציצית) הר' מוח'י' דכין דחכמים פטרו סדין בצעיצית מדרבןן (cdrai' מנוחות מ), האם מתחייב משום כלאים מדהארו'. דשוב איננו מצואה בעשה, ואינו דוחה ל"ת. והביא בשם הג"ח דסבירת המ"ד דליך, דלא אמר"י עשה דוחה ל"ת בין דאיינו חייב בפעל לקיים המוצה^ז, ואף שיש 'קיים' לעשה^ז. והקובוה"ע כתוב דס"ל חכמים 'עררו' לעשה, ولكن ל"ש עדל"ת, וחיבב על הל"ת^ט.

יע) שם. תוס' (חולין קי, ומנוחות מא) הביאו י"מ דבטלית שאללה דחייב בצעיצית רק מדרבןן לא החותר כלאים. דאין כאן מצאות עשה מדהאריתא לדחות. ור"ת חילק דהותר תבלת של צמר בכל טלית, אפי' טלית פטורה^ט. ואף בלילה דחי לאיסור כלאים^ט.

ותוס' (חולין) הביאו דהר"א מיע' ה'ך דאי'ך אף בגדי

יב. והקובוה"ע (ה ב) כתוב דהרבנן חור רוק לגבי כיבוד אב, דכין דנתחייב בכיבוד אב (ובעשה) לא עבור בלאו. אבל בטומאה, דהלווא וטומאה נדחה מפני קיום העשה, אף דעתין לא חל.

יג. יצ"ע שם, דיל"ד דכוננותו לדון מטעם אחריו.
יד. והקובוה"ע דן לפ"ז ספק עשה, לא ירדה ל"ת בתורת ודאי ולוקה). וול"ד בוזה).

טו. והקובוה"ע הביא דנה' בראשונים בנידון זה, דתוט' (פסחים מה דיה כתישא) בשם ר"ת דאף דחרישת כלאים נדחה משום עשה דכיסוי הדם, אבל בויט' ודרה ל"ת עשה ואינו נדחה^ו מחייב אף משום כלאים (ואף איסור כלאים אינו נדחה). אבל דעת ריב"א (תוס' חולין קמא) דבל'ת ועשה, אף שאסור לו לקיים העשה, הלא תעשה נדחה. הר' לקמן ה).

טו. ולצד דכלאים בצעיצית הותרה (ע' בסמוך), לבוארה לא עקרו את ההויה, ואיינו לוקה.

יז. ודיק בן מהגמ' (מנוחות מ) דאי' אפי' טלית פטורה ע"ש הדיקון).

ית. והא דמבעואר (שבת כה' ומנוחות מ) דבשותليل עobar משום כלאים. היינו בסות המיחיד ללילה, אין צד היתר בגדר זה.

יט. ומשמע ברראב"ד דעת ר"ת בכל עדל"ת אמר' דהותר לכל מיל'. וביארו האחרונים דס"ל דתහילת הדין הוה מרדין עדל'ת ודרוהה (וזלא כרמב"ן). אלא אחריו דחל דין דהיה אמר' דהותרה לכל מיל', מיגו דאיישתרי.

בא. והמנח"ח הביא דעת הרמב"ם (כלאים לא) דהמבליש חברו כלאים, הלובש אינו יודע המבליש לוכה והרשותם חלקו ואכ"מ. אבל אם הדולבש מזוי, המבליש עbor רק בלפני עורו. והמנח"ח כתב לדפ"ז' המבליש כלאים בצעיצית, בשולבש אינו יודע, עbor באיסור מלביש ולמי'ד דכלאים בצעיצית דחויה). דרבינו להיכא עשה. ואבל שהחלבש ידע להיכא איסור, דנחشب' מזוי' ודין הכלאים תליא בלבושו. והאבי עזורי חילק דבמוקם דריש' איסור מלביש' במקומות דמותר ללבוש, דמעשה זו מותרת.

ויל' ערד ובמוקם שללבוש הותר, תליא בלבוש ודרינו של מלביש גיריה בתורה. ואף שאינו יודע, בין דאיilo ידע דינו לעשות כן. ורק במקומות דיאילו היה ידע היה פורש תליא במלביש^ו.

כב. וכע"ז דנו האחרונים בשאינו מותalcon למצאות ציצית. בаг. ומבעואר שהראב"ד מודה ליסוד ר"ת דהותר אף בשאינו מקיים את המוצה, אבל רק במקומות שרואין לקיום המוצה, ולא באשא.

בד. וכוכ' הרמב"ן שבת קלב', וכן הרמב"ן בסוגין הביא צד כהה, אלא שדחהה).

צמר. והראשונים ה'ק' אמאו לא יטיל חוטי צמור, דברי ר"ל (לקמן כ) ובמקום דאפשר לקיים שניהם לא אמרין עדלית. הרמב"ן כתוב דהא דאיתא חוטוי פשtan פטורין בשל צמר פליג א"ל, וס"ל דאמרין עדלית אף' במקום דאפשר לקיים שניהם.

והרשב"א כתוב דאיירין דין לו חוטין אחרים. ואינו חייב לקורע את הבנף (להוציאו חוטין^ט) והוא כמי שאין לו מינוט. (וכ"ב ר' ירוחם הו' בב"י או"ח י"א) והקובה"^ע (יד ז) ה'ק' אמאו אינו חייב, הרי אין יותר מהומש נבטיו^ו. ובחי' ר' ראובן ביאר דחייב עצית הוא על כל הבגד, ובגדר זהה וכל חוטים אלו א"א בעניין אחר.

והב"י (או"ח י"א) חילק דאך בשאן לו חוטין אחרים לא דחין ל"ת, מאחר דאיילו היה מעוי היה אפשר לקיים שניהם^ז. ובעין סברא זו כת' השאג"א (ז"ו באופין חד') שלא אמרין עשה דוחה ל"ת אלא היכא דלעולם בעי לדוחה. והקובה"^ע (ז' א) ביאר דרך במקומות קיימים המצויה מחייב לעבור על האיסור, אמרין עדלית ודלא נאמרה במקומות ל"ת זו (ע"פ לשון ר' נסים גאון, הו' בע"א). אבל במה שנודמן א"ח ב' לא דחי.

והשאג"א הקשה ע"ז דמובא ר' גבי מילא בערעת (שבת קלג), כדי ליכא אחר (דאינו מתכוון להורדת הבהירתו) מותר באבל^ט. ועוד הקשו האחרונים ברגמו' (ביבעה ח' א' דכשאן לו עפר לכתסי, דנו דוחה יו"ט).

אבל תוס' (ר' הדאפילו) כת' דוחה מדין 'מיגר' דכלאים של פשtan פטור. (ותוס' מנהות מ. ד"ה כין, בת' הא) פי' עד"ז דברי הגמ' שם לט:^{ל'}. והאחרונים

בכל, א"י'ץ להוציא מהבגד. ולמיררכי מותר ללבוש בגדי שא"א להטיל עציתו.

ול. והאחרונים דנו דיל' דרך במקומות דאפשר לקיים שניהם בלבד הפסד נחשב אפשר לקיים, ולא דמי לביטול עשה וחומש נכסיו.

לא. ויש שדנו דכן מוכח בדברי הרמב"ן שלא תי' כן. לב. והאחרונים כתבו דהאם זהה גזה'ב אחר של 'ימול' אף' בשש ברירת, דהא זהה ל"ת ועשה. ולא תלי' בגדר עدلית דעלמא.

לא. וכן ברשב"א נקט הלשון מיגר. ובחי' הגרא"ג כתוב דרשב"א בעין למינו ממשום חסרון 'מן' הבנף.

יוםא סט), כת' דדרשי' גדים תעשה לר', לא תלبس שעטנו. משמע דהתורה והתרה ללבוש טלית זה בין בימים ובין בלילה, כל זמן עיקר הנאתם^ט.

והאחרונים ביארו דלעולם היה גדור היית עשה דוחה ל"ת. אלא דגלי קרא לדגר ההיתר שהיה בגדו, וצottaה תורה להטיל בו צמור, ומותר שישאה טליתו עם צמר. ואף שלא בשעת קיום המצעודה.

עה' כתוב רחמנא צמר ופשטים דאפי' צמר ל'פשטים. תוס' (כתבות מ) הוכיח דכלאים ביצית אפשר לקיים שניהם, שיעשה חוטי צמר בגדי צמר. וכ"ב תוס' (מנחות מ. ד"ה סדי) בחד' תי', לדעת בית שמאי לא שרי כלאים ביצית^ט, דהא אפשר במינו ועיקר מצות תכלת לא יהא אלא בצמר).

ותוס' (כתבות תי') דבגדר של פשtan א"א לקיים מצות תכלת, וזה אין לנו לומר שישאה אסור ללבוש טלית של פשtan מושם דאפשר בשיל צמר, דאי'ז חשוב אפשר. והאחרונים ביארו דכוונתם דלבישת הבגד גורם לחיזוב העצית, א"כ מה שיבול ללבוש בגדי אחר אינו שיר' לבגד זה. והקובה"^ע (יד ח) הוסיף דכשיש לו ב' בגדים חייב על כ"א בפנ'ע. ועוד פ' דהתורה חייבה בשלובש הבגד להנתנו והג' יש לבישה בפנ'ע.

אבל הפנ'י ביאר בוגנות התוס' ע"פ דברי המרדכי דכשאינו יכול להטיל עצית מותר ללבוש את הבגד דוחה אונס^ט.

עט) ופשטים ל'צמר. מבואר דאך בה' ג אמרין דעשה דוחה ל"ת, ומיטיל חוטי לבן של פשtan בבגד

כח. משא"ב בגדי כהונה שהותר ללבוש רק בשעת עבודה, בגדדי כהונה לא ניתן ללבישה והנאה.

כט. וילפין עשה דוחה ל"ת (במ"ד (ה) דילפ' מראשו). ומסקנת התוס' דאך לבתי שמאו מודאוריתא דחי, אלא מושם גזירה.

כט. ובעין מש"ב רע"א חניל'.
כח. אך הריטב"א כתוב [בשם י"מ] דאי'ץ להוציא מהבגד, דבטי טווי (ולשמה) היללמ"ט. וזה ביה רב ושמואל סוכה ט. מנהות מב': והרשב"א קאי לאידך מ"ד. א"ג יש שדנו דיבור לפורים הטווי, ולחזר וլטוות).
כט. (הקובה"^ע כתוב דעפ'ז אף להלבנה, מי שאין לו חוטים

בנסיבות איסור [וכריבוי בישוערין], דרבנן יכול כבר כלאים^{לט}. וכותב דמ"מ עושה סיבה נוספת, שיהא כלאים ב' פעמים. ואף דוחכלאים הראשונים הותר מחייב עשה הכלאים הב' לא הותר. (והאחרונים דנו בגדיר היתר, האם אמר' ר' והותר החשיבה דוחוטים אלו אינם עושים כלאים, או דוחותר האיסורו].

ועוד הקשה בקובבה"ע דאף אם יטיל חוטי פשanton הררי מעשין כלאים מלחמת חוטי העיצית, ואמאי עדיף שיעשה כלאים ליתר החוטין ולא בשאר הבגד. וע"ז בח"י ר' רואבן^(ט). (והאחרונים דנו לפרש גדר המינו עד"ז. וצ"ב).

(א) שם. מיגו. ותוס' (מנחות מ. ד"ה כיון) פי' רמדאורייתא שרי חוטי לבן של צמר בפשתן, דכלאים ממש הותר אצל עיצית ע' מה שודו לע' לט', ולאו משום דוחיה. וכן הוכיתו האחרונים דכל הנך מינו צ"ל דכלאים בעיצית הותר גדר הותרה, דאל"כ מה שיר' דין מיגו, זה אף בתכלת עצמו מהדרין אהיתר דאפשר לקיים ב'.

(ב) בא"ד (המשך ה). ודוקא במקומות תכלה ופו'ם. (משמעו דהוא תנאי בהירר מיגו) דכלאים בעיצית. והחו"א (או"ח ב ב) פי' דכشمיטי חוטי פשanton בגדר צמר, נחשב חלק מהבגד. והותר להטיל בגדר זה התכלת. וע"ז הותר כל הכלאים מינ'ו.

ותוס' (בחותות שם) סתפקו האם מותר ב' חוטים של צמר וב' של פשanton בלבד קיומ מוצווה תכלת, אבל כל ד' חוטין כלאים וראי איסור [וכדברו במנחות גבי קל' אלין], ואזלו לישitemם דס"ל שלא הותרו ד' חוטים אלא בשנעשית כלאים ע"ז.

לחופצא דכלאים, ויש כאן איסור נוסף בכל חוט צמר. לט. לדעת ר'ת כלאים בעיצית הותר. אך האחרונים ה'ק' דתו"ס (מנחות שם) פלייג על ר'ת. ויש שיחילקו דרבנן שהותר ב' תכלת, הותר לגמור. ר'ת הוסיף דאף בשעת פטור, ובזה פלייג הותש.

מ. וכדברוואר (מנחות מ) דהיכא דיש לו קל' אלין עופר ממשום כלאים בחוטי החלבן. וב' תוס' (שם ד"ה כיון בת' הא). ועוד ת' דכוננות הגמ' דאסור מדרבען בין דאפשר במינו. ומדרבען לא סמכ' על מינו זה. איז' מסקנא לא קימנא הב'.

מיא. וזה דלא כמ"ש ר'ע"א דבשחגבן בלאו הכי כלאים לא חל היתר כלאים בעיצית.

ביארו דקיים בדעת ר'ת (הנ"ל) דכלאים בעיצית הותרה, ובזה לא בעין אפשר לקיים שנייהם^{לט}. וב' כ' הרמב"ן (שבת קל'ב) רסדין בעיצית הותר מהיקש^{לט}, ואינו בתורת עשה דוחה ל'ת, דא"כ הרין דאפשר לקיים שנייהם לא דוחי, ובמנחות (וכן בסוגין) אמר' דאפי' בטלית צמר מהני בחוטי פשanton. וב' כ' הרמב"ן (כא) בשם י"מ דר"ל דאפשר לקיים שנייהם בעלמא איתمرا, אבל כלאים בעיצית הותר לגמור מסמוכין. (וברמב"ן כאן חלק, דילפ' ממןעו לעשה דוחה ל'ת דעלמא, הו' בע"א).

והאחרונים ביארו דאף תכלת בפשתן עיי' לגדיר הותרה, דאיילו היה דוחואה (ובשאר דין עדיל"ת) היה צריך להזכיר את הבגד, דמהדרין אהיתר. והעונג י"ט (א) כתוב דלמ"ד (מנחות מא) דעתית חותבת מנא, ויש חובה צייטת אף בשעה שאינו לובש את הבגד, ע"כ הוה בגדר הותרה. דאל"כ מתקיים מצוות עיצית בגד, ואין לו היתר ללבשו.

(פ) תוד'ה דאפי'ו. נראה דאפי' חוטי לבן (מנחות לט) וכו', מיגו דתכלת פטרה לבן נמי פוטר. ותוס' (בחותות מ. ד"ה בון) ביארו מיגו דתכלת, שכבר נעשית כלאים ע"י תכלת שבו, מש'ה אפשר להוסיף אף חוטי לבן של צמר. ומשמעו דרבנן איןנו נעשית יותר כלאים ע"י תוספת החוטים.

אבל תוס' (כא) משמע דהיה אסור, והבגד נעשית כלאים יותר ע"ז (אלא משום 'מיגו'). וכן מבואר ברשב'א שכחוב דלא הותר ד' חוטי לבן דצמוד בגדר פשanton^{לט}, דאייך ב' חוטי צמר אין במקומות תכלת או במקומות לבן^{לט}. והקובבה"ע (ד) ה'ך' דוחה רק תוספת

לד. (והחו"א ביאר באפ"ן אחרת, ע' בסמוך). לה. (בגמ' (מנחות ה) אי' מה לכלאים שכן הותר מכללו אצל הדירות בעיצית ומשמע ד' הותרה, ע' גבי בגד' בהונאה) והגמ' דוחה דעתו הוא.

לו. ולא כתוב כסברת הותש. דלא הותר אלא במקומות קיומ מוצווה תכלת. אבל דוחה יותר על ב' חוטין ולא ד'. לזר. והקובבה"ע (ד) ביאר דס"ל דבמקומות דאייך תכלת עיי' רק ב' חוטי לבן, ותוס' מחותה לה. דנו בזה. וודוחה, דא"כ אמאי הטיל ד' חוטין. וב' עשרה שמואל מביא בשם הגראי"ד דוחייב ד' חוטים מדין גדר, אבל אין בזה מחותה לבן, ולכן ל"ש מיגו.

לה. והאחרונים דנו דיש צד דלא אמר' דכל הבגד נהפר

דף ה.

דהנבריא אינו עושה מצוות גילוח^ט. בס' אלל דוד (שבועות, הר' במנה"ח שעג) הביא בשם ר' מושולם איגרא דכוונת התוס' בשבועות להקשות דילוח את כל שערות ראשו ע"י אשה ונכרי. ורק ב' שערות אחרונות יקיים מצוות תגלחת ע"י כהן. [וע' מש'ב בוהה בתוס' ג]. (ותוס' מבואר דיליכא אשה בוהה בתוס' ג). לפניו שפיר דחי לילית, אף בשערות הראשונים, דאינם צריכים דין תגלחת. ע' בסמור).

פה שם. והאחרונים הקשו דאך למסקנה התוס' דהניקף עובר ע"י אשה ונכרי, מ"מ היכא דישראל גילהו יש איסור לנוסף למקיף. והאריך ניחת איסורו של מקיף, ונימא דאפשר ע"י עכברים. ומשה' בת' המנה"ח ذזכיר לגלח ע"י נכרי או אשה וועיד' מש'יב תוס' שבועות ג'. אבל הקובה^ע (ח) כת' דעתך צ"ל דיש מצוות עשה על המגלה, או מזין ערבות, ומカリ מוחייב בדבר. (וזהו לילית), והאמור^ט (יב) חידש דאין איסור במקיף בשאיין איסור כלל לניקף, והען ע"י עדלית הותר לניקף.

פ' שם. האחרונים הקשו עוד שלא הוה בעידנא, דמשעת תגלחת ב', שערות עובר משום מקיף, ואני מקיים מצוות תגלחת עד שישים את ב' שערות האחרנות^ט. ורעד'א (הר' בשווית חת"ס קמ, וכ"ב במנה"ח רנא יב) ת"י ע"פ דברי הפסקי תוס' (ובධים צ', ט) דהיכא דא"א בעניין אחר לא עבי בעידנא^ט. והחת"ס תמה דהרי אפשר במילkt ומperfumes. [וע' קובה ע"ד ג].

ד. ויש לפרש דלפנינו תקנת חז"ל באמות היה ציריך לגולח ע"י אשה ונכרי. אלא שאחרי התקנה אפשר עיי' ישראל, דאינו אפשר לקיים שניים. וכן לא הוחבר בשום מקום דבעניין הקפה ע"י אשה ונכרי.

ה. ויש לדוחות דעתיך ממצוות גילוח הוה על המתגלה, ואצללו הוה אפשר ע"י אחר. ואני מצווה על בין מוסיים דעתמא דוחה בטיטול מצווה היכא דעתיך נכרי.

ו. וכל חמוץ' בגמ' נoir שם בלא קפון, דשייך באיסור. ז. דאיסור 'מקיף' תלייא בניקף. ובענין מה שהור' בהערה לעיל בשם האבי עורי.

ח. וכבדאי' ב' קה. וכן מר מוב. דמצוות גילוח הוה ב' שערות האחרנות, והביאו שכ' בתוס' גורנייש, ובכתב דאייר' דאיין לו' אלא שער הפאות. ולפ"ז אל'כ ציריך ע"י סם וכדר. (ודוחק). ט. וכ' הטעור' א' (חגיגה ב') דנחשב חלק מעשה המצויה בין דא"א בעניין אחר.

פג) לרבנן מנ"ל. דרבנן ל"ל סתום בגדים צמר ופשותן. ובכל בגדים הייבים בצעיצה נודאווי', וכדרשות רבא דצמלה ופשותן פוטרין אף שלא במינן. וכן פסקו Tos' (מנחות לט': ד"ה ורב נחמן) והורא"ש והרמ"א (אור"ח ט א). אבל הר"ף (היל' ציעיטה) והרמ"ב (צעיצה ג ב) וש"ע (ט א) פסקו בתנאי דבי ר' ישמעהאל דשאר מינין מדרבנן.

פד) לא תקיפו וכו' ת"ל ראשיו. Tos' (נידר נ: ושבועות ג. ד"ה ועל) הובייחו מכאן דאסור לאשה ונכרי לעשות הקפת הראש ודיש איסור על הניקף^ט. דא"כ אפשר לקיים שניים שיגלחו אשה ונכרי, ואמאי דחי. ותוס' (שבועות) דחו דआיצטריך היכא דאין שם אשה ונכרי. ותוס' הוסיפו שלא אמר' יומתין עד שייא אשה או נכרי, וכדרמווכח (חולין קמא). דעשה דמצורע דוחה שילוח הcken, ולא אמר' שימותין עד שימצא אחר. ובין דעכשי או' אפשר לקיים שניים, וע' בתוס' בע"ב^ט.

ו Hut' (תורה ב שם המהרש"ל) הביא דהסמן ג כת' מדרבנן אסור להקיף ע"י נכרי, ולכן לא נחשב אפשר לקיים שניים (וזein עוברים איסור דרבנן כדי לקיים מצווה דאוריתא). ורעד'א (עה"ג שם) תמה דמי' מדאוריתא הוה אפשר לקיים שניים, ולא דחי לית', ורעד'א פ' דכוננת הסמן ג' מדאוריתא אסור ע"י נכרי, אלא דאיינו לוקה.

וצ"ב אמאי חשיב אפשר ע"י אחר בנילוח נכרי,

א. וודא בנסיבות הסוגיה (בנידר שם) דאשה מורתה.

ב. והשער המליך תמה ותגלחת מצורע בעי כהן. ובמובא ברמב"ם (טור' יא ז) דאך תגלחת שנייה בעי כהן. וודיש"ש וחוש"ל (שם) כת' דחוט' איררי בתגלחת שנייה, וטל' דאייז כהן. ולדבריו ר' מושולם איגרא Tos' לא קאי מצוות תגלחת, אלא על שאר שערות הראש, ע' בסמור).

ג. ואחרונים הביאו בדברי הפסקי Tos' דנחשב אפשר לקיים שניים ע"י אחר (ולא אמר' דהמיצה רמי' עלייה), והוא אין' יכול לגולח בהתייר. וכן הביאו האחרונים מהאגמ' (שבת קל'ג), גבי מילת בנו שיש בהרת דאי איכא אחר לא דוד ורוחב נתכוון לקיצצת ברורה משא"ב אחר).

אבל בהג' ראמ'יה כת' שלא מקרי אפשר לקיים ב' ע"י אחר, וקיצצת ברורה (ובשבת שם) שאני, דאך האב רשאי לגולח בשאיין מתכוון, אלא שלא מazi לבכף את עצמה, ולכן חייב ע"י אחר. ולפ"ז אף היכא דיליכא אחר חייב לבכף עצמו שלא יתכוון, ומש'ה נחשב אפשר לקיים שניים. אך פשטות הגמ' לא משמען כן).

ל"ת שיש בו ברת^ג. והאמור^ה מ' יב) כתוב דברתגלחת נזיר נתחדש ומוטר למוקף לעבור על לאו משום עשה של המתגלחת, ומהזה למוד רשי^ו אף לעין יכום דעתה שלו דוחה לית' דירה. (ואף למסקנא דלא ילי^ז מהכא, מ"מ לעין זה יש גilio^ט מכאן).

(פ) **איכא למיפרק וכו'** שנן^ל או שאין שוה בכל^ו וכו'. **המוהר"ש**^א (ד) נסתפק אי עשה [דיעצית] שאינו שווה בכל דוחה לית' ועשה דאיינו שווה בכל^י.

(צ) **תוד"ה ואבתاي.** אבל גבי אלמנה לכה"ג האשה עשויה איסור. וצ"ב דמ"מ אין שווה בשאר אנשים, ומה מהני מה דשווה בנשים. והעיוול^ג בת' דכין דשיך ברוב^י נחשב שווה בכל^ו. אבל הקובה^ע (מה ט בהשמטה) ביאר דמהא שהאשה מהוורת מוכח כל ישראל מוחരין בלאו זה, רק דבכל ישראל לא משבחת לה מעשה האיסור.

וחփצא של האיסור הויה רק בכיה^ג.
בגמ' (כתרותות ל), اي' דבעולה לכה"ג לאו שאינו שווה בכלל, ולכן לכו"ע תפשי קידושין. וקשה למש"ב בתוס'. וודנו דיל' דמ"מ הויה יותר שווה בכל^ו. ור"א (שם) ישב הדעה ודרתולחו קאי רק עליו ולא עלייה, ובסוגין רק לעין הלאו נחשב שווה בכל, ואף בנשים. (ומבוואר בדברי רע"א דסגי שלheit' שווה בכל שלא ידחה מפני עשה, ואף שהעשה אין שווה בכל^י). ואבל בתוס' **שאנ"ץ** (בשיטמ"ק ב' מ' ל) כתוב הדעה שווה בכל^ו.

(צא) **בא"ד כדאמרוי** בשילוח הকן וכו' **דנדוז השלום**^י. (וננה ב' תי' התוס' (כאן, ובמ' ל) האם עשה דוחה לית' ועשה דאיינו שווה, או דוקא עשה דלים דחי).

הראשונים. ואכם^ל.

טו. **דבל הנשים** ראויין להיות אלמנה (הוה מוחצת), ועוד הכה"ג מוחצת.

טו. אבל בח"י הר"ץ (סנהדרין ייח) הביא בשם Tos' דעשה דיבום אין שווה בכל דליתא במלך. ומבוואר דנהשב אין שווה בכל ממש יוזד.

יז. והעשה ואף שהוא אין שווה בכל מסיע ליל'ת שלא ידחה.

יז. והעשה ואף שהוא אין שווה בכל מסיע ליל'ת ועשה הל'ת נדחהה.

יז. דבגמ' (שם) א"י דמטעם והעשה דמצערע עדיף נגיד עשה

דשליחות החקן, ולא אמרוי^ו מאי אולמי האי עשה מהיא עשה.

אך האחרונים החקן דמשמע התרם דל' מ מקום לית' ועשה.

ובע"ז הוכיחו האחרונים אמראי דחי עשה דהקפפה, הרוי אפשר ע"י מלקט ומספרים, וכן סם. וצריך לדוחק דאיiri בשאן לו סם). והאמור^ה יב' ועוד (אחרוני) הוכיח דיש מוצאות תגלחת על כל שערה. ובхи' הגר"ג בת' דבשבא לפניו עם הרבה שערות הווה הכל מוצה, ולא אמרוי^ו שיעשה תחבולת שיהיא לו פחות שערות. והאחרונים הוכיחו מזה דקיים העשה דוחה ליל'ת, ואף מקום שלא יהא ביטול עשה. (וע' מש"ב לעיל בז'ה).

(פ) **וְקָא פָּבָר הָאֵי תְּנָא** הקפת כל הרראש שמה הקפה. (ומבוואר דנה' בזה התנאים בסברא זו, וכן נח' בזה תנאים נזיר נה'). ופריש"ז דהצד דלא שמה הקפה, דפאת כתיב. ואיסור הקפת הרראש הוא לעגל הפיאות. ומ"ה היכא דמנגלה כל ראשו לא נשחט שמגעל הפאה. (ולכואורה אידין מיד סיל' דהקפידה תורה על מקום הפיאות דוקא).

ובכל' החינוך (רנא) כתוב דआ"ג דההורה אסורה הקפת הרראש ממש חוקת הגויים, דעתבי ע"ז נהגו להקוף הראשם. ואף הקפת כל הרראש בכל' הללו, ואף דהם לא גילחו כל הרראש, דההורה אסורה הכל' ממש דומה לדומה.

(פח) **ר"ש** ד"ה וקסבר. אלמא אשמעין עדל'ת, הילכך איצטריך עלייה למסיר ערוה ליבום. האחרונים הוכיחו אמראי רש"י כתוב כן באן, ולעל גבי ציצית לא הזכיר כן, והמנח"ח (רנא יא) כתוב דכש מגלה ראשו עברו בערב ב' לאוין, א' על כל צדי', ומבוואר דעשה דוחה ב' לאוין. והמנח"ח הביא דברי הר"ץ (יום א' ברה"ז) דבר' לאוין חמור מכרת^ב, ומ"ה למיד רש"י דאי' עשה דוחה ב' לאוין, ד"ה דוחה

ל. והרמב"ם (ע"ז יב א) פסק דהקפפת כל הרראש שמה הקפה (ובמשמעות נזיר נה):

יא. והוסיפו האחרונים לדעת הסמ"ג עבר על כל ב' שערות. ויל' ב' כוונתו דבלא התראות מחלקות נחשב מעשה א', ע' ר"ן נדרים יז).

יב. האחרונים העירו דהר"ץ איררי בערב ב' לאוין ובב' מעשים חולוקים, אבל לעין דחיה לא מצאנו דחמור.

יג. אבל דעת הר"ש מקין דעשה דוחה לאו שיש בו ברת, ואינו דוחה ב' לאוין. ע' ליקמן ז.

יז. האם 'אין' שווה בכל' הוא סברא דעשה חמור מHALAAG, או דלאו בזה נדחה بكل. והאחרונים דיקו בזה מדברי

שיר לצד הזה, דא"א לשאל על איסורים אלה, אלא דיבול לשאל על עצם נזירותו, וע' בסמור.

צד) שبن ישנו בשאלתך. [מברואר דלאו דראוי להפקידו, נחשב קל ונדרחה מפני העשה, ולא אמררי שעריך לשאלביב]. השואל בשוו"ת הרשב"א (ג שmag החוד' בקובה"ש) הקשה דבגמ' (נדרים טה) איתא דישיכת הסוכה עלי אסור בו, ולא אמררי' עשה דוחה, כיון דוחה ל"ת ועשה. וכוב"כ הרשב"א נדרים שם, ובט' החינוך ל'. והרי עשה דוחה ל"ת ועשה באיתא בשאלתך. וכבה"ק המשנ"ל (בהתוצאות שלם). כתוב דאול' החינוך גרס באופן אחר בסוגין וע' בסמור¹². והרשב"א תי' דהכא נאמר בגמ' בדרך ריחוי, ודילמא עשה דעתך רחמי' משומש שלום בביתך.

צה) שם. הטור"א (ר'ה כת: ד"ה ולא) כת' דאף באופן דעבשוי ל"ש לשאלתך, מ"מ שם איסור זו ישנו בשאלתך.

צ) שם. הרמב"ם (נזירות ז ט) ביאר למה דוחה עשה דתגלחת הנגע ל"ת ועשה דנזיר, מפני שכבר נתמא הנזיר בצרעת וימים אלו איןין עולמים לו. וזהעה דנזיר שיריך רק במה ששומר נזירותו, והימים עולמים לו¹³. והרבא"ר השיג' דבסוגין אמררי' טעם דיקלי', דישנו בשאלתך. והכס"מ כת' דתורי טעמי איבא, והגמ' נקט חרוא מיניהם¹⁴. (זה מהנה"ח שעג' ד תמורה דבגמ' מפורש דריש לאו). והחזו"א

צ) בא"ד ומיהו לא יתיישב טעם זה למאן דשרוי וכו'". ודליך מ"ד לש' גודול השלוות. אך השיטמ"ק (ב"מ ל) כת' דמ"מ אינו מתקבל אצלו מוחמת צערתו.

צ) רשי' ד"ה ת"ל ראש. ואע"ג דלאו (דנזר) אינו שווה בכל, אם איינו עניין וכו'. והrinteb"א חילך דנזר נחשב שווה בכל, דהכל ראוי להיות נזיר. והמהרש"ל הביא דהקסו כן ע"פ המברואר בגמ' (גניר נח) דנחשב שווה בכל¹⁵. והמהרש"ל כתוב דכוננות הגמ' (שם) דביחס לאו דכתנים נחשב יותר שווה בכל, אבל לעולמים איינו שווה בכל, וכמ"ש רשי' ג. ותוס' (גניר נח) נחשב שווה בכל (וכדאייתא שם נה¹⁶).

וזה האבן"מ (שו"ת כב) כתוב דתליא במה' שהו' במחרי'ט (א' נגד) בנסיבות נזירות, האם הוא איסור גנרא' [שאסור על עצמו לשותות יין וכו'], וכמו שבושא, או איסור חפצא' [שאסור על עצמו מין יין וכו', וכמו נדר], או שמחיל על עצמו קדושת נזיר, וממילא התורה אסורה למי שנתקדש בתוואר נזירות¹⁷.

וזה האבן"מ כת' דיל' דתליא במה' הסוגיות הנ"ל, לדיעך דהוא אסור על עצמו, ודאי נחשב שווה בכל, ואיתה בשאלתך. אבל לסברת המהרי'ט דהוא מדריני הנזירות, וכמו שרמי' על בחן מעות יתירות, א"ב הוה איסור מיוחד לנזירים ואינו שווה בכלי'. (וכתוב דאף מה שאמרו דקל משומש שיישנו בשאלתך לא

פרכינן, ול"ש ללימוד מה מעינו לעשה דסוכה ידרחה נדרים, דאיינו פרשה בתורה).

בו. והמןח"ח (שעג' ד כתוב דלפ"ז אין עשה כלל בימיים אלה, ומותר לגולח בסם והוה רק אסור עשה), אבל החזו"א (קמ' ט) דין דלעולים יש בהו עשה ורק לענין הא דלא"ת ועשה אלים, לא אמררי' בימיים אלו (ועדי' מש"ב האחוריונים בסמור). א"ג היה איסור בעלמא. ועוד צידד החזו"א דرك לענין דיני תלחת המצורע אמררי' כן, כיון דהצערת דחי לנזירות, והה' לכל דיני.

כז. והרבא"ר כתוב דנק' בטעם הרמב"ם בנזירות שמשון דיליתא בשאלתך (ועדי' צ"ב דבגמ' לא אמרה בטעם הרמב"ם, דאין כאן עשה כלל). אבל הטור"א (ר'ה כת) כתוב דאפי' נזירות שמשון דוחה, דשם נזירות חד ואיתה בשאלתך.

יט. אך האבן"מ (שו"ת כב) הביא דברי ספרו לב"ע אסור. ובבג'ה (שם) תמהה דביכן ואין לו טהרה לעולמים (דיינו רשי' לגחל), לא יספר ולא יאסרו.

כ. והתוס' הרא"ש וכן המהרש"א מחקו כי' מרש'ג. בא. (וכ"ד המהרי'ט). (זה אחוריונים האריכו בו, ואכ"מ).

כב. ויל"ד דמ"מ כל אדם ראוי להיות נזיר.

כג. ובמל'ה הקשה דאורבה מבואר דڌי אף דיש לו מתירין.

כד. והקוב"ש (קו' ודברי ספרים) כת' דהטעם דאיתא בשאלתך הא טעם ודלה'ת נדחה. אבל עדין יש נידון דמאי אולמי.כה. יל"פ דבגדירי' מה' מצינו' יל'פ' ממצורע לכח'ת, ולא דנים מסברא דחמייר. אלא ביכן דaicא למperf' איבא בשאלתך.

שאין עולמים. והמנהח (שעג ד) חילך דברין דעתה רוחה ל'ית אין כאן ל'ת דכל היוציא מפי, שהרי אינו סותר לנזירותו^ט.

אין עשה דוחה ל'ת ועשה

צ) **אלא** **הא דקי"ל** **דאין עשה דוחה ל'ת ועשה**, **ליגמור וכו'**. הראשונים נחלקו בהא דל'ת ועשה לא נדחה, דעתת ריב"א (בთוס' חולין קמא), דהלאו נדחה ובמאן דליתיה, אלא שעהשה אינו נדחה, ותוס' (חולין, וכן התוס' שאנו פסחים מז) הקשו דבגמ' (חולין שם) איתא 'יעבר אלוא'. וכתבו דשנא אינו לוקה, אבל הלאו אינו נדחה לגמור.

אבל דעת Tos' (קידושין לד. סוד"ה מעקה) דבל'ת ועשה, אף בלא נשים הל'ת אינו נדחה, דע"י העשה אף הלאו אלים ואינו נדחה^ל.

ותוס' (פסחים מז) בשם ר"ת מבואר דזהOPERATE בכלאים ביו"ט לביסוי הדם לוקה אף משום כלאים^ל. דברין דיש עשה ממשום יו"ט, אף איסור כלאים אינו נדחה וואף שעהשה אינו עושה אלימות בלבד דכלאים, מ"מ מעשה שיש בו ל'ת ועשה לא הותר מדין עדלי'ת. והקבוה"ע (ט ט) ביאר דברין דבפועל אינו חביב בעשה^ל.

צ) שם. **אלא** **הא דקי"ל** **דאין עשה דוחה ל'ת ועשה**, **ליגמור וכו'**. האחרונים הקשו מהו ס"ד דעתה ידיחה ל'ת עשה, דמאי אורמא האי עשה מהאי עשה וכמו"ש בתוס' ג.

ולදעת Tos' קידושין י"ל דהנידון האם הלאו נדחה, אבל ודאי לכתילה אמר'י מאי אורמי.

והאחרונים (קוביה"ע י"ד) הביאו דעת הרשב"א (כתבות ט) דלאו הבא מכלל עשה 'אינו עשה גמור' ונדחה מפני עשה, דלא עדיף מלאו גמור. ועפ"ז י"ל

(ומשנ"ל, הור לע) כת' דאפשר דהרמב"ם גרס בסוגיין 'שben איןנו עליה', וכדברי הרמב"ם. ול'ג שאלה כלל.

והגר"ח (טנטסל) כתוב לישיבת דסברת הרמב"ם, דברין דהימים אין עולמים, מהני רק לעניין שאין כאן קיים עשה בנזירותו, אבל מ"מ יש בו האיסור לאו הבא כלל עשה. ובזה נידון הגמ' דברין דישנו בשאלת דחי עשה ל'ת ועשה ולאו הבא מכלל עשה. ומ"מ בעין לטעם הרמב"ם דאיilo יש חיבור קיום מצות עשה אמר'י מאי אורמי אף דאיתא בשאלת, דל'מ מה דאיתא בשאלת לעניין קידומה. ובכ"ב רע"א (קמא ט) דבקיים עשה אין קידומה לעשה השווה בכלל על פni עשה שאינו שווה בכלל^מ.

והאור גדור (במשניות נזיר ה) וככ"ב בקוב"ש קרי ד"ס א לח) תי' דבאה דין עשה דוחה ל'ת ועשה, יש לדון מצד עצם העשה דמאי אורמי. ובזה בעין לסבירת הרמב"ם דבימים שאין עולמים לו אין עשה. אבל מ"מ העשה מהני לסת אלימות לאו, שהעשה לא ידחה את הל'ת, ומהני אלימות זו אף במקומות דהעשה לש' (וכמ"ש Tos' בקידושין לד הור בסמוך). ובזה תירוץ הגמ' דישנו בשאלת.

והאבג"מ (שורת כב) כתוב לישיבת דסוגין סבר דגדר נזירות הוה במז שבועה, שצריך לקיים דבריו, ואני תואר על האדם, ולכן נחשב ישנו בשאלת. ואילו הרמב"ם פסק דגדר נזירות הוה תואר על האדם, ונחسب שווה בכלל דכל א' ראוי להיות נזיר וזהו מה' הסוגיות, הור לעיל]. וдинו של נזיר שאסור בתגלחת, אבל איןנו נחسب איתא בשאלת ומה' שיבור לסליק מעליון הנזירות. ולכן לרמב"ם ל"מ סברת ישנו בשאלת. וביאר דסוגין קאי מצד עשה לכל היותר הנזירות. ולכן לרמב"ם ל"מ עולמים לו. והרמב"ם קאי דהעשה דנזירות אין בימים

עפ"ז ישב דהרמב"ם לשיטתו לש' לדון מצד עשה דכל היוציא מפי, ורק הגמ' קאי מצד זה.
ול. ואף דנסים אינו מצות על העשה, מ"מ הוה עשה שיש עמו לאו' ואלים.
לא. אף דבלאי יו"ט אמר'י דעתה דכיסוי דוחה ל'ת דחרישת כלאים ומשאנן לו עפר אחריו.
לב. והקבוה"ע (ט ט) עפ"ז דאף במקומות דהוה ספק, ואסור לו מוחמת הספק, יליה בתורת ודי, דלא נדחה הל'ת.

כח. דבגמ' (ברכות כו) איתא דהיו לפני ב' תפילות, מנחה ומוסף, מנחה קדום ממשום דתורה. ולא אמר'י דקדום ממשום דשוה בכלל. אבל מוסף אינו שווה בנשים בין דאין שוקלות ואין להם חלק בקרבתנה ציבור.

כט. והאחרונים האריכו בזה. (ובחזי ר' שמואל^ו) כתוב דבנידר עבר בכל היוציא מפי אף בשנדרה, דחויתר לו לעבור על דיבורי ומ"מ הרי עבר על דיבורי. אבל לציד דנזירות הוה איסור בחפצא א'כ לא קיבל על עצמו כל דבר, אלא שלא לעבור על דין נזירותו, וכיון נדחה אינו סותר דין הנזירות.

דיש להם מניין מדרבנן, אלא שהק' מסוגין. והאחרונים כתבו דכוונת הרמב"ם דאינו מפורש בקרא, ولكن כתוב דאינו מדאוריתא). ובhalb' י"ח כתובaram נפסק אפי' חוט א' מעיקרו פסול. והגרא"ח (סתנסל שם) כתוב דכוונת הרמב"ם דברי' ח' חוטים דעתורת העציצית שיהיא גדייל, ובלא ח' חוטים לא נחשב גדייל. אבל אין דין שיעורין ומניין.

ק) תוד"ה עד. אין לפרש כמו שפ"י ריב"ן שוע וטוווי י"ח. וכ"ב רשי"י (נדра סא), וכ"מ ברמב"ם (כלאים י' ב') דרשוע הוה י"ח. (והפוסקים (כס"מ ובי', ע' ט' י"ד ש א) דנו נפסק כמ"ד (נדра שם) שוע 'או' טוווי, ומש"ה החיב אף על לבדים). וע' גרא"ח רחץ א. ותוס' ושא"ר האריכו להקשות ע"ז מציצית, ועוד הקשה הרשב"א דבגדי כהונה ארוג איבא שוע י"ח לריבא? והמאיר כת' דרש"י ב' תכיפות הוה חיבור איירוי כשמחבר חוט שהוא עצמו כלאים לבגד, וע"ז התפירה הוהobaroga לתוכו?

אבל המאירי הביא י"מ [וכ"ב ראב"ד בתו"כ קדושים פרשתא ב פרק ד י"ח] דקשר חמור מרاري, ואף דהוה שוע וטוווי כ"א לחודיה, ע"ז הקשר א"א להפרידים זה מזה, והוא באילו הוה שוע וטוווי מעיקרא ביהוד. והגרא"ח (סתנסל עה, נdra סא:) כת' דיש ב' דינים בכללים, לא תלبس שעטנו אסורה התורה תעורבת צמר ופשתים, דעת"י שוע וטוווי י"ח נהעה חפצא של איסור. ועוד יש אסורה התורה צמר בפני עצמה ופשתים בפנ"ע, ללבושים ביהוד ע"ז חיבור ב' תכיפות. והגרא"ח כת' דמדין י"חו"ר אם נאבר החוט יתבטל ברובו, וכן בעין לגדר 'שעטנו' דהוה חפצא

א. וריש"י (עה"ז וקרא יט) דרש שעטנו לרבות לבדים, שיהיא שוע טוווי ונוז. והרמב"ן (שם) חילק לבדים שם שוע לחוד ובדרכן כלאים ט ט, ומ"ש אסוריין רק מדרבנן. והרמב"ן כת' דמקור דריש"י מהר"ב דדרשי' לא תלبس שעטנו לרבות אפיק דבר שאינו בגדר, ובבלד שיהיא שוע טוווי ונוז. ונקט לבדים דהוה בגדר לאסמכתה בעלמא, דודם מדרבנן.

ב. והריטוב"א כת' שוע וטוווי לייכא. והמשג"ל (כל' המקדש ח' ג) העמיד דרעת הרמב"ם דכל מן היה שזרע בפנ"ע, ולרש"י היו שוריין ייחוד.

ג. וכן המהר"י קווקוס (שם) הביא דריש"י מהר"ב כת' דכלאים הותר בעציית באופן שהחותין עצמן הם כלאים, וחבירם לגדג ע"ז ב' תכיפות.

ד. וכע"ז כתוב בפי המזרחי (קדושים יט).

דעשה יודהה ל"ת ולאו הבא מכלל עשה. ולמסקנה לא דחי, משום דלית ועשה אלים, ודמי ל' לאוין. והאחרונים הביאו דצ"ל דס"ל בדרעת הראשונים דעשה לא דחי ב' לאוין (ודלא בתוס' ג').

וחירותב"א (ב"מ ל) ה'ק' אמראי אמר'י (ב' מ' אין עשה דוחה ל"ת ועשה, והוא אף עשה לחוד אינו דוחה בפני עשה, דמאי אולמי [ובדראתא בחולין קמא].^ל) ותי' דלרוחוא דמיילתא נקט. ועוד תי' [בسوוגה שמו] דהשבת אבידה שווה בבליה', ועריף מעשה דעתומאת בהנים דאינו שווה בכל, לויל' הא דהוה ל"ת ועשה [וכצד בתוס' דאך באינו שווה בכל אמר'י] דאין עלית' ועשה].

וחרמב"ם (ו' יא) כת' דיבמה חייבי עשה אם בעל קנו והאחרונים הקשו מיש מהא דאי' (לק' ב') דאלמנה לכbag' דהוה ל"ת ועשה בעל לא קנו, כיון דלא רמי עליה מצוות יבום^{ל'}. וע' לעקמן ב':

והגוב"י (ח' א' בחדותה הספר) כתוב דעשה נגד עשה אמר'י מאי אולמי, ושב ואיל' תעשה. אבל אם קיים לעשה בדייעבד אמר'י מאי אולמי ווחיל'. והוסיף דאפשר דמדאוריתא יעשה מה שרצה והוה רשות. וועל' א' הקשה ע"ז דבגמי' (חולין קמא), קאי בדראוריתא דלא איצטריך קרא לעשה נגד עשה.

ודע"א (וועוד אחרונים) תי' דרעת הרמב"ם דעשה דוחה לאו הבא מכלל עשה, ובדרעת הרשב"א.

דף ח:

צ) האי לשיעוריא וכו'. הרמב"ם (יעיצה א א) פסק דין לחוטי הענף מניין מה"ת. והב"מ כתוב

לג. דה"ג דחי לאו הבא מכלל עשה לחוד, ומ"ש היכא דוחה בחוד ל"ת לא דחי.

לד. וכן מוכח לסבירות הריב"א דהיל' דוחה, ונשאר עשה נגד עשה. אבל לרשב"א עשה דוחה לאו הבא מכלל עשה (היפך סברת ריב"א).

לה. אבל החוטש' שאנ"ז (בשיטיק' שם) והביא י"מ דהשבת אבידה אינו שווה בכל, דלייטה בזון דאינו לפ' כבוחו ואשה הכל כבודה פנימה.

לו. וחנתנו של הגוב"י (שם) הקשה על הרמב"ם, כיון דרינו שב ואיל' תעשה, א"ב הוה מצוה הבא בעבירה, ולא קיים מצוה כלל.

לו. אבל ל"ת ועשה הל"ת לא דוחה, ודלא בדרעת ריב"א.

דכוונת הגם' לבגדי חול, שאינם ראויין לעובדה. ותוס' (מנחות מא, חולין קי: חוי לע' ד) דנו לדעת ר'ת רכלאים בצעית הותר אף שלא בשעת לבישה, א"כ אף בגין כהונה הותר אסור כלאים, ואך שלא בשעת עובדה. ובחד תי' כת' דשאני ציצית שהותר על כל לבישה. ועוד תי' ר'ת דבגד המויחד לעובדה מותר בכל אופן (וכוונת הגם' לבגדי דין ייחודי לעובודה לא אישתרן).

והגם' (יומא טט, ותוס' כד) תי' רבashi (ודמיו מניהים בגין כהונה תחת ראשיהם, דכתנת בתמיה) בגין כהונה היו קשים^{א'}, ומ"ה אין איסור כלאים. ותוס' (יומא טט) הביאו דעת רשי' דכין דקשים מותר ללבושים, ולפ"ז טעם ההיתר בגין כהונה ממש דהיו קשים, ותוס' החק' מהגם' (ערכן הניל^{ב'}). ודעת ר'ת דחוורה רק להציג תחתיו^{ג'}.

והגם' הביאה בריתיא דבמקדרש מותר בגין כהונה אף שלא בשעת עובדה, ולצאת בהם למדינה אסור^{ד'}. ורש"י ותוס' (יומא) מבואר דבמדינה אסור ממש איסור הקדרש^{ט'}, דזה מעיליה^{ט'}. אבל יש ראשונים

דאיסורה [ע"י שוע וטווי], וכמש"כ Tos' (נדה שם) דהתוורה אסורה לתערובת הכלאים ولكن לש' ביטול^{ה'}.

קא) אלא כולה משעטנו נפקא וכו'. פרשי' דאייצטיריך לאפניי, ואפ"ה מודאפיק בלשון זה ילפי' שוע טויו ונוי. וצ"ב דכין דאייצטיריך לשוע טויו וכן א"כ אין מיותר. ותוס' תי' דחוליל שוע טויו וכן להדריא.

קב) תוד"ה כו^{ה'}. וא"ת וכו' שאני כלאים דחוורה מכללו אצל בגין כהונה^{ו'}. ס"ד דהוטס' דכלאים בגין כהונה הוה בגין חותרה, ואמרי' דחוורה מכליין^{ז'}. ותוס' דחוורה גדר שעשה דוחה ל'ת, ומה שנחיתת במקומות אחר לא נחשב 'צד היתר' להק' דחוורה מכללו במקום אחר.

ובגמ' (מנחות מג, וערכן ג) ס"ד דחוורה אצל כהנים איסור כלאים^{ט'}. והגם' דוחה נהי דאיישתרי בעידן שבודה, בלע עידן עובודה לא אישתרי. ומשמעו בגמ' דאיסור ללבוש בגין כהונה שלא בשעת עובודה. אך תוס' (מנחות מא, ותוס' יומא טט) העלו עד לדוחות

ט. וע"ז פטורים אף מציצית, דחווקש לכלאים. (זהו בתוס' ד' ר' דה' דבתייב).
ו. א"ר לאידך תי' היו מניחין אותם נגד ראשיהם.

יא. פרשי' שאינן מוחממים. ורש"י (תmid שם) הוסיף דברי' לבישה שיש בו חנאה, וקשה איינו מוחמם.
יב. והבעה"מ (ביבה ז, ר'ה"ז) חילק ודוקא האבעת היה קשה, ובchein הרישט רק האבעת היה כלאים, והותר ממש שהיה קשה. אבל חושן ואופור של כה"ג לא היה קשים, ובזה לפ"ז דחוורה להכחה ג' לבישת כלאים.
יג. וע"ע תוס' (שם וביצה טו) שהאריכו בדין כלאים בגין קשה.

יד. ותוס' (שם בדור תי) כת' דשאני כה"ג דגוזה^{ט'} בצעית על מץחו תמיד, וע"ז הותר אף שאר בגיןו ולביען שלא יהא מושור בגדים. אך התו"י (שם ג' כת' דדוקא העץ היה לובש, ולא שאר בגדים. ולא הותר שאר בגדים. והאריכו בזה האחרוניים).

טו. ורש"י (והבעה"מ) כת' דנוהג בהם מנהג חול, משמעו דחוורה איסור דרבנן בעלמא. ואילו תוס' משמע דחווה מעלה דאוריתא.

טז. וע"ע רשי' ותוס' (קידושין ס), اي התירו בגין כהונה להנות מהם אף שלא בשעת עובודה, או דока משום דלא

ה. וע"ז הביאו בשם הגרא"ח (מנדי הגרא"ח) דבר שהוא אරוג יחד ולא שוע וטווי יחד, הפשתן בטל ברוב צבר. דין כאן אין איסור 'שעטנו' כיון דאינו שוע וטווי, ואין איסור יהידי מושום ביטול ברוב. והגרא"ח הוסיף דעכ"פ בגין כהונה, דאך שניכר חות השתן, הא אי אפשר להוציאו ממש. ממש איסור לקரוע בגין כהונה^{ו'}.

ועפ"ז כת' דבגדי כה"ג ליכא איסור כלאים, דחוויות הפשתן בטלים באינגה. ורק באבטש של ביהן הדורות שהיה רוקם ולא ארוגה, וליכא ביטול ברוב. ומשמעו מדרבורי דאנבעט של כה"ג שאני דיהיה ארוג, וצ"ע מנ"ל.

ו. והרמב"ן כת' דכין דאיינדו רחמנא למקרי בשם שעטנו ולא שעטנים אלמא בשגעשו העמר והפשטים בגדר קאמר.

ז. בגין כהן גודל היה כלאים, ונח' התנאים (יומא ו' וכ' מ') באבעת ובchein הדורות האם היה כלאים, וכמו של כה"ג ולאידך מ"ד לא היה לביהן הדורות כלאים, והגם' ערכן קאי כמ"ד דיהיה כלאים. א"ג דקאי איכה"ג.

ח. ובגמ' (מנחות ה) דנו האם ילפי' קי' דכל האיסור להדיות כ"ש שאסור לגביה. וא"י כלאים הוכיח שאסווין להדיות ומתרין לגביה בגין כהונה. ופרק מה לכלאים שכן הותרו מכלין אצל הדורות בצעית, ומשניUTO ציצית צורף הדורות הוא מעצה היא וڌה, אלא מהו לכלאים שמצוותן בכר. והางא"א כת' אין להוציא מהגם' שם דחוורה רק בזמן המוצע, עי"ש שדוחה).

קו) בא"ד לא ח"ט ל"מיך בענ"מ, מושום דעתו בכח וביעני אחר א"א ל"קאים מצותו, כמו שפ"י (לעיל ג') דלא י"פ מאשת אה וכו'. האחרונים הביאו דבמואר בתוס' דעתם התייחסו בגדי כהונה ואשת אה מרדין עדלית (ולא נחשב חותר מלולו). ואף דיש סברא דעתו בכח, דמש"ה לא י"פ מינה לבعلמא, מ"מ עיקר ההיתר מושום גור עשה דוחה לת' בעלמא. ובגי אשת אה גלי קרא דוחה אף לת' שיש בו כרת. ועי' מש"כ בהה לעיל ג').

קה) בא"ד וא"ת וכו' משליפת קדרים דלא דחי (פסחים פג:) וכו' מוהנתר וכו'. Tos' ה' מדברי חזקה (בגמ' פסחים), אבל רב אש' (שם ושבת כד:) תי' דיו"ט הוה לת' ועשה ומש"ה לא דחי. (וק' התוס' לחזקה דס' דיו"ט לא הוה לת' ועשה, וכ' בתוס' שנים שבת כה').

קו) בא"ד דשאנו התרט דלא גמלה מצותו בכח, ויבול' לשפטו אחר הי"ט וכו'. ולפ"י מקריא דמה דאפשר למחזר נחשב אפשר לקיים שניהם²². (וב' מ' בתוס' (פסחים מו: ד"ה אחריה) דכת' דלא אמר' להמתין,adam היה מבקש עפר אחר ינגב הדם או יתשתטש). ודע"א בגה"ס ציין לדברי Tos' (שבועות ג' ה' בע"א) דלא אמר' ימתין למחזר. והקובה"ע (יא ה) תי' ודחתם אין קצבה להמתנה. אבל הרמב"ן ורשב"א (שבת כד: וכו' ברשות'א ביצה ח) כתבו דכין דהיום א"א לקיים שניהם, אמר' חביבה מצוחה בשעתה, ואע"פ שאפשר למחזר כל מוחסר ומון כמושור הכל דמי. וכן הרמב"ן ורשב"א (ו) כ' רעשה דמילה דחי שבת, אע"ג דאפשר למחזרי, וכן

ב. עכ"פ במק dred. וכ' בראב"ד בהל' כל' המקדש דכל היום מותרת.

כא. וכע"ז הקשה לגבי כלאים בצעיתה, עכ"פ מש"כ Tos' (לפקן צ) דאיינו מתחייב בצעיתה עד אחריו העיטה, הרי איינו בעידנא. ויישב דאי"א בענין אחר הוה בכלל הקויים. ובקו"א (שם) חלק דافق דאיינו מחויב עד אחריו שליבש הבגד, מ"מ בשיש בו ציצית מקיים מיד בלבישו.

כב. אבל הקובה"ע (יא ה) כתוב דתוס' כתבו אליבא דמ"ד רגיה"ב דאיין שורפין בי"ט, ולפ"י מקריא דלא נחשב אפשר לקיים שניהם. אבל להלכה דהטעם ממש דיו"ט לת' ועשה, לכוא למליח מקריא. ומברא אינו אפשר לקיטומכערת הרמב"ן. בג. והוכחו מזה דלא אמר' דאיינו הכשר מצוחה עכ"פ דברי רשי"ג (עי'יש), כיון דאפשר למחזר.

דמשמע דמהוזע למקדש אסור מושום איסור כלאים²³ (הבעה"מ ביצה ז. בדה"ר נסתפק בזה²⁴). והగר"ז (יומא שם) הביא בשם הג"ח דבמקדש היננו בעורה, דעתו לבישת בגדי כהונה הוא דוקא בעורה. אבל במדינה (ואף בהר הבית) ליכא עשה שידחה איסור כלאים.

וחרמ"ט (כלאים י' לב, וכלי המקדש ח יב) פסק דלא הותרו כלאים בגדי כהונה²⁵ אלא בשעת עבודה. משמע דשלא בשעת עבודה עובר מושום כלאים (ובגמ' מנוחות וערכין הנ"ל). והראב"ד חלק דעתה (יומא שם) דאפי' שלא עuden' עבודה הותך. וזהרין (ע' שאג"א ל, וביה"ל א עוד והאהרונים ע' שאג"א ל, וביה"ל א עוד דהאריבו הרבה) דנו האם דעת הראב"ד דבגדי כהונה הוה בגדר הותרה, והקשו א"כ מ"ש מציצית דפיג' על ר"ת.

ועוד פ' האחרונים דכוונת הראב"ד דמקיים מעות לבישת בגדי כהונה, ולא תליא בזמן העבודה.

קג) בא"ד ואור"ז דהתרט מושום דעתה שעשה דבגדי כהונה ודחי ל"ז'ת דבלאים. הטור"א (חגיגה ב' ושאג"א לט) נקט דכוונת התוס' לעשה שעבודה. והטור"א הקשה דאיינו בעידנא, ועובד בלוא משעת לבישה ואינו מקיים לעשה עד שעת עבודה. ובטור"א הביא מזה דכיוון דאי"א בענין אחר ההכרש מצוחה נחשב בעידנא²⁶ (וכמ"ש בפסק' Tos' זבחים ט, ה' לעיל). ובהag' אמר' ברוך (שם, וכן בקו"א לשאג"א וערול"ג) חלק דלבישת בגדי כהונה הוה מעות עשה, ונמנה במניין המעות, ולא תליא בעבודה.

ניתנה תורה למלאכי השורט (כדא' קיד' נד), וחיבטים לפושטם בוריות האפשר.

יז. והגרא"ז (יומא) הביא דכ' מ' ברמב"ט וראב"ד, ה' בסמוך. (וציב' אמר' נקט דעת הרמב"ט, דאסור אף במקדש שלא בזמן עבודה).

ית. והבעה"מ דן אי בונת הגמ' לדחות דברי רב אש' דבגדי כהונה קשין הם.

יט. בפרשטו קאי בין באבנט ובין בגדי כה"ג. והבית הלוי (א) תי' דלדעת הרמב"ם הגמ' יומא אמר' בכח"ג דכתיב על מצור תמייד, וזה שאור בגדים כבל' זמן שהוא בא במקדש. וזה כהן הוiot חיב לפשוט האבנט מידי. והגרא"ח (מנג'ו הגרא"ח ר' לע' תי' דקאי ודקא אבנט דכחן הדריט. אבל הפשוט בגדי כהן גדול בטל ברוב).

רבמילה בזמנה אין ברת. ומילא שלא בזמנה לא דחי שבת^י. ותי דמ"מ יש ברת במצוות זו לגבי גדול. והאחרונים כתבו דהגם מתחילה לא הקשה ממשום קר, דוחה פירכא כל דוחא, ורקبعد השוה דוחה כן.

ק) ישנו לפנוי הדיבור. פרשי^ו (ד"ה שcn) משא"כ ביבום דלייתא לכל הנני. והrintb"א ה'ק' דיבום נהג אצל יהודה ולפנוי מותן תורה. ותי דלאו בתורת מצוה היא אלא בדרך שקים אברחים עירוב תבשילין. אבל במחרי^ז חיות הביא מהמדרשות וילוקוט משליין דאברחים נצטווה על המיליה וכ"ז ויהודה על היבום^ט. והקשה ע"ז מסוגין. ע"ש.

והשאג"א (צ) ה'ק' דבריו שלשמי (חו' בתוס' קידושין לח). איתא ראין עשה שקדום הדיבור דוחה ל"ת לאחר הדיבור^ט. ומובואר לאחר הדיבור אלים. וכתוב דחכא נשנית שוב אחר הדיבור^ו. וב' הפנוי (קידושם דבנה נמי נדי דיש עשה קודם הדיבור, יש ג'ב' עשה אה"ב.

קיא) ואליא רמ"ד עולח שהקירו בו וכ"ז עוזת תמדד הות. ותוס' (ד"ה ומכו להו) כת' דוחש לא חש לזכך לישב למ"ד בבדמבר היה עולת ראייה. (ותמיד לא היה לפני הדיבור, א"ב שפיר יש ללימוד מתמיד).

והגר"א (עה"ג) כת' דבגמו' (חגינה ו) מבואר דבבית הלו ס'ל דעתות תמיד היה, וב"יש ס'ל דעתות חגינה לא^ט. ואילו דעת ביש (כל' ג') דליך פטור צורה. ומש"ה ברייתא דינן ולע' ג' דפרטין צורות) ע"כ בבייה.

דוחה צערת, ואף דעתינו דוחה שבת).

ב'ת. אך הביא בבדמבר רביה (ישוב, ורקא פב) הגירסאות דיהודה התחליל מעשה יובם. (משמעות דוחה מגהע ר' רמב"ן עוזת הוי לע' ב, ולא מוצואה). ועוד הביא דהרמב"ם (מלכט ט' א) הביא המיצאות שנצעטו האבות, ולא מנה יובם דיהודה.

בט. והפנוי (קידושם ביאר דבכל עשה אמר' דהתורה צוותה לעשות בכל אופן, אף במקומ ל"ת. אך ה'מ' בשלה'ית קדם, אבל עשה שקדום הדיבור, א"א לכלול בעוצו דבר של לא היה בשעת צווי).

ל. אך שוב ה'ק' דנסנה כדי ללמד דוחי שבת. וסימן שיש לישב בדוחוק.

לא. אך בגמו' שם א'י דכ' ר' ישמיעאל ור' אליעזר, ואילו לענין פטור צורה לא ס'ל ביב' ש.

מיית ב"ד ובני ביהם^ק דהgeom' מדמה לעדרל^ת. והאחרונים (קוב"ש ב"ב כא, קה"י ה) תי' דרעת תוס' למצאות בנין ביהם^ק אין מעשה הבניין, אלא שידהא בניו. ובזה לא אפשר לומר מהר. דמה שבונה מהר הוא קיים חדש, ולא מהני שהוים יהא בניו. ועוד כתבו האחרונים דיש מצואה לבנות ממשום קרבנות דוחוים, ובזה לא מהני לומר מהר.

ק) שכון נכרתו עליה י"ג בריותו. הריטב"א כתוב דוחה כאילו יש לו כמה מצאות עשה. ומשמע דיש סברא דע"י כמה מצאות דוחה יותרבי. והrintb"א ישנים (ב"מ לא), כתוב דבר' מצאות עשה דוחים ל"ת ועשה.

ק) מותמיד וכו'. הבית הלוי (א לח' ג) הקשה דמובהר בגמו' (יומא מו) דשבת התורה אצל קרבנות ציבור. ובemo' דוחותה מלאת אוכל نفس ביו"ט, והיאך אפשר למודר ממנו לשאר איסורין שהיה עשה דוחה ל"ת.

וכتب רהטעם ראמרי' דוחותה הוא ממשום מצאותו בפרק וא"א בענין אחר. א'ב י"ל דה'מ' בשיחיטה למצאותו ביום, ואילו הכא קאי בהקרבה דאפשר למוץ"ש, אלא משום חביבה מצואה בשעתה. ומש"ה הוה דוחותה. והמצפ"א כת' דנה' בזה הסוגיות, וסוגין ס'ל דשבת דוחותה אצל עבדה^ט. (והמצפ"א הביא דהשעה^ט ע"ז ו דן האם מילה נחשב התורה בשבת או דוחותה).

קט) מה לטיליה שכון ברת^ט. הריטב"א הקשה

בד. ובגמו' המהירוש"ם (ד) הקשה דל' ישמעאל (מנחות ל): ציצית הוה ד' מצאות חלוקות, א'כ היכי יפל' מיניה דלי' בעלמא דחי ל"ת. ואבל מבואר שם דל' ישמעאל אם שיש ציצית בכfn' א' דחי ליל'ת דכלאים, א'כ כל מצואה בפנ' עדר. ואפשר כובנוו הא גופא מנגן).

כה. ותלה במוח' ב' שוחטים ע"ש).

כו. אבל בגמו' (פסחים טט) א'י דלא יפל' ממילה ממשום י"ג ביריותו, ופסח ממשום ברת. ומובואר ונחשב בדמילה ליבא ברת. ופרש'י אם ימול למחר.

כז. וכ'ה'ק הרשב"א (שבת קלב) דמלת קטן דוחיא שבת איינו עונש ברת. ותי דמ"מ בין שעיקר מילה חמורה שיש בה ברת, אף דמלת קטן איין בה ברת אין חולבן אחר הפרט אלא הכלל, וש בו צ'ד ברת' ומשמע דgres בסוגין צד ברת). (ועפ' ז כת' הרשב"א דשפיר מדרמי' דאף מילה שלא בזמנה

דומינוחי.

ועוד הביא בשם תוס' דהו"מ ללימוד מעלה, הא בעלמא דחי. (כגמג'ר בשבתו). אלא דכל הסוגיה על הרבירותא (ג) דקנני שומע אני אפילו באחת מכל העיריות, ומשמעו דמקמי דתיתני עלייה ידעין הכי ועליה למיסר איצטראך. (ורבא (ח) דחה דלאו דוקא).

ק"ט) בא"ד רפס"א דהואי' וחוקש כבודם וכו'. (כרא' ב"מ לב. דאייצטראיך לאשמע' דלא נמא דחי), אף דהוה עשה וליתן. והרמב"ץ כת' דהו"מ לדחות, וחרא מתרתי נקט.

ק"ז) בא"ד [בע"א] ו"ל דעתה ול"ת דקיל ה"א דלייחדי. הרשב"א (ועוד ראשונים) ביארו דסבירות 'חוקש כבודם' מהני בעשה כנגד עשה, במקום סברת 'מאי אולמי', אבל אין סברא לדחות לת' שיש בו ברת.

ק"ח) בא"ד אי בענ"מ דחי, א"ב קרא דכלאים בצעית ל"מ האיו וכו'. והעירו לדעת ר"ת (הו' לע') איצטראיך להתריר אף שלא בשעת קיום המצוועה.

ק"יט) בא"ד פ"ד דלא ל"יד חי ציצית, אין שוה בנים. החמד"ש דיק מוטוס' דמצועת יבום נחשב שווה בכל, והוביך מזה דאף האשה מצועה במצועת יבום ע' מש"כ בעיל ג': וזה דמצועות יבום ממשום הקמota שם, וזה לא שייך לנפ' האשה ולא נחשב אין שוה בכל.

ומבוואר בתוס' דלפי האמת עשה שאינו בכל דוחה לית. אבל הרמב"ץ (כתובות מ:) מבואר דעתה דאיינו

קיב' תוד"ה ומכו"הו. ואורי' דחשבי תדרי בין דהוי בכל שנה ל? התה"ד (رسן) הביא מכאן דכל דבר שזמנו קבוע נחשב תדרי ל?.

ק"ג) תוד"ה בולכם. וא"ת ול"ל קרא וכו' שהואوابיו מוזהרבין וכו'. (וע"ד הא דאי' קידושין לא'). והתוס' ורא"ש כת' לתרען דהאב אין מזויה על חילול שבת של בנו, וכן באבידה אייר' דהאב ז肯 ואינו לפ' בבודו. ובזה לש' סברת כולכם חייבים בכבוד דהאב אין מזויה. והפתחה'ת (ט) נתפק האם אף במלאה שאין האשה חייבת לבעה אמר' שיעשה כיבור האב. (והאחרונים דנו האם סברת 'כולכם חייבים בכבוד' הוא סברא דמצועה זו אלים ובכ"ש), או דבכל כיבור האב שיעשה המזויה).

ובחול' ר' ראובן (ד) ביאר דנחשב חסרון בעצם העוזי לכיבור האב, דהא דאף אביו מזויה זול'. והאחרונים (אמר' מ' יד ב, קובה"ע ייח' ה'ק' דארבה בינו' דעד'ל'ת אין בה איסור, ול"ש סברת אתה ואביך ל?'. וע' מש'כ בוה' בסמו').

ק"ד) תוד"ה מינמא וכו'. דמה לכיבור אב שכן הכספי מזויה. (ודהוה מכשיר למצויה ולא גוף המזויה, כפ' תוס' ו'). המוהרשה' כת' דלא נקטו דני' ישנו לפני הדיבור, דאף כיבור אב נצטו לפני הדיבור, וכרא' (סנהדר' נה) דנעטו במרה.

ק"ט) בא"ד וא"ת וכו' איצטראיך ע'יה ל'מייפר וכו' נימא ע'יה ל'התורא וכו'. והרמב"ץ כת' ע'פ' מש'כ (לע' ד) דל"ש ללימוד בנין אב לכל התורה אלא סמכין

לה. והאמור' מ כתוב דגביה השבת אבירה לולי' קרא היה הדרין שיעשה מה שרוצה (ואינו מבטל בידים), ובזה מונגי סברא ואדאתה ואברך.

לו. אלא הויה גמירנא מציצית דוחה דימה לי חומרא רבה ומ"ל חומרא וטורא, וכי חווין בקרא אחרינה דלא דחי דרשין עליה גמי' לכיו"ב דלא דחי הא בכל התורה דחי ודומיא דציצית.

לו. והאחרונים כתבו דע"ב 'מאי אולמי' אין כפשו דהוה עשה נגד עשה, דעת הרשב"א (ועוד ראשונים) דסבירות אין עשה דוחה לת' ועשה, משום אלימות הל'ת דמסיע' לו העשה (ונעשה דוחה לאו הבא מכל עשה). אלא דסבירות הכולם חייבים מהני בגנד אלימיות זו.

לב. והתוס' ורא"ש כת' דאף מזויה מילה תדרי טפי מיבום דעריות. והו"מ לדחות כן.

לג. והאחרונים דנו דמה שאין זמנו קבוע הויה גדר' מצוע'ו, וומש'כ (ו) הביא מההורשה'ל דאשר יצר נחשב תדרי במקומות ברכה אחרונה.

לד. ובhab דנפק' מ מהה בשאות צוותה מהיים, ושוב מותה ואו נתגreshה, ואמרי' בינו' דבשבעת צו' אתה ואיך מצוע' אין צו' כלל. דהב"י (ו"ד שע' כתוב דבשאבותי מקפיד שלא יאמר קדיש על אמו, כיidor אב עיפוי על כיבור אב. ור"א (שם) תמה דנתברגשה שניים שווים, וזה מתה. ובזה כת' ר' ראובן דבשבעת צו' האם אמר' אתה ואיך מצוע', שוב אינו מתה'יב.

הוא משומם דבריו ג"כ חייב בנסיבות, א"כ הירק נילף מיניה לכח'ת דעה לא ידחה. ויש שדרנו דמ"מ שיר למודר במה מעינו, ע' לשון הרמב"ן.

וקובה"ע (יח א) כת' דברי' בטעםם, דאיilo עשה דוחה לה'ת, א"כ זה כבוד המקום. ולא שיר סברת כולכם חייכים בכבודי. וע"כ הטעם ממשום דהכשר מעוזה לא דחי' לה'ת. אלא דלטעם זהה אם עבר וכיביד אביו קיים העשה, ולזה אחני סברת כולכם חייכים בכבודי דלא קיים מעוזה כבוד אב. (ונפק"ם אף במצוות דרבנן, ע' בסמור).

קד') דתניא יכול ל' אביו חיטמא, יכול ישמען לו'בו'. הריטב' א' הביא בשם רשי" שhab א אמר כן לבטלה. והריטב' א' חלק לנו'ו חיב לשימושו לאביו אפי' בדברים של רשות, וכ"ש לעשות עבירה או לדוחות מצחה. שאין עושה כבוד אלא בעושה דבר להגנתו. והביא בשם ר' ר' דאיiri שאמר הטמא לבכורי, לבשל לי במקום טומאה וכשה'א באופן אחר. וכ' בת' תוס' (קיד' לב', וכן תוס' ב'ם לב') דאל תחויר הינו שאומר לו' עסוק בכבודי. ועד' כת' הרמב"ן וורשב'א (ע' בסמור) דעתך זה עיקר כבוד. אך יש דיין מדבריהם דיש בו' קעת ביבורו.

קכח' שם. אמו ל' אביו חיטמא. ההג'ם (ממרם וח) בשם הסמ'ג הובייח מכאן דאיינו נעשה רשע בדיבורו, אדם האב נעשה רשע בצווי' פשיטה שלא ישמעו.

והמשנ'ל (גווילה יא יט) כת' דאיiri דאמר לו' לעסוק בכבורי וממילא לא יחויר אבידה, אבל היכא דאמר לו' לא לחויר כדי לעבור על דין התורה פשיטה דלא ישמע,DDRSHI' בעשרה מעשה עמן.

ה. וצ'ב' דעכ'פ' במצוות דרבנן נימא שעשה ידחה, ואינו סותר לדין התורה.

ו. פרש'ו' להшиб אבידה. וצ'ב' מנ'ל דאיiri בשצווה להшиб אבידה והיפיך הביבא שאח'כ, שאמר לו לא להшиб'ו.

ז. והביא כדאי' (קידשין לא) כבוד אב מאכilio ומשקו'ו מלבישו מענילו.

ח. מבואר בונתו דבמה שצווה לבנו לעבור על דברי התורה יצא מכל עמיתך. ואפשר דדוקא להא מילתה נשגב רשע, דנחשב צווי של רשעות.

שווה בכל קליל ואינו דוחה ל'ת'ל'. והדבר'י (כח) כת' דלפי' עיצית נשגב שווה בכל, דנסים ימולים לקיימו, אף שפטורים.

קכ' נא"ד [סוד'] ומפסח ומילך ותמיד ל'ק'ם וכו'. רע'א החק' תיפור' דוחה ל'ת' ועשה, ولكن לא דחי. ושאני כבוד אב דהוקש בבודם (וכמש תוס' לעיל), אבל בהני הדר קושיה Mai אולמי דהאי עשה. (ודנו דוחה עשה שיש בו כרת). אלא דאך עשה דשבת יש בו כרת).

דף ו.

קכח' לאו דמחמר. הקובה"ע (יד ה) הקשה בשם חמוץ הג'ם אטלס דאפשר לקיים שניהם, שיפקירות הבמהה ולמ'ד ולאו דמחמר קאי בהמהה שלו', ומה ס"ד דידוחה ללי'ת. ותי' דכיכון דמציאות כבוד אינו מחייב שיפקירות את בהמותו, ولكن אף כלפי הלא עשה אינו דאית' נושא' את בהמותו, ולמן אף כלפי העשה אינו דאית' נושא' אפשר לקיים שניהם. ולמד מכאן דה'ה במקום דאפשר לקיים ע"י שיוציאו יותר מחומש נכסיו, דנדחה הלוא, כיון דהעשה אינו מחייב לעבור. ואף דלמצוות ל'ת' ציר ליתן כל נכסיו, כלפי העשה אינו מחייב בה'ג. (ויש שדרנו דתלנאי דאפשר לקיים לא בעי אפי' חומש נכסיו, אלא כל שאינו עומד לפני אפשרות לקיים שניים דחי' ללי'ת. ואין כאן נידון ביטול עשה').

קכ' רשי' ד"ה לאו. ובاهאי לאו ליכא ברת, דלא עבר מעשה בגופיה, ובמ'ד (שבת קנד) וכו'. דಡעת רמי בר חמא (שם קנג): דמוחמר חיבח חטא וסקילה? ורבא חלק עד דבעיר מעשה בגופיה. (וכ' ר' יהונן שם קנד).

קכח' ניגמר מהכא דל'א דחי וכו'. וכמו דכיבוד אב לא דחי איסור מוחמר (ובמסקנא דחיןן דדוקא כבוד אב דוחה הבהיר חטא מזויה). והאחרונים ה'ק' דתוס' (ה: ד"ה כולם) כת' דהטעם דכיבוד אב לא דחי

לה. ודימה לזה הא דעהה דאפשר לבטו' ואיל אמרה לא בעניאו, קליל ולא דחי' ל'ת.

א. ע' ר'ין (עי' ד' בודה').

ב. והבאיו בן ממש'ב' תוס' (ה: ד"ה כלה) דמשום שלא לענות הדין (וכורו) לא אמר' דיבול להמתין.

ג. ורב זвид הביבא בשם רמי בר חמא דחיבח סקילה, אבל בשוגג אינו חיבח חטא.

ד. ובхи' הגר"ג כת' דיש' ב' הגדות של דחיה, משום דוחה או משום דאלים, ומ"ה בעי' לב' הטעםם.

דמשמעו דאך במקום מצוות כיבוד אב לא ישמע בשאר מצוותה.

קנ) תוד"ה ניגמר. ואית וכו' שני הכא דחויה עשה ול"ת וכו' י. והרש"א כ' בשם מורי הרב רביבנו יונה רבמחר ליכא עשה, דקראי דתשבות קאי אבאות מלאכותי. והמנח"ח (בד' א' כת' דלפ"ז) אף תחומיין ולמ"ד תחומיין דאוריתיאן אינו כלל בעשה ד'תשבות'.

אך בגין ר'ה לב') אי' דעשה דשופר לא דחי איסור תחומיין, דזהו לת' ועשה. ואף למ"ד תחומיין דרבנן עשו חיקוק לדבריהם בשל תורה. והמנח"ח כתוב דלמ"ד תחומיין דרבנן א"ש דוחכמים עשה כמלאה, ושת' לת' ועשה. אבל למ"ד תחומיין דאוריתיאן אמאי לא דחי עשה לה'ת'?

הקשר מצווה

קנ) מה להנץ שבען הקשר מצווה. פרש"י דגבוי כיבוד אב הקשר קיוומו בשחיטה ובישול ועקרת הל"ת, ואי' אפשר לקיימו בלבד הכא. ומש"ה נהשכט חפצא דמצווה". ולא יlfpi גבי יבומ"י דאפשר בחיליצה. ומש"ה ליכא ס"ד דעשה יודהה לת' ושיש בו ברתא, ומש"ה אף לולי' עלייה' לא תתייבם העראה. ולולוי' דדרשי' עלייה' הייתה חולצת'. ותוס' ושא"ר ה'ק' בזה, ע' בסמור).

ותוס' נקטו דכוונת רשי' משום גורי אפשר לקיים שניהם, וכדר"ל (לק' ב' ושבת קלג), ותוס' ה'ק' דמסקנת

ורע"א תמה ואדרבה אילו היה הדיןعدل"ת, א"ב אינו עבר על דברי התורה. וביח' ר' נחום כת' לדצד דילפ"י מהכא עדל"ת, גדר הדין דחויב כיבוד אב מה חייב לעבור על מצווה אחרת, ולא הוה כדיין עדל"ת דהאיסטר נרצה.

קנ) ת"ל וכו' בולגס חייבין בכבודו. הרמב"ם (ממריטים ו' יב, וש"ע ייז' רמ' יד) כת' דלא ישמע לו אפי' באיסור דרבנן. והרמב"ם (שם י) הוסיף אמר לו אביו השקני מים, ויש מצווה לעשות יתעסק במצבה, שאתה וביך חייבים במצבה. והכס"מ כת' הטעם דכין דהסמייבו איסור דרבנן לפחות אלא תסורת. והגר"א (כו) כת' ע"ג דאמרו ל"ת שיש בו ברת (דבושאני משמע דהטעם דלא דחי לאיסור), והרמב"ם ס"ל דאביו לא עדיף מלך שאין שומעים לו לעבור אפי' באיסור דרבנן. וויל"ד ע"ד סברת התוס' ה': כולכם חייבים בכבודין'.

אבל הרמב"ם (גילה יא יט) כת' בהשbat אבידה, דכשאביו אמר לא להזכיר אבידה לא ישמע לו, דאל"ב ביטל עשה דהשבה ו עבר על לא תוכל להתחעלם. ממשמע דוקא לא ועשה. והדרישה (חו"ר רסו ג' ומנח"ח תקלח ג) כתוב דאיירידי דאמר לו לעסוק בכבודו וממילא לא חייר, ובזה אין מצווה לעבור על מצווה, ולא שייר' כולכם חייבים בכבודו. ואילו בסוגין אירי שצווה לעבור על דברי תורה. והאתරונים הקשו

המצווה טפי). ולמ"ד אי' כוונת רשי' באופן שהאב צווה לבשל, או אף בשצווה להביא לו אוכל, בין דעתה דרך בישול וזה כיבודו.

יז. והקשר מצווה פ' חפצא דמצווה. והראשונים (ירטב"א) ה'ק' דלשון הקשר ממשע מתוקן ומחייב. וכפ' תוס' ושא"ר דודהה מברישין, והיפ' פרש"ז). והגמ' (סוטה ז) נקטה והלשון הקשר מצווה על עפר כיסוי הדם, ומשמעו דכוונת הגמ' דזהו מצווה בעצם. (ועוד פרש"ז). וכן רשי' (כברותא כת') כת' הדגוטל שבר על הבאת אפר פרה אדרומה, דעתך לא הוה הקשר מצווה. והראשונים (יקרא ל' יח) הביאו דכיבור הוה הקשר מצווה, ומש"ה לא מנוא בכלל שאור כל המשכן.

ית. ולפרש"י הנידון למדו כל עשה דזהה לת' מכיבוד אב. ואילו לתוס' ושא"ר הנידון למדו יקום מכיבוד אב.

יט. והתו"י (א) ה'ק' דמ"מ איצטריך עלייה לפטור מחליצה. והארונאים ביארו דלפרש"י קו' הגמ' על הבריתא (ג) דמשמעו דס"ד דמות' יבמברת.

ט. ועוד' דעת הרמב"ם (ממריטים ד). וע"ע רמב"ץ ס' המצוות (שורש א).

ל. וכדר' במודרש (רבה נשא יד) דאביו הויה כמו מלך, שלא ישמע לו לעבור על דברי תורה.

יא. והגר"א ציין לתוד"ה ניגמר, וד"ה והוא וד"ה שכן.

יב. והשעה"מ (עי' יב ג ד"ה ודע שלדעת) תי' לדלתה הי"מ בתוס' (קידר לד') נשים אין מצוות בעשה זו. ונפק' מ אצל נשים.

יג. אך תוס' ה'ק' מעשה דלמען ינוח שורה.

יד. והמנח"ח (בד' י) כתוב דנקפ"מ בהזה בוגי שבת, ולהל' י"ב מיל' ובן מחומרו,adam עבר על עשה לא שבת, ולדברי רביבנו יונה הריני שבת.

טו. ועי' ש דין משום דאיינן בעידנא.

טו. ווצ"ב דהא יכול לבקש מאוחר לבשל, או לקנות ממנה אוכל מוקן. ואי' משום דאיינן לפניו אחר, א"ב אמאי חшиб גוף

רש"י לא תלי באגדה אפשר לקיים שניהם
והוקובה"ע (ח יא) ביאר דעתה דוחה ל"ת גרידא כדי
לקיים המוצה, ולא תלי באיטול העשה. וחליצה
במקום יבום אינו קיום מוצה, ואף לדבדידה תלי^{רדרמן ואין בזה באיטול מוצה. אבל דחיתת ל"ת שיש}
בו ברת הוה רק במקום בטיטול הל"ת.

כללו בא"ד ועוד דפסקינן דבושים מקום אין עשה דוחה ל"ת שיש בו ברת וכו'. ואילו לפרש"י ההכשר מצווה דחי ליל"ת שיש בו ברת. ובתוס' המאמר'ם והר"פ תמי' דקאי רק ל"ס"ד וסוגיה דלע' גן' הדערוה צריכה קרא, וס"ד דעשה דוחה לאו דברת, ווגדים מוקמינו לדבראי^ט. אבל מסקנת רבא (לקח), דערוה לא צריכה קרא, או ודאי לא ידחה כלל.

קלקן) בא"ד ונראה ל"ר י"פ ופ"ר ר"ח [וכ"ב שא"ר] וכ"ז.
דמ Chamor בכבוד אב הוה 'הכשר מצויה' ולא
עיקר המצווה. ועשה דוחה ל"ת אמר"ר ר' בגוף
המצווה. וכשחדר אחר בהמתו להביא גוזלות אין
זה כבוד אלא הכשר כבוד. [כ"ב הרמב"ן ושאר
ראשונים].

ועופץ אף בשאר מקומות דוקא בגין המצווה אמר' עשה דוחה ל"ת, אבל מחייבי מצווה לא דחי ליל'ת. ועוד' ר' הרמב"ן (ב"מ ל.) הכך בהא דדנו בהשבת אבידה לכון והיא בבית הקברות, הא נטמא בשעה שנוטל האבידה. ואינו מקיים עשה עד שיחזר לבניו. ובוח' הר"ן (שם) כת' דנטילת האבידה מתחעsek בגין המצווה כי, ולא הוו מבשרין בעולם א. ואבל מבשרין בעולם מודה דדרחין.

ובכן. ויל"ד האם כוונתו דל"ש כלל בסביבת הדרין, אלא בדין
למעשה. או דפרשタ עדלי"ת דהה תורה נאמר רק במו ששהותר
ררטעל.

בכה. ובחי' ר' אברהם מן ההר כתוב לדעת רשי' דסוגין פלייג על סוגיה דלקמן. בכו. ותי' בוה הקו' דלע' (דמחק המהרש' ל') ליל קרא בכלאים. א'ב' אמראי הגמ' שם דנה עשה דוחה לי', הא לא דרי' כלאל באידנא דמקיים עשה, כדאי' שבת קלב: וב' מ'.

בכתה, וזהו תחילת המצויה, ובכו מילה ביצירת שקען
הברורה, ואך שלג גמור המצויה עד דפרע, והגנווקי"ז (שם)
ודודה דוגבי מילה זהה מקצת מגף המצויה. אבל עיקר ממצוות
ההשכנת אביה להזיר לבעליים, וניטילת האבידה זהה כעין
שרידי מצווה.

הגמ' (לק' כא). דחיליצה במקום יבום לאו מצוה. ולא נחשב אפשר לחייב שניות.

והאחרונים דילקו מדברי רשי' דהכא זהה סברא
אחרת בגדרי דחיהה, דהיכא ולא תבטל העשה
לגמרה לא דחי.

והרמב"ן הקשה עוד אמר' עדות אף בשאיפשר למחה לעיל ה: והרי לא הוה חיבור מצווה לרשות^{יב}. ולדעת רשי' הבהיר ממצויה זהה גיריותא לגבי יבום, ולפ"ז אמר' דעשה דוחה לת שיש בו ברת, מלבד ביבום^כ.

ותוס' ושה"ר פ"י בונת הגמ' דהעיסוק עבורי היכבוד
זהו רק מכשירין, ולא הוות גוף המצוואה, ולא הוות
בשבעה שמכבדו, ממש"ה אינו דוחה כלל.
והאחרונים דנו בכ"מ בגדיר מכשירי מצואה, האם נחشب
עשית מצואה או היבן תמצוא בעלמא כב'.

קפט) תוד"ה ש奔. וקשה ל"י דאין זה אפשר וכ"ז
חוליצה נמי לא בעי דכל שאין עולה ליבום וכו'.
וכדאי' לך ב.ב. (ו' והברכ"ש א) החק' אמר' החין גנות
שידוחה לאיסור ערוה, ויעלה ליבום ולהחליצה. וע'ב'
החותר אף ל'יבם (ודאל'ב פטור מוחליצה). ומ"מ ערך
לחולוץ כדי שלא לפגוע באיסור ברת. והעורך לנר'
יישב דעת רשי' עד"ז. והברכ"ש הביא בשם הגרא"ח
ליישב דלא אמר' רחיה בבד' ב.ב. וע'גנ'ט.

כל בא"ד ועוד וכו' דלא השבין גבי יוכם אפשר לקיים ע"י חליצה, משום דהליך במקומות יבום לאו מצוה היא ע"פ. (וכדי' ל' ב'). והאחרונים ת"י וזה ע"מ בגדרי אפשר לקיים שנייהם. אבל הבא ולדעתי

ב. ויל"ד דרש"י קאי דוקא בלא תעשה שיש בו כרת, אבל ייל' דרכ' קשר מצווה רוחה שאור ל"ת.

כא. (וותוט' ה'ך) דמשמעו דברושים מוקם אינו דוחה).
כב. ובוגם' (מכות ח) "דחתיתת מצווה בין דין מצואת חותם
 אינו חותב לאו מוצואה היא". עוד הבהיר דודגמי' (וימת' מה) מסתפקת اي יש מחשבת פיגל בחותית גחלים לקטורת,
 מכשורי מצואה כמצואה או לא.
 ולידעת ר'א" (שבת קל'א), מכשורי מיליה ושאר מצאות דוחה

בג'. והאתוון דאורייטה (וג' בק'יא) כת' דה"מ לאחר דילפי עלייה לפוטו, אבל לול' קרא אף דאין עשה דוחה לת' שיש ב' ברת, ואירא ברייע עליה, מ"מ חולצת.

והאחרונים הקשו דבפישוטו זה סותר למשמעות ה'תוס' ישאר' כי אכן דיבורו אב הווה הקשר מצויה, ועיקר המוצהה הוא ביכורו. והקובעה"ע (יג' ד') ביאר דכונת התוס' (שם) דהוה 'מעשה המוצהה' ולא מBuilderInterface מצויה. ואך דקיים המוצהה הוא במה שמתכבד, ומיש"ה נחשב רק 'הקשר', מ"מ הוה עצם המעשה המוצהה^{ל'}.

אך **תוס'** (לকמן בע"ב סוד"ה טעמא) משמע דהקשר מצויה הוה מBuilderInterface מצויה. ווע"ש. והקובעה"ע נדחק דכונת התוס' מכ"ש.

קללה שם. והתה"ד (קכ') למד מסוגין דמי שהדליך נר חנוכה בע"ש ובבטהה (לפני השكיעה), איןו זוקן מה. מדבריכנן על ההדרקה אף עדין לא הגיעו זמן המוצהה, ע"ב דכין דא"א בעניין אחר נחשב 'הקשר מצויה'. (ומבריכים על הקשר המוצהה). והביא מדברי התוס' רידין דאך דמאכילה אבוי לאחר זמן, נחשב הקשר מצויה מגוף המוצהה. ולכן אם כבטהה אין זוקן לה כיוון שהתחילה הקשר המוצהה^{ל'}. ולפ"ז מי שבישל לאבוי ונאבד המאכל קיים מוצאות כיבור ע"י ההבשר. אלא דמי' מוצאות כיבור כיבור רמי' עליה ולכן חייב לבשל שוב^{ל'}, וכ"כ בקובעה"ע יג' ג').

והאחרונים תמהו דוודרבה כוונת הגמ' בגין הדקשר מצויה אינו גוף המוצהה. ובקובעה"ע בת' והתה"ד ס"ל דלותוס' הגמ' אייר' דוקא במחמר דהוה הקשר הדקשר, וכמ"ש הריטוב"א דבשל לי הוה כמו האכלה גופא. ובזה למד דודוחה ל"ת^{ל'}. ועוד פי'

אך הטוריaben (חגיגה ב): בת' דמכשורי מיצואה באופן דלעולם אי אפשר בלאו הabi שפיר מקרי בעידנא^{ט'}, ונחשב אתחלתא ממצויה. ודוקא במקרים מסוימים דאפשר באופן אחר בעין שיהא בעידנא דמעקר.

כלו) בא"ד דבשעת דחיית הלוא אין מאכילה ומלבישו. ובפישוטו משמע דדווקא בשעה שמאכילה נחשב גוף המוצהה, ולא בשעת בישול ובכדר. וותוס' כתבו דROAD עניין כיבור ע"י הקשר, ומיש"ה אף אי משבח"ל גוף המוצהה בכל עניין לא דחי. וע"ב היכא דהוה גוף המוצהה אמאי נגרר בתה או פלאן^{ל'} דלא הוה גוף המוצהה^{ל'}). אבל הריטוב"א כת' דאייר' בהבאת גוזלי באופן שיכול להביא مكان. אבל אילו אייר' בבישול ושחיטה באופן שאיפשר בלבד לאבוי, חשייבא בגופיה דהאכלה והשקאה (ולא הוה הקשר מצויה). (וע' בסמור).

והקר"א כת' (לחילוק על **תוס'**) דאך בשעה שלבישו, המעשה שעשו אינו גוף המוצהה, אלא במאה שמכבדו עי"ז.

כלו) שם. **תוס'** (שבת קלא. ד"ה שווין) ה'ק' לדעת ר' אליעזר דמכשורי מילה (ושאר מוצאות) דחו שבת, דנילך מכיבור אב ואם ומבני ביהם^ק דלא דחו שבת (אף דהו מBuilderInterface מצויה). ותוס' ת"י דכיבור הוה מצויה עצמה, דשחותו לי בשל לי שמתנקן לו מאכלו הוה כיבור עצמו. ובבני ביהם^ק נמי הוה מצויה לבנות ביהם^ק.

דחייה.

לב. ומשמעו דילפ' לא פלוג מוצאות כיבור גרע משאר מוצאות. וצ"ב.

ויש שפרשו דלודדים דגדיר מוצאות כיבור הוה בתוצהה, והמעשה (אף כשהמאכל ממש) הוה רק הקשר (וע"ד סברת הקר"א). דכין דברו אופנים מעשה המוצהה הוה רק הקשר, שתמאם דAMILTA לעולם הוה כן.

לג. דומיה דפריה ורביה דמעשה המוצהה הוה בבייה (ודרך וה רמי' עלייה), ואף דעתם המוצהה הוה לירית הבנים (וע"ע בקובעה"ע בכ"מ).

לד. והתה"ז (תרעג ט פלייג. ווע' מג"א תרערע בע).

לה. משא"ב נר חנוכה הוה חיזב' מעשה הדרקה' פעם אחת ביום (ולא אמר' דרמי' עלייה עד שיטקיים תוצאה המוצהה, שהואר דליך).

לו. ולפ"ז התה"ד למד דין מדוק בtos' (שאינו לפניו), ובפשטות הסוגיה מבואר להיפן.

בט. והביא דכ"ב בפסקין **תוס'** (ובחמים צז') דשייך עשה דוחה לת' בשבירת עצם דפסח, כיון דלעולם א"א בלאו הabi לא בגין בעידנא. ובדברי הפסקין **תוס'** משמע דהagger דלע"ז בעידנא, ואילו לטור"א הנגר דוחש בעידנא).

וסתור"א חלק בזה אמש"ב **תוס'** (גיטין מא. וב"ב יג') בחד תי' דלי'ש עשה לדוחה לאו דלא היא קרש (ובחץ עבד), דעובר בשעת העරאה ולא הוה בעידנא. ויש שחוטיקו דברי התוס' דהזה מBuilderInterface מצויה. וחתור"א חלק דא"א בלאו הabi, א"ב אפ"ה דחי.

לו. והביא הא דאי' (מכות ח) כיון דאי' מזא קצר או"צ לקוצר, מש"ה לא נחשב ממצויה.

לא. ויש שח' אייר' מצטרף ל'רובי' מה שאינו מגוף המוצהה. והוכיתו דאך 'הקשר המוצהה' נחשב קיום המוצהה ולא מBuilderInterface בעילמא).

ועד צ"ב מש"ב **תוס'** 'רובי עניין כיבור' הוה הקשר, מנ"ל דהרוב לא הוה והאכלה גופיה. ויש שפ' דכונת התוס' רוב מקומות שיש דחייה (זהה האכלה ממש אין בו

כללו) אלא ס"ד "א תיתמי מבניון ביהמ"ק, דתנייא יוכ"ז זה
בניין ביהמ"ק דוחה שבת וכו'. [דילפ"יDubulma
זהו, מדאי' עצטיך דרשא לאסורה]. ובגמ' (שבועות טו)
אי"ז לאין בנין בית המקדש דוחה יו"ט. ופרש"ז דילפ"י
בושאגין את שבתווי תשמרו וכו' כולכם חייבין
ביבורי, אתם והמקדש חייבין בכבודם^{זב}. שהזהרתי
על השבת, וימים טובים נמי שבתו אי-קרכז^{זג}. אך
בושאגין נקטו דורך בר"יתא איצטראיך אף על שבת. ולא
פרק על יו"ט דוחה ל"ת ועשה לחוד[ן].

הה

קללה) בזמנן שאין בהח"ק קיום מנין וכו'. (והגמ' מגילה כה, דרש) מודכתיב והشمוטה את מקדשי, אף בזמנן שהם שוממים^א. הטור"א (מגילא כה) כת' הדמיינו למ"ד קדושה ראשונה קידשה לעתיד לבא. אבל למ"ד דעתלה קדושות המקדש אין איסור מורה מקדש מודאורי^ב אחריו שנחרב. אבל המנהח^ג (רנ"ד בפטשו) נתה דאף למ"ד והקדושה בטלה, מ"מ נהוג דין מורה מודאורייתא בזוּז^ד, ועכ"פ מדררבנן ושחררי הראב"ד לא השיג בזה. וע' ערך לנוֹר דהאריך בזה.

קללט) דתניא דברי ר' ל"א תנערו וכו' מה ת"ל וכו'. והמשך הבריתא דשבת חותת הגוף, אלא דס"ד דמייתא בכ"ד וזהה שבת מק"ר. והגמ' מ"ק בתוך דברי הבריתא (בבב"ר בר היריטב"א).

מב. וצ"ב דהמקרדש אינו מעוזה במצוות, ומה שיר בזה
כוללם חייכים בכבודו. ואפשר דעתך פ' והוא גדר המיעוט בכבוד
הקב"ה עדיף מכבוד המקדש.
מג). ויש שדייקו מדבריו והעתם שלא דמי משום דמקרי
שבות ושבות הוה בכבוד המוקם). אבל בגין ביהם'ק דמי
שאר מצוות. וצ"ב בוגמ' בסמוך מכוון דילפ' לשאר מצוות.
א. (וחזרב'ב פ' (יח'ב ו ט) דרש מהותם ודקדושתם לא בטלה).
ובוגמ' (ברוכת סא) לתק' ו/or עקיבא אף בהז' לא יפה בגוד
ירושלים. ו/or יהודה ו/or יוסי מתירים בזמנ' שאן ביהם'ק קיים.
תו'נו. ג'רול'ן

ב. (וניה) בזה התנאים שbowoodות טה. ערוכין לט' :וב' מנו. והרמב"ם נזכיר הבהיר ויד-טו פסקDKDושת המקדש וירושלים קדושים לעמידה לבא, אףDKDושת הארץ לתרומי בטילה. והראב"ד המשיג דקיל"ד דאףDKDושת המסדר בטילה

האחרונים דוחה"ר למד רוחב מעשה המצווה, וס"ד דגם שידזה ל"ת, אלא דילפ"י גוזה"כ בכיבור אב לא דחי. ולענין עדלה בעי גופו המצווה. ומ"מ לענין שאר דין תלייא במעשה המצווה (וע' הערא לעיל).

כללו) שם. כשם חמוץ ומניה מל'חזר אבדה כדי ל'חביבא גוזל'ות לאביו. הרמב"ן כת' ואפי' אמר לו אביו חמוץ אחר הבנהה אין זה עיקר כיבוד וולשון הרשב"א אין בו עשה של תורה), דמציאות כיבוד הוא במה שיש לו הנאה ממנו. אבל אי"צ לומר שלא ישמע להטמא בחנים^{ל'}.

וה:right"ב"א כתוב דאם אמר כן לבטלה לא ישמע לו.
משמעו דאיינו חייב לשמעו לדברי אביו כלל בדבר
שאיינו נוגע עליו. [וב' ב' מהרי"ק ל"ג]. אבל הג"א
(רמ' לו) הבהיר שברשות"א כתוב דרך לדוחות לאו לא
מהונן הא לאו הבני חייב.

והברכ"ש (א) כתוב בדמוקום שאין לאל הנאה איינו עיקר כיבודו, ואיןו ביטול מצווה. אבל כיבוד שאין לו הנאה יש ג"כ מצווה, אלא שאין דוחה ל"ת^{לט}. והחזה"א (קמ"ה לקיד"ר לב), כתוב דאפשר דוחה חיוב דאווריתא שהרי רצון התורה בכבוד ובמוראה, אלא דאיינו עשה גמור ומעין חצי שייעורם. ובחי' ר' רואובן (ח) כתוב עוד ע"פ דברי המקנה קיד' שם לדוחייב מרדין 'מורה', שלא יסתור את דבריז^{מג}. אלא דמשמעותו מורה לא נחשב שעצם המעשה הוא מצוות.

לז. וב"כ **תוס' (קידושין לב)**, אבל הרויטב"א הביא בשם רש"י דסוגין קאי בשם נינה מלוחזיר בחינם. [הר' לע'].

לח. שהמהדרי^ק (קסו הוי ברמ"א ס"ר רמו) כתוב דאי"ע למשום לאב אם מוחה שלא יש אשה שחשפ' בה. והמהדרי^ק כתב ג' טענים א' ודרהמהצעה הוא רק במה שיש לאב הנאה. ב' דוחה כמעוזה לעבר ע"ד תורה. ג' לדושם צער גזפו דמי לימה שאנו חייב לחתת משל הבן. והגרא"א (לו) ציין המקור מדברי ותס' (דידך), דעתיך ביבור הוא במאיה שיש

לט. דרך גופו המצויה דחי ללו". ווקצת משמע מדבריו דдин רדיחה דעת'לית תלייא בביטול עשה. וע' מש'ב לעיל).

מ. וצין למש'ב תוס' (שבועות כב) דחל שבועה עלי. מא. ואיך דאיינו נכלל במצוות כיבוד, יש חיוב לקיים דבריו ממשום מורה. וב' בתש'ב'ז ב' נג.

והשואל [ברשותה] העלה צד שיעשו את הרציהה ע"י גויים^ל, והקשה לדוחין מצינו קיום מצוות עשה ע"י גוי^ה. והרשב"א השיב דהוגי הוה שלחו של ב"ד, ומיתה ב"ד לא בעי גופו של ב"ד. וכן שמצינו גט מעושה (גיטין פח) דהעכו"ם כופה בשליחות הב"ד, ונחשב מעשה הב"ד^ו.

כמו) הבנורה דבר"ד **בישול פטילה הוא וכו'.** הרמב"ן חק' היאך משבח'ל עדלית בהבערה ובישול פטילה, הא בעידנא עבר על הלאו זומבשל הפטילה] לא מקיים לעשה. ותי' משבחת שפטוח פיו, ונותן האור תחת הפטילה, והיא נתכית לטור פיו (וב"כ הריטב"א בשם ר"ת). והרשב"א חלק ולא נהירא דא"א שלא יהא קודם^ג. והרשב"א כת' הדמל ולטעמיך, ועדיפא מיניה קאמר.

כמו) **תוד"ה טעמא.** [ס"ד] ויל' דבכל דוכתא משווין מכשירין שא"א לעשותם מע"ש למוצה עצמה. [האחרונים ביארו דכובנת התוס' שלא מצאנו חילוק בסוגיות, ולא אין מקום להלך מסברא]. האחרונים תמהו דתוס' (כע"א) כתבו דכיבור אב לא דחי ל"ת כיון דהוא מכשירין.

והקובה"ע (יג ה) כת' דלבארורה יש להלך דلغבי הותרה מכשירין הוה בגוף המוצה, אבל לגבי עדלית וڌוחיה כתבו Tos' דהמכשירין אין דוחין, דאיינו בעידנא לפני גופ המוצה. אבל הקשה דהכא ס"ד מצד מה לי חומרא רבבה דהזהה עדלית וڌוחיה. והקובה"ע תי' דהכא מכשירין חשוב חילך ממעשה המוצה, ותוס' לעיל אירי שאינו חילך ממעשה המוצה (וע"ד מש"כ בדעת הריטב"א ותה"ד, ה' ר' לעיל). ובхи' הגרא"נ כת' דבמקום דגוף המוצה דחי,

קמ) אי ל' יוסי ל"או וכו'. פרשי' לומר שאין חייבן עליה ברת וסקילה, אלא לאו בעלמא. אךiao"ש (סנהדרין י"ח ב) העלה צד דיש חיוב מיתה בהבערה אף לר' יוסי, ונתמעט רק מברת וחטא. וזה לא אשתמט תנא דלוכה אהעברה).

קמ) רשי' ד"ה ד"ה. שלא כאמור אין חייב סקילה עד שיחיל שבת בכל המלאכות וכו'. והבערה גלי דחביב עליה בפנ"ע. אבל רשי' (פסחים ה) ביאר דלר' נתן לחלק יצאת, שלא תאמור העשה ד' או ה' אבות מלאות אין חייב אלא' וכו'. ועי' סוגיה שבת ע.

קמ) **תוד"ה** או. והוא דבפ"ק וכו' אלמא בהבערה ול' ישמעאל הוה, ובמ"ש תוס' (לקמן קד). והתוס' ר"א' שי' דאיתא הכא ד'משום' ר' ישמעאל אמרו, ולא ר"י גופיה. ועוד תי' בשם רבינו מאיר דבשקרא והטה נתבשל השמן, וכות' דמלאה הצריכה לגופה היא [וצ"ב ואכ"מ], א"ג סבר בר' יהודה דמחייב במלאכה שאיצל'ג. והביה"ל (א טז י' כת' דבהתיה יש ג' ב' ביבי).

קמ) **מאי ל"או ר"ג היה וכו' הא ל"או הני דחי וכו'.** [משום עדלית, וڌוחיה אף ל"ת שיש בו ברת ומשום מה ל' חומרא רבה, וכבדאי' בגמ' ז].

קמ) **לא ר' יוסי וכו'.** [דוחה לאו בעלמא ונדרחית]. והשואל בשו"ת הרשב"א (א שנ) ה'ק' מה ס"ד דידיחה [ל'r' יוסי], הא איבא מעשה הריגגה, ותוס' (סוד"ה או) מבואר דס"ד דף מעשה הריגגה הותר מרדין עדלית, וזו"מ להקשوت לר' יוסי. והרשב"א כת' דנקטו בהבערה בפשטה דקרו דהזהיר בלשון לא תבערו. וה"מ להק' תייפול' משום רציחה. ועי' מה שהק' רע"ג.

ולא העשה עצמו. ומ"ה נשבח שמתיקים המוצה, ולא אמוני' דביטל המוצה ע"י שעשו מי שאינו בר חזיאו. וכן קבורת המת לא איבפ"ל שיעשה ע"י נבריו. ונסתפק (שם וכו') הא שリストת קדשים מותר ע"י נבריו, דסוף סוף מתיקים התוציאה.

ז. ודרעת הרמב"ן דכיוון דэмילא ע"י מעשה זו נופל לטור פיו בחשב בעידנא. והאחרונים (ברוך טעם עדלית א) הביאו דэмיבור ברכמ"ז דלא בעי שהיה בומן א' ממש, וסגי במעשה א' או תור כד"ד דיבור. ווע"ד מש"כ הריטב"א (בטוט' כתובות ל' ד"ה לא צרכא) לענין קלבל"ב^ב.

ג. אפי' היכא דבישול מבערוי' (ע"ו תוס' פסחים עה).

ד. ווע"ב א"ב אף בישול הפטילה יעשה ע"י נבריו. וצ"ל דאייריו באופן דא"א לבשל הפטילה ע"י עברום).

ה. ויל"ר אי קרי' השואל דאין זה קיום מיתה ב"ד. א"ג אף דמתיקים דין מיתה ב"ד, בין דהישראל לא עשו איינו רשאי לבטל העשה, ולעשות ע"י נבריו. ועליל' פ' דרשאי לעשת ע"י נבריו, אלא דהק' דבגדרי אפשר לקים שנייהם היינו מה שאני יוביל, ולא אמרוי' דאפשר ע"י נבריו.

ו. והקוב"ש (ביצה כה) ביאר דעתיך המוצה הוה התוציאה,

אבל הרמב"ם (רוצה ה יב) מבואר דרצוich במודיע אין מניחין אותו לגמר העובודה. והמשנ"ל ה'ק' אמר לא פסק בגמ' ביום. וכותב דאפשר דמסוגין מבואר דרציה דוחה דוחה עובודה, וא"כ דעתו העובודה בידו אמר'י' דעובודה דוחה רציה. והק"א הביא דבמobilתא נח' בזה על ר' עקיבא מק' ז.

קempt ו'קמא דפסוק אדעתיה מעיקרא וכו' הדר אמר אימר דאמור' וכו' ל'ת גוריד, ל'ת שיש בו ברת מי שמעת ליה דרכו וכו'. ולזך אוקומתא הינזון בבריתא מסברא האם עשה דוחה ל'ת שיש בו ברת. אבל לדוחית הגמ' (לע') פשיט' לעשה אינו דוחה ל'ת שיש בו ברת).

קנו אטו עד'ת ל'וא לא תעשה חמוץ ממנו וכו'. ר'ע'א (בגמ' ט) ציין לדברי הרמב"ן (עה"ת שמות כ ת ה' לע' ד) דמצות עשה גדול מלא תעשה, בין דוחה מהאהבה. והאחרונים ביארו דכוונתו לה'ק' דבסוגין מבואר דל'ת חמוץ יותר.

הרמב"ן (שם) ביאר דמי שעובר על ל'ת (באיסור) חמוץ יותר, שעובר בידים על דברי התורה. משא"ב מבטל עשה בשב ואל תעשה. ואילו לעניין עשה דוחה ל'ת, התורה הל'ית, דקיים העשה עדיפה טפי. ואינו מרידה בהקב"ה.

והמהר"ם חביב (תוספת יו"ב פג' פג) דין בהא שמאibilין הקל קל במקום פיקוע, האם לאו נחשב קל או עשה. ודיק מדברי הרמב"ם דכשייש נבילה ואיסור (עשה) שביעית, מאכלים נבילה. וביאר דבריו ע"פ דברי הרמב"ן הנ"ל. וסימן דסוגיה

הודפס בשם תוס' רבינו פרץ, והכל ע"פ כתוב יד א' שלא ידוע מובהר. אלא שברובו מקומות הביאו דברים בשם המהרים מרטונברג, ופעמים בדורותיו הוא מותלמי ה"ר' פרץ. ובಹקומה הנ"ל נקט והסביר תרו"ז הווא מותלמי ה"ר' פרץ, ואילו הספר תוס' מהר"ם והר"פ (ראה תוס' ביהמ"ד של ר' פרץ, אלא שקיבל בומה שבעות מורה"פ).

ב. והאחרונים תוי' דהא שהתחילה אינו סבירא בדוחיה, אלא דין בפנ' דלא מפסיקים את העובודה.

ג. ע"ע יד מלacky (כללי התלמוד תקתו).

ד. ועוד' ב' המהירוש"א (ח'א יומה פט) דמסברא יש להקל עונש לעובר בעשה בעלמא, דישוב ואינו עושה. מעורב בל'ת שעובר במעשה. ומה'ת עשה דוחה ל'ת בין דהעשה מקומות במעשה. דביטול עשה קיל מלעיבור על ל'ת. אבל קיום עשה עדיף.

ה. וע' משך חכמה (ס' פ' ואთ הברכה) שבייר ע"ז.

ה"ה מכשרים דידיה. ולעיל אيري דכיבור אב לא דחי, ולכן לא יתכן דמכシリין ייחזו.

קמו) וה'ק וכו' בשאר מלאכות חוץ מפיתחת ב"יד. בסוגין מבואר דאיiri בהרגת ב"יד שיש בו מלאכה, ובזה הנידון דנילך דוחה שבת. אבל הרמב"ם (כר ז וכן סה"מ ל"ת שכ"ב) פסק דאין עונשין בשתי, ואין מלקין בשבת. דילפי' וכו' אזהרה לב"יד שלא ישפטו בשבת, וה"ה שאר עונשים. והמג'א (שלט ג) הביא דהרגם'ם (במנין המצוות כתוב ה"ה שאר מיתות' וכ'ב בס' החינוך קיד) ומשמעו דוקא בדבר שיש בו חיוב חילול שבת, והביא דכ"מ מהגמ' (בסנהדרין, ובסוגין). וכותב דאפשר דאף מלכות אירי בשעווה חברה, וצ"ע. ואפשר דMRIIVI דכל מושבותיכם נפקא דאין דנים כלל. (והאחרונים הביאו דכ"מ בירושלמי דילפי' איסור על 'עונשין' בשבת. וע' אבן'ן (או' רכח)).

דף ג.

קמה) רשי' דה רציהה. אא"ב היה ע"ג מובהר. וכדראתא (יוםא פה) ברייתא דר' עקיבא. ובertos' מהר"ם והר"פ הקשה בשם הר"מ' הייךiley' מיניה שדוחה רציהה שבת, שהרי כבר בא רציהה דוחה רק לפני שהתחילה. (וכע"ז הקשו האחרונים'). ותוי' בין דרציהה דוחה גופ העובודה עדיף, ועובודה דוחי שבת אפי' שכבר בא (ע' מוט').

ח. והמנח"ח (קיד א) ה'ק' אמר היה לאו בפנ' ע' דוחה רק גiley' דאיiri נהוחת וחור להיות לא תעשה כל מלאכה. ובתב דלמש'כ המג'א דילפי' כל עונש MRIIVI נחיה. ומשמע דהאיסור על הב"יד, ולא רק על מי שעושה את המעשה. ויל'יד).

ט. וכן אית' (סנהדרין עב) (ודס' ז) אין עונשין בשבת ודיש איסור מטעם העונש, ולא רק גiley' דאין סיבת רציהה. י. ובמחלוקת השקל הקשה דאי"ע לחבורה. (וע' אבן'ן דהאריך בכ'ז).

יא. והפרמ'ג כתוב ע"פ מש"ב תוס' (ג. דה ומ) דסוגין אינייא כר' טרפון, ולכן הרמב"ם לא פסק בסוגין. א. (ובהקדומה לתוי' הנדרמ'ח ציין דפעמים ה"ר' מ' בספר תוס' מהר"ם והר"פ הוא ר' מאיר, המהרים מרטונברג). וספר זה נדפס בשם תוס' שהוא ר' משה, הר"מ מאירא). וספר זה נדפס בשם תוס' מהר"ם מרטונברג, וכן בשם תוס' תלמיד המהרים והר"פ, וכן

שיש בו ברת^י נמלבך לתבי' דברא (ח) דערורה ל"ע קריאו. ולכאר' כונתו לסוגין. והמהרש"א (ב) ביאר כונתו דורך ב' איסורי לא דחי (וכבדא' בגמ' בע"ב^ט, אבל חדא איסורה דחי.

והמהרש"א דוחה דעתוס^(ט) בת' להדייא דאיינו דוחה ל"ת שיש בו ברת, ואף בחדא איסורה'. וע"כ שלא ילי' מאשת Ach [וכמ"ש תוס' ג: זה: דמצותו בכך]. ואף לישנא (ח) דילפי' הקישא Dr' יונה, הוה ילופותא דוקא לעיריות. ולא לשאר ל"ת שיש בו ברת^י.

קג) שם. הט"ז (קסד ז ולבוש שם) בת' שלא ייבם נדה לפנין שנטהרה וכדומוכח פשחים עב; הר' בתוס' ב. ולא אמר' עדל"ת ושיש בו ברת^י, לאפשר לקיים שניהם כשתחרר^י.

קנד) שם. האו"ש (סנהדר' ייח ב) חידש דאף דעשה דוחה ל"ת שיש בו ברת להתריך לכתוליה. אף"ה מהני לדוחות את הלאו (ואיננו לוכה), ונשאר ברת בלבד לאו". ולמ"ד ذركבן ציריך אזהרה, אף איינו חייב קרבן. וביאר עד"ז דברי הירושלמי (סוכה ג יא) דהמוחזיא לולב בראשות הרובים פטור מחתאתה, שעשה דוחה ל"ת. וצ"ב רודאי איינו דוחה איסור שבת. והאו"ש פ"י דמ"מ נדחתית הלאו, ועתה הירושלמי ذרכבן בעי אזהרה, וכיון שהלאו דוחהתו פטור מחתאתה.

דף ז:

קגה) זאי לא אהדריה קרא הו"א וכו' ולטמי דלא נפק לא נפק. הלשון צ"ב, דמשמעו דלמה דלא נפק, עדין

יא. ולכאר' מדברי המהרש"ל משמע דקיי אף לך' לישנא וממלבד לרבעא). וצ"ע דליך לישנא ודאי הוה ילופותא דורך לעיריות.

יב. ונקט דלמסקנא עשה דוחה ל"ת שיש בו ברת [וכב' הכריות ומהרש"ל הנ"ל].

יג. וכדעת תוס' (ה: ד"ה כולה) דאפשר לקיים שניהם אף דוחה לאחר מון, אבל לאשונים לא מונגי מה דאפשר ליטהר למחר. ולפ"ז ממקולקלת שלא תטהר לעולם תהיינם. וצ"ע. ואפשר לדוחית ברת חמיר, וצ"ע.

יד. וע"ד סברא הריב"א (בטוס' חולין קמאא, ע' מה שהוא לע' ה) בהא דאיין עשה דוחה ל"ת ועשה, מ"מ דחייל לאו ואינו לוכה. ושלא בתוס' (קידור' לד) דארבבה העשה מחזק ל"ת ואינה דוחית ואף במקרים דליך עשה, וכגון נשים).

ועלמא לא משמע כן. ורעד"א (בגלוין שם) תמה על דבריו דבושאין מפורש דלית חמור מעשה, ואף דעשה דחייל ל"ת.

קנא) שם. תוס' (פסחים נט. ד"הอาท') בת' בשם ר' דזה דבעין שיא בא עיינא בעשה דוחה ל"ת, ה"מ לדוחות ל"ת דחמיר [מהעשה]. אבל הא בעשה חמור דוחה עשה קל לא בעי' עיינא. ורעד"א (בגמו) ציין דכוונות התוס' ע"פ סוגי', דעתל"ת אף דחמיר מיניה. ואילו עשה החמור דוחה עשה הקל אף بلا גדרי דחיה.

והמג"א (תמו ב) הביא דהשבלי הלקט למד עד"ז דה"ה דעשה דרבבים [הבתא שופר] דוחה ל"ת, ואף שלא בעיינא. והאחרונים העירו א"כ הייך ס"ד [לעליל ה]: למלמוד עדל"ת שיש בו ברת מקריא דפסח ותמיד, הא עשה דרבבים חמיר ודוחה ל"ת מצד חומרתו [ונפק"מ שלא בעי' עיינא], והייך נילך ממנהו לעלמא.

קנפ) וקatoi עשה דחייל זיה, מה ל"י חומרא זוטא ומ"ז חומרא רביה. הריטב"א בת' [ודכל זה להר' ס"ד] אבל אין סברין דיש הפרש בין חומרא רביה לחומרא זוטא, וכדרחוי לה. אבל הרשב"א וრיטב"א (בע"ב) העתיקו סברת מהו לי איסורה רביה [וז"ע]. אבל בס' הכריות (זר"ש מקין לשון לימורים ג כסג) הביא דמסקנת סוגין דעתל"ת שיש בו ברת, דאמורי' מה לי חומרא רביה מהו לי חומרא זוטרא! [וז"ב] דעתל"ת בגמ' דכ"ז למאי דסליק עדעתה מעיקרא]. וכן המהרש"ל (ד) הביא דלמסקנא עשה דוחה ל"ת

ג. והאחרונים כתבו דס"ל דרך לנען דוחית ל"ת אמר' דלא דחי' כשייש לו ברת.

ד. אך ב' הכריות (שם קסר בסופו, הר' לע' ג) בת' דעשה איינו דוחה ב' לאוין. וע"ד הא דאי' (המירה ד) לענן נתקע לעשה, דעשה איינו מותקן ב' לאוין (ע"ז תוס' חולין פא). ובפשוito צל דב' לאוין חמור מלאו שיש בו ברת. (ווע' אחרים).

ה. והמהרש"ל דן א"כ אמר' איצטיך ילופותא כלאים ב齊צתה להתריך. (ווע' ע"ז תוס' ג). ובע"ז.

ט. וככ"ד דתוס' (ב) דכוונות הגמי' (בע"ד דילפי' מה מצינו לכל התורה).

י. ותוס' ה'ק' (ולס"ד ה'ג' ל) דחדרא איסורה מיהא נילך מאשת אה.

לחולק משום הויאל ואישתרי, ומש"ה הביא מנא תימרא וכור.

קנו) שם. במה מצינו מאשת Ach וכור. Tos' (זומה מ: ד"ה מה, ותוס' מורה"ם כן) והראשונים ה'ק' דאמרו דיעא ללימוד דבר חדש, ואין למידין ממנו. א"ב האיך נילך במה מצינו.

ותוס' (גנ' תי) דהא דאמרי' דביוון דיעא לדבר חדש אין למידין, היינו אדם יש להסביר מшибין. אבל אפשר ללימוד ממנה מדין 'מה מעניינו'. ולהכי פריך התם חדא איסורה. אבל אם יצא מההכלל ללמידה על הכלל, א"ב דין בגוז' והיקש דאין מшибים. עי"ש שדן בסוגיה שם.

והראב"ד (הו' ברמב"ז ושא"ר) נקט שלא ילפי' מיניה אף במה מצינו. ות"י דכונת הגמ' שלא דמי לדבר שהיה בכל וליאו לידון דבר חדש, והגמ' לעיל דחויה בעלמא אמר, דאי דמי אדרבה להא דמי.

והרש"א ביאר בשם רבינו יונה שלא נחשב יצא לידון בדבר חדש, כיון דאי"א ליבם בלי אשת אה. אבל הרמב"ז פ"י דכונת הרaab"ד דהכלל שיצא לידון דבר חדש, שהוא אינו למד מכללא אפי' במה

עומד בכללו. ותוס' פ"י דומה שלא נתחדש לא נתחדש^א. והריטב"א ה'ק' דבסוגין הנידון האם הכלל לומודת ממנה. ולא האם אשת אה דינו כשר עיריות לדיננו. וכור' דנקט כן לרבותא, דאפי' דברים בכללו לא ילפי'. ווע"ע בסמור.

קנו) **אל"א ס"ד** תיתי במה מצינו מאשת Ach וכור. בפשטות בונת הגמ' דילפי' דאיסור עיריות נדרשו מפני עשה דיבום, דומיה דאיסור אשת Ach שנדרשה. וכן דיקוק מדברי רשי' ח. ד"ה ואיבעת אמייא? וכ"מ ברמב"ז (ורשב"א ריטב"א בסוגין) דילפי' במה מצינו שידחה ללי"ת, דאותה אשה מתיבימות. ותוס' (לע' ג: ד"ה לא) הביאו עד"ז' דכונת הגמ' ללמידה (במה מצינו) לעלמא^ב דעתה דזהה לית שיש בו ברת^ג.

ותוס' דחו דאי"ב ליכא חילוק בין חד איסור לב' איסורי ע' בסמור. ותוס' פ"י דק' הגמ' דנילף דהואיל ואישתרי איסור אשת אה, אף איסור אשת אשה הותר עמו. [וכדאי' בגם' בסמור הויאל ואישתרי]. וצ"ב לפ"ז דחיתת הגמ' תרי איסורי, אי המשקhn סמרק על סברת הויאל ואישתרי. ובפושטו הגמ' קיזרה, ואוח"ב ה'ק' לפרש דבריו^ט. והמהד"ב **למההש"א כת'** דכונת הגמ' להק' דאין סברא

ולהתיר אשות אשה ביבום), והROL להק' דהתקם חדא איסורה. ואך הריטב"א כת' ודחותה וכשבאו למדוד מפסח תמייד ומיליה^ט לא תהיין אלא למליך היכא דאשכחן דדרוי אפי' חד לאו שיש בו ברת).

ז. ולפי' הויאל ואישתרי זהה מחמת ילפota מה מעניין דראש את, ולא סברא בעלמא.

ח. וכן הביאו דכונת התוס' דאף תחילת הגמ' משום 'וואיל ואישתרי'.

ואר' י"ל דכונת התוס' לפרש דכונת הגמ' דזהה ילפota מסוימת לאשות אשה, עד' הא דאי" (בע"א) דס"ד דאחות אשת מתיבימת ומשים יצא מההכלל ללמד). דרש' גדר היתר באיסור אשות אשה דומיה דאית אה, וכן פ"ה הערך בתמי' הנדרמ"ח א: אך דברי התורו איני מוכחין).

ושוב ה'ק' הגמ' דעכ"פ נילך במה מעניין. ותוס' הוסיפו כרומסק טעמא אשא. וכברבי שרואנס. ויל"פ בונומם להביא ראייה דזהה נידון דהואיל ואישתרי, ויל"פ בונומם על איירור אשות אשה. ואך הגמ' בגין וודאי דנה משום מה מעניינו בעלמא. ובזה דחו דהזה ב' איסורי, ולא שיריך מה מעניינו. אלא דתוס' הביאו צד כזה).

ט. וכ"ב התו"ז (הרבמ"ח לע' ג) דהgam' משמה מי דמי, דהמשקhn לא הבין בונומו. ות"י נתקובן להיתר בכל מקום, אלא דוקא במקום שלח היתר, משום הויאל ואישתרי.

אר' לכואורה אף ריב"א איררי בל"ת ועשה, דחויה בעק' ב' מזומות שנודמננו יהד. אבל לכוא' חיוב ברת הויה למ"י שעבור על הלוא.

א. (ונפק) היינו דין שהتورה חידשה. ולא יציאה מההכלל. ב. דרש' ה'ק' להקשא דרי' יונה ודרוקשו שאר עיריות להיתר, וכמו אשות אהו דהכא תרי איסורי, ווי' דאי' דמיון ב' על ההיקש. ממשע דלעיל גבי מיה מעניינו השיבו משום ב' איסורי. וואילו לדברי התוס' במקום ילפota להיתר ליש להק' ב' איסורי).

ג. ויש שהביאו דכונת התוס' לדברי הראשונים (גנ'ל). אך נראה שלא דמי, דהך ס"ד דתוס' למדוד כל התורה ועשה דחויה לית' שיש בו ברת וdalim עשה לדחות. ואילו לדברי הראשונים דק' ס"ד זהה ילפota מסוימת לדין אשות אשה, דאותה אשה מתיבימות, והتورה מנפי איסור אשות אה. (וע"ע בסמור). ועפ"ז לק"מ קשיות התוס'.

ד. וחתנו"י (הרבמ"ח) ביאר (הך יוכ"ת) דק' הגמ' עד' הא דה'ק' לע' למדוד מיליה וכור. ותוס' (שם. וחתנו"י) ה'ק' אמא שבק אשות אה דעסוק ביה, ואמאי דמותין עד סוף הסוגיה.

ה. וחתנו"י (הרבמ"ח) ה'ק' דאי"כ אי"ץ לפרש 'במה מעניינו', אלוא דחוין דאייר עשה וחורי ללי"ת. (בדאמורי' גבי ביבוד אב והבURAה).

ו. ותוס' הביאו דהgam' (לע' ג) ס"ד למדוד מפסח תמייד ומילה

מצינו. אבל ככלא יifik מיניה במה מעין' [היכא דליך למיפרך].

וחריטב"א כת' דכין דכל העיריות נכתב הלאו בפנ"ע, לא נחש דבר שהיה בכלל, ואף והוקש יחד לכמה דיןין, מ"מ איסוריה העיקרי לא היה בכלל ולא שנפרש כל פרט לעצמו), ואנן הוא דעתן למיימר שאך זה דמי לדבר שודיה בכלל כיון שבכל עיריות הוא.

קנח מי דמי וכו' הכא תרי איסורי וכו'. ולא ילפי להתייר ב' איסוריין. והרש"א וחריטב"א כת' דאך דאמורי' (בע"א) מהו לי חומרא רבבה^ט, שאני הכא דהוה איסורין מחולקין^ט. אבל Tos' (לע' ג: הג' ה'ק) דקיל' ב'כ' מעשה דוחה אף ב' איסוריין. והוכחו דכוונת הגם' דגולם מכאן היתר לאחות אשה (הואיל ואישתרי, ובנ"ל).

הואיל ואישתרי אישתרי

קנط מהו דתימא הוואיל ואישתרי. אשות Ach, פרש"ז בשםת بلا בנימ. אישתרי נמי איסור אחותasha. והגמ' מביאה עד"ז מהא דמעורע מכניס ידיו למקרש, והותר אף משום טומאת קרי. פרש"ז דהוואיל ואישתרי חדא איסורה, אישתרי נמי אידך דהוה גביה.

ופרש"ז (ובחמים לפ' דה טומאה) מיגו דקמיהטא לא הויא אסירה ליה, בתריריה לא חמירה לך מקמיהטא שהרי טמא היה ומותר.

ובפשותו משמע הדזה סברא^ט, מיגו דחל' 'היתר' לאיסור זה (לחפצא זו), הותר אף בשיש עד איסור נוסך.

והאחרונים הקשו לדעת הרשב"א (לק' מא). דהיינו אשת אה חול בשעת נפליה וע' לעיל ג' ולקמן י"ג, א"ב אין' מתר' א"ב' בשנשיות אחות אשונה. והאריך נימא הוואיל ואישתרי. והביאו דמבוואר דעתה הגמ' בסוגין דהתייר הוה כל רגע^ט. (ואפשר דתלי' במחולקת ללימוד אף ממיצורע דלא אמר' דחל' ההיתר בתחלת הלילה אלא דנחשה שכל רגע של הנפליה מתיר).

והבית מאיר (קד) ה'ק' דמבוואר (לקמן סא) דהיכא שנתמנה להיוות כה'ג אחריה שנפללה לפני חולצתה. וה'ק' נימא הוואיל ואישתרי אשות אה, אישתרי איסור אלמנה לכה'ג ולצד אישתרי אף בע' שמות).

והאחרונים חילקו בכמה אופנים^ט.

והבית מאיר כת' דאה'ג, אלא משום הוואיל ואישתרי הותר רק ביהה ראשונה. וגורין ביהה ראשונה אטו שנייה (ובכמו עד'ת לקמן ב').

טו. וכ"מ בפשותו בסוגין דהוה סברא. אך לדברי התוס' (ט) לכאי' קאי' אומה מעין' דאיתש את, א'כ' בכארו הוה ילופותא. אך העירוני דיל"פ הא דאי' במה מעין' מאשת את, כוונת הגם' משום הוואיל ואישתרי, וכן מאשת אה והורתה אף אחות אה אישתרי עמו. ולא משום מידת מה מעין'.

טז. (והאחרונים דנו דיסוד דברי הרשב"א (גנ' תלויין במה' ר' יוחנן ור' ל'ק' י' ובמה' מא) דהorthה ונארה. ויל' דסוגין באיך' מ'יה). וביח' מ' מאיר שמהה (סא) כתוב דלטוגין היתר יבום הוה משום עד'ת, מוקמי דילפי' היקישא דר' יונה. אבל כיון דהוקשו כל העיריות אמר' דלא נאסר כלל אשות אה שאון לה בנים וע' ד הסוגיה נ"ז).

ויל' דר' דtos' (ח) המל' דמתעם זה רבא ס'ל דערוה לא בעי קרא, ובסוגיה ל"ש אישתרי.

יט. ולצד דסבירת אישתרי קיימי למסקנא, ולא אמר' דאיתש אה הותר לממיין. והאיליעדר (ל') כת' דבאלמנה לכה'ג יש

איסור על אישיותו ולא על הביאתו, ובזה ל"ש אישתרי. וביח' רמ"ש (לק' שם) ר' דאישתרי שירך רק בעיריות דהוהו אותו התייכא דאסורה, משא'כ' איסור אלמנה דאיו בחוף. והאמור' מ' (ה'כ) כתוב דיש גוזיה'ב (לקמן כ') דחיבי לאו ועשה החלצת, ולא הותר. ובכתב דכלפי' איסור קל אין חילוק בין העשה אה'ב.

ו. והוא דלא גמורין שאר אשומת לבחן יד וכו', משום שזה מכשיר ושאר אשומות מכפרין. א"ג מיועטא כתיב בהו וחאת תורה האשם ולא בהוואות.

יא. והרש"א חלק דאי' וזה כוונת הראב"ד. וחריטב"א ה'ק מהגמ' (לע' למאי דלא נפק לא נפק לפרש"ז ותוס'). יב. וחריטב"א ה'ק' בעין קו' התוס' (ט) נילף דעשה דוחה ל"ת שיש בו ברת, מיבור דאיתש את, וכות' צנוי' דאי' בסוגין' דבעיריות לא ילפי', דהוה ב' איסורי. אבל גנגר מיניה בעילמא דעשה דוחה ל"ת שיש בו ברת ובחד איסורה). ועד"ז אי' ברשב"א (ח). (ותוי' בעין תי' התוס').

יג. וחריטב"א העמיד קו' הגמ' דהוה ב' איסורי. אבל ברשב"א קאי' אוחמשן הגם' הוואיל ואישתרי, ומנא תימרא וכור' (ואפשר דה' ה' הוא ט'ס). (ע' בסמוך).

יד. לפיז' שעשה דוחה ב' לאוין על איסור א' (ובעין ב' לאוין דתמודרה, ע' תמודרה ד'): ודוקא היכא דנדומו ב' איסוריין למקומות א' לא דחי תרוייה. ווצ' ע' בעילמא אמר' ליהיפה, דהיכא דב' הלאין מסיעי להדרי אלמיין. ואילו היכא דכל' א' באיסור אחר דחי כל' א' לחוד. ועי' Tos' חולין פ'א).

טו. וההתוי' (הנזכר' ב' ה'סוף דכין דקיל' מה לי חומרא רבבה, וודח' אפי' ל"ת שיש בו ברת. א'כ' ידחה אף ב' איסורין.

שהגור הותר מכלל, דאיינו בכלל האיסור (כחול חיה) לא שיר לדון הוואיל ואישתרי.

קסא שם. **הואיל ואישתרי אשתרי. Tosfot** (ח. ד"ה רבא) העמידו הרבה פליג' איסוד הוואיל ואישתרי. ותוס' (בתי' הב') ביארו דעת רבעא דודוקא גבי בעל קרי אמר' הוואיל ואישתרי, חדוד לאו הווא. וס' לרבעא דלא אמר' אישתרי גבי אחות אשה כיון דזהה ב' שמות.

(ובפירושו הוה סברא דיתור כל להתר אוטו שם איסור, ולא ילי' מיניה לעלמא. ועוד יש שפי' הטעם דכחול ג אין תוספת איסור. אלא דזהה ב' טבות לאיש זה ליכנס למקרש. וסגי במה של חיתר עפ' סיבכה א'). והטור"א (תנו' תי) דרבא לשיטתו (ובcoins שם) דלא אמר' הוואיל ואישתרי היכא דזהה גדר הותריה. והג' אשת אח ליבום הוה גדר הותריה^ט.

והטור"א (מגילה ג) ה' דכחן שהוא נזיר, נימא דמותר לטמא לクリובים, הוואיל ואישתרי טומאת קרוביים לכוהנה (לאבי' דאמר' אישתרי אף בהותריה, ולצד בסוגי' אף בע' איסורין). ור"א (ח) כתוב דבר' עניינים ממש ודאי לא אמר' הוואיל ואישתרי, אלא דלענין עריות בין דבללינו קרא לענין ברת, הותר בשם עריות^ל.

קסב) שם. מהד"ת הוואיל ואישתרי אשתרי. קמ"ל 'עליה' דאסורה. ויש אחרונים (חוון ישועות וחמד"ש) שהביאו דגלי' קרא דלא אמר' הוואיל ואישתרי, ומ"ה אף בכל התורה לא אמר' אישתרי למסקנא. אבל האחרונים דחו דבפושטו קמ"ל דיש בו גדר פטור ערווה. ואין בכך מוצות יבום וחיליצה כלל.

בה. (ועפ' ז' תירץ הא דרבא בסמוך לא חש להוואיל ואישתרי, וכק' התוס' ח. ד"ה רבא).

בו. וכן הביא בשושנת העמיקים (ח) דאמר' הוואיל ואישתרי בין באופן של הותריה או דזהה.

בו. אבל מ"ד לא שמה ביה ל"ל הוואיל ואישתרי, ע' לך. ב' בין נכנס למקרש בטומאות מות או טומאות קרי.

בט. ויש שרדו דתוס' לא תי' כן, דעתה תוס' דעתהacha ליבום הוה דזהה, שאgar גדר עשה דזהה לע' תי'. (ובמ"ש תוס' לע' ג' וה' לך, ע"ע תוס' בע' ב').

לו. ובכ"ז כתוב האחיעזר (ח). אבל האחרונים בכמה מקומות נקטו סברת הוואיל ואישתרי בשאר מי'.

והאחיעזר (ד) חלק דהואיל ואישתרי הוה בגדר 'זהתר', ובמו שהיiter אשת אח הותר לגמרי^ב, ה'ג' הוואיל ואישתרי. וכןן ל"ס' דזהה אחות אשת.

והביאו דנה' האם הוואיל ואישתרי הוה גדר 'הותריה^ב' או גדר דזהה (כעשה דזהה ל"ת^ב).

והאחרונים דנו האם אף הגדר בה דנחשב 'מעשה היתר', ומ"ה הותר אף מב' שמות איסור. או דילפי' מהא דיש התיר על איסור א', דה'ה שהתריה התריה^ב לאיסור ה'ב^ב.

קס' שם. ובגמ' (ובcoins לב') רב יוסף למד מהכא [מצורע] לענין טמאים ונעשה זבן בפסח הבא בטומאה. דאמר' הוואיל ואישתרי טומאת מת לפשת, הותר אף שאח'ב' נעשו זבים. ואבי' הק' דטומאה דזהה בעיבורו, ולזה נדחה וזה לא נדחה.

ול'ש הוואיל ואישתרי אלא במצווע דזהה הותריה. אל' רבא אדרבה מצורע היתירה, (ויל' להא אישתראי ולהא לא אישתראי. אבל החט טומאה דזהה הוה, מה לי חד דזהה מה לי ב' דזהה).

והטור"א (מגילה ג: גונבו'א יומא ל) הביא דמבואר דעת רבעא דל'ש אשתרי בסוגי', דעתהacha חותלה ליבום. ורבא ס'ל דבהתורה לא אמר' הוואיל ואישתרי^ב. אך האחרונים ציינו דבפושטו דעתה תוס' ג' דזהה דזהה. ור"א חלק דרבא הק' ('אדרבה') דיש יותר סברא בהו לומר אישתרי, אבל גבי מצורע לעולם מודה דאמר' אישתרי, אף דזהה הותריה^ב. ואילו ס'ל דביהא במקצת שמה באיה^ב). והקובוה"ע (ט) כת' דאך למ"ד דאמר' אישתרי בהותריה, ה'מ היכא שהותר משום המוצה. אבל יש מקומות

ב. ע' תוס' ותוס' (ח) בהא דלא איזטירך קרא להתר ביה שנייה, והטור' חילק בין הותריה לדזהה).

כא. (ודמייה דעתה את ההיתר).

כב. אך יש לדזהה עפ' פשוטה התוס' ח: דלא תלי בהותריה, אלא דבעיקר היתר אשת אח סברא שמותרת לגמרי. אבל בשונמן איסור אחר אוסר).

כג. וכלשון רשי' דזהה מגו.

כד. ולפ' זה הגדיר אף במצווע, ואף דזהה שם איסור א' לטמא במקדש, מ"מ אף שהותר טומאות מצורע, עדין יש סיבת איסור מחמת טבו' ذקרי. ובזה ילי' מתייר' דהתורה התירה).

donecens להר הבית ממשום דוחה עשה שאין בו ברת, אבל להכניס ידיו לעורה יש בו ברת ולמ"ד ביהה במקצת שמה ביהה. ומובואר דיש כאן ב' נידונים, ליכנס להר הבית ליל', וליעזרה^{ל'}.

ומובואר דכל מצורע מודחין אינו רשאי להכניס ידיו לעורה ולמ"ד ביהה במקצת שמה ביהה, דוחה מהוסר ביפורים, וע"ב הדתירה תורה לצורך הזאותו. וכיון דוחותר בשדווא טמא ממשום מצורע, הותר אף כשהוא טבול יום מחייבת הקרי.

(קסה) תוד"ה וראאה. פ"ה דעתם שרעץ וכו' ונכנסין במחנה לוייה. (ואילו בריתא אי' והכא אסורין ליכנסן, אלא דעשה דפסח וڌיה). ותוס' ה"ק דעכ"פ מדרבנן אסורין, וזכר בריתא קאי מדרבנן ע"י Tos' ד"ה ר' יהונתן^{ל"}.

והריבע"א תי' דשאר טמאן שטבלו אף מדרבנן ונכנסין. ולא אסרו אלא טבול יום דוב וקרי וכדו'.

(קסו) בא"ד ואורי' דנקט בע"ל קרי לרבota, דאנ"ג דראשלה חוץ ל' מחותנות וכו'. דוקודם טבילה נשלח מכל מחנה לוייה, וס"ד דאף אחר שטבל לא יתרו ליכנסן. (ויעמידו דבריהם מדרבנן).

(קס) בא"ד ותוי' ר"ת של"א גנרו אל"א של"א יכט, אבל לא גנרו שייצא וכו' ודרדק וכו' מימותן אותו בעורת נשים, כיון שכבר היה שם לט'. בפשותו הטעם רבשטעמאה כבר הייתה במקום קדוש לא נחש תוספת

בעלמא והדבר המותר חל בכל אופן, ועי"ז אמרי' 'מיגו' וחול היתר על מעשה ה'ב' ואפק' סקדמן^{ל'}.

לו. ומשם עשה דפסח דוחין עשה שאין בו ברת, ור' יהונתן פ"י דוחה מעלה ררבנן, אבל בשאר ימות השנה, דיליכא פטה, יהיא אסור לו ליכנס להר הבית כלל. ובזה לא אמרי' הויאל ואישתרי, דיליכא איסור כלל למצורע בשמיין ליכנס להר הבית, ואין כאן הדתירה.

לו. למ"ד ממשום דבייהה במקצת לא הוה ביהה. ולעולא ממשום הויאל ואישתרי.

לח. אבל לדעת רשי' (חו' בתוס' ל'ק) ר' יהונתן פלייג אבריתא. ולדעת הרניתא טבילה יום זוב אסרו ליכנס מדאורייתא בכל הר הבית ומש"ה תנא דבריתא נקט קרי. וב' בח' הגרא'ג'ן. לט. בפשותו משמע בתוס' דהנידון על המת עצמו. אך Tos' (סתומה כ) ה"ק, דין איסור בית מקdash בדבר שאין לנו טהרתו טמאה לנשאי הטומאה (דוחה טמאה חמורה), שהוא בchiporin למת).

קסג) שם. הויאל ואשתרי. האחרונים הביאו דהגמי' (בכ"מ) דנו בעין לשון זה, ודנו אי שייבי להודיע.

ובגמ' (קידור' בא) נה' רב ושמואל אי' בהן מותר ביפת תואר לא ביהה שנייה (לליישנא בתרה), הויאל ואישתרי (ביהה ראשונה), אישתרי אף ביהה שנייה^{ל'} (בין הדתורה נתנה היתר למעשה הראשון, אף למעשה הביל').

והגמ' (פסחים צה': צו) מסתפקת בפסח הבה בטומאה, ונכנסו טמאים להיכל. האם אמרי' מראשתרי טומאת עורה אישתרי טומאת היכל, או דילמא מאי דאישתרי אישתרי, ומאי דלא אישתרי לא אישתרי. ולא אמרי' הדתורה ממקום למקום). ועוד דנו (שם) היבא דטמאים אכלו אמרוי הפסח דבा בטומאה, האם אמרי' אשתרי.

ובגמ' (בכורות ו) איצטריך קרא לאסור חלב בהמה טמאה, בין דחלב טהורה הוה חדש להתייר^{ל'}, ס"ד הדתור אף חלב היה.

והאחרונים (שושנת העמקים ה) דנו דבכל הנדרו הוה גדר שונה, דילפי' להתייר מעשה נסוף בפנ"ע. ואילו בסוגין איירי באותו מעשה. ומובואר (בסמור) דדוקא משומם דכבר חל במעשה זו הדתורה, ואח"כ נתחרש איסור נוסף, דאמורי' דافق האיסור ה'ב' נכלל בהתייר^{ל'}.

(קס) מוטב שיבא וכו' וידחה עשה שאין בו ברת, וא"ר יהונתן וכו' טבוי' יום לא' יכט למחנה לוייה, ואמר עיל"א מה טעם הויאל והותר ל'צערתו וכו'. פרש"י נהי

לא. ועוד דנו בgem' (קידושין ט) האם עבר עבריה בהן מותר בשפהה, דכון הדתור איסור שפהה להיכן, אף דיש איסור נסוף לבון הדתור. (ולכאו' מסברא מישך לסתוגין, אך בגמ' שם לא הוכר בה אישתרי).

לב. והראב"ד (תמי) נקט לשון הויאל ואישתרי כלפי כלאים בעציית בליליה, וביהה שגיה ביבמה דהיבבי לאוין. והשאג"א (ה האריך בזה. והוו' לך' תה) וכל הנידון שיק לסתוגיה דקידושין, דאישתרי מעשה ה'ב.

לג. ועוד יש שהביאו מ' רב ושמואל (עריבורין צג) אי אמרי' שבת הויאל והותר הדתורה. (והה' דהפקו שיטחם). והחיד"א (מחיק ברכה אווח שע) דחיה דהמת נ' האם חל הדתור טלית בתחולת שבת לכל השבת. ולא הוה גדר מיגו של הדתור.

לד. וזה ק"ל לדם נעכבר ונעשה חלב).

לה. ואילו בכל הנך איירי אף בשאהאיסור ה'ב' חל קודם. אך יש לדחות דבסטוגין בחוד מעשה, א'כ היבא דהאיסור ה'ב' קודם ייל' אדרבה הויאל ויש ב' איסורין לא הותר כלל. אבל

מידוריתא לא היה דוחה. אבל הכא אף בדברויה לא יכולה ברת אלא עשה. ועשה דפסח שישי בו ברת דוחה. וכן מבואר מהא דתוס' (ד"ה ר"ג) והעלו צד דلتנא דברייתה הוה איסור DAOРИיתא, ואופי הבי דהין). א"ב אף יעמידו דבריהם, ATI עשה דפסח וזה.

העמידו דבריהם אף עורת נשים דינו כיש בו ברת. מהנה שבינה יש ברת, ולכן אילו מלחנה שבינה¹². ומהנה שבינה יש ברת, והוא עשה וולית, ואילו העמידו דבריהם אינו נדחה¹³. והחזו"א (פרק צב), כי גדר הגירה דטבול יום לא יכנס,ఆטו מלחנה שבינה¹⁴.

קעא תוד"ה ר' יוחנן, אבל בהר הבית וחל שרי, והינו מדרבנן וכו'. והוא דאר' יוחנן דחידשו דברים לאסור במנהנה לוויה, היינו בעזרות נשים דוקא¹². אבל רשי פ"י למלהנה לוויה, הר הבית. משמע דעתו יומי אסור ליכנס מדרבנן לכל הר הבית.

וותוס' הָקְ מַהְשֵׁנָה בְּכָלִים וְהַאֲחַרְנוּם חִילְקוּ דָּרְשָׁנִי¹ גזירות יהופט אַיְרִי בטבול יומֶ דֹבֶן, וגזרו כל הָרָבָּהָבִתִּי². ואילו המשנה בכלים אַיְרִי בשאר טבול יומֶם.

קעקב) בא"ד דאי מדאוריתא אסור ל"יכנס במחנה ל"ויה,
א"ב בהר הבית נמי ליטסר ופ'ו. וע"ב האיסור
בעורת נשים מודרבנן, וכבר ייוחנן. אך ריש"י (יוםא מ"ד)
ביבאר הא דננה (שם) אי מעלהות דרבנן או דאוריתא,
ההאמם כל הנך מעלהות ט"י לפ"י מוחלכה למשה מסניין

כנתיבות).

ומה. וכדעת תוס' (חולין עה) דאף עשה שיש בו כרת אינו דוחה ל"ת ועשה.

מו. ושחררי לא גורו בכל מחנה לוויה, אלא עשו את העוזן הרחקה למחנה ישראל.

מזה. וכ"כ הר"ש (כלים א ח) דר' יוחנן לא פליג אמשנה, ומש"ב מהחנה ליה כוונתו לעזרת נשים.

וגדר הגירה דמיורנן דינו צוב. ואילו הר'ש כלים נקט בדיחה גוירה בעלמא בעזרת נשים, דאילו זהה כוב אסור בכל מזחאה ליהה. ולדעתי טוב'ן דיין גדר טבול יומם צוב לא
[ויריא לאברהם ורבי]

במשנה (כלים א) חר והביה מקודש מירוחלים, והחיל
ומוריה הביתית, ועורת נשים מן החיל, ווותרת שראאל משל נשים,
דבוגים משל ישאל, ובין האולם ולמובהן מן העזורה,
והוחיל מבין האולם ולמובהן ורו.

טומאה לעוזה. ויש שהק' דחתם א'יר' לגורם טומאה
חדשה בעוזה? ומובואר דעתך סברת ר'ת דתליא
במעשה בנייה^{מיא}.

קסח) בא"ד ור"י מפרש וכ"ו אין לא דאייסור דאוריתאות
א"א היו מזהרים כ"כ. הקובה"ע (ח טו) ביאר
דבאייסור דאוריתאות ציריך למחהריי, דהמעשה מצד
עצמם אסור (בחפצא), ולא משום שדרעתו לעברו.
משמא"כ איסור דרבנן המעשה למש"כ הנתייבות (רלד ג)
daeisor draben boshog ai"z kperha". ואיסור רק משום
demtchon leuberu ul dbari chcmim, vboha ai"z lmedar
כ"ב מד'

קסט) תוד"ה זה, ופי' ריב"ן דאין לה לפני ד' וכור' ואין נראהה וכור'. חוט' הקשו דברין דיש קדושת עורה נחשב לפני ד'. ובוח' הגרי"ז ("חל' מוח"ב עמ' נז) כת' דיש דין שייא לפני ד'. ולא רק ממשום פסול יויצא ותħalli בקדושת העורה). וריב"ן ס"ל דגדיר לפני ד' לא סגי בקדושת העורה, אלא בעין אויר עורה ממש. ושאר נקbor הוה מקום חלוק בפפ"ע.

והגרי"ז הביא דבספריו וירושלמי מבואר דברענן להעמיד את המצערע לפני ד' [שיעמוד כולם, ולא שיוכנסו אצבועותיו], ובמו סותה. ומהני זה שעומד בתוך השער וודחו עובי המחיצות של העורה), ואף דהמוקם לא נתפרקש.

קע) תוד"ה מומב. דיש מקומות שהעמידו דבריהם וכור' אבל בכאן לא היה נראה לחכמים להחמיר. רע"א כתב בלב רמי לאיגר, דההמ' אילו היה

מ. וכשהיו מפצעין את מוחו המכנים לשם טומאה, אבל הטומאה לא הייתה שם כבר. ויע"פ סוטה דאייר בירושאי ראהו בוגרונו בשיטותיו גורשו רחוב בוגרונו [בוגרונו].

ואילו לפרט ייל דאיצטיךן ליפוחה מושם דטומאה דבפניהם וופרש"י דס"ד דלא קריין לא יטמא מותניהם, שהרי כבר טימא. ובגמ' (שבועות טז) ילי' גויה"כ למ" שנטמא מבפנים.

מב. וועל'פ' דבאייסור דרבנן איז' לוזו כ'ב, מושם כבוד
הבריות (וכדא' ברכות יט:). אבל איסור דאורייתא לא הותר
משמש כבוד הבריות, וצריך להזדרו כמה שאפשר (וחוץיה
האייאוּת).

מג. והנתיבות למד בן מוהג'ן (עירוכן ס) דבאיסור דרבנן
עבדין מעשה, והואדר מותביבין. ואך שידייעים שיש קושיה על
הפסיק רשאי לעשות מעשה, ואחיך בירר הדין. ואילו היה
נעשן על השוגג האיר הדיה מנידון לו לעbor ולקלע עונש).

הנוגע לשליטה על היבטים מסוימים של המבנה. מושג זה מתייחס ליכולת של אחד או יותר שליטים לשלוט במבנה או במבנה מסוים. מושג זה מתייחס ליכולת של אחד או יותר שליטים לשלוט במבנה או במבנה מסוים.

העיה תוד"ה ואמר עוזרא. אבל ביהה במקצת לא כתיב בהודיא. הקוב"ש (קומו ד"ס א יט) הביא מכאן הדבר שנלמד מדורשא קיל ממה שמספרש בתורה וධיכין שהstor תורה הארכיה בהה אנו רואים שהוא חשוב יותר, אף ודוריויהו זהה מדוואריתא.

קענו) בא"ד ומי"ל כיון דאפשר עי' ביאה במקצת אם
יכנס כו"ז חיב. הקוביה"ע (יט א) חקר בגדר
בביאה במקצת, האם חיב על מקעת גוף שנכנס
אפ"י שאינו גוף שלם), או דנחשב כאילו כו"ל
ונכון ס"ג.

והקובה"ע דן דנה' בזה תי' התווע' דלתי' הוב' יש
תוועסת בתנישת בכל חלק, אבל לתוי' הא' אחריו שנכנס
מקצת, ככלו נכנס, ואין הדבר בין מוכנס אצבע לה'
אצבעות או כולם. והקיה' (ובחים כד) כתוב דאף לתוי'
הוב' של תווע' נחשב כאילו נכנס כולם, דאל"כ כל מה
שמנכensis זהה בתנישת מוחדרת. ואפי' הובי' נחשב
מברכה בפסיעות.

קענו) שם. והרמב"ם (בימ"ק ג' ייח) פסק דעת מא שהבניש ידיו למקדש הוה דרבנן. והראב"ד השיג דבוגין מובואר דבריה במקצת שמה ביהא".¹¹
 והאחרונים ביארו הרמב"ם נקט בדברא "ל" דבריה במקצת לאו שמה ביהא [וכמ"ש תוס' ח. בחד תי].
 והמאירי הוסיף דכ"ר ר' יהונתן, ומשה"ה "ל" דהוא דרבנן.¹²

חולקו דקאי התמ דוקא אבין אלום ולזמות, אבל עוזרת נשים וಡאי הוה מדרבנן, כדרמפרש ר' יוחנן בסוגין²:

קען בא"ד וללא משום דר' יוחנן סבר טבוי' דוב לאו כוב דמי וכו' אלא לעניין בית מקדש לאו כוב דמי. אבל רשי' (ובחמים לב) כת' דר' יוחנן ס"ל דעתbol יומם דוב לאו כוב דמי. ובזה פlige אבריתיא דס' לדעתבו' דוב כוב, ומראורייתא טבול יומם דוב אסור לילנס למחרנה לוייה נבל הדר הבית), משום אייסור עשות נט.

ותוליא במחה תנאים (ובחמים יז) אי טבו"י דוב צוב, וותוס' (ובחמים לב, וריטב"א באן) כת' דלפ"ז מתיישב היואר ר' יהונתן פלייג אבריתיא.

ותוטו' ה'ק' מהמשנה (כלים א' ח') דמותר לטבול יום בהר
הבית. אך לדעת ר' חי'vr משנה בטבול יום דשא'
טומאות. אבל טבול יום זוב כזוב'. אבל וה'ש' (כלים
שם) נקט דהמשנה קאי אף בטבול יום זוב, וכמ"ד טבול
יום זוב לאו בזב דמי'.

אבל רע"א (בגחש"ס, וכן הביא הריטב"א) ה'ק' ממתני דתמייד (א) דבעל קרי טבל ובא לו אצל הכהנים, בעודו טבול יום ישב בהור הבית. ווצ"ל דמותני ס"ל כמ"ד טבוני זוכ לאר בוב).

וותוס' (ובחמים) הקשׁו דאי טבו"י דזב כוב א"כ יש גם לאו,
והיאר עשה יודהה ל"ת ועשה. ותוס' הביאו דילפ'
דאין בוה חיבור כרת. אבל רע"א נקט דעתך רך עשה.
והאחרונים כתבו לישוב דהכא חותר משום פסח,
ע"פ מש"כ Tos' (ובחים לג: דיה לענין) דעתה (ודפסח)
שיש בו כרת חמור ודוחי ל"ת ועשה^ה: אבל Tos'
(חולין עה). מובואר דעתה דפסח לא דוחי ל"ת ועשה
למתחוסר זמן.

ונגד. (והביא בדין מקצת היום כבollo בע"ז). וככ"ז חקר בדין מגע במקצת (ובגמ' בזוחים שם השוו), האם סגי במקצת, או לדוגמא של שנווג בכולו. ותלה בתה הרמב"ן (שבועות יא גב) בשוויג על לה פטורואה.

ונגה. והרמב"ם (ג ט) פסק דמחוسر כיפורים דנכנס לעזרה במכמת מרדות (וחכס"מ כת' דפסק מהו"כ דבר לאו כוב). והראב"ד השיג דחייר ברם.

ונקט דקאי אף אכנייטשו לעורה ואך בפשוטו ר' יוחנן קאי כל' הפנימה להר הבית. ואילו הפנימה לעורה הותר משום הדאיל ואשחררי, ואילע' דביה זו.

ג. ולדעת רשי ייל דר' יוחנן ס"ל מעלות דרבנן, והבריותא
ה"ל במסילות דאכוביא

גא. וועשה דפֿשָׁח שִׁיש בּוֹ בְּרַת דְּחֵי. ומְבוֹאָר לְדַעַת רְשֵׁי
דָּאָךְ דְּטַבּוֹל יָם זָכְרָבּוֹ, הַיְינוּ לְאַיסְרוֹ בְּעַלְמָא. וְלֹא הוּא
בְּכָלְלָה זֶבַח לְלָאוֹכְרָת.

גב. ומבחן דתות' דידן נקבע דכוונת רשי' דדעת הבריתא
כל טבול يوم [אפי' דמתה] אסור ליכנס [מדורורייתא].

נג. וכתבו בראשבחן (פסחים נט) דעשה דפסח דחי עשה דהשלמה, אך ג' דבעלמא אין עשה דוחה עשה. (ווע' מש' ב' ליעיל ה').

וחמוארי תי' דאייריבג' אחיהם, ואיררי ששמעון אחיו יבם ואח' ב' החיה נשא אחותה, וכשנת שמעון שוב נופלת לפניו. וכיון שהותר אישור אשת אח קודם (בנפילה ראשונה) ואיתחו בניו ובני, מש"ה אמר' הויאל ואישתרי, ומוגני להתריר אישור אחות אשה. רצ'ב מה מוגני שהותר בניו ובני, מ"מ כיון שאחיו יבם, שוב אסורה עליו (דוחה אשת אחיו השני), ובשעה שמת האח כבר קיים אישור אחות אשה, ובשעה זו יש ב' אישורי, והאך הותר. וצ"ע.

קפא) **אלא כי איצטראיך עלייה היכא דנסא מות ומota ואח'ב נשא חוי וכו'.** לפי תי' זה מבואר דפטור עליה הוה (אף) היכא דעתשית ערוה אחריה הנפילה.

והשואל בשות' הרשב"א (א' שנה) ה'ק' דמובואר (לק' מא. ל'') יהודה בן בתירא) דבשקיידש אחות יבמותו ונעשה ערוה לאחר נפילתן צריכה חילצה. ובפשותו מבואר דaina פטורה מדין ערוה אלא בשעת נפילתן. ואילו בסוגין מבואר דדרשי' בזה עלייה.

והראשונים (לק' יט. ומא. ועוד) האריכו בדין קידש אחותה, האם מפקיע לזיקה. ודעת הרמב"ן לחלק בין קידש לנשא, דאיינו בדין שתוציאא מקודשת מפני מקודשת. (ובעה"י יתבארلكמן).

הרשב"א (בשות' הנ"ל) תי' דבסוגין קאי שפטורה מדאוריתא, אך מדורבן צריכה חיליצה. וזהאריך בזה.

והקובה"ע (ר' ח' בת' דסוגין קאי במל' שמואל ורב אסי למקן מא) דافق הותרה ונארסה אינה חוזרת

דף ח.

קעה) תינה היכא דנסא מות ואח'ב נשא חוי וכו'. פרש"י גונטספה אישור אחות אשה, וכשהותר המוקודם וכו'. אבל נשא חוי קודם, וכשהונא אחיו ניתוסף אישור אשת אח, ע"ג והותר האיסור האחרון, אישור הראשון עמדו במקומו^a. משמע ודוברא דהאיסור שקדם אלים, ומ"ה כשהותר, ע"ז הותר אף את האיסור השני. אבל לא מוגני גדר יהואיל ואשתרי' להתריר אישור שקדם^b.

קעט) תינה היכא דנסא מות ומota דחו ליה בני ובני וכו'. פרש"י שכבר היה מותר מאיסור הראשון קודם וכו'. הקובה"ע (יא ח' בת' דיל'פ' דהוואיל ואישתרי מוגני רק לעניין שהאיסור לא חל. אבל אם כבר חל אישור איינו נפקע אח'ב (ולפ' הז' בת' אהת שיר יהואיל ואישתרי). א"ג ליל'פ' שיש סברא נגד, מיי חווית דאולת בתר היתירא, זיל בתר איסורא ולא להתריר כלל. וכ'ב האמור' מ' (ה' כב) והאהיעזר (ד' ג' ו'ב' הריטב' א' דאדרבה אמר' ב'ין דנסוף בהי אישור קודם ההיתר הראשון, לא לשותרי כלל.

קפ' שם. דנסא מות ומota ואח'ב נשא חוי. דמות אחיו נופלה לפני ליבום, ואח'ב נשא אחותה. התו"י והמאירי (א' ה'ק' האיר נשאה, הא הוה אחות זוקחתו. ומובואר בסוגיות (לק' יט. ועוד) דلم"ד יש זיקה אסורה עליו כאחות אשתו'). והתו"י תי' דافق שאסורה מדרבענן, מ"מ מדאוריתא בעי קרא. אך המאירי לא תי' כן. ויש שדייקו מדבריו דلم"ד יש זיקה אסורה מדאוריתא (וע' ל' יט.).

א. והמאירי (א) ביאר דכיוון קודם בגזה אישור אשת אח קודם שיחול עליה אישור אחות אשה, מיגו דיאישתרי ליה

מצד בום אישור אשת אח דמעילרא היינו אמר' שאין אישור אחות אשה הכא אחורי מוציאו מאותו הירוש. דהוואיל והותר אבל לדברי המאירי (ג'יל' דאייר בנפילה שניה אין ראייה). אך דעת רבנן גמליאל (לק' קט) דהיכא דעתשה וביתומה קטנה דוחה בධיתר, ע"ש הותר יבמותו לשוק, והראשונים דנו אי נתי' בזה ר' יהודה ב"ב ור' ג.

ג. ועוד הביאו הרשונים מל' דקידושין תפשי ביבמה לשוק, ואפ'ה זוקקה לחיליצה. ולא אמר' דעתות אשת איש מפקיע זיקה. ע' תוט' ל' טז.

ח. והראשונים העלו צד דافق דיש פטור, מ"מ כיון דחל זיקה קודם. ומובואר דיבום השני נחשב המשך מהיתר אשת אח

האך אישור אחרון מפקיע את הראשון.

ב. וקצת משמע בדברי רשי' דשיך לגדרי אין אישור חל על אישור. דافق דק'יל' דאישור כולל ומוטיף חל ע' בסוגיות ל' לב-ל' ג'. מ"מ האיסור הראשון עיקר, והשני נתוסף עליו.

ג. ולמ' אין זיקה ממש ביטול מצות יבמין.

ד. עכ'פ' מבואר דיבום השני נחשב המשך מהיתר אשת אח

دلא היהת צרת ערוה (בשעת מיתה). שחרי נשא אחותה אח"כ. ובין דבשעת מיתה לא היהת ערוה של ערוה, אף שהח'ב' א' מהיבמות געשית ערוה, ערתה מותרת. וב'ב' תוס' (כט: ד"ה חוליצה) דאייה ערתה ערוה, בין דבשמת בעל לא היהת ערתה ערוה. ואין פטור ערוה לאחר מכן. וכן הביא בש"ת ערוה והרשב"א (ו' כה, והראשונים לק' ל') בשם הירושלמי^ט. הרשב"א (ו' כה, והראשונים לק' ל') בשם הירושלמי^ט. ולצד (הנ"ל) דלא חל פטור ערוה לאחר נפילה, שיטא דל' גדר ערתה ערוה. אך בסוגין מבואר דעליה ההה אף לאחר נפילה,חול פטור ערוה. ואפ"ה אינה פוטרת ערתה^ט. והברב"ש (יד) ביאר דאין צרת ערוה שירך רק בשתייה אסורה בחוי בעלה. אבל לאחר נפילה אין Shirleyות ערזה^ט. ועוד'ז מבואר ברע"א.

(קפנ) וואי בע"א אתייה בהקישא מדר' יונה וכו' מה אשחת אח' שריא וכו'. וט"ד דילפ' היתר יומם בכל העניות ולכארו לך ס"ד זה גדר הוותחה^ט בכל העניות במקומות מעוזה. ולא שייבא לנדר עשה דוחה ל'ת^ט.

קפ(ד) א"ז ר' בא מדרתוי וכו' מאין חיות דאקשט לאחות אשח וכו'. הרשב"א (סוד"ה רבא) הק' Dunnim דשאני אשח און דעיקר מוצעה בדוחה (ועוד' מש'ב' תוס' לע' ג: ד"ה לא) דלא ילפי' במוח מעיננו מאשת אח^ט. ות' דאה'ג, אלא דעדיפא מינה מתרץ.

קפ(ה) אייבע"א קולא ולחומרא, לחומרא מקשינן, לאסור ליבום, ויע"ז מותרת לשוק. האחרונים

להתירה. דפטור ערוה הו אפ' לאחר נפילה, ואמרי' נאסרה' אף לאחר נפילה. ובזה פליג רב ורב חנניה (מא) דכין דחוורה בשעת נפילה, אף דעתנית ערוה אח'ב' לא אמר' נאסרה', כיון דאיינו גדר פטור ערוה.

והקובעה ע' הביא דלמש"ב הרשב"א (מא), דעתם רב ורב חנניה דחוורה לעולם, ואיסור אשח אינו חזור ואפ' דאייה זוקקה ליבום ע' לממן י', א"ב ערוה ולאחר נפילה אינה גדר פטור, אלא דכין דא"א ליבם וחלוץ פקע הזיקה^ט.

ובבה (לק' עט) תי' גבי פצעע דכה זלרכ' ע' דחיבי לאוין כעריות, דהיכא דנפלה ולבטוף נהיה פצעע דכה צריכה חיליצה (אף לר' עקיבא).

ואבבי הקשה ליתי איסור פצעע דכה וידחו עשה דיבום, ובמו לרבנן גמליאל בקדиш אחותה. ומובהר דאבי למד מדברי ר"ג דשיך פטור ערוה אחריו נפילה? ובש"ת הרשב"א (א שנה) הביא מסוגיה דהחתם ערוה לאחר נפילה נפטרת (והביא דמובהר החם דלא תלי במוח דיש זיקה^ט). ומובהר דדעת רביה דאין פטור לאחר נפילה (עכ"פ בחיבי לאוין). ואבבי נקט הלשון דהאיסור 'דחי' לעשה דיבום. והאחרונים דנו האם כוונתו ממשום פטור עלייה.

קפ(ב) שם. התוו'ז הק' דעכ"פ כה'ג (דקidis אחותה היבמה לאחר נפילה) לא שירך פטור ערוה, כיון

לאחר נפילה.

יג. ודרקירת ספר (טט' ו') ביאר שאין הצרה אסורה עד שתוהיה צרת ערוה בשעת נפילה ליבום, דבשעה זו תלה רחמנא.

יד. דוגר ערתה ערוה וחל על הצרה דין ערוה, מהחמת שהיא ערתה ערוה. אבל הבא אינה ערתה לעורה ובשעה שהיא ערוה), ואף דחל גדר ערוה אח'ב', הצרה כבר אינה שיכבת. טו. לדעת הראשונים דוגר אשח את ההורחה במקומות יומם. אבל לדעת תוס' (ט' גה) דאין אשח את ההורחה עשה דוחה ל'ת, א"ב ה'ג אשח את ההורחה מושום ה'כ.

טו. אבל משמעו במהריש"ל (ט), דוחה מושום עשה דוחה ל'ת שיש בו כרת. והמורש"א (ט) השיגו.

טו. אך מדברי התוס' (טט) משמעו דהיכא דעתין עליה מושום לפוטה אחותה אשה מאשת אח (זהו איל ואישתறין) לש' קושיה זו.

ט. וצין דוחה כבעלת התנאי לדעת הרומב'ן דאי"ע חיליצה מדין התנאי, אלא שאין דין פטור.

י. ואבבי למד מהחטם לחיבי לאוין לר'ע, ובחייב לאוין לר'ע עכ' ה'ה גדר פטור (דילפ' עלייה), או משום דלא תפס זיקה היכא דלא תפסי קידושין. ובמ"ש הרשונים (לק' ג' דאל'ב לה'ת) לה'ת, והאחרונים דנו ד"ל דבזה רבה פליג, וחילק בעורה לאחר נפילה בין חייבי בריות (ולא אתי יומם וڌה ל'ת שיש בו כרת) לחיבי לאוין לר'ע.

יא. (וזולא בתוס' יה: דתלוי במוח יש זיקה, וסביר ר'ג דאין זיקה). הרשב"א הק' דר"ג ס"ל דאין זיקה, והאיך אבוי הביא מדברי ר'ג. ועכ"פ רשב"א ורטיב"א (עט):

יב. ורע"א הביא להוכחה בן מהשנה (לק' ג), דר' ערורה, הא שקידש' ל' נפילה ולמ"ד לך' מט' וצב' (דקידוש תפסי ביבמה לשוק). ועוד הביא מתוס' (לק' ט) דעתש איש

ובתוט' הרא"ש (ג) מבואר דקושית התוט' דכיוון דאלוניות הוה חרוא איסורה אין להקשו לאחות אשה (ז') אף דזהו איסור אשא אח שיש לה בנים, מ"מ בחדר איסורה אין הקש דפוטרת ערחה. ותי' דכיוון דעתך אסורה, מש"ה יש להקשו לאחות אשה.

וחתוט' הרא"ש (שם) לאחרי שהביא תי' התוט' דאלוניות ממ"נ אסירה] ה'ק' א"ב אף חיברי לאו ועשה, דהיא ממ"ג פטורה וקיימה באיסור אשא אח יושע להקשו לאחות אשה^ט, ובנ"ל. והחותרא"ש תי' הנרבה לחיליצה (לকמן בו), לא דמי לאחות אשה דאיתנה זוקה כלל.

(קפח) בא"ד וכן אשא אחינו ש"א היה בעולמו. ותוס' ה'ק' דזהו חרוא איסורה. ועי' תי' דהיא ממ"ג פטורה, ומבוואר בתוט' דאף דאסורה מוחמת ב' אחיהם (בנפילה שניה^{טט}), חשב הכל חרוא איסורה, דהכל שם אשא את.

והקובה"ע (ד י) ה'ק' ל"ס"ד ותוס' דחשיב חרוא איסורה (ודהכל שם איסור דашא את), א"ב בלאו הכி קשה דאיסור והותר עי' נפילה ותיתיבם. והאחרונים דחו דודאי הוה ב' גדרי איסור, והאיסור מוחמת אח הראשון לא הותר בנפילהו ליבום. אלא dredge תרי איסורה תל' בשמות מחולקין, והכא הכל שם איסור א'.

והקובה"ע ביאר דכוונת התוט' דבנפילה ראשונה הוי גדר נאסרה^{טט}, ועי' אמר' דהיא ממ"ג אסורה (משום נאסרה^{טט}).

ובחי' ר' שמעון (א בהג"ה) ביאר דקושית התוט' דכלפי העראה הוה חרוא איסורה (ודהכל שם אשא את

הbiavo דמובואר בסוגין דלחומרא מקשין הוה בתורת ודאי', ועי' לפ"י אף לכולא לפטור שלא חליצה, וכן לפטור ערתה.

והשיירוי קרבן (ליירושלמי באן) ה'ק' דאורבה הוה חומרא טפי לומר דזוקה ליבום, ואסורה לכל העולם. (ועדי' כת' תוכ' קידור סח'). והוה קולא להתריר ליבם. וכית' חייבי בריתות הוה חומרא טפי, ובמה לשוק הוה רק איסור לאו. אך ה'ק' דהגם' (לק' ב.) לא חילקה בזה.

(קפח) איבג"א הכא תרי איסורי וכיו' ותרי מחד לא יפ"י. מבואר ברש"י (סוד"ה ואיבעית) דספריר ילפי בהקש אף תרי איסורה. אלא דהכא אפשר לממוד מאחות אשא או מ气势 אשא ומאי חווית, ועודף לממוד תרי מתר'.

(קפח) תוד"ה תרי. וא"ת ולר"א אמר' פוטרת אילוניות ערתה, והא חד איסורה הוא וכיו'. מבואר בתוט' דאף דאלוניות פטורה [מגוזה^{טט}] ב' ד' אשר תל' לקמן עט', מ"מ פוטרת צורתה ממשום אשא את אה. וכוכ' ב' תוכ' (לב. ד"ה לא) דאלוניות פוטרת עראה מוחמת איסור אשא את אה, וכן היא לשון הבריתא יב').

והאחרונים ביאר דاشא את דאלוניות אינה בת יום, ולאו בר הקמת שם. ומש"ה נחשב באשת אשא שיש לה בנים, ומש"ה פטור. ולא דמי לאשת אש דממילא, שחידש הגרא"ח דאיינו פטור עראה.

ותוס' ה'ק' דמ"מ כלפי פטור עראה חרוא איסורה, וא"א למדוד מאחות אשא. ובחי' ר' שמעון (א) ביאר דתוט' סברו בקשיה דכלפי הפטור יש איסור א' (ואין פטור עראה). ותוס' תי' דפטור העראה הוה בתולדה ממנה שהיא עצמה אינה בת יום.

דבראתה אסורה מדין אשא את, מ"מ אינה מוגדר 'עראה' לפטור מיבום. ואילו בתוט' הרא"ש הקשה שיטפור ערתה. אך י"ל דחותרא"ש ה'ק' דיש להקישה לאחות אשא ומיניה נילף דיה לא לה דין 'עראה', אבל למסקנא ודלא מקשיןנו י"ל בו גדר פטור.

ב. דפטור עראה באשת אשא שלא בעולם ע"ב איירי בנפילה שנייה.

בא. והקובה"ע ה'ק' ודלא יתיישב בו גבי אשא את אח מאם (שהושוף הדוט' ר'א"ש).

בב. וגדר נאסרה לא נחשב חלק מאיסור אשא את, ו'חדר' איסורה.

ית. וכוכ' תוכ' (ב"ק ג), והשוננת העמקים (א) הביא כן מסוגין. ודלא בקרבן אחרון ובס' מידות אחרון. ווע"ר רש"י חולין קל', תוכ' חולין צח: ד"ה מאי חווית, ותוס' קידור לה: ושבת קל'ו.

יט. מבואר התחוט' ר'א"ש נקט חידוש דדרים על נפליה ליבום בפנ' ע, ובזה יש הקש לאחות אשא. ולא אמר' דשאנוי הכא שחליצת, והוא בכלל שר אשא את אח שאין לה בנים. אלא כיון דבפועל אינה מתייבמת התוט' ר'א"ש ה'ק' דיש כאן אשא את.

וחבאיו דמובואר מדברי התוט' הרא"ש דלא כיסוד הגרא"ח דאסות אש דממילא איןנו פטור ערתה. והגרא"ח חידש דאף

קצת) שם. הרמב"ם ו' חט, וכן בפיה"מ כת' ואלו שכן פטורות מן החלטעה ומן היבום, ודרש זולקה לא לאשה' פרט לערכוה שאין לו בה ליקוחין¹³. ומובואר דערוכה גופיה ילפי' מקרה. וה"ה ה' דאמר'י כאן דערוכה ל"צ קראביה, וכת' דמ"מ הרמב"ם נקט פשطا דבריתא¹⁴, וכוסוגיה קמייתא. וכת' דהרמב"ם לא חשש למסקנא, דאין זה מעלה ומוריד לעיקר הדין. וע"ע ערול"ג.

יש שביראו דוכנות הרמב"ם להביא דריש בה פטור' [ומש"ה א"ץ חיליצה¹⁵]. אך מ"מ אף בלאו הבי פשוט שאינו דוחה לאיסור.

(קצת) תוד"ה כי. תימה הדיבכ' טע' וכו' בין דרצה מלצרור נפקא, ויש ברת בערכה כמו ערוה וכו'. (ובגמ' בסוג'ו). ומובואר דתו"ה תלו קו' בהא דיש ברת בערכה (בדרא' לע' דילפי' עונש). דאי לכא ברת בערכה, ולערורה הוה איסור בעלמא¹⁶, א'כ ס"ד דמציאות יומם דחיבט.

(קצת) צורה נמי ל"א תיבעי קרא וכו'. פרש"י קרא דעליה, בין דכתיב 'לצורך', וכתייב ברת בסוף העיריות (וכדילפי' לע' ג: עונש בערכה ערוה). וב'כ הרמב"ן וושא'ר כאן ולע' ב') ודורי איצטירך 'לצורך' לא, דאל"כ מנ"ל דיש צד איסור בערכה ודלא שמענו כן בכל התורה, אלא מלצרור).

קצת) שם. צורה נמי, דין עשה דוחה ל"ת שיש בו ברת. לשון הגמ' מובואר דעתך ערוה הוה איסור ל"ת שיש בו ברת, ועי"ז ידע' דאיינה מתייבמתה. וכן הביא הגרי"ז (ה' יבום) דמנובואר כאן

כח. יל"ד אי הוה איסור עשה ולאו הבא מכלל עשה), או דקאי אל"א תקח' והוא לאו.

בט. אך צ"ב א'כ מאין נפק'ם באיסור צורה, דלעלום הוה במקומות מוצאות יבום ונדרית. ואפשר דמהדרין שאיו"ז יבום. אין לך ס"ד צורה וזה בין במקומות מוצואה ובין שלא במקום מוצואה.

ול. ובחי' ר' שמעון (טה, ובחי' ר' שמואל א) כת' דילפי' הדערורה עצמה הוה גדר' פטור, מהא דפטורת צורתה. וע' דהערורה הוה גדר' פטור, דאל"כ לא תפטר צורתה. אך יש שהעירו מהגמ' (כא) דשין גדר צורת ערוה, ואפ"ה הא דפטורה הוה משום דאיינו דוחה ל"ת שיש בו ברת. וילפי' מלצרור דהערורה עצמה הוה פטרת צורתה, ואפ' גופה ל"צ קרא. ואנ' יילפי' דהבא ס"ד דאייסור צורה הוה איסור מהודרשו. ולא. וכ"כ הtos' (ד"ה כי).

אחו', אבל כשבאין להתריר צריך להתריר כל סיבת איסור, והוא ב' איסורי, וזהו ממ"ג אסורה. וכן אשת אח מאם לתוס' הרא'ש נהשש שם 'אשת אח' אחד. אבל אין היתר לסתת אשת אח מאם. וע"ע חי' הגר"ב.

(קצת) שם. והתוס' הייא'ש חוסיף יוכן אשת אחיו מאמו. וכך בזה הכל הוה שם אשת אח, וחדר איסורי. ולא אמר'י דashtra אח מאב ומאמ' הוה ב' איסורי[ן].

קצת) בא"ד כיוון דאייזוניות לאו בת יבום בשום מקום חשביא צורתה וכו' שלא במקומות מצזה וכו'. וכ"כ רשי'י (יב) בשם בה"ג, ותוס' הוסיף הלשון בשום מקום. (וע"ע לך).

קצת) רבא אמר עזה [גופיה] ל"צ קרא וכו' כי איצטיריך קרא למשיר צורה וכו'. האחרונים דנו דעכ"פ נימא דאייצטיריך קרא דהוה גדר' פטור', וא"ץ חיליצה. והאחרונים דנו דיל' דאי"ץ חיליצה משום דין כל שאינו עליה ליבום. אבל האחרונים (ברכ"ש ד, קוב"ה ע ה) ביארו דכוונות רבא דלולי' קרא לא היה מתייבמתה. ומ"מ בתר קרא דעליה ילפי' דהוה בגדר' פטור'. והרמב"ן (ה) בשם תוס' כת' דכוונות רבא לדוחוק את דברי הבהיריה (ג), דהא דאי" שומע אני אפי' בא' מכל העיריות (ומשמעו דס"ד ערורה מתייבמתה), לאו דוקא. וגנית לייה משום שיטפה דעתך. ואילו הגמ' עד כאן באה לישב את הבהיריה דמשמעו דס"ד ערורה מתייבמתה¹⁷.

בג. אבל אי משום קרא דעליה, ייל דבא לגלות בעלמא דחי. (וע"ע הtos' לע' ג').

בד. והרמב"ם (שם ט) ביאר דיבימה שהיא ערוה ועל היבם, וכגון אהות אשתו או אמה או בתה הר'ז פטורה מן החלטעה וכן היבם, אך לו עלייה זיקה כלל שנ' ולכך לו לאשה ובימה מי שראואה ללקוחין וקידושין תפיסן בה היא שהיא זוקחה ליבם.

כה. אבל בס' הקובען לרמב"ם כת' הביא דברי המהרש"ל (ד) דרבא ס"ל דין עשה דוחה ל"ת שיש בו ברת, אבל יש מ"ד דוחוי. ושפיר איצטיריך מייעוט בערה גופה.כו. (ויל"ד לאיזה ביריתא נתכוון, דבביריתא לע' ג: ילפי' מקראי דעליה). ואילו הרמב"ם נקט מעין דרשת רבין.כו. וכדי' (לק' כ) משום דאיינה עלה ליבום אינה עלה לחיליצה, ומשום דלא תפיסי בה קידושין.

דאן איסור מוחודש דעתת ערוה, אלא DNSAR עליי איסור אשת את. והאחרונים (חו"א קלד') ביארו דלמסקנא דזהה דוקא במקום מצויה, מסתבק דאיינו איסור חדש, אלא איסור אשת את.

(קצת) אם עירוה גופה שלא במקום מצויה תשתרז וכי. וחיטיב"א פ"י וחוקשיה רק מאותות אשות דקרו קאי אאות אשות. אבל שאר ערויות ודאי קאו אף שלא במקום. והערול"ג הוכיח דומיה דashtra אח ודבר מקום מצויה מותרת, ואסורה שלא במקום מצויה. והאחרונים חוסיפו דר' ערויות חמורות ע"כ אסורות בכל אופן, אלא שיקר מקום מצויה.

(קצת) ולאו ק"ו הווא וכו' א"ל צרה תוכיה דבר מקום מצויה אסורה ושלא במקום מצויה שריא וכו'. לדברי הפורת יוסף (הנ"ל) ניחא, דאיסור צרת ערוה הוא איסור דוקא במקום מצויה, ושלא במקום מצויה מותרת. אבל לעד עצרת ערוה הנה גדר פטור' צ"ב הוכחת הגם'. וכן חוכיה הגרייז והוה גדר איסור לצרחה. ואפשר דא"ה שיקר זהה פירכא לאקי', אף שיש טעם אחר לדין זה. ועוד פ"י בח"י ר' שמואל (ב) דס"ד דאות אשת הוה גדר פטור מיבום, ולא איסור ערוה.

אין לסת' דהכא צרת ערוה גדר איסור דוקא במקום מצויה, ודוקא למסקנא אמרי' (מכח ק"ו זה) דאיינו שם איסור, אלא גדר פטור.

(ר)مامי דהאי עלייה דאיסורה, דלמא להיתרוא וכו'. תוס' (לעיל ג: ד"ה טעמא והתוס' הרא"ש כאן) ביארו דמסתבר טפי לדorous לגופה להיתרוא. והוסיפו דקוושיה זו קאי ריק אליבא דרבא ערוה גופה לא עריך קרא דעליה' כללי', אבל למ"ד עדלה' שיש בו ברת לעצם קרוא להתייר.

א. וכדיי' בבריתא לע' ג: דס"ד לרבות ר' ערויות חמורות, ופרשי' שנשואות לאחרים.

ב. אך ל"ד אף לדברי הפורי' לבארה הגדר שלא במקום מצויה אין עליה שם צרת ערוה, שם צרה הוה דוקא בשנפלו יוד ליבום. ודוחוק לומר דעתת ערוה מאחר הוה איסור, אלא שהוורה שלא במקום מצויה. אך הגרייז לא נקט כן.

ג. ויליה'ק לדברי האחרונים דילפי' מעלה' דזהה גדר

דגדר' צרת ערוה' הוה איסור ערויות, ולא רק פטור מיבום. וע"ד סברת הפורת יוסף (לע' ג: ע' מה שהוא לע' ב. וג) דיש חיוב ברת ב策ת ערוה (משמעות שם צרת ערוה לבר').

אבל המהר"ט כת' דהשתא ס"ד דצירה אסורה אף שלא במקום מצויה, ויש חיוב ברת ב策ת ערוה עצמה. ואין עשה דזהה ל"ת שיש בו ברת. ומובואר בדבריו דלמסקנא דדין צרה הוה רק במקום מצויה, א"ב הוה גדר פטור' ולא איסור [ובמ"ש רשי' בכ"מ]. (וב"ב האחרונים).

(קצת) תוד"ה ואילו. מ"מ תנא הוצרך להשミニינו איסור ב策ה שעדרין לא השミニינו בשום מקום וכו'. והרמב"ן כת' דاتفاق לא איצטראיך קרא דעליה, עכ"פ פוטרות לפ"י מדרשה דלערור. וואיצטראיך לתנא לאשmenoינן לבר'.

דף ח:

(קצת) למשורי צרה שלא במקום מצויה וכו'. דס"ד לאיסור לערור הוה אף' שלא במקום מצויה, אף' נשואה לאחרים. ולהק' ס"ד ודאי מוכח דעתת ערוה הוה שם ערוה, ואסורה מעד עצמה. ולא משום פטור מיבום).

והפורת יוסף (לפרמ"ג לע' ג: ועד"ז ב' הגרייז הל' יבום) נקט דاتفاق למסקנא הוה איסור צרת ערוה, אלא דבל הר' איסור דוקא במקום מצויה. אבל מסקנתה הביריתא (שם) דאין צרה אלא אחת. ופרש"י (לע' ג:) הויאל ופרטה הכתוב מוייקתו, הרי היא עליון באיסור אשת אח שיש לה בנין. אבל בעלמא ושלא במקום מצויה) לא רמי' איסור אשת אח עללה.

לב. אך בפורת יוסף מבואר דבאמת חייב ב'. אבל בדברי הגרייז משמע דזהה איסור לעניין יבום. וביארו בווונטו דפרק איסור הוה דוקא במקום יבום. אך בין דילפי' ערוה פטורה, א"כ לא משכחים' איסור זה במקום מצויה ודילולו הוה פטור').

לג. אך תוס' נקטו דאין חילוק בין ערוה לצרה, אלא דערוה נשית במסנה בבריתות. ואילו שם צרת ערוה אינה נשית בשם מקום. וצ"ב אמאי איצטראיך לזה, שאר ערויות הוה מקראי מפורש. ואילו לצרור הוה דרשא.

לו לקוחין באיו מון שיריצה הוא שיש לו עליו זיקה, ובית שמקצתו אינו יכול לבנותו [שהרי אין לו בו ל Kohu'in] אינו בונה אף' מקצתו שהה מותה. ובין שאין עליה זיקה נמצאת צרת העורה עלה עליו משום אשת אהזו^ג. והרמב"ם (שם ח ה' לע') למד עורה פטורה, שנאמר ולחה לו לאשה ויבמה, מי ערואה ללקוחין וקידושין תופסן בה זוקה ליבום. והיש"ש (א) הקשה אמא שבק קרא דעתה ולארו, וכן לא הביא את הדרשו בדברי רבי, וכותב אפשר דסמרק על דברי רבashi (יג) לצרת עורה פטורה מסברא^ד. והאחרונים נקטו דהרמב"ם פסק כרבינו בעיקר הדרשות, אך עדין צ"ב אמא שינה ללימוד באופן אחר.

(ה) ועוד צרות מלצזרור נפקא, לצורך נפקא לבדר"ש ובו. בפשותו ממשמע דאייצטריך לצורו לדר"ש, ומשה"ה רבי דרש ולקה. אבל Tos' (לק' יג) ה'ק' דא"ב ייל' דברי"ש יסבירו עורה אינה פטורת צורתה, Dunnimא דדרשי' לצורך בר"ש וולקה ברבן. ואורי' דמסתבר טפי לדרש לצורך לפטור צרה. אלא דברי' דרש מילקה, ומשה"ה איטיר לה לערור לבדר"ש.

(ו) רשי' ד"ה לבדר' שמעון. זיקה הו בקצת קידושין וכו' אבל חיליצה בעיא דלא אלים' וכו'. (ולרבנן) ע"עلكמן יי': הגדר באיסור אחות זוקה.

(ז) בא"ד ר' שמעון פטור וכו' בשינה שנשען צרות זו לזו בזוקה, לא יהא לך ליקוחין אף' בא' וכו'. (וכדאי' כח, ובעה"י יתבאר לך). ובפשותו ר' שמעון אירי' רק' משלו בזה אחר זה, ואפ' בה בשעת נפילת השניה הוה צורת זו לוז, והותו שניות מודין עורה^{א'}. אך בגמי' (לק' ט). יש מ"ד ר' שמעון ס'ל דזיקה בכונסה וועי'ז

והקר"א ורע"א (לעיל) הוכיח דאך לעצם דדרשות, מ"מ ייל' דבעין קרא דעתה להתריר ביהה שנייה. (א) תוד"ה מא. ס"ד ולמד' ערוה ל"צ קרא דעתה. התוס' הרא"ש הוסיף דהכי סבר רבוי, דדרשות זתקחה' דאי בעי האי נסיב, ואטל' ערוה שרוי, א"ב אי בעי שנייהם. (ובב' הריש"ש, ויע' ראמ"ה).

(ב) גופא רבי אמר ולקה ולקה וכו'. רשי' (ד"ה א"כ) כתוב לצרות צורותיהם נמי, בין דנפלה נהנית הנסורה לעולם וכו'. ורע"א (משניות ה) הביא דמボואר מדברי רשי' דאי'צ' קרא לפטור צרת צרה, דבנפילה שנייה ה"ל צרת אשת אח דנסורה ורע"א הקש' דאך לרבען אמא בעי קרא לצרת צרה, דבין דהצראה פטורה יש ערות אשת אח (וכמ"ש תוס' לב. דאשת אש דעריות פטורת). (זהו לעיל ב).

והאחרונים (חי' ר' שמעון תי' דכ"ז לרבי דעתך הפטור כיון דאין ב' ליקוחין בפועל, והיכא דליך בא' ליקוחין פטה, ולא בעי דין ערוה (זיע' תוד"ה כל''). והביאו עוד מותוס' (ג' ד"ה לעולם) דרבינו בעלת התנאי פטורה לצרה, ע"ג דלא דמי לאחות אשה).

(ג) שם. רבי אומר ולקה ולקה וכו' ב' ליקוחין דיבא ב' ליקוחין. הגראי' (הלי' ב'ום ד"ה והנה בתוס') הביא דשאנני גדר פטור צרה אליכא דרבוי, מגדר דתנא דלצורך. והגראי'ז האריך לייסד דלמ"ד דילפי' לצורך הויה גדר 'איסור' על הצרה, דזהה צרה לעורה. (ויתבאר עוד לק' יג). ואילו לרבי הוה גזיה'ב' דפטור, דכל היכא דא' פטורה, אף חברתה פטורה. (ד) שם. הרמב"ם (יבום ו יד) דרש פטור צרה באופן דומה, אשר לא יבנה את בית אחים. בית שישי

לדעת רבי. (ט) ואילו אמר מ"ש Tos' ב'. ורק ריק על צרת צרה.

י. וצ'ב' דדרראשונים כת' דאיסור אחות זוקה הוה מודרבנן, א'ב' מודאויריאת ציריך חיליצה. ואילו רשי' ממשמע דהטעם משם דזה גדר קצת אישות. יש שהביאו מדברי רשי' דאחות זוקה אסורה במקצת מודאויריאת. והוה גדר איסור במקצת, ומשה"ה ייכא חוווב ברת, והוה בחייבי לאוון דחולצת. וורשי' בכ' מ' נקט הלשון דחייב לאיין לא אלימי לפטור בלבד חיליצ'ה.

יא. ויש שדרנו דביכין דהשניה נפטרת, א"ב נימא דהראשונה בדק'יא קימא. (ואב'ם).

פטורה, וכונת רבא רק דאך אי לאו היכי לא הייתה מותיימנת. א"כ צריכא לאゴפייה.

ד. ובתוס' מהר"ם הביא עוד י"מ דילפי' צרת צורתה הכל מילקה, דמשמע ליקוחין הרבה.

ה. אבל בתוס' (ז"ה למשיר) כת' דאך לרבי בעי קרא להתריר ערוה שלא במקומות ב'ום, ומובואר דס"ד דשייך בהו 'איסור'. ג. אבל ייל'ב' דכוונות התוס' שם לנען היישר וילפotta מהות אשה, ובזה אשת אח דצרכה שפיר הוה דמי לאחות אשה.

ד. והביא דילפי' פשרות צרת ערוה מקרה דערירות. ח. ומפורש בරמב"ם דהאיסור משום אשת אח, וכמ"ש רשי'

במי חיליצה, שהרי ננתמעט מליקוזין. והערולין תמה דמשמע (לকמן יד) דעתת ערוה יש חיבת ברת לבר' ע". וחו"א (קלד) ביאר דקושית התוס' דרבבי הוה רק איסור עשה, ואין איסור אשת אח ונימא אם בעל קנו. ובכמו חיבי עשה. [והאחרונים פ"י עפ"ז דلت"י התוס' בעריה בין דaina נופלת ליבום הוה בכלל איסור אשת אח].

ויעוד הקשו האחרונים (גרנ"ט) דעתת ערוה גופה תתייכם בנפילה שנייה. וע' אחרים.

אבל בתוס' מהר"ם הוסיף בק"ר התוס' דאין לומר אין בהם ברת, דא"כ תפשיקידושין ועליה לחיליצה. ובת"י כת"ז דודאי לרבי איתא בהו עונש, דהא ולקחה מוכיח דפטורה מהחליצה^ט. ועד"ז בונת התוס' דבין דלא תפשיקידושין וויקה, ממש לא יש איסור אשת אח.

והאחרונים ביארו דוגר זלקחה הוה מייעוט דaina נופلت ליבום, וממילא הוה אשת אח שלא במקומם יובם. אבל למ"ד דדרשי' לצרור' ס"ד דהוה איסור, ולא פטור.

ר"י בא"ד חיבוי עשה^{טט} דתפסי בהו קידושים. החזו"א דיק מותוס' דאף חיבי לאו ועשה תפשיקידושין,

אהות זוקתו אסורה מדאוריתא כאחות אשתו, והגמ' תי' דלפ"ז ע"ב אירי דנפלו בבת א', וכבר יוסי הגלילי דאפשר עצמאם. ותוס' (קידושין נ:) ה' לך לר' שמעון האיך מתחייב ברת, הא לא תפשי זיקת אהותה^{טטט}. ות"י דפגע באשת אחיו שללא מקום מצוחה^{טטטט}.

ובשות' הרשב"א (ו' בא) הקשה דלר' שמעון תפטור עריה, וליתני במתני. [והאחרונים דנו דעת"כ כוונתו הדשניה פוטרת עריה, דכלפי הראשונה הוה עריה לשלא נפילה^{טטטטט}].

ר' (ח) תוד"ה כל. וא"ת חיבי עשה נמי ליתשרי' לצריה, דילכא למיימר דאי בעי האי נסיב. קטעת משמע דתוס' נקטו דחיבי עשה מופעען ממוצעות יבום ואף דזקוקין לחיליצה. ולא רק שיש איסור חיעוני המונע, אך יש לדחות דתוס' הכא קאי אליבא דרבבי דדרשי' אי בעי האי נסיב, ולא תלי בגדרי' פטור.

רט) בא"ד ועид דהשתא ליבא בצרת עריה ברת וכו'. והתוס' הרא"ש הוסיף דהא (עליל ג') מזכרין קרא לעונש בצרה [למ"ד דילפי' מאחות אשתו]. וללבוי ליבא לפותה דברתת^{טטטטט}.

ותוס' תי' דדרשי' דלא תפשיקידושין. ובפשטו אף לת' התוס' הוה רק עשה, אלא דילפי' פטור, שלא

דاشת את. אך התוס' ר"א"ש העמיד ק"ר התוס' עפ' הגמ' לע' ג' דציריך קרא לעונש. ומיש לרבי דילפי' קרא לעונש.

יע. ויעוד הקשה העROLIN דתוס' לא תי' כלל על הוקשיה מערתה ערוה. והאחרונים כתבו דעיקר קושית התוס' הייתה א"ב חיבת חיליצה, וע"ז תי' בתוס'.

יה. כן הגיה העורך, ומהק היגירסא דודאי לרבי לית בהו עונש. ואפ"ה אין בהם חיליצה. [ולගירסא זו התי' אין מעין הקן]. וצ"ע.

יט. ובתוס' מהר"ם ביאר דקושיא חרוד מתרצצא לאידר, דעתת ערוה ע"ב יש עונש דאל"כ צירכה חיליצה דתפסי בהו קידושים. ובין דתפסי בה קידושין וחולצת, א"כ תהייכם, ולמאי אתה זלקחה. אבל חיבי עשה דתפסי בה קידושים, מש"ה אינה פוטרת עריה. וודלא כתוס' דלשון זלקחה, כולל תפיסת קידושין ונפילה לחיליצה. דעת"כ הוה גדור פטור, דאל"כ מאיזה טעם לא תהייכם.

כ. תוס' נקטו הלשון 'חיבוי עשה' להו, וס"ל דאף בעשה אם בעל ל'ק, דין עשה דהוה דמאי או למלא היא עשה. אבל לרמב"ם דוקא חיבי לאו ועשה והוא' לעיל ה').

יב. דפקע זיקת כל א' מחמת חברתה, א"כ אין כאן אהות זוקות. ויש שנוט דעתכ"פ רגע' הי' קוקות מילא, וע"ז אסורה לעולם. אך תס' לא חולקין בהזה.

יג. וכבר דקראי אקריא דלצורך, הוה מושם איסור אשת את. והאחרונים הביאו שהוא מקור גודל לומר דאף לדידין ברת דעתת ערוה הוה מושם איסור אשת את. ואף דילפי' קרא ברת מיהר קרא, יל"פ דהוה מושם שם' אשת את.

יד. ויל"ע היכא דנפלו בבת א' האם פוטרת עריה. דחל העוראה בשעה שמלה ממש, ומחייבים לא היה עריה, ולא היהת צירה לערורה.

טו. ע' מה שהוא (לע' ג') אי הוה דין ברת דלצורך, או דחוור ברת דASHת את. ולצד דהוה איסור אשת את ק"ר התוס' מנ"ל דרבבי הדרא לאיסור אשת את. אבל לציד דהוה דין ברת דלצורך, ה"מ למ"ד דילפי' לצרור זוכתיב בפרשタ עיריות). אבל ולקחה כתוב בפרשタ יבום, ולא בפרשタ עיריות.

טט. והדבר אברהם (ג' י') ה' אמר לא תהא בה ברת, והרי בגין דכתיב ולקחה למעטני היכא דילכא לקוזין לבן חזיא מתירושיה, ממילא לית בה דיני יבום. ונשארה בכירותות

דע"כ דין יבום נאמר באופן שמותר לכל האישות^ט. וסבירת התוס' שיר' רק בעיקר מצוות יבום, ואין למלוד להיכא שנודמן איסור אחריבין.

והתו"י [הוסיף על דברי התוס']^{טט} דהכא ביאה ראשונה היהתה בהיתר גמור. [ולפ"ז עיקר החלוקת בין התורה לחדוחיה].

אך האחرونנים דנו לדעת תוס' (לעיל ג' וה) דהיתר אשת אח הוא מדין עדיל'ת. [ובפשטו הוה דחדוחיה, אבל האחرونנים דנו דיל' דע' עדיל'ת הוה התורה, או דתלייא במח' הסוגיות].

והחמוד"ש (ט. ד"ה אמג'ם) כת' דל"ד (ג) דעשה דוחה לית' שיש בו ברת, א"ב מוכח [סבירת התוס'] דע' שנדחה אמרוי' דנשאה בהיתר. ומותר אף ביאה שנייה, ובין בחייבי לאוין וכן אחות אשה לעיד עדיל'ת שיש בו ברת. אבל למסקנא שלא אמרוי' עדיל'ת שיש בו ברת, ע"ב גדור היתר אשת אח הוה מצוות בכר, ולא מדין עדיל'ת, וע"ב אמרוי' דהיתר משעת נפילה זואין למלודו ממשנו עדיל'ת לביאה שנייה.

ר' שם. היד רמ"ה (סנהדרין גג) הקשה בקושית התוס', אהא דחביבי לאוין אוטרין ביאה שנייה, מ"ש מאיסור אשת אח דאמורי' עדיל'ת שיש בו

ואין בהם איסור אשת אח^{טט}. אבל בהג' חות"ס ביאר دقונת התוס' דבעולם ליכא ברת ותופס קידושן. וכן אין פטור' במקומות יבום, וביע' חיליצה אבל אלם בעלו ל'קן.

ר'יא) מלמד שמנרשה בגט, ומהזורה וכו'. פרש"י דנעשית באשתו, ואם רצה לנרשא מנרשה וא"צ חיליצה. דס"ד דאף דקים מצוות יבום, עדין יש לה שם יבומה/ ואסורה לשוק ללא חיליצה. ויש חידוש נסוף 'ומהזורה' דלא חור אישור אשת אה. [ויש ראשונים דמשמע דהכל א'].

ר'ים) תוד'ה מלמד. בפ' החולץ (לק' לט. וכתובות פב) וכו' דס"ד מצווה דרמא רחמנא עליה עבדה, השטא תיקום עליה באיסור אשת אה. בפשטו ס"ד דהיתר רק מצוות יבום, ולא נסתൽ שם אשת אח^{טט} אף כשהיא אשתו. [עכ' פ' לזרק ס"ז]. אבל האחرونנים דיקו מדברי הרמב"ז (לק' ב') דקיים דודרי' (לק' ב') עדין יבמין ראשונים עליה^{טט}.

ר'יג) בא"ד ויל' דביאה שנייה לא בעי קרא דברא דברא הווא^{טט} וכו'. בפשטו בזונת התוס' דין סברא לכל דין יבום ניתן שיגרש מיד'ה. ואילו מגדרי עדיל'ת לא הותר ביאה שנייה^{טט}. אלא דיש סברא

בא. אך הקשו דהתוס' הרא"ש נקט כלשון התוס', ואף דההטורא"ש (לעיל ג') כתוב דיש איסור אשת אה. [ויש דין דתלייא במד' בסוגיה].

כב. ודלא כדעת הרשב"א (מא) דחל היתר לאיסור אשת אה בשעת נפילה, ואף אי פקע דין יבום מורתת לו. וויל' הרשב"א קאי בתר דין זומזרה^{טט}, אך אי נמי דטע ההורר משום דנעשית באשתו עדין קשה, הרשב"א אירי בל'א נשנית באשתו.

כג. ולפ"ז לבוארה התני' דלא אמרוי' לענין זה יבמין ראשונים עליה ולא ציר גדר דינשיות באשתו^{טט}.

כד. וכ"כ התוס' (כתובות פב) דפשיטה דכשיימה מותר לבא עליה ביאות הרבה כמו Shirzeh וכו' דסבירא הוא דלא אמר רחמנא ויבמה כדי לגושה לאלתר. אבל בנישואי אחרים אםא תיקום באיסור אשת אה.

כה. דהא עיקר רצון התורה משום הקמות שם, והמשך מעב האישות.

כו. והתוס' הרא"ש ביאר דגMRI' מכלאים בצעיתה רק עשה של חובה, וביאה שנייה הוה רשות. ומשמע מדרינו קצת דהזה

דאי לאו עליה ה'ו"א דעל כל חטא יביא חטא. וגוי"ש
למעוט דלא חיב אלא על דבר שחיב ברת.

ריי) תוד"ה ויל"מ.อาทיה ליה לרבי (פסחים עג) מגדף
הינו מבקר את השם. וכאייסי בן יהודה (בריתות ז),
ודעת ר' אלעזר בן עזריה (שם) מגדף זהה עובד עז.
(ע' תוס' בסמור).

ר'יך) תוד"ה מה עבדות כוכבים. וה"ג לרבן וכו' ולא
בעי לאו, שלא כתיב בההוא פרשה וכו' ומהיו
לרבי וכו' בעי לאו וכרת וכו'. תוס' העמידו דנה'
רב' ורבנן האם יש חיבח חטא במקום דליך לאוב'
וכ' תוס' יומא פו).

והשואל בשוו"ת רע"א (ב' קיה, ה'ו"ג ברע"א מכות יג)
נקט לדעת רבי בעין 'אותה' לרבנן. ובכמו
שעונש ב"יד צרך אזהרה'. ועפ"ז נקט דרבי
לאו שניתן לאזהרת קרבן איינו לוקה^ג. ורע"א
חלק אך לרבי אפשר לעונש קרבן אלא אזהרה.
אלא דນמסר בגו"ש סימן, דבמוקם שיש לאו
וכרת בעי קרבן.

ודעת רשיי (ובחמים קו). בריתות ב. ומ"ג מבואר דרבנן
צרך אזהרה. (וגbam"ל).

רייט) תוד"ה מי לוייטו. וקשה דקליתו כבש או איל
וכו. והתוס' הריא"ש כתוב אכן לנו לברות מליבנו
חטא שלא מצינו בשום מקום^ה. אך הקשה דהגמי

ברת לא אפי' בביאה שנייה. ואפי' גירשה מותר
להחזירה^ל.

והרמ"ה תי' דהיתר יבום באשת אח אינו מודין עשה
דוחה ל"ת, אלא דההתורה לא אסורה (והו) לעיל
גנ'ל^ג.

רטו) שב. הרשב"א (קדושון בא) ה'ק' מש' גבי ביה
ביפת תואר לדעת רב אמר' דחויה אף ביה
שנייה, הוואיל ואשתורי אשתרי. ואילו יבום אלמנה מן
האויסוטין לכה"ג דעשה דוחה ל"ת (מודאו"תיא) בביאה
ראשונה, ואפה'ה בביאה שנייה אסירה ולא אמר' בין
דאשתורי אשתרי. ותי' דיפת תואר הפסוק התיר להדייא.
אבל הכא לא שיוי קרא בהדייא, אלא דמדרש א"ר דרש'
משום דאתה עשה ודחי לא תעשה. ומ"ה אסורה
בביאה שנייה דליך עשה.

וחרשב"א הביא דיפת תואר דמי לאיסור אשת אח דשתי
בהדייא ולא אמר' ביה ראשונה שרי ושנייה אסורה.
וחרשב"א כת' דאך דשمواאל ודפליג ביפת תואר מודה
באשת אח ליבום ממצוה רמייא עלייה, ואין לממר דבביה
שנייה חור לארשו. דיפת תואר לאו מצווה היא^ל, וחור
לאיסורו.

דף ט.

רטו) תוד"ה מה ליה^לן. דשוגגתו חטא לא קם אין באחות
אשר לא מהכא. והתוס' הריא"ש (הוריות ח) כת'

חטא. אלא דהוט' (ומא פה) כת' רבנן לא ס' לרבי שבועות
יג). דש ברת בהני. וכ' בתוס' ראנ'א'ש (כשיטמ"ק בריתות ב.
ב' השמטה א). ע' תוס' יה"כ פה:obaribot bozo).

ג. והא דאי' (מכות יג) דילמא אזהרה לרבנן, והגמ' דוחה
דרבן ל"ץ אזהרה, הדינו לרבן. ולרבי איצעריך אזהרה
לרבנן. וווע"א דוחה דרכ' מודה דאי' א"ץ אזהרה).

ד. והק' דהרבמ"ט (הו לע' ח) נקט בדורשא ררב' א'כ מ"ט
פסק דהיעבי בחריות לוקין, הא איצעריך לאו לאזהרת קרבן.
ה. וכן הרמ"ב' (פה"מ חריות ב, בריתות א, ס"מ עשה סט).
וועוד מבואר ברמ"ב' (פה"מ מכות ג, ע' ס"מ שורש ד) דאך
חויב ברת צרך אזהרה. ע' לח"מ (סנחד' י"ח ב).

ו. והאחוינטם הביאו דכ"מ בסוג' (ערובין צ) וע' תוס' מכות
שם ובחומים שם ושיטמ"ק בחריות ב. בהשمي, וע"ע שע"מ
תפילין ד' יא). וכן (שבועות יה' ובק' קא) משמעו דנקטו
درבן בעי אזהרה. והאחוינטם דנו דיל' דכונות התוטס' אליבא
דרבי.

ז. והרי"ף (כא) הביא דהאגונים נתקשו בסוגיה זו.
ח. והריטב"א הוסיף ודוקא מיני בהמות שבירר הכתוב

לא. והרמ"ה בקי' נקט דהיתר אשת אח ליבום ממשום עשה
דוחה ל"ת שיש בו ברת.

לב. וצ'ב' בוגנותו דגירשה הותר ממשום גויה"כ דגעשית
כашתו. והיאר נילף מיניה לעלמא.

לג. דכין דלא משכחת יבום אלא גבי אשת אח, ממיילא
שמעתה דלא אסר רחמנא אשת אח אלא היכא דיש לו בנין,
שלוא במקומות יבום. ע' לק' נ' ותוס' הרמ"ב' שם). אבל היכא
דמוח בלא וועאל לא אסורה תורה, מוש"ה שראי ואפי' ביה
שניהם. אבל גבי חייבי לאוין אין לאמר דלא אסר רחמנא חייבי
לאוין כל' אל לאו שלא במקומות יבום, דכין דמשכח' ל' למצות
יבום דמייקימא בעלמא בשאר נשים, וכד אסר רחמנא חייבי
לאוין אפי' במקומות יבום אסורייהו. הילך דוקא ביה אשונה
דאתי עשה ודחי ל"ת, אבל ביה אשונה לא.

לד. וביאר שללא דיבורה תורה אלא בנגד יציר הרע. ודמי למי
שאחו וולמוס שמאליכין אותו עד שיאורו עינוי, ומשם
ואילך באיסורה קאי.

א. ע' עורך לנר ואחרונים בעד רחמנ' בוה.
ב. ועפ"ז י"ל דפורך על מפר ברית ומגלה פנים יתחייבו

דרשי' כאן קאי אמנהות ונtinyה דלא הווע שאר בשוח, ואפ"ה תפ' לשון המשנה דדוקא שאר בשוח. וצ"ע.

(רכ) תוו"ה והרי, בכל דוכתי פשיט'ל וכבי לאו בני חיליצה יובם^ג וכו'. ומובואר בתוס' (ג) ד"ה לעולם וד"ה לרבי דפשיט'ל דלר' עקיבא חייבי לאוין פוטרין צורתיהן. ובפושטו הטעם משום דחייבי לאוין בחייבי בריתות דמי, והוא בכלל י寥פותא דעליה' ולעכורו^ד. ואלא דתוס' כאן הק' מנ"ל.

אבל הגראי' (הלו' יומט) הק' בשלמא פטור' בלבד חיליצה תלי בתפישת קידושין. אבל פטור צרה ולפי' מקרה ד'לעכורה' דקאי גבי עיריות^ד, וזה איך ולפי' לחייבי לאוין.

והגראי' תי' דחייבי לאוין לר"ע פוטרין צורתיהן משום איסור אשת אה. וכ"ב האמור"מ (ז).

(רכד) בא"ד ותימה ל"ר' וכו' דליותי עשה ודוחה ל"ת. והרמב"ן תי' דלר' עקיבא גלי רחמנא בעריהות וה"ה לחייבי לאוין, דבל דלא מותפסי קידושים מפקעי זיקה. אך הרמב"ן סימן דאתני קשה היכא שמעי' דר"ע אמר סברא זו, דמקשין מינה להדייא. והrintב"א הוסיף דבין דעתך ערויות וצורתיהן ולפי' מאחרות אשה, והתמס כתיב לא תחת, ה"ה כל שאין להם ליקוחן דינם בחייבי בריתות, דגלי רחמנא בחייבי בריתות, וה"ה כל דכוותיהו.

וחתנוס' הרוא"ש הביא י"מ דקים לה למ"ד דר' עקיבא ס"ל רבבי, דדרש ולקחה, ותלי בתפישת קידושין. ורוחה

הייתה צריכה להקשות ממ"ג, אם יביא משאר מתכפרים, אין זה חלום. ואל"כ אין לנו לבdroת.

חיבי לאוין לר' עקיבא

רכ) א"ל לרבינו מאיריא איריא דתני ט"ז וכו'. בס' הכריתות (לשון לימודים ב נח) דיק' דשאל את רבי על תנא קדום ודלא אמר לו שנינתה^ט. אכן דרבינו סייר המשניות, עיקר המשניות הי' קודם^ט. וההרץ' ח' צין דרך משנה דמנין העיריות קודם טובא, וכבראי' בייחולמי (שקלים פ"ה ד"ז כא, והו' בראשי המורה טז) ומשפחות ספריפס יושבי עבעץ, שעשו את התורה ספרות ספרות וכבו ט"ז נשים פטורות צורתיהן.

(רכא) רשי' ד"ה והרי, דלא אלים איסור לאו בלבד ברת לאפקיע יומט למגורי. משמע ד'אלים' איסור לאו שלא מתהיהם, אלא דלא אלים להפקיע בלבד חיליצה. והאחרונים ה'ק' דקייל דחייבי לאוין אם בעלו קנו, דעשה דוחה ל"ת. ואפשר דרש' קאי לרוב גידל (לכ' ב.) דגוזה'כ דחייבי לאוין אינה מתיבימת. וההמשך הקשו על סתימת רשי'.

וממשמעותם מרשי' דבחייבי בריתות 'אלים' להפקיע דין יומט למגורי, ומשי'ה אינה חולצת^א. אך בפושטו מבואר (לקמן כ') דהטעם עדירות אינן חולצות משום דלא תפשי בה קידושין. (וע"ע לקמן).

(רכב) בא"ד ופ"ג ר' עקיבא וכו' ב' שאר בשור וכו'. لكمן (מט). נח' הנתנאים האם ר' עקיבא קאי רק בחייבי לאו דשארא, או דמרבענן אף כל לאוין. וההמשך הקשו

אף אלו הוואיל ואין בתורת קידושין, אין בגין חיליצה יובם. רשי' (לכ' עט) כת' דבראי קאי, ואינה עומדת ליבום, ומשי'ה יש חיוב אשת אה.

יג. ואכ"ג הרמב"ן ושא"ר וזר' בשםך. אבל לתוי' האבנ'ם ע"ז בסמוך זו ראי לא פטרי צורתה. אבל יתכן מעד אשת אה ע' בסמוך.

יד. אך והאחרונים חקרו באיסור צרת ערווה, האם הווע שם ערווה חדשה ושודא רורה של ערווה, או דהගדר דעם אשות אשתו נתפס אפ' על הצורה. ולצד זו הק' הגראי' בפרשנות דאף דילפ' שאר ערונות, דחל השם על הצורה. אך מנ"ל דשם חייבי לאוין' חל על צורתה, דודאי לא שיר' לגדר ערונות כלל. אבל לצד הא' דיש ערונה מוחודשת למ' שייא' צרה של ערווה, אכ' אפשר דכל שהראשונה פטורה, ממשאל צורתה הווע שם צרת ערווה, ושם צרת ערווה הווע בגדר ערונות.

לעון כזה, ואפי' עגל ולבש בשאר חיות חשב. אבל איפכא לא נחשב עכוב לבפה שחמייניס עצמן הם.

ט. ועוד מודאקומו (ז) ובפלוגותא לא קמיירין, וואילו בגמ' ב"ב קלא. ר' נתן ה'ק' לרבי ובפלוגותא לא אירגן. וואילו בגמ' ב"ב קלא. ר' נתן ה'ק' לרבי' ששנייתם במשנתיהם^ט.

י. וביאר שרבי קיבל המשניות ולא הוסיף ולא גרע מלשון המקובל לו, אלא תיקן הלכה ע"פ ה הסכמה וכו'. ועוד הביא ראה מסוף מי' ב'לימים, דקאמר ר' יוסי אשרך ב'לימים שנכנת בטומאה ויצאת בטומאה. ומובואר דאף בימי' ר' יוסי ושקופם לרבי' היה סדר המשניות.

יא. (זהפטור מחוליצה נלמד משום פטור' עליה').

יב. דלשון הגמ' (לכ' עט: וסנהדר' נג) דל"ז ע' חייבי לאוין בחייבי בריתות, וחיבי בריתות לאו בגין חיליצה יומט. ופרש' ט' (סנהדר')

איך וחיבי לאוין נמי אינה עולה ליבום". והקובה"ע (ח ט) תמה דורש"ב א' ביאר אמא פטור מחליצה, אבל לא תמי על הקושיה עדלת'ת אמא לא תתייבם. וביאר דורש"ב א' סמך אגיה"כ, דורש"ב א' (לק' ב) הביא דריש דאי לא קרין ביה לקחת בעלמא אינה עולה ליבום וכ"כ בשעה"מ יבום ולדרוש מלחתת).

ויש אחרונים (חי' ר' שמואל א' ב) שביאר דכוונת הגמ' (לק' ב) دائ' לאتفسי קידושין לא תפשי זיקה ול'םולה עדלא'ת. אך צ"ע מדברי הגמ' (לעיל ג), דחו"א דעדלא'ת שיש בו ברות. ויש שחילקו דלט"ד דחתם לפיה לקחת באופן אחר^๓.

(רכז) שם. דאמאי לא אמרי לותי עשה ולידייחי ל"ת. האבן"מ [יח] כת' דאף אי הותר מעשה היבום משומש עשה דוחה ל"ת, מ"מ אח' כהוה חיבי לאוין, ולדעת ר"ע לאتفسי קידושין. וודעת רשי' (לקמן מט) דהיכא שקידשה בהיתר ואח'כ' נעשית ערוה קידושין נפקעין^๔. והנ' אחרי שייבם אותה יפקע האישות^๕. אך כת' דא'כ' כהוה אישות לזמן, ולא שיר' קניין יבום לזמניכא. וודין יבום תלייא בקנין, והאבן"מ נקטadam אינו יכול לקבנות אינו מקיים את המצווה^๖).

והאחרונים הקי' דבגמי (לעל' ג) מבואר דאליל' עשה דוחה ל"ת שיש בו ברות אמרי' דוחהו דחיבי' כריתות מתיבמות. ולא אמרי' דל"ש יבום כיון דפקע האישות (וכסבירת האבן"מ^๗).

DBGM' (שבת סח) מבואר דר"ע לא ס"ל כרבינו^๘. והביא בשם רבינו מאיר דר' עקיבא דריש לא' יגלה בנה' אביו לאגנוסת אביו (לקמן מט) והוא שלחיבי' כריתות לענין זה.

ובשות' הרש"ב א' (ו יט) הביא דבירושלמי הקשו כן להדריא, ותמי דילפ' מק"ז מהחות אשא, דיש דיתר אחר איסורו וכו'.

רכה) שם. ומברואר דהראשונים נקבע דקו' התוס' מנ"ל דיש 'פטור' בחיבי' לאוין, הא פטור עליה' נאמר בעריות, והאר נילף לחיבי' לאוין^๙. אבל האחרונים דיקון דתוס' הקשו דעשה יודהה ל"ת, ומשמע דאף אי יפל' 'פטור' מהחות אשא, עדין הוקשה לתוס' דלית עשה ולידיה. והברכ' ש(ד) ביאר דכינוי דעשה דוחה ל"ת לא הו' ערוה כלל, ול'ש שם פטור.

והעמיד דבואה תי' הרמב"ן דגדיר פטור 'עליה' דהוה ערוה ולא חל פרשת יבום, ולא אמרי' לדידיה. והאחרונים הקי' דהגמ' (לעל' ג) מקשה דלית עשה ולידיה ל"ת שיש בו ברות, ומ"ש מהכא לדבדרי הרמב"ן פטורה, ולא אמרי' דנדיחת. וכמה אחרים (אחייעזר ד' ה, חי' ר' שלמה א) תיריצו דהגמ' שם קאי לפני הפטור 'עליה'. ועוד תי' האחרונים בכמה אופנים).

(רכז) שם. ובשות' הרש"ב א' (ו יט) דכינוי דאי' קידושין חופסים אי"ע' חילצה (ובראוי' לך' ב). ולר' עקיבא אין מקום לוחק בין חיבי' לאוין לדחיבי' כריתות. וכיוון לדחיבי' כריתות אינם עלים ליבום,

יט. ע' תוס' (לק' מט. וקידוי' סח) דפליגי', דהקידושין אין נפקען.

ב. ומברואר מבורדי' דמתחלתה בשעת יבום חל הקידן, בין דעשה דוחה ל"ת וביאה הראשונה הותר, עי' תפסי קידושין לרוגז זו. ועי' מש'כ' בזה ג':

בא. והאחרונים (קובה"ע יא ט, חי' ר' שמען) חילקו דאי'יז לזמן, מוה שפוקע אח'כ' עי' ערוה.

בב. ומוש'ה ל"ש עשה דוחה ל"ת, דאף אם יודהה לא יקנה קניין אישות דיבום.

בג. והאמר' מ' (ה) כת' דלט"ד דהגמ' שם, עדלא'ת מתר אף ביאה שנייה, דנעשית באשתו ומתריך אף איסורו אשות אשתו, וכען מש'ב החמד'ש הוי' ח. והאבן"מ קאי למסקנתא.

טו. דאי' דרבנן דמנובז, דהינו ר"ע, דריש תורה אחת לכדריב'ל.

טז. וירושי' כתוב דאללים לפטור ערוה גמורה, אלא דתוס' הקשו מנולן).

יז. והרש"ב א' ביאר דל"ע ע"כ לא דריש' יבמותו ריבבה,andi מנייחו מפקת והי מיניהם מערכת חילצה. דהא לביבי' חילצה ליכא קילותא דמי'חיא כריתות דהמירי' לא סל'ן לחולצה חיבי' לאוין דקיל'י' סל'ן.

ית. ובחי' ר' שמואל ביאר דלצד' עדלא'ת שיש בו ברות, אף אשות Ach הוה גדר דחית' ל"ת שיש בו ברות (וזאנו ראי' לילוקוזן). אבל למסקנא אשות Ach הותר לגמרי'. וכען'ז בת' בחמוד'ש.

וכה"ק הריטב"א ומוהר"מ סתירה ברש"ג). והערול"ג כת' דכונת רשי' למשנה (לকמן בו) Dai' האסורה להזה וכור. אבל לעולם מתני' דרכ' ב' קאי באונסין (וע"ד מש"ב בתוס').
עוד תי' העROL"ג (ב), דל"י עקיבא (סנהדרין עז): דחמותו לאחר מיתה אינה בכורת עז' מש"ב לע' ב), א'כ ה"ה בת אשתו בשמהה אשתו. ויל' דאיירி בנישואין, וכשאשתו מותה. אלא בסוגין איירי למ"ד בפלוגטה לא קמיiri (ולר' ישמעאל חומוות לאחר מיתה עדין בשריפה).

דף י.

בעל התנא

ול) TOD"ה ל"עומ. וא"ת ליתני אשת איש וכו' ע"מ שלא תנשאי' וכו' דלר' אליעזר הוה גט וכו'. והגמ' (גיטין שם) מסתפקת האם נח' בע"מ שלא תנשאי לפולוני, ובוחזן בו' מודו דל"מ שירור. או דנה' בחוץ, ובע"מ אף רבנן מודו דמהני. ולמסקנא נח' בזה, דבמשנה מבואר דנה' בחוץ, ולבריתא נח' בע"מ.

וחtos' (חידון) החק ל"יא (ודר"א ודאי ט"ל דעכ"פ מהני ע"מ). ותוס' (גיטין פב) החק אף לרבען להא דאי' דلتנא דמתני' בע"מ אף רבנן מודו. (ע' מהרש"א).

רלא' בא"ר אע"ג דاضורה לבל' אדים אפי' ל"ר"א מדרבנן וכו'. מבואר בתוס' דבכל תנאי אסורה לינשא (מדרבנן) שמא תבטל התנא ובניה ממורדים. אבל תוס' (גיטין פב: ד"ה שרבי) כת' דמותרת לינשא, שבידה לשומר תנאה שלא לינשא לו' (וב"ד רוב הראשונים שם פג', ע"ש שהאריכו).

ד. ובפושטו רשי' במשנה כמ"ד דמיiri באונסין, ורש"י בגין כמ"ד דבאונסין לא קמיiri.

ה. וע' אחיעזר (א). וא. והרמב"ן (לע' ב) בכתב דקושיה זו קינטור, דבתנאים לא קמיiri.

ב. אבל תוס' לא החק הזכא דשייר חזץ מפלוני, דכה"ג בגין שנשאת לאחר פקע השירוי. וכדאי' (גיטין פג), ובמ"ש תוס' בסמוון.

ג. אך יש לדוחות דכונת התוס' ע"מ שלא תבעל, וחישין טמא יאנוס אותה אחר מיתה המגרש.

ד. ובגаг' חות' ס' הביא בתוס' דיןן ס"ל דחיש' טמא ייבם אותה בע"ב. ואילו תוס' (גיטין פג) דיל' שניסיאין בע"ב.

ובכiao בשם הג"ר זלמן סנדר דלעיל איiri באחות אששה, וכל א' ערוה כלפי חברתה, וע"י היבום פקע אישות אחותה, ולא של היבום. אך האמר'ם ה'ך' דרכ' אי פקע האישות עדין אסורה עליה כדיין אחות אשתו לאחר גירושין^{בג'}.

דף ט:

רכח) TOD"ה בתו. צ"ל דשניות אנותות, דאל"ב (הבת) הו"ל בת אשתו (דشمיעון). והתוס' הרא"ש הביא בשם רשי' דאיירי דشمיעון נשאה. (וחקקה דא"ב הו"ל בת אשתו, וכותס'). אבל רשי' (לפנינו) הוכיח דשניות אנותות, אלא שרשי' כת' הטעם דאל"ב שמעון אכן יכול לישא גירושת אחיו'. והערול"ג תמה זהא י"ל דشمיעון נשאה (וכותס' ראי' בשם רשי'). וע"כ ציריך לטעם התוס' דא"ב אסור בביטה משום בת אשתו. ואמאי הוצרך רשי' לטעם אחר.

והערוך לנר נסתפק בדיין' בת אשתו, האם התורה אסורה רק בת שהיתה קיימת מותה שהיא אשתו (ובין רחל איסורתו לא פקע^{בג'}, או דהאיסור חל אף על בת שנולדה לאשתו לאחר שגירשה).

וכתיב לישב דלפ"ז אף אם נשאה ראובן, בת שמעון מותרת לו, דנולדה משמעון אחריו שגירשה, ואני בת אשתו. ומש"ה רשי' כתב הטעם דא"א לשמעון לישאנו מפני שהיתה אשת ראובן, וע"כ תורייחו באונסין^{בג'}.

רכט) רשי' ד"ה כיון דעתו. באונסין לא קא מיריע מותני' וכו'. ותוס' (ב. ד"ה בתו) החק' דبرش"י במשנה העמיד דהמשנה קאי' בכתו מאונסינו.

כד. והאחרונים דנו בהזה במקום שנפקע הקידושין האם עדין אסור בקרוביותיה. (ע' גיטין מג, וע' אבנ'ם מד ד).

א. דריש' כת' דבתו לא משכ"ל וכו' שא"א שבתו של ראובן וכו' להיות אחותו מן האם, שאשת ראובן אינה יכולה לינשא לשמעון דהזה גירושת אחותו.

ב. והאחרונים תל' נידון זה בחקירה (ע' אתון דאוריתא ס"ח) בגדיר האיסור בקרובי אשתו לאחר מיתה וגירושין, האם הוא משום שנשאר מקצת אישות בלבד בקרוביים (או דרכ' דהאישות פקע, מ"מ נקרא שאר וקרוב לענין זה), או דכינוי דחל האיסורתו לא פקע.

ג. והחיעזר (א) האריך לדון בזה, ובכתב דאן לנו מקור להקל.

ל', דנתרכנה האישות לה' ^{ז'} (וכדאי שם פג'). אבל המהרש"א ביאור دقונות התוס' דבכה"ג לר' עינו גט (תוטס' קאי כ"ד דוחץ הוה שיר), ולכן ע"כ אירי ד נשאת לו אחר מיתת המגרש, ומורתת אף לו.

רלה) בא"ד מ"מ לא דמי לאחות אשא, אבל הכא בשעת נפלחה אינה א"א עד שתבעען ^{ז'}. משמע בהו' דכ"ז סברא דלא דמי לאחות אשא, ולא ילי' פטור ערוה כה"ג. אבל בעצם שיר בוה גדר פטור יבום.

רלו) בא"ד אבל הכא בשעת נפלחה אינה א"א עד שתבעען ^{ז'}, אפי' תחשבנו אשא איש כיוון דמטעם א"א אסורה וכו'. מבואר דתוס' הסתפקו

האם נחשב ערוה, שמטעם א"א אסורה ליבעל. וצ"ב דעכשו אין עלי' איסור עריות, אלא תנאי חיצוני, ובפושע הינו דבפועל איסור ערוה מונע דין היבום ^{ז'}.

אבל הגראי' (הה' יבום, ובגר"ח סטנסל לך ל') כת' דחושה ערוה לעניין יבום. ואף דעתינו אין עליה שם אשא איש, בין דאסורה להתייבם מטעם אשא איש (ודתלי' וקאי). וככלפי יבום הוה אשא איש.

והגראי' ביאר עד' ז' גבי אין איסור חל על איסור, דעתית בית הילל (לק' יג) דאף דלא חל איסור עריות, ואף' פטורה ופטורת ערtha^{ט'}. והגמ' (לק' לב') פי'

ליבום ואינו מבימה, והאיך הגמ' מדרומה. י. וכ"מ בתוס' הרא"ש דכתב דע' יבום שלה לא הייתה צרה מעולם ולא תלה באחות אשא.

יא. שאסורה לאיש והלגומי, וכדאי' בגם' (שם פג) דלא הוה אשא, שאסורה לה' ומורתת בונות.

יב. ולפ' מ"ובואר בתוס' דהוה גדר שיר ממש (ואף שהתנה בלשון הנגאי), אך בפושטו היה אפל' دقונת התוס' (שם) רק דרך תנאי הוה חסרון בrichtות, כמו שיר ע"י חזק.

יג. אך המהרש"ם שיק' (גיטין שם) נתקשה דאף דעת' מ"מ שלא תנשייא ושלא תבעל הוה שיר בגט, מ"מ סוף סוף לא התנה. ואף שנאשת לאחר מבאי בטל התנהא. וביאר דכ"ז בכל דברי התוס', דאף דמי לאחות אשא. וע"כ ח' הגרא"ג.

יד. ובפושטו הוא משום דחומר איסור ערוה מונע ממנה היבום, ולא חל 'שם ערוה' (ולא כדברי האחוריים דפטור יבום לא תלי' באיסור יאה אלא בידין העיטה).

טו. אבל לדעת בית שמאי (יג) בין שאין איסור חל על איסור אין פטור ערוה. וע' ל�מן.

ולב) בא"ד דחויה' שמו תנשא לו לאחר שתתאלמן או לתגורש מהה' וכו' ובעה תהתו ליכא למשיח יותר מאבא ואביך. (וזהיכא דיש איסור חמור לא חשו שתעביר על התנאי). והרש"ש הק'adam תנשא לה' ממי לא מוחבל הגט וקידושי שני ל"מ^י. וא"כ אינה איסור כלפיו.

ולג) בא"ד ולפ'אן דנפק ^{ז'} מהות אשא ניחא, דל"ז דך לאחות אשח וכו'. תוס' הק' שփטור ערתה, ות' דל"ז לאחות אשא. ומשמע בתוס' דמ"מ היא עצמה ערוה עלי' מוחמת התנאי, דאסורה משום צד אשא איש ^{ז'} (ע' בסמור).

אבל הרמב"ן (לע' ב) כת' דאן זה צרת ערוה כלל, אלא גמורה עצלו, ומשום תנאי בעלמא אסורה עלי', ולצד דחויה ערוה הוה צרת ערוה שלא במקום מצוה, שלא רמי קמי אלא בשוהיא גירושה עצלו.

ולד) בא"ד ובע"מ שלא תנשא ולא תבעל אי חשיב שיר כמו חזק א"ב שרוי ליה. המהרש"ל ביאר دقונת התוס' למה שדרנו תוס' (גיטין פב). דעת' מ' שלא תבעל ושלא תנשא ^{ז'} נחשב שיר כ'חוון' (ומהני רק לר' אליעזר^{ט'}). ובו' תוס' דחו ודיננו בחוץ וואין כאן תנאי), וכשותנשא לאחר פקע השיר ומורתת

ה. ותוס' (גיטין פג) הוסיף דההשש שחבעל לאחר מיתה המגרש, דבחי המגרש ע"י שנבטל התנאי הוה אשא איש. וממ'ן אסורה על זה משום אשא אשא (שזהם).

ו. ויל"ד דמ"מ תהא מורתת לנשא לקרכובו של מי שאסורה עלי' בתנאי, דאף לאחר מיתה אבי אסורה לעלם באיסור חמורה, ואין להחש שחויבור על ההונאי. אך מ"מ לאיזי אסורה, דחיש' שטיבול לפניו ליבום אחר מיתה המגרש. (וכה' ג' אינה אסורה עלי' מושם ערוה דאית אשא. אלא דעת' שחתמיים נתברר שהוא אשא איש למפרע).

ז. אך ייל' דבשעת מיתה הראשון, חור השני וקדשה ומשום חוקה דאיינו עושה בעילת נזות), א"כ שוב אסורה לבעל התנאי.

ח. ותלי' במוח' אי ערוה פטורה משום שיש בה ברת ולא תפסי קידושין, או משום ייפורא ד'עליה'.

ט. אבל דעת' א' (בגחש'ס גיטין פג) דבעל התנאי נופלת לפני יבום ודהא אינה ערוה לו), אלא דעת' לקים מעתים יבום עبور על התנאי (ובכח' שם ציין לדברי החוס'). ולא דמי לשאר עריות שאינה נופלת לפני יבום כלל. (זהק' דמשום הכי בעלת התנאי מקרי עקרה מן התורה דנופלת לפני

היכא עצמה פטורה. ואף דלא דמי לאחות אשתו. (ע' ס"ד התוס').

והග"ח ה' ר' דמ"מ בין דהיא עצמה פטורה', א"ב קיימא באיסור אשთ Ach, ואמאי לא פטורה עצמה. והג"ח (חו' בטנSEL לו), י"ס דאייסור אשת Ach דמלילא אינו פטור (חו' לעיל ב. ב.), כיון דעתך בא פטור וدلא דמי לאחות אשת, ובמ"ש בתוס', א"ב אף איסור אשת Ach דידה אינה פוטרת^ט.

והקוביה' ע' (ה ט) דן אכן אין בה איסור אשת Ach בפועל, כיון דעתמתם ליבום, אלא דעת' התנאי אינה נפילה.

רלט) בא"ד ומיהו למאן דנקא ליה מולקחה, כל הייכא דאייכא ב' ליקוחין (רב' לע' ח). בפשותו כוונת התוס' לדעתך רב' לא בעינן דומיה לאחות אשת, וכל פטור יבום פוטרת צורתה.

והג"י' (שם ד"ה והנה בתוס') ביאר דלמ"ד דילפי מהות אשת ילפי איסור על גוף הצורה. ואילו הכא אינה צורה לעורה, דאי הוה אשת איש אינה אשת את. אבל למ"ד דילפי ב' ליקוחין סוף סוף ליכא ב' ליקוחין, ומש"ה פטורה ופוטרת.^ט

רמ' שם. תרי ליקוחין, האחרונים (ר' שמעון ז) הוכיחו מכאן דעכ"פ בעלת התנאי עצמה פטורה, ואי"ע חלייצה. דהא Tos' (ח' ד"ה כל' כתבו דהיכא שעריכה חלייצה הוה בכלל 'יקחה' לרבי. והכא כתבו Tos' דרבבי פטורה צורתה.

והרמב"ז (ב) נסתפק בזה האם היא עצמה צrica חלייצה^{טט} (ונטה דעת' ע' חלייצה^{טט}), והרש"א (ב.) וכן

(ולר' שמעון) דאייסור אחות אשה מיתלא תלי, דאיילו חל דין יבום (והותר איסור אשת Ach), חל אחות אשת. הילך לא פקע.

ורשי' משמע דאייסור אחות אשה שעומד לחול פוטרת לצורה. (והג"י' הביא דזהה ע"ד הא דאי' בסוגין דיש כאן פטור ערוה לעין יבום, דכלפי היתר יבום הוה אחות אשה. ואף דהשתא עדין לא חל איסור זה).

אבל Tos' (לב) בת' דפוטרת צורתה^{טט} ממשום איסור אשת Ach^{טט}, ולא פקע בממ"ג (ודאיילו חל היתר ליבום הוה אחות אשה).

ולו) בא"ד מ"מ לא דמי, כיון שאם תבעל ליבם וכו' הוייא אשת איש, ולא הדותה אשת אחיו מעולם, הילך לא פטרת. הגרי"ז (שם) ביאר דגרדר פטור ערוה שיש איסור במקום יבום, ומש"ה הכא דאיילו תהייבם נתברר שלא היה זוקקה, מש"ה אין כאן מקום יבום. ומש"ה לש גדר פטור צורה ווע"ע ח' ר' שמואל ב).

והג"י' ביאר דאף דתוס' נקטו דיש פטור ערוה (עליה) וחשובה ערוה לעין יבום, מ"מ לש פטור ערה ממשום ממ"ג. והג"י' ביאר דמש"ה (לק' לב) גבי אין איסור חל על איסור Tos' (לק' לב), בת' דפטורה ממשום ערות אשת Ach. דכין ולא חל איסור ערוה, מש"ה לא שיר' פטור לצורתה, שלא הייתה צורה לעורה.

רלט) שם. דילך לא פטרת צורתה. האחרונים דיקון דתוס' נקטו דמש"ה ליכא פטור צורה. אבל

ט. ותוס' פלגי איסוד (הנ"ל), ממשום מיתלא תלי, לא נחשב צורה ערוה. ובפשותו פלגי בעיקר היסוד. ווצ"ב מ"ש מבעלת התנאי דתוס' נקטו דפטורה מטעם זה. ביאר הג"י' ביאר דדעת Tos' דמחייב סברא זו כלפי עצמה, אלא דפליג דל'ם לפטור צורתה.

טט. ונחשב איסור אשת Ach דעריתה וכוב' האחרונים, דילכן פוטרת צורה אף לדרבו הגר"ח.

טט. ולදעת הרמב"ז כיון דאינה עומדת ליבום בפועל, ולתוס' ממשמע דזהה פטור).

יט. והג"י' (כבר' בטנSEL ביאר דאין ב') איסורי ערוה בבתacha, דבשאיה אשת איש אינה אשת Ach וכשהיא אשת Ach,

וכ"ה בתוס' גיטין, ובתוס' הרא"ש). והאחרונים הביאו דעתם סברא זו מצענו בדברי בית שמאי (יב) דבמוקם דעתן אישור אשת אח חל, א"ב אינה עומדת ליבום. דדין יבום תלייא באיסור אשת אח. וה"ג כלפיו לא נחשבת אשת שמעון^ט.

והקובעה^ע (יב ד) כת' דהכא אף בית הלל מודח, דاشת איש הוה אותו שם איסור, וככלפיו לא נחשבת אשת המת (והאחרונים דנו דהוה סברא בשם אשת איש, וככלפיו לא נחשב שיש בגין אישות זו, ואפשר דהוה עד מש"ב בגמ' גיטין פב:adam לא אהני קידושין כלפיו לא נחשב קידושין כלל^ט). והאחרונים הביאו מכאן יבום תלייא באיסור שבאישות, ולא בימה שהיתה קניתה לאחיו.

רמה) שב. דבר נאפרה. האמור^ט (ט ג) דין דעכ"פ ילה"ק להיפר, דאיתו קידש חוץ מפלוני, ואח"ב השני קידש. ונופלת ליבום מחמתה אחיו, והשני אסור עליו משומ אשת איש. והאמור^ט לת' דא"ב כלפיו לא הוה אשתו של שני, עד מיתת אחיו. והוה כמו עורה לאחר נפילתה^ט. (עי"ש).

רמו) בא"ד ומיהו א"י אשת ב' מתים דאוריותא וכו'. האחרונים הקשו دقין ונאסרה עליו מחמתה הראשנ, א"ב היאר תהשבע אשת ב' מתים. והקובעה^ע (יב ה, וכ"ב החוזא קל"ה, א) כת' דאייר דמת רואבן קודם^ט, ובשעה שמתה הראשון ממילא חל עליה איסור מחמת שמעון^ט, ובשם שמעון של רואבן, א"ב אינה נופלת ליבום (מחמתה שמעון) בגין דיש עליה בעל אחר. והוי בחזקייה יבום.

רמו) בא"ד ו"ז דלא קריינא לגביה אשת המת דבר נאפרה עליו משומ אשת איש (כ"ג הרש"ש, כת' ז). ובדין יבום תלייא לאחיה לא נחשבת אשת המת. ובול נספ אינה נחשבת אשת המת. ולא תלייא מי קידש קודם).

בז. ועי"ש ברשב"א. ווע' חז"א הדאריך טובה לפреш דברי הרש"ש^ט.

בז. ועוד לת' (שם ד) דכוונת התוס' דכל שיש לה עבשו בעל חיל לא נחשב שומרת יבם (שנפלה ליבום), ולא משומ שקדם. בט. אבל הרש"א (גיטין פב) כתוב דאייר במתו בבת אחת, דאל"ב נימא נאסרה.

ל. והחו"א הוסיף דאפי' אם קידשה שמעון לאחר מיתת רואבן נחשבת אשת ב' מותם.

לא. וכותב דלא פטרה לאשת רואבן, דהוה ערוה לאחר נפילת, דבשעת אישות רואבן לא הייתה ערוה אשת ב' מותם.

בשות' וכא) כת' דחולצת, דהיא עצמה מותרת ליבם. אלא שאיסור דבר אחר גרם לייסר נמושם התנהאי^ט. וכן נודרת דחולצת הע"פ שאינה עולה ליבום.

אך מה שהביא הרש"א מנודרת צ"ב, והשעה^ט (יבום ו) תמה'D נודרת לא גרע מוחיבי לאו ועשה, לצריך חילעה מדאוריתא (לকמן כב)^ט. וכך אי לא הוה חייזני. והאחרונים האריכו בזה^ט. והקובעה^ע (ה ט) כת' דכוונת הרש"א דכל חייבי לאו נחשב איסור אחר גרם, דעתנו בגוף הזיקה).

רמא) בא"ד תדע דלא תנוי חייבי לאוין אע"ג דלא"ר עקיבא וכו'. מבואר בתוס' דחביבי לאין פטרים ערה, וב' כת' כתוס' (ד"ה לרבי יהודה), ע"ש.

רמב) בא"ד אב"ז אי מודו בקידושין וכו' חזין משמעון וכו'. המהדרש"ל כת' דראובן הוא איש זר, ולא אחיו דשמעון. ותוס' גיטין פב. כת' שקידשה אחדר. דאל"ב א' אסורה לולי משומ אשת אח דראובן.

רמא) בא"ד [שם] חזין משמעון ולוי אחיו, ובא' שמעון וקידשה סתם וכו' וצורת צרה נמי וכו'. אבל כת' (גיטין פב) כת' דשמעון קידשה חזין מלוי. (והמהרש"א כתוב דלאו דוקא). והמהדרש"ל (שם) ביאר דכוונת כתוס' (שם) דאם כלפי לוי הוה אשתו של רואבן, א"ב אינה נופלת ליבום (מחמתה שמעון) בגין דיש עליה בעל אחר. והוי בחזקייה יקח יבום.

רמא) בא"ד ו"ז דלא קריינא לגביה אשת המת דבר נאפרה עליו משומ אשת איש (כ"ג הרש"ש,

טג. ובхи' ר' שמעון (א דה אמרם ע"פ) ביאר דבריו דליך סיבת איסור בעצמותה, אלא דבר אחר גורם למונע. וכן איסור לא תסור, דאף דהוה איסור מ"מ נחשב חייזני ואין אוסר.

כד. אך בשות' הרש"א מבואר דס' לדכל חייבי לאין חולצת מדרבנן. ובעה"ז תיבאר (לק' ב'). כת' ז. והחו"א ביאר דהרש"א ס' לדחייבי לאו ועשה עליין להליצה מגוזה"ב (לק' ב'), וכו' גוזה"ב היכא שעיאסוד הוא באישות. ובין דמצות יבם הוא חפץ והתרורה באישות ממילא פקע איסור לענין דמותפיס זיקה. אבל איסור נדר אינו מעצם האישות, אלא דהוה סברא חדשה שאיסור הבא מעלמא אינו מקליש הזיקה, וא"ב ה"ה לבעל התנהאי. (והאחרונים האריכו בגדרי כל שאינו עלה ליבום, ובעה"ז תיבאר (לק')). כת' ז. אבל האמור^ט (ט ד) הביא דכוונת התוס' דכין דיש לה

הביא את קושיות הירושלמי ב mgrsh' ח'זון. וצל' דירושלמי ס"ל דافق שנשאת לאחר אינה ניתרת לה'ל'. וביאר דכין דהבעל אסורה לו (נמשום א"א אין זו צורת ערוה של יבום).

(ג) בא"ד ופי' ר"י וכ"ו אבָל אִשָּׁת אִישׁ הַיּוֹרֶד תְּלוּי במנורש, שאם ירצה יתרנה וכ"ו שביד המגרש לחתירה. בפשותו בונת התוס' שיחזור ויגרשנה בגט אחר בלבד תנאי'ל'. אבל המורה"ט (א מט) הביא כי התוס' דיבול לבטל התנאי'ל'.

(הנ) שם. ותוס' (גיטין) כתוב עוד לפреш דברי הירושלמי שלא דמי לאחות אשה והדרורה אסורה, ובא ממילא, משא"ב כאן דהוה ע"י מעשי.

(הנ) שם. תמן התורה אסורה לו וכ"ו ולחבי לא תני לה'ל', דלא דמו לה'ל' וכ"ו. הייש"ש (ה) הביא את דברי התוס' דלטעם הירושלמי לא תני לה במשנה ודהמשנה לא איר' בה"ג, אבל באמות פוטרת ערוה'ל'.

אבל הב"י"מ (קנط א) הביא דכוונת התוס' שלא פטרה לצורה, שלא דמי לאחות אשה (וכברלעיל''). וכן התוס' (גיטין) והתוס' הריא"ש נקטו הלשון 'הילך לא דמי לאחות אשה' . וזהו"ז (תקצ'ו, ובאו"ז הערך ג) נסתפק בכוונת הירושלמי האם פטרה לצורה.

(הנ) בא"ד שאם ירצה יתרנה ליבם קודם שימוש אחיו שנאה וכו. האחוריים דיקנו מדברי התוס' דודקו קודם נפילה, אבל לאחר שנפללה ליבם למ' להתריר. דנאסורה בשעת נפילה.

(הנ) שם. תוס' (לק' ט). ד"ה בני החזרות) ה'ק' למ"ד קידושין תופסים ביבמה לשוק, א"ב יבמה שנתקדשה לשוק אסורה על היבם משום איסור

מהנים ע"י שמעון ואפי' שאינה זוקה מהמת אישתו'ל'.

(המ) בא"ד ומיהו אי אשת ב' מתים דארוייתא וכ"ו ומשכח"ל נמי צרת צרה וכו'. האחוריים (קובה"ע ב' אמר' מוז) ה'ק' אמא' אשת ב' מתיים פטורה ערתה, וניהי דעתם מיבום אמא' חשב ערוה לפטרת ערתה.

וכת' דע"ב דاشת ב' מתיים פטורה מהמת האיסור אשת את, דומיה דאליגנט. דכין דעתם מיבום, שוב חוזרת להיות אשת אה (וכמ"ש תוס' ח').

והקה"י (ב') הוסיף דاشת ב' מתיים הוה מקצת אישות, והוה חסרון בגין האישות שאינו מחייב יבום'ל'. אבל הקובה"ע (שם) תמה דמ"מ לרבע אילנית אינה רואיה כלל, ולא נחשב צרה במוקם מצוה (וכמ"ש תוס' ח. ורש"י יב'), וכתוב אפשר דעתו התוס' להקשות לרוב אסי, או לדעת רב.

(המ) בא"ד וכגון שבא רואבן וקידשה חזון משמעון ולוי אחיו וכ"ו. תוס' נקטו חזון מלוי דכלפי לוי

אינה אשת ב' מתיים, ועי"ז משבחת צרת צרה. ותוס' (גיטין) בת' דשמעון קידש חזון מלוי, והמהרש"ל (גיטין) כתוב דיאללו קידשה שמעון סתם, בשונפלת לוי הוה אשת ב' מתיים. ואף דראובן קידשה חזון מלוי, מ"מ בשמעון קידש פקע היתירה דלי ווע' מהרש"א).

וזה אמר"מ (ט א) הביא דמובאар במהרש"ל ומהרש"א דהמקדש חזון לפלוני אחיו, אינה נופלת ליבום עליין, דכלפיו אינה א"א. ועי"ש שהאריך לדון בזה.

(המ) בא"ד ובירושלמי וכ"ו ליתני ט"ז נשים כ"א וכו'. משמע בתוס' דקושיית הירושלמי במגרש ע"מ (וכתחלת דבריהם). אבל הרמב"ן (ב)

לבד. ובתחלת דבריו שם הביא הקה"י דכשנת שמעון בח' רואבן, נחשב שרואבן ממשיך אשות שמעון. ואוח' ב' כשות רואבן נחשב שנופל ב' גדרי אישות, ולכן נחשב אשת ב' מתיים. לג. וגרע מעריות.

לד. ודלא כבריתא (גיטין פ) (והו' בתוס' לעיל ע'פ' המהרש"ל').

לה. ולפ"ז מבואר בתוס' דהמגרש ע"מ יכול לגרש שוב להתרירה גMRI, אבל בשו"ת הריא"ש (מה' ב, הה' בשו"ע קמג ט)

רנו) תוד"ה ל"ר יהודה. דאפי' לאביי (קידושין עח) גבי אלמנה לכיה"ג וכו' דכתיב לא יקח, אבל הכהן לא יגלה בתיבה. ואין אישור דאוריתא לקדש איסורי ערוה (זהיבי לאוין) ואף דתפסי קידושין, והתורה הוהירה רק בביבאה.

אבל החינוך (ו) בת' דהמקדש ערויות עבר על איסורי (דווריתא), ואף בחיבי בריתות דלא תפסי הקידושים^{לט'}.

וחננ"ח כת' דיל' דבלאות אשא דריש לא תקח' עד' דרשת תוס' דידן). דהוה ל'ת על הקידושין. ואף דאי עביד ל'מי, מ"מ יש בוה איסור. וחנן"ח הק' דבשאר ערויות מנלן שיהא אסור^{מ"ז}.

רנו) שם. דאפי' לאביי וכו'. אבל דעת רבא (שם) דבלא בעל אינו לוקה. והאחרונים (שעה"מ מעיליה ז, ב, מנח"ח רשו יד, ב' מ"טו א) דנו לדעת רבא האם עכ"פ יש בוה איסור דווריתא או מותר לקידש (אלא דיש איסור דרבנן שמא יבא עליה, וכדברי מורה).

והביאו דבפשותו מבואר בתוס' (ב' מ' י) דהוה שליח לדבר עבירה, ואסורה. אבל השעה"מ (שם, וס' מהנת עני מוח הוי פתח'ת ו א עוד) הביא דמובואר בוגמ' (סוטה מד) לקידש אשא אסורה, בגין אלמנה לכיה"ג גורשה לבחון הדירות ומזרות נתינה, אינו חור מעורכי המלחמה. והגמר' פי' דיאנו נהשכ מתיירא מעבירה שבידו משום דיאנו חיב עד שיבעלמי'. וכן רע"א (סוטה) הוכיח ממש דעכ"פ אינו איסור מדווריתא מ"מ (ע' בסמור).

ашת איש. א'ב נימא דפקעה זיקה ופטורה מחוליצה משום ערוה. ותוס' הוסיף דומה דקיиш אהותה, שקידושה מפקיעין היימים^{לט'}, ויש פטור 'ערוה' אף לאחר נפילה.

ותוס' (בתי הא) תי' דכין שאפשר להקן שתיתיבם ע"י גירושין, הילך לא פקען.

והנגב'י (ת קנ') הק' דמבוואר בתוס' (דידן) דערות אשת איש פטור מהוליצה, ואף דבידו לגרשה. ולא אמרי' דאפשר ע"י גירושין^{מ"ז}.

והאחרונים (אחייעור א ב, ב, קוב"ה ע' ד ו) תי' דהחתם אירי' בערוה לאחר נפילה, דבשעת נפילה לא הייתה א"א. אבל הכא חל' פטור, ואף כשיוביל לגרש.

והקובבה"ע (שם) דין דתלי' במוח' (הו' לעיל ח) האם ערוה לאחר נפילה יש פטור עליה. (וע"ע לקמן שם). אבל יש שתי דאף דשיך' פטור עליה אחר נפילה, מ"מ שאני אשת איש, דלאו כל כמייניה ולא אלים להפקיע זיקה. (ומיש'ה לא הוה בכלל פטור עליה). אבל היכא דהשת אשיש קדם ובשעת נפילה] שפיר מפקיע ופטור.

רנו) משכח'ל' דאנס כלתו וכו'. הטור'א (חגיגת טו. והמל'ה ט). הקשו דמשבחת לה בלא דאי, בגין דעבירה באםבעתי. ונשאת לאחיו, ונופלת לפני בנה ליבום. ווחילק' מ' (אה"ע א) וביבי'ש (שם י) דנו האם מתיחס אחריו^{מ"ז}. והאחרונים ב' דלא הוזכר משום שלא שכח' מ'.

דיליף לצור בלאו ה כי ל"ד לאחות אשא, ובמ"ש תוס' לעיל. ולפ"ז לא פלייגי לדינא).

לט'. ולר' גמליאל לך' קט, ע"ע לך' יחן.

מ. ולא דמי לשומרת ים לקידש את אהותה אין תקנה להרוג אהותה.

מא. והנגב'י כתוב דהוה תי' היירושלמי, אבל תוס' (לעיל נקטו דהיא עצמה ודאי פטורה, וכל הנידון בלפי הערת).

מב. ובגה' חשל' כל' דאף אם אינו מותיחס אחריו לשאר מיל', לענין יום חשב' בן, כדדרשי' (לק' ב) דלענין יום כל שיש לו בן מכל מקום.

מג. ובגה' חשל' כת' דאפשר דרכ' ג' תל' שיזנחתה עם אחר, ולא תלין דנתעבירה ע"י כה'ג. וצין דכיב' בס' בני אהובה (אישות טו).

מד. וע"ג אדם עבר וקידש ל'מי, שאינה לקחותו לשום דבר

וא"צ גט, מ"מ מותחיב.

פה. וכן בוגמ' (קיד' סט) יש ס"ד דלא יקח הויה לבחילה, פריש'י אורה שלא יקרש. והגמר' מביאה דרשא אהורת דלא תפסי קידושין. ע"ש רשב"א וווע' ראי'ש). והאחרונים ביארו דרטס' דידן קאי למסקנאן, דילפי' דלא תפסי קידושין, וע"ז שוב ליבא איסור.

מו. והחנן"ח ב' בקומץ הביא ס"ד דהגמר' (הנ"ל).

מו. ויש שדחו דמשבח'ל' שקידש בשוגג, שלא ידע שהיא אסורה עליו. ולדעת אבי דעתם הקידושין והאישות הויה איסור, והואיסור רובץ עליו אף שקידש בשוגג. אבל לדעת רבא מעשה הקידושין הויה איסור, ובין דהיה שוגג בשעת מעשה הקידושין נחשב דיליכא עבירה.

מו. והביאו דהריטב"א (קידושין מ"ב) מבואר דאי איסור לקידש ואפי' פטולי' כהונה).

ל策ה ור' עקיבא. והగרא"ז (חל' י' ב'וט) הקשה דפטור策ה הו דין מסוים דיפי' לצור עיריות, והיאך נילף ממנה לחיבי לאוין. ובכתב דעת' ב' בונת התוס' דכינוי זהם פטורים מיבום, ממי לא האיסור אשת אח דידיה פטורת策ה.

והאמור' מ' (ו) ה'ק' מכאן על דברי הגרא"ח דاشת אח מנפילה זו אינה פטורת策ה. והקה"י (ו) כת' דעת' ב' תוס' ל'ל' הר' כללא. והאחרונים כת' דבמוקם פטור ערוה נחשב באשת אח שיש לה בנימ' (וכמ"ש רשי' ב'מן), ועי' א' אף איסור אשת אח דידיה פטורת策ה ערוה. ואילו הגרא"ח אירוי באופן דליך דין פטור' נני'.

דף י:

(רשא) החו"ץ וחור וקידש וכו', מינו דאייה אסורה策ה ערוה נמי אסירה וכו'. דיל"ל אסורה לאחיו מוחמת אשת אח של הראשון (וכדאי' בסמוך).

והאחרונים העירו דاشת אח דראשון הותר ליבום והיאך תחשב ערוה בנפילה שנייה (וע"ד סברת הגרא"ח דاشת אח אינה ערוה ליבום). אלא דגרא"ח נקט דاشת אח דנפילה זו אינה פטורת, אבל אשת אח דנפילה קודמת פטורת.

אך צ"ב מ"ש, זהא בכל נפילה שנייה הותר אף משום אישות הראשון². ואפשר דעת' החלטה ניתק ואני בכלל אשת אח דיבום.³

(רשכ) חייבי לאוין בני חליצחה יתבום נינחו. צ"ב דחייבי לאוין חולצות ואין מותיבמות. ורש"י כתב כלל זוקפה היא להתיibus, ואני איסור לאו פטורת策ה מהחיליצה וכו'. וכובנות הגמ' זוקפה ליבום, ואף

והאחרונים (חנ"ל, ובית מאיר ט' א) דנו דעכ"פ יש בזה איסור דרבנן שמא יבעול, ובתי' התוס' דין. והאחרונים הקשו דלבארה אף איסור דרבנן חוזר מעורכי המלחמה (וכדאי' בgeom' סוטה) מיט'. ודנו לחלק בזה, ואכ"מ.

(רנה) בא"ד ווי' שמא אסור לקדש דרבנן שמא יבעול, ואפי' יהא מותר חשיב דאי' וכו'. (מובואר דתוס' נסתפקו בדיין זהן). וככע"ז בשאר ראשונים) והרשב"ז כת' דאסור לקדש ע"ד נישואין. ומש"ה קרין בה' דאי' נ.

וחטט' (טו א) כת' דאך בשניות דרבנן אסור מדרבן לקדש. דוגליא דעתיה שאינו חש לדרכי חכמים, ועשה פעולה לשאננה. וכ' דבונה חמור איסור דרבנן משל תורה,داولו עריות דאוריתא לא אהני מעשי, ואין איסור כ"ב בקידושין לחוד דהא לא אהני מעשי, וממן שנתן הו מהנה. וכדאי' (ב' טו) אדם ידע שאין קידושין באחוותה, ונתקון למתחנה.

(רנט) בא"ד ואורי' דעת' [כע"ב] מתני' סבר דאפי' חייו' ל' דשארא, גירושתו וחילוצתו. מובואר בתוס' דגירושתו וחילוצתו נחשב חייבי לאוין דשארא. וב' כת' תוס' (מט. ד"ה הכל). אבל דעת' רשי' (לק' מט) דמחזר גרישתו לא מקרי מלחמת קרבא. והאחרונים ביארו דהזה איסור מוחזר אישות ולא מלחמת קרבא. א"נ דאיסור מוחזר גירושתו מישך לאיסור סוטה. ומ"מ רשי' (מט) כת' דנושא חילוצתו (אייסור לא יבנה) הוה לאו דשארא. (ולא דמי' למוחזר גירושתו, וע' בסמוך בגדיר איסור לא יבנה).

(ט) בא"דadam הוי יכולות ליגשא לאחיו הוי פטורות策ה ערותהן. מובואר בתוס' דחייבי לאוין פטורות策ה ערותהן.

גב. ואילו בח"י ר"א מן ההר (מט) כתב דנושא חילוצתו לא נחשב שאר. דמעוררת אף דעכשו ליכא מצוות יבום מ"מ ליכא פטור.

א. ולדברי החזו"א (קלא ח) בכל נפילה שנייה מהני ויבום אף לפני הראשון, אבל אל'ב היה אסור. והכא אינו נחשב יבום לאישות הראשון.

ב. ויל"פ ע"פ דברי הירושלמי (הר' בסמוך) דמתברר שלא היהת זוקפה לעילו.

מט. אך דחו דיל"פ דההטם קאי על הבריתא דנתמעט מקרא, ושפיר אעטיריך מיעוט קדם שגורו מרבנן שלאל ישא. ואבל לאחר שתקנו חכמים שוב לא איצטיריך.

ג. ומשמעו דרשאי לקדש אם אין בעתו לישא, ובגון בכדי להטבל בתרומה וכדו'. וב' המורומי שדה (סיטה מד'). גא. צ"ב דנימא דקידש שלא ע"ד לישא. ויל"פ דאיינו מצוי, ושם קידושין ע"ד לישא. ועוד דהמקדרשasha מעתעד לשאננה, ואני רשותי לקדש שלא ע"ד לישא ודמותהיב בדרב שאין דעתו לקיים).

את האיסור אשת אה דאין בו כרת, והעמידו בלא יבנה^ה. אבל הרשב"א (לק' מא, הוי בסמוך) כת' דעת^ו הנפילה פרח אישור אשת אה, בין דעתשה בה מעשה (ע' בסמור). ועוד^ז כת' הבית מאיר (קסא) בדעת הרמב"ם.

והגמ' (לק' מ) אמר ר' טובי בר קיסנא אמר שמו אל דחיב על צרת חלווצה ברת וڌצורה באיסור אשת אה וכרכ'ל^ט דצראה אבראי קיימה. ורב יוסף הוכיח כן מהא דמושור אדם בקרובות צרת חלווצה, ולא אמר כי עריה כחלווצה. והגמ' מתרצת לדעת ר' יוחנן אחות חלווצה זהה דרבנן, ולא גרו בעריה. ומבוואר דסבירת ר' ל' משום שהחלווצה אינו מתייחס לעירה אבראי קיימה. ואף שהיתה זוקה מעיקרה אינו מתייר לאיסור אשת אה, אלא מה שיעבשו יש עליה שם 'חלווצה'.

אבל היירושלמי (הלהה א דף ה:ה) מבוואר דסבירת ר' ל' היזיקה פקע למפרע מהעריה, וכן מהאהחים^ט. והירושלמי מ' א' הבאר חותר לו בנפילה שנייה. ותי' אם בא עליה אשתו היא^ט,ותני רבבי חייא מראשון ים השני, מות השני ייבם הג'.

רשות ר' יוחנן וכוכ' איזהו שלחיותה וכו'. ובגמ' (מ' הנ'ל) מבוואר דסבירת ר' יוחנן דצראה בחלווצה, ופרש' ר' דלא' יוחנן עריה בחלווצה משום דשליחותה דידה עבדא וקיימה בלא יבנה^ט.

ט. והמל'ה ה' הק' דבקידושין לחוד לש' הקmeta שם, וא' ב' מה שייך לא יבנה, ואמאי חשב בניית היבמה. י. וכ'ב המאיiri דכין שהועיצה הכתוב ונתק, לא לו בלבד אלא אף לאחים, ואף על העטרות.

יא. ונפק' מ' אם קידושה אחר מהשוק ולמד' דאין קידושין תופסין ביבמה לק' מט. וצבע),adam חלץ או ים ערתה הקידושין נופטים למפרע. ואבל אל'ב לא תפשי קיד' ביבמה, כמו' צבע).

יב. ובחי' ר' שמואון (ה) ביאר דגדיר היבום דכל האישות נתrukן אליו.

יג. וודר' ש' ודר' ר' (لتורת' אמרו א א') כת' דהטור'ב מסתפקת בזה, ובתור'כ אי' דצראה אסורה ליבם, וא' מותרת לכהונה ולא עשה בה מעשה. זאמ' נפשך לומר וכוכ' וביארו דהטור'כ דוחה דא'ב' אמראי אסורה להולץ. אלא ממשום שליחות אמוי' דכין שלא בנה לא יבנה. והגרא'א בתור'כ ביאר באופ' א'.

דמדאוריתא אינו יכולה (ע' ל�מן), ונחשב דבר חיצוני מעכב^ט. אבל המאיiri כת' לגOTOS שלא פטר ערחה, דהא חיבי לאוין לאו בני יבום נינהו. והביא דיל'ג לה, וכי' דמדאוריתא בני יבום נינהו, דעשה דוחה ל'ת' וכקדאיתא ל�מן כב. ולפ' א' אף שלא דלא' יבנה' אמר' עד'ת, וע' יא. תוד'ה צריכה.

טsg רשי' דה' והיibi לאוין. דהא מאותות אשה ילפי' שהוא עריה וחיבין על זונה ברה, וכן חolute. האחרונים (ח' ר' שמואל אל הביאו דמבוואר בראשי' דמה שהעריה עצמה פטורה מהליצה הוא משום דילפי' מאותות אשה^ט. וללא כפשות הגמ' (לק' ב) דהוא משום שלא תפשי קידושין.

סוגיות ר' יוחנן ור' ל'

טrd תוד'ה החולין. נקט קדשה משום דאם מת פלייג' וכו'. וב吐ט' מהר'ם תי' דקמ'ל דआ'ג' דקידשה א' פ' יש איסור לאחים, דס' דהוה באילו לא עבר לה חליצה ואין זו חלווצה אחוי. וא' קאמר ר' ל' דהאחים בכרתת.

טוו' בת' דליך למימר שלוקה על קידושין לחוד. אבל יש שדייקו מדברי הרמב'ן (סה' מ' שכחת הלואין יד' דלוקה על קידושין לחוד^ט.

טס' מ' ט' דרא' וcoc' איזהו הוא דקאי בלא' יבנה וכו'. רשות ר' יוחנן, יא. ד'ה חד' מבוואר דהפסוק ניתק

טג. ומשמע הדגדר שזוקה בין ליבום ובין להליצה, אלא דיש איסור ביבום. ולא שיש זיקה רק להליצה. אך יל'ד דהכא הטעם דמדאוריתא אינה מתיבמת הוה משום ק' ז' ודומו לה נסarra' וונש'ב חות' יא. דה' צירכה^ט), ולכבודה הוה חסרין בגוף היזקה. ולא רק איסור חיצוני. וע' לע' ל�מן יא. וי' דדנו הפוסקים האם במקומות ק' נחשב שנופלה ליבום).

טד. וכותב דהוה בהיibi לאוין אף לאחין, ואינה פוטרת ערתה. ממשמע דאין איסור אשת אה, וכ'ב המאיiri ל�מן כב:).

טה. וזהר'ש כת' דרש' לא פירש כו', דהgem' נקטה לשון זבר, וא' קאי אצרות הז'ל לנקט לשון נקבה.

טז. ודוקא' לת' ועשה מודאוריתא חולצת ולא מתייבמת. ז. ועוד' מושמע מדברי רש' (ט' ד'ה והאמור, וט. ד'ה והרי). וע' רש' (לק' ב. במשנה).

טח. ז' ז' וב' והוא איסור מלחמת 'חולצת אחוי', אלא משום אישות הראשון. ולכוא' בונות דס' דע' קידושין הוה המשך אישות דאחוי, וע' שיר' יבום לרואשן.

והירושלמי (כאן דיו ד', והוא ברשב"א) תלתה פלוגתיהם האם חיליצה הוה 'קנין' או 'פטור'.

ובסוגין אין חילוק בין האחים לצירות, אבל דעת ר' ירמיה ור' בא בירושלמי לחלק והצהרה הוה בכרות לכ"ע, ונוח ר' ר' ור' האם האחין על היבמה בלבד. והפנ"מ ביאר דיש דין שליחותיהם על האחים, אבל בערות אין שליחותיהם.

שם. מי איכא מידי דמעיקרא אי בעי האי חילץ וכו' אלא איזה שליחותה וכו'כ"א. פרש"י דמעיקרא היה רשות ביד כולן, ומ"ה אף בשא' חילץ הוה שליחותיהם. וכי היכי דזהו עללה בלא יבנה, כן על ערתה וכו'. משמע דעיקר סברת ר' יוחנן מושם דיש לא יבנה על כולחוכ"ב, בין דהוה שליחותיהם. וסבירת מי איכא מידי וכו' הוה טעם שיחשב שליחות דבולה.

אבל הרשב"א (מא. ד"ה מתוך) בת' דקי"ל דאין חיבורין לא על חילוצה ברת ולא על ערתה ברת. וטעמא דמלתא מושם دقינן דבשעת נפילה התורה לו שוב מי אפשר ליאסר בה מושם אשת אחכ"ד. והביא מדברי ר' יוחנן מי איכא מידי דמעיקרא התורה לו והשתוא קאי עללה באיסור אשת אח בברת/ دقינן דבשעת נפילה התורה שוב א"א למיקם באיסור אשת אח.

ובפשוטו משמע דהוה שליחות במעשה החיליצה, וכגדרי שליחות דכל התורה דמתיחס החיליצה לכל האחין (ומש"ה עובר בלא יבנה).

ובס' דרוש ליצון (לנוב"י, דרש יג) דמתיחס מעשה החיליצה לכל א' מהערות, ולכל א' מהאחים⁷. וכמי שעשה מעשה גמור⁸.

אך האחרונים (הג' המהרש"מ מ', בית יצחק י"ד ב נב ז') ה'ך דחיליצה הוה מצוות שבוגוף, ול"ש שליחות⁹. ויש אחרונים שדרחו דהבא נתודש גויה'ב ד'א' חולין, והוא ילפ' חדשנה בעין גדר שליחות¹⁰.

ועוד הקשו האחרונים דמכואר (לק' יא), דמותר ר' יוחנן ור' ל' שיר אף ביבום, בביאת היבם. ופרש"י (ד"ה מ"ד בעשה) דאייזה שליחותא דאחין קעיביד. והם וראי ל"ש שיתיחס מעשה הביאה לכל א'.

ואחרונים (בית יצחק תנ"ל, עונג י"ט קז) כת' דהוה בעין שליחות, ולא הוה גדר שליחות ממש¹¹.

ויש שדנו לפרש דהוה שליחות רק על קניין החיליצה ויבום, דמנני מעשה דידיה לפטור לבלוז. אבל 'מעשה החיליצה' מתייחס רק לחולין.

ועוד פ' האחרונים סברת ר' יוחנן דמוגדר זיקה א' על כל הבית, ומהני שיבם א' ילוץ לסלק הזיקה מכל הבית¹². אבל לר' ל' ב' א' הוה זיקה בפנ"ע, וסגי בא' זאו שנתרבר דיש זיקה רק לא'.

ב. וע"ע (לק' מז) דעת ר' יעקבא דחיליצה הוה קניין. אך לבארה הוה גדר שוניה.

בא. ובגמ' הוחקרו ב' סברות, מושם שליחות, ומ' איכא מידי. והאחרונים דנו מה שורש הסברא. ולදעת רשי פ' סברת מי איכא מידי הוא הוכחוה דכל הבית בעי תיקון, ولكن בעי שליחות. ולחות' בין דהוה גדר שליחות, لكن נהשכ' לכ' א' דין לא יבנהו. ואילו לרשב"א עיר הטעם מושם מי איכא מידי, אלא דמגילה צרייך שליחות.

כב. וכן דאייסור לא' יבנה' קאי על כולחו, מミילא נתקה מאיסור אשת און.

כג. והרייטב"א ביאר دقינן דאייזה ואיה שליחותא. דידחו עבדי, דין כמיותו.

כד. ומביאר מדבריו דעתך את בלא בנימ התורה למורי וכיוון שפלה ליבום, אף היכא דליך מצוות יבום כלל. ועוד לא כedula תוס' ג: וב' מ"ה גדר עשה דוחה ל'ת, וכן לא בא שאל (לק' לט) ביאלה בלא בונה פגע בעורה. וע' מה שהו לע' גנו. וע' ח' ר' שמיעון (לט) באופ' א.

ז. ומ"ה הכא דפסולה לא' מהאחים, ל'ם יבום של אחין דאייזה לא מעץ עבד לא משוי שליח. אבל אי לא הוה שליחות ממש, הא בת' תוס' (קיד"ז ב) דאק' דכהנים הוה קצת שליחות דידין, אף'ה מוחני.

טו. וולפ"ז סברת 'מי איכא מידי', הוא סיבה והוכחה דכ' א' צרכיה היתר בחיליצה).

טז. והאגב'ג' (רבג' יג) הוכיח עוד דמנני יבום א' האחים, אף בשאותו עמד וזotta. דעיב' דלא הוה שליחות ממש.

יז. והביה' יצחק ציין בעי'ז הא דאי' (ע"ז נג) דאק' דאין אדם אוסר דבר שאינו שלול, עי' גילוי דעת דניא לא ליה נאסר, דשליחותא דידחו עבדו. אף דלא הוה שליחות ממש ולא גור נתנית רשותו.

יט. ובחי' ר' א' מן החזר כתוב דבלוז בחד' יבם וחד' יבמה, שהוא שליחן שליחות בולם עשה.

אבל הרשב"א (בק"א והור' מד) ביאר דברת ר"ל' דומוקמין לה אידנא כאילו לא הותרה ליבם, והוא' אשת אח שלא במקום מצויה. אבל החולצה מקום מצויה היא, ופרח מיניה איסור אשת אח לגמרי מסברא כיון דעתה עמו לחוץ או ליבם.

ויש אחרים (אמר"מ ה ח) שביארו דלר"ל אמר' דמתברר למפרט שהנפילה היתה רק כלפיו, ולא הוורט למפרט כלפי אידך¹¹. ועוד פ"ז האחרונים (ובכ"מ ברשב"א) דהוחור רק למצב הנפילה¹². ובזה כתוב הרשב"א דאם אחרי שייבם או חלץ נחשב מצב נפילה.

ומההרש"ל (גיטין פ) כת' לחולצה שנשאת לאחר, הוא' בגורשות אחיו וברגרת, דהוחור לאיסור אשת אח (והביא שכ"ב ר"ת בספר הרשר חי' נד). ומההרש"א (שם) והאחרונים תמהו עלייה. ומובואר בסברת מההרש"ל היהירות אשת אח זהה רק למצב הנפילה ליבם, ונקט לאחרי שנשאת לאחריו אין עליה שם יבמה¹³, וחזרות לאיסור גירושת אחיו¹⁴. ועוד י"פ זע"ד סברת

לו. אך היכא דיש לו אחים זוקקה להם ליבם, היכא ישנה בשוקקה למצווה. ואם נשאה היכא תפטר מוקת האחים בלבד חיליצה. וע"כ צ"ל דכשנושאה משך לנדרי בום.

לא. וצ"ב אמר' א"ב מניל' דר' יוחנן פליג בעיר היסוד, דבין דוכלו ר' קיימי בלבד יבנה ינתק מאיסור אשת אחו.

לב. ואך דילפי ולחד גירסת למקמן מוד'. שלא יבנה אחר שליא בנה, וא"כ צ"ל לחוץ לשניהם.

לאג. והאחרונים הקשו ולפ"ז בהא דלקמן קיא דקען הבא על הגודלה תגדלו וגין בודה איסור אשת אח, דהנפילה מתרת אף שלא קנאיה, אם חלץ לה לבסוף לר' קיימא באיסור אשת אח למפרט.etz"u.

לד. ובזה נה' (לקמן מא) האם ערוה לאחר נפילה נחשב שנקע מצב הנפילה ליבם וחוור איסור אשת אח.

לה. ומההרש"א ה'ק' דאך לאחר שנשאת לאחר יכול להתייבם מדווריתא ע' תוס' טז, אלא דגורי מושם דמחולף באשה שלחן בעלה למדינת ייסום, ודוקא מושם שלחץ לה אינה רואיה. ומש"ה קאי בלבד. ויש שדייקו מדברי המהרש"א דמודה ליסוד המהרש"ל, אלא דס"ל דאך נשאת לאחר לא פקע מעם היבום.

לו. ולכ"או שוב אינו עבר מושם לא יבנה, שלא נחשב בנית איןון.

לו. מש"ה' הותרה ונארה הותרה, אף דיאינה זוקקה ליבם מ"מ יש עליה שם יבמה, דומה דלאחר חיליצה.

והרש"ב"א למד מוה דהה יבמה דהוורתה ונארה הותרה והותרה שנפללה לפניו, ואח"כ קידש את אהותה, ושוב מותה האחות¹⁵ למ"ד (רב ורוב חנינה לך מא) דלא אמר' נארה, ומורתת לו". אך אינה זוקקה לו ליבם או לחוץ¹⁶, אבל אם רצתה נושאה. (ולפ"ז עיקר סברת ר' יוחנן דחל היתר אשת אח בשעת נפילתה¹⁷, וע' מה שהו בזה לעיל ג').

ובפושטו כוונת הרשב"א דהוחור נושא אותה (קידושין דעלמא¹⁸) בלבד מצויה בלבד.

והרש"ב"א כת' דהותם אין אף איסור לא יבנה, שלא יבנה והוורט דווקא בשנעשה בבית ר' שודחה אותה (בחיליצעה או יום א' מהם). אבל בימה שיקרש אהותה ממילא נדחית מיהבית. ואף שהוורתה לשוק לייכא לא יבנה.

והרש"ב"א כת' דיסוד זה אליכא דר' יוחנן, ולא ביאר סברת ר'ל. ובפושטו נקטו האחרונים (ביב"מ קסא, ברכ"ש ז) דר' פליג אחר סברא, וס"ל עדין אסורה משום אשת אח, אלא דפקע האיסור מוחלוצה משום איסור לא יבנה¹⁹.

בה. דההרש"ב"א ה'ק' דכ"ו דהוורתה לשוק בimentiים, אין זה דרכני נעם שתחוור ותווק לו ע"ד דברי הגמ' לך' פז. וע' תוס' לע' ב. בחד תמי' דכל גדור נארה הוורט משום ורכי שלום. ולפ"ז אין זו מורותה, אלא סברת אידך מ"ד שפה.

והריטב"א (מא) כת' דאיירי בשיש לו אח אחר. וכן הרשב"א הביא צד זה, ורחאו. (ואהמ"ל).

כו. אך דעת שמואל ורב אשי דיבמותו אינה חזרת להיתר. דבין דעמדו עלייו בשעה זוקקה ליבם שעיה א' באיסור אסורה לה. ומובואר שם דאך רב מודה בדעת ר' אלעדור דס"ל נארה בנישואין מפיילין, ואמר' נארה אף בה'ג).

ולכ"או גדר נארה דהוחור האיסור אשת אח, ולחנן מ"ד אמר' כן אף לאחר נפילת).

עוד הביאו האחרונים (ר' שענן טה, אחיעזר א' בהשמטה) דמובואר בתוטו (קיידר ז) דר"ש לע' הז לול' כת' בשנעשוו איזו צורת בוקה יש איסור אשת אח ופק' לאחר נפילת הראשונה, ע' לך' כת').

כו. והיכא דאין לו אחיהם, אבל היכא דיש אחיהם ע"כ זוקק לאחיהם.

כח. וצ"ב אמר' הוכיר ר' יוחנן השילוחות. ובפושטו קושטא דמיילתא קאומו, דבין זוקקה לכל א', מש"ה צרך שיתיחס החוליצה לכל א'. ועוד יש שפ' דבקט היכי דמש"ה עבר מושם לא יבנה.

כט. והאחרונים העירו בדבריו דלא בדברי ריש"י (לק' נב). דלא תפטי קידושין היכם ביבמה, דהוורט אשת אח, ולא הותרה אלא בבייה וכסדר המצווה.

אחר ביאה זהה איסור אשת את, והאחרונים (ר"ע"א בגהש"ס תמו דקי"ל בר' יהנן דהאחים לצרה הוה בעשה לרשי". והב"מ כת' דכוונת רשי' דזהה איסור העשה דاشת את.

והאחרונים ביארו עד"ז מש"כ רשי' (לקמן מט. ד"ה כל) דאייסור לא יבנה הוה חיבי לאין דשא. וצ"ב מ"ש מהוחזיר גירושתו דרש"י (שם) כת' דלא נחשב שאר. ע"ב דאייסור לא יבנה הוה משום קורבת אשת אח זולא משום מעשה החליצאה.

והקר"א (לקמן לט') דקשה אמר'ו איצטראיך קרא (שם, ולע' ח) דחוור לגרש ולהחויר דעתשת באשותו, Tipul' דיכין דעביד בה מעשה ניתק האיסור אשת אח זוכדא'י בסוגין, וכ"ש לרשב"א דחוור לגמורין¹. ול"ש בזה איסור לא יבנה. ותי' דס"ד דhogm² שייא איסור עשה דاشת אח דקליש' ע"ד הנ"ל.

והאחרונים (גרנ"ט) כת' דס"ד דגמ' בשיגרשה נחשב שניינו מעב היבום, ואך לרשב"א הותר האיסור אשת אח רק למצע היבום. קמ"ל דעתשת באשותו.

רשות(ל"ר) עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחיבי לאין. החרונים הקשו מכאן לדעת הרמב"ם דלא יבנה³ הוה דרבנן, דהא מבואר הכא דרל"ע לא תפסי קידושין. ועוד הקשו מהמשנה (ג) דחלץ' ועשה מאמר לא תפסי קידושין, וא"י (לקמן נב): דלא תפטי קידושין בר' עקיבא זוכה⁴ בחד' ר"א מן החרר. ושודנו (ע' ח' הגרא") לדעת הרמב"ם תלי' במ"ח ר' יהנן ור' ל.

אבל הרמב"ם (בפיה"מ הא) פ"י דולדעת ר' עקיבא אין קידושין תופסים בחולצתו לפי שכשנהלץ' חזורה

מד. שנאמר 'אשר לא יבנה', מכין שלא בונה, שהפקיע יסודו של בניין וחילץ, שוב לא יבנה. מה. וכן לשון המאירי בסוגין הדתורה החזיאה מכלל ברת כלל לאו.

מו. והאחרונים ציינו לדעת רשי' דכל מקום דהתורה ריבטה להחוב עיי' לאו או עשה, אמר'ו נתקיה, והוה איסור לאו בעלמא (ואך דזהה מהשם הריאשון). ותו"ס (יא. ד"ה ח) הקשו דין יתור לנתק, אבל בראש"י מבואר דאי"ץ יתור. ושמעתה דעפ"ז ייל'פ' בהא (עליל ג) דבעי קרא לאזורה לצורת ערווה, ואך לאיסור אשת את, דיכין דתורתה מקרא דעהה, אף איסור אשת את דידיה הוה בגדר עשה עד דאהדר קרא.

מו. ויש שדנו דהרבشب"א קאי דוקא לאחר דילפ' דמגראשה ומהויריה, דע"ב היתר אשת את הותר לגמרי. ולולי קרא (ח),

התוסס⁵ דכינוי שנשאת לאחר ליבא לא יבנה⁶, ולא אמר' דנתקיה הכתוב.

רטס) חיבבי לאין נניחו וכו'. וככלעיל דעובד ממש אשה לא יבנה. הרמב"ם (ביבס א יב) פסק דהחולץ ליבמותו נאסר הוא עליה ועל הצורות, וכן האחים, מדברי סופרים בשניות⁷. דמהחר שמת אחים בלא ולד נסתלק מעליו איסור ערוה מעל כל נשוי, לפיך תופסין בהן קידושין בשניות⁸. מבואר דס"ל שלא יבנה הוה אסמכתא⁹ (כ"ב ה"ה ובחי' ר"א מן החרר). והקשרו עליו دمشמע מסוגין דזהה חיבבי לאין¹⁰ (ע' בסמור).

והאחרונים הביאו דמבואר ברמב"ם אכן איסור אשת אח חולוצה, אף לווי לא יבנה (שהרי ס'ל דזהה אסמכתא¹¹). וע"ב בסברת הרשב"א דהנפילה מותרת.

והרמב"ן (ס"ה'מ לאין שהוסיף יד) הוסיף לאו דלא יבנה¹² בגין המצוות. (והרמב"ן השיג על הרמב"ם שללא מנאה, והאחרונים כת' דהרמב"ם לשיטתו דזהה אסמכתא¹³).

והרמב"ן כת' דאין לומר דזהה בכל איסור אשת אח, דע"י חיליצה חורר לאיסור אשת את, דא"ב יתחייב בכרת. אבל המאייר כת' דזהה איסור אשת אח שלא במקום מעוזה, ואף דלא חזרה לגמרי דין אשת אח להיותה הכרת, אלא בלאו. שהחבות הוציאאה מכלל ברת להעמידה בלאו¹⁴. וכ"ב הב"י' מ' (קסא א) בדעת רשי' דגדיר לא יבנה דזהה איסור אשת אח¹⁵, אלא שנתקיה לאיסור לאו¹⁶.

והב"מ ביאר בזה דברי רשי' (נ: ד"ה וא') שבtab דביביאה

לה. ויל'פ' גדר לא יבנה' דיש בזה קצת בנין ואך לאחר חיליצאה, והتورה אסורה בנין זה. אבל לאחר שנשאת לאחר דמי למחויר גירושתו וככלפי המת עצמו, ואין בזה משום הקמתה שם.

لت. וכ"פ הרמב"ם (אס"ר ב' י"ד) נושא חולצתו אינו איסור DAOРИתא.

מו. משמעו דקידושין תופסים אף קודם יבום. וכ"ב המהירוש"א כב: וдолא במא"ש רשי' לק' נבו

מא. והביאו מקור לוזה מהגמר (לק' מ) דחולוצה דרבנן, אבל שא"ר פ"י דhogm² שם קאי על קורבת חיליצאות.

מב. אבל החוויא'א (קל ג) כרב דזכיר להגיה דברי הרמב"ם. מג. אבל המגילת אסתור כתוב דזהה בכל מצות יבום וחוליצה.

התוס' לא שיר' בסוגין דוחלן וקידש, דלא ייבם דנימא דחל היתר נעשה באשתו. וכותב דע"כ תוס' מודה לסבירת רשי', אלא דביבום הוסיף טעם (וודוחך).

רע' אחין חולודים. פרש"י שנולדו אחר קידושין של זה. מבואר ברשי' Dunnold אחר חיליצה אסורה עליהםם. וכ"מ בתוס' (ר"ה במאנו). ומובואר דນחשב מעאה באיסור, ורק ע"י קידושין נחשבת אשתו של שני'. והקובוה"ע (ב) ה'ך' דלא אמר' נאסרה אלא בשעת נפילה?

אבל המאירי הביא י"מ Dunnold אחר חיליצה, דזולה זיקת הראשון, והויל' כי'ם ואח'ב נולד. אבל זה שחלץ באיסורה מעאה. וכ"מ בריטוב"א דאיירי Dunnold אחר חיליצה לחוד'. וכ"ב החזו"א (כל דע"י חhilיצה קיבל אישות המת וגירשה.

רעה) תוד"ה צריפה. במותר לה נאסרה באסורה לה לא כ"ש. ובין דאסור למקדש [משום לא יבנה], אסורה אף ליבם הנולד [משום ק"ז], ע' בסוגי בע"ב]. ויל' מאייה שם איסור' אסורה עלייה, וכי שיר' לא יבנה בלבד מישאל היה שיר' לחיליצה כלל.

אבל בריטוב"א (ג) כת' דסבירת ר' שמעון שהאה הנולד אחר היכום דינו כמו היבם. וה"ג נולד אחר חיליצה, בין דהיכם דחה מעלי' איסור' אשת אה, שיזהא בלאו בלבד (כלפי היבם). כך זה לא בלבד כלפי הנולד. וכ"ב המאירי.

ב. (וע' לעיל). ובקה"י כתוב דיש איסור' אשת אה בשומרת יbum מהמת הוקה, והגפילה מורתה לאיסור' אשת אה מהמתת אישות של אטמול.

ג. ומובואר דלא תלייא בנאסרה. ואך כלפי אה זו מוגדרת אשתו של מת, ואינה גורתה אחריו היבם.

ד. והקה"י (ב) כתוב דבריטוב"א ס"ל לחיליצה מורתה לאיסור' אשת אה, ولكن נחשב מעאה בהיתר. אבל לדעת הרשב"א דדמיותה מורתה, ונולד אחר מיתת אהו נחשב מעאה באיסור' משום הוקה, א"כ החיליצה ל'ם מידי. וע"כ תלייא בקידושין.

ה. והחו"א כתוב דהינו לתוס' לשיטות דאיירי דוקא בקידש. אבל לריטוב"א דאך בנולד לאחר חיליצה, ולפני שקידושה מורתה לו לגמרי, דעתך לא שיר' לא יבנה. אבל ה比亚 דבריטוב"א משמעו דיש לא יבנה, ע' בסמורו.

ערווה כמו שהיתה קודם מיתת אהו. (זהו בקר"א). ומשמעו דלא זהה משום לא יבנה, אלא דר"ע ס"ל לאחר חיליצה זהה ערווה גמורה. וצ"ב מנ"ל דר"ע ס"ל כן".

והבני אהובה (א יב) ביאר דכונת הרמב"ם לדברי ר"ע (לק' מدر) דaiseior קרובת חיליצתו מדאוריתא (והולך ממנה), דהכתוב קראו 'בית', והוא כאחות גרותה. ומש"ה לר"ע לא יבנה זהה מדאוריתא, דס"ל והחליצה זהה קני. ומש"ה אמר' דשוב לא יבנה מ"ט. וע"ע דבר אברהם ג' יין.

והרשב"א (לק' נב) חלק על פ' הזזה, דבחדיא אמר' זו דברי ר' עקיבא דין קידושין תופסין בחיבבי לאוין.

דף יא.

רטט) ומתרין לה בר' שמעון וכו'. פרש"י דאמור ייבם ולבסוף נולד לא מהני נפילתו מן המראשון וכו' הילך זיקת ההיא נפילה לא אסורה עליה דזהאי. הגמ' (לק' יט) פ' דסבירת ר' שמעון הוואיל ובא ומשאה בהיתר ולא עמודה שעיה אחת באיסור, והגמ' (ב) הוסיפה משום דאיתש אה זהה איסור' דאיתש ביה היתירא.

ופרש"י (לק) דבשפתם בלבד בנימפקע איסורו' לנבי שני' נשאה, ושליישי מכח שני' בא. ותוס' (ב. ד"ה הא) פ' דפקע איסור' אשת אה ע"י יbum (דנעשית כאשותו), וכי הרכבי דפקע לנבי היבם, פקע נמי לנבי אהיו הנולד אה"ב. והקובוה"ע (ב) ה'ך' דסבירת

דאינה מחזירה, האיסור דחי, ול"ש להתריך היכא דליך יbum. (וודוחך).

מהות. ויש שפ' דסבירת ר' עקיבא לשיטתו דחייבי לאוין בעיתות. ומש"ה יש בהז איסור' אשת אה. (ובצ"ז) מצאנו דר"ע שומרת יbum שזונתה נאסרת על היבם, דר"ע זהה ערווה בחיבבי לאוין דיבמה לשוק, א"כ נחשבת מיהודה לו טפי').

מט. והביא מקור לכ"ז מוחירושלמי. אך לשון הרמב"ם בפי' למ"ט משמעו דחרור איסור' אשת אה דראשון, ולא משום דיש איסור' מחמת עצם החיליצה.

א. והקובוה"ע (ב) דן דכלפי האחים שכבר נולדו אסורה משום דנאסרה' בנפילה ראשונה. א"נ סברת 'כ' היכי' שיר' רק بما של לא היה דין קודם, אבל מי שכבר הייתה בעולם אין גנර בתר היבם.

רעכ) איתמר הבא על' יבמותו, ובא' מן האחים על' צרצה ובי' מ"ד בכרת בר"ל ומ"ד בעשה בר' יהונן. פרשי' דרלי' יהונן אמר' דזהה שליחותה דאהין, ויש עשה לבל האחים. ולר' אל אחים קימי באיסור אשת את.

והרי"ט (לק' יג: בדוח"ט) פסק דזהה בעשה, אבל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה בדברי המיקל (כבדי' פשימים עד'). וב' ש' הכא דקאי בר' יהונן, ובמה' ר' יהונן ור' קל' בר' יהונן ונבר מותלת, כבדי' לך' לוי'. ואף דשםואל ס"ל בר' ל. והרש"א (לק' מא) הביא דכ' התוט' ר' ר'ת. אבל הר' אב"ד פסק ברבashi (לק' טט) דס"ל בר' ל. דברashi בתראו הוא.

רגע) תוד'ה חד אמר בעשה. ופ' מה שום דדרשי' בית א' הוא בונה וכו' ולאו הבא מכלל עשה עשה וכו'. והרמב"ן הק' דאין מעות עשה של 'בית א', אלא 'לפי' מכלל הלאו ד'אשר לא' בינהה, ולאו מכלל לאו הוא בא'.

והראשונים נקטו לדעת רשי' בין הצרות ובין האחים בעשה. והריטוב"א הק' דהאה לא בנה ביבמה, והאיך עובר משום בונה ב' בתים.ותי' דכין דהיבם שליחותא דכולחו אחים עבר, הרי' הבית שנבנה כאיל' בנאהו כל האחים.^ב.

ובשות' מהר' ח' או"ז (קסד) תי' דסוף סוף אישור זה אפקיה בלשון עשה^ג. דגלי' קרא דסגי' בבית א/, בcurr.

והאחרונים למדו דברונם דהכא 'מצאה בהיתר' בשערין יש עליה איסור לא' בינה, א'ב אף לפני האח אסורה בן, וכע"ז כתוב החק"א. וצ"ל דברונת הריטוב"א שלא' בינה שייכא לאיסור אשת את, דאל"ב מה שיר איסור לא' בינה בלבד אה"ב^ל). אבל הבעה"מ (חולין עה: כה: בדוח"ר) כתוב דמותרת לי'ם. ובדין הוא דיווצר ברישא תתי'ם, אלא סתם דתחלוץ אגב סיפא.

ק'ו, באיסור לה לא' ב"ש – רעד'ז אי' בגמ' (סוטה ו) בחך ק'ו לאיסור ליבם לנבי ספק סוטה. וכן בגמ' (לקמן בסוף הע"ב) גבי מוחיז גרשטו'. והגמ' (סוטה פ') דברנשא אלמנה לכיה'ג אינה אסורה ליבם (כבדי' לק' פד), דההם אסירה וקיימה ולא נאסורה במותר לה', ומש"ה לא אמר' ק'ו לאיסור לאחיו בהן הדירות. וכן אשת כהן שנאנחה ל"א ק'ו לאיסור לאחיו הדירות, ולגביה האיל'יכא איסורה.

ופרש"י שנאסרו נישואי הראשון שלא' להתי'ם מכח אותן נישואין. והאחרונים (גונ"ט, קובעה'טו ד' ביארו דגדר י'ם דאיישות המת' עוברת ליבם, ובמקום שיש אישור באישות אסורה אף לאחיו^ט. וללא אמר' דהאיסור הזה רק על הגברא). וביארו בוה' כוונת תוכ' (לקמן פד: ד' הש"י) דכשהבעל נעשה פצעוע דברא לא אמר' ק'ו [לאיסור ליבם]. שלא אמר' ק'ו אלא בשנעשה באשה שום מעשה שנאסרה בcurr לבעל.

далא' בינה, דכין דלא בנה לא' בינה. ואף דגביה חלהה הוה לאו, ביבם הוה מכח גiley' ביתא' א' הו' בונה, ומש'ה הר' לא' בנה הוה לאו הבא מכלל עשה^ו).

יא. משמע דלאו הבא מכלל לאו' נחשב לאו, ואף דאיינו צווי מפורש, ואינו בכלל איסור לא' בינה, אלא דדריקנן ואינו בונה ב' (לק' מוד.).

יב. ואך כת' ומיהו אין עניין וזה מתחווור.

יג. ומהו ר' ח' או"ז הביא בע"ז מיח' (הו' בתוס' חולין צח) גבי טעם בעיק, דעתך ר' יוסוף דאורליאניש דאיינו לוקה משום בביבלה, דניתק לעשה בגיעולי גוים. ולדעתך ר' ר'ת אהדריה קרא, ולוקה משום נביילה. וכמו' (בכוורת טט) דדרשי' טובח ולא' גויה, ועי' לوكה בפסול' מוקשימים.

ובי'ר דעתך הר' יוסוף דאפיקי' לגופיוו חשיבי' ציתוק, בגין' שכחובים בלשון עשה. וכן בסוגינו לא' בינה כתוב בלשון לאו' ועשה ולא' בלשון ברת', ומש'ה הנה ניתוק.

ו. יש לדחות דברפי היבם יש איסור חדש משום לא' בינה, ולפ"י מניה בכלפי' נולד ליבא איסור אשת את. אך דע' ביבם, דיש עלי'ו איסור בעלמא. ומש'ה אסורה לנולד בלאו בעולם ממש אשת את. ודדרו' ביבם.

ז. ולקמן סוף הע"ב ממשמע דזהה מוח'.

ח. משמעו דברענן שיהא יותר ואח'ב' תיאסר. והאחרונים הקשו דהא נאסורה עליו קודם נשואין משום לא' בינה והסבירו בשם דחויסן ישועות מדיניא ל'ש ק', וכוונת התוס' לאיסור דרבנן^ט. וכח'ק לגבי מוחיז גרשטו' (רו' בע"ב). ובקר"א נקט דזהה מוח' הסוגנות. והאחרונים כתבו דעיקר הטעם בוה' דעת' נחשב באישות, ולא' איסור בגברא.

ט. ושמעתדי דהגדיר דבسطה ומוחיז גרשטו' נחשב שהאישות מקולקלת.

י. והסבירו בשם רבינו גרשם ורבינו ברוך שפי' דזהה עשה

'אינו בונה ב' בתים'. ומובואר דאף לר"ל אמרי' 'יתוק' בביאה, ואף דלא שיר' סברת מי איבא מידי, ואין טעם לומר שליחותיהם (וע' אחריםinos).

התוס' הרא"ש ותו"י הקשו [לטוטס'] במא היליא הנידון האם שיר' לאו דלא בינה לצרעה ביבום במא' ר' יוחנן ור' ליל, ומגנול דפיגיגי אף בזה.

ויש שפי' ע"פ דברי האחרונים דשורש מה' ר' י' ור' האם היקח מתייחס לכולחו ביחד או בנפרד וכו', ומשמעו מדברי הראשונים בגין דהוה מה' רק האם מתפרש הפסוק ריש בזה ניתוק.

והתוס' הרא"ש ותו"י תי' בשם הר"מ^ט דמסתבר להשות דין יבום לדין חילוצה.

ומהדור"ח או"ז (קס) הביא דר' פרץ פי' כי היכי דרבנן יוחנן מוקי ניתוק דלא בינה' גם באחין גם בעראה, כמו כן יש להעמיד הניתוק גם בביאה. ור' מוקי הניתוק לכל הפחות אפשר.

צורת סוטה

רעוז אמר רב צורת סוטה אסורה. רשי' ותוס' פי' דפטורות אף מהחליצה, דכתיב טומאה?

ויאף דסוטה הוה חייב לאוין בעלמא, וקידושין תפשי (בדאי' לך' מטה), אף'ה לענין יבום ילפי' דהוה כערוה (מקרא דטומאה), והאחרונים (קובחה ע' ג' ב', ע' ברכ"ש ז') הביאו ומובואר דגדורי ערחה לענין יבום לא תלי בגדר ערווה לתפיסת קידושין^{א'} או לאיסור כרת^{ב'}.

אבל הרמב"ן (בסי'ו) כת' דרב לילך דצורת סוטה כמותה, דילפי' טומאה. אלא דעתין לא יעדין אי סוטה צריכה חילוצה^{ב'}. וכותב דרב סמך דפטורה

יט. ומהדור"ח או"ז (קס) הביא כן בשם רבינו משה מאיזורא, דערבעין פטורה בביאת חבורתא כמו בחייבת חבורתא.

ב. והרמב"ן כתב דהו"ל לחדר וסתמה עצמה פטורה (וא"ע' חילוצה).

בא. (ואנו דעת הגמ' (לק' ב') מודמה בינהיהם).

כב. והאחייעזר (א ג' בסופו) הק' אמר אמא מקשי' (לע' ג') אמראי איבטוריך 'עליה' לפניו, הא איבטוריך לסתמה דליך איסור. ותו' דעיקר קראקי באחות אשא, והק' היב' משכח'ל באחות אשא.

כג. דדרשת טומאה' אינו פטור מהחליצה. דומיה דמחוזיר גורשנותו (ע' בע"ב). ואך דעת תוס' (בע"ב) דטומאה דמחוזיר גורשנות פטרת מהחליצה. והאחייעזר (שם ג' הק') דכתיב טומאה' והוקש לעיריות דכין דאמים עולמים ליבום א"ע'

ומש"ה הוה עשה. אך הוסיף דעת' יש ג'כ לאו דלא בינה, וכובונת הגמ' דשורש הדבר הוה עשה^ד. ולולעם אף לרשי' יש לאו ועשה.

אבל הרשב"א כת' דלדעת רשי' דוקא הוא על הצרעה בעשה, אבל האחים ודאי הוה לאו.

רעוז בא"ד וקשי' דאייצטרכ' קרא ל'גופיה וכו'. והק' ג' (לרא'ש דכא אות ל') תי' דכין דשליחותא דצורה ודוחון עברי, ממילא אינתקו מכרתא. ואת' דאייצטרכ' קרא לגופיה, א"ב אין בזה אף' עשה.

רעה) שב. והתו"י ותוס' (כתובות ל. ד"ה אי) ושא"ר הקשו עוד דבמשנה (לק' נ) מובואר דאחרי יבום אין קידושין תופסים בצרה, והגמ' (גב) פי' דקאי כר' עקיבא. ומובואר דהוה חייב לאוין, שלא אשכחן סתום משנה כר' ישבב (לקמן מט. וכתובות ל') אכן קידושין בחיבבי עשה^ט. וע'ב דהוה לא תעשה (וכתות').

אבל הרמב"ם (א יב) כתוב דהכוнос את יבומו נאסר הוא והאחים בצרה בעשה, דדרשי' יבמה יבא עליה ולא עלייה ועל חבורתא. ולאו הבא מכלל עשה^י.

וහטוטר (קסב) כתוב אף לגבי החולץ ליבמותו דעובר בעשה^ט. והב"ח וגרא"א (קסב ב) תמהו ע"ז, דהוה לאו דלא יבנה.

רעוז בא"ד [קסו"ד] אבל ל'פ"ה דגנרי' בעשה וכו' אבל איזדו ל'כו"ע בעשה. דניתק לעשה ע"י דרשת

יד. שהעשה דבית אחד הוא בונה מגלה לנו ולא בינה מيري' גם בע' צורות. אך יכול לבנות שתיים איך תדורש ביןן שלא בנה לזו זאת אי אפשר לבנות שתים רק זו אחר זו.

טו. דהרא'ש לא חשש לך' זו.

טו. (ודהgem' מסתפקת בדעת ר' ישב בחיבבי עשה).

יז. אבל הרמב"ם (איישות א ח) כתוב דיש ג' חייבי עשה, ולא הכהיר רבעיע צרת יכנתו. והה' (איישות ד ז') בהב' דלא מנאו שניין נמנית בלאו מירוחד ווע' משנ'ל אל דהאריך בזה). וועה'ק הלח"מ אמראי לא מנאו בגין המצוות. ותו' דנבלל במיעות יבום, דהכל עשה א'.

ית. והביאו שכ"ב בראב"ז (במהדר' ישנה). (והביאו עוד דבראב"ז משמע דעובר משעת קידושין, ולא במש' תוס' ז' ד"ה החולזן).

דבעי גט מבעל, ופטורה מיבם. אבל סוטה ספק לא אמעיט, אלא רק מיל' קרא דכינן דבר מכח נישואי אחיו, אסורה עליו כמו הבעל, ובעיה חליצה. וככ"ז כתוב הרاء"ש (ה).

סבירות 'אילו איתה לבעל' – רשי"י (סוטה שם) ביאר הסברא דבעי גט, דיבם במקום בעל קאי. והרב"ש (ז) ביאר הטעם דבעי חליצה משומם דתפסי קידושין. ועפ' הגמ' (לק' ב) דהא דעתך לא בעי חליצה הוה משומם דלא תפסי קידושין, והכא לבעל תפיסי קידושין. ודעת הרמב"ן והראב"ד דאף במקומות פטור טומאה הוה ורק גדר ערווה, אבל אינה פטורת עצמה. אבל התוס' סברי דילפי' גדר טומאה לפני יובם.

רעה טומאה כתיב בה כעריות. האחרונים הקשו בדקרה נאמר דין טומאה לגבי הבעל, ומnellן דנאמר לגבי יובם. ובוח' בדור שור לבעל התובאות שורן כת' דדרין טומאה נאמר לגבי הבעל, ומדין ק"ו קאי איבם. ונאמר ק"ו אף לפטור מהליצה, והאחרונים (קובעה עטו א, ברכ"ש ז) האריכו בזה ל'ב. אבל תוס' (סוטה ה: הנ"ל) מבואר דילפי' מטומאה' לפטור מהיובם ל'ב.

והאחרונים דנו דילפי' לא מעאננו בזה איסור כלל, אלא דילפי' גדר פטור' ליובם.

והאחרונים חקרו האם ילפי' דיש סוטה שם ערוה לכל דבר, וממילא פטורה מיבום. או דנתחרש בהיקש דיש לה דין פטור יובם, וככ"ב הגר"ח. ולכאורה תלי במא' הדנ"ל.

ולפ' זו מבואר דעתך ספק סוטה מתיבמות וכדעת הרמב"ם, אבל לתוציא (ובחד תני) צורת סוטה ספק לא תתייבם, דספק הוה סוטה גמורה. אך הריטב"א ה'ק' מהגמ' (ג) דמתניתן לאפוקי סוטה, מבואר דאי'ץ חליצה. ל. והגר"א (קעג יב) כת' דילראב"ד דריש' לאחר ולא ליבם' אף בסוטה וראי' ובעיה חליצה.

לא. משמע מדברי הרמב"ן דמסברא בשניעשת ערוה פקע הקידושין. ושאינו סוטה ודתפסי בה קידושין. וכדעת רשי' (לק' מט וקיד"ח), אבל דעת תוס' (שם) שלא פקע הקידושין בשניעשת ערוה.

לב. והקה"ז (ג' ב') דילפי' מתיישב דסוגין מדין ק"ו, אבל בתרחילה הגמ' בסוטה לא ידעין לך'ו, אף סוטה וראי' א"א לפטור מדין טומאה.

לג. והאחייעור (א א) כת' דסמרק אקריא (ה' בגמ' סוטה ה' ה'ר'ו) דלאחר ולא ליבם, דילפי' איסור ליבם. (ולבאו' ב"ד בסמוך) אבל לא ס"ל כן.

מחליצה מודדרשי' (סוטה ה' ה' בגמ' ס' ל' אחר' ולא ליבם לפטור מהליצה ויבום). אך תוס' (סוטה ה' ד' ה' לאחר' כת' דדרשת לאחר' קאי בסוטה ספק, שלא איצטראך לסתה וראי' דכתיב טומאה).

אבל הראב"ד (על הרי"ק) כת' דסוגיה דעלמא דעתך סוטה חולצת, ואילו איתה לבעל מי לא עגי גט (וכרא' בסוטה ה' ה' בגמ' ס' מ' ק). וככ"ז כת' הריטב"א בשם הרاء"ה דאף סוטה וראי' חולצת חייבי לאוין, וטומאה כתיב בה כעריות לעשות ערתה כמותה לאוסרה בבייה שנייה'ה.

ומבואר בדבריהם י' גדור' צורה כמותה' שיר' אף במקומות דעדין זוקה לחליצה'. והאחרונים הביאו דילפי' מבואר דהגדיר ערוה אוסרת ערתה י'ב, ולא משומם גדור' פטורו').

והרמב"ן ורשב"א וראי' ש' ה' ק' דבסוגין וקו' רב אש' מסוטה ספק, וכן לע' ג' מפורש דפטורה אף מהליצה'ג', וכת' שהראב"ד סמרק דבריו על הסוגיה בסוטה (ולא חילק בין סוטה וראי' לספק').

והרמב"ן כת' דרב (דסוגין) פליג על סברת אילו איתה לבעל וכו', דלהך סברא אף סוטה וראי' נבעי חליצה, דהא אין קידושיה נפקען'ל'.

אבל תוס' (סוטה ה' ד' ה' אילו) כתבו שבסוטה ודאית ל"ש סברת 'אילו איתה לבעל'. דילפי' מגוזיה'ב דעתמאה דפטורה מיבום, כמו אילונית ואשת סריס

חליצה (בדלע' ג'), ות' דאף בעריות הא דאי'ץ חליצה משומם דלא תפסי קידושין (בדלק' ב').

בד. ובין דהיא פטורה, ולפי' טומאה' דאף ערתה כמותה' כה. וכוב' המאירי דקאי רך בלואו. ומבואר בדרכו דגדיר טומאה אינה פטורה מיבום למזרמי, אלא נחשב שיש לאו על היבום. ואף במקומות שההורה אסירה את היבום אמר' עד'ית (וע' בע"ב שם הכס'מ').

כו. וכן מדברי הרמב"ן מבואר דאף לאילו ליבא פטור מהליצה בסוטה ולפי' טומאה דדין ל'צורי' שהיא ערתה כמותה.

כו. ובדברי הריטב"א מבואר דאף שזוקה ליבום ובבאי' ראשונה, אפ' ה' דינה כערתה.

כת' ואף היכא דליך איסור אשת אה.

כט. מקושית הגמ' גבי סוטה ספק, וכן בגמ' (לעיל ג'). אבל הריטב"א בשם הרاء"ה (וכן המאירי) כת' דאף סוגין ס' ל' דחוילצת, וביאר דקושית הגמ' דמשמע דהערה מתי'במת.

(בسطה ספק) תתייבם יבומי. ורב יוסף תי' א' דדרשי' והיתה לאיש אחר, ולא ליבם. ומ"מ בעי חיליצה^{לה} דאילו איתא לבעל בעי גט, השתה נמי בעי חיליצה^{לו}. (וגלי קרא דיש פטור מיבום. ונקי^ו מהר סברא דהתורה פטורו רק מיבום ולא מחוליצתה).

א"ד ב' (מסברא) דהתורה אמרה ויצאה מביתה, ולא רמיןין ליה להתייבם בע"ב, דלא לסתורי לביתה. א"ד ג' הכתוב קראו ולנשא סוטה^ו אחרת, שהוציא רשותה מותוך ביתו, ואת אמרתו תתייבם. ר' רבא אמר ק"ז אם נאסרה במותר לה באסורה לה לא כ"ש וככו' (והו' לעיל).

ותוס' (ד"ה צרת) והראשונים הקשו אמראי איצטריך טעמים נספחים בسطה ספק, אמאי לא תאסר דחישי' שיזנתה.دلבד שזינתה הוה בכלל טומאה דסוטה ודאי. וכן נפק"מ לענין צרה, דהטעמים של הגמ' בסוטה לא שייכי בצרתה. וכן פסק הרמב"ם ו' יט) דערת סוטה ספק מותיבמת. וצ"ב דהעשרה תאסר מושום העדר שהוא סוטה.

ויש בזה ב' קשיות, א' דהוה ספק שמא נבעלה, והיאך תתייבם מספק, ב' דק"ל דהתורה עשתה ספק סוטה כודאי, והוכרע הצד שנבעלה, והזהה בכלל טומאה. ובזה תי' התוס' דבעשה לא נאמר ספק כודאי^{לו}.

והגר"ח (יבום 1) תי' דלולי גזיה"ב דקינוי וסתירה, אין אוסרין על החידור (קידושין פא), והסתירה אינו נחשבafi ספק זנות^{לו}. והגזיה"ב דקינוי וסתירה נאמר בתורת, להחשיב ספק, ולענין דינימא דספק כודאי^{לו}. ואף הא דנחשב שנתעורר ספק הוה מושום

אשר כהן שנאנסה – הנמו"ק^ו נסתפק באשת כהן שנאנסה האם עירכה חיליצה. והבי"ש (קעג י) הביא בבדחיה אינה (לקמן ננו) דאשת כהן שנאנסה בעלה לוקה משומם טומאה. וכיון דהוה טומאה תפער מחוליצה. וכותב דאפשר דהינו רק לחומרא.

ורע"א והמשנ"ל (ו יט) הוכיחו דבגמ' (סוטה ו') מפורש דאשת כהן שנאנסה מותיבמת לאחיו חלל, ולא אמרוי^ו במותר לה נאסרה, דאונס בישראל שרי, ולובי דהאי ליבא איסורא. והאחרונים (קובעה טו ג' חוות וуд) כת' דnidion הנמו"ק^ו והבי"ש כלפי אח כהן, דכלפיו נוחש טומאה^{לו}. אבל הגמ' בסוטה איירי כלפי אחיו חלל, ולגביו לא נאסר.

ודהמשךים ביארו דספק הנמו"ק^ו האם אמרוי^ו דאיסור אשת כהן שנאנסה נחשב איסור זונה (זהבם חלל, ואינו מצווה) או דהוי גדר טומאה, אף לגבי יכם (זהה פטור מחוליצה, וכמו טומאה דבעל). והקובוה^ו הביא דמ"מ טומאה זו נאמר לגבי הבעל. וע"כ כוונתו לאסור ליבם מודין ק"ו במותר לה נאסר (וכדברי הבכור שור).

רעס) מתיב רב הסדר ר"ש אומר ביאתה או חיליצה וכו' פוטרת צרתה וכו'. פרש"י אף דדרינה תעא מזה ומזה, לכתילה מותיבמת לאחיו (ולר' שמיען) דס"ל דלגביו יכם לא קנסו. (ע' ב' פ' בתוס'). ופרש"י דאפי' רבנן מודו דצרתה מותיבמת, ודוקא היא עצמה חולצת.

סוטה ספק

ר' מתיב רב אשכנז וכו' ואם מות חולצת ולא מותיבמת וכו' סוטה ספק וכו'. הגמ' (סוטה ה ו') מקשה

לו. וה"מ סוטה ספק, אבל סוטה ודאיafi חיליצה לדעת רוב הראשונים. ולא אמרוי^ו מ"מ מה שור^ו לע".

לו. ובתי' הא' כתבו תוס' מושום דהוה להחמיר (והקשׁו דמ"מ מהני טעם זה שלא תתייבם, ומה מקשה הגמ' שם).

לח. והבי"ה דיש מ"ד בגמ' (סוטה כה), דה בעל שמח על קינוי דמוחול, ומורתת ואינוafi ספק).

לט. וכן בספק טומאה ברה"י ילי' מיניה דיש ב' גדרים, דנחשב ספק, ודין טומאה ודאי. ובכ' המהיר^ו (חולין ט) דאף שבתבו תוס' (נייר ננו) בדבר דא"א להיות לא אמרוי^ו ספק

לד. ובזה ניחא שון לענין לפטור מחוליצה, אבלאו הכி אסורה עליו ליבם.

לה. והרשב"א (לק' ב) כת' דיל' דחולצת אף מדוריתתא, דילפי' (רב נידל שט) דיש לך אורת שולח לחוליצה ואייה עליה ליבם. וכן מחייב גירושתו (בע"ב) דפטרוה מן היבום מכל והומרה, וחולצת דבר תורה. ייל' דילפי' בולחו מ'יבמות' דעתלות לחיליצה אף שאינן עלות ליבם. ולשון הרשב"א משמעו דעתלך בזה, ויליד' אי נסתפק שמא הר' חיליצה מדרבנן. אך יותר משמעו דעתלך שמא ילי' מיבמותו, או דאי'כ' לפותאג'ן).

יט) כת' דמבחן ברמב"ם דבسطותה יש חיוב ברת^{טז}, משומן דהוה אשת Ach שלא במקומות מצוחה^{טז}.

ורע"א כת' דיש לפрост בזה ספיקו של המשנ"ל (ס' פרשת דברכים, ה"ר בשעה "מי יבים") והאם יש איסור אשת Ach בחיקבי לאו ועשה^{טז}, ולפ"ז מבחן ברמב"ם דהוה בכרת דאשת Ach^{טז}, ואך דנופלת להליך^{טז}. אבל הקובה^{טז} (ד א) חילק בחיקבי עשה נופלת ליבום, אלא דاري דאיסורה רבע עליה ווע' לקמן כב'. משא"כ סוטה הוה גויה^{טז} בדאיינה נופلت ליבום, ואך דחולצת^{טז}.

רפה) תוד"ה צרת. וא"ת והא תנן וכור' ודרשי' (סוטה כת), ג' פעמים ונטמאה וכו'. תוס' ה"ק דמבחן דרשותה דיעונטמאה^{טז} קאי אסתה ספק, א"כ נילך דאך סוטה ספק פטורה, דכתיב טומאה בעריות. (ודלא במשמעותה הגמ' בע"ב דטמאה כתיב דוקא בסוטה ודאי).

רפה) בא"ד וו"ל דלא אפרה הכתב אלא משומן ספק וכו', ולעומם לא כתיב טומאה אלא על הוודאי. האחרונים (קובה"ע ט א) העמידו דתוס' בגין פלייגי אתוס' סוטה כת. ד"ה מה) דההורה אסורה לספק סוטה בלאו הבא מכלל עשה^{טז}. ואפי' אם היא טהורה

גוזיה^{טז}. ובזה מבחן בסוגי דلغבי טומאה בערים לא נתחדש הדין סוטה ספק. ומ"מ לענין שלא להתייבם נחשב ספק^{טז}.

איסור אשת Ach – רשי' (סוטה ו) כת' זלישנא אמררי מי רמנין בע"ב), ומambilא קאי באיסור אשת Ach שלא במקומות מצוחה. והקובה^{טז} (ג א) ביאור דרש"י למד בן מהסוגיה שם, دائ' ליכא איסור אשת Ach, אף אם התורה לא צוותה יבים, מ"מ אמא תנן חולצת, איזה איסור יש בדבר ליבם. אבל המאיירי (שם) הביא ציד דהוה רשות^{טז}.

זה אחרונים דנו דיל' דברי רשי' קאו רק לההייא לשגנא, dagger הדבר שאינה נופلت לפני כל, מסברת מי רמנין. אבל לרבע נופلت ליבם, אלא שאסורה מדין ק"ה.

וחרמב"ם (ממרם ד ב) כתוב דיש נפק' מלחיוב ברת כשנהליך וכן ממורה על בי"ד בספק סוטה, שאם מתיבם. והבש"מ ה"ק דאך תטיבם הוה רק בחיקבי לאוין, ואין בה חיוב ברת. (זה אחרונים דנו לישב דברי הרמב"ם בבמה אופנים). ורע"א (על הרמב"ם ו

אפי' חילצה, אלא דרביה אותה הכתוב מזכיר יבומו השערה (וכורא' לך' ב), נהני דחליצה ריביה אותה ליבום אפשר דבאייסורה קיימת. או אפשר דכין דרביה אותה הכתוב לחילצה פקע ממשנה איסור אשת Ach. וצ"ע.

מו. וכן מבחן בתוס' ראי"ש לע' ג, אך מדברי תוס' לע' ח: דיקו דליך איסור אשת Ach.

מו. אבל בבריטב"א מבחן דלא כן, דס"ל אמררי' בסוטה עשה דוחה לת', ומורתה בביאה ראשונה.

מיוח. אך המשנ"ל (ו) הביא בשם ה"ר גלאנטி דאך סוטה ודיין, אם אחוי יבם באיסור קנאה ואך שפטורה מיבום וחילציה, דאיינה אלא בעשה. (וכוונתו דטמאה הוה שעשה) והמשנ"ל תמה דכין דרומנה פטרה מזיקה הרי היא אשת Ach שלא במקומות מצוחה שהיא מחייבי בrichtות.

מט. דתיסו' (שם) הקשׁו וכי איצטער קרא למיסר ספיקא ותירק קשיות תוס' דידן. וזה אחרונים פ' בונת הנותן לחקשות דאורייתא (ואמיין בעינן לגדר ספק כודאי). ועוד והויל' ספק כוונתם לחקשות עפ' הגמ' חולין כב': גבי אנדורגניט ו齊יחוב, וכי איצטער קרא למיסר ספיקא. ותוס' בקושיה שם נקטו בונת הגמ' דאיין ראוי לפסקוק לקבוע לנו דין (ודאי) לטפוקות. וויל' מתי נאמר כלל זה).

טומאה ברה"י כודאי, מ"מ לא מוקמין לה אחזקה. דההורה עשה ספק, ווע' ע' שמעתה א"ז.

מו. ייסוד להה דיש ב' הגדורות, התורה עשה ספק, וספק כודאי מבחן בדרכי תוס' (סוטה כת' ד"ה ב"ה) דסוטה אין לה כתובה ולמ"ד שטר העומד ליגבות לאו בגבוי, ולמ"ט טענת בר' דיריה, כיון דההורה עשה ספק. ואך דلغבי כתובה לא נתחדש דהוה כודאי, ולביש יש לה כתובה מספק).

ומה. והגר"ח (שפ) כבב דמיהו הקניין לדין לאחר ולא ליבם (ודתלא' בדין הבעול).

וכובב ועריל' דטומאה הוה דין מוסיים ביבם, לפטור בערוה ועד תוס' (סוטה חור לעיל), ובזה למ' והקינוי. משא"כ האיסור ליבם ושחי' בגמ' בסטה וליא באיסור גנות. ועד דאסטרו הבעל הוא האוסרה ליבם. (והברב' ש' (ו) העמיד קירה זו, האם הוה דין ערוה לבעל, או איסור מיוחד ליבם, ה' לעיל).

mob. וככלשנא דלא רמנין עלייה בע"ב.

mag. וההוה חיוב ברת ודיין, דסבירת ק"ו (ושאר תי') אוסרים בתורת ודיין, וההוה תולדת מודחין ספק כודאי דבעול.

מד. והמשנ"ל (ו ט) כתוב דאם עבר ונשא צרת סוטה ודיין (ודהוה בכלל טמאה) קאי בברת דאשת Ach. ודלא כר' גלאנטי דהוה בחיקי'ל.

מו. והפרש"ד העמיד הספק, דחיקבי לאו ועשה מן הדין לעז'

לקולא מודאוריתא¹³. והאヒיעזר (א ב) ביאר דכוונת התוס' כלפי האשעה שהיא טוענת ברוי, ובכלפה לא איכפ"ל דזהה דין ספק¹⁴.

אבל הגור"ח (חו' לע) כת' דכלפי ים לא נחשב ספק כלל. דזהה דההורה עשתו ספק זהה גויה¹⁵, ודוקא כלפיanken דיניהם.

(רף) בא"ד ולחייב ספק סוטה בעי היליצה, דודק א' לחומר¹⁶ עשה הכתוב ספק כבודאי וכובי. אבל לפטור בלא חיליצה הוה להקל. והאחרונים העירו ונילע' דאסורה ליבם בתורת ודי, ועי'ז' מילא חולצת בתולדה.

(רפה) בא"ד ולמאי דפרישות (לעיל ג) וכבו' היינו דוקא במקומות לאו וכו'. לנירסא לפניינו הוה תי' על קושיות התוס'DDRISHI' ונטמאה על הספק, ובזה תי' התוס' דמספק ילפי' רק דזהה טומאת עשה. ובזה לא אמרין ספק כבודאי.

(רף) ס"ז אבל מ"מ קשה וכבו' סוטה ספק הו"ז ליחסב בספק ערווה, וא"כ היכי פריך תתייכם ייבומי. לגירושתנו התוס' ה'ק' (על ב' התין) דאף אי לא דריש' ספק כבודאי, מ"מ התורה עשתה ספק, ולא מוקמנים לה אוחזתה. וזהו הטענה ה'ק' דהתוס' לעיל הקשו [מסברא] אמרין אסורה לביתה, והכא הקשה אדרבה דמספק אסורה¹⁷. והתוס' ה'ק' דההורה עשתו ספק לכל דבר. (ודלא בדברי הגור"ח).

נ"ז. וכדעת הרמב"ם (טומאת מת ט יב וכ"ג), ודוחק דבכ"מ מבואר בתוס' דמודאורין' לחומרא, וכדעת הרשב"א (קיד"ע עג. ותוה' ב' ד).¹⁸

נ"ח. ובידי לא קופים אותה מספק, בין דעתנית ברוי. אבל בגין דחדישה תורה ספק כבודאי, מוטל על בי"ד לכוף, ול"מ ברוי רידוח. (ע"ע ר' יונה ברא"ש כתובות ט.).¹⁹

נ"ט. ההחرونנים דנו דההורה (בע"ב) בת' דבעלה לוקה. ומובואר דאף דילפי' לחומר, ע"ז הוה איסור כבודאי ולוקה עלי. ובכ"מ מודריט אלגאי בכוורת פ"ה מב' י' מה. (ברה"ס). והשער'י' (א) ייאר דברין דילפי' להחותmir דזהה אסורה, בתולדה מהאיסור לוקה. (ואין כאן ספק, אלא גדרה הליפי' לחומרין).

ס. והריטוב"א תי' שעשווה כבודאי ולהומרא לאוסרה, ואף ללואן. אבל לא עשאה כבודאי לפטור לערתה או לאוסרה ולפטרה מן היבום למחרה.

סא. והחرونינים תי' דכלפי היכם אין כ"ב חזקה ועל דף בט). והאヒיעזר תי' דהיכם אינו טוען ברוי.

נענש בבי"ד של מעלה²⁰. ולא هو בשאר ספיקות דאמ' נודע אח"כ, אף דצריך כפירה וסליחה²¹. ותוס' סיימו ומיהו לא חמיר בחיביכ' עשה.

OTOS' דין פlige דאסורה תורה משום ספק²², ואילו האמת דטהורה ליבא איסור. אלא שיש הכרעת וראי לדונה בטומאה.

והאחרונים העמידו דלתוס' דין גדר דין 'ספק כבודאי' דזהה בגדר הכרעה וכמו חזקה ורובה, דגוזה²³ לבנקוט בצד'. אבל לתוס' בסוטה נאמר איסור חדש על הספק (וע' גרא"ח סטנסל), וא希יעזר א' האיריך טובא²⁴).

ועוד'ז' חקרו האחرونנים בגדר ספק טומאה ברה"י²⁵ האם הוכרע דעתם, או דזהה טומאה חדשה. והמנח' (רש' ל) תלה בזה האם כהן²⁶ לוקה על ספק טומאה ברה"י, דלציד דהוכרע לטומאה ילקה. אבל אי הוה טומאה חדשה לא נצטו' בהנים על טומאה זו.

(רף) בא"ד וא"ת וכבו' אמרין אסורה לביתה ולתרומהה וכו'. בפשותו בונת התוס' דכיוון שלא נכתב עז' 'טומאה' מורה מספק, והחرونינים ה'ק' דעכ' פ' הוה ספק איסור, וספק דאוריתא לחומרא.

ובפשותו בונת התוס' דמוקמי' אחזקה²⁷ (וע' בסו"ד לתוס'). והחرونינים ה'ק' דמ"מ התורה קבעה טעה לספק, ול"מ חזקה להכريع. (ועיל' דזהה תי' התוס'). והערול'ג' בת' דקו' התוס' הכא משום ספק דאוריתא

ג. והחرونינים (ע' אור' סוטה א, קוב"ה ט) דנו אי אף>If היא אסורה ובשידעתם בבירור שמותרת).

גא. משום דעתכון לאכבל בשור חזיר (זניר בגד).

גב. והחرونינים כתבו דلتוי' ה'ב' בתוס' דדוקא טומאת לאו פטורה, א"כ חזרו לסבירת המקשן דזהה טומאה חדשה).

גג. דילפי' מספק סוטה.

גד. וכן זניר וביאת מקדש, והביאו דדרעת לתוס' (שבועות ט). דחיביב בביאת מקדש, וועת הרמב"ם (שנוגט א) ודטרו. ונ"ה בוה בירושלמי (פסחים ח ה, זניר ח א). ווע' מורה"ט אלגאי' (ביברות ה מב' מה. ברה"ר) וא希יעזר (א ב).

גה. וגול"פ בונת התוס' דאינה קשיה בפנ' על התיר לביתה וכובי), אלא המשך ביאור למ"מ סוטה דיליף לאסורה ספק מקריא دونטמאה, דאף דטומאה כל קאי אלא על הבודאי, מ"מ ילפי' מיתורא דההורה עשה כבודאי.

גה. וכמ"ש התוס' בכ' מ (ע"פ הסוגיה מיר' נז. ע' התוס' שם וחולין ט).

בעל בדרכ לוקה^ט. והבעל לוקה בספק סוטה. והאחרונים העירו דלישן זה ליתא לפניו שם. והרש"ש (בע"א) ביאר דברונת התוס' ללימוד מהא דיאתא שם דמוציארים ב' ת"ח לתחרות בו, והיינו למלכות^ט. וב"כ תוס' (לק' פה: ד"ה ולר' מתייא) דיש לאו בספק סוטה^ט.

אבל תוס' (לק' ט. ד"ה כי, צוין בגהש"ט) כת' דבשבא עליה בדרכ ליכא אלא עשה. וכ"ד תוס' (סוטה כה). והרש"ש הביא דכן מבואר בתוס' (בע"א סוד' הצה) דליקא לאו בספק סוטה. וה"ה (גירושין יא יד) הביא דב"ר הרמב"ם (שם) דלא הוה לאו גמור, אלא לוקה^ט מלכות מרדות (וע"ע בס"מ שם).

והאחרונים (גר"ח טנSEL) כת' דתלייא בחקירה דלמש"ב תוס' (כע"א ד"ה הצה) דאסורה תורה ממש העצם שנבעללה, וספק בודאי הוה הכרעה בעדר שטמאה [ומילא יש בזה לאו], או דהוה טומאה חדשה דהתורה חדשה, א"כ באיסור החדש הוה לא נתחדש מלכות (ותוס' בת"י) (בע"א) ס"ל דהוה עשה, וטומאה חדשה).

(רפט) פיקם עלייה בלאו. מבואר דיש לאו בסוטה ודאי (וב"מ בתוס' הנל'). אבל הרמב"ם (איסור'ב אכ' המשמע דישראל אינו לוקה. וביאר ה"ה דכינן דיעיק הלאו קאי במחoir גושתו, הוה לאו שככלות ואין לוקים עליין. וולפ"ז הוה לאו, אלא שאין לוקין). אבל הרמב"ם (גירושין יא יד) כת' דлокהDDRSHI' וטמאה, אף' בקינוי וסתירה לוקה מלכות מרדות^ט.

טומאה דבועל – תוס' (לע' ב: ד"ה לפ) דנו דילפי' טומאה, אף בלאי איסור הבועל, בגין שנשאת לאחיו ומורה, שאינה זוקקה לו ליבום וופורתה צורתה^ט. ועוד תי' ר' [בתוס'] דטומאה דבועל כתוב בלשון עשה, ודוקא טומאה בלשון לאו יلفי' טומאה בעריות.

יכול בעל, ודרשי' ונטמאה. והאחרונים דנו לדעת שא' לא חשב' עשה, אלא י寥ו דספק בודאי, וחוה ל'heit לחודו^ט. המשמע דסוטה דוא' לוקה, וב' ח'ה שם. וולח' ממ תמה דstoror להל' איסור'ב. ונחיק דעתו איזריי במלכות מרדות. ו. ותוס' דנו דכח'ג משכח' אל' אף' צרת עריה וכגן שאחו ייבם, דעתלו לא הוה איסור סוטה. ותוס' תי' דעתן לנ

אבל המהרש"ל והב"ח גרטסו דתוטס' תיריצו (בס"ו ד') דלמה שפי' לעיל דעתמאה בעריות הוה במקום לאו ניחא.

וכ"ה ברא"ש (ה) שהביא בדברי התוס' דלהחמיר עשה הכתוב ספק בודאי. ושוב החק' מק' הגמ' סוטה תהייבם יבומי, הא אמר'י דלהחמיר עבדי' ספק בודאי. (ויש להחמיר שלא תהייבם).

וחרא"ש החק' דהנגי' (במנז') מאי שנא סוטה ודאי דכטיב בה טומאה, סוטה נמי כתיב בה טומאה. וכת' עכ"פ יש בה ספק והאריך תהייבם. ותוי' דדוקא סוטה ודאי דכטיב טומאה בלשון לאו. אבל סוטה ספק דעתמאה כתיב בלשון עשה לא הוה ספק כלל).

וחרא"ש החק' דהנגי' (במנז') מאי שנא סוטה ודאי דכטיב בה טומאה, סוטה נמי כתיב בה טומאה. וכת' דס"ד מעיקרא דافق טומאה בלשון עשה חשיבה למיעבה בעורה, אבל למסקנא בסוטה ודאי דכטוב טומאה בלשון לאו (ומשא'ב בסוטה ספק).

ועפ"ז תי' התוס' קאי (אף על קו' זו) דבעשה לא אמר'י טומאה בעריות. ומותרין דלא הוה אף' ספק ערוה. והאחרונים (אחייעור שם) ביארו דלפ"ז תי' התוס' ע"ד יסוד הגרא"ח דלא אמר'י דהתורה עשתאו ספק כלל בלאי יבום (ולא נתחדש דעתו רדרס' ספק כלל).

דף יא:

רפה) דתניא ר' יוסי בן כיפר המחויר גrostו, מן האירופין מותרת משום שנאמר אחורי אשר הוושטאות. פרש"י' וגבעל. משמע דבנכטה לוחפה אין איסור. והריטב"א (לקמן צה), כתוב דאסור מדרבנן.

והgra"א (עה"ג) הביא גירסת הגאנונים (במנז') דגירושה שזונתה מותרת (דס"ד שగדור מחויר גrostו במז סוטה), דביאת השני הוה טומאה ואסורה אריאון, קמ"ל דיש תנאי שייא דרכ אישות^ט.

רפה) תוד'ה מא'. אמר'י אמר' (סוטה ז) דאם בא עליה

א. ובמוס' דרך ארץ (בתחילה) איתא (ולחר' גירסתא) דעתארסה לשני, נבעל אסורה אף ל'ר' ב'ב' (ולא תלייא בנישואין).

ב. וב'ב' הרשב"א.

ג. ודלא כפרש"י (סוטה ז) דעתוריין בו שלא יובל להש��תו.

ד. ותוס' (כתובות מ. ד"ה ניתא) כת' דיש בסוטה לאו ועשה. לא

התוס' הרא"ש (לק' מדו) הביא ריבינו מאיר בשם ר'ח רמחוזיר גירושתו נפסקת לתורונה², אך ריבינו ביה טומאה, ואין מקריא יוצא מידי פשותו. ואפי' למ"ד 'בין דאי עיקר' ה"מ לפטור צרה, אבל היא גופא פשיטה דאהני קצת, כי היכי דאהני לענק שחולצת. לדידיה אהני ק"ו, ולא אלים ק"ו למידוחי צרה.

(רצג) א"ל תנינותו היהת א' בשורה וא' פטולה וכו' אלא לא וכו' פטולה פטולה ליה, ומאי ניחו מהוויר גירושתו. פרשי³ (סוד"ה פטולה) דאי שאר חיבי לאוין, Maiaria לאמוועז. זע"ב דנימא דאשמע' דאך שפטולה לדידיה מהני חיליצה, וא"צ חיזור (וע' Tos' ד"ה אונ).

(צד) תוד"ה אמר ליה. למפסיק בעי קמיהה. אבל הרשב"א וא"ר כתבו דעת השפק השני, דדרשי⁴ ואין צורתה תועבה. וכן דיק' המהרש"א מרש"י (ר"ה פטולה פטולה ליה) דआ"ג דכתיב טומאה וכו'. והרשב"א באיר דהgeom' נקתה דקאי בר' יוסי ב"כ, דאל"כ Maiaria את לאמוועין ועד מ"ב רשי⁵ בס"ד חנ"ל.

(רצח) תרין הכא היה חולצת צורתה וכו' או חולצתת. הרשב"א הקשה אמריא לא אמריא לא ישפרק מי בоро וכו'. ייל דלא ס"ל השתא הר' סברא.

(רצח) תוד"ה או הויא. חיליצה פטולה צעריך לחזור וכו' דהדורעה הזיקה וקלישה לה וכו'. עיקר סוגית חיליצה פטולה יתבאר לך' בון. וכן Tos' (לקמן וכו') הביאו מכאן דחיליצה פטולה זהה היכא דנקלש הזיקה. ודלא כפרש"י (שם) דכל היכא דא"א ליבם חשיבה חיליצה פטולה, וצריך חיזור על כל האחים (ולמ"ד לך' שם).

(ותוס' בכו) הביאו מהירושלמי⁶ דעתה דרבנן נחשב חיליצה פטולה, והוה חסרון בזיקה דכתיב טומאה

ורע"א (בגחש"ס שם) ציין לדברי היירושלמי (לק' י א) דעתה מותרת. והרש"ש חלק דהירושלמי איררי שההבעל קידש את הסוטה, והnidon לאסור לאחיו (מדין ק"ו), ואין ראייה לנידון התוס'. והמשנ"ל (יבום ו' יט) האריך בכך⁷.

(recht) תוד"ה צורתה. לר' יוסי בן ביפור ועודי פטורה מן החליצה ומהיבום דעתמא כתיב ביה בערויות. אבל הרמב"ן ורשב"א (בע"א) הביאו מבאן דעתמא כתיריות אינו פטור מחליצה. וכ"ב המהרש"א בדעת רשי⁸ (ע' בסמוך).

(recht) שם. האמור⁹ (ז' ד) ה'ך' לדעתה Tos' היא פטורה מדין טומאה בערויות וקיימה באיסור אשת Ach. א"ב אמריא לא פטרה צורתה משום צורת אשת Ach ולצד בערויות אף איסור האשת Ach דנפילה זו הוה ערווה ופטורת ערחה. ואף דריש' יא אין צורתה תועבה, דליך' טומאה' ביצה, עב"פ הוה צורת אשת Ach. (וע' בסמוך).

(recht) בא"ד ואת"ל נמי דאין מקריא יוצא מידי פשטו און לפטורה מחליצה, דענקר קרא בטומאה בסוטה כתיב וכו'. וצ"ב ממ"ג, דאי טומאה' קאי אף אמץoir גירושתו א"ב הוה בערויות. ואת"ל דענקר א"ב תהייבם. והתוס' הרא"ש ביאר דמשמעותו אין מקריא יוצא מידי פשטו לא חשבה בערווה. והאחרונים פירשו שלא נאמר 'פטור טומאה' גבי ים¹⁰, אלא דסבירה 'אין מקריא' נחשב שהטומאה בלבדי הבעל אסור ליבם, ומدين ק"ג. ודלא בכוכור שור דאך טומאה דעתה אסור ליבם מדין ק"ו, ומدين ק"ו אינה נפטרת מחליצה¹¹. ועוד יש אחרים שפי' דבעי גט בין דתפסי קידושין, דאין דין פטור.

ב"כ טומאה לא פטרה מחליצה (ולא בתוס'). ומובואר דלא חילקו בין דין דין טומאה דעתה, למחרior גירושתו וק"ו וא"ש בסברת הביבר"ש. אבל דעת רשי¹² דעתמא סוטה פטרת אף מחליצה, אבל לד"י ב"כ פטור אף מחליצה (ודאך דכתיב טומאה לא קאי לגבוי ים).

יא. (כודאי) בגמ' בסוטה. והקה"י (ז' ביאר דהקי' ז' עד כמה שמשמיך האישות, אבל אילו חולץ לא שיר בהז' ק"ג).

יב. אף דאיינה זר עצלה מעיקרה וע' לפקמן טה' וטט'). יג. (וחירושלמי ה'ו) גם בתוס' בע"א. והביאו דברירושלמי לפניינו הגירסה דהזה ביאה פטולה).

להחמיר בטומאה גבי בעל טפי לגביו בעל. וע' מש"ב לע' ג' לפреш בזוחה.

ז. ובפשטו ייל דמייטה תורה דאיינה פטורה כלל. אך גדר הפטור קצת קשה.

ח. ובפשטו משמע דענקר עיקר הפטור, ומ"מ הוה איסור קלולש בעלמא. וצ"ע.

ט. ולדעת Tos' (בסוטה, ח' בע"א) פטורה בגין דכתיב טומאה דידיה ללבוי ים).

י. אבל דעת הרמב"ן ורשב"א דאך סוטה ודאי לא נפטרת מהחליצה, אלא מגויה' בדלאחר. והביאו כן מואה דל' יוסי

מתיבמתה. וכ"כ הריטב"א (בע"א בשם הראה) והרמבי (בע"א) דסוטה אסורה ממשום ק"ז, ואפ"ה מותרת בביאה ראשונה דעתל"ת (וכברתת הכס"מ). ומובואר Dagger הק"ז מהני להחשב איסור ל"ת ליבם ולא הוה רק גilio דל"ש בזה יבום).

רצח צורתה מדו וכו' מי אלים ק"ז למידחי צרה. תוס' (ד"ה מ) [וכ"ד שא"ר] כת' דנדין הגמ' לדחות מבום, אבל ורק לא פטור לצירה מחייב. וכ"כ תוס' (ד"ה צורתה) לציד דין מקרה יוצאת מידי פשותו. והאחרונים כתבו דיליך דאלים ק"ז לדחות צרה, אף צורת ספק סוטה אסורה¹⁷ (ולבאה סוטה וה) דאסורה מק"ז. (ולדעת הרמב"ן והרשב"א אף מחייב גירושתו לר"י ב"כ).

ומובואר בסוגין הידיש גдол' דיש גדר 'איסור' צרה, לדחות מבום, ואף דaina פטור גמור מחייב. ובхи' ר' שמואל (א) הביא ראייה מזה לדברי הגראי' (היל' יבום) Dagger פטור צרה, דהערואה אסורה צורתה, והג' מהני לאסורה, ואף כשהיאנה נפטרת. (והאחרונים העירו דמבחן ברש"י (לע' ג) דהוה גדר פטור).

ויל' דהבא הוה סברא דלא אלים, והוה פטור ערוה במקצת. ומהני לאסורה ולא להתיר.

ויש שתי דילפי גדר 'פטור' מבום. אלא דהערואהaina פטורתה מחייב, אלא מבום, והוא דפטורה מחייב ילי' מהニア דaina עולה ליבום ולא תפשי קידושין. והכא חרי תפשי קידושין.¹⁸ ועוד ביארו האחרונים דשאני פטור ערוה במקום ק"ז, Dagger הפטור ערוה הוא דנאסורה האישות והזיקה ליבום, ואף הצרה בכלל הנפילה הנאסרת. אבל בשאר ערוה לא חל על הצרה בפנ"ע 'איסור' ערוה.

¹⁷. וכן מובואר לדעת הרראב"ד (בע"א) בכל צורת סוטה. וכן הרמב"ן נקט דיתכן ה"ר"א כוה' לא דילפי ממקו"א לפטוון. וכן הרמב"ן והרשב"א (ורשי') נקטו אף לדעת ר' יוסי בן ביפר וודלא בתורה' צורתה לדעת ריב"ב ודאי פטורה.

יח. וצ"ב כלל צורת ערוה, ערוה עצמה ליבא איסור. ותפס קידושין. וצ"ל דכין דהערואה עצמה פטורה, אף צורתה במוותה.

כעריות. וצ"ב מ"ש סוטה מחייב גירושתו, אך מחייב גירושתו הוה ממשום ק"ז במותר לה נאסרה וכו').

והרשב"א כת' Dagger וכי' במדין אין זיקה. וולקמן כת' מבואר דלמ"ד אין זיקה אי"צ חיוור).

ועוד כת' הריטב"א דמחייב גירושתו מתיבמתה מדאוריתא¹⁹. (דכין דחולצת הוה רק איסור מדרבנן).

רצח המחייב גירושתו, ק"ז במותר לה נאסר וכו'. לע' מש' ב' בזה בע"א). החק"א הקשה דבגמי (סוטה ו) אמר' דבאלמנה לכיה'ג לא אמר' ק"ז, דאסירה וקיימה (ולא נאסרה במותר לה). וכן דר' יוחנן דהaca ס"ל אמר' ק"ז אף בכיה'ג. וככתוב דרבא (שם) פטור בסוגין מדין דין מקרה יוצאת מידי פשותו, ולא תלייא בק"ז ואבל בתוס' משמע דב' טעמי שייכי להדרי).

והאחרונים (גרנ"ט) כת' Dagger הק"ז דהוה פסול באישות (וכמ"ש רשי' בטוטה), והיבא דאסירה וקיימה אמר' דהוה איסור לגברא, ולא נחשב נישואין אסורים. ולכן ל"ש ק"ז. אבל מחייב גירושתו הוה חסרון באישות (דהוה בעין איסור סוטה²⁰).

הרשב"א (לকמן כ) כתוב דמחייב גירושתו אף דaina עליה ליבום מדאוריתא מק"ז, מ"מ עליה לחייב מגויה'ב' דזועלה, וכמו חוייל' ועשה. זה ה' ו' י"ז הביא דברי הרשב"א, ולמוד מזה דדינו בחיל' ועשה, אדם בעלו ל'ק. והבש' מ השיג שאין בו אלא לא, א"כ דיננו דמדאוריתא עדל'ת, ואם בעלן קנו. והב' ח' וב' י"ש (קד"ד) כת' דבמה שנאסר ממשום ק"ז, התורה אסורה ליבם, ול"ש בזה עדל'ת. אתה קרא לאסור את היבם. (וכ"מ דעת הרשב"א וה"ה). אבל הריטב"א מובואר דמחייב גירושתו מדאוריתא

יד. וצ"ב דמבחן (לק' ב) אכן חליצה שפסקולה מדרבנן צריך חיוור).

טו. ועוד ילי'פ' Dagger מחייב גירושתו, דנחשב טומאה ממשום שימושה האישות הראשתונה (ונשאת לאחר בניתיהם), וככלפי האישות הראשתונה הוה נאסרה במותר לה).

טז. אבל הרמב"ם (ו' ט) שפסק שמותרת להתייבם ע' לעילן קאי למסקנה דלא אלים ק"ז, וכ"פ הרמב"ם (ו' יג) דצורת מחייב גירושתו מתיבמתה.

(והרשב"א ושא"ר ל' קו): כת' דמנהני מיאון רק כלפי ים, אבל בשאיין ים אין מיאון לאחר מיתהו. אבל משמע דעתה הר"ף (שם) אכן ללא ים מהני מיאון.

והאחרונים דנו בוגדר הדבר דמנהני מיאון לחץ זיקה כלפי הים, דמנ"ג א' נערק אישות הראשונה עקר מכללו אחיכם. ויתברר בסמוך לדברי התוס'. ווע"ע חז"א (קיא) שהאריך.

שא) דאמר שמואל מיאנה בזה מורתת בזה. (דוחה מיאון כלפי אותו). והזיקה קיימת כלפי אחיזו. אבל דעת רב (ק) דמיינה בזה אסורה להה משום גיראה, מידי דוחה אבעלת הגטה ויבם שנוטן גט ליבומה, שוב אסורה ליבם כדי' לך נ. ונא, דמדרבען יש איסור לא יבנה).

שב) שם. מורתת בזה. מבואר ברמב"ן ורשב"א (לקמן קו) וכן בראש"ש (וכאנו) דזוקקה לשאר אחים ליבם, ונערק הקידושן למפרע רק כלפי היבם שמיינה בו, אבל כלפי שאר אחים עדין זוקקה. אבל הביש"ש (קעג יז) כתוב דעת הרמב"ם (חו' בסמוך) דמנהני מיאון לעקור הזיקה מהשאר, ומורתת להם כפוניה בעלמאן.

המחלמות (לק' שם לו. בדוח'ר, בט"ז) וה' בינו' דמנהני נישואין קמאי עקרה לשמואל, היאר אפשר למיאון לחץ זיקה. ות' דברין דחכמים תלו מיאון בה, והיא דוחה את עצמה רק מיבם זה, ומשמע דכלפי ים זה נערק אישות האח למפרע. והאחרונים דנו בוגדר בזה. ווע' בסמוך.

רב הוי באשת אח שלא במקום מצוחה. ויע' חז"א (קיא א). וזהרשב"א (קו) כיiar דלא עקרה זיקת כל הבית אלא זיקתו של זה. ועדין וקט שאור הבית קיים והרי היא באשת המת לגביו שאור האזין, אבל כלפי והשימנה בו איפטרה למגרוי, שאם מותה שאור האחין מורתת בעלמאן.

ח. והב"ש דקשיה ודחש"ע (קעג יז) סחם דזוקקה לאחיזו, ואף דבש' קנה הביא דברי הרמב"ם.

ט. ולכאר' משמע דהאישות מוחלך וככען גדר חיזן, והחו"א (שם א) כת' דמנהני עוקר שאינה זוקקה ליבם, ומפרק' אישות הראשון כלפי פנילה ליבם. והאבי עורי (גירושין יט) כת' דሚתלא תאל' מי מיבם. ואם אחיו מיבם נתברר שזוקקה לו ובטל המיאון.

דף ב.

צרת ממאנת

רצט) א"ר לילו בר מל' וכו' צרת ממאנת אפורה וכו'. פרשי" ב' יבמות, ומיאנה א' צרתת אסורה. ואף דאין כאן צד ערוה אסורה ממשום גיראה, והגמ' פי' משום גיראה אטו צרת ערוה ממאנת, דוחה גיראה ממשום דנאראת צרת ערוה.

ובמשנה (לע' ב') אי' גבי צרת ערוה, וכל שיבולחה למיאון ולא מיאנה חולצת. והגמ' (לק' ג' ו. קו) מודיעקת שלא מיאון מיאון עבשו, לאחר שנפלחה ליבם. והגמ' מובייחה דל"מ מיאון בזיקה (בר' אוושעיא), או משום גיראה שנראית צרת ערוה בשעת נפלחה.

ש) דאמר שמואל מיאנה בזה מורתת בזה וכו'. דבמשנה (לק' קו) דעת בית שמאי לד"מ מיאון ביבם, אלא בשטגדל חולצת. ובית הלל פלייגי דשיך מיאון אף ביבם.

ודעת ר' אוושעיא (ק. יג.) אכן לבית הלל דוקא היכא דעשה מאמר (או יבם) שיר מיאון. אבל ל'ם מיאון בזיקה, דמנמילא זוקקה לו בע"ב. דא"א לעkor נישואין הראשונים. והראשונים (כאן, ג' ו. קו) דיקוק' דא"ה אמרה להדייא איני רוצעה בקידושי אחיזו.

אבל דעת עללא דמנאנת אף לזיקתו, דאונורת שאינה חפיצה בקידושי אחיזו, ועי' נערק למפרען. וב' ר' רב ושמואל (שם) דמנהני מיאון בזיקה. ואפי' מיאנה ביבם א' נערק הזיקה מיבם זה. (ועופ' ז' דברי שמואל בסוגין דמותרת לאחיזו. אבל דעת רב אסי דאין מיאון לחץ זיקה, ומורתת אפי' לו וכל שלא מיאנה בכל האחיזה).

א. מהגמ' דירין. אבל הירושלמי חילקה בזה.

ב. אבל דעת הבעה"מ (לק' לה. ברכה) דעללא דעלמא דרבנן הראשונים נערק, אבל לר' רב ושמואל עדין זוקקה להליכזה.

ג. וועדו' ה' הריטב"א (בסמוך) ערוה שנופלת לקרובים ללבום, לבא זוקה ול'ש מיאון. ע"ש ב' תי.

ד. והבעה"מ נקט דנה' בוגדר, דלדעת רב ושמואל זהה מיאון על עצם הזיקה. ואילו לדעת עללא זהה מיאון על אישות אחיו מעיקרא.

ה. ושמואל סבר דלא גרו מושם דלא עבדא בה מעשה.

ו. כ"מ ברוב הראשונים. אבל הריטב"א (לק' שם) כת' דלדעת

נפילה נראית ערת בתו. רוב הראשונים (רמב"ן ורשב"א קז) כת' דה"ה שאר קרובים³³. אבל הרמב"ם (גירושין יא יז) פסק דהמונאנת ביבם אסורה לאכינו מפנוי שנראית כבלתו בשעת מיתה, אבל מותרת לשאר קרובים. לפיכך מותרת באחיו. וזה הביא לדעת הרמב"ן ורשב"א (קז) דאסורה בכל פרט קרובים, ואחין מותרת משום מצוות יבום.

ובמשנת ר' אהרן (יב) ביאר דגדר גוירות נראית צרת בכתה, שדנים כאלו האישות נucker מכאן ולהבא. וכותב לדס' ל' לרמב"ם דבשאך קרובים אילו נucker האישות לגמרי הותר להם, והכתבו תלאו בשם אשת אח וכו', וכיוון דנעקר לא נשאר עליו שם אשת אח. ושאני גדר האיסור בלחוי, וכך דנעקר האישות עדין נשאר הך שם. זה האישות הוה רק תנאי, ונוחש בת כלתו מחייבת שהיתה בעבר אשות בנו. ומ"ה אסורה משום דעתראית/, וכואילו נucker האישות מכאן ולהבא.

שוו) כי מיאנגה ביבם נמי נישואין קמאי קא עקרא.
המליל'ה היך' דמ'ג' נימא כל יבמה וכו' בשעת
ונפהילה, דנאסרה". ואין לנויר דנעקר למפרע,
ונתברר דלא היהת אסורה לו. שהרי לא נתברר ע"י
ההמיאון שהוא מותרת לו, ועד עכשו באמת הדיטה
אחורה". וודח בראלא"ה משוני שפיר

ויש שביירוא ע"פ יסוד הגרא"ח בגדיר מיון, דהגר"ח
(אישות ב ט בס"ד) כת' דאף דמיין הוה הפקעה על
עיקר הקידושין למפרע, אבל לא מהני דעת מא
שבשעתו לא היה מקודשת זורה וכיה במצויאתה

רואהים שיסבירו דמיכאן ולהבא נערך, וא"כ הוה אשת אח, ואין
מקום מצועה.

ויהי ייד. והאחרונים הזכיר דלאכ'א דורך סברא נתחדש בסוף הסוגיה,
והכח עדין לא ידע' דשייך בזה איסור גראית. וע"ע ח' ר' ראובן.

הפסקי ר' י"ד הוסיפו דהרי לא יבנה דרבנן. והחזו"א כתו. ועליל'ש לא יבנה היכא כלל עבד מעשה. ויל'ד דהוה גזירה אטו בעלת הגט.

טז. והביאו דכן מוכח בדברי הריל"ף בסוגיה (דלק' קה) דמיון לאחר מיתה במקום מצויה.

ויאמר רבי יוחנן אמר ר' נאסרה ע' ל' כ' בז' ז' וואך באיסור דרבנן אמר ר' נאסרה ע' ל' כ' בז' ז' ליה. דכל זמן שלא מיאנה היה אסורה ע' פ' דין וללא הוה טשעת והסרון יייטה בעלמא, ובמו אילנית דעתברר שלא ההזה זוקפה מעולטם.

שג אלא לדידיה, ומ"ש ממאנת' דשראיא לאחים דלא עבדא בהו מעשה וכו'. האחרוניים (ע' ח' ר' רואובן) דידיוקו דקי' הגם' שמואל לשיטתו דמוורתה לאחין, אבל לדעת רב (ק': הנ"ל) דאסורה לאחים, ה' ג' צרתה אסורה לדידיה^א. ואפ"ה רשי' (לע' ג') כת' הטעם משומן גזירה דעתך בתו ממאנת^ב.

והאחרונים תי' דהגמ' מק' מ"ז, דברין לדעת
שמדובר מותרת לאחים, כ"ש בצרות. אבל לדעת רב
יל' דאסורה באחים, בסוף סוף זהה חדא אישות.
אבל מותר בצרות [ולול' גזירה דעתך בטו ממאנת].
ווע' ח' ר' ראובן מש"ב באופ' א".

שד) רשי' ד"ה **אלא** לדידיה. דמיאן עקרה לזיקה
וקאי עלה באשת את, נראית באשת אחיו.^ג
ועוד הא דאי' בסוף הסוגיה נראית בערת ערוה^ה.
ב' בחרית' א' אסורה מדררבנן להחוא ים דנראית
באשת אח שלא במקומות מוצעה. אף דמדיניא מותרת
ממצוען, דאי עקרה לנישואי אחיו שרייא ליה זדהה
אנוסת אחיו), ואילא עקרה אגדיא בהה ליבוט. אלא
מדררבנן, דנראיה כאילו עקרה לזיקה, ולא עקרה
ニישואי אחיה, וע"ז הוה אשת אחיו שלא במקומות
מצועה.

אבל המאירי ב' דאסורה לזה שמיינא בו [לשםואל] משומן גזירות בעלת הגט^ט. וכ' ב' הראב' ד' (כתוב שם כלל לו, בדרכה).

שה) מיאנה ביבם אפורה לאביו וכו'. משום דבשעת

ו. ובתוט', מהר"ם ור' הוסיף דוחה ק"י, והשתא המאנת שעשתה מעשה באח' מותרת באח ה' ורלא עבדה מעשה אצלו, כ"ש צרה דלא עבדה מעשה כלל.

יא. ועוד"ז ה' בתו"ס מהר"ם ור' ב" דרבגמ' (ב) לעצ' א' רב ס' לדצרת ממאנת מותרת, ומיש מהחיו דאסור. וה' ובשם ר' שלמה מדראושן דכונת הנג'ן דאן הכרע לדעתי רב. ובאייר דקלישא זוקח ב' יממן מיקוח שתי' יממות. דיקית שוי ייבין מכיוון שהפקעה זוקת הא' והרי היא מסולקת מכל החוץ מטעם דדרמיא לגורשות Ach לכל הארץ. אבל ב' צרות אלימה יונשו. באם בפער נזקק בשיטת א' מלה עוטה וזה לאשיות אפרק.

יב. ואף דחתם לבאו' קאי אף אלילא דרב. וכ' מ' ברש'ב
שם). וכן רע'א (בגחש'ס ג) ציין אדרבי רשי' ע' ל' ב. וצ'ע'.
וביראו דהה בורחו לה'.

יג. והאחרונים דנו האם מדינא נחسب שלא במקום מצווה, ולכן לא מהני שהרואים יסבירו דהוה במקום מצווה. או שיש

שביירו קרי התוס' דנראית בצרת ערוה. ווע"ע ח' ר' ראנן.

וחותט' הרא"ש ביאר הקור' דכינוי דממאנת הפקעה מהמינה הזיקה, ולא עקרה נישואי קמאי ומיש"ה הממאנת אסורה עליין. א"כ צורתה אסורה.²²

והלק"ג (ט) תי' דונחشب שלא במקום מעוזה, ולא פטרה צורה [וכמו אילונית ע' בסמוך].

ווריש"ש תי' דכינוי דאיין עליה איסור אחר מלבד אשת אח לא פטרה צורה²³ (וכברת הג"ח דاشת אח דמAMILא לא פטרה), וצין לדברי בית שמאי ל' יג'.

וחדרולוי' תי' דהוה צרת ערוה לאחר נפילה, אף דענקר האישות למperf, האיסור חל מכאן ולהבא [ובכע"ז כתוב החזו"א ב'].

והאבי עזרי (גירושין א ז וכע"ז בגרנ"ט) כתוב דבשםאנת ביבם א', מהני רק עד כמה שהוא ייבם. אבל בלאי איחיו ל"מ כל המיאן, ואני צרת ערוה, והבי"ש (קעג יט) תי' הדממאנת מדינא מותרת, דעקרה לנישואין ראשונים, א"כ לא גרע מצרת חיל' לשניות דמותרות להתייבם.

צרת אילונית

שייא' אמר רב אשי צרת אילונית אסורה, שנאמר והיה הבכור אשר תלד' וכו'. וכפאי' במסנה (עט): דאלילונית אינה חולצת ולא מותיבמת, ואם חלצו לה אוחין לא נפסלה לבוגנה. וע"כ טעם הפטור מדרילפי' והיה הבכור.

ולפ"ז רב אשי חידש דאלילונית פוטרת צורתה, וצ"ב אומאי הביא קריא דזהיה הבכור, דקאי עתיק הפטור. ועיקר

ליבום והוה איסור אשת אה, ופוטרת צורתה. וכען אילילונית, ע' ל'ק'.

בג. והביא לשון הגמ' (בסמוך) זו והיא אשת אה מאוב שפוטרת צורתה.

בד. והחו"א (קיא) ביאר דממי"ג, אם נדרן מכאן ולהבא הוה ערוה לאחר נפילה, ואם נדרן למperf לא היהזה צורתה כלל. בה. וכדמכוואר (לק' ב' בכא), ולא דנים שניתות בערוה מדררבנן. אבל המקירוש את הקטנה אסורה צורתה, וכדמכוואר במסנה בכ', דקידושי קענה נחשב ערוה דרבנן. אלא דהאיטור של עראית בשעת נפילה הוא איסור מוחודש, ולא נחשב ערוה. בו. ובפושטו ממשמע דהוה דרשא 'הbacor אשר תלד', אבל

ומיעשי' והוא שלח. אלא דדנים מכאן ולהבא כמו שלא הייתה מקודשת מעולם, ומיש"ה מותרת בקרובותיה²⁴. ועד"ז דנו האחרונים דאמר' דבשעתו היהת אסורה לעולם, אלא דנעקר מכאן ולהבא.²⁵

שז) ד"ג משעת נפילה נראית בצרת בתו. ונזרו ממאנת דעלמא אותו צרת בתו ממאנת, והוה גזירה משום דנראית בצרת בתו. הרמב"ז ביאר דשוואל ס"ל דכולה חדא גזירה, דאי לא הא לא קיימה הא. אבל רבנן א"ר יוחנן (בע"ב) ס"ל דצרת ממאנת מותרת, דהוה גזירה לגזירה.

שח) שב. משעת נפילה נראית וכו'. תוס' (כט. ד"ה א' בר"א) כת' ذהrik סברא הו דוקא בשםמאנת לאחר מיתת בעלה, דאי נראת כ"ב בעורקה נשואין קמאי. אבל היכא דאשותו של ים מיאנה מותר ביבמותו, אף דבשעת נפילה נראית בצרת ערוה.

שט) רשי"ד ד"ה מושום. שנפלת לו ליבום ומיאנה בו, ואין זו צרת ערוה. הריטב"א ה'ך שלא שיר מיאון כל באביה, שלא היהזה זוקפה לו. ות' דא"ה כיון דעשה מעשה מיאון חשבין לה כמאנת. ועוד הביא י"מ בשיש שם יבמים אחרים, דאע"ג דמהוריין נערק קידושין ראשונים [ובכע"ז דמיינה בכל היבמין²⁶], בלבד אביה נחשב שלא עקר.

שז) תוד"ה צורתה, תימה וכו' כינוי דממאנת אסורה ליה הו"ל צורתה בצרת ערוה. וצ"ב דכינוי דעקרה קידושין אינה צורתה כלל. ויש אחרונים

יט. והגר"ח כ' דלגביו מונotta בת ממאנת יהא תלוי אם נולדת קודם מיאון, וכבר חל חוויב. או שנולדת אוח'ב. [ובאיור בוה השגת הראב"ד].

ב. אך יש שדנו דאף 'נאסורה' נחשב נידון מכאן ולהבא, וכמו איסור קרובים].

כא. ואבל בראש' משמע דמיינה באביה, ולא באחיו. דאף למ"ד מיאנה בוה מותרת זה, הינו למי שזוקפה לו, אבל כשמייאנה לכל האחים פקע הזיקה מכל הבית. ווק"מ בربיטב"א דגדיר גזירת צרת בתו, דלא נעקר.

כב. ומשמע דכינוי דלא חל זיקה, ע"ז יש איסור אשת אה. ואילו קידש אשה ע"מ שלא תיפל ליבום, דיש אחרונים נקט דמותרת לשוק ממשום ממן. וע"פ הניל ע"ז לא נפללה כלל

אמר'י למעטן צרת סוטה ומזהיר גירושתו. אבל תוס' (ד"ה מא) ה'ק' אמר'י לא ממעתיקן, ומשמע דקושית הגם' מכ' מ' פטור באשת את, אף דסיבת הפטור מוחמת דבר אחר.

שיד' מא' לאו למעטן צרת אילגניות דשרא' וכו'. וב"ד רבא (בע"ט) ذורת אילגניות מותרת. ותוס' (ח. ד"ה תרי) פ' דאלגנית אינה בת יום בשום מקום, ומ"ה החשיכא צרת ערוה שלא במקום מצויה. אכן נפללה ליום כלל (וע' בסמור).

שטו' תנן וכולין וכו' או שנמצאו או אילגניות צרותיהם מותרות וכו' כאן של'א הכר בה. פרש'י ומקחו מוקח טעה, ולאו אשתו היא, לפיקר צורתה מותרת וכו'. ותוס' (על' ב:) הביאו לפ' דאלגנית זהה מוקח טעה. (ע"ש שהאריכו). והראשונים הביאו בשם ר'ת דרבא (בסמור) פלאג.

שטו' תוד'ה תנינ. בשעת נפללה נראה צורתה בטו' וכו' ואית' מיש אילגנית וכו'. האחרונים נתקשה דבמאננת נערק התנישואן, אבל במננו (נראית) אשתו גמורה, ואילו היא אשתו הוה צרת ערוה. אבל אילגנית לרבה אף אם ידע יש פטור. (וצ"ב דברי התוס').

דף יב:

שי' הילכתא צרת אילגניות מותרת. והרמב"ן הביא דהירושלמי מקשה מ"ט לא פטורת צורתה. ותוי' דאלגנית פטור מטעם אחר (ודדרשי') אשר תלדו, ואמר'י לא דיר' שאינה מתיבנת אלא שאתה מבקש לפטור ערורה, דאיינה ערוה. והרמב"ן פ' אילגניות ביוון לדלא אסורה אלא מפני שאינה

ל. ומ"ה הוקש לאחות אשא, אף דהוה חרדא איסורה. לא. אך לדחית הגם' פרש'י של'א מעינו בכל התורה שתארסר, אלא מדרבנן. ויבכל התורה' קאי אשות ב' מהים, דעתך בודה צד דאוריתא).

לב. ועפ'ז כוונת הבריתה לעצין דיאשת אה אינו פטור מיבום, וככיסוד הגרא'ת. ושאינו אשות ב' מתיים דיאיסורה אשות אה הב' פטורת. ויל'ך עדר' בתי' הגמא'. אבל לתוס' הר' בריתא הויה סימנא בעלמאן).

א. שהירושלמי מקשה מ"ש אילגנית צורתה מותרת, ואשת אהו שלא מעולמו ערוה אסורה. ותוי' ואשת אהו שלא מעולמו ערוה היא, פטורת צורתה. והאחרונים הביאו מה

הפטור נלמד מהמשנה, ומהפסיק ליבא י寥ותא לפטור צרה, ובמה שיר' לרבי אש. ותוס' (סוטה ה: ד"ה אילו) ה'ק' מנ"ל דאלגנית אי"ע חליצה', ונהי דנתמעטה מיבום, האיך תצא באלא חליצה¹³. ותוס' תי' דכין דנתמעט מדין יבום, דל'ע יבום כלל (וממילא פטורה).

шиб' שם. צרת אילגניות. ופרש'י ביוון דפטורה קיימת עליה באשת אה'ב', וצורתה צרת ערוה.

והרמב"ן (לק' נד:) כת' דאף لقد דיאשת אה שאין לה בנימ' מותרת לנמרי ואף באלא מצוות יבום¹⁴, אפ'ה שאני סריס ואילגנית דיליכא בחוז צד יבום כלל.

ותוס' (לק' לב.) דה לא הביבא' מאילגנית דפטורה צורתה (ולרב אסין) ע"ג דאיין לה אלא איסור אשות אה. וכ"ב הראשונים (וכ' מ' בגמ' בסמור). וכ"ב תוס' (ח. ד"ה תרי) דכין דהיא ממן' אסורה¹⁵ [דנתמעטה מיבום].

אבל הראשונים הביאו דמשמע בה"ג וזהם אילגנית' פוטר מצד עצמה, דומיה דערוה. ווץ'ב מנילן).

וזה אמר' מ' (ז) כת' דרב אס' פלייג איסוד הגרא'ח דערות אשות אה דנפללה זו (וממילא) אינה פוטרת צרה. ובזה פלייג רבא (בע"ב, וכ' מ' בירושלמי). אבל הקוב"ה¹⁶ (ב' ד) כת' דשאני אילגנית דאיינה ראויה כלל ליבום, ולא נפללה כלל (וכאשת אה שיש לה בנימ'. וכמ"ש הרמב"ן נד: חנ'ל).

שי' זו הייא צרת אשות אה מאב' לא וכו' למעטן וכו'. התו'ו ביאר דכוונת הגם' למיעוט מה אשורה משומ אשות אה מאב', ולא ערוה אחורת¹⁷. ולכן לא

הרמב"ן (עה'ת דברים כה ו) כת' דזה בולו אסמכתא, כי האילגניות ואשת הסריס מגופיה ודקרה נפק'. כן. ותוס' ה'ק' קאי דאי' בגמ' (שת) דסוטה ספק צרכיה חליצה, דאלילו איתיה לבעל מי לא בעיא גט. כת' ו'כ' רשי' (עט) שאסורה לו משומ אשות אה שלא במקומות מצויה.

כט. וס' ד דאף בחזי הבעל מותרת (ובשגרשה). וביאר דכשפרט לך הכתוב אשות אה שאין לה בנימ' לאחר מיתת בעלה דמצואה, גלי' שאין בכלל איסור היכא דיש צד יבום. אבל בחזי בעלה, כיון שאלו עמדעה עצלו סופה להתייבם מתחלה לא חל עליה שם אשות אה כלל.

אין צרצה פטורה נמצוא שאין עליה זיקה כלל.
והו"ל צרת ערוה שלא במקום מזווה.

והרמב"ן הביא בע"ז מדברי ב"ש (יג) והיכא דלא חל
אשת Ach על אחות אשתו, מש"ה זהה צרת ערוה שלא
במקום מצווה ומורתת.

ובפשותו משמע ברשי"ד דהטעם מושם שיש סיבה
ונספת (מלבד העrhoה) המונע ממנה דין יבום, מש"ה
נחשב שלא במקום מצווה.⁷ אבל Tos' (ת. ס"ה תרי)

פי' דיאלוגנית דלאו בת יבום בשום מקום.
ובס' מגני הגר"ח כת' דאך אשת ב' מותים לאו בת
יבום (אף לולי העrhoה), ולדברי רש"י לא פטרה
צרצה⁸. והוא דרשות (ג. ד"ה לעלם) דנו אשת ב'
מותים פטור ערוה וזה לשיטתם דבעין בשום
מקום.

והתוס' חד מקמא (עה"ג, וכ"ב בח"י ר"א מן ההר, ועוד"ז)
ש"ת הרשב"א וכ"ה פ"י דכל צורת ערוה הוה מקום
מצווה, שאמ לזה אינה ראויה, ראויה היא לאחים.
ונוחשב מקום מצווה כיון דנופלת לשאר אחיהם.⁹
והאחרונים ביארו דאך בשאיין אחיהם, מ"מ ראויה
ליפול ליבום.¹⁰ ור"א מן ההדר הוסיף ול"ד לטסהה
שאסורה על כל האחים, ואשרה לצרצה דאית לה
זיקה, אלא שנאסרה בשזינתה.¹¹

שכ' שם. הברב"ש (ח) הקשה א"כ בחינם נקט
הירושלמי (בתחלתו) הטעם דיאלוגנית אינה

ראואה להתייבם היאך תפטור ערוה. הלא אף היא
אליל ראויהليل כערחה מתיבמת.² והברב"ש (ח)
ביאר דכוונת תי"ג הירושלמי ליסוד הגור"ח דاشת
אח דממיילא³ אינה פוטרת צרצה⁴. וע"ע ריטב"א
(לק' ב).

אבל Tos' (ת. ד"ה תרי) כת' דמ"ד דפליג על רב אשי
ס"ל דיאלוגנית אינה בת יבום ולא חשיב במקום
מצווה.

וכמו צרת בתו איילונית (ע' בסמור). ומובואר בדברי התוס'
דאין מקום לחalk בזה. ואי חשיב במקום מצווה (בערת
בתו איילונית), א' ב' אף איילונית לחוד פוטרת צרצה בין
שהיא פטורה.

שich (ו' אף) הכויר בה וכו'. בפשותו משמע דרבא
מודה بلا הכר בה דהוה מוקח טעות. וא"ע
לכל הטעמים הנ"ל. אבל ר"ת (ס' היישר קעה, והו'
ברמב"ן ושא"ר ב') נקט דרבא פליג דלא הוה מוקח
טעות, ואף היכא דלא קיבלה עליה צריכה גט.
ובתוס' חד מקמא נסתפק אי הוה מדאוריתיא
מספק או מדרבנן (ע' כתובות עג).

שיט) (ו' אף) צרת בתו איילונית. פרש"י (בשם בה"ג)
דלא חשיב ערוה במקום מצווה, בין דבלאו
ערוה לא חד ליבום. והרמב"ן הביא בע"ז
מהירושלמי (בסופו)¹² דתוי' איילונית כמו שאינה
בעולם, והרמב"ן ביאר כיון שאם בא עליה או חלץ

ז. הירושלמי מק' בטו מן הנושאין بلا איילונית צרצה
אסורה, מפני שנותסף לה איילונית צרצה מותרת.
ח. ועפ"י רב הקובב"¹³ (חי לע' ב) לרוץ קושית רע"א,
דאסיר או אשת Ach דצרצה ערוה לא פטרה צרצה, כיון שהיא
פטורה מסיבנה נופשת.

ט. וכגדאייתא בגמ' בע"א צרצה בעי חלייצה, ואף אי הוה
דאורייתא לא הייתה פוטרתן.

י. והרשב"א ביאר דהיכא דהיא גופא שריא לאחין
צרצה ערוה שלא במקום מצווה קריין בה. משא"ב בערת
איילונית דאיילונית כמו שאינה בעולם כלל היא דכלהו
אחין אסירה. וכובונו לדברי הירושלמי הוי ברמב"ן יב':

יא. ועפ"ז יל"פ הדוה סימן, דאיתנה מופקעת למגרי, ויש
תחולת פטילה. ולא תלייא בפילה לאחינו בפעעל.

יב. לכואורה כוונתו דהאישות הוה סיבה לזוכה, ואף דבשעת
נפילה כבר היא סותה (ואף דלא ק"ל נישואין מפילים וצ'ב).

תרתויהו הוה ערוה אשת Ach, והאחרונים האריכו בזה.
ב. ויש שפ"י תי' הירושלמי דగדר צרצה ערוה, שיש עליה את
השם של העrhoה. ובכא אף יי' יש לצרצה שם איילונית, הא
יובליה לילך. ואף איילונית אילו יכול להילך מתחייבות.

ג. אבל בקו' הירושלמי מוכח לחיפר, דמהיכן פשיט' לח'ק
דאיילונית צרצה והא לא הוה ערוה), וע' ב' סמרק איסו'ו
אשת Ach. ווע"ע קובה"ע ב' ח.

ד. אך אין לפреш דעתיך החילוק בין אשת Ach דנפילה זו, או
מנפילה ראשונה. דיא"כ וזה עיקר החילוק בין אשת Ach שלא
היה בעולמו לאילונית. (ע' ח' ר' שמואל ב').

ה. ודלא כמש'ב האחרונים דאיילונית נחתשת אינה ראויה
להחמתה שם, ובאמת אשת Ach שיש לה ננים. אבל בדעתה Tos' י"ל
סבירא זו.

ו. ולכואו' תלי במוח' האמוראים שם). והنمוקי' נקט בלשונו
ההוה מדרבנן. ורע"א תמה בזה.

דקודם תשמש. ור"ת (בתוס) פליג دائירתי לאחר תשמש". ותוס' (בתובות לט.) והראשונים העלו עד דאף רשי' אيري לאחר תשמש", ודוקא ג' נשים הותר. אבל האחרונים (רע"א) העירו דלשן רשי' להדייא دائירוי קודם.

ולדעתי רשי' בג' נשים התירו, משום סכנה, ובשאר נשים אסור, ותוס' פי' כוונתו משום השחתת זרע, ואילו לדעת ר"ת אין עד איסור (אחר תשמש), אלא דג' נשים צרכות מוך (משום סכנה) ^{כ"}.

שכ"ג) פחות מכאן משמשת בדרךה. בין דבלאו הבי אינה יכולה להעתבר. והריטיב"א (ונמוק") דיק דלדעת רשי' אסורה לשים מוך, והק' הא אינה מתחברת כל עיקר, ואין המוך מעלה או מורד כלום.

והאחרונים (בית מאיר בז) הק' דה"מ לאחר תשמש, אבל קודם תשמש עי' המוך היה כמו עג' עצים ובאנבים (וכמ"ש תוס' ב'). ורע"א (שות' עא ובח') כת' דאף בשיש מוך קודם תשמש נחשב דרך תשמש, ואפ"ה יש איסור במה שמכניסה את המוך ^{כ"}, משום שמנסיד הורע.

שכ"ג) וחכ"א וכבו' ומין השמיים ירחו מושום שנא' שומר פתאים ח'כ'. לדעת ר"ת הוה קולא, דאי"ע

טעות היא צרת ערוה ומורתה לעלמא. וא"ב שני דבריו רשי' בשני דבריהם סמכים סותרים אחדדי, וסימן וד' יפתח לב' בתורותנו.

יה. וכן רשי' (בתובות לו), פי' משמשת במוך (ודהטמן) נותנת מוך לאחר בעילה ושואבת הורע. אך לא קאי אבריתיא זה, אלא במנחה שאינה רזה להעתבר.

יט. וליד' אי מוך לאחר תשמש סגי, א"כ אמאי התירו בג' נשים קודם תשמש. ויל' ולאחר מרעשה מהני פחות, או דהוה טירחא יותר.

ב. ורע"א הביא דלאכ' מבואר בגם' (בתובות עב) דמלילה נופצת לא הוה איסור גמור.

כא. ותוס' (בתובות) הוסיף דעתה טוביה קמ"ל. בב. ומובואר בדברי הייטב"א דמוך בשעת תשמש איסור אף לדידיה וכבסרת התוטס".

בג. ולפ"ז היבא דנקנס המוך ממילא, אין חיוב להוציאו. אלא דיש איסור במה שמכניסתו.etz' ובשעת הכנסת לש'

בד. ועדין אי' (לק' עב, עז' לו, וכ"מ) דיש מקומות דאי"ע לחוש לסכנה.

ערוה, שהרי בלא"ה אינה מקום מצווה, והרי צרת בתו אילונית ג'כ' פטורה. וכותב דיל' הדאמות נקט, דוזהו עיקר הפטור (וכן רבא חדיש 'אפי'). והוא ב' סברות מ"ט לא פטורה, ותרוויזיו איתנהו ^{ג'}.

ודייק בן מדברי הרמב"ם (יבם) שחילקו לב' הלכות, דבhalb' כתוב דשניות וחיל' או עשה או אילונית ערתה מתיבמתה. ממשמע דיאילונית דמי לחייב לאיון ^{ד'} או עשה ^{ה'}. ובhalb' כתוב דכשהערוה אילונית צרצה מתיבמתה, דיאילונית אינה בת יומם, הרי היא כמו שאינה.

שכ"ג) שם. ורש"י (לקמן עז) גבי הכוнос את יבמותו ונמצאת אילונית, פי' דיאילונית אינה פטורה ערתה דכתיב 'זהה הבהר'ו. ואילו גבי צרת ערוה שנמצאת אילונית פרש"י דיאילונית הוה מחק טעות ^{ו'}.

וע"א תמה דנקט בחדרא ברבא, ובחדא ברב אס"י. ובהג' הר"ש מדסי (לקמן) תי' דכוננות רשי' לחלק דיאילונית אינה פטורה ערתה, אבל צרת בתו אילונית פטורה. וכותב דאפשר דזה דעת רבנן א"ר יוחנן שסתם דוקא צרת אילונית. אבל שא"ר נקטו בפשיות דרבנן קאי אף צרת בתו אילונית.

קטנהiolot

שכ"ג) משמשות במוך וכו'. פרש"י מותרות לחת וכור' בשחן משמשות וכו'. משמעו דקאי במק'

ועוד יל' ד ממוחזר גירושתו, דמתחלת האישות השני אסורה עליו. ואפשר דהוה המשך לאישות הראשונית.

יג. אבל Tos' ח. הנ"ל נקטו דכל הטעם לצרת אילונית פטורה, משום דזהה שלא במקום מצווה. ומ"ה אף צרת בתו אילונית.

יז. האחווער (טס) הביא שם ס' יד המלך אס"ב בז שדייך לצרת אילונית הוה חייל' . ואם בעלה לוכה, אבל אין איסור אשת אח. והקשה דמופרש בגמ' (סא)adam נמצאת אילונית פוגע ערוה. וצ"ל דעת' אם בעלו לך, ע"ז הוה אשת אח. והל' בחקירת הפרשת דרכיסן.

טו. וככ"ז הביא האחווער ג' דיאילונית הוה בחיבוי לאו ועשה דתפסי קידושין. וצ"נ בתוס' (ה' דה' כל' ה'ק' אמאי פטורה מחליצה). וליל' דדברי Tos' שם קאי לרבי. אבל השקפה דדעת הרמב"ם לצרת סותה פטורה מחליצה, וע"ב הינו משום הסותה. ואף דתפסי קידושין.

טז. אבל רשי' (גיטין פ) כתוב דתרוריהם משום מחק'ו, וכן רשי' (עלל' ב). וכבר איש. ורדע"א כת' שדריך רשי' לנקטו בחו"א. אבל הקשה על הרע"ב שתפס בדברי רשי', ודלא בפסק הלהבה.

יז. ממשמע ברש"י דוקא משום מחק טעות, ובלאו מחק

מורר לא. והאחרונים ביארו דס"ל دائיסור השחתת ורע הוה באיסור כל תשחית, והוותר לערוך?

(שכו) בא"ד [שם] אענ"ג דלא מיפקדה אפור"ר וכו'. משמעה הדאשה מניחה מוק לפניהם תשמש, ונחשב האיסור דידיה. והאחרונים (רע"א) ה'ק' دائ לא חשיב בדרכו הוה איסור אף לבעל. וכן מבואר בדיעת ר'ת דס"ל דנים לא מפקדה, ואפ"ה ס"ל וקודם תשמש אסור, ואח"ב הוה משומם הבעל.

אבל לדעת רשי לאחר שהבניש את גמונ נחשב התשמי בדרכו הארץ. וכל האיסור בהכנסה. ותוס' (כתובות לט') בת' ועדות דאי' נונתת מוק אח"ב אסורה, דנים משומם השחתת ורע.

(שכו) בא"ד ור'ת אומר דלפנוי ודאי אסורה, دائم דרך תשמי בכך וכו'. אבל תוס' (כתובות לט') הביאו דר'ת ה'ק' דמותר לשמש בהדי קטנה ואילונית, דכין שהוא דרך תשמש לא נחשב השחתת ורע.

OTOS' דינן כי دائم דרך תשמש בכה, והוא במתיל על עצים ואבניים. וכ"ב תוס' (כתובות גנ"ל) בשם ר'יל'.

(שכל) בא"ד והאשה שנותנת אח"ב מוק לא הווערה וכו'. (OTOS' לע' הביאו מוח' אי הווערה אהשתה). ותוס' נקטו דאף לאחר מעשה שיר' איסור השחתת ורע'ל. אבל התוס' הרא"ש חלק לדלאhor תשמש ואף אי מפקדין לא מקרי השחתת ורע, אלאumi שגורם להווערא לבטלה. אבל לאחר שיצא מהגוף ל"ש השחתה.

לא. והביאו והוותר שלא בדרכו באקרה, ובמס' ב' תוס' (לকמן לה: דה' ולא). אבל הב"י (כהיב כה) כתוב דאי' תוס' ראו דברי ההזוהר בחומר האיסור לא הי' מותרים.

לב. והאחרונים הוסיף דיל' דיש ב' איסורים בדבר ומוגדרי ניאוף ועוד משום השחתת הווער, והכא הוה דרך תשמש, ואין איסור ממש עצם ההזואה, אלא משום מה שהוא בטללה.

לג. ומטענו דבונת התוס' לישב בזה דעת רשי'.

לד. דכין שהמוך במעיה בכל שעיה (בדרשם נדה ג'), הוי המשמש על האבניים ועל העצים. ול'ד' לקטנה ואילונית וכו'. ובפושטו ר'ת (בא) פשיט'ל דaina מוחהרת, ותוס' לע' מדברי ר'יל'. ועוד יש שפ' ורשותה ולאחר מעשה וראי הוה רק ממשם מוצעות פריה ורבייה.

לו. וצ'ב דאי' אף בגין' נשים, והדרא ק' הדאשה אינה רואיה להתעברה, ולאחר שיצא ממנה מה שייר' בזה השחתה. ואפשר דtos' נקטו כן אגב שאר נשים.

להקפיד ולשמור מסכנה כי. אבל לדעת רשי' הוה לחומרא, دائم רשי'ים ממוק משום השחתת ורע. והריטב"א ה'ק' אי יוכל סכנה היאך מכניות עצמן משומם שומר פתאים ד'יכ'. והאחרונים כתבו דע'ב ה'ק' סכנה לא שכיח (זהאריכו בזה).

(שכח) תוד'ה שלש. אבל שאר נשים אסורה, אע"ג דלא מיפקדה אפור"ר וכו'. دائיסור השחתת ורע לא תלי בנסיבות פריה ורבייה. ותוס' (נדה ג') הוכח כי, הדא השוו איש ואשה לכל עונשין דב תורה. ודעת ר'ת (בס"ד התוס') נשים אין מוזהרויות.

(שכח) שם. מותר לשמש במוק. משמעו לדעת רשי' ג' נשים התיירו משומם סכנה. והאחרונים (קובה"ע בג', חוויא, ר' ראובן) ה'ק' האיך מורתת לשמש במוק משומם סכנה, לא תשמש ולא תסתכן. [ע' בדבריהם].

ועוד'ז ה'ק' התוס' ר'א"ש [על רשי'] כיון דמשחית ורועל' בambil מבול לעולם (נדה ג') לא מסתבר שייתирו לאלו הנשים בשביב שמחות עונה, מוטב שלא ימששו כלל.

אבל הריטב"א (כתובות לט') כתוב דהתירו משום מוצעות עונה, ועוד דהוה דרך תשמש. ותוס' ר'יל' כתוב דהתורה אסורה רק אם כוונתו שלא תעברה, אבל אם כוונתו שלא תבא לידי סכנה, או משום תאوت יערו

בה. לדעת ר'ם יש להקפיד משום דrk סכנה. ואך תוס' כתובות בת' דהוה רק עצה טוביה. וחכמים פליג' דאי' עצה זו כלל.

בו. ועד' ז כת' הריטב"א (לק' בע' באה דאי') שיש סכנה למול לו להקי דם ביום מעונן או שנושב בו רוח דרוםית. ואיך דהאידנא דשו בה רבים, ושומר פתאים ה'. והריטב"א כת' דמי' מ' מי שאינו רוצה למול (דחויש לסכנה) הרשות בידו ואיך דמבלט מזועחה, ושפיר עבד שלא לסמך על שומר פתאים. (ועוד' שות' תורה חסר מיד).

בו. ויל'ז מה הצד דתלי איסור השחתה בנסיבות פריה ורבייה, דהמצווה תלי בן ובת. והאיסור לא תלי בהאה.

כח. ותוס' דיביקו כן מהגמ' (נדה ג'), ודנו לדוחות. בט. וקצת משמעו דתלה ק' זו משום דהוה איסור בדידיה, דנהחסב ע'ג עצים ואבניים.

ל. אך בתוספותא (נדה ג' בהגיסיא דלט'ק ג' נשים משמשות במוק, "מ' אומר דש בפנים וזרה בחוץ ונעשה ער ואונן, ע' לך' לד': והגרא"א (שם) הגיה במו בסוגין).

והגר"ח (הרמב"ם) כתוב דאך לרמב"ם מתחילה עיבור הווה בכלל סימנים, אלא דברי עיבור בנימ' בני קיימה. ומש"ה לה' עד שנולד ויתברר דהוה בני קיימה, והילד נחשב השלמת הסימנים. והעמיד לדעתה תוס' הוה בירור בעולם דהוה בן קיימת, ומש"ה מהני למperf. ולדעת הרמב"ם לא מהני בזה איגלאי מילתא למperf. (וע' לקמן פ. בדין נעשה סריס למperf.).

והגר"ח כתוב עפ"ז לישב את בסוגיה בנסיבות שהביאו הראשונים, דמובואר דאחרי לידה נחשבת בוגרת דבורה ו' חדים, ואינה יכולה למאן, דכלפי להבא נחשבת גדלות משעת עיבור, ומשעת עיבור מתחיל ו' חדים של נערות.

שלו) שם. וה"ה (ב ט) והגמוקי' (בסוגיון) הקשו לדעתה הרמב"ם (ט ט) מהני לקדר שובר' (כשהוכר עוברה) מ'. וא"כ משכחת חמוטו ממאנתן, דאך לאחר שנתעברה (והוכר עברה) יכולת למאן, לדעתה הרמב"ם לא הוה בסימנים משעת עיבור.

וורע"א (א קעא) ذן האם כוונת הרמב"ם דחל קידושין מיד (בעודה בבטן), או דההני לשתלד' ויבוא לעולם. והביא לדמברי ה"ה והגמוקי' (הנ"ל) מבואר דחל בעודה בבטן. ואילו הר"ץ (בקידושין) משמעו דחלו הקידושין רק משעת לידה מ').

וה"ה תי' דלאו ודאי חמוטה היא בשעת מיאון. וspark אחריה הלידה יתברר שהיתה קידושין.

והגר"ח (ט ט) תי' דאךDKידושי עובר הוופסים ונגמורים מיד. מ"מ אין דין 'මתקדשת' ואישות, ד'עובר' לא נחשב 'אשה'. ומש"ה מותר בקרובותיה, דלא נחשבת ערוה. (דיאטורי קרובא תלי' בקורבא לאשה, ולא לעצם קניין הקידושים). ומותני הר' קידושין לעניין לכתותולד, דנחשב שיש בה כבר

מא. וכרא' (קידוש' שב): אם ילדה אשקר נקייה מתפרק,adam היהת מעוברת מהני. (זה הרמב"ם נקט דקאי אף למ"ד ובקנינים ל'ם דבר שלא בא לעולם). והראב"ד השיג דקאי בראב"ז.adam מקנה דבר שלבל' ע'.

mob. ומהני הוכר עברה שלא יחשב דבר שלא בא לעולם. והגר"ח הקשה דמ"מ אילו לא תפשי קידושין הוה בכלל דבר שלא בא לעולם.

שלו) בא"ד [שם] דלפנוי תשמייש ודאי אפשר. והאחרונים דנו האם כוונת התוס' דבשר נשים אסור (וכ"מ בריטב"א), או (כחותס' בתובות) דאך בגין נשים יותר רק לאחר השימוש.

שלו) דאמר רבה בר לוייאו וכו' תוך הזמן הוא מת ושברה מות. ע' רמב"ז וריטב"א הייך מתיישב למסקנת הגמ' וע' תוד'ה שכבר.

שלב) א"ר ספרא בנים הרי הם בסימנים וכו'. פרש"ז אפי' היא קטנה, يولדה אינה ממאנת. (דע"ז לידת הבנים הוה גדלוות).

המשךים (הי' ר' ראובן) חקרו בגדר סימנים, האם ב' שעורת הוה 'סימן' לנולדות, או דהוה עצם הגדלוות ודהותורה קבועה דמי שיש לו סימנים כאלו נול'ג' והמהרי"ט (א ס"ס נא) הביא מסוגין דב' שעורות ושנים הוה רק סימן ל', דהא בסוגין מהן ננים שלא שעורות, ואף לפניו השניהם (ע' בסמוך). אבל הגר"ח (ע' בסמוך) נקט דאך לידת בנים הוה 'סימני', ונחשב סיבה לעצם הגדלוות.

והרי"ף כת' כלומר קטנה שלידה ננערה שהביאה סימנים דמי' לט. (זה הרמב"ן ביאר דבונות לפרש דמותני בנים אפי' תוך הזמן (וכחותס' ד"ה הר'). אבל דעת הרמב"ם דל"מ תוך הזמן (ע' בסמוך)).

שלג) תוד'ה הר'. פ' משעת עיבור. והרמב"ז הביא דMOVICH BN MOHAGEM (כוונות לט) גבי בגר בAKER דלא משכח'ל שילדות לפניו בגרות. (דיימי עיבורה הוה יותר מ' חדים). וע' ב' הינו משום דבנים בסימנים מתחילה העיבור.

אבל הרמב"ם (אישות ב ט) מבואר דליית בנים בסימנים. וה"ה דיק' דבין עיבור לידה יכולה למאן.

לו. לעניין חצי דבר, דנחשב שגורם לנולדות.

לה. ונפק'ם דלא שייך ס"ס, ספק הביא ב' שעורת, וספק שניים, דהוה רק ספק האם הוא גדול, וע' צירוף הסימן נמסר לנו לבירר דבר זה.

לט. ובפשותו משמעו דאין לידה גדר 'סימנים'. אלא דעת'ז הוה נערות, באילו הביבאה סימנים). מ. (זה הרמב"ם כת' דבשותולד חזר ומקדש קידושין שאין בהם

רק סימן דיש שערות, ולעולם ההילכטה הוה רק שערות (וכסבירת המהרי"ט), ומבוואר דתו"ס לא חלקו בהו.

שלחו בא"ד ובכו"פ' דבר בר תור הזמן לאחר הזמן, דלא כחייבתא. דנה' בגמ' (נדחה מוו) האם מהני הבאת סימנים בשנת י"ב (ותוך הזמן).

שלוט בא"ד נראת ל"ר דיון דשאני הכא דע"י בנים חשבינן לסימנים כאילו הם לאחר הזמן. והרמב"ן ביאר דמיורה לתכיא סימנים גמורים דאין שומא. ודכשגביהה שערות תור הזמן אמר' דזהה שומא, וכלישון הגמ' בנדה. אבל בלילה נתברר דזהה סימנים גמורים).

אבל הש"ש (ה ספרי) כתוב דלמ"ד תור הזמן בלבני הזמן, בעין דוקא שניים. שהשנים הם חלק מסימני גודלה?

והగ"ח (הו' בגרי"ז תמורה ב): כת' דנה' בוה Tos' והרמב"ם. דעתה Tos' (וין הרמב"ן באן) מבואר דל"צ שנים לעצם הגדלות, אלא להוכיח דלא זהה שומא. ומש' מהני לידה לפני הזמן. ואילו לדעת הרמב"ם (חו' בסמור, ורש"י) השנים מועלות לעצם הגדלות.

והרמב"ן הקשה א"כ בעלמא נחשוש שמיורה להביא (ואין שומא), ואילו שימושה היה ראייה לילד. ותוי' דזהה מיועטה דמיועטה דראואה ליד ולא חווישין א"כ ראינו שילדה.

שם. הרמב"ם (אישות ב ט) פסקadam ילידה אחר י"ב שנים הוה גודלה בנים כסימנים. (ודוקא לאחר י"ב שנים, וכמ"ל דל"צ שערות). והרמב"ן ביאר דס"ל דסוגין קאי במ"ד תור הזמן לאחר הזמן, אבל להלכה למ' לידה תור הזמן.

וממ' הקשו הראשונים דהדרא קו' אילו ילידה קודם י"ב שנים לא הוה גודלה. ומצינו חמותו ממאנת. והרש"ב א' פ' דכוונת הרמב"ם דא"א ליד כלל בקطنות. וגרס שמא תהער ותמות, שודאי תמות. אך ה"ה ה'ך' דברמב"ם (אישות יט יד) מבואר דיש

אישות מעיקרא. דקנין הקידושין חולו מיד, ומש' אין בו חסרון דבר שלא בא לעולם.

שלחו תור'ה דלאפי'. ואית' וכו' דהא מודה ר' יהודה בשבעל אחר גודלו וכו' לבנים כסימנים משעת הרין. וע' ב' דהינו לאחר הרין, אבל בשעת מעשה ביאה עדיין ליבא לבנים לחשבון סימנים. והריטב"א כת' דמיירי שלא נבעל להآخر שנעתברה. אבל משום ביאה ראשונה שנתעbara בה לא איבפת לנו.

וחוז"א (קיג ט) כת' דמובואר מהותו' שנעשית גודלה ע"י ביאה זו, מש' חשיבה לננות בהך' ביאה מג' (יע"ע חי' ר' ראובן ט).

ורע"א ה'ך' דמי'ם לא מסיק אדרעתיה לקודש, דזהה מיועטה דמיועטה שתעתבר. ע' Tos' ב' סוד'ה ואין.

דף יג.

שלו) תור'ה רב זביד. ומיזו זימנין אותו מדפריך ונבדוק וכו'. הרמב"ן ה'ך' דא"ב היכא דבדקו יפה יפה מצינו קטינה يولדת, ובגמ' (כתובות לט), ה' ר' לעיל) משמעו דלא משבחת לה כלל. וככתב דקי' התם דלא כרב זביד).

ולדעתי Tos' ציריך לבדוק כל ימי העיבור ע' תור'ה המשום, והרש"ב א' הביא דנה' התנאים (נדחה לו): בשיעורימי קישי ולידה האם הוה מ' ונ' יום או י"ד יום. וא"א דידה בין עיניה כל הזמן הזה, שלא תביא שערות, ולא ישרו.

והרמב"ן תי' דמ"מ הוה מיועט, ומספק הייא מוחזקת גודלה. ועוד תי' דלעולם אין לבנים בלי סימנים וכוכשיות התוס' (בסמור), והוא דארמי' ונבדוק כללומר אמר' סמכין אגמ' כיון דאפשר לבדוק ב'.

שלו) בא"ד וויל' וכו' א"ב במאית אתה לאפלויו ארבע פררא וכו'. לולי דברי Tos' היה אפל' לדרב ספרה הבנים הם עצמן סימנים (וכמ"ש הגיר"ח), ואילו לרב זביד הוה

mag. והרש"ש ה'ך' דשםא חורע נקלט רק אחרי ג' ימים. וצין לתוס' (לקמן לו). דה' ר' ר' ע"ש. והאחרונים תי' דלא סמכין ע"ג, ומש' אינה יכולה למלאן.

א. ויל' דה'ם כשמרגשת צער. אבל אילו ידעין שהרגישה

צער רק סמוך לידה, בזמן מועט אפשר לברר שלא הביאה שערות.

ב. וצ"ב.

ג. וכן מבואר גבי סריס ואילוגית, דמהני שנים לחוד' ע' לך פ'). והגיר"ח (אישות הנ"ל) האריך לבאר.

במקומות 'ערה' קיימת^ג). לדברי התוס' (הנ'ל, דקאי) אחרת ערתה ערה) כוונת הגמ' דכמו ערתה והוה ערוה לפטור ערתה, אף צרת ערה פוטרת.

אבל לרשי' ושהר' דקאי אחרת ערה, א"כ רב אשיה אמר דכמו שערוה פוטרת ערתה, ה"ג ערה פוטרת, וצ"ב מנ"ל סברא זו. ובפושטו ממשמע דההטעם משום

דברים עורה, ויש שם ערוה על העטרה. אבל רשי' (ג.) כת' דמלילא קיימת באיסור אשת אחת משמעו דעתן על העטרה 'שם ערוה'. ולפ"ז י"פ כוונת רב אשיה דהוה במקומות ערות אשת אח^ט. ולפ"ז סברת רב אשיה היא בקשרית רע"א אמאית איצטריך קרא לערת ערה, תינופ'ל ממשם צרת אשת אח. ובאמת צרת ערה פוטרה רק מדין צרת אשת אחת (וליעץ קרא). והקובה^ע (ג ט) בגין דכובנות הגם' דיש על העטרה שם ערת בתיה (ואף דאסורה רק ממשם איסור אשת אח).

שם(ה) שפ. פברא היא וכו'. בפושטו רב יהודיה פלייג אחר סברא. אבל הריטב"א כת' דלא סגי דרב יהודיה לא ידע סברא זו, ואפ"ה נקט קרא לסמך בעלמא.

שם(ו) האי תנא פבר נושאין מפליין וכו'. פרש"י דמשעה שנשתת לבעל, מפליין אותה ליבום. ומ"ה כשהיתה צרת ערוה שעאה' (ואף קודם הנפילה ליבום), אסורה עלולמית^י. (והזה צרת ערוה).

ותוס' (ל. ד"ה וגארה) כת' דניסיאין מפליין מותני רק לענין שהיתה צרת ערוה, א"ג דא"כ כבר אינה

מוזנות לבת הממאנת, ומובהר דאפשר שקטנה תלד". וכתבו דס"ל לרמב"ם דכין שלולה נראית בגודלה ואינה יכולה למאן (וכמ"ש תוס' יב: ד"ה שכבר).

שם(ז) תוד"ה משומ. נבדוק קמי לידי, ואי ליבא סימנים לכך למידוש שמא נשרו וכו'. (תוס' לע' פ"ד דאיתנו מצוי שתלד בקטנות, אך מ"מ ציריך בדיקה). רע"א והראמ"ה ביארו דכין דבדקנו ולא מצאנו שעורת, א"כ יצאה מהכלל דקינה אינה יכולה להתעורר בלא שעורת.

צורות צרותיהן

שם(ח) מנהני מיל' וכו' לצדוך וכו'. פרש"י דצרת ערה פוטרה. ותוס' (ב. ד"ה עד) הוכיחו דתניא בהדריא (ביבירתא ג) דילפי' צורות צרותיהן מלצרור ולא לצור, וקשה לרוב אשיה דילפיק מסברא. אך התוס' הרא"ש הביא דר"ת ל"ג לה בביבירתא (וכן הביא בהחותה הגר"א עה"ג).

תוס' (שם) כתבו דקאי א'עד סוף כל העולם', מנה'ם לפטור ערה דצרת ערה, ובזה לרוב אשיה ילפי' מסברא.

שם(ט) לצורך התורה ריבתה צורות הרבה^ג. האחרונים חקרו בגדיר היליפות, האם ערת העיטה פוטרת ערתה^ח. או דב痴 העיטה פוטרת אף צורות צרותיה^ו.

שם(י) רב אשיה אמר פברא היא וכו' צרת ערה נמי במקומות ערוה קיימת. וגירסת הר"ף והרא"ש

ט. והקובה^ע ה'ק' דהשלוון' במקומות ערוה' דחוק, דהיא עצמה ערוה. וביאר דקאי אנפילה שניה' וпотו ר' צרת ערה והוה באנפה' (ונפילה וזנפה' וזהו רשותה ראשונה).

י. למ"ש ב' תוס' (לקמן לב) ודילר' שמעון^ו אף במקומות דאין איסור חל על איiorה, פוטרת ערתה ממשם ערות אשת אחת. ואף דהוה אשת אח נפילה זה.

יא. ולשון רשי' משמעו דכין דנאסרה אסורה עלולית. ועוד הא דקי"ל דנאסרה בשעת נפילה אינה חורת להירתה. אך הקובה^ע (ג ט) ה'ק' דהבא הוה קודם נפילה, ול"ש 'נאסרה', דבחייו לו בנים ומתו מתי'במת א' אף למ"ד נושאין מפליין. ושאני מפרש את אשთה, ע' בסמוך. ות' דכובנות רשי' דהה עלייה שם צרת ערוה, ובמקרים בתיו קיימת, בין דנקרא עליה שם צרת ערוה שעאה' (ווע' אמר'ם טו).

ד. אבל הראב"ד שם השיג דא"א שיחא לה בת ובפושטו כוונתו להשיג בזה, אבל הגר"ח בגין הראב"ד שלא חל החזוב לפני לידי.

ה. והרא"ף גרש צורות הרבה אצל ערוה א'.

ו. ולפ"ז הקרייה במסנה פוטרת צרותיהן, והזרות ופוטרותן צרותיהן. ואילו פשtotות לשון המסנה דט"ו נשים פוטרות צרותיהן, והנק ט"ו פוטרותן צורות צרותיהן.

ז. וכן יש לדיק מגירסת הר"ף ה'ג'ל. ועוד הביבאו מותוס' (לע' ג' ד"ה לפ' דיליכא פטור צרת ערה בסוטה לבעל, דאין לנו להחמיר בטומאה גבי בועל יותר מותמאה דגביה בעל. ונותח דש גזר ערוה שפוטרת צרת ערה, ולא אלים לפטור צרת ערה.

ח. והאחרונים דיקו דהערה פוטרת, ולא שהערוה פוטרת אף צרת ערתה.

שמט) תוד"ה תמאן השთא. ואפי' לר"ג וכו'. Tos' נקטו דכונת הגם' דמלמדים למאן, כדי לקיים דין יבום. ואף דר"ג ס"ל להתרחק מוחמייאנים, אפי' במקומות מצוה (בדאי' לך' קטו). הינו להוציא אשה מתחת בעלה, אבל לאחר מיתה בעלה אין הפסד במיאון^י.

שנ) לימא מספיק ליה ל"ר אושעיא וכו'. ע' מש'ב בוה לעיל יב). הרמב"ן מביא דבירושלמי איתא דמודה ר' אושעיא בשאומורת א"א לא בנושאיך ולא בנושאיך אחין. ר' אושעיא אירי במאנת בסותמא לזיקה. וכותב דבשוגין לא משמען.

שנא) תוד"ה לא. אין בשמאנתם ביבם אחר אחר שנתיבמה וכו'. מבואר דאף ל"ר אושעיא דaina ממאנת לזיקה, אפי' לאחר שמייבם מהני מיאן, ומותרת לשוק. ובძמובהר בגמ' (לק' קו) דבריה דזהו קעביד מעי עקרה.

ובפשוטו משמען דר' אושעיא עקר ביהה דידייה^ט, ולמ' לעkor אישות אחיו (זהא ס"ל דaina ממאנת לזיקתו). והערול^י הקשה א"ב אמא כתבו בתוס' ד'נראת בצורת בתו, הא באמת זהה צרת בתו. ועה"ק האחרונים (חי' ר' שמעון יא בהג') א"ב בטל היבום ותוחזר להיות שומרת יbum ותאסר עלמא. ר' שמעון תי' ואפי' מהעשה היבום מפקיע לזיקה, שבשתעתו הייתה ביהה שיש בו קניין. ואף דעתך היבום, אינה חומרת לזיקה^י. ועוד כתוב דבריה וקנין

ערתה^י. אבל לא נחשב שכבר נפלת בחיו^י. (והאחרונים האריכו בכונת התוס', ובעה"י יובא לך').

והקובה^ע (ו) ביאר דניסיואין מפילין הוה רק סיבת הנפילה, והניסיואין גורמים דין יבום, ויש זיקה על להבא. אבל הזיקה אינו חל עד שימות בעלה^ט. והביאו כן מהירושלמי (ג' ח' כא). דמתו בנוי בחיו זוקה ליבום, דבשעת מיתה לא היו לו בניהם. ווע"ע חי' ר' שמעון טו).

והאחרונים דנו דעפ"ז משבח'ל צרת צרה בನפילת ראשונה, שגירש את העורה, ונשא אחרת, ולמ"ד נישואין מפילים החשב צרת צרה^ט.

שם). ועוד מצאנו נישואין מפילין בסוגיה (לקמן) קט. (הו' בתוד"ה נשואן) דהמגרש את אשתו ומיחזרה, יש עד ל"ר אלעזר דפטורה מיבום, nisiואין הראשונים אסורים עליה. ובגמ' (מא) מבואר וזהו משום 'נאסרה'. (והאחרונים דנו דחתם נפקע לוגורי שנייניין הראשונים אין זוקק ליבום. ויש לחלק בין הגדרים של נישואין מפילים וע' לפקמן).

שםח) תמאן השתא. הפור' הקשה בין דזהה צרת ערוה ונפטרה, א"כ אינה יכולה למאן. אך לעלא דמאנת לזיקה, כשאין זיקה א"א למאן (וכמ"ש הרשב"א קו), ודלא בר"ף שם, ח' לעיל יב). וכותב דכונת הגם' דמשמען אף במקומות שיש אחים דמיהני מיאן ליפטר מהליציה^ט.

השם צרה וע' לפקמן לו^ו.
טו. וא"ב משבחת לה צרת צרה בסוטה ווצ"ע למש'ב Tos' גג).
טז. וכוין דמאנת לאחים, פקע אף לפני אביה, וכמ"ש הריטב"א (יב').
יז. וההתס' מוהר"ם ור"פ הוסיף דהכא בלאו הכי העורה אסורה. ויל"ד במקום דיש אחיהם, זוקה לאחים. האם מלמדדים שותאמן, ואוח זי'יבם).
יח. וכ"מ ברש"י (ק: ד"ה ומיציא) שבת' שלא תהא צריכה גט לביאות.
יט. ולא אמר' דرك' קניין היבום מפקיע את הזיקה, אלא מעשה ביהה דיש בה קניין. ואף דעתך הרקניין למפרע. וצ'ב.

ויש שדרחו ק"ר הקובה^ע, דבاهיו לו בנם בחיו ל"ש נארסה, דבנים לא עדיף מזה שרווא עצמו ח. וועודת ליבם כלפי מצעב שלא יראה והוא ובניהם. משא"כ היכא דחל צרת ערוה, א"כ בעבשו אינה ראייה ליבום בלבד לאחר זון, ונארסה אף מחאים למ"ד נישואין מפילין).

יב. ותוס' (לק' פר) נקטו שלא אמר' נישואין מפילין להקל, ודוקא לחומרי. עע"ש.

יג. אבל המלחמות (לקמן ל. ח' בדהר) פליג על Tos' בוה. (ויהיבאר לך' בעוז"י).

יד. ולכן לא שייך נארסה. ומ' נחשבת צרת ערוה, כיון דשעה א' הייתה עם העורה. (והאחרונים דנו דמובאар דນחשבת צרת ערוה בוה, ואף דא"כ אינה צרצה, ולא פקע

שננו) שם. האחיעור (א) ה'ך' דברוף שאין איסור חל על איסור משבח'ל אשתו של אביו, שאביו קידש נהרה (או מזרה), ולא חל איסור אשת אב'.

ולכארה תפסי קידושי אחיו.

והחו"א דין דה"מ בשמות אביו או גירש. אבל בחיה אביו ודאי לא תפסי קידושין, ממש שמדובר בא"א וקנוייה לו. וכן הנבעת מונע תפיסת קידושין²³.

והאחיעור הוכיח מזה דעתך דהאיסור לא חל מדין אין איסור חע"א, מ"מ מהני למנוע הקידושין מלחול. [ובאייר דהא דלא תפסי קידושין איתן מפני שמשתעף מוחמור הכרת. אלא אף דלא חל חילbert ברת בעועל, מועיל האיסור למנוע שלא חל הקידושין]. ועוד יסוד זה ב' בחיה ר' שמואון (א) והקובוה"ע (ג, י), דעתם במקומם דראחע"א, מ"מ סיבת האיסור הלבי. ותפסת קידושין תלייה בשם ערווה²⁴, וחילbert ברת הוה רק סימן. (וע"ע בע"ב). עוד הקשו האחרונים (חמוד"ש גיטין שם) דמסbatch'ל שקידשה אביו חוץ מאהיו, וככלפי איזו אינה אשת אב כלל. ונופלת ליבום לאחיו. וכבר ה'ך' בן בתוס גורניש. ע"ע אמר"מ ט, ע' ח' הגר"ג).

שם. ור"א (לע' ח) הביא להקשות דלמ"ז קידושין תופסים בשומרת ים משבח'ל שיקדש אחיו האב את היבמה (ואין איסור באשת בן אחיו, ודין דנחשב 'אי' ממש יבמה לשוקן), ונארטה על היבם (וקידושי אחיו היו בהיתר קודם).ותי רע"א דבשעה שהיתה ערוה לא הייתה ערוה ובמ"ש תוס' כו; ערוה לאחר נפילה לא פוטרת לעירה (זהו לעיל ח).

יבום לא תלייה ברכונם, דקני בע"ב, ולא מסתבר שאפשר לעוקרו.

והאחרונים פי' (וכן מפורש בתוס' הרא"ש²⁵) דכוונת התוס' דאחרי שייבמה ונחשבת אשתו, יכול לעוקר אף אישות אחיו למפרע²⁶. והוא דאיתנה ממאנת ליזקתו משום דל"מ מיואן אלא בשעה שהיא תחת בעל. אבל היכא דממאנת בעעל מהני לעוקר האישות למפרע²⁷.

ו' עריות המורות

שנכ' שיש עריות חמורות מאלו וכו'. פרש"ז ומזה חומר שליהם, ואין יכולות להנשא לאחיו. ואיררי שנשואה לר' ויש שהעירו דادرבה יש בזה קולא דלא נתחדש בהם דדין ערוה לפטור צרותיהם. ומישמע ברש"י דນחשב שהיא יותר מרוחקת, דל"ש עצלה כל מקום מצوها.

אבל הרמב"ם (בפיה"מ) ביאר את המשנה שם עבר אחיו ונשא אותה מוי' עריות צורתה מתיבמתה. שלפי האמת אינה צורתה, שאין אלו נישואין, וב"ש אם היה נשואה לאיש אחר וכו'. ולכארה מבואר ברמב"ם דהיה הו"א דיש יום بلا תפיסת קידושין וקנין אישות. ועוד צ"ב מה כ"ש לנשואה לאיש אחר, ומה שיר' דין זה לאין צרה אלא במקום מצوها).

והרש"ש תמה דבגמ' (לעיל י) מבואר דאמו דמותני, היינו אנות אביו, וכבר יהודה והוה חיבבי לאוין, דאסורה לינשא לו. אבל תפיסי קידושין.

ב. והתוס' הרא"ש כתוב כן אף לתוי' הא' דתוטס, דאחרי חיליצה אפשר למאן אם לא שיש בדבריו ט"ס. וזה דלא בדברי הראשונים דכשאינה זקופה א"א לעוקר. (אנ' ע"י חיליצה נחשבת ככונסה).

כא. וכ"כ החזו"א (קיא ו) דנחשב באילו כל קניין אחיו אצל היבם.

כב. וכל סברת ר' אושעיא דבעי מעשה מיואן לבטל אישות שקיימות, אבל בשיש ורק זיקה חסר במעשה מיואן. ועוד שמעית גדר המיואן דע"י שערקה וממאנת באישות זהה, נעקר כל האישות מתחילה. (ולר' אושעיא זיקה אינה חשובה כדי למאן בו).

כג. והחו"א (קל"ז) האריך לדון בכמה אופנים אי הוה איסור

כולל או מוסיף.

בד. נמלבד הא דהוה חיבבי ביריותו. ובמ"ש הפנ"י (גיטין מג), והאבג'ם (מד י) פלגי דמיבור בגמי (קידר' ס) דהטעם דלא תפסי קידושין ממש דהוה חיבבי ביריותו.

כה. אך האחרונים ה'ך' דהגם (לק' לא) מקשה דביחן דאין איסור חל על איסור תחביבם. ואף דסבירת האיסור קיימת. ועוד"ז (לע' ג) היכא דעשה דוחה ל'ת, מבואר דתפסי זקה יובום. והאחרונים תי' בכמה אופנים. והקובוה"ע תי' דלענין יום לא תלי בתפסת קידושין וגדור יום דashaה הקנו לו מהשימים, אלא תלי' אי חל דין ערוה כלפי יובום.

כו. והחו"א (בסדר) הסכים לדברי האחיעור, דהוה 'צורת עריות' ולא חל קידושי אביו.

דקה דאהה משמעו בין ארוסה ובין נשואה, דארוסת אבוי וארוסת אחוי אסור מקרה דעתות אשת אבוי וערות אשת אחריך. וכן אסורה בעלמא נמי כתיב זאל אשת עמייקת.

והרשב"א כתוב (דמשמע בירושלמי) ר"ד דכין דכתיב בן אין לה, שראויל לבנים (וע' ל�מן יז). ובב"ד הביא דברי הגמ' בימוא וכותס'.

ובגמ' (קידושין עז), אי' דכויתם מיבמין את הארכוסות ופטוריות את הנשואות, דדרשי לא תהיה אשת המת החוצה, אך דיתבה חוצה היא לא תהיה לאיש זה. אבל הר' דלא יתבה חוצה תורה לאיש וזה.

לבית שמאי אחע"א ולא פטרה צרצה

(ש) רבא אמר טעם' דברי' שדאיין איסור חל ע"י איסור פרשי' שלא חל איסור אשת אח [היכא דאייסור ערווה קדם], הילך לא רמייא קמיה ליבומי, והזהה במאן דליתא. עיקר סוגיות אין איסור חל על איסור יתבאר לך' לבן).

(שסא) תינחה היכא דנשא מות ואח"כ נשא חוי וכו'. פרשי' דסביר דרבא קאי אהות אשוה וכו' ב', דע"י קידושין. אבל עיריות דקובה דיריה לעלם קדומו לאיסור אשת אח (וכ"ז בכלל קי' הגמ').

והראשונים הביאו בשם הרaab"ד דכין דין איסור חע"א, על בריחך אי' לדרוש לצורר לצרות אהות אשוה. וככין דבטל לצורר באחות אשוה, אי' למלמד ממנה לשאר עיריות. והגמ' מקשה דאפשר לקיים דרשת לצורר ואף באחות אשוה היכא דנשא חוי תחיללה. ולפ"ז למסקנה לא דריש' לצורר להכני, ואף אי' משכחתה לה דיחול האיסור (כנון דקידו) בבית אשთן לא פטור.

אבל התו"י הביא בשם הקדוש מורי"ש (וכ"ב המאירי) דלבית שמאי הדרשה של לצורר קאי כשבאו ב בת אחת, ובכה"ג פוטרת צרצה אף לבית שמאי". וכ"ב רע"א.

דף יג:

שנה) חצצו וכו' ובו"ה מכשוריין. פרשי' שהליךן שלא לצורך, והרי בחולצת מהכרי וכו'. והרמב"ם בפי"ה מדרש גירושה מאישה, ולא מאיש שאינו אישה². וממשמע דבעי להה גויה"כ, ריש לדוחות דנקט דרישא לטמונה בעלמא דל"ש בזה גויהה משום חרואים).

שנו) אර"ש בן פזי מ"ט דברי' ש וכו'. תוס' פ"ד דמסתבר לדירוש 'לצורך' לפטור ערזה [ולא לבדר'] שמעון לע' ח: היכא דנפלו ב' אחיהם].

ורשי' (במשנה) כת' דברי' ש לא דריש לצורך. והאחרונים כת' דעת' דלפ"ז קי' הגמ' אמא לא דרישו לצורך.

שנו) תוד"ה מ"ט דברי' ש. דלמא מוקמי לצורר לבדר"ש. (בדלעיל ח). ובפשותו בן הוא לפי האמתה לר"ש בן פזי דברי' ש דריש בדר"ש [ובכן נתקט רע"א]. ורע"א (בஸמוך ולך, כת') דמכובאר (שם) דלבלי' אחות זוקתו אסורה, ולא אמרו" דתרוייזו פטורות בר' שמעון. וכת' לדבורי רבא דהטעם דין איסור חל על איסור איגטיריך לצורר לפטור ערזה היכא דזהה בבית א'. אבל לר"ש בן פזי ע"כ ס"ל בר"ש.

שנה) חוצה מכלל' דaicא פנימית וכו'. פרשי' היצונה, הנברית ליבם לא תורה לאיש זו, אף במקומות פנימית. והתורה גילתה דעתה הערווה אינה מותרת לשוק. וצ"ב דኒמא דחולצת ואינה מתיבימת, ונש"ה אסורה לשוק. ולפ"ז דאי' לפ"י לצורר, א"כ פטורה שלא חלייצה (וכרמボואר לע' ג).

ודע"א (בגהש"ס על תוס') כת' דעת' להך מד ב"י"ש לא דריש' לצורך. (וגלי' 'חוצה' שלא נדרש לצורר).

שניט) אגדות הארופטה. תוס' הביאו [מההגמ' ביוםיא יג:] דס"ד ד' ב'ית' נשואה ממשמע. אבל התו"ס ר"ד כת' דאותה המת משמע נשואה דוקא. וא"כ הכותב גט לאירועו לא יכתוב אשתי אלא אrosisתו. והרשב"א

א. אבל אי' תקנו בזה חלייצה, ע"ז נפסלה לכהונה. וכדי' בהמשך הסוגיה, ויל"ד לדרישת הרמב"ם, הא סוף סוף אינה אשתי. ודוחק לומר Dagger התקנו"ח שתחישב יםתו.

ב. כדדרש ר"א בן מתיא (לק' צב). וורב (לק' צד) דדהה דהוו"ל לדירוש מפרק קרא דאפי' לא נתגרשה אלא מאישה פטלה

לכהונה).

ג. והגמ' מתרצת דນחשב שלא במקומות מצוה, ולא לפ"י לצורר להכני.

ד. ובתו"י ע' בתו"י השלם הנדרמ"ח פליג שלא מסתר להעמיד קרא בהכני ווע"ד דעת הרaab"ד.

דמוכן ועומד לחול. אבל לענין פטור ערוה בעין שתהא ערוה של ערוה בפועל ולא סגי בינה שערתה אסורה בלבד יבום).

והristol"ב"א הוסיף הדשתה ליכא אלא צרת אשת את, שלא חשב ערוה. ומובואר דכוונת הרistol"ב"א להק' דעתך פ' האיסור אשת אח הפטור ערוה, כיון דממי"ג לא הותר הוות ערוה. ובזה תי' שלא חשב ערוה. ומובואר ברistol"ב"א כיוסד הגור"ח דاشת אח דממי"ל לא פוטרת ערוה. [ועוד י"ז ציין הרש"ש].

סבירות בית הלל – תוס' (לק' לב. והתוס' הרא"ש) כת' דעת ר' שמעון [ובית הלל] דאיסור ערוה ממש איסור אשת את, כיון דממי"ג אסורה. והוא כמו אילונית דאיסור אשת אח אסורת ערוה.

ויש אהרוןים (אמור"מ ז כא, קה"י ו ג) שהעמידו דלפ"ז נח' ב"יש וב"ה האם איסור אשת אח דנפילה זו פוטרת ערוה^ט. ועוד י"ש שפ"י דאף ב"ה איררי דוקא במקומות ערוה, כיון דפטורה מיבום ממש שם אחות אשה, עי"ז אף האשת אח הוות ערוה. [ובית שמאי פלייגי בגדר זה].

אבל התו"י בת' דחויבא ערת ערוה, כיון דאיסור אחות אשה מיתלא תאל, מש"ה דריש' לעזרו דאף ערתה ערוה. ועי"ז הוות ערת ערוה. והתו"י הק' א"כ מ"ט דביב"ש, ואמאי דחיןן קרא דלצורך ממש סברא דין איסור חל על איסור^א.

והרמב"ן כת' דעתמא דבית הלל רמשום 'לצורך' גלי בה. והאחרונים דנו האם גלי דאיסור חל ע"א, או דגלי דפטורה ערוה. וכן הרistol"ב"א כת' (בשם י"א) דאתא קרא דלצורך למיסר ערת ערוה במקומות מעוזה^ב. והתו"י הק' א"כ נילך מהכא בעלמא

פטורה עי' העורות אחות אשה מיתלא תלי. אלא דל"מ טעם זה לפטור ערוה וע' בסמוך), וכיון דהיא פtotora, פtotורה עריה מודין ערות אשת את.

ט. ונח' ביסוד הגור"ח (סתנסל לך לו), במשמעות.

ל. מיתלא תאל. ואך ב"ז אי ניכא דגדר מיתלא תאל שיש בוה שם אחות אשה. אבל אי הוות חסרון בתורת ממי"ג, ומיש"ה אינה נופלת. א"כ לא חשב במקומות ערוה).

יא. ורודה דיל' דקרא דלצורך איררי בבית א'.

יב. אך הרistol"ב"א הק' דאפשר לאוקמי קרא כדרכ' שמעון רבבי, ואמאי מוקמינו לה בחידוש דין איסור חל על איסור.

והפורת יוסף (לפרמא) כת' דברי"ש ס"ל אין איסור חל ע"א, אפי' בבת א'.

שכט) שם. בוגם' (לק' לב.) מבואר דל' שמעון אהאה"א, והוגם' מקשה כיון שלא חל איסור אחות אשה, תתייבם. ורב אשוי תי' [זהו בתוס']^ג דאיסור אחות אשה מיתלא תלי וקאי, אי פקע איסור אשת אח חל אחות אשה, הילך לא פקע. ואף דר' שמעון ס"ל כבית הלל דפטורת ערתה. ופרש"י דאיסור אחות מוכן ועומד לחול עליה, פtotורה מיבום. והאחרונים ביארו כוונתו דכווןת דאיסור אחות אשה 'מוכן', נחשב ערוה [בלפי היבום] ומהני לפטור^ד. אבל תוס' (שם ד"ה לא) כת' דפטורת ערתה ממשום איסור אשת אח דלא פקע, דומה דאלונית^ה.

והרמב"ן (כא) כת' דסבירות בית שמאי דהעורה עצמה פtotורה ממשום מיתלא תלי, אבל לגבי הצרה כיון דמחיים לא חלה איסור אחות אשה, לאו צרת ערוה היא. והאו"ש (קו זקה ייח וכן בקה"י ו ב') ביאר כוונת הרמב"ן, דהיתר אשת אח הוות רק לאחר מיתה, וחיל ערות אחות אשה לאחר מיתה. וערוה

לאחר נפילה לא פtotורה ערתה.

והאחרונים העירו דהגירסה בוגם' (לב.) 'הילך לא פקע, ואילו לסבירות הרמב"ן פקע איסור אשת אח ואלא דלא פtotרה לצרתה). והגורי"ז (ה' יטמ) פי' עפ"ז באמות לא פקע, כיון דאליו היה מסתכל איסור אשת אח היה חל איסור אחות אשה, וא"כ הוי ערוה ואני רואיה ליבום ואיסור אשת אח לא פקע, וחזור חלילה. ובפועל לא יכול איסור אחות אשה ואני פtotורה ערתה. ועוד כת' הגורי"ז דכוונת הרמב"ן דהעורה פtotורה ממשום איסור אחות אשה

ה. וחיל רק א' מוחם וזהו ספק איזה). וע' לקמן לב).

ו. וההורש"א ומ嗣ורת הש"ס תמהו דתוס' כת' באילו הוות סברא דידיhow, ולא צינו דכוונתם להעתיק את דברי הגמי' לקמן לב.

ז. והגורי"ז (ה' יטמ) ציין עדיף מבעלת והנאי דברבו תוס' ג'. לצד א') דנהשבות ערוה דמשום איסור אשת איש אסורה ליבום [זהו ערוה למצב זה]. אבל יש אחרונים שפ"י דכוונת ריש"י דהעורה מיתלא תאל, ועומדת לחול, א"כ סייטת האיסור' מנע ליבום וע' בסמוך).

ח. ובפושטו פלייגי רשי' ותוס' האם הפטור מודין ערות אשת אה, או מודין אחות אשה. אבל הגורי"ז כת' דאף לתוס' היא

דמיתלא תלייא, ושם אחות אשה עומדת כבר עבשו לאסור ולפטור^ט]. והריבט^א כתב בשם ר'ח דלגי יומן [איסור אשת אהן במאן דליתא, וחיל איסור אחות אשה, וכן אוסרת צורתה.

שаг) שם. התו^י (וכן השואל בשורת הרשב"א) דק' בדנשא מות ומota, ואח"כ נשא חי ל"ש אין איסור חע"א. ותי^ו דמ"מ לא פטרה לצרה, דלא היהתה ערtha ערוה מעולם. וערוה לאחר נפילה אינה פטורת צורתה. וכ"ב תוס' לך^ז בו, וע' מש"ב בזה לע' ת).).

שס) הו^ל צרת ערוה שלא במקומות מצויה ושרייא^ט. פרשי^י הילך לא רמייא קמיה ליבומי, והוא במאן דליתא. והריבט^א כת' דחשיבי ליה באילו אין כאן אשת אה לגבי הא מילתא.

ומבוואר ברדעת בי"ש דהדרין יומן תלייא באיסור אשת אהן, ואין כאן נפילה ליבום כלל^ט. ומש"ה נחשב אשת אה שלא במקומות מצויה. ובאיaro ע"פ דברי האו"ש (סוף קו זיקה) דעתם האיסור אשת אה גורם לדין יומם^ט, ובזה ביאר מש"ב תוס' (לע' ג) דמצותוovo בקר?

אחר, לא יהא מצויה ליבום. וכן משמע מדברי רש"י דaina נופלת כלל ליבום). ועוד אפשר דהוה סברא שהערוה החשי שלא במקומות מצויה, דוגר' מוקם מצויה/ היינו במקומות שהאיסור אשת אה הוה ערוה. וועפ"ז מש"ב האחרונים ע"פ דברי התו^ט (לק' לב) דאיסור אשת אה דעריות הוה בגדר ערוה הוא מובהך בכל ערוה, דערות אשתו ולא ערות אשת אה נחשב שלא במקומות מצויה. וע"כ דחא פטור ערוה הוה במקומות מצויה, היינו במקומות פטור אשת אה. וע"י דהוה ערוה יש פטור אשת אהן.

וילפ' דכלב איסור לא יהש מקום מצויה, שחייב ליכא מוצאות יובם. אלא דהיכא דיש ערוה דאית אה, ע"י האיסור ליבום נחשב מקום מצויה, דהתרה אסורה כאן ליבום. והא ערוה פטורת צורתה ע"כ הוה רק במקומות ערוה דאית אה, דע"ז נחשב במקומות מצויה).

יט. (אך מציאנו גדר יובם קודם מתן תורה, וע"כ דעתם היבום לא תלי באיסור. אלא דמציאות היבום' תלי באיסור. וצ"ב). וב. והאחרונים העירו דבגדי בחונה לא יתכן לומר כן, וע"כ דסבירת מצוותנו מכך סגי' מושם דא"א בענין אחר ולא ממש שגורם החוויב).

דאיסור חל על איסור, דהא דא"א חע"א אין רק סברא^ט.

והריבט^ג כת' עוד א"ג כי פקע אשת אה חל אחותה אשה בין בערוה ובין בצרה. והקה"י (ו) ביאר דס"ל לבית הלל דכין דהוה בנתה אחת מיד בשעת נפילה, נחשב ערוה בשעת נפילה. והאחרונים כת' דדין הערוה מיתלא תלייא, וכיון שעומדת לחול עלייה, נחשב דין ערוה ופטורת צורתה (וכמשמעות רשי^ט לב', אבל הגרייז כת' דאף לרש"י מהני סברא זו רק לפטור עצמה, ופטורת צורתה מדין ערות אשת אה וכותסו^ט).

והמאיריו (ד"ה וגוזלי הרבנים) כת' [דסבירת בית הילל] שלא חל איסור לענין הוספת מליקות, אבל ל"מ להפיקע שם צרת ערוה מן האחarterת. וע' לקמן לב מש"ב בדברי האחרונים בגדיר אין איסור חל ע"א. ועד"ז כת' האחיעזר (א) דאף דין אין איסור חל על איסור, מ"מ האיסור איתא במציאות (ודמותני להוסיף חומר לאיסור, לקיבורו בין רשותים גמורים וכדאיתא לב^ט), והוא אשותו להפטר מיבום (וכן לא תפשי קידושין ע' לעיל במשנה), ופטורת צורתה (ודהוה ערוה בעטם). אבל בית שמאי סברי שלא חל האיסור כלל וכן ס"ד דגמי' לקמן לב. לר' שמעון, קמ"ל

יג. אבל תוס' (חולין קא. ד"ה בנטמא, סנהדרין פג: ד"ה פרט) כתבו דילפ' דין איסור חל על איסור מהמייעוט דפרט לו שמחוללת ועומדת, בשנטמא תחילה. ומוניה יلف' לעלמא. והרא"ש (ניר ד) הבא דרישה נוספת מקרא ד"שכ"ר דנזיר. יד. לר' יוסי, והאחיעזר נקט דר' שמעון לא פלאג. אבל בית שמאי ס"ל שלא כל בצל ולא כל בצל והחזו^ט כתוב טעם דמיתלא תלייא, והל Ach"כ. טו. אבל האחרונים כת' דאף לדענין תפיסת קידושין מהני שם ערוה, מ"מ בסוגיה (לק' לב) לא נפטרה ע"ז. והקובה ע"ז כת' לדענין יומן חופס זקה אף בשייש שם ערוה, אילו הביאה מורתת וכדמוכחה לעיל ג: אילו עשה דוח ל"ת שיש בו ברה). וכח' ר' שמעון (א בהערה) כת' דבמו דאין איסור חל ע"א. כמו כן אין שם ערוה חל על שם ערוה. (וע' לקמן לב).

טו. והריבט^ג כת' דאע"ג דהוה מקום מצויה לצרה, לא פטרה, כיון דaina מקום מצויה לערוה. יז. והאחרונים דנו האם שיר לסבירת החוט^ט (ו) שלא נחשב כלפי אשת דמתת כשאטורה (באיסור אשת איש) לאחר (ומוקור זהה בגיטין פב): יה. ולו יצויר שלא חל איסור אשת אה, ואך שאין איסור

לא תתגדרו

שsson) תנן חותם מונילה נקראת וכו' אמר ליה ר' אל' יוחנן איקרי כאן לא תתגדרו וכו'. פרש"י בשרוון בפרים מגילה ביום הבנisa, ועירות גודלות ב"ד ומוקפין חומה בט"ז. ומשמעו דרכו הגמ' מכולחו. אבל רשי"י (ד"ה אמינה) הביא דרכו' משום בני י"ד ובני ט"ז. ע' בסמור.

(שח) לא תתגדרו, לא תעשו אגדות אגדות וכו'. פרש"י דנראה בנווגין ב' תורות. מבואר Daiisor לא תתגדרו משום נראה בנווגין ב' תורות. ע' לקמן). אבל הרמב"ם (ע"ז יב ד) כת' דהטעם שכשנוגין מנהגים שונים, דבר זה גורם למחלוקת גדולה.

והקר"א הק' דלטעם זה אינו מובן מה הקשה ר' אל מגילה ווע' באשונים בסמור). והקר"א כתב דרלרבנים נח' ר' יוחנן ור' בעטם האיסור, ור' יוחנן ס' לדהטעם משום שמרבה מחלוקת. ולכן ר' יוחנן השיב ממנהג מגילה, וא"ב אין חילק בין מנהג להלכה. (וכע"ז כתוב בשו"ת משיב דבר, חור' לקמן). והקר"א כת' דroxא הכא הוה לא תתגדרו, דהוה מה' רבים ורבים, אבל מה' יהודים אינו ידוע כי' ואין איסור בדבר.

שפט)iao לא תתגדרו מעשי וכו'. הריטב"א כתוב לאו למימרא דר' יוחנן לא דרש, דהלהכה מרוחחת היא, אלא לבורייל מילתה.

הרמב"ם (סה"מ ל"ת מה) כת' דגופיה דקרה שלא לעשות חבורות. ובכלל halao, כמו דרש, אזהרה מהילוק בתוי דין בעיר במנהיגיהם. והפר"ח (חו' בס' החלק הל' ע"ז שם) דיק' דהוה אסמכתא, וב"ד הרוא"ם^ט.

בה. והאחרונים העירו זדרשי' (לקמן צב)acha גראשה מאשה, ולא מי שאינה אשה, ואם ית��נו חול' חיליצה ממי שאינה אשה אמאי חפל לכהונה. וצ"ל דגדר תהננה רוחשכת יממה).

בו. והגמ' לא תי על קו ר'ל. וע' Tos' ייד. ד"ה כי' ובירושלמי פסחים ד' א) כת' טמכו אקרא משפחה ומשפחה עיר ועיר, דגלי קרא דבמגילה אין בו משום אגדות.

בו. אבל הכת"מ (ע"ז יב ייד) דין דהוה לאו שבכללות, דנקט דהוה איסור גמור מודאורייתא.

ובחי' ר' שמעון (ד) פי' דלענין יבום בעין שאישות אחיו עדין קיימת, שנשאר בה האיסור, וע"י שנשאר דיני איסור נחשב שהאישות קיימת^{טט}.

סבירת בית היל – Tos' (לב. ד"ה שנשא) כת' דר' שמעון ל"ל הrk סברא, דמ"מ הר' היא אשת אה. והריטב"א כת' דבית היל ס' לדביה איסור אשת אה אשה דהוה איסור מוסיף, דמיגו שנאסרה בשאר אחיהם נאסרה עליו. (זההחרונים דנו דלפ"ז היכא שאין עוד אחיהם, א"ב אמא פוטרת צורתה לבי' היכא רצ'ע).

והרשב"א כת' (וכ"ב הריטב"א בת' הב') כיוון דלגביו שאור האחים הויל אשת אה (וכ"כ בשו"ת הרשב"א) וכה). דכיוון דנחשב שעת נפילה כלפיו שאור אחיהם, נחשב מקום מצואה אף לאח זה, וпотורת צורתה^{טט}. (זההחרונים ביארו דנחשב זיקה אחת, ונפילה אחת, וכן פוטרת צורתה^{טט}).

ומהיאידי כת' דסבירת בית היל דחל האיסור אשת אה, ואף שאין חיוב עונשים בזה, מותני לפוטרת. ועפ"ז ביאר דבר' המה' ב"יש וב"ה לשיטות. וכ"ב האחיזער (שם). (אבל לשאר פ' עליה שיש' ב' מה' בין ב"יש וב"ה, וע' אחרים).

שפתה לאפיקו דר' יוחנן ב"ג, קמ"ל דבית היל מכבשין. דאללו היה תקנת חיליצה מדרבן היה נפסק מכחונה. וכל מקום דרבנן העריבו חיליצה נפסקת לכחונה (ולא אמר' דספק דרבנן לקולא^{טט}).

שס) רשי"ד"ה וב"ה פוטלום. אבל מתרוממת בי נשא לא מיפסללה בעבילה ברת (דבענין זר עצלה מעיקרה). וע' לקמן סה: דרעת Tos' (ושאר ראשונים) דחיבבי כריתות פסולים אף אם אינו זו מעיקרה. וכ"ב רשי"ט (טו ד"ה היא). רצ'ע.

בא. ושמעתיה לפреш דגדר האיסור שנחשב שנשאר עצם האישות כלפי כל אחד בפ"ע (ובוגמת קידושין חוץ מלוני), וכן לאביה, ולבן אהיו.

כט. וכתבו דע"כ בונתו לאיסור מוסיף מחודש ולא משום דבפועל חל, אלא שרואי לחול).

כג. והמאירי (כסודה' וגדרוי קדרמוני) כתוב דלפ"ז אי"צ לגורוס אהע"א, וסבירת ב"יש דהוה צורת ערווה שלא במקום מצחה, ולמסקנא אי"צ לסבירת אהע"א.

כט. והאחרונים דנו דעפ"ז נחשב נפילה אף בשאן אחיהם. רצ'ע.

והאחרונים דנו בהא דאי' (פסחים נג), דזהולך למקום אחר, נוטנים עליו חומר מקומ שחלק לשם. האם הוה משום לא תתגוזדו, או דין אחר. ובפשותו למסקנתו סוגין במנגינים לש' לא תתגוזדו. אבל מדברי המג'א (הנ'ל) משמע דדרימה לסוגין^{ל'}.

(שעג) רשי' דה אמינה. לבני י"ד לקרווא בט"ו, ובני ט"ו ב"ה. הרשב"א וריטוב"א דיקון מרשי' דנדין הגמ' השטה גבי עירות וכרכבים (מווקפין), אבל דין בני כפרים אינה איסורה, שאינה תקנה קבועה. אבל בתחלת הסוגיה פרשי' דקאי אף אבני כפרים. והריטב"א חלק דאף מתחילה הסוגיה קאי רק לגבי י"ד וט"ו. (וע' Tos' י"ד. ד"ה ב"ג).

דף יד.

(שעג) מי סברת עשו ב"ש בדבריהם, לא עשו. Tos' (טו. ד"ה וס"כ) כת' דלמ"ד לא עשו בדבריהם, אף לקלא הקליו בדברי בית הלל. ומובהר דאיסור לא תתגוזדו דוחה איסורים^א.

אבל הריטב"א כת' דודאי א"א לנוהג היתר במא שאיסור לדעתם, ולחקל באיסור דאוריתא. אלא כוונת הגמ' דהיה להם לומר שהצורות יהליצו להחמיר. ועוד תי' דהשתא קאי אחר בת قول, וס"ל משגיחין בכת قول. ומה'ה אף תלמידי ב"ש אין להם לעשות בדברי עצמן אף להחמיר^ב.

והריטב"א ה'ק' דמ"מ אם ב"ה פטור מחוליצה עדין יש אגדות, דלב"ש צריכה חילעה. וכת' דהשתא

שע' אימא כו' ליה זה כי הוא דעתך. פרשי' שלא לעשות אגדות. הרשב"א חלק דין נראה לעkor קריא לפטיטה, אלא הביא מהගאנים דkowski'ת הגמ' דזהה מדברי ר' יוחנן, דברלה אתה לאסורה גרייה על המת. ותי' ר'ל דילמא לא תגוזדו, מלשון גודו אילנא. (וע' ריטוב"א).

(שעג) א"ל ר' יוחנן עד כאן לא שניית וכו'. הריטב"א כת' דר' יוחנן השיב ר'ל ע"פ שיטתו, אבל ר' יוחנן לא פירש לנו אמאיל לא קשיא. אלא מתרץ כמו שת' אבי ורבה (יד). אבל מדברי הרשב"א משמעו דר' יוחנן לא דרש לא תתגוזדו כלל.

(שעב) אמורת לי מנהגא^ב. הריטב"א הביא בשם רשי' וליתא לפניו אוף דעבשו אסור מדינא [מנגד ר' מנהגים ואל תטרש תורה אמרה], מ"מ תחילתו מנהג אל לא שקי'מו חכמים דבריהם, ואי רצוי כל העיר להתריך לא היו חכמים מקפידים בכר.

הרמ"א (או"ח תשכג ג) כתוב גבי מנהגי ספרית העומר, דבירע א' לא ינהגו מקצתם מנהג א' ולסתperf עד ר'חן ומڪצתם מנהג אחר משום לא תתגוזדו. והmag'א (שם ו) הקשה דמובהר בסוגין דבמנגין אין איסור לא תתגוזדו. וועה'ק דברבר דיש לתלות שאינו מותכוון לאיסור לש' לא תתגוזדו [וכדאית'] לקמן טו. הרואה אומר וכו', וכותב דיל' דבמסקנא נהוג בכל אופנ^ב (בב' י"ד א' עיר א' ז').

והקר"א (ושו'ת משיב דבר) תי' לדעת הרמב"ם למסקנא גדר לא תתגוזדו הויה משום מחוליקת, ומיש'ה קאי אף במנגג.

ודהמבע"ס ס"ל דרבא פלוג בגדר האיסור, ותלייא במא' ולא בע' תורו, וב' ש' במאה דיש חשש מות' לא. (ודהמג'א הביא ראייה מפסחים יד).

א. וסתירות התו'ו' משמע דאף בקט ועשה עשו בדברי ב"ה ואף דהראיה שהביאו תוס' ייל דזהה שב ואל תעשה, וצ'ב היכי דחי' לעבור על איסורים בקט ועשה. ולא מצאנו בשום מקום דלאו דוחה איסור אחר. והאחרונים (חו' בסמוך) תי' דגזר לא תתגוזדו קובל' משמשיעברים לפסק ולהכח ש' ב"ד השני, ורשאי לעשות ע'פ הוראות ב"ד אף اي סבר שטוענים בדבר.

ב. דיש גדר פסק הלמה, ואף דעתך עומדים בדעתיהם, והיה ראי להחמיר. מ"מ משום לא תתגוזדו איסור. וע' ה' הבח קל' נחשב פסק' אף בלפויים (ודומה דמייעוט סנהדרין דהברע נגידו).

כ. דיל' ס"ל דבמנגינים לש' לא תתגוזדו. ודעת ר' יוחנן דאף באיסורן לש' לא תתגוזדו (עכ' פ' ב' ב"ה, וכדברי אבי ורבה לך). ובירושלמי (פסחים ד א') אי' דריל' של אל את ר' יוחנן אמרתני' דמקום שנגה, הא ייכא לא תתגוזדו. ותי' בשעה שאלו עושים ב'ב' ש' ואלו בכ' ה'. והקה"ע ופנ'ג' מ' ביארו בונת היירושלמי דבמנגג שהחמירו לש' לא תתגוזדו, אלא במא' בהכלבה. וכוסברת ר' לבבלי. והירושלמי הביאו שיטות להיפר מסוגין^ג.

בט. והביא דהרי"ף והרא"ש לא הביאו תי' זה וורך המסקנא החולוק בין ב' בתי דין. אבל בקיצור פסקי והרא"ש (ט) הביא במנגג מותה.

ועד הביאו דבגמי' (פסחים יד) אי' דבירושלים ראייה להחמיר באיסור מלאכה בערב פסח, בין דמתוקבעים מכמה מקומות. ל. והאחרונים הביאו דהרמב"ם (ע"ז שם) נקט הלשון מנתג. ניליד אי היה דוקא). והקר"א ממשיב דבר כתבו לפреш

בתחילה הגמ' ות' דה"ק אפי' את"ל ראין בזה איסור אגדות. [וכברבי רבא בסמור]. ולפ"ז יש ב' טעמיים בגמ' לדברי רב דלא עשו, דעת' ר' ל' יש לאסור משום לא תתגוזדו. ולדעת רבא [ור' יוחנן] הטעם משום דהוא כרע [ע"פ רוב, או ע"פ בת קול]. אבל רשי' (טו: ד"ה הרואה, וכן Tos' יד: ד"ה בשלמא ועי' בתוס' הרי"ש) משמעו דמ"ד לא עשר' הווה משום לא תתגוזדו. ומשה'ה במקומם דלא מוכחה מלחתה מותר [בדלק'], ולפ"ז לבאו' רב ור' ל' ס' לדיש לא תתגוזדו במח'ו, ולא כחלוקת רבא [ע' בסמור].

והאחרונים (רש' ט.) הוכיחו א'ב' אמאי בעין טעם נסוף דבריה' רוב. [וכקו' הרשב' א']. והעוזל' ג' (ט): כת' דמשום סברת רובא וכו' מהני שעשו בי' שבי' ה' לחומרא, אבל בין' שהם יודעים שאסור אינם יכולים להקל בדבריהם, אלא מודיע לא תתגוזדו. ועד כתבו האחרונים (חי' ר' שמואן) דלא תתגוזדו מכרייח בעיןן לקבוע הלכה בשווה לכלום'. והגמ' משקה מא' חווית דבר' ש' יעשהobi'ה, אדרבה שב'ה' יעשהobi'ה. [וכ' ב' הריב' ג'].

שען) ב'יה רובה וכ' ב'יש מחדדי טפי. הריטב' א' כת' דרוב הוה למ' שאינו יודע, אבל ב'יש

עצמם, צריכין להחמיר בין' דעתם במשמעותן. ובוקן' הספיקות (ו) ב') הביא בשם מחר'ם חביב (ס' גט פשטוט כל' א) דהא דבר' אול'י בתר' רוב דיניט',

ס' ד' דאף ב'יה הערכו חיליצה. [והכא והכא להחמיר, ולא תלייא ברוב וכו']. ולפ"ז לא תתגוזדו מהני בלבד רובה.

שעה) עשו ויעשו. הרשב' א' וრיטב' א' פ' דעשו הם, ושעו אחרים בהוראותם. והריטב' א' פ' דמותר לשואל לעשות לדבריהם באותו חתיכה ששאל עלייו [אף שהשואל אינו מתלמידי ב'יש, בחתיכה ששאל מב'יש יעשה בנסיבות].

הריטב' א' (ע' ז') כת' דהא א' (שם) במקומם דיש מה' בראורייתא אול' לחומרא, הינו לגב' אחרים שאינם יודעים. אבל בין' דשקלום הם וכל' א' עומדים בשימושתו, נהוג לעצמו לדבריו ואפי' לקהלין, וכדרmockח בסוגין. והריטב' א' כת' דאף בלא אחרים, באו'הה חתיכה עצמה שבה לפניהם, אין הוראת איסור חל באותו חתיכה. ובכדי' בסוגין דעשו אחרים בהוראותם (וחתירו צרת הבית לשוואלים), דאיilo לא היה לווה לעשות בהוראותם לא היו מתרירים לוי'. ובאותה חתיכה חל היתר (מדין חכם שחורה, דאסור לאחרים להתирו וכרא' בחולין מדן), אבל על חתיכה אחרת (כחותה אמר'י) בשל תורה אחר המהמיר.

שען) אלילמא קודם בת קול מ"ט דמ"ד לא עשו וכו' איבענ' א' וכ' דבריה' רובה וכו'. הרשב' א' ה' דנימא לא עשו בדבריהם משום לא תתגוזדו, ברא'

ב'יד לנחוג כדעתם, אף שב'יד א' גדור בחכמה ובמנין. הא ב'יד' רב' ג' ב' הגע להוראה, ולא חושב משב'יד' הגדור להרבעיך דבר זה לא לכל' ישראל. ושאר העם שלא הגיעו להוראה, אם חן תלמידי ב'יד' הקطن, או תלמידי תלמידיהם, שב'יד' זה משפיקין תורתם עליהם צריכין לעשות בהוראותם. ושאר העם יעש' ב'יד' שגורל ע"פ הגמ' ע"ז ז' .

אל' דמשום לא תתגוזדו ולצד דמים רשות לנחוג ב' תורתו. ע'כ' צריכים לנחוג הוראה לכל' ישראל, וארכין' לעשות בכ'יד' הגדור. ומשה'ה למ' דלא עשוobi'ה בדבריהם, אף' לקהליא עשוobi'ה, שכן הרוב. ובהתמשך דבריו הביא דכ'ז לדעת' Tos'.

ח. והביא מדברי עקיבא בן מהללאל (אבות ה') וזה היה חולק על דברי חכמים, עמד בשמעתו בין' ששמע מעם מובאים, אבל אמר לבנו בשעת מיתה לעשות בדבריהם הרים להקל. ט. ואפק שאין הולכים במomin אחר הרוב, ע' Tos' ב'ק ב'ז' .

ג. והחزو' א' (יר' גם, ו/or ס' קלד) כת' דה'ה לתלמידיהם בהוראותם. ומקי' רבו כל' שהוא קרוב לו ושותע שמעוניים תמייד ברוב מציאות. ואם ב' קרוביים עלי', הרשות בידו להחיזק בההוראותיו של א' ולהחיזקו ברכבו בין' לקהליא ובין' לחומרא. והינו דאמר'י (בסמור), ע'יש מה שחו' בז'ה במקומו של ר'א הוא בורותים וכו'. כל' זמן דלא השוב ב'יד' ווון זה בנגד זה להזכיר את ההלכה.

ד. ואף שהם ידעו בדעות שמותר, איilo הדין שהשואל לא יהיה צריך לעשות לפי הוראותם, היה אסור להם לפסק.

ה. וכן הריטב' א' כת' דהשתא לא נתחיתן לדין אגדות אלא מעיקר הדין, דלא שיר' אגדות וכסבירת אבי' ורבא' .

ו. וב' החזו' א' בדעת הריטב' א', והריטב' א' מבואר דמה' א' עשוobi'ה, לא הווה ממשום לא תתגוזדו (אל' מעתם הברעתה רוב, ואין ליחידי להקל נגר הרוב). ע'יש שהאריך.

ז. ועוד'ז כת' החזו' א' (קלד) דמההדין שיש ב' ב'יד', יש לכל'

עליהם למקום הווער. אבל אם א"א לברר עושים בדברי המרובים.

אבל הש"ך (ויר' רמב"כ הל' או"ח) בשם הג"א (ע"ז א ג והו בפוסקים חומר כה ז) כת' דבמ"ח הפסיקים הולכים בתר רוב מנין, אף' דמהדרי טפי. ואף' למ"ד עשו בית שמאית עשו בדבריהם, מודה אחר הבית קול'ב. וכן מוכח לדעת ר' יהושע דעת'ב הא דפסקו בבית היל הוא מסברת רוב וע' תוס').

ואחרוניים^ג הביאו דוגמא' (עירובין יג) אתה דנה בית שמאי ובית היל, הללו אומרים הלהנה בדברינו וכו', א' נחלקו ב"ש וב"ה בנידון האם רוב עדיף או מהדרי טפי. וכי"ל אף זה בדברי בית היל ואחרי הבית קול'.

והביאו בשם המקובלים דלעתיד לבא הלהנה בדברי בית שמאי.

טעט) **תוד"ה רבוי יהושע'**. א"ג בהחיה בת קול שהיתה כנגד רבים וכו', ולזה תי' במקומות ספק ילי' מבת קול. אבל לא נגד דין תורה שפסקה ע"פ הרוב^ט.

אבל הרמב"ם (סוכה ט ה, וע"ע בהקדמה לפיה"מ) כת' דנבייא שעקר דבר מהתורה, או אף' אמר הלהנה בדברי פלוני, הרי זה נבייא שקר שבא להכחיש התורה שאמרה לא בשמיים היא. ולא מותני בת קול

משמעות מבטלים דעתם לדעת הרוב וע' בסמור בשם הרמב"ן). והකוח"ס (שם ג) חלק דרך בסנהדרין הגדROL יש איסור לא תסורו, וצריך לבטל את דעתם (אפי' על הימין שהוא שמאל). אבל בבי"ד ועלמא מהני הכרעת הרוב דזיל בתר רוב (ואהב"מ). והקובעה"ע (ט) צי' דברמב"ן (חולין מד) משמע דמחולקת בית שמאי וב"ה היה מה' כל חכמי ישראל, והוא דין לא תסור לעבר ע"פ הרוב. (ואף بلا לשכת הגזית).

שעה) מהדרי טפי. הריטוב"א כתב כיון דכן הול' כשוקין', ואלו עשיין בדבריהם גם מורים לאחרים, וכן עושים בדבריהם ומורים לאחרים (וכ"ב המאווי).

וזהרב"ן (סנהדרין לד) הביא בשם רב האי גאון דכשנהלכו בבי"ד, דבר' דיןאים אומרים כך וא' דמהדרי טפי אמור כך, הולכים אחר מי שנוטן טעם לדבריו. וזרמב"ן הביא להה סיווע מסוגין דמהדרי טפי, וכייל כמו' שעשו ואם הוא חכם גדול אין דבריו בטילים.

וזהרב"ן חלק דברי' אול' בתר הרוב, דכללו צרכין להם וראוי שישיכמו לאותו דעתה, ורומנו אמר אחרי רבים להחותו. אבל בסוגין לא ישבו בדין, ולכן השואל עשה ברצין עצמו לפי שלבו ניטה אחר חכמה. ובtab' הרמב"ן דמ"מ במקומות הדוה חכם א' נגד רבים בטלו דבריו^א, וכדמוכחה לקמן צע. עי'ש). ומ"מ אין דברי היחיד בטילים מיד אלא יש להם לחוש ולברר, ושאלים

המוח' ב"ש וב"ה בכל מקום להילא בשורש הנידון האם אול' בתר חירות. ויצאה בת קול והלהנה בדברי ב"ה, ובתר רוב ייד. ותוס' בת' הא, כת' דבר קול דוחתם שאני, שיצאה ממשום בכחו דר' יהושע. והראשונים נתחשו האיך יאמר בת קול דבר שאיננו אמרת. ורב ניסים גאון (עה'ג ברכות ט) תי' דהבת קול לא אמרה הלהנה מכמותו בדבר זה, ואפשר שכזון בכל מקום וולת זו. ועוד תי' שהחכונה בזה לנסת את החכמים אם וה הקול יעתיקם ממה שמקובל בידם או לאו. וע"ע דרישות הר"ן (ז) דה' והו ענין, ודריש' יא) דהאמנת בשמיים בדברי ר' א, אלא דלא בשמיים היא.

טו. והקובוח"ש (קי' ד"ס ה) הקשה דבמוקם שנטברר האמת לא שיר הילכתא כרוב, ואמאי לא נימא דעתברר דהאמת בר"א. ולא הוה נגד רוב. והכיוון מזה (שב') דהdonן אחר ריבים להחות נאמר גויה'כ דהלהנה נקבע לפני הרוב ודנמרס תורה לבני אדם, וע"פ חכמי הדור. וליד' לשאר ספיקות ובגן בשער דפרש הרמב"ן ב' שופטיהם). וליד' לשאר ספיקות ובגן בשער דפרש מטי חנויות, דמי שיעוד ע"פ נבניה שחתיכה זו מה有意义 אין כאן ספק, ול"ש הכרעת הרוב. עע'ש.

י. וב"ז והרמב"ן (תורה"ה ה' יומא פ) כת' היכא דרכ' רופאים אומרים שהחוללה צריך לאכבל, ורופא מומחה יותר אומר שא"צ. דאול' לחומרא, והוא נגד מהדרי הוה ספק. (והביא מיח' ב"ש וב"ה, וממשמעו דלא הוכרע סברא זו. אבל הר"ן שם ד' ברכות' כת' דאללו ברור לנו שבקיא יותר אול' בתהה. וממשמע בונתו דקיל בדק' סברא בבי'ש. וע'ש).

יא. ומזה למדנו הפסיקים (מהר"ח ה' ב' בפסקים ליל' תפיסת) אף' דבממון ומהזוק יכול לומר קים לי' נגד רוב הפסיקים, היינו כיש' ב' פוסקים בדברי, אבל י'ם קים לי' בדברי היחיד.

יב. אבל השל"ה (כללי התלמוד כת' תע"ז) הביא מוסגיין דהיה ראוי לפסק בכ"ש דמהדרי טפי, ודווקא במקומות דשקלים אול' בתר הרוב. וזה דווקא בית היל שהלהנה במקומות מסוימים שנחוץ ונעלבים ואין עולבים. ולכך בונתו דהבת קול עקרה להלהנה, ובמ"ד דקומה בת קול עשו בדבריהם, ואח'ב חזון. וכת' (שם) דעד'ז פסק הב' ב' בכל מקום אחר הר'י'ך רמנ'ס וראש' דמהדרי טפי, אף' במקומות שהרבבה פסיקים אחרים חולקים. (והביא דהרמ"א פליג על כלל זה).

יג. וב' אור ישראל (הגרא' סלנט, בהערה) כת' בזה דשורש

וחמאייר תי' דאין בזה משום ב' תורות, דא"א לעולם שישכימו לדעה אחת. [ויל"פ דברי"ד א' דין התורה מהיבר לדון אלו בנגד אלו עד שיחזרום מדבריהם. ואם אינם טורחים להכריע מיחוי כב' תורות. אבל כב' ב"יד מותקב מסברא דא"א לכוון לדבר א', וכן ניתנה התורה כי'].

רש"י (סוכה מד) כ' דתקנו שלולב לא יודהה שבת במקיש, כיון דגביגלים לא דוח, לדידחו נמי לא דוח. שלא יעשו ישראל אגדות אגדות, ונראה כב' תורות, והאחרונים הקשו דוחה ב' מקומות וב' ב"יד, ול"ש לא תגונדו לכורע^ט. ובאייר דלא תגונדו לאו דוקא. אלא דפרש"י טעם דמש"ה עשו תקנה. אף דל"ש לא תגונדו מדינא^{טג}.

שפכ' שם. הרמב"ם (ע"ז יב יד) הביא דבכלל אהורת לא תגונדו שלא יהיה ב' בת דינים בעיר א', וזה נהוג במנהג זה וזה במנהג אחר. שדבר זה גורם למחלוקת גודלה^{טג}. והכס"מ ולהח"מ כתבו דפסק באביה". והכס"מ כת' דכלל דעת"ל קג"ס הוה ודוקא היכא דפליגי אליבא דנספייהו. ולא היכא דפליגיorman הילכה.

עפ' כל ב"יד דין שונה וכל זמן שלא עמדו למנין אלו בנגד אלו. וכל החסרון ב"יד א' שלא הוכרע, ונעשה ב' תורה. והכפ"ת תי' דכתשלו לרוגל, ובאו בולם למקום א' הוה עיר א', ותלי במח' אבי ורבא. וכותב דמותם סמרק הרמב"ם לפוסק בדברי אבי. והאחרונים תמוו דבسوיגין קאי אחר החורבן, ולא עללו לרוגל.

בג. ובשות' מהרש"ם (יריד קנג, הור בכפרית שם) תי' דמודינא לש לא תגונדו, ואפה' ה' החשו משום מצווה מן המובחר, בגין דתhusums אינו ידוע כלל.

בד. ובשות' הרדב"ז (ה לשונות הרמב"ם יא ואלף שפ"ד) כת' דיל' והרמב"ם פסקocabiy באה משום דמסתר טעמייה, שלא ירכו מחלוקת בישראל. וכיון שהם בעיר א', אף ששם שתי בתים דינין אי אפשר להנצלן מן המחלוקת, שהרי העיבור הגרירים אוחרים וה מיקל וזה מוחמיר וה פטור וזה מחייב וזה מטמא וה מטהר והם פוטחים על שני הסעיפים וייבנה בינוים השנאה והמחלוקות וזה דבר רגאה לחוש העין. והרדב"ז כת' דافق דרבא ורק' ממה' דברי"ש וב'יה, דהוא בעיר א'. שאני בכ"ש וב'יה הכל כת היה לומם בכמה ובכמה בישראל, והחמה' מפרטומו, ומשה' דמי לבי' עיראות. א"ג אף בכ"ש וב'יה דרו ב' עיריות.

כה. והנ"ב הביאו דהר"ד הכהן ביאר דהרבנן פסק ברבא, ושלא יהא חצוי ב"יד. ודוחק.

כלל לקבוע פסקי דין^{טג}. והבט"מ הקשה מבת קול דהלהבה כבית היל (וכמ"ש תוס'). והפר"ח (חי בט' הליק) כת' דקל' כדעת ר' יהושע דאין משגיחין כלל בנת קול (וכמ"ש תוס' בס"ד). וס"ל דהלהבה כב"יה משום שם הרוב", ולא אול' בתמר מחדרדי טפי". והקוב"ש ב��ון ד"ס (היא הקשה לדפ"ז אמראי אמראי (לעיל ט) דבית שמאי במקום ב'יה אינו משנה, ובמה עדרף מכ"מ דקי"ל ברבים, אבל דברי היחיד לא נדחו^{טג}. וע'.

שפ' א"ל רבא והוא ב"יש וב'יה כב' ב"יד בעיר א' דמי. בח' ר"א מן ההר כת' דאבי סבר דבי"ש עשו בדבריהם רק במקומן, ולא במקומות בית היל^{טג}. והקר"א כת' דאבי ס"ל דב' ב"יד בעיר א' אסור להורות לאחרים, וב'יש עשו רק לעצמן (ולבן נשחט כב' עיריות). דעир הימה' הוא בין העם, ולא בין התת'ה. ורבא לא ס"ל לחلك בוה.

שפ' א"ל אמר רבא וכו' ב' ב"יד בעיר א' ל"ט ב'. וצ' ב' דאורבה אין לך נראה כב' תורות גדול מזה. (והקר"א כת' דמקאן למד הרמב"ם דתלי בא' במתה, ולא משום ב' תורות).

ועיל' דהבת קול אמרה דהלהבה בדברי ר"א, דבכללי הפסיק לש' לעשת דברי' בין דעתם בתורה והוה נגד דין התורה. אבל אילו היה נמסר בת' קול בתנור של עכנאי ייל' דמנחני.

טו. אבל י"מ (ע' ספר המפתח) דפי' דכונת הרמב"ם דוקא להבריג נגר כללי הפסיק המקובלים לנו. אבל במקום דליך כללי הכרעה מהן רוב.

יז. וכ' בתוט' הרא"ש (נדזה ז). ית. ולפ' החכמים הכריעו לדוד רבו עדיף, ורק קבלו סיוע מיהבת קל. א"ג סוגין ס"ל דהבריגו במו בת' קול, אלא דר' ירושל פlige, ור' ס"ל אף קודם בת' קול דרובי עדיף. וב'יה ר' נחום ביאר זהצדר דואלי' בתר דני דמוחדר משום דאמו'י מסברא דהאמת דבריהם, ואף דהילכתא אחר ריבים להחותו. אך לאחר דיאיה בת' קול דהלהבה כב'יה, שוב הדר דינא דהברעה המחלוקת מודיען דאורי ריבים להחותו.

יט. ויל' דכונת הגמ' דכבר הוכרע וידוע דהלהבה כן, משא'ב' שאר מוח' תנאים עדין לא הוכרע ודומה דמש"ב הראשונים דאורי חתימת התלמיד א"א לפוסק כדעה דנספק לא כן בגמ', וכן אחריו פסק השו"ע).

ב. ע' לעיל בשם הריטב"א).

כא. ויש להזכיר עפ' מה שיסדו דגדר לא בשמיים היא, שנקבע הלהבה (בשמיים) עפ' ב"יד שבארין, א"ב באמות נקבע

שפָּר) בא"ד דבְּעֵיר א' קוראים וכו'. הראשונים (רmb"ז רשב"א ר"א"ש) כת' דרבא ניחא דהוה כב' בתה דיןים בעיר א', וכל הקושיה לאבי' (וכן משמעו בתוס'). והראשונים (הניל, ור' מגילה) תי' דאף לאבי' ניחא, לפי שהן מוציינם שם וקוראים לעצמן.

הטור"א (מגילה ב) הקשה בהא דאי' בן עיר שהלך לבקר, אם עתיד לחזור וכורא לבני עירו, אמאי אין בזה משום לא התגודהו. ודוחק דמשום חיד' ל' משום לא לתגודהו. (משום אין אגדה פחות מג', סוכה יג'). עוד דאפי' בשרבים הלכו למקום אחר דין כן. והטור"א תי' דנחشب כב' ב"ד, כיון דשייך לב"ד של עיריו¹².

שפָּה) שם. הרוא"ש תי' דלא נחشب לא לתגודהו דלא עשו כן משום פלוגתא אלא משום שהמקום גורם ל', ואם היה בן מקום זה הולך למקו"א היה עשו כבמוהם, הילך לא מיחוז כב' תורות. וככ"ז כת' הריטב"א דהבא כולם מודו אלו לאלו, ולכל א' יש טעם לעשوت כמו שעשו¹³.

והritten"א כתוב ע"ג דר"ל ה'ק' מגילה ולא חשש להכי, האמוראים לא חששו לקושיתו לגבי מגילה. ואף ר"ל נתכוון להקשות אמאי תקנו בן לכתチלה, בעורה שמייחז כב' תורות.

שפָּר) בא"ד דאמר בירושלמי דברן עיר אינו מוציא בן ברך, אינו מחויב בדבר וכו'. אבל ר"ש"י (מגילה ב) כת' דהכפרים איןין בקיין לקרוות, ועריכין שיקראנה להם א' מבני העיר. (האחרונים דנו אמאי ל"ל כללא דאינו מחויב בדבר. ואכ"מ¹⁴).

ל. ואף דרש"י (ג:ד"ה לא העש) פי' קרי הגמ' על כל המשנה הינו לס"ד דאף מנהג יש חסרון לא לתגודהו.

לא. ונפק' מזו להלכה האם מותר לבן קהילה א' לנוהג מנהגו בתוך קהילה אחרת ובין דדרותו לחווורו.

לב. ובשות' גנות ורדמים (או"ח כל אל א', הור' בגליון מהרsha"א) תי' ולדעת ר"ש"י דלא לתגודהו הוה היכא שא' סובר דמהה שעשו החבו הוא טעוות, אבל הכא בני עיריות מוחדים דבניהם כפרים עשיין ברין שתילכו להם חכמים, ואם א' מבני עיריות ילך לדור בכפרים יעשה כמותן א"כ לית כאן לא לתגודהו. לא. והאחרונים כתבו ע"ז לדעת הרמב"ם דר' יוחנן העטם משום מה/, ובזה לא שייך בהה מחלוקת.

لد. והטור"א כתוב דאפשר דהיה עוניין אחריו וכמו בסוכה לח' גבי הلال. ובגה' ברוך טעם הוסיף דעתנו מગילה בשירה.

והלח"מ כתוב דפסק כמ"ד ורב' ור"ל) דבית שמאי לא עשו לדבריהם, וע"כ משום לא לתגודהו. אבל ב' עיירות מותר מהא דמגילה¹⁵. אך ה' דמסכתה הגמ' (לקמן טו: וטו) ש"מ דעשו לדבריהם. והערול"ב (טו) דין דתלייא אי' עשו לדבריהם רק קודם בת קול, והרמב"ם פסק (ככלשנא בתרא) שלא עשו אחר בת קול משום לא לתגודהו, וש"מ עשו רק קודם ב"ק¹⁶. ווצ"ב דאמאי לא חשו ללא לתגודהו קודם בת קול'ם ועי"ש).

ויש אחריםים שביארו לדעת הרמב"ם נח' אbei' וובא בשורש האיסור לא לתגודהו. שהר' אין לך אגדות ומחלוקת יותר מ' בת' דין' בעיר א', וע"ב דסברת רבא משום ב' תורות. והרמב"ם פסק דהוה משום מחולקת, ומ"ה דוקא ב' מקומות אין חשש. אבל בש"ת משב' דבר (לנץ"ב, י) בת' דהרבנן פסק הכרבא, אלא דבאיар דברי רבא דאיסור לא לתגודהו הוה במקומות דלא נח' בדין. דכשיש מ' ב' ב"ד א' להכריע חד מנייה, וכל א' יעשה כב"ד דיזיה. אבל במקומות שהכריעו בולם ב"ה, ומڪצתם רוצים לנוהג להחמיר שלא ע"פ דין. מ"ה אסור משום מה"ט. וא"כ לא תליא בב"ד א' או ב' ב"ה, כל שהוא חומרה שלא מהדין אסור.

שפָּה) תוד"ה כי. וא"ת מה תי' מגילה דבְּעֵיר א' וכו'. והראשונים כתבו לדעת ר"ש"י (יג: ד"ה אמינו) קושיות gam' רק ממוקפים שקראו בט"ז, והוה ב' עיירות. אבל משום עיירות שמקדמים, הוה רק מנהג¹⁷.

כו. ותלייא בת' הראשונים (ע' מש"ב בתוס' ד"ה כי ולפ"ז פסק אbei' וללא מטעמה, דבגמי' מבואר דסבירת אbei' לתרע את ר' יוחנן דעש. ואף שהגמ' מקשה). צ. אבל חז"א כתוב דמשמעות gam' דעשו לדבריהם אף אחר בת קול.

כח. ויל' פ' דוקומת בת קול היה ספק בדין, ועדין לא עמדו לממן, ולא נחشب לא לתגודהו. ורק אחרי פסק ההלכה ולרבינם, מי שנוהג אחרת הוה לא לתגודהו ע' לעיל). אבל צ"ב לרמב"ם לשיטתו ל"מ בת קול להכריע הלהקה שלא בשמיים היא. וויל' דהינו לדעת ב"ה דרוב עדיף מגואה"ב. אבל דעת ב"ש דחריפות עדיף מסברא, א"כ כ"ש דבת קול עדיף טפי. וע"י הבהיר קול נדוחה סברת ב"ש. אבל לילין קילוב בכ"ה דדינא דרוב עדיף).

כט. וצ"ב אmai' הוה מה' טפי כה"ג, במא' שמחמים על עצםם.

ס"ל בכותה). ובה"ג הביא דמבחן בקר' הגמ' דהלהה בר' יוחנן נגד ריב"ל (בכל התורה), אבל דעת Tos' בכת"ם דהלהה בריב"ל נגד ר' יוחנן, ע"פ הגמ' מגילה בן).

שצ) והאיכא שמענא. פרשי' שהמשיל למד לטלטל את הנר. והרשב"א כת' שייבור על בכור הרבבי. אבל התו"י כת' דרושית הגמ' שסבירו דמותר לעשות אגדות.

דף יד:

שצ) תוד"ה פשיטא. תימה וכור' לאפוקי מדר"ע וכור'. הקרא' כת' דע"כ בית שמאי לא ס"ל לר' עקיבא. דלר' עקיבא חייב לאוין פטורות צורתיהם,ואי בי"ש דחיהבי לאוין בערווה, א"כ יפטור אף לבית שמאי. דחיהבי לאוין ל"מ בוה סברת אין אישור חל ע"א, דאישור (אשות אהן) חמור חל על אישור קל". ומהא דלביש" אין פטור צרה כלל, ע"כ דלא ס"ל בר' עקיבא.

שצ) ספק אשת איש^ב. פרשי' (בפי' הב') שנתייחד עמה ובור' והן הן עדי יהוד. ויש שדיקו הלשון דהוה 'ספק' א"א, דמשום עדי יהוד הוה רק ספק קידושין. (ונה' בזה הראשונים, ע"ש בסוגיה).

שצ) תוד"ה בנט ישן. תימה וכור' תנשא לכתהילה. האחרונים הביאו דרישי' (שם) כת' דרך בהר

שפ) במקומו של ר"א וכו'. הראשונים הוכיחו האיך הותר להם, הא בכל מקום שיש מוח' ערך להחמיר בדאוריתא (ובדריתא בע"ז ז'). והר"ן (פסחים נא) כת' דתלמידיו ואנשי מקומו עושים בדבריו בין לקולא ובין לחומרא^ל. וכן בשו"ת הרשב"א (א רנ"ג הביא מכאן דיש לבני המקומן לעשות דברי רכם, ואין למוחות בידם. כת' שמאן נהגו במה קהילות לעשות כל דבריהם ע"פ פסקי הרמב"ם^ל (וקבלו את פסקי הרמב"ם עליהם ז'), ואף שמעירא לא היו תלמידיו^ל).

שפ) תוד"ה במקומו. במתכוין היי מביאים עצם שהוא צרכים. הערול"ג^מ ציין דתוט' (שבת קל:) כת' זהיא דאפשר דרך גנות לא הותר אף לר"א, וא"כ ב"ש דלא היי מביאים עצמן במתכוין (ופליג אתוס' דירן). והאחרונים חילקו דבשנת עצמו חיבין לעשות דרך היתר, והותר ודוחה שבת רך והיכא ד"א בענין אחר. ומשה"ה האסורה לתקן סכין כשייש לו אחריו). אבל בשאין לו סכין אחר הוה בגרור הותרה. ומש"ה קודם שבת א"ע לטrhoה בוה, ורשאי להתכוון לבר.

שפ) ר' אבהו בריב"ל ס"ט וכו' משום בגודו דר' יוחנן. ומשמע מדיניא ראשי לעשות כסברתו, אף באטרא דר' יוחנן^מ. אלא משום בכורו). ובה"ג (היל' ברבות אל לג בודה^ס) גרס בסוגי' דהמג' מ"ק' היכי שביק ר' יוחנן ועבד בריב"ל. (והגמ' כת' דר' אבהו

לה. והקובוה"ע (ט) הקשה עד האיך עשו נגד הרוב, ובתב' דכיוון דמחייבות א"ע בטל דבריו לש' בוה דין רב. ובוחשנותות כתוב דיל' שלא היה נגד רובו).

לו. וכותב דהוה מהני תלמיד שיש לו לעשות דין רבבו. אבל רק מי שראה או לפניו, או במקומו. וועקבאי בן מהלאלל (עדויות ה) אמר לבנו בשעת מיתתו חזר בר', אתה שמעת מפי היחיד מوطב להניח ובר').

לו. וכותב דומני כל זמן שלא ידע הרבה דעתה בדיון מסוימים (וכותב דאיתו דמחייב מושם בגודו שעושים בדבריו בכ"א, שלא בפנוי לא יעשה במה שנראה טעה).

לה. והרמב"ג (חולין מוד) כת' דהיא דאיתא דהויצה לעשות בדברי בית שמאי עושה (וא"ע' לחומר דאוריתא), דמתוך דהויצה מה' דROLAH, וכל חכמי ישראל נכנסו תחתייה, הרשות ביד כל א' להוות מכת בית שמאי לעשות דבריהם לעלם.

וועל' מה שhort' מהחו"א). ולט. והקובוב'ש (ביב' רעב) ציין לשו"ת זכרון יהודה (לר"י נן

להאכילו בשאיינו ניכר', ואילו היכא שניכר הדבר אין איסור".

והפר"ח (ארח תzu כ) חלק דעתן דהוא ס"ל דמותר מדיינה אין בו לפני עור, דא"כ Mai קמ"ל בסוגין דנהגו אהבה ורייעות. אלא דאפי' היכי אינו ראוי להאכילו, ורק מ"ל הדוג' מ"ט בולסמרק עליון.

שזה נעשה בדברי בית שמאי הولد ממור בדברי ביה". הרשות הביא דמובואר דלהרבנות ממורים בישראל חמיר טפי ממנה שאיזה יהידים יעברו איסור.

ובח"ר "שמעון" (א) והקובה"ע (א) הביאו דמובואר דאף אילו הותר ממשום לא התגדרו, אף"ה הוה הولد ממור". וכן דעת"ל דפסול ממור תלי באיסור ביה", האanca הותר האיסור ביה"ה ממשום לא התגדרו, ומדאוריתא הוה ביה"ה היתר. (ועוד"ז יה"ק בהא דמובואר בסמור דפסול לכהונה והולד פגום, דזה ממשום איסורי ביה"ה וופסול בבייתו).

והביאו ראייה שהמנזרות אינה תולדה מהאיסור, ואף היכא דליך איסור בפועל הוה ממור, מחמת סיבת האיסור, דהוה שם ערווה. והוא דמנזרות תלי בחיבי בריתות הוה סימן^ב.

שצ"ו ריש"י ד"ה הولد פגום. אם היה כהן פסול לכהונת. מבואר ברש"י דאף הבן נפל לכהונת. (וע' למפנ' טה: ומוה).

בעלה למדינה הם תנשא לכתוללה. אבל בשבעלה כאן אסורה לנישא^ג. ולפ"ז מירושב.

שצ"ד לא נמנעי ב"ש מלשיא וכי למליך שחיבת וריעות נהג זה בזה וכוכו. הריטב"א כת' דסמכו על שתיקותם, וידעו שלא יאכילים דבר האסור לפי דעתם.

הריטב"א ביאר דאף דמודינה אסור להאכיל בידיהם. כדי אמר (חולין קיא): חס ליה שיאכיל מידי שלא סבירא ל'. מ"מ כשאוכלים בלבד אין חיקוב להפרישם, כיון שאצלו הוה היתר גמור. אלא דאהבה ורייעות הנגו זב", ומאי דסני להו לחבריו לא עברו.

ובתג' מרדכי (עו והז' ברמ"א קיט ז) הביא מכאן דהיכא דראובן סובר שדבר אסור. ושמעון ס"ל דמותרת, וט"ל שראובן טעונה, ואילו היה יודע היה אוכל. אף"ה רואובן יכול לסמור על שמעון שלא יאכלינו דבר האסור לפי דעתו. וב"ש היכא שראובן קיבל על עצמו לחמיר שלא מהדין יכול לסמור על שמעון, שלא יעבור בפנים עור דומיה דמאכילד תרומה ונזיר יין.

והש"ך (קיט ב) הביא ש"ת מחרלב"ח (קכט) דהיכא דראובן קיבל על עצמו מנהג לאסור, שמעון אינו רשאי לחת לו לאכול, אף"י ניכר שהוא שקיביל עליו. אבל בימה שראובן סובר כן מדינה אסור

בס"ד מובואר דהוג' מ"ט פסק כן שכל אחד יכול לסמור על חבירו בזה וצ"ע.

י. ועוד יleaf דאין בה איסור ביה"ה דפסק כן מודין רב (או מחדידי), ומدين לא התגדרו (ואף דהוה חפצא דאיירואן). אלא דש שבא שלא להרבנות ממורים, ביה"ה דיתקן שיפסקו אח"ב ב"ד של אחרים אורת. וצ"ב בשאר מה' הפסיקים, א"י החמיר בדבר המביא למפורותן.

יא. ועוד"ז יה"ק (בע"א) דמובואר דתלמידי ב"ש שעשו ע"פ הוראות רבם הוה ולד ממור לדעת בית הלל. ואף שעשו כדין, ע"פ מה שמוסטל עליהם. ואך יש לדוחות דאף דהוה ע"פ הוראה, לדבבי ב"ה ליהיא לך הוראה. והוראה בטעות בטל, ולא נחשב שעשו ברשות. אבל לבאורה לא התגדרו אף א"י יתרור דדברי הרוב הוה בטעות. מ"מ מה שיש לב"ד השני לушות בדבריו לא הוה טעה. ויל"ד וזה).

יב. ואף שהותר ממשום לא התגדרו סיבת האיסור קיימת, ולט"מ פסק היב"ד לשנות את המיציאות.

ג. ויל"ע דפסקן דבעלה ס"ל במתירין וא"א לחיבתו לחזור ולגרש, א"כ כלפי מי שבא לישנה הוה כמי שבעללה אינה בעיר. ומובואר דאמר ר' סוף סוף גורוז'ל, וכל מין שהבעל בעיר אסורה. אף אופן שא"א לחיבתו לגרש).

ד. אבל הפסיקים (קמ"ה) נקטו דדעת הרמב"ם דאי"צ גט כלל.

ה. יל"ד האם כונתו ממשום איסור לא תאכילים (לקמן קיד) להזuir גודלים על הקטנים, וט"ל דכ"ש בגדרו. או ממשום איסור לטמי עור.

ו. לר' שיאכיל את שמואל, גבי מוח' רב ושמואל דוגים שעלו בקערה וניט' בר נט').

ז. ומשמעו בש"ץ דאף זה ממשום איסור לפני עור (ודאוריתא).

ח. ביה"ה דלפי דעתו הוא היתר, ולבן אין בזה ממשום לפני עור מעוד עצם האיסור, ורק בימה שմבשלו לפני עיטה, ובזה סגי במזה שיודע.

ט. וכpective בתחילתו דודוקא רב וב"ש דמודקרים יותר. אבל

שצט) וכ"ת ל'מאפן, דרכיה דרכי נועם וכו'. ומש"ה אין ראוי לחיבם חליצה כדי לצאת מידי محلוקת.¹ אבל לא התירו אישור מושום דרכי נועם.

(ט) ואיבע"א כנס ולבסוף גירוש וכו'. לדעת אחרים הוה ערתה ערחה משעה ראשונה, דניסיאין מפליין (בדלעיל ג').

(תא) איבע"א יש תנאי בביאה וכו'. פרשי' הכוнос על תנאי מומין או נדרים וכו' ואחרים סבריו' דכינוי דנסואה מוחל על התנאי² [עד הא דאי' בתובות עג.] וכו'.

אבל הרשב"א הביא בשם הראב"ר דל"מ תנאי בקידושי ביאה³, דל"מ תנאיআ' א"ב אפשר לקיים המשעה ע"י שליח (וכרא' בכתבות עד). ובוגם' (שם) איתא דבקידושי ביאה מוגני הנאי איתקוש הווית להחדי',ותנאי דהכא פlige דל"מ תנאי.

(תב) שם. יש תנאי. פרשי' דאיתו קידיש בתנאי, ולא נתקיים. משמע דהיה תנאי מומין או נדרים וכו'. ומשמע מרשי' שלא קאי אהא שהיתה אילונית [ומש"ה הוה מחק טעות], אלא תנאי אחר. והאחרונים ביארו דאלילנות הוה מחק טעה גמור, ולא תלי בדין תנאי. ואך בביאה אם נמצאת אילונית בטלו הקידושין⁴, ע' חי' ר' שעמן ג'.⁵

(תג) מתיב רב מושרשיא מעשה בר' עקיבא וכו'. וס"ד דר"ע נסתפק אי בביאה או בבי"ש. רשי' (ב"מ לה).

עצמו, או סימן דיש בו דין פטור. אבל בסוגין הוה סברא בדברנן.

ז. להקון שרצוי לתקן חליצה. אך למעשה לא התקנו, אף מכון ולהבא א"ץ חליצאה.

ח. והינוי בסתמא, דאן סחדוי ואינו רוצה בעילת זנות. אבל אילו פירש דכוнос ע"ד התנאי ל'צ' גט. אך הלשון יש תנאי בכיוונה ממשמע דל"מ כלל. ולדבריו הראב"ר דל"מ תנאי כללו. ואחו של ר' ג' קידיש בביאה. וק"ק מדרבנן אסור ל乾坤 בביאה, דזהו פריצות וכרא' ל'ק' נבו.

יג. והאחרונים ביארו דילפי' דחולות הקידושין הוא שווה, וחולות זה ישנו בשליחות אף וזה מעשה אין בו שליחות. אבל לראב"ר חווין דברי' שקידושי' ביהה יהא בשליחות. ויל'א' האם תלי באירועה, או דחולות קידושי' ביהה נשחט חלות בפער'.

יא. ולפרש"י ניחא, דאו מדינה דאלילנות עדיף מסברת בעילת זנות. אבל לדעת הראב"ר בביאה ל"מ תנאי כלל. והאחרונים

שצט) תוד"ה נשאה. ע' לeken טה וממה. משום דכתיב בה טומאה בעירות, אע"ג אכן מקרה יוצא מידי פשוטו. וע"ע תוס' הרא"ש (לק' מדר).

דף טו.

(שכח) ל'יח'צ'ו מימאפי אגריריו וכו'. הבית מאיר (הו) בפתח' קנט ג' הביא מכאן ראייה דיבמה שנתקדשה לשוק ולמ"ד דחלו קידושין] אפשר לחלו'ן בעודה אשת איש'. ודלא כלבוש (שם) שדן שצירכה גט קודם חליצה, שבウודה א"א אינה עליה ליבום ואניה עליה לחליצה⁶.

והאחרונים ביארו דיל"ד מב' טעמיים, א' דהוה ערוה ואיתא (לעיל ג') דכינוי דפטורה ואניה עליה ליבום, פטורה אף מחליצה. אך בימה שנתקדשה מבואר דלא פקע הזיקה [ע' תוס' טז. ד"ה בניי, ונחשב שעולה ליבום].⁷

ב' דמבואר (לOLUMN לו. ומוא) דאף היבא דיש זיקה ל'מ' חליצה בשעה שאינה יכולה לחתטיבם. וכגן מעוברת (לק' לו), ותו' ג' חדש' הבהיר (לק' מא) דלא מחלוץ בשעה שאינה יכולה לחתטיבם. והאחרונים ביארו דהוה תנאי במעשה חליצה (ע"ש). ואילו בנתקדשה מבואר בסוגין דלא אמר' כן. והփוסקים כת' דכינוי דבידינו לבוטו לגירה נחשב עליה ליבום (וז"ב). וע"ע לOLUMN לו. ומוא: בדין אינה עליה ליבום).

א. וכן מבואר בדברי רשי' (לק' פ') שכותב דאיינו דרכי נועםדים מה הבן אוח'כ' שתוקן להלוין, ותתגנה על בעליה. אבל הריטב"א (שם) כתוב דיתצא' ותדא' וקוקה לחליצה וכו' ב' הראשונים ל'ק' יי': וצ"ע.

ב. והלבוש הביא ודפוסקים לא משמעו כן, ומ"מ יש להחמיר בזה. ווחזו"א (קל) כתוב דעתדים מצוה ליבם, אלא פומו הוא דכאייב.

ג. ווחזו"א (קל) כתוב דעתדים מצוה ליבם, אלא פומו הוא דכאייב.

ד. ווחראו'נים (לק' לה) ביארו דמעוברת נחשב שלא במקומות מצויה. וגדיר החסרן דהוה שלא במקומות מצויה, משא'כ' חייב לאו ועשה דונפלת ליבום, אלא שאינה מתייבמת בפועל.

ה. (וז"ב. ובחווא'א כתוב דהוה דין דרבנן, ואין לדמות גוירת ח"ל ול"ז).

ו. וע"ז א' (לק' פ'), והוא בתוס' לע' ב) דהיכא דהוי בנימ' ומתו, אין להזקה יבם וחליצה מכאן ולהבא, אכן הדמי נועם. והוה סברא دائורייתא (זהר' וואלה) והאחרונים דנו א' היה פטור מעד

אבל הדריטב"א כת' שלא עשו לקולא, ומ"מ לא היו צריכים לעשות כ"כ בפרהסיא, בין דסגיא בלאו הכל. והחינו דמפרקי" הרואה אומר וכו'.

והדריטב"א כתוב דהא דר' עקיבא באתרוג, אף דהוא לקולא, ר"ע לא היה מותלמיידי ב"ש. ולמ"ד לא עשו ב"ש לא היו מורים לאחרים לעשות בשיטתם^{טו}. (וע' מש'ב בזה ייד.).

תח) מעשה בשוקת יהוא וכו'. פרשי' דאין בה מ' סאה, אבל סמוך לה הייתה מקוה שלם. וכן מוכח בגמ' שמביאה דתנן עירוב מקאות וכו'. אבל הר"ש (מקאות דה, ושאר מפרשיה המשנה) כת' דבפושטו המשנה אירי במטביל בתוך כל' בתוך מקוה והשוקת הייתה כל'ן וכ"מ בתוספתא (ונחalker התנאים בשיעור לבטל שם כל'). והבאיה דבטוגין מבואר דלא כן, אלא תלי' בשיעור חיבור מקאות. דלענין כל' בתוך מקוה סגי בנק בכל שהוא.

וכ"מ ברוב'ם (מקאות וגו') דהביא דין זה לגבי מטביל בתוך כל'. והבש"מ כ' דעתך הי' ב' שוקת יהוא בירושלים^{טז}. אבל הגרי'ז (שם) כת' דבאמת אירי במטביל בתוך כל', ואפי' הכי עי' שעior חיבור מקאות, דבכל' חנק למתה אמר'י דעתך נקב כ"ש הוא כמנוחים בקרקע. אבל בנקב מהצד בעי' שעior שפורה הנוד להחשב צירוף, שהמים הם א', ונחשבין מונחים בקרקע. ואף שאינו מבטל השם כל'ן.

תט) תוד"ה עירוב. ואומר ר"ת דנק בעי' שפורתה הנודה, אבל במים סגי טופח להטפיה. הגרי'ז (שם) ביאר דסבירה ר"ת דהמחיצה מפסיק במקוה זשוחליך להחשב ב' מקומותו, ובעינן נקב לבטל לכוטל. ולא בעין שעior בחיבור הדמיים.

טו. מבואר דבן כלתו נחשב ששמי עושא בעצמו ודרוהו היבוע על בנו), ולא הוראה לאחרים (שתלה הטעם ממש פהסיא).

טו. וכتب דהא דאיთא כל הטעורות נעשו ע"ג, לאו דוקא. איז' בזומן אחר. והחתת"ס (י"ד רטו) כת' דיל' נודה התנאים בתראי איך היה מעשה בשוקת יהוא בירושלים. וכן ר"א ורבנן בקסטליין, והק' מעשה שהיה בימי בית שמא' ובית הילל, ולא היו יכולין לחולק ולהכחיש מעשה מופרנס שהיה משניות קדמוניות בירושלים. אלא דנ' מה היה המעשה.

יז. ויסוד לה' מדרבי הגרא'ח (מקאות וגו') דערירוב מקאות ע"ג.

כת' דר' עקיבא היה מותלמיידי ב"ש. ותוס' (שם ד"ה מודה) חלקו דהוה מותלמיידי ב"ה. והביאו בן מסוגין, דגристו (לעיל) אמר ר"ע (ולפנינו ר"ט), מתי תבא צרת הבת ואשיאנה כב"ה. והדריטב"א (בסוגיון) כתוב דלט"ד ר' עקיבא אף שהיה מותלמיידי ב"ה חשש לדברי ב"ש, דלמ"ד עשו הورو אף לאחרים בשיטותם.

ורוב נסימ גאון (עה"ג עירובין ז') כת' דר' עקיבאעשה לפנים משותה הדרין, וצ"ע דבגמי' איתא דגמ' איסתפק לה'.

תט) תוד"ה ונחג. בירושלמי מפרש דהפריש מע"ש ופראeo וכו'. נשפהריש רק מעשר א', ודין בו בדין מע"ש ומעש"ע. והחטו'י (וין תוט' ר'ה ד') ביאר דאל"כ הול' מרבה במעשרות, דמעשרותיו מוקולקלוי. והטוו'ר"א (שם) תמה דאמאי הוה מרבה, דלא הפריש יותר מעשרית, אלא הפריש פעםיים בתנאי.

הטור"א (שם) הקשה אמאי חילק לעניים, נימה ספק ממון להקל. וכוב' בדין מנותע עניים לא אמר'י ק'.

תט) סיכ' ע"ג מיטה בשבי' קפוץ וכו'. הדריטב"א (סוכה כה) הביא עד' דלשנאי הוה חיזוב דוריתיא על האב, משות תשבו עין תודרו איש ובני (ואף דלא מרבעין אשה, מ"מ בניים חיברים). א"ר לחיבנו מדרבנן בין אפשר וראוי להזכיר.

תט) מעשה וילדה כלתו וכו'. האחרונים ה'ק' דלא מצאננו דין חינוך בקטן בן יומו, דאין בו הבנה כלל. אך המהדרש"ל ביאר דהיה לו בן קטן בגין ה' שהיה צרייך לאמו, וא"ה נקט דמוחייב בסוכה. וכוב' דילדה אמו לא הייתה יכולה לצאת לסוכה).

תט) תוד"ה וסיכ'ך. מכאן משמעו דמ"ד לא עשו אפי' היבא דב"ש לחומרא היו עושים כב"ה לקולא.

ביארו דהכא ל"צ תנאי, אלא הגדר דאיילונית אינה אשה (בלשון הגמ' בתובות קא:).

יב. (והאריבו בזה האחרון בכב"מ, ע' ר'ן נדרים ז' וסוגיה חולין קלד').

יג. והדריטב"א כת' דאין לומר דהחמיר על עצמו, ודרוה דלא יתכן להחמיר ע"ג כ"ב להפחית המועיבה. והזה בכלל מי שאינו מצווה בדבר וועשו.

יד. שכן הדרין להתחייב בחינוך בכל דבר דאפשר וראוי לך. ורבנן סביר דא"א להפרישו מאמו, ואינו ראוי לחינוך סוכה.

דוחש שמא נגע בתוכו. או שהזויות נטמאו משבעת מסיקה.^ב ויש אחרונים שדרנו דכוונת רשי' שמטמא בהיסט' וס"ל דעתה מתמא בהיסט'. אך לשון רשי' שמטמא את החבית, והחבית מטמא את הזויות. ואיל משום היסט, הרי היסט את הזויות.

תיד) ומודים שאם נקבה וסתומה שמרמים שהוא טהורה. פרשי' דגלי דעתיה שלא ניח' (שהרי עשה נקב). ותוס' (ב'ק קה), ב��' נקטו דוחטעם מושם דסתימת שמרמים לא זהה סתימה מעלייתא. והק' דמבעוא (שם) דהוה סתימה מעלייתא להצלל מטומאה. ותי' דהכא אירוי לענין הבשורה, רמסתמא לא ניחא لهו לבעלים במה שיוצאה ממנה כין שכבה, ואעפ' שתטמה שמרמים לאו סתימה מעלייתא היא^ג.

תטו) רשי' ד"ה אין. מוחל מי פירות דין ואין מבשרין. ובזה פלגי בייה דמוחל נחשב משקה, במשן.^ה אבל הרמב"ם (בפי'ם עדיות ד ו, וכן הר"ש וראב"ד שם) כתבו דסבירת בית שמאיש שנחשב שלא לרצוץ. [וע"ע חז"א].

תטו) פגום מיהו הוא מק"ז וכו'. פרשי' זו [צורת הכת שנטיבמה], עפ' הוראת ב"ש] אינו דין שבנה פגום. וכן ילפי' בכל עריות [חיבי בריתות] דהבן פגום לכהונה.

תינו) שם. פגום מיהא הוא. בפשווט אירוי בין מכחן, והבן נגום מכחנותו. ורש"י (לקמן מדו') כת' דין להדה נת פסוליה לכבודנה. והרמב"ן (מה) כת' דין הבנה [מיישראל], דוגום לדורות כחלה, ופסול בביתו. והרשב"א (שם) חלק דריש' נקט בתה דוקא.

תיה) בני צורות דבויות הלוּ לבית שמאי מהו, למאי נפק'ם ל mip'shat מהוויר גורשו וכו'. ופשט להם

ב. וכ"מ לתוס']. וצ"ב דעתין לא הוכשרו, אלא בחבית שאינה נקבה.

ג. ודלא כמ"ש תוס' (גיטין סא: נהה לא: תע"ד דעתה אין מתמא בחיסט).

ד. ועד פרשי', אלא דבחותס' משמע די' חזר ונסתם סתימת מעלייתא ממש מותני. וצ"ע. ותוס' הביאו דיש ג' אופני מוחל (מוחלן). ובפשווט משמעה

טי) בא"ד ואין נראה ל"ר זכי' וכו' משמע דלכונלה בשאי נקב צריך שיה מאים כשפורת' זכי' א"א ודאי נקב מלא בעין. והר"ש (טהרות ס"ח) דזה דוחת נמי לא אירוי במים, אלא בשיעור הפירצה.

ובפשווטו ר"י למד מהתם דברי שיעור במים. אבל הגראי' זו דאף סברת ר"י דזהו שיעור בנקב (לחחוב פירצה). אלא דבעין שיה נקב מלא מים לבטל הכותל, ומה שאינו כנגד המים אינו חלק מהဓיצה. דאי זהה שיעור במים, מ"ש למלחה או מחדץ.

תיא) בא"ד ונראה ל"ר זכי' דלא אירוי לענין חיבור מקוואות, אלא לענין השקה וכו'. הגרא' (ח' טומ"א ז) כתוב דלענין חיבור מקוואות תלייא בדין עירוב, שיחשב חד מקווה. אבל לענין השקה סגי ביחסורו, דבליכא הפק מהধיצה סגי בטופח להטפיה, וכן לענין ידין המים עצמן דוחש עצם המקואה ופרק שם שאובים.

דף טו:

טיב) הרואה אומר. פרשי' ולא דמי לב' תורות, אבל היכא דדמי לאגדות לא עשו בדבריהם. בפשטות מבוואר ברשי' דוחטעם שלא עשו בדבריהם משום לא תתגוזדו (וכר"ל יג), שלא כאב"י וובא יד. ועי' מש'כ' בוה לעיל). אבל הריטב"א (בע"א) ב' דאפשר דריש' נקט כן, דמשו"ה היו צריכים שלא לעשות בפרהסיא (ובכשית הריטב"א דצעריך להחמיר בדבריו בצעינא).

תינו) רשי' ד"ה שחן. שמא נגע (עה) בגב החבית וטמאה מודרבנן, וטמאתם. משמע שע"ה טימא את החבית, והחבית מטמא את הזויות. הריטב"א תמה ותחbitה הוה כל' חרס ואין מטמא מגבו. וכותב ויל' דשמא ס"ל דההמירו שע"ה מטמא כל' חרס מגבו מדרבנן. [וסיים וצ"ע]. והריטב"א חלק דיל'

שפורתה הנוד, עי' עירוב המים חשיבי מונחים במקווה ואין בכלל כל'.

יית' . ובעין רומו בקייפת השום, ויל' א' קליפת השום הוה טפי מטופח להטפיה. ומדרבי הריש' (שם) משמע דזהו שיעור במים.

א. ויל' האם כוונתו לכל הכל' נתמא, או רק גב הכל' נתמא (והחיש שזויות יגעו בתוך הכל'), ובמו' משקן שמתמאים אחורי כלים (ע' בורות לח'). ועי' ערול'ג.

נفالה לכהונה. ואינה נפסקת לתרומה אלא היכאدور עצלה מעיקרא ואו חיבי בריתות, או פסולין כהונה. [ובבדאי] בסוגיות ל' סח וכן כמה מקומות]. ומשמע מדברי רשי' דרך לענין תרומה תלי' בהא זו'ר עצלה מעיקרא, אבל העשית זונה לכהונה בגין זה'. ולא דברר היהת גורשה ובלאו הבי אסורה להוניה^ט. ומובהר דמה שהיא זונה אינו פסול לתרומה. [וע"ע בסמוך בדעת הרמב"ם].

צ"ב א'כ יבמה לשוק נימה שהוא עצמה מוחללת לכהונה^י, א'כ נילך דבנה פגום. ולפאי צ'ל דיבמה לשוק אינה העשית זונה. וצ'ב מ"ש מהזיר גורשותו.

תכל' שם. **תוס'** (לקמן פא. ד"ה לימא, והתו'י ותוס' הרא"ש כאן) כת' דרב המנוגא שומרת ים שיזונתה נאסרת ליבם (וזהיא עצמה מוחללת^{יא}) א'כ הولد פגום מ'ו. ותי' דר' יהושע לא הקפיד כיון דיכול להם דין דין הלכה ברב המנוגא. ולפאי לרב המנוגא באמנת הولد פגום. ומשמו ע'ג מובהר, דלא בכ"ש^{יב}.

תכל' שם. לבאו מובהר בסוגין דיבמה לשוק אינה מוחללת לכהונה. וכן מובהר בגמ' (לק' פא) דרך לדעת רב רב המנוגא נפסקה לכהונה, אבל לרבען יבמה שנבעלה לשוק מורתת לכהן. אבל הרמב"ם (איסו"ב טה, וש"ע ו'ח) פסק דיבמה לשוק העשית זונה. ודעת הרמב"ם (איסו"ב י"ח א'ב, וש"ע שם) דכל איסור שושא בכל העשית ע' זונה^{יב}.

יא. **דרשי' פא** כת' דרב המנוגא העשית זונה. יב. ולפאי לרב המנוגא הولد מבבמה מוחלל, מ"מ פשטי' מר' יהושע לענין מהזיר גורשותו ודרלא כתוס' ר'ה למאי דילפי' ליבמה גמורה). אבל החזו'א כת' דכוונה טוב'ו בסוגין דלא ברב המנוגא. ותוס' באו לישב שהבריתא דר' יהושע לא ישתו את דברי רב המנוגא.

יג. והשעה' מ' (שם) והאבג' מ' (ו) נקטו דעת הרמב"ם דלא בעי' זר עצלה מעיקרא. ועד' דברי הרשב"א (לק' סח). ועד' ז' הגרא"א (ו'כו). אבל ח'ה (שם ג') נקט דעת הרמב"ם דבעי' זר עצלה מעיקרא, ומהזיר גורשותו אינו פסול בבריתות. ואפ' הא הרמב"ם לא הוציאו, אבלו הבי הוה גורשה ואסורה לכהונה).

ודעת היראים (מה, והוא באבג' שם) דתלי' האם איסור זה יכול להיות זר מעיקרא, ומהזיר גורשו ע'ב' היהת מורתת זונה. ואב' כל שאר האיסורי יכולם להיות קורם שהגע

רכשר, דהעид דשםשו ע'ג מובהר. אבל ר' יוחנן בן נורי (לע' יד) נקט דחולד פגום לבת שמאי. [ע"ש **תוס'** במונה פליג].

והרמב"ן (ושא"ר) כת' דר' ב' נ' לא ראה המעשה דכהנים גדולים. א'ג סבר דעתו של לא ברצון בית שמאי [אבל ר' יהושע סבר דבר שמאלי לא היו מניחים להם להעמיד כה'ג שלא בותחים, וכ'ב התמוס' ר'א"ש].

תיט שם. **תוס'** (לק' צב): הביאו דמובהר דיבמה שנשאת לשוק הولد בשער אף מדרבנן. והק' דמובהר (שם) דהוה ממזר מדרבנן, משומן גזירה דמחפה באשה שהלך בעלה למדינת הים. ותוס' תי' דודוקא נשאת בטאות ועומדת לצאת גורו [ודמי לאשה שהלך בעלה], אבל הכא נשאת בהוראת ב'ג' ואין עמדת כלל לצאת לא גוזר.

תכ' או דילמא איבא למיפרק מה לאלמנה שהוא עצמה מוחללת וכו'. ובגמ' (נדה סט), הר' בתוס' שאלו אנשי אלכסנדריריא את ר' יהושע בת של מהזיר גורשותו (משולחת) האם מורתת להן, האם דילפי' שפוגם מ'ז' מאלמנה. או דאיaca למיפרק דאלמנה מוחללת. ופשט להו דכתיב היא תועבה ואין בניה תועבים. ואילו בסוגין משמעו דפשט להו מסבירה. [ובגמ' לך' מדה: הוי ב' הטעמיים].

תכל' מה לאלמנה שהוא עצמה מוחללת. **פרש"י** דນפסקת לכהונה [כשיעור הכה'ג] ולתרומה^ו. **תאמר** ב מהזיר גורשותו שאין מוחללת, דבר

דברי"ש ס'ל דמוול דסוגין [ששהה בחבית] איןו מוכיח. וע' ע' חז'וא קל).

ו. והתוס' חרוא"ש הוסיף דאפי' היל הוקן שהביא עולתו לעוראה חבירו עליו תלמידי ב"ש. וכ'ש דלא היו מניחין אותו להעמיד כ'ג' שלא בותיחסו.

ז. ורש"י דרש לא יחולל בעל עמי, בעמי היוינו אשתו. ח. וכ'ר' רשי' (לק' סא. דיה שנבעליה) דכל נבעליה לפסול לה היה זונה. ותוס' תמדו דמחיבי לאין לא היה זונה, אלא מהזיבי בריתות.

ט. וצ'ב דנפק'ם איז חיב' ב', דחל שם זונה על שם גורשה ע' קידושין ע'ו, וב'ב' הגרא"א (ו' נד). אבל ח'ה (ה' א' כת' זדאק' לדיות הרמב"ן) דאינו העשית זונה.

י. שהרי היהת מורתת לכהן וליבמה בהן, או אם ימות היבם. ואם חילצה מורתת לכהן וליבמה בהן, מודוריתיתא).

והאמור"מ (ו' ח) ה'ק' לדעת הרמב"ם דבניה מביאה שנייה חללים, א"כ اي נשאת לכהן^ט ה'יאך שימוש ע"ג מוחבחן.^{טט} ותי' דאייריה ה'בא בעודה יבמה לשוק, ואיסור זונה לא חל על איסור יבמה לשוק וכוכין דאין איסור חל על איסור, אף ה'פ'ם לא חל, ומש"ה הבנים לא נפסל. ובוונת הרמב"ם דלאחר חיל'עה חל איסור זונה לכהונה.

והאמור"מ פ' עוז דלמ"ד דבאונס לא נעשית זונה, וה'ג נשות ע"פ ה'יתר ב'יד דמי לאונס.

תכר' תוד"ח מה. מ"מ נילף בק"ז וכ'ו וניל'פ' דמהאי ק"ו לא ילפי' שתתחלל, דין חילול אלא מאיסורי כהונה וכו'. ותוס' פ' הדינו חילול האשא, דהוה דוקא מאיסורי כהונה. אבל חללות הבן שפיר ילפי' בסוגין מאיסורי כהונה. וצ'ב מ"ש. ותוס' פ' דה האשא היהת מק'ז דהוה פגום. וצ'ב מ"ש. ותוס' פ' דה האשא היהת ברירה ונתחלה נשא'ב חולד שנולד בפסול, ונילפי' פגום, ואף דל'ש שם חללות.

תכה' בא"ד ואנ"ג דל'ק' (סח) ילי' דמתחל'ת בבי'את ג'ר עמוני וכ'ו' אונ'ג דל'א ה'וה אישורי כהונה, ה'תם מקר' דריש' ליה. בפ'שטו מובואר בתוס' דגדר הפסול ודילפי' לפ'sol להרומה מיאש' ור' כי', וכ' ש'פ'סולה לכהונ'ה דהוה חללה^{טטט}. וגלי' קרא דריש' ב'ה' חיל'ות, אף דלא ה'וה פ'sol כהונה^{טטט}. (ולא ילפי' מיניה ל'ק'ז דסוגין), דבעלמא אין חללות אלא באיסורי כהונה.

יח. והגר"א (ו' ב') ה'על'ה צד דגלי' קרא ה'יא התועבה ואין בניה התועבה שלא ללימוד ק'ז. ועוד כתוב ה'גר"א דהרמב"ם פ'סוק בר' ב' ג' דל'ל'ק'.

יט. וכותב דיל'פ' דנשאת לישראל, ובני בנותיה שמשו ע"ג מוחבן. ורק' ה'וה פגום, אף הבת פ'סולה לכהונ'ה.

ב. וכותב דודוק להעמיד שידענו דנולדו מביאה ראשונה.

כא. דנפ'סלת בבי'את מ' שור עצלה מעיקרא.

כב. ד'גב'ג' (סח) אי' דרך ק'ז ה'וה גילוי מילטה. ובפ'שטו ע' רשי' שב' ותוס' ל'ק' לה, משמע דילפי' מלא האבל' אף אישורי ב'יאה. וכ' דריש' ל'ק' ע. דפ'ע' דכא' הבא על אשא שעשה חיל'ה. והרש'ב"א שם תמה ב'זה. ואילו תוס' דיר'ן משמע דגלי' דהוה חיל'ה. ודע'ת הרמב"ם (איס'ב' ח' א) דגלי' קרא דהוה זונה.

טג. וההמ"ד ב' למחרש"א ה'ק' ד'גב'ג' (קיד'ו ע'ה) מובואר דכ'הן שבא על אה'ותה, עושה אותה ולא חיל'ה. והואף' ח'יב' ב'ב'יתות פולשין אותה ב'ב'יאן ולתוס' ל'ק' סה: ומ'ו: ילפי' לה מ'איש' ור' א'כ ית'יב' מושם חיל'ה. וה'ק'וב'ה"ע (מד' י' כת' דע'ב' דתוס' דיר'ן ש'ל דח'יב' ב'ב'יות פ'sol מושם זונה, ולא

ו hut'ר (ו) כת' דבשא'ר ח'יב' לאיון ה'ולד' כשר, כיון דתפסי בה קידושין. חוץ מ'במה לשוק, דלא תפ'ס' קידושין^{טטטט}. ומובואר דתלי' ב'מה' (לק' מט) اي תפ'ס' קידושין ב'במה לשוק^{טטטט}. והאחרונים ציינו דדעת שא"ר בסוגין מובואר דלא נפסלה כלל.

והאחרונים המהו דב'סוגין מובואר דיבמה לשוק ואינה מתחלה בבי'אתו. וה'גר"א (ו' כח' כת' דהרמב"ם פ'סוק דלא בסוגין), אלא בסוגיה (לע' יד) דה'ולד' פ'גום כדברי ב'יה.

ו'הרמב"ם (איס'ב' יט' ה) כת' דכ'הן שבא על י'במה' שעשה זונה, ומ'מ ה'ולד' מ'באה ראשונה בשရ'ן. והאחרונים המהו דמ'בואר בסוגין דאיilo' האשא מתחלה, א'כ אף ה'ולד' פ'גום מ'ק'ז.

ו'ה'אב'ג' (ו' ד) תי' דאף דנעשית זונה ואסורה ל'גמ'א ל'ב'הן, מ'מ לא נפסלה מל'אכ' בתרומה. דרי'ן זונה לענין תרומה לא תליא' בדין זונה לכהונ'ה. (והאחרונים האריכו ב'זה, ובעזה' ית' בא'ר בסוגיות ל'ק'מן). וא'כ עדין יש פ'ר'כ' מאלמנה ל'ב'ג' דנ'פסלה מתרומה (וב'ב' המ'אי'ר' בסוגין).

ו'ה'גר"א (ו' נד) האריך דדעת הרמב"ם דקי'ל דלא אמר' ק'ז (כל'ל), ואף בח'יב' ב'ב'יות' ווע'ע ל'ק' מה']. (וע'ע 'חו'א טו יג דה'אריך ב'ב'ז).

לב' ג', ואף פ'צע' דכא' יכול לה'ות שנפצע' קודם. וה'אב'ג' (שם, ומ'נ'ח' ר'סו בא) כת' ליש'ב ע'ד'י' דאף י'במה לשוק נחשב איסור דיכל' לחיות זו או עצלה מעיקרא, דמשכח'ל דקידשה אביה פ'חות מ'ב' ג'.

יד. ועד' כת' ה'ה בדעת הרמב"ם דבעלמא דוא' דור א'עללה מעיקרא פ'sol, ושעני' הבא דלא תפ'ס' קידושין, ונילפי' ב'ק'ז.

טו. ו'ה'ופ'סוק'ים' שם תמה'ו דקי'ל דצ'ר'כה ג'טו. וה'אחרונים' כת' דל'על'ת ה'טור' י'ל דסוגין' ק'אי למ'ד' דתפסי קידושין.

טז. ע'ד' הא דאי' קיד'ר' עה. דכ'הן שבא על אה'ותה, ב'ב'יאה ר'אשונה עשה זונה אבל לא חיל'ה. דין חיל'ות אלא מאיסורי כהונ'ה. וב'ב'יאה שנייה ה'וה חיל'ה, משוע' איסור זונה. (אלא דבסוגיה שם ק'אי כל'פ' איסור חיל'ות של האשא, ו'הרמב'ם' הביאו כ'ל'פ' חיל'ות ה'ולד').

טז. ווע'ע 'תוס' (לק' מה). וה'אחרונים' הק' דהרמב"ם (תרומות ו' כת' דזונה או חיל'ה לא א'בל'ה בתרומה, מדין כל' חיל'ן). שה'חל'ל כ'ר' בבר. ומובואר ד'ש' זונה פ'sol אף לתרומה. א'כ מ'ש' י'במה לשוק ומוחזר ג'רשותו דלא נת'הלה לתרומה ולענין' שה'באה ראשונה' יהא חיל'ן).

והאחרונים כת' דאף דהוה גדר 'פטור' מ"מ יש חילוק בדברעת נפילה שלא חל היתר יבום, ומ"ה במקומות ערוה נפטרת ממילא, ואף כשהאפשר לתקן. אבל הכא צריך להפקיע היתר נפילה, וכיון דאפשר לתקן לא נפקע.

(חכ) **בא"ד** ועוד אורי דלא תהיה וכו' משמע אפי' ע"ז היה והכו. דהוה גויה"כ דלא פקע הזקה ע"ז קידושין. האחרונים דנו האם הוה גויה"כ דין בידו לעשות מעשה להפקיע את הזקה ע"ז שיזאתה החוץ. או דגלו קרא דעתו איש אשכנז מאמו או אחיו אביו לויקה.² ונפקם בשאחו ושל היבם מפקיע קידש את היבמה, דעתו³ הוה ערוה בפנ"ע (וא"א ע"ז נתן), האם אמר' לך תי' דגוייה"כ דלא פקע ע"ז קידושין.

והחו"א (לך י' ה בסוגרים כת' ולוי"ר התוס') דיבמה היא קניו של ים, ולא נפקע בקניו של זה. (ויל' דהוה גדר הגויה"כ של תוס').

וחחת'ס (אה"ע ב עז) כתוב דהゴיה"כ קאי רק בשנתಕשה, אבל אם נשאת פקע זיקה וכען הא דעתה (לכן ייח')DKידושי אהותה לא מפקיע זיקה, ורק נישואין). והחו"א דהוה דבריו.

(חכ) שם. רשי' (לק פט) ביאר דהא דעת' דהוו לה בניים ומתחו, אינה זקופה שב ליבם דעתה דרכיה נועם. ופרש' שנסאת לשוק, ואם צריכה חלייצה תottage על בעלה. ורע"א ה'ק' דהותם חול' הקידושין אף לרב' ובדבשה שנטקדשה לא הייתה זקופה ליבם), וכיון דמקודשת כבר יפקע זיקה. ורע"א כתוב דלרבות ודאין קידושין תופסים ביבמה) וכותב דעת' לתוס' אף בשל' נתקדשה נחשב שאינו דעת' נועם לחזר ולזוקק. והאחרונים העירו דליה'ק כן אף לשماאל, דהゴיה"כ דלא תהיה, היינו כשהיא

אר' יש שדו' דכוונת התוט' דນפסלה מוחמת גילוי הקרה, ולא ממשום שם חללה. וע"ז תוס' (לק' מד'). אבל הגר"א (ו' כב) כתוב דילפי' התם דנעשית פגומה, אבל אין שם 'חללה' אלא מאיסורי בהונה.

דף טז.

(חכ) תוד"ה בני. ויל' דלא דמי דהותם אין שום תקנה, אבל בנתקדשה אפשר לתקן ע"ז גירושין, הילכך לא פקע לזכיה. הנוב'י (אה"ע ת.קג. ח' לעיל י') ה'ק' דתוט' (לעיל י') נקט דערות אשת איש (דבבעל הנקנאי) פטורת צורתה, גם כשהאפשר ע"ז גירושין. וסתורי למש"ב בגין דהיכא דאפשר ע"ז גירושין לא פטר.

אר' האחרונים (בית מאיר) כת' דהוו מש"ב תוס' (שם בס"ד) לפרש דברי הירושלמי דיל"ד לאחות אשת ביהם דאפשר ע"ז גירושין. ואילו הנוב'י נקט דכוונת התוס' דמש"ה לא הביאו במשנה, דיל"ד לאחות אשתו. ולעלומ פטורה.

וחחת'ס (ב עט) תי' דתוט' אייר' דוקא בשנשתאות באיסור, ומ"ה כופן לגרש, ועומדת ליבם. ואילו התם דהאיסור אשת איש הוה בהיתר אינה עומדת להתגרש.

והאヒיעזר (ב) וחי' ר' שמיעון (ב) תי' דהותם הוה ערוה בשעת נפילה דילפי' מעליה דין פטור, אפי' היכא דאפשר לתקן ורזהה חולות פטור, ולא משום שאינה ראויה ליבם. אבל הכא הוה ערוה לאחר נפילה, דין אינו בגדר 'פטור'.

והאヒיעזר ה'ק' דהכא תוס' קאי אליבא דشمואל, ושמואל (לכן מא'). ס"ל דהו תורה וגשרה אינו חזרה לאחר הראשון. וע"ב דערותה לאחר נפילה הוה בגדר 'פטור'.

ג. ול"ד לאחות אשת דהאיסור איסרתו ומפקעת הזיקה, אבל אשת איש יסדו קני, ולא אלים להפקיע (ואף שיש ג'ב אישורו). וצ"ב דהא קניין היבם ל"מ למןעו קידושי השני ולشمואל'. וצ"ל דמ"מ לענין האיסור הסברא גנותת דלא יתכן שתחול קניין אחר כדי להפקיע זכותו של ים. ואף שנעשית ע"ז ערוה. וצ"ב). ויש לעצין בזה מש"ב הרמב"ן לך' יה' דהמקודש אחות יבמות אינו בדיון שתוצאת מקודשת למקודשת).

משום איש זו או אלמנות וגירושין ובכ"מ ברשי' סח: וב"ר רשי' לע' יג:).

א. וכן בגם' (לעיל ח') מבואר דדורשי' 'עליה' אף בנשא מות וס"ד דהאיל ואישתיין. ולכך אוקימתא אף ערוה לאחר נפילה דהוה גדר פטור. ע"ז ח' הגר"ג.

ב. ויל"ר היכא דהאיסור אשת איש קדם, כגון קידש חז' מפלוני. אלא דיש לחלק דהותם הוה לאחר נפילה).

תלב) יצאו בגין פתחות. Tosf. פי' שלא יצטרכו לקבוע הלהה כמוותו. הקוב"ש (חיב, קו' ד"ס ה ט) ה' דאמאי לא היו צריכים לשם דבריו, שמא האמת כמוותו. ובתב דהיה הדין ברור אצלם בעלי ספק, אלא שם'ם אם היו שומעים דבריו ולא היה להם מוה להшиб הי' צריכים לקבוע הלהה כמוותו, דאי' לדין אלא מה שעיניו רואות.

תלגו עמון ומואב מעשר עני בשבעית. במשנה (ידים ד ג' ח' בתוס') נחלקו בזה התנאים, דלר' טרוף מעשר עני [דהניחסים שישמכו עליהם עני ישראלי, וכן גורו במצרים לכ"ע], ולר' א' בן עורי מעשר שני, שלא לשנת סדר השנים [asher שנת מעשר עני יש לשנת מעשר שני, דמעשר עני הויה רק שנת ג' וכו', וכן הדין מגוריית נביים בבבל]. ומנו וגמרו דמעשר עני.

והב"י י"ר' שלא, וכן בש"ת אבכת רוכל כד' כתוב דה"ה פירות נכרי בא' לישתו דין בהם קדושת שביעית, אם נתמרו ביד ישראל, חייבים במעשר עני (מדאוריתא). ובפ' הרמ"א (שלא ט), והגר"א (טנ') ציין דכ"ש מאמון ומואב שקרובי יותר. והמנחת שלמה (א' לא') תמה דבאי' מדאוריתא תלי' בסדר השנים ומעשר שני, ורק אמון ומואב הוה תקנ'ח וחניתום^{א'}.

תלדו רשי' ד"ה עמון, ונטקדשה בקדושת א"י וקידוש ראשון, וعصיו בבית שני^{ב'} בטלה קדושתה וווערין בשבעית וכו'. המשנ"ל (שmittah ד כו') הקשה דבמשנה (שביעית ו' א') איתא דכל שכבשו עלי' מצרים ולא עולי' בבל, אסור בעבודת קרקע, אבל

זוקקה, אבל הtmp חלו הקידושין בהיתר קודם שנזקקה, ואין סותר לזיקה^{ג'} (זע"כ צ"ל דכונת הגמי' אף כשלא נתקדשה, ובמ"ש רע"א).

� עוד העירו האחוריים דרך בשעת מיתה הבן נזקקה ובפשטו הוה שעת נפילת^{ד'}, ובשעה זו היה כבר ערוה, ואף לת' הא' בתוס' יה"ק דפטורה אף שיכולה לתקן.

תכל) ואחריו מי ראב"י, ואחריו מי ר"י וכו' אמר לו מי הוא ראב"ע, ויש לו בן לעריה חברינו וכו' א"ג' ומ' הוא עקיבא בן יוסף וכו'. Tosf. (תובות קה) ה' אמראי הוכיר ראב"י קודם, דהא ר"ע היה חשוב יותר, שהיה ראש לחכמים^{ה'}. והביאו דפיעמים שאינו מזכיר לפ' סדר החשיבות, אלא משם דראב"ע היה ממשפה מיחשת טפי, הדיה דור עשר לעזרה.

תל) ר' דוסא וכו' מעיד אני וכו' ישב חגי הנביא. המהדורש"א (ח"א) הביא דרומב"מ (בהקדמה לפיה"מ הפרק הד') כתוב דר' דוסא האריך ימים הרבה. וכדי' בסוגין דראיה חגי הנביא^{ו'}, וח' עד ימי התנאים^{ז'}, אבל הביאו בשם ר"ח דבר זה היה ברור אצלם בקבלה, וכאליו ראהו בעינוי. (וב' המהדורש"א בשם סדר הדורות).

תלא' אה קטן יש ל'ין וכו', וזההרו שלא יקפה אתכם בחילכות. הרמב"ן (סנהדרין לד) הקשה אמראי בטלו דבריו. וכן בהא דאי' א' מאיר גלי וידוע שאין בדורם כמותם, ואמאי לא אמרاي' דהרוצה לעשותות בדבריהם עשויה דומהה דהרוצה לעשותות כב'יש^{ט'}. ושמא י"ל דיחיד במקום רבים בטלו דבריו (זע' מש"ב בזה לעיל יד). אבל רבים ורבים אם רצוו הולכים אחר רוב חכמיה.

ד. אבל רע"א לא הקשה כן, ומובהר דס"ל דהゴיה^{ב'} מהני דקיושי אחר לא יקיעו (זע' ע').

ה. (וכדי' פסחים ג') בגין ר"ע וחביריו, ר' דוסא לא ידע שר' אלער בע' בעולם, ואילו ל"ע אמר שמו הולך מסוף העולם ועד סוף.

ו. והביאו בן מהירושלמי (חו' ביפ"ע) דר' דוסא ראה אף את עורא הנביא.

יא. והביא דהרב"ז (ו' אלפדים רכ'א) נסתפק מדאוריתא נוהג ריקודו ראשונה קידשה לשעתה, מגולות י' או מעשר עני.

יב. דלמ"ר קידושה ראשונה קידשה לשעתה, מגולות י' שבטים לא נהג מדאוריתא. ושוב לא נהג מדאוריתא. ויל' דלפ' ז' לא תלי' בחורבן.

ג. אבל הרשב"ז (מן אבות א') כת' דחגי הנביא האריך ימים עד ימי התנאים. דהא ר' דוסא אי אחרוי החורבן.

ה. ובכור שען וכו'. פרשי' חריף ועומד על השמעה. (משמע שהוא בניינו). והתוס' ישנים הביא בשם רשי' דCKER שםנו. ו' ז' שהוא שם עיריה, ואמר דיש לי אח שיישב בעיר כור שטן. והביא

דף טז:

תלה) אמרוראי נינהו וכו'. מבואר בתוס' (ד"ה אמרוראי) דיש לפesh דנה אליבא דר' יוחנן האם לדיק מהמשנה אף' מתרממו. עוד ילפ' דנה' האם הלה בסתמא. מצאננו בזה אמרוראי אליבא דר' יוחנן בגין פא: וחולין מגן.

תלט' תוד"ה אמרוראי. וסתם מותני' דהאומר וכו' דל"ר ע"ז דוקא דין קידושין תופסין בחיבי' לאוין הוא דהוה הولد ממזר. רע"א (בגחש"ט) ושאר אחרים תמהדו דר' יוחנן (לקמן מהוע). דין דאף לרבען עכ"ם ועבד יהא הولد ממזר, דלא תפשי בה קידושין נאף מעלמאן. א"ב לדידיה אין ראייה מהמשנה בקידושין*. וצ"ע.

ומשמעו בתוס' (וון בתוד"ה כסב) לכל הנידון (בגמ') האם הولد ממזר הוא אליבא דר' עקיבא? לסתמן האם הولد ממזר הוא אליבא דר' עקיבא? והקר"א ה'ך' דכמוה אמרוראים דנו בזה, וכי בולחו ס'ל' בר' עקיבא. והאו"ש (איסרב' טו ועד آخرנים) כת' דיש מ"ד (לקמן מה), והולד פגום להכהונה, ולהך מ"ד הוה ישראל פגום. ותוס' הכא אייר ריק למ"ד הولد בשאר, דעת' ב' הוה כשר גמור.

תמן בא"ד ול"ל דהolid בשר דעתך עכ"ם ועכבר שדיין זיה. מבואר בתוס' דלמ"ד הولد כשר, הינו עכ"ם כשר. ולמ"ד הولد ממזר הוה ישראל. וכ"ב בתוס' (קידושין עה) ע"פ דברי רשי"י, וכ"ב Tos' (לקמן כב. ד"ה כסב) ה'ך' דעת רשי"י (לק' גג). אינו כן.

והאחרונים (שעה"מ איסרב' טו) האריכו להקשות סתירות בזה, ועוד הקשו דבגמ' (בכורות מז), איתא

מקור מקומו טמא. וקאי למ"ד מקומו טהור. אבל בשו"ת רע"א (ק סט) דהדרם עצמו טמא לכ"ע, דהaca הנידון כלפי הדרם).

א. והחיז"א (ו) ה' נדחק דכונת התוס' לדיק מהמשנה שם דורך בא על עלי'עריות' הוה ממזר. ב. ויל"ד האם הינו למ"ד דקאי בכל חיבי' לאוין, אבל משמעו דאף למותני' דר"ע קאי בחיבי' לאוין דשארא. מ"מ ילפ' עכ"ם ועבד.

ג. וועדיין ציריך לישיב את דברי הגמ' לסתמן עיש". ד. וכ"ב האחרונים בדרכי התוס' ארכ' ע"ש (במהרש"א). ה. וע"פ פסקי הרוי"ד (אנו ז. דור בסמוך). ו. וכ"ב Tos' (בכורות מז. ד"ה מוחמי) דMOVICH בנסוגין, אבל

פירוטיו נאכלם*. וצ"ע למש"ב רשי' דדין כפירות שביעית.

והחיז"א (שביעית ג' כד) כת' דהינו מקום שבתו' אר"י, אבל בעבר היordan אדרבה הניחו כדי שישםכו ענפים (ולרש"י), ולא גورو אף בעבודת קרכען. אבל יש אחרים (פאת השולחן) דנקטו דאף דנזהג איסור בעבודת קרכען, הניחו הפירות לענפים. והאחרונים דנו בזה האם יש קדושת שביעית לפירות. ובכתבו דאפי' הבי' יתכן שיש חיוב תרומות ומעשרות. ובקה"י כתוב דבשביעית דרבנן אינו נפטר מדאוריתא מרדין הפקר, דהתורה לא הפקיע".

תלה) תוד"ה עמו. עבר היordan וכו' ואור"ת דההמ בארכ' סיתון וועג שלא היהתה של עמנון ומואב. וויש חילוק בתורת עבר היordan. (וכ"ד הר"ש ידים ד ג). אבל הרמב"ם (בפיה"מ שביעית שם, וכן הרע"ב) כתבו דג' ארץות הינו הינו שפלת לוד וכו', משמעו דקאי עבר המערבי של היordan. וכ"ב רע"א (במשניות) בשם הפתור ופרח (מו). ובתוס' מבואר דקאי עבר המערבי (ארץ בנין ראובן וגד ומנשה).

תלוי) בא"ד ותדע דהא וכו' פ"ל קידשה לעתיד לבוא וכו'. ותוס' (שבועות טז). תי' דר"א ס'ל דקדושת הארץ בטלה לגבי תרומות ומעשרות ושביעית, אבל קדושת מחייבת של ירושלים והמקדש ס'ל דלא בטלה. (ואכמ"ל).

תלוי) רשי' ד"ה טהורים. שלא גورو על בתמי עכ"ם. ורשי' (בק' לח) הוספק דאע"ג דגورو על דם עכ"ם וכשאינו ישב^{ט'}, מ"מ הקילו בכתמים, דכתמים דרבנן מגוזה"כ דבבשרה^{ט'} (נדזה נז) ואף הדם טהור".

יג. (והראשונים פ' דהינו אחר הביעור, אבל דין כפירות שביעית).

יד. ואף הבעלים אינו עושה מעשה הפקר אלא מניה לדיני התורה. (ואהאריך ב' דיני הפקר בפירות שביעית).

טו. (זהה'ה כשראי לחשותו והkiloo בכתמי עכ"ם אפי' לחומ' (וב' בח' הוללה שם)).

טז. וההפלאה (ב'ק) ביאר כוונת רשי' דנתמעט (נדזה נז) בבראה עד שתרגיש בבראה. ווצ"ב מנ"ל דהוה שלא בהרגשה. עי"ש בדרכיו. ועוד יש שפירשו דכונת רשי' דדרשי' שכל זמן שלא והגישה לא תולים דהוה מגוזה.

יז. (ומבואר מדברי רשי' ע"פ דברי ההפלאה) דאף הדם של הכתם (בלא הרגשה) טהור. והאחרונים תלו במח' (נדזה בא) איז

בשר, היינו ישראל בשר'. וסתרו למש"ב בגין דלמ"ד הولدبشر היה עבד זאו עכ"ם למהרש"ל, דא"כ שפיר קרי להו עבדן.

והנתיבות (בשות' חמ"ש ב והו' בפתח' ת' ד א, וכ"ב בקוב"ש ב"ב שם) כתוב לחילך דבעבד לכ"ע הولد היה ישראלי, שעבד אין לו יחס ולאין לו"ש לומר שדין בתיריה. והוא"ש כת' דכיוון דל"ש שהולד יהא שיר במנוגות לאדרן וכוסברת המהרש"ל, ממילא ע"ב שדין בתורה, והוה ישראל בשר. ומוש"ב תוס' דין ייעבר' לאו דוקא. וצ"ע).

ועוד כת' הנתיבות (שם) דאך למ"ד דהולד ציריך בטבילה, מ"מ לאחר שנתגיר מותיחס אחר אמו^ט. וללא אמר"י דגר שנתגיר רקען שנולד דמיין. וכת' דיל' דאך הראשונים שכתו דהוה ישראל, כונתם לאחר שנתגיר. דלא נשגב גרי'.

והגרנ"ט (יא) ביאר דחסר לו בקדושת ישראל, דברי קידוש ע"י אביי (ולבן אינו חייב במינוחות). אבל בגין דנולד מאמו ממילא שיר לאומה של ישראל ודומיה דעתו במתגירה, לצר דהעbor חסר עדין קבלת מצוותן. אבל אחורי שמתגיר דין בישראל, ולא בגני. ויישב בהוה דשייר בו פרין הבן, ותלייא בלילה, ולא מדין חייב עליו).

וח מהרי"ט אלגאיו (היל' ברכות ח סה נ. בדה"ס) כת' חידוש גדור דמש"ב תוס' דהולד עכ"ם, היינו דוקא בשנתגדר בין העכו"ם, דכיוון דיש בו צד ישראלי וצד עכ"ם, אם נתגדר במנהג ישראל דין בישראל משעת לידה, וא"צ גירות. ותלייא בסוף איך מותנהג נחשב מותחללה^ט. והאבי עוזרי (איט"ב טו ג) כתוב שתקע הדבר ולא יאמר, שכן להו מקור וגדר בהלה.

יב. רתוס' הקשו דאם הורודס נשא ישראלית, א"כ למ"ד הولدبشر,-Amey Amoro Dubedim ham.

יא. וככדי" (בכורות מה) דצריך פרין הבן. יב. דכיוון שנתגיר איןנו מותיחס לעכו"ם, עיין' שדין בתור אמו. ומותיחס אחר אמו למפרען. יג. וביאר בהזה דברי רשי"ז לeken מה דאסור במנוגות (וא"י דין בקהל גרים).

יד. ובעי' לשון מההריש"ל בסוגין, שעבד הבא על בת ישראל, בשנווה עבבו"ם הרי הוא בשאר עכו"ם, ובמעט אין להם דין ישראל, ונצרן גירות (וכ"ב). ו מההריש"א תמה

долד ליה מעכו"ם פטור מפדיין הבן, ותיפ"ל דאיינו ישראל כלל. וע' בסמוך.

אבל תוס' (קידושין הג' במחילה בריחים) נקטו דהוה ישראלبشر, וכ"ד תוס' (נדה נו) דבין למ"ד ממזר ובין למ"דبشر, ישראלبشر הוא זה. וכ"ד הרמב"ם והפוסקים. (וע"ע מש"ב בזה בתוס' ד"ה עכו"ם).

והאחרונים (חי' ראותן) חקרו לתוס' האם הولد נחשב עכו"ם ממשום דשדין אותו בתר אמרו, מדין הولد הולך אחר הפנות (בראי' קידר' סה; ולקמן עה). והעכו"ם הוא הפוגם (וכ"ב האבן"מ ד' יב). או שנחשב עכו"ם מחייב העדר, שעריך אב מישואל להתקדים בקדושת ישראל". ווצ"ב א"כ בינה פליג למ"ד דהוה ממזר, ובינה תלי גדרי ממזרות בהא דיש בו קדשה מחייבת אביו. וצל' דשורש המה' אי הוה ישראל, וממילא יתכן דהוה ממזר. דל"ש עכו"ם ממזר. ע' קידר' סט.).

והאמור"מ (כו במחילה) כתוב בכוונת התוס' דיש לו צד עכו"ם וצד ישראליות ובכען מש"ב התוס' ר"י למ"ד הولد ממזרו, אך שוב הביא בדתו' מבואר אכן טמאה לבתמים, וכן אין קידושיו קידושים. ומובואר דאיינו ישראל כלל.

תמא) שם. ונבד. המהריש"ל כת' שעבד לאו דוקא, שלא מציין שתהא עבד מכת ישראל. והאחרונים ביארו דכוונתו להקשوت שלא יתכן בעלות לאדון בגוף ישראליות. ו מהריש"ל כת' בכוונת התוס' דדינו בעכו"ם. ומובואר כוונתו שעבד הבא על בת ישראל הولد עכו"ם, דחסר לו שם ישראל. (וע' בסמוך).

והאחרונים הק' דתוס' (לקמן מה; וכן ב' ג) מבואר [גבוי הורדוס] שעבד נשא ישראלית למ"ד הولد

רש"י (שם) פי' דלמ"ד הولدبشر בתור ארימה שדין ליה. ואפי' למ"ד דהוה ממזר (מוזהמיין) אית' ליה שם לו.

ז. ועפ"ז למ"ד הولد ממזר ס"ל דמזרות הוה פגום טפי. ומש"ה הוה ישראל. וделא יתכן עכו"ם ממזרו).

ח. וצ"ב מ"ש דעתו במתגירה דהוה ישראל מחייבת אמו. וצל' שהగירות מותיחס אף לבן (וע' לך' עה). ולא סגי בינה שנולד מישראלית.

ט. וצל' מההריש"ל בשנווה במנהג עכו"ם הרי הוא כשר עכו"ם, ובמעט אין להם דין ישראל וdockא בשמתגירים וכו'. ע' בסמוך.

ודוקא מי שאין לו עליו קידושין, ויש לאחרים קידושין הוה ממור (והיינו עריות). וצין דעד"ז כת' תוס' (קידוש עזה: ד"ה שאין).

אך בפירושו בונת התוס' במל' ש (על' ד"ה אמרוא) ודוקא לר"ע הוה הولد ממור^ט. (ואף דבגמ' לך' מוה: יש צד דלא תלי הא בהא, העיקר למסקנא דתלי בחדריו).

תמה בא"ד וא"ת בשלה מא מעבר הוה ממור, דבעבר איכא לאו', אלא מעכו"ם וכ'ו' ומדאוריתא ביאת חותר וכו'. אבל רשי' (קידושין עה) כת' דהא חיבי לאוין הן. ומובהר דעכו"ם נחשב חיבי לאוין. (וע"ע בסמור).

תמו שם. ב"יר"ד של' שם גוזו. וכבדאי' בגמ' (ע"ז לא) מרכבתיב גבי תמר החוץיה ותשך. דהgem' (ע"ז לא) איתא דגוזו על בנותיהן (של עכו"ם), והגמ' מקשה דדאורייתא היא דכתיב לא תתחנן. ות' דדאורייתא דרך חתנות, וגוזו דרך זנות. והגמ' (שם) מקשה זנות נמי בי"ד של שם גוזו. והגמ' חילקה דעכו"ם הבא על בית ישראל הוה דדאורייתא ומשום כי"ד של שם^{טט}, וגוזו על ישראל לנכנית.

וותוס' בקידושין כת' [אקו'] התוס' דידיין] ואין סברא ולומר דקרה דהוציאוה ותשך הוה עשה, והוה איסור אישור^{טט}. ומשה' הוה ממור כד' ישבב (לק' מט). אליבא דרך' ואף חיבי עשה הוה ממור. דלא משמע דקאי רך לר' ישבב. וכתבו עוד דקרה דברך לא תתן לנו הוה אורה להփיטת קידושין, ולא איסור על הביאה.

והגמ' (שם) מקשה עוד דהובעל ארמית קנאים פוגעים בו. [ובגמ' (סנהדרין פא): איתאadam לא פגעו

משניות בסברא זו (ובצדדי הגמ' לך' מוה): יותר מסתבר דרך משנה בר"ע, דבלא"ה יש לנו כמה משניות דננה' במח' ר"ע ומשמען התיכני].

וז. וותוס' בקידושין פ"ד דיש לאו ד' לא היא קדש' (דברים כג' יח'), דאונקלוס תרומ לאיסור עבר ושפחה. אבל הרמב"ם (איס"ב יב' יט) סל דאיינו לוקה. ודרש לקרא באופ' א. יה. ולשון הגמ' מובהר דבי"ד של שם נקרא דדאורייתא. ע' בסמו'.

יט. ובלשן הגמ' (ע"ז) דהוה מדאוריתא. אך קצת משמע דמסקנת התוס' דלא נחשב עשה, אלא גירות שם. וככ' תוס' דידיין דמושאורייתא ביאת היהיר הוה. והתוס' ר' יר"ד (ע"ז שם) ביאר דלביד' של שם קרי דדאורייתא, בגין דכתיב בתורה.

תמא) תוכ"ה בשלה מא. דverbדים אסורין בישראל. בפושטו ממשמע דעתך הבא על בת ישראל, הولد עבה, ואסור בישראל [וכ' ב' במאה"ב למחרש' א']. והאחרונים דנו האם קני לאדון או דהוה רק פג' ואיסור עבדות [ומש' ב' תוס' דנטיאשו קאי אדורו הראשן]. אבל המורה"ש כת' דכוונות התוס' להק' דלא נשאו ישראליות. וכ' ב' התוס' הרא"ש. [ומשמעו שנשאו לנבר}. ולפ"ז מבואר דעתך שנשא עכו"ם הولد עבד, ולא אמר' דאיין לו חישס].

תמא) בא"ד ווי"ל דמסתמא נתיאשו הבנאים וכ'ו'. המורה"ש הק' דאם נתיאשו וא"ע' גט שחרור, א' ב' לא הווי ממור. וכותב דעת' ב' אירי בנים שנולדו קודם. והקובבה"ע (ב' א') תי' דמ"מ בעי טבילה לדעת תוס' (לקמן מה: ועי"ש), ולא תפשי קידושין. ועפ"ז כת' דתליא בת' תוס' בסמוך האם הוה ממור מחמת איסור, או מחמת דלא תפשי קידושין.

האחרונים (חו"א) העירו דדעת ר' יוחנן (גיטין לט) דצעריך גט שחרור. ומ"מ לא ניחא לגמ' לתרץ כן, דשלא מא סב'יא סבר דא"ע' גט שחרור. ועפ"ז כתבי דלמסקנא וע' תוד"ה כסבבו' וסביר ר' יוחנן דעתכו'ם הבא על בית ישראל הولد בשר, היינו משום עברי מלכיתם, דמעובדים גט שחרור. וכן לרבא'(ז).

תמא) תוכ"ה קפבר. וסתם מתני' דהאונמר (קידור' ס"ו) סברה דהולד כשר וכו'. צ'ב' בדבשנה (שם) לא הוחר עכו"ם הבא על בית ישראל. ויש שפי' דכוונות התוס' דרמי ליישרל הבא על עובדת כוכבים דסיפא דהסתם^{טט}. והמורומי שדה ביאר דכוונות התוס' לדייק דאי'

וכי משום שנוהג בעכו"ם יהיה בעבוד כוכבים שלא ניחוש לקידושין. דהא בגין דבתר אמו שדין ליה ישראל ממור מקרי, ופשיטה דחוישין לקידושין אף אם נהג עצמו בעכו"ם. צו. אך בפושטו יש לדוחות דבמשנה (שם) מפורש דוקא מושם דין לא ולעוברת כוכבים) קידושין אף על אחרים. אבל עכו"ם הבא על בית ישראל יש לה קידושין על אחרים, ויל דהוה ממור.

טו. אך המשך דברי התוס' לא משמע כן, דת'י' דכל הנהו דסביר דהולד ממור בר"ע. משמעו דפשיט' לדל"ע הוה ממור ולא קייל' בר"ע. ואפ"ה ס"ד דתensis' דמתני' לך' ס"ל דהולד ממור אף לרבען, ובזה דחו ממנני' דקידושין. וממשמע דכוונות התוס' דבין דיש משנה דחויל בשר, דוחק להעמיד' מה'

וחותט' ר"ש ה'ק' דתימה לומר שנעשה ממור כשבא מביאת היתר.

וחותט' הרא"ש תי' עוד דרך חתנות דעתך איסור دائורייתא^ט גMRI' מאשת אב. משמע דיהא חילוק לענין ממורות היכא דבא עליה דרך חתנות^{טט}. וכ"כ האבג'מ (טו א) דבשבא עליה דרך חתנות הויה ממור, דזהה איסור دائורייתא^{טט}.

וחותט' מהר"ם ור"פ ר"פ תי' דיל' דאייר בז' אומות^{טט} דיש לאו דלא תחתן^{טט}.

עובדת כוכבים שילדה בישראל

טעט' הור'ה עכ"ם. פ' בקו' דקסבר דעובדת כוכבים שילדה בישראל הولد ממור, וחושין לקידושי ממור. ובזה שמאול פלייג דשידנן בתרא. ותוס' הקשו דבכמה משניות מובהר והולד הולך אחריה. וחותט' ר"ד תי' דדעת רב עצד ממורות יש בו שנתערב ישראל מן הגויהו, וכלכן נחשב ישראל לקרש אשח. אבל אין לו זיקה יבום ולא פטר מהיבום (ראינו מתייחס אחורי בגדרי קורבא). וכותב

בו קנאים חייב ברת^{טט}. ומתרצת הגמ' دائורייתא בפרהסיא, ואתו אינו וגورو אף' בצעינוע. ועפ"ז רמוועו טוב' דידן (בתה') בצעינוע.

תמי' בא"ד אעג' דביעאת יותר דיא מדאורייתא בצעינוע וכו'. ומבואר בתוס' דאף עכו'ם הבא על בת ישראל בפרהסיא שיך לנידון קנאים פוגעים^{טט}. אבל דעת הרמב"ז (תוה'א וכון המלחמות ודי'ן סנהדרין עד: שם ית. בדיה') דבעכו'ם הבא על בת ישראל לא נאמר קנאים פוגעים בווב', ורק ביישראל הבא עכו'ם. והר"ז ביאר דכיוון דהולד נמשך אחריה איינו כ"ב הסרה^{טט}.

תמי' בא"ד מ"מ ביוון דלא תפטי בה קידושין וכו' אעג' מעכו'ם לא זהה ממור אלא מדרבנן וכו'. נח' תי' החותט' בהא דאי' (ע' תוס' לך' מו: ומטע) דממורות תלי בתפישת קידושין^{טט}. האם זהה ודוקא במקום עבירה שלא תפטי קידושין^{טט}, או ביוון דילפי' דמעבר הזה ממור, ולפי' אף עכו'ם, דכל היכא שלא תפטי קידושין, אף דליך עבירה^{טט}.

הפגנות. וכל מקום שאין קידושין וכו' הولد ממור. ולכאי זהה תוספת על כלל קמיה. ואך בל"ה מיתני' דההם בשמעון התימני.

בו. ויש לחותות ודוקא עכו'ם וכדו' דיש עד עבירה באשה זו ובפרהסיא ודרך חתנותו. ואך דבא עליה באופן של היתר. ויש להוציא דואופן דלא תפטי קידושין הויה דרך חתנות והוא עבירה.

בז'. דלא תחתן. ואבל לתוס' (קידושין) קרא קאי לעניין תפישת קידושין, וכדעליל.

כח. אך יל"ח דכוונת החותט' הרא"ש דכיוון דיש עד איסור دائוריי', לפ' לעכו'ם. ולא תלי באיה. בט. ווערד' יל'ד דאפשר דאם בא עליה בפרהסיא הויה ממור. אין בפרהסיא הויה איסור חולול ד'. ולא איסור עירות^{טט}.

ל. וועל' אבג'מ מש"ב דה'ה שאר אומות, דלגיוה ולא דריש' טעמא דקראי.

ויע' בונות מה הדין בשאר אומות. האם לפ' מיניהו, או דזהה רק מדרבנן וכותה' תוס'.

לא. ולשון החותט' ר"פ דבגרורון יש איסור. וצ"ב דהכא אידי בעודן עכו'ם. וע' לקמן עז' האם יש איסור דרך חתנות בעודן עכו'ם.

ב. והר"ז (סנהדרין פט) כת' דזה' החיב ברת' לפ' דזהה משום חולל ד', ורך בפרהסיא. ועד כתוב אפשר דבעכו'ם נמי יש ברות, ואפ' ההצרכו לגוזר מדרבנן, דלא חמיר לאינש עונש ברת בדי' שמיים, אלא שילוק. ואבל בתוס' דידן מיבור דין בוה איסור בכלל.

כא. וכ"ב בהג' מדרבי' (קה) דיבמה שנופלת לפני מומר נחשב ערוה' דקנאים פוגעים בו. והותה"ד (רכב' ה'ק' דב吐索' דידן) מבואר דבעכו'ם הויה ביאת היתר, ומש'ה לא יחש ערוה'. ושшибאו רדו'ת היג'ם בדרכי הר'ז, דאף בעכו'ם נחשב איסור ברות).

כב. והגבלה לנכרי לא נחשב גilio' עיריות שיחרג ואל יעבורי, ובבאי ע"ז דברי' ר"ת (חו' ב吐索' סנהדר' שם וכותבות גז) דבאיאת עכו'ם בכיאת בומה, ולא נחשב גilio' עיריות ואבל אין ראייה מהו לסוגין, אך אף לא הויה גilio' עיריות י"ל בפרהסיא קנאים פוגעים והיבר בראת).

כג. והמלחמות כת' חטums ממשום הولد בשור. ממשמע דלמי'ד הولد ממור נחשב גilio' עיריות, وكנאים פוגעים. (ווצ'ע'). כד. והאחרונים חקרו בהא דתלי הא באהא, האם הויה סימן או סיבה ומוללה. וחתבר ל' מ"ה ומטע: בעודה'').

כה. ופשטות המשנה (לק' מע) דתלי באיסור. ובמשנה (קידר סט) אי' דכל מקום שיש קידושין ויש עבירה, הولد הולך אחר

אבל ישראל הבא על השפהונה בנה עבר. [ומש"ב תוס' אף אשפהונה לאו דוקא, וצ"ע]. והאבנ"מ (ד יב) הביא ראייה להז, דמקרא מלא גבי עבר האשה וילדייה תהיה לאונדינה, ומובואר דישראל שהוליך משפהונה הولد עבר. והקר"א רחה רבבער עברית התורה התירטורה, ולא מקרי ביתא זנות כלל.

(תנכ') שם. סבר בר' עקיבא דאין קידושין תופסין בחיל. מההדרש"ל תמה א"ב עכו"ם שקידיש בזוז"ז אמריא חווישין לקידושין, הא הויה ממזר. ולר"ע אין קידושין תופסין בחיל. [והגיה דבר בר"ע דזהה ממזר העכו"ם ועובד].

והאבנ"מ (ד יב) תי' דהכא זהה רק ספק ממזר שמא הוא מעשרה השבטים^{ל'}, וכי"ל ספק ממזר מותר בתורתו ודאי וכדרדרשי' קידושין עג.^{ל'}, וכן תפסי קידושין. ולא אמררי' ממ"נadam אין ממזר הויה עכו"ם, דספק ממזר הותר, ובמו ספק ערלה^{ל''}.

והאחרונים (קוביה"ע ג, ח' ר' שמעון יב) חילקו על סברת האבן"מ דאף היכא דהותר האיסור מחמתה הספק, מ"מ הויה ממזר וסיבת האיסור קיימת. ותפסת קידושין תלייא בחומר החפצא דזהה ערוה, ואף היכא דליך איסור בפועל^{ל''}.

והאחרונים הוכיחו כן מהא דאף אם אין איסור חיל על איסור, לא תפסי קידושין [וכבמ"ש האחיעוז, הר' לעיל גג], וכן במקומות שהותר מרדין לא תתגדרו, דמ"מ הولد ממזר (זה' לעיל יד:).

(תנג) רשות^י ד"ה בדוכתא. לכל קבוע במחוצה ע"מ דמי. וותוס' פליגין. והקוב"ש (ב"ב פה) העיר דזהה רובא דליתא קמן, וגדר קבוע הוא ברובא דאיתא קמן.

(תנד) תוד"ה בדוכתא. דאי אויל לגבה, כל דפריש וכו'. האחرونנים ישבו [ולדעת רשי'] דזהם איירי בסכל

רכعي"ז למ"ד עברו"ם ועבד הבא על בת ישראל הولد ממזר, היינו שיש צד ממזרות שנתערב הגוי עם היישרל, ואף דרחמנא אפרקירה לזרעה דכתיב זורות סוטים זרמותם [לקמן עז] דאיינו מתייחס אחריו, וככבה מה^{ל'}.

תנ' בא"ד ונראה דל"ק כל' בר' פברי דעתו"ם הولد כשר, וזה איפכא וכו'. ובפשטו העטם משום הילך אחר הפגום [וכמ"ש האחرونנים, הר' לעג] ומש"ה ע"ב זהה יש"ל. אבל לצד שבת' האחرونנים דכוונת התנוס' וחרס לו קדושת ישראל, א"ב צ"ב מה שיר' לדון ה"ה היפר, שייאו לו קדושה מצד האב. ובמה תלי' בסברת בנו הבא מעכו"ם וכו'].

ובפסקין הרו"ד כת' ודעת רב דעתו"ם ולדה כמוות לעניין יבום ושבנה איינו זוקק ליבם ולא פטור מן היבום^ו, אבל מכל מקום יש בו צד ממזרות, שנתערב ישראל עם הגויה.

וכת' דדומה זה קצת לדברי ר' יוחנן דגוי ועבד הבא על בת ישראל הولد ממזר, ואף דמקרא מלא דרחמנא אפרקירה לזרעה דכת' זרותם זרמותם (בדלק' צח), א"ב מוחדין שייאו ישראל גמור, ולמה נחוש לזרעו של נברין^ז שעשה ממזר. אלא אף שלא חישין לזרעה דאב מ"מ נתערב הגוי עם בת ישראל, ועשה אותו ממזר. והכי נמי לדעת רב אף דולדת' כמוות, ואין לחוש לזרע ישראל מכל מקום יש בו צד ממזרות מפני שנתערב ישראל עם הגויה.

(תנא) בא"ד בר"ג דאין קידושין תופסין בחיל^{ל'}, וזהה הבא על שפהונה ועכו"ם. רע"א (בגחש"ס) והשעה^י (איסוב ט) היל' דהמשנה (לקמן טט) ס"ל דעתו"ם הבא על בת ישראל הولد ממזר, אבל ישראל הבא על שפהונה הولد מתייחס עבד. וצע"ג. והאחרונים תי' דברי תוס' קאי רק לגבי עכו"ם,

לב. אבל בפשטו ר' יוחנן פלייג אוזך דרשא, וע"ב ס"ל דמייתיס.

לג. ובחי' ר' שמעון (ז) העיר דלמש"ב תוס' (ד"ה בדוכתא) הויה רוב דזהה ממזר. אלא דאף במקומות דביני' יזראי' אף רוב הותר. [ואכמ"ל].

לד. וכמ"ש הש"ש (א) דדמי לספק ערלה קידושין לטן. ולה. והחיז'ו"א (קל) חלק דספק ממזר לא הותר בספק ערלה,

דבספק ערלה תפין ליה בדים (ובדין שהוא אין ידע מותר לו, ואיל' במזר צרך להודיע, כדאשכחן דעסוק בבירור המשפחות [ודוחק דזהה רק משום מעלה יהוס ישראל]. ועוד דמנזר דאיינו ידיע לא חיי [לקמן עז], ומובואר דיש בזה איסור. ווע' מש' בכ זהה שם).

לו. ובחי' ר' שמעון (שם) דין האם יתכן דספק ממזר הויה היתר על החפצא [ולא רק על הגברא].

את הولد בתרה, היינו למ"ד זהولد בשור. אבל למ"ד הولد ממזר הוות שורא. ועוד כת' בפסק הראי"ר דהמשנה דישדי' בתרה קאי לעניין יי'ם, שהבן אינו מתייחס אחריה ואינו זוקק או פטור מן היבום^ט. אבל מ"מ יש בו צד ממוורות, שנתעורר שראלות עם הגודה, ויש לחוש לאוטו צד ממורות דישראלות.

(תנה) עד שעשאים גויים גמורים. המאיירי כת' שב"ד שבאותו דור העשאים בגויים גמורים שלא ליהוום בכלל דיני ישראל כלל. אבל הריטב"א (ט): בהוצאות חדשות) ורישב"א (כב) הזכירו שהפקיעו לקידושיהם^ט. משמע דדרינו כי ישראל, אלא דתנו להפקיע כל קידושין שיקדשו^ט. והקר"א דיק מלישנא דקרה כי בני זרים ילדו משמע דכלב מייל שוינחו בעכו"ם ואיך יש כח ביד חכמים להו^ט. וכותב דעתו ע"פ הנביאים ורוח הקודש.

והאחרונים הביאו דעת^ט מצאנו בגמ' (חולין ג) גבי כותמים העשאים גויים גמורים. ומדברי השו"ע מבואר דזה ריק להחמיר^ט. והש"ך (ויז' קט ח) חלק העשאים גויים גמורים בין להקל ובין להחמיר.

והחו"ד (שם ד) תמה הארץ יש כח ביד חכמים לעקור דבר בוקום ועשה. והוה גויים ורק מדרבנן, ולענין דאוריתיא ריק להחמורא^ט.

אבל החותס (בשו"ע אריה לט) כתב ולגבי כותמים, וכן גבי מסורו דיש כח לכל ישראל להוציא המורדים מכל האומה, ויחזורו לגויים גמורים. ונמננו וגמרו להוציאם מברית ישראל לגמורי.

לעולם, וצ"ע.

ה. ואף לאחר כמה דורות לא חל קידושין דידחו, דב"ד של אותו דור תנו והפקיעו. ובשלל מא לעין קידושין מהני אפקעינהו. וכבריטב"א ג. והשוו"ע וייד קט ג פסק דאסור ללוות מדם בריבית (ע' ראשנים ב"מ עא). והשוו"ע (מד ג) פסק דכובי שקידש צרך גט. ולפ"ז ל"ז לסתוגין, דמובהר בסוגין דאי"צ גטו. והתו"ר (ה) נקט דכובי דין' במומרים וע"פ הסוגיה קידרי עי. ודלא בכיה"מ לרמב"ם שם העשאים בגויים. ואינם כמנויים, הבה"י ד ל, חילק'ם לד וביש ס) ביארו דודוקא להחמיר הוות בגויים.

ח. ודוקא לעין ביטול רשות דערובין מהני לקולא.

אי ידוע במקומו, והוא ספק על מעשה מסוים ומשי'ה תלי אי אויל. אבל הכא הוא ספק על אדם זה ביבו ובמקום הקביעות, א"כ דינו בקבוע. ולא תלי היכא נשית המעשה. (ותלוי בגרור הא דאדם הדורא לנויותא, ע' בסוגיה ניר יב ותוס' וש"ר בכתובות שם). והאחרונים העירו עוד דזה קבעו דאיינו ניבור במקומו, ונדואריה לא נחשב קבעו (וכמ"ש Tos' גיטין סד). ולפ"ז הוות קבעו דרבנן.

דף יז.

(תנה) רשי' ד"ה לפסול. שנטמעו י' שבטים בעכו"ם וכו' והן לא נהרו ונשאו זה אחויהם או בתו, והרי הן ממוחין. מסוף דברי הרשי' משמע דקיי למ"ד דעכו"ם וعبد הولد כשר, ומה'ה הוציא לפרש ממשום עריות דקרובים. (והאחרונים דנו בכוונת הרשי' בתחילת דבריו).

תנו כי אמריתה קמיה דשםוא"ז וכו' אין ראוי בנק א"א בנה. פרשי' דקיי אהא דקיים בויה^ט. אך בתר אמררי' דבנתא דזהו דרא איצטוריי^ט, א"כ לייכא חשש ישראלים מי' שבטים. ולכאואה אף קאי אהא דכלהו לפסול, דלא חשו ממשום דנטמעו בהם, דהבנות עצטוריי. ולא חיישי' לזרע הבנים.

תנו ואין בנק הבא מהנבי"ם. ע' תוכ' בכמה אופנים, ויתברר עד לך^ט בג'. אבל דעת רב אסי דהבן ישראל, וחושין להקידושין ודפליג אחר דרשאי^ט. ופרש"י (ט: ד"ה מעשרה) דזה מזמור. (ומשמע זהטעם דמייחס אחריה, ממשום דזהו מזמור. ע' מש"ב לע' שם). ותוס' (שם) כת' דאף דמובואר במשנה (קידוי ס): דשדין

א. המאיירי ביאר דקבלת היהיטה בידם, שאוthon הבנות שגלו באורה שעה החליאו את עצמן עד שעמדו בנוול שלא לילד שום אדם קופץ עליהם. ו"מי ששתו בוס של עיקרין שלא לילד מהם. ו"מי שביבג בית קליטתם לעני הדרכ' עד שלא היה ראיות לקלוט ולהתעורר.

ב. וילפ' דבאותות הלך אחר הוכר. א"נ דסגי בצד א' ישראל להטיל קידשת ישראל. או דזהה בכלל למשהחותיהם. ועוד כת' האבן"מ (ד' יב) בין דהולד ממזר, שдинן בתר הפגום וע"ב הוות ישראל פגום, דבעכורים לש' ממוורות).

ג. וע' מה שהר לע' בשם האמור"מ בז). וצ"ב מ"ש דחוישין לקידושין וצר קידושין). ואילו ביום אינו זוקק כלל.

ד. ולכוארה היינו דהפקיעו את הקידושין של בני בנותם

וה מהרשב"ם (אה"ע י) כת' דכוונת הר"י חביב למג' דין דעשהם בגויים גמורים, ואף כל בן מומר בכלל. ותל' בראשונים הנ"ל.

(טס) פטולא דידחו ל"י תקנתא. בהגחות מרדבי (עז) הביאו דמשמעו אף לעתיד לבא בר' מאיר (קידושין עב), ודלא בשמהואל דפסק בר' יוסי דטהורין לעתיד לבא. (טס) רבא אמר והיא עמוקה משאלו. האחרונים מגיה ליעב"ץ, חז"א הקשו לרבעא ס"ל (לקמן מה דעכ"ם ועבד הבא על בת ישראל הولد בשר, א"כ אין פסול בהתרמוד. וכת' דס"ל דהפסול משום בעבדות, וכמ"ש Tos' (טז: ד"ה בשלמא). ולhalbכה מפקיר עבדו צרי גט שחרורו.

והראשונים (ע' לקמן כב, וריטב"א ומאריב טז) הביאו בשם הגאננים דמומר איננו זוקק ליבום. ועי"ש כמה טעמיים בהה. והראשונים חילקו. והריטב"א (טז) ורשב"א (כב) כת' דאין להביא ראייה מסוגין, דהפקיעו מומר שלא יחשב דיןנו בישראל. ודו"ח הכא קאי על אותם בלבד, שעשאים בגויים גמורים מתחילה והפקיעו קידושיהם. אבל שאר ישראל שנעשה בעבורם קידושיו קידושין וכדאיתא לקמן מוז).

(תנט) שם. הר"י בן חביב (בשות' ר"א מורהי א מז, ה' בבאה"ט מד ח) כת' דבן של מומורט דין בעבורם לכל דבר. והר"א מורהי (שם מה) פליג דמשומד לא פקע ממנו קדושת ישראל, ובנו נחשב שליחתו בקדושה.

הדרון עלך פרק ט"ו נשים

ו. והמאורי (ע"ז כב) כת' דהנכנס לדת אחרת, דבנו הר' הוא בגוי גמור אף לענין GITIN וקידושין. ואך שם אירי משום שנכנס לדעת אחרת).

ט. ודוקא היכא דהזרתו ולידתו בקדושה ונשתמור חוששין לקידושין. אבל משומד (לרצין) נחשב דבני הי' הורם ולידתם שלא בקדושה.

פרק כיז

ב) רשיי ד"ה ולא מתייבמת. דמאמר קונה מקעת מדרבנן. בפshootוBei חיליצה בין דמאמר הוה Rak מדרבנן, וממשמע מלשון רשיי דאף מדרבנן מאמר הוה גדר מקצת קניין^ג. ויש שדרנו דנפק'ם כביש לה צרה שמקודשת רק מדרבנן, כגון קידושי קטנה. דאף בגדרי דרבנן אינו אישות גמורה).

א) בצד אשת אחיו שלא היה בעולמו וכו'. הרמב"ן לע' יב) הביא דהירושלמי מקשה מ"ש דاشת אחיו שלא בעולמו פוטרת צרצה, ומ"ש מאילונית. והירושלמי תי' דاشת אחיו שלא היה בעולמו ערוה היא, וערוה פוטרת צרצה^ג. אבל אילונית ממועט מאשר תלה, שלא פטרה הכתוב אלא משום שאינה ראואה לילד וכו'.

דף יז:

ג) תודה אשת. ואית תיפ"ל מרכטיב דרכי נועם וכו'. בפshootוBei כוונת התוס' דילפי' דאין זה דרכי נועם שתחזרו לייסר אחריו שהורתה לשוק ואו נשאת לשוק^ג. וב'כ הרמב"ן דאיינו דרכי נועם דלאחר שנולד תצא מבעה^ג.

אבל תוס' הרא"ש הק' דאיינו דרכי נועם שלא תינsha לעולם^ג, שתוקק למי שנולד Ach"ב. והרמב"ן הביא מתרצים דל"ש הכא דרכי נועם, דשמע אסורה לינsha כל זמן שחמיה^ג קיים. ודוקא ל�מן

והארונים (ברכ"ש ה) ביארו דашת אח (דיילונית) אינה ערוה לפטור מיבום (וכיסוד הגרא"ח, ע"ל יב). אבל אשת אח שלא היה בעולמו נחש ערוה לעין יבם.

הרמב"ן ג). כתוב דASHת אח שלא היה בעולמו אינה הנארtha משום קרובא, דASHת אח בעולמו קרוביה יותר ומתייבמת. ווע'כ דהוה מייעוט מגדרי יבום). אבל הריבט"א ג) כת' דASHת אח שלא היה בעולמו 'אינה קרובת אח גמורה' כיון שלא היה בעולמו^ג. וע' ל�מן יט: וב. בוגדר האיסור אשת אחיו שלא בעולמו בנפילה שנייה^ג.

ג'. הרמב"ן ביאר דASHת אחיו שלא הי' בעולמו הכתב העשאה עליו ערוה אף על פי שרואה להחטיים.

יב. ולפ"ז משמע דהוה גדר קרובא, אלא דאיינו Ach גמור לעין יבם. וודמי לאשת Ach נאמנו. אבל מדברי הרמב"ן מבואר דליכא חסרין בקרובה, אלא בוגדר הנפילה ליבום. וכן תוס' (בע"ב ד"ה אהוה) כת' דPsiטאי דמייקרי אחים, אף דלא היה בעולמו.

יג. והארונים העירו דבנפילה שנייה ודאי אסורה מלחמת איסור אשת Ach דראשון, והזה איסור קרובא. (וזהרמב"ן אירי בנפילה ראשונה).

יד. ולקמן כי: מבואר דחכמים נתנו לאישות דרבנן גדר קרואה ואני קנייה, או קנייה ונשויית בדרבנן).

א. ובתוס' מהר"ם (בס"ד בשם הקירוש מהרוש) תי' דאף דאי"ץ להחמיין, נפק'ם היכא שחמתייה להנsha עד שתלד. דס"א דמיותר לינsha ולאחר שעשת לא חזק ליבם ממש דרכי נועם), אבל היכא שנולד קודם שששתה לא אסורה. ווצ"ע א"ב אף היכא דהו לו בנם ומתו קודם שששתה, נימא דל"ש בזה דרכי נועם. אלא דאמר' דוגדר הפטור משום שבשתה מיתה הוי לו

ג. והארונים דנו בכוונתו אמי"ס"ד דתיאסר לינsha קודם

בשנפטורה הימנו. אבל הכא לא נפטרה ממי שלא היה בעולם. ומשה"ה אף לתוס' י"ל דדין דברי נועם תליא בהתר בפועל.

ד) בא"ד ואור"י דאייטריך ל"היכא דחמותה של זוקה מעוברת וכו'. והראשונים הביאו דכן היא בירושלמי. ובפושטו חל זיקה ליבם רק משעה שנולד ול"ש זיקה לעובר).

ה) בא"ד ותמתין שם תולד זכר, ותתא זוקה לו". המשמע דמחוייבת להמתין, דאסורה לשוק בשיש ספק לפניו שמא יהא לה יbum. והאחרונים העירו דעתו אין יbum לפניו, והיאך תהיה זוקה ליבם כלל זמן שלא נולד, אמאי אסורה לשוק. ולכואו תל' בחיקרת האחרונים (חו' בסמוך) בגין האיסור יבמה לשוק, اي הוה מהמות אישות המת. או דזהה מהמות זוקקה ליבם.

ויש שדרו דאסורה מהמות שתאה זוקה בעtid"ז (דילפי מעין עלי), וע' לממן להן).

עוד בתב הגרא"ח (טנטול עז) דס"ד דעובר זוקק ליבום, בין דירושלמי. ויבום תליא בנחלה. והקובה"ע (ו) ה'ק' דאי"ס"ד דזוקק ליבום א"ב ייחשב 'בעולם'. ואף שנתמעת דברענן ייחדי' בעולמו, נימא דעובר הוא יהודיו".

והאחרונים (חו' ר' ראובן) ביארו הרמב"ן פליג מושם דס"ל דברי נועם הוה סימן שלא חל זיקה אה"כ, א"כ אף בשיש שאר אחים.

יב. וע' הגמ' (לק' כ) דאף הייכא דלא מודחיא מהאי ביתא למורי אסורה עולמית, ונאמר פטור דברי נועם. ואבל דעת שאר דראשנים דזהה מושם עצරה, ולא מעטנו דברי נועם בשזוקקה ליבם אחר.

יג. והירושלמי ביארה אלו שמות והניח Ashehu מעוברת, שמא אי"צ להמתין ולידע אם בן קיימא הוא אם אינו בן קיימא וע' בסוגיה (לק' להן), אף הכא צריכה להמתין ולידע. ואך העירו דחתם כל ולד בן קיימא פטור, ואילו הכא מהעה נקיות, ביצירוף מיעוט מפלות).

יד. והקובה"ע (ו) הביא מכאן דחל זיקה ליבום אף שלא בשעת מיתה. ובכל יbum ושנאשרה בשעת נפילת, וחורה להיתר לא חל בין דין נפטרה ממן, אבל שלא בעולמו לא שיר לומדר נפטרה, וגם ל"ש דברי נועם.

טו. וננו' בזה התאמאים, ע' לממן ט. וב' קמאן). ואך דל"ש יbum וחליצה בפועל.

טו. וע' דיליכא ס"ד דעובר זוקק, וביל הנידון מושם דידייע'

פ): בשים לו בן אמר'י דברי נועם, דודאי מותרת לשגא בשיים, דאל"כ תאסר עלום.

(ותוט' ב. ד"ה ואחותו) בת' ה' כת' דהכל דנאסרה שעיה אחת, ה' משום דאין זה דברי נועם. אבל Tos' (בקי' ובט' הא') נקטו דנאסרה' הוה פטור בפנ"ע. והקובה"ע (ו ב) כת' דהכא לא שייר נאסרה, כיון שלא נוקחה ליבם זה מעולם. ושפיר חל זיקה אחר מיתה, וממשה"ה תליא בחסרון דברי נועם).

והאחרונים (קובה"ע שם, ח' ר' ראובן א) חקרו האם דברי נועם הוא סיבת הפטור, או דהוה סימן דל"ש שתחול זוקת יbum לנולד אה"כ. ולפ"ז כוונת החותס' דמدين דברי נועם ליפי' לנולד אה"כ אינו זוקק. ולכואו הגדיר דנפילה ליבום הוה דוקא בשעת מיתה, אבל מי שנולד לאחר זמן לא חל נפילה ליבום'.

והרשב"א תי' דاعتוריין זוקא שהיו שאר אחים והויה זוקקה להם. וסבירת דברי נועם שיר' ר' כסמותרת לשוק". (וכ"כ בתוס' מהר"ם ור"פ). והראשונים ה'ק' דמברואר (לק' יה) דיל' אוושע' לר'ש אייר' דזוקא בחוד אחא, ואמאי אייטריך קרא. אבל Tos' (ב. הנ"ל בת' ה'ב) נקטו דאף בשזוקקה לאחוי', אין זה דברי נועם להזוקק לה השנפטורה הימנו. (ורע"א כת' דתוט' (כאן) ה'ק' לשיטתם לע' ב.). ורע"א (במקו"א) כת' דאף לדברי החותס' ה'מ

שנולד, הרי עדין אינה זוקקה לה, ועוד תהא מותרת מדין רוב. וע' בסמוך.

ז. וככל יבמה שאינה נקראת בשעת נפילה יבמה עלייה הרי היא באשת אח שיש לה בנים, ונאשרה לעולם. כדלק' ל. וכ"מ).

ח. וכ"מ ממש"ב רשי"י (פ): דע"כ בן אין לו היינו בשעת מיתה, והוא יש לו. דברי נועם גילה דנוחש דיש לו בן.

ט. דס"ד דכל זמן שאינו חי, יש סיבה שעריר יbum. דנפילה ליבום תיל בשעת מיתה.

י. ולפ"ז לא הוה גדר דאח זה ושלא היה בעולם) ל"ש יbum, אלא דיליכא נפילה ליבום לאחר מכן. וויל"ד למסקנה, ע"פ דברי הרמב"ן).

יא. ועד"ז הביא הרמב"ן הביא צד דלא היה ס"ד דזוקקה לה, אלא דהכא שזוקקה ליבם אחר, אם ירצה זה שנולד יבול ליבם או לחולץ, ובת' דאיינו נבן בעיניו כלל. ומובהרי הרמב"ן ממש"ב דלחר' תי' אף בנסיבות היבם השני, אינה אסורה לשוק מהות אח הנולד, אלא הוה רשות ליבם. (ווצ"ע). ולדברי הרשב"א עבשו זוקקה להה).

והמהר"ט דוחה דמボואר (קיד"ד. וגיטין פג' הג' ל)
דוחים אוסר.

ועד הוכיח דהא קידושי ראשון הופקעה למגורי
במייתתו של ראשון והשתא ליהא אלא אלא תהיה
אשת המת החוצה, למ"ד דוחה לאו. תדע דשותרת
יבם שונתה אינה נסורת כי' ודלא כי' קרבת המנוח
סוטה יה: ולקמן צו. כי'. ועד דקי' בשםו אל לך מט:
ובצ' וועוד דקי' שונת טופסם ביבמה לשוק'.

והמהר"ט הביא עוד דרי' אליעזר (נדרים עד). יליף ק"ו
ומה אם אשה שקנה הוא לעצמו מיפור נדריה, אשה
שהקנו לו מהשימים אינו דין שיפר. משמע דקניה לא
שלא עי' שום אדם ולא הוות מחותמת קידושי אחיו. ועד
הביא מדברי רשי' (לקמן סז): דשותרת יbam אינן מאכילה
ברתומה, דקנין בספו אמר רחמנא והאי קניין אחיו.
פרש'י דמשמעות פקע קניינו, ומ"ה לא אכללה'.

והבית מאיר (כא בא בטע'ו) הביא דרבגמ' (גיטין כת')
מכואר דס"ד דשליח במקומות בעל ATI, יכול לגרש
לאחר מיתה. ורק' דתיפ"ל ולאחר מיתה ליכא
אישות כלילי'. והבית מאיר כת' דעתך' דקאי במקומות
יבם, וס"ד דמנהני גט להפקיע זיקת היבום, דוחה

בגדר איסור יבמה לשוק – והאתוון דאוריתא (ה'
וע' קה' כא) חקר בגדר האיסור יבמה לשוק, אי דוחה
מחמת הבעל, ואף שמת האישות קיימת כל זמן
دلיכא מתיר. או דוחה מחותמת קניין היבם. והביא
דבפשוטו נח' בזה המקשן והתרצין בגמ' (קידושין ד'.
וגיטין פג') דדרעת המקשן והבעל אוסרה (ואף' ה'
היבם מתירה), והגמ' דוחה דוחים אוסרה (וזה בעל
מת, ואסורה רק מחמת יbam). ועד האrik בכמה
וכמה סוגיות'.

והאתוון (בחג) הביא עוד דרבנן (לע' ד. ולק' צז). דריש
לא יגלה בנה' אבוי בשומרת יbam של אבוי, דוחה
קצת אש אבוי. ומובואר דשותרת יbam נחשב מקטצת
אישות ליבם, ונקראת 'בנה' אבוי.

והקובה"ע (הוספות ו) כת' דיל' דרוש מה שזוקקה
ליבור מושום שנאר' קצת אישות' מחותמת הבעל, אלא
דמש'ה אינה אסורה לשוק'. אלא דעת' זוקקה ליבם,
והאיסור יבמה לשוק הוות מחותמת היבם'?

והמהר"ט (ביח) בבר עמד עד'ז, דהעללה צד' דזוקת
היבם הוות מקידושי אחיו, שככל שמתם ללא בניהם
עדין זיקתו קיימת ולא הותר אלא עצל יbam'.

דוראי תלי ביבם, ולא תלי בעבעל. ואילו לעצ' זה במחד'י 'בל
תלי בעבעל.

בא. והמהר"ט ציין דכ' בברדי הר' א' משנוזא (בתוכו קידושין
ה') מהו ליבמה שבן זוקקה ועומדת, שבאיות יbam גומרת קידושי
ראשון. ודוחה דאפי' יבמא קידושי ראשון גromo לה, השטא
מיית אי ליתיה ליבם כלום יש עליה זוקה כליל.

כב. ואוי יש בה איסור אישת אשיש (אלא דקליליא
אסורה בימייתת הבעל) א' תהו נמי נסורת בונות.

כג. והאתוון דאור' הביא לדוחה לשננא (לק' צז) נח' בזה רב
שמעואל, וקטול הלשון ייבמה הרי היא אשיש. ובאיור
(ד'ה ועיל') דנחי' בחקיקה הנל' א' האיסור הוות מחותמת היבם
ולא נחדש בזה איסורו סוטה' או מחותמת אישות הבעל

ומש'ה הוות כמו סוטה. (וזהו דנטקו הלשון באשת איש').
ועוד פ' (לעיל שם) דנחי' [בחקירה בסמוך] א' איזור יבמה
לשוק הוות אישות וליבם או בעבעל, ומ"ה נסורה
בונות. או דוחה איסור לאו בעלמא, מש'ה לא תאסר בונות.
כד. והמהר"ט הביא עוד דקי' (לק' קז) מיאנה בויה מותרת
להו ולא דמייא לבעלת הגט. (ודהמייאן מהני' כלפי כל יbam
בפנ'עו). אבל האתוון הביא דיש מ"ד (שם) דמנהני מיאנן
באיות המת.

כה. וכות' דאיך דדרעת ר'ת (בתוכו לך' סז) אוכלת דרישיא קניין
בספו של יbam. (וע' מש'ב' לקמן שם').
כו. ובאמת הקצות (קפח ב') דיק' מדברי רשי' (גיטין ט. ויג')

שיולד וזוקק אוח'ב. וכ'ש אי נימא דגדיר המיעוט שלא היה
בעולמו מושום דלא חל זוקה אלא בשעת מיתת'ה.
ויש לדוחות דמשמות י'חידי' שהו בעולם בא', ואף דעתו
ירוש וזוקק, מ'ם לא היה עמו בעולם'.

ז'. והביא דדרעת ר' אושעיא אליבא דרי' שמעון (לק' ייח')
אמ'ר' זוקה בכונסה (והוות באשתו של יbam לאיסטרו קרובים
וכו'), ומובואר דגדיר זוקה הוות מחותמת היבם.

(וציין (בחג) לדרכי הריקאנטי בראשית לח דה' ושהאר') שבאיור
הא דהאהש משועבדת ליבם בע'כ, כי האשה חחת בעלה,
אף כי אחרי מותה, הלא תראה שפעשת כשפהה לחילוץ
מנעל).

ית. וצ'ב דאי הוות בכל היתר דמייתת הבעל, א' במה
נסאר אישות. וילוף דכל זה בשורש הדבר, אך באמת הוות רק
מוחמת היבם. לולוי היבם היה פקע אישות הבעל, כיוון שאין
נסאר ממו נפק'ם. אלא דאיות המת עדין קיימות בין
היבם עומד לקום תחתוי, והוות המשך האישות.

יט. ועוד פ' הקובה"ע דמייתת הבעל מותיר וככמו גט', אלא
עדין מיקראי שארו (והעמיד דנחי' בזה התוטו', ע' לקמן נהג':
והזוקה ליבם הוות מחותמת דוחה שארו. ואילו מהני' גט לאחר
מייתה היה נפקע ה'שאר', וע'ז' פקע הזיקה).

ב. והמהר"ט הביא דמויר' ב'ל (או בסופו שין' באנוסים
דיש ספק שמא בא מנכרי, כיון דהבעל פיש' לפניו, מרובה
פריש. או דלמא נאך אחר היבם, והוות קבוע. והמהר"ט תמה

ומבוואר דיבינה לשוק הוה בכלל איסור אשת איש ו/orע"א בגהש"ס שם תמה בזה^{לט}).

והחרונים (נובי"א מה"ע ק נה, רע"א ק קבר) דנו اي מהני עד א' באיסור יבמה לשוק בשאר איסורין^{לט}, או דהוה דבר שבורה^{לט}. והמרדי (נח) כת' דהיתר יבמה הוה דבר שבורה, בין דקי"ל דהוה ספק אי תפשי קידושין^{לט}. וממשעו רתלי, במוח' אי קידושין טופסם ביבמה, דלמ"ד דתפסי קידושין הוה איסוריון בעלמא^{לט}. ואילו למ"ד שלא תפשי קידושין הוה דבר שבורה.

ו שם. ותמתין. וועה"ק רע"א אמאן צריכה להמתין, תהא מותרת מדין רוב. שמחוצה נקבות ומייעוט מפילות וכוראי ל�מן קיט. (וכה"ק בתוט' מהר"ם ור"פ, ועד"ז הק' הרשב"א לך^{לט} קיט):

לב. ע' תוכ' ל�מן לה: ד"ה הא. והגמ' לך^{לט} מבואר דלא הוה תקון ערווה. ועוד הביא דרבג' (כ"ב כ) פשטו דלא חישנן לשומו כשםה בגם, דומיא דשתי חיליצות. ואף דתוט' (שם פ' לדגיןין) מושם דהממייר באיסור אשת איש.

לג. והרייטב"א (כ"ב שם) כת' דאיסור חנק לאו דוקא, דהכא הוה לאו בעלמא. אלא דנקת הח' אגב הגמ' קידושין ייב':

לד. והב"ח (עה"ג) ביאר דאף יבמה לשוק היא בחוקת איסור אשת איש. ולא מפקין מוחקת איסור. אך רבינו יונה (שם כת' מושם מוחוקין מאיסור לאיסור).

לה. והמרדי"ט (הניל"ד א' קשיא) הrk משם דחוינן דוחוקה הוה מושם דלא פקע איזות המת. וודהה ודואיה פקע איזות המת, אלא דא"ה מקרי חזקה איסור. דמוחזקין מאיסור לאיסור. וכי תימא שאני איסור יבמה דהוי בלאו ולא מוחזרין בה כמו א"ה החמורה. וודהה דכל איסורי תורה לחומרא ע"ע לך^{לט} קיט).

לו. ותול' במח' (ע' לך^{לט} חט) אי עד א' נאמן נגד אתחזק איסורא.

לו. ובטל' התמורה הל' הליצה קלג, הוי בגה' מימוני איזות בכנ ובמודריכי סט (תויר) כת' דהאב אינו נאמן על בנו לחיליצה, דהוי דבר שבורה.

והחרונים הביאו דבלאורה מבואר (לק' צו) דעתך דעד א' אינו נאמן על מירת דיבוב. אך דנו דל' לדהטעם מושם דאתחזק איסורא, ובכ' בשות' הריא"ש (בג. הוי בבי"ה קנו).

לה. וועה' נה' דנו האחرونים (לק' קד) אי יבום וחליצה צריך עדות לקויומי. ע"י משנ"ל ב ד, ואבמ"ל).

לט. ולשון המרדי צריך תיקון, ואכמ"ל. ובטס"ד המרדי נט' בשם רבינו יואל כת' דבלא הוא כל היבא דאתחזק איסורא, בגין טבל ואשת איש, ל"מ אלא בעדרים. משמעו דהטעם דאתחזק איסורא. ואין דילוק בין עירית לאיסוריון).

מו. וכן הביא הנטיבות (בשות' רע"א מכתי^{לט}, ורע"א ק קבר) האריך לתמהזה. וע"ע קה"י (לט).

שארית האישות^{לט}. ובהג' ברוך טעם (לבית מאיר) חלק דזה אינו, דכיוון דמות ל"ש לומוד שאישות הבעל קיימת. אלא דהторה צוותה שוקוקה ליבם. וופליגי בחקירה הנ"ל).

דבר שבורה - ועד חקר האתונן דאוריתא (שם כ"ב) האם איסור יבמה לשוק הוה עניין אישות בט' (ודבר שבורה), אלא דהוה אישות קלוש^{לט}. או דהוה איסור חדש, וכשאר חייב לאין^{לט}. והאריך להביא מכמה סוגיות האם יש בהז' חומר ערווד^{לט}. והביא מוגנם (כ"ב קלה) דאי' היכא דיצא קול דיש עדים שיש לו אחיהם, דافق דהקליל' בשוביה לא' הקליל' באשת איש. ופרש"ם (וילג' כן בוגם) דהוה איסור חנק^{לט}, ואך עבשו הייא בחזקת אשת איש^{לט}.

דהטעם דאין גט לאחר מיתה, ממש דאין מה לגרש. (ואבמ"ל). והאתונן דזה את דברי הקצתה, לפ' מה שצדרא דאיסור יבמה לשוק הוא מפאת הבעל, וביש' ים עדין שלא' שר אישות הבעל למורי, א'ב' הוה בשושטה).

כו. וכן הקובה"ע (חוسطות) הrk בהא דאמר' דאין גט לאחר מיתה, תיפול' והגט מגרש רק מכאן ולהבא. וכן דבשעת מיתה (קדום הגט) היהת זוקחה ליבם, מה ויעיל הגט לפוטורה מזיקה. וכות' דמכאן מוכח זוקקה מושם שעדרין נשאר קצת אישות בהבעל, ובין שע' גט פקעה אישות הבעל למורי (גיטין ואבמ' מכאן ולהבא), שוב אינה זוקקה. ואך שכבר מ' המקה תליה בכל שעה באישות הבעל. אך הר' מוגנם (גיטין פ' כת' כת' דיבם הוא דקאסר לה, דambilל הא שריא וקיימא). והקובבה"ע תי' דמשום 'קצת אישות' של הבעל אינה אסורה לשוק, אלא שזה גורם שתהיא זוקקה, והזוקקה ליבם אסורה לשוק. (הור' לעיל).

כח. ובתחלת דברי, וד"ה וזה מה שנסתפקתין.

כט. בין לעצ' דהאיסור מחמת הבעל, או אי האיסור מחמת אישות ליבם.

לו. ועי' מורת הבעל ניתק מהזוקקה מיתה לאלו. והביא דוגמא לדבר דאי' צטריך קרא דמיית הבעל מתיר, דס' ד' (קידושין יג) דמיית הבעל אינו מתיר ולמורי, אלא דקאי בעשה. והגמ' פ' מידי דהוה אפסולי המוקדים, דמייקרה יש מעלה, ובשפודה נשאר איסור גיה' העברדה.

ובגמ' (לק' קד) אי' דנה' תנאים אי מהני חיליצה בלילה, אי הוה בתחלת דין או בגמר דין. והארוי' (שור' תשמה) ביאר דמ"ד דהוה גמר דין, שבחיי בעלה היהת באיסור מיתה לשוק, מות בעלה פקעה מיתה וערין איסור לאו מורכב עלייה. והחליצה מפקיע לאיסור לאו. ומ"ד בתחלת דין מפני שיבמה לשוק בלאו, והשתא הוא דמורתיל להתריה. ולא הוה מחמת הירח הבעל).

לא. והוה איסור ביאה בעלמא. ובת' דנפק' מ' דלפ' ל' נחשב 'עריות' לענין יהרג ואל יעור, אלא בשאר חייב לאין.

והגד לא קרין יהודיו. אבל אחים מאב א"א לירש זה בלוא זה. אבל הריטב"א תי' דכין דהוה ע"י מי שהנהלה באה ע"י, לא קרין ביה נחלה א'.

(ח) שם. המיויחדים בנחלה. פרשי' שחולקין נחלה א'. אבל רשי' (לע' אהא דמעטען אחים מן האם) פי' הראיין לירש זה את זה^{מ"}. והריש"א ה'ק' בוגמי' בגין אי אחווה דלוֹת (אוחז אביו), והם יורשים זה בגין זה^{מ"}. וכות' דהעיקר כמו' רשי' בגין שחולקין נחלה א'. והריש"א ה'ק' דאחיהם מוהאים מיויחדים יורשים נחלה אמת ייחד. ותי' דעיקר נחלה מואהב, יורשת האם לא שכחא^{מ"}.

אבל הריטב"א כתב דבריעין לתוריהו, דאחיהם מהאם יורשים נחלה א', ואוחז אביו (אוחזה דלוֹט) יורש זה את זה. וביעין שיהא מivid בטוריהו.

(ט) יבום בנחלה תלי' רחמנא. פרשי' שיירש המיעיבם כל נכסיו אחיו המות. והרמב"ן חילק שנחלה תלואה ביבום. שהיבם יורש כל נכסיו המת, וכשם שהיבם זוכה שאין אחים מן האב חולקין עמו, אף אחיו מן האם [שאינו ראוי לירש] אפשר שאם ייבם זוכה^{מ"}.

ירש מעד עצמה, או דרך אביהם בקביר. (ודומיה דמש"ב הרשב"א לדון דרוש את אחוי אביו דרך בקביר) והאחרונים דחו ד"ה מ"ס סוף טו' הוּא יירושה הריגלה. פיו. והאחרונים העירו דאיינו יורש את אחוי ישיר, אלא דרך משמש. (ועוד מה שחילק הרשב"א לע' ובזה לא אמרו' מכח אבואה דאבא). ויש שדנו דכוונת הרשב"א לצד דах יורש את אחוי דרך משמשו, וכוונת הרשב"א ממן' לך' ליהן אול'י' בתר משמשו.

פז. דפעמים שהאמ מותה בחו' בעל, למד' יורשת הבעל האריהה. והריש"א ה'ק' למ"ד יורשת הבעל דרבנן, יורשת האב והאמ שווים. ותי' דמ"מ מער' שיש לה נכסים. ולא תלה רחמנא במיעוט נכסים שלם בכיסים.

מזה. והאבג"מ (ס' קנו) דין לפреш דברי הגאנטס דכשנופלת לפני יכם מומר פטורה ע"פ סוקין. ולמד' דומויר אינו יורש ע"י מרdeckyi קידושין צבע, א"כ ה"ל' באים ממס האם שאינם מיויחדים בנחלה לרשותה א'. והחת"ס (ב' עד ד"ה שב) כת' דתלי' ב' הרשותה התנ"ל. וועע' שהאריך.

מיט. ובחי' הרשב"א ה'ג' מוחר' שמואל הלוי בן חכם שני דלעת רשי' בע' תורייה, מיויחדין בנחלה שירושין נחלה א' וירושין זה את זה וכברדי' הריטב"א ה'ג'ל', ומיש'ה גויה"כ דבעי' שירושים זה את זה. וצ"ב דרhomב"ן ה'ק' באחין מהאמ, דחולקים נחלה. ונימא דעת' יבום חולקים בנחלה א'.

והగ"ח (הנ"ל) חלק דאף אם מותר לינשא מספק, מ"מ כשנולד Ach' בתברור דההיתר היה מהמת טעות^{מ"}, ולא שיר' בזה גדר ההיתר ממשום דרכי נועם^{מ"}.

(הוקבה"ע (כד) תמה כן ע"ד הרשב"א (הנ"ל). והוביח מדבריוDDR כי נועם הוא טעם הפטור, ולא סימן שיש פטור מעד אחר).

והג"ח בת' דאפשר דהכא בין דכל הזיקה מוחמת העתיד, ולכן שמה שמורתה מדין רב, אינה מעוכבת מהמתו, ויש חסרון דרכי נועם. ומי' נחשב דרכי נועם בין שיכולה להמתין, וריע"א (במקור'א) תי' דבאמת אינה צריבה להמתין.

(ז) ואיצטראיך למכtab ובי' ה'א לילך א' אחוה אחוה מל'וט^{מ"} וכו' בתב רחמנא יהדו, המיויחדים בנחלה. פרשי' שחולקין נחלה אחת, לאפוקי לוט (בן אחיו שאין חולקין נחלה א').

הרשב"א ה'ק' דאוחזה דלוֹט ראויין לירש יורשה א' מאבי אביהם. והריש"א העלה צד דעתינו בא מכח אלא מכח אבוי. דנחלה ממשמשת. ודוחה דאמר'י (ב' קט'). דמאבואה דאבא קאתין (וזוף בלא הא דבא מבח אבוי בקביר). ותי' בין דפעמים יורשים זה בלא

מא. והאחרונים הביאו דריש"א (לק' קיא) כתוב בעי'ז. דר"ח ס'ל דספיק סרס אמר'ו יעדיו מותר, והשתא נמי איגלאי מילחאה למפרע. ווהקשו סתריה ממש"ב בק"א במעוררת. וצ'ל דמעוררת תלי' באטקה העתידי.

מב. והוקבה"ע החוסף דאלילו' יעדיו שקר, וכי נאמר דאיינו דרכי נועם שיתברר שזוקקה מותחילה, ה'ז' ברוב איגלאי מילחאה דההיתר היהתה בטיעות. ותי' דצ'ל דעד' שקר אפשר לבדר עכשי, ולכ' נקרא דרכי נועם. ועוד יש שחלקו דעד' שקר לאחר שנטברר.

מג. פרשי' שמייבם אשת אחוי ואליבא דאמות יש בזה לאו מיותר לחוד מ"ד (ע' לק' צ'). לא גילה בנ' אבוי בשומרת יכם של אבוי וולד תי' אף לאחר מיתת אבוי. וע' קר' א'. ולול' לך' ס'ד במקום שאבוי קיים וככל לי'ם, האם אמר'ו (ודקروب קווטר). והרמב"ן ותוט' (ומא ב') הביאו דלוך ס'ד הדור יכם אשת בן אחוי. ובחי' הגר"ג כת' דתורייה איזנעה, ולא פליגי. זיל'ע דאיתש בן אחוי מותרת לה, א"כ נימא דיש בזה את העניין של יום. ע"פ מש"ב הרמב"ן עה'ת דאף בשאר קרובים שיר' את העניין של יכם, אלא דלא התירה תורה.

מד. כשאבוי קיים. מותה. והקוב"ש (ביב' שלח) דיק' מדברי רשי' דאח יורש ישיר מאחיה, ולא דרך משמשו. ונכח' בזה הרשונים אי היה גדר

סוגיות זיקה

יא) אמר רב הונא וכו' אין זיקה. פרש"י לא אלימא למזהוי בארכוסה ליאסר קרובות עלילין. משמע מדברי רשי' דלכ"ע יש זיקה^ט, או דנה^ט האם אלימא זיקה. [ע' בסמוך]. ואך למ"ד אין זיקה יש עליה קניין היבם^ט, אלא דלא נחשב ע"ז ארכוסה.

ונח התנאים ואמוראים בכמה מקומות האם יש זיקה או אין זיקה.

אי' נחלקו בסוגין רב ושמואל, וכן ריב"ב ורבנן גמליאל האם אסור בקרובות זוקתו.

ב' מבואר בסוגיות (יח. ול). לדلم"ד יש זיקה אשתו של

היבם נחשבת צרה ליבמה, ואסורת צרתת. ג' עד מה ר"ע ו' יהושע (נדרים עדר ולק' בט') האם והיבם קונה בימתו להפרת נדרים. (ונח' הראונים אי תלי' במ"ה הג'ל, ע' בסמוך).

ד' עוד יש ראשונים (לק' ייח. וכ' מ') דהיכא דעתנית ערוה אחר נפילה (קידוש אחותה) למ"ד יש זיקה צrica חיליצה להפקיע את הזיקה.

אך האחרונים הביאו דאך למ"ד אין זיקה מצאנו בכ' מ' דיש ליבם קניין היבםתו, והיא זוקקה לו^{טט}.

ובגמ' (קידושין ד:) דוחנן דלא ילי^{טט} קידושי ביהה מיבמה, מה ליבמה שכן זוקקה ועומדת. ופרש"ז דהביבה באה לגמור, אבל קניין מעיקרא לא^{טט}. ולכארוה קאי אף למ"ד אין זיקה.

ומבואר דנה^ט בגדר ירושת ים, דלו"ת רשי' מישר לגדר ירושת אח^ט. ואילו לדעת הרמב"ן הוה פרשת ירושה מחודשת ויקום על שם אחיו^ט, דאל"כ אמאי אחיו אינם חולקים עמו^ט. ווע"ע לך כה. ומ. בגין ירושת יםם.

והרמב"ן פ' דהגמ' סומכת אדרשת יהדיו, שיורשין כא'.

ט) עד דמייחדי באב ואם. הרמב"ן (ושא"ר) הק' אדרבה כיון חדידוש הוא דאישתי רינמא דחוותר רק חרוא איסורה, ולא אשת אח מאב ואם. (ובקו' הרמב"ן מבואר דאך מאב ומאמ הוה ב' שמות וב' איסורין. אבל לבארה הוה ב' צרכי קורבא, אך הכל שם אשת אח זה. ווע"ע Tos' ב' ד"ה בתנו).

והרמב"ן תי' דסתם 'אחים' משמע משניהם. א' כל שקרובים יותר התיר הכתוב, ואם יש לך לתפוס המועט היינו הקרוב קרוב קודם. וזה מאב ואם הוה אח קרוב יותר, ולא נחשב ב' סיבות איסורי^{טט}.

והאו"ש (בסוף ק' זיקה) הוסיף דגדר הנפילה ליבם הוא מחייב איסור אשת אח, דמצוותו בכר שבמקומות מוצה האיסור גורם ההיתר^{טט}. ואם נימא דאך מאב ומאמ מתיבמה, א' ב' מסתבר דההיתר איסור אשת אח מאמ הוה ג'ב' מצוותו בכר, גורם ההיתר, ולכן הגמ' סברא עד דמייחדי^{טט}.

וזורוחן. ולכארוה במקנא לא נחשב ב' שמות איסורה, והוא רק אח א'.

גה. ומבואר דאם ארכוסתו אסורה (מודין חמוטה), עע' לעיל ג'. דרישם בתוס' דבת ארכוסתו מותרת (וזרנו בוה האחרונים).

גנ. הרמב"ם (בפתחה לאל' ביט' ב' דרישת היבם^ט נקראה זיקה. ובהג'ה לשׁו"ע (קמ' א) פי' דהוה לשׁון 'קורס'ו, מענין הפסוק והוא אסרור בעזים (ירמיה מ').

גנ. ולוי' היה אפ"ל דמ"ד אין זיקה ס"ל דהאיסור שמורת ים הוה מחמת אישות המת ועפ' חקירת האחרונים, ואין ליבם קניין באשה.

גנ. ואך למ"ד אין זיקה הוה זוקקה לו. ואך דעתיך אותה לא נחשב קרש לריבם.

גנ. והר"א משנוזא (בטוס' קידר' שם) פי' שבאה זו אינה עשויה (קניין חדש), אלא גומרת קידושי הראון.

ג. ויש שהביאו דմדברי רשי' מוכח דירוש את האח (ישירה) ולא בתורת ממשור דרך אביו. וזהאב ודאי ל"ש ליבום).

גא. ומשמע דכוונות הרמב"ן דעד כמה שתוריינו אחיהם, ל"ש לומר שהתרורה בטלה ירושת שאר אחיהם והקדימה לה. ווע' ב' דהזה תורה תורת ירושה מחודשת. אבל לדעת רשי' מבואר דשין דתוריינו אחיהם, ואפ"ה קבועה תורה קדימה לה זה.

גב. וע' Tos' הרא"ש (ה). דמבואר דס"ד דاشת אח מאמ (ולא מאב) הוה חרוא איסורה.

גג. ולכן לדעת ב"ש (יג:) בעין שיהא איסור אשת אח כדי שהחיפור ליבום. וזרמו דזה כוונת Tos' ג': דאן ללימוד משם עשה דלא^{טט} דמצווות בכר. וביאר האו"ש דהאיסור גורם להיזהר. אבל ממשועות Tos' שם ודבל מוקם דאי' בעין אחר נחשב מצוותו בכר).

גנ. ולא נתבאר בדבריו מה המשקנא, ומשמע דאיסור אשת אח מאמ (bach מאב ומאמ) הוה בגדר ההוראה מוחמתה המוצה.

ובואר דאף בא' כל הטעם משום אסור לבטל. ועוד ברגמי' (לק' קט) מבואר בסברת ר' ג' דכל מקרש אחות יבמותו נפטרה יבמותו והלכה לה.

יג) תוד'ה ולומא וכו'. ורב אש' דיק מסתמ' מתני' (ל) זאת אמרת יש זיקה וכו'. לדעת רב אש' כל סתם משניות דיש זיקה^ט. וע' בר רבנן (דפליגי אמר' יהודה בן בתירא מא), ס"ל דקדושים מפקיע זיקה (ויתבראר לך' ייח'). ואף לדעת ר' מאיר (יד. ויט). וכן ר' ג' (במשנה קט) מ"מ לרבות אש' סתמי' משניות ס"ל דיש זיקה. ודעת רב יוסף (הר' בסוד התוס') דכללו'ו תנאי ס"ל דין זיקה.

יד) בא"ד ויל' דין נ"ז ליהק משום קידושין. ומשמעו דאף מעיקר הדין הקידושין לא מפקיע זיקה כלל. ויתבראר לך' ייח'. אבל הרמב"ן כת' דס"ל דוראי יש תנאים בעלמא דס"ל דין זיקה.

טו) ורב יהודה אמר שומר' שמתה אסור באמותה פרשי' זיקת יבום הוה בכונסה, ואסורת אמה על היבום. וכן ר' חי' (לעיל) העמיד את הנידון האם אלימא' ו'חשי'א' זיקת היבמה להחשב בארוסה. ופרש'יו (לעיל ח' דה לדבר' שמען) פ' זיקת הוי בקצת קידושין. ונושא אחות זוקתו בחוויה, זוקתו הוה באשתו.

ורוב הראשונים (כ') כת' דאסור בקרובותיה רק מדרבנן^{טט} (וב' ה' פשوطה הגמ' (לק' שם) דזיקה מותרת לא. וכת' דלפ'ו היא דר' ג' התייר בקטנה, משום דישובת תחתיו מעיקרא^{טט'}. ומ"ה לא שיש מראית העין. וע' דסבירת תוס' דה' אבל). והרמב"ן ס' דמי' אין דעת זה נכון. והרש"א הביא DSTIMMA גמ' דין

ס' ג. דאל'כ הוה סתום ואח' כ' מוח' וול'ש בוה' זאת אמרת משפט משנה. וצ' ב' דבלא'ה נה' בוה' במשנה (לק' קט), דר' ג' סבר אין זיקה.

ס' ד. וכ' ר' חי' (לק' כת', קידושין נא) דאחות זוקתו רבנן, לדמי' לאחות אשתו.

ס' ה. אבל התוס' חד מקמי' (בו, עה'ג כת') כת' דכוונת הגמ' משום אמור לבטל מצות יבמן. אבל למ"ד יש זיקה הול' באיסור אשtha דאוריתא.

ס' ו. דהמיארי' (לע' ח), ה'יך אמר' דאיצטעריך קרא היכא דנסנא מות ומות ואח' כ' נשא ח' ה'יך נשא אחות זוקתו. (וחתמי' ת' זיקה רבנן, והמהרש'א (שם) נראה במסתפק בוה' אבל המיארי' ת' באופ'א, ודיקו'ו האחרונים דס"ל דהו' דאוריתא).

ועוד הביאו דדעת ר' ת' (בתוס' ס'ו) דיבומה נחשבת קניין כספו לאכול בתרומה, אף למ"ד אין זיקה.

וכן דין שומרת ים שזינתה, לרבות המנוגן ולר' עקיבא (סיטה י' ולק' צב) נאסרת ליבם, והוא עשו'ה קינוי'. ולא שיר' למ' אי יש זיקה^{טט'}. דהא ר' ע' ס'ל דין זיקה.

ויש שפי' דשורש המה' זיקה הוא בחיקירת האחרונים (אתון ח, ה' לעיל) בגין האיסור יבמה לשוק, דלמ' אין זיקה זוקה מחתמת אישותה המת. ואילו למ"ד יש זיקה גדר האיסור מחתמת הזיקה ליבם. (ויסודו לזה מדברי הרמב"ן לך' נא, ה' לך' כו:).

יב) שם. מותר באמה וכו' אין זיקה וכו' מהיים לא, משום דאסור ל'כט' מוצאות יבמי'. (ויתבראר לך' ייח'). הרמב"ן ושאר' (לק' ב) הביאו י"מ דבעוד השומרת יבם זוקה לו אסור לו לבעל אחותה לכתילה, ולפוגע בהאות זוקתו. ואף למ"ד אין זיקה, משום דנראה כפוגע בהאות ארוסתו. וע' דמש'ב תוס' ייח. ד"ה מיינאה). והראשונים דחו דምפורש בגמ' דכל האיסור משום אסור לבטל מצות יבמי', ולא משום מראית העין.

והראשונים חילקו דהיכא דיש ב' יבמים לא מיחוי באחות אשתו, וכה' ג' א'יר היכא, ומ"ה למ"ד אין זיקה מותרת לו. וכת' דלפ'ו היא דר' ג' התייר בקטנה, משום דישובת תחתיו מעיקרא^{טט'}. ומ"ה לא שיש מראית העין. וע' דסבירת תוס' דה' אבל). והרמב"ן ס' דמי' אין דעת זה נכון. והרש"א הביא DSTIMMA גמ' דין

ט. ונחשבת אשתו לעגין זה. וلون' הגמ' (סיטה שם) דלר' ע אין קידושין ותוסים בחיבי' לאין, ומשו'ה לי' בערורה. ופרש'י דרי' היכי' שהבא על דשת איש אסורה על בעלה, ה' א'וסרה על יבמה. וצ' ב' דביה' דיש חומר אמור לר' אל דלא תאה אש' המת והוציאה, אך מנ' דלשונ' דחשה אשתו לעגין פרשת טטה' וקינוי'. וה אחרונים הביאו דאף לרבן סגי' בקנין היבם לא אסורה. אלא דלא חשיב עי'ות. וצ' ע).

ס' א. וכן מה' (לק' מש' וצ'ב) אי הפסי קידושין בשומרת יבם, בדרשא דלא תואה אש' המת והוציאה (ולכאו' הנדר דקנין היבם מונע' קניין אישותה), ל' מ' דתלי' במנה' זיקה. (ואדרבה רב' דס'ל דין זיקה, ס'ל דין קידושין תפשי'. ושמואל דס'ל דין זיקה נסתפק בוה').

ס' ב. ומשמע מדבריהם דהיכא דקידש קטנה (ולא נשאה) תאר' לו.

שידיעי שלא יבא לידי גמר קנין ביום, ואף שמתה היבמה. דרבנן תקנו זיקה לכל הצדדים^{עכ}.

והאחרונים כתבו דشورש המה' יש זיקה הוא מוח' בדאוריתא, האם יש מוקצת אישות זיקה ול הפרת נדריה. אך מודאוריתא זיקה לא אלים לאסר בקרובותיה, אלא דלמא' דריש חלות זיקה ומסתברא לנו' הוה במקצת באשתו, ותקנו חכמים איסור קרובים.

והאחרונים הביאו דהשיטמ'ק (נדרים עד. בשם הרא'ס) כת' זיקה עדיף מאירוסין להפרת נדריה עי', דלמא' דיש זיקה אלים ים מקנין אrosis. ואך דלענין לורשה וליטמא לה גרע קנין ים מקנין אrosisה (וכרא' בגמ' לך' כת'). דכתיב בהו שארו, וביע' שאר בשער'. ויבמה ליכא 'שארبشر'.

והאחרונים (וז' ר' שמואל יד, אבוי עורי ו ייח ועד) הביאו מודאוריתא גדר זיקה ולמא' דריש זיקה הוה בגדר קען האישות, ומשה' מוגני להפרת נדריה (מודאוריתא), אבל איסור קרובותיה תל' בשאר בשער' / ומשה' מודאוריתא אינו נאסר בקרובותיה מחמתה זיקה עי'. ורבנן תקנו איסור קרובות כיוון דריש קנין אישות מחמת הזיקה.

ולפ"ז מבואר דלמא' אין זיקה ליכא 'קנין אישות' להפרת נדריה, דלא קריין בה 'אישה' עי', ובמ"ש רשי' סוד'ה ולימא ה'ב'.

על. והאחרונים העירו דבטוט' (ושא"ר) מבואר דסוגין ס'ל דאין מקום לחלק ממשום דמותה. ואילו לדברי הגרא'ט הוה יש איסור נסוף.

עג. שמייפר לבן לא שותפות האב. והר"ן (נדרים שם) כת' ב' כת' האם למ"ד יש זיקה מינר לבנה, זיקה בכנותה, וכבר' או שעיא' (לק' ייח). או בשותפות האב. (ומודברי רשי' ס' (בסוגין) מבואר דלא כת' הא' שירק למ"ד יש זיקה דסוגין, ולא תל' בר' או שעיא'. ואפה' רשי' נקט הלשון בכנותה. ויל'ד اي' ס' כת' ה'ב' דמייפר בשותפות, או ברא'ס).

עד. ואrosis מיקרבה קירוב בשר דידה טפי מיבמה שאינו רגיל אצל כלל.

עה. והאלבי עורי ביאר דהאשה איננה בגדר 'מקודשת', ומשה' לה ליכא איסור קרובים. והביא עדי' מש'ב הגרא'ח' (אישות וט', הוי לע' יב') דהמקודש עbor אף לדחל קידושין מעבשין נגמר (וקני) קידושין מיד. אלא כיון דעובר לא הוה 'אשה', לא נחשב דין' מותקשת. ולא חל איסור קרובים עד שתולד. עז. אבל לדעת ר'ת (לק' כת': הניל' קריין בה 'קנין בספר'. וצ' ע. מ'ש).

והאחרונים דנו דاتفاق לצד דהוה איסור דאוריתא, מ"מ לא הוה אישות גמור, וליכא חיזב ברת ותפסי קידושין, ועריכה חלייצה. ויתברא עוד בהמשך הסוגיות, ע' לך' בט).

ובט' החינוך (רו) ביאר דאסרו אחות זוקחה^{טז} לגדור איסור דאות אשא. ואסרו חז'ל לישא אותה, מכין שהוא זוקחה אליו, ע"פ שלא קידשה ולא עשה בה שום ענן. וביאר דההורה לא אסרה כי אם אחות נשואתו או ארסתו, אבל הזוקקה לו, אף שהקונה לו מהשימים אין אחותה בכלל איסור תורה, אלא חז'ל אסורה שלא ליגע לאיסורה דאוריתא.

טו' שם. שומר' יש שמתה אפורה באמה, אבל מא' קיבור יש זיקה וכו'. (זהלכה בדעת התנאים דיש זיקה). ומובואר ברשי' (דר' והילמא ה'ב) דשייר למ' (נדרים עד. ויל' כת') האם דיבם יכול להפר נדריה, דר' ירושע דס' ל' (לחד' לשגנא) דמייפר משום 'יש זיקה'^{טז}, א' ב' איסר בקרובותיה. והთוט' הרא'ש (כת') חק' דלענין הפרת נדרים הוה נידון דאוריתא^{טז}. וזה איך תל' בזה הנידון של איסור קרובים בדרבן).

והגרג'ט (יב) חידש (בדעת הנמק')^{יע} דיש זיקה ואסור בקרובותיה מודאוריתא, אלא דמיילא תלייא האם ייבם לבסוף, זיקה הוה תחילת קניין היבם עי'. ואם לא נגמר קניין היבם לבסוף תחילת הקניין אינו אוסר מודאוריתא. ובטוגין תקנו רבנן דאסור בקרובותיה, ואך בזופן

ובפושטו דעת ר'ח (כט) דהוה דאוריתא (וע' בראשונים שם), דהרבש' בא' לך' ביאר שטחו באופ' א'. וכן מבואר בתוס' חד מקומאי (הניל'), וע"ע לפקמן יה' בדברי הריטב' א').

זו. והחינוך ביאר הלשון 'זוקקה', כלומר שהיא ברשות האח לשאה אותה אם ירצה, כי מן השמים הקונה לו.

טח. וברשי' מבואר דהוה אותו גדר זיקה דהכא, אבל הר'ז (נדרים עד. וכמ' ברא'ש שם) נסתפק דהוה למ"ד זיקה בכנותה עי' לך' יה' דהוה גדר אחרון.

טט. אך בס' אהיל דוד כת' בשם ר' משלום איגרא זיקה הוה אישות דרבנן, ומperf מדין כל הנוררת עד' בעלה נוררת. ע. דידי' מודברי הנמק' ז' דהיה לו ה'א' דזיקה הוה סיבה למנוע קידושין ומודורי', ע' בטמ��', אלא לא אלים. ובהמשך דבריו כתוב הנמק' בחדיא דהוה דרבנן.

עא. ע"פ רשי' קידושין ד'. הור' לעילו. והיכא דהיבמה אסורה על היבם (אף מדרבנן) לא פיר נדריה. (ויל'ד היבא דעתם ליבם וההפר, ואוח'ב חלץ, האם נתברר למפרע שלא חל' ההפרה).

ב"ב קידושין לא מפקיע זיקה וע' לקמן יה'). והאחרונים דנו דנפק"מ בקידש קטנה (למייאן), דמדרבנן הוה ערוה, ולא תפשי בה קידושין דרבנן. ועפ"ז יל"פ דכוונת הראשונים לחולוק, דאף מדרבנן לא אלים למנוע תפיסט קידושין^ט.

(ט) רשי"ד ד"ה אין זיקה, לא אלימה למוהי כאלויסה וכו'. להאסר משות חמוטות^{טב}. ומשמע ברשי"ד דלמ"ד יש זיקה הוה באrosisה.

(כ) רשי"ד ד"ה אב^ג בהדר. דמייא מבנשה. וב"ב רשי"ד ד"ה יש זיקה. והרש"ש הק' דריש"י (עליל ד"ה אין זיקה) כתוב למיהי באrosisה, ומ"ש הכא דנקט בכנוסה וධמשמעו נשואה^{טג}). ואילו אהות אrosisתו אסורה^{טג}, ואמאי איצטריך להוטסף בכנוסה. וצ"ע.

והאחרונים ביארו רשי"ג נקט בן לרבותא, דלמ"ד יש זיקה אלים למוהי בכנוסה. ואילו למ"ד אין זיקה, גרע אפי' מאורסת^{טג}.

ובסוגיה (לק' יה): מבואר דגדר זיקה בכנוסה הוה יותר מזיקה בעלהמא, ודעת ר' אורשעיא ולקמן יה: ע"ש דע"ז נחשב ערוה ממש. ואילו שאור מ"ד ס"ל דיש זיקה, אבל אינה בכנוסה^{טג}.

(כא) רשי"ד ד"ה ולומא וכו' אפי' בהדר. ר' עקיבא וכו' אין מיפר נדריה וכו' דלא קרין בה' אישאה, מבואר ברשי"ד דמי"ד דין אין מיפר נדריה, ע"ב ס"ל

הרמ"א (קנט ה) הביא בשם מוהר"י מינץ דמי שנפלת לו שומרת ים, אינו יכול לישא אשה אחרת משום חרם דר"ג, דנחשב נושא ב' נשים. והగ"א (שם כג) ציין רקיל זיקה בכנוסה והו באשתי^{טז}. ואך הרמ"א פסק אם היהה בבר משודכת לו מותער^{טז}.

(יז) שם. יש אחרים ניטר שדנו בחיברי לאו ועשה (בדלק) ב). ומזהיר גירושתו לע' יהא: דמדאוריתא זוקה רק לחילצה, האם יש זיקה ליבם, לאסור בקרובות. אך מפרש הדבר ברמב"ז ושאר"ד (לק' ב) דאף באיסור מצווה ואיסור קדושה אסור בקרובותהן. למ"ד משום זיקה, ולמ"ד משום ביטול מצוות יבמיה. אלא שיש שדייקן לשון הגמ' (לק' שם) דזוקא משום דמדאוריתא רמי קמיה, דאיירוי זוקא בחיברי לאו לחוד. (ויתבאר לך).

(יח) שם. אסור באמה. הריטב"א (המנוק^ט) כת' דאם קידשה אפי' מהיים תופסים קידושים, שלא אלימה זיקה שלא יהיה קידושין תופסים בקרובותיה. וכדמוכח מההיא דרי"ב ב". ובכע"ז כת' המαιורי דאיתנה חממות גמור, אלא בעין חממות, אבל מ"מ קידושין תופסים.

והגרנ"ט ואמר"מ (ז לא) דיקו מדרביהם דס"ל דיש איסור קרובים מחמת זיקה מדאוריתא^{טז}. אבל התוס' רי"ד (כב ומא) כת' דמדרבנן אין קידושין תופסים באחות זוקתו ובאחوت אשתו. ומש"ה לר"י

מנוע לקידושין. וכך לדהינו אחריו מש'ב כאן). פב. ומבהיר בדברי רשי"ד דחמותו מאורסתו אסורה. והאחרונים (הה' בסמוך) הביאו דמשמעות התוס' (עליל ב) דלא נאסר בת אשתו עי' קידושין, אלא עי' ביססה להופת. (וע' מה שהוא לע' בותה). והאחרונים דנו האם ה"ה חממות.

פג. ויש לדוחות בכנוסה דהינו בנתיבימה. דברמה לה' אירוסין וע' רשי"ל ב'. אלא יבום ולרייך דגדר זיקה והוא משוט ונחשב כבר מעבשוי בכנוסה, כמו שחדא לבטו. ולא משוט דחוימה זוika מעד עצמו הוה באירועין. פד. והרש"ש צ"ין למש'ב (בריש' על הרמב"ם אישות^ט דיש צד ע' תוס' לע' ב: ג.) דעת^ט קידושין להוד לא נאסר בקרובותיה. פה. וכן מבואר בגמ' (נידרים עד), לענין הפרת נדריה, דלמ"ד יש זיקה מיפר נדריה, ובפשותו משמעו מיפור היבם לבך, כדי נשואות. והחרשונים שם דנו בזה. ואילו למ"ד אין זיקה אינו מיפור כל', וגרע מאורסת.

פו. ואפשר דר' אורשעיא ס"ל זיקה בכנוסה מדאוריתא, ושאר מ"ד ס"ל בן מדרבנן.

עו. אך בפשותו ייל דהוה מטעם אחר, שמעגן את היבמה ונינו בראשי לישא ווע"ד הא דאי' (כתבות סד) דכיוון דאגיאד גביה לא יהבו ליה אחוריית. ואך דכוונת הגמ' שלא ירצה לתול לאשה, מ"מ ייל דהוה בכל תל תקנת ר' ג. ונק' מ' באופן שאינו יכול להחלץ, ע' פתח"ת (שם טז, וספה 5).

עה. והג"א (כד) ביאר דכיוון דיש חרם הקהילות במשודכת, נאסרת היבמה עלייו. ובכלפי איסור חרם דר"ג והול' למשודכת בעורה. (וצ"ב הדר).

עת. בפשותו משמע דהוה איסור DAOРИיתא, ובעין חצי שייעור ולמ' למונע קידושין.

פ. ועד"ז דנו האחוריים (הה' לק' בא) באיסור שנייות, היכא שקידש יתומה קטנה שהיא שניית, האם אמר' דהוה ערוה מדרבנן ולא תפשי קידושין דרבנן.

פא. וכן מבואר דעת כל הראשונים (הה'), דחל הקידושין באחותה לכל דבר. ודלא כסבירת התוס' ר' ר"ד דמדרבנן לא חול הקידושין. ושאר"ס' דאף מדרבנן לא החשיבותה ערוה. וכן פשיט' לרטיב"א (שם) דאייל זיקה אין

כג) שם. מבואר דלאחר שעשה אחיו מעשה, ובנס או חילין, היבם השני מותר באחותה¹². ופרש"י (בר"ה ולימא הא) דבשთתיים לאח פקהה הזיקה. ובפshootו משמע דהיה אסור, ופקע מכאן ולהבא. ובכיוון דפקע מכאן ולהבא הותרו בקרובים, ע"ע בסמור. והרש"ש צידין דרש"י (לק' כג: ד"ה אין מועדים) בת' דפקע משאור אחיהם למפרע. וכ"ב המאירי שחליצת א' או יבום מפקיע זיקה משאור אחיהם למפרע¹³, אבל לא הייתה זוקה לו מעולם¹⁴. וכן האריך האו"ש (קונ' זיקה ט).

והאחרונים הקשו דרגמ' (לק' כט): מבואר דהיכא דהיתה אחות זוקתו אמר' דנאסרה לעולם. ואי אמרת דזוקה נפקע למפרע, א"כ נתברר שלא נאסרה לעולם. והאו"ש תי' דכיוון דرك ע"י מעשה מעיקר למפרע אמר' נאסרה. והאחרונים (קחי י"ח) ביארו אבל זהה בירור למפרע, אלא גדר הדבר דעת' מעשה עבשו נערק למפרע המכאן ולמפרע¹⁵.

כד) והוא כי פלויו בתורי פלויו וכו'. פרש"י מה' ר"י (בן בתירא) ורבנן קאי ב' אחיהם. והרמב"ן הביא דהראב"ר ה'ך דמ"מ יש תנא שוחליך בין א' לב', דר' יהושע (נדורים עד. לק' בט): חילק לענין הפרת נדריה דבריהם א' מיפור ולא ב'. והראב"ר דת' דמ"מ בגין דריב' ב' קאי אף ב' יבמיין, זהה אוזל' לוזמורא¹⁶. והרמב"ן תי' דמ"מ הו"ל לומר בהדריא הלכה בריב' ב.

دلיכא זיקה (לאיסור קרובותה), ואפי' בחוד ים. והתוס' הרא"ש (בט): ה'ך דשמעין לר' עקיבא דל' מ זיקה להפרת נורדים דאוריתא, אבל אפשר דאורדר בקרובים מדרבען.

וותוס' (לק' בט): ה'ך דהגמ' (נדירים עה), פ"י דר"ע השיב (דאך בשעשו מאמר) יבמה גרע מרוסה, דאין חייבין סקללה בענירה המאורסה¹⁷. (ומבוואר דאף דקנאה, אף'ה אינו מיפור נורדים מושום דלא אלים'). והרמב"ן וריטב"א בת' דברי רשי' קאי אליכא דרמי בר חמוא (דנה' ביש זיקה או אין זיקה¹⁸), אבל לרבה ורבashi (שם עה, ועוד"ז ל' בט): סברת ר"ע אף שעשה אמרור מושום דאיינה גמורה לבעל, שאין חוב סקללה¹⁹. וריטוב"א פ"י דמ"ד אין זיקה (אפי' בחוד) היינו רבנן גמליאל או ר' מאיר (ע' בסמור).

ככ' הו"א הנ"מ בחוד, אב' בתרוי אין זיקה וכו'. פרש"י דר' ה'ם) [סבירת מ"ד אין זיקה לב', אבל ידייע קמי מאן רמייא, הילך לא חסיבא למיס'. (משמע דמשום חסרון הידעיה, מש'ה הזיקה אינו חשוב). והאחרונים דנו למסקנא דיש זיקה לתמי, האם נחשב שיש זיקה לכל א', ואין סתייה להיות זוקה לב'. או דהזיקה רק לא' מהיבמיין, ותלייא בבריה²⁰. (וכן א' בגמ' (נדירים עד.) גבי הפרת נורדים. אך בסוגיה (לקמן בט) לא משמע בן. עי' לקמן).

וכן אתה בגמ' (לקמן מ). וכן מבואר בכמה סוגיות. צג. ומבוואר במאיiri דאפי' לאחר מיתחה מהני חיליצן צורתה להתרת את אמה. (ועי'לקמן ייח':

צד. והקה"י (ט) ביאר דאף לר' יוחנן (עליל י' דאמורי' שליחותיתיו דאיתים, היינו דפנילת היבם היהיטה לכל האחים, אבל גור זיקה וזה כדי להתריהם. וכן מיתלה תלייא במאי שזוקקה לו וככ"ז כתוב הגמ"ט). ויל' עוד עפ"ז דאף בשוחלין לבסוף נברר שלא היהיטה זיקה לעולם ליבם אף לחולין, אלא היה איסור חדש דאות חילוצתו. אבל במאיiri ממשען שלא כן.

צד. אך הקה"י ה'ך מ"ש ממומנתה שלא אמר' דנאסרה. והוביח דמאיון נשחש באיגלי מילטה שלא היהיטה מקודשת לו. (ולאガ ר'ח' ע' לע' ב').

צד. והרמב"ן ה'ך דרגמ' (יה) אמר' אי אשמו' יש זיקה הו"א ה'ם בחוד, אבל בתורי אין זיקה. לכולא.

פ'. דבמשנה (שם עד.) ר"ע השיב דאין יבמה גמורה לאישה בשם שארוסה גמורה לאישה. פח. וצ"ב דאף לך' מ"ד ייל' דסבירת ר"ע דאף דיש זיקה, ייל' דלענין הפרת נורדים גרע מרוסה.

פט. וכן הפטוקים נקטו דקי' לשמואל (ה) דיש זיקה, ואפי' ה'ך לא דאיינו מיפור נדריה. (ויצ"ע לדעת רשי'). אבל בוטח חד מקמואי (לק' בט) ובוח' ר'א מן הדר (נדירים שם) הביא בשם הרמ"ה דקי' למיפור נדריה בר'א, כיון דקי' בعلמא יש זיקה.

צ. ויל' האם היינו מושום ודסבירת הזיקה מחמת היבום, זוקקה ליבם מיהם א'. או דעכם הזיקה סתר זל'ז. וכ"ב המאיiri (דר' ולמהה) דאיתתה לב' תרי לא חוו. צא. (ווע' לע' לקמן ייח': למ"ד זיקה בכונסה האם יתקן זיקה בכונסה לשניהם). צב. (ודאמר ר'י בן בתירא המתן עד שיעשה אחיך מעשה).

ותוס' (לק' ל. ד"ה זאת, וע"ש שא"ר) כת' דמ"מ מחייב רשייא לאח ליבם, ואף כשהאחים נשוי אחותה, ולא אמר' דזוקקה לאחיו והויה צירה בזיקה. והראשונים דנו והתמס ע"ש שא' מיבטם אמר' דנתברר שaina זוקקה לאחיו. (ויסוד לסבירו ולק' יה: לגבי זיקה בכנוסה). אבל בשמה אמר' דזוהה יבום אף על זיקת ים זה. (ויתבאר לך).

(ט) אמר רבה ה"ה דआ"ג דלא עשה בה שני מאמר חולצת וכ'ו. אבל הרמב"ם (ו' יה) פסק לדוקא עשה ממשא. (ואף דפסק דיש זיקה). (וע' לקמן ל.).

(ל) דקנבר אסור לבטל מצוות יבמין וכו'. הkr"א (לק'כו.) נסתפק האם ישך איסור דאוריתא, ואסור לבטל מצוה המוטלת עליו. וכן אסור להתרוך בכך בגדי לחפות מציצית. וחזר בו דMOVTEL ע"י גראמא בעלמא ליבא חשש איסור דאוריתא. וב' מכ' דזוהה איסור דרבנן.

והkr"א נקט דמשיך לגרדר ביטול מצוות בעלמא. אבל האחرونים כתבו דזוהה תקנ"ח בדיני יבום. (ע"ע בסמ"ו). והאחרונים דנו האם ביטול מצוות יבמין הוא דוקא במקום שיש מצווה ליבם. או אף כי שיש ריק להיליצה"ב (בגון חיבי עשה) אסורה לבטלו. (ויש שהק' דMOVTEL בסוגין ומשום תקנת חשש ביטול מצוות יבמין חולץ ואני מייבם. ולאחר שחדין שחולצת, א"ב מה איסור יש בזה. וע' בכ' במקום חיליצה בלבד יש איסור לבטלו).

(לא) ואין זיקה תעטלו וכו'. פרשי' דמן דלית ליה זיקה לא חיש מביטול מצוות יבום. משמעו דלמ"יד יש זיקה יותר מסתבר לאסור מצד ביטול מצוות יבמין. וב' בתוס' הרי"ד (ז). אבל הריטב"א (ז) נקט דלמ"יד יש זיקה לש' ביטול מצוות יבמין אלא משומ איסור אחות זוקתו. ובאייר משומ דעתין זוקקה להיליצה. וב' ברשב"א (מא).¹

ה. דוחך'צ' (א) דן האם חיליצה הוה מצווה או ריק פטור, א"ב לבאו לש' בזה איסור לבטל מצוות. אבל י"ל לאסור לבטל דין של יבום.

ו. ולכואורה לא דמי, אך היכא דרמיא עלי מזוות יבום, איןנו חייב ליבם, ורקאי חולוץ. והכא הכם ותקנו שיחפוץ בחיליצה. אך בעצם הזיקה הוה זיקה ליבום, ומבטל ממנו מצוות יבום. (ול"ד לחביבי עשה דזוקקה רק להיליצה, דזוהה בעלמא).

ז. והאו"ש (יבט ז' א) תמה דדעת הרשב"א (שם, ע' בע"ב) דחולצת רק מודרבנן.

דף יח.

כה) הו"א מחייב אבל לאחר מיתה פקע זיקה, קמ"ז זזיקה בבדרי לא פקעה. (תוט' ז' ד"ה אבל) כתבו הדامت דאין חילוק בשמותה. אבל האור'ש (קו' זיקה, ע' ב' הביא דדעת היירושלמי דבשמותה פקע זיקה, ע' בסמ"ו).

כו) שם. הו"א וכו' פקע זיקה. ומובואר בגם' דאלילו פקע הזיקה מותר בקרובותיה, והאחרונים הק' מ"ש ממותה אשתו, עדין אסור בקרובותיה. והאו"ש (שם ט) הוכיח מזה דנעקר הזיקה למפריע ע' מה שהוא לעיל).

ויש אחרים (חי' ר' שמעון ט) שפי' דהגדיר איסור קרובים לאחר מיתה הוא דאמרי' דנסחר מkeit אישות, ועדין היא שארו? אבל הכא אילו פקע הזיקה, بلا סיבת מתייר, פקע אף מקרים. ועדין יש אחרים (משנת ר"א ט) שביארו דזיקה נחשב אישות למן, ומייקרא לאנשบท אשתו בלבד המציב שאח'כ. ועד'ז בת' הקובה"ע (יב) והוסיף דהזיקה מתהדר ברגע, מחתמת שעבשו היא זוקקה לו.

כו) מטיב רב הונא וכו'. תוט' (ד"ה הא) והרמב"ן ביארו דז'ק' מסתם משנה, ואף דמח' תנאים אי יש זיקה. וכן מביריתא שבאה לפרש את המשנה.

אבל התו"י פי' דכובונת הגם' דatoi כמ"ד יש זיקה, וא"ה פקע זיקה ע"י מיתה. וכן יפקע בשמות היבם.²

כח) ואיל אמרת יש זיקה הויל' גרת אשת אהו שלא היה בעולמו בזיקה. פרשי' שנזוקקה לשני, ונעשה ערוה לאשתו. ומש"ה כשם היבם נחשב ערוה בזיקה ולמ"ד יש זיקה.³ ומובואר דעת' הזיקה נופלת לפני אחיו היב', ונחשבת לצרה לאשתו.

א. דמייה וגורושין מתייר רק לעלמא, אבל לקרובים לא הותר. (זהאותון דאוריתא (ה) האריך לחזור בזה).

ב. ונפק'ם בסברות אל', במקומות שנפקע קידושין ומחתמת שנעשה ערוה האם מותר בקרובותיה. (וע' מש'ב לע' ט.).

ג. ויל'ד בשם היבם, עדין ראויה לקיום היבם שלו ולהקמת שם, ולא יפקע. משא'ב בשם היבם.

ד. והעירו דMOVTEL למ"ד אין זיקה, אינה נופלת ליבם מחומרה, אף שש' ליבם קבין בה. ודיבום שיר ריק ע"י קרובין. א"ג לא נחשבת צרה).

את הקטנה ואישות דאוריתא בשותגנון), ואף דוחה אחות זקוקתו. ותוס' (לע' יז: ד"ה אבל) כת' דאף ר"ג מורה בבעלמא דאסור לבטל מצוות יבמין, ושאני קטנה שכבר נשואה לו. ובכ' Tos' (לק' בט' ד"ה א"י בר"ג) כת' דלא היקלו בעלמא ולישא אחות זקוקתו, ודוקא הכא דוחתנה בנוסחה עצלו (מדרבנן) מוגן גדול.

ובפירושו משמע דוחה סברא במראיית העין, דנראית אשתו, ומ"ש לה לא חשו במנה שנושאה אחותה. והאחרונים ביארו עוד שלא נחשב שעושה מעשה לבTEL מצוות יבמין, דכיון שסביר היהתה נשואה עצלו (מדרבנן) במנה שמייקימה (ואף שקונה קניין דאוריתא) לא נחשב מעשה חדשן.

אבל הרשב"א חילק לדדרבה משמע דלר"ג התיר אפי' בשאייה נשואה לו כלל, והביא דב"מ בגמ' (לק' בט'): דסבירת ר"ג הדמוקדש אחות יבמה והולכה לה, אלמא אפי' בעלמא אמר הכי'.

והרשב"א הוכיח עוד מהגמ' באן, דר"ג אפי' לודאי לא חייש. ומשמעו דלא הייש כלל. ותוס' (לק' בט'). עמדו בזה, ותי דמ"מ כיון דר"ג לא חייש לשודאי ביטול מצוות יבמין (עכ' פ' הילא דנשואה עצלו), א"כ ב"ש דלא הייש לספק אפי' היבא דאייה נשואה עצלו. וע' ב'.

ויש שביארו (ע' ח' הגר"ג) דבמקומות ספק ליבא 'מעשה ביטול' למצוות יבמין, ע"ב מאן דאסור מחמת הספק ממשום דס"ל שתקנו שיבוא לידי קיומ' מצוות יבמין. וכן הסברא שנושאה החתינו מהני שייחס שאין 'מעשה ביטול'. אבל למאן דהייש לספקא, הוא תקנו שיבוא לקיומ' המצווה. ובהו ל"מ שנשואה תחתינו.

(ל) **תוד"ה מיאנה.** אלא נראה דהתמתיק הקטנה וכו' אע' ג' דסביר אין זיקה, דמכובער הדבר וכו'. מבואר דאף למ"ד אין זיקה אסורה ('מכובער') לבא על אחות זקוקתו, דמיוחי בכחות אשתו. ותוס' נקטו דא"ה היבא דנשואה ומפקיע זיקקה, ע"ז לא מיחוי אחות אשתו, ואני מכבעה. אבל הראשונים (לק' ב' הילא לע' יז) היבאו י"מ דאף לנשואה מיחוי בכחות אשתו' (עכ' פ' חדך אח').

י. לדעת הראשונים דנאמרה חומר דר"ג אף במקומות מצוות ביום (ע' ריטב"א לך' מד''). מרdecki לאן.

יא. ויש לדוחות דוגמא' (שם) קאי לענין בדיעבד.

יב. ודמיוחי שנשואה ערוה, ואף דפקע זיקקה ע"ז קידושין בלבד. ואפשר דס"ל דולדוד מ"ד קידושין לחוד לא מפקיע זיקה. ואף למ"ד אין זיקה. ומ"ה מיחוי בנישואין.

לב) **תוד"ה משום.** דלר"ג כי חילץ נמי מבטל מצוות 'במנין וכו'. ודס"ל דחליצה הוה קניין, ונעשית בכחות אשתו. ומשמעו מtos' דרשאי לייבם לו, כיון דברין יבום ובין חיליצה הוא דוחה את אחותה. (ולא אמר' שיתבטל לגמרי מהמצווה מחמת חשש ביטול מצווחה אחרת).

לג) **תוד"ה דרכא.** אבל הכא פנימים שמאחרן זמן גדול וכו' ובזמן מרובה חיש' שמא ימות. ובכ' Tos' גיטין כת'). וררמב"ן תי' עוד דההם יש צורך שלא דיבום שלא לאסורה בתרומה וכו', אבל הכא כיון דיבום וחיליצה כחדורי אין אנו מבאים עצמינים כדי ספק ביטול מצווחה. והרייתב"א הילא דחליצה במקום יבום אינו כלום (בדלק' בא).

לה) בא"ד וריב"ן פ"י משום דכשעת נפייה לא חוי לתרוייהו וכו'. דאמר' נאסרה וככ"ז בתב' רשי' (לק' כד. ד"ה וא''), וע' לקמן כו). ומבוادر דשים נאסרה אף בשעדין זקופה לחליצה. ועפ"ז הארכו הפסיקים (רש"ש תשב"ץ ב' רס' ה' בב' קסה) האם יש נאסרה בונורתה⁹. והבי"ש (קסה ד) נסתפק אם היבם היה נשוי אשה, ואיתו יכול ליבם משום חומר דר"ג, ואח' מטה אשתו. האם אמר' נאסרה.

אבל החזו'א (קבב יג) בתב' ד'נאסירה' שיך דוקא היכא דהוה חסרון באישות. אבל נשוי ב' נשים אין איסור באישות דידיה, אלא שתקנו שהוא אינו ראוי לב', ואורי הוא דרביע עלייה. (וכמ"ש הרשב"א ב. לגבי גדרת זקופה לחליצה).

והאחרונים הקשו [לדברי החזו'א] דלבאוורה אסור לבטל הוא דין וזרירות חיצוני, ולא שיך לדין יום כלל. ומוכח מזה דתקנת אסורה לבטל הוא בכלל עצם הזיקקה. ועוד היבאו דמבוואר (לקמן כו) דהיכא דאסורה עליו ממשום ביטול מצוות יבמין יש חסרון חיליצה פסולה. וע' ב' שתקנו דוחה חסרון בזיקה, ולא איסור בעלמא].

לה) דהא ר"ג אמר אין זיקה ומותר לבטל מצוות יבמין וכו' ותצא הילו' משום אחות אשה. שמוטר לישא

ח. וע' ב' א"כ היכא דמקבל על עצמו לחילוץ או ליבם תור זמן מועט זל' יומ', ע' משנ'ל מעש"ש ג' יהא ראש. ומשמעו דתוס' דחיש' שמא יתרשל ויתעכב.

ט. ווח'כ'צ' (א) הילא דאם אונן אייז חולץ, א"כ נימא נאסרה בשעת נפייה. וצ'כ' הילן מעזענו נאסרה לחליצה. והחשי'ל (על' ב') חילק דאסורה בכל העולם.

מקודשת. אבל נשואה דין הוא שיפקיע זיקה, שזו אשתו גמורה עצלו בbijto, והיאר תיכנס זו ותוציאנה מביתו.

וסברא זו צ"ב דייסור אחות אשתו הוה 'ערוה', וכיוון שהיא אחות של אשתו נחשב קורבה. ואין בכך נידון שא' מוציאאה את חברתה [משום 'שאן מקום' לשניהם], וכיוון דהקידושין חול מה שיר' סברת מאי אלמי'. ורש דנו דהקידושין אינם יכולים לחול לענין לאסור אותה, וכען לשון הרמב"ן בסמור, וצ"ב).

והרש"א (מא. בר"ה ואיכה למייר) כתוב דבאמת קידושין מפקיע זיקה, אלא אסור לבנות כדי שלא יראה כבונס אחות המקודשת לו [דמותו של א' פקע הזיקה], והביא כן בשם Tos' דריין. (וע' בסמור).

אבל דעת הריטב"א¹ [בשם ר' רשותיו ור' יונה] דאי זיקה DAORIYATIA, אף נשואין לא מפקיע זיקה. (וע' ב' דזיקה דרבנן, ומ"ה בין קידושין ובין נשואין מפקיעי, וכ"ה בנמק"י).

הרמב"ן כתוב עד ולמ"ד יש זיקה] מצח קני שיש לו בה פוגם קידושי אחותה. ולולמים לא פטרה אלא בקידושין דקדומים זיקה. ועוד י"ל גורלה שמא יכנס בלא קידושין אחרים, ונמצא פוגע באחות זוקתו. ולכן רק נשואין מהני).

והרש"ש חילך (ע"פ דעת ר' רשותי כב:) דכשיש Ach nosf, נפקע זיקה. דנתברר שזוקקה לשני. אבל היכא דליך יbam אחר [או בשניעשית א"א] ונארסת על כלותם לא פקע זיקה להז.

לח) תוד"ה שומרת יכם. דבשעת נשואין נראה כבושא אחות זוקתו². בפשטו משמע דבאמת

ודוקא היכא דהיתה נשואה אצלו מעיקרא מותר לר"ג והתוס' הרא"ש הביא דבר נתナル פירוש דאסרו מדרבנן שלא TABUL, אויל מותך כך תמאן. דאף ר"ג אמר אם מיאנא מיאנא, דעתוב היה המיאן.

דף יה:

קידושין לא מפקיע זיקה

לו) משום ר' יודודה בן בתירא אמרו המתן וכו'. הראשונים הקשו דכיוון דחלו הקידושין מדאוריתא, א"כ הוה אחות אשתו וערוה, ויפקע זוקתו. ואילו מבואר בדברי ר"י ב' ב' דקידושין לא מפקיעים זיקה.

והתוס' ר"י"ד (כב: ומוא) פי' שלא ATI קידושין דבתר זיקה ומפקע, משום דמדרבנן אין קידושין תופסים באחות זוקתו [וכחות אשתו] לפטור את היבמה³. (וככלפי דיניהם דרבנן נחשב שלא חול הקידושין). הילכך יבמתו עריבה חיליצה, ואשתו אסורה משום אחות זוקתו. אבל בשאר ראשונים מבואר דפשיט'ל שהקידושין חולן עכ"פ דמקצת, ע' בסמור) אף לגבי דין' דרבנן⁴.

ודעת Tos' (הרמב"ן בת' א' ורש"א) דקידושין לא מפקיע זיקה, אבל נשואין מפקיע. וצ"ב מ"ש קידושין מנישואין.

הרמב"ן⁵ [ויתור מפורש ברטיב"א בשמו והרש"א מא, בהרחבה] כת' דלמ"ד יש זיקה תרוייהו מקודשות עצמו, ואינו בדין שיזכיה מקודשת מפני

שנושא את שתיהם ולא דמי לקורבותיהם, שאסורים משום שם ערוה על האישן. ועפ"ז דנו גדר האיסור הוא בחצטרפות שניהם.

ה. (וחזר בנמק"י). והשו"ע (קנט ה) הביא י"א דניסיונו מפקיעים זיקה, והודרכ"מ (chap. ו' וב' י"ב) הביאו בשם הנמק"י דלא מפקיע וכבדעת הריטב"א.

ו. בפשטו משמעו דאיסור אחות זוקתו DAORIYATIA, עיין' לא תפשי קידושין באחותה. אבל לא מיצאנו צד כוה. וע"כ כוונתו רישוד זיקה DAORIYATIA, והוא מונע שלא יהול קידושין להפקיע את זיקה. ווש' שיר' בקידושין שלא יפקיע זיקה שקדמתו; וא"כ אף לכלי נשואין ל"מ.

ז. והאחרונים הקשו איזה איסור יש במעשה הנישואין, ובשבא עלייה הוה כבר בהיתר. וצ"ל דמ"מ רבנן אסרו.

א. וכ"כ האמור⁶ (ולפ). והחו"א (קלב ג) כתוב דcken דעת מ"ד (כט) דמאמר דאייסורה לא קני, אבל ר' אבין ו' תוד"ה אומרים חלך.

ב. ועד' דנו הפסיקים (דרכ' טה, ה' לרקמן בא) לגבוי איסור שכיוות. ואחרונים דנו האם גדור שנויות דמדרבנן הוה ערוה, או הוה איסור בעלמא.

ג. ולכארה ס"ל דלא נראה לחכמים לתყן דבר הסותר DAORIYATIA, וע"כ החשיבות באיסור פחות מדרבנן. אבל הריטב"א ונמק"י (לעל' ז) כת' הטעם 'دلלא אלים' להפקיע קידושין, משמע דהוא סברא מסוימת בזיקה, הדקינה בדבר קלולש.

ד. אך הביאו הרמב"ן עה"ת (יקרא יה' זיה) ביאר דעתם איסור קרובות אשתו דשביתת שניהם זימה, והאיסור הוא במאה

בסברת הראשונים דניסיאין אלימי ומפקיעין לזיקה. ויש שדנו (קובעה ב') וא' אסור לשיא, הא ליבא איסור לעשות nisi אין עריות^{א'}. ובפشوטו מבואר דיש איסור דרבנן לעשות מעשה nisi אין עריות^{ב'}. ואף דעת' א' אח' ב' מותרת לנו.

מ) בא"ד ודוקא בקדש לאחר נפילה וכו' אבל קדש בהתר ופי'. צ"ב מה ס"ד דתוט', דפשיטה אחותה אשתו בקדושין זהה ערוה גמורה, ופטורה משעת נפילה, ומשמעו בתוט' דאף בזה שיר' סברת 'עראה' דנפלה לפני לובום (ועוד מש' ברש"א).

ובבדרי הרשב"א (מא), מפורש דכל הנידון בו המודרבנן, דמודרבנן קדושין לא מפקיעי זיקה^{ג'}. אבל האחرونים הביאו מכמה ראשונים^{ד'} דמשמע דאף מדאורית' לא פקעי זיקה.

ויש אחرونים שפ' דלא פקעי זיקה ממשום שלא חל פטור 'עליה' לאחר נפילה^{ט'}, שכבר זוקפה^{י'}. אבל האמר' מ' (ז ח' לא) דין דמדין ערוה נפקע ממנה דין יבום, ומ"מ בעי חילוצה ממשום אישות הזיקה^{ג'}. אף דפקע מצוות יבום^{ט'}.

ובסוגיה (לק' עט) ה'ך' בשנעשה פצעו דכא נימא דלי' עקיבא חביב לאיין זהה ערוה, ותפטר. ורבה תי' דאף לר"ע בשנפצעו לאחר נפילה עדין זוקפה לחילוצה. ופרש' זוזוקקה ליבום, ובعي חיליצה להפקיע זיקה. ומשמעו דזהו ממשום 'זיקה'.

ואבוי הקשה מדברי ר' ג' דתמתוך עד שתתגדיל ותצא ממשום

פקע זיקה משעת קידושין, אלא דיש איסור דרבנן שנראה דלא פקע (וכבר ברי' הרשב"א). והاخرونים הקשו לדלטון התוט' (על' יז) דאין נ' לחלק ממשום קידושין. ומשמע דברמתה מסברא לא פקע עי' קידושין^{ג'}. ויש אחرونים דנקטו דזהו מה' התוט' האם מדינא קידושין מפקיעי זיקה (על' תוט' בסמוך).

אך ילו' פ' כוונת התוט' (כאן) ע"ד התוט' (על') דזהika לא פקע עי' קידושין, אבל מדינא מותר להפקיע את זיקה עי' nisi אין עריות וכיו' דאחרי הנישואין הזהה בהיתר. ובזה אסור ממשום דנראתה בנוואה'.

ועד ה'ך' ה'ך' א' דמובואר בתוט' (על' בסמוך) דתלי ביש זיקה, והא זיקה זהה רק מודרבנן. א'כ ע"ב מדאוריתא פקע. אך האחرونים דחו דעתך זיקה זהה מדאוריתא.

לט' שם. נראת בנוואה אחות זוקפתו. האחرونים דנו כת' דאחרי מיתת היבמה מותר לשיא אמה, דהנישואין הזהה בהיתר (וזאנון) מבטל בכר מצוות יבום^{י'}, וכיו' שנשאה פקע זיקה. ומש' ב' בגמ' אסור באמה, נפק' מ' לעניין נפילת יבום. אבל יש שדנו דאחרי שמותה היבמה לא פקע זיקה. ואף שענשיות עבשוי ערוה, דהא מחייב היהתה ראויה ליבום. וותלי בצדדים שהוא לע' בע"א).

מ) בא"ד אבל אם נשא כבר [באיסור], שהויא אשתו גמורה וכו'. משמע סברת התוט' דמה שעשה עשוי, ואין מוחמים עליון לאסור את אשתו. ולא

(א) שנח הר' בקובעה' לדף ח' העמיד את הגמ' (על' ח') דנסא מות ומות ואח' נשא חי ממשום nisi אין עריות זיקה, ומשמעו מדאוריתא יש חילוק בין אירוסין nisi עריות.

טו. ואבוי לעיל ח. מבואר דחל פטור עליה לאחר נפילה, וע"ש וט'. מש' ב' בזהו). והברב' ש' (ט' ז' ב'iar דאחרי שחילוץ נפילה ולמד' זוקה) ל' ערוה להפקיע את הנפילה וככל' עט': ואוח' למסקנא וזה גדר פטור אחר.

טז. למ"ד יש זיקה. ואבוי למ"ד אין זיקה פטורה ממילא, אף שלא דין עלייה. ולכאר' משמע חילוק מדאוריתא. וצ' עט'.

יז. והاخرونים העירו דהרייטב"א (לק' עט) משמע דס' דלמ"ד יש זיקה אם בעלו קנו, מבואר דלא חילוץ כלל פטו, בגין דזוקפה לו. וצ' ב'.

יח. והאמור' מ' באיר דערוה מפקיע את זיקה רק מכאן ולהבא, ואסור בקורובותיה מוחמת דאטמול היהת זוקפתו, וכן בעי חיליצה להחתירה.

ח. ובפשוטו אף מדאוריתא, ויש לדוחות דמ' מ' פשיטה ליה מודרבנן לא פקע.

ט. והבין דכוונת התוט' 'דרנאה בנוואה' הוה חסרון ממשום שמנבל מצוות יבמן, אבל בפשוטו נראת בנוואה הוה איסור מצד עצמו.

י. ועפ' שומרת ים שמטה, ואח' כלין לערצה, אסור בקרובות ראשונה.

יא. והקובעה' ע' כת' דמ' מ' נפק' מ' לעניין יבום, דזהו בביאה. ותחלת ביהה הוה באיסור.

יב. ויש שדנו אי nisi אין עריות זוקפה עמה. אך ייל דהבא שרוי, שהרי עי' דרך יהוד זוקפה עמי' מותרת לו.

יג. ולפ' סברת 'היאך תוציא מסברא' הוה סברא בתקנ'ת. אבל יש אחرونים שדי'ין מסברא וז' דוחילת דברוי הוה נידון דאוריתא.

יד. כ' מ' ברייטב"א (לק' עט), ועוד הביאו דברשי'ת הרשב"א

אלא למי שעשה מאמור. וכ"כ הרכוב"ן (לק' כת). וודלא במ"ש רשי' (שם) דהמאמר אוסרת את אחותה.

מג' בא"ד ויל"ך דילרוב"ב דסבר יש זיקה אין מקודשין מפקיעים הזיקה, אבל ר' אבון כבר אין זיקה וכו'. ולמד' אין זיקה קידושין מפקיע זיקה ביה', ע' מה שהרי לע'.

מד' בא"ד ויכולים לעשות עי' שליח בב"א. והראשונים (ritten'a, ורמב"ן כת) הקשו נגורר שם יבים והדר חלץ' (וכבד אמר' כת). ועוד הקשה הרכוב"ן (כת) דאפי' לביש' קיומ' מוצות יבים הוה בביואה, ואע' דקני' במאמר הילך איכא למיחס שםיא יתבטל (אע' דעשה מאמור), אלא העיקר ממשום זיקה.

מה' אנן בהדייא מתניתן לך, אמר רב יהודה אמר שמואל וכו' יש זיקה, ואוזדא שמואל לא טענימה וכו'. הר"ף (ד. בדוח"ס) פסק בשמוואל דיש זיקה. והרא"ש ביאר דאמוראי בתראי שכלו וטורו לתרץ למ"ד יש זיקה (בע"א). וכן בגמ' (לק' ל). רב אשי למד מהמשנה דיש זיקה, ובגמ' (שם) תי' דאפק דברי רב נחמן א"ש ברב אשי. מו' רשי' ד"ה בהיותה אשבהה. שלא נארחה עליו שעיה א' שלא נזקקה מכח ראשון כלום. משמעו דלרבנן הוה גור נארחה בשעת נפילה. וכ"מ רשי' (על' ב). ועי' בסוף הסוגיה ב).

זיקה בנכופה

מז' אמר רב אושעיא חילק היה ר"ש אף בראשונה. במשנה (יז) דונולד ואח'כ' ייבם, והגמי' מפרשת דטל' דזיקה בנכופה, פרש' ר' ר' ולא מות דהיכא דיבמה השני פקעה זיקת אח הראשון, ונעשה אשתו של שני. ואף היכא דלא ייבמה, הויאל

בתוס'). ואפשר דפשיט' לתוס' דאי משום חיוב חילצה מהות זיקה לא היו פטלים את הבנים.

בג. ועוד דהتم קאי לשמוואל, ושמוואל אית' ליה זיקה. כד. והרכוב"ן דחה דכונת הגמ' שם דל'ך מאמר בשאינו ראוי ליבם.

בה. וכ"מ מדברי ר' אבון, אבל מדברי ר' ג' אין ראייה זהה, ודרכם הילכה נשואה אצלנו. ובשעה שגדלה וקאה הוה קידושין ונישואין בא'.

כו. והק' ג' הrk' דהרא"ש (כב'מ) בת' דרך האמוראים לפרש

אחות אשה. אלמא אתי אחות אשה ורתי וומתיר לשוקן. והראשונים (שם) הrk' הילך מיתרי ראייה מוד"ג, הא ר' ג' ס'ל אין זיקה. ואפשר דלמ"ד יש זיקה ציריך חיליצה להפקיע את הזיקה (ואפי' שאינה עומדת עכשו לוייבום, מ"מ הזיקה לא יפקע, דומה דקידושין בסוגין), ובמ"ש תוס'. והראשונים דנו דמ"מ אף ר' עקיבא ס'ל אין זיקה (לגביה הפרת נדרים ט', וקאי בדעת ר' ע').

והרש"ב"א (עמ', ומא', שנה) הוכיח מסוגיה זו דלכ"ו' ע' נישואין דאחר זיקה מפקיעים, אף למ"ד יש זיקה הוה סברא רק באירועין? והריטב"א (שם) כתוב דמ"מ אינה ראויה ליבום לתחילה, ואם בעל'ו ל'ק' א'. והאחרונים דיקיון מודריטב"א דמדאוריה' לא פקען.

ותוס' (על' טז. ד"ה בני צרות) הביאו משומורת ים' שקידש את אחותה דקידושין מפקיעין היבום. והאחרונים הקשו דאדרכה מבואר בדברי ר' יהודה ב"ב דקידושין אין מפקיעין לזיקה. וכתבו לפреш דכוננת התוס' דמדאוריה' לא בכו' ע' נפקען.²²

והתוס' הרא"ש (עמ'). העמיד קרו' מהמקדים אחות יבמותו (ל'ך קט: אלבא דר' גמליאל), דקידושין לחוד מפקיע לזיקה. אך ק'ק' שהביא דברי ר' ג' א' יהושע, הא לחדר לישנא (נדרים עד). ר' יהושע סבר דיש זיקה.²³

מב') תוד"ה אמורים. ואי ס"ד מאמר דאוריה' זה יעשה מאמר זקנה וכו'. והרכוב"ן הביא י"מ (ובכ' בתוס' ר' פ') דקידושי היתירה פטורין, ולא קידושי איסורה, ובתי' הגמ' כת' דמאמר דאיסורה ל'ק'²⁴. ובסוגין קידושין דאיסורה לא מפקיע.

והרש"ב"א (מא. ובשות' א' שנה) דמאמר בנישואין, והזהה בביואה. ولكن מפקיע זיקה.

והריטב"א הביא בשם רבותיו ור' יונה דהתרם מהני מאמר כל' א', שע"ז נתרבר שהיבימה אינה זוקה

יט. והראשונים דחו דתלי' בגמ' (כפ' הר' לע' יז) אי סברת ר' ע' משום דאין זיקה.

ב. ואפק בשגעשה פצעע דכא דמי לנישואין. והרש"ב"א (כח') הוסיף דמ"ד יש זיקה הוה רק מדורבן. ואבל בשות' (הג' ל, הר' לע') משמעו ולא כן, וצ'ע'.

כא. ודמאנاي להפקיע דאייה זוקה לוייבום, אלא של'ך פקע איסור מחמת הזיקה.

כב. ויל'ך דנימא דאפק בשנתקדשה לשוק צריכה חיליצה מדורבן, ומ"ה הבנים הוה ייבמה לשוק מדורבן. ומה הrk'

ונחשב ערוה לפטור ערוה. וצ"ל דסוף סוף נופלת ליבום, ומ"ה יש פטור לענין יום ל'.

(ג) שם. האמר"מ (ח' ז) ה' מה מהני זיקה בכנסה, הא עדין לא קיים מצוות יום, וא"כ בשמתה היבם עדין זקופה מחמתת הראשון^{ל'}. ועוד דהוה אשת ב' אחיהם. והסבירא דהגר"ח (סתNEL ל' בט. גבי ב"ש) חידש ואמר"י כיון דהוה אשתו של שני, מAMILא נפקע אישות הראשון, דין ערוה מחמתת שני מפקיע אישות הראשון.

אבל האחרונים ביארו דגדר זיקה בכנסה שהמשר אישות המת עובר ליבם. ונחשב אישות א' שעריך הקמת שם, ולא ב' אישות ל'. (זהחו"א ביאר דמש"ה לא נחשב אשת ב' מותים. ולא דמי למאמר דהוה אשות לאישות מוחודשת לפני היבם).

(ג') רשי"ד ד"ה יש זיקה. אלימא זה היא זיקה לשועαι בכנסה והויל כי בם ולבטוף נולד. ומשמע דהו' בכלל ההיתר דבר ואמצעה בהיתר. וועי' ל' ב. הגדר בויה. וכ"כ התוט' הרא"ש (שם). ואף לר' אוושעאי העטם משום דעתך דמצאה בהיתר, דהוה כבר בכנסה אצל היבם.

אבל הרשב"א (ושאר"ט) נקט דהבריתא דפי' סברת ר' שמעון משום דבר ואמצעה בהיתר הוה ק"ר על דברי ר' אוושעאי. ולול' אוושעאי לא הוה משום דעתך בהיתר. ובפשוטו משמעו דاتفاق לר' אוושעאי גדר בכנסה לא נחשב דעתך בהיתר לה' (עדין לא נתיבמה). וט"ל דל"ר"ש אפי' הכי מותר, כיון דдин

לא. ובקרי"א דין בעין, והוכיח כן דאליל' אמראי איצטריך קרא (עליל ד') לשומרת ים של אבוי, הא אסור משום בכנסה לאבוי. ועוד דין שם אמראי'adam חלץ לבסוף נתרבר דלא הדיטה בכנסה.

לב. וילפ' לדענין פטור יום תלייא בהא דלבסוף תחשב ערוה וכשתתיבים אחותה.

לג. ועוד מש"כ הרשאים (ע' ל' בט.) במאמר לדעת ב"ש דעתין זקופה למוצאות יום. לד. והיבם הוא בעליים על אישות זו, ומ"ה בשמות היבם נופלת ליבם מחמתת היבם, דאישות זו של ראשון ושני ציריך הקמתה שם. (וממ"מ מבואר דפרטת צורתה אשתו של ים, ואף לדלא הוה צראה באשות של המטה).

לה. כיון דנחשבת יבמה מחמתת המת. א"נ עדין לא חל ההיתר של' נעשית באשות דשני וע' לממן).

והזוקקה לו הרי היא כבנוסה. ובשותת מותרת לאח הנולד.

מח) מ"ט קסבר יש זיקה, זיקה בכנסה וכו'. ממשען דזיקה בכנסה הווה תוספת קניין על זיקה. ודנה' לעיל אי אמר'י זיקה^{ל'}. וזה מ"ד ס"ל במאיד יש זיקה, וכיון אמר'י יש זיקה, ע"ז נתחדש בכנסה^{ל'}. והאחרונים ביארו דגדר זיקה בכנסה הוא משום שעומדת ליבם וכאליל' כבר נתיבמה^{ל'}. ולא משום עצם זיקתו. (וע' בסמור).

ט) שם. זיקה בכנסה. הפסקי הרוי"ד כת' דזיקה בכנסה מהני רק לגבי זיקת היבם, שלא תחשב אשת אחים שלא היה בעולם. אבל ל'ם לכל מיל', דהבא על יבמה אינו חייב מיתה (ולא אמר'י דהוה אשת איש משום דזיקה בכנסה), וכן תפיסי קידושין באחותה^{ל'}. והרב"ש (ט) ביאר דעתין לא נעשה כיון אישות, אלא קניין זיקת ים. ויש לאחרים ביארו דגדר בכנסה דאישות המת עבר ליבם, ונחשב אישות גמור אצלו. אבל אינו נחשב שחל אישות ליבם.

אבל האחרונים (אמר"מ ז) הביאו דברשב"א (לק' מא), מבואר דאליל' זיקה בכנסה לא תפיסי קידושין באחותה.

והאחרונים הביאו דמבואר (לק' ט) למ"ד זיקה בכנסה פוטרת צורתה (אשתו של היבם שהזוקקה לו), ומובואר דהוה בגדר פטור ערוה, ופוטרת צורתה. ומ"ש (לදעת הרוי"ד)DKידושין תפיסי באחותה,

דברי התנאים, ולא מסתבר לחכרייע עפ"ז הלכה (וחולק על הר"פ בויה. ובת' דעיקר בונת דרא"ש לסמור על דברי רב אש' ל').

כז. אך רשי"י (לע' ז) נקט אף לע' זיקה בכנסה. אלא דמי' התם קאי מדרנן. ואילו בסוגין מבואר דמהני אף מדוארייתא.

כח. ובב' אחים י"ל דיש זיקה לתורייהו, אלא דלא הוה בכנסה (וכדאי' בוג'י ט').

כט. והביאו בן מלשון הרא"ש (נדורים ע. ר' ר' יהושע) דחשייב כאליל בבר בנטה. (ובט' נהור שרגא בתב דר' שמעון לטעמיה דעומד לירוק בדורק דמי').

ל. כשבא מוצאה זקופה לאח זה, דכאליל' הייתה בכנסה תחתיו, ולא מוצאה באיסור.

וחתוט' הרא"ש הוסיף דזיקה מיתלתא תלייא וקימא. וכיון דמתה הויא בכוונה לו, ואין יום אחיו מפרקיע זיקתו כיון דמתה כבר.

והאחרונים חקרו בגדר זיקה בכוונה לב' יבמץ, האם הוה ספק למי זיקה בכוונה^{ל'}, או דהוה בכוונה לכל א' בפנ' ע' ואינו סותר זל"ז. וכ"כ החזו"א (כלא) דמהנים הוה שותפות שניהם בוכות קניין הזיקה. וגדר השותפות דמהנים כ"א איןו אוסר ומעכב על איזה. אבל בשמה מתחדש דין יום לה' אף על חלקו^{ל'}.

והאמר"מ (ז בח) הביא (בעדר הא') מהראשונים (הנ"ל), דאמני" דעוי היבום נתברר למפרט הזיקה בכוונה^{ה'}. והאו"ש (קר' זיקה ב') תמה בזה אמרי אמר' כיון שמתה שנתרבר דאיilo היה חי מייבם.

והרמב"ן ביאר דגביה אשת אחיו שלא היה בעולמו בלבד ייבם ולא מת^{מ'} לא מהני סברת זיקה בכוונה בעודו חי דל"ש יום מחכים^{מ"}, שאם בא זה ליבם, ע"ב מייבם מכח אחיו המת (שלא היה בעולמו^{מ'}). והרמב"ן העלה עד דסבירות זיקה בכוונה (בב' אחיהם אירי דוקא לגדל Ach, דעתו גבור בגדול (בדתנן לך' לט'). ולידיה קיימת ליבומי. ואם מת מכהו היה מתיבם.

והרמב"ן כתוב שהיה אפשר לתרץ את דברי ר' שמעון זיקה בכוונה משעה ראשונה רק איilo ייבם לבסוף, אבל אם לא בנס לא, (ובזה מתרוץ קושית ר' יוסף, זיקה ומאמיר בלא בningsה מספק^{ל'}) אלא דהנ"מ ס"ל דהוה נולד ואח"ב ייבם, אם איינו בנווה משעה ראשונה בלא ספק ותלייה, ביבמה שאין אני

יבום שלו בא מכח השני (אף بلا טעם שמצוואה בהיתר). אך י"ל דקו' הראשונים רק מלשון הביריתא, דידיקי דודוקא מצאה בהיתר, לאפוקי שעדיין אסורה מדין יבמה, ולעולם הויה מדין גדר מצאה בהיתר.

nb) [לעיל] אין בתורי ולא ייבם ולא מות. מבואר בಗמ' דאיilo מות היבם (אף שלא בנס) אמר' זיקה בכוונה. וכן פריש"י דאי נמי לא בימה שני, הוואיל והזוקקה לו הויה בכוונה (ובדימבוואר בגמ' בסמור).

וכשנת מורתת לשליishi (שלא בא לעולם). ומובואר דהשלישי מייבם מחותמת אישות של שני, דאישות הזיקה זוקק ליבום. (ועי' נחשב ביבם ואח"ב נולד).

ג) מתקיף לה רב יוסף השטא זיקה ומאמיר וכו' זיקה חזודיה מיבעי. דס"ד דאך בשנופלה לב' יבמץ אמר' זיקה בכוונה. ומש"ה בשמות יבם א' יחשב יבום אף על אישות דידייה.

והרמב"ן ורשב"א ה'ק' בשנופלה בפני ב' יבמץ אי נימא דהוה זיקה בכוונה לו, א"ב האיך רשאי היבם השני ליבם. הא הויה אשת אחיו בחין. ות' דרך הדין (ולר' שמעון) דאך דזיקה בכוונה דמייא זיקה משאר היבמין. ודהא היה זוקקה לשניהם^{ל'}. אבל בשמה היבם הרוי היה כאילו בכוונה תחתיו משעת נפילה (שאלתו היה חי שמא היה מיבם). ודוקא כי קיימי תרוייתו מותני להפקיע.

ע"י חברו ועי' שדן בסברא זו. מ. וזה שם האם אמר' דאך ע"י חיליצה נתברר שלא הייתה בכוונה ל'.

מא. (והרישב"א הוסיף זזה שאמורים במשל ו壽 קנים) בשחווא חי קולו א' וכשהוא מות קולו ז'. מב. והרישב"א הוסיף ולול' כי ישבו הר' א' דאגלאי מילחא דהוה זוקקה אף לנולד אח"ב. (וצ"ב).

mag. והרמב"ן ס"ים דסבירות זו (דר' ש' לא מהוווא, ואין הטעם שאמרנו מוחר אל שאהוא דעתו של ר' שמעון. והרמב"ן ה' דכין זיקה בכוונה דמייא לכל א' מן האחין, אם מות אחד מהיבמין בצרות זו ולא היה בדין שיבומו וסוגי ביבום א' מהם, אף דהוה מב' בתים).

לו. והראשונים הביאו עד דלולי קרא דיחדיו, אף הנולד יכול ליבם, ולא אמר' דבר בכוונה לאחיו. וביאר הרשב"א דאגלאי מילחא דזוקקה נמי לאלאי, וכי בנס פקע משאר אחיו. ואופ' דלבאורה הזיקה לנולד מתחיל ר' אח"ב. מ"מ איניה מיחודה לאחיו. ובען דין רשות, דאך דין רשותה לעובר, כשהנולד אח"ב מקבל בכוונה מסבה ראשונית. ע' ל�מן צ'ו: אבל בגדרי זיקה בכוונה צ"ע).

ל'ז. וכדאיתא בנדורים עד. דתלייא בברירה לענין הפרת נדרים אבל ל�מן בט: לא ממשע דתלייא בברירה ע"ש). לה' ועד כתוב החזו"א דאפשר בשתי זה וכותו לעכב, אבל בשמה קובל כל חלקו.

لت. וכותב דלא הויה אשת ב' מתרים, דכ"א איןו נקלש זיקתו

(נ) תוד"ה שמא יאמרו ב' יבמות. פ' בקי' שנפלו בבת אחת בריה"ג. והרמב"ן ה'ק' הדשתא לא סיד דקאי בריה"ג^{ב'}, ועוד דברב"א מילתא דלא שכחא, ולא גורין. והרמב"ן ת"י דהgorira הוא אטו היכא שכנס א', ואח' ב' נפלה שנייה מאחוי הב'.^{ג'}

(נ) בא"ד ועי"ל^{ד'} בנן שהראשונה ערוה וכפו. האחרונים דיקו ודוקא ערורה, ומשמע دائ' הוה חיבי לאו ועשה אמרוי זיקה בכנסה. אבל בשפטו גדר זיקה בכנסה והוא משום שעמד ליבום, ואילו חיבי לאו ועשה אף מודאויריתא עליה רק לחליצה (ע' לקמן ב'). וקשה דא"כ הול' לתוס' לנקטו.^{ה'}

עוד דנו האחרונים האם אמרוי זיקה בכנסה בקטן, דהקר"א הביא בשם ח"ר גלאנטוי דביבם קטן לא אמרוי זיקה בכנסה אינו ראוי ליבום עד שיגדל".^{ו'} והק' דוחיל' לתוס' לנקטות כה"ג. והקר"א הוכיח דאף קטן זוקה לו, ואמרוי' בכנסה.^{ז'}

(ט) דתניא וכ' אם יאמרו של שני מאמר וכ' ר' שמעון אומר מייבם לאייזדו שיריצה וכ' פרשי"^{ט'} דיל' דרשא דב' יבמים, دائ' מאמר קונה וכ' ואילו קונה וכ' מיבור דרבנן מאמר הוה בגדר 'מקצת' קניין. (ומש"ה הוה אשת ב' מותם, דיש מקצת אישות מחמת הראשון, ומकצת מהמת השני). ור' שמעון פליג' דמאמיר נחשב ספק (ע' תוס' בע"ב ד"ה ר"ש), ואמרוי' ממ"נadam קונה מהני, ואם אינו קונה ל"מ. ווע"ע בסוגיה לקמן נא:).

והחו"א (קלא ד') כת' דלמסקנא ר' שמעון ס"ל דמאמר הוה מדורבן, ובוונת הבריתיא דגרדר התקנה דזהה ספק. ותוס' (לק' כת. ד"ה לא) תמהו דלא מסתבר דמנהני מאמיר לר' שמעון להיות קניין גמור, דהא אף' לביש

קורא לה בשעת נפילה יבמה יבא עליה, שהוא כאשת אח שיש לה בנם^{טט'}.

אבל הריטב"א הביא בשם הררא"ה דרכ' בזיקה שיש עמה מאמר אמרוי' דהborra ונטתיימה לו, והוא בכנסה גמורה. אבל זיקה שאין עמה מאמר פשוטא לדלאו בכנסה (בב' אחרים), וב' ה'או"ש (קי' זיקה ג').

וחמיארי בת' בשם חכמי נרבונא דיקא דהאח מת קודם שיגדל האח הנולד, דאמרוי' זיקה בכנסה משום دائ' הוה קאי השתא הוה בנים לה, ומיצא הנולד בא מכח זה שהיה בועלמו. אבל אילו הנולד גדל והשני עדין לא מת ואינו רוצה ליבמה, בה"ג אין אומרין זיקה בכנסה. והגולד בא מהמת זקתו של ראשון.

(נ) ועשה בה שני מאמר ומת וכ' ולא שעליה זיקה ב' יבמין וכ' פרשי"^{טט'} דעכשו יש בגין קט' זיקה מן הראשון, אבל זמן שלא נתיבמה לא פקע זיקתה מהשני. (סוגיות אשת ב' מותם יתבאר בעזה"ל' לא:).

(ה) רשי"ד דה מיעכם. דלית לייה הך דרשא זיקת ב' יבמים, دائ' מאמר קונה וכ' מבואר ברשי"^{טט'} דכינן דל"ש לא משכח'ל במאמיר, מש"ה לא דרש הך דרשא. וצ"ב דאף לרבען מאמר הוה מדורבן (ומודאויריתא לא משכח'ל), והאך דרשי' לקרא להבי. ויתבאר לך.

דף יט.

(ו) יבומי חדא ואיפטור אידך וכ' מבואר דלצד זיקה בכנסה סגי ליבם א' מהם, ומשמע דאפי' בשמיים אשתו של שני טני. והאמר"מ (ח ה) תמה האיך מהני, והוא אין בגין לאישות הראשון בלבד. ובפושטו מבואר דנחשב דזהה ב' צורות בביה א' ע"ז זיקה בכנסה, ומהני יבום הא' לכל הבית.

ב' ודי' עצמות. ג. ויטעו דביבם א' אין דין יבום ב' פעמים, וצ"ב). ד. והרמב"ן (בתי ה'ב) הוסיף דעת' לא היו מבית א' אף' בזיקה. ה. דביאת קטן בן ט' הוה כמאמה. וכדי' לקמן צ'ה: ונא: ולדעת תוס' קידושין ט'. לא קנה כלל מודאויריתא. ובפחות مكان ט' אינו ראוי ליבום כלל.

מד. והאחרונים העירו דאף דבחיו יכול ליבם ולברה, מבואר דאי בו חסרון נאסרה. ורק אי תלי ביבום לבסוף נחשב נאסרה.

א. והאמר"מ ביאר ע"פ יסוד הגרא"ח (הו ל' בט) לדעת בי"ש דמאמר קונה קין גמור, ע"ז פקע אישות הראשון ואיז' יבום. ב. והאחרונים דנו דהכא אף ספק עצמות אסור. ואילו לקמן

דחה דעתך זיקה בב' יבמין, יש זיקה בב' יבמות. ויש חילוק בין צרות לאחים^ג.

והמהרש"א**ב** ביאר דבר' צרות ברכען היבם תלייא מילתא, ולכן אמר**ב** זיקה בכנוסה. משא"ב**ב** יבמין דלאו ברעננו תלייאAMILTHA SHIHA ZIKHATH REMI ULIA, להחשב זיקתה בכנוסה. והחו"א**א** (כלא ב) כת' דבר' יבמין יש סברא דasha לב'i תרי לא חזי, משא"ב**ב** יבמין. ועוד דנו האחרונים דדנים על זיקת הבית, וב' יבמין. וודע לנו האחרונים דדנים על זיקת הבית, וב'

צרות נחשב זיקה א'. אבל**ב** יבמין ה' גדר שפק. וזהה' התו"י אמר*א* נקט נשואין ד' זוגות, אף אם נשואין זוג א', ושאר נשים נכירות בשיבם (החותם) כולם פטורות. מבואר בדברי התו"י (דמל'ז זיקה בכנוסה בב') אמר**ב** דהיבמה שמייבם לבסוף נחשבת כנוסה משעת נפילה ופטורתה אחותה. אבל בדעת ר' מבואר דבעין כל ד' זוגות, ובעין שמנ"ג יש פטור ערוה.

והראשונים הביאו בשם ר' ר' ח' דלרבא אירי בה אחיהם, ומתחום יש' ד' זוגות (אחות, אשה ואמה וכו'), דהשני (שבוגן) שמת אשתו פטורה מדין ערוה. והראשונים הקשו דמ"מ נפללה לב' יבמין, והשתא ס'ל דאן זיקה בכנוסה לתרי. ועוד כולם הוה כביה א', וסגי ביכום א' מהם. והרש"א העמיד דברי ר' ר' ח' בגין שבכל אחד הוא ערוה על כל שאר הנשים, חוץ מהאתות. אבל התוס' הרא"ש כת' דנפלו לפני ד' זוגי אחים (וכ"א אין קשור לשני).

ובואר בסוגין דכין זוקה בכנוסה, אחותה שנופלת אח' ב' פטורה (וא"צ חילוצה). והאחרונים הקשו מכאן לדברי פסקי ר' י"ד (הו' לעיל יה): דאן חוב ברת משם זיקה בכנוסה, וקידושין תפשי באחותה. וצ'ל דמ"מ נחשב ערוה לפטור מיבום. וצ'ב'M.

ס' ר' שמעון אומר וכ"ז בשעה שנמשכו צרות זו לזו וכו'. תוס' (קידושין נ' ד"ה אי) ה'ק' דמובואר דיש להם

(אמור) התרם דקונה ומשייר. וכ"ת דר' שמעון קונה טפי. א"כ מנ"ל ל"ר א' אף ל"ב"ש. (ובפירושו ממשמע דר' שמעון מהני מאמר מדאוריתא, וע"ש באחרונים).

ס' תוד'ה דתניתא. הא דאמר ר' שמעון מאמר קונה קונה גמור, אבל לא עבד ליה כנוסה. ר' ע"א הקשה דחתם מבואר דוד'ש מסתפק החם מאמר קונה, ולצד קונה הוה קניין גמור דלא מהני מאמר אחריו (דמ"ג אין מויסקי). וצ'ע מה הקשו בתוט'.

סא) א"ל אבוי וכ"ז זוקת ב' בכנוסה, דילמא כי אמר ר' ש' זיקה בכנוסה ביבם א'. ע' בסמוך טעם החילוק. ובב' יבמין משכח'ל את אחוי שלו היה בעולם א' לר'ש. והרמב'ן ה'ק' דא'כ אפשר להעמיד את המשנה (עליל ב): אף לר'ש בב' אחים, ומש'ה בנוולד ואח' ב' יבם. ובגמ' (לע' ט:) מבואר דר' א' להעמיד בה'ג. ות' דמ' ר' רב יוסף נקט דר' אושעיא אירי אף בב' אחים, וכיון דבלאו ה'כ כי ר' הרושעיא איתותיב לא ח' גמ' לתרוצץ ספקא דאמוראי.

סב) תוד'ה ויעיד מתיב רב אושעיא. דרבבי אושעיא לאו הינו רב אושעיא. ולפ"ז גרס' (לע' יה) רבי אושעיא (הקדמון) שאמר בשם ר' שמעון, וכיון רב אושעיא^ד ה'ק' לדבריו.

סג) אמר רבא שנייה شبזוג זה וכו'. פרש'ז' דהיה נשוי גם ב' אחות, וגם אשה ובתה. והגדא מניחו בכנוסה, ועי'ז א' ממהראשנות בכנוסה, ועי'ז א' מהם ערוה, והשאר יצאות משם צרות ערוה. וכ'ב' הראשונים בדרכיו, והבריתא א"צ לדון על נשי הראשון אלא על נשי השני, כ"ב הריטב'א).

וזהו' ה'ק' דהגמ' סברא השטה דבר' יבמין לא אמר' זיקה בכנוסה, א"כ ה'ג' בב' יבמוות, שלא ידעין איה יקח,ongan הזיקה מיוחדת. והריטב'א

בכ"מ (כ"מ לד', חולין קמא) תנאי דבר' חייא ורב' אושעיא.

ט. תלמיד ר' יהודה (ע' ב' מ' מג). ובגמ' (סנהדרין יד) ממשמע דר' חנינא ור' הרושעיא (אושעיא) היו תלמידים של ר' יוחנן והמהרש"א ח"א הגה רב חנינא ורב הרושעיא, וכרא' שם שה'.

י. אבל החזו"א (כלא ג) גרס בדברי הריטב'א באופ'א.

ו. ואילו ממשמע בתוט' דמאמר לר' ש' קונה בתורת ודאי לעצין שלא מונדי בתריה. אבל לך לענין שייחס בכנוסה (וצירת ערוה).

ז. ויתכן דמשמע לתוט' דלםסקנא וכון למ乾坤 דסוגין נולד ואח' ב' יבם הוה דאי אשת אה שלא מעולם, ול'מ מאמר בכנוסה כלל.

ח. תנקרא (ערובין ג) ר' אושעיא בריבי, רבו של ר' יוחנן, וא'

(וע"ע לך). ומדוברי התוס' מבואר דשיך דרשת לצורו לצרתו זו לו) אף למ"ד אין זיקה.

והמאירתי תי' [קושית התוס'] דע"ג דסביר יש זיקה, אבל אין סובר יש זיקה לענין אישור צרות. ווחולק על הגם' ית. דיש ערוה בזיקה שיר לבריתא (לע' ג') דאסטור צרת ערוה בזיקה שיר לבריתא (לע' ג') דילפי פטור ערוה מלערורה. אבל ר' שמעון דרש לצורו באופ' א', דסביר כרבי [וכדרלע' ח:] דילפי מזולחה. ומ"ה ע"ז זיקה לא נחשב בית שמקצתו.

סח) בא"ד דין זיקה אוסרת וכו' **אלא** היבא אדם יותרה נשואה היהת אוסרת. ר"ע"א ה'ק' דמבואר דרבנן מאמר קונה מקצת מדברנן הוה אשת ב' מותים. ולא אמרי' דמאמר אינה אוסרת יותר'. והאו"ש (קון זיקה לה) כת' דתוס' דנו ממן לענין צרת ערוה [דבמקצת דקני מהני שלא יחשב ערוה], אבל לענין אשת ב' מותים, נחשב מהמתה המקצת אשת ב' מותים. (וע"ע חז"א קלא ד).

סט) **תוד"ה** חלין. לדידיה זיקה לבנוסה אמא לא פטור לצורה. הרמב"ן כת' דמורשתה היה אפשר לדוחות ודוקא שכנס לבסוף [וזולא כמו שאמרו לעיל] והרשב"א כת' דין מחוור. ולכן תי' דלא אלימא חילצת זוקה לפטור הבנוסה, דחליצה הפטור ולא קניין כדאמורי' בירושלים. אבל אם בא על בעלת מאמר נפטרה צורתה.

ע) האי בבא דסיפא לאמן קתני לה. הראשונים הקשו אמראי לא אמרי' להודיער בווח דר' שמעון, כמו בשנה. והר"א אב"ד תי' דקוש' הגם' לעריבינהו, אבל בשנה א"א לעריב משום מאמר. והריטב"א

הוסיף דתנא דברייתא חזין דעריב Mai-Dammi. ועוד כתוב הרמב"ן דהתיובתה מלשון הבריתא דבאה ומצאה בהיתר, לאפוקי מה, לאו לאפוקי נולד ואוח"כ ייבם שעמדו שעיה א' באיסור, אלמא לאו

כרת, שהרי פטור מחייב ומיובם, ואם לא תפשי זיקת אהorthה אמאי יש בהם ברת. וכוקשיות הגמ' שם לבמקדש ב' אהorthot ב'ב"א. ותי' התוס' דיש ברת מושם איסור אשת Achot במקומם מצווה ובאמת לא חל זיקה ליבמותו.

ובשות' הרשב"א (ו' ב'א) נקט דעתנו צרות זו לו פוטרת ערוה. (והאחרונים דנו האם נחשב ערוה לאחר נפילה. וע"ע לסתן כה').

סה) ה"ב ע"ד נגפַל בכת אחת וכו'. הקובה"ע (כח א) ה'ק' דבין זיקה לבנוסה הויל' במקדש ב' אהorthot בכת א', ונימא דכל שאינו בויה אחר זה אפי' ב'ב"א אינו (קידושין ג'). ומ"ה [אף לולי זיקה לא יהול זיקה לכל א' מהם, בין דליקא בזא"ז].

והביא דדעת תוס' (בכורות ט), דכללא דבל שאינו' שיך רק בדבר החלוי במעשה, אבל בקדושה הבא מלאיה חל ב'ב"א. אבל הוכחה דדעת התוס' ר"י' (קידושין שם) דאמרי' כל שאינו אפי' בחולות ממילא. ויע"ש.

והאחרונים תי' דאך דלא חל גדר זיקה לבנוסה, מ"מ נופלות לפניו ליבום. (וגדר זיקה לבנוסה הוה תוספת בלבד הוא שנופלה ליבום).

דף יט:

ס) רשי' ד"ה ה'ק'. ואי מאמר ל"ק וכו' אבל חל' לעבות מאמר וכו' דדרלא מאמר ל"ק וממיילא פטורה מושם אשת אהו שלא בעולמו, וחליצה אינה חילצה. ר"ע"א ה'ק' דאי"ע להה ישפטורה ולא הוה חילצה, دائ' מאמר ל"ק א"ב אינם צורין כלל, ואף אם היא מותרת לא מהוי חילצתה לחברתה.

ס) **תוד"ה ר' שמעון.** ויל' דר' שמעון סבר אין זיקה. **האחרונים** ה'ק' דסביר ר' שמעון מושם דעתנו ערות זו לו בזיקה. (וכמ"ש רשי' כת' ד"ה בשעה) ועוד ראשונים), ובפושטו ממשמע דס"ל יש זיקה.

יא. א"ב לא נפלו ליבום, ולא חל דין נעשו צרות זו לויל' דח' דממיילא). או אשת Achot דבניש.

ויל' דזיקה לבניין דבע"ז כתוב בשעריו חיים קידושין גג) דאך שלא חל זיקה לבנוסה (דסטור זל"ז). אבל עצם הנפליה לזיקה אינו סותר זל"ז, נעשו צרות זו לו בזיקה, וע"ז

חל הפטור (וכמ"ש התוס' בקידושין). אבל יל' דלמה דקיים השთ הפטור צרות זו לו איiri בויה אחר זה, ומدين זיקה לבנוסה. ומגנ' דיש גדר פטור בשאי זיקה לבנוסה). וא. ומשמע דתוס' כתבו כן לר' שמעון, ורבנן פלייג. ור' שמעון לדבריהם אמר כן.

חוידש דלענין קניין בסוף אי"צ זכיה בכסף, וסוגי בנתינה בעלמא. (שעומד לרשותה).

עד רבען גMRI מקידושין וכו'. בפשווטו משמע דנה' רבי ורבנן בגדר מאמור, اي הוה גדר קידושין, דמדרבנן מהני קידושין ביבמה, או מדרבנן תקנו בעין יטום. והאחרונים חקרו בזה. ועוד חקרו אליבא דברי"ש דמאמור קונה קניין גמור اي הוה גדר קידושין או מגדרי יטום. ע"ע טוס' ותו"י לך' בטנו. והאחרונים דחו דכוונת הגמ' דילפי' צורת דמיעשה מקידושין.

והגרא"א (קס ח) ציין דמהני מאמר ע"י שליח, דהא כי"ל ברבן דילפי' מקידושין דעתם. (ומשמע דרבבי ל"מ ע"י שליח).²

עה שם. מה קידושין דעתם מודעתה. הרשב"א ה'ך דאף קידושין מצאנו בע"ב, דקידושי קטנה מהני בע"ב ע"י אביה וע' גיטין כא. דע"י אביה נחassoc בע"ב).ותי' דהוה מדעת מקנה. ע"ש.

עו רשי"ד דה קידושין דעתם. והלכה והיתה לאיש אחר מדעתה משמע. דגוז"ב דאי"א לקדש אשה בע"ב, והאחרונים ה'ך' אמראי איצטראיך קרא', ובפשווטו ל"מ קידושין בע"ב מסברא. וכ"ב רשי"ז (קידושון מד) דבענן דעת מקנה. והאחרונים³ ביארו דיבמה זוקה ועומדת, אין חסרון מצד דעת מקנה (ומייבמה בע"ב). ומ"ה לש' ל"ש ללימוד מקידושין ומיבמה בע"ב). אלא דרש"י למד שצערין דעת לחלות ההקנאה. אללא דרש"י למד מקרא דיש חסרון בקידושין בע"ב, דלא נחassoc מעשה קידושין). ומעשה מאמר ילי' ממעשה קידושין.

ה. ועוד כתוב הקובוה⁴ ו' דיל' דאף לרשב"א השם ערוה וסבית האיסור לא פקע לגמורי. ולפ"ז יבמה שהותרה ונארה מותרת ואין קידושין תופסים. וע' ע"ז.

ג. והאחרונים הביאו מהא אסור על שאר אחיהם ומשום איסור דבית א' הוא בונה, ע"ב דהוה מגדרי יטום.

ד. (זה קרי' ס' (איסות א') בת' דהוה אסמכתא).

ה. ושיעורי ר' שמואל קידושין, שער חיים קידושין ט, חי' ר' ח' חום באן.

כונסה ואסירא.⁵ (זה הרשב"א וריטב"א כתבו דהמ"ל להקשוח מהלשן דבא ומצאה בהיתר). אבל התוט' הרא"ש כתוב دمشق למיימר دمشץ זיקה כבונסה אף נולד ואח"ב ייבם נחשב מצאה בהיתר. ולא אתה לאפוקי אלא בנסה ומות ואח"ב נולד לו אה.

ע) אלא זאו ר"ש וכו' בנו'ך ואח"ב ייבם לא פלי'ג, ש"ט. וכרב פפא, ותיזבטה דרב אוושעאי. האחרונים הגיעו דבירושלמי נשאר חמסקא כן, ולא הגיעו ברייתא זו.

מאמץ

vb) עמד השני למצוות מאמר וכו'. רשי"ז (nb. ד"ה נתן) כתוב דמאמור ל"מ מDAOРИיתא, דאין קידושין תופסים באשת אה, והותורה לא התירתה לו אלא בסדר המוצה. (זה אחרונים ביארו דכלפי קידושין נחשב שעודיעין זהה איסור אשת אה'). והאחרונים (קובה'ע ו ט) הגיעו לדלדעת רשי"ז נשאר איסור אשת אה אף לפני היבם, ואילו דעת הרשב"א (מא) דבשעת נפילה הותר האיסור אשת אה לגמורי. ולרבiri הרשב"א ממעטין מגוז"ב' דמאמור ל"מ DAOРИי, דדרשי' ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרים בה (קידושין יד.). וע' ע' ב. רשי"ז ד"ה תפסי).

ע) דתניא העושה מאמר ביבמותו שלא מודעתה רבוי אמר קנה וכו'. דומה דיבום דהוה בע"ב. טוס' (קידושין מה. ד"ה במאמר) בת' ד"מ ציריך להוציא לה. ופרש"ז (שם) כגון אם זרך לה כסף בע"ב. והאחרונים (דב"א ב' Ich א) ה'ך' דהיכא דורך לה בע"ב אינה זוכה בכיסף כלל, ול"ש בזה קניין כסף כלל. והגרא"ט (צא)

ב. והאחרונים דנו האם כוונתם דזיקה כבונסה אינה בגדר מצאה בהיתר. או דהוה דיקוק מהלשן, דבא לאפוקי שיש מקרה דאיינה בהיתר.

ג. ויש אחרונים שהביאו מרשי' ד'שם ערוה' מונע הקידושין, אף דהביבאה מותרת. ועוד יש שביארו נשאר איסור אשת אה מלבד מעשה יטום. ויתבאר עוד לך'.

ד. זה הרשב"א בת' דהאיסור אשת אה הותר בשעת נפילה, ובימה שנארה והותרה אין איסור אשת אה, ואף דלא רמי עליה מצאות יטום. ע' מה שהוא לע' ח' וכ'מן).

באיסור. דכין דיבומים עליה שיר בזה גדר נאסרה. והאחרונים תמהו ולא יתכן לומר דאחרי יבום עדין נשכח שם יבמה להחשב שעת נפילה שיהא דין נאסרה. וע"ב דסברת עדין יבומין עליה מהני שלא ידיא נעשה באשתו. [וע' בסמור].

והגרנ"ט (ט) ביאר דסבירת רבנן דאישות המת עבר ליבם, וגורר אישות היבם כמו שהיא אצל המת בלבד פחות ולא יותר). ובאישות זו יש חסרון "יהודיו", דනחshaw אישות דאיתו לאו שלא מעולמו, ולא מחייב שבמעבר היהתה אשתו של האח הראשון, שלא היה בעולםו.

דף כ.

(א) רשי"י ד"ה שמוגרשה בגוף. וא"צ חילצה ומותר להחזירה. [ורשי"י לעיל הביא את דגرس להדיא דכ"ה קר' הגמג']. אבל בגמג' (לקמן לט). יש ס"ר דתיקום באיסור אשת אח ואיסור להחזירה, וכ"ב הרמב"ז בסוגין].

וביחי' הגרא"ג דיק דלדברי הרמב"ן הצד דחויר איסור אשת אח הוה ממש גויה"ב דיבומים ראשונים. אבל לדברי רשי"י הצד (לקמן) אסור להחזירה לא שיר לנידון עדין יבומין הראשונים דסוגין.

והרמב"ז הביא י"מ דהך' דאי יבומים עליה, א"כ האיך הותר ביאיה שנייה בעודה תחת היבם. ותי' דאת"ל דיבומים הראשונים עלייו ובעי חיליצה, אף ביאיה שנייה אותה למיצות יבום. [וע' תוס' לע' ח].

והקר"א הקשה ולרש"ין לס"ד זו, האיך תתייבם יבמה בנפילה שנייה, הא הוה אשת ב' מתים. וודרשת צרת צרה ע"כ הוה בנפילה שנייה. והגרנ"ט תי' ודואו הותר כלפי נפילה שנייה, דניתק אישות הרាជון ועובד לשני. ונואר רק בשגירת ורוצה לישא מצד עצמו.

(ב) כיוון שלקחה נعشית באשתו. המראי"ר (ח) ביאר דנקע האישות שמאבד אחיו למורי. אבל האחרונים הביאו דברות (כ: ד"ה אטו) מבואר דס"ד

גיטין מגן). דוחה אישות גרוועה שאין חיבור מיתה. יא. ויל"ז בכוונתו האם מותר בה, או דאיתו לוקה. יב. אבל יש לאחרונים שפי' דיש ב' נידונים מחייב אישות המת בעבר, ומהמת אישות היבם.

ובביריתא (קידור' מוד), מבואר דל"מ מאמר בקטנה ע"ז עצמה (ומשמעו דאף לרבי), והראשונים הק' דהא מהני בע"ב. והשיטה לנ"ל (שם) תי' דקטנה לאו בת מקני נפשא. ודוקא באשה בעלמא שיכולה להקנות עצמה תקנו דמהני בע"ב, להכירה שלא זהה קידושין בעלמא.

יע) מ"ט הויה צרה ודאי ובعلת מאמר ספק, ואין ספק מוציא מדוי וDOI. פרש"י דאי מאמר ל'ק, א"כ שניה לא הויה צרת ערוה, ובעלת מאמר הויה ספק. דלא' שמען מאמר נחשב גדר ספק, ומשמע דאמר' אין ספק מוציא מדויDOI, והוכרע בתורתDOI דל"מ חילצת בעלת המאמר לצורתה. אך לבאורה הויה גדר ספק דעתה נינהרת ע"י חילצתה.

עה) שם. הפסיקים (הו' במקה"ח תקעה א) בקידושי שפהה חורפה', האם ביאתה וחליצתה פוטרת צרתה. והב"ח (מוד) נקט דפטורת צרתה. והחלה"מ (מוד יג), וביב"ש (שם טז) ופנ"ז (גיטין מג) חלקו דאין לה אישות גמורה, והאיך לפטור צרתה שיש לה אישות גמורה.

וזה מונח דן דלא יעבור בעשה דבית' א' הווא בונה לרשי"י יא. או לא בינה. דו לא הויא בית גמור".
וזה מונח"ח (בקומץ המנחה שם) הביא בשם הטיב גיטין (גיטין שם) להקשות דאף זיקה בכנותה ולרי' או שעיאן אין חיבוב מיתה וכבדעת התוטס' ר'יד', א"כ הייך פטרה צרתה. וכותב לתערץ דנחshaw אשה גמורה כיוון דע"י יבום הו"ל אש איש גמורה. ועוד דוחה כבנעה, וכבנעה הוה אשאה.

ימומי הראשונים

עט) מ"ט דרבנן. פרש"י הרי לא עמידה ע"ז בזיקת אחיו שללה"ב בימייו. זוכ"ב לעיל ייח'. משמעו בגמ' דרבנן מודדים לסברת ר' שמען דמצאה בהיתר ע' בסמור), אלא שאסורים מסיבה נסopicת'.

(פ) אמר קרא ויבמה, עדין יבומים הראשונים עליה. הקובה"ע (ד טז) דיק דנחshaw אף בזה כמו מעאה

ט. ונחshaw דהוכריע הספק, משום דאין כה בספק לעורר את הזרחי, ועוד ילי'פ' Dagger התקנה של מאמר הויה צרה גרוועה, ובמקומות אשה גמורה וכי' שאינה). י. המקדר חצי שפהה, דקי"ל דהיבע עליה רק אשםDOI ע'.

במקומות יבום, א"כ אף הכא דיש עליה ב' פעמים איסורי אשת אה' נמחמת האח שלא היה בעולמו², מהני היתר יבום³. אבל איסור אחותו לא מצאננו צד היתר ע"י יבום⁴.

אבל תוס' פ"י הגדר דפקע איסור אשת אה' דראשון. פ"ז תוד"ה האי איפורה. דפקע איסור אה"ת, ויבול להחוירה אחר שריגירשה (בראמרי' בגמ' נעשית באשתו), וכי היכי וכו'. האחרונים הקשו דמתעם זה היה צריך להתיירה אף בשנולד קודם, ובגמ' מבואר הטעם רק משומם דמצאה בהתר. והקובה"ע (ב' דן) דבשנולד קודם היבום נחשב דנאסטרה בפלפו. וקרין ביה כל יבמה שאין קורא בה בשעת נפילה, ושוב אין לה היתר ובאותה אח שיש לה בניים).

ועוד פ"ז הקובה"ע סברת נעשית באשתו מהני רק בפל היבום, אבל בפלפי שאר האחים (שכבר נולדו) נשאר ההגדורה דזהה אשתו של ראשון. אבל האח שנולד אה"כ ומצעה בהתר, קלפיו לא היה מועלם אשתו של ראשון. ודנים בפלפי במו ליבם (זה כוונת התוס' כי היכי).

וע"ג גנ"ט (ג) והי ר' שמעון (יט) שביארו באופןים אחרים.

בגמ' (לע' יא). מבואר דחלץ וקידש ונולד⁵, מהני לר' שמעון דבा ומצעה בהתר. והקובה"ע (ב' ב' וכן אמר"מ מה היח) החק' דהותם ליבא יבום ואלא קידושין שעבר בלא' יבנהה. ולא שיר סברת התוס' וגעשית באשתו ע"י היבום.

והקובה"ע כת' דע"כ תוס' מודו לסביר רשי' דשלישי מכח שני, והוסיף טעם נסף⁶.

אבל בח"י הגרא"ג כת' דאך לגבי חולץ אמר' דע"י חיליצה

donehshav בנסאת בהתר, ופקע אף שאר איסורים. וצ"ב. (וע"ע לקמן פרה).

(ג) ואר' שמעון דאמר הוואי' ובא וכו'. נקצת משמע הרבה ל"ל הך סברא, וצ"ע). פרש"י מצעה נשואה לאחיו, דהא מצעה בהתר יבום. בח"י הגרא"ג הביא מרשי' דבשעת לידה נחשב שמורתת כלפי יבום (דבנישואין נחשב עומדת ליבום, אף שלא קי"ל נישואין מפילים). ולפ"ז דין אם וגריש, נולד ושוב קידש. דבשעת לידה לא הייתה עומדת להתר. אבל הביא מהרש"א (אי) דהטעם דחלץ ואח"כ נולד נחשב מצעה באיסור, משום דחליצ'ה לא היה קנן. ומבואר דאיילו חיליצה היה קני היה נחשב מצעה בהתר, ואף דגירש אה"ב.

(ד) אלא מעתה אחותו מאמו וכו'. קושיות הגמ' דכל טיז ערויות, כיון דנסאת לאחיו מצעה' עצל אחיו, ומותר ליבום. וצ"ב מה ס"ד בודה.

(ה) איסור אשת אה' ל'חכין אז. האחרונים דנו האם קושיות הגמ' להקשوت בכל נפילה שניה ולאלא דנחשב שיש דין יבום אף בפלפי האח הראשון, וכ"ב החזו"א⁷. או דכוונת הגמ' הכא דזהה ערוה באשת אח שיש לו בניים, ול"ש ליבום כלל.

(ו) האי איפורה דעתך ליה היתירא. פרש"י (ד"ה איסור) הילך אמר' דהשלישי מכח שני הוא בא. ובפשותו משמע דזהה עד לפותא, דמסתבר לדריש היתר בה"ג. והקובה"ע (ב' א, ד ז) ביאר דהיבם בא מכח הבעל (דזהה המשך האישות) ומתקבל את ההיתר של השן.

וזדרש"ש ביאר דבין דתתיאו תורה איסור אשת אה

יבום ודרשת אה' מאוב ומאמ' נופלת ליבום⁸, א"כ היכא דאחיו מאומו נשאה וגירש, ונשאה אחיו מאובי נימא היתר ליבום. וושיחילקו דשם אשת אה' מאוב בפנ"ע אין לך היתר כלל ע"י יבום. ורק שם אשת אה' מאוב ומאמ' הותר, ונחשב שם ערוה (פנ"ע).

ה. וכ"מ בברבי רשי' ותוס' (אי) דבעי דוקא קידש ואח"כ נולד. וזרוקא ע"י הקידושין נחשב אשתו של שני ומצעה בהתרו. אבל המאיירי הכא י"מ וכ"מ מדברי הריטב"א (שם) דאך חילץ ואח"כ נולד, ואח"כ קידש. בדין דחלץ לא דהש שnofpalת לפניו ליבום, ובא מכח שני (ועוד דל"ש נאסרה).

ו. והאחרונים הקשו דבריטב"א בסוגין אחריה שהביא דברי

א. החזו"א (כלא ה כת') דהוא ממשיך אישות המת. ועפ"ז נסתפק החזו"א כשהיבם גירש, וחור וקידש. האם מותרת בנפילה שנייה ודרינו אישות הרראשון. והאחרונים נקבעו דנופלת ליבום.

ב. ואף דראשת אה' שלט היה בעולמו ליכא מצות יבום, וממילא כמה עליה איסור אשת אה'. עתה כנופלה מה אחיו השני שהיה בעולמו איכא מצות יבום, דזהה איסור דראשת אה'.

ג. דומיה דכל יבמה בנפילה שנייה, דזהה יבום על ב' גדרי אשת אה'.

ד. והאחרונים החק' דאך איסור אשת אה' מאומו יש היתר ע"י

מגוזיה"ב "דזעלטה", ולא משומם שלא אלים לפטור. ווע' בסמור מש"ב האחרונים]. וועה"ק האחרונים דבגמ' (כסמוך) מבואר הדחילוק בין חיבבי בריתות לחיבבי לאוין אי תפשי קידושין.

(ז) **לאתווי צרת איילוניות.** פרש"י דמייטה קרא, ורקימא באיסור אשת אה. חיליך צורתה צורת ערוה. מבואר ברש"י דהאשת אה פוטר לעורה, ומ"ה נוחש ערוה. וכן **תוס' פ' דהצרה נחשב דאיסטוריא 'מחמת' העורה.** והרמב"ן פ' דקראיון בה איסור ערוה בין דל"ש יבום באילונית הוה אשת אה שלא במקום מעזה¹.

וכ"ב הריטב"א דהויל אשת אה שיש לה בנין, והויל היא וצורתה ערוה גמורה. ועוד הביא בשם אחרים דודוקא אילונית דלא נראית מעולם ליבום, דמגופא אסורה ואף בחיבבי לאוין), והביא דבירושלמי מבואר דלא כן. והמאירי (לקט) הביא צדר בדשניות אוסר צרותיהן. וכ"ד כמה אחרים ע' **לק' בא.**

(ז) וא"ד וכו' **הא לא איסורא איסור ערוה וכו'** **למעוט צרת איילוניות.** לך לישנא אילונית לא נוחש ערוה. והאחרונים ביארו ולהך לישנא אולין בתיר הסיבה, והיא אסורה מחמת שהיא אילונית, ולא מחמת העורה. [וע"ע לע' יב: בגדר אמאי לא פטרה צרה].

(ז) **תוד"ה לאתווי.** וזה דלא אמרו לאתווי צרת סוטהכו. ותוס' כת' דל"ד לפטור ערוה, שהרי סוטה אסורה אף למota. והרמב"ן כת' צורת לאו איסור ערוה היא, אלא שנתמעט מושום דכתיב בה טומאה בערויות². והרמב"ן הביא עוד י"מ דכיוון דעתמאה כתיב בערויות, אף בלא ריבוי, נכל באיסור ערוה.

(ז) **בא"ד וצורת מהויר גירושתו וכו'.** והרמב"ן דזה דמהויר גירושתו לב"ע חולצת כדאי לע' יאנן, ולאו ערוה היא. **וכה"ק רע"א על תוש³.**

ניתק האיסור אשת אה שלא יבנה, ואמרי' כי היבי דעתקי לגבי היבם מהני אף **כלי הולד!** ועוד יש שהויסיף דקידושין לאחר חליצה נחשב מעין יבום, אלא שהחותה הוחרירה שוב לא יבנה⁴. א"כ ייל אף בזה נעשית באשתו (כלי החרדים).

איסור מצוה ואיסור קדושה

(ח) **לא חוצצת וכו'.** פרש"י צורתה וכו' ש היא. והריטב"א ביאר דמשמע בן מדברי הגמ' כלל לאתווי (ע' תוד"ה לאתווי). והריטב"א ה'ק' דבסייפה באיסור מצוה ואיסור קדושה קאי עליה עצמה, דצורתה מותייבות. וכ"ב הרמב"ם (ו' ב' וכל הפסיקים) דצורת חיבבי לאו ועשה ושניות מותייבותו. וכ"ט בבריתא בע"ב). אבל המאירי הביא י"מ דצורתה אסורה ואף בחיבבי לאוין), והביא דבירושלמי מבואר דלא כן. והמאירי (לקט) הביא צדר בדשניות אוסר צרותיהן. וכ"ד כמה אחרים ע' **לק' בא.**

(ט) רשי' ד"ה **א"טמנה לא'ג**, שמוט אחיו החודיט, ונפלת אלמנתו לפניה. לבארה ממשען דאחיו נשאה לאחר שהיתה אלמנה (ודאל'יב' אף אי"צ להעמיד בכהן החודיט). והאחרונים ה'ק' אמאי צרך להעמיד כה"ג ואלמנה בשעת נישואין⁵, בלבד כי עבשו נתאלמנה מאחיו.

(ט) רשי' ד"ה גירושה וחילוץ לא'ג חודיט. ואפטורי בולא בולם לא, דלא אלים לאו למפרטיה דילפ' מאחות אשה. וביע"ז כתוב רשי' (לע' ח. י' וסנהדרין גג). משמע דחיבבי בריתות אלימי ליפטר מחליצה, משא"כ חיבבי לאוין.

והתו"ט ב' דרש"י קאי לדברי רב גידל ודמדאוריתא פטורה מיבום, אבל למסקנא חיבבי לאוין עולה ליבום אף מה"ת, וא"צ טעם זה. וודע"א (במשניות) ה'ק' דגם לפי רב גידל חולצת

התוס' סיים והוא המכון ולא כפרש"י. ומבואר דפליגי על סברת רשי'.

וז. ואף דל"מ בלבפי שאר אחים לר"ל. ומשמע דשיך ניתוק על האיסור אשת אה, אף דעתו אצלו האיסור לא יבנה. וע' מש"ב לעיל בוהה.

ח. ומבוואר בתרורה דנחשב בנין אישות המתה]. ויש שדנו ודרש"י נקט בן מושם מ"ד נישואין מפיין. ט. והחותס' ראי' ש כת' דעת'ג שלא היה ערוה בשנשאת י.

אסור אסור לבulos בתחילת ולפוגע באחות זקוקתו בחיה (בעוד זו זוקקה), דמיוחי באחות אשתו. והרמב"ן האריך בדברוגות (לע' ייח) מוכיח לא כן^ג.

צז) קדוש הוא דלא מקרי, רישע מקרי^ט. הריטב"א הקשה במורדרש איתא שככל הפורש מן העורה נקרא קדוש, אף שמי שאינו פורש נקרא רשע. ות"י דאך דהאיש נקרא קדוש, מ"מ אין ראוי לקרוא לאיסור איסור קדושה.

אלמנה לכה"ג

צח) בשילמו מן הנישואין וכו' ואין עשה דוחה ל"ת ועשה. הראשונים הקשו דאי" (עליל ה) דעשה דוחה ל"ת ועשה שאינו שווה בכל (דילפי) ממכווער דוחה הקפת הראש.

ותוס' (ה) דה ואבתו ותוס' ראי"ש (כא) תי' דעשה דאלמנה נחשב שווה בכל, בין שהאהשה מוחרת ווע' מש"כ בוה לע' שם). ותוס' תי' עוד ודוקא עשה ממכווער דחי ליל"ת ועשה דאי" שווה, ממש גדול השלום.

הריטב"א כת' דסוגין ס"ל דלא את עשה ודחי שאינו שווה בכל. והותי^י (הריטב"א בת' הב') תי' דפרק אפי' את"ל ואבל למסקנא אלמנה לכה"ג אסורה רק מדרבנן גזירה אותו ביהה שנייה^י.

ובחו' הר"ן (סנהדרין ייח) כתוב בשם Tos' דמציאות יומם נחשב אינו שווה בכל^י, דאי" שווה במלך^י.

ובחו' ר"א מן ההר והמאיר היק' לדגבי יומם ג"כ אייכא לית', לא תהיה אשת המת החוצה לאיש ור. ולית' ועשה

יה. והרמב"ן דן לדוחות דשאוני קעונה שהיתה נשואה אצלם מעיקרה, בין ישובת תחתיו ומשמשתו אין בכך מפני מראית העין. ומ"מ הרמב"ן חילך.

יט. והמהרצ"ח הביא דמיבור דמי שאינו מקיים מצואה נקרא רשע, עיין בוה כמה טירות. ויש לדוחות דוחה קאי בשעבור על לאו הבא מכלל עשה. ולא ביטל מצואה בשאל העשיה.

ב. והאתרונים תמהו דבגמ' (כא. בראש העם) מפורש דבראלמנה מן הנישואין בו"ע ל"פ דלא פטרה.

בא. ועשה דאי"ו שווה בכל לא אלים, ואינו דוחה ליל"ת ועשה. ווע' מש"כ בוה לעיל ה).

כב. וודאסר ליבם מושם בכור המלך, ווע' קובה"ע ה). והעירו האחרוניים דהיל' דאי"ו שווה בנשים. ומשמע דהאהשה מצואה.

צח) אי"יימה דאיסור מצואה, כיון דמדאוריותה רמי קמיה וכו'. הרמב"ן ושא"ר כתבו דה"ה איסור קדושה^י (וכבראי' לסתן בחה). ובפשוטו משמע דה"ה חייבי עשה, אע"ג דמדאורית לא רמי^י, מ"מ נחשבת זקוקתו להחליצה. וב"כ התוס' ריז"ד (כו) דרמי קמיה ובעי חיליצה^י. אבל הריטב"א כת' דה"ה איסור קדושה דחייבי לאוין מדאוריתא מותיבימת ביהה ראשונה^ג. משמע דבשוחלצת מדאוריתא מותר באחותה. (דרך זיקה ליבם איסור באחותה).

והמשנת ר"א (טו ג) כת' דנה' הראשונים בגדר הויקה בחיבי לאו ועשה, לדעת הריטב"א זוקפה רק להחליצה. ואילו לדעת שא"ר הוה חרוא זיקה ליבותם להחליצה, אף חייבי לאו ועשה זוקקה, ומש"ה יש איסור אחות זקוקתו. אבל לכ"ע איסור אחות זוקפה שיך דוקא בזיקה ליבותם).

צז) קא פגע באחות זקוקתו וכו'. הלשון אחות זקוקתו משמע בפשוטו כמ"ד (ע' לע' ייח) יש זיקה, דוחה באחות אשתו. והרמב"ן היק' דחולץ לגמי לתרץ דסל אין זיקה. ות"י דמתקני (במשנה) אחותה (דאיסור מצואה ואיסור קדושה) חולצת או מותיבימת, ש"מ דבעלמא אחותה שהיא יומתה אסורה, וע"כ דמנתני סבר דיש זיקה. דلم"ד אין זיקה כל אחותה שהיא יומתה מיבם לאיזה שירצה והשניה פטורה.

ועוד כ' הרמב"ן דיל"פ אף למ"ד אין זיקה ואיסור לבטל מציאות יומין, ובאחותה דאיסור מצואה אסורה דפטר לה מותיביהם. (ופשיטה לגמי בן ע"פ המשנהכו).

והרמב"ן הביא י"מ דלמוד מבאן דاتفاق למ"ד אין זיקה

היק' דוחה ספק בגמי (יא) האם פוטרת צורתה, או דהנמעט היא תועבה.

יד. אבל הבית מאיר (עה ב) דוחה דאלמנה ל"ש בוה אחותה שהיא יומת, האם היבם כה"ג אף אחותה היבמה אסורה עלוי מדין אלמנה.

טו. והים של שלמה (ה) תי' שהגמ' נקטה דמדאוריתא רמי^י, להוכיח דלא יתכן דקיי אשנוית. ומש"ה ע"כ קאי מיתני ערויות.

טו. וב"כ ביש"ש כיון דמרביבן מקרה דרב גידל דיש זיקה להחליצה בחיבי עשה, א"כ זוקפה לו מדאוריתא. ומשמע משום זוקפה להחליצה, ודלא במשנת ר' אהרן).

יע. וב"כ דמברואר בסמור דאיסור קדושה כולל אף אלמנה מן הנישואין (אם גם לחוד תי' בריטב"א שם הוה רק ס"ד, ואלמנה לכ"ג עד'ת).

ובשו"ת נובי (ת קמא מבן המחבר) ה'ך דודרביה ביוון דליך הקמות שם, א"כ אף ביאיה שנייה יהא מותר, דוחה מouston יבום. ובאמת כ"ב המאיירי (כע"ב בשם י"מ, ובסנהדרין יט), דביאה ראשונה לאו דוקא, אלא עד ביאיה הראשונה שראוייה להתקערבר^{בג}.

ובנוב"י ביאר דרכ"א ה'ך דביכיה ראשונה ליבא הקמות שם, א"כ אינו מקיים המouston, והאיך הותר משום עשה דוחה ל"ת, דערירת הלוא אינו בעידנא דקיים העשה. וכח"ק בתוס' מהר"ס והר"פ (בשם ריב"א) דא"כ לא הוה בהדי הדוי.

ועוד פ"י האחרונים (חי ר' שמעון ב') דכובנת ריב"א דבכל בחוללה קונה, ביוון דראוייה במשך האישות לבא להקמתה שם. אבל היכא דביבאה ראשונה ידיעין דאסורה ביאיה שנייה, א"כ אף ביאיה ראשונה אינו ראוי לרקמתה שם.

והתוס' הרא"ש והרמב"ן (כע"ב בת' דע"ב דבחוללה הנחשב בת הקמת שם דאפשר למער' בתמר (לק' לה) ב').

קכ' שם. דביבאה ראשונה ליבא הקמת שם. מבואר דרב"א ה'ך דוקא מבתוללה, דאיינה מהתבררת מביאיה ראשונה. אבל תוס' (בע"ד ד"הatto בת' דאף גמור ביאיה אסור, והותר ריק העראה), דיבמה נקנית בהעראה. ותוס' (בכאן בסוט"ז בת' דיבמה נקנית שלא כדרכה והעראה, אף שאינה מהתבררת. ותוס' הוכיחו שלא כרב"א דסגי שהיבם ויבמה ראויין).

והאחרונים תי' דרכ"א ס"ל דאף דקנה היבמה בהעראה, עדין רמי עליו מouston יבום. ול"ש עשה דוחה ל"ת בקנין לחוד, ללא קיים המouston^{בג}. וכ"ב

מתיבמת. ותי' דורך גוירה שכחיה טפי. אבל חייבי בריתות בחייבי לאוין לאathi לאחלופי, ומ"ה החשו שמא תי'יבם, דעתך שכח בידידה.

בז'. ולפ"ז לאור' אף בקנינה יהא מותר לייבם ולבא עליה עד שתתגדל ותהא ראוייה להקמתה שם, וכ"ז בכלל ביאיה ראשונה. (וצ"ע).

בז. והויסוף התוס' הרא"ש דלא נחשב מחסור מעשה, ואין בזה נאסרה. וביוון דראוייה ע"י מיעון, לא גרע משלא' כדרוכה. אבל בתוס' משמעו ובחוללה נחשבת ראוייה להקמתה שם בעזיה, אף بلا סברת מיעון.

בט. ויל"ד לדעת ריב"א האיך הותר עשה דוחה ל"ת, דתחלת ההעראה ליבא מouston, דרך גמר הביאיה נחשב

ידחה ל"ת ועשה^{בג}). וכת' דהלא תעשה אינו מouston ליבום, אלא שלא נשא לאחר.

צט' תוד"ה בש"מ. תימה וכו' ת קישוי לה דאמאי חולצת, ביוון דאין עליה ליבום וכו' ב'. (וכדאי' לע' ג. ובסמו') בחיבבי בריתות). והרמב"ן תי' דס"ל דיקפה בכדי לא פקעה, דחויבי לאוין לא מפקעי קידושין. והרשב"א הויסוף ויקפה בעין קידושין הי"ב. (ומבואר ברמב"ן דמסברא אישות המת לא פקע ולא חוליצה, ואף דלא רמי עליו מouston יבום, וע"ע בע"ב. אבל לתוס' ביוון דאיינה עליה ליבום חוליצה ממילא פטורה).

ועוד כת' הרמב"ן (סנהדרין יח) דיל' דעתה דוחה ל"ת חולצת מדורבן גוירה אטו שאר חיבבי לאוין. וכן הרשב"א והתוס' רא"ש הביאו צד כזה אף למסקנא, וע"ע בע"ב).

ועוד כת' הר"ן (סנהדרין יח) דיל' דעתה דוחה ל"ת שאינו שווה בכל (ע' לעיל), ומש"ה לא פסיקה למ' להקשות.

ק) יבא עשה וידחה ל"ת וכו'. (ועוד ז' דנו לע' ג: דעתה דוחה ל"ת יתר יבום בעריות). והאחרונים (מהר"ס חביב יומא פ) דנו דבפושטו מouston הוה על היבם, ואילו איסור עריות הוה אף על האשא. ומובואר דעתה דידיה דחי איסור דיזה. (וע' מה שהוא לעיל ג').

קא) תוד"ה יבא. הקשה ריב"א וכו' דביבאה ראשונה (בבחוללה) ליבא הקמת שם, וביאיה שנייה אסريا. (דאין עדל'ת). והתוס' הרא"ש הקשה לדיבוריו קשה כל בחוללה ליבא הקמת שם, א"כ האיך מתקיים מouston יבום (וע' בסמו').

בג. וצ"ב מנ'יל דעתה ול"ת דוחה עשה ול"ת, הא בעלמא אמר"י דשב ואל תעשה עדיף, ולש' אינו דוחה איסור אחר כלל, ולכאו' בונחם דעתה דוחה ל"ת, ואף דבל'ת ועשה יש אלימונו. הכא יש אלימונו מצד אחר.

בד. (תוס' ה'ך לס"ד דהגמ', אבל למסקנתה הגמ' ניחא. וכובנת התוס' דילפ' דחולצת מקרא ד'עלתה, וכ"ב תוס' (בע"ד ד"ה גורה). ואף דברי רב גידל נדחו בל'ת לחוד, בל'ת ועשה דריש' הכי אף למסקנא).

בה. והר"ן (סנהדרין יח) כת' דכינון וקידושין תופסין בחיבבי לאוין וצריכה גט, ה'ז ייקת אויזו עליה וה'ל כללו' קדשה דעתיכה ממנה חוליצה. כי' והרמב"ן ה'ך דא"כ נגוזר אם אתה אומר חולצת

תוס' (לק' לה: וקידושין יט) קטע לא קנה מדאוריתא עד שיגדללו. ובחו' הגרא"ג כת' דהא דוחור לבא עליה בשווא קטע, הינו משום דראוי לקנין (אלא דקען אינו יכול לכננות), אבל אילו לא הייתה ראייה למצווה לא הותר.

והתוס' הרא"ש הוכיח שם דראוייה למצווה, דאל"ב אמראי לא אמרוי נאשרה ובכען דברי הגמ' קיאן).

קה) בא"ד ובפ' דבע"י נמי מרביין דנקנות ביבאה שלא בדרכה והעראה אע"פ שאינה מתגברת בה. וב"כ הtos' (בע"ב דה' אטו). אבל הרמ"ז (בע"ב וכון שא"ר שם) כת' דआע"ג דקנאה בהעראה (ולענין שבול לוגראה בגט וא"ע חיליצה) מ"מ מצوها רמי עלייה עד גמור ביבאה שרואה להתعبر. וומשמע מדבריהם דקיים מצוות יבום, אלא דיש מצואה נספת להקים שם).

גרר עולה להליכת

קו) יש לך אחרת וכו'. בפשטות נקטו הראשונים דיש בזה ריבוי שיש בימה שעולה להליכת ואינה עולה יבום, ומסתבר לרבות גידל להעמידך קרא בחיחיבי לאוין, ולמלמוד שלא אמרוי' עדלא'ת ואינו עולה ליבום. ולמסקנא כתבו התוס' ור' הגירה ורובה ראשונים ע"ש דילפי' דחיביבי לאו ועשה, עליין להליכת אע"פ שאין עולם יבום.

אבל רשי' (ר' יש) כתוב דחיביבי לאוין שלא קריין בהו ליקחת' לא קריין ועלתה וכו', ומסביר דת' הגמי' דנתמעטו חיביבי לאוין מקרה, בין דאיינו ראייה ליקחת': (ולפ' עיקר ת' הגמ' מסיפהDKRA, וחסר מהגמ'!), ואגב זה פ' דלהיליכת עולה.

והראשונים הקשו לדדרבה נימא עדלא'ת, וראוייה ליקחת'. והרשב"א כתוב שלא קריין לה ליקחת'.

לא. וכتب דה' החיביבי לאוין בכח'ג מצוות יבום יודהה ללית ביבאה שאח"ב.

לב. אבל יתכן ותוס' חולק מסבירו הוא גופא.

לא. אבל לדעת רשי' קונה מדאוריתא בקنتهו ולא דמורותנן עשו בבעלמה מאמה, ע' לק' צו'.

لد. והתוס' רשי' (כתבת כת' הביא עדלא'ת ביבאה ראשונה ולמסקנא), וקריין ביה ולקחה לו לאשה ובמה, ונחשב באשה ראייה.

הרמ"ז (בע"ב) דיש מצואה בגמר ביבאה שע"ז יש הקמתה שם. (וע"ע בע"ב).

קג) בא"ד דאל"ב תקשי הייך קטנה מתיבמת. וע"ב דסגי דהיבמה תהא ראייה להקמתה שם. והאחרונים הביאו דריש"י (ס: ד"ה ואינה כת' דקטנה מתיבמת, ותתגדל עצלו ותתקיים מצוות יבום. משמע דאך דקנאה את יבמותו כשהיא קטנה (וכדמובהר לקמן גוז)}, מ"מ לא קיים מצוות יבום עד שתתגדל. והעונג יו"ט (קעה) כת' דילפ' אינו יכול לגורש עד שתתגדל, ויקיים מצוות יבום. ואף שכבר קנהה).

אבל רשי' (סנהדרין נה; וכן קידושין י) כת' מפורש דקנאה יוכל לגורש. והאחרונים כת' דצ"ל דכוונת רשי' דאך אחר שקנאה יש מצוות יבום אך איןנו מעכבר). (והאחרונים הביאו דילפ' קניין היבום לא תלייה במאורה, וואע"ג שלא קיים המצואה קנה').

והמג"ח (תקצח) ונטפק הבא על יבמותו בשוגג, דאך דמובהר (לק' נר.) שקנאה, אף"ה מצוות צריכות כוונה ולא יצא המצואה, ועדין חותמת המצואה עלי. ולא יגרשנה עד שיבא עלייה לשם מעואה לא'. והאחרונים תמהוו דחזרי שכבר קנהה לש' מצוות יבום. אך הביאו דמובהר בע"ז בסוגין דאך אחריו שקנאה יש מצוות יבום לב'. ועוד הביאו דכ"ב הרמ"ז (לק' כת') גבי מאמר לב'יש, דאך אחריו שקנאה במאורה, צריך לקיים מצוות יבום ביבאה.

והתוס' הרא"ש (לעליל ח:) כתוב (בכל בימה) דביבאה שנייה לא דחי לית', דرك עשה של חותמה דחי לית', וביבאה שנייה הוה רשות, דעיקל קיום העשה הוה בביבאה ראשונה. ומשמע דיש קצת מצואה, אלא שקיים כבר עיקר המצואה).

קד) בא"ד ובפ' ב"ש תנן קטן הבא על הקטנה תנדרנו. האחרונים (אמר"מ ו יג, קוביה"ע כ ז) החק' דולדעת

מצואה וביעדנא דקיים המצואה. (ועד"ז כת' הtos' ב"ב יג, דילש' שעשה דפריה ורביה דלי'ת, אכןו בתחלית ביבאה ואינו בעידנא), ויל דסל' דדורה מעשה א', ונחשב בעידנא. אין היכא דעושה מעשה א' נחשב כויל' וודוק באבותלה מעשה הראשון בפנ'ע אינו ראוי להקמת שם כלל. (והיחסיטמ"ק (כתבות ל' כת' דלא מחייבים ביבאה א' לומר שנשנית וזה עי' וטור בלאו דזונה ווע' סוגיות לקמן)).

ול. ועוד יש שפי' דקיים מצואות יבום, אלא דמצואות 'הקמתה שם' הוה מצואה בפנ'ע.

שלא לדרוש את הפסוק לפטור מחייבת. אבל הרמב"ן (הנ"ל) כתוב דמתעם ולא פקע זיקה ב כדי". והאחרונים חקרו בגדיר דרישת רב גידל, יש לך אחרית שנופלת לחיליצה, האם נתחדש דיש כאן זיקה ונפילת מחודשת למצוות חיליצה (ונחשב תיקון והיתר לאישות המת וכמ"ש האחרונים בעזה"י ובעז'ן). או דהוה רק גilio דין באוה חסרון אינה עולגה ליקמן). ואו דהוה רק גilio דין באוה חסרון אינה עולגה ליקמן). או דהוה רק גilio דין באוה חסרון אינה עולגה ליקמן). ואו דהוה רק גilio דין באוה חסרון אינה עולגה ליקמן). ואו דהוה רק גilio דין באוה חסרון אינה עולגה ליקמן).

ליבום, שלא תתייבם, אלא צריכה חיליצה¹. והאחרונים הביאו דרש"י בכ"מ (במשנה, וליעיל י"ג סנהדרין גג), משמעו דעתו פטורה מחייבת מלפני מאיות אשה דכתיב 'עליה', והאחרונים הקשו דסבירא בסוגין (וין לעיל ג) דפטורה מקרה דכל העולה ליבום. והאחרונים פ"י דהוה סימן, ועייז' ידיעין דעתם העורוה פטור אף מחייבת, וקרא דועלתה הוה גilio דבחיבי לאוין אין בהם גדר פטור בהה. ומושיב ורש"י דבחיבי לאו ועשה לא אלים לפטור, והוא גדר הפטור אחרי דילפי מהא דתפסי קידושים).

עוד כתבו האחרונים (חי"ר שמואל א) דכל קושיותו הגמ' לרעת רב גידל אך חיבי לאוין הוה בגדר פטור, ובזה מקשה הגמ' דנימא שתפותר אף מחייבת. אבל למסקנה לאו ועשה אין מותייבות מחייבת. ואב למסקנה לאו ועשה אין מותייבות ממשום דקימי באיסורן, ואינה בגדר פטור^{ליה}. ובזה לא שיר ללימוד מכל העולה' דתפותר אף מחייבת^{ליה}. והאחרונים דיקו לשון רש"י ג. כל העולה 'לזיקת' יבום, דבעירויות הגדר כל העולה שיר רק ממשום שمفוקע מזיקת יבום.

איסור אתה אח – בס' פרשת דרכבים (למשנ"ל דרך מצוותיך²) נסתפק בחיבי לאו ועשה, שעולגה רק

לכתחילה כיון דבעלמא אסורה לינשא. והתוס' הרא"ש פ"י בונת רשי"ד דכיון דלא הותר אלא ביהה ראשונה, א"כ לא קרין בה קרא לדלקת לאשה, דמשמע אף ביהה שנייה.

וחרשב"א ה'ק' א"כ נילך מוחבא בעלמא דלא דחי עשה לליית', ותוי' דביכן דמצאות יבום חידוש הווא, והתיר אשת אח בכל עירויות, הילך מה שהתר התייר. ומה שלא התיר נשאר באיסורו הראשון, (ולכואורה מבואר בדבריו דיש אישור אשת אח בחיל"ל לב גידל).

ק) כל העולגה ליבום עולגה לחיליצה לה'. האחרונים חקרו האם זה הוה פטול בחיליצה וכבעין הא דלקמן מאן), או דהוה סיבת פטור. או דהוה סימן ודרש ערוה פוטרת מחייבת. [ע' בסמוך]. וזה האחרונים נקטו דבר' הגדרים קיימים. ע"ע בהמשך הסוגיות).

ק') אה' חייבי לאוין נמי. תוס' (דר' אה') והראשונים הקשו אמראי חייל' יתמעטו דאין עולמים לחיליצה, דהא לולי קרא הו"א עדלת', וועללה ליבום.

וחרמב"ן ותוס' בתחלת דבריהם פ"י דקושיותו הגמ' ומקרה אדם לא יהפוץ לפ"ד אין לך חיליצה בלבד יבום ולא יבום בלבד חיליצה. והגמ' מקשה שזה סותר לדרשת רב גידל, והיאר מריבין לחיליצה. וגמ' ת' היא רבי רחמנא, ומקשנה ומה ראית, דנלמוד מוחבא דהוה חידוש דבחיבי כירויות עולמים לחיליצה (וחיבי לאוין יתיבמו מדין עדלית). ובס"ד תוס' העמידו קושיות הגמ' מחייבי עשה.

והראשונים כתבו דולדעת רשי"ל'ק' דקושיותו הגמ' אחרי שדרשי' דבחיבי לאוין אין ראיין לילקה'.

קט) דא רבי רחמנא יבמותו וכו' [בע"ב] תפסי קידושים. לדברי התוס' סברא זו הוה רק גילוי

(שם) הגיה ולשיטתו כאן.

לח. ור' שמואל (שם) ה'ק' דמ"מ ספק סוטה ומחייב גירושתו, דמוואריתא לא שיר יבום, והוא פטור, א"כ אמראי בעי' חיליצה מדאורו. וצ"ע.

לט. אלא עדין יلد אמראי אין בה פסול' לחיליצה, דaina עולגה ליבום. והקובעה"ע (ה'ז בת' דכון דזוקפה רק לחיליצה לא שיר תנאי זה.

מג. בפרט' קבו בדה"ס, והוא גם בסה"מ לרמב"ם מיהר' פרנקל.

לה'. וכן אה' (לע"ג. לך' מוד. לו. מא').

לו. וחרמב"ן (ט) כת' דגלי קרא בעירויות דהיכא שלא תפשי קידושן לא נפלת ליבום, ולכן אף חייבי לאוין לר' עקיבא. אבל תוס' (שם) ה'ק' אך כשלא תפשי קידושן נפלת ליבום, נמי עדלית. וע' ברב"ש (ד) שכותב דנה' ר' עקיבא ורבנן בסברא זו.

לו. וצינו דבגמי (לעיל י') אה' חייבי לאוין בני חיליצה ויבום נינחו, ופרש"י כלומר זוקפה היא להתייבם. אבל המיארי

אבל רע"א (ע"ג הרמב"ם ו' יט, ה' לעיל יא), דיק מדברי הרמב"ם (ממרim ד ב) דיש איסור אשת אה בטפק סוטה, ורע"א הוכיח מדבריו לכל לאו עשה, ומובואר שלא חילק בהזה.

והאחרונים הביאו דנה"ר הראשונים (הו' בסמוך¹²) האם מהני בתורת קידושין בחיבבי לאו עשה, ולדעת המאירי (וכן המהרש"א רמב"ם ע' בסמוך¹³) דמהני קידושין ע"כ ס"ל דאך בלאו ועשה נסתלק האיסור אשת אה¹⁴. ומובואר דאך לסבירת רב גידל (דילפוי) מקרה דנופלת רק לחיליצה, מ"מ נסתלק האיסור אשת אה.

והמנוחה¹⁵ (רגע ד) נסתפק האם יש נאסרה בחיבבי לאו ועשה¹⁶, כגון קטנה לכח"ג דאסורה עד שתהיה נעראה¹⁷. ובכתב דתליה בספק הפרשタ דרכים האם יש איסור אשת אה, וע"ג ח"ר ר' שמיעון (ב), ברכ"ש (ד). והקובוה¹⁸ ע' (ה יג) פשיטל דל"ש נאסרה היכא דעתrica חיליצה נא.

ק) רשי"ד ד"ה תפשי. לקחת בדיעד. והרמב"ן דק' דאך בדיעד, אם בעלו ל'ק (וכקדאי בע"ב). וחרשב"א ודריטב"א פי' דכוונת רשות¹⁹ דבעולם שיר' ליקוחן (והמייעוט ועלתה וכו' לקחת תליא במני שבעלמא בת יבום).

אבל המאירי כת' דלא קנה בתורת יבום, אבל אם בא עליה בתורת קידושין וברצונעה צריכה גט. שחררי

לחיליצה, האם יש איסור אשת אה. ובפושטו הנידון האם זוקפה לחיליצה מהמות שנופלת ליבום, וע"ב יותר איסור אשת אה²⁰. או כיון שלא רמי עליה מצות יבום לא חותר. והשעה²¹ מ' (יבם ז) הביא דמבוואר (בע"ב)adam בעלו לך, וע"ב דיש איסור אשת אה²².

(והאחרונים הביאו דבתוט' הרא"ש (לע' ג) מבוואר דיש איסור אשת אה, אבל במאירי (הנ"ל) מבוואר דאין איסור אשת אה²³).

והקובוה²⁴ ע' (ד א) ביאר הצד דאין איסור אשת אה הווא משומן דנחشب דבר אחר מונע את היובם. ויל"ד בדעת האחוורונים דיש איסור אשת אה, האם משומן דס"ל דאך חי"ל ועשה נחشب שנופלת רק לחיליצה (מקרא ד'יעלה²⁵ ע' בע"ב), או אף דיש נפילה ליבום, מ"מ לא חותר היבום בפועל (וע' בע"ב).

והאבג"מ (קדע) כת' דלטברת רב גידל מדאוריתא רמי רק לחיליצה, וא"ב יש איסור אשת אה. אבל למסקנא חי"ב לאו ועשה עומדים ליבום אלא דיש איסור בעלמא²⁶. וכיון דנופלים לחיליצה ע"ב דחוור איסור אשת אה.

והאחוורונים דנו עד"ז המחויר גירושתו (לע' יא), וכן ספק סוטה שם), מדאוריתא זהה זיקה רק לחיליצה²⁷, ונש"ה ה' יש בהם איסור אשת אה²⁸. ולא דמי לחיבבי לאו ועשה דיש זיקה ליבום.

מ"א. ועוד הא דתפס זיקה, ולא אמר' דאיסור אשת אה מונע לעזיקה).

ועד נסתפק הפרש"ד דשמא אין זיקה אף משומן לאו דאלמנה להכח"ג, דהעשה דוחה ללית. ורק העשה דבתולה זיקה אינה נזהרת. וכבדעת הריב"א בוטס' חולין קמא, ה' לעיל).

מ"ב. אבל המהרש"א נקט דתפס קידושין, ורק יבום לא קנה (וע"ב ס"ל דחוור איסור אשת אה, לנין תפיסת הקידושין). מג. והשעה²⁹ מ' ה'ק' סטיירות בדורי הרשב".

מוד. אך כי' לדעת הראשונים דלמסקנא לא דריש' יעללה. אבל למשיב תוס' דילפוי ועלתה לחיבבי עשה, א"ב אף הגי זהה זיקה רק לחיליצה.

מו. לסברת הרשב"א וה"ה (ע"ש). אבל הדריטב"א (יא) מבוואר דאך בסוטה שיר' עשה דוחה לת' מת' מדאורית (וכ"ד הבס' מ' במחויר גירושתו).

מו. וכ"ב רשי"י (סוטה ג) (בספק סוטה) כיון שלא רמי קמיה ליובם, ממייל יש איסור אשת אה. אך יש אחרים שדנו

¹² רתלי במד' בגמ' שם).

¹³ מ'. והאחרונים תמהו על רע"א דחוור איסור אשת אה. (ולכלאי' מבוואר דרע"א חילק בין איסור אשת אה, לתפיסת קידושין).

¹⁴ מה. והאחרונים ה'ק' הדמאירי (בسمוך) כת' דהא דחולצת הוה מדרבן, ומבוואר לפ"ז דאך דאיינה נופלת ליבום או חיליצה כל הותר האיסור אשת אה. ובקובוה¹⁸ ע' (ה ט) כ' דילפ' דנונש בשיש דבר ודצוני שמווען את דיבום. וכע"ז דעת הרמב"ן (ב) דבעלמת התאנאי אי'ץ חיליצה בגין דאיינה עולה ליבום. אבל אין דין נאסרה.

¹⁵ מט. והתרשב"ץ (ברא, ה' בבי' ס"ס קסה בשם הרשב"ש) אין האם יש נאסרה בנודרת. וע"ג שוי' מהר"ם רוטנברג ד תחסכו.

¹⁶ ג. והמהרץ"ח אין בכח"ג שיש לו אשה נופפת (ודלעתה הרמב"ם (איסרב' ז) כי' בכ"ג אסור בב' נשים). ודהה דבריו לגורשה ל"ש נאסרה.

¹⁷ גא. וכות' דכל הנידון של התשב"ץ הנ"ל) הוא לסתוברים (ע' תוס' רא"ש ורשב"א) דחיבבי לאו ועשה חולצת מדרבן.

דוחייבי לאו ועשה וכןן למ"ד שלא דחי ליל"ת משום דאפשר בחליצה, כיון מדאוריתא לא רמייא אינו פוטר. ואם בעלו ל"ק.

והאחרונים דנו מהיכן פשיט"ל לגמ', דלאכו י"ל נהיה דאסורה להתייבם וubarrah איסור, מ"מ יקנה בדיעד.

והאחרונים כת' דעתך דברי רב גידל אל"ש דכינון דיש מייעוט דaina עוללה לבום, א"כ לא נאמר כלל ויקה ומצעות יבום. אך אף במקנא וללא דרש"י בדרכ' גידל', א"ה כיון דעתה לא דחי ליל"ת ועשה, אמר' דaina פוטרת צורתה,adam בעלו ל"ק.

יש אחرونיהם (נוב' ח"א בחתימת הספר) שכתבו דאף למסקנא ילי' מקרה דזיעלה דחולצת [וכמ"ש תוס' ד"ה גזירה], וממילא נשמע דaina מתייבמת כלל. ולכן אם בעלו ל"ק. אך תלי בדברי הראשונים אידרש'י צעלתה' למסקנא.

והשעה"מ (שם) הוכיח דוחייבי עשה יש איסור אשת את. דאל"כ אמאי אם בעלו ל"ק. ומובהר דמחמתה האיסור נפקע דין יכום למגורי, ומ"ה לי"א היתר אשת את. ומ"ה אם בעלו ל"ק.

יש אחرونיהם שדנו הטעם משום דזהה מצעות הבאה בעבירה, ומ"ה אינו מקיים את המצווה.² ועוד יש שדנו מטעים אי עבד לא מהני.

ובח' ר' שלמה (ב) כת' דשאני מצעות יבום, ומ"ה היכא דיבמה ואסורה לא חל המצווה.³ דכינון מצעות יבום צוויי התורה תלוי דוקא ביבמה הזו, כшибמה זו ובדקה קניין ביבמה.

לומוד קניין קדרושין באשה ק"ו מיבורה, אלא דגלי קרא דמהני דוקא קניין ביבאה ולא בסוף ומשור. נת. והבאייה קונה מהני לענן שתעשה באשתו, וכך דל"מ להפקיע חזקה. ולמ' פטורי צורתה, דפטור צרה תלי בהפקעתה החיקא.

א. ובח' ר' שלמה (מכבת י) הקשה דזהה גופה קשה, אמאי יש איסור אשת את, ע"כ משום דהמצווה נפקוע. וכל מה שיש איסור אשת את הוא או אחריו שאם בעלו ל"ק, ולא adam בעלו ל"ק הווה תולדת מהאיסור אשת את.

ב. ועד"ז דין חתן הנבו"י (שם) דהיכא דין עשה דזהה לית' ועשה, ע"ז הוה מצעות הבאה בעבירה, ולא קיימ' העשה. וא"כ פשיטה שלוקה על הלואו, דהא לא קיים העשה ותמה על ר' רב' א' בדור' חולין קמא. דאנון לוקה.

ג. ווע' מלא הרוועים אי שייך בוה אי עבד ל"מ'. ד. ומובהר דיש מצעות יבום על כל יבמה בפנ' ע. ויל' פ' עפ"ז

קידושין תופסים בחייבי לאוין⁴. (ובח' ר"א מן ההר כת' דציריך גט וחיליצה). וכע"ז כתוב המהר"ש א' (סוף הע"ב) דאף adam בעלו ל"ק, מהני בתורת קידושין⁵. וב"מ ברמב"ם (הו"ר בע"ב). וכי' דקושית הגמ' מהבריתא adam בעלו ל'ק הינו כלפי העראה (ודלא כרשי' סוף הע"ב⁶).

אר' האחرونנים (ע' אבנ'ם קעד) הביאו דברי רש"י (לק' נב') שלא מהני קידושין ביבמה משום איסור אשת את, והתורה לא התירה אלא בסדר המוצה. ורק מאמר מהני מדאוריתא. (והשעה"מ בתב' דמטעם זה הרשב' א' וריטב' א' לא פירשו כן).

וזבקובע' ע' (ח יט) ביאר דעת המת' דמהני קידושין, ע' פ' דעת הרשב' א' (מא). דבנפילה ליבום האיסור אשת את הותר לגמרו, אלא דgilalta התורה (קידושין יד), דאין בסוף ומשור גמורים בה (וכין שעומדות ליבום). אבל הכא דין ביאה גומרת בה, הדר מהני בדין קידושין דעלמא⁷.

אבל בח' ר' שמעון (בא). בתב' דסבירת רש"י דקינה בתורת יבום. ואף דליקא מצעות יבום (במקום לאו ועשה), מ"מ יש קניין ביבמה⁸.

דף כ:

אם בעלו לא קנו

קי' מתיב רבא וכו' וא"כ מדאוריתא ליבום לא רמייא אמאי נפטרת צורתה. וכן מובהר (במסמוך)

גב. והוסיף המאירי اي משום דכהונה גדולה אפשר לאחותי מיניה. (וצ"ב בונתו. והמנח"ח (רענ) נסתפק האם אמר' נאסרה, ע' בסמור).

ג. והיש'ש כת' דמהני מדין מאמר וממשמע דזהה מדאוריתא. וצ"ב.

נד. אלא דהמוהר"ש א' ביאר דקינה ויצאת בגט. (וקניין הקידושין מהני במקומות יבום). ואילו ר"א מן הדר מובהר דזהה קניין אחר, וצריכה חיליצה.

נה. וא"כ קשה לפרש בן בדעת רש"י.

ג. אבל האחرونנים הביאו דמשמע בריטב' א' עט' דרפסי קידושין אף היכא דעתין זוקפה. דלו"ה (שם) חייבי לאוין לאחר פוללה הוה ביאה פסולת, ובגי' גט וחיליצה. וויש לדוחות. ואכמ"ל. משמע מדאוריתא קנא בעי גט, אף דעתין זוקפה. (ולל' פ' שם באופ"א).

ג. ועוד הביאו האחرونנים דמכואר במהרי"ק (קלט) דגדיר קניין יבום הוה כמו קידושין דעלמא (ומ"ה דנו (קיד' ד)

קיי) או חות'צין או מיבמין וכו'. פרש"י דלקתילה אסורה, משום לאו דפzuע דכא' (וכשר חיבי לאוין). אבל ז肯 מייבם לכתילה, ובנילו. וכן הגיה הגרא".²²

ובח"ר ר'א מן החר (לק' עט) כתוב דלקתילה בגין דין דלאו בר אורודי אין לו לייבם אלא לחוץ, ומיהו מכיו ייבם לכא' איסורא לקיימה²³. וכ"פ הרמב"ם יבום ו דושׁ�ע קעב²⁴. והבי"ש (קעב יב) ביאר דמדרבנן אסור לכתילה²⁵, אבל ז肯נה מתיימנת לכתילה²⁶.

קיד) אלמנגה מהארוטין גמי עשה ול"ת הוא דכתיב קדושים יהו וכו'. ועד"ז אי' (ב"ל ל) דכהן בבית הקברות הוה עשה ול"ת, ופרש"י דכתיב (ויקרא כא) לנפש לאITEMA, (שם ו) קדושים יהו.

אך למסקנא דסוגין אלמנה מהארוטין הוה ל"ת לחוד, ומדאוריתא דחי. והתו"י ותוס' (ב"מ ל) פי' דלמסקנא ודרשי' קדושים יהו לגבי מילתא דכתיבא בהאי פרשה.

ולפ"ז בפסולי' בהונגה הוה עשה ול"ת, ודוקא אלמנה לכבה"ג (שם כא יד) הוה פרשה בפנ"ע²⁷. ובכ"ט תוס' (לק' פד. ד"ה והא) דחללה לכהן הוה עשה ול"ת, דעשה דקדושים היה קאי ע"ז²⁸. אבל רשי" (לק' שם) מבואר דاتفاق כהן בחללה הוה ל"ת לחוד, ועשה

אין ראי בטל המוצה להגירה²⁹. והగרי"ז (בסוח"ס עמ' 164) ביאר דחייב לאו ועשה נחשב שאיסורן סותר ליבום.³⁰

ועוד יש שהביאו דחתותס' ר'י"ד (כתובות כט) דריש גבי מוצות יבום דבעין ראויה לאישות, דכתיב ולקחה לו לאישה ויבמה³¹.

ותוס' (לע' ב). נסתפק בנדזה האם אמרוי' אם בעל לא קנו. (וזדעת הרראי"ש (א ב) דקונה). והאחרונים (קובעה"ב כח) חק' דאף החטם נימא דזהה המוצה הבהאה בעריה. וע"כ בין דשיך מוצות יבום באשה זו (כשתחרר)³² אמרוי' דנופלת ליבום, ואך בשעובר אישור קנאה.

ומודברי התוס' משמעו דשייכא (למש"ב שם) ודנה אסורה לבו"ע עד שתתחרה, ומש"ה לא אמרוי' נאסרה בשעת נפליה. והגרי"ז (שם) ביאר דה"י התוס' דניתה לא נחשב איסור בגוף האשאה, ומש"ה אם בעל קנו.

ק"ב) רשי" ד"ה סרים אדם. שסירטו אדם וכו' והוא בכלל לאו דפצע"ד. משמעו דכל היכא דנטירס ע"י אדם ולא מאילו' ומהמת חווילו' הוה בכלל פצע"ד. ותוס' (סוטה בו), תמהו מנילן ודריס אדם, בגין שתתזה כוס עיקרין, הוה בכלל פצע"ד ואיסור לקיימה³³. ואך דאי' בבריתיא אסור לקיימן, הא אף ז肯 בכלל, ווקן ודי' מותה. (וכמ"ש רשי" בسمוך).

בבמה נדה דחל המוצה, בין דראיין לקים אחים. ונדה הוה רק מצב זמני, ולא מעצם האשאה. וכמ"ש תוס' ב. לגבי נאסרה).

ה. משא"כ מוצות מצה, דהטורה כוותה שיאבל מצה, אף אם יקיים במצה איסור קיים את המוצה, דעתו הטוראה אינה מתיחסת למוצה מסוימת זו. והגברא מוצעה לאכול מלча.

ו. ומישמע מודבריו דזהה בעין דין ערוה לדוחות אישות היבום, וצ"ב מנילן. וכן דקובעה"כ (ח) הביא דמיבור דע"י איסור הלוא נפקע דין יבום למזרי, וסיסים וצ"ע מאיזה טעם).

ז. (ע"ד הא דדרש) (שם) גבי אונס ולו תהא לאשאה. והביא דאפ"ה מהני עשה דוחה ל"ת, וע"ז נחשב שעומdot ליבום.

ח. (ולפ"ז אפשר דמקולקלת שלא תתרה (אך מדאוריתא) אם בעל ליק').

ט. (ופצע"ד הוה דוקא היכא דנעשית מעשה חיזוני ע"ע לך עה). ע' פתח"ת ה ט).

י. וכדי' בסיפא מתו אחיהם וכו' אם בעל קנו ואיסור לקיימן

משום שנאמר לא יבא פצע"ד וכו'. ותוס' (ד"ה אם) כת' דבמציעטה מת פצע"ד, אחות מייבם לכתילה. ותוס' (לק' פד. ד"ה שי) ביאר דאף דאשטו אסורה עליה לא אמרוי' ק"ו

במוכר לה נאסר באסור לה לא כ"ש, דב"ז היכא שנעשה

ק"ח) אלא אמר רבא גיירה ביה ראשונה אטו ביה שניה וכו'. ועוד"ז דנו Tos' (קידושין לח) דעשה דמucha אינו דוחה ל"ת וחדרש^{בב}, גיירה ביה ראשונה אטו ביה שני^{בג}. (ולפי זה גיירה כללית, ולא תקנה מגדרי יומם וחליצה).

והל"מ (ו) ה"ק דמ"מ מוחמת הגיירה אינו רשאי ליבם, א"כ נימא דוחה ביה פטולה. דקליל לדעת הרמב"ם, ע' לך' וכן דכל היכא דאיינו רשאי ליבם זהה חיליצה פטולה, א"כ יחשב ביה פטולה ואיינו פטור צרתה. ות' דאן לדמות גיירות חכמים זו לו^{בג}.

והאבג"ג (יו"ד קמא יב) הוכих דافق דתקנו שלא ייבם, חכמים לא עקרו את גוף המזווהה דהא אם בעל קנוביה. ואף דגזרו שחולצת משום גיירה ביה ראשונה אטו ביה שנייה, לא עקרו את מצוות היבום מדאוריתא.

והאחרונים דחו דהכא לא עקרו מצוות יבום, דא"כ בגין דאיינה עולה ליבום איינה עולה לחליצה. וזוקא בחיבבי לאו ועשה חידשה תורה יש לך אחרית שעולה לחליצה. אבל הכא שמדאוריתא עולה ליבום, ע"כ לא עקרו את הדין דאוריתא.

ק"יט) תוד"ה גיירה. אלמנה מן הנישואין וחיבבי עשה נפקל^ב מיבמתה. וכדרשת ר' גידל, וע' Tos' לע' ד"ה א"י ה"כ), ואף שאינה עולה ליבום, גלי קרא דעולה לחליצה.

מצוות חיליצה לא נחשב עקרת מצווחה. וכך (ובכ"ב הריטב"א בשם ר' ש"ז) (איינה לפניו).

כב. דהירושלמי מק' בכניסתם הארץ אמא לא אבל מצה מתבואה החדש נדhibיב ויאבלו מעיבור הארץ ממותרת הפסחן, משום עדל"ת. והירושלמי ת"י דאיינה בתוכה בצדקה. ותוס' (שם פ"י) דמצעה הזה עשה שקדום מותה תורה, ומ"ש לא דחי וע' מש"ב לע' ה':

(זהר"ש להל' ב) הכא מהירושלמי דעשה דוחה זוקא ל"ת דכתיב בצדקה. והר"ש דוחה דכל הש"ס מצאו דוחה אף ל"ת דלא כתיב בצדקה, ובגון מצוות יבום למונורה בסוגין. וכות' דר' יוסי (בירושלמי שם) פלייג, וס"ל דכך ל"ת לחוד זהה בכלל יעלתה, דעולה לחליצה. אך צ"ע דאיתו תיב מבריתא דברعل' קנו.

בג. ובתוס' טור ומהרי"ט (שם) ציינו המקור מסוגין. כד. ויל"פ דכלפי חיליצה נחשב דאיינו רשאי ליבם (ודעקו חכמים וגנו שלא ידחה ל"ת), אבל היכא דעבר על תקנתם וייבם לא העמידו דבריהם לבטל קניין, והוא יבום מליתא. בה. ודלא כאחרונים דיש כח ביד חכמים לעקור את הדין מדאוריתא (ויתבראר לך' צ').

דקדושים יהיו לא חשיב ל"ת ועשה. וכ"מ ברמב"ן ושא"ר בסוגין דנחשב עשה דוחה ל"ת (וכן הוכיח השעה"מ^{בג}).

ויש שפי' דרש"י ס"ל דלא הוה עשה פרטיא אלא לאו דכהונה, אלא עשה כליל בעין דוחתקדשות^{בג}. וצ"ל הגמ' ב"מ חנ"ל קאי ל"ס"ד. אבל השעה"מ הביא שיטמ"ק כת"י (סנהדר' ייח): שפי' דעת ר' ש"י דעשה דקדושים יהיו קאי זוקא איסור טומאה דכתב ליעיל מיניה, ולא איסור חלהה דכתיב אח"ב.

קטו) א"ה כל' התורה כולה עשה ול"ת דכתיב וחתקdashת וכו'. בפשותו ממשמע דלמסקנא לא הוה מצויה בפ"ע^ט. והஅחרונים ביארו עד דמצאות וחתקdashת הוא לא קיים כל מצוות התורה, אך בין דלאו דמצאות ונחיתת מפני העשה, א"כ לאו דוחתקדשות לא קאי ע"ז.

קטז) תוד"ה אמר קרא. אין תורי עשה דוחה ל"ת ועשה. המצח"א ציין דעת הריטב"א ישנים (ב"מ לא) דב' עשה דוחה ל"ת ועשה. ע"ע ריטב"א לע' ה'.

קיי) תוד"ה אי ה"כ. לא פריך שייעקרו חכמים מצוות יבום^{בג} וכו'. אבל הרמב"ן פי' דכובנות הגמ' שנעקרו לגמרי מצוות יבום (מדרבנן) ונקיים מצוות חיליצה משום גיירה. ועוד פי' דכובנות הגמ' דע"כ א"א לחוש להה שלא תעקר מצוות יבום, אף להה לא תחשוב^{בג}.

יז. והריש"ש (בסוגין) הביא דהפסוקים המשמשו מה' ר' ש"י ותוס' בגורשה וחללה אי הוה ל"ת ועשה ונפק' מדם בעל ל'ק.

יח. והשעה"מ הביא דבט' דברי אמות ה' כת' דוחתקדשות^{בג} דריש"י (ב"מ שם) כת' דטומאת כהנים הוה עשה ול"ת. ואילו לך' פד. ס"ל דלייא עשה בגורשה וחללה לבהן. וכן הביא מהרמב"ם (גולדה אי י"ז) דטומאה הוה ל"ת ועשה, ולא הוחבר ברמב"ם בשאר לאי ביהונא.

יט. והרמב"ם (ס"ה' שורש ד' כת' דוחתקדשות^{בג}) אינו נמנה במצוותה בפנ"ע במניין המצוות, שאינו מוזהר לש羞ת מעשה מרווח. אלא באילו הייה קדוש ביהירך עשה כל מה שצוויתך בו ונזהר מכל מה שהזהורתך ממננו. ועוד"ז הפסוק (শמות כג י) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. וכן (יירא ט ב) קדושים תהיו. וכן (שם ט יט) את חקוטי תשמרו. וכן (שם יט דה,ל) את משפטי תעשו, ושמरתם את משמרתי. ואך בה"ג מנה וחתקdashת מצוות עשה. ולא מנה קדושים תהיה ואיקרא).

כ. יש שפי' דכובנות התוס' לה' אין לחכמים לעקור מצוותה שלימה מההתורה וע' ט'ז תקפח ח). והרמב"ן חלק דכין דיש

והתוט' הרא"ש הrk א"ב תפטור ערתה, בין דלאו בני חיליצה ויכום נינהו, וכמו חיליבי לאוון לר' עקיבא (לע' ט). וצ"ב ק"ר, והקובעה"ע (ה טז) ביאר בונתו שתפטור ממשום איסור אשת אה. ואף אשת אה דמיליא פוטרת ערתה. וכיה"ק התוט' הרא"ש (לע' ג) דחיבי עשה יפטרו ערלה^{לט'}. ותי' דחיבי עשה בעו חיליצה ל', הילך לא דמי לאחות אשא דאיינה זוקה כל. ועפ"ז הrk לדעת ריב"ם שמדאוריתא פטורה بلا חיליצה, א"ב הדר איסור אשת אה (לע' י). וזהו הדרון תי' דריב"ם ס"ל דהוה אשת אה דמיליא, ואינו פטור.

קכ' שם. בגם' (לק' פד) א"י דכל הפרק (ודחוט) עשה ול"ת ולא אתי עשה ודחו ל"ת. ומבוואר בתוט' (שם) דכונת הגמי' משום גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שנייהם. אבל ריש"י (שם) דהה נפק'ל מועלתה יבמותו השערה. והגשה"ס (בטעוי) תמה אמא נקט רשי' דלא בمسקנא דסוגין.

וריש"י (סנהדרין נג. ד"ה איסור) כת' דאיסור מצוחה ואיסור קדושה, דבנות קידושין^{ל'} מרביתן מבמנתו דחולצות (ובՃרב גידל). ושוב כתב (בד"ה ולא מתייבמות) וכ"ת תיתי עשה ותודה ל"ת, גזירה ביאה ראשונה אטו שנייה שאין בה קיום מצוחה. והאחרונים (שאג"א ס"ס לג, גהש"ש שם) תמהו דריש"י סתר דבריו, בבחולתו נקט ברב גידל, ואח"כ כתב דרבנן דעשה לא דחו ל"ת.

והאחרונים (מהרש"א) נדחקו דכונת ריש"י לצדרים, דבחיבי לאו ועשה ילי' מדבר גידל (וכותוס') ובחייבי לאו לחוד הוה דרבנן.

ויש שפי' כוונת ריש"י (שם) דאף לאחר גזירה ביאה שנייה בעיןן לדרב גידל בחיבי לאין. דכון דמדרבען

וילח'ק האם הו רק גilio דלא נאמר בוה החסרון דכל העולה ליבום, או דילפי' מהכא דיש זקה מהודשת להליצה (וע' מה שהרי לעיל).

וחייבי עשה מדאוריתא ילי' דעלין רק להליצה, ואמ בעלו ל"ק. וכ"כ הרמב"ן בשם בה"ג. והרש"ב א' הוסיף דאף ספק סוטה ומהויר גירושתו (ע' לע' יא). אבל הרמב"ן (בתחולת דבריו) כתב דלמסקנא לא ס"ל כל הנני דרושת, אלא זיל בתר טמא, דתפסי קידושין ולא פקע זקה^{לט'}. ודאמורי' (לע' ג. ובע"א) כל שעולה ליבום, לישנא דקרה נקט ולאו משום מידרש.

ובכן בשוו"ת הרשב"א (ו יט) הביא דהירושלמי הrk אמראי עבי חיליצה באלמנה מן הנישואין, ותי' תפיסי בה קידושין ואת אמרת יפטר بلا כלום^{לט'}. וכ"כ הרמב"ם (ו י) ומפני מה צריבה חיליצה מפני שיש בה ליקוחין, הויל וקידושי' תופסין בהן הרי הן זוקות ליבם.

והרש"ב א' (צירף העדרים) דכתב דהטעם דזיקה בכדי לא פקע, וככידלפי' מקרא וכו'. מבוואר דזה הגדר של הילפotta דועלטה (וכ"כ האחיעזר ב ח').

אבל המאירי כתב בדדין הוא דלא עבי חיליצה, שכל שאינה עליה ליבום אינה עליה להליצה. אבל דלא רמי קמיה ליבום אף חיליצה למלה, והרי אין חיליצה אלא סילוק זקה וכמו שאמרו בירושלמי' וחדוליצה אינה קניין^{לט'}. אלא שחכמים הערכו חיליצה גזירה משום אלמנה לכיה"ג. וכן הרמב"ן (בע"א) ושוו"ת הרשב"א (ו יט) הביאו תי' א' דהחליצה הוה רק מדרבען.

והתוט' הרא"ש הביא בשם ריב"ם דאלמנה מן הנישואין צריבה חיליצה גזירה אטו מהארוסין^{לט'}.

ל. והתוט' הרא"ש הrk דמשמע בגם' הדגירה נדחה. ועוד הקשה דלפ"ז מצרי ואדומי זדהה עשה פטורה ובוה אין גזירה.

לא. כמו אילונית לר' אסי, דכון דאיינה מתייבמת הויל באשת אה שלא במקום מצוחה ואית בה ברת.

לב. דילפי' יבמותו, וכדרשת רב גידל, וכבדעת תוכ' דקאי למסקנא. וע' היטב תוכ' ת. סוד"ה תרין.

לא. ופרש"י דאיינה יוצאה بلا כלום, ולא דמי לחיבי בריתות דילפי' גו"ש דעתיה דיזיכאה המנו بلا חיליצה, דחתום הו דהוה איסור חמור דלא תפיסי בה קדושי.

כו. ומבוואר בדבריו דמדאוריתא אינה מותיימת, ודלא כריב"ב א' (לע' יא) דאמורי' עשה דזהה ל"ת. (ע' מה שהרי בז' לעיל יא. וא"ג).

כז. וכן הרמב"ן (בע"א) כתב סברא זו (בתחולת הסוגיה), לתץ' קושית תוכ' (בע"א דיה בשלמא), ע' מה שהרי שפן.

כח. ובענן חיליצה (ומסבירו לסלק אישות המת). אבל בפשוטו לדעת תוכ' הויה גדר האם הו דחו' חיליצה/ דזוזה^{לט'} בצלולחה להליצה.

כט. אבל האחרונים (ע' חכ"ז א) נקטו דכונת הירושלמי דאיינו גדר קניין כיבום, אבל יש בו חיוב ותירוקן).

קכט) שם. וחויבי עשה. והרמב"ם (ו) פסק דבראיסטר עשה לחוד אם בעלו קנו, ומהודין עשה רוחה ^{ליה}. (ועוד"ז משמע בטור וש"ע קעד א). והיש"ש (ו) ושאר אחרים תמהוו דעתה לאandi לעשה, א"ב אמר אי אם בעלו קנו^{לט}. ומ"ש מהיביבי לאו ועשה.

ורע"א (במשניות ס) וכמה אחרים (ב"מ קעד, ק"א לשואג"א) כת' דמボואר ברמב"ם כדעת הרשב"א דיבום רוחה לאו הבא מכלל עשה. אלא ממש גזירה אותו ביאה שנייה. ועד"ז כת' השאג"א (לו) דעתה הרמב"ם דעתה בקום ועשה רוחה לעשה בשב ואל העשה. אך שוב הקשה דרבג'ן (פסחים נט) דמボואר דעתה והשלמה לא נדחה ^{מיא}.

והנוב"י (ח"א בחתימת הספר) כת' דעתה בנגד עשה אמר"י שב ואל העשה, דמאי אולמי האי עשה מהאי עשה ^{מי} וושב ואל העשה ^{מי}. אך ה"מ לבתיחלה, אבל לאחר שכבר עשה מעשה בדיעד לא אמר"י רוחה באילו לא קיים מצויות היבום, דגם אםPCA אמר"י מאי אולמי האי עשה. ולכן אם בעלו קנו^{מיא}. ולא דריש' בזה בדור גידל'ם.

אבל איסור עשה בעלמא אולי' בתר סברא. ואסור מודאויריתא אבל אם בעלו קנו. אבל צ"ב מ"ש להעמיד קרא בחביבי לאו ועשה יותר מעשה לחודו.

מיא. ובק"א האקשה כן אף לסברא שלאו הבא מכלל עשה נדחה. וע' קה"י דין דעתה והשלמה נחשב עשה חובי, ולא לאו הבא מכלל עשה.

מב. והנוב"י העלה צד דסבירת מאי אולמי היה מודרבנן, ומודאויריתא עישה מה שירצטה. שלאו מודנו מקריא דין רוחה עשה, ואפשר דמודאויר' דחי. וזהו אחרים (חמלין קמא) דמאי אולמי היה עשה וכי קאי מודאויר'.

מג. ודימה לחוד דאי' (ובח"מ פ, עירובין ק) שב ואל העשה עדיף. וונסתפק אי אף הותם זהה מודאויריתא או גזירה דרבנן. מד. והנוב"י (בחחלה) ביאור הקושיה, כיון שאין עשה רוחה עשה ממילא לא קיים העשה כלל, ונמצא עבר על הלוא שלא במקומות מצחה. ע' מש"ב לע' בגדר האם בעלי' ל'ק, ומボואר בנוב' רוחה סברא כללית בכל עשה במקומות עשה וודלא בדברי האחרונים הנ"ל רוחה סברא בגדר היבום. ומשמע דסמרק דבריו אסבירת חתנו דעתם והטעם ממש מצואה הבאה בעבריה).

ועפ"ז יlf' ת' הנוב"י דבמוקם ל'ת ועשה, אמר' רוחה כמאן דליתא, ואינו מצואה בדביה. אבל עשה במקומות עשה דשקלים, כל א' ל"מ לבל חבירו, ואם עבר קיים המצואה. מיה. והנוב"י ביאר עד'ז אף סברת הריב' א' (בתוס' חולין קמא)

עשה לאandi ל'ת, א"ב מודרבנן עשה זה לאandi עליז, ותו לאandi ל'ת אף מודרבנן ^{לט}. ועי'ז הדר קושיה דאיתנה עולה ליבום, והאיך חולצת. קמ"ל דדרינו בחביבי לאו ועשה דילפי' מודרב גידל. ואך צ"ע דא"ב אמר אי אם בעלו קנו^{לט}.

קכט) בא"ד (שם) וחויבי עשה. מבואר בתוס' אכן חביבי עשה לחוד, בגין מצרי ואודומי, אם בעל ל'ק. אכן עשה רוחה עשה, וממדאויר' חולצת. וב'ב' תוס' (על' ד"ה מטהברא) חביבי עשה גרידא. אבל דעת הרשב"א (בתובות מ) שלאו הבא מכלל עשה לא עדיף מלאו גמור, ונדחה ע' עשה ומתייבמת' (מודאויריתא).

והאחרונים (קוביה"ע ייח ד) ביארו דלפ"ז הא דעתה לאandi ל'ת ולאו הבא מכלל עשה, והוא משומ דלית' ועשה מסיעי אהדי' ואלים. ולפ"ז לבארה עשה לאandi אף ב' לאוין וודלא בתוס' (ג) דנקטו בפשיטות דומה לי לאו א' מה לי תרי ע"ש'. זה הוא יבום לאandi באלמנה מן הנישואין, ואף (דבפשוטו^{לט}) עשה דבטוליה יק' היה לאו הבא מכלל עשה. ע' ב' דלית' ועשה אלים.

לד. ועד' מ"ש הקובה"ע (טט ח) בשם הגרא"ח לפרש דברי האשכול דבזה' בסדין ביצירת לוקה, כיון דחכמים תקנו ובטלו מצוחות ציצית, עי' לא אמר' עשה רוחה ל'ת, ולוקה. ע' מה שהר' לילע ד' וה, והקובה"ע דן דמ"מ יש כאן קיום עשה, אף דלא רמי עלה. ואכמ"ל.

לה. וצל' דסבירא זו מהני רק בלאו דמןمرة או אלמנה לה'ג (ומש'ה דנו דאיינו עולה ליבום), אך מצוות יבום לא פקע. ווצ"ע).

לו. הרמב"ן (בחלק מהדורפוסים) כתוב דמעירת ראשונה, גורשה לכלהן הדורי, נחשב לאו ושה. וביארו בוגנותו דרששה לכלהן לחוד הויל חביבי לאוין ועדיל'ת וכוכ"ש בתחילה דבורי' ובמקומות שהוא מצרית ו גם גירושה הויל לאו ועשה ולאandi. ולפ"ז מובואר דמצירת לחוד (חביבי עשה) מתייבמת' מודאויר' ובוכשב' א. אך י"ד' בזה שנודנו עשה ול'ת במעטה א' האם נשבע עשה ול'ת. וע' מש"ב לע' א').

לו. אבל יש אחרים (וציינו דכ"כ החמד'ש אורח לאו דנקטו רוחה עשה גמור. וע' קה"י טו.

לח. ואף דפסק (שם א) דאלמנה מהנתוואהן לכלה'ג היה עשה ול'ת ולאandi מהתורה קני גמור.

לט. והיש"ש כת' אפשר דהרמב"ם סבר דחביבי עשה עליזים ליבום מודאויריתא. ותמה דלאו מ"ז דס"ל עשה רוחה עשה.

מ. ויש אחרים (שהביאו דהרמב"ם דרש' זעללה') רק בלאו מה שיש איסור לאו ועשה (וילפי' מהודרשא דאם בעלי' ל'ק).

שנשאה בהיתר, בגין כשנעשה פצעע דכא, וכן אשת כהן שנאנסה שאסורה אף ממשום זונה (לকמן נו) ^{๑๔}. וכן כהן המגרש את אשתו ואמר ואי את מותרת לכל אדם (גיטין פב), דריש הגט פוטל לכהונה, ועדין היא אשתו ^{๑๕}. וצ"ע.

(קנו) בא"ד (שם) בלא שום דחיה איסור. תוס' (לע' ח) בת' דביהה שנייה ביבמה מותר אף بلا קרא ולא אמרי' דהדור איסור אשות אוח, סברא דלא אמר רחמנא לירושה אחר ביהה רשונה. ואף דביהה שנייה (שיהיא רשות) לא דחי הייב לאותן, ובוחיבי לאוין רק ביהה הא' הותר, ולא אמרי' דריש סברא דחותר כל האישות.

והתווי' (שם ע"ג) ביאר ^{๑๖} דיש חילוק בין איסור אשות אחד דוחה בהיתר גמור, ואמרי' [סבירא] שלא צוה הכתוב ליקחנה ולהוציאיה מדי. אבל היכא דביהה רשונה ע"י דחיה הלוא, ל'ם להיתר ביהה שנייה.

(קנו) תוד"ה מoitיבי. תימה דרבא גופה מותיב וכוכו, וכובד"ק כל הרארונים. והאחרונים (פנ"ז בליקוטים, קר"א, מגיה לאבג"ם קעד) תי' דרבא סבר דאף דעשה לא דחי ללי"ת, מ"מ יש זיקת יומם, ולכן אם בעלנו קנו.

ורבא הקשה רק לרבות גידל דילפי' דעליה רק להחליצה ואין זיקה ליבום כלל. ומ"מ המקשן הקשה לרבע, וט"ל דאף כל היכא שלא דחי ללי"ת, אם בעלו ל"ק. ובכמו שנטבאר לעיל.

ג. ואך לבוארה אין זה דמיון, דהtram האיסור בשעת נישואין שתהא בתולה. ובלאו הכל סופה להיות בעולה החתינו. אבל שאר איסורי התרה הזה על היבאה, ולא תali בהא. ובקובץ תשובות (לגיטיש"א וצ"ל אל קחד, ועד"ז חי' הנגר"נ שז) בת' דכונת התוס' דוקא באיסורי כה"ג וכटיב בקרא בלשון יקח. ורק דאף תוס' דימין רוק לענן אלמנה לכח"ג, ולא לשאר איסוריין.

גא. ובשלמא איסור טווה ייל דבאה גלי רחמנא. אלא דומוואר (לק' נו) דנאסירה אף ממשום זונה דבבעלה לחיבי בריתות.

גב. ובקובץ תשובות (שם) חוסיף דלא מצאנו דברי חופה וקידושן, ויל"ד דהtram הוא גורם הריחוק שגירשתה.

גג. וובדפוס דידן אי' וע"ל, ממשוע דוחה תי' נוסוף על קו' החטא. אבל בתווי' הנדרמ"ח מבואר דהזה המשך תי' התווי'. מ"ה. ולפ"ז עיקר קושיית הגמ' מסברא לדלביריך אם בעלן, ל'ק, ולא מהבריתא. ורוחח.

כך) תוד"ה אטו ביהה שנייה. אפי' גמור ביהה ראשונה אסור וכו'. אבל הרמב"ן בת' דאיתא למצואה עד גמר ביהה, דיבמה יבא עליה גמר ביהה ממשמעו, אלא דדרשי' דקנה אף בהעראה ^{๑๗}. ווע' מה שחו' בזה בע"א. (ונתחדש דיש מצוות יבום אף לאחר שכבר קנא והוה אשתו ^{๑๘}).

ומזרומי שדה תי' קושית התוס' דיע"ג שנגמר המצואה מ"מ הוה ציצין שאין מעכין את המיללה, אבל זמן שללא פירש דוחה שבת. והג' מצואה לגמור ביהאותו. (ונחשב בולו מעשה מצואה א', וכע"ז דן בכ"מ. ווע' קה"י קידושין לד"מ).

כך) בא"ד ואין לךтир מטעם דעתשิต כאשתו וכו'. מבואר בתוס' דס"ד דיש היתר משום שנעשית באשתו. ומשמעו דוחה יסוד בכל האיסורין דכינן שהיא אשתו לא אמרי' דחל עלייו איסור (ע' בסמורן). וצ"ע דבפושטו יותר עשוית באשתו (دلע' ח: יט) ח' גילוי על האיסור אשות אוח (ע' מש"ב יט). וכ"מ מדברי התוס' (לע' ח: ד"ה מלמד).

כך) בא"ד אענ"ג וכו' משום דעתשאה בהitor בלא שום דחית איסור. ממשוע מותוס' דכל מקום שנשאה אשוה בהיתר לא חל עלייו איסורי התרה לאוסורה עלילמי' (ודומיה דעתמנה להיות כה"ג, דכינן דעתשאה מעיקרא מותרי'). והאחרונים (קוב"ש גיטין נ) דקשו דעתצאנן בכמה מקומות שנאסרה עליו אחרי

גביע שעשה דאינו דוחה לאו ועשה, היכא דבר על הלאו וכיים העשה אינו לוכה. וחטנו היל' דהא לא קיים עשה על לאו ומושם דוחה מצואה הבא בעביבה). והובבי' תי' ואך כד"ג עשה נגונ' עשה אמרי' מיי אלומי', ובಡယבד אם בעלן קנו. והוא דהרבמ"ס פסקadam בעלו ל"ק, משוע דרשת רב גידל דועלה רק להחליצה. וה"מ ל"ת ועשה, אבל עשה לחוד לא דריש' כן.

מו. וב"כ הרמב"ן (קידושין י' ור' שם ו. ברכ"ז) דעתשיט יבמה יבא עליה הוה בכל ביהה אשונה, עד גמ'יב. שוווז ביהה שאמריה תרה, ע"פ שנתרכובתה העראה. ועוד דכתיב להקיט לאחורי שם. ואין האשאה מתעברת בהעראה.

מו'. ועד"ז בת' הרמב"ן (לק' בט) לדעת בית שמאי, דמאמר קונה קני גמור, ואפ"ה מצוות יבום בבייה שאוח'ב. מ"ה. ולבארה תוס' פלייגי דאין עליו שם מצואה. א"נ דוקא רק לענן עדל"ת).

מט. ויש שכטבו דשייר לדין דרכי נועם.

קידושין. והשעה^ט מ כתוב דלשותן הביריתא משמע דפatoria ערתה. וזהרשו^י שהביא שכן הגירסתא בתוספתא. ועוד תי' דלשותן הביריתא משמעו דקנאה בתורת יבום אף בשוגג או אונס, ואילו תורה קידושין בעי מדעתה.

דף כא.

(קט) כיון דאפשר בחליצאה. האחרונים הקשו כביש' ב' יבמות [זהא] אסורה בל'תא, נימא דאפשר לקיים שניהם עי' הערה ולא דחיא.^ז ובבריתא (כ) מבואר דפatoria ערתה, דאף כי' ג אמררי' עדלא'. וכן דין בס' דרש לציון (לנבי)^ט.

עוד דנו האחרונים בשיש לו או, נימא דמותרת לאחיו. והאחרונים דנו דבאים אמררי' דרמי המצווה על כל ים בפנ'ע. ואף שגם אחיו יכול לפטור את חיובו, מ"מ לאח זה הוה מצווה גמורהה.

והאחרונים הוכחו מזה דגדר מצוות יבום הוה בלי' כל יבמה בפנ'ע ובחפצא, ולא נחשב אפשר לקיים שנייהם עי' אחרית. ועוד דנו האחרונים (קה' ד, אבני נור רג' טו)adam רוצה ליבם א', לא אמררי' דאפשר בשניה, דאפשר שלא יחפוץ בשני ויחלוץ. ולא נחשב אפשר לקיים ב'.

קל לימא תיהוי תיזבתא דר' ז' וכו'. ולמסקנא קיל' בר' ל' דאפשר לקיים שנייהם. ותוס' (בתובות מ') כת' דהא דהוותר כלאים בעצמתו חותמי צמר בגנד פשותן, אף דאפשר ללכוש בגנד אחר. כיון דבגנד זה אי

כך) איתמר ביאת כי' ג בא'למנה ח'ג'א אינה פוטרת ערתה. פרשי'ו אותה ואת ערתה מהחליצה, וסגי לה בוגט. ולמ'ד דעשה לא דחי ליל'ת, אף היא זוקה לחליצאה.

ובפושטו לך מ'ד לא קנה בバイתו כלל, ול'ג' גט. אבל לדברי המאירי (בפי דברי רשי' סע' א') קנה בתורת קידושין. וא"כ כל הנידון לעניין חליצאה, אי סגי הגט. אבל לכ"ע צרי' גט^{טט}.

אבל דמהרש"א דיק' [ולולו דברי רשי'] דכל הנידון בלא הערתה. ואף דלא דחי ל'ת, מ"מ קנה את היבמה. דקידושין תפשי בחיבבי לאו ועשה. וב"מ מדברי הרמב"ם (ו' יא) שכתב דאלמנה מן הנישואין לכה'ג, אם בא עלייה לא נפטרת ערתה. דליך קניין גמור מה'ת לא הורתה ערתה. והשעה^{טט} (שם) דיק' שקנה את היבמה, ופטרת עצמה בלא חליצאה. ודוקא ערתה לא נפטרת. והב"י'ש (קדר ג') הקשה אמא לא כתוב דלא פטרה עצמה כראיה בסוגין, וככתב ויש לישיב.

והשער המלך נקט דמהני מדין קידושין דעלמא. [והביא מזה דאין אישור אשת אח במחoir גירושתו ולאו ועשה, ומהני קניין קידושין ביבמה וכמ"ש המאירי (ע' בע'א). ובזה דעת הרמב"ם דבין דקנאה אי'ץ חליצאה (אף דלא הווי קניין יבום. וצ'ב'), אבל בח' ר' שמעון (כא) נקט דעת'כ דמהני מדין קניין יבום]. וקנין היבום לא תליא בקיים המצווה. אבל לעניין לפטור ערתה בעין קיומם המצווה.

והאחרונים הקשו מקי' הוגמ' (לעיל) מהבריתא דפצע רבא אדם בעל' קנו, דהא עב'פ' קנאה מדין

הערה, דלא שיר שליחותיהם דצורות במדוי' דאייה לא מאי' עברא. ומ"ה אליו מיבים הערה לא נפטרת חיבבי לאין וצרכיה חליצאה, ודוקא בשוחלץ לה פטורה).

והאחרונים הביאו מדבריו דגורר שליחותיהם דצורות (ר' יהונן לעיל^{טט}) הוה שליחות על המעשה כפושטו, ומ"ה ל'ג' היכא דאייה לא מאי' עברא. והאגב'ג' (רב' ג' דחיה דודאי אין צד דהוה שליחות כפושטו, דהא מהני אף כשבועמד לשותה, וכן בקטנים וכדו'). ודוקא לעניין איך לא מאי' עבר אמררי' היכא).

נה. וכן משמע מדברי רשי' דהעמיד הנידון בלאי חליצאה, ולכאו' משמעו דלבוי' עץ ריך גט. וב'ב' ה'ה (יג) גבי מחoir גירושתו שהוא נפטרת שחליצאה או ביאיה, אבל צורתה נפטרת בחליצאה אבל לא בביاتها. כדי אלמנה לכה'ג.

ונז. ולפ'ז אף בביאת שוגג וכדו' קנאה. וא. ולקוב'ה'ע (יד ח) נקט דבאותם אינו דוחה בשיש ערתה מותרת. ב. והדורש לציון תי' דבחיבבי לאוין לא מהני עי'

יבום לא הוה מצויה חשובה. (וע"ע מה שחו' לע''). והאחרונים דנו בגרור חיליצה איז הוה מצויה מעד עצמו, או רק מעשה היתר. וע' חכ"א, עונג יו"ט קשו ועוד אחרים, ע"ע לך לטן.

שניות

קל"ג רמזו לשניות וכן לא דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא". הרמב"ם (אישות א) כת' לשניות אסוריין מפני הקבלה, ואיסורן דברי סופרים. והכט"מ ה' לק' דלשון קבלה ממשמע דמקובל ממשעה רבינו. והלה"מ ביאר دقיןidis להם רמזו מהתורה נחשב דברי קבלה. ועוד דהא שלמה גור, לבן קראמ דברי קבלה.

והאヒיעור (ג' יח) ביאר בזה דעת הייראים (ע' ליקמן כב) רבספק שניות לחומרא, דזהה דברי קבלה וחמיר משאר איסור דרבנן.

קל"ד שם. והרמב"ם בספר המיצאות (כלל א) הביא דעת בה"ג שבכל ח' מצוות דרבנן מבני תרי"ג, והה' א"ב'amai לא מנה כ"א' שניות. דכמו שככל ערוה הוה ל"ת מדאוריתיא, אף כל השניות ל"ת דרבנן. והרמב"ן (שם) השיב דכל גזירה הוה סיימ', וחלק מהתוצאות דאוריתיא, ולבן איננו נמנה בפנ' ע. וגورو שניות ממשום סרך וגוזירה, כדאמר'י בסוגין Dai לאו

אפשר לא נחשב אפשר לקיים ב'. וע"ע רמב"ן ורש"ב"א (לע' ד).²

כל' אבל הכא חיליצה במקומות יבום לאו מצויה היא³. המאיiri כתוב דמצואה אחרת היא⁴ ובמקומות יבום לא נחשבה⁵.

וחביב"ש (קדר ג) הוכיח מכאן דמצאות יבום קודם וחדבון חיליצה. וכתי' דאךABA שאל דאמר מצאות חיליצה קודמת (ע' ליקמן לט), הוה רק מדרבנן. ומודאויריתא מצאות יבום קודמת, דאל"כ אין עשה דוחה⁶.

והקובבה"ע (יד ב) הביא מכאן דمبואר דעדלא"ת אף במקומות שאם לא יקיים אינו ביטול עשה, דודאי מי שחולץ לא הוה ביטול עשה. אלא דוחה משום קיום המצעה.

והקובבה"ע (יד ד) הביא דבש"ת הרשב"א (ד רפ) הביא מסוגין שהנסבע שלא ליבם חל שבועה, שהרי אפשר להלץ. ובקובבה"ע תמה דלםסקנא דוחי אף דאפשר בחיליצה. וביאר הקובבה"ע דגרור נשבע לבטל את המצעה הא רק במקומות דזהה ביטול מצואה, והכא כיון אפשר בחיליצה לא נחשב ביטול מצואה⁷.

קל' שם. חיליצה במקומות יבום לאו מצויה היא. בפשוטו משמע דחיליצה הוה מצויה, אלא דבנגד מצאות

ニימא דאין עשה דוחה ל"ת ממשום שאפשר לקיים שניים בחיליצה, א"ב אינה ראויה ליבום. ומ"הvr חיליצה לא הוה מצואתו כלל. אבל לאחר שעשה דוחה ל"ת וועלה ליבום, א"ב שפר הוה חיליצה כשרה. (העונג יו"ט דחה בזה דברי הביש' קuder ג').

ז. וכותב דהרשב"א למד דב"ד דהgem' אף דין עדלא"ת תליא בין ביטול מצואה. ומהו למד לענין שבואה. ובמסקנא גדר עדלא"ת תליא בקיים המצעה, ומ"מ דין נשבע לבטל לא נשנהו, ולכן שפר למד הרשב"א מההו⁸.

ח. והריטוב"א (ר"ה ט) כת' שב מה שיש לו אסמכתא מן הפסוק רמזו לקב"ה שראוי לעשות כן אלא שלא קבעו חובה ומסרו לוכמים וכו'. ולא בדברי המפרשין דרך חכמים קבעו סימן לדבריהם. ואכמ"ל.

ט. והרמב"ם בהלכות (אישות א) מנה ב' שניות (שמנה בשניות דר' ח'יא אבו ואמרו ב' בא' בפנ' ע, ב' הגרא"א. ע' ליקמן). והעיגרו דמלש"ב הרמב"ם (בב' א' בט) אף לא יבנה הוה בכל' שניות. (וא"ב ייל' דזוהו מני' ב' א').

ג. והתוס' ר"ד (בחובות מ) על הגמ' דעשה דולו תהא לאשה איינו דוחה ל"ת, דאי אמרה לא בעינה ליבא עשה כלל. והתוס' ר"ד ה' לק' דגב' יבום דחי, אף דכתיב אם לא ייחפהן וαι לא חפץ ליבא עשה. ות' דהתר צוויי תורה להפסיק דעתה, אבל מצאות יבום הוה מצואה דרכמנא רמי עלייה, ואע'ג דאמר לא בעינה לא מייעך המצעה. דהא אמר' דחיליצה במקומות יבום אינה מצואה.

ד. וותבאיו דהרמב"ם (סהמ' עשן רה, וחינוך תקטט) מנאו לא' מצעות. וע' א' אמריא תליא בזה כלל.

ה. והותש' ר"ז (א' ק) פ' דלאו מצואה מן המובהר היא, להתבטל בשילוח מצאות יבום לממרי בחיבי לאוין וسام בעלו לא יקנו, כדאי' בסוגין]. אבל חיליצה הוה מצואה, ובלשון הגמ' דמצאות יבום קודמת למצוות חיליצה.

ו. והעונג יו"ט (קע' בהג') חיליך דחיליצה במקומות דאפשר ליבום נחשב מצואה. אבל חיליצה פסולת (במקומות דאי' ליבם) הוה פטור בעלמא. (וע' בסוגיות (לק' כב) דחיליצה פסולת, וע' רב"ד (כתב שם לק' כת. ח. בדיה"). ועפ"ז פ' דכוונת הגמ' Dai

ערווה לענין תפיסת קידושין, מ"מ לא תקנו דוחה ערווה לפטור מיבום,^ט וכדאיתא לעיל ג': דילפי בעריות דיש בהם חיוב ברת^{טט}.

אמנם הרמב"ם (*איס"ב יח ד*) פסק דהבא על השניות אינו פוסלה לכוהנה. ווע"כ דאיינו בגדר ערווה. וצ"ע.

והרמב"ם (ו) כלל שניות בדין חיבי עשה וחיבי לאוין דמדינה עשה דוחה לה', אלא דגورو ביהה ראשונה אותו ביהה שניה^{טט}. ובפשותו ממשמעי^{טט} דאף בזה העשה דוחה לאיסור שניות וגדגר התקנה דלא עדיף מחייב לאוין. וב"כ האו"ש (ב י) בשם הבשימים ראש, והאו"ש פליג דוחה ערווה מדרבנן.

ערת שניות – הרמב"ם (ו ב) פסק דעתך שניות מתיבמת, וב"כ השוו"ע (קדר א)^{טט} וכל הפסיקים. והאחרונים הביאו כן מהירושלמי. אבל המהרש"א (לקי' קה) נקט דעתך שניות אסורה ליבם (וחקרנ"ר) תמה עליון. וב"כ החוץ ישעות (לע' ב) עפ'

שניות קא פגע בערווה גופיה. ובמו שטמכו השאר' לאו דלא תסור נמי אסמכתה בעלמא^{טט}.

קללה שם. והודרב"מ (אה"ע טו) נסתפק מי שעבר וקידש שנית, האם אמר' דתפסי קידושין למגורי ואף בלאי הדרבן^{טט}, ואם יבא אחר וקידש אי"ץ גט משני, או מדרבנן יתפסו קידושי שני^{טט}. מדרבנן החישבו דאיינה אשתו^{טט}.

והאחרונים ביארו דשורש הנידון האם תקנו מדרבנן בעין דאוריתא שיש להם גדר עיריות (ואף שאין בהם חומר ברת, מ"מ גדר ערווה מונע לקידושין^{טט}), או דתקנו דוחה איסור בעלמא^{טט}. (ומ"מ לא תקנו דוחה ערווה לענין דהולד ממורר^{טט}). ולא גרע מחייב לאוין דתפסי קידושין^{טט}.

והחלק"מ (טו א) הוכיח מהבריתא (ב): אדם בעל קנו ופטרו צרותיהם, והיאר פטרה צורתה דעתיפא ממנה^{טט}. והאחרונים (חי' ר' שמואל ד ג) דנו דאף דוחה

גדר ערווה, אלא דלא רצוי לתקן שיהא חמור יותר מאשר איסורי תורה.

יז. (וע' לתוס' כתובות בט: ד"ה חילולין) דהיכא דין חולד ממורה, תפשי קידושין ולרבנן,珂שה מהיביך תיתני תשניות לא יתפסו קידושין (ואף לחומרא), בין דין חולד ממורה. ואפשר דהקללו לענין ממוראות).

יח. אך החלק"מ (טו א) הביא דהודרב"מ נסתפק אף בחיבי לאוין, אם יבא אחר וקידש האם צרכיה ממשנו גט. (וצ"ב הו"א וזו).

יט. יש להעמיד קושיתו האם מדרבנן אינה אשתו ושל היבם, דכמו דקידושין לא תפשי אף יטום ל"ק, דייך מהני לפטור צורתה. ועוד מוכחה מעימן הדין, דכמו דוחה ערווה לענין תפיסת קידושין, כ"ש לענין קני יבום.

ב. וכותב הגרא"ש דהא דוחאות זוקתו איסרת צורתה ע' ל�מן בז' זהה גזירה בפנ"ע, דדמי לצורת אחות אשתו. ולא תולדה מאיסור הצורה.

בא.珂שה ע"ז ממוחזר גורשו לעד דפוורת צורתה (וכן סוטה) דנקרא טומאה. והגרא"ש הביא סברת הגמ' (עליל יא): לא אלימה לשוי לצורה. ווע"ש שדן לפרש כן לעודדים בדור פטור צראה. ויע"ש וצ"ע.

כט. ויל"ד דבשניות זהה גזירה לגזירה.

כג. והאחרונים (חו' לעיל כ) דנו בכוונת הרמב"ם לגבי חיבי עשה, האם נהרגה מօוריתא.

כד. אבל בשו"ע (קעג יט) מבואר דעתך שניות חולצת. ור"א (שם) תמה בזה. וכן הגרא"א (שם ב) האריך לפרש באופ"א.

י. ובפשותו לשון הרמב"ן דשניות נלמד מקרה בפנ"ע דמשמות, ושאר איסורי רבנן הוה בכלל לא חסום. וشنיהם חמורים יותר. אבל לכוארה וכוונת הרמב"ן^{טט} דכל גזירות חול' הם משומס סייג ומשמורת ובכחיה^{טט} לא גזירין לגזירה. אלא דש בחר ביד חכמים לתקן מצעות בפנ"ע משומס לא תסור. יא. ודעת הרמב"ן דאף לא תסור הר' דרבנן (אבל למבר"ם שם הזה לאו דאוריתא), והאחרונים הארכיו, ואכ"ם.

יב. ובפשותו לעד הזה מדרבנן הוה ערווה וככלפי דין דרבנן לא תפשי כלל. אבל רע"א ובח' בז' חמישן תפשי קידושי אחר. ועל האמינו דבריהם גדר דין דאוריתא לטבל. וכענין נידין זה מעצאנו (לעיל יח) באחות זוקתו, והאחרונים (שם ומא) נקטו דתפסי קידושין, ורק דעת התוטז ר' י"ד (בג ומאת) מדרבנן נשכח דלא תפשי קידושין. והחוו"א (קלב ג) כת' דבאותות זוקתו חקנו דוחה גדר ערווה, משא"כ שניות.

יג. ובאיר בה לשון הטעו (שם) דערויות אין קידושין תופסם, אבל באיסורי רבנן צריכות גט. והב"י כתוב דלשונו אינו מודדק, והוליל דקידושין תופסם, אלא שאיסורו עלי. יד. והבי"ש (טו א) הביא ע"ז דהבי"ז (מכ) הביא המקדש בעדים הפסולים מדרבנן, תפסו קידושין שני.

טו. והאחרונים (חי' ר' שמואל ד) הוסיף לדון עפ' מה שיסדרו האחוריים (אחייעור ג, שעורי א, קב"ה ע' ה, הי' לעיל יג, וכ"ט) דהשם ערווה מוע תפיסת הקידושין, א"כ לא תלייא באיסור, שווש הנידון האם קבוע בזון שם ערווה. טז. והזה איסור 'שמירת', ולא עיריות. א"ג ודאי קבוע בזה

קט) תוד"ה ומותר. ירושלמי אשת חמיו אסורה וכו'. ותוס' הביאו דר"ת החמיר בזה, אף Tos' (בטו"ד) הק' מהגמ' סוטה, והרמב"ן (ועוד ראשונים) הבהיר דמותרת, ולא קייל' בירושלמי בוה. (והביא כן מסתימת הר"ף).

קמ"ג בא"ד וא"ת תורה היא לאASAורה, הא דוד נשא וכו'. הקרבן נתנהל הביא דס"ד דנבלל באורו שוכב עם חותנתתו. (וב"כ הייש"ש^{ללא'}). אבל החשך שלמה ביאר דכונת הירושלמי דאסורה מדינה, וכיון דזהה אסמכתה חמיר'ל'.

קמ"ב בא"ד רצפה בת איה. שהויה פיגש שאול. והאחרונים הוכיחו מהירושלמי דפיגש זהה ע"י קידושין (ועוד' חشك שלמה).

והק' צין דהינו לר' יהודה (במשנה סנהדרין ייח) דדרשי' ואת נשי אדוןיך בחיקך, דנסא רצפה בת איה. אבל לרבען (שם יט) קאי אמריך ומיכל בנות שאל, ולא מענו דנסא פיגש שאול. וכבה דכונת הירושלמי להוכיח אמאי לא הקשו רבנן לר' יהודה מכאן.

קמ"ג בא"ד שמא אה"כ אפרום. והנוב"י (אה"ע ק ב') תמה דרב חנינא בירושלמי דהיה מב"ד של רבבי, ואילו בסוגין מבואר דאף רבא ס"ל דזהות. וב"ש למש"כ Tos' (כע"ב דה לא) דכל שבוכר ערוה נגור אה"כ. והמהרצ"ח כת' דכונת התוס' דגورو אחורי זמן הבריתא. אבל האגדודה כת' דהางונים אסרום אחריה חתימות התלמוד נא"כ המקור אינה מהירושלמי. ורע"א ב' דאף לסבירת הירושלמי לא נאסר בגדר שניית, דזהה עליה, דרבנן, אלא זהה איסור מראית

בט. והקוב"ש (שם, ואיתון דאוריתא כה) הביאו דכ"ד Tos' (חולין קטו) דאף בימי שלמים אין עונשין מחדין, אבל דעת רשותי (וגם יט) דבידי שלמים עונשין מחדין.

ל. וכמו שלא שirk תשובה بلا להחויר הגניבה. לא. והיש"ש הוסיף רכמו דashtra דודו נקראת בתורה דודתך. והאו"ז כת' ובית תורה, שאסורה מה"ת ע" שום דרשא. וצ"ב. ועוד הביא החשך שלמה דיתכן לומדו מק"ו ממשת אביו.

לב. וכ"כ האו"ש (א) דายilo אסורה מדינה לא היה ראוי להתריד לדוד משום עיגונא או שם צורך. אלא כיון דזהה איסור מראית העין ראו להתייר. וצ"ב דבימי דוד ערדין לא נאסר).

התוספתא. והרש"ש (ב) האריך לחולק. והמאירי (קט) הביא דבלקוטי גאניגס נסתפק האם ערת שנייה מתיבמתה^{ביה}, והבריעו שמורתת^{ביה}.

וחדרש"ש (קט), וכן האו"ש (יבום ז) נסתפק אם קתנה וקידושי מיcion נפללה ליבום לפני שניית, האם פטורה, דמזרבן הוה ערוה^{ביה}. והאריך להוכיח ולמקמן דף קח וקטנו דמדרבנן תפשי קידושין.

קלו) האל' קשות וכו' דכתיב ואת אלוי הארץ לך. הגהש"ס צין למדרש על הפסוק (בראשית כו ג) כי לך ולזרעך את כל הארץ אל, דדרשי' לשון קשות^{ביה}. ופי' שהיו האומות קשות.

קלו) הנה לטעמי מידות מכרת. רשב"ם (ב"ב פח) פי' דס"ד והם בכלל כל אשר עשה מכל התועבות. אבל לא משומן גז"ש, דאין אדם דין גז"ש בעצמו. ולא מכך דאין עונשין מהדין^{ביה}.

קלח) הני אפשר בתשובה. פרשי' כל זמן שלא הוילד ממזר וכו. וכדראיטה (לOLUMN ב') דכשחוליך ממזר א"א להתקל'. אבל Tos' (ב"ב פח: ד"ה התם) כת' בשם ה"ר חיים דיש לו תשובה بما שצווה הקב"ה וואף דאיינו מתunker העברירה. ואילו גולן צווה שייזהר גזילונג. (ויתברר עוד לOLUMN ב').

קלט) ומיתר אדם באשת חמיו. הרמב"ן הק' אמאי איינזרכ להחבירו, הא כל שלא שננו חכמים לאיסור ידע' ומורתות. ותי' דס"ד דאמרי' מסברא דגورو באשת חמיו, שהרי אומתת לו בבית אסורה לך מן התורה ואני מורתת. ונימא דילמא תנא ושיר כדשיר שניית דבר ר' חייא.

כח. הויאל ואיהי גופה לא מיתסרא אלא מדרבן או אינה מתיבמת בדין ערת זיקת שני יבמים ולOLUMN לאן:

כט. והוסך המאייני והדברים נראין דחא ערת גירושתו מורתת ואבל המאייני (לעליל ב') הביא אף בה מוחץ), והיאק מהירין בצרת איסורי סופרים יותר מצתת חייבי לאין. ואע"פ שהחמירו בברת זיקת ב' יבמים, אין לנו בגיןויותיהם אלא מה שנטגלה לנו. וסימן והדברים רופפים.

כז. ויל"פ דאף לציד דבקידושי דאוריתא, בא אחר וקידש לא תפשי, הכא גע. והתאם לא העממי לדרבים לחילך בדין דאוריתא. אבל הכא לא ראו לתקן קידושי. כח. ובלישנא אחרינא דריש' האל ולא האלה), דמקצתן ניתנו לישראל, ומڪצתן לעתיד לבא.

אבי אביו מותרת]. (והגר"א טו וגו' דן ע"פ היירושלמי).

והאו"ש תמה רהיאר יתכן דעתה האב (דabeiי אבוי) תגרע מהאמם, ובעין מה שהקשה תוכט' (כ"ה דה' שנית), והאהרונים תי' דמ"מ יש בדורותיה איסור דאוריתא, ובאם אבוי אין בוגדו איסור דרבנן.

והאו"ש [בחמשך דבריו] כתוב דווקא גזירת שניות דהוה משמרת על משמרתי, וקבעו גזירותם בעין הדארו"יתא^{ל'}, וכיון דיש בוגדו איסור אשת אב, כללו דאף זה בכלל אשת אב. אבל אין ערוה בדארו"יתא באם האב.

והאו"ש [בתחלת דבריו] ביאר דערות אמו הוה ממשום קורבא ולא מתגרי בהו היצר^{ל'}, ולבן לא הינו צרייכים לגדור כ"כ, משא"כ ערות אשת האב דהוה ע"י קידושין, ובזה מתגרי יציר יותר ותקנו יותר. והשלט' ג' (ה:אות ג') בת' בשם הריא"ז דאם אבי אבוי מותרת וורק אם אבי אין לה הפסkan.

קמו) שכחאה דאייזל גביה. התהה"ד (ריה, הו' ברמ"א טו ז) פסק דاشת אבי אם האב אסורה, דהוה בכלל אשת אבי אב האב. ולידיה הוה קורבא דaab, ושכחאה דאייזל גביה. ואע"ג דלאבוי הוה קורבא דאם. (והפוסקים דנו בזה).

דף כא:

קמו) ב"ד. פרשי הווים בכוכבים. ובגמ' (פסחים קיג:) אמר ר' דאסור לשאול בבלדיים שנאמר תמים תהיה^א, ופרש"י דבלדיי הוה בעל אובי. ורש"ם חלק דהוה הווים בכוכבים.^ב ועד"ז כת' תוכט' (שבת קנו). וע"ג שות"ת רשב"א (מיוחסות רגף, הוי ב"ב י"ד קעט).

העין בעולם (ולבן לר' חנינה מותר במקום שלא יודיעים^{ל'}). והראשונים דיקקו דמותרת מלשון הגמ' 'מותרת' [משמע דאין צד איסור], אבל לא היה צד דהוה בכלל ב"א שנית.

והנוב'י דן להתר ששת חמוץ לאחר מיתת אשתו, בעין הוא דאיתא (לק' צח) דרבנים לא גورو איסור חמוטו לאחר מיתה, בין דקלש איסורה ולר' עקיבא דהמותו לאחר מיתה אשתו אין מיתה^{ל'}. והנוב'י כתוב ללחות דאפשר דגירות מראית העין הוה אטו אשת אביוזא^כ לא שייך כלל למיתת אשתו, ולאatto חמוטו^{ל'}.

ווע"א כת' דלמש'ב דהאיסור משום מראית העין (שמא יסבירו שנושא חמוטו), א"ב גورو אפי' דקלשא איסורה, שם"מ יסבירו שעובר באיסור דאוריתא. ורק במקומות שהגוארה שמא ילמודו ממנו ויעברו באיסור ערוה, בזה הוה גזירה רחוקה יותר. ובן בגרים דקלשא איסורה לא גورو.

קמ"ד בא"ד ומיהו וכו' לא חישין למראית העין גבי הורגה הנדרילה בין האחים. מוס' דימו אשת חמוץ לחורג, והרא"ש הוסיף אף אשת חתנו^{ל'}. (ומשמעו דתוט' נשארו בקשיה על ר"ת). אבל הריא"ש (ותוט' שאנץ עה"ג סוטה מג:) כתוב חולק ודזוק וחורגתן קלآل אית לה, שגדילים יה. אבל באשת חמוץ חישין למראית העין.

קמ"ה אמר רב ד' נשים יש לדם הפסק, פרשי"י דאם אמו ואם אבי אין להם הפסק. ומובא ר' דבל אמותיו למלعلا אין הפסק. אבל הרמב"ם (אישות א ז) פסק דזוקא אם אם אמו, ואם אם אבי אין להם הפסק. אבל אם אבי אמו בלבד אסורה (ואם אם אבי אמו מותרת), וכן אם אב אבוי בלבד (ואם אם

לג. וכותב דרב חנינה ס"ל דמה שנארס משום מראית העין מותר בחדרי חדרים).

לד. (ותוט' (שם ד"ה קלש) כת' דאף דערדיין הוה בכרת לא גورو. ע"י רע"א דהאריך בפי הסוגיה דחתוט').

לה. (אבל הב"י (טה) כת' דהוה אטו חמוטו). ללו. וכ"פ הטור, ע"י פוסקים).

לו. ואף דתקנת שנית הוא משום סייג, ושלא יכשלו בדארו"יתא. מ"מ קבעו לזה גדר בעין דאוריתא. (ויל"פ עד"ז

דברי הגמ' דכולחו בי אמא מיקרי, ובו אבא). לה. ולכוארה כוונתו ע"פ הgem' (סנהדרין סד) (ודאchari חורבן הבית, שבטלו ליציר דע"ז) אהנו ביציר דעבירה דלא לגרוי בקרובים. ווצ"ב דשלמה קדם להו טובא, ואפשר דס"ל דגירות אין להם הפסק הוה גזירה מאוחרת יותר. אך אף קודם שבטלו היה בו חילוק בדברן). א. ובוגזין ייל דלא שאל מהם, אך משמע שהוא מעפה שיתקיים בדרכיהם). ב. דבעל אווב הוה איסור גמור לישאל בהם.

דף כב

(קנו) שניות הרב חייא יש להם הפסק. הראשונים הביאו דמורי"י משמע דקאי אף בנתת בתו. וכ"מ ברמב"מ א, וכן מבואר בתוס'. אבל הרמב"ן כת' דהגם' מסתפקת שלישי שבכן אשתו ובת אשתו דוקאי, אבל בורעו לא. מכין דלמעלה אין הפסק, ה"ה למטה". והביא כדאי' בירושלמי אברהם אסרור בכל נשי ישראל, שורה אסורה בכל אנשי ישראל.

(קנו) תוד"ה שניות. ודומה דכ"ש בת בן בנו. ע' מה שהו לעיל בא. האהרונים דנו דל"ש בוהה כ"ש.

הרמב"מ (א) פסק דשניות הרב חייא יש להם הפסק, דהוה ספק דרבנן. וכ"כ הרמב"ן שלא איפשיטה ולkolala. אבל הרוא"ש דיקיך מדברי הרוי"ף שסתם דהוה ספק, משמע דלחומרא. ובviar דמשמע דהגם' דוחה שלא לפחות להיתר, דמשמע דבני הישיבה של דאסור. והביא כד"ד הרמ"ה. והמודרבי הביא בשם ר'ח והיראים דהחותמי, דתיקון דאיסורא לחומרא. ובס' עצי אלמנוגים הגיה דעלית'. והאהיעזר (ג) ביאר דכיוון דשניות הוה מדברי קבלה וחמרי' (משמעותו אסמכתה), או משום דשלמה תקן.

(קנו) שניות בוגרים. פרש"י אם היה גור נשוי אם אמו ייציא. משמעו דלבתיחילה אסור לישא. וע' ערול"ג.

(קנו) תוד"ה ערות. דהני ב' טעמי צרכיו וכו'. וכל טעם להוד סגי לאסורה. (הראשונים האריכו בסוגיה מותרת).

קמה) וכן אתה אומר בבנו ובן בנו. גם' בכריות גרס'י בבת בנו ובת בן בנו (ובשיטמ"ק הגיה כמו הבא), והרש"ש ואחרונים (לק' כב.) דנו בנתת בן תלייא בנידון שניות הרב חייא (לקמן כב.), והפוסקים האריכו בזה.

קמطا' לא אסרו כת' בנו וכו'. הראב"ן פי' דכלת בנים נקראת על שמם, ולא ע"ש בנייהם. אבל הריטב"א ה' מאי קמ"ל איבא אחרינא שאסרו משום השם. והרידטב"א פי' שלא גورو אלא במקומות שיש בה ג"כ כלת בנו, ولكن החורבו אלו שבביהם היה כלת הבן וכלה הבת. וכ"כ השלט"ג בשם הריא"ז. והדריך"מ (טו) כת' הדפוסקים לא חילקו בזה.

קנ) ת"ש וכו' כת' שבנקיבת ערוה בגורו גורו. (ובתוס' פי' דהוה גוירה מאוחרת). ולפ"ז לא פשטו את עיקר הפסק, האם כולהו נחשבים כי דודי. אבל הרמב"ן כתוב דהכלל כל שבנקיבת ערוה זהה סימן, ולא טעם לגורי'.

קנא) עד דאייבא תרי קידושין לא מקרבי. הא"ש (א) ביאר שלא מעצנו בתורה שום ערוה בב' קידושין, וכן אף רבנן לא גورو משמרת אלא בעין הדאוריתא.

קנפ) וכתיין שיתפרק לאיסורה וכו'. בה"ג הוסיף שניות אם אחיות אביו ואם אחיות אמו. והרמב"ן חילך דין שומען לו להוסיף על השניות, אלא אי הוה דרך נישואין הוה אשות אבי אביו ואשת אבי אמו, ואל"כ מותרת.

וכלתו אסורה. אך שוב ה' קדוז'ל למ' לפשט מסברא זו. ע"ש).

ב. והאהרונים כת' לדעת הרמב"ם דשרה אסורה בכל ישראל מדין אשות אבי אביו. ובארחים אסרור בנשים שהו נושאות ואלמנוגות וגורשותו) דוחה כלת בן בנו. וע' גור"א (טו בא).

ג. וע' מגהה לריטב"א דהביא בזה דברי הפוסקים בכמה מקומות דתיקון באיסור דרבנן חמירא.

ד. ומובהר מדבריו דכל השניות הוה בכלל תקנת שלמה, ואף הוא דעתן לאין להם הפסק.

ג. ויליפ' עד"ז דافق כלת בנותיהם נקראת ע"ש משפה זה ויסברו דהיא בלההו, או בלה הבן). ולפ"ז לא תלייא אם יש לו ג' כלת הבן).

ד. ואשת אורי האם מן האם גورو משום מן האב. ורק' הגמ' Mai SheNa Hani, אשת חמוי ראייה היא לנגור עליה משום חמאותו. אבל בלה בנתו לא שייכא למגורו אלא משום כלת בנו.

ה. ובה"ג מנה עוד אם אחיותו. והרמב"ן כת' דהוה ט"ס, דעכ"פ הוה אחות אביה.

א. והרמב"ן הוכיח כן דכין דכלת בן בנו ועד סוף כל הדורות שנייה, הייך אפשר דבת שלישית שבנו מותרת,

ולכאו' בסוגין מהני סברא זו לענין דלא חישוי לאיחלופי, ומהני כלפי הרואים, דברני התורה אין כאן צד קורבאן אף לולי בקטן שנולדן.

והרמב"ז (לק' צת) כת' ורhamna אפקרייה לזרעהה דעכרים אפי' בגיןון, ואין קורבאן דרך האב לענין ערויות. וכות' דאך דעתית להו חיס (כדראי' לך' סב.). וירוש את אביו דבר תורה (קדושין יח), שאני התם דגלי' ביה רחמנא. אבל לענין ערויות רחמנא אפקרייה לזרעהה ובין גיגיות בין בגירותו, והיינו דעתיך לרבייה בירושה. זומבוואר דחילך בין 'חיש' לירושה).

קונט) אמריך אמר אפי' אהין מון האם גמי מעידים לכתהילון, ומיש' מעירות וכו'. הרשות' הקשה מכאן על דברי הרמ"א (חוימ' לג' ב') דפסק דקורבים דרך האם פסולים רק מדורבןן^{א'}, דא"כ מה הנמי' מקשה.

מי שיש לו אח מ"

קס) מי שיש לו אח מ"ז זוק וכ'ו. ובגמ' מובואר דאפי' ממזה. הרו"ף הביא דמובואר כאן דdziיבי לאוין זוקoon ליבום מדאורו. ורעד' א' דן דא"כ קשה לר' נגידל (לעיל ב') דdziibyi לאוין אין מתייבמין מדאוריותה. אלא ע"כ אין ראייה מהכא, דעיקר חזושא דנחشب אחוי, ומשבח' ליבום במורתה בגין שהיא גיורת או שהיא ג'ב' מזורת.

קסא) שם. אח מ"פ. הראשונים דנו האם זוקה ליבם מומור. ודעת רב נחשון גאון דזוק להליכיה.

זומבוואר דלא חילך בין גדר 'חיש' לגדת קורבאן, ודלא ברמב"ז. רוש"י (בתובות מד') כת' דגירתה הוה ביתהoma ודרינה ברשות אביהה, רחמנא אפקרייה לזרעהה דמצבי בשל המבו. ולכאו' הותם לא תלי' בגדרו קורובי. אלא זכות האב על בתו בעין קניין, ומישר לנדרי חיס וירושה.

ט. ור' קוקה"ע (נא) חק' דאך בבהמה יש מד (חולין עט) דחוושין לזרע האב ולענין אורתו ואת בנו.

י. דילפי' (לק' סב) דיש יהוס בעכרים וכוכן אי' לך' בג'. דיל"ד לעבדה, ובגמ' (סב) מובואר דמייחי לענין פריה ורבייה. ולכאו' כבונתו דיש יהוס ובלאון בן בלאון לך' סב. אלא דגלי' קרא ואפקרייה ונדי' דיש יהוס, מ"מ בדרני התורה אין לנו קורבאנ. קמ"ל קרא ירוש את אביו דבר תורה. וועליפ' כבונתו רחמנא אפקרייה, ומיש' ה' גלי' קרא דיריש, ועיז' אמור' דיש יהוס בלאון בן בלאון.

יא. והביא בן מדרבי הרמב"ם (עדות ג' א) דכ' דהוה מדרבי

دلמן (צת. וסנהדרין נה) באיסור עריות בגר, ובילדתו בקדושה. ואכ"מ).

קנ) באנו מקדישה חמורה לקדושה קלה. הרמב"ם (memorim ה' יא, וכן בשו"ע רמא ט) פסק דגר דאסור לקל ולהחות אבוי העכו"ם או לנוהג בו בזון, אלא נהוג מקצת ביבוד. וצינו מקרו'ו בסוגין. ורעד' א' (בשוו' שם) הביא דלא מעאננו דעכו"ם מצוים על ביבוד אב, אלא כיון דבנימוסיהם אסור. אבל היד אברם (שם) כת' דause' ג' דאיינו בכלל ז' מצוות, מ"מ אשכחן דחם נגעש ע"ז.

וחריטב"א כת' דאייר ר' רק בשניות הרחוקות, שמתרים להם בגיןון. אבל במה שאסור בדת העכו"ם, אסור להו עליליו כדי שלא יאמרו באנו מקדישה חמורה. אבל החריטב"א (צח) כת' דמה שנאר ר' רק משומן נימוטיהם לא אסרו בגירים.

קנ) רשי' דה' מעידים לכתהילון. רחמנא אפקרייה הליך קורבת אב אינה קורבאן. (וכדראי' לך' צת, דכלפי' דיני ישואל לא נחשב אבוי כלל). וצ'ב דבעלמא אמר' הטעם משומד דגר שנתגיר בקטן שנולד, וממאי צריך כאן טעם אחר'.

ובגמ' (לק' צת) הר' סברת רחמנא אפקרייה במעוברת שנתגירה, לדילותו בקדושה. ויש שפי' דה' משנולד מישואלית. אבל רשי' בסוגין מובואר דאך שנולד גוי אמר' דאפקרייה לזרעה. וכן רשי' (ב' ק' פט) כת' דבשנתגיר אמר' דאפקרייה לזרעה.

ה. ולגביהם מהאמ' רשי' הויסוף סברא דודאי' אמוני' היא. בגם' (לק' צז) ממשמע דעיקר הטעם לא משומד צד דאיינו אבוי. (וכצ'ב אמר' ב' רשי' ב' סברות).

ו. ורשב"ם (ב' ב' קפט) כת' הטעם דגר אינו ירוש אבוי. רחמנא אפקרייה. (וכצ'ב אמר' לא סגי' ליה בטעם דקטן שנולד). וכן רשי' (בכורות מו) נקט טעם זה בחורתו של אבוי. אבל רשי' בקדושה דאיינו ירוש אבוי. אך ייל' דה' בקדושה ולידתו בקדושה, דל"ש בקטן שנולד).

ז. וב' הקובה"ע (נא) ולולי דברי הרמב"ן צת. ובנכרי הבא על נגבייה יש' חיס. ודוקא בבא על הישראלית או על הכהונית נתגירה כשהיא מעוברת אמר' דאפקרייה. (וכ' מבדברי רשי' (לק' צת) וזהICA נдол בקדושה ליכא למימור בקטן שנולד, ועיב' צריך הטעם דאפקרייה לזרעה).

ח. דרש'י (ב' ק' פט) כת' דגר אין לו חיס' דכתיב ורמת סוסים ורמות, ואע"ג בכתיב בלאון בן בלאון, ה' מ' בגיון אבל נתגיר' הבנים לא נתיחס אחר אביהם (כדראי' יימות סב).

והפוסקים (קנו ד) החמירו דל"מ חילicit מומר במקומות דיש Ach שרש.

ועוד דנו הפוסקים היכא דהיה מומר וחור ליהדות אי אמרוי נאסרה^{טז}.

(קסב) חז"י ממי שיש לו Ach מן השפהה ומין עכ"ם וכו'. האוז' (תקצה), hei בדרכ' מ' קנו א', ורמ"א טו י' נתפק האם יש אישור דרבנן באחחותו משפהה, והאם גورو ע"ד הא דאי' בסוגיה דלע'ג^{טט}. והפוסקים (שם) הביאו דמשמעו במשנה שמורתה בה, ומתיבתנה.

(קסג) מי שיש לו בן מ"מ וכו'. [אפי' מזנות]. הרמב"ם (יבמ' ג ד) פסק דמי שזינה עם אשה, בין פניה ובין אשת איש, אפי' שניהם אמרים דחולל ממנה אף שנאמין שהוא בנו לענין יורשה^{טג}, הרי זה ספק לענין בום. דחישי' בשם שזינת עמוvr זינתה בום. דראוי לחקמת שם דיכול לחוזר.

זה, דהאה ירוש את המומר. ותלה במש"ב הריטב"א לעיל י': דברענן תרוייוו שירשו זה את זה, ושירשו מאביהם נלהה אחת).

יב. והרשב"א ציין דלעיל (ז), לא אמרו דעתאם גויים גמורים אלא אוthon בלבד ועת' מש"ב לעיל שם).

יט. אבל בהג' מודרבי (ק) כת' דיש לו קידושין רך להומרא, דרישין שמא הרהר התשובה לבלה. אבל בעודו מומר אין קידושין. ותמהר"ח או"ז כת' דעיקר התטעים ממשם דספקיעינו חכמים לקידושין שלא חזק בע"ב למומר, אבל היכא דתקששה מומר לא ראו לא החקיע. וב"כ מה"י מינץ י"ב) דआערתא דרבנן מוקש, ואין זה דרכ' נועם שתזוקק למומר ע"פ תקנותם, וחוששו לתקנות עגונות בין דקרים קידושין איסור היבמה קלש ודערין לא חל סכת יוקה כל'.

ב. וכן חוץ מכיו' שיש לון משפהה ומכו"ם, משמע ממומרת בעין ערומים פוטר.

כא. ובשות' מהר"י מינץ (ב) כת' דהיכא דחוור ליהדות קודם מיתת אחיו זוקק ואפק' בשבעת קידושין היה מומר, דהיה להם ישיבה א' ביהדות.

כב. והగ"ר"א (ט) הביא מדרש דרבנן על הכותית חיב' מבש י"ד לאוין וכו', משום אשת אב ושחון חיב' מודרבנן. והג"ר"א דרחה דבשגען דהוא בעצמו חיב', ולא בנו.

כג. והל"ח'ם הביא דבשות' הרא"ש (פ) הקשה אמראי יוציאו הרושה משאר בניו. ות' שאני ממן דביבדו להורשו, ומיש"ה האב נאמן (ובראיתא ב' ב' קלד').

הערול'ג' דן דאפק' אשת איש שזינתה נמא מדאפרקא נפשא, ושמא אינו גנו ול"ש חזקת בשורת ב"מ"ש תוס' חולין יא': ול"ש רוב בעילות אחר הבעל, דאיין חולכים בממיין אחר הרוב. וזהאחרונם דנו ע"פ יסוד ההפלאה בתובות טו דיבין דוחברע לשאר מילוי מהני דן רוב גם לממון. ועוד תי' דבעיקר דן ירושה מהני רוב, ולא נחשב נידון החזאתה ממון ועת' ל�מן להן.

אבל הביאו בשם רב יהודאי גאון דאם היה כבר מומר בשעת נישואין, אינה זוקקה למומר^{טט}, דדרשי' (לע' יי')acha^{טט}, ולא אחיו הוא במצוות. וככמו דרש' דלא נחשב אחיו לעניין להחיותו, ומותר להלואות לו ברביה^{טט}). והritten' א' הוסיף סברא האיך יקיים לו זרע שלא ימחה שמו בישראל^{טט}. והריאשונים כת' טעמי נספחים שלא תזקק ליבום^{טט}.

והרשב"א כת' וצריך תלמוד, דاع"ג דחטא ישראל הוא^{טט}, וקידושיו קידושין וכדאי' ל�מן מז'ו^{טט}. וסימן וצ'ע.

וזה מהר"ח או"ז (קט) החק' דאתה' Ach מומר אינו זוקק, א"ב אמראי בן מומר פוטר מיבום^{טט}. אבל בראשונים מבואר הטעם כיון דראוי לחקמת שם דיכול לחוזר.

סופרים ובכאי דהוה אסמכטה בעלמא. והש"ך (שם א) האריך לחלק דכונות הרמב"ם דמלמד מדרישא. ולעלום הזה מדאוריתא.

יב. והראשונים הביאו מדרביו דס"ל נישואין מפילין. וההו'ז (זהר בהג' ק) וחלק דאפי' אם נשתמד לפני מיתת אחיו, דקיל' (לע' יג) מיתה מפלת ולא נישואין מפילים. וזהו'ז באיר דאפק' דעת רב יהודאי דמיימת מפלת, ומ"מ הנישואין הם תנאי לנפילת בום. ע"ש. יש שפי' דאם נחשב 'אשת Ach יומ' א', עי' ל' עלולים נחשב Ach ומתרחיבת ביבום. ודוקא היכא דמעולם לא חל עליה שם אשת Ach אמרוי' דאין בגין אחותה.

זהו'ז דיק דאפק' דיבורו האוז' היכא דנשתחמד אחריה נפילת גבי' אחים ממש, ומ"ש' נקי' דדוקא אחים במצוות. אבל גבי' יומם אחים ממש, ולא בעי' במצוות.

יד. והראשונים חלקו ע"ז דהתם הגדרת Ach הוא רק במצוות, והכא הוה Ach ממש.

טו. וככ"י ב' החזו'ז' א' סברת רב יהודאי דענין היום שחפץ ד' במבנה הבית, הכריעו הגאנונים דאיינו ראי שיחול פרשה זו אלא באח במצוות.

טו. ועוד כתבו הריאשונים דנחשב שלא היה ישיבה א' בעולם. ועוד דוחוקשו אחים זל'ו. ועוד כתבו הריאשונים דאדעתה דהכי לא נתקדשה ע"פ הגם' ב' ק' ק'. או מודין אפקיעינוו חכמים. וע"ע בהספות לריטב"א י"ד ד'.

וזהה'ג' מודרבי (ק) כת' בחד' ר' ר'ין, רב' ב' עד' דקאניס פונגעים בו (דזהה' בבייאת עכו"ם פרהסיא'), ולכן נחשב בחיבבי' בריתות, ופיטור מיבום ועת' מש"ב לע' טה):

יז. והאבב'ם (קנו בסופו) כת' דכיוון דמומר אין ירוש וו' י' דאפק' מדאוריתא, וכדמוביואר בשות' הרא"ש יי', מומיל אליאן זוקק ליבום, דיבום בנחלת תלה רחמנא, והוא באחן מן האם דאיינו זוקק ליבום. (זהה'ס כת' החק' דמי' ירושין וזה את

דאיינו עושה בעילת זנות, ושהרחה. והר"א"ש כתב דהמוכר ע"פ הגמ' גיטין לט': והרי"ף הביא בשם גאנך אחר דוחה ספק. והרמב"ם (גירושין יט' יט) חיל' דוחה בחזקת שפה ולא חיישן. והראשונים הארכו בזה טובא.

(קעט) **שם. תוכ'** (לע' ט' ד"ה עכ"ט) הביאו דסבירא ר' במונח דמתיחס אחריה, והולך איננו ישראל. ודנו דתלי' במוח' עכ"ט ועבד הכא על בת ישראל אי היה הילד ממור וע"ע לך' בג. ומה. ולע' שם'. אבל הפסקי הר"ד (לע' יז') כת' דמ"מ איננו מתיחס אחר אביו, ואף למ"ד דיש בו צד ממורות מהמת שמעורב בו צד ישראליות, מ"מ אין יחס לאביו.

(קעט) **תורה פשיטה.** תינומה אמא פשיטה' ל' וכו'. והרמב"ן תי' דבונת הגמ' ע"פ המשנה (קידושין סז): דכל מי שיש לה קידושין אין הولد במויה, ובין דתניא ראיינו הוא פשיטה דמייבט לא? וזה לא בעי אמרני' דמי שיש לו בן מ"מ, ומקשה מ"ט ולא פשיטה. דילפ' מבן לאאת, ולא רצה להניח המלמד ולשנות הלמד. (ועוד הת' הב' בתוס'').

דף כב'

(קעט) ואין מטה מא לאשתו פטוחה. הרשב"א וריטב"א הביאו מהתוספתא דמטמא אף לפסולה. ודנו לרץ' דמטמא דברנן בגין דירושה, דעשהה כמה מ��ה^א (וכדראייא ל�מן פט'). וככתבו והגנון דגרס' ואינו מטמא לה.

בת' דשמא קאי במכור שאינו ידוע. דוגמ' (לק' עה) מבואר דדוקא ממור דלא ידיע לא חי.

בט. ועי' ל�מן סב ויתבראר שם בעזה".

ל. והרמב"ם כתב לדולדיריהם ה"ה כל הכא על פנוה, אמרוי' דבחזקת שקידשה. וחלק שלא אמרוי' חזקה אין אדם עושה בעיתנו זנות אלא באשתו ושגירהה. וכ"ש שלא אמרוי' הכא בשפהה.

לא. ואון הו"א דיש לו יהוס לאביו, ולא גדרי קרובא. וא. ובכוא מרבותיו לדוחות דכין דירש מדאור' לא קפדי עז'. וככמו שטפלים בסכחן יושך קרובו שאסור ליטמא לו, ולא קפדי קרובים ותעלום טפליים בקבורה.

עם אחר (כדראייא ל�מן סט'). והוא ספק וחולצת ולא מתיבמת^ב.

יוּהַמְּרָדֵבִי (יב) כתוב דלפ' ז' צריך להעמיד מותני' בגין דחובשין בבית האSTOREין, דוחה ודאי בנו וכ' פ' הב"ש קנו א'. ורעד' א' (במשניות) דין להעמיד בגיןה, דלא שיר' מדאפקרה נפשה' כי'.

וכה' ריח'ל מיזיליש כתוב לכל הנידון בשאומרים כן על העובר, אבל אם החזוק ל' יום אחריו שנולד, פשיטה דטוקלים על החזוקות (כדראי' קידור פ'), ולא חיישן מדאפקרא נפשא. אבל הפסיקים לא נקטו כן.

(קעט) ובנו ל'ב' דבר. והרמב"ן (ושא"ר) הביאו מדברי הירושלמי אפי' לפרטיה ורבייה' (ע' לך' סב) ולענין איסורי שנויות^ב.

וב' פ' הרם"א (אה"ע א' ז') דמקרים פר"ז אף בגין ממויה. והרמב"ן (ושא"ר) ביאר דס"א דב"ן דבעיריה נולד לו איננו מקיים מצוות פריה ורביה. והמנח'ח (א' ח) ביאר דל"ש מצווה הבא בעיריהআ'ב' עובר בשעת קיום המצויה, אבל הכא האיסור הווה בשעת בעילה דוחה ההכרש מצווה. אבל קיומ' המצווה הווה רק בשעת לידה בנימ' כי' והקובה' ע' (יא) דחיה דיל' דאף לידת הבן היא ג'ב' עבירה. והמנח'ח ה' הביא דהרדב' ז' (ב) ס"ל דבאמת לא יצא דוחה מצווה הבא בעיריה, ולכן השמיתו הר'ף' והרמב"ם דין זה.

(קעט) חז' מפי שיש לו בן משפחה. הר'ף' מביא שם רב נתרונאי גאון دائיריו בשפהה מעולם, אבל מי שבא על שפהנו אמרוי' חזקה

בד. ורעד' א' דין ל'פ' ז' בשאבי זינה האם חיישין דיש לו אח בשום מקום.

כה. (והביא דכ' ב' הפנים יפות' (דברים כא ט) דבאונה לש' מדאפקרה נפשה. אבל הביא דמבדרי ה' (יב' ג' ד) מבואר דאף בהו אמרוי' מדאפקרא נפשה. ורעד' א' תמה מה שיר' בה. ויש שביארו دائיריו בתקילתה באונס וטופו ברצין, ע' כתובות נא').

כו. והמנח'ח תמה איך יצא י"ח להרבות ממוורים בישראל. ב' ז' והרמב"ן ביאר דס"ד דלא גודרו אישור שנויות כה'ג. (וצ"ב מש', דבון' דמתיחס אחורי ושה קרובו).

כ' אבל הבי"ש (א' יא) הביא מס' חסידים (תק) דהמוליד ממכור לא קיים פר' ג', בין דמכור לא חי' ע' לך' עה'. והביא'

ועוד דן הרמב"ן ללימודו והיכא דיש בת ליכא יומם, דיבום בנחלה תלא רחמנא. ואם יש לו בת או בת הבן ובת היא קודמת לאח^ל. ורוחה דעתך א"ד במקום יכום אח קודם לכל יוצאי ירכו (חוץ מן הבן). קמ"ל. ועורך בת' דאף בירושה ילפי' שקדום, (ב"ב קה) דכלום יש יום אלא במקומות שאין בת.

קעג) תוד"ה בן. דזרע משמעו אפי' בני בניים וכו'. ובגהש"ט ציין למג' (סנהדרין סד: גבי מעביר בנו למלוך) דס"ד דבנו ובתו דוקא. ודרש' כי' לרבות בן בנו מזרע' לרבות רור פטול'.

קעג) בא"ד ולענין בני בניים וכו' בגין לא משמע אלא הבן לאבד וכו'. והרא"ש ותוס' (ב"ב קטו. שם ר"י) כת' דבני בניים לענין יום נלמד מנהלה. והקוב"ש (ב"ב של) הביא דלפ"ז מבואר דבן הבן נחשב יורש מזקינו (וכרא' ב"ב קנט). מכח אבוה דאבא), ולא רק מודע משמש בקשר.

ועוד דנו תוס' (ב"ב שט) דאף בן הבן נלמד מעין עליון, או מאין שמו מהוי ע' בסמור]. ותוס' דידן דחו דאי דרש' קרא ביבום, נילף נחלחה מיניה.

קעג) בא"ד ונראה לר"י פרט זהה שאין שמו מהוי. ותוס' (ב"ב קט). ביארו דאי' האיצטירק לרבות מזווה, דזרע פטול אכתי הוה שמו מהוי.

קעג) שם. האחרונים החק' דמי שיש לו בן סריס ואו בת אילונית), הא שמו מהוי^א. ואמאי אין אשתו מתיבממת^ב.

ג. והרמב"ן נקט דהינו דרשת עין עליון. ובתחילה דבריו נקט דילפ' בולחו מיניה, בת, בני בניים וממורה. (ודלא בתוס' דידן דכוון לאיצטירק לילופוטא אינו פנו).

ח. ועד"ז יה"ק לציד דזרע פטול ולמש'ב תוס' דס"ד דמזור אינו פטור מיבום, אף דירוש'}. ט. ומשמע דכוונתו להק' דכיוון דכתב ורע אמראי איצטירק ריבוי לבני בניים ואיך ייל' דהחתם קאי אילו כתיב בנו ובתנו לחודר).

ו. (וכ"מ בתוס' דידן דסתמו בזה).

יא. והפסיקים (א) כת' דמי שיש לו בניים סריסים לא קיים פריה ורביה.

יב. ובשות' בית אפרים (אה"ע קל) הוכיח דסריס פטור מיבום. דאל'ב לר' מאיר דחייש למיעוט תהא אסורה עד שיגדל יתרברר שאינו סריס.

קסט) חוץ ממי שיש לו אח מהשפחה וכו' מ"ט אמר קרא האשה וילדייה^ב תהיה אדוניה^ב. (וכן דרש' (קידור' סח)). ור"א ציין דבגמ' (לק' עט) משמעו דהטעם דשדין בתר אימנו. וধחנן מושג גויה^ב דהasha וילדיה. (ויל"ד מה ההו^א שם).

קע) התם לאפוקי קאי. פרש' היילך לאו אשתו היא. ומשמעו דלו"א גדר הילופוטא דלא חל גדר קורבא במקומות איסור. ובזה הגמ' מתרצת דודוקא באשטו אמר' החסר באישות).

קעא) ובין אין גו, עין עליון. פרש' ידרשי' יתור י' (מודלא כתיב 'אין' לו). והסתמ"ע (רעו א) ביאר דדרשי' אין לשון 'אפס', אין' בנסיבות. אך הביא י"מ דידי'קו דהgem' נקטו עין עליון, דרש' לחילוף הא' בע"ז. והתו"ט ביאר עד"ז דדרשי' מזכרתב 'אין' (מלא י') והסミニבו באילו כתיב עיין').

קעב) שם. רשב"ם (ב"ב קט) כת' דילפ' מתק דרשא דע'ין עליון' דבת פוטרת מיבום. ור"ז (בתו"ה ב') חלק (בחוד תי') דמשמע דהקר דרשא דרש' למזור'. אלא ילי' לא ימחה שמו.

וכטפרי (הר' ברמבי^ג) דרש' ובין אין לו, בן הבן, הבית, ובת הבית, ובת בת הבית מנין. תל' ובן אין לו מ"מ^ה.

וחרמב"ן הביא דדרשי' אף 'בת' מעין עליון. אך חרמב"ן הילך דמשמעו עין עליון, משמע על המכ. והינו ורעו של הנזכר בפסק. והאיך מרבי' מיניה בת. וככת' דיל' דכוונת הספרי דדרשי' עין עליון לרבות בת הבן, והרי אתה דין ק"ו לבנת.

ב. (וקאי קרא בעבר עברי, דאף דמודאויריתא הויה ביאת היתר, אינו מתייחס אחריו).

ג. ובגמ' (בג) דרש' לנברית מדרשה אחרינה. וצרכ'ה. (ובגמ' קידור' סח: בסוף העמ' ילי' תורייזו מקרה אחרינה, כל הכא דקראייא כי תוריינה קרי' וילדו. ודרשי' להקר ארא באופ"א).

ד. והתו"ט (כך) דחה דבגמ' הගירסא 'עין' עליון, ולדברי הסמ"ע הוליל אל תקרא אין אלא אין.

ה. ועוד הביא י"מ דדרשי' מודהקרים ובן אין לגבי נחלחה^ג, דהה"ל למיכתב ואם אין לו בן. קמ"ל דאי' לא' קאי אבן, ולא אבן. (והסתמ"ע דחה דעד"ז דרש' גבי ואם אין ל' בת וכו'). ואף בנה תילם אין לה יווש ממשום צד).

ו. ואיל'ב לר' מאיר פניו למזור. ועוד כת' ר"ז דشكולין הם, ודרשי' תורייזו.

המושלת עליו. ול"ד לגולן דהתורה צוותה שיחזיר, ואף אם לא החזר מחייב אונס מ"מ לא השלים דין התשובה. [וצ"ב לפ"ז דברי הגמ' כאן].

קפ' תוד"ה בשעה תשובה. והוא כאמור בסנהדרין וכו' התם בשעה תשובה". אבל הר"ף (הרמב"ס ממרים ה י) הביא שם דעת ג' דחובא ליבא, איסורא אייכא להלחותו.

והגר"א (ו"ד רמא ז) הכריע בדברי התוס', דין לחלק בין חיב לאיstor, דהמיעוט לא נכתב אצל החוב. וצ"ב לר"ף ורmb"ס מנל' דיש בהזה איסור^ט. והב"ח (ו"ד רם, רמא, וח"ל כאן) כת' דאסור ריך מידרבנן. והאחרונים דנו דהרבנן לשיטתו דס"ל (שם ו' יא) מעוזה בכבוד אבי רושע^ט. ומ"ה אסור להקלותנו דהא מבטל מעוזה בכבוד אב.

והאבי עזורי (ממרים ה יב) ביאר דברשות מכל אביו ואמו אין מיעוט דאיינו עשה מעשה עמר, אלא דווחרת מכל אב לנמוד מהאיסור בכל אודם (וכדאי' בסנהדרין פה). ובכיסור לקלל כל אדם נתמערט רשע שאינו עשה מעשה עמר. וממילא אף מכל אבוי אינו חייב עליו, דין עונשין א"כ מוחריין, אבל אין מיעוט בעצם האיסור.

קפא) בא"ד שנחביר בו נידוי, אע"פ שעשה תשובה לא מיטור. וכ"כ הפס"מ (סנהדרין זו ו') וכן המשנ"ל (ת"ת ו' יב) הביא דברי התוס'. וכ"פ הפנים מאירות (א' צ). והמיים חיים (על הרמב"ס ממרים ו' יד) כתוב דלפי מה שהר"ף והרמב"ס העמידו את הגומ' בסנהדרין בלבד העשה תשובה אין ראה להזה. ויל' דבשעה תשובה פקע חיבתו. וכ"כ בשורת שבות יעקב (ב' קיג) לדעת הר"ף והרמב"ס דין לך דבר שעומד בפני התשובה, ולא ממשתינן ליה.

אבל אף בבני נח מוחני מכל ולhabba, והוא שנטקל תשובה אנשי נינהה.

יז. ומובואר שם דבמסית געשה שליח ב"ד, דכתביב לא תחמול. ולדברי התוס' אפי' בעשה תשובה. עי' מנה"ח שם. ובשוורי ברכה (בש"ע שם) ציין לדברי החזר דרחאל אמרנו גענשה על שצערה לבן (אף דהיה רישע), ויל' א"ד שם שיר' התם גדר 'עשה מעשה עמר', דבלאו הכל היי נחן.

יט. דילכא מיעוט ממצאות כבוד אב ואם. אבל הаг' מילומון' והטורו (ו"ד רם) (וכ"ד התוס') פלגי דאיינו חייב לכבדו. (וכדאי' ב' קיב) דהנימ' דבר גזול אין חייב על הבנים משום כבוד אב.

קע' שם. והרמב"ן ה' דאי מהתם אפי' בן הבן ובת הבית אין שמו מחיי, שהרי שמו עליי, וקמין תחתיו לנחלתו. (ואמאי איצטיריך ריבוי בספרי הניל').

קעה) אמאי קרי כאן, בעשרה מעשה עמר. הקוב"ש (ב' כד) הביא דמובואר מכאן דאפי' עבר עבירה באקראי נחשב ד'איינו עשה מעשה עמר'. ולא כמ"ש הש"ץ (ו"ז רנא א לענין צדקה) דرك עברין שרגיל לעבור אין חיב לחיות^ט, אבל מי שuber רק פעם א' לתאובן לא יצא מובל אחתה. והקוב"ש תי' דהבא ס"ד דאיידי דלא חור בתשובה, וכיוון דחיב לחוור בתשובה ואינו חורתו לא הוי אקראי. (והביאו שכן ממשועם בדברי היראים קנו).

והרש"ש והמנה"ח (מח טו) ה' אמאי לא העמידו בעבר בשוגג^ט. והביאו דף א' עבר בשוגג, כיון דנדע לו ואינו עשה מעשה מעשה עמר. והמנה"ח כת' דאמ' נחשב אינו עשה מעשה מעשה עמר. והנה לא נודע לו ודאי נחשב עשה מעשה עמר, אלא שלא מסתבר להעמיד בשלא נודע.

קעט) והאי בר תשובה וכו' השתא מיהא עשה מעשה עמר זו. פרש"י דקו' הגמ' דבchein דעונו גלו' וזכור ל"ש בזה תשובה. קמ"ל דמכאן ולהבא (מותשובה ואילך) נחשב עשה מעשה עמר. והקוב"ה ע' (כא כד) ביאר דנתחדר בתשובה שעוררת את החטא למפרע, וכשהוליד ממור ל"מ. אבל מכאן ולהבא נעקר נסתפק דף גזול, בשיש אונס ולא ובקובוה ע' נסתפק דף גזול, בשיש אונס ולא החזר הגזילה האם הוא כשר לעדות. אבל דעת ר' חיים [בתוס' ב' ב' פה], והוא לעיל בא'] דבריות אף שהוליד ממור מתקיים התשובה

יג. ע' גיטין מז.). יד. ולכארהו י"ל דעיקר תי' הגמ' דף מז' והוליד ממור נחשב שעשה תשובה ע' (בسمוקן).

טו. ובגמ' (ו"ז נז) אמר ר' ל' שהקב"ה אומר לא דין לרשותם שעושין סלע של פומבי ופרש"י בלומו שבאיין על העראה על ברחי ומולידין), אלא שמטריחין אותו ומחיתימין אותו בעל כרחי. הרי שבא על אשת חבירו דין הוא שלא תחתUber, אלא עולם מנדוגו נהוג והולך ושותים שקהללו עתידין ליתן את הדין. טז. וכותב דתשובה שמתקן למפרע הוא חידוש בישראל,

אי משמעו שניהם כא', ורוחה דמותה' דידחו הוא במקום שאנו דנים אי בעי' ב' מעשים. אבל הכה אם היה בא על בת אביו ואח' ב' בת אמרו לא היה חיב', וביעין שתהא אחותו מבר' צדדים. ואמר' דהתויה לא אסורה אלא באופן זה, ולא תלייא במוה'.

קפה) שאין מזהירין מן הדין. (וביעין אהרהה מפורשת בתורה, ולא מהני לוה מידת ק"ויב'). והרמב"ם (ושא"ר) ה'ק' אמראי לוקה על איכלutta בהמה טמאה, דילפי' מק' מגמל ושיש בו סמן א'). ותי' דבמקומות דיש לאו הבא עשה, הוה גilio מילתא בעלמא. ומזהירין מהדרין ב').

קפו מילתה דאיתא בק' שראח וכתב ל' קרא. הרש"ש וערילו"ג הקשו דבמקומות דאייבא למדרש דרש'. עי"ש.

דף כג.

קפו) ואימא פרט ל'חיבי' לאוין. פרשי' אימא שלא תפשי קידושין בחיבי' לאוין, ומש' ה' יחשב דעת לאביה קידושין בה. (וכה'ג' לכא איסור אחותו). ורב פפא דוחה רטפסי קידושין. והגמ' חזורת ומקשעה דעכ' נימא דאייר' באופן שלא תפשי קידושין בחיבי' בריתותו, והגמ' דוחה דיש ריבוי' מולות חוץ. (וצ"ב מ"ט הוגם' בתיהלה מק' מהיבוי לאוין, דעתך הק' כל אופן שלא תפשי קידושין.).

קפה) תוד'ה וכי יש אהובה. דבשביל אהבת וشنאת הבעל וכו'. (וכ"פ רשי' דאף שוה שנואה, אין המיקום שנואה). אבל תוס' (קידושין סח), פי' קושית הגמ' דאף שהיא שנואה, אין לבניה להפסיד ממשום קר. (וכ"מ בתו').

העניין, אלא דיש הנאי דאמרי' אין עונשין א"ב' מזהירין לש' כל העטמים. וע' דלא נחשב אזהרה.

בה. ומש' ה' לוקים על בהמה שאון לה סימני טהרה וכדראייתא בתו"כ מק' ז' וכ"ב ה'ה מאכ' א' ב', ולכארה כוונתם דעת' ה'ז' חור לכל הלאו, וצ"ע).

א. וצ"ב מהיבוי תיתי שלא תפשי קידושין בחיבי' לאוין דאייטריך לרבות. והרמב"ם (בסוף העמ') ביאר דסמן אהא דראי' (קדור סח) דילפי' ק' מבהמה לשוק (דילפי' לא תהיה, שלא תפשי קידושין).
ב. ובשלמא בגמ' (קיד' סח) דנו בהoga א' תפשי קידושין,

קפק) ת"ר חיב' משומם אחותו ומשומם בת אשת אביו. וחיב' ב' מליקות, ובשותג ב' קרבנות, וכן הרמב"ם (ל"ת שלג, ובס' החינוך מצעה קצב וקטז) מנאו ב' לאוין.

ופריש' שע' נישואין נולדה לאביו ולא באננסין). וכ"ב הרמב"ם (אס"ב ב ג) דודוקא מולדת אביה, אבל אם נשא אביו אשה שיש לה בת מאיש אחר מותרת לו'.

וזמנה'ח (קטז) כתוב דה'מ בשנולדה לאביו בשהייא אשתו, אבל אם אביו אנס אשה ולידה זו, ואח' ב' נשאה אינה בכלל בת אשת אביו^ב.

קפק) רשי' ד"ה ל'חיבו. באישות הוא דכתיב, אבל לא באננסין. הרמב"ן ה'ק' א"ב' בת אשת אביך עריכה לחיבתו על בת אביו ובת אמו הנושאה ולא מיותר לחיב' ב'). ותי' א"ב' לכתחוב בת אשת אביך למלה לי' ש"מ. וכ"ב הרשב"א בשם בה"ג. ועוד ב' הרמב"ן דמאתוועך היא ילפי' בין מאונסין ובין מנישואין, בין דגלי' קרא. ועוד תי' הרשב"א דאי לאו בת אשת אביך היינו אמורים דקרו בין באונסה ובין בנושאה.

קפק) ל'חיבו ע' אחותו בת אביו ובת אמו וכו'. ואף דילפי' מק' דזההיר על בת אביו (ולחווד), כ"ש בת אביו ואמו. אלא דזהירות דין ק'ו לאו אזהרה היא. תוס' (יעיל ב: ד"ה בתרו) פי' דיבת אביך משמעו שלא מהאמ', ובת אמרך משמעו שלא מן האב. ובשהייא בת שניים אינה בכלל הקרא, וילפי' מק'ו. ותוס' כת' עפ'ז דבתרו שהוא בכללasha ובתיה'ב.

ורע' א' דין האם דתלייא בפלוגת ר' יאשיה ור' יונתן^ב

ב. והביבאו דבתרו'כ' זרשי' أي בת אשת אביך אף' מאיש אחר, תיל' מולדת אביך.

בא. ויל' ע' ממש'כ' רשי' (ר'ה להיבeo) בגין שנולדו הוא והיא מן האונסה, הרי אף בשנולדה הדיא ואח' ב' נשאה אינה בכלל בת אשת אביו.

כ. ולביא רמו דאייר' דוקא בת אשתו שאינה אשתו. בג. (וב' מ' צד: ועוד) האם אשר מקהל אביו ואמו, משמעו שניהם יהר', או כ"א בפנ' עד שיפרטו קרא יהורי' בכלאים. כד. ואף שהאחרונים הביאו כמה טעמים אמאי אין עונשין מהדין, היינו בדין עונש. אבל במא שמשמעותה בתורה דין

לבית אביך, והוציא מביתך ללא גט לפי שאינה אשתר.

קצתו מטהברא הייבי בריאותת הי"ל לרבות שנן תפטי בהן קידושין עילמא וכו'. בפשותו הוה סברא ביפולותה בעלמא. אך במשנה (קידר' ס"ו) אי' כלל זה דבר מי שאין לו עליון קידושין, ויש על אחיהם חלד ממזר. וכל מי שאין אין קידושין אף לאחרים הولد במוותה. וקצתו משמע דוחה כל גמורו. וכן (בגמ' מורה) מברואר דסבירת מ"ד עכ"ם ועבד הבא על בת ישראל (אפי' אשת אישן) הولد בשמר משום דלא תפטי קידושין בכלל, אף לאחרים!

קצתו וציריכא דאי אשטעין שפהה וכו'. הקרא"א ה'ק' דבנברכי אין איסור דאוריתיא בביاتها (וכמ"ש תוס' טה ד"ה כסבר), והיאר ס"ד דילפי' משפהה. ובשי' ר' דוד תני' דקרו אירוי בשפהה דוחותה לעבר עברית, ואפי' הכה הولد במוותה". (וע' מש'ב בוה לעיל טז).

קצתו אב"ל עכ"ם דעתות לה חיוט. פרש"ז' דעכ"ם מתיחס לאחר אביו, כדאי' (לק' סב) לעניין נחלה ופריה ורביה.

קצתו אר"י משום רשב"י א"ק כי יסיר את בןך וכו' ואין בןך וכו'. פרש"ז' דקאי אבתך לא תתן לבנו. וע' תוס' (לע' יז, וקיד' סח) כמה אופנים בדרישה זו. ובגמ' (לע' יז) מברואר דפליג ארוב יהודה א"ר אשי דס"ל דעובדת כוכבים שלודה מישראל הוא ממזר. ויש בו עד ישראל, וחוששין לקידושין.

דבריו שחרורה, דמעיקרה בהמה והשתא דעת אחרת. אלא דהראשונים שם דנו אי קאי אף אנכנית.

ז. (וע' תוס' ל'ק' מט). והרמב"ן ורש"א (לק' טט) תמדו בוה, ויתבראר לך' בעזה".

ח. ואף לצד (בתוס' טט) דמומרות תלי באיסור, גדרי יחס לא תלי במעשה האיסור.

ט. ומ"ה ס"ד דקאי הכה יתייחס אחר אביו יהישראלי. וולשן הגמ' דאית לה' חיסס, ושדייקו דהינו יהו"ש האם. והاخוריים דנו הAdam בעבריים יש יהוס לאם. אך לבאי' בונת הגמ' דהעובדת כוכבים יש לה דין יהס האב, וכן פרש"ז. ולא קאי כלל בגדר יהוס אחר אמו.

י. ותוס' (ט: ד"ה עבד כוכבים פ"י) דפליג אמרתני' דקידר' (ס"ו) דחולך במוותה. וכן מתני' דיןן (כב) דיןן לו יהס. ותוס' פ"י דרב אסי' קאי כמ"ד דעכ"ם הבא על בת ישראל הولد ממזר. (ע"ש).

קפט) שנואה בנישואיה, ואמר רחמנא כי תהיוין. ומובואר דאיiri בחיבי לאוין ותפסי קידושין.

(והגמ' קידושין סח) כת' דאק לר"ע איiri בשנואה דתפסי קידושין, למ"ד אלמנה לכה"ג, ולמ"ד מצירית, ולמ"ד בעלה לכה"ג).

אבל הרמב"ם (נהלות ב' יג) כת' דבכור ממזר יורש פי שניים, שנא' בן השנואה יכיר, שנואה בנישואיה. וורש לקרא אחיבי' בריאות. והל"ח מ' ה' מסוגין דהעמידו את הדרשה באופן דתפסי קידושין.

והפרשימים (גר"א רעו ד בליך, וע' מהרי"ט אלגואי בכורות אות סה בס"ד) הביבאו שמקור הרמב"ם מהסתפר, ות' דסוגין קאי בר' יוסי ב"ר יהודה. ודמקנה (קידר' שם ופנימ' יופתעה"ת שם, וצינו רעו"א בש"ע רעו) כת' דכוננות הרמב"ם בשנאה ממזרת דתפסי קידושין. ואף הרמב"ם מודה דבכור הנולד מהHIGH בראיות אין לו דין בכורה, ועלאו בנו גמור הוא (ולענן פ' שניים).

אבל השלט"ג (יט: בדה"ר, הוי בדרכ"מ ח"מ רעו) נסתפק בחוליך בכור ממזר, האם הבא אחריו הוה בכור לנחלה. והרמב"ם דיקיך דPsi"ל לדמזר אין בכור. ויש אחרונים שדרנו שנסתפק אף על המזר או נוטל פ' שניים.

קצתו בין שאומרים לו לאביך קיים וכו'. מובואר דהינוHIGH בריאותת דלא תפטי קידושין. והרמב"ן כת' דלאו דוקא אומרים לו קיים, דקאי' חיבי' לאוין אומרים החוצה. אלא בין שהיא מוחוץ

או דילפי' מיבנה לשוק. אבל בסוגין אמא נקט הци' (ואמאי' תפס המרובה). וציל דנקט הци' אגב סוגיה דהנתם.

ג. דהוה חיבי' לאוין בעלמא (ולא קייל בר' עקיבא). אך לדעת ר"ע מוכח מהר דרשא דבנו ממזרות נוטל פ' שניים.

ד. ומהרי"ט אלגואי (שם) כתוב דסבירת השלט"ג משום דבריו לא יצא מיעות פריה ורביה, וכוסברים כן והו לעיל כב''), ועפ"ז כתוב דאללו בא עלייה באנס הוה בכור, ואף דהוה ממזר.

ה. והמושג"ל (קרבן פטח ב') כת' לא ידעת מיה מקום הספק. ו. אלא שהגמ' מק' דאף עכ"ם ועבד יש בו צד קידושין על שם העתידי (ושיבוי בקידושין), והגמ' כת' לכ' מגירה גופא אהדינא היא. ויל"ד אי התי' דהוה התהדותו, ואינו לפניו. ועוד אפשר דעיקר התי' דגירות הוה בקטן שנולד, ובאי' גוף אחר. (ועוד ז' א' (קידר' סב) דלא מהני לקדש שפהתו, משום

הו' מוחמת ייחוס לצד נכרי^{טז}).

קצתו שם. הוֹלֵד בשר. פרש"י דנה בוה (לק' מה). ויש מ"ד (לק' מה) דכין דלא תפיס קידושין וזה ממזר. ויש מ"ד בבריתא (שם) דחולד בשור ומשמרות תלי באיסור ערוה ונענש ברת. (ואף דבעכו"ם לא תפיס קידושין אינו 'ערוה'^{טז}). ולהק מ"ד עללה דל"ע דיש ממשמרות מחיבי לאוין, אף מעכו"ם ועובד הוה ממזר^{טז}. ועוד מבואר בגמ' (מה) דנה בסבירא האם בעין שייא תפיס קידושין לאחרני. (ובעה"י יתרاء לך').

קצתו תוד"ה קפבר. אבל בקיד' וכבר הولد ממזר וכבר ובג' לר"י עיקר דכין דבתר ישראלית שדי' הוה טפי ממזר וכבר דין משמרות לעכו"ם וכבר. משמע דפשיטה לוג'ם דיש סיבת משמרות וככין דלא תפיס קידושין), אלא כיון דזהה עכו"ם לש' גם זה כלל'.

קצתו בא"ד וכן משמע (לע' יז), וכבר אין בנך הבא מהעובדת כוכבים קרוין בנך אלא בנה. ותוס' הביאו עפ' ז' (דוכנות הגמ' שם) דאך להיפר, דעכו"ם הבא על בת ישראל שענין בתר עכו"ם. וצריך גירותו?

ובפשטו כוונת התוס' דזהה נכרי גמורבי (וע' מה שהו' לע' טז).

משמעותו דשדין בתר עכו"ם. (וצ"ע סוגיה דקידושין עה: דמבואר דל"ע הוה ממזר, ולר"א אין ממזר אלא מעורה, ותוס' שם לדברי רשות^{טז} פ' דזהה עכו"ם).

יט. ובחי' ר' ריאובן (כב) העמיד ג' צדדים למ"ד דשדין בתר העכו"ם. א' החל אחר הפגום (וב' באבגנ'ם ד ב'). ב' באומת הילך אחר חוכר (וב' בנתיבות הנל' ג). ג' דבוי קדושת ישראל מצד אבי, ול' ממשם אמו לחוץ שימשך אחריה (וב' החוז' א' ז).

ב. והשע'ה^{טז} המביא דן מבואר במודרש (ח' ברש"י עה' י) יקרה כד' גבי הגדר בתוך בני ישראל, מלמד שנתגיר. דכין דאבי מעיר צער גירור. ווע"ש רמבי' ושאר מפרשיות. ויש שדרנו דנולד קודם מון תורה שאנני.

כא. אך ב' זכר יצחק (ה' וכן ל' כת' בד"ש' ב' Tos' דשדין לה' בתר עכו"ם. הוא רק לענין שיש עלייו אסור זהמת עכו"ם. אבל לב"ע הוי ישראל וחיב במצוות וקידושין קידושין. ומהווים הינו פסול עכו"ם דאיינו קгал גמור, ודמי לנtag'ir בלבד הרצאת דמים. דמ' בא' (כrichtot ח') דצעריך קרבן לאכשורי בקהל. ובאיור דאפי'ה לא הוי ממזר, דורך במקומות קדושות ישראל שירק ממזרות.

קצתו אמר רבינא ש"ט בן בתק' הבא מהעכו"ם קרוין בנך וכו'. מבואר דס"ד דשדין בתר נכרי^{טז}, ורבינא למד מדרשת ר' יוחנן דנקרא 'בן'. (והאחרונים דנו מה הסברא לצד דשדין בתר נכרי, וע' בסמור).

קצתו למאי קסביר רביבא וכו' הולך בש. זב' ה' הגירסתא ברש"י לפניו. כיון דשדין בתר אמו סברא הוא שאינו ממזר.

אבל בגמ' (קיד' סה, והו' בתוס) הגירסתא למא קסביר רבינא הולך ממזר. (והגמ' דוחה נהדי דבשר לא הוה, ממזר לא הוה, פגום מקרין). ופרש"י (קיד' שם, והג' ברש' בכאן) דס"ד דשדין בתר עכו"ם, וא"כ בשתי גירסאות הוה מותר בישראל. וקמ"ל רבינא דשדין בתר אמו ישראל, וכיון שנולד בעבירה זלא תפיס קידושין) הוה ישראלי פסול.

והגמ' (ליג' דחתם) דוחה דמ"מ אין ראייה שהו' ממזר, והוא יש מ"ד (לק' מה, ומה) דלא הוה ממזר מעכו"ם, ופרש"י (שם) דהא אין לו קידושין על אהרת^{טז}. וליבא ממזרותumi במי שאין לו קידושין כל'ל^{טז}. (ואף שהוא ישראלי שנולד בעבירה לא הוה ממזר).

אבל לגירסתא דהכא הגמ' מובייח להיפר, דבתר אמו שדין, ואינו מתיחס אחר עד עכו"ם. (ונגד רמזרות

יא. ובמשנה (קיד' סה) אי' דישראל הבא על עכו"ם וشفחה הולך כמותה וכדרדרשי' לעיל), ולא החבר שם האופן ההפקיד דעכו"ם על בת ישראל.

יב. ולפ' הזינון בגין במוח' (לק' מה) האם אול' בת אחרני או לא.

יג. ואף דלא תפיס קידושין, לא דמי לאשת אב דיש קידושין על אחרים. (וחסר בסיבת ממשמרות).

יד. ולפ' ז' מבואר דMessenger משיך לנגיד ריחוס לפוסל. ואיל' לדעת רשות^{טז} בקידושין המשמרות לא תhil' ביחסות.

טו. אבל יש מ"ד דתלוי בתפיסת קידושין, ולא בחיבבי בריתות.

ואף לשמעון התיימני דבעלמא ממשמרות תלי בחיבבי בריתות היכא דליך חפיסת קידושין מודה.

טו. ואלא דתוס' (לע' טז) הуль עד דליך לאו בעכו"ם, ומ"ה הוה ממזר רק מדרבנן).

יז. ועוד הא דאי' (קיד' סט) דמנמו נשא שפהה, והולך בש. (ואכמ'ל).

יח. ולפ' ז' אף לר"ע (דיש ממזר מחיבי לאוין) לא הוה ממזר,

דוחרמב"ם למד בסוגיה בקידושין, דגלי קרא וכי תהיינה דרך קרא דלא מתחתן קאי בכל האומות, ואף לרבען דרכ"ש.

רב) תוד"ה ההוא. ואית' דלא מתחתן בם וכיו' דוקא בז' אומנות^{טב} ובר'. אבל הרמב"ם (איס"וב יב א') הביא רקאי בכל האומות וקדום גירות^{ללא'}, והרמב"ר והתור (טז) השיגו דרך קרא אייר' דוקא בז' אומנות, דלא קיל' בר' שמעון דדרש טעמא דקרא.^{לכ'} (וע"ע לך עז' עז' עז'). והריטב"א ב' (דעיקין) קרא קאי בגירותן לאסור ז' אומות, וריבבה קרא כי סייר לשאר עמים בגיון שם הבני השרה. ומכיון שנתגינו שוב אין מסרים.

רג) בא"ד וא"ת והיכי כרת ברית וכו'. מבואר דנה' תי' התוס' האם אסור לכברות ברית בשאר אומות כשבאים מקבלים עליהם להיות גר תושב^{ללא'}. ובכיארו דנה' תי' האם כריתה ברית שייך לאסור לא תחנמן, או שייך לגדרי כיבוש אר"י.

דף גג:

רד) מי שקידש א' מב' אחיות ואין ידוע וכו' נוטן גט לזו ונוט לזו. פרשי' דכל א' אסורה עליו משום ספק אחות אשה. ובזה"א אייר' דבמעשה א' קידש

וליכא ס"ד דבחייבי לאין לא תפשי קידושין, ומ"ה אייתר כי תהיין לאיש.

בז. וע"ע רשי' (לק' מה, וסת', וסנהדר' נב), וטוטה כז' במה דרשות מנ' דלא תפשי קידושין בעכו"ם. (וע' חוס' סוטה שם). (וע"ע רשי' סנהדר' נא. ורעה"ש).

כח. וזה כת' דיש דורשים בדרך אחר, ואינו משנה בדיון, והרמב"ר (איס"וב שם) החק' על דרישא זו. (וע' תוס' יונ'). בט' ודווקא כי ישיר, בתרך לא תנתן קאי בכל האומות. ודרשי' קרא לצידדים).

ל. וכן החינוך (טז) הביא דרך קרא בכל האומות, וקדום גירות. ובכיאר דדרשי' כי סייר את בן, לרבות כל המשירים. וכבר' שמעון: והחינוך הוסיף דאי שפהה בכלל לאו זה (וצ"ע).

לא. אבל תוס' נתנו דCKER דלא מתחתן אייר' בגירות, וע"ב אייר' דוקא בז' אומות וdataset שנטגינו מותריין. ותלי בכ' לשונות דרבא (לק' עז') אי לא מתחתן קאי בנתינים לאחר גירות או בעודה עכו"ם.

לב. והבפס' מהabi' תי' דהרבנן פסק וזה בר' שמעון, עפ' סתימת הסוגיות. וע' לח' מ' (מלחה ג' חוי' בסענון) שהאריך בהז' לא. וע' תוס' (גיטין מו) והרמב"ם (מלכים ז) בגדורי הרין לקראו שלлом, והאם אייר' דוקא בשם קדומים עלייהם ז' מצוות.

וכ"ד תוס' בכת"מגב' (על' טז), בכוורת מז', ע' קיד"ו עז': ומהרשה"א שם) דעתכם הבא על בת ישראל הולך צעריך גירות. אבל דעת הרמב"ם (איס"וב טז ג) דוחולד ישראל בשרכ' (וא"ע גירותן כז').

ר) האי בז' אומות כתיב וכו'. פרשי' ז' ומגנ'ל דשאר אומות ולדה במוותה. רע"א החק' דנילך הצד השווה מז' אומות וسفחה. וכי פרצת מה ז' אומות דאדיקי בעז', שפהה תוכית. ומה לשפהה דין לה חייס', ז' אומות יוכית. ואולי DIDUD הגمراא שיש איזה פירכא כל דוחוא.

רא) הניתא ל"ר' שמעון דדריש טעמא דקרא וכו'. והגמ' דידיין לא תי' לרבען. (וור' יוסי בר' מיעט מabit אש אביך' כז'). ותוס' הביאו דהגם' (קיד"ו סח) תי' דילפ' כל היכא דקרין' כי תהיינה' (ודתפס' קידושין^{לכ'}) קרין' 'וילדה'. (והגמ' שם דורות דלא תפשי קידושים בעכו"ם^{כז'}).

והרמב"ם (איס"וב יב ז' ובס' ד) דרש בנה מגויה כמו שאינן, מקרה ד'כ' ישיר', דמסיר אותו מלהשכלה קהילתי. ומשמע דפסק בר"ש דקאי בכל האומות. ולהל'ח'מ' (מלוחה ג' החק') דבשאר מקומות הרמב"ם לא פסק בר' שמעון. (וע' אחרים נס). והגרא"א (טע ב' בת'

כב. אבל תוס' (נדזה נז' ס"ל דאי"ע גירות. ובז' דעת תוס' (קיד"ו עז') לולי' דברי רשי' שם). והשעה"מ (איס"וב טז ג) האריך להעמיד במאה סתירות בדעת רשי' ז'. האחרונים חילקו בין עברם הבא על בת ישראל (דיש לעכו"ם), ואילו עברם הבא על בת ישראל ליכא יחס. (הו' טז: ז').

כג. וזה (שם) כת' דוחולד במוות ודכין דין לו קידושין אף על אחרים, אינו מתייחס אחר אביו. אלא אחר אמו. ומשמע דהוה בכל של המשנה (שם סז).

כד. והופוקים (פתחת רטו יד) דנו דמלים אותו בשבת. ורע"א (רפס' יהב' שם) דן אי ווששין לדעת הראשונים דצעריך גירות. אבל הנתיבות (בשות' חמ"ש ב' הז' פתחת ד א) פסק דצעריך גירות.

כה. ורבנן דפליגי אר"י בר' ס"ל בר"ש דדריש טעמא דCKER. ולפ"ז קשה דקי"ל לרבען דווייב' ב' משום בת אש אביו, ובפושטו לא קיל' בר"ש. ע' בשמורא.

כו. והרמב"ן כת' דסוגיה DIDUD לא ס"ל הכה, דאייטעריך פסק זה לרבות דתפסי קידושין בחייבי לאוין, ולא ילפ' מיבמה לשוק. והרמב"ן ביאר דכז' לרבע אבא (קיד"ו סח) דידיין ק"ז מיבמה לשוק, אבל לל'ק (שם טז) הא דלא תפשי קידושין בחייבי בריות ליפי' מאחות אשה (ולא ילפ' ק"ז מיבמה).

(ו) רשי' ד"ה קדמו ונגסו. קודם פסוק שמנלכו בבי"ד. הרא"ש (ד) דיקיך אדם ב"יד פסקו להם לאיסור ועבורי, יוציאו, בין שעברו על דברי הב"ד יוציאו. והק"ג (ו) דיקיך דאף השני יוציאו, ובכתב דאיירי דיבמו בבת אחת או בהסתכמה א'. דאל"ב השני לא עשה אייסור, וכבר פקע הזיקה.

(ז) רשי' ד"ה אין מוציאין מידם. היהיא שעתה ודאי הויא איסורה, ומשבא אחיו וכו'. התו"ט (ד ט) דיקיך מדברי רשי' דאף דבנס אחות זוקתו, לא אמרוי דנישואין מפקיעים ליהקה. וכבדעת תוס' (לע' יה') והרמב"ן (שם), אלא כדעת הריטב"א (שם), וצריך להמתין עד שיעשה אחיו מעשה להתייר'. והרש"ש (יה') דחחה דיל' דריש"י איירי דוקא כייש אח נספ', דבון דיש ב' אחים עדין זוקקה לאחיו.

רוח בא"ד פקע זוקה מאידך למפרע. האחרונים הביאו מרשי' דעת' יום או חיליצה של אח א' פקע זוקה משאר אחיהם למפרע. ועד"ז הביאו מהירושלמי ע' מש'כ לע' יה': אבל הדרש"ש הק' دائ' אפשר לומר ומה דחחה באילו לא הייתה זוקקה מועלם. והביא דריש"י (בסוף העמ' ב') דאמררי דנאשרה שעא' שוב אינה מתיבמתה. ומובואר דהוה הפקעה רק מכאן ולהבא, دائ' פקע הזיקה למפרע לא נאשרה מעולם.

אתה משניהם, מקידש שניהם בספק, וע' בסמור). והגם' דוחה דאיירי דהוכרו ולבסוף נתערבו. הקוב"ש (ח'ב לש"ש בג) הק' דנמי' דכל א' תהא מורתת לו משום חזקה דמעיקרה, להבריע שלא קידש אחותה^א. וכן ב' שבילים דמקומי' כל א' על חזקתו בשבאו לישראל בזה אחר זה^ב. ועוד אמראי עריכות גט כלל, הוא יש להעמיד ב' על חזקת פניה מדרוריתא. ות"י דבספק קידושין קייל דצרכיה גט משום חומרא דרבנן^ג.

אך הקשה דבגמ' מבואר דນחשב קידושין שאין מסוריים לביאה, ומובואר אסור בה מדרוריתא. ושוב דחחה דאה"ז דאסור רק מדורבן, ואפ"ה הו' קידושין שאין מסורין לביאה. דסוף סוף אסור בה מהמתה קידושין אלו^ד (ע"ש שהאריך).

ושו"ש שדנו דהמקידש א' מב' אחיות צורת החולות דינן כספק ולא שיר הכרעת חזקה כלל^ה.

הה' מות ו' א' אה א' חווין ישניהם. הרשב"א וריטב"א דיקוadam קדם וכניס יוציא וודוקא בסיפה דב' אחים תנן דאין מוציאין. ובאיירו דברישא קנסו אף בדריעבר כיון דספק בנס אחות הולצטו^ו. והריטב"א כת' ע"ג דספקא דרבנן לקולא אפי' לכתהילה, ובכולה מתני' אסור, כיון דמייתה דפליטום גורו אחות זוקה אטו אחות אשתו. ווע"ע בגמ' כד^ז.

ראוי לבייה בתורת ודאי.
ה. אבל הוכרו ולבסוף נתערבו, בפשטו לש' כלל להעמיד על חזקה. והסתפק על התערובת, ולא על השינוי בקידושין.
ו. והב' (קע) דיקיך מלשונם דוקא משום דחלין ואח' בנס, דחחה אחות חולצתו. אבל אם בנס ואח' ב' חליין, איסור אחות זוקקתו פקע למפרע, ולא קנסו בה"ג. ואך צ"ב דמי' מכאן ולהבא אסורה ממש אחות חולצתו. וילפ' דמדינה כיון דבנס פקע זוקה וא"צ חוליצה. וא"ב זיך חוליצה מדורבן בעלמא. וצ"ע. ועפ"ז ביאר דמש"ה התנה לא פ' די' דקים וכנס, דלא פסיקה ליה. והב"ש (קע ג) חלק, ווע"ע בית מאיר צלעות הבית ב').

ז. וילפ' י' יש חדש דאף דבשעה שכנים, מיד ב"יד מפריעים אותו, אף'ה לאחר נון שאחיו חלץ נחשב בדריעבר, שבר נשאה.
ח. והביא דכן מבואר בגמ' (לק' ב').

א. והקוב"ש העלה צד דל' משום חזקה בין דהנידון הוה באחותה, ולא באשה וו. אך דחחה דבכ' מבואר דמהני חזקה של באחותה, ושלא בשורש הספק. וע' תוס' לק' סח'.
ו. והקוב"ש העלה צד דהכא לא שיר חזקה בין דממי' יצתה מוחיקת היהת, דווקא נתקדשה להו ואסורה לכל העלים, או קידש אחותה, ונאסרה עליו מרדין אחות אשתו. אך שוב דחחה דלובי המקדר לשיכא ממ"ג לכל א'. ומש'ה לא מדרני.

ב. ובתוס' (נור נ) מבואר דאף באופן שנטעורה ספק ע"פ מעשה א' מהני חזקה לכל א'.
ג. ובכ' הר"ז (קדושים ב. בדיה תורייהו, וע"ע לק' ל: לא.).
תוס' (כתובות כב. ד"ה תורייהו, וע"ע לק' ל: לא.).

ד. וזהקידושין גרמו ריחוק זה, דעת' חל תקנ'ת. ואך שלא הוה גור איסור עירות, ואך לו יוציאר שהקידושין גרמו ריחוק במיציאות. ולא דמי' לגור שחויטה שאינה ראויה, דתלי בהא דהוה ראי ע"פ די'. אבל הכא אף מהמתה הספק נחשב אינה

קסו. ויש שפ' דלזר מ'יד תקנו מעיקרא שלא ליבם כלל (וכמ"ש רשי' לך' כת'). אף אחר חיליצה ונשומ גוריה, ומש"ה אף קדמו ובנשו עבר בגיריה וכו'.

רי) בא"ד אע"ג דגבי שומר' שקידש וכו' אי'צ' זרבנן אף' להמתין וכו'. דרעת ר' יהודה בן בתרא דימתין דיש זיקה וקידושין לא מפקיע זיקה, ותוס' (על' ייח:) העמידו דנה' האמוראים איז סברת רבנן מושם דין זיקה או מושם קידושין מפקיע זיקה.

רכ) לזה ב' ולזה ב' אהיו של זה חולין וכו' ואחיו של זה מייבם חולցתו של זה. המהרשר'ם (אה"ע קנה) כת' 'רכספ' יבמה' (שנולד ספק נפל'), בין דانيا ראייה יומם, נחשב חיליצה פטולה וצריכה לחזור ולהלוץ מכל האחים (ובדאיתא (לקמן נה' לדעת רשי' והרמב"ם) דהיכא דאסורה לייבם צריכין חיזור). וכ"ד מהר"א שנון (כט). והби"ש (קנו ג) חילך דלמא'ן, דעת הצד שאסורה אינה זוקפה כלל. ולצד שהוא זוקפה ליבום מותרת.

וכן החב"ץ (קח) הביא דבמשנתינו מבואר דאי'צ' חיזור, דא"כ שניים צריכים לחולוץ לכל א', ואסור באחותה^ט. והחב"ץ הביא דרבגוי' (לק' מא) אי' דכינן אדם יבא אליו ויאמר שהוא מותרת^ט, מש"ה נשחתת שהוא בא בת יום^ט.

והאו"ש (קי' זיקה כד) דזה דהיכא דאסורה מהמתה ספק ואיסור חיצוני, דזהה ספק יבמה לשוק לאחר. יעד דהיכא דהדרין היכא דיבם דיקיים בדיעבד, א"כ אינו

והאחרונים (או"ש קו' זיקה טה, קה"י ייח) דחו דאף דזהה למפרע, כיון דנעקר ע"י מעשה מכאן ולהבאה, מתמלול היהתה אסורה, ואמרי' נאסרה.

ואחרונים הביאו דעת' ז' מבואר בתש"ז (ב' רס, ה' בב' ס' קסה בשם הרשב"ש, ע' קובה ע' ה יג) דין שהונדרת הנאה ונשלה לחכם, כיון דנאסורה בשעת נפילה אסורה לעולם. ואף חכם עורך את הנדר למפרע. אלא דזהה ע"י מעשה מכאן ולהבאה^ט. אבל בש"ת מהר"ם חלאוה (כלו, ה' במיוחסת לריב"ש ד' כתב דל'ש נאסורה כיון חכם עורך את הנדר מעיקרא).

רט) תוד"ה קדמו. דשמא לא פגע באחות זוקפה, אבל אי' זראי וכו'. וכרא' בגמ' (כד) אימור דידיה איתרמי'. מבואר בתוס' דנקטו דכל היכא דהפקיע את אחותה ע"י ביאה באיסור. אבל תוס' (יח' ד"ה אומרים) כתבו דרך היכא דלא היה יכול לבוא לידי היתר קנסו'.

ר') שב. פגע באחות זוקפתו. ואילו לרבען (לק' מא) מפקיע ע"י קידושין בעלמא, ואילו בסוגין הזה ביאת איסור^ט. משמעו דתוס' קאי למ"ד יש זיקה, ונשומ איסור אחות זוקפה. אך בגמ' (כד) מבואר דקאי אף למ"ד אסורה לבטל מצות יבמ'ין.

וחרשב"א (לק' מא). ה'ך' דלמא' אין זיקה ומושם איסור לבטל מצות יבמ'ין, א"כ ליכא חוליק אי' מבטל ע"י מעשה קידושין או ביאת יבם. א"כ צ"ב מ"ש דהיכא קנסו, ואילו מקדש אחות יבמותו (בקידושין דעלמא) לא

(בתוס' כת' ד"ה איתיביה) כיון דחלץ לה, אסורה באחותה. וע"ט בתוס' (לק' מא).

טו. והבית מאיר (צלעת הבית א, לדברי השואל שם) כת' דלפ' ז' ה'ם הוכרו ולבסוף נתערבו. אבל בשקידש א' מב' ולמד' קידושין שאין מסורים לביאת הוה קידושין, אינו ראוי להתרבר ע"י אליו. והזה חיליצה פטולה, וכות' דעפ' מושב קי' תוד' הדיקא, דאך לאבוי ע"כ מונגי בהכרו ולבסוף נתערבו. אך בפסותו אירי בבל אופן, ע' בסיומו).

טז. (ורבנית מאיר (שם) דן אי' ק"ל בחר' תא' דאם יבא אליו). והביא כמה מקומות דאמורי' דນוחש' א'ינו ראי' מונמה הספק. וע' לק' לה: ומוא': ועד כת' הבית מאיר דהרב"ם א'יר' באופן שיש רוב שהוא בן קיימת, ובזה לא אמר' דיבא אליו ייעד ננד הרוב. ואף דמזרבן חחשו והעריכו חיליצה, אך לא שיר להזכיר ננד הרוב ולהתרבר ליבם, ומש"ה נשבח דין ראי' ליבם. ול"ד לטוגין דזהה ספק השקול, וראי' להתרבר.

ט. ווע"ע ראי' ש (נדרים ג) ע"פ הירושלמי, הנדר נהשך דבר שיש לו מתיין, ואף דהיתר החכם היה למפרע. דעיקר העיקור היה מהכאן ולהבאה, ואף שמתירו למפרע).

י. (ותוס' שם הי' יכולים לתרץ כמו באן).

יא. וויל"ד בסוגין אילו עשה מאמר. אך מאמר הוה מודרבנן, ולא מחייב להפקיע מדאוריתא. ועוד דזהה מאמר של איסור, ע' לק' בט.).

יב. (אבל הרשב"א ה'ך' דא"כ אף מטה אחותה נמי. וע"ט כת').

יג. (אבל לדעת תוס' (כת' חיליצה) דוקא היכא דקלשא זיקה נהשך חיליצה פטולה, ולא מושם איסור בעלמא ליבם). יד. והאחרונים (בית מאיר) הביאו דנה' בהזה לקמן, דרעת ר' אברהם מברוגי' ל' (בתוס' כת' ד"ה דנפלו) אכן איסור אחות חיליצתו בחיליצה שהוא מושם חיזור בעלמא. אבל דעת ריב"ז

לבסוף, כגון שתלאו למי שיבורר האב וליתא בעולם שיברר וכדו. אין הכא בקדש טהר, ולא אמר איזה שארצה**כ**. דברין שלא אמר לאיזה שירעה ליכא דין ברירה**ככ**.

א"נ למ"ד קידושין שאין ראויין לביאה בעין מסורין מתחילה ממש, שהיא מעשה קיוה. ואף דבריו לברר אח"כ ל"מן.

(רטו) תוד"ה קידושין. פירוש דעת"^ז הקידושין כאפסה בביאה**ב**. רע"א (קידושין שם, והפלאה כתר נט) ה'ק' דקייל (קידר עת), דבאיסורי בחוננה אין איסור א"ב קידש ובעל, א"ב ע"י הקידושין נאסרה עליל**ב**. והאחרונים (ערולין) הקשו עד"ז לדעת הרמב"ם (איס"ב טו ב) דכל חיבי לאין אין איסור בביאה بلا קידושינה**ב**.

והקובה^ח ע" תי דהקידושין והביאה הוה ב' חלקו האיסור, ולא חל האיסור ע"י קידושין. ועוד תי האחרונים (הנ' ראמ"ה קידר) דחל איסור מעיקרא דרך אישות, והקידושין אינם גורם לאיסור, אלא הוה תנאי בוצרת האישות.

ורע"א (שוו"ת ת' קג) דן המקדש ב' אחותיות ממורות, דבלאו המכיסות עליו משום איסור ממורות. ואפ"ה נחשב אינה ראוייה לביאה, דעת"^ז קידושין דידייה חלה.

(רטו) שם. דעת"^ז הקידושין מפסdet^ט. אבל רשות'^ז בסוגין משמע דהוה כלל בכל קידושין שאין

בב. קצת משמע דבקו נקט דאך בסתמא הוה כאמור לאיזה שארצה. וחור בו ודוקא היכא דאמר לאיזה שארצה. אבל האב"^ט באיר וונוננו דמהני ביריה רק מכאן ולהבא, ולא למפרע. (יע' שער"ג ב'ב).

בג. והתו"י (הנדמי) כת' דשאני חיבי לאין דלא הוה קידושין גרייע לאלא משום גויה**ב**. אבל הכא הגיעות מטעם גרייעות לשון הקידושין ובזה הול' למימר דלא הוה קידושין. וויל"ד בדרביה, ועפ"ז אין מקום לקישוט האחרונים).

בד. וועוד'ק רע"א (האב"^ט מא) בחציו עבר דעת"^ז קידושין אמר"י את' צד עבדות ומשתמש באשת איש ע' לך' מטה). (יע' קוביה^ע מא' ב').

בזה. והערולין^ז דן דיש איסור פניויה. וכו'. והמגנה (קידושין שם) ה'ק' דהמקדש א' מב' איזהו, נאסרת מהמות קידושין דחברתה. אבל קידושין דידה מסורין לביאה. ומשמע דכונתו דאיירי שקידש שניים בא', וזה מעשה קידושין א'.

נחשב ביאה פסולה^ז. א"ב ה'ז לא יחשב חיליצה פסולה. לעד בתב האו"ש דכינן דאחרי שאיזו יהלוין, מותרת לו ליבם, אינו נחשב חיליצה פסולה.

rieg) ש"ט קידושין שאין מפורין לביאה. פרש"י דס"ד דאיירי שאמר הרוי א' מכם מקודשת ע"י שליח), דעיקר הקידושין חלו בספק. ובעין המוכר בית מבתי (מנחות קח) דזהה ספק מעיקר הקניין).

הקב"ש (ח"ב לד ג ובס' קובץ עניינים) חקרו בזה האם אמר"י דחלו הקידושין עלASA מסויימות (וזאת יבא אליו יחו וברר תה' מותרת), ונחשב אינה מסור לביאה מחמת ספק, או דחל הקידושין בזרחה של ספק^י.

וכן נקט השער"ז (ג' בב) דהגדיר דכל חלות הדין בספק. דאיין סיבה שיתiedyח הקידושין על א' מהם, אלא דחלות הדרין קידושין נקבע שקידש א' מב' נשים, ומש"ה דינים שאסורים כמו ספק, אבל אינו בשאר ספיקות, דזהה ספק שמא אסורה בודאי.

רי' שם. שאין מפורין לביאה. הריטב"א ה'ק' לדמל"ד יש ברירה^ט נימא שהוברר למפרע שוו קידש. וכבה"ק בריטב"א (קידושין נא. בגלוין הכת"י, ותוס' ר"ד שם). ונסאר בצע"ג. (זהאבנ"מ מא ב) ביאר הקושיה ע'פ' מש"ב תוס' (תמורה לא) דכל היכא דנילד האיסור בתערובת מותני לבירר, וכמו שאפשר לקבוע אינה הוה בנגד הכלב^ט. והריטב"א (בא) תי דהכא איירי דלא בירר אפי'

יז. ע' ליקמן: בגדר ביאה פסולה. ובפשטו קושית החכ"ז דאיilo הוה חיליצה פסולה הוה ביאה פסולה, וע"כ דמותה שבת ספק דידייה אתרמי אינו איסור חומו).

ית. והחו"ז^ט (בס' קובץ עניינים) השיג על הקוב"ש, אין מה להברר. ואילו אלילו יכול לברר לא חשב קידושין שאין מסורין לביאה. וכ"ב הבית מאיר (זה' לע').

יט. והויסיף דכ"ד אביי ורבא (גיטין כה).

ב. וא"ג כוונות הריטב"א לוחקשות דבסתמא מותפרש שקידש ע"ד מה שייחד אה"ב. ותלייה בהו התה' הב').

כא. והתו"ר ר"ד (קידר שם) ביאר דברין שהיה ספק בעת הקידושין ל"מ ביריה לומר וזאנ רוצעה, דnimא הוברר הדבר שזו קדרש. שהרי לא ידע איזו קידש. ואילו היה אומר איזו שארץ' בודאי יכול לסמוך על הביריה כיון שתלה ברכינו, אבל זה שקידש מתחילה בספק שלא בירר איזה קידש אין לומר שם ביריה.

אבל תוט' (ושא"ר) פי' קושית הגמ' מ"ש הכא דלא אמר' דחולצת^ל. וצ"ב קר' הגמ'/دلכאו' העטם דהთム לא מתיקם משום דנאסרה בשעת נפילה. ואילו בסוגין ל'ש סברת נאסרה, דממן' אי זוקפה לו ליבומ', א"ב אינה אסורה עלי. וצ"ל דקר' הגמ' אמר' לא גוזר שמא יקדים וייבם. ווע' لكمן כז: עיקר הסוגיה דד' אחיכן.

דף כד.

וכא) ריש' ד"ה וא"י ל"מ"ז. ונמצוא מבטל מצוות יבמין, והרי נאסרה משום קר וכו'. ואסורה משום נאסרה, וכ"ב ריב"נ (בתוט' לע' ייח). ווע' מש"ב לעיל שם, והاخرونים ביארו דלשיטת רש"י מוכח בן בית' הגמ', דקושית הגמ' אמר' יעוץ באדריעד, ובזה עיקר התוי' בגמ' משום אסור לבטל^א [ועי' יש נאסרה]^ב. אבל הפ מהרש"ל מחק ב"ז מדברי רש"י בגין, והוא משום קנס שכנס באיסור [בדמשמע ברש"י ייח]. ווע' מוחד"ב.

רכב) תנוי שילא אפי' שניהם בהנימ. [דממן' א'] עובר איסור, מ"מ לא נחשב באו לישאל בבת אחת ווע' יפ"ע. והاخرونים דנו דמבואר בסוגין דספק דרבנן הותר אפי' היכא דאייקבע איסורא [ודוראי אחד מב'] החthicות הוה איסור]. והפסוקים (ש"ץ יוד' קי' כללי ס"ס בגין) דנו בזה^ג. וצ"ל דהוה קולא באיסור חלוצה להן^ג.

א. ואילו התוי' משום קנס, א"ב עיקר התוי' חסר מהספר. דהו"ל דלא ראו לקנס בגין דיתרומי.

ב. ובשייע' י' דוד ביאר דבסוגין דין נאסרה הוה מחמתה שעבור על דברי חכמים שאמרו לו לא לבנוס, ולכון ס"ד דמיון דאפי' בספיקות יש נאסרה, והרי עבר וכען הדא דהיבלי ל"ע מידאוריתא בעלו ל'יק]. ובזה התוי' דברין דאמרו כן מחמתה ספק, ואימורו דידיה איתרומי.

ג. וודעתה הש"ך (הניל) דספק לחומרא. והפר"ח (שם טו פלייג) והritten"א (כב) נקט בפתרונות דשיך בסוגין ספק דרבנן לקולא, ולא חילק בהו.

ד. ועוד יל"ד דהכא אין עומד ב' החthicות לפני אדם א', וצ"ע.

סוף לבא לידי ביאה וכו'. והاخرونים הביאו דMOVICH בן מדברי הריטוב"א (קידושין ס) גבי קידושין ק' תפסי בה כשרגי דלייבני [ע"י שיר], והritten"א ה'ק' דהוה קידושין שאין מסורין לביאה. וכת' דצ"ל דר' יוחנן ס"לocabibi דהוה קידושין^ד.

רי) בא"ד אבל חייבי לאוין ועשה וכו'. הפט"ז (קידושין נא), תי' דחייבי לאוין יש גזיה"כ דתפסי קידושין [ובדריש' קידרו' סח]. ריש' אחرونיהם שפ' דס"ל דבעינן שאין מסורין לביאה מחמת איסור חמור דברת.

ריה) תוד"ה דיקא. דאין ידוע ממשע המכ' והביב'ן. וכ"ב שא"ר. ורעה"ב כת' דיל' דלאבי הוה רבותא, דעת'ג' דיכול להתרבר לא אמר' דאיתנה עולה ליבומ' עד שיתברר [וכמו תור ג' חדשים ע'פ' הגמ' (לকמן מאה)], אבל כשאיתנה עולה הכל דינא בכל אחות החולצת חולצת^ט.

רייט) ריש' ד"ה אבל יבומי. והדר מיחלץ שני. רעד"א דיקא מלשון רש"י שאף יבם, ההני צעריך להלוך. [ודרש' הקשה רק שיקדים, דאל"ב הו"ל לבתו אבל יבומי תורייהו לאן]. ורעה"ב הקשה אמר' לא יבם, ומ"ש מהיכא דחבירו חולץ דרשאי ליבם. דהרי אחר יבום הראשון השני מייבם בהיתר גמור, דהא ליכא חשש איסור. וצ"ע.

רכ) מ"ש מהא דתנן וכו'. פרש"י דקורסית הגמ' דהთם בדייעבד קדמו ובנסו יויציאו'. ולפ"ז מבואר להדייא בגמ' דאך בקשנס אסור בדייעבד, לולי סברת 'אללו דידיה איתרומי'. וכ"ב הגר"א (קע ב) דלרש"י מופרש בגמ' דהמײַיבם אחות זוקטו יויציא.

בז. אפי' בשאין מסורין לביאה בודאי. אבל דעת הרשב"א (קידושין שם) דמה' אבוי ורבא בגין מסורין מחמתה ספק, אבל לא מחמתוDOI. ווע' מש"ב בוה בקובבה"ע מבוי).

כח. ובхи' בדור שוד (וציינו בגהש' שם) ה'ק' דגבג' (מייר נז) דידיין איפכא, דלשון ואיני יודע משמע שלא נדע מעולם, דאל"ב נימא שכחתי.

כט. והבית מאיר (עלשות בבית ב) כת' דאללו הוה ספק מתחילהו, א"ב הוה חליצה פסולה ובעי חיזווע. [ואסורה לאחויו].

ל. ורש"י סימ' ואמאי מהדרין ליבם, משמע דקר' הגמ' אף לכתיהילה. דמשמע במשנה דעדיף ליבם. לא. ומדברי רש"י משמע דקר' הגמ' מתורייהו.

דכינוי דהיא כבר אשתו נחשב בדיעבד]. ותוס' (שבת קל) כי דכינוי לאפשר ללא חיליצה, לא תקנו לחילוץ, שלא להוציאו לעז על בנייה.

והתוס' הרא"ש בשם ר' מאיר [וכע"ז הביא המאירי חילק דבسوיגין הוה ספק האם הוא יבמה]. אבל היבא דודאי חיליצה מיבמה, אף דהחליצה הוה ספק, כיון דהצרכוה רבנן לחיליצה אסורה.

רכ"ו שם. **למה לא תהווין?** האחרונים הביאו דמפורש בדברי התוס' דמותני חיליצה בעודה נשואה, ולא אמרוי' דהשתא אינה עולה ליבום [וע' מש"ב בוה לעיל טו].

מצוה בגדור

רכ"ו מצوها בגדור. הריטב"א כי בשם הר"ם דוקא בשחווא הגון לה. [וע' ל�מן לט. בגדור קידימת גדור].

(רכח) **ענק' דבכהית וכיו' הכא אתה גו"ש ואפיקוה גאנמי.** וילפי' דהביבור מייבם, ופרש"י (**ר"ה** מכאנו) דדרשי' המשך הפטוק את היבמה אשת תלה. וולפ'ז' והיה הבכור לא קאי אי' אשר תלד". אבל הרמב"ם (**בפה"מ** פ"י דדרשי' אשר תלד אם הייבם. ומ"מ דרש'י נמי אשר תלד פרט לאילוניות). ופרש"י (**עה"ת** בראשית לח) ביאר מה שאמר יהודה לאוון הקם ורע לאחיהם, הבן יקרא ע"ש המת. והרמב"ן (שם) נקט בדעתו שיקראו לו בשמו. וכותב דאיינו אמר ט' וכראיתה בסוגין. והאחרונים ביארו דכוונת רש"י דיקרא ע"ש המת, באילו המת הוא אביו.

רכט) **אימא בכור ליבם פשות לא ליבם וכיו'.**^א העROL'ג ה'ק' א"ב אמרاي בעין קרא לצורת

ת. ועוד היביא (שם, וברבים כה) דגבוי בוועו כתיב (רות ד ז') וגם את רות המואביה אשת מחולון קנייה לי לאשה להקים שם המת על גחלתו ולא ירתת שם המת מעם אחיו ומשער מקומו. וקראו לבן 'עובד', ולא מחולון.

ו. והרמב"ן (**עה"ת** שם) כרב רידיע חכמים קדמוניים וריש תועלת גודלה ביבום האח (ושאר קרובים), ונהגו כן לפני צוות התורה.

יא. א"ב אשת אחיו שלא היה מעולמו וכו'. והעROL'ג' הקשה למשב' החלטל'ג' (וית: גאגן). דהבא אחר הממור הוה בכור, א"ב' משבחת לה הדגרול' מזרה. ע"ש. וויל' לת' הראשונים (יז): דלא הוה דרכ' געומ' א"ב' יש אחיהם נספחים).

רכם רשי' ד"ה מדרבנן. לא גוזרו רבנן לאפקוי מספק. ממשמע דלבת חילולה אף בספק אסורה. והרמב"ן הוסיף א"ג דככל ספק דבריהם אפי' לכתה חילולה, כיון דחולץ לה בבי"ד הוה מעשה רבה. ואין מתירין אותה ולא צורתה^ב.

וכת' דאף אישור אחות חילוצה ואחות זוקקה הוה מדרובנן, ואפה' אסירין הכא מספק, ליבומי' והדר מיחילוץ, משום דפגע לאחות זוקקתו. כיון דחולץ לאידך נראה ביבמה ומתרפסמה מילתא טובא בבי"ד, הילך חישין.

וחמරובי (כא) נסתפק בדיון ספק חילוצה לכהן, וכן ספק אחות זוקקה. האם אמרוי' בכל מילוי ספק דרבנן לקולא. (והאחרונים דנו במויה נסתפק, הא מפורש במשנה דספק אסורה, אלא דנכns איז'צ' להוציאא). והביה מאיר (צלעות הבית ב) ביאר כוונתו דהמשנה איררי דאייקבע איסורה, וכ"כ החזו"א).

רכד) שם. הרמב"ם (אייסוב' ז) פסק גבי ספק חילוצה לא תצא, והיה בשירה ולודהبشر. והמשנ'ל ביאר כיון דמותרת לו אף הولد איןו נאסר. שלא מצאנו בשום מקום ביאת היתר שפיטל. והגר"א (ז) להכמים לאסורה בה'ג שלא ירבו פיטלים. והגר"א (ט) כת' דכלפי הولد הוה בדיעבד (כדי' כתובות יד.).

אבל הרמ"א (ז) פסק דכהן שבא על ספק חילוצה הולך הוה ספק כהן. וצ"ל דאייררי באופן שאסורה מחייב הספקן. והפטליקים דנו בזה.

רכה) **תוד'ה וספק.** ולמה לא תחולוץ כיון דספק מותרת לכהן. ובאייררי דבונת התוס' להקשות

ה. והרמב"ן היביא עוד (לק' צח) דנתערבו ולודות, והוה ספק חילוצה לכהן, ואמרי' בכהן חולאין ולא מבמיין.

ו. והביה מאיר (צלעות הבית ב) היביא דמשמע דהרמב"ן השווה דין אחות זוקקתו לדין חילוצה לכהן. ולא בטיב"א (כט) חדמורי ואף קדם וכינס יויציא.

ז. ובכתוב (שם בטור בטיב) דחילוצה מינא דגט, ואפי' ריח הגט פיטל לכחונה. ומשמעו דספק נחשב ריח הגט. אין כיון דצרכי חילוצה מספק, דין חילוצה זו לא גרע מריח הגט).

ח. **יל"ד האם כוונתו בכל יבום,** האם אינו הגון חילוצה. אבל משמע דהוה דרכה סברא בקדימות גודל.

רלו) **ל'יהדר אגדור.** התוס' הרא"ש פי' דקי' הגמ' כשליכא בכור, או שאינו רוצה ליבם, כולם שוים. דס"ד דאיינו אלא 'מצאות חיזור'. ורש"י פי' לכופו, דעתה עליה רמיא. וק"מ דקי' הגמ' דכלפי דין כפייה כולם שוים וועל' לט. בגין דין בפיהה].

רלו) **לא רצחה חולכים אגזר אחיו הקטן.** פרש"י הימנו, ומהדורין אגדול גודל קודם. ותוס' גרס כן בהדייא בגמ', הקטן ממן. [ולדבורי התוס' הרא"ש והוא עיקר נידון הגמ']. וב"ד הראב"ד (ב' יב).

אבל הרמב"ם (ב' זיב) פסקadam נסתלק דעתה מהגדול הרי כולם שוים". והריטב"א הביא גרס לא רצחו חולכים על כל האחים. [והערול"ג צין נידון האחרונים במצוות כיבוד אחיו הגדל, האם קאי אבBOR, או כל הגדל קודם].

דף כד:

רלה) מה בכור אינו נוטל בראיו כבמו חזוק. פרש"י המוחזק בידי אביהם. מבואר ברש"י דהיבם יורשו מאביו פי שנים (חלוקת והחלק המתמן), דומה דבכור. וחותשו מויומוני (משפטים נא) באיר דנחשב כאילו עומד במקום אחיו בנכסי אביו, ונחשב יורש מאביו. וכבדאי (ב' יב) דנותל ב' חלקים אחד מערא דדומה דבכור", ולא הוה ב' אחים דנסת תפ. ודיננו בכור שאינו נוטל בראיו לאביהם. [והראשונים

הקשו מהגמ' לקמן מ', ויתבראר במקומו בעזה"]. אבל הרמב"ן ושא"ר הביאו בשם ר"ח ובה"ג דהיבם אינו נוטל כלל בנכסי אביהם, כשםת האב אח"כ. דאיינו יורש במא שראו לבא (למתה) בראיו לבא לו, אלא במו חזוק בנכסי המת. וזה דאמורי (ב' יב) דנותל חלקו בא' אירי שמות האב, ומית הבן קודם

ערה, דע"ב אחיו ייבם, ועכשו נופלת בונפילה שנייה. והibi משכח"ל, דהא לא יתכן שניהם בכור. [וכתבת דעת"ב דדרשי' לצרור בר' שעמען].

ועוד הקשו האחרוגנים אמאי בעין (לקמן קה) מיועטו ליבם קטן, והאיך משכח"ל שאחיו קידש אשה, בשחberger עדין קטן. והערול"ג ומיצ"א תי' דונפק"ם כשהבן השני הביא שורות קודם וקידש אשה, והבכור לא הביא שורות והוה קטן^ב.

ול) יgom בנהלה תאג'ה רחמנא. פרש"י דבכור הנוטל פי שנים הוא המיבם. והרשב"א ה'ך' דלא תליא דין יבום בירושות חלק הבכורה. והרשב"א פי' דכינן דיבום בנחלה תליא, וגדר האם אינו מעלה כלל בדיני נחלה, ולכן לא תגרום דין יבום.

ולא) **ואימא כי איבא בכור תתקיים.** הריטוב"א פי' אפי' עי' הפסותים, דחשבין ליה שליחותו בכור. דומה למזה שאמרו כל הראו לבליה אין בילה מעכבות. [לבאורה הוה טעם בפניע].

ולב) הא מיעת רחמנא אשת אחיו שלא היה בעולמו. פרש"י דמיעות בתיב ג' ב' אחיהם. הרמב"ן ביאר דדרשי' כי ישבו אחיהם, שני אחיהם שהיה להם ישיבה אחת בעולם, ולא שני אחין שא' לא בא לעולם. ווקר מיעוט קאי בישת רק ב' אחין, כלומר שהנולד אחר מותן. אלמא אפי' ליבא בכור איבא מצות יבום.

והרמב"ן הביא י"מ דאי קראי קאי דוקא בשמות קטן, א"ב אף 'והיה הבכור' דקאמר רחמנא דוקא שהוא יבום. וא"ב למזה איצטראיך מיעוט דashtra אחיו שלא היה בעולמו. וכות' דאיינו מחווור.

ועוד הביא בשם הר"א אב"ד דקי' הגמ' דנתמעט דוקא אשת אחיו שלא היה בעולם, אבל קטן דזהה בעולם מייבם. והרמב"ן דזה דקען מייבם היכא דיש בכור. אבל ליבא בכור כולחו מיעטינדו מיהה הבכור.

יעיקר החיבור הדין בגודל.
יד. אבל רשי' הקשה ע"ז א"ב אמאי לא הביאו מהמשנה. א. ובמקרים שהמות היה בכור לבארה יטול ב' חלקים, חלק בכורה והחלק פשיטות של המת וחלק דידיה.
ב. אבל דעת רשי' בין זה הוא יורש יחיד נוטל בראיו.

יב. והערול"ג (בע"ב) כתוב נפק"ם כשהקטן נולד באדר ב' והגדל באדר א' ובחאותים, או מב' נשים, דבשנת י' ג' נעשה גדול מתחילה אדר. והקשה בוה בע"ב דבעין ללשון 'בכור' בקריא, ול' מ' לשון גול. וציטו למשיב בש"ת בין צין קן.
יג. ובפשטתו הנידון האם יש מעשה בשני, או רק בכור. אבל התוס' ראי' ראי' בת' דהנידון 'מצאות חיזור', האם נשנטאלק

לשם אישות^ג. ועדין ה' הק' הא"ש (איס"ב יד יג) עד התוס' דכין דיעך ואסרין לה לישאהן עכ"פ לבתיהילה אסור לישאהנה, עי"ז נתגירה שלא לשם אישות. א"כ צ"ב ק"י הגמ'. וסתמא דמליטה דעתך תקנה. ובשלמה היבא דא"כ נשאה באיסור אמרי' נתגירה עד כן. אבל בשבאה לנשא לאחר, נימא שידעתה איסורה להה. נתגירה שלא לשם אישות. והאו"ש תי' דקרו הגמ' באופן שנגירה ונשאת לנטען, נתגרשא או מות, א"כ מורתת לבתיהילה לאחר.

(לט) א' איש שנתגיר לשות אשה וכו' אין גרים דברי ר' נהמיה וכו'. האחיעזר (ג' ב') דין אמראי אינה גה, הא בפי קבל עלי' המצוות, ודברים שבבל אינם דברים. וכן האם נחשב אומדן דמווחה דאיינו מקבל עלי' מצוות^ה. ועוד פ' דעתם קבלת מצוות הדורה שבלב עלי' מצוות. ובדבר שענירו לב לא אמרי' דברים שבבל אינם דברים, ובענין שאף ליבו יהא שווה בדבר^ו.

(רמ) א"ר יצחק וכו' דילכתה בדבריו האומר כולם גרים הם. הריטב"א כת' דגמירי ליה דרבנן פלייגי אר' נהמיה. והראשונים הביאו דgrossי' בדברי האומר, דרבנן פלייגי.

ובפשותו סברת רבנן דכין דקיבל עלי' בפי נחשב גירות גמור, ולא איכ"ל בתר מהשבותו. והritten"ב אמרוקוי פ' דכין שנתגירו וקיבלו עלי'חן, חזקה הוא דאגב אונסיהו^ט גמורו וקבלו. [והאחרונים דנו האם הינו בזמנם ב"ה, דאגב אונסיג מגור ומתקבל יודע שיצטרך לקיים. או אף בלא"ה].

ו. ולפ"ז במקומות ספק תלייא בגדרי ספק אומדןא. ז. וכען יסוד זה כת' בשו"ת רע"א (כט) לענין ביטול חמץ. ח. והחו"א י"ד קיט ב' כתוב דענין גירות אינו אלא להאמין ביטورو שזו ד' חוקים ומשפטים וכו'. אבל אם אין מאמין בכלל זה, אלא מקבל עלי' להתרהוג עפ' חוקי התורה מפני שההגהה זו מטיבה לו ומעלת אותה, אין זה קבלת גרות. (ועי"ש).

ט. שיעודים שם לא יקבלו המצוות, לא ישאהן ולא יקבלו שולחן מלבים.

י. ועוד דין האחיעזר הדגשען נתגיר לשות אישות, א"כ לא קיבל על עצמו כל המצוות, דאמר חזין מאיסור דרבנן זה. אבל הביא מדברי>Showitz הרמב"ם (פאר הדור קלט) דהתריר ממשום תקנת השבטים.

חולקה^ג, והיבם עומד תחת המת בימה שכבר ירש מאביהם^ג.

(הritten"ב) כת' דאפשר דافق רשי' אيري במת האב קודם, ואירי בנכסי אביו שנפל לו עד שלא מות, אלא שעדרין לא חלקו.

(ולח) תוד"ה למאוי הייכתא. אר"י המ"ל לחшибותא, שכן ירושתו חוותה ביובל. וכחכמים (ביברות נב:) דהקל בכורה אין חזרה ביובל. פרשי' (שם) דהוה ירושה גמורה, ואין חוותה ביובל.

ו' אלעלור (במשנה שם) חולק דכלום חוותים ביובל, וכן חלק בכורה (ובכתיב לתת, ומתנה קרייה רחמנא), וכן (שם המשיבים אשת אחים (ורבכורה קרייה רחמנא). ותוס' (שם דה' בכור) כת' דהגמ' לא תי' לחшибותא, משום דר"א פלייג.

لوות שפתאים

(ולח) תוד"ה גיורת. דמשמע וכו' אבל אחר שריף וכו'. וספק גיורת לא יבנוס לבתיהילה ובמ"ש תוס' ד"ה אי היכין. ועוד פ' הרמב"ן א"כ אמראי לא יוציא, חורי יש לנו להעמידה בחזקתה של גיות עד שיתברר שנתגירה בלב שלם. וב"ש כשהבנס אלמוני לקלא.

וזהrinten"ב דיקיך מדקני ונתגירה, משמע לאלתר ודלא כתני ואיזוב נתגירה. וכןון נתגירה להלורה יש לחוש משום רגלים לדבר.

(ולח) שם. אבל אחר שריף. ע"כ דמי שנתגיר לשם אישות זהה גירות. אבל המהרש"א (בתוד"ה אי) הביא צד דהיכא דנשאת לאחר עדיף, דנתברר שלא היה הגירות

ג. וכ"מ בritten"ב א' (כ"ב שם) דבר מת האב, אלא שעדרין לא חלקו. אבל רגמ"ה (עהג' ב' ב' שם) פ' שמת אחוי בחו"י איביהם וymb' זה, ושוב מת אביהם (וכudit רשי').

ד. וזהחרונים הקשו אמראי תלי בשעת חולקה ושיטול חלק יחיד, בכוכרו, הא בשעת מיתה זכו בחלקים, וזהה ב' אחים שנשתחטו.

ה. ועדין כת' המהרא"ם (בתוכו בטמך) דאך את' בל' בשמהלה לא נתגירה לש"ש ולא בשבייל אוו האיש הנטען, מ"מ בסופה בשנשאת לאחר ואינה חוותה לטורה, השטא היא מתגירת לש"ש. ווציין למש"כ בתורה"ה לא דהיל היה בטוח שספפו לעשות לשם שמיים. וצ'ב בונטו דא"כ היה מכאן ולהבא, והוא בענין קבלת מצוות בפני ב"ד (ע' לך מ'). ולכואורה צ"ל דמהוני למפרען. וצ'ב.

אי' 'הבא' משמעו ר"ד ע"י שבא עליה. אלא משום לעז שיאמרו כל העולם משום זנות נתגיריה זו. ור"א תמה הניתח בגיןות אלא בשפה מאין איכא למיימר, כיון דעתחרה מורתת לו". ור"א כת' דאף הראשונים מודו לסביר רשי' בשפה, וכיון דברך על לאו גמור מודאורייתא חששו לקול. וקו"ת הגמ' רק בגיןות דין לאו ע' Tos' לע' טז: ובזה הראשונים תי' משום לעז על הגירות. ווע' אחיעור ג' בו דהאריך בזה.

רמד) תוד"ה משום. או"י וכ"ר דעתרבה מצوها לבונסה דבאנוסה כתיב ולו תהיה לאשה. הקוב"ש (כתבות קכ') הביא מדברי התוס' דילו תהיה לאשה' הויה מצווה דרמי עלייו, ולא הויה גדר קנס דנימא דתלי בפסק ב"יד". והביא דהס"ק וס' החינוך (תקנו) מבואר דמצווה זו נהוג בזה". ומכ"ר הרדב"ז (א ס) דנהוג בזה".

אך תמה דמשמעו דתוס' (הപוסקים קע' ד) דאיירי אף בפניהם בוגרת, ואילו מצוות ולו תהיה לאשה הויה דוקא נערה וכ"ק בחשך שלמה).

והאחו"נים כת' 'דכוונת התוס' וכיון דיש דוחה מצווה וחיבור גמור לבונסה, יlf' ממוצעות התורה דוחה דבר ראוי (ולא חישיש' שמחזק את הלווע), אף במקומות דליך מצוות עשה. (ועפ"ז אין ראייה לדמצווה נהוג בזה").

רמה) שם. דעתרבה מצווה לכונסה. והרא"ש דחזה דנחי דחיבבה תורה לבונסה אחר שנתפגמה בודאי. אבל משום קול בעלמא אין להחיזק ולפוגם שניהם".

המשנה דלא יכונס משום שלא הויה גירות גמורה, והניתח בגיןות, אבל שפה שנתגירה מאין איכא למימר. ע"ז.

טו. אך דיקן מדברי התוס' (כתבו לה) דמה ששוטה בעציו וזיאנו רשאי לגורש, דנוחש גדור 'קנס'. וזהו רגוןיהם דנו לדוחות וכוננת התוס' באופ' א". ע"ע אפיק"י (ב מג' ב) בחקיריה זו. וע' שות' רדב"ז א' יט, הוי בפתחת קע' ח' שון דוחזיב לשאנה לא הויה מגורי קנס ודנימא מודה בקס פטור), אלא מצווה בפפ"ע.

טו. והרא"א (קע' י' כת' ול' ל' כן, דבמשנה קאי דוקא על השפה ונברית. ודוקא בה' ג' חששו לעז, שלא יאמרו משום קר נתגירה).

אבל בהג' מרדי' (ק) כת' דכולם גרים כשמיישרים דבריהם. ודוקא כשהואים דישרו דבריהם סופו מוכיח דהוה לשם שמיים. ואעפ' שמתחלתה עשו לשם אישות (וע"ד מש"ב בתוס'). וכת' דלפ"ז לא פלייגי רבנן על ר' נחמייה.

�הרמ"ב' (איס"ב יג יז) פסק דרך שלא בדק או חורי ומול טבל בפני ג' הדיוות הר"ז גור, אף' נודע שמתגיר בשביב דבר". הואיל ומול טבל יצא מכלל העכ"ם, וווששין לו עד שיתבאר עדקותה. ואף' חזור וعبد ע"ז להחזר אבידתו מאחר שטבל נעשה כישראל?

�הרמ"ב' (שם טו) כת' דבי"ד לא היו מקבלים אותם או דוחים אותם, עד שיראה אחריהם. (והאחרונים האריכו בביואר בדבריו והאם הוא ספק גור, אף' דגניר לשם אישות זהה גירות בדיעבד. ואכמ"ל).

רמא) תוד"ה הלכה. מ"ד כתומים גרי עירiot חן, והתם היו עובדים אלהים. ועוד"ז כת' Tos' בכ"מ (ב' ק' לה'): חולין ג') דכוונתם לא נתגירו למגרוי (מעיקרא) בדכת' בקרוא את ה' הוי יראין ואת אלהים היו עבדין. ואילו הכא איירי כשמtagir למגרוי מפחד ארויות.

רמ' (בא"ד וטמ"ד נירוי אמרת הן קפבר דשוכנתגיריו וכו'). אבל רשי' (סנהדר' פה): פ' דמ"ג נירוי אמרת הן ס' ל' דמתהילתן היו גרים גמורים, אלא שעבשיהם הרשינו. ומיש"ה דין בישראל שאנו עושה מעשה עמו.

רמ' משום דרב אפי' וכ' לאות שפטים. פרשי' דראי' לאחזוקי קלא קמא. והרמ"ב' ורש"א כת' דלפ"ז איירי דוקא בקהל בעלמא? אבל היכא דידי' בעדים שנטען ל"ש לאות. והק' דבתוספתא

יא. והרמ"ב' (ט) הקרים לכל המתגיר לדברי מהబלי העולם אינו מגרי צדק, ולבן לא קבלו גרים בימי שלמה וכו'. ואעפ' ב' היה מתגירים בפניהם דוחיות וכו'.

יב. וביאר הרמ"ב' לפיקר קיימו שימוש ושלמה נשותיהן ואעפ' שגלה סוזן. וכן ציין הגר"א (יריד רשות חה). ואחרוניהם החק' דבוחמץ דברי הרמ"ב' מבואר דהיכא דאחוריתם מוכחים, א"ב אינם גרים.

יג. והביאו בשם רשי' (לק' ב) דברנה בעלמא לא מפק'. (ונקתו דקאי אף בעטען).

יד. ועוד"ז החק' רע"א ע"ד Tos' ('ה' א' ה'ci) דס"ד לפרש את

דבר מכוער ווע' בסמור בדברי רב'. ובאיו רבעין דוקא עדים לדבר המכוער, אבל אם הבעל ראה בעצמו דבר המכוער לא אמר' דשוויה אונפישיה ע' (בסמור').

מן יש לך ננים לא תצא. פרשי' מן הראשון, דמוהזיקים לקלא קמא ועבדין להו ממורים. אבל הרוי' פ' (וכ"ב) הראשונים בשם הגאנטס פ' דאפי' יש לה ננים מהשני לא תצא (וכ"ד הרמב"ם בשערתו). ומובואר בתוס' דגיררו מיד. אבל המהרש"א (ח"א שבת שם) בתוב דלא גייזו עד אורי שלמד'.

(רמ') תוד"ה ל'א. וההייא (שבת לא), וכור' גירני ע' לעשות בה'ג, בטוח היה היל שיטופו לעשות לשם שמיים. (וז"ב דמ"מ השטא חסר בקבלת מצוות בשערתו). ומובואר בתוס' דגיררו מיד. אבל המהרש"א (ח"א שבת שם) בתוב דלא גייזו עד אורי שלמד'.

רמ' (ת"ר אין מקובלין גרים ליום המשיח וכו'). המהרי"ל הל' עשיית ז' כת' עד' לא יקבלו בתשובה ביום המשיח, דאין עשה מאהבת הש"י רק לשמה בשמחת ישראל.

מכוער הדבר תצא

רמ' אמר רב ובעדים. בראשי' מובואר דהינו עדים על זנות. והראשונים (ritten'a) הקשו א'ב פשוטא, דאסורה על הבועל מודאורייתא. ועדן הקשו האחרונים אמר' נקרא 'נטען' ושטענים עליין, הוא נתברר בעדים שניתנה. והיש'ש (ס"ס טז) העמיד דיש עדים שניתנה עם אחר. ונחשב רגליים לדבר שניתנה אף אם זה, דאמר' מראפקה נשוא.

זה ר' שומך כת' בשם ר'ת דכוונת הגמ' בעדי

רב מוקי מתני' ע' הקול, וכדברי הברייתא. בנים תצא ע' הקול, וכדברי הברייתא. ורעת השאלות (חו' בראשונים, ובתוס' כתובות סג' ד"ה אבל) דכשיש עדי דבר מכוער וקלא דלא פסיק' ב' מוצאים אשה מבעל'ה ב', וכ' מ' ברש'י (דו' ואבע'א). אבל דעת ר'ת'ה ור'י (בתוד'ה אמר) דקלא דבר נישואין לא חיישנן, וכל הטוגיה כלפי הנטען, דנתעורר הספק קמי' נישואין.

לה). אך דעת הירושלמי (חו' בתוס' סוטה כז) דנאסרת לבועל. וכן הריטב"א (לק' גב) כת' דשותרת יbum שנאנסה אסורה לבועל. (והיב'ש (יא ג, קט ט) דין דיל' דכ' הת' הב' בגמ' כתובות שם,noch' בוה' ב' הלשונות).

כב. ויל' מהא דאי' (כתובות ט) גבי פתח דהוה ספקenos ספק רצין. אך תוס' (שם) נקט דו'ין קול לאונס, מש'ה' היכא דליך קול נחשב רוב רצין. ויע' ב' דה' מ' בשל' ראו את המעשה כלל. אבל בשארו את המעשה, והנערה אינה צעקת, אין לחם להלotta דהוה אונס.

כבג. ווהשאלות דמקין בין מבעל בין מבועל. וחילקו הראשונים בכוונת השאלות, האם בעין לתרוייה עדי דבר מכוער וקלא דלא פסק. ווע' ע' (בסמור').

בד. וכ' תוס' (עב. שצווין בהש"ט) ולא שייך הכא נידיין קלא דבר נישואין, בין גספסק לנערר עבשו. וקלא דבר נישואין הוא כשביא קל אוורי נשאית על מה שהיה קודם. בה. אבל הרא' ש' ומרדי כי הביאו דר'ת חור בו, ונקט בדברי השאלות (וע' פ' רבינו מאיר).

יז. ואף דיש מצוות ולו תהיה לאשה אף בנדה, מ'מ בספק הרי הוא מוחזק קול איסור דברי דאוריתא. יה. וע' לעיל בדברי הרמב"ם. ובחי' ראמ'ה (שבת לא) הביא בתוס' דהוה גירות בתרנאי (וז' ע').

יט. וההורש"א למד מהתרם אין איסור ללמד לעוברים הבה להתגיר תורה. (וכ"ב המאירי סנהדרין ט). ווע' א' שורת אמא, ויע' הרמב"ם מלכים י' כת' דמזרבי הגיס דין ניחל בתוי זה. וכת' דקצת ממשמע ודאשו ללמדו קודם שיתגיר. וסימן אין כדי להקל בהה. והאג'ר'ם (יר' ג' ג) פסק במרחיש'א, ע' יש' עדו).

כ. והקרן'ר (על מהרש'א) תי' דאיורי בעדות מיהדרת, דהוועות בפנ' עינו אונרתו. אלא ע' זירוף הדין. (אם גם דעת המזרבי (וע' תוס' סנהדרין ט), והוא ברמ' א' וא' ב' הי' ל) עדות מיהדרת אונרתה על הבעל. ולענין זה הוה עדות גמור. אך יש פוסקים דס' לדאיינו מצטרף. ווע' נובי' (ק' בע' בסתירות היזיר היג').

כא. ומובואר ברטיב'א דהיכא דנאנסה לא נאסרה על הבעל. וכן מפורש בגמ' (כתובות ט) בת' הא. (וע' תוס' לך'

דפתח פתווח כב' עדים דמי). והרא"ש כת' דהינו דוקא בעדים, אבל מה שהבעל ראה דבר מכוער איןו אסור ל'.

רנה) בא"ד והוא דאייזטורי בהנחו עובדי (סוף נדרים צ"א) וכו'. دمشמע התם דנאסרת ע"י דבר מכוער לחזה. ועוד"ז ה' תוס' (כתובות יג), על הסוגיה דנדרים דין אסורין על היהוד. ותי' תמאף שניני. (והאחרונים ביארו דבנוסף ע"י יהוד נחשב כיעור).

ורע"א כתוב דף דאף תוס' דין ס"ל כן, אלא שהקשה דאף אי זהה דבר מכוער אין מוציאין. ולכן בע"י אף שאומרת שנטמאתה.

רנו) בא"ד [בצ"א] נר' ל"ר דייריו באומרת טמאה אני לך. ותוס' (כתובות סג) דחו דבאומרת טמאה אין נהאה להתייה מטעם דאייבושי, דהא שואה נפשה חתיכה דאייסורה ע' בסמור. ולכן פ"ד דרשיא לבועל אם גירושה בעלה או מת. ולדברי השאלות הנידון הטעא אף מהבעל.

רנו) בא"ד ואין לסתמה, הא שיותה לנטשה חתיכה דאייסורה וכו', לך נראה זהכם לחתירון. במשנה (נדרים צ) אי' דחורו לומר ולמשנה אהרוןה דהאומרת טמאה אני לך אינה נאמנת. והראשונים ה'ך דמ"מ האשעה טוענת שאסורה, ושוייא אנפשה. ותוס' (שם) תי' דיש כה ביד חכמים לעkor דבריה לה, כיון דיש סברא גדולה דעתינה נתנה באחר.

לא. והכא אין קינוי, סתירה לחזר ל"מ. והראשונים הוסיף דאפי' אם מחול על קינויו מונגי, וויתר נמי אין לך דבר מכוער גדול מזה. ובבדעת רשי' מבהיר דברי דבועל יותר מסתירה).

לב. והראשונים כתבו שלא עדיף עדי דבר מכוער מע"א בזנות ממש דיןנו נאמן. ודו"ו הראשונים דין נאמנות לע"א, אבל כיור החמירו.

לאג. וצ"ב שהרי בעל ראה ויודע. ורע"א (צט) ביאר דברי הווה אישור דרבנן, ולא אמר' בזה שוייא אפשרה. והבית מאיר (בשות רע"א) כתוב שלא אסור כיעור א"ב יש גם לעז. ווע"ז חוויא י"ג).

לד. ותוס' (שם) הביאו בשם ר' אליעזר ודאיתן מהן שנאנסה) דהאשה אינה מוזהרת באיסור זונה להכחן, והאיסור רק עלייו (ותוס' הקשו מלפקון פר').

לה. והרץ' (שם) ה'ך דין בח לעkor בקום ועשה, אלא

וכ"ד הר"ף והרמב"ם (סוטה ב יג) דאם הוציאה בעלה בדבר המכוער אסורה לנטען. ועוד כת' הריטב"א והגמוק"י דיל"פ הכא תעוזה בעל, דהינו שאמ רצה בעל להוציא (שלבו נוקפוי), מפסdetת כתובתה (בלא התראה) כי, אבל ב"ד אין מוציאין בשאיין עדים [ובגמ' בסמור].

רנו) ואיבע"א הגו מתני' רבינו כו' הוואיל' ומכווער הדבר תצא. פרש"י דרבי ס"ל דמוועיאן אשה מבעללה בקהל כל דחו. וכ"מ בגמ' בסמור דהנידון משום קול. וצ"ב דרבי איירוי בדברי דבועל, ובמה מודמין לקול. ותוס' (ד"ה אמר) ביארו דברי דבועל לא עדף מוקלט.

אבל הרמב"ם (סוטה ב יג,יד) פסק דבעין תרוייהו דבר מכוער וקול. ולפ"ז תי' הגמ' דמלבד הקול היה ג'ב כיעור. והרא"ש הביא בשם ר' מאיר דרבי ס"ל דאף כשהבעל ראה דבר מכוער נאסורה עלי.

רנו) תוד"ה אמר. או"ת וכו' דין האשה נאסרת על בעלה אלא ע"י קינוי וסתירה לא'. והראשונים הביאו עוד מהגמ' (גיטין פט) דיל"פ דבר דבר, מה להלן דבר ברור בעדים לי'. ומש"ה הר"ף פסק דaina נאסרת על בעלה עד שיראה כמנאפים (מכות ז).

אבל לדעת השאלות ורש"י ע"י עדי כיעור מוציאין ליישב דעתך כיעור נחשב בעדים [בדאמרי'] (כתובות ט)

כט. ודייקו מזה דאסורה לנטען משום שהבעל הוציאה מהמת הכהער שהחומר על עצמן) וקסטו בין דוחציאה ומתה בעלה, או דאייסור הבעול וזה תולדה מאיסור הבעול. אבל אין כאן ריעותא אף כלפי' אישור ונטמאה לבועל. ע' חז"א יז ב). ומישוב בוה דבורי הרמב"ם (איסור' יז) דסבירא דמותרת לבוכן.

כז. וכ"פ הרמב"ם (איסות כד ט) דבעדי כיעור אם ריצה הבעול להוציאיא, אין כתובה. אבל בהג' מ צין לרשי' (כא), משמע דנקט דנאסרת עליו).

כח. ועפ"ז ביאר דברי היירושלמי (כתובות) דמוגע וכו' הוה סוטה, ופי' דנאסר בבא ליצאת י"ד"ש, ולכן מפסdetת כתובתה. בט. ולרש"י מוציאין מבעללה, ולתוס' מוזנטען.

ל. והרמב"ן כתוב בדעת רשי' לאסoor לבועל בעין קול ועדי כיעור, ולאסoor לנטען סgi בחדא.

לסוגין היכא דאמרו חכמים שלא יהoir, האם החמירו בדיעבד. ולא דמי לנטען על השפהה דאמרו חכמים, ואם בסנס אינו מוציא, דהתם ליכא אלא לנוּ בעלמא (וכדאי' לך' בו).

אבל תוס' (*ד"ה ואחת*) כתבו *דס"ד דהगי* כאן דבמשנה דהתם יש טעם אחר שם. ו*הרמב"ן* (*בחי' ו' הוכחו כת' דקו'* *הגמ'*) דמשמע דהמשנה שם איררי בכל עניין, אף' לא נתברר דהוה שקר. והוה מוציא את אשתו ממשום שם רע (ובסוגין). וסוגיה דהתם איררי לאחר שנתרבר שהשם רע אינו.

רשא ו**ולא** היא *התם אלומי לך לא וכו'*. הראב"ד (בhashgahot לר'יף *כאן וגיטין*) כת' *דסוגין* קאי למ"ד ממשום פריצותא, אבל למ"ד ממשום קלקלוא, בין דבררו דהkol אינו אמרת יש לחוש טפי קלקלוא. והראב"ד נקט הדנידון בסוגין ממשום ב' לשונות דגמ' בגיטין. אבל *תוס'* (*ושאר' הנ"ל*) כת' *דסוגין* לא קאי ממשום גינויו דהתם. (חורי לעז).

הרי"ף (*גיטין* שם כר. בדוח"ט) הביא את סוגין דכנס*אי"ץ להוציא*, דאמר' *דקם להו בקליה וליתיה*. והראב"ד (*לר'יף כאן ושם*) השיג דתלי ב' לשונות בסוגיה. ו*הרמב"ן* תי' דלשונות דהתם איררי היכא נתברר דאיינו שם רע. וסוגיה דהaca אף' לא נתברר*אי"ץ להוציא*. דיליכא חש משום הקול.

רשב שם. והאבנ"מ (*י' ד* *ה*) בינו ותנו למור ממשום נדר אינו מוציאר, ואמרו הוי יודע שאין אתה מהזיר לעולם, א"ב זהה כמו שהתרו בו שלא יכנסו. ובשות' *הראא'* (לב' ג, ה' בטדור קמא, וכ' *הרשב"א בע"ב* כת' דאמ התרו בו, ואח'כ' עבר ובנס יוציא).

רשג שם. *היש"ש* (*יט, ה' בק' ח*) כת' *דע"פ* טעם זה אף' קידש (ועידין לא בנס), מ"מ אין מוציאין מידゴ. (ואף דבאייך דמתני' יש מה' בירושלמי, הכא *אי"ץ להוציא*).

דכין דבسوפו של דבר תאסר עלי, אינה נאמנת ואף על עצמה) מחותמת השבעות. א. ו*הרמב"ן* חוסף דאי ממשום טעמים דהתם וראי סגי לכתולילה שלא יכנסו. ב. ו*הרמב"ן* (*ספר הוכחו* כת' דאף לטעם קלקלוא מ"מ בינו ותנו לדתביחלה לא יכנסו, והודיעו דכל המזhor נקרה

והר"ן (שם) הביא בשם אחרים דל"ש שואי אנטשיה כיון דמשועבדת לבעל'. ולשון *תוס'* דידן משמע בתוס' דהוה היתר חכמים, אלא שהקשה דמ"מ בינו דאיתא ביעור מסתבר לאstor. ותי' *דאפ"ה התairo*.

והרמ"א (*קטו ו בשם תה"ד פסקים רבכ'*) פסק דכשיש דבר המכער, ואומרת טמאה אני לר', נאמנת לאוטרה על בעלה. ור"א (פח) כת' *דכונת התה"ד* מדין שואי אנטשיה, ובמקום דבר המכער לא העמידו דבריהם. אבל מה שאומרת טמאה אני לר' לא נחשך רגליים לדבר.

דף כה.

רנה) **קלא דלא פסיק**, ברבי. פ' *תוס'* ולהלכה מוציאין ע"י קול, ללא עדים (וזולא כרב). והרשב"א (כד) כת' *זהינו בשאי לה בניים*. וכותב א"ן דאייררי בשיש עדי ביעוה, וע"י קול מוציאין אף בשיש בניים.

רנט) **קלא דפסיק ואיבא עדים בדבר מכוער** ברבי. (אפ' *שיש בניים*). *הריטוב*"א כת' *ה' קלא דלא פסיק וליכא עדים* (ולדינא בעין תרתי), ולרבבי אפי' לא פסיק. אבל *האבנ"מ* (*יא ז*) הביא בשם העיטור (ע"פ *הירושלמי*) דבכלא פסיק מותה.

רס) *תנן התם המוציאאת אשתו וכו'*. *פרש"י דחישיש'* שמא יתирו את הנדר, והגמרש יאמר אילו היותי יודע וכו', נמצא מבטל הגט למפרע ועוקרו, ובניה ממנורים. וב' *בגמ'* (*גיטין מ'*) לישנא קמא הטעם ממשום קלקלוא. ואיררי דוקא כשהאמור ממשום נדר ושם רע אני מוציא. ולישנא בהトラ (*שם*) ממשום קנס לא יהoir, שלא יהו פרוצות בעריות ונדרים. ותנו שיאמר ממשום נדר וכו'.

ותוס' והראשונים הקשו מה *ס"ד דמקש*, הא בסוגין *ל"ש הנך טעמי*. והרשב"א כת' *דכונת הגמ'* ממשום הגזירה דהתם. ואפ' *הgem'* מדרמה

להווארת שעה וכדלקמן צ'. ותי' דיל' דאפקעינחו חכמים לקידושין.

לי. והקובה"ע (*כא ט'*) ביאר דתוס' פלגי וס"ל דנאמנת על עצמה, ובתולדה מה אין מאכילים את האומן דבר האסוע ול'ש פלגן דהדין לפני עורו הוה תולדה מהאיסוע, אבל אי ממשום איסור הבעל אמר' פלגן נאמנותו. ובוה ס"ל לר"ן

ומערער משגחין ביה. ומש"ה יראה לוייף. ועפ"ז כת' דאך בא"י אם אונור ב"ז מהני שא"צ קיום כשהבעל יערער (וכרא" שם ו), ולבן לא ישאנה? אבל המאירי כת' דבאי"י חושש לשקר כיון הדיעדים מצוים, והוה מילתא דעבידי לאיגלו ולא מזוייף!

(רט) וזה מות דלאו עלייה קפמביין דאמיר מרacha דיקא ומיניכנא. הרשב"א ה'ך דבאי"י היא (לকמן קטו). האם הטעם דע"א נאמין להתריר אשה משום דעבידיא לאיגלויז. או משום דיקא ומיניכנא. והביא דעתה הריב"ף (שם) דאפיישת (במקורה). אך תוט' (עמ' ד"ה עד) כת' דלבכ"ע עיקר הטעם משום דיקא ומיניכנא (עפ' הגמ' לך פה, עי"ש ותוס') והטפק (ביבל גנין) האם סגי בדיקא זוטא בעירוף הא דעבידיא לאיגלויז.

והרשב"א ה'ך דאך לטעם דעבידיא לאיגלויז, אף בסוגין דסמכין עליה משום דאי את בעל ומערער כמו בא"י (וכמ"ש לעיל), וכ"ש בmittah שיכול להתרברר. וכת' דאה"ן והגמ' נקטה חד מהטעמים לדקמן.

(רטה) דתנן (לק' קוין. וגיטין בג': מה בון גט לmittah שהכתוב מוביה). והרשב"א ה'ך דאך ממדינת הים יש כתוב המוכיח (ואפ"ה חישוי) כיון דסמכין עליון. וע"ב כוונת הגמ' דאשכחן בעלמא דכתב עדיף. ומש"ה הכא חישין משום יצרו תקפר^ט. (ואף דההם משום איבה לא חישין היכא דיש כתוב).

רטט) לא לאחר תנשא וכו' וב"ת שאני עדות אשה דאקיילו בה רבנן, והא"ר מנשה וכו' גזון דד"ת

חולק דהנך סברות שייכי גבי ה' נשים. אבל בסוגין ודאי דהיכא דסמכ' עליו והבעל איינו יכול לערער. וע"ר ר"ש איגר רוע"א שית' רק רaca,רבב (ב). (ווע' רmb"ז ורש"א (גיטין שם) גבי ה' נשים היכא דאומירתה בפני נכתבן).

ז. (וכ"כ הב"י"ש ייב ד) והאגבנ"מ הקשה עליו מדברי הרשב"א).

ח. דהגם (לק' קטו) מספקת האם ע"א נאמן במלחתה, ותלי בספק הניל' דבמילתא דעבידיא לאיגלויז לא משקר, או דבמלחתה לא שיריך. וכן הגמ' (לק' קטו) מספקת במקומות קטנה, ותלי בהניל' כיון דאייכא קטטה לא דיקא ומיניכנא. וכן בגמ' (צט) יש ספק אי' ע"א מהני יבמה, בספק בע"ז.

ט. ומטע ברשב"א דוחחש דמויף את הגט משום דיכרו התקופ. אך יש שפ' דאך בסוגין לא הששו שייפ' את הגט, אלא שהוא הוא שליח ולא ראה בתיבת הגט. ומשום יצרו

המועד לא ישא אשתו

רסד) מות, הרגנוחו, הרגנוחו לא ישא את אשתו. פרש"ז דעל עדותו היה נשאת, משום לות שפטים שהוא מעיד שקר. ומשמע דקאי אכולוז. וכן מבואר בתוס' (ד"ה מות).

אבל הרמב"ם (כפיה"מ) כת' דהוורג אסור לישאנה, גזירה שככל מי שיחסוק א"א יהרוג בעלה וישאנה. והאחרונים כת' דלפ"ז אף' בשיש עדים אחרים אסור לו לישאנה.

רטה) הרגנוחו וכו'. תוט' (כתובות כב: ד"ה גנין) כתבו דיירי דמייד בפנ"ע, ואומר שהיה עם הורגווי (וכרא" בגם'). אבל אילו ב' ייעדו יהה, בשום מקום אין ב' עדים חשודים^ט. אבל דעת ר'ח' הור' בראשונים לך פה: ותורא"ש כתו שם דאך ב' עדים לא תנשא לא' מהם.

ודע"א (במשניות) ה'ך מה ס"ד דתוט' דהמשנה אירי בתרי, א"ב אף א' חשי' דמשקר, מ"מ דל' עדותו מהכא ומזרתת מחמתה העד השני. ור'ע"א תי' דדוקא היכא דהתררו ע"י ע"א אמר' דהיא דיקא ומיניכנא (בדלק' פח). אבל בשיש ב' עדים היא סומכת על העדדים, ולא דיקא ב"ב. וא"ב א"א להתריר ע"פ ע"א.

רטה) טעמא דממדינת הים דעליה קפמביין, אבל מארי דלאו עלייה קפמביין. הרשב"א פ"י דאך דמתירין לינשא בלא קיום הגט. מ"מ אי אתי בעל

רשע, ובני אדם לא יזקקו לו לחופה וצרכי נישואין וחיתמות הכרובה. ומש"ה בודאי גמר ומגרש ושוב אין קלוקול. ואף בלבד קמו חכמים בקהל דליתא).

ג. (וכרא" לקמן בע"ב, ע"ש תוד"ה לא). ד. ולפ"ז שבאו ב' עדים, וא' פסול והאשה אינה יודעת בפסולו למ' ומי'.

ה. מבואר בסוגין דבאר"י יש סברא טפי לסתור על השער ע' בסמוך). וב"ד ר'וב יוסף בגם' (גיטין בג') וב' ה' נשים דנאמנות להביא גט בא"ר"י ור'וב יוסף דיקי מהשנה שהכתב מוכיחן. וועת הבריתיא ואין נאמנות להביא מחייב דעליה סמכין. ואכבי' (שם) פלייג דאדרבה איפכא מסתברא, דבוח"ל נאמנת. דאי אתי בעל ומערער לא משגחין ואנייה מלקלזה כל קרא. והבריתיא איני בא"ר"י דאי אתי בעל מקלקלן. ואובי' דחק דהמשנה הוה משום הכתב ופה מוכיחן.

ולכואrho משמעו דסוגין רבב יוסף. אבל בראשונים מבואר שלא תלי בהא ע' תוד"ה הכא. הרשב"א (וורטיב"א" ורומוק"ז)

עצמם רשע.ולכארה משמעו דס"ל דນפסל לעדות בדיבורו", [וצ"ב דל"ש עדות על עצמו, ומאייה טעם פסלין]. ולפ"ז לא פlige על יסוד דין פלгинן. (והאחרונים פי' בכמה אופנים).

אבל תוס' (בע"ב ד"ה לימה) נקטו דס"ל שלא אמרי פלгинן. וכן הביאו הראשונים בכ"מ. ובפושטו לפ"ז העטם דכינן דאיינו נאמן לפסול עצמו, איינו נאמן בעדות זו כלל.

רעה) ובית שאני עדות אשה דאלילו וכו'. לדברי הרמב"ם ילו"פ דנאמן לפסול עצמו, ואך שהוא פסול לשאר עדות כשר לעדות זו. אבל לראשונים סברת רב יוסף שלא אמרי פלгинן, ור"א (כאן ובמשניותכו) ה'ק' א"ב מה מהני הא דגוזן בשער לעדות אשה, רמ"מ א"א לחילך ובריוו". ור"א תי' דאך לרבות יוסף נאמן בשאר העדות, אלא ודוקא בעדות זו אמרי מ מג',adam נאמני לעדותו הא הויה רשע, ופסול להיעיד. (וע"ד הא דאי' (לק' מו.) לדבירך עכו"ם אתה).

ורבא ס"ל דפלגוני דיבוריה, דנהרג בעלה והוא לא הרוג. ממש"ה נאמן בעדות שנהרג בעלה, ופלгинן דאיין כאן עדות על עצמו. אבל לדעת רב יוסף לא מחלקים את הדיבור, ועפ"ד דבריו הויה עד פסול ואינו נאמן להתריה. אבל למ"ר דרשע נאמן לעדות אשה לבו"ע לעצם להילך דיבוריה, ונאמן בכל דיבורו שהוא חריג, בclf' התרת האשה. ואך דאיינו נפסל לעדות עפ"ע עצמו. (אך ר"א ה'ק' מודגמי כתובות יה', ע' בסמוך).

יג. ויש שדנו ודורש"א נקט שלא פלאג. יד. וכ"ב הרשות והוג' ברוך טעם ולש"ז זה, בשם פיה"מ לרמב"ם. (וציינו שכ"ב התומים ר"ס לח').

טו. והנוב"י (ק' עב בסתרות החitorה בת' ה' בפתחת' קטו לו) הביא רב יוסף ס"ל ובפסל לעדות. כיון לד"ש פליגין מש"ה אמרי דמתוך שנאמן על אחרים נאמן אף על עצמו. וועל'ה הא דאי' בתרוש' סנהדר' ז. לפריש'. וכן נאמן על עצמו ממשום מגיה, מעי"ז העודות פסולה ממשום שהוא רשע. וכן נראה דהויה דאיינו נאמן כלל. ולפ"ז בת' דהיכא דהעדמים חווינו בתשובה קודם שהעדיין, א"כ נאמנים אף על עצמן במיגו. וע' מהרש"ם (ויר' רנד) שדן עד' ז.

והפתחת' (שם בס"ז) הביא דרב' קוהל יעקב (אלגאי ז') חלק ועל הנוב"י דעלעלם איינו נאמן על עצמו, ולא מסתבר כלל. טז. ובבג' ברוך טעם (לש"ז זה) כתוב דיל"פ' ב' בוגות הגם' דבומו דהקלו بعد פסול, ה'ן הקילו היבא דמשימים עצמו רשות.

פסול וכו'. ומסקנת הגם' דלדעת רב יוסף נה' רבנן ור' יהודה האם הקילו להכשיר גולן לעדות אשה. ומ"יד והקלו בעדות אשה, דכינן דמשיאן מפי אשה, ומפי עבד, ומפי עד מפי עד וכדנתן לך' קכב. וקיי', ול'ע' עדים בשירים. ה'ג' משיאן עפ' עדות רשע. ור' מנשה פlige דגוזן דאוריתא גרע. והקובוה"ע (כא ג') ביאר דרשע נחשב חשש משקר, וגרע משאר פסולי עדות דהוה מוחמת גויה"ב^א.

והרלי"ף (לק' קכב, מו: בדיה"ס) כת' דאך גוזן דאוריתא שמעיד במסיח לפ' תומו מהני, שלא גרע מעכו"ם^ב. והרש"ב"א ה'ק' דנימא דמותני אירי במסלית. ותי' דמשמע דאייר' במתכוון להיעיד.

ובית מאיר (יב, ה' בפתחת' שם) דיק מקושית הרשב"א דאך עד העמיד במסיח לפ' תומו לא ישאנה. והביה תמא דאיילו חישיש בעדות זו דמתכוון להתייר, א"ב האיך מכשירין זהה גולן דבר תורה^ג. ור"א (בגLIN השו"ע שם) הביא מס' עורת נשים (ז' לב) בדבmissich לפ' תומו ישאנה.

פלגין דיבורא

ר"ע) וודאמר רב יוסף וכו' לרצינו רשות הווא והتورה אמרה וכו'. ורבא (בע"ב, סנהדר' ט: וב' קלח: וכו' מנו פlige דאין אדם ממש עצמו רשע, ופלгинן דיבורא ויתבואר בסמוך). ומשמע במסקנת הגם' דר' יהודה (במשנה) דאמר לא תנשא ס"ל כרב יוסף שלא פlige דיבורא. וכו' ב' תוס' בע"ב).

והרמב"ם בפיה"מ פ"י (טעם ר' יהודה) דס"ל דמשיים

תוkopו משקר שראה כתיבת הגט. ומש"ה א"א לסתור עליו בעדות זו, והזה באילו לא אמר בפי נכתבה.

ל. ובפושטו אשה ועובד נאמנים בעדות ע"א באיסורין ואך נה' בוהה הראשונים ואכמ"ל), ולפ"ז אף גולן ודרביריהם. (ולכ"או עד רשע נאמן באיסורין, דחויס לשקר. אבל השו"ע יוד' קיט ז. עפ' שורת הרשב"א אל תל ותרכ'ו) משמע דאך גולן בשער לעדות איסורין ובדבר שאינו חשוד עליו. וע' ז'.

יא. ובכ"א (כ"ב קט'). דהיכא דיציא שור שחותם עד שלא נעשה חתנו בשער, ולא חיישי' שחותם עבשו והקריט הומן. ורקborg פסול לעודות ממשום גויה"ב. דאפ"י משה ואחרן פסולים. ואילו ייכא שטור עד שלא נעשה גולן פסול. דחיישי' משקר וויפר עבשי.

יב. והגמוק"י (כא) הוסיף דמ"מ יש לדורך בענין שיחתו שלא יהיה מאכון להיעיד כלל. שאילו אמר אמרו לאשתו של פלוני שאני ראייני שמית בעלה לאו מסיח לפ' תומו הוא, אלא מתכוון להיעיד ולהתיר הוא.

והביא דבר ב בשוו"ת מהר"ל דיסקין (לט). והמהרי"ל דיסקין ה'ק' דיהיה נאמן לומר הרגתי ועשתי תשובה, דברה ל"ש לדבריך רשע אתה. והוכיח מזה ברעת הפטוסקם^ב דאך בעדות אשא יש חסרון תחילה בפסולות.^כ

(רעכ) תוד"ה הוא. משמעו דהרוג ונרבע פסולים להיעיד ממשום שונים. המהרש"ל (סנהדרין ט:) הביא גליון תוי' דהק' דר' יהודה ורבנן (סנהדרין בז) נח' אי שונא פסול לעדות, וכייל' כרבנן דלא נחשדו ישראל על קרבי. אבל בשוו"ת מהרש"ל (לג) כת' דחק' שונא גרע, דנחשב נוגע בדבר שורצחה להנקם.^ד

ותוס' הביאו דהכא ממשמע דכשר. ולא מוחזקין אותו בשונה בה"ג^ה. א"ן חזר בו דאך שונא גמורبشر.

רעהג בא"ד [כע"ב] אלא אר"ז משעיה שנענשה מריפה, דטריפה פטול' מדotta. בפשותו מבואר בגמ' (סנהדר' עח). רטיפה פסול ממשום עדות שא"א יכול ללחימה. ובתוס' מבואר דאמר"י עדות שבטללה מקצתה, ומובואר דנחשב פסולות. וכן הב"י (חו"מ ס"ס לג) הביאה מכאן

והאחרונים (קובה"ע כא, והשער"י ויא האrik טובא בכ"ז) ביארו דרב יוסף מורה אמררי פליגין נאמנותו לדאמן בnidzon האשה, ולא בנידון על עצמו. אלא דהaca לא סגי בפליגין נאמנותו לדלביריך רשע אתה^ו וכנו"ל, ומש"ה אף בנידון האשה ל"מ.

ועפ"ז יסדו האחرونים דיש ב' גדרי פליגין, פליגין נאמנותו (שנתקבל העדות כלפיnidzon א'), ואף דאינו נאמן כלפיnidzon השני^ז ופליגין דיבורא (שנתקבל חלק מסיפור העדות, שלפוני רביע, ולא מקבלים את פרטיה המשועה, את מי רביע). וצ"ע דחרושונים בכ"מ ע' חוס' בע"ב) דימו אופנים שונים של פליגין.^ט

והאבן האזל (חולב ה, וזה בברב"ש י) ביאר דברי רב יוסף באופן נוסף ולתרין קרו רע"א) דרב יוסף ס"ל דכין לדלביריך רשע הוא אין התחלה עדות. ולא אמררי פליגין אלא"כ יש צד עדות, ומש"ה מוכרים לקבל דבריו. אבל למ"ד דגוזן בשער לעדות אשא, א"כ יש עליון שם עדות. ומש"ה נאמן על מיתת הבעל, ומוכרח לעשות דין פליגין.^ט

ב. ועד"ז יל"פ בשאר פליגין נאמנותו וכogen ע"א שנאמן לעדות אשא, ואינו נאמן בנחלה. דיש סיבה להאמינו במקצת ומש"ה מחלוקת העותות.

בא. דהה"ז (ז' ד, וביש גור"א שם) נקטו דפסול. והמראות צوابאות (כח הר' בפתחת' לה) הביא דמותר"י ב"ל (ג' עה) הבהיר והאחרונים הכריעו בדבריו. והקובה"ע (כת' בחשפתה) הביא דבשו"ת זכרון יהודה (לר' בהרא"ש פסל, ובמhor"ח א"ז עז) הבהיר. וועוד צינור לדברי הרמה ברא"ש גיטין בגב).

כב. והקובה"ע (כב א) ביאר עפ"ז לשון רבא (בע"ב) אדם קרוב אצל עצמו ואין אוד משם עצמו רשע, וצ"כ אמאו חוסף טעם קרובא. וביאר דרבא לטעימה דאוכל נבילות להכibus בשר לעדות, א"כ ריש' הו מה שמוסח משקר וע"ש שהאריך בו, והאחרונים דנו בה דאך לרבע הויה גדר פסולו, א"כ ל"ש בוה לרביריך ושע אתה. ואם אומר שעשה תשובה כל החסרון ממשום קרוב.

כג. והמරהורש"א (שם כת' דקי' הגמ' אליבא דר' יהודה.

בד. והתקשה^ז קפין (תקפט) בשם ר' פלוטוי (גאנז) ראש הישיבה דדורא שונא שלא דבר עמו בשר לעדות לרבען, אבל שנאג שצווה בפרהסיא שיקוק, פסול לעדות ולשבועה.בה. והמהרי"ט (חו"מ ט) הביא דאין בה פסול נוגע בעדותו וורשי"ט (סנהדרין לא) כת' דלחיב את הרכיצה נשכח בורשו של גואל הדם, שקשה בעינוי שהוא נציג. וא"ה אין לך נגיעה גדולה מזו). פסל נוגע בעדותו הווה רק ממשום נגיעה מזון.

יז. והקובה"ע (כא ז) האrik לדון האם פסל רשע ממשום חשש משקר או מגוזיה^ב. וכותב בדברי רב יוסף מבואר דהוא פסולות, איאלו וזה סברא דחשש משקר, א"כ ל"ש סברת לדלביריך רשע אתה. וביאר זהה בזונת רב יוסף להגדיש התורה אמרה, פסל מגוזיה^ב. ואך בסוגין הוה חירוש, ואך בעדות אשא שהักษירו קרוב ועבד וכל הפסולים, גולן פסל מגורי עדות.

והאחרונים דנו לצד דהוה חשש משקר בעלמא, היכא דחזר בתשובה אי שייך בוה גדר תחילתו בפסול, ועד"ז דנו תוכ' (כב מג') בונגער בעדותם, האם יש חסרון תחילתו בפסול. אך ממשמע בכ"מ דברשע יש פסל, וע' קצתות לה דן.

ויה. והקובה"ע (כת' זיא) כת' דיסוד זה מוסכם דעת"א נאמן לעזין ייסורין, ולא לדין ממן ועונשין התלילים בוה וא"כ זהה תולדתה. וע' לק' קיז). אבל הברב"ש (ובישע' ר' ליב גאייע נקטו דכה"ג א"ע גדר פליגין). דבכל מקום מקבלים את עדותו למה שהוא עד. ודוקא במקומות דהוה עדות אחת, בעינן לגדר פליגין לחקל את העדותו.

יט. אך יסוד לחייב והמדברי הרמב"ז (מכות ז) שחייב בין פליגין בגוף המעשה, ואינו דנים כלל בך היה המעשה. לפלייג דאינו מ"ד דלא אמררי פליגין נאמנותו, כתוב דעת'כ קאי רבא. דרבא לא'ל פליגין נאמנותו, אלא פליגין דיבורא. ופליגין יסוף ובאו אי אמררי פליגין נאמנותו.

דפלגיןadam אחר הרגו. ומובואר שלא צריך לחלק את הדיבור ממש.

(רע) רשות' ד"ה רבא. וקרוב פסול, הילך אינו נעשה רשע בעדות עצמו. ופרש"י ("ד"ה ואין אדם משים") דאין עדותן עדות אצל עצמו לעישות רשע. דלקנסא ולעונש מלוקות ולפיטל ליבא נאמנות על עצמו. וביע"ז כת' רשי" (בתובות יה). ומובואר דס"ד דיש נאמנות מיווחת על עצמו. קמ"ל דלייכא תורה נאמנות. ואבל ליבא דין מיוחד דין אינו משים עצמו רשע.

והגר"ש איגר (חי רע"א בתובות יב) הביא דעת רשי" סברת אין אדם משים עצמו רשע שירך רק בעדות. אבל תוס' ("ד"ה ואין, וכן תוס' ב"מ ג: סוד"ה מה אם") דנו שללא יהא נאמן ולענין קרבנן' שעשה רשעות. ומובואר דנקטו דוחה יסוד בכל גדרי נאמנות בתורה, דין אינו נאמן בשם עצמו רשע. והאחרונים הערכו בזה. וע"ש (ה), קובה"ע (כב א).

(רע) תוד"ה רבא אמר. הק' ריב"א דמסיק רבא (כתובות יה) וכבי דחו"ל לפולוגי דיבורא ולומרandanוטים היה, ולא מהמת מתכוון" וכו'. ותוס' בתיה' ה' כת' דל"ש פלгинן לומר דוחה מחמת נששות, וע' תור". ותוס' (בתוב' שם) כת' בכמה אופנים).

ותוס' (סנהדרין ט): תי' דסוגיה דהותם קאי כמ"ד (ב"ב קלד): שלא פלгинן בחדר גופה.

ו. וכי נאמן ממש דין לנו לסמוך להביא חולין בעורה. ז. והביא דהagg' אשר" (ב'ק תיד, אויר ב'ק תינ) הביא מוח' גבי שליח שטען שקנה לעצמו, האם מוחני לפרט עצמו באופן שימושים עצמו שעש בטענותיו. ולהח' מ"ד ל'מ אף בגדר טענה זו. וע' רמ"א ר"ד כסטר).

והראב"ד (בתוב' עב) ווילט"א (מכות ג) דנו האם מהני הودאת בע"ד ב'ק' עדים והיכא דמשים עצמו רשע.

והר"ש מקינן (הו' בש"ך כליל מגו' ב"ה כת' דל"מ מינו במקומות שימושים עצמו רשע. וע' תוס' קידוי נ').

והראשונים (תוס' ראי"ש קידוי עדר, ריטב"א וגמוק" ב'ב כוכב: וע"ה) דנו גבי כיר, דין אינו נאמן באופן דמשים עצמו רשע. וע' מ"מ (ב"מ ט' מ"מ) פסולת. אך דעת המואירי (לק' מז. וכ"ט) שנאמן. וע"ע פסקי הריר"ד (לק' מז.).

ח. וצ"ב דאונס ממון ואונס נפשות אינו פרטיט באוטו מעשה, אלא אונס ממון הוה מעשה מחמת עצמו, ואונס נפשות הוה מעשה בע"כ. וצ"ב האיך שירך בזה פלгинן. ואפשר דוחה בזאת הודה בע"ג. ומושמע דתוס' נתנו דפלгинן שירך בלשון העדר וכברדי שוי"ת הרשב"א (אלף רלו' הניל), ובין דוחה חלוקת הלשון אמרוי' בה"ג.

טריפה פסול לעדות¹² (אף בדין ממונות, דל"ש בזה סברת יכול להזימה). והורכ"מ (שם ט) חלק דברשר להheid עדות ממון, דאי"צ עדות שיכול להזימה.

דף כה:

רע) דאמר רבא אדם קרובי אג"ל נגמו. בגין' (סנהדרין י') מבואר שסבירת רבא דפלгинן דיבורא. ומקבלים עדותו שפלוני רבע, ולא את מי'. והאחרונים דיקו דמשמע דבעי' ב' טעםם, קרובי, ומשים עצמו רשע. וביארו ע' חי' ר' שמואל' דמשום קרובי היה סגי פלгинן נאמנות וע"ד מש"ב רע'א, ע' ליעיל, ורק בגין דוחה מעשה רשע עבדין פלгинן דיבורא. ובשיע' ר' ליב' גאווע (עדיז' בשיע' הגראן' בשם רב'ב) ביאר דכוונת הגמא' דרכ' במקומ דיש דין עדות במקצת, וא"א לקבל דבריו בחיצי עבדין פלгинן.

רעה שם. השוו'ת הרשב"א (אלף רלה, הר' בקובעה) כתוב דווקא במקומות שאפשר לחלק את הדיבור אמרוי' פלгинן דיבורא ולרבא. אבל באומר אני באתי על אשת פלוני, מיד בעלה עדותו לנומי' דא"א לקבל סוף דבריו, ודוא' היה לרצונו. ודוקא היכא דאמר אשת פלונית זינתה עמי, אין מקבלים מה שהסיק 'עמי': וכן הרגתיו, תולמים דהיה אונס או שוגג. אבל תוס' (כתובות יה: ועוד ראשונים) מבואר

כו. והחותמים (לג' ב) ביאר טריפה זהה פסול הגוף, טריפה חשוב במתה. ואינו חשוב שניים עדים. וע"ש שהאריך. א. וכן בגין' (ביב' קלד) הקשו מ"ש דהaca אמרוי' פלгинן (ובגורשטי את אשתי לא פלгинן), ומתרץ דבתרי גופא פלгинן.

ב. ותוס' (סנהדרין ט: ד"ה ואין) כת' דאין לומר נאמן שרבעו, אלא דאמרוי' דוחה לאונס. דא"כ הוה חד גופא. אבל לדברי שווי' הרשב"א (ע' בסמורן) פלгинן למיר דוחה לאונס (ואפשר דקאי רק למ"ד (ביב' קלד) דפלгинן בחדר גופה). וכן משמעו בתוו' עזה' ג).

ג. וצ"ע לפ"ז דחק בפלוני בא על אשתי אמר רבא פלгинן (סנהדרין ט). ואכט"ל.

ד. והנוב"י (אה"ע ק עב בסתירות ההיתר ה/ב, הוי' בפתח' קטו לפ) כתוב בדברי הרשב"א מחדשים, והוכחים מכמה ראשונים דפלгинן אף כשא"א לחלק את דיבורו.

ה. והרמב"ן (ב"מ ג) חלק דלא שירך אין אדם משים עצמו רשע אלא גבי עדות, אבל בקרוב הוא יודע שאיןו חify בו. ועוד דברתיב או הודיע עלי' והדרי לא נודע לו, אף' ע"י אחרים.

לדבריך רשות אתה. רע"א (במשניות) הביא מכאן דברין שלא נפסל לעודות אין חסרון דעתו ממש עצמו רשות^ג. [ע"ע בסמור].

(רפה) ש. והשוו"ת הרשב"א (א תקנוב) כת' דאחורי קינוי וסתירה, אם הבועל מעד שבא עלייה, נאמן לאוירה וכשהאר עד א', דפליגין דיבורא. והמשג'ל (סוטה א יד) ה'ק' דל'ש בוה פליגין דיבורא, כיון שלא היה שם עד אחר^ד. והגר"ח (חו"ז בברכ"ש י' ועוד אהדרונים, ע' ט' נאות יעקב) תי' ודכונות הרשב"א מודיע פליגין נאמנות. דאחורי קינוי וסתירה אף פסולים נאמנים, ולא שיר לדבריך רשות אתה. (וכדברי רע"א).

(רפה) תוד"ה ל'ימא. נאמן אתה לפיטול את עצמה, אלא פלגי דיבורא. הקובה^ה (כא יט) ה'ק' דהtram ל"ש פליגין דיבורא, ול'ש לחلك את המעשה, אלא דזהה פליגין נאמנות ונאמן כלפי עצמו. וצ"ע דתוס' השווים. ובוגהש"ס צין שות' מהרשב"ם (ויז' רנה) שدن עד"ז. ז' וצ"ע בענותו.

ובשייע' ר' ליב גאיוע בת' דאף פליגין נאמנות הוא חידוש דאפשר לחلك את עדותו, ולקבל כל חלק בפנ"ע^ט.

(רפה) בא"ד ווי"ז דהtram לאו מטעם עדות וכו' אלא דהוא דאספר' משום שווה אנטישיה וכו'. [בעזה] יתבאר בסוגיה لكمן מהן].

(רפה) מעשה ב'יחסים א' וכו' י'כו אמרו לאשת שמעון וכו'. רע"א ה'ק' דילמא היה מיסיח לפני תומו, והראשונים (הו לע') נ��טו ודרשו נאמן במסיח לפני תומו. וכן ע"פ דברי ר' אמר שרושאול (לק' קבא): דאף להיעדר הנחשב מסיח לפני תומו^ט. ויע' דבשאל על אשת פלוני מקרי מתכוון להתייר, וכח"ג לב"ע אינו נאמן.

יג. והש"ש (וח) הביא מכאן ודוקא היבא דນפסל לעודות א"א ממש עצמו רשות וולבן מוחני לעודות אישתו. ובהג' ברוך טעם תמה דמי' נפסל לשאר עדויות, ואף דבשער לעודות זו.

יד. וועה"ק דהרשב"א לא חובי ישיאה באופן שאפשר לחلك את הדיבור. [והגר"ח תי' הו"ה מדין פלגי נאמנות, ול'צ' לחلك את הדיבור].

טו. ורב יוסף ל"ל אף פליגין נאמנות, בשאין סיבה להתחילה לקבל את דבריו. ולא דמי לע"א דזהה עד באיסורין, ואיינו עד כלל לנען נחלה.

טז. (ויל"ד דה"מ בנברי, ולא בגולן החשוב).

רעה) שם. רע"א ה'ק' דהtram נאמן ע"י מיגו (והפה שאסר) א"ב ל"ש לדבריך רשות אתה, וא"ב ספר שיר פליגין נאמנות (ואף רב יוסף מורה בזה). ואף שאינו נאמן על עצמו כלל, נאמנים שהשטר לא נעשה מductה המתויחב (וא"ע לדין כל המשעה עדות).

והאחרונים (ר"ש איגר בח' רע"א כתוי ט). תי' דאף מיגו דהtram זהה מהתורת עדות. דאינו נאמן לסתור את השטר אלא בתורת עדות. ומש"ה אף התרם שירך לדבריך רשות אתה, ואין עדות לרשות. (ואכט"ל בסוגיה דהtram).

ויע"א י"ס דאיין אדם ממש עצמו רשות אף בתורת מיגו, ואין שומעים דבריהם שעשו מעשה רשות וכבדעת תוס' ה'ג'ל). ומש"ה בעי' פליגין דיבורא. אך רע"א ה'ק' דא"ב אף למ"ד דגולין בשור לעודות אישת, האיך נאמן לומר הרגתיו (וכדלו' לרב יוסף משום פליגין נאמנות). הא איןנו נאמן לספר מעשה רשות.

רעט בא"ד וא/or"י דלא פליגין דיבורא לפטול השטר^ט. האחרונים היבאו דמברואר לציריך סיכה חיובית לעות פליגין^ט. וכיון דקיים שטרות דרבנן לא מקבלים את העודות בה"ג עי' פליגין.

רפ' תוד"ה ואין. אבל נאמן וכו' מזיד ה'יתוי וכו' דאיין לנו לבופו להיביא חולין לעוזה לפני דבריו^ט. ותוס' (ב'ג' ג' סוד"ה מה) תי' דהכא עושה תשובה, ואינו רוצה להיביא חולין בעוזה^ט.

רפ'(ב) בא"ד וא"ת וכו' (סנהדר' כו): איבא ל"מ"ר חזק ע"ז העריות כשר לעודות וכו'. ותוס' (סנהדרין ט: ד"ה לרצונו) תי' עוד דבעיריות כשר דיצרו תוקפו כ"ב, אבל ארבעיה אין יצרו תוקפו כ"ב. א"צ כשר לעודות אחרות, אבל לגבי רביעה פסול, והפסול לדבר לא דנו מעידו.

רפ' ושאנו עדות אישת דאקי"ז בה רבנן. פרש"י הילךך אף רשות נאמן. ומש"ה לא אמר' ט.

ט. וכ' ברמב"ץ (ביב' קלד) דלא מרעין שטרא בהכי. י. ווהיכא שיש עדות לפניו מוכרים אנחנו לקל דבורי, ומיש"ה מוכרים חלך דבריו כדי לקבל העודות. אבל עדות בגין השטר נחשב מוחש מעיקרא. ואין מקבלים העודות כלל^ט.

טא. ומדברי השעה^ט (אישות ט ט) ממשע דתוי' התוס' דנאמן מגדרי' טענה' כדי בעל דבר, דנאמן על עצמו שאינו חייב.

טב. ויל"ד אי בונותם משום דחויר בתשובה לחוד. או דעיקר התוי' משום דנאמן שלא להיביא חולין בעוזה. (וע"ע שיטמ"ק שם).

רצ) כנס מהו שוציאו וכו'. פרשי' אחכם ומבייא גט קאי. והראשונים הביאו בשם רשי' דקאי אף ב讃ר מת (לע' מה), וכ"ט. [וכ"כ הנמקי' והרבע' במשנה]. דודוקא בנען משפחה אי' להדי' (לע' כד': הר' בסמוך) דאין מוציאין. והגמ' מדמה בכלחו דברנה לא מפקיעין? וכ"פ הרמב"ם (גיט' ייח, וש"ע ב' א"א) בשליח המביא גט'כ.

אבל הרשונים (רש"א, ווא"ש בת') דמשמע דקאי רק אחכם שהתריבג. כיון דליך אלא רנה דלעו, אין בו צער דאוריתא. אבל המביא גט ומטה וחרגתו הוה חש אישור גמור. וכיון דכנס יש רגלים לדבר ואלומי אלים לקול. וכ"מ בתוס' (דר' אמר), ובמ"ש בתוי' (ב').

רצ) שם. כנס. הרמב"ן כת' דכנס הוה נישואין דוקא. והביאו כן מהירושלמי דאם קידש לא יכנסו²⁷. והירושלמי מסתפקת אם כנס ואח"כ גירש, האם יכול להחזיר. ופשט דעתך מוציא לעז על בניה. והרמב"ן כת' דאיירי דוקא בשיש לה בנין מבניטה ראשונה. והרשב"א הביא גיר' בירושלמי דאם אמרו לו שלא יכנס וכנס מוציאין מידו. דקנסו ממשום כנס אחר התראה ומוציאין מידו.

דף כו.

רצ) וכולם שהוא ל'ם נשים וכו'. בקר"א ביאר אף דਮותר לו לישא ב' נשים אין לנו לות שפתים, שיאמרו שמתחלת לא היה דעתו ע"ז.

רפ"ז מ"ש מהא דתנן עדין החתוםים וכו' לא חשו חכמים וכו'. הריטב"א ביאר דין זה כה סרין נוגען בעודותם, כיון דההיא שעתה לא נתברר דנעוגים לא פסליין להו למפרע מספיקא, ודילמא הוהיא שעתה לאו מהאי טעמא מסחדי'.

רפ"ז לא חשו חכמים לדבר זה. תוס' (כתובות כב: ד"ה בגנו) פי' דבושים מקום אין שנים חסודים. ומשמע דהסבירא משום נאמנות עודות. אבל הריב"ף וחרא"ש (השוו' יב א) הביאו בשם הירושלמי דין שניים מצויין לחוטא בשליל' א. וכ"כ הר"ן כתובות דאיתא לב' חורי לא חז'.

וחריטב"א הביא י"א דלפ"ז בשדה אייר' דוקא דא' מהם לוקח את השדה. וכ"פ השו"ע (חו"מ ס' בא שם ס' התורות נא ה א) דהיכא שמכרו לב' העדים חיישן. אבל הריטב"א הביא בשם רבו דסתמא כתני אפי' לךו ב'.

והש"ך (ס' עא) הקי' (ולדברי סח"ת) א'כ אף בשא' מהעדים לך, נמצא דהכל מתקיים עפ' ע"א (וציין לתוס' גיטין י). וכותב דברת הריב"ף הוה לkenot לכתיחילה ומשמעותו חסדרא, אבל בדיעבד מותן.

רפ"ט) תוד"ה לא חשו. מ"מ בעל נפש יתרחק כדתニア חולין מרד) וכו'. והתוס' הרוא"ש בשם רבינו מאיר הקשה א'כ דילמא נקט מותני' ב"ה, דע"ז שרי לבעל נפש²⁸ (ותי' דמשמע במשנה דקאי אף ע"ז, וכן הביא הדומ"א יב א). והט"ז (ב) והגר"א (שם ה, ובגמ' עה"ג) ציינו דהשו"ע לא כתוב כן, עפ' הירושלמי דלא חששו שב' יחתאו עברו א'.

ב. וכן העתיק הנמקי' (לע') אכולחו דברנה לא מפקיעין. בא. והפסקים (שם) הביאו דעת החולקים. וע"ט ז' (יב א) שהאריך בזה.
כב. והרמב"ן הביא דכ"ד רב אחא גאון, והרמב"ן ה'ק' ע"ג. אך ביטל דעתו, שכבר הווו הראשונים ז'ל.
כג. וכן דיקו בתוספה דאי' בהנק בנס לא יוציא, והשמיט בזינן.
כד. והביאו מזה הראשונים דלא סגי בהתרורה לינשא וכען כתובות בגן).

יז. והחותמים (שם ל') דחה דהיכא דיש ב'תו ליבא חדש, ואף הע"א (דיש חשש נוגען) חורח לשורתו על דיני השני. ובת' דכ"מ בתוס' (גיטין ז') דודוקא בעודות דאוריתא לא'ם בולן אפומא חדח. אבל בכל מיידי דרבנן מהני' בה"ג. וה'ג' אייר' בחששא דרבנן.

ית. ומובהר דבר' לא חיישין לבעל נפש, וכ"כ בהג' פרישה. והט"ז (ב) חלק דאפ' בג' חיישין לכיבורו.

יט. אבל האבן"ם (יב ב) כת' דרש"י לפניו בתוב רק חכם וambil גט. וביאר דסל' עד' סברת הראשונים. ואף המבאי גט ס'לadam לא אמר ב"ג לאו אישור גמור, ואם נשאת לא תצא (וכדעת הרמב"ב). וויל"ד דמ"מ אם הבעל מעירר הוה

רצח) הנטען מן האשה אסור באמה וכור. הריבט"א ונמוק"י דיווק מדברי הרמב"ם (אייס"ב ב יא) דה"ה כל תולדותיהן אמה ואם אמה ואם אביה ובת בנה ובת בתה, ולאו דוקא אמה ובתו.

רצו) שם. אסור באמה וכור. והריבט"א ונמוק"י הביאו דתניית באთופתא דבבל אלו אם נט לא יוציא. וביאר כיון שאין כאן חשש אייסור בגוףן, אלא חשש על הנגענות, שתזונה עמו בסבתה מש"ה א"צ להוציא.

רצ) נשים וכור לא קפדי. הריבט"א ה'ק' דקי"ל (ע"ז כה, ע' תוס' קידושין פ) דאמר' אשתו משמרתו. ותי' דחיש' שמא הסכימו בינויהם והתנו שלא תקפיד.

רצח) אביו דבויו בניה מוניה. פרש"י ברש הוא מאביו, ואימתו עלי. והגash"ס צין דתוס' (נדה טו) העמידו ב' פ' בלשון בוי, לשון פחד (והביאו דכ"מ בסוגין). ואילו בಗמ' (ל'ק' קיב. ופסחים עב) משמע שהוא לשון ברשת. והביאו דכ"פ העורך. [ורש"י דין כלל תורייהו].

והיש"ש כתוב דלא חישין כיון שיש לו פת בטלו. והריבט"א ונמוק"י הביאו בשם הירושלמי דאם כשהיעדו הייתה חולנית חישין.

רצג) הא דהוא קטטה. פרש"י מקמי הבי, דעתין לא נתן עינוי בזאת. וכל החשד שמרגיל קטטה אה"ב. אבל החלק"מ (יב ב) כת'adam היה כבר קטטה אסורה, דחיש' שמא נתן עינוי בה, וכמ"ש הריבט"א (הנ"ל) בשם הירושלמי בחולה. וכזה'ק הגרא"א (ט) דמ"ש.

רצד) רשי' ד"ה בתרי זמני הווחזקה. שהוחזקה לחתאלמן או להתגרש, ואסורה לכל העולם. ותוס' חלקו דנתגרשה כמה פעמים מורתת לינשא. והרמ"א (ט א) הביא ב' דיעות.

והבא"ט (ט ח) והגרא"א כת' דרש"י קאי למ"ד מזל גורם (ל' סד), אבל למ"ד מעין לא שייך בה"ג בגיןשין. אבל הריבט"א כת' דאך למ"ד מזל גורם ל"ש (וכחות), דהגירושין תליזין ברכzon הבעל. ועוד דנו האחוריים דבגירושין ל"ש בזה איסור לישא, אף אם הווחזקה לגורשין.

הדורן ערך פרק כיצד

פרק ארבעה אחין

הבא כלל. וכבריאתא בגמ' כה: כה). ועליל'פ דתוס' קאי לכו"ע, אף למ"ד אסור לבטל שirk בוה נספ, שגע באיסור שאסרו חכמים.

ג) שם. יו"ציאו. המאיiri בת' דאפי' השני מוציא. וכן משמעו ברמב"ם (ז' ח'). אפי' שבשעה שהוא בנס כבר נסתלקה הוויה בכניםת האח. משום גיירה דילמא מייבם חד ברישא. וע"פ מה שר' לעיל, ודלא בתוס' בגנ. וע' בגמ' לקמן בת').

ד) ב"י"ש אומרים יקיימו וכו'. יתבאר לך' בגמ' בת').

ה) רשי' ד"ה איסור מצוחה. רמייא קמיה מודאוריתא. וכן הוא לשון הגמ' (לעיל' ב. וכן כה) (ע' מש"ב בז'ה). יש שדי"קן דחיבי לאו ועשה דאיינה מתייבמת מודאוריתא ליבא איסור באחותה. דלא נאמר זיקה אלא במ"ש זוקקה ליבום, ולא להליצה. ואל למ"ד אסור לבטל, דרך שבטול מצוחות יבום, אבל לא זיקת הליצה. אבל פשטו המשנה משמעו דכל שאינה ערוה צורתה אסורה, דאף בזוקקה להליצה יש זיקה. והא"ו"ש (ז' א) נסתפק בזה (וע' מה שהר' ב. דנה' בוה הראשונים ואחרונים).

ובשייע' ר' שמואל דזה דגב' שנית נקטו הלשון מודאוריתא רמי' קמי, ומהדרבן נחשב בגדר ערוה וע' מה שהר' בוה לעיל בא'). אלא דיש זיקה כיון זוקקה מודאוריתא. אבל בשפטו מוכח דאף מודרבנן אינה בגדר ערוה, כמו שהר' שם. ויל' דזה בונת רשי' דכין מודאוריתא רמי, לא הטילו עליה דין ערוה).

ו) א"ה תלתא גמי וכו' לא מיבניא ג' ודודאי בטלה מצוחות יבמ'ין וכו'. וצ'ב' דודאי סברא פשוטה היא שיש חילוק

ה. ועוד הביאו האחוריים לדרב' רב גידל ולעיל' ב'. כל חיבי לאין מודאוריתא רמי להליצה.

ו. ובשייע' ר' שמואל העיר דלפ"ז מובואר דאף מודרבנן אינה זוקקה, מ"מ חל רבנן אחותה זוקקה, ולא אמר' דכלפי הרובנן הר' היא פטורה. וע' דתקנו אחותה זוקקה בכל שוקקה להליצה. א"ג אף בגדר הרובנן נשחת זוקקה במקצת.

א) הרי אלו חולצות ולא מתיבמות. פרשי' (ע"פ הגמ' כה). דתרוייו זוקקן, ופגע באחותה זוקקה דהויה כאשתו. דلم"ד יש זיקה משום איסור אחותה זוקקה וע' לעיל ייז'ן. ולמ"ד אין זקה איסור לבטל מצוחות יבמ'ין (ע' לעיל ייח').

והגמ' (בב') מ'ק' דמ"מ לאחר שא' חולץ, האח השני יוכל ליבם. ותלי' במה' דהוורה ונארה חורתה דלאחר שחילץ לא'תו ליכא למיחס לביטול מצוחות יבמ'ין (דהויה קאי למ"ד יש זוקקה, דזהו ערות אחותה זוקקתו. אבל משום איסור לבטל מצוחות יבמ'ין, כיון דעתכשו ליכא חשש זה התהיבם). ותוס' תי' דגוריין דלמא מייבם ברישא. וריב' (ע' רשי' כד) תי' דכין דבשעת נפילה לא חזו אסורה. (ואף משום איסור לבטל מצוחות יבמ'ין אמר' נארה). (וע' לעיל בד').

ור' יוחנן (בב') נשאר בוה בקשיה, אחותה איני יודע מי שנאן אמר' לא ייבם א' מהם. והגמ' דנה' לרוץ בכמה אופנים. (ובעה"ה יתבאר לך' דברי הראשונות למסקנא).

ב) ואם קדרמו ובנפשו יו"ציאו. Tos' (כב' ד"ה קדרמו) פי' הדטעם משום דקנה בביאה של איסורי', ופגע באחותה זוקקתו. (ומש"ה קנסו. א"ג דמש"ה תקנו דבעל לא קנו').

ותוס' נקטו הלשון אחותה זוקקתו, משמע דקאי בם"ד יש זיקה, דזהו ביאת איסור באחותה זוקקתו. ולמ"ד הדטעם משום איסור לבטל, ייל דאף קדרמו ובנפשו זהה בכל הגיירה שמא ייבם ברישא (ובנ'ל). דתקנו שלא ייבמו

ב. ולא דמי לשומרת ים שקידש אחותה, דלעת רבנן פקע זיקה ומורתה. ואף דודאי איסור לקדש, מ"מ מהני להפקיע).

ג. (ולמ"ד אמר' נארה, בפשטו אסורה אף משום נארה,

וע' לקמן כת').

ד. (ואף דתוס' (שם) קאי לרבנן דר' יהודה ב"ב, הא Tos' (יב')) העמידו דנה' האמוראים בדעת רבנן האם ס"ל דאין זיקה, או דס"ל דאף דיש זיקה קידושין מפקיעי זיקה).

(ט) תוד"ה ל' מיטתה דתרי. ופרבי רבנן א"ב אין לדבר סוף. ודרבנן דהותם ס"ל דאין להקל בין מיתה חד למיתה דתרי. ותוס' תי' דה"מ בחשש מיתה דזמנן מועט. ועוד תי' תוס' (יומא ב. ד"ה וחכ"א) דבטעוני זהה החשאה בעלמא משום ביטול מעות יבמץין, וליכא איסורא قول' האיל. ומיש'ה אין סברא לחוש למיתה דתרי. והריטב"א כת' דהותם אין תקנה אחרת בדבר, אבל הכא אפשר בחיליצה. (וע"ע תוס' ייח. ומ"ב שם).

סוגיית חיליצה פסולה - הקדמה

(י) אמר רב"ה אמר רב וכוי' צרכיה חיליצה משניהם וכוי' וחיליצה פסולה צרכיה לzechor. דעת רב דבמקום שהחלה חיליצה פסולה ושאטורה ליבם, ולה Tos' בגין דקלישא זיקה, ע' בסמוךן לא סגי בחיליצת יבם א' ביבם א', אלא צעריך שכל האחים והערות יחלצעו. ומברואר בגמ' דכ"ז יש זיקה.

ושמו אל חולק דבפסולין א"ע חיזור. אך מבואר בגמ' דאך לשמו אל בעין חיליצה מעלייתא, והיבא דחלץ לאחדות זדהות אחות וקוקה), עיינין הצורות ציריות חיליצה. ופרש"י לדעת שמו אל (לleshana קמא) דל"מ חיליצה גרוועה היכא דאפשר בחיליצה משובחתא.

וללישנא בתרא שמו אל ס"ל דמנהני חיליצה גרוועה לפטור נפשא (וא"ע חיזור על האחים), אך ל"מ חיליצה גרווע לפטור העורות, והערות ציריות חיזור. (ויתבראר בהמשך).

(יא) שם. מבואר לדעת רב דחיליצה הגרוועה לא מהני לפטור ערתה², וכן ל"מ לפטור הזיקה מאחיו³. והתח"ד (רכה) כת' דעיקר חיזור החיליצה הווה מדברי סופרים⁴. אך הקר"א דין האם שורש הסברא מדאוריתא⁵, אילו משכחת לה קלישות בזיקה מדאוריתא.

האחים, ב"ש על כל העורות (נדוחין מדברי שמו אלכו, דערות עדך). אבל הטור וקע יט' היבא בשם רשי"ג דאי"ע לחזור על כל העורות. והונ"כ דין מהימן למד כן ברשי"ג, ומהו הטעם לחילוך וע' (לע'ן כו:).

ד. והחחו"א (קבו ט) כת' דחיליצה פסולה הוא משום גורירה אטו חיליצה גרוועה. (ע' בסמוךן).

ה. והראב"ד (חו' לקמן כה) כת' דחיליצה במקום שאינו ראוי ליבם לא חשב עיקר מעות יבמץין. ומברואר דחיליצה פסולה הוא פטור בעלמא).

ו. וכן בחיברי לאו ועשה לדעת רשי' ואבל לא משמעו בראשונים דיש צד כהו:).

בביטול מעות יבמץין בין ספק לודאי (וכתי' הגמ'), ומה ס"ד דמקשן. והרמב"ן הביא לסברת המקשן בדברי הגמ' (לעיל ייח). דמאן דחייב מעות אסור לבטל, פשיטה דחייב אפי' לספקא. ול"ע למיטני בה רשותא, דהכי אשכחן לתנאי דמאן דחייב אפי' לספקא חייש. ומaan דלא חייש לודאי נמי לא חייש. אבל לענין זיקה מעותנו תנאים שיחילקו בין זיקה דחו' לזיקה מותרי, ואייטרין סתום משנה לאפוקי.

� והרמב"ן הביא פ"י גוטס בכו' הגמ' א"ה תלתא נמי, דאי ס"ל דאין זיקה כלל ליתני תלתא. אי אמרת בשלהמא דיש זיקה בא/ תנא ד/ דקמ"ל אסור לבטל מעות יבמץין. ואלו תلتא אסור ליבם מעות זיקה, אלא אי אמרת אין זיקה כלל, ליתני תלתא יודעי דזהו משום אסור לבטל.

(ז) תוד"ה א"י. ע"ג דחדא מנוי' לא חוזא לייבורני. דס"ד דל"ש ביטול מעות יבמץין היכא דממי' אינה מתיבמות. ואף שזוקקה לחיליצה. והאחרינט דנו אי שירק ביטול מעות יבמץין היכא זוקקה רק לחיליצה. (וע"ע לך' כתה). ויל'יד למסקנא לדעת Tos' האם קמ"ל דאך משום חיליצה יש ביטול מעות יבמץין. או לדלקנא אמרוי' דכל א' מהיבמות חוזי ליבום מודנית. ואף דא' מתובן לא חוזין.

דף כו:

(ח) ל' מיטתה דתרי לא חיישין. ולפ"ז ה"ג בשיש צורות, למיתה דתרי לא חיישין. וב' תוס' (בטמרק, ד"ה חיליצה) והקר"א ה'ק' (על Tos') דבשלמא באחים, המוצה יכול להתקיים ע"י אחיו. אבל בנסיבות יש מעותה בפנ"ע על כל יבמה, ומפרק את המוצה ע"י הערות. ואף יקיים ע"י צורתה.

ז. והחشك שלוחה כת' נפק'ם דלמ"ד אסור לבטל מעות יבמץין, כשהיבמץין הם אלמים (ודא"א לחילוץ), תיימבו. דאך אם לא כן יבטל מעות יבמץין.

א. אבל בתורייה פסולין סגי בא' מהם.

ב. ויש שהעמידו מה' אמרاي היבמה עצמה פטורה, דרש"י (ד"ה נפלת אידך) כת' דחילצתו ויקרתו שוות, ופקח חילצתו בקיומו. ומשמעו דברי לפטור עבזה מותני מסברא, דבזה ל"ע שליחותיהם. אבל הריב"פ (פ"ה) כת' דחיליצה פסולה אין אחריה כלום, דבמה תפטר. ווע"ע בהמשך דעת הרמב"ם).

ג. כן נקטו רוב הראשונים, דברין דעתיך לחזור על כל

צריכה חיור, דעשהוה כפורתה הזיקה. ולא כפורתה קידושין הראשונים של האח, דומה דעת. והרמב"ן (שם) ביאר דלמ"ד אין זיקה, גדר תקנת גט או מאמר דזהה לכל הבית בולו. אבל למד"ד יש זיקה שיש תקנו חכמים לכל' א' גט ומאמיר לזיקה שלו [ודינה] זהה גדר חיליצה פסולה^ג.

וחרמ"ן ביאר דהיכא שהבנה רואה לביאה, והביה של זו פוטרת (את כל הבית), ע"כ אף ערך פוטרת דחליצה במקומות יבום קיימת. אבל בשאינה רואה ביבום עשויה מגרש^ט בגט^ט, וכל' א' פוטורה בעצמה בשם שקידושה בעצמה. וכן באחים. ומשמע מדברי גדר חיליצה לפני הזיקה של כל' א' אין זיקה, ציריך סיבה ליבום כל רגע, ומהני חיליצה פסולה להקלש, ושוב אין חילוץ.

ומשמע בדברי הרמב"ן דנה' מ"ד זיקה בחקירת האחרונים (אתון דאוריתא ח, קה"י כא^ט) האם זיקת היבום, ואיסור בימה לשוק המשך מארשת המת^ט, או דהאיסור מחרמת הבים^ט.

וחריטב"א (כו.) כת' הטעם דבחיליצה פסולה לא عبدالא שליחות הצרה, כיון דאפשר לצירה בחיליצה מעוללה. ובחליצה גרוועה ליבא שליחותה יהו, ומ"ה אינו פטור. (וחריטב"א כת' בן בחיליצה גרוועה במקום דשין חיליצה מעילאי. ולכאו עד"ז אף לדעת רב היכא דתורייזו פסולין).

איסור. אך הרמב"ן (נא. דוח' בסמוך) א"ש לסבירת הקובה^ע. יב. (וחרמ"ן כת') בمجرش קידושין האחרונים. ו"ג הרנסונים.

יג. ובחי' לר' שמעון בתב דסבירא זו לא שייך לסבירת התוט' וד"ה חוליצה הדחטנון חיליצה פסולה הוא רק במקום שהזיקה חוקש.

יד. ואילו מדברי רש"י משמע דלעולם עיר החיליצה כלפי אישות המת. אלא דבנוסף יש ג"כ זיקה ליבם.

טו. ותלה בזה כמה נידונים האם נחשב איסור ערונות, או איסור חדש. ויש חילוק.

טו. וכן הבית מאייר (כך) כתוב וڌיה שייך גט לאחר מיתה, שלא פקע האישות הבעל בגין זוקפה ליבם (ולא כמ"ש הקוצות קפתן), ובהג' ברוך טעם חלק דאייר אסורה מהמת המת. אלא מהמת דיבם.

טו. וכדברי הגמ' גיטין פג: וכע"ז קידושין י"ד, וע' מה שהו לע' י"ג.

ומבוואר בגמי (בקו' מדרק אמרת וכו') דלמ"ד אין זיקה ודאי אי"ץ חיזור. וכן הגמ' (לק' נא), מביאה ברייתא דאי"ץ חיזור, ותי' דקיים מ"ד אין זיקה. נאך תוס' (דה מדקדמות) נקטו דהgem' (כו.) ס"ל דافق למד"ד אין זיקה שייך חיליצה פסולה^ג, אלא דאיתנה לפני האמות^ג. ופרש"י (נא. סודה"ע) דלמ"ד אין זיקה סגי בחיליצה כל דחו. כיון דלאו אלימא זיקה פקעה בכל חיליצה. ובחי' ר' שמעון (כח ב) ביאר דחליצה פסולה נחשב שלא הושלם מטרת התורה בחיליצה זו, ולכן לא פקע זיקת הצרה והאחים. ולמ"ד יש זיקה לא פקע דין הזיקה עד שיושלם מטרת התורה. אבל למד"ד אין זיקה, ציריך סיבה ליבום כל רגע, ומהני חיליצה פסולה להקלש, ושוב אין חילוץ.

וריש"י (בטעמי) והוסיף דלמ"ד יש זיקה אלימא זיקה למירמי אתרוייזה. והרמב"ן פי' דלמ"ד יש זיקה עריכה פטור גדוול. ושלב' א' בכונסה דמי, ואין חיליצה גרוועה מוציאה מביתו. (וכע"ז כת' הרשב"א). ומשמע דלמ"ד יש זיקה שמלבד עצם הא דזוקפה ליבום וחיליצה, החיליצה מפרקע את אישות הזיקה לפני היבם^ט.

ובחי' ר"א מן ההר כת' דלמ"ד יש זיקה זוקפה לתורייזו. אבל למד"ד אין זיקה אינה זוקפה אלא לחולץ או למיבם.

וחרמ"ן (לק' נא) ביאר הטעם דחיליצה פסולה

ז. (וחרמ"ן ביאר באופ"א [ע' סטמן]).

ח. ולזרק לשנאגא קשה מהבריתא (לק' נא).

ט. (וחרמ"ן (לק' מד) ביאר הטעם ולצד דכל חייבי לאוין הזוה חיליצה פסולה, וכך דילכא קלישות בזוקה דכי ריא באיסור זיקה קמיה, כי היכי דביבאנן פסולה חיליצנין גרוועה. וכי היכי דתקיינו גט לכל' א' וא' ובכל אותה ואחת ומאמיר אחר מאמר בבלין, ע' (לק' נא), ה"ג זיקה איננה עשויה כל הבית א' אללא לכל' א' תקנו חיליצה בכל אותה בין דאייסור זיקה היא לפיך איננה פוטרת. וממשמע דגירות חיליצה פסולה שייך לאחר גיריה גט אחר גט.

אבל בעיקר הזיקה הויה בין כלוחו בשוויה.

י. ובכ' בשיע' ר' ליב גאווע דלמ"ד יש זיקה היינו שיש ליבם אישות בימה ולבכל ים בפנ' ע', וחיליצה פסולה איננה מסלקת.

יא. ולכברה והدلא כמ"ש בקובה^ע (יב, ד, הל' י"ג) דזוקה היה אישות המתחדשת, ותלייא בסכתה, דזהה זוקפה ליבם. (ולפ"ז בין דחלץ לעיר אישות המת, פקע הזיקה. ותו ליבא

ביהה פסולה – בגם' (לק' נ) מבואר דביהה פסולה אינה פוטרת. בגין נתן גט ואח'ב יbum הוה מיהה פסולה, וערין תופס מאמר ובצרתתו או של אחיו, וצריכה גט וחיליצה וכברתנן שם, ויתבאר לך' בעזה'ו. וממשמע בדברי הגרא"א (קע מה) דגדיר ביהה פסולה שיר' לדין חיליצה פסולה. וכן נקט האו"ש (קו' זיקה בגל ועד)

הדייכא דזהה ביהה פסולה הוה חיליצה פסולה. והחו"א (קב'ו) תמה שאין שיקות בנייהם. ותקנת ביהה פסולה מבואר בגם' (נ) דזהה ממש גזירה דביהה אחר חיליצה, ולא ממשום דקלישא זיקה. וכן מבואר בתוס' (לק' קיא. ד"ה הזיא).

יב) אה' קמיותא נמי ובי'. פרשי' דהוail ויש זיקה לא היה יכול ליבם הראשונות. ובין דאותה חילוץתו והאו"ש (קו' זיקה יד) הביא מסוגין (долמד' יש זיקה) איסור דאותה חיליצה הוא ממש המשך מהאיסור זיקה (וזלא כדרעת רב יוסף (לק' מ) דאותה חיליצה הוה איסור בפניע, שנעשה בה מעשה^{כג}).

ותוס' חד מקמא כת' דכין דאפי' אחותה חילוץתו דזהה דרבנן הוה חיליצה פסולה, ב"ש אחות זוקתו דזהה חיליצה פסולה מדאורייתא^{כד}. (ומבוואר בדברי דאותה זוקתו הוה איסור דאורייתא^{כד}). וע' מש'ב לעיל י"ז: לקמן בז'.

יג) תוד"ה מדקאמרט. ול"ל נמי דאי' חולץ לשתיין דלמ"ד אין זיקה נמי וכו' מפקעת זיקת שמעון החשובה וכו'. תוס' דיקו ודעת רשי' דאף למ"ד אין זיקה בגין חיליצה אלימטה. ור"י חלק דלפי האמת למ"ד אין זיקה לה"צ אפי' אלימטה. והרמב"ן כתוב דתיליא בלשונות لكمן.

בא. ורחליליצה אינה אלא כפי כמה שהוא זוקתו.abb. והאחרונים דיקו כן מדברי רשי' ורואה יוסד בפניע. ואילו בדברי התוס' משמע דשייך לדין חיליצה פסולה.

כג. ווע' בסמוך מש'ב ע"ז. והאריך בזה טובא. כד. ויש שדייקו מדבריו דגדיר חיליצה פסולה הוה מדאורייתא. אך יותר נר' בונתו דכין מדאורייתא אסורה עלי, חיליצה פסולה טפי. כה. ויש לדוחות דזהה עיקרו דאורייתא, דגזרו בגין דאותה ואשתו. ולא ממשמעו.

והאחרונים דנו דלפ"ז תלייא במח' ר' יוחנן ור' ל' (לעיל י', ועי' מש'ב בזה), וכל הסוגיה לר' יוחנן דמשום שליחותיהם^{כז}.

ויש שבאיaro דקאי אף לר' ל' לדעת ר' ל' עצם החליצה מהני כלפי היקחה (ואף בלי גור שליחות). מ"מ בגין גם את המקצת אישות שיזיקה, ובזה אף לר' ל' לסלק גם את המקטצת אישות שיזיקה, אלא דס'יל דלא הוה בגין לדין שליחות^ט. עוד פי' האחרונים דאף לר' ל' בגין עצם השילוחות כדי להתיר, אלא דס'יל דלא הוה שליחות ל'מעשה החליצה' אלא להיתר האישות^ט.

ולא נפרש בדברי הריטב"א מ"ט דמנהני למ"ד אין זיקה, הא אף לה'יך מ"ד בגין שליחות לר' יוחנן. וצ'ל דמנהני שליחותא אף בחיליצה פסולה להיתר האישות. ורק כלפי היתר זיקה ל'ם שליחות גורע, אבל מנהני להתיר. וויש ב' חלק שליחות בחיליצה).

וחרשב"א (כו) הביא בשם היירושלמי דבר ס'ל דחיליצה הוה קניין, ולשםօאל הוה פטור. (והמפרשים האריכו לבאר הטעם בזה).

חיליצה גרוועה טפי – דעת שמואל (לחדר ליישנא) דחיליצה גרוועה אינה פוטרת צורתה המעלמה ממנה. ותוס' (ד"ה מדקאמרט) והראשונים דנו האם קאי רק למ"ד יש זיקה.

והאחרונים חקרו בהא דבעי חיליצה מעלייתא, אי' שיר' לסבירת חיליצה פסולה. או דזהה סברא בפניע דכין עדיפא לא פטרה^{כט}. וכ' ב' חי' ר' א' מן ההר דתורי מייל הוה ולא נגע אחדדי^{כט}.

וחרmb"z (בכ"מ בסוגין, והו' ברא"ש והפוסקים) כתוב דכששניםיהם פסولات אף רב מודה דמנהני חיליצת הגרוועה לפטור העדיפה. ווצ'ב הטעם בזה ע"פ שיטתו. דמ"מ חיליצה אינה ראויה ליבור, ובמה עדריף משווות). ומדוברי התוס' מבואר דלא ס'ל בן.

ית'. ודוחק לומר דר' ל' פליג אסוגין, ועוד דעת שמואל (לק' מ) בר' ל' (וחרשב"א שם קאי בדעת שמואל).

יט. ויש ב' חלקיים בחיליצה, ועיקר חיליצתה לתהир אישות המה. ועוד דפועל כלפי אישות זיקחה. ווצ'ע דבגמי' לך' מ' מבואר דסבירת שמואל ור' ל' דאברה קאי, ומ"ה נחשב שלא נעשית בה מעשה האסורת.

כ. ועכ' הוה דלא כמי' לאחרונים (ע' היירושלמי) דר' ל' נתברר דזוקה רק לאחיו (וממילא פקע זיקה מאירך). בדברי הריטב"א מבואר דצרכ' מתריך (ושילוחות) כלפי כל א'.

דיביאתן פוטרת צורתה). וההלך מ' (ו') ה' אמר לא נקרא חייבי לאין ביאיה פטולה, ותי' אכן לדרמות הגירות זל'ז. והקשה א'ב' בחיליצה פטולה מנ'ל לרמב'ם לדרמות הדברים.

וחרמ'ב' (לק' מד) הביא דרבנויותא (עליל כ') אי' להדייא דחלץ לה [לחיבבי לאין ושינויו] פטורה בגין היש'ש (כ) ושאר אהרוןים תמהו מהתם צורתה. וכן היש'ש (כ) תי' דרבנויותא על הרמב'ם. והבא'ח (קע) תי' דרבנויותא מהאויריתא, ואה'ג' צויכה חיזור מדרבנן.

וחרשב'א (כ') וזה (ו' י, וביש' קע יג) כת' דיל' דקאי שאף העטרה חייבי לאין ביאיה (וכמ'ד דודוקא אינה פטלה הגורע יותר). והגר'א (קע מה) ועוד אחרונים תי' דיל' דרבנויותא קאי כמ'ד אין זיקה. ורבנויותא (הנ'ל) מבואר דאך חילצת שניית פטורה צורתה, ולא אמרוי' דזהה ערוה במקצת להחשב שנקלש זיקתה ולהחשב חיליצה פטולה. והרש'ש (ב') הביא מחתם דאות זוקקה חמיר מגוירת שניית לא'. (ואין דעתם דברי סופרים מדברי סופרים).

טו) בא"ד דהא אמר גבי מחזר גירושתו, ולא חשב'א חיליצה פטולה. וחרשב'א (עליל יא) כתוב דהנתם איירוי למ'ד אין זיקה.

אך ה'ה (ו' יג) כת' בדעת הרמב'ם דחיליצת חמיר גירושתו פטורה צורתה. אבל בא עלייה לא פטורה צורתה, וכדין אלמנה מהנישואין לב'ג' חייבי לאו ועשה לה'. והב'ס'מ' תמה דلدעת הרמב'ם (הנ'ל)

זהה חסרון ידיעה בעלמא. והחכ'צ כת' דכ"ש לעניין תקנת חיליצת חיזור, דזהה דרבנן בעלמא.

בט. ור'ע'א כת' לדעת הרמב'ם אף פוצע דכא. ול. והרמב'ן (מד) העלה צד זה, ור'ה דמ'בואר דחיליצה פטולה. דחיליצה פטולה אינה עשויה את כל הבית אחיד, אלא לכ'א התקנו זקה, וכמו שתתקנו גות לב'א. ומ'בואר מדבריו דלפ'י גדור חיליצה פטלה ממש חסרון בזיהוק, וא"יך לטעם הנ'ל. אבל לדעת רשי' דאיירוי בכל פטול בעלמא, ע"ב דזהה חסרון בעם חיליצת).

ולכלאו' משמע מהרמב'ן דאך חייבי לאין דעת'ית ושניות חישיב ביאיה פטולה, וצ'ע מהרבניתא (ב'). ואפשר דקאי כמ' אין זיקה).

כו. והרמב'ן (לק' מד) דין במ'ה הנ'ל אי דוקא במקומות שהחסרון בזיהוק. וכבריעו דבכל אונןnoch נחשב חיליצה פטולה. ופי' בין דרמי דאסיר זקה, כי היכי דבאיון פטולה, דחיליצה פטולה אינה עשויה את כל הבית בסיכון ללב' דושמואל. ועוד זהה הרמב'ן דמשמע דפטירה צורתה, כל צרה שהיא. וכן ה'ה הקשה דאך בשנות חיליצה פטולה ולפי מה שפ' דברי הרמב'ם ה' י. וועכ'פ' קשה לר' דסל' דאפי' שותה הו ה'ה חיליצה פטולה).

לא. ומש'ה אחות זוקקה אוסרת צורתה (לק' כו), ואילו צורת שנייה מתיבבנה. (וכדי' בתוספותא, וכ'פ' הפטוסים. ו' מה שהוא לע' בא').

לב. וועה'ק ה'ב'ס'מ' דליך עשה במ'בואר גירושתו, ומהאויריתא נימא עשה דוחה ל'ת. ובמו' אלמנה מהאוירוסין. וכ'ד הריבט'ב'א (על' יא) דשיך בזעה עשה דוחה ל'ת. והב'ש

והר'מ' מאירוא (בתוס' מהר'ם ור'פ ותור') חיליך לדעת רשי'ן דלמ'ד אין זיקה חיליצה גרוועה פטורה נפשא, והיא מותרת بلا חיזור האחים. אך לפטור צורתה קאי בגמ' (לק' שם) דלא פטורה. ווע'ד הל'ב בשמאול לקמן. והאחרונים דנו בטעם החיליקן.

וזהה ר'ח' או'ז (קע) כת' דמ'ד אין זיקה ס'ל' לכתהיללה עעשה חיליצה מעלייא. [אבל ל'צ' חיזור, דב'ין דאי' חלץ מותרת, דזהה בדיעבד]. וב'ב' תוס' חד' מקמא'י (כו).

יד) תוד'ה וחיליצה פטולה. לא כמו שפ'ה דכל היכא שאינו יכול לייבם חשב'א חיליצה פטולה. דעתה תוס' דודוקא במקום דקלישא זיקתה נחשב חיליצה פטולה. ואילו דעת רשי' דזהה כל היכא שאינו יכול לייבם'.

וזהה ר'ח' או'ז (קע) כת' דמ'ה נקט דאך היכא דאי' יכול לייבם משום ספיקות ציריך חיזור [לדעת רשי' וחרמ'ב'ס']. והח'צ (קח) הוכיח מכ'מ' (ע' לעיל בג') והב'יא מהגמ' חסרון במאה שאינה ראויה מוחמת הספק'. ובהיא מהגמ' (לק' מא): דספקות נחשב שעילם לייבום'ן, והשתआ אם יבא אליו וכו'.

וב'ד הרמב'ם (ו' י) דאך חייבי לאו וחיבבי עשה ושניות ציריך חיזור'כ'.

והגר'א (קע מה) נקט דכל היכא דנקרא חיליצה פטולה, כ'ש שיקרא ביאיה פטולה [ומבוואר (עליל כ')

כו. והרמב'ן (לק' מד) דין במ'ה הנ'ל אי דוקא במקומות שהחסרון בזיהוק. וכבריעו דבכל אונןnoch נחשב חיליצה פטולה. ופי' בין דרמי דאסיר זקה, כי היכי דבאיון פטולה, דחיליצה פטולה אינה עשויה את כל הבית אחיד, אלא לכ'א התקנו זקה, וכמו שתתקנו גות לב'א. ומ'בואר מדבריו דלפ'י גדור חיליצה פטלה ממש חסרון בזיהוק, וא"יך לטעם הנ'ל. אבל לדעת רשי' דאיירוי בכל פטול בעלמא, ע"ב דזהה חסרון בעם חיליצת).

ולכלאו' משמע מהרמב'ן דאך חייבי לאין דעת'ית ושניות חישיב ביאיה פטולה, וצ'ע מהרבניתא (ב'). ואפשר דקאי כמ' אין זיקה).

כו. והריבט'ב'א (קו' ה'ה) למה יחשב חיליצה פטולה, ממו'ג' או ולד מעלייא הוא א'צ' חיליצה כלל. ואי לאו ולד מעלייא, או הוא חיליצה בשירה.

כח. ולא אמרוי' דבל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחיליצה,

קרובת חולצתו, ואסורה מדרבנן, ואף דוחה אחר נפילה. ולכארה תוס' למדו כן מדברי הגמ' בז' וצ' ב' דכיוון דל"ש בוה גדרי פטור צרת ערוה (דוחה לאחר נפילה), אמא תקנו חכמים.

והאחרונים כתבו לדברי רשי' (לק' מ:) האיסור צרת קרובת חולצתה זהה אישור חדשן, ול"ש לנדר ערוה. ואפי' מנברוי. א'ב לא בעין שתה' ערוה בשעת נפילה. אבל לתוס' שם הוה בגדר פטור ערוה דעתמא. ומש'ה אף כל ערוה אחר נפילה האסר.

והחו"א (��כו ט) כת' דגדר אישור חולוצה, הדחשייבו מדרבנן שהיה אשתו מכבר, ואין לדבר גובל, ודנו Caino היה אשתו מעולם לט', וכן נחשב אהותה ערוה למפרע, ומשעת נפילה.

ו) בא"ד אלא נראה לרשי' דלא חשיבא ח"פ וכ"ו דכגלו'ו קלישא זיקה^ט וכו'. אהות חולצתו באחותו גורשותו. האחרונים (חוון יחזקאל) הביאו דרש"י לשיטתו (לק' מא), דאישור אהות חולצתו הוא משומם ונראית חולצתו, והוה אישור בפנ"ע. ולא מהמת אישור עיריות. ומש'ה למד דין חוליצה פסולה אף בשאר איסורים. וזה כל מקום שא"י ליבם.

ובפושטו דעת רשי' והרמב"ם דגדר חוליצה פסולה תלייא במעשה החוליצה, שותהיה ראייה לבונסה"מ^{טט} ולא שייכא לזיקה. ועוד יש שדרנו דס"ל דאף חייבי לאוין וכ"ו כיון דזוקקה רק לחוליצה קלשא זיקתני^{טטט}.

הדרעה פוטרת ערתה, וכן אחר נפילה לא שייך שתפטרו. ומה מדברי רע"א קצת ממשע דוחה סברא דמש"ה לא דרש"י בוה קרא דל'צורה. ולברור קאי דזוקקה בשעת נפילה. לט. והחו"א (שם) נסתפק האם הינו משעת נפילה, או אף קודם לכן.

ט. וולון האוז' (וכ"ב ה"ה והרמ"א קע ח) דזוקא בשנאסרה בזיקה, ולא בשנאסרה בחיתול פיטלים בחויבי לאוין. ווצ'ב דאותה זוקקתו ואחות חולצתו דבשעת נפילה נחשב חוליצה פסולחה בסוגין, ועוד יל"ד עפ"ז בנפל לבספור נשעה פצע דכא, דכיוון דנסאר אח' ב' יחשב פסולחה. והగ"א (טט) כת' ר"ל דזוקקה אהות זוקקתו וכו' דקלשא זיקתם.

טט. וכ"ב ברמב"ץ מוד. ה"ו לע"ז. וב' ב' הקה"י (טט) דכל חוליצה דאינה ראייה לאם ריצה ליבם נחשב מעשה חוליצה גרעיטה.

טטט. ויש שדיקיך מדברי רשי' (ר"ה נפלת איזק) דחוליצתו זיקתנו. משמעו דהגדר דזוקקה נקלש.

הויל ביה פסוליה, וחוליצה פטולה. ומ"ש מוחoir גורשו משאר חייבי לאוין וכ"ו.^{טטטט}
ו והב"ח (חו' בבי"ש קעד ז כת') דמהוזיר גורשו נופלת רק לחוליצה, דאסורה ליבם מדאוריתא ומק"ז. דבמורתה לה נאסרה. וילפי' (עליל ב') מ'זעלת' דנופלת לחוליצה, ומש'ה חוליצה דידה לא תלי ביבם. ונחשב חוליצה מעלייתא. והרמב"ם אירוי בחיבבי לאוין וחיבבי עשה ושניות מדאוריתא רמי' ליבם.^{טטטטט}

טט) בא"ד דאינה צרת אהות אשה ל'אحد שיכם לאה, כיון שכבר לא היתה צרת אהו"א כשותם בעלה. מבואר בתוס' דפשיטל' דבשנישת ערוה לאחר נפילה לא פוטרת ערתה. וב' ב' הראשונים (לעמן ל' עי"ש, וכן לעיל ת' לה' ויג') דל"ש פטור ערוה לאחר נפילה.^{טטטטטט}

והאחרונים כת' דלצד ערוה לאחר נפילה לא ילפי' עליה, פשט דאף ערתה אינה בכלל 'פטור'ו.^{טטטטטט} (וע' לעיל ח' טז, יה: ולעמן מא. ועט): ורעד'א (ת' קט בסו"ד) כת' דזוקא על העורה גופה דרש' עלייה' אף לאחר נפילה. אבל קרא דל'צורה' לא קאי בוה. ולא מקרי ערתה' אלא בשתייה עמה ביחס ערות בחיה בעלה. דגדר ערוה הוה בעודה יחד בבית. משא"ב בלי' אישור דחל לאהר מיתה, בשעה זו אינה נחשבת ערתה^{ל'ג}, וע"ע בברב"ש (ד').

ו' מ' מבואר בתוס' דצרת רחל אסורה משום 'ערת

(קד' ד) תי' דסבירת ה"ה דליך לאו באשה זו, אלא דילפי' מק'ז. ומש'ה ל"ש עשה דוחה ל'ת כלל. וב' ברשב"א לע' יא'ז.

ל'ג. והעפנת פענח (עוד אחרונים) תי' דמהוזיר גורשו החסרן מצד אישות המת, ולא מצד היבם עצמו, ואני חסרן בזיקה ליבם.

ל'ה. וילדי' בכוננותו לבוי חייבי לאו ועשה האם חוליצתה פטרעה ערתה, ובפושטו דינו בכלל אישור מצעה וקורשה. ותלייא במנה שדרנו (לעתה הרמב"ץ ע' לעיל ב') האם ילפי' ליה מ'זעלת' בתוס', או דהוא משום שאינו דוחה ל'ת. ואפשר דמי'ם מסברא לא רמי' ליבם).

ל'ה. אבל השואל בש"ת הראש' א' וכן הותוי' (ימ' בסחד' בקושיתו נקטו דהצהרה נפטרת).

ל'ג. והרש"ש כת' הטעם דלא דמי' לאחות אהה ווצין תוס' י. ובח' ר' שמעון (טט) ביאר דכיוון דגדר פטור ערוה,

חוליצתה בשורה נקראת.

(א) בא"ד دائֵי בעי מיבט ל"מ הוואיל ויש זוקה. משמעו דברי למדר יש זוקה, אבל למדר אין זוקה לא נחשב חוליצה פסולה, אף דיאינו רשאי ליבום ממש איסור לבטל מוצות יבמין [וזולא במ"ש רשי' לעיל כד. הריב"נ Ich., וע' לך' בו].

(ב) TOD"ה דנפז. הקשה ר"א מבורגוייל אמא נקט ג' אהיות, חדש זה יכול להשמיענו וכו'. והרמב"ן תי' נקט ג' לרבותה דושMAL. והחותם הרא"ש בשם רבינו מאיר תי' נקט ג' ומ"ל זה חולץ לא', אך' דמצוי ליבורני מוצאות חוליצה קודמת.

(ג) בא"ד ותי' דחתם משבח"ל דמתיבמת וכו'. במהדר"ב למחרש"א הביא תוי' דהקשה דאף אי מתיבמות, מ"מ היה רב חדש דין חוליצה פסולה,etz'u.

(ד) בא"ד אע"ג דוגם הב' צריך ליהוין, מ"מ אינה אסורה וכו' מושם אהות הלויזטן, דכיוון דהלייצה זו לא עשה אלא מושם חיזור וכו'. דחליצת חיזור אינה חוליצה גמורה, ולא תקנו בהך חוליצה איסור אהות cholozot. ומשמע בთוס' דרשאי ליבם אף קודם חוליצת החיזור, שלא נחשב אהות זוקתו מושם דין חיזור^ט. דיש רק זוקה מועטה מושם חיזור. וב' תוס' (בו, ד"ה שמואל, ע"ש).

אבל דעת ריב"ן (בתוס' בו: ד"ה איתיביה) דאף חוליצת חיזור אוסרת את אהותה. [זהריב"ן ביאר עפ"ז לדעת רב מישוב המשנה דר' אחימ, דל"ש יבום בא' מהן מלחמת דין חיזור^ט. אבל ר"א מבורגוייל

מו. ועפ"ז כתוב הרשות דאף לתוי' הגמ' דנפלו זה אחר זה, היינו שהארשות חולץ קדום נפילת השניה. אבל ע"צ ששמעון יחולץ לפני השהשתית נופלים. דאף דהווה ב"א מהני חוליצת שמעון, עדיפא טפי. ואילו החזו"א (כו' ד) והוכחה מקשישה זו אהות זוקקה לא נחשב עדיפה מאותה cholozot.

מו. ומברואר מדברי הרמב"ן דאליבא דאמות, בין דהראשונה צריכה חוליצת חיזור, מש"ה אף השניה נחשב דתרוריו הפסולים בשווה, דאף חוליצת חיזור אוסרת בקרים וולדא כר' אמריהם בתוס']. ולא אמרוי' דחליצת חיזור קל מריאשונה. מה. ויל"ע לדברי הרמב"ן (חו' לע' דגדר חוליצה פסולה דנחשב שלא מהני כל בלא זיקת אהוי. ויל' דה' מדורבן. וכע' מ"ר מדוריא פטרת).

מיט. ולפ"ז עירק דין חיזור ילי' מומנתני. אך' לפ"ז מתרני' במד' יש זוקה. ונח' בזה האמוראים לך' ל. וב'מן.

יח) בא"ד וכן דרבנן^{טט} וכו' אבל מוחזר גירושתו לא נגרעה חזקה. הcker"א תמה דאדרכוה אמר'י (עליל' יא) דמחזיר גירושתו הוה טומאה באישות. א"ב הזיקה גרוועה.

יט) שם. הבק"ח כת' דה"ה סוטה ודאי נלראב"ד דבעי חוליצה] לא הויה חוליצה פסולה. והבי'ש (קעג' יט) חלק דסוטה נקלש הזיקה. והחו"א (כו' ז) כתוב דביבון דמדרורייתא רמי חוליצה נחשב שלא נגרעה זוקהה. [וכדעת הב"ח].

כ) רשי' דה"ה קמייתא. שתים הראשונות נמי ליבעו חוליצה מנשיהם וכו'. [והראשוניות הק' דקמייתא משמעו א'. והרמב"ן גרס קמיאתא].

וחריש"ש כת' דיל' דלשניה סגי בחוליצה א'. ועפ' דעת הרמב"ן (ע' בסמור) דאף רב מודה דהיכא חוליצה אחת גרוועה יותר, מהני חוליצה הטובה לפוטרה. א"ב השניה דהווה חוליצה פסולה לתורהיה, חוליצת ראובן^{טט} גרוועה דהווה אהות חולצתו^{טט}, ומהני חוליצת שמעון דעתיפא^{טט}.

וחרמב"ן הביא י"מ [זהיכא דנפלו רק ב'] הראשונה הייתה ראוייה ליבם בשעה שעפלה. ומש"ה פטורת עצמה, ואין חוליצה חוליצה פסולה להיות צריכה לחזור על כל האחין. ובין דא' חלץ, אף השניה א"צ לחזור שחלייצת השני מעוללה משל חלוץ ופטורת [וכמ"ש הרש"ש]. ומש"ה לא אמרוי' נמי א' חלוץ לראשונה, ושניה מחזרת^{טט}.

וחרמב"ן דחה דעתה הראשונה הוה חוליצה פסולה, שלא בתר מעיקרא אולין בהא. דאל'ב אף בג', נימא ראשונה

טג. ותוס' כת' דסוטה דרבנן דמי לסתה דאוריתא דכתיב בה טומאה. ורע"א (בג Hashat) ציין לתוס' לע' יא) ושחייב ירושלמי עפ' הירושלמי הניל' דהזה חוליצה פסולה. ויש שפי' בונטו לח' דמכובאר התם דביאת סוטה דרבנן פטורת צרתה. ולא אמרוי' דכען דאוריתא תקון.

[ומכובאר עפ' הירושלמי הניל' דהלייצה סוטה דרבנן נחשב חוליצה פסולה. אבל ביאתה פטורת צרתה, ולא מדמי' חוליצה פסולה לביאיה פסולה].

טט. שחילץ לראשונה, אבל שמעון לא חולץ אלא מושם חיזור (וע"ד סברת ר"א מבורגוייל בתוד"ה דנפל). וע' תוס' בו. ד"ה שמואל.

טט. דשלמעון הוה רק אהות זוקקתו. ואילו לריאובן הוה גם אהות זוקקתו וגם אהות חוליצתו וא"נ אהות cholozotuna תמיד נחשב חמירא].

כין דשניהם שווים בה ומחייב לפטורו, דעתך להליצה פטולה א"צ להזר. ודוקא במקום דזהה פטולה טפי בעין חיליצה מעלייתא.

(ג) ואיבנ"א וכו' ח"ט למייפטר צורתה, אבל מיפתר נפשא וכו'. דיש חילוק בין גדרין זיקה לב' אחין, לגדר ב' עצות. והאהרונים פי' דבר ים רמי עלייה מצוות יום דבר הבית, ובזה נאמר דין לפטור העדיפא. אבל הא שאפשר לפטור ע"י אחיו זהה גור שונה.

וחירטיב"א פי' לא עבדא שליחות חברתו בחיליצה פטולה כל היכא אפשר בחיליצה מעלה. אבל ים עשווה שליחות חבריה ע"ג אפשר בחיליצה בשירה למגרוי.

(ח) שב. הראשונים נקטו בדרך ליישן אף שמואל ס"ל חיליצה פטולה בשווה בעי חיזור לצרות וכדעת רבנן, ולא רק בשגורוע יותר. וע' בסמוך.

(ט) גופא וכו' חליין לבענאל הגט לא נפטרו צרות, לצורות נפטרה בעלת הגט. פרשי' דכין שנtan גט קלישטה זיקתה, ושוב אין חיליצה החונת. וחיליצתה אינה פוטרת צורתה.

וחרמ"ז ה'ק' דכין נתן לה גט נאסר אף לייבם הצורה. א"ב תרוייהו אסורות ל', ואף לעצמה הוה חיליצה פטולה. (ובעין ק' הגט בסמוך בערת אחوت זוקקה). וחרמ"ז תי' גט אסר רק מודרבנן, ורק שעבד בה מעשה מקראי חיליצה פטולה. וזיתה העדיף בעיד בה מהעשה] אלימא מזיקה דבעל הגט. דעצה יוצאה ממנו בחיליצה להזורה, ורק יוצאת בגט וחיליצה. ועד"ז את בעלת מאמר צורתה.

ב. וכין דרוביה בגיה קרי ליה כלון. וחירטיב"א ביאר דהיבט חלץ לרובם, ולרובן קרי כלון. ורופא כלל.

ג. והגמ' לא מקשה דאף צורת בעלת הגט הוה חיליצה פטולה. ודהא תקנת הגט מהני דא"א לייבם כל הצורות. ול"ש בוה תי' הגמ'.

ד. ומבוואר דכשנותן גט וא"כ חולצת נחשב דאף הגט פועל כלפי זה.

ה. וחרמ"ז כת' תדע שהרי אסור בקרובות בעלת הגט ובבעל מתאם מעתה, ומותר בקרובות צרה א"ב חור וחילץ לה או עשה בהمامר, לפיקר אין הגורעה פוטרת את המעללה.

הוכיח ולהיפר מוהגמי שמקשה על המשנה. ותוס' דידין וכן' כו: דחו את דברי ר"א. דעתך דעתך (והסוגי' כד). דא"א להתייר שניהם, וע"כ מדין חיזור. ב"פ החזו"א (קכ' א) את ס"ד התוס'?

ויש שפי' דשורש המה' בגין איסור אחות חילוצתו, חיליצת חיזור הוה לפטור זיקה בלבד, ואינו גנין וקימת שם אחין.

ועוד דנו האחרונים דאייסור אחות חילוצתו משום שעשו מעשה ע' לך' מ), ומיחוי באחות אשთן. וכל היכא שעושה מעשה חיליצה ע"פ התקנ"ח אסורה. ועפ"ז ייל דקדום חיליצה מותרת, ול'ש בו איסור אחות זוקקתו. ודוקא לאחר מעשה חיליצה אסורה. וע"כ תוס' כו).

וחרמ"ז (קסב ג) נסתפק דאפשר דאף לדעת שא"ר אין איסור אחות זוקקתו, ועפ"ז יכול לייבם קודם שיחילוץ. וכ"ב בתוס' מהר"ם ור"פ (כ'ו) (וממש מעדבריו דבמשנה א"א לייבם השניה, דא"ב הרשונה תאסר לעולמים).

דף כז.

(ה) היכא דקיימה חיליצה דשמעון חיליצה כשרה, חליין ליה ראובן חיליצה פטולה וכו'. פרשי' (דק' הגמ' אשנאה) דחיליצת שמעון אסורה משום זיקה גרידא. ואילו חיליצת ראובן אסורה משום אחות חילוצתו. וחרמ"ז ה'ביא דMOVBAR (דאפי') למ"ד יש זיקה) חיליצה דשמעון עדיפה ואלים זוקקתו. דאותה חילוצתו נחשב גרע וופטול טfin מאחות זוקקתו.

(ו) מי' א' הוּא זכוי לזכות דקאמר, אמאצ'יטה^{ב'} וכו'. פרשי'

ג. אבל המהר"ש"א פי' משום הותחה ונארסה. וע"כ קמן כו:

נא. וכותב דסגי בוה להרץ קושית ר"א, שמותר באחותה קודם חיזור. והקשה א"כ היאך ר"א למד מזה דאף אחר חיליצה אינה אסורת.

ה. והויסיף ובענין שהראשונה אינה רוצה לינשא לעולם. (ול"ד בכונתו, דאחרי שנשא אחותה הוה ערוה ופקע שאירית הזיקה, ומותרת לישא. ואם יש איסור לבטל מצוות יבמין ע"ז, מה מותני שאינה רוצה לינשא).

א. אבל לראשונה מהני א' מהם וכ"מ בת' הגמ''), דעתך תרוייהו הוה אחות זוקקתו. ושמואל ס"ל דבשותו לע"ז חיזור. (ותוס' תלו ב' לשונות דהגמ' בסוף העמ').

וכ"כ הרמב"ן (דבסורת המקשן) דאחותות וצורות כי הדרי נינהו, דגورو בהם כדין עריות וכל אבורייהו. והristol"ב"א הוסיף דאחות אשה וצורה שות בברת^ט? ומובואר ב��' הגמ' דאף דתרוייזו פסולות בשווה ל"מ כל א' לפטור את ברתותה. (ותוס' (ד"ה מא') הוכיחו כן מדרביהי בסמור התחליל וכור') ולדזה מכל סברת המקשן דבמוקם ערוה קיימי, ושניהם פסולים בשווה. וא"ה אהות לא פטורין לצרות. וא"כ הוה בכלל קרו' הגמ' מ"ש לאהות.

(ב) שם. דהו^{טט} צרת אהות אשה בזיקה. בש"ת הרשב"א (ו' כה) הקשה דבשלמא הנופלת שנייה, בשעת נפילה הוה צרת אהות זיקתו. אבל זה שנפלת ראשונה לא הוה צרת ערוה בשעת נפילה. ול"ש איסור צרת ערוה לאחר נפילה. והרשב"א כת' דא"ב פשיטה. ואהא^{טט} אם חלץ לזרת הראשונה הוה חיליצה בשירהו. אבל Tos' (כ': ד"ה חיליצה מבואר דמדרבנן אף צרת ראשונה אסורה. והחו^{טט} (ט) חידש ועודר איסור אהות זיקוה הוה באילו היא אשתו מקודם (וע"ד מש"ב בגדיר אהות נפילה היהו ביחסו, וכו'), ומdrvנן נחשב דאף קודם נפילה הייתה אהות אשתו, ואסורת צרתה.

(ג) אל^{טט} צרה דלאה תפטר. פרש"י Dai בעי מצייני. ותוס' (ד"ה אלא) ה'ק' דמ"מ אסור לבטל מצוות יבמין. ותוס' (כ': ד"ה חיליצה) נקטו דרש"י אף איסור לבטל מצוות יבמין עשו חיליצה פסולת. והרשב"א תי' דכ"הן דראוי ליבם אלא משום גזירה שמא ימות לחורא, לא קרין בהיה חיליצה פסולת. וכותב דאפשר דאף רשי' נחובון להה^{טט}? א"ג כיון מתחילה היה אפשר לה ליבם ללאה, Dai חילץ

ט. וכוננתו לגמ' (לע' ג' עונש מנין, דילפ' ברת אף בצרת ערוה). ווילדי' לצד דהוה משום ברת דאשת אה, ואילו באשת אה יש' ב' חיובי ברת, אהות אשה ואשת אה. וע' מגיה לריטב"א. י. ובחי' האגר"ג בתב דיל דרש"י ביוון דיש צרה לא חישינן לביטול מצוות יבמין. יא. משמע מדבריו דאה אה' דהוה ביטול מצוות יבמין גמור ל'ם. יב. וב' בהג' ראמ"ה דוכנות רשי' לדלא מקרי מש"ה חיליצה פסולת. וויש שדייקו בן מדברי רשי' בו: ד"ה קמייתא.

והרמב"ן הביא דאחרים פי' חלץ לבעת הגט של אחוי (דנאסרה משום גירושת אחוי, והזה חיליצה פסולת). דל"ש בזה פטור ערוה כלל. ולצראה (dredג' דאהיזן) נפטרה בעלת הגט. דהזה חיליצה בשירה, שלא גورو בה כלום, שאפי' גירושת אחוי גמורה צורתה מותרת. (והרמב"ן דחה פי' זה שהנותן גוט ליבמנתו פסל היא וכל צורותיה עלי וועל כל האחין כמו שחלץ לה).

ובברירתא (לק' נא', הוי בתוס' בו: ד"ה מדראמרה אי' דסגי בחיליצה לבעת הגט. והגמ' תי' דברירתא ר' גמליאל לשיטתו דס"ל (לק' קט. לעיל ייח) דין זיקה. ושמואל קאי כמ"ד יש זיקה. ופרש"יידלא פקעה זיקה שלימהalaala בחיליצה מעלייתא. ע' מה שחו' לעיל). ופרש"י (נא), דרבנן דברירתא (שם) איירி בשתן גוט לשתיין, ותרוייזו זיקתא קלישטה. ומש"ה לשמואל סגי בחיליצה של א' לפטור ברתותה בשותן ואף דרבנן ס"ל דיש זיקה. ובכל'ק דסוגין דشمואל ס"ל דבשות מהני חיליצה לפטור, אף דפסולח). והגמ' (נא): מוק' לדברי רב דחיליצה פסולה צrica להזורה. ותוי' דאף דרבנן דהך ברירתא ס"ל דין זיקה. ומש"ה אי' עז להזורה).

(ל) רשי' ד"ה חלץ לבעלת מאמר. שחיליצה זו אינה פוטרת למגורי, שעדרין צrica גט' וכור' וע"ג דיהיב לה גט אחר שחלץ וכו'. (הרשב"ש דיק דאלילו נון גט ואוח'ב חלץ ייחס חיליצה מעלייתא. דמהני החיליצה לפוטרו למגורי). אבל Tos' (כ': ד"ה חיליצה) מבואר דהסבירא בעלת מאמר משום דדמי לבונסה, ואקליש הזיקה).

(לא) מ"ש לאהות וכו' דהו^{טט} אהות אשה בזיקה, חלץ צירות נמי לא ליפטרו אהות דהו^{טט} צרת אהות אשה בזיקה וכו'. פרש"י דצירה במקומות ערוה קיימי.

ו. ותוס' (כה' מדראמרה) הביאו מהותם דלפי האמת ל"מ אין זיקה מותני אף חיליצה גורעה לפטור מעלייתא. (ודלא במש' בדעת רשי').

ז. והאחרונים ה'ק' דלבאו' ביןון דחלץ פקע הזיקה, ועריכה גוט משום אישות בפנ' ע. והביאו דמובואר דמאמר אינו אישות בפנ' ע. אלא גדר בזיקה וכו' מ' ברשי' (לק' נא). ומש"ה עריכה גוט אף מגדיר הזיקה.

ח. ואחרורונים ביארו דרש"י לא פי' כן, דס"ל דחיליצה פסולה לא תלי' בקילושת הזיקה, אלא משום דא"א ליבם, והכא אפשר ליבם. וע"כ דיש בגין חסרון נספ.

degrees איסור אחות חלוצה, דוחשיבו את זוקתו באשותו משעה ראשונה, ובאיילו אסורה ערתה משעת נפילה.

לו) רשי' ד"ה אסור אדם במצות קרובות הלויצתו. אף מנברין. ונגורו איסור 'ערחה' זו אף במצות שלא באותה מקום מצויה. וכ"ד רשי' (לק' מ:) עי'ישן. ולפ"ז דמי תקנ"ח חדש, ואינו בגדר ערוה פוטרת ערתה.

לו) שמואל גמי התהיל' ולא התהיל' כאמור. בשפטו אף זה קאי למד אין זיקה. וכ"כ הרמב"ן ורשב"א (וב"מ ברשי' ד"ה יגמור). והרמב"ן ביאר דלמ"ד יש זיקה א"ב אף צרת אחות זוקתו הוה במקומות ערוה. וכינון דתוריידיו הוה חליצה פטולה כל' לא ערוה חברתה.

והרמב"ן חוטף והשתא קימי ל'יב דלעיל דشمואל חילק בין מפטיר נפשא לפטור ערוה. ונתקט דליך לשינה אף שמואל ס"ל דהיכא דשניהם פסולות בשווה חליצה פטולה אינה פטולה).

אבל תוס' (ד"ה שמואל) העמיד דלמסקנא קאי למד יש זיקה. וכogen שחלץ לאחרון קודם נפילת שנייה. ור"י פי' שהתחילה במצות, ואח"ב ציריך חליצה היור בעחות. ואפ"ה אינה אסורתה אותה).

לח' תוד"ה שמואל. ואע"ג דחליצת העטרה הויא חליצה פטולה וכו' מ"מ חשוב חליצה רחל כשרה, כיון דלא נשותיר אלא זיקה מה מעוטה, וכענין שפירש ה"ר אברהם וכו'. (בתוס' כי: ד"ה דנטול). וכ"כ התוס' מהר"ם והר"פ לדבורי ה"ר א ניחא דלא גורו אחות חלוצתו היכא דזהו עי' חיזור. וכת' עוד פי' ר"י דאפי' אי נימא דגورو על אחות חלוצתו עי' חיזור (וכמסקנת התוס' לעיל), אבל הכא חילץ רחל קודם שעשה חליצה היור להאה". ומושום זיקה מועשת דזוקקה להיזור איננו נאסר בקרובותיה").

טו. וביאר דאיiri שחלץ לצרת לאה תחיללה, ולא חילץ להאה עד שחלץ (לצורתה של ואולי ט"ס) רחל, ואחר שחלץ לברת רחל חילץ להאה.

טי. ומובואר בדבריו דדעת ר"י דחליצת היור אסורת בקרובותיה. אבל לאחר חליצה ראשונה לא אמר"י דיש זיקה,

לצורת רחל הוה שרי לאה ליבום. והוה ערת קרובות חלוצתו. (ובכן דיש עד הירר נחשב חליצה כשרה. וע"י בסמוך מש"ב האו"ש בזה).

והאחרונים הקשו דרש"י כד. כתוב דעת"י אסור לבטל מצות יבמץ אמר"י נאסרה, וע"כ דיש חסרון בעצם הדין יבום, ולא רק דין חיזוני בעלמא, וא"כ כ"ש דהוה חליצה פטולה. וע"ע.

לד) א"ה חלץ לזרות נפטרו אחותות וכו'. תוס' (כה) ד"ה מודקאמורתה הביאו מכאן דסוגין ס"ל דאך בשפסולים בשווה בעי חיזור, ואף למד אין זיקה. ואינה לפ"י האמתה, דהגם' נא. תי' את הבריתא דרא"ג א"צ חיזור כמד אין זיקה).

אבל הרמב"ן נקט דלל"ב (אייב"א מיפטר נפשא) נשאר בן למסקנא, דאך למד אי זיקה למ"מ חליצה פטולה אפי' בשווות. (והגם' כי: ונא) דלמ"ד אין זיקה אין חסרון חליצה פטולה ס"ל בלשנא קמא דאםצעית, ודוקא גורעה טפי. וכרב אש' בסמוך^ט).

והתוס' מהר"ם ור"פ (ותו^ט) הביא בשם הר"ם מאיריא דלמ"ד אין זיקה יש לחלק בין מיפטר ערתה למיפטר נפשא. ובב' צרות אף למד אין זיקה אינה פוטרת ערתה. אבל בב' אחים, ודוקא למד יש זיקה ציריך היור אצל האחם.

לה) ואצרה דרכ' מי מיפטרא והוא תנן אedor אדם במצות קרובות הלויצתו. האו"ש (קו' זיקה יד) תמה דאיiri שחלץ אחר נפילת שנייה, והוה ערת ערוה לאחר נפילה. ע' לעיל בשם שו"ת הרשב"א. וכתוב דרא"ג ביוון לסליק קושיה זו, דכתב דערחה אפי' מנברין, ואני גדר פטור ערחה.

והאו"ש כתוב דבסוגין מבואר דאיסור אחותות חליצה הוה המשך מאיסור אחותות זוקקה, ולכנן נחשב איסור משעת נפילה^{טט}. אבל החזו"א (קכו ט, ה' לעיל) בת'

יג. וכתוב דלפי סוגין דאך בשווה הוה חליצה פטולה, צ"ל דרבנן פלייגי ארבען גמליאל בתרתי.

יט. (ובכן תוס' ד"ה Mai הטעמו בוזה מה).

טי. ואך דקאי למד אין זיקה, מ"מ מתרבר למפרע עי' החליצה דהיתה זוקקה לה. ובב'

אבל הורוב'ן (ושא"ר) כת' דאע"פ דאסור ל"יבם, מ"מ קל איסורן مثل אחותו. ואף חיליצת מעולות مثل אחותו.² והריטב"א כת' דיל' בן אף בלשון רש"י.

ובחי' הרשב"א هو ה"ג"ה שבת' דאף בונת רשי' כן, ובביא ש"כ רשי' (בתחילת העמ' ד"ה חלצ').

מא) שם. לא אלימא. הריטב"א כתב דרך גורו בהם, דהם אמרו והם אמרו, ושבוקה שלענין חיליצה נחשב מעולחה³. אבל בש"ת הרשב"א (ד צו) כתב אף לענין מוחזר גירושתו שלא אלימא, וכן מהני חיליצת הצרה לפוטרה. וכ"פ הביש' (קעג יב) גבי צרת סוטה, והחزو"א (קכו ד) הקשה עליו.

מכ) הא מנין בית שמאי דיא, רתנן כי"ש מתירין כו'. פושי' ואפי' צרת אחות אשה שר, וכ"ש צרת אחות זוקקה. האחרוניים ה"ק" דמובא (עליל יג) ודסברת ב"ש דאין איסור חל על איסור. א"כ ה"מ איסור דאוריתא, אבל באיסור ערוה דרבנן לעולם יהא פטור ערחה⁴. ויל' דתוקנו בעין ערוה דאוריתא.

מכ) שם. החזו"א ה"ק לדברי רשי' דאייסור צרת קרובת חולצתו הוה איסור חדש, ולא מדין עריות, א"כ אמאי תלייא בבי"ש.

מד) אה יבומי נמי תתייכב. הרשב"א דיק דאי אמרת בשלמא כרבashi אינה מתייבמת, דעתת אחות זוקקה אסורה, ואף דלא אלימא לשוויא בערוה. והוביח מכאן דיש איסור (ובבדעת הורוב'ן תב"ל, והק' על דברי רשי' ותוס' הנ"ל).

دل"א.
ב. והרמב"ן ביאר סברת המקשדן דרצה במקום ערוה, ומש"ה שניהם אסורות בשוואות, ובזה פליג רב אש"ר דיקל. ולדעתי הדאשונים דבר אש"ר ס"ל דחוורה למגורי, ויל"ד מנ"ל, ואפשר דסתימת הלשון משמען כן.

בא. אך ייל' דרש"י והתם לא קאי כרב אש. ואלא דתוס' והרמב"ן העמידו דיל"ק ודעליל ע"ב ס"ל כרב אש.

כב. ובשייע' ר' שמואל ביאר דאחות זוקקה אסורה רק מדרבנן, ואין בה חיבור כרת, ולכן אף שתקנו שדינה באחות אשתו מודינאי אינה פוטרת צורתה כלל, אלא דהה תקנה בפער' דתוקנו שהערוה הוה ומזה דרצה אחות אשת.

כג. ואפשר דכ"ז דאית Ach קדים, לא חל איסור דרבנן על איסור דאוריתא וויה רק לאחר נפללה.

אבל התוס' הרא"ש הביא דלעיל סתר לדברי הר"א מבורגוייל, ומ"מ הוה איסור קל, ונחשב חיליצה פחותת גרוועה. [וע"ע בית מאיר (קסב ג) והחزو"א דדנו בכוונות התוס'].

לט) בא"ד ואע"ג דקודם חיליצה כבר נאסרה ח' וכ"ז מ"ט הוי חיליצת רחל חיליצה בשורה ובו). ואיסור יבום משום דין נאסרה לא נחשב חיליצה פטולה. (دلיבא סיבת האיסור). והאהרונים נתקשׂו דגדור נאסרה שאין כאן נפללה ליבום, ואף הכא באיסור דרבנן הוה מעין איסור אשת אח, אמאי לא הוה חיליצה פטולה. ומבוואר בתוס' דנחשב דין כאן כאן קלישיות בויה, ובח' ר' שמיעון (ב) כת' דברי התוס' קאי רק בהוורה ונאסרה, כיון שכבר הותר בשעת נפללה. ואיררי דוקא כשהאחים חילץ לנופלת שנייה⁵.

וזהו"ש (קי' זיקה טז) כת' לפרש בבדעת הרמב"ם) דסוגיה דידין ס"ל דע"י שחילץ לצרת לאה, הזיקה של לאה פקע למפרע. ולא אמר' נאסרה. וודעת שמואל דלא אמר' נאסרה בשנערק למפרע. ופליג אסוגיה דלקמן בע"ב. והחزو"א האריך לחולק על דבריו.

מ) רב אשוי אמר וכ"ז דלא אלימא זיקה לשויי לזכרה בערוה. פרשי' (סוד"ה לעולם) ולא גורו חכמים אלא באחות זוקקה. והרשב"א דיק מדבריו שלא גורו חכמים (כלל), ומורתת להתייבם. וכן תוס' ר"ה מא"י כת' דהוה חיליצה בשירה למגורי. והלח"מ (ה יב) הביא מדברי התוס' לצרת אחות זוקקה מורתת ליבם. ונקט דכ"ד הרמב"ם.

וליבא איסור אחות זוקקתו ואף עדידין זוקקה לחיוורו. ויל"פ עד"ז הא דתוס' נקטו הלשון 'בעין שפירש הר"א' / והכא קאי באחות זוקקתו. ווע' בית מאיר (קסב ז) שדוחה פ"י ה'ה. ואך בתוס' דידין קאי בין חילץ קודם או אח'ב, וכבר' אברהום. ואפשר דחיסר בדברי התוס'.

והביה דין חיוור. ואילו הכא איררי שחלץ הוה פטולה כ"ב (וע"ד דברי רב אש' בסמוך), אך דהה דהגמ' כאן לא ס"ל הכל'.

ית. ובתוס' מוחר"ם ור' פ' ה"ק (ב), ות"י (וחזר בו) דאייררי שחלץ הראשון קודם נפללת שני. ובתחילת דברי התוס' . וולפ"ז איז' כל הארכות דלע"ז.

יט. ווצ"ב דמ"מ לשמואל אמר' אף בוה נאסרה. ומבוואר דמי' הוה גדר נאסרה שנונה. והעירו דבמוהר"ש א' מבואר

וב"כ בפיה"מ לרמב"ם (ס"ה) דעתה לא הותחה לשוק עד שיחלטו כל האחים לו שנחילצה חיליצה פטולה, או תחולין זו הצורה וכו' וענין שלמותה כמו שזכר חיליצה פטולה צריכה לחזור על כל האחים כולםomid הותחה צורתה לשוק.

והברכ"ש (יב) כת' דמובא ברמב"ם דע"י שחוורת על האחים, נעשה החיליצה הראשונה למעלה לפטור ערתה, וחיליצה שאר האחים הוותנה, ע"י נעשה החיליצה הראשונה מעלה למפרט^ב.

ועוד הקשו על הרמב"ם דמובא דאפי' ביבם א' ל"מ חיליצה גרוועה לפטור. ע"י חיזור על כל האחים לא עדיף מאח א'. והగרא"א (קע מה) פי' בדעת הרמב"ם רחליצה גרוועה אינה פוטרת הצורה, אפי' ע"י חיזור האחים. אבל בשותה ס"ל לרמב"ם בדברי שמואל קאי רק ביבם א', או בב' יבמין ע"י חיזור האחים. והאחרונים הביאו מזה דהדין חיליצה גרוועה הוא דין בפנ"ע, ולא תלייא בדין חיליצה פטולה בשווה שציריך חיזור.

דף כז:

בעל הגט ובעלת מאמור

מה) איבנ"ל בעלת הגט ובעלת מאמור וכו'. פרש"ז רביין שנתן גט, ע"ז אסור לייבם אף בעלת מאמור. משמע לכל הנידון משום דاتفاق בעלת המאמר אסורה לייבם. אבל משום מאמור לחוזך לא אמר"י דנגרע חזקה. [דאדרבה קרובה ליובם^א.]

חוור. אבל ה"ה גרס (שם) דברי חיליצה כל א', ואך בשותה בעי חיזור.

ול. וכן נקטו המפרשים דהרמב"ם פסק כשמואל. אבל הרמב"ן ה'ך דהרמב"ם הזכיר חיזור האחים, דהוא אליבא דרב. ודஸמואל לא מצאו כלל חזרה האחים. ואילו בסוגין מבואר לדרב אמצעית צריכה חיליצה ממשינה, אף החיליצת אינה נתרת בחיליצה פטולה. וע"כ דכונת הרמב"ם לפסק כשמואל.

לא. והרשב"א כת' דהרמב"ם כתוב קצת דברים שאינם מחווריים.

לב. והביא (בسو"ד) דדרנו היכא שמתה האח, האם יחשב חשובה למפרט או לא. [ובשבתו לא היהת חיליצה שלימוה, ולא הוולם].

א. ולדעת רשי"י (כו) חיליצה פטולה לא תלי בנסיבות היקחה.

למסקנה - הרי"ף הביא את הלישנא בתראי, דלש mojoל חיליצה גרוועה מהני למיפטר נפשה^{ב'}. אבל למיפטר צרה בעין חיליצה מעלי. והראב"ד (הרי"ף, וה' ברא"ש) פסק כל"ק דشمואל כבמאכערת [דרטוריוויה פטוליטם] סגי בחליצת הא'כ'ה. אבל כל היכא דאפשר בקשר מהדורין אبشر לכתחילה, ואפי' למיפטר נפשא^{ב'}. והרא"ש ביאר דרב אש כי כהך לישנא^{ב'}.

והגמוק"י כת' דקייל כshmואל, ואך דבעלמא קייל רב באיסורה. הכא רב אליבא דנפשיה ס"ל אין זיקה ומותר. אלא דרב אמרה אליבא דشمואל, ושמואל גופיה מתיר^{ב'}.

אבל הרמב"ן והרמ"ה (ה' ברא"ש) פסקו כרב דהיכא דפסולים בשווה צריבה חיזור. והרמב"ן בתב דאך דהרי"ף פסק כshmואל בחליצה גרוועה טפי. מ"מ פסק אף כרב דחליצת שותה צריבה חיזור.

הרמב"ם (ה'ב) פסק דבימה שנחילצה חיליצה פחותה, הותחה לנישא. אבל ערתה אסורה עד שתחולין אף היא. או עד שיחלטו כל האחים לראשונה. שאין החיליצה פחותה^{ב'} מסלקת את זיקת היבום מהבית עד שתחוור על כל האחים. ומובואר דס"ל דמהני למיפטר נפשא [וכלו"ב דshmואל]. אבל לפטור צריך חיזור מהאחים.

ונתחדש ברמב"ם דاتفاقה זו מותרת לנישא, א"ה היכא דבימה זו עשרה חיזור וחולצת מהאחים, ע"ז מהני לפטור הצורות. וצ"ב^{ל'}.

בד. ואך במקומות שיש חיליצה מעלי.א.

בה. והרא"ש סיים ודוקא אמצעית חולצת מא', אבל ב' ראשונות אי נפול בכ"א וזה חולץ לא. והמפרשים תמהו דב"ש נפלול בוא"ז, והמוהר"ש^א גרס אפי', וhab"ח גרס אי לא', וע' באחרונים.

כו. [ואהחרונים דנו בכוונתו מאיזה דין חישין לכתוללה]. בז. והיש"ש הקשה אכן דרב אש כי אליבא דלישנא קמנא. מ"מ מnewline ואינו סביר אף בליך בין מיפטר נפשה לצריה. (וע' ק"ג א').

כח. ויל"ד אי היה כל כל בלילה הורה, שלא קייל במא"ד היכא דאליבא דנפשיה שרוי. ואפשר לדוקא בכל דלהבה כרב באיסורי, דהזה במא"ד אליבא דנפשיה.

כט. והטור הביא בשם הרמב"ם (ה'יא) דהיכא דפסולות בשווה מהני חיליצה דאי' מהם. ודוקא היכא דפסול טפי בעי

ט) **תוד"ה** אי גט. אבל ביבמה דלא הווי מאמר אלא מדרבנן, אין לו להוציא אחר הגט, אי גט עדיף וכו'. (וע"ד מש"ב רשי' (לק' נב.) דמדאוררי לא מהני מאמר כלל, ממשום איסור אשת אה). וע"ע **תוס'** (לק' ג. ר' פ' ר'ג) דדנו בעי'ג.

(ג) **אל לא ש' מ כי הדרי נינהו.** **פרש"ז** שהא' פוטרת חברותה. וכיוון דעתהן חיליצה גרוועה חולץ לאיזה שירעה. ודוקא היכא דא' גרוועה טפי ל"מ לאידר. ותוס' (**וה אלא**) בת' דתלי ב' לשונות אליבא דשומואל (בע"א).

אבל הרא"ש הביא בשם ריב"ט (וכן בתוס' הרא"ש, וב"כ הרמב"ן) דאפי' היכא דליך מעליתא בעי' חיזור, אלא כי הדרי ויעשה חיליצה לשנייהם. אבל אילו א' מיחן עדיפה, היה מהני החיליצה ואף של הפסולחן לפטור הוויה הקלושה. (וע"ד סברת הרמב"ן דאך בשנייהם פסולות מהני הטובה).

והבו"ש (קע ב') כתוב לדלעת רשי' אף לרבי מהני לפטור ערתה. כיון דתרוריהם פסולים, ובמ"ש הטור (קע ט') בשם רשי' דכל הדין חיליצה פסולת בעי' חיזור מהאהים, אבל פוטרת צורתה.

והגר"א (קע יג) חלק דלבאורה אין חילוק, דכ"ש מב' יבמות דגריעעה וכדי' (בע"א) לשומואל דמייפטר נפשה פוטרת.

נאסרה דאותות זוקקה

(ה) אמר רב הונא אמר רב וכי חליין לודאשונה הורותה. **תוס' פ' דאפי' צורתה הורותה.** דלמ"ד אין זיקה אין חסרון חיליצה פסוללה". (ולפ"ז אין רב קאי לשיטומו דין זיקה, וב"פ ר"ח בתוד"ה אבל, ע"ע בסמור). אבל הרמב"ן מביא גירסת "hortora אבל

אבל לדברי **תוס'** (כו: ד"ה והליצה) משמעו דכל בעלת מאמר, כיון דדמי לבנosa, ע"ז נחלש חיקה.

מו) **תוד"ה בצעת.** פ' שנעשה בה מעשה עדיף. (זההו"ז ביאר דלפ"ז כוונת הגט דבעלת הגט עדיפה ליפטר בחילצת חברתה). והתוס' הרא"ש הוסיף דנקע זיקתה², וזה חיליצה פטולה יותר. או דילמא מאמר כיון דקורבה לביאה לא נשאר עוד זיקה, ולכך חיליצתו פטולה יותר.

מו) בא"ד אבל ריב"ז פ' עדיפה דעתהיל וכו'. וכן ר' דליק התו"ז מדברי רשי'}. ותוס' בס"ד כתבו דלפ"ז עדיפה הוא טעם יותר לעשות בה חיליצה³, ותוס' הקשה ע"ז דבגמי' בסמור מבואר דעדיפה' הוא טעם שלא יתני אוח'ב גט.

וזהו הניתב⁴ א' כהב דברוונת הגט' דשניות גרוועות מב' חסרון, דבעלת הגט הוועה גרוועות בגוף החיליצה, דאקליש קצת' כיון דעתהיל בחיליצה, ובעלת מאמר כה חיליצתה קיים, ואדרבה נתחוק זיקתה טובא, וגוריעותה דידי' היינו משום דאיינה פועלת עצמה פעללה גמורה. ומספקא איזה עדיף לקדם⁵. ופשיט כי הדרי שינגו. (וז"ב היאך פשטו כן מדברי ר' גמליאל).

מו) אי גט עדיפה לא להני מאמר אבתורייה וכו'. **פרש"ז** דלא אמרי' דגט במקומות חיליצה, ותו לא קני מאמר בעירה.

אבל בגמי' (לק' נא) מבואר הא דמהני מאמר אחר גט לר'ג, דבחדוד צד מהני בה גט ובחדוד צד מהני בה מאמר. (ומשמעו דמהני זה אחר זה הוא משום שאין כאן סתירה, ולא משום דעדיפה). והאחורונם הקשו א"ב היאך יש מהה ראייה דכי הדרי נינהו⁶.

ו. וכותב דמכאן למוד הטור דכ"ד רשי' **זמהא דרש"י** סתום ולא פ"ג. אבל שאר פוטקים ציינו מורי מוש"י (לק' נב.). ז. וסימן אלא דבגמי' בגין נוכנים דבריו, דלשומואל בשווין פוטרת, דלא כלישנא דוחתיל. ווקייל בהך לישנא.

ח. והרמב"ן ביאר ואף לציד דמ"ד אין זיקה מודה דבעי' חיליצה מעולה, ובמ"ש **תוס'**כו: ד"ה מדקאמרת בעית רשי' דאך דהכא אין רשאי ליבם ממש ביטול מצוות יבמין, משום הabi לא אלימא זיקה דעתיך חיליצה מעולה. אבל דעתה טוס' שם למ"ד אין זיקה ל"ז חיליצה מעולה).

ב. ובхи' הגר"ג כתב דרש"י לא פ' כן וכמ"ש בתו"ז לשיטותו דחיליצה פטולה הוא חסרון במשמעותו, ולא קלישות הזיקה.

ג. והתוס' יישב דעדיפה הוא טעם שתופטר ע"ז חיליצת השניה.

ד. משמעו שיש בגין נידון של קידימה, על איזה רמי עיקר המזוהה. ולא נידון האם בכח פעללה א' להוציאו לשני.

ה. וקצת משמעו דכוונתו הגט' דכיוון דאיין נפק' מבעיתו, א"ב הדין נוטן שיכול לפטור.

ודוקא לදעת ר' יוחנן [דס"ל הורתה ונארסה תחוור להיתריה] איצטירך למימר אני יודע מי שנאנן.

נה) ור' יוחנן אמר מטה שנייה מותר בראשונה וכו'. פרש"י הואיל ובשעת נפילה היהת ראויה לו. ובפשטו משמעו דר' יוחנן ס"ל לכל הורתה ונארסה תחוור להיתריה וכברעת ר' חנינא ורב ל' מא'). אך יש לרחות ודקא' דוקא גבי זיקה דרבנן.

נו) אבל מטה ראשונה אפור בשניה, מ"ט שכ"ל יבמה שאין אני קורא לך בשעת נפילה וכו'. ואף דעתICA חיליצה אמר'י דנאסרה ע' בסמוך). ובגמ' (בסמוך) מבואר דاتفاق בשיש לו אח אמר'י דנאסרה. וכן משמעו דאיירי אף היכא דיש לאחות עריה ע' תוד'ה החלין).

והאחרונים החק' דנימא דבריו לחולץ לצרה, ועי' להתייר לו. ומ"ש ממש"כ תוס' (טז) דהיכא דבריו לגרשה לא אמר'י נאסרה⁵. ויש אחרים (ע' מה שה' לעיל שם) שיחילקו והחтем אמר'י בחורתה ונארסה ולשנואאל דאוסר). ולא מעאננו בסוגין להדריא מאן דפליג בהה.

נו) רשי' ד"ה הח' שענינה, וזה לראשונה ואח'כ לשניה. הרש'ש כת' בדוקא לחולץ לראושנה, דזיקת ראשונה אלים, ובשעת נפילה היהת ראויה להתיירם⁶. וא"כ לכתהילה לחולץ לה קודם, שלא תהא אחות חלצתו⁷.

נה) רשי' ד"ה מטה ראשונה, بلا חיליצה. משמעו דאם חיליצה אסורה, וצ"ב דאחות חלוצתו מותרת לאחר מיתה החיליצה (בדתנן לך' מא'), וכדין אחות אשתו. וצ"ל דהווה מטעם דנאסרה משום חיליצה פקע האיסור. ולא אמר'י דנאסרה משום אחות זקוקה. וצ"ב מ"ש אחות חיליצה מהות זקוקה. ע' בסמוך בשם הקובה⁸).

האיסור סגי בהכי. אבל גדר חיליצה לאחייבת לא נחשב סלוק אישור זיקנה.

יב. ומוקר לסבירתו מדברי הרשב"א (בע"א). ויל"ד בזה דמ"מ השתא תרויעו אסורים בשוהה, ומה איכפ' לדתינה ראויה שעעה א'. ועד'ז חק' הרמב"ן לע'').

יג. ועוד'ז כת' הרaab"ד (לרי"ק) לדתיכילה בעי' חיליצה מעלייטה טפי. וכן בזה הראשונים והപוסקים. ואכמ"ל.

לא ערתה. וביאר דקאי למ"ד יש זיקה, וזהו חיליצה פסולה וצריכה חיזור.

נכ' מטה ראשונה מותר בשניה וכו'. לבאו הו"ל למימר חילץ לצרפת ראשונה, הותר בשניה. [לדעת תוס' דאיירי למ"ד אין זיקה]. אבל לדברי הרמב"ן אף אי חילץ לצרפת אינו פטורת, דתילצת העצה היהת חיליצה פסולה⁹, ולדעת רב צרכיה חיזור' (למ"ד יש זיקה).

נו) ואצ"ז וכדי דהויא יבמה של הורתה ונארסה, תחוור להיתריה הראשון. וב"ד ר' יוחנן (בסמוך) בדוקא בשעת נפילה אמר'י נאסרה. ופרש"י דהיכא דמתה שנייה, הראשונה מותרת הайл ובעשעת נפילה היהת ראויה לו.

ובגמ' (לק' מא), נה' בזה גבי אחות אשתו דאוריתא, דדעת רב ור' חנינא דהוורתה ונארסה וחורתה תחוור להיתריה. ואילו דעת שמואל ורב אשי דاتفاق הורתה ונארסה, אינה חזרות וניתרת. וב"ד ר' אליעזר (ברירתא מא', והו' כה).

והאחרונים העמידו ודורש הנידון בגדר נאסרה, האם הוה מגדרי הנפילה ליבום, או בגדרי היתר האשת את. ולדעת שמואל לבאורה אסורה ממשום שם אשת את. ומובואר דاتفاق הדוחתר איסור אשת את בשעת נפילה, חזר לאיסור ע"י שנעשית ערוה, ושוב לא חל היהת. והרש"א (לק' מא), נקט בדעת רב ור' חנינא דאיסור אשת את הותר בשעת נפילה, ושוב אינו חזר לאיסור ואף לולי מצות יבום), נה' בסברא זו. והאחרונים האריכו בזה. (וע"ע לך' מא).

נד) שם. ותוס' (לעיל כד. ד"ה א') כת' דכ"ד הגמ' (כד). דاتفاق הורתה ונארסה אמר'י נאסרה. ועפ'ז אתי שפיר המשנה (ודאחים בו). דא"א ליבם לשנייהם בין דאמר'י נאסרה. ולא תחוור להיתריה.

ט. אבל לדעת רבashi (בע"א, אליבא דשנואאל) לא אלימא זיקה לשובי לצרפת כערורה.

י. ובין דעתICA חיזור, אסורה באחותה. וдолא בר' אברהם לבורגוייל, ע' לע''). יא. ואולי יש לחולץ דגט נחשב בידו. משא"ב חיליצה, דתיל' אף במקרה דהיכומה. ועוד' יש לחולץ והחטם איסור אשת איש היהת אישור זיקנה, ובין דבריו להתייר לעצם

וס"ד דאף זיקה דרבנן. ובע"ז כת' בתוס' מהר"ם והר"פ דאייסון קל.

סוד ה"מ היביא דקיי באפה וכבו' דאוריתא, אבל הכא זיקה דרבנן דיאו וכו'. פרש"י וכיוון דמתה שריא ואיסור אחות זוקקה]. ולפר"ח (בתוס') בזונת הגמי' משום איסור לבטל מצוות יבמין דרבנן^ט.

ולפרש"י איסור אחות זוקקה חותר ע"י מיתתה (וכבנ'ל, ולא איכפ"ל דנאסורה בשעת נפילתן). האחרונים העירו דלאו גדר עצара' הוה משום גדרי הנפילה ליבום, דכינין דאסורה בשעה ראשונה, לא חל הייתר ואו דליך נפילה ליבום), ולא שיכא לנדר איסור אחות דאשה. ואילו רשי' כת' העטם כלפי איסור אחות זוקקה דרבנן, דכינון דמתה שריא. וכיוון דזהו מדרבנן פקע איסור אחות זוקקה]. ומשמע מדרבונו דאחות אשתו דאוריתא נחשב שעדיין אסורה עלי', מהות' שם אחות אשה'.

סה) תוד"ה אבל. פר"ח דרב לטענית דאמר אין זיקה וכו' אבל למ"ד יש זיקה ראוי לאסור משום שנאסורה וכו'. והרמב"ן ורשב"א כת' דמשמעו מדרבי ר"ח דלמי"ד יש זיקה הוה מדאוריתא. ומ"ה אמרוי' נאסורה. והרמב"ן ורשב"א חילקו דעת'ב זיקה דרבנן, דהא חולצת^ט. וככת' דבזונת הגמי' משום איסור אחות זוקקה דרבנן. ולכ"ע זיקה דרבנן, ור' יוחנן נמי הוה 'בעין' נאסורה. ובזה נח' רב ור' יוחנן אי מדרבנן החמירו בו כשל תורה.

וכת' דאפשר דר"ח נתבעון דלמ"ד 'אין זיקה' לא אלימא מילתה שתאסר אחורי מיתת ראשונה. אבל למ"ר יש זיקה בעין דאוריתא תקון.

וככ"ב רוב הראשונים (בכ"מ^ט) דאחות זוקקו הוה איסור דרבנן^ט. אבל בתוס' חד מקמא (כיה) מבואר דזהו

נט) בא"ד כי מטה קמייתא פקע זיקה ושריא חד וכו'. הרש"ש דן اي בזונת רשי' משום דוקא משום דחויקה פקע (וכמ"ד לעיל ייז) דמייתה מפקעת זיקה וודלא בדברי הגמי' שם זיקה בכדי לא פקע^ט). אך בסוגי' אירי לעניין אחות זוקתו, דאותו אשתו מותרת לאחר מיתה. וצל' דבזונת רשי' דפקע ה'איסור' אחות זוקקה.

(ט) בא"ד ואיכא לאותובי ממתרני וכו' אמראי ל'יחווין ל'חדיא וכו' ולא מתראי. משמע ברשי' דאף לר' דבזונת דלא ממשן. ר' תוש'.

(ס) רשי' ד"ה אין צ"ג. ולא חלצה. לבאו בזונת רשי' דאי חלצה שנייה ואח"כ מיתה, בראשונה אסורה ודויה אחות חולצתו]. וצ"ע דאותו חולצתו מותרת לאחר מיתה (בדלק' מא', הר' לעיל). והראשונה הוה הותחה ונאסורה, ורב ס"ל דחוורת להתיירא.

(סב) תוד"ה ורב. (ס"ז) דההם דברב נפטרה לשוק, אבל היכא דעדין זוקקה להחליצה. בגה"ס ציין לדברי התוט' (עליל ב. בת' חב' ייז) דנקטו ד'נאסורה' הוה מטעם דרכי נועם.

ובחי' הגר"ג ביאר דבזונתו להקשוט דבזוגין לא שיר דברי נועם, בין עדין זוקקה לו להחליצה וכוכריבותא דתוט'}. ומכואר דמ"מ בין דנאסורה ונפטרה ממנו לעניין שא"א ליבם, שוב אינה חוזרת^ט.

והאחרונים דנו האם נחשב שמדרבנן יש כאן פטור ואלא שזוקקה מדאוריתא], או אף מדרבנן הוה רק חסרון במצוות יבום, ועדין זוקקה להחליצה וכחכמי' לאו ועשה]. ומ"מ נחשב שנפטרה מיבם זה להחשב חסרון בדרכי נועם.

(טג) שם. ועוד תי' הרמב"ן דאי ממתרני ה"א דוקא איסור אחות אשה, אבל רב אמר 'כל יבמה/

אפי' בא'. (וז"ב).

יה. והביב"ש (קעג ט) הביא בשם השלט"ג דאחות זוקקה הוה מדרבנן. אך ציין לדברי ר"ח (בזונת דידין). ובשו"ת חב"ץ (קטט) כת' דמוכח בכל תلمודא ובכל הפסיקים זוקקה אינה אלא מרבען.

יט. ועוד הובי'ו הראשונים מהגמי' (כח) דמדאוריתא רמייא קמי. ובכ"מ רשי' (שם ד"ה משומן).

יד. ובגמי' (שם) לדעת רב אליבא דמ"ד יש זיקה.

טו. ודעת תוט' (לע' ב) דשיך' דרכי נועם' בין נפטרה מיבם זה לגמר. אבל דעת הרשב"א (ויז) שלא שיך' דרכי נועם' בשלא הותחה לשוק.

טז. ו אסור לבטל נחשב איסור מחמת הזיקה]. יז. והוסיף הרשב"א דאי דאוריתא לא הייתה חולצת וכדר' שמעון (כח) דאמור בשעה שנעשו劄ות לא יהיה לך לקוץין

דוחה בעין ערוה מדורבןן (ודהא פוטרת צורתה). ויש שדרנו דגדר התקנה דחשיב ערוה גמורה, ומדורבןן פטורה מהליצה. אלא דבריה חיליצה מהמת דין הדאוריתא.

(ח) בא"ר אע"ג דאפור ל'כט' מצוות יבמין לא החשיב הר' איסור לאופרה וכו'. יש שבאיaro דגדר אסור לבטל מצוות יבמין לא הוה איסור ערוה. אלא חסרון בהיכי תמעза של יבום. אבל בח"ר, שלמה (ו, ובхи' הגרא) דיק' דהגמ' תוליה בהא דוחה מדורבןן (והר' איסור לא חיליצה).. ומובוארداولו הוה איסור לבטל מצוות יבמין מדאוריתא הוה אמר' נאסרה.

ומשמע מדברי ר"ח דר' יוחנן פליג משום דס"ל יש זיקה^י. ואף ר' יוחנן ס"ל דלמ"ד אסור לבטל לה"ש נאסרה. אבל רשי' (עליל כד), וכן ריב"ז (בתוס יח) כת' דאף למ"ד אין זיקה אמר' נאסרה, משום איסור לבטל מצוות יבמין. וול' יוחנן אמר' נאסרה באיסור דרבנן^{יז}.

והאחרונים הק'دلכאורה אסור לבטל הוה איסור החזוני, ואין סברא לממר נאסרה. ולכאורה מבואר דכל היכא דאיסורה עלייה, ואינה זוקקה ליבם זה כי' (אללא לחליצה), נאמר סברת נאסרה. ויש לאחרונים שתי דמי' גדר התקנה שביטלו דין היבום. ותקנו איסור בגוף היבום, וכבלושן רשי' דשקל דין יבום מהচיות^ט.

דאורייתא, ואף בסוגין (חו"ע"ג כח. בסופו פי' בפר' ח. ט) שם. אבל למ"ד יש זיקה וכו'. אך פשוטו הגמ' משמעו דרב קאי אף למ"ד יש זיקה וכו'ה לרש"י דה מטה. וכן בתוס' דה איתיביה ה' צד נוספ', ואפ'ה דעת רב דאין נאסרה בגין דזוקקה מדורבןן. ור' יוחנן פליג דיש נאסרה אף באיסור דרבנן. וכ"ב בשו"ת מהר"ם רוטנברג (ד תטס) דנ"ה רב ור' יוחנן אי אמר' נאסרה באיסור דרבנן. אך הקובוה"ע (יב ג) כת' דיל' דאף לר' אמר' נאסרה בדורבןן, אלא דס"ל דגדר איסור זיקה הוה איסור המתחדש (ותלוי כל רגע בסיבת הזיקה). ומש"ה נחشب דנאסר רק לשעתה, וחוזור להייתו.

וחמזה"ם (שם) דן עפ"ז כשהיה ליבם אשנה נספת ומתה אי אמר' נאסרה מהתמת חרם דרבינו גרשום^ט (ונקט דמש"ה אסור ליבמה^{טט}). ות' דל"ש בוה נאסרה^{טט} (וציין לדברי התוס' לעיל ב. גבי נדה^{טט}). וע"ז חזו"א (קבב יג).

(ט) שם. האחרונים הביאו דמובואר בסוגין [מדברי ר' יוחנן, ולදעת ר'ח אף לר' אמר' נאסרה משום איסור זיקה. ואף שזוקקה להחליצה]. והמנחה^{טט} (רגע ד) דן האם בחיברי לאו ועשה יש נאסרה^{טט}, או בגין דחולצת נחשה שנופלת ליבם (ואין איסור אשת אח). והאחרונים הביאו דבבוגין מבואר דאפי' איסור אחות זוקקה דרבנן אמר' נאסרה, ואף דליך איסור אשת אח. אך דחו דגדר אחות זוקקה

אשת היבמו.

בד. וכ"ב תוט' (ר"ה ור' בר' דערדיין זוקקה להחליצה. אלא דהוט' רימנו להיכא דיש אחים. ומ"ה לא אידרו מוהאי ביתה. ולכאו הכא גרען, דערדיין זוקקה ליבם זהה).

בה. ובשוו"ת מהר"ם (הכל) מבואר דיש נאסרה בחיברי לאוין, וכן מבואר בתשב"ץ (בר' רט) ו מהר"ם חילואה (קל) שדרנו שיאה נאסרה בנורדרות.

בו. ולפ"ז ר' יוחנן יחולק על תחילת דברי רב, דחלץ לראשונה לא הורתה צורתה. דל"מ חיליצה פסולה ולפטור צורתה, עכ"פ במקום חיליצה מעולח).

כז. אבל לר' א"א לפреш את המשנה מדין נאסרה, וכמו שהשകה רשי' (סוד'ה מטה).

כח. ויל"ד אין נימא אדם בעל ל'ק ואי הוה מדאוריתא. בת. אך לעדר דאי איסור לבטל מצוות יבמין הוה מדאוריתא. והוה אמר' נאסרה, עכ"ב העצם האיסור ליבם גורם שייחשב נאסרה.

ב. וכן נסתפק בוה הב"ש (ספה ד). והמהר"ם ה' דא"ב נימא נאסרה אף משום ג' חדרי הבחנה ובabilities. ובכה'ק החב"ץ (א) משום abilities).

כא. ונח' בוה הראשונים אי חרם דר'ג עומד במקום מצוות יטום. וע' ריבט"א (לק' מדו) והג' מרדכי (ק) ורמ"א (א).

כב. ועוד ב' דהשגב ראייה ליבם, גדרעה טובה מהחיברי לאוין, דגזרה באה ראשונה אטו ב', ונחשב ראייה. ועוד אפשר להתרט את התרם.

כג. והביא דרבינו יקר ה' דיבימה נדה איך מותרת ליבם, הא נאסרה בשעת נפילה. ות' דרבנית ל"ש דרכיה נועם, שהר' יודעת שתפקידו ותתאר והוא לה היה. ולא נשא לאחר והמתין עד שתתנייהם. ועיל' נדה איסור דבר אחר גורם, בגין ערוה שפטורות צורות, אבל נדה מהמת עצמה היא. ועצ'ב דערוה גופה, בת ואחות אשთה, הוה מהמת עצמה. ומ"ב מנדה דוחה ברת בגופה. ועוד צ"ב מה הביא מהותם, דחרם דר'ג לא הוה מהמת עצמה. וכן אינה יודעת אם ימות

כבדי ר' יוסי (בسمוֹר, וכד.) דבר אסר ממשום גזירה שמא ייבם ברישא.

ותוס' (שם) דחו דיל' דר' יוחנן ס'ל בשמוֹאל דאי'ע' חיזור ל'. וכ' ב' תוס' (באן) בדעת רב' ז.

עד בא"ד [שב] ושוב השנית א"א ל'יבם וכ' הוייא אהות החזגתו. משמעות הריב'ן דכל הקרי לאחר שלחציו תורייהו. ויל' דבדעת ריב'ן האם יש איסור אף ממשום אהות זוקתו, שיש קצת זיקה ממשום חיליצת חיזור. ועוד'ז חילק התוס' מהר'ם והר'פ' (לעיל בע"א, ע' מש'ב בתוס' שם).

והתנוס' מהר'ם והר'פ' (באן) הק' כן, דמשבח'ל שלחץ הא, ואח'ב' ייבם השני. ואף דעתך להלוץ בראשונה ממשום חיזור, ועי'ז אסר באשותו. ובת' דמ' נפק'ם מכיון היכא דלא חלץ עד שמתרה, א"ג כגון שאינה רוצה לנישא לשוק ל'.

עב' בא"ד אבל ר' יוחנן סבר בשמוֹאל ל'. (זהרא'ש הביא מזהה דהלהכה בשמוֹאל, דר' יוחנן לא ס'ל בכרכ'. ועוד כת' הרמ'ב'ן דלא העמידו לר' יוחנן ממשום חיליצת פסולת, דמשמעו ליה דאייר' אפי' נפלו עם צורות. ואילו חלץ לצורת שנייה הורתה לו? :

עד בא"ד ולר'ח נמי וכ' לרב דטוקי מתני' כמ' ייש זיקה. האחרונים (בית מאיר ע'ה, קרא') תמהרו דרב (לOLUMN מא). ס'ל הורתה ונארה חזר להיתריא

רש' ביטוגין). א"ג בונת ריב'ן לשבמוֹאל (מא) דאננו חזר להיתריא. ועי' ב' התוס').

לה. ור' יוחנן נשאר בקר' או יידע מי שנאן. פלייגי בסברא זו, אי חיליצת חיזור אוסרת בקרובותיו. ולכאר' בונתו דאף ונשא אשתו קודם לבן, תאסר עלייו ממשום אהות חילצתו.

לה. ויש שהביאו מדבריו דהיכא דאיינא רוצה לנישא ליכא ממציאות חילצזה ונוח' בזה הפסיקים, ע' לע' לט'. ויש לדחות דאף דמצואה, מ"מ עדיף לייבם לשניה. ועוד נראה דהיכא הוה חיליצת חיזור, ואינו בריך לעיקר הקמתה שם, אלא להתרת היובנה.

לט. והראשונים הק' דעכ' פ' הוה לגמ' להק' כן ולתרץ להדריא. והרמ'ב'ן ורשב'א כת' דפשיטה למג' דס'ל בשמוֹאל. ומובואר דאפיק' בה' גורו רש' מא' ייבם ברישא. ולכאר' ה' היכא דש' אחים, ונפל' לפניהם ב' איזות. אך תוס' (לע' יה') כת' דגוזו טפי היכא דלעולם לא ייבווא לדי' היתריא.

ט) איתיביה ר' יוסי בר'ח לדר' יוחנן וכ' הרי אלו חולצות ולא מתייכמות, ואמאי וכו'. הגמ' (לעיל יה) הביאה מסתם משנה זו דר' מאיר סבר יש זיקה, ומש'ה אסרoli ליבם אהות זוקתו. והגמ' דוחה דר' מ' סבר אין זיקה, ומשום דאסור לבטל מצוות יבמין^{ל'}. אך ר' יוחנן דסוגין ס'ל דמותני כמ' ייש זיקה ל', ע' תוס'.

ותוס' (לעל יה) ה'ך דמל'ז' דעתם המשנה ממשום אסרoli לבטל מצוות יבמין זיקה, א'כ חילוץ לא', ואח'ב' ייבם אידך ל'. ודלאחר שלחץ לא' تو ל"ש ביטול מצוות יבמין ל'. ותוס' תי' ממשום גזירה דילמא את' ליבם בראשא. ותוס' (בד. ובאן דה' איתיביה) פי' דהינו למד אין זיקה ע'יש'ו.

וועוד הביאו תוס' בשם ריב'ן ז' וכ' ב' רשי' לעיל כד. דבשעת נפילה לא חזי (עד שיחולון), משום ביטול מצוות יבמין. ואמרי' נארה. והק' דעכ' פ' מי שנפלה ראשונה הוה הורתה ונארה, ותחoor להיתריא הראשן. (וכ' ה' הגמ' בגין לר' יוחנן ל').

ע' תוכ'ה איתיביה. אבל ריב'ן פ' וכ' דרב ס'ל ח' פ' עירכה לחיזור וכ' ושוב השנית א"א ל'יבם וכ'ו. ודע' ריב'ן דע'י חיליצת חיזור נאסר באחותה. ודלא בר' א' מבורגוויל (בתוס' כי דה' דנפלו, ע' תוס' כי) דלא נאסר בקרובותיה, דלא עשה חיליצה זו אלא ממשום חיזור. והר' א' למד בן מק' ה' הגמ' לר' יוחנן (באן) תהייבם שנייה ל'. וע' א' אין חסרון מעדר חיליצת החיזור (אלא ממשום נארה). (והר' א' יתרץ

ל. ובגמ' (לע' כד) א' דהך משנה קאי אי למ' ייש זיקה, ואי למ' אסר לבטל מצוות יבמין. (וזהגמ' מסתפקת בזה, או בונת הגמ' דיש מה' האיך להעמיד את המשנה. א"ג בונת הגמ' דקאי לכו' ע'). ונוח' בתוס' (דה' איתיביה) לערת רב האם המשנה כמ' ייש זיקה.

לא. וזהר משנה לא הוה מדברי ר' מאיר. וועוד נח' האמוראים במשניות (לק' ל) אי קאי כמ' ייש זיקה או כמ' אין זיקה.

לב. וכן ה'גמ' (כג' מק') מ'ש גבי ספיקות אמרוי' דא' חילוץ וא' מיעבם (ופרש'י' שם) דמהדרין ליבם, ואילו בדך משנה תורייהו חולצות וב' פ' התוס' קרו' ה'גמ'}. והגמ' תי' אי למ' ייש זיקה, אי למ' אסר לבטל מצוות יבמין. וקיצר ולא פירוש מיט' דלאחר שלחץ הא', השני אינו מיעבם. (וזהו עיקר קרו' ה'גמ'}. וע' רשי' ותוס' שטרחו לפרש').

לג. ויחלוץ לאיזה שיריצה, ייבם השניה. וועדייף מק' ה'גמ' דידי'. אך ע' פ' דברי רשי' זוחו קרו' ה'גמ' בגין אליבא דרב'. לד. ולריב'ן ייל' דאה'ג, ואף לך' מ' ד' אינה משנה זוכם'ש

איתיביה] דلم"ד יש זיקה לש חשש זה, דפוגע באחות זוקתו. ודוקא למ"ד דמשום ביטול מצוות יםין, ואינו פוגע בשום צד ערוה. ועוד שלא משמע לאינשי חשש מיתה>.

וחראב"ד (כתוב שם) חידש דאף לאחר שחלץ לא' צרך והשני לחולץ משום החשש ביטול מצוות יםין. ובאייר דשמא לאחר שיחולץ לא', זה שרווצה ליבם תעכוב וימות, ותיפול לפני החולץ. וככלפי הר' חולץ הוה חיליצה פסולה, ונוחש ביטול המצוות, דהמצווה הוה או יבום או חיליצה כשרה במקומם שאפשר ליבם. והוה אחות חילצתו שהוא חיליצה פסולה. וחרaab"ד ביאר דמש"ה אמר' שיחולץ. דאיilo ליבם יש טורח גדול ביבום ונישואין, חיישין שייתעכוב עי"ז וימות הממייבם. ויתבטל מצוות יםין.

ונתחרש בדברי הראב"ד חיליצה כשרה (במקום הראי ליבום) נחשב קיים מצוות יםין. ואילו חיליצה במקום שאסורה עליו חיליצה הוה פטור בעלמא, משום דרבבי לא תפקק. ולכараה חילוק זה הוה מודאורייתא. ועפ"ז נתבאר הא (לעיל כו.) דמהדרין אחיליצה המעליה טפיין.

וכן התוס' חד מקמאי כת' ולהJosh שמא ימות ואסור לבטל מצוות יםין, וקעבדא חיליצה פסולה. וצ"ב כוונתו. והאחרונים ביארו כוונתו (cum"ש הראב"ד), דאם ימות העשה חיליצה שאינה מושלמת.

יע) שם. אבל הבעה"מ פי' [לודך לישנא] דלשון המשנה דהרי אלו חילצאות, כדי שלא לבא לידי يولא מותי'במות. כלומר שלא עתקר מצוות יבום. אבל אחריו שادر חולץ השני יכול ליבם.

באחות אשה דאוריתא], א"ב אף לר' קשה, בר' יוחנן.

עד) בא"ד אבל לשלג במתה א' מון ליכא ל מגור וכי' דליכא אלא אה א'. מבואר בתוס' דהיכא דיש ב' אהים, ואח"ב מיתה היינה, עדין הגירה שלא ייבם במקומה עומדת. ע' תוס' (ר'ה ולימא, בסמו) והמפרשים.

דף כח.

עה) ולימא גוירה דילמא קדום וחליין ברישא. פרש"י ובדיעבד שהלץ לשניה חיללה מורתת. וצ"ב אמראי איצטראיך להכ. ולכאו' כוונת רשי' לפרש דא"ב אף היכא דמת יש לגורר כן. והאיך ר' יוחנן התיר במתה שנייה. (וע"ע תוס').

ותוס' (הרמב"ז), וחרaab"ד ס' כתוב שם) פי' ע"פ דברי רשי' דתלי אי באו לימלה, עי"ז אסרו להם". ולפ"ז ב' אחים שבאו למלך יש גוירה אף שמות אה"ב. ור' יוחנן אייר' בנפלו לפני ים א', א"ג בלא בא למלך.

עו) ולימא ליה גוירה שמא ימות, ואסרו לבטל מצוות יםין וכו'. פרש"י ולאו משום זיקה, אלא משום אסור לבטל. וצ"ב דלאחר שחלץ לא',תו ל"ש ביטול מצוות יםין. ורש"י פי' דילגמרי שkol רבנן דין יבום מהיות. ואפי' לאחר שחלץ, ולא יריגלו יבום באחותות?

וצ"ב דאף לר' יוחנן נימא הבי, שלא להרגיל ביבום אחותות, שkol יבום למגורי. ומש"ה יאסר אף לאחר שחלץ. והרמב"ז פי' (cum"ש תוס' לעיל כד. וכז:) דה

א. ועדי"ז כת' הרاء"ש (לע' כת' ב') גבי ספק אחות זוקה חילוק בין בא למלך. דהיינו דבר על דברי חכמים קנסן.

אך י"ל דהכא הוה סברא אחרת, דהיכא דבא לשאל בכת' א' על ב' היכמות, א"כ כבר נתקבל הפסיק דתרוייזו אין ראיין ליבום. דיל"ש לפסוק מעכשי שיה מאוחר לאחדר זמן, דאי"ת לידי טעות. ובין דבא לשאל והוכרע לאיסור, אמר' קם דינאי).

ב. ועדי"ז כת' תוס' (יח. ד'ה דלמא) משום גוירה שמא יבום ברישא.

ג. ולפ"ז למ"ד דס"ל תרוייזו, יש זיקה וגם אסור לבטל מצוות יםין, לאחר שחלוץ תי'בם).

ד. בקידושין, וכתבת בתובה, ושמרית' ו' לדם חמוד וטרדה סעודת נשואין. ואדרכי והכי מית. (ועפ"ז אמר' קם דינאי).

משום שמא הוה עצמו ימותו.

ה. וכעדי"ז כת' החונג יוט' (kus בהג"ה) דחיליצה המורתת הוה מצווה, אבל חיליצה כשאסורה לו להתייבם אמר' דחיליצה במקומות יבום לאו מצווה ולעיל בא'). וכוונת הגמ' (לע' כא') דלאו מצווה, דאת"ל דהעשה אינו נדחה ואפשר לקיים שניהם, א"ב אין מצווה בחיליצה.

ו. וחרaab"ד (שם) ממשע דלבו"ע עכ"פ לבתוליה מהדרין. ז. ובפשוטו כוונתו דמשום אסור לבטל נוחש חיליצה פסולה. וצ"ב Mai נפק'ם בסוגין, ומה בא לפреш. וא' כוונתו דצערך חילצת חיור ומש"ה אסור באחותה, וכבריב'ן. א"ב כ"ש משום יש זיקה. ועכ"ב דר' יוחנן ל"ל חילצת חיור. ואין חילוק בין מ"ד יש זיקה, או משום אסור לבטול).

(ב) ונימא ליה דגנפלה בכת אחות, וריה"ג היא דאמר אפשר ל'צמצם וכו'. הברכ"ש (יד ו) הביא דנchap נאסרה בשעת נפילה, דאך אחותה נודקה לו מידי בשעת מיתת היבם, ולא הותר רגע א"ב. ואף דוקודם מיתה הייתה מותרת לו. זוגדר נאסרה תלי ברגע שלאחר המיתה, ולא בסוף החיים.

וכتب דכ"ז לענין נאסרה, אבל פטור ערוה תלי בהא שהיא ערוה קודם נפילה. וכדמבעואר מדברי בית שמאי (לעיל יג) דנchap לאחר נפילה שנשעת ערוה בשעת נפילה וداخل איסור אחות אשה ע"י היתר האיסור אשות אח^ג.

(ג) תודיה לא סתם עז. ובידי שמים נמי משמעו לרבה (בכוורות ס) דאפשר לעצם^ד. ודלא בר יוחנן דסוגין. אבל Tos (סוכה טו; עירובין ה) הביאו מסווגין דקייל' בידי שמים א"א לעצם.

(ד) ולימא ליה דלא ידעין וכו' אלא שנייה אמר חביראי וכו'. והזה ספק האם נאסרה בשעת נפילה, מחמת איסור אחות זוקפה. ופרש"י (בשו"ד) דהכי אמר (לעיל כג כד) דבספק אחות זוקפה אין מוציאין מידם. ולבאו' בונת ר' יוחנן ע"פ המשנה בג"ג. ע' בסמוך בשם הרמב"ם]. האחרונים הק'

עה שם. ואפסור ל'בטל מצוות יבמין. רשי' (לעליל יה). פ"זadam יבם, ואח"ב ימות אחיו, א"כ האחות תעא בלא חיליצה. אבל הראב"ד (הנ"ל) פ"ז דאך דוחלצת, חיליצה פטולה חשיב ביטול מצוות יבמין.

עט) רשי' דהוילמא ליה גוירה שמא ימות. ומ"ה שkol רבנן דין יבם מאוזות למורי. (ומשםudo דוגדר התקנה שבטלו את הדין יבום^ו).

(פ) ר' יוחנן לא הייש לימותה. הרשב"א הוסיף וס"ל שלא סתים תנא לחושש למיתה. והמצפ"א הק' דאשכחן תנאים בעלמא (גיטין כת), סוכה כד שנח' אי הייש' למיתה. ות"י דר' יוחנן סבר דבאיסור קל דבטול מצוות יבמין לא גורו. ועוד דבטול בשב ואל תעשה.

(פ) ולימא ליה ר"א הוא דאמר וכו' נאסרה עליו עולמית. דבבריתא (לק' מא) ר"א ס"ל דהוורתה ונאסרה אסורה. אך רשי' ציין לדברי ר"א (לק' קט) דמקדש ומגרש ולהדר לישנא שם), דהוא עיקר דין נאסרה. [אך הגמ' (מא) דוחה דהיכא דחויא בשעת נפילה מי אמר. הדר אמר אין, דתניא להדריא דר"א אוסר בהוורתה ונאסרה^ז.

יא. ובפshootו בונת רשי' להביא מס' דרגמי' דלא חילקה בין הוורתה ונאסרה. אך צ"ע דר' יוחנן ס"ל נאסרה, אלא דלא ס' הוורתה וגוארה, א"כ מה מיחי ר"א (וומונ"ק טט).

יב. ממשע כוונתו דבעינן רגע היתר' להחשב הוורתה ונאסרה, ואף דלא נאסרה בשעת נפילה. (ונופלת ליום, ועי' חול זיקה ואיסור אחות זוקפה. והכל נחשב רגע אחד).

וועוד ילו' דוגר אפשר לעצם זוקפה דבמעות האmittiyתית יתכן שאחר קדם, כיון דבעיני הרואה היה בכת אחות הוא שנחשב רגע גנפלה זוקפה. והן עס מיתה אחות. והן נחשב הנפילה ליבם בעצם זוקפה.

יג. ויש אחרונים שפי' דבזה פלגי בית הלל. וע' מה שהר' יג' (ולק' לב). וא"כ צ'ב היאך הברכ"ש מבית שמאי.

יד. וכן האו"ז (עירובין כד) פסק דאפי' בידי שמים אפשר לעצם. אבל הרמב"ם (זרח' ח) פסק דא"ל לעצם ואיפיל' בידי אם. וע"ע פרמ"ג (בג' שד' יא) בדעת המתבגר.

טו. אבל בפshootו משמע דר' יוחנן דחה מסברא, דלא מסתר להחמיר היאך דיש לו' שענה' אנא ראשונה מיבם.

ח. והרבש"א (לק' מא) דן דתלי בנידון אי קידושין מפקיעין זיקה. ובת' דיש לדוחה למ"ד אין זיקה ודאי יוצאת בלא כלום, וקיושין מפקיעין. ועי' ש. עד.

ט. ותוט' (יה. כד. וכט) כת' משום גיראה שמא יבם ברישא. אך מדברי רשי' דהטעם משום דנטבלת דיני יבם (וינוינו חור וניירור). ואף بلا טעם גוירה. ובכ' הראב"ד (כתוב שם) דהניראה דתחלת הסוגיה משום טענות, ואילו למ"ד אסורה לבטל מצוות יבמין משום פחד שמאי ימות, וביטול מצוות יבמין הוה איסור גורו. זיל' פ' כוונתו דלמ"ד דהטעם משום שמייא ימות וחושש איסורה לטבל, ע"כ דגזרו חרד ביבם אלל. דל"ש תקנה לחוש לצריך שתבטל מצוות יבמין, וע"כ דוחה תקנה מוחלטת מעכביו בגוף היבם. משא"ב למ"ד יש זיקה, והגדר ותקנו איסור ערוה דרבנן ואחות זוקפה]. ואך הרמב"ן צירף הדברים).

י. וצין לשעה'מי (סוכה, בדעת ר' זира שם בג) דבטול עשה לא הייש' לשמא ימות. והוסיף דאבילה חוץ לסוכה חמיר, דוחה ביטול עשה בדים בקום ועשה, ואילו הכא מבטל בשב ואל העשה. ולא דעשה מעקרא 'מעשה' שמסליק מליע בדים את המצחא, על סך דעתך יכול לחתקים ע"י אחוי. ואח"ב נבטל ממלא, ואיגלא דסליק מעליו המצחא).

חד מקראי דהוה דאוריתא, ובפשוטו ה"ג הדין נאסراה הוה דאוריתא).

(פ) והיינו דקאמר אהיות א"י מי שנאן. דר' יוחנן אמר שאינה משנה^ט. ולודעת שמדובר ורב אשי (לק' מא), והותרה ונאסраה אינה חזרת להיתרathi שפיר, דמש"ה אינה חזרת להיתר.

ותוס' והראשונים דנו האיך תהייש המשנה לדעת רב, לדעת רב קשה טפי, דאפי' ראשונה יכול ליבם. ולא אמרוי' כלל נאסраה באחות זוקקה דרבנן. ורש"י (כט: סוד"ה מתה) ציין (על דברי רב) דהגם' מ' כן, ולא מתרץ. אבל הרש"ב^{טט} האך' לדעת רב אין עד נאסраה. ובcoli האי לא משתבש תנא וליזול.

וריב"ן (בתוס' כט: ד"ה איתיביה) כת' דרב פ' את המשנה משום חילצת פסוליה (וכמ"ד יש זיקחה), וע"י חילצת החיזור נאסר באחותה, ואני יכול ליבם.

ור"י (בתוס' שם וכט), תי' דרב ס"ל דגורי' שמא ייכם בראשא, ויבטל מצוות יבמין. דלמ"ד אין זיקה יש לחוש להז.

ובתוס' חד מקראי (בسو"ע) תי' [ע"פ דברי ר'ח בתורה"ה אבל] דרב קאי כמ"ד אין זיקה. אבל מהני קאי כמ"ד יש זיקה, וס"ל דאמורי' נאסраה. וצ"ל דאפי' הותרה ונאסраה אינה חזרת להיתר. וצ"ע דרב (לק' מא), ס"ל דאפי' באחות אשתו דאוריתא אמרוי' נאסраה^{טט}.

(פ) שם. הרמב"ם (א) הביא את המשנה באופן שלא נודע אייה מות ראשון, ומ"ה דשניות חולצות ולא מותיבמות. והיכא דנפלו בזה אחר זה פסק (שם ד בר' יוחנן, דמתה ראשונה, השניה נאסраה משעת נפילתה. אבל מותה אחרונה, הראשונה חזרת להיתר. וכן היכא דאי' מהאחים חולץ לאחרונה, שאר האחים יכולים ליבם ראשונה^{טט}.

יט. ואיך בתוס' מיהר'ם ור"פ העתיק מהגמ' (לק' מא), דרב שמדובר ור' אשי ס"ל דאי' חזרה להיתר. ורק ר' חנינא ס"ל דחוור להיתריאן.

טט. והרמב"ם (שם ח) פסק כדברי רב פפא, דהיתה א' מהם איסור ערווה, תיל' אי' ראשונה או שנייה.

דכין ודברים זה אומרן שהראשון פגע באחות זוקקתו. וא"כ לדבריו אחיו לא קנה קניין גמור, דהוה ביה פסולה. דומה דחליצה פסולה. ומובהר (לOLUMN נ) דביה פסולה צריך גט וחליצה, א"כ עדין הוה אחות זוקקתו.

והאו"ש (קר' זיקה ל) כתוב דכין דיש היתר לאיסורו לא נחشب ביה פסולה. (ובענין מש"ב הרשב"א כט. בחד תי'). והג' הנופלת שנייה יש היתר לאיסור, דהוה הותרה ונאסраה. והג' במקום ספק נחשוב דלתרוייתו יש היתר לאיסורים (ובין דמספק אין מוציאין מהשני, דמספק לא החשיבות בבייה פסולה).

והאמ"מ (ח ב' תי') דאם דביה פסולה עירכה חילצה (וכן צורותיה), היינו דוקא כלפים זה. אבל מ"מ נפטרה מהאחים. דכין דהמייבם קנאה מודאות נאסרת על שאר אחיהם מدين אשת אה, ופקע הנפילת של המת. (וע"ע לך' נ):

אבל החזו"א (כך ו', קלב ד' וכן נקטו האחוינאים) הביא מכאן דחות זוקקה לא נחשוב ביה פסולה, והכוнос אחות זוקקה, אף שבופין להוציא בגט אבל לא צריך חיליצה. וביאר שלא העמידו דבריהם לענין זה, ודין ביה פסולה^{טטט} לא תלייא בדין חיליצה פסולה^{טטט}.

פה רשי' דה בשלה מא לראשון. דהכי אמר בפ' ביצה, דליך לא ספק פגע באחות זוקקתו והג' וכו'. רע"א תמה דהותם פקע הזיקה א"כ, ואיסורא דעבד עבד (וכמ"ש רשי' בג': וכל הנידון משום קנס (וכמ"ש תוס' בג': אבל הכא יש לחוש דהוה נאסраה. והריש"ש כת' דזה ידיעין ומה שספק נאסраה דרבנן לא מוציאין. ספק דרבנן בדיעבד לפחות לא (וכدلעיל כד'), והnidon של רשי' מ"ט אין כאן קנס).

והאו"ש (שם) הוכיח מהכא דאיסור אחות זוקקה הוה דרבנן, אבל' בזאת הקילו בספיקה. וצ"ע לדעת תוס'

טט. דביה פסולה לא הוה משום קלישות הזיקה, אלא הוה גזירה אותו ביה לאחר מכן (ובודקמן נ), ובמ"ש תוס' (לק' קיא). יז. אבל הגרא"א (קע מה, והוא לע' בז) דימה ביה פסולה להיליצה פסולה לענין דיבוי לאין לרמב"ם, וזהו"א ומה דלא תלייא בהדרדי. יה. (וכמ"ש רשי' בז).

ועי"ש שדנו בו. והבי"ש [קעה ב] הביא דאף לבתיחילה מותרת, דל"ד להתם דחששו שייבם ראשון. אבל הרשב"א ותוס' חד מקמאן דיקו. דהרי"פ השמייט דברי רב פפא, וס"ל דאף בו גזרו. ובתוס' חד מקמאן כתוב דאף רב פפא ס"ל דגזרו, אבל דיק דמשמע אסורים בשווה^ז.

(ט) תניא ר"א אומר כי"ש אומרים יקימו וב"ה אומרים יוציאו, ר"ש"א אומר יקימו וכו'. מ"ד דיויציאו זהה משום נארסה או משום קנס. ותוס'

(לעיל בג) פ"י משום דפגע בbijaya איסור החמירו. ולמ"ד דעתם המשנה משום אסור לבטל מצוות יבממי צ"ב אמראי יוציאו, ומ"ש מקודש אחות יבמתו דמותרת בדיעבד אף שעבר איסור בקידושין^ח. וכיה"ק הרשב"א (לק' מא), יש שתוי' דהכא ביטלו דין יבום מאחיהם כלל [וכמו"ש רשי' לעיל], ומשה"ה אף

לאחר שכנס אמראי שבعلו לך מדרבנן. וחוטש' (לעל' יה) תי' דקנטו טפי באחות שנהלו לפניו, דלא היו באין לידי היתר. אבל בקידושין בעלמא ל"צ לגוזר כ"ב. וזהרשב"א הנ"ל חלקן. והרשב"א כת' דלמ"ד אין זקה ע"כ יקימו. ובאבא שאול בסוגין.

צ' שם. יקימו. בפשוטו הנר מ"ד לא ס"ל דחק נס. ובין דהשני יbum ואו חלץ הותר האיסור אחות זוקתו, ומורתת לו. [וכמו' במשנה בג': ארך המאייר] (במשנה) כת' דמ"ד יקימו ע"כ ס"ל אין זקה, ומושום אסור לבטל לא גورو להוציאא.

והאחוורנים הק' אמראי אינה אסורה מדין נאסרה, ואף לאחר שייבם תאסר עליו בוגדר אשת אח שיש לה בניים. והקר"א תי' דאחר שכנס השני פקע למפרע זיקה מאידך, וכ"א יbum את שלו דזוקקה לו מעיקרא. ווצ"ב דמיבורא דນחشب נארסה. ומשמעו מדבריו דבזה פליגי כי"ש^ט.

בד. ווצ"ב. והמגיה לריטב"א דיקיך מדברי הריטב"א דגورو לבתיחילה אבל לא לעניין שם נשאת לא התצא.

בה. ואין חלק בין ע"י ביאה למשמעות קידושין, דהכא האיסור משום מבטל מצוות יבממי, ולא משום עצם המעשה. וכיה"ק הרשב"א (הנ"ל).

בו. ועוד פ"י במשנת ר' אהרון דיש ב' איסורי זיקה, דזיקה

והרמב"ם (שם ח) פסק [דרבאוף שאסור ליבם] אם קדרמו ובנסו יוציאו. וה"ה כתב דקיי אף [אהלכה א'] שאיןינו יודע מי נפל קודם. וב"כ בח"ר"א מן ההר והתו"ט תמה דבגמ' דין מפורש דבפסק אם קדרמו ובנסו, השני אי"צ להוציא. וכיה"ק בח"ר"א מן ההר ותוי' דהרמב"ם פסק דיויציא, וכסתם משנה. דבין דבודאי אחות זוקקה יוציאו, גورو אף בספק אותו ודאי.

אבל בשפטו נקטו האחוורנים דהרמב"ם קאי דוקא היכא דאחד נפל קודם, ובזה אף השני שכנס ערך להוציא, אבל בספק מי נפל קודם, מי שכנס שני אי"צ להוציאיא [ודלא בח"ה]. והאו"ש (קיי זקה ל') ביאר דבנפלו בזה אחר זה, מי שנפלה שנייה לא היה אפשרות לבא להither, ולכן נחשב ביאה פטולה, וכן אף השני שכנס אח"כ ציריך להוציא. ורק בספק אמרוי' דיש צד שיבוא להither, ולא נחשב ביאה פטולה [וכמו' שהו' לעיל].

אבל הריב"פ והרא"ש העתיקו את המשנה כצורתו^י. והראשונים הק' דלמסקנא אינה משנה. ותוס' חד מקמאן תי' דמשום גזירה שמא יbum תחוללה^ז. והרשב"א כת' דגזרין שמא יחולץ לראשון, ויbum לשני. [ועוד קי' הגמ' לעיל].

והרשב"א הקשה מהגמ' (בසמוך) דאיסור ערווה, והתמים לשך גזירה.

והרשב"א תי' דקייל דאיסור משום איסור ביטול מצוות יבממי [אף דקייל יש זיקה]. ואף דר' יוחנן לא הייש למיתה, אנחנו חישין. [וכב' בק' ג].

ומובואר דיש איסור לבטל מצוות יבממן אף למ"ד יש זיקה. אבל בתוס' חד מקמאן (בו) והריטב"א (יז) כת' דלמ"ד יש זיקה וקידושין לא מפקיעי זיקה לש איסור לבטל, בין דעדין זוקקה לחיליצה^ט.

ח' אמראי וליקו חתן וליבם וכו'. הרשב"א וריטב"א הקשו אמראי לא גזרין הוא אותו הא (וכדעליל).

כא. וכן השמייט דברי רב פפא דבסייעא איירוי שנפלה העורה לבסוף.

כב. וכיה' דאף דבגמ' (לע' כד) לא גורי' שמא יbum ראשון, התם איירוי בספק ומש"ה לא גורי. וכבדאי' בוגמ' שם להדריאן. וג'. ולכאו' בונחמת דקידושין אינם מפקיעים זיקה מדאוריתא. [וע' מש"ב לע' יז].

ומלבך הנך שמננו במס' עדיות בט', ולכן פסק יקיממו'. אבל הרמב"ם (הלכות ז ח) פסק יוציאו (וכמשנה לפניינו). (וחב"מ ב' דוחור בו).

דף כח:

(ז) פ"א משום מצואה עבד רבען. פרש"י (דס"ד דתケנו) כדי שתתקיים מצאות יבום, ולא העמידו אישור זיקה לדבריהם^א. והritten^ב באיר דס"ד דמש"ה עברדי אישור

מצואה באיסור ערוה. כדי לקיים מצאות יבום. ורש"י כת' להדריא דאישור זיקה הוה מדבריהם וכובי. וכן הרמב"ן (לק' נז') הביא דמbovear (כאן) דזיקה דרבנן, דס"ד שידחה משום מצאות יבום. וצ"ע לתוס' חד מקמאי (לעיל שם) דס"ל דזהה ערוה לכתילה לא ביה פסולת. והקר"א הביא מהירושלמי דלמ"ד יקימו לא נחשב חיליצה פסולה.

(ח) תוד"ה אב^ג. ואית הא נמי דעת מהחايا (לעיל ב). כדאמררי' (בע"א), י"ל דהותם איכא ערוה וכו'. והרש"ב^א כת' (כבי"ז) דהותם לייכא שני כלל. אבל הכא דaicא שני, וכל חד וחד מיבם, א"כ השני איינו מובהה (دلיכא שני שאינו מיבם).

(ט) בכלוֹן אני קורא בהן האסורה לזו מותרת לזו, ואחותה שהיא יבמתה וכו'. פרש"י ומטורך נמצאו ב' אחותות מתייבמות, ולא פגעו באחותות זוקקה. ע' רש"י (לעיל ט:) בארכיות. ויל"ד האם קמ"ל הrk השבען בעלמא, דמשבח' ל' עורות הללו בהדרוי, ועל"פ דקמ"ל שלא גרוו בה"ג אטו אחותות זוקקה (וע"ד הנך צריכותא דלעיל).

דאין תנאים (לע' שם, וכן בפרק ד שם) לא מנו מה' זה. דס"ל דברי"ש להומרה, וכאבא שאול.

ול. וכ"פ הטור (קעה ו), אבל הב"ח כתוב דהוא טעות סופר, דהרי"פ ורא"ש פסקו יציאו.

א. ולכאו' משמע דס"ד שלא גרוו אישור אחותות זוקקה כה"ג, ובאישור מצואה לא העמידו דבריהם במקומות מצאות יבום. אך צ"ב הלשון דעבדו רבנן, משמע דזהה תק"ח להתריר ואילו מדברי רש"י משמע דהניחו ולא תקנו, ולא העמידו דבריהם. ויל"פ דמש"ה פ' הריטוב"א דעשהו באיסור ערוה.

ב. אבל רש"י (ה' לכדר' שעמך) כת' דזיקה הוה בקצת קידושין וכו', אבל חיליצה בעיא דלא אלים למשהי באחות אשתו ממש לחפות כלל כלום. ומהא דס"ד דתפתיר מהיליצה

ועוד תי' האחוזנים (שייע' ר' שמואל) דכיוון שקנהה ביבום אמרי' כיון שלקחה נעשית באשותו לכל דבר, ופקע אף אישור נאסרה. אבל בעלמא דין נאסרה מונע שלא יחול דין היבום, אבל הכא לא העמידו דבריהם, וקנה היבום. ולכן אינה נאסרת מחמת הראשוני^ד.

(א) שם. והאחרונים הקשו דזהה ביה פסולה, ובמו דזהה חיליצה פסולה. והחו"א הביא דמובואר דאותו זוקתו לא הוה ביה פסולה. והחו"א הביא דמובואר כתבו דיל' דהינו רק למ"ד שלא החשיבו איסור בדיעבד, דמה שהוה ערוה לכתילה לא נחשב ביה פסולה. והקר"א הביא מהירושלמי דלמ"ד יקימו לא נחשב חיליצה פסולה.

(ב) תוד"ה ה. דרב אית ליה אין זיקה וכו' ביטול מצאות יבמין, וגורי' וכו'. וכמ"ש ר"י (בתוס' כ): ד"ה איתיביה דלרב המשנה הוא משום גזירה שהוא יקרים.

והמהרש"א הק' לדעת ריב"ן (שם) שפי' טעם המשנה [למ"ד יש זיקה] הוה מטעם חיזור דחיליצה פסולה, א"כ אחת ערוה, וכותב דע"כ יפרש את המשנה בר"ח או ר"י. וע"ע קרנ"ר וחזו"א (קבו א). וההתו"י (הגדומ"ח) תי' ע"פ דברי ר"ח (בתוס' כ: ד"ה אבל) דרב קאי למ"ד אין זיקה, ואילו המשנה כמ"ד יש זיקה, ומש"ה ס"ל דאמרי' נאסרה, ואף לרבי.

(ג)ABA שאול אמר ק"ל היה לך להם וכו'. הרמב"ם בפייה"מ כת' להפוך הגירסה במשנה [ובדבריABA שאול]. שהרי בכל מקום ב"יש מוחמים

נחשב אישות, ובזה אמרי' דנקער למפרע. אלא דיש אישור דרבנן בעלמא נסף, שלא ננקער למפרע. ובזה אמרי' נאסרה, אבל נפקע ע"י היבום.

(ד). והקו דמובואר (לעל' ב) דמהני נעשית באשותו רק לאישור שיש לה התיירה, ונאסרה באשת Ach שיש לה בנים אין לה התיירה. וצ"ל ב"מ' בינו דרבנן לא הפקיעו כאן דין יבום בדיעבד ע"י הדין נאסרה, ע"י הוכח אישור שאיש לו היתר. א"ג כיון דחל דין יבום על אישור אשת Ach להלך, וצ"ע.

כת' (עכ"פ נאסרה מעיקרא). וצ"ב דמשנה זו דוח' במשמעות עדיות (ה). ויל' דכוונת הרמב"ם דתנתן (שם ד) ר"א אונר ב' דברים מוקול' ב"ש. משמע

ובזה תי' דוחה משום אשות אה, אבל עצם הפטור מהמת אשות אשה.

צט) שם. בוגמ' (עליל ח:) מבואר דלר"ש יlfפ' מילצ'רו'. ודרש פטור ערוה מקרא זלכה/, וכברבי. והתו"י (ח) כת' דר' שמעון יlfפ' ברת בכל צרת ערוה מהבא ע' Tos' שם ד"ה כל'. דכין דגלי קרא בעטרה א' דיש ברת, יlfפ' דאך בכל צרת ערוה יש ברת. ובמואר בדבוריו דגדר הפטור דכ"א הוה ערחה להברתה.

והראשונים דנו בדעת בי"ש (ע' לעיל יג) דמתירין את העזרות לאחים, אי דריש לצרור בר' שמעון.

ק) שם. ובשו"ת הרשב"א¹ (ו' כא) נקט דר' שמעון פוטרת צرتה² [והאחרונים ביארו דהנופלה שניית הפטור, דלרואהונה הוה אחר נפילה].

כא) רש"י ד"ה בשעה שנענשו צרות. נעשו צרות זו לזו בזיקה. וכ"ב רשי' לעיל ח: משמע מרשי' דרשיך לדין זיקה, וכ"ב המאירי (כאן ויט. וה) דנחשב אשות אשתו ממש מעדר חזקה³. אבל Tos' (עליל יט): כת' דר' שמעון ס"ל אין זיקה.

והنمוק⁴ בת' שטעם ר' שמעון דמדאוריה⁵ זיקה בכנוסה, נמעא דאחות זקופה הוה באחות אשתו. והאחרונים תמהו דכ"ד ר' ארשעיא (יח) זיקה בכנוסה, ואיתותיב (עליל יט), ולדבריו הגמ' כתבה דרך השניה פטורה. ובחו"י אנשי שם (עה"ג) העמיד

ה. והביא מזה דעתשת אה דנפיללה וז פוטרת. ג. ובוגמ' (על' ח:) אי' דרבנן דרש קרא דלצ'רו' בר' שמעון, ע' Tos' (יג' ומ"ב שם) איזה דרש הוכיח אינן. והראשונים (יג') דנו דכ"ד בית שמאי.

ד. והשוויל הקשה דהו"ל להוציא למינן ט"ז עירטו. ותי' הרשב"א דלא משנה צרת ערוה וע' פ' מש"ב Tos' דאין פטור בשיש ב' יבמיטים. ויליד' דדמשחת צ'ץ' כאשר מכם ערוה על האח הב'.

ה. והברב"ש ט' א) נקט דכוננותו משום ערות אשות אה שפטורת צרתה. אבל והאחרונים כתבו לפרש דכוננותו דלצ'רו' נחשב אשות אשה.

ט. ועוד הביאו דהרשב"א⁶ (כט) כת' דאי זיקה דאוריתא, אף' לחוליצה אינה זקופה, ובדר' שמעון דנענשו צרות זו לו' בו'קה לא יהיה לך ליקוחין אפי' בא' מהם. ומשמעו דהפטור שיר' לגדר זיקה דאוריתא. וע' ב').

אהיות צרות בזיקה

צ) ב' אהיות או אשה ובתה וכו'. התו"ט ביאר שכאן הזכר אשה ובתה וכו' זואילו בגין משניות נקט אהיות, משום ר' שמעון, דלמוד מקרא דלצ'רו' גבי אהות אשתו. קמ"ל דילפי⁷ אף שאר עיריות.

צח) ר' שמעון פוטר בשינוים וכו' בשעה שנענשו צרות זו לזו. המאירי בת' דנחשבת באחות אשתו.

ותוס' (קידושין נ' ד"ה א') דיק' מדרופטור מחליצה ויבום משמע דיש ברת. ותוס' ה' דכין דשניהם פטורים, א"ב אמראי יש בהם ברת. ובכו' הגמ' (קיד' שם) דא"א לדירוש קרא במקdash ב' אהיות⁸, דכין דלא תפשי קידושין ליכא ברת, דאי לא תפשי קידושין ברת מי מחייב⁹. ותוס' תי' דמAMILא קאי באיסור אשות אה. והאמור"מ (ז' יט) הביא מודברי התוס' דר"ש אסורה מהמת איסור אשות אה¹⁰. וכן רשי' (דר' ליגור) בת' דرحمנא פטירה ומAMILא קיימה עליה באיסור אשות אה.

והאחרונים (אמר"מ, חי' ר' שמעון ט) הביאו דמזכיר דחוור האיסור אח אף לזו שנפלה ראשונה, ואף דבשעת נפילה הותרה חזרה לאיסורה. ווהקשו על דברי הרשב"א (לק' מא). דאיסור אשות אה הותרה בשעת נפילה, ואף שנעשית ערוה אה"כ).

אבל החזו"א (כמה נ) כתוב דלעלומ הפטור (لتוס') משום דין לצרור דאחות אשה. אלא דתוס' הקשו בדבר קרא כתיב 'ונכרתו', וע' ב' אם יבא עליה חיב.

יש להביא ראייה דאסורה מדאוריתא, ובזה רשי' תי' דלא אלים לפטור.

ג. כדברי רמי בר חמא דדרשי' מקרא דלצ'רו' דלא תפשי קידושי ב' אהיות ב'ב".א.

ד. ובשוויל קושיית הגמ' דכין דלא חלו לא שייך בה איסור קורבא. ואיך דיש סברא דמש"ה לא חלו הקידושים, מ"מ קרובת אהות אה דזה דוקא ע"ש' שא' מום אשתו.

אבל ע' דברי החזו"א קושי' הגמ' דמפורש בפסוק דיש ברת באיסור באהח), ולא רק מניעה בחולות. (אבל משום עטם הפטור ל'ק, כיון דיש כאן סبة אהות אשה לכ"א, סגי בה זה לבטל קידושי אהותה).

והאחרונים דיקו מדברי הרמב"ן (עה"ת וקרא יט) דגדר איסור אשות אשה דאין ראיי שהיינו צרות זו לו. דושורש האיסור דארסה תורה שלא יהו שניהם נשואות לו (ואף ע"ז) לנוט הוה קצת נשואין), ולא משום דחל גדר קורבא.

ועוד"ז ה'ה' התו"י דאיסור מצווה פקעה קצת חזקה. ובתוט' מהר"ם ור"פ הקשה נהי דמדאוריתא הויה אחות זוקה, מ"מ איסור מצווה (שניות) לא הויה זוקה מדרבנן².

והר"מ (בתו"ז ותוס' מהר"ם ור"פ) ת"י דkowskiת הגמ' מנ"מ, אכן הויה ערובה פטורה מחליצה³, ואילא הויה אחות זוקה ופטורה לר' שמעון. [תו"ז זה מתרץ גבי שניות, מדרבנן נחשב ערובה ופטור (וע' מש"כ בזה לעיל בא). וצ"ל שלא הקשה מודא דאיסור קדושה מדרבנן רמי לחליצה, אכן מדרבנן נחשב שזוקה לה, וסגי במנה שזוקה לחליצה].

ורשי"ז ת"י דמדאוריתא חייא ליבומי, והוא בשאר ב' אחיות שנעשה צרות זל"ז. ולכ"או בונתו דכ"ן דמדאוריתא פטורה, מסתבר דלא העמידו דבריהם לפטור.

וחזו"א (קלד) דיק מדברי רשי' דבאופן שמדאוריתא חולצת (ובגון חייבי עשה, וכן סיטה ספק ומוחזר גורשותו) בין ולא רמי ליבום מDAO'RI' (אללא לחליצה) אין נפטרין לר' שמעון מדין צרות זו לזו. וקו' הגמ' (כא) רק מאלמנה מהאיירוסין ושניות⁴.

אבל האמר"מ (ו' כה) נקט דקאי הכא אף בחיברי עשה, דמדאוריתא רמי קמיה. והוכיח מהכא דין זיקה בנסיבות לא תליא בהא דעתמתה להתייבם⁵.

כה) וזה גבי ערובה לא גורין. פרשי' ולא אמר'י גוירה משום אחותה. [משמע דקאי בכל ערובה]. אבל הרמב"ן ובעה"מ פ"י ערובה שהיא איסור מצווה. דלא גורין אותו איסור מצווה.

א. ע"פ לשון הגמ' (עליל ב. וכלה) דמדאוריתא רמי קמיה, ומה"ה יש אישור אחות זוקה. אלא דהחתם נקטו הלשון דמי', ורשי' כת' ח'ז', דמדאוריתא מותרת.

ב. וביאר דכ"ן ולא מצי נסיב אייך בהיתר גמור, לא הויה אחות זוקה באחות אשיה לר' שמעון. ומשמע דהטעם דאיינה ראוייה להתייבם, ולא ממש שם ערובה. וצ"ב א' מה ת"י.

ג. אבל אחותה מתיבמת. ד. ועד"ז דנו הרשותים (חו' לע' ב. וכלה) האם יש אישור אחות זוקה בחיברי עשה. [וסתימות הגמ' דבכל איסור מצווה וקדושה אסור באחותה]. ה. וכן דיקי'ו' האחרונים מדברי התוס' לע' ט'].

דברי הנמקי' בנפלו בב"א, וכמ"ד אפשר לצמצם (כדראמר'י לעיל יט.). והאחרונים דנו לפרש בונת הנמקי' דافق דלא קי"ל זוקה בנסיבות לפטור אחותה שנופלת אחרת, מ"מ גדר הפטור דצורות זו לו הוא מושם גדר חזקה, דיש סתירה בין שניהם.

קכ' תוד"ה שנעשו. היינו דוקא בשנפלו לפני ים א', כדרתניה וכו'. [וכ"ב בש"ת הרשב"א (גן"ל) בתוס']. אבל הריטב"א (כת) כת' לב' אחים או לא' (משמעות דפליין אתו'). והאחרונים דנו לפרש [סבירה התוס'] דע"י שיש אח נוסף נחשב שאין סתירה בזה לומר שנפלו לאישות אי'. ועד כתבו דלציד דהפטור תלייא בדין זיקה, זיקה לב' הויה זיקה קלושה יותר⁶.

והאו"ש (קו' זיקה כ, כב) נסתפק בשבעת נפילה היו ב' יבמין ואח' ב' מות א'. האם נפטרין בשנארם ים א', והחו"א (קלא ג') נקט שפטורים אח'ב.

קג' שם. היינו דוקא בשנפלו לפני ים א'. האחרונים דנו היכא דנפלו עם צרותיהן, האם אמר'י דלא נתיחדו להיות צרות ול"ז. אבל בש"ת הרשב"א (גן"ל) מבואר דמשכח'ל פטור צרה. והאחרונים ביארו דיש חילוק בין אחים לצרות⁷.

דף כט.

קד) וזה א"ר שמעון ב' אחיות וכו'. פרשי' בין דמדאוריתא חייא ליבומי, זוקה היא, והו"ל בשאר ב' אחיות זוקות וכו'. מבואר דריש' נתקשה دق"ן זוקה רק לחליצה, מנ"ל דריש' איירי בה'ג.

י. וצ"ב בונתו האם הנמקי' קאי בדעת ר' אורשעיא (יח). ואיליא דהלהבה תורייהו פטורים מטעם אחר. או דבזה בר"ע מהדו לר"א.

יא. ודי'קו בן בלשון הפה"מ לרמב"ם דכתב שנפלו לפני אח א'.

יב. והביאו לשון ריב"ן דלא נעשו צרות זו לו. ובתוט' ר"פ כתוב דאיכא למימר כל א' מתרמי דידיה.

יג. וכ"ב בתוט' ר"ד דלא אלימא זקה דב'. יד. וכדאי' (לע' ז'olk' כת') דיש מ"ד דלא אמר' זיקה לב' אחים. ואילו היכא דיש ב' צרות לא שמענו צד דל"מ זקה.

בזה תוס' והתו"ז, דתוס' כת' דע"י מאמר נחשב שהתחיל לבנותו, ואינו בונה ב' בתים. וריבינו נתן אל (בתו"ז) חלק דמהני מדין קידושין דעלמא, דאטו מאמר מקרי בניין. ע"י בסמור.

קח שם. אשתו עמו. בוגם' (נדרים עה, ה' בתוס' בע"ב) אי אתה מודה שאין חביבן עליו סקילה בערה המאורסה (ומש"ה אינו מיפור נדריה). ומובואר ברמב"ן ורשב"א (בע"ב) והר"ץ (נדרים שם) דאך לבית שמאלי אין חביבן מיתה^א, דגרא מאמר מיאירוסין.

והאחרונים הקשו דבסוגין מובואר דאחותה פטורה, ולכארה מובואר דאחותה הימה הוה ערחה יש חיב ברת. ומ"ש דלא הוה איסור אשת איש לכל העולם לעניין חיב מיתה^ב. וחולקו דשאוני איסור אחות אשתו דוחה מדין קורבא, וסגי באיסור במקצת לאשרה, משא"ב איסור אשת איש.

אבל תוס' (נדרים, מכת"ז) תמהו כיון דמאמר קונה קני גמור מה"ת לבי"ש, א"ב אמראי אין חיב עליון סקילה. והתוס' הרاء"ש (בע"ב, וכן נדרים שם) מובואר דלמ"יד קני גמור יש חיב סקילה, ואחיו אין פסול עליון. ובזה פליג ר' יהושע שאין חביבן סקילה, ואחיו פסול בגט וביאה.

קט' שם. [האם אחיו פסול עליון. ובוגם' (לקמן צה) איתא דיבמה שעשה מאומר, השני יכול לאסור עליון אם בא עלייה. או אף' יעשה מאומר, או יתן גט. ותוס' (שם) כת' דקאי למ"ד [בית שמאלי] דמאמר

נואמר לבית שמאלי

קו) וא' מופנה וכו'. הראשונים ה'ך' דחויל' לשוי נברית, וכאיך מתרני (לק' ל). והritten' א' כת' דבדינה דהכא אין בזה נפק' מ כלל. והתו"ז כת' דנקט ה' כי מושם סברת אויל על אשתו, דוחה بلا אשה כלל.

קו) ביש' אמורים אשתו עמו וכו'. פרש"ז [בדעת ב"ש] דמאמר לבנותה דמי. ומובואר בגם' לעיל יה. וכ"מ) דבי"ש ס"ל דמאמר קונה קני גמור. ותוס' הביאו דמאמר קונה אף מודואריתא. ע"ע בסמור לדעת רש"ז. ותוס' כת' דילפי' מקידושים. והראשונים הביאו בשם הירושלמי דדרשי' בימה יבא עליה זו הביאה, ולקחה זו המאמր. והתו"ז כת' דדרשי' ולקחה לו לאשה, מה אשא בשטר, אף בימה בשטר.

ובגמ' דנו האם ביש' ס"ל דמאמר קונה קני גמור (ובוגם') (בטע"ב) משמע דכ"ד ר' אמרין. ודעת ר' א' דקונה רק לעניין לדוחות. ולל"ב דר"א דוחה ומשיר. (ויתברר בסמור).

והritten' א' ביאר דמ"ד דוחה קני גמור ממש, יליף דוחוקש מאמר לביאת. והרמב"ן (בע"ב) כתוב (דאך למ"ד דמאמר קונה קני גמור, ומוציא בנטן מ"מ לא קיים מענות יבום^ט, אלא בביאה שאח"ב^ט.

והאחרונים חקרו בגדיר מאמר לבית שמאלי ובין למ"ד קני גמור, ובין למ"ד דוחה בצרה), האם הוה גדר' קניין יבום או דשיך לפרשת קידושים. והאחרונים (ברב"ש ט ח, קובה"ע לה ז) העמידו דנה'

ו. אבל בשיש לו אשא אחרית אין בזה עצער כל קר.

ז. ובוגם' (לק' נא) ה' כתמה תנאים דס"ל דמאמר קונה קני גמור. פרש"ז דהינו קני חשוב וטעי מאיר תנאים. ויש מהתנאים שהוחכו שם הוה ר' מלעדן בן ערך שקנה

ח. וכן בירושלמי דוי דכ"ד התנן ר' אלעדן בן ערך שקנה קני גמור. ע' ח' הגרא". והירושלמי דנה א"ב יגרש בגט בלבד חיליצה ע' בסמור בשם הרמב"ן^ז.

ט. בפשותו משמע מדבריו דאין שום מצווה במעשה מאמר. ולפ"ז מובואר דקני היבום אינם תלויים כלל במעשה המציאותה. ועייל'פ' דמצאות קמתה שם הוא בביאה, ומ"מ קיים קני היבום הוה ג'ב' מצואה ולא גרע ממצאות חיליצאה^ז.

ו. והאחרונים ציינו דכע"ז בתב הרמב"ן (לע' כ) לנבי גמור

ביהה. דאך אחורי שקנה בהעראה, המצואה נ משר בגמר ביהה. ואבל הכא ייל' דאך דקנאה ופטור בגט, מ"מ עדין יש זיקת יבום, ע' בסמור^ז.

יא. והראשונים הביאו דהימה נקנית בביאה קאי אף ליבת שמאלי (ומשמע לא לישנא דקונה קני גמור). ולהכי אחני דרשית ביהה גמורה בה אין כסוף ושטר גמורים דאן ייוב מיתה (ואף לצד דאי"צ חיליצאה). ומשמע בראשונים דמכה זה חולק ר' אלעדן דאן סברא שקנה קני גמור, ואין חיב מיתה.

יב. והאחרונים דנו האם רק לעניין מיתה ממועט, אבל יש חיב ברת. וכתרבו דלא ממשמע^ז.

יג. והמותר'ש א' (שם) כתוב דהינו למ"ד [לשנה בתרא בע"ב] דוחה ומשיר, דאל"ב הוה אשת איש ממש.

לרש"י דוחה דברנן. אבל למ"ד קונה קניין גמור הוה DAORIYTAA. ומ"כ בגמ' לאפוקי מב"ש, היינו לאפוקי למ"ד קונה קניין גמור ט. וע"ב ע"ב.

קיא) למשותי הר' דרי יהושע. (ודתנן לך' קט.) בשחיבם נשוי אחות היבמה קטנה ובקידושי מיאון). ופרש"ז דהנגוללה זוקה לפניו DAORIYTAA, ואוטרת הקטנה עלילו, דניותאה דברנן. ולא אלימא לאפקועו זיקה DAORIYTAA. ור' יהושע אמר אווי לו על אשתו, מוציא את אשתו בגט^ט, ואשת אשתו בחליצה.

ודעת ר"א דמלמדים את הקטנה למאן (וותיתיבם גודלה). ר"ג אמר תמן עד שתתגדיל, והצעה הלו משום אחות אשה. (והגמ' (לעיל י"ה) מביאה דר"ג ס"ל אין זיקה, ומ"ה כתשגדיל הקטנה רשי לישאה^{טב}, ואף דוחה אחות זוקותנו).

ופרש"ז (קט), הר' יהושע ס"ל דאיון מלמדין למאן, דקייל (שם) התרחק מהמיואנים^{טג}. ואינו רשאי לישא הקטנה (כתשגדיל), דס"ל יש זיקה.

קיב) לא איז כרא". דאיון זיקה^{טג}, וכזה"ג מותר לבטל מצות יבמי. והגמ' (קט) פי' סברת ר"ג עוד משום דగדי ביהדות. אי כרא' [דבמקום מצווה מלמדין למאן] וכפ' רב יודוה אמר שמואל (לק' קי), ור' אלעזר בר"א דמלמדין למאן.

קיג) תוד"ה אי כרא' אלער. והוא בשעת נפילה נראית כאחות אשה, כדאמריו (לעיל יב). וכן בשעת נפילה נראית כערת בתו. וא"כ מה מהני שנעקר האישות

ט. ועוד דנו האורחות דעכם קניין הדאמר מהני להחשב צרת עורה, אבל לא נחשב עי"ז אישות לאסור קרובים.

טב. דאסורה עליה משום אחות זוקתו. ותוס' (לע' י"ה) כת' דאף למ"ד אין זיקה, מכוער הדבר. בא. ובעוודה קטנה יכול לגרש בגט. ואסור בקרובותיה, (ודתנן שם קח).

טכ. ועי"ז מפקיע ומוציא את היבמה). בט. (והגמ' (קט) פי' הטעם דילמא גדרה ומתחרטה). ודעת ר"א דמיון דעתך שאנו.

טכ. ודרשם משנה דינן ס"ל דהרט לא אמרוי אווי לו'). והיינו כב' נחמן (לק' ל), דתנא דפרקן ס"ל אין זיקה. אבל לר' אש (ל), תנא דפרקן ס"ל דיש זיקה. וע"כ התם בר"א. וויל דשומו לך' פסק בר"א, כיון דס"ל (לק' י"ה) יש זיקה).

קני מדאוריתא^{טז}. ואפ"ה אחיו פסול עלירט^{טז}. וכן מבואר במשנה (נדרים עד) דרב' יבמין יש לאחרים חלק בה. (ומוקמי^{טז} ליה עי' מאמר CABBIYASH). והגמ' (שם עד, הו' בתוס' בע"ב פ') דמצוי פסל ליה בגט. והחו"ז^{טז} (קלב) הביא מותם דאף לבית שמאית אחורי מאמר עדין זיקוקה. וביאר דאף שמותרת בגט בלבד חליצה, משום שמאמר הוה מותיר במeo חליצה. (וצ"ב). והאחרונים הביאו דמובואר דין אין ברת דעתת אח (של היבם) כלפי האחים, דין לא' ממאמר ויפקע הזיקה (ווע' בסמוך).

אבל בפי הרא"ש (נדרים שם) כת' דר' יהושע לא ס"ל CABBIYASH. (ומש"ה אחיו יכול לפסול בגט). והתוס' הרא"ש (עה), החק' ועל Tos' שם) דאם מאמר קני מה"ת, לא יתפס מאמר אחורי. ועוד אמאי קרי ליה איסור קל, דכיוון דקני מה"ת הוה בנעරה המאורסה ולשיטתו של מ"ד דקונה מה"ת יש חיוב מיתה, ושל ברא"ן. ותוס' (נדרים שם מכת"ז) כת' דלב"ש מהני גט לפוטלו מדרבנן^{טז}. וכיון דמצוי פסל ליה אינו מפר נדריה.

קיז) תוד"ה ב"ש. פ' בكون' מדרבנן^{טז}, ומיהו ייל דתעצא היינו אחר שיבעל^{טז} וכו'. והתוס' הרא"ש ומחרש"א כת' דבדברי רש"י מבואר שלא כן (ע"פ מש"ב Tos' (ד"ה אלא) בדעת רש"י). והעורול"ג כת' דתalli במא' בגמ', דלמ"ד דאיון קונה קניין גמור ס"ל

טז. רשות^{טז} (שם) משמע דהגמי מביאה ממ"ד מאמר דרבנן, והסוגיה שם אסמכתא בעלמא.

טו. לפ"ז מבואר דהאחים פסלים בגט מדאוריתא (ומוח' ר' גמליאל ורבנן לך' נא. הכל בDAORIYTAA). ולא מעצנו צד דגט הוה מדאוריתא. (ועיל' לך' נ. וגא').

טז. וממשמע דאף לר' אלעזר (אליבא דבי"ש) לדוחות בצרה. טז. דמדוריתא זהה קונית, אלא מדרבנן נהשכ במקצת עפ"ז ייל"ד האם ל"א ל"מ קניין גמור מדאוריתא, או מדרבנן^{טז}.

טז. והתוס' מהר"ם ור"פ כת' דוחה דרבנן, דכיוון דעשה מאמר נראית באשתו, וגוזרו לפטור אחותה שנופלת. וביאר דמשום תקלת הפקיעו לקידושין, וכל דרבנן עדעתה דרבנן מקדרש.

(שנפלה מאותה בית), דוחש בית א' הוא בונה. ואף דעדין לא גמר מצוות יבום.

והתו"י (ב) הביא בשם ריבינו נתנאל ע"ד דעת רשי"ן דופורת אחותה^ט, דהמאמר לא גרע מקידושין דעלמא. ועי"ז פוטרת אחותה דוחש באתה אשתו. אבל היבמה עצמה אינה נפטרת ע"ג גט בלבד חליצה, דרש"י ביאה גומרת בה ואין בסוף ושטר גמורים.

ואהחרונים (הנ"ל) העמידו דנה' בגדר מאמר לבי"ש, אי היה דין קידושין, או קניין יבום.

קטן שם. א"ר"א לא תימא מאמר לבי"ש קונה קניין גמור. תוס' (וההריטוב"א ועוד ראשונים) ביארו דלפי"ז אף ב"ש דריש' זיבמה, ביאה גומרת בה ואין בסוף ושטר גמורים בה (וכדריש' קידושין יד: ולקמן נד. וכן בון בירושלמי כאן). ומ"ה עדין זוקפה להחליצה.

קיי) תודיה לא תימא. ע"ג דאייה קונה קניין גמור, מ"מ גבי אחותה פוטרת צרצה וכו'. דלב"ש סגי באישות המאמר אף דאייה קונה קניין גמורו לפטור ערתה. והאחרונים ביארו דגדר פטור ערtha משם שנופלת עמה ליבום. ואף דאין לה אישות גמור לחזוב חנק ע"ג בע"ב, סגי לפטור ערחה^{טב}.

קיח) בא"ד תימה Mai קאמיר ל"ר שמעון (לע"ל יט), וכור' דהא אף"י לבי"ש קונה ומושיר וכו'. מבואר בתוס' דלבית שמאי ולר' אלעזר לוי^{טג} נחשב אשת ב' מותים. ווע"ע לקמן לא: הגדר בזה).

לא. דבגמ' (לע' יט. ולק' ל.) מבואר דלב"ש בכשעשה מאמר לעוראה אשת אח שלא בעלמו או אחותו ומות, פוטרת צרצה ואשת היבם הראשן. (דבגמ' אי' דחולצת, לאפק' מביבי"ש. דלב"ש פטורה. ותוס' נקטו דהמג' (הנ"ל) קאי אף לרא"א דלב"ש לדוחות בצרה. ואף דאייה קונה קניין גמור ולאינה פוטרת אחותה, א"ה פוטרת ערחה.

לב. ועי"ז הביאו האחרונים דלמ"ד (לע' יט) זיקה בכנוסה פוטרת ערחה. ואף לעדר (פסיק הריר"ש) דאין חיזב מיתה על ביאתה. אך הפטוסיים (מד) דנו ואם אישות שפחה חרופה פוטרת ערחה, או דילמא דלא הוה אישות גמורה ולא אלים לפוטו. וע' מנח"ח (תקחנה בקומץ) שחילך.

לא. אבל משמע בתוס' דלמ"ד קונה קניין גמור, מהני שלא יחשב אשת ב' מותים (ותוס' העמידו קושיותם רק לר' א). ויל"ד אף למ"ד זה מחייב אסר עליה.

למפרע ע"י המיאון. ותוס' חילקו דה"מ במיאון בשabayel מות. ואילו בסוגין אירי במיאון לפני הבעל. ווע' מש"ב בזה לעיל ב').

קיי) שם. האחרונים דנו דמ"מ מוחסרת מיאון, ובשעת נפילת הוה אחות אשתו (ודרבנן), אלא ע"ז מעשה דמיון נערך האישית למפרע. ונימה דנאסרה בשעת נפילת ביה. ומובואר מחד משנה דמיון עוקר האישית למפרע, ונחשב דלא נאסרה מעולם. וצ"ע.

קטנו) א"ר"א וכו' אלא לדוחות בצרה בלבד. לדעת רשי"ז שאוסרת אחותה אחות היבמה שנופלת ליבום מאח אחר^{טג}, הוה ערחה בזקה^{טג}. ולתוס' שפוטרת צרצה (ומותיר את הצרה לינשא לשוקן). ופרש"ז לדוחות אחותה שלא תאסרנה לו מושום אחות זוקפה. (בפשטו ממשמע דאחותה נפלת לפניה, אלא דמהני קניין הראשון לעין שאחותה אינה אוסרתה. וצ"ב).

אבל רשי"ז (בע"ב) מבואר שפוטרת אחותה בלבד חליצה. (ולישנא דרבashi (דווח ומשיר) פלייג דבעי חליצה, ולדעת רשי"ז רבashi חור בו למסקנאן). וצ"ב מש"ב רשי"ז (כא) דמיהני רק שלא תאסר לה, ולם"ב תוס' (ד"ה ב"ש) בדעת רשי"ז ניחא. דמאמר זהה מדרבנן, ול"מ לפטור עד שביא עלייה אחר. וא"ב המאמר מהני להתריר ליבם לראשונה, שאחותה אינה אוסרתה. ורש"ז (בע"ב) קאי דלאחר שייבם את הראשונה אחותה פטורה^{טג}.

אבל דעת תוס' (ד"ה אלא) המאמר פוטרת את צרצה

בה. ועד מש"ב האחרונים (הו לע' יט. וכט) גבי אחות זוקפה, דאך ע"ז יבום והחליצה של אחיו פקע זוקה מאיך ולשון רשי"ז (בג' וכן הירושלמי דזהו למפרע), א"ה אמר"י דנאסרה בשעת נפילת ביה. בין דמחוסר מעשה.

כו. ויל"ד האם נאסר באחותה ואף שלא ע"י יבום), ואם בא עלייה חיבר ברת, ואם קידש לא תפשי קידושין, או דרך אוסרתה להחשב ערוה ולפוטרה בדיני יבום.

כז. ווע"ד לשון ר"ש (כח) דנעשו צרות ולז' בזקתה. כח. א"ז בגדרו הדין ורבנן פטורה, ועריך חיליצה מוחמת הדין דאוורייטה.

כט. אחותה שהיा צרצה מאחוי צרצה בזקתה. ול. ואילו אריס אשה ואח"ב מת אחוי הנשי אחותה, פשיטא דלא תצא המאורסת. (וכמ"ש תוס' (לע' יט) ווע"ע רמב"ן שם).

קכא) בא"ד ונרי ל"ר וכו' שאם נתן מאמר לך מא' מב' יבמות שנפלו מבית א' וכו' צורתה פטורה לנMRI להל'א חליצה, דעתו שהתחילה קניין וכו'. ואף דמאמר לא נחשב 'מעותם יטום', אף"ה סגי בזה כלפי הוצאה. וקרין בה אינו בונה ב' בתים ודרשי' לך מוד. דאיינו מיבים לתרוייתו. וע"ע לעיל יא).

והתו"י חלק דל"ש לדריש בית א' הוא בונה ע"י מאמר, אועו מאמר בגין MRI. והאחרונים הביאו דעתה תוס' דמאמר נלמד MRI יטום¹⁷, ומMRI בגין, אלא גויה"ב דמאמר אינו גומר בה להחשב יטום שלם.

קכט) שם. ציון שהתחילה קניין. דמאמר הוה תחילת קניין יטום. וע"ז חל אישור ערווה על קרובותיה, ואחותה שנופלת לאחר המאמר פטורה (וכמ"ש תוס' בסמור). סגי בזה לפטור העזרות שנופלות עמה.

ולכא"ר הגדר דעתינו זיקת היבט ליבמה זו, וע"ז פקע מהצורות ל". וליד דעתה ר' יהונתן (עליל יא). אמר' ר' דיבום הוה שליחותה דצורת, ואילו אכן מבואר דהצורות נדרות קודם למשמעותם. וצ"ל דהמאמיר הוה תחילת קניין היבט, ובזה יש שליחות העזרות. ואף דלי'cia שליח בוגר הקניין.

והאבי עוזי (ז' כת' כת' דקנה אף את היבמה, אלא דמ"ט בעין חליצה להפקיע הוויקה, וכמו בס"ד זח: יט' לט.) דאף לאחר שיבט בע' חליצה, לויל' הא דנעשית באשתו לכל דברו.

קכג) בא"ד ורב אשיש סבר דל"ט מאמר לפטור צורתה וכו' ומשיר קצת זיקה ל'אוסורה לשוק עד שתחלzion וכו'. ומושמע דכ"ה מדאוריתיא, וצ"ב ממ"ג דכ"ן דאסר ליבט, דעובר משום בית א' הוא

והקר"א תי' דאף למ"ד דאיינו קונה קניין גמור, מהני מאמר להתר צורתה [לרש"י אהותה, ולתוס' שנופלת עמה], א"ב ה"ג יתני מאמר להתר בלאי' האחים, שאינה זוקה מוחמתם. והחו"א (קלב) כת' דתוטס' למדרו כן מהגמ' (לק' צה) דמבואר דעדין זוקה לשאר אחיהם.

והחו"א (ובע"ז כתב האו"ש) כתב ל'ישב קו' התוס' דיל' דמדאוריתיא לי'cia למ"ד דקונה בלא שיוור, ואף ר' שמעון מספקאליה לענין מדרבנן. ולא נחשב אש' ב' מתים דלענין דין דרבנן נשחתת רק אש' הב'. וממ"ג מותרת, דמדאוריתיא היא אש' האש' הא. ורבנן פלי'ג'ו דנתנו חומרי קניין וחומר שיוור, ولكن לא שיך ממי'.

קיט) שם. והגר"ח [זה] באמר' מ' (ח ב) וברב"ש (ט) תי' דआ"ג דלבוי"ש אינו קונה קניין גמור בלאי' היבט, מ"מ נחשב אש'ו של יטום, ומהני להפקיע הזיקה בלאי' אש'ו. וע"ז לא יחשב אש' ב' מתים. וביאר דעת' מאמר נחשב שיש אישור אש' א' של המייבט, והוא ערווה ומפקיע לזיקת MRI. והאחרונים הקשו מהגמ' (לקמן לא) ע"ש. ועוד הקשו מהא דאחו' יכול לאוstraה בגט או מאמר

אחרי מאמר, וככמבוואר ע"פ תוס' צה, הנ"ל. והברב"ש (ט ח) ביאר דתוטס' ס'יל דאף זיקת האש' לא פקע, כיון דממעתין מקרה דאי'cin בס' ושתר גמור בו, דלי'cia גמל יטום, ולכן אין אישור אש' את זה. ומ"מ נדרית הצעירה, דהוה תחולת קניין יטום וחל ע"ז דין בית א' הוא בונה.

קכט) תוכ' דה אל'א. ויל' דסביר רב אש' דמיהני מאמר להסרה הוויקה וכו' ואחר שיבעל בעלת המאמר קאמר דתצא אהותה וכו' ל". ואילו ללק' דר"א דמאמר דוחה בצרה, א"ב פוטרת אהותה אף בלא שבא עליה. (וכז"ע לשונות רשי' בזה).

ביהה. וציריך ל'ישב דבריו היכן למד כן מהגמ' קידרו'). ומובואר דקי' התו"י דע"י קניין קידושין לחוד לא נחשב 'בני' וכו'. ואף אי יש גויה"ב שokane במנתו, ומשמע אף אי הוה גדר קניין יטום).

לו. ואילו התו"י (בשרה) כת' להדריא דהוה קידושין גמורים. לה. והחו"י הביא מהגמ' (קידרו ע"ה) דאיינו חייב במחוזיה גורשות א"ב קידש ובעל. ודוקא ע"י ביאה מקרי בגין ולכא"ר כוונתו להביא דקידושין לחוד לא חשב 'דרך בני', אלא ע"י

لد. והיא דחל ערווה לאחר נפילה (וכשאין לו תקנה) פקע הזיקה. ע' תוס' לע' טז).

לה. וע"ז כת' כת' תוס' (דר' ב"ש) לדעת רשי' אף למ"ד קונה קניין גמור מדרבנן. דציריך לבא עליה לפטור אהותה מדאור'. וע' מש'ב לע' שם).

לו. והתו"י הביא מהגמ' (קידרו ע"ה) דאיינו חייב במחוזיה גורשות א"ב קידש ובעל. ודוקא ע"י ביאה מקרי בגין ולכא"ר כוונתו להביא דקידושין לחוד לא חשב 'דרך בני', אלא ע"י

דף כת:

(כתו) זה יעשה מאמר ויקנה. פרש"י דהא אין איסור במאמר ולכאר' כונתו דין איסור לקדש עריות^א. ועי"ז פקע האיסור אחריו זוקתו. והרמב"ן כת' דלפ"ז לאו דוקא שניהם, דכיון דא' עשה מאמר נפקעה זיקה של זה ונדונה ערוה, והותרו שניהם ליבם. אבל תוס' (לעיל ייח) משמעו דריש איסור בקידושין. זוקא הכא שעשו ב' מאמר.^ב

קכח שם. וזה יעשה מאמר ויקנה. פרש"י ותצא אהותה מעלי. הרשאונים (תוס' ושאר' ייח) רשב"א מא) היל' מ"ש מהמקדש אהות זוקתו, דלר' יהודה ב'ב' (מא) קידושים לא מפקיעי זיקה.^ב והרשב"א תי' דלמ"ד דמאמר קונה קני גמור נחשב נישואין. ואף קידושים לא מפקיעי זיקה, נישואין מפקיעים.^ג והרשב"א (מא) הוסיף דהוה קני יבום בכנסה בביואה, ועדיף מקידושים. (וציון לספק של רבבה (בஸמוך) אי נישואין עושה. וכן לך' לה, ע' תוס').

אבל הריטב"א (לעיל ייח) בשם ר' יונה דעשה מאמר וכונסה. ועי"ז הותרה צורתה לשוק, ופקע האיסור אהות זוקקה. (וכוננת ר' אבין דכ' א' קנה את יבמה, ועי"ז הותרה צורתה ומורתה לו. ולא שנפתרת מדין ערווה).

ותוס' (לעל ייח: דהא אומרים) פ"ז דרב אבין ס"ל אין זיקה, ומ"ה אין שכן איסור אהות זוקתו אלא ממשום איסור ביטול מצוות יבמין. ותוס' פ"ז דקו' ר'

מעצמן בל' לימליך בבב"ד (ושכיח שיעשה מאמר בלבד להימליך בבב"ד). והרמב"ן כתוב זהומייל דאסור ממשום ביטול מצוות יבמין.

ג. עכ"פ מדרבנן, והרשאונים האריכו בזה. וע' מש'כ' לעיל ייח):

ד. והרשב"א (מא) ביאר דמדרבנן קידושים לא מפקיעי זיקה, אבל מדורייתא מפקיע. ובפשטו כ"ד תוס' (ע' מש'כ' בה לעיל ייח), אבל דעת הריטב"א (שם ועת) דafka נישואין לא מפקיעי זיקה. ולכן פ' שכן באופ"א, ע' בסמוך).

ה. והרש"ש היל' עד"ז על שאר ראשונים, אמאי לא פ' כן. ות' דמ"מ יש גזירה שמא יבניש קודם.

בונה, א"כ אמאי אינה פטורה לשוק. ולכאר' הטעם דעתך יותר העצה הוה ע' שליחותה דיבמה, ובכל זמן שלא עשה 'בנין' ביבמה לא פטורה את העצה. ויל"פ דבית א' הוא בונה הוה ליפותה וסימן דל"ץ יבום בתורייהו^ט. אבל לעולם גדר הפטור ממשום שליחות ע' לעיל י' יא).

כך) בא"ד ואנ"ג דלענין אהותה דחי מאמיר ל'גמרי לפטורה וכו'. מבואר דאף לרבות אשי מאמיר קונה להחשב אשתו של יbam, ואוסרת אהותה ממשום אהות אשתו.

ותוס' חילקו דה"מ היכא דאהותה נפללה אחר המאמר. אבל היכא דבר זוקה ועומדה, ל'מ מאמיר להתירה. (ובען הא דקידושין לא מפקעי זיקה).

כך) בא"ד ויל"פ דלא מסתבר שידא שום תנא מיקל' להדייא ל'בטח' בהדייא מצוות יבמין. והאחרונים העירו דבגמי' (לעל ייח), מבואר הו"א דלא חיישי' כלל לביטול מצוות יבמין. והגמ' הביא דכ"ד ר"ג. אלא דתוס' (לעל ייח א' בר"ג, ווי' ד"ה אבל' כת' דafka ר"ג התיר זוקא קתנה שהיתה נשואה עצלה. ואילו ע' מאמיר לא הייתה נשואה עצלה).

כך) בא"ד [פו"ד] ויעיד הקשה דלמ"א טעמא דכ"י"ש ממשום דזוקה בכונסה, ויל"פ דלא מסתבר טמיר דלא נקט מאמיר אל' ממשום ב"ה. והרמב"ן הוסיף דכחה דהיתира עדיף. ועוד דלא ניתן לתלות בדברי ביש' בדור סברא ולא אמרו כן אל' לר' שמעון, ואף לר' שמעון לא קאיין^י. אבל הביא דבירושלמי אמרו מאמר לב"ש בזקחת ר"ש.

לט. וזהו כיון דעשה היבום במקצת ושייר מקצת, אף ה"סימן" הוה במקצתו. ויל"פ ולאחר מכן מאמיר לא הוה גנור דבית א' הוא בונה, אלא מעין חזי' שיוור. ומ"ה לא אלים לפטור צורתה. ויל"יד לר'ל האם מתחייב ממשום אשות אהן).

מ. אבל הר"ן (נדורים עד) כת' דמ"ד דמייר נדרים ממשום זיקה הוה ממשום זוקה בכונסה. ונהי דר' אושעיא איתותיב, הינו אל'בא דר"ש. ויל' דשאר תנאים ס"ל הכל.

א. אף היכא דתפסי קידושים. אבל דעת החינוך (וهو לעיל דאסור ל乾坤 ערווה). אך יש שחלקו לדבאת שרי' בון דע"י המאמר פקע האיסור. (וצ"ע).

ב. והתו"י פ' דירושית הגמ' שתהיה מותרת אם עשו מאמיר

מצוות יבמץין^ט. ווצ"ב ק"ו הגמ'). והאחוּרָנוֹם דנו דתוס' ס"ל דכין דמיאמר הוה קניין יבום במקצת, ולכן לא שירק בזה ביטול מצוות יבמץין, כיון דכ"א מתחעסק בהיתרה ואף דמהני רק במקצת'. ובחי' האגרג'ת' דמ"מ אינו ראוי ליבום, אלא לחליצה ומ"ה בת' אין בזה ביטול מצוות יבמץין. [וע' לעיל ב'].

כל'א מאמר דהוּתְרוֹא דהוּי, מאמר דאיסוֹרָא לֹא דהוּי וכ'ו'. [פרש"ז] دائֵי בעי' לבומין. אבל אין אישור במאמרא'ן. משמעו דמיאמר דאיסוֹרָא [דוחות זוקקה]^ט חל רק במקצת, ואין לוUCH כח לפטור. אבל התוס' הרא"ש הקשה בין דמיאמר קונה מה' ת' א"א להחלק בין איסוֹרָא. אלא ביאר כוונת הגמ' שלא רצוי לתaken מאמר באיסוֹר.

וזוקקה, ופטורין אחותה, אבל לא קידושין דאיסוֹרָא. ולכואורה כוונתם לשון הגמ' באן). והרמ"ב ז' דוחה דרока מאמר במקום יבום קימא, וכל שאינו עליה יבום אין מאמר קונה.

קלב) שב. מאמר דאיסוֹרָא. הkr"א דן האם בינהה שהיה חיבי לאו ועשה יכול להתרעה ע"י מאמר לב"ש. יש שדנו ע"פ סוגין דוחה מאמר דאיסוֹרָא.

וזוקקה ז' ה: ברה"ר, ח' ביב"ש נה ג' כ' דביהה בתיר אירוסין ובלא חופה אינו קונה קניין נישואין, דאיינו בין דביהת איסוֹר^ט קינה, ולמוד כן מסוגין. ווצ"ב דהtram האשה מותרת לו, ומ"ט לא קינה. ולכ"א הר"ן למוד דכין דוחה צורת מעשה איסור אינו דין שיקנה^ט. ווצ"ע

אבל דיכולים לעשות ע"י שליח בת' אחין. [וכה"ג ל"ש ביטול מצוות יבמץין]. והרמ"ב ז' ה' דא"כ עדין יש לגור שם לא יעשה שליח, והרש"ב א' הוסיף דחכמים סילקו מהם תורה יבום למגמי' [וכדאמר'י לעיל כת'. וועה'ק הרמ"ב ז' אפי' לב"ש קיים מצווח לאלא בביאה, ע"ג דקנין במאמר] א"כ עדין שירק בזה ביטול מצוות יבמץין^ט.

�הריטב"א בת' דקאי למ"ד יש זיקה, וכמ"ד (כח) שלא חייש למיתה. ומ"ה לא חששו ביטול מצוות יבמץין. קכט) שם. זה יעשה מאמר וכו' וזה יעשה. הרש"ב א' והריטב"א ה' דהנופלת שנייה אסורה מדין נאסרה, ועוד דנגזר ראשונהUTO שנייה וכבדאי' (לעיל כת'). והרש"ב א' בת' דהשתא קאי כעד דהוה ממש ביטול מצוות יבמץין. והריטב"א הביא "א דקי' הגמ' למישרי ראשונה מיתה, ולאו דוקא נקט תרוייה. אלא דנחא ליה לתרץ דאך היא.

כל' לא מי דוחה, זה יעשה מאמר וידחה. מבואר ס"ד דרב אבן דל"ר א' ורזהה רק לדוחות בערבה ניחא. [דמיאמר זו ל"מ לפטורין]. והמקשן פלייג דאך לר' אלעוז מותר ולולי הא דוחה דאיסוֹרָא]. ועריך לפרש בינה פליני. והאם הנידון ליאסר לכתיה, או אף בדיעבד]. ותל' בדברי הראשונים (הנ"ל).

וזה אחוּרָנוֹם (או"ש י' אמר"מ ח ועו) הקשו למש' בתוס' (יח) דקושית הגמ' [זה יעשה וזה יעשה] דעת' מאמר בת' א' ל"ש ביטול מצוות יבמץין. אבל לדעת ר' אלעוז עדין זוקקה לחליצה, א"כ שירק ביטול

דאיינו ראוי ליבום [דומיה דחליצה פסולה]. או דמיאמר הוה הכרנה לביאת יבום, וכיון דאיינו יכול ליבום נחשב אף המיאמר איסוֹרָא.

יב' ותולעת (יח בדיל) קאי למ"ד אין זיקה, א"כ הוה איסוֹרָא ממש ביטול מצוות יבמץין.

יג' ועד' זו חילקו תוס' (יח), אלא דתוס' לא נקטו הר' לשון קידושין דאיסוֹרָא וע' תוס' מהר"ם ור"פ שם).

יד' וצ"י לירושלמי (פסחים י') הבא על ארוטתו בביית חמיו לוקה. ולכואו' הו"ל לחביא דוחה כללה בלא ברכה. והר"ן בת' דכין דקנה בביאה הוה נישואין, ולא נחשב איסוֹרָא.

טו' והבית מאיר (צלעתה הבית י' בת' דלזרבי הר' ז' והקדש נה בביאה ל'ק, דוחה קניין דאיסוֹרָא, ודוקא בכף וشرط תפשי קידושין בנדיה. [ודלא ברא"ש לך' ב') דאך יבם נהה

ו, ובתו' כתוב אבל ביהה א"א לעצם שיהא בת' אחין. ז' והרמ"ב ז' כ' אייכא למינר דכי היכי דאמרו ביב' קיימו לעיל כו. וכח']. ממש הר' חזשא לא עקרו לדין יבום למגמי' (וחקיק' לשיטותם).

ח' וזהו א' (כל' א) כתוב דמיאמר הוה מדיני היבום, ומפקע לזכה וסגי לה בגט, ולא גרע מהחליצה. ואף של אל' קיים מצוות יבום. ואבל דעת ר' א' דדוחה בצרה בלבד, ועריך חליצה]. ט' והאמור"מ (ט) תי' דדרока באחוותה לא פטור, דאמרי' המתן וכו'. אבל באח פקע ממנו זיקתו ע"י דוחה ערוה וכמ"ש בשם הגרא"ח.

ו, ולכואורה הוה ודומה למש' ב' הריטב"א. יא' וכמ"ש רשי' בקושיה. אבל העROL'ג בת' דבתי' ס'ל דיש זיקה, ויש איסור במאמר]. וליד' האם יש חסרון במקום

ערתה הנופלת עמה. ואבל אחותה נפטרת מדין ערוה). וכן ל'ם לרב אבין לעשות מאומה, כיון שעדרין לא נגמר הזיקה.

והגמ' תי' דחויה יכולת חוויא למקצתיתיו, דיש חילוק בין ערתה לאחותה, דאחותה פטורה בשעת נפילה וכובונת הגמ' דחויה ערוה בשעת נפילה, וצ"ב אמר' כתוב בלשון זה².

קליה) **אלא יבמה דחויה לכולחו וכו'**. פרש"י דהgem' חוויה בה דחויה דחיה גמורה (וככל'ך דר"א). והכא הוה יבמה דלא דחויה לכולחו מיליב'. וכברבי הגמ' (לעיל) דחויה מאמר דאיסורה. ותוס' וחרשונים הק' מ"ט הגמ' שינתה הלשון מל'יקן. אבל תיס' (בע"א) ושא"ר ל"ג 'אלא', וכובונת הגמ' דברי"ש א"ר ירוי היכא דהיתה פטורה בשעת נפילה. ול"מ לפטור לאחר נפילה אלא לדחוות.

מאמר אירוסין עשוּה

קליה) **בעי רבה מאמר לבי"ש נישואין עשוּה וכו'**. התו"י העמיד ספק הגמ' למ"ד דקונה קניין גמור, דלר' אלעוזר גרע מרוסה. אבל רשי' דה' ולא בעיא מסירה) מבואר דקאי למ"ד אינו קונה קניין גמור. דרש"י כתוב דאי בעי לאפיק בלא גט סגי ליה', מבואר דעת' מאמר אינו יכול להוציא בגטו. וחרשב"א (פסמוך) כת' דלמי' דקונה קניין גמור עדיף מרוסה.

קליה) **השתא אروفה בעלמא וכו'**. רשי' פ"י דמאמר מדרבנן³ ותוס' (בע"א ד"ה ב"ש) דחו דמאמר הואה מדאוריתא.

הראשונים לא חילקו זהה. וצ"ע.

ב. וכובונת הגמ' דערוה פטורה מושום דין אינו עולה לחילוצה. ומשמעו דבאמת הוה ערוה 'במקצת' / ומ"מ יש פטור. וצ"ב).

בא. ומbower דגדיר 'מאמר דאיסורה' מושום דלא חוויא למוצאות יтом, וכמ"ש רשי' (לע') דלא חוויא ליבומי. ולפ"ז לבאו' אף חיברי לאו ועשה יחשב מאמר דאיסורה, דלא חוויא לכולחו מצוות יтом. ע"ע לע"ז).

כב. וכן מוכח לדברי הערולין מהא דרש"י כתוב דמאמר מדרבנן, והיינו כמו' דין אינו קונה קניין גמור.

בג. וצ"ב דף דחויה דרבנן, מ"מ אפשר שתקנו דחויה בגין נישואין ואיסות בעלמא. ולכארה ציל דרש"י הוה תקנה חדשה וגדר יтом).

האיך למד מסוגין. ועוד דלא בר' בסוגין סברא בקנין היבום⁴. ועוד דהכה א"ר יוסט איסור אחות זקוקתו, ומג"ל לשאר איסורין⁵.

קלג) שם. הריטב"א ה'ק' דא"כ מדאוריתא עליה לחוליצה, ואינה עולה ליבום, וזה אי אפשר⁶.

קלד) רב אש"י מותני ה'כ' וכו' **אלא דוחה ומשיר**. פרש"י ואחותה בעי חוליצה. (ופרש"י שדווחה לעניין שלא תאסר את זו עליון).

והגמ' מקשה ולא לא הא קתני בש"א וכו' והלו תצא משום אחותה אשה. ומובהר דאחותה פטורה⁷. הגמ' חזרות וס"ל דחויה דחיה גמור (וככלשנא קמא), ולשנה דבר אש' נדחה. ובמשנה דר' אחים למ"מ מאמר, דaina רואה ל'בום וכות' הגמ' לעיל דמאמר דאיסורה לא פטורה).

OTOS' (בע"א ד"ה אללא) פ"י [בדעת רשי'] דמאמר מהני להシリ הזיקה ודוחה לצרעה, לעניין שלא תאסר את זו. והאחרונים ביארו דהמאמר מהני לעניין שלא חל אישות הזיקה, דחשייב ערוה (לענין זה). אבל מ"מ זקקה לעיקר דין יבום. ועוד יש שדנו דאפשר מדרבנן נחשב שאינה זקקה כלל (וצרכיה חוליצה מחמת הדין דאוריתא), ולכן לא גزو בו איסור דרבנן דאחות זקוקתו.

OTOS' פ"י דקו' הגמ' אכן דאך מאמר דאיסורה (ולא חוויא לכולחו) ייחודה שלא לאסורה. והגמ' נקבע دائ' מאמר דהיתר פוטר بلا חוליצה, א"כ מאמר דאיסורה דחי לעניין שלא תאסר לו. (וצ"ע והיטבו).

OTOS' פ"י דדעת רב אש' דמאמר לא מהני לפטור

קננה). והביא דהבי"ש (סא ב בתו"ד דן [ע"פ דברי הר"ן] האיך קני חופת נדה, הא הוה דאיסורה. (והבי"מ תמה דדעת הר"ן (ריש כתובות) דחויפת נדה קונה)).

טו. והבית מאיר (שם) דהרמב"ז (בסוגין) מבואר דמאמר דאיסורה הוא היכא דין אינו רשאי ליבם. וכו' ברשי' (באה), ותוס' (לע' יה').

יז. וכח'ק הבית מאיר (שם) דאחות זקקה תקון בעין דאורית, דאחות אשתו לא תפשי קידושין. ומה שיר ללימוד באיסור כליה بلا ברכה.

ית. ולכארו' כוונתו דכינן דחויה מטעם עירות, اي אינה עולה ליבום לא תעלה לחוליצה. ול"ד לחיבבי עשה).

יט. והיה אפשר לחלק בין אוסרתה קודם נפילה לאח'ב, אבל

ולא שהמאמר פועל את הנישואין. אבל הריבט"א כת' פרורה זיקת יבמין, אלא דמיוני אי מאמר עשויה נישואין במקומות חופה. דודרשי' בינו שלקחה בכיסף נעשית באשתו להיות במקום חופה.

ורשי' כתובadam בא עליה בעל ברוחן קני, ואיל עבי בגט סגי לה. משמעו דלציד פרורה זיקת יבמין, ל'ק' בביבאה בע"כ. ובע"י חליצתה. אבל הרמב"ן (לק' נז) מבואר דהנידון האם קנה לחחשב נשואה לו, אבל ודאי קנה לעיקר מוצות יבום. ואיל'ז' חליצתה.

קמא) תוד"ה אל"א. דעבד בה מאמר ובה עליה, דהביבאה עשויה אותה בכונסהל'. ובתוס' מהר"ם ור"פ הוספיק דל"ש לומר די'ו כארוסה, דאדרכיה ילפי' בק' ז' מביאה דוקודם מאמר. והתוס' הרא"ש כת' דלענין זה (ע"י מאמר) היה במושואה קצת, דמהני בה ביאה בע"כ.

הרמ"א (קסו ב') פסק דחכמים תקנו שיעשה מאמר, ואיל'ב' צריכה חופה ל'ז. וכמו שארasha ל'ז. והגר"א (שם ז) ציין מ庫רו מוסוגין. ושוב הקשה דחכא קאי למ"ד מאמר מדאוריתא (ולבן אמר'י פרורה זיקת יבום), אבל להלכה דהוה דרבנן לא יפקע זיקת יבום (וזודאי קנה בע"כ ל'ז). והאחרונים תוי' דמ"מ מדררבנן סדר המצויה ע"ז חופה, אבל אם בא עליה ללא חופה ודאי קנהה. וע"ע (לקמן נב.).

קמ"ב בש"מוא ר' עקיבא סבר אין זיקה. פרשי' דתחווי בכונסהה. ורשי' (לעיל יז) הביא מזה דרי"ע הוא

ותוט' (שם) כת' דכינון דילפ' מאירוסין, די' לבא מהדין להיות כנידון^{ל'ג}. והרשב"א וריטב"א כת' כבודת הגם' דכינון דמאמר אינו גומר בקידושין, ואין סוקלין ע"י, כ"ש שלא יהני לרישה.

דא' (נדרים Uh). דר"ע השיב דיבם אינו מיפור נדרים, אף ע"י מאמר. שאין חייבן סקליה כנערה המאורסה^{ל'ג}.

קלח) תוד"ה עבד. כאמור רבא (לק' לט) וכור' ודי' ארוסה, וספק נשואה וכור' אלמא מהני לירושהibi וכור' ולקמן גרס רבא. מבואר בתוס' דרבא פלייג (אקו' דסוגין), וס"ל דמאמר עדיף מאירוסין (לענין זכיה בנכסים). (והרשב"א וריטב"א ע' בסמו' כת' דדעת התרכזן (בסוגין) עדיף מאירוסין). ובח' ר' שמואל דין לתרץ נולי דברי התוס' דלענין קנן' מאמר עדיף מאירוסין. וрок לענין 'שאר' ו'קורבא' ארוסה עדיפה ממשammer. (וע"ד מש"ב השיטמ"ק נדרים ע' בסמו').

קלט) רשי' ד"ה ולו' מיטמאה. אינה צריכה להתעסק בו וכור' וללא דוקא. ותוס' ביארו דאיינה מצויה להתעסק. (וב'כ רשי' כחותות נג^{ל'ג}). והרמב"ם (אבל בז) ס"ל דנשים אין מצויה להטמאות (דמצויה לא לטמא הוא רק בגין שמצויה שלא לטמאות), והראב"ד השיג מהכא^{ל'ג}.

קמ) פרורה ממנה זיקת יבמין. התו"ז ותוס' הרא"ש מבואר דספק הגם' אי אמר'י פרורה או לא. (ולפ"ז כבודת הגם' דנסאר דינה בכונסהין ע"ז ביאה,

בד' משמע דמאמר נלמד מקידושים דעלמא, אבל הרשאים כתבו כיון דכתב בלשון ולקחה, משמע דתלייא בדי'ין אירוסין.

כח. ורבashi דיקן בדרכי המשנה (שם) דאי' אין יבמה גמורה לאישה בשם שאירוסה גמורה לאישה.

כוי. ועי' שבסוגיה. אבל בש"ת הרשב"א ג' רלה, וכ"פ בש"ע יוד' שוג'ה פסק דמטמא לשומרת יבם, דכינון דירשה נוחש בכיאיות דרבנן, וכקידושי קטנה, מבואר (לקמן פט) דמטמא מדיין מת מצויה.

כז. (וק' ב'מ יז). ולכוארה כבודת רשי' במש"ב לאדו דוקא/, דהלשין במשמעות שאירוסה להטמאות לאדו דוקא, וכ'כ רשי' (סנהדרין בח').

במקודשת, לענן גדר הקורבה שע"י קידושין^{ל"ג}. וחר"ן (נדרים שם כת' דלר' יהושע מיפור נדריה משום זיקה, דס"ל זיקה בכנוסה (בר' אושעיא לעיל יח:^{לט}). ומשה"ה אלימא זיקה טפי מאירוסין^מ, והויה בכנוסה יכול להפר לבד.

והאחרונים הביאו דרש"י (לעל יז: ועוד ראשונים) נקט גבי איסור קרובות וקוקתו הלשון זיקה 'בכנוסה' ואפק לויל' דברי ר' אושעיא זהה בכנוסה למגורי ומזהני לפטור צורתה. ויל' דמ"ד בעלמא דיש זיקה והויה מקצת אישות, והוא מקצת בכנוסה ונשואה. וסוגי בזה להפרת נדרים בלבד. ועוד ייל' פ' עד' הראי'ם).

ועוד כת' הר"ן דלר' יהושע מיפור בשותפות. (וכדאי' בהמשך הגמ' שם).

(קדמו) לתרי אין זיקה. פרש"י ואפי' ב' בא' אין הפרtan הפרה דקלישא זיקתן. אבל בגמ' (נדרים עד) גרס"י יש זיקה אין ברירה. משמע הטעם דזהה ספק. ולעליל יז: משמעו דיש זיקה בתירמי' הויה בתורת ודאי'ם). ובמשנת ר"א (טו) העמיד דנה' הסוגיות בטעם אין זיקה לב', האם הוא משום דקלישא זיקה, או דכיוון דיש ב', דין הזיקה תליא בעתייד.

וחרמבר"ן (ושא"ר, וכן הר"ן בנדרים שם כת' דמשמעו דראף אם יפרו שנייהם לא יהיה מופר, אלא האי' ברירה דמשעה ראשונה צריך לידע על אייה מהם בעתייד.

לה. ויל' דשא"ר דפלייג הוא משום דס"ל דאף הפרת נדרים תלייא בדיין שאורות ושם מקודשת).

לט. וחר"ן חק' דר' אושעיא (ח) הוא דאמר זיקה בכנוסה, ואותויב. וכותב דעתה דר' שמעון לא מציז סבר כי, אבל ר' יהושע מעיט סבר זיקה בכנוסה.

מג. ולפ"ז מבואר זיקה בכנוסה עדיף ממאמור לבי'ש. וכ"ב Tos' בע"א ד"ה לאן).

mia. והאחרונים דנו דע"פ דברי הר"ן הכא בעין לדין זיקה בכנוסה, וא"כ לא תלייא בدلעיל. ומסתבר דעתה לבי' תרי לא חז' וועל' יח'.

mob. ווי' לעיל (בר. וכיה) דמשמע דזהה ודאי. ואפק אם נערך אחיך למperf, ובמ"ש רשי' (כיה), מ"מ מעיקרה נהשכ קני' דראי' במקצתה.

ס"ל דאין זיקה ולאסור בקרובותיה אפי' בחדר ים^ל. ותוס' (סוד"ה בגנ) הck' דלמסקנא סברת ר' עקיבא דקנאה, ואפ"ה גרע מאורסה ואינו מפר. והתוס' הרא"ש הck' (עד' רשי') דע"כ ר"א ור"י דס"ל יש זיקה הינו מדאוריתא, דסביר זיקה בכנוסה מדאוריתא. דל"מ זיקה דרבנן להפרת נדרים^ל. ואהא פלייג ר"ע, אבל אפשר דס"ל דרבנן ייש זיקה.

ובס' אהל דור תי' דמהני מודרבנן, משום גנורטה על דעתה בעלה (ע' במקנא), ובמי כל קידושין דרבנן^ל. (והאחרונים תי' דרעת רשי' דלמ"ד יש זיקה, עיקר הזיקה הויה מדאוריתא, ומהני לענן הפרת נדריה, אלא שלא סגי בזה להחשב אחות אשתו^ל, ובזה תקנו זיקה דרבנן רק למ"ד דיש זיקה מה"ת. ע' מש"ב לעיל יז).

קמ' ל"ר יהושע לחדר יש זיקה. השיטטמ"ק (נדרים עד' בשם ר"א"ט) הck' חאיך עדיף זיקה מאירוסין, דארוס אין מיפור נדריה אלא בשותפות. ואמרי' (לעליל) דאפי' מאמר לבי'ש לא עדיף מאורסה בעלמא. (ע"ע בסמור).

והרא"ם תי' דAIROSIN עדיף לירושה וליטמא לה, דבמי שאר בשר וקירוב בשר דארוסה קרוב טפי מיבמה, שאינו רגיל אצל כלל. אבל לענן הפרת נדרים למ"ד יש זיקה אלים קניין ים מקניין ארוסה. (והאחרונים ביארו דלענין קניין האישות מאמר עדיף, אלא שלא מהני להחשיב את האשא

לד. אבל הרשאונים (בנדרים) פסקו בר' עקיבא דאי'נו מיפור, ואפק דפסוק יש זיקה לאסור אחותה ועכ"פ מודרבנן).

ולא. וכיע"ז הקשה התוס' מהר"ם והר"פ היכי אתי זיקה דרבנן ומובלט נדרים דאוריתא. ות"י דאייר' באורסה, ונטרון רשות האروس וקיימת ברשות היבם, ואביה ובעה מפירין נדריה ומדאוריתא מופר ע"י האב לחודו).

לו. ואבל בגמ' משמע דלא בעין לך טעם אלא לבסוף. ואפשר דבגמ' שם נתחדרש דאפי' שאין אישות, כין דינויות משלו).

לו'. ויש להביא מדברי רשי' (ח) דזוקותו הויה באשותו, אבל לא אלים למחוי באחות אשתו ממש להפרתו וכו'. והוסיף עכ"פ דברי השיטטמ"ק (בנדרים, רוח' בסמור) דיכול להפרת נדריה משום דלא תלייא באשר' ואלא בקנון האישות, אבל איסור קרוביים תלייא בקורבה ושארبشر).

לב"ה דמאמר קונה מדרבנן, מ"מ מהני במקצת, והחשיבו דפרחה זיקת אירוסין.

קמו) ולר"א דאמר מאמר לכ"ש אין קונה אלא קדחות בצדקה בלבד וכו'. מובואר בגמ' דלמ"ד קניין גמור ממש, עי"ז חשב נשואה. ואילו לר"א דקונה לדוחות בעטרה [וצירכה חליצה], ופרש"י דלא אמר ר' דוחה ככנוסה לענין דangi לה בגט. א"כ אין סברא שיחשב אישות גמורה להפרת נדרים.

ולע"ז בראשונים דלמ"ד קניין גמור יש חיבור סקליה, א"כ י"ל דוחה אישות ממש. אבל לצד דבריו אין אישות גמורה, וכל תמה' קניין גמור או לדוחות בעטרה הוה בגדרי יום. א"כ צ"ב מנ"ל דמשיך זה להזה.

והגמ' דוחה דאף לר"א מהני לענין הפרת נדרים. (והגמ' חזרה בה בסברא זו).

אבל הגמ' (נדרים עד') לא תי' כן, אלא תי' דעתך בדיין. ונשאר בסברת המקשן דלר"א ל"מ נאמר), והתוס' מבתי"י (שם) פי' דבשוגאין קאי לענין שיפר בשותפות האב. ולזה סגי בקנין נאמר לר"א. אבל בגמ' נדרים קאי לענין שיפר לחוד, ולסבירו לר"א ל"מ נאמר להחשב נשואה להפרת לבך.

קמ"ה אלא הב"ע שעמדת בדיון. פרש"י אפי' بلا מאמרה, כיוון דהיבם חייב במונותיה מיפור נדרה. וכ"ב הרא"ש נדרים עד'). והתוס' פי' דוקא אחריו נאמר.

קמ"ט ובדרך פנהט וכיו' כל הנודרת עד' בעלה וכו'. פרש"י על מנת שירצחה. ומש"ה אף היכא דבזנות משל יbum, מהשתא הוה בעלה,

מייפר. דרhomana אמר אישתא, שתהא אשתו ברור שתודור על דעתו^{טיג'}.

קמ"ה אלא לך"א וכי אלא לך"ר אמאי. פרש"י נהדי זיקה, עכ"פ ציריך דשניהם יפרו יחד. אבל הרשב"א כתוב בשם הראב"ד דלא משמע הלשון יפרו בשותפות בין ב' יבמ'מ'.

והתוס' מהר"ם ור"פ ה'ק' דכמה תנאים ס"ל יש זיקה אפי' בב' מ"ה. והתוס' מהר"ם ור"פ כתוב דאי"י להפר כיון דלא נתרברר מי הוא בעלה וכוסברת הרמב"ן הניל', ואין סברא שיחולק ע"ז ר"א.

קמ"ה אי אמרת בשלמא נישאין עשה מש"ה מיפור. הרשב"א (וריטב"א) הקשה דאמר' לעיל ודין לרבה ובין לאבבי] מאמר גרע מארושה. ותי' דלאו אבבי קאמר אלא תלמודא. ולפי הגמ' כאן עדיפה מארושה (ולא איפשיטה^{טיג'}). והמהרש"ל כת' דドוקא לענין הפרת נדרים^{טיג'} עדרף מאמר מקידושין. וכ"ב בשיטמ"ק (נדרים הניל') בשם ריא"ם דלענין הפרת נדרים לא כתיב 'שאר' ומהני מאמר, ודוקא לענין ירושה וליתמא אמר' דל' מ' כיון דכתיב שאר'מ'.

והמהרש"א ה'ק' דלפ'ז האיך הגמ' פושטת לענין מסירה ל佗פה. והמהרש"א ביאר דאי"ר הבא להפר אחריו שבא עליה בע"ב (וע"ד מש"ב תוד"ה אלא). וכ"ב התוס' הרא"ש (בפ' ה'א).

והגמ' תולה בנישואין, דין צד שע"י הביאה והחسب כארוסה לו^{טיג'}. והמהרש"א כת' דלפ'ז יתכן דאף

מי. והביאו שברא"ז כתוב דלמסקנא שומרת יbam עדיפה מאירושה, ועפ"ז באיר דברי רבא ולקמן לט', הוי בתוד"ה עברדו. מ"ז. ובחי' ר"א מן החר כתוב דכיוון דיכול לבא עליה בע"ב, יצאת מורות האב, ואינו בדיין שיפר נדרה. ומשמע דאף שאין קניין יותר מכל א罗斯ה, מ"מ יצאת מורות האב. וכיון דאיינה ברשות האב מפי' מופר. וזה חידוש גדול.

מ"ח. בטומאה כתיב כי אם לשארה, ובירושה דרשי' נתמת את נחלת שארו לו.

מ"ט. והתוס' הרא"ש דוחה פ' זה דא"כ כ"ש למ"ד דאיינו קונה קניין גמור, דמוהני הביאה לקנות.

מ"ג. וכ"ש למש"ב רשי' דקלישא זיקה ול'מ כלל. אך מדברי רשי' (ר' אלא להר) מבוואר דיש צד דמוהני הפהה ותרויחו. מ"ד. וכל זה כדי חי עולםא, אבל לאמת אין זיקה לב' וקלישא לרשי', או דאין בריורה. וברשב"א משמע דב' הטענויות משלימים זה את זה. מ"ה. ומדובר רשי' משמע דהיננו דוקא לענין איסורי קרבא. אבל להפרת נדרים בעין אישתא, ושניהם צריכים לחתיר וdzirck כל צדי הבעל להפרה, ולא סגי בא'. אבל רשי' (קדם) משמעו דאף למ"ד זיקה בע' לענין איסור קרבאים, ל'מ בהפרת נדרים דקלישא. ומ"מ כתוב הכא לרבותא דלא יתכן דיינני הפהה הא'.

קגא) עשה בה מאמר ומota, נבריות חולצת וכו'. האחוריים הקשו דנימא דע"י שמתה פקע מאמר דידיה, וכדאי' (לכמן לב'). היכא שנותר גט למאמרו. עי"ש.

קnb) אמר רב נחמן ז"א אין זיקה. אבל למ"ד יש זיקהafi' לא עבר מאמר, דע"י הזיקה הוה צרת ערווה. והגמ' בסוף העמ' דוחה דה"ה بلا מאמר. וכן איתא (לעיל ייח') לגבי צרת אשת אחיו שלא מעולמו בזיקה.

אבל הרמב"ם ז"ה, וכן ייח' נקט דעתה מאמרו, ואף דקי"ל יש זיקה. והטור (קעה ו, וכן עג' יב) הביא דעת הרמב"ם דドוקא ע"י חמאמורא. אבל הכס"מ ז' ו'וב' עג' כת' דהרבמ"ס סמך על הגמ' דדא"ג שלא עשה מאמרבי'.

והאחוריים כת' [ליישב לדעת הטו] דהרבמ"ס ס"ל דהכא בעין דוקא מאמר, דבין דמתה פקע הזיקה שלוי, ונופלת רק מלחמת זיקת הראשון. ווצ"ל דהרבמ"ס גרש באופ"א כאן, או דס"ל דהגמ' בסוף העמ' פליגא].

והאו"ש (קו' זיקה לא) כת' דעתה הרמב"ס לחלק בין היכא הדערוה היא אשה גמורה, שאוסרת את צורתה בזיקה, אבל הכא הדערוה הוה צירה רק באממר אינה אוסרטו [וע"פ העריבותא דהגמ' בסמוך. עי"ש].

ונודרת ע"ד. וכך שאינו בעלה ע"פ דין. ובפשטו"ג הוה נדר בתנאי בעלמא כי.

וזהו"י (וכן תוס' נהה מז' ד"ה וכדבר פנחס) הקשה א"ב למה נכתבה פרשת נדרים בתורה (זהו סברא שנדרה ע"ד שירעה), ואף מי שנודר ע"ד חבירו יפרזני. ותי' דברת דכתיב פרשת נדרים נודרת ע"ד. והתוס' (נהה) הוסיף ע"ג דהכא לא הוה נישואין, ולא אמרה תורה שיפר, מ"מ היא סבורה שבידה להפר.

אבל הר"ן (נדרים עג) כתוב דהנודר ע"ד חבירו ל"מ הפראה, דהפרת הבעל הוה גזיה"ב. אלא לכל היכא דnodrotah ע"ד תל קך גזיה"ב. והקובה"ע (כו) ביאר דבכל הגזיה"ב לכל מי שנודרת ע"ד יכול להפר (ואף דאיינה בעלה בדיין).

דף ל.

קנ) עשה בה שני מאמר ומota, נבריות חולצת וכו'. דאוחות אשתו נופلت לפניו ע"י קידושי המאמר. עי"ז המאמר אשתו הוה צרת ערווה. ואף ליל' והוה ערוה, כשהשנוי עשה מאמר הוה אשות' ב' מתים. ואשת השנוי חולצת ממש צרת אשת' ב' מתים (בדלק' לא; אלא דבצערת ערוה הרשונה אינה נופلت לפני כל'), ולא שייך בהו אשות' ב' מתים. ע"י מודרשי'א בטמון).

דרבן כסקים איינו יכול להפר. וצ"ב. והתוס' ר"א"ש (גיטין פג) כת' דאין אדם מperf נדרי בגין ובנותיו (אפי' סמכון על שולחנו) וכן נדרי עבדיו. ומש"ה איצטריך קרא, דלא הוה ידע"מ מסברא DAGIDA ביה. וע"ע ריטב"א (גרדים ס"ו).

נד. והתוס' ר"א"ש (גיטין פג) כת' דאין אדם מperf נדרי בגין ובנותיו (אפי' סמכון על שולחנו) וכן נדרי עבדיו. ומש"ה איצטריך קרא, דלא הוה ידע"מ מסברא DAGIDA ביה. וע"ע ריטב"א (גרדים ס"ו).

א. והטור הביא דהרא"ש פליג דאף בלי מאמר, דהוה צירה עי"ז זיקה.

ב. וכן בשו"ע (קעה ז) לגבי צרת אשתו סתום דעתה מאמר. ואף שבשו"ע (קעה יב) כת' לגבי אשת אח שלא בעולמו ממש זיקה, אף דלא עשה מאמר.

ג. ובט' קובל לרמב"ס כתוב דהרבמ"ס פסק דכיוון דעתה פקע זיקה דידיה. ודלא בגמ' (לע' יז) דבשמותה לא פקע זיקה. ואבל האחוריים נקטו דבשמות היבם לא פקע זיקה, ורק היכא דעתה הילבמה).

ג. ועדיו א"י (נהה מו) דאף ביתומו קטנה בעל מperf נדרת אף למ"ד דמולפאל הסמור לאיש נדריו מדאורייתא, דnodrotah על דעתה.

גא. אך תוס' (לכ' פט) הביאו דבגמי (לכ' צ) א"י הטעם דמיperf נדריה משם שלא התגנה על בעליה. ותוס' פ"ד דהוה טעם מ"ט חכמים תקנו כן, דיכא דאייו מperf מדאורייתא. וצ"ב דלבאו הוה אומדנא בעלמא שנודרת ע"פ, איילו מדברי התוס' מבואר דהוה תק'ח.

ריש שפ' ע"פ דברי התוס' דהוה תק'ח בעלמא שיוביל להפר. ולא ממש אומדנא בעלמא. וסמו דבירימות אסברא דnodrotah על דעתה, ע"ד מש"ב תוס' (לכ' פט). ד"ה מתו, ופט) דבדבר שיש קצת טעם וסמרק לא חשיב עקרית דבר מה"ת.

גב. והאחוריים החק' דבעל מperf מכאן ולהבא. ע"י קובה"ע (כו), קובה"ש (ביב' שג' וקוב"ב גיטין ג), או"ש (נדרים יב יט) (ואבמ"ל).

גג. ותוס' (גנדה בת' הא) תי' דאיצטריך קרא דהיכא שיקים הנדר אינו יכול להפר. והתוס' ר"א"ש כת' דאף' ה' נישואין

ולצד גדר צרת ערוה דהוה 'איסור' א"ש שאסורה. אבל לצד דהוה פטור בעלמא, הכא יש חיוב יבום מצד אחר. ויל' דמ"מ איסור אשת אח מחותמת השני אוסר, ובין דהוה צרת ערוה יש איסור אשת אח וכמו שלא במקום יומם.

קננו) ומה התם דאחו"א הו"י צרה לנטירית וכו'. פרש"ז דנכירות עיקר נשואה היא, ואפ"ה האות אשה נפללה עלייה, ונעשית צרה כאמור, אסורה. וכ"ש היבא דהערוה עיקר נשואה. משמעו דיש סברא דבשעה רורה עיקרית יותר פוטרת את הטפל [במאמר]. [דיש סברא דהארה העיקרית נונתנת שם ערוה על הבית. ועוד יל'פ' דיש סברא דאשות קלווש אין כח לדוחות ולפטר או אישות גמורה].

עוד בת' האו"ש (לג) דס"ד שלא העמידו חכמים דבריהם לבטל דיןין יום ממשאה שנופלת עבשי. אבל אשה שבר נפללה ליבום, והיה אפשר שתתהיים קודם, וכן רואו לאסור ע"י מאמר [ולא נחש שהפקיעו מעוזה].

קנחו שם. הקר"א היל' דאף בזיקה יש לחלק כן, והקר' האיר רב נחמן למד [במשנה דלעיל] דיןין זיקה, נימא דדוקא התם דנכירות עיקר ל"מ זיקה לפטור. אבל במשנה דיןין דערוה עיקר ייל' דמנהני זיקה לפיטול.

נאסורה

קנטו הרי זו אסורה על מנת הוואיל' ונאסרה שעיה א'. ורב [בسمנו] הגידיר דהוה באשת אח שיש לה בנינים. האחרונים (גרנ"ט א, קובה"ע) חקרו בגין הדין נאסורה, האם יסודו שלא מתחדש נפילה ליבום או היתר אשת אח אלא בשעת מיתה^ה, או דהגדיר

ו. והרש"ש כת' דיל'פ' דאף באשתו גמורה יש חילוק איזה נשא ראשונה. דס"ד דפטור צרה הוא רק היכא דנשאה קודם. ז. וככ"ז מעצנו בגמ' (יט:) ס"ד דיןין ספק מוציאיא מידי ודאי. ועי"ש מש"ב בזה. ואחרונים ציינו למש"ב הפסיקים (מד) בגין שפהח חורופה דיןין לה בכח לאסור צורתה שיש בה אישות גמורה.

ח. וככ"ב רע"א (יט: בתהיך). אבל הקובה"ע הביא ממש"ב Tos' (שם) בمعוברת דחל היתר אה"ב וועי"ש מש"ב הגו"ח.

קננו) תוד"ה אמר רב נחמן ז"א אין זיקה. תימה שלא דקדק רב נחמן על מהני' דר"פ כייד (לעליל ז). דגבוי אשת אחיו שלא בעולמו נקטו עשה מאמר ומות, חולצת. משמעו דלולי מאמר מתייבמות. אף דהוה צרה ע"י זיקה. וכבה"ק הגמ' (לעליל ז), ותוי' דהה אע"ג דלא עבד מאמר, ומאמיר לאפוקי מב"ש. וכן תוי' רב אשוי (כאן בסוף העם) אמרתני' דהבא. ולכאי' כוונת התוס' להיל' דרב נחמן (כאן) לא ס"ל היכי, א"ב היל' להיל' אמרתני' דלעיל.

ורע"א ציין דtos' (לעליל ז). דה והא) דנו אמראי איצטראיך ב' משניות לאפוקי מב"ש. ועפ"ז ייל' דרב נחמן תוי' מותני' דלעיל לאפוקי מב"ש. אלא דהיל' אמראי איצטראיך ב' משניות לאפוקי מב"ש. ועפ"ז איצטראיך לגופה, ודוקא עבד מאמר.

קנדו) [משנה הב'] מות גשו נכריות וכו' עשה בה מאמר ומות, נכריות חולצת. דעת' המאמר הו"ה צרה של הערוה. והמהרש"א היל' דבלאו איסור אחיות, אסורה ממשום אשת ב' מותים, כיון אשת ב' מותים, וצ"ע. [והאחרונים כתבו דיל'ש כאן אשת ב' מותים, כיון דאיינה זקופה מחותמת האח השני דהוה צרת ערוה, ואילו אמראי' דצורה כאמור איינו צרה, תהייבם רק מחותמת ראשונה]. ע' רשות'.

קנחו שם. הקר"א הביא מהירושלמי דזיך משנה קאי אפי' לר' שמעון (לעליל ט. ע' לק' לאו). ואף דר"ש ס"ל דעת' מאמר הו"ה ספק אקי קנחו גמורין, אפ"ה ספק קונה, והוה ספק צרת ערוה.

קננו) שם. חולצת ולא מותייבמת. יש שהעירו דהנכricht זקופה לו מחותמת אח הראשון, ונהי שול עלייה שם צרת ערוה, ופטורה ואינה מתייבמות מחותמת שני. מ"מ זיקה מחותמת הראשון קיימת.

וממשנת ר"א כת' דיש ב' איסורי זיקה, והזיקה שהוא באישות נערק למפרע בשאחיו מייבם (או הוא מות), ונשאר רק איסור בעלמא. ומחותמת זה אינה נחשבת צרת ערוה.

ד. וכן דאף המהרשר"א ס"ל כן במשנה הא' וההקשה רק במשנה הב', דהותם הו"ה צרת ערוה מחותמת הראשון ואינה זקופה מחותמת כלכל.

ה. וממ"נ אין איסור אשת ב' מותים, דאי מאמרו מאמר, א"ב ההו רק אשת הב' ולא ס"ל דקנה במקצתן).

בעולםו, לא נפלה לפניו מעולם. ولكن בעין פטור חדש דרכי נועם.

(קס) מהו דעתם וכוי אבג' הוכא דאייזיא בנטפילה ראשונה תישטרו. דס"ר דשיך נפילה ליבום אף לאחר זמן (ולא רק בשעת מיתה). ומ"מ בנפילה שנייה ולאחר שהחא ייבטתו לא שייך היתר על אשת אח דראשון.

ולצד ר"י נאסרה נחشب הדוחה ערוה,יל"פ דכין והדור היא מתרבר שתבא לבסוף לידי יבום, וכן מתחילה לא נחشب ערוה^ט.

(קס) שם. דלא אייזיא לך בנטפילה ראשונה. ומיש"ה אסורה בנטפילה שנייה. הקובה^ע (א, ו סי' ו) ה'ק' לעצ דגדר נאסרה הוא דלא חל היתר נפילה אלא בשעת מיתה. א"ב בנטפילה שנייה לש' סברא זו^ו. עוד ה'ק' למ"ב תוס' (ב). וכן דנאסרה הוה משום דרכי נועם, הא בנטפילה שנייה לש' דרכי נועם^ז. ויע' בנטפילה שנייה הוה סברא בפנ"ע, דאייסור אשת אח דלא הותר בנטפילה ראשונה אסור בנטפילה שנייה^ט. ולפ"ז לכאורה הוה ב' דיני נאסרה. ודוחק, דבגמ' משמעו הדוחה עריבותא בעלמא, ולמסקנא הוה דין א^ט.

קס) שם. ורש"י (לעיל ב: ד"ה בשם) משמע הפטור ערת ערוה בנטפילה שנייה (שפטורת ערת ערוה הוה

דחל דין פטור^ט כיון דהיתה ערוה בשעת נפילה^ט. והמנג"ח (רגע ד) הביא נידון בחיבי לאו ועשה, שאינה פטורה מחוליצה^ט, האם אמרוי נאסרה^ט. וכות' דתלי בספק הפרשת דברים (חו' לעיל ב. וכ"מ) אי יש אישור אשת אח בחיבי עשה, והאחרונים כת' דתנן דיש דין נאסרה כלפי כל חלק מהנטפילה בפנ"ע, וכן דערוה שפטורה למגורי אמרוי נשאר הפטור, ה"ג במקומות שלא חל היתר למצוות יבום.

קס) שם. ותוס' (לעיל ב. ד"ה ואחות, בת' הב') כת' דנאסרה הוה משום דרכי נועם (כדי' לך פ' א^ט) דכין דנטפירה ממנו שעיה א, שוב לא תזקק ליבום להו שנפטרה ממנו אף בשמתה אחותה.

ובתוס' מהר"ם ור' ב' (לעיל ט) הוטף דעת' מקריא דרכי נועם, דאי מילתא דרב גمرا גמיר לה^ט, א"ב אף גבי הי לו בנים נילך (לך פ'ו) משום הילכתא דנאסרה. אבל האחרונים הביאו דMOVACH מכמה ראשונים דנאסרה לא תלייא בדין דרכי נועם. דהרב"א (שאייר יי') כת' גבי אשת אחיו שלא מעולם, דכין דזוקקה לשאר אחיהם אין חסרון דרכי נועם. ומ"מ אמרוי נאסרה כלפי אח א' (וכקדמי' בשמור) שלא אידחי מהאי ביתא. והאחרונים (קוביה^ע ו) ביארו דגביה היו לו בנים ומותו ל' פטור נאסרה, ובשעה שהזיו לו בנים לא נחشب מקום מצווה, ונאסרה תלייא בהא דזוקקה לו ונפטרה. וכן באשת אחיו שלא היה

אמרוי נאסרה (ואף דבעי חיליצה אף מדרבנן). ויש שדרשו דאותה זוקקה נחشب ערוה במקצת.

יג. גבי הי לו בנים ומותו.

יד. מבואר דנקט דגדוד דנאסרה הוא דין בפנ"ע הוה והלב להמשה מסניין. אבל האחרונים נ��טו דהו סברא).

טו. ועוד יל"פ דגדר נאסרה הוא משום דכל זמן הנפילה נאסרה, אבל כל שייתכן הקמתה שם בנטפילה זה, ונחسب דאייסור אשת אח זה אינו ערוה ליבום.

טז. וככל בנטפילה שנייה אין איסור מחתמת האח הראשון (וע' לע' ב. ויט' א' מ"ש היכא דנאסרה בנטפילה ראנונה. וע' שע' ר' שמואל).

טז. ולצד דרכי נועם הוה סימן, דלא חל היתר נפילה. א"ב הדרא לסברא דאין היתר כלל. וה"ג בפל' נפילה הב' לא החרור בללו(ולול'').

טז. דנחשב ע"ז ערוה. או משום דבטיפולה שנייה בעין היתר אף לאיסור אשת אח דראשון.

ט. וכן רשי' (ב: ועד מקומו) דהו באשת אח שיש לה בנים. וכן הביאו לשון הט' הישר (ט) דכל יבמה שאינה ראימה מיחמת איסור הדרוה ביבם, הרי היא באשת אח שיש לה בנים דהיא איסור הדוחה יבום.

אבל המאירי בתב הדוחה באשת אח שיש לה בנים, והוא איסור ליבום. וDSLASHI' מש'יב באשת אח של'ב, הינו חומר האיסור. ולמAIRI הוה משל' שאין היתר אח'ב'.

ט. והאחרונים הביאו מדברי התוס' (לע' ב) דdone נאסרה בדרה, ואף דלבאר' פשוט דזוקקה לחיליצה. ואך י"ל נבלל בקי' התנס' דנדזה פטורה אף מחוליצה. וע' מה שהר' לע' שב'.

טז. מה שהר' (לעיל יט. וכ'ו) לגבי נודרת, וחיבי עשה (מדאוריתא). וכן מבואר (כ' דעת ר' יהונתן דאותה זוקקה

(קס) תור'ה ונאסרה. לפי שהיתה צרת אחות אשה שעיה א'. הרש"ש כת' דמשמע דודוקא משומ שתהיתה צרה בשעה שהיא אחות אשה. אבל אי נאסרה בשעת נפילת', ואח' ב' מותה אחותה, ואח' ב' נשא נכנית וدلא היה צרה של אחות אשה מעולם', תהא מורתת^{ב'}.

והרש"ש דחה דמ"מ אחות אשה נאסרה, ועי'ז הוה ערוה, כאשר את שיש לה בניים. ממש"ה פוטרת צרתתנה ממשום איסור אשת אח^{ב'}. והרש"ש הגיה בדברי התוס' לפי 'שהיא' צרת אחות אשה^{ב'} ווערוה היה אחות אשה שעיה א', וקאי אחות אשה^{ב'}.

(קס) שם. מבואר בתוס' דעתה הנאסרה פטורה. אבל הרמב"ם בפיה"מ נסתפק האם מдин נאסרה אסורה רק מדרבנן. והוא במו שנייה, וערתה מתיבmittה, או דזהה דין ערוה ופטורה. ופסק דמספק צרתת חולצת^{ב'}.

והאחרונים תמהו دائ' נאסרה הרה רק מדרבנן, א' ב' אף עצמה תעשי חיליצתה. ומ"ש היא עצמה שכטב הרמב"ם דפטורה, וNSTפק רק על צרתת^{ב'}. והקר' א' כת' דהרבמ"ם איררי רק בלא נפילה שנייה, אבל באויה נפילה פשוטה דפטורה. וע" גנ"ט^(ג) ושאר אחרים שדנו בדברי הרמב"ם.

(קסח) בא"ד וי"ל דלא מהני זומר נישואין מפיילין אלא קענין שאם רותה צרת ערוה וכו' אבל כאן וכו' לא נחשבנה כאילו נפללה בחוי אשתו ויצאה. ודלא שיר נאסרה בנישואין מפיילין. ובחי' ר' שמיעון טו ד' ביאר סברת Tos' לשיטתם (ב. בת' הב') דנאסרה

אהשה, שנאסרה עליו שעיה אחות. בבה, ולפ"ז לשון Tos' דוגר נאסרה דנדשב עדין אחות אשה. והוא הרמב"ם כת' דלא מצאנו שנשאו ונתנו בתלמוד ומה דין וכו'. והרמב"ם אכן הගאנים לא דבר בה. ופסק שחולצת ולא החרבה, ואך מאן היגיון אמר אם אסורה משומ ערוה, ותודה מהיכמות, מפני שאני ומוסף אם אסורה משומ ערוה, צרתת פטורה מן החריבה ומן הייבום. או שאסורה עליו מדרבנן שאמרו הויאל' ונאסרה עליו שעיה א'. והרי היא בשניה וצרתת שנייה חולצת או מותיבmittה. ולפיך תחלין להחמיר.

בז. וכטב דלא מצינו דין זה בגמ' או בא' מהגאנים, ولكن תחולין. ואבל הרמב"ם בHALCHOT פסק דפטורה. כת' וראי הוה מדרבנן, אף היא תיבעי חיליצתה.

משום דנאסרה בנטילה ראשונה^ט, ומשום איסור אשת אה וڌיה פטור ערוה בנטילה ראשונה, ולא משום שם צרת ערוה ודנטילה שנייה כבר אינה נופלת עט הערוה). והאחרונים העירו א' ב' אמאי בעין משנה נוספת לדין נאסרה (בנטילה שנייה), הא כבר اسمויעין מכל הדין צרת ערה.

(קס) מחד'ת הותם דאיתיחי מהאי ביתא ל'גמרי וכו', אבל הכא דלא איתיחי זה מהאי ביתא ל'גמרי, מיגו וכו'. פרש"י דעדין זיקתו של נשוי נברית עליה, ומיגו דחויא לזה, מותרת אף לאחיו. והאחרונים העירו דיבמה נופלת ליבום לאח א', ואך כשהיא ערוה לאחיו. והנטילה בלאי כל Ach לא תל' באחיו. וצל' דמ"מ ס"ד דאמר' 'מיגו, ומהני לעניין דלא נימא נאסרה.

ולדברי התוס' (עליל ב. בת' הב') דהנידון משומ דרכ' נועם, א' ב' ס"ד הוה סברא הפשיטה דהיכא דלא הותרת לשוק ל"ש דרכי נועם (וכמ"ש הרש"א לעיל י': ולך' מא'). וكم'ל דאך היכא דלא איתיחי מהאי ביתא ל'גמרי, אף'ה בלאי יבם זה אמר' דאיינו דרכי נועם שתחוור להזקק. (וכמ"ש תוס' שם להדריא).

(קסה) שם. אבל הכא דלא איתיחי זה מהאי ביתא וכו'. דעדין זוקקה לאחיו. אבל תוס' (עליל ב': סוד'ה ורב' כת' דהא דהגמי' (שם) דנה שייאר נאסרה באחות זוקקה הוה חיזוש, דעדין זוקקה לחיליצתה. ותוס' דימוא לסתוגין דלא מידיחי מהאי ביתא ל'גמרי, ומשמעו דסבירה הגמי' לא אידיחי' משומ דלא הותרת לשוק בפועל. (דא' הוה גדר 'מיגו' דזוקקה לאח הב', הא הותם ליבא אח נוספ'א).

יט. וכמ' ברש"י (לע' ב') דאך אשת אהיו שלא מעולמו בנטילה שנייה הוה מדין צרת ערוה.

ב. ולפ"ז לא הוה גדר 'מיגו'. בא. אך י"ל תוס' דימוא 'מיגו' דזוקקה לחיליצתה, למיגו דזוקקה לאח אחר.

כב. וכ"כ התוס' מהר"ם ור' פ' דכמ'ו שאנו אומרים על הערוה צאסורה, אך אנו אומרים על הזרה. (דא' ר' שهزירה עצמה נאסרה).

כג. ואיסור אשת אה (במקומות ערוה) נחשב ערוה, ופטורה צרתת. וכמ"ש Tos' (לק' לב').

כד. וכ"ה היגרא באתוס' הרא' ש' לפ' שהיא צרה לאחותה

הعروה, אך עבשו באיסורה עומדת, אבל בשעה רורה, ב"ש דחצורה ניתרתת).

קעא) שם. אבל כאן משות נישואין מפליין לא נשכנה באילו נפלח בחיה אשתו, ויזאה ממנו וכו'. אבל המלחמות (ח: בדה") מבואר דלמ"ד נישואין מפליין היכא דמותהعروה בחיה האח פטורה, ואמרוי נאסרה בנישואין מפליין ל'. (ודלא בתוס').

גדר נישואין מפליין – האחרונים (קובה"ע, וחוז"א קלא ו) ביארו דעת נישואין מפליין לא נחש שכך נפללה ליבום, שהרי בעלה חי וא"צ בהקמת שם. אלא אמרוי דמשעת נישואין נחש סיכה בשימות הבעל תהייה זוקה. ואפי' שיש לה בנים ומתו בחיה סיבה להפילה ליבום. ולכן לא שיר נאסרה, כיון שלא הייתה נפללה ליבום.

ובגמ' (לקמן קט), אמרוי דלדעת ר' אלעזר ולחד אוקימתא) דהמגרש את האשא והחוירה אסורה ליבום, משות נישואין מפליין, ואמרוי נאסרה משעה שגירשה ל' וכן מבואר לך מא. דברת ר"א משות נאסרה). והאחרונים היכא דלטוט' לא נאסרה בנישואין מפליין.

והקובה"ע (א דס"ו דן דעת) כתוב גירושין גרע דהוה הפקעה על הסיבה הראשונית וגרע. והחו"א (קלא ז) כתוב דהגמ' (קט) אינה מטעם נאסרה, אלא משות דהאישות שקדום הגירושין אינה גורם לדין יבום,

משמעות דרכי נועם, ולא שיר דרכי נועם מחייב. והאחרונים (קובה"ע, וחוז"א) ביארו דסבירת התוס' לגבי דין נאסרה, שלא שיר נאסרה אלא בשעת נפללה בפועל, ולא בגין הנפללה". ודוקא לעניין צרת ערוהangi בימה שבתחלת המחייב היהתה ערוה להחשב שיש בה שם צרה, ופטור.

והගרי"ז (היל' יבום) הוסיף ועוד פטור צרה, דחל עליה איסור צרת ערוה (ע"פ מה שנקט שם, ע' לעיל ו. וכן לב') שצורת ערוה זהה שם איסור חדש). ובעי"ז בתחלת הנפללה שלל עלייה שם אשת אוח. וכבעי"ז כת' הקובה"ע (ו ז) דעת נישואין מפליין חל שם צרת ערוה על העטרה, ועי"ז יש פטור בשעת נפללה. (ואף לצרה זהה 'פטור' מיבום, ולא בעין שהعروה חפטור את הצרה בשעת מיתה ונפללה בפועל).

קסט) שם. לא נשכנה באילו נפללה וכו'. בס' דרוש לציוון (לנוב"ז) דין דלמ"ד נישואין מפליין משכח'ל צרת ערה בגין נפללה ראשונה. ובגנן שנשא ערוה וגרש אתعروה, ונשא האשא נוספת צרת ערה בנישואין מפליין, וגירש את הצרה הראשונה, ומות ל' לא.

קע) שם. בח"י הגר"ח (סתNEL ע"ו מהגר"ז) כתוב דלפ"ז היכא דמשעת אחותה (דחותרعروה), אף שהعروה מותרת, אף"ה צרתת אסורה. דהיתה צרת ערוה מנישואין מפליין ל'. (והצראה גורע יותר ממהערורה ל'). אבל הקובה"ע (ו ז) כתוב ועוד צרת ערוה דנחשבת ממשותה, מצרת בתו בכתו, והיכא דחותר איסורعروה אף הצרה מותרת. (ונישואין מפליין לעניין שגירש את

ועל עלייה שם צרת ערוה. (ואדי הו גדור 'פטור'. לא מסתר דחפטור צרתה, ולמ' לפטור את עצמה).

ולג. והאחרונים אמרוי אמא לא אמרוי' דצורת ערוה תחוור

ופטורי אתعروה מרדין צרת צרה.

לד. ואפיק נשאה אה"ב, והוכיח מודה ודף דחוירה והוותה, לא סיל דחוירה ונאסרה תחוור להתייה.

לה. (והחו"א כתוב דניסיואין מפליין הינו שאישיות גורמת לדין יבום, ודorous הקמת השם, כשיושלמו והתנאים). אבל הביאו דבירושלמי הוכיח מוהו לה בנים ומתו, אבל אמרוי נישואין מפליין.

לו. והאחרונים הקשו על מה שכתבו Tos' (ג) שלא משכח' צרת צרה דסיטה, הא למ"ד נישואין מפליין משכח'ל, ונילע' הבועל מניה.

לב. והගרי"ז ביאר דבר זה לשיטתו, דהعروה אוסרת צרתת,

בט. והקוב"ש (חיב עמי' קב' במקבב בנו הגראי) כתוב דתלא' במח' (לק' מא), הוותה ונאסרה, האם יש דין נאסרה שלא בשעת נפללה (זוהבי' דכ"ד היירושלמי).

ל. (והאמור"מ (ג) חלק דעתך צרה פטור מדין ערות אשת אח וכמ"ש רשי' ב), וכן מוכח לצד דברען דהعروה פטורי צרתת, ובנפללה שנייה ליבא ערוה לפטור, א"כ בנסיבות ראשונה ערotta האשת אח אינה פטורתה, ע"פ יסוד הגר"ח. (והאמור"מ נקט דבנפללה שנייה מהני' עות אשת אח אף לגר"ח, ולא משות דאית אש דערויות נחشب ערוה).

לא. והאחרונים הקשו על מה שכתבו Tos' (ג) שלא משכח' צרת צרה דסיטה, הא למ"ד נישואין מפליין משכח'ל, ונילע' הבועל מניה.

לב. והගרי"ז ביאר דבר זה לשיטתו, דהعروה אוסרת צרתת,

ודבפסותו הוה רק סיבה וגורם ליבום). ועוד צ"ע היאך יתכן לומר דיש מחלוקת אישותם לבם בעודה נשואה לאחיו החיה.

קעה רשי" ד"ה טעמא. בשלמא אי לא בנסה הוויא מורתה להה מוחמת ויקת אחיו הראשון וכו'. והויה צורה בזיקה רക אם בנסה לבסוף, וכמ"ד נישואין מפילין, וכדייתא רקל אם בנסה לבסוף. אבל רשי" (בע"ב כת' דאסורה מוחמת זיקת השני, ע"ש. והפרשנים (רש"ש ועוד) כת' דרש"י ס"ל דבר אשוי ליל הrk סברא, ורק אלילא דרבא הוכחה לומר כן. (ורדלא בתוס' ד"ה זאת דכת' כן אף דעת רב אשוי).

אבל הייש"ש (ו) והאו"ש (קו') זיקה זו כת' דרש"י למ"ד נישואין מפילין (וגירש) נחשבת ערת ערוה רק אם בנסה לבסוף (למפרט). אבל למאי מיתה מפלת מהני ע"גدلא בנס. וצ"ב החילוק.

קעו תוד"ה זאת. הא הוה צרת אחות אשה בזיקה. הכה"י (כח ב) תמה (על קושיית התוס') דאי צורה אלא בשעת נפילה, והכא היותה זוקקה לבעל אחותה, אבל לא מות ולא היתה כלל נפילה (וכ"ב הרשב"א (בע"ב)). והכה"י כתוב דעת דזה תי' התוס'. ועוד הlk' האחרונים דבכל ב' יבמין אינה אסורה מוחמת איסור אשת אח (בזיקה) דהיבם השני, ומורתה לכל בם (ודיש לו זכות ליבם), או דמתברר זוקקה לו), א"כ היאך יתכן דמה שהיא ערת ערוה מוחמתו אוסרת טפייה. וצ"ג. ומבוואר בקשישת התוס' דמהני איסור צרת ערוה דהשנוי לאסור את נפילה מהראשון. וצ"ב.

דף ל:

קעו רשי" ד"ה זו היא (הב'). ואפי' לא בנס וכו' דזה צרת אח'א בזיקה. ורש"י דין עוד דעת זיקה ייחס אשת ב' מותים. ותי' דמ"מ לא גרו בה"ג.

מ. פרשי" (שם) דמשגששת צרת ערוה שעה א' אסורה עלמות. (ו' מה שחר לע"ג).

מא. משמעו דקמ"ל לרוב אשוי דאיישות אחיו לא נחשב סיבה ליבום השני. אבל לשון התוס' הרא"ש (בע"ב) דקמ"ל דבולי' האילא אסרי' מושם זוקה. (ומשמעו דמדינה אסור מושם ב' נישואין מפילין, אלא שהקליל).

מב. ועוד יש שהק' (עד"ג) לנדר איסור צרת ערוה שהוא מושם

ולמ"ד נישואין מפילין אין היתר ליבום א"כ כל האשיות גורם להיתר. ולא תליא בדין נאסרה". אבל המלחמות (שם) הביא קיל' נישואין מפילין, דקייל' דהמגרש את אשתו והחוירה מורתה להתייבם". ומבוואר דתליא הא בהא^ט. וצ"ב.

גירוש ואח"ב מות

קעב) גירוש א' מבני עלי אחיהם את אשתו, ומות וכו' ובגנש המגרש וכו'. הגם (לעיל ג', הר בע"ב) מדיקת טעמא דגירוש ואח"ב בנס, הא בנס ואח"ב גירוש פוטרת. ואף דבשעת מיתה הבעל לא הייתה ערת ערוה, וכמ"ד נישואין מפילין. ואיר' ירימה תברא, ומתני' דידן פליג אמרתני' (לעיל ב') דבכל ט"ז עירויות מתו או נתגרשו מורתה, ואף בנס ולבסוף גירוש. פרשי" דמיתת הבעל מפלת, ובשעת מיתה אינה צרת הבת. ורבא תי' דה"ה בנס ואח"ב גירוש, וזה וא"צ זו קתני. (ע' בסמור).

קעג) מעמא דגירוש ואח"ב מות, אב"ג מות ואח"ב גירוש אסורה וכו'. רשי" (בע"ב כת' דרוק כר' ירימה, אבל רבא (הנ"ל) אינו מדיק את המשנה כן. אלא אפ"י מות ובנס ואח"ב גירוש מתייבמתה. דבשעת מיתה לאו צרות נינחו.

והגמ' באן קאי ע"פ דרוק ר' ירימה דבנס ואח"ב גירוש פטורה, וכמ"ד נישואין מפילין. והגמ' באן (ורוב אשין דיק דאפ"י מות ואח"ב גירוש, דזה ערת ערוה ע"ז זיקה ולמ"ד נישואין מפילין). ע"ע בסמור דעת הר"ן^{ענ}.

קעד) תוד"ה גירוש. זוקקה לו משעה שנשאת לאחיו נישואין מפילים, שלא אסירין א"כ תרי נישואין מפילים^{טט}. מבואר בתוס' דע"י נישואין מפילין נחשב צרת ערוה [לאשתו של שני] בזיקה משעת נישואין אחיו. והאחרונים תמהו דאי סברא דמורתה נישואין מפילין יהא זיקה בחיי האח

לז. (ו' צ"ע דבגמ' (לק' מא) משמע דזהו משעם נאסרה ע"ש). והביא דברי הגמ' (לק' מא) (בדחיה) דברע מהותה ונאסרה. ולט. ודיקו מחרמhb"ט (ז' ב') שכ' דהמגרש והחוירה הרי זו מורתה להתייבם, ואע"פ שנארסה עליו בחו' אחיו, הרי חוויה להתייראה וכשותה בהתייראה עונמתה. מבואר דאך לדין נחשב נאסרה, אלא דחוורת להיתר בשעת מיתה. וצ"ב.

שמעון דזוקה כבנosa דבשמה ולא ים אמר
דזהות מדין אשת אחוי שלא היה בעולמו. וצ"ב
אמאי תנמה הרשב"א בזע על דברי רש"י.

וועוד צ"ב קו' הרשב"א דנח�ב צרת ערוה שלא בשעת הנפילה, הרי יש כאן נפילה שנייה מהמתה השני, בזיקה.^ג

מן המשמע דס"ד דדרשבד"א דהאיסור צרת ערוה דנפילה בכזקה אוסרת את הנפילה הראשונה, אלא דהקשה זוזה ערוה לאחר נפילת^ה.

קעה ש. הריא"ז (הו' בשלט"ג: ור' א' קעה ח) כתוב דג' אחים, ומota א' מותם ואשתו זוקקה ל' אחוי. אם היהו בנים לא' מותם ומota, אסורה לאח שנשאר הואיל והיה היה זוקקה לאחיו שיש לו בנים, והרי היא באשת אחיו שיש לו בנים, ואסורה. ועפ' דעת רשי' דכינוי זוקקה לאח השוי נוחשetta צרת ערוה מהמתו. אבל החקרא' כת' דיל' לדוקא היכא דאחיו השני מת ולא בניים, ומיהו שנפלה אף מהמתו.

קעט) ע"כ ברב אשי ס"ל. פרש"י (שם) דרבא לא
דייך למתרני' ברב אשי, דהא רבא מיתה
מפלת ס"ל. אבל רב אשי דייך ממהמשנה דניסיואין
ומפליין.

ה' העבה' מ' דנקטינן לחומרא ברב אש
ונדינישוואין מפליין). והמלוחמות האrik לחילוק דלא
קייל' נישואין מפליין, דקייל' במשנה (עליל ב'). ואף
בדתנאג דפרקין ס' נישואין מפליין, הא תנא דפ' ק.
ולקמן (ס: דנפל הבית, הר לא), ס' מהה מפלת. ועוד
דלא קייל' בר' אלעוז (במשנה לך' כת. והר מא).
ודדה מגרש את האשה והחוירה אינה מתייבמת (וין
בקדרבר הצעמ' מא).

הה. (וכמובן חוץ מ- "ד"ה והוליצה).
ודדהותוסף ס"ל אין זיקה.

ו. והאחוֹרִים דנו לחלק בין זיקה לבין כבונוסה, דיש סיבה לדון בלב א', אלא שבירור מעכבר עליון. משא"ב עיקר השנויות. ובאמת אף עליל הרש"ב א' קיבל סברא זו בדורות, ויל'

ג. ובשיע' ר' שמואל ב' דזהרשב"א הקשה ב' קושיות במלא"ן. ובהג' ר' אמר"ה כתוב דלרשות"ה הבלתי פליג על דבר כללא.

והרמב"ן (ושא"ר) ה'ך לדדררי רשי" שתי יבמות שנפלו מב' בתים תהייבם רק א', דהוה צרות בזוקה. וכותב ד"יל כמ"ש רשי" דזוקה דרבנן ולא גוזרו. וועה"ק הרמב"ן דכינוי דמזהים רציה זה כונס וזהו כונס, א"כ בשם התני למה חזרה זוקה זו וניעורה. דהא מיחסים אינה זוקה, שא"כ כל יבמה שנפללה לפני ב' אחין לא תהייבם.

ועווה"ק הרמ"ן דהערוה עומדת עם בעלה, א"ב הוה צורת ערוה שלא במקום מצוה ושריאי, א"ב אף כבשמת האיך אסור. ודוקא היכא מות א' מבעלין אהיות הוה צורת בזיקה, דעתמודות להתייבם, ומש"ה הויזין להו צרות ואסורות. וע"ד הא דאי (לעיל י"ח) ליר שמעון זזיקה בכונסה דמייא. וע"ע רשב"א וטומס ראי"ש לעיל שם.

והרשב"א ביאר דחשיין לה כאילו נתיבמה אצל זה שמת, ונפלה היא והערוה מביתו.

ושוב דוחה הרשbab"א דאיינו מחוור, דא"כ אתה עשו
אוון צרות לאחר מיתה, ובירושלמי אית' דאיין
צרות לאחר מיתה^ג. ובמה זו שמתהילת ועד סוף
זוקקה הייתה זוקקה, עבשׂו תעכּב זיקת אחיו שמת.

והאהרונים ביארו דלרש"י י"ל דנחשב שיש חיזוקים מחייב מחלוקת האישות שע"י הזיקה לשני. ובונפליה שנייה זו הווה ערוה בשעת נפליה. ואף לדמחיים אמרוי" דיש ליבם זכות נגד זיקת אחיו וגדגר הזיקה שזוקקה לשניהם, יוכל לבטל זכותה השניה, או משומם דעתברור שזוקקה לו ולא לאחיו). כיון דמת אינו יכול לבטל זכותו השני. וכ"ב הרשב"א ותוס' הרא"ש (יח) ברדעת ר"א לר"

איסור אשת את. והא איסור אשת את של החיים אינו מזיך.
והוכヒו (בצד) דדין צרת ערווה מטיל איסור אף בכל הצד
הו.

א. וכותב א"ג ייחלכו שניהם, שלא יאמרו בית מקצתו בניו
ומהנתנו חלואן [ע], לרבות לאן:

ב. והריבת"א ביאר דעתך שכנס הוברכה לו למפרע. דבר ארכאי לרבונת מלחין ומושיעות דימת א' לא פחש ורבותו של ר' ב'

ג. ושהרי לפניו שמות מותרת לו, וב考שיות תוס' (בע"א ד"ה) [אתה]

ד. והרשב"א הביא דמפורש בתוספתא דמת נשוי נברית,

משמעותו במחזור". (והאחרונים דנו דתלייא בע' הטעמים בר"ף).

ספק קידושין וגירושין

קפ" רשי"ד מה שפק קרוב לו. שהיו ח' אמות מצומצמות בינויהם^א. הרשב"א ה'ק' למה נדחק להעמיד בcn, הא בפשטו אוירי דהעדים נסתפקו למי

קרוב (או האם יכולם לשומרה). [ע' בגמ'].
ובגמ' גיטין עח), מ' על המשנה שם). ולחיזי האי מיניהם קדימ. ורב כהנא ת' רח' אמות מצומצמות. והגמ' מ' דהגת אגד גביה. ורבה ורב יוסף ת' בתורי ותורי. ורש"י בסוגין נקט כה"א. אבל הרשב"א דחה דעתך אמרת' דהותם דאי' מוחיצה על מוחיצה. אבל המשנה דידן אי' ספק, וא"ע להעמיד בה"ג.

קפ"א שפק גירושין כתוב בכתב כת"ז ובו. (דרתנן (גיטין פט) זה גנך ג' גיטין פסולים (מדרבנן), ואם נשאת הולך בשער). ופרש"י דה"ג צרת העורה חולצתה, דמידיא הוה גט^ב (ומש"ה מועניא לא היה צרת ערובה). ולא מותיבמת, דלאו גיטה מעלה היא, דלבתוילה קרי לו פסול. ואוי שרית ליה אמרת' צרת עורה מתייבמת^ג.

והritten"א כתוב דהוה פסול ברור מדרבן, אלא משום דכשרים מדאוריתא נקרא שפק גירושין. כלומר שם נידונים בספק, וחולצתה.

קפ"ב בכתב בכתב זיין עליו עדים. פרש"י דק"ל (כ"ב קעה) הרוצה עליו כת"ז וכבר אלמא כת"ז מילתא היא. והritten"א גנומוקי^ד הקשו דהותם סגי ראהיה לחוד, והא איכא הוראתה בע"ד. אבל גבי גט בריאותת עיגן.

וכן הרשב"א ה'ק' דלאו מקום מוצה היו בನפילה ראשונה. ווי' כל הגירות נינהו. ועשאים כאילו משעה ראשונה נפלו שניהם ליבם.

ו. וכתב דכ"מ פשות הטישוע, וע' בית שמואל דברiar באופ'א.

יא. ורש"י נקט ברא"ר. ונח' בגמ' (כ"מ^ו) האם ד' אמות קונה ברה"ר, או דוקא בסיטמא. ואפשר דרא"ר לאו דוקא. אך יש ראשונים דבגת לכ"ע מותאי אף ברא"ר. ווע' טס' גיטין עה^ז: יב. ורש"י (בגמ') כת' דגיטה הויה, אלא דaina מן המובהה. יג. ולכ"א הגדיר דנחשב הדחוצה עדין נשואה לו ולענין

והרב"ד (כתב שם, והר' בראשונים ובתו חד מקמי) ועי"ל בת' דרב אש' אמר ר' רק ש"מ יש זיקה. וסתמא דגמ' דיק מת ואח"ב גירש, ולא ק"ל בהר' דיק. ויל' דאף רב אש' לא ס"ל הר' דיק, ויל' דר"א דיק כרבא מת ס"ל מיתה מפלת. ולמסקן, ייל' דר"א דיק כרבא מת ולא גירש.

דעת הר"י^ח – בר"י^ח מבואר בדברי רב אש' (לאסורה מה ואח"ב גירש) קאי אף למ"ד מותה מפלת. והר"י^ח ביאר דאף דמשום עורה לא גורו, עורה מגמר גמירי יש קול. א"נ החט מהני גירושין, שמדובר מוקמי נפילה, אבל גבי נכricht באיסור זיקה נפלת, ול'ם גירושין.

והראשונים ביארו דהוה תקנה, וגورو משום דמיוחז שנפלת לפניו בנפילה ראשונה. דכיוון דנפלה לו ביבום מהחיו, גورو כאילו היתה צורתה מנפילה ראשונה^ט. אבל בשנשא (אח"ב)asha מעולם, אינה נחשב צרת עורה אלא בשעת מיתה.

הרשב"א כת' (בדעת הר"י^ט) דאיירி דוקא אם נסעה השני, ויע"ז גورو בשנופלה בנפילה שנייה (יע"ש שדן עפ"ז בගירסא). אבל אם לא כנס אינה נאסרת (דנתברר דaina זוקפה לו). והרמב"ן נסתפק בזה בדעת הר"י^ח.

אבל המורה של בת' בדעת הר"י^חadam בנסעה השני מותרת. שלא גרע מנסהasha מעולם, דניתרת בשגריש את העורה וזוקפה מהחט נישואין השנאים (דק"ל מיתה מפלת). והכא איירי דלא בנס, וכשנתה נראית בצרת עורה (משעת מיתה אחיו, דנראה במקומות מצהה). (זה מהרשב"א פלייג, וכברש"א^י). והגנו"א (קעה יה ושות אורהונט) הביא דברmb"ט (ו כה)

ט. והרמב"ן ביאר דהיכא שא' מהם בנס ומות אסורה, דאממי' משעת מיתה של ראשון היתה לה בז'קה, שכיוון שבנס זה אילגאי מילחא שנוקה משעת מיתה רק לו ואף שמעוקרא כל האחים יכולם לבנוטו. וככיוון שהיתה יוקה מעוקרא, נמצא שהדא צרת אחותהasha בז'קה, ובאיילו אסורה היה לה איזו השמי משם צרת אחותהasha בז'קה, בכיוון שנאסרה עליו שעאה א' בנפילה ראשונה אסורה עלי עולמית. ואית לא היתה צרת אחותהasha במקומות מוצאה. ות' דמשום גויה רואין אונן כאילו נפלו בשעת נפילה ראשונה. וככמו למיד' נישואין הרשונים מפיין, שראויים כאילו נפללה תקף לנישואין הרשונים.

קפה) בא"ד וא"ת מאחר שדעתו לוגרשה, אמא כי היישן קגונינה וכו'. (ודעiker תקנת זמן השם הבועל יפסיד לאשה שלא בדין. אך הכא כתוב בו זמן, ומהני להזכיר את הבעל לשם הودאות, ובזה ה' הותס' א"כ מה חסרון בזה, אלא שם קגונינה דלקחותו). וע"ע הותס' (גיטין ג') ומהני שם (שם) וקענות (סת א).

קפו יש בו זמן**בָּא**, ואין בו **אֶלְאָ עִיא**. פרש"י (ד"ה יש) דאייריש איננו כתוב יד הבעול. ומהני כתוב יד הסופר בערוף עד נספ. ונח' בזה בגמ' (גיטין שם) דיש מ"ד דאייריש בכתב הבעול. ור"א אין דרש"יב לא נקט במסקנא והחתם. ע"ש מש"ב בזהו).

קפו) תוד"ה יש. ויל' שהטופרים החושבים וכו' ומ"מ לא חשיב סופר ונדר בכ' עדים לגורש בו לכתהילה. (וכ"ב הותס' גיטין ג'). דבריעבר סמכ' אהא הדסופרים החושין ממשום תקללה, אבל לכתהילה חשו דאיין זה עדות ממש. ע"ע הותס' ר"א"ש גיטין פ').

חזקת יותר לשיק

קפה) אמר רבבה אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת וכו'. פרש"י קורם לבן וקדום ספק גירושין), אם ימות בעלה, והותי" בيار דעא"ג דהשתא בחזקת אשת אישיתה, מ"מ בגין דסופה למות (ולבוסוף מות) קריין ביה שפיר חזקת היתר לשוק. והש"ש (ה ח) הביא דעת חדש בדברי רבה דומוקמי' אחזקה (שבשימות תה' מותרת ליבם^{טב}), ואף דנולד הספק

ורש"י (גיטין פ') בת' דהוה שלא בר' מאיר, דעד' חתימה ברתי. ול"מ גט بلا עדי מסירה^{טג}. ושוב כתוב (בהג"ה) דאפי' למ"ד^{טד} דקאי בר' מאיר, וא"ה מהני ממשום דחווראת בע"ד בק' עדים. (והאחרונים ביארו דכוונת רש"י כאן להסביר דמהני בת' לאשוו שטראי^{טז}).

וותס' (גיטין ג') בת' דמהני ממשום דאיין לך חתימה גדורל מזו^{טז}.

וחדריטב"א כתוב דאך כוונת רש"י מדכתיב וכותב לה, הרי בת' בעדים גמורים^{טט}. ועד"ז הרשב"א (לא) כת' דמהני ממשום שלא מחייב לאחרים, או ממש דכתיב וכותב לה, ואפי' כתוב לה הוא עצמה דין. והרשב"א (קידושה) הוסיף דכוויתה שהבהיר הכתוב ע"א בסוטה אחרי קינוי וסתירה, ואין לך בהם אלא מקוםן. (וגוזיה'ב' דמהני ע"י הבעול).

קפו) שם. והאחרונים דנו האם גט כתוב יד מהני דוקא היכא דהוחזק בפני עדים^{טט} (אבל אלו עדים לא ראו את הגט מעולם ל"מ). או דסגי דראוי להתרברר לפני עדים^{טט}. ולכואו תלי בטעמים הנ"ל).

קפו) תוד"ה כתוב. אורי' דכתב ידו بلا עדים פסול ממש דיבול זמן, דיבול להקדים וכו'. (וכ"ב הותס' גיטין ג'). אבל רש"י (גיטין פ') בת' דרבנן פסלינחו אותו כתוב סופר.

ב. וכ"מ ברשב"א (מגילה טו), דתו"ס' (מגילה שם ד"ה בשם) ה' שhort ות"י לא גירש מרדכי את אסתר, שלא תאסר ע"י אחשותו. ות"י דגט ציריך עדים, והיה ירא פן תירפס הדבר. והרשב"א חלק דיבתוב לה בכתב ידו דמוותני. ואף בשעדים לא ראו מעולם^{טט}).

בא. וותס' (גיטין ג') בת' דה' אין בו זמן הولدبشر, אלא נקט הכל לרבותה דאך שיש בו זמן לא תנסה לכתהילה.

כב. והר"ש איגר ה' על הנמורוקי' (באן שבתב ברש"י). ור"א (short ר' רב' וכו' ברי' כאן) באיר בונונ' לחק' מדברי הנמורוקי', דיבין דפירושו על הר' ה' סדר חבוור אליבא דהלהטה. ואילו רשי' בכמה מוקומות נקט בהר' א. וע"א השיב בכמה פעמים מצינו דהר' הנמורוקי' במשנה נקטו פירוש המשנה כלשון רשי' אותן. ובת' דמוותה דאיון זה מלשון הר' ז' והנמורוקי', ואפשר דלא פירוש כלום על מותני ז', וזה פירושו לישנא דריש' ז' או דהר' ז' נמורוקי' העתיקו לשנא דריש' ז' ולא דקדוק בזה.

בג. וכשמת הבעול קאי בחזקת היתר.

לכתהילה, דהאגט פסול, ומש"ה פוטרת צורתה. אך לשון רש"י משמע דהוה גיירה חדשה, שיאמרו דעתה ערווה מתבי'בות. יד. ובפושטו כוונת רש"י דמותני ר' א' היא דעד' מסירה ברתי (וכבאי') בספר דע"י עדי מסירה א"צ עדי חתימה, אף כתוב ידו לראייה. אבל בראשיא איריל לא עדי מסירה, ומש"ה מהני חתימה דוקא. וסגי כתוב ידו, מודיע וכותב.

טו. בדגם' (שם) יש מ"ד דקאי אף בר' מאיר דהמשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הولد ממוור. ובהנץ דמותני לא חשב שינוי מטבע).

טו. ובפושטו תלייא במנה דנה' הריאונים (סוף ב"ב) האם יכול לטען פרעתי בשטר כתב ידו.

יז. והאחרונים דנו אי היה בעין גדר הודאות בע"ד. א"ג הגדר דראים את הדעת המתחביב לפניו.

ית. וביארו האחוריים דראים לפניו את כתוב בעל השטר. (וע"ע גיטין ג').

יט. ובגמ' (כ"ב קע) דנו בחזוק בת' בבי"ד (ע' רש"ב' שם).

הכשרה (הצרה) תחילתה¹⁵, דוחזקה בהיתר ליבם ומספק אל תאסרנה. דאי קידש העורה תחילת, לא עמודה בחזקת היתר ליבם¹⁶. והרמב"ן הוסיף דאי לומר שיש חזקת היתר קודם שנשאת לה' ששותרת ליבם כמו לשאר בני אדם, אין זו חזקת היתר ליבם אלא לשוק, (וע"ע בסמור).

אך לדברי התוס' (ע' בסמור) "יל דמוקמי" העורה בחזקת פניה, עיין¹⁷ הוכרעו דו' בחזקת יבום.

(קצ') שב, א"י הבי בקידושין נמי וכו¹⁸ א"ת תאסרנה מספק וכו'. ולדברי רבבה תתי'ם. והאחרוניים כת' דאבי ס"ל דאי חילוק בין אישור לאו לאיסור ברת¹⁹. והגמ' (לק' פב), מכך סתירה בדעת רבבה כי החמירו טפי באיסור ברת מאיסור לאו.

קצ'א) הטעם ל'חומרא וכו'. ולදעת רבבה אף דמדינה מוקמי' אחזקה, החמירו חכמים זהיבא דלא את' לידי קולאו). ולදעת הראשונים אף דעת אבי' דבסוגין לא מוקמי' אחזקה, משום חומרא.

וצ"ב מ"ש האقا דהחמירו, הא בכל התורה או'ל' בת רוחקה. ותוס' (כתובות כג. ד"ה תרוייהו) כת' דבسفוק קרוב לה אין להעמיד על חזקה להתיר ל不怕חה. ורוב האחרוניים כת' דהזה מודרבנן²⁰. (והחוו"א (פא) כת' דהזרע מוסוגין). ומשמע דהטעם משום דעתוורר ספק דמקורה מודרבנן.

והר"ן (קד"ה) ה: ב. בדיה"ר כת' דמן פני חומרא דערווה אסורה רבנן. ומשמע דהזה כל דהחמירו בכל ספריות עיריות דלא סמכ' אחזקה (וע"ע בהמשך הסוגיה).

בעiden איסורה. (ודבשעה שנולד הריעוטה עומדת באיסור אשת איש, ובמ"ש Tos').

ואבוי הקשה על דברי רבבה, ואבוי (לא) הביא מהמשנה (לק' סט) דהיכא שיש ספק האם העורה מהה בחיה, חולצת ולא מתיבמות. והגמ' דוחה וב'ית לחומרה. ובפירושו ממשמע דברת אבי' דמדינה לא אול' בתר חזקה (ראי' קולא ע"ש). ולמסקנא (לא): רבא ואבוי נקטו דאף בגירושין ספק קרוב לו חולצת (ולא סגי בחזקת היתר לשוק).

ובפירושו סברת אבי' ורבא דהחמירו באיסור ערווה שלא להעמיד על חזקה. וכ"מ בדברי הראשונים (ריש"ב א' ג' וו' ב' ש"ש א' ז' ושמעתה ה) כת' בדעת הרדר'ב"מ (ו"י' ד' לא, הו' בסמור) דאבי' ורבא פלייגי על רבבה, וס"ל דל"מ חזקה כיון שנולד הריעוטה מחיים. והש"ר כת' דכ"ה רהיט טוגין, דאבי' פלייג אף בלא סברת ל'חומרא²¹. (וע' בסמור).

ותומס' (לק' לו). ד"ה וזה הביאו מכאן דמוקמי' אחזקה היתר ליבם. ולבאו מובהר דאבי' ורבא לא פלייגי בה. אך יש לדחות דההם בשעת מיתה מהני דrk חזקה, ובזה כו"ע מודרבנן²².

קפט) א"י אבוי א"ה בקידושין נמי וכו'. פרש"י נימא דasha זו בחזקת היתר ליבם, קודם שקידש בעלה את העורה. והרמב"ן כת' דקו' הגמ' באופן שקידש

כח. וכדברי רבא (לק' קט) מיה לי אישור ברת ומה לי אישור לאו. עיין²³ רשי". פלייג על רב נחמן אמר רבבה בר אבונה דבאיםו לאו סמכ' על חזקה, ומוטירין במנה לשוק ע"פ' רב נשים מתערבות וולדות ולא חשיש' למיוציאו. אבל באיסור אשת אה' דאסורה ברת חדשנו. ווע"ע ר"א גוחש' קט. שצין במאו סוגיות. ווע"מ משנ' ל' יט א' אין.

בט. וכ"כ הש"ש ו' יה ו' באבג'מ כ' יה). אבל המהורי'ט (לרי'ף קיד'ה: א) הביא מדברי ותוס' דבלחילה קידושן ל'מ' חזקה פוניה לענין הכא דאיירע. ובוין שפשתה דה קבלה קידושן ל'מ' חזקה פוניה לענין בלחילה. אלא ואם נשאת לא תצא. ווע"ע פבי' גיטין בחר.

והש"ר תמה דמדאוריתא אין מקום להקל בין ל不怕חה ובידיעבד וכמ"ש תוס' חולין ד"ה אלא). ותוס' (חולין י' ד"ה) ודילמא הביא ילפואה דמגני חזקה דאייבא ריעוטה לנוינו. (וע"ע שער'י ב' ט).

בד. והפלתי (ג' א) דק' דאבי' (לא) אמר דינגיד עליו ריעו, תנא בקידושין והוא הדין לגורושים. ואבי בקידושין מודינה יש חזקה הירור ואלא דהחמירו לחילזון, א' ב'יך סתם תנא שנלמוד מכאן לגורושי, דההם יש חזקת היתר לשוק ואלא חילזון שלחו שתביבם, ופוגע באיסור תורה. וכדברי רבבה בסמור). ואך דבאמת לא חישין לך', מכל מקום יש זה צד סברא. ואיך סמך המשנה לומר דrk בבא בקידושין, דגולמוד הימנו לגורשיין, הא דתיהם שנותן.

כח. ועדין ק"ק הארץ הביאו ראייה מדברי רבבה. כי. דמתניתין מילתה פסיקה קתני לש' קדש ערווה ואח"ב צורתה, לש' קדש בשירה ואח"ב ערווה. צז. וצ"ב א' ב' אף בספק גירושין ושל העורה) אמאי ל'מ' חזקה פוניה (של העורה). ע' ירש' עקב.

בשורש הספק להכריע על הערכה. שהיא תולדה מנידון הערויה. והרמב"ן חלק וכותב ואין זה כלום, ואיררי דוקא שכנס את הערכה ואח"כ נולד הספק בערויה. ודייש חזקה על הערכה עצמה.

והאחרונים (קובעה ע' בו ג ואמרי בינה שוחיטה ב') ביארו והרמב"ן לשיטתו (גיטין סד). גבי שליח ליקרא אשה סתם וממת, דהמשלח אסור בכל נשים שבועלם, שמאקידיש קרובותיה. ולא מהני חזקת הקרובות שאינם לפניו^{ל'} להתייר הקרובות למשליך^{ל'}. והג' בנסיבות לא יתיר על הערכאה. ולבסוף אין נידון על הערויה, ולכן על מ' חזקתה לערכאה^{ל'}. (וע"ע מש' בזוז השער"י ב' יב, וחוז'א פא).

קצתה שם. דמוקמי^{ל'} עזרוה בחזקה של'א נתגרשה. והאחרונים הביאו ורמצאנו בכ"מ מהני חזקת הסכין וחזקת המכוונה, דהזה שורש הספק, ועי"ז מהני לותר את התולדה. וא"כ לבאר פשוט דאף בסוגין מהני חזקת הערויה, לפטור הערכה [וכמ"ש תוס'].

ולדברי הרמב"ן צ"ב מ"ש. וכן בתוס' משמעו דיש כאן חידוש ומהני, ועוד והפוסקים דנו דיל' דאבי ורבא פלייגי בסוגין דיל'ם חזקה.

והעונג יו"ט (טט) תהי' דהסכין מכשיר את הבהמה, ובן המכמה מטהרת את הטובל, ומש"ה מהני חזקת המכשיר לדבר שהובשר בה. אבל צרה וערחה תרי גופי נינחו, ואין הערויה פועלת' בצרה. רק שההורה גורה דהיכא דאבי ערוה ליכא דין יום כלל בערכאה.

קצתו שם. דמוקמי^{ל'} עזרוה בחזקת וכו'. המשמעותה (זה וזה) ה'ך' דהgeom' (בסמור) מקשה מנפל הבית

והאחרונים העירו דבטוגין קאי אף גבי אישור יבמה לשוק, ומבוואר דיש בה חומר ערוה. (והאחרונים הארכיבו לדון בה^{ל'}. ע' אהוון רדא'ר' כל ח').

ורבינו יונה (ב' ב' קלה. והרש"א שם) הביא פ"ל' הדא' (שם) דמשמעותו אישור אשת איש החמייר, דמוחזקין מאיסור לאיסור^{ל'}. ע' בסמור. ורדה דאמרי' (בטוגין) דאספה זו בחוקת היתר עומדת, מספק אתה בא לאיסורה. ואדרבה יש חזקה שתהא מותרת אחר מיתה^{ל'}.

והפרמ"ג (פתחה להל' טריפות) הביא (עד"ז) דההמירו רבנן בכל חייבי מיתות או ברת דלא לסמור על חזקה^{ל'}. אבל הביא דעת הפר"ח דבמקום ספק השקול בכל התורה לא סומכים על חזקה, וביאר דהינו מדרבנן. (ע' בסמור בשם הט"ז).

קצת (תוד"ה אש). וא"ת וכור' אבל גירוש ואח"כ בנס הא לא הוי בחזקת היתר לשוק וכו'. מבואר בתוס' דגדר חזקה דמעיקרא שייר' ריק להחזיק דין באשה. אבל אילו הספק קודם שנתקדשה, א"כ ל"ש חזקה (דהזה ספק על המצע הראשוני). ואף דהגירושין זהה והתחדשות.

קצת (בא"ד ועוד ל"ר ירמיה (ליעיל) דוקא גירוש ולבטוףنفس). דרעת ר' ירמיה (בسوוגה לעיל) דתנא דפרקן בנס ולבטוף גירוש פטורה ממשום נישואין מפיין. וכל הסוגיה בגין גירוש ואח"כ בנס. אבל הרמב"ן כי' דרביה סבר מיתה מפלת, ואיררי בשכנוס וגירוש וזה היא חזקת השוק. שאם תאמור בגין גירוש ובנס מה חזקת השוק יש כאן מהחילתה בספקה עומדת.

קצת (בא"ד ו"ל דמ"מ היא בחזקת יותר לשוק, דמוקמיין^{ל'} עזרוה בחזקה של'א נתגרשה. ובין דיש חזקה שהعروיה לא נתגרשה, מהני חזקה

ל'ג. ומבוואר מדבריו דאף למסקנא הוא כן, ובאי' ורבא לא פלייגי בזה.

lid. וסמרק דבריו על הגמ' חולין קלד דהזה עון מיתה. וצ"ע דבטוגין מדרמי' בבמה לשוק לאיסור אשת את. ואפשר דכונתו דחשייב המשך מאיסור אשות וכוכ'ל'.

לה. (וכבע"ז דברי רשי' קידושין ט' דיל'ם חזקת אמרו של ינא, בין שאינה לפנינו. ואכמ'יל').

לו. אך הגנ"ב" (ק"יד ז) כת' הרמב"ן (שם) אייררי דוקא בחזקת פניה, שהיא חזקה גורעה שעומדת להינשא. ולפ"ז לא שייר' לוגזין.

לו. והאמור"ב כת' דמש' ב' הרמב"ן דאיתנה לפניו לאו דוקא, ובסוגין אף אם תבא לפניו לא יהני, בין דהנידן אינה עליה.

ל. והב"ח (עה' ב' ב' קלה), ביאר כוונת רש"ם שלא הקיל באיסור יבמה לשוק, בין דעתם בחזקת אישור אשת איש דבתקן. ומיש"ה אף אישור יבמה לשוק חמייר.

לא. ורבינו יונה (שם בפי' הא') פי' נקל' באשת איש, דבין דההוקה באיסור אשת איש, ובין דרביה עללה יא קול' דיש לו אחיהם, הוה בחזקת אישור אשת איש. ואף כשותם עליה לא מפקין לה מהחזקת אישור, דמוחזקין לה מאיסור לאיסור. ומבוואר מדבריו דיבמה לשוק הוה אישור אחר, אלא בין דיש קול' שיש אחם מוחזקן מאיסור לאיסור. וממשמעותו לא א' הק' מסוגין על פ' זה.

לב. ומיש"ה מוחזקן שיש לו אחים, ועדין אסורה לשוק. וא"נ דמשמעותו כי' אישור יבמה לשוק חמייר.

ובפ"ק דחוילן וכו', ובע"ז הקשו הרמב"ז ורשב"א היבי אמרוי' חוקת היתר לשוק, הלא אסורה ממש מושם אשת איש. ובועלמא מוחזיקן מאיסור לאיסור כדאמריו' (חולין ט) בהמה בחוקת אישור עומדת ממשום אבר מן החיה, עד שיודע במנה נשחתה^{טב}.

וכונתם למש"ב רשי' (ביבעה כה), דבחומה בחוקת אבר מן החיה עומדת, עד שיודע לך במנה נשחתה. דמוחזיקן מאיסור אמריה לאיסור נבילה. ותוס' (שם ד"ה בחוקת) חלוקין דבין דוחינן שמתה א'ב לא שירק איסור אבר מן החיה, ותוס' פ"י דהוה בחוקת אישור עשה דאיינו זכות^{טג}. ואין מוחזיקן מאיסור לאיסור. והמהרי"ט (א ב) האריך להוכיח מכ"מ דמוחזיקן מאיסור לאיסור. והש"ש (ה א-ד) חלק דין מוחזיקן, וכותב דוחו סברת רבה (בסוגיין).

OTOS' תי' דמוהני חזקה אף בה"ג, והש"ש (ה ב) הביא

דרעת רבה דין מוחזיקן מאיסור לאיסור. והש"ש (ה ז) כת' דלפ"ז רבה חידש ב' חידושים, דהצהרה עצמה בחוקת היתר לשוק, דין מוחזיקן מאיסור לאיסור ובכנס ואח"ב גירש^{טז}. ובגירש ואח"ב בנס דמוהני חזקה העורה לצורתה^{טז}. ולדברי הדורכ"מ אבי פליג עליו בתורתו.

אבל רע"א כת' דכובנות התוס' דלרבה מוקמיין אחזקהiah ע"ג דנולד הריעוטה בשעה שהיא בחוקת א"א זדוחים נקבע מצב דלאחר מיתה בעלה מותרת), וא"ב ה"ה חזקה בהמה. ונידון התוס' לא תלייא בהא דהוה מאיסור לאיסור, אלא אף באוטו איסור ל"מ חזקה בשיש ריעוטה

עליו ועל בת אחותה, והתם ליבא למימר דהוכרע שהערווה אשת איש, והוכרע שהערפה אסורה. ובתב דעתך דב' הטעמים אמתה.

ורבה אני עליה מב' טעמי, דהיכא דכנס ולבסוף גירוש מהני חזקה הצרה. והיכא דגירוש ולבסוף בנס מהני ע"י שהוכרע על העורה.

והש"ש העיר דמדברי רבה אפשר לומר הרבה מושום דמוקמי לעורה אחזקה. ואין ראייה דאיירי ממשום חזקה הצרה (ובכנס ולבסוף גירוש). אלא דילפי לה מקין أبيי. והשمعתתא (ה ה) הק' אמרاي ל"מ חזקה פנואה של הצרה, דקודם שנשאה היהתה מותרת לשוק, ובשנתה חזורת לחזקה. הביא מוברי התוס' דבין דנולד הספק בעידין איסורה ל"מ חזקה הפנואה ודיהתר שקדום פקע ע"י קידושין, ولكن תלייא במוחזיקן מאיסור לאיסור).

אבל הביא דהמהרי"ט (א ב) נקט דמוהני חזקה בה"ג. דהמהרי"ט דין באשה שלא נודע האם יש לבלה אחיהם, לסגור על חזקה היתר קודום נישואין^{טח}. ואלא שהמהרי"ט דין אי מוחזיקן מאיסור אשת איש לאיסור יבמה לשוק. ומובואר דמוהני חזקה קודום קידושין.

והחזה"א (פא ה) תי' דל"מ כאן חזקה פנואה, דא"ב מותרת אף ליבם^{טט}. וא"א להזכיר גם לשוק וגם ליבם ע"פ חזקה, ולכן ל"מ חזקה^{טט}.

אר הרמב"ז (בסוגיין גבי ספק קידושין בעורה, הר' לעיל) נקט דמוהני חזקה פנואה^{טט}.

קצץ) בא"ד וא"ת דהכא מוקמיין וכו' ע"פ שבשעיה שנולד הפקח הייתה עומדת בחוקת אייסור,

מוחזיקן לאיסור לאיסור, ומוש"ה ממשום חזקה פנואה מהני לוחתיר לשוק.

מב. ומובואר דהראשונים הקשו אף ממצב שיש חסרון בשוחיטה, אבל Tos' הקשו רק מספק טריפה. אבל חסרון בשוחיטה הוה חזקה איינו זכות. ע"י בסמוון.

mag. ד'זוחת' הוה לאו הבא מכלל עשה. ותוס' (שבוות כד) הביאו דעת ריבג"א דין איסור איינו זכות, אלא איסור נבילה.

מד. וכדמובהר מקשישת אב"י מנפל הבית וכו' ודל"ש לדון דהוה תולידה מהערפה. ולפ"ז קושית התוס' ע"פ הגמ' שם. מיה. דההמ הוה חזקה ברורה על אישות של הצרה ולא תלי

לה. ודע"א (ת מה) הקשה היאיר נסמוך על חזקה לחוד באיסור ערפה. והש"ע (אה"ע קע) סתם דבכל ספק קידושיןorchimoro שלא לסגור על חזקה. ע' לע"ז. ואף במקומות שאין ספק קרוב לו לפניו.

לט. ועד"ז כת' הנוב"י (ויר' ק נ) דמוקמי' חזקה נגד חזקה. וממ"ג לא ניתן לדון כן. ומוש"ה ל"מ חק חזקה כלל. והמהרי"ט אירוי בשחזהה מבריע שאין לו אחיהם, ומוש"ה מותרת לכור"ע.

מא. והחזה"א כת' דרעת הרמב"ז דמוהני חזקה בממ"ג שהוכרע על כל ניירן בפנ"ע, דומה דב' שבלייטם, ואף דיש בזה תרתי_DSTARI. ועוד יש שפ' חזקה את Ach אלימא

וחריטב"א תי' דגבי בהמה עומדת בחוקת איסור אין זבח וככטוס' ביצה הנילו, ומוקמין על חזקה זו, דאיסור זה הוי אפי' מחייב.

קצת ש. נשחתה בחוקת יותר עומדת וכו'. האחرونים דנו איזה חזקה יש להתריר שאינה טריפה, הא דעת תוס' (חולין אי. נהה ב' ד"ה דיקא) לדלא מהני חזקה שלא נתרה בשעתה. א"כ צ"ב איזה חזקה יש כאן.

אבל דעת הרاء"ש (ושא"ר שם) דמוהני חזקה מכח הכרעת הרוב דאיינו טריפה. הפסיקם דנו דכונת התוס' דרוב בהמות אין טריפות. והتابוי"ש (כט) זו עפ"ז דבכמה שיש לה ריעותא יצאה מהרוב, דאיין רוב שבבמה כו' דיא בשירה. והחו"ד (ט) חלך, והאחرونים האריכו בזה.

והקוביה"ע (כח ג) כת' דכונת התוס' דיש חזקת הגוף ודספק דרשתה הוה שניי בגוף אחוי הלידה, אבל בדבר שספק משעת לידה לא'.

ט) בא"ד ואור"י דהתם היישין וכו' משום דשביה א' ומוכחה מילתא לאיסורא טפי' מדתיתרא וכו'. וב' תוס' חולין מג' ד"ה קסברא. ולפ"ז בשאר ספק טריפה מוקמי' אחזקה היהר. אבל הרשב"א (חולין י' ר"ה ולענין הביא בשם ר' יונה דבל ספק ונשפט גפ' או נשברה רגלה) אי' נעשית לפני שחיטה או אח'כ, הוה ספק דאוריתא ולחומרא. כיון דאיין תלייה לפניו לאחר שחיטה.

והדרב"מ (ויר' לא) הביא בשם תוס' (כא') דבבמה שיש לה ריעותא לפניו שיש מים במח' הוה ספק.

מחים^{טז}. קמל' דמוהני חזקה לומר דלא אמר' דנתחדר דבר שמייתנו לא תהא מורתת אותה.

אלא והראשונים ה'קס' דסבירת מוחזקן מאיסור לאיסור סוטר לסביראותה. דאי יש חזקה שהוכרע שתהא מורתת לאחר מיתתה א"כ א"כ להמשיך ולהחזק את דין האיסור^{טז}.

והשער"י (ב' ט) ביאר שלא יתכן להכריע מחים בין דין נפק'ם לדינא. ורק אחרי מיתה דין. וס"ד דכין דעתorum הספק ולא הוכרע, שוב לא תועל חזקתו. קמל' דאחרי גירושין מהני חזקה למפרעה^{טז}.

ובאה דמוחזקן מאיסור לאיסור יש ב' נידונים א' האם מהני חזקה לנגורם שם איסור' אחר'י. וב' האם נאמר דין חזקה להמציא סיבות חדשות להמשיך את המיעב הראשוני^{טז}, או דיסוד החזקה שלא להמציא סיבות חדשות.

קצת ש. והרמב"ן תי' (על הק' דבבמה בחזקת איסור) דהתם אפשר שתצא מאיסור לאיסור ע"י שתתנבל. אבל הכא א"א שתצא מבعلاה אם לא תהא מורתת לשוק^{טז}. ועוד שוו ודאי' בחזקת איסור ליבם עומדת, וע"ב בחזקת היהר לשוק לכשימות הבעל.

והרשב"א תי' דבל בבהמה שנמהה ממילא אסורה, עד שתתחדש עניין המבשירה. ואלו בסוגי' מת הבעל ממילא הוורתה זו לשוק, בשאותה בא לומר שהיא מעשה האסורה עלייך להביא ראייה^{טז}.

ראובן הויסיף כדברוואר דאייסורי מבלתיין זו זאת זו. ג. והאחرونים כת' דנק'ם בנדה, האם אמר' דהוה חזקה שיכולה ליתהר ולא ראתה שובו, ע' קובה"ע ס' יב.

נא. והרשב"א הקשה דודאי אפשר שתצא מותחת ידי הבעל ותאטר לשוק, אם הגט קרוב לה, וכיון דאפשר דהוא כן למא לא נימא דהוה בחזקת איסור.

גב. ובחי' הגר"ג דיק שינוי הלשון דנה' האם גדר חזקה הוא להמשיך דין, או לקבוע שלא היהת התחרשות.

גג. והאחرونים (חו"ר' נ' ועד' ה'קס' דבגמ' (חולין מז) משמעו דהוה כל' בכל ספק טריפות. והגמ' מז' לעולא מספק טומאה ברשות היחיד, משמע דלשאר מ"ד נימא בספק השקו.

בנידון מוחזקן מאיסור לאיסור. אבל השער"י בת' דס' ל' לתוס' דאיך חזקת העrhoה ל'ם, כיון דאיין נפק'ם מחים, וכיון דעתorum הספק ולא הוכרע למ' החזקה לאחר מיתה.

מו. וביאר דאך דמוהנים הא היהר בחזקת איסור אשת את. דנים כשיימות תהיה מורתת ליבם, והרי מות לפניו.

מז. ובחו"ז א' (פא ג) מבואר דעתחוב חזקת עומדת להither, וועמוד נגד חזקה מוחזקן מאיסור לאיסור.

מוח. והביא כן מילשון התוס' (חולין מז ד"ה קסבר), שהביא מסויגן הדשתא שמות בעלה מוקמין בחזקה שהיתה קודמת, קודם שורך הגט לרורה. והג' בספק דרושא.

מט. האם נחשב שמשיך את מבץ החפש, או דבל איסור הוא הפה פצעא בפנ'ע. ובכל איסור כלפי השני הוה היהר (ובחי' ר'

(ב) **בא"ד** וכן ההייא דישב קוץ^ט וכו'. הפלתי (לג' יד), הי' בש"ש ה') ה'ק' דהותם הוה חסרון במעשה השחיטה, דנקובת הושט הוה נבללה. א'כ ל'מ' החזקה שהיתה עומדת להיתר עי' שחיטה. ודוקא היכא דידע' שנטחן בראו', אלא דיש בו איסור טריפה שיר' חזקה^ט.

וישמעתא חלק דאף בדבר הפסול לשחיטה מוקמינן בהמה בחזקה שתאה מורתה עי' מעשה שחיטה^{טב}, ומוהני אף במקום חזקה אינו זבור. ובע"ז כ' רע"א (כלו הי' בהי' באן) דיביש קוץ השחיטה היה כתיקונה, והחזקקה היה מורה אדם יעשה כן תהיה מורתה. והרי נעשה כן בפנינו, אלא דבאת למאר דעתהשׁ דבר נקבות הקוץ שגורם שלא תתר השחיטה, רזה הי' כמו חזקה היתר ליבם. והוה התחרשות ולא תולים דעתהשׁ דבר שמונע את ההיתר שחיטה. ע"ע קובעה"ע ס"ס כח.

(ג) רשי' ד"ה ובדתרא. וישנה אחוי מאמו בכירית בעלמא ופוצע בעורו. הרשב"א ה'ק' אמא נקט אחוי מאמו, אף מאבו. ובש"ת הרשב"א (ד' שב) בתב דע"ב

אין אחים מאב, דא'כ זוקקה למס' ממן^{טג}. והתוס' הרוא"ש הביא בשם רבינו מאיר דאחו' מאבו לא ישאגנה דהוה אחות זוקתו. וההמ' יבמה לשוק. אלא דריש' כתב דMSG' אל ייסור ברת. ומ"מ הקשה בש"ת הרוא"ש דהמ"ל שיקדש אחותה.

נת. (וע"ע פרמ"ג (ש"ד נ') ש"ן האם החמירו חכמים בכל רשותם העממי ושביחו).

ונט. וצ"נ דכ"מ (כתובות יב): דבספק מוכת עץ מהני חזקה ולאחר לשנאנו, אף לדמות עץ לא שכחא. וכות' רבה סיבור כאידך לשנאנו (שם) דמשום מי לא. ועוד הביא מסוגה דכתובות עז. וע"ת ס' כתובות ט. דל'מ' חזקה היתר במקומות דואנס יש לו קול, ומ"מ"ה הוה רוב רצון. אלא דאיינו רוב גמורו.

ס. והרשב"א (חולין מו': הי' בחורוד' ב') ביאר דספק דרוסה וקוץ בושוט, אתיליד ריעוטה שהוחתל בה מעשה המטריף. רק שמוספק בגמר מעשה, דשכית זדריס רק שספק אם דרס דרוסה האוסטרת, וכן בקוץ, הספק אם גמור הקוץ לינקב החושט. וע"ע רשב"א (תוה' ב' ב שער ג' לט. ברה"ס, והר"ן (חולין כ').

סא. והפרמ"ג (lag מ"ז ו' תי' דכוונת התוס' דמשמע הטעם סמנה, בין נקב בוושט והוה נבללה), ובין נקב בטורבן' ודרוהה רק טרפהה. סב. והקובעה"ע (ב') דן בגדר רוב הכל, דיש בגין רוב שחיטה,

ול'מ' חזקהה כיון דודאי הייתה ריעוטה מוחיים. ובש"ת מהר"ם לובלין (ט) תמה דבთוס' מבואר להיפר, דאף כביש ריעוטה מוחיים מוקמי' א'חזקה^{טג}. ודוקא היכא דשביח איסורה טפי' ל'מ'ג.

והש"ר (י"ד נ') ביאר דכוונת הדרכ"מ דאבי' ורבא פליגי אדפרי רבה, וס'ל דל'מ' חזקה כה'ג. ותוס' קאי אל'בא דרביה^{טג}. והשמעתא הוסיף דס'ל דמחזיקין מאיסור לאיסור. אך הש"ר הביא דהב"י בת' דאבי' ורבא החמירו משום ערווה (ודלא כדרכ"מ^{טג}).

והפלתי (ט) דן דיל' דההרכ"מ אייר' במים בנה דינאה מרוב בហמות אין טריפות, ואין חזקה הנען כיון שיתכן שנולד כן. ולכן אסור מספק, אבל עדין צ'ב ראיית הדרכ"מ מסוגין. והשער' (כ טז) ישב דהחולקים על הדרכ"מ ס'ל דנחשב שנתעורר הספק לאחר שחיטה, ומוהני חזקה (וכמ"ש Tos''), ובזה הביא הדרכ"מ מדברי התוס' דעתהשׁ דנטהעורב הספק למפרע, מחייב. ולכן במקום דינא מחרוב אסור).

רא) שם. מושום דשליח ומכחא מיל'תא לאיסורה טפי' מ'. הפלתי (נ) ה'ק' דקייל' דמוקמי' חזקה אף בספק דלא שכחא^{טג}. ובת' דתוס' בגין קאי לדעת רבה, ויל' דרביה ס'ל דל'מ' חזקה במקומות דלא שכח. ולמסקנא (לאבי' ורבא, וכן'ל) לש' בזה חזקה כלל.

נד. אך הביא דבש"ת הרשב"א (א ר'ו) בת' דכל שנולד רשותה לפניו צעריך בדיקה. ועוד הביא לדעתה בה"ג דל'מ' חזקה היכא דיש ריעוטה לפניו, באופן דאין בו בקיאין ולא נתברר צד תליה. ווילק בין היכא דיש תליה א'ח'ב או לא. הנה. אבל הטע' ז' (וירד מיח'יט בסופו) בת' דעתה הרמ"א דכל היכא שנולד רשותה שעריך בדיקהDOI וαι שכח בו הטריפות, והוה כמ"ש Tos' גבי ספק דרושא. וכ'ג' ודי נשאר בחזקת איסור מחודים. ולפ' בונת התוס' דכל היכא דשביח טבא, ונטו רשותא, לא סמכי' א'חזקה זו. ולא מושום רוב פסול.

נו. וההר'ח' (בט א ע"ד הרמ"א גנ'ל) רק עכ'פ' מנ'ל לתוס' דהמ' (חולין שם) קאי אף לדעת רבה. וע'ב' דתוס' נקטו דחמסקנא כ"ע מודו.

נ'. וועה'ק הש"ר דדברי התוס' דוחק קצת למיר דלא קאי למסקנא. מ"מ פשṭא דש"ס ממשע פליג' א'גבאי ריעוטה מדריא. מ"מ אינו מוכחה (ובונת התוס'!), ויש פנים לבאן ולכאן. והוק' מנ'ל ללימוד הדיתר. דילמא למסקנא קיימת דלא מוקמינן אשא זו בחזקתה.

חי, וכן חזקה שהערוה חיה. ואפ"ה כיון דהחזקות מתנגדות מוחני חזקה הייתו לשוק? ובхи' ר' ראובן (ס"ס כ) ביאר קוש' התוס' דיש לצרעה חזקה הייתו ליבם לבשתמו העורה. א"כ מי' חזית שאספנו מוחמת חזקה איסור. ובזה תוס' תי' דכיוון חזקה זו תלייא בא' מיתות לא מהני חזקה.

כת אחת - ותרי ותרי

רו) ומتن'י דהכא בכת אחת וכו'. פרש"י עד אומר קרוב לו ועד אומר קרוב לה. והרשב"א ה'ך' דא"כ הו"ל ע"א בהבחנה, ולאו כלום הוא וכדריאתא כתובות בג'. ואפי' ספיקא דרבנן לי' בא. ועוד דל"מ ע"א בדבר שברועה.

ובхи' ר'א מן החר בת' דחוישין שמא יבוא עד נוטף דהיה קרוב לה'. והר'ז' (כתבות שם, י' בודה"ר) כת' דהיכא שב' ראו שורק לה קודושין, אלא שהם חלוקין אם קרוב לה, בין שיש כאן שני עדים בוריקת הקדושין ובעדי איני שיש תעוט בקרוב לו ובקרוב לה', מדרבנן לא תנשא. דחוישין שמא בשעת הקודושין שנייהם ראו שקרובים לה היו וזה טועה עבשו.

והרשב"א הביא בשם ר'ח דאיירி בכת אחת שמתהפתקת האם היה קרוב לו או קרוב לה. אבל בתשובות מילומוני (נימ' א, ה'ו בב"ש ל ט) כתובadam העדרים לא ראו האם קרוב לו או לה אין כאן בית מיחוש, דהוה מקדש בלבד עדים ודעדי קיים בעין שידיעו שהאהשה מקודשת, והאריבו בזה האחרוניים¹, ועוד דמוקמיין לאשה בחזקה². ולכן כתוב ברש"י³.

ד. ומבוואר דמקבלים עדותם דהיתה מעשה קידושין בספק (ודשנים מודדים שורק הגוט), אלא דעת'א הוה הפה שאסר התיר שהיתה קרוב לו, ובזה אמר'י דהוחמירו לחושש שיובאו עדים נוספים. וכן לא אמר'י דהוה עדות שבטלת מקצתה בין שהוחחשו.

ה. והפתחה⁴ לת' הביא בשם הקהלה יעקב דהטעם דברינו שהעדים יראו כל מה שיכולים לראות. וע"ע אבן"מ ל' ט ובית הלוי (ג' טט).

ו. והחולק'מ' (ה' כת' ר'ק שמוקמי') אחזקה ולא משום עדות לקיומיין. ויל'יד האם בונתו משום חזקה לחזר. ועליל'פ' דכיוון שהוחרע ע"פ חזקה מש'ה נחשב דעת'ן עדות לקיומיין.

ז. דאיירי דוקא בכת א' שנ' בדב'ר, וע"א בהבחנה הוה ספיקא דרבנן. וצ"ב דמי' אין אכן ב' עדים בקדושיםן. וצ"ל דחיש' לעדר נוטף.

דף לא.

רו) ח"ג אם אתה אומר חולצת מתיזבמת. תוס' פ' דקו' ה'גמ' דע"פ' רוב מוחני. אבל רשי' (ר'הaca) פ' ק' ה'גמ' דקמיים צרת ערוה. וצ"ב דמדינה מורתת ליבם, דמוקמי' אחזקה. ועוד דמה יש לנו לעשות בטפיקות, דע"ב תחלוץ, דהא אי אפשר להתיירה בלא חילצה. וצ"ב.

rho) איתיביה אבי נפל' וכו' נימה אשא זו בחזקה היתר לשוק עומדת וכו'. בrint'א מבואר דכוונת אבי להוביח דוחמירו לא לסתוך על חזקה. ולדברי הש'ך (חו' לעיל) לדעת הדרכ' מ'אבי מובייח דלא מעמידים בחזקת היתר לשוק, לפ' השמעתא כיון דמחזיקים מאיסור לאיסור, ולפי' רע"א והשער'י דנחשב שנולד הריעוטא מוחים, ול'ם חזקה. וע' מה שה' בזה בחדילת הגמ').

והבית הלוי (ג' יג בסופו) הביא שהבה"מ (לק' צב, כת' בדה"ר) כת' על משנה זו 'שמאוחר שאינן בחזקת קיימיין איןן בחזקת השוק'. ומבוואר בש'ך לדרכ' מ'. והמלוחמות חלק דاكتיב בחזקת היתר לשוק קיימי כדאמר'י (בא). וכבדעת רבה, ונקט דאן בזה חולקן).

רו) תוד'ה נפל' הבית. בגין יש תימה אמאי חשיב טפי בחזקת היתר לשוק מליבם, הא קמן שעניהם מתו וכו'. משמעו מtos' דשייך להעמיד אחזקה עונמודת ליבום, כיון דהערוה מטה לפנינו. וצ"ב מה שייך בזה חזקה.

והש"ש (ה ס' פ'') הביא מסוגין דיש חזקה הגוף שהבעל

אל'יש' פסול' במנה שאינו ראוי לשחיטה כלו ולא חסר במשעה שחיטהה).

א. ויש לדוחות דהבה"מ אמר'י במקום שיש ספק, שדייעין שעניהם מתו. וכן דאיתרע החזקה עד א' נאנן לבירר, אף להחמיר. ואף דלולי העדר מוקמיין אחזקה להתייר.

ב. והשمعתא הביא מהתב'ו"ש (כט) דהיכא דנסבר עצם המפרקת, ולא ידוע אי הוה קודם שחיטה (ונטרן) או אוח'כ. לא דנים חזקה דלא נשבר עד אוחרי שחיטה, דאדרביה נימה חזקה שנשחת אוחרי שבירה. וההש"ש דן הביא שידוע זמן השחיטה, וראי מהני חזקה העצם).

ג. ונח' הראשונים ע"א בהבחנה אי הוה כמאן דליך. וע' רמב"ס גיר' יב ט, רמב"ן ושא"ר לך' כתובות בג'. וקידור סה':

ר' ותו בשתי כתבי עדות נמי ספיקא דרבנן.
ומודאו ריתא מעמידים על חזקה, אלא
וזה חמיירו חכמים.

והשMESSהUTתא א ח) ביאר דלמ"ד ספוקא דאוריתא
ותרי ותרי כמאן דאיתנהו, ותרי עדין מפקי מחזקה
קMPIיתא (וא"א להכריע בנגד עדין)^א. ואילו למ"ד
שפוקא דרבנן אוקי תרי בהדי תרי, וכמאן דליתא.
ועוד א"ז בגים ע"פ חזקה.

ובושאית רע"א כת' דבר הנידון משומ חזקה
קמיהה דאסוריין. אבל חזקת אומדנא^ב ל"מ
להבריע במקום טרי ותרי^ג.

ורע'א ביאר דמ"ד ספיקא דאוריתא אמר' דתרי
בכמאה, ואף החזקה ל"מ טפי מב' עדים³. אבל למ"ד
ספקא דרבנן מסלקין העות, ומוהני חזקה דמעיררא,
דאיננו בגדר בירור והוכחה.

וועד כתבו האחרוניים (חמוד"ש כתובות רב: ועד^(ט)) דאך
למ"ד ספיקא דרבנן לא שייך גדר 'הברעה' נגד עדים.
אללא דס"ל דיש גדר חזקת הנגגה מספק, דאך בדבר
دلילא שייך הברעה על מקור הספק מוקמי' אהזקה.

ולכדו לפ"ז מ"ד ספיקא דאוריתא פלייג בגדרי חזות, אבל דל"מ חזקה כה"ג, בין דוג'ן הדבר הזה תרי ותרי. ואילו בפשטו זה נידון בגדר העמדת הספק בתרי ותרי, אי שמייך בוה גדרי הכרעות^ט.

תורתו ותורתו, דלא מהני מיגו יותר מב' עדים. דכל הכרעה
בஸטרא לא עדיף מעדים, ותורי במאמה.
יא. והביא דוחשנת העמקים (יא) דן האם מהני רוב במוקום
וורדי וצין לבי יי' יוד' לט). וועיז'ן דן הש' ו' כב), וועיז' א'
דזון עוד האם מהני חוקת אין אדם פורע תורה זמנה. ודיסידור
חכמי וווערטו.

וילדי. וכמו דלא אמר' אוקי תרי להדי תורה, ונשארו אידיך עדים והומשי' בדתראי אלים בחיהו נגד (כמה כתות), אף בשחזהקה לאידיך כת לא עדיפא מאלו עוד כת עדים מסיים לבל –

טו. (ע"ע חי' הר'ם ח"מ ל"ד, קוב"ש ח"ב ב). ועד"ז ביאר דרבנן מא מהני חזקת האם לבת, ודוקא במקרים תרי ותורי כת' לדיש"י (קד"ו טו) דיל"מ חזקת אמות של ינאי, בין דאין כאן גדר הרכבהה בספקות, ועד"ז כת' להודיע בשיטה לא נודע למ"ג בלבבך שטן

טז. והר"ש (צוהרות ב בוטנו) הביא דמשמע [בתוכסתהא שם]

רוח) בכת' א' דהו"ג ספיקא דרבנן וכ"ו. הריטב"א כת' דלמסקנא הכא החמירו מספק, ולא חששו ממשום 'אם אתה אומר חולצת מתיבבמת'. וכ"מ ברשב"א (בסוגין ולך מא'). דהוה ס"ד בעלמא". ומשמע דהחමירו בכל ספק קרוב לה. אבל החזו"א (פ' בא) כת' דלצד דהוה ספיקא דרבנן, יש מקום להחמיר מעד עצמו ולא חששו אם אתה אומר חולצת מתיבבמת, וקושית הגמי' (עליל') לצד דהוה חומרא בעלמא שלא להעמיד חולצתו.

רט) או ב' כתוי עדום תניינם ואין בכך כיוון.
פרש"י דסבירת חוץ תי' דתרי ותרי מוקמי'
אחזקה, ותתייבם. (והגמ' מק' קיימי' עדדים וכבר).
מבואר דלס"ד ב' ביתי עדדים עדיף מכת א'. דברת
א' חולצת, ואילו ב' עדדים אוקמא אחזקה. ותוס'
החק' היאך עליה עד' המתרצה לומר כן. והרמב"ן
וחדרשב"א כת' أول' נאמר דכל שיש ב' עדדים
מסמ"יעים לחזקתה, אלימ' חזקה טפי. וכתבו דזה
דווזוק ורהורוק. נויש שבאיaro דס"ד ביני רמשיע לה
עדדים, א"א לאסור עליה ולחזקיאה מחווקתה, דאין
כח לבי"ד להוציאו נגד עדדים (ע' לך פח'). אבל بعد
א', חמירנו בספיקות).

וחזראשונים כת' דכוונת הגם' דספיקא דרבנן, דומיה דראיך בעי דהוה חומרא דרבנן, וע"ע תוי' דבייאר באופ' א.

ח. וורשב'א (לך מא) היבא דמתקדש אחות במתהו, מדאוריתיא קידושין מפקייע, וצרכיה חיליצה מדרבנן. ושם דלא גורין אם אתה אומר חוליות מותייבות. וכתי' דהויל לאלקשיוי (בוסגין) מהא. אלא בין דנראה דבריו תוא לא

ט. אבל הtout' טרכ לישב כמה סוגיות ע"פ החשש ואתא הוא אומר חולצת מתיקבות. וקצת ממשע דלא הוועסיד בעלמא.

ו. ומושמעו דעת המקשין דתורי והורי חזקה ספיקא דאוריה, ולא מוחבי חזקה אף מדורייתא. אבל מדברי רש"י לבארו סברת הגמ' לע' דהמני חזקה בתרוי ותרוי. אלא דמי' הגמ' היראה ג' כל' א' תרוי.

יא. וכ"ב רע"א (כל) לדל"ד ספיקא דאוריתא מסלקין את החזקות, דא"א להזכיר בוגר עדים. וע"ע משנ"ל (טוון טו יא). ווחקאות (פוז, ש"ט ו ב) דן היכא דיש תרי ותרי על שטר האם

רייג שם. ר'ע"א (שם) ה'ק' דעכ"פ זהה ספיקא דרבנן, א"כ אף בבר שטיא היה להם ללחמיה, ולהוציאו מידיבו'. וכת' (שם בסוט') דזה חמירו דוקא באיסורא. אבל לענין ממון הגינו בחזקתו. ווע"ע מהרש"א כתו' וכו'.

והשואל (בשות' ר'ע"א) הביא מהגמ' (ערוביין לו.) דהיכא דיש ב' חזקות מהני אף בתרי ותרי'. ועפ' ذן דוחתם היו ב' חזקות.

רייד) תוד"ה שני. ואית' בין דמסקי' דב' כת' עדים הו' סדר', למזה דחקו רבה ורב יוסף לאוקמי וכו'. אבל הרמב"ן (גיטין עח), כת' דרבבה ורב יוסף העמידו בתרי ותרי' ומ"ש"ה החמירו ולא מוקמי' אוחזת אשת אישן. אבל אי לא ידע' איזה קرم, וזה ספיקא דרבנן' ומוקמי' אוחזת אשת איש, ואם מות צורתה לא תחולוץ. שם אתה אומר חולצת מהטיבמה. ומשמע דרבבה ורב יוסף ס"ל ספיקא דאוריתא. אלא דמסכתה הגמ' דלא כן'.

דף לא:

רטע) תוד"ה לטעוני. מספקא לר'י כתוב בכת"ז וכ"ר אי מהני בקידושין וכו'. והרש"א כתוב דל"מ,

ריא) שב. ספיקא דרבנן. ותוס' (כאן, וב' ב' לב. כתובות כו; וכ"מ, והש"ש וטו הביא דכ"ד רוב הפסוקים) הביאו דמסכתן סוגין דתרי ותרי ספיקא דרבנן, ומודאוריתא מוקמי' אוחזת. וכן עולה מדברי רשי". אבל הראשונים גרסו 'ודילמא'. והריטב"א פ' הלשון דילמא, אפשר דבאיסורא זהה ספיקא דאוריתא, ולא יلفי' איסורא ממונוא'. וגבי איסורא ספיקא דאוריתא¹⁷.

ויש ראשונים (ככ"מ)¹⁸ שהביאו עד דק"ל דהזה ספיקא דאוריתא¹⁹.

ריב) מיידי דהזה אבר שטיא וכו'. דמוקמין בחזקה מרא קמא, והגמ' מביאה מכאן ומדאוריתין מהני חזקה בתרי ותרי.

והאחרונים (קובעה"ע כ, שעיר' ה' יה, וכן ר'ע"א שם רמז לה) הביאו מכאן דגדר חזקת מרא קמא זהה בחזקה דמעיקרה באיסורין. דאיilo הו גדר מוחזק²⁰, אף למ"ד ספיקא דאוריתא מוקמין ביד מוחזק (וכדאמרי' כתובות ב').

ויש אחרים שתי' דלמ"ד ספיקא דאוריתא מניחים בידי מי שתפוס בידו. אבל ל"מ אף גדר הכרעתה מוחזק במקום תרי ותרי. (וככ"מ ברמב"ן ב' מ. ו.).

תרי ותרי ברא"ר ספיקו טהור. והר"ש תמה דעכ"פ מדרבנן החמירו, ולא מוקמי' אוחזתו. והש"ש (א) כת' דרכא חזקה למ' מקום תרי ותרי. אבל גדרי ספק טומאה מהני (דאינו גדר הכרעה).

יע. וכ"ר רשי" (קיד"ו ס), גבי אמו של ניאי, דאיilo הייתה לפניו מיהני חזקה בתרי ותרי. (תכל' דנו דעכ"פ החמירו מדרבנן לדלא טמכ' אוחזקה. וכן דדווקא בתרומות דרבנן לא חמיריו וככ"ב Tos' סח). וככ"ה (אס"ב ב' טז) בשם הרשב"א. אבל הריטב"א (קיד"ו) וכן הרץ' כתובות ש' אי. בדוחיר בשם 'אי, הוי בבי' אה"ע ג' תהי דה חמירו רבנן דוקא באיסור אשת איש. וככמו בסוגין).

וחמיריו רבנן דוקא באיסור ערוה). ור'רמב"ן (קיד"ו ס) כת' דה חמיריו בכל מקום שראי לחומר. והכיא דבסטוגין אי' דלציד ספיקא דרבנן שפרק מוקמי' אוחזקה (וכאן גיאו ראי לחומרו), ודוקא אי ספיקא דאוריתא לעולם חולצת. וותביא דילג'ג בסוגין למסקנא ספיקא דאוריתא.

ית. יל"פ דלא יلفי' הכרעתה מ'ק מגדרי חזקות. ומשמע דמסברא תלייא הא בהא, מ"מ לא יلفי' ממונא מאיסורא.

יט. והמאיר כת' דהעלוה דתרות ספיקא דרבנן. ומ"מ יש פוסקים שהוא ספק תורה, וככסי' דבר שטיא ממונא שני. אבל

עלנין איסור עברין לחומרא, ובין בכת' א' ובין ב' כת' עדים חולצת.

ב. וככ' בתוט' הריד' (כתובות בג' עה'ג) דק"ל דספקא דאוריתא.

בא. וככ' הרמב"ן (קיד"ו ס), בשם אחרים דק"ל ספיקא דאוריתא. ור'רמב"ן (קיד"ו ס) כת' דה חמיריו מדרבנן לא טמכ' אוחזקה. אבל הרמב"ן רטס' למסקנא דהזה ספיקא דרבנן, וככ' דמיהני חזקה בתרי ותרי לא אבלית תרומהה, אלא דל' למ' לחחשב ודאי, ולהוציאו אשה מתחת בעלה. אלא דבכל מקום שראי לחומר החמירו. ווע"ע רמב"ב' ב' מ. ו.).

כב. ובוק'ו' הספקיות (א) חקר בגין חזקת מ'ק אי היה מוחזק בממןין, או חזקה דמעיקרה באיסורין.

בג. ור'ע"א דן דמלבד הכרעתה מוחזק, בספק ממון אין מוציאין מד מי שתפות בידו. (ע"ש עדר).

כד. ווע"ע ר'ע"א שן אי הר' סוגיה במ"ד ספיקא דרבנן. או אף למ"ד דאוריתא מהני ב' חזקות.

כה. והויסיף דידי'קו בן מהלשן מהצעה וכבותש).

כו. הרמב"ן נקט הלשון ספיקא דרבנן, וצ"ב א"כ הותם נמי הול' להחמיר. ולכאי' בונתו דחשש אם אתה אומר חולצת

ועזה'ק דקונה את העבר מדייבי זוזי, וכתבי שטרא
לראייה בעלמא.

רייח) בא"ד ונראה דאשטר שחרור קאי, דתקון זמן לידע
מת נאפר בשפהה והותר בכת' ישראלי. והרמב"ן
(ושארין) הוסיף דמחפה על הבנים שללא יפללו להונא,
ועל מהה. ותוס' (גיטין יי. ד"ה מפני) כת' דבשחרור התקנו
ומן שמא ימכוור העבר, ואח"כ ישחרר. והעבר מוחזק
בעצמו.

חו' מכתבא

ריש) זימניין דחו'ו מכתבא וכו' ורחלמנא אמר מפיהם
ולא מפי כתbam. פרשי' ווואי לאו עדות הווא
דרחלמנא אמר, ולא שייעדו מפי כתbam. משמעו
דנתמעט דל"מ שמעידים ע"פ מה שנזכרים מותר
הכתב. (וע' בסוגיה כתבותה כ. וב' ב' כסח').

OTOS' (סוד'ה דחו') הביאו הא דדרשי' (גיטין עא)
מפנייהם, שלא מהני עדות בכתב. ומשמעו דשייר
לסוגין. אבל הריטב"א כת' דשמעין ב' דרישות
מהח' קראי, דדרשי' דל"מ שנזכרים ע"י הכתב. ול"מ
הכתב מעד עצמו.

וצ"ב הא דתוס' דימו דין מפי כתbam לשוגין. והאחרונים
(ע' גרא'ח עדות ג, ברכ' טו, שער' ז כב) כתבו דאלו
מהני עדות בכתב היה מהני שמעידים שראו את הכתוב,
ועי"ז מבאים את העדות לב"ד. ואין בה חסרון עד מפי
עה, עדות עצמן הווא.

רכ' שם. ודחו'ו מכתבא, ורחלמנא אמר מפיהם ולא
MPII כתbam. הרי"ף ותוס' רשא"ר ה'ך' דקי"ל

ד. ותוס' ישנים (לק' שם) כת' דאף דבעי דרישות וחקירה
מגע העותה, היינו לבוא לידי אמת מעשה, אבל לא בענין
באיה יום ובאהו השעה. דהוא רק' ברדי' נפשות כדי לבוא לידי
הזהמה. ובעינין דרישות וחקירה מדורייתא, וא"פ' לה"ץ זמן'.
ה. ודרעת הנובי' (ק' גנו) דעתך דבר שבורה ל'צ' ורישות
וחקירות (ודלא בנטוק'ו), וכבראי' (סנהדר' לא') דדרישה וחקירה
משום עדות שא"א יכול להזימה. ובגיטין וקידושן ל'צ' יכול
להזימה. והבית הילוי (ג') האיך להביא מורה אשנונים שלא כן.
(וחותמי' ה' עב' ה'ך' א'ב אף לאסור אשא על בעלה לא נבעי
דרישה וחקירה, ומובהר בתוס' (סנהדר' ה' ד'ה והבאי)
והראשונים דבעין).

ה. אלא אם דרך העולם לכתב לשופרא דשטרא כתבי בשאר
כל שטרי מחק ומכבר. ואם לא כתב לא הפסיד כלום, אלא
בוכות טרפה.

ಡיקודישן מוחיב לאחרים (ע' קיד"ר טה:). והוא דבר
שבערוה ובעי' עדים'.

וחריטוב' א' הביא י"א דיליפ' (דבר דבר) מגירושין
דמנהני כת' דכתיב וכותב לה, דאכשר רחמנא
כתיבת ידו בק' עדים למועד מעשה שטר ע' מה
שה'ז לעיל לעיל:). (ומדברי הראד"ש מבואר דמנהני כת'
בקידושין. וע' רמ"א ופוסקים לב' ד').

רט') ומפני מה תקנו לא תקנו זמן בקידושין. ובגמי' (גיטין
יז, וזה' בסמור) מבואר דאף זמן בגט הוה תקנ'ת.
למ"ד משום בת אחותו ולמ"ד משום פרי'. והנמק'י
(סנהדר' לב. י' בדחה'ר) ה'ך' דאייטריך זמן משום דרישות
וחקירות וכשהאר עדות). והנמק'י ת' דתיכמים ביטול
דרישות וחקירות בדייני ממנונות. ובכלל זה אף בגט
וקידושין, דשכתי טובא. ויש כה ביד חכמים לעkor,
ואפקעיניו חכמים לקידושין'.

וחריטוב' א' (לק' קכט) הביא בשם רב' פנחס
דגיטין וקידושין לא בעי דרישות וחקירות מן התורה.
دلא הוקשו דבר לממון אלא לענן הא דבעי,/br/
אבל לא בעין דרישות וחקירה'.

וכמה אחרים (בית מאיר קכז, ע' נתיבות בח ז' תי'
דגוט עיקרו לכנין, ומש'ה ל'צ' דרישות וחקירות. ודוקא
שטר בתורת ראה ציר. וע' קצוט (ל' ב). וע' גרא'ח
(עדות ג').

רי') תוד'ה והא. פ"ה שטר קנית עבד, וקשה לר'וי' וכ'ו'
דרה"מ למיניקט שטר מכירת קרקע וכ'ו' ועוד דההט
לא תקון רבנן זמן וכו'. וועזה'ק הרמב"ן האיך יתקנו זמן.
וכי נימא דהמוכר עבד בשטר בלבד זמן, שהשטר פסול.

מתיבמת עדיפה מחק חומרא. וע' ב' דרביה ורב יוסף ס'ל
ספקא דאוריתא.

א. והר'ן (קיד"ר טה: כת' בדחה'ר) כת' דלר'מ' ל"מ שטר קידושין
כתב ידו. האך קיל' בר'א דעדי מסירה ברתוי ול'צ' עדים לאשוו
שטרא. וה'ה שטר כתב ידו, ע"פ שאין עליו עדים מהני
דכשחיא מוציאתו באילו יש עדים בדבר דמי. ווצ'ב' דאף
לרא'א בעין עכ'פ' עדי מסירה. ולכאר' מוכח דסגי בהוכחה,
ע' שמצויאתו לפניו).

ב. וומשנ'ל (אישות ג' ציין דבשו"ת מהר'ם הלוי ס' ס' נב)
הביא ג' זודדים דבשטר כתב ידה, ונתנו ביןיה, י"מ שהיה
מקודשת גמורה. ו"מ דaina מקודשת. ו"מ דהוי ספק
מקודשת.

ג. וצ'ב' בקידושין Mai איכא למימר, והאיך תקנו שייחס
קידושין דאוריתא ולא תפשי' קידושי שני'.

והראב"ד כתוב דשאנו הכא דעתך השטר אין ראוי למסoor, משום תקנת דילמא מוקבי. ומש"ה שטר זו זהה בעדות ע"פ.

והרמב"ן (ס' הוכחות) ה'ק' עוד דבשטר קידושין נמסר לאשה אזו לשיליח לקבלה, ויצאה מתחת יהיהם. אלא שחזרו ומסור להם, ובעין שליש. ועוד בכל השטרות שיוצאת מתחת ידי העדרים ודאי מהני, שהנחיות הבעלים פקדון ביד העדרים, וידם כדי בעלים. והרמב"ן ביאר דאם הרי"ף נתבעו רהכא שטר קידושין אינו ראוי להיות מונח ביד העדרים.² ומיש"ה זהה בעין פנקס בעלמא. ולא דמי לשטר בעלמא, רעומד למסירה. והגמוקי הוסיף דבשטר קידושין היה זהה שטר קידושין ביראה.³

וandatoryות (מו יט) בת' דכונות הרי"ף אכן הגהה בשטר נחשב הגהה א"ב מי שרוואחו יודע שהלה וכור, אבל כשמונח ביד עדים הרואה את השטר אינו יודע שנטקדשה. וביאר דהראב"ד ורמב"ן הקשו ע"ז דכינוי זההה ביד האשאה, א"ב אף שחזור והפקידו בידיו לא איכפת לנו. וע"ז תי' דכינוי שלא תקנו בזה ראה אצל האשאה, מילא לא מהני אף ביד העדרים.

והרי"ב"א כתוב דחייבין הדיעדים לא יוציאו את השטר, שיאמרו לא זה חתום ידינו גודל מודעות פינו. א"ז יכתבו ולא יחתמו כלל, ויעידו אחריו זמן גודל ע"פ מה שבתו. והרמב"ן הביא י"מ דלי"מ הזמן בשטר קידושין, שהיעדים אינם יודעים אם נתקדשה באוטו יומי. והרמב"ן חלקadam תקנו מן לא היה כותבים א"ב יראה והמקדם פסול. ועל כתוב הרמב"ן איכא למימור אין זה עשה מעשה שטר, אלא כתבו של א' מבעלין דבר הוא. שהרי אינו עשה שם מעשה וכו'.

יעוציאו השטר ל"מ אם שכחו. וב"מ ברש"א. והרש"ב"א הקשה דמי"מ אפשר להניח אצלל, ושם יזכיר העדים מתר השטר. ות"י דכינוי דוחה פנקס בעלמא, ואינו בשטר לא תקנו בזה זמן.

יב. אבל השו"ע (מו לה) פסק דשטר שנמצא תח"י העדרים, והיעדים נעשה קרובים פסול. ואפי' שיש עדים שראו את השטר בשחווי Bershtים וע"פ דברי הרי"ף דשטר ביד העדרים ל"א נחקרה. והקצת (מו יט) הקשה דלמש"ב הרמב"ן הרי"ף איררי דוקא בשטר קידושין.

יג. וממשמע דאילו דינו להיות מסור ביד העדרים לא נחשב שטר ראהה כלל, אף על עצם הקידושין. ולא רק לעניין זמני).

דמנהני עדות בשטר. ואין בה חסרון 'מפני כתובם'. ותוס' (ר"ה דחוז) תי' דאה"נ רשאין להעיר שראו את הכתב בך. אלא חיישנן שמא יעדו על עיקר המשעה. והאחרונים הקשו או"כ החשש דהזהה עדות שקר, ולא חסרון מפני כתובם. ועוד לפ"ז בכל שטר נמי, אם הוא מונח אצל העדר יש לחוש שע"ז יוצר ויעיד על המשעה. (וע' ברכ"ש ושער"י הנ"ל).

ותוס' (גיטין ד. ד"ה מודה) הביא מסוגין דע"פ שהדבר אמרת אין לעשות אלא בעדות בשירה. דא"פ"ז אכן חיש שיצא פסק שקר, מ"מ תקנו שלא יבא תקלה, שיקבלו עדות שלא כדין.

והבעה"מ תי' בכל השטרות אין חסרון 'מפני כתובם', דכינוי שהבע"ד צווה לכתחזק מדרעתו, נחשב כתבו שלו' ולא כתוב העדרים". ודוקא בסוגין הדיעדים כתבו שטר מנפשיהם בלבד אמר להם כתובו, והזהה מפני כתובם. והראב"ד ומלאחות ה'ק' דהוא לתקן שיאמר הבעל לעדים לכתחזק זמן, ויכתב במצותם והזהה מודעת המתחיהיב⁴.

והרי"ף תי' דבסוגין איררי בעדות שבכתב היוצא מתחת יד העדרים, דכינוי דהשטר עדרין מתחת ידי העדרים, נחשב דלא העידו עדרין. וזהו עדות בכתב, ודרש"י ולא מפני כתובם⁵. ודוקא שטר היוצא מתחת ידי הבעל דבר, משעה שהחתמו ומסרו לבעלים (ואינם יכולים לחזור בהם), נעשה כמו שנחקקה עדות בבי"ד. הילכך קריין ביה מפיהם. והרי"ף הוסיף דמש"ה סמכי על שטר, ולא איכפ"ל האם העדרים שכחו עדותם.

והראב"ד (לי"ה ה'ק) א"ב עדים שהחתמו על שטר ושכחו עדותם עד שמטרו לעבלי לא יחשב עדות.

ז. והרי"ף הביא מהא דמנהני קיומ שטרות, כמשמעות זה כתוב ידו של אבא וכורו.

ח. והרשותונים (כ"מ נח') אי שטר צריך דעת המתחייב. (ולבדאי נח' בזה תי' התוס' כתור ב', ב"ב ומ' עז', ר' רמב"ן ב"ב עז). והבעה"מ חידש דגרר דעת המתחייב, דע"ז נחשב כתוב של ר' ושל הבע"ד. ולא הזהה בגין בעלמא.

ט. ונ��טו דמנהני שטר מודעת המתחייב אף בזוכרו עדות, שאין בו>Create שטר בין ב' בני אדם.

י. ולא הוציאאה מתחת ידם. דאי בעי בשי לשטר, ולא יעידו.

יא. ודיקוק הרי"ף לא גרס זמנין דחוזו וכו', אלא אף אם

תבעו. מבואר דס"ד דמאמר קונה במקצת מדאוריתא, ומدينא יש עליה זיקה מב'. ומש"ה יש פטור מגזיה"ב, והגמ' מק' מ"ט בעי חלייצה.

ויש שפי' דלקר ס"ד אף לבית הלל מאמר קונה במקצת מדאוריתא, אלא שלא סגי לפטור אותה. ועד"ז כת' ר' יצחק בר' ברוך (בתוס' לק' נא: ד"ה ביאה) לדעת ר' נחמייה. אבל דעת שאר כל הראשונים (ותוס' שם ד"ה בולחו) דרך כי"ש ס"ל דמאמר קונה מדאוריתא".

והתו"י ביאר דהך ס"ד בכית שמאית דמאמר קונה קניין גמור. ומש"ה ס"ד דהgeom' דפטורה بلا חלייצה. ולכאו' בונת החתו"י לר' אלעוז (עליל בט') דלב"ש מאמר קונה ומשייר, ועדין זוקה מחמתה הראשון. ומש"ה הווה אשת ב' מתיים. ובמ"ש תוס' (עליל בט). ד"ה לא) דנחשב אשת ב' מתיים.

ודאילו למ"ד דקונה קניין גמור, ומפיק בגטו. א"כ הווה כבנוסה לשני. ולא הוה זיקת ב' מתיים. וכן ר' שמעון (במשנה), דרבניתא (עליל ט), הר' ברש"י (במשנה) פי' דמאמר הווה ספק אי קונה קניין גמור, ומש"ה לא הוה זיקת ב' מתיים. דממיין אי' קונה, א"כ הוה אשת שני. ואני זוקה מחמתה הראשון".

רכד) שם. החזו"א (קלד) כת' דמbovear [לදעת ר"א לב"ש] דמאמר איינו מפקיע זיקת האחים דמאמר קונה ומשייר, וחלק המשויר שפיר זוקק ללו'. וביאר דעת"ג דבשעשה מאמר האח איינו יכול ליבם, שמקודשת לשםען. הווה כחובש בבית האסורים, ולא פקע זיקת ראנבן. וזה דלא כת' הגרא"ח צעל קושית התוס' בט. ד"ה לא], דעת"ג מאמר נחשב ערויה לאחים, ופקע זיקה דידחו. [ובחזי' ר' שמואל (יד) כתב דיל' דסוגין קאי למ"ד יש זיקה],

ונתרבר דלא נפללה עליו. ויל"ד בזה דادرבה יתברר דמותיים גור' יבום אף כלפיו, והוה בנפילה שנייה. י"ז. ובגמ' (לק' צה.) לפ' התוס' יש למ"ד דמאמר וגט קונה מדאוריתא. ומשמע בתוס' דהינו לבי"ש ווע"ע מהירוש"א ותוס' ר"א' שם).

יה. וכן למ"ד (לע' יה': יט) דזיקה כבנוסה, בין דהוה כבנוסה לשוי פקע הזיקה מחמתה הראשון, ולא נחשב אשת ב' מתיים. וזוקה כבנוסה עדיפה מאמור לר"א, ואף זוקה כבנוסה אינו מונע מהאחים ליבם, דאמורי' ביריה ויכל ליחיד הזיקה עליו.

ודעת הרמב"ם (עדות ג ד) דכל שטר מהני מדברי סופרים. והרמב"ן (בסוגין, ובסה"מ שורש ב) חלך. (ואב"מן).

והקוצות (כח ו) סידר ד' דעתה בראשונים האיך מהני שטר, ואמאי אין בו חסרון מפני כתובם. א' דעת הבעה"מ דהוה נמי כתוב. ב' דעת הרמב"ן (כתובות ב) דהיכא שבtabב בנוסח שטר אמרוי' כמו שנחקקה עדות בבב"ד. ג' דעת ר"ת (תוס' באן וב"ב מ) דמהני עדות בכתב, ודוקא אלם נתמעטע, שאינו יכול להגיד. ד' דעת הרמב"ם (עדות ג ד) דשטרות הוה מרובי סופרים. ומדאוריתא ל"מ משומם מפני כתובם.

רכא) תוד"ה ה'צלה, פ' בכו' מוקמי' איזוקת א"א וקטלין לה", ואין נראה וכו'. והרמב"ן כתב ולא מחוור דלא אילימא הר' טעמא למקטול בה. (זהוחרונים ישבו דברי רשי" בכמה אופנים, ע' קצוט ל.א, ש"ש ג'יד).

נאמר – אשת ב' מתיים

רכב) עשה בה חזני מאמר ומט וכו' זיקת ב' יבמיין. רשי" (עליל ל) הקשה דלמ"ד יש זיקה נימא דעת"י הזיקה ייחשב אשת ב' מתיים. ות"ז דזיקת ב' יבמין דרבנן וכבדאי' בגמ' גזירה שלא יאמרו ב' יבמות הבאות מבית א' מותייבמות, ולא גזרו אלא בשעשה מאמר. (ובחזי' ר"א מן ההר ביאר דעת"י מאמר נראית כאשתו). אבל בזיקה לחוד לא גרו, אף דיש זיקת ב' המתיים ווותייבמת מהמתה תריזיהו].

אבל דעת הראשונים (עליל ל) בין דבחי איזוי יכול ליבם זיקת איזוי איינו מונע, ה"ה אף לאחר מיתתו, ואיינו זיקת ב' יבמיין. וב"כ הריטב"א (לב).

רכג) אי זיקת ב' יבמיין דאוריתא חליזה נמי לא

יד. וב"כ הטור (קב) דכיוון דתקנו זמן אם תאמר קודם הנותנת גרשטי ציבכה להבייא ראייה. והב"י ביאר שצרכיה לברר בעדים שקיבלה וגט. ע' ב"ח וט"ז (שם א).

טו. ויל"ה"ק דרש"י (באן יב) כת' דאי לא עבר מיאמר הוה זיקת הא. וול' דקאי למ"ד אין זיקה. וול' דפ"י כן להוו"א דזיקת ב' יבמיין דאוריתא. ולקר ס"ד דעכ' מונאי' למ"ד אין זיקה.

טז. אבל בהgi מל"ה (ל) פי' דלענין איסור ב' יבמיין דהוה מדרבנן סמכין אברירה ע"פ הגמ' בט: דתלי בברירה).

ראשון). ועוד דנו האחרונים (מנוח' ח' קצא ב' וחוז' א' גיטין מג') באישות שפחה חropaה, האם זוקק ליבום^{כט}? ואפ'ה מבואר דעתחוב אשת ב' מותים, אף דיאנה זוקקה מוחמתה. (וע' קה' ב').

רכו) **אלא מדרבנן וגורה וכו'.** פרש"י מDAOРИיתא מאמר ל"ק, ותרוייחו מוצי ליבורני. משמע דדוחית הגמ' דע' מאמר לכיכא אשת ב' מותים DAOРИיתא. אבל עיקר אשת ב' מותים ובאופן דמשבח"ל, ע' לעיל דוחה מדאוРИיתא^{כט}.

אר' ר' י' בתוס' ד"קו דמסקנת הגמ' דעיקר אשת ב' מותים מותים הוה מדרבןן, אלא משום גזירה דילמא מייבם תרוייחו. ולתנאי דינן מדאוРИיתא לכיכא דרשא זלא

שעליה זיקת ב' יבמיין, והוה אסמכתה בעלמא. והתו'י (בתו'ז) כת' דלמ"ר דמשבח"ל אשת ב' מותיםבדאוРИיתא וכגון ע' שקידש חז'ן מפלוני, א"כ אף במאמר גורין משום צרה. אבל למ"ד שלא משבח"ל בDAOРИיתא, א"כ ע' בר' בר קרא הוה אסמכתה. והוה משום גזירה בסוגין.

והחו'א ה'ק' לעצ' דדרשי' זלא זיקת ב' יבמיין, הא לדעת התנאים שלא משבח"ל אשת ב' מותים^{כט} א"כ אמראי איצעריך בר' דרשאי'. ותי' (בסוגרים) שלא הוה דרשא מיתורא דקרו למעט אשת ב' מותים, אלא דוחה סברא דקרו דוגילה ליבום דוקא בשנופלה מוחמתה Ach. והוה מה' הסוגיות).

בד. לרבען דיל' מקדש חז'ן מפלוני, וס' ל' כב'ה דמאמר אין קונה DAOРИיתא. רוב ושמואל פלייגי א'ר' יוחנן (קיד' ס' ס). אבל התו'ז ר'א"ש (גיטין פ'ב) כת' דרב ושמואל פלייגי א'ר' יוחנן דלשון מעכשי ולآخر ל' הוה תנאי או חורה. אבל ייכא דאמר לח'ודיא בלשון שיר לבו'ע מהני, ומשבח"ל אשת ב' מותים לב'ע.

בה. וכ' ב' ה'ק' א' דמ"ר דסוגין לא ס'ל בר' אשת ב' מותים דרך המגרש. ובין דלא משבח"ל, ע' ב' דלא דריש' לקראי כן. ויש שדנו דוחה בונות התוט' דידין, ולמסקנא דלא משבח"ל DAOРИיתא. ע' ב' דוחה אסמכתה בעלמא. אך תוס' כת' דסוגיה דהמגרש ס'ל כהנא דלק' ציה; ומשמע לדתנא דסוגין, אף אי משבח"ל אשת ב' מותים גבי חז'ן אינו פטור, דוחה אסמכתא.

ולכאי' זה בונות התו'י (הניל' דתלו זה בזה). אך ייל' פ' בונות התו'ז דלמ"ר דלא משבח"ל כלל אשת ב' מותים, אף אי יש מיעוט לאשת ב' מותים. מ"מ ל"ש לגוזר אותו אי לא משבח"ל שיכישל בDAOРИיתא.

ועrhoה לא מפרקיע זיקה^ט. ואילו הגר"ח תי' למ"ד אין זיקה).

וזה אמר' מ' (ז' תי' דמ"מ בין דמות בעל המאמר חזרות להיתר. וכמ"ד (לק' מא. ולעיל כט) דהזרה ונאסרה חזרות להיתר. [ולפי הא דוחה אשת ב' מותים^{כט}].

רכה שם. זיקת ב' יבמיין DAOРИיתא וכו'. דאביי (גיטין פב) דן הייכא דקידש חז'ן משמעון (אהיזו ולוי, וקידשה שמעון, ומוטו שנייהם דלמ"ד דמהני לשיר בקידושין חז'ן מפלוני משבח"ל אשת ב' מותים DAOРИיתא^{כט}).

ועד' גמ' (שם מג) דנה דבקידוש שפחה חropaה, וחורה ונשתחררה ונתקדשה לאחיזי משבח"ל אשת ב' מותים. אלא דהgem' דוחה דוחה אשתו של א' ותוס' פ' דבשעה שנשתחררה גמרי או פקייע.

וכן תוס' (לעיל י') דנו דלא' יוחנן (קיד' ס) דהמקדש מהיום ולאחר לר' מהני בשרגא דלייבני, דרוחחא שביק, ועי'ז' משבח"ל אשת ב' מותים DAOРИיתא. וופטרת צורתה, וצורת צורתה. (ותוס' דחו' דלו'צ' דاشת ב' מותים לאו DAOРИיתא, ע' בסימון).

ובפשוטו גדר אשת ב' מותים הוא בימה זוקקה ליבום מהמתה תרוייחו (וב' החזו'א בסוגין והקובעה' יב' ד). אך האחרונים דנו המקדש חז'ן לפלווי אחיו, האם זוקקה ליבום מוחמתה השני, ורקלפי היבם הוה אשתו של

אבל היכא דמות נחשב שמיבים מכחו (וע' מה' שהרי' לע' שם ול': יט. (DAOРИיתא), ובמ"ש הראשונים (לע' ח)). ועוד בתב החזו'א (כס"ה שם) דיל' דילפ' מגוז'ה'כ דיבמה שנטקדשה לא נפקע זיקחה ובמ"ש תוס' טז. ד"ה ב' בנין). (ועפ'ז' ייל' דתלייא ב' מה' ר'ב ושמואל שם, ע' לעיל בדרכי האחרונים). והחו'א כ' דמסתבר דילפ' דוקא קידושי וזה לא קידושי אחיו.

ב. (ולפ'ז' חזרות קושית הגר"ח דוחה אשת ב' מותים). וזה אמר' מ' כתוב סברא זו לא מתישב לדעת הרשב' א' (מא). דהזרה ונאסרה אינה חזרות לזיקה. ועפ'ז' כתוב ח' סברת הגר"ח א'ש ע' פ' דברי הרשב' א'.

כא. וdockא היכא דמהני קידוש חז'ן משמען לאוסרה אליו ושריאובן קידוש חז'ן משמעון ולוי, דאי קידושי משמעון ל'ם אינה נאסרה.

כב. אך הפסוקים (ב' מה, וחלק' מ' שם ג' וב'יש' שם ט) נקטו לשפה ררווה זוקקה ליבום ולהליכא).

כג. וכן כת' תוס' (גיטין מג) דמש'ה אילו משבח"ל בשפה חropaה הוה DAOРИיתא, אף למסקנת סוגין. אבל לתוס' דינן

קבעו גדר כך גיורה מודרבנן וכל היכא דיש עליה זיקה מהמת ב' יבמץ.

דף לב.

ר' אמר רבא נתן גט למאמרו וכו'. בגמ' (לק' נבב) רב חננייא מסתפק האם אפשר לתת גט למאמר לחוד או דוחה כבגירוש החז' אישא (וזמאמר עלי זיקה). והצד דמוהני דהאי לחודריה קאי והאי לחודריה קאי. וכן דעת רבא דמוהני גט למאמר לחוד. ועפ' ב' בסוגין רבא לשיטתו.

ר' לא נתן גט למאמרו, חותרה צורתה. פרש"י הותרתה אשתו הראשונה (של בעל המאמר). שהיא צורתה להתייבם (בנפילה שלנית). דקאי אמרתני. (וותוס' נב: ד"ה א') פ"ד דכין דבאות מוב' בתים אינה אוסרת את חברתה. דהא אף' נתן גט לזיקתו ולא למאמרו צורתה מותרתת). ואילו צורתה ממש נשפלה עםיה בנפילה ראשונה וראי אסורה ממש גזירת בעלת הגט (זומיא דבעל הגט ממש בבית א' הוא בונה).

והותוס' ר' א"ש (לק' נ' בשם ר' מנחム) ביאר דלגבוי דידיה (בעל המאמר, בלאו הצורתו) לא אמרוי' מאי דעביד שקליה. וכן לגבי אחיהם נמי'א. (ומשמעו הדגדר דל' מ' גט להפכו את המאמר, שייחיו רשאין ליבם. אלא לענין דלא נחשב שנופלה מהמתה).

והרמב"ן (ושאר' ר' חק) אמראי נקט נתן גט למאמרו, אף' סתום גט (למאמר ולזיקה) תהא מותרת אשתו של מגרש. דהא מ"מ שקליה למאמרא.

והרמב"ן כת' דמסתבר דקאי עצהה דביתהה (שנופלה עמה). שפכו דין המאמר. והרשב"א

רכ' שם. אלא מדרבנן וגזרה וכו'. תוס' הוכחו דמדאוריתא ליכא כלל מיעוט אשות ב' מתים¹³, אבל'כ אמראי לא אמרוי' גיירה אותו אשות ב' מתים. ולדעת ריב"ן (כט"ז התוועס) זהה גיירה משום אשות ב' מתים, היכא דמשבח'ל מדרורי'. והתו"י (בט"ז) כת' דאף לגט' דינן עיקר העטם משום אשות ב' מתים, והגמ' הוסיפה טעם משום הצראה. וכן דיקון האחרוננים (קר"א) מדברי הרמב"ם (ו' בגב) דהיא עצמה פטורה משום גיירה דסוגין¹⁴. דס"ל דקושית הגמ' דינן הו ר' רק מהצראה¹⁵. ומנסקנת הגמ' דינן אשות ב' מתים אינו אוסרת צורתה, ודלא במא"ש תוס' (לעיל י', בט').

אך צ"ב מסברא דאי יש פטור מודאוריתא משום אשות ב' מתים. א"כ אמראי אינה אוסרת צורתה. והאמור"מ (ז' זנ' דיל' דנחשב שלא במקום מעוזה כלל, וכמו אילו ניתר לרבה (ע' לעיל יב). וע"ח' הג"נ).

רכ' שם. האחרוננים הקשו לפרש"י דוחיתת הגמ' דמאמר הו ר' מודרבנן יש אישות לבעלת המאמר, א"כ זהה ב' יבמות מבית א' (ולא רק גיירה אשו בעלמאן, וע' ח' הג"נ). והגרנ"ט (יד) ישב דכין דמת פקע ממאמר דידיה, וכמו ע"ג גירושין (ע' בסוגר), ואסורה רק ממש גיירה, אבל אין כאן אישות ב' מתים.

רכ' שם. אלא מדרבנן וגזרה וכו'. התו"י ה'ק' א"כ מה השיב ר' שעמן (לעיל יט. ה' ברשי') אם ממאמרו של ראשון מאמור, אשות ראשון וכו'. ומברור דזהה נידין אשות ב' מתים, ולא גיירה שמא יבמו תורייה. (ולא אף' הוה ספק וממן' שייך הר' גיירה).

והחزو"א כת' לפרש דאף דזהה גיירה שמא יבמו, מ"מ

דרווה פסולה טפי, ויש דין ליבם הכספייה טפי. וצ"ב): בט. ובמילא הרועים ביאר דכין דאשות ב' מתים מדרבנן הו ר' בצתה שנויות. וח"י הגרא"ג כת' דזואמר הו ר' קניין ולא 'אישות', ולכן אין אשות ב' מתים. ולכן הרמב"ם דיק' לשונו דזהה 'כאלוי' אשות ב' מתים, וויל"ד למ"ד דאוריתא).

לו. אך החזו"א (קיא ח' חילק בין מיתה לגירושין. וא. והוא דאי' בסוגין דחותורה לאחים, היו היכא דמת בעל המאמר וכמו במשנה).

כיו. ודלא בgam' (גיטין מג: ופב), והנך גם' קאי באידך תנא (לק' צו): דס"ל דרך דרשא הו ר' מודאוריתא.

כ. דהרמב"ם (ו' בגב) הביא דבעלת המאמר הו באילו אשות ב' מתים ודרשו זלא אשות ב' מתים, וחולצת. ולא ייבם צורתה ממש גיירה שמא יאמרו ב' יבמות מבית א' וכו'. ולפיכך אסרו אף צורתה.

כח. אבל הלח"מ כתוב דמש"ב הרמב"ם דיחולין לבעלת המאמרא, ויבם לאידך. ה"ה איפכא וכופשות הגמ' (דינן). אלא דהיא גרייעא טפי שמחותה בא הפסול. (ולבואר' בונטו

דמボואר במשנה (וכן לעיל ל.) דאסורה אחרי שמתה, הוה רק ממשום גזירה. אבל החזו"א (ק"ח ח) כת' דמיתה אינה עוקרת את המאמר אלא מחייבת, ומיתירתה בORITYת העבול.

ובש"ת הרשב"א (ד שג) תי' דעיקר הטעם ממשום דמאמר דרבנן הווא, ולא החמיר בכה"ג טפי לומר שהתהא בכונסה גמורה להה שעשה בה מאמר, לענין שתהאר על האחים ממשום גירושת אחיו. וכן ק"ל (לק' ז) דיש מאמר אחר מאמר, ולא אמרו שתהאר במקודשת גמורה, ושלא יהא מאמר האחין קונה בה מעטה. וולכאו' כוונתו שלא גורו איסור קרובים בקידושי מאמר. והא דמאמר מהני לאסור על אחיו הוא מגדרי לא יבנה, שהתחילה לבנותו. ומש"ה לאחר שנתן גט למאמרו מותרת לאחיו.

אין איסור אהות אשה חל על אשת אה

רלה) פשיטה ומזה התם דלא מידחיא Mai Biata לגמורי וכבר. ועד"ז הגמי (לעיל ל.) אי' עירכאות, דאימא מגו דחויא להאי, חזיא נמי להאי. קמ"ל. ווע' מש"ב שם).

רלו) ת"ד הבא עלייה חייב ממשום אשת אה ומושום אהות אשה. הרשב"א הביא בשם ר"ח דאפי' שמתה אהתו אח'ב חייב ממשום אהות אשה. והרשב"א תמה דאייסור אהות אהתו הוא רק בחיה אשתו. אך הביא שבתוספותא מבואר בר"ח, הרי זו אסורה עליי עלילית הויאל ונאסרה שעה אחת, ואם בא עליה חייב ממשום אשת אה ואחות אשה.

מפרשת קידושין והוה אישות בפנ"ע, ולא תלי בגדרי יבום ולהילצתו. ולד"מ לא חפס קידושון באשת אה, אלא דרך יבום וככמ"ש רשי' לפק' נב'. ואף מאמר דמנהני, הוה כלפי דין יבום ואבל אללו אחיו מייבם, אין מקום למאמרו. ו. (ואף כלפי קידושין דמאמר).

ז. דאייצטיריך דברי רב, دائ' מונתני דידיין ייל ודוקא אידחיא לממי. וαι' מונתני דהותם הו"א ודוקא היכא דלא חוי בנפליה ראשונה אמר'י דנאסרה. קמ"ל רב דבכל אופן אמר'י דנאסרה).

ח. אך בסוגין לא הוזבר מיגו. ויל' דהותם קאי בנפליה ראשונה ומשה' זהrik גדר' מיגו ועיז' זוקפה לו לאחר זמן. ואילו הכא קאי' אמתני' (ל') דນפליה שנייה. וכיוון שלא נדרית בפלאי זה הפטורה. ואיז' צ' מיגו.

וRIDTB"א פי' דורך גזירה דבעלת הגט הוה ודוקא למני שעשתה מאמר, ולא לצורתה. ורבא לא קאי אמתני', אלא אוצרות דעתלמא.

ולב' דמיהל'פה בבעל'ת הגט. פרש"י דליך איסור ממשום לא יבנה זוכמו בנט לזיקתו, דא"ב אסורה אף לאחיהם. אלא הוה גזירה אטו בעלת הגט. והריטב"א ביאר שלא הוה גזירה לבגירה, דכלוחה חדא גזירה.

ולג' איכא דאמורי וכו' דותרה אפי' דיא. פרש"י לאח שלישי, בשימות היב'. וב' ב' רשי' (nb) דמותרת רק לאחיהם, אבל אסורה ליבם שעשה מאמר ונתן גט. דמייחל'ף בבעל'ת הגט גמור', וב' דהרבמ"ס (ה) ד. והרשב"א ביאר דדמי למאנת ביבם (לקמן קח) דאסורה ממשום שעשה מעשה בה.

אבל תוס' (nb: דה א) כת' דמותרת אפי' לו. וב' ד הראב"ד (ה ד) ושא"ר.

ולג' שם. דותרה אפי' דיא. התו' ה' לק' דעכ"פ הוה גירושת אחוי, ואמאי הותרה. ותי' דבין דלא נתן גט אלא להפקיע מאמר, ומאמור דעבד שקליה, נמצוא כאילו לא הייתה אשתו לעולם. (זהחו"א

(כל) תמה בזה, וע"ע קה"י בחר).

והאחרונים דנו האם כוונתו דגדר גט למאמר דעוקרו למפרע, או דע"י הגט פקע מכאן ולהבא, ואף איסור קרובים פקע (וכמו שאין איסור קרובים אי' פקע זיקה ע' לעיל יチ. ח'). והגרג"ט (יד) ביאר דע"י הגט בטל המאמר למפרע. ועפ"ז כתוב דאף בשם היבם בטל המאמר, והוא

ב. ווע' לcken פרק ר"ג אי' שרי לאחים אפי' בחיה).

ג. ואף לשנאג' בתרא ס"ל דהיא אסורה ממשום מחלפה. אך מבואר דיש ב' גוררים בגזירה אטו בעלת הגט, דכל הלשונות היא עצמה אסורה לנונן הגט (שנעשית בה מעשה) לבעלת הגט. ולל'ק מהני' סברת מיחלפה לאסורה אף לאחים וצורות ולדעת רשי').

ד. ותאסר מחמת איסור אישות של החוי, ואף לויל איסור לא יבנה וקלישות הזיהה).

ה. וכן ע"י' שאח' חלץ, הותרו שאר האחים הותרו בקרובי ה Zukoka. ועד"ז נתחדש דאף ע"י' גט למאמר מונגי להפקיע אישות המאמר.

אר בסוגין גבי מאמר הוה חידוש טפי, דכלכארה מאמר הוה גדר אישות. וב' ש' לדבר ר' נתנאל (בתרוי בט', לדעת ביש') דהזה

האיסור וע"ע בע"ב. ולכ"ז צ"ל בדעת בית שמאית גדר אין איסור חל על איסור דانية בכלל פרשת ערות אשת אח כלל. ולא חל אף סיבת האיסור.

ובח"ר שמעון (ד) פ"י גדר זיקת יום הוה מושם שאישות אחיו עדין קיימת, ע"י שנשאר האיסור אשת אח. וכן גדר איסור קרובים לאחר מיתה, דהא ישוט נשר בעל פניו והו. ממש"ה היכא דאין איסור חל על איסורה, ופקע האיסור וככלפי ים זה^ט, א"כ לא נשאר אישות האח. ול"ש יום.

רלח בא"ד ר' שמעון צ"ל הר' סברא, דמ"מ הוא אשת אחיו. ואך דלא חל 'איסור' ולפ"ג אסברא חנ"ל.

אבל הריטב"א (לעיל ג'ג) כת' דבית הלל ס"ל דחיל איסור אשת אח אש דהוה איסור מוסוף, דמיגו שנארהה בשאר אחיהם נארהה עליו. אך קשה מדברי ר' שמעון בסוגני.

והרשב"א (שם, והריטב"א בת' ה' וב' כ"ב בשו"ת הרשב"א וכה) תי' דכ"ז דלגביו שאור אחיהם הו"ל אשת אח, ממש"ה נחשב שעת נפליה וככלפי שאור אחיהם^{ט'}, ונחשב מקום מצווה אף לאח זה. וופטרת צורתה.

ולפעמ' ביוון דאיסור אשת לא חייך, תתייבט יומיו. משמעו דקרו' הגמ' דבפועל אפשר ליליים. וס"ד דאך בשעת היום לא יכול איסור אשות אשה (ודמקשן לא סבר דמיילה תליא).

וצ"ב מה ס"ד דלא יכול איסור אשת אש לאחר שננטלק איסור אשת אח. הא מ"מ היא עבשו אשות של אותו, ויש סיבה מתחדשת לאו^{ט'}. ויש שדחו דקרו' הגמ' דל"ש גדר 'פטור' ערוה. וחותמיים לאו דוקא, אלא דשיקת לדין יום).

והאפיק"ז (א ז) פ"י דס"ד דאיסור אשת אח דיומם

והריטב"א^{ט'} דחה דהתוספה לצדים קתני, ואירי שכבא עליה קודם שמלה אשתו חייב. ומוכואר בדברי ר"ח דכ"ז ש' נאסרה' נחשב דעתין עונמות באיסור אשות אשוה. וצ"ב דלבאו' הא דנאסרה הוה מדיני היובם, להחשב אשת אח. ואיזה עד יש להחשב אשות אשתו. ובשיע' ר' שמואל ביאר ע"פ העד דעתך ערוה הוה איסור ערוה חדש דעת הפורת יוסף, ע' לעיל ב. וג'. ממש"ה נחשב דעתין יש איסור צרת ערוה, ואף הערוה עצמה לא גרע מצורתה.

ROL) תוד"ה שנשא הי. ביב"ש (לעיל גג) וכבר חשבו שלא במקומות מצווה וכו'. דעתך ביב"ש דעתך אין איסור חל על איסור נהשבד דانياה אשת אח כלל. וצ"ב דאך דלא חל איסור, סוף סוף הרי הייתה אשתו של אחיו, ואישות של אחיו זו רק להקמתה שם. וכוכ"ש חוס' בדעת ר' שמעון).

וחמאררי (גג) פ"י דבשם שאין אשות אשה נקראת אשת אח לענין ניהול עליה איסור אשת אח, לא חיל עליה נמי שם אשת אח לענין זיקת יום, לאסור צורתה. והו"ל צורת ערוה שלא במקומות מצווה. (ויל"פ כוונתו דהוה לפותאת).

ומשמעו מדברי המאררי דברי' ש' לשיטות דלית להו מיתלה תלי' ע' (בسمוך).

ויש אחרים שבירו דגדר הנפילה ליום הוה מהמתה ערות אשת אח, וההתורה צוותה איסור ערויות, ובמקומות יום צוות התורה דادرבה היבם קם תחתיו^{ט'}. ממש"ה איירי דוקא במקומות שיש פרשת ערוה דاشת אח. וככין דאין איסור חל על איסור ליבא פרשת יום).

אך קשה אמראי תלי' באיסור בפועל, דאך אין איסור חל על איסור, מ"מ הוה אשתו של אחיו. ויש כאן סיבת

בדיבורו א'. אך אין זה מוכח בדברי הספרי.

יב. וצ"ב דמ"מ נשאר איסור ערויות כלפי כל העולם. וצ"ל דבע"י שייא אשות כלפי ים זה. ועפ"ז אף המקדש חוץ מהאריה, בין דליך אשות כלפי אחים. וע' אמר"מ (ט) שדן בו, וע' רשב"א גיטין פב:

יג. ולא נתבאר בדבריהם דהא אף היכא דליך שאור אחיהם פטור.

יד. והחוז"א (קלד לדף יג) כתוב דכ"ז דלא חל איסור בשעה שקידש, לא זהו אשות אשה שאשרה תורה.

ט. וכן הרשב"א (דף יש).

יל. והריטב"א (גג) כת' דחשבו לייה באילו אין כאן אשת אח לגבי הא מילתה.

יא. ויהי שסבירא לאסור אשת אח. וב' הבא"ש (סוף ק"ט וקה), לפרש דברי היישולמי האיסור באמחנת גרבט) דאיסור אשת אח מביא הוויה, שמצויה לבנות בית אחיו. וצ"ב לדברי התוטס (לע' ד). דמינותו בפרק. אך ציינו דברי הותוטס (לע' ח). משמעו כוונתו באופ' א').

ויש שתביבאו כן מהספרי (מצא לר' ע"פ גידלים תעשה לך, והר' נסם גאנ ששבת קללו) דאיסור אשת אח ומכוון יום נאמרו

והאחיינור כת' דלט"ד לא אמרוי מיתלא תלי, ואין כאן שם אחות אשה בלבד. ולפ"ז עיקר תי' הגמ' דמיתלא תלי, והאיסור קיימת. ומ"ה פטורה, דמעבשיין איסור אחות אשה מונע שלא יהפוך בה זיקת יבום^ט. וב"כ החזו"א (קלד לדף יג).

וזעט כתבו דסוגיןอาทיה בר' שמעון דל"ל (בע"ב) לקוברו עם רשעים גמורים. ו/or' שמעון ס"ל דאך לא חל חפצא דאסורה, וע' בע"ב. ועוד כתוב החזו"א (קלד אין טו) דבין ראן חיק מושם אחות אשה, אמרוי' דעשה דוחה^{טט}, ותפסי קידושין [ע"ד קרי הגמ' נשתנה מקור הגמ']. (ועוד"ז חק האחיהינור א ג').

והקובה"ע (ג' ד') כנוב דיבום לא תלי בשם ערוה' לעניין קידושין [doneg biyom] אשה הנקנו לו מן השמים). ופטור טו' נשים הוה דוקא היכא בג' אסורה לו. ובхи' ר' שמעון (באג'ה) כתוב ד"ל' דכמו דאן איסור חל על איסורו, ה"ג הידין מניעת קידושין דמחמת שם אחות אשה לא חל. דאן דין חל על דין^{טטט}.

והקובה"ע (ד' ד') דין היכא דערוה' שנופלת לפני יבום קטן, דהה מבואר לקמן (לג'. ולד'). דלענין איסור חל על איסור חל האיסור בהבאת שעורתה. ונוחש דליקא איסור בפועל עד שיגדל, א"כ אמראי פטורה. וע"ב דגזה"ב דפטור ערוה לא תליא באיסור בפועל. ותי' דמ"י אינו יכול ליבום עד שיגדל, וכשיגדל הוה ערוה. והקשה דא"כ אינו בגדר 'פטור' ערוה.

הוה דחויה [ובהמשך דבריו (שם יד) האריך לדון אי אשת Ach הותרה או דחויה. וע' מש"ב בהה לעיל ג': ולא חל איסור אחות אשה בין דעתין עומדת באיסור אשת Ach [וכיסוד זה כת' המהרש"ל לך' לג').

ובפושטו מסקנת הגמ' דאיסור אשת Ach פקע, ועיין חל איסור אחות אשה. וע' בסמוך בכמה אופנים]. וצ"ב במא נשתנה מקור הגמ'. (ועוד"ז חק האחיהינור א ג').

(רמ) שם. כיוון דאיסור אחו"א לא חייך. האחיהינור (א) ייסד דאך במקום דאן איסור חל על איסור, ולא חל האיסור הב', מ"מ לא תפסי קידושין". (ודאו המקדש נדה, נימא דלא חל איסור אשת איש על איסור נדה. וכן איסור אשת Ach ואשת אב וכו'). ויתפסו בה קידושין של אחר. ע' מה שהו' בוה לעיל יג'). והאחיהינור [ועוד אחרוניים חק' מוסגיין, דהגמ' מק' דבין דלא חל האיסור תתייבם, הוא יש כאן יש כאן שם ערוה ותפסי מיבום].

(וקישיה זו ייל' בכמה אופנים, א' דקנין היבום לא חל היכא דאיינו ראוי להפיסט קידושין [והאחרונים דנו בוה בכ"מ^{טטט}]. ב' למש"ב הרמב"ן [עליל ח] דהיכא דלא חל קידושין לא תפיס זיקה. ג' ועוד ילה"ק דנהי דלא חל האיסור בפועל, מ"מ ערוה פטורה מיבום [מגוזיה"ב דעליה], לעיל ג'. ומסתבר דפטור 'עליה' תליא בשם ערוה, דומהה דהיפיסט קידושין. ולא תליל באיסור בפועל].

ל' ב' הפסיקת קדרו. ועוד ייל' דעשה דיבום דחי לאיסור זה ובוקשיות הגמ' ג': גבי' עשה דוחה ל'ת' שב' ברתו. ועוד דאך אם אינה ראויה להתייבם, מ"מ אין כאן 'פטור', ותיבע' חילצה ואבל משמעו בגמ' דתתייבם).

יט' והביבא דכ"ב ריש' דאיסור אחות אשה מונע שלא יהפוך זיקה, ופטורת ערתה. ודלא כתוס' וע' בסמוך]. ב. וצ"ע לפ"ז הדר קושיות האחיהינור, דמשכחת לה אשת אב מקודשת לאחיו וכו'.

בא. ויל' בדרכ' זה, מה גדר 'חפצא דאסורה' [וע' בסמוך] שלא חל האיסור, אבל יש פרשת 'דוחה' להתייר. אבל בפרט"ג (כללי אח'א אחריו י"ד קיא) ד"ה תשובה כתוב דבאיסור לא ועשה היכא דלא חל הלאו מושם אח'א, מ"מ אינה מותיבמת דחל איסור לעניין לקוברו וויש בו חומרת לאו ועשה דלא דוחה מיפוי ערשה]. ובכתב שם עד דאם יפקע יהול איסור הלאו, הילך לא פקע, צ"ב דהעשה דוחה את העשה ואת הלאו כ"א בפנ' ע').

כב. אך בשיע' ר' שמואל ה'ק' דל"מ דין זה בשום מקום.

טו. האחיהינור דין עד אמראי אמרוי 'הילך לא פקע' ואונ' דיש גלגל, שאם הותר איסור אשת Ach [בגדר הותרה] חל איסור אחות אשה. ומש"ה לא שיר' היתר אשת Ach, מ"מ מוחמתן נימא דהיכא יהא היתר האיסור דלמ"מ שם אשת אשה מונע אחות אשה. האחיהינור השיב דלמ"מ שם אשת אשה מונע וכשיותו, ע' בסמוך].

ועד כת' דבין דכללים גדר אשת Ach הותרה הותרה (ונגעשית כאשרתו לכל דבר), א"כ אין לומר דהיכא שאני.

טט. וחול סיבת האיסור [וב' ח' ר' שמעון (ד) והקובה"ע ג' וד') או חפצא דאסורה (כן הביאו בשם ר' ב' ב'), או צורת האיסור וכ' לה שנן החזו"א (קלד לדף יג)].

יז. ועוד"ז חק' האחוריינום על קרי' הגמ' (לע' ג) דעשה דוחה ל'ת' שיש בו ברתו, ומש"ה תתייבם ערוה. וכבד ממשע בבריתיא שם], והוא מ"מ הוה ערוה. וע' מש"ב בע' שם. (ועוד"ז דנו האחוריינום לישב קו' חתמו' (ט. ד"ה וחר') לדעת ר' עקיבא לא סגי עשה דוחה ל'ת' בינו' דחיבי לאין בחייבי כרויות לא תפסי זיקה וקידושין. וע' ש' רמב"ן ושו"י').

יח. דיל' אשה הנקנו לו מוחמים, וחולות הזיקה וקנין היבום

הערה יחד. ומ"ה במקומות דלא חל האיסור ל"מ האיסור להחשייה צרת ערוה. וופורת ערתה רק ממשום אשת אח וכמ"ש בתוס'. [ורק אחריו שיש עליה פטור ערוה (ע"ד מש"כ רש"י), אף האיסור אשת אח נחשב ערוה לפטור ערתה].

(רמד) תוו"ה לא פקע. כיון דלא פקע איסור אשת אח כמו אילוניות וכו'. מבואר דאיסור אשת אח דנפילה זו פוטרת ערתה¹², ודלא כיוסד הגרא"ח (ה' לעיל ב') דאשת אח (דנפילה זו) אינו פטור (וכ"ב האמור "מ ז Koh"י וdobtos' מבואר דלא בגרא"ח). אבל הברב"ש (ב') כ' דאיסור אשת אח במקומות ערוה שניני. וכיון דיש פטור [מחמת אשת אשה], מש"ה אף כלפי ערות האשת אח אין כאן נפילה ליבום (והזה באשת אח שיש לה בנם). ויש שאחרונים שבאיירוד דהאיסור אשת אח הוא סיבה לנפילה יבום, ואינה יכולה להיות סיבת מניעה, לפי נפילה זו. אבל במקומות מניעה נספהת אף האשת אח זהה ערוה ברמה זו.

ורע"א (ב': מהמשניות לעיל ב') החק' למה ציריך קראי לפטור צרת ערוה, תיפול שתפטר מדין ערות אשת את. ורע"א העמיד קושיתו ע"פ דברי Tos' כאן, מבואר דאשת אח דערויות פוטרת ערתה.

(רמד) בא"ד וא"ת ל"ר שמעון משכחת וכו'. הרש"ש בת' לדמש"כ רשי" (ב') דאשת אחיו שלא מעולם פטורה מחמת האיסור אשת אח שנארסה, א"כ החכר במשנה.

רמיה אשת איש ונעשה חמותו נידון באשת איש. פרש"ז דלא חל איסור חמותו על איסור אשת איש (ואף דאיסור אשת איש חמוץ טפי, כיון דאיינו איסור מוסיף¹³). אבל הרא"ז (ה' יבום וה' לעיל יג') כת' דברת רשי" [דאשרה כלפי יבום] מהני ריק לפטור את עצמה. ואילו פטור צרת ערוה הוה מחמת שהערוה אוסרת ערתה. ודוקא היכא שהערוה אסורה עם

רמא) אמר רבashi איסור אחות אשת מיתלה תלוי וכי וכו' היילך לא פקע. ובפשוטו ממשמע דעכשי ליכא איסור אחות אשת. ואפ"ה פטורה ולא פקע איסור אשת את, מחמת איסור אחות אשת דתלי. וכוונת הגמ' דכינן דאם תיפול ליבום תהא ערוה, וכן אין היתר לאשת את כלל. (זהה כמו גלגל החוזר).

וכן בפשוטו כוונת Tos' (יג) בדרעת בית שמאי ווע' מש"ב שם בגדר הדברה. והרמב"ץ וראשונים (עליל שם) דנו דלב"ש הוה ערוה לאחר נפילה. אך מדברי המאירי (שם) משמעו דבית שמאי לא ס' דזהה מיתלה תלוי. ותו"ט (ד"ה לא) פ"י [دلדעת ביה] האיסור אשת את פוטרת ערתה (ע' בסמוך).

אבל רשי" (ה' מיתלה) כתוב דהואיל ואיסור אחות אשה מוקן יעדמל לחול פטורה מהיבום. והאחרונים (היעזר הנל ואפיק"י שם) העמידו דلدעת רשי" איסור אשות אשה פוטרת, ואילו לתוס' איסור אשת את פוטרת לרשי".

והאחרונים (גורייז יבום) ביארו דדרמי למיש"כ Tos' (ג'). ד"ה לעולם) דאשה שנארסה ליבום מחמת ערוה בעלת התנאי, יש פטור. וכך דעתין לא חל איסור אשות אשה. מ"מ כלפי יבום הוה שם אשת אח¹⁴. אבל האיעזר (ג) כתוב דכונת רשי" דכינן דሞכן האיסור לחול, פטורה מחמת שם ערוה דאות אשה, דרך האיסור לא חל.

(רמ) שם. בפשוטו Tos' פלוג על טעם זה, וסל דודוקא היכא שאיסור אחות אשת חל בפועל נחשב ערוה לפטור, ומ"ה פטורה רק מדין אשת את. אבל הרא"ז (ה' יבום וה' לעיל יג') כת' דברת רשי" [דאשרה כלפי יבום] מהני ריק לפטור את עצמה. ואילו פטור צרת ערוה הוה מחמת שהערוה אוסרת ערתה. ודוקא היכא שהערוה אסורה עם

כג. (ונוחש בערוה כלפי מצב היבום, או סגי דדין ערוה מונע ממנה דין יבום).

כד. וכ"כ הרא"ז (ג) בדרעת בי"ש ועי"ש ברש"ש. לע' יב'. והאחרונים ביארו כן בק"ה הירושלמי (ה' ברמב"ץ יב'). וע"ז Tos' הרא"ש (לע' ג').

כה. אלא איסור כולל, שנארסת לכל העולם. ותוס' (כע"ב)

הביאו עד דלא נחשב איסור כולל, ד"ש איסור אשת איש לאמ' לאיסור חמותו.

כו. ועד"ז דעת רשי" (חולין קא) דשבת נחשב איסור מוסיף על יה"כ, דנוסף איסור סקליה. והשעה"מ (איסרב' יי) החק' דמדובר רשי" (ה' ד"ה אט) דאיסור שבת לא הוה מוסיף (והווצרך לפרש ממשום דזהה בתת א').

(רמז) מינו דעתו סוף איסור לגביו אחיהם וכו'. ונוסף על החתיכה (האשה) איסור כלפי אנשים אחרים, ונחשב איסור מוסיקת. והאחרונים ה'ק' דה'מ' כלפי האיש, אבל כלפי האשא מעיקרא היהת אסורה לאיש זה, ועכשו אסור לה אף האחים. ויחשב איסור בולל.

והריב"ז (ברש"י מכות כב) כת' דחמותו ונעשה אשא איש הו איסור בולל, דמיגו דכלייה כו"ע באיסור אשא איש כללה נמי לדידיה לחיבור ב'. והאחרונים (טור"א שם) תמהו דבסטוגין מבואר להיפר, דהוה איסור מוסיקת.

והנוב"ז (או"ח תק' תי') דבסטוגין קאי כלפי רידיה, ואילו הריב"ז קאי כלפי האשא. וככלפיה הו איסור בולל.

וכ"כ המקנה (קידושין עז) דנחשב איסור מוסיק כלפי האשא, וחיל איסור עליה. ע"ז יש פטור מיבום". ו עוד כתוב דכון דעתה הו מוסיק, ונחשב מוסיקת, וחיל איסור גם עלין. וביאר דkowskiת הגמ' בגין משום דסתם, ואידי אפי' בקוננה דלאו בת עונשין.

אבל החזו"א (קלד א) כת' דבעיריות הולך אחר האשא, ואף האשא חייבת משום דכלפי האשא הו מוסיקת. זוכבל היבא דהאיש מצוועה, אף האשא מצוועה. ע' לקמן פר'.).

ובשייע' ר' שמואל כת' דגדר האיסור עריות דחל על האשא, שהיא החפצא דאיסורה. ומש"ה נחשב

האדם ליאסר בשאר אוכלים משום יה"ב, כולל נמי את הנבליה עמה להתחייב משום יה"ב.
ה. זוקאי החם בהא דאיון שבועה חיל על דבר האיסור, ומ"ה אי עי' בולל ומוסיקת חיל. ורש"י (שם) הביא מסטוגין, ומבחן דשיר לנידון דסטוגין דאיון חיל על איסורו.
ו. וצריך לגורוט בדרכיו לחיבבה ב'.

ז. ובשו"ת הרמ"ע מפאנגו (כב) הביא כן בשם רבו ר' ישמעאל דבכל עריות כלפי האשא דינם שלח איסור עי' הבעל. והרמ"ע העיר רידר בדמשנה (כרויות י') אי' בכל העריות אי' האשא וא' האשא שוין.
ח. אך בפושטו יש שדרנו דגדר פטור ערוה לדין יומם תלוי בהא דרודה איסור כלפי.

ט. אך ע"צ דכהה אשא קטע, ולא חיל עליו איסור. וא"ה האשא אסורה. וכן כשהאיש הביא ב' שערות חלו עליו כל האשוריון בת' א' וכו' נימוא דחל אלף כלפי האשא, אף דה האשא הייתה מוחורת ממעיקרא. והחו"א (שם טז) עמד בו.

דף לב:

אהע"א - איסור בולל ומוסיקת

רמו) מודה ר' יוסי באיסור מוסיקת. פרש"י דמיגו שחוויל שם אשא אח' על האשא לגביו שאר האחים, חיל אף לדידיה.

ואף דאיון איסור חיל על איסור, היבא דבלאו הבי איסור זו חיל על אנשים אחרים, חיל במינו אף למי שכבר אסורה עליו.

ורש"י (שבועות כד) ביאר דאיסור מוסיקת הוא בשאייסור האחרון מוסיק על חתיכה עצמה דבר שלא היה בה עי' איסור ראשון, וזה איסור השני שבא איסור האחרון².

ורש"י פ"י ד'איסור בולל' קרי היבא דאיסור האחרון איןו מוסיק על חתיכה כלום, אבל מרובה איסור על האדם בדברים אחרים.

ובגמ' (שבועות שם) אי' דעתמא דמ"ד דמגני איסור בולל', מידי דהוה איסור מוסיק. ומ"ד דל"מ איסור בולל, דס"ל דאיסור מוסיק הינו בחודא חתיכה. אבל ב' חתיכות לא אמרי. ופרש"י דבחודא חתיכה מהני איסור מוסיק, מתווך שלל עליה שם איסור שני צעל דבר שהיה מותר לה, חיל עליה אף צעל דבר שהיתה אסורה לו כבר. אבל מחתיכה לחטיכה לא אמר מתווך שלל על האדם צעל חתיכה זו, יחול עליו אף צעל חתיכה אחרת בכלל.

א. ורש"י הביא דאמורי' בסטוגין דמודה ר' יוסי באיסור מוסיק, ואף דלית לייה איסור חיל על איסור באיסור מהני מוסיק.

ב. ובמבחן ברש"י (שם) דאף תוספת איסור הנאה נחשב איסור מוסיק. ותוס' (שם הביאו מוחגמ') (כרויות י') דאיסור הנאה נחשב איסור בולל. (וע"ע לך' לד').

ג. בגין חיל של קדש איסור לאכילה (משום איסור הלב) ומותר לגבותה למוחב, וכשנענשה נותר מוסיק עליו איסור שנפסל להקרבה. ומתווך שלל שם נותר' לאסורה על המוחב ושמיעיקרא היהת מותרת למוחב, ואין איסור הראשון מעכבר על ידו מלוחל. هل עליה נמי איסור שם נותר אצל כל אדם האוכלו להתחייב עליו משום חלב ומשום נותר, ע"פ שיש כאן איסור חיל על איסור.

ד. בגין נבילה ביה"ב, דבר אסורה באכילה משום נבילה, ואך יה"ב לא בא לאסורה אלא באכילה. נמצא שלא הוסיק עליה איסור אורון כלום. אבל ריבבה איסורה על האדם לאויסרו בכל אוכלין שבעלם. ואמרין מינו דחל יה"ב על

נימה דמוסיק איסור לומן לאחר שימוש בעלה או תרגש. ותי' ודף להנך ראשונים ה"מ כמשמעות איסור על גוף אחר, אבל מה שמוסיק איסור [לאדם זה] לומן אחר לא נחשב בכלל או מוסיק.

רמט שם. הריטב"א ה'ק' אף' אין לו אחים נימה מינו דחל איסור אשת איש עלמא, חל איסור אשת אח^ט. ותי' דאה"ג. אלא דניח"ל שיהא שם דashtra אח בעצמו. ועוד דנקט איסור אחים דחמייר טפי, דאיתיה אף' לאחר מיתת אחיהם. והשיטמ"ק (בריתות י"ט. ט. בהשמות שם גילין) תי' "דשם אשת אח"י אסר לאחר מיתה, ואז ליבא אשת איש. ווצ"בadam חל עכשו לא יפקע בשיגרש או ימות בעלה^ט.

(ג) מאי איסור מוסיק איכא^{טט}, וכ"ת מינו דאיתסר בכולו
אותה. בסוגין מוחרב מינו' לגבי איסור כולל
ונדרשו חתיכות (נשים) נוספות באיסור זה, ולא לגבי
איסור מוסיק^{טט}. אך רשי' (שבועות כד: הת"ל) נקט אף'
גבאי איסור מוסיק הלשון 'מתוך'.

רנא תוד"ה איסור כו^{טט}. צ"ל דashtra איש ונעשה
חומרתו לא חשיב איסור כולל וכו' בין שאין
שם א' וכו'. וכוביע' כתוב התוו' לג'. ומובהר בתוס'
דכ"ז למ"ד דר' יוסי מהיב באיסור כולל, ונח'
הלשונות (לג'), בדרכ' סברא. אבל למסקנה דר' חייא
אייריב באיסור בת א' (ו/or) יוסי פוטר באיסור כולל,
א'כ ייל' דאף בע' שמות הוה איסור כולל.

טו. דאיתסר מוסיק לא בעין שם א', ובמ"ש Tos' סוד"ה
איסור.

טו. והשיטמ"ק קאי אסוגיה דהთם, ונקט אשת אב. ועד"ז
בסוגין אשת אח^ט.

יז. והיבאו דברין דאיתסרו קל לא חשוב למחוי מוסיק וצ"ב.
ויל'פ' דבלאו וכי נארטה עכשו ממש אשת איש, אף עלי'ו
אללא דזהה אשת אב ב'ב"א, ובזה אמר' דל'מ' האיסור מוסיק
להוסיק ב' איסורים, ורק לאחר מיתה בעלה יחשיך חול, ואז
ליבא מוסיק^ט.

ויא. והחו"א^ט (ט) הביא דלא נחשב בכלל כמה דאיתסר את
ашתו על קרובותיה, ולמ' זה לענין להחשב מוסיק על
הנארטה.

יט. והאחרונים דנו בכ"מ חילוקים בין אין איסור מוסיק לאיסור
בכלל ע' בהמשך. אבל בגמי' (שבועות כד: הת"ל, וה' בתוס' לג'
סוד'ה בר' קפרא) מבואר דשייבי אהדר, דאי' מ"ט דמ"ד איסור
בכלל, מיד דזהה איסור מוסיק. וצ"ע.

איסור מוסיק, שמוסיק איסור בחפצא דייסורה.
והיבא דחל על נשים נוספות חשב איסור כולל, על
חתיכות נוספות. ואף כלפי האשה דנים כן, כלפי
ההפצע דייסורה.

רמח' שם. מינו דאתופקה איסור לגבי אחים וכו'.
בפושטו לפ"ז אייריד דקה היבא דיש לו אחים
נוספים, אבל היבא דזהה רק ב' מודה ר' יוסי דלא
חל אשת אח על אחות אשה^ט.

וכ"כ הרמב"מ (שוגרת ד ג) כת' דייסור מוסיק הוה
דוקא היבא שהאנשים מעויים בעולם ויאסרו,
ומתווק שנאסר עליהם יתוטף איסור אחר זהה. אבל
אל'כ אין אומרים הויל ואילו היו לו בנימ או
אחיהם תאסר עליהם וכו'ו. והכט' מ הביא מקורה
מהגמ' (בריתות יד) 'דאיכא' ברא לסבא.

אך האחרונים (שעה"מ איסור' יז) הביאו דו הרמב"ז
וritable' א' (קידושין עז) כת' דאתופקה שנעשית אלמנה
נחשב איסור מוסיק לכ"ג, מתוך שלח איסור
לכח' ג' שיתמנה אחרים. ואף דאייריד שעדרין לא
נתמנה כה' ג' אחר, ולא נוסף איסור לשם אדם^ט.

והאחרונים חילקו דאיתסר כולל ציריך שייא מצעי
בעולם אף לדעת הראשונים. ויש חילוק בין איסור
כולל למוסיק^ט. אבל המאירי (לד') מביא י"מ דאף
איסור כולל ל"צ שייהה בעולם.

ודיע'א (על השעה"מ, ובוח' באן) ה'ק' דאי נחשב 'מוסיק'
במה שיבא לאחר זמן, א'כ אף אשת איש ונעשה חמורתו,

י. אך לת' הגמ' עכ"פ חל לקוברו בין רשות.

יא. ועד"ז נח' הרמב"מ והראב"ד (שבועות ד י) הנשבע שלא
יאכל בכבר זו היום, וחור ונשבע שלא יאכלנו עולמית.
דרהראב"ד נקט דזהה איסור מוסיק, שהרי אוטה אותה עלולים.
ואילו דעת הרמב"ם דכין דבשועה זה לא חל על דבר נסף לא
זהה איסור מוסיק. (זה מהחנ' א' (שם) ביאר שלא מצאה שבועה
מקום לחול). והמנפרשים דנו דאף יוז'כ' ובנילה' ובנגללה
ביה'כ', איסור נבלילה מוסיק לזמן שאחריו יה'כ'.

יב. והכט' מ העתיק 'בגון דaicא'. והחו"א (קל' יב) דזה
דהמג' מפרשת ע' מי יחשיך מוסיק וולאו דוקא בshall בפועל'ל.
יג. ובשי' ר' שמואל הביא עוד מהריטב"א (לעיל יג) דאע"ג
דאאוחע'א, ס"ל לבית היל איסור מוסיק דחל איסור כלפי^ט
האחיהם, ומ"ה פוטרת צרצה. פוטרת אף במקרים שאין אחיהם.
יד. דכובל עגי' מיגוי' משא'כ' מוסיק. ועוד ייל'פ' דאיתסר כולל
הוא עגי' שחל על חתיכה נוספת ובעי' לחול), משא'כ' מוסיק
הוא צד חמור, וה'ג' יש צד חמור.

אבל 'לקברו' חל אף' בלבד. ואין מקום לומר רعي' כולל חל במקצת לקברו.

רנו) שם. ל�ברו בין רשיים. צ"ב דאי לא חל איסור, א"כ אמא מחייב להחשב איסור חמוץ. והמאירי ביאר ע"ג דआח"א, מ"מ בדיני שמים חיב, ואם לא עשה תשובה אף ב"יד קברים אותו עצל רשיים חמורים. והאבן"מ (שוו"ת יב) הביא בשם הפרט"ג (פתחה כוללה פסח חלק ב פ"א טז) דהא דין איסור חל על איסור היינו בלבד עונשין וקורבן, אבל איסורה מיהא חלי". וכדראמר'י בסוגין דאיסורא איסורה מיהא חלי. והפרט"ג תמה על מש"ב הש"ך י"ד רלח מיהא חל. והנשבע שלא יכול נבללה אין שבואה חל על דבר האיסור. ואפי' חלה וציריך לאוכלה מחייבת סכנה, א"י"ע לישאל על שבועותין.

והאחרונים (חי' ר' שמעון נהרים, א'abi עורי שבאותה ח' נתקשו בביואר הדבר,adam חל האיסור, א"כ אמא איינו גענש. וע"כ דלא חל צוויי כלל. והגר"ס וקדושים שו"ת טז כת' דנהשכ איסור קלוש דין בויה עונש, וכן איסור חצי שייעור^ט.

אבל האחרונים הביאו רמשמע בכמה מקומות דלא חל האיסור השני בלבד. שהרמב"ם בפיה"מ (כריתות יג) כתוב עקודה נפלאה' דהמבחן בשר נבללה בחלב איינו נאסר בהנאה, דכינן דיןנו כלול או מוסף לא חל איסור בשר בחלב, ולכן איינו נאסר בהנאה^{טט}.

כז. דוגר מאיסור עשה. וע"י תוס' (לט. ד"ה אלא). בחת. והאחרונים הביאו מדברי הצמח זרך (טט) דין בכיצת טריפה שנולדה בי"ט, האם חל איסור נולד' (מווקצנה) איסור טריפה, ונפק' מה לחשב דבר שיש לו מתרירים לא יתבטל ברובו. ור"א (ת כת') אין דמי' ע"י ביטול ררוב נתבטל איסור טריפה, ואשכח רוחאה לאיסור נולד. ובת' ד"כ נולד האיסור בתערובת, ודבר שיש לו מתרין שנולד בתערובת בטול. וווע"א כתוב דנולד לא לחשב איסור מוסף בזזה שאסור אף בשיתבטל, דמוחסר מעשה).

אבל הפרט"ג (קב' מ"ז) כתוב לדין העצמה זרך תלייא כי קייל' לקברו בין רשיים גמורים, ואף דלא חל לענין עונש וקורבן, מ"מ איסורא מיהא אית' ביה. וויליא' לרבותי האחרונים האם מותר לאכול דבר המתועב, בשנתבטל אלא דריש לו מתרירין. (זהצ"ץ שם) אסור ממש דהוה איסור כובל, דחל איסור נולד על ביצי התיירות. ור"א והפרט"ג תמהו דלא חל Cain דין איסור נולד חל על כל ביצה שנולד בטב"ע).

בט. והרמב"ם כתוב דלא נחשב מחייבת איסור הנאה, הדאיסור הנאה תלייא באיסור אכילה.

והרמב"ן (לט. הביא כן בשם אחרים) חלק דלא בעי שם א' דאמר'י (שם) מיגו דחיל אכילה חל אבעודה. ואף דהוה ב' שמות וב' לאוין, ואין אישור שווה. ואפי' חלי כיון דשם טומאה הוא חל.

אר רע"א והג' ראמ"ה בת' דאק' לעצ' דלא בעין שם א' ב' הינו משום דכל עיריות מקרי שם א'.

(רנו) תוד"ה ותו. ואם לא התהרו בו משום חמותו וכו' פטור. אבל הרויטב"א כת' והג' יודע דאפי' למאנן דל"ל כולל אהני להה דאי אהנו ביה משום אשת איש ולא משום חמותו, נידון משום אשת איש. ובכ' המהרי"ט (קדושין עז). ונוחשכ דכלפי זה איינו בכלל האיסור הראשון, וחיל ע"ז האיסור השני^{טטט}. והשעה"מ (איסור'ב יז) הקשה מתרוס' בגין. (וע"ע רשי' לסתון לה').

מעלה אני עליי כאילו עשה ב' – ל�ברו בין רשיים גמורים

רנו) ל�ברו בין רשיים גמורים^{טטט}. וכוונת ר' יוסי דחיב משום אשת אח ואחותה אשה רק לענין לקברו בין רשיים גמורים. ומובואר דר' שמעון פליג^{טטט}. והרשב"א (לט.) הביא בשם הר"א אב"ד (דלח'ך לשננא) במקומות איסור כובל אמר'י דחל לענין לקברו בין רשיים גמורים (ובכ' הרמב"ן שם ע"פ רשי'ו). והרמב"ן (לט. וככ' התוו'י לט) פליג דלמי' דאמר'י לקברו, בכל איסור חע"א הינו לעונשין,

ב. (והביא מוה אף לענין הוואיל ואישתרלי לעיל ז). דאק' דהוה ב' שמות, ודוקא בעיריות דנקש שם א'.

כא. וצ'ב דוכי מומי' בלבד והתראה גרע מהא דלא חל איסור שיש בו עונש על איסור שאין בו עונש. ואבל לי' דבשוגג או אונס על איסור הא' ומוייד על הב' האם חל. ולדברי המהרשל' (לט.). אפי' היכא דהדריה לא חל).

כב. וכמהו ראשונים העתיקו 'חמורים', וע' תוס' (ד"ה ב').

כג. ובכ' הרויטב"א, אבל הביא בשם מורי הר"ם דר' שמעון לא פליג אלא לענין חטאות (וצ' ב').

כד. וכן הוא לשון הרמב"ן (לט.) דחל לעונשין ואבל לי' דלא דוקא, ולא פוקי מודיין רשיים גמורים.

כה. וכת' דנק' מ לדין איסורין מבטלין זא'ז' ווציין מש'ב י"ד צח'. דנקש דבר האיסור כיון דב' איסורין רביע עלייה, וכדראי' לקברו בין רשיים גמורים.

כו. והאבן"מ ושאר אחרים דנו ודעתה הש"ך דשבועה הוא דין בפ"ע, ולא אמר'י בזה מיתלא תלייא וקא. ולא שיין לסוגין.

ועוד אין הבית הלווי למ"ד דעתו כולל חל וכןן קי"ל, א"כ אפשר שלא קי"ל לקבورو בין רשיעים גמורים (וזאנן מקור להזה). והרמב"ם ופסקים לא הוכירו את הדין לקבورو בין רשיעים בשום מקום. אך הראב"ד (*איסוט"ב ב' כת' כנ'*).

(ג) ריש"י ד"ה חייב וכו'. ב' איסורי קחטיב, דהא משומזרות אין כאן חטא. והרמב"ן הביא אחרים שהק' ומליקות כתני. ות"י כשהתרtro בו משומ לאו, ולט' לדלאו שניין לאורה מיתה ב"יד לוקין עליו (ע' מכתות יג).

(ג) התיויל בר קפרא ל"דון וכו' בשחותה במקדש התורה וכו'. פרש"י התורה סתום, היילך אין כאן אלא משומ זורות. משמעו ודריך טעם ל"ש כלל איסור שבת (בקברן ציבור), ואף כלפי זה, שלא התורה עצמה העובודה. (וע"ע בסמוך).

והאחרונים (ע' חז"א) דנו בקרבן ציבור שלל בו פטול, האם אמר'י דמ"מ התורה שבת עצלה. או רק היכא דזהה בנסיבות. וכן דנו היכא דעתינו אם על לא יירדו, האם אמר'י דמיהני סברא זו להבשיר העובודה או דמ"מ אין כאן הכשר דקרבן ציבור. ויל' דהיכא זר [לר' חייא] גרע, דעתינו משועה כלל בקרבן זה.

ולו. והתו"י (ליעיל יג) כתוב דהא דעתך איסור חל על איסור הוה סברא בעלמא ולא קראא. אבל תוס' (חולין קא, ד"ה בנטמא, סנהדרין פג: ד"ה פרט) כת' דילפוי דעתך איסור חל על איסור מהמייניט דפרט לו שמהוללת ועומדת, בשנטמא תחילה. ומינה יילפוי לעלמא. והרואה"ש (נור' ד) הביא דרשא נספת מקריא ד"שבר' דנור. וע' ריש"ש (קדור' עז).

ולו. וצ"ב וכו' צווי התורה הוה כלפי כל חתיכה בפנ' ע. לה. וביח' ר' שמעון (באגדה כת' ד"ע' אינו משומ דל"ש ב') לאוין על דבר אחד, והרי מעיניו מהו לאוין וונעניש על דבר א'. אלא דआח'א הוא שאינו מרווח מקומת איסור זה, כיון דבלאו היכא הוא מרווח, והכל חסרון א'. ולא מרווח האיסור הנוסף, בדבר שהוא מרווח בלאי"ה והוא מוכפל חסרונו והכל סרורן אחד הוא.

ועוד הביאו דכתב ר' שמעון (ב' זכרון לר' שמואלביזן דלא שיר שדבר יהא פעמים רע'). דלא שיר שדבר יהא פעמים רע'. דס' ל' דאף חומרת הקבורה הוה בכלל עונש וחומר האיסור.

מן. והערו דלסתרת הר"א אב"ד דוקא באיסור כולל אמר'י לקבورو, א"כ אין מקום להזה להלבנה.

ועוד הביאו דתו"ט (חולין צ) כת' דלא חל איסור גיד במוקדים, דכיוון דמוחיים לא חל, ולפי מקרה דתו לא חל אחר שחיטה (ומותר באכילה!). והאחרונים יסדו דהא דעתך איסור חל על איסור, היינו שאינו משועה בדרכו, אבל החפצא נשבע דבר האיסור. ושם האיסור ^{לא} קיימ' ^{ל'}. ויש שביאו דברמת אינו משועה, ואפ"ה זהה דבר מתועב, ומהני לקבورو בין רשיעים גמורים ^{ל'} (וצ"ב ^{ל'}). וביח' ר' שמעון (יג ה) הוסיף דהאיסור חפצא חל, ורק הגברא אינו משועה (אבל לשונות הראשונים בכ"מ דלא חל איסור על החפצא). וצ"ל דהיאנו כלפי הגברא).

והאחרונים חקרו ^{ל'} בגדיר הדין (הסבירא ^{ל'}) דלא חל איסור על איסור, האם דבר האיסור כבר לא אסורה תורה וכיון דברלו היכא אינו עומד לאכילה, אין צורך שהتورה תחוור ותאיסור שוב ^{ל'}, או דעת הנגרה ומשמעות לאיסור, כיון הדבר כבר אסור ^{ל'}. (ועפ"ז צ"ב גדר כולל ומושיף, וצ"ל דעת"י במיגו משתנה הגדרת האיסור הראשוני).

(ה) שם. והבית הלווי (א מד והאחרונים) דין דבפסותו ר' שמעון ס"ל דלא חל כלל (אף סיבת האיסור. וע' בע"א). אבל אפשר דר' שמעון מודה דחל אלא דס' לדאיינו נCKER בין רשיעים גמורים, דלא דמי לעבירות מחולקות ^{ל'}.

ולכוארה אין בוה אף סיבת האיסור, דכיוון דלא חל צווי האיסור מהיימ', הוה בכלל פטור. וויל' עד פרט"ג ג"ב nimaa דאף דחל איסור מהיימ' דלא עונש, מ"מ הותר לאחר מיתה, דילפוי דממעוט אם לא חל לגמרי. וויל' עד"ז בדברי הרמב"ם. וצ"ע).

לא. ויש שהגידו דזהה חפצא דאיסורא. א"ג סיבת איסור. א"ג צורת האיסור.

לב. והקובה"ע (ה) הביא בע"ז גבי קפן, אף דעתינו משועה, מ"מ יש צד בראשונים דאסור להאכילה איסור בידים, דסיבת האיסור קיימ' (ונגמר) (סנהדרין נה) מבואר דזהה קלון ואי לאו דחס רחמנא עלייה הוה קטלין ליה. (וע"ע לקמן לד. בוגר איסוריין בקטן).

לג. אך עדין צ"ב, دائני נימא דרשאי לאכול, א"כ אמא ייש תוספת חומר לעניין קבורה.

לד. וילפ' דהיכא דיליכא צווי כלל, אמר'י דהתירא תורה ואף דיש סיבת האיסור. אבל הכא דאיסור מצד אחר, מהני איסור היב' להוציא חומר בדרכו.

לה. ויש שהביאו לחקר האם הוה טלאי על טלאי, או חור על חור).

לא חל איסור בת א'. ומ"מ החוו"א הק' דלט"ד דהגמ' צריך לפרש באופ' א".

רט **באיסור בולק ואיליא דר' יוסי וכו'.** הרשונות (רש"ב"א) הק' מהבריתא דא"א ונשיטת חמוטה, דלא מותני כולל לר' יוסי. וליכא למינמר דר' חייא תנא ופליג, דא"ב היביך מותב" (כ"ע) תיובתא דבר קפרא, הו"ל לסייע מהך בריתא. ועוד דהבריתא הואה פ"י דמתניתין (סנהדרין פא), וליכא מאן דפליג ע"ז. (זהריטב"א כתוב ד"ל דנוח' הבריות לעיל בהז.) ותוס' (לב: ד"ה איסור) תי דס"ל דבשנעשה תחמותו לא נחשב איסור כולל, דהוה שם איסור' אחר.

וهرשב"א הביא בשם הר"א אב"ד (וכ"ב הרמב"ז בדעת רשי') דר' חייא אמר דחייב ב' לענן לקוברו בין רשעים גמורים (וכת"י הגמ' לעיל). ולפ"ז בר קפרא פליג כלל אף לקוברו. והראשונים חילקו דאך בלא איסור כולל כלל האיסור לקוברו בין רשיים.

והרמב"ז תי דיל' דקידש אשה שמתו אם אביה ואם אמהה, דכיוון דליתנהו לאו כולל הוא. וכ"ב הריטב"א.

רט **מעיקרא שרי באכילה ואסור בעבודה וכו'.** הריטב"א פ' דהוה כולל, מחותICA העומדת לאכילה לעומדת להקרבה, והוה חתיכה לחטיבה.

רט **תוד"ה במאי.** לאפוקי ר' יוסי מחזקה, אלא לר' חייא ל"ל אשთובי וכו'. רע"א תי דאך לר' חייא הוה אפוקי מחזקה, דבפסותו ר' יוסי ל"ל כולל בחמותו

מה. ויש שהעירו דתלייא בגין טומאה בית הבליעת, האם תלוי בשם נבייה לענן אכילה או לענן טומאה. (ואכמ"ל). וא. ולכן קאי אבר קפרא, שהוסוף טעם לפטור. אבל דברי ר' חייא דיליכא היהיר לו"ר וכו', אין זה סברא חדש לחזיב. וכ"ק דהו חוכר דר' חייא פתח קודסם.

בט. **ועוד' כת' התוס' ר"א** "ש דהני טעמי אינם עיקר, אלא שהביאו סעד לדבריהם. אך צ"ב דסבירת רבוי ולבר קפרא דאין איסור כלל על איסור ובבת א' או בכלל), ויש כאן סיבת איסור. ואילו סברת הוואיל והותורה אמאי הוה סייעתא לדרבין.

ג. **וא"כ למש"ב** בראשונים (ובג"ל). ואך צ"ע דההו ר"א"ש כת' כבוי תוש, ואך דרבנן דהנץ טעמי הוה שעד'.

ד. **וهر"א אב"ד** הק' דמ"מ תקשי מבրיתא (עליל לב'). דאך נשא מת ואח"ב נשא חי, כלל איסור אשותו על איסור

רנה) וזה שאכלי מליקה וכו' כשהורתה במקדש אצלו כהנים הורתה. האחרונים (אהיעור ב ז ג, נאות יעקב טוב) חקרו בהא דכהנים אוכלים מליקה, האם מnbsp; נחשב כשותוף² כלפי כהנים. וכ"כ האotton דאויריתא א'), או דחויתר לכהנים לאכול נבייה. ובגמ' (מנוחות מה), ס"ד דחויתר נבילות אצל כהנים, הוואיל ואישתרי מליקה מ"ג. משמע דחויתר להם אכילה זו אף דאינו שוחט³. וכן מדברי בר קפרא מבואר דנהשכ' 'hortora'.

ובס' המפנה לוי (הר' באחרונים) הק' דכיוון דהוה נבייה, א"כ זו האוכל נתמא בבית הבליעת. ייתחייב אף ממש מכך טומאה לעורה מ"ד. והקובה ע' (לח ב) כתוב דלענין טומאת נבילות ודאי מהני מליקה להוציאה מטומאתה מ"ה.

דף לג.

רנט) **במאן קמייפלזוי, באיסור בולק וכו'.** עצ"ב דבר קפרא פ' דבריוו (עליל) דבלב הורתה וכו'. והריטב"א כת' דהgem' (כאן) קאי איליא דרבוי, והם הוסיף⁴ טעם דנפשיזה, לסייע למה שאמר רביב⁵. והרשב"א כת' דע"ב עיקר פלוגתיתיו לאו בהכי תלי. דא"ב חד מיניהם משקר (וכק' הגמ' בסמור), אלא דיאנו מוהדרי אטעמי להוציאם בדבריהם (ודיק מלשון הגמ' התחל לדין, דאין זה עיקר הטעם).

אבל **תוס'** (ד"ה בר קפרא) הביא סברת בר קפרא דכיוון דהו תורה מש"ה הכא לא כלל איסור בת א'. והחוו"א ביאר דעפ"ז מתישב הטעמים דלעניל, דהוה טעם מ"ט

מא. דומה דהא דאמורי' עריפתו זו הייא שיחיטטו (ובודום ע' וכן יומא ד). דחויתו לצוק הוה שיחיטטו, וכן (חולין ז. וכח) נחריתו הוה שיחיטתו. אך חותם איררי לענן אותו ואת בנו ולטהר מרדי טומאה נבייה, ושוב דין האotton (ויה הינה מה שהק דרומני רק לטהר מטומאה). ואילו להתייר באכילה בעין שיטה ממש והאחרונים דנו בהז.)

ט' **וחמל'ה כת' התוס' ר"א** שבר קפרא הוא בתר מסקנא (מנוחות מה), דכיוון דגלי קרא שאשר נבייה אסור לבחן. עצ"ב דמליהה הוה מותיה, והותר אפי' לו"ר. וכ"ע"י כת' הפור"ז.

טג. וכן בגמ' (מנוחות ה.ו.) אמר ר' דאיסור נבייה וטירפה הותר מכללו אצל מליקה. ובגמ' (חולין קב) א' דהו תר מכללה והותה ההם' דכהנים משולנן גבה קא זכו.

טז. והמצפ"א כת' משכחת לה בשאכל בלשכות, דאינו חייב משום טומאה, וראוי לאכילת ק'ק.

מומ הוה איסור בגוף האדם וכלן לא נחשב מוחוסר מעשה.

(פס) תוד"ה א"א. דכל היכא דקרין ואבל, קריין וככל זר וכו'. אבל רשי' כת' דחל בשעת מלוכה. הגרא"ח (סתנסל פ) כת' דמשעת מליקה חל איסור זרות, אלא דיש לנו במעשה אכילה שהיה ראוי בפנים, והאיסור חל אף שעדיין אינו ראוי בפנים. ולא נחשב שחל האיסור זרות ע"י וריקה ט.

(רש) בא"ד וו"ל דאייסור נבייה נמי לא חיל' עד אחר זריקה דגנפקא איסור מעיל'הובו. ומובואר בתוס' דהיכא שלא חל איסור על אסור, ונוסף איסור שלישי (ולא חל), ואח"כ נסתלק איסור הריאשון. אמר'י דב' איסורין הוה בבת א' (ולא אמר'י) דחל האיסור שזורה ראוי לחול קודם, כיון (דקים).

והאחרונים (קוביה"ע) העירו דמ"מ חל איסור נבייה משעת מליקה, אלא שאיןגענשין עלי' ולסברת הפרט'ג' הר' לעיל. וא"כ איסור נבייה קדים, ואמאי חשיב בת א'. והביאו דכיוון שאיןגענשין על איסור זה, חל איסור על אייסור שאיןגענשין עלי'.

אך האחרונים הקשו דתוט' (שבועות בג') כת' שלא חל לאו על איסור עשה. ובхи' הגרא"ס וקה"י (לא ג) כת' דעת' גרע מחייב עשה, כמו איסור חיצי שיעור, דכתבו תוס' שבועות שם דחל עלי' איסור אחר.

(רש) בא"ד דלא חל איסור נבייה ע"י איסור מעיל'ה וכו'. והעול'ג' ה'ק' דשיעור מעילה בפרטה, א"כ נימא דחל איסור נבייה לענין כוית שאין בו פרוטה. דחיב

ונעשה אשת איש. וكم"ל דבר' שמות לא הוה כולל (וכמ"ש תוס' לעיל).

רsg) אלא מליקה בב"א הוא דמשבח"ל. פרש"ז בשעת מליקה חילי תורייהו. ותוס' פ"י בשעת זריקה.

אבל הרמב"ן ורש"א הביאו בשם הראב"ד דמשחביבא ב' שעורות חלו עלי' כל האיסורין, וע"ג דלא נמלך עופ' זה עדין, מ"מ אילقا נבלות טובא שנאסר בהם. אבל טומאה עדין לא חל עלי' דמוחוסר מעשה דטומאה.

וכן הביאו הראשונים (קידושין עז) בשם הראב"ד דאייסור נבייה חל משחביבא ב' שעורות, ונחשב קודם לאייסור יה"כ שחל רק מיהו"ב. ואף בבהמה שנתנבללה ביה"ב נחשב דאייסור נבייה קדים, דאייסא במא נבלות דנתחביב קודם. והראשונים חילקו DAOל' בתר חתיכה זו, וכדי' (בסוגין) אהות אשה ונעשה אשת אח וכבר'.

והרמב"ן ה'ק' דא"כ אף איסור אשת איש, משחביבא ב' שעורות נתחביב ממשום אשת איש. ואף דasha זו לא היהת אשת איש. והרש"ב"א כת' דמ"מ חל איסור חמומו לפני שאשה זו היא אשת איש, ובשגענות א"א לא אמר'י איסור דוחה איסור' (שפבקע איסור חמומו, משום דashtra איש קדם, וחיביב ב'). אבל הרשב"א ה'ק' דdone (לכן לא) היאך חל איסור על חלב מוקדשים, ואף דמצווה על הרבה חלב. והרמב"ן כתוב אלא אף אשת איש ואיסור נבייה מוחוסרין מעשה, שלא חל איסורו באלו הנשים, ובחתיכזה זו. משא"כ איסור זרות ובעל

והאחרונים (ברוך טעם שער הכלול, ב', מורה"מ שגנתה ו ז) חילקו עוד דהרaab"ד אידי' דקיא באיסור גברא, דאייסור יה"כ נאסר לגברא ולא על החפצא, ומ"ה פקע בשעה שהחפצא אסר מעיד אחר. ואילו באיסור חפצא תלי' במבה שחל בפועל על החפץ אך לא מצאנו חילוק זה בראשונים בסוגין').

ח. וצ'ב ס"ד והרמב"ן שחקשה דעת' דאייסור דחי' איסור. ואפשר לדഗדר דמעיקרא לא חל לגב' מוב' האיסור באיסור הב'.

ט. ויש שהעירו דאף ערוה פחות מבת ג' הוה ערוה, אלא דאינה ראוי למעשה האיסור בפועל. וחתם נמי' נימא דזהה תאי' בעילמא.

י. וכע"ז ה'ק' השעה' מ' למש'ב הדrichtב"א (קידושין עז: ושא"ר שם) דאייסור נבייה לא חל אייזה"כ, והוא שיעור נבייה בכוית נבייה. ולכדו' משמע דיש חילוק בין חתיכותبشر לאשה.

אשר אחת. (וכקרו' הגמ' לב':) ותוי' דבללא"ה אוקימטה דהכא לא קיימה.

ה. והrichteb"א (שם) הוסיף דא"כ אין זה אין איסור חל על איסור, אלא איסור דוחה איסור. (ואיסור יה"כ חל מחייבים, ובאייסור נבייה ודוחה לאיסור יה"כ).

ו. והרמב"ן (קידושין טט) כתוב דיש לבע"ד להילך דשאני נבייה דבידנו לנבללה. ולפ"ז חל רק בפל' בהמה שכבר נצראה, ויל"ד דמ"מ לא חל איסור דבבהמה בחיה לאו לאברים עומדת).

ז. (והרשב"א ציין לגמ' (חולין פט) דה'ק' וכי משום דאקדייה יפקע איסור גידן. וצ'ב מדברי הרaab"ד (קידורי הנ"ל) דגב' נבללה יה"כ אמר'י דאייסור יה"כ פקע מחתיכה זו בשעה שההוא נבללה. ולכדו' משמע דיש חילוק בין חתיכותبشر לאשה).

נה) מבואר דחל איסור בלבד קטן^י. והקובה"ע ביאר דהוה רק סיבת איסור, דחל חפצא דאיסורא^ז, אבל הקטן אינו מצווה [וע"ע ל�מן פ]. והקה"י דין דיל' דחל איסור אלא דאיינו בכלל עונשין. ובמ"ב במקום דין אוחע"א האיסור חל, ורק העונש לא חל. [ע' מה שרו' לעיל].

הרמב"ם בפיה"מ (בריתות יג) כתוב דאם היה חלב מוקדשים, ונטמא בעודו הקטן, כשמביא בא' שעורת חל עלייו הכל ייחד^ט. וכן מבואר בתוס' (בוחים מה). אבל החזו"א (קלד יד) כתוב דמסתבר דודוקא לענין איסור גברא אמררי דחל, אבל מש"כ ב' בגמ' (חולין קא) דלא חל איסור גיד הינו דלא חל כלל, דבאיסור חפצא אולמי בתר שעה שנתנהבלה. וכע"ז כתוב הבן הנובי^י (או"ח ת קה, וע' ל�מן לד).

רטט) שב. רע"א הכך בהא דלא חל יו"ח ב' על נבילה, הא חל על מי שמנביא הדים שעורת, וע"ז יחול על כל העולם ומהו מוסיף. והביבא דכע"ז כת' הרמב"ם (בפיה"מ בריתות ג ה). ורעד"א דין דיאיסור מוסיף הוא דוקא באופן שמצויד איסור הרשאן ראוי שיזהא מותר להזה? (ארך הילך מדברי הרמב"ם).

והחו"ז יב) נסתפק דבעינן שייה מוסיף בשעת קידושין וחלות האיסור, ול'ם אח"כ. ווצ"ב דהאישיות קיימת והטיבה מתחדשת תמיד).

רע' בנון דאייתי ב' שעורת וכו'. פרש"י דלא חל איסור עליון עד היום. והאחרונים (קובה"ע

טו. וצ"ב ווע"ב בסוגיות (לק' קדר) בהא דקטן יכול נבלות, אי' אדרויו, א"כ עיקר החתי דבאיסורי שללים מעלייהם ע"כ אסורה תורה. א"נ דלא שיריך גדר אוחע"א למנוע שלא יחולו וויליפ"ע פ' דברי תוכ' גיטין מב. וחហם לדין בגין סאן טיריה).

א"ב אמאוי הוצרך לתחילה תי. י. וע"ז בסוגיות (לק' קדר) בהא דקטן יכול נבלות, אי' מיעוטים להפרישין. והאמ' יש איסור להאכילו בידיים. יה. ווצ"ע האם מותר לעבור על חפצא דאיסורא, במקום שליכא צווי של התורה).

יט. ולפ"ז ה"ה בכל מקום שהוחרר דין איסור גיד או חלב וכドוי לא חל על איסור אבמ"ה ומוקדשים, מ"מ למי שגדל אח'ב' חברה.

ב. וצ"ב הסברא בזוז, דסוף סוף כלפי קטן חלו ב' האיסורי בכת' א', א"כ מ"ט לא נימא בהו מגו.

משום נבילה ולא משום מעילה^ז. וע"ז יהול במסוך אף ביותר מכשיעו).

רכ) תוד"ה באיסור. אשת אח דחומר חיל וכו'. מבואר בתוס' דלמ"יד שלא חל איסור בת א' חל האיסור החמור. אבל הריטב"א [וכ"מ בשא"ר] כתוב דכין דל"ל איסור ב' א' להפос אשת אח טפי מיאחות אשא, ודור"ל למתני אינו חייב אלא א' ב'. איסור בת אחת - לאחרונים חקרו בגין דחל איסור בת אחת, האם הוה גדר נוספת איסור [ועל דרך הסברא דאייסור מוסיף], או דהוה סברא בפנ"ע דבשעה שהאיסור חל הדבר היה מותר, ואשכח רוחא. ועוד יש שפ"י דאמררי^ט הי מנייחו מפקת [וע"ע ל�מן לד].

והשאג"א (עב) דין דהיכא שא' מהאיסורי בלבד וכי הוא כולל או מוסיף, א"כ רק איסור זה יחול, שלא שיר בו האי מנייחו מפקת.^י וזהו ר' יי"ד (קידושין ג) החק' האיך חל ב' האיסורי בת א'. הא כל שאינו זה אפי' בב' א' אינו^ט. וכוכברי רבה שם^ט. והתורה ר' תי מנייחו מפקת, וא"כ לא יהול שום א' מלה. וזה וראי דברות^ט.

רכ) בנון דאייתי ב' שעורת וכו'. פרש"י דלא חל שום איסור עליון עד היום. והאחרונים (קובה"ע

לג, קה"י לא) הביבא דמנואר דלא חל איסור בלבד קתן בין דאיינו בדין עונשין, ונחשב שחל בשוגולד. והאחרונים (ע' מה שהר' בקה^ט) האריבו דבגמ' (סנהדרין דהילאת דלא שכחיה נחשב התזרחות אשח'ב).

יה. ויליה"ק בעי"ז בכל אוחע"א, שאם אבל ביו"ח' פחות מכשיעו, וכייף ע"י פחות מכויות נבלה, וכי ההורג ונימא דאיינו מעצרף. ו"ל דכלפי מעב שאין איסור נבילה ודאי דחל איסור יו"ח' וותילא בסברת המורשה^טל. אלא דמילתא דלא יב. ומשמע מדבריו דהוה גדר ספק איזה איסור חל. וויליה"ד משומס מאי מתרין ביה). ולכאו' חל בגין ספק, וכען מש"ב האחרונים במקdash א' מ' אחותה וכדרו').

יג. והקה"י (בט) הילך דבסוגין האיסור בעל מום מסבב האיסור טומאה, א"כ עדיף יהול. ולא הוה בת א'. ות' דה'פסל' מסבב ולא דחאייסור. יה. (זהות) יי"ד נקט דכלול זה אפי' בדבר שחל מלאין, ודלא כתוס' בכוורת ט, וע' קובה"ע בכה). טו. דהמקדש א' מ' נשים לא חל הקידושין.

וכו). מבואר בתוס' דאיסור מוסיף ואיסור בת א' שייבי להדרי, ושיך ללימוד כ"ש מהות להוה. ויל"ד דלכאו' הוה ב' סברות דלא תלי אהדרי, ויל' דלחו' מ"ד איסור מוסיף אלים. ולאיך מ"ד בת א' חל.

רעד) בא"ד וא"ר יוכן דודוקא בת אחת דהכא ובו' היינו משום שhortה וכו'. ותוס' הסמיכו בדבריהם על העטם של בר קפרא, שבת לכל הורתה. לפ"ז העטם שאמר בר קפרא שבת לכל הורתה הוא טעם שיחול איסור זה. ובבג' ראמ"ה ביאר דכוונת התוס' ומטעם זה נחשב קולא בעלמא [וע"פ מש"ב התוס' ד"ה באיסור] דבאיסור בת אחת החמור יותר חלן.

אבל החזו"א (金陵 ג) ביאר דודוקא הכא ס"ל לבר קפרא דלא נחשב איסור בת א', בין דהאיסור שבת וטומאה בא מכח הורות ובעל מום, ולכן הוה באילו קדם איסור זרות ומום, ושוב לא יהול איסור טומאה ונבליה. אבל בעלמא מודה דאיסור בת א' חלי". ואילו תוס' חזרו בהם ממש"ב (בהתחלת דבריהם) ודاشת אוח ואחות אשה נפק"ם לקוברו.

רעה) בא"ד וכן משמע קצת לך' דאיסור ב'א עדיף טפי, ומאנ' דמחייב רב' א' היינו משום מיידי דהוה איסור מוסיף וכו'. דלמי"ד דאית ליה כולל הוה שווה לאיסור מוסיפה. א"כ בין דין דמובואר בגמ' דמי"ד כולל ע"כ אית ליה בא", א"כ ה"ג עדיף ממוסיפה. וכ"כ שאור ראשוןים מסבירא. אבל בראשי' מבואר דליך מ"ד אית ליה מוסיפה אבל לא בת אחת.

רעו) תוד"ה אצבעו. שהיתה אצבעו חותכה עד משדור אחרון, והתו"י בת' דהוה זמן מועט כבת אחת ביה, וככדי' (מתנות ליה) גבי קים ליה בדרבהה מיניה". והritten"א כת' בין' ד'אותו מעשה' נעשה מיניה".

לטעות, מ"מ הוה שקר. ואילו בגמ' מבואר דרך אילו ליכא מקום לטעות נחשב שקורין משקר. כה. וצ"ב מש"ב התוס' אחות אשה. ביה. ועו"ר תי' כתוס', ומובואר דהוה תי' בפנ"ע (וצ"ב דאף לתוס' ע"כ נגע לפני שנחזרה).

כוב. וכן תוס' (מתנות ליה לא) בשם ריצ'ב' א' הביא מסוגין דעא"פ שא' אפשר שלא יגע בסכין קודם שיוחק נחשב דעתו בחורי הדדי ולענן אין איסור חל על איסור. וא"כ אף בסוגיה

זרות קודם. דבאיסור שדבר אחר גורם, בטל הגורם בטל איסורייהו מיניה.

רעה) דהו"ל בעל מום וטומאה בחורי הדדי. המהריש"ל (חכמ"ש) הקשה דנוקמא בשנטמא ואח"ב נה"י בעל מום, ואתיא בתה א' כמו בהבאי ב' שערות. (וע' תי' המהריש"א). והמהרש"ל חידש דלמי"ד טומאה דחויה ב齊יבור, עדין יש איסור טומאה דהא לא שרי לכתהילה א"כ נטמאו כל הכהנים. א"כ לא חל איסור בעל מום. ואף דבפועל רשאי לעבד, וליכא איסור מוחמת הטומאה. אפ"ה לא חל איסור בעל מום כיון דלא נסתלק איסור הטומאה. והאהرونנים ביארו דהאיסור קיים, אלא שנדרה. ומש"ה לא חל האיסור הב'. (זהאפי"ק י' א ז) דין עפ"ז אף בהיתר אשת אוח ליבום, דתלי' אי הוה הורתה או דחויה. אך בחי' הגורן כתוב דמטעם זה נחשב רק שקדום, דהעדר הדוחייה אינו חלות איסור חדש (וע"ז כתב החזו"א).

והחו"א (金陵 יא) חלק דמסתבר דמי"מ בשעה שככל הכהנים נטמאו חל האיסור. (וע"ש שדן דביוון דהוה בעל מום לא הותר אצל כל קרבן ציבור).

רעה) ר' חייא שקורין קא משקר. תוס' (שבועות בו) ה'ך' דדרשי' האדם בשבועה יא', דכה"ג לא חשיב שבועות שקר וליכא עונש. ותוס' ביארו דקושית הגמ' הייך יצא תקללה על ידים, שהיא טועה לנומר ששמע מרבו בדבריו". אבל התוס' הרא"ש בשם רבינו מאיר כתוב דל"ש הכא האדם בשבועה דלאו אונס הוא, כיון דaicca פלוגתא דתנאי טובה בענייני איסור חע"א לא הו"ל לאשתבעו.

רעה) תוד"ה בר קפרא. וקשה לר"י דמשמע דבאיסור מוסיף חל טפי איסור על איסור מביאיסור בת א'

בא. ובגמ' (שבועות שם) א"י דרב בהנה ורב אשי נח' מה רב אמר, ומור אמר שבועטה דהכי אמר רב, ומור אמר שבועטה דהכי אמר רב. ורב אמר בחוד מיניהו, אל' איזיך ואנא בשיקרייה אישתבעי, אל' לך אנסיך ומשמעו דלא נחשב 'בשיקראי'.

כב. ותוס' (שם) הקדימו דליקא אפי' עונש שבועה, ולא הוה רק פטור מקרבן שבועה. בג. ויל"ד לס"ד דתוס' דנחשב תקללה, א"כ אף אי יש פחה

(ר) רשות' ד"ה השחיטה. ואין כאן זורות. השעה"מ (ו'ט ג' ד) והרש"ש דיקנו דיש חיוב שבת, דעתך רוק לכהנים. והביה דקרבן ציבור דוחה שבת, היינו רוק לכהנים. הלוי (ב ט) ביאר דברין דור אין מזווה על העובדה לא ניתן שבת ליחסות אצל. אבל מ"מ אם עבר ושחט שיחסתו בשירה. וככטו האחוונים בדוחשת פסחים בשבת הותר אף שיחסות זור, דוחה קרבן יחיד והדין שיחסתו מרוי אבעלים. אבל הנגומק"י הגרי"ב והחו"א דוחו דכוונת רשי"ד דין אישור זורת, וכיון דמותר לזר לשחוט אין חיוב שבת.

(רפ) אי בקבלה והולכת טלטל בעלמא הי. Tos (סוכה מב) הביאו מכאן דמרובנן אסור משום טלטל מוקצתה.² ותוס' הביאו דוחה מוקצתה אע"ג דחו' למלילתה.³ ורחוץ דכין דור הווא וכבלפיו אין ראי כלל). והשעה"מ (ולוב' ז' בה ד"ה בסופו) תמה אמא לא מהני הא דראי לאחרים. ובדראי (ע' רשי' סוכה מב) גבי לולב דמנהני דמותר לאשה לטלטל, הואל וראי לאנשיים.

(רפ) אי בהקטרה והא"ר יוסי וכו'. העורל"ג ה'ק' דמ"מ יתחייב משום כיובי ע"פ הגם' (ביצה כב) עי"ש. וההגש"ט הביא בשם הרושלמי (שבת ב ח) דחייב משום בישול. אבל הרשב"א וריטב"א כת' דאין מורים להבערה לחוד קיימי ולא לבישול. ווהה מלאכה שא"צ לגופה).

ובхи' הג"נ ה'ק' לדברי הירושלמי דין אישור זורת במלאת הבישול, ומה שייך בהזה אalach'א וכבעין מש"ב Tos' (לד. ד"ה והוציאו), וכע"ז ה'ק' הכה"י לדברי העורל"ג'.

(רפ) והא"ר יוסי הבהיר לאלואו יצאתה. וקיים לישנא דבכלל חייב חטאota. הרמב"ן פי' דמשמעו

בעל מום וטור כדי דבר חשייב בת א'ב'. ואע"ג דנגע קודם שנחתק.

והאחרונים (חו"א ועוד) דנו בדברה שנטמא ע"י הסכין לא הויה טועמא שהנזיר מגלח עלייו, ואין חייב על ביתא מקדש. והביאו דמנואר לטמא בעבודה חייב אף בטומאה שאין הנזיר מגלה.

(רעו) אלא לבר קפרא ל"ז לאишتابוני. הריטב"א פי' דפשטה דמותני מסיע להה קצתה, ולהווציא מלבו של ר' חייא סגי בדיבור כל.

דף לג:

רעיה מיתיבי זר וכו' יש כאן משום וכו' דברי ר' יוסי וכו'. והגמ' מעמידה באיסור כולל, ובדברי ר' חייא דר' יוסי מחייב באיסור כולל. (ומש"ה נקט ב' בבאות אלו דזוקא, דוחה איסור כולל).

אבל Tos' נקטו דעתת הגמ' (לעיל לב) דר' יוסי ל"ל איסור כולל. וא"כ ה'ן בונת ר' יוסי לקוברו בין רשיעים גמורים⁴ ולא משום איסור כולל.

וזהרב"ן (לג.) הקשה דכין דרביתא ודעליל לב, וה'ן הכא' אירוי בלקוברו מנ"ל דפליג לענין עונשין כלל באיסור מוסיקו. ותי' איכא למינימ גמ' גמירה לה דלא פטור אלא בכלל וכו'.

(רעט) אלא ל"ר' שמעון ובאיסור כו"ז הוא דפטר וכו'. הרמב"ן (לג. וכע"ז התו') הקשה דילמא באיסור בת אחת דאייכא תרתי מחייב ב' לענין לקוברו. ותי' ביוון דשמעין לר' שמעון דפטר אפי' מלකוברו, ש"מ לא שאניליה וס"ל דברורה במיתה וקרבן, ובכל מקום דalach'א איןו חל אף לקוברו.

(ע' חולין ד'). אך לבאר עמד לקרבן ציבור שדוחה שבת, א"כ אף מעיקרא לא הויה מוקצת.

ד. ווע"ג מג"א (שח עט) שהאריך בנידון ראי לאחרים. והשעה"מ ב' דין לומר דוחה מוקצתה מחמת איסור ודאיסור לזר לרוק דם זה. וליד דלולוב דעתך בעלמא הווא, ואין אישור לטללו. ווהה דעתך דקבלה בר פסולה מ"מ טלטל הדם לא הויה עובודה, ואין אישור לזר. ויליד' דר' דרשאי לטלטל, מ"מ שימוש הדם אסור לו.

ה. ותי' הג"נ דהירושלמי ס"ל דסבירה בר קפרא משום דשבת לבל הורתה וכדייאת לב, ולא משוםalach'א.

(שם, לענין קליבס) בין דנרגה מיד חשיב בגין בא', או"פ שאינוי בא' ממש. ולא נתרפרש שיעור 'מיד'.

כ. יל"פ בונתו וולפסק (דבורי) דבאותו מעשה ותוכ"ד ומש"ה החשיב בת א'. איז' אפ"ל או"פ' דבאותו מעשה, והרי תוכ"ד בכל מקום נחשב בת א'.

א. וזהרב"ם (ביאת מקרש ט יב) פסק דחייב משום שבת ומשום דותה וdaf' רר' יוסי ל"ל כולל, להלכה קייל' איסור כולל. ווריאב"ד השיג דזוקא בב'א.

ב. ולבאורה היינו הדם, ודהיוק הויה כלין. ג. ויליד' איז הויה מוקצת משום דבתחלת השבת היה בעל ח'.

התו"י הביא בשם רשי' וליתא לפניו דלמסקנא קאי בקבלה ווהלבנה, זואיסורי קתני דהוה איסור דרבנן). והתו"י חלק דאייריה בהבערתא.

חילוף

(רפה) הרי אלו חייבין וכו'. התו"ט הרא"ש הקשה דמשבחת לה חטא נספota, ואי לפושי חטאות הו"ל לכתובו בגין שהיתה בת אשתו וכו'.ותי' שלא נחית אלא להשמע איסור כולל ומושיף ובת אחות.

והקשה בשם רבינו מאיר א"ב אמא כתוב נהה,ותי' שחידש דאפי' נהה דיש לה היתר תדריך חל במושיף.

(רפה) אי במו"ד מי איבא קרבן וכו'. רע"א ה'ק' דמשבחת בהזיד בלאו ושוגג בברת דמתחביב חטאות (לרי' יותנן שבת ט"ג). וההאヒזר (ג' הביא בשם הג'ח' ליישב דהיכא דשגע ר' בכרת אין חילוק חטאות להתחביב על כל ערוה בפנ"ע. דהא כתיב ברת א' על כל העיריות, אלא שכון שלוקים לאלו שלוקים לחטאות. והיכא דהזיד בלאו, לפני הכרת אין חילוק?.

(רפט) ואי במו"ד מי שרי. הרמ"ז הקשה דילמא אין היו שוגגות, והוכרים היו מזידים. ויל' דמסתמא כולה בחודא גוננו. ומובואר בסוגין דראשית איש שזינתה בשוגג מורתת לבעלת. והמהרי"ק (קסו והו' ברמ"א קעה ג') כתוב דהינו דוקא שסבירה שהיה בעלה, אבל בשוגגת שסבירא שאין איסור בונות נאסרת על בעלה, דනחشب שיש כאן בגידה בעבילה.

(רצ) פיתוי קטינה אונס נינדו. רע"א (כתובות מב) ה'ק' א"ב אף לענין קנס דمفטה, המפתחה קטינה יתחייב כדין אונס^{א'}. וחרש"ש והחו"א (כתובות מב), בת' דהמפתחה קטינה לא קריין בה' תחת אשר עינה, ואינו בכלל פרשת קנס דאונס. וחרש"ש ציין עוד למג' (סנהדר' נה): דනחشب 'מוני'. וחוק"ש (כתובות קמطا') תי' דאף

ט. והקה"י (שבת ל) דין דבענין שוגga בדבר המחייב חטאota. ועי"ש שוחארין בויה.

י. והביא ראייה מדברי הרמ"ז (הוא' בסמוך) דאפי' קטינה נאסרת על בעלה, ואין לך חסרון דעתך יותר מקנזה בת ג' או ד'.

יא. ורע"א נקט דהמפתחה קטינה שותה בעציזו, ואינו

הלשון דיש כאן דין שבת אף לענין קרבן. אבל לתוס' כוונת הגמ' דכינוי דהוה לאו בעלמא, והוה איסור קל ולא חל בכלל.

(רפה) תוד"ה אמר ר' יוסי. ולהכבי פריך והאמור ר' ר' הבURAה להלאו יצאת והיכי חיל. ולא חל איסור הבURAה בין שהוא קל. והרמ"ז חלק דsharp מלראכות שבת הוה איסור חמוץ. וכינוי דחל שם שבת, הכל שם א', וחיל אפי' להלאו שבו.

(רפה) בשחיתת פרו של אהרן ובכ' שור אצל קאמар. מבואר בסוגין דכינוי דדרינו בכ"ג, אף כהן עובר משום 'וכל זר'. והחו"א ה'ק' מנין הא דחל לאו דורות על כהן הדיויט.

אך תול' (יומא מב. סוד'ה שחיטה) כת' דافق בשחיתת פרו של אהרן אמרוי' דשחיטה לאו עבודה, והא דביני בה"ג הוא משום דין בעליים. והאחרונים ה'ק' א"ב אמא יתחייב משום זרות בסוגין. והמאירי כת' אע"ג דכל עבודה יה"כ בכ"ג, מ"מ בשאר קרבתות שחיטה לאו עבודה. אבל בפרו בעין ('שחיטת אהרן').

(רפה) מיד חטאות קטני או לאו קטני. כ"ג רשי' ו/or' ח' (הו' בתוס'). ולתוס' תי' הגמ' אין כאן לאו, דהוה קל על חמוץ (ויאף למ"ד דאייסור בכלל). ולרמ"ז תי' הגמ' דאין ממשמות בבריתא דחל ב' לענין עונשין. ואה"ג מני בבריתא איסוריין. לילשנא דס"ל לר' יוסי איסור בכלל המל' לאוין, ורב אשי תי' אליבא דילשנא דר' יוסי ס"ל לקברו, ול' איל איסור בכלל.

וזהירותב"א הביא גיר' מיד חטאות קטני, לאו קטני ואיסורי חшиб. ולדרברי הרמ"ז מותי"שבן. וההריטב"א פי' אף לדבררי החיטוט' דאע"ג דבעלמא אין איסור קל חל, הכא שאני דיש שם שבת ונחشب איסור חמוץ (וכסבירת הרמ"ז).

ו. ולכן כל איסור שבת נחشب איסור חמוץ, אבל אין בו טעם מינו' של איסור חמוץ דשבת חל איסור קל, דהינו בכלל בעלמא.

ז. ומשמע מדבריו דיש חיוב וזהה. וצ"ע. ח. וכן לר"ל (שם) בשוגג בלאו וכברת, דסביר דהוה איסורא בעלמא.

דף לד.

רツא) ומאן האי תנא וכו'. התוו' בת' דאף דמ"ד איסור כולל כ"ש דאית ליה מוטיף ובת אחת, מ"מ הביאו דברי ר' מאיר דבחדיא ס"ל כל הני.

רצב) שאכל חלב והוּא נותר מן המקודשים, בגין' (בריתות יג) מבואר דעת' שהקדיש מגו דאותספ ראייסור הנאה חל איסור מוסיף, וכ"ב רשי' והרי' פ' דאייסור הנאה הוה איסור מוסיף, שם). אבל תוס' (חולין קא, בסוגין) והרמב"ם (ביפה"מ שם). אבל תוס' (חולין קא, וכע"ז שבויות כד: ד"ה יש) בת' דכונת הגמ' דהוּה אייסור כולל, והוּה איסור חמור על קל, ותוספת אייסור כולל, דהוּה איסור חמור על קל, וכן רשי' שבויות אייסור הנאה לא נחשב מוסיף. וכן רשי' שבויות אייסור דמיגו דחל איסור הקדש הבשר חל על החלב, והוּה איסור כולל. (וע' בסמוך דעת ר'ח).

הרמב"ם ביפה"מ (בריתות שם) הקשה א"ב אף בשער נבליה בחלב nimaya דחל איסור אכילה על הבשר, כיון דחל איסור הנאה. ות"י דכין ולא תל איסור אכילה לא חל איסור הנאה. (וכתיב דזו נקודה נפלאה), והאחרונים (קובה"ע ל, שי' ר' שמואל) חדרכו בバイור דבריו.

והתו'י (בריתות יג): בת' דאייריק בקדושות הגמ' דיש חיוב מעיליה ע"ג דעתו ר' אינו שווה מיד. אבל בקדושות דמים ליבא מעיליה בדבר האסור בהנאה, דיליכא שווה פרוטה. ואכ"ם.

רצג) תוד"ה אם. ומסיק דיש עירוב והויצאה ליה"ב. (וב' ר' הרי' פ' ר"א"ש והרמב"ם). אבל רשי' העתיק דקסבר אין עירוב והויצאה. והרש"א כתוב דרישוי' מסקנת הגמ' בבריתות דנדחית ראיית רפרם מהמשנה, אבל באמות ס"ל דיש עירוב

דרהינו צרור וזורקו (גיטין סה). ואילו פעוטות זה יותר דעת. טז. והשמעתא (א ט) ה"ק דקינוי וסתירה של קטנה ולרמב"ם) הוה אין בו דעת לישאל, ואמאי אסורה לביתה. ות"י דהוה ממש שhabovel גדור. אבל השער'י (א ז) בת' דבסטה אין חילוק בין יש בו דעת לישאל). והאחרונים תמו על דבריהם דבחדיא מבואר (רמב"ם אבහיט טז, עפ' הרושלמי חגינה א, ע' משנה תורה ג ו) דקטן שיש בו דעת קצת, שנובל לשואלו נחשב יש בו דעת לישאל.

א. והקובבה"ע (לג) דין דאף اي לא חל איסור אכילה, יאסר לאכול דכל אכילה הוה ג"כ ההנה. ב. ומשמע בתוס' שבויות דהמ"ל דהוּה איסור כולל ממש איסור הנאה, וחדר מינימיו נקט. (ומ"מ צ"ב דקטן טעם אחר מהגמ'!).

דפתיו קטנה לא נחשב 'רצון', מ"מ ג"ב לא נחשב אונס. (ע"ע ב"ח ודרישה קעה²).

ותוס' (כתובות ט) הביאו מכאן דקטנה אינה נאסרת כלל על בעלה (דבסוגין קאי בכל אופן³). אבל הרמב"ם (סוטה ב, ד, ואיסור'ג ב) פסק דקטנה שזינתה ברצון נאסרת על בעלה. והראב"ד השיג. וזה (איסור'ג) בת' דהרמב"ם דחה לסוגין, אלא נאמר דרך הכרת, ומשה' לא דקדקו בהזה⁴.

והראב"ד (סוטה) ה"ק עוד דהתראה לקטנה אינה התראה, שאין לה דעת. וכת' שלא מצאת הפרש בין קטנה לעין פיתויו, לומר דקטנה בת מיאון אין לה רצין, ויתן את העזר כמו אונס. אלא ככל שותה להתפות בקהלות הדעת.

והבית יעקב (כתובות ט) כתוב דהרמב"ם א"יר' דוקא בהגעיו לעונת הפעוטות⁵. ואלא' ב' שוטה בעלמא היא, ול"ש עצלה ר'צון.

והקה"י (לב) כתוב ע"פ הרושלמי לדעת הרמב"ם פירושו קטנה הוה ספק רצון. דכין דיש לה דעת קצת נחשב הספק יש בה דעת לישאל וספק טומאה ברה"י, ואסורה לפ' דאסורה מוטטה, דיש בה דעת לישאל⁶, לבעה מספק (אבל קטנה ממש נחשב אין בה דעת לישאל ומוטורת לבעליה).

והאחרונים (כ"מ קעה ג, רע"א) הביאו מהגמ' (סנהדרין נה): דקטנה שנרבעה לבחמה נחשב תקללה וקלון, והגמ' פ"י דהוה מזיד, אלא דرحمנא חס עליה (לחיזוב מיתחה). וא"ב כ"ש דחשיב רצון לייסר על בעליה. (ובדעת הרמב"ם). והב"מ דזה דחתם אייר' בבחמה, שליכא אדם שפיטה אותה. (אבל דרך פיתוי בקטנה הוה אונס).

מרוציה כדין אונס (ע' תוס' כתובות מב). וכן נקט המנחות⁷ (סא ח) וכת' דמפתחה קטנה תלייא בתוס' והרמב"ם האם מותחיב כדין אונס.

יב. והמהרש"א (כתובות ל) נקט דקטנה שזינתה הפסידה כתובתו. והרש"ש (שם) ה"ק דפיתוי קטנה אונס. והאחרונים תי' דמ"מ יש כאן בגדידה בעבול. ע"ע משנ"ל (אישות יא ח בסוף). יג. ויל"ד האם גם שלא כדרך פיתוי, אלא היא מפתחו האם תאשו.

יד. והה' בת' דהרמב"ם סנק על הגמ' (כתובות ט) וכקושית התוס' שם). אך שוב הביאו דמפורש בירושלמי (סוטה ב א) דאיין לקטנה רצון לייסר על בעליה.

טו. אך הראב"ד העלהצד לחלק בהגיע למיאון (ע' לך קו).

דלא מא מהני איסור ב"א, דאיינו מתחייב ב' על עבירה א', וע"ב). והריטיב"א (חולין שם) הביא בשם תוס' להקשות דלמ"ד אהעה"א לא חל כלל, ואפי' בשאן ע"ז צווב חטאנה.

ר' רצוי) בא"ד ואמר ר' דיסופר בא"ה היינו הוציאה דشبת
ודיווח' ב'. (וב' חרי"ק). ולרש"י (ד"ה אם) בסוגין
שלפ' איסור בא"ה משומש אכילה דיווח' ב' והוציאה
דשבת.

והרשב"א ב' בשם ר'ח (וכ"כ הר"ף בשם רבotta, וכ"כ החרומב"ם בפי' מ שם) דאיiri [שנ�מא], והבהמה והוקדשה ואוח"כ הביא ב' שערות, וחול עליו בבית אחת איסור הלב ואיסור טומאה. (והרשב"א הביא לדגרס כן בבריות, ועי' ש שיטמ"ק בו), והרשב"א המתמה דא"כ מנגן דיש כאן כול ומוסיף וכ"ה ק' בששאג"א ע'. והשאג"א (ס"ס ע' פ"י) עוד דלחוד תי' בגמן' בשבועות כד: איiri מתני' בכבור [دلיתא בשאלת], א"כ בשעת לידתו חל איסור הלב ומוקדים בב"א.

דרצ'ן) ור' מאיר. לרשי י' והר' ק' ראיית הגם' מדברי ר' מאיר, אבל לר' ח' אף מות'ק דהמשנה מוכחה לדס' כלול ומושpic וב' א' אלא משום דהוה סתום נהגנה, ולא חלבקו עלין חממים אלא בסיפא.

דרכך) האמר טעה בדבר מצוה פטור וכו'. פרש"ז
דמתובין לישא אשה, ולהר מ"ד כל המתכוין

הקדושים חולו יחד ולא תלייא באח"א. וצ"ע בסוגיה בחולין שם. וא"ר מה בקשנו לפ"ז.

ז. הקובוה"ע (שם) האrik לדון דאסור שבועה הוא משומש חילול הדיבור, א"כ מה שייר בוה אחע"א, דזהה פעולה בפרט באותיו מעשה.

ורוק בב"א דיש סברא דל"מ כלל האיסור הב' לחיבנו. ח. אבל משמע דברו של או מוסיף לא חל כלל האיסור השני,

ט. והקובעה"ע (ל ט) בוגר החזיב חטא לפ"ג, דכין דחלה איסוריןרב' איסוריןרב' ואחול שניות, א"ב לא נודע לו ממש איזה החטא נחביב. ושוב כתוב דבר תורה ודאי נתחייב מחתמת כל א' כל שאינו חייל על השני.

וזרמב'ם (ביה'ם שם) אחורי שכח דוחה בת א', שוב כתוב
דוחה מוסיק. והשאג'ת תמה אמא' בעי תרויה. ומשמעו דיש
נידין כלפי החפש' ונידין בפנ' ע' בל' הגברא. וע' בשיע' ר'
שנימאל ברראר גראה

והווצה ליה"ב, ובפשטות המשנה.³ (והשאג"א (ע) האריך בכמה סוגיות בזה).
 והאהרונים (על"ח פסחים בט) הקשו דכיוון דמתהיב
 משומם שבת, א"ב ק"ל בדרבה מיניה ונפטר מוחיוב
 מעיליה, וממי לא אין שם וכדאיתא (פסחים בט).⁷
 וזהקשות (כח א) כתוב דכל שלא נעשית העונש אינו
 נפטר בידי שמיים, וכיון דחביב ביד"ש, חייב שם.
 וההגבות (שם) תי' דאיירி במעיליהDKדושת מזבח
 דדהוה כפרה, ואין פטור קלב"מ. (והאהרונים הארכו בכל
 זה, ואכמ"ל).

רצד' תוד"ה וחוצין. פ"י הק', חל עליו אישור
אכילת יה"ב ואיסור הוצאה שבת. וקש' לר"י
דרמה ענין זה לאיסור חל על אישור, דבשביל אישור
מלאה לא ימנע איסור יה"ב. וביעי' הקשו
שא"ב.

והקובעה"ע (ר"ס לא) ביאר דआחע"א שיר בעב' איסורין על פעליה א', והכא האיסורין על פועלות חוליקות, אף שעבשיו עשה ב' פועלות במעשה א'. ואבל לרשי"מ' דהילא' במעשה:

רצתה ש-ב. ובגמ' (חולין קא:) יש מ"ד דההועשה מלאכיה
שבשת שהוא יה"כ אינו חייב אלא א'. והגמ' מ"ק סוף טוריהו בהדרי הדדי קטתי. ופרש"ז
דא"נ היזיר בא' מהם ושוגג בשני, הרי חיוב חבירו
עומדת וחייב. משמעו דלמ"ד דאייסור בת אחת" איןו
חייב אלא א', מ"מ חייב על כ"א מהם". [ואף מ"ד

ג. תדע דדוחין בלשון דילמא, ומשום 'דילמא' היבי אמר' דהווה בדotta. אלא דאמרו דהראיה (זאת אומורת וכו') הוה

בדוראות
רבני אשכנז הובילו דרשו¹ פסק דין עירוב וחוץאה ל'יו"ב.
אבל הרוחנית² את דאך לדברי רשי³, מ"מ לענין פסק הלכה
סמכ'י אסוגה דעלמא דיש עירוב וחוץאה. אלא דיל' פ' סוגין
רבינו ישעיהו

ד. והצל"ח תי' מכיל לעסיה נתחיב במעילה. ור' בונים איגור (הו' ע"ג המשניות בריתות שם) האריך אמראי נחשב חיב על מעשה א'.

ו. ועוד הקשו הרמב"ן והרש"ב "אדלתה" לבר קפרא דיל' ב' האעשה מלאכה ביום כ' שחל שבת על איה אתה פטור ואף על המלאכה. ווצב' בונות, דאהין חל א' והוא ספק, ונגזר'ש בראשנוויל'ן, ל' לבארה בונות בשובע יי"ב'.

רש"י מבואר דאף איסור נדה, דוחה על החפזא, בין שגדלו נחשב של הכל ב"א. וכן דמסתבר דאיסור חפזא כבר חל, והיאך יכול שוב איסור אחות אשה ואשת את. וכותב לדרכו ר'ח אין ראה להה. והחו"א (קלד ט) חילק דרבניה כיון דלא חל על החפזא מדין אהע"א בשעת מיתת הבתמה, לא תחול אה"ב למי שהביא ב' שערות אה"ב. אבל אחות אשה אשת את ושערות איש, כיון דהאישות קיימות, אף דלא חל האיסור כלפי עלמא, חל איסור כלפי מי שהביא ב' שערות. דאצלו הוה ב"א^ט.

שב) שם. מותוך י"ג. והרמב"ן ה'ק' עוד דוגדות תלייא בשערות ולא רק בשנים, וא"א שיביאו כולם שערות בת א'. והרש"ב"א תי' דאייר' דהביבאו שערות באותו יום, ואמר' מודהשתא גודל מעפרא נמי גודל זוקייל' ברב (קדושים עט) דאמור' כיון דבוגרת לפנוי אמר' דוחה מעפרא, וכל חד אמר' דמעפרא נמי גודל (וע"י חזקה הוכרע דוחה ב"א), ומבייא קרבן ונأكل.

שג) בשופעות. תוס' (בע"ב) ושאר' כת' דלאו דוקא, דכל שלא טבלה עדין בנדחתה היא^{טט}. וואף דمعنى קרא לא חל 'איסור נדה' למי שעדרין לא גדול, אף' הוה נדה בחפזא, ובשתగדל נאסרת עליון.

שד) תוד"ה מתו". שאין יכולם לקדר וללא לעשות שליח עד שיגדריל, שאין מעשה קטן כלום. (והאחרונים האריכו לדון האם הוה חסרון 'מעשה' או בשליחות). וע"י נובי' (אה"ע תע נד י). והתוס' הרא"ש כת' דאין למונע שהידי דיבור של קטן, שחיל הקידושין לאחר שיגדריל. מידי דוחה אל אחר שאתגידי, דאף דאין מעשה גוי כלום אף' מהני לבשיגדרל.

יד. וכ"כ הרشب"א (נדחה מז), וכ"מ תוס' (שם), וע' ש"ך (חומר לה א) ומג"א (אוח מג י). אבל הריטב"א (נדחה שם) והדרבי חמורות (נודה ה) ס"ל דעתינו.

טו. וצ"ב. ולפ"ז בתיה הגמ' לב. דמיילה תאליה נתהדרש ב' אופנים, בעריות דלא נאמר דחל היתר, ועוד בנבילה דחל השם אה"ב.

טו. (וע"ל לך': מז: תוד"ה במקומות בגדר טבלת נידיה). אבל הראב"ד (על הרץ) כת' דשופעת מפני שהחטאות צרכיות ידיעה, ואם הפסיקה מי מודיע שחייב נדה. וצ"ב).

לדבר מצווה פטור מוחטאות^{טט}, וע' בסוגיה (פסחים עב). והאו"ש (שבת א יא) הביא דמבואר דאף בעריות יש פטור טעה בדבר מוצואה. וכך דמתעסק בעריות חיב ממשום שננהנה. וע"ב דעתה בדבר מצווה הוא פטור אחר.

רצט) א"ר ביבי בר אבי הכא בעריך פסח זומנו בהול' וכו'. ומש"ה פטור משום טירדא ומוצואה. אבל הרמב"ם (תרומות י ב, והו' במאיר) כת' וכיון דבhalb פטור אף מקרן (ונחeshב אונס). ואכ"מ.

(ש) TOD"ה בערב. המיל וכו' דאייר' עבדה וכו' כדאמר (פסחים עב). דס"ד דהgeom' (פסחים) דסבירת ר' יהושע טעה בדבר מוצווה פטור, וכך בשאיין זמנו בהול' והgeom' דוחה בתרומה בערב פסח דוחה בהול. א"נ שאני תרומה דאייר' עבדה וכו'. וסבירת ר' יהושע הtmp לא הוה משום טעה בדבר מוצווה^{טט}.

ווע"א (שם) תמה דנה' (ברישא שם) אף באכילת עדים ואשות מהן שנתברר שגירשם, והtmp הוה זר גמור ולא שיריך הזכ טעמא^{טט}. וע"ב דהרישא משום טעה בדבר מצווה בערב פסח בזמננו בהול. ומונ"ל דפליגי בתרתי. וצע"ג.

שא) בשופעת מותוך י"ג וכו'. פרשי' שנלו' בא' בתשרי וכו' ומסרו קידושין שיחול ביום מחרת ע' בסמוך היאך מותני. ולא אייר' דפגע שליח בשילית, אלא חל בתא' בתקילת היום. המשנ"ל (אישות ב' כא) הביא דמבואר דחל הגדלות בתקילת היום (וכדעת הפוסקים^{טט}), ולע"ז להשלים מעט לעת דשועות. וותוס' (ערכן לא. דה מים) הביא בזה מה'). ורעד"א כתוב דלגניר' ר'ח אין ראה.

אבל לගירתה ר'ח (הו' בתורה מתו"ר ושא"ר) הוכרים גדולים, והאב קיבל קידושין ובת א'), וע"ר ריטב"א. ובשות' נובי' (או"ח ת קיה, מבן המחבר) כתוב לדרכי

יא. ורש"י ציין דהכא טעה בדבר מוצווה ולא עשה מוצווה. וננה בזה התנאים (שבת קל). ור' מאיר לשיטתו דנה' היכא דלא עבר מוצווה. וסבירת ר' יהושע דטריד מחמת המוצווה.

יב. ואף דר' יהושע (שבת) גבי תנוקות פטר משום טעה בדבר מוצווה, התם אייר' בזמננו בהול'.

יג. אך יש שצינו דבשו"ת חוות יאיר (קי) משמע דאף נשנמע שאהוא זו גמור ווטעו להזויקו בהן) עבדתו בשירה. (והאחרונים דנו דתלי בפלופוטא דקרה (קידר טו), אי ילי' מחיללים שבהם).

וממשנ"ל דן אי אירי דוקא שהמעות בעין, או אף כשתראכלו המעוטת^{כט}.

והארוחנים תמהו דקטן אין לו דעת, א"כ אינו יכול לעשותות מעשה קידושין כלל, ואף לר' מאיר. והקר"א וחוז"א (ס"א) ביארו דע"כ אירי שעשו מעשה קידושין מבודך יומם, ובעודם עסוקין באותו העניין גדויל, ולכן חלים הקידושין מיד בשעת הקידושין בשתיתם^{כט}. אבל בקה"י ול� כתוב דלא מצאנו בהדייא דיש חסרון לקטן שאין לו גמירות דעת לকניינט^{כט}. אלא אמר ר' בבל' מקום דאיינו 'בר' קניין, ולזה מהני לר' מאיר דבר שלא בא לעולם. ועי' הרי' הגראג^ג.

ועוד הקשה רע"א (משניות קב) דאיינו יכול להקנות הבסת'. ובמשנ"ל דן אי בעין שהמעות בעין וועי"ש, ואכ"מ).

שה) בא"ד [בע"ב] וא/or"ת וכ"ר דבכ' בשר ע"ג גה' ל' ג' נר' בשופעות מותך ג' וכ"ר דחויא ל' ביאיה וכ"ר. ולפ"ז הווה איסור בת א' בשעה שרואו לביאיה.

שו) שם. דלאחר ג' שנים ויום א' חזיא ל' ביאיה. ומוכואר דאף דחל הקידושין קודם שהוא בת ג'/

אר התוס' רא"ש (והרמב"ן ושאר' ה' דהוה דבר שלא בא לעולם, ורק לשנא לא קאי בר' מאיר.

והמשנ"ל (אישות ד ז) תוי' דזמן ממילא את'ין, ולא דמי למחרוסר מעשה^{גט} וזה רבבה אף רבנן מודה לר' מאיר^{גט}. והמשנ"ל הביא דנה' רשי' ותוס' בסברא זו. והמשנ"ל הביא שיש שדי'קו מדברי רשי' דקאי בשקידש רק ביום אחרון. והמשנ"ל חלק דבפסותו לאו דוקא, דל"מ דיש לקטן יותר דעת ביום האחרון לפני שגדל. ותי' דכוונת רשי' דאיירי דהביא שערות (ובצד דבכום יג' שנים ל"א דהוה שומאי^{גט}) ומ"מ מוחוסר זמן עד שיגדל. וס"ל לרשי' דמחוסר הباتה שערות הוה דבר שלא בא לעולם, וכן אירי במוחוסר זמן. (ובאבן^ג מג א האריך זהה אי אמר ר' דמחוסר זמן הוה דשביל^ג).

והמור"ח או"ז (קס) כתוב בשם ר' מאיירא לפרש דהכא מהני ע"י שליח, ובין דהוה פעוטות יכולם לעשותות שליח שיחולו הקידושין בשיגידיל^ג. והא דאמר ר' לכל מילתא דאיינו לא מצי עבד ההינו במשעה השליך^ג, אבל לא בעין מצי עיבד בשעת מינוי^ג. וכותב דבשעת גולדתו היהת בידם למחות ולבטל הקידושין.

ח'ו, אבל תוס' (נדה מט) הביא דברי ר' ר' על יום יג' שנהיים ויום א'ו, והמוגיה ה'ך' דרש'י (נדה שם) לא ס'ל' בן. (והמשנ"ל נקט דבמי שערות וום שנים, ועי' יג').

ב'א. וצ"ב היair מהני מינוי קטן, ומה מהני בו שהגייע לפערות. ואפשר דכוונתו להקנות המעוטה. ב'ב. וצ"ב הדחא השליך קידש בעודו קטן ושייחול למחרה). דא"ל ל'צימים בשעת תחילת היום. והזה מעשה דא"א לעשות עצמה.

ב'ג. וצ"ב בגמ' (נזר א') מבוואר דל"מ מינוי שליח בדבר שלא בא לעולם, משום דאיינו לא מצי עבד. ב'ה. והביא דתלי בנה' רב ושמו אל (בכורות מט), הפודה את בנו בתרן ל' יומן ונתקבלו המעוטה. דכין דבשעת נתינת המעוטה איננו ראוי לנקין.

ב'ה. ואך' ומן השתייה נחשב זמן א' ובית א'. והחויא כתוב דRTOS' פלגי דכין דמעשה הקידושין והיתה דקטן לא אמר' דרשיתקם ע"ד בן.

ב'ו. אבל בגמ' (חולין יב) מבוואר דאין לו מוחשבה ואפי' ליחוד כלין. והכחא נדרך דמעשה קידושין נחשב מהשנתו ניכרת מטור מעשו.

ב'ז. הוא ס' קדמון שהביא הרבה מתשבות הגאנונים (והו' במוחזר ויטרי (שנה) וכן הר' הרבה פעמים באור זרוע). ויש

יז. והמשנ"ל כת' דעפ"ז המחויר עבדו, והתנה שגת החזרו יהני לוזן פלוני, כיון דמחוסר זמן יכולם לקבל קידושין בתרן הזמן, באופן שיחולו לאחר הזמן. ואיבם מוסרים מעשה אלא דין וממן ממילא קא את'. וצ"ין לסתוגיה דכתובות (טט) שדה וו שמשבורי לך לי' שנים לכשאפרנה ממך תיקדש דקדשה. דבידו לפודת לאחר י' שנים). (והחויא תמה בזזה).

ויה. דחכמים פלייגי אר' מ' במקנה דבר שלא בא לעולם מוקם שמחוסר מעשה, ובגון גירות או גות שחרור או שימות בעלייה או אורתה. והמשנ"ל נטהפק בה מסברא שרהיין, ובת' שביק עד מקום שידי מוגעת בספרי הראשונים והאחרונים ולא מצאתי גilio מילא לדין וזה. וצ"ין לגמ' (גיטין פה) המשיר חוץ מקידושי קטן.

ויט. והרשב"א (לקמן קט', וכן נמווק^ג) ביאר דברי הגמ' (שם) דיש צד דהמקדש קטנה כי גדי' בחדה, וחול' הקידושין מדאוריתאת אחריו שגדלה. והרשב"א כת' דהוה כמו מבוואר לאחר ל'. והמוגיה לממשנ"ל (שם) כתוב דברשב"א באן מבוואר דל'ם, וחילק דפרק באקונה מהני ולא בקטן. ועי' ע' אבן^ג מג דמבעטלת דעתה ווצינה ומוכמת לקידושי הבעל).

ב'. והמשנ"ל דיק' מהתווור והרא' שבס' ר'ת דהוה שערות ביום יג' שנהיים, דהוה יומם לפני שגדל (וכן האrik המשנ"ל נ

או"ז (קס) הביא דהמחר"ם חור בו בדערה המאורסה הוה בכלל א"א לחויב חטא. וההמחר"ם מרטונטנברג (שות' קנא, ותש"ז כתן תנא) תי' דראית הגמ' מהא הדוחוכר בניםתם לחופה. וחופה אינה קונה בעוללה^{לט}.

שח) שב. וזה אין אשה מעתברת מביאה ראשונה. הר"ן (קידושין י, ג' ברהיז) הביא מוסגין דעל הרוב אינה מעתברת מביאה ראשונה, אבל זימני שמתעבותות^{לט}. ומובהר מדבריו דלענין הבדיקה סמכו על רוב זה^{לט}. (ע' בסמור).

שח) ואילא הוא דתנאג ר"ח וכו', תלגון תריטין היין וכו'. פרשי' דהא מותני בר"א (דאף טעה בדבר מוצואה חיב חטא, וכתי' הא' דלעיל). ופרש' דרבנן כולם בעהעלם א', ואינו חייב על כל ביאה^{לט}. והrintב"א ביאר דמסתמא אירוי בהullen א', שלא נודע בינוים. דעתו ברשייע עסקין, שלא יהרו עוד בהחלפה.

דף לד:

שח) והוא תמר וכו'. הנובי' (אה"ע ק כב) ביאר דהקי' הייך סוכה תמור שתעתבר מיהודה, ומ"מ יש מיעוט מביאה ראשונה (וכמ"ש הר"ן).

שח) באצבע מיניכה וכו' כל מוענכות של בית רבי תמר שמן. הריטב"א ביאר דלשם שמים נתקונו, שהיו

באצבע. לא. דלא אשכחן תנא בר' אלעזר (לק' נט) דפנוי הבא על הפניה שעשה זונה. לב. ע' ראשונים (ריש בתובות) בשם היירושלמי, ותרוי' (זימא יג), ופוסקים (נדר א, סדר ח). לאג. וביאר דמש"ה מותני בום בכהולה ביאיה ראשונה, והוה ראוי להקמת שם ע' התס' וראשונים לע' ב'). זימני שמתעבותת. ולכאי' מביאר דכלASA ראה רואייה להתעורר מביאה ראשונה, אלא דעת רב אינה מעתברת. דאי' רוב נשים אינם ראויין להתעורר, א"כ רב נשים אין זה הקמת שמו.

לד. אך יש שדרנו דכל גזירת הבדיקה הוא מושם שוחחשו לצד רורך, שמא יש החוויה וכור ע' לק' מב'). ובכך גזירה חששו אף למעיטה דמיועטה. וצ"ב א"כ מש' הכא. לה. (והגמ' דוחה דלא ראי' חיב על כל בח וכח. ואף כלל מעשה ביאיה בפנ"ע).

מ"מ כיון דאין אפשרות כלל לעבור על האיסור ביאה נחשב שלא חלו האיסורין^{לט}. ווהקוב"ש (בחולין נא) הקשה דאף חלב חי אין חיבין עליו עד שיבשלנו. ומ"מ נחשב דחל האיסור. ותוי' דמ"מ בידו לבשלו. והאחרונים ביארו דרש"י לא ניחא לה בפי' זה, דס"ל דחל האיסור והחפץ קיים, והוא רקי חסרון בוצרת ביאת איסור.

שז) וזה אין אשה מעתברת מביאה ראשונה. צ"ב אמראי פשוט לגמ' דאיiri' בתחולות^{לט}. והראשונים כת' ע"פ דברי ר'ח (חנ'ל) דאיiri' שנטקדשה פחות מבת ג', ומשמע נפסלה עבשו לכיהונה ותרומה. ואילו נבעלה לאחר שנעשה בת ג' (ולאחר שנטקדשה) היהתה נפסלה לתמורה^{לט}. והראשונים (רמב"ז ה'ק) לדעת ר'ש"י (לעיל) י"ל דזינותו קודם שנטקדשה (ולא נפסלה לכיהונה^{לט}) ומונLEN דאיiri' בתחולות. והrintb"א תי' דמסתמא איiri' בתחולות צנעות. שבאו לידי חילוף עי' שהם לא היו בקיימים בהן, ולא היו בקיימות בהם.

והתוס' הרא"ש הביא דרבינו מאיר תי' דהgeom' מדיקת מדקתי ניסתנן בשעת בניסתנן לחופה הוחלפו, אבל קודם חופה אין חיב חטא. דוחה נערה המאורסה ווינה בסקללה. וכתי' דבכערה מואוסה אין חיב חטא, דלא הדוחוכר בכלל לו' ברייתות. (זה חידוש גדול. וע' ערולג' דהאריך בזוז). ובשוו'ת מהר"ח

שייחסו לרבי ביבי גאון או לרבי יהודאי גאון. אך יתכן שה' בס' זה תשובה מהגאנונים ובג'ל, ועיקר הספר מנזר יהו". וההמחר"ל (לק' עא, דר' בשת הגאנדים ב קבנ'ו כת' דספר זה מעלים בעונותינו בגירותו, ואינו מצטיין בינוינו. וכתי' שנקרא כן משומ שמה שכחוב בו יש סברא וטעם בברש הנצלחה ע"ג גוחלים. וש שפי' שנקרא כן משומ שההלה הראשתונה בספר פחה בין בשער ע"ג גוחלים).

ב'ת. האחרונים ה'ק' א"כ ערוה פחות מבת ג', יתפס קידושין דלא חל האיסור. וע"כ דסיבת האיסור מונע קידושין ובמ"ש האחיעור (הו' לב).

כט. ורעד'א כתוב דמסתבר לגמ' דסתם מתני' איiri' בכוונה ישראל בשירותו, שלא זינתו. ואילו נשאו קודם יצאו מרשותה האב לסדר בקנותו. הריטב"א כתוב דמסתמא איiri' בתחולות צנעה, שם לא היו בקיימים בהן, ולפיכך באו לידי שגנת חילוף. ל. אך המ"ל במודכת עז. ועד"ז דברי הגמ' (כע"ב) מועכת

אין תפיסת קידושין. והאריך (שם) בדין האבות לפני מתן תורה].

שטו) מיתבי כל כ"ד חודש דש מבפנים וורה מבחוץ דברי ר"א וכו'. פרשי' כדי שלא תתעורר ולר' מאיר (לעיל יב:) משמש במוקך. ודעת חכמים המשמש כורך^ג, ומין הדומים יודהמו.

שטו) תוד"ה וללא. וכן אם תענה את בנותי, שלא בדרךך. רע"א ה'ק' דגם' (יומא עז:) מבואר דהינו מניעת שימוש.

שיז) בא"ד עוד אמר ר"י וכו'. והב"י (אה"ע כה) הביא רכ"פ הרוא"ש. וכותב (בבדק הבית שם) דאילו היו רואים דברי הוזהר בחומר האיסור הזה לאל היינו בותחים כי. והרמב"ם (איס"ב בא יב, ה'ו בר"נ נדרים כה) כת' ובלבך שלא יוציא ש"ל. ובתי הארץ בתוסט.

ובגה"ר ראמ"ה תי' וקו' התווסט דלפנוי מתן תורה היה נשכח השחתת זרע, ולא היה דרך ביאיה, אבל אחר שנתחדש דאך שלא בדרךה נשכח ביאיה והותה.

שיז) אוטה פרט ל'כללה, לפ' שאין אשה מתחנברת וכו'. העירול'ן הקשה א"ב אף אילונית ועקרה לא תטמא.

שיט) כי אתה רבין אר"י כל שישתה אחר בעלה י' שניים שוב אינה يولדת וכו'. הייש"ש כתב

רווחת להקים זרע מבעליהם, ובדרך שנתכוונה תמור ולכן נקראו על שמה.

шиб' שם. חוט' (לק' עז. ד"ה של"א) כת' דאך לאה מייעכה באבעב, דדרשי' (שם) בחיה וראשית אוניה שנתעבירה מטיפה ראשונה. דעתברה מביאה ראשונה. והמהרש"א כת' דהיה א"ל דיעקב אבינו שלט בעצמו ולא הוציא ורעד. ואך למסקנא הטעם ממשום שמייעכה^ה. והגהש"ס צין דרש"י (בראשית יט לז) כת' דאך בנות לוט מביאה ראשונה נתעברו, וע"ב דמיaco באבעב.

שיג' וזה ער ואונן, ער ואונן שימשו של"א בדרכן וכו'. מבואר דפשיט'ל לרבעא (ורוב חמון) דתמר היהת בתוליה, וע"ב שימושו שלא בדרכן, ולא נתרש ממל'ל. והמהרש"א כת' דאול' יש איזה סמרק בפסוקים. אבל רש"י (עה"ת בראשית לח ט) כת' דדרשו מבפנים וורה מבחוץ^ג. והריטב"א כת' דרש"י ס"ל דהוה דחיה בעלמא^ג. א"ג סמרק על המודרש ונגד סוגין).

שיד') שם. שימושו של"א בדרכן, והפרשת דרכיהם (למשנ"ל דרוש א) ביאר עד"ז הא דהיה מותר לתמר עם יהודיה אף שהיה חמיה. דבבני נח אין האשא נקנית בבעליה שלא בדרכה^ג. ומש"ה מעולם לא הייתה תמר אשות ער ואונן^ג, ויהודה לא הייתה חמיה.

ועוד הביא בשם א' מחכמי אשכנז ע"פ הגמ' (סנהדרין נה): דבן נח שבא על אשתו שלא בדרכיה חיב מיתה, ולכן ער ואונן לא קנו את תמר, דביוון דבחק ביאיה מתחייב מיתה

א. ולדברי הר"ן י"ל דהוה מיועטה שנתעבירה מביאה ראשונה.

ב. והابן עוזרא (לח ט) הביא בשם בן תמים דעשה הייא למשלה וע' נדרים כב').

ג. ועוד' כת' הר"א מזרחי (וכן בפי הריב"א עה"ה, ובפי ר' חיים פלטיאלי דרש"י פ' כפשות הבריתא, דמובוארDDS דחיה מבפנים וורה מבחוץ היה כמעשה ער ואונן. אלא שהגמ' דחיה דברי הבריתא דהוה כמעשה. וונקט בפסות הבריתא, נגד הא דהיה פשיט'ל לרבעא).

ד. וכ"ב החוקני (לח ז) לפיקך לא חטא בה יהודה כי לא היהת בעולת בעל. ואך לבאו הוווקע באשתו. דהא נתיחוד עמה דרכ' אישות, ואמרי' הן עדי יהוד, ובלא ראייה לא תהא נאמנת שלא באו עליה. ויל' דאך זה בכלל הכת קול, צדקה ממנין. ועוד אפשר דיהודה הוציא בתוליה, ועי' היה ניכר שהיתה בתוליה עד עבשין).

ה. ולפ' לא היה בזה ביום כלל. ועי' מש"ב לע' ב').

ו. והפרשת דרכיהם כת' דתמר טבורה דקודם מתן תורה היה

לهم דין בני נח ובאה להזווות לו שהיה טעונה בדין. וזה בדור בשורותיו [Զדיאיה טעונה וזה היא בטלתו, ואדרבה יגדל גוראותה], ובוגנותה דלומר לו דקודם מותן תורה לא ייצאו מכלל בני נח, וממשמיא הסכימו לדעתה דיעיטה בת קול ואומרה ממני ייצאו חבורמים בבושים (ובכ"א סוטה י').

ועוד' ביאר דאך ראובן והיה סבור ריצ'א מכלל בני נח לגברי, שאך הוא היה והשונאים את יוסוף על שהיה מוכחים שהיה אוכלים אמר צדקה ממנין, וקיבלו דיש להם דין בני נח, ומש"ה באותה שעה חזר ראובן והורה על חטאונו. דביוון דלא ייצאו מכלל בני נח, א"כ יש על ראובן עון אשר חטא במאה שבא על פلغש אביוו (ע"ש).

ז. ובתוטפה תא (נדה ב') הגירסת דلت'ק ג' נשים ממשות במוקם, ר"מ אומר דש מבפנים וורה בחוץ. וכבר"א באנן. ולכ"א ר"א ס"ל דאך דש מבפנים נחשב בדרכ' ביאיה. א"ג שם צד סבנה הורת.

ח. ונח' רש"י ותוס' (לע' שם) האם דעת חכמים אסור לשמש במוקם, או דאי'ץ מוקם. וראשי' להכניס עצמו לעצם סבנה בזוה. אך בסוגין מבואר דפליגי דיאינו רשאי לעשות דש בפנים.

והראשונים ביארו דגירות לא שכיהא, ומש"ה לא גורו קטנה ועקרה וכו'). וכן בחילוף דסוגין לא גורו בקטנה ראייה לילך.

שכג) ובמאי אי במיאון וכו' ואלא בנות, גורו וכו'. וצ"ב האיך הקילו במיאון, ואף דעתך הנישואין למפרט לא גרע מנות. ורש"י פ"י דברמייאון ל"ש גוריה אותו גודלה (שהמייאון מוביח עליה).

דף לה.

שכג) **אלא כהזראת שעה היתה, וחילוף לא שכיה.** (ומש"ה דוקא וראייה ליד תקנּה המתנה, ולא גורו קטנה אותו גורלה). משמע דבעלמא אשת איש שוניתה גורו, ושאנני הכא דלא שכיה דזהה דרכ' חילוף. וצ"ב מה איבפ"ל באיה צורה נעשית. והחו"ז א' הביא דבעלמא זנות אשת איש ל"ש גוריה המתנה, בין דבבעלה לעלה קודם האונס. ובמ"ש הרמ"א (ג' ח). ודוקא הכא שלא הייתה עם בעלה קודם שירק גוריה. וחילוף בשעת חופה לא שכיה. ולא שירק לגוזר אותו מקרה אחר.

שכח) **לא אמר לי לה אמר שמואל וכו' אבל** קטנה בת ישראלי א"י' ל'המתין, הו א' דאמר בר' יוסף. פרש"י ומיהו [בנותו] בישראל גור, ולא סבר בר' יוסי בהא. ובנות ישראלית לא סמבי' אסבירת מהתפקיד, ודוקא בגיןות סמכין.

ור' ח' והבעה מ' פסקו כל'ב דشمואל דגור ונוט בישראל. אבל הרמ"ף פסק דהלהכה בר' יוסי דבכל זנות א"י' ל'המתין. והרמ"ב' (ישא"ר) ביאר דס"ל דזנות לא שכיה ולא גורין. ובין דאפי' גירות סמכיו דמותהככת ב"ש אונסה ומופטה.

יא. וביאר דרנו על בת רב חסדא, מושום שפקטו עליה בני אדם הגונים ולא רצתה לינשא ולכאו' הויה מושום כבוד בעלה).

יב. והזכיר אח'כ עד שיאה בן י'ח או ב' ומשמע שאו ראייה לילדין, ואח'כ כתוב בסבן ט' ראיי לביאה. (וצ"ב כל דבריו שם).

יג. (ונפסלה לבחינה, ע' לעיל). יד. וביאר דמושום תשובה המשקל כפי ההנאה באיסור היה דעתה תמיד ע"ז, ولكن לא פסק חוש התאהה.

דנראה אכן אמרתני" דקטנות מוחזירין מיד, וה"ה נשים ששחו י' שנים וכו'. ובכל עקרה לא החמירו בהrk הבחנה דסוגין, שלא שכיהא).

שכ) **שאין דעתה לנשא.** הייש"ש (ב) הביא י"מ דהינו שהיתה דעתה לנשא לאוותה נשאהה לבסוף. אבל אם לא ידעה בו או שהיתה לו אשה, קי"ל דשוב אינה يولדה. ואם ילדה אסורה בעלה (הכהן). והייש"ש חלק דבל שדעתה לנשא يولדה, והוא היכא דלא רצתה לנשא משום כבוד בעלה נערת".

והוירולג' העיר דהפטוקים השמיימו דין זה דמי שאין לו בנימ אסור לשיא מי שהיתה אחרי בעלה.

ובס' **חסידים** (תעכו) כתוב (טעמוא דקריא) דריין את Ach שלא היה מעולמו, משום לחקים לאחיו שם, ועוד שיהיא בן י'ג' כבר בת שנים רבות, ואינה ראייה לולדת שהרי שהתה י' שנים אחר בעלה. ובктן ל"מ הא דדרעתה עלייה דאיין תואה בקטן. (והיעב"ץ חתקין סברא זו, והק' דאית זקינה ועקרה מתיבמתה).

שכל) **ונכרי נבעלתי.** הריטב"א כתב לא שנבעלה ממש, אלא שנתאה לה, ובענין זה המחשבה החשובה במשה דלא למחייו לה עקרות. אבל הייש"ש פי' דבבעלה בגיןס לנכריי. וביאר בין דהיתה מצטערת ע"ז תמייד וכו' ירצה אף אחרי י' שנים מביאת העבו"ם.

שכ) אמר שמואל וכולן צדיקות ל'המתין י' חדים חווין מגירות ומשוחררת קטנה וכו'. דבגירות ומשוחררת גורו היכא דיש סברת הבחנה. אבל דרך אישות גורו (משום לא פלוגו) אף בכל אשה שאינה ראייה להוליך, אף שלא לארס קודם צ' ים. ונח' בזה בבריתא (לק' מב).

ט. ולכאו' קמ"ל דלא חיש' שמא הייתה דעת עלייה, או שוינთה בינותיהם. וככיוון דיתכן צד חשש הערות ורע, היה לנו לחוש לבחנה, אף דזהה צד רחוק קצת).

י. ורעד"א בגהש"ס ציין דברי רש"י (כתובות עב) במשמעות דבנו של רב, שנשא אשה ואח'כ היל לולד י'ב שנים. ובינתיים איעקרא. ופרש"י שכן דרך העמדות י' שנים בלבד בעל לעיקר. (ורש"י חידש דافق נשואה שהלך בעלה למדיינות הים אמר' ב'. ורעד"א ציין כן אגמי' באן, וכוכנותו להק' דודאי היהת דעתו עלי).

בתוך' דלמסקנא יוצאת בשן ועין צrica לhmaתין, ותי' הגם' דאנוסה מתחפה ואפ' דממי לא.

שפט) בהנות אין ישראליות לא וכו'. מבואר בד"ר דס"ר דאיiri בתה כהן אשת כהן. נפסלת לכלהונה, ולכורה להפ"ז הירסא במושנה ופסלה מלהונה, ובגראת היחטב' ואנחריש'ל במושנה). אבל למסקנא קאי לפסול לתורמה, ויל' דגרסי כן במסקנא (ומש'ה נקט כהנות²).

(ל) **אשת ישראל שנאנפה וכוי פטולה לכהונת**, (ורבא במסקנא פ"ז דזה הפי' במושנה למסקנא, דאף שנאנסה פטולה בתורמה). ונוח' הרשותים מאיזה פ██וק ילי' לפסול הנבעלה לחיבי בריתות. דבגמ' (לק' סח) כי תהיה לאיש זר ופסול קהל שור עצלה מעיקרא פסל. ויל' כי תהיה אלמנה גורשה דעכו'ם ועבד פסל. ולא נתרפרש למסקנא מנ' לחיבי בריתות פסל.

ורשי' (כאן, ול' סח) פ"ז דחיבי בריתות ילי' מכיו תהיה אלמנה גורשה, דלא תפסיקידושין. אבל תוס' (כאן) הביאו בשם רשי' דזה בכל איש זר, וכ"ד תוס' (לק' סח: ד"ה עכו'ם) בכל היכא דלא תפסיקידושין זהה בכל איש זר. ותוס' דידן הק' דעריות שע' קידושין לא הו זר מעיקרה.

ודעת רשי' (עליל' יג' ד"ה וב'ה פסל) דחיבי בריתות יצרת ערוה, שהיה באיסור אשת אהן פטולה לכלהונה משום 'זונה'. אבל אינה נפסלת מאכילת תורמה. וצ"ע דבסוגין מבואר דבاست איש נסלה מטורמה. וצ"ל כמ"ש ר' י' בתוס' דזה משום טומאה. ותוס' (לק' מדר; וכן סוף התוס' כאן) דנו האם זונה נפסלת מאכילת תרומה.

ג. ולכאר' תוס' גרסו ר' תhilת דברי רשי' דידן. ול'ג' החמשך וע"ג דמותבini וכו' היא הדר מיטיניא וכו' ומהיא קרא נמי נפק'ל. ואפשר דזהה הגה' בברבי רשי' י. עיל'פ' דרשות' נקוט דמש'ר רשי' נפקא מהධיא קרא. היינו דאלמנה גורשה בא לגולות דחיבי בריתות פסל, והזה בכל איש זר ועפ'ז' מתיישב ס'וד רשי' שבת' דקי' הגם' חיבי בריתות ולא חיבי לאוין. ואילו לדבריו רשי' אף למסקנא קרא ד'וי תהיה' לא קאי כל היכא דלא ופסי קידושין. אלא הזה קרא אחרינא דאין לה אלמנות. וע'ב' ודהדרין לקרא דכי תהיה'. ד. ורש' (לק' סח) הביא י"מ דנעבהלה לחיבי בריתות מותרת

שכו) תוד'ה חוי. ועוד או"י וכו' בשמtagiyrah עם בעלה וכו' ואין חוששת להבחן. מבואר בתוס' דאף גירות שהיתה נשואה לגוי לא חיישנן, דחוישת ומתחפה. (זהה חרונים תמהזו זהה). אבל לדברי הרוי' פ' אירי בסוגין דרך זנות, אבל בנשואה (קדום) ודאי גורו.

ומגיד משנה (גדרוןיא יא כא, וכ"פ השוע' יג ה) נקט דהיכא שהינו נשואות לבעל [בעודה שפהח ונכricht] ושנתגירה ונתגירה צרכות להמתין. (זהה תמה). נשואה לראשון).

והחל'ק' מ' (יג ד) נסתפק האם אירי דוקא בגודלה, או דגورو בו אפ' קטנה אותו גודלה.

וחודגו'מ' (זה' בפתח' שם, וו'יד רסט ב) כת' דה' מ' בשנתגירה לבה, דגورو אותו שאר הבחנה. אבל בשנתגירה העם בעלה בעקרה וקינה שאינה ראויה להולידן אי'ץ הפרשה³. דבין דהכל ממש' א' לש' גיריה אותו שאר הבחנה.

(כ) **תניא הגירות וכו' צרכות להמתין נ' החדשים דברי ר' יהודה וכו' תוס' (לד) הביאו דברייתא כתובות לו. ו'ג' אף כאן א' בת ג' דאיiri אף גירות קטנה. ולר' יהודה אף גירות קטנה גורו. ואילו לישנא קמא דشمואל ס'ל בותיה דוקא בגודלה, ולא גור בגירות שאינה ראויה לילד. ע' לעיל).**

שכח) רשי' ד'ה מתחפה. דבין דהיפוך קל, דבל' אש מהונא אינה רוצה להתעורר. והתו' הי' הק' דשפהח אינה מתחפה, רוצה להוליד עבדים. וצ"ל לדעת רשי' דשפהח נשואה לעבד ודאי צרכיה להמתין, ויצאת בשן ועין קאי בשפהח שזינתה).

ועזה'ק התוו' דיעיך התו' חסר מהספר. ולכן כתב

א. ובה' **למשנ'ל** (גדר' יא כא) דן בשנתגיריו חיה, והיתה מעוברת ממנו מעיקרה. האם צרכין להפריש. והבאי דיש שטענו דגورو קטנה ועקרה, כמו כל הבחנה (וזלא כדגו'מ'). וזה להקל ליל'ש בזה גיריה. ע"ש כמה טעמים), ואפשר דבר' ז' דוקא במעוברת טפי מג' חדים. אבל אי לא הוכה עבורה ואפ' שידייעין שמעויבורת יש לחוש שמא תפיל ותחור ותתערב. ולא יודען).

ב. ואפ' דיש בזה נפק'מ' אף ב בת' ישראל, ובגון שתנשא אח' ב' לכלהן. אע' היכא דהיה לה בבר זרע מכחן. עכ' ב' נקט בת' כהן שפושט יותר.

עכ"פ לישנא דברתנס לא הוות זונה). ואף דעתת ישראל שנאנסה אין בה איסור סוטה, ה"מ לבעה, אבל כלפי כהונה יש בה איסור סוטה.

ור"י בן אברהם (לගירסת הרב"ח) פליג דאיינה בכלל סוטה כלל. (וע"ע בסוגיה דלק' נו: ע"ש).

שלחו בא"ד ומיהו גבי בועל איג' דלא כתיב ביה לא נתפסה יש להחק בין אונס לרצון באשת ישראל, דסברא הוא דלא נאסרה וכו'. ובדא" (בגמ' בתובות ט) דעתת איש שנאנסה אינה נאסרת אף לבעה. (ותhos' הק' מ"ש ודרש' קרא דכהונה דאפי' באונס, ואילו בועל דרשי' דוקא לא נתפסה).

וחמשנ"ל (סוטה ב יב ד"ה עד יש לי חקירה) דיק מדרבי החtos' דכ"ז באשת ישראל (שאינה נאסרת על בעלה), אבל אשות כהן שנאנסה אסורה על הבועל בין שנאנסה לבעה. והחקל"מ (יא ז) ובי"ש (יא ג) נסתפקו בזה.

שללא) תוד"ה אע"פ. ולר"י נר' דמבת איש כהן לא שמעי אשת איש וכל חיibi בריתות הנאסרות ע"י קידושין, שלא זהה זו עצלה מעיקרה. ודלא כתוס' (לעיל סח:) דחויבי בריתות חשב זר עצלה מעיקרה, בין דחמיiri. (בעזה"י יתבאר לך' סח: ע"ע תוס' לך' מד:).

שלב בא"ד א"ב יהא זוקה נמי מהאי קרא, דלא כהונה נמי אסורת מק"ו וכבו' גייזו מילתא בעלמא הוא. דהוה גילוי מילתה דזהה בכלל לאו דחללה (ע' תוס' לעיל טה:). (ויתבאר לך' סח: וע"ע לך' נו:).

שלב בא"ד וא"י פסוחה מקרא דבת כהן פשיטה דין להחק בין אונס לרצון וכבו'. ע"ע ראשונים בסוגיה לך' נו:).

שלד בא"ד אלא לדר' נראה וכבו' מטنعم טומאה וזונה. וחנות אשות איש פסול. אבל האונס את אשות אחיו ואחות אשתו לא יפסול, ואף דזהה חיibi בריתות.

הדרן עלך פרק ארבעה אחין

וותוס' (בצד', ולק' מד) דנו דاتفاق תאסר לכהונה ממשום זונה, לא תאסר באכילת תרומה (מקרא דזונה).

ז. אך דעת הירושלמי (הו' בתוס' סוטה כב:) דנאסרת לבועל אף בשחווא מזיד והוא שוגגת, ואף שמותרת לבעה. וע' משנ"ל (סוטה ב יב) ובי"ש (יא ג).

ח. והגמוק"י (לעיל יא, ב. בדה"ר) נסתפק האם אשות כהן שנאנסה האם צריכה חיליצה ומיבם בקהן. האם הוות בכלל טומאה ליבם.

בתרומה. ורק' נקט כוונתם דاتفاق מותרת בתרומה, ורק' האrik לדחות. והאחרנים תי' דעתת הי"מ דפסולה ממשום זונה. זונה מותרת לאכול בתרומה.

ה. אבל שאר עריות הוות זר עצלו מעיקרא, ומש"ה פסול. ולולעת תוס' זר מעיקרא פ' שנאסר מעיקרא באשה זר משעת לדחתה. אך האחרנים דיק' מדרבי רש' זר מעיקרא הינו פסול קhalb. וקרוביים לא חשב זר מעיקרא).

ו. ולכ"או משמע בתוס' דהנץ ב' לשונות שייכי אף בשאר חיibi בריתות, ולא רק בונות אשות איש (וע"ע בראשונים לך'

דף לה:

פרק החולץ

חוליצה היא¹.

והגר"א (עה"ג) כת' דאף יbum תונך ג' חדשים קנה
בדיעבד (היבא דעתברר שאינה מעוברת). וכ"ש
רחליציה מהני בדיעבד.

ד שם. רע"א הקשה דלפ"ז מה הקשה ר"ל לר' יוחנן
מהמשנה, הא המשנה איררי תור' ג' (וכמ"ש תוס' א)
א"כ אף לר' יוחנן נבי עלי הוליצה מהאהים (מדרבנן)
median תור' ג' חדשים. וככה"ק המורה"ם עי"ש.

ה בא"ד וא"ר דנhy ר' יוחנן סבר אם יבא אליהו וכו'.
בקרובותה ביןון דמזרורייתא הוה הלייניה². (ואף
דמרבנן תור' צ' אינה חוליצה כלל, מ"מ רבנן גורו איסור
קרובותיה מחמת הרין דאוריתיא).

חוליצה מעוברת

ו איב"א סברא, ר' יוחנן סבר אם יבא אליהו וכו'.
דאיגלאי מילתא דזוקקה ליבום וחוליצה. (וע"ע
בגמ' לך' מאן):

ז ר"ל אמר תנ"ל מילתא למפרע לא אמר".
הרשותים (רישב"א) ה'ך דבכולה תלמודא אמר"
איגלאי מילתא למפרע.
ותוס' ("הה תניל") פ' הטעם דא"א לידע עתידות,
ומש"ה לא אמר" דעתברר למפרע. ודוקא ספק

ה. והביב"ש (קסד ה) דימתה החולץ למעוברת (דהי) חוליצה רק
לחומרא, ול"מ לקלוא. 'ב סוף העמ"ן לטור' צ' יומ. והפורי"
דייק דס' לבבתרוייו לא הוי חוליצה מדרבן.

ו. והחشك שלמה דין ובפשותו נה' ר' יוחנן ור' ברין ביריה,
האם מהני שתרבר בעתייה. ושוב כת' דכין דעתך ורא' לחדת
להתברר קיל"ל דאמר" ביריה (וכמ"ש תוס') (עריכון לו' וגיטין
כח) לדעת ר' יוסי ור' יוחנן.

ואר' צ' ב לדעת ר' יוחנן ודאמר" איגלאי למפרע, א"כ בבל דבר
התלי בברירה nimaa אם יבא אליהו, יוציא לברר למפרע. וש
שדנו כל דבר דכולו חל מילא. ולא תלי באמשה אודם
בעשייה או בבירור האודם כלל, מש"ה הכא לא תלי בדין
ביריה).

ז. והמהדר"ט אלגאי (ג' לג' ב. טו. בדורח"ט) היבא את דברי
התוס' דעתת ר' דבל ספק שאינו ראוי להתברר עכשו' (דא'
אפשר ר' יוחנן לעתידות) לא אמר" איגלאי מילתא למפרע. ועפ"ז

א) תוד"ה החולץ. א"כ מזיד הוא ולא מיחייב קרben
دلא שבמידעתו. והרמב"ז כת' דמזיד הוא ולא
מחייב קרben (דחתאת הוה דוקא בשוגג). והאחרונים
ה'ך (על תוס') דנקטו שם דלא שב מידעתו,
דחוליל דאינו שוגג כלל ואין חטא במנין.
(וכרמב"ז). ומישמע בתוס' דלא נחשב מזיד גמור כיין
דיש מיעוט מפלות, בימה שעבר על דין רוב, וב"כ
בערול³.

ב) תוד"ה ונמצאת. כיון דרוב נשים עוברן ניכר וכ"ר
מאי הו"ל למייעבד⁴. מבואר דכין דמשיע לה
רוב נחשב אונס ופטור מקרben. והנוב"י (ויר' ת צ) ה'ך
דהנשאת ע"פ עדים שמת בעלה ושוב בא בעלה,
חייבת קרben וכורנתן לך' פז. ולא אמר" דנחשב
אונס מושום דסמכה על עדים, כיון שנמצא שקר.
והנוב"י תי' דההtram נתברר שהעדים שקרניים, ואין
בaan עדות, ונשאת בטעות. אבל הכא אף אם נתברר
שהיא מהמייעוט הרוב קיים⁵.

ג) בא"ד וא"ת וכ"ר תוד' ג' חדשים לאו חוליצה היא
וכ"ז. (כבדי' בגמ' (לק' מא) דאינו רשאי לחולץ
טור' צ' יומ. כיון דעתך אין עולה ליבום, מושום
תקנת הבחנה). ותוס' (כת' הב') כת' דבדיעבד הוה
חוליצה. ואילו תוס' (כת' הא) נקטו דמרבנן לאו

א. דיש לנו כיובי חפואה שאילו נודע לו היה שב.
ב. ושלו התוו' שאנו אחריו שעשה בתקנית. ורhomotin בדין
התקנה, דחכמים לא אסרו יותר, ומובואר דנחשב שתקנו דסגי
בזה. וצ'ב⁶.

ג. וצ'ב מ"ש, דסוף סוף הוה אונס, ומאי הו"ל למייעבד. ויש
שביארו כוונת הנוב"י דגזר אונס' לענין קרben הוה מה
עשה ע"פ דין. ולא תלי באונס המציגות. והיבא דעשה
ע"פ עדים, כיון דנתברר שם עדי שקר מהשתחא ליבא' דין',
היתר, והוא בשאר טעות. משא"כ בשעה ע"פ רוב, אף אם
נתברר שהוא מהמייעוט הכרעת הרוב קיימת).
ובשיע' ר' שמואל חילק (באופ"א) עדדים הוה הכרעה ע"פ
דין, ואילו רובא דעתיא קמן דהוה הכרעה מסברא.

ד. וכ"ד הרמ"א (קסד א) בשם הגות מודרב. אבל דעת
שא"ר (וכ"פ השרע שם) דבדיעבד אי'ץ חוליצה אחרת תור' ג'
חדשים.

ב כתוב ודוקא בחליצה, אין זה יבמה גמורה לעניין מוצאות יבום, ואף שזקקה וותמה על הרשב".א).

ח) שב. אבל הריטב"א ונמק"י תי' דר"ל חיש Dilma'a באotta sheha hitha roaya la ba la b'le lida, ala shorim la achari cn la hafil, choliza dmukria lao choliza hia b'le, lohavi kamar tgalim milta'a lmperfut la ameri. אבל אם יתברר שבשת choliza la hitha roaya la ba la b'le lida, cm'an dlita' v'hacholiza chishra'. וכת'/dr' yonan ס'ל דכל הדפילה אין העיבור כלום.

והמשנ"ל כתוב דלפ"ז כוונת ר"ל דין כאן גילוי lmperfut zdshma mat ach"c. אבל hicca delbatof yesh gilioi lmperfut, bo"u modro d'mehani choliza lmperfut. והמשנ"ל ישב בזה דעת הרמ"ה d'mehani choliza清澈 בשלא תנככים התנאי.

אך האחרונים דנו דאך לדברי הריטב"א צ"ל שלא מהני שתיברר לבטן. דהא אף עובר שהיה ראוי לא לכל לידה ואח"ב הפליה, נימא Delbatof נתברר שלא בא לילודה, וא"ב איגלאי lmperfut זקקה, וע"ב דברימה בענין שתיברר זקקה ודילפי עיין עליון. אבל דאי איגלאי lmperfut דמותרת יש נפילת יבום והיתר אסור אשת אח lmperfut. (וע"ע גרא"ט טו).

ט) ור"ל סבר עין עליון וכו'. הרמב"ן ורשב"א (וכן הרשב"א קיא) ביארו דזהה דין עינא בעלמא, שאין בה קניין יבום וחוליצה עד שתיברר, והרשב"א (קיא) חוסpit ואפי' אם יבא אליו לא משגיחן ביה". אבל מ"מ נחשבת יבמתו. ע' תוד"ה תגלין. ומשמעו

לשעבר [שראי להתרבר עבשו] אמר' אם יבא אליך".

וחדריטב"א כת' בשם Tos' דאין הוא שלא תועל choliza כל שהוא מעוררת בשום צד. שלא אמרה תורה לחולץ אלא במקומות שאין שם צד בולם. ולחייב קאמר איגלאי מילתא למperfut לא אמר'.

והמשנ"ל (גירושין ו ג בס"ד) הביא מסווגין בדעת שות הרשב"א (א תשז) [שנסתפק] האם מי שקידש בתנאי יכול לגירוש קודם שיתקאים התנאי, ואף דעת קיום התנאי מקודשת למperfut. וכך דבשעתו א"א לידע עתידות ל"מ מעשה הגירושין. (וכיון דאינו מבורר ל"מ, או משום דחל Ach"b למperfut. אבל הביא דעת הרמ"ה (חו' בטור אה"ע לח) דאפשר לגרש או לחולץ קודם שיתקאים התנאי, דאי לו איגלאי שיתקאים התנאי ספר גירש".

והמשנ"ל ה'ק) והרמ"ה איiri בספק עתידי, א"כ לדברי התוס' ל"ש בזה איגלאי למperfut. והאריך חולצת.

וחברב"ש (ט) ביאר דהכא יש חסרון בויקה בין דאיו מבורר, ובגירושין choliza בעי' שהיא הבעל מגירוש והיבם 'מתיר', ולא סגי שהיא לו זכות בקניין האישות". עוד הוסיף דזהה חסרון בלהשמה כשאינו בעליים בשעת כתיבת הגט.

והשער"ז (ז י"ה ובי' חגורש'ש ל'ב) ביאר דסבירת ר"ל דבשעה שיש עובר, עדין אינה זקקה ליבום choliza, אלא דעת שמת העובר זקקה מחמת הסיבה הראשונה, chol zikha lmperfut. וכן אמר' דבשעת choliza עדין לא הייתה זקקה. והחזו"א (נא

ט. והאבג"מ (מ ט) האריך בזה. וכן היאך מהני שקידש אחר אח"ב. (ולמשנ"כ הברכו"ש לא דמי לקידושין, שלא בעי' מעשה בעלים).

י. והאחרונים האריכו בגדרי תנאי, האם נהسب ספק שמתברר, או שנעקר lmperfut וע' שער"י ב' יז.

יא. דודאי (אף לרשב"א) בכל מוקם וממכר מי שיש לו זכות שתיברר אח"ב יכול להקנות.

יב. ולכואורה אף לתוט' אילו כבר אין ראי לחיות בר קיימת איןנו פטור. וכ"מ בתוס' (וד"ה ור"ל) ולא מסתבר דתלא' בע' הלשנותו.

יג. ומהזה למד בכ"ש בספק שמתברר אח"ב, ואילו יבא אליו מעיקרא היה מהגנ'.

דן בסוגיה (לק' פ) דנעשה סריס למperfut. ומ"ה הרמב"ם (איסות ב ג) פסק בשמואל דקטן היה באותו השעה. ובמהמשר

דבריו הביא לדברי הריטב"א ונמק"י לא תלי בדבci.

וזה מהר"ט אלגואז כת' דפשיטה דכל הנאי וכדי חל למperfut. דאיו דבר הנעשה ממייל אללא עפ"י דעת העושה (וותר) דאך מיח' אבוי ורבא (פסחים ל') אי בע"ח למperfut הוא וגבה הוה באומדנא, אי סתם משענבר נעשה כאומר אם לא אperfut לך ייא קבוי מעבשיין.

ח. והתוס' הרא"ש ביאר וכיון דאינו צרכים לדעת מה היה לאחר מן לא סמכ"י אביאת אליו. ועוד כתוב דכוונות הגמ' (נא) דאפשר להתרבר ע"י עדים. אבל ל"מ לסייע על אליו, דהווה דרך נס).

האם צריכה חיליצה אחרת. ופשטו דאי"צ", ש"ל לא אמרה אלא במעוררת. [וכן בערולין אין בהה]. והאחרונים דנו הטעם בויה, דמי"מ הוה ספק, ואינה זוקפה למפרע.

יא) **תוד"ח צריפה.** לאו דוקא מהאחים. [וכ"פ הרמב"ם א' ב') ממנעו או מהאחים]. אבל הרמב"ן תי' דמהאחים דוקא, דחיליצה דידיה הוה חיליצה פסולה וכיוון דעתביה בה מעשה^ש אסורה עלי, כמו בנתן לה גט^ב. ומ"ה אם חלץ לה צריכה חיזויה, דומיה דעתבתל הגט.

וזהרא"ש כת' דעת"ג דחיליצה קמיהה לאו כלום הוא, הרועה זוקפה, והוה כמו בשנתן גנו. ואסורה עלי, ומ"ה הוה חיליצה פסולה.

יב) **תוד"ה והא.** א"ז כשהוא בר קיימת, פרט להה שאין שמו מחוי. ולפ"ז דה"ה תור ג' ימים, שרואי עדין ליקלט הורע (ואף שעדרין אינה מעוררת), אם ילדה לבסתו, אבל הנוב"י (ק ס"ס טט) למד מדברי התוס' (לק' ז'), אדם נקלט הורע אחריו מיתהו, היבמה מתיבמתה. והאחרונים הקשו מכאן ווע"כ דהנוב"י קאי לאידך תי', דוקא מעוררת' נחשב עbor. וע' מש"כ למן לען^ג.

יג) **תוד"ה תנאי.** וא"ת לר"ל כיון דברת מעוררת לש' ביאה א"ב אשת אח שלא במקום מצוה היא, ובכפשתו קושית התוס' דיאינה ביאת יבום, אבל בראשונים מבואר דהקשׁו דיאינה זוקפה ליבום כלל, דילפי' מעין עליו^ה.

וזהרא"ז (ורשב"א ורטיב"א תי') **דכין דהפליה** והזוקקה לו משעה ראשונה, לא הויא אשת אח שלא

מדוברים דאף להר לישנא הגדר (דילפי' מגזיה^ב) דליך גilioי למפרע, כמו לישנא דסבואה. וכ"מ מדברי הרמב"ן ה'ו' בסמור^ו.

אבל הרמב"א כת' דנפק"מ דילישנא דקרה, אף אם יבא אליו וירדי עת הדעתות, מ"מ יש דין לעין. אבל לישנא דאייגלי מילתא לא אמרו, אילו אליו יברר לנו עתידות מותרת לינשא.

וזהרא"ש כת' דאם הזוקקה להפיל ג' פעמים, זהה כמו שנתרבר עבשי, והוא חיליצה. ואף לטעם דעתין עלי, עיינו ואין לו בן^ד.

יג) שם. הרשב"א (לק' קיט), כת' דבעודה מעוררת אסורה לינשא מודאו רורייא, ולא סמכ' אורב דולדנן קיימא^ו. וכדראמרי' (בסטוגין) עיין עלי. ועוד דאייגלי מורתת לשוק איך יחשב חיליצה וביאה דיבמה לר' יוחנן^ט. ועוד דכתיב דבריה דרכיה דרכי נעם, ואם הותה לשוק (וחמתת הכרעת הרוב), לא תחוור לאיסור^ג.

(ו' זכ"ב כונתו, לדבורי רבא (למסקנא לו). בתקות ודאי ולד אינו פטור עד שיוצא לאויר העולם. וצ"ל דקאי לט"ד, לולי דברי רבא).

עלען חיליצה – הרמב"ן ורשב"א (מא) כת' דבן אין לו עין עלי, משמעו בין ליבום ובין לחיליצה ודרודין אינה זוקפה. אבל התוס' הררא"ש (מא) כתוב דעתין עלי' אינה פטור גמור, ורקאי איבמה יבא עלייה, ודוקא לען יבום. והוא דיאינה חולצת משום דיאינה עליה ליבום (ע' בסמור). וכן הררא"ש (נפסקים כאן) כתוב הטעם משום דיאינה עולה ליבום.

וזהרא"ז (לו). הביא דגזרי הדורות נסתפקו אם נולד לה בן, וחילצה תור ל' יום, ומות הבן (זדהה ספק נפל),

הברעת התורה. מ"מ כיון שנתברר שהוא מהמייעוט, נחשב טעות למפרע. וזהיא תחשוש לעצמה, שאם סבורה שיתכן שייתברר מהמייעוט לא תנשא. אבל אין אישור בדברו.

יח) **האחרונים** הוכיחו כן מהגמ' (ל), וכקשה ערתה למדינת הים לר"ל תמתין ט' חדשם, ואם לא ניחוש שמא היה ולוד ומות, ונבעי קרוב ל' חדשם.

יט) **וביאר דמיוני חיליצה** (מדרבנן) לאסור על קרובותיה. ושמעתי לפרש דתוס' החמייר שמשעה החיליצה אסרן לקרובות, אבל לא נשקב קלישות בזוקה.

ב) וכתי דלא נארת לאחים. וחילצת האחים נחשב חיליצה בשירה, ומ"ה היא"צ חיזויה. ועוד דנו הראשונים דס"ל

יד) בפשותו אף דהזוקקה ודאי תפיל, אלא דמ"מ ס"ד דיש מציאות של מעוררת, קמל דאיינו מוגדר מעוררת ליד כלל. אבל לא כוארה כוננו דמדין חזקת ג' פעמים נקבע דתפילה, וכברעה ומתי לתרנשא.

טו) **ובגמ' אי'** דסמור מייעוטה דמפלילות לחזקה, דהו מדרבנן. הרשב"א הוכיח דבעורה מעוררת אף מאור אסורה. ולא אזי' בתר רוב במיקום דאף למייקם אמלתא.

טז) **ובכין דמוחזקת בהיתר לשוק,** לא מסתבר שהגני אילגאי מילתא לה. וע"כ.

יז) **זהרא"ז** (ה' זכ"ב) גדר דרכי נעם שיר' דוקא היכא דחל דין היתר. אבל היכא דהיתרו בטעות, אף שסמכו על

נחשב אף ביאה ראשונה כחלק מהמעשה קניין. ולפ"ז ה"ג דוקא אם לבסוף ייבם (וכמ"ש רשי'ו), אבל אם יחולץ לבסוף יתברר שביאה ראשונה היהתה באיסור אשת אה. אבל בפסקים מובהר דיבול לחולץ לבסוף.

(ט) **איתיביה רשי זר"ט וכיו' אלא לדידך וכו'** **אמאי פסלה מן הכהונה.** הריטב"א ה'ק ע"פ מש"ב דוחה ספק מתי האם העובר ראוי להיות בן קיימא, ונימא דמש"ה פסלה מהכהונה מספק, וואילו כבר אינו ראוי הוות חליצה מעלייתא, ונימא דמש"ה אסורה לכהונתה. ות"י דקי' הגמ' דספק חליצה אם נשאת לא תצא (וכדעליל כד).

אבל הקשות (ראו א) כתוב דקי' הגמ' דעת יש רוב מתחברות יוולדת, יש חזקה מכח הרוב שמעוררת עדין. ואף כשהփילה לבסוף מהני חזקה להבריע שהփילה יותר מאוחר, ובשעת חליצה היה ראוי להיות בר קיימא (וכ"כ בישרש יעקב).

(ט) **אמאי פסלה מן הכהונה.** המהרשות א' ה'ק דחו"ל להק' מרישא, אמאי נאסרה לקרובי. וע"כ מדרבנן ולהומרא. וצין לדברי התוס' (ד"ה ונמצאת) דاتفاق הוה חליצה מדרבנן, אף"ה אסור בקרובותה. ואך האחרונים דיקו דתו"ס כת' בן רק לצד דמנה חליצתו מדאוריתא.

וחמארשות א' תי' דافق המקשן ס"ל דכין דעשה בה מעשה נאסר בקרובותה. ואף"ה סבר דלענין כהונה אינה נאסרת כה.

(י) **אל מדרבנן ולהומרא.** הריטב"א פי' דמן דהוא סבר חליצה כשרה הוות, וסביר דחליצה כשרה לכהונת. ואף שיבריוו דלא הוות חליצה, דילמא לא שמעו בהכרזה (בדאיתא לקמן). ואית' א' אף' ולד של קיימא

במקומות מסוומה. שלא מצינו יבמה שאסורה בשעת נפילה באיסור אשת אה וחזרות להיתר^ב. אלא עיין עלי' עיונה בעלמא אמר רחמנא. וכבעין מש"ב תוד"ה וריש לkish]. והרמב"ן הביא בע"ז מהירושלמי. אבל הרמב"ן מביא יש טועין לומר לר"ל חביבן קרבן.

והקובבה"ע (ע' בסמוך) פי' דהגדיר במשמעות דיןינה זוקה לו עבשוי, אלא דחל זיקה כלפי העתיד. אבל האחרונים דנו دمشמע דעבשו זוקה, אלא דיןינה רואה לטעין יום וחילצה מדין עיונה בעלמא'. (וכ"מ בברכ"ש א ז, וע' מה שהוא לעיל בשם ר' שמעון וחחו"א).

והאחרונים דנו נפק"מ האם בעודה מעוררת יש איסור אחות וקוקתו^ב והאם מפר נדריה, וכן למ"ד אין קידושין תופסין ביבמה האם חפס קידושין. (וע' ממשנת ר'אנ).

(יד) **בא"ד ואור"י דאפ"ה לא מוחייב,** מיידי דהוה אקטן הבא על הנזרקה דאמור לקסמן תנוזנן. ואין זהה איסור אשת אח^ב. ועד"ז דנו האחרונים הבא על ימתו באعدים, לעצם דבעי עדות לקויומי לטעין היבמה, ואפ"ה אין זהה איסור אשת אה.

והאחרונים (אמר"מ מה א, אפיקי ז, קובה"ע לו א, חז"א קלד לדף מא), הביאו מדיין זה דייסור אשת אה הורותה אף בלא ביאה שאין בה מצוות יום, וע"כ דוחזרה משעת נפילה זעכ"פ כל זמן שהזיקה קיימת. והאחרונים הקשו מזה לציד דעתה איסור נדרחה ע"י מצוות יום (ע' 'תוס' ג), וכ恬בו דע"כ מכח דין דוחזרה חל היתר.

והאחרונים הקשו מדברי אבא שאול דשלא לשם מצויה עbor באיסור אשת אה (וע' לקסמן לטען^ב). והגרנ"ט כת' דודוקא היבא שיקנה לבסוף בביאה,

תלייא האם יש 'זיקה' בחיברי לאו ועשה וובוה יlid' דהכא עדיף, דברתיך זוקה לו, ודין עיונה בעלמא).

בג. ואף שהאשה גורלה, ומצויה על המצוות.

בד. והאחרונים הביאו עוד מדברי רשי' (לק' נב) ויתבאר במוקומו בעודה^ב.

בב. ויש שהוסיפו דחוליצה אסורה לכהן מדרבנן, וס"ד דאי"ע להחמיר בזה תפি.

دلיפטר נפשה אי"צ חיור ובשמואל כז. אבל הריטב"א הביא בשם הגאון דהחולץ למשמעות ולר"ל) היא וערתה אסורת על כל האחים וצרות.

בא. והקובבה"ע (לח ג) הוסיף דעכ"פ יש עבשו זיקה, דאיינו ראוי שיחול זיקה אחריו שעת נפילה. ופי' דחל זיקה כלפי העמיד.

כב. ויל'יד' דתלייא האם דין 'יש זיקה' הוא מושם שעומדת לו להתייבם, או מושם אישות המת שעדין לא הותר. ועוד

שהיא מעוברת אין זיקה אלא על זמן העתיד (דילפי' עין עליון).

והברכ"ש (א ב) כתוב (עפ"ד דברי הרמב"ן) דילפי' מדין עיונא בעלמא' אדם בעלו ל"ק, ונחשב ערotta אשת Ach לעניין קניין יטום, דלא הויב כלל ליקחת. אבל לא חל שם ערווה לעניין לפטור, ותפסי קידושן, דזהה עינוי בעלמא. וכן אין אישור אשת Ach על ביאתו (וכדומותה במשנה, וכמ"ש תוס' ד"ה תלג'י).

אך המהדר"ם למד מדברי התוס' (ד"ה כי פליגי) דל"ק מדרבנן, משום חשש שמא יפגע באיסור. אבל מדאוריתא אין לחלק בזיה.

(כ) אל רבא מה נפשך וכו' ואו ביאת מעוברת ל"ש ביאת וכו'. לדברי המזרחיים (ונל"ן) נתחדש בדברי רבא דאף בפסק דרבנן הכי ליל. וצ"ב מ"ש מאיסור שנויות ושאר אישורי דרבנן דוחלצת אף דעתנה ראייה ליטום. וכן לשאר הפ"י (הנ"ל) צ"ב אמאי פשיט' לרבעא דל"ד לחיבי עשה ושניות.

דף לו.

(כא) דכל חעללה ליטום עוללה לחיליצה וכו'. הרמב"ן (לה) דרייך לשון הגמ' דkowskiית רבא מהא דביאת מעוברת ל"ש ביאת, ואף בדיעבד לא פטרה לעירה. אבל אילו היה מהני בדיעבד אין בזח חסרון. אבל בסוגיה (לקמן מא) מבואר דעתה חולצת תוך צ' יומם

שלא עבר איסור, אמר'י אגלאי מילתא שלא עבר איסור כלל. ומ"ש בסוגין.

לא. והאחרונים ביארו דההורה לא צוותה מצוות יטום באשה האסורה עליו (ועמ"ש ב' בה ליל ב':) (ואף דאסורה רק למצב מסויימים). והקובבה"ע (לח' ד) הזכיר לאו ועשה דוחתם יש אישור אשת Ach, ועוד דנתהדר דעתנה וקוקה ליטום מהתמת קרא דיעילה. אבל בעוברת אין קרא לפטור, ואין איסור אשת Ach. א"כ אמאי לא יקונה. אבל לדברי האחרונים ל"ק' וכו'.

לב. ותוס' (ד"ה ונמצאה) דנו במקום דעתנו ראיוי ליטום מדרבנן ממשום הבחנה האם הוה חיליצה בדיעבד. והגר"א (قدس ב') ציין ע"ז גמ' דין.

א. וכותב דאי מושום אישור ספק, הוא כיון שעבר והוא עליה אמאי לא פטרה לעירה. וכתי' דלא דמי לחיבי לאו ועשה שם בעלו ל"ק, החם אישור דבר אחר גרים לו. אבל הכא את'ל דעתה ראייה ליטום, א"כ הוה אשת Ach שלא במקום מצויה, וכך ל"ע חיליצה.

נמי נפסלה ושנעהית בה מעשה חיליצאה. ויל' דכיוון דaicא ולד דמווכח ואיית ליה קלא, סמכין עליה ועל החרוצה.

יח) ריש' ד"ה דלא סגי בלא"ה. שלא מיפטרא בלא ביאת וכו', וחיליצה נמי א"א למפטירה הויאל ומימ' בא עליה. האחרונים ויקיון דא"א למפטירה אף בגט וחליצה, כיין דהתחליל בביאה. והביה מאייר (קסד ח) ביאר דאף דלא קנה בביאותו (מדאוריתא). מ"מ כיין דבא עליה נחשב חיליצה פסולה. ול'ם חיליצה זו לפטור אף את עצמה. וצ"ב[ב].

וחריטב"א הביא י"מ דמייבם דוקא[ב], דאיילו מוציאיה אותה בחיליצה מוציאה לעו על ביאת ראשונה. ועוד פי' האחרונים דאם יחולץ לבסוף יתרברר שעדמה לחיליצה, ולמפרע[ב] נערק ההיתר אשת Ach ב' (וזע"ע תוס' הרא"ש ותו' לי' ל مكان לו).

יט) אמר אבוי בביאה כו"ע ל"פ. הריטב"א פי' דאיינו בדיון שתקבנה בביאה זו, דזהה ביאת דאייסור או כיין דחויש' שמא תלד'. אבל בחיליצה ליכא איסורא. ומשמעו דמודרין דמנהני סברא זו דמנדריתא ל"ק.

ויש שפ' דדמי לחיבי לאו ועשה דאם בעלו ל"ק, שלא נאמר קניין יטום באשה בז' (ע' לעיל ב'). והחזו'א (קב) ב' דילפי' מקרה ד'ען עליון דל'ם ביאת כיין שאפשר לבא לידי איסורו. והקובבה"ע (לח' ח) ביאר דבשעה

כו. אבל האמר' מ' ו' א) דין דקנאה בביאה זו מ Diskon (ועוד' הראשונים לעיל ב'), ולכן אינה ראייה להפטר בחיליצאה. (ודוחה דא"כ צורתה תפטר, וכמו מאמר לבי' ש' לעיל בט. לדברי הרא"ז, ועי' ש' עוזר).

ב' . ויש שדי'יקו דהריטב"א לא הביא כן בשם רשי". דיש לדוחות דרש' קאי ריק לעניין דציריך ג' גט. ואין ראייה דל'ם חיליצה بلا י' בם.

ב' . ולמפרע יחשב שבא על אשת Ach שלא במקומות מצוותה. ומ"ש צריך ליטום דוקא. (ולפ' י' יתכן שיש אישור לעשות שעבר עבירה למפרע. ואילו מדברי הריטב"א משמע דאין בזח איסור, אלא לעז).

כט. והגרג"ט ביאר דרך במקומות שתהיינם לבסוף הותרה האיסור אשת Ach (והוכיח בז' מדברי אבא שאול (לק' לט')). ויל'ר דאף בשם היבם נימא דעתברר שלא יטם. והאך מתירין לקון לבא על הגROLלה, וניזחש שמא יטוט ולא יטם לבסוף).

ל. וצ"ב דבבמה מקומות דזהה ספק אישור, היכא דעתברר

דאיינו עולה ליבום), דהותם איסור דבר אחר גורם לה ורחמנא רבינהו. אבל הכא כמשמעותה אינה רואיה ליבום, א"ב אשת אח שלא במקום מוצה היה וחליצה נמי לא חז. ומשמע דכונתו והוה פטור ערוה, ולכן אמרי' דאיינו עליה לחיליצה, והאחרונים תמהו דעתן אמר ברכ' קיימת אין איסור אשת אח (וכדברו אמר במשנה), ואני חיבת חטא. והברב"ש (א) ביאר דכונת הרמב"ן דאיתן איסור ביהה דاشת אח, מ"מ לפ"י מעין עליון רהדין ערוה אשת אח מונע תפיסת קניין היבום.

(ג) שם. הריטב"א כתוב דברי ס"ל דכיוון דלבסוף הורורה דראיה לו נחשב עולה ליבום ואף שלא קנה היבום, ורבא בעי שייה אומד באתה שעה ממש.

(ד) והולד אין פוטר עד שיצא לאoir העולם. וקודם שיצא לאoir העולם יש לה דין שומרת ים. וביח' ר' שמואן (לט) ה'ק' לאיה דבר היא זוקפה, הרי מעוברת שתלד אינה זוקפה ליבום. והוכחה דאיסור יבמה לשוק הוה מגוזיה"ב ומחתמת סיבה שאינה ידועה לנו, ולא מחותמת זוקפה לחיליצה. וה'ק' דיבמה שאינה רואיה לדיני יבים וחליצה פטורה, ות' דהכא אית לה דין להולד יפטור אותה, דחו' בכלל היתר יבמה. אבל האבה"א (מכותב ס"ס נשים) כתוב זוקפה שמא הولد לא יהא בן קיימת, ולפ"י מעין עליון זוקפה בתורת ודאי.

(ה) שם. הגר"ח (סתNEL) הקשה דמ"מ אינה נופלת ליבום (וכדברו בסוגין), וא"ב קיימת באיסור אשת אח. ונימא דהתפטר מיבום וחליצה מחתמת ערות אשת אח. והגר"ח למד מזה דاشת אח דנפילה זו אינה פוטרת (וע' מה שהו' בזה לעיל ב. יב, לב.), והאיסור אשת אח אינה גורם פטור.

כיוון דאיסורה להתייבם. וכךadam בעל קנו בדיעבד. ויתברר לך' שם).

(כ) רשי' ד"ה דכ'ג. דבאיתה פוטרתה. אבל רשי' לע' ג. ד"ה ה"א, ולקמן מד. ד"ה כל כתוב כל העולה ליקת יום וכו'. והאחרונים (עונג יו"ט קעע, חי' ר' שמעון א, קובעה ע' הג) למדו מזה דיש ב' גורמים בחסרון ד'כל העולה. דבסוגין יש זוקפה גמורה, אלא דאיינה רואיה למעשה יום, ויש חסרון במעשה חיליצה בגין דאיינה רואיה לקניין יום. (ועפ"ז ביאר את דברי הגמ' (מא) דמודרבנן אמרי' דבג' חדש הבדיקה אינה עולה לחיליצה ממש 'כל העולה ליבום', וע"ש מש"ב הראשונים בו).

וחריטב"א כת' דבחיבבי לאו ועשה לה"א כל העולה, דMRI' מקרה דוולתה (וע' לע' כת'). והאחרונים (הניל') ביארו כיון זוקפה רק לחיליצה לא שייר חסרון זה (וע' לעיל ב. בגדיר זיקת חייבי לאו ועשה). משא"ב מעוברת דיש עליה זוקפה אף ליבום, ומש"ה בעין שיה אראי ליבום בפועל. והקובה"ע ביאר דמעוברת נחשב זוקפה בעתיד ליבום, אלא דהשתא יש חסרון במעשה הדיבטן. ולבדרי האחרונים מעוברת זוקפה ליבום, אלא דאיינה רואיה לקניין היבום.

וחרא"ש (בתחילת המסתכת) כת' שנדה לא נחשב ערוה ואין נארה. ואוח' ב' הוסיף להבי' מהני חיליצתה בעודה נדה, ווע"ג דלאו בת יום חיליצתה חיליצה. ולא דמי לחיליצת מעוברת, כיון דעתנות לטבול. ומבוואר דס"ד דעתה נדה א"י להחולין, כיון דאיינה עולה ליבום. והאחרונים ביארו ונדה זוקפה בעתיד אף ליבום, ומש"ה אמרי' דיש חסרון (במעשה חיליצאה) ממש דאיינה עולה ליבום, קמ"ל דעתנות ליטוהר. אבל בגדיר פטור ממש ערא"ש דל"מ סברת עומדת ליטוהר.

אבל הרמב"ן (לה) כתוב שלא דמי לחיבבי לאוין ועשה adam בעל ל'ק' וצירות חיליצה ואין חסרון

ב. ויל"ד חייבי עשה שהוא ג'ב מעוברת, האם נימא דכיוון חיליצתה, דבלאו בכיו זוקפה להיליצה, מהונ חיליצתה בעודה מעוברת.
ג. והרמב"ם (מלכים ב ג. ויתברר לך' מא): כת' דאלמנה של מלך בגין דאיינה רואיה ליבום, אין חולץן לאשות. ותשב עלול בזקתה. והאחרונים (הניל') ביארו דכיוון שבפועל א"א ליבם, נתמעט מהיליצה. ועוד דנו האחרונים ביבמה שקיבלה קידושין (ע' מה שהו' לע' טז. ולק' מא):

ב. ויל"ד חייבי עשה שהוא ג'ב מעוברת, האם נימא דכיוון דבלאו בכיו זוקפה להיליצה, מהונ חיליצתה בעודה מעוברת.
ג. והרמב"ם (מלכים ב ג. ויתברר לך' מא): כת' דאלמנה של מלך בגין דאיינה רואיה ליבום, אין חולץן לאשות. ותשב עלול בזקתה. והאחרונים (הניל') ביארו דכיוון שבפועל א"א ליבם, נתמעט מהיליצה. ועוד דנו האחרונים ביבמה שקיבלה קידושין (ע' מה שהו' לע' טז. ולק' מא):

(ל) תוד"ה משום ירושה. איעטירך משום דחויה בחו' שאינו נוטל בראווי כי' (וכ"כ Tos' ב"ב קל). דמסברא חלק בכורה הוה זכות גרווע, ומיש'ה היא רשאי לשנותה. וויל"פ דחויה גדר נתינה, ותלאו הכתבוב בנתינה דאבא.

דף לו:

(לא) ואמר ר"ל לטעם ל"ק וכ"ו שנתים להם במתנה יורשות וכו'. דבענ' ב' שרות או ב' בני אדם ל"מ לשון מתנה על א' מהם לאידך, אא"ב אמר לשון מתנה הכלול לתוריויהו. אך בגמ' (ב"ב שם) אי' דאית דעת ר"ל היכא דהוה תוכ"ד מהני.

(לב) ואידך דתנן הכותב כל נכסיו לבנו לאחר מותו וכו'. פרש"י שכטב מהוים ולאחר מיתה. דהכמה גוף הקרע לבנו מהוים, ושיר לעצמו פירות עד שעת מיתה.

(לו) ר' יוחנן אמר ל"ק לך ק"פ בקה"ג דמי. דביוין דיש לאב קניין פירות, ע"ז אין מכירת הבן מכירה. וצ"ב דעכ"פ הגוף שלו, ואמאי לא יכול למוברו. וכבה"ק הראשונים (ע' ר' מגש, רשב"א ב"ב קל): ות"י דקנין הפירות מעכט שלא יכול לממכור. ווע' היטיב בדבריהם². והאחרונים ביארו דהKENIN פירות ולמ"ד בקה"ג מהני שיחשב באינו ברשותו.

(לו') ור"ל אמר קנה לך קח, קניין פירות לאו בקה"ג דמי. והגמ' (ב"ב קל): עושה צרכיות להמה ר' יוחנן ור"ל דמוכר שידיho לפירות, האם מתחייב בביבורים. ותוס' (גיטין מות. וכ"מ) הביאו מוחא דרבא [דפסק בר' יוחנן] ס"ל דקנין פירות לאו בקה"ג. ודנו לדוחות בכמה אופנים.

(לה) תוד"ה ורבי יוחנן. ואית ל"ר יוחנן אף' לא מת הבן וכו' וייל' דלגי הבי לא אלים קניין פירות לבטל למורי קניין הגוף דבון. ועד"ז כת' רשי' דבשעת האב נתקיימה המתנה, ומה מכר ראשון לשני. וצ"ב. והר"י

והאמור³ מ' (ז) דחוה דקוודם לדחת חולד זוקה ליבום, ואין איסור אשת אחד. אלא דבשעת לידיה נערק למפרע, וחל אל איסור אשת אחד (וכ"כ בשער' ז' י"ח). והקה"י (ו, וכן האבה"א שם) כתוב דזוקה מחמתה הצר דחולד בן קיימת, ויש גזיה⁴ שיתברר הפטור.

(כו) בש"מ מא תח"ז בתר"ט ט' וכו'. בלבד ידעין אי לידיה במקומתה. וויל' בתור' ג'. רישי' ותוס' דחויה גירסא זו. ובשו"ת מהר"ח או"ז (קסד) ציין חדש ישוב לגריסא זו. וכפת' דאיינה כתובה עצלו. ווחבל על דאבדין. ווע' הוג' ראמ"ה.

(כו) נמצא אתה מצריבה ברוזו לכהונת היריטב⁵ א' לה) הקש' א"ב אף החולץ למעוברת ולדה תאסר לכהונה מטעם זה. ות"י בין דיאICA ולד דמוכח סמכי אהכראה⁶. אבל החולץ למעוברת והפלילה, לר"ל אף דלא הי חיליצה החמיירו רבנן לפוסלה לכהונה ממשום קול (וכתי' הגמ' לה: ג) דיליכא ולד דמוכבת. והג' ולד צורתה במדינת חיים איננו לפנינו להוכיח.

והיריטב⁵ א' הקשה וא"ת אמא מענניין לה, תחולץ ותנסה ותאסר לכהונה. וויל' דחייש' שמא לא תעמוד באיסורה, כיון דיהודעת שמותרת. וע"ז יתירו חילוצה לכלחנים.

(כח) רבינו ירוחם (ת"א נתיב כה א, רטז. מדוח"ס ח'ו ב' בע' קנו, וצינו רע"א) הביא דדור' שנטפק האם יש תקנה שיכולה לדודו עד רבים שלא המשא לכחן. וע"ז א"ז ברכח⁷.

(כט) תוד"ה הראתא בר"ל. הא דפליגי וכו' לא חשב הכא. וכן Tos' (בכ"מ) נקטו דחויה כלל דרבא לא ס"ל בר"ל מלבד תנק' ג'. אבל היריטב⁵ א' כתוב דחויה בשאר כללי הש"ס, דאמרי' הכי מלבד היכא דהסוגיה מוכח לא כן.

א. ובגמ' (ב"ק פח) אי' וכי זבין לאו דידייה זבן. ורש"מ (ביב' ד. דיה בקנין) ב' דקנין הגוףobel'a ק"פ אינו כלום, דאין גופו עמדו אלא לפירות. הילך ראשון ובעל קניין פירוטן קריי אדרון.

ב. והרמ"ה (שם קעט) פי' באופ"א. ווע' בעה"מ (שם קפה: נה: בדרהו).

ז. והאמור³ מ' דק'adam בא עליה הפטר ממ"ג, וע"ש. ח. וודרמ"ב⁸ (לה) ביאר בזה דהמשנה נקבעה נמעצתה מעוברת לרבותה, דחולד מוכיח ומותרת לכהונה, אף שאל היה ניכר בשעת חיליצה.

ט. וכמו במקומות דיש חישש קנוןיא, שמלאדים להדר בנהאה. אך ה' דהויל' לגמ' לפרש כן בסוגין.

הבן' בת' דאף לדעת ר'ל דל"מ מעשיו, יהוחר ויבועל, ואח"ב קנס ר"א להוציאו בגט. והמהרש"א הקש' דכינוי דקנס' ליה להוציאו והיאך יהוחר ויבועל. (ויש שדרנו ע"פ רש"י (על' לה) דלר"ל בין דהתהיל בביאה ל'ם חוליצה).

אבל הרמב"ן הביא בשם תוס' דברי גט וחיליצה ואף לר"ל, משום דדמיין לבנosa. והביא דכ"פ הרמב"ם (א' כב).

דרהרמב"ס פסק והסבירו מועברת, וילדה ומות הולד בו ביום ציריך גט וחיליצה. והלח"מ הביא דምפורש כן בסוגין. ורעד"א כתוב דרש"י אינו כן דעתך להעמיד ברא' יוחנן דלא בהילbeta, ע"ב ס"ל דלר"ל לא בעי גט. או דס"ל דמשמעו דוציאו בגט לחויה, עכ"פ אין ראייה לר"ל.

והגר"א (קסדר יח) כת' דהרמב"ס אמר ראייה דאך' לא נתרבר, ומיש"ה אי"צ זהה. דאפס' בנסה אה"ב צריכה גט וחיליצה. (ומספק). וצ"ב דממן"ג יהני ביאיה זו, ואמאי ציריך לחוליצה. והאו"ש (קר' זקה בט) ביאר דמחמתה הספק נחשב ביאיה פסוללה, ולא פטורה. והאחרונים הקשו דל"מ דמחמתה הספק יחשב ביאיה פסוללה ווע' לעי' בח. בדרין ביאיה פסוללה. והמשנת ר' אהרן ביאר דכוונת הגרא' דילפה' מיעין עליין דלא מהני ביאית יבום במקום ספק (ואף בספק דלא תלייא בעתיות).

מא) **תוד"ה** היוזק. (סרא'ן) במילאת דשבייה אתו היוזק. רעד"א כתוב לישיב דבכתובה עשו היוזק שלא לעקור הדרן, אבל הכא במה שמחזר אחריו כ"ד אינו נגיד תקנותם כלל. (ור' יהודה לא קנס').

הרמב"ז כתוב דעתא"ג דלי' מאיר דמותנה עמש"ב בתורה תנאו בטל, ובדרבן תנאו קיים (וכתובות ננו). איכא למימר דהיאנו תנאי שבממון, אבל במקום חשש איסור של דבריהם ציריך היוזק יותר.

mb) ולדברי חכמים יוציא בגט. בפשטו הוא משום דחושו שמא יבא עליה. וכ"ב הרשב"א (לו').

אבל הרשב"א הביא מדרבי הרاءב"ד (ע' בסמו') דזהה מטעם קנס (וזהרשב"א חילק, וע' בסמו'). והראשונים נה' האם אף בשוגג או טעות ציריך גט, וע' רמ"א (יג') ופתחת' (קסדר ג').

מגash (ב"ב שם) תי' דכין הזכיה לבסוף איגלאי מילחה הזכיה בו למפרע (עי"ש היטב, וע"ע רמב"ן ורש"א שם). ורעד"א (הרי' ב"ב מג), ביאר דברי התוס' דחל המכירה (מכאן ולהבא) כשיגיע לרשותו. ולא אלים ק"פ בקה"ג לבטל לגמורי קניינו בחפות, שייחשב מקנה דבר שלא בא לעלם. (ואף דהשתתא אינו יכול להקנותו, בין' דבאמת היה שלו יכול להקנותו לאחר זמן).

לו) **תוד"ה** קניין פירות. לר' יוחנן לא איצטריך וכו'. דבלאו דמי ואשה אינה יכולה למכוון, דקניין פירות של הבעל מעכב עלייה. וכ"ב הרמב"ן (ב"ב קללו) דתקנת אושא נאמר אליבא דר"ל.

לו) בא"ד א"ג קה"ג דאיתא עדיף שאין לבענ"ל פירות אלא מכחה וכו'. ולבוארה כוונת התוס' דכין ומתחילה היה הכל של האשה, מש"ה קניין הגוף זה אלים. ולא דמי למוכר הגוף ושידר פירות לעצמו. (ועד"ז יש צריבותא בגין' (ב"ב קללו) אי בעין יפה מקנה או משידיר').

לח) בא"ד ועוד דאיין לבענ"ל פירות אלא בתקנתא דרבנן. (ומבוואר דהזה תי' בפנ'ע). ובפושטו זהו סברא הזכות ממין מכח תקנ"ח גרע. ועי"ז לא לא אלים קניין פירות דרבנן למנעו מבעל קניין הגוף למכוון. אבל יש שבוארה כוונת התוס' ע"ד דברי האו"ש (רווחץ ב טו) דגדיר תקנת פירות נכסיו מלוג שתקנו שהבעול זוכה בכל הפירות שגדלו ברשות האשה. ולא נחשב שיש לבעל קניין בגוף הנכסים. אלא וכייתו מכח האשה, ולא זכות בחפות. ואף דמברואר (ב"ק פח וב"ב נ) דאמר' בו

לט) בא"ד והרדי דאורליאניש תי' דאייצטריך היכא דכתב וכו'. ונסתכל מוחפירויות, ואפ"ה מהני תקנת אושא שהאשה אינה יכולה למכוון. והקצחות (קג ט ואבנ"מ צ ע"א) הביא מדרבי התוס' דתקנת אושא לא תלי בקניין פירות. אך דיקיך מדרבי רש"י (ב"ק פח) דגדיר תקנת אושא דהאלימו את הקניין פירות. וא"ב במקום שנסתכל מהפירוט לש' תקנה.

מו) **תנא** משום ר"א אמרו יווציא בגין. פרש"י בגין بلا חוליצה. משמעו דקאי ברא' יוחנן, דאיילו לדעת ר"ל בעי חוליצה (ולباءורה אי"צ גט). אבל התוס' הרא"ש בשם רבינו מאיר (וכ"ב התוו' בת' ג)

דמדאוריתא אול'י בתר רוב, ורבנן חישו למיעוטה הול' תורייהו דרבנן, ובاهיו עדיף טפי דלא למאסין אגבירין (ע"פ הגמ' לעיל טו). ויל'ר' דבכמוה מקומות אמר'י דעיקרו דאוריתא חמירא. והרמב"ם (בום ב בא) פסק דכשכהחן גירש או מות עריכה חליוצה. והמשנ'ל הביא דדעת הריא"ז דכינון הדותרה לכחן אי"ע חליוצה.

דף לז.

מט) הכא גבי מעוברת הבירו וכו' הנושאה לכחן וכו'. ולמסקנא אסורה. הרשב"א כת' דמ"מ ביבמה לא נס'י בין שנאסרת עליו עולמית, בין דזוקפה היא לו וטעה בדבר מצוחה ואע"ג דאין זמנו בהול' לא קנס חכמים לאסור עולמית. וכ' הראב"ד (חו' בסמור). א"ג הכא דזהה איסור דאוריתא פרשי' מיניה (יע' מש"כ בתוס' לו). והלח"מ הק' דהגמ' ثلاثة דברי ר' מאיר בר"א, הא יש לחקל דעתה בדבר מצוחה. ורעד"א תי' דר' מאיר ודאי קניס שוגג אטו מזיך.

ועפ"ז פסק הרמ"א (קסוד) דהבא על יבמותו שניכר עוברה יוציאה בגט, דלא טעה בדבר מצוחה. וברח' וכו' עירוקיה מסתיה. פרשי' דגלי דעתיה דלא עבי לבנות. והרא"ש כת' דאמורי' ליה לכתחוללה לבורות.

הרואה"ש פסק דעתך לבrhoח רוחוק שלא יכול לחזור עד ג' חדשים. והשו"ע (יג י') כי אין רנהה בן מדעת שאר פוסקים. והגר"א (ל' והיש"ש) צין דממ"ש רשי' דגלי וכו' לא משמע כן^א.

נא) רשי' ד"ה עירוקיה. דגלי דעתיה^b דלא עבי לבנות עד זמנו. הרמב"ן דיק' דזוקא לא בסנס, אבל אם נכנס ל"מ עד שיגרש. וב' הראב"ד (גירושין יא כד), והווסף דקנסו לאסור בימי שנהג היתר.^c

ב. ויל'ר' לפ"ז היכא דוחוכרה לבrhoח מומחת המלבות וכדו', דליך גiley דעתך. אלא דמ"מ אינה עומדת שיכניסה. וב' מדברי הרואה"ש (תבל) דאך בשאמרו לו לבrhoח.

ג. אדם לא בן מה הפסיד במנה שכנס באיסור. (וע"ד הא דאי' נדרים ב').

מכ) TOD"ה ולא. והרוי מאורליינש וכו' כיון דבלאל'ה אסורה וכו' ואין נראה דמאי חומרא וכו'.

והרא"ש (ובתוס' שאנץ עה"ג סוטה כב) מבואר דסבירת הרוי מאורליינש משום דזהה תרתי. והרא"ש ה'ק' שאם יאסרנה בנדר' זהה תרתי. כת' ג' כת' עוד דבל' ארוסה לא החמירו שיבנוס תיקף משום איסור כליה بلا ברכה. א"ב אף בשנווסף איסור שהוא ג"ב מינקת חבירו לא החמירו. דע"ב זהה החשה בעלמא שיבוא עלייה.

והמשנ'ל (סוטה ב ח בס"ד) כת' דמעוברת לא זהה איסור ביה, אלא מחתמת הול'.

מד) בא"ד (אפי' ל"ר מאיר). המהרש"א הקשה דלר' מאיר אפי' סוטה דעתורה עלייו מדוריתא ל'ם הפרשה. ורעד"א תי' דרכ' בקידש דלא חל איסור מינקת חבירו בשעת קידושין אי"ע להפריש, אבל אם חל כבר איסור וחיבר להפריש ל'ם דאה"ב נעשית סוטה.

מה) TOD"ה הא. אבל בשנוףל מהגג וכו'. שלא ידוע האם ראוי לחיות מחתמת עצמו. והראשונים (שבת שם) האריבו בזה. וע' תוס' (לקמן פ').

מו) בא"ד ואורדי דחיוישי' לሚונט מצוי כוה, כמו במים שאין להם סוף וכו'. (וב' ב' תוס' ע"ז מ'). משמע דמים שאין להם סוף זהה מיינט המוציא. וע' לקמן קכ'.

מו) בא"ד דשם אחת התחם משום ערווה החמירו. האתוון דאוריתא (ח) הביא דמשמע בתוס' דיבמה לשוק לא נחשב דבר שבערוה. (וע"ש שהאריך בזה מכמה סוגיות). (יע"ע לך' בסמור).

מח) ואם אשת כהן אינה חולצת. הרואה"ש כת' דआ"ג דעתה ספק חולצה לכחן דרבנן, והשתא קימא בספק יבמה לשוק דאוריתא. מ"מ הכי עדיף שמא יאמورو כמו רבנן במילתא, ויתירו חולצה לכחן (וע' Tos' לעיל כד.). והגר"א (קנו יב') תי' דביבון

ד. וזה קשה אף לת' התוס' דבאיסור דאוריתא לא חיישין. והאחרונים כתבו ע"פ המרדכי דזוקא סוטה דמאיסה ליה לא חיישין.

ה. משמע דעתה מטעם יהואיל, ולא משום דሞזיא לעז על הרשawn (שהרי בני בימה לשוק בשרים). א. וצ'ב דהרא"ש ג"ב נקט לשון זו.

הבחנה חששו אף לצדדים וחוקים^ל. א"נ דהכא חששו שמא תתעורר ואח"כ יהא ספק לפניו^מ.

(ל) בא"ד ויל"ג דפ"ב לא היה משתהא הכרת העבר וכו'. ובין דלאחא שנשאת לא הוכר עוברה הוכרע דעתערה משני. הנוב"י (ק ס"ס טט) ור"א הקשו דמ"מ קשה היאך שרי ליבם אחר ג' חדשים. והנוב"י חידשadam נקלט אחריו מיתתו כבר זוקפה ללבום, רבשעת מיתה קリン בהה בן אין לו. ודוקא היכא דבר מעוברת אמר' עיין עליין, אבל היכא דלא נקלט עדין חל דין יבום^ו. (ומש"ה תתייבם^ל). ובח"ר ר' שמעון (ל), מהה דכון דהוה בנו היאך זוקפה ליבום, וכ"ש לתוי התוט^ל (לה: ד"ה והא) דלא קリン בהה לא ימוחה^ו.

ואחרונים (הנ' ראמ"ה, ר' שמעון, ע' מהרץ"ח) תי' דלענין איסור ניחא, דבאיסורין סמכ' ארוב (ונקלט לאלאח'ר). ותוס' הקשו ר' בגי הבחנה דיש להחמיר, כיון adam דאם תעתרב יהא הولد ספק לפניו. וכן ר"א הביא לרוץ בן, אך ר"א דין אי הדין בן דהרוב נקלט לאלאח'ר.

נה תוד"ה וז. דסמור מיעוט يولדות לו' וכו' ואיתרעו ליה רובא וכו'. ר"א הקשה דסמור מיעוטה לחזקה הוה ר' מדרבנן (וכמ"ש תוט' דידן נקטו דסמור מיעוט סמור^ל). (ובפושטו תוט' דידן נקטו דסמור מיעוט לחזקה הוה פלגא מדאוריתא, ואף לרבען).

וחרשב"א הביא מדברי הראב"ד דמשמע דברי גט משום קנס. וחרשב"א חלק דהוה משום תקנת ולד. ובכן לא חששו אפי' במקום כהן.

הראב"ד כתוב שלא דמי ליבמותו דאם ירש נאשרה עליו. והלח"מ ה'ק' דמובואר במעוברת חבירו, דבכהן קנסו. ותי' וחתם איסורו חמור טפי משום סכנת הולך. והאבג"מ (יג ה) בת' דافق לראב"ד עיקר ההפרשה שלא יבא עליה, וכוונת הראב"ד דافق דכבר הפילה, מ"מ משום קנס צריך להמתין מבני הימים ולשיטתו, ומשם הר' קנס כתוב דאין מוציאין.

אבל הרמב"ם (שם) בת' דהכוнос תור' צ' מפרשין עד צ' יום (וא"צ גט), אבל מנדרים אותו, ואם ברוח מהני להצילו מנידוי. והרמב"ז וזה ה' ביארו דאין להוציא גזירת דבריהם, ועוד כיון דהוא זמן קצר יכולם ליישר.

והגמוקי' הביא בשם רבותיו ודהמקדש קטנה (דאינה ראויה לילד) תור' צ' א"צ לגרש, דהוה גוירה בעלמא. (וכיון דהוה משום לא פלוג בעולם לא גוזו בה'ג).

נכ' וזה הויל' ולא הוכר וכו' איתרעה ליה רובא. משמע דמייעוט אין עוברה ניכר לג' חדרים. והמצפ"א בת' דה"מ בסתמא, אך אי בדקה (עד הא דאי' לך מב') אמר' דודאי הוה של שני.

גה' תוד'ה הרוב. אלא ע"כ כל מקום שיוביל לבא לידי ספק החמירו חכמים. יל"ד אי כוונת התוט' דבחבנה החמירו שלא לסמור על הרוב. וויש שהביאו דבתקנת

ד. דהא עיקר תקנת הבחנה שמא ישא אחוינו וכו' והוא צד רחוק קצת.

ה. עכ"פ נפק"מ באשה שע"פ רוב ה'יא עקרה, לא נסמך על רוב זה (אף באופן דעקרה מותרת, ע' לע' לה). וחישוי למייעוטה.

ו. ואיך מעוברת תור' מ' יום (דהוה מיא בעולם), מ"מ יש דין עני' עליין. אבל כל זמן נקלט לכל הזרע, ואין בגין צד בן לפניו. מש"ה חל דין יבום, ותו לא פקע.

ז. ויל"ד כה"ג מי יירוש את המת. ולכאי' לדעת ר' יהודה (ה'). דהאב יירוש במקומות יבם, לאורה כ"ש ה'ק. אבל לדעת רבנן. דירושת יבם קודם, אך יירושת הבן הוה משום שיקם תחת אבי. ויל' דיל'דים ליבם.

ח. ובס"ד חssh למעשה, לאחר ודפוסים סתווי בדבר. ט. ולכוארה גדר הדבר דמכךן ולהבא נערץ הזיקה וצורך

ל. ביבום (ואהף לולי קראן). ורצ"ע האם נימא דבל' ג' ימים דראוייה עדין להקלט הוה בכלל גויה"ב דעין עליין ועדין לא זוקפה ליבום).

ל. והמהרץ"ח תי' דבמקומות מצויה הקילו לסמור על רוב דעורה ניכר, וכיון דלא הוכר ב'צ' ים תתייבם. א"נ דהוה מיעוט שאיו מוציא. וכט' עוד דאפי' מעוברת דילמא לאו בר קיימה. ווצ' ב' בונות, ואולי משום דדרמי ספק ספקא.

יא. והביבא דחרשב"א (תוה'ב ז כת' בד"ס) כת' דהמפלת ליום מא' חוששת שמא לא נקלט עד יום ג', וטמאה נדה דהוה תור' מ'. ולענין טומאת נדה ניזל בתר רוב. ותי' דשאני הותם בגין דהילה בבעננו אורתרע הרוב. דלאחר שעשה בן מ' ים אין דרך להפלג ומרוחה יותר דעתין לא היה ולך רק מיא בעולם.

יב. והווחם בן מהוגמן' (קדושין פ'). ואפשר דתלא' בדברי התוט' (קידושין שם, וא"כ' מ').

בכ"ו הגמ' (שם) לדבריו רבה Dunnia אשה זו בחוקת היתר ליבם. ובהג' החות"ס הביא דמבחן בתוס'DKAIcn למסקנא. ולא כדברי הש"ך (יר"ד נ ג, הוי לע' שם) דידייך מחדרכ' מ' דקייל דל"מ בזה חזקה. דברי ורבה פלגי על רבה בעיקר הסברה.

ונ' ומוקי ליה קדראbei אלייא דהילכתא וכו'. פרשי' (בע"ב) דמשנת ר'אbei קב ונקי". הריטב"א כת' דמבחן דרך קללא"ש קאי אף בבריתתא? וכ"ד רשב"ם (ב"ב קבב), אבל הכס"מ (בית החירות ב יח) כת' בבריתתא לא נאמר כלל זה". (וע"ע חכ"צ, יד מלacci א תטו ועוד) וכו'.

דף לו:

נה) הרי שבא נל' נשים הרבה ואין יודע וכו' נמצא אב נושא את בתו וכו'. הרמב"ם (איס"ב טו בט) כת' בתר דשותקי ואסופי אינם אסורים בכל מי שיתקנן תחאה ערוה עלי. והוכיח בן מדאםורי^א, נמעץ האב נושא את בתו וכו'. הא למדת שאין אוסרין

ועזה"ק רע"א דהויל' דזהה רוב נגד רוב^י, ומ"ה ניל' בתור חזקה ונימא דמהני חזקה להכריע ברוב נגד רוב^ז.

אך האחרונים (ר' שמעון לד ועוד) דנו אי מהני חזקה להכריע בשיש רוב בנגד רוב. דרובה חזקה רובא עדיף, ולמ' חזקה כל במקום רוב^ט.

ובחי' ר' שמעון (לה) תי' דזהא דרוב עובדן ניכר לא זהה בגדר הילך אחר רוב, ולמ' ליחס לרוב ולהכריע שהולד של שני". אלא דזהה הוכחה ווגליים לדבר לסתור את הרוב. והוא סברא דא"א להכריע ע"פ רוב בשיש ריעוטה להיפך. אך אין בגדר הכרעה. ועפ"ז ביאר בונת התוס' דבב"ג מהני סמור מיעוטה לחזקה, כיון דהילך רוב ל"מ להכריע את גוף הספרק^י.

כ' בדבונת התוס' דההוב דעתובן ניכר אינו מכירע את גוף הספרק ודאיינו משוויך לרוב, אלא מהני נגה, לסתור את הרוב.

נו) בא"ד דלעיל (ל): החשובն ליה חזקה נבי ספק קידושין.

י"ח. קב ונקי פרשי' (לק' מטה, עירובין סכ) במקומות מועטין מוכיח במשנה או בבריתתא. ומשמע דקייל' בותיה ע"פ המקומות שדבאי רבי דבריו. אך חות'צ'ה הדק' דליך מבחן דרך כל היה לפני ריבוי. ובחי' ר'א מן החר כת' שהטעם שדרביו הם מועטין. ועדין כת' רישי' (גיטין ס"ז, ועדין בע"ב בכורות בג' ט' ט"ז) שלא לימד הרבה.

ובשיות' הרוי"ר (א) פי' דכל חכם היה שונה לתלמידיו בלשון שבקל מרובו, יש מי שהיה מארך ויש מי שהיה מוקוד, והיה שונה העקריים ממניח את הטפל. ורב"י דודה מسلط משנותו שאל היה שונה אל לא עתיק והצורך והחלכה אבל דבר שאין בו צורך ואין הילכה קר לא היה שונה, כדוד המسلط מקומו ובורר מן הסאהה קר ובὑבר זה היה מהשנהו משוחחת.

יט. והריטב"א ציין דכ"ב בכ"מ (שbeta קבבה. עירובין מ"ב. גיטין נא: קידרו ב').

ב. ועוד הביאו בן מהגמ' (לק' ס).

כא. והרשב"א (חולין סד) הביא כן בשם העיטור. ובהג' מהר"ב רנסבורג (עהג' לק' מטה) הביא וזהו מה הסוגיות.

כב. והראשונים דנו אי קייל' בהר כללא, דכ"מ הוצרך הגמי' לפ███ן קרabi". (ע' תוס' (ביבורה בג'), רמב"ן ורשב"א (שבועות מ"ב, עירובין פ"ה וונדי)).

א. במודרש על הפסוק בתורה אל תחולל את בתך להונותה. ואם חביבים שם עשה זה נמעץ אב וושא בתו ואח ונsha אחותו.

ב. ואילו היה הדין של מ' שאינו יודע בודאי מי אביו אסור

יג. ועדין הק' הרשב"א (כ"ב לענין ירושה) דבספק ביבם יתני החזקה שעומדת ליבום. וע"ע בע"ב.

יד. ולכארהה מסברא במקומות שיש רוב בנגד היה צריך לקבוע אליו רוב יוחר מני' ובגנון אי רוב דעתובן ניכר היה שבימים אחוזו, ואילו רוב לט' יליין היה תשעים אחוזו, א'רב' רוב, מש"ה ונשב הליכתה ררוב בנגד הילכתה דרוב. ולא איכפ' אלה רוב עדין. אך עוד ייל"ד דאי נימא דרוב א' מציע תפ' א'כ נימא דשים דאיינו ניכר ור' חדשם לפני הלידה היה הרוב. ררוב נשים דאיינו ניכר ור' חדשם לפני הלידה היה משום דאיין עובדן ניכר. ולכאר' צ'יל' דאיין והמין בפ"ע, Dunnia דשעיר בה דין רובא דליתא קמן. א'ג' כל מון שלא מתברר לבי"ר המתוצאות במנין זה לש' בה דין רוב.

טו. והקוב"ש (כ"ב פא) דין דשעיר לנידון האם מהני חזקה במקומות תורי ותורי וולמ"ד (לע' לא). תורי ותורי ספיקא דאוריתא בין דל"מ חזקה בנגד עדין, ה'ג' ל'מ להכריע במקומות טניתה בין העדים. ולמ' הד' תו"ת ספיקא דרבנן כמו מהני חזקה להכריע במקומות ספק העדים, מהני אף במקומות רוב בנגד רוב. וה אחרונים דחו דהכרעת רוב היה גדר בדין, ובמאן דיאתא. ול"ד לדעת דהיכא דליקא הכרעה ע"פ העדים ייל' במאן דליתא).

טז. ואך יש לדוחות ומהני הכרעת הרוב שהאהשה שייכת לאילו שניכר בשליש ימייה. ועפ"ז ביד רואים דודאי לא היה של ראשונות.

יז. (ועפ"ז באתמת בונת התוס' קרוב לדברי רע"א).

והרמב"ם (איסוב' יא, ו) ברש"א וריטב"א כת' دائיסור זה [דחתבעה לנשא] הנה חומרא יתרה [דחתה חששא בעלמא שמא ראתה]. ומש"ה בתלמיד חכם מותרת לנשא מיד [ולהתיחיד עמה] שידוע שdia אסורה ויודהר ולא יקרב עליה עד שתתובלל^{ל"}. והראב"ד (שם) כת' דיחודם לנשא אם ירצה, ולא נתיתחו.

(ב) בא"ד ומשות נושא וכ"ז היה מוליכה עמו געירותו. ולפ"ז תי' הגמ' קאי אף אקושה הראשונה^{ל'}, ובכ"ז הייעב^{צ'}, וע' לעיל בשם הרמב"ן.

(ג) לא ישא אשה ובเดעתו לגרשה. הרמב"ם (איסוב' כא כה) פסקadam הודיעה שנרשאה למימים מותר. ובב"ז (ב) הביא דמנוכח בן בסוגין (דעלע) דרבנן קדרשו לויינא. והמשנ"ל דוחה דלתתי^ג הגמ' ר' יהודה בעלמא, י"ל דניישואין לבא עליה אסורה. ועי"ש עוד.

ספק ויבם

(ד) ספק ויבם וכ"ז ממון המוטל בספק. הרא"ש (ח הטור קס) כת' דאיירி בששהבא קיים, והיבם בא מכח ירושת יבם ולא מודין קורבא. דאל"ב היבם הוה יורש מודין את, ויאמר דל יבם מהכא, והספק אינו מוציאיא מידי. ובדרתנן ולקמן ק: והוו' בסמוך^ט דספק בן ט' אינו יורש עמדום [וهرא"ש נקט דאפי' במקומות אחיהם וע' בסמוך]. והשו"ע (קסג ג) הביא דבריו בשם יש מי שאומרים^{א'}.

ומחויזין אותו בשארبشر מספק עד שיעודו בוראי שהיא ערוה^{ב'}: והחת"ס (אה"ע א עג) כת' דמכאן למד הרמב"ם בכח' ת דעתך דאוריתא לכולא מדאוריתא^ג. ואף באיסור כרת^ה. אבל יש אחרונים שדנו דמותר ע"פ רוב, ומהיכי תיתילן.

(ט) לא ישא אשה במדינה זו, וילך וישא במדינה אחרת וכ"ז. הב"י מ (הו) בפתחת ב' י' דיקיך דכ"ז בנוסח אשה על אשთה, אבל אלמן וגורש רשאי לישא אשה שנייה במקום אחר. ובאייר דכין דמצוי שמולך בניו עמו לא תקנו לאסור כה"ג.

(ט) זאיב"א לרבנן יהודי בעלמא וכו'. תוס' פ"י דמש"ה לא מיחמודא, ומש"ה מותרת מיד. ותוס' (יוםא יה) כת' דבאמת היהתה אסורה, ואפ"ה יש לו פת בסלו אחרי ז.

והרמב"ן (ושא"ר) הביא י"מ דקאי אקי' ראשונה, ולעלום שלוחי משדרי ומודיע להו מעיקרא. אלא דלא סמכו אהא דרבנן פקיעי שמייהו^ו, אלא יהודי בעלמא מייחדי להו.

(ס) גוד"ה יהודי. כדי לא תימא הבי גם להתייחד אסורה וכו'. וduration תוס' (יוםא הניל') דמותר להתייחד. ות"י הד Hindן חתן שפירסה נדה איירי דוקא בבחור שלא נשא מעולם. אין הכא דהיו להם נשים בתייחדים לא תקיף יציריהו. והתו"ז (יוםא שם) כת' דבכל אוד לא אסרו יהוד כה"ג, דוחה רק חששה בעלמא שמא ראתה.

קבוע, ע"פ הסוגיה (נידר יב), וצ"ל דהרמב"ם ס"ל כתוס' ג. ומשמע מדבריו דלא פלייג בדיןא, אלא דרבנן החמייר על עצמן.

ת. והראב"ד השיג דאי חילוק וזה בין ת"ח לשאר בני אדם. ובכה"ק דרישב"א דבסתמא אמרו [ובכתובות] והוא ישיין בין האנשים, ואף בת"ת.

ט. ויל"ד אי כל שבא עליה צריכה לבא לעירו ועכ"פ עד שיתברר, והיעב^{צ'} כתוב דוחיה מתנה עמה שאם תתעורר תבואה אהורי לעירו.

י. והטור (אה"ע ב) הביא דבר זה בשם הרמב"ם, והב"ז הק' דהו"ל להביא גמ' דידן.

יא. והב"ש (קסג ח) כת' דהרמב"ם ושאר פוסקים פלייגין, דסיל דלא אמרי אין ספק מוציא מיד' בירוש מוארה. וזהו דוחה אינו יורש עמדום איירי דוקא במקומות אחיהם.

בכל אשה שאפשר שתהיה ערוה עלי, לא הינו באים למדה ההוא לועלם, ולא תהיה הארץ מלאה זמה.

ג. וסימן שאם אתה אומר כן כל היהודים שעולום של אחים או בנותיהם היו אסורים להנsha בכל מקום שהוא יפגעו בערוה.

ד. וצ"ב דעכ"פ מדרבן לחומרא, וא"כ עכ"פ לדינא הרול לרמב"ם לפ███ אסורה היכא דאיירי ידע מי איבאו, וכן לא יבואו לכפל עי"ז. ועכ"ב איירי באונן דאף מדרבן הותר.

ה. ויש גורסים ברמב"ם (טומ"מ ט יב) בדבר שחביבין עליו ברת ספיקות לחומרא. ע"י"ש בס"מ ואכמ"ל.

ו. והעונג יו"ט (קסג חק) דל"ש להתייר ע"פ רוב, דכין דידייע' שיש לו קרובים ההוה קבוע. ובו שולח שליח לסדר, ומלה ובהיא מות' מתו' והרמב"ן (גיטין סד) בשולח שליח לסדר, והרמב"ן פלייג דוחה השיליה. דלתות' מדינה מותרת ע"פ רוב, והרמב"ן פלייג דוחה

ס) תוד"ה וממוון. אף' רבנן מודו, שאין זה מוחזק יותר מוה וכו'. [וכ"כ תוס' ב"ב לה, וכ"מ]. אבל רשב"ם (ב"ב צב) כת' דסומכוס ס"ל ממון המוטל בספק חולקים, וכוגן ספק ייבם³. ומשמע מדרביו דסוגין דסומכוס, ורבנן פליגיג. וורע"א (בגהש"ס שם) הקשה דהכא אין מוחזק אף רבנן מודו. וכדברי התוס'!).

ס) שם. שאין זה מוחזק וכו'. בפשוטו משמעו בתוס' אין כאן מוחזק כלל. אבל הריטב"א כת' דכין דמחמת ירושה הם באים דמי לסתPsi ביה תרוייה, ולכין לא עבדין שודא דידיini או כל דאלים גבר².

ס) שם. שאין זה מוחזק וכו'. הרआ"ש (ה) כת' דאפי' דאי מוחזק בנכיסים ל"מ ויחולקו, בין דנכיסים בחזקת המת, ותרוייה באו מטענת ספק ירושה. וכ"פ השו"ע (קסג ז).

והאחרונים (ק"נ ועד) נקטו דכונת הרआ"ש דל"מ תפיסה כנגד חזקת מ"ק של המת³. והבי"מ הק' לדעתה הרמב"ם (ושו"ע) בכל ספיקות מהני תפיסה, דתקפו בהן אין מוציאין מידו וא"כ האיך השו"ע פסק דהכא ל"מ תפיסה. והב"מ תי' דכין דחל פסק דין יחולקו והוכרעו הדין] אף לרמב"ם ל"מ תפיסה⁴.

אך יש שנדנו דכונת הרआ"ש דל"ש בגין מוחזק ממש דאי, בגין ספק על נכיסים אלו. דברור ויודיעו שהו בחזקת המת, והוא ספק על עיר הירושה. ומש"ה ל"מ מוחזק על ממון פרטיו.

והיש"ש (ז) ה' דירושת יבם אינו מותרת ירושה, וליש' בויה אין ספק מוציא מידי ודאי⁵. ועוד סוף סוף בן אחיו הוה ג"כ גדר ירושה [ושניהם ודאי יש להם גדר משפחה, וע"ע בסמור].

והמהרש"א ה' (על הרआ"ש) מסבא וספק בנכסי יבם (ע' בסמור). וכח"ק הרמב"ץ (שם). והמהרש"א כת' דל"ש כאן החזקה נחללה באוטו השבט, לדבורי הספק והוא חזקת השבט [ולדרביו אדרבה ל"מ חזקת היבם]. והוא דאמררי (בסמור) הוא אינו יורש עליהם [משום אין ספק מוציא מידי ודאי], היינו משום שהם יורשים במקצת הנכיסים, וודיעים מוחמת מי הם יורשים. ואילו ספק בן במקום ודאי Ach לא הוה ודאי במקצת נכיסים. ואדרבה הוא טוען שהוא קרוב טפי. וע"ע בסמור].

והק"ג (ושא"פ) תי' דכונת הרआ"ש משום החזקה בשעת מיתה שהיבם יורש⁶, ולכין נחשב הועאה מנכסי השבט. אבל הט"ז השיג מהו לנו ולידיעתינו.

סה) ממון המוטל בספק חולקים. הרשב"א ה' נוקמא בחזקה שעומדת ליבם. ובדראמררי (עליל לו) אשה בחזקת יותר ליבם קיינא⁷. ומש"ה הנכיסים קיימי בחזקת היבם⁸. ותי' כיון דרוב נשים לט' ילדין, אלא דאמררי רוב עוברים ניכר בשליש ימיהם (בדאמררי בע"א), הילך הו"ל ממון המוטל בספק וחולקים. ומובואר בדברי הרשב"א דמנני חזקה, וצ"ב אין מוציאין ממון ע"פ חזקה. ובאיירו דע"י חזקה הוכרע שהויה יורש, ונחשב דאי באן ספק).

והאחרונים (ר' שמואל) דנו ע"פ מש"ב תוס' (ב"מ צז)DDRARA דמונוגナ נחسب תרוייתו מוחזקין, ומיש"ה ל"מ בר' ושמא. א"כ נימא דמש"ה לא מותני חזקה דמעירקה. (ואכמ"ל).

ט. והרשב"ם (ב"ב סג. קספ) פסק דhalbcha בסומכוס. ואילו תוס' (ב"ב לה, וכ"מ) והרי"ף (ב"ק מו. ב. בודה"ס) לא פסקו בסומכוס ע"ע קרי הספיקות א' א).

יז. וורסף ועד דאיכא דררא לכל זה. ועוד דליך למייקם עליה דמייתא לא עבדין כל דאלים כדאמררי (ב"ב לה).

יח. אך ילי' דהכא מי לא עסקי⁹ דהיה ברשותו קודם שמית המת ונולד הספק. ווהני תפיסה קודם שנולד הספק. יט. אך בדרכי הרआ"ש מבואר דהוה משום תפיסה ממוחזק, ולא משום דין יחולקו.

יב. אך הגרא"א (קסג יא) ביאר דברי הרआ"ש מסברא זו, דהוא בא בטענות ודאי, ואף טענת הייבום שהוחזק לירש. אלא דהגמ' דוקא בשאבו קיים.

יג. ובפשוטו כוונתם משום דעובד אין ירוש, ומתהדרש Ach'כ. והרשב"ש תמה דהרא"ש [ע' לקמן סז:] ס"ל דעובד יורש, ולכין פי' דכין דלא הוכר העובר לא החזקנו דהיבם יורש [והחזקה ע"פ סתמא].

יד. והריטב"א הקשה דהאח והיה מוחזק להיות ירוש מחייב. מ"מ לא חל זכותו אלא לאחר מיתה. השוו. ומובואר ברש"ב"א דמנני חזקה דמעירקה להכריע אף בממון, היכא דאיינו מוציא ממוחזק. ואפשר דכונתו דירושת יבם הוה תולדה מדיני היובם, וכיון דהוכרע שמתיבימת בודאי סגי בזה.

אסםמו', דין לחדרש יורש מחודש להוציא מהירושה הידועה.

עא) שם, והבי"ש (קסג ה) דין היכא שהיבם מות והנינה בנות ולא בנים, והספק זה בא לטען עליהם שהוא בן היבם יורש הכל. וכות' דתלי' בדברי הרא"ש (הניל). לדעת הרא"ש הבנות הוה ודאי יורש מאוחרו, והספק אינו יורש במקום הבנות. ואילו לדעת שאר פוסקים חולקים, דאללו הספק הוה בנו א"כ הבנות אין יורשים כלל. ומ"ה טענתם שווה וחולקין.

עב) שם. והאחרונים הביאו דכעין סברא זו נח' הראשונים בסוגיה דעתומtos (ב"ב קמ') כשייש טומטום ובת, דחצ'י ממ"נ של טומטום. האם אמרוי' דהבת נחשב 'ודאי' בחוץ הב'כ'.

עג) אין ספק מוציאיא מידי ודאי^{בג'}. בפושטו בכלל 'אסםמו' היה הוה הכרעה וכעין חזקה דעתמירה. אבל 'החו'א' (עב ז) בגין דשיך לדין מוחזק. והחו'א' בגין דהרבבה יש עניינים אלו בדין ממונות, דהבא בטענה שהוא משנה ומחודש את הענין נחשב במוציאיא (ועי"ש דהביאה הרבה סוגיות עד"ז).

עד) **הכא אידי ואידי ספק**, פרש"י (רדה בנכסי, ונראה בעניין) חולקים רק את החלק הנשאר, וכן מכובאר בגין (לה) לנגי ספק ובני ים בנכסי סבא, שחולקים בשותה הנשאר. אבל הרמబ"ם (נהלוות ה ד) פסק דעתל חיצ'י בכל הנכסיים. והפוסקים (ט"ז קסג) הקשו מ"ש מהתאם חולקים בשותה. ועי' בסמור.

עה) הבו לי מנתא בחדיוכו. פרש"י בוגון שנכסי היבם מורבים مثل המתה (ודאל'ב אין לו כל חלק המתה). והריטוב"א הביא י"מ אפי' במוועדים יכול לבא בממ"נ לדדריבכם היהתם אומרים דאתיכם אני, אבל לא אחותיר את חיצ'י הנכסיים שנטלת, דבזה אני מוחזק^{בג'}.

ט) ספק ובני ים וכו' בנכסי מיתנא וכו'. הלבוש כת' דה"ע איiri כשהסביר קיים, דאל"כ הנכסיים בחוקת בני היבם. דהיבם ודאי יורש [וכדברי הרא"ש הניל]. והט"ז (קסג ה) חלק דדוקא היכא דהיבם קיים אמרוי' הבי, דאללו הספק בן של היבם אינו יורש כלל. אבל גבי בני ים, הספק ממ"נ הוה יורש. ומ"ה בני היבם אינם 'ודאי' בוגndo.

ע) דתנן הוא אין יורש עמהם וכו', איננו ודאי ואינו ספק. הרמబ"ז (לה) והרא"ש (חו' לעיל) מבואר דאפי' שאין לו בנים, אין ספק במקום בנות או אחיו. דאמרוי' אין ספק מוציאיא מידי ודאי להוציאיא מהחזקת המשפהחה הזרואית. וכך דאללו הספק הוא בנו, אין לבנות ואחים חלק כלל [והרמబ"ז הקשה מהגמ' לח, ועי"ש].

אבל הריטוב"א כתוב בשם הר"ם ומהשנה איiri דוקא במקום שיש לו בן, אבל במקום יורש מאוחר אמרוי' אי דמר לאו דמר. ונחשב ספק וספק^{בג'}. וב"ב השלט"ג (ב) בשם הריא"ז דספק ובנות ים בנכסי ים יחולוק^{בג'}.

וזה^ז (קסג) בגין הדטעם בזה דבעינן הרתי לטיבותא שהוא ודאי יורש ולדבריו מגיע לו כולה, ועוד אכן לדברי חבירו מגיע לו חלק. והאחרונים חולקו שלא תלייא בגדרי 'תרתי', אלא דין 'שם יורש' לאח במקומות הבן, כיון דהבן יורש הכל.

וזה^ח (מ' יא) בגין סברת הרמబ"ז והרא"ש דiyorש מאוחר יש לו ג"ב 'שם יורש', אלא דiyorש הקודם זוכה בנכסיים. (ועי"ש שהאריך לתלות בחקירה זו כמה מה, ועי' ברשב"א ב"ב לג'). ובזכרון שמואל (סב ובשי ר' שמואל) חלק דליירש מאוחר אין 'שם יורש', ומ"מ לרמబ"ז ורא"ש אמרוי'

dredut הרא"ש (שם ט ד) דעתומtos גוטל ג' חולקים והבת רביע וללא אמרוי' אסםמו' בחלק האחרונים. ואילו דעת הרמబ"ם הותם דיחולקו.

בג'. ועי' לעקמן לה: דהgeom' דנה האם בית שמאי פלייג עלי סרארו זון. כד. וולפ"ז הדר דיןיא אינו מדין ממ"ג, אלא סברת לדדריבכם, צ"ב'.

ב. וכותב דכ"מ מירש"י, וצ"ב היכן.

כא. וכותב דה"ה בעלמא טומטום ובנות, גוטל פלאג דמוודו בה וממיין, והשאר יחולקו. אבל רע"א (ח'ימ רט) הקשה טומטום ובת, נימוא דין ספק מוציאיא מידי ודאי. והאחרונים דו דיטומtos אינו יודע מאייה זה בא, ולא שירך אין ספק ממ"ו ובחדית הגמא' באן.

כב. אחר האחרונים (קר"א, ע' ר' שמואל) היק' דנה' הותם להיפר,

למ"ד הדר דיןא בעין שיטת ההכרעה תהייה קיימת בכלל שעלה^{ל'}.

יע' שם. והתח"ד למד דבמקרה דנוצר אה"כ ממ"ג למ' כיון דברר נתיאש. וההש"ר (ס"ט) תקפו בחן כללי קים ל' חילך דרכ' מ' בחוד גברא אמר'י ממ"ג, ורך במ' שאבדה דרך שדו לא דינים ממ"ג ואיתו מכח ד', ובתרי גברא לא אמר'י ממ"ג. וההש' הספיקות (ו' יד) ביאר דרבתי גברא אמר'י מה מכר ראשון לשני, ודערדיין קים הכרעת הדין של הא^{ל'}. וההש"ר ביאר בדבר גברא בשיש ממ"ג נחשב שיש בירור נוסף, וההכרעה הראשונה לה' מלפני מעב של בירור חדש. ואבל בתרי גברא אין שינוי בההכרעה הראשונה.

והנתיבות (كمח א) כת' בדבר מסויים דבאיסורה אתה לידו ל'ש קם דיןא^{ל'}. וע' ב' אירוי דעת לו רק שעבוד על הדרך. ובשות' גליה מסכת (ו) פליג' דאף בקנין דרך מסויים אמר'י חממע"ה, אלא דעת לו זכות תביעה לקבל דמיון. וזהאחרונים דנו האם יש לו זכות לקבל בקרען.

עה' תוד"ה אמר. רוקא בתור דפליג'ל'. ובתוס' חד מקראי הקשה דרבאודה דרך שדו לא עמדו בדין, ואמאי אמר'י קם דיןא. וכה"ק הרשב"א דמבעור התם אמר'י דכיוון דאיilo יבואו לדין דיןא

אין שלו. אלא דמכח ממ"ג יש סברא לנחות אחרת מעבשו, וע' בסמוך.

לב. ובכ"ז כתוב בקובוה"ע (עא ז) דلم"ד קם דיןא מכח ההכרעה נשנה הדין וכביטול ברובו, ולכן לא שיר ממ"ג ולמ"ד הדר דיןא הוכרע לנקט הדין כן ולא נשנה עצם הין בפליג' שמייא, וכמו הכרעת חוקה, ולכן בשיש ממ"ג ורא' אסור. ואבל לדברי השער'י אף מ' הדר דיןא ס"ל נשנה הדין, אלא דעת'פ' ממ"ג נשנה ההכרעה מכאן ולהבא. ואפשר דס"ל דאף בנהוגות הגדре כן.

לג. וזהאחרונים האריכו בסוגיה (ביברות מה) דערב דבר' יוסף בן שמעון, דלא באים ממ"ג, כיון הוא איינו חיב אף העבר איינו חיב. ואכ"מ.

לד. אלא דבפסק ויבם בא מכח ירושה, והוה היתירה. וצ"ב. להה. והחו"א (קיט ב) כתוב דלא בעין חילוק בפועל, ואב אם הוחקו בשוטפן אמר'י קם דיןא, כל שאן לא' תביעה על חבירו. וזה גענץ מוחזק כתוב דכל' שכבר איין תובעים וה' זה נחשב קם דיןא.

קם דיןא

עו' ר' אבא אמר רב קם דיןא. פרש"י לאחר שנעשה הדבר, איןו יכול לחזור ולערער עליהם. וצ"ב דמן'ג איןו שלו, והאיך יעכט הממן תחת ידו. והתח"ד (ש') ביאר דמ"ד קם דיןא אסח דעתיה ונתיאש מחקלקי". (וההש"ר ס' תקפו בחן בסופו) הקשה דמי לא עסקין ולא ידע דמכר לד'י. ועוד הקשה רע"א הייך מהני יאוש בקנין. והחותמים (קיצור תק"ב קל) כתוב דזהה מדרין הפקר ב"ידי".

וההש"ר (שם, וח' בקה"ס ויב) כתוב הטעם דבתרי גברי לא אמר'י ממהו נפשך. ובפשטו זהה משום מה' מב', דבל א' מכר לו את זכותו בספק'.

והנתיבות (קמ"ח) תמה דסוף סוף הקרקע בודאי איינו שלו. וכי משום שהתווע אינו יורע מאיה עד לתבעו יכול הלה וחדר'ט. ואמאי בעין עוננה לזכות בגוף הממן. ווהקשה מ"ש מב'ב לאלא קמודית דידי היא^{ל'}. וההש"ר'י (ה' י) והקובוה"ע (עא) ביאר גדר קם דיןא ע"פ יטוד האחרונים דספק ממון לא נחשב גול. דביוון דהוכרע שהוא שלו ע"פ משפט הממן, ע"ז נחשב ממןונו. והען כיון זוכה מכח הכרעת המשפט עדין הוה שלו, כל שלא נתברר דההכרעה הראשונה הייתה בטעות^{ל'}. וההש"ר ביאר דמ"ד קם דיןא ס"ל דההכרעה הראשונה מכריע לכל' זמן הספק, ואילו

כח. והנתיבות (כללי תפיסה כד) כתוב דהיוון דוקא במידי שלא עבידי לגליוי.

כט. שחרי הൾ למדינת הים. וההש"י (ל') דן דבונת התח"ד מדין וטו שלם, ואף שלא ידע נחשב יוש. צז. והמלוחמות (בסוגיה) כתוב דדמי להגדילו יכולם למחות, דמה כה ב"יד פפה.

כח. וכ"ב ב��' הספיקות (ו' יד) דהה'ג מציע אמר'יא מכח מאן דלא מצית לאשותיע דיןא בהדריא. וויליפ' ע"ד דברי האחרונים בסמוך'.

כט. וכת' דאין אדם מוכר דבר שאינו שלו ובחזקת מרא קמא עומדר, ולא יחולוק בויה כי אם הממתעך ואוחב על.

ל. דל'ם מה שיש לו 'זכות' המוכר להופטר, איןו שלו. והנתיבות ת' דלא אמר'י בממון מסויים. אלא שיש לעלי' שעבור שיוכל לעבור דרך שדה חבירו. וכן איןו דבר מסויים בידו לש' לדונו בגולן. לא. וכין דעת לו זכות מכח הכרעת המשפט לא אמר'י ממ"ג

היה דין הכה, ולכן אמר' רכਮוחור דמי.
פ"ג בא"ד ולא כמו שפי' בקרו ומווילנא. והריטב"א הקשה לרשוי דין להבאים לדין אלא לפי שענה, ולא להטיל פשרה. (זהראשונים ב"ק ח וכותבות כת' האריבו בגין מהדרנה).

פ"ג בא"ד דעתך אמר לא מברתי לא מה שיש לו בה, והנתיבות (כמה א') תי' דאייר הכא דין לו קניין בקרע של הדרכך, אלא שעבוד לעבור זדchet דבר מסויים דבאייסורה אתה לידו ל"ש קם דין, ולכן ל"ש נידון על המעוטה. ובשו"ת גלייא מסכת (ו) פליג.

פ"ג דרפי חד גבר. פרשי' (כע"א) והוא ענעה ברי, DIDUD Mai Ktav. והריטב"א הוסיף ומה במו שתובע منه שנטער בתוך של, שיודיע מכך מה טובע, אבל הכא א"י מאיזה כה בא. אבל בח"ר ר"א מן ההר (ובפסקי הר"ד) ביאר שלא באת לדין עמה, אבל הכא כבר זכה בדין ווע"ד מש"ב Tos' ד"ה אמר'.

להלכה – הריטב"פ פסק קם דין, אבל הבעה"מ ורבינו אפרים פסקו דחוור דין לא. והרא"ש כתוב דהוא ספק.

דף לה.

פ"ג תוד"ה דווי יbam. ואין נראה כלל, دائمו מפני שהוא ודאי במקצת וכו'. וכן הוכיחו Tos' מכ"מ דאך שהוא ודאי במקצת ל"מ בלא השואר. ותוס' פ"י בדבשוגין קרי ליבם ודאי, משומש שהוא ודאי יורשו של סבא. וב"כ Tos' (כ"מ. ב. סוד"ה זה) בדבשוגין היבם הוא וראי יורשו, כיון שהוא ודאי בן הסבא. אבל בשנים אוחזין אף שהוא ודאי בחציו אין סברא שיעועל לו לחציו הב'.

והאחרונים דנו אי כוונת התוס' בדרכי הרא"ש, דאך במקומות יורש מאוחר אמר' דין ספק בן מוציא מיידי ודאי יורש מאוחר. אך קצת ממשמע בתוס' דאך

לה. וכ"ג בדרכי הרשב"א ב"ק ח, אבל במלחמות שם לבארה מבואר בנזוק'י.

לט. (זהבעה"מ הביא דכ"מ (כ"ב ד') דמגלאין עליו את הכל, וכן ב"ב קו קיל' ברב בטלת מה). ומלחמות דזה דמי בכל הנני.

הכ' דהמיע"ה, והג' י"ל בספק יבים כיון דאללו אותו לדינה, ובתר דאייסיך דין קאemo. וכותב דלא משמעו כן, ותי' בבלגותא אדרמן הוה כאילו עמדו בדין וכו', כיון דהשדות הם מוחלטין ביד הבעלים היוציאין^{ל'}. אבל נכסי ספק, ע"ג דהיבם ירד להם הוה ממוקדים אצלו עד דשעת חולקה.
והריטב"א הוסיף דהכא דין בנכסים מהחמת הספק, ומפני שיד שנייהם שווה חולקים מן הספק, וכל' כמה דלא פלגו אין לנו לומר קם דין (שיעמדו בני יבים במקום יבם), ודיננו לאחר שחלקו^{ל'}. אבל באבד דרך שדיינו כל' א' מוחזק בשדהו, וכאללו הדין נפשך. ומ"ה א"י' חלוקה בפועל,

והתת"ד (שם) כת' דהיכא דיש ממ"ג, בגין שפעם א' ראובן קנה משמעון ושקנה סחרה בחצר של חברו בכליו של לוקה, ושבר נודמן דשמעון קנה מרואבן בה"ג, וממ"ג א' שלו. ובת' דהיכא דתבעו לדין גנפק הדין, ע"ז אסח דעתיה ואמרי' קם דין. ולא אמר' ממ"ג (והו' ברמ"א ח"מ רשות), והש"ר (שם ז' ותק"ב שם) השיג דכין דהוא מוחזק בידיו לא בעין פסק דין בפועל (וכראשונים בסוגין). וע"ז קונה"ס (ו' יב).

עט) אי שתתקת. בפשטו הוה טעם אחר, ולא שייר' لكم דין, וכ"ב Tos' (כ"מ קטו) דהוגמא' נקתה הטעם לפני המסקנא'ל^י. (ולפ"ז רשי' ותוס' שיבים בע"ב במסקנא'). אבל הנמנוק^י (וכ"מ בריטב"א) כתוב דכין דאתא מכח ד' הפסיד זכותו, דנכנס תחתיהם למגרי וכאללו החויר שטרותיתן. דמה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידי. וע"ז אמר' קם דין, וע"ז דן ועד' מש"ב הש"ר. וכ"ב ה庫חה"ס (ו' ט). ועפ"ז דין הש"רadam מתו המוכרים דל"ש קם דין. וע"ז קצחות ונתיבות רשות).

פ) תוד"ה דאמ'ר. ולא תטלול כלום. (ולא נחשב שמפקיע דין, וע"ז בפרשיות). והתוס' הרא"ש ביאר ואין שבנגדו נפסק בחזרתו דאללו לא לךו

לו. והריטב"א הוסיף דכין דהוא ודאי ומוחזק בשדהו הוה כאילו נפסק הדין ועומד מהור סיini, ומה ציריך דין אחר.

לז. והאחרונים צינו דכעיז' ב' הרמב"ז (כ"מ) דמונחי תפיסת מדין יחולקו, כיון דעתין לא הוכרע. ואכ"מ. אבל י"ל כוונתו ע"ד הדחו"א).

(ז) ספק ובנו יbum בנכסי סבא, פג'גא דקמודי וכו'. וכ"פ הרמב"ם, והבי"ש (קסג ז) ה'ק' מ"ש מבנכים המתה, דהרמב"ם ס"ל דיחילוקו בכוולו. ובחי' ר"א מן ההדר (וב'ב'ב' האחרונים) ביאר דההט טענותו ספק מאיזה ירושה הוא בא, ולא מהני צד זכות בירושה א' לירושה הב'. משא'ב' הכא דהוה ודאי ירושה בנכסי סבא, אמר'י דל חלק זה, ויחילוקו בשאר.

(ח) סבא וספק בנכסי יbum. הרמב"ן הקשה Dunnema הוא אינו יורש עמהם (ובגדתנן קנו), ובסתמאו משמע אף' במקום אחין. ובכבד הראה'ש (חו' לעיל) דאיירי אף' בשאינו יורש החצי ודאי. אבל דעת הריטב"א (חו' לעיל) דאיין בויה אסמנמ"ז. (וכה'ק

המהרש"א עד' הראה'ש).

הרמב"ן תי' דמ"מ הספק הוא מן הראוין לירש במשפחזה זו, שהרי לפחות הוא בן אחיו. ואין מעכבר עליו יורשה זו אלא סבא זה. והקובוה"ע (מ'יא) ביאר דסבירת הרמב"ן דאמר'י אסמנמ"ז כיון דיש לירוש המאוחר שם יורש, ולכן בשאף לספק יש שם יורש במשפחזה זו והוא ג"ב ודאי, ול"ש אסמנמ"ז.

ואחרוניים הקשו דברא'ש (חו' לעיל) מבואר דאמר'י אסמנמ"ז אף' בסוגין, ואף דההט הוא ג"ב ודאי יורש. ותי' הקובוה"ע דבן במקום אביו אינו יורש כלל וכיוון דאבי חי, ולא דמי לאח במקום בן). ובזעירן שמויאל כתוב שלא אמר'י אסמנמ"ז בירוש מאוחר כלל, אלא דנחשה' זודאי' כיון דעתך במקום אביו.

שומרת יbum שנפל לו נכסים

(ט) מטה מה יעשה וכו'. מבואר דיש צד זכיה לירושי הבעל (המת). וצ"ב דהבעל מת, והאיך

למסקנה הטעם ממשום שהוא ודאי יורש בפועל. ומ"ש"ה יש סברא דນחשב ודאי בכוולו. וצ"ב מ"ש ממש"ב תוס' דומה שהוא ודאי במקצת ל"מ למקצת השני.

וחהמודת שלמה (כ"מ ב) ביאר דיורש נחשב סיבת היירושה בכל הנכסים, שהרי לולי זה שיש לו אח נסף היה יורש את בולו. ומש"ה אמר'י אסמנמ"ז, להוציא מיד' סיבת יורשה ודאית'. ועוד פ' האחרוניים (רכ"ש ב"מ שם) ע"פ דברי הגרא"ח (תרומות ח ע' לקמן סז) דגדר יורשה שכלי יורש מקבל זכות בכל הנכסים, אלא דכין דיש לב' זכויות מש"ה חולקים. ועי'ז חולקים.

(ה) בא"ד ומפיק דיורשי האב אחיו הבן וכו' אלמא אונ'ג דיש לאב בניהם אחרים לא נחשבין ליה ודאי וכו'. ולכלא'ר' כוונת התוס' דמה שיש לו מיקצת בנכסים (וחילקו של אחיו הבעל) לא מהני להחשב וואי בחצי הב' ולדעת שאין לאשה זכות בנכסי בעלה). והרמב"ן פ' דהכא א"א שירש שלא יורשים אחיו, הילך רואים באילו חי ודין עמיהם? ואילו בסוגין הספק אינו יודע מי מורישו. והריטב"א הוסיף דההט אל'ו באין לירש האם, ואלו לירש הבן, ואין הספק אלא על הנכסים האם הם של אם או של בן. אבל הכא כל' א' יודע מאיזה בח תובע. וב'ב' הקובוה"ש (ב"ב תקע) דההט מ' המוריש, ולא מי היורש.

(ז) בא"ד וכן זה אומר בולח של' ז' וא' חז' של' ג' ב' אוחזין וכו'. והרשב"ץ (בשיטמ"ק ב"מ שם) כת' דגב' טלית אף' שהוא ודאי במקצת טלית, לא חשב ודאי בכולה'.

א. משא'ב' שנים אוחזין וכו', דהסיבה במקצת ל"מ לחצי הב'. ואחרוניים הארכו בגדר שנים אוחזין, האם נחשב סיבת כלל. (ואכ"מ).

ב. משמעו דסבירתו דכח'ג וכותם של האחים מחיב את כוותה, ולכן עכ' דורה ודאי וודאי. וזה סברא שונה ממש"ב הריטב"א (ובשם הרמב"ן).

ג. וההתוס' ר"ב (בשיטמ"ק ב"מ) ביאר דדווקא היכא דעתונתי ברורות אמר'י אסמנמ"ז. אבל (שנתיים אוחזין) אין טענותין ברורות.

ד. והריצ'ב"ש פ' בסוגין כיון שהחברים בנו ודאי, מיד שמת

הסבירו הרי הוא מוחזק בכל הנכסים. והספק בא להוציאו מוחזתו ועליו להביע ראייה. אבל אכן אף' שההורדה לו זה במוחzie, והחיזקו בטלית. למאי דאתחזק ודדיווינ' במחזיתו. ואיתווק, ולא במחזיתו الآخر.

ה. ומי' דההט אם רודה בא לדין עם היבם היה נהנה מכל. וכל, ולכן אף' שנתהדר דינו להיות ספק, אינו גוטל בכל. (ויצ'ב').

ו. ואילו בהא דאי' הוא לא יורש אותו מפני שהחיזקו נכסים לבני משפחה, ואילו הספק הוא בחוקת רחוק לגמור. וויל'יד דכל ישראל ראוין לירש זה את זה, אלא שיש יורשים אחרים קודמים.

ברול טפי בחזקת האשה מאשר נכסים מלוג. והתוס' הרא"ש בשם רבינו מאיר תי' דلم"ד בחזקת יורשי האשה ע"ב פליגי אף בעצן ברול. אבל הרמב"ז כת' דלהך מ"ד ע"ב ב"יש פליגי אף בכתובה.

(ב) בא"ד ור"ת אומר דל"ד דחתם וכ"ו הייא האשה כמוון דגבתה כתובתה, אבל הכא וכ"ו דלא ניתנה כתובה ליגבות מוחים. ותוס' (כתובות פ) פי' דהיבם היה בבר מוחזק בנכסים משעת מיתת אחיו, שהוא יורש. [ולא מושם דכמאנ דגבתה].

(ג) בא"ד ואפשר דכטלו הוא אמרורי מודו וכ"ו והא דלא עבר בינהו וכו'. וורשב"א כת' עד"ז דכתובה בחזקת יורשי הבעל הינו מהנה ומאתים וחמשן ברול,ותני נכסים בחזקתו והדור מפרש.

והרש"ב א כת' דלפ"ז גרס' כתובה בלבד י' ואילו לרשי"י גרס' ז' כתובה. והאריכו בזה הראשונים בכ"מ].

(ד) בא"ד וא"ת ל"מ"ד בחיקת יורשי האשה, מ"ש וכו'. המפרשים הקשו דה"ה דהיה אפשר להקשות כן על נכסים מלוג לב"ע, אמאי נחשב יורשי האשה יורשין עיקרים? ועי' מהרש"ל ומהר"ס) וההרשות"א כת' דכין דוחוזקה מחייב עדיף. וצ"ב.

(ה) שם. האחרונים (ובשיע' ר' שמואל האריך) הביאו דמנובואר בתוס' והבעל זוכה בנכסים עצן ברול מגדר יורשה, ולא כמ"ש האבן"מ (_nb_a ע"פ הסוגיה (כתובות פ) דהוה מדין דלא ניתנה כתובה ליגבות מוחים, אבל קרין בהה בשתנשאי לאחר. ווע"כ אך דמחייב אין תביעה, כיון שמתה יש חיוב להחויר, וזה הזמן פרעון^א. אלא והבעל יורש. א"נ בעצן ברול בשתנשאי לאחר הוא רק זמן בפועל לשלם, ועצם החוב קיים).

ירשנה לאחר מיתתו. ואי מושם זיקהLivbm. הא אשתו אروسה אינה יורשה (לעיל בט), ובוגם' (שם) אי' זיקה גרע מאירוסין.

וכ"ה ר' שמעון (לו וכ"מ בחזו"א קט ז) כת' דנחשב דאיישות הבעל קיים לעניין זה וכיון דזוקקה ליבום, ועי' ז' יורש מחמת זכות הבעל. ולא דנו מחמת קניין הזיקה דהיבם. וועפ"ז החזו"א דן דלא חל לבעל בנכסים שנפלו בשומרת יבם, כיון שלא מוחזק כה' בדעת זכות מוחים לא חל כלל לאחר מיתה. אבל בדעת עולא ורבה מבואר דכין דນמשך האישות חל זכות).

אבל רשי" (בע"ב) ור"א מן ההר מבואר דהnidon מ晦מת זיקת היבם. וצל' דלענין וביה בנכסים עדין זכות היבם לאירועה בעלמא. [ובשיע' ר' שמואל ביאר דלענין 'קניין האישות' זיקה עדיףamarosa, והגמר' (לעל בט) דארוסה עדיפה אידיית לענייני 'שאר'). והקר"א כת' דהכא הוה תקנ"ח בפנ"ע דתחשב נשואה לעניין דיני יורשה.

הרמ"א (קס ז) הביא בשם המורה"ק (צע) דירושי המת בכל הסוגיה הינו אבוי אם הוא קיים, ולא שהרי לא ייבם ולא זוכה בנכסים. ואתינן עליה היבם. ושהרי לא ייבם ולא זוכה בנכסים. ממשום יורשה מהמותה. והרמ"א כת' דאף דמסתבר טעמיה, לא משמע כן בכל הסוגיה. והביא דדעת מהרי"י ויל דהיבם יורש [אף כשייש אב"ה].

(ז) רשי" דה שנפל. וט"ד דנפלו לה בשהייא שומרת יבם. האחרונים דנו דלכאו'ר' לכל הלשונות בגמ' קאי כן אף למסקנה. וע' קרא"ו וערול'ג.

(ז) תודה וב"ה. ופי' החק' (כתובות פ) ה"ג הכא. ולפ"ז ק"ל להלבה ייחלקו בנכסים עצן ברול, וכ"פ הרמב"ם (אישות בכ"ז). ושא"ר פליגי, וכדעת ר"ת. ותוס' הקשו דהכא לא פליגי בכתובה וכו'. והראשונים חוטטו להקשות דא"כ דוחה נכסים עצן

ז. והרמ"א כתב דלשון הגמ' (כתובות פ) 'אח אני יורש משמעו במויר'ו).

ח. והבי"ש (יב) הביא דכל יורשת המת היבמים יורשים (וחולקו ביןיהם, ואפי' שא' בכורו). וצ"ב טבא דבשלמא נכסים האשה שירק לדיני האישות, אבל מnellן שירשו שאר נכסים המת. ומובואר דנתחשב כמו שייבמו, כיון שאינם יכולים ליבם. וצ"ב).

ט. (זהתיו"י (הנדמה) הקשה על נכסים מלוג). י. אבל היביאו דברמ"ז בסוגין מובואר דלב"ה אין יורש כלל, ומ"מ בנכסים צ"ב אמר"י דלא ניתנה ליגבות מוחים, וע"ב דלא בעי יורשה. יא. והאחרונים ביארו דע"י שמתה בטל קביעת זמן הפרען (שהוא מחמת שעבוד האישות), וממילא חייב לפרוע מיד.

הבעל אינו ראוי לרש מכתובתה כלום, והוא דין פורע כתובה ממשום דלא נתנה כתובה לגבות מהים (ואף נכסיו צאן ברזל, דתני כתובה כתובה דמי).

והרמב"ן ביאר מסקנת הגם דיבם כאחר וחול חיוב כתובה, וע"כ מינה דידה יורת. (ויש תקנ"ח דדיבם יורש כתובתה, ומ"ה מתחייב בקבורתה).

(צ) וסיפא דגפלָה כשהיא נשואה. פרש"י שנפלה לבום מנישואין. ולעולם אירי שהנכדים נפלו לשומרת יבם (ובלשון המשנה), אבל יש גאננים (הו' ברשב"א ובגר"א קס יז) גרסו דהנכדים נפלו לה בעודה תחת בעליה (וע' לך' לדעת אביי).

דף זה:

ק) זיקת נשואה עשויה ספק נשואה. הרשב"א וריש"א כת' דהוה ספק נשואה, דמספק'ל בשעת נפילה אם יבם או יהלוץ.

והרמ"א (קס ז) הביא י"א (המוהר"ק עא) דהיכא הדיבמה אסורה עליו אין וכלה כל בנכסים, וכן במדינת שוכפן לחולץ². והינוי מושם דעתבר דאיתנה עומדת ליבום³. (וע"ע חי ר' שמעון לו).

והרמ"ק י"ב (בדה"ר) כתוב דמספקא לב"ש אי זיקה בכונסה⁴. אבל בח"י ר"א מן החר פ"י דקליש זכות היבם ביבמותו כמו שמי שיש לו זכות ספק קליש כחו ממי שיש לו וראי זכות. וב"מ ברש"י.

ק) ריש"י ד"ה זיקת אירוסין. דלא מצי למיר זיקת אירוסין אינה כלום דהא בעי חליצה. וכן העתיק ר"א מן החר הנ"ל. צ"ב דה"מ לא אסור

באילו הכרניטה לו נודニア, שהרי הכרניטה ליבם שעבוד כתובה שהיתה על נכסית בעליה הראשון, וכאילו נטלה והזירה לו. י"ד. אך Tos. הביאו דברגמ' (קדוד י"א) אי' דיבם לא מקרי אחר. ובגמ' (סתה ה) דריש' והיתה לאיש אחר, ולא לאמ'.

א. וכ"ב ריש"י מה"ק (בשיטמ"ק כתובות פ). ב. וע' פוטקם האם היינו שכופין לחולוץ, או אף דמקשים. וע"ע חז"ו"א (ס"ס קיט).

ג. אבל איסור אחות זוקתו תקנו אף בכ"ג, וע"כ שלא תלייא בזיקה. ד. ויל"ך האם כוונתו לדין זיקה בכונסה לענין דיני האישות, או דין הנכסים הוא נידון בפנ"ע.

(צ) בא"ד א"ג וכ"ז כוון דלאו מכח קורבא קא' וכ"ז. משמע הטעם דירושת בעל הוה זכות מודני האישות, ולא ירושת קורבא. והקוב"ש (ב"ב תקעה פ') דין ירושת בעל לא חל מהים, אלא תלייא במנה שהוא בעליה בשעת מיתה.

(צ) בא"ד א"ג משום הфи לא מוקמי⁵ לחם החזק בחזקת האם. יל"ד אי כוונת התוט' דהוה תקנת חכמים⁶, או דהוה סבירה בראורייתא כוון דע"פ רוב עומד לכך שהבן יירוש את האם, ולא אחיו האם.

(צ) בא"ד וא"ת וכ"ז דאין אדם מוריש שבועה לבניו וכו'. והאהשה צריכה שבועה לגבות כתובתה, ומ"ה הירושים לא יוכו ללא שבועה שלא נפרעה מכתובתה. ותוס' (ב"ב קנה) הביא בשם הר' שמשון דלא חיישי דלמא מתחפש לה צערוי אלא בשעה שהולך למדינת הים (או חוליה למות), אבל נפל הבית שהוא לפטע פתאים לכיכא למשיח לחתפות צערוי. ור' חלק דחיישין שתפסה מהים (ע' כתובות צו. וקב').

בסוגין – ובגמ' (כתובות פ: פא). דנו שומרת יבם שמתה האם יירושי בעל חיבים לקורבה, שהרי יירושים כתובתה⁷. ורב עמרם הカリע דכינן דירש כתובתה חייב בקבורתה. ואבוי פ' דבאיין עליו מב' צדדים, דמן' נ' או קוברה או משלם כתובתה. ורבא פליג דהיבם טען אח אני יירוש, אשתו אין אני קובר. ואי משום חיוב כתובה, לא ניתנה כתובה ליגנות מהים. דודקא כשמורתה נשאה לאחר חל חיוב כתובה. ורב אש כת' דיבם אחר דמי⁸ ווקרין בה לבשנתשי לאחר).

והרמב"ן (כתו' שם) דכוונת אביי דהבעל יירוש את אשתו, ומ"ה תקנו קבורה תחת כתובתה. אבל אחוי

יב. ותוס' (ב"ב קנה) פ' דכינן דאם מת לפני האם הוא פורענות להבי תקינו הכא שייחיו בחזקתה, לפי שהוא עתידי ועומד לירש את אמו יירהר ממה שהוא עתידי בעל לירש את אשתו. אבל החם כמו שדריך הדasha מותה קודם בעליה, קר' דרך בעל למorth קודם האשאה ולא ירשנה ואין זה פורענות ולך לא סמוכה דעתה בכלל האי.

יג. דהינו מנה ומאתים, ונכסיו צאן ברול חלי ברש"י ותוס' (ד"ה ובית הלל). ותוס' (כתובות שם דה יושב) הק' לר' פיש' דירוש רק מנה ומאתים, היא תקנת קבורה לא הויה בגדר עיקר הכרניטה. ותוס' תני' דשורמי' הייתה ראייה קצת ליטול מנה ומאתים ובשעה שמת בעליה, ואף דאיתנה נטילת בפועל עד שתחלוץ דמותרת לינשא, מ"מ עיקר החיוב קיים. ומ"ה הוא

אוכל פירות מזוכות הבעל, ולא מכח עצמו. והבעל זכה בפירות ונתחייב לפזרות כל דקרין ואחרדרין למדינתך, והיבם יורש ממנו. (והאחרונים דנו ברדעת הר' פ' דס"ל דברי ורבא פלגי זהה, וע' גרא קס Ich.).

אבל המלחמות נקט הדיבם אינו אוכל פירות. אלא ימכרו את הפירות ויקנו קרקע, וע"ז נחשב כמו גופו. ואחררי שיתיבם יאכל את פירות הפירות.

(ג) רשי' ד"ה סיפא. ולב"ה הויאל ואלו קרובים וدائין הם, והוחזקה נחלה בחזקת משפחתו. הביא' מ"מ (קס ח) כתוב ומשמע דברת שמא פלגי על הר' סבירא. וא"כ כ"ש דפלגי אף בספק בן במקום בנוטה (ולסתברת הרמב"ן והרא"ש אמר'י אסמן"ו, ע' לעיל לע'!), ולא מעאננו בזה מוח. וע"ש.

(ה) שטר העומד ליגבות וכו'. החזו"א (עב ז) ביאר דחויב ממון ההידוע למלה, דכיוון שיש חוב ידוע ומשועבד בשטר.

ואף בית הלל ס"ל דאמורי שטר העומד ליגבות לכמה דינימ, ומהני מיגו ולא נחשב מיגו להוציאיה. והקשות ייב (א) הביא בשם הנאה' ג' דכשיש ודאי שטר אמור'י בגבי אף לבי'יה, אלא דבספק אמר'י דאין כאן שטר ואינה בגבי. וע' ש"ש א' בר'.

(ח) תוד"ה בש"א. עוברת על דת בין דיאינה יכולה ליבדק. וכ"כ התוס' שאנץ' (עה ג' סוטה כב). וצ"ב دائיה מה שמוס דעוברת על הדת, ומושום איסור יהוד. א"כ אף באופן שיוכל ליבדק. וכשהק' המשגנ'ל (סוטה ב א) ע"ש שהאריך בכב"ז). ולכארה מושמעה דזוקא היכא דבעשיה הרעים גרמה לעצמה לאיסר דנים אותה בעוברת על דת. (וע"ד תחילת דברי התוס').

וחזו"א (עט כז) כת' דהוה תקנ'ח דיווצאת בלבד בתחום, ולא תקנו בשעומדת לשותה.

ז. תוס' (סוטה כה: דה לאו) כת' דלא תלי למ"ה דכל העומד ליבער בכדור ובכו. דהבא סברת בית הדרין דצעריך דינימ להוציאו אמור'י העמד ממון בחזקת בעלייה.

ח. ועוד כתוב שם שם מתברר עי' שתיה דלא נתיחה להשם איסור, אינה עוברת ע"ד.

שוק, ומNEL דນחשב אrosishto לזכות בנכסים. ומבוואר בראשי' דיזיקת אירוסין' (דסוגין) מוכחה מעכם הא שהיא זקופה ליבם. ולא זהה זכות בפנ"ע בנכסים (או מחמת המתה?).

אך צ"ב דזקופה להליך ואסורה לשוק בתורת ודאי, ואילו בנכסים נחשב ספק. וצ"ל דכין דחולצת הזה זכות קלוש, ודינו בספק (וכמ"ש ר' מאן ההר).

ובשיע' ר' שמואל כ' דה'ם לענן זכות ממון, דתלי בקוניני האישות, אבל שאר עניין זיקה תלי' בדיני אחר.

קב' שם. דלא מ"ל דזיקת אירוסין אינו בז'ו. הרשב"א הביא דכוננת רשי' דיש נפק'ם בהא דזהה ספק אורוסה, בנפלו הנכסים תחת הבעל, וכשה' לא תמכור לכתהילה ובכדממשמע מרשי' ד"ה עושה. ואף לבית הלל. והרשב"א הק' דושומר'י נהית דרגא, וכיוון דאפי' באירועה מבירה וננה קיים. ולכון פ' הרשב"א דקושטא דמיילה נקט דזהה ספק, דעת'ל זיקת אירוסין אינו כלום, א"כ אף זיקת נישואין לא תהני.

קג) רשי' ד"ה עושה. ולב"ה חזקה עדיפה דין ידו בידה וכו'. הקרא' א הקשה דגנימא דאך דשקלין מעמידים בחזקת השבעת, דאין ספק מוציא מיידי ודאי (או דהגן שלה). וכסבירת אבוי. וע"ש.

קד) תוד"ה הויא. שהגן שלה. (וכמ' בראשי' (סוד'ה סי' פ' סיפא) לדברי רביה, דסבירת ביש' בין והוא ודאי בגוף מהני לפירות). האחרונים ביארו דקנין פירות הזה מכח הגוף, ואני חפץ בפנ'ע. ואילו יתבטל קה' פ' יחוור לבעל הקניון הגוף. ומש'ה נחשב זכות הפירוט הוא מוציא מכך הגוף.

קה) לפק'נו בחיה ולפירוט. הרשב"א הביא דמשמעו (ודיש צד) דיבם אוכל בפירוט נכס מלון. והק' דהרי אינו חייב בפרקונה (וכדאמר'י בתובות נב. ג). וועה'ק דהרי'ק (שם, יט. ברה"ס כת' הילך היבם איןן אוכל פירות).

והרשב"א ר' ר' (בתובות פ, לט: בדה"ר) כת' דהיבם

ה. אבל ממשמע דלא תלי באמ"ר יש זיקה. ובשיע' ר' שמואל כתוב דהבא איי' לענן הקניון, ואילו איסורי קרובים תלי באשר. ועוד "ל' במ"ש רשי' (לע' ז) דלמ"ר אין זיקה, לא אלימה זיקה לאסור קרובים. דזהה זכות קלוש (ובאיסורי קרובים לש' גדר מקצת וספק).

ו. ואבל דעת הרמב"ן דלב"ה לא אמר'י כלל ידו בידה).

קייג) א"ל רباء וכ"ו ידו עדיפה. פרש"י ואפי" ב"יה מודו דشكل בימה שנפל תחתיו. אבל רשי" (כתובות פג) כ' דלרבע ידו עדיפה, ובשמה נכס ניכנס היבם במקומו והרי הוא מבושא, ושומר" שמתה אין לירושה בהם כלום [וצ"ב מהגמ' כאן].

אבל המלחמות כת' דלביה אין זיקה עשוה נישואין כלל, ובכונת הגם' בגין משום שלא ניתן בתובה וצאן ברולן ליגבות מוחים. והחו"א (קיט' ז') הקשה מאחר דנה' ב"ש בעקביד מאמר, א"כ מנ"ד דנה' אף בידו כידה ועיי"ש שדן לישב בכמה אופנים).

והראשונים היבאו בשם הריני"ט (כתובות פג, מא: בדיה"ט) דפי' ידו כידה, כמו שאילו מותה היא נתרונה זכותה אצל הבעל, ה"ג קר' בשם הוא נתרונך זכותו אצל האשה ותוטל כל נכסיו. ולכן במקום ים דהוה ספק, יהלוקן. ורבא סבר דיד' העבעל עדיפה, ובשמה הוא לא נתרונך זכותו לה.

הרמב"ם (אישות כב' י) פסק דאיינוIOC באפרות נכסיו צ"ב שהנכיסה לאחיו, ואם מותה יהלוקו [עפ' הסוגיה בב'ב, וכדעת רשי" כתובות פ' לע' ל'ת']. והרמב"ן כתב דהרמב"ם פי' דסוגין קאי כבי"ש, אבל לביה לא אמרי' ידו כידה כלל. אבל הגרא"א (קס' יה) ביאר דעת הרמב"ם לפוסק כאבוי.

ובהעה"מ כתוב דלאבוי ורבא אין ליבם באפרות נכסיו מלוג, ונחassoc נפלו בשהייא שומרת ים, ואין ליבם בהם כלל. אלא ביאר דכונת הגם' באפרות נכסיו צאן ברולן. והראשונים חלקו על הבעה"מ זוכה העבעל בזכות נכסים שיש לו בהם קניין פירות, ולא נחשב נפליה אח'ב. [וצ"ב בימה פליג הבעה"מ וע' ח' ר' שעמן כו' הו].

קיד') TOUR'ה ספק. דמותך תשובהו משמע דמודה דאין יורשה^א. מובואר בתוס' (וכן Tos' כת'): דאין חלק בין דין יורשה לשאר דין מאמר. והמהר"ם

קט) ולחותה בתובה דמותני', לא פליגי. Tos' (בע"א) והראשונים נקטו בן אליבא דאמות, ולא הוה רק דיחוי לדברי אבי. אבל הבעה"מ נקט דאליבא דאמות פליגי אף בכתובה. (וע' מלחמות ורע"א).

קי' TOUR'ה ואבוי. לפי שהיא באה בטענת בר' וכ'ו. ולב"ש ספק מוציא מיידי ודאי (ונחשב ספק) ומ"ה מהני בר' ושםאי^ב. (זה אחרונים העירו אמר לא אמרי' דביוון דהדרין יהלוקו ל"מ בר' ושםאי, וכמ"ש Tos' (ב"מ צו: וכ"מ) לדעת סמכוס). אבל Tos' (סוטה כה) כת' דל"ש בסוטה בר' ושםאי, אחרי קינוי וסתירה, דהתוורה עשתה ספק. (ואף דהדרין ספק בודאי הוה רק כלפי דיני הפרשה ע' לעיל יא), מ"מ יש בזה גדר ספק כלפי הכתובה). וע' מש"ב בזה רע"א.

קי' שם. והירושין בטענת ספק, ההפלאה (כתובות פא), וע' תומיםעה כב, ומהר'ם שיפ' כתוב' יב': ה'ק' דנימא דהוה איני יודע אם פרעתין, שהרי ודאי נתחיב לה כתובה, וספק האם זינתה והפטידה בתובה. (ואדרבה מ"ט דברת הילל). זה אחרונים (ח' ר' שמואל כתובות יג) דנו בגדר הא דמסדרת כתובהה ע"י זנות, האם נחשב דיש ודאי חיקוב).

דף לט.

קי' וקסבר אבוי ידו כידה. פרש"י בשהייא תחתוי שנחassoc הנכסים 'בחזקת' הבעל, ולא רק קניין פירות בעלמא), ובשמה גרייעא מידה. ולב"ש ידו עדיפה, ובשמה כידה.

אבל רשי" (כתובות פג) כתוב (ודאף לאחר שמת אמרי' ידו כידה) אלא דלבית שמא蟼 הוליה עדיפה, ולביטת היל הוקה קמייתא עדיפה ודישיך חזקת המשפחחה אף למ"ד ידו כידה).

ט. והחות' ראי'ש (כתובות פא) ה'ק' מניל' צטערמא דבי"ש משום שטר העמיד ליגבות, נימא דהטעם משום בר' ושםאי. ותי' שהברי שללה גרווע (שיזועת שאינם יכולים להכחישה), ועדיף כה השמא, שהרי רגלים לדרכו שהרי קנא לה נסתרה. (ול"פ דברי Tos' (ידין) עד'ו, דלמ"ד למ"ד אין ספק מוציא מיידי ודאי ל"מ בר' גורע ושםאי טוב להוציא מיד מוחזק ודאי. אבל למ"ד ספק מוציא מיידי ודאי מהני טענת

ברי כל דהו).

י. וע' לעיל יא. זה אחרונים כתבו דיש גדר נסף דהתוורה עשתהו ספקן. אך הגרא"ה (הו לע' שם) נקט דלא נחassoc ספק כלל לשאר מייל'.

א. אבל הבעה"מ כתוב דמי' מהני מאמר לענין שלא למוכר לכתילהה, וממו כל אורסה.

הרמ"ה (זה' בסמוך) מבואר דמהכא *ילפי* דראשת אה' הותורה ולא דחויה. והאחרונים הקשו לדעת הרשב"א (לק' מא), דחל יותר אשת אה' בשעת נפילה (ואף אם נשנית ערוה אה'ב, בשחותה לא אמר' דחוורת לאיסור אשת אה'ו, א'ב אמר' אחריו שגירש תיקום באיסור). ולמש"כ האחרונים בדעת הרשב"א וכשנפקע מיעב היבום חזר לאיסורו ניחאו. והקובעה' (ח תי' דרלש"א קאי למד' הותורה נארה אינו חזר להיתירה, וא'ב כשנעשה ערוה חל איסור אשת אה'.

והקר'א ב' דודאי היבמה עצמה לא גרע מערתה, דלר' יונתן (לעיל י') עוברת רק بلا' יבנה. אלא פי' דכוונת הגם' באיסורא בעלמא וכמו ערוה. אך בלשון הגם' מפורש דעובר באיסור אשת אה'. והאחרונים הביאו מדרבי דהאיסור לא' יבנה הוה מהמתה שם אשת אה' קלוש. ווע' מה שזר' בוה לע' י').

קיט) הרי היא באשתו *לכל* דבר. ומזהך קרא *ילפי* הדיבם קנאה להיות אשתו לכל דבר. ווע' لكمן נו. דאף ביאת אונס קנה לדברים המכובדים בפרשה). והאחרונים (גר"ח טנSEL פב ב) דנו האם עיקר מצוות יבום הוא מעשה ביאה, והקניין הוא תוצאת דין התורה". או דעיקר המउודה הוא הקניין. (ועפ"ז דנו האחרונים דל"ש בהזה מצוות צריכות כוונה). ווע' ברכ"ש (ב).

וחמאררי (ה) ביאר דנקפק העיאות שמעדר אחיו לגמורי (וזוהה מכח קניין היבום). אבל בתוס' (ב' ד"ה א'ט) מבואר דס"ד דחוורתו אף שאור איסוריין. ומישמעו רעעם מה שהיה אשתו (בהיתר) גורם שאינה מותרת לו. וצ'ב.

והיד רמ"ה (סנהדרין גג: הוי לע' ג: בכ) הביא מסוגין דאייסור אשת אה' הותורה במקום שאין לו בנימ. ואע'ג דלא מקיים מצוות יבום אלא בביאה ראשונה (זביבאה שנייה לא אמר' עדל"ת). והוביח מזה דחוורתה איסור אשת אה' לגמורי בשמחת בל' בנימ (וללא בתוס' לע' ג).

ה. והగרא"ח נקט דלפ"ז אם יבם בל' עדים, קיים המצוואה אלא שלא קבאה ועפ"ז הקשה דחייבי לאין לדעת הרמב"ם דאסורים רק עיי' קידושין, דיכול לייבם בל' עדים, ואין איסור דלא חל הקניין.

הקשה דרביה (עליל לה) מבואר דאפי' זיקה נחשב ספק נישואין. ותי' דיתכן זיקה עדיף לענין נכסים, וקיים'ת הגם' לעיל גבי' מאמור. (ומשמע מזה דחוורתה בנכסיים הוא מהמתה הדין זיקה. וע"ד דברי האחרונים (הוי לעיל) ייל"פ דלגמי לעיל הוה מהמתה אישות המתה, אבל הכא במאמר הוה מהמתה קניין היבם, ובזה אין סברא דעתך).

קטו) *תוד'ה אע'ג*. אבל מחייב לא דהוה איה ודי' וכו'. והריב"ש (קד הוי בבי' כס) כתוב סברא להיפר דמחייב נחשב ודאי שומרת יbum, ורק בשם'ה אמר' דהוה ספק אם עמדה לבנות.

נסחה הרי היא כאשתו

קטז) בחיליצ'ה אין בנט' לא. הריבט"א כתוב דכוונת הגם' אף בחיליצ'ה. אבל ודאי בעי ג'ב גט, דמי גרע ממאמור.

קיי) פ"ד"א מצויה דרמי רחמנא עליה עבדא השთא תיקום וכו'. בchi' הגרא"ג (לעיל ב) זו האם ס"ד מסברא דהדרא לאיסור אשת אה' דחוורת רק לאישת היבום, וכפשתת הוט' חן. או דהgem' הקשה ע"פ הדרשא ד'עדין יבומיין ראשונים עליה. והביא דכן מבואר בדברי הרמב"ן (ב. ושא"ר שם) דkowskiית הגם' (לעיל ב) [לרבנן עדין יבומיין הראשונים] ואף תאסר להחויר. עדין יבומיין הראשונים עלוי. אבל בראשי' (שם) לכואורה מבואר' דס"ד רק דעריך גט, ומבוואר דגנידון להחויר לא תלי' בגדר עדין יבומיין ראשונים עלוי.

קיז) השთא תיקום עליה באיסור אשת אה' תוט' לע' ח: ד"ה מלמד) בת' דביאה שנייה לע"ז קרא, דסבירא הוא דלא אמרה תורה לגרשה וכבי'. והתו'י החטיף דכין זזהו היתר גמור, לא צזהו התורה להוציא מידי'. ולפ"ז כוונת הגם' בפשטוו, אכן היתר לאיסור אשת אה' אחריו שייבם. ובדברי

ב. וכן דיק הרמב"ן שם מדבריו).

ג. (ובע"ז כתוב דרשב"א קודשון כא' הוי לעיל).

ד. וחותורה לכל אישות היבום, ובתו'י הנדר' משמי דזה פי' לדברי התוט', ולא תי' בפנ' ע'.

כך) וアイ ל"ל מן הראישון תקינו לו משנה. מבואר בתוס' דאף שבשעת יום היו לו נכסים, ואח"כ אשטרף. חכמים תקנו כתובה משני וויש לו זכות מכאן ולהבא, משעה שאין לו נכסים. אבל השיטמ"ק (כתובות בשם תלמיד רביינו יונה כת' דאמ' בשעת יום נכסים למת לא תקנו כתובה משני, אף דאח"כ אשטרוף).

קד"ד שם. תקינו לו משנה. הרמב"ן (כתוי פב) כת' ותקנו משנימנה, דוחה אלמנה². וכ"פ הרמב"ם (אישות בכ' יד). אבל השיטמ"ק (שם) הביא בשם הריב"ש (וכ"ב הראה שם) דיש לה מאותים, אבל שיש לה על הראישון תקנו מהב'.

קכח) תוד"ה אשה. ואת מה מרוחך וכו'. והתו"ט ד' ד' תי' דיש נפק"מ לעצ' (רמב"ן הניל') ותקנו מהייבם רקמנה, ואילו אחויה המת נתחייב ומתאים³. אך מדברי התוס' משמע דהק' דמשמע והיבם מרוחיך בהזה⁴. ולא רק מה נפק"מן.

קכח) בא"ד וכ"ת שאמ' מכר הראישון נכסיו טרפה מלוקחות וכו'. ותוס' דחן. אבל תוכ' (כתובות פא. ד"ה הרוצה, וכ"פ הטור קסח) הוכיחו אבל שיש משועבדים דראישן לא תקנו משני, אפי' יש לייבם בני חוריין. אבל"כ מה הרוחיך בהאה דכתובתה על נכסיו בעלה הראישון. (וכ"כ תימא' דתוס' דידן). והב"י (קסח) תמה על הטור אמאיל לא חשש לך' התוס'

דמעוזה יום דוחה לאשת אח. ומובואר בדבריו ד'נעשה באשתו' אינו יותר בפנ"ע אלא גiley הדאיסטר אשות אח הותר למגרי משעת נפילת'ה.

קכ' ובכלל שתהא כתובתה על נכסיו בעלה הראישון וכו'. הב"ח (קסו) כת' דה"מ מדינה. אבל חכמים תקנו שיקדש את היבמה ומאמיר דרבנן), וכותב לה כתובה⁵. וא"כ חיוב הכתובה על הייבם ואף היכא דיש לה מראשון). והב"ש (קסו ד) חלק דמדברי הטור ושלט"ג משמע דאף היכא דקידש ע"פ תקח"ח, כתובתה על נכסיו הראישון.

קכ'א) מ"ט אשה הנקנו לו מון השמיים. התו"ז כת' הדנידון מ"ט אין לה ב' כתובות⁶ וכ"ב הראישונים כתובות פב): אבל מוש' (ר"ה אשה) משמע דהנידון האם הייבם מוחייב כתובה או הבעל. והקובבה⁷ (לה בהשיטה) ביאר דיש ב' סיבות לחייב כתובה, א' משום שקנה את האשה וובזה הגמי. נותרת טעם דasha הנקנו מהשיים, ואני קניין שלו). וב' שלא תהא קללה בעיניו להוציאה. ולזה בסוגין העם משום דיש חיוב על נכסיו בעלה הראשון.

קכ'ב) שם. בשו"ת הרמב"ם (שעג) ביאר שהייבום מין אחר ממני נישואין. דהנישואין נגמורים ונושאים במיתה, ואין הדבר תלי ברכץ⁸. ועפ"ז כת' דמי שנשבע שלא ישא אשה על אשותו, רשאי לייבם. שלא היה מין הנישואין. ועוד דוחה נישואין בע"ב, דמחוייב במצוותה.

א' ב' אף אי כתוב דrk תשובה בילדותו אול' בתר דבריו בחלבות. י. אך אסור להשוויה بلا שיתחייב שוב כתובה. ומ"מ לא תקנו כתובה ממילא⁹. יא. ביבמה מהנישואין. אבל אלמנה מאירוסין כתובתה מאותאים מוחיבם. (וכ"כ התו"ט). יב. והב"א דעתו כת' הר"ן (כתובות) נפק"מ לענין נdoneia. דאפי' ליבא נכסים מהראישון אין לה על השני אלא עיקר כתובה.

יג. וסבירת התו"ט הוה הפסד לייבם במויה שהכתובה על נכסים אחרים. והתו"י (תגדמ"ח) ביאר הק"ר דהלאשון הנקנו לו משמע דיש לו בוה רווה. ותוי' (בשם השער) דasha הנקנו לו הוה טעם מיט' אינו מתחייב ב' כתובות.

ו. ויל"פ בכוונתוDKIL (ומ"א קסו ב') דבין שקידש אותה פרחה וקית יבמי, וצריך ביחסה להופעה. ובין דכוננה מועטה בדרך שאור נשים מתחייב לה כתובה. ז. ולכ"א כוונתו אף בשוכתב לה כתובה להדריא, נתרפרש הדבר ע"ד כתובתה מהראישון. ואך צ"ע דקי"ל (כתובות פט) דהמגרש את אשתו ומוחזרה, הוה ע"ד כתובה ראשונה. אבל היכא דכתוב לה שוב כתובה נתחייב כתובה נספתה). ח. ולקובבה¹⁰ (הה ט) ה"ק, מ"ש מודגש את האשה ומוחזרה, דאי' (כתובות צ) ע"ד כתובה ראשונה החזרה. ולכ"א זה הוא סברת תוכ' דידן). וצ"ל דהות הוה חיוב דידייה. משא"כ חיוב אחיו.

ט. ובשו"ת בית יוסף (יום ד) ה"ק, דמי'ם תלי בנכיסת דידיה. וכותב דאף שכותבה בשם הרמב"ם, אפשר שלא אמרה הרמב"ם מעולם. ועוד בדברי הרמב"ם בהלבות נראה להיפך.

מצד קיומ המוצהה כל האחים שווים, אלא שהעוצוי מוטל על הגורל ובכען הא דמצאות כיסוי הדם הוה דין על השוחט), או דהוה מצואה מן המובהך (זיבום הנadol יש בו שלימות בעורת המוצהה). והערול'ן דיק' דבשאר האחים אין מצאות יבום, אלא הוה כמו רשות^ט.

ובגמ' (ביצה לו, ה' בערול'ן) מבואר דהיכא דהקטן מייבם^ט נחשב רשות^ט, כיון דמצואה בגודל ליבם.

קפט) שם. בגדו'. והגמ' פ' דאף לענן בפייה, כיון דמצואה עליה רמי. והחשי"ל נסתפק במקום שיש ב' אחיהם תאומים (גדולים) את מי נכווק^ט. דהא כל א' דוחה לחבירו.

קל לא רצחה מדהלכין וכו'. התובאות שור (כח יד, ה') בקצת שפכ ב') דיק' מהמשנה שהగודל רשאי להנחיה לאחיו הקטן, ואינו ביטול מצואה. וכן במשנה (לק' מג) משמעו דהוה רשות להנחיה לשאר אחיהם. וחותבו"ש הביא מכאן דאף מצואה דרמי עליו רשאי לקיימו עיי' שליח^ט.

וכת' דהשוחט רשאי לכביד אחר לעשות כיסוי הדם, ואף דהמצואה רמי עלייה, רשאי לקיימו עיי' שליח^ט. ושלחו של אדם כמותו. והקצתות ה'ק' דל'ש שליחות ליבום, וכראדי' (לק' קו, כתובות עד) דחליצה ליתא

דא'ב תھא קלھ בעניינו להוציאה. והט"ז (קסח) תי' דכשטורפת מן הל��ות יש עליו צד חוב. דשמא ישודה או יגלו השורות שוזן ביד הלקחות, ומミלא יהיה או חוב בתובה על השני^ט. וסגי בזה שלא תھא קלھ בעניינו להוציאה.

קכ' בא"ד א'ב תھא קלھ בעניינו להוציאה. (שאין לו הפסד במה שגובים מנכסי אחיו). וע"ב דהיכא דיש ליבם בני חורין אינו יכול לדוחות למשועבדין של דמתה. יצ'ב מ"ט, דהא נכסים ודידה אינם משועבדים כלל.

וחהזו"א (כתובות שם) ביאר נחשב הדשני עצמו מחויב בכתובות הרាជון, ומש"ה משולם מבני חורין. יצ'ב א'ב אף היכא דל'ל מראზון, וע"ב דהוה בכל הגדר דלית להה בני חורין) מראzon תקנו משנה.

ובגמ' (כתובות פא) אי' דהיבם אינו יכול למוכר נכסיך אחיו כל'ש, כיון דמשועבדין לכתובתה. ואין עליו חוב הגוף^ט. ומש"ה תקנו שלא יוכל למוכר והברית, והאה לא סמכא דעתיה.

ומובואר (שם) דהיכא דהיבם מגירה וחזרה ומהזירה ומתחייב לה כתובתה). וע"ז רשאי למוכר הנכסים^ט.

מצואה בגודל ליבם

קכח) מצואה בגדו' ליבם וכו'. האחרונים חקרו האם

יט. ובמשנה (שם) אי' אף חלייצה. ובפירושו משמע הרגמ' קאי אכלה, איררי בקטן, ווש'ה הוה רשות. והשיטמ'ק (שם בשם מורי) דקי' דגביה חלייצה ליבם בגודל (וננה' בוגמ' בע"ב). וות' זאך אצל האח הגדול אין חלייצה עיקר המוצהה, שמצוותם קומות למצוות חלייצה.

ב. דאי' (שם) דהוה דבר רשות ואינו דוחה יו"ט.

בא. וע"ב דאף בתאומים יש א' גודל טפי, שהוא הבכור.

כב. ועוד הביא מהא דאי' (בק' קט) דכחן שבא ומקירב קרboneותיו, רשאי ליתן לאחר אחר אם יציה. ועוד הביא (נרטם לו) דרשאי ליתן לאחר לפרטיש תרומותיו. וכן בקיעת מזווהה מצאנו (מנחות לג), שריש גולאותו שלח אחר לעשות מזווהה.

כך' הביא (בק' מ) גבי אכילת מנחה, דכחן המקירב דקא צרייך לאכלו. ות' (עפ' ב' תני' חותס' שם) דהותם שנה בא כתובות לעכב. ועוד למש'ב חותס' הינו ביחס מתחשמר.

בג. והא אמרוי' מצואה בו יותר מבלחו הוה דרך בזין, אבל היכא דמברד אדם אחר (דרך בבדון) רשאי. ועפ' תמה עד הש"ך (חו"מ שפכ ד) דהאב מצואה למול את בנה, ואם יכול בעצמו וממנה אדור מבטל מצואה (ע' פתיחה י"ד רס' א).

יד. משום תקנת אי ליל מראzon. ותוט' (שם דיה הרוצה) פ' דאפי' ישאר לה בנגד כתובתה אין רשי למוכר השאר, דחישין שמא יאבדו או ישטרפו השורות שייאיר.

טו. ותוט' (שם) ה'ק' דימה מפסדרת, דהא אי ליל לריאשן תקנו משוני. ויל' דמפסדרת שצרכיה לחזור ולטרוף לקרים דראשן, אף בשיש בני חורין לשני וכונ'ל, ולא בתוט' דידן.

טי. ורש'י (שם) הוטיף שמנבה לה כתובתה, ויחזר ע"ד כתובתה הראשונה. והשיטמ'ק (שם תלם' ריבני יונז) ביאר וכונת רשי' ז' דאם אינו מוגבה, עדין כתובתה על נכס בעליה הא. ואף בשמשחיזה לא יוכל למוכר.

והשיטמ'ק הביא בשם ר"מ הלי' דפוצע כתובות, וחזר בותב לה כתובה אחרת. אבל רשי' כתוב דמוחזיה ע"ד כתובתה הראשונה. ותתלמיד ר' יונה כת' דמוחזיה בתנאי ע"מ שייכל למוכר בנכסים.

ויה. לבארה כוונתו דעתם המוצהה מוטל על כלום, אלא בזין, דרמי עלייו, אין צויר לשאר האחים ודהוה מצואה א' על כל' וככל מקום דרמי מצואה על העיבור, אפשר לעשות ע"י אחרים זהה בעין רשות). ולא מסתבר דאינו קיום מצואה בעבורם.

שמדוברים באותו לשון, ועייש בפתח'ת ואחרונים דהאריבו בדין זה.

כלו) אין שומיעים לו וכו'. הנמוקי פ' ולא נגען אותה. והחכ'ז (א) דיק לדין כפיה הוא מחייב תביעה שלה, ולא משום מצוות החקילה יובט. (וזה ביטמור).

קלד) שם. והרמב"ם (ב' יב) פסק לדיכא והגדול אינו רוצה לייבם, והשני רוצה ליים. והיבמה רוצה דוקא בשלישי שהוא במדינת הים והוא רוצה מודרת בבר. והאו"ש ביאר דעתך הטעם דאין שומען לו משום עיגונא. והכא היא רוצה בבר רשאית להמתין^א.

קלה) תוד"ה ובחרש. משמעו דאפי' תלה לאלתר וכו'. מבואר בתוס' דאף שוטה יקונה ביבום ל' (שהרי קונה יבומו בין בשוגג, כדלק' נג', ונחשב לשוטה יש לו כוונת מעשה ביאיה^{ל'}, אלא דאיינו יכול לגרש אח'ב. וכדאי' בפסותו ל' (לק' קיג' וגיטין עא), גבי חרש).

קלו) בא"ד אין שומען, לפ' שאין חוסמין אותה לה (וכדיעץ ד'), וזה דהמ"ל מובה שחנן ל'. ולפ'

קסה) כת' דהרבמ"ם גרס אף בבריתא על כל האחין, והאחרונים דנו לישיב ק"ה הגמ' דלע' שם עד"ז, והגדול עיו כת' דאף אי בבריתא מבואר>Dגדול קודם, מ"מ מתני' אי' על כל האחין. וסתם משנה עדין.

בט. שהרמב"ם (ב' ט) כת' שוחה במדינה אחרת, וכותב בדבר מקום שהרמב"ם הזכיר מדינה הדינו. ול. ועפ' כת' החכ'ז דבקטנית דבלאו הבי אינה רשאית לינשא ל' ש' כפיה להחליצה.

לא. וגור' מודרת לא הוה בעין עיגן. לב. ואיך דקטן נתמעט (קידור ע"ט) אשת איש ולא אשת קטן, לא אמרוי' לשוטה הזה בקטן. ווע"ע רשי' גיטין בג. וקוב"ש (שם קובי' טו).

לג. ואיך האחרונים דנו לדעת אבא שאל דבעין כוונת מצוואה, ווע"ע בע"ב.

לד. אך המאירי (גיטין עא) הביא י"מ דחרש איינו קונה קניין גמור ביבמות, אלא כמאמי. וכיין ביאת בן ט. ווע"ז כת' הרש"ש (לק' קב') בדעת רשי' (שם). ו/oresh"ש ביאר הטעם ודני לאו בני כוונה כלל. אך ייל דזהו משום גוזיה'ב איש פרט לקטן, וזה חרש ושותה.

לה. ובגמ' (לק' קב') אי' לשוטה אינו ראוי לאישות כלל, אכן אדם דר' עם נחש בכיפפה, אבל דריש ראוי לאישות, ואינה כת' Tos' דין חוסמין אותה. וכמו מובה שחנן.

לו. ובהガ' ראמ"ה הק' דמובה שחנן אפשר בחיליצה (ואמאי

בשליחות. וכ"ש יומם^{ב'} והוה מצוות שבגוףו ול"ש שליחות^{ב''ה}).

והקצתה האリー לחלוקת לדיכא דרמי מצויה עליין איינו רשאי ע"י שליח. והקצתה כת' לדיכא בין הדගודל איינו רוצה לייבם, המצווה מוטל על שאר אחיהם^{ב'}. וממצוות יום הוה בכל האחים. ואך דעתה בגודל, אם לא רצה מצוותו בשאר אחין.

קלא) מהלכין על כל האחין וכו'. ובבריתא (לע' כד) אי' הולכים אצל אחיו הקטן. ופרש"י דמשמע דמהדרין אגודל דשאר אחים. וגדול גודול קודם^{ב'}. ותוס' (שם) הביאו גירסא דגרשי' הבי להדייה. אבל הרמב"ם (ב' יב) כת' לדיכא והגדול איינו רוצה, שאר אחים שווים בה. מאחר שנסתלק הגודול ליבא דין קידימה^{ב''ה}.

קלב) עד שיבא מדינת הים. התה"ד (לה), ה' בסמו) דיק דוקא מדינת הים, אבל מדינתה למدينة ממתניות. אבל הייש"ש (ז) דיק מדברי הרמב"ם דאפי' בעיר אחרית^{ב'}. והבי"ש (קסא א) הביא בשם הב"ח דמתניות בשווא במקום

בד. ולכוארה דעת התבאות سور דולדעת ר' יוחנן (לע' י). יום וחליצה הוה שליחותיהם דאחים, והוא שליחות ממש דשלוחו של אדם במוות. אך לדעת ר'ל ולא הוה שליחותם דאחים הדרא קושיה הארץ רשאי להפסיק המצווה ולהניחו לאחררים. ולכואר לדעת ר'ל ע"ב צ"ל לדיכא דהקטן מיבט נתרבר שהזיקה עצול. ולא חשב ביטול מצוואה, וכסבירת הקצתה.

כה. וכמ"ש הקצתה (קפ' א) ע"פ דברי התוס' ר'י"ד (קידור מב). (וכה' ק' בהガ' המהרשים'ם (בע"ב) על עירך דברי ר' יוחנן דשליחותיהם דאחים. אך בדורש ליצין (יג' הי' לע' כא) נקט דהוה שליחות ממש. ובפסותו שאני הכא דהוה גוזיה'ב דסגי' ביבום של א' חמם, ונתחדרש זהה שליחות. ועוד שמעתי דהיכא כל אח נחשב 'בעל'ם' לעשות קניין ומצוות היבום וכוכין שהוא בעל דבר בעצמו נחשב מצווה בגוףו. עי"ז נחשב מעשה של. ומוהני עי"ז להחשב אף שליחות דהאחים. ווע"ד הא דאם'ורי' מיגו דoxic' לנפשיה. ומשה' לתבו'ש נחשב שמתקיים מצוואה בשלוחו. ז"ע).

כו. ולא אתין עליה מטורות שליחות, דהא אפי' אם הגודל איינו רוצה שא' מאיזו ייבם. ולכואר בונתו דל"ש הר' סברא דמלתקים מצויה בשלוחו היכא דהוה בע"ב. והא דאי' יוחנן שליחותיהם דאחים איירי אפי' עמוד וצוחן.

כו. וכ' ב' החותו'ט (זא) למי שהוא קרוב לו בשנים. ב'חה. והראב"ד השיג מזהגמ' (בד) דמובהר לכל הגודל מחבירו הוא קודם למצווה. וזה ה' ובשו'ת הרשב"א (א אל'

קמא) אמאי חורין אצל הגדור למכפיה. פרשי' א"א בשלמא דכולו בעי למיחולין, איהו קרים. משמעו בפרש' י"ב במצווה יש קדימה לגדור ואף לחילצ'ה, אלא דיש סברא לא נטרא לב"ד. ורשות' שביאר דוקשיות הגמ' דעת' לא כייפין משום מצווה גדורמי. זהה חילצת גדור עדריפה, ולא כייפין (ועוד' כת' בח' ר"א מן ההר). (והגמ' תי' דכין ذרךן לבופ', כייפין אף משום מצווה בגדורמי).

ורע"א נסתפק אם כפו לקטן האם מקרי חיליצה מעושית שלא כדין. או כיון דאי לפנינו יבם הורוצה לחולין מקרי כדין. אלא דמשום מצווה מן המובהר היו בוחרים בגדורל.

קמב' תוד"ה גבי. אפי' וכו' אלא לחולין ה"מ למפרק". ורשות' כת' דמשמע דאף למסקנה הדין כן, דוכופין את הגדור. ואפי' היכא דהקטן רוצה לחולין, דחילצת לא תל' ברכונין. אבל הביש' (קסא ז' כת' בשם ר' יוז' בשם הרמ"ה דכשהקטן רוצה לחולין אין כופין לגדורל.

והרש' הש הקשה (ולתוטן) דיל'ב חילצת גדור עדריפה נימבים דקטן), ומ"מ לא כייפין. וכתב לחלק והחתם שהקטן רוצה ליבם עדרפיק'.

קמג' ובגדורל ציד שיבא ממדינת הום וכו', שהווי מצווה לא משחונן. התה"ר (לה) דיק דזוקא במדינת הים, דיש לחוש שתittel המצווה. אבל ממדינה למדינה דקרווב הדבר שיבא משחין כדי לקיים מצווה מן המובהר.

מל. והאחרונים (ע' שי' ר"ש) חקרו האם גדר הגויה'כ דחסר באישותו, או דהוה אישות גמור אלא דכין דלא הוה אשתו של 'איש' נתמעט מיתה.

מא. ובאג' ראמ"ה כתב לפרש' דכונת רשי' להקשוט מא. דביתא בן ט' לא נגמר הקניין עד שיגדל, א"ב הוה ג'כ' שהווי מצווה.

מב. משמעו משום 'מעלת גדור', והמ"ל ממשום דרמי עלייה. מג. איז' ומהמצווה רמי עלייה מש'ה כופין היכא דאין אדם אחר, ואף דאי' בזה תוספת מעלה.

מד'. ורשות' תי' דחילצת גדור עדריפה. אלא דקי' הגמ' דאי' עלייריך בי' ר' חזרור על הגדור.

מה. ובאג' הראמ"ה ביאר דחילצת גדור עדריפה תרי' דרגא מודקן ולכון כייפין, אבל ליל'ב עדריך רק חד דרגא.

דכין דיש לה זכות שלא לחתיבם לה, ומש'ה כלפי התביעה של היבמה נשבעה דהගדור אינו יכול.

כל' ביאת קטן וחילצת גדור. לעצם דיש מעלה בעצם בגדור, יל'פ' דהgeom' מסתפקת האם מעלת יבום ע"פ חיליצה עדיף מעלה גדור. ולצד דהוה סברא דמצווה רמי עלייה, א"ב ספק הגמ' האם משום קיום מצוות יבום יש חיוב לקטן, בין דהगדור אין מקיים עיקר המצווה.

קלח) רשי' ד"ה ביאת קטן. האי קטן לאו קטן ממש וכו'. והrinteb'a כתב לרלש' לגמ' לא מסתבר דביתא בן ט' עדיף מחליצת גדורלי. ווע"ע בע"ב) אבל הריטב'א הביא בשם התוס' דהgeom' קאי בקטן בן ט' ויום אל'. וקי' הגמ' (בஸמו) דמשמע דקי' האחים הראוין ליבום. וצ'ב' דכין דביתא קטן אבל הריאויריתא. א"ב מה העדר עדיף ל'.

קלט) בא"ד ואפי' מאן דלא חייש לሚועט, וקטן מותר לייבם וכו'. רשי' קאי לשיטתו (קידושין ט'). דמדיאורייתא מהני יבום קטן בן ט', והוא דນחשב במאמר הינו מדרבן. וממעטין אשת איש פרט לאשת קטן, דאי' חיוב מיתה באשת בן ט'. אבל דעתת תוס' (שם) דמנמעטין דאי' אישות קטן, ולא קנה יבמותן. אבל דמודרבנן דນחשב במאמר.

קמ) בא"ד הכא וכו' בקטן עד שיגדייל, אולם בקטן ממש כו'לו'ו מודו. ולפ'ז הסוגיה קאי בר' מאיר). וrinteb'a דחה דיל' בדယא בן ט' הוה יבום לאלהרמי, והגמ' קאי בפחות מבן ט'.

לא יתלה שאחיו מוכחה שחין לחולין. ולבאורה תליה במא' האם חילצת גדור עדריפה).

לז. יל'ד האם הטעם דהוה רק במאמר (מדרבנן). או דקטן אינו מצווה, אזי' בתור מי שמצווה. והר' ש' מוטסי בלב דעתך מצוות יבום לאחר שיגדל שהוא ראוי להקומות שם, ולכך עשו רק במאמר.

לה. ולפ'ז קטן האחים (שהוא גדור בשינוי) פשיטה דယא עדיפה.

לט. ומודברי הריטב'א מבואר דקטן דנא' קונה קניין וצ'ב'. ואפשר דנההי דלא קנא' קניין גמור, עכ'פ' קונה קניין מאמו. ומצוות מאמר עדיף מצוות חיליצה, ואף שצריכה להמתין עד שיגדל לגמר קניין היבום. ולא נחשב שהווי מצווה. דמעכשי מתחילה במצוות היבום).

מצוות חיליצה

כמו) דהא מצויה בגדוֹלַ. בפשותו כוונת הגמ' משום מצוות חיליצה, דהוה מצויה דרמי עלי.

ואחרונים דנו אי מצוות חיליצה הוה מצויה מצד עצמו. אבל החכ"ז (א) כת' דהא דעתו בחיליצה הוא רך לטובת האשה שאין חוסמין אותה. ואם האשה אינה רוצה לינשא, אין כופין להחולץ. וכעין הדameriy (כתובות מ') אי אמרה לא בעינה מי איכה לעשה כליל^ג זומם כשהאשה תובעת הוה עשה גמורה, וכופין על המצוות, וכדameriy (כתובות פ') דכויפין על מצוות פרעון חובי.

ואחרונים הביאו דברי בפשעות דברי רשי' (סנהדרין יט) דעתך מלך אינה חולצת משום דאסורה לינשא. והרש"ש (שם) תמה בפשותו הוה מצויה בפנ"ע להחולץ^ה. אלא פי' דכוונת רשי' דלא ניתנה מצוות חיליצה אלא במני שנותרת לינשא^ו, והיבא דעתוה לינשא ליבא מצויה כלל.

והעוגג יו"ט (קע) האריך לתמונה דודאי עצם החיליצה הוה מצויה, והרי יש דיןים איך להחולץ לפנייה. ובמה שהוא מתיר בעלמא לש' דינים לכתחילה בדאריתיא^ז. (ו吐וס' נהיה סוטה כת' דחיליצה הוה מצויה, ומ"ה בעין לכתחילה שיעשה במצוות^ט). ואחרונים דחו לדמי למצוות שחיטה, דנקבע 'מצויה' איך להתריר הבהמה, וה"ג בחיליצה יש מצויה שנקבע באיזה צורה לתריר. וא"פ' ה' נמנה במנין המצוות).

ו. ואף הא דameriy בלהוציאי מזויה לא משניini, הינו היבא דחיא תובעת. דכה"ג כופין על כל מצוות עשה.

ז. והעוגג יו"ט כת' דכוונת רשי' דאיינה עולחה ליבום, איינה עוללה למצוות חיליצה. האור גדור^ט (במשנה סנהדרין ב ב') פ' דוחות הוה חיליצה פסולה דאיינה ראויה ליבום, ובזה איה מצויה אלא פטור. ונסרך לה דבירת הראב"ד (לה"ק לע' כת') דיש ביטול מצוות חיליצה בשירה, ואף שעושה חיליצה פסולה. מבואר דחיליצה פסולה לא נשבע מצוות ימני, אלא פטור^ט בעלמא).

ח. דהפסוק אירוי במקום לא תהא החוצה, משמע דזולת והיתה מותרת לינשא.

ט. אך בהג"ה (שם) אין דאפשר דהוה מכשיר בעלמא, וכל הדינים שהזכירו לכתחילה בחיליצה הוה מדרבנן. י. ד吐וס' (נהיה סוטה שם) חילקו דגבי טבילה לא הקפידה תורה

והתה"ד למד מה לנין קידוש לבנה דיש להמתין עד מוצ'ש משוע מוצואה מן המובהר [שיהא מבושם^{טט}], א"ב יש חשש שיתבטל המוצואה [וזהו ברמ"א או"ח תכו ב']. אבל הגרא (מעשה רב בקטן, וזה בביוא"ה שם, ובמשנ"ב תכו ב' ועוד פוסקים) נקט דלא להחמיר את המוצואה, אלא יקרש תיכף אחר ג' ימים.

והאחרונים האריכו לדון האם 'שהויה מצויה' ו/orין מקידמ'ין הוה אותו דין. ואכמ"ל, וע"ע לקמן מז'.

והmag' א' (כח ב) הביא מסוגיןadam יש תפילין מזומנים ולא טלית, ניתן את התפילין. ולא ימתין עד שי��בו לו טלית כדי לקיים ישראך עוקב וכן ביבוא'ה בה לא משחין. ואחרונים (ישרש יעקב וכן ביבוא'ה בה ד' פגש) הקשו دمشמע דאף שאין חשש שיתבטל המוצואה. ושמעתה ליישב דבתפילהן כל רגע שמניח מקיים מצויה בפנ"ע, אף הmag' א'athi עליה משום שיש בזה ביטול המוצואה.

דף לט:

קמ) א"ד וכו' חיליצת גדוֹל וחליצת קטן פלוֹגִוִי. לאחרונים הביאו دمشמע דהוה מצויה מן המובהר בגדוֹל, ואף בחיליצה שירק מעלה במצויה (וכלשון הגמ' 'עדיפא'). א"ג הנידון על מי רמי החיוב להחולץ להא.

קמ). הר"ף כת' דהאי קטן לאו קטן ממושך, דלענין חיליצה בעין שידה בן י"ג והביבא שערות (וכדלק' קה' וטא)^{טט}.

מו. וכדייאתא במל' סופרים (ועי' ש בפוסקים). ועוד משום רוב עם הדורת מל'.

א. ולפ"ז צ"ב הנידון, מה צד לומר דבחיליצה כלוחו שווין, ואך ייל' דקרה דעתוה בגודל קאי דוקא גבי יבום).

ב. ואחרונים דנו האם בכוונת הר"ף אף לא'ק, וכמ"ש רשי' (והא דהר"ף כת' בן בל'ב, משום שפסק בל'ב). או דיבום שירק יבום בקטן, ואין חילוק בין גודל לקטן, ודלא ברשי' אלא כרטיב"א (בשם תוס'). ווק בחיליצה קטן אינו חולץ כלל.

ג. וקצת משמע לדאמרן כן מהא דיבמה שנפלת לפני מוכת שחין כופין להחולץ. ולא אמרתי תשב ולא ייבמנה.

ד. ווחכ"ז (שם) כת' דבעי כוונה בחיליצה הינו כוונת קני' ולא כוונת מצווה.

ה. והרש"ש בסוף העמ' בתב דאף מצוות יבום אינו חייב אם אינה רוצה לינשא.

החוק לפתח לו שיכול ליבם. ובתב דחוידיעו שאין כופין אותו להלוץ.

קמ"ט רשי"ד"ה אמר רב אין. ואילו כפין ליה וחליין וכו' ולא תימא מוכחה שחין דוקא וכו'. תוס' והראשונים חלקו דמוכחה שחין דוקא. ולכ"א דעת רשי"ד גבי בימה בין שאינה תחתיו מהני אף סברות בעלמא. אבל ההפני (כתובות טג:) כת' דעת רשי"ד כל האומרת מאיס עלי כופין לגורש (וכי"מ בתוס' כתובות שם, וכ"ד הרמב"ם אישות יד ח).

קנ' שם. כפין ליה וחליין. ותוס' והראשונים היק' דמשמע (לק' ק), דאין כופין להלוץ. וזה דאי' אין חסמין היינו לכופ ליבם, אבל לא מענו דכופין להלוץ".

ובהעמק שאלת תי' דכין דאיינו רשאי ליבם, מש"ה כופין על מצוות חיליצה. ומدين כופין על המצוות. והחזה"א (קבב ג) ביאר דכוונת רשי"ד כופין להלוץ, דאל"כ נחשב שכופין ליבם, בין דמיunganה ואין לה מי שין אותה. וכיוון דמוכחה שחין הדין כן, א"כ בכל מקום שיש אمثالא, דבסבירה זו דמיunganה אין חלק בין מוכחה שחין לאין.

אך יש לוחות דהتم אירי בحلיצת חיוור, דבר קיימ עירק מצוות חיליצה. וחיוור האחים והחזרתו הוה פטור בעלמא. וותלי' בגדר חיליצת חיוור, אי הוה ממש הקמת השם. או להתריר אישות היקעה. ע"ע רמב"ן (לק' נא.).

טו. והחשל לדחה דאי' גבי מאנס, כל זמן שלא אמרה לא בגיןה הוה מוכחה גמורה, וגם גירוש עבר בעשה ולא תעשה. וכל שרוגה לנשא הוה חיליצתה מוכחה גמורה. ובכ"ז כתב ברוי ר' שמעון (ט) דע"י התבעה חל המצוות, והרשבת אבידיה. וויל"ד דבמקרים בטיטול מצוות יבמן, הרי הורתה לשוק מדין ערוה. וא"כ تو' ליכא תביעה דידה. אלא דמ"מ התורה קבעה צורה ההיתר עי' מצוות חיליצה, וצ"ע).

טז. שבדו לומר שיתבעו למצוא. וויל"ד היכא דהיבומה טעונה שתמכובן לשם נני וכו', היכא כופן אותה לעשות אסורות).

יז.oSוגין דאי' כופין ליבם. וצ"ב מה ס"ד דיבופו ליבם, דרך כתיב אם לא יופרין.

יח. בפשותו היינו שאין רשאין לכופו להלוץ. אבל הרשב"א היבא דגorsi' (לק' ק) דחיליצת מעושית פסולת, ומשמע אפי' מעשה כדין ע"פ דיני ישראל. וסימן וצלע. ודעת שא"ר דאיiri' במעשה שלא כדין. אבל אי נחשב מעשה כדין בשאר (וכמו גט).

ובט' החינוך (תקצט) כתב דהעbor על עשה זה ואינו מייבם"א או חולץ ברוע לבבו"ב ביטל עשה זה. והבית שמואל (קסה ט) היבא דמשמע דהה דיבמה שאינה רוצה להלוץ נחשבת מوردת הוא ממש הנכensis, אבל אם נותנת חלוקן אי"צ להלוץ. וסימן דבזוהר משמע דמצואה דוקא בחליצה"ז (ונחشب הקמת שם מסוימים). ועפ"ז היביאו דאף כשהיא רוצה לינשא חולצין".

וחחש"ל (כו) מביא בשם שו"ת עמק יהושע (סג) דהיביא מהא דיש אישור ביטול מצוות יבמי, ואף במקרה חיליצה וע' מש"ב בוה לעיל שם), וע"כ דאף כשהיא רוצה לינשא לשוק יש מצוות חיליצה"ז. וע"ע (עליל בא), דהא דאי' דחיליצה במקרה יכום לאו כלום הוा.

קמ"ז אמר רב אין כופין. פרש"ז אין כופין להלוץ. אף שמהודין מצוות חיליצה קודמת וכABA שאול), אין כופין על דין והש". אבל לתוס' כופין להלוץ". (ובפשתו היינו בשוט, אבל לתוס' (כתובות סד.) כת' דכופין דוקא במיל). וכ"ב הגרא"א (עה"ג) בדעת תוס' דידן).

קמ"ח אי בעית חלוי אי בעית ייבם וכו', לרשי"ז קאי אף לאבא שאול. והחזה"א (קבב ג) היק' א"ב אמאי

אללא שיטהר האדם, ומש"ה אין סברא דצריך לכתהלה שכינס כלו בימים. דכין דביניידר טהור, לכתהלה נמי לא בעי. ודוקא במצוות בגין בילה ומקרא בכורים וחליצה יש להלך בין לכתהלה לעבד. ומכוואר דחיליצה הוה מצוותה. ווחקוב"ש (כתובות רדי) העמיד בהזה"ה התוטס".

יא. והחינוך (מצוות תקצת, מצוות יטט) כתב דהעbor ולא יטט, או חולץ ביטל העשה. וויל"ד אי בונטו דעובר ובב' עשיין, ממשום יטט ומשמעות חיליצה. או דעובר רק ממשום יטט, דהיכא דחפץ להלוץ אי'ו עבר במצוות יטט. מ"מ כשביטל אף חיליצה עברו).

יב. וויש שדייקו שינוי הלשון, במצוות יטט כתב לכל העבר ביטל, ואילו במצוות חיליצה כתב דאי'ו חולץ מרוע לבבו. משמע דדוקא מחמת רוע לעגנון הביבמה. אבל אי לא נתוכון לרוע אי'ו עבר ממשום עצם ביטול המצווה).

יג. ולכואורה בונטו דיש בה ענן להלוץ, ואף דאגה מהויבית ממשום שעבודי האישה, דעicker מצוות חיליצה ניתנה להניתרה.

יד. וויש שהיביאו מדברי התוטס' מורה"ם ור' פ' (על' כב) דמובואר דחיליצת חיוור לבא אישור לשא אחות וקוקתו ורך אהות חיליצתו אסורה עליון, ובגין שהחיבמה אינה רוצה לינשא לעלים. והיביאו דכשהחיבמה אינה רוצה לינשא ל"צ להלוץ.

חד מקמאי, דגלוּי מילתא בעלמא היא. והאחרונים (ע' רשות) ביארו דעיקר הנאמנות על גוףו של עז, ובזה אינו נידון ממון. וכיון דנתקל עדותו ווהוחק בון מהני אף לממן.

והפתחה"ת (קמב' ז בסופו) ביאר דסבירת הב"י דלענין זה אף בשעת מעשה זהה בקדום מעשה. אבל היכא דכבר חלצ'ו בלא להזכיר, ובאיין להעיר אח"כ צריכה עדות גמורה. דהוה עדות דעתו דאסורה להעיר שהיה חוליצה. והקוב"ש (ב' תרכ) ביאר דאיירידי ריש לו את, ובזה נחשב ע"א לרבר בדבר שבעורה.

ומורדי כי (פרק מעט חיליצה נח) כתוב בשם ראייה"ה דמשמעו בריה"ף דורך מסיח לפ' תומו נאמנים (ואלא'ב חישין לחشد). ומורדי חילך דאף בלא"ה הקילו משום עיגונא.

קנה) שם. ומורדי כי (שם) דין שיש נידון האם היבם או יבמה הם גדולים והביאו שערות, האם מהני עדות הפסולים להעיר, ויחשב גלי מילתא שראיין לחליצה (ע"ע לק' קה). והרמב"ן (נדח מה) הביא ע"פ דברי הריה"ף דהוה גלי מילתא בעלמא. אבל המורדי היבא בשם האביאטך דין ראייה מסוגין, דהכא הוה גלי מילתא בעלמא משום דברלא"ה חופסים אותו בחזקת אחיו. (ויצ'ב כוונתו). אבל אם לא החזוק כן ל"מ. וכן בעי עדות להעיר שהיבם גדול.

ומורדי הוסיף והיתר יבמה לשוק דבר שבעורה, וכמ"ד אין קידושין תופסים ביבמה לשוק, והנוב"י (ק"נ) תמה דיבמה לשוק הוה לאו בעלמא, ולא נחשב דבר שבעורה. אך שוב היבא דמבעאר (לק' צד). לדנו אי ע"א נאמן ביבמה חומר שיש בסופה, ועבידה לגלי. והאחרונים הארכו לחלק על דברי הנוב"י.

והקה"י (לג) ביאר דהטעם דנחשב דבר שבעורה משום דהוה הפקעת זכות היבם. אבל האتون דאוריתא (ח) ביאר הטעם משום אין קידושין תופסים ביבמה (וכמ"ש המורדי), א"ב עצם הזיקה הוה דבר שבעורה. ועוד כתוב האتون דליכ' (חו' לע' בכ"מ) דגדר זיקה ליבם משום

קנא) שם. אבל הריטב"א הביא י"מ דאף מובה שחין, נהי דכופין שלא ליבם, אין כופין אותו להחולץ. דהה הכתוב תלה בו אם לא יփוף, ואין כופין בע"ב^ט. (זהראשונים ופסקים האריבו בע"ז).

קנפ) תוד"ה אמר. אין נר' לומר דכופין, דאל"כ למה היו טורחים (לק' קו). החזו"א תמה מה קושיה, האעדיף להטעות מכפיה. והביא דכ"ב הגור"א (קס' ז).

ASHTEMODUNENHO

קנפ) אשטמודעננהו וכו' והלכתא ג'זוי מילתא בעלמא הוא, ואפי' קרוב ואפי' אישא. הריה"ף (ג' בדוחט) פ' דלאו מילתא דייסורה קמסודה, ולאו אממוני, אלא מילתא בעלמא הוא דמגלו שהוא גברא פלוני וכו', הרי איתחזק וכו'. ומהני עדות פטילים לגלי בעלמא. אבל תוס' (גיטין פ. ד"ה שם) כת' הטעם דקל הדבר לבירר, ועיביד לגלי טובא, ועוד דצרכין להעיר כדי שלא מתעגן. וכ"ב הרמב"ם (ינום ד לא) דהוה דבר העומד להגלוות. וכן הריא"ש (ב' קס' י' ז) וגמואק"י (שם, וב' השוע"ע ח'ז' מט ב) היבאו מסוגין דאף בשטרות ממון מהניasha וקרוב לומר שזהו שמו, דהוה מילתא דעבידי לאיגלויבא. והקוב"ש (ב' תרכ) הקשה סתריה בדברי הריא"ש דבסוגין כתוב בדברי הריה"ף.

קנפ) שם. הריה"ף (הנ"ל) פ' הטעם דלא הוה עדות דייסורה, אלא הוה גלי מילתא בעלמא. ולא נחשב שمعدין על היתר האשא. והוסיף ודוקא היכא דליך חשש חדש. והריה"ף ביאר דכיוון דמודיע לייה (שהוא היבם) הרי איזוחזק על פיהם דהאי ניהו פלניא והא ניהו פלניא. הליך סמכין. ואף לענין איסור וממון.

והרביב"ש (קפ) דיק נודברי הריה"ף דדוקא היכא דמיעדים לפני שבאה לפניינו. (וב' בתוס' חד מקמאית בתחילת דבריו). אבל הב"י (קנפ) כת' דמשמע בפסקים דבכל עניין נאמן, וכן דזה בתוס'

בא. והקצות (מט ב) הקשה דבמנין ל"מ מילתא דעבידי לגלי (וב' הרמ"א ל' י). ותי' דהא דין בותבן א"ב מכירין הוה חשש דרבנן.

כב. והחزو"א (קד ז) ביאר כוונתו דמהני גלי מילתא רק

יט. ולכאו' כד הרשב"א שדין משום חיליצה מעושית, אף כדין).

ב. אך הגור"א (קס' כה) השווה דברי הרמב"ם לדברי הריה"ף דין זה עדות כלל.

ובפשוטו מבואר דמדאו ריאיתא לכו"ע מצוות יבום קודמתו, אלא דלא בא שאל השוו שמא לא יתכוונה, ותקנו מצוות חיליצה קודמתה. אבל יש שהביאו¹² דיש מה' נסفة בגין אבא שאל ורבנן אי מצוות ביבום עדיף טפי מחייבת.

והבי"ש (קעד ג) ה'ק דאי מצוות חיליצה קודמת, א"ב אמראי אמרוי בחיחי לאיין דעשה דוחה לת' (וכבדאמרוי) (לעיל בא). דחיליצה במקום יבום לאו כלום הווא, הא חיליצה עדיפא". והבי"ש תי' דזה מצוות חיליצה קודמת הויה מודרבנן, והוכחיך דאף אם איןנו מתכוון ההא רק איסור דרבנן.

והחו"א כת' דאף אם איןנו מתכוון קיים מצוות יבום והעשה דוחה לת' (אלא דמי"מ פגע בעורה, ע' בסמור). א"ג אף דבאותם עבר על הלاؤ, מ"מ אמרוי'adam בעלו קנו אף דלא קיים העשה, בין דהלאו ראוי לדיחות מפני העשה).

קנט) דתנייא אבא שאול אומר וכו' ל'שם נוי וכו' באילו פוגע בעורה. הרמב"ן כתוב דלא בא שאל הבא על יבומו אנס ומזיד ל'ק, ודלא כמשנה (לק' נגו). דהיאך אפשר שיחאה זה כפוגע בעורה והולד ממורב", וא"ה רחמנא רביה ל�נין. ומעתה מובהר דהלהכה כדרבי חכמים ע' סתם משנה (הנ' ל').

אבל Tos' (ד"ה אמר) והראשונים הביאו דהלהכה באבא שאל מכח סתום משנה (ובכורות יג) ל'.

במן דליתא במקום מצווה. ואף דאפשר בחיליצה. אבל עשה דוחה לת' ועשה צרך בכדיחיה, והיכא דאפשר בחיליצה לא דחיה.

משא"כ לרבען עשה דיבום דוחה אף לת' ועשה שאינו שווה כלל. ודלא נחשב אפשר לקיים שניהם ע"י חיליצה). ומובהר מדבריו דיש מה' נספה מודאוריתא בין אבא שאל לרבען האם יש מצווה בחיליצה במקום יבומו).

batch. וצ"ב דכלכורה במיל שמתכוון לממצוה ודאי דיבום עדיף. אלא דטמפל האם יבונו אמרוי' דחיליצה עדיפה, ואפשר דזה תי' לבסוף. וע' לעיל).

בט. ובאייר האחרונים שלרמב"ן הלשון 'קרוב בעני' הינו משומם דראבא שאל עצמו נסתפק בדין זה, אבל אילו היה אמתו זהה ממור גמורו.

ל. ולאבא שאל שוגג ולשםazonות ונוי והוה פוגע בעורה ול'ק. וויל"ד היכא דהיא נתכוונה לשם מצווה, האם סגי בהכח. וע' בסוגיות ל' שם).

לא. וכן מבואר ברשי' (לעיל) דנקט דהלהכה באבא שאל, וב"כ

המשך מאישות המתה, מש"ה נחשב דבר שבעורה. (ואהאריך לדין דתליה במה' כמה סוגיות).

קנו) שם. ואפי' קרוב. בפשוטו איירוי שהקרוב מעיד בפני ב"ד. אבל הריב"ף הביא דבסוגין העד מעיד ע"פ הקרוב. ומובהר דמנהני אף עד מפי עיד כה"ג (ונון הביא והגע פשוט קב' י"ד, ח' בפתחית שם), וב' ב' הביבי"ש (קנו ב') בשם הבודק הבית דאפי' עד מפי עיד נאמן. אבל רע"א (שם, והוא עוד בפתחית שם) דין דלא מצאנרו¹³ דמנהני עד מפי עד כה"ג'. ואין למלמד מהא דהקלילו בעדות אשא.

ובח' רע"א כתוב דלמש"ב הרמב"ם דוחה משום שיתגללה הדרבר, ועיקר הטעם בה דלא משקרי, שייא שיתבדה. אבל עד מפי עד ל'ש כ' ב' הטעם דנתפס שקרן. קנו) שם. והוילגטנא ניל"ו מיל"תא בע"מ. בתרוס' מהר"ם ור"פ (ובכה"ק רע"א) ה'ק אמראי איצטראף לפסוק הלהכה, הא קיל' דבכל מקום דנה' ר"א ורבינא הלהכה בדברי המיקל (חולין צח). ות' דמשום חומרא דאיתש איש"ב ס"ד דהלהכה כרבינה. והרש"ש תי' דהכא יש נפק"מ אף לחומרא, adam יש בנימין חייכים בעירות ע"פ').

אבא שאל – כאילו פוגע בעורה

קנה) ועכשו שאין מתכוונין ל'שם מצוזה אמרו מזוות היליצה קודמת וכו'. ובאבא שאל (וכדבسمוך). וחזרו לומר (ברבן) מצוות יבום קודמת.

באופן דידענו דיש כאן בעיר את, והקרובים אמרו שהוא האת. ויל' עד ע"פ דברי הקוב"ש (הנ' דכיוון DIDOU דיש לו את מש"ה בשבאיין לברר לא נחשב עדות בדבר שבעורה. ע"פ חז' דאיתיא (קדושין סג)).

בג. והופחתת כת' דלא'ר' יש לתמונה על רע"א דמפורש הדבר ברי"ף כאן. אך דחה דיל'פ' דברי הריב"ף באופ'א.

כד. ורע"א השיג דהבה' לא קאי בזה.

כה. ומובהר דנקט דיבמה לשוק נחשב חומרא דא"א ואבל תוס' ל': מבואר דלא כן, וע' מב').

כו. וכדברי הרמב"ם (סנהדרין טז) דע"י שהאיסור החוזק ע"פ ע"א סוקלן ע"פ.

כז. וע' בסמור מדרבי הוב"ש). ובס' קובץ לרמב"ם (ו' ה' הביא בשם מהר"ם המבורג דהוא דאי' (לעל בא) דחיליצה במקום יבום לאו מצוזה הוא היינו לרבען ודפליגו אבא שאלן. אבל לאבא שאל חיליצה קודמת. ומש"ה אף למד' דעשה דוחה לת' שאינו שווה בכל ע' תוס' לע' כ' וב' מ', וע' ר' ז' סנהדרין י"ה; מצוות ביבום לא דחי' לת' ועשה שאינו שווה בכל'), בין דאפשר בחיליצה. (והא דעשה דוחה לת' לחוד', משום דלי'ת

המצוות. והוא משתמש בהיתר וקנאה ובittel מצוות יבום. ولكن בדיני שמים נחשב כאילו לא הותר אצלו ואבל בדיני אדם לא עבר איסור, והולד בשור לכהלן.

שם. **כאילו פוגע בעורה.** בפשותו פוגע בערות את אה, דאיסור אשת אה הותר רק למצוות יבום, ובין דלא נתכוון לשם מצווה אין בכלל ההיתר. ופוגע באשת אה שלא במקום מצווה, וחיבר ברת וחטאota.

ולדברי הרמב"ן (תנו) דעת אבא שאל כיון דלא נתכוון לשם מצווה אין זה מעשה יבום כלל. אבל לדברי הביש' הזה מעשה יבום וקנאה, ואפי' הכי יש בו איסור אשת אה. דהיתר אשת אה תלי' במצוות ולא בדין היבום.

אבל לדברי הריטב"א (תנו) מDAOРИיתא זהה ההיתר גמור, ותקנו מדרבן שיחשב פוגע בעורה. והביש' (קד"ג) הקשה דבשוגין משמעו דפלייג ע"פ פוסקים. והבית מאיר (קסה) כתוב דהנך קראי אסמכתא לעלמא.

והביש' פ"י דלאבא שאל הנושא לשום דבר אחר אייכא איסור DAOРИיתא, ומ"ה גרו חכמים לאיסור בסתמא, אא"ב ידע' דהוה לשם מצווה. והוא דקאמר מצוות חיליצה קודמת, היינו דגורו חז"ל אם אין ידו שלא ישא. (וע' בסמוך).

קסא שם. מבואר לדעת אבא שאל כיון דלא נעשית דרך יבום פוגע באיסור אשת אה.

והאחרונים (ב"ש הו' בסמוך) הביאו דעת' ס"ל דמתני' (לק' גג) דביאת שוגר ומוויד קנה קאי אף לאבא שאל.

והRITEV'A (לק' גג) הביא צד מתני' דלא כABA שאל, ושוב כת' דאפשר דאבא שאל מדרבן קאמר ל'ב, והיינו דקאמר כאילו פוגע, ורקוב בעני' שיהא ממזר, ולא הוה ממזר ממש'. והגמוק'י (גג) הושיפך דבדיעבד מודה אבא שאל דקנאה לד', אלא מדרבן קאמר ולבחילה לה'.

אך בפשותו דעת תוס' דהוה DAOРИיתא. והבית שמואל (קסה) ה' אחר שהביא דברי חנוך'י כתוב דיל' דאף אם DAOРИיתא אסור ליבם משום נוי, מ"מ קנאה.

והאמר' מ' (ה' ב') תמה דכין דאיסורה עליו באיסור עריות האיך תפשי קנן יבום ל'.

ולדברי הביש' ודוקא הولد מביאה ראשונה הוה ממזר, דלאחר שקנאה נעשית כאשרו לכל דבר כבדל' ח' וכ"מ), והוה היתר גמור. והאמר' מ' (שם, וכן בה�' מהרש"ט) ה'ק' דא"ב אף בבייה א', נימא דמתחלת ביהה כבר קנאה, ובגמר ביהה הוה היתר גמור דעתשิต באשתו ל'. והאחרונים תי' דאף לאבא שאל הولد אין ממזר ממש, אלא קרוב למזר, שנולד מעשה שיש בו צד איסור עריות.

והחו"א (קלד מא) דן דיל' דכוונת אבא שאל דבידי שמים נחשב שעבר על איסור אשת אה, דכין דבנס לשם נוי עבר על כוונת ההוראה שהתריר כדי שיקיימו

לה. והRITEV'A ונמק'י כת' דאף לרבן לבחילה איסור לבנוס לשם נוי, אלא דלא ס"ל דהוה כאילו פוגע בעורה. וצריך לפרש במוח פלייג, דלא משמעו בסוגין דפלייג ריק בהורם הענין. ו"ל ולרבנן הוה מצווה שלא לשמה, וمعنى בטול מצווה. ואפשר דהוה DAOРИיתא. אך קניין היבום קנה, ואין צד איסור'. ואילו לאבא שאל מדרבן הוה בגדר עיוות, אלא דלא העמידו דבריהם שלא קל קין היבום. וזהו איסור נון דכין ריש באשא צד היתרה, לבא בכוננת יבום תפשי קניין. א"ג אף דהוה ערוה לאיסור ביהה, כלפי תפיסת קידושין אינה ערוה. אע' קניין יבום נתפס אף במקומות ערוה וכורוב לחיליצה ג' כיון דашה הקנו מהשימים.

לו. וכדרעת תוס' (לע' ב' ד"ה יבא) דהיבום הוה במלחית היבאה, ומחלקיים מעשה ביהה א/, וסוף המעשה אין בכלל המוצה והותר משום שנעשית באשתו. אך נה' ביהה הראשונים, ע"ג מה שhort' שם.

הטור (קסה) בשמו. אבל הרמב"ם (א' והר"ף יג' בד"ה ס' פסק כרבנן).

לב. והRITEV'A הכריע בן מידלא אמר' (לק' שס' מתני' דלא כאבא שאל. וכן הגמ' לע' ג') העמידה סתום מתני' באבא שאל. ואילו תנא דפרק ו' פלייג הוויל לגומי' לפרש').

לג. ובס' קובץ (לרבנן תנו) דיקי מדברי אבא שאל דמעוזה חיליצה קדמתה וודקא היכא דאפשר בחליצה. אבל היכא דאי אפשר בחליצה (וכגון רגולו כפונו) כופין ליבום. ואף דעתכוון לשם נוי. דהא אמר' דהוה כאילו פוגע בעורה, ולא ממש פוגע.

לד. אבל לשון הרITEV'A דלחכמים יבמה יבא עליה מ"מ, ואך מדרבן קני' ומשמעו דלאבא שאל ל'ק מדרבן. ומתני' (גג) קאי דקנאה DAOРИיתא. אבל מדרבן צריך להחו' ולקנותה. וצ"ע. ואולי חסר בדברי הרITEV'A.

אך יש ראשונים דմבוואר דאף לרבען איסור אשת אח הוה דחויה. וע"ע מש"ב (לע' ג) בדעת תוס':

קסב) שם. בערוֹתָה. והבריתא פ' דבוחי אחוּנוּ נאסרה, וכשוחרת להיתר הוה דוקא לשם מצויה. ומבוואר דקאי איסור אחות אשתו. אבל בירושלמי (חו' באחרונים ובקובוה"ע מג) איתא דאבא שאול ס"ל בר' עקיבא דחולד ממור ביבמה לשוק. ובפשותו מבואר דלאבָא שאול פוגע באיסור יבמה לשוק, ולר"ע יבמה לשוק נחשב 'ערוה' מ"ה. דבין דאינו מקיים בכר מצוות יבום נחשב זר אצלינו. והקובוה"ע (ס"א) הקשה דא"כ אף קטן הבא על הגודלה עברו באיסור יבמה לשוק.

וזהו י'צח'ק (ב' יא) ביאר דכוונת הירושלמי ממשום איסור לא יבנה. ולר' עקיבא דהוה ממור מהיבי לאוי, אף הבא על יבומו שלא בסדר המצויה נחשב שעובר באיסור לא יבנה.

קסג) שם. **לשם נוי וכו'.** דבעין דוקא לשם מצוות יבום. ורש"י ("ה' אבא שאול) פ' דכתיב יובמה. ורבנן פליגי ודרשי יבמה יבא עלייה מ"מ. ולכאר' משמע דהנ' בעורת מצוות היבום, האם מצוות יבום ציריך כוונה.

אך מגען הבריתא בפשותו משמע דאבא שאול לא חידש דון מיוחד ביבום, אלא חידש דאם לא קיים בעורת המוצה פגע באשת אח מ"ה.

מד. וצ"ב מנ"ל דחכמים ס"ל המכ, דבסוגין דמבוואר ודרש' יבמה יבא עלייה מ"מ, דהוה יובי בקנון. ומ"ל דסיל דיש הייתר טפי כה"ג. ובפשותו משמע דלאבָא שאול דרש' להגביל מצוות יבום, שהרי הוא דחויה. ואילו לרבען הוה ריבוי דרבכל אופן מהני, ומסתבר לדריש להיתר כלל. והางרא"ט העתיק דחכמים ס"ל דתווחור להתריא ראשונה (וכס"ד דבריתא כאן), ומותרת בכל אופן. ויל"ר דלא מצאנו דחכמים דרש' היכי להחדריא.

מה. וע' אתוון דאוררי (ח) שהאריך.

מו. וכ"ש לצד דאיסור יבמה לשוק הוה מהמות אשות המת. איב' כל שאינו עשה דרכ' מצוות יבום, פוגע באישות המת. מז. וכדרש' (לק' נד) יבמה יבא עלייה, בין שוגג ובין מoid, בין אונס ובין רצון. ואפק בלא בונות מצויה קנאאה, וש' קניין יבום. וע"ע ל'ק' שם).

מה. וא"כ ייל' דאף לרבען אי לא נתקoon לשם מצויה לא קיים המוצה ולא קנה, אלא דין בו איסור (וכמו קטן הבא על הגודלה ותגדלונה וליכא איסור אשת אח). אך במשנה (גמ' ח' לע' מבואר דאף בלא כוונה קנה, ע' מה שה' לעיל).

והאחרונים (בית מאיר קסה) הביאו דמבוואר דלא הותר לגמרי איסור אשת אח משעת נפילה, והותר רק דרך מצוות יבום^{ל"}. ודלא כמש"ב התוס' (לע' לה: ד"ה תניל) דאפי' ביאת מעוררת לכיכא איסור אשת אח. וכן קטן הבא על הקטנה שתגדלונו, והותר לגמרי^{ל"}, אף דאינו מקיים במעשה זו מצוות יבום^{מ'}. ובת' דtos' קאי לדעת רבנן (דחוירות להיתר הראשון), ודלאocabא שאול^{מ"}.

oud דנו האחרונים (גרנ"ט) דמיילא תלי האם מייבם לבסוף, אף לאבא שאול ביאת קטן הותר אילו יקיים מצוות יבום לבסוף. וזהו דאי' דפוגע בעורה משום שמפקיע עי"ז את המצוות יבום^{מ"}, ולא יקיים לבסוף כללמי. וצ"ב.

וחרמבר"ם (פ"ה"מ בכורות א בסוף) ביאר דנה' חכמים ואבא שאול האם איסור אשת אח הורתה או דחויה.

ובכ' בש"ת הרמב"ם (ס"ס ריה, הר' בקובה"ע לו' בהשפט) דהלהכה כחכמים דמצוות יבום קודמת. דאפי' לשם נוי וכור' קנאוה אפי' איןו מתובין לשם מצויה. דמשעה שמת אוחיו ובלא ביטט הורתה, ונסתלק איסור ערוה כללמי. אבל אבא שאול ס"ל דמצוות חיליצה קודמת, דס"ל שאיסור אשת אח דחויה מפני היבום, ומש'ה מצוות חיליצה קודמת. ואם נתקונים לדבר אחר הריחו באילו פוגע בעורה.

לה. אך לדברי החזו"א (הנ"ל) לא והוא איסור ממש. (ומ'מ' צ"ע וקטן על הקטנה לא מעאננו דיש בזה עד איסור בכלל).

ולט. וכן לדעת הרשב"א (לק' מא) הותר אשת אח עי' נפילת יבום (ובחרורה ונאסרה והורתה, חווית לדוחה, אף דליך מצוות יבום). וצ"ל דקאי רק כרבנן.

מ. ועד' דנו האחרונים (חת"ס ועד') לצד דברי עדי קיומ' ליבום, אם ייכם בלא עדים, האם עופר באיסור אשת אח. והאחרונים דנו דתלי במח' אבא שאול ורבנן ובכ' ל'.

מא. ווצקצת קsha דתוס' בא פסקוocabא שאול. וכן הטור (קסה) הביא דעת רשות' דקיילocabא שאול, ואפ'ה סתם הטוע (קסה) בקטן על הגודלה תדרלנו).

מב. ולכאר' כי לצד דלאבָא שאול קנאוה, ואפ'ה פוגע בעורה. אבל לדעת הרמב"ן דע"ב לא קנה, איב' בשיזור ויבא עלייה לשם מצויה קנה, ולמפרט אף הביא הראשונה בדיירת).

מג. וכ"ש אם נאמר דהותר משום דנחשב כל ביאה ביבום במקצת, בין דעומדת ליבום וע' מש"ב לעיל לה').

(קסה) שם. הנובי' (ק' נה, ה' בפתח'ת קסה ב') דין הiar חרש מייבם לאבא שאול'י, הא אינו מותכוון לשם מצווה. והנובי' תי' דסתמא לשמה קאי'ג' ומוהני אף לאבא שאול. ואבא שאול קאי' דוקא במתכוון לשם נוי או דבר אחר, דזהה כמו מוחשבת שלאל לשם שפיטול. ועוד כתוב דמנהני בונת חרש בשగודל עומד ע'ג'ג'.

והחזו' ואبحוי ר' שמעון ה'ך' דחרש מותכוון להנתה ביאיה (ואמאי) חשב סטמא. ובଘוי ר' שמעון (ל') כתוב דבקען סגי בונת קניין. והקוב'ש תי' דחרש שאינו מצווה במצויה, אין חסרון שנתוכוון מהחמת דבר אחר.

קסו) וחכמים אומרים יבמה יבא ע'יה מ'מ. הנמק'ז' (הניל') כתוב דרבנן מודו דאסור לעשות כן, אלא דפליגי דלא נחשב פוגע בעורה. וויל'ד' א' היינו היכא דמתכוון דוקא לדבר אחר, או אף בעירוב מוחשובות).

קסז) רבא אמר אף' תימא רבנן, וזה'ק יבמה יבא ע'יה מצווה וכור' רצחה כונפה רצח הולין לך, תי' ב' יבמה יבא ע'יה מצווה. פרש'ו' דאי בעי לא לביס לה. דס' ר' דיבום וחוליצה שווים. קמ' דיש מצוות עשה ביום. ועד' הא דאי' (לע' בא), דחליצה במקום יבום לאו מצווה. וכדי' (עליל') דרבנן מצוות יבום קודמת'ה.

דף נ.

קסח) תוד'ה רצחה. דבחן המקירב עריך שייכאל ממנה, ולא כולהן. ובפשותו לתוי' הא' יש

ולרש'ו' (קידושין ט') אף קען קנה מדאוריתא, ואף לתחס' בעי מיעוט לאפקוי.

נג' וצ'ין לגמ' (וחבים ב'), אבל בגדרי מצוות צרכות בוננה ל'ם 'סתמא לשמה' וכוכ'ק בקב'ש כתובות רנא. ומובהר דחדין לשמה לאבא שאול הוא כדי לקבוע את עצם המעשה, ולא משוע בונת העשוה.

נד. וע' (לקמן קד') בדין חיליצה דקטן וגדול עומד ע'ג'. נה. וויל'ד' א' אבא שאול חולק בוהו, וסל' מצוות חיליצה עדיפא או שקולין הם. אך בפשותו מדריאן אבא שאול מודה למצוות יבום כורין שעיפא, אלא דמדרנן תקנו להעדרף חיליצ'ה, שמא לא יתכוון לשם מצווה. וא. וויל'ד' האם היינו משוה, או בזיה וע' בסמ'ו).

קס') שם. והאחרונים (ע' שר'ח מע' חיליצה אלה) דין דלאבא שאול אי הוה מודין מצוות צרכות בוננה ווקשה למ'ד דבכל התורה א'ץ' בוננה, מ'ש הכא דשאנימי'.

והאחרונים דין לאבא שאול היכא דנתכוון לב' בוננות, לשם נוי ולשם מצוות יבום. ובגה' פור'י נקט דאי'ר דנתכוון גם למצווה, דאו' ברשי' עסקין דאים רוצים לקיים המציאות, ועירוב מוחשובות אינם פיטל במצוות.

ובଘוי ר' שמעון (לח) כת' דלענין בוננה דמצוות סגי בינה שמקצת מהמעשה הוה בוננות מצווה, אבל ביבום, המקצת דזהה לשם זנות נחשב פוגע בעורה, ובאי'ר דמ'מ קנה את יבמו'תו דבזה סגי במקצת בוננה. אבל נחשב דמקצת המעשה הוה זנות.

והקוב'ש (כתובות רמש' ון בקוב'ה ע' לו) נקט דהכא ל'ש מצוות צרכות בוננה. דיבום תלייא בקנין, ולא בשישית המציאות דהגברא. אלא דילפ'י' מקראי' דהKENIN תלייא בונת המצווה. וב'ב' החזו' א' דבכל מצוות אף שעשוה את המציאות ממשום כבוח, הרי קיים את המציאות. ועירוב מוחשובות אין פסול, ואפי' אם המחשבה השניה עיקר אצלו. אלא דהכא הוה דין חדש בפנ'ע.

והאחרונים הקשו דלפ'ז יש ב' מה' אבא שאול ורבנן, בדי' בוננה במצוות יבום, ובידין היתר אשת אה. וצ'ב' בינה תלייא זה בזה. וצ'ל' דבידין דהתורה קבעה בדי' אשת אה בצדקה זו, אמר'י' שלא התירה התורה למגרין. והמנח'ח (תקצח ו) דין דהמייבם בלא בוננה לרaben, אף דקנאה, לא קיים המציאות ועריך אה'ב' ביה לשם מצווה'א. (דבזה לא מצאנו מה' אבא שאול ורבנן).

מט. והקוב'ה ע' לו' דחידש דף למ'ד בعلמא מצוות א'ץ' בוננה, היינו דנתכוון צוו תורה. ומ'מ האדם לא קיים בשלא נתכוון, אלא שכון'ן דכבר קים את ההפצא של המציאות ואינו יכול לקים שוב. אבל ביבום לאבא שאול התורה צוותה דבידי' שיקרים ע'פ' הצעוי.

ג. לעד דזהה מודאוריתא. ואו לעד דזהה מדרנן, הוה תקנת' חכמים). נא. והאחרונים הקשו דאוריך כבר קנהה ל'ש מצוות יבום. ע' מש'ב' בוה ב'. אך הרמב'ן (לע' בט') מבואר דלב'יש' יש מצוות ביתא יבום אף לאחר שקנהה במאמר ויכול לגורש לאח' חיליצ'ה.

nb. דכממה סתמי' משניות (לקמן קי') דחרש יכול ליבם.

דוחה Cainilo אמר תענו את נפשותיכם מאכילה, רעינו דאכילה אكري עינוי, אלא שינוי הכתוב ממשמעו שלא לחיב בכוית אלא בכותבה.

אבל בח"ד ר"א מן החר כתוב ודוקא ביה"כ איןנו חייב דוחה קצת עינוי משום שמייק את עצמו וכ��' מצווה Mai קעביד. ויל"פ לא קיים המצווה, אלא דליך צד אישור בדבר. והקר"א הכך דלמ"ד מצוות צריכות כוונה אמיתי לא בעי שיתכוון. ות"י דילפי מדכתיב למשחה, משמע דרך שהמלחכים אוכלים וא"צ כוונת מצווה.

והקובה"ע (עג גד) חוקר בדיון עינוי של יה"כ, האם צווי התורה שהוא עינוי, ואכילה ושתייה אסורים משום דעתך' מבטל העינוי (וזמנה הדגשתו שלא יאכל, אסור לאכול כדי לבטל דברו). או דיש העשה גמורה דלא יצא, דמשמע דההורה על עיקול האכילה.

והקובה"ע כת' דנח' בזה אבי' ורבא (לק' קב): אי יש אישור ביה"כ בכתיתין, משום התעוגה. אף דליך נעל. והביא דאף בטוגין מבואר ותלי' בגורי אכילה (וברייטב' א), דאללו סברת אבי' תלי' יה"כ בעינוי בפועל, והאריך ליפי' לאכילת קרבן. וסוגין קאי' ברבא דתלי' בשם נעל.

קעא) תוד"ה אכילה גסה. אוכלו אכילה גסה, וממשמע הטעם דתרוייתו נפק, אלמא הו' אכילה, והרמב"ן (ותוי' בתיה הג', וכן Tos' פסחים קו) תי' דיעא ידי' הקרבת הפסח, ואכילת פסח אינו מעכב, ולפיכך לא מקרי פושע. אבל לא קיים מצוות אכילה, והפר"ח (ויריב ז) ביאר דמשום דלא קיים מצוות עשה לא נקרא רשות.

מצווה שכחנים מהבית אב יאללו כולה. והרמב"ם השמיית דין זה, והאחרונים דנו בוזה.²

קסט) תוד"ה מא. דאי"צ שיתכוון לשם מצווה וכו'. ורש"י (ד"ה הכא) כת' דאף אי היה שלא לשם מצווה Mai קעביד. ויל"פ לא קיים המצווה, אלא דליך צד אישור בדבר. והקר"א הכך דלמ"ד מצוות צריכות כוונה אמיתי לא בעי שיתכוון. ות"י דילפי מדכתיב למשחה, משמע דרך שהמלחחים אוכלים וא"צ כוונת מצווה.

והבית הלוי (ג נא ג) תי' דהמצווה באכילת קדשים הוא שהקדשים יאכל, ואינה מצוות אכילה ועל הגברא. ומש"ה אי"צ כוונת מצוות אכילה. זוכ"ב הביה"ל (א ב ז) דמשמעותו זה לא בעי אכילת ביתין, דלא זהה מצווה אקרקטפה דגברא. אלא שהחפצא יאכלו).

וудוד תי' האחרונים דבאכילת קדשים אמרין' דסתמא לשמה קאי, ולבן אי"צ כוונה (וע"ד מש"ב הנובי' הר' לעיל).

קע) אכילה גסה מי שמה אכילה והאמר ר"ל וכו'. הריטב"א כתוב דאכילה גסה לא שמייה אכילה בשום דבר מצווה, ופטור ביה"כ וכל שאר איסורין? ובזה הגם' מוביחה דאף לעין אכילת קדשים לא זהה אכילה. זוכ"ב הר"ץ (פסחים קו).

והריטב"א הקשה (מנל' דלא זהה אכילה בכה"ת) דילמא משום דביה"כ כתיב עינוי, ווע"ג דוחה אכילה פטור דהזה עינוי. ות"י דמובואר (יוםא עז).

ב. והבית הלוי (א ב ז) כתוב דהרמב"ם דחאה מההלהכה, עפ' כמה סוגיות. ועוד דמובואר דכה"ג מקריב אונן, ואף דאינו יכול לאכול.

ג. והוא דאכילת פסחים בעי כוונת מצווה זהה מדין דבר שבוחובה.

ד. וע' Tos' ותוי' (זומא לט) ורש"י (קידוש גג).

ה. אך במש"ב כתוס' (ד"ה רציה) דיש מצווה שהכחן המקריב יאכל ממנו, וזה בעי כוית.

ו. והמשנ"ל (טוהרת ה ח ד"ה נסתפקת) נסתפק האוכל מאכילות אסורת באכילה גסה אי דדמי לשלא בדרך הנטאותו ואך בשולב חיב אף שלא בדרך). או דהמאכל מעד עצמו ראי לאלילה, ושאני יה"כ דתלי' בעינוי ויתובי דעתה. ושוב הביא

[1] מדברי החותס' דמובואר דלא יצא ידי' דח' אכילה.

[2] ז. ויל"ד עפ' דברי הבית הלוי (הנל') דאף אי לא זהה אכילה בגין אזמלות אסורתו (ודרומה דחצ' שייעור דל"ש אכילה). מימ' ל"ל דכלפי הփצעה זהה דרך אכילה.

ח. אבל רשי' (חוירות ז) כת' שאכלו לשם אכילה גסה, שלא לשם מצווה. לשם קינוח סעודה. (ומשם דוחה אכילה בדרה, אלא שלא לשם מצווה). וכ"ב חותס' (ב"ק קו).

ט. וכדריאתא בפסקים (חו"מ לד א) דאיינו רשאי לפיטול עדות. וב"כ המנח"ח (ו ב). והמנח"ח והג' ברור טעם (לטורה ר'ה כת) דמובואר (שבוטה ים: ב' ו' ח' ג) דערבר על עשה ולא עבר תשובה זהה זבח רשעים תועבה. וא"כ ה' ג' יקרא ר' שע' בקרא דברי קבללה. וצ"ע. (והאחרונים האריבו בזה ב"מ).

בב"ש קשה ט) דיש מעוזה בחליצה. ויש בו ה' קצת הקמות שם כמו יבום. וועל"פ דס"ר כדעת ר' עקיבא (לק' מדר) דאף בחליצה הכתוב קראו ביתו. וכן יש מ"ד בירושלמי דחליצה הויה קניין.

קעה) שם. והרמ"א (קשה ד בשם תה"ד ר' רב) הביא דיש תקנת הקהילות דהחולץ וכוה בחוץ מהנכיסים וכדי שלא ימנע מלחלוץ).

קעט) **אלא ס"א הויא לא ואפסדרה לך נסיתיה.** החק"א כתוב דכונת הגמ' דהוה קנס מדאוריתא. וכי אף במקום אסור ליבם.

קפ) הרוי קם. הרשב"א וריטב"א (זהו ברמ"א קסג א) הביאו מהירושלמי דהיכא דעשה נאמר בא/, ואח"כ יבם צרצה (ודאורה עליו מדרבן) לא זכה בנכיסים, דהוה ביה פטולה². וע' בית מאיר (שם).

קפא) **אי מה בכור נוטל פי שנימ לאהר מיתת האב,** אף האיזוכו. ואילו יבם אינו נוטל ירושה לאחר מיתה האב. דדרשי' ולא על שם אביו. והראשונים (שב"א לע' כד) הביאו דמבואר דהיבם אינו נוטל חלק המות בשמחת האב אח"כ. ודלא ברשי' (בד) דהיבם נוטל אף חלק המת בנכסי האב. (ונתמתעת דוקא במה שוואוי לאב'). והמןרכבי (בב' ותקענו) הוסיף מדר' יהודה נשמע לרaben.

אבל הריטב"א (לעיל) תי' דדרשי' סוגין קאי בר' יהודה דהאב קודם. ומיש"ה לאחר מיתה האב היבם אינו יורש. וצ"ב במה תלייא בmeno' ר' יהודה ורבנן. והאחרונים ביארו לרaben חל על היבם 'שם יורש' בחוי אביו, וע"ז יורש חלקו מבאיו. אבל לר' יהודה כיון דבחוי אביו, אביו קודם א"כ אינו יורש אח"כ. ועוד יש שביארו לרaben זכות היבם הוה מודין' קם תחתיו, ולא שייך לגדרי יורשה [וכ"מ בתשו']

יא. ואף שבשעת מיתה זכו שאר יורשים, אח"כ היבם זוכה בכל הנכיסים. וכואילו המות חור לחיות. (וכמו למד' דעובר אינו יורש (לק' ס"ז), ולאחר שיוולד זוכה מבאן ולהבא מיד היורש המאוחר).

יד. ואף דעתו בגט ולא חליצה. טו. אבל נוטל חלקו בנכסי האב, ובזה לא נחשב ראוי. דילפ' וזה הבכורה, דיש לו זכות ליטול ב' חלקים בנכסי האב.

והרא"ש (ניר כב. עה"ג) תי' דבשעת אכילה מה היה יכול לעשות שהוא כבר שבע. אלא שהיה לו למנוע את עצמו ולא לאכול קודם³.

קעב) בא"ד וי"ל דתרוי ענייני אכילה גפה, ותוס' (פסחים קו): ביארו אדם נפשו קצה מלאכול פטור ביה"כ. אבל אם אין מתחאה לאכול נחשב אכילה. (וע"ע Tos' הרא"ש הוריות שם עה"ג).

קעג) TOD"ה שנה. התוס' הרא"ש כתוב דלאחר שקידר הkowskiץ א"א לקרבן לפסל, ولكن ל"ש שנה לעכב.

קע"ד) TOD"ה כיון. אר"ת דהתם بلا הדר אפייה. ולפ"ז ממעטם דאיינו ללחם, ועד"ז כת' הבעה"מ (פסחים לו, יא. ברה"ר). והמלחמות הארץ להקשות דמייעטין מושום דאיינו עוני, ב'.

והמלחמות (שם וכן בבריטב"א כד) תי' דהתם ש החלט את הקמח הרבה, שהלבין בשלג, ומיש"ה נחשב דאיינו ללחם עוני. ור' אפרים (חו בעה"מ ושאר' שם) תי' דהתם אירי בחלות בשאר משקין, כגון יין ושמן וודבש, דרך חшибות.

קעה) בא"ד אי' התחם בכללו קשה, והכא בכללו רכה וכו' דלא חשוב לך חם אלא ע"ז אפייה וכו'. דבליליה עבה חשוב לחם עשירות. אבל בלילה רכה לא חשוב לחם כלל, אלא ע"ז האפייה. ובשעת אפייה זהה לחם עוני. וע"ע גרי"ז (מנוחות עה).

קעו) הכו נס את יבמותו זכה בנכיסים של' אחים. ובגמ' דרש' שקס תחתיו. ויל"ד אי זכה מבאן ולהבא משעת יבום ואילך⁴. או דע"ז היבום זכה למפרע, משעת מיתה.

קע") ס"א הלייצה במקומות יבום קיימת. בפשטו ממשמע דהתעם מושום שקיים את המועזה דרמי עלה, ומיש"ה זוכה בנכיסים. וועל"פ ע"פ הוא דאי' בזוהר (חו

י. ומושום שהכנים עצמו לאונס לא נקרא רשות ויל"ד האם הינו קודם זמן המוצווה, או אף קודם סוף זמנו).

יא. והבעה"מ כת' דהתם אירי שהלטו ברוחותם כל צרךן, ובשל בהן כל צרכי הפת. אבל הדר אפייה זהה לחם עוני.

יב. ולחות' הוב' בתוס' המיעוט דאיינו עוני). אבל הבעה"מ (ו"מ בתוס' הרא"ש שם) כת' דדרשי' לחם פרט להחלוט, עוני פרט לאשישה.

משמעות האיסור דאוריתא, מליקן מבות מודדות מושום איסור חילצחה?

(קפה) רשי' ד"ה ובאבי אבוי, ואף' ה כי גורה בחלוצה, מההראש"ל (ושאר אחרים) ה'ך' דבלא"ה אסורה ממשום מות (ואין כאן גורה מיוחדת).

(קפה) **איבעיא** לה גورو שנית בחלוצה וכו'.assis'esh לע' יי' ב. ב. צינו רע'א נסתפק האם גورو שנית בזיקה ולמ"ד יש זיקה). והביאו דרש'י (ד"ה ה'א האחים בת' דלא גورو שנית בזיקה ואך דקאי התרם לעצ' דגورو שנית בחליצה). אבל מדברי הרמב"ם (א' ג') משמע דאך בדיחה גورو שנית.

(קפה) או דילמא ג"ש. האחرونים הקשו דזה גורה לגירה. ויל"ד בוגר הדבר, האם תקנו דחולצתו הוה באשותו, ומילא אסורה בכל הקרובים (ואך דרבנן). או דגورو בן בנו אותו (ומארמי' בולח חדא גורה וכדרו). ובาง' ראמ"ה (لتודור' השמע) דן דלא גورو כל השניות, ודוקא באם אם אמה (ושניות שלמעלה ממנה) שייך דר גורה.

(קפה) רשי' ד"ה ה'א. דגورو עריות בזיקה, ואף' לאחר חיליצה נימא דאייזו שליחותיה וכו'. מבואר ברשי' הדצד דאסור בקרובי הצרה, מושום דריש זיקה. ואך לאחר חיליצאה נשאר איסור מוחמת הזיקה, ולא אמר' דפקע בשעת חיליצאה. ומ"כ רשי' העטם מושום שליחותיהו, דאללו למ"ד דעתבר הזיקה רק לך א/ וראי פקע איסורי הזיקה מאידך. (וכק' רב יוסף בסמורא). אך אי נימא דכוונת רב יוסף בסמוך ממשום דנחשב דאך הצרה חולצת NAMES גדר שליחות, א'כ לא שייכא להא דגورو עריות בזיקה.

(קפה) וליתני האחין מוטרין בכ"ן, קשיא. הרש"ש הביא דמנובאר בגמ' דקאי בקשיא. ואך דלמסקנא ניחא, וכמ"ד גورو שנית בחלוצה.

דאורייתא. דאל'כ אף באetro שיר' 'פטור' קל"ס. ג. ווקמ"ל דחוון אחריו חיליצאה, ולא מוכר הדבר מוכח מהא דאך בזיקה גورو שנית.

ד. וממשע דאייזור קרובות זוקחות וקורות חלוצתו מישר בהדרי, ולמסקנא גورو בתורייהו שנית. ג. ולפ"ז ולחק' ס"ד המשנה אינה מתיחס למ"ד אין זיקה.

מיימון (משפטים נא) בדעת ריש"י, ומ"ה קם תחתיו חלק אחים אף בנכסי אביהם. אבל לרי' יהודה האב קודם, א'כ שיר' לדגרי יורשה, ואין לו חלק בנכסי אביו אחריו מיתחו.

והמודרב (בב' תקעו, הר' מהרש"ל בת' בשם ר' שמחה דרש'י קושית הגמ' שקיבלה את כל נכסיו המות. שבשעה ראשונה האב ירש, ובמשך התה האב יחוור הכל ליבם. אבל באמת יש לו ב' חלקים בנכסי האב. והמאיר פ' את קושית הגמ' (רש' ז') דיטול פי' שניים כדי בכור ואע'ג דאיינו בכור, ויטול ג' חלקים חלקו וחלק אחים חלק בכורו.

קפק (מיידי ביום בנחלה וכו'). בתוי' ותוס' מהר'ם ור' פ' ביארו דאך דילפי (לעיל יז) דאין ביום אלא בראוי לירש נחלה, אבל אין סברא ממשום שהאב נטל הנכסים (ואין יורשה בפועל) לא תתקיים מצוות יבום.

קפק רשי' ד"ה ט' שם. כיון דבשבעה שכם ע"ש אחים לא שקין,תו לא שקל. ולפ"ז משמע דהסבירא משם דלא חל הדין בשעת מיתה, ע' לעיל). וההראש"ל גרש דזהה מנכסי אביו. והריטב"א מבואר דמשמע דוקא הרואי לירושו כسمות, ולא שיטול אח'כ בשימות.

דף מ:

(קפה) **היא אסורה באביו וכו'.** ובפושטו ממשמע דהינו אביו של יבם, והגמ' דוחה (למ"ד לא גورو שנית) דאסורה מחמת שהוא אביו של מות. והריטב"א ה'ך' ולצד דקאי איבם) תיפו"ל דבלא"ה אסורה ממשום מות. ובת' דמ"מ איצטיך למילך מיניה לעיריות ושניות דעלמא דשייכי מושום חולץ לחוד. (ומשמע מדבריו דהדין אמרת דתקנו לאסור אף ממשום יבם, אלא דין נפק'מ'). וההראש"ב בת' דנק'מ' אם לא התרו

א. ובาง' ראמ"ה ישב דאייזר במאמת, ולמ"ד אינה ממשמע לזרתו, א'כ יש איסור קרוביים ממשום היבם לחוד. (ונקט דאיישות המת באמת נער, ורק הזיקה לא נער, ע' מש'ב בוה לעיל יב.).

ב. וההראש"ב הקשה דקם ליה בדרבה מיניה ולכלאורה כוונתו דמסברא לא תקנו מבות מירdots בנסוף לחיבוב

אבל יש שפירשו בוגנות רב יוסף (ובדמשמע מרשיי) בכך[D] דקאי מושם אייסור אחות חולצתו, דס' לרב יוסף דאמר' שלייחותיהו, ונחשב כל 'א' מהם חולצתו (וכמו שנחשב אייסור לא' יבנה). [ובזה תי' הגמ' דאייסור קרובות חולצת תלייא במעשה החיליצה, וע' מש"ב (לעיל י) האם הוה שליחות על מעשה החיליצה].

קצג ותיסברא, אחות הלווצה מדאוריות ואכ'ו. לבאו עיקר הת' דאייסור אחות הלווצה הוה מהמת מעשה החיליצה. ולא מושם עצם הזיקה. ומישמעו דאיילו אחות חולצת אסורה מדאוריתא, א'ב שירק סברא (חנ'ל) דיש אייסור אף על קרובות הצרה[ח]. וכ"ד ר' עקיבא (לקמן מדו) דאחות חולצת דאוריתא (דכתוב קראו ביתו), והאחרוניים (ערולין שם) כת' דע'פ' סוגין לר' עקיבא יאסר אף אחות הצרה. וכן האחים יאסרו בקרובותיהם^ט. (ותליא במש"ב בוגנות רב יוסף).

דף מא.

קצג רשיי ד"ה הך. דaicא דברי דלהחל חלץ וכו' דאינו סביר שרחל וערתה נשוי הו'. והיש"ש ביאר דלא להשוו שיתחלפו גברי אהדרי, ורק נשים אין דרכם ללבת לב'יד, וצערות, ואני ניכר מי היא.

והתו'י הך, דאחותה שנולדה לאחר חיליצה ל"ש הך גזירה, והתה מותרת. והמאיר נקט דאף כشنשתה האחות אחר החיליצה. הך גזירה שירק ודוקא בגין שהיתה צרת הקרובה בשעת חיליצתה.^ט

קצג) תוד"ה הך. פ"ה וכו' אפי' שתיהן נשואות לנכרי וכו', ובמ"ש רשיי (מ' ז"ה מא, ולעל בו). ותוס' :

ט. אך יש שדנו לחלק בין אחים לצרות. ע' משנת ר' אהרן. א. וסבירו דעתך בא בינה ולשםואל ור' הוה אשת אח ובכתרת).

ב. ואילו בתו'י משמעו הדיאנה דנולדה בשעת חיליצה גרו עליה, ואף צרה שתהא בעתיד הוה הכלל הך גזירה. ג. וכיוון שירודעים שהם צורות זו לזו וממילא יסבירו שהיא ג'ב' במתו. ויל'ד איני דוקא בשמות בעליהם (ונכרי), או אף בשגוריש.

קצג) אמר מוקים לה משום חולין, וסביר גרו גרו שניות בהלווצה וכו'. Tos' (לע' כא) הביאו שלא קיל' באミמר, דהgeom' לא רוצה לפשטוט הספק (אי גרוו שניות) מדברי אמר'ה. אבל ר'ח (בתוס' זנ'ל) פסק באמימר. והראשונים כת' דלפ"ז למסקנא קיל' גרו שניות בחולצתו.

קצג) אמר רב טוביה בר קיפנא אמר שםואל הבא עז' צרת הלווצה הולך ממזר. ובduration ר'ל (לע' י) דחיבין על העטרה ברת. ורב יוסף ביאר הטעם ד'צראה אבראי.

ובפישטו משמעו וסבירת ר'ל ומתרבר שאינה זוקפה אלא אחותה (וכמ"ש דהמשךים ע"פ היירושלמי, דזיקה נערק למפרען). אבל רשיי פ' דסבירת 'אבראי' דמש"ה לא נחשב שליחותא, ולא משוייה ליה בלא יבנה. וכמ"ש Tos' (ו' דהמה' ר' יוחנן ור' ל' האם לא יבנה מנטק לאיסור אשת אח מכל האחים. (ועי"ש מש"ב שם הצדדים זהה).

ובס' משנת ר' אוחנן (טו) דן שםואל ס'ל כר'ל רק לגבי צערות, אבל אחיו לא קאי עליה באיסור אשת אח, דלגי' אחיהם ס'ל דאמר' שלייחותיהן.

קצג) אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא וכו' צרה אבראי, לאא א"א צרת הלווצה דמייא אמר' מותר וכו', האו"ש (קי' זיקה יד) הביא דרב יוסף ס'ל (دلר' יוחנן) נערק הזיקה מהצורות מכאן ולהבא, וכן עדין אסורה ממשום אייסור אחות זוקתו [למי' יש זיקה] אף אחר חיליצה]. והאו"ש יסיד דכ"ד היירושלמי. ובזה הוכיח רב יוסף בדברי ר'ל דנערכ למפרע עי' החיליצה, ומש"ה ליבא איסור מהמת הזיקה. וכן אילו פקע עי' מיתת היבומה, וכבראי (לעל י'ה), ישאר איסור קרובים). (אבל האחרוניים דנו דאף דנערכ הזיקה מכאן ולהבא, והותר האיסור קרובים, וע' מש"ב (לעל י'ה) בגדור הדבר).

ו. ולפ"ז קושית רב יוסף לשימושו דס'ל יש זיקה (ועי' למש"ב Tos' י': דרב יוסף ס'ל אין זקה).

ז. ואף נתבטל הסיבה, עדין אסורה מהמת הזיקה. וברש"י (לעל ד"ה הא').

ח. וצ'ב דל"ש לפיש בדברי האו"ש דהוה איסור מהמת אחות זוקתו, דהא דעת רוב הראשונים (לע' י' וכו') דאחות זוקתו דרבנן. וצ'ב דאסורה מהמת החיליצה, שנעשית בשליחותיהן.

וחריטב"א ביאר אכן לומר דהוה ממש איסור לבטל מצוות יבמין, ובמ"ד אין זיקה. דכיןDKידיש פקע זיקה. וכן מבואר בתוס' (יה: ד"ה אומרים וכו': ד"ה ולימא), וכ"ב הרשב"א.

קצת ש. מבואר דפשיטה לגמ' (לע' יה) דרבנן פלייגי אר' יהודה ב'ב, וט"ל דכין DKידיש מותר לישא". ותוס' (לע' יה) העמידו דנה' האמוראים האם רבנן ס"ל דאין זיקה⁷ וכ"ב רשי' יה, או דרבנן ס"ל דיש זיקה⁸, אלא דקידושין מפקיע לזיקה⁹.

וחרשב"א ה'ק' מ"ט דר' יהודה ב'ב, דכין DKידישה הוה אחות אשתו מדוראייתא, והוה ערוה עליו. ואמאי לא פקע זיקה כיון דעתנית ערוה אה"ב.

וחרשב"א הביא דcken מבואר (לע' בט) בקי' הגמ' לבי"ש והעשה מאמר זיקה, דעת' שנעשית אחות אשתו פקע הזיקה, וכוב"ק תוס' (יה: ד"ה אומרים). ותוס' דחו הדגמי' דהותם (בט: קו' ר' אביך) קאי למ"ד אין זיקה. ולמ"ד אין זיקה וזאי מורות ע"י קידושין לחוזן ובדרבנא דר"ג (לק' קט). הוי לע' יה) דמתמן שתוגדל, ותצא הלה ממש אחות אשתו.

וחרשב"א תי' דמאמר לא הוה בקדושים בעלמא, אלא בקנין גמור כבאייה ביבמה. (והוה בנישואין, ונישואין מפקיע זיקה). ע"ש שביאר המשך הגמ' שם. וחרשב"א כת' דמוראי' וראי' דקידושין מפקיע זיקה¹⁰. וכל הנידון דלא מפקיע מדרבנן. וכן מבואר בתוס' (לע' יה).

ת. ובגמ' (מגילה יה, הוי לך' פג. ובתוס' יה) הביאו דשםו אל חיש ליחידאה במה שפסק בר' יהודה ב'ב.
ט. ואף דלבתיחילה אסור לקידש ממש דאסור לבטל מצוות יבמין, מ"מ לאחר שקידש ונבטל מצוות יבמין מותרת. וחרשב"א (ד"ה והי מייל) האריך בזה דלמ"ד אין זיקה לש לנוור אף מדרבנן.
י. ותוס' הביאו דכמה תנאים ס"ל יש זיקה, וכן לדעת רב אש (ל), סתום מתני' דיש זיקה. וע"י תוס' וראשונים בו בדעת המשנה כבו).

יא. ותוס' (שם) כת' דהגמ' (יה) שעישה צירוכותא, אין נ"ל לחלק ממשום קידושין.

יב. וחרשב"א (במהשך דבריו) הביא מהגמ' (לע' ח) דדרשי' עליה אהיכא דנסא מות ואח'ב' נשא די' ודס' הדיל ואשתרר). והינו שקידש אחות במתה, ועי' פטרה מיבום. ולבאורה ל"צ אף חליציה. וחרשב"א הוכיח מהתם דנישואין מפקיע זיקה, וחרשב"א דזה דהותם מדוראייתא קאי.

(בקי' הג') ושאר' הק' דאין זירה אלא דוקא במקום מצווה (בדלע' ג' ות' ג').

ותוס' כת' לישיב קעת פ"ה¹¹ דאיירி בנשואה לאחיו ולאח שלישין. וכ"ב הרדי'פ' והרמב"ם (ו' ב') דאם אחות חולצתו נשאת לאחיו ומות, ערתה אסורה, מפני שמתחלפת בערתת חולצתו. ממש דנראה דאולה לבי"ד יטע בינויהם, ולכן גורו על ערתה מאהוז.

ובחי' ר' שמואל דיק דהוה איסור חדש, אבל ממש איסור אחות חולצתו ודהוה בעין אחות אשתו אינה פוטרת ערתה, ובמ"ש הרמב"ם (ו' יג) דאחות חולצתו הוה בשניות בעלמא. ואילו בתוס' משמע דכוונת הגמ' דפוטרת ממש דדמי לעורה ופוטרת ערתה.

קצת בא"ד ותימה גדולה פ' וכו' הא מטה שריא וכ' ואמאי זהה סברא של אחותה הlein' וכו'. וזהיא קיימת לפניו. וחרשב"א ביאר דא"א לאסור יותר, דכין דאוריתא תקין. והיש"ש תי' DIDOU לב אל איסור חולצתה, ואם נשאת לו ידעו שהוא לא cholitzah. משא"ב בקרובותה הייש' דטעו.

המונע עד שעישה אחות מעשה (קצת) ממש ר' יהודה ב'ב וכ' המנתן עד שעישה אחות מעשה. פרשי' לאחר שהזחקה לבולן. ואינו רשאי לבונסה, דכא פגע באחות זוקתו. ובגמ' (לע' יה) הוי מכאן DIDUT ר' יהודה ב'ב דיש זיקה. ותוס' (יה: יה) הביאו דמבואר עוד דקידושין לא מפקיע זיקה. (ע' בסמור).

ד. ולכוארה קו' הtos' דל"ש שם' זירה אלא במקום מצווה. ומיש'ה אף אי גורו ממש מיהוז, לש' שיקרא ערחה.

אך בסיד הרבניטא (לע' ג' וו) שיק' צ'רה' אף שלא מקום מצווה. ומידבריו התוס' לכא' מבואר דגלי קרא דלי' שעה אלא במקום מצווה, ולא נוכח צ'רה' לעורה כלל. אבל י"ל בדברעת ר'ש'ג' דשם צ'רה' שיק' אף שלא במקום מצווה, אלא דיש מיעוט בוגדר פטור ערחה וזה אתען עללה ממש מיהוז'. א"ג גורת צרת קרובת חולצתו הוה גורה ועללה לשנה באולמא דצרצה.

ה. וככפרשי' בהא דאולא בהודה, אבל רשי' מפורש כתוב דלא כן.

ו. ואף דעיקර גורירה ממש דאולא (ומחתמת השני), אלא לדגרר פטור ערחה שיק' דוקא במקום מצווה ובmittat האח האדר). א"ג הוה גורה בשונפלת מאה זה, אטו אח זה.

ז. (זה אחרונים הקשו א"ב היאר גורו ערתה מנברי לרשי' דליך כוותיה בדוראייתא).

שומרת) דינה משום מיחוז, דנראא^ט בנוסח אחות זוקתו^{יט}.

והרשב"א הביא עוד מהגמ' (לকמן עט) היכא דהיבט העשה פוצע דכא ואחר נפילה), דרבבה תי' דאף לר"ע רוחיבי לאין לאו בני יום, מ"מ היכא דנפלול ולבסוף העשה פצ'א' אינה פטורה. ואבוי הקשה מדבר ר'ג העששית אחות אשთה, את'i איסור וודח ליבום.^ט ומבראך דהיכא דנעשית ערוה גמורה דחי. וה"ה נישואין. ודוקא אירוסין לא מפקיע. אך הרשב"א דינה דוחט אירוי למד אין זיקה^ט.

(ר) שם. והרשב"א ה'ק' היכא דנסא אחותה אמא לא קנס' ליה, וכבראי' (לע' בו) קדרמו ובנסו יוציאו. והרשב"א חילק דה"מ ביבום, אבל היכא דקידושן קידושין גמורין ואח"ב' בסנס, משעה שקידושה היבמה דוחתת ממנה דינה גמורה מה"ת, וכשבנסה לא בא על אחות זוקה, שהרי בכר דחאה. ומש"ה לא החמירעו עלי' דהא לא עבר איסורא^ט.

רא) חמתן עד שייעשה אחיך וכו'. והרמב"ם בפייה"מ גרס אחיך 'הגדל', והראשונים ביארו דמצווה

והרשב"א دائ' נימא זיקה הוה קידושין דאוריתא, א"ב לא יתפסו קידושין באחותה כלל. וע"ב זיקה לאו מDAOРИיתא, והוה קידושין גמורים.

אבל בפסקי הר"ד תי' דמודרבנן לא תפשי קידושין באחות זוקה. ובגדר התקן^ט ח' נחשב דמודרבנן לא תפשי הקידושין כלל^ט. ומש"ה לא מפקע קידושין לזיקה. ואבל בשא"ר ממשע דאף מדרבען לא תקנו שלא יתפס קידושין^ט.

קצט^ט שם. שקידוש אחים את אחותה. ותוס' (לע' יה) דיקון דודוקא קידש, אבל נשא כבר אי"צ להמתין, דפקע זיקה למגרמי^ט. וכ"ב הרא"ש (כא). וכ"ב הרשב"א בשם Tos^ט.

והרשב"א ביאר (וכ"ב הרמב"ן לע' יח) דהיאר יוציא מקודשת מפני מקודשת, ומאי אולמי בתיריה מקומיתא^ט.

אך שוב ה'ק' הרשב"א דמ"מ הוה קידושין גמורים באחותה, ואמאי לא מפקיע זיקה. ובஹשך דבריו בת' ואולי נאמר דעת' זיקה הוה בעין מקודשת, ואסור לבונסה שנראה כבונס אחות המקודשת לו^ט. וכ"ב בתוס' (לע' יה: ד"ה

בתראי להפקיע את הראשונה. ואף דתפסי קידושי אחותה, לא אלימל' להפקיע מי שקדם לה וכיוון לרוחיוו בשוהה. ועוד' מה שנדנו האחרונים דגדור האיסור אחות אשתו משום דצרות זו ולו, זדיאו ראיו שישא שניהם בבראו. אך עניין צ"ע גדר הדבר, דינה אחות אשתו ולא אלים להפקיע אותה. ואפשר רוגר הדבר דלא חל שם' ערוה' בלבד והיבמה שקדומה לה, משום סברת לאו כל במניה, דהאיך יוציא מקודשת מפני מקודשתן.

וושמעו דנראא לאינשי קידושין לא מפקיע זיקה. ואפי

דע"ג דין מפקיע זיקה.

יה. והאחרונים דנו האם כוונת התוטס' דנראא שעדרין זוקה, אבל באמת הזיקה פקע, או בקידושין ס"ל מ"ד יש זיקה. דס"ג דמותר לעשות מעשה נישואין ולהפקיע. ווע' מש"ב בזה שמן.

יט. ואילו Tos^ט (שם דה' אומרים. וזה) בטעם משום דאי' קידושין מפקיעין זיקה. ולכ"או סתרי דבריהם^ט.

ב. אבל דעת רביה שם דלא דחי.

בא. והרשב"א ה'ק' מה אבוי מוק' ד"ל מותני' במד' יש זיקה. והביא צד דקי' אבוי' משום דר' עקיבא ס"ל דאי' זוקה, דהא אינו מיפור נדריה. ושוב דוחה דלמסכת הגמ' (כט) הוה משום דאי' חייבין סקללה בכנעיה המאורסה ווע' מש"ב שם^ט.

כב. עצ' ב' דעכ' פ' מדרבען לא פקיע זיקה, ומדרבען הוה אחות זוקתו. ובשפטו ייל' דלא החמירו בזיקה דרבנן. וועל' פ' דאף מדרבען יליכא זקה, אלא דאסורה משום דנראא אחות זוקתו. ומשם גוררת נראית לא קנסו בדייעבד.

יג. וביאר דכל מי דאמורי' בקידושין DAOРИיתא אמר' מדרבען בזוקה, וכי היכי דאי' קידושין באחות זוקה מדרבען.

יז. והרשב"א הווסף דאן להיביא מוקשחת הגמ' (כט) לבת' שמאלי, יעשה מאמר ופטור. דמאמר הוה נישואין ביבום, ונישואין מהני להפקיע זיקה. ואך Tos^ט פי' דהגמ' שם' מב"ד אין זיקה. אך ליבא ראייה למד' יש זיקה.

והרשב"א הוביח שהרי מאמר מונגי להפרת נהירה וירושה (וכ"ב ה'גמ' (כט) מקשחה מאמר מכ"ש נישואין. וע"ב בונת הרשב"א. ואפשר דכונתו להיביא מהחולקים על רביה, וכן מוסוגיה (לע' לה). או דהקו' הוא ילפוחה בעפ"ע. וקשהית הרשב"א לול' קי').

טו. והרשב"א הביא עוד דnishein מפקיעין לזיקה מהגמ' (לע' כח).adam כנס' א' מהיבמות פקע זתק אידיך (וזאמורי'). דאטור משום ביטול מצות יבמין). ווע' דיל' דאי' למד' אין זיקה.

טז. אבל נישואין מפקיעין זיקה, דנסואה בתוך הבית טפי' ומוציאיה את המקודשת (ובעלת הזיקה).

אר' צ"ב דהנידון משום שם' העוריה, ובין ארוסה ובין נושאיה הוה אחות אשתו בשוהה. ומה מהני סברת' האיך תוכזיא מקודשת/, הא סוף סוף תורייהו הוה ערורה. וללו' יציריך שקידוש אחות אשתו, תורייהו אסורת עליו בחיה חברתה בשוהה. ולדעת רשי' לך' מט: לכאי' פקיע קידושי תורייהו. ולש סברת האיך יוציא זו מפני זו. וע"ג. וויל' דזה קו' הרשב"א הב').

אר' דעת הרמב"ן דיש כאן סברת' לאו כל במניה, ולא אלים

בסוף הסוגיה, דוחתם הוה הותרת ונאסרה בסיבת הנפילה, קודם נפילתך.
ור' רואובן פ"י דיסוד נאסרה' בין דאיינה ראייה בשעת נפילה נעשית ערווה דעתה אח (ועי"ש שחקר אי הוה סבראו או הילכתא), ובזה ס"ל דשモאל דהה' כשבטלה הנפילה חזרה הערווה דעתה אח, ושוב לא תחוור להתריא.

ו) רב ורבינו חנינא וכו' מותר ביכמותו וכו' יבמה שהותרת ונאסרה וחזרה והותרת וכו'. ולא איכפ"ל שנאסרה שעה א', בין דוחה לאחר נפילה. (ועדי"פ הביאו דכ"ד ר' יוחנן לעיל צ"ב).

והאחרונים דנו האם ס"ל דערווה לאחר נפילה לא הוה גדר פטור. אך בפשותו משמעו דס"ל דוחה פטור, ואפ"ה לא אמרי' נאסרה. והרשב"א ע' בסמוך] מבואר דהאיסור אשת אח אינו חזרוי.

והאחרונים הביאו ש"ת הגאנזים דמ"ה רב ושמואל הוה לשיטתם (לע' יה) דוחה אי יש זיקה²⁷. וצ"ב. והאחרונים (אחינוער ס"ס ב ועוד) הארכיבו בה.

(ז) שם. מותר ביכמותו וכו' תחוור לחתירא הראשון. בפשותו היינו שחזרה לזיקת היום. והרשב"א ה' דכין דעתשת ערווה פקע זיקה, א"כ ה' אין אפשר שתחזר ותיקק לו דאין זה דברי נועם. שהרי בשעה שהיא ערווה מותרת לשוק בלבד חילצה. ואפ' את"ל דקידושין דלאחר זיקה אין מפקיע הזיקה (ועי' מש"ב במשנה), מ"מ היינו דרבנן בעלמא והרשב"א האריך להוכיח כן. אך האחרונים הביאו ריש ראשונים (ריש"א לך עט' תוס' חד מקמי וכו') דמשמעו דמוכחה דלא פקע מדאורייתא. ועוד למ"ד אין זיקה ודאי מותרת, וכבר ברא"ר גמליאל (הו' לעיל יה).

והרשב"א הביא צד דאיiri דוקא בשיש לו אחיהם, ומ"ה לא הותרה לשוק, ולא מהני סברת דרכינו עם.

дал"כ מה איסור שייך בצרה. ודיק דהרשב"א חלק שלא נאמר 'דין לצורו' ועכ"פ כלפי הצרה לאחר נפילה. אבל במה דיש איסור אשת אח בערווה הודה ללבני.

בה. אך הפסוקים נקטו להלכה דיש זיקה. וקיים הותרה ונאסרה חזרה להתריא. ודלא סברת הגאנזים).

בגדול ליבם. ולפ"ז משמע די' הגודל שהיה מחייב טפי קדם ובנס, ל"מ להמתין. אבל הרשב"א דוחה דנקט גדול לרבותה דאפי' הדמצואה רמי אגודול, אסור לקטן לבנוס וויש זיקה אף לקטן].

רב' אימא 'אבי' המנרגש וכו'. הריטב"א פ"י הלשון זקן' הוא אמרת, מלשון זקן' בנות עלפהו זובות (בנוסף צ'ז, ובemo 'אבל' שרה אשתקר (בראשית י"ט).

ו) כאן שנה רבוי, אהות הלווצה מדרכי סופרים. האחרונים הקשו דאמאי דוחה איסור קלשא מדאורייתא, ותפסי קידושין באחותה. (ומשמעו דאין צד כה, דלא יתכן דוחה דאורייתא א"כ נכלל באיסור אהות אשתו).

וד) אמר שמואל הילכה בדבריו ריב"ב. והגמ' מגילה ז'': הר' בתוס' לעיל יז): מביאה מזה דשモאל חייש לייחידה. (וע' מש"ב תוס' לעיל דהך מ"ד ס"ל דמיד יש זיקה הוה ייחידה).

הותרה ונאסרה

זה איבע"ל מתו אשתו מהו ביכמותו וכו'. פרש"ז מי אמרוי' וכו' קם עליה באיסור אשת אח הויל ונאסרה וכו'. ודעת שמואל ורב אשי דאמרי' נאסרה אף לאחר נפילה.

והאחרונים העלו צד דגדר נאסרה' דנפילה וזיקה יכול לחול רק בשעת מיתה (וע' מש"ב בזה לעיל ל.). ומ"ה הוה באשת אח שיש לה בנים. וצ"ב לאחר שכבר חזרה האיסור אשת אח, אמאי חור ואיסור. והאחרונים ביארו ולדעת שמואלן דכשנעשית ערווה חל פטור ובטל הנפילה. ומ"ה כיוון דבטלה לא תזקק שוב, בין שנייה שעת מיתה. (ויל"ד לפ"ז במה פלייגי רב, האם ס"ל דלא בטלה הנפילה. או אף דבטלה הנפילה, אמרוי' דיבול לחזר ולחותחדש. ולא נחשב נפילה חדשה).

ובח' ר' רואובן (ז) ה' לפ"ז במה תלייא בדברי ר"א

בג. אבל הרא"ש כתוב דיל' דיל' יוחנן רק בדרבן אמרוי' חזרה להתיירא. וברשב"א מבואר דאין מקום לחיל בוה (ועי' בסמוך).

כד. ובח' ר' רואובן הביא מדברי השואל בש"ת הרשב"א (ז) היה לעיל ח) דערווה לאחר נפילה פטרה לצרתה. וע"כ הינו משום דחל פטור וחזרה איסור אשת אח.

מתו שאר היבמין), חורה להיתרא, ורעה חולץ רעה מיבם. ו מבואר דזוקה עדין ליבום (ודלא ברשב"א), ואך בשאי שאר אחים (ודלא בריטב"א), א"כ חרדא קושית הרשב"א.

והבית מאיר (קסה) כתוב דהרבמ"ס ס"ל דמדאורוי' אינה זוקה שוב ליבום, בסברת הרשב"א. ומ"מ מדרבנן עדין זוקה^{ל"}. אך האחיעור (א) ועוד אחרונים נקטו בפשטות הרמב"ס משמע זוקה מדאורוי'תא^{ל"}.

ובחי' ר' שמעון (טו ז) פ"י דברי הרמב"ס לדלאחר התקנת חכמים שהיא זוקה לחיליצה עכ"פ מדרבנן ע"ז נחשה שפיר דברי נועם (אף מדאורוי'תא^{ל"}). א"נ אף דכשנעשה ערווה הותרה לשוק, מ"מ לא פקע ממנה שם יבמה, ולכן נחשה דברי נועם לחזרה וליזיק.

רח' שם. תחזור להתירא הראשון. בפשותו חזורת ליקת יבום, ומותרת לו בתורת יבום. אבל הרשב"א (הנ"ל) חידש דזהה היתר בעלמא, ואניה זוקה לו (ודמותרת ממשום סברת דברי נועם). והרשב"א באior דבשעת נפילה הותרה לו, וכבריאתא (לעיל י) לר' יוחנן דמי איכא מידי דמעיקרה היהת מותרת לו, א"כ שוב אינו חזר או איסור.

(ו) הרשב"א נקט דעיקר סברת ר' יוחנן דכיוון הותרה בשעת נפילה אינה חזרת לאיסור, אף לאחר חילצת אחיו^{ל"}. אך פשנות הגמ' (שם) סברת ר' יוחנן ממש דזהה שליחותא דאחין^{ל"}. וכן מבואר בתוס' (שם) דלא יבנה/מנתק מכרתו).

(ד' מינו) שוקה לאח זה זוקה לו. אבל בשאי אחים ונדרחית מכל הבית (ע"פ צריכותא דהגמ' לעיל ל.) פשיטה דאמר' נאסרה, וב"ד הריטב"א והמאירי.

אבל הרשב"א דזהה דבמסכתה הגמ' (לעיל ל.) אמר' נאסרה אפי' לא אידייחי מכל הבית, והזה דחיה בעלמא.

ואהחיעור (א לד) תי' דוגר' דברי נועם' שאני מדין נאסרה, והסוגיה (ל.) קאי מדין נאסרה, דנאסרה על יבם זה אף דלא אידייחי מהותה. ואילו הראשונים באן דנו משום דברי נועם (דליך פז), ובין דלא הותרה לשוק לע"ש דברי נועם'.

ובחי' ר' שמעון (טו ג) כתוב לישיב בדעת הריטב"א דرك לאחר נפילה יש חילוק בין אידייחי מכל הבית, וביאר הדיבא דפטורה בשעת נפילה נחשה שאינה יבמה כלל, אבל היבא דנטפרה אח'יב מ"מ נחשבת יבמה, ומהני מיגו^{ל"}.

והאחרונים העירו הרשב"א (ז) כתוב דכשיש Ach לשש דברי נועם. ולבאו מבואר דקי' הרשב"א משום נאסרה/ דזהה דין בפנ' ע"ז אף היבא דעתין אסורה לשוק. ובזה נחיא הא דהיבא מהגמ' ליבט.

אך הקובה^ע (ו) הוכיח מת' הרשב"א, הרשב"א כת' דהותרה לו וליבא איסור אשוט את אח, ואף' אינה זוקה לו. וע"כ התעם ממשום דילפי' מדרבי נועם. דלא שייר נאסרה' היבא דלייבא איסור אשוט את.

הרשב"א (ד"ה ומtower בר) חידש דאה'ג' בסוגין אינה זוקה לו, אלא מותרת בלבד קאמר'ל. ומותרת לו (ע"י קידושין) בפנוייה בעלמא. (ע' בסמוך).

אבל הרמב"ס (ז ח) פסק דהיבא דמתה אrosisחו אפי'

כיו. (ונאסרה ודרכי נועם הויה ב' גדרים, ודלא בתוס' לעיל ב.).

כז. וע"ש דכתב במה אופנים, דאפשר דישיך בוה שליחותיהו וויתנו לה לחילצתה.

כח. (ודלא בתוס' לע' ב) דהכל א'.

כט. וע"ב דלפ"ז הרשב"א הקשה כסברת הגמ', ואניה קושיה בפנ' ע' ו'יל' דכוונו להוכיח מקריא דרכי נועם דיש בו השרון נאסרה).

ל. וע"ב בהיו לו בנימ ומו (לפק פז) דמותרת ממשום דברי נועם, נימא דנמי דאייה זוקה לו, מ"מ מותרת לו. ומשמע בכל מקום דזהה בגדר אשוט אח שיש לו בנימ. וציריך לחלק דהותם לא הותר מועלם ליבם, אבל הא הותרה איסור אשוט אח בשעת נפילה. ואף א"כ אינו חזר להחשב אשוט אח שיש

לא. והאחיעור (לד) הקשה א"כ צעריך קידושין גמורים.

לב. ובחי' ר' שמואל הידש ובדעת הרמב"ס דאף בשעה שנעשה ערווה צריכה חיליצה (מדאורוי'תא), ואף דיש פטור מיבום ואף בערולה לאחר נפילה). מ"מ צריכה חיליצה ואיסורה לשוקן מומתת הזיקה, דזהה בקוניה לו במקצת. ומשום היב' ל"ש בוה דרכי נועם. (ו) הרשב"א הארך להוכיח שפטורה למגמי. וע"ע אחרונים).

לג. ועוד כתוב דאפשר דרלבמ"ס בעי חיליצה לפוטרה בשנעשית ערווה אח"ב. ואבל לא מעצנו צד כוה בראשונים).

לד. וכ"מ מלשון הרמב"ס א' יב'. לה. וסבירת 'מי איכא מידי דמעיקרה היהת מותרת' הויה לה. וסבירת 'מי איכא מידי דמעיקרה היהת מותרת' הויה לה. וכבריאתא מתר בלאי כל האחים, וגדר שליחותיהו.

ונאסרה והותרה (לדעת הרשב"א). או דיש בזה איסור יבמה לשוק^י.

ר) שמוֹאֵל ורב אסִי וכו' אסּוּר בְּיַבְמָתּוֹ. בין דנאסרה עליו (אף שלא בשעת נפילה) אינה חזרת להתריא. ובפshootו ס"ל דבשעה שנעשית ערוה עצורה וחזרת לאיסור אשת את, ואסורה לעולם. ופליג על יסודו של הרשב"א הדחותה בשעת נפילה.

וכן דעת ריש לקיש (לע' י, ושמוֹאֵל מ) דחייב על העזרות ברת, ולא אמרי' הדחותה בשעת נפילה^{יא}. והאヒיעזר (ב) כתוב דעתפ"ז א"ש דশמוֹאֵל לישתו דס"ל (מ) בר"ל.

אבל בח"י ר' ראובן (ו) כתוב דהיכא דבטלה הזיקה (אף לדברי הרשב"א) הדחותה לאיסור אשת את. (דאיינו אשת אח במקום יבום. דכיוון דהוה ערוה בטל מעב הנפילה). ולפ"ז בזה נח' האם ע"י דהוה ערוה נחשב דבטלה הנפילה, וכן לר"ל מתברר ע"י החליצה דרך הצריה הויה יבמה).

ריא) שם. אסּוּר בְּיַבְמָתּוֹ. האחרונים הקשו דתוט' (לע' טז. ד"ה בני כת' [دل' שמוֹאֵל] קידושין תפשי ביבמה לשוק, ומ"מ לא פקע זיקה בין דבירה לגרשה או מגוזיה^{יב}). וקשה לשמוֹאֵל לישתו אומאי לא אמרי' דנאסרה בשעה שנטקדשה לאחר. והקר"א כתוב דכיוון דבידו לגרשה לא אמרי' נאסרה^{יב}.

ג. ויש שדרנו אכן דפטורה מיבום בלבד, מ"מ בשנושאה יש בזה הקטנה שם עכ"פ כמו יבום דקדום מtan תורתה. ומש"ה ל"ש בזה איסור בימה לשוק. ע"ד הוא דהילץ וחור וקייש (לע' יא), אף דעובר ממשות לא בימה (ולא חшиб יבום), אף מהני' לחושב מצאה בהיתר וככלפי אשת אח שלא מעולמי שנולד אוח'ב).

מא. ויש לדחות דנחי הדחותה בשעת נפילה, ע"י החליצה לצריה נתברר דאינה זוקה לה, והותרת לאיסור אשת את. ומשא"ב היכא דיבמה דנעשית ערוה, דלא הוה בירורו).

mob. וע"ת תוי' (לע' ב. ד) דהיכא דיש לה היתר ע"י טבילה קריין בה בימה יבא עלייה. ולא אמרי' דנאסרה. אך תוס' שם ממשע דאף דבידו לגרשה אמרי' פטור ערוה (וע"ש שהאחרונים דנו בזה).

ועפ"ז נקט הרשב"א דה"ג בין דמעיקרא הותרה ליבום, אף שנאסרה אח'ב (באיסור אחות אשת), בין שחוורת להיתריא, ליכא איסור אשת את. אבל אינה זוקה שוב ליבום.

וחרשב"א כתוב וכ"ת דא"ב (ודאין זה יבום), יעבור משום לא יבנה. ותי' דאייסור לא יבנה שיך רק בנסיבות מסוימת (חליצה או יבום) באותו בית שודחה. אבל ע"י ערוה הוה הפקעה בעולמא.

והאחרונים הביאו מדברי הרשב"א דאייסור אשת אח חזרה לגמרי בשעת נפילה^{יל}, ואף בשאינה זוקה לו ליבום^{יל}. ואילו רשי' (nb. ד"ה נתן) כתוב דמאמר ל'ק מנדאוריתא, דקאי באיסור אשת את, והותורה לא התירה לישות באשה אלא בסדר המשמעות. משמע דהאיסור אשת אח קיים, אלא דחוותר ע"י זוקה בכל רגע^{יל}.

וכן בפshootו מבואר בתוט' (לע' ג) דאייסור אשת אח נדחתה במקומות יבום. ולא הותרה לגמרי בשעת נפילה^{יל}. ועוד הביאו האחרונים דמבואר בתוט' (קדושון נ) לר' שמעון בב' אחיות שנפלו, שנשות צחה בויקה. ומובואר בתוט' דחויבין עליה משום אשת את. ומשמע דאף האחות שנפללה ראשונה והותרה ליבום, בין שא"ב נעשה ערוה עליון, חזר עליה האיסור אשת את.

רט) שם. האחרונים (אヒיעזר שם, חז"א קל ט) דנו במקומות שיש עוד אחים, דעדין זוקה להם ליבום או חיליצה, האם מותרת לה שהותרה

לו. ואף בקדש אחותה, וחיב עליה באיסור אחות אשת. ומדאוריתא פטורה מיבום וחוליצה, אבל אין חזרה עליין איסור אשת אח (לר' חנינא).

לו. אבל בח"י ר' שמעון (לט) חדש דאף לדברי הרשב"א היכא דיש זיקה, ע"ז יש איסור אשת את. ודוקא באופן שפק

הזכיה שיר איסור אשת את. והקובה"ע (ו) דחחה דכוננת רשי' דנחשבת ערוה בלבד הפייסת קידושין, אבל בclf' איסור ביהה הוה היתר. וכותב ד"ל דאף הרשב"א יודה לה. וויל"ר לפ"ז אף בסוגין הדחותה ונאסרה והותרה מותרת לו, אבל לא יתפס קידושין. וא"ב עכ"פ תאסר עלייו משום פגוזה).

לט. ותוט' (לע' י) כת' דלאחר חיליצת הא' הותר איסור אשת אח רק ע"י האייסור לא יבנה.

(לק' קט. לחדר תי) דס"ל דהמגרש והחויר ומות אינה מתייבמתה, ונאסרה ע"י הגירושין מהמות נשואין מפילין^{ימ}.

וצ"ב אמאי הורתה ונאסרה שיבא לר"א. וכח"ק הריטב"א^{ין}, והרמב"ן ביאר דבתחילה הנישואין היהיתה מותרת, ואח"כ נאסרה. ועי"ז דמי להורתה ונאסרה.

והאחרונים (חי' ר' שמעון) תמהו דל"ד להורתה ונאסרה, ודתם לא הורתה בפועל ולא נפללה ליבורם. אלא דהזה סיבה בעלמאו.

ולכארה מוכח דעתך המה' דהחותרה ונאסרה לא תליל בהא דיש חיתר בפועל. אלא דיש חילוק בין תחילת סיבת הנפילה, להיכא דהיתה כבר סיבת נפילה. ודיש חילוק אי הוה הפקעה על עצם הנפילה, או דרך מניעה בנפילה למשעה. וצ"ב, והרקב"ש (ח'ב עמי' קב' מכתב בנו הגר"ב) ביאר דהמה' בסוגין האם יש נאסרה שלא בשעת נפילה (בפועל), ובזה הביאו מנישואין מפילין.

רי' אמר דאמור דלא חדר בשעת נפילה. הרמב"ן (בח'ו, וכן במלוחמות לעיל ל': ת' ברה"ר) ביאר דआיג' דחולין אחר נישואין הראשונים, הרי נמצאה איסורה גמורה, אבל היתירא (דנישואין הראשונים) אינה גמורה, בין דבשעת נפילה אין קורא בה יבמה יבא עליה איןו היתור. (ולמ"ד נישואין מפילין לא נחשב 'חותרה ונאסרה' בין דמעולם לא הותר). ומובואר ברמב"ן דבנישואין מפילין יש נפילה גמורה, ושיר' נאסרה רולא כמ"ש תוס' ל'. אלא דל"ש גדר 'חותרה' ונאסרה.

וה挨יעזר (ב) חן דע"ב ערוה לאחר נפילה איןו דין 'פטור' דילפי מעליה, אלא דהזה הפקעה מדין יבום והוציאה. והאחרונים הקשה דותס' בתבו כן אף בדעת שמואלי^{ין}. והאחרונים (ע' חי' ר' ראוון שם וуд) דנו דיל' דילפי מעליה גדר פטור, אלא שם' מ' כיון דהזה כבר נפילה, לא נחשב דהפטור מפקיע את הנפילה לגמרי.

ר'ים מתיב רב המונגה וכו' ואח"ב מת אהוי השני, ואח"ב מטה אשתו וכו' הולצת ולא מתייבמתה. דהחותרה ונאסרה באיסור אחות זקנותו, ולදעת שמואל אינה חוזרת להיתירה. הרמב"ן הקשה דהכא זהה אישור דרבנן, ודעת רב (עליל וכו') שלא אמרי' נאסרה בדרבנן (אף بلا הורתה ונאסרה). וכח"ק המהרש"א.

והרמב"ן ה'ק' עוד א"ב היכי מייתי מדברי ר'א, דהא לא מצאנו דר"א ס"ל נאסרה בדרבנן. והרמב"ן תי' דכין דר"א מתחמיר בעלי' האי (דנאסרה בנישואין מפילין^{ימ}), מסתבר דאף בדרבנן אמרי' נאסרה. ועוד תי' הרמב"ן וכ"ב הריטב"א^{ין} דסוגין ס"ל דהא דאיינו נישואין מפילין הוה רק מדרבנן, דהא ר'א קאמר דחולצת^{ימ}. (וחריטב"א כתוב דס"ל כלשנא בתרא (לעמן קט) דסבירת ר'א משום גיירה אותו המגרש קטנה ומוחזרה מדרבנן^{ימ}).

והרמב"ן ביאר דכמו שהלכו אחר נשואין הראשוונה לגבי' צרות ולעיל ל', ע"פ דברי הר"ף. הילך אף שעה א' דאיסור מדבריהם אוסרת.

רי' ר'א הוא דאמור כיוון שעמדה עליו שעה א' באיסור, נאסרה עליו עולמיות וכו'. פרש"ז ר'א

בת' דקאי כל"ב^ב)

מו. ואפק לך לשנאה הוה ממש נישואין מפילין. אך בפשוטו לך לשנאה הוה גורה בעלמאו. ול"ש לנישואין מפילין או נאסרה כלל. וע"כ סוגין כל"ב^ב).

מו. ועי' מש"ב (עליל ל') בגדר נישואין מפילין. והאחרונים הוכיחו דהזה רק סיבה לנפילה, אבל ודאי לא חל נפילה ליבורם מעיקראי.

מו. והריטב"א^ת דרב לא שני ליה בזה. וצ"ב, דהנידין בסוגין הוה רק ממש הורתה ונאסרה). ועוד בת' דדייך לשנאה ר'א דתני' 'חויאיל' ועמדה. משמע בכל אופן, אף בחותרה ונאסרה.

מו. וה挨יעזר (ח'א ב' ג') תי' דשMOVED קאי מדין לא יבנה ובכך' הרשב"א^{ע'} בסמורו), ולא כמ"ש רשי' משום אשת את. ועוד כתוב דסבירת שמואל מדין דיחוי במוציאו, והביא דבש"ת הרם"ע מפאנו (קח) דיזוה את סוגין (וציין לסוגי' דלעיל וכו', וע"כ לא הביא סוגין) דהחותרה ונאסרה לגדר דיחוי בקרבתו, בראה ונדרחה אין חורר ונראה.

מו. ומובואר דנאסרה דנישואין מפילין הוה תוספת בגדר נאסרה. ולולי דבריו ייל' דר'א חדש דנישואין מפילין, וממילא שיק' גדר נאסרה).

מו. אך בגמ' (לק' קט. בלשנא קמאנ) אי' דלר"א חולצת ממש דנסתפק האם נישואין מפילין. ולכארה בונות הרמב"ן דסוגין פלייג אסוגיה דלקמן. וס"ל דגזרו דבנישואין מפילין. וחריטב"א

ריט) היינו טענמא שמא תהא וה'ך בן קיימא וכו'. הריטב"א ביאר דלבתzilla לא סמכי' האכזרה. אבל בדיעבד אינה פסולה לכהונה וכדייתא במשנה לה': דבין דאייבא ולד דמותה. ובפישטו דך תי' קאי לר"י, אבל לר"ל אי"צ לה' זדהו גזירה שמא מעוברת ותפליל, ותוסfork על חיליצה זו, וכמ"ש רשי' דה' לימא. אבל רשי' (עירובין מז). כת' העם משום ברוח, ואף דקייל' בר"ל. ורש"י (עירובין) כת' אדם תמצוא ולד בן קיימא תחולץ עם שנייה. ומובואר דלא גוזו שמא תסמרק על חיליצה דעתברת. ولكن אף לר"ל בעי לטעם ברוח. אבל למסקנא דכל העולה י"ל דאי"צ לטעם זה, ורש"י קאי לה'ו".

רכ) תינה נושאה, אrosis גירושה Mai Ayic'a למיימר. תוכ' דה' אל) ביאר דהוקשיה לר"י, אבל לר"ל ניחא דזהו גזירה אותו נשואה. אבל הרשב"א בחדר תי' כתוב דך קושיה אף לר"ל.

כל העולה ליבם

רכא) קרא עלו'ו מקריא זה אם לא יהפוץ וכו' כל העולה ליבם. רשי' כת' דה' מ' היכא דאפשר ע"י המנתנה. והרשב"א וריטב"א כת' דזהו מדרבנן בעלמא. ועשהו בעין של תורה וקרא אסמכטה בעלמא, וכן בדיעבד מותרת (ואף מדרבנן בדיעבד מותרת³). אבל המורבי (softmax בגיטן בהג' והו' ברמ"א שם) כת' דההולצת תורה ג' אף בדיעבד ל'ם מדרבנן. (והראשונים הקשו מהוגמי' (לע' לו). היכא דהלהבה צורתה למידנית הים, ניחוש דעתברת אף לר' יוחנן ואינה עולה ליבם. וככתבו דמשום חששא מועעת אין לחוש כ'ב. א"ג המיל'ל).

רככ) מטיב רב חינגן האספקות וכו'. תוכ' ושאר ראשונות פי' דקרו' הגם' דמשמעו דאיירி אף היכא דאפשר לבורוי, ויכולת להמתין.

א. צ"ב אמאי נקט בן קיימא, דהו'ל שמא דעתברת היא. ומשמעו בגמ' דאי דעתברת ואח"ב הפל מהני. וכבר' יוחנן (לע' לה').

ב. ומובואר דזהו דרשא בפנ'ע, ולא שרבנן החשיבו דאף זה בכלל הרין אינו עולה ליבם. ג. וכ"מ מורי' (דה' אלא). וכתי' הב' בתוס' (לה: דה' ונמצאתה), וכ"פ השיע' (קס' א).

רטו) תוד"ה ואמאי. תימה דלא פריך מודך ברייתה לרב (לע' כה), ולשני דר"א היא. (ולר"א אמר' נאסרה אף בזיקה, וכמ"ש הרשונים⁴). ובתוס' הריא'ש תי' בשם רבינו מאיר דזהו מ"ל דהך ברייתה זהו משום קנס. ומיררי שזהה הרבה. שעשה מאמר וזהה לו לכטוס מיד בשעת מאמר', ושהה עד שמת אחיו. ואילו רב (לע' כז) אמר' היכא דלא הספיק ליבם ומת אחיו. ואילו בסוגין איירי דפשע וקידש, ומובהר דאף זהה לדעת רב מותרת, ולא קנסו.

וריע"א כת' דיל' דסבירת רב (לע' כז) משום דאין זיקה (וכר"ח בתוס' שם). א"כ בפישטו י"ל דברייתא דהכא כמ"ד יש זיקה⁵.

רטו) ז'mai שפואז' ור"א דאמר' ברכ' ואנו ניד כאן אל' דמנפילה ואילך וכו'. הרמב"ן ביאר דרבנן ס"ל מיתה מפלת. אבל רשי' (ד'ה עד כאן) קצת משמע דאף למ"ד נישואין מפילין נחשב נאסרה קדם נפילה).

רי') ר' יהודה וכו' חז'ן מאורשות שביהודה וכו'. התו'יט כ' דכמו כן ביהודה אסורות ליארס, דחישין שיבואו לביאה. וככתב דאך ביהודה היו שינוי בין המקומות לעניין זה (בדאמרי' כתובות יב). והרשב"ש דן דאפשר דלענן הבחנה גورو כל יהודהattroatos מוקמות.

דף מא:

ריח) בשולמא לא תהייכם שמא יהא הו'ך בן קיימא וכו' וקונג באיסטר אוشت אה דאוריותא. הריטב"א כת' דבין דיש ביבום חשש איסטר דאוריתא, מש'ה גورو (לא פלוגו) אך בבתולה ואروسה.

מט. וריע"א היך' דבון דר"א ס"ל דאמ'ר' נאסרה בזיקה, א"כ מדר"א גלמוד לרבען. דהא לא מעאננו דפליגי בו'ה ואף דמעאננו דנה' בדין הותחה ונאסרה).

ג. ויליא' שמא עשה מאמר תורה ג' חדש שאינו רשאי ליבם. אך ייל' דלמ"ד דאסור לארס תורה צ', אף אינו רשאי לעשותה מאמר).

גה. ולבאו' תוכ' בגין קאי לצדר דרב ס"ל דלא אמר' נאסרה בזיקה, אף למ"ד יש זיקה).

חוליצה ויבום. ותי' דחתם אדינא דאוריה', אבלanca מדרבנן גורו.

ר' דה הר. וכל הנך דעתו רבנן חולצות ולא מתיבמות וכו' משום שלא אפשר, דא"כ לעולם תאסר, הילך כיון דמדאוריתא בת יבום והיא חלהה. תחילת [וסוף] דברי ר' מי שמעו זההטעם משום שלא אפשר. וכ"ב הריטב"א שלא תתעהן כל ימיה, והיכא שלא אפשר הקילו אף רבשאיו עולה לירובו, ושbery אינו מערבי.

אך רשי הוסיף הטעם בין דמודאוריתא בת חיליצה נינוה. והאחרונים (ענוג יו"ט קעוו) היק דחיבי לאו ועשה מודאוריתא לאו בות יוכם א"ז, ובזה רשי לאו תי' כלל. והתויה עמד בזה, ותוי דחיבי לאו העשה כי נתרבו להדייא (לע' ב') יש לך אחרית שעולה לחיליצה ואיזה צולחה לירוט.

והעונג יו"ט תי" דכין דחיבי לאו ועשה לא רמי כל ליבום, לא שירם בהם את התנאי דaina עליה ליבום^ג. וрок במקום דרמי ליבום, יש תנאי בחיליצה שתהא עליה ליבום^ד. ועדז' האrik בקובה^ה (ה) דחיבי לאו ועשה נחשב שיש רק זיקת חיליצה ולא ייקית יום ולכן לש' דaina עליה ליבום^ו. ווע' ממש"כ לעיל ב. בגדר חיבי עשה דזוקה רק למלכיה.

אחר בגם' (לעיל ג. וב.) אי' דעריות אינן חייבות בחיליצה, משום דאינו עולם ליבום. ולכארה

ו' מ ברש"ו (ד"ה אלא) שהרי כמה נשים שנינו חולצות ולא
חוותנאות הובאו בלאן בראשם ורבו

א. והריטב"א הביא ראייה דהיכא דלא אפשר לא בעי' ראוי ליבורן, דומהה דאסיר מצעודה ואיסור קדושה.
ב. והתו'ע כת' דשניות וחיברי לאוין לחוד מדאוריתא

ריג. והביהו בעי"ז דביבורים קודם לחג בעין ראוי לקרואיה,
אבל ביבורים אחרים החג לא בעי.

הדר. אך מדברי הריטוב א' (חנ'ל) משמע דישר אף באיסור מצוואה ואיסור קדושה חסרון דיאנו עולה ל'יבם. ויש לדוחות מהריטוב א' קאי באופן דזוקקין ל'יבם מדאוריתא. ובגון שניות הדריך ר' לאוני דמדאו'יניא עשה ר'רכה ל'יבם.

טו. אבל בתשב"ז כ רס הור בקובעה ה יג ע"ש) הקשה בנדרת
далא, יתני חיליצה, בין דאיינו עוללה ליבום. וצ"ב כנ"ל מ"ש
משאר עשה. וצ"ל דהו מאשים דאסור דבר אחר גורם.

רכם הכי השתא התם אם ימא אליהו⁷ ומ' בת יacob
הייא וכו'. בפשותו כוונת הגם' דכלפי שמייא גלי'
שעללה ליבום. ואף דבפועל יש חסרון ידיעה מהמתה
הספק, וכ' ב' הבית מאיר (צליות הבית א'). אבל יש
אתורנים שנקטו דכוונת הגם' דנכח שב עומד
להתברר, כיוןADR שיבא אליו.

והותס' הרاء"ש (על' לה): כתוב דכונת הגם' דיבא אליהם לאו דוקא, אלא אפשר להתרבר ע"י עדים". והקובוה"ע (ה ט) כתוב דלפ"ז כוונת הגם' דאי"צ שיהא מבורר מיד, וסגי במא שיתברר בעtid! ורבות הגמ' דרשuid ירא אליהם יירבר הכרבל.

וזואחרונים (בית מאיר הנ"ל) הביאו דמבער כאן דמחמות ספק לא נחשב 'אינו ראוי', ואף בפרטן אינו יכול ליבט. והקשו בוגם' (כ"ב פא) מבואר דמה שאינו ראוי לקריאה מחמת ספק נחשב אינו ראוי לקריאה, ולא אמר' אם י בא אליו. ובט' המאייר לעולם (א יד) חילק בכמה אופנים, ות' דוחט בעין קריאה [ועכ"פ שידא ראוי], אבל הכא והוא תנאי בעלמא Shi'ah ראי'. והקובה"ע (ה טו) ת' דהכא כוונת הגמ' ראוי בעית', ע"פ דברי המתוס' ברא"ש.

רכך הכא אם יבא אליהו וכו' מי משונח וכו'. הריטב"א הביא בשם Tosfot להק' דהכא אמרוי' דאם יבא אליהו אסורה תורה ג' ולעיל (לה) אמרוי' [לר' יוחנן] דאם יבא אליהו ויאמר שתפְּלִיפְּלִי, אף עודה מעורבת הוה בת

ד. ועד א' (ניתן מב') גבי ספק עבד, דהגמ' מ'ך' דהוא מועלכ' גט שחרור וחדודין שמושחררין זה את זה מספקן. והגמ' דוחה דאמ' יבא אליו יהו. וע"ל (לע' לה) אם יבא אליו (גב' מערבתן). ה. ובאופן דא' להתרבר הקילוי אף דאייה עלה ליבומ'. וborgosh רשי'.

ו. ולא דמי לקידושין שאין מוסרין לביאה דברי מבורך בשעת קדשין וכומרם "הרטיבת" א' בג'.
ג. ובchein הא דאי' (פסחים יג.) דלא שורפין תרומה תלואה, שמא ייבא אליהו ויטחנה. ולכארורה הפי' משום דעתם הדבר שאיליהו יבא (ולא משום דכלפי שמיא גלייא).

וְכֵן אֶל-בָּנָה וְאֶל-עַמְּךָ כִּי-כֵן שָׁמְךָ.
ט. והאהרוניתים נסתפקו בכמה מקומות האם חסרין בהיכי
תמצוא נחشب דאיינו בר היכי. והביאו דברשו"ת רב פעלים (א)
ארוח לה) וחקר בנתערבע לו ב' אתרוגים, וא' אסור לו. האם מהני
לייטול את שניהם ממי'ג', או דמחמות התערובת אינו ראוי
לאביבלה, והביא מסוגין.

האחרונים (ב"י מ' קנט, הו' בפתחה שם ג') הביאו למפורש בכמה מקומות (לעיל טז). וכי' ל' גבי אשת כהן, וכו') דיבול להלן בעוריה אשת איש.

והאחרונים כתבו טעם לכך דיבול להגשה (ואף כופין לגרש) נחשב עולה ליבום. וצ"ב. (והחזה"א כתוב אכן לדמות התקנות זו לוון. ובחי' ר' שמעון ג) הקשה דבסוגין מבואר דאפי' מוחוסר מן אינה עולה ליבום, וכ"ש מוחוסר מעשה. והביא דמה שבידו לעשות נחשב ראוי לדבר, אבל מוחוסר מן איןנו בעולם.

(rect) **תוד"ה קרא.** ויל' דר"ל נמי אינה חולצת תורה ג', מושום שאינה עולה ליבום. והרמב"ן ושא"ר תי' קושית התוס' דבשנמצאת שאינה מעוברת אף לר' בעין לדברי ר' יוסי, מושום דאיינו עומד ליבום. וכן נקטו האחרונים (חו"א קב, וכ"מ בט"ז קס' ב) דכונת התוס', דל"ש בזה דין מעוברת אלא מדין ר' יוסי.

אבל התוס' הראה"ש תי' זהה דר"ל דריש' יבן אין לו' (במעוברת) מהני לפטור מיבום. אך אייבמה יבא עליה, ולאו דרשנה גמורה היא לפטור (בלא חוליצה), והא דaina חולצת מושום דaina עולה ליבום (ואף בדיעבד ל"מ מהך סברא). (ומשמעו דר"ל אף תור ג' הוה מדין עין עליו. ול"ד דלפ"ז אף בדיעבד חוליצה פסולה לר'ל, דהו' כמו מעוברת ב').

ב. והתו"ט הביא דברי רשי' דכל הנך חולצות מודאויריתא ראוין ליבום. וחוסף ואיבא נמי מודאויריתא אינה עולה ליבום, ובגון המשנה דליעיל בגין, והביא תי' הגמ' בא לאליהו. (ולכארו' משמע מודאוירוי דגבוי ספק צרת ערוה לע' הטעם מושום מודאויריתא מתי' בנות. ול"מ תי' הגמ' בא יבא לאליהו).

בא. והמהרש"א כת' דריש' נקט כן מושום סברת המקש.abb. ותוס' תי' דאורבה בין דaina עומדת להתרבר ל"ע שיהיא עולה ליבום. ואך רשי' בגין חוסף מושום מודאויריתא. בגין. ולפ"ז מבואר דעת המקדש א' מב' אהיות מודאויריתא מהני חוקה על כל א'. א"ן יש לדחות דריש' קאי אשר ספיקות).

בד. והחתת"ס (ע) ذן דלפ"ז אף בדיעבד לא יהי' ודධוה בעיריות. וב. ומ"כ תוס' (לע' לה) דמהני בדיעבד, ייל' דקאי לר'.

משמע דשייך לסוגין^{טז}. והאחרונים (הנ"ל) חידשו דעת' זה גדר פטור אחר, מושום דאיןם עולים לוייקת יבום אינם עולים לוייקת חוליצה. ואילו הכא הוה תנאי במעשה החוליצה.

רכ' שם. הרמב"ם (מלכים ב ג) פסק דאלמנת מלך כיון שא"א ליבם את אשתו^{טז} קר אין חולץ לה^{טז}, אלא תשב עלעלם בזקתה^{טז}. והקובוה"ע (ה ז) ה' ק' מ"ש מחייב לאו ועשה דרמי רק לחוליצה. ותי' דאית ממלך יש זיקת יבום, דaina איסור ערוה, אלא שבפועל איינו יכול ליבם. (далמת המלך אסורה, וכמו דאן רוכבים על סוסו. ולא שיר לגדרי עיריות.)

רכ' בא"ד [קע"ז] וספק גרת ערוה^{טז}. ול"ד דאי כוונת רשי' לדברי הגמ' (בא"ן)DKRISH A' מב' אהיות, אדם יבא אליו וכו. וההפרשים (ע' מהרש"א) ה' ק' א"ב אמרו הזכר לטעם חדש דמדאויריתא בת יבום^{טז}. ויש שתי דכונות הגמ' אם יבא אליו לאו דוקא, אלא מושום שעומד להתרבר. אבל היכא דאיינו עומד להתרבר, אינה עולה ליבום, ול"מ חוליצה^{טז}. והאחרונים ביארו דמש"ב רשי' דמדאויריתא עולה ליבום, היינו מושום דሞומי' לה אוחזקה^{טז}.

רכ' שם. הפסיקים דנו יבמה שנטקדשה [למ"ד דקידושין תפשי ביבמה, ולא פקע זיקה וכמ"ש תוס' (לע' טז)] היאך תחולין הא אינה עולה ליבום. והלבוש נתה שלא תחולין לפני שתתגרש^{טז}. אבל

טו. וכן היב"ח (עה"ז) ציין לעיל ג. ע"ד רשי':
יז. דאסור לישא אלמנת מלך. והקובוה"ע (ה ה) הקשה דוהה העש בעלמא, ולדעת הרמב"ם חייב עשה אם בעלו קנו וಡשה דוחה לאו הבא מכלל עשה. אלא מושום גוירה דביהה שנייה, וע' מש"ב לעיל כב. ותי' דכבוד מלך הוה שעשה חיובי ולא הבא מכלל עשה. ועוד תי' דעשה מלך עדיפא מאשר מצוות.

ית. אבל רשי' (סנהדרין ט) כתוב דaina חולצת מושום דאסורה לינשא (הו' לעיל לטב). והכט' מביא דברי רשי' על הרמב"ם. והאorio גדויל כתוב דבעין להרוייה, דכון' דaina עולה ליבום, א"ב הוה חוליצה פסולה (ואף דמוהני בדיעבד), וכוון' דכן איני מוצה בעצם החוליצה אלא כדי לפוטרה ולהתירה לינשא.

יט. ובקובוה"ע (ה ה) הקשה מ"ש מבעל התנאי, דלדעת הרמב"ם (לע' ב, ה'aro' לעיל י') דaina רואה ליבום חוליצה, ולכן מותרת לשוק.

והאחרונים חקרו בוגדר החיוב באירועה, האם הוה קנס בעלמא [ודוחק לפ"ז במנה חלקו על רשיין], או שנשת庵ך לה לענין זה כחלק מהאיושת, וע' כתובות ב.

רלו) בא"ד ונ"ל ר"י דוקא בנסיבות ל"יבום וכו'. הרא"שelial ביאר דכין דסופו ליבם הרוי היא כבר באשטו וחייב במזונותיה.

הרא"ש הוסיף דהוה קנס, דכין דהויל ליבם לאלאר קודם שיהיא אונס. והק"ג (ב) כת' דלפ"ז אם היהה נהנה מעיקרא, ולא היה יכול ליבם לש' קנס ופטור.

רלו) בא"ד ודוקא ברחה וכו' דלא שכיה שיתאהר וכו' ומיהו (יע' כתפ): וכו' ואינו מופיר כל' ברחה. וברב"ן נדרים ע: משמע דגרש וברחן. ובתוס' מהר"ם ור"פ תי' דאיירי ששאל זמן גוזל, ולכן חייבו מזונות.

רלה) בא"ד ולענין זה אין שום פברא החק בין עשה מאמר. [יל"פ דמאמר הוה באירועין, ואין לה מזונות]. אבל הרא"ש כתוב דכין דעבד מאמר קרובה לביאה (ואף לענד דעתריה חופה, ע' לעיל כתפ:).

רלו) בא"ד וקצת נראה דמהמת קנס וכו' דלא אין מעשי' שקוין. והרא"ש ביאר דקייל' מזונות עיקר, ותקנו מעשי' ממשום אהבה. ובכל זמן שאינה תחתינו אין לחוש לאיבה. והאו"ש [אישות י'יח] נסתפק כל' אරוסה בהגעת זמן מעשי' של האروس, ובכיא מדברי הרא"ש [ותוס']. וזהו לאחרים תלו בנידון האם הגעת זמן דארוסה הוה ממשום קנס, או מקצת אישות].

רלו) והלכטא ל"ית לא, משmia קנסותה. רע"א הק' אמראי איצטוק לפטוק הילכה, דהכליל ר"א ורבינא הילכה בדברי המיקל [וע"ל לטע]. והרש"ש תי' דנפק' מכתפסה ודהוה לחומרא].

ב"ה. והרא"ש כתוב לדוחות דכוונת הגמ' בכתבות דעד שבורה לא נתחיהב במזונות ולא היה מעשי' שלוה, ולכן לא חייב שאמור צאי מעשי'. אבל כתוב דלשון הגמ' בכתבות משמעו דאיינו משועבר לו כלל.

ול) תוד"ה הפסיקות. מההיא (לק' בג) וכבר דאי' איה קידש הו"מ לימפרך, אלא שהיה צריך להאריך יותר. רע"א תמה דהמשנה מפורש יותר, והבריתא צריך להאריך.

והרמב"ן דהלשון 'ספקות' משמעו אף ספק מעוברת. ואף אפשר לדוחות בזה.

ולא) תוד"ה דהא קטנה. לענין יבמה מודה. [דביבמה גוזרו קטנהattro גודלה, בין דחמייר, דחששו שלא תבא עבשו לאיסטר. וرك היקל משומן יהוסין]. ועד תי' הרמב"ן דברואה לילד אף ר' יוסי גור הבחנה, ואפי' יבא אליו לא משגיח²¹. ואך שראית הגמ' דהא קטנה הוה מדברי ר' מאיר, ומ"מ אף ר' יוסי מודה דל"מ יבא אליו.

ולב) יבמה ג' חידושים ראשונים ניזנת משל בעל. ה"ה (יח טו) כתוב דה"ה מעוברת ואך אילו תפיל לבסוף), דהוה כמו ג' חידושים ראשונים. ופרש"י שאינה יכולה לנישא מחומות בעליה. ומ"מ אם חליצה תוק' ג' אין לה מזונות, וכדמבעאר (עליל) דמפסיד מזונות, והמairy ביאר דחליצה הוה בגרושה.

ולג) ובירה. המairy בת' דआ"ג דהוין שהיבמה חולכת אחר היבם [וכדאי' בסנהדרין לא'], הינו לעיקר דירתו. אבל אם ברח לא תקל אהרון.

ולדו) עמד בדיון ובירה. ובחי' ר"א מן ההר חידש דוקא ביבמה מן הנישואין, אבל יבמה מן האירותן אף דתובעת לנישא אין חיב עד שישלם י"ב חדש [וכדאיתא בכתבות נג. דשיך י"ב חדש אף עצל יבם]. והביא חולקים דביבמה אין דין י"ב חדש.

ולה) תוד"ה עמד. ולא כמו שפ"ה התרטט²² דוקא ברח אבר חלה לא. והראשונים למדו דסבירה רשי' דקנסטו ממשום דברת. והרמב"ן [ושא"ר] חלקו דהוה כאروسה שהגיע זמנה להנשא, שאוכלת משל אROS.

כו. ונפק' מ לדינא, דאף למ"ד (על' לה), דביבמות קטנה [ועקרה וכו'] לא גוזרו אותו גודלה. אבל גודלה גורו, ולא הני בדיקה שאינה מעוברת.

כז. וליתא לפנינו, והאחרונים דנו מהיכן למד תוס' בן ממש"ב רשי' דהוה קנס. ובצ'ב דתוס' בס"ד ג' ב' נקטו דהוה קנס].

דף מב.

הערכות איננו קריין בנה. (ובcheinן דתורייהו שלא בקדושה, לא איכפ' ל' שיתברר כי הוה ממנה או לא).

(רמד) **שְׁמָא יִשָּׂא אֲחֹתָו מַאֲבִיו וּכְיָהּ?** ברש"י מבואר דההשש שיחזקו אחותו בבנו של שני, ובשלו בקרובי ראשון. (וז"ב דادرבה נימה דרוב يولדות לט'). והרטיב"א כתוב א"ג שהוא בנו של שני, ודיניין ליה בבנו של ראשון.

(רמה) **בְּכָלֵן אַנְיַקְוֹרָא מִשּׁוּם תְּקִנַּת עֲרוֹהָ, וְאַם אִיתָא כְּוֹי.** תוס' (ד"ה בכלן) כת' דNELBL בהה אף לנשא אחריו שחלהעה (ודהולד אין פוטר עד שייעא ובDSLIL לו). והר"ש מדרשי היל' דהוה איסור בימה לשוק ואמאי נחשב תקנת 'ערוה'. ומובהר דיבמה לשוק נחשב ערוה.

(רב אל האתון דאוריתא) ה' הביא מכאן דיבמה לא נחשב ערוה, דלתה' הגמ' אמרוי' משום תקנת הולח, וחורי יש נפק'ם גם באשה עצמה, דיזיציאנה לשוק, אם ימותה השני ללא בניהם (מלבד הספק הזה). והוכיה מודה דיבמה לשוק לא נחשב ערוה. וכן ה' הביא מותוס' לו: ד"ה הא. אך ה' הביא דליגר' רשב'ם (בב' קלה), מבואר דיבמה לשוק נחשב באשת איש, וכמו בחנק. עי"ש בגהש"ס!

(רמו) ריש"י ד"ה ומיבם. אשת אחיו מאמנו וחיבר ברת. (וכ"ב ריש"י לך' צח). ושלא ממש"ב תוס' (על' ב. ד"ה אשת) לדעת ריש"י דאין ברת באשת אחיו מאמנו.

(רמז) ריש"י ד"ה וופטו. וגביה גר וגירות לחדרא וכו'. ואף דהgam' הוכירה כמה טעמיים, כל טעם לחוד טגי לנו.

ג. והרמב"ם (שם) פסק דלביאה שנייה בעין ג' חדרים משום הבחנה (ב' חדרים לאחר ל' יום של בכיה).

ד. והמשג'ל כת' דליך מידי, דיבאה ראשונה התירה תורה דלא דברה תורה אלא בוגד יציר הרע. (ומש"ה אף חכמים לא אסרו משום הבחנה).

ה. וצ"בadam יסתפקו יאסרו דשניות מספק, ולא יכשלו בערורה. (וע"ב דההשש שישברו של א', או ע"פ הכרעת דין). ג. ורין שם נפק'ם דנהשב עירויות לענין דין יהרג ואל יעbor. וכן נפק'ם לענין דבעין עדות ווע' מה שהוא בזה לעיל לט'). ד. וכות' דתלי במח' האם קידושין תופסים בימה לשוק. א"ג

רמא) **תָּוֹדָה לְאַחֲרָה.** אמר ר'ת, אבל אם מות היבם צריכה להמתין ובו' דיויתר קרובה לביאה וכו' דגוריין אותו נישואין. (ולכאו' כוונת ר'ת דاتفاق מדיניא ל"ש בזה הבחנה, שהרי לא בנסחה. א"ה גورو לא פלוג, וב"ש יבמה). והתח"ד (ומך, הר' בשוע' קסר א' ב') דהינו רק ביבם א', דLAGBI עולם האיבם נחשב בעלה. אבל לא גورو בלא פלי'ם זה מהמתין יבם אחרה.

והבי"ש (קסד א' ב') דבזה"ז דכופין על החלטצה, אפשר דלא נחשב קרובה לביאה (וא"צ להמתין).

רמכ) אר"ג אמר **שְׁמוֹאֵל מִשּׁוּם דָאָמֵר קָרָא וּכְוֹי.** הביב"ש (יג א) כתוב דאסמכתה בעלמא הווא. וכן **דִּיקְוּן הַאֲחֻזּוֹנִים מִדְבָּרֵי תּוֹס'** (זה לוחע) דאיינו דרשא גמורה. אבל הנגב"ז (אה"ע ק' יג) הביא לדלשוואל הבחנה הוה דאוריתא. והפתח"ת (יג א) הביא בשם הדרב"ז (ארס) לדיק' מדברי הרמב"ם (גירושין יא יח'כ) דעיקר הבחנה דאוריתא, וגورو אף' אשה שאינה רואה ליד.

רמא) גדר וגירות מי' להבחין^a. פרשי' הרי אין כאן ראשון ושני. האחרונים תמו זו ורחמנא אפרקיה לזרעה (וכדלקמן צח'), ואין מייחס אחריו. וא"ב אף היכא דהוה חד גברא יחשב כמו ב' בני אדם^b. אך אי נימא דגוי ונגיה לא אמרוי' דאפרקיה לזרעה ניחא. וע' מש'ב' לע' כב').

והכס"מ (מלכים ח 1) ה'ק' האיך הותר ביהה ראשונה^c ביפת תואר, הא בעין הבחנה^d. ות' ייל' דאותו זרע נמי אין קדוש נבייה ראשונה דקדום גירותו^e, דבנ' הבא מנ

א. והשאלות (קד) כת' אל לא גירות מ"ט. שמא יוציא עבדים לחירות א"ג להבחין בין זרע שנורע בקדושה. ומשמע דרכיס בן בסוגיון. וצ"ב הטעם שיוציא עבדים להירות, ולכואו כוונתו במשחררת וויל' דזgor גירותו אטו משחררת. וצ"ב דמי'ם היא נשחררת, ומה לי נתעbara קודם או אח'ב. ולכאו' כוונתו דאי נתעbara קודם, והוא שחרר רק עלייה. והחול' עבד. (וניה' בזה ריה"ג ורבנן (קידוש טט) הרי את בת חוריון וולץ' עבד. דאי נתעbara ונשחררת הילך עבד. אך לבאי' אף רבנן קאי' בשיר' בחדיא, אבל בסתמא שחרר בולח. ועכ' למ"ד ירך אמרו).

ב. ולכאו' הוה קרי על עצם קרי' הגמ'.

העין, והרוב ניכר ממילא בשליש. אבל בדיקה בדידין ובupper תיכון דהכה וראי ניכר. והוא דלא סמכו בחינה על הכרת העין, הוא משומם דחישין שיהיא מהמיוט. ואילו (לעיל לו), גבי יום שיתברר הדבר ולא תשב באיסור כל ימיה סמכו שהוא מרובו^ט. ועפ"ז נקט דעתך בדיקה יתכן שניכר לפני ג' חדשים. וע"ש.

(רכ) אמר רב ספרוא אין בודקין את הנשאות. הב"י (יג) י' כת' בשם ר' יודח דמי שעברה ונשאת תורה ג' בדקין בכל מני בדיקות אם נתעbara. דכין נשאת שלא ברשות התגונה והתגנה.

מעוברת ומינקת החיבור

(רכג) אשה מהחפה כדי שיירש וכו'. הנוב"י (ק ייח) הקשה דלפערם הראשון עשיר יהוה. וכותב דברג ונירות איצטאריך לטעם הזה, שאם נתעbara קודם אינו יורש. וכותב דבעלמא אי"צ לזה,adam מעוברת לראשון, אבל השני ציריך להוציאו משומם מעוברת החיבור. והאגבנ"מ (יג א) חלק דכין נשאה בהיתר קודם שחול שם' מעוברת החיבור אי"צ להוציאו. ורק למסקנה דאסרו משומם הבדיקה, כיון נשאה באיסור ציריך להוציאו. ור"א כתוב דכין דלא התחללה להனיק אינה בכלל 'מינקת'.

(רכד) לא סתם מעוברת למינקת קיימה. ואסרו בעודה מעוברת (ולנוב"י אף למקשן היה זוקק להוציא אוח"ב, אם תניק). והפוסקים (יג יא) הארכו בדין נתנה בנה בהיתר. והחומר (הו) הארכו בדין נתנה בנה למיניקת. וחמי בעלה (והריטב"א מג) הביא בשם תשובה הגאון דבב"ג' חדשים בחו"ב בעלה, ואם התחללה להניק או לא התחללה. או דנעטמו שידרה. ואכ"מ.

הראשונים (רמב"ן רשב"א ריטב"א וטור) הוכיחו דהיה אף"ל דצרכיה להמתין ג' חדשים משומם ספק שאח"ב תהא מעוברת החיבור. ות"י דחשא רחוצה

לא גורו. אבל הקשה דעתך רשי (לOLUMN צח) דאסור בקרובי האם מדאוריתיה.

ט. והביא דכע"ז כתבו תוש' כתובות ב. לענין חשש זונה. י. ורש"י (לב: דה ומפרישין) כתוב דיתלו העוברין בבעליהם. והעROL"ג דיק דחישין דבמידת תלו בעלהיהם, ועפ"סוגין.

רמח) בא"ד ובין דזה גורע שלא בקדושה וסתם עכ"ם מונה וכו' ונמצא נושא אשת אחיו מאמו. עפ"ס"ד דהוגם לך צח. זה דאין אב לבותי, משומם דסתמא מופקרתו. התוט' מהר"ם ור"פ ומהר"ש א' תמהו דאף לולי חשש מונה אינה קרוביותה כלל. ומהר"ש א' כתוב תלמיד טועה כתבו^ט.

(רמט) לא תמתין חדש א'. רשי (ד"ה אישתא) בת' דהמ"ל שהוא מעוברת מעיקרה חורש קודם מיתת הראשון. והרמב"ן תי' דהמשנה מילתה דPsiキא נקט, וקו' הגמ' באופן שלא עמדה אצל אלא יום א'.

וחורש^ט א' כתוב דהמ"ל עד דגמර הولد לו, ואישתאי חדש ועפ' הגמ' (לOLUMN פ): ובאייר דס"ד דהסוגיה כאן דלא אישתאי כלל אחר ט. ובהג' יUBL'ז הוכיח מזה אישתאי הוה מעוות דלא שכית, ולא חישין. אבל יולדות לשבעה הוה מייעוט דשכית. והוא דסמכיב' (לOLUMN פ) דאישתאי הוה משומם חזות כשרות. והרש"ש כתוב דסבירא יש ראייה למושב היר אליה דرك יב חדש אישתאי ולא פחות.

ר) וכי מלאו ג' חדשים ל考验ה. מבואר דלא יתכן שהולד ניכר לפני ג' החדש. ור"א (פט) דן בדבש דין ניכר הولد בפחות, וכותב אפשר דמ"מ יש רוב דלא ניכר קודם.

וחורש"ש וערול"ג הביאו דגבג' (סנהדרין טט) נח' האם היולדת לו עוברה ניכר לשילש ימיהן, או רק לג' חדשים. ואילו בסוגין מבואר דນיכר רק לג' חדשים (дал"ב ניחוש שתתעורר אוח"ב, והוא ניכר לשילש ימיהן). וע' חז"א.

(רכ) שם. ל考验ה. ור"א (לו) ה' דאמאי לא חישין למייעוט שאין ניכר לשילש ימיה (בדמבעואר לעיל לו). ות"י דהנתם אירוי עי' הכרת

תלייא במוח' הסוגיות האם הווקה מוחמת היבם, או המשך אישות המת.

ח. והנוב"י (ק כב) תי' עפ' דברי הש"ך (וירט לטט) דמעוברת שנגניריה אין איסור קרובי האם דאוריתא, אלא דרבנן (והגמ' לCOLUMN צח) קאי ודוקא בתואמים. וא"כ אילו היה מאוב ואם

רנו) בא"ד כదאמרי' (בתוכות נט): נתרשה אינה כופת. אך בגם' (שם ס) מבואר דה"מ בשאיינו מכירה, אבל היכא דוחתילה להניך ומיכירתו צריכה להניך¹⁹. ועפ"ז פסק הרשב"א גורשה אם עדין איןו מכירה מותרת לנוישא, דaina משועבדת להניך וכדעת הר"ש במיקצת²⁰.

(נ) בא"ד ואין נראה ל"ר ת"ה דהא למאי דכפי דהוה בעי קמייר וכו'. בפשטו כוונת התוס' דלמסקנא מעוברת הוה מדין מינקת, ולר"ש הוקן בגורשה מותרת. ובזה הקשו בתוס' ולס"ד אף מעוברת גורשה אסורה וכ"כ בפנ"י כתובות ס). אבל רע"א דיקך דרושית התוס' להוכיח דאף לשון מינקת קאי אגורה, והוה בכלל התקנה. וונחלו הראשונים ברductio הר"ש לעניין מעוברת גורשה, ותלייא בקורסית התוס'.

(נח) בא"ד וב"פ בשאלות ד"ש גורשה וכו'. וב"כ רשי" (סוטה כד) או דגירשה. ע"ש תוס' שאנץ עה"ג), ורע"א ביאר" סברת ר"ת דכמו שכופין היכא דמכירה, ה"ה היכא دائנים מוציאים מינקת אחרת היא חיבת. ועוד היכא דהרא"ש סימן דאף دائינה משועבדת, מ"מ רוב נשים חסות על בניהם.

והראשונים דנו בנתערה בזנות האם אסורה לנישא ב'יד' חודש. ובה'ג' מודבי (קו) הביא בשם ר' מודבי טורמש"א דבזנות אף לדעת ר"ש מותרת. دائין מי שיכוף אותה²¹. והביא שלא לו חכמים. אבל הריטב"א (מג) כתב דאף לדעת ר"ש הוקן מינקה מזונה אסורה לנישא²², דכיפה לחבע, וחששו יותר.

טו. ובס' היישר (תשמה) הביא דברי ר' שמשון דמכירה קופין בבב"א, אבל כל זמן שב"ר לא כפו אינה מהויית בדבר.

טו. והתוס' ר"יד (עה"ג בתובות נט) הביא בזה, וכח' הטעם דגורשה ומיכירה מינקת שכבר ולא בחיננו. וצ"ב בסוף סוף התינוק זוקק לה, ואני יכול להפטר מהוי זה.

יז. ע"פ דברי המרדכי (חו' בסמוך), והביא דעת' כת' מהר"י מינץ (ה).

יח. ולכואו בונתו דגדר השעבוד לפני הבעל שנייק ולא תנשא.

יט. סימן זע' אם כופה להניך, دائינה אשתו.

הייא²³, וכולי האי לא גזרו בספק מעוברת. והנוב"י (אה"ע ק ייח) כתוב דלר"ש הוקן [בתוד"ה סתם] ניחא, דברגורה אין איסור מעוברת, ובעין טעם הבדיקה.יעד דן דבחודשי הבדיקה הווה ספק האם הוא בנו, א"ב חיס עלייו (והאריך בזה). ועוד כתוב הנוב"י דבגור וגירות ל"שvr. והאבנ"מ (יג א) חילך הדבנה דזרע הנורע בקדושה חמיר טפי (כמ"ש תוס' לו. ד"ה צרכין), וא"ב למה לחדש הבדיקה בין זו וזו של ראשון.

הרמב"ם (יא כה) כ' הטעם במעוברת שמא יזק הולך בשעת תשmissה, ורק במנקה כתוב הטעם שמא יתרცח החולב וכו'. והכט"מ כתוב דחרמhb' לא גוסט' אלא, ומהדר לפי דעת המקשה. והביא בשם המהרי"ק (קלט) דמינקת אינה שייך בכלל הנשים.

(נה) תוד"ה סתם. ר"ש זקינו של רשב"א היה אומר דגורשה מינקת מותרת לנישא, שלא משתעבה להניך וכו'. ולכואורה ממשמע דהתקנה משום שעבוד הבעל²⁴. ורע"א (ק צה) חילך דהתקנה אינה משום הפקעת שעבוד²⁵, ועיקר הטעם משום העובה. אלא אם אינה משועבדת אינה נקרה בתשmissה מינקת 'חבריו', ומש"ה אינה בכלל התקנה).

והרשב"א (כאן, ובכתובות ס פ"י יותר) מבואר דסבירה ר"ש הוקן דבגורשה הבעל קיים וממסמס ביצים וחלב. והריטב"א הוסיף דגורשה לא כסיפה למיתיבע לבעל. ורע"א הביא מדבריהם דעתך טעם ר"ש הוקן دائינה מוחשבת מינקת 'חבריו', שלא מסתבר והראשונים ימציאו טעמיים שונים למגורי לדברי הר"ש²⁶).

יא. ולשון התו"י דהוה ספק. וממשמעות דנה' האם בעין דוקא חשש רחוק.

יב. ויל"ד דלפ"ז יהני מוחילת הבעל. ולא משמע כן בשום מקום.

יג. דהא אפי' שכרו מינקת ומיכירה משועבדת להמשיך להניך, וכמ"ש הרמ"א (פב ה) בשם השלט"ג, אבל מותרת לנישא.

יד. וכותב שלא מסתבר לר"ש סתם דבריו, ולא פ"י הטעם, והראשונים המכיאו טעמיים שונים. וצ"ע דכח"ג' מעצנו לרוב הדפוסים הקדומים סתמו דין'ם بلا טעמיים, או שננתנו ב' טעמיים ויש נפק'ם בינויהם, ולא גילה לנו החילוק בינויהם).

הביאו דמבעואר דאף היכא דנה' בעודה באותו משנה נחשב סתם ואח"כ מיח'. והקשו מריש ביצה (חו' בתוס' ד"ה סתם) דאמר'י סתם לן תנא. והמאירי חילק דהכא אחר הסתם יש מה' של ב' תנאים. ואילו ביצה החוזר תנא א' שחולק על ת"ק.

(ושג) ריש"ז ד"ה מהלוקת. במסכת אחרת באותו הסדר. הרש"ש דיק' מהה דב' סדרים יש סדר למשנה. וכ"ב העROLג'ן. וע' פורוי.

רשד' סתם ואח"כ מיח' אין הלכה כתמתם. הרשב"ם (כ"ב קכב) ביאר דרבנן חור בו מוחמשנה הראשונה, וממשנה הראשונה לא זהה ממשינה.

והרמב"ן (ושא"ר, וכ"כ שווי' הרשב"א א קיד) כתב דכוונת הגמ' דאיינו נקרא סתם דינימא הלכה במותה, אבל לא הוה כלל דנפק הלכה דלא במותני. וכן מבואר בתוס' דיתכן דקי"ל כוותיה. ותוס' כת' עוד דתנא קמא חשוב רבבים. אבל הרש"ש (ברייתות יא) הביא דמבעואר בדברי התו"י (שם) דאן הלכה כלל כתמתם.

רשה' מיח' ואח"כ סתם וכ"י הלכה כתמתם. הרשב"א (ב"ק קב) כתב דאף דבעלמא נח' האמוראים אי' הוה כלל דהלהכה כתמתם משנה. והוה אמרראי אף אליבא דר' יוחנן. מ"מ היכא דיש מיח' ואח"כ סתם כו"ע מודו דרבנן המשנה לפטוק הלכה". ורבנן חור והכريع ודרך הרבה דברה. והאחרונים דנו בזה. ובתוס' בס"ד דנו אף לשמויאל וע' אחרים.

רש"ו תוד"ה כתמתם. מ"מ חשוב רבבים לגבי היחיד. אבל תוס' (ב"ב קכב) בת' דשמא היכא דאן המה' סמור לו גרע טפי ולא נחשב לרבים לגבי יהודו. דאייא למימר חור בו רבני מהתאם!.

והשו"ע (יג א) פסק דבין גירושה ובין אלמנה ובין מוניה צריכה להמותין. והרמ"א התריר במוניה במקומות שיש קלוקול.

ובשות' האחרונים (נוב"י קיד - בכ' וועוד, ע"ע פתח'ת שם) האריבנו טובא (בכ"ז).

והאחרונים דנו בדיון בעוברת מנברי, דאיתנה בכל מעברת 'חבריו'. או דכ"ש דעתך למתבעה (וע"ע מדכי יט). ודנו דאי גדר התקנה מוחמת השעבוד לבעל "ש גוירה בנכרי, ע"ב דהוה מוחמת השעבוד לו ולע"ע בית מאיר צלעות הבית ה', ופתח'ת שם).

דף מב:

רנט) לتبיעינhero לירושים וכו'. הש"ך (ס' גבורת נשים, הוי ברע"א) הקשה דפעמים שלא ישו נכסים, וא"צ לשלים מוניות דהוה חותבת אביהם. וכן מא דמש"ה לא פלוג אף בשיש נכסים. ורעד' האביא לתרץ דקי' הגמ' לר' יוסי דגבוי רדופה ליל לא פלוג.

רט' הי ניחו בתוצאות והי ניחו ארכופות וכו'. פרש"ז דהיבי משכח'ל בתוליה, וע'ב באروسה^א. זיליד' הא משכח'ל נבנשה לחופה ולא נבעל^ב.

רס"א והתニア הרי' שהיתה רדופה^ב וכו' ר' יהודה מתור (ב"ג בתוס' ד"ה הלכה, וכ"ב הרשב"א). ובגמ' (תובות ס) גרש' ר' יוסי.

ותוס' (לע' לה: ד"ה אבל) הקשו לגיא ר' יהודה, דר' יהודה גור בגירות קענה. והרמב"ן (בسوיגין) הוכיח דהיגראס' ר' יוסי. ותוס' תי' דהבחנה בגירות חמיר. ואבל לשמויאל שם בת' ישראל חמיר, וגירות לא גור.

רס"כ א"ל דרמא ליך וכ"י סתם ואח"כ מיח' דיא. פרש"ז דהה איפליגו עלה ר' יוסי ור' ג. הראשונים

א. וכן בת' הגמ' בתולות הינו מאיריסין. ובועלות מנישואין. ואף דמשכח'ל בעולה מאיריסין, בגין שקידש אלמנה גירושה ולא נבנשה, ומשי'ה ל"ש בוה עיקר גוירה הבחנהה).

ב. ואך י"ל דכין דהבנייה לחופה יש לה דין בעולה. וע"ע לך' נז.

ג. פרש"ז וגם סמוך למיתתו עמדה ביבית אביה ומן מרבבה. ולכ"א' כוונתו דלא נגייחה עמו ג' חדשים. וזאת בגין חוספת היישוש ממה שהוא מוחמת שהיה רדופה).

ד. ועוד כ' המאירי בשם י"מ דהaca המה' מרומז אף

בתוכהות ל'.

ה. אך היביא דהא דאי' בהמשך סוגין סתם במשנה ומה' בברייתא דרבנן לא שנאה, והוה רק אליבא דר' אבורה. ואיתו סל' דהלהכה כתמתם משנה. אבל הרבה אמרואים בכ"מ פסקו במו' בברייתא נגיד סתם משנה.

ו. והרמב"ן היביא באותה שאמרו (חולין פה) ראה רבנן של ר' ים ושנאו בלשון חכמים וכו'.

ז. והרמב"ן כת' דכוונת הגמ' (ב' קכב) להק' אמר'יא טרח רבנן כוותיה, שא"א לומר דכוונתו לסתום להלמה, בין דהוה סתם ואח"כ מיח' אין הלכה ודאי כתמתם.

סבירא בחשיבותו. אך מדברי רשי' משמע דעתינו ('תיקון') להחשב צורת כל'. והוא דיש לו בית יד ל"צ צורת כל'.

(ר) רובו של ראשון ורובו של אחרון ואמצ羞 ש'ם. האחרונים הביאו מהירושלמי דרך מד"ס' דרבנן רוקח העובר ע"י רוב חדש'. והקר"א דיק דהתיו רק לארט, אבל לנישואין גורו, ולא סמכו על רובו של חדש'.

רעה) ב"ד חדש וכוכו. הראשונים (יע' שו"ע יג' יא) נה האם חדש העיבור מהמנין, ודין ב"כ חדש' בלבד ב' שנים.

(רubb) וצרכיה להמתין ג' החדש חוץ מיום וכוכו. ויש מקומות שהלשון צ' יום. ולא סגי בזמנים חרסים, אף' א' מלא וא' חסר. ובכ' הפסיקים (רמב"ם גירשין יא ב', שו"ע יג' יא), והגר"א ציין המקור מהירושלמי דאי' חוץ ועיירורין.

רעה) רשי' ד"ה מקום. לגיהז תנן, אבל כיבוס לא. וכ"ב בתוס' ד"ה שמורתו. ובגהש' צ'ין דרבנן' (מו"ק ט' מבואר דתוך ל' אסור בתכבות וגיוחן. ותוס' (שם בג'), הביאו מטוגין דודוקא גיהז אסור'). אך Tos' הביאו בשם הריב"א דאייר הכא בא ממדינת חיים וכドרי שהוחרור לו לבטול ולהסתפר תוך ל'ה. (והשו"ע יוז' ד שפט א) פסק לדלאר ז' מותר בכיבוס. אך הרמא' הביא דנהגו להחמיר וכבדעת הריב"א).

רעד) תוכ"ה במקום. והר"י מאורליינש הביא מהר גיר' דasha מותרת בנטילת שער. ובכ' הרי"ף (מו"ק יד). והרמב"ן חלק דודוקא באביבות דעלמא שיר' להקל בין איש לאשה, דasha הוה ניול. אבל תשעה באב ל"ש ניול אסור רק אותו שבוע.

הנתנה הוה רוב של ראשון ואחרון, ר' חייא בר אבין סמך לעלי' לעניין אירוסין.

ו. ובפסקים מבואר דכ"ד חדש הוה לפי חשבון א' מלא וא' חסר, ולא תלי' בקביעות ב"ד בפועל.

ז. אך Tos' הביאו מההתוספתא (שם ב' ב) דכיבוס אסור, ובכת' דכוננות התוספתא גיהז. ואך רשי' הנ'ל מנה כיבוס וגיוחן' (כב').

ח. ותוס' כת' דאפ"ה קודם תשעה באב אסור אף למיל שבא ממדינת חיים וכוכו, דכיבוס אסורינו מושך כל כך לא הקילו. (ותוס' רב' דעפ' שפר גרש' במקום שמותר בספר וכוכב'ן). וא"ע למוחקו או לישבו באשה או בגילוח כל הרראש.

דף מג.

רטס) א"ש וזה תנן מסרך וכו' אין הלכה כאותו משנה ובכו. לא נתבאר בגם' במא אין הלכה במתני' ובמה פליגי אר' שמעון. והרמב"ם (כלים יא ד) העתיק את המשנה בצורתו, אלא שהמשמעות החילוק דגוייתא וברייתא. והב"מ תמה אמאי השמשת חילוק זה. ועוד דאמר' (בسمוך) דאין הלכה כהך משנה'. והקר"א כתוב דמבואר ברמב"ם דרך בדרכ' בבא אין הלכה כסתם.

והחו"א הביא דבתוספתא נה' רבנן ור' שמעון בנטלה שנ' א/, אי בעין יהוד. ובאייר דהמה' בתוספתא קאי בקטניתא (ובחילוק רב פפא בסמור), וכן גם המשנה. והרמב"ם פסק בדברי המשנה רק באילימתא.

רטס) מסרך של פשתן וכו' ונשתיירו בו ב' טמאות וכו' של גמר וכו' נשתייר בו ב' במקו' א' טמא וכו'. (ויל"ד במסרך פשתן האם סגי ב' א' רוחקים זה מזה'). או דכוננות הגם' דוקא סמכים, וע' בסמור). ובפושטו מבואר דיש חילוק בין מלאכת סיירוק פשתן לצמרא'.

אר' מסקנת הגם' יש חילוק בין גוייתא ובתרייתא, ומובהר בגור"א (כלים שם) שנקט דבפשתן איירי בגוייתא הסמכים ול"ז דסגי בב'.

רטס) אלא מהבאה דקטני וכולן שניטלו א' א' בפנ"ע טמאות, אע'ג דלא התקינה וכו'. ולכ"או הטעם כיו' דמעיקרה הייתה כל', נחשב עדין ראי לעין מלאה. ומש'ה אי"צ יהוד.

ומסקנת הגם' דתלי' אי הוה בקטניתה, פרשי' דכיבון שיש עמה חתיכת עץ לבית יד אי"צ תיקון אחר. ויל"ד אי הוה

א. והמאירי כת' ולמודת משנה זו הלכה היא, אע'פ' שנאמר בה בסוגיא זו שאינה הלכה. (וצ"ב מנ' ל' לפטוק ולא כר' יוחנן ור' אביהו דסוגיא').

ב. ובכ' הערול"ג וכן תפאי' (כלים שם). אך מדברי הג' הגרא' א' (שם) מבואר דאייר דוקא סמכים ול'.

ג. ויל"ד اي מסרך של פשתן שונה בצורתו משל צמר וכו' מבמאירי וקר"א), ואל'ב אמאי לא נימה מסרך צמר ראי לשימוש בפסותן.

ד. וששייקו דגיזול העובר תלי' לפי קביעות החדש, וע'פ' דין רובי'.

ה. אבל הערול"ג דיק דר' חנינה בגודל קבוע דעיקר זמן

רעת) בא"ד וא"ת דחכאת אסרי ליארטס תוך ל' וכו' וכו' ויל' דהחויא בר' יהודה דשורי. והרמב"ם (אבל ו ה) פסק דמותר לארט אפי' ביום המיתה. ובויאר הבט"מ דטל' לאין הילכה בר' יוסי. א"נ סל דאף ר' יוסי לא אמרה אלא בסעודה וזה קח חוץ מהאלמנה דאיכא צדר איסורו אבל בלא סעודה מותה. ודברי רבashi דילמא למיעבר סעודה קאי אף לפреш דברי ר' יוסי. והగרא"א (יוז' שצוב ה) בויאר דפל"ז ניחא דא貝ילות דרבבים דתשעה באב חמירא, והתירו רק אירוסין בלבד סעודה, וכמו במני אבלו.

רף) בא"ד ואם יש לו בנימ וכבו' או לבל' הפחות אחר ז'. [מנבואר דתנו' נסתפקו האם מותר לארט בשבעה, וכמו בת"ב. וברמב"ם שם התיר 'מיד']. והרמב"ם (שם) מתיר דמי שלא קיים פר"ז או יש לו בנימ קטנים או שאין לו מי שישמשנו מותר לארט ולנטנס מיז, ואסור לבא עליה עד ל' יומ' (וזלא כמ"ש בתוס' דאם אין לו בנימ אין היתר לבנוס בשאטור לבא עליה).
דף מז.

רפא) ושבקו ליה וכבו' הריטב"א בויאר [קו' הגמ'] דלשון המשנה 'הרשות בידך' משמע דהוה עזה הונגה, אבל פשיטה דעתן כפוני.

רפכ) וקראו לו חן ולא שלוחן. הביבי"מ (קסו א, וערולין' לך' קא) בויאר דדרשין שהדרינים עצמן ישמעו לעזה הונגה ולא ימסרו עזה ע"י שליח), אבל אי'ץ 'קראייה' ע"י הדין. ואף אם באו בעצמן לפני הדרינים שפר' דמי.

והאחרונים (הנ"ל) היק' דהփוטקים השמיינו דין קריאה זה, שלא ע"י שליח. ותוי ע"פ הנ"ל, דהוה דין שהדרינים יתנו עזה הונגה, ואיך הפטוקים היבאו דנותנים לו עזה, דהינו הדרינים עצמן נתונים את העזה.

רפג) שם. ולא שלוחן. תוס' (כא) הקשו דנילך מהבא דין שלוחו של אדם כמותו (דבעין קריאה בגוף)

ולעלם אימא לך דא貝ילות שלושים ושלא במקומות ניולן חמור משבת של תשעה באב^ט.

רעה) תוד"ה מלישא. ו'ם דמשא ומתן אייר נמי בשל שמחה וכו'. והב"ז (אורח תקנא) הביא דנהגו שלא למעט במשא ומתן, ובויאר דנהגו בהר' ים. ועוד כתוב דאפשר דסל' דחק בריתא הויה מידת חסידות, או במקומות שנางו. (וע' בפוסקים).

רעע) תוד"ה ומה. וא"ת וכו'. וכבו' ראמ"ה כתוב לישב דתספורת וביבוס מלחוי בהיסח הדעת, אבל איננו מביא האוד לידי היסח הדעת, ולבן בט' באב קיל. אבל א貝ילות דעלמא העיקר להראות שמעצער. ובאיירוסין ומורם לא שייך סברת נראה כאינו מעצער, אלא דהוה היסח הדעת.

דף מג:

רעע) תוד"ה שענו. ומפרש ר"ת דהו א דבר של פרהסיא וכו' יאמרו שאין חושין להתחabel וכו'. והרמב"ז ושא"ר תי' דא貝ילות ישנה קילא ליה, ותקנו להחמיר עליו ולא הוצרכו. ושאני בין א貝ילות חדשה חמירא ליה ולא הוצרכו. דיביחיד אסרו איירוסין^ט, שמא יעשה סעודה או יכנסו. אבל א貝ילות דרבבים אם הוא יקל אחרים לא יקלו בא貝ילות^ט.

והא"ש (شمחות ו ה) כתוב לישב (דעת רשות) דסבירה ר' יוסי דביבסה יש בה חי נפש וכבדאי בנדירים פא), ולבן הקילו בא貝ילות חדשה כין דלא ידע מתי יבא הא貝ילות. אבל א貝ילות ישנה הכל יודעים ומין הא貝ילות יוכולים לבבש קודם.

רעח) בא"ד אבל בשבת שלול' תשעה באב ליהוות בתוכה אסור ליארס וכבו' ומידו' במנילת סתרים מתיר לארם אפי' בת"ב, שלא יקדימנו אחר וכו'. והט"ז (אורח תרנא ג) הקשה דמאחר דעתן שמחה באירוסין בלבד סעודה, אמראי בענין לטעם דשמעא יקדימנו אחר. ותוי' דמי' קצת שמחה יש בזה.

ב. והביאו דכיבור' אמר' (כתובות ד) דבא貝ילות דידה התירו יהו, ולא בא貝ילות דידיה דשמה יצורו יתגבר עליו.
ג. והריטב"א הביא דבסוגין מבואר דבימים ט' באב אסור

ט. והרמב"ז נקט לדבורי הריף אף לענין בכיבוי יהא חילוק באשה, ובראשונו מפורש דעתן חילוק.
א. אף בלא סעודה, ע"פ שאין בו שמחה.

אבל הרמב"ם (איישות י"ג, והשו"ע א ט ו עז) פסק ואך באשה בعلמאות דחויב העונה הוה לפי מספר הנשים (וכדאי' בסוגי"ן). לפיקר עצה טוביה שלא ישא יותר מ"ד נשים. (והבי"ש עז י"ד ציין דהוא דלא בנמקוי' הנ"ל).

וחרמ"ר (שם) השיג האיך רשיイ לשא על אשתו. ות"י דאיירני ברשות אשתו. ובגמ' (לקמן סה), נח' האם מותר לשא על אשתו. והבי"ש (עו יב) ביאר בדקוקום דנהגו לשא כמה נשים הוה באילו התנה שמתחייב עונה ע"פ זה. והשו"ע (עו ח, וכ"ב הריטב"א בסוגי"ן) ב' בדקוקום שנהגו שלא לשא אסור, וב"ש אם התנה שלא לשא על אשתו.

והשו"ע (א') הביא דרגמ"ה החרים שלא ישא אשה על אשתו (שלא להבניט קטטה בתוך ביתו), ובדקוקום מצוות יבום מותר (וכ"כ היטיב"א). אבל הרמ"א הביא מהמרדכי דאף במקומות יבום אסור.

וניבם לתרוייהו

רפו' וניבם לתרוייהו וכו'. וס"ד הדוציא של מעותם יבום קאי על כל העזרות. ולדעת ר' יהנן (לעיל י' יא), היבמה עושה שליחות העזרות, ולכארה העזרות פטורות משום שנתקאים בהם יבום בשליחות. ויש אחרונים שנקטו בסוגין דלא בר"י, דא"כ הוה באילו

של דיניהם^א. ותוס' תי' דוחה ב' בתובין הבאין בא' דרבכ"מ דרש' חן ולא שלוחן.

רפה) עצה טוביה קמ"ל, ר' אין טפי לא^b. החזו"א (קיט בג') הקשה דיכול ליבים ולגרש. ובכת' דמבוואר דלא נקרא עצה הוגנת, דאי"ז דרכיו נועם. וכותב דבכה"ג אפשר להטעות שלא ליבם, ע"פ הגמ' לק' קו. ג).

רפה) עונה בחודש. החלק"מ (א יד, ועו טו וב"ש יד) כתב הטעם דעתם וסת לאשה חדש. והפרישה הביא מהגמ' (בתובות טא): דאורחה דמיילתא לת"ח ללכת חדש.

רפה) רשי"ד ד"ה עונגה. של ת"ח וכו'. והחלק"מ (שם) כת' דלפ"ז בטילני שונעתן כל יום יכול לשא יותר, דלבל אשה עונתה בחודש. והritten"א (נמקוי' ה"ק, דמותני' איירני' בכל אדם. וועה"ק דחייב לכל אחת חייב העונה, ומיש לו כמה נשים אינו רשאי להפחית לפני הנשים. ע' בסמוך].

והritten"א תי' דביבונה אשה הנקנו מהশמים, וליבום רמי קמי, ובאונגה כל דהוא סגי. אלא דאן מנסכין להיעצה שלא לגרוע פוחת מעונה לחודש לכ"א. אבל הנושא אשה בעלמא חייב כ"א לפ' דין].

ו. והוא חידוש, דברפשו עעם האישות מחייב חיובי עונה (ודהנשא אשה ע"מ שאין לך עלי הוה מהנה עמש"ב בתרורה). א"ב אף אשה שהקנו לו מהשימים, מעבשו יש בה איישות ממש.

ז. ולפ"ז אם היה נשוי אשה, ונפללה לו יבמה, חייב לאשתו כל ע"ש, וליבמה פעם בחודש.

ח. והרבבי"י (א), הר בפתח"ת עז) נסתפק מי שיש לו נשים, ומHALAH לו א' (ופעם א'), האם ממילא חייב לשניה. והדר פשיטה זאינו חייב מודין חיוב עונה, אלא מודין מעות פריה ורביה.

ט. אלא דיל' דהחתם אינו מבטל מעונתה כלל. י. ויל' דבסטוגין ביבמה לא התנה ובפשותו איירני דמייבם זה אחר זה. ועוד ייל' במקומות דוחיו התנה שלא לשא יותר.

יא. אבל הרמ"ר כתב ודרמב"ם איירני בשןא' וב' ברשות אשתו.

יב. דוחה אומדן דמווח דאדעתא דה כי לא נשאת, והוה בחרmr וונשה גמל שיבורלה לעכבר (תובות א).

יג. וסימ' שלא נתקבל החרם (במדינות המזרחה). וע' ברמ"א והפוסקים שהאריבו וההמירו טובא בכלל.

לארס. ושוב הביא דבירושלמי מבואר דמווח. והביא דכ"ד המגילות סטרים, ובכת' דהפרוי על המידה. (זה מאירני הביא דאף לדעת היירושלמי לא קיימת למסקנא).

א. ולכארה גור הדרשא דנחשב במצווח שבגוףו. ויל' פ' קר התוס' דניל' מהכא דכל המצווח ניבעי בגוףן).

ב. והפורי' הביא דרטוס' (שבת קיח) הביאו בשם הירושלמי דר' יוסי ייבם ה' יבמות. ובכת' דאפשר דלאחר שגירש או מותה א' מהם ייבם ההחרון. אך בלאו הבי' מבואר (שם) שלא קיים בהם מוצאות עונה, אלא מעות יבום. וא"ב לק' מל'.

ג. וב"כ החזו"א (קיט י). והבא (שם) מדרבי' הריב"ש האם בכל נשי' ייחס עצה שנייה הונגת מושם שמכניס קטטה, ודוקש' דמבוואר בכ' דעד ד' דוחה הוגנת. ונסתפק דשמא דוקא ביבמות שלא נשחuder לראשונים.

ד. ובמו' בחיבי' לאוין, דמבדורי' עשה דוחה ל'ית. ואפי' הבי' מבואר דחליצה במקומות יבום אינה מצווח (ויאף דבכה"ג מצווח חלייצה קודמת).

ה. אבל הפרישה (שם) כתב דילפ' מואה דת"ח שרי ללבת ל' יומ. דה"ה כל אדם דאינו ראי שיבטל ד' פעמיים עונתה ואפי' מוחלטן).

דאיכא נמי קפidea ואיסור DAORIYITA לחולין ולבוזות שלא לעורך. והב"ח (קסא) דיק מהטור דיש איסור DAORIYITA לחולין לשניה^ט. והב"י"ש (קסא א) חלק דאין איסור בזה.^ט ובכמה מקומות תקנו לחולין לתרוייתו^ט. והביא דמברואר מדברי התוט' (ר"ה כי) דלמסקנא לע"צ קרא, וע"כ הוה גילוי דאי"ע חיליצה, ולא הוה מייעוט.

רצא זנייבם לחדא ונחליין לחדא, אמר קרא וכו' כל שאינו עולח לינוקים אין עולח לחוליצה. והפסקו הר"ד הק' דמותרת לשוק בלבד לא חיליצה). והפסקו הר"ד הק' דליך אלא עשה, וחיברי לאו ועשה זוקין לחוליצה (וכדאי לע' ב').

ואך לדעת ר' ר' לע' איסור שאינה בונה ב' בתים חורה לאיסור אשת את, ואינה עשה בעלמא, וכ"כ הריטב"א). והר"ד תי' דכין דפטורה רחמנא מיבום ה"ה מהליצה, אבל שאר חיברי לאוין לא פטרה רחמנא מיבום. אבל הכא דריש' אם לא יחוון, לא הציריך הבורא חיליצה אלא במ"י שהוחזרך יבום. וכ"כ הק"א דלא דמי לחיברי לאו ועשה, והכא התורה פטרו מזיקתו, ואסורה ליבם חשב אינה עולח ליבום אף דהוה עשה. ווע"ע בסמוך מש"כ בח' ר' אמן הדר).

רצא כל העולח ליבום וכו'. הריטב"א כתב דעתו ג' דעתם פשות בכ"מ, הכא ס"ד כבר עלה ליבום בשעת נפילה, דבשעת נפילה היה יכול ליבם. והשתא מפרקין דבעין בשעת נפילה ממש.

רצא תוד"ח זנייבם. אית טפרים וכו' אמר קרא אשר לא יבנה^{טט}. ועוד וכו' משמע דהשניה מותרת

יבם וחלין לתרוייהו. אבל יש שפי דכל הדין שליחות קים להו לח"ל להגדרה הא דסגי ביבום חדודא. וסוגין קאי לפני שידענן דלא בעי תרוייהו, ואין מקור כלל לשילוחות.

והאחרונים (קר"א יא), דנו דבטוגין ילי' דבריך יבם לע"צ ליבם וחלין לצרה, אך מנ"ל דיבם ה' אין חייב. וכן מא דאף אחריו שאח א' יבם או חולין, אחוי יתחייב ליבם את צרתה^{טט}. (ומנ"ל דקאי עליו באיסור אשת את לדעת ר' ר' ולר' יוחנן מנ"ל דיש שליחותיו ואיסור לא יבנה^{טט}).

ר' ר' בית א' הוא בונה ואינו בונה ב' בתים. דעת ר' ר' לע' יא). דהוה עשה^{טט}, ותוס' (שם ד"ה חור) חלקו בעבר בלאו דלא יבנה, דכין דלא בנה את הצרה שוב לא יבנה. ומושמע בתוט' דגלי קרא דאי"ע לבנות ב' בתים, ועיין הוה בכלל לא יבנה^{טט}).

וזהרמב"ם (א יב) כת' דנאסרו בצרות באיסור עשה. שנאמר יבמה יבא עליה^{טט}, ולא עליה וצורתיה. וצ"ב אמראי שבק קרא דטוגין. (ועוד דהו ל' למ' להביא קרא דטוגין). והאו"ש כת' דמשום בית א' הוא בונה ילי' דאי"ע זוניה ב' הוה ביבום תרוייהו, ולא ילי' דיש בזה איסור.

והבית מאיר (קסא) כת' דאי"ע זוניה עשה, וחיברי עשה נתרבו וצורתיה הוי ר' איסור עשה. ואילו דרשא דבית א' הוא בונה הוי מיעוט לחיליצה. ואילו דרשא דבית א' דהו בונה הוי מיעוט בערך דין היבום. והאבה"א כת' דהרמב"ם קאי לשיטו (שם) דאם בא עליה לאחר חיליצה הוה איסור דרבנן, דלא יבנה^{טט} הוה אסמכתא. (ובטוגין דריש' גilio דלא רמי לשניהם, אבל אין זה איסור).

ר' ר' בית א' הוא חולץ ואין חולץ ב' בתים. הריטב"א כתב דילפ' מהכא דפטור מדאוריתא. ואפשר

חוליצה זו, א"כ אינה חיליצה כלל, וא"א לעבור על איסור זה בפועל).

ב. והביא מהמג' (תק' ב) דאי' דחוליצה פטולה אין אחריה כלום, מאי לגור לגור וכו' אטו חיליצה אחר חיליצה, כל כי הני החלין ותויל וכו' ע' ברש"ב א' שם). וועוד הביא הב"ש (קסא ב) א"כ אף באשת ב' מותים נגוזר, דהה חטעם שאינה מתיבמת משות שמא יאמרו ב' יממו מבית א' מותיבמות, וא"כ אף לא חולין, דיש לגור שמא יאמרו ב' יבמות תרוייהו חוליצות. ווע"כ דאין חשש בדבר).

כא. א"כ הב"ש הביא מהפרישה לדכתילה איןו רשאי לחולין לשניה שחרי פטלה לכובונה. והבני אהובה (א ט) הק' דעכ"פ יהא בזה משות בל חוסף.

כב. אבל הר"י^{טט} (בג' הישנה, וכ"כ הרש"ב א' בשמו) גרס ונחלץ

יד. וע' שיעורי ר' דוד. ובפירושו ייל' דצווי הפסוק קאי כלפי יבם א' ועיין איררי כל הפרשה, ומהיכי תיתני יתחייב כלל).

טו. והערול^{טט} ב' הנית בע"ע אליבא דר' ר' אבל כתוב דר' יוחנן ניחא דמחייב מדין שליחותיו (וצ"ב דאף בצרות נימה הבי' ואממי בעי קרא).

טט. דהוה לאו הבא מכלל עשה.

טט. והנתוו^{טט} (א ט) הัก' אמראי איצטראיך קרא דאי"ע זוניה ב' בתים, תיפול^{טט} משות לאו דכין דלא בנה שוב לא יבנה. ותי' דס"ד דאי"ע מיבם לה, אבל ציריך חולץ.

טט. והאחרונים דנו דאי"ע זוניה לעלה לגו"ש (לע' ג' ח' וט').

טט. דומה דאי"ע לא יבנה. ויל"ד דאפשר דאחרי דאי"ע

רצן) תור'ה כז. וא"ת הר' חרש ודורשת, דאין עולין להליצה ועלין ליבום¹². בגמ' אי' דכל העולה ליבום עלה להליצה, ומובואר דפשיט'ל להטס' דאמר'י (ולhipר) כל שאינה עלה להליצה אינה עלה ליבום¹³. (וכ"ב תור'ה נויבם).

וכ"ב הרמב"ם (מלכים ב ג) דמלך אינו מייבם¹⁴ את אשת אחיו¹⁵ כיון והוא חולץ (והוה גנאי לרוק בפניו, ואין כבודו מוחולצ'). אלא תשב בוקתה לעלם¹⁶. והתו"ט (סנהדרין ב) תמה דעתנו כל העולה ליבום עלה להליצה, אבל לא מעצמו בשום מקום דכל העולה להליצה עלה ליבום. ור"א ציין להטס' דין.

recht) בא"ד וי"ל דחתם בני הליצה נינחו אלא דפומיהו הוא דכאיב להו¹⁷. הקובה"ע (היג'ד) ביאר דעתחוב דזקוקה להליצה, אלא דא"א בפועל להליצ'. והיכא דיש חסרון בהיכי התמצא לא נחשב לאו בר הליצה. ע"ש שהאריך האם אמר'י דחסרונו בהיכי תמצא נחשב לאו בר בריתות. ובכל מקום דאמר'י 'כל העולה' אירי דין יבום (ואם בעל ל"ק). ועוד כתוב הקובה"ע (שם) דחוט' אירי דוקא בחרש דיבול לחותראות, וכן קטן נחשב עומד להליצה בשיגדל, וכיון דבן נחשב ע"ז חסרון בהיכי התמצא.

במקומות דלא ייחוץ¹⁸. אבל ביבום ליבא קרא. ומובואר בתוס' דמ"מ הוקשו אחודי (וכ"ב הקובה"ע שם). ביה. וכדרנן (סנהדרין יט) דמלך לא חולץ ולא חולצין לאשתו, לא מבים ולא מייבמין את אשתו. וע' מה שhort' (עליל מא) אמר'יא אין חולצין ומיבמין את מלך).

בט. ורש"י (סנהדרין יט) פי' התעם דאינו חולץ, דגנאי לבא ללבוי ותזה רוקחת לפניו. ורש"י (שם) ביאר דאך אינו מייבם ממש דגנאי הוא לו לקום ע"ש אחוי.

וזה המנת'ח (תצת) הביא מהפרשת דרכיהם בשם היירושלמי דנסני הדיטוט אסורה למלוך. ובכתב דלפ"ז ביממה מהנהנישואן אי"צ לטעמים הניל' ודרשי' הרמב"ם. אך מההירושלמי מורתת למאל, ומהש"ה צריך לטעם דגנאי או שאינו עלה להליצה.

ל. והמנת'ח (תצת) כתוב דמי'ם בדיעד אם חלץ מורתת לשוק. ועוד נסתפק והיכא דבר ויבם האם צריך לגרש ולרש"י מושם גנאי), או דכל הגנאי בביית יבום.

לא. והקובה"ע (שם) כתוב דלבאורה פלוג על הרמב"ז (עליל ב) בבעל התנאי פטור מהליצה (מושם כל העולה) וכן מורתת לשוק. וכבלשון הגמ' (לק' קד: וסו.).

לשוק. (ע' מהריש"א). והרמב"ז תי' דקס"ד שלא ניפטר כל הבית בהליצה א', דכמו גט דאיתנה יוצאת לשוק בגין צורתה, כן הליצה של זו לו ל"מ לפטור חברתה. וכך בשיש ב' בתים ע"כ ייבם איזה שריצה, ויחולץ לשניה. (והריטב"א הוסיף דאין סברא שתצא השניה בכדי¹⁹). ואחרונים הביאו דנה' הרמב"ז והטוס' האם הליצה זהה מזויה (והקמות שמו) או רק פוטר את הוקה.

והרמב"ז והרשב"א הוסיף דאך לר"ל מיעוטם משום שלא יבנה אחר שלא בנה, וכיון שכן מוקמינן לה אידנא כאילו לא הותרה ליבום, והוא אשת אח שלא במקום מזויה²⁰. אבל הלוצה במקום מזויה היא, ופרק ממנה איסור אשת אח לגמרי מסברא, כיון שעלה עמו לחולץ או ליבום.

ואחרונים (חי' הגרא' נ' י) הביאו דlbraceר ברשב"א דסבירת לר' דכלפי האחים והערות הו' שלא במקום מצوها, ולכן חזר האיסור אשת אח. ואך לר' סיל הדוחור האיסור אשת אח לגמרי בשעת נפילה זוכיסוד הרשב"א מא'), אלא דס"ל דכלפי האחים והערות דכבר לא נחשב 'מקום יבום' כה'.

ועוד תי' הרמב"ז והרשב"א א"ג' השתא דילפ' מלא יבנה,תו לא עצරיך ذר דרשא דכיוון שאין שניהם מתיבימות אחת פוטרת את חברתה. וכן מיתר לא יבנה לאו דחלוץ. וכ"ב הטוס' נ' י: דזה אידנו).

לחדרו וניבם לחדרו, אמר קרא ואם לא ייחוץ, הא חוץ מייבם. ואבל בבית' חי אשיש שם, וד"ת הגדרו דרבוי ודיין).

בג. והריטב"א כתב דआג' דכישי ג' או יותר ע"כ נפק בכרדי, ול' אה"ז ואין דנים אפשר משא"א. וכבת דרא דאם לא ייחוץ יתקיים היכא דיש רק אחת (ולס"ד זו בשיש כ' חיב להולץ וליבם, ולא Tipok בכדי כל זמן שאפresher ביבום).

בד. משמע דلس"ד מזויה יבום רמי אטרוייה וכסבירת ר' יוחנן י' אי בעי להאי, ובשיטת הרשב"א הדגילה מורתתן. וסבירת לר' דהויקה מותברר הו' רק אחורי המשקנה.

בה. (והאיסור אשת אח הותר רק במקומות יבום, ולפ"ז צ"ל דבשנישית ערוה אה"כ למד' הותרה ונארה תחוור להחותריא עדין נחשב 'מקומות יבום', דהנפילה לא פקע. ועפ"ז לי'פ' דמ"ר דאינו חוזר להויקה הוא משם דחל פטו כבשנישית ערוה אף אחר נפילה, ונחשב דאינו 'מקומות יבום').

כ. כיון קטן בן ט' לרשי' קני יבמותו מדאוריתא, ואך דאין יכלה חולץ עד שההא בן יג'. וכח' הקובה"ע (ה. ד). וכן יבמה קתנה לכו'ע).

כז. ואך דבלא כו' יש לחלק, אבל שאינו עלה ליבום נתמעט מהליצה דכתיב אם לא ייחוץ האיש (ודפרשת חליצה ניתנה

אמר'י בית א' הוא בונה ואינו בונה ב', וכן בחיליצ'ה. ויל' דה'ק אינו ראוי לבנות ולהלוץ ב' בתים^{ל'}. וההתו'י בת' לדורש דבמוקם ב' בתים אינו ראוי לבנות כלל.

עוד יש שפי' דקווש' הגמ' דעת' שליחותיהם יחשב בונה ב' בתים^{ל'}. קמ' ללו'?

רץ' שם. כי איכא תרתי. בתוס' מבואר דכל החסרון בשבי' זוקחות ליבום. והק'א הקשה דນמעט אף במקומות דשניהם זוקחות לו לחיליצה.

רץ' תוד'ה אלמה. ויל' דמשכח'ל שהערווה מהיבי עשה או ל'ת ועשה לט' וברוי', דלאו בת' יבום. ותוס' (ה: דה' כל') דנו אוי לרבי חייבי עשה נחשבין בכל' ולקחה, עי'יש'א'. והאו'ש' (א) והחו'א' (קלד) בט' הביאו דמשמע בתוס' דאין איסור אחות זוקחה בחיבי לאו ועשה, דלא רמי' ליבום. ווע' מש'ב בוה לעיל' ב. ב'ו. וכט').

רצ' היהת א' בשורה וא' פטולה, חולין לפסול'ה כו'. פרשי' פטולה לכהונה. שלא לפטול את הכהира לכהונה, דאחרים עריכים לו. וכ'ה דחיתת הגמ' (עליל' יא') דאייר' בכשרה ופטולה לעלמא לכהונה). אבל המקשן נקט דאייר' בכשר ופטולה ליבם. ובגנן מוחיר גרשונו.

ותוס' (יא') הקשו עליך דקאי בפסול'ה לו לחיליצה פטולה אינה פטורה, וביע' חיזור. ות' דאייר' דהויה שלימנה פוטרת. ובשיטותם (עליל' יב' דה' וחליצה) דדווקא במקומות ורקלא לויקה נחשב חיליצה פטולה. אבל מוחיר גרשונו

חרסן ב', בתים, דוגדר השילוחות שבין בית א' מתייחס לתוריהו ולא נבנו ב', בתים ווע' מש'ב' ב' בגדר שליחותיהם. דלא מסתבר דהוה שליחות במעשה[ה] פשוטו[ה].

לט. וקצת קשה בפלוות דברי התו'ע' עשה או ל'ת ועשה, דכינן דעתך תוס' (כאן, ובשיטותם לעיל' ב') דחייבי עשה להר' ליבם מDAO'יתא. אב' אוף ל'ת ועשה העטם משום דהוה חייבי עשה. והלאו אינו מעלה או מיריד לענין יבום.

מ. ותוס' הוסיף שהוא מוחיבי עשה לכל האחין. משמעו דהיא חייבי עשה אף לו שהוא ערוה עלי'. וצ'ב' דבלאו הבי הוה ערוה עלי', ורבארא קיימא. ומה מוסף דהוה ג'ב' חייבי עשה. ואומאי לא סגי שהוא חייבי עשה למ'יבם.

מיא. והאחרונים (ע' ערדול'ג') דנו אוי סוגין קאי אף לרבי דדרש כל היכא דaicא ב' ליקוזן.

ורע'א הקשה ועל הרמב'ם היל' דיבמה של מלך דאק' גבי מלך נימא דפומיה כאיב, וייחשב ראי לחיליצ'ה ויבום. וקשה מ"ש מהרש' והקובה"ע (ה) תי' דמלך נחשב לאו בר חיליצ'ה, כיון דאף בעtid לא יבוא לידי היתר^{ל'}.

אבל קשה דגביה המתנה (עליל' מא:) אמר'י כל העולה, אף בהה דתלי'א במעשה בחיליצ'ה. וצ'ל' הדכא כיון דא"א לא גורו, וב' החזו'א.

רץ' תוד'ה וווער. לא גרס' ווער וכ'ו, דאי מדאוריתא וכ'ו' משום גוירה לא ינית. והרמב'ן (ויריטב'א) כתוב דכוונת הגמ' וכ'ת נהי'Dמראורייתא אינה חולצת, מ"מ תחולוץ מדרבנן וכדי שלא יאמרו יבמה יוצאת بلا כלום. והגמ' דוחה אדרבה יאמרו בית מקצתו בניו. וכ'ה דהוה מצ'י למיר גוירה דילמא חולץ והדר מיבם וקיי' בליא יבנה (וכדעליל' לב').

אבל בח' ר'א מן החר בת' אפי' תימא דזהאי קרא לא ממעטין דaina חולצת מה'ת אלא חייבי כריתות שאין עולין לחיליצ'ה, והכא משום לא יבנה' הוה רק חייבי לאוין, ומש'ה לא הצלעה משום גוירה. ומובואר בדבריו דכינן דא"א תחולוץ משום גוירה מותרת לשוק, דרבנן הפיקעו דין. וצ'ע'ל').

רצ' כי איכא תרתי ל'א תתקיים וכו'. וקמ' ל'יבמותו יבמותו ריביה. הריטב'א ביאר דהכי עדיף ומסתבר טפי' שלא יתיבמו' כלל, מלומר דכלום עולים ליבום ונפקי' בכדי'ה' בר מהה. וא'ת הא

ל'ג. וכותב דכבוד מלך ע'ב' שיר' אף ביריד מגודלו, דהא אפי' לאחר מיתה חייבים בבעורו. לד. כיון דaina חולצת הוה מודין נימא דס'ל' דחייבי ל'ע' חולצת רק מדרבנן שי לישב' ודהכא אין זיקת יבום).

לה. מש'ב' בכדי' בפשותו קאי לר'ל, אבל לר'י הוה מודין שליחות. וROL'D דאף שליחות אינו על עצם המעשה, וב' מש' לעיל'). ולצד שהעלו' האחוריים דר'ל' מותבר ולמפרען דaina זוקה, "יל' דאף זה אינה בכדי'.

לו. ויל' דלפ'ז אוף חייבי עשה, ודלא בתוס'. לא' ואיך קצת דוחק למור' דטוגין בר' יהונן, מאחר דעת השטא' קאי לולי' שליחות. לה. דגלי' קרא דאף בה'ג' מתייחסם. ולכאו' העטם דליך'א

דעת הרמב"ם (בום א יב, איסור ב' ח' ד) דאיסור לא יבנה הוה מדרבן, וכשניות בעלמא. והאחרונים הק' א"כ מ"ט לא תפשי קידושין לר' ע.

והאחרונים (קר"א לע' יז) הביאו הרמב"ם בפיה"מ (לק' ה א) כת' לדעת ר' ע אין קידושין תופסין בחוליצה, דס"ל דכשנחלצה נעשת ערוה כמו שהיה קודם מיתת אחיו. ומשמע דלא הוה מחמתה לא יבנהה, אלא מחמת אישות המתה. אך צ"ב מנ"ל דכן דעת ר' ע"ז. ועוד דחיה הרשב"א (לק' נב) בדגם' אי' זו דברי ר' ע דאין קידושין תופסים בחיבי לאוין.

ש) וסביר ר' ע' וכו' וזה אמר ר' ג' כאן שנה רב' וכו' אהות חולוצה מדברי סופרים. (ובתני' הא' בגמ' לא גרס' לה, ואף לר' ע הוה דרבנן בעלמא. ור' יוחנן (במסכתת הגמ') תי' דר' ע פליג, דהכתוב קראו ביתו. ופרש'י דפליג אמרתני' דעליל מעין).

וקי' הגמ' מדברי ר' ל, דלויל דבריו היה א"פ' דאתות חוליצה הוה חייבי לאוין. ומ"ה במותני' (מא) הוה חייבי לאוין ותפסי קידושין לרaben. ור' ע לשיטתו ס"ל חייבי לאוין הילד ממור. ומדברי הגמ' מבואר דא' אלפרש כן, דאין צד דאותות חוליצה הוה חייבי לאוין. ואי' הוה מדאוריתיא אף לרaben לא תפשי קידושין.

שה' א"ר חייא ב' א"ר אידי היינו טעמא דר' ע' וכו' התבוב קראו ביתו. הה后者ים הביאו מדברי הירושלמי דר' עקיבא ס"ל חוליצה הוה קני'. והתו'י כת' דלר' ע חוליצה אסורה לבחן לוקה מן הנותה^{הה}, דזהה בכלל גירושה.

וחריטב"א כתוב דר' עקיבא חייבי עליה ברת. אבל הcker"א נסתפק לאפשר דזהה רק בחויבי לאוין בעלמא ווהוה שם אחות אשה, אבל אינו ביתה גמור להתחייב עליה^{הה}. (ומותני' לר' ע לטעמה דאין

מד. והבני אוחובה (אי' ביאר לדעת ר' ע' (בשםך) הכתוב קראו 'בית', דהחוליצה הוה קני'. ומ"ה לר' ע לא יבנה הוה מודאוריתיא. מה. וدلענין בגמ' (עי' כה. וקיד' עה) חוליצה לבחן הוה אסמכתא. ודחתם קאי' ברבן.

מו. דלענין איסור הוה בכלל אחות אשתו [גירושתו], ולא לענין איסור בררת. (וזכ' ב' מ"ש). ואפשר דכוונתו דזהה איסור קלוש מודאוריתא (וע"ד מש' ב' בפסקוי הורי"ד (עליל יה) לגביו זיקה בכוכנושה), ולר' עקיבא כל שיש בה איסור דאוריתא לא גרע מחייבי לאוין.

אי'צ' חליצת חזור. ודלא כפרש'י (שם) דכל היכא דאיינו מייבם הוה חליצת פסוללה. והרמב"ן (כאן) האריך במא' זה. (וע' מש' ב' בז' בע' בו).

ועודacho הראשונים דקאי' למ"ד אין זיקה, וולוך מ"ד חליצת פסוללה פטורת (ובגדאי' לע' בו; ולק' נא).

ש) אמר רב יוסף בגין שנה רב' וכו'. הרשב"א כתוב דלילישנא דכשירה לו אין ראייה לדבורי רב יוסף, דיל' ה'ק בשמייבם ע"ב מייבם לבשירה. אבל הרמב"ן כתוב דאיך לך' לישנא יש ראייה מלשון המשנה, דמשמע עדיף טפי.

שא) לא ישפוך וכו'. יש בזה חידוש דאיך שאין מי שעומדים להינות אפ' אסור. ואפי' שהיבומה נתרצית לכך, נחשב שח' לאנשים דעתמא, הב' (קסא) מביא בשם הרמב"ה דכוונין להלוץ לפסול, ואם עבר וחילץ לבשירה מנדין אותו. ואם התירו בו לוכה (מכות מרודת).

שב) המחויר גירושתו וכו'. פרש'י משניות את. דזהה חייבי לאוין, ולר' ע אין קידושין תופסין והולך ממזר. ודעת ר' ש' (לק' מט) מהחויר גירושתו לא הוה 'שאר' (דאיינו מחמת קרובא), ולתננא (דמתני' לקמן מט), ר' ע אירי דוקא בחויבי לאוין דשאר. וע' ב' מתני' דהכא בר' סימאי (שם) לדעת ר' ע אף חייבי לאוין דלאו דשאר הוה ממזרבי.

ו"ת (תוס' לק' שם) חלק דמהחויר גירושתו וסוטה הוה מחמת אישות, ומ"ה נחשב לאוין דשאר. וע' ב' מתני' דהכא א"ש בתננא דמתני' לקמן.

שג) והנישא חולוצתו וכו'. פרש'י דעובר משום לא בונה. ולר' ע יש ממזר מוחיבי לאוין. וכן א' בגמ' (לק' נב) דלר' ע אין קידושין תופסין^{הה}. אבל

מב. וצ' ע סתרת המשניות סמור ול'ז ה' התו'ל'ט' לך' שם. ובגמ' (כאן) משמע דמה' דלקמן היא מוח' דהכא. ואיך בלאו הכי נה' המשניות בכם' בזה, דיש כמה משניות דמעכבים ועבד הוה ממזר, ותוס' (עי' טז) כת' דקאי' בר' ע' והיינו לר' ע דלאו דשאר.

מג. ומבוואר ברש'י (לק' מט) דאיך למ"ד דלר' ע בע' חייבי לאו דשאר, לא יבנה נחשב לאו דשאר. והאחרונים ה'ק' מ"ש ממוחיר גירושה, ויתבאר לך' שם. אך בח' ר' א' מן החר' (לק' שם) כת' דלא יבנה לא נחשב לאו דשאר.

שח) תוד"ה הכל. אע"ג דכתב היא תועבה ואין בניה תועבין, פגום מיהיא הוה. [משמעותו דילפ' דאים ממורים, אבל הם פטולים לכלהונת^י]. אבל בבריתא (נדה טט) ר' יהושע דרש ואין בניה תועבין, דמותרין להוננה. וב"מ בקר' הגמ' (בסמור). והותוי" (הנדמ' ח' בת' ודרל"ש בר רבין דלא דריש' אין בניה תועבין, אלא אין ערתה תועבה.

דף מד:

הולד פגום לכלהונה

שׁחוֹלֵד פגום לכהונה וכ"ז מַקְיָז מַאֲלָמָנָה וכו'). שׁחוֹלֵד במו של אלמנה לב"ה ג' דחולד חלל, אף דילפ' במו של אלמנה לב"ה ג' דחולד חלל, אף הכא דבריו בעבירה הولد פגום לכלהונה. ויל"ד האם ילפ' שׁחוֹלֵד 'חלל', מַקְיָז מַאֲלָמָנָה. או דילפ' שיש שם חדש 'פגום'. דל"ש חלל דהא אינו כהן. והקובה"ע ע' בסמור] כתוב דילפ' דחל שם 'זונה' על הولد. דשם זונה שחול עליה עובר לליד.

שי שם. מַקְיָז דְּאַלְמָנָה. וכן בגמ' (לק' מה) ילפ' דעתכם ועבד הבא על בת ישראל הولد פטול לכלהונה [לר' יהושע ב"ל], מַקְיָז מַאֲלָמָנָה.

קידושין תופסם בחיבי לאוין, וכן משמע במאירוי^{יב}.

שו) שם. הכתוב קראו ביתו. החזו"א (קלד) דין האם דוקא חיליצה בשירה (מדאוריתא), דרמי קמיה ליבום. או כל היכא דחולצת קראו ביתו^{ימ}, ואף חייבי עשה וסתה ומוחיר גירושו (מדאוריתא) רמי רק להיליצה^{טט}. וכות' דנראה דתלי' בחיליצה, ואף בהן אסור בקרובותיהם לר"ע.

שז) רשיי ד"ה הכתוב קראו ביתו. וליל סתמא דמתני' (לע' מא) ונsha אחוי את אהותה וכור' דל"ע פטורה לנמרוי. [دل"ע פטורה משוער מושום אהות חילוצתו]. והאחרונים (ערול"ג, ע' קרא"א יז) דנו דר"ע הכתוב קראו ביתו, א"כ תאסר לאחוי [מושום אשות אח של החולין], ומש"ה לא יטפס קידושי אחויי. ויש שדנו דלא נחשב אשתו לכל מיל, ואינה אסורה לאחוי. אך צ"ב מ"ש גדר איסור אהות אשה מאייסור אשות אח. והאחרונים דנו דל"ר יהונן בין דהיליצה הוה בשליחותיהם דאחים^{יב}, וא"א לומר דאסורה על כל א' מהמת אחוי הוב.

והקר"א (שם) כתוב לפשר [בדעת הרמב"ם] דל"ר עקיבא לא תפפי קידושין האחין, מחותמת אשות Ach Dolcholz, והכתוב קראו ביתו. ואך שוב החק' מוגמ' (לק' נב') דאף החולץ חור וקידישה לא תפפי. והביא מדברי הפיה"מ שם].

גב. והאחרונים דנו א"כ כל האחים יארסו בקרובי החוליצה, וכוקי' רב יוסף (לעיל מ') דיאסר בקרובות צרת חילוצת. נג. ורב יוסף נקט מוחיר גרשונו לחדר לו דלא דריש' יאן ביה תועבין, ובכין דפטול מַקְיָז מה' בונת המקשן, דמסתבר לו דיש בעופ' א' וכו'. ויל"ד לפ"ז מה' בונת המקשן, דמסתבר לו דישמעט דליך פגום לכלהונה כלל. אין קוישית הגמ' ע' פ' הבריתא דר' יהושע (נדה ט) דרש להדייא אין בניה תועבין, ומוטניין לכלהונה.

א. ותוס' (לעיל טה ר' מה) כת' דבפטול האשה א"א ללימוד מַקְיָז דאלמנה. דאין חילות אלא מאיסורי כהונה, אך ה'ם באשה שהיתה בשירה וננתלה. ודוקא לפטול הבן ופטול הבן משעת לידה ילפ' מַקְיָז. ויל"ד אי בונת החות' דבפטול הבן לא נגארך בכלא ואין חילות אלא באיסורי כהונה. או דבפטול הבן הוה ש' חילולות.

ב. בלמסקנא דהך ק"ז הוה דוקא במקום שאף האשה

מז. שבת דרבנן אין הولد מוסור, אך מוסור מחיבי לאוין, וב"ש אהות חילוצה דהוה דברי סופרים. משמעו דל"ר עקיבא הוה חייבי לאוין.

מה. וכך דגדר 'ביתו' הוה גדר בעם החוליצה לר' עקיבא, ואינה שיר למצוותם. ולא מצאו ב' גדרי חילוצה'.

מט. ויל"ד מה הדרין במקום דאין קידושין תופסין, ובגון חייבי לאוין לאחר נפליה ולמ"ד (לע' עט) דוקא מושום מואורייא לחילוצה אף ל"ע. וכן קידש אהותה, לסוברים דלא פקע זיקה מDAO'IRHTA. האם שיר חילוצה בעודה ערוה ונעשה ביתו (ועי' יז תאסר באחותה), או דלא תפס חילוצה להחשב ביתו באשה האשורה עליו.

ג. ולפ"ז למ"ד אין קידושין תופסין ביבמה לשוק, אף בהן לא תפפי קידושין. אך כת' דלענין במאמר מסתבר דלא נתהדרש מאמר לר' ע' ביהבי עשה, דהא אם בעלו ל"ק. וחוזו"א נסתפק האם יש בה דין שומרת ים' שזינתה, לר' המונא ור' דנאסרת ליבם ולבעול.

גא. ובבריתא (לע' יז) א"י דהחולץ וא' מהאחים קידשה, אין עליו כלום. וLER' יהונן העמידו בר' ע' ודלא תפפי קידוש' בחיבי לאוין ופטורה משום לא' בונה. והאחרונים ה'ק' לדעת הרמב"ם דאייסור לא' בונה הוה מדרבנן.

בתהו). והביא כן מדברי הירושלמי. זוכ"פ הפסוקים (ד, ז יז'). וдин פגום מיק"ז זהה ודוקא על הבת.

ורשי"ז (מה) הוסיף ואי' משום שלא ישא כהנת לא הוזרו בשורת לינשא לפסולים (כדי' לסתן פרא). וצ"ב דעכ"פ נילך דרבנן יפסול אשה בביاتها וכן בתו תאסר לכהונתה, דומהה דחלה). וכדעת הרמב"ן.

והק"ג (ט) ת"י דאין פסול 'חלל' אלא מפסולי כהונה". ולפי' דוקא לפסול את הבת. והקבה"ע (מד ז) ביאר סברת הרשב"א דילפי' דכמו שאלמנה נעשית חלה, אף בנה נעשה חלל, וזה ג"ן כמו שהוא נעשית זונה, הولد העשה זונה. וזה שיר בבת ולא בבן.

אבל בח"ר ר' שמואל (יד) דיק' מדברי רשי' דחל על הבן שם פגום, אלא דאין נפק"ם בויה. ולא ילפי' על הבן לפסול את זרעו ואשתו, דבhalb ילפי' 'שמוחל' רערעו ואשתו, ובפגום לא ילפי'. ע"ע בסמור.

шиб) **אייכא למיופרך מה לאלמנה שבן** היא עצמה מתחלה ובעו. וכן השיב ר' יהושע (עליל טז) דיבמה לשוק אינה נפסלה מתק"ז, שבן היא עצמה אינה מתחלה^א.

רכין דלא משכחות נפק"ם בוה, ממילא ליכא ילופטה כלל. ולא ילפי' ק"ו לפסול הבן, כיון דל"ש אצלו פסול כלל, ומ"ה גדר הק"ז דוקא על הבת. וער"ל דכובנת רשי' להוכיח דעכ' סוגין לא איירי בלבו הבן, כיון דאין נפק"ם).

ח. ואין שם 'זונה' על הבן שיפסול בביاتها. וויל"ד דלא' יהודה (קיד"ע) גור פסול את האשה בביاتها, ובתו פסולה לכהונתה. וע"כ דשם האיסור משום 'זונה' וכדי' (לק' סא) דגירות אסורה לכהונתה משום שם זונה. ומכיון דשייך שם זה אף בורו).

ט. ולפי' הפירכא שהיא עצמה מתחלה אינה פירכא בעלמא, אלא דלא שיר גור הלימוד כלל.

י. ע"פ דברי הגרא"ח דחלל 'מוחל' ופסול בביاتها. וזה גויה"כ בחולל, אבל הבא זהה רקה פגום, ולא ילפי' דיפסול. וכן בתו של חלל אינו פסולה ממשילה מAMILא משום דזהה משפחתי הולאות, אלא דילפי' והחולל בביاتها מחולל את זרעו, אבל פגום דסוגין אינו חלל ואין פסול.

יא. דלא זהה רקה עצה מעיקרה וכדי' בסוגיה (לק' סח): (וע"ר שי"ט). אך הרמב"ן (איס'וב יז) פסק דכל ביה באיסור השוהה בכל מתחלה, ואך' במאה לשוק. ודעת הטור (ו) דעכ"פ יבמה לשוק מתחלה בביاتها, בין דלא תפשי בהקידושין. והאחרונים הארכו בזה, ואכמ"ל.

ובגמי (לק' עז), נה' ר' יוחנן ור' גור עמוני או מצרי שני הבא על בת ישראל הבת בשירה לכהונה. ור' ילפי' לפיטול מיק"ז דאלמנה לכה"ג, כיון דבאיתו בעבירה. ור' יוחנן ס"ל דחולד בשר, דעתרבה כי אם בתולה בעמי, ודרשי' שבא מב' עמיין.

ותוס' (ענ). ד"ה ר' יוחנן, והتورא"ש ורש"א באן) הק' א"כ האיך ילפי' (בסוגין, ולק' מה), ק"ז לפיטול הולך, נימא בת גור עמוני שנשא בת ישראל יוכיח? אכן שאיסטרו שואה בכל אינו פסול בבייאתו. והיב"ש (ד ד) כת' דיל"ר דמש"ה הרמב"ם פסק דלא אמר' הר' ק"ז כלל, משום פירכא זו.

שי) רשי' ד"ה שהולך פגום. ואם ילדה בת פסולה לכהונה בחוללה. ורשי' (מה) ד"ה שבנה) הוסיף גבי עכורים הבא על ב"ז דעכ' איירי בבת, דהא בלאו הכי הבן לאו ביהן הוא.

אבל הרמב"ן (מה) כתוב דלאו דוקא נקבה, אכן הבן הווה חלל. ודינו בחולל לדבר,adam בא על אשפה פסלה לכהונה, ואף בניו וכל דורותיו פסולים לכהונה. דילפי' מיק"ז דאלמנה לכה"ג לכל דני חלל.

� והרש"ב"א חלק דקי' דוקא אנקיבה (בדראMRI) מה: ובברתא, דנעשית חלה (ו'בנה) דקאמר' משום

מתחללת. אך פשטות הוגי' דשכן היא עצמה מתחללת' זהה פירכא בעלמא לק"ז).

ג. ותוס' בת' דמצרי שני יש ליישב דהוה רק עשה. אך קשה מעמוני.

ד. וכ"כ הריטב"א להדריא, אבל בח"ר ר' שמואל כתוב דاضר הרמב"ן ס"ל דהמן פגום רק לעניין בת הבן, אבל אינו פסל את אשתו.

ה. והרמב"ן כת' בתו פסולה לכהונה כבת חלל זכר ואך' זה בכל המשנה דכל מקום דיש קידושין ואין עבירה הולך הולך אחר הזכר וכוכין חלל דבינוי חללים. אבל חלה אינה פסולה וועה, כדאי' קיד"ז. ועוד. ובוח' ר' שמואל (יב' בח) הקשה דכני דהוה שם חלל, ממילא וזה בתו חלה. ואמאי הביא הרמב"ן מוגמי' דהחלך אחר הפגום.

וכתיב דאך' לרמב"ן לא הזה שם חלל. אלא זהה גדר' פגום, אלא דס"ל ד'פוגם' פסול את זרעו מידי הולך אחר הפגום (ועי'יש).

ו. והאחרונים העירו דהשו"ע (יז' רסח ט) נקט הלשון 'הבן'.

ז. (משמעו דלמי' הוזרו, הבן פסול ואסורה בכישירה), ובוח' ר' שמואל דיק' דילפי' מיק"ז אף לפיטול את הבן, אלא שאין נפק"ם בזה. ולא כמ"ש בקובה"ע דל"ש עז' ק"ז). ואך' ילפי'

א"ב קרא אيري דוקא באשה, ומ"ל דמחלל הרגע. וע"כ דרשי' ב' חילולן. ורש"י (על' טה. ונדה טט) דרש ולא יהל זרעו בעמיו, עמיו היינו אשתו.

שטו) בא"ד דאי **למייפטה לכהונה לא מיפטה** כהאי חזורה, דהא פטלה וקיומה^{א'} משעת גירושין, ואי לתרומה טו' וכו'. וכ"ב רשי' לעיל טה: משמע דלענין תרומה דרש' דainaה נפסלת ודainaה ר' עצלה מעירקא). אבל נאסרת לכהונה, דלכהונה לא בעין וז מעיקרא.

והאחרונים פ' דכוונת רשי' לשיטו (לק' סא). אבל דכל ביה אסורה הוה זונה, ונפסלת לכהונה מדין זונה. אך אינה נאסרת בתרומה מטעם זה.^{ב'} (על' תוס'). אבל תוס' (סא). ורוב הראשונים ס"ל דלא הוה זונה אלא מהיברי בריתות. (ונח' בזה התנאים לק' סא). וע"ע בסמור.

שטו) **ועוד תניא** המחויר גירושתו והנושא הלוצתו וכו' וחכ' א' וכו' והיא כשרה וולדת כשר וכו'. ומחויר גירושתו אינו פסול את האשה, וכן משום איסור לא לבנה. ור"ח (הו' בתוס' ר"א'ש) כת' דקאי ר' אקרובות חולוצת'^{ג'}, אבל במחויר גירושתו מתחלה לתרומה. (ואף לרבען דחולד בשער).

ובפשותו כוונתו דקי"ל דכל ביאת איסור פסול לתרומה ולילד^{ד'} אי אף מכהונה^{ה'}, ולע"ז זר מעירקא. ובכן פסק הרמב"ם (יח א). **והחותט' ר'א'ש** חלק שלהדייא *אי' (לק' טט)* דמחויר גירושתו אינו פסול לתרומה, דבעינן זר עצלה מעירקא. והאחרונים (שעה"מ יח ג, אבנ"מו ג) דנו הרמב"ם ס"ל דהגמ' (לק' טה) לא קאי להלכה.

טו. וכ"ב רשי' (על' יט. דה' וב"ה) דביאת חיבי' בrichtה פסול לכהונה ולא לתרומה. אך רשי' (על' לה') כתוב דביאת חיבי' בrichtה פסול לתרומה משום קרא דאלמנה וגורשה, ורש"י (לק' טה) חוכחה כן דאל"כ לא תפצל לכהונה. ומושמע, פסול כהונה *ילפי'* מפסול תרומה, ולא משום זונה. וצ"ע. ואפשר דתליך במתה התנאים.

יז. ור"ח לא פ"י הדין נשא חולוצתו זרואה לאו דלא לבנה). והוא נפק"מ בסברות זה' *בסכוון'*, דאי ס"ל דכל ויברי לאין פסול א"כ אף לאו דלא לבנה (וזודוק) קרובות חולוצתו זרואה מדורבן), אבל לדברי הר"מ הדינה גויה^{ו'} טומאה במחויר גירושתו, א"כ נשא חולוצתו אינו בכלל זה. ולודעת הרמב"ם (ח"ז בע"א) בלבד כי לא לבנה הוה מדורבן).

יח. וכ"ד הרמב"ם דהוה זונה בין לתרומה ובין לכהונה. ואף פסול קהיל דרשי' כי היהינה *לגולות דהוה* בכלל זונה).

אבל דעת ר' יוחנן בן נהרי (על' יד) דביבמה לשוק הولد פגום [נעשה בדברי בית הילל, הولد פגום בדברי ב"ש], ופרש"י (שם) דיליף דפוגם לכהונה מחק ק"ו. ותוס' (יד: ד"ה נעשה כת' דר' יוחנן בן נהרי ל"ל חך פירכא^{ב'}. ועוד פ' דיליף לפסול מדאייצטריך *למעוט* *'היא תועבה'*.

אבל הרמב"ן כת' דכוונת ר'י ב"ג דזורה תועבה בעלמא, כיון שהוא מטיפה פסולה, ומזהה דainaה פסול לכהונה.

שיג) **יעוד** *היא תועבה כתיב ואין בניה תועבעין*. וכן אי' (בגמ' (נדזה טט) דאנשי אלכסנדריה שאלו את ר' יהושע בת מהוחר גירושתו פסולה לכהן (והגמ' פ' דזורה מחק ק"ו). ר' יהושע השיב *היא תועבה כתיב ואין בניה תועבעין*.

ו^ה מהרש"א ה' דכיוון דפרק' אחר ק"ז אמראי אייצטריך *למעט* *'היא תועבה ואין בניה תועבעין'*, ומה ס"ד דתאסר. והאחרונים ציינו דכח'ק תוס' (על' יד: המשך טו, ונדה ע.). ותוס' תי' דס"ד דמחויר גירושתו פסול דכתיב טומאה בעיריות (על' יא).

שיד' רשי' דה' שכן. דכתיב ולא יהל זרעה, ולא כתיב ולא יהל, ומושמע ב' חילולים^{ג'}, והבי מפורש (קידור' עז) וכו'. בגמ' (קידור' שם) דריש' דקאי לפסול את האשה, دولא יהל משמע דהיה כשר ונתחלל. וכ"ב רשי' (לק' טט). וצ"ב דריש' דקאי וקידור' עה. ונסחד' נא). הביא באופ'א, דדרשי' דקאי אב' חילולין. וככח'ק מהרש"ל (סחד' נא). והמהרש"א (שם) תי' דאי משום דרשת כשר ונתחללה

יב. *ולא פ' אמא*, וע' בסמור).

יג. והאחרונים ציינו דכ"מ בגמ' (תמורה ה). וע"ע מהרש"א סחד' נא).

יד. *פרש'י* דפסולה וקיימה. וצ"ב דמ"מ בשעה שבא עליה עשאה זונה, ואם חור ובא עליה חיביך ב' משום גירושה זונה (וכדי' קידור' עז). ואפשר דכוונת רשי' לח'ק דינילף לפסול האשה מכ honeה בבייאתו. ותי' דבלאו הכי הוה גירושה, ולא שיר' ק"ו).

טו. בפושטו משמע מדברי רשי' דאי פסל בביאה זו או לכ honeה או לתרומה שפיר *ילפי'* לפסול הولد. אלא דכיוון שלא נתחללה כלל שיר' פירכא לק'ו. וכ"ב דלאכאר' כל שאינה נפסלת בין לכהונה ובין לתרומה יש פירכא לק'ו. ואפשר דריש' נקט כן לרווחה דמיילה).

והיכא דהבועל כהן, ע"י הכהן הבן נפסל מליהוות כהן (וכדין חללו). אבל לדעת רשי' הנידון רק על הבת ליפסל להבנה. וביח' ר' שמואל (יה) בת' דאף לרשי' מהני הכהן לפסול שהבן לא יהא כהן ורק לפסול בバイתו ל"מ, דסיבת הפסול זונה שירך אף בוכר (וכדאמר'י) בכורות מז. לאו זרעה דאהרן להפקיע השם כהן, וכומ"ש רשי' (מה) דבעכו"ם בלאה"ה אינו כהן. אך אילו היה בן של כהן, מהני הקי' לחלוון).

והשואל בש"ת הרשב"א (א אלף רא) נסתפק כהן הבא על הערכה האם הولد [ומביאה ראשונה כי] הווה כהן לאככל בתורומה. ואף דהוי ממזוז, אין חיל אלא מאיסור כהונת. והרשב"א הביא מוסוגין דהכל מודים (אף ר' יוחשע) דחולץ פגום לכבודה, מקי' ממלמנה. והדבר אברהם (או יה) והקובאה"ע (מד ב') הקשו דהרבש"א סותר את משנתו, דבוגזין (חו' לעיל) כתוב דרך הבת פגומה. וביח' ר' שמואל תי' לשיטומו דאף הרשב"א מודה דהבן נפסל מכובנה. והט"ז (ו' יה) בת' דהוה כהן וממוור, ואוכל תרומה. ונסתפק האם מצווה על התומאה. וויל"ד אי כוונתו דלא קיל' כהן ק"ז דטוגין, ע' בסמוך. או דהקי' הווה דוקא על הבת). אבל שאר פוסקים (שם נקטו אינו כהן בלבד).

הקובאה"ע (שם ובקוב"ב גיטין) דין ודאף לולי הא דנפסל ע"י בית פסול נימא דכין דהוה ממזוז, שם ממזרות מפקיעו מקדושות קהלה, וכ"ש מכובנה. ולכאר' זה ספיקו של השואל בש"ת הרשב"א). והביא דcin אי' (גיטין נט): דלו' שנשא ממזרות, הכהן אינו עללה שני. ועוד הביא

הסוטה עצמה תיבעי חלייצה, וכמו שלא פקע אישות דעתל' בשנישית סוטה. וויל"ד ע"פ דברי הראשונים (לעיל ט), דלא' עקיבא דכל מקום דלא תפסי קידושין צורתה. וב. והרשב"א כתוב דambilאה שנייה, כבר נעשית חילה בכיבאה ראשונה, וממילא הولد פסול.

בג. וציין וצ"ע ס"פ נושאן (לק' ק). ובפישותו נסתפק אף לתרומה, דחזר ונסתפק לפסול המזרות יפקיענו ממיללות הכהונת (אדינו מיחס), ואף דהוה בדין בעצם). אבל החזו"א (טו יה) דיק פשיט"ל לאככל תרומה ובשאר דברים נסתפקן).

בד. והאחרונים האריכו בדין האם ממזוז הוה כהן, והיכי משכחת לה (ע' מהח' רג' ב, אמר' מ', חי' ר' שמואל יא). וע"י בדברי הריטב"א לפקמן נגנו:).

והחותס' רא"ש הביא דרבינו מאיר פי' דרא"ח קאי דוקא במחוזר גרשותו דכתיב בה טומאה, ואין מקראי יוצא מיד פשותו (וכדעליל יא:). ואפי' למ"ד כיוון דאייקער היינו לענן צרה, אבל היא גופא פשוטא דאהרני בה טומאה קצת לפסולה לתרומה. וזה דאי' (לק' טט) דלא דריש' אמר'הו גרשותו (דביעי' זר מעיקרא), כוונת הגמ' דאין לוקין על טומאה זו'.

(שי) TOD"ה דיא. אבל לר"ע לא בעי ור' אצליה מעיקרא, כבדammer (קיידי עה) השתא ממזר הו ובור. ועד"ז כת' תוס' (ד"ה שעאה) דכל היכא דלא תפשי קידושין הוה זונה. גובי חביבי בריתות. אך תוס' דידן משמעו דדנו משום קרא דכי תחיה לאיש זר, דע"ב ר"ע לא דרש בגמי' (סח) דדוקא זר מעיקרא).

שיח) בא"ד ולא מצוי למידרש זאין צורתה תועבה/, דל"ש צורתה, דאין קידושין תופסין בחויי' אליבא דרא"ע. והחותס' רא"ש (בשם ר' יהיאל) דריש' אסוטה, דאין בניה תועבים (וכדאי' לך מטה). ועד"ז תי' התו"ז דריש' אסוטה, שיש לה צורה בין שהקידושין הי' טובים מתחילה. וואף שועשית סוטה לא נפקע הקידושין, ובכלק' מטה). וילפ' דסוטה אינה פוטרת צורתה. אי'.

שיט) אלא איתמר וכו' הכל' מודים בא עלי' חביבי בריתות דחולץ פגום וכו' נהדי דמפורסם לא הווי וכו'. דוגום לכובנה מהק' ק"ז. והרב"א וקובאה"ע (ע' בסמוך) נקטו דתלי' במחה' רשי' ורמב"ן (הניל). לדעתה הרמב"ן יlfpi' דהבן פסול ופוסלasha בבייאתו.

יט. ולעולם אסורה בתרומה מהאי קרא, מדafkaה בלשון טומאה. דהא אף סוטה יlfpi' לפסול לתרומה מלשון גנטמאה. ב. ומשמע מדברי התרוי' דלאחר שנעשית סוטה שוב ל'ש עצלה צרה וαιיל' חמות נשא אה'ב לא חשב צרת ער恵ה, אלא דהכא היתה צרת ערוה משעה ראשונה וצ'ב מה' מהני, הא קייל' מיתה מפלת ובעי' שתהא צרת ערוה בשעת מיתה. אך לכאר' כי לא יתקן, דהא מבואר (לק' מטה) דלא פקעי קידושי הסוטה, וא'ב הוה צרה אף בשעת מיתה. וצ'יך לחדוק וללא דוקא. ואפשר דנהוי דלא פקעי קידושי הסוטה, מ' כיון דראוי לפקען לר' עקיבא אינה נפלת כל ליבום, ואינה פוטרת צורתה. אך כיון דהיתה צרה של זו משעה ראשונה, ס"ד דע"ז ישש צרת ערוה במקומות מזוזה. וצ'ע'). בא. דלא הוה ערוה לענן זה. (וע"ע בסמוך). וויל"ד האם אף

וכו. Tos' נקטו דעתו ר' כי תהיה לאיש זר' ואיסור זונה הוה ב' שמות. וכ"ב Tos' (bahemshur דבריהם) דלוקין על תרוייתו. וכ"ב Tos' (bahemshur דבריהם) דלוקין על תרוייתו.

אבל הרמב"ם (איס"ב יח א-ג) פסק דבר הנבעלת לאסור לה ובאייסור השווה [בכלבי] הוה זונה כי. וה"ה ביאר דאף הן דילפ' מקריא ד' איש זר', הוה גilio' דזונה בכלל 'זונה' ביט'. וראין חללה אלא מאיסור כהונת).

שכוב' שם. ולמה לי קרא דכי תהיה איש זר' וכו'. ועוד'ז ה' ק' Tos' (בسمו) (להיפך) למה לי קרא דזונה, תיפול' איש זר פסול לכהונת. ומובואר בת' התוס' דאה'ג, וחיב עליו ב'. ורשב'א (לק' סח) ה' תיפול' משום זונה ב'. ותי' דתלי' במח' התנאים (סא) בגדר זונה, ורק' הגמ' למ"ד דמחיבי לאוין לא הוה זונה ב'. א"נ בונות הגמ' היכא דנעבילה באונס, וכמ"ד (ע' לק' נו): דרבאנס לא נעשית זונה.

וחתמו ר' ש' תי' ר'שם זונה' גורם לפוסלה, دائ' לאו דاشבחנה דאסר רחמנא זונה לכהן ס"ד דחיבי ביריות (ע"ג דהמירין) לא הוה בכלל איש זר, כיון שלא היו זרים

ודרש' (ערכין לג:) מן הלוי ולא כל לו, פרט ללוי מנמר ונtierן.

ודחיה דה' מ' לוי שנשא מנוחה, דכין דהולד הולך אחר הפוגם, מתייחס אחר אמו המנוחה, ולא אחר אביו הלווי. אבל לוי הבא על אותה דיננו לוי ומנוח.

שכ' תוד'ה הבא נמי. משמע הכא דזונה פסולה לתרומה, דמתחללת במו אלמנה וכו'. ר' תי'

דשם זונה אינו פסול לתרומה (אללא לכהונת' ב'). ובס"ד חותוט' הביאו בשם ר' (על' לה), דזונה חוקש לחללה, וכל זונה אינה אוכלת בתרומה.

ונפק' מ' לר'א דפנוי הבא על הפניה עשה זונה, האם נפסלת מתרומות בית אביה (וכ"מ בתוס' גיטין עג:) או דזונה רק איסור לכהונת (וכ"ב Tos' לק' ט. ד"ה לאב'). ובמשנה (לק' סא), מבואר דאף גיורת ומשוחררת יש לה דין זונה. והקובעה"ע (מו א) הביא לחק' הארץ שפחota בchan' אוכלת בתרומה, הא הוה זונה. וע"ז סוגיה לך' נג' (ואכמ'ל).

שכ' בא"ד ועו"ד (לק' סח): דפריך ואימא נבעלה לפסול ליה חיבי ביריות ול"ל קרא דכי תהיה

ואה' ולסוברים דלוכה מודאווריתא על הפניהו לא הוה זונה. ואילו הנשתת חוללה, אף דזונה באית' והיתר עשה זונה. הדבר תלי' אלא בפיגיאה. ולכארה מובואר ברמב'ם 'זונה' הוה שם כולל לאשה המופעתק מכהונת. ואיך ייכא דלא תלי' בהפקירות או מעשה נתנות'.

ול. ועוד'ז ה' האחוריונים (אכ"מ ו' ג) בעכו'ם ועבד, דכין דלא תפשי בה קירושין עשה זונה. א"ב למה לי קרא דאלמנה וגירושה (וזיה אינו לזהו משום קרא דאלמנה וגורשה, דזונה עשה).

לא. ומ"מ האבג'מ' ו' ה' האחוריונים בעכו'ם ועבד פסול בת ישראל, תיפול' דזונה זונה (וזיה לא תפשי קידושין). ואין לומר דלוכה ב', וזה אינו לזהו משום אלמנה וגירושה לאו הא מככל עשה. ואפשר דכינוי דלא תפשי קידושין לשום (וכגמ' מה: ותוס' מט': מש"ה לא פסול כיון זונה).

אך יש שבדו דלוכה אף משום 'אלמנה וגורשה', דאף אלמנה וגירושה הוה גלווי מלתאות דיש בו פגם ופסול.

לב. ורשב'א כת' וראין לומר דזונה אסור לכהונת, ורק' הגמ' של פסולת לתרומה וותלי' בדבורי התוס' דין אי' זונה בשירה לכהונת. והק' דבמישר הגמ' (שם) אי' לכהונת מנ'ל. לאן זונה כשםה, שטוחה תחת בעלה.

בה. וכ"מ מדברי ר' ש' (יג' הו' לע'), ואילו מדברי ר' ש' (לק' סח) לבאי' מובואר דלא חילק בה.

בו. וכמה אחוריונים (ר'ע' א בגהש' שם, ותר'ג' שם, נוב' ת' ד העמידו סתירה בדבורי התוס' וחר' ש' מדרסי' ועו"ד אחוריונים צינו דתלי' בת' התוס' כאן).

בו. והרמב'ם לא חילק ודוקא היכא דור עצלה מעיקרא. אלא כל חיבי לאוין ומילבד איסורי לכהונת עשה זונה. וכ"ב הרמב'ם (שם ג') דאף הבא על יבמה לשוק עשה זונה. וואחרוניים ה'ק' מגהני' (לק' סח). (חו' לעיל).

ובפושטו מובואר ברמב'ם דאף מחיר גורשו פסול. אבל ה'ה (יח א בכרך) כת' דבמיחoir גורשו הרמב'ם מודה דאיינו פסול, ולא הוצרך למעט, דבלא'ה אסורה לכהונת. וע"ז שע"מ יה' ג' ואכמ' מ' ו' ד.

כח. והרמב'ם כת' עוד דאף הנבעלת לחיל הוה זונה וכדי' בבריתא (לק' סח) דבר פטולי קhol chol, פסול והאשה בבייתו. וחר'ב'ד (יח א) חילק לחיל פסל ודרשי' מליא ייחל, אף ורעו פסול. ומובואר והוה שם חילאות. וזה ה'ה ביאר דהרמב'ם סיל דאיין חילאות אלא מאייסור כהונת, וחיל בת' ישראל ליבא איסור כהונת. וע' ה'ה משום פגם וחותם זונה, ולא משום איסור כהונת).

כט. והרמב'ם (שם ח) כת' זונה לא תלי' בביית איסור, דהא הבא על הנדה ונרבעת לכהונת, וכן קדישה פנינה מופקרת,

כיוון דזונה אסורה בתרומה ק"ז דאסורה לכהונה וכ"ו כדאי' (לק' סח): וכ"ג גילוי מיניתא בענימא הוא וכ"ז. מבואר בתוס' דוגר עמוני פסול את האשה ומשום קרא (ויקרא בא יב) ד"כ היה לאיש זר, וכटיב הדיא בתורתם הקדשים לא האכל, ועי' ב"ז בchan הבא עליה לוקה. משומך ורק גilioי מילטה, ובבבאה לוקה משומך לא תאכל'ל. [ותוט' כת' דאה' לוקה ב'].

אבל דעת הרמב"ם (יח א הנ"ל) דלוקה משומך זונה, וכוונת הגמ' (סח) דילפי' מק'ו דהוה בכלל לאו דזונה. וזה כוונת הגמ' גilioי מילטה בעלמא.

ומדברי רש"י (לק' ע) לכאו' מבואר דלוקה משומך חללה, דילפי' מיאש זר, דפסול קחל שעשים חללה בביאתו'. [זהרשב' א שם ה'ק' על דבריו].

שכח) שם. אענ'ג דאין מוחירין מהדין, קאמэр התם גilioyi מילטה בענימא הוא וכ"ז. אבל יש ראשונים (הרמב"ם עה"ת שם) כת' דאיינו לוקה מהך קרא. וכ"מ בטור וש"ו"ע (ו ח). והפוסקים תמהו דምפורש בגמ' (סח) דלוקה, דהוה גilioי מילטה.

והבי"ש (ו טז) תי' דתלי' במוח' אבוי ורבא (סנהדר' עו. וכ"מ) אי לוקין על גilioי מילטה, או דהוה בכלל אין לוקין מהדין. והגמ' (סח) קאיocabvi, ואנן ק"ל כרבא דאיינו לוקה. ותמהה על הרמב"ם דלוקה ודהוה גilioyi מילטה זונה. והאבן' מ' (ו ג) הביא דבתווע' דין מבואר דлокין על גilioי מילטה זו. וביאר דהכא לא הוה י寥וואר ממן כל, אלא דתרומה היינו קדושת כהונה (וכמ"ש רש"י סח). וכל שנטולת מתרומה ממילא נטולת נמי להבונה.

שכט) בא"ד ויעד איצטראיך לזונה מעכו"ם ועכבר וכ"ז לא מאלמנה וגרושה וכ"ז. [ודכתיב כי תהיה אלמנה וגירושה, שיש אלמנות וגירושין. וזהו עשה, ואין לוקין

ועבד]. וזהו מושב קושיות רש"י, דבכל הנך מבואר דנטולת. ובהא מושב קושיות רש"י, דבכל הנך מבואר דנטולת כהונה. ואין ראייה שנטולת לתרומה. לט. ופרשי' (לק' חט) דממלא' ב"ז דנאטולת לתרומה. מ. משומך לא תאכל, ומושם זונה.

מא. אך רש"י (לק' פר. ד"ה אח כהש) כת' (לחփר) דחולל פסול האשה בביואתו, כדיילפי' כי תהיה לאיש זר, משמע דבל חללה תלי' בשם 'איש זר'.

מעיקרא. אלא כיון דשם זונה פסול לכהונה (וחייבי בריתות חמירין), הלא הוא בכלל איש זר'.

שכט) בא"ד והיה נ' ל"ר" דמ"כ תורה לאיש זר' הווא דנטפק' ז' וכ"ז. ושם זונה' אינו פסול לתרומה, אלא דבל שנבעלה בעילת זנות (ודלא חPsi קידושין) הווא בכלל איש זר'. ומתרני בה שלא תאכל בתרומה משום כי תהיה').

שכט) בא"ד ואפי' אותה דעוי קידושין, דלא הווא ור' אצלה מעיקרא. [ודכין דקודם קידושין הייתה מותרת לו לא נחשב זר מעיקרא].

שכח) בא"ד כגדammeri (קיד' עה), השטא ממור היי, מפיטול בכיאתו מיבניא וכ"ז כיוון דחמיר דורות אצלה לה' חשבי. ועד"ז כת' תוס' (לק' סח: ד"ה עכו"ם) דכין דחמיר הוה בכלל איש זר'. אבל רש"י (סח) פי' דילפי' חPsi ברייתות מקרא דכי תהיה אלמנה וגרושה, דאיין לו אלמנות וגירושין'. וע" רש"י ותוס' (לע' לה). וריש' (שם) הביא י"מ דבאות חPsi ברייתות לא פסל' בביואתם, ורש"י האריך להק' דמבואר בכב' מ' דפסלי בביואתם. והאחרונים ביארו דדעת ה"מ דחPsi ברייתות עשויה זונה, ופטולה לכהונה. אך אינה נטולת בתרומה לה'. [ובק' התוס' דין זונה לא פסל לתרומה]. וב"ד רש"י (לעיל' יג: ד"ה וב"ה) דמחPsi ברייתות פסול לכהונה, ואינו פסל מתרומה דבי נשא.

שכט) בא"ד ומכל' הני דלא תפטי בהו קידושין הו זונה וכ"ז דרשון זונה ממשמע דא"א לה' הוות אלא ביאת זנות. [וממשמע דהוה סיבה מ"ט חשיב זנות, כיון דמופקעת ואינה ראויה לאישות כלל].

שכט) בא"ד ואין לך' ל"ל דבתב' רחמנא זונה לא יקחו,

לד. והוסף דעכו"ם יעה, אף דהויא זונה לא הוה בכלל כי תהיה לאיש זר, כיון דלא חמירין. ומש"ה איצטראיך אלמנה וגרושה).

לה. והב"ח גרס כורים עצלה מעיקרא חPsi. לו. ותוס' פי' קו' הגמ' (סח) ואימא ודוקא חPsi ברייתות ולא חPsi לאיין. אך אף למסקנא (ודדרשי' דקאי א' בני הויה') עיקר קרא דאיש זר קאי בחPsi ברייתות. לא. דבגמ' (שם) אי' דילפי' דעכו"ם ועכבר פסל' בביואתם מאלמנה וגרושה. וריש' פי' דאיך חPsi ברייתות בכלל. [ותוט' ה'ק' דמשמע בגמ' דלא ה'ק' מהחPsi ברייתות, אלא מעכו"ם

שלו) בא"ד אבל ל'ר יהושע ע"ג דין קידושין תופסין בחיבי בריותה ל"ה ממזר וכו'. ור' יהושע לא סבר דהא בהא תלי. והתו"י (וכ"בתוס כתובות בט') הוביח כן Dempstema ר' יהושע אינו חולק מ' אמרתני (על' ב') דעתו נשים פוטרות צורתיין מחליצה ומיבום^{טז}, ואיל' קידושין תופסין הוה בחיבי לאוין דעתך חיליצה וכדאמר' לעיל ב').

שליה אמר רבה בב"ח אר"י הכל מודים בעבד ונכו"ם שחולך ממזר וכו' שמעון התימני וכו'. (ובגמ' בסמוך נה' בזה במאמה מ"ד).

ותוס' (לעיל ט': ד"ה אמרויא) בת' דריך לר"ע הו' ממזר מעכו"ם ועבד. ורע"א (גהנ"ט) ציין דבשוגין וכן ל�מן ע'). מבואר דאף לרבען דר' עקיבא הוה ממזר. (ויל"ד דבר יוסף חור מהה).

וכן Tos' (שם ד"ה כסברה) בת' דכל הני דסבירי והולך ממזר קאי בר' עקיבא דין קידושין תופסין בחיבי לאוין. והקר"א (שם) תמה דלא מסתבר דכל המ"ד בשוגין בסמוך ס"ל בר' עקיבא. ועוד הקשו האחרונים דבשוגין (מה) מבואר דמ"ד דפסל משום העכיבא פשיטה דהולד ממזר. (והמהרש"ל ביאר דהינו למ"ד דלא בעי לאו דשאר).

דף מה.

שלו) אבל הכל עכו"ם ועבד כיון דלא תפשי בהו קידושין בחיבי בריותה דמי וכו'. דכין דלא

עליהם). ועוד תי' תוס' גיורת ומשוחורת דנקרא זונה (ע"ע תוס' לך סא.).

של) בא"ד וק"ק (קדמי עה) דפרק השთא ממזר הו' וכו' פשיטה דזהה בכ"ל איש זר. ואף דהגם (שם) קאי בעבו"ם ועבד, ומובהר בוגמ' (סחה) שעכו"ם ועבד לא הוה בכלל איש זר (אלא נתרמעט אלמנות וגירושין), דיתנו למ"ד שלא הוה ממזר. אבל למ"ד דעשה ממזרות הוה איש זר.

שלא) בא"ד ומיהו ל'ר יהושע וכו'. וכ"ב Tos' (בסמוך ובגמ' דר' יהושע ע"כ ס"ל דמזרות לא תלי בתפיסט קידושין).

שלב) תוד"ה עשהה. משמעו דלר' יהושע אין קידושין תופסין בחיבי בריותה וכו'. ואף דר' יהושע יל"ק (לק' מט) דודוקא מוחיבי מיתה בי"ד הוה ממזר, אף"ה למד דבכל עריות דחיבי בריות לא תפסי קידושין (וכדרדרשי' קידוי' סז').

שלא) בא"ד ממשמע دق' היכא דלא תפשי קידושין מוד הוה הولد ממזר. הקובה"ע (לה א, וח' ר' ראובן נג') חקר האם הא דלא תפשי קידושין הוה סיבה שעושה ממזרות, או דזהה רק סימן (וזהה ערווה) המונע חיפשת קידושין). ווע' מש'ב בזה לך' מה' (ומט).

ובביא מהגמ' (תמורה ה', הו' בתוס' בסמוך) דרישי' גבי אלמנה להכח"ג חילולין עשו ואינו עושה ממזרים, דגלי קריא דתפסי קידושין (ולא אמרוי אי עבד ל'מ). מבואר דאיilo לא תפשי קידושין משום אי עבד לא מונאי הولد ממזר (ואף דליך סיבת ערווה). וע"כ הא דלא תפשי קידושין מעד עצמו הוה סיבה למזרות^{טז}.

מב. ולדעת רשי' (סחה הנל) כל חיבי בריותה ילי' מוד קרא, ואין לוקין עלי. וווקא חיבי לאוין דור מעיקרא (פסולי קהיל) ילי' מאיש זר, וק"ו לבנהונה.

טז. וכדי' בשוגין דבא עליה עשהה זונה, וע"כ הינו משום דלא תפשי בה קידושין (וכמ"ש Tos' לעיל דזונה משמעו היכא לא תפשי בה קידושין).

מד. והרמב"ן (לק' פה) בת' ולצד ההיפר' דין ל' ממזר במקום דתפסי קידושין.

טז. ואך דזהה לפ' הצר דגדיר אי עבד למ' דזהה באילו התורה צוותה בהדייא לא יהא לך בה קידושין).

טז. דבפלוגתא לא קמיירי (בדלעיל).

טז. וכן הביא הרמב"ן דתנן טז' נשים פוטרות צורתייהם אלא דלא האביר להחריא דקא' כלפי חיליצ'ה. ובפשותו מבואר כוונתו דהיכא דתפסי קידושין לא פטרה צורתה (וזומיא דמש"כ הרמב"ן ע"ט) דלר' עקיבא כל היכא דלא תפשי קידושין פטרה צורתה. (ואף דילפי' מאחות אשא דזהה חיבי בריותה). אבל ליל'פ' דכוונתו להקש' דתתחביב חיליצ'ה (וכמו סותה ומחוזר גורשו דאסורה צורתה מהחליצ'ה).

טז. אבל המהרש"ל (لتוס' לך' מט) כתוב דאף ל' ר' עקיבא ולמ"ד דעתך לאו דשארן א"ש סוגין, דבעינן דומה דעתות אביו.

ישראל הולד ממזר. ומשמעו דת"ק כר"ע דוחה ממזר אף דלא הוה איסור ערוה. (וע' תוס' כאן ולע' טה: א' יש איסור דאוריתא בבייתו).

שלט) א"א אמר רב יוסף מאן הכל מודים רבינו וכו' ר"ע. שדיה עושה הוצאה בערזה, ולית לא ס"ל וכו'. דעתך רבוי והפסי קידושין בחיבי לאין (במקום) איסור לא יבנה ולא הוה ממזר. ואפ"ה מודה בעכו"ם ועובד דוחה ממזר כיון דלא הפסי קידושין. ובפושטו רבוי ס"ל בעלמא בר' שמעון התימני דתלי בחיבי בריתות, ואפ"ה בעכו"ם ועובד הוה ממזר (וכדאי) בבריתאת בסמו"ן).

רבותא ל"מ חשב גברי הא רב ושומואל^ז וכו' הولد כשר. וכן מסקנת הגמ' (בע"ד) דהולד כשר.

שם) הولد כשר. בגמ' (לע' מג. וקידרו טה) מבואר דהמ"ח אי הولد כשר שיין לדברי ריבנא אי בן בתק' מעכו"ם קרי בנה, ויש בוה ב' גרסאות. לחדר גיר' (וביה לפניו לע' מג.) מדמה דבין דקרי בנה, א'ב הولد כשר. דבין דאיינו מותיחס אחר עכו"ם מסתבר דלא הוה ממזר.

ולאיך גיר' (וביה לפניו בקידרו שם) כיון דס"ל דמתיחס אחריו הוה הولد ממזר. ותוס' (בג') פי' דשדין בתיר ישראלית הוה תעפי ממזר.

ועפ"ז עולה דהולד ציריך גירות, דשדין בתיריה, וכ"ב תוס' (לע' טה: וקידושין עה). אך מ"מ הגמ' דוחה דישראל פסול מקרי. דיש צד דהולד הוה ישראל ולא הוה ממזר, אלא פסול בעלמא.

והאחרונים (מהרש"א קידושין, וועה"מ איסובי טו) האריבו להעמיד סתיירות בדברי רשי' ותוס' בזה. והאחרונים (ועה"מ ורעד"א) הביאו דבתוס' (בע"ב ד"ה כיון, וכן ב"ב ג:) מבואר להדריא דלמי' הولد כשר אינו

ה. והביאו דמובואר בלשון הגמ' דכוונת רבוי לדברי רשי' דאין קידושין הופסין בחיבי לאין. ודלא כמ"ש הרמב"ם בפיה"מ ה א, הוי לע' י' ומד').

ו. וכן מוכח לדעת רשי' (לק' מט) דלא יבנה הוה בחיבי לאין דשאר. ואפ"ה רבוי ס"ל דאיינו ממזר. אבל יש ראשונים (הור' לקפן שם) דלא יבנה נחشب בחיבי לאין דלאו דשאר. א'ב ייל דרבוי ס"ל בחיבי לאין דשאר הוה ממזר. אך מ"מ עכו"ם ועובד לא הוה 'שאר', וע' הוה משומם דלא הפסי קידושין. ז. ויל"ד אמאי פשיט' דהלהכה ברב ושמואל וריב' ובר

תפסי קידושין הוה הولد ממזר, ובגמ' (מה) נח' בסברא זו, דהא לא תפסי קידושין לכלוי ערמא. וכן אין יהס לעכו"ם (ויתברר ל�מן). אך תוס' העמידו דעתך ר' יהושע דמזרות לא תלי בחיפוי קידושין. ולදעת ר' יהושע מעכו"ם ועובד לא הוה ממזר.

של) רשי' ד"ה חייבי. ואח"כ תבא, אבל מעיקרא לא. ומהנני קראי נפקא בקידושין שלא הפסי קידושין (ישראל) בעבודת כוכבים, ועכו"ם (בבב' ישראל) נמי וכו' ובshallותות וכו' והוא בעלות בעל וכו' א. ורש"י (לק' טה) הביא דדרשי' (סנהדרין נב) אשת רעהו פרט לאשת אחרים (והב"ח גרס עכו"ם). וב' רב"ז (סנהדרין שם) דילפ' פרט לאשת אחרים דאין קידושין לכותי, ותיפול בכל דוכתא⁸. והרמב"ן הקש' דילמא בנשי דידחו (ודעכו"ם בעכו"ם ליבא קידושין) ואינו חייב על מאורסה⁹. ות"י דນפקא מקרה 'אח'כ תבא אליה'. ועוד לגבי גוי אי ס"ד דיש לו קידוי בבית ישראל, כ"ש בגניה. דבישראל ייל דקידושין לא הפסי ממשום איסור. והרמב"ן הביא דבמחלוקת דרשי' בעבד עברי והוא יעד בגפו, דהשפה א"י"צ ממנו גט. ומקיש עבד לאומה, דבת ישראל א"י"צ ממנו גט¹⁰.

עכו"ם הבא על ב"

שלח) מיתיבוי וכו' ר"ש בן יהודה אומר אין ממזר אלא מי שאיסרו איסור ערוה יגענו ברת וכו'. פרשי' והאי תנא כשםעון התימני ס"ל, וקתני דעכו"ם ועובד אינו ממזר. וכך דיש מ"ד ל�מן בן יהודה תלה דבריו משומם דאין איסרו איסור ערוה, וליכא ברת). וודעת ת"ק דהך ברייתא דעכו"ם ועובד הבא על בת

א. אבל הרמב"ן כתב דרש"י (כא) לא פי' מנلن בעכו"ם. ולא גרס כ"ז ברשי' דירן).

ב. ואחרונים דקשׁו מניל שלא הפס קידושין, הא ייל דמכמות רק דאין חוב מיתה ובבדעת רשי' (קידרו טה) באשת קיט, וננתמעת אשת איש ולא קיט לפטור רק מחייב מיתה).

ג. וכן מבואר בתוס' (סנהדרין שם דפי' דהמיעוט קאי בנשי דידיה, ולכן בתבו דמכמות רק מחייבה ועובד בעשה).

ד. אך כתוב דהמג' (קידושין טה) לא ס"ל כן).

והנתיבות (בשות' חמד"ש ב) תי' דאף דעתך גירות ומושום דשדינן בתור אביו, מ"מ אחרי הגירות שдинן ליה בתור אימה^{א'}, ונוחש כיישראל גמור ולא בגר. והగרא"ט (יא) כת' דכינוי דנולד מאמו ישראלית שיר למשפחת ישראל (ונוחש קהלה). ואף דאין בו קדושת ישראל וצעריך גירות, לאחר שנתגיר ייש עליו שם ישראל גמור (ואין עליו שם גרא).

שמדו שם. מק"ז מאלמנה וכו' זו שאיסורה שווה בכל וכו'. ור"ע א' הקשה דע"פ מש"ב Tos (לע' טז): ר"ה כסבר, ורומו להה בסוגין ד"ה יצא) דבעכו"ם מדאוריותא ביאת היהת הוה, אלא דמזרות תליא בתפיסה קידושין (ולע' טז: תי' הרשונים על קושיה זו), א"כ לש למילך מק"ז לפסול לכלהונה (מדאוריותא), וכובנות הגמ' לממוד גבי עבד (דזהה איסור דאוריתא^{ב'}), ומזה לממדו אסמכתה אף גבי עכו"ם. אבל בעכו"ם (אף לר"א) הוה דרבנן.

שם. דכל זה אמוראי דמשברי מודו דחולך פגום לכהונה. הרי"פ נסתפק אי קי"ל דחולך פגום לכהונה^{ג'}, דستימות הגמ' (בסוף הסוגיה בע"ב) דחולך בשר, ולא חוץך לפסול לכלהונה. והראב"ד (בhashgote לר"ח) וכן הריא"ש (ל) תמהו דלמסקנא ילפי' לפסול ממשום ק"ז דאלמנה לכבה^ג. ודיי'קו לשון הגמ' דכלוחו מודו, וליכא מאן דפליגג'.

וזה רמב"ן (ספר הוכחות, וביחי, וכן הרשב"א וריטב"א) הביא דמשמעו בסוגין דמותרת אף לבחן, דנקטו הלשון סתם מורה היהתא. וכן א"ל זיל איתמור, ולא חשש נושא ממזרות.

אבל משנסתלק צד העכו"ם הוה שפיר ישראל. יב. אבל הב"מ כתוב מטעם זה דכל ק"ז הוה אסמכתה, ואף בעבור הוה דרבנן בעלמא.

יג. והרי"פ הביא בוה מיח' רבותא. והרמב"ם השמיט את הנזירון לפסל חולך לכלהונה. ורוב הפוסקים נקטו דס"ל דחולך כשר לכלהונה. וכן בפשוטו מבואר בדבריו (ט' ח) גבי יבמה לשוק, לפסול אותה, חור ובעה עלייה חולך ודהוה מפסולי כלהוניה, וכוב' בגרא"א (ז' נט). אך הגר"א ובע' העלה צד דאף הרמב"ם ס"ל הר' ק"ז.

יד. והראב"ד הביא מסקנת הגמ' (לע' בע' ב) דישראל פסול מקרי. ודהיינו פסול לכלהונה. (זה רמב"ן דזה דהוה דחיה בעלמא).

עבד. והאחרונים (מהרש"ל טז): חולקו דודוקא בעכו"ם מתיחס אחריה, והולך צעריך גירות, אבל בעבד א"צ גירות^{ה'}.

והאחרונים (חו"א) דנו דבסוגין (בע"ב) מבואר הדנידון האם הולך ממזר או בשאר תליא האם ילפי' מאשת אב, ואילו מדברי התוס' (כג) משמעו דהטעם דאיינו ממזר מושום דשדינן בתורה, ואין ממזרות לעכו"ם^ט. ואמאי צעריך לטעם דדומה דاشת אב. ויש שני' סוגין^י קאי במד' דחולך ישראל פסול (וא"צ גירות), ואף דמתיחס אחריו לא הוה ממזר. ואילו סוגיה דלע' קאי במד' דיש סיבת ממזרות, ואפ"ה בעכו"ם איינו אסורה. וע"ע ח' ר' ראובן שהעמיד כמה מhalbכים בסוגין.

והאו"ש כת' דמי' ד (בע"ב) דמאשת איש הולך ממזר, ווק מנניה הולך ממזר ס"ל דחולך א"צ גירות. دائ' מושום דעתך גירות אין מקום לחלק בזה.

שם) ריב"ג אמר הולך מוקוק^ו וכו' לא לכהונה וכו' מק"ז מאלמנה וכו'. פרש"י אם תלך בת פסולה לכלהונה. ועד הא דילפי' (לע' מה: וכן לו' עז), לפסול את הולך מק"ז. (וע' מה שח' לעיל אי קאי אבן או אבנת).

שם). האחרונים הקשו לעד דברי גירות, א"ב אמראי צעריך ק"ז, הרי בלא"ה קי"ל (קידוי עז. ולכך סא) דגירות אסורה לכלהונה. וועה"ק דריש"י (ד"ה בת מיע) כתוב דאסור במזרות, והאחרונים הק' דגר נושא ממזרות.

קרפרא נגד ר' יוחנן ר' א' ור' חנינא ורבי. ורק"ל בר' יוחנן נגד רב' ושماויל. אך דעת Tos (גיטין לט. וכ"מ) דקי"ל ביריב"ל נגד ר' יוחנן).

ח. וזה ר"ש (איסור טז א) ביאר שלא מצאנו בת ישראל שמולידה בן עבד. והנתיבות (בשות' חמד"ש ב) כת' דעתך אין לו חיס, ולכן ע"ב הוה עבד. (אבל Tos' (לע' טז) משמעו דקאי אף עברך, וצ"ע).

ט. אך צ"ב לפ"ז גבי עבד, ע"פ דברי האחרונים (הג'ל) דבעבר לכוב' ע הוה ישראל.

י. וכן תנא דתלה הטעם מושום דלא הוה איסור ערווה. יא. משמע מדבריו דיש בו ב' צדדים סותרים, ולש' שייא ה' מקצת. וכך במקום טומאת עכו"ם לא נוחש צד' ישראלות,

ת"י דעכ"ם ועובד אינו מיוחס אחריו^ט, ומ"ה הولد אינו נפסל לכהונה^{טט}. וע"ד הא דאמר' (בע"ב) לגבי ממורות). ומובואר בדבריהם הדפסול כהונה נגרם מחלוקת היחס לאביו^{טט}, ולא מחלוקת ביתא האיסור.

והיש"ש (זהר בק"ג) ת"י דיש פיריכא, דהא כל חייביל איזון אינט פוטלים את האשפה מק"ז, וע"ב דאלמנה להכה"ג חמיר, ואך דאיינו שווה בכל אינו סיבה להקל.

ועוד כתוב הביב"ש (ר"ד) דaicא למיפרק דגר עמוני יוכיח^{טט}. והגר"א (ו' ג' כת') דההפריכא משום דאין חללה אלא מאיסור כהונה.

והיש"ש כ' דאך למ"ד דיליף ק"ו בכל הסוגיה היינו מדרבנן ומתקן פיריכא), ואסמכתה בעלמא היא. (וב' פ' הביב"מ ד' ח').

שמו) אי הווי כיוושע בן נון לא יהבי. הט"ז (רשות י' הביא מכאנ"ה דאך רק"ל דעכ"ם הבא על ב"י הולך כשר, מ"מ המינויים לא יתחתנו עמו. דיש בו פgam דמתיהיחס אחר נבריא.

והביאו בע"ז מבני הרמב"ן (ויקרא כד י') ויצא בן אשא ישראלי. והוא אינו ישראי, בשם לענין היחס בדגלים, ולמחלה הארץ ומשמעו דהסר ביחס ישראליות, ולא רק דאן לו אבוי^{טט}.

כתוב דרכמנא אפקרי לזרען לגבי עירויות בין בגירות ובין בגירות, וכן ערכ"ם מותר בתומו (שנהרין נה). וודא גבי ירושה גויה^{טט}, וכידקמן סב.).

כב. והרמב"ן ביאר דמן דמורי להיתרא סבר מה אלמנה להכה"ג בני קדרשין ובני ייחוס, אף כל ב"י"ב פוגם לאפקרי הני דרכמנא אפקרייה לוועהיזו ואין בהן ייחס. ווקצת ממשמע דהוה פיריכא בעלמאו).

כג. ולפי זו דוקא ערכ"ם ועובד לא אמר"ק י'א, אבל ביתא שאר פוטלים (באופן שפטול את הדasha) אמר"ק י'ג. (אבל הרמב"ם (ח' לע' ל"ל ק"ז כלל, וכ"ג הג"א (ו' ג' נד)).

כד. וכוקי תומ"ע. והרשב"א ותוס' ראה"ש מוד'. דמסתמא היה ת"ח וראוי, והשיב לו שאינו משיאו בתו מהמות הפטול.

כו. אבל הרשב"א (ח' לעיל) דיק מקאן איפכא, דאמאי לא השיב לו דלא ניחא לי שיטערב פטלות בורעיה. והוכיח דס"ל דבשרא לכהונה.

כז. וכתוב דעתע"פ שערכ"ם הבא על ב"י הולך כשר, וא"ע יגורות, דהיא מקוה טהרה לאומות להקשיר ולדה להיות

שיבא תקלח^{טט} שבתו נשא לכהונה^{טט}. ועוד הביא הרשב"א מהגמ' (בسمוך) גבי רב, דחול"ל דלא ניח"ל שיתערב פטול כהונה בזורע.

והרמב"ן הביא דבגמי (בכורות מו), והוא מה' אי מוחמץ את הולד, והרמב"ן פ' דהינו לפטול לכהונה^{טט}. ולא אשכחן בגין פסק הלכה אי זהה מוחם. הילכך ספיקא הוה.

והרמב"ן סיים דאסורה לכהן, ואם נשאת לכהן לא תצא. והולד ספק חללי^{טט}. והפטוקים תמהו כיון דהוה אישור דאוריתא אמאי לא תצא מספק^{טט}. והיש"ש הוכיח דאך למאנ דאסור הווה רק אישור דרבנן^ט. וכ"ב הבב"מ.

והראב"ד (על הריב"ק) הוכיח דחולד פטול, דהא לענין כהונה בעין זרענו מיוחס אחריו (וכדאי' לסתן ק'ן). והרמב"ן חלק דחתם מדרבנן, ועוד דחתם פטול רק לענין עבדה, ולא נחשב פגום. והרבב"ש (ח' פ' ב' כוונת הרaab"ד) דעיקר הפטול זרענו מיוחס אחריו הווה מדאוריתא, דהיכא דיש פגם ביחס לאביו אף מדאוריתא פטול לכהונה. ועפ"ז גורו חכמים דאך היכא דמספק לא ידע מי אביו (לסתן ק'ן). אך יסוד הפטול מדאוריתא, ואך גדר הק"ו דנחשב שיש פטול ביחס, ומ"ה נחשב פגום לכהונה. (ולא ילפי' 'חולות פטול').

שם. והרא"ש ה'ק' דליך פיריכא על הק"ו וליבא מאן דפליג. והרמב"ן (מה) וריטב"א

טו. והאחרונים דחו דאצלו אין אישור, דלא הווחרו בשירות לינשא לפטולים (ל' פ'). וידעו יותר של לא השיא בתו לכהן. טז. וכתוב וכ"ת יברקו וכבדיתא (כתובות כד, הו' בתוד"ה זל), החטם בדקין רק באמותיו. וזה אמותיו בשירות.

טז. אבל התו' (יע' נג.) בר' דמ"ד מוחמץ הינו שהוא ערכ"ם וצעריך גירות. (ודברי התו' צע"ג דאי הווה ערכ"ם, האך יתחייב בפודין הבן. וע' מוחרייט אלגאי הו' לע' טז).

ית. וצ"ב דאי מותירין לכהן, אמאי הולד פטול מספק. דהא כלפי הולד הווה בבדיעבד. (וע"ע בפטוקים ז').

יט. אבל השעה^{טט} (מ' איסריב ט' ג' כת') דכוונותם דאסורה עליין, אלא דאן כופין להוציאיא ודווחה ספיקא דיניא, ומספק לא כייפין משום חשש גט מעושה).

כ. אבל הרא"ש והראב"ד שתקש' מבוואר דס"ל דהקו' מדאוריתא זאג' דלדעת הרמב"ן י'ל דהוה ספק דרבנן, לדעת הרא"ש הויה דאוריתא).

כא. בדילפ' (לעיל גג) מכבי סייר את בקר. או ממלotta חזן. ובעבד מהאשה וילדיה. ולסתן (צח' דרש' ומות' סוטים ורמותם, דאפקרייה רחמנא לזרעה) (הרמב"ן שם, הו' לע' גג).

(או דהוה חסרון חצי איש, כיון שלא חוויא לבוליה). והגמ' הובילה מהבריתא דיתכן שייה לא ליוורשים, וע"כ דהוה קידושין. דאל"כ יורשין מליליה^ה. ורבא (שם) דיחלה.

וهرמ"ב^ו (שם) הביא דמבחן בסוגין (ללא) דתפס קידושין. ותי"ד דהגמ' (שם) קאי כל"ב דהכא. והרשב"א (שם) החק' דאף למסקנא יש לו קידושין, דאל"כ ואף לצער בן חורין אין לו ממורות^ז. (וכראמרי' בסמוך לדלמ"ד הولدبشر הוא משומש דיש לו קידושין במקו"א).

והרשב"א כתוב דאף' לගירסת רב האי גאון (בטענו) דתלי' ביחס, הא אמרוי' (בגיטין שם) אין לו קידושין אין ורעו מיחס אחרים. אלא רבא (בגיטין) דהוה בעלמא הווא דקא דחי, ולעלום אף רבא ס"ל דחזי עבר יש לו קידושין^ט.

והחו"א (כמו מב' הב') תי' דודוקא עבר ועכ"ם דאין מינן קידושין, אבל הכא חצי ממין ישראל. אלא דלא תפשי קידושין משום דהוה חצי, ואין קני קידושין לחציו, וחסר בשיעור. אבל ממזורות ל"ע שיעור. וכותב דאע"ג דאין בנו מתייחס אחריו, שמא אף ליחס בעי שיעור ואדם שלם, אבל לענין ממזורות סגי במונה שראיוי ליחס. ע"ע אבן"מ (מוד גט). והרמ"ב פסק לסוגין דחזי עבר שבא על א"א הولد אין לו תקנה, והאחרונים הקשו ודרמ"ב פסק דהוה ספק קידושין, א"כ הול' דהוה ספק ממור. וכ"כ המנהח' (קעב ב). והאחרונים (אבן"מ וחזו"א) כת' לדדרבי הרמ"ב ניחא.

בת ישראל, הבן הוה ישראלי לכל דבר, ואסור במזורה. ע"ע בסוגיה לך' גנו).

ה. ותו"ש (שם) פ"י דמי שאינו בר קידושין בשום מקום אין הבן מתייחס אחריו.

ו. והרמ"ב^ט (איסות ד' י"ז) והרא"ש (שם) פסקו דהוה ספק. ז. ובהג' מים חיים (גיטין שם) כת' דהא דאי' בסוגין דחולד ממור ואין לו תקנה, הינו דהוה ספק ממור. ולצד דלא תפשי קידושין איינו ממור.

ח. (וכ"מ בתו"ש (כאן ד"ה משומ) דקי"ל דתפסי קידושין, דלא שיר בקנינו. ודלא בשאר ראשונים (תג"ל) דנקטו דאף למסקנא הויה ספק.

ט. וocabג'ם ממור חדש דודקא למ"ד דאף חצי שפהה אינה בת קידושין אמרוי' דאין בנו מתייחס אחריו. אבל לדין קיל' לחצי שפהה תפשי קידושין ודගלי קרא בשפהה הרופאה, ודוקא

שמח) שלחו וכו' מי שהציו עבד וכ"ז השთא עבד כלו' וכו'. וקצת משמעו דהם נסתפקו דחזי עבד גרע. ויש שביארו ע"פ סברת הרמ"ב^ט דעכ"ם עבד לא הוא ממש, כיון דאיינו מתייחס אחריו. ובזה נסתפקו דחזי עבד כיון דמייחס לחציו גרע, והוא ממור אף מהמת צד עבדות. אבל רבה השיב השთא עבד גמור, ולימ' שמתיחס לחציו הבהיר).

דף מה:

חצ'י עבד הבא על בת ישראל
שם^ט אותו הולד אין לו תקנה וכו'. פרש"י בבת ישראל, כלומר ממור הוא. וכ"כ ריש"י (במסקנא, ד"ה בגנו) דהוה ממור משומש צד חירות (משמע ממור גמור^א).

וهرמ"ב^ט (איסות' טו ה) כת' דאין לו תקנה מפני צד ממזורות וצד כשרות מערביין בו. ואסור אף בשפהה, ונמצאו בניו כמותו בעולם. והחלקה מחוקק (ד' ט)^ט הביא דעת ריש"י דמותר במזורה. והקר"א נקט דסבירת ריש"י דבין דיש בביאה הו צד איסור, מש"ה כלו' ממור ולא דנים את החזי בפנ"ע^ט, וכ"כ האמר"מ (כו כב^ט). אבל ההפלאה (ס' נתיבות לשכת ד' ט) כתוב דאף דהוה חצי ממור מותר במזמות. כיון דאין לו יהוט ישראל דין בגר ומותר במזמות^ט.

שנ) בגון שקידש בת חורין וכו'. הגמ' (גיטין מג) מסתפקת חצי עבד שקידש והאם חלו הקידושין

כמיה, וכ"ש קודם מתן תורה לדיות מכלל בני ישראל. (וזילא כמה תלמידים ורק מתן תורה שאין).

א. אך האחרונים כת' דלםסקנא איינו מוכחים, ויל' דהוה חצי ממור משומש צד חירות. וא"כ לא פליג על הרמ"ב. וכיה"א דצד עבדות גורם לממזורות ס"ל דבין דיש צד עבדות נחשב כל הביא ביאת עבדות.

ב. דמזורות לא תלייא ביהולה, אלא דהביאת איסור גורם לממזורות. ובכל זה בן של' החיצאים ויל' הדינ' דיש צד דחזי עבד הוה הרובשה שכוניות י"ל גנו. ומ"מ לצד דubar הבא על ב"י הולד בעי גירות, מסתבר דה"ב דין בחזי עבד, ובצד עבדות לא תפשי ממזורות.

ג. ליל' משומש צד עבדות. ויל' ב' צד בן חורין שבא על א"א. ד. וכברעת ר"ץ (קידושין עג. וכ"ד מהו' שם עה) דבן גור לא נחשב 'קהל' ואף דאמו בישראל. ולא כרמ"ב^ט (טו ט) דגר שנשא

שנגו) לדברי המכשיר, מכשור אפי' אשת איש וכו'. ומובואר דמ"ד המכשיר לא הוה ממשום דבר'ם ועבר לא הוה 'ערווה' (וליכא חיב ברת). ולכ"ע ראיו שיהא ממור בין דלא תפשי קידושין. ולא ממשום דאף לאחרני לא תפשי, ע' בסמור.

שנדו) לדיידה לא תפשי קידושין, לאחרני תפשי. הרמב"ן הכך, דב"ש הוא. ובכתוב לגורוט דاشת אב ורו' מיחס אחריו, ולכן הولد ממור. והרמב"ן כת' דמההיא טעמא אפשר שאנו אפי' פגום לכהונה, רוחמנא אפקרייה לזרועיה דבר. והריטב"א ביאר דכיוון שאין קידושין תופסן להם בשום מקום, אין הولد נגרר אחריהם כלל ולאינו מיחס אחריהם. ונגרר כלו אחר אמר.

והרשב"א תי' דהא דלא תפשי קידושין לאו ממשום חמומיא דערווה אלא דאיינו לאו בני קידושין כלל, אפי' במינין. והקובבה"ע (לה א) פי' (עפ' דברי הרשב"א) דפליגי המ"ד בסוגין האם תפיסת קידושין הוא סימן או סיבה, למזרות, והכא לא תפשי לא הוה מטעם ערווה, אלא דלאו בני קידושין. והקובבה"ע (לו א) הוסיף דכיוון דמניעת הקידושין מצד עצמן, לא הו' ממשום איסורה^ט.

והקובבה"ע (לו ב) הכך, דלמ"ד דאף באשת איש אינו חמומי, חורי הוה ערווה. ואמאי גרע ממשום דבר'ם ממשום רית אסורה לבעל מושם דנחשה' בגידה, ותימה לאו בר קידושי. ותי' דכיוון דהאיסור אינו גלם למניעת הקידושין אינו ממור. וככ"ז כ' בח' ר' ראובן בן). והאבי עוזרי (איס'ב יב ט) כת' לתרץ

שverb'ם הבא על א"א ונתגיר מורתת לו. וזהה עבר שנשחררה, ע' בסמור. ויש שהעירו עפ' דברי האחرونים לדעת רית אסורה לבעל מושם דנחשה' בגידה, ותימה לומר דעתן בעדות חשוב בגידה' בצד חירות שבו.

יג. ורעד'אן דן דאמות דעת רבא לא תפשי קידושין. והגמ' (קידוי) קאי למ"ד דתפסי קידושין. יד. דמוה' אבי' ורבא במקדרש א' מב' אחותות דלא ידיענן, ואינו מסור לבאה מהמתת ספק. אבל אילו תפשי קידושין תרוייה, דהוה תורה ודאי בו' מודו דליה קידושין.

טו. וرك' צד הבן חורין קידוש. ולבוארה הוה טעם בפנ' ע' אף אי הוה סיבחה, דרך מניעת קידושין דעריות שיר' למזרות. ולא במקום דלא שיר' קידושין כלל.

שנה) שם. שקידש בת חורין, דנמצא צד עבדות שבו משמש בא"א. (זהו' בתנוס' (גיטין מא)). דחציו עבר יכול לישא ממורת בלא קידושין. אך אם יקידשנה אתה צד עבדות ומשותה בא"א. צ"ב דהוה אשתו דידיה, ואין זה אשת רעה' (וב' הריטב"א (בסמור) וכ' שמן צד אישות, בין דאשתו היא. משמע דבמסקנא הדירין מחק סברא, וצ"ע מהיבין למד כן). ואפשר לדגר חצי עבר וחצי בן חורין דנחשה' כב' בני אדם. והקידושין אינם שיר' כלל לגברא שהוא חצי העבר^י.

וממנה'ח (תקאה ב כת' דלפ'ז חצי עבר שקידש, ובא עליה (באיסור א"א) ואח'ב נשתחרר. האשה אסורה עליו אף בששתחרר ממשום סותה^ט ממשום צד עבדות. דומה לי עבר אחר שבה על א"א או צד עבדות שלו).

שנה) שם. שקידש בת חורין. האחرونים (רע"א גיטין מג') אבן'ם מא א) הקשו דהוה קידושין שאין מסורין לביאה, דעת' הקידושין נארסה עלי, דעת' צד עבדות משמש בא"א. והק' עד לדעת הראשונים (רשב"א קידור נא) דהיכא דאסורין בביאה בתורת ודאי כו'ע מודו דלא תפשי קידושין^ט.

והקובבה"ע (מכ' א) כת' דבסוגין הוה חסרון בהיכי תמצוא, ודמי לאיסור מהמתת ספק. הד叙述 בן חורין מותר בה^ט, אלא דאיינו יכול לבוא עליה בלבד צד עבדות. ואבל מ"מ ספק לא גרע מחרסון בהיכי תמצוא, ולאבי' דמהמתת ספק נחשב קידושין בביאה, כת' בחצין).

חצ' עבר יש חסרון. וע' דהוה חסרון אוד דלא צד עבדות ומקדרש, וכיון דלא מציז עבד, אף שלוחו לא מצי עבד. ווחשב בחסרון בהיכי תמצוא ובני מותיחסים אחרים, דהוה כחש'ו' דעתקל דעתיה ויש לו יורשים.

יל. והגר"ח סטנסל קע הביבא בשם הג' אר' אלהו ברוך דחצ' איש שקידש לא אמר'י. דעת פניו שבו בה על א"א, דאין זה אשת רעה' (ופ'ז תי' קושית האבן'ם (לא כט) במקדרש לחצאי אמא' לא יחשב קידושין שאין מסורין לביאה. וצ"ל דבסוגין חצי עבר גרע).

יא. ובאים אחר. ואפשר דתלא' דחקרית האחرونים (תשב' ז, ה'ו, בש"ש בזקדרמה מה) בגין חצי עבר אי הוה הרבה מוגית או שכנית.

יב. ואסורה לבעל ולצד שהיא בן חורין). ממשום איסור בועל לצד עבדות, ובכתוב דתלא' בדרכי ר'ית (תנוס' בתנות ג)

دلענין זה עכ"ם הבא על בת ישראל עדף מוגר שנטגירין. והרמב"ם (מלכים א ד כת' דגר אפי' לאחר כמה דורות ודהינו שאביו ואמו גרים) אין מນין אותו למלכות או לשום שרה. אא"כ אמו מישראל.

והרמב"ם הביא י"מ דלענין מלבות פסול אף גור שנשא בת ישראל (זהו רשותו ולידתו בקדושה). והוא דאי' (בתוספתא הוי בתוט') דבעי' משיאין לכלהונה, היינו שאביו ואמו משיאין לכלהונה.

(טנו) תוד"ה כיוון, מכאן קשה לפ"ה (סוטה מא) גבי אגריפס וכו' ופ"ה שהיתה אמו מישראל וכו'. ותוס' ה'ך' דבסוגין מבואר דהיכא דאמו מישראל נחשב בקרוב אחריך, והוא דאי' בתוספתא דאי' מעמידים מלך הוות איסור דרבנן וכו'. (תוס' הוכיחו דלא היה אמו מישראל).

אך רשי' (סוטה מא) כת' דאיינו ראוי למלכות ע"ג דאמו מישראל, דילא מילתה. וממשמע דהוה איסור מדרבנן, (ואף' ה' נחשב חנופה^ב).

OTOS' (סוטה מא: ד"ה אותו) כת' דגבוי מלך חזור ושנה

עומדת ליאסר מחותמת העрова. ורק כלפי שם שמורת ים אמר' דהוה לזמן ומורה.

בד' פרשי' שהיה מעכ"ם ועובד הבא על ב".OTOS' הוסיף שהוא רב מרינו של אישור גירא (רכ"ב קמפל) ודעהכ"ם נתגיר אחריך. ורש"ט (ביב' שם) כת' דאסטר בא על רחל בת מיר שמואל ובנותו שמואל נשבה, בתובות בג'. נתתבערה, ואח' ב' נתגיר.OTOS' (ביב' שם) חלק דבנות שמואל לא נטמאו.OTOS' (שבת קנ'ך) תי' דשאר הבנות של שמואל אמרו שהם טהורות.

בה. וכן לישא מזורת, למד קהן גיטים לא אקרי קהן מזורת במזורת. ואלו עכ"ם הבא על בת ישראל י"א דמתיחס לישראל ואסור במזורת).

כו. אבל רשי' (קיד' ע) כת' דמשפטת הורדות מסתמא לא נשאו בנות ישראל, והרמב"ן (קיד' שם) כת' דכונת הגם' דחק נושא בנות ישראל ולהק שפותות, והוה כולם ספק עבדים.

כו. (וב' בכ' בהג' מיזמו' (מלכים א ד) דנחשב נחופה ממשום שלא היה מוחשיין לכלהונה).OTOS' ה'ך' דלא מסבר ממשום איסור דרבנן נתחיבו כליה. וצ"ב דהותם אתינן עליה ממשום נחופה, וכבראי' בונת התוט' דבאסטר דרבנן רשאין שלא למחות וללהונף לו. ועוד יש שפ' דכונת התוט' לדיק מהגמ' (שם) דהגע לקרה אחר תעמיד מלך. וממשמע דנדינין על עיקר הקרא.

דברעכ"ם לא שיר שיהא ממזר מצד חומר איסור א"א, לדעת ר'ת (תוס' כתובות ג) דרחמנא אפרקיה וככיביאת בהמה^ג.

אבל ר'ת (batos' מט) כת' דיבמה לשוק^ט כיון דאי' קידושין תופסים לשום אדם^ט, אין הولد ממזר. ובכתבו דלמ"ד לעכ"ם ועובד הוות הولد ממזר, דיבמה רואייה עומדת לחלוין וחשיבא בת תפיסת קידושין. ומבוואר זהה דכל אשה דאי' בה צד קידושין לא הוות הولد ממזרבי. והאחרונים הקשו א"ב שמורת ים שהיא ג"ב ערוחכ' נימא דהולד לא יהא ממזר, דאסורה על בו"ע. ווע"ע לך' שמ"ב'.

ווע"א (אה"ע ד ט) הביא דהפרמ"ג (פתחה כוללת ח'ב ז) (נסתפק) ד:right> דריש או שיטה שבא על אשת איש האם הولد ממזר, כיון דאי' לו קידושין. או דלמא חרש ושיטה הוות בני מצווה ויש במיןין קידושין, אלא שאין להם דעת לנקות. ול"יד לעכ"ם ועובד שאין ב민ין קידושין.

שנה) רבא אכשורייה לרב מורי בר רח'כ' וכו' כיון דאמו מישראל מקרוב אחיך קריין ביה. מבואר

יז. ובזה נח' בסוגין דמי' הוא אדם, ושיר אצלן ממזרות. או דילמא כיון דהוא בהמה לש' שייחול ע"ז שם א"א.

ית. ובחי' ר' רזובן (כהג'ה) הביא בשם הגוז'ס לתמונה דבעבר ע"כ יש חומר אישור א"א, דביאתו כישראל לחיזוב מיתה (ואף דביאתו כבבומה, ולפ"ז ר'ת לא התיר בעבד וצ"ע). ועוד הקשה דאיתא (סנהדרין נג) לעכ"ם שבא על גורה המאורסה חייב מיתה, משום דיני ישראל. וצ"ל דחומר הביאה לעניין איסור בועל ולענין ממזרות, לא תלי בחיזוב עונש על הביאה. וצ"ע).

יט. ויש להעיר דבסוגין מבואר משום שהבועל אינו ראוי לקידושין, ואילו בתוט' שם האשאה אינה ראוייה.

כ. למ"ד אין קידושין תופסים ביבמה, וליבם נמי לאו בת קידושין אלא ביאת ביה.

כא. שmagor שהאשה אינה שייכת כלל בקידושין, (רכ"ב) ועוד צ"ע דבסוגין קאי כלפי האיש, דאיינו ראוי לקידושין, ותוס' שם למזרו כן כלפי האשה. (ועמד בוות ר' רזובן כגן) והאחרונים דנו דיל' דתוט' למזר דגדר האיסור דיבמה לשוק אין גדר ערוה למזרות, כיון דהזה כלפי בו"ע ודומיה דנזה, ע'otos' ב'). ולא שהאשה הוו אינה בת ממזרות.

כב. בגין שמורת ים של אבי' (לקמן צ). וליחד מ"ד עיקר קאי' ממזרות קאי' בהכי. ויש להחות דאייר' לאחר מיתה או חליצה).

כג. ר'יל דשם שמורת ים הוא לזמן, ומזהה בת חליצה. וא"ב

מדרבנן, וכדיי' (קידושין עז) שלא מוקמי פסולים. ולס"ד דתוט' אף גרים לא העמידו. ועכו"ם וعبد הבא על בת ישראל פגום לכלהונה, וכרי' יהושע ב"ל (בע"א).

שננט' בא"ד ושפטואל נופיה אית' ליה דעכ"ב ונעבד הבא על' ב"ז הי' הוולד בשור. וכ"כ Tos' (ב"ב ג'). ומובואר שלמ"ר הولد בשור הינו ישראל בשור. דאי ציריך גירותו ובמ"ש Tos' (לעיל טז: וככג.) א"כ אתני שפיר דברי הגמא. והאחרונים (מהרש"ל לע' עז: ועוד) חילקו והתמס אירי בעכו"ם, אבל עבד הבא על בת ישראל לכרי' הוולד מתהיחס אחר אמו. וע' מש"ב (לע' בע"א).

שס) בא"ד וא"ת וכוי נתיאשוו^{ל'} וכוי' דשמא היו מצפין שתאה גנותו מושפה^{ל'}. ור' הרמב"ן (קיד"ע) הביא בשם אהרים דהירושים אינם יודעים, והורדוט הרג כל מי שידע. ושמא יש קטן במדינתם הים שלא נתיאש. לפיקר העמידום על חזקתם עד שיודיעו נשתררו. ועוד כי' הרמב"ן דכוונות שמואל דאים כהנים, ולא לפוטלם. והנץ אמרואי (קיד"ו שם) דפסלום ל"ל דשמואל, ול" דעריך גט שחרורו.

שסא) בא"ד וא"ת דהכא משמע דגר שאין אמו מישראלי אין כשר לדון וכי'. דעת רשי' (לקמן קב') דגר דין דיני ממונות (כדיי' בסנהדרין לו), ורק לענין דיני נפשות נהשכ' דין כמלך, ושורה. אבל תוס' (כאן וסנהדרין שם) חילקו דבממון יכול לדון את גוריו. וכל דין נהשכ' שורה. והתו"ז (ותוס' רא"ש, וכן תוס' לק' קא) חילק דמידי דעתך כפיה אינו דין, דנחשב שורה^{ל'}. אבל דין בעלמא לא בעין מקרב אחר.

והתומים (ז א) הקש' הייך מינו את שמעיה ואבטליון

קפיד קרא שיהוא ממוצע מבאו' ואמו מישראליכם. ואף דבסוגין מבואר דאמו מישראל חшиб מקרוב אחיך ה' מ' לנשיאות ושרה, אבל במלכות צרך ישראל גל' גמור (מדאוריתא).

וכן הרמב"ן כת' דלגב' מלובות דריש' מבוחר שבאהיה, וביע' משיאין לכלהונה (מדאוריתא). ואילו לשאר שורה דריש' איש נכרי אשר לא אחיך הוא. דלשתאר משימות סגי באומו מישראליכם.

והקובעה^ע (לו י, קוב' ש ב' ב') חקר האם 'מרקב אחיך' הוה דין במינוי (ועפ' ז' ביאר הא דמנהני ירושה, דאי' ז' כתובות ז). כת' דאגורייפס לא הוה מלך גמור, שלא מקרב אחיך.

שנו) שם. ותוס' (סוטה ה"ל) נקטו דבעין שיהוא אביו ואמו מישראל, לבארו' משמע דישראל שנשא גיורת הבן אינו ראוי לכהילא^{ל'}. אבל דעת הרמב"ם (מלכים א ד ה"ל) דסגי באביו או אמו מישראל. וכ"ד הרמב"ן (כאן בס"ד בשם Tos') דל"צ אביו ואמו בדרייני חילעה, ואביו לחוד סגי, דהכל הוולך אחר הוכר. והרמב"ן (וין הכת"מ שם) כת' דרחבעם בן שלמה יוכיה, שהיה כשר לממלך, ואף דאמו הייתה גיורתה. והנוב"ז (חו"מ א, וחת"ס או"ח יב) תי' דהיה מלך בן מלך, וכיוין שהוא ירושה א"צ אמו מישראל. והמנח"ח (תצת' ב) כת' דאפשר דכוונות התוס' דוקא ישראל הבא על נברית ושפה נדריאנו מיווחס אחרים. אבל בשאמו גיורת אינו פסול.

שנה) בא"ד וא"ג דתニア בתוספתא אין מעמידין מכך אלא מן המשיאים לכהונה וכו'. (תוס' כת' דהוה

עבדים והמצין פ"י דכוונתו לתרץ קושית Tos' (דידן). וצע"ג דכין דאי"צ גט שחרורו, היכן מציינו בת ישראל דבניה עבדים. ואפשר דאייר היבא דלא טבלה (ע' ק' מה). ועוד צ"ע דסוף סוף יש' יאוש אפיק מהרבנים, והם טבלו. ואולי ציריך לדוחוק דכוונתו למ"ד עריך גט שחרורו. וע' גיטין מא' מורה אישר לוחוד.

לג. וצע"ב (ביביג) (קיד"ע) אייר בימי רב נחמן, ועוד ימי עבורי כמהו דורות שכבר השפכל גאותו, ועדיין לא חור לדיי אדוניו. והחו"א ביאר דבדורות Ach'כ לא ידע מי היה הוא הירושים נשנתערב זרע והורדוט), ולכן זהה יאוש שלא מודעת.

לד. וכן פורשי היו מידי דשורה. וכ"כ בהג' מרדבי (קיט, והר' ברוך"מ ח"מ ז א, ע' סמ"ע שם ד).

כח. אבל ל"מ דpagom ובדו' פסול להה וצע"ע דבתוספת' תולה במסיאין לכלהונה. והחו"א כ' דאף אילו אם אביו גיורתה, שלא הקשו מודר.

כט. והרידט"א ביאר דנככל בפסק תרתי, דמלך בעין מקרב אחיך. ועוד דין ולא תוכל לתחת עלייך איש נכרי, בכל שורה בעין שהיה אחר ולא יהיה נכרי. וביאר דהא דנקטו בסוגין הקרב אחיך בוגות הגמ' לסייע דקריאן.

ל. וכ"מ מדברי התוס' (ע"פ הגמ' סוטה) דנתחיזבו כל'יה, משום שלא הוה מלך כדי. וכ"מ בגמ' (ביב' ד) גבי הורדוט, ולאו מלך הוא.

לא. וצע"ה הוה מהמשיאין לכלהונה וכיוון דאביו יושב נבי. ובפסקי Tos' (סוטה מא) תי' דהיויצא משום יושב נבי

ובסמור נמי (גבוי קרי) הנידון דלא טבלו בחודא לשם יהדות, א"ג טבלו סתם, וכיון דברו מלו וקבלו עליהם מהני. ואעפ"ב היה מוציאין עליהם לעז.

שוד שם. ומובואר בתוס' (ד"ה מי בת' הא) דאייריךDKBLAH ULIHA MIZOOTH^{לט} B'PENI G. WC'B BTOS' CHAD MKAMAI CHTB DAIIRICH DCBVR KBLU ULIHAM MIZOOTH^{לט} ALA DBSHEUT TBLLA LA'NTCHONUN LESHM GIRTOT. WBZHA SGY DUSAH MUSAHA TBLLA MIZOOTH.

וכן הרמב"ץ כתוב DLCHTCHILAH BE'UNIN G. B'ZIN KBLLA V'BIN TBLLA V'DERADMRI^{מו, ומהן}, DB'UNIN KBLLA B'SHUT TBLLA MMASH, V'LAFNI G.^{לט}. WC'B HMDRBI^(לו) DLCHTCHILAH, DLA ME'UNIN KBLLA B'SHUT TBLLA.

הר"ף הקשה דגר צrisk^{ג'כט}. ות' דהא דר' יוחנן הינו דלא נהוגים בו מנהיג גור עד שנתגיר לפניהם. אבל בעי' בדיעבד לא פוטלים בניו כיון דטבל לשם מיזוותם. והרמב"ן תמה ע"ז, אמררי^(מו), דנתגיר בינו לבין עצמו אינו גור, ואף בניו פוטלים^{לט}.

והרמב"ם (איסוב יג ט) כ' דגר שראינו שנוהג בדרכיו ישראל תלמיד, וטובל ועשה כל המצוות הרי הוא בחקת גור צדק. ואעפ' שאון עדים שמעידים לפני מינთגירו. ואעפ' כן אין משיאין אותן עד שיביאו עדים, והאל והוחזקו גויים. וזהה כ' דזהה קרוב לדברי הר"ף. והראשונ' מ' הביאו דרך פ"י בסוגין,

להיות נשיא, הרי היו גרים וכמ"ש הרמב"ם בהקדמה. והביא בשם הכהנה^ג דכין וקבלו עליהם חיבור לה מהני אף בגרים^{לט}. וכותב דאפשר שלא נתמנו אלא להיות מקבל המשועה ובירור הלכה, וזהו היה נשיא ואב"ד ולא לפ██ק דין נפשות.

שכ' בא"ד תנע הכל' כשרון לדון [דין מונות] וכו' לאותוי גור וכו'. אבל גור פטול לדיני נפשות. ולהי התוס' הינו אף לדון את חברו הגור.

ובגמ' (לק' קא) אי' דליהו דין לחייב בעי' אביו ואמו^{לט} מישראל, והרמב"ן ה'ק' דאף לדון דין נפשות סגי באמו מישראל לחוד, ולא מסתבר דפטול לחילעה, דלא מעין בשור לדיני נפשות ופטול לשום דבר.

מי לא טבלה לנחותה

שכ' אמר'ה^{לט} שם אינתא וכו' כי' נא ל'אכשוורי. פרשי' דטבילה נדה סלקה לה לשם גירות. ורש"י (ד"ה מי) ביאר דעת יהודית היא^{לט}. ומשמע שלא נתבונה לשם גירות, וסגי בהא נתבונה להנתגיה בדיני יהודות.

והרמב"ן הביא שהירושלמי מק' דעלתה לו טומאה קלה מטומאה חמורה. ות' בין זו זו לשם קדושת ישראל עלתה לה.

אבל הריטב"א כתוב דעתגיר לפני ב"ד בדין, אלא שהוחכיר (בדיבורו) לשם נידות, ולא הזכיר לשם גירות.

מא. משמע דלא בעין ג' מושם 'מעשה הגירות', אלא משום דבעין לכתיה קבלת מצוות בשעת טבילה. אבל בתוס' משמע DLCHTCHILAH AF HATBLLA HOAH CHALK V'MAHMUSAH B'D.
מב. והרמב"ן הביא בא"ג דלא ק"ל בסוגין, דהאידנא ק"ל דגר צrisk^{ג'כט}. WC'B BAS' LIK' HFRDS (LRSHI^{ב' ברכה} ז' והרמב"ן^{לט}) CHALK DA'IN V'HAGRON.

mag. והרמב"ץ הוכח מהגמ' בקידושין דאף בדיעבד ל'ם גירות בלא ג', דלא נחשב בידו להנתגיר לענין דבר שאל בא לעולם. אבל בשיטה נג'ל (שכ' כתוב דלא נחשב בידו, ממשתמא לא יעשה שלא בדין).

מד. וכותב לדוחוק דאייריך דלא טבל לקיין לעולם. מה. (וברמב"ן^{לט} משמע דישב דברי הר"ף דאייריך שהיה קבלה לפני ג', אבל בעי טבילה בפני ג', אלא דלא פטلين בזה בדיעבד). מז. וכ"כ בח"ר ר"א מן החר, והמאייר (שבת ט) כתוב כן אף בדעת הר"ף.

לה. והתוימים כתוב דלפ"ז מוכח דסגי בקבלת סנהדרין וראשי חכמים, דאוו הסכימו ישראל בכל מושבותיהם. לוי. והתוומים ה'ק' דל"ש בעלות על עצמן לדון דין נפשות, א"כ הייך מהני קבלה. ות' דמננו מפי המלך שבימייהם שהיו מלבי בית חשמונאי הכהרים.

לו. והרמב"ן הביא בשם Tos' דאמו לאו דוקא, דהעיקר תלי באביו.

לה. ולכארה בעין שייא' 'מעשה גירות', ועוד בעין כוונה להחולות גירות. ומשמע דטבילה לשם מצואה נחשב רצון להחדות, וסגי בזה.

לו. האחרונים (אחייער ג' ב') ה'ק' דכיוון דהעקב ג' גירה ע"מ לינשא לה, א"כ נתגיריה עד לעבור באיסור לא יהיה קדש, והסר בקבלת מצוות.

מג. ולכארה כוונתו בפני ג', וצ"ע במש'כ' אעפ' שבשעת קבלה לא נודמן להיות שם ג'. (ואולי צ"ל בשעת טבילה).

בטבילהה, עכ"פ צריך עדות לקיומי. דמ"ש גירות מכל חלות דין בעלמא^א. ותי' לדעדות סגי הדובר ידוע וכמ"ש תוס' בשם י"מ, אלא דתוס' ס"ל בדבורה דיןין לא סגי כה"ג.

שפט) שם. **היוינו לקבלה מצוות.** צ"בDKבלת מצוות שלא טבילה אינו כלום, יוכל לחזור בו מקבלתו. והאחרונים חקרו בגדר קבלת מצוות, האם הוא חלק ושלב נוסף בගירות, או דהוה עצם קבלת היהדות. ומובואר בתוס' דכל הדין בי"ד (בדיעבד) הוא לגבי הקבלה, ולא למעשה הגירות. והגד"מ (י"ד רשות ג' והו' בפתח' כת' זה"מ בגר גדול שקיבל מצוות. אבל גור קטן דליך קבלת מצוות עירך טבילה ביום ובפני ג'יב).

עד"ז נקטו הראשונים (לק' מה. וקיד"ו סב) דאף עבר משוחרר צריך ג' בטבילה (לบทיחלה), ואף דליך קבלת מצוות.

שע) שם. **אבל לא לטבילה.** תוס' לא הזכירו מילאה. אבל הריטב"א כתוב דאף מילאה בעי ג'. וב"כ השו"ע (רשות ס"ט) והב"ח והగ"א העירו דלא מעאננו דברי ג' במלחה^ב.

שעא) בא"ד היוינו לכתיחילה דעתך טפי. והתוס' ריא"ש ורשב"א (קיד"ו שם) כת' דמדרבען צריך ג' בטבילה. פ"י לכתיחילה מדרבען.

והשו"ע (שם) כתוב לדלדעת הריט"ף והרמב"ם (זהן"ל, שפי' הסוגיה בענין אחר) אף טבילה ומילאה מעכב בדייעבד שיהא ג' (אבל אם נשא ישראלית ונולד בן לא פסליין לייה, וכברבי הריט"ף).

או לבירור בעלמא). נא. ונקט בנסיבות דצעריך עדות ולכאו' משומ דחשיב דבר שבערוה. אך אי נימא דיירות לא הוה דבר שבערוה, אבל בנסיבות אלו ע"י עדות לקיומי. ועוד דהוא שידיינן מילאה. והרמב"ן תמה ע"ז לימה מי לא שמר שבת. ועוד דמשמע דבסוגין דטבילה לשם איתחתה, ואפ"ה אבשרה משומ היא טעמא.

מה. וכדרעת רשי' (מה: ומה) ודלא כרמב"ן (לעיל שם) דכל הדורות גומאים. מט. אבל רשי' (קיד"ו סב) כת' דגירות אינו בידוי, דצעריך ג' בטבילה. ומשמע דעיקר הטעם משומ הטבילה.

ג. ומשמעו דצעריך א' דוקא. וצ"ב מה מותני א', ויל"ד אי הוה מדין ייחידי או תורה עדות באיסוריין. והא"ש (אסירב ג' כת' דגביע עכו"ם סגי בדין א', וקדום נתגיר בדרכיו היה עכו"ם. קא

דאيري דעתגיר בפני בי"ד בדין, אלא דלא באו עדים על כן. אלא כיון דמתנהג במנג' ישראל אי"צ עדות^ב.

והרמב"ן ה'ק. דא"כ הוליל מי לא שמר שבת א', דיותר קל לידע שנהג בדרכי ישראל.

שסח) הוא דהוה קרי ליה בר ארמאה. דאביו לא נתגיר בדין, וצ"ב דמ"מ אמרו בשירה, ויקיל דחולד כשר.

והמורשת"א תי' דמ"מ הוה פגום (לכהונת). והקרנ"ר ה'ק' דהווינו הבתמי, ומשמעו הכא דאיירין בן. והקרנ"ר ביאר ע"פ הצע ברראשונים (חו' לעיל) דחולד בעי גירות.

וכעיז' הקשו הפטוקים לדעת הריט"ף דבגירות ביןו לבינה לא פסלי' לול, א"כ מאין נפק'ם בפסול הולך בגירות אבינו. והט"ז (רשות י') כתוב דנק'ם שלא יוכרו אותו בגין עכ"ם, וכדי להשiao מיחסת, וכבדחין דרב (בע"א) הקפיד על פום זה (וב"כ בחזי' ר"א מן החדר מזוז). והש"ץ (שם יא) כתוב דנק'ם בבת שכשירה לכהונה, וכן לעניין פרידון הבן.

שסח) תוד"ה מי. ואפ"י למ"ר דבר תורה חד נמי בשר וככו. בדין' ממוננות, ואף גירות הוקש לדיני ממונות.

שסח) בא"ד ואשה אינה ראויה לדון וכו'. ע' תוס' (בכ"מ), גיטין פה: ד"ה ולא, ב'ק טו. וכו' דדרנו בזה. ושתי' דאשה פטולה לדון מדרבען, ובגירות לא החמירו.

שסח) בא"ד וי"ל דאי דבענין ג' היוינו לקבלה מצוות, אבל לא לטבילה מיט' וכו'. ע' מיש'ב לעיל בסמור בשם הרמב"ן. וב"כ תוס' (קידושין סב: ד"ה גר) דבטבילה סגי בא'.

ובשות' חממד"ש (י"ד כת') דין דאף אי ל"צ בי"ד

מז. והרמב"ן תמה ע"ז לימה מי לא שמר שבת. ועוד דמשמע דבסוגין דטבילה לשם איתחתה, ואפ"ה אבשרה משומ היא טעמא.

מה. וכדרעת רשי' (מה: ומה) ודלא כרמב"ן (לעיל שם) דכל הדורות גומאים.

מט. אבל רשי' (קיד"ו סב) כת' דגירות אינו בידוי, דצעריך ג' בטבילה. ומשמע דעיקר הטעם משומ הטבילה.

ג. ומשמעו דצעריך א' דוקא. וצ"ב מה מותני א', ויל"ד אי הוה מדין ייחידי או תורה עדות באיסוריין. והא"ש (אסירב ג' כת' דגביע עכו"ם סגי בדין א', וקדום נתגיר בדרכיו היה עכו"ם. קא

והוה מדרבנן וכתחילה לא לגיר בלילה, ובדיעדר שפיר דמי.

ועוד תי' דהיכא רתיחילת הדין ביום, כייל' דגמר דין בלילה. וקבלת מצווה הוי כתחלת דין, וטבילה הויא בגמור דין. ומדרבנן הוא דבעין ביום לכתלה.

שעד' מי לא טבל לךורי. האחרונים דנו האם חיצעה פולשת לטבילה בעל קרי ולתקנת עורה, וע' רב"א לך מה: וביאוריה פחן ואילו לטבילה גר יש דין חיצעהו (ובראוי' לקמן מוה). והמנחה'(ק) הביא להוכיח מסוגין דסמכו בטבל בדין.

ועוד הקשו האחרונים דלחיקנת עורה אפשר לטבול בשאובים. וע' חז"ל בשם ר' ישראל סלנט.

דף מו.

קדם וטבל

שעה עב"ה גופיה לך זיה ונו. פרש"י בראוי' (בסמוך, וגיטין לו) ולא הם קונים זה מזה, דעכ"ם אינו קונה חבירו קניין הגוף. אלא קניין מעש". והרמב"ז והרשב"א כת' (בשם ובמני צՐפּתִים) דמברואר דליך עבד מהגוי [ורצה להתגיר] אי"צ גט שחרור, אלא סגי לומר באפי תרי זילא (ובראוי' קידושן טו), דזה לא קני אלא למעש".

ולפ"ז בזנות הגמי' דליך גופו כלל, אלא הוא שעבוד למעש". וזה אף בעבד עברי כייל' דגופו קני ולא סגי במחלוקת.

ואהמර"מ (כב יז) ביאר דכוונת הרמב"ן לשיטתו (קידושין שם) דאף בעבד עברי מהני מחלוקת על שעבוד

שבע' בא"ד ו/or' כיוון DIDUCH לכל שטבלה כאילו עומדים שם דמי וכו'. ונעשה כאילו ג' דיןיהם הירושלמים בדבר עמדו שם. והגלוין מהרש"א ציין לדברי הביב"ש (מכ' יב) דסגי בעדי ידיעה בקידושין, וא"צ עד' שראו דוקא.

והאחרונים חקרו בגדיר הדין ב"ד בගירות, האם הוה תנאי דבעין בפני ב"ד [דומיה דעתות לקיומה], או דהביב"ד פועלם את עצם הגירות. (והאבי עורי איסר'ב יג) האריך עד' ז' דהביב"ד פועלם הגירות). והאחרונים דנו דעפ"ז לכוא' ל"מ שידוע לכל, דהביב"ד לא נתכוונים בשעת מעשה'.

והקוב"ש (כתובות לא) הביא מרבבי תוס' (סנהדרין סח) דהック' בכל גרות האירך ב"ד מטבילין, הא אין זכין לעכו"ם. ותוי' זובייתו וידיו באין כא' [וממשמע דהביב"ד זכין ופועלים]. ותוס' (סנהדרין) תי' עד' דוחיכית גרות לא דמי לשאר זכויות, ולא הוה גדר 'זכין' דנימה דהביב"ד זכרים עבורה'. אלא הוא זוכה בעצמו ובגוטו שנעשה גר ונכנס תחת ניפוי השכינה'.

שע' בא"ד אבל אי לא בתיב משפט אלא אקבלה וכו'. מבואר דתוס' נסתפקו האם הטבילה נחשב 'משפט', או ד'קבלה הגוף' הוה משפט, והטבילה הוה מכשיר בכללא. וממש'ה כשר אף בלילה'.

והרא'ש הביא בשם רבינו מאיר דילפּי' דבעי ג' בטבילה גר דבעין משפט. אבל לא לפּי' דל"מ בלילה. דאין לגורות דין משפט אלא לענין גוף הדברי' וצעריך ג' דיןיהם, אבל לא לזמן הטבילה.

ונ. וע' (לקמן מוה) בעניין טבילה בלילה. נת. וዲק בן מפשיטה דקרה, בכתב (גב' גירות) ושפטתם, דזרחי שנים ואין ב"ד שקל. נט. ולכאר' אף בדיעבד חיצעה מעכבה. ויל"ד דחיצעה במעיוט והמקפיד, או רובו שאינו מקפיד הוא מדרבנן. א"ב מדאורירתא הוה גו.

א. ווקצת ממשע' דצעריך למחול בדי שיכל להתגיר. וצ"ב דאך אי נתגייר לבב', לבוא' שעבוד הממון אינו מעכבות הגירות וכראוי' בסוגין. אלא שתובעו אח"כ דמי שווין.

ב. אבל התוס' ר"ד (ב'ק' ט) כת' דהגוי יש לו קניון דמים, אבל

נד. והקוב"ש הביא מה"מ דאי"צ דעת ב"ד לחלות הגירות. ורק לדוחות דאך ה"מ אמר' שהיה קבלת מצלות בפי ג', והמפעלים את הגירות ע"י הטבילה שאח'ב. וכך דהטבילה הוה בפי ג' אחרים!!).

נה. ואפי' גר קטן לא הוה זכין, ופי' את הגמי' (כתובות יא), דגמר קני הוה מדין זכין, אבל זכין ממש.

נו. והקוב"ש (שם) ביאר דנעשה גר ממילא, ואני זכית הבהיר, אבל האחרונים כתבו לפרש דאך לתוי' הוה פעלית הבהיר, אלא דאין בה גדר 'זכין', אלא שהביב"ד פועלם ומנכיסים.

שעו) שם. גופא לך וכור' וביוון דקדם וטבל' לשם בן חורין אפקעה לשעבודיה וכו'. מבואר דאך דליך גופו יש לו זכות (שבודו) להטביל את העבד ולגניו, ועי' שהטבילה קנה גופו להיות עבדו". אלא דהיכא דקדם ונתגיר מפקיע מידי שעבודו.

ומשמע בסוגין (בשםך) הדודן טובלו בע"ב. וכ"ד רשי' (לOLUMN מז) דטבילה עבד הוות אב בע"ב, אך דעת הר"ף (שם) דטבילה עבד צריך קבלת מעות. ולא מהני בע"ב. וצ"ע מסוגין. וע' בשםך.

וצ"ב בין דקנה מעכו"ם, מי מכיר לו זכות זה לגינויו. והאיך מבר דבר שאינו שלו. והקה"י (לה) ביאר דהעבד נשעתבד לכל מילוי, ואף לקנין הגוף (אלא דעכו"ם ל"ש שיחה בעלים ע"ז), ונשאר בגדר שעבוד, ואף לגינויו.

והאחרונים הק' בין דבא ליד ישראל נימא דהלווקה יעשה מעשה קנן חזקה בעבד, ויזכה בקנין הגוף. ובין הדubar משועבד לו לכל ملي, ועפ' היל'ו. ומ"ש מקונה מעכו"ם גופיה". ויש שתי' דכבר משועבד לו לKENIN פירותו, אינו יכול לעשות מעשה חזקה שיחשב קניין לKENIN הגוף. ובחי' ר' שמעון (מא) תי' וזהאים אינו בעלים על גופו למוכרו (ואינו קני' לעצמו). אלא דבשומוכר את זכות השימוש, ע"ז כל קנן בעבורות.

והגר"ח (איס"ב ג' הי') כת' דנבריר אינו עבד, ולכן ל"ש קנן על גופו, ומ"ה הוה רק שעבוד. אלא דנבריר המוכר עצמו לישראל, קנה ממנו הזכות להכניסו להיות עבד. ויסוד קנן זה הוה על שם בעבורות העתידה שבוי, והזכות לעשותו לעבד.

אשה, הילך מהגניה היה נמי' לKNOWN גופו. אבל התוטס ר"ד (הניל' כת' דהישראל יש לו על העבד קנן אישור ושאסור בתה חרויין, ומ"ה אינו יכול להгинיר), וביאר דאך והישאל קנה מנבריר, ואין ללבוי קין אישור. מ"מ אצל ישראל קין האיסור נמשך אחר קניין הדמים. וצ"ע דלא כאר' בסוגין מבואר דהעתם משום שהטבילה לשם בעבורות, ועי' נוצר קנן האיסור).

ו. והחו"א (קל' א) כתוב דע"י שמכור עצמו עד' כן נחשב בקבלה מצוותה בפי' ג' (וצ"ב אמראי יש באן ג').

ז. בשוכר עצמו לעכו"ם. ולכארה צ"ל דאך באופן שנגבב נחשב ע"ז דיןibus. ויל'ד האם חל השתעבורות ע"יibus). וח. עוד הקשה ר' שמעון שיתן לו כסף נסף ויקנה. ויל'ד א' אמראי' דמכח השubar מה שקנה עבד קנה רבבו).

מעשי', ודוקא לענין השם עבר' וכן אין אסור ל"מ באפי תרי זיל'.

והritten'a ה'ך' דאי' (ב'ק קיג) דעבד עברי הנזכר לעכו"ם גופו קני' זבדאי' בקידושין טז). ונחשב גול ולא הפקעת הלואתו. והritten'a תי' דעבד עברי גופו קני' בעין משכון, ומ"ה נחשב גול עכו"ם' (ואכמ"ל).

שעו) מי דקני' ליה הוא דמקנה ליה לישראל וכו'. ואף ישראל הקונה עבד מהעכו"ם יש לו רק זכות מעש"י. (וכדברי הראשונים הניל'). ודוקא כשהישראל קנה מיד העכו"ם עצמו יש לו קנן הגוף (וכדברסמור). וככה"ג אינו יכול להפקיע עצמו ע"י גירותו).

אבל הרמב"ם (עדhim ט ה) פסק דעכבר'ם שקנה עכו"ם ל"ק גופו ואין לו אלא מעש"י,Auf'כ אם מכרו לישראל הרוי קני' לישראל. והבט' מ' ה'ך' דבגמי' מפורש דאיינו יכול למכור מה שאין לו.

והכס'מ' פ' דכונות הרמב"ם דהעכו"ם מכר עצמו לישראל. ועוד פ' דכונות הרמב"ם דלאחר שיטיבלו נ羞ם בעבורות יהא גופו קני' לישראל. דלא אמרו דאיין גופו קני' אלא קודם שיטיבלו לשם בעבורות. והגר"ח (ע' בשםך) כת' בדעת הרמב"ם דקני' לו דין העבורות (שהיא בעtid ע"י גירותו), ולכן לענין למןוע שיתגיר הוה רק שעבוד.

ואהמר' מ' (כב ב) כתוב בדעת הרמב"ם דיש לו קנן ממון, אבל אין לו קנן אישור, בין דליך מיד העכו"ם. וכן אין קנן גירות, אלא קנן אישור (וע' בשםך).

דאיין לו קנן הגוף שהוא קנן האיסור. ומ"ה אם ברוח עבדו של גוי ומתגיר מוחר בישראל מפני שacky עליו קני' הגוף שהוא קנן אישור אלא קני' דמים בלבד.

ג. אך הדבר'a ה'ך' דהרמב' (כא) כת' בן שם החותם, ריש"י ותוס' (קידושין שם. ולק' מה) דיש לו קנן מעשי' ול'ם מהילה. וצ"ע.

ד. ובעת הרritten'a (גיטין לו) דהא דאי' דשבאי קנה למעש"י, והוא קנן ממון (קנן פירותו), ולא שעבוד בעלמא. (ולא מהני מהילה).

ה. והחותם' ר'א"ש (גיטין לו) הביא הא דאי' בסוגין ולכאר' כוונתו לקי' רב אהא בסומו' דקנה גופו ע"י טבילה וכשקנה משבא', ובדברי רשי' שם, הו' בשםך. ועוד הביא צד לטבילה אינה קני', אלא דאתני טבילה להתחייב במעות כמו

והריטב"א כת' דאף היב"ד חייבים לשלם^ט [מדינה דגראמי^{טט}], אילו ידוע^{טט} שהוא עבד.

שפ) תוד"ה הקדש. מפורש בגיטין (מ). דעת רשי^{טטט} דקדושת דמים אינו מחייב שעבוד, כיון דשייך פרידין.^{טטט} ודוקא קדושת הגוף שלא פקע בכדי. ור"ת (שם) פילג דאף קדושת הגוף אף"א להקדש דבר שאינו ברשותו. [וע"ד דעת הרמב"ם ערךין ז י"ז].

הרמב"ז ותוס' הרא"ש הביאו דעת ר"ת (ע' ס' היישר חי' קיג, ורש"א גיטין מ) לחלק בין מטלולין לקרקע. דركיע משועבדת נחשב דאיינו ברשותו של מקדש. דשעבוד קרקע כמוון דגביה דמי^{טט}. ול"מ הקדש להפקיע את השעבוד. אבל שעבוד מטלולין מהשרי גוביינא, ומ"ה ההקדש מחייב מיידי השעבוד.

שפא) מתיב רב הדרא וכו' לפניה אין לאחריה לא. דעת רב חסדא דאיינו יכול להתגיר ולהפקיע. והחزو"א (ב) נסתפק האם ס"ל דיש הגוף אף בكونה מגני וכן גוי שנתגיר בעצמו בסוגין]. או אף דהווה שעבוד איינו יכול להפקיעו, אבל בעודה עכו"ם יכולם להתגיר ונחשב הפקעת הלואת עכו"ם.

והריב"פ גרס בפניה אין שלא בפניה לא (וכ"כ הרמב"ם עבדים ח יט). והמלחמות ביארadam טבל לשם נן חורין לפניה הפקיע שעבודה, כדי לאו דשחרורי לא היהתה שותקת. וגדרלה מזו שנינו הניה תפילין לפני רבו יצא לחירות (גיטין מ).

שפכ) אמר ר' אוייא וכו' אבל נכו"ם גופיה קני. פרש"ז עכו"ם שטובר עצמו לישראל, ישראל קונה

שעה) ובין דקדם וכו' אפקציה לשעבודה. דגירות מחייב לשעבודה. ומובואר דאליו היה קני גמור (ובן בקנה מעכו"ם גופיה כרבסמו"ר) היה מהני למנוע את הגירות. והחו"א (קלד ב) ביאר דע"י שקני מונע את הגירות. והחו"א (קלד ב) ביאר דע"י שקני לרבו נחשב שנשל ממנה רצון הגירות, כיון דגוז בוה את רבו. והאמור"מ (כב א) ביאר דאליו קני לו לגופו יש לו קני איסורה, ובקין האיסור מונע את הגירות. [ולפ"ז לא יהול כלל הגירות עי' קני הממון].

אבל הגר"ח (שם) ביאר דכינוי דהגוף קני לו, ממילא הקני מגדר דהגירות הוא שעבודה. וכ庖 דאף עי' שעבוד ראי שהדין ממן ימנע דין בן חורין, אלא דאמר ר' דהגירות 'מחייב' מיד עבדו'. ועוד ב' הגר"ח (אומן ב') דגדיר הקני הוא שיש לו בעלות על הדין עבד בעתייה, ועי'ז הקני קובל דהגירות תהא לשם עברות^{טט}.

[ולפ"ז היכא דקני לישראל, קני הממון איינו מונע את הגירות, אלא קובל שעי' הר' גירות חלחולות עברות].

(והגר"ח דין דעכ"ם איינו יכול להתגיר לשם עברות, שלא שייך גדר עבד בנענין בלבד קני ממן).

שעטו) דאמר רבא הקדש חמץ ושחרור מחייב מיד שעבוד. פרש"ז פקע שעבוד וחוכות ממן של האפוטיקין^{טטט}.

והרמב"ז כת' דэм"מ (העבד) ציריך לכתוב שטר על דמיו, וכ"ש ממוקם שעבודו (גיטין מ) דחיבר מדינה דגראמי^{טט}. וכ"ש בעבד דמשתרשי ליה דמי^{טט}.

יד. [וע"ד ז' מבואר גיטין מא].

טו. וכרא" (בסמוך) חז"ו דמניבו קבועית. טז. ויל"ר האם תלייא במאה דהביב"ד פוללים לגירות, או דהווה עדות בעלמא.

יז. אבל אם לא דענו פטורין ויל"ר האם תלייא (במה הראשונים בין גרמי בשוגן).

יח. ורש"ז (פסחים ל) ממשוערד הטעעם דכינוי דמשועבר איינו ברשותו של זה, ומ"ה أنه יכול להקדש. וע"ז קצתו (ק"ב). יט. וכרא" (כ"מ ק"ט) דركיע בין דلغוביינא קיימת נחשב שעומד ברשות בעל חוב.

ט. ואין לו זכות ממן, וכוכות הממן מעכבות.

יל. והגר"ח נקט דרבא חדש הדרךש 'מחייב' מזמן, שעבוד. ולא רק דין נפק"ם בשעבוד אחורי ההקדש. [וע"ד לקמן ס"ז]. יא. ואינו סוג גירות שונה, אלא דהבעלות קובל שהגירות לשם עברות^{טט}.

יב. ובפשותו ממשוער דכינוי דחל קדושת הגוף, וכן איסור חמץ ושחרורו, ממילא אין לו מודican לגבותה. אך יש אחוריים שדייקן דתאיין על מה גדר 'מחייב'. דמהדרין השעבוד מונע דין דמי לו בותה למנועו ממן. ויש דין מחייב. ועי' ר' שענן (מערכת הקנים יא).

יג. אבל אינו מזק גמור, כיון דהווה רק הפקעת השעבוד.

שפהה^{בנ}. והביא דבשו"ת פני משה (א) פליג' דכינוי דקנה גופה, אף שנתגירה עריכה גט שחרור לאפקועי איסורה. ולכע"ו כונתו דכינוי דקנוייה לישראל, ע"ז בשעת גירות חל בה דין עבדות,OKENIN AISSOR^{בנ}.

שפ(ד) פרייך רב אחא אויא בכספאת בטיביה, קשייא. פרש"ז
ודוקא ע"ז טבילה נתחרש קניון הגוף בעבד. אבל

כל מין שלא טבל אין לישראל קניון בגופו.^{בנ}
והritten^{בנ} כת' דאסקנא בקשיה ומג'ל' דכספאת
לחודו, אבל עיקר דינא בספאת לחודו. והביא דכ"פ
הרוי". אבל הלח"מ (עבדים ט ט) ויש"ש כתבו
ההרבמ"ם פסק כרב אחא, ודלא כרב אויא. וודלא
בכ"מ).

שפה) שם. ובטיביה. לשון הגמי' משמע דהטבילה הוה
מעשה קניין. וכן הביא התוס' ר"א"ש (גיטין לו):^{בנ}
ודוחה דאף אי נימא לטבילה אינו קונה בעלמא כיין
דאוחני טבילה להתחייב במוצאות וכאשה, הילך מהני
נמי' ל��נות גופו. והאחרונים (אמר"מ כב ח) דנו דיל'ל
דע"ז הטבילה חל' שם עבד', וראוי לבועלות. וכן בכספ-
לחודו^{בנ}. ודלא מצאנו לטבילה הוה 'מעשה קניין'.

שפ(ו) וציריך לתקפו במים. פרש"י שתהא נראית
בטבילה בעבודות, שאפי' יאמר לשם בןchorין
איין ממשות בדבריו וכו'. ובפושטו ממשוע דאפי'
צוח בשעת טבילה ל"מ, כיון דניכר שתתקפו לשם
עבדות. אך יש שפי' דכונת ר"ש^{בנ} דאפי' יאמר אח"כ
שנתכוון לשם גירות אינו נאמן^ל. והritten^{בנ} כת'

הריטוב"א בסוגיינן. אבל האו"ש (עבדים ה) דיק' מלשון
ההרבמ"ן דאף הפרק ל"מ, וציריך דוקא גט שחרור.

מו. אך מדברי המחנ"א משמע דנקט דכונתו דחל קניין איסור
בעודה נכנית.

כ. והחו"י^{בנ} (ז) סותפק דרב אחא לא בא להליך, אלא
להקשות דבקרה ליבא ראייה ומ"מ יש ראייה מהבריתא. א"נ
סיל דע"ז הטבילה נשלים קניין, וקודם לא חשב קניון הגוף.
כת' וההתוס' ר"א"ש (בתיחילת דבריו) נקט דהודה קניין ממש,
ואף בשקנה עבר מבשי וחוור והטבילה קנה גופו. וכמ"ש
רש"י (גיטין שם). וב"כ להדריא בח"י ר"א מן הדר דהודה מעשה
קניין (יע"ע מה').

כט. אבל מדברי התוס' ר"א"ש משמע דהודה 'מיג' דחל
עבדות, ע"ז הוה 'מעשה קניין'.
ול. וב"כ החזו"א (ז) דהנידון כשההעדר יטען בר' אח"כ, דהעדר

את גופו (אף קודם טבילה). דיש לכך לעכ"ם למזכיר את עצמו בקנין הגוף.

וההרבמ"ן כת' דכינוי דקנוי גופה עריך גט שחרור
(וכדראמר' בגם' בסמור). והאחרונים כת' דכונתו שטר הקנאה לממון של עצמו. ולא הוה גט של קניין
האיסור, ול"ע כתיבת השמה וכל דיני גט.

וההרבמ"ן ה'ק' ה'איך מהני גט בעבד זה, הא אין לו
יד. ובשלמא עבד שובל איתה במצוות, וילפי' לה' לה' דגיטו וידיו באין כת' ב'. ותי' שיקנה עצמו בשטר
ע"ז אחרים^{בנ}, כיון דיש קניון הגוף בעבד דצעריך
שחרור. ומ"מ הרובמ"ן ה'ק' דגיטי לך' בשתור, דכל
קניינו בכספ(קידושין יי' ב^{בנ}). וכרב דע"ז מהני רק
בכ"ס ע"ז אחרים^{בנ}. אבל הביא הדרומ"ם (עבדים ה
ג'ה) מכואר דיויצה בשטר ע"ז עצמו. (שכתב דאיינו
יוצא בראשי איברים אלא עבד שמיל וטבל, משמע
דשתור מהני).

שפ(ג) שם. והאחרונים חקרו האם יש עליו 'שם עבד'
ודלא שיר' בעלות על בןchorין, אלא דעתה
עבד, ע"ז קנה לגוף העכ"ם. ואף דלא נתחייב
במצוות, או דישראל יכול להיות בעליים על גוף
העכ"ם אף בלאו ה'כ'.

וחהוו"א (א) נסתפק האם בעדו עכ"ם חול' שם בעבודות'
לענין דאין לו יחס^{בנ}, או רק לענין קניין נמנון.
וההמונ"א (עבדים ב) הביא מוח' הקונה שפהה (בזה"ז)
ולא טבילה, ואח"כ הפקירה. דרעת זקנו דיכולה
להתגיר, דכינוי שלא טבלה עדין לא חל עליה דין

ב. והאחרונים הביאו דמובאар מדבריו דגיטו וידיו באין כת'
הוה מגוזה^{בנ} דלה לה, ולא מסברא (ואהב"ם).

בא. וכת' דאע"ג דליתא בתורת שליחות מהני זכין, דלאו
מתורת שליחות ה'ואה.

כב. וב"ד ר"ת (תו' קידושין שם) דעכ"ם לך' בשתור. אבל
ההרבמ"ם (מכירה א ז) סיל' דעכ"ם קונה בשטר.

כב. ולכע"ו סגי אף חליפין לקניין ממן לחודו. דביבא קניין
איסורי. וציריך לפריש הא דבגמי' בסמור דבעי גיטא דחירותא
באופן אחר (ע' בסמור).

כד. שעדר אין בנו מותיחס אחריו (בדלק', חי' לע' בג'). (ועפ' ז
עבד זה גרע מעכורים ומעדב, אין לו חיזוק מוצאות. ואף אין לו
יחס. ע' צבירתא דהמ' שם).

כה. ולכע"ו כונתו דכינוי דהפקירה לא אמר' דזכות הממון
מעבד. ואופשר דכונתו דמני ניתנת רשות, ובנסיבות

שצא) יהבי זוזי לאיינשי אברגוייחו וכוכ' כי נפקו^{לז} וכו'. פרשי' דהיו עכ'ם, וקנו אותם לעבדים. ולמסקנא קמ'ל דקנה גופם קני גמור וע' דינא דמלבותא, וצעריך גט שחרור וע' בסמור. ולכאורה אייריך שלא טבלו לשם עבדות. וכ'ב תוס' דינא דמלבותא עדיף, ועי'ז' קנה גופו (בדין קונה עכ'ם שלא טבל).

והרמב'ן (בפי הוב') פ'י' דקנין המלך עדיף דמשוי להו עבדים بلا טבילה, דכין דמקבלים הם מלכותו ומקבלין הם גזרותיו הרי הם כנמכרים לדעת עצםם. וגוי המוכר עצמו גופו קני לישראליה.

והאחרונים (חו"א ט, ועי' קה"ז) הקש' דכין דעכ'ם איינו יכול להיות בעליים על עכ'ם, במא עדיף דינא דמלבותא. והרב"א (א יא) למד דביבוש עדיף לשאר קניינים דהוה כבוש לגמרי תה"ל. והריטב"א וגמוקי' (בתחילת הסוגיה) כתבו דה"ה אם לקחו מגוי שלקו בו במלכונה, דעכ'ם קונה ע"י כיבוש אפי' ישראל (בדאמר'י בגיטין לח'ו), וה"ה דקונה גופו של עכ'ם. אבל הב"י (ייד רס) למד מדברי ש"ת הרשב"א (א עט) דאף ע"י כיבוש מלכונה אין לעכ'ם קנן הגוף^{לז}.

והרמב'ן (בפי הא) כת' דאייריך שהליך הטבילים בע'ב, והוא ספק האם קנו גופם לעניין לכופם להתגיר. וכת' דלפ'ז הו"ל לשאול תורח הזמן האם חביבים במצוות, או דהוה עכ'ם בעלמא.

הרשב"א הביא בשם הר"ח דאייריך הכא בגר תושב'ין.

שצב) שם. יהבי זוזי לאיינשי לברגוייחו וכוכ' מוהרכוייחו דהני בטפפא דטבא מנח, ומילכא אמר וכוכ'. רשי' פ' דגבאי המלך תפוסם, ומברום. והרמב'ן (שא"ר)

לד. וצ'ב דאי קנה גופה, א'כ לבאו יקנה לעולם. ובגמ' משמע דינא דמלבותא נתן להם וכות ריק לזומן, וא'ה הנחشب קני הגוף. וע'ז'.

לה. ולכואו כוונתו דהמלך לא קנה את הגוף, וא'ה יכול לומר לישראל. אך מדברי רשי' (ה' בטפסא) משמע דהמלך קנה אותם עבדים. ובקין דינא דמלבותא עדיף.

לו. ופי' דינא דמלבותא מהני מדין כיבוש ועי'ש שהאריך בזה טובא.

לו. (והב"ח חלק דאין ראייה מדברי הרשב"א). לה. רצ'ב בוגנותו, ומה הרוחich בזה בסוגין.

דמדינה סגי שיזכיר שם עבדות בטבילה. אך ערך לתוקפו במים לחת עליו על עבדות בשעת טבילה, ולהזחיא כל פקסוק. שאם יאמר לשם בן חורי בטלית לא יהא ממש בדבריו^{לז}.

והרמב'ן (מלחמות וספר הכותה) כתוב [בידעת הר'י'ז] שתוקפו כדי תעלה טבילה מתוך תקיפה שלו, שלא יהא העבר בטובל ע"ד עצמו ושלא יאמר לשם בן חוריין אלא יהא הרבה מטבילים.

וזאת הטענה הקשו דיין מהני שוטיקו, מ"מ העבר טובל ע"ד עצמו. ואם יש' ב' כוונות סותרות במעשה, אמאי לא יזכה בעצמו^{לז}. והאמר"מ (כב ז) תי' דנחשב שיש באן מעשה גביה החוב, ורקודם להפקעת החוב. ובחי' ר' שמעון (מא ב) תי' דכין דהארון מטבילו בכך ובע'ב מהני מעשי. (ובכלפי הטובל זהה במעשה קוף, ומהני בוגנות העשויה לפירוש את המעשה).

שפ' שם. ור'ח והריב'ף כתבו לצעריך לתקופו, כדי שתעללה טבילה ומשמעו שיטבול כדין. והראשונים תמהו דפשיטה דעת טבילה. והרמב'ן פ' בדרכיהם דבעי טבילה מתוך תקיפת האדון, וכן'ל.

שפ' שם. והרמב'ם (איס"ב יג יא) כתוב לצעריך לתקופו עד שיעלה, והאו"ש (ס"ה משכבר ומושב) דיק McM'ש הבט'ם (אבה"ט וטו) דהטבילה מטהר רק בשעה מהמקווה, ולא בעודו בתוך המים. ועי' דב'א (ג' ט).

שפ' מיניינו קא בעינה ליה. הייע' ז' דין מאיה דין נתחביב, משום גדר שומר שכרכ'ל, או שומר חנן בפשיעה. או משום דקללו עליהם.

שפ' ארפו ליה כי חובי דלא ליהו חיציצה וכו'. מבואר דאף מייעוט המקייד הוה חיציצה [עכ' פ' בכתיחלה], דאף בගירות תקנו חיציצה מדורבן. ועי' ע' לך' מז'ן).

מושוך בעצמו, ואיינו יכול לשעבד מספק. ובtab אירי דטען שקיביל מצוות לפני ג'. לא. וכ'ב הריטב"א אהא דבسمוך בהדי דדריל רישא אנתו זולטא דטינא, לרוחה דמלתא להחיזקו בעבד. שלא יהא שום פתחון פה.

לב. והקה"י (לה) תי' דכין דיש בא' מעשים סותרים לא חל כלל שם א' (ובדין כל שאינו בזה אחר זה), ועכ' פ' היגרות לא תחול.

לג. וזהadam נתן להם שבר והו נוטל שבר לדון ועי'ש שדין בזה. וצ'ב דעבדים נתמעטו משפירה, ועכ' אירי שקיבלו עליהם.

דיהינו לענין דין עבד לצאת בשש, והיתר שפחה. אבל אף בזה"ז אפשר לקנות גוף לענין שעבודה, וצריך גט שחרורו, ולא סגי במחילה²³. וכ"ב הריטב"א (קידוש כת. וسط., ובמ"עג²⁴) דאף בזה"ז שיר' קניין בישראל, והביא המקור מטוגין²⁵.

ומבוואר בריטב"א אכן מקום לחלק דמשום דינא דמלכotta קנה טפי מבעלמא.

והחזו"א תמה דבבכמה מקומות מבואר אכן עבר עברי נהוג בזה"ז²⁶, ומשה פועל לחזר בו אף בחצאי הים. וכן דעת שאר ראשונים דא"א לקנות ישראל כלל בזה"ז²⁷.

וחרמ"ה (הו' בשלט'ג באן ג) כתוב דהקונה ישראל מיד עכו"ם שבאי, קנה מעשי²⁸ בדינא דמלכotta (וכרא"י גיטין לה). והוא כפועל בעלמא דיכול לחזור בחצאי הים (ויחוזיר דמי), אכן עבר עברי נהוג אלא בזמן שהיובל נהוג²⁹.

שכח) תוד"ה כי, ובנכירותון מיيري אם באין להתגify. דקנין הבעלים מונע את הגירות (וכרא"י בתחלת הסוגיה). והחזו"א נסתפק האם יתני נתינת רשות רבם להתגיר³⁰, או דברי שחרור דוקא.

הריטב"א (הנמו"ק) כת' דלפ"ז עבדים ישמעאלים שלנו אינם יכולים להתגיר אלא לדעת רבם.itol'ך א"י איררי דקנו מיד העכו"ם עצמו. או דקנו בדינא דמלכotta³¹.

דakin ע"ע נהוג אלא בזמן שהיובל נהוג היו בנכבר בנסיבות. מה. ע"פ פירושו דאיירי בישראל, אבל לדעת שאר ראשונים אין לה מה' מוקו'.

מו. וכדי איתיא (במ"י, יב, וכן גיטין סה), והחزو"א כת' דאפשר דכוונו בדינא דמלכotta. אך לא ממש מכך מדבריו.

מי. וכשוו"ת הרשב"א נב' כת' דל"ש אפי' קניין בגופו לענין פעולה, אכן ע"ע נהוג בזה"ז.

מי. והביאו דכ"כ הריטב"א (קידושין טז) דל"ק גופו, ואם אמר באפי תרי זיל' יצא.

מט. ולכאי מפורש בדברי הרמב"ן דלא סגי שאמר זיל' שיובל להתגיר.

ג. וסימן ולכון ציריך לרבר שמידעת רבם נתגירו. ואל"כ ספיקא הוה. ומבוואר דאף בדיעד לא חל. ממש דסיג' בנתנית רשות לחוזו. ול"ע להפקייע את קניין הדממן ממש.

גא. דהא מבואר בתחלת הסוגיה דאי קנה מה' מעכו"ם מהני.

הביא עוד י"מ דבריו עצמן, והסביר מי אמר' דהוה מכוריים גופם או שעבוד בעלמא³².

שכח) שם. ומשעבדי בהו וכו'. והראשונים הביאו גירסא ומשעבדי בהו טפי'. וכן א"י בגם' (במ' עט), והראשונים פ' דהחתם איירי בישראל, ונתחדש דרישאי לשעבדר בה, ואך יותר ממה שפרע עבورو (ואין זהה משום ריבית, כ"ב תוכ' שמ''). אבל בגמי' דין איירי בעכו"ם, והנידון אי ציריך גט שחרור, ובזה אין חילוק אי הוה טפי'.

והחטו"י בת' דיש לישב גיר' זו אף בסוגין, דכיוון דעובד בהו טפי' מוכחה מילתה ש גופם קני' להיות עבדים מא'

ועוד כת' הרשב"א והריטב"א ונמו"ק' דיל"פ דאף בסוגין איירי בישראל, והנידון אי קנה גופו דצעריך גט שחרור³³.

ומבוואר בדינא דמלכotta קנה גופו העבד. והרב"א (א' יא) האריך לדין ע"פ הסוגיה (גיטין לח), דעכו"ם קנה ישראל בכיבוש מלכמתה, וכן הראשונים ולמסקנא הדחתם אי הוה לממש"י או לגופו. (ולפ"ז זהו ספק הגמי' דהבא). והקשה לדרבו הרשב"א למסקנא קנה, ואילו דעת הרשב"א (שם) דל"ק גופו. והאמר' מ' (כג ו') כתוב דעתו הרשב"א כאן דעת' כיבוש קנה קני' מעשה ידים. (ולא רק שעבוד).

שכח) שם. הריטב"א ה'ך דק"ל דין עבד עברי אינו נהוג אלא בזמן שהיובל נהוג. והריטב"א חידש

לט. ועכו"ם יכול למוכר עצמו לישראל, אלא הדניחון מעד האומדן. וצ"ל לפ"ז הוא דאמורי מוחരקיחו, דעת' נקבע האומדן דנתכוונו למוכר גופם).

מו. וכן הראב"יד (עכדים א'ח) והרמב"ם (מלוחה ה' ז). (והרמב"ם היביא דין זה בהלכות עבדים, דרישאי להשתעבד בו, ואין בהו ממשם לא תרדה בו בפרק. ובמלכות מלאה לענין ריבית. ובhalbנות גוילה (ה ט) מדיני דינא דמלכotta).

מיא. וב' התוס' ראי' דאי גירושי לה י"ל' דמחמות שעבד יתיראה אינן נראה כשבורים אלא ככבושים לעבדים. ולכאי' מש'כ' נראי' הינו שנתפרש הדבר כן. ולא ממש' 'מייחוי' מדבונו).

מב. ולפ"ז מעשה דהכא הוה מעשה דהgam' (במ' עט). ולרש"י צ"ל דהוה ב' מעשים, והכא קנו עכו"ם ולגופם, והחט' נשעבדו בישראל.

מג. דגופו קני' וכדין עבד עברי (קידושין טז). מד. והbab"ח (להי"פ ב"מ ס' לג' בד"ה) הביא אלפסי ישן דהא

והbijao מדברי הרשב"א (לকמן עא), דרך שלול ולא טבל נחشب מילתו לשם יהודות. ואעפ' שלא נגמר גירותו מ"מ כבר התחילה ונכנס קצת בדת יהודית, שא"צ אלא טבילה. והbijao מדבריו דמי' ע"י המילה נכנס קצת בדת יהודית^י. [אר"ג].

שכט) שט. עד שימול ויטבולי. ולא הוחר קבלת מצוות. והאחרונים חקרו בוגר קבלת מצוות, האם הוה מעשה נסוף בחילק מהగירות. או דעתם הגירות הוה במא שמקבל עליזות לחייבת תחת כנפי השכינה^ו, ולזה בעין מעשה מילה וטבילה להכניס (דוחה) במעשה הקניין לקבלה זו.

ח) שבען מצינו באבותינו שמלו. פרשי' ל渴בל התורה וכו'. משמעו דמלו במתן תורה, והרמב"ן תמה היכן מצינו כן. והרמב"ן כתוב דאפשר לשאמר משה ובפסח מצרים כל ערל לא יאכל בו (שמות יב מיח) מול עצמן או הטיפוף דם ברית, כדי לקים מצואה זו, ולקיים כל מה שיעוזו. ובב' הרמב"ם (איסוב' יג ב), והרמב"ם הוסיף חוץ משפט לוי שמלו קודם.

הרמב"ן כתוב דשבט לוי הטיפוף דם ברית^{xi}. ועוד כתוב דאי"צ להטיפוף, זה הוא מלו מעיקרא, והוא מצוין על המילה. הילך חשבי בנים ליבנס בטבילה תחת כנפי השכינה עם מילה שלם^{xi}. אבל גבעוני

מורר הוה. ודברי הרשב"א הוה צריכותה בעלמא, ועוד דרישב"א קאי דוקא על מילתו, דהוה מילת יהודות. אבל לא חל בו דיני גור כלל.

נה. יל' ר' האם דוקא ע"י מילה (כמו שמציאנו במצרים), ויצאו ממש בעבודת, או דאך טבילה בלא מילה ולצד דהסדר אין מעבון פועל מקצת ועי' בטעמור דעת ר'ח". ובוכר יצחק (כתל-לאן) הארייך דעוי מילה יצא מדין ערלת דעכו"ם, והטבילה הוה מעשה הגירות.

נת. ואפשר לדמי' למיריות דעת של הקניין, דהוה עצם ההקנאה ולא רק תנאי.

ס. והbijao בן מדרבי האחיזער (ג' ב') והחו"א (ה' לעיל כד) דילש בודה דברים שבבל דחסר בעיקר הקבלה.

סא. והרמב"ם (כב כה) הקשה דארחי שתקיימים מצוות מילה כדין א"כ איןongan ערלה. והיאך יתכן בהם מילה, הא הוה בחותך אצבע. ואולי יש לדוחוק דכין לדלא נצטו בפריעה. ולט"ד הרמב"ם דaina מילת ישראל.

סב. משמע מדבריו דכל מילה וטבילה הוה עצם הגירות. אבל הכא אף דהוה מילה ע"פ צווי, מ"מ לא נחשב מעשה גירות. אלא דכין דינו ערל סגי בוה לגירות דידייה.

שכט) שם. אם בין לחתגיר. וכ"כ רשי' ובעו גיטה וڌיהוטא אי בעו לאינורי ולאשתורי בת' ישראל^{xii}. ובשות' פני משה (ה' במחנה עברים ב) דיק דאייר שנטגיר, ואח"כ צירק גט שחרור^{xiii}. וביאר דכוונת התוס' שלא יתכן שטר שחרור בעדו עכו"ם ובקושית הרמב"ן ע' לעיל), וכן פ' התוס' דאחרי שיתגיר עלי' שטר שחרור. והאמור^{xiv} (כב ג) תמה דכין דנטגיר בדין (והדין ממן אינו מונע את הגירות), אך יתכן דיהני גירות ואח"כ שחרור^{xv}.

שכט) ת"ר גר שמול ולא טבל ר"א אומר וכו'. ומבוואר ברמב"ן ורשב"א (בע"ב) דלבך'ע לכתחללה בעי' תרויהו, והמה' האם מעכבר בדיעבד.

שכט) וחכמים אומרים וכו' אין גר עד שימול ויטבולי. בפשטו אינו גר כלל עד לאחר מילה וטבילה. דהוה כב' דברים המתירים, דתרויהו יחד פיעלים את הגירות, ובב' האו"ש (איסוב' יג). (וע' ל�מן מז: האם מהני טבילה קודם למילה).

ובפשטו קודם שטבל הוה עכו"ם גמור^{xvi}. וכן מבוואר בתוס' (בע"ב). אבל כמה אחרים חידשו דחל בו דין גירות במקצת^{xvii}.

גב. וצ"ב דלבאו עירק הנפק"מ ל�ניין ממון ולא דיל דלא הוה נפק"מ לישראל^{xviii}.

גה. והפני משה דיק מדברי תוכ' והרשותים דאייר דיעצאו שעבר הזמן, ואח"כ נתגирו. החוכח מוה דאך דהפרקוו, ונתגיר אח"כ הדין עברות מונע את הגירות.

גה. ומבוואר בדעת הפni משה, הדין עבד' מהני לפרש את

הגירות (אף' בסתמא) בגירות עברות (ובסבירת הגור'ח ה')

לעיל), ולא רק למניעת הגירות.

גהה. ורב' א' הורה לגר שמול ולא טבל שאינו לשבות בשבת, עדין הוה בכל עכו"ם, ועכו"ם שבשבת דחיב מיתה. ובשות' בת' בנין צוין (צא) כת' דכין הדין נזון, מוסד על אדרני הדין ואמת. אבל דבאי דהמנגה דלא כב', מעדן הסברא אחורי שמילת הגר נקרא בראית (שםרכבים עלי' בורות הביריתן) ומונגע אל השבל שהוא מורה להפרה הברית של שבת.

והbijao דאי' (שבת מז) דבمراה נצטו על שבת, אף עדין לא נכנסו לראית עד סיני. ויל"ד דההטם נצטו כב', אבל לדורות ל"ש גירות במקצת^{xix}.

גה. ועפ' ז' דנו דרשאי לשומר שבת. והצפתה פענח (תנייא ע' מת' דכשובל לבסוף נעשה גור למפרע משעת מילא). נז. והרב"א (ג' ט) כת' דעיקר המשועג של מקצת יהודות דבר

דוחה דנקיות בעלמא. וכות' דכונת הגמ' דאין להוכיח מכאן דהיה טבילה, אך לאחר דילפי' משום הזאה, מסתברא דחק קרא איירי בטבילה.

tag) ויקח משה את הדם ויזורק על העם וכו'. מבואר בשבוע מתן תורה הגירוט היה אף ע"י הזאת הדם על העם. וע"י מליה טבילה והזאה.

ור' אלעזר בן יעקב (כתריות ח) הוסיף דאך לדורות גר ציריך קרבן לגידתו. ורבי (שם ט) דרש מה אבותיכם נכנסו לברית במילה וטבילה והרצאת דמים, אף לדורות ציריך הרצאת דמים.³

ובפישוטו משמעו קודם הבאת הקרבן אינו גור כלל. אבל בגמ' (שם ח) אמר דגר מחוسر ביפורים, וצריך קרבנו לינשא לקhalb. וקצת משמע דהוה גור גמור, אלא אסור לנשא. וכ"מ בתורי' שם ט. והר' ע"ב במשניות שם). וכ"כ השיטמ"ק (שם ג בהשמה) דהוה מהחו"ב ואסור בקדושים, ופוסל אשה [לכהונה] בבייאתו. וזהאחוונם דיקו זדים קידש אשה מקודשת, וכפותחות הגמ' לך' מeo: דכון דעתל הויה ישראל גמור לעניין קידושין].

וחרמ"ם (מור"ב א ב כת' דקרבנו מעכבר עלי' להיות גור גמור, ואינו כבל ישראל בשර, ואינו אוכל בקדושים). ווצ"ב גדור זה.

תוד וגמריו דאין הזאה בלא טבילה. ותוס' דנו ליישר לר"א. והתו"ז כתב דלר"א הפסיק לא איירי

מהול ציריך הטפת דם ברית, דל"מ מיליה דידייה בין דאיינו מצوها^{3c}.

ועוד"ז כת' תוס' (כתריות ט. ד"ה דכתיב) דמעיקרא כשמלו עצמן ליכנס בברית המקומות, וליבדל משאר אומות. וכ"כ התוס' הרא"ש (בשיטמ"ק שם ל'). ומשמע דלא טגי במליה לשם מצואה, אלא בעי לשם 'ברית'.

וחרשב"א (כתובות יא). כתוב דגר קטע שמלו בקטנות ואך או ל"מ זכין רינא הוא שעהלה המיליה לשיגידיל, דישנה בעולם בשעת רצונו. אבל ציריך לחזור ולטבול. דבטבילה בשעתו לא היה בן דעת, ובשעה שנתרצה אינו בעולם.

תא' א"ז אענ"פ שא"א ראייה גדויה וכו'. בפישוטו דעת ר"א דילפי' אפשר משאי אפשר^{3d}. והritten"א ביאר כיון דעתך פסח היה במצרים, והוא אב לכל הפסחים ושפיר גמרין מניה. וכן לעניין טבילת גרים שפיר גמרין מאבותינו שנכננו תחת כנפי השכינה. הא בעולם אפשר דכו"ע אין למידים אפשר משא"א. ובהתוס' לא משמע כן.

דף מו:

תב) וככפו שלותיכם וכו' ודלים נקיות בעלמא. וכ"כ התרגום ויתחווון, לשון ביבוס ולא טבילה. אבל החרמ"ם (איס"ב ג) הביא מהר קרא דהיה טבילה במנדר. והב"ח (י"ד רשות) הקשה דהגמי'

חוות קרבן. ור"ש חלק דרבנן יהונתן בן זכאי נמנה עלי' ובטליה מפני התקלה. ג. אך הרצאת דמים לדורות הויה ע"ג מובה. ולא דמי למתרן תורה שורקו עליהם את הדם.

ד. אך האחראונים נקטו דמ"מ תפשי קידושין וכבדאי' בגמ' לך' מז': וכן פשטי' לגריה ועוד אחראונים. והאו"ש (אסירוב ג' בנוילאים נקט دائ' תפשי קידושין אינו פסול אשה בביבאטו. וכבדאי' לך' טט. דעכ"מ פסול מושום דלא תפשי קידושין דאיין לו אלמנות וגורשנן). ואילו השיטמ"ק נקט דposal אשה בביבאטו. ואפשר דהוה מושום איסור לא תחתון במ, דכון דלא נתגניר לגמרי דינו כשאר פסול קחול. ונחשב זו אצלם מעיקרא).

ה. ויל"ד דתוס' (ד"ה כי פלייג) כת' דלר"ע ילי' דמל ולא טבל לא הויה גור כל מילוי, דילפי' מפסקת. ולא אמר' דהוה גויה' בעניין קדושים).

סג. והוסיף דאפי' בני קטרורה דוקא הם נתחיהבו ולא רעמו. וכ"ד רשי' (סנהדר' ט), אבל דעת החרמ"ם (מלכים י' דכל דורותיהם חיבין למול. והשאג"א (מט) כת' דמל'ם לא נצטו על הפיעעה, ומיש'ה הויה בערלים בלבד ישראל).

סד. והగרא"א (رسוח ד) כת' דעתך רבנן דאיין אפשר משאי אפשר. וובגלאין מהרש"א צין (זריות ו) ובמהו סוגיות דב' התנאים אini ננים אפשר משאי אפשר).

ה. וואב"י' מנה גור בכלל וחוסרי ביפורים. ובמס' גרים (ב' ד) דעתת ת"ק דミליה וטבילה מעכבר והרצאת דמים אינו מעכבר. וואב"י פלייג דשלשתן מעכביין. ולבאו דעתת ת"ק דהוה חיוב קרבן בעולם שנחחיב גור, ואינו חלק מהגירות.

ו. והגמי' (כתריות ט), מז' אלא מעתה האידנא דליך קרבן לא נקבל גרים. ורב אחא בר יעקב ת"ז וכי גור אתכם גור אשה בתוככם וגוי (וע"ע לך' מז'). וביבריהתא (שם) אמר' דמי' גור בהוז' צריך שיפריש רובע רקינו (ודאך דאיינו מעכבר בגירות), יש עלי

דאיינו מיקר. והמג"א (שכג' ח) הביא מסוגי דאף באופן דמוות להטבילה כל' שבת, שלא יברך. דעת' זו יהא מוכחה שמטבילה. והביאו"ה (ר' ימלאנגו) הקשה רנדנה הטובלת מברכת אפי' בשבת^{א'}, וע"ב דלא גורו כלל על טבילה זו. והביא דתליא במנה' תוס' והרמב"ם (ובסמןך).

והתו"ז והרמב"ן (וחרשב"א ביצה יז) תי' דהכא הוה תיקון גמור להכניסו תחת השכינה ויש בו ממש שבות^{ב'}.

והרמב"ם (איסוף יג' ח) כתב דאין מטבילין בשבת הוואיל וצריך ג'. והנ"ב ביארו דס' לדהטבילה הוה כמו' דין', ואין דנים בשבת.

אבל הרי' השmittiy איסור טבילה גר בשבת והשלט' ג' (טו. בדיח' ב') דיק מהשיטות דלהלכה הוה מותרה. ובכ' הב"ח (ויז' רשות) דקי' ל' אף בטבילה גר דמיוחי במיקר. וע" ש"ת אבן' מ^ט.

(טט) שם. האחרונים דנו על מי האיסור לטבול, הרי' קודם שטבל אינו מצווה בשמרתו שבת. ואם נימא דהביב' ד' הם המגירים יל'פ' דנחשב שהב' י' הטבילה. והקה"ז שבתנו כתוב דמתעם זה כתוב הרמב"ם הטעם ממש דהוה דין.

תי' שם. והמג"א (שת) הביא דMOVואר דגמ' לדדרבי ר' יהודה מטבילין בשבת. ולמד מזה דMOVומר שחזור בו טובל בשבת, בין דזהה רק מדרבנן. זיל'ד האם כל איסור דרבנן נימא היבני.

תי'ו) וש"ט דאין מטבילין בלילה. תוס' פ' בטבילה הגור חשיב תחילת דין, ואף דבר מל. ולפ"ז לבאו' אף בדייעבד ל"מן". ותוס' (לעיל מה: סוד' מה מ)

יא. והביא בשם הישועת יעקב דלמנגןו לברך אחר הטבילה ניחא.

יב. והמאיריב ביאר דהתרם נראה וחזר ונראה, אבל זה דיחוי מעיקרא ונעשה תיקון גמור. וכן התמא אין דיחוי גמור, שהרי' בן ברית הוא וראוי לבמה מצוות אף בלא טבילה. ואף לדברים שצעריך טבילה, מ"מ ראוי אלא דאריא רביע עלייה.

יג. וכן החריטב"א כתב דראיה דל'ם אף בדייעבד, דהטבילה הוא עיקר הגירות וכתחילה דין הוא, ואם דנו בלילה אין דיניהם דין.

בזהאה על העם, אלא כמו' שכותב התרגום (שמות כד ח') ורך על מדברא לכפרא על עמא. והרש"א וריטב"א הביאו דנה' מכילתה האם אירי החם קודם מתן תורה או אה'כ. וב' דבוחה נה' ר' אליעזר ור' יהושע בסוגין, אי אמר'י דין מוקדם ומאותר בתורה^{ג'}.

תה תוד'ה כי. שמיל ולא טבל וכור' אי בר' יהושע וכור' דעכ'ם גמור הוא. (ותוס' תי' דר' עקיבא למד ממיינעט גבי פסח דזהה עכ'ם גמור). אך הרשב"א (לקמן עא, הר בע"א) כתב דגרא שמיל ולא טבל, אינו ערבי מוחלט. דשאני הכא דמייתו לשם יהודות וע"פ שלא נגמר גירותו, מ"מ כבר התחילה ונכנס קצת בדת יהודית שא"צ אלא טבילה.

תו' שם. והתו"ז הביא בשם ר' נתנאלו דר' עקיבא למד מהא דאכלו פסח במצרים, ע"כ דנקנו מתרות עREL. ואילו שאיר המ"ד למדיו ממתן תורה. (והאחרונים דנו לשאר מ"ד היאר אכלו פסח מצרים, הרי' עדין היה עליהם שם עכו"ם, וע"כ זה הגוזיה"ב).

תו' דתניא הרי' שבא ואמר מלתי וכו' ר' אומר. התו"ז ביאר דחישין שמא לא הייתה מילה לשמה^ט, והוא ערבי מוחלט. בפשוטו הענעם דבענין מילה לשם מעשה גירות זההילה וטבילה נחשבין כב' דברים הפורעלים הגירותן^ו. אבל ברמב"ץ (בע"א ולק' מז) כת' דסגי במילה לשם יהודות, ואף דעתין אינו מעשה גירות (וסגי להצטרף בשעת מילה).

תה תוד'ה תקוני. דנראה מביקר, שאני הכא דבב' ב' ח' וכו'. מבואר דע' שעומדים מבחוץ ניכר

ו. אך האבן עוזא (שם ז) כת' דורך על חזקים ולא על כל העם. וע"כ מסוגין דMOVואר לצריך טבילה של כל ישראל להזאה זו).

ז. והר' ברש"ז (עה'ת שם), והמפרשים הק' דרש"ז (ליעיל שם ז) הביאו (סוגין) דמכאן למדיו רבותינו דין הזאה בלא טבילה.

ח. וע"ע ברמב"ן (שמות כד א) ושאר מפרשין שם.

ט. והתו"ז דין אי בعين מילה לשמה. והקובעה^{ל' ח' יז} תמה דבלילת גירות זואי בעי לשמה (לשין יהודות, או לשם מעשה מילה). וצע'ג.

ו. וכן מבואר ממש'ב הרמב"ן (מג) בשם תוס'.

ר"ח דאמ' היה נימול ובא להתגיר, אין לו תקנה. אבל בניו נימולים ונכנסין לקהלה. דהא אギיר בטבילה, וכגר חישיב להכשיר זרעו. ומובואר בדבריו דmhני היגירות במקצת, לענין שלא לפטול את בניו. והט"ז (ריש א) כתוב דאייר' דנסוא בת ישראל, ומהני היגירות שנכנס לדורות ישראלי לענין שלא יקראו בר ארמי זע' מש"ב בזה לעיל מה^{טו}. וצ"ב היכן מצאנו גדר זה דמקצת גירות. והאחרונים כתבו דנחشب שיש מעשה גירות, אלא דהערלות מונען. וצ"ב.

(טז) **תוד"ה** משפט. ואפי' למ"ד דבר תורה חד וכו' הכא מדמין לגזילות וחבלות. אבל המורדיי (לו) מביא בשם ר"י ברבי יוז' דמדאוריתא חד בשער ברידי מומנות^{טז}. וכן **תוס'** מה: ד"ה מי העלו צד כזה. והרמב"ן ורש"ב^{טז} כתבו עוד אפשר דגמירי דברי ג', אבל לא בעי מומוחן מדאוריתא. והוא דאמרוי משפט אסמכתא בעלמא.

(טי) בא"ד (בע"א) ווי"ל דשליחותיהם עבדינן^{טז} וכו' חשו נמי לנטילת דلت בפני גרים. והאחרונים חקרו בגין שליחותיהם, האם הוה דין מינוי, או דנחشب שפועלים ע"י ממש. והרמב"ן הקשה דשליחות הוה תקנ"ה, והיאך מהני בגר ומנסכין ליה בת ישראל (הו) בא"ה ט' (חירם א ב).

והרמב"ן (בנ"ד) כתוב ואפשר דאף מה"ת מהני הדיחיות בשליחותיהם דמווחין. והקשות (לד א) תי' [דרעת **תוס'**] דיש בח ביד חכמים בדבר גדור לעkor דבר מה"ת אף בקום ועשה". והנתיבות (א) תי' גדור 'מווחים' נמסר לחכמים, והם קבעו דמהני שליחותיהם, ומהני אף מן התורה. ותוס' (קידושין סב: ד"ה גור) תי' עוד בשם הר"ר נתנאל בגין כתיב לדורותיכם דמשמע בכל ענין ולזרות ותוס' (קידושין סב: ד"ה גור) תי' עוד בשם הר"ר נתנאל בגין כתיב לדורותיכם דמשמע בכל ענין ולזרות

נסתפקו לטבילה אינו בכלל משפט, אלא הוא לכתחילה ומדרבן.

והרמב"ם (יג ו) פסק דמהני בדיעבד בלילה. והרשב"א ביאר דהוה בגמור דין זולמן א"עטריך לאשומען דלבתיחה לא בלילה). אבל תוס' (לעיל מה: ד"ה מ) כת' בדיעבד מהני משום דהטבילה אינו בכלל משפט. והרמב"ן נסתפק אי מהני בדיעבד.

תי' שם. וש"ט וכו'. הרשב"א הקשה ודנימא דקי' בר' יהודה, ובחדא סגי. אבל דלבתיחה לר"ע בעי מילה וטבילה. ותוי דאי' היו עושים בלילה, דהוה גמר דין בלילה. והרמב"ן תי' דדייק מהא דשחה ונתעכטו עד לakhir. דאי' משום לכתחילה בעלמא לא היה תורה.

תי' (זוד'ה דרבוי יוסף. כתוב בהג' וכו' ציריך להטיף דם ברית, משא"כ נולד מהול. והתוי' בתחילה דבריו פ' דביוון דעכו"ם החוזק ערל (כדאמרי' ל�מן עא. דגבונני מהול יש לו שם ערל). והר"א"ש (שבת יט ה) הקשה דלפ"ז נימול תורה ז' ציריך הטפה. ועוד גר נולד מהול לא יצורך הטפה ולא פלוגן.

ומנסכת התוי' וכו' וכן **תוס'** (שבת קלז). ד"ה לא בשם הרשב"א (שם) דקטן נולד מהול יש גזיה"כ שאין לו ערלה.

תי' בא"ד אין דומה דמייתו מעכבותו. יש אחרונים שהבינו מזה דה"ה כל גר היכא דאי' יכול למלול כל' (ובגן חולה או מתו אחוי מהמת מילח), לא יעכ卜 המילחה. והאחרונים^{טז} דחו דכונת התוט' ודוקא הכא דאי' ערל' בפועל. והגר"א (ריש ד) כת' דילפי מאהמות בין דהוה אי אפשר וכו' בהרשב"א (שבת קללה) לעדר דלא בעי הטפה דם ברית).

(טט) בא"ד ור"ח פסק איפכא וכו'. והראשונים (הטור רשת, ו בשלט"ג והרץ' בשבט בשם ר"ת) הביאו בשם

נשחס בירה ארכיטה דהביב"ד מומוחין במקומן. או דנחشب תורה מינוי, ועי"ז מהני הב"ד כאן.

יח. וצין (לפקן פה. תוד"ה מתוך) דמהני ע"א בORITY הבעל. והנתיבות חלק דין בח ביד חכמים לעkor בקום ועשה (כדאיתה ל�מן צ').

יז. ע' שריידי אש. ושיע' ר' ב"ב (לה, לה).

טו. ובפרישעה כתוב לענין בכור מוכנתן דאי"ץ ה' סלעים. ובכ' הפסוקים לענין שלא לפטול את אשתו לבונה.

טז. ותול' במנח' (שם) אי מדאוריתא צויר מומוחים בדיני ממונות).

יז. והאחרונים (ע' גראנט סנהדרי) חקרו בגין שליחותיהם, האם

דף מז.

תכ) אמר ר' רב ששת אמריו שמננו שנתגир בבי"ד של פלוני וכי קמ"ל. ונאמן ע"ג דוחה עד מפי עד. והרא"ש פ"י משום דזהו גילוי מלטה בעלמא. אבל הרי"פ והרמב"ם השמיתו דין זה. והרא"ש (לד) כתוב דאפשר דוקא לר' יהודה דמקל ובחו"ל אי"צ להביא ראייה, אבל לרבנן דילמא בעי עדות ברורה. והק"ג (ה) תמה מנין דיש בוה מה.

תכ) וחכ"א בין הארץ ובין בחו"ל ציריך להביא ראייה. הרמב"ם (איסרכ"ג י"ג) פסק בד"א בארץ ישראל ובזמןיהם ההם, שם הכל בחזקת ישראל. אבל בחו"ל ציריך להביא ראייה ואח"כ ישא ישראלית, משום מעלה יהוסין. והרא"ד תמה דבסוגין מבואר איפכא בחו"ל נאמן יותר. והמג"ע והגר"א (כח) ציינו דמקור הרמב"ם ממסתכת גרים (בפוסון)?

והרשב"א דיק מדברי הרמב"ם דמודינא נאמן בכל אופן, אלא הוה חומרא מדרבן משום מעלה בייחוסין.

נתגיירתי בין לבין עצמי

תכ) נאמן אתה לפטול עצמן וכו'. Tos' (עליל כה: ד"ה לילמא) בתחילה דבריהם מבואר דסבירה ר' יהודה מיתורת עדות, ופלגין דיבורא. Tos' ה'ך דר' יהודה (לע' שם) ליל פלגין דיבורא. וועה'ק

ב. ויש שהביאו דברשי' הרמב"ם ביאר דבחו"ל אין ביד קבוע וחישין שמא נתגייר בינו ובין עצמו.

ג. דאי' התם חביבה ארץ ישראל שהיא מכשורת הגרים, דבראי"מ מקבל אותו מיד.

ד. משמע דהינו מדין ע"א נאמן באיסורין וודלא בנוב"י לעיל דגירות בעי עיסוקין. וצ"ע דדרת Tos' קידושין סה, והמרבדי" דע"א אין נאמן לאסור בשאתחוק היתר. ואפשר דהכא הוה מדין 'בעלות'.

ה. והקשו דלמש"ב Tos' לעיל דנאמן מדין מיגו (ודהפה שאסר שהיה עבויים, התרן שנתגיר), הריaca לא 'התויר'. וצ"ל דכלפי הבנים אין נאמן שהיה עבויים כלל. וויל"ד לפ"ז אם הבנים יודעים שהיה עבויים, א"כ בפלפיים אין נאמן. א"נ בין דחתיק עבויו וכן רב כישראלי, הוה הפה שתהייר וויל"ד אי תלייא בנידון האם והפה שאסר בעי ב"ד).

ו. (וע' מש"ב בסוגיה דההtram).

עולם, ע"ג דעתן מומחהין. וב"כ הרמב"ן והרשב"א, וכדאו אמר'י בגם' (כritisות ט) דילפי' מהתם דלא בעי בה"ז הרצאת דמים.

תיח) אתך במוחזק לך. הנוב"ז (ק'נה) כת' דgesot הוה דבר שבורה ובעי עדות. שהרי ביאת נכרי הוה בכלל עריות דקאנים פוגעים בו (וכמ"ש הפסיקים (ש"ר ז"ד קנו יב)?). והאחרונים חלקו דלא מצאנו שישחט דבר שבורה^א.

והנוב"ז (ק'כו) כתוב בין דוחזק נכרי נחשב איתחזק איסורא, והוא דבוח"ל לר' יהודה אי"צ להביא ראייה משום דוחה מלטה דעתידי לאגלווי, בין דאיינו חשוד לשקר. והנוב"ז הביא דMOVAR דבמקום חשש נוגע בדבר אינו נאמן (בארכ"ז) אף' במקום דעתידי לאגלווי. (זהה' דלכאו מבואר (לק' ע). דוגמא בדבר נאמן במילטה דעתידי לאגלווי). והמשמעותא (ז' ו') דוחה דהכא בא לפניו בחזקת נכרי^ב. וכןר' אינו נאמן אף' במילטה דעתידי לגלווי א"כ מסיח לפ' תומו^ב.

תיט) שם. והאחרונים דיקו דבעי גויה"כ שלא היה נאמן, אבל מסברא היה נאמן. ויל'פ' דاتفاق דוחזק לנו מעיקרא בכרי, בין דעכשו בא לפניו ונראה בחזקת ישראל ס"ד דדי בכר.

� עוד דנו לאחרונים דנאמן משום דבידו להתגיר (וכן דין ב מגדל עז, ור' דוחה דמי ימיר דמקוק לייה כי דינא. והקובעה"ע (לח' יד) דן דתליה במא' הראשונים האם אמר'י כן לגבי נאמנות, ע' רשב"א ל�מן פח).

יט. והאחרונים דנו דלא מצאנו דין עדות לקיומי (דמגנני טבילה בין הנשים, וכמ"ש Tos' מה: ד"ה מי).

ב. ושדרנו די"ל דעתינו עדות בין דוחה כשרות ופסולות האדם ומUBE בעצם, ולא רק דין חיצוני, ע"ש"ש וטו. ועוד דנו דין תפיסת קידושין תלי בגוריות, ומש"ה יחש בדבר שבורה. ווע"ד מ"ש האתונן ואורייתא (ח) לענין יבמה לשוק, هو ליעיל לטן. ווע"ע חמוד"ש (ירוד' בט).

כא. אך הביאו דהרא"ב"ד (גיטין מ, כא: ברה"ר) דשחורור עבר להתריר בת חורין נחשב דבר שבורה.

כב. דאי בא לפניו בחזקת ישראל נאמן.

כג. והאו"ש (גירושין יב' יט) כתוב דמ"מ אחריו שיגירוה שוב, יהיא נאמן ולהבשיר את בניו, ואת אשתו של קודם. וזה ראיית הנוב"ז.

א. ובדברי הנוב"ז (נה) מבואר דהינו דוקא בשבי"ד עדין חי, ואפשר לבירר אצלם.

לאוסרו. וחלק ולוואו מילטה היאן דמיכאן ולהבא הוא נאמן, אף' במליטה דאית בה חב לאחרני. ואם בא על אשה פסלה, ולדה בולד עכ"ם הבא על בת ישראל. ובכ"ב המאייר דאמאן על בני שיוולו אח"ב. והישרש יעקב תמה [על המאירין] אמרין נאמן כלפי בנימ שיוולו אח"ב ולעד דאמאן רק מרדין שוייאן^ט. ובפושטו ס"ל דבסוגיין אתין עליה משום עדות. והاخרונים הוכיחו דאף' שוייא אנטשיה הוה תורה עדות ולא רק על הדין הנגעה שלו].

תכל) שם. נאמן אתה לפסול עצם. הריטב"א הקשה דאיין אדם ממשים עצמו רשות^{טט}. [ועוד' זו ה' הריטב"א ב"ב קכו]. ותי' דהינו בישראל גמור, אבל זה לא נתברר שהוא ישראלי, אלא שמווחק ימים רבים. [ולהר' תי' הוה נאמנות מרדין עדות^{טט}]. א"נ הכא לאו דוקא לפסול אלא לשוייא אנטשיה חתיכה דאסורה.

וממאייר הביא בוה מה' אי אירי דוקא ב亞ומר שהיה שוגג. וכן הפסקי הרי"ד האריך לדון בה, אף דכתב העם משום לשוייא אנטשיה. [ובקובוה^{טט} עכ' א תלה במוח' הראשונים האם בעונות יש חסרין אין אדם ממשים עצמו רשות, ע"ל בה].

והפסקי הרי"ד כתוב דעת'ג' דעשה תשובה אינו נאמן, דהוה תחילה בפסול. והاخרונים הביאו דמכואר דיביר בעי גדר עדות. ואכמ"ל.

תכל) תוד"ה כך. ר' אליהו מפריש מפרש דנק"ל מדבריב בן השנואה ייבר. ודרשי' (לע' בג) דקאי

התוט' דאדם קרוב אצל עצמו^{טטט}. וועה"ק דאדם נאמן לפסול עצמו הייך יתכן דבנוי בשורים. [א"כ לא יהא נאמן אף על עצמו, וכדאמרוי' בסמור דכשיש בני בניים אינו נאמן על בניו].

ותוט' תי' דסוגיין משום דושא אנטשיה חתיכה דאסורה. ובכ"ב תוט' (כאן דה נאמן). [וזהakhronim^{טטט} האריבו בגדיר 'ושא אנטשיה', ובפושטו הוה גדר נאמנות כלפי הנגגת הדין שלו]. והגר"א (אה"ע ג'י) כתוב דכל להחמיר על עצמו נאמן יותר מק' עדים^{טט}. והחמודת שלמה (בח' באן, ובשוו' אה"ע טט) הקשה דאין איסור לעכ"ם בבת ישראלי^{טט}, ומה שיר בזה שושא אנטשיה (וכה'ך הקר"א). [ועכ"ם אינו מזווה על לפני עורן^{טט}].

והבית מאיר (שו'ת בית מאיר יב, ה' בחמ"ש) תי' דהבא בסוגיין אתין עליה משום נאמנות על גופו, דושא אנטשיה^{טט} ולא שיר לדין שושא אנטשיה דביה"ת. ונתחדש בסוגיין דאדם יש לו נאמנות על גופו אף כלפי אחרים. [וכמו דאדם נאמן לאסור את ממוני, מרדין בעליים]. ובכ"ז ב' השער^{טט} (ו' ד) דכינן דיש לו זכות למונע ממונו מאחרים יש לו נאמנות ע"ז^{טט}.

והשמעתא (ו' יט) נסתפק במוקם שאשה נאמנת לאסור עצמה מרדין שושא אנטשיה (שודיא נדה), האם יש איסור אף על אחרים לבא עליה וכות' דלבאו נראה דהוה איסור רק עליה (ע"ש). והاخרונים האריבו ע"פ סוגיין^{טט}. ולדברי הבית מאיר ושער^{טט} בסוגיין הוה נאמנות על הגוף ולא שיר לה.

ובח' ר'א מן ההר הביא אית' דאמרוי' דאיינו נאמן כלפי אחרים, ואם נגע ביהם אינו נאמן

על לפני עורו). והחמוד"ש תי' דעכ"ם מזווה על לפני עור במקומות שני אינו יודיע דהוה איסור.

יג. והשער^{טט} הביא דהרא"ש מבואר דהוה נאמן על עצמו וכדרין הודעת בע"ד, ודמי להא דאמרוי' (קידושין סה) קדשתי וכו'. וכותב דסל' דל' נאמנות בעלים בדרור שבעורו. י"ז. והבית מאיר (ו' יט) כתוב דעת'י' שושא עכ' פ' הוה ספק מזור וו"ב. אבל בשנאותן על בניין, ממיילא נמשך הבני בנים הנולדים אח'ב.

טו. [וכה'ך הרא"ש דאדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם ממשים עצמו רשות. ויל"ד אי עיקר הקר' משום רשעות].

טו. [וכסיד דתוט' בהו]. ומ"מ צ"ב בונונתו, האיך ממשים עצמו רשות, ואפשר דבונונתו דבנרכרי' לש' חסרין זה. א"נ בברר דהוהוק בעיטה לא בעי עדות גמור.

ז. והרא"ש (כאן לה) הוסיף דאדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם ממשים עצמו רשות וככלשון הגמ' (לע' כה). והחמוד'ב (ל' תי' דהבא לא בעי לפסול את עצמה, אלא אודרביה הוה רוניה להבשר ולחתנייר הדיטב. ווע"ד מש'ב תוט' (בכ"ט) לענין אין אודם ממשים עצמו רשות).

ח. ע' קוצות (לד' ה' ב' רמא א), תורה"ב (א) חור"א ועוד.

ט. אך דעת הרי"ז באטאנ (א' פ, ע' שע"מ אשוח ט ו) דושא אנטשיה הוה גדר נדר. ווע"ע נובי' ת בג ופתח'ת י"ד א' ח'ו.

י. עץין וכדאי' (כבריתות יט) (ודאמאן על עצמו יותר מק' עדים^{טט}).

יא. ובת' א' תי' דלמ"ד דאף עכ"ם בבת ישראל קנאם פוגעים, עכ' דהוה בכל האיסור.

יב. [והביא דתוט' (ע"ז טה דה לעכרים) כת' דעכ"ם אינו מזווה

בעבר"ם^י). ותוס' (כתובות כה: ד"ה הר) כת'adam בא ואומר זה בני וכחן הוא אינו נאמן במיגו שלא היה אמרור שהוא כחן. לדרכיו קרוב הוא ולדרכיו אין כאן עדות, וכבר אמר ר' בסוגין.

וחזו"א (ב' יא) ביאר דתורתה לא האמינה עדות אלא בשפטקיות עדותו. ולא אמר ר' ממ"ג דעתך הוה עכ"ם, דאל"כ נמצוא דמשקר^{יב}.

תכח' שם. האבן"מ (ד' יט) הקשה תיפור'ל דאומר דאינו בנו [עדכ"ם] הבא על ב"י אינו מתייחס אחריו, והוכיח הדיכא דמוחזק לבנו נאמר דין יכיר לומר דאינו בנו כי, ודלא כריא"ז (קידושין עה, בשטל"ג שם לב דה"ר) דאינו נאמן לומר שאינו בנו ולדרכיו אינוabic, ובכט"ג. וע"כ דעתנה הנאמנות למי שמוחזק באביו^{יב}. והאחרונים דחו דכין שחולידי נאמן עליו. ולא בעין שייתיחס אחריו. [וכ"ב הקשות (רע' ב') דנאמן לומר דהוה בנו משפחתי^{יב}].

תכל' שם. אין עדות לטענו^{יב}. בפשו"ם אמר ר' דוחוזק בגר, ואינו נאמן שהగירות היה שלא כדין^{יב}. אך האחרונים (קר"א) החק' דאללו באו עדים שהיה נכרי מעיקרא אינו נאמן כלל שנתגיר. וכל הנאמנות בסוגין ממשום הפה שאסר וככ"ש Tos' ד"ה במוחזוק, וככון שהוא אינו טוען שנתגיר לש הפה שאסר. וע"כ כוונת הגמ' דכלפי הבנים אינו נאמן כלל שהוא עכ"ם מעיקרא^{יב}.

בא. דהgioיה"ב להאמין לעדים נאמר רק להאמין למה שאמרו זובען עדות חיובי. ולענין יכיר אפשר דאי"ץ להה דוחוזק תורת נאמנות בעין בועלות, ולא דין עדות.

כב. וכן בפשו"ם מבואר בתוס' (ד"ה קר) אלא דיש לפרש כוונת התוס' דהוא מינו ע"י הכרת בוכרה. ואcum"ל.

כב. [וכב"ר] ר' שמואל הביא לדרכיו הרاء"ד מבואר בסוגין כריא"ז, ע' בסמוך^ו.

כד. [ווקשו דהא בנם טהר דבריו בקצחות]. ויל' דתלייא במה ריביא ורב נחמן בר יוחק, האם נאמר יכיר בעכו"ם.

כה. אך לדעת הרמב"ם (הו לע' מה) בין דוחוזק בגיר נאמן, והחמור"ש (כט) הביא פשטות סוגין ממשמע בעלות

כו. ולפ"ז אילו הבנים ישמעו לאחר זמן שאביהם היה נכרי מעיקרא, צריכים לחוש שהוא לא נתגיר. וצ"ע).

ашנואה בನשואיה, ונאמן לומר שהבן נשואה. וודרש' מהך קרא ב' גדרי נאמנות, לענן בכורה ולענין יחס.

ורשב"ם (ב"ב קכז) כת' דנאמן לפסול מטברא. מודכתיב יכיר מה לי בכורה, מה לוי דבר אחר. ותוס' (שם וקידר' עד.) החק' מנ"ל דבשלם נאמן לטובתו, אך מנ"ל דנאמן לפסול.

תכח' בא"ד וו"מ דעתמא דר"י דמשמע ליה דנאמן אפי' אומר על תינוק וכו'. וע"כ דעתנה תורה נאמנות על הבן, דאל"כ לא היה יכול לפוטסל^ו. וילפ"ז דנאמן אף שלא ע"י הכרת הבוכרה. אבל ר'ת (בתוס' ד"ה וולכתא, וכן בה"ג הו' בראשונים) פסק בר' יהודה וזקא באופן שפותל ע"י הכרת בכורה^ז, ולא ליפ'י מובלמא. אך דעת ר' יהודה דנאמן אף بلا הכרת בכורה, וצ"ב הארי קיל' בכותיה במעטת, ומטעם אחר. ורעד"א תי' דר' יהודה ס"ל ב' דרישות התנ"ל, וש' ב' גדרי נאמנות. וקיל' בותיה בחרדא^ז.

תכח' בא"ד וכשאומר על הקטן שהוא בכור, א"כ הראשון מזמור וכו'. בפשותו מבואר לפ"ז דנאמן מדין יכיר לומר שאינו בנו. וכ"ד הרמב"ם (איסור'ב טו טו) שנאמן על מי שמוחזק שהוא בנו. אבל דעת התוס' ר'יד (ב"ב קכח): ובט' המבריע עד, והריא"ז בשטל"ג סוף קידושין) דתורתה נתנה נאמנות על בנו, ואינו נאמן לומר שאינו בנו^ו.

תכח' לדבריך עכ"ם אתה ואין עדות לטענו^ז. הינו דין יכיר, ובזה פליג ריביא דיכיר נאמר אף

ז. וצ"ב דעת מא פלגי נאמנות, וזהו נאמן על הבוכרה, ולא כלפי שאר הבנים. ובשו"ת רע"א (ק' כת' דבנאמנות יכיר לא אמר ר' פלגיין, ובזה נה' אריך תהי').

ית. וכבדאי' (ביב' קכח) דהאומר על תינוק בין הבנים קיל' בר' יהודה. ואילו בעלמא משמעו דלא קיל' בר' יהודה.

יט. ולא אמר ר' דממ"ג נאמן, כיון לדרכיו אין בנו ואין לו נאמנות. ועד הא דארורי בסוגין. והאחרונים דנו בדעת הרמב"ם שנאמן, האם נתודח דין יכיר בכל מי שמוחזק בנו. או דיש תורה נאמנות לומר שאינו בנו.

ב. ויל' דבמה שורש הנידון האם יש יכיר בעכו"ם. ואפשר דפלילי האם יכיר תלייא בדין עדות או דהוה כדין בעלות וגוף לעכו"ם שיין). (אם גם Tos' (ב'ק פ' וכו' הולוג'א גיטין ז' ב' דעת ר'ש"י (שם) דעכו"ם כשר לעדות, ולפ"ז הא דבושאן דאין עדות לעכו"ם הוא סברא ביכיר).

دلריבינה נאמן על עצמו, ולא אמרי מתווך שא"ג לבני, אינו נאמן על עצמו^{ללא}.

והאחרונים (רש"ש) הקשו א"ב בסוגין נמי הדא אינו נאמן על עצמו ולא מדין שוויא אנטפשיה), א"ב נימא מתווך דאיינו נאמן על עצמו לא יהא לו נאמנות על הבנים. והשער^ו י"ג דיק' מדברי הרמב"ם (איסוט"ב טו ט) דאסור בממורתה, ובנו במוּהו. וביאר דכיוון דאיינו נאמן על עצמו נאמנות גמורה, ולכן אף הבן באחיו מידיה. דמה"ט אינו נאמן נאמנות גמורה מדין ביר ומומורת בממורתה), אלא הדין דבנו במוּהו, בידין שוויא אנטפשיה דידייה^ב.

תלא^ג תוד"ה נאמן אתה. דיק' על עכורים הבא על ב"י הولدبشر. מבואר דלמ"ד הولدبشر, ישראל בשאר וא"צ גירות. ותוס' (לע' לה, וכגו) הביאו בזה מה^ח. וביח' ר"א מן ההר תי' דआ"ג דהולד בשאר, רוע פסול איקרי ואין אדם רוצה לידקם בהם (בדאמריה' מה) זיל גלי, ובע"ז ב' התז' הו' לעיל שם).

תלא^ב בא"ד וו"ז דקפבד ר"י וכגו הולך ממזר. והרמב"ז כתוב דלפ"ז הא דאייפסיא ברב נחמן, לעניין פסול פגום לכלהונה ולדידן, אף דלר' יהודה אין נפק' מה. ועוד תי' הרמב"ז דאייריה דהיו מוחזקן בו שהוא ישראל, ואמר גור הוא ונתגירתי, אינו נאמן אף לפיטול לכלהונה. ולא פליגין דיבוריה ולומר דהוזוק בישראל, ויהא נאמן דהוה גור, ומכח זה יאסרו לכלהונה).

תלא^ד שם. והרמב"ז (ושאר הראשונים) הביא דהראב"ד פי' דאייריה בגור וגירות שבאו שנייהם לפניו.

תל^ו יש לך בני בנים וכו'. חות' (ד"ה ואין אתה ורמב"ז ושאר הראשונים^ד) כת' דכשיש לו בני בנים אינו נאמן אף על בניו. דאין לו נאמנות על בני בניו^ה, ואילו הבנים פסולים ממשילא אף בני בניו יפסלו (בתולדת). ומש"ה אין סברא שייה נאמן על הבנים. ועד^ו כתוב הרמ"ה (ב"ב קכו, וכ"פ בשורע רעת ו) דאם אומר על בנו שהוא עבר, אינו נאמן בשידוע מי אמרו, כיון דאיינו נאמן לפיטול את האם. וכ"ב הרמב"ז בסוגין.

ומכואר דכין דאיינו נאמן על בני בניו,بطلת כל נאמנותו. והאחרונים הקשו דנימא פליגין נאמנותו. (והאחרונים ע' ח' ר' שמואל ב' לא) והאריכו אי אמרי' פליגין נאמנות ביכיר). והקובה^ע (כא ט) ביאר דכיוון דהובנים הוה תולדת, לש' בזה פליגין. נאמנותו מוגני רק מכאן ולהבא, ולכן ל"מ לתולדה למperf.).

ועפ"ז כתוב הקובה^ע (מא) דאללו היה לו ב' בנים, אף בשיש בני בנים מבן א', נאמן על חבירו. דבזה שפיר פליגין. וכן נאמן לומר שבנו הוה בן גירושה, אף דאיינו נאמן לפיטול את אשתו^ט. דהא דפסול האשה הוועשה ב' חילולין, ושפיר פליגין דנאמן על הבן ולא על האשה.

ובע"ז כתוב החזו"^א (כל^ו) דבסוגין לא אמרי' מתווך דאיינו נאמן על אשת בנו ולפיטולו לכלהונה), אינו נאמן על בנו^ו. דבשהוא מעיד על בנו הוה עדות מAMILIA על כל הדורות שיצאים ממנו. אמנים אם בשעה שיש לו בני בנים, לא נתנה התורה נאמנות. דחו"ל פירשו דליך נאמנות לחצאי, ובabhängig גופיה צריך ל"ש לחלק. אבל עדות על הבן ועל אחר, מAMILIA נאמן ע"ז ולא ע"ז. וככתוב דבזה ניחא

כז. אך האחרונים (ישועת יעקב ד בקצר כא) הביאו דהשלאות (ארוא סוף מא) הביא מסוגין דאיית ליה ודועא לבנו, אבנו מהימן בן לו לא מוחלט למפלליה. ואף שאמר שיש לו בני בנים אל נאמן אתה לפיטול את בנקיך ואין אתה נאמן לפיטול את בני בנקיך.

כח. הקצותות (לג א) הביא דרישי (קידר עה) כת' דהטעם דלרבנן אינו נאמן על בנה, משום דהוה קרוב. והק' א"ב יהא נאמן על בן בניו וגבורי עדות, ואף בלא דין ביכיר), למ"ד ב"ב קכח) דיכל להעיד לנו בנו. אך כת' דבר ה' הרשונים (ו' קידר שם לב. בדיה') במש"ב רשי' טעם הפסול משום דהוה

וג שבא להתני

تلוד) תר' גר שבא להתנייר בזה"ז אומרים לו מה ראית וכו'. הרמב"ם (איס"ב יג זד) ביאר דCBS באין להתנייר בודקין אתם האם באו להתנייר ממש ממן או אישות וכדר ע"ש לע' ברה). ואם לא נמצא להם עילה מודיעין אותן כבוד על התורה^ל וטורח שיש בעשיותה לה על עמי הארץ כדי שיפרשו. אם קבלו ולא פירשו, וראו אותן שחזרו מהאהבה, מקבלים אותן שנאמר ותרא כי מתאמת וגרא.

תלה) ומודיעין אותן מקצת מצות וכו'. ובמה שמשר הבריתא אי' קיבל מלין אותו וכבר ל". התו"י (מה) כתוב דאייר הותם וקיבלו מצות והודיעו מקצת כלות וחותמות, דאל"כ לא חל הגירות (אף בדיעד), וכן משמע מדברי הראשונים (שם ובכ"מ) ודורעת מקצת מצות הוה קבלת מצות. וכ"כ למול ולטבוליל, והודיעו מקצת מצות כדינן וכו'. ומובהר דנחشب קבלת מצות בפני ב"ד^{ל"}.

אבל הריטב"א (ונמק"ז) כת' שם לא הודיעוaines מעכב, וכabcdefghijkl (שבת סה), דגר שנתנייר בין האננות, ולא ידע כלל שיש שבת בהוויה^ל. וכ"פ הרמב"ם (יג זט) דגר שלא הודיעו לו מקצת מצות^מ הוה גר בדיעד וזה בתוב דזה פשות דאיינו מעכב בדיעד. ובפשותו סתר למש"כ לעיל בשם הרמב"ם. והב"ח (י"ד רסח) והבית מאיר (שוו"ת יב) הביאו מזה ודרעת הרמב"ם) דקבלת מצות אינו מעכב. אבל

וטעון דאף האשה לא נתגירה, ומ"ה הבנים פסולים). והרמב"ן הקשה דהכל תלוי בדיור האשה (והיא אינה נאמנת מדין יכיר). וכת' דבין דהיא נאמנת על עצמה, והוא נאמן על הבנים, מctrף העדות לפסול. דבין דהאם נפסלת צע"ז הדואתה), אין חסרון במא שפותל את הבנים.

והאחרונים הקשו לפ"ז הא דאמר' לדביר עכו"ם אתה, הרי לא תליא בדין דידייה, אלא באשה. והר"ש איגר (שוו"ת רע"א רכ"ג) הוסיף להקשוט דבין דמוחזק לנו בישראל (ואינו נאמן על עצמו דאיינו ישראל), א"כ ידיה נאמן על הבן דהוה בן מנכricht, ואינו מתייחס אחריו. ואמאי גרע במא שאמור אכן הוא עצמו עכו"ם). ול"ש זהה סברת לדביר עכו"ם אתה, שלא תליא בהבי כלל.

וזה ר' איגר ת"י דבין דאם אומר שאינו בנו, א"כ שוב אין לו נאמנות ולומר מי הוא, רק לומר דאיינו בנו, ע"ש שהאריך בזה). והג' בדין שאומר שהוא נכרי, ושוא אנטישיה א"כ אינו מתייחס אהרי, דקורי בנה. ואין בזה נאמנות כי. אבל אילו היו אמורים שם גם גיים הוה בני, דבנוי של נכרי, ואינו עדות. וע"ע ר' שמואל (ב"ב לא) דהאריך לפרש ע"פ דברי הריא"ז (הו' לעיל) דאיינו נאמן לומר שאינו בנו.

ומהמורי הביא י"מ דאייר נתגיאר הוא ובנו. ומהמורי הקשה דא"כ אין עדות האב על כלום. (דאין קורבא ביניהם, דבקטן שנולד ל").

ל. והמאריט (מה) כת' דמודיעין אותן וכו' ואם אמר ע"פ כן מקבלים הימנו ומליין אותן מיד וכו'. וחוסיף בדברים אלו, והודיעו לקבלת מצות מליה וטבילה וכו'.

לז. משמע מדבריו ומה' קבלת מצות גירות כדין וכענין לך חזק ונקי, ולא שקיבול בפני ב"ד את עצם היהדות. לה. ואיך דחתבילה לא היהת לפני ב"ד.

לט. אבל הריטב"א (ושאייר שבת שם) העמידו בגר קטן, ודחתבilio ב"ד ואיז' קבלת מצות, ואפק בשגדל לא ידע שיש שבת וויש בו חידוש דגר קטן אי'ץ גרד קבלת מצות בשגדל).

מג. והשוו"ע (י"ד רסח יב) העתיק לא הודיעו שבר מצות. והחמוד"ש (כט) דיקיך דבעשי קבלת מצות, אלא שלא הודיעו לו שכבן. אבל הב"ח לא דיקיך וכן מ"מ הב"ח פסק כדעת הראשונים דקבלת מצות מעבתה.

לג. אך יש שדרו דגר בגר לא תליל ביחס, אלא הוה גדר בעלות. ובין שהוא הולידו נאמן עליו. וכמ"ש הקוץות (יע"ב בדנאן על בנו משפחה).

לד. ועד"ז כת' הרמב"ם (שם ד) בשירצת העכו"ם להכנס לברית ולחתוטוף תחת כנפי השבינה ויקבל עליו על תורה, צריך מליה וטבילה והרצאת קרבן. וಡעכם הגירות נקרא על תורה).

לה. לבאי בונתו קושי קיום המצוות, ובדיין (יע"ב וברכ"ם בפרק ז), אך יש שני דקדום מודיעין 'על תורה' שהוא עיר היהדות), ואח"כ קבלת מצות. אך לבאי אין לפרש בן בדיברי הרמב"ם, דהא הרמב"ם הביא הפסוק (ויהי יי') ותרא כי מתאמת וכו' ותחදל לדבר אליה. וקיים לאחר שאמרה לה כל פטטי המצוות שהו' בגמ' בע"ב. ולאחר קבלת עלי תורה אי'ץ להזכיר המצוות).

תלה) שם. ומודיעין וכו'. (ובגמ' בע"ב מבואר דמלמדים אותו הרנה הלאות). האחוריים ה'ק' האיר מותר ללמד תורה לנווי, והוא א'י (סנהדר' נט). דאסור לעבר'ם ללימוד תורה. וההרשה"א (ח"א שבת לא) כת' דמותר למדמו ע"ד להתגניר. אבל בש"ת רע"א (ק מא) דזה ראיתו, והחמיר בדבר. והאחוריים (אגרא"מ י"ד ג נ) ה'ק' לרע"א מסוגין.

תלט) שם. מקצתמצוות קלות. המאירי ביאר דלבני נח יש רק מצוות חמורות, ומודיעין כמה דקדוקין מדרקין ישראל וכו'.

תמן) שהעה"ב אינו עשי אלא לצדיקים. והרמב"ם (שם ד) העתיק שהעה"ב אינו צפין אלא לצדיקים והם ישראל. והמהרצ"ח תמה והרמב"ם בכ"מ כת' דאף חסידי אומות העולם יש להם עזה"ב.

דף מז:

תמא) ואין מרביין עלייו ואין מדקדקין עלייו וכו'. פרש"ז לאים עליו לפרש. הרמב"ם (שם ב) ביאר דאין מרביתן עליו שמא יגרום לטרודו ולחותתו מודרך טוביה לדרך רעה. שבתחלת אין מושכין את האדם אלא בדברי רצון ורכבים, וכן הוא אומר בחבלי אדם אמשכם ואח"ב בעבותות אהבה^a.

החמד"ש (שות' בט) כת' דקבלת מצוות והודעת מקצתמצוות הוה ב' דין. וודאיBei' קבלת' עצם הגירות ומצוות, אלא דלא בעין שיודיעעו מקצתמצוות (וע"ע שם).

וחבירתב"א (תובות יא), הקשה הייר מגנירים גר קטע, הא בעין שיודיעעו קלות ומצוות^b. ותי' דההוא למוצה ואינו מעכבר, והכא דלאו בר הודה הוא אינו מעכבר^c. אבל תוס' (סנהדרין סח: סוד"ה קטן) כת' דוג' קטן מונחי מילה וטבילה בקטנות, ואינו חסר אלא קבלת מצוות. ומתר שגדלו ולא מיהו הינו קבלה^d.

תלן) שם. ומודיעין אותו מקצתמצוות קלות וכו'. ובהמשך הביריתא (בע"ב) אי' שוב בדעת טבילה מודיעין אותו מקצתמצוות קלות ומצוות. ומשמע דבעין פערמים קבלתמצוות^e, קודם מילה^f וקודם טבילה. והרמב"ן (על' מה) ביאר דלבתחליה בעין קבלתמצוות בשעת טבילה ממש^g. ועוד יש שפי' הדחויה הראשונה הוה מדיני בא להתגיר, שידע מזו הගירות^h. ודוקא בשעת טבילה יש קבלת בפועלⁱ.

תלן) שם. מקצתמצוות. הרמב"ם (איס"ב יד ב) כת' דמודיעין אותו עיקרי הדת שהוא יחיד השם ואיסור עכו"ם, ומאריבין בדבר הוה. ומודיעין אותו מקצתמצוות קלות ומיקצתמצוות חמורות^j ואין מאיריבין בדבר זה.

מא. ובגמ' (תובות יא) מבואר דהגירות מהני מדין זכין (ע"יש).

מב. לכארוה כונתו דמותר לכתילה לגירוש בלבד לא להיהודים וכיון דעתך חול בודיעבד.

מג. אך מבואר דחול גירות בעדו קטע, וצ"ב דעדין מוחסר קבלתמצוות. וודברי התו"ש מבואר בין דעתו קבלתמצוות אינו מעכבר, ומctrף קבלתמצוות שלבסוף למפרעה.

מד. וכ"ב הרמב"ם (איס"ב יד ח) דמודיעין אותו מקצתמצוות קלות פעמייניה כשבועדים בתרוך דמים.

מה. ויל"ד אי מלו אותו לשם גירות קודם שקיביל עליו (וכגן שנסתפק האם רוצה להתגיר וכדו'), האם נימא דזה בגבעוני מהול. או דסוף סוף הוא לשם יהודות.

מו. וע"ד מש"ב החולץ (שם כת' דבדיעבד מהני קבלתמצוות בפנוי ג', ולאחר מכן ישבול שלא בפנוי ב"ד. ומ"מ לבתחליה ציריך ג' בשעת טבילה. והרמב"ן ביאר דלבתחליה בעי' לחזור ולקל מצוות בשעת טבילה ממש).

מז. אבל מדברי הראשונים (תוס' מה) משמע דקבלתמצוות הוה מעיקרא, קודם לטבילה. ובכ"מ בבריתא דאי' קיביל מלין

אותו מיד. אך י"ל הדחויה מצוות הראשון בבריתא אירי שלא בפנוי ג' ומש"ה צריך לחזור ולהודיע בפנוי ג'. ואילו גמ' דלעיל אירי באופן דקיים מצוות בפנוי ג'.

מח. והמנחת יהודה (בכ' עמק השער לס' המקה' ג' כת' דמודיעים לו בתחלת הגירות מושם דבעין רצון והסכמה על הגירות, ע"י' דיעת המצוות. אבל עיקר קבלת עלמצוות הוה בשעת מעשה הגירות. וודיק דההוויה הראשון לא והחכר דברי ג' דינין, ודוקא בקבלתמצוות בשעת טבילה מבואר דרבבי"ד של ג' מודיעין לו.

מט. והרמב"ם המשmitt תחום שבת, וב' קברות. (ולכ"או נקט דהנתנה נקט דוגמא, והרין רשי ללמד איה מקצתמצוות שרוצצתה).

טב. ואפשר דמש"ה מודיעין רק מקצתמצוות, ובאופן כללי מותר לספר לנכרי עיקרי מצוות והוראה, שלא דרך לימוד החולבות. אך האגר"מ דק' דב' קברים נמסרו לבי"ד אינו מעיקרי הගירות. והצמ"ח דוד תי' דהכא אירי בשעת טבילה ממש, ובשעה זו מותר למלמד. והאגר"מ כת' דודאי אף ליע"א מותר למלמד לעצורך הගירות, אלא דס"ל לד"ה בסבא להתגיר ממש, ולא הותר למלמד סתם ע"ד שיתגיר אח"ב. וא. והרמב"ם (שם ה' כת' דאומרים לו דאי הקב"ה מביא

ישראל. והגירות בטבילה לחודו). ור"א (בש"ע י"ד קדר ש"י) כתוב דברות קדומות לא הזכיר דעתך מיליה, משמע דפסקו בתוס' והושלם הגירות בטבילה. אבל יש אחרים נימנים (ע' ר"ש בתוכות יא) שנקטו דכוונת התוס' דהמיליה זהה חלק מהగירות, אלא כיון דבשעת טבילה אינו ראוי למליה, איינו מעכבר הסדר. אך לעיקר הגירות בעין גם מליה.

אבל לדברי הרמב"ן (וכן לקשיית התוס') הושלם הגירות במילת הבן שנולד, וזה חלק מעשה הגירות. והאヒיעור (ב' בט) הביא להקשות דמבעאר (לকון צו) דמעוברת שנטגיריה בין דהייתה ליתרו בקדושה יש לו שאר האם. וכן מבואר (ככורות מו) דחיב בפדיון הבן, וע"כ דבשעת לידה היה כבר ישראל.

והשואל באחיעור תי' דמיליה וטבילה היה ב' דברים המתירים, ויש מ"ד (לק' כד' ט' דבל א') פועל החיצי (וע"י טבילה או מליה בלבד) הזה גור במקצתן^א. והאヒיעור חלק אכן לומר כן היכא דל"מ להודיע, ואין גירות לחצאיין.

והאחרונים (קה"ל, יסוד הרברגנץ בתובות) תי' דافق דלא הושלם עדין הגירות יש לו לדיש ישראלות בין דגולל מאמו שנטגיריה. ועיין יש לו קורבא בישראל, וחיב בפדיון הבן. ומ"מ לעניין קדושת ישראל ערך גירות דידייה עי' המיליה.

אינה כלום.
ו. והרש"ב^א כתוב דלמ"ד עוכר ייך אמרו (על ע"ה) אין ראייה כלל ודווחה בכל גירות האם. (ולא דקי' התוס' למ"ד לאו ייך אמרו, דמוחני טבילה אמרו). ובת' דיל' דלמ"ד לאו ייך, בנה הינו בתה בדאמריה (עליל מה) ולרש"י והרש"ב^א, ועלא ברמב"ן^ב.
ז. וכמו שתוס' נקטו בקר.

ח. והקובבה^ע (עג' יב) דחה דאייר בנטגיריה אמרו קדום מ' יומ' דרודה מיא בעלמא. ולכ"ע היה בכל גירות אמו. ט. דנחי רבי ו/or אליעור בר"ש, בקידוש הלחים דכשי' עצרת, דלדעת רבי שיחיטת הכתשים بلا זריקה הלחים קדושים ואינו קדוש. וכן חליצה ורקייה (ונפסלה לבונהה).

ט'. עכ"פ היכא דאח"ב השלים את גירתו.
יא. וע"כ דלפ"ז היה רק מקצת קרוב, ולא יהא חיב ברת. ע"ע.

מל ואח"כ טבל - מעובה

תמב' תוד"ה מטבליין. משמע שהמיילה קודמת לטבילה. והריטב"א ביאר דבשהוא ערל אין בטילה מועלת דזהה בטבול ושרען בידו^ב, ואפי' בדיעבד מעכב. והרש"ב^א כתוב דכין דהטבילה כוללת עיקר הגירות ולצאת מטומאת הגויים וליכנס בקדושת ישראל^ג, לפיקר ציריך לחיות בסוף. והרש"ב^א וריטב"א הביאו דאפי' הלוקח כלים ישנים מגעילן ואח"כ מטביל (וכמ"ש תוס' ע"ז עה). אך כת' דהותם היה לכתהילה ואין להיעכובה.

והרש"ב^א הוכיח כן דאל"כ למה לא הטבילו קודם ודילמה להמתין עד שיתרפא, ושחויה מעזה לא משחיןן. והרמב"ן דחה דשמא מעזה למול ואח"כ לטבול^ד, א"ג כיון שהמיליה קשה, מלין תחילת כדי שאם דעתו נוקפו יפרושה.

והפרישה (رسח יא) תי' משום הברכה. דהיינו יברך וצוננו על הטבילה, אם עדין לא מל. (אבל במיליה המויהל מברך).

תמא בא"ד ותימה (לק' עה). מעוברת שנטגיריה וכו'. והרמב"ן הוכיח מהתמים שלא שנה מיל ואח"כ טבל. וכתי' אין לומר דאייר בנקיבה, דנימה בתה^ה.

תמא בא"ד ואור"י דאכתי לא חוי למליה. והריטב"א כת' דבمعنى אמרו אין בו מיליה, והויה בנקיבה דסגי בטבילה. וכשנולד מלין אותו

עליזן רוב פורענות כדי שלא יאבדו. אלא כל העברות בליון ווון עמודין. ומאריבין בדבר זה כדי להסבירו.
ב. בטומאות העברות עומדים עליון וא"א ליטחה. והאחרונים ע' גרא"ח טענאל כד שחק בהו הביאו דהגדיר טבול ושרען בידו. דמיעקב שלא יחול הטוהרה, ולא רק השורש והנטמא. (וכבאי' כתבו הרמב"ם חיל' תשובה (ה ג) וועריה תשובה דמי שעשו תשובה ואינו עוזב חטא זה בטבול ושרען בידו, שאינו נתחרה, וע"פ הגמ' תענית טז).

ג. והרש"ב^א כתוב דאפי' הלוקח כלים חדשים צריך טבילה מכך טעמא. ולא הצריבו ב' בטבילות קודם ואח"כ. (ונמשמע דרודה טעם נוסף לטבילה מלבד עצם מעשה הגירות, אלא דרודה גדר בטבילת גירות. וע' זכר יצחק כח – לא, ובחי' ר' זלמן סנדר בט).
ד. והרש"ב^א הקשה דמי' משום שייחוי מעזה היה צרי' להקרבים.

ה. וע"כ אף אחר טבילה יכול לפרוש, בטבילה ללא מיליה

(בسو"ד) כתוב דלותוט' אסור בשפהה, כיון דאין רשות לרבו עליון, וכמ"ש תוס' (גיטין מ. לרשות). והගו"א (קמו מב יט) כת' לדוחות דנחשה חוב כיון דעתך טבול לкриו"ט, ויהא ישראל גמור, בלבד עיל (מה) ט'.

תמה) בא"ד וו"ז דאייריו כנון שטבלהה מקודם וכו'. וצ"ב מה מהני טבילה בעודה שפהה, וכח"ק הגרא"ח. והגרא"ח כת' דדרעת התוט' לא פקע שם עבר ע"י השחרור, אלא בשיטבול. והאמור"מ (כב נא) כת' דלותוט' אסור משום שם עבדות, ולכן השחרור דלותוט' הוה כב' דברים המתיירם, דעתך את שנייהם לסלק מעליון את העבדות. ווע' בסמוך מש"כ החזו"א).

והתוט' הרא"ש (כאן וקידוי סב) כת' (בחד תי') דורך טבילה הוה דרבנן? וכ"כ הריטב"א (בסוף העמ"א) והריטב"א (מח. בשם ר"ז) כת' דאין טבילה עבאי מעכבותו שאם קידש בת ישראל הוה קידושין, וכן בכל דבר שהוא להחמיר. וכ"כ הרמב"ן בשם תוס' רבותינו הערפתיים שהרי אי"ע הטפת דם ברית בשעת שחורורי. והרמב"ן חלק דכל שנימול למצוותו אי"ע הטפה.

אבל הרמב"ם (איס"וב יג יב) כת' דטבילה העבד הוה גמור הגירות זובה'יא כתוב דטבילה לשם עבדות

תמה) טבל ועליה הרי הוא כישראל לכל דבריו וכו'. האחرونים דיקו ודוקא משעה שעלה, ובדברי הכס"מ (אבה"ט ו טז, הו' לע' מו) דעולה מטומאתו רק בשעה שירצא מוחמeka.

תמו) TOD"ה בטקים. טבילה נדה לא כתיב בקריא מהגעה^ט וכו'. וDIST' דבשתגמור ימי נdotot לא תטמא במגע. וכיון דעתין מטמאה במגע, כ"ש דאית לפועל אסורה עד שטבולו). והאחرونים הקשו דידי לטמאה במגע, והיכי ילי פי' מקיז שיש אישור בהאה. והחת"ס כתוב כיון דעתין לצריכה טבילה לטהרות מAMILIA ILPI' דאסורה לבעה דכתיב מיהודה בנדותה. והקובה"ע (לט א) תי' דלא יתכן שם נדה לחצאים, ורק בעלה תלייא כדי טהרות^ט.

והאחرونים דנו דאית בזוהה ילי'ד מנ"ל דעתיכה טבילה להיתר בעלה^{טט}. (ויל"ד אי שירק בזה תי' התוט').

מושחרר שלא טבל

תמו) TOD"ה שם. ממשמע דעתך בעי טבילה כמשמעותה. ובפושטו יש עליון עדין שם עבר' עד שיטבול (ואף דאין לו לעלים^{טט}). והגרא"ח (איס"וב יג יב) הביא מהגמ' (גיטין יא) דבakin דורך לו גט אסור בשפהה^{טט}, ווע' בדף שם עבדות. והגרא"ח

יב. והרמב"ם (איס"וב ד) תי' שבמים וטבילה תלה הכתוב, שנאמר ורחו במים, בגין אב לכל טמא שהוא בטומאות עד שיטבול. וזה ציין מקורו מהספרא. ובס' קריית מלך בת' דליתא לפניו. ווע' חת"ס (ויר' קקד).

יג. ותוס' (חגיגה יא) דחו דלאו מילתא היא, דיש חומרות לטהרות לענין כמה חיציות וכוכנה (חולין לא), מצינו לטהרות ולא בעלה. (ויל"ד דלכאו כל הנני מורה).

יד. והביא בן מדרבי הרא"ש (נדה ד) דלענין פולטת לא יתכן חילוק בין בעלה לטהרות, וכיון נדה לחצאים. והילך על הראב"ד דפולטת סותר דוקא טהרות, דהוה דבר המטה מאסורה. ואפה"ה מורתת לבעה. ובקובוה"ע דן דלענין חומרות דרבנן יש מקום לחלק).

טו. ורש"י (שבת סה) הביא בשם רבינו הלוי דזבה צרכיה לטהרה במים חיים. ורש"י דזה דליה דטליה בתוספות (ונגלה) דזבה אי"ץ מים חיים. ויש שחייב דלבעה והאי ל"ץ מים חיים. ורק לטהרות. ותלי בת' התוט' דין אי'ILIPI' זה מוה. ואך החת"ס (ויר' רב כת' חילוק זו מדרבנן).

טז. ואך לשימושם דהמפרק עבדו יצא לחירות, היינו ע"ז טבילה שאח"ב. אבל אם אינו טובל לבאה יש עליון שם עבר'.

גירסא שם נדה ובעל קרי טובל' וליתר מטומאתו מדאוריתא לא^ל, וכונת הגמ' דעתיה גור שווה לטבילה תומאה ומורה.

תנ) תוד"ה קשים. והקשה (רבוטה לו) משמע שלא היו ערבים על הגרים^{לכ} וכו'. וב"ז מדברי רשי" בנהה ליל'. הפרמא"ג (פטיחה ב טז, ע"ז צל"ח ברבות כ) כת' דנקפ"מ היכא דהגר כבר יצא יד"ה, אינו יכול להוציא ישראל ידי חותמו.

ואחרוןים הקשו דבגמי (סוטה שם) לא החוכר אף מניין הנשים, ולפ"ז אין ערבות אף לשישים ליל'. וועה"ק הצל"ח דלא הוכרו שם מניין הכהנים ולויים ליל', ובו נימא דכהנים ולויים אינם בכלל ערבות.

תנ) בא"ד עשי"ג וכ"ו ואין שכינה שורה אלא על משפחות מיחסות מישראל. משמע דין השכינה שורה על בני גרים. והתוס' רא"ש (קידר ע) חלק דוג ראי שתרשה עליו שכינה, דעתכיה הי' גור עמוני (סנהדרין לט'). ווע"ז רשי" סנהדרין שם). והתוס' רא"ש כת' דמשפחות מיחסות הוה לאפקוי משפחות שיש בהם פגם וצד איסורו. ע' מהרי"ט (שם).

ותוס' (קידר ע) הביאו ימ' דישראל מפורסם בכל הארץות כדי שיתווסף עליהם גרים. ותוס' דחו דעתבה בסוגין אמר' מה ראית שבאת וכו' כדי שיפירוש, מושם דקשיין בספרחת. ומוש"ה יש לדוחתו.

בט. נקט דינה דאוריתא. ז"ב דבריטב"א ותוס' הרא"ש להדריא דינה דרבנן.

ול. ואחרוניים הביאו לשון הרמב"ם (מחירב א ב) קודם הבאת הקרבן אינו מכל בשרי ישראל [משמעותו דוגר גמור, אלא דאיינו כבשרים].

לא. ולא קאי מושם תקנת עזרא ליתר לדברי תורה. דברזה "ל דאי"ע טבילה גמורה.

לב. דאי"ג (בסוטה) דכל א' קיבל שש מאות אלף ושלשת אלפיים ותקין' בריות, שכולן נתערבו זה בזה. ולא נתערבו על הגרים.

לג. ותוס' (נדה יג) דחו ועלולים בכלל ערבות על הגרים, אלא שלא החוכר מושום שלא יידעו חשבונם. וועפ"ז מהיישב אף נשים. אך קשה דהगמ' נקטה מניין שהוא רחוק מאד מהמן' האמיטי'.

لد. והרא"ש (ברכות כ: ג' בסופו) הביא מה' בזה. לה. וכן פחות מבן ב' יותרת מבן ס'.

יצא מכלל בן נדה, ובכלל ישראל לא בא"י. ובבואר דינה דאורית. והגר"ח (שם) דיק דבעי טבילה דוקא אחר השחרור, וא"ב הדרא קושית התוס'.

והגר"ח כת' דמ"מ קודם טבילה תפסי קידושין^{לכ}, דע"י השחרור דין במקצת ישראלבי. דפקע הדין עבדות, ועי"ז יש לו יהס ואינו עם הדומה לחמור^{לכ}. אבל הנגורות לא נשלם לענין Tosfeta המצוות שנתחייב ישראלבי, וכן אסור בבת ישראלabi עד שיטבול ויגמור את הגירות. והחزو"א (בגלוות) ה'ך'adam תפסי קידושין לאו קדוש מקרי.

ובע"ז כתוב החזו"א (כמו מב יט) לפרש דעת הריטב"א דתפסי קידושין^{לכ} קודם טבילה דין כיישראל כל דבר, אלא אסור לבוא בקהל, בגין קודם שהביא קינו, דמשמע (בריתות ח) דמשמעו דלשאר דברים זה ישראל גמור? ובודמשמעו בסוגין לטbel ועלה הרוי והוא כישראל לכל דבר, ולא חילוק בזמן הבית. והחزو"א כת' דא' חולקים ולא תפסי קידושין, סבר דינה דישראל, אלא כיון אסור בקהל לא תפסי קידושין. ומ"מ ישראל גמור אסור בשפהה.

תempt רשי" ד"ה חוץין. ע"פ שאין טבילה לענין מגע טהרות. ויל"פ עפ"ז דנקט נדה לרבותא, ע"ג דאיו טומאת מגע. אבל הרש"ב"א וritten"א היבאו

בג. והיב במצוות באשה, ומשמעו שלא נהיה יותר. ולא שחדין עדות פוטרו ממצוות. וע' בסמוך מש"ב זה האחרונים.

כד. וב"כ האו"ש (איסרב' יג במלואים) קודם טבילה תפסי קידושין. והביא מהגמ' (קידר עב) דלשומאל המפרק עברו יצא לאחירות ואי"ע גט שחרור, ומ"ה אינו פסול בבייטהו. והוא"ש ה'ך' דשם קודם טבילה תפסי קידושין, ומ"ה אינו פסול בבייטהו. דהא דרכ"ם ועד פסול ילפ"י (לק. טט) דאי לו אלמנות וגירשין בה.

כח. והוא חידוש גדול דיש מובן דתפסי קידושין, אבל אינו ישראל גמור. אבל בתוס' והritten"א מבואר דפשיט"ל לא יתמן מובן זהה בראורי".

כו. ועבד יבزا מכלל עכורים לענין יהס, ולולוי הוא דינה עם הדומה לחמור היה תפסי קידושין. וכן ביאר האמר"מ (כבכ').

כז. והחزو"א (בגלוות) הקשה ערד בשפהה ליבא Tosfeta מציאות. ווע"ב דינה Tosfeta רק לענין שם קהלה.

כח. ועדין חסר לו קדושת קהלה.

תנה) אסfir אין יהוד. המזהרץ' ח' כת' דלבא'ר' אפ' לדקי'
באיסור יהוד קרובים ודהה מדאויריתא. אך מבואר
בתרוגום (שם) דהינו להתייחד עם עכ'ם, דאסור
דררבנן¹². ריש דין להודיע אפ' דינים דרבנן¹³.

תנתנו אסfir לן עיז'ז'יב. האחרונים הקשו דאף עכו"ם מעזה בע"ז. ודנו כמה נפק"מ בין דין בן נח לדין ישראלי.
[מעוף"א].

תנו) מפקדין תרי"ג מצוות מי' וכו'. המცפ"א ה'ק' דנשין
אין מצוות בכל תרי"ג המצוות, א"ב אמר כי
לרות. ותי' דמחוייבות ברין תומחה לאנשים מי'.

תנה מ"ט שהוו מכוון לא משהי". האחוריים הקשו על מי מוטל המצווה, אך קודם שנתגיר אינו חייב במצוותיה. והרבש"ע (ס' זוהר הרקיע עשיין מ') הביא:

ההגר"א (יר' ש"ח י"ז) ציין מכאן גבי פרידין הבן, לאחר
ל' יום יפדרנו מיד שלא ישחה המצווה. וכן גבי פרידין
פטר חומרו (שם שכ"ג י"ז). אבל לגבי מיליה (שם רב"א)
אפ"י שלא בזמןנו הזכיר משום זריזון מקדרמינו (ולא
שהוו מצווה). והאחרונים דנו האם הוה דין א'.

ולעיל (לט), אמר'י דקון מ'יבם, שהגדרול במדינת הים, ממשום שהוא מעוז לא משחין, ואפי' שע"ז אינו מקיים מעוזה מן המובהר. והאחרונים דנו בכ"מ אי מעוזה מהמהובחר עדיף ממשוי מעוזה. אבל התה"ד (לה) כתוב וזהינו רק במקומות שיש לחוש שיתבטל המעוזה. ויל"ד אף הכא נחשב שמא יתבטל, שיזור בו. או זהaca אינו מפסיד מעוזה מן המובהר, והזה רין אחר.

ומליץ גר ביו"ט שני, דשוי מזווה לא משווין וכਬשר והרייטב"א (מו:) כתב לדבדרי הרמב"ם (מילה א טו)

מב. וצ"ב מ"ט ה"ר לאחר כל הנ"ן.
ומגמות. וכן א"י (מכות בג) דעתו תר"ג מצוות, ומוני המצוות
האריבeo לדון מה נכלל במנין זו.
וליד דלאכו מצוות חוכחה זהה מצויה כלילית על
הבדל ואינו מוחכם לפניו הקרי"ג מצוות.

עכטמן להכנס תחת נספי השכינה. אף יש שהביאו מהגנ' (מה) דיש עליהם עונש ששחו
מו. אף הביי' הביבאי בן מהרא'ש (סוף בכוורת) שהביא
ומהומה מכילה תא (שמות יב יז) ושמורתם את המצוות, מצווה הבא
לידר אל החמיצין.

והרמב"ם (איס"ב יג יח) כת' דאיירி כאן בגרים שמתגירין בשבייל דבר אחר וע' לע' כד:) ומטעין את ישראל, וקשה הדבר לפירוש מהם אחר שנתגיריו^ל.

תנן רשי דה ומודיעין. דברום מקפיד על פחות מש"פ, ולבי ישראלי הוויא מוחילה. משמעו דיש כאן ב' סברות. ומובואר בגין (ע"ז עא) דברום שגול ישראל חביב. ואף דכלפי ישראלי הויה מוחילה, דaicca עסרא בשעתה. אבל ישראל שגול פמש"פ מעכו"ם פטור ואף דלא מוחיל). דהוה פחות מבעייר לו.

תגנ' רשיי ד"ה ולא ניתן להשבעון. אלא נהרג, דגבוי ישראל כתיב והשיב. תוס' (ע"ז ע: ד"ה ב) הביאו בשם רשיי דקים ליה בדורבה מיניהם. ולפ"ז מש'ב רשיי דגבוי ישראל כתיב והשיב הוה תי'. אך לבוארה ממשעו דהו טעם בפנ' ע, וכמ' ברשיי סנהדרין ג) דאיינו להשבעון, שבל דינו למותה. דהא דהביב מיתה הוה סימן דלא נאמר והשיב אצלם. ולא תלייא בדין קל"מ.

ותוט' (עירובין סב. ד"ה ב') כ' דברין דאיינו ש'פ' הישראל
מחל, וא"ע להחזיר אבל בפרותה צרך לשלם, וכן
בגול מעכו"ם ליט'.
והריבת"א כת' שלא מיתכן לאויה כי היבי דמתוך
ישראל. וומשמעו קצת דחויב להחזיר, אלא שלא
ישחכו לאויה בע"ז.

תנו) אסיר לן תחום שבת. המהרצ"ח הבהיר מדברי התרגומים (רות) דאסור יותר מאלפיים. והביא דלפ"ז הוכיח אישור דרבנן. וכות' דלולי התרגומים היה אפ"ל דקאי במד' (ע' ראשונים עירובין יז) דתחום זר מיל הוה דאויריהא.

לו. וצא ולמד מה אירע במדבר במעשה העגל ובקרבות הכהנים ונורו נורו הנקודות האספניות היו נורו חילבה

לו. ובחי ר'א מן החר המשמע דברין דהוא מקפיד על אחרים ואינו מוחל, ואף עליו מקפידים על גול פמש'פ'.
לה. ותוס' (עירובין סב) הקשו דאם הוא בעין אפי' ישראל צריך להחויר.

לט. ותו"ם שם הקשו לרשי" דאמאי נקטו כן דוקא בגין
ישראל.

מ. אבל רשיי פ' ייחוד אשת איש, דהוה דאוריתא.
מג. ונורות ברבר רימי רום. א' זהה אסמכחה בעלמא.

דנתחיב בכל המצוות. ולכבוד' משמעו דPsiṭṭא הדושלים הגירות. אלא דיש חידוש טפי בשעה שחוור בו, דס"ד דיתבטל הגירות למפרען.

תסכ) שם. הריטב"א כתוב דמסתברא אף לדיני ממונות, כל הקנותוי וחויבוי נידון כיישראלי^א.

הריטב"א כתובadam חזר ליהדות שורת הדין אי"צ אלא קיבל חברות בבי"ה, אבל מדרבן עריך טבילה ממשום מעלה^ב, דומה לטבילה עבד משוחרר מדרבן (לשיטת הריטב"א, ע' לעיל).

טבילה עבדות בע"כ

תסג) א' גור וא' עבר מושחרר, כס"ד לקבב עליו על' מצוות ורמינהו וכו' אבל עבר מושחרר אי"צ קבב. והגמ' מק' סתריה בבריתות האם עריך לקבל מצווה בשחרור עבד. ופרש"ז שהרי כבר היה מחוייב בעבדו עבד. ואף שנוסף עליו חיוב במצוות עשה שהומן גרמאן.

תס"ד א"ר ששת ל"ק וכו' ר"ש ב"א אומר וכו' כופה ומטבילה לשם שפותה וכו'. פרשי' דבל טבילות עבדים בע"כ. ומתחייב במצוות בע"כ. והריטב"א פ"י שהוא קני לישראל בקיונך^ג. דיש לו זכות ממנו לחיוור להיות עבד'ין^ה. והרמב"ן הביא כן מפרק דר' אליעזר (קט^ו). והק"ג ב' דמשמע דבואה לא פליגי רבנן, ופליגי דוקא גבי שחورو.

אבל בתוס' חד מקמאי (מה) הביא בשם הראב"ד דרבנן פליגי [אר"ש בן אלעזר] וס"ל דاتفاق לשם עבדות עריך קבלה.

וכן הראשונים (רש"ב, א, רא"ש ס"ס לה) כת' דמתוך דברי הרי"ף (ור"ח מה) משמעו דבל טבילה עבדות עריך להיות מדעת ובקבלה. ודכת' דבשעת שחورو

מילה שלא בזמנו. אבל דעת שא"ר דמילה שלא בזmeno לא דוחה י"ט שני).

תנפ' נשתיירנו בו ציון המיניבין וכו' ואינו אולץ בתרומה וכו'. אבל ציון שאינים מעכbin אינו חזה. וכ"ד הרמב"ם (AMILAH ב' ד' דכין דסילק ידו (זאינו עסק במילאה) אינו חזר על ציון שאין מעכבי. אבל רשי' (שבת קלג:) העמיד דאיירி במל' בשבת. וכ"ד הטור (ורמ"א י"ד רס"ד ה) דבחול עריך לחזור על ציון שאין מעכבי.

והבית הלוי (ב' מו ז) הקשה א'כ בסוגין אמא' הכא אי"צ לחזרו. ות"י דאיינו חזר מושם שהו' מצויה, כדי שלא יתעכ卜 טבילה. ובשי' ר' דוד תי' דעדין אין גור כל זמן שלא טבל אין עליו ממצוות מילה, ולבן אי"צ לחזר מושם זה קל' ואנו ודרך למקום שנמשך המצווה בגופו שיק' לעשות הידור אחריו שגמר את המצווה). ואבל אחרי שטבל ונתקיר מצווה לחזור על הציצין).

תט) דיא הדר ביתה ומקדש וכו' ישראל מומר קרינא, וקידושיו קידושים. הריטב"א (כאן ולעל טה:) והרבש"א לעיל (בב) הביאו מכאן דמודمر שקידש הויה קידושין^מ. (וב"פ חשו"ע (מד ט) שקידושיו קידושים גמורין^מ). אבל בהגותה המודרכי (קו' בשם הר"ס) כתוב דהחמיר דצעריך גט, דחיישין שמא הרהר תשובה^מ. והבאר היטב (מד ז) הביא בשם מהר"י מינץ (יב) דתפסי קידושין רק מדרבן.

ודעת ר"א מבורגייל (בהג' מררכי קח) דיבמה שנופלת לפני מומר פטורה, דקנאים פוגעים בו והוה בחיבי כרויות. ולכוארה ה"ה לענין קידושין לא תפשי).

תסא) שם. למאי היילכתא דיא הדר ביתה ומקדש וכו'. רצ"ב אמא' נקט נפק' מrhoקה זו, טפי הוליל

מקור להה מדברי אבות דר' נתן (ח' ח).
ונג. וע"ב לאו דוקא, ואף בלוקח מעכבים יש לו זכות להטבילה בע"ב (ודיל"ב יש ליישב קשותו והראשונים מלקמן מהו:).
נד. והאבי עזורי (ס"ה מלכים) ביאר דבל גירות הוה מעשה ביה"ד, וה"ג ל"ש, ומהני בע"כ. (וע"ב בסמור).

נה. והחו"א דן ובמה שember עצמוני נחשב בקבלת בני ג' ולפ"ז דוקא מוכר עצמוני, ויל"ד דקונה משבאוי. וכת' דל"מ בראשונים לחלק בוז.

נו. וכל הגים הבאין להtaggir נימולים בטובתם ורצונם ויראת שמיים, אבל עבדים נימולים שלא לטובתם ולא ברכזונם.

מו. וזה דעתיא (לעל' יי') דעשאים בגויים גמורים, קאי רק באתו דור, הפקיעו.

מה. משמעו אדם אח"ב קידש אחר, לא תפשי קידושין שני. מט. ע"ד הא דאי" (קידושין מט).

ג. ויל"ד ודוקא לענין יומם תלייא בהא דיש איסור ברה בביאה. אבל לענין קידושין לא נהשכ' ערורה, ותפסי קידושין. נא. אך כת' דאם דין המלבות שהוא קונה ומקנה בגוי, דינא דמלבותא דיןא.

נו. וכן כל ישראל מומר שחזרו. והග"א (יר"ד רס"ה ל) ציון

פשיטה דיבול לכופו. ומבואר בדבריו דשיך קניין הגוף אף ללא שנתהיב במצוות (וכדעת הראשונים לע' מו.) דאך קודם טבילה היה עבד). ומבואר דהטבילה הוה 'מעשה קניין' לknות גופו (וע' מש'כ בע' מו.), ואך ללא דין עבדות לענין מצוות.

טבילה עבד – הרמב"ם (איס"ב יג' א) פסק בשם שלמין ומטבילין את הגרים, קר מלין ומטבילין את העבדים לשם עבדות. וצריך לתוקפו במים (בדלע' מו.) ומודיעו בפני הדיינים שלשם עבדות מטבילו. אין העבד טובל אלא בפני ג' ובאים בגיר, שמקצת גירות הוא.

הרמב"ן (לע' מו.) הביא דעתו הרבה אברצליוני דהלווק עבד ומטבילו, הרבה מברך על הטבילה, שהוא ציריך לה ולא העבד. והרמב"ן חלק והעבד מברך דהוא עושה המצווה ונכנס תחת כנפי השכינה למkickת מצוות.

וממאיiri כתוב נ"ל דהיכא דטבלו מדעתו העבד מברכו, והיכא דבע"ב הרוב מברכו. והגר"א (רשו י) כת' דהעבד מברך כיון דמטבילו מדעתו ודוקא (וכדעת הר"ק).

תסה) וחזר ומטביליה לשם שחזרו וכו'. הערול"ג הקש' הדמחרור עבדו עבור בעשה. ותי' עפ' דברי הרמב"ן (גיטין לה') דלצורך האדון מותר.

והחזו"א (בגלוונות לגרא"ח שם) ה'ק' דאחרי שחזרו אין לו בעלות עליו, והאריך מטבילו. וכבה"ק האמור"מ (כב' כו) דأتא"ל דהזה תוספת בגיןות (וכפשתות הרמב"ס) מה שיר' זה לאדון שכך שחררו. ותי' דאך לדעת הרמב"ם העבדות מונע שלא ליבנס לקידושה ישראל, ולכן יש לאדון זכות לה, וכמו שיש זכות לשחרר בע"ב. אבל הגר"ח כת' דהזה חייב בגופו שיתחייב בשאר מצוות, ותחול מילא השלמה הגירותם.

ויל"ר דיש לו זכות מנון לענין זה, ואפשר דקטן בה"ג אינו מוחוסר קבלת מצוות).

ס. ונפק"מ דמגנו בין אוסר וכו'. ס. וצ"ב דיתחייב לשלם על העשבוד עבדות דקנין מעשי". סא. וצ"ב דיתחייב לשלם על העשבוד עבדות דקנין מעשי". סב. ולפ"ז אין זכות האדון, אלא דין על ב"ד לכופו לבוארה.

אי"צ קבלה, דבר קובלו מתחילה). וב"כ הרמב"ן בשם תוס' ¹³. וב"כ הרמב"ם (איס"ב יד ט). וכן תוס' (ע"ז נה: ד"ה עד) הביאו מוסגין (רבסמו) בשם שאוי אתה מל וכו' בע"כ) דציריך להטביל ולמול עבד מרצונו. וכת' דמ"מ אימת רבו עליו ואינו מתגיר בלב שלם ¹⁴.

הרמב"ם (איס"ב יד ט) כת' דהעבד הנליך מן העכו"ם אין אומרין לו מה ראית שבאת, אלא אומרים לו רצונך שתנכנס לכל עבדי ישראל ותהיה מן הכהנים או לא. אם רצה מודיעין לו עיקרי הדת ומיקצת מצות קלות והמוראות ועונשן ושכרן וככמו שמודיעין את הגרא' ומטבילין אותו בגיר.

וחחו"א ב' עפ'ז עבד קטן וشنולד משפחה שלא טבילה] אין עלייו דין עבד נט', ואך דחייב למולו (כדי' שבת קלה), מ"מ אינו מתחייב במצוות ¹⁵.

ובבריתא (לקמן מה') דנו מה הדין כשהעבד אינו רוצה למולו. והראשונים הביאו דמנובואר בדעת הר"ף דאין מלין בע"ב. ותוס' (נה, סוד"ה אלא) כת' דמן הדין רשאי למול בע"ב. אלא דהזה תקנ"ח דודוקא מרצונו, או דאינו עצה טובा.

וזה אחרונים הקשו דמנובואר (לעיל מו.) דכופין ומטבילין אותו בע"ב לשם עבדות, דאי' ארפי וצמצומו וכו'. ואלא"כ היאך יתחייבו לשלם על העבד ¹⁶). ובה"ק בח"ר י"א מן ההר.

וההוו"י (לה) כת' דאך לדעת הר"ף יש לו זכות לכופו לעבדות, אלא דבעינן מעשה קיבלת מצוות שייחשב גירוש. ועוד תי' האחרונים דשם אירי שהעבד רוצה להתגיר, ויש כאן לקבלת מצוות, אלא דקנין רבו מעכבו. ומדין בכלל מאותים מנה נחשב גירות לעבד. אבל היאך דהעבד רוצה להישאר נכרי אין מטבילין בע"ב. וכדמשמע לך' מה':

ובח"ר י"א מן ההר תי' דודוקא לענין להתחייב במצוות א"א להטביל עבד בע"ב, אבל למקי נגוף

נ. (והגר"א (רשו ט) ציין לדברי התו"ת (מה. ד"ה אלא), דמשמע דלרבנן ניחאה).

נ. ולכן אמרי שם דעבד שובל מגעו בין אוסרת, עד שישתקע שם ע"ז מנו ודרהינו י"ב חודש), והראשונים ביאו דבר בין דנתגיר מוצומו לאלර' אין עושה יי'ג, ובזה פי' בתוס' דאך עבד הוה מרצונו, אלא דמ"מ הוה מחרמת אימיה. נט. וכותב דלא מסתבר דשייך בהזה דין זכין ולהיות עבד).

תשח) שם. ו**ולא נבד אשפה**. מבואר דלא מסתבר לגמ' דיש מייעוט למעט אשפה. אבל הפס"מ (ק"פ ה ו' כת') דאפשר דחרומב"ם דריש ולא עבד אשפה וקטן^ל, דנתמעט דאיינו מעכבות. והמשנ"ל תמה ע"פ הגמ' באן.

תسط' אמר ר' בבא מ"ט דר"ש ב"א נבד איש אתה מז בע"ב ה' ובו' ובגנן וכו'. דר"א ב"א דריש דרישאי למולו [לשם עבדות] בע"ב. וממשיע דרבנן פלייגי, דאיינו רשאי למולו לשם עבדות בע"ב. וכברעת הר' י"פ דרבנן עבד צעריך קבלה למלילה וטבילה לשם עבדות.

אך לדעת רשי' (הניל) אף רבנן מודו דעתה עבד בע"ב, ופליגי האם מטביל לשם שחזור בע"ב. ולכאו' צ'ל דנתמעט במילת שחזור, אך צ'ב' דקרה אייריה בטבילה עבדות^ו וכזה^ז הק' המהדרש^א.

והרשב^א פ' דלא איצטריך לטבילה עבדות. ואם איינו עניין לטבילה עבדות, בא למעט עבד דכוותיה, לשחרורו. ועוד פ' התוס' הרא"ש דר"ש ב"א משמעו ליה דדרשי' שאתה מל בע"ב, וה"ה לעניין שחזורו הואיה בע"ב. ורבנן פלייגי לא ילפי' ה"ה לעניין שחזורו. אבל בחוי' ר"א מן ההדר בת' דרבא ורב שתת' נה' בימה פלייגי רבנן אר"ש ב"א, דרבא ורב פפא ס' להנה' בשעה שמטבילו לשם עבדות (וכuditת הר' י"ק).

חס' רשי' ד"ה אбел' עבד. דכתיב למען ינוח, ועובד דגמורי' לה לה מאשה. משמעו דמהר דרשא ילפי' לחיב עבד במצוות.

והמגוי' למשנ"ל (מלכים י ז) דין האם ילפי' לה לה לחיב עבדים במצוות^ט, או דהוה גדר 'פטור', דילפי' לפטור ממצוות עשה שהזמנן גרמא, וכמו אשחה^ט. ונפק' ממצוות שאשה אינה מתחייבת בהם (מצעד אחר)^{טט}.

וחרמ'ב'ם (ע"ז ב' ב) פסק שעבדים חייבין על הקפת הראש, ואף דנשים פטורות. והאחרונים חק' מൻץ לחביב. ור' א' (בשור' רס'ו) ביאר דס' ל' דילפי' לחיב בעבדים, בין' דבנשימים אין היכי תמעза.

דף מה.

חס' נבד איש ו**ולא נבד אשפה**. פרשי' בתמייה, דפשיטה דasha שקונתה שעבדים עריכים מיליה. ובעקב שאינה אוכלת קרben פשת. והמהדרש^א (לקמן עא) דין דasha אינה חייבת למול את בנה (ובקדאי' קידוי' כת'). ולכאו'ה אף עבד שלחה). ומבואר דאפי'ה מעכבותה מלכובל בפסח^א (וע"ע שאג' א' נג). אך המנוח' (ז' יג) כת' דasha מצויה במילת עבדיה^ב, ואף דאיתנה מצויה במילת בנה^ב.

חייבות.

ג. ומילת בנה אינה מעכבות בפסח. ורק מילת עבדה. וע' לקמן עא).

ד. והאחרונים (שאנ' א' הק') דכינוי החרומב'ם דריש ולא עבד כן, דאיינו עכוב באכילת פסטח, אב' והאיך דריש' בסוגין עבד איש' לעב'.

ה. ומבואר בסוגין זהינו מילת גירות. והחו"א כת' דאפי'ה. וכשאינו נכנס לממצוות חיב למולו, משום מצוות מילת עבדו וועל' בע"ב. וצ'ב' א' נימא דגידי' קרא דכבה' ג' אתה מל בע"ב, וכות' דמ' ממסתבר לגמ' דאייריה חבא ע"י גירות.

ו. החרומב'ם (AMILAH A B) כת' דאיון מלין בנו של אדם שלא מעתו ואמאי' עבר ובטל ב"ד מלימס. ובבשו'ו בווית החרומב'ם דזהו מילואת העבב, ומסברא אדם אחר איינו רשאי לחתו. אך בס' קריית מלך ציון החרומב'ם פ' כן בסוגין, דנתמעט דאיון מלין בע"ב דאבא.

ז. דאי שחזרו לאכאר' איינו מעכוב באכילת פסטח.

ח. ומבואר בן' ר' ישמיעאל ור' ע' (בע"ב).

ט. וובייא דכ"מ בתוס' (ב'ק פה).

טט. ור' א' הביא דכ"מ בתו"ט (ברכות ג ז) דילפי' לפטור. ור' א' חלק דלאכאו' איינו בן. וע"ע קובה"ע (יא ג) וגרי' ז' (ערבי ג').

טט. והמשנ"ל (שם הביא דהוט) (הגיגה ב) דנו האם עבד והיב בפריה וובייה, וכך דקיל' ל' (לק' סז) דasha פטורה. ובו' דיל עבד הווקש לאשה רק לעניין מצוות עשה שהזמנן גרמא, ולא שר' פטורות. ונשים פטורות ממשם דיאנים בכלל כבשווה. אבל שעבדים שפיר היה בכלל. ובשאר פטורים לא ילפי' מאשה. אך ר' ע"א (ברכות כ הק') דמ' מ' ביוון דילפי' מאשה נימא דידי' באשה, והאיך נילף טפי'.

טט. ובערב פסח חייבת למול את בנה ועבדה, מידין מצוות אכילת פסטח ולמ"ד דהוה חביבה. ובו' ברוחה הא דאי' (לק' עא): דאבי' ואמו היו בבית האסוריין. וב' מ' בה' ר' א' מן החור (לק' שמ) וע"ע מש' ב' שם).

טט. ושוב הקשה המנוח' (ז' כד) דהוה מצוות עשה דהוזמן גרמא (וכקו'ו תוס' לך' עב': וקידוי' כת'. ד"ה אortho), ומnellן דנסים

תעד) בא"ד תימה דרישב"א קאמר (בע"ב) דאין משחין באר"י וכו'. הגרא"א (י"ר רס"ט) ציין דמשמעו דלרבען ניחא, דלרבען אין מטלבים עבד לשם בעדרות בע"ב, וכגדעת הריו"ף ותוס' ע"ז (והי לעיל בסמור).

תעה) בא"ד ועוד דאין טוב לחיזבו למצות מאחר דאין חפץ לקיימם. והיריטב"א (בע"ב) כתוב בגון שאומר שלאי יעשה שם מצווה, ומזכיר בו שהוא עיקש, אין לנו להטהבילו ע"כ לכתהילה.

תעו) מתקופת ר' רב פפא וכו' אבל עבד דשוויך למצות וכו'. פרשי"י שהאה כמנה ימים וכו'. והרמב"ן הוסיף כיון זה הרגל במצוות שיר גירות של שחזור בע"ב. והקר"א כתוב דלא נתרפרש השיעור 'במנה ימים'. והחו"א ביאר דכל שקיים מצוות מרצונו בלבד לא כפיתה האדרון.

תעו) וש"מ וכו' אבל לוקח מישראל א"צ לקב"ג. בשעת שחורה. הגרא"ח (איס"ב יג יט) הביא מכאן דהשchorור הו ר' סילוק העבדות, וממילא הוא ישראל. והגר"ח כתוב דאף למש"ב הראב"ם דיש בונה השלמת הגירות, מ"מ א"צ קבלה מהודשת, דמותני להזה דין ישראל שבוי, וזה מחיב את גמר הגירות.

אבל הריו"ף כת' דא"צ ל渴בל 'שבבר קיבל'. וכ"כ ר"ח והרמב"ם (איס"ב יג יט). וدس"ל דבשעת טבילה העבדות ציריך לקבל מצוותין. ובפשוטו כוונתו דנחשב גירות מהודשת, אלא דמעשה קבלת המצוות הראושון מהני אף למצאות שנתחייב בשעת שחורה¹. אך הגרא"ח (שם) הקשה דהנגולד משפהה לא קיבל מצוות מעולם.

והגר"ח כתוב דאף כוונת הריו"ף דהזה דין על הגוף שיתחייב במצוות, והזה קבלה בע"ב. אלא רק מ"ל הריו"ף והרמב"ם דבשעת שמטבילים לעבדות בעין

ואילו רב ששת דס"ל דרבנן פלייגי דצעריך לקבל בשעת שחורה.

תע) ש. אתה מל' בע"ב. לדעת רשי"י (הנ"ל) איירי בשעת שחורה. והקה"י (לה ב) היכי משכח'ל ערל שצעריך מילה, הרי כבר מל' בשעת עבדות (וזאננו עבד עד שימול) וא"צ למול שוב (וכמן'ש הרמב"ן ה' לעיל). ועקר הנידון האם מטליבו בע"ב, אך קשה האיך ילפי' מקראי דמליה. ותי' דאיירי דנולדו משפהה?

ויל"ד לר"ש ב"א מה דינו של עבד דלא קיבל עלי' מצוות בשעת שחורה, הרי פקע קניין הממון. ולא כוארה דמי להגדירה לפני טבילה שחורה (והי לעיל). ואפשר דהادرן יכול להזoor ולשעבד בו.

תעה) רשי"י סוד"ה עבד איש. הבא להתגיר אין כח למלול בנו גדור בע"ב. (והריטב"א הק' דפשיטה דאין לו רשות לבנו גדור). משמע דכשבא להתגיר עם בנו הקטן יכול למולו (ולגיירו) בע"ב. אבל בוגם' (כתובות יא), א"י דגר קטן זהה מדין זכין לאדם שלא בפניו.

אך רשי"י (שם) כתוב בשאן לו אב, משמע כשהאב מטליבו מהני. והמאירי (שם) פי' דהאב (העכו"ם) הוא בעלים על בנו הקטן לענין לגיירו. אבל בשיטמ"ק (שם) כתוב דכוונות רשי"י מדין זכין, דבכה"ג זהה זכות לבר"ע.

תע) תוד"ה אל"א. שמעכבותו לאכול בפסח, וזה לא שיר בנים שלא נולזו בקדושה. והתוס' הרא"ש ביאר דגר שנתגיר בקטן שנולד א"ז (ואינו באחריוותו שימול, דינימה שמעכב בפסח). ועוד יש שדרנו דאין מצואה עלי' לגיירים, ומה"ה אינו מעכב.

תעו) בא"ד ונראתה דאי"צ קרא, דממי"א ידענן דלא גיירוהו בע"ב, ועוד מיפת תואר וכו'. וכ"כ שא"ר. אבל רשי"י ב' מבואר דבכי קרא. והאחרונים² הביאו מזרק ס"ד דהבי"ד פועלם את הגירות (אללא דיש תנאי שידה מרצונו).

בע"כ. אך ליל' ב' לדוקא בנו ס"ד דהזה ברשותו, ויש לו קניין עלי' לגיירו.

יא. הלבושים דאותם שנולדו בקדושה והם גורלים, הרי הם בכרת. ואין מילון תלי' בו לעובבו לאכול בפסח ורוק בקטן).

יב. דיל"ק ברש"י מבואר דצעריך מיעוט על כל גור, שא"א

ט. וuber ולא מל.

ו, ומהני קבלת האב לגידרות הבן, וא"צ קבלת מצוות.

יא. והויסוף דאותם שנולדו בקדושה והם גורלים, הרי הם בכרת. ואין מילון תלי' בו לעובבו לאכול בפסח ורוק בקטן).

יב. דיל"ק ברש"י מבואר דצעריך מיעוט על כל גור, שא"א

ילבש, או דמזרבנן. והריטב"א הוסיף דעתין לא גורו (בימי אבשלום).

תפ"ג בא"ד ור' מתפרש וכו' וזה דפרק זה קא גדייליכא, ה"פ דראי' תיקון וכו'. ושיחשב לא ללבש]. דברין דיש בזה צער לא נחשב יפו. ותוס' (נירט. ד"ה גובל) פ"י [עד"ז] דהשיב לו דגבול יש לו, ואין בהה ממשום עצרבי. ואף למסקנא כאשרינו מתכוון לנו, אלא לניצל מצער ליכא ממשום כל' גבר. ועפ"ז כת' התוס' דהמשתפר מותר להסתבל במראה שלא לחותר עצמו (ובכ"פ השוע'��נו ב'). ועד"ז פסק בשוו"ע (יו"ד קפב א) פסק דבמוקם שאף הגברים נהגו להעביר שערם אין מלךן אותן. והרמ"א (בשם הר"ן ע"ז ט: בודה"ר) כת' דאף לכתיחה מותר (במוקם זה), והחריבים נמנעים בכל מקום (וכדאי' נירט).

תפ"ג בא"ד ובה"ג גרט וכו'. ותוס' דנו לפיה הגירסאות שם האם למסקנא קאי בהער, ובכל גוףו, ומזרבנן. וע"ז בפסקיהם).

תפ"ד בא"ד ובתוס' בגאנונים וכו' אלא במוגלח לרופואה כיוון דמוגלח כל' גוףו, אין זה יפהו אלא ניוט. משמעו דלולי היא לכל גופו ניול, אסור אף לרופואה. אבל הרשב"א (הור' בב"י קפב) היתר לרופואה בלאו הabi. והפסקיהם (שם) דנו במוגלח כל גופו ואומר שנתכוון ליפוי, האם אמרי' דבטלה דעתו ואייז' מעשה יפה.

דף מות:

תפ"ה ר"א אומר אביה ממש וכו' ר"ע אומר זו עכו"ם. הרמב"ם (מלכים ח ה) כתוב שנייהם. והב"מ בת'

להודיעו אף מצות בן חורין, דNEL בקבלה הראשונה, אך האחראים הקשו דהרמב"ם כתוב דמודיעין מצות הנוהgan בעבד, משמע דאינו מקבל שאר מצות.

תעה שם. בתוס' חד מקמאי (טט) כתוב דעתילת שחזור או"צ בפני ג', והוכיח דגבי גר אמר" (קידושן סב:) מי יימור דמזוקן לייה, ואילו בשחרור עבר לא אמרי' הכיב"ש. ולכוארה הטעם ממש דאי"צ קיבל מצות.

וחרמב"ן הביא כן בשם י"ג. והוסיף דעת"פ לכתחילה צריך ג'". אך הביא דעתית ר"י אברצלוני והרמב"ם (יג יב) ט דעריך טבילה בפני ג' ובוים. דאין חילוק בין זה לגירות בעלמא. ובתוס' ר"י חזקן (עה"ג קידושן שם) הביא מ"ד דבעי ג', אבל לא בעי ת"ח, דאי"צ הוודעת מצות. ומש"ה נחשב בידו, שודאי ימצא ג' שיזדקקו לו.

תעט) תוד"ה המפקור. ואורו"י וכו' דאותו לשון עצמו החתום בשטר וכו' יאמר בע"פ, דס"ד דאינו אלא מחילה מוחב שעילו וכו'. (ובכ"ב תוכ' גיטין לת. וקידור' שם). וע"ע קענות (רמא ג).

תפ' בא"ד וו"ד דלא חשיב אלא קניינם דהרב מקנה, אבל הפקר אינו אלא סילוק וכו'. האמור"מ (מא) חידש ע"פ דברי הריטב"א קידושין טז' דסבירת שמואל דאמר"ר דע"ז מעשה ההפקר של הממן, נשחרר דין האיסור. אבל Tos' דין משמעו דלא נחשב הפקעת הבעלים, אלא בין דין דין לו אדון, מミלא פקע ממשו השם עבד.

תפ' תוד"ה ר' עשה. דשמעו מדרבן אסור. (וותלי' בגמ' בנזיר (הו') בסמוך) האם למסקנא 'לוקה' משום לא

הטבילה גירות. ולא בתיב בה משפט, א"כ למה לה עד ג'. ב. והריטב"א (גיטין לה, בהשומות) כת' דיא"ג דעתך בעבד בנסיבות אין לו יד לזכות בעצמו, ול"מ מחלוקת דהודה במוונה ואין לו יד לזכות, דידי' כיד רבו. אבל במפקר בין דעתליך לבין תוכיתה ממנו הול' כמו שאין לו בעל וכו' בונפשיה.

בא. דאיilo בפשטות הגמ' וזה קא גדייל הוה טעם להתייר רוקא לאחר שכבר גול. ותוס' ה"ק דיבול לקוצר במספריים, ותוס' הוכיחו דאף לקוצר קצת אسو.

כב. ויליאו ס"ל דיש בזה ממשום צער, ואיןו מתכוון ליפוי, יהא מותה. ותוס' ממשוע דבעי' שייא' צד הצלחה, כדי לפרש את המעשה.

טו. וראיה זו הוא לדעת הראשונים דלא תפשי קידושין קודם טבילה שחזור (ע' לע' מו).

יז. וכמו שגר בעלמא לכתיחה צריך ג' בטבילה. ומובהר דכוונתו לשיטותו (לע' מה) דלאחר שקיבל מצות בפני ג', צריך בטבילה ג' לכתיחה. אך הכא לא שירק הסברא דלחליל בעין קבלת מצות בשעת טבילה).

יח. והגרא' ציין אמר' א' גר וכו', וכי אטבילה. ומשמע דהדין ג' מחייב הטבילה).

יט. והרמ"ץ השיג ולא נהירא, דברין דכייל מצות בשעת טבילה עבדות בפני ג' וישראל גמור הוא, ולא מיקרי זה

שפחותיו. אבל **תוס'** (שבת קל"ה) כתבו דמותויב מהטביל שפחותיו. נא"ב לקחם ע"מ שלא להטבילים).

והרמב"ם (ק"פ ה) פסק דעתילת שפחותיו מעכבות בפסח (כדרדרשי). והשאג"א (ג) הקשה דל"מ חיוב להטבילים, ורשאי לקיים בנסיבותן. וכשהק' המנה"ח (ז" יב) וכותב דהוה גויה"ב שמעכב בפסח, אע"פ שאיןנו מצויה.

תפה) שם. מקיימין עבדים שאין מlein דברי ר' ישמנאל, ר"ע אומר אין מקיימין. צ"ב מ"ט דר' ישמעאל דורשיא להניחו, הא מבטל מצוותAMILת עבדין. והתוס' הרא"ש כתוב דר' ישמנאל ס"ל דגלי קרא יונפיש' דמותר לקיימו אם אין רוצה למול. והקר"א כת' דר' ישמנאל פלייג וס"ל דמצוות המילה רמי על העבר', ולא על האדון.

אמנם רע"א (בשו"ע י"ד רס"א) כת' דהעבר עצמו אינו מצווה במצוות מילה". שעבר חייב במצוות כאשה, ואשה פטורה למול את בנה^ט. אך הביא דתוס' (ב' ק' פה. ד"ה שכ) בפושטו מבואר דהעבר מצווה, ורוחה דהינו לט"ד דתוטס.

והקר"א (לע' מו) דין לומר דגירות לשם עבדות סגי במילה או בטבילה. והוא דברי מילה ודוקא, משום מצוותAMILת עבדין. אבל הולוק עבר בשואה מוחל וגבעוני מוחלו^ט א"צ הטפת דם ברית. ועפ"ז דין דיל דחל בו דיני עבדות ע"י טבילה לחוד"א, והו מצווה מילה בעלמא^ט.

ז. ווצ"ב דקדום מילה הוה עכו"ם גמור.

ח. אף' בנולד משפחחה שטבלה, דעתחיב כבר במצוות. וכון החזו"א (קלד אות א) נסתפק במצוות המילה הוה על רבוי, והעבר אינו מחייב, ומ"ה לא יעכ卜 בגירות. ורוחה דלא משמע כן.

י. כי היכי דלא מצינו הרצאת דמים בעבר.

יא. אך בראשונים לא משמע כן. והתוס' הרא"ש (כח) מבואר דבשעת עבדות ע"כ מל', דאל'יכ אינו עבר.

יב. ובזכרון שמואל (מכות יט) הביא סマー' להזה מדברי תשובה ר"ע גאון דהולוק עבר חיוב לחתה"יד לאלהר, ואם אין מל' עד ע"כ חדש מגלגל עמו וכו', וופי' לחתה"יד גירות ע"י בטבילה. והדבר תימה א"כ הייך חורר ומוכרו לעכו"ם. וצל'

דפסק בר"ע, וס"ל דר"ע מוסיף על ר"א. ולמש"ב תוס' (ד"ה ר"א) ניחה טפי, דנה' רק למיסבר קראי, ולא נה' לדינה.

תפה) ר"ש בן אלעוז אומר תשעים יומם. והרמב"ם (מלבים ח ו) כת' דעתו להמתין חדש בכיה, וב' חדשאים אחים. [עד ג' חדשים]. ובגה' מויומות נאות הביא דבספרי (תצא ריגג) א"י דעת ר' עקיבא דבעינן ג' חדשים להבחין בין זרע ראשון לזרע שני'. והבט"מ כת' דפסק בר"ש ב', ועוד דבעינן להבחין בין זרע של ראשון? אבל הלה"מ ומשנ"ל כת' דעתה הרמב"ם ממדאוריתא סגי ב' ים, ומודרבנן בעי ג' חדשים ממשום הבדיקה.

מצוות מילת עבדי

תפה) ר"ע אומר אין מקיימין. תוס' פ' שצווה הקב"ה לאברהם למול. האחרונים דנו האם עיקר הצורך להכניתו במצוות, וכברינו עבר בנענין. ובכלל המצווה אף לטובלון. או דהוה מצווה מילה, ואילו לא יתחייב במצוות. וכ"כ החזו"א דהחיוב למול ליד ביתו ומקנת בספו הוא אפי' בשאיינו נעשה בר מצווה עי"ז. דהה עבר קטע חסר בקבלת מצוות^ט ולදעתה המרב"ם והרי"ף אף טבילה עבר בעי קבלחה^ט. אבל הגרא"ח (חו' בסמור) נקט במצוות המילה הוא משום חלק מהנירות.

ובפושטו לא מצאנו חיוב להטביל שפותח, דהוה רק מצווה למול. והאחרונים הביאו דב"ס הפרדס (המייחס לרשות)^ט כתוב דין חיוב על האדון לטבול

א. דרש' ירח א', ימים ב' (חדשים), חרי ג' חדשים.

ב. ובספרי א' כדי בגדינו נוהה שהיה עלייה וחומרה, ותיקון הווולד. ומשמעותו כמה טעמים בדואוריתא. ובתרגם יונתן (שם בא יג) וושוו' ג' ירדון ודרדע אי מעברא.

ג. ועפ"ז יש סマー' דאוריתא לדין הבדיקה (ועז' מש"ב לעיל מב').

ד. והאמר"מ (כב כט) נסתפק דלפ"ז אם חור וטבל לעבדות יצטרך הטפת דם ברית, דהמילה הריאשונה לא הוה מעשה גירות (למש"ב הרמב"ץ מז': בשם התוס' אבל למש"ב הרמב"ץ שם לכל שנעשה במצוות מילה סגי בזוהה).

ה. וכובב דלא מסתהר נזהב' יברות' (להיות עבר) ונינה דמוני מדין ובין, וכדי' בכתבות אי.

ו. ועוד אברהם נצעווה, ואף דבימי לא היה עדין גירות.

טבל נכנס קצת לקדושת ישראל, ומוחייב בשמרתו שבת.

חצב) בזוקח עבד ביה"ש ולא הפסיק למו"ז. בשות' תשב"ז (א בא, ה"ר בש"ר רס"ו י"ח) אסור למלול גור מימים ה' (וכן מילאה שלא בזמננו), שמא יבואו לחול שבת. וכראוי (שבת ט) דאיתן מפליגין בספינה ג' ימים סמוך לשבת". והערול"ג כתוב דעתך' דהינו מדרבן, וסוגין קאי מDAO"ר).

תציג) שם. למו"ז. האבן"ג (יו"ד שנא) ה'ק' אמרתי תלי' במילאה, הא מלין ואח"כ מתרפא וטובלים. א"כ קודם טבילה לא נתחייב במצוות. ועוד ד"יק' בסוגי' דאיתן מקימין גור שלא מל, אבל רשאי לקיים מל ולא טבל. (ע"ש). וכן דעת' מילאה לבד נתחייב בשמרתו שבת, אף דאיתן גור גמור. דשבת נצטו במרה, אף קודם מיתן תורה ווע' מש"ב לע' מוע').

תצד) תוד"ה אין מקיימין. ועוד מותשנותו של ר' ישמעאל משמע דמדאורי"י פליגי. והעוזל"ג תי' דכוונתו להק' דמתחרה תורה להדריא לא היו חז'ל' אוסרים. (וע' פ' יסוד הת"ז (יו"ד ק"ו) דאיתן לחכמים לנורו בדבר שהותר להדריא).

ת策ה) בא"ד ונראה לך' כי שצווה הקב"ה לאברהם" למו"ז עבדיו וכו'. דמבהיר את המצוואה למולו. ומיש"ה אסור לקיימו, שלא יבטל המצוואה. והאחרונים דנו דזהו אונס בקיום המצוואה, ומובהר דא"ה חייב לסליק מעלי' הטבה, ולמboro' את העבד". ואפשר דזהו תקנ"ח).

יח. וצ"ב אמאי תוס' תלו הדבר במצו ל아버지, כל א' יש צווי עלי'.

יט. והאחרונים דנו ע"פ דברי המדרבי (ציצית התקמה, ה'ר בעסוקם אריה ג' ג) דהיכא דנספק טליתו בלא ציצית. דאיתן לא יכול ללבוש בגדי בלא ציצית, אלא דזהו מצוואה שחייב לטל בו ציצית. וזה' אין איסור שיהיא לו עבר ערל, אלא דזהו מצוואה עשה למולו. וoricא דאותם בדבר איז' לסליק שלא ידא לו עבר ערל).

ויש שדונו דהכא אין אונס, דרשאי למולו בע"ב, אלא דעתה טובה שלא למולו, ובמש"ב Tos' (בע"א).

ב. וכ"ד המג"א (ג' ח) דק"ל בדברי המדרבי דוקא במקום כבוד הבריות, דעת' מדרבן אסור ללבוש בגדי בלא ציצית.

תפט) שם. הרמב"ם (מיליה א, והשו"ע י"ד רס"ו א) פסקadam האדון לא מל עבדיו [ילד בינו ומונת כספו], כי"ד מצוין למול, ולא יניחו ערל בישראל. ובאו' משמע דהיב"ד מלים מהמת חייבו של העבד, וצ"ב קודם שמול וטבל העבד אינו מוחייב כלל. אלא זה דין על האדון לגיירו. (ועוד יל"ד דלא כוא' אין לב"ד בעלות וחותם לגיירו לשם עבדות. אלא דזהו מצוות מילה בועלמא).

תצ) שם. והרמב"ם (מיליה ז') פסק דעתך' יליד ביתו שלא טבלה אמרו אף שנימול לח' איןדו דזהה את השבת". והראב"ד השיג דודזהה שבת. והגר"ח (שם) פי' דסבירת הרמב"ם דעתך' לא הושלם הגירות עד שיטבול א"כ, דבעינן מילה ואח"כ טבילה (וכuditא תוס' (מו' ד"ה מטבילין), והגר"ח נקט דכ"ד הרמב"ס"). ועוד פי' הגר"ח דעתך' דקודם המילה עדין הוא נכרי, אף דהאדון חייב במילתו, דינו בכל מילת גירות דלא דחי שבת (ואף שיש בה דין יומ השmini"ט). ואף שנשלם גירותו ע"ז. ול"ד לשאר יליד ביתו, דנולד בקדושת עבד, ול"ז גירות. והחزو"א (בגלוונות) השיג דל"ש טבילה גירות בקטן, והרי חסר בקבלה מצוות ט', ומוכח דאף כשהאיינו מעשה גירות דזהה שבת לראב"ד).

ת策א) אי' ר' ישמעאל הרי הוא אומר ונפרש בן אמריך וכו'. פרשי"י דאי' (בסמוך) דאיירי בעבד ערל. והאבני נזר (יו"ד שנא) הקשה דנימא בגין שמול ולא טבל, דעתך' לא הושלם הגירות והוה ערום. ומיש"ה צריך צווי על שביתהו. והאבן"ג הובייח מהה דמל ולא

דיהינו לקלב עלי' ז' מצוות, ובמ"ש הרמב"ם (שבת כ' יד)adam עדין עובד ע"ז אסור להחזיק אפי' יום א' בא"ז.

יג. אבל דעת רבינו ירוחם (ה'ר בש"ר רס"ו) דכל מילת עבדים לא דחי שבת. דרך מילת ישאל דזהה שבת. והאחרונים תמהרו דגבג'ן (שבת קל"ה) להודיע דיליד ביתו ומשפהה שטבלחה דחי' לשבת. יד. ואף בקטן תור' ז' דעתך' לא חל שם 'ערל' (ע' לך' ע' וועא). ואפשר דברה נסתפק הגר"ח).

טו. ועי' שפ' דיש ב' גדרים בדין יום השmini"ט. טז. אבל הגר"ח נקט דמותני הגירות על הקטן, ע"י מילה וטבילה. ובעבד קטן א"כ קיבל מצוות. ודיש זכות לאדון לכופיה או מדין זכון). יז. והש"ך חילק לדלך דבר מצוואה מותה.

חלק דכל עבד אסור מראורייתא. (זהו ב' דיעות בש�"ע שד א).¹²

תצה' תוד"ה זה. פ"י הוק' ומהלך שבת בעבר'ס וכו'. ובח' ר' מאיר שמחה כתוב דרך מלאת קרע נחשב חילול שבת, וככופר בעיקר¹³. ובזה גור תושב מצויה¹⁴. והערולע' כת' דעת רשי¹⁵ דgor תושב עיטה מלאכת אוכל نفس, וכיישראלי ביר"ט. (וכדאיות באכירתות ח).¹⁶

והתו"י כתובadam ירצה לקבל עליו לשבות הרשות בידיו, וכיין דדרעתו להtaggor מוותר לשבות.

המג"א (שד יב) ב' דשביר ישראל שקיבל על עצמו מצוות הנוהגות באשה (וכמו עבד), נתחייב בהם¹⁷. והאחרונים הארכו לתמורה דיליכא גירות לחצאין¹⁸. וכל שאמור שמקבל על עצמו חוץ מדבר א' אין גור (וכדאי' בכורות ל). ומג"א דמהני קבלתו יותר מדין גור תושב. ובלא מילה וטבילה איינו בכלל ישראלי כלל, והזה בגוי גמור, ואם שבת וחיב מיתה והביאו"ה (ד"ה א"ז) כת' דאפשר דס"ל דgor תושב בתחלת גירותו יכול לקבל עוד מצוות, וחלה קבלתו להחשב גור תושב לעניין זה. ונסמן לה בגמי ע"ז סד). ואין זה גוי שבת, בין דקיבל עליו שבת ומהויב לשומרו.

בפישטו נקבע האחרונים דgor תושב, ע"י שמקבל עליו ז' מצוות נהשכ בعين קבלת גירות, וחל בו דין גור תושב. ודנו האם אף בנו הנולד לו הוה ג'יב גור תושב ממש. אבל הגראי"ז (מכות בסה"ס, עמי הארכון) כתוב דלא חל כלל על הגברא, אלא דנאמר דין דבעי' קיום המצוות ע"ז קבלה, שקיבל על עצמו עול ז' המצוות.

אדעתא דנפשיה עביד.

בה. ומשמע דברו אישור, אלא דאיינו מהויב ע"כ (וצ"ע דרבנן מצויה על שביתת עבדו לדעת הרמב"ם).

בו. (ולפי' דין זה איינו נהוג בזה¹⁹).

בז. כמו שהביא הב"י (אה"ע מד) דעת מהראשונים לעניין פסול עדות.

ב痴. ועוד יש שני' דאסור לḥall שבת בפרהסיא, אבל בצענעה לא נאסר. וכמ"ש תוכ' (סנהדרין עט: ד"ה לא) דドוקא מוחל שבת בפרהסיא ככופר בעיקר.

בט. אלא דברו איינו מצויה עלי.

ל. והביאו"ה הוסיף דドוקא בעבד שקני גופו ויש עלי ושם עבר גילתת תורהandi אם יקיים מקצת מצוות.

תצה' כשהוא אומר לטעם ינוח, הרו עבד מהו²⁰ אמרו וכו'. הרמב"ם (שבת ב יד) כת' דכש שמצווה על שביתת בהמתנו, כן מצויה על שביתת עבדיו שמלו וטבלו וקבלו עליהם מעות²¹, ואע"פ שהם בני דעת. והרבא"ד השיג דזהו בנים ישראל גמורים, ובני עונשין בעצמאנ²² וואי"ע זהו לעזוי האדרון²³. ולא זההירה תורה אלא על עבד תושב, שלא מל. וזה ביאר דעת הרמב"ם דיש צווי נסיך על האדון.

תצה' וינפש בן אמתך, בעבד ערל. ריש אישור מראורייתא לעשות מלאכה עבור ישראל (וכמ"ש תוכ' לעניין גור תושב). ע' פוסקים או"ח שדר). והרשב"א כתוב דאף אם העבד עשה מלאכת רבו על דעת עצמו, רבו חייב להפרישו. העבד עשה עד' רבבי. ובשות' הרשב"א (א נט, וכ"פ בש�"ע שד א) כת' דמ"מ היכא דניכר שעשויה מלאכת רבו עד' עצמו איינו מצויה להפרישו. קרמארי' (לקמן קיד) קטן אוכל נבילות אין ב"יד מצויין להפרישו²⁴.

והרשב"א כת' דזהה דאסור לעשות מלאכה לישראל אחר (ע"פ צווויו), שלא גרע מגור תושב. וב' הריטב"א דאסור לרופאים לעשות מלאכה בשבת ע"י עבד, ורק ע"י גוי גמור.

ודעת הרמב"ן (תורת האדם) דהינו דוקא בעבד שקיבל עליו ז' מצוות. אבל היכא דלא קיבל עליין מצוות כל איינו מצויה עליין. וזהה (שת' כת' דב' מ' ברמב"ם שהוסיף דאיין מקבלים גור תושב אלא בזמן שהיובל נהוג²⁵). אבל הביא רשות' הרשב"א (א נט)

כא. וקיי לשיטו (הוי לעיל מז) דעביד עלי קבלת מצוות.

כב. וכן הפשטות בכל מקום דהעביד מצויה ונענש. אמנים בתשי' האגאנום (שעי' זק"ט כת' דעביד שרחה או' נשבה) ואכל יעולי בברים שהטה יין נסך אין מלקין אותן. אבל ישאל הוא דאפשר להקלתו על עבריות שעבר. אלא עבד כבהתה דמי, כל זמן שהוא תחת דין רבו חייב בו להנחיתו בכל מצוות ושביתות שנוהגות בעבדים, כשם שהויב בן ישראל בmittot בהמתנו. וכיון שרחה אין מהויב במצוות. ואפ"ה בשחוות בו חור למצוותו כשר עבדים. ואו"ג לחזר ולטבולו, וכ"פ השוע"ע (יריד רשות' ח). וצע"ג.

כג. והקובוה"ע (יל' טז) פ"י דילפי' מלמען ינוח 'במוך', דהעביד בעצמו מצויה על קר.

כד. וכדאי' (לק' קיד) גבי קטן. ולד' לעכו"ם, וכן גור תושב

תקא) שם. המרדי (מא) כת' (דבזמננו) עמא דבר שלא למלול בעדרים, כיון שפשות שהשר לא יתן לו למולו, אין לך תנאי גדור מזה. ומותרם לקייםם לעלם.

תקב) ר' יוסי^{ל'} אומר גור שנתגניר בקטן שנולד. בסוגין קאי לענין עונשין ונוח' בוה התנאים) והתו'י בת' דלענין דיני קורבאן בווע' מודו דבקטן שנולד (וכדאי' לעיל בע. וכ'ם).

והתו'י (וכן תוס' סנהדרין עא: ד"ה בן) דהכא אירי בידי שמימי, אבל אם נתחייב מיתה בבי"ד אין פטור (וכדמボואר בסנהדרין שם). והקדמוניים (שיית' בית יעקב ג, שבות יעקב א קען) דנו בגר שיש לו גול תחת ידו (שגבול קודם שנתגניר), האם צריך להחזר. והאם צריך לעשות תשובה עלייה, והאם נפסק לעדות עד שיחזיר.

תקג) אחרים אומרים מפני ששחו עצם^{ל'} קהכnam תחת גנפי השכינה^{ל'}. המפרשים הדק' דאין חוב לנגי להתגניר, ומה שיר עונש בהמה שנעתכב^{מ'}.

אייזחו ממור

תקד) אייזחו ממור וכ'ו. לר"ע ושמعون התימני ממזרות תלי בתפיסת בקידושין, ובמ"ש תוס' (לע' מ"ד: ד"ה

צט) היכא דפסקה למאייה פסקא. פרש"י שמעיקרא נתפיס לחתגניר^{ל'}. ודעתו מورو דפסק (זמן קצוב) שיגלגל עמו. ותוס' פי' להיפך דהיכא דפסק שלא למלול אינו חיב. והרבנן^{ב' מ' מילה א ג' ואיסו"ב יד ט'} סתום זהה. ועי' יש"ש וההמפרשים.

והשאג"א (נו) ומנה"ח (ז' יא) נקטו דהיכא דאיינו מתחייב למלולו ובגון שלגאל או לקחו ע"מ שלא למלול^{ל'}, אף אינו מעכבר את רבו מאכילת פשת. (ודלא בmhרש"א עא, ועי' בסוגיה לקמן עא.). והאחרונים (ע' אבי עורי מילה א א) דנו דודאי מתחייב למלול, אלא דזהה בעין אונס.

תק) שלקחו רבו ע"מ שלא למלול. דבין דהתנה מעירא אין לו זכות לתובעו למלול.

והאבי עורי (밀יה א א) הדק' האיך חל התנאי, הא הויה מותנה עמש"ב בתורה^{ל'}. ותי' דמ"מ לא קנה זכות מןין לענין למלול ולקנות גופו. ועי' זהה כשביר בעלמא^{ל'}, ואינו בכלל חיב תורה. (ולא הויה גדר תנאי.)

והרבנן^{ב' מ' מילה א יט'} פסק שאם התנה עלי' מותחה שלא ימול ולא יטבול, אלא יהיה גור תושב מותר לקיימו בעבודתו^{ל'}.

לא. ופסקא מלשון פסיקה וקיביל על עצמו מעיקרא. ורש"י פ' הטעם שמא יחוור ויתפיס. אבל היכא שלא קיביל מעיקרא לא סמכוין שמא יתפיס. ווחילוק באומדן האם עומדים להתפיס, ולפ"ז היכא דאמדי' שיתפיס ע"ד הא דאי' בתוס' לע' כד: ד"ה לא מנחריניות).

לב. ובשאג"א בכתב עוז דאפי' לר' עקיבא דאין מקימין, וזה רק אישור לקיים, ומושום בעבר אישור זו לא נאסר באכילת הפשת. ולכארורה כוונתו דלא כר"י בתוס' דרמי עליה מצוות מילה. אלא כריב"ן דזהה דין בעלמא גורע משפחותו שלא טבול דמעכבר באכילת פשת. (והשאג"א רמז לזה, וצ'ב' כוונתו).

לג. يول"ד דסוף הסוף הוה ביטול מצווה. ומובאר דבין דזהה אונס לא איכפל'.

לד. (ויל"ד שהתנאי עם הגוי).

לה. אבל לדישותים דיש קניין הנغو' אף בשלא מל, ע"ב אינו רק שכיר בעלמא.

לו. והרבנן^{ב' מ' מילה א יט'} הוסיף כשהוא גור תושב, ואין מקיימין עבר כזה אלא בזמן היבול. והרבנן^{ב' מ' מילה א ג' כת' דהא דשהה מלבא הוא קיבל עליו ז' מצוות יהרג מיד, ואין מקבלן גור תושב אלא בזמן שהיובל נוגג. והראב"ד השיג אין לנו עתה להרוג איש, אלא ימבר מיד.}

תקין) שמעון התומני אומר כל שהחיבים עליו כרת. האחרונים דנו האם המזרות הוה תולדה מואהיסטור כרת, או דהה סימן לחומר העבריה. וההמזרות תלי בסיבת האיסור, אף כיaca דליך איסור בפועל.

ההעוג יו"ט (קכ'א) העליה צד דהבא על העורה ושניהם אנונטים חולד אינו ממור מג', כיון דליך איסור בביאה^{מג'}. והביא עוד ביבום באופן שעשה דוחה לית' מ', דין בראה לומר דחויתר ביאה זו, והולך יהא ממור מג'. **ההחרונים** (ע' ח' ר' שמעון א ב, קוב' ע' ג) חילקו דתלי בחומר האיסור, והוא ממור מהמות סיבת האיסור^{מג'}.

תקה) TODAH שמעון. DSTHAMIA דהאומר (קידוש): נראת עירך וכור' הילכתא פסיקתא וכו'. ואף דיש כמה DSTHAMMI משניות בר' עקיבא (כדרמי' נב), ולמ乾坤 ע. (ב' מ' נראת במשנהו ועיניך הילכתא וכו').

תקתק ב"א ד' עיל פ"ק אמר' פשיטה בני חיבוי לאוין וכו'. לגבי יבמה לשוק, הרש"ש הקשה דיבמה לשוק אינו לאו דשאר (וכמ"ש Tos' ד"ה הכל). וע"כ ררכונת התוס' לאפקוי מדר' סימאי.

עד' ז' ה' תוס' (על' י. ד"ה לר' יהודה) מנ"ל ולגמ' לעיל כן. דמנתי דלא בר"ע, הא י"ל דאייסור מזווה ואיסור

בגבורו, אף דאיין חיוב קרבן. ועוד דן דאפשר דחיבים קרבן אפ' סלטמוכה על הרוב, הוא נברר שהוא שלא כדין. וכמו עדי שקרון, ומישמעו דהוכח' צ' חלק דאנ' עברירה בגיןש הוה עבירה.

לא בזח חיל. לקשיות התוס' (ט). דאך לא"ע אמר' עשה דוחה ל"ת. דעשה דוחה ל"ת שיש בו ברות. וכן ס"ד דברייתא (ג) דעשה דוחה ל"ת יש בו ברות. וכן נתקנת בפסhotot בפסוליו בהוניה, היכא דעשה דוחה ל"ת, הולך ופוגע בפסhotot בפסוליו בהוניה, היכא דעשה דוחה ל"ת.

והשעה "מ" (יבום ו' באפסוף) נסתפק היכא דחביב מנוח או הילבומה ממורתה, דעשה דוחה ל"ת בביאה ראשונה, האם אמרוי' דכין דיליכא עבירה לא אמרוי' דהוול הולך אחר שודדיונין. או דמ"מ דוחה מנוח וכובנו מנוח שעשו יירותו, ואיך

ובחי' ר' שמעון (ב) הבהיר מהסוגיה (על' ד'). דמ' בוארה והעשה בדברי כי' יש זהה ממור לדברי בית הילל, ואך אילו חווין' העשות בן מושן לא תחוננו. והקבה' ע' (ט) הבהיר דמסוגה א' דספק ממור מורה, ואפ' אילו תברר שהוא מורה, בינוי היה מטעורם. נבו מטבח לבל' גען.

ממח. וב'ב **תוס'** (לעיל טז: ד"ה כסבר). [אבל **תוס'** (שם ד"ה אמורא) בת' דמאיו אולמי האי סתמא מהאי סתמא].

ушאה, הר' בסמור). אבל לר' יהושע אין קידושין תופסים בחיבבי בריתות, ואפי' הכו ממוורות הוה ודוקא בחיבבי מיתנות ביה' ולא תלי הוא בהאה. [ע' בסמור].

תקה) כל שארבשר שהוא בלא יבא. פרש"י כל קורבא
שהוא בלאו, אבל הרמב"ם בפיה"מ כתוב כל שאר
בשר, וכל שהוא בלא יבא. והתו"ת דיקין דוחה תרי
AMIL, וכל שאין לו ביאה בישראל אף בשאיינו שאר
בשרנו זהה ממויר. ודע"א הקשה דמשמעו בגמי' דמותני'
ס"ל דודוקא חביב לאלון דשאר.

תקו) רשי"ד ד"ה כב'. בגין נושא חלוצתו דהוי בא' יבנה, והוי לאוDKורבא. וצ"ב מ"ש ממוחזר גורשו שכת' רשי"ד והר' סימאי) דלא נחשב שארא. ובחו"י הגרא"ג (ט) הביא מזה איסור לא יבנה הוה קלישוט באיסור אשת אוחזיב (ואסורה מחמת אחיזה, והוה קורבא). ובן ביאר הבית מאיר (קסא) בדברי ריש"י (ט) דכת' דיש איסור אשת אוח בחלוצתו, ובכיאר דברונתו לאיסור לא יבנה.

אבל בחוי ר'א מן ההר כת' דנושא חולוצתו לא נחשב שאר. [וליתוס] ושא'ר אף מחייב גראותו הוה שאר, א'ב לא יבנה נחשב שאר מהמתת אישות דיריה].

וביאר מש"ב בפסקוק תהי' משבורך שלמה, דאך שאריכה יטירין מחותמת שהשתנה מלבא, מ"ל לא ינבה מהשבר על שבא להחותת תחת כמי' השכינה. אבל העוילע' ביאר משבורך שלמה שמנירה להתגניה, ולא שעורה. וכן ל"ש שאר הנטויניות

מב. וכదרמשׁע במאירי^(ט). וביארו ע"ד משׁ' חוס' (שם) דהאייסור לא יבנה מנתק לאיסור אשת אתן איך לדעת הרשׁב"^(א) (מא), איסור אשת אהזחור בשעת נפייה, ולכארוה אוניו חזר או אחר חליצה. ע"ב לא יבנה הוה איסור בפ"ע). אבאל והרמב"ן (כסה"מ לאוין שוחטף י"ז, הו לעיל שם) הדגיש דלא הינה מונחים יינור אשת אתן.

מג. דהראם'ם (אייסר' טו ב כת' דבין בשוג ובין במזיד ובין באונס הוה ממור. והעוג י"ט דן דה'ם שהוא מזיד, אבל דברא ברהיריהו אונרב ענטמא נזירין

מד'. אך הוכחה מכ' מדהה ממורא. ע"ש שטרח לדוחות. והשואל בשוו'ת חכ' (ז) דין היכא דהוחרע עפ' רוב, בגין מים שאים להם סוף אינן מומרא. שהרי איןם חיבטים קרבנים וכובין דעשו עפ' הכרעתו נושא אונס. ע' הווע' לע' לה'ו; והוחב' כת' שתקע הדבר. דודאי ציריך בפרה וויריד, וההה פטור רק בפרקון, לא אף', שיחסם אונסם וע' עבר'ם תולד

לאין. ותוס' (קידושין ס"ז: וכן לע"מ): כת' דהא דר' עקיבא ס"ל אין קידושין תופסין בחיבי לאין לפ"י מושם דרשמעין דאמר יש ממור מחיבי לאין. דכין דיש ממור דין הוא שלא תפשי קידושין. וכמ"ש תוס' (לע' מ"ה: וכ"מ) דמමורות תל' בתפיסת קידושין^{בנ"י}.

ותוס' ה'ק' א"ב אמר כי בעין קרא (שם) דאין קידושין תופסין בעירות, תיפ"ל דזהו ממור, ובבוגין, וכי' דהיהם קאי לר' יהושע^ג. אבל לשמעון התימני בין דמיהיבי בריתות זהה ממור, ע"ב שלא תפשי קידושין (וא"צ לפותא מקרא).

ותוס' (לע' מה. ובתוות כת') ר' דהא דבכל חיבי בריתות זהה ממור קאי למסקנת הגמ' (קידוש שם) מהיקשא דר' יונה. ומ"ה לסת' דאייצטריך קרא שלא תפשי קידושין בשאר חיבי בריתות.

וחרמ"ב^ד (קידושין סח), כת' דהא דאמר'י בכל רוכטה דממוות תל' בתפיסת קידושין זהה ע"פ המשנה (שם ס"ו), ואקי למסקנה דילפי דרבתויהו תל' בחיבי בריתותה. ולפ"ז לר"ע ילי' פ' דרשא בפנ' ע"ב דאין קידושין תופסין בחיבי לאין, ע"ש).

תקיא) ופבר לך בר' יהודה וכו' ושמעון התימני ס"ה רבנן דאמר'י בשומר'י של אביו וכו'. ותוס' (לעיל י) הביאו מוסגין דעת' ר' יהודה ס"ל בר' עקיבא, דכין דדרש קרא لأنוסת אביו (וחוקש לממור) ע"ב שלא תפשי קידושין.

זהו תולדה מהא שלא תפשי קידושין. ויש הוסיף דאם נחשב מומ' זר, ע"ב דל"ש בזה קידושין).

נג. דר' יהושע ציריך קרא לרבות חיבי בריתות שלא תפשי קידושין, אף שלא הרה ממור. ועוד דר' יהושע ס"ל שלא הרה הא בא תלייא, וכמ"ש תוס' (לעל מ"ה).

נד. דתנן כל שאין לה עליו קידושין ויש לה על אחרים קידושין הولد ממור. וק"ל דכללו הוא דיש ממור מכל חיבי בריתות שאין קידושין תופסין דהם. (ומשם מדברי הרמ"ב) לכלוא דמתנית' זהה לכ"ע, ואף דמובואר במשנה דקיים בשמעון התימני (וכמ"ש תוס' כאן ד"ה שמעון), מ"מ כל' דמתנית' זהה בכ"ע).

גנ. ועוד י' ב' רישי' (קידושין שם) דמהכא ילי' פ' דכל שאין עליו קידושין הولد ממור. ורק כלל ותלייא הא בהא הרה בת רילפי' לה בסוגין.

קדשה איירי ודוקא בחיבי לאין שלא דלאו דשאה בגין איסורי כהונה ואיסור ממורת ונtinyה. ר' ת' דעכ"פ המשנה (לע' יג) שלא כר"ע, דא"כ הו"ל ח' עריות חמורות, דגורשות וחולצות אינם יכולות לינשא לאחים, דל"ר' לא תפשי בהם קידושין.

תקיא) בא"ד וק"ע (מה) פסק' דעכ"פ ונעבד הבא עלי' בת' ישראל הولد כשר וכו'. המודרש'ל תמה ארבהה הגמ' (מה) מבואר דהוא משום דלא דמי לאשת אב, ואף לר"ע ילי' פ' משומרת יbum דאביו, ובעין דומייא דושומר'י של אביו. ות' דהgam' (שם) למ"ד דר' קאי בלאו דשאה. אבל אליבא דרב סימאי לא תלייא באשת אב כלטמי'. ולכל האמוראים אליבא דר' סימאי לר"ע הولد ממור מעכו"ם ועובד^ו.

ולפ"ז ראיית החtos' שלא ק"ל בר' סימאי אליבא דר' ע"ז דאף חיבי לאין דאים שאב^ז. ואך צ"ב א"ב הייך תוס' הובייח דהלהכה בשמעון התימני, דאפשר דהלהכה בר' עקיבא דמתנית' דאף חיבי לאין דשאה).

תקיא) בא"ד וכבר' יהושע נמי וכו' ושניהם לא למדוה אלא מASHת אב, וחיבי בריתות דמי לאשת אב וכו'.

ואילו לר' יהושע ילי' פ' דוקא אשא במשזה זהה ממור. ולא שומרת יbum של אביו וכל דמי לה. וב"ש דאין צד דזהו ממור מעכו"ם ועובד. (ולר' יהושע ממורות לא תל' בתפיסת קידושין, וכמ"ש תוס' לע' מ"ה).

תקיב) מ"ט דר' עקיבא וכו'. דהולד ממור, וכן ר' ע"ב ס"ל בכ"מ דאין קידושין תופסין בחיבי

מט. אבל תוס' (לעל ט): ד"ה קסבר, וכ"מ בתוס' שם ד"ה אמרוא דר' בת' דכל הנידון הא הولد ממור בעכו"ם הוא רק אליבא דר' עקיבא. (והגהה' שם כת' וצ"ע).

ושפ"י דההתו לא פלייגו, בכוות התוס' (שם) דסוגיית הגמ' (לעל מה) קאי למ"ד דר' דוקא חיבי לאין דשאה, ואף שעבור'ם ועובד לא הו' שאר. מ"מ לדעת ר' עקיבא זהה סברא דכל היכא שלא תפשי קידושין ודמי لأنוסת אביו, ולא בעין חומר ברת. וצ"ע).

ג. רעפ"ז מתני"ש בטמא דמתנית' (לק' טט) דזהו ממור מעכו"ם ועובד, יצדר דזהו שאר.

גא. ואמנם (לקמן טט) יש סתם משנה דמעכו"ם ועובד הولد ממור, והגמ' (ע) מפרשת בר' עקיבא או משום דלא תפשי קידושין. ועכ"פ לא ק"ל בסתם משנה, וע"ע תוס' (לעל טז). נב. והוא סימן ותלי תרוייהו בשם ערוה^ג, או דמתניות

לע' שם). והערול"ג ואחרונים (שם) הארכיבו בזה.

תקטו נפקא לדו מדכתי' יולא'. בפשותו היינו מיתור ה' (והאחרונים ה'ך' דמנ'ל לרבות כל מיל'), אף' מה דלא דמי בלבין'. אבל הריטב"א גרס נפקא מלא' יבא'. ופי' דקרה כאמור כל לא יבא הוה ממזר. ככלומר כל שאן לו ביהה בישראל ואפי' באיסור עשה וכו'.

תקיו רשות' ד"ה ולך' סימאי. כגון מוחoir גורשותו משנשנתה. ולפי' המשנה (לעיל מד) דלר"ע המוחoir גורשותו הولد ממזר פליג אמתני' דינ'ן, ובכ' רעת'ן. והרשב"א ריטיב"א הקשו דלא סתים תנא בר' סימאי דר"ע לא בעי שארא'.

ור'ת (בתו'ה הכל) חלקו דמזה'ג וסוטה אסור משום אישות, ונחשב לאו דשאר. וכ"כ שאר ראשונים, והרשב"א ביאר דנאסרה מוחמות שהוא אשתו, ואשתו שארו היא.

דף מט:

תקיח תוד'ה הב' (בנ'א). ויל אליבא דרב (בسمוך) וכ'ו' איצטירך לאשמעין וכו'. דס'ך דממורות תליה בחפה'ת קידושין, ולא תפסי קידושין. והרמב'ן ביאר דכיוון דל'ל קידושין על אחרים הו'ל בחיבי לאוין דשאר א'ן בחיבי בריתות? והאחרונים (קוביה'ע לה א, הו' לעיל מה) חקרו האם הוה סימן או סיבה.

ובגמ' (סנהדרין גג. לחדר לשניא) ר' יהודה^{הו'} ס'ל בר"ע. אבל לאיך לשניא (שם, ה' בתוס' ד'ה ר' יהושע) ס'ל שלא בר' עקיבא.

ותוס' (לע' י') דחו דיל' דר' יהודה ס'ל שלא הוקש לממורות, דדרשי' מלא יקח עד לא יגלה הו' ממזר, אבל חייב לאוין איינט בכל. ואינט ממורות. וכמו' שר' יהושע דרש לקרה.

תקיד' באנוסת אביו. מבואר דאנוסת אביו נחשב לאו דשארא. והרש'ש' ה'ך' דאי' (ל'ק צו), דעת' אונסין ליכא שאו. ות' דנאסרה עלוי מוחמת קרובת אביו (חו'ו שאר), ואף דהאשה אינה שאר של אביו.

תקטו ולך' ישבב דמרבה אפי' חייב עשה וכו'. דבריתיא א' דר' ישבב (כתובות ל',קיד' סח) צוחח אר'ע, דר'ע היה אומר כל שאן לו ביאה בישראל הولد ממזר. והגמ' מביאה דס' לדעת' ר' עקיבא דכל ביאת איסור עשויה ממזרות. אך הגמ' (שם ושם) מסתפקת א' ר' ישבב קאי דוקא בחיבי לאוין (ולאפקי מר' סימאי), או טעמא דنفسיה קאמר, ואפי' חייב עשה. (וגמ' דין קאי כעד טעםא דنفسיה, ואפי' חייב עשה).

ובגמ' (כתו' ל. וקיד' סח), א' דבעולה להכח'ג לבר'ע ואף לר' ישבב תפשי קידושין, דהזה עשה דאיינו שווה לכל. ווע'א ה'ך' דאי'ך' האיר ליפי' אלמנה להכח'ג, הרי איינו שווה בכל. ות' דכיוון דהיא מצויה נחשב שווה בכל (וכמ"ש תוס' לעיל ה. ד'ה ואבת'י) משא'ב לאו דבעולה דהשבר איינו שווה בכל (כתובות ל), ווע'א ביאר שהעשה בביטול זה ר'ק עליו, והיא אינה מצויה. (וע'

אבל במשנה הוה ממזר מודרבנן (יעיש בתוס' ושאר', וכן Tos' דין רמו' בזה).

והמשנה (לקמן טט) גבי עכו'ם ועבד י'ל במסקנא (לק' ע') דקאי אף לרבען (וע'פ' הגמ' לעיל מה) (ואפשר דאך' לה'א, קאי בר' עקיבא דהיל' דשאה, וע'צ' איסור חמור כ'ב').

א. ושנדו'ו דלא'ה לא דלא תפשי קידושין ביבמה לא הוה מוחמות חומר האיסורה, אלא משום דעת'ין קוויה מוחמות קני' אשות דاشות המת וכדרבן קידושין ב. וכקונה את עצמה בחיליצה, אלמא דקורת חיליצה אינה בירושות עצמה, ומ"ה אף דלא תפשי קידושין, מ"מ לא הוה טעם לממורות כלל.

אך במ' (קיד' סח) רב אהא בר יעקב למוד דלא תפשי קידושין בחיבי מוחות וחיבי בריתות מק'ז' מיבמה לשוק, ובובואר דהזה מוחמת חומר האיסורה. (וע'ע).

ב. וקצת משמעו דהזה ר'ק ס'ך דדרמי, אבל אליבא דאמות לא

נו. בבריתיא (שם) דר' יהודה שם, אך Tos' (לע' י') כת' דמתני' דהיהם פליג (ובדעת' ר' יהודה).

ג. ולך' ישבב סגי בהוד ריבוי לאיסור עשה וחיבי לאוין. נת' וכ'ב ריש'י (בעקב' ד'ה והבא) דר'ע (ומתני' לעיל מדו') דסל דמיהויר גורשותו הוה ממזר אף דלאו חייב לאוין דשאה. ומובואר דכוונת ריש'י להביא דר'ע (ומתני' דהיהם פליג אמתני' דין).

ה. והריטב"א הקשה דהיל' לנגי' להקשות סתרת המשניות בהדייה.

ס. אך Tos' הביא דהמשנה (לקמן צב) מבואר דיש ממזר מיבמה לשוק, ומפרש בבריתיא (שם) דקאי בר'ע, ובגמ' מבואר דהינו מ"ד דל'ע לא בעי שאר וובאן דפליגו הטע ס'ל בר'ע בחיבי לאוין דשאה. (וע'ל דהינו דוקא הבריתיא,

(ויתברר לקמן בעזה"י).

והאבנ"מ (קעדי) הביא מדברי התוס' (בא"ן) דاتفاق בחיבי לאו ועשה לא תפשי קידושין ביבמה. ולא כמהרש"א ומיארי (עליל ב): דافق דבתורת יבום אם בעל לו' קנה בתורת קידושין בעלמא. אבל האחרונים דחו דברכל יבמה גלי קרא דלא קנה בתורת קידושין, כיון דיש מיעות יבום. וכדמボואר בכ"מ דמאמר זהה מדרבנן. ודוקא חיבי לאו ועשה דין אין מיעות יבום, מש"ה ס"ל דקני יבום. (ולפ"ז אין ראה מדברי התוס').

תקכר) בא"ד כיון דיבמה עומדת לחייב כמו ליבם חשיבא בת תפיסת קידושין. הקר"א ה'ק' דא"כ נימה סברא זו אף לר"ע, התוס' הביאו שלמה'ך דר"ע לא בעי שאר זהה ממור מיבמה. והחזו"א תי' דסברא זו הזה משום דלא דמי לאשת אב, אבל למד' דר"ע רבוי כל חיבי לאין, אף יבמה בכלל.

תקכח) נודה דהא תפשי בה קידושין וכו'. פרש"י (בע"א) דافق דהוה בברת, אין הولد ממור. וא"ה לענין תפיסת קידושין וממורות לא נחשב ממור.

וחרמבר"ם (איסט"ב ייח א) כת' דהבא על כל האיסורי השווין בכל פולשה ביבאה, חז"ץ מהנה, שהרי אינה אסורה לנשא לו'. ובפshootו כוונתו לדינה שאני מכל העירויות, כיון דיש לה היתר לאחר זמן. אך ברמב"ם משמע דיש חילוק בעודיה נודה, דבשאர ערויות יש איסור לנישואו. והగרי"ז (בוס"ה ס' ע"מ פב): כת' דאפשר לדינה נודה דאיתו ריק על ליליקוחין שאני משאר עירויות, אין איסורה שיר כל ליליקוחין ונישואין. והוה איסור ריק על מעשה הביאה. ומש"ה לא נעשית זונה דaina בכלל אשה האסורה לנישואו. (ועוד"ז בא"ר הנידון בתוס' לעיל ב. האם אמר' אם בעל קנה).
תקכו) נודה דהא תפשי בה קידושין, שנאמר וכו' ואפי' בישעת נודה וכו'. ויש שדיקין מדברי רש"י (קידושין סח) דافق לענין ממור הנידון בשבאה על פנואה במימי נהורות' אבל אשתו נודה ליבא ס"ז דהוה ממור).

תפסי בה קידושין (מלבד מעשה יבום).
ה. ולק' (ט) מבואר דבחון הבא על הנודה לא נעשית חלהה, דaina מאיסורי כהונת.
ו. ומשמע דהוה איסור דאוריתא מלבד הביאה. וצ"ע דלא מ贛נו דזה איסור לנישואו. וע"ז מה שור' לע' י'.
ז. ויש שדנו דכוונת רש"י בז' ימי טומאה, אבל בשערו ימי טומאה פשיטה דמחלוקת, דבריה לטבול. וועוד"ז כת'

תקיט) בא"ד וטעמא אור"ת דהוה בעכו"ם ועובד דאיון קידושין לשום אדם וכו'. ע"פ הגמ' (עליל מה) דמי"ד דעתכו"ם ועובד לא זהה ממור, משום דלא היה בר קידושין לשום אדם.³
וכ"ב הטעם בזה. ובשלמא עכו"ם ועובד ביאר הרשב"א (לע' שם) דאין ממשין קידושין. אבל שומרת יבם זהה ממין קידושין, והאיך תוס' דימו להחתם, לדון שלא זהה ממור כל היכא דבפועל אין באשה הוא צד קידושין (וע' מש"ב בזה לעיל שם).

תקכ) דהוי בעכו"ם ועובד דאיון קידשו"ן לשום אדם. האחרונים ה'ק' עוד דלפ"ז שומרת יבם שהיא ג"כ ערוה לא יהא הولد ממור, דבפועל אין לה קידושין עבשו לשום אדם. (וע' ח"ר ר' רוקון בו).
וחמשנת' ר' אהרון (וכן אוסף חידות י') ביאר דכובנות התוס' דהדרין יבמה גורם שהיא אסורה על כל העולם, אבל האשעה הזהה בת קידושין וכשותחים ויסטולק השם יבמה, וכמ"ש בתוס' בסמוך]. ולא יתכן דהאיסור יבמה יגורום איסור ממורות ותפסת קידושין, דא"א לתפוס החבל מב' ראשיו.

תקכא) שם. והרמב"ן הביא דהירושלמי מק' הרי יבמה שזינתה (ונאסרת על היבם לרבי המונוא ל�מן פא). דאסור על כל העולם. ולא פריך.

תקככ) שם. לשום אדם. המקרה (קידושין סח) הקשה דافق נודה אסורה לכל העולם, וא"כ אף לס"ד שלא תפשי קידושין הولد לא יהיה ממור.

תקכג) בא"ד וליבם נמי' לאו בת קידושין היא, אל"א ביאאה הוא דאיתו בה וכו'. דלא תפשי קידושין היבם ביבמותו (וכדדרשי" קידשו"ך. ולק' נד.). ורש"י (לק' נב) ביאר דאסורה [על היבם] משום ערות אשת אה, ולא התיויה תורה אלא בביאה בסדר המצוות.

dimi. אבל בתוס' מבואר דבאותם דמי, אלא דיש סברא בפנ"ע ובמ"ש ר"ת.

ג. אך האחרונים העירו דגם' איירי שהפועל אינו בר קידושין כלל. ואילו הכא איירי שהашה אינה בת קידושין.
ד. דלאו קשה דافق אשת איש לא תפשי בה קידושין לשום אדם, אלא דמקודשת לבعلיה. וצ"ל דמש"ה חשבה בת קידושין, משא"ב יבמה דעתך אין אשתו של היבם, ואף לא

אינה ראויה לקידושין¹. ודעת תוס' דלא פקיעי הקידושין², וrok בתחילת הקידושין לא תפשי קידושין בעריות³.

אך י"ל דאף לדעת תוס' בשנעשה ערוה ראיי להפקע הקידושין, אלא דגלי קרא גבי סוטה ונודה דלא פקע. ותוס' כת' דאף שיש גילוי דלא פקע הקידושין, אי אפשר למלמד מהותם דתפסי בה קידושין.

ורע"א תמה דמברואר (לק' עט) לדעת ר"ע לא תפשי קידושין בפצע דכא, וא"ה בשנעשה אח"ב פצע דכא לא פקע הקידושין לדעת רש". וצ"ע. ורע"א הוכיח דאף לדעת רש"י לא פקע הקידושין בשנעשה ערוה, וכובונתו כמ"ש תוס' קידושין (חו' בסמור). אך הראשונים בסוגין נקטו בדעת רש"י דפקע הקידושין. וכןן הסכים הרמב"ן.

ויש שיחלון לשני פצע דכא, דלא נחשב ערחה⁴. אך צ"ע דבין לדעת ר"ע פצע דכא הוה כשאר חיבוי לאוין, ודינם בעריות דלא תפשי קידושין. א"כ מנ"ל דלענין הפקעת הקידושין שניינן. והעוגג יו"ט (קמ"ב בג') תי' דפצע דכא הוה חסרון באיש, ובין דחולו קידושין לא פקע. וודוק היכא דהשינוי בגין האשוחה, אמרוי' דמעבשי אינה ראויה⁵.

ואחיה עוזר (בט ט) תי' דבכל חיבוי לאוין איינו ראיי שיפקע הקידושין, דרש"י קאי דודוק באירוע שבאיין מהמת אשוחת. וכן איסור סוטה דזהה גדר פום באירועה.

יא. ויש שפי' דהוה סברא דאיושת לא פקעה בכדי' (וכדי' נורדים בט'). ודעת רש"י דבין דהאש אינה ראויה, ולא הוה 'בכדי').

ועוד יש שדרנו דתוס' ס"ל דהוה דאין קידושין תופסן בעריות הוא סברא במעשה הפסיקת הקידושין, אבל בתר דברר חלו הקידושין אין חסרון. (וע' בסמור).

יב. והאתוון דאוורייתא (ט) הביא דנה' רש"י ותוס' האם אפשר למלמד לבמה סוגיות הש"ס. דבון דחל לא פקען.

יג. וכן מבואר בתוס' (לק' פ"ד) דפצע דכא לא"ל למור במיתור לה נארה ביבם לא כ"ש, דרך ק"ו שירק בשנעשה מעשה באשרה. ואחיה עוזר ביארו ודודוק היכא דהוה פום באירועת אמרוי' ק"ו ע' לעיל א').

המארדי (לק' עט) חילק סוטה שאני דאסורה מדידה אתי, אבל פצע דכא לא נולד בגופה מידי, והאיסור מוחמת הבעל.

יד. אך בಗמ' (לק' עט) בגין נפילה ליבום דימוי נעשה פצע דכא אורי נפילה ליבום, לדין נשנית ערוה אחריו נפילה ליבום, ולא חילקו בכל זה.

תקבז) סוטה נמי דהא תפשי בה קידושין. פרש"י דאף לאחר שינויה לא פקעו מינה קידושיה הראשונים. (וכיב' הריטב"א). ותוס' חילקו דאף דלא פקיעי קידושין, מ"מ ציריך קרא דהיכא דקידשא אח"ב תפשי קידושין. ותוס' (קידושין סה) העמידו את דברי ריש"י באוף"א (זה' בסמור).

OTOS' הוכיחו מnderה, דליך ס"ד דפקע הקידושין. ואפ"ה ס"ד דל"מ לקדש פנואה נדה. וכיב' הרמב"ן ז' כת' וב"ת בין דלא פקיעי קידושין ראשונים, ליפי דאף קידושי בתראי תפשי. והק' א"ב בנדה נימה הבי'. (וע' בסמור).

והרמב"ן תי' דנדזה הוה שינוי החזרה לבריתו, ואם אתה אומר פקעי לא הנחת בת לאברהם אבינו שישובת תחת בעל. אבל עכשי' (בעודה נדה) בין דזהה חיבוי בריתות, הוה קידושין שאין מסורין לביאה.

ויש אחרים שדייקו דברי הרמב"ן דהא דקידושין לא תפשי בחיבוי בריתות הוה משומם קידושין שאין מסורין לביאה מהמת איסור ברת⁶ (וללאיסוד האחرونים דזהה משומם השם ערוה).

והאחרונים (אבנ"מ י"ח ועד, ע' קה' ל) העמידו דנה' רש"י ותוס' היכא דנעשית ערוה לאחר שמקודשת, דבנת רשות רשי' דפקעו הקידושין⁷ (בין דמכאן ולהבא

השעה"מ (אישות י' קרי חופת חתנים ו) דאף למ"ד דל"מ חופת נדה, היכא דביבה לטבול ואין נחשב ראיי לביאה).

ח. וע"פ זה אדקdash א' מ"ב' אחים (קידושין נא), ובדברי הרשב"א (שם) דמלה' אבוי ורבא הוה במקדש א' מ"ב', דאייה ראיי לביאה בתורת ספק. אבל היכא דקידש שניהם, ואייה ראייה לביאה בתורת ודאי' בו"ע מדו' דלא תפשי קידושין. אך זהה דלא כמ"ש תוס' (שם) דהנידן דודוק היכא דנגרם האיסור עי' הקידושין.

ט. ובפושטו מבואר לדעת רש"י פקעו הקידושין, ומותרת לשוק בל"ג. אך שמעתי לרפרש דאף לדעת רש"י ציריה גט להתרтир אסור האשוחת, ואשת איש לא נפקא כללם. ואף בmittat הבעל ציריך קרא להתריר. אלא דבשנעשה ערוה ואייה ראייה לה, עי'ז' יפקע קניין הנישואין, בין' דאייה אשה הראייה לו כל', ובזה רשי' הביא דגביה סוטה כתיב ותבאי האשוחת אשוחת, דחשיבה אשוחת.

י. והאחרונים דנו במקומות שנפקע הקידושין, האם נאסרת לקרים, וכמו גע, או דזהה הפקעה בעלמא. (וע' מש'ב בה לעיל ט. ויח').

קידושה עליה, ובין ריש בה קידוש נחשב אשה שיש בה קידושין, ומומרות תלי בדין הקידושים. אבל בתו גירושין,תו אין בה קידושין, והולד ממורה.

ותוס' (קידוש שם בס"ז) הביאו עוד דבר"ש מודריו"ש פ' דברי רשי" דאף לאחר שגירשה לא הוה ממורה^ט. דברין דקדום שגירשה לא הוה ממורה וכונן^ל, אין סברא דלאחר גירושין יהא איסור נספּה, דמה גירושותא יש בה לאחר גירושין. ומסברא לאחר גירושין נמי אין הولد ממורה. והנ' אם מוחירה תפשי קידושין^א, דהא קידושין תלי במומרות^ב.

ומבוואר דבשורש הסברא צירק להוות ממורה מסוטה, ולא יתפסו קידושין. אלא בין דעתין שעלה קידושין, ע"כ לא הוה ממורה^ב. ושסבירא דאף אח"ב לא נעשית ערוה ליאסר לענין זה, שלא אלים. ואף לאחר גירושין האיסור אינו חמור כ"ב. ואך לו יציר שיחול איסור סוטה בשאינה תחת בעליה, הוה ערוה והולד ממורה.

תקכט) ועל שומרת ים וכ"ז. פרש"י מודafkaה בלשון הוויה, לא תהיה, לא מתකדש וכו', אלמא קידושין תפשי בה. וולך בריתא גלי קרא דתפסי קידושין ביבממה לשוק, ואף לר"ע. ולכך ממשע דכל האיסור דרך קידושין, אבל ביאה בלבד קידושין אינו עובר בין דכתיב בלשון הוויה. (וכ"ב האחיעור ג' בג'). ועל"ד הסוגיה קיד"ע עת^ג.

בין דלא פקע קידושיה, ילי' דאף כשהוא לkadsh מוקדשת. ולא משמע כלל בדבריו כר, אלא דזהה סברא דברעו תחתיו לא הוה ממורה, וכמ"ש תוס' (שם לעיל) בדעת רשי". וכן, סברא דאין לזרם דעת"ג גירושין يول מזורנו נספּה.

בא. ותוס' כת' דאי' לא מינמר' דתפסי בה נמי קידושין. ומשמעו דעתסתפקו בה לענין תפיסת קידושין).

כב. ומשמעו מדבריהם דסבירת 'מה גירושותא' מהני רק לענין המומרות. אבל לענין תפיסת הקידושין שפיר לא תפסי בה קידושין. אלא דהו' בא מעד אחר, דברין דלא הוה ממורה, תפשי קידושין. ויל"פ' דאף בעודה תחתיו לא תפשי קידושין, ונהי דלא פקעי קידושיה, מ"מ אינו ראוי לתפסת קידושין. ומש"ה בוה לא חשבי שנספּ איסור חדש בגירושין. ודוקא לענין מומרות יש סברא שלא גרע.

בג. ויל"פ' שלא חל חומרת ערוה, בין ריש לו בה קידושין. אף ריש בגין מציאות איסטור וחביבו לאוין שראוי להיוות ערוה, גדור ערוה תלי בתפסת קידושין).

בד. וכ"ד הרמב"ם (איסוב' טו ב') דבר כל חיבי לאוין חייב בביאה שלא קידושין. והראשונים האריכו לדוחות דברין.

ועוד הקשו האחרנים (ישרש יעקב לע' ט) דambilא (ויתין פב') לחוד מ"ד דמנהני לkadsh חוץ משמעון, ובא שמעון וקידוש. דאהני קידושין דשמעון לאויסחה ארואבן, ואפה"ה לא פקע קידושין דראובן.

ובן המקדרש מעבשו לאחר ל' לדעת ר' יוחנן קידושין ק' תופסם בשרגא דילבוני (קידושין ס), דrhoוחא שבק, ואף דלאחר ל' הושלם קידושי ראשן, ולא אמר' דפקעי קידושי שני, ממשם דהוה ערוה עלי.

והקובה^ע (ד ז) תי' דאיסור אשת איש יש תקנה בוגט ומש"ה אינו מפקיע את הקידושין^ט. הקה"י (לו) דין דלא חל ה"שם ערוה' שבקידושי בתרא לאסור אריאשון. ויל"פ' דגבוי אישות שיר בוה סברת הרמב"ן (על"י יה):^ט דאינו בדיון שתוציאה מוקדשת למוקדשת. ומש"ה ה' בערויות דמחלוקת אישות, אינו בדיון שהשני יודהה לראשון, ולא אלים להחשב ערוה כלפיו.

תקכח) שם. תוס' (קידושין סה) הביאו דברי רשי"י דוטטה אף לאחר שנאסרה על בעליה, עדין

קידושין עמדין בה^ג. ותוס' דיקו' דודקא כל עוד הסוטה עדין תחתיו לא הוה הولد ממורה, דעתין הקידושין (שנתהקדשה בהן כבר) תופסין בה. אבל בשיגרישה וחור ובנסה לא תפשי בה קידושין והולד ממורה. (ווע"א (הנ"ל) הכריע דין העיקר לפרש"י^ט). וצ"ב מה חילוק באיסור סוטה בין קידושין גירושין לאחר גירושין. ומשמעו דכובנת התוס' דקדום גירושין, עדין

טו. ווע"ד מש"ב הרמב"ן גבי נדה וחוור לביריתו.

טז. גבי מקודש אהות היבמה, דלא פקע היזקה ולמ"ד יש זיקנה בדיון שהחכזיא מקודשת למוקדשת. ואנמנ היכא דנסחאה, כת' דנישואין אליל' ופקע הייקוח). ואך רשב"א (על מא) מבואר דהוה סברא מהני מדאוריתא. ויל' דאף הרשב"א מודעה באישות גמורה, אלא זויקה הוה באישות רק מודרבנן).

יז. כ"ה לשון רשי"י (קידושין שם), ותוס' הביאו כן בשם רשי"י (כאן). ואך רשי"י דין בת' דתפסי בה קידושין לאחר שזיהה, בין דלא פקעו מינה קידושין. ומשמעו דהוה גלי' ממשום דראוי לפקען. ויל' דהו' שם פ' בונתו דעתין תפיס בה הקידושין. אף קידושין חדשים לא תפשי בה).

ית. אך תוס' (ידיין) לא פ' בן. וכן הרמב"ן (הנ"ל) ס"ל דלא כן בדעת רשי"י.

יט. ולפ"ז מותרץ דעתשת איש שנעשה נדה לא יפקע הקידושין, וליכא ס"ד שייא מאהו. ואך כשמגורה יהול להחוירה. ודוקא פניה בعلמא ס"ד שלא יהול קידושין.

ב. יש שנקטו דכובנת התוס' לפרש דברי רשי"י בתוס' דין,

מטומאה דגבי בעל¹⁵. ועוד פ"י האחרונים דכוונת התוס' דגבי בעל ליכא לאו (וכמ"ש תוס' שם) אלא עשה.

תכלנו בא"ד ויל"ז דמי בתיב כי תהין לבעניל וכו'. ועוד תקלנו בא"ד וא"י דמי בתיב כי תהין לבעניל וכו'. דרבנן דחוי אכן לפרש באלו לה' ג' זדרל' ישב אליבא דר"ע זהה שנואה ממשום אסור עשה, ואפ"ה הטענה דתוס' תהין לכהן¹⁶. והמשנ"ל (איסוב' יט ה) הקשה דתוס' הכא קאי לר' עקיבא, ובגמ' (שם) מבואר דר"ע לא דיק בן, והאחרונים תוי' הדגנ'ם (שם) קאי בר' ישבב, ואילו תוס' כאן קאי לר' סימאי¹⁷.

תכלו בא"ד פר"ח סוטה דרבנן מיהיא הוות. ע"פ הריןasha שחלך בעלה מדונינת הים. ותוס' חלקו הדתם הוות קנס. וע"ט תוס' לקמן צב. והפוסקים דנו האם גדר הקנס דוחשיבו שיש אישות לרשותן, או דחווה תקנה בעלמא.

תכלו תוד"ה א". מתוך פ"ה המשמע דלריב ליכא לאו וכו'. וכ"כ ריש"י (לק' נה ע"ש) דחווה לאו הבא מכלל עשה. והערול"ג כתוב דריש"י כתוב כן רק לר' עקיבא. והבית מאיר (יח) בת' לדעת רשי' תלי במח' אבי' ורבא (המורה ד') גבי אי עביר לא מהני, לדעת רבא לךקה משום דעבר אמרמורא דرحمנא. ואילו לדעת אבי' במקום דלא אהנו מעשיינו לךקה.

תכלו משנת רבבי' קב ונקי. פרש"י מועט, דבמkommenות מועטין הוא נזכר במשנה¹⁸ (או בברייתא¹⁹). והחכם צבי (ו) הביא דרשעון בן עזאי שמעא כתוב במגילת טירים היה הרבה קודם שישיר רבי את המשניות, וע"ב דrk בכל לא קאי אמשניות שישיר רבי. אלא דף קודם רבי היה ג"כ סדר משניות לא.

ובשות' הרוי"ד (א) פ"י דראב' היה עווה משגתו שלת, שלא היה שונה אלא העיר והחצר והלהבה, אבל דבר שאין בו צרך ואין הכלבהvr קר לא היה שונה,adam המסלת קמו ובורר מן הסאה קב ובובור זה היהת משגתו משובות.

ול. ובהג' מהור"ב רנסבורג דיק מגירסא 'או בבריתא' דהלהבה כמוני אף בבריתא. והביא דבכ"מ מבואר דקיל' כוותיה אף בבריתא, ושוב הביא דיש בזה מח' הסוגיות.

לא. כדאמר'י (הגיה יד), דר' יודא בן תמייא וחבריו היו שוננים שמאות סדרי' משנה. ועוד דר' יוסי' ושהיה רבו של רבנן אמר בסוף כלים אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת

ובמנשנה (לק' צב). מבואר דיבמה לשוק הולד ממזר, ובבריתא (שם) מבואר דקי' בר"ע ולמיד' דל"צ לאו דשארא. ודלא בבריתא זו. ותוס' (שם וכואן בסוף הע"א) הביאו צד דחווה ממזר מדרבן, ומושם קנס. וכ"ז הרא"ש (שם, י ג) דהיכא דנשאת לשוק קנס דחווה ממזר מדרבן. אך הפטוקים (חלוקת' ז כה) כת' דה' מ דרך נישואין, אבל דרך זנות לא דחווה ממזר אף מדרבן.

תכלו ריש"י דה' א' ברב. לא תהיה בה הוויה לזר, והולד ממזר. ובחי' ר"א מן הדר משמע מרשי' דבשותר"י לדעת רב הוות הولد ממזר, ולשמואל הוות ספק ממזר. והביא דכ"ב ההשלמה²⁰. ואבוי נסתפק דלא הוות ממזר, ובכ"ד דתפסי קידושים.

אבל תוס' (דה הכל) נקטו דבין לריב ובין לשماואל לא הוות ממזר, וביארו דכוונת הגומי' דמטעם זה אבוי לא כללו בהר כללא. וודע"א הקשה דהמ"ל דלא כללו, דאבי אתה לאפוקי אף לר' סימאי, וצ"ע.

תכלו תוד"ה סוטה. ויל' דלא בעי לאוקמא בסוטה וכ' משמעו שנואה בתחלת נשואיה. המשנ"ל (נעра א) הקשה דאיירி אחר שגירה והחויר, והוות שנואה מתחילה אישות זו. והאחרונים ביארו דכוונת התוס' דמיוזיר גירושתו נחשב שחזור לאישות הראשונה.

תכלו בא"ד וא"ת ולוקמא בסוטה ולבעניל וכו'. משמע דקי' התוס' אליבא דר"ע ולר' סימאי, ותפסי קידושים בסוטה לבועל. וצ'ב מנ"ל דתפסי קידושים לבועל. והמשנ"ל (איסוב' יט ה) ביאר דכוונת התוס' ע"פ מש'כ' תוס' (לע' ג: דה' לפ'!) דיש סברא ולענין צרת צרהן אכן להחמיר בטומאה דגבי בועל יוחר

כח. וכ"כ בתוס' חד מקראי (עה ג). נקטו דהוא בעל ההשלמה²¹. כו. וויל' דה' ממה דילפ' משום קרא דיטומאה, אבל הכאיליל' משום עצם הלאה, ואין סברא שהוקש להחשה לאו קל'.

כז. וודע"כ שבקה לקרה, דחיק ומוקי אנטשיה. כח. ולר' ישב סוטה לבועל הוות עשה, ולא תפסי בה קידושים (ול'יך בכל קו' התוס').

כט. ומשמע דהטעם דקי' ב' בותיה, משום שתנה דמתני' או דבריתא לא מיעט להביא דברין, ורק במקומות שהבריע דהלהבה במוותו. אבל ריש"י (גיטין ט), פ' קב שלא לימוד הרבה.

הפרטון צח יותר. וזה שאמור שמשה ראה באספקלריא המαιיריה. אבל שאר נביאים לא נתנו שקר ח"ז, אלא שמותיקים הנבוואה ע"י הבנת הנביא והפרטון. ומשה זכה לאספקלריא המαιיריה, ואף הנבוואה שנמסרו לאברהם וכו' נמסרו למשה ברורה ק' ביתר עז, ולא במעתק, ולכן נקראת תורה משה. ובויאר עד"ז נבוואה בלעム היהת נבוואה מפורשת, שלא יוכל לפרש ע"פ דעתו).

דף ג

תקלט) זכה משליימין לו וכו' דבריו ר"ג. ולר"ע אין מוסיפין אף ע"י בותר. מההרש"א (ח"א) הקשה דמובואר גבי משה שנתמלאו לו ק"ב שנותיו, ואפ"ה לולי חטא מי מריבה היה נכנס לארץ, וע"כ היה מאיריך עוד שנים. ע"ש. ובערול"ג ת"י דיננו במלר, וכדין ציבור דקורען גמור דין. ובגה' ראמ"ה כתוב דاتفاق לר' עקיבא יתכן להוציא לפ, אלא יותר מסתבר לתלות דמננו הוא.

תקמ) אמר רב יוסף כאן שנה רבוי משנה שא"ג. פרש"ז דזיל קרי ביה رب הזא. (ותוט' ה'ך' דבכ"מ המשנה שונא מה שمفופש בפסקוק^א). ותוס' פ"י דקרו הגמ' דרבבא דיבמתו ילפי' מרישא. והתו"ז (וכן Tos' לעיל יז) ביארו דבר יוסף (מגילה יח) ס"ל דאיין זיקה, ויbumto מורתא אף בחיה. והרמב"ן פ"י דכל הביבא הויה אי"צ, שכבר נשנה במונה (עליל מא).

הדרן על פרק החולין

והאחרונים הקשו בדברייתה (עליל לו) ראב"י ס"ל יש ממנור מASHת את, א"כ דברי המגילת סתרים סתרי אחדך^{לכ}.

תכלו) אספקלריא. הר"ש (כלים ל ב) פי' דזהה מראה זוכית לראות צורת הפנים. אבל הרמב"ם (פ"ה"מ כלים שם) ביאר שהוא משן, ודרגואה מעבר מסך זוכית איינו נראה במקומו האmittiy^{לכ}. והסopic דמשה רעה השיג את הבורא בתבלית מה שאפשר לאדם ובורא.

תקלה) שאינה מאירה. פרש"ז כסבורין לראות ולא ראה^{לכ}. והרמב"ן הביא בשם ר"ח דשרגאר נביאים נדמה لهם שראו מראה ליה. ומראה שרואין הוא דמיין (שהבינו מעצמן). ואילו משה נסתבל בכבוד והוד השכינה, באספקלריא מאירה מאחרוי השכינה^{לכ}. ולא ניתן לו רשות יותר. דלא ניתן לשום בראיה להסתבל בהוד והכבד הגודל בכבוד השכינה. והרמב"ן כת' והאמות דכל הנביאים הסתכלו בעין, אבל משה רבינו הסתכל בנסיבות הדעת, והיא תפארת ישראל. והרמב"ם (יטוח"ת ז ו) כתוב לכל הנביאים בחלים או במראה, ועל ידי מלאך ולפיקר רואין מה שהם רואין במשל וחידה. ומה שלא ע"פ מלאך, ואין שם משל, אלא רואה הדבר על בוריו ללא חידה ומשל. והמהררי"ל דיסקין (שוו"ת סוף ח"ב, ה' באבי עזורי הל' יטוח"ת) כתוב דسمחות הנבואה בעולמות העליונות, וירודה לאט עד שנמצא בהשגת הנביא. והנביא מסתכל בנפשו יודע הפרטון, וכל שנספו זכה ובירה רואה

שקרו אותה מראות אלהים, כגון חלום ולא ממש. ראה מתר אספקלריא שאינה מאירה. זה והוא כמו אדם ז肯 שראיינו בחוש, ונדמה לו כאילו ראה אותה וכו'. וכדרא' (ירושע ב' יא) וביד הביבאים אדרומ. לנו. ומשמע שבוונטו מראה מאחרוי השכינה.

א. וכ"ב ה'וס' (שבת קלט) דבכמה דובchtין תניא מיה שבחדיא בפסקוק. ויש שתאי דלדעת רשי' זיל קרי כי רב' הוא דבר הידוע טפי' וכדי' (שבועות יד), ובזה לא אמר' דברי' דברי' שונה.

בטהרה, דמוכח שהיה סדר משנה קודם לכך. אלא שרבי הוסיף וגער במסניות. לב. ובגה' ראמ"ה כת' דראב"י האריך ימים אחריו בן עזאי ו"יל דבשעת כתיבת המגילה ראבי' עדין לא אמר את זה אין דלעיל (לו).

לג. ועד"ז פרש"ז (סוכה מה) אספקלריא, מהיצה שחוץ עצם בינויהם לשכינה. ופי' מאירה במראה זו שרואין בה, ושצדקים שאין מאירה להם כל קר, ואין יכולין לראות ממש. לד. ורש"ז (זוקאלא א) פ"י הפסוק 'ואראה מראות אלקים/

פרק רבן גמליאל

לשם קידושין לרבען תפשי קידושין, ולר"ע לא תפשי. אבל ר' ע"א כתוב דהרי שא ע"כ בר' עקיבא דין קידושין תופשי בחיבי לאוין.^ג וכ"כ כמה ראשונים דהסיפה דהבעילה כשהיא בתקילה אין אחריה כלום קאי בר' עקיבא, וע"ג הנ'.

(ד) תוד"ה ר' ע"ג, אין מאמר אחר מאמר. אבל הכא שהוא זוקה לו וכו'. الآחרונים הביאו דמשמעו מדברי החtos' שלא תפשי קידושין מהמתה שהוא זוקה לו. וגוזיה"ב ש'ינקה רך דרך יבום. (ואילו ר' ע"ז) (לק' הנ') כת' הטעם דקימא באיסור אשות אח בלבפי קידושין דעלמאן.

והאחרונים (אבנ"מ קעד, בדעת הרשב"א) דנו לפреш דהוה גזיה"ב ביאה גומרת ואין בסוף וشرط גומרין בו. וכן משמעו מדברי הרמב"ם בפיה"מ (באי). אבל הריטב"א (קידושין ד) כתוב דהא דל"מ בסוף וشرط ביבמה, דכין זוקה ועומדת הדוה באירועה, וביאה עושה נישואין. אבל בסוף איןו עושה נישואין. (והאחרונים כתבו דברזה מותיישב לשון החtos' יותר).

(ה) בא"ד וולחבי לא אמר בנם' ע"ה יוז דבורי ר' ע"ז. וועה"ק הראשונים דמודאוירין בסיפה ר' ע, מכל דרישא לאו ר' ע"ז. (והראשונים כתבו דלי"ל דברישא חכמים פליג' על ר' גן). ור' ע"א כתוב לדלדעת ר' ל' (יא), דעת צרצה בכרת, א"ב הנ' הוה חיבי בריתות, וא"ש לרבען.

(ו) בא"ד וולא כמו שפ"י ר' ב"ז דר' ג' בר' ע". ואחריו חליצה תפשי קידושין לרבען דהוה חיבי לאוין. וכ"כ תוס' (עליל' כ: ד"ה אי בת' הוב'). והחtos' הרא"ש ביאר דכיוון דמהני קידושין אחר ביאה כ"ש אחר מאמר (וכ"כ המאירי).

ד. ועדז' כת' היישרש יעקב דמיירי שבא עליה בשוגג או אונס שאנו קונה מודין קידושין.
ה. ור' ע"א הק' דהו"ל למג' לדיק ארישא, דהוה בר' ע. וכקו' התוס' (ד"ה ר' ע").

א) אין גט וכו' מאמר וכו' בעילאה וכו' חיצתה. הריטב"א פ' דהמשנה מקרים לפреш דיני מאמר וגט, דהוה מדרבן וחביבן (וכהא דלעיל ב').

(ב) ר' ש"ז ד"ה אין גט. دائ' קמא אהני הא פקעה זיקה דתריריהו, והויבי ב מגרש נברית. וממ"נ גט שני איינו אוסר. ר' ש"ז פ' לדברי רבא (בגמ' נא), דסבירת ר' ג' דמספקא ליה האם גט ומאמיר מהני. אבל למסקנא (אבוי שם) סברת ר' ג' דל"מ גט אחר גט, שכבר דחה קמא. והוא דמהני מאמר אחר גט משום דתקנו מאמר בהוד צד וגט בצד אחר.^ג

והעירול"ג דליק מלשון ר' ש"ז דהגת מהני מדאוריתא להפיקע זיקה ולהתירה לשוק (לרבא) ומש"ה הויה בכנברית בעילמא. והוא ספק האם ילפ' דמהני גט ביבמה מק"ו מاستת איש (וכס"ד בגמ' קידושין ד). ובמ"ש תוס' (נא: ד"ה ביאה בשם ר' יצחק בר' ברוך לדעת ר' נחמייה דמהני גט ומאמיר מדאוריתא). אבל תוס' (נא: הנ"ל) כת' שלא מצאנו שם תנא דגט מהני מדאוריתא לפטור (וזחחו דברי ר' י' ב"ב הנ"ל). ובכ"ד רוב הראשונים (נא). וכן יש שפ' דכונות ר' ש"ז דמדרבן החשיבו ב מגרש נברית, וכאללו פקע הזיקה.

והקר"א (נא). נסתפק בזה האם לרבעא מהני לר' ג' מדאוריתא, והביא דבירושלמי (חו' ברשב"א נא). מבואר דמהני מדאוריתא ולאסור לאחים). אך כתוב בבלבי מבואר דהוה מדרבן.^ג

(ג) ר' ש"ז ד"ה וולא בעילאה אחר בעילאה. ובא הווא על צרצה, ביאת זנות בעילמא היא. וכ"כ המאירי דאיiri דרך זנות בעילמא^ג ולא איiri לשם קידושין. ואילו בעל

ב. והמורשת"א הקשה אמאי פ' ר' ש"ז בהו"א. והאחרונים כתבו דכון דרך ר' ש"ז לנקט בתו"א.

ג. ויל' דכונות ר' ש"ז דמדרבן נחשב דין בגין זיקה.

צריך חיזור^{א"}), וא"כ יאסר בקרובותיה (אף שלא הגtan). והби"מ (שם ד) כת' דקי' זו תלי במתה הריב"ן (בtos' כת' ד"ה איטיביה) והר"א מבורגוייל (batos' כת' ד"ה נהפל) האם חליצת חיזור אסור בקרובותיה. והבי"ש תי' דנפק"מ היבא דלא חלץ לשניה.^{ב'} והבי"מ תי' דיל' دائרי כי שיש אח אחר, שחלץ לה חליצה מעלייתא.

ט) יש מאמר אחר מאמר. ביבמה א'. האחرونנים הקשו דעתם המאמר היא אשת איש וככלפי דין המאמרין^{ג'}). ועוד דהוה אשת אח מכח החי, והיאך תפס ביבמה זו מאמר של אחיו. ובשות' הרשב"א (ד' שא, חור בקובעה לוף לפ) רמז בזה, וכותב דכיוון דמאמר דרבנן לא אהמזור בכוה^{ג'} טפי שמאמרו יקנה קניין גמור, ושתהה כבונוסה גמורה לו. וכך יש מאמר אחר מאמר. וכן בשנתן גט למאמרו הותרתו לאחין, ואינה נחשבת גירושת אחיו (עליל לב), ועי"ש מש"ב בזה).

והמאיר כתוב דמאמר ע"פ שפוסלים לשאר אחיהם, אין מעמידין אותו באיסור אשת את. וכוב"כ ה' ה' ה' (כח) לפרש דברי התוי' לעיל לב^{ד'}. והקה"י צ"ין דריש"י (כו:) מבואר דיש איסור קרובים מחמתה מאמר. והאחرونנים (ח' הגורן לב) ביארו דמאמר הנחשב שknowה את אישות המת, ואין כאן אישות מהודשת מחמתה היבם. ומש"ה אין איסור קרובים מחמתה.

יא. והבי"ש צ"ין למוח' אי ק"ל דהיכא דתרוייתו פסולית צרכות חיזור. והבי"מ ה' ה' דהיכא הוה חליצה בשירה טפי והיאך דלא נתן גט לשניהו, ואף לשמואל (לע' ב') צריך לחלוון בשירה.

יב. ולכאו' בונתו וכגן שהערחה אינה רוצה לינשא, וליכא איסור אהות זוקתו ממשום חליצת חיזור. וב' התוס' מה"מ ר' פ' (כ' וכו') דמשום חליצת חיזור נסר בקרובות, אבל לא ממשום זוקה.

יג. ורש"י (נא: בסוח"ע) כת' (בשם מזור) דלבן עזאי אין מאמר אחר מאמר ממשום דאיין קידושן אחר קידושן באשה א'. ומושמע דריש"י פליג דמי אמר לא דמייא לקידושן ועלמא).

יד. אבל האחرونנים ביארו כוונת התוי' דע' הגט נערק המאמר למפרע. אבל אם לא גירש, נאסרה עלוי. ומ"מ יש מאמר אחר מאמר, בין דיש זכות לאח לא אסורה עלי, ה' חל קניין דידיה.

והערול"ג דין דריב"ן חילק דשאני מאמר, מושום דס"ל דמאמר הוה מודאוריתא, והוא כמו אחריו יבום. והמשנת ר' אהרון (יח יא) כת' דע' המאמר נחשב (מדרבנן) דקנאה בחוד עד, ומפקיע הזיקה. ועי' שפקע הזיקה בהrk צד ראייה לקידושין^{ו'}. ועוד פי' העROL"ג דריב"ן למד מק"ו, ולא עדיף מהחרי יבום, ומהני מדרבנן מדין מאמר.

ודעת התוס' דכין דהיא זוקה הוה רק דרבנן, ולא תקון כה'ג. והמשנת ר' א' (שם) ביאר דאך דצ'ר' שקנה לא נחשב שפטורה לנמרוי, ועדין זוקה. וכוב"כ המאירי דתוי' דבshallץ נטהלק לגמורי, אבל כל שהוא זוקה ל"מ תורה קידושין. אבל התוס' מהר"ם ור' פ' כתוב שלא תקנו מאמר אלא כשהוא עושה בהיתר, אבל מאמר דאייסורא לא תקנו^{ז'} ע"פ לשון הגמ' כת').

ז) שם. דר' ג' בר"ע וכו'. דאיין קידושין תופסין בחיבי לאוין, וה'ג עבר מושום לא' יבנה. והרש"ש העיר דבר' י' יבמות וחזר וכבא על צורתה לדעת רשי' (לעיל יא), ע' לק' נג). עבר בעשה דבית א' הווא בונה. וליבא לאו דלא יבנה. ורוק' ר' ישבע לר' ע"ס' דלא תפסי קידושין). אך תוס' קאי לשיטתו דהוה לאו.

ח) וחכ' א' יש גט אחר גט וכו'. פרש"י אהני בתרא, והויא גירושתו ואיסור בקרובותיה. וב' מ' בבריתא לך' נא'). והבי"ש (ק' ב') ה'ק' דבלאו הבי' צעריך חיזור על כל הוצאות למד' דחליצה פסולה

ו. ועוד דנו האחرونנים לפרש דריב"ן תפסי קידושין ביבמה, ואחרי מאמר לא גרע מחייב לאיין (וכן משמע בתוס' ר'ט).

ז. והביא מדברי היירושלמי דמקשה בע"ז, ותי' דלא אמר' (ממה) נשפ' בעירויות. (והאריך שם דהбелיל לא ס' ה'ך סבראן). ח. ולכארוה הינו בעד (ב') דאיתרי חליצה שייך מאמר (רבנן), ע"ש.�אלא דיל' דאיתרי יבום לא עדיף מאמר אחר מאמר ל"ג. ו록' אחריה חליצה תקנו. ויל' דזהו סברת התוס''). ט. ובפושטו ייל' דהוה סברא דרבנן בעילמא). ועד' ז' כת' החזו'א (קדול מרד) דמאמר ל"מ בזיכוי עשה. ולכארוה בונתו דלא עדיף מביאיה, דאם בעלו לך' (וכ"ש לזר וליכא זוקה ליבוט). ואבל האחرونנים דנו בזה, דדרוקא קניין שהוא בעצם איסור אמר' אם בעלו לך'.

י'. והבי"מ כת' דהוה מצי למימר דנפק"מ אי נאסרה לבחונה, ונפק'ם כשמות היבם. וכוב' דהבריתא דמי אמר דנפק'ם לאיסור קרובותיה ס' ל' דאיין זוקה).

(טו) רשי"ד "ה נתן גט ובגעל". ועריבא גט, ואפי' לר"ע וכור' דגט לאו בחיליצה דמי לאפקועי כו"ז זיקה וכור' לא עדמיה בלאו גמור. משמע דאייל גט מפקיע זיקה נחשב לאו גמור' דלא יבנה זקמ"ל דגט מהני לאסור ולא להתיר, ומ"ה לא זהה לאו דלא יבנה). והאחרונים הקשו תיפול' דגט מהני רק מדרבן, ומ"ה התפס קידושין דלא זהה חיברי לאוין^ט. וכ"ב הריטב"^א צריכה גט לביאתו מה"ת, ואפי' לר"ע דמשום גט אינה בלוא יבנה אלא מדרבן. וחיליצה לזיקתו מדרבן, דבריה גרוועה עשווה באילו זיקתו קיימת.

(טו) תוד"ה וא"א חיליצה, הינו אפי' אחר חיליצה פסולה. דאפי' שהיא עדין זוקפה לו, מ"מ לא תקנו מאמר. (וע"ע בסמוך).

(יז) תוד"ה עשה (הא'). אבל אם נתן גט למאמרו שראי אף ליבם וכו'. וכ"ד Tos' (לק' נב: ד"ה או לדמא). אבל דעת רשי' (לק' שם ולעיל לב') דאסור עלי' משום גוירה דאייחלופי^{ט'}. וכ"ד הרמב"ם (ה ד) ווע"ש.

דף נ:

(יח) מאמר בזו ומאמיר בזו, צדירות ב' גוטין וחיליצה. האמור"מ (טו) היך לדעת רל' (לע' י) ע"י שוחלץ קיימא עליו באיסור ברות דעתה את, וא"ב נימא דסגי חיליצה א', ולדעת רשי' (לעיל מת) ע"י שנעשה ערוה פקע הקידושין^א, וה"ג אמא בעי גט למאמיר. וכזה"ק האו"ש (קו' זיקה לו) וחויסיף

י'. אבל הרמב"ם בהלכות (ה ג) סתום, ולא פירש להקדים גט או חיליצה.

יח. ויל' דרש"י (כאן) קאי הצד דגט מהני מודאורייתא. ואפ"ה רשי' חדש דעת^{ט''ז} הגט הזה איסור בעלמא, וליכא לאו גמור' דלא יבנה.

יט. ובפירושו הויה גוירה בפנ"ע. אבל התוס' רא"ש (כאן) בשם ר' מנחים כת' דלגבוי דיריה לא אמר' Mai דעביד שקליה.

יא. יל' דאפשר דרש"י בעי גט עכ"פ מדרבן ולא מצאנו בשום מקום בפועל שיוצא לרשי' בלוא גט.

ב. ובע"ז ילה"ק בעשה מאמר ובעל, דמדאורי' נעשית ערוה. אלא דיל' דגדר ביאה פסולה שאינה פוטרת, דנחשב לצדקה הזזה דיאינה ערוה).

(ז) עשה מאמר וחיליצה צריכה הימנו גט. פרשי' לאפקועי קידושין דיליה, דחיליצה לא מפקעת קידושין. משמע דחיליצה מודני להפוך זיקה למורי, אלא DNSAR אישות המאמר. (ולא דאמר' דהמאמר נחשב יומם במקצת, ובכלפי מקצת זהה ל"צ לחיליצה).

(יא) רשי"ד "ה צריכה הימנו גט. וביעו גט לאפקועי קידושין דיליה, דחיליצה לא מפקעת קידושין. ויל' דהא מעירא קידש בקידושי מאמר מדרבן, ועבשו ל"ש מאמר יבמין. (ונימא דיפקע בבדי' בין' דעבשו ל"ש מאמר ט').

וועל' יל' דלבאר' רישא דמתני' קאי אף לר"ע ודהא סייפה ר"ע), א"ב משעה שאסורה עליו משום לא' יבנה' נימא דפקע יפקע קידושי המאמר ט'. וצ' לד"מ' צורת התקנה שלא התירו קידושין ע"י חיליצה לחוד.

(יב) רשי"ד "ה היז' בנסיבות, מפרש בגמ' 'א' זו בנסיבות האחרונים דנו דלמסקנת הנגמ' (לקמן נב.) לא קאי. עי"ש.

(יג) נתן גט ועשה מאמר וכו'. הריטב"^א בתב דאע"ג דמאמיר פסול הוא (שכבר נפסלה בוגט), אפ"ה צריכה גט למאמיר.

(יד) צריכה גט וחיליצה. הרמב"ם בפיה"מ (עליל ג ה כת'): כתב דהנבן לכתיחילה שיתן גט וואה"ב יחולין^{ט'}. ובשות' בית יוסף (יבום ו) האריך לדון בויה, וכות' דאדרבה עדיף לחלוץ לפני הנגט, דהוה חיליצה כשירה טפי. והב"מ (קע ב הוי בפתח"ת קע א) כתב משום הידור מזכה לגמור' בחיליצה, דהמצויה נקרא ע"ש גומרה.

טו. וכמו היכא דנעשית ערוה, לדעת רשי"י (טט) פקייע הקידושין. ואפשר דה"מ היכא דעבשו לקידושין גמור'ו, ואילו הכא אדרבה רואה עבשו לקידושין גמור'ו, וכדרין חיברי לאוין).

טז. ושמעתי לתרץ דכל תקנת מאמר תקנו במקום איסור אשות אה' ובמ"ש רשי' נב. דהתרזה לא תיתירה אלא בסדר המצויה, ומ"ה ל"ש שיפקע עי'ז. ועוד יש שת' דמאמיר הויה מעין קני' יבום, ומוקנה (קידוי טה) כת' דקנין יום תפס אפי' במוקם שאין קידושין תופסיהם ווגון לס"ד דעשה דוחה ל'ת' שיש בו ברת, ומותרת להתיכב. בצדלי' גן, וא"ב אף נשעשית ערוה לאחר זמן לא פקע ממו המאמר.

ועפ' הז' העושה מאמר ביבמות, ואח"ב נשא אחותה, אף דפקע זיקה (כמ"ש Tos' ית: דהיכא DNSAR, מ"מ צריכה גט למאמיר).

אבל הב"י"ש (קע ג) והగ"א (שם יט) הביאו דמכאן למד הטור דדעת רשי"ד אף למ"ד חיליצה פסולה צריכה לחזור, הינו דוקא באחים, אבל לא בערות. (וכ"ב בתוס' חד מקמאי נא). והג"א הקשה דזה סברא הפוכה מדברי שמואל (לע' כז) דחיליצה פסולה מיפטר נשיה, ואפ"ה בעי חיזור לעירות. והאחרונים¹ ביארו (סבירת רשי"ד) דעת כל ים רמי מצוות יום בפנ"ע, משא"כ בערות. (ושמואל ס"ל להיפר, דאיתנה פוטרת ערתה אלא בחיליצה מעלייתא).

כא) **תוד"ה** עשה. הכא שיך להק' דעתן גט לא' מהן למאמרו וכיו' ולעל' פי'. ותוס' (לע' לב. ד"ה גט) תי' דבלתיחילה גורין אותו גט לוייקתו. (וזהחו"א (קכח ח) כתוב דהינו שדרעתו ליבם אח'כ). אבל הרמב"ן ורשב"א נקטו דאף לכתחילה מותר לחתת גט למאמרו. ותי' דה"ק אדם בא להוציאן ציריך ב' גיטין². והרמב"ן חוסיף כיון דבעל מאמר קר הדין, لكن לא הו"ל למתרני הבי. אבל הגמ' (נא) מקשה לרבן גמליאל תתייעם, דר"ג מיהדר בתור בטولي' למאמר הבי.

כב) **בא"ד** [שם] דעתן גט וכיו' למאמרו ותשורי אידך. **שיטת התוס'** (כע"א, ולק' נב) דוחותר אף יבמה זו בגט למאמרו, עי' לך' נב' ולעל' לב. דעת שא"ר. והרמב"ן כת' דהכא שב' נתנו מאמר, ייל' דגט דאי' מהם (למאמרו) פסול את מאמר דתורייזו³. דבשים שזיקת כל הבית נפסלת לאחין בגיןו של א', אף מאמר דכללו נפסל בגט דאי'. וכן בעב' ערות, דשליחותיהם דהודי עבדן (אף במאמר).

ט. וצ"ב דהו"ל למתרני וחידוש טפי דשייךшибו או עי' ליבום. ואפשר דכוונתו עפ' דברי הגמ' (נא) דחותרת יבמה עדיפא. ו. והרש"ב⁴ כתוב דאף לשיטת רשי"ד והרמב"ן דהיא אסורה, מ"מ הצרה וותרת. וכותב ואפ"ג אמר דחותרת אסורה לעשרה המאמר, מ"מ העירה והוא מורתת לאחינו. ועל' נב' ובס"ד כתוב הרשב"א דמשמע ברשי"ד כאן דבעל אופן אסורה. ובתורא"ש כ' בשם ר' מנחם דרבא קאי אמרתני' שמות עשרה המאמר, אבל לגבי דיריה לא אמר' מאי דעובד שקליה וכן לגבי אחין נמי.

יא. אך לכואו לא דמי לזיקה, דהוה זיקה א' לכלום, והgets דחי לזיקה. אבל המאמר הזה קנן ליבם וזה, והאריך הגט דחי מאמיר של חבירו. ולכואו מוכח דמאמר הזה גור' יום במקצת, ונחשב שליחותיהם דאחים. ומ"מ צ"ע דלא מצאנו

להקשנות דע"י חיליצה מתברר (למפרע) דאיינו זוקפה לו.

וזוקפה לו. והקה"י (לו כ"ב הא�"ש שם) כת' דلم"ד חיליצה פסולה צריכה חיזור, עדין זוקפה לו, ומדרבען נחשב שלא חור לאיסור אשת אה.

ועוד תי' האחרונים דמאמר נחשב יום במקצת, וככלפי צד אישות זה נחשב (מדרבון) שהוא יבמותו, וכאליו אינה באיסור אשת אה. ועוד יש לנו רקודושי מאמר שניני, ולא פקעי בשנעשית ערוה.

יט) רשי"ד "ה צריכות ב' גיטין. ואי לחדאה", הויל וחברתו ביה אגדיא⁵ הו"ל בונה ב' בתים. דע"י מאמר נחשב ב' בתים (זה מאמר נחשב קצת בנין).

כ) רשי"ד "ה וחיליצה. לאחת מהן ופטורת ערתה. וכן מבואר בברייתא (נא), על כל הבהיר במשנה דסגי בחיליצה א'. והגמ' מכך למ"ד חיליצה פסולה צריכה לחיזור. ותי' דהברייתא כמ"ד אין זיקה, וס"ל דחיליצה פסולה אי"צ חיזור.

אבל הגמ' (נא). דנה דהמשנה ס"ל דחיליצה פסולה עריך חיזור, ותוס' (ד"ה צריכות) והראשונים כת' דכוונות המשנה דבעי ב' חיליצות. והרמב"ן כת' דפשיטל דחיליצה לב' ממשמעו, והוא דקתי נב' גיטין לאפוקי מר"ג דאין מאמר אחר מאמר, ולא תימה ד"צריכות" מושם חיליצה נקט.

והרמב"ן כת' דדעת רשי"ד דהמשנה ס"ל אין זיקה. ואילו לס"ד דהgem' (נא) המשנה ס"ל חיליצה פסולה עריכה לחיזור, וקס"ד דהוה ב' תנאים. אי"ק ס"ד דבר' חיליצות קאמו.

ג. אבל ברשי"ד (כע"א) משמע דמאמר וחלץ, איןנו ניתר כלל עי' המאמר.

ד. דחיליצה אינו פועל על הצד שכבר נקבע ביבום.

ה. ורשי"ד כתוב אי' ליבומי תורייזו הו"ל בונה ב' בתים (דאורייתא). וצ"ב אמייא כתוב כן, חרי אף א' אסורה.

ו. וקצת משמע מירושי⁶ דכל הטעם מושם דעדין אגדיא במאמר, אבל אם מיתה היבמה, לא נחשב ב' בתים.

ז. והבית מאייר (קע ח) כתוב דגבוי מיאמר לו ובעל לו, ב' גיטין וחליצאה, אי"צ חיזור וטמי בחליצאה א', דכינוי דהוה רק דרבון לא בעי חיזור. והירושש יעקב פלייג.

ח. ע' **שיעור ר' דוד**. וע"ע לקמן נא: מש"ב המאייר.

הקשה ורש"י (נא: בסוף העמ') כתוב דיל' נחמה ביהה פסולת כאמור, וכן עלי נמי חיליצה לזיקתו. והרמב"ן כת' דר' נחמה קאי דין 'אחריך' דלא דאחריך משמעו Dok'a מאמר וגוט. אבל היא עצמה עריבה חיליצה לזיקתו. אבל מההרש"א נדחך בדברי רש"י (נא).

מ"ט אמרו רבנן גט ביבמה

כו) מ"ט אמרו רבנן גט ביבמה. פרש"י דמדאוריתא ל"מ אלא חיליצה, ומושום גט לא קרין בה שלא בנה. והריטב"א פ"י כיון דאמר קרא ביבמה לא מהני גט (בדאיתא קידושין ד). מ"ט אמרו רבנן דמהני>.

כח) ומ"ט אמרו רבנן מאמר ביבמה מהני, משועם דמהני בעלמא וכו' אמרו מאמר לקנות וכו'. בפשותו מבואר דעתיך תקנת מאמרה, אותו ביהה אחר ביהה. אבל (לקמן נב) אתה דעתיך מציאות יבמין ע"י מאמרה, שלא יהא תחילת קניינו בביאה. ויש שפ"י דמסברא מהני מאמר לקנות מדרבנן ווצריכה גט ממנהו, אבל צורתה אינה נאסרת ע"ז. ובזה קאי גירעה דסוגין.

כט) שם. האחרונים העמיזו דבסטגין משמע דמאמר לא הוה קניין, אלא גורו לאייסר באחים משום דרמי לקידושין, וגورو אותו יומם. והעירו דלבאו משמע בכ"מ דמאמר זהה גדר קניין קידושין או קניין יומם.

ועוד הביאו דבגמ' (לקמן נא), מבואר דהא דיש מאמר אחר מאמר הוא משום דקנה רך במקצת, ומהאמור הב' קנה بعد הפניו. וمبואר דשייך בזה סברות בגדר הקניין. וצל' דעתם הגירה משום גזירה אותו ביהה וכו', אבל מש"ה תקנו גדר קניין אישות. ותקנו שייחסב

יד. והמאירי (ריש קידושין) כת' דכסוף ושטר למ' ביבמה, אלא שמדרben מותני קניין מאמר לאוסחה לאחין. אלא שאין המאמר גמורין בה להקנותה לו לשום זכות בעלים. ומשמע דמהוני רך לא אسوול, ולא לקנות. וללבאו' מבואר דלא חל' קניין אישות' ע"ה המאמר).

טו. ובגמ' (לע' יט) נה' אי מהני מאמר בע"ב, אי ילפ' מיבום או מקידושין.

כג) בין ביכם א' ל' ב' יבמין וכו'. פרש"י כל הדין האמור למלعلاה. והרמב"ן מביא לפירוש דקאי אסיפה, ומפרש ואזיל חלץ ועשה מאמר וכו'. והביא בשם הראב"ד דלא פ"י בעל ובעל, דא"ב פשיטה דוחה את אש'ו. והרמב"ן פ"י דלא עלי למייחס בולחו כי רובלא.

כד) אין אחר חיליצה בז' גט וכו' בין באמצע וכו'. פרש"י בוגן גט לו' ודכין דוחה אחר הגט נחשב 'באמצע'. והתוס' הרא"ש כתוב בשם הקדוש מודוך"ש דודוקא עשה מאמר וחילץ, דעתך ערך גט, ואין אחריה כלום זיקה שהמאמר יתפס. אבל נתן גט וחלץ לא נקרא חיליצה 'באמצע', דנימה דמאמר שעשה אחרת אינה כלום. ואלא העד של מאמר עדין מהני.

כה) והבעילה בז' שחייא בתחילה וכו'. הראשונים כתבו דה' א' אירוי בין ביכם א' וכו'. אבל האמור"מ (ח' יא, יב) דיק' מודרכט"מ (ח' יא) דקאי רך לגבי העזרות ולא לגבי האחים, שהרמב"ם כתוב רך דיבמות רבות מבית א', ונבעל' א' ביהה פסולת וכו'. ערכיות חיליצה שאין זיקת היבום מסתלקת ביהה פסולת. והאמור"מ ביאר דכיוון דכא עליה (א' פ"י ביהה פסולת), פקע הזיקה מאותה היבמה, מושום ערוה דשתת איש. וכבעין דברי הגרא' לתרען על קושי' התוס' (כט) גבי מאמר לב'יש, דפקע הזיקה משאר אחיהם, ע"י שקנאה זהה במאמר).

והאמור"מ הקשה דמתני' קאי בר"ע, וקאי אף על הצערה בלבד יבנה וואף ביהה פסולת, ונימא דהזיקה פקע. ואילו נימא שעשו באילו ל'ק מדרבנן, א"ב ג' ב' כלפי אחיו. ותי' דאייסור לא יבנה תלי'א בזיקה, ובין דהפקיעו היבום לחומרא שוב לא קאי בלבד יבנה. אבל קניין האישות לא הפקיעו, ולכן קאי באיסור אישת איש.

כו) רשי' ד"ה אין אחריה כלום. ונפקא גט ובלא חיליצה וכו'. (לר' נחמה). הרמב"ן (וכן מההרש"ל)

גדר שליחותיהם על גופו הנקניין).

יב. ומשמע דקי' הגמ' דלא היה לחכמים לתקן נגד דין התורה (וע"ד סברת הט"ז י"ד קי'ו). ואילו מדברי רש"י משמע דקי' הגמ' דל"ש בזה גדר לא' יבנה).

יג. פרש"י (ז' וט' מאמר) לאסור חברתה. משמע דקשישת הגם' אינה תקנו מארור דבעי גט, אלא הוא דמהוני לא אסור. וצ"ע.

דבריה אחר ביאה וחיליצה). אבל הגר"א (קע מה) וכן לח"מ (ו' נקטו דגדיר ביאה פסולה מישך לחוליצה פסולה, והק' לדעת הרמב"ם (ורשי' לע' בו) דבכל איסור מעזה ואיסור קדושה הוה חיליצה פסולה (שaina ראייה לביאה), ב"ש שיחשב ביאה פסולה, א"כ אמרי פטרה צורתה (כבריתא לעיל כ'). ועד"ז נקטiao'ש (קר' זוקה בג').

וחחו"א (קכו') ושאר אחרים חלקו דבריה פסולה הוה משום גיירה דבריה אחר ביאה, ואינו חסרון בפטור.

ובגמ' (לע' ב') מבואר דהיכא דאיתנה עומדת ליבום מדרבן ובגון שנויות, וכן חייבי לאין דמדאוריתא עשה רוחה ל'ית', אם בעל קנו. אבל היכא דהוה איסור דאוריתא וכגון חייבי עשה, וכן למ"ד אפשר לקיים שניהם), אם בעל ל'ק. בין דלא נאמר זהן דין יום מודאורי.

ופרש"י (לע' ב': בסוחה"ע) דהיא עצמה צריכה חיליצה, ולא סגי בנט. והאחרונים דנו האם כזונות רשי' דצרכיה חיליצה ולא צרך גט, וזה לא קנו". א"ר קצת משמע דמ"מ צריכה גט. ויש שנקטו בונתו לצריכה גט מודאורייתא, דתפסי בה קידושין^ט. א"ר יל"פ דהוה מדרבן, דבריה פסולה לא גרע ממאמור (וכדי' בסוגיין).

אבל האחרונים (שעה"מ ו' יא) דיקו מדברי הרמב"ם (שם) דכל הנידון לפני העשרה, דהערצה צריכה חיליצה. אבל היא עצמה תפסי קידושין^ט, וצריכה גט ולא חיליצה. (וחבי"ש (קעד ג') תמה בוח). ועד"ז כת' המהרש"א (לע' ב') מסברא דעתפה ולולי דברי רשי'

asisות במקצת, (וכדי' איתם המשום גיירה דמאמר אחר הגט).

(ו) ואתי ל'מייבניל' אחר ביאה. הריטב"א פי' ערתה, דהיא עצמה ליבא למיחס, דהוה אשת אהיה.

לא) תוד"ה מודגט. אבל הכא חישין שיאמרו וכו' הינו מלבד הגט וכו'. אבל הריטב"א פי' דחישין שיאמרו דחליצה ל"מ לפסולה (ואף דמתורתה לשוקן), כיון דחו"ד גט אין פסולה.

לב) ומ"ט אמר רבן רבנן ביאה פסולה יש אחריה כלום. פרשי' ולא אמר' תסגי بلا חיליצה. והריטב"א הביא דקו"ת הגמ' אמרי צריכה חיליצה". והריטב"א הקשה דבכל הפרק יש אחריה כלום, משמע שתפס גט ומאמור (וע' לעיל ונא). והריטב"א כת' מודאורי רבן שצרכיה חיליצה, אמרו נמי שתפס אחריה גט או מאמור (וכתי' הגמ').

לג) ומ"ט אמר רבן רבנן ביאה פסולה יש אחריה וכו'. פרשי' דיש אחריה זיקת יבמין, ולא סגי גט بلا חיליצה (וכדרתנן לעיל^ט). ובפshootו משמע דאף בעלת הביאה צריכה גט וחיליצה, דמדרבן נחשך דלא קנה קני יום בביאתו.

א"ר יש שדנו כבודנות רשי' רך לענן העשרה, דלא סגי גט לפטור חבורתא מחוליצה. אבל היא עצמה פטורה. אמנם לבאו' מבוואר ברשי' דאף היא עצמה אינה פטורה.

לו) שם. בפשטות סוגין מצאנו ביאה פסולה רק בביאה אחר הגט או המאמור (וממשום גיירה

יט. וצ"ב האיך תפסי בה קידושין, הא רשי' (nb) כת' דבכל יבמה לא תפסי קידושין מודאורייתא, והתרורה לא התריה לעשות באשחו אלא בסדר המצויה. ויש שיחלקו הינו במקומות מסוימות יום, הדתורה גילה דין בסוף וגמורים בה, אלא בסדר המצוות. ואילו במקומות איסור עשה דליך מסוימות ביום, שפרט תפס קידושין בסוף וشرط מודאורייתא. א"ר מושתנו באשחו, שפרט תפס קידושין ביום וشرط מודאורייתא. ובפshootו נקטו האחרונים דכבודנות רשי' ודרשות אשח מונען, דלא הותר אלא למוצאות יום. וב"ש במקומות איסור עשה דליך מסוימות ביום, נשאר דין אשח. ולא תפסי קידושין^ט.

ב. ובפshootו הוה קידושין בעלמא, ונחשב דיש כאן הקמת שם, וא"כ חיליצה וכן דלא גשת דרכ' יום, 'ב' סמץ'. ובפshootו אף קידושין בסוף תפס. ויל"ח דגלי קרא דין בסוף וشرط גמורים, דציריך דוקא קידושין דרכ' ביאה. וצ"ג. אבל בחו' ר' שמעון (כא) חידש דהוה ממשום קניין יום. ואף דלא

טו. ואף דאסור ליבם (וממשום הגט), מ"מ ס"ד דמותני יום לקנות ולפטורה. יז. וכן מבואר במשנה דביאה באמצע יש אחריה, ותפס מאמר גוט (וזאחו או בצרות).

יח. ויל"ד מ"ש מביאה פסולה בסוגין דצרכיה גט (וזהມאיiri כת' דאיירי بلا נתקון לknin). ורש"י (במשנו) פי' דאזר גט תפס מאמר אף לר"ע' דלא הוה חייבי לאין גמורים. א"כ אף חייבי עשה לא הוה חייבי לאין גמורים, א"כ נמיא דאם בעל קנו' (עכ"פ מגדרי מאמר דרבנן).

ויל"ד דחותם איירי שאסורה מודאורייתא, ומשי' גרע, וב"ש לציד' בפסוק הפרשת דרכיהם דיש איסור אשח בחיבור עשה ודלא נפלו ליבם. וע"ל דדורקא במקומות שנפללה מעיקרא ליבם, תקנו ביאה פסולה ובכען מאמר. אבל חייבי עשה דאף מעיקרא נפלו רך לחוליצה לא תקנו גיירת ביאה פסולה.

לו) כל כי הני תחווין וכו'. פרשי' כולם רמאי איכפת לנו. והרשב"א וויטב"א פי' דהגמ' מנסה בתמייה, מה תועלת יש בה. ועוד אמא לא חיישין אם אתה אומר חולצת מהיבמתך. ולפ"ז תי' הגמ' דעתן לו הנאה בהז, וליכא למיחש.

והאחרונים הקשו מבאן לדברי הב"ח (קסא שדייק מהטור) דיש איסור (דאוריתא) לחולץ לב, דעתו חולץ ב' בתים (עפ' הגמ' לעיל מדר). וכתבו דלפירות הרשב"א וויטב"א מכאן אין קושיה נאל דהקו דבחליצה פסולה, ובמה גוירות העריבו ב' חליותכ'.

דף נא.

לח) מ"ט דר"ג וכו'. הרשב"א וויטב"א פי' דהפרשנות כסברת רבנן, חדחין נוון דכיוון דלא הופקע ויקת הבית למגורי במאמר או בגטו, דינא הו דמנהני מאמר של זה. אבל Tos' (נא: דה ביאה) כתבו דמסברא חוליל כ"ג, אלא משום גוירה וכו'.

לט) ואי מספק"ל זר"ג תהוי כביאה בתחילה וכו'. פרשי' דמנה נפרש דאי מאמר קמא וכו', מבואר ברשי' דלצער [אליבא דרבא] דמאמר קני, הביאה שאחרינו אינה כלום. והרשב"א הקשה וא"ת הרי אף כביאה פסולת גזורה, והן גזורת משום ביאה אחר ביאה. ות"י דעתם דמ"ג היה טעם רוחיא בכל התלמוד, ומש"ה לא רצוי לתunken לבטל טעם זה. ואי משום ההוא טעמא דאתו ביאה אחר ביאה, די לגוזר בביאה עצמה.

בג. והבי"מ (קסא) כתוב דולדעת רשי' ע"ג דלעיל (ג. ולא) אמרי' אם אתה אומר חולצת חישין שתתייבם וממשמע דקיי למסקנא, הכא וזה גוירה לנוירה.

בד. ויל דהאיסור דאוריתא הויה אילו יחש בחליצה מדאוריתא, ובין דיש איסור ופסול בדבר ל"ש לעבור על אסור זה. ובוונת הב"ח דמ"מ יש דרבנן עפ"ז בימה שחולץ בחינם.

א. וכתי' אלא איידי דמפרש טעמי' דר"ג מפרש טעמא דרבנן. והרשב"א הו' דבפסרים מדוקיים ליהיא זרבנן וכו'. ומשמע מדביריהם דרבנן ס' לדיש גט אחר גט מסברא, ולא בעין לומר דברם הב' הויה צד אחר; דומה דמאמר אחר הגט (וע' בסמוך).

שם דהיא עצמה פטורה. והאחרונים ביארו דס"ל דבחוביי לאוין ועשה אף דבעל לו"ק, מ"מ מחשב שנופלה לפניו ליבום וליכא איסור אשת אח"י, ומ"ה תפשי קידושין (והפרשנות דרכנים נסתפק בזה, והאחרונים הביאו דנה' בזה הראשונים. וע' מש"ב לעיל כ').

ולכ"א כל זה בנטבען לנאותה לשם קידושין, אבל בביאת שוגג או בע"ב לא קנה בתורת קידושין, ועריכה חיליצה). ויל"ד בביאה פסולה דסוגין, אמא לא הני מדין קידושין בעלמא, לדברי הרמב"ם (תנ"ל). א"ב האיך מהני גט או מאמר אחו לפוסלו אח"כ. ואפשר דאף בכ"ג ואף דחליל קידושין דאוריתא יש גוירהatto ביאה אחר דהיל' קידושין מדאוריתא עומדת ליבום, ומש"ה לא תפשי מדין קידושין.

לה) גוירה ביאה אחר הגט וכו'. הריטב"א הקשה דמש"ה סגי לנו לנזר להצעיר חיליצה. (אמא תיקנו דמנהני מאמר אחריו). ויל' שרצו לנזר גוירות הרבה על ביאה זו לבירר פסולת, ולא ליתו למיטע בביאה אחר חיליצה. (וע' חוט' נא: סוד"ה ביאה).

לו) רשי' דה ביאה אחר מאמר היה. וכא פגע באיסור אשת אח. רע"א והאחרונים תמהו דהזה איסור איינו בונה ב' בתים (דזהה עשה לרשי' וכלהלעיל יא), ואמא כתוב דעובר באיסור אשה אח. והביה מאידר (קסא) תי' דכוונת רשי' דאיסור איינו בונה ב' בתים הויה מחמת אשת אח (וע' מש"ב בוה לעיל י' ומטר).

וזהר"ש העמיד דברי רשי' ב' יבמין ביבמה אחת, דזהה אשת אח החי.

נחשב קיומ המצויה, קניין היבום לא תליא באקיים המצויה. אלא לעניין לפטור צרצה בעין קיומ המצויה.

כא. וקונה דרך קידושין דעלמא בגין דלא רמי קמיה למוץוט יומם. והאבב"מ (קד) דמנאמר לך' ביבמה מדאוריתא, ודרשי' לך' נב) דהתורה לא תתרה לאילא בסדר המצויה. והאחרונים ביארו דהרמב"ם ס' לדחתם ודליך במאמר משום דגלי קרא דעתן בסוף ושתור גומרים בה. ודוקא היכא דקוקה ליבום גלי קרא דל'ם קידושין, אבל היכא דאם בעל ל'ק תפשי קידושין.

כב. ויל' דמתני' ר"ע ומש"ה מדרבן נחשב דלא תפשי קידושין. ויל' דאיידי בביאת שוגג או לשם גזות, וכמ"ש המαιר. אך לבאו' מבואר דאיידי אף בלוא היכן).

הירושלמי. והקר"א תי' דהירושלמי ס"ל דמאמר DAOORIYTAA, ותוס' דנו לדידן דמאמר דרבנן.

(ב) ריש"י ד"ה חולין לראשונה. עזה טוביה אשמעין שלא יאסר עצמו בקורבותו שנייה וכו'. המהרש"א הקשה תיפורל לא ישופר (ובטליל מל' מ). והמהרש"א וחידש ואך דהגת השניה איננו ט ולא נאסר בקורבותויה, מ"מ פסול לב Cohen. דאפי' ריח הגט פסול לכהונת. והרש"ש והאחרונים חולקו דמשמעו דפסול בחוננה תלייא בפסול קרוביהם. והרש"ש תי' דריש"י כתוב טעם זה דאך ביבמי' יבמה א' ושכבר נפסלה לכהונת.

(ג) אמר לך שמואל כי אמרי אנא איזיבא דמ"ד יש זיקה, ור"ג סבר אין זיקה וכו'. Tos' (כח ד"ה מדקאמרתו) הביאו מכאן דלמ"ד אין זיקה חיליצה פסולה אי"צ חיוור. (ותוס' הקשו דבגמ' כו) מבואר דאך למ"ד אין זיקה בעי חיוור, וכותבו דaina לפוי האמתה. דברריהיתא באן מוכח דאי"צ חיוור. אבל הרמב"ז (עליל שם) נקט דתליתא בא' הלשונות (ריש' כו) אף למסקננא.

(ד) ריש"י ד"ה ר"ג סבר אין זיקה. כיון דלאו אלימא תרויהו זיקתא קלישא וכו'. והיבא דטרוייה שווין מהני לפטו. וכ"מ לשמואל לחדר לישנא (לע' כו) דבשות פטרה. אבל ל"ב מהני רק למיפטר נשאה.

(ה) ריש"י ד"ה ר"ג סבר אין זיקה. כיון דלאו אלימא זיקה, פקע בחליצה כל דחו. (משמעו דהוה סברא כללית, דלמ"ד יש זיקה בעין חיליצה אלימא). וריש"י (עליל כו) כתוב דיאליימא זיקה ורמי' אתרוייהו. והאחרונים דיקון דהוה סברא נוספה, דחל זיקה ואישות ליבם, ובעמי חיליצה טוביה לבטל זיקה זו ווע' מש"ב לעיל כו', ולשונות הראשונים שם בזזה).

וזה רמב"ז (בסוגין) ביאר [הטעם ד החליצה פסולת צריכה חיוור] דלמ"ד יש זיקה חיליצה פסולת

ד. (והאחרונים דנו גט אחר גט, בחוד ים ויבמה, האם ל"מ כלל, דעתה כבר נתפס או דאין נפק"מן).

ה. (וע' מש"ב במשנה בשם שות' הרש"ב"א ד שגן).

ו. אבל למ"ד אין זיקה, והוא רק סיבת אישות המתן).

והרש"ב"א חלק דמאמר דרבנן, והibi ATI דרבנן ומוקע ביאה DAOORIYTAA. ואפי' את'ל דמאמר DAOORIYTAA (וב'כ העROLIN, הר' במשנה), מ"מ המאמר אינו גומר בבייה לכובע, וע'כ יש ביאה אחר מאמר. (והרש"ב"א שוב הביא דבירושלמי מבואר ברשי', וע' קר"א דהאריך בזה).

והרש"ב"א הביא בשם ר"ח דכוונת הגם' דאי מאמר ספק, תבא הביא הודי ותודה למאמיר שהוא ספק. ותהי ביאה בתחילת.

(מ) **אלא אמר אבי וכו'** אמר רבן הד יבמה בחוד צד וכו'. פרשי' דגט דחי קצת (לודחות חיציה). אבל למ' גט אחר גט דהא דחי קמא כל בח הגט. והמאירי ביאר דהגת חל בחוץיה, ואני נכנס לתחים מוקום' שהמאמר חל בו. וההריט"א כתוב אף לר'ג יש מקום שהוא קונה ויש מקום שהוא משיר, אלא (גט אחר גט) כיון דבחד עד וחוד תביססא, אין השני מוסף כלום. ויתר בטול דמי.

והחزو"א (כח ב) כתוב דתקנו חכמים דמהני מאמר וגט לחומרא, ולא לקולא שלא יהני גט בתרה. ומוקמינן אידינה דין גט גמור בה. ור'ג ס"ל דתקנו דמאמר הויה בעין DAOORIYTAA לעניין מאמר, ולא לעניין גט. כיון דפעולות נפרדות הם קבוע דמהני רק למיליההו, ולא לעכוב על חזרתה.

והגמ' (לע' כו) הביאה דמאמר לא עדיף מגט, וגט לא עדיף ממיאמר, דא"ב לא יהני אבתරא. ותוס' (שם) כתבו דקאי בר'ג. אבל פשوطו סוגין הטעם דהוה עד אחר רצ'ען.

(מ) **תוד"ה עדיפה.** ובكون' (לייטה ברשי' לפניו פ"י וכו')

ריש' ביאה אחר ביאה פסולת. ומיהו לר'ג וכו' החזו"א (כח ב) ביאר דמסתבר דבריה ומאמיר הויה חור צד.

וזה רמב"ז (בסוגין) ביאר דהוה נידון מפורש בירושלמי. והביא דהקרבן עדיה הקשה אמי' Tos' לא צינו לדברי

ב. ואין ספק מוציא מידי ודאי, למנוע שלא יקונה קני גמור (ואף דהמאמר לא פקע ובעי גט, מ"מ כלפי הביא נחשש שאין מונע).

ג. ודייקו דהמאירי כתוב ד'מקום' הגט אינו סותר 'מקום' המאמר. ולא ש'חולות הגט' אינו סותר את המאמר.

כונתו גט לקידושין אחוי, הילך פסול את כל הבית. והגמ' דוחה דברת אחר גט, בלאומר אם ראוי לתקן גט כל' א', ע"פ שאין זיקתן אלא בקדושים' אח' המת'.

מי) וקთני סיפה וכור' בשני יכמין ל'ימא תהוי תיובטה וכו'. התו"י ר'רמב"ן ושא"ר השקשו דאף ביבם א' וב' יבמות עריך להלען לשתייהם מדין חיליצה פסולה. ות' דנחאה ליה להקשות מודדמי.

אבל בתוס' חד מקמאי הביא דרב מורה [לשמוואל] דחלץ לצרה נפטרה בעלת הגט. ומהני לפטור אף דהוה חיליצה פסולה. ואף דרב ס"ל דחיליצה פסולה עריבה חיזור על כל האחים. ולכאו' כוונתו לחלק גדרה הזיקה לב' אחים שאנו מב' צרות. וכ' ב' הטור (קע) בדעת רשי' ורב' ח' צין לסייעין.

וכ' ב' המאייר (בשם אייכא מאן דידי), וביאר דעתמא דמלתא דב' יבמין ביבמה א' אלימא זיקה, ולא פקע חד בחיליצה פסולה דוחבירה. אבל ב' יבמות ליבם א' לא אלימא זיקה, ופקע בחיליצה פסולה דאייך. ווע' מש'ב בזה במשנה [:].

מה) אמר יוחנן וכור' בולחו ס"י מאמר קונה קניין גמור. פרשי' קניין חשוב, ולאו דוקא קניין גמור. וחוס' פי' ר'רמב"ן דהוה קניין גמור רק לעניין דל'ם מאמר אה'ב'. אבל הר'ז (גדרים ע"ד) צין ר'ר'ג ס"ל בבי"ש דמאמר קונה קניין גמור (מדאוריתא).

ביאת בן ט'

ט) דתנייא אמר ל'ם ר'ש אם ביאת^{ב'} וכור' וזה ביאת בן ט' וכור'. הרמב"ן הקשה אמראי לא הביאו את הבריתיא (לעיל ט') דנזה' כן לחדייא גבי מאמר. ות' דהמ"ל דהוה אליבא דרבנן אמר, שלא ס"ל זיקת ב' יבמין. ואלא לאחר דברי ר'ש במשנה, אף כוונת הבריתיא גבי מאמר דהוה לצדדים^{ל'}.

בזה בר' המאמר גמור בה. או יבמה יבא עליה והרי היא ל Kohah לו והמאמר לא הועיל בה כללום. ווע'ז א' (שם בהמשך) אף לעניין חיליצה.

ג. ואמאי הביאו מביאת בן ט'. אך ייל' דעדיף ליה להביא ממשעה ויל' דוחה בנות התוטס^{ו'}.

ד. והקר' א' תמהה במה תלי הספק אי ביאת בן ט' קנה מדאוריתא, לנידון גבי מאמר, או קנה מדאוריתא ומ'ז'

עשואה כפatoria הזיקה ובין דאיינו ראוי ליבם, ולא כפatoria קידושין הראשונים של האה, וכמגרש קידושין אחרים בוגט^{ז'}. וכל אחת פטרה עצמה, וכן באחין. דהיכא דהחליצה רואה קימא במקום יבם, וע'ב' החיליצה הוה כמו יבם וופטור את כל הצורות. אבל בשאינה רואה ביבם עשרה כמגרש קידושין האחרנים והזיקה כלפי יבם זו בלבד.

אבל ר'ג ס"ל דאין זיקה, ומש'ה ע'ב' דהחליצה הוה לכל הבית. ול'ש דין חיוור על האחים והצורות.

וע'ז ביאר הרמב"ן הא דהמקשן נקט דר'ג ורבנן פליגי אי יש זיקה היא, דר'ג סבר אין זיקה ומש'ה אין גט אחר גט, דהגת והמאמר קימי על קドושי אח'יו, דאגידי בכולא ביתא. ומש'ה בשנותן גט לו'ז' הוה כאמור הריני נתן גט לקדושי אח'יו, ופסל כל הבית. וכאלו נתן אף לעצמה, ואין גט אחר מועל בכל הבית כלום. וכן מאמר רמי על קדושי אח'יו. ורבנן פליגי וסביר דיש זיקה, ותקנו חכמים גט לזיקה שלו. הילך לכל חרא וחרא תקינו רבנן גט בזיקה שלו.

ובישליה שמעתה אמר'י דנזה' דוקא בגט אחר גט ומאמיר אחר מאמר, בלאומר בטעם דנפש'יו אם ראוי לתקן גט לכל אחת ואחת וכן מאמר, אף דרכ'ע אין זיקה, ואין זיקתן אלא בקדושי אח'יהם.

דף נא:

טו) ריש' ד"ה רבנן סבריו. דברי היכי דפליגי וכור' ה'ג פליגי בזיקה, ע"ג דממלתיהו לא שמיע' ליה. והרמב"ן (וברשב'א וויטב'א וויטב'א ביצער) כת' דקס'ד דעיקר פלוגתתם ביש זיקה, דרבנן ס"ל יש זיקה ולכן בכל חד תקינו מאמר וגט, דזיקתו של זה לא מידחי בגיטה דאחים. אבל ר'ג סובר אין זיקה, ולכן הוה

ז. וצ'ב האם כוונתו דיש רק זיקה ליבמין, או דודאי דיש גם פטור לאישות המת' אלא דבין דלא אלים, בעי ג'ב' לפטור הזיקה דאחים.

א. ואף דהgam' (ו:ונא) פי' דהמ"ה בגזרות, מ"מ סוף סוף לר'ג יש אלימות במאמר.

ב. והירושלמי פי' דר' שמעון ס"ל דהמאמר או קונה או לא קונה. דדרשי' זולקה לוי' זה המאמר, ובשם שהביבאה גמורה

אבל תוס' (קידושין שם, וכן ל�מן נב: ד"ה וחיביכ) חילקו דהקטן קונה יבמותו רך מדרבנן^{ט'}. ופי' دائ לאו קרא ס"ד דקנאה מדאוריתא, ולפפי' מקרה דין אישות דקטן^{ט'}, דאיינו קונה אותה אללא מדרבנן. וכ"ד הריטב"א כאן והרשב"א קידושין שם^{ט'}.

ואילו דעת רשי' דקנאה אלא דנתמעט מחייב מיתה דעתת איש^{ט''ו}. והאחרונים (חי' ר' שמואל טז) חקרו האם הוה אישות גמורה, אלא דין חיוב מיתה (וב"כ הנוב"י (אה"ע ת נד) דכשגדל חיבין עלייה, דהשתא הו"ל אשת גדול), או דנתהדרש מגוזה^{ט'} בדקן אין לו אישות שלם (והביא ש"ב האז"ז דלא נגמר האישות).

והמנח"ח (קעא ג) נקט דהיכא דיבם בקטנותו ואח"כ נגדלה לא אמרי' גודלי' בהודה, ואני אשת איש לחזוב מיתה עד شبיעל^{ט''ז}. וביחוי ר' שמואל דין האם הוה חסרון בקנין, או דהקטן הוה בעליים על אישות אחיהו, ואני נחשבת אשתו דקטן^{ט'}.

הרמב"ן (צ"ג) כתוב דקנאי מדאוריתא, אלא דזהה בכיהת שוגג, ולא קנה אלא לדברים הכתובים בפרשא (בדאיთא ל�מן ננו), ולא בנשואה.

יא. דהרבמ"ט (אסטרב' ג) בת' דהבא על אשת קטן, ואפי' יבמה שנפללה לו, מכין אותו מכותר מרדות. והנוב"י ה' דЛОקה ממשום אסור יבמה לשוק, ועי' דהקטן מדאוריתא. ועוד הביאו האחרונים מדברי הרמב"ט (סוטה ב, ע"פ הטופסתא סוטה ה^{ט'}).

יב. לדעת רבנן, ולכוארה ר' שמעון לית ליה הך דרשא ולצד דבריאת בן ט' קני, וטל' דבריאת בן ט' קני ביבמותו.

יג. ועד"ז בת' רשי' (סנהדר' נב) דדרשי' פרט לאשת קטן, קמ"ל קריא דין לקטן קידושין. וכן משמע בעג'ם ל' סח'.

יד. והרמב"ז (לק' צז) הבא מדברי רשי' (שם דה הרוי) דכתב דיבמותה הויאל וקוקה לו שיוויה רבנן במאמר. משמע דליך מדאוריתא.

טו. והרשב"ש נתפק דנתמעט רך מיתה, אבל חייב ברת, וב"כ האז"ש (יבם א י' ובמשך חכבה פ' קידושים), והקוב"ש (קידושין קלט). ופקמ"ט אם בא אחר וקידשה ותפסי קידושין ולמ"ר קידושין תפיסים בשומרת יבםם. ואילו הה איסור ברת, אך לדברי הפנוי (גיטין ננו) לא תפסי קידושין מחותמת קנן הקטן^{ט'}.

אבל האבב"מ (א) נקט דהפסי קידושין, דנתמעט אף מחייב ברת, וב"כ המנחה^{ט'} (לה). והרשב"ש הביא דעתו"ז נח' הראשוניים (לק' צד') לר"ע חממותו לאחר מיתה אינה בשရיפה, האם הוה חיוב ברת או איסור לאו בעולמאן^{ט'}.

טו. ובוקומץ המנחה דיקן מדברי הרמב"ט (יבום ה כא).

יז. וכענין מש"כ הגאר"ח (אישות ז טז) לגבי מקדש עופר, דיש קנן, אבל אין אישות.

ומבואר מדברי הרמב"ן דר' שמעון ס"ל דמאמר זהה ספק אי הוה קנן גמור מDAOРИתא^{ט'}. אך האחرونנים דייקן מדברי התוס' (ד"ה ביאה) דר' שמעון ס"ל דמאמר זהה מדרבנן, אלא דתנקו (בתורתו ודאי) קנן אלים, שלאiani שני בתורה. דהא איןו מוסף כלל. (וכ"מ בתוס' לע' יט').

ו' וקאמר ר' שמעון דאייה ביאה. פרש"ז אלמא מאמר הראשון חשוב לסתות כל כח המאמר. והרשב"א כתוב דלפ"ז הוא דנקט לשון ספק, לדבריהם ורבנן כאמור. אבל רשי' (לק' צז) ב' דליך שמעון ספק קני, ואי קני ל"מ בתורה. והרשב"א פי' עפ"ז דלצד דקנוי, קני קנן גמור^{ט'}.

נא שם. בגמ' (קידושין יט) ממעטינן אשת איש ולא אשת קטן, והגמ' העמידה בגין ט' שבא על יבומו DEMDAORI' חוויא ליה ובויאתו ביאה^{ט'}. ופרש"ז (קידור טש) כלומר זוקה לה, וקנאה לירושה (cdramori' בגין מה). ואף DEMDAORI' קנאה^{ט'}, אלא דאיישות דקטן נתמעט מחייב מיתה. ומדרבנן נחשב במאמר. (וב"כ הרשב"א (שם) בשם הדראב"ד, והנוב"ז (ק נד) כתוב דכ"ד הרמב"ט^{ט''ז}).

מקידושין] או דדרשי' אין בסוף ושטר גמורים. והבשותו הוה ספק בדרשו דקראי אי יlfpi' דקנה קנן גמור או לא. אך יש שדרנו דילפ' מDAOРИתא דקנה, אלא דאיינו גמור. ור' שמעון ס"ל דוגדר הרק קנן שאינו גמור להחשב ספק קנן מדאוריתא. ולא קנן במקצת. (ונפק' מוגדרי ממה נפשך).

ו. ולא הוה ספק, אלא קנה מדאוריתא (בקמצת) לעגנון דלפ' מאמר אחר. (ויש שפ' DEMDAORI' ובאייתן בן ט' קונה את היבמה ובגדרי קידושין), אך איןו 'mortir', ומש"ה אף מדאוריתא ציריך חיליצה, ועוד יש שפ' DEMDAORI' בגמו, והות מהני לטפור מיבמותה. ואף דביבמה בעולמאן קרי דגוט איןו פטור, אלא בסדר המיצווה. הכא נחשב שכנס סדר המיצווה, ומש"ה הגט מתיר.

ז. והביא בן מהירושלמי (הבל) דר' שמעון נתפק האם דרש' ולקחה זו המאמר, וכשם שביאה גומרת בה בר' המאמר. או דמאמר לא הועיל כלום.

ח. ובעין לשון זה ל�מן סח. (יע"ש בתוס').

ט. ויכול להוציאו בגט ובשיגדל, וב"כ רשי' (קידושין ז). אבל העונג יו"ט (קעט) כתוב דזהה לר' קנן יבם, ועדיין לא קיים המוצה דאיינו ראוי להקומות שם. והאמו"מ (ו' יט) דחיה דמפורש ברשי' (קידושין י) דלא כן. וע' מש"ב בזה לעיל ב').

י. והתוס' הרא"ש (קידור) דחיה דאם איתא דקני לה מדאורית לא מסתבר לפטורו ממיתה.

(ב' מ') בדעת הרמב"ם דاتفاق דק"ל לשומרת ים שזינתה אינה נאסרת על הים [ולא קי"ל כרב המנוח או בר' עקיבא], מ"מ היכא דזהה ע"י קניינו וסתירה נאסרת. [וב' כ' המאירי (סוטה גב) י"ג, אבל תוס' (סוטה כב): העמידו את המשנה בר' המנוח או ר' ע"ז.] ועפ' הא דմבוואר (סוטה כב) דע"י קניינו וסתירה העמידו את המשנה בר' המנוח או ר' ע"ז. ואב' נאסרת על בעלה אף באופן דין חיוב על עצם החנות (כגון משמש מת, ע' לקמן נה), דנחشب ע"ז בגין הבעלה.

והערולין כת' לישב דרלשי"י אינה נאסרת ע"י ביתן ט' וע' פור'. והחו"א (קלב ה) דין דכינוי דזוקקה אף לאט, בא עליה מהמת הצער המשועיר, וכן איןנו נעשה סוטה^ב. ושוב הקשה ע"ז מותוס' ר' ע"ז.

(ג') בא"ד ועוד דתיתפרק משום דבר המנוח אמר שומר"י שזינתה אסורה. והתוס' הרא"ש הוסיף דעתך דagina החשובה ביאה לקנות, החשובה ביאה לפסול. דזהה כנבעלה לאחר בזנות. והרש"ש ושאר אחוריונים תמהו דכינוי דזוקקה לו אמראי קרא זנות, ובמה תלייא ברב המנוח היכא דזינתה מאחר^ב.

והקובה^ע (מג) ביאר ע"פ דברי היירושלמי אליבא דאבא שאול^ב, אדם נתכוון לשם זנות נחשב איסור יבמה לשוק, דכינוי דלא הוה ביאת יבום^ב. והקה"י (ס"ח) ביאר דכינוי דיש' ב' יבמין, נחשב שזינתה כלפי חברו^ט, דמבדרי ר' המנוח מוכחה לאגדה.

בד' והמאירי (שם) כתב דעת^ע ששומרת ים שזינתה מותרת ליבמה, דagina אישות כלל. שורי אמר מותר באומה (למי' אין זיקה לעיל י"ג), מ"מ כל שרואה אותה פריצה יכול לקנות לה. והוא גרמה אחר כן ליאסר עליו ולחסיד בשותפה בסתרתה.

ב' והוכיח בן מהגמ' (לק' צה), למ"ד דמאמר קני מדאוריתא ושוב דחיה דיל' דאיירי בא עליה שוגג.
ב' . והאחוריונים דיק'ו דשאqr ראשונים לא ה' מודרך המנוח. וזהקה"י (א"ג) חובייח ודרכי ירושלמי דאסרו יבמה לשוק והוא מהמת אישות המת, לדינך דזהה מהמת הים א"א ליאסר דעובר ממשום איסור שוק, מחמת עצמו.

ב' . והקה"י תמה מ"ש מיה דקען הבא על הגдолה, וכן ביאת מעברת לתוס' לה, והקובה^ע (ס"ד) עמוד בה. בט' . והוסף ביוירל לצד דעת^ע יבום או חיליצה של א' מתברר שזוקקה רק לו.

נב) רשי' ד"ה ביאת ב' אינה ביאת. ואי משום דזינתה וכור' אפ"ה לא מיתסרא על בעלה, אלא על עסקי קניינו וסתירה. ותוס' (ד"ה א') והראשונים תמהו דמכוואר (כתובות ט) דפשיטה דנאסרת ע"י עדי זנות ובלא קניינו וסתירה, וכן פתח פתו כעדים^ט. והתוס' הרא"ש הוסיף דביאת יבים ע"ע לקמן נב'). אבל ונחלקו בוה הראשונים, ע"ע לקמן נב'). אבל הקר"א בת' דלבום סוג בעדי יהוד^ט, אבל לא נאסרת על בעלה א"כ יש עדי ביאה ממש.

והרמב"ן ושאר' הביאו דרש"י (לקמן צו: ד"ה ור' שמיעון) חזר בו, ובכתב דאיירי שהיתה שוגגת, ומ"ה אינה נאסרת. (וכמ"ש תוס').

ג) תוד"ה א'. ואיל' דהני נישואין דרבנן לא חשו לאסורה, דבל' דתוקן רבנן וכור'. אבל הרמב"ם (אי"סוב' ג' ב) ב' דבקידושי מיאין בשוניתה אינה נאסרת (אף מדורבן) משום סוטה^ב (ולא אמר' בעין דאויריתא תקח^ב). ועוד דנו האחוריונים דיל' דאייסור סוטה תלייא בחיוב מיתה.

והרמב"ן הביא בשם הר"א אב"ד דיבם קטן אין דינה בא"א גמורה ולא מתחשה בזנות). והרמב"ן חלק לדלעת רב (נו), ביאת שוגג קנה לבל, וא"כ קטן נמי לייני לבילבי'. ובברכ"ש (ט ב) ביאר דסבירה הר"א אב"ד דגדר המיעוט שלא גמורה האישות, ועדין היא בתורת יבמה. אבל הרמב"ן ס' לדגמרא האישות אלא דיש מיעוט מחיוב מיתה.

והאחוריונים^{בג} תי' (דעת רשי') ע"פ מש'כ הבית הלוי

ית' . והרמב"ן כת' דזה מן הדברים המתמחים שבפירשו.

יט' . ויל' דכינוי דהביבאה הוה איסור, א"כ לא נימא הן דין עדי יהוד ויבום בה' ג' צריך עדות ממש).

ב' . ודרש"ש (כא) דין בחרש שקידש, האם נאסרת בשוניתה.

כא' . אבל הרמב"ם (טהה ב ד) כתב משום דין לא רצין ליאסר על בעלה. ואילו חשב רצין, החשב סוטה ליאסר ולופ'ץ תאסר לכלהונה. ומשמעו דאיילו היהת גודלה היהת נאסרת. אבל בלאו ה' כי צ"ע דדעת הרמב"ם (חו' לע' לד) דפיינו קינה אינה אונס ונאסרת. ואכ"מ).

כב' . והחו"א (כבג) הקשה דהרמב"ן סתר למש'כ (לקמן צו). ה' לעיל בסמור) דביאת קטן הוה רק בכביאת שוגג, ול'ק' אלא לדברים הבודדים. אבל הברכ"ש נקט דמש'כ הרמב"ן דתלייא בקנין גמור לאו דוקא, וכ"ב בחו' ר' שמואל (שם).

כג' . משנת ר' אחרן מלואים ט ט, וכ"ב בחו' ר' שמואל (טו ד).

אך בוגם (בע"א) אי' דבריה פסולה גרייעא ממאמר ולר"ג, חתפס מאמר אחר ביאה פסולה [זהביהה לך כל שיורא דגט].

וועוד פי' בתוס' מהר"ם ור"פ בשם רבינו פרץ דכלל דר' יוחנן דעתשה דבר השוב כמו מאמר, וכמו ביאת בן ט' דמייתי מדור' שמעון דקאי ביאיה ולא במאמר ל'.

והרמב"ן כתוב דר' נחמייה ביאה פסולה אינו כבמאמר, שהרי אין אחריה כלום ל'.

והתו"י (בפי) הא, וכן בתוס' ר"פ בשם רב יוסף איש ירושלים תי' דכין דלר"ג יש אחר ביאה פסולה ואע"ג דאין מאמר אחר מאמה, כ"ש לר' נחמייה דאין מאמר אחר מאמר. והתו"י ותוס' מהר"ם והר"פ הקשו דיש סברא גדולה לחלק ולגוזר.

והרמב"ן הביא בשם ר"א אב"ד דבריה פסולה כבמאמר, לענין דאיינו מאכילה בתמורה, כיון דכופין אותו להוציאא [אבל מהני לפטרה]. והרמב"ן חלק דהא דאיינו מאכילה לפי שהיא פסולה לו, ומה ענין זה לקניין מאמר.

ט) רשי"ד "ה והא ביאה פסולה כבמאמר. דקא בעינמי חלייצה ליוקתו. הרמב"ן (ט) ומזהרש"ל (ט) הביאו מכאנן דאך לר' נחמייה לאחר ביאה פסולה בעי חלייצה [מדורבן], ודלא כמ"ש רשי"ד (עליל נ). והרמב"ן וריטב"א נקטו דהעיקר במ"ש בגין. אבל המהרש"א נידח דכונת רשי"ד דדעת רבנן דבריה פסולה לרבען כבמאמר, ובעי חלייצה. אבל לר' נחמייה ל"צ חלייצה. והרמב"ן הביא דגם' (קיא). בפשותו משמעו דלר' נחמייה ביאה פסולה פטרה, וא"צ חלייצה. והרמב"ן בת' דהונם שם דלא כר' יוחנן. והוה מוח' הסוגיות אליבא דר' נחמייה. עוד הביא מהירושלמי דמבוואר דעתוי חלייצה.

ס) תזוד"ה ביאה. ואורי"י ב"ר ברוך דע"ב לר"ג גט ומאמור מדאוריתא דילפ"י מק"ז וכו'. יל"ד אי

ליים, ועי"ז נעשית סוטה. ובשיעור' ר' דוד תי' דע"י המאמר מותיחוד עצלו הזיקה.

נה) בא"ד אע' בקטנה דפתיות וכו'. והרמב"ן תי' עורך דיל' דאיiri בקטנה מן האירוסין, ומסרה אביה.

נו) בא"ד ונאמר וכו' דלא שני ל' בביאה דריבמה בין מדעת ל'כע"ב. אבל הרשב"א וריטב"א (וב"מ ברמב"ן הנ"ל) כתבו דעתם מאמר מדעת, ואף ביאת בן ט' קנה דוקא מדעתה. וודעת תוס' דמעשה ביאת בן ט' הויה כיבום, וдинו כמו דין מאמר).

נו) בן עזאי אומר יש מאמר אחר מאמר בכ' יכמינו ביבמה א'. (כ"ג ריש"י). אבל ביבם א' ל"מ מאמר אחר מאמר. ופרשי' דביבם א' ל"מ ב' מאמר, דבמאמר הראשון קנה כל כח שתקנו במאמר. והמאיiri ביאר דביבם א' בע' יבמות בידו לברור איזה שיריצה. ועי"ז נדחתה זיקתו, דמאמר קונה קניין חשוב. אבל בע' יכמין אלימי זיקיו דגברא, שאין הא' ביד חבירו לדוחות את (הזיקה) של חבירו. ולכן מסכרא הויה בצד דמנהני מאמר זה ל"מ זה).

ויש"י הביא גירסת אחרת בשם מורי [להיפך] דביב' יכמין ויבמה א' אין מאמר. דלאן עוזי אין קידושין בתר קידושין באשה א'. והבעה"מ (טג) כתבל הטעם דביבמה א' ל"ש גורה אטו ביאה אחר ביאה. ומדובר רשי"י משמע דלקך לשנא נה' (רבנן ובן עזאי) בגדר קניין מאמר, דלאן עוזי אין קידושין בתר קידושין. ואילו לדעת רבנן [ולגיא' רשי"י אף לבן עזאי] כיוון דיש כח יומם, שפיר תפס אף מאמר דאחי. [דתקנו לכל ים דין מאמר, ואף במקום סטורי ול"ז].

נה) ר' נחמייה דתנן ר"ג אומר אחת בעיללה וכו' אין אחריה כלום, והוא ביאה פסולה כמאמיר שעודה רבנן וכו'. התוס' פי' דהיה מאמר אחר מאמר לר' השני. (ע' תוס' כמה פ' בזיה).

לר' שמעון (על' יט).

לב. ועוד כתוב דר' נחמייה ס"ל דל"ש לגוזר, כיון דמודאויריתא מידע דידי. (לכארה זה ע"ד תוס' דידן).

ל. לבארה כוונתו לගירסת הוב' (וצ"ע דהעתיק ברבינו הגירסת הא').

לא. ודלא בדברי הראשונים דכונת הגמי' להביא דין מאמר

דמאמר קנה מודאוריתא¹². ובפושטו כוונתם לבי"ש¹³ וכן צוין בדברי התוס' לע' כת. ל^ט.

ומשמעו בಗמ' דשייך בוה מה' רבנן ור' ג' האם יש מאמר אחר מאמר במדאוריתא¹⁴. (ודלא בגמ' לע' נא. דמחי' ר' ג' ורבנן בגיראות).

והגמ' (שם) מק' דאך ע"י גט או חלץ לה תאסר. ומבוואר דגט מהני מודאו' [עכ"פ לבי"ש]. וצ"ע מסתימת התוס' כאן דאין עד דוחה מודאו'.

ס) בא"ד ויעיד דא"ב הוליך¹⁵ נמי דאין אחר הגט כלום מא'. המהרש"א ה'ק' דעת¹⁶ ילה'ק הדוח'ל לר' נחמייה לומר דאין אחר מאמר כלום. והא ס"ל דאין מאמר אחר מאמר נאך לת' ר' בთוס'. וכבות' ושיש ליישב. והרש"ש מאמר מידי' בתי' דביה פסולה הוה במאמר, א"ב ממילא שמע' שאין אחר מאמר כלום. והרש"ש ה'ק' מדו' באמצע לר' נחמייה, דאי ס"ל דאין גט אחר גט ואחר מאמר מא'ב, ותיפ"ל מושום מאמר וגט הראשונים ל"ג גט ומאמיר אה'ב. ולא משום הביאה באמצעות.

סב) בא"ד ונראה לך' ר' י"ב ל"ר' נחמייה וכבר ל'יכנא ל' מג'gor מידי' וכו'. [ובסבירת הגמ' דל'ש גזירה אף במאמר¹⁷]. וה:right' בא' הביא דתוס' הקשו בין דל'ר' נחמייה מידע ידיע, א"ב אמא' אמר' שוויא פסולה ועריכה חלי'צה]. ות' דל'ר' נחמייה אלים סברת

לט. אך יש שפ' דתוס' קאי בדעת ר' נחמייה, וכבר ב' ברכז דס"ל דמאמר גט קונה במקצת מודאוריתא. וקונה רק עד צד, ואינה אשת איש גמורה.

מ. והתוס' ר"א"ש (זה) תמההadam מאמר קונה מודאוריתא האיך מהני מאמר בתרה. ואילו גם' שם מבואר דרבנן מהני מאמר אחר מאמר, ואיך דקנאה מודאוריתא לב"ש. ולכוא' ב' צ' אין נימא דמאמר הוה קניין בוט' לע' בט'). אבל בתו' לע' בט') מבואר דמאמר הוה גדר קידושין דעלמא. וא"ב פשט דל'ם קידושין באשת אישן.

מא. ויל'יד' א' כוונת התוס' דגט מותיר לשוק בלבד חלי'זה ואיך מדרבנן או דלא תפיס מאמר גט אחר, ולעולם צריכה חלי'זה.

מב. וצ' ב' כוונתו לדעתה התוס' י"ל דיש מאמר אחר גט. מג. והמשנת ר' אהרון (יח א) כתוב דרבנן מאמר קנה מקצת (וכרמו מה בtos' מורה' ור' ג'), ואיך דקנאה לא נפתחה לשוק. וממילא יש אחורי מבואר וביה פסולה. ורק ל'ג' דאין מאמר אחר מאמרה, דמוהני למג'רי בלפי דין מאמר אחריו, והא דאמרי' לע' נ' מושום גורה. קאי ר'ק לר' ג' וככון דל'ר' נחמייה ביה פסולה אין אחורי כלום, מוכח דבלפי הצר הוכח דיאינה זוקקה יותר, ובסבירת ר' ג'.

ילפ' דמאמר הוה קניין כיבום ונינתת הגט מהני כבמו חלי'זה, או דילפ' דמוהני דין גט לפטור וקידושין לקנות¹⁸. ותוס' הקשו ותימה גודלה וכו' דגט פטור ביבמה. (ופשיטה לתוס' דאי גט הוה דאוריתא, מהני לפטורה לשוק, מק'ו משאר נשים¹⁹).

וזמנם בהו'א של הגמ' (לק' נב) מודאוריתא מהני גט לאסורה. וצ'ל' דכוונת התוס' דהחתם ל"מ הגט לפטור, אלא אסור על היבם²⁰).

ותוס' (דר' כולה) בת' דכללו'ו תנאי (מלבד כי"ש) ס'ל דמאמר לא קני אלא מדרבנן. (ודלא בר' ב"ב). אבל לדברי היירושלמי סברת ר' ג' מודאוריתא (וכ"ב העשויין ב' בדעת ר' ש"י לרבה).

ובן הרשב' בא' הביא בשם היירושלמי דל'ר' שמען מאמר מהני בתרות ספק מודאוריתא. ובן מבואר בתוס' (קט. סוד'ה לא) מבואר דס'ל דל'ר' שמען מאמר קונה מודאוריתא (ולכן נחשב אשות ב' מתחם דאוריתא). אבל לתוס' כאן צ'ל' דכוונת ר' שמען דתנקו מדרבנן דනחشب באילו קני גמור וממ' נ' לא קנה שני, וב' כ' החזו'א (קלא ד, קלב ו) ואו' ש' (קו' זיקה), ובגמ' (לפקן זה) דנו דהיכא דעשה ממאמר ביבמתה, ובא עליה איזיך אסורה. וילפ' בק'ו דבאיסור קל נאסר האסור, ותוס' (דר' עבר) לעמינו דקאי במד'

לג. וילפ' יתכן דלא תפטור לצרעה מודאוריתא. לד. אבל אי נימא דמוהני רק לאסורה יש לישב דברי ר' ב' ומושמע בתוס' דאין עד דמוהני גט רק לאסורה. אין כוונתם דר' ב' ב' פ' הטעם דילפ' מק'ו מוגט).

לה. ואיך דאסורה על היבם לא פקע הוקה. ור'הו איסור בעלמא, ולא חייב בתרות. ואפשר adam בס'ס אחר הגט קנאה. או שמא אמר' adam בעלו' ל'ק, ואיך לא פקע הוקה. לו. אבל ר' ש"י (שם) בת' דמאמר יבמין דרבנן. ומבוואר דסוגיה דהחתם קאי בגדרי הדרבנן, ובזה ילפ' ק'ו לאסור מדרבנן.

לו. ולדברי התוס' (דר' כולה) הינו בית שמאי. (ועי' ש' בחדרש'א). וילפ' ל'ב' ש' לילפ' אף גט מודאוריתא. אבל לירושלמי דל'ג' דאוריתא א' ש' טפי (דר' ג' איזיך בהודיא אף בט').

לה. והתוס' ר"א"ש (זה) תמהה דכיוון דמאמר קונה מודאוריתא, א'ב חייב עליה מושום אשות איש ואמאי חשב איסור קל. והמודרש"א (שם) הוכיח דאינו חייב עליה מושום א'א. ומשמע מודברי דתלי' במת' אי ליב' ש' קונה קני גמור, או לדחות בצרעה. וצ' ע' מש'כ' לע' בט': דנה' בוה הראשונים. בפי' הגמ' נדרים עה. דאין זוקקה סקילה בנהרעה המאורסה).

וחתום' מהר"ם ור"פ (גג) דן דביעה אחר מאמר^{ל'ק} וביעי חיליצה, דכיוון דפרחה זיקת יבמין והל זיקת אירוסין^{ל'}. וכותב בשם הר"מ דאע"ג דפרחה זיקת יבמין ול'ק לכל דבר לירושה ולטמא, מ"מ קנהה לדברים הכתובים בפרשא וכביעת שוגג, וא"ע' חיליצה. ומובהר בדבריו דהגדיר פרחה זיקת יבמין הינו רק לעניין דיני נישואין, ולא שלा קנה כלל.

הרמ"א (קסו ב) פסק דעתrica חופה אחורי המאמר (ע"פ דברי הגותה מורה). והגר"א (ז) הביא דברי הגותה (לעיל בט): דפרחה זיקת יבמין, עצrica מסירה לחופה. והגר"א הקשה דיל' דהtram מדאוריתא. וא"ע^{ל'}.

אבל המאייר (לעיל בט) כתוב דהעשה מאמר אי"צ חופה כלל, ולא אמר' דפרחה ממנה זיקת יבמין, דאין כאן סרך אירוסין כלל. וכן אין חופה גומרת בה אלא באיה, ואפי' בא עליה בע"ב.

סה) **אלא אםא אם בענ' בלא מאמר וכו' וחתניא לוקה וכו'.** פרשי' אלמא דאוריתא היא. והרמ"ז תמה דמאמר דרבנן, והיכי ס"ד דילקה מה"ת. ותי' כס"ד דאסור לבועל עד שיקדש מדאוריתא^{ל'}, אבל מאמר אינו משמש כלום' ולאסור אותו לאחים וברוקבים וכו'*. והרש"ב^א כתוב

'מייד ידיע' שלא להפריז בגזירות. ומ"מ לגבי היא עצמה הערכו חיליצה.

דף נב.

פרחה זיקת יבמי

(ג) **אימא אף זה למצותה.** וכן כתוב רשי' במשנה, והഫرسטים הקשו דהגם בסוגין נקודה בן דרך חזיה, ואלבא דאמת קיל' ברב הונא דודוקא בה'ג הוה במצוותו.

(ד) **ס"א כיון דאמר מר (אליבא דבר' ש בט),** פרחה וכו' **אימא לאו מצוחה קעביד.** וזהו ביטול במקצת. ולמ"ד דבר' ש ס"ל דמאמר קונה קניין גמור^א בפשותו עיקר מוצות יבום ע"י מאמר, ואחריו לש' מצוחה^ב.

ובפשותו משמע דקאי בכבי'ש^ג, ואילו לבי'ה לא שייך פרחה. אבל יש שפי' (וב'ם ברמ"א, ע' בסמן) דאף לבי'ה מדרבן גדר המאמר דנחשב דפרחה זיקת יבום. והערול"ג כתוב דקמ"ל שלא אמר' דפרחה לבית הלל.

אבל הריטב"א כתוב דס"ד דנראה מבטל מוצות יבמיין.

ז. דלבית הלל לא אמר' פרחה. אבל האמור^מ (ה ד) הביא בסיס המאייר להקש' אמאי השמעתו הפסוקים דין זה דאורית מאמר ל'ק ביאה בע"ב. (ולא מעצורי שהקשה כן). והאמור' ממנה דין קאי לבי'ש^ו.

ח. והריטב"א הוסיף וכו' שביק בית הלל וכותב בכבי'ש, וסוגין דכולה תלמודא דמאמר דרבנן.

ט. (וחרשב"א) הביא בדורשי' בירושלמי ולקחה לו לאשה וההאמורה, אבל אינו גומר בה להוציאה בגט אלא הביאה. לי. ויל' דאם אינה נשיטה כלל, א"כ אמאי ייחס' מעשה קידושין^ו וכו' יטין פ' בקידושין שאינו אסור לשם לא חשב קידושין. וכן ליה'ק א' ב' ביבם אחד, דסדר המוצה מדרבען ע"מ מאמר, ואך דלא נאסר על שם אדם. והאהרונית ביאר דగדר מאמר ליה'וד עלי' אישות של המת, ואינו סיבת קידושין חדש.

ובספר קובץ (לרבנן י' ב' ב') העלה צד דאף לבית הלל מאמר קונה מה'ת ומש'ב הרמב"ם 'מדברי ספרדים' והוא שנלמד מדרשא. אלא דהוה רק תחילת קניין, ואין מהמו שם איסור.

יא. והאהרונית כת' דיל' דזה הגדר אף במאמר דרבנן, דהא שנאסרה על האחים הוה תקנה נוספת. ובמ"ש המאייר (ב)

א. וההוו' (לעיל בט) כתבו דהgam' (שם) 'פרחה' קאי למ"ד דקונה קניין גמור (ובוה מבעי אמי' פרחה). אבל רשי' וריטב"א (שם) נקבע דקאי למ"ד דאיינו קניין גמור.

ב. אבל הרמ"ז (לע' בט) כת' דאף לבית שמאוי יש מוצות בבי'ה אחורי המאמר. ואפשר דהוה מוצות הקמת שם (ולא מעתיק קניין יבום), ואילו סוגין שייכא למוצות קיים היבום.

ג. ולדעת תוט' (לע' בט), לבי'ש (למ"ד דהוה במקצת) מאמר ההוה גדר קניין יבום (ע' מש'ב שם). אבל בתוו' (שם) מבואר דהוה בקידושין בعلמו. ומשמע דאף' היכי מקרים מוצות יבום אח'כ. וולדך מ"ד לא אמר' פרחה. או דכין דאיינו מקניין היבום לא אמר' פרחה. וע' בסמוך לש'ב הגר"ח.

ד. וצ"ב דא"ב אף בחדר יבם ויבמה ואפשר כוונתו בבי'ה בע"ב, א"ז ב' יבמיין או יבמות, ומ"מ אמר' פרחה לעניין מה שאינו במצוותו).

ה. ולכארה כוונתו לדידן, ולא לבית שמאוי. ולכן יש לגוזר אתו ביאה שאחר מאמר, ומ"מ יל' ר' בבדרו' דהוה גירה לגוזרה).

ו. וולפ"ז סוגין לבי'ש. א"ג בווונת הגר"א דלענין מסירה להופה לא מצאנו עדין וקוקה).

ארבעים³. ובשו"ע (חו"מ כו ב) פסק דמלקין כי שיראה לדיניהם. אבל בש"ת הרשב"א (ד רס"ד) כתוב דמלקין מ' דבעין DAOРИיתא תקון (וע"ע ריב"א מכות רבבות וכותבות מה: ור"ן כתובות שם טה: ברדה"ר). ותוס' (גוזר ב) נסתפק האם מלקין עד שתצא נפשו (כמו רבשאינו רוצה לקיים, עד שיקבל עליון⁴), או שלא ילקה יוציא יהודן מדורו".

סז) תוד"ה דמקדש בביאה. ארכ"ת דאפיי" ביבמה
דציריך ביאה, דפריעוטה הו לעשות תחילת
קנגנוו ביאה. (וכ"כ תוס קידושין יב: בשם ר''). ותוס'
(קידושין יב) כתבו (בשם ר'ה) דזהה פריעות ממשום
וזדכר מכובער שמעמיד עדים (ובעדי ביאה או עדי
יהיו). ותוס' (שם) הקשו דבസוגין מובהר כן אף
ביבמה, והתמס לאו ממשום עדים דהא יבמה
לאוריתא אינה נקנית אלא ביאה.

הוותוא' הרא"ש (כאן ושם, והוירט"א שם) ביאר דבריהם
אף אחריו מאמר ציריך עדים.² וכן השעה"מ יובום ב-
ד) הביא מדברי התוס' הנ"ל דיבום עריך עדים. אבל
ההגר"א (קסו ט) הביא דמשמעו בתוס' הנ"ל דל"ג
עדות ביבום. ונקט דכוונת התוס' דל"ש טעם זה
ביבימתה, דאף بلا מאמר לא בעי עדים.³

עדות על היבום כי, וכמו קידושין דהמקדש בלבד – יבום המשגיל (יבום ב ד) נסתפק האם בעי

דרכינו דין בפקודת הוקאה אף אליו קנהה מדרבנן. וצ"ע.
 י"ז. וכן ר' ש"י (חולין קמ"א) בת' דמלקט מרדות אין לה קצבה,
 אבל עד שקיבל עליון. אך הרשנותים חילקו והם קודם
 לשער בעיריה, אבל לאור שער הוה גדר עניש, ובפי מרדון.
 יה"ח. והר"ן (תובות שם) חביא דב"ד הרמב"ם (חמץ ו. יב).
 ובושׂר"ח (מע' המים קפוד דארקי בהו).

וְהַמִּפְרָשִׁים הַקְשׁוּ דְסֻתֶּר לִמְשָׁכֶב תֹּסֶךְ קִידּוּשֵׁין בְּשֵׁם ר'ת
(ודנו להגיה כאן 'ר''י').

ב. ויש להקשות עוד دائֵי חשב פריצות להעמיד עדי יהוד, אָכְלָה עַכְלָה מִצּוֹת יָמָן נִתְנַח בְּצֻוָּה שֶׁפְרִיצָות. (ואפשר דזה רבויה הר'ג⁸⁸).

בא. והוסיף דף ר' רת לא ס"ל דברי עדמים, מודחך' התוטש' בפשטוות. וציין לתוטש' דיןך. והאחרונים ה'ך' דדררבה קרו' חביבו' (הרבנן בעי עבדך).

כב. והפת"ח"ת (קסו ט) נקט דוחים והיבמה ציריך לדעת שיש עדים, אבל עדים רואו מבוחן ל"מ, וכמו גבי קידושין. ששוב דוחה ודוחה מותני עדים מבוחן, דברבים ל"ג כוונת קניין בסוגי כוונות מעשה הביאה, אף שת恭ון לשם גנות. והרי יש כאן עדות לפיקומי.

הוסיף שע"י כך התירה הכתוב, שהוא קנויה לו
קדום.
והודיתב"א הקשה דאפי' המכיא במאמר אלא
עשה, וזה איך לך על ביטולו. והאמור"מ (ה יד) כתוב
ליישוב ע"פ דברי הירושלמי (חו' לע' לט') דלא בא
שאول בשבעה על יבמותו שלא לשם מצווה עובר
באיסור יבמה לשוק, ח"ג בין דין כתיקונו לילקה
משמעות יבמה לשוק.

אבל תוס' (ד"ה אם) כתבו דייף לסת"ד הוה דרבנן^ג, וסת"ד דעשהו כפוגע באשת אח שלו במקום מצוחה, ולא يكنה מדרבנן. והתוס' הרוא"ש הוסיף דהוה בכביה פסולה ולא קני לממרי (ובע"י חיליצה). ותוקנו שייחשב היבמה באיסור אשות אח היכא דלי'ק בסדר המצווה מדרבנן^ד. אך צ"ע מ"ש מהא דקי"ל לעיל כ) בחזיבי לאוין ושניות מדברי סופרים שאם בעלו כן. ולא העמידו דבריהם להחשב כמו איסור אשוש אח ט'

והרמב"ן כתוב דנידון הגמי' דבריעבר קנה ואי"ע לעשות מאמר לפניו שיבא עלייה שובי'. [ובזה תי' הגמי' דלאו משום תקנות דמאמר אלא בכל קיינושין, ומשמעותם פריאתומה וא"צ לחזור ולרבש].

ס) רשי דה והתני לאוקה. ואין מלכות מי אלא על דברי תורה. משמע בראשי דמכוות מרומות אינה

בדעiker תקנת מאמר נתן שאלו יבעל עד שיקדש, ות��נו
שייחיו קידושין אלו קוניין ביבמה קצת קניין, להומרא ליאסר
בקורובותיה וכו'. משמע דוחה גזירה נוספת, ע"פ הא דאיתא
(ב) דגוזו ממשום כיאה אחר ביהה. ווע' מה שחו' לעיל שם).
ובפישטו ממשוע ברשב"א דאהדרי' קרא, ולוקה ממשום
אשת Ach של מקום מצויה.

יג. ובחי' ר"א מן ההר כתב דס"ד לא קנה מדרבנן, כיון דבר על דברי חכמים עשויה כבעלית זנות.

ויל'פ' (דכוות הותס) ויל'פ' (מוש"ה מדררבן לא הוותס) ויל'פ' (תנקו דכלפי ביהא יבמה) ויל'פ' (באיםו אשא אחו) ויל'פ' (מ"ש מוקין ומעורבת דתוטס) (לע' יה' כת' והוותר בשעת פילה). ויל'פ' (דכוות הותס) ויל'פ' (מוש"ה מדררבן לא הוותס) ויל'פ' (תנקו דכלפי ביהא יבמה) ויל'פ' (באיםו אשא אחו) ויל'פ' (מ"ש מוקין ומעורבת דתוטס) (לע' יה' כת' והוותר בשעת פילה).

בהתאם לדרישה, איננו מחייב את אחד [או שניים].
ויש להזכיר כי בין החלטה זו לבין ההחלטה על רשות
העירייה למכור דירות בדירותם של תושבי העיר
הקיים מזמן רב, אין קשר כלשהו.

טז. דס"ד דמודרבנן לא כנה קניין אישות (ומושמע דמ"מ וראי פטורה לשוק), וא"צ יבום או חליצה. ולכארורה מובהק מזה

בלא עדים תצא بلا חיליצה. אך الآחרונים דוח דלא מצאנו יבמה יוצאת بلا גט ובלא חיליצה. והוכחו מכמה מקומות דעתך מוצאות היבום הוא בקנין, וכל דלא דקאה לא קיים המוצה כלל.

שם. הביאו (קסו ב) הבא מדברי הריא"ז (הנ"ל) דמשמעו דעתך היינו עדים מאמר בפני עצים, לא נגמור הכנין א"כ היו עדים בשעת יהוד. ואל"כ צריכה חיליצה וגט (מהמתה המתואר). והביש"ד דיק מדברי הרמא"א דהיכא דעשה מאמר בעדים א"ע עדי יהוד ליבום. אך תמה דביבמה ל"ש קידושין, א"כ לעולם הביאה הוה הכנין (מדאוריתא), וצריך עדים. (ווע"ש).

ט) ועל חתנה דדריר בכח חמויה. פרשי' (ושאר' קידור' יב:) שמא יכשל בה (ע"פ הגמ' ב"ב צח): וบทוס' ריה"ז (קידור' יב:) הבא י"מ שקידוש אשה, ודר בבייה חמוי (ומשום פריצות ארוסתו). והרמב"ם (איסור' ב' כא טו) כת' זהה עוזת פנים לדור בבית חמוי (וכמו שאסור ליבנס עמו לבית המרחץ).

ע) מידם הוה דימא. הרמב"ם (איסור' ב' יב) פסק דמי שנטען על העrhoה לא ידור עמה במכוון, ולא יראה אותה שכונה, ומעשה בא' שהו מונגן עם חמותו, והכו מכות מרדות וכו'. והראב"ד השיג אם אמרו בחתמו שלבו גס בה, אבל בשאר עריות לא החמיר לו.

שבערורה, ולא הוה מודיעני קידושין. (ומש"ה פ' באופ' א'). ב'. והראא"ז (לק' קיא: יג ב') ביאר דאייר התרם דיש עד' יהוד, ואפ"ה נאמנת לנומר דלא נבעלה.

כח. והשער"י (שם) כתוב דהראשונים דבעי עדות ביבום, והוא משומש דעכ' פ' ציריך איזה כוונה, לשם מעשה ביבאה.

בט. והיד המלך (בפתח'ת שם) אין כשבא עליה بلا עדים האם נאסרת עליין, דכין שלא בנה שוב לא בינה וצ'ב' מה הצר בזה. או שמא מותרת לו אוח'כ' ליבים בעדרים. וכן יlid' האם מותרת לאיזו.

ל. ובתוס' ר' זעירן (עה"ג קיד' יב) כתוב דהראמ"ם למור מדין (כתובות כה) כהן שיגירש דלא ידור במכוון, והשוה עrhoה בכרת לכחן בלבד.

וה"ה היביא דבע"ז (י) דריש' ואל תקרב אל פתח ביתה, בונה, תורן ד"א. (והגיא כתוב דהוה אסמכתא).

לא. והמגדל עוז הקשה וכי יש גס בה יותר מסוגין דיאו עליו שם רע, ואפשר דברות הראב"ד דרב ששת ראה לגרור, ואין בה גזירה בכלל.

עדים אינה קידושין כי, והביא כן בשם הריא"ז^ט. (וב' ב' התוט' הריא"ש (הנ"ל וכן נא), וכן בריטב"א (הנ"ל), וב' ב' הרמ"א (קסו ג), והגר"א (ט) פליגן). או דילמא כי היבי דגודה ב' דקנה אפי' שניהם שוגגין (לקמן נג), ה"ג אפי' ליבא עדים קנה. (והגר"ח יבום ד בסוף דבריו) דיק דכ"מ סתימות הרמב"ם^ט. וב' ב' בשוו"ת הרשב"א (דר שכה) דאפי' בא עליה ביןו ובינה קנאה, דasha הנקו לו מן השמיים^ט. והרשב"א הוכחיכ בון מהגמ' (לקמן קיא). ותוענת של אל נבעלה^ט. (וע"ע בסוגיה ללקמן נת).

והגר"ח (הלו' יבום ד) ביאר מ"ד דל"צ עדות, דיבום לא הוה קני הבעלים, ומש"ה ל"צ דעת היבם בקנין. וזהו כמו שחייבת, וההיתר בא ממילא ע"י מעשי. וצריך עדות לקויומי ודוקא במקום שהבעלים הם פעילים ההיתר, בගירושין וקידושין נדרש דעת בעלים לעצם הדבר (שהבעלים הם האוטרים והם המתירים). ועד"ז כת' השער"י (ז יב) כי והקוב"ש (קידור' צא).

והגב' י"ז (תקמ'ה) זין (ולמל"ד דבעי עדים) היבא דבא עליה بلا עדים עבר באיסור אשת אה, כיון דהוה שלא במקום מעזה (וכמו לאבא שאול)^ט. ושוב דחה דל"מ בן זילא במו קטן ומעוברת דיגדלו, וכמ"ש Tos' לע' לה. וע' מש'ב לעיל לטן: והאחרונים (חו"א קל וואפקי ים א ז) העלו צד דקים מוצאות היבום בביבאה, ורק לקין יום בעי עדים, ובביבאה

כג. והאחרונים (ע' אפיקי' ח'ב לה) דנו בדברים דליך אחים, לא הוה חב לאחרני (ודבלאו המכיסו לעלמא), עכ' ב' למ"ד אין קידושין תופסם ביבמה), ואף בדבר שבורה מונוי הדואתם במקום עדים כשאינו חב לאחרני. (וע' רשב"א קידושין ט).

והפתוח'ת (קסו ט) היביא בשם יד המלך (יבום א) דתלי אי קידושין תופסן ביבמה לשוק, א"כ יש נפק'ם לענין קידושין היכא דב אחר וקדשה. ואבל החזו"א (כל ז) תמה דאםאי לא ייחס דבר שבורה מושם קניין האישות.

כד. דהשלט"ג (לקמן לט. בדה"ז) כת' בשם הריא"ז דאם בא עליה שלא בפני עדים לא נקיית אותה ביבאה. שבשם שקידושין וגירושין צרכין עדים, קר' יום וחיליצה. וכ"ד הממאירי (קידושין ג).

כח. וכותב דין בחיליצה ל"צ עדים (ונח' בוה' הראשונים והאחרונים, ע' ללקמן קה.).

כט. ובפשטו כוונת הרשב"א יבום הוה גדר קני' שנה, ודין עדות לקומה נאמר דוקא בקנין קידושין. אך הגר"ח (טנאל) והר' בקוב"ש (קוב"ב גיטין ט) דין דדין עדות לקויומי הוה מגורי דבר

ברשותם (מא). בדבשת נפילה הותורה לוגמרי^{לכ'} וואף בשחותה ונארסה וחורה להיתר, מותרת לו בלבד דין יבומו. וודעת רשי' דוחותך רק לקיום המוצה^{לכ'}.

והאחרונים (אמר' מ' הא) הקשו דמ' מ' חזינן דקען הבא על הגוזלה^{לכ'}, וכן מעוררת לא נחשב איסור אשת אח (וכמ' ש' תוס' לה: ד'ה תגל). והקובה^{ע' ג'} כתוב (דכוונת רשי') דאף דמותרת לו, מ' מ' סיבת העורה קיימת ומונע תפיסת קידושין^{לכ'}. וואף דהאיסור אשת אח הותר, סיבת האיסור קיימת.

ובכתבי הגרא'ח (טנSEL פב, פג) פי' בדעת רשי' דאיilo יהול הקניין קידושין, א"ב פק' הזיקה חול זיקת אירוסין (זהאיסור אשת אח חומרך רק במצב הזיקה). ואילו חל דין קידושין א"א ליבם, וככדי' בגמי' לעיל.

עד ת"ר ביצד במאמור נתן לך כספה. הרי' כתוב דהינו בכ"ש (קידושין ב. ויא). דמקdash בדין, אבל לביהה סגי בפרוטה.

עה' ביצד בשטר. פרשי' תניא גבי קידושין רעלמא, בין דלענין קידושין רעלמא שוימים, ממיילא ידען דהה לשטר ליט'. ובתוס' ר"פ הקשה מnewline דתקנו עיי' שטר. ולכן פי' דהגמי' סברה דבשטר ביצד' קאי במאמר בשטו, אבל למסקנה דקאי על שטר כתובה, א"ב אין ראייה דמנהני מאמר בשטר. ובכ"ב בחוי' ר"א מן ההר לפреш הא דחריף' וחרמבי' השמיתו מאמר בשטר^ב. [ובכ"ב הגרא'א כסו ה בדעת הרמב"ם והטור, וכותב דכ'ה בירושלמי].

לו. והאמור' מ' כתוב דלשיטת רשי' ניחא, דב' ט' קנה יבמותו מודאוריתא. ווק' דמדרבנן נחשב רק מאמר, ועודין שומרת יבם. והיאך התירו.

לח. ועי' שהאריך ודסיבת הכרת מונע לתפיסת הקידושין, ואפי' במקומות דלא חל האיסור ממש אין איסור חל על איסור אל תפיס קידושין. וכן בסוגין דוחותך אשת אח, מ' מ' סיבת האיסור קיימת.

לט. ובחי' ר"א מן ההר כתוב וויל בתר טעמא בגין דמנהני (קידושי' שטר) רעלמא, שייר' חש ביבמותו.

מ. אבל ה"ה כתוב דאף לרמב"ם מונהו בשטר. ובשו"ע (קסו ב) כתוב דמנהני מאמר בכספי אום בשטו, וחרמ' א"א דטר נמי מקרי מאמר, וביאר הגרא'א (ה) דכוונתו לחלוקת דמנהני רק בדין, שהרי דעת הרמב"ם וטור דל' מ' (וכמ' ש' בחוי' ר"א מן ההר).

והגרא'א (כא ט) ציין דמהכא ילי' דהעובר על א' מהדברים של ריחוק מעיריות מכין אותו מכות מרודות.

ע) תוד'ה הדר. אונן סמכין אנגרדוע וככו. וככ' הרא'ש. ובשות' באר שבע (כו בהג') והגרא'א (כו יד) הקש' דנזהרעה ס'ל דלא מלכים, אבל לא מצאנו שהתרו^{לכ'}.

קידושין ליבם ביבמות

עב' רשי' ד"ה נתן. לאו קידושין גמורין הן וככו' שהרי אין קידושין תופסים באשת Ach, והותורה לא התירתה וככו' אהא בסדר המוצה. האחרונים (ב' מ' קסח) הקשו מי דחקו לרשי' לפרש כן, תיפ' דל' דילפ' (לקמן נד', קיד' יד) ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרים בה^{לכ'}.

וזהך' א' ובון קובה^{ע' ג'} כתוב דסבירת רשי' ה' הוא לפреш אמראי ל' מ' קידושין רעלמא, ותי' רשי' דלא הותר איסור אשת Ach אלא דרך יבום. אך מ' מ' ס' ד דנילפ' מ' קידושין קניין יבום עי' כסף ושטר. ובזה ילי' מקרה דבעין דוקא בביאה.

אבל המהרי'ק (קלט) כתוב דKENIN יבום הוה בKENIN קידושין בעלמא, אלא דמייטה תורה דל' מ' עי' כסף ושטר. והאו'ש (יבום א) הביא דבתוס' (עליל מטה): מפורש דלי'ם נמי לאו בת קידושין היא, אלא ביאה הוא דאית להבה. ועוד ציין לדיש' דיזן.

עג) בא"ד שהרי אין קידושין תופסין באשת Ach, והותורה לך התירתה או לאו כפדר המוצה^{לכ'}. הבית מאיר (קסה) כת' דברי רשי' מבואר דלא

לב. ועי' שבסוקים דהאריבו האם פלייגי אף באינק, והיאך קייל'.

לג. והגרא'ח (טנSEL פג) אין דאף קידושי' ביאה נתמעש מוקך דרשא, דאל'כ אמראי צריך לפותח דמנגן יבום בהעראה, תיפוק להו מושום קידושי' ביאה וויל' דמ' נפק' מ' דל' דלהעראה לא הותר איסור אשת Ach.

לד. אבל לדעת בית שמאי מאמר קונה מודאוריתא, והאחרונים העלו צד (למי' דיאינו קון גמור) דהזה מדין קידושין בעלמא (ובכ' בחוי' כת' בשם רבינו נגאל). וא"ב פלייגי וס' ל' דתפקיד קידושי' היבם ומ' לא אמר' דפרחה ממנה זיקת יבמין, וצריכה יבום).

לה. ולרש'ב' א' הוה מגוזיה'כ דאין כסף ושטר תופסים בהו. וכגדמונו מדברי אבא שאול, ע' מש'ב לע' לט':

דhopטול כהונה הוא משום דמהני להפקיע ממנה^{מג}. ואבל הרדאשנים לא כתבו כן.

עה) גורשה מואה ל' יקחו, אפי' לא נתגנשת אל' מאישת ובוי והוא ריח הגט. פשותו הגמי גיטין (פב) דהוה דרשא גמורה, דריך הגט פוטל לכוהנה מדאוריתא. ו/or'א ילך ממהם דמהני גירושין חוץ מפלוניינ'. אבל הרמב"ם (גירושין י' א) כתוב דהוה דרבנן. ווע' ה"ה ולח"מ (שם) דנודחכו בסוגיה הנ"ל לדעת הרמב"ם^{מג}.

עט) שם. דעת שמואל (לק' צ). דקטן בן ט' הנוטן גט ליבמותו פטלה [פרש"י דקימא עליון בלא יבנה]^{מג}. ובתוס' חד מקמאי (לק' צ) כת' דה"מ בשכתוב הגט בכתב ידו. אבל היכא דעדים כתבו את הגט ל"מ לפטול, אכן שליחות לקטן. ובgent עריך שייאמר לטופר כתוב ולעדים חתוםומי (בדאי גיטין עא). ואם נכתב שלא בשילוחת הבעל אינו פוטל כלל', וזהו^{ו'} (יבום ה' א) הביא מדבריו דגדיר גט יבמין זהה כמו גט בעלמא, ולא במו גדר חיליצה. והאו"ש דן האם מותני גט ביבמה בע"ב (וכמו גט בעלמא), או דדרמי להיליצה ודוקא מודעתה^{מג}.

(פ) תוד"ה ל'בשאנכטנה. וארא"ת דהכא ובוי שלא נתייחד עמה אחר זמן שכותב בה. וגזרת גיטה קודם לבנה

שליח – הריב"ש (או הו"ר ברמ"א קסו ב) כתוב דמהני מאמר ע"י שליח, ובכמו קידושין בעלמא^{מג}. והגר"א (ח) ציין דקיל' ברבן (עליל י"ה) [دل"מ מאמר בע"ב] דגמרי מקידושין. ומשמעו שלרבי (דילוף מיבום, ול"מ בע"ב) ל"מ שליח למאמער. וב"כ האו"ש (ה א), וכותב דאף גט לרבי הוה גזירה אותו חיליצה, ול"מ ע"י שליח דומיה חhilיצה. ונסתפק האם צרייך לכתב את הגט ע"י עצמו^{מג} (או דסגי בمسئתו).

(ע) אל' מעתה ובוי נירא בעלמא. הריבט"א כתוב دائירתי דאמר לה הא גיטר. ואיררי בעפיז, ומ"ה לא חישין ממש מי מילין (בדאמרי' בגיטין יט):

(ע) הכא קפטיל בכוהנה. הריא"ש ביאר דביבון דמהני לפטול לכוהנה, ואף גט ביבמה הוה לפטול. ואי אמרת האי גיטה לא פסל, יאמרו גט בעלמא לא פסל. והב"י (קע) הביא מדברי הריא"ש דנפשט בוה הספק דביבמה פוטל^{מג}.

אבל בח"ר ר"א מן ההר כת' דמסתבר שלא פסל, דזיל בתר טמא, דגזרו ממשום דיאמר גט להוציאו (בדאמרי' נ), וההאי גט ל"מ להוציאו.

ויש אחרים שפ"י מסקנת הגמי' גט יבמין כדי להתריר לשוק, אלא כדי להפקיע הזיקה ולהוציאו ממנו, ולכן מסתבר דיהני גט זה. וכוונת הגמי'

מו. אבל השאג"א (חדשות ב') נקט דאף לרמב"ם הוה דאורייתא, ואף דנקט לשון דבריהם.

והקובה^ע (ו' ב) כתוב דריך הגט פוטל מDAO' ואילו משבחת גירושה מאישת, אלא דמודאו' יש פטול בריאות, ואינה גירושה אף ממשה.

מו. ורב הונא בר"ר יהושע אמר דגט של קטן זוטר. ולר' גמליאל אילן גט אחר גט, ה'ג' גודל אחר גודל וקטן אחר קטן, אבל וט של גודל מהני אחר של קטן. ורבנן דיש גט אחר גט, אבל גט של קטן ל"מ אחר גט של גודל.

מה. והאו"ש ה'ק' דלמ"ד דגט ביבמה הוה מודין חיליצה, הא בחיליצה ל'מ' שליחות (בדאי' בתובות עז). ות' דלענין מעשה ריבית הגט לא ורקש להיליצה.

מיט. והביא דבירושלמי אי' דתלי' במח' רב' ורבנן (לע' יט) האם מותני מאמר בע"ב, האם דמי לגט וגט כמו גט דasha. ודרבן מאמר במ"ז יבום, וגט בחיליצה.

ועוד הביא דגם' (כבודות פב. לפרש"י) מבואר דמהני גט ביבמה בע"ב. וכות' דע"פ ה'ן'ל קאי ברבן.

מא. אבל הפתחה^ת (ה) הביא בשם הברית אברהם דבר' יבמין הוה חב לאחרוני (זהה תפס בע"ח).

mob. והביא דתבוס' חד מקמאי (לקמן צו) כתוב דגט דבן ט' (למ"ד חותם דמהני), אייררי וודקה שכותוב בכתב ידו, אכן שליחות לקטן. ואף במדרי דאית ליה. ומודרבן פוטל רק גט שהיה מותני אילו היה גדול. ואף דבלאו הבי קען אינו בר דעת לגורש, וכן ל"מ חיליצה דידיה).

mag. אבל רשי' כתוב ליכך תעיבך לך. והרש"ש הביא דמובא בראשונים שלא גרסו לעיל, 'אל' חישין. ובוח' ר"א מן ההר כתוב שלא אפשר.

מד. עכ'פ' לר"א לאפשר לגרש חוץ מפלוני. וועוד יlid' דבטט יבמין מסתבר אילן פטול בריאות, ווע' בע"ב בשם הברכ"ש.

מה. ותוס' (שם) כת' דאף לר"א אם אינה מותרת לשום אדם אינה גט. אבל התוס' הריא"ש שם כ' דמהני שלא תיפול לבום. וולבוש (כשות' מהר' לובלי' קב) למד מהותם דיתכן גט שמנורשה ממנה, ומותירתה שלא תיפול ליבום, אך אין מותיר לשוק ובוח' הבעל. ואחרונים דחו דברין.

לעשות שליח, ונעשה כמו שלא אמר לסופר כתוב ולעדים חותמו. [ודתנן (גיטין עא) דהגת בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חותמו].

והritten^ב א כתוב דעתך של עבשו שליחות כלל, ומ"ה לא קריין ביה יוכתב ונתן.

וחיה ר"א מן ההר כתוב דעתם וה תליא אי בעי שלחו ובקומו דבר על כתיבת הגט (ונח' בזה הראשונים, ע' תוס' גיטין כב): וכותב דעת לא בעין שליחות, וסגי שנכתב במצוות, ודאי מהני (שיצווה עבשו וכותבו אח"כ). [ור"א מן ההר האריך לדון אי בעין שליחות בכתיבת הגט]. וכן המחנ"א (גירושי ד"ה וראיה) הוכיח מוטגין דעתך שליחות בכתיבת הגט.

ואך לבארה מובהר בראשונים דעתך לעד דלא בעי שליחות, אלא צריך צויה הבעל לחשב לשם. ואך לגדי צויה לשם ל"מ בדבר שלא בא לעולם. עדין אין בעלים לצוותה.

ועדריו כ' המגילה למשנ"ל (גירושין ו' ג) דנה' הרמב"ם ותוס' האם החסרין בסוגין ממשם לשם או משומש שליחות. וכותב דעתם התוס' לא קאי לסתורים דלא בעי שליחות בכתיבת הגט. ר"א והתר"ג (קלב ב') חילקו דעתם לתוס' בעין לב' הטעמי, דלויל טעם לשם דנא' לתוס' בעין לב' הטעמי, וכותב אח"כ (שכתב הרמב"ם) יכול בעצמו לכתבו (ואף דאיינו יכול להתלה מ"מ לכתיבנה נחשב מ"ץ עברדי, א"ב ה"ה ע"י שליח). ותוס' הוסיף דעתך מניין שליחות עכשי, שכתבו אח"כ ל"מ, כיון דעתו בידו.

אשה, וכותב לה ספר בריתות. שיהא בעל בשעת כתיבה נתינה.

ד. וכ"כ תוס' (נדיר שם ר' בסמוך), וב' מ"ר בראשונים (נדרים עב'). אבל המשג'ל^ב (אישות ט' ו' החביב והמהר"ט (חו"מ כט' פ' גיטין ט' שמות) תמהה דכין ולא נכתב עזין גוט ישן, ומה שיין ק"ו. וכותב ואפשר דכוונה הרמב"ם משום חשש לפיסות. נא. אך אפשר דהינו דוקא לאחר מעשה, אבל בשכונת אותה עד' שלא להתייחד עמה, אין זה צורת כניסה חופה כלל.

ו. ועפ"ז אין שם מקום שהasha נשתחית, ואין בידו לגרשה ל"מ ודקתק דעתך בעין שיהא בידו לגורש בשעת כתיבת הגט. ר"א חלק ודהוה מניעה מעד אותה, ודוקא בסוגין דלא כל' גירושין דעתך לו איישות בה.

ז. ומשמע מדברי ולהנך ראשונים אפשר לכתב הפט לפני שנשא, וכל החסרון בנשאנה ור"א תמה דהה דחק גדול בסוגין. א"נ ע"ב החסרון לפ"ז בסוגין כמ"ש הרמב"ם.

תלי בזמן הכתוב בו, ולא בכתיבת הגט, והריש"א (גיטין כו:) תי' דאיירי שצווה קודם, והסופר כתב את הגט לאחר שבנסה וגירשה^ב. [ע"ע בסמוך].

וזהר"ש בת' דאפשר דאיירי שבנסה אח"כ بلا יהוד. (וכדאי כתובות יא: יב. נשאת ויש עדים שלא בא עליה^ב).

פ) בא"ד [בג"ב] וגרע טפי מגט ישן וכבר אבל התם דכנפה ואינכא ודאי ביה, אינו גט כל' (וב' תוס' גיטין בו, ב' ב' קלחה). והרמב"ן (גיטין ט' שמות) כתוב דברוosa חשו יותר, שלא יהלו נשא וגירש. אבל בנושא לא יהלו בעבירה. והכא א"רי דברות הזמן שאח"כ.

דף נב:

התוב גט קודם קידושין

פב) ולאשה בעלמא וכו'. פרשי' אינו גט הוαιיל וכותבת לא היה ראוי' לגירושין^ב. וביע"ז ב' הרמב"ם (גיטין ג' ג) שלא היהת בת גירושין ממנה שנכתב הגט. ותוס' מהר"ם ור' פ כתוב דלפ"ז אם המתין השליך וכותב אח"כ יתני' (דבשעת כתיבה היהת ראהיה), אך ה'ך דאמרי' (גיר' יב) דכל מילתא ראוי לא מצי עבד שליח לא מצי משוויא^ב. וב' תוס' (ר'ה ולאשה) דעתך בשחשת כתבו אח"כ ל"מ, דבשעה שעשו שליח אין בידו לגרשה. ומובהר דזהו חסרון במינוי שליחות. וביע"ז ב' הרמב"ן (ורשב"א) דעתך דעתך בידו לגרשה אין בידו

ג. אבל הרמב"ם (גירושין ט' כה) פסקadam נתיחוד עמה אחורי שצווה לכתבו גט הרי אלו לא יכתבו ויתנו, ורק הדברים אם הגט כתוב כבר והזה גט ישן, כ"ש להה שללה כתוב. והרמב"ן (גיטין ט' שמות) תמהה דכין ולא נכתב עזין גוט ישן, ומה שיין ק"ו. וכותב ואפשר דכוונה הרמב"ם משום חשש לפיסות.

הא. אך אפשר דהינו דוקא לאחר מעשה, אבל בשכונת אותה עד' שלא להתייחד עמה, אין זה צורת כניסה חופה כלל.

ה. מבואר ברשי' דקאי על הבעל, שהבעל לא היה בעליים וואיאו לגירושין אלו. ואילו הרמב"ם תלה באשה.

ה. אבל בארוסה ראהיה לגירו. אבל לשון הגם' בידו, קצת משמע גט דאיירסן מהני רק מדין' בידו. וצ"ע.

ג. ובחר' ר"א מן ההר כתוב דכין שלא היהת בת גירושין, והוא כתוב שלא לשם גירושין. אבל הקרי"ט בת' דזהו חסרון ובתובות נתן. ועדריו כ' המההר"ט (קידושין ט' שבדרשי' כי יתק

אבל לשון רשי' מזו שתהגרש בו, משמעו דהנידון להתריר לשוק, וב'מ ברמ'ב'ם (גירושין ג') דכתב דהוה ספק גירושין.

והרשב'א והרא'ש כתבו לישיב דספק הגמ' הוה בתורת להתריר לשוק ולאסור ליבם', ולכן הזוכר אף מאמר.

והרשב'א ביאר דכין דאגידה בה מה'ת, ומן שמייא אקנו לייה אכורותנו. והואיל ובידו לפוטרה בהליך'ה, בידו לעשותות שליח על גע, ונקרא שליחות הבעל אע'ג דאין בידו להתריר ממש.

ואילו הרא'ש (ובertos הרא'ש) כתוב דבידו לבא עליה בע'ב, ואין בידה לעכ卜, ولكن נחשב בידו לגורש'.

פה שם. כיון דלא עבד בה מאמר לא. מבואר דאיilo עשה מאמר מהני. ור'י (בתור'ה ליבמותו) דיק דכל הנידון לאיסר עלי. והריטב'א כת' דהכל כלל בדברי הגמ', שלא היי שליחות מודאוריתא להבשר גט זה מן התורה, ואפי' מדרבנן לא היי גיטה לכהונה, דכל במו דלא עבד בה מאמר לא קאי בתורת גט כלל. ואין שליחותו דהשתआ שליחות כליל'.

פו' שם. ליבמותו מהז. תוס' (נוזר יב) הביאו מסוגין דאי'א למנות שליח להפרשת חלה לפני שנילוש, ואף בידו ללוש. דהא בסוגין ל'ם הא דבידו לבא על היבמה ולגرشה. אלא ודאי כיון דהשתआ לא מצי מגרש לא מצי מושי שליח, כיון

וממשנ'ל (גירושין ג') דין כשקידש לאחר ל', אם יוכל לגורש תוך הזמן. עדין אינה אשתו ודאית. וזה באše בעלמא (בסוגין) דאיינו יכול לגורש. ובכתוב דכין דזמן בא מAMILא, א'ב אין בזה חסרון דבר שלא בא לעולם, ובתוס' כתבו דלמ'ד'ר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכול אף לכתוב גט.

(ג) תוד'ה וואשה בעלמא. אבל למ'ד אדם מקנה הי גט, דבידו לגורשה' וכו'. ובפשותו מבואר דמהני כתיבת הגט אף קודם קודם שקידש, ולר' מאיר נחשב לשמה, כיון דבידו לגורשה בשעה זו ומשום אדם מקנה דבר שלאל בא לעולם'. וקצת קשה דמ'מ עדין לא הוה בעל', והאיך ייחס שליחות. והקה'י (נוזר ג') ב' ביאר דיאף דלא מצי להחול חלות גירושין עבשו, מ'ם למ'ד אדם מקנה יכול לעשותות 'מעשה גירושין', ולענין לשמה סגי במה שראוי לעשותו אותו מעשה.

ובח' ר'א מן ההר תי' (קי התוט) דהתרע העבד ברשותו, אלא שהוא לא היה ארון. וכל החסרון בשאיינו בעולם'.

בידו – לעניין לשמה ושליחות

(ד) ביע רמי בר חמא ליבמותו מהז וכ' או דילמא כיון דלא עבד ביה מאמר וכו'. תוס' (ד'ה ליבמותו) והרמב'ן הקשו דמאמר ל'ם כל מודאוריתא. ולכן פי' דהנידון הגמ' מדרבנן, האם נפסלה בנט לכהונה', ומעתה יש לו יד ומגורשת מדבריהם.

לה לה' מואה דבעי לשמה. ועוד מש'ב בקצתות ר'ה דיאני שטר שרור שר לא לשמה עיי' שמקנה לעבר ולא דל'ם כה'ג גיטו וידו באין בא'א. והאחרונים הארכו בוה ואכ'ם). יב. ולבאורה פשט ואחרוי שי'ם הוה אשתו גמורה, וכבר אין זקה. ולבאורה והבונת הוה'ו, וצ'ב מה ספק הגמ' ותנאי גט בימיין אחריו שנעשה אשתו גמורה. ומשמעו דסגי בהא דיש לו בעולת לענין זה.

יג. ועפ' הרא'ש, וה' בטור (קלט). ותב' רמה דק"ל דאי'ן אומס מקנה דבער שבלבל'ע, א'ב מאין נפק'ם בזה. וה'ב' (קלט) תי' דכין דআ'ק'א מ'ר דאדם מקנה דבר שלאל בא לעולם ננתה האשה גט זה במקצת, לעניין דפסלה מן הכהונה. והט'ז' חלק דאי'ן זה ממשמעות הטור. ווע' מש'ב הטע'ו, והאחרונים החלוק'ן. והמשנ'ל (ה' בסמוך) תי' דנפק'ם במחוסר זמן, דזמן הוה מAMILא, ומהני אף למ'ד אדם מקנה. והאבע'ם (ה' בסמוך) כתוב דנפק'ם היכא דהוה בידו (ובגן ביבמה, ע' בסמוך).

ט. וכ' רע'א (גיטין מ) דדרעת ר' מאיר מהני לכתוב שטר קידושין לשפהה ויבתו לאחר שתשתחרורי (ובגן צאי בו וחתקדישי בו). ולר'ם נחשב לשמה. ע' ש' אליבא דרבנן, וע' קה'ג גיטין כה'.

י. אך הא גופא צ'ב, דקודם שנשאה איינו בעליים לגורש, והיאר יכול לעשותות 'מעשה גירושין' לר' מאיר. ו מבואר דאי'ן בזה חסרון, דלר' מאיר יש לו כח לעשותות קניין עפ' העמיד (ועש בקה'). (וון השיע'ו ז' עמד קצת בזה).

יא. והאבע'ם כתוב דדרעת הרמב'ם התם איררי בשטר הקנאת עבד, דלא בעי לשמה. ורק להתריר בחתורין ילי'י

ח. וכ' פ' הרא'ש, וה' בטור (קלט). ותב' רמה דק"ל דאי'ן אומס מקנה דבער שבלבל'ע, א'ב מאין נפק'ם בזה. וה'ב' (קלט) תי' דכין דআ'ק'א מ'ר דאדם מקנה דבר שלאל בא לעולם ננתה האשה גט זה במקצת, לעניין דפסלה מן הכהונה. והט'ז' חלק דאי'ן זה ממשמעות הטור. ווע' מש'ב הטע'ו, והאחרונים החלוק'ן. והמשנ'ל (ה' בסמוך) תי' דנפק'ם במחוסר זמן, דזמן הוה מAMILא, ומהני אף למ'ד אדם מקנה. והאבע'ם (ה' בסמוך)

ט. וכ' רע'א (גיטין מ) דדרעת ר' מאיר מהני לכתוב שטר קידושין לשפהה ויבתו לאחר שתשתחרורי (ובגן צאי בו וחתקדישי בו). ולר'ם נחשב לשמה. ע' ש' אליבא דרבנן, וע' קה'ג גיטין כה'.

י. אך הא גופא צ'ב, דקודם שנשאה איינו בעליים לגורש, והיאר יכול לעשותות 'מעשה גירושין' לר' מאיר. ו מבואר דאי'ן בזה חסרון, דלר' מאיר יש לו כח לעשותות קניין עפ' העמיד (ועש בקה'). (וון השיע'ו ז' עמד קצת בזה).

יא. והאבע'ם כתוב דדרעת הרמב'ם התם איררי בשטר הקנאת עבד, דלא בעי לשמה. רק להתריר בחתורין ילי'י

שיכול לעשות שליחת. אלא כיון דבידו לעשות עיסוה, יכול להפריש חלה בעצמו. וכיון דאייה מצי עיביד, יכול למנות שליחות אף מעבשוין. משא"כ ביבמה דאייה יכול לגרשה כל בל באיה^א.

והקה"י (נייר ג) ביאר דמנהני השילוחות רק מדרגה לרוגא, וכיון דהוא בעצמו יכול לעשות מעשה שיחול לאחר שיבואו, מהני עיז שיליח. וכוכנת התוס' דמשום דהוא בידו לחוד ל"מ לעשות שליחת.

(פ) שם. רע"א והאבג'ם (שם) הוכיחו ע"פ מש"כ התוס' (ד"ה לאשה) דלר' מאיר נחשב לשמה, כיון דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם. א"כ ה"ג לדין במידי דהוא בידו, ובידו מהני בדבר שלא בא לעולם (ובדאי קידוי סב). א"כ ביבמותו נימא בידו ויחשב לשמה לדין. וורע"א (בגash ס נייר) נשאר בז"ע^ב.

והאבג'ם כתב לדלעת התוס' (נייר ה"ל) ניחא דל"מ ע"י שליח משום בידו, אבל אה"ג יכול לכתוב בעצמו. ובכתב דרשות הרמב"ם דאפי" בדבר שלא בא לעולם ל"מ, דנחשב שלא לשמה.

והשער"י י"ז, וכן בח"י ר' שמעון מב' כתב ל"ייש חילוק בדבר שלא בא לעולם בין היכא הדגונט בעולם, ובידו מהני רק במקום שהגוף בעולם (וכמ"ש הרשב"א קידוי נו). ועפ"ז חילוק דאיתן קידושין מהני היכא דהוא, שהאהשה בעולם והוא הדבר הנקיינית. אבל עניין הגירושין להפקיע את קניין האישות, ולכן קניין האישות אינו קיים ל"מ הא דהוא בידו^ב. (ובב' בח"י ר"א מן החר, ברעלע), ועפ"ז

דמחוסר מעשה לבא עליה. וה"ג כיון דלפני לישה אייה לא מצי להפריש, אינו קרי בידו, לענין שיוכל לעשות שליחת.

ומבואר דנה"ח הרשב"א ותוס' בנזיר האם מהני בידו לענין חטיבת גט. ולדברי הרשב"א י"ל דספק הגמ' האם נחשב בידו, ויל' דעתת שא"ר דלא נחשב בידו, דשמא לא יוכל לבא עליה בע"ב. אבל תוס' בנזיר ד"יקו מהגמ' דנחשב בידו, ומ"מ ל"מ^ג.

תtos' (שם לעיל מניה) הביאו בשם ר"ת דבידו להביאו עיסיה מגולגלת^ד ולומר עיטה זו תהא חלה על קמיה, ובידו מהני בדבר שלא בא לעולם (ובאדamer בקידושין סב). ושוב הביאו התוס' דבטוגין מבואר דל"מ בידו לכתוב עכשי (ובג"ל). והחמ"א (גירושין ג טו סוד"ה ראייה) דחה דאייה בידו לבא על יבמותו בע"ב, אדם היא לא תרצה ערקה לעלמא^ה.

ויש آخرונים (אבג'ם לה יג עז) שסבירו דכוונת התוס' דאיתן ומהני בידו להפריש תרומה בדבר שלא בא לעולם, ל"מ לענין למנות שליחת, דאיתן דבידו לגלגל, מ"מ עכשי לא מצי עביד^ו.

אבל המשנ"ל (אישות ט ו, ע' קרא נייר) בתבו דכוונת התוס' (פרש דברי ר"ת) דזהאי טעם לחוד שבידו לגלגל ל"מ לענין למנות שליחות מעבשוין, אלא דמנהני שיוכל הוא עצמו להפריש דבר שלא בא לעולם. וכיון דאייה מצי עיביד, יכול למנות בוה שליחת. וכן הגרא"א (י"ד שכז' א) כת' דהא בידו לגלגל ל"מ

תלייא בדעת אחרת, ולכן לא נחשב בידו. ווצ"ב דמ"מ מצי עיביד ע"י עצמו, ומינה שליחת, וכסבירת המשנ"ל בסמור. ומשמע מודבריו דוגדר בו הוא בתחלת עשייה, ע"י שליח לא הוא חihilת עשייה.

בא. אך י"ד דמ"מ יכול לכתוב גט מעכשי כיון דבידו לבא עליה וכוכין בידו בדבר שלא בא לעולם, וכיון דבידו לכתוב הגט יכול לעשות שליחת. ולכ"א כוונתו דכתיבת הגט לא נחשב מעשה מצד עצמו. וכיון דאייה יכול לגורש, אינו יכול לעשות שליחת.

כב. ומשמע מודבריו דכוונתו להוכיח דיבמה לא נחשב בידו, ממשום שבידו לבא עליה.

בג. וע"ש דהאריך לענין הפרשת תרומה, האם נחשב שמתוקן את גופ הפרי, או את אישור הطلب דעתך אין בעולם.

טו. בפשותו איררי שנוטל עיטה אחרה שכבר נתגלגלה. וצ"ב אמראי לא יטול מהקמיה הזה ופיריש, דהא בידו לגלגל. והגרא"א (י"ד שכז' א) כת' דלאו דוקא נקטו. ובכ"ח ה'א (כמה לד"ס), דהא אף העיסיה שלא נתגלגל לא נתחייב, ואין חילוק בין תולש על מחובר על מחובר. ורעד"א (י"ד שכח לשער"ז) עמד בוה, ותביא דכ"ב הפרישה בידו לא שם על הקמאות. ורביא דהאריך משור הארכיך בזה.

יז. זול התוס' ומהו בהאי טעם לחוד לא סגי לך, לומר דמיי למייברע שליח כיון דבידו לולש וכו'.

יה. ועוד תי' החזו"א דיל' דבטוגין זהה וחסרון לשמה, ולזה ל"מ בידו. וע"ע בסמור.

יט. וכן האורח מישור (נייר שם), וכ"מ בחזו"א (קידושין סב). וע"ע קרא"א (שם) וקה"י (נייר ג) שהאריכו בזה.

ב. והאבג'ם נתקשה מ"ש. ובכתב דמעשה ע"י השליח הזה

ושוב דוחה דברת יבמץ סגי דוחה ריח הגט (קדאמורי' בע"א) ולא בעין בריתות.

(ג) ראמר רבא נתן גט **למאמרו** חורתה צורתה וכו'. ובגמי' (לע' לב, ה"ז בתוס') ה"ז ב' לשונות רבא האם ריק ערתה הותורה, או דאף היא הותורה, והגמי' פ' דיל"ק היא אסורה דמיילהה בעלת הגט. ומשמעו דבעיקר הדבר (לב' הלשונות) מהני הגט למאמור בלבד, אלא דוחה גזירה מצד אחר.

(צ) שם. חורתה צורתה. פרשי' ראם מות הותורה אשתו הראשתונה, שהיא ערתה ושל בעלת הגט בזיקהה. והרמב"ן (לע' לב) כת' דרש' נקט דקאי אמרתני' (שם לא'). ומ"ה לא קאי עצרה שנופלת עמה (דצירה שנופלת עמה אסורה כמו היא בעצמה). והרמב"ן (שם) חלק דמסתבר דקאי עצרה דברתה (שנופלת עמה), שפקע דין המאמור.

(צב) תוד"ח א'. פ"י בקע' וככ' אסורה לו ומורתה לאחינו. (וכ"ז הרמב"ם ד'. ותוס' (ויתור מפורש בתוס' מהרמ' ור'פ) הקשו דיל"ק (לע' לב) מותרת אף לה, ולליב' אסורה אף לאחינו.

והראשונים (עליל' לב) ביארו דרש' למד בדברי רבא קאי אמרתני' (בשיטתו הנ"ל), היבא דמת האם מותרת לאחינו. ולא קאי כלל האם מותרת לו (בעצמו).

ובפושטו רשי' ביאר את הספק בסוגין דכון דעתן גט למאמר מיד סילך המאמור וחורתה באחינו. והיא עצמה אסורה. אבל התוס' הרא"ש (ט) כתוב בשם ר'

ביאר הא דכתבו התוס' בנזיר דל"מ שליחות, דבעין בעלות כדי למנות שליח^ט.

(ח) תיקו. הרמב"ם (אישות ז ט) פסק דהמקדש יבמה לאחר שיחלוין, הרי זו מקודשת הויאיל ואילו קידשה עתה תופסין קידושין מספק. וה"ה והרמ"ר גרסו בדברי הרמב"ם דוחה ספק קידושין. אבל הכת"מ נקט דוחה קידושי ודאי, וביאר דכון דעבשו תפשי ספק קידושין לא נחשב דבר שלאל בא לעולמי'. והמשנ"ל תמה האיך ייחס וראי קידושין, הא אילו האמת דאין קידושין תופסין ביבמה, א"כ זהה דבר שלאל בא לעולמי'.

אך המשנ"ל (אישות ט ו ד"ה ולפי זה) אין ע"פ דברי הכת"מ דבמקום ספק קידושין (שלא נתקיים התנאי) יחשב אליו מצע עבד מוחמת הספק^ט, כמו היבא דוחה ספק אי קיל' דקידושין תופסים ביבמה^ט. וע"ע תור"ג (קלב ב). ווצ"ע).

(ט) בשי' רב הנניה כתוב גט ליזוקתו ולא למאמרו וככ' מאמר עילוי זוקה קא רמי, והו"ל במנגרש חציו אשאה. בקוב"ש (קי' צה) הקשה דוחה חצ' קניין, ולא חצ' אשאה, והרשב"א (קידושין ס) כת' דאין חסרון בחצ' קניין.

והרב"ש (גיטין לח) חקר האם החסרון במנגרש חצ' אשאה משום דמשיר בקנינה, או אף לו יציריך דיש לו ב' קניינים באשה אחת, נימא דוחה מגרש חצ' אשאה בימה שנשאר קניין נוספת, דסוף סוף אגדיא גביה. והביא מסוגין דחוין דמהני בימה ששיר בזיקהה.

וראף ספק היה כמו מקצת (וצ"ב). ועוד יש שביארו דהחסרון בדברי שלאל בא לעולם ממשום גמירות דעתה, והכא עכ"פ גמור דעתו לדרוש ספק קידושין. ומ"ה מקודשת אף בתורת רדי' (וצ"ע).

בז' והביא דנה' בזה רשי' ותוס' (לקמן צט) האם מחותם ספק דוחשב דיכול לחקרבי בעצמו, לענין לשלחו קרבנותיו והערותיו שלו. והאם חסרון מומת ספק דוחשב 'מעיז עביד' (יע' לעיל מאה). והאבנ"מ (לה ז) חלק וDMA' רשי' ותוס' הוה ריק על העדר דוחואה כהן, וה"ג על העדר שהיה אשותו ייחשב מעיז עביד (והחסון בהיכי תמאנו נשבע ביזו), אבל על העדר דאיינו אשותו לא תלייא דברי רשי'.

בח. ורעד' א' (עה"ג שם, וכן המגיה למשנ"ל) דין היבא דוחה ספיקא לדינא, אי אמרוי' אם יבא אליה.

בד. והאヒיעזר (כח ח) תי' דגבוי הפרשת חלה ותרומה מהני קריית שם עכשוו, ביןון דוחה בידו נחשב כמו שבא לעולם. אבל בגט לא שייך גירושין כלל קודם שקידש. ואף דיכול לכתרוב גט קודם קידושין, ונחשב לשם משום דוחה בידו. אך ודאי לא שייך מעשה גירושין קודם שיש אישות, ומ"ה לא מכך משוי שליחת.

בה. והנוב"י (ת נד א) ביאר דוחה משום ספק ספיקא. ספק אי' תפשי קידושין ביבמה, וספק שמא לאחר שיחלוין יבמתין עדי'.

וזהווגג יו"ט (קמ"ב) תי' דנחshaw וראי מגדרי חזקות, דמחזקין מאיסור לאיסורה, מאייסור יבמה לשק לאיסור אשת איש.

כו. והצפנת פעם (שם) ציין בכ"מ דמצאננו דספק נחשב כבר משוייך לדבר. ויש שביארו דסגי שבמחלוקת בא לעולם,

והאחרונים כת' דלדעת הרמב"ם (הנ"ל) איסור לא יבנה הוה מדרבן, ומושום הכיו' הרמב"ם בפיה"מ פ"י בסוגין דלר"ע הוה ערוה^{לכ'}. וכיון דעת ל"ר ע"גnder אישור ריבמה הוה 'כערוה', מש"ה ס"ל דחוורת לאיסור אשות אח^{לכ'}. וצ"ב. [וכע"ז מצאנו דלר"ע שומרת יבם שזינתה נארטה על היבם, דלר"ע דחובת ערוה בחיבי לאוין דיבמה לשוק, א"ב נחשבת מיחודה לו טפי]. ועפ"ז יש שדנו דר"ע דצרת חולצתו דאוריה (עליל מדו) הוה לשיטתו.

צ) והתニア ר"ע אומר מנין לונtan גט ליבמתו שנאשרה, וכור' שנאמר לא יכול בעלה הראשון, וכו'. וס"ר דילפ"י דמנהני גט ביבמה מדוריריתא^{לכ'}. ואלא דהגם' מך' דאי הוה חייבי לאוין האיך תפסי קידושין^{לה}. והאחרונים דייקו דמשמעו דלא הותרה לשוק, (ומהני הגט רק לאסורה, אף לס"ר דמנהני מדאוריתא, וע' מש"כ בזה בתוס' נא).

מי אמר אחר חיליצה – עדוד נכסיו הגר
צ) וחכמים אומרים וכו' בין קידשה ל"ש יבמות צרכיה גט, ובמואר בראשונים דיש בה ב' צדדים, מושום קידושין דאוריתא (בחיבי לאוין) או מושום גדר מאמר דרבנן, אף אחרי חיליצה. (ותלייא באוקיימתה דהגם').

צ) אמר רב יוסף מ"ט דרבי^{לכ'}, עשאה בעודר וכו'. הריטב"א ביאר דחולצתו זו היא נכסיו הפרק, דיעצאה לשוק בחיליצה. ואפ"ה היבם סבור לקדשה בעוד אחר וכל זמן שלא נשאת^{לכ'}. וכותב דלא נתכוון זה להתפייס קידושין בחיבי לאוין.

لد. ומשמעו דגורר הדרשה דהוה מעין מוחיר גירושתו משנישאות. וצ"ב דבבעלמא המגרש Ashe להחוירה, ורק משם שנסנת לאחר הוה טומאה, וכעין סוטה. ומ"ש ימינה דבשילוח בעלמא יחשב כמו סוטה.

לה. ובמואר בגמ' דאי דריש' דrk קרא הוה לאו גמור. אך אי נימא דהוה איסור בעלמא (או איסור עשה) נימא דהוה איסור דאוריתא, ואפ"ה תפסי קידושין.

לו. וקידושין לשם יבמות ל"מ, משום מוקט טעות. דהרי ס"ל דלשם קידושין מהני. ודאי תפסי קידושין בחיבי לאוין (וכמ"ש רשי').

לו. ומשמע מדבריו דלאחר שנטקדשה לשוק ונתרגרשה לשمامר לבו".

מנחם דרשוי אף לאחיו מותר רק בשמתכ"ט. וברמב"ן ורשב"א (לב. וג') כתוב דמ"מ נראה דצורתה מותרת לו. ושוב דייקו מלשון רשי' (במשנה) דא"א ליבם כלל, ואסור אף בצרה^ל.

צ) זו דבריו ר"ע דאמר אין קידושין תופסום בחיבי א"וין וכו'. שעובר ממשום לאו דלא יבנה. אבל דעת הרמב"ם (א ב) דאין לא יבנה הוה מדרבן, ובשניות בעלמא. ובחי' ר"א מן ההר (ט) ה' דבסוגין מפורש דלא תפסי קידושין לר"ע ממשום לא יבנה. והאחרונים הביאו דהרמב"ם בפיה"מ ביאר בסוגין באופן אחר, ע' בספרו.

צד. זו דבריו ר"ע וכו' א"ב' חכ'א וכו'. היפ"ע מביא דבריorschמי א'י' בשים יבמות וכורבי (בסמור), ולרבנן בקדישה שלא לדעת. (וון בתוס' מהר"ם והר"פ כת' דגמ' דין המ"ל בן).

צה) ל"ר עקיבא שהויה עיטה חולצתה נעורה. הריטב"א כתוב לא ערוה ממש, למוהי איסור אשות אח וכברת, אלא לענין שאין תפיסת קידושין. ולא סברת ר"ע דאין קידושין תפסין ממשום לאו דלא יבנה^{לכ'}.

אבל הרמב"ם בפיה"מ כתוב דו דעת ר"ע שאין קידושין תופסין בחולצתו, שכשחלץ חורו ערוה במוע שחייתה קודם מיתה אחיו. ומשמע דחוורת לאיסור אשות אח, כברת. והרשב"א תמה דבחדיא אמרו (לע"י וכו' בגין כאן לעיל) דחולצת חייבי לאוין היא בפלוגתא דר"ע ורבנן.

בט. (שהרי במשנה קאי כשםה). ומשמע דהמאמור עדין אסור מוחים ולא סברת הראשונים דעתך ביה מעשה.

ל. (והחו"א קכח ז הביא בה ג' דיעות אללו).

לא. ובגמ' לעיל מה. נקטו לשון הוה דאין קידושין תופסין בכל חייבי לאוין.

לב. אבל העווול"ג (מד) כתוב דכובנות הרמב"ם דלר"ע יש לאו דלא יבנה ולשיטתו דאין קידושין תופסין בחיבי לאוין. אבל הרמב"ם כתוב קודם מיתה אחיו, משמע חייבי בריותה. לג. ועוד פ"י דר' עקיבא אחר חיליצה, כיון דלא תפסי קידושין מהיבם, א"ב בטל ממנה שם 'יבמה', והמהרש'ל (גיטין פ) כתוב דיבמה שנשנת לאחר חייבת, חור עלייה. האיסור אשות אח (כיו' דספקע ממנה שם יבמה).

נקני בקהלם. ומשמע דהוה יסוד לדגורי קניין קרקע
צריך קניין אחרים, להוציא מושות בעלים^{מ"ה}.

(ק) **בנכסי הגר.** והריבט"א כת' בדעתה אחרת
מקנה קנה אף אם לא נתכוון לזכות (וכמו דקען
וזכה בדעתה אחרת מקנה) (וכ"ד הראב"ד). והריבט"א ביאר
בדיבריה בדרישה תלייא רחמנא ולא נחש דעת אחרת
מקנה). אבל הרמ"ה (ב"ב נגאות רכח) כת' דאך בנכסי
חייביו ל"מ بلا כוונת קניין. והסבירו כן מהא דל"מ
ביבמה, וקידושן לא הוה בע"ב.
והרש"ש דחה דברוגין אף היא נכוונה לשם יבומי
המות, ולכן אין כאן דעת מקנה.

(ק) א"ז אבוי מי דמי וכו' הכא קא מכון למייקני.
הרמב"ז ביאר דוידי ידע דכין דחלץ מותרת
לשוק, אלא דעתה וסבירו לחזור ליבורתו, ולא ידע
ריש אסור לא יבנה. ומ"מ ידע בדיקושין אלו
קנאה, ומ"ה נחש בסבור של גור זה ונמצא של גור
אחר דקני.

(קכ) **הא לא דמי לא לא עודר בנכסי גור זה וכו'.** (וצ"ב
דובובקה מהפרק מה לי לknות מה שהייתה של גור
זה או אחר, הרי הכל הפקר. ומאי נפק'ם איזה
גור היה בעליים קודם, דהוה רק סיבה למה הוה
הפקר^{מ"י}. וזהו"ש (וכיה ביא) נסתפק האם בונת אבי"
דכין דנתכוון לknות מהני, ואף שנתכוון לknות
מרשות אחר (זהה במכור, היכא דקסבר של ראובן

מב. והוא דחער קונה לו שלא מודענו הינו שאינו ידע אם
הוא בחצירותו, ואילו היה יודע דיראה לknות.
mag. ובמ"ש הנידבות (רוח א, וכן בטוריג' קלט ו עוד אחרים)
דקנן י"ד מהני במקומות שבכל החוף מונח תור ידו, שלא גרע
מוחצירו. אבל אי אינו יכול בתוכו עי' קניין הגבהה.

מד. והרמב"ז חלק בדבר פשוט שאין קניין שלא מודעת
מושיע, ואפי' במטלטלי. וכת' בדעתו' משבשים בה. עי' ש
שתי הגמ' ב'יק דואופ"א).

מה. והוא חידוש, ובעלמא ל"מ בגדרי קניינים חילוקים בין
קרקע למטלטלי. וסבירות בחזקת בעליה קאי גבי מוחוקות
במקומות ספיקותן.

מו. אבל הרמ"ה (לעיל שם מא) סתר משנתו, וכותב דמנהני
דעתי אחרת מקנה (וכדרעת הראב"ד).
מו. וצ"ל דמ"מ יש כאן טעות בובייה, ומ"ה ס"ד שלא מהני,
ונאפשר דנתחש טעות בהפך, דברו חפץ א' שהיה של ראובן,
ונמצא חפץ שהיה של שמعلن.

והריבט"א (בסמוך) ביאר דນחشب עודר בנכסי הגר
וכסבירו של גור אחר, דסבירו לקדשה לשם יבמוות,
עדין נכסי אחוי ואגידא ביה מחמתה זיכול
ליבמה כל זמן שלא נשאתה. ואף שאינו כן,
ובחליציה זו נפטרה לשוק והוה בנכסי הגר הרואה
כל אדם לה.

(צ) עודר בנכסי הגר וסבירו שהם שעדו דלא קני.
הרמב"ז (וכן הראשונים בכ"מכת') דבר פשט
دل"ק היכא שללא נתכוון לזכות. והאחרונים (ע' דברי
יחזקאל ג) דנו האם החסרון ד'מעשה הקניין' בעי
כוונה^{לט'}, או בכוונות צביה.

ותוס' (ב"ב נד) הביבאו' עד"ז הא דאי" (ב"כ מט)
דוחמוץ בנסיבות הגר אודעתא דארעא ל'ק את
גוף השטר. ותוס' ה'ק' דנימא ידיו של אדם קונה לו
שללא מדעתו, ובמו' חצירמי'. ותוס' תי' דהיכא
דיעוד שחדרב נמצוא בחזריו ואין מתכוון לknות
ל"ק.

(האחרונים דנו האם בונת התוס' באופן שהחפץ כולל
בתוך ידו^{מ"ג}, ועי' זו הוה בחצירו (וכמ"ש תוס' כתובות
לא), וחיצרו קונה שללא מדעתו. או דקאי אף בקנין
הגבהה ומשייה, דנימא דהוה עי' ידו, וקונה שללא
מדעתו).

אבל התו"י כת' דבכוגין אירי בקנין קרקע, אבל
קנין מטלטלי א"צ כוונה, דמטלטלי אין להם
אחריות, ולא אלים חזקה בעלים עליהם. ומ"ה

לה. ומובהר דולוי אסור לא' יבנה' שיר קניין ביום לאחר
חיליצה. אך לאחר שנחדש אסור לא' בנה לא הוה קניין
יובל. אלא קידושין דעלמא בחזיבי לאוין, ויל"פ דגלי קרא
דליכא קניין יובל. א"ז לא עדיף מכל חיזיבי עשה דבעל לו'ק').
ויל"ך מהא דMOVBAR (לע' יא) דחלץ וקידש ואוח' נולד את
ונחسب מצאה בהיתר לר"ש).

לט. והקשות (עה ז) כתוב דקנן חזקה גרע, ובשאיינו מתכוון
لتакן איינו מעשה קניין חזקה גרע, ובשאיינו מתכוון
הgeom' דין אירי בעודר, דהוה קניין חזקה, והשווה לדין
קידושין).

מ. ותוס' (ב"ב) ביארו עד"ז הא דאי' (שם) דהמתקן בנכסי הגר
אודעתא דביב' ל'ק, אף שחדקל מתקן בכר. דל"ק א"ב
נתכוון לknות.

מיא. דחצער מותרת יד איתרמאי (ב'מ י' ויב). ותוס' נקטו
دلטסקנא ממשם ידה איתרמאי. ועי' מהנ"א משיכה הונתיבות
ר' בפתיחה).

כללו. וב"כ הב"יש (קע ט) דוחה דברנן. אבל החזו"א כת' DSTIIMOT הפוSKIM דוחה קידושין DAOYITIA לכלי תי הגמ'. ובאייר דכינן דלא התנה מפורש שלא יהא לשם קידושי אישות, חל קידושי מאמר. וכמו לישנא דעתך בנבכי הגור'.

ק) רבא אמר וכו' בזיקת יבמ'ין, רב פ' סבר יש זיקה וכו'. פרשי' דלמ"ד יש זיקה מהני לשון התקדשי בזיקת יבמ'ין, מושם שהמאמר מוסיף על הזיקה. ואילו רבנן ס"ל דאיין כח לזיקה. וע"ב לשון בזיקת יבמ'ין לא תלי בזיקה. ותוס' פ' דלמ"ד אין זיקה מתרפרש הלשון מה שהיא זוקקה מ' (ואף דלא ס"ל דין זיקה להחשב אישות ליבם').

בפשוטו משמע דרבא תלייא בדין יש זיקה לענין איסור קרובות (עליל י"ה וכ"מ), וב"מ בתוס', וכ"ב הרاءב"ד (על הר'ח'ק).

אבל הרاء"ש כת' (בדעת הר'ח'ק) דלא קאי אפלוגטא דיש זיקה (ולעיל שם), אלא דרבנן ס"ל דתקנו מאמר ביבמ'ה, ואפי' לולי דין זיקה הא תקינו רבנן קידושין בימה שזוקקה וועמדת. וכמו דמהני מעיקרא ע"ג דוחיקה אינה גורמת לו לחול.

דף נג.

ק) רב שרבייא אמר וכו' והכא בHALIZAH פסולה וכו' מר סבר ח"פ פוטרת וכו'. הרוי"פ מביא בשם רבוותא להקשות דקי"ל דHALIZAH פסולה פוטרת*. ועוד אי לא מיפטר בHALIZAH במוה ליפטר.

והרוי"פ פי' דכוונת הגמ' דצירכה לחזור על כל האחין, ولكن אם חור וקידשה במאמר עריכת גט, דעדין אגידא באחים*. והרמב"ן פ' דאיין דרבנן

ונמצא של שמען). או דוקא בהפקר, וככלשוו הרמב"ם (שם) הויאל ונתקoon לזכות מהפקר. והאו"ש ביאר עפ"ז דרב יוסף ביאר טעם רב, ורבי לטעמיה (יט) דמי אמר מהני בע"כ, והוא כמו נתקoon לזכות מגר ונמצא של חבירו (וזאחרי חיליצה בעי דעת האשה). אבל לרבן מאמר בעי דעת האשה, והוא נתכוון לזכות של חבירו, ולכך קני. ובזה השיג אבי דאך לרבי מהני דכלפי קידושין נחשב הפקר, וזה אשאינה מקנה, וכמ"ש הר"ן (נדרים ל.) דانيا מקנה את עצמה, אלא מסלקת עצמה והוה כזוכה מההפקר.

קג) אלא אמר אבי הוב"ע דאמור התקדשי לי במאמר יבמ'ין. בთוס' חד מקראי ביאר דלט"ד אירוי שאמר לשום יבמ'ות. א"ג דמעירא ס"ד דקידש סתום, וסתמא לשם יבמ'ות. והביא בשם הרاءב"ד דאייריד אמר פלונית יבמ'תי, אבל לא תלה במאמר.

קד) מאמר עיליו זיקה. פרשי' דלא תקנו מאמר אלא היכא דקיים זיקה, ואתה מאמר ונוסף על זיקה. ולא אחר חיליצה כבר אינה זוקקה לו. ובתוס' חד מקראי כת' דקי"ל ברבא (עליל גבי נתן וגבי למאנמו) דהאי לחודיה קאי, א"ב קי"ל ברבן ודהאי לחודיה קאי.

קה) ורבנן סברי חי הא לחודיה קאי וכו' השתה נמי מהני. פרשי' הילך השתה במעיקרא וכו'. משמע ברשי' דאך אחר חיליצה מהני מאמר מדרבנן**. וב"כ המלחמות (בטו"ז) דמאמר תקינו רבנן ביבמה בין לבתר חיליצה, גורין מושם קידושים. והריטב"א כתוב דכל אלה שראוייה להתקדש מן התורה, אם פירוש שרוצה לקדש לשם מאמר חיללי בה קידושי מאמר דרבנן, תהא מקודשת עכ"פ מדרבנן וכען קידושי יבמ'ין דרבנן (ואף שאינה בימה

זיקה ואין איסור אחות זוקקתו. וכן לאחר חיליצה פסולה, שזוקקה להליצת חזור, למ"ד דאיין אישורי זיקה). א. עכ"פ היכא דליך אחים וצורות אורך מקום אחים וצורות קי"ל דציריך חזור, ע' לע' כו' וכ"מ). ב. ולפ"ז היכא דליך אחים, והוורתה בHALIZAH פסולה זו, לא תפשי מאמר זו.

מה. וב"כ הריא"ז (בשלט"ג ית. בדה"ר ב) דאם אמר אחרי חיליצה פלונית יבמ'תי התקדשי לי, מקודשת מודאורייתא. ואם אמר במאמר יבמ'ין מקודשת מדרבנן. ואם אמר בזיקת יבמ'ין א"צ גט. וודרש' הקשה לאחר חיליצה, וזה אינה מעובבת מטה. וודרש' הקשה לאחר חיליצה, וזה אינה מעובבת מהותו, והיאר תחשב זוקקה. ג. וונפק'ם בחיברי עשה זוקקה רק להליצה, אי נימא דליך

הפקעת זיקה צריך חיליצה מעלייתה. אך צ"ב דבון דל"מ התנאי בעיקר החליצה כוון דליהא בשליחות, א"כ אמא לא זהה חיליצה מעלייתה להפקעת זיקה, הא אף בזה ליהא בשליחותן.

והרש"ש כת' דלפ"ז ניחא הא דאמר' לכ"ע חיליצה פסולה לא פטרה, והא תנאי אינו פטור הוה מושם חיליצה פסולה לא פטרה.

ק) רבני אמר וכו' והכא דתנאי כפוף וכו' ומר סבר לא בעין תנאי כפוף. פרש"י דבון דלא בפליה לתנאי, לא זהה תנאי לבטל החליצה. ולדברי התוס' לכ"א הנידון האם זהה חיליצה מעלייתה, לענן להפיקע זיקה למגורי.

קיא) שם. הריב"ף כת' דקי"ל ברבן, והא לא קי"ל ברבי מתריריו, הילך בין קידושה לשם אישות צריכה גט. וכוליה טעמי דסוגין לא סמכין עלייה, דלאו אליבא דהילכתא נינהו, אלא אוקימטה בעלמא נינהו. והרבא"ד הק' דקי"ל (לעיל י"ח) דיש זיקה, ועוד דקי"ל חיליצה פסולה פוטרת (כמושאל לע' בו), ועוד דקי"ל (כתובות עד) דין תנאי בחיליצה, ולכן לש"ט כפלואו לא. וא"ב קי"ל בדברי רב' (וכה'ק הבהה'מ).

וחולחות ביאר דבונת הריב"ף ובתחלת הסוגיה טעמא דרבנן ניחא, וכולחו טעמי דגמ' לישב דברי רב'. ולהעמיד דברי אייר' דוקא בכה"ג, ודלא להוסיף עליון. אבל למסקנה הריב"ף דחה לכל הנך טעמא, והא קי"ל ברבן, כדי לא לפ██וק ביחסיתא. וכיון דא"א לטמוך אוקימטה דמסקנא פסק' בטעם רב' יוסף עשויה בעודר וכו'. א"ג בדamer התקדים

ו. וכן שיטתה, שהאדם אינו פועל את החיתור. ומש"ה פשوط דל"מ תנאי. ואוק דבעי בוננה.

וז. ולכאר' הזה מדרבן בעולם. ואפשר דמדרבן חיליצה נחשב חולות DIDIA. א"ג הגדיר 'חיליצה בשירה', דנחשב בעין יומם וופטור את עצם הזיקה, נחשב קניין DIDIA ושירות תנאי. אלא דמותני מותיר וחיליצה. ועוד י"ל דעת' תנאי נחשב חיליצה שלא מרצון, ואינו בכלל הא חוץ י"בם, ועייז' הזה כרין חיליצה פסולה ממש.

ח. ווחולחות ה'ק' דאי לא סמכ' אטעמא דבתחיבה בגמי, אטעמא דמןן קא סמכ'.

פטורה, בין דצורתה זקופה אישתייר זיקה בהאי ביתא. ותפס מאמר אף בה. אבל התו"ז (וכ"כ תוס' כתובות עד. ד"ה תנאי) פי' כוונת הגם' דנסחר קצת זיקה, אף דמותרת לשוק. ומהר'ש"א הביא דמצאננו כן דעת אבא יוסי בן חנן (לקמן בע"ב), והקשה על הריב"ף אמא לא העמידו רבנן דברי בותיה.

והחו"א הקשה לדעת הראשונים (הנ"ל) דמהני מאמר [מדרבנן] אחרי חיליצה בכל אופן, א"כ מה הוסיף התו"ז דלענן זה חיליצה פסולה ותנאי מהני שנשתיר זיקה.

קח) מר סבר יש תנאי בחיליצה וכו'. בוגם' (כתובות עד) א"י דין תנאי בחיליצה, דכל מילתא דליתא בשליחות' ליהא בתנאי, ותוס' (שם) כתבו דזהו סברא הדיבaca דהמעשה כ"ב בידו שיכול לקיים ע"י שליח, סברא שיכול להטיל בו תנאי. ואילו חיליצה אין בידו לקיים ע"י שליח, ומיש"ה ל"מ תנאי. והאחרונים (ע' גרא"ח סטנסל לך' קו). וע' קובה"ע ע' ה) ביארו דחיליצה לא נחשב שהאדם פועל את ההיתר. אלא דחל מAMILא [בידי שמים] ע"י 'מעשה' דידיה'.

קט) שם. מבואר בראש'י (ורמב"ן וראב"ד ובעה' מ וכו') דסוגין פליג אגמ' בכתובות, וס"ל דמהני תנאי שהחיליצה לא יתריר. אבל תוס' (ד"ה רבינא) פי' דחיליצה בתנאי לא מפרק זיקה למגורי, ואף דמותרת לשוק.

ומבואר בתוס' דחוליצה פועל ב' פעולות, היתר לשוק והפקעת זיקה לענן הא דין אחריה כלום. לענן

ג. ועד מש"ב תוס' (ד"ה רבינא) לגבי תנאי.

ד. ע' בריא"ש פ' מצוות חיליצה והקובעה"ע (עו וז) וקוב"ש (כתובות ר'ב) מנלן דל"מ שליחות בחיליצה.

ה. וב"כ הג"ח (הלו' יבם ז) דביבושין וקידושין צריך דעת בעלים על עצם הגירושין והקידושין, שהבעליים הם האסרים והממותרים, ועייר הקידושין וגירושין נעשה ע"י הבעלים. ול"מ גדול עמוד ע"ג ומילדו). משא"ב בחיליצה ועשית' לשמה, דל"כ דין דעת בעלים, וסוג' בשמותבון על עצם מעשה החיליצה, והפטור ממילא בא מדין תורה.

רק לעניין חיליצה, אבל ביאיה אחר ביאיה (בב' יבמות) קאי בעשה דאינו בונה ב' בתים^ט. ותוס' (לע' שם, כתובות ל) חלקו דזהה בכלל לאו דלא בינה, ולפ"ז כוונת הגמ' הכא אף כלפי ביאיה.

וחרמ"ז (ושא"ר וכן תוס' לעיל יא. ותוס' כתובות ל) הקשו דע"פ דברי רשי מובהר במשנה זרבעל ועשה מאמר א"צ גטו, דאיין קידושין תופסין בחויבי עשה, ואילו הגמ' (כתובות ל) מסתפקת לר' ישבע אליבא דר"ע האם קידושין תופסין בעשה; [דאיין לה ביאיה בישראל או לאפיקי מר' סימאי קאמור]. ותוס' (הנ"ל) הוכיחו דיש לאו דלא בינה.

וחרמ"ז כתוב דעת' דהוגם' (שם) מסתפקת אליבא דר' אל, אבל לדעת ר' יוחנן מתני' היא דאיין קידושין תופסים בעשה דאינו בונה ב' בתים^{א'}. ור' ע"א (כתובות שם) תמה דבמשנה קאי אף ביבם א' וב' יבמות, ותוס' (לעיל יא. סוד"ה חד) כתבו דاتفاق לר' אל אייה קאי בעשה עצמה. א"כ אף לר' אל מובהר במשנה דאיין קידושין תופסין בעשה. וצ"ע.^ט

דף נג:

קטו) רשי ד"ה סדר' א. אפי' לר' עקיבא. ודרבנן מהני מדרין קידושין דאוריתא בחויבי לאוין. ובתוס' מהר"ם ור' ע"פ בת' דנקפ"מ אף לרבן במאמר בע"כ וכדו' או באומר לשם מאמר לחוד.

קטע) **אלא** הlein' ונתן נת למה לי וכו'. פרש"ז קרי' הגמ' ביבם א' ויבמה א'. [ברישוא דמתני']. והמהרש"א ה' דאי'ך הול' לגמי' להעמיד קרי' זו ברישוא דמתני'. ומהרש"א ביאר דקי' הגמ' לר' אל, לכל המשנה אידי דתנא ב' יבמות ויבם תנא נמי' ב' יבמין. וביאר דבשלמאו לר' יוחנן אמרו' אידי' דתנא ב' יבמין תנא נמי' בם א' וב' יבמות. [דאיצטריך לגופה]. אבל לר' אל ההיא גופה לא איצטריך לגופה.

וחראשונים דלא תי' כן, מובהר דס"ל דלמ"ד דבעי שאר לא היה צד כלל בחויבי עשה בכלל.

יא. ותוס' כתובות שם דחו לו, מסתמוא אליבא דכו"ע מסתפק.

יב. ואפשר דשא"ר פלייגי אתו' לעיל. א"נ ידחקו דמתני' דהכא קאי ב' יבמין, והסיפה קאי בפ"ע, ע' רמב"ן במשנה, עכ"פ הוא דלא ברש". רצ"ע.

לי בזיקת או מאמר יבמי', וס"ל לרבן דמהני, דמאמר תקנו חכמים אפי' בתור חיליצה. והרא"ש כת' דדעת רבנן ולדעת הר"קן דבכל מהני קידושין בויקת יבמין, ומ"ה אף דבעלה לא"מ תנאי כה"ג לבטול החליצה, מ"מ תפס קידושין לאחריו.

קימ') ותגא דידן התרת יבמה לשות עדייפא ליה. הרש"ש ביאר דמתני' כאבא שאל (לע' לט) מצוות חיליצה עדיפא ממצעות יבום.

קיע) **תוד'ה ל'ימא**. ויל' דה'ק וכ'ו או תחוי תיובתא וכו'. והתוס' הרא"ש (בשם מהר"ם) ותוס' מהר"ם ור' ע"פ כתבו עוד לפреш דליך יוסף יחלוץ לבعلת המאמר, ואף נדרש חיזור לצורות [לשמוואל], לא נפסלה בכרך לבכמה. וכמ"ש ר' אברהם מבורגוי (הו' בתוס' בו) דמשום חיזור לא נפסלה לאחיהם, וכ"ש דמשום חיזור בעלמא לא נפסלה לבכמה. והתוס' הרא"ש חלק דاتفاق דליך יוסף לא ישפר מי בورو, אבל א"צ לטרוח ולחלוץ לפסללה וועי'ז יהא עריך להחלוץ לתורייהו כדי להצליל את הצרה לבכמה.

ומיש"ה התוס' רא"ש פ' בשם רבינו מאיר דכוננתה הגמ' תיובתא דרב יוסף (מגילה יח) דאית ליה דאיין שום תנא דס"ל יש זיקה, דבדרשמעו (לעיל ג', וכמ"ש תוס' יז). וא"כ ע"כ ל"ל חיליצת חיזור (בדעליל נא).

וחרמ"ז הביבא בשם ר'ח דזהה תיובתא דרב יוסף (לעיל ב'): דעדור בנכסי הגר וקסbor שהם שלו דל'ק, וה'ע' איררי דסבורה דבמאמר מקודשת גמורה ומש"ה לא קנה במאמר, וחיליצתה בשירה. והחרמ"ז תמה א"כ פליג על כל מאמר ביבמה, ואמאי הักחו דוקא הכא.

קיד) **בשלמא ל' יוחנן** דאמר כו'ליה בותא בלאו וכו'. פרש"ז כחוולץ עצמו דשליחות דידיה עביד. [ע' לעיל י' ומ' בסברות המה']. ולעת רשי' (לע' יא) קאי

ט. וחרמ"ז פ' דלפ"ז כוונת הגמ' דאיין דבר חמור מלאו בכל הביאו.

י. ויל' דהכא הוועה עשה דשא'er ודדעת כל הראשונים לא יבנה נחשב שא', ע' לעיל מט'. וכמ"ש הרשב"א שם דלא סתים תנא כמ"ד דלא בעי שא', א"כ אף דיש לפשות דלמ"ד דבעי שא', משום דדמי לאנוטה אבוי (ואף דליך לאו), וספק הגמ' למ"ד דיליף מריבוי ר', האם מודמיין כל כה"ג

רק כלפי מאמר שאחריה, ה"ג הנידון לגזרו שיהני מאמר.

קיה) משומם ר' מאיר וכו' ואבא יוסי סבר כרבנן
דגורו וכו'. הפורי' הקשה דאי הוה גוירה,
נימא דהלהבה בר' מאיר בגוירותו^ג, והכא לא ק"ל
בר' מ.^ה

ק"י) רשי"ד "ה ס"ד"א ליגור גט דבתר ביאה. שלא הsgי بلا חליצה אותו גט מקמי. זדהה ביאה פסולה, ודעת רשי"ד ביאה פסולה בעי חליצה מגוירה. ובזה פlige ר' נתמיה). והritten"א כתוב דבר' רשי"ל שיטתו ביאה פסולה ערך חליצה מגוירה, אבל למש"כ הדணון 'אחריה כלום' והוא

הדרן עליך פרק רבנן גמליאל

ב. ותי' דר' מאיר הוא ר' נהורא (בראומרי עירובין יט), ואיך התרם דלא ר' נהורא אלא ר' נחמייה. וא"כ ר' מאיר הוא ר' נחמייה), ודרבוי ר' נהמיה קחשייב בשיטה (נא).

א. ויל"ד דק"ל הולכת בסתום משנה, ולא עדיף חך כללא ודרכו מאיר בוגיורטינו מכיללא DSTHM משנה. ועוד דק"ל DSTHM מתני' הזה ר' מאיר, ונימא דר' מאיר דמתני' פליג אבא יוסי רשותין ר' מאיר.

פרק הבא על יבמותו

תלי בכוונתו. דasha הכננו לו מן השמים. ונחשב שהחיבם אינו עושה מעשה הכנין של יום, אלא הדתורה מקנה ע"י מעשה דידיה. (ועוד"ז ביארו האחרונים (חו' לעיל נב.) אף בחיליצה, דמש"ה ל"מ תנאי לנ"מ בתובות עדר.).

אך הר"ש איגר (שו"ת רע"א רבא ה) נסתפק היכא דאמר בהדייא דאינו רוצה לקנות, האם אמרי דאפא"ה קונה בע"ב. ודייך בן מהנמקוי (ע' לקמן נה:) דהיכא דעתו שלא ליקוט ל"ק. ורע"א (שו"ת רבכ' יד, ובוח' באן) חילך דאף היכא דאינו רוצה לקנות, קונה בע"ב.^ט

ג) והוא מזודה וכו'. בשו"ת הררב"ז (א תמן) הביא מעשה דיהודה עם תמר דלא כאבא שאל, שהיה לא נתכוון למוצה כלל, ויצאו מלבי' בית דור והמשיח. ויש אחרונים שדרשו דשאני התרם לתכוונה. (ולפ"ז במשנה באמת מתני' בונת היבם או היבמה לאבא שאל). אך מדברי אבא שאל משמעו דתלי בדידיה^{א'}, ולא מעצנו דמהני בונת דידיה^{ב'}.

א) בין בשוגג לבין במזיד וכו' קנה. פרשי' לשם זנות. והרמב"ן (לעיל לט) כתוב דמתני' דלא כאבא שאל, דלאבא שאל לשם זנות לא קנה. אבל האחרונים הביאו דמודברי תוס'^ט מבואר דזה ממשנה קאי אף לאבא שאל.

והריטב"א ומוקוי' כת' דאפשר דאבא שאל מדרבנן כאמור, וקנה בדייעבד. והבי"ש (קסו ה) כתוב דיל' דסבירת אבא שאל דפגע בעורווה מדאוריתא, ומ"מ קנה^{ב'}. והאחרונים דנו בהא דאי' דרכוב עניין להיות חולד ממור, האם הولد^ג הזה ממור ממש ליאסר בקהל^ה. (וע' מש"ב לעיל לט:).

והגמוקוי' כתוב דאף לרבען אסור לעשות כן, דלבתילה בעין שיתכוון לשם מצווה. אבל הריטב"א כתוב דלאבא שאל למתילה בעין שיתכוון, ומשמעו לרבען ל"צ^ו:).

ב) אפי' הוא שוגג וכו'. (ובגמ' יلفי' מקרה דקנה אפי' בשוגג). האחרונים למדו דהגדר דיןין יומם לא

המעוזות ציריך לכתילה לבון.
ו. (וזאג"ח הל' יבום) ביאר עד"ז העד בראשונים דלא בעי' עדים).

ז. והר"ש איגר נקט עד דבא אמרי (קיד"ז) דהbowל דעתו על גמר ביאיה, דחישב בונת הפכתי, דאין רצונו ליקוט בכתילת ביאיה. (וצ"ע דלבאו' הוה סתמא).

ח. והביא עד"ז מעצנו דחישר קונה שלא מדעתו, ואף היכא דגילה דעתו שאינו רוצה ל"ק. ע' תוס' (ב"ב נד.).

ט. ורע"א (שם) כתוב לישב דהעראה לא נששב ביאה אא'ב' אשובהה ע"ע ליקון נה...).

י. ואילו מדברי הררב"ז לבאורה מבואר דלמסקנת המשנה באמות ל"מ בונת דיבמה כלל (ודאפי' חורייחו שוגגן).

יא. ועד"ז נה' האחרונים (חו' ליקון נה) בבייאת שוגג דידיה, אי קנה קנן גמור או רק לדברים הכתובים בפרשא.

יב. אך מדברי התוס' (לעיל לט) משמעו דעתך' שעניהם היכנו לאבא שאל. וצ"ע דלבאו'ה אבא שאל לא פלי' דמהני בע"ב.

א. דתוס' (לועל לט) דנו דהלהב באבא שאל ע"פ סתם משנה, ואי סתר מותני' דהכא מאי אולמי דהאי סתמא. וכ"ד רשי"ז (שם, הור' בטoor קסח) דהלהב באבא שאל, אבל דעת הריב"ף והרמב"ם (א ב דהלהב ברבען).

ב. והגמ"ב (ק נ) כתוב דונכל להעמיד את המשנה בכנס סתמא, ולא נתכוון לשם זנות. וחודש דאבא שאל מודה דאמרי' סתמא לשמה קאי. ודוקא לשם נוי וכור' נחשב פוגע בעורווה. (עי' ששהאריך בזה, וע' מה שחו' לעל' לט:).

ג. וולסוברים שקנאה בבייאתא א"כ קאי ודוקא אורל מבייאת ראיונה. דביאת שנייה כבר נעשית באשותו. ולדעת תוס' (לעיל ט) אף בגמר ביאה נעשית באשותו, א"כ לא משכח' ולדה, אלא לא לשאר ראשונים).

ד. וחתזו"א (קל"מ) אין דיל' דכוונות אבא שאל דבידי שמים נחשב שעבר על איסור אשת אה, דכין דכין לשם נוי עבר על בונת הבורא שהתייר כדי שיקיימו המצוות. והוא משתמש בהיתר וקנאה וביטולמצוותם. ולכן דין' שמים נחשב כאילו לא ההור אצלו' ואבל בדין' אדם לא עבר איסור, והולד בשור לקהל).

ה. ולכואורה בוננתו דמהני ג' ב מחשבה נוספת, דפשיטהrical

אנוסים). ותוס' (מעילה ב). כת' דcnן דריך המשנה ששונה כל א' בפנ' ע, ולא חש לשנותם יהוד. ובמשנה שיריה ע"ג דוחוי רבותא טפי, משום דעתמא כיון דשמעת חדא לריעוטה ה"ה בתורת.

(ח) רשיי ד"ה פטואה. משום זונה. בפשותו קאי אםש"ב לעיל, בפסולות לכהונה. ועפ"ז דיק בהג' ר"א לונרא דבכל בית איסור נעשית זונה, ואף בפסולי כהונה. ע"ג דוחוה לת' שאנו שווה בכל". וכחדר תנא (לפקן סא): אבל הרש"ש כתב דקאי ריק אחיבי בריתות, ובפסולי כהונה נעשית חללה. וכחדר דנפק"מ דכחך לך מה שום חללה, והוא איסור מוסף (וכדאי קידושין ע').

(ט) רשיי ד"ה ממורות. ולענין תרומה דבר נשא ליכא למימור, ועוד ביתא בשיר מאי מגערוא וכו'. ותוס' (נו), כת' ריק העטם הראשון. והritten"א פ"י בונת רשיי דמורות שהיא בת כהן, כיון דאממה היהתה זונה, אף הבת נפסלת. שוחלד שהוא 'בן זונה' פסולה לכהונה (ושם 'בן זונה' פסול מתרומה). ועד ששתਮצעא לומר דלא נפסלת בתמורה מהמת נזות אמה, מ"מ ביתא ישוראל בשיר לא גרעא בה".

ובגמי (קידושין עה) איתא דርחנן הבא על אחוות עשהה זונה, וכשחוור ובא עליה עשאה חללה. צ"ל דהritten"א אירי בולד מביאה ראשונה. ולאחר שנעשה חללה, אף הولد נתחלל ואינו בה".

ומבוואר בritten"א דריש"י נסתפק האם יתכן בת כהן שהוא ממוורת ולא נתחללה. או דכינן דאממה נעשית זונה, הילד הזה 'בן זונה' ביא ופסול מתרומה. והאחרונים (דבר אברהם ב כג) הקשו בדגם' (לעיל מד) אי' דהבא על ערוה לר' יהושע, כיון דבא עליה

יט. ואף דאסורה עליו (שהיא ממורת), והוא ביתא איסור. מ"מ אין פסול אותה בתמורה, דהוא שראל בשיר. ודוקא בגין פוגם לכהונה, ולא תלי בביית האיסור וע"ד משב' הרמב"ם (יח ה) דזונה תלי בפוגם, שהרי הבא על נדה וכן קידשה מופקרת אינה נפסלת.

ב. אבל האמור"מ (יב) דין אכן איסור חללה חל על איסור זונה, וכיון שלא חל איסור הלוות, הילד אינו חל. והאריך בדין אכן איסור חל על איסור האם נימוא דא"ה והוא חל הדסית האיסור קיימת, ובכמ"ש האחרונים הוא לעיל ימ. גבי ממורות), או דחוללות תלי באיסור לכהונה. וכיון שלא חל האיסור בפועל למן.

כא. ובכ"א רדיין דכינן נעשית זונה, ויש כח פסל בביאה, אף הولد נפסל מכהונה).

ד) הוא מזיד. פרשיי לשם גנות. (שלא נתקוון לשם מצווה, ובמ"ש תוס' דמייד ורצין הוה ב' מיליג'). וב' מ' בגמי דתני ר' חייא אפי' שנייהם מזידים, ומבוואר דיש בוהה תוספת חיזוש.

(ה) קנה. המנחה"ח (תקצתח) כתוב דא"ג דקנאה, מ"מ למ"ד (ר' ה' כת') מצוות צריכות בוניה לא קיים את המצווה. וצריך לחזור ולבא עליה לשם מצוות יבום". והקוב"ש (כתובות רמט) חלק דל"ש מצוות צריכות בוניה ביבום, דעקר המצווה הוא בתוצאה^๑. וככמו פריה ורבייה ופריעת בע"ת, דאף אם לא נכון וראי יצא. אך כמה אחורונים נקטו דלא כן, ואף היכא דעיקר המצווה בתוצאה לא קיים המצווה בלבד כוונת^๒.

oud הרינו האחרונים דארחי שכביר קנאה ונעשה באשותו ל"ש לקיים מצוות יבום. אך הביאו דcnן מבוואר ברמב"ן (לעיל כ): דמקיים המצווה אף אחריו שכביר קנאה (וע' מש"ב שם. וע" רמב"ן בט. אחר מאמר לביש"ש).

(ו) רשיי ד"ה מזיד. ולא לשם מצווה. משמע דעיקר הכוונה הוא לשם מצוות היובם, ולא לשם קניין היבום. וכן לשון הגמי בסמוך.

וחחכ"צ (א) חרך גבי חיליצה דבעי כוונה, האם תליא בכוונת מעזה או בונת קניין. וחחכ"צ כת' לישב הא בעי קרא למעתן קפע מחוליצה, ואף דאין לו דעת קניין, שהרי יש דעת אחרת מקנה^๓. והביב"מ (קסט מוד) כתוב דאף בחיליצה תליא בכוונת מצווה.

(ז) תוד"ה הוא. תימה דהוו למיןקט שנייהם אනוסים, דהוה רבותא טפי. (ובגמי תנין ר' חייא דאפי' תרויזה

יא. אבל צינוי (בגlinן התוס') דריש"י בכ"מ (ע"ז נר, פסחים ט). מחייבת מה) כת' (בസוגות אחרות) דמייד ורצין חרוא מילאיה היא, אלא אידי דתנאנא אונס תניא רצון. אך בסוגין לבאו מוזהה.

יד. (והמנח"ח נקט דמעשה הביאה הוא המצווה, ולא הנקן). וכ"ב הברכ"ש (ב) והקוב"ה"ע (א) דל"ש בוהה מזוועה הבא בעבירה מטעם זה.

טו. וזהחכ"ב (ב) והקוב"ה"ע (א) דל"ש בוהה מזוועה בכבד בלא ציצית וביטול עשה. והאריכו האחרונים בענין זה).

יז. והקצחות (רעה ד) חלק דהיבמה אינה מקנה את עצמה. יה. ודלא ברמב"ם (איסור' יח א) דדווקא באיסור השווה בכל.

דישראל הבא על ממורת עשרה זונה ולא דתליה בגין איסור חל על איסורו. ומודברי רשי מובואר דאיינו מוגרע.

והקה"י (לט) ה'ק' דהבא על אחותו ושאר קרוביים (דוחייבי בריתות), אמא נפסלה, והא הוא אינו פגום. ות"י דגדיר איסור קרוביים דנחשב פגום בclfיה.

יא) לא מיבעי הוא שזוג, והוא קמבענה למצויה. יש דייקן דאף האשעה מקיימת מצויה היבום, ולא הוועזה רק על היבם. ווע' מה שהי' בוה לעיל ג'. ויש לדחות דשיך' בזונה להחשב מעשה מצויה אף בשאינה מצויה.

יב) תוד"ה שאנסוחו. אין לפреш שאנסוחו היינו שאימנו וכבר אללא כל דבר שעשו מעצמו אף ע"י אונס פחד מיתה לדעת חישיב. ואף דהוה באונס, ופטור מושם ולנערה לא תעשה דבר. אפ"ה לעניין יבום סגי והוועזה מעשה לדעת להגדר שהוא מעשה יבום. וופשיטה לגמ' דיבום לא תלי ברכץ' וכוננת קניין.

והאחרונים הביאו דלכאו' נח' בזה רמי בר חמא ו/or זира ורבא (ע"ז נד.). באנסוחו עבר'ם והשתוווה להמתה, האם נחשב עבד'. או דכינן דאונס רחמנא פטריה לא נחשב מעשה דיריה כלל. ווע' ח' ר' ראובן ווע' ברכ"ש נדרים יד וח' הגראי'ו. וצ"ל דלענץ יבום סגי שייאן דעתה.

והאחרונים ציינו דאי' (ר'ה כת'), דכפחו ואבל מזכה יצא אף למ"ד מצוות צריכות בזונה, ופרש"י שכן נהנה. (וע' רשי סנהדר' סב). ויש שדנו הד"מ בביביא יבום יש הנאה. אך בפשועו משמע בתוס' דלא שירק להחטם).

והרמב"ז ורשב"א כת' דהגמ' לא פ' כן אף לשון

כו. וצ"ע היכן מעאננו חילוקים בהתק דיני הכהונה. אך ע' חלק'ם (ה'א דחילך דפוצע דכא לאו בקורותה קאי, ומטעמא למומים. ואפ"ה אוכל הרומות. ע"ל לקמן ק'נו).

בז. ולכוא' כוונתו דאי' התם דליךונה בעין זרעו מיחס אחרים. אלא דמובהר (שם) דהוה מדרבנן.

כח. והביא עוד מהגמ' (קידושין עז) דשם זנות פול בישראל, ובואר דאייסור סוטה שיכלא לאיסור זונה.

בט. וב"כ הרמב"ם (יח ח), ווישב עד"ז דלא תלי א' בגדרי בזאה לעניין בה'ת. ע"נ הנאה. וללא גרע מגדור עומד על גביון. ועוד אפשר דכלפי האשעה להוה קיים מצויה. ולא צויה.

עשאה זונה. ודנו לפסול את הولد שיהא פגום משום ק"ז. ולא אמרי' דהולד הווע בן זונה. ויש אחرونיהם שבת' דה'ג' בזונת רשי בסוגין ממשום ק"ז דהחתם, דהולד הווע פגום לכהונה מק"ז דאלמנה לכיה"ג. (וב"כ בשות' הרשב"א א אלף רא).

והאחרונים ה'ק' דמודברי רשי (מד): משמע דה'ג' לעיל שם). אך בח' ר' שמואל (ו) דיקן מודברי רשי (מד). ודוקא התם שהבן איינו כהן לא לפ' ק"ז לבן (שפיטול דורותיו). אבל רשי מודה בדבchan מהני ק"ז להלל הבן שלא יהא כהן.

ובח' ר' שמואל (ו) יישב דرك במקום דהוה כהן מהני פסול זה לאסור הבנים.

אבל האמר"מ (ו) כתוב לפреш דכוונת הריטב"א דבעהראה נעשית זונה, ובגמ"ב הווע חליבי.

והרמב"ם (איס"ב יט ה) כתוב דרכן הבא על שומרת יbum אף דעתה את האשעה זונה, הولد מביאה ראשונה בשער לכהונה זמבעואר דלא ס"ל בסברת הריטב"א דהוה בן זונה"ב). והה' ביאר דהרמב'ם

כתב בן רק בשומרת יbum, דבעיריות הولد ממזר. והאחרונים (ע' פוסקים ו' יד) דיקון מודברי ה'ה דהיכא דהוה ממזר איינו כהן. ודרש הממזרות מפקיע את הכהונה"ה, ולא משום דນפסלה אמרו. אבל הטע' (ו' יד) כת' דרכן ממזר אוכל בתרוממה, ונסתפק האם מטמא למתים כי' (וציין ללקמן ק'בו).

ו' בא"ד ועוד ביאת בשער מאוי מגניעא לך. הקובה"ע (מה' ח) הביא מודברי רשי דה האשעה נפסלה בביאתה מלחמת ה'פיטול'ב' שפוגמה, ולא משום ביאת איסור'ב' והביא דהמשן'ל (איס"ב יט ה) ז'

כט. ונח' הראשונים האם ה'ק' קיימת למסקנא (ע' מה שהר' לעיל מה). וויל' זוזה החקפ' של רשי' בגין.

כג. אבל הביא דהרויטב"א (קידושין עה) כתוב דדוקא בשחוור ובא עליה, אבל באוותו בזאה לא. דהא דהעראה שמה בזאה דוקא בשפירש. אבל בשגורר ביאתו לא נפסלה אלא בגמ"ב (וע' לעיל קמן נה'ג).

כד. אבל בביביא השניה הولد איינו כהן וואף דנעשית חלה רך בביביא זו, וכן דיקן האמר"מ שם.

כה. והקובה"ע (מד) ביאר דגמים הממזרות מפקיע מודין קהילן א"כ ב"ש שמקיע ממשם כהונה. (ואהרייך שם, ובקוב'ג'יטין טט) האם לוי ממזר הווע להו לי'.

הותר משום יוחי בהם', ואפ"ה במקום אונס מיתה אין חייבם. והאחרונים הוסיפו דכין דזה אונס, לא נחשב מעשה דידיה, אלא המעשה מיחס למי שכופחו לו.

והאחרונים ביארו דמי' לענין להתרפות בעין לקרא דיווחי בהם', דכין דאיינו אונס במעשה זוז אלא דזה מעשה מוצען להצורך העלה נפשו לש' פטור אונס. אלא דהותר משום יוחי בהם'. ועכו"ם אסור להתרפות בעבירה.

ובג' עבירות ק"ל דיהרג ואל יעבור. ונתחדש בהנך דילפי' בכל נפשך, וצריך למסור נפשו. וכן זה גilio דאיין בהם היתר דוחי בהם. (וע' בסמוך).

(ט) **תוד"ה אין.** אין לפреш במאימין וכו' תיפיקליה דאנגלו' עריות יהרג ואל יעבור. והרש"ש הקשה דמ"מ נפק"מ אם עבר ולא נהרג, דפטור (וכמ"ש תוס' בسو"ר). ואילו קישוי דזהה מדעת לש' פטור אונס.

אך הרמב"ן וראשונים נקטו דאיינו חייב מיתה אף שעבר ונתקשה, דנחשב מחתמת אונס לו. דайлוי תסליך האונס היה פורש!. (וכמ"ש תוס' ד"ה שאנסוחו). אלא דרטוט' כאן לא נתנו להקשوت כן).

אבל הרמב"ם (סנהדרין כ ג) כתובadam אנטוחו לבא על העורה, חייב מיתה בבי"ד ליה, דאן קישוי אלא לדעתה. (ובכ"פ איש"ב א ט). והבס"מ נקט דאפי' מאימין עליו שיבעל בקישוי, מ"מ חייב מיתה. בין דזהה מעשה לדעתה.

אבל החלק"מ (כ ג) פי' בזנות הרמב"ם דעתקשה

המשנה, דא"כ נקרא 'מודעת', ושלא בכוננת מצווה. אבל הריטב"א העמיד את סוגין באונס מיתה. והיש"ש הקשה א"כ מה קשיית הגמ' דין קישוי אלא מדעת (ע"ש). והריטב"א ביאר דלא חשיב אונס, שהרי נתקשה מדעתו. ומשמעותו דלא אנטוחו על הקשו.

(ג) **ב"ד וילפי' קייח מעירות לא דינה נקנית לא בקישוי.** משמעו דצריך למדוד ומשמש מות איינו נקבה ממשゴ"ש מעירות, ואילו מסברא (וללי קרא) משמש מות זהה שם ביאיה, ולא אמרוי' דגלי קרא בעיריות. וצ"ע.

(ד) **ב"ד ועוד ארי דלענין יכום בעי דרך הקמתה שב.** והקר"א הקשה דאפי' שלא בדרך קונה ביבמה, א"כ אמראי משמש מות גרע ליה. (וע"ע לעיל ב). בגין ראייה להקמתה שם). והיב"ש (קסו ט) בתב דגרע טפי מביאה שלא כדרךה דברה מות איינו ראוי להקמתה שם במקומה לו.

אונס בעורה

(טו) **אין אונס לערודה, שאין קישוי לא לדעתה.** ותוס' והראשונים החק' דאף אי היה אונס, הא ביגלי' עריות יהרג ואל יעבור.

ובכל התורה יلفי' (זימא פה) מקרא ד'יהי בהם' ולא שימות בהם. והאחרונים ע' אריכות בזכרון שמואל סח' העמידו דמלבד זה יש סברא דאיינו חייב במקומות איבוד נפשו. וכן מבואר בתוס' (סנהדרין עד): דבבני נח לא

לו. והרמב"ן דימה לאנטוחו לעשות מעשה, ואע"פ שמודעת עצמו הוא הולך ועשה פטור בדין אדם פטור. אך שהוא גונן דעתו ומקשה עמו, שהרוי אם תסליך אונסו מעליו אף הוא פורש.

ולו. ועוד הביאו האחרונים דדמי להא דאי' (כתובות נא) דיציר אלבשיה. ויל"ד אי נחשב פטור אונס גמור. או דזהה רק סברא שלא יחשב מזיד).

לח. והנו"ב הקשו דהיאר נאמר דזהה בהתראה, שלא שיר' קיבלת התראה, דאן קישוי מעשה, דנוכל לומר לדיש באן קבלת התראה (וכה"ק הרמב"ך). והבס"מ כתוב דכוונות הרמב"ם דיש לו דין חייב מיתה ב"ה, אלא דזהה שלא בהתראה. והרב"ץ תי' שצל' דאייר' דהתרו בו שלא יתקשה, ושוב נתקשה.

לא. והרש"ש תמה דלא יلفי' גו"ש מעירות, אלא ביאיה מחייב ליוציא (גה). לב. וצל' דשלא בדרך איתרבי בהדייא (צדאמורי' נד.). ואין לפותה עלابر מת.

לג. ונחשב היבם כסריס בלב' ביאיה זו, דאיינו ראוי להקמתה שם. ואך בפשותו הדבר תמורה. דבראו וזה הוא ראוי להקמתה שם. אלא דעתכשו לא עשה מעשה ראוי, והוא אף שלא בדרכה הוה חסרון במעשהה.

לד. ויל"ד האם היינו אחריו שלא רמי עליו למסור נפשו. או אף אם רמי עליו, מ"מ איינו מעשה גמור דידייה. לה. וכמ"ש הרמב"ם (סנהדרין ה)adam עבר בע' עבירות באונס נפשות וועבר ולא נהרגו איינו חייב מיתה. אבל אם נתרפא בו חייב מיתה. וע' אור' ש'.

יח) שם. דיש לו למסור עצמו ליהרג אם יודע וכו' דחשייב בעיטה מעיטה. מבואר דעתך למסור נפשו בידים, כדי למנוע שלא לעbor במעשה. (וע' בסמור).

יט) שם. אם יודע וכו'. הרש"ש דיק דאם אינו יודע, לא יסגור עצמוני. דספק נפשות להקל. אבל המשך לשון התוס' שידוע שלא יתקשה. וע"ע.

קרקע עולם – מאי חיות

כ) בא"ד שהוא אינו עושה מעשה והוא בקרקע עולם וכו'. וכ"ד רשי"י (יוםא פב). דאף בגilioURIות יש היתר בקרקע עולם, ורקיה לדבר אסתר. וכ"כ תוס' (סנהדרין ע"ה, ויוםא פב; ובכ"ז) אף לרבה (סנהדרין ע"ד) לא ת"י סברת קרקע עולם לעניין פרהסיא, לעניין גilioURIות אף לרבה ס"ל הrk סברא.

ותוס' (בכ"מ הנ"ל) הביאו בשם ר"ת ליש"ב (הא דאסטר) דין חיבור על בית עכו"ם, דנחשב בבחמה, והבעה"מ דין חיבור על בית עכו"ם, דחוור מרשותו עצמן של עכו"ם.

(סנהדרין) כת' דחוור מרשותו סנהדרין שם, ונמנקי"ש. וכן ברטיב"א (בושא"ג) כת' דמאיחר דיכולים לבועל אותה בע"ב אי"צ למסור נפש, שלא ימנע האונס בכר.

אבל הגר"ח (יסוחית ה) דיק מסתימת הרמב"ם דלא חילק לעניין גilioURIות בין קום ועשה לשב ואל תעשה מ"ב.

כא) בא"ד וטעמא משום דנעירה המאורסת י"פ"י וכו' (נד.) ורוצח אמר דברא הוא דמאי חיות וכו' מג' אב"ו וכו' איכא למיימר אייפכא וכו'. בפשותו סברת 'מאי חיות' הוא דין רשי לheidif נפשו על פניו נשחבירו. דמי יימור דדרמן דידיך סומק תפין והוה ספק מג'. ושב ואל תעשה. ומ"ה כת' התוס' דהכא

מדעת עצמו^{לט}. ועד"ז כת' בחד' ר"א מן ההר ובשם הרמב"ס דאפי' נתקשה לאשתו, מ"מ בשמעמיד האבר בקישי וראי מי מדעתו עשה. ואפ"ה לענין יבום נחשב אונס. ושוב כת' דמסתברא דאם רק עשה העראאה לפני שיכל לדמיית העראה, פטור אף בעיות.

וחכ"מ הקשה דמ"מ נעשה באונס, והרמב"ם (שם ב, ויסוחית ה ד) ס"ל דין חיבור מיתה ב"ד באונס (ובכח' ק הרמ"ר). וחכ"מ כת' דבשלמא מעשה בידים יכול לעשות שלא ברצון, אבל קישי א"א לעשות א"כ מרצה בדבר. ולפיכך חייב. והאחרונים ביארו דהכא איררי דהכל שלא כדין, ונחשב בחירות איסור. אלא דיש פטור מחייבת שהמעשה היה 'מעשה באונס', ובזה מהני הא דקהishi היה ברצון.

והקובעה"ע (מט ג) ביאר דאף דהה אונס מחייב פחד מיתה, מ"מ יש כאן גם רצון, ועשה מחייב רצון. וכיון דיש ג"כ רצון חייב. וכיוון קישי א"א בשום אופן אלא מרענן, וע"כ דיש בזה ג"כ רצון ונחשב מעשה ברצון^{לט}.

יז) בא"ד וקאמר רבא דיש לו למסור עצמו ליהרג אם יודע שא"א לו אם לא יתקשה. כיון שידוע שלבטוט יעשה מעשה בעיות. וברטיב"א מבואר דאפי' אנסוחו (באים מיתה) להתקשות, ואח"כ ידיבקו אותו על העראה הדין ליהרג ולא יעbor (ואפ"ה העבריה עצמה אלא הביאה, כיון דא"א לביאה בלבד קישי ראי ליהרג עלין. והחו"א (לג) כת' דקהishi נחשב כאבורי) דעריות.

mob. וכן דיק התוס' יוח"ב (למהר"ם חביב יומא שם). אבל החזו"א (גלוינוט) חלק דין לדיק מסתימת הרמב"ם בין שאנו מפורש בש"ס.

מג. אבל הכת"מ (יסוחית ה) דין דקייל דרציחה לא הותר כלל, אף היכא דהעכו"ם יבואו להרוג את כלום, דיל"ש בזה Mai חיות.

מוד. ובוח' תלמידי ריבינו יונגה (עי' כת') פ' (בתחלת דברינו) דמא סומק תפין, שייחה יותר וקיים מצאות, ועשה רצון הקב"ה יותר. ובכתב דעת דהוה ספק, שב ואל תעשה עדיף ולא

לט. וכ"ד הרaab"ד (איסרב' א ט), שכותב יש אונס שהוא פטור, בגין שהיה מתכוון לאשתו ותקפותו א' מהעריות או שדבקוں עכו"ם.

מג. והאחרונים דנו בכ"מ הייכא דיש אונס רצון בא', האם יש פטור אונס. ע"ע בתיבותו נאנו.

מא. אמונם הש"ך (ויר' קנו א) היכא בשם התה"ד (קטץ) שלא אמר"ר ספק נפשות להקל במקרים קידוש ד', דלענן קדרוש השם לא הקפידה התורה על אייבור נפשות מישראל. ואך ייל דההם הווה רשות, ומ"מ אינו חייב למסור עצמו.

דשקלול לתורה נפש וזה בוגר זה. אבל בעיותה היאר נימא לדיני התורה שוקלים לדין עריות. ושוב כתוב בדברציהה איררי דشب ואל תעשה אינו מעשה רציחה כלל, כדברםור). אבל החזו"א (בגלוונוט) כתוב דיל' דהתורה החשיבה עברית עיריות כאבוד נפש.

כג) בא"ד אבל אם רוצחים לזרקו על התינוק וכו'. (הרמ"א י"ז קנו א) פסק בדברי התוט' דבקרכע עולם בעיות א"צ למסור עצמו, וכן אם זורקים אותו על תינוק). והגר"ח תמה דהיכא זורקים אותו, והוא אינו רוצח כלל, אלא בעץ ביד הרוצח. ואינו עובר כלל משום שפיכות דמים^ט. והאחרונים דנו דהוה עכ"פ אבוראיחו דרציחה^{טט}, וכ"ל דאך אבוראייחו^{טט} יחרג ואל יעבור^{טט}. והאבה"א (סוח"ת ה א) כת' דבונת התוט' דקובוד גופו חורג, ונחשב מעשה דידי^{טט}.

והגר"ח כת' לישב לדעת הרמב"ם בשורקים אותו על תינוק אינו רוצח. אבל אילו היה נחשב רוצח, צריך ליהרג ולא לעבור.

כג) בא"ד ואין מצווה ללהציאו חברו בגוףו, דאדרביה חייו קודמי, משמעו דכובנות התוט' עפ' הגמ' (ב"מ סב) דלר' עקיבא דרש"י חיריך קומ דין. אבל האחרונים כתבו דכובנות התוט' כמ"ש דشب ואל תעשה עדיף, ונקט בלשון בעלמא (וע' חז"ו א בגלוונוט שם).

כה) בא"ד ונא גרסוי תיהרג, דקרען ערלט הוא וכו'. וכ"ב רשי"י (יומא פב), ורש"י בייר דבענערה המאורסה תעבור ולא תיהרג, דלא עבדא מעשה דאיינה עשו

אבק רציחה, יחרג ואל יעbor (בדאי" ב"מ נת. יפל עצמו לבשנ האש). והאחרונים הק' דהסת ל"ש סברת מאי חיית דרומה דיין. (והאבה"א ור' שמען ור' בשיע' ר' שמואל סנהדר) תי' דילפי רציחה מעירית, דעתם העבריה יחרג ואל יעbor. ואף לו לוי סברת מאי חייתו.

מתו. ויש שת夷 עפ' דברי הריטוב"א (פסחים מה) בשם הראה"ה דראפי אמרו לו עכורים חן לי כיין לחרוג ישראל וכשהעכורים אינו יכול ליטלו מעצמו יחרג ואל יעbor. ואף דמסירת כיין לא היה מעשה רציחה, אלא גרמאן). ב. וציין לדברי הראשונים (ע' ב'ק ל; וע' ב'ק ס) דכיוון דמוציא בכובד נחشب דהאבן והוא מזיק בעצם.

גא. אבל ר"ח (פסחים מה: עה"ג כת' דהיכא דאמר ישמעאל המשמע לי, תיהרג. ודוקא היכא דתפסה בע"ב אמר" דהוה קרע עולם. ולא חילק בין היכא שהמעשה הוה מגנו' העבריה. ועוד התני' הב' בתוט' דיין. וע' מאירין).

דאינו עשה מעשה אדרבה שב ואל תעשה, ולא יחרגו עצמו. אבל רשי"י (יומא פב; פסחים מה; סנהדרין עד) פי' סברת מאי חיית דכיוון דסוף איכה איבוד נשמה, הילך לא ניתן לדוחות המציאות. (זהו סברא דליך היתר יחי בהם').

והגר"ח (שם) חקר הסברא בזה, Ai הוה משום דشب ואל תעשה עדיף, דב' רציחות אין דוחות זו את זו. או דכיוון אכן בזה פיקו", מAMILא לא הותר כלל רציחה, אף' בשב ואל תעשה. והחזו"א כתוב אכן מניעת העצלה נשׂה הוה בכלל העבריה של שיפכת דמים, ולכן נחשב איסור בגדר איסור.

והגר"ח חקר בביואר סברת התוט' דבקרכע עולם יעברו ואל יחרג, האם הוא משום דעתה בשב ואל תעשה אינו חמוץ כ"ב. (וכ"ב ר"ש איגר בחו' רע"א כתובות ג), או משום שב ואל תעשה.

ואהחרונים העירו דבתוט' דיין מבואר דעתך למסור עצמו בידים, כדי למנעו שלא יתקשה אח"ב. ואם הסברא משום שב ואל תעשה, אב' ה"ג דנו שב ואל תעשה ולא ליהרג, ואין דיין להרוג עצמו, אף אם יעבר אח"ב ויתקשה^{טטט}.

כג) ותוס' למדנו עד"ז אף לענין עריות, וצ"ב דהותם לכאי ל"ש סברת 'מאי חיית'. ויש שפ"י דמ"מ חוקש דודוקא לענין קום ועשה (וזאך דל"ש סברא זו).

והגר"ח כת' (באופן הא') סברת הרמב"ם דברציהה בשב ואל תעשה אמר'י מאי חיית,

יעשה שם עבריה. ושוב הביא את סברת רשי"י דלא הותר, וקיים.

וזהרא"ה (עי' שם) ב' דסומק טפי לאו דוקא, אף' שוקלים לא ניתן לדוחות نفس בפניنفس.

מה. וששתי' דיש יותר לאבד עצמו ולאפרושי מאיסורא כדי שלא לעבור על איסור בידים, בין שיודיע שאח' יעשה מעשה איסור ושלוא הותר משום פיק'ן).

מו. ועוד הקשה הקובה"ע (כח) דגב' איש היא אף בשב ואל תעשה התורה החשיבה הנאה במעשה, והיאך ילפי' מהותם. (ובפירושו י"ל דכיוון דילפי' יחרג ואל מרצו, אמר' דוי, ואך דלא דמי כל כר).

מו'. ועוד בת' החזו"א דמי שעולה לראש הגג שתפיל אל הרוח חשיב רצצת, ואך אכן חיבת מיתה.

מוח. וכ"ב רבינו יונה (שע'ג קלט) דמלבך פני חבירו הוות

לחיבת מיתה. והייך ילפי' במקום שעשו מעשה באיסור. והאחרונים הארכו לישב. והאב"ה א' (שם) תי' דברין ונחשב במועד בעשו מעשה, א' בדין שתהא חיבת מיתה אף באונס. וע' ב' דברונס לא מקרי מעשה דירה.

(ט) רשי' ד"ה אלא ביישן. שנטקsha בשחווא ישן. אבל אילו נתקsha מדעת נחשב ביאה [משמע] דאך אי ישן אח'כ'. וצ'ב' במא תלי' באקיושי, הרוי עצם הביבה היהת שלא מדעתן.

דף נד.

ל' נפל ונתקע וכו' וביבמותו לא קינה. האחרונים (קר' א') הקשו מ"ש מתקפתו יבמותו, וכן בהדבוקום נכרם, דקנה. והרייט' א' כתוב דהותם א'ירוי התקפתו והחויקה בו עד שבא עליה מעצמם. אבל מדברי התוט' מבואר דלא כן). והאחרונים כת' דרומני לזה דעת התוקף להחישבו לביאה.

(א) רשי' ד"ה חייב בד' דברים. דכתיב פצע וכו'. רשי' (ב' ק'כו). כתוב דאיירוי ברוח מזועה, דהוה קרוב למיזיד^ג, אבל' אינו חייב בד' דברים. וריע' א' (ב' שם) תמה א'ב' אמא הביא רשי' ודרשת פצע תחת פצע, דרבבי' רק לנוק, והכא שחייב ד' דברים זהו משום קרוב למויה.

(ב) תוד' ה' ישן. וקשה דהא קטן ע"ג שלא הי' בר דעת הי' קונה, או לא דמייטה קרא. האחרונים כתבו לדעת רשי' (קידושין ט. הוי לעיל נא):クトן קונה יבמותו מה'ת קשה טפי. ועוד הקשו דהו'ל

כלום, דקרע עולם בעלמא היא^ה. ויש שדיקו דהטעם דכון דהוה אונס ובלא מעשה, לא נחשב כלל הנאהה בעבירות ערויות.

(ג) בא"ד וא"ת בمض' ע"ז וכו' והתם קעביך מעשה וכו'. מיבור בתוס' דאללו משבחת בע"ז קרע עולם הדין דיעבור ואל יהרג. והאחרונים הקשו דעת' ג' ללמד מבכל נפשך, ולא מרווחת. א' ב' הייך ילפי' לדין קרע עולם. וע' ח' ר' רואובן.

(ה) בא"ד נהוי דחיב למסורת עצמו, מ'מ' וכו' לא מהייב מיתה וכו'. ווהראשונים למדו כן מהגמ' (סנהדרין סא) וכ' Tos' שם ד"ה רבא, וכ' ב' הרמב"ם (יסודה'ת ה' ד) דבגilio עריות, אם עבר ולא נהרג הרי זה מחולל את השם, אבל אין חיבת מיתה. וכן בהל' סנהדרין (ב) דאפי' דמצווה להרוג ולא לעבור, אם עבר אינו חייב מיתה בב"ד, דכתיב ולנערה לא תעשה דבריך^ו. והאחרונים (קוביה'ע נא ב) דנו האם נחשב שהותר אסור עריות של התורה, אלא שבittel מצוות קידוש ד'ג'. אך משמע דזולנערה^ה. וביארו כיון דהוה מעשה באונס אינו גענסן^ו. אבל הר' ז' (סנהדרין סא): הביא בשם ריבינו דוד דאם עבר ולא נהרג חייב מיתה ב"ד.

(ח) בא"ד ועוד וכו' דהא אשה חייבת ברצין, א'ג' ז' דקרע עולם דיויא. (וא' ב'ג' ב'ק' לב) דאשה חייבת בעריות משום הנאהה, ורוחמנאacha בחשבה לעמזה^ו. ותוס' (באן) נקטו דכונות הגם' דחויב האשה תלי' ברצין). וריע' א' (ג'ש'ס יומא פב): תמה דמ' באשה מורתת כיון דהוה קרע עולם, וכיון דהוה בהיתר לא שייך

גה. ובגמ' (גרדים בו) ילפי' מזר קרא לענן אונס בתנאים. והחמור'ש (לה) ביאר דילפי' דברונס אינו מיחס עלי' ולגמורי'ו. ויש להאריך בזה.

גה. ולשון הרשב' א' שלא עשה זה אלא מהמתה האונס. ואילו אתה מסלק האונס מעלי'ו אינו עשה. ג' ותוס' (ב'ק' לב. ד'ה איהו) ב' דرحمנאacha בחשבה להנאהה מעשה, ומושחה חיבת חטא ומלקות ולא אמרוי' דהוה לאו שאין בו מעשה).

גה. ואפשר דרומני דעת בתחילת המעשה לכל התוצאות). א' אבל ברוח שאינו מזועה חייב רק בנוק. והרייט' א' ב' בשם האיסור.

גה. וכן לחודיא בדברי תלמידיו ר' יונה הנ'ל, דסבירת ריש' היה סברא בפנ'ו' וולא משום שב ואל העשה' שאין האיסור תלי' בה כלל).

גה. הרמב"ם כת' דהוה אזהרה לב"ד שלא יענשו האונס ומגנו'ו בסח' מ' ל"ת רצעד). ובב' החינוך (תקון) כתוב דאין לוין עלי', כיון דאפשר לעבור ללא מעשה. והרמב' ז' (סח' מ' שרש' ח. ולית רצעד) חלק דהוה פטור ואינו אזהרה.

גה. ומסתבר בשאר עבירות בפרהסיא או בשעת גזירה, דחייב משם מצוות קידוש ד', אבל לא יחשב שעבר את גוף האיסור.

תוס' (סוטה כו: ד"ה למשמעות) הביאו דדעת רבא דריש זנות לבתינה ולא כרבashi שם, וכן לטעם נתן דאן גנות לבתינה. והאחרונים (קר"א ורש"ש שם, וערולין' בכאן) ביארו דכונת התוס' לתביא מוחבא. והאחרונים הביאו דהרמב"ם (יבום בד) פסק ברבאה, ואף דפסק (איס"ב ייח א) דלא מקרי זונה. וע"כ דלא תלייא הא בהא. וכ"כ בפסק ר' י"ד (בסוגין) דעת"ג דאמריו' אין זנות לבתינה ובסתור לאסור על בעליה, ולקמן נת: דאפי' בעולה לא מקרי לה'ג, אפ"ה נחشب ביאיה, דכא מקטיל עלייה.

(והאחרונים חילקו דלענין שם זונה תלייא במנה שהיה לה קשר ביאיה לאיש², ולביאת בתמה אין יחס, ולכן לא נחشب בשם זנות³. אבל עצם המעשה והה מעשה ביאת עיריות (וע"ע תוס' בע"ב). שחררי חיובים עליו).

לו) **תוד"ה דמכוין** לה. לאו דוקא נקט דמכוין לה, דהא בסמוך וכו'. אבל הרש"ש כתוב דאפשר דבעינן דיתובון לאוטו גופו ודוקא (וכען הא דיחילקו תוס' שבת עג. לעניין מותעסקן). ולפ"ז נקבען לבתינה הינו כשתובון לגוף זה, וסביר בתמה⁷. אבל תוס' נקטו דՏגי דנתכון לשם ביאיה בעלמא).

לו) אמר **יעילא** מנין להנראה וכו'. הקוב"ש (ח"ב י' 1) חקר בגדיר העראה בגמר ביאיה, האם נחشب העראה מצד עצמה מעשה ביאיה, או דנחשב עי"ז שהתחילה הביאה של אה"ב (וכען הגדיר מkeitut היום בכלל, וכן ביאיה במקצת ע' לעי' זו). ונפק"מ לעניין לחלק מעשה ביאיה א' (וע' לטעם נה:).

לו) **רכבת** וכו' נדה הייא, וכי אשת אהוו לערלט נדה וכו'. אבל בתורה⁸ (ה' בתוס' לעיל ב) דריש' מה נדה יש לה היתר ויש לה איסור, אף אשת אה. למוטוי אשת אה מאמ (עי"ש תוס'). והתוס' מהר"ם ור' י"ב כת' דאך לההוא דרשא, עדין קשה למה לימדו בלשון עודה, הוליל לחדריא מהאב. ומ"ה ילי' בסוגין העראה. ואי להעראה לחודה, הוליל לכתוב נדה

ג. ואף לעניין בעולה לה'ג תלייא בשם גנות ונחشب רק בכוות עז).

ד. והוא דתקփתו יבמותו או עכו"ם קנה, משום דמהנה בונת התוקף להח�יבו מעשה ביאיה בכווננה.

לחות' להקשوت מוחרש, דמבוואר (לקמן קיב): דקנה מה"ת.

והאחרונים הביאו דדעת רשי' (לעיל לד) דקטן יכול לעשות 'מעשה' קנן ושינוי בשיגידל, אלא דאיתנו בתורת קני. וע' קה"י לו. והיעב"ץ כתוב דקטן יש לו מחשבה עם מעשה מיהת (בדארמי' חולין יג).

ובפשטו בישן אין לו כוונת מעשה קנן כלל (ובביבם בעין עכ"פ כוונת מעשה הנקנן). אבל לשון רשי' מורה דאי"ע אפי' כוונת מעשה קנן, אלא סגי דהגברא ראוי לך (וישן עכשו איינו בר קני).

והאחרונים הביאו עוד דמבוואר ברשי' דיבום נחשב 'מעשה' קנן (וכמ"ש המהיר"ק קלט), ולא שהקנו מהמשמים עי' קיומ המצווה.

לו) **ולקחה לו שלא** בדרכה. הרמב"ן כתוב בשם **תוס'** דאייצטריך ריבורי ביבמה, ולא ילי' דנחشب ביאיה בגדי"ש דערירות. דגב' יבום ס"ד דבעינן ביאיה דרך הקמת שם.

ו**הרמב"ן** הביא י"מ דאייצטיך לרבות העראה שלא בדרכה, דביאיה שלא בדרכה ילי' מגיז"ש דביאיה ביאיה מעריות. והרמב"ן חלק דכין דרביה רחמנא העראה כגמר באיה, א"ב נכלל בוה בין בדרכה ובין שלא בדרכה. Dai לא תימא הביא העראה שלא בדרכה בחייבי לאוין ועשה מנ"ל. אלא משכבי Ashe בכל משכבות שבאהše רבייה רחמנא, ולא ציריך ג"ש כלל.

לו) ביאיה גומרת בה ואין כספ' וشرط גמורים בה. האחרונים העמידו דיל"פ דהוה גויה⁹ בלא תפטי הקידושין.

לה) בין ישינה דיא. הריטוב¹⁰ כתוב דישינה היא קנה אף' بلا מתנמנם. דברידיה תלה רחמנא במנה יבא עלייה, ולא עבי דעתה אף' לביאיה. אבל ר' י"ח (ב' ק' כז) כתוב דדרשי' יבמה יבא עללה, עד שיתובונו שניהם לביאיה. (וetz"ע).

לו) אמר **רבא** וכו' **הטיה בבחמה**, **שם ביאה בעולט**.

הרמב"ן אף' באונס גדול. ודעת **תוס'** (ב' ק' כ: וכ"ט) דרך אונס دقעין גניבת.

ב. ובשו"ת מהר"ם לובלין (ק"ט) כת' דהוה ביאיה, אלא דבוניה בעין איש.

דף נד:

מד) **ביווי תלייא מלחתא.** הרש"ש כתב דלאו דוקא, דיווי לחדוד לר' מ עד שתובלא^א.

מה) רמו ל'ובמה שאסורה בחו' בעלה. פרש"ז אמר גירשה אחיו. ותו' משמעו דאף בחו' אחיו ליכא איסור אשת אח זאלא דאסורה משום אשת איש קודם שנתגרשה. אבל הרש"א כתוב דהך ט"ד דוקא בשנותגרשה, דס"ד דבל האיסור בעודה אשת אחיו, כיון דנתגרשה בטלה אותה שם. דומיה דא"א שנתגרשה ונתאלמנה^ב. [וע"ע בתוס' נה].

מו) **ודילמא בחו' בעלה רשות.** הרמ"ב^ג היכי ס"ד דהוה רשות, כיון דעתן מוצאות יבום הוה בכלל איסור אשת אח. דמ"ש מאילונית ואשת אח שלאל הוו בעולמו, דנתמטעו מדין יבום וממילא הוה בכלל איסור אשת אח.

ולדברי התוס' ייל' דלהך ס"ד דגלי קרא דאשת אח הותרה למורי, דלא מסתבר ליה דהוה גדר דהוה. ולהך ס"ד אף אילונית ליכא ברת^ד.

וחרמ"ב^ג תי' דכין דרבנן רחמנא (לקמן נה), אשת אח שיש לה בנים, גלי היכא דליקא ציד יבום אסורה. אבל היכא דאילו עמדה עצלו סופה להתייבט^ה ס"ד דמוורתה, וכבה"ג מותחילה לא חל איסור אשת אח כלל. והקובה"ע (נא) דיקיך מדבריו דאף דעתשי גירשה ואני נופלת ליבום, מ"מ כיון דקחן גירושין היהת ראהיה ליבום, לא יהול איסור אחר גירושין^ו.

בעורה אחרית. ומדכתבה באשת אח מן האב, שי' מデータ למשמעותו מן האם.

ט) נדה מטמאה את בועללה. הרמ"ב^ט (משכב ומושב ג') פסק דאפי' בהעראה מטמא. וזה ציין לסוגין. והמשנ"ל (שם) דחיה דברוגין ליפי' העරאה לענין איסור, והוא פורכा בעלמא. אבל לענין טומאה איתא בתו'ב מרביתן העראה מואם שבב' שכב.

ט) איסור הבא מאלו. פרש"ז משא"ב עריות דע' קידושים. והרש"ב^ט כתוב דאייסור הבא מאלו היינו איסור הבא מהגנו' מעת היורה, ואין נפרד ממנו לעולם. שלא היהת לך שעת הכלור, ולא מתווסף מחמת מעשה, בנשי קרובות. וכך נדה איננו איסור מחמת הבא מאלי, דתחלתו וסופה בהכשר. אבל הביא גירסת ר'ח נדה נחשב בא מאלו. והרש"ב^ט הקשה א"ב אף אחות אביו לא יחשב בא מאלי, דמי לא עסקין שאבי אביו נשא אשה לאחר שנולד. ומה לי עמד אחיו ונשא, לעמד אבי אבי ונשא והולד בת.

טב) רשי' דה בחו' אופרן. כל זמן, שהוא שופעת וכו' וכן אשת איש יש לה התייר. ועי' פקע ממנה שם אשת איש, בחו' האיש. אבל נדה לא פקע ממנה שם נדה' בשייש דם. [ורשי' פ' משום הדם האוסר, ולא משום איסורה כל זמן שיש עליה שם נדה'].

טג) תוד"ה מוה. ייל' דאשת איש לאathy וכו' מה להנרך שכן שאר. ואיסור אשת איש לבעלמא לא הוה איסור שאר. ומוש"ב תוס' (לעיל מט). דע' אישות הוה שאר, היינו מוחזר גורשו וסוטה, דהוה לבעל. אבל איסור אשת איש לעלמא לא שייך לשאר).

dimiyat ha-beul hova matir. Ve-la sagi bah a dleika aishot. Ag. v'ken ashet achio shel ala mu'olmo la-bavora hova rshut, v'petur mahmizotah.

ט. v'il'ad mchayim hicca diish lo banim, dacushio aihna umodat libom. אבל איילו ימונו הבנים עומדת ליבום.

ט. v'mba'ar dagor ha-aisor krovim achar girushin hoa bema shanaser kudem, ve-la pak'ul ba-girushin. אבל אילו אמור' דהאишיות קיים לענין זה, א"ב yithadash ha-aisor achar girushin.

ט. v'il' dleika dibidoo letobel lolسلק minhena shem nuda pesiyata. Dnoshav hithter la-achor mka'ao. Vekm' d'alef b'meha dthali'a bi-yomi'. Voud habivo midbari hamishn'el (aisrib t be', hor b'petach'at katz me) dchshuberu imi nutora to'mataha ha-rashona cabr fukua, lala shgoyich'c heia dibuya tabelah. V'omam rataha shv' hova to'matah mohodeshta. V'ish shp' Dpk'ul minhena tefi. Afshar d'tali' b'hi' hamotz' (le'eil mch').

ט. v'ha'achronim dnu boha af ba-shet aish, dmshmu (kiddur ym).

דודהה מיח' הסוגיות). ויל'ד האם תלי'א בנידיןazonת בבהמה (ע' בסוגיה ל�מן נט').

ועdry' דנו הפטוקים האם למסקנא' נהה הוה גדר עריות לענין יהרג ואל יעבור'. א'

(ג) מה דודתו ובכו' איפור הבא מאלוי. וכן איתא בגמ' נהה. דילפ' עי' קידושין]. הרש'ש הביא דבגמי' (סנהדרין נד). דריש' דהבא על אחיו אביו ב' המשום זכר ומשום דודו. והרש'ש כת' דכין דדודה בא מאלו א'ב' הינו אף' אחיה האב מהאמ. וכ'ב בס' החינוך (קעט) דדודה אף' מהאמ, ובוג' משנ'ל' תמה מנהלה [וזהסבירא נוthon דתלי'א בקרא דודתו].

(ה) רשי' ד'ה אהות שם ודאי. שמא ח'ו אינו אביו. וביע'ז' איתא (נוזיר מט). דאייטריך קרא דכenhן מטמא לאביה, 'שאינו ודאי'. וצ'ב דכין דאזי' בתר רוב, א'ב' דנים בתורת ודאי דדודה אביו. והאחרונים ביארו דדודה סברא בקרובה, דכל שמכור יותר נחشب קרובה טפי.

ובשות' הרשב'א (א בז) ה'ק' [אסוגיה דנוזיר] דמנ'ג' אם איינו אביו אין איסור לטמאות, דאיינו כהן. וממ'ג' יכול לטמאות. ואך ע'פ' סברת האחרונים י'ל דאף דבאמת הוא אביו נוחש פחות קרובא. ותי' דמ' נפק'ם לענין מציאות לטמאות.²

(ב) רשי' ד'ה מה. וממצוות גואלה מוטל עליו יותר מקרובי האם. משמעוadam אין קרובי אב, מצואה על קרוביה האם (יותר מאחרים, אלא דאין כופין). וכן

הביא בשם הראה'ה דכין דליך התקلت אחרים לא אמר' יהרג ואל יעbor. וכוכת' דבנדה יהרג ואל יעbor, אך בהמשך דבריו כת' דדוקא היכא דיש פג'ם ולד. וצ'ע'.

י. ולס' ד'הgame' (קידושין סה: סה) הוה בכל החקיק ד' יונה, והגמ' מל' א'ב' אמאית תפיס בה קידושין. אך י'ל דלמסקנא' ותפיפי בה קידושין הוה בגדר איסור ביהאה לה'וח. (וע' מש'ב בזה לעיל ב').

יא. והבב' (יריד קצה, וש'ג'ר'א שם ס' נקט דאפי' קירבא לאשתו נהה בכל עריות. והמנוח'ח (רצוי) דיק' מדרבי הרמב'ם בכ'מ' דדודה בכל עריות. אבל בשו'ת פנ'י' כ' אה'ע ממו, וע' דרכ' תשובה קנו'ן ו' חלק. וכן בשו'ת תורה לשמהו (לכן אש'ח, תען) פפק בזה.

יב. וצ'ב' דודאי חייב לטמאות ע' חזקה ורוב. וורק לענין להתריר איסור בהונגה ס' ד' אטור).

מו) וללאו הבא מבל' עשה עשה. הריטב'א הקשה דכין דיש עליה שם אשת אח (ולא בטל השם בשיעאת מרשותו), א'ב' מה הצד שתהא עשה. ותי' דילמא אייטריך למציאות יומם, ואסורה מוחמת מציאות יומם. והערול'ג' האrik' בכל דאהדריה קרא לאיסורה, מתי דנים כן. ובוג' המהרש'ם כת' דהכא אמר' דלא אהדריה, כדי שלא נאמר דהתריר הקרא עד'ית שיש בו כרת, וכמ'ש Tos').

ומההרש'א (נה), הקשה דה'ל לגמ' להביא צד נסף דהו'א דשתי לבם ולעלמא, וכקדאי' (לקמן נה'). והוקרא' דדודה דהכא [בחיה האח בשלא יירושה] הוה אשת איש, ומה' ס' ד' דתהא מותרת לעלמא.

מח) תוד'ה אל'ג'. דכין דשראי, אין סברא לומר דאסטריא בחוי בעלה, דלא מסתבר לומר דאתי עשה וחווי ל'ת שיש בו ברת. המה'ם דיק' מותוס' דלמסקנא' אשת אח דיבום הוה מדין עשה דודה ל'ת, וכמ'ש Tos' (לעיל ג') בקושיתו. והאחרונים דנו' בת' התוס' דמצועתו בקר', היה גדר התורה'. ע' מה שחו לעיל שם). (והאחרונים דנו' דע' הדין דחייה חל היינר גמור, שהרי אף מעוברת וקטן שתגדלו הותר לתוס' לה'ן). וע' לעיל ג' ולל': דעת הרמב'ן ורמ'ה ורמ'ב'ם.

מט) תוד'ה בז'וכור. הא דלא יליף זבור ובהמה מהיקשא דר' יונה וכוי'. והרמב'ן ותי' דלא הוקשו לנדה אלא בת מינה. ומכואר דנה' תי' התוס' האם בהמה וחוכר הוה בכל' היקשא דר' יונה, שם עיריות. (וע' נוב'י' (ק' צה) דפלפל

ו. ובמשנת ר' אהרון (ב) האrik' בזה, ודין דמצועתו בקר' אין היודיש של דחייה, וכוכות התוס' באן דכין דהותר אשת אח מאב' ומאמ' וע'פ' הגמ' (לקמן נה'). ובפ' הדין אין הוה גדר דחייה. והאחרונים הארכו האם נחשב כחד ערווה מאב' ומאמ', וע' יון':

ז. והאו'ש (סוף קרי זקה, הוי לעיל יג: יוז) כת' דגדר מצועתו בקר' דהאייסור אשת אח היה גורמת הדין יומם (ודהא לב'יש בשאי' איסור אשת אח אין דין יומם). וצ'ל' הדינו אחר מסקנת הגמ' דידי'ן וdotat'ל' דהוותר למג'רי' אין מקום כל' זהה.

ח. והנוב'י' (ת' בז) כת' דאין פרודור לבמה (צד'אמ'ר' חוליין סח'), ולכן לא'צ' לבוב' מ'קורי', אבל באשה בפרודור אינה העראת כל'.

ט. ונפק'ם לדין יהרג ואל יעbor. הריטב'א (פסחים כה)

נה) בא"ד דבכollowדו צרייך קרא לאסור ולחתר דלא מילך מהדרדי. וברמב"ן ורשב"א (נד:) מבואר דמסברא אמרי' דפקע השם, ומותרין. ואלא דברמב"ן משמע דוקא לאחר מיתה פקע השם, ואילו הרשב"א כתוב דאף ע"י גירושין פקע השם).

האחרונים (ע' אthon זאוריתא טס' ח) חקרו בגדיר איסור קרובים לאחר מיתה וגירושין, האם נחשב דנסאר כלפי זה מקצת אישות², או דהתורה אסורה ממשום שותיתה בעבר אשתו. ועוד יש העלו צד הדמייר של הגט והמיתה איתו מיתה לARBIVIM³.

(ובשומրת יבם שמיתה דנו (לעיל יח) האם כשמתה פקע היקחה, והותר לקרבתה, ואף שהיתה בעבר אישות של ויהה, ע' מש"ב שם). ועוד דנו האחרונים במקום שנפקע האישות ע"י שם שחרור שפה חורפה) האם הותר האיסור קרובים, ואיסור הרשות אין ראי' לאסור כלפי זה.

והרש"ש כתוב להלך עפ' מש"ב תוס' (ב' ב' קיד. ע' לקמן בע"ב) דאוחרי שמיתה עדין נקראת שאורה, אבל בשווא מות אינה שאר.

ונ) **אם אשת אח מאמ באהשת אח מאוב וכו'** לאחר מיתה בעללה שרים. משמע דזהה היתר בפניה, דמדין יבום ממעטין (לעיל יז) אכן חיוב יבום מעד האם. והקובה⁴ (א) כתוב דהנ' חזרות קושית הרמב"ן, זא"ב הוה כאילונית דאי' בה צד יבום. ותי' דס"ד דזהה גדר יבום של רשות, דומיהDKOD מותן תורה ע' לקמן צח).

ו) ולכך יצחק דעתך כי היו ביריות בכל⁵ הוי, ולמה יצתה ברת באחותו וכו'. ובתוס' מהר"ם ור"פ הביא דרש"י פי' דאותו היהת בכל הערים, ויצתה לדין בכרת ולא במלכות. והביא דר"ת פי' דחייב ביריות הוה בכל חיבי מלכות, ולמה יצתה ללמד שאין לך

ד"קו הקר"א ורשב"ש, הקשו מנ"ל הא וויה משפחת אם אינה משפחה כלל לענין ירושה. וכבה"ק המוארי, והקובה⁶ (ב) הביא מבואר בראשי' דמשפחת אם ג'ב' הוה משפחה, אלא דמשפחת האב קודם יותר. ונפק'ם בת בית ישראל שנתבערה מעכבים⁷, כיון דאין משפחת אב⁸ יש דין משפחת האם⁹.

דף נה.

ג) יש לה בנים לאחר מיתה וכו' רשות. Tos' (ד' ד' ייש) והרמב"ן ורשב"א (נד:) מבואר דזהה נידון בכל קורבא ע"י אישות, כיון שמת יש צד דפקע האיסור קורבא, כיון דעתך אתה השם. ווגרע משום דילפי' מדין יבום. ולא מסתבר דדחתה התורה (וכען מש'ב Tos' נד:).

והרמב"ן כת' דאף כל מקום דליך צד יבום נלמד מאשת אח שיש לה בניהם. (וכ' רשי' (ב) דאית' אח' שלא בעולמו הוה באשת אח שיש לה בניהם. ולכאר' בונתו לסמרק אסוגין).

נד) **תוד' דיש לה בנים.** דבכל הנך קרא א' עצורי' דס"ד דלא נילף מאשת איש. והאחרונים (קוב' ש' ח' ב' כח) חקרו בגדיר היתר אשת איש אחר מיתה בעלה (אוחרי הפטוק), האם הוא משום דאי' אשתו של איש, וכמ"ש התה"ד (קב) דאית' אליהו מותרת דדרשי' אשת איש ולא אשת מלאך. או כיון דנאסר המיתה הוה מעשה מתייר¹⁰ (והאחרונים חקרו

האם מעשה המיתה הוה המותיה, או כל העדר החיות). והאחרונים חקרו בגדיר קורבא דע"י אישות, האם הוה חלק מעצם האישות, או דע"י האישות נוצר קורבא, ועי' הוה קרוב לכל דבר.

מדורי הרמ"ה (חו' בטור רס) גבי גר שמות, והניח עבדים קטנים וגדלו (ע' גיטין לט), דההיתר הוה בשעת מיתה ממש.

ב. והאחרונים כתבו דההינו הגדר שאר, ויל' בגדר הקניין פקע, דקונה את עצמה במיתה.
ג. ומ"מ אסורה אף בARBIVIM שנולדים אחר מיתה וגירושין.

יג. (והביא כן מהגמ' (ביברות מז) דלודג מיד נחשב חולד לוי). יד. אך בסוגין יש משפחת אב, אלא דאים גואלים בפועל. והוא Tos' תוס' (א' ט' י"ז) שהאריך דמשפחת אם אינה קרירה משפחה כלל. (ואינה יורשת אותו כלל).

א. (וכן הביאו האחרונים מהגמ' (קיד' ד')). והביא עוד

ג'ב משומם לא תהיה קדישה^ט (וככל שפהה^י, ואפי' לא גמר ביאתו).

ט) ריש"ד "ה שפהה בnniot. המאורסת לעבד עברית שמוטר בה. המחרש^ל כתוב דנקט עבר עברית שמוטר בה, דחצוי משוחררת. אבל הרש"ש כתב דקאי בר' ישמעאל (גיטין מג). בשפהה דלא נשחררה, והאחרונים נתקשו אמא נקט רשי' בר' ישמעאל^{יא}. וע"פ"ע.

סב) ריש"ד "ה דפchnה. לאו השווה בכל. אבל כהונמה לא נחשב שווה בכל. [וע' תוס' (לעיל ה). דהיא כהונת נזורה נחשב שווה בכל]. ורשות^ש הקשה דאף שפהה הותרה לעבד עברית.

דף נה:

סג) תוד"ה אי למד עשה. ל"ג ליה וכו'. וכן תוס' (לעיל מט: ד"ה א') והאריכו דאף לדעת רב יבמה לשוק הדוה לאו. אבל רשי' (באך פ') דרבך דאין קידושין תופסים הדוה לאו הבא מכלל עשה. וע' לעיל מט: מש"ב בזהו).

דעתו על גמר ביאה

סד) תוד"ה אשפה. הקשה הר' נסים דרביקוש^ו (וכו'). וריב' דעתו על גמר ביאה, ול"ק בהעראה וכו'". וריב' מ"ס (בسو"ד התנוס) תי' דבשוגין איררי שפרשרכוonto לknوت בהעראה, ואילו התם איררי דלא פריש, ובסתמא דעתו על גמר ביאה. ובוונת הגמ' מושום אומדןא דלא תנכוון לknין. אך מדרבי רב נסים גאון והר"ף (חו' בסמור) מבואר דברת' אין דעתו^ז הדוה סברא בעצם מעשה ההknין).

הוציאו מכלל שאור דיני שפהה ואיסותה.

ט. מלבד האשם, ומלקות דידה. וזה דאיתא בכריותות דכהנאות אינו לוקה (וכ"ב העROLIN' פורוי בע"ב), וכ"ב ריש"י (בسو"ד) שפהה דלאו חורופה, אבל חורופה אינו לוקה בלאו ולא יהא קדש. ודבין דהוציאו הכתוב מכללו, שדיינו באשם, אף במעשה שאן עלייו חוויב אשם אינו חייב מלוקות^ח.

עליה. ודבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל. ולפי דה"ה שאינו לוקה בכל העיריות.

ט) ריש"ד "ה שפהה כרתת. דלאו שניתן לאזהרת כרתת^ט. ר"ע"א תמה דאיתא (מכות יג) דכרת לא בעי זההה, דהא פסה ומילה הדוה עשה וחיבין כרתת. (ואף ר' יצחק לא יחולוק בזה). וע"כ כוונת רשי' דאייצטיריך אזהרה לחטאת^ט. ואך דמבעואר (מכות יג) דאף חטא את ל"ז אזהרה, "יל דר' יצחק פלייג. (ובראשונים בכ"מ' כת' דיש בזה מה?).

ט) ואיצטיריך^ט מכתב עריריהם וכו'. פרש"ז הינו נמי כרת, שזרעו נכרת. ותוס' (לעיל ב. ד"ה אשת, ותוס' מהר"ם ור"פ כאן) הביאו מה' דדעת רשי' (שבת כה), דכל ברת כולל הוא וזרעו. א"כ עירוי הדותה בכל כרת. ואילו לדעת ריב"א דודקע בעיריות דכתיב בהו עירוי אמר'י דאף זרעו נכרת. אבל שאר חייבי בריותות לא הדוה עירוי. ותוס' כת' הביאו בשם הר' משה ע"פ דעת ריב"א דמ"מ ילפי^ט בהקיש דר' יונה דיש ערורי בכל העיריות^ט? אלא דעתת אח מאמ' ותמעט בתו^ט.

ט) ריש"ד "ה שפהה חיביבי^ט איזין. מכלל דחיביבי לאוין דלאו דאסם וכו'. משמע דבחעראה בשפהה חורופה אינו לוקה (וכ"ב העROLIN' פורוי בע"ב), וכ"ב ריש"י (בسو"ד) שפהה דלאו חורופה, אבל חורופה אינו לוקה בלאו ולא יהא קדש. ודבין דהוציאו הכתוב מכללו, שדיינו באשם, אף במעשה שאן עלייו חוויב אשם אינו חייב מלוקות^ט.

אבל המנחה^ח (רסו יח) נקט דכל שפהה חורופה לוקה

ד. וכ"ב הרמב"ם (פיה"מ מכות ג, ובהקדמה למנין המצווה) דלא ענס ברת אל לא אזהרה מפורשת. והל"מ (סנהדר' יט) תמה בזהו. וע"ק"י (מכות יב).

ה. וכ"מ ברש"י (ובחים קו', וכן רשי' בריותות ב. וג).

ו. ע' תוס' (לעיל ט), ושיטמ"ק^ט בריותות ב. בהשמטה.

ז. וכן הרמב"ן (עה"ת וקרא יט כת) כתוב דודקע גבי עיריות דרביב בו ערורי, יש ברת לזרען. ואפשר דודקשו כל העירית אהדי. אבל שאר חיביבי^ט בריותות בגין חלב ודם אין ברת לזרען. וע"פ"ע בדעת הירושלמי.

ח. ויל"ד אי עכ"פ^ט הוה איסור מדאוריתא (ולאיסור לא

העראה לקידושן).

אך הristol"ב"א (קידושין עז:) נקט אף לענין פסול זונה לכבודו, והיכא דגמר ביאתו דעתו על גמור ביאה, דאי" (קידוי שם) דכיון הבא על אהותו עשה זונה, חור ובא עליה עשה חלה. והristol"ב"א ה'ק' דנימא דבහעראה נעשה זונה ובגמר ביאה הוה חלה". והristol"ב"א ביאר דכי אמרי העראה בוגמר ביאה בשפירוש ולא גמור ביאתו. אבל בשגמר ביאתו דעתו על גמ"ב. ווצץין במש"ב פ"ק, ה"ל. וצ"ב דפסול זונה וחלה הוה ממילא, ואמאי תלי בעדתו.

ורע"א (רכב יד) ביאר סברתristol"ב"א דהעראה הוה ביאה גורעה ול"מ לכות א"ב אהשבה למשעה". ומ"ה אוף בעריות אינו אסור אלא היכא דהעראה ופירש. ומ"מ רע"א תמה דristol"ב"א סותר משנותו למש"ב דביבמה קנה בהעראה, אף דעתו אלא על גמ"ב. והרבבי יוחיאל (מא) תי' דכונותristol"ב"א דארחי הגמ"ב נחשב ביאה למפרע, ולענין כה"ג ביבמותו קנהה ע"ז למפרע. אבל שם זונה חל אח"כ, דתליה במציאות הזנות ולא חל למפרע.

והשיטמ"ק (כתבות ל. בשם הרשב"א ושיטה ישנה) תי' (את הגמ' בקידושין) שלא נעשה חלה בגמ"ב, דחדר ביאה לא פליגין שתאסר בב' איסוריין.

סה) בא"ד ותיר' דה"ש^ב הוקן וכיו' העראה ופירוש מoid וכו' אבל הותם אירוי שיעשה כל הביאה וכו' שדיינתו אגמ"ב^ב. המשנ"ל (איסוב' יט) כת' דה"ש והרב"ב"ס שניהם ס"ל דזהה חסרון באומדן, והכל תלי בעדתו. ומור אמר חדא ומור אמר חדא ולא פליגין. ועוד הביא המשנ"ל דהמהרי"ט כתוב לדעתך ר"ש הוקן לא מהני שיפרש להדייא, אבל שגמר ביאתו רק בגמר ביאה. ובש"ע ר' שמואל (קידושין קל) ביאר דאמרי בטלה דעתך, והעראה איתו נהש布' מעשה קניין.)

והristol"ב"א (כאן ורמב"ן רטיב"א ור"ן קידושין י) כתוב דכ"ז באשה מעלה מא, אבל ביבמותו אין הדבר תלוי בעדתו. שהתורה ריבטה שוגג ומזיד, והעראה קונה לעולם. וזהו רישום הכתוב בטלת דעתך, והעראה רישום טא), בכיון גדול עשה דוחה לית' ולולי גזירה ביאה ראשונה אטו שנייה), והרי דעתו על גמ"ב, ובשעת גמר ביאה הוה בעולה).

ואחרונים דנו דנימא דאייר' שהתנה שרווחה לכותות בתחלת ביאה. והמשנ"ל (שם) ביאר דראית הראשונים א"ב נגורר אטו בשלא התנה!

דבשת גמ"ב הוה בעולה. ע"ע בראשונים (לקמן נט: ס) איי אונסת עבוז הוה מואורייתא או מדרבנן.

ו. והרבמ"ב^ב (קידושין) ביאר דאך גמר ביאה הוה בכל מצוות יבמה בא עליה, שוויה האמורה בתורה ע"פ שרבתה תורה אף העראה. ועוד דכתיב להקיט לאחיו שם ואין אשה מתעברת בהעראה. ועד"ז כת' הרמב"ל (לעיל ב. דשותה דוחה לית' מתייר אף גמור הביאה). אבל דעת הוס' (לעיל ב. דשותה דוחה לית' מתייר אף גמור הביאה), וכוונת הגמ' גזירה אטו דלא הותר גמור הביאה. וע"כ אירי בפירש ולא גמר ביאתו, ומ"ה קינה בתחלת ביאה, וכבדעת ר"ש הוקן. ול"ק קרי הראשונים.

ח. ולדעת התוס' (גיט) לבאו ייל' דכונות הגמ' דחויר וגמור ביאתו. וביאיה שנייה הדינו גמור ביאה. ונידון וסוגיה האם דוקן ליקוה משום חלה. אבל הרמב"ב^ב (איסוב' יט) הביא את הסוגיה גבי הולח, והחולל מביאיה ראשונה לא הוה חל. וע"ב דבריא ראשונה כולן גמור הביאה, שמלידה.

ט. וכ"ב הקובה"ע (עג א) ובදעת הר"ף, ע' בסמוך דודוקא היכא דאוחשבה אומי' דהעראה נחשב מעשה. וודיק כן מלשון הגמ' כל הבועל דעתו על גמור ביאה, ממשע דஹה סברא בכל הבועל (אפי' דרכ' זנות), ולא נקט כל המקדש.

ב. וותוס' קידושין הביאו כן בשם רשב"א. ואפשר דאך בתוס' דין ציך לגורוט ר' שמשון.

ג. ואחרונים דנו דבשת קידושין לא ידעו העדים דזהה ביאה, וליכא עדים לקיומי. ואכ"מ.

ד. וכ"ב הא"ז ذקרים דבריהם. וכ"מ בՐטיב"א ושאר דצירוף ב' התה'.

ה. קנה בהעראה, ואפי' לבסוף גמר ביאתו ואומר שאינו רוץיה לכותות אלא בגמר ביאה. וכ"ה לשוןristol"ב"א והונמיוק'ין).

ווגר"ש איגר (שותה רע"א רכא, הר' ליעיל גג) דყיק מלשון הנמק"י דכין דעתו לכותות בגמ"ב, מש"ה מהני בתחלת הביאה וככין בנתבעון לכותות לבסוף, ע"ז קינה בהעראה מדין קניין ומועליל. אבל אילו לא היה דעתו לכותות בגמ"ב ל"ק. ובביא מאכן דהיכא שנתחווון שלא לכותות ל"ק ביבמות. ור"ע א' (שם רכב יז) חלק דאך בשנתבעון שלא לכותות קנה. ואתה ל"ק, א"ב לא' הני מה דעתו לכותות אח"כ, דמי' בשעת העראה יש לו כונה הפקית שלא לכותות).

ו. ובאמרי' (קידושין שם) דכיון אינו יכול לקדש בביאה,

(ז) בא"ד ר"ת פי' באופ"א וכו'. דעת ר"ת (הר בתומי) ותוס' קידושין י. ובשאי(ז) דספק הגמי' (בקידושין) האם קונה בתחילת העראאה או בסוף העראאה וולעולם לא בעין גמר ביאה, וכדמボואר בסוגיןן. למ"ד העראאה זו והבנטה עטרה דשיך בו תחילתה וסוף ולטנקא קונה בסוף העראאה^ג. והמשנ"ל (שם) נקט [כפשווטו] דכוונת ר"ת דהגמי' בקידושין מספקת בגין העראאה, האם סגי להכניס מkeitutz עטרה, או בגין כל העטרה^ח (ונח' בזה הפסיקם ע' אה"ע כ). והמשנ"ל הקשה דבגמי' משמע דהוה ספק לעניין קידושין. ואילו עפ"ז הוה ספק בגין העראאה בכל איסורי ביאה. (וב"כ הנבו"ת הבא).

ואחרוניים הביאו דר"ת (בספר הישר ובאו"ז) בת' דהוה ספק על שעת הקניין. ובענין סוף הבנטה עטרה, ומבעי למ' האם אינו קונה אלא לבסוף (בשגם להכנייסו), או במקומות דוגמരה ההעראאה אמר"י שמתחלת הקניין מתחילהן [זרמיה] דישנה לשוחיטה מהתחלת ועד סוף^ט.

והרברי יוחזקאל (מא) האריך עד"ז, ובאייר דעתת ר"ת דרך אחריו שגמר ביאתו, נחשב ההעראאה חלק מהביאה (וע"י סוף המעשה מוגני למפרען^ט).

(ח) פרט למשמש מות, הניחא למ"ד משמש מות בנסיבות פטור וכו'. רשי' צין למ' (שבועות י"ה, דנה' בזה אבי ורבא^ב. ותוס' (שבועות י"ה, ד"ה דאי) תמוור דחתם

והקוב"ש (ח"ב י) ביאר דהגדדר העראאה דນחשב שהגיון מקצת הביאה (וכאי לו הגיון הביאה השליםמה^ג). אבל היכא דגמור ביאתו נחשב הכל מעשה א' לאstor. ולא נחשב סיבה בפנ"ע לאstor^ג. והחו"א (יד ט) תי' דיש סברא^ב דאיינו מצווה אלא על דבר שנאסר קודם המעשה. והכא כיון שנעשית זונה במעשה זה, באותו מעשה אינו מצווה עליו^ג.

(ז) שם. תוס' (קידושין י.) הביאו לריבינו נסימ גאון תי' דבסוגיןן איירי בביאה שאחר קידושין, וע"י העראאה חשיבא בנשואה. וכמו חופה לאחר קידושין. אבל בקידושי ביאה דעתו אגמור ביאה. וב"כ הר"ף (כאנ^ג) כת' דההם קאי בביאה קידושין. דכין דין לה בה קניין לא סגי בהעראאה, דין דעטו אלא על גמר ביאה. והעראאה איתו קונה כל בקידושין, ולא ולהי' בדיעתו^ט. אבל סוגיןן בביאה דרבר ארוסין, דקנאה לנישואין אף بلا חופה ובויה עשרה נישואין^ט. וקונה בהעראאה דהא יש לו בה קניין קודם, דומיה ריבמה דיש לו בה זיקה מעיקרה. ותוס' (שם) הקש ד'קיה קיה' כתיב בקידושין, ולא מירי בחופה כלל. ולדעת רבינו נסימ והר"ף מבואר שלא אתרבי העראאה כלל לקידושין, וככונת הגמי' דעטו על גמ"ב הוה סברא בעצם חשיבות הביאה. ואחרוניים הארכו לדין עפ"ז בדורשא ריש קידושין. ועוד דנו האחוריים אי דמוהני קידושין ביאה שלא כדרךן (ולר"ף ולא לפ"י מעירותן).

כל הבועל (אפי' ביאת זנות) דעתו על גמר המעשה. ואין חשיבות להעראאה.

טו. (וחותמי' ביאר דחשבין להעראאה כחופה). וכ"פ הרמ"א (אה"ע ל), והגדר"א (שם) חלק ע"ז (וכ"מ ביחסו נג. ד"ה כל').

יז. וזהוobar בעוליה (משנכנס מkeitutz העטרה). ובתום^י הקשה דא"ב אף יבמה לא יקנה אלא בגמר וכותב דעתו על גמר ביאה ממש, דראוי להקמות שם. וצ"ב, וא"ב היאר שיר' עד"ת בכה"ג, הרי בשעת גמר הוה בועליה וש"ל "لت ועשה". ותי' דהגמי' כ. עדעל"ת קאי למ"ד נשיקה, דל"ש תחילת וטוף וולר"ת זכר מ"ד פליג על סברת 'כל הבועלן'. ועוד תי' דבעולות עצמו הוה דרבנן, ע"ע לקמן נתן^ט.

יח. ובכ"ז הביא הריטוב"א בשם ר"ת, דמייבער האם נשיקה או הבנטה עטרה. ותלי' במאח' האמורא' בסמור. ואך מדברי התווע' משמע דהנידון אליבא דמי' הבנטה עטרה^ט.

יט. ולא נתרפש בדברי ר"ת להדריא מוה הדין בעשה העראאה ופירש, ובבדבר"י נקט דרבבה"ג אף לר'ית'acha להעראאה. ב. וצ"ב דבסוגיןן קאי לדברי רבא, ורבא לשיטתו ניחא. וצ"ל

ל. והביא בע"ז גדר מקצת הימים בכלל, דע"י מקצת נחשב שהיום הגיע. ולא נחשב 'יום' בפנ"ע.

יא. וועוד'ק הקוב"ש דלבא'ו יש לחילך כל בח וכח שבביהה (ע' לעיל לד'). וימא שנגמר ביאה בכת הראושון געשית זונה. ובכח השני תעשה חילאה. והקוב"ש תי' דהא דמתהיב על כל בח וכח הוה דוקא היכא דיש' ידי' עניות מחלוקות, או שההעראאה מחלקלת. אבל אי לאו היכי נחשב מעשה א', ולא נחשב אוסר חדש.

יב. ומסברת חז"ל או קבלתם^ט. יג. והחו"א (בסוגרים) הוסיף אא"ב נאסרה בתוך המעשה ע"י סיבה אחרת בגין פשטה יהה וקבלת קידושין מאחר או פירסה נדה.

יד. וכ"ד הרמב"ם (אישות י א) דבහעראה נעשית נשואה, והרי היא כאשתו לכל דבר.

טו. ויש שפ"י דאך בשפיריש דנתהובן להעראאה אמר' דבעליה דעתו ודבל' הוביל דעתו על גמ'ב. אבל בפשווטו הביאו האחוריים דלדעת הר'ין והר'ף בוגות הגמי' דהעראאה לא הוה מעשה ביאה, ולא תלי' בדעתו. והקוב"ע (עג א) ביאר דפי'

והקובה"ע (מו עוד אחרוניהם^{כט}) הביא דינה' התוס' האם פקע 'שארות' עי' מיתה^{בג}.

ובפשוטו נפק'ם בשאר עריות, לדת'וס' ב"ב נתמעט שלא היה בית עריות^{בג}. ואילו לת'וס' דינן מבואר רוחש ביהה בערווה. והרש"ש הביא מהגמ' (סנהדרין עח), דאי' (גב' רובע זכר) דהמשמש מטה פטור^{בג}, ומובהר דפטור אף בשאר עריות^{בג} ('וכתום' ב"ב). וצ"ע לת'וס' דינן. והקובה"ע כתוב דילפ' מדרשה דגמ' שעניהם (בגמ' סנהדרין, ע' תוס' בסמוך).

בג' בא"ד וא"ת דבפ' ד' מיתות ממעת מקרה אהירינה וכו' גם שנייהם פרט למעשה הורדום וכו' המ"ל נפק'^{בג} מקרה דהבא וכו', וצ"ב לדעתת תוס' דינן נתמעט בסוגין דוקא אשת איש, דכין דמתה פקע 'שאר'. ואילו התם זהה מייעוט בעצם הביאה. וצ"ל דכונות התוס' ללהקשות דכין דאייה שארו, אמאי איצטיך מייעוט דאיינו מעשה ביהה, וצריך תלמודו.

בג' רישי דיה בדאמון. ב"ה דמייחיב מלכות בהעראה, לחייב נמי שם בהעראה. בפשוטו מובהר דבשפה חורופה חייב מלכות על העראה, דעתם רך מהיוחב שם וכיוון דאיין שם לוכה, אבל רשי' (לעיל

משמעו דממעטין משמש מטה מקרה דחתם^{בג}, ואילו בסוגין דרישין מקרה דשבבת זרע^{בג}.

והרמב"ם (איס"ב ב' א' יא) פסק דהמשמש מטה איינו חייב ברת או מלכות, שאין זו ביהה. אבל פולל לתרומה, ומכיון מכת מרדות זדרא גרע מקרה להעריות. והאבי עורי (שם) דיק' לשון הרמב"ם דאיינו ביהה כלל, ומ"מ נחשב 'זנות'.

ט) תוד'ה לאחר. והוא דפשיט'ל דאיין הבעל יורש את אשתו בשחווא בקביר וכו' מחק דרשא דחכא וכו' דלאחר מיתה לא מקרי שארו. דלםסקנא ילי'פי (מישבבת זרע) דכשותת הבעל פקע האישות. ות'וס' דיק'ו את הלשון סד"א לאחר מיתה איקרי שארו, דלםסקנא לא איקרי שאר. והתוס' הררא"ש ביאר דזוקא גבי טומואה כתיב 'בי אם לשארו^{בג}', וזה קרא למי שהיתה שארו בחיה.

אבל תוס' (ב' ב' קיד: ד"ה מה) הביאו מוסוגין דלאחר מיתה איקרי שארבי (אף למסקנא). וביארו דהא דאיינו יורש מטעם אחר דל"ש משומש (כיוון דאיינו מהמת קרובא), ולפ"ז נתמעט בסוגין דכיוון שמתה לא נחשב מעשה 'ביהה'.

בג' אמרם בח' ר' ארבון (לו) כתוב דכונות תוס' דינן דקמ"ל דפקע שם 'שאר' מיהמות והאהשה שמתה לא חשיבא אשת איש', ואפ"ה לעניין טומאות קרובים עידי' נחשב שהחיה הוא 'שאר' של המת. ובזה תוס' ב' בת' דאיינו יורש בקביר, דפקע שם 'שאר' מהמתות^{בג}.

בג' והקובה"ע (שם ג') קשחה דכיוון דמתה אינה 'ашה', א'ב' מ"ש מהיא דחצני שפהח דנסתחרה ונדנשיות 'חצוי אשיה'^{בג} ולהחדר מ"ד פקעי קידושין (בדאי' גיטין מא').

בג' וכ'ב הרמב"ם (איס"ב א' יט) זדהבא על ערוה מן העריות והיא מטה פטור מכלום. אבל טריפה וגוסס חייב (בדאי' בסנהדרין) עת. והז' חצין לסוגין.

בג' וס' ד' דzap' רובע טריפה היה פטור וכיוון טריפה נחשב במתות, קמ"ל דתלי' בהנאה, ואף בטטריפה יש הנאה בביתו. פשטי' דרבונו את המת ליכא הנאה, שעבר חמימותו ולהחלחותו ונצטמן. ווקצת משמע הדוחה סברא. וא'ב' אפשר דאית אש לא תלי' בהנאה, אלא משום דפקע שאר וכמ"ש תוס' אבל הרמ"ח (פס' עה), הביא ממעשה הורדום (שם ס'ו) דקאי באשת איש, וביאר דלית' ליה הנאה וכעכ' עלמא חשב ורומנה פטירה. ומובהר דzap' סברא זהה גור טעמא דקרה דרומנה פטרי').

בג' וילפ' מהכא לשאר עריות, ואפ' זבור.

בק' הגמ' הניתא לרבה ולשיטתו, אלא דהיינו אבוי יתרץ דרישת הפסק. א'ג' מוח' משמש מטה הויה מה' קרומה, אלא דרכא (שבועות שם) הביא ראה' במד' דפטור. ואב' דחיה ראיינו.

בג' מהא דהוויה שלא לפירוש באבר כה.

בב' והתוס' הררא"ש וריטב"א (שם) תי' דתרוייז עריכי, דאי' מהא (בסוגין) דאית אש הו'א מה לאשת אש שבן אוסרה מותירה ורש לה התר בחייב אוסרה (כדרופכי' לעל נ). וא' מנדיה הו'א מה לנדרה שבן אינה בmittah ביד'. והבי' ש' (ב' ח' רמו דלמסקנת טומאות קרא למשמש מטה). וע' ב' משמש באבר מות לפ' ממוק' א' אחר.

בג' והרש"ש תמה דביהיא הרכוב קרא שאר אף לאחר מיתה לעניין לטומאות לה וירושה.

בד' והמהרש"א ורש"ש (שם) חילקו בין מיתה האשה למיתה הבעל. דהיכא דהבעל מת הותורה לינשא לאחר (כדרופכי' קידר' ד'). ועכ' פקע שארות ואף דעתין אוסרה בקרוביין. ואילו הכא אירוי בשחאה מטה, ויל' דהיאו קיים לאחר מיתה.

והקובה"ע (מו ב' בת' דלפ"ז) היכא דהבעל מת, האשה איינו מזכה לטומאות לוי. דחיה פקע שאר במיתה הבעל (וחותרה לינשא לאחר). אך בת' דאפשר דמדוודו למ"ש התוס' ראה' שלענין טומאות קרובים תלי' בהא דהוה שאר מוחים.

דانيا נאסרת ליבם בזונת^{לה}. והמנח"ח (ששה לב) חלק רוחש בסוגין דנעולה ונאסרת, אלא דהקניי היהה רק דרך אברים וכו'. והבית הלי (ב' מ') כתוב בדכוונת הנגמ' אכן מדין קינוי וסתירה חמיר. ואף בבעלמא אינה נאסרת דרך אברים, ע"י קינוי וסתירה נשרתה.

והאחרונים הביאו מכאן מקור לדברי המהר"ק (קס) סוטה נאסרת על בעלה מדין 'ומעל' דהוה בגידה בעיל', ואף' בשהייא שוגנת באיסור התורה. (והאחרונים דנו האם בזונת המהר"ק דזה הגדר בכל איסור סוטה לבעל, או אישור נסוף מהנתן הבגידה).

עה) שם. בגם' (סוטה בו:) איתא דשחווף מנקין על ידו. פשיטה מהו דתימא שבת ורע אמר רחמנא והוא לאו בר הבcli. והרמב"ם (סוטה א א) כתוב דשחווף אינו מתקשה ואין מולד. ומובואר דהוה כמשמש מות.

והבי"ש (ב' ה) כתוב ע"ג דקי"ל [ברבא בשבועות] דאין חיבור מיתה במשמש מות, א"ה נאסרת על בעלה^{לה}. אבל הלבוש (שם) כת' דמשמש מות אינה נאסרת על בעלה אלא מדרבן. ומובואר דא"ה מנקין ע"י. והמנח"ח (ששה לב) הביא מעהצעי אריזום דMOVואר בלבוש בסברת המשנ"ל (חו' לעיל) דשייך

בע"א ד"ה שפהה) מבואר דהעראה בשפהה חרופה לכוא חיויב מלוקה. והפורה נדחק בכוונת רשי' (כאן) כ"ה דמותחיב מלוקה בשאר חיבי לאוין.

קינוי – בקfidא דבעל

עב) אמר רב ששת פרט לשקיןא לה שלא ברכה. לבאוורה דעתך רב ששת דאך דיש בגורי איטורי ביאה חיב שלא ברכבה, א"ה נהמעט מגדרי סוטה^ל.

עג) אלא אמר אבי פרט לשקיןא לה בנשיקה, הניחא למד' וכו'. פרשי' דלמ"ד הבנשת ערחה נשיקה לאו העראה הויא, ולא מיתסרא לבעלה, ולאו קינוי הויא. ותוס' (סוטה כב: ד"ה אלא) ה' דאייפכא מסתברא, דלמ"ד דבשא רעריות חשיבא ביאה היינו דאייטריך קרא למעוט^ל. אבל אי נשיקה לאו חשיב בשא רעריות אמאו אייטריך קרא. זאב'י ה' דפריעותא אסר רחמנא^ל. אבל רשי' (סוטה כב: ד"ה היננו) כתוב דילפי מחר קרא DNSיקה לאו העראה היא זילפי' מהכא לכל התורה.

עד) ס"א בקfidא דבעל תלייא רחמנא וזה קא קפיד, קמ"ל. המשנ"ל (סוטה א ג) הביא מכאן דשייך קינוי וסתירה אף בדבר שאינה נאסרת ע"י בעיל', וא"צטריך קרא לרבות. והביא בע"ז כת' רשי' (סוטה כב:) דמנקין לשומרת ים וע"ז תפסיד בתובתה^ל, ואך למ"ד

מכן ט. ואף דבריאתו אינו אוסרתו ס"ד דשייך בה קינוי וסתירה ולדעת הרמב"ם ורש"י, ודלא כתוס' (סוטה בו דה' אמאו אייטריך קרא למעט).

לד. ומובואר דברונתו דבכל הנך מנקין להפסד כתובה, ואני נאסרת עלי. אבל האחרונים דנו דאך דבלא קינוי אינה נאסרת, היכא דקינה לה גרעין.

לה. ותוס' (שם) תמהו מיה קינוי שיר היכא דانيا נאסרת בסתרתה. (וותס' הביאו כדאי' (שם יי) דאיינו יכול להשווותה הכא דانيا נאסרת ע"י הוננות. והמשנ"ל תמה דאך אם אין משקה, מ"מ שיר קינוי לחפסד בתובתה).

לו. וע"ע אגר"מ (אה"ע ד מד בס"ד) דיש לאסור מצד הגבירה בעעל. וכן מחות דעת האיסוי, שאסרו לאשת איש לננות.

לו. ורש"י (שם) פי' שבשרו נשחף וכלה, ואין בו כת. ותוס' (שם דה' שוו) כתבו דהמ"ל סריס. וולפז' י"לDicoll להחותש, אלא דאיינו יכול להחוליה. אבל הרמב"ם כת' דהוה ממש מות.

לה. וכמו שמחשב זנות ליפסל לתרומה.

ל. ואני נאסרת לבעל ע"י ביאה זו. וילפ' דלא נחשב מבעלדי איש. ודאיינו דרך אישותן. ורבא פlige דנחשב משכבי אשה. וילפ' דאך לבעל נחשב ביאת אישותן. וא"ב אף למנסקנא ליל דסוטה בעין' ביאת אישותן).

לא. וכן דרבב ששת נהמעט גבי סוטה דאך דשלוא ברכחה נחשב ביאה בשא רעריות, אינו בכלל פרשת סוטה לייסר על בעלה.

לב. פרשי' דלא מיתסרא עלי מושם פריעות. ולא קאי לעצם המשעה, דודאי מעשה פריעות אסוי. והרמב"ם (איירוב בא א, וס' המצוות ל"ח שנ) פסק דהגה על הערווה דך אברים, או שחבק ונישק דרך תאורה והונגה בקירובبشر, לוקה מיה"ת שנאמר לבלני עשות מחקות התועבות וגוי' ונאמר לא תקרבו לגלות ערוה, כלומר לא תקרבו לדברים המביאין לידי גiley ערוה.

והא דאי' בוטיגין דבנשיקה פטור ולמ"ד העראה וזוכנת עטהה, הינו דלא נחשב ביאת. אבל לוקה מושם קרייא לערויות.

לג. ועפ"ז ביאר המשנ"ל דאייטריך קרא למעט קטן פחות

דורמבר"ז (לקמן צו) כתוב אכן חיוב מיתה על ביתא שוגג.² (ודחיווב מיתה לא הוה בדברים הכתובים בפרשה), ואף שקנאה להיות אשתו ליבא חיוב מיתה³.

עת) שם. והגמ' (בשםך) פי' דנה' בהא דרבי רחמנא ביאת שוגג במשיד, האם נתרבה דהוה יבום לכל

דבר. או רק לדברים הכתובים בפרשה⁴. והקר"א נסתפק האם אף בביית בע"ב (או שוגג) של היבמה, אמרוי' וקנאה רק לדברים הכתובים בפרשה. והשער"י (ז ח, וכן בח"כ בט) כת' דיבום תלייא ביבם, וכיוון דהיכם נתכוון לקנין מהני אף בע"ב דידייה⁵. אבל החזו"א (��ג ב) הוכיח מדברי הרמב"ז ורש"א אבל החזו"א נתקה קנה רק לדברים הכתובים בפרשה. דאף בע"ב דידה קנה רק לדברים הכתובים בפרשה. ובхи' ר' שמואל (טו ובוכורון שמואל ממכביה 1) העלה צד בבלל יבום קניין והיכום קונה לדברים הכתובים בפרשה. אלא דמיין דקנאה מדעתנו, מעשה היכום נחשב בקנין נישואין. אך דחה דלא מסתבר לנו מכך. וכותב דעת' דבייה גרוועה הווה קניין במקצת, דמיין דלא הווה דרך אישות⁶, ומ"ה לה'ק אלא לדברים הכתובים. (וכן מבואר בתוס' דאף גדר נעשה באשתו לכל דבר הווה נישואין מדאורייתא. ואפ' ה' יש סברא דבייה גרוועה מהני רק לדברים הכתובים).

ובхи' הגרא"ש (טו ד, וכ"ב במשנת ר' אהרן) הוכיח מיחסוגיה (לקמן נה) דאף לאחר שקנאה לדברים הכתובים בפרשה עדין יש עליה 'שם יבמה'. ואם

והרמב"ז סימן דידילמא מהתם גמור לה, דביית שוגג קנה לדברים הכתובים בפרשה.

ג. ובхи' ר' שמואל עמד בסתרית הרמב"ז מסוגין. (ודורמבר"ז (לקמן צו. בס"ד) כת' דילפ' כן מקטן, דתמעט דליך חיבר מיתה ביבמות קפין. וזה שאיר יבום بلا קניין גמור. ויל' הרמב"ז בסוגין קאי למש"ב (שם בתחילת דבריו) בתוס' דקמן דתמעט דליך יבמותו. א"כ ליבא גילוי בקטן).

ד. (ובכע"ז מצאנו (עליל יה) גבי זיקה לבנוסה דיש ראשונים אכן חיבור מיתה, אף דקנאה לפטרה. וכן במאמר לבית שמאי ע מה שורי לעיל כת').

ה. וכדי' ליל'ב בשםך.

ו. אך במשנה משמע דיש ס"ד דתלי בדעת דירה, דהוchar הדיא שוגגת או מידה.

ז. וצ"ל דיש סברא לדורש בקראי דבייה שאינו 'מעשה אישות' אינו עושה קניין אישות להיות אשתו גמורה.

קינוי אע"פ שאינה נאסרת ע"פ⁷. והבית הלווי (במ') ביאר דאף דבעלמא משמש מות אינה נאסרת על בעל, ע"י קינוי וסתירה גרע. דנחת חדש בפרשת סוטה שנאסרת על בעלה מחמת קפידתו (ולפ"ז זה בס"ד דהרגמי' באזק⁸). וככ"ז כתוב לפреш לדעת הרמב"ז קטן פחות מבן ט' (ע' ליקמן נה) ושומרת יbum (ע' ליקמן נה).

עו) כי אתה רב דימי ארי' העדאה זו הפנט עטרכה וכור. הפסיקים (ע' ב"ש ב ג) דנו מה נחשב עטרכה, האם סגי במקצתו. ואבמ"ל.

עז) תוד"ה איןנו. כמו באשת איש דלא בעין הוצאה זורע⁹, אע"ג דכתיב בה ש"ז וכו'. ודס"ד דתוט' דבא"א בעין הוצאה זרע, כיון דכתיב קרא ש"ז. וצ"ב דבא"א נתרבה דהעראה קני. ואפשר דס"ד דתוט' דציך ה'ז עם ההעראה. א"ג בונת התוט' כיון דאיתרבי העראה, ע"ב דקראי דשכבות זרע' לאו דוקא מ'ב.

דף נ.

קנה לדברים הכתובים בפרשה
עה) לא קנה אלא לדברים הכתובים וכו'. הרמב"ז כתוב דיבום עושה קניין אירוסין, כיון שפטורת ערחה ויזעאת בגט, וקנאה לעין להתחייב ממשום אשת איש". ותוס' (סוטה כד: ד"ה כשמיואל) כת' דחייבת חנק ע"י ביאת שוגג. אבל האחרונים הביאו

לט. והמנח"ח חילך דתנן (סוטה יח) זה הכלל דאם אינה נאסרת אין מגלגן עלייו וכבר' התוט' בם: עד רשי' גבי' שומרת יbum).

מ. אלא דבושאין קמ"ל קרא שכבת זרע, ולמעט דבר אחר. ונתמעט דרך אברים. אבל לא נתמעט שחורה.

מא. אבל השינוי קרבן (ו' א) הביא דבירושלמי משמע דציך דוקא שייציא זרע, ואל"כ לא מקרי גמר ביאה.

מב. ויל"ד דלבאו ייל דלהחשב גמור ביאה בעין הוצאה ורע, אלא דנתחרוש גדר ביאה מהודש של העראה.

א. ויש שדנו דכינוי הרמב"ז דהוה חיבר לאו דאשת איש, ולא חיבור מיתה ושאל יstoror מש"ב (ליקמן צו). ודוחך.

ב. שהרמב"ז (ליקמן צ. בס"ד) כת' דילפ' מגוזח'כ' דביית קפן בן ט' הווה בכינוי שוגג (ודאי"צ דעתך) וקנאה לדברים הכתובים בפרשה. ובת' לדעתך רב יesh גוזח'כ' דביית קפן אין חיבין מיתה, אבל שאיר שוגג אינו פטור מיתה. אבל לשמיואל בשם שפטרה לו, אף שאיר שוגגין.

והאחרונים הקשו אמאי בעי דרשא, הא בגין דקנאה ממשילא חייב עלייה משום אשת איש ואשת אה. (ועוד"ז סברת הגרא"ח (הר' לעיל בט). דאית' ע"י מאמר פקע זיקת האחין מרדין ערוה). ואנו נימא דעת"י ביאה גורעה ליבא איסור אשת איש ניחא. ואפשר דמ"מ נתחדש ויהו מגדרי יבום דסגי בא/, ולא מהמת שנארסת ע"י אשות אחיו^ב.

פ) בא"ד ובירושלמי וכ"ו **אייכא דמוקי פלזוגתיזחו בהעראה**, וכ"מ ברמב"ם (תרומות ח 1) **דסוגין קאי בהעראה**^ג. וכן דיק הרמב"ן מדברי הריב"ת. ותוס' (עליל) הקשו דהעראה קני בעלמא, והוה ביאה בכל התורה וחוץ משפה חורופה^ה.

אבל הרמב"ן כת' לפреш דדברי היישולמי קאי בהעראה בשוגג. ודעת היישולמי דבגמור ביאה קנאה בכל אפי' בשוגג.

פב) מן הנישואין לד"ה אכלה, דהא הוות קאכלה מעיקרא וכו', פרשי' ואך דמת ובטלה קניתה, אפי' ביאה גורעה קני להאכיל, ולהחויר אכילתה. [לכארו משמעו הדוחה סברא לאכילת תרומה. דכין דאכלה מעיקרא, بكل קונה שוב. ע"ע בסמו]^ו.

פ) דהא רבי רחמנא ביאת שוגג במזיד וכ"ו ושמו^א אמר וכ"ו **לאוקמי** במקום בעיל וכ"ו. [ולל"ב דעת שמואל נתרבה רך לדברים הכתובים בפרשא, ול"מ אף לאוקמי בעעל].

פד) **לאוקמי** במקום בעיל, לאוקמי מבניל לא. משמעו דקנין יומם מהני להמשך אישות המת, ובונסף להו נתחדש דקנין יומם הוה נישואין, להחשב באשותו לכל דבר. והקנין והנסוף הוה נחשב וחושך. ולדברי הרמב"ן החילוק בואה הוה סברא רך לענין תרומה.

וקוקה לו. ואך לב"ע הכא חייב מהמת אשות אה של החתי.

יב. ובחי' הגרא"ג (עליל יה) הביא בשם הברכ"ש דילפ' מוחר קאי גדור מאמר לב"ש דמקיע זיקת היבום. דקנין היבם מעבד עצומו פוטר את היבומו.

יג. והב"מ (שם) כתוב דבר"ד רשי', אבל הריטוב"א (כאנ) דיק מרש"י דקאי רך אביאת שוגג. י"ז. ויל' דהראשונים לשיטות דאך בקידושין מותני העראה ואלא דין דעתו על גמ"ב. והרי"ף לשיטתו (גה) דל"מ ביאה אלא לנישואין.

בא עליה לשם יבום (אפי' בע"ב^ג) קנאה, ועי"ז יושלם קניתו לנישואין.

והאבג"מ (לג ב) הקשה דאמר' (קידרו'). הר' לעיל נה:) דכל הבועל דעתו על גמור ביאה, וא"כ בכל יבום נימא דזההעראה הוה ביאת שוגג. ואך דכתבו הראשונים דביבמה קנאה אפי' בלבד דעתו, מ"מ הוה ביאת שוגג, ולא נעשית נשואה. וזההעראה עפ"ז כה"ג המיבים אלמנה מהארוסין, דלא נעשית נשואה בבייאתו. ובש לדברי היישולמי והריב"ת והרמב"ם אף אם יאמר בהדריא דעתו לקנות העראה, מ"מ העראה הוה ביאת שוגג, ולכך אלא לדברים הכתובים בפרשא.

והשער"י (שם) תי' דביאת שוגג לא תלייא בדעת קניין, דאשה הקנו מהশמים. אלא טגי בימה שנטבחון לביאת אשות לקנות לכל מיל'. ועד דנו לאחרונים דעתו לקנות בשעת גמור ביאה, ע"י כל הביאה. ודעתו שאף ההעראה נחשב חלק ממעשה יבום ולא שינה לאחר זמנה. והאחרונים הקשו (דעד"פ דברי האבן"מ) בכל יבום בשעת העראה קנאה לדברים הכתובים בפרשא (נדעתו על גמ"ב), וא"כ לא שייך יום כתיקונו שיקנה לכל מיל', דעתו על גמור ביאה, א"כ כבר קנאה לדברים הכתובים. ובחי' ר' שמואל כתוב דמ"מ יש עליה שם בימה, ובגמר ביאה נחשב קניין יום לקנות לשאר מיל'.

ולדברי היישולמי יש להקשوت בכל יום, בשעת העראה כבר קנוו לדברים הכתובים בפרשא. וכי נאמר בדברי יום קנה ב' קניתם, בהעראה ובגמ"ב^ט.

פ) **תוד"ה** לדבריהם. ולפטור אשות אחיו, דכתיב לו לאשה ולא לאחיו לאשה דפקע מינה ויקת אחיו וכו'. (לא מצאנו דרשא זו). דהא דסגי בבייאת א' מהיבמין^א יילפ' מדרשה זו.

ח. לצד דבר"כ קונה לכל דבר. ו"לכל שגומר ביאתו, נחשב הכל ביאה א' חשובה, וסגי בוהו לקנות. ואילו היישולמי איירוי בהעראה ופירוש. (ועוד מה שהו' לעי' נה:).

יא. אך במדרש תנאים (דברים כה ח) א"י ס"ד הרוי שהוא היבם ליבמה א' קורא אני על כל א' וא' ולקחה לו לאשה, ת"י בימה יבא עלייה. מגיד הכת' שכינן שבעל אחד מוחן נפטרו כולם.

יא. ולר' יהונן (עליל יא) היבום הוה גדר בשליחותה הייה עי' מש"ב לעיל שם). ואילו לד"ל הגדר דעתברר שאינה

איתרבי),

פו) ד"א"ר נחמן אמר **שמעאל כל שהבעל מאכיל יבים מאכיל וכו'**, ואחר היבום). בתוס' חד מקמא**י** הביא דמברואר בסוגין דבעודה שומרת יבים אינה אוכלת בתמורה, אף שאכלה תחת הבעול. ודלא כדרעת ו"ת (במתוט' לקמן טז: וכחותות נת), ייבם מאכיל בתמורה מדואיריתא. ואף מדרבן היכא דאכלה תחת הבעול אוכלת בעודה שומרת יבים.

ובמשנת ר' אהרן (כו) העמיד דנח' הרשונים בספרת ר'ת, דדעת **תוס'** דאוכלת מהמתה הזיקה ליבם, ואילו הריטב"א (כתובות שם) כתוב דאוכלת מהמתה קניין הבעול (המות), דלא פקע קניינו בגין דזוקקה ליבם. ועפ"ז תי' דהנידון הכא כדי לאכול מהמתה ליבם.

פז) **נפקה לפניה יבים חריש אוכلت**. בפשותו מברואר דחרש קונה את יבמו מדאורייתא ולא ממעטינן להה באשת קטן. אלא דנחשב בכיאת שוגג".

פח) **תוד"ה מות**. וא/or"י דלא **חוישי** לסתמפן אלא בשיכול הדבר להתגלות וכו'. מברואר בתוס' דאף דבשעת קידושין אילו ידע שיש בה מום היה מקפיד^ט, אפ"ה לא זהה מוקח טעות בגין דלא נודע לו^ט. ודגדר מוקח טעות תלי בקפידה לבסוף^{טב}. ובחי' ר' מאיר שמחה ביאר ולא דמי לשאר מחק, דדמי פחותים מהמתה המומן, אבלasha לא חז' אלא לדוייה, בגין דלא אתוועד כל ימי חייותו לא קפיד. ואבל האחרוניות לממדו כן אף במום במקחו).

פה) **תוד"ה** מן הנישואין, וה"ה דהמ"ל לירושה ולטמא לה וכו'. מברואר בתוס' דוחילוק בין נשואה מעיקרא ולל"ק אליכא דsharp, ולל"ב אליכא דרכו הוה לכל גדרי נישואין. דכיוון דהיתה כבר נשואה מהני הנקין לאוקמי במקום בעל. אבל **תוס'** (סוטה כד: ד"ה דהה אמר) כתבו הני ליוני (דפליגי ביבמה מן האירוסין) לא שייכא דזוקע לענין תרומה שכבר אכללה, אבל לענין להשקותה ולירושה ולטמא לה אין חילוק, וכן משמע מדברי רשי' דהנידון לענין תרומה, וכ"כ הרמב"ן ורשב"א (בסוגין) דל"ק מן הנישואין אוכלת בתמורה, אף דל"ק לירושה ולטמא לה. וכן תורתה בגין דקנאה אוכלת בתמורה (דכיוון דקנאה להחחיב מושם אשת איש הוה כמו אורוסה). ולשנאו בתרא לדעת רב אף מהאיروسין קנאה לשאר מיili בנשואה, אלא דaina אוכלת בתמורה, דגוריין שלא יאמרו נישואין שלא מדעת מאכילים בתמורה, בדאמר'י בחרש.

וכן הרמב"ם (תרומות ח) הביא את החילוק בין ארוסה מעיקרא רק לענין תרומה זופסק כרב, וכבל"ב. והב"י (קסו) דיק ולשאדר דברים קנה אף ביאה גרוועה. דהרמב"ם ס"ל דמה' זרב ושמואל^{טג} הוה דזוקא לענין תרומה. אבל לשאר מיili קנה טז. והאגב"מ (שות' יז) הביא דביאה גרוועה קנה להחשב נשואה (אף לשמואל), ורק שאינה אוכלת בתמורה. והאגב"מ ביאר דאכילת תרומה תלי בגין כספו ובמעשה ההקין, ואיתקיש הזיות להדרי. וכן יבום לא

טו. אבל החזו"א (עד אחרוניים) פ"י דכובנת הבי' דוחילוק בין איirosין לבין הנישואין הוא לתרומה. אבל עיקר מה' רב וsharp בין מילוי ונישואין. אלא דלחכמה קיל' כרב דביאה גרוועהKEY לבול, ורק באروسה מעיקרא אינה אוכלת בתמורה, וכדברי הרמב"ן.

טז. וצ"ע דבגמ' אי' דולדעת sharp קנה דזוקא לדברים הכתבובים בפרטה. ובשלמא לשא"ר מוח' רב וsharp בכל תרומה. אלא דקשה דהו"ל לרמב"ם להביא נידון זה בהלכות יבום, ולפסיק כרב.

טז. וההפלאה (שם) דן דלפיז תלי במח' יש זיקה או אין זיקה. אבל האחרוניות דחו ועפ"פ דברי השיטמך גדרים עד דהמ"ח לענין גדרי שא"ר, ואילו אכילת תרומה הוה מושם (קניין).

ומש"ה אינה אוכלת בתמורה.

טו. אבל החזו"א (עד אחרוניים) פ"י דכובנת הבי' דוחילוק בין איirosין לבין הנישואין הוא לתרומה. אבל עיקר מה' רב וsharp בין מילוי ונישואין. אלא דלחכמה קיל' כרב דביאה גרוועהKEY לבול, ורק באروسה מעיקרא אינה אוכלת בתמורה, וכדברי הרמב"ן.

טז. וההפלאה (שם) דן דלפיז תלי במח' יש זיקה או אין זיקה. אבל האחרוניות דחו ועפ"פ דברי השיטמך גדרים עד דהמ"ח לענין גדרי שא"ר, ואילו אכילת תרומה הוה מושם (קניין).

אטעו קידושי חרש וכמ' "רש" ע' בסמורא. והAaronim תי' דוחה גזירה נישואי חרש בקטנה¹². והאחרונים העמידו דעת' נח' הראשונים¹³ בקטנה כבשנתקודה ע"י אביה ומות אביה, האם מהני נישואין בקטנה¹⁴. (קידושין תקמו בשם חור"ש) דמנהני נישואין של קטנין¹⁵.

והגמ' (גיטין נה), מ' דכין דרבנן תקנו לחרש קידושין, א' אמר לא תאכל בתורה דרבנן^ט. והגמ' פ' ודויה שורשרה שמיאiacיל בתורה דאוריתא^{טט}. ובשוגין מבוואר דראף היכא דנתקדשה מדוריתא, ונשאה בקנין דרבנן כדין הרש. א' העמידו דבריהם שלא תאכל בתורתמה^ל.

צא) אמר רבה הוויל שבר אבלה ופ'ו. מבואר דסבירת רבה דאף שאכללה מחמת סיבה אחרת ופרק סיבת אכילה מחמת הבן, מ"מ היה טעם שייתור بكل תאכל מחמת נישואי חרש. ואבוי פליג דרכיוון ופרק הסיבה ל"מ כלל.

מצב) אל אביו אל מא מעתה בת ישראל נשנתה לכהן ומוט
וכו' פקע קדושתיה וכו'. וכבודתנן לקמן ס", וערדי תנן
לקמן סה: דכשאובלטת מהמות בנה, בשמות הban איננה
אובלטה לא". בפשותו ל"ס"ד ביזן דנתקדשה לאוכל
בתחרומה, תאכל לעולם ואף מדאוריתא). ואבוי הוכיח
דרביון דפקע הסיבה, שוב ל"ש לאוכל בתורמה. אבל
הו"ט מורה"ם ור"פ כת' דקו' אבוי דתאכל עכ"פ
הזרומה לרבען.

ווע"ע בסוגיה קידור מה: נתקדשה מדעת אביה, ונשאת שלא מבדעם אריבא

בז. אך האו"ש (אישות י) חילק דל"צ דעת האשה, דזהה זכות לה, ארל איר דעת האיש.

בכח. פרש"י (שם) דאיתו נישואין דרבנן ומהנו לתרומה דרבנן. וכדאי" (שם) בקטנה שהשיאה אמה ואחיה שאוכלת בתרומה רבינו.

בט. אבל בקטנה לא גزو, דאף אי אבל, קטן אוכל נביות אין בייד מצוין להפרישו.

ל. ואז דמאודויריתא אروسה אוכלת בתרומה ול'ש גורו.
ל' וכן דמאודויריתא קנאה שנופלת לפני חרש, ומואודויריתא
 קנאה ולדרבים הכתובים בפרשנה כידין בית שוגג
 דהחרש הכנסה לחופה נשאה [בנישואי חרש דרבנן]
 מאינו מאייל בתרומה. [היכא דנפלה מאירוסין. וכן לשמויאל
 לל'כ'ב.]

לא. ולכאר' הוה מסברא, ול"מ דצרייך בזה ילפotta מקרא.

פט) תוד"ה כ. שהבעל מאכיל ע"י חופה שאחריה.
לכ"או כוונת התוס' דקונה ע"י הביאה,
והנישואין הווה תנאי לאכילה בתרומה. וכע"ז כתוב
ודריש"א דבריא קידושין ראי לאכילת מן הדין, אלא
שאסרה חכמים עד שתיכנס לחופה. ועוד כתוב הרמב"ן
בגון שהכנית לחופה ובא עליה לשם קידושין,
שבביהא זו גשית שואה ומאכיל בה.

אבל רשי' כת' בגון ביתא חופה. ומשמע דכוונו
כבדת הר' י"ח (לע"י נה): דבריה עשוña נישואין. ועפ"ז
ניכח דכוונת הגם' לביית נישואין דמאכילה
רהורומת.

והור"ן (קידושין י:ה: בד"ר) דן בזה היבי משבח'ל ביאיה שעושה נישואין, וזה כשבא עליה בבית אביה (שלא בכוונת חופה) ודיין ל'ק' (כגדמובהר לקמן' נח'!), ואם הבנייטה לרשותו קנה. והרמ"א (לג א) פסק דבריה עשוña נישואין, והג"א (שם ה) חילך דבריה לחזר אוינו עשוña נישואין, אלא ע"י חופה. וכגון שהובניטה לבתו.

צ) ת"ר ובו ל"א הפסוק ל'ובנבה עד שנתחרש איננו יכול
אוכפת וכו'. מבואר דכיוון נתחרש אינו יכול
לעשות קניין נישואין^{כט}. דעתיך ציריך' (*דעת'* להחשב
ニישואין). והקר' א' הק' מנ"ל דוחופה ציריך' (קניין).
ולכאו' בין' הדכניתה לביתו ונתיחה לו דרך
ニישואין מAMILא הוה נשואה^{כט}. ואף בחרש נימא
תיזכר^{כט}. והאחרונים הביאו דכ"מ מדברי המרדכי

ראשונים שם דבוב ביבוני מראו ולברא
[קדאי] בכתבות עג', עי"ש ר"ן דתלי בקfid'a. אך יש

כב. [ויש לדוחות דקנה בנישואין לכל דבר, אלא דיש חשש סמפהון (נ"ז חוץ). אך לא משמעו בו].

בג. והאחרונים (כח' קידושין יט) היביאו [מדברי המרכדי] דחופה ונישואין אינם 'מעשה קניין', אלא מציאות שע"ז נוצר מארך ושותה.

בד. והקר"א בת ל'ישב עד זו הגמ' (עליל) לשםואל ודקאי בקשיא, ולא בתיזותא. דבין דוחרש נשאה והוא באשתו והחתיו, משה אוכלת בנשואה. ועדיף מביאת שוגג דהוה מעשה בעלמא, ואינה חתני.

כה. (וְאַפָּקְדֵם קִידּוֹשֵׁין, וְלֹאָחֶר שָׁגֵד וְקִידּוֹשָׁה מְהֻנִּי לְהַחֲשָׁב
שְׂהִירָה תְּחִילַת הַנִּישָׁוֹן מְשֻׁעַת קְטוּנוֹת וְכַתּוּבָה מַאתִים).

כו. דהמודרבי (קדושין תקע ו) מגימנויות אישות כב ב' הביא דעת ר' אפרים בר' יצחק דוחופה במקום קבוץ קיימת, ול'ם בקבטנה. והביא דר'ת חלק הדיכא דהגי' החומן מודני נישואין.

בשוגג או אונס פסלה. ופרש"י דאף אשת איש בכלל עריות.

וזודעת ר' רובה בילישנא בתרא (בسمוך) דבאונס לא הוה זונה, והראשונים נחלקו אי פליג על רב עמרם, ע' בسمוך'.

וחבעה"מ כת' דרביה (בسمוך) פליג אויב עמרם וט"ל (בל"ב) דמותך שכיריה לבעליה" כיירה לכהונה^ב (ועודיף מכל אונס). וזה אחרונים הביאו דמובואר הדאיטור לכהונה שירק באיסור לבעליה. אך עדין צ"ב סברת מתוך שhortrah).

וכן בתוס' (ד"ה מאי) מבואר דרב עמרם חידש לגבי אשת איש דנארטה. אבל בשאר כל העניות פשיטה דנארטה באונס. וכ"מ מושג"י.

וחמלחות חלק ודנידין של רבה הוה לגבי כל פסול זונה, אי לוקה אף באונס. ע"ע בשמוך'.

צ'ו שם. והראשונים הביאו דבן ממשמע בכמה מקומות דאף בשגאנסה נפסלה לכהונה. וכדרתנן (כתובות יד): דתינוקת שירדה למיען ונואה וכו' אם רוב העיר פטולים פסולה לכהונה". ובתוי' חד מקמאי ה比亚 סייעטה לרבות עמרם מהמשנה בכתובות (הנ"ל), דאף באונס נחשב זונה.

וחריטיב"א העלה צד דבשוגין דוקא משום אמר' א נחשב זונה באונס, אבל ביאות פטולות בעלמא באונס לא נחשב זונה^ג. אך שוב דחה מהמשנה בכתובות.

ימא הבי. ובשו"ת הרשב"א (ו' טה) כתוב דס"ד דגלי קרייא שלא נישית זונה באונס.

ג. וכן דניך הקר"א. וע"ע חז"א (טו ז).

ד. והמלחות כתוב דנקט אשת ישראל לרבותא לאפוקי דלא נימא דמותך שמורתת לבעל וכו' (ובסבירת הבעה"מ). ה. ועוד ה比亚 מהמשנה (נדח מהד) דבת ג' ויום א' נאסרת להchan בנות. וזה פיתוי קטנה אונס הוא. (בדאי' לעיל לג':).

ו. וקשה דה"ל לגמ' להביא סייעטה מזיך משנה. וכזה' ק בשוו"ת הרשב"א למה ליה למונחר עיניין ממניini טומנה דיבמות, לנהרינו לעיניין מותני (כתובות יד: ונדה מהד). אלא וראי דהנידין בא"א.

ז. וכותב וכ"ש פניו הבא על הפניה ול"א (לפקמן נת: וסאנ): וול"ר האם חזר בו אף מזה במיסקנא. אבל הרשב"א (נט) מבואר דאף בפנוי הבא על הפניה תלייא בסוגין. יתרהmore ערד (לפקמן שם).

ובגמ' (לפקמן עה. וכן נז.) מבואר דהיכא דאבלה בהיתה, ואח"כ נעשה פצעע דכא והוא משתמרת לביאה פסלה לדעת ר' יוחנן אובלת משום שכבר אכללה. והגמ' פי' דר' אלער פלייג דלא אמר' שכבר אכללה, וכמו בת' ישראל לכחן שמת בעלה. ר' יוחנן תי' דחתם פקע קניינו, והכא לא פקע קניינו^{לכ}.

צג) **אלא** כיון דמת פקע קדושתיה מינה. האחרונים חקרו בוגדר אכילת תרומה דاشת כהן, דילפי' מקריא דקנין כספו (ע' לפקמן ט) האם נחשב שאובלת בוכות בעליל, או דנחשת בתהנתל (וע' קובה"ע מז) שהאריך עד"ז. ויש שדיקו כן מלשון הגמ' דידין פקע קדושתיה^{לה}.

צד) **אלא** אמר רב יוסף קפבר ר' נתן נישואי הריש מאכליים. פרש"י דמדואוריי' משעת אירוסין אכללה, ובין דהכניתה לחופה לש' חשש סמפון וכו'. משמעו (דאף למסקנא) הרש אינו קונה להחשה נשואה (מודואורייתא). אלא דיליכא חשש סמפון.

דף נו:

זונה באונס

צח) אשת ישראלי שנאנסה וכו' פטולה לכהונה, ותנה תונא וכן דבא עיל א' מכל העירות וכו' מאילאו ק"ש שוגג וכו'. ורב עמרם חידש דהבא על עריות

ובת כהן שנשאה לישראל דרשי' ושבה אל בית אביה, לחזור ולאוביל. אבל להיפך לע"צ קראן.

לב. אבל דעת רבה בסוגין דמונני 'שכבר אכללה' אף היכא דפקע קניינו. ובאיורו דהוינו דוקא הכא דמו"א אובלת משעת אירוסין, ומדרבנן סמכו על סברת שכבר אכללה.

לג. דוחה קניין כספו של כהן (וע' לפקמן טו).

לד. וכ"ה לשון הר"ש (תרומות ו ב) דנעשית כהנת בנשואיה. וב"כ הקרי"ס (תרומות ז). ובשוגין מבואר דאף אובלת משום בנה הוה בגדר זו, דחשייבא כהנתן.

לה. אך בגמ' (לפקמן עז. הנ"ל) הלשון דפקע קנייניה.

א. והගרא"ח (אס"ב א) הקשה Mai שיאטיה אונס דשתי בטומאה, לדין זונה לעניין כהנתן.

ב. ובתוס' מהר"ם ור"פ כת' דס"ד דכיוון שמורתת לבעליה תיהו hei ביאה במאן דליה ותינשא לכהנת, קמ"ל שלא

באונס, ובמו שמותרת לבעה. וכע"ז כת' ה"ה (איוס"ב ייח ז) דס"ד דלא נחشب בעלה לפסול לה אלא מהמת שהיא א"א, כיון שהוא באונס לא תחשב זונה. אך צ"ב דסוף סוף יש חיבור ברת בביותה, ומ"ש משאר חיבי בריתות³. ואפשר דברונו בבעה"מ דמותרת ממשום מינו.

צ"ז רשי"ד ה"ה לא אהעראה. וברצון דהוה זונה, לבאו כוונתו דלולי דברי רב עמרם דוקא ברצון הוה זונה (אבל לרוב ערומים אף באונס). אך צ"ב "כונת רשות" ברכץן הוה זונה, אבל בלא רצון נארת שם אחר. (ובידעת הרמב"ן, ע' בסמור).

צ"ח אמר רבה אשת כהן שנאנסה בעלה זוקה משום זונה. דاشת איש שזינתה הוה זונה⁴.

וחבעה"מ דיקך דרבה קאי דוקא באשת כהן, דכיוון שנאנסית לבעה לאוקה משום זונה. אבל אשת ישראל שמותרת לבעה, מש"ה אינה נארת להזונה (מתוך שהורתה לבעל). וכת' דאק ל"ק דרבה חולק על רב ערומים, דלב רב ערומים אף אשת ישראל נארסת (זהוה זונה).

ותוס' (לעיל לה) חילקו דהיכא דהוה זר עצלה מעיקרא ילי"פ' לפסול מקרה דבי תקופה לאיש ז"ה. ובהר קרא אין לחלק בין אונס לרצון. ותוס' הוכיחו מוסגין דاشת איש אינה בכלל איש זר, ואף דהוה חיבי בריתות כיון שלא היה זר עצלה מעיקרא⁵.

ור"י (בתוס' לה) כת' דהא דاشת איש שזינתה נפסלת לכלהונה הוה משום טומאה וזונה⁶ (וכדאי' בסמור). ובהר קראי יש מקום לחלק בין אונס לרצון. ודס"ד דבאשת ישראל באונס לא נחشب טומאה, קמ"ל דהמייעט והיא לא נתפסה קאי ריך לבעל).

ור"י בר אברהם (לගירסת הב"ח שם) הק' דכין דاشת ישראל נתמעט מזיהיא לא נתפסה, מ"ש דילפי' דהוה זונה לכלהונה. ור"י תי' דינטמאה בתרא ילי"פ' איסור תרומה וכלהונה, ובהר פסק לא נתמעט אונס⁷.

ובשות' הרשב"א (ו ס"ו הו' בקובעה"ע) כת' דכל שנבעלה לפסול אף באונס נפסלה. אבל הבא על אשת איש אינו פסול אלא מהמת דאגידה בבעל, והבעל הוא הגורם⁸. ומ"ה בדין שלא תפSEL

אמו זאלא את אם אמו, דע"ב אמו פסולה לכלהונה. ש"מ ביאת חיבי בריתות ושושעה ממורות פסול את האשת. ויל' דבכל הנך פסול מרדין זונה (וכיוון דלא תפשי קידושין), ודוקא היכא זונה מרדין. אבל באונס אינו נפסל. וע"ע מגח' ח' (רשו' כ').

יב. ובין אשכחן אשת כהן אפי' באונס אסורה, מעתה אין לנו לחלק בין אונס לרצון ואפי' באשת ישראל לערן פסול כלהונה. ומהיו ונטמאה דאייסור בועל מסתבר לדריש דוקא היכא דעתך לבעל. וו"כ הרא"ש בגין).

יג. דכלם לא נארסת אלא מהמת הבעל, ובין דבלעל מותרת לאחרים לא כ"ש. וצ"ב דהא הבעל אינו כהן. וקצת משמע דפסול לכלהונה הוה תולדת מהאייסור לבעל, דומיא דאייסור בועל. וכת' דמש"ה רב ששת נקט אף שמותרת לבעה לאסורה להזונה. שעיקר חיזוש הוא שאע"פ שמותרת לאסורה, אפיק' אסורה להזונה.

יד. ווש שפי' דחויב ברת דاشת איש הוה מהמת הבעל. ולא מהמת גורי קורבא (וזצ"ע). אך יותר נראה דברונו בבעל חיבי בריתות אינו פסול, ולא דמי למי שהוא פסול לה וכגן פסולי קחל.

טו. וברmittaa (לקמן ס"א) נה' כמה תנאים מה נכל' בזונה דקרא. ובמשנה (ס"א) א"י דנענלה בעילת זונה, ופרש"י שנבעלה לפסול לה. ותוס' והראשונים נקטו דברונו כלל

ח. דכתיב גבי תרומה, וכלהונה ילי"פ' מק'ו. ותוס' (לה) כת' דנחشب גilio מלטה ולוקין עלי. וע' בסמור דיש ראשונים דס"ל דאין לוקין עלי.

ט. ודלא כמ"ש תוט' (לקמן טה: שם ר"ג, ותוס' לה. הביאו כן בשם רשי' דחיביבי בריתות חמירני דלא תפשי קידושין, אך דלא הוה זר מעיקרא חשב איש זר. ולופ"ז הדרא קרו תוס', וכח' החזו"א טו טו).

ודעת רשי' (לעיל לה. ולקמן טה) דחיביבי בריתות ילי"פ' מכி החהה אלמנה וגורה, דלא תפשי קידושין, ואין להם אלמנות וגירושין בה. ובפשועו אף ילפוחטא זו הוה מהמת עצם הביאיה, ולא שיר לחלק בין אונס לרצון. דיתיה' דרש' לשון ביאיה, ובמו כי תחיה לאיש זר. ואין חילוק בין בית אונס לרצון).

י. ותוס' דנו דלא משמע דהיא גופא אתה לאשומוע' בסוגין, דבחיביבי בריתות וشع"י קידושין שיר' אש' או', כיון דשיין ביה ממורות ובין דלא תפשי בה קידושין. ותוס' דרו דא"ב לשמע' היכי בהזאה. ומימילא ידענו דאין לחלק בין אונס לרצון באשת איש טפי' משאר פסולי כהונה.

יא. ולא נתרפרש בתוס' מהיכן ילי"פ' שאח חיביבי בריתות דע"י קידושין אשת אח ואחות אשתו, דלא הוה זר מעיקרא. ובפשועו מבואר דלא פסל. אך רשי' (לקמן טה) הביא דגם' (קדוד עז) מבואר דבון הבא על אחותו עשה זונה. ועוד הביא רשי' ממהשנה (טט) דלא משכח'ל דממון מאכיל את

ק) שם. משום זונה. ר"ש איגר (שו"ת רע"א רכא ד) הקשה לדלדעת הרמב"ם (אייסר' ב טו) דחייב לאותן אין חייבין א"כ קידש, והכא לא קידש. ותי' דלא בעינן דמעשה הקידושין יהא חלק מהאיסור, והעיר תלי' דהוה ביאיה דרך אישות. והג' בגין דנסאה בהיתר הוה ביאיה דרך אישות.² ויש אחרונים שת"י דהרמב"ם מורה דהיכא דלא תפשי קידושין³, שלוקה על ביאיה לחוד'ב.

קא) שם. הקוב"ש (קוב"ב גיטין נ) הקשה בגין דנסאה בהיותה אמאית חל איסור זונה [באותה כהן שנאנסה] לאוסרה עלייו, למש"ב תוס' (ב: ד"ה אטו) והכלל (לকמן נט). דנסאה בהיתר ובלא דחיתית איסורו מהני להיתר בכל האיסורין. ואילו חל איסור לאחר שנסאה בהיתר אינה נאסרת, מלבד איסור סוטה דגלי קרא שנאסרת. ותי' דכין דליפי גויה"ב דעתמאה דחל איסור סוטה, ע"ז חל אף איסור זונה⁴.

ויש שהק' לדעת ר' עקיבא ולר' סימאי לא תפשי קידושין בזונה לכהן, א"כ אשת כהן שנאנסה בין דחל איסור זונה אינה ראייה לבזונה⁵, ולදעת רשי"י (עליל מת): נמא דיפקע קידושה. ונמי דגלי קרא גבי איסור סוטה דתפשי קידושין ולא פקעי, אבל באיסור זונה לא גלי. וזה לא תפשי קידושין לר"ע בזונה לבזון⁶.

קב) הכל' היו בכלל זונה, בשפרט וכו'. פרשי' כל הנבעלות תחת בעליהם וכו' והוציא לך אנות ישראל מהכלל. ו

ודרישב"א הקשה דזה קרא קאי ב Cohen, ואשת ישראל לא הייתה בוקר כלל. ו

ודרישב"א פי' דקאי אקרא דסוטה, דעתת ישראל אסורה עלייו

בא. והג' בגין דהיא אשתו אינו יכול לקדרשה, ונחשב כמו דלא תפשי קידושין⁷.

כב. והאחרונים (קוב"ה ע מה) הביאו לאזונה כולל עוברת בכוכבים דלא תפשי קידושין וע"כ הוה בבבואה לחוד'. ואילו לאזונה בזונה ישראלית תלי' בקידושין ובכמ"ש הרמב"ם, ועוד הביאו לאחר מכן דמברואר (לקמן צ), דשותרת יbum של אבוי לוקה ג', אף משום יbumה לשוק, ואף דלא תפשי בה קידושין. מעוד אשת אחיו אבוי).

כג. ויל"פ דמיגו דעתארת עליו מדין סוטה, שב אינה מיזוחת לנו'.

כד. ועודadam בעלה הכהן חור ובא עליה עשהה חללה. וממשום איסור חוללה בגין נמי'א דיפפע קידושין.

כה. ולא אמר' דגלי קרא דלא פקעי קידושה, ומיש'ה יתפוץ קידושין בזונה לכהן. אך אפשר דהוא זונה דעתת איש

והמלחמות (ושא"ר) חלק דין חילוק בין אשת כהן לאשת ישראל, אלא הרבה קמ"ל דליהקה משום טומאה, וזה שיריך דוקא באשת כהן⁸.

צט) **אימא אף** משום זונה. תוס' (לעיל לה', והתו' הרاء"ש כהן) ה'ק' דליהקה אף משום 'בי תהיה לאיש זר', דהוה לאו בפנ'ע לאסור בכהונה [משום גilio מילתא, וכדלקמן סח': וילקה ג']. ותוס' הוכיחו דעתת איש לא הוה בכלל איש זר, בגין דלא הוה זר מעיקרא. (ואף דהוה חייבי ביריות).

וועוד הביא התוס' ר'א"ש בשם רבינו מאיר דחיבי ברייתות הוה בכלל 'איש זר' בגין דחמייר'. אבל באונס לא הוה בכלל איש זר, ודוקא בשנבעלה ברצון נחשב עבירה חמורה⁹. ועוד תי' דלא חשיב אלא לאוין דעתיבי בהדייא, אבל ע"ז קי' לא חשיב.

אבל הראב"ד והמלחמות תי' דין לוקין משום 'בי תהיה לאיש זר'. ועפ"ז כת' דכו"ע מודו לדברינו רב ערומים דפסולה [אפי' באונס] מקרא ד'ב' תהיה לאיש זר, אלא דין לוקים. ורבה חידש שלוקה משום זונה, וליל'ק אפי' באונס. ועד"ז כת' בתוס' חד מקמא.

ותוס' (לה), הביאו מהגמ' (סח') דהוה גilio מילתא, ומיש'ה אין חסרון אין מוזירין מוזידין. ומיבור דлокין עליל'וט. וצ"ע לדעת דוקן דראשונים דנקטו דין דין לוקים. והביב"ש (ו טז) כת' דהגמ' קאי לדעת אבי דגilio מילתא לא חשיב מוזירין מוזידין. ואנן קיל' ברבא (סנהדר' עה) דאם גilio מילתא אין לוקים.

פסול לה. ותוס' חלקו דהוא מחייב ביריות הוה זונה. (ורחਬאר למקמן).

ט. וועוד חלך בדעתה ישראל אינו לוקה משום כי תהיה לאיש זר (חו' בסමור).

י. ובמ"ש תוס' (לקמן סח'), בגין דהיא"ש (בפסקים כאנו) נסתפק בזה איב חייבי ביריות שע"י קידושין לוקים משום איש זר. יה. ולכורה זה דלא שנקטו האחרונים דחומר דחיבי ברייתות וככלפי תפיסת קידושין וכברור), הוה משום עצם העrhoה, וסיבת האיסור. ולא תלי' בכוונתו.

יט. אם גם דעת הרמב"ם (יח א) דליהקה משום זונה וזה גilio מילתא דהדרא לשם זונה, ועפ"ז לך"מ קו' התוס', דהוה בכלל הא דאי' סוגוני.

כ. ומעשה הקידושין לא הוה חלק מהאיסור. ווע"ע קובה"ע נ.

ופסולה לכוהנה (וברב עמרם) אלא דaina לוכה^ל. וס"ל דאיין לוקין על הקיון. וכ"כ בתוס' חדר מקפאי, וכן הרשב"א (לקמן סח' בת"י הב') דלבוכ"ע אסור מק"ז מתרומה, אלא מוח' האם הוה בכלל זונה.

קה' שם. והרמב"ם (איס"ב א כב) כת' דאף סוטה שנשטרתה ועד א' מעיד שנטמאה, שכן לוכה עליה ממשום זונה. ואע"פ שיעיר העדות בע"א, כבר החזקה זונה. והראב"ד השיג דעת"א נאמן רק לעניין טומאה, ולא לאיסטור זונה לבן. והראב"ד חסיף דל"ב הרבה (בסוגין) כל אונס بعد אחד לא קריין ביה זונה, אלא ממשום טומאה. וצ"ב בזונת הראב"ד הביא מוסוגין זונה באונס, ומשמעו דהנ' ב' לשונות שיבי לעניין עד א' אי' הוה זונה.

והגר"ח (שם) חידש ונתחדש באשת איש סיכה נספת להחשב זונה (ובՃאי' בסוגין הכל הוא בכלל זונה ובאי'), דמיימת הטומאה דבעלה נחשבת זונה לעניין כהונת. מלבד זאת דاشת איש שזונתה הוה בכלל כל העירות דחויבי בריות.

והגר"ח כת' דבר עמרם [בתחלת סוגין] קאי דהוה זונה ממשום שלא גרע משאר עריות. ואף באונס נפסלה לכוהנה. ורבה החסין דיש שם זונה מחותמת שהיא אשת איש שזונתה. נפק'ם היכא דלייא עדות, אלא נאסרה ממשום קניין וסתירה וע"א, דמיון ביאת חייב בתריות ערך עדות בשאר דבר שבעורה. קמ"ל רבה דיש פרשות זונה מדיין באונס איש שזונתה, ובזה מותני קניין וסתירה ורישיכא לדיני הסוטה, ובזה האמינו תורה^ל.

והגר"ח פירש דסוגין אייר בקינוי וסתירה וע"א, דהוה זונה ממשום פרשות סוטה. ונח' ב' לשונות דרביה האם באונס שיב זונה ל^ל? (אך צ"ע דלבוכ' קניין וסתירה אינו ריעוטה היבא דגנאנטה).

שנאנסה פטורה מחייבת, דהוה טומאה בעירות בסוטה. והאחרונים העמידו דבריו לאחוי בהן, שהרי מבואר (סוטה ה) מותרת לאחוי חללו.

ל. ובחי' ר"א מן החר הביא צד דאסורה מדרבנן. לא. אף לעניין מליקות. והגר"ח תלה במוח' הראשונים (ע' Tos' לעיל יא. ויא) האם סוטה ספק לוכה, או דהוה עשה בעולם. והגר"ח נקט דאף סוטה בקינוי וסתירה וע"א תלי בעומ' הנ'ל).

לב. דאילו ממשום גדרי נבעלה לחיבי בתריות ודלא תפשי קידושין אין לחלק בין אונס לרץון (וב耄מוץ כתובות יד: הנ'ל).

משמעותה ונטמאתה^ל, וכשהתיר הכתוב ס"ד לכל אונס לאו זונה וטומאה היא וכו'!^ל. סוטה לבעללה בשם 'זונה', דהאיסור סוטה לבעללה הוה מחותמת שם זונה. והביאו כן עוד מוגם (קידושין ע'ו) דאיסטור זונה נהשכח איסור כולל 'זונא' ושם זנות פועל בישראל' (ופרש"י בוגן זונתת תחת בעללה^ל).

והתוס' הרא"ש כתוב דכינוי דashtra כהן אסירת מAMILIA אשת ישראל אסירה לכהן. (ודגלי' קראנו דלגביה כהן אין חילוק אונס לרץון).

קג) מכל' דashtra כהן בדקימא קיימה. הריטב"א מביא בשם רבבו הר"א דכינוי דאהדריה לכללא, כל היכא דיש טומאה אצל הבעל, יש טומאה אף לבועל. ואשת כהן שנאנסה אסורה לבועל. וכן דיק המשנ'ל (סוטה ב' יב בסופו) מדברי התוס' (עליל לה). והחולק"מ (יא י) נסתפק בזה, וההיב"ש (שם ג) דיק מהרמ"א דאסורה לבועל^ל.

קד) ואיבא דאמרי וכו' אלמא באונס ^לא קריין ביה זונה. (זה הרי"ף הביא פסק כל"ב). ויש ראשונים (חי' ר"א מן החר, וכ"ב הראב"ד ומלהמות בתחילת דבריהם) ذיך לישנא הוה דלא ברב עמרם, דלרוב עמרם אף באונס נאסרת לכוהנה.

(והרמב"ם (א כב) פסק דליה מושם זונה וכבל'ק, וזה ה' כתוב דהרמב"ם סמך אדרבי רב עמרם). אבל המלהות דחה דאף לישנא בתראי, אף דאיינו לוכה ממשום זונה. מ"מ נפסלת לכוהנה מקרה דובה כהן וכו' מי שיש לו אלמנה וגירושין בה, שפסולת לתהרומה, ובזונת מק' (ובՃאי' בגמ' לקמן סח').

שזונתה גלי קרא דתפסי קידושין. ואילו שאור זונה לא תפשי קידושין. אך לא מעצנו כן).

כו. וכע"ז ב' הריטב"א דashtra זונה אסורה לכל אדם, בשם שאסורה זונה דעלמא לכהן.

כז. ולוכה ממשום לא יכול בעלה (דסוטה). ואילו לרשי' לכוא' לוכה ממשום זונה לא י��וו. וצ"ע דבבזgin לוכה ב' ממשום זונה וטומאה, וע"ב היינו ממשום לאו דסוטה).

כח. ובאייר דआ"ג דהותם אינן תחת בעללה, מ"מ שם גנות אשבחן בהז מוסף בעולם.

כט. וכע"ז נסתפק הנגמוק"י (עליל יא) האם אשת כהן

ישראל. ואף דת"ק דמותני ור' מאירן ס"ל دمشق מרת לביאה פסולה פסל אף בבת כהן, אף"ה למד ק"ו להק' לשיטותם עכ"פ בת ישראל ליט'.

ובפשטו הק' דסוגין הזה ראייה שראוי שתפסל ע"י ממשתורתה. אבל הק"א כתוב דזהה טעם נוטף, דאיינו ראוי שקידושין אלו יאכילהו.

ק' שם. אין מאכליים. לפי א' ברש"י אيري בת כהן. והאחרונים הביאו דמשמע בסוגין דבנת כהן שנתרארה להקהן, אוכלת אף מוחמת אביה. ואף דאיינו נתארה לישראל א' (לקמן ס"ז) דאיתו פסולין, בכחן אינו פסול כלל, ואוכלת מוחמת ב' סיבות (ואפי' הכי מוגני הדין 'משתורת' לפוסלה). אבל היה א' דאוכלת מוחמת הבעל, אלא דל"ש סמפני ושם תאשה, דמגין תחוור לבית אביה. והחזו"א כאן נסתפק בו, ובתחילה דבריו כתוב ודכין ודבר אליה אינו ראוי לאוסריה לד"א ור"ש).

קיא) אמרו ה' וגו' בקידושי רשות דאיין או אהילו נמקום אחר. יל"ד א' היה בגדר 'פיריכא' על החק'. או דעיקר קרו' הגמ' דקידושי ישראל היה ורות, ומ"ה פסול. אבל קידושי עבריה, נהי דיש כאן עבריה, הא יש צד כהונה.

קיב) תוד'ה מז. וכשה לר"י, דליך צד קדושה כלל וכו'. ועה"ק הריטוב"א דלא מסתבר ואף לר"א ר"ש) שיאבלו מוחמתו לאחר שאסור לקיימא. ויל"ד האם כוונתו דיש לקנות, כמו שלא תקנו מזונות. או סבירה בגדרי תרומה, דהאיות אינו מאכלי.

ועה"ק הרשונים דלפ"ז מותני' כמשנה ראשונה דבגהעט זמן אוכלת בתרומה, דלמשנה אחרונה אסורה בתרומה עד שתתבנש להופה.

לו. וכן אילו נתקדשה לישראל והברייתא בסמור מדרמה לנתקדשה לישראל, לל"ק דרש"ו ותוס'). והאחרונים הביאו בתרומס' (לקמן נט. ד"ה מהו לבאו' מבואר דבמשתורת לביאת איסור נפסלה, אף באופן שלא תחולל בביאה. ויש לדוחות).

לח. ולשון הגמ' אין מאכליין, צ"פ' דאין מניחן לאכול. לט. ורע"א ה'ק' דמ"מ ואף ליל"ב דרש"י סברת ר"מ היה ג'ב בת כהן, א' אם לא נקט ק' לו לפסול, דבנת כהן שנתרארה לישראל נפסלה.

מ. היו באירוסין. ועוד דנו החרונים אף בנישואין, וזה חידוש גדול'.

משתורת לביאה פסולה

ק') חילוצה לכהן הדיווט. הרשב"א כתוב דעתך חילוצה אגב גירושה¹⁷, דחילוצה דרבנן, וכי"ל (לקמן נח): דבאסטור דרבנן ממשתורת אינה נפסלה¹⁸. וכ"פ הרמב"ם (תרומות ז בג) דחילוצה שנתרארה לכהן אוכלת בתרומה. והרדב"ז (שם) כתוב עוד לפרש דר' מאיר ס"ל דחילוצה אסורה מה"ת לכהן¹⁹. ולא קי"ל בותיה בזה.

ק') לא יאכלו בתרומה. ואף בת כהן ושיש לה סיבה לאכול בתרומה), עי' קידושי עבירה נפסלה. כ"ב רשי". ובעמ' מבואר דזהה משום ממשתורת לביאה פסולה, ומבוואר בראשונים (תוס' נז: ועוד) דזהה פסול דרבנן²⁰.

והאחרונים חקרו בגרד הפסול מדרבנן, האם תקנו דקנין אירוסין פסולים זהה זיקה לפסול²¹, אך בפשטו הגדר משום דעומדת לביאה שמחללה.

ובתוט' חד מקראי כתוב דרבנן משוו לה כאילו נבעל. ואך מ"מ כשתגרשה מותרת, וצ"ל דרך בעודה עומדת לינשא זהה 'כאילו' חילל'.

קח) מן הנישואין פסודות. פרש"י דשויה חיללה בביאותו, משמע דוקא משום ביאו. אבל Tos' (נ"ז: סוף ד"ה רב) הביאו דאך נישואין בלבד ביאיה. (והאחרונים דנו אי היה מדאוריתא או מדרבנן. ויתברר ללקמן).

קט) תניא א"ר"מ ומה קידושי רשות אין מאכליין, קידושי עבירה לא ב"ש וכו'. רשי' פ"י ב' לשונות אי אירי לפסול בת כהן מוחромה²², או להאכיל בת ישראל. (ורשי' הכריע דלשון הגמ' ע"ב כל'ב להאכיל בת ישראל. ותוס' גרסו באופ' א').

ולל"ב דרש"י ר"מ למד ק' זו דאיינו מאכיל בת

לג. וביע"ז במשנה (מכות יג) דעתך באלו הן הלוקין, גירושה וחוליצה לכהן, ותוס' (ושאיר שם) כת' דעתך אגב גירושה. (ועי' ללקמן פה, סוטה מו', ומכות ב').

لد. אך החרונים דנו דיל' רתקנו דחילוצה היה כמו גירושה לכל דבר, ואף ממשתורת תאסר משום לא פלוג. משא"ב מאמר ביבמותו. ומובהרי הרשונים מבואר שלא חילקו בזה. והחות"י (על מ"ד) כת' דיל"ע ודבתוכו קראו ביהם חילוצה אסורה לכהן מדאוריתא.

לו. אבל ה'ק' א' דין דמשמע בוגמ' דילפ' מק' וזה דאוריתא.

וכח'ק התו"י (לকמן ע.), ותי' דפצעע דכא נשנה הגונט, ומיש"ה החיב ור מעיקרא. ודעת היראים (מה, הוי באבן"מ ו ר בסופו) דכין דמשבח'ל פצעע דכא משעת לידה, מש"ה קירין בה אישור דור מעיקרא.⁷

והרשב"א (בטר"ד כת' דפסולי קהיל פטילים, ארך היכא דלא היה ור מעיקרא.⁸

קטו) דילמא ובו דיש לו להאכילה במקום אחר ובו). מבואר דהגמ' נקתה מסברא דכין דין לו אפשרות בהיתר להאכילה בתרומה, מש"ה אף באיסורינו אינו מאכילה. וצ"ב מ"ט. (והחו"א כת' דהוה סברא בדרבן, שהרי בלא"ה מאכילה בדרוריתא).

וחרמ"ז הביא בשם הר"א אב"ד דאבי פלייג על הנחתה המקשנ, דתני' דכין דמאכילה بلا ידעה, ואבוי' ל"ל סברת שסביר אללה [ע' תוס'] א"ב מוכחה מהמשנה דלקמן ען דמאכילה אף דין לו להאכילה במקום אחר. (וחרמ"ז הקשה ע"ז משלון הגמ', וע' רשב"א שישב לשון הגמ').

ותוס' וחרמ"ז כת' דאך אבוי ס"ל סברת שכבר אכילה מהמת קידושי היתר, אלא דלא נחשב יש לו להאכילה במקו"א.

קיי) אבוי לא אמר ברבא, לא ילפ"י קניין אישות מקניין דעתדים. מבואר דנה' אבוי ורבא אי יש לדמות קניין אישות لكنין דעתדים. וילפ' ע"פ דברי הקوبة"ע (מז) שחילק דאכילת עבר בחן הוה כמו בהםת בחן [ודבער בחן אין לו קדושה עצמי], ואוכל

היוינו קדושות בחונה. ויל' בכוונת רשי' דדור הילפיטה נתחלה מקדושת הכהונה, ומיש"ה הוה בכללו לאו דחללה. וכן קצת משמע בתוס' לעיל טו, ודלא כתוס' לעיל לה. וזהו: דמובהר דהוה לאו דכל דכי תהיה לאיש זר ובו לא תאכל.

ג. ודלא כת' המשרשב"א (לקמן סה) דמשום שם זונה לא בעין זר אכלה מעיקרא. וצ"ע בסתרת דבריו.

ד. ועפ"ז כת' היראים דאך אישור אשת איש נחשב זר מעיקרא, דמשבח'ל שקידשה אביה פרות מבת ג'. וודק אוחז גירושתו שאיו יכול להיות זר מעיקרא.

ה. וריש שפ"י דהוה בכלל איש זר, דכין דעכשו הוה פטולי קהיל חשיבי זר. אך מדברי הרשב"א משמע מש"ה הוה זונה. ושם זונה תלי היכא דMOVפקעת מכל הקהלה.

ו. ואפשר דהגדיר דלא נתחדש בו דין להאכילה קניין בספו.

קיי) בא"ד ועוד הקשה הר"ם בחן דהאיך יאכ"ל בהגנתו, ומפני, דכפכחות וכו' מזוני אית' ל"ה⁹. (וע"ע תוס' נת' וההורש"א). וכע"ז הקשה רע"א (בשו"ע נו ג) ועל תוס' נת' דלא שירק הגען החמן בגין דאסורה לו, וליש תביעה לינשא. וצ"ע¹⁰.

קיד' א"ר איזנור א"ר אושניא פצעע דכא בחן שקידש בת ישראל וכו'. דמובהר במשנה (לקמן ע.) דפצעע דכא פטול בבייאתו, דהוה מפטולי קהיל. וגדר משמרות לביאה פטולה הוה אף בפטולי קהיל הפוטל בבייאתו, ולא רק בפטולי כהונת.

דף נ.

קטו) רשי' ד"ה הא נמי. דשויה חלה בבייאתו. וב' רשי' (לקמן ע. וכ"מ) דפצעע דכא עשוה חלה בבייאתו. והרש"ש הק' דאין חלה אלא מאיסורי כהונת. וכח'ק הרשב"א (לקמן ע.) ודעתי הרמב"ם (יח ג) דעשה זונה בבייאתו. והרשב"א (לקמן שם) כת' דעפ"ז אינה אוכלת בתרומה זונה אסורה לאכול בתרומה. (וע' תוס' מ"ה: שדרנו בזה^א).

ולדעת חוס' (כב"מ) בכל פטולי קהיל ילפי' לפטול מדרשא דבי תהיה לאיש זר². (ולכ"או אף פצעע דכא בכלל). אלא דהרשב"א הק' דמובהר (לקמן ט). דאיינו פטול אלא היכא דהוה זר אצלו מעיקרא. (וחרשב"א הק' כן אף לעצם דהוה זונה, מ"מ בעין שיחא זר אצלו מעיקרא). והרשב"א הביא דתל' במח' התנאים (לקמן סא): האם כל האיסורים שעושים זונה).

מ"א. ויש שתי רשי' סבר דהגהות זמן נחשב נישואין במקצת, ועי' מורתת בתרומה למשנה ראשונה, ואף דין חיבור מזונות.

מ"ב. והמנח"ח (מו) כתוב דבאשה אסורה עליו ל"ש חיוב עונה כלל ודותורה לא חיבתו כלל. ולא אמר' דרמי' חיוב, אלא דיש אישור לקים, אבל מDAOריאתא מותחיב בשאר וכסות ואבל דמודרבנן ביטול חיוב מזונות). ויל"ד האם יש תביעה לינשא מכח חיוב שאר וכסות).

מ"א. והאחרונים דיקו מדברי הרמב"ם דס"ל דשם זונה אינו פטול בתרומה, ולענין תרומה ילפי' מכி תהיה לאיש זר (וכתרוס').

מ"ב. והאחרונים פ"י דאך בוגרת רשי' דפטולי קהיל ילפי' מתקרא דבי תהיה לאיש זר. אבל דבמנ' (שה) א"י דילפ' לפטול לינשא לכהונה מ"ה. דהוה גילוי מלטה. ופרש"י (שם) דמamilא כיון דיאפסלא לתרומה איפסלא לכהונה, תרומה מה

קרא דמותר בה [ולמסקנא הוא שפק בגדרי יוחסין].

קכ'א) בין בקדושתיה קאי, בין לאו בקדושתיה קאי. דהגמ' (לקמן עז), מסתפקת האם פוצע דכא כהן מוטהר בגירות. ורב ששת הביא ראייה ודפצעו דכא ישראל מוטהר בנחינה, וע"כ דלאו בקדושתיה קאי. דאנן לו קדושת קהל ליאסר בנחינה). וא"כ ה"ה דאן לו

קדושה [קדושת כהונה] ליאסר בגיורת.

והגמ' דוחה דעתנים נאשו מדרבנן', ולעולם אסור בפסולי קחול دائוריתא. ונזה' הרשונים האין כייל למיסקנת הגם' (שם).

ללא שדרשי' לא תלי בהא.

זהרמו"ם (אי"ו"ב טז א) חילך דפצוע דכא אסור בIALIZEDת, אבל מותר בגירות. והראשונים ה'ק' דבגמ' (שם) משמעו דאי בקדושת כהונה תלי' בקדושות קוקול, לעניין פסולי' קhol. וזה ה'ת' זהרמו"ם נקט זוזאמוראים (לקמן) נקטו דלאו בקדושתיה קאי ומותר בגירות. אך למסקנא (לקמן) מבואר בברייתא דחוור רב בזיהוג בקדושה מדברנו ולא בזריזה

שוהה בעיר דלא ילפין ממורא [שהוא לאו השוה בכל'] מגירות לכהן דלא מפרש לאויה בקרוא^{א'} [דיליפי'] מקריא ייחוקאל^{ב'}, ע' בסוגיה קידוד עה: ולקמן טו: ואין אישורו שוהה בכל'. ואין לנו להתריר אלא מה שמננו חכמים.

קככ שב. לאו בקדושתיה קאי. פרש"ז דיינו מוזהדר
מלישא אשה פגומה. ולכארה הוה סברא
רכין שפצע דכא אסור בקהל, ע"ב דין עליון
הנזכר במסמך בבחנה.

בת גר לגיורת לראב"י אין מפורש בקרא. ולכ"או מבואר שלא חילקו בוהן

ה. היב' (ש) הא דרייך מודבריוו זדוקא גיורת דאיינו מפורש בקבקרא, אבל ולעדית הרמב"ם אסורה בגורשה וחילתה דמפורש בקבקרא. והאהרוניים חלקו דעתך החילוק בין פסולי קול, וב' ישועין לבל. לאיסורי בהוניה, שאינם שווין בכל. וכ' ב' הול��' מ' (ש) דהותר בגורשה וחילתה, דמהה זו וזה ומהה לי (ז)

דרכיו לזכותם זונה. וב"ש בנתגיריה יותר מכת ג'.
יב. ואף דלדעת הרמב"ם לזכה מושם זונה, דגלי קרא
ר' יוחנן אל דבבות גרבלה זונה, מ"מ אינו מפורש בברא.

בתרומה מסוימת דנחشب אכילת הארץ וזכות הארץ להאכילו בתרומה]. ואילו אשת כהן מקדשה (ונחחשב דין אכילה דידה¹), ומ"ה ס"ל לאבי רמה דיש לו להאכיל מהמת זכות דידה ל"מ לאשת. ואפשר דא"ה רבא ס"ל ולענין מאכיל במקום אחר²aggi בהא דמאכילד מהמת דין אחר.

קית) תור"ה אביו. שלא ידעה אמא מабיל. דרנת
 (ע). שם לא בא עליה משגנשה פצע רכוא,
 יאכלו. והגמ' (לקמן עה), מנסה לדוחה משתמרת
 לביאה פסולה. ור' אלעזר תי' דאיירין בר' א' ור' ש'
 ד משתمرת לבי' אוכלת. ור' יוחנן תי' דבר אבללה,
 כיון שלא פקע קניינו. ובזה ה' התווע' דברי אבוי דהכא
 בבר' אלעזר, א' ב' באמות איננה אוכלת ולר' מ'. וא' ב'
 אף לר' א' ור' ש' אין לו להאביל במקומות אחר.

קיט) בא"ד זי"ט וכו'. לאבוי חשייב שהוא מאכילה ולא ידעה וואפק שמאכילה מלחמת דין' שבבר אכליה' א ולרבא לא נחشب שהוא מאכילה. והקובבה"ע (מו ד) בביאר דהאשה אוכלה כל זמן שלא פקע קניינה, דראשת כהן נחشب 'כהנת' ואוכלה בשביל עצמה. וא"צ לבעלה בכל שעיה ושרה שיאכילה עבשוין.

פָּצֹעַ דְּכָא כֵּהוּ מַאכִּיל בְּבֵית גָּרִים

קכ' בעא מיניה ר' יוחנן מר"א פ"ג' ד' מהן שנשא בת גרים, מהו שיאכלנו בתרומה וכו'. ומובואר בगמ' דהנידון האם מותרת לנו, ואם מותרת לו פשיטה שמאליכ' אותה בתרומה.

ויצו' בדוחול לר' יוחנן לדון להדריא اي מותר לנושא
והוביאו דכהק רע"א. וכן בבריתא (בסוף העמ')
ילפ' מקרא דאכילה בתמורה, וכשה דילפ' מהר

וז. ואיך דתרוייהו ילי' משום 'קנין' בספרו, ויתברר עוד למשך
סוכו. ועוד הצביעו האזרחיים דיש פסוק נוסף באשה כל טהרה
בכיבור ובבעה' ייבאר לפקמו.

ט. והיפ"ע הביא דהירושלמי (ח ב) פשיט אסור בגירות, בדקדשתיה. וזהק מהבריתא דלקמן. אך ל"ק דרש"י אתי ח. ובין דפצעך דבאה אינו מולד לא גזרו.

ו. ועוד הביא השעה"מ (טו ט) דברוגין ללב' דרש"י מבואר רקיל' דמותר בכת גרים לראב". וא"כ הותר אף בגירות. אך צ"ע דלאכ' גיורת חמירא מכת גרים, בגירות חתה זונה, ואילו

אלא דבריתה זנות. והקה"י היביא דתוט' (לקמן טא). מבואר ובעודה שפה לא חל שם 'זונה'. והקובה"ע (מו) חילק לשפחת ביהן אוכלת מחותמת דין אכילה של האדון, ומוש"ה לא איבפ'ל זהיא זונה. משא"ב גדר אכילת אשת כהן, הוא משום שהאהשה עצמה נתקדשה ע"י. ומוש"ה כשהיא זונה אינה אוכלת בתרומה".

קכח) ואיל' יוסי וכו' דהא אמר קהיל גרים לא איקרי קהיל. מפורש בגמ' דפצעוע דכא שנשא גורת והמותרת להן, איןנו מחלל אותה בביاتها. והאחרונים החק' מ"ש מחלל נשנא בת ישראל והמותרת להן, רמחלה בביاتها. ולדעת הרמב"ם (יח א) גנשית זונה, והרמב"ם (שם ה) הוכיח מחלל דהא פטול בבייתו לא תל' באיסור, אלא בפגימה. וחלל הוא פגום כלפי בת ישראל ואף דמותרת להן. ווע"ע קובה"ע מה א'. וצ"ל דפצעוע דכא וממודר אינו פגום כלפי גור שאינו קהיל. והקה"י (לט) כת' דע"ב בעין לתרוייתו האיסור והפגם.

קכ' שם. דהא אמר קהיל גרים לא איקרי קהיל. מבואר דקר' ר' אושעיא דלא מעצנו מ"ד דס' ל' דבת גרים פטול לכוהנה, ול' דקהיל גרים לא איקרי קהיל". אבל אילו מעצנו מ"ד דס' ל' כוותיה בחדרא ספיקו דר' יוחנןathy שפיר, דנסתפק האם אמר' בקדושתיה קאי (בسفוק דהגם' לקמן עז), ומותר בתת גרים.

ולכאו' הו"ל לגמ' לומר בפשיותה והפסוק אליבא דראב"י. ואף דלא מעצנו דעתו לעין קהיל גרים. אך במקנית הגמ' פי' ספיקו דר' יוחנן באופן אחר, בדעת ראב"י. ולא בדין בקדושתיה קאי.

קכ' לא אליבא דהאי תנא, דתנן רבא"י וכו' עד שתהא אםה מישראל. הגמ' (קידושן עז), פי' דדרש את

והחלק"מ (ה א) כתוב דמשמע דה"ה דמותר בגירושה וחיללה, וכן מטמא למותים ואינו נושא כפיו דאין עליו קדושת כהונת². אך החלק"מ היביא דMOVOR במונה (ע), דפוצע דכא אוכל בתרומה. ומוככל את אשתו ובעודיו. ובת' דשאג' תרומה דאפי' עבדים אוכלים בתרומה³. ומ"מ החק' דמותר אשך (דרודה פוצע דכא) הוא בכלל מומי הכהנים, ומובואר פטול בעודה ואוכל בקדשי קדושים. ווע"ב דນחشب בהן). אבל הבית מאיר (שם, ח' בפתח' ח' כת' דבלל העניינים הזה כהן גמור, ודוקא לענן קדושת היוזוג אינו בקדושתו, ומושום שאסור בקהיל. קכג) אי לאו בקדושתיה קאי לא אכללה, דהא אמר' קהיל גרים איקרי קהיל. ואף דלאו בקדושתיה קאי, ומותר בפטולי כהונת. מ"מ הגירות אסורה בפוצע דכא, דהוה פטולי קהיל. אך למיד' קהיל גרים לא איקרי קהילathy שפיר, דל' מ"ד לאו בקדושתיה קאי מותר בה, ומוככליה בתרומה. ואף שהיא אסורה לכוהנה, בין דמותרת לביהן זה אוכלת בתרומה. (ותוט' החק') דלא' יהודה יש עליה שם 'חללה', ומש' פטולה בתרומה).

קיד' תוד'ה ואי. מטעם דכת גר זכר בכת חלל זכר וכו' וחיללה אינה אוכלת בתרומה וכו'. והקה"י (מ) היביא דMOVOR דפשיטה לתוט' דפוגם חללות (שנולדת מחוללי⁴) פטול שאינה אוכלת בתרומה אף בשיש סיבה לאוכל מחותמת בעלה). ולא אמר' דגדר חללות זהה מטעם דלאו זרעה דאהרן (כדי' לקמן עד' ובכורות מו'). ואינה כהנת. אפ' מה' מובואר בתוט' דאף אינה אוכלת מחותמת הבעל, והשם חלל אוסר בתרומה. וחיללה אסורה בתרומה מב' סיבות⁵.

והאחרונים הקשו מ"ש שפה לא כהן דאוכלת בתרומה, ואף לשפחה הזה זונה לכוהנה (כדי' לקמן טא). אפ' זה אוכלת בתרומה מחותמת האדון (ולא אמר' דנטפלת משום שהיא זונה בחיללה). ובכתב הגר"ח כתוב לשפחה אינה זונה בחיללה,

טו. ועוד היביא ע"פ דברי האחרונים ולול' דברי התוט' היה אפילו דין דרבנן.

יז. זונה פטולה בתרומה רק היכא דסיבת האכילה מחותמת עצמה. ועוד ילו"פ וגדר הפטול זונה, דMOVOR ממנה שם בכתת (מוחמת בעלה).

יח. דר' יהודה אוסר בשניהם, ור' יוסי מתיר בשניהם. ואף

יג. דכיוון דאתה מותיר בזונה, א"כ זהה כור בעלמא.

יד. וצ"ב דעבד אוכל מחותמת כהונת דאדוני. ואילו פוצע דכא אוכל מחותמת עצמו.

טו. דהיכא דנטפלת בבייתה מבואר בכ"מ דפטולות להתרומה. אבל בת חלל ילו' דיאסופה בתרומה מחותמת דאניה כהנת. ומובואר הכא דافق בחילל זו יש פטול מתרומה.

מישראל, האם מטעם זה הוה גם קדושת קהיל, או לדוחה סברא באיסור כהונה. לפלי' ה' ברש"י ר' יוחנן נסתפק בכת גר וגירות, האם הוה 'קהיל' לרבא"י, או רק בשאהמה מישראל נחשבת 'קהיל'. וופשיטה ליה דלאב"י היבא שאמה מישראל יש לה קדושת קהילי, ואסורה בפעוע רבנן.

ואר לדעת ר' יוסי אף בגין גרים אמר'י דקהל גרים לא אאיך קחול (וכדאי' בגמ' לעיל¹²). ומ' המ' מסתפקת לזרע ראב' דافق בן של גור וגירות אסור בקהל. וס' ל' במקצת בר' יוסי. וצ'ב מנ' לגמ' שיש בזה מה' נספה¹³. וכבה'ק השעה'מ' (טו ט').

בכל' הלשונות הספק של הגמ' האם מותרת בפסולי קקל. וספק הגמ' לא הוה משום קדושת הכהונה.

כללו או דילמה קדושה מיתוספה בה ולא אבללה. פרשבי (בלק) דען שאמו מישראל איקרי קהלה. וללב' דרשבי כוונת הגם' להוכיח דऋשות לקלוח לא תלי באמנו מישראל. ווע' ב' דראב' ס' ל' רבנן ורבנן אמרה ברברן

וליל"ק דריש' לשון קדושה' שיר בקהל. ולשון בשורת לבכמה הטעינה בט'. וליל"ב לשון קדושה הוה לינשא לכהונה. וכבר ברכשות לקהל. ובן הסכימים התו"ג.

ישאחים לא מזאך

ובמשך ימי קדמונו של יהוּדָה, מושבם דיאלאַב לא יתכן להקשר לבחונה. ואך דל' יוסי קהיל גרים לא איקרי קהיל, ומורתה לבחונה.

בדו. וכן חניא (קדישין עה), דגר עדר "דרות מורר במזרות".

אריך י"ל דקאי לאחר מסכתות סוגין, דגש בשלהי הדרישא.

בכח. יש שפי' דר' יוסי ס"ל רמשחת גרים אינו פועל לכהונה. אבל ראב' יוסי ס"ל רמשחת גרים פועל לכוהנה ב בת גורגירות. ע"כ דהיכא דאמו מישראל מודוי קדושת ישראל גראג'ו. והגמ' מספקת של האם לחתת שם ישראל, ולא קהל גרים. והגמ' מדברת דאיתא בת גורגירות נהיה דיש לו 'פיטול גר', מ"מ בגדרי קהיל הוה קהיל וליאסר במפורא. דגדרי קהיל ע"כ הולך אחר הזבר וע' סקנתהו).

כט. וילפ' דקהלה, תל' בקדושת ישראל, והוא דבר חז"ב. ומפני שכאן זו קדושה רשי לאינשא לפסלים. ואילו אישור גיורת לבchan הוה מחותם פג'ם שבאה מהנכרי, וכשאהמה מישראל בשוויה (ברוחה) באת לה גורם

הילל'ב דרש"י הוה להיפר, דהיתר לכהונה הוה טפי מגדרי דישראלי בעלה. ומ"ה גדרי קהל שיר לשון בשורת קהל וגדרי בכהונה הוה תוספת לדושה.

הפסיק ביזוקאָל כי אם בתולה מזרע ישראל, מזרע, אַפְּיַן מקצת ודען. ודעת ר' יהודה (זה' בגמ' לעיל) דבעי כל זרע ישראל, ובת גור זכר פסולה לכהונה. ור' יוסי דרש נזרעו בתוליה בישראל.

ונוח' הראשונים בגדר האיסור מודאורייתא. דדעת תוס' (לקמן סא. ד"ה אין) אסורה מטען זונה, ואתה יחזקאל ואסמכא אקראי.² ועד"ז דעת הרמב"ם (איס"ב י"ח ג'). וזהראב"ד חלק דאיתנה זונה, אלא אסורה מקרה יחזקאל. וב"ד הרשב"א (לקמן ס).
ויל"ד בסברת ראב"י, אי הוה סברא ביחסות, דמותייתח אחר היישראליים. וועל"פ דסגי במה שיש לו קצת יישראליות שלאל יחשוף גור גמור כב:

קכח תוד"ה "ג דתגנ". דמשנה היא במש"ס ביכורים וכור
דורך נמי מותני. ובתוס' מהר"ם ור"פ כת' דהביביאו
מותני" דביבורים, דמובא רוזה מעיר הרץין^ג. ואילו
ממונתי" דקידושין הו"א רוזה מעלה בייחסין (ומדרבנן)^ד
ומותרת בתרומה^ה.

קכט) והכפי קמבעי ליה כשרות איתו טופא בה וככו. רשי' בפי הא' העמיד דר' יוחנן נסתפק היכא דՃאמה מישראל, האם בת של גור ובת ישראל חשיבא 'קהל' ליاسر בפצעע דכא וממווע. והגמא פ' זה הספק בהא דראבא' הבשיר לכלהונה היכא אמרה

דף זה משלב בלבו ר' מחלוקת דרבאורה לא חלי זרין בכלל.

יט. פרשי זרע בחוש, בגין מן האם.

ב. ולכ"א מושמע דקאי לכל המ"ד, ואך לר'א"י טעם האיסור ממשום זונה. אבל יש שמי' דכל הנדרין בדעת ר' יוסי. אבל לר' יהודה ע"ב פסול מעד ק"ו דפוגם וכמ"ש הותCASE אין ד"ה וא"י. וכן לר'א"י גדר הפסול ממשום יחו"ס, דיליכא עד זונה.

בא. ועד"ז יש להביא דעת ר' דוסטהי בן יהודה (קד"ר עז) דחלל שנשא בת ישראל, הولد אינו חלל. דבנות ישראל מיהו נזהרה לחיללים.

כב. ועד"ז הוא דלעיל (מה) זהicia דברו מישראל נחשב מרכיב אחיך ורואי לשורה.
כג. דקאי אדיעיל דעתינו כשהוא מתפלל אומר אלקינו אבותינו ישראל.

בד. ועד'ז א' (קידר עה) דקייל' בר' יוסי, אלא דכbanim נהgo סלסלן בעצמן קרבא' ומעלה ביוחסין. ולכתחילה לא תנsha', ואח' ושאח לא חצא'.

כה. [משמע מדבריו דאף דחכמי ר' ביוחסין, אינה נעשית חיללה בbijatio. ועי' לדובא לכתהילה העשו מעלה, אבל אם

לראב"י, האם איתותווסף בשרות או קדושה. אבל לדין קיל' בר' יוסי, ומ"ה לא תלי בסוגין. אך צ"ב אמראי תלי בהא.

והשעה "מ" ביאר לראב"י ס"ל דאממה מישראל מוסיף תה כחה לה לינשא לכלהונה, א"כ ה"ג איתותווסף בה קדושה^ט. אבל קיל' בר' יוסי דכל בני גרים מותרים לכלהונה, ולא שמעין ליה שנוסף מידי באממה מישראל.

והאגב"מ (ד טווכגו) תי' לראב"י ליף (קידר' עה) דסגי במקצת ורע להחשב ישראל לעניין כהונה. וורע האם חשוב 'מקצת' ורע. וה"ג ס"ל דסגי במקצת להחשב קהל, ומ"ה לראב"י כאשרו מישראל נחشب קהל לייסר בפצע"ד. ולל"ב דרש"י. אבל דעת ר' יוסי דתלוי בקהל גרים ולא דרש מקצת ורע, ומ"ה אול' בתר חוכר לדעת הר"ג.

קלא) ת"ש כי אתה ר' אחא וכו' ואיך ר' יוסי ל"ז קרא וכי אלא לאו לראב"י וש"ט בשרות איתותווסף בה ואכללה ש"מ. ואיצטריך קרא לחודש דכשרות איתותווסף בה. ווצ"ע הד Hindin איני נסוף בשרות הוה נידון באיסורי

קהל, ואמאיתו איתך קרא גבי כהונה. ולל"ק דרש"י קאי קרא באממה מישראל, אבל בשאינו אמה מישראל למ"ד דלאו בקדושתייה קאי פשיטה ודהות, דהוא ל"ל קהל. ולא איצטריך קרא לחודש. אבל אי בקדושתייה קאי איסור מעד כהונה^{טיא}.

לו. והקשה דגר הוה העדר קדושת קהל, ואין בו סתירה לגרור קהל, ולמן פי' דעתם מה שמיוחס למשפהת אביו, ע"ז ימא ממציאות האם, ואני בכל דין האם.

לו. וכן הריב"ב א" בסוגין כתוב דפסחין בשרות בלבד איתותווסף, וכן הילכתא וככל"ק דרש"י.

לח. ויש שהביאו הרמב"ם (תרומות ז יג כת' בת גרים) ומשמע כל"ב דרש"י.

לט. וכן הגרא"ח (שם) כתוב דל"ר יוסי היתר כהונה לא תלי באדין קהל, ולמן לר' יוסי בת גרים מותרת בכלהונה. אבל לראב"י דהיתר כהונה תלי באדין קהל, ובזה מבואר בסוגין דסגי באממו מישראל להחשב קהל. ומודרבא"י נשמע לר' יוסי.

מג. ויל"פ לראב"י יש שם פסול ממשום קהל גרים ווע"י אמו מישראל לא הויה קהל גרים. אבל לר' יוסי גדר גירות לא שיר כל מוחמת 'כלל'.

מיא. ווצ"ע דנימא דקרה לחודש דלאו בקדושתייה קאי. ווצ"ל שלא נינה"ל לפרש' כן.

הרמב"ם (אייסר"ב טו ט, והשוו"ע ד כג) פסק דגר שנשא בת ישראל, חולד ישראל לכל דבר ואסור במומורת^ט. והר"ג (קוזחון ל' ברכה) חילך אמרוי' למשפחותם לבתים אבותם^{טיא}, ומיחסות לאביו שהוא ישראל (ווגר), ומשפחת גור הויה אחר הוחר^{טב}. ומ"ה מותר במומורת^{טג}. ותמה מניל' לדמבי"ס לאסורה.

והגרא"ח (שם) העמיד דעיקר סברת הר"ג ודקלה תליא במשפחת ישראל, ומשפחת אם אינו קרוי משפחה. ובת' דעתה הרמב"ם דגדיר קהל לא תלי במשפחלה^{טב}. וכן היישריאלית נחשב 'קהלה' ממילא^{טיא}. וזהגרא"ח אין לדעת הר"ג האם משפחת האב שנחשב גור מפקיע השם קהלי, או עצם מה שמייחס לאביו מפקיע דעתו שירק לאמו.

והאחרונים (שעה"מ טו ט, וכן הביא הגרא"ח שם) כת' דבפשטו תלייא בב' לשונות ברשי"י, דילל"ק זהו ספק הגם' האם נחسب קהל מלחמת שאומו מישראל. ונפשת דהוורתה בפצעוע דכא (וכדעת הר"ג). וכוב"כ התוט' הרא"ש (לקמן פד) דבן ישראלית מגר נחسب קהל גרים, כドמוכך בסוגין^{טב}.

ואילו לל"ב דרש"י הספק בגמי' היבא דין אמו מישראל, ומבוואר דהיכא דאמו מישראל פשיט"ל דאסורה בפסולי קהל (וכדעת הרמב"ם^{טב}). והשעה"מ תמה דהה"ג וה"ה לא ציננו דשורש המה' ע"פ סוגין^{טב}. ושוב תי' השעה"מ הד Hindin בסוגין

ל. וה"ה צין מקרו מהא דעכו"ם הבא על בת ישראל, הבת להשיבא ישראל. ואסורה במומורת.

לא. והר"ג כת' דבשלמא עכו"ם הבא על בת ישראל, בין דין מיחסות לעכו"ם, דין כישראל גמור ו אסור במומורת. אבל בוגר (דධויה ישראל) הבן מתיחס אחריו והוא גור.

לב. דתנן (קידר' סט) כל מקום שיש קידושים ואין עבירה הולך אחר הוכר. ואך בגמ' שם ס. מבואר דהך כלל לאו דוקא. והגרא"ש (ד ל') כתוב דבר לא נאמר דך כלל (דאחר המכבר), דהא גור גושא מומורת (ויש קידושים ואין עבירה), ושודקין בתר הפגום.

לג. וכן מבואר בתרוט' (קידר' עד).

לד. והט"ז (ד יג) כת' דכינון דין עלייו גיות כלל, ממיילא הויה ישראל. והגרא"א (ד נב) ביאר דאפיק' לכלהונה כשר ע"י אמו. וכן איתא (לעל מה) דכינון דאמו מישראל מקרבן אחיך קרין ביה. לה. והגרא"ח היבא דמובואר (כברורות מז), מבואר דנכרי הבא על בת לווי נחשב הולך לו, דכינון דנולד מלילה ממילא יש דין לווי ולא תלי' בדין משפחה.

נפსלת מדרבן בין שזמנה עצמה לביאה פסולה, וחופה לביאה קיימת (ואע"ג דלא קנאה). ופליגי אף בחופה דברת קידושין דלא קני, בין דאיתנה ראיתיה לביאה אינה חופה⁷.

והאחרונים דנו ומסתבר דאם נפסלת ע"י חופה בלבד קיודשין, זהו משום דמיוחדת לו לאיסור⁸. וא"כ בין דיסיכמו בינם דשוב לא ישנה, בטל הדין חופה וחוזרת לשירות ומורתה בתמורה (וכ"ב בדרך אמרונה ז מגמו). אבל בח"ר "מן ההר (נת), כתוב (בדעת הרמב"ם) נפסלה לעולם הויאל ויודה קרין בה אישה, וכאליו בא עליה. (וכ"ב הראדב"ז שם).

אבל דעת ר'ת (הרמב"ן ועוד ראשונים) דאיירי דוקא בחופה דברת קידושין.

כלו) שם. הרמב"ן ותו"י ה'ק' ושלש מואל דין חופה לפסולות, א"כ אין להם נישואין לעולמם, ואמאי אייצטיריך קראי למעט שלא יטמא לאשתו פסולה. ותו"י דע"י ביאה ודאי יש להם נישואין. אבל הריטב"א⁹ תי' דהא דין מטמא הוא משום דין חופה לפסולות, ומאי טעםא.

הרמב"ם (אישות י' ב') פסק דחויפת נהה לא קני¹⁰ (ופ"י) בגין הגמי כתובות גו¹¹. והר"ן (כתובות שם כב': בספק הגמי כתובות גו¹²). הרמב"ן דבוקע פסק דיש חופה בדוחה ר'ת) הקשה דבוקע הרמב"ם פסק דיש חופה לפסולות, ב"ש לנדה. והחל"מ (מזה'ק שם) תי' דהא דמותני חופה לפסולות הא משום דדעתו לבא עליה בעודה אסורה, אבל נהה אין דעתו לבא עליה עבשו¹³.

כלו) תוד"ח רב. קנייה נמי بلا ספק לשוויה ארוסה. מבואר בתוס' דרב הונא דחויפה קונה, והוא

ולל"ב דריש"י ה'ך דרשא בשאין אמה מישראל (וקמ"ל דבת גור וגiorת לא השיבא קהיל ליאסר לפצוע דכא), אבל בשאמנה מישראל אסורה.

דף נז:

חויפה לפסולות

כלב) אין חופה לפסולות. הראשונים (ע' המשך הסוגיה) דנו אי נידון הגמי' האם ח' החופה (וכן מוכח בגם' (לকמן נת), שסביראה מזה ראייה לגבי שומרת יבם¹⁴, או דהנידון האם נפסלת ע"י קניין החופה, (וכן מוכח מדברי רמי בר חמא דתלי בדין משתרמת לביאה פסולה).

כלו) שם. אין חופה. פרש"י (ד"ה יש) דאיירי שמעיקרא נמי לא קידשה. ותוס' (ד"ה רב) נקטו דכוונת רש"י דאיירי כרב הונא (קידר' ה) דחויפה קונה. אבל הרמב"ן (וש"א ר') כתבו בדעת רש"י דחויפה לחוד ל"ק וכ"מ ברשי' נת. ד"ה חופה¹⁵, אלא דע"י החופה נפסלת אף דלא קנאה. וב"ד הרמב"ם (תרומות ז' כא¹⁶).

אבל וראשונים הקשו דבוקע דל"ק אמאי פסולה. ועוד הקשו מהגמי' (לקמן נת), גבי סוטה דמיורי בחופה דברת קידושין. והריטב"א תי' בשם ר'י זע"ד מש"ב בთוס' לישב דברי רש"י' דשורש המה' האם יש בפסולות יש מציאות חופה, בין לקידושין ובין לנישואין.

והרש"ב¹⁷ א' כתוב בשם ר'ח' דאיירי בין חופה גרידתא ובין לאחר קידושין, ופליגי בתרתוי, דוקודם קידושין

מעשה נישואין, בין דאיתנה עומדת (ע"פ דינן) ליבעל. ויל' דזה תי' הרמב"ן. אבל משמע בקשיית הרמב"ן דהחשرون חופה לפסולות דלש' עצם הנישואין, בין דאותה לביאה.

ז. ועוד הביא הריטב"א "מ' דמדאוריתא לב"ע יש חופה לפסולות, וסבירת שמאלו מדרבן.

ח. והבי"מ (טא) חילק דرك לענין לטמא ולירושה ובו סיל לרמב"ם דלא קנה, אבל נחשבת נשואהDicoll לבוא עליה بلا חופה נספחת. והגראג"ט (ריש כתובות) כתוב ומסתבר להיפר, לענין גדרי הממון יחש נישואין, ורק לא לענין גדרי האישות.

ט. אך הרא"ש (שא"ר שם) פ"י את הספק באופן אחר. י. ולכאר לפ"ז חופה נהה יתני באופן שלא ידע שהוא נירה.

א. והרמב"ן ה'ך' אמאי הר"ף השmittה המה', הרי נפק'ם האם תחשב נשואה לירושה וכו'. אלא סתם (ובכתובות) דמומי חופה בכל אופן.

ב. ולתוס' צ"ל דדרש"י תלייא בדוחית הגמי' לרמי בר חמא.

ג. ולפ"ז לכאר' מוכואר ברמב"ם דחויפה אינה קונה. (וזהר"ן קידושין ח. א: בדוחה ר'ת' דלא מצא מזה דעת הרמב"ם אי חופה קונה. וכת' דדרביו מיטין שחויפה אינה קונה).

ד. ויל'פ' דהא דשמואל פלייג בחופה דוקודם קידושין, היינו משום דלא נחשב מציאות של חופה.

ה. ולכארה וזה עצן אישות דבני נת. וואך והגירושין תלי בהסכמה, ובין גירושין דבני נת).

ו. בפשטו הוה חסרון רק במעשה הנישואין, דחויפה אינה

חתנים ה) הקשה דאם פטולה מרדין משתמרת לביאה פטולה, א"כ כיון דגירשה שוב אינה משתמרת. והאחרונים תי' דתקנו מדרבן דיחשב שהאישות משתמרת.

פטולא¹⁰.

והשעה¹¹ מ הביא דכוונת התוס' לחדר דעתם הנישואין נחשב כבאייה לפטול מדרוריתא. והבאי מדרורי התוס' (כתובות מט). דניישואין נחשב 'אשרני גופא'¹², דהוה כבאייה מדורייתא¹³, ועיין¹⁴ נפסלה¹⁵. וכ"מ דעת הביבי'ש זו לו בדעת הרמב"ם. והטעם המלך (ועוד אחרונים) תמהו דהיאך תהשׁב 'זונה' בלבד בバイיה¹⁶.

וחריטב"א (נט). כתוב דפשיטתא דאיינו מהחללה ע"י נישואין אלא ע"יバイיה, דכתב בקרוא ולא יחול זרעו, ב' חילולין. ומשמרת לביאה פטולה אפי' מנישואין איינו אלא מדרבן. ומה דאי' ובמשנה נו: מן הנישואין אסורות לעולם DSTם נישואין יש להバイיה (ודוקא נבעלה), ובמ"ש רשי' במשנה. ואת"ל דכל ננסחה לוחפה אסורה לעולם הינו מדרבן גירה אותו נישואין גמורים בעיליה.

והרמב"ם (איסרב' יט ג) פסק דכל הנושא בחזקת בעולה, ע"פ שנמצאת בתוליה. והה צין המקור בתובות יא. גבי חיוב כתובות¹⁷, וכ"ש לאיסור דורוריתא. והמגיה לט"ז נקט דכוונת הרמב"ם דהוה

י'. גבי הרא דנישואה איינה חורת לבית אביה, ונחשב אישתני גופה.

יה. (ויצ"ב כוונתו, וכי נחשב דבר באיסורバイיה, וילקה משומס לא יבא. אלא דנחשב קירוב כבאייה, שם 'זונה' לא תלי באירועה האיסורי).

והשעה¹⁸ מ הקשה מדרורי התוס' (לפקן צ. דה' עיריה) שהקש' דמשמע בקרוא דאייסור אש ובותה משום 'דיגלי' ערות שניות/. אבל ננסחה לוחפה ולא בעלה תהא מורתת וע' התוס' ג).

והקשה השעה¹⁹ מ נימה דנחשב שגלי ערווה ע"י הוחפה. יט. ועי' איסות לפטול נחשבת זונה. ויל"ד בשנעשה פוצע דכא, אמאי איינו פטול את אשתו, כיון שנושא כבאייה מסתבר דתלי באירועה הנישואין. וצ"ל דמותני לה איסות הכרשות הקודמות, וצ"ב.

ב. ובשלמא לענין דיצאה מבית אביה, וכן לא נחשבת בתוליה לענין מונאים, תלי בגדרי האישות. אבל ליחשב 'בעלה לוי' לא מצאו.

בא. וכתובתהמנה, וכ"פ הרמב"ם (אישות יא ב) אע"פ שהם בתולות הויאל ובחזקת שתבעל וכו' ובין נבעל וכו' לא בעלה

ארוסה²⁰. אבל המהר"ש²¹ (קידושין ה) כתוב דלרוב הונא חופה גומרת, והוה נשואה²²? והתוט' הרא"ש (קידור' ה). נסתפק בזה.

כלו בא"ד ואין לפרש וכו' כגון שלא היה הפטול בשעת קידושין. וכיון דקידושה בהתר לאות נחשב משתמרת לביאה פטולה, דומה ונשאה בהתרו. אבל ע"י החופה נחשבת משמרת. וכו' ב' בתוס' חד מקמאית ובתוס' מהר"ם ור' פ' (נח). ובתוס' חלק דאפי' קידושי היתר נחשב משתמרת לביאה פטולה.

קלו בא"ד ולא מסתבר נמי לאוקמי באروسה שכבר אכללה וכו'. מבואר בתוס' שאם כבר אכללה מדין הגעת זמן, איינה נפסלה ע"י שמשמרת לביאה פטולה ולא תלי דוקא בנישואין²³. (ومבואר מותוס' דבנת כהן המאורסת לכהן, אף דל"ש סברת סمفון, איינה אוכלת מכך הבעל, דיא"ב נימא דכבר אכללה מדין בעלה).

נשואה אסורה כבעולה

קלח) בא"ד ונדר' ל"ר' כפי' ר"ת וכו' דיש חופה, וחופה חשיכא כבאייה לפטול עוזם וכו'. בפשוטו כוונת התוס' דתקנו מדרבן לפטול²⁴. וכו' ב' התוס' (גיטין פה), דנסחת לבחן פטולה בתרומה מדרבן מדין משתמרת לביאה פטולה²⁵. והשעה²⁶ מ חופת

יא. כן דיק השעה²⁷ מ (חופת חתנים ב) מדרורי התוס' וכו' ב בתוס' ריה' זו שם. ויל"ד אי תלי בספק הגמ' (קידושין י) האם קידושיバイיה איזוסין עשוה או נישואין, ורק ל"ד דairoisin עשוה.

יב. ויל"ד האם כוונתו דהקן נעשית רק ע"י דוחפה נשואה, או דבסטמא דעתם לתרוייה, ועי' החופה קנה איזוסין נישואין.

יג. והמהר"ש²⁸ א הקשה מ"ש מאוכלת מכך אביה. ותי' דהכא אוכلت מכך צדדים, אביה ובעלה. ועוד דבאגעת זמן ה"ל כמו נשואה דלא נפסלה אם כבר אכללה. יד. וכו' ב' התוס' מהר"ם ור' פ' דפטול משתמרת לביאה פטולה הווי מדרבן, וכו' נראה להם לחכמים לומר דוחפה דקורובה לביאה פטלה טפי מקידושין. ובויאר דשםואל ס"ל דלא גורין חופה אותוバイיה).

טו. ועפ"ז יתכן שלא גורו לפטול לכהונה, אלא לתרומה. ואך במ"מ ל' ס"ת, לבאי' מובואר דתלי הוא בדא).

טז. דחל פטול מוחמתה שהיא משתמרת ומיחודה לפטול. ועי' בצריבותה דהגמ' בסמוך).

דלא חל חופה, ואפ"ה ס"ד דתוט' דנכנסה לביתו ותאכל בתרומה, דהא תוס' (קידושין מה) כת' דכל היכא דאיינה נשואה אמר' לא פלוג ואינה אוכלת. והשעה"מ (קו' ח'ח) האrik לחילוק ותוט' דיין (ע' תוס' נח. ד"ה דהנני) דיתכן שאוכלת בתרומה ואף דלא חל נשואין.

ובגמ' (קיד' י') אי' דנפק"מ בין טעם דשמה תשקה לטעם דסמן, קיבל מסר והלך. ולא אמר' לא פלוג באורסה. והאהרונים ביארו הד' מ' למשנה ראשונה דבוגעת זמן אוכלת בתרומה. אבל משנה אחרונה פלייגי בזה^{כט}. וכ"ב תוס' (שם יא). דיל"ב בכל הנך לא אכלה ממשום לא פלוג.

קמא רשי' ד"ה אפ'. דאין בייטה פוטלהה וכו'. משמעו דפשיטה דאיilo אין ביאה אין חופה, וסיועתא לשמואל בהא דאיינה בת ביאה^{כט}. (ונחרש' א כת' דאיינה ביאיה ליפסל, דס"ד דשמה ביאיה לנבי ליפסל, ואפ' דלגבוי לדין ולעינש אינה ביאיה^{כט}). אבל הרמב"ן דיק דמלשון שמואל ממשמע הוואיל ואין לה ביאיה. דפשיט'ל דאין לה ביאיה, וחידש דחוופה תלי בביאה. והרמב"ן פי' דסיע לשמואל מהא דאיינה אוכلت בתרומה, וע'ב דאיינה נשואינו.

קמ' תוד"ה וחיבין. וكم'ל דקנאה קניין גמור מודאוריתא ולא הווי ביאית בן ט'. ועדת תוס' דנתמעט דבן ט' לא קנה מודאוריתא. וכвшיטתם (קידושין יט. וכ"מ חור לעיל נא) דאיינו אשת איש^{כט}. וס"ד דאף יבמה קטנה לך^{כט} מודאוריתא. וצ"ב מה ס"ד דאף קטנה התמעט, הדורי יש אישות לקטנה, ולא בעין דעת האשה לביאית יבום.

למה'دلעיל. וע'ב דהנידון ממשום דאיינה ראוי לביאיה נחשב חופה.

בו. ובכת' דמודאי'צעריך למתנא להזוכר כל הני ברוכלא, אלמא לא שמעין חד מושבini. ואף בתרוליה חזורי, וכן אין וחיבין עליה וכו' אפשר דrichesh ביאיה לאידך. ועפ'ז' ביאר לשון שמואל הוואיל ואין לה ביאיה לדין ע"פ, הד' ליפסל.

ויל"ד מלשון רשי' (קיד' י') דאיינו באיתו ביאיה, דהא בגין אכבע בעין ובתרוליה חזורי, ממשמע דהטעם דאיינו ביאיה תלייא ביברי.

בז. ואילו לדעת רשי' נתמעט רק מוחיב מיתה. עכ"פ בסוגין אפ"ל אף לפרש' דקמ'ל דהיבין מיתה.

חומרא, דחייבין שמא הערה בה ולאו אדעתא. אבל הב"ש (ל') נקט דכוונת הרמב"ם מודאוריתא, והולד חל'.

וונחרש' א מביא תוספהא אלמא 'כח'ג וכו' שנכנסה לשם נישואין ולא הספיק לבועלה עד שמתה בשירה להכהונה וכשרה לאוכל בתרומה. בא עליה פסללה. ות"י דאתיא כשמואל ואבל לדריש' אם יש עדים שלא בעלה לא נפסלה).

חוופה בפחותה מבת ג'

קלט' אמר שמואל' ומודה וכו' בפחותה מבת ג' ויום א', הוואיל ואין לה ביאיה אין לה חופה. רשי' (סנהדרין נה) כתוב דפחותה מבת ג' אינה אוכלת בתרומה, דבעין שתהא רואה לביאה, וכל שאין לה ביאיה אין לה חופה. וכע"ז כתוב רשי' (סנהדרין סט. וקידושין ז). ותוס' (לקמן עב. ד"ה מבחן) למד מכאן דטומטום ביאין דאין ראוי לביאיה לש' חופה. אבל רשי' (באן) כת' דאין בייטה פוטלהה, אין חופה פוטלה. משמעו דחל קניין החופה^{כט}, אלא דחוופה זו אינה פוטלה^{כט}. אמנם בהמשך דבריו פרשי' דהטעם דחוופה איננו פוטלה, דאין חשיבות חופה אלא כשהיא קרובה לביאה. ומשמע דחוופה לא קנהה. וצ"ע. (והמשנ'ל (איסות ג יא) הביא עדדים אלו האם חלו' נישואין בפחותה מבת ג').

קמ' תוד"ה נשאת. כיון דלאו בת ביאה היא לא בדיק לה, ואיכא למיחש לסמפון וכו'. האחרונים ד"קו דהווה סברות לענן אכילת תרומה. ומשמע דחל חופה, ואפ'ה שיר בזה הנך גירות בנשואה זו. וכ"ב המשנ'ל (הנ'ל), וכת' דאין לפреш כוונת התוס'

הרי' אין כבועלות לכל דבר. אבל יש הראשונים (רש"א כתובות יא) דהוא ממש דאין לה חיבת בתולה, כיון דנשאתן.

כב. וצ'ל דנחשב נישואין ממשום שמיוחדת לביאה לאחר שחגדלן.

כג. ובח' ר"א מן החר כתוב דחוופה לא פסללה אלא ממשום דתחולת ביאיה היא.

כד. אף דעיקר טעם משנה אחרונה ממשום סמן, מ"מ ס'ל דלא פלוג. אבל הרש' א' (שם יא), כת' דבאופן דל"ש חששות אלו אוכلتן).

כה. והחוו'א הקשה דלשון 'מודה לי'ABA' משמע דשיר

קמה) בא"ד אוכליות משלו לאחר מיתה. ודכין דחל גדר הגעת זמן מיתה, ומילא חיב לאחר מיתה, והאחרונים העירו ולצד דחויב הגעת זמן הוה קנס כדי שיכנוס, א"כ אמאי יתקנו לאחר מיתה. וצל' דכין דנתחיב בבר לא פקע חיובו בשנאנס, כדברוар בראש כתובות, ולצד דגדר התקנה דחל ע"ז מחויב האישות ניחא טפי.

ורע"א (בשו"ע נו ג) הביא דהה"ז (כתבות נח) חולק ול דכין דלא אכלת ממש מחיים, לא אכלת לאחר מיתה. אבל דעת התוס' דאף דמחויים קנסו שלא יתחיב מזונות, מ"מ חל גדר הגעת זמן, ולאחר מיתה מתחיב במזונות, אך רע"א הקשה דלענין תרומה לש"ס סברא זו דלא אכלת מחיים, ואמאי יתחיב לאחר מיתה.

ועזה'ק רע"א דבפטולות לש"ט תביעה לינשא, א"כ מה שיר' לומר דהגיע הזמן.

כמו אמר רב עמרם וכו' ותנא תננא וכו' ונכנה ה'חותפה. הרמב"ן (ושאר') כתוב שם' דכל מיל' נח האם יש חופה, ולא רק לענין פסול (וע' מש'ב לעיל בשם הרשב"א).

כמו רשי' ד"ה שומרת יבם. וכבר' עקיבא וכו' דמשוי לה יבמה לשוק באשת איש, ונאסרת על גבראי. (וכדי' דסוטה יה' דמתני'athi כרב המנוגא דנאסרת, והגמי' דוחה בר' עקיבא). בפושטו הא דשומרת יבם אינה נאסרת על היבם הוא מושום דזיקה אינה באישות, ולא נחשב שיזנחת התהוו. וצל' א"כ בימה עדיף לר' עקיבא. והאחרונית הוכיוו מכאן דהטעם דלא נאסרת הא משום ולא נחשב 'מעשה

קמ) בא"ד וזה אדעתא דהבי לא יוכם. צ"ב דיבום לא תליא בעיטה. והרש"ש כת' דכוונת התוס' דאם יbum אדרעתא דהבי קנאה לשם קידושין, כדאמר'י (לעיל נב') דכין דמכון לקנות וכו'').

דָּף נָהָת.

קמ) תוד"ה דהני. ויל' דלא גרע מהגעת זמן וכו' ואובלת תרומה מחיים. מבואר דאף דaina נשואה, מ"מ חל גדר הגעת זמן ולענין מזונות ותרומה), ואף דאסורה עלי'. ומהרש"א ה' דתוס' (לעיל נה: ד"ה מ"נ) כת' דבפטולותaina אוכלת מהמת הגעת זמן. ומהרש"א תי' דהכא שהכניתה לחופה מש'ה ליכא חשש סמפון, ואף שאינה אוכלת ממש. ומשא"ב בגעת זמן, דכין דaina אוכלת ממש בפועל, מהמת הקנס, זה כי לא הגיע הזמן. אבל אחורי חופה נחשב ברשותו אף דלא חל החופה, ואין חיב במזונות בפועל. ע' קרי ראמ').

והשעה"מ (קו' ח"ז) הביא דמבוואר דהיכא דל"ש טעם הגזירה אוכלת בתרומה, אף דהוה ארוסה. ולא אמר' לא פלוג. וдолא כמי' המשג'ל (הו' לעיל) ע' פ' תוס' (קידושין מה') דאמר' לא פלוג, ואروسהaina אוכלת בתרומה. ובחי' ר' ראוון (לט) תי' דהכא הוה גדר חיוב' מזונות' דאישות, ולא רק חיוב' ממון בעלמא. ובחיוב' מזונות' דנסואה לש' לא פלוג באروسה. והאחרונית האריבו בגדר זהה, ונפק'ם לענין בשנאנס מלכונסה ע' ריש כתובות).

יע' בוגמ' בסמורא).
ג. הינו' ר' עקיבא דחיבוי לאוין דלאו דשא'ר (דיבומו לשוק אינה שאר).

ד. ושמעתיה עוד לפרש דלר' עקיבא איסור יבמה לשוק נחשב איסור עירית (וחיה"ל הוה עירית), ולבן יש דין סיטה מהמת הדין זיקה וכן דאין איסור קרובים. אבל לרבען איסור יבמה לשוק נחשב איסור בעלמא ולא דין' ערוה' וע' לשון רשי' סוטה יה': ולכן לא נחשבת מיהודה ליבם בגדרי עיריות ועד"ז ל"פ' דברי הרמב"ם (בפיהם סוף ר'ג' ה' לעל' נב). ע"ש).

ה. ועוד דר' עקיבא ס'ל אין זיקה, ובמ"ש רשי' יה, וע' ראשונים כת'.

ו. ע' שיעורי ר' שמואל (לע' לב).

כח. ויל' דהתקם נתקoon שהוא עשה חלות האמור, אבל עיקר יבם הוה ממילא, א"כ ליכא כוונת קני. אך מצאנו בכ' מ' דהיכא דעשה ביאה מודעת קנה).

א. והאריך שם בענין לא פלוג באروسה. והעליה צד דלמשגה אהרונה גרו בכל ארוסה. ולפ"ז תוס' דין קאי במשגה אהרונה, ודוחק).

ב. ועפ"ז פסק הרמב"ם (סוטה ד' ז) דאיינו מגולל עליהazonות דשומרת יבם, אלא זנות תחת אחיו (שאמ' זנותת תחת אחיו אינה נפלת ליבם).

אבל הרמב"ם (סוטה ב' ב) כת' דבשומרת יבם איינו משקה, ואיסורה לו לעולם. והמנח'ח (ששה' ז) נדרך להעמיד את דברי הרמב"ם כשבא עליה ביאה גורעה, דקנה לענין לגרשה בגין

קempt) מנוקה מעוזן. פרש"י שלא בא עליה אחר שנסתרה, והרמב"ם (סוטה ב ח) כתוב שלא בא ביאת איסור מימיו. וע' משנ"ל (שם) שהאריך זהה.

(ג) ונכנסה לוחפה ולא נבעלה. רע"א הביא דמボואר כאן דשיך חופה בעולה (ובסוגין אילו יונתה הוה בעולתו^ט), ודלא כמ"ש תוס' (ומא יג: ד"ה לחדרה והראשונים שם) ע"פ הירושלמי דל"ש חופה בעולה.

הקר"א החק דין דזוניתה הר' נישואין בטעות^{טט}. והוא"ש (אישות י א) דין דל"ש מכך טעות בחופה^{טט}. וכן רע"א (כתוב מה) דין דמקח טעות ממש תנאי, ול"ש בנישואין^{טט}.

(גנ) בגון שבא עליה אrosis בביית אביה. הרמב"ם (סוטה ב ח) כתוב דאפי' בא על אrosisתו בבית חמיו (ועבר איסור דרבנן) נחשב אילו מנוקה מעוזן. והראב"ד השיג (מהגמ' בסוטה כד דאיתא בעין סוגין), דמボואר דאיין חסרין ממש דאיינו מנוקה מעוזן^{טט}. רצ"ע לרבנן.

והאחרונים (מנח"ח ששה טז, או"ש אישות י ב) הקשו דהיה אפשר לתרץ דקידש בבייה, למאי דק"ל (קידוש), דבייה אירוסין עשוה. ותני' דבעינן דוקא בשבעת שכיבבה יהא בעל (זהה אילו בא עליה לפני שקידש

זנות^{טט}, ומשה לה עקיבא נאסרת, בין דນחشب מעשה זנות.

ותוט' (סוטה ב ג) נקטו דאך המשנה (שם) דארוסה ושומרת ים אין שותות וירוצאות ללא כתובה קאי בדרך המנונא (או בר"ע). אבל המאיורי (שם) דהיכא דקינה לה מהני לאוסריה עליי^{טט}. והאחרונים (או"ש סוטה ב ב, ובית הלוי ב מ ח) ביארו דתלי בקפידה.

קמה) שב. האחרונים דנו דלמ"ד דשומרת ים שזינתה נאסרת על היבם, א"כ בפשותו חול בה דין תומאה בעריות, ונתרת בלא חיליצה, וב"כ רע"א (בשות' ק רו בסוגרים, בשם חכם א, ורע"א הסכים לדבריו).

אבל האחיעזר (א א) האריך לחלק דבעי חיליצה. מכין דאך מהבעל סוטה בעי גט^{טט}. ועוד האריך שם בדין ערוה לאחר נפיליה. והאחיעזר הוכיח בן מסוגין, דהיאר משקה לשומרת ים, הרי על הצד דעתמתה אינה זוקה לו^{טט}. וודחוה דלמסקנת הגמ' דמשקה רק ע"י גלגול אין ראייה.

אך האחרונים דחו דברין דחויה זוקה אשתו משקה^{טט}. וזובייחן מוחצר (ע' בטלור ובסוגה בסוטה כה) דמשקה לאחר שייבם ע"י גלגול, וכך שאמ' יונתה לך ביבם, ואינה אשתו^{טט}.

וז. ומボואר הדא דיאשת איש נאסרת על בעלה הוא ממש חומר האיסור זנות (והזה ערווה מהחומר ברת), ודלא כמ"ש האחרונים (ע"פ דברי המהר"ק קס) דזהה מחותמת הבגידה בעעל. (וצ"ל דיש ב' סיבות לאסור, ושומרת ים לא נחשב תחת אששה להחשב בגידה).

ח. ורש"י (שם) דחה דיל דאך לולי רב המנונא (וaina נאסרת עליי), מ"מ אם לא יריצה לבונסה מחותמת הננות הפסידה בתובתה. ותוס' דחו דמשמעו דציריך קרא למטען דאיינו משקה אותה.

וב"כ המשנ"ל (סוטה א ג) דזהה דמקנה ע"י שומרת ים, דשייך קניין אף במא שאליה נאסרת ומפסdet בתובתה, דמוכח (עליל נה) דרך אברים. (והמן"ח חלק, וע' מש"ב לעיל שם).

ט. (והגמ' (סוטה יח) קאי בשללא קינה לה). י. ווא"כ לא משכחת לה ממזר לוי עקיבא, דמתחלת ביאה בבר פקע הזיקה (וaina שומרת ים).

יא. וכסבירת הראב"ד (הה לעיל יא), ואך דלעת שא"ר דין דבשומרי" שאליה.

יב. אבל אי בעי חיליצה ניחא, דמ"מ זוקה לה. (ויל"ד בזה

ד浩ה רק זיקת חיליצה, ופקע לזיקת היבום).

יג. וע' משנה ר' אהרן מלואים ט דהאריך. ויל"ד דהשתא מסדק נחשב אשטו, דהו רק טומאת עשה, ואינה ערוה. ויל"ד כיון דמוחקתו כיבמותו יכול להש��ות לברור היהר דידה וגופע דעל הצד דאסורה, אינה אשטו. וזה החרונים נקטו בעינן כבعل להש��ות.

יד. והאחיעזר דחה דע"ג גלגול שניני.

טו. ויל"ד וכיון דהיא בחזקת בתולה שפיר קנה בחופה. ועוד "ל דהתרורה נתנה זכות השקאה לרבר שהיה אשטו בשירה, ולא איבפת לן דעת כבשה שאסורה אינה אשטו.

טז. ממש דזהה בעולה ולא דנו בו החרונים דמוס שגעשית תחתיו לא בחשב מכך טעוטה, או מצד דאסורה עליי (ותליה בדין איסור לאו דלא הכר בה).

יז. דלא היה גדר קניין וע' מש"ב לעיל נו. בנישואין דחראשן.

יח. (אבל הבית הלווי ג) כתוב דמקח טעות אילו מדין תנאי).

יט. והמשנ"ל החק' דבגמ' בסוטה קאי לפреш הפסוקים אבל סוגני קאי שפיר בדרבןן, ופי' השגת הראב"ד באופ"א.

מושומרת יבם. ותי' דלענין השקאה קפיד רחמנא דבענן ביאיה לשם אישות.

(קנה) מיריד הוא טיגעמא לא לרב האמר רב וכו', הרשב"א הקשה לוקמי כרב וכבל"ב (לעיל נו). דמן האירוטין ל"ק אלא לדברים הכתובים. וכותב דכינן דההיא לישנא קאי בקשייא^א, לא ניחיל לגמי' לפרש כן.

(נו) תוד"ה דהא. משמעו דבענן בעבאל כוונת שכיבתה. ודליה השב שכיבת הבעאל קדרמה דבענן מעשה ביתא אישות, ובונתקע לא נחשב ביתא אישות. והערולג^ב הקשה אמא לא תי' במשמש מות, למשיכ' חוט^ג (לעיל נג) דאך למ"ד דחביב עלי' ל"ק ביבמה. והאחרוניים דנו דאך לא נחשב ביתא אישות, ולא ייחס קדרמה שכיבת הבעאל.

ורע"א (רכב יד) הוכיח מוהבא דאך היכא שנתכוון להדייא שלא לנקוט את היבמה, מ"מ קנה בע"ב. דאל"ב אפשר להעמיד דבא עלה ע"מ שלא לנקוט ווע"ע (בסמוך).

והאחרוניים (חו' בפתח"ת קטו^ד) הוכיחו לצד דיבום עלי' עדימ^ה ("מש"ב לעי' נב), אמא לא העמידו דבא עלה בלא עדימ^ו. והנוב"ז (ת קמח) ורע"א כת' דבלא עדים אינו נאמן לומר שבא עלה, ואין משקין אותה.

אך רע"א הכך' המשבחת לה בעדות מיוחדת, דלענין יום ל"מ דבעי לעזרות לקויומי, אבל מהני לרבר^ז. והמנח"ח (ששה צו) כת' דלענין יום ודאי מהני עדות מיוחדת, דאך דבעי עדות לקויומי, מ"מ לא תליא כל בדעתו דנימא דהמקשרות בלא עדים אינו מעשה קידושין. ווע"ע פתח"ת (שם) וחור"א.

איןנה ביאת אישות. והג' בקידושי ביאה קודם הביאה לא היהת בעל.

קנבו) דכחותה גבי שומרת יבם שבא עלה וכו'. ולל"ק דרש"י כוונת הגמ' דבכח'ג' משכחת לה קדרמה שכיבת היבם. ותוס' (דר' דכחותה) העמידו את הגמ' בר' יאשיה דכובל להשקות שומרת יבם ואפק' דהמשנה (שם כב) ס"ל דאיינו משקה). דלר' יונתן עדיין כת' והדר הכניסה לחופה. והמהרשב"א ביאר דכחות רשי' דאך לר' יונתן לאחר ביאיה פסולת (וכן מאמר) שוב מהני חופה. (ע"ע בסמוך ללב' דרש"ז).

קנגו) תוד"ה ונקה. אבל ע"י גלגול שאינו יודע בשעת השקאה מנוקה מעון מקרי. השער"י (א ד) הביא מדברי התוס' דכשותטא בשוגג ולא נודע לו, נחשב שאין עלי' חטא. וע"י הידיעה נחשב חוטא^ט. והמשנ"ל (ב ח) דן באפשר אפי' מזיד ושכח בשעת השקאה ייחסב מנוקה מעון, כיון דאיינו יודע. וע"י שון בשעה תשובה, והאריך טובא. וע"ע במנח"ח שהה.

והתו"ז (נה: ע"ש) כת' דבמקום שקין לה נחשב קרוב למזיד.

דף נה:

קנדו) תוד"ה שומרת. ואע"ג דרכי ליה שומר"י וכו'. (ובגמ' סוטה כה: לר' יונתן נקראת שומר"י, וגנטמעטה מקרא להדייא). ותוס' (סוטה כה: דה' כשותה כשותואל) הוכיח כיון דקנה מיהית לדברים הכתובים בפרשה, וחיבת חנק ע"י זבדין אשת איש). א"ב אמא לי' יונtan ממעתין לה, ובמה אלים ארוסה

ב. וכן מצאננו דחל חיבת חנטאת ע"י הידיעה, ולא נחשב 'בר' כפרה' עד הידיעה.

א. אף דהקשיא זהה אליבא דשותואל, הרשב"א נקט דזהה קו' על כל חיק לשנא. וע"כ דליך עיקר. ואך הורמ"מ פסק ברב דל'ב, דקי"ל בעלמא דל'ב עיקר).

ב. ואפ'ה נחשב קדרמה שכיבת בעל. ואבל ללב' בדרשי' ניחא דכינן דליך אינו שחתת אישן^ט). ובס' יד המלך (יבם א, בפתח"ת שם) כת' דהנידון אי' יבום צריך

עדים תלי במאח' אקי קידושין תפיסי ביבמה לשוק, דלמ"ד דתפסי א"ב ע"י היבום נשעת דבר שבעורה. ואילו סוגין כרב דס"ל דלא תפיסי, וא"ב סבר לד"צ עדים. ועוד דסוגין קאי ב"ר' או ברב המונוא דשומר"י שזינתה נאסרת, וע"כ ס"ל דאיין קידושין תפיסים. א"ב א"י"צ עדים.

ג. ותי' דאוחרי שנשרה נחשב עדות נשאות לענן להשקות, ובונשות ל"מ עדות מיוחדת ואפק' לרברורו. וויל"ד דאיינו עצם המחייב, אלא בירור תנא בעלמאו).

(כదאמר'י כת: אירוסין עושה), וארכוסה אינה שותה. ועוד הקשה הרשב"א דאחריו שזאתה גנאסתה עלוי לר' עקיבא ל"מ אמרו. והרשב"א פ"י דעשה מאמר וופרחה זיקת יבמינו¹, ואח"כ בא עליה (בבית חמייה), ושוב קינה לה ונסתדרה.

(קס) ע"י גיאוג'. בפשוטו בעי' והביא האיש את אשתו, ורקומה שכיבת הבעל לעיקר ההשקהה, ואגב זה מהני לבודוק כל שתאסטר עליון. אבל רע"א (קידושין כו) כתוב דע"י גלגול המים לא יבדקו, ומ"מ משבייע שתפרוש מחמתה השבועה.

(קס) תוד"ה עלי' ידי. א"נ משמעו לאיש אחר אף' קיטן, ודמוי לקרקעות שאין מknין על ידו. ואף דנאסרת על הבעל. כ"ד תוס' (בכ"מ) דהא דתנן (בسوיטה) דאן משקון ע"פ קטן איררי בקטן בן ט', ונתמעט מהשקהה אף דחויבין מיתה על ביתו. אבל דעת הרמב"ם דאייררי בקטן פחות מכן ט', וליפ"י מקרא דין משקון ע"י. והאחרונים הוכיחו דברין דין דין ביאתו כיאה מה ס"ד דשיך קינוי ממנו. והמנחה"ח (ששה לב) כתוב דכוננות הרמב"ם דקינה כשהוא פחות מכן ט', ושוב גדל. אבל הבית הלווי (במ') כתוב דס"ד דקינוי תלייא בקפידת הבעל, ועי"ז תאסר צומיאו ודורך אברים לעיל הנה:).

(קסב) יש לו אח חללו. פרש"י דאכתי משתתמרת לביאת החלל. אבל בדברי המאירי משמעו דנספלת מחמתה עצם הנקני, שהוא קנייה לחללו.² ורעת רשי' דבין דוקקה לכהן ולהחלל מהני קניין הכהן להאכלי, והחלל אינו פולש³. ובמשנת ר' אהרן (כו ג') כתוב ע"פ דברי הריטב"א כתובות נהן דיבם פולש דנכחש שנשאר אישות המת, והכא כיון דהמת היה כהן הזיקה להחלל אינו אוטר.

ז. והרשב"א הקשה א"כ התפשות דופרחה זיקת יבמינו, וחיל זיקת אירוסין. ומיבער לעיל כתו, וכותב דאה"ג לרבי ששת התפשות.

ח. והריטב"א כתוב דכאילו נתקדשה לישראל, והיא משתתמות לביאת זו. וצירוף ב' בתעתטם. ט. וליפ"פ גדר זיקת ב' יבמינו דכל א' אינו אסור על חבריו, ולא אלים מבחירותו. (זהא דנקן זר פולש הוא משום דمفקייע מקניין הכהן).

ורע"א בהמשך דבריו תי' דבעין שכיבת ביתורת בעל' ואروس, ומ"הה כשבא עליה כשהיא עדין שומרת יבם לא נחשב שכיבת הבעל. וכ"מ בנו"י (שם). וכן תי' בשוו"ת הרשב"א (ד' שכח) שלא קרין ביה קדמה שכיבת הבעל, דיבם לאו בעל הוא. אך לאחרי החרונים (חו"א קל 1) צינו דמדרבין התוס' ממשמע דלא כן, דנקטו דבנפלו היה נחשב קדמה, אף דהוה שומרת יבם.

(קנ) רשי' לישנא אחרינא וכ"ו דהא חופה ביבמה לא שייכא. ולפ"ז קושיתו הגם' שלא נחשב 'תחת אישר', ובזה תי' הגם' בבייתו שוגן, או מאמיר. דע"ז קנאה להחשב תחת אישר. והרשב"א הקשה דבין דליך אל לא לדברים הכתובים בפרשא, א"כ לא קרין תחת אשר. והמהרש"א (נה) תי' ולאחריה ביאת שוגן קנאה בחופה.

אבל הרשב"א כת' דاتفاق אם אה"כ הכנסה לחופה, הא אין חופה קונה ביבמה. (וזהו לאחר שקנה לדברים הכתובים בפרשא, עדין יש עליה שם יבמה' לענין נישואין, וכן קנאה רק בביאה"ר). ואילו המהרש"א ס"ל דכבר פרחה זיקת יבמינו, ומהני חופה. והרשב"א כתוב דהוה מצע לחששות, ועדיפה מיניה דחיה. אבל הקשה דבגמי סוטה איתא כי חיך סוגיה, וכי למסקנא. וסימן וצורך לי עיין).

(קנ) רשי' ד"ה שומרת יבם. דהא קדמה שכיבת בעל הראשון שהיא בא מה מכחו. ולל"ב). והרשב"א הוסיף דמחמתו הראשון הנקנו לו מוחשיים. ומובואר דכוונתם בדברי החרונים דיאשוט היבם הווה המשך מאישות המת, וכם תחתיו).

(קנ) בא"ד ומאמיר קונה קניין גמור וקרין ביה תחת אישר. והרשב"א הקשה דאכתי אروسה היא

ד. ושוב חלק הרשב"א על דברי השואל, וכותב דלא בעין עדים ליבום כלל והו' לעיל נב.).

ה. ובכלל גזיה"ב דין כסף ושטר גומרין בה נתחדש דاتفاق נישואין הוה רק עיי' פרשת יבום. וא"נ למ' נישואין דידייה באשה שהנקנו לו מוחשיים. וצ"ע).

ו. אבל ללק' דריש"י (וביד' התוס') למ' שכיבת הראשון לחשב קדמה. וליפ"פ דס"ל דהדיין קדמה' אינו דין באישות, אלא בעין שהוא עצמו (הבעל המשקה) היה קודם.

ותוט' (לעיל כ: ד"ה אטו) כת' דודקא באירוס ו Ach"b נתמנה להיות כה"ג עלי קרא להתריר, אבל היכא דנסאה בהיתר בין דנסאה בהיתר בלבד דחיה איסור יכול לקיימה. ומושמע דהוה סbara בכל איסורי ביאה, דהיכא דנסאה בהיתר לא חל איסור לאסורה על בעלה^a. אבל היכא דחל לאחר אחר אירוסין חל לאסורה.

והאחרונים דנו האם ספק הגמ' לרבות אירוסין, והוה ג"ב עד"ז (דילפפי מקרוא) דבפסולי בהונה מהני רידיש בהיתר (שהיתה מותרת לו לישנה). או דהוה דהוה ספק בגין האיסור של בעלה ובוגרת (ודהוה איסור רק במעשה הנישואין), האם מהני רידיש בהיתר שלא תארס עליו. ומהשנ"ל (תנ"ל) כתוב דפשיטה דין אין איסור בקידושן של בוגרת, אלא בנישואין, ויל"ד האם זה גופה ספק הגמ' לעיל. או דמ"מ ס"ד דמהני בהיתר.

והחו"א (יד ה) ביאר שלא נחשב נישואי כה"ג, אלא כהן הדירות. וגהני הוא שכה"ג יכנס מישαι בוגרת קודם, אבל במה שמכניס מישאי שקידש (בהיתר) לא נחשב כה"ג שנושא.

קסט) הא אישתני גופא וכו'. המשנ"ל (איס"ב י"ז) כתוב דפשיטה סברת הגמ' דיש חילוק בין היכא דנסתה האשה האסורה. להיכא דנסתה גורם האיסור, שנתמנה להיות כה"ג. ועפ"ז נקט דאיתר קטנה אלמנה, וננתמנה להיות כה"ג ואח"ב בגרה אסורה עליו. [מחמת השם 'בוגרת', ואף דהאלמנותינו אינן אוסר].

אבל Tos' (ר"ה הא, וכן בריטב"א) מבואר דתליא אי הוה שינוי הגוף או שינוי דין. ובזה Tos' דנו האם בעולה נחשב שינוי הגוף. ומהשנ"ל חלק דהוה שינוי באשה, ואסר.

והחו"א (יד ח) כתוב דافق לתוס' בין דקידשה קודם שננתמנה נחשב שלא ננתמנה הגוף בין נגרה קודם שננתמנה או אח"ב. ומוש"ב Tos' דנסתה הגוף אחר שננתמנה היינו שקידש אח"ב.

קסט) שנתן לך גט. פרשי' דמשתרת לביאת היבם (ואפי' שנtran לה גט). אבל הראשונים הביאו בשם ר'ח דאייר'י שנtran גט ושוב עשה מאמר [וזה עצמוני] דהשתאות משותמתה לביאה פסולה דרבנן, גט יבמין דרבנן. וכחן שגירש את אשתו לא אשכח שיאכיב.

קסט) יש לך האכילה בחזרות. הריטב"א כתב דלאו דוקא, אכן הגט מבכיל, אלא בסיבתו חוזרת לבית אביה.

גורה תחתיו

קסט) כה"ג שקידש את הקטנה וכו'. פרשי' ומצוותו בקטנה או נערת. ולודז מ"ד (לקמן סא) כה"ג אסור בקטנה, וכ"פ הרמב"ם (איס"ב י"ז). והמאיר'י (באן) הקשה מסוגין. והמשנ"ל (איס"ב י"ז) כתוב דافق לדעת הרמב"ם האיסור דוקא כשהיא קטנה בשעת נישואין. אבל מותר לקדר שעודה קטנה ולכנוס בנערות.

דף נט.

קסט) מדו בת ר' נישואין אולין וכו'. פרשי' ובין דבגרה אסורה, שהרי נושאה בברורות. [וכבדאי בגמ' בסמוך]. אך Tos' פ"י דס"ד דש mojoal לאסור לבונסה, ונסתפק האם נחשב משותמתה לביאה פסולה.

קסט) רשי' ד"ה מון האירופין, מدلלא פסיל אלמנה שנתארסה לכה"ג וכו'. מבואר דהיה ס"ד דתחלל ע"י עצם הקידושין. (וע' Tos'). והרמב"ן כת' דפשתין דחוללות כתיב גבי נישואין, א"כ לפ"י דקאי קרא בנישואין.

קסט) תניתוח אירם את האלמנה וננתמנה יכנס וכו'. פרשי' אלמא בת ר' אירוסין אולין. [ואירס בהיתר, ומוש"ה מותר לבונסה]. והגמ' דהוה דהוה גויה"ב, דכתיב ייח אשה.

^a גויה"ב דחל בעודה תחת בעלה. אך בגם' (לעיל נא) מבואר דעתך שכן נשאנה אף איסור זונה חל בעודה תחת בעלה.

י. והריטב"א כת' דקטנה בסוגין לאו דוקא, וקאי אנערת. א. והאחרונים כת' אכן להק' מאיסור סותה, דהותם הוה

קידושין^ב, ודלא במשאת בנימין. והשעה"מ (קו' ח"ח ו) חלק דהבא אירי דבשעת קידושין הוה עדין בתוך החופה, ובזה וראי מותני באחת. והשעה"מ הביא דתוט' לעיל נז' ד"ה רב) משמעו דל"מ חופה קודם קידושים.

קעג) הכא גמי כתיב אש"ה, א' ולא ב' וכו'. פרש"י דאין לך לרבות יותר מא'. אבל הרמב"ם (איסוב' יג יג) כת' דרש מוקך קרא דאסור לכבה"ג לישא ב' נשים לעולם. וביחי"ר ר"א מן ההר הביא לדלמד מסוגין, וצ"ב). והראב"ד השיג דבסוגיה (יומא יג) משמעו דמנורה.

קעג) ולא ישא את מוכת עין. הראשונים (בע"ב) גרסו כן במנתני. דכו"ע מודו דאסורה לכבה"ג ולא פלייגי חנק תנאי בזה". אבל הריטוב"א (ס) הביא דיש דלא גרס"י לה במשנה^ג.

והרשב"א (נת) הביא דהבריתיא (נדה ח) פלייג. דאי' בתולת אדם, כל זמן שלא נבעל בשירה לכבה"ג. ומשמע דתלייא דוקא בכיאת אדם ומוכת עין בשירה. והrittenוב"א (ס), והרשב"א (נדה בשם י"מ) דוחה דכונות הבריתיא שנעשה מעשה ע"י אדם, ואף מוכת עין פסולה^ה.

והתוס' ר"א"ש (נדה שם) תי' דבוגרת ומוכת עין אם נשא נשוי, אבל בעולת אדם יוציא. ועד"ז כת' הרשב"א (נדה) דהמשנה פוסלת לכתילה ומורבען. ואילו הבריתיא בדיעבד ומודאוריתיא.

ועוד כת' התו' ר"א"ש (שם) דאיiri שעדרין היא בתוללה, וכogenous בעל בהטיה. ובעולת אדם אסורה לכבה"ג.

קעג) מהד"ת נילק' אלמנה אלמנה מתמר ובו' מהנישואין וכו'. בס' פורי"ז (לפרמ"ג) דה' א"ב הוה כבר

והעירול"ג נסתפק האם בשאר פסולין כהונה מהני קידוש בהיתר (וכשאינו שינוי הגוף). כגון קידש חוץ מפלוני, והמשני קידש וגירוש, האם נשחת גורשה תחתוי.

קע) תוד"ה מהו. אי חשיב לייה לר"מ משתمرת לביאה פסולה. הדרך אמונה (תרומות ז כג בביואה"ה, וכן בשיעיו ר'רב' ב) הקשה דק"ל (ע' לקמן ס), דבעולת עצמו ובוגרת אינה עשוชา חללים, א"ב אינה משתمرת ליפטל בחולות. והביא דמבוואר לכל היכא דאסורה עליז שיבא משתمرת לביאה פסולה. ואף ליל שתעשה חלהה ע"ז. אלא עצם הא דזוקקה לביאה האסורה^ב.

ועפ"ז פ' דברי הרמב"ם (שם) שבת' גבי سنויות דהוה משתمرת לביאה פסולה דרבנן, ולא פסיל. והטייף דבשניות אינה נעשית חלהה. וכן בגמ' (עליל' נח) לגבי גט ביבמה.

קעג) תוד"ה הא. נעשית בעוללה. הרש"ש פ' דהינו בעולת עצמו, ובמ"ש חוט' סמוון. וראלב' הוה זונה).

קעב) בא"ד וקצת ממשען (קידו' י). וכו' הייך יכוננו והלآل בעוללה הוה בשעת נישואין וכו'. וכבה"ק הראשונים לציד דביאת קידושין עשוชา אירוסין, א"ב בשעת נישואין הוה בעוללה. והrittenוב"א (קידושין י) הוסיף דאף לצד דביאת נישואין עשוชา, הינו סוף ביאה דהוה ביאה גמורה. (זה המשן"ל (איסוב' יז ט) תמה מנליה הא. וע' אבן'ם לג' ב).

והרמב"ן (קידושין י. וrittenוב"א באן) תי' דאיiri נכנסה לחופה בלבד קידושין, ואח"ב בא עליה. והמשן"ל (אישות יב) הביא מדבריהם דמותני חופה לפני

ה. ובירושלמי ה' דחד מ"ד גרס דר"א ור"ש מבשרין בMOVED עין ולא בוגרת.

ג. והrittenוב"א (נדה ט) כת' פ' א' דהבריתיא לאפוקי קפין ופחות מבן טן הבא על הגודלה, א"ג גודול הבא על הקטנה ופחות מבת ג' דלאו כלום הוא וכונתו אצעב עין דין. וכבת' דיוירר נר' דכל שנעשה מעשה ע"י איש, ולא לאפוקי מוכת עין.

ד. ואבל אילו נתקע מאיilio לא תפסלן.

אך י"ל דבכון דחל איסור טומאה, ע"ז אסורה אף מושום זונה. וערה"ק האחרונים בפצעו דכא דפצע אחר שנשאה ע' לקמן ע. ועט). וע' קוב"ש (קוב"ב גיטין ט).

ב. וקנין של איסור כהונה פסול לכהונה, ולא משום שנעשית בעוללה לו ונתחלה).

ג. וחולק"מ (נה ט) כתוב דבשעת חופה לך' כלל, אלא כשקידוש חל החופה למפרע.

ד. אבל רשי"ז (בע"ב) משמעו דיש מוח' אי מוכת עין מותרת לכבה"ג.

(קפ) ר"מ סבר וכ"ז בנתוליה בדרכה איז, שלא כדרוכה לא. מבואר בגמ' דמ"ד DAOOR בוגרת מכשיר שלא בדרכה^ג. ורש"י פ"י דכין דיאתיר בוגרת לא מטעט שלא בדרכה (דס"ד ולא בעי כל בתולים^ג). איבל הרמב"ם (איס"ו ב' יז ג'יד) אסר בין בוגרת ובין שלא בדרכה, והיש"ש הקשה דלייכא מ"ד בסוגין דתורייזו אסורי. והאו"ש (שם) זה קר"א (סא): תי' דכין דההרמב"ם פסק כמ"ד (לקמן סא): דכה"ג אסר בקטנה, א"ב ה"ה ואוסר בוגרת מוחמת שאינה נערה. ולא מטעט ר' מאיר דזהה מיקצת בתולים.

קפא) ור"א/or"ש סביר בנתוליה שלימה משמע, בנתוליה אף' מיקצת בתולים וכו'. התוו"י (בע"ב) נקט דלפ"ז בתחום בוגרת אינו מדאוריתא. דaina בתוליה שלימה^ט. (ולמ"ד בתחום דאוריתא תלי' בשם בתוליה). וכן מבואר בתחום (סוד"ה אפי') דלמ"ד בתחום שלימה ידע' דלא שיר' קנס ופרשת נערה המאורסה בוגרת ולא איעזריך קרא למעטן).

קפב) בנתוליה עד שיוחיו כל בנתוליה קיימין, בין בדרכה ובין שלא בדרכה. פרש"י בין דיאתיר בוגרת (ומתוורת דסגי מיקצת בתולים), איעזריך לאוסר, דמ"מ בעין כל מקומות בתוליה. ולר"מ גלי' קרא (להיפך) דאף דעתיך כל בתולים (ואוסר בוגרת), לא איבפ'ל דלייכא כל בתולים שלא בדרכה.

קפא) אמר רב יהודה אמר רב נבעלה שלא בדרכה פטולה לכהונה וכו'. פרש"י לכוה"ג דמצווחה על הבתולות. ורב חידש דעת'ג לא נעשה השרת

בעולה^ט, ונימא דין איסור אלמנה חל על איסור בעולה^ט. ותי' דבנודה אשת איש לא חל איסור בעולה ולכיה^ט). וכשות בעולה חלו תרויזו בתה א' (ווע"ע פרמ"ג יוז'ד כל אהע'א').

קע) תוד"ה דומיא. ויל' דלחומרא מקשין'. רע"א הקשה דלחומרא שייך היבא דהינזון לחקיש להו או לה' איבל הבא השთא מותבטל הגו"ש דאלמנה. ועדיף לקיים הגו"ש זהה.

קע') בא"ד כמו גירושה דבחן הדיווח. והרש"א כתוב בשם תוס' שלא יהא בה הידיות חמור מכח בהן גדול (וכבאי' ברמב"ן). מבואר דכל הנזין בתוס' על גירושה דכתיב בקרא דכה"ג, וע"ב דמ"מ יאסר מהמתה שם גירושה דבחן הדיווח מיק"ז^ט.

בעולה לכה"ג

קעה) פרט ל'בוגרת שללו' אה בתוליה. תוס' פ"י נתמעטו קצת בתוליה. וב"מ ברש"י בוגרת הויה מיקצת בתולים. הריטב"א מביא דדרעת רשי' (כתובות לו, והו' בתוס' שם ט. ד"ה האומר) בוגרת פתחה פתוחה, אבל יש לה דמיים^ט (וכ"ד הרמב"ם אישות יא יג). ולפ"ז כלו' בתוליה הינו נתמעטו, ובעין כל בתוליה (וכבאי' רשי'ין). ודעת ר'ח והרי"ף להיפך בוגרת פתחה סתום, אבל אין לה דמיים.

קעט) במא' קמפל'גוי וכו'. ובגמ' (כתובות צז) ס"ד דנה' אי מיקצת בתולים בכלל בתולים. והגמ' מ"ק' דגבוי כתובה נה' להיפך, דר"ש ס"ל מיקצת בסוף בכלל כסף, ורבנן (ר' מאיר) ס"ל דלאו בכלל כסף. והגמ' דזהה דהכא בקראי פליגין, בדורשת 'בתוליה' (וכבאי' בסוגין).

מןנו שם בחן הידיות שקדם). ומבהיר מדברי התוס' דמ"מ ואחרי שנכתב לרביון הוה פרשה בפנ"ע. וע"ע.

יב. והתוס' ר"א"ש כת' דתמעטו דמייה, אבל לא כלו' לגמרי. יג. ולכארה מבואר דנה' (אחרי הדרשות) איזה נשח חסרון יותר גדול בוגרת דיש שניי בגוף, או שלא בדרכה, דזהה בה ביאיה.

יד. ווצ"ב בוגרת דזהה מצעב באשה, ואילו שלא בדרכה הוה ממשום זונאה, דהא בתולים שלימים).

טו. ורוקא לכוה"ג יש גויה'ב דסגי מיקצת בתולים. ולר"מ להיפך, יש לה בוגרת מדאוריתא. אף דנתמעטה מפרשת אוונס ומפתחה, וגארה לכוה"ג).

ח. ויל' דונפק' ממכסה לחופה ולא נבעלה. ולכאר' לא הויה בכלל עשה דבעולה. ע' תוס' לעיל נז': ואיך תמר היהת בעולה עכ' פ' שלא בדרכה, ע' לעיל לד': בעל עשה בעולה שלא בדרכה (בראי' קיד' ט) וע"ח ר' אל מלין כז').

ט. ולא מסתבר דעתיך קרא נאמר באיסור דהמיד הויה אין איסור חל על איסורו.

י. האחרונים (אתון דאי' ה) הביאו מדברי התוס' דלחומרא מקיש' הוה בתורתו ו逮. וב"מ בתוס' בכמה מקומות.

יא. ע' בגמ' (קידושין ע) דדו' דארושה להב"ג הוה קי' מכח הדיווח והפסוק מיותר לררשא, וילפ' מוחת חילוק לאיזן). ויל' האם בזונת הגמ' שם מגדרי' ק"ז, או דכה"ג לא פקע

מ��יב רבדא וכובי פרט לאלמנה לכהג' וכובי תיפו'ך קפף) דהו'ך בעולח. פרשי'ו (ד"ה היבי דמי) ותוס' דקדושית הגם' דכשאנס אוטה עשרה בעולח, ואינה דראוייה לקיים מצעות ולו תהא לאשה. ודאף בעולת עצמוני אסורה עלו'ן.

בברכה?'). הגם' מבקשת לענין קנס בבעולה כלכח'ג, דבענן אשה ראוייה לו. ותוציא' (כאן ושם בשם ר'ח) העמידו שכחה'ג אנט בתוליה (ועי' זהה בעולה, וכדאי' בסוגין). אבל רשי' (שם) מבואר לדקושית הגם' בשאנס בעולה (שנבעל' לאחר שלא

והשיטמ"ק (שם בשם שיטה ישנה) ביאר דעת ר' בנטחביב קנס כיון דבשעה שבא עליה היתה ראויה לקלימה ב". וחיב קנס ע"ג דע"ז נארת עליין ב". והאהרונים (רע"א) ביארו דעפ"ז ה"מ לענין קנס ב". ואילו בסוגין קאי לענין מצות ולו תהיה לאשה, וכיון דהנידך לאחר הביאה אסורה עליו נהמעט ולא חלה עוניות.

קפה) תודה אילומא. דאסירה ליה ע"פ שהיה בעולת עצמו. ותוס' (בתובות ל. ד"ה איבא) הוסיף דאך דאי (בע"ב) בעולות עצמו אם נשא נשוי, מ"מ לכתחילה אסורה לנשא מודוריתא כי (וע"ע בע"ב).

אבל התו"י והוט' מהר"ם ור"פ (לעיל נה:) כתבו
רבכעולה עצמו אסורה רק מדרבנן. והשעה"מ
(אי"סוב י"ג) הביא דהשיטמ"ק (סנהדרין כת"י יח)

דייל' דרשי מודה לסבירת התוס', אלא דדוחקו לשנא דהגמ' דבעולה לכה'ג, משמע בעולה כבר.

בבא. ורעד' א' כהינו למ"ד העראה זו הכנסת עשרה. אבל למ"ד העראה נשיקה, א"ב נשעת העראה כבר נארסה לכה". לא"מ' ב' לא שיר' וזה קנס א"מ' נארסיה ביאה וכבדעת רשי' ע' בשםך'. והודוה אשה שאינה ראויה לו.

bab. והקוב"ש (כתיב נז) ביאר דין רואיה לקיימו זהה דין
בашה, דברין דasha זו וראואה לקיימו נתחייב קנס. ואילו
בלשונת ר' הזה דין דבעין רואוי לקיים מצוות ולו תחיה
בלשנה, מ"ע יות אלמ' (א) שהאריך עד'.

בג'. דיש תנאי וגוזיה"כ שתהיה ראויה לקיומו.
ר' הרכמן"ב כת' דקייל' דמוツיא בגט. ואם נשא נשי ר' ר' לעיןן קנס בምפורתא.

בתהילים, מ"מ התורה הקפidea על עצם הביאה לאסור לכה"ג. [ותהיל במח' ר"מ ור"א ור"ש הנ"ל]. והמשנ"ל (אליסר'ב יז) נסתפק בשבע עלייה בטהיטה וללא השיר בתהילים], האם מותרת לכה"ג. והמשנ"ל הביא דבפשותו מבואר בגם' (חגיגה יד): דמותרת לכה"ג. אבל השעה' מ' (שם) כתוב דיל'פ את הסוגיה בחגיגת להיליפה, שנארשת לכה"ג. וכותב דתליא בפרש"י ותוס' (חגיגה שם) ("וב' החוז' איד' יא).

והמשג'ל היבא מסוגין דמבואר דעתו, דחו"ל לגמ' לתרץ דוחך בריטא אירי בהטיה. והטיה נחשב ביאה גמורה בכל מקום, ולא מעצנו ריבוי לזה כללו".
והשעה"מ (ז"ג) כת' לדידן דקי"ל דאפי' שלא כדרך חסיבה בעולה, פשיטה דעתן הדבר תלויה בהשרות בתולים.

וותיקה ('ד"ה אלא') מבואר דلم"ד העראה הוה נשיקה אינה נאסרת לכ"ג. אבל הרמב"ן ווריטב"א (קידושין י') מבואר לדעת ר"ת דבנשיקה נאסרת לכ"ג. וזהב"מ (לג ב) כתוב דאף לעצם דבנשיקה לכ"ג, מ"מ עי' העראת נשיקה לא נחשב אישתני גוף אפ' ולכן אם קידש בביואה לא נפסלה עלי' בthreshold העראה.³

ודעת רבינו קידושין י' דבעל עשה בעולה שלא כדרכה, אבל אחר אינו עשה בעולה שלא כדרכה ועדין יש חיוב קנס^ט. והרשב"א (בע"ב) מבואר דסוגין דלא כרבינו (דמשמע דעתם וධו בועלות). ובהמישר כת' אף לרבות איניהם בטלות, ואף דלא מה בעולה.

טז. והתוס' רא"ש (נדה ח) הביא מהגמ' (חגיגה) דנאסרת
לכ"ג.

י"ז. אך הצביעו דבריו שלשמי דרשי' ריבוי להטיה. ומובואר דגרע מביאה שלא כדרך ודכלפי מקומו איןו ביאה גמורה.

וית. ואך דהנישואין היה רך אח"ב. ואם דעתו על גמ"ב.
אבל האבן"ם משמע דמהני אף אם חלו הקידושין רך בגמ"ב.
וזה אחרונים תמהו דבעולה קודם קידושון ודאי אסורה עלייה
ווארה דהוה באותו מעשה. ובשרה הגם' דלא נשתנה הוגה מהני
רך אחורי קידושין).

ב. דוחה בתולח לדין נקס וכרבוי קידושין י', ואסורה לה'ג'.
ג. (וותוט' ה'ק) דוחול לגמ' לה'ק' דתל' במנח' דסוגין אי בעולה של אלא אחר אינו עשוה בעולה שלא בדרכה.

אך בירושלמי (הו' בתוס' סנהדרין עג: והר' ז') תnia
אדם הערו בה י' וכו' לרבי כולם חיבורן קנס. ומובואר
דיש קנס בהעראה.

קפח בא"ד [בנ"ב] ומפרש ר"ת וריב"א וכו' התם
ודוקא דמעירקא קמ' זי' וכו'. משמע בתוס'
דכלכ ביתא אונס יש חיבור על העראה, וגם על גמ"ב.
והכא אע"פ שא"א לחיביו על תחילת ביאה חיב עלי^{גמ"ב}.

קפט בא"ד ועוד מ"ז דائع"ג דיש קנס ש"כ"ד בהעראה
איין קנס וכו' שלא נתרבתה וכו'. דהעראה לא הוה
ביאה בכל התורה, אלא למה שנותרבה להדריא. ואף
למד' דהעראה זו הכנסת עטרה, ומשיר בתולים, מ"מ
לא נחשב ביאיה לעניין קנס.

ומ"מ משמעו דעת' ז' הוה בעולה לכה"ג, כיון דיש הוצאה
בתולים. דלא תלי בגדרי איסורי ביאה, אלא בשם
בעולה).

קץ בא"ד הו"ל לשוניו בגין שלא עשה אלא נשיקה,
ובנשיקה איינו משיר בתולים וכו'. מובואר בתוס'
דרלמ"ד העראה הוה בנשיקה איינו נפסקת לכה"ג^{ל'}
יעב"פ למ"דDSLא בדרכה מותרת לכה"ג. והקרני
ראם כתוב דלפ"ז הא ומובהר (קידושין י'). ובתחלת ביאה
נאסרת לכה"ג, הינו למ"ד הכנסת עטרה. אבל העראה לא
נפסקת. והמהרש"א באיר דائع"ג דרבך שלא בדרכה
פסולה מריבוי דקרה, אבל על העראה אין ריבוי.
ואף דפשיטה לתוס' דלענין קנס תליין בהדרין.
וממש"ל ביאר דבאונס כתיב שכיבה סתם, וכן
פשיטה דכל ביאה בכלל.

דאיינו מתחייב קנס בהעראה, ומינה דאך שלא בדרכה איינו
מתחייב קנס, דקנס תלי בהוצאה בתולים. אך כת' דאין לדחות
סוגיות מפורסמות בשבייל ושובר פירשו התוס' בעניין אחר.
בט. ודלא כתוס' ריש"ז (כתובות ל) שהיכא דליך קנס ליכא
מצוחות ולו תהיה לאשה.

ל. ותוס' הביאו גבי רודף אחר חייבי לאוין ואחר חייבי
בריתות. וט"ס היא, דרודף קאי דוקא חייבי בניתות (ובדא"י
התם). אך ייל'פ בונת התוס' לצערין שם הסוגיה, דבסוגיה
ההותר גיב' חייבי לאוין ודלא הוה רודף.

לא. וזה מהחייב בפנ"ע (ומובהר דמחלקים ביאה א' לב'
מוידיבים).

לב. ולצד דאך בעולה בהטיה בשירה לכה"ג, כ"ש בהעראה
בעלמא).

הביא דכ"כ ר"ת^ב. והשעה"מ כת' דא"פ"ה מחלוקת
איסור דרבנן נתמעט מזלא תהיה לאשה, ודמי
לחולצת אע"ג שלא הוה אלא מדרבן, וכו' המשנ"ל
(יח ב) בדעת ר"ת.

קפו תוד"ה אלא. משמעו דמשלים קנס אביהה שלא
בדרכתי וכו'. אבל הרמב"ם (נעלה א ח) פסק
דאין האונס ומפתחה חייב קנס עד שיבא עליה
בדרכה. והראב"ד השיג דמופרש בגם' אפי' שלא
בדרכה. והרמ"ר הביא כן מהगמ' (קידושין י' הו' בתוס' י^ג)
וכן מסוגין^ב. ובתוב דעת' ג' דבגמ' (סנהדרין עג) מסיע לייה
קצת, יש לנו לישבו.

ובtos' ר"י הוקן (קידושין י'), כתוב דאך לדברי
הרמב"ם דפטור מנקס, אף'ה מתחייב לשאננה וקרינן
ביה זלו תהיה לאשה, ולא יכול לשלחה).
cdrmb"m מדבר ביטוי מתחייב ביאה לאשה
בדמבער בסוגין. וחידש דמציאות ולו תהיה לאשה
לא תלי בחיזוב קנס^ט. וע"או"ש (נעלה א ט).

קפו שם. דמשלים קנס אביהה שלפ"ד וכו' ה'ק'
ריב"א^ל וכו' ומפני משעת העראה וכו'. לתוס'
dimu רדה העראה מתחייב קנס (כין דזהה ביאה
בדיני התורה, ואף דליך השרת בתולים), ותוס'
ה'ק' לדברי ריש"ז (סנהדר' עג). ותוס' (בתאי ה'ק')
דגבי קנס לא מתחדש העראה. והר' ז' (סנהדרין עג)
ביאר ולישב דעת ריש"ז דאין ראייה מביאה שלא
בדרכה, דזהה ביאה שלימה במקומו ולכך מתחייב
קנס. משא"ב העראה דלא גמר ביאתו במקומו.
וזמנם מדברי ריש"ז משמעו דתלייה בהוצאה בתולים, ולא
בשם ביאה^א).

כה. ותוס' (כתובות שם בר"ד) כת' יור"ת לא פי' כן. והמשנ"ל
ביאר דכוונות התוס' להנ"ל.

כו. ועד הביאו הראשונים מהגמ' (ערכן טו. לפ"ש) שם וכן
כתובות מ) דבבא עליה א' שלא בדרכה, ואח"כ א' בדרכה,
שניהם מתחייבין קנס. ותוס' (שם ושם) ה'ק' לריש"ז בסנהדרין.
ור"י (ערכן שם) פ"י דברי הגמ' באופ"א.

כז. והשיטה לנ"ל (קד' שם) פ"י והותם אירי במקומות בתולים,
אללא הוציאו בתוליה (בהתמייה), ושלא בדרכה לאו דוקא.
ואילו הרמב"ם אידי' שלא בדרכה ממש, דאיינו מקום בתולים.
(ועוד' ז' כת' המאמרי (סנהדר' עג) דאיירי בהעראה, וכדברי
הירושלמי).

כח. וכח' הק' הר' ז' (כתובות מ, יה: בהח' לדברי הרמב"ם. וכח'
דאפר דהראמ"ם למד בן מהגמ' (סנהדר' עג), ובפרש"ז (שם)

עליה בלבד העראה, ול"ש פטור קל"ב מ דאית מתנאי החיוב. וכיון דהוא עצמו עשהה, מתחייב אומ"ב. ובשיעור ר' שמואל (מכות תכו) כתוב לישיב (קושית התוסט) דכל הביאה הוא המחייב, ולא רק הגמ"ב, ויש קל"ב על תחילת המעשה^{לז}.

דף נט:

קצתו תוד"ה הא. תימה דהותם (כתובות מ) פריך וליתני עשהה ולידיו ליתא^{לט} וכו' שני הכא דגלי קרא. דגניה"ב דבעי ראיי לקיימו. ואף והכא ראותה מדין עשה דוחה ליתא, נחשב אינו ראוי^{לט}.

קצתו אי בר"א וכור"טיף"ל דחו"ל זונה וכו'. מבואר דלר"א אף בביואה שלא בדרךה עשהה זונה.

קצתו דהא"ר אלענער פנויג הבא עלי הפנויה שלא לשם איזות עשהה זונה. דכל בית פנויה נעשית זונה. ה"ה (איזות א ד) הביא דמדרבין ר"א מבואר דיש איסור דאויריתא בביאת פנויה (אף שאינה מופקרת). וכדרעת הרמב"ם (שם) דכל הבועל איש להשם זנות ובלא קידושין לוקה מן התורה^{לט} רכתיב לא תהיה קדשה מבנות ישראל". והרי בעל קידשה^{לט}.

קצתו בא"ד ויל"ז דבחבי חוייב רחמנא, הויא^{לט} ובכעילה זו גנישות בעוללה. בפשוטו נקטו האחרונים (וכ"מ בדברי רע"א ע' בסמוך) דחייב רק על הגמ"ב, בתנאי דבמעשה הזה עשה ג"כ העראה^{לט}.

קצתו בא"ד אבל קשה וכו' א"כ מאי פריך (פנחד' עגנ"ב) וכו' ה"א לזרדיה ניחא דלא מהיב אבל בגמ"ב ממש. המהרש"א ביאר דקושיה זו קשה רק לתמי היב בתוסט, דחייב קנס דאננס על גמ"ב, משום בהבי חייב רחמנא. והג' נימא היב, אבל לד"ת ורב"א רק למ"ד נשקה מתחייב שוב בגמ"ב, דעתין היא בтолלה. אבל למ"ד הכנסת טורה לש"ח חייב בשעת גמ"ב כבר השיר בתולים.

ודע"א בת' לישיב קושית התוסט ע"פ הא דמובאarity בתוסט גיטין גל"ד>Dגדר קל"ב מ באילו עשו אחר, והכא אילו אחר היה עשהה העראה ובא הוא ונמר ביאתו לא יתהייב קנס. ודוקא באדם א' אמר' בהבי חייב רחמנא, אבל ע"י קל"ב מ באילו לא הוא עשהה, וממליאל א"א לחיב על הגמר. והאחרונים ביארו כוונתו דיש פטור קל"ב מ אף בתנאי החיוב^{לט}. והקוב"ש (ח"ב י' ב) הקשה דהותם הוה מתנאי החיוב, אבל הכא אילו היה אפשר לעשות גמ"ב ללא העראה היה חייב

בעולה לכה"ג נחשב עשה גמורו.
ב. וכח' ק' תוסט (כתובות מ) דנתמעט אשא שאינה ראוי ליקיימו, ומה דנו עשה דוחה ליתא. ותי בת' התוסט^{לט} כאן.
ג. תוסט (לק' סא) כתבו דפנוי לאו דוקא. ויש שצינו לפרש הילשון פנויע ע"פ דברי הרמב"ם (סוח"א איסוף) דאין מוחשבת עיריות מוגברת אלא בלב פניו מן ההיכרתו.

ד. ויש אחרים (ע' מקנה ק"א בו ואמ"ח תקנת ותקע שנקטו בדרעת הרמב"ם) דטעם האיסור משומם דברי ראב"י (עליל לה) דنمצא אח נשא אותו. ומש"ה bahwa שאינה ראוייה להוליד לא זהה בכל האיסור. והעירו לדרביה ה"ה מישך לדרביה ר"א בדיבאת פנויה עשה זונה, ומובואר בסוגין בთובות לב מ' כدرקה.

ה. אבל התרגומם פ' ה' קריא בשפהה ועבדו.

ו. והרב"ד השיג דרישת הוה Dok'a מזומנת המופקרת לכל אדם. אבל המיחודה עצמה לאיש א' אין בה לא מלוקת ולא אישור לאו, והוא הפליגש. והכא ראייה דכל מפתה הארץ משלם כס, נימא דאין לוקה ומשלם. וווגמ' בתובות לב מ' כן דוקא בבא על אותן. וע' ב' דפיותי אינו קדישה.

לג. והרש"ש כת' דוגמא לדבר גבי שחיטה, נקובת הושט דהזה שריפה אי זהה נקב בבר. אבל דמה שיקב בשחתה קודם רוב סימנים הצל בחשב מעשה שחיטה. והג' הכנסת עריה משמר מיצקת בתולמים. והחייב קנס על כל הביאה, דהכל נחשב מעשה החזאת הבתולמים, והצל בחשב מעשה חיוב אריך.

לד. דתוסט (גיטין גג) כת' דhicca דנתחייב מיתה בשעת ניסוך, אינו חייב אף על ההגבחה. ודאלו אחר ניסוך לא היה מתחייב מעד הגזלה, והזה היה שיאנו ניכר. אלא כיון דניסוך בידים קנסו שישחט באילו ניכר, ועי' בתהייב אף בגילה. אבל דקל"ב מ באילו עשו אחר ומש"ה אינו חייב^{לט}.

לה. והאחרונים צינו למ"ח רשיי וריטב"א (מכות טז) ווע"ע דברי יוחקאל (ב) דהאריך בוזה.

לו. וכותב דדרעת התוסט נחשב ב' מעשים.
א. אמנים בסוגין בעולה לכה"ג הוה עשה. אבל הרשב"א וריטב"א (א"ז) הוכיחו דעשה דאננו שווה בכל ידה מפני עשה השווה בכל ווי' בסוגיה שם), ולדברי הרשב"א (כתובות שם) עשה דוחה לא והבא מכלל עשה. והאחרונים דנו האם

קצת) תוד"ה ורב. דבר דאמר לר"א וכו' דאתו משום דבר וכו. והritten"א כתוב דכוליה סוגין להגדיל תורה ויאדר ולברור מילתא אליבא דר' אלעוז. והוא מציע למיימר דבר סבר בר"ש ודס"ל בבריתא קר"א.

אבל הרשב"א כתוב דבר משמע דפסל משום בעולה, ולא משום בתולים. ולר' שמעון הוה משום דריבת הכתוב כל בתולים, אבל אינה בעולה. דס"ל ברבי (קיד"ט) דאחר אינו עושה בעולה שלא כדרך.

קצת) בא"ד ובפונט פ"ק בכתובות וכו' אי סבר פניו הבא ע"ל הפניה עשויה זונה וכו'. ומובהר בתוס' דאף בשןאנסה נעשית זונה (לר"א), דחתם אירוי בנאנסה. וכ"ב הריטב"א דאף נאנסה נעשית זונה, מدلלא אוקימנא (בסוגין) בנאנסה. ע"כ דלא טאני ליה.

הרשב"א (וע"ע שות' הרשב"א א אלף רלא) הקשה דרבה (נו: לחדר לישנא) ס"ל דבאונס לא נחשב זונה. ובתי ה"ב כתוב דר' אלעוז כל שלא לשם אישות הוה זונה. ומשמע דלעין פניו הבא על הפניה גרע משאר פולין בביאתו, וצ"ב.

אבל בתוס' חד מקמאי (בע"א) כתוב דבאונס לא נחשב זונה בפני הבא על הפניה (דהאשה אינה מופקרתין). והמשנ"ל (יח ה) נסתפק האם בפני הבא על הפני באונס נחשבת זונה, והביא מדברי השיטימ"ק (כתובות ל. בשם שיטה ישנה) דהבא על הפניה באונס לא נחשבת זונה, וכן בביאה שלא בדרך אינה נאסרת. והמשנ"ל הביא דמפרשות הגמ' משמע דהוה זונה אף שלא בדרכה, דאל"כ אמא לא תי' בן הגם.

אבל התוט' ראי"ש (לעיל טז): כת' דאף בביאת היתר פסל לכחונה, דאשכחן אפילו פניו הבא על הפניה לר' אלעוז עשויה זונה. וכן חلل פסל בביאתו. וכן הרמב"ם (איסו"ב ייח ה) כת' דזונה לא תלי בביאת איסור, שהרי מי שנשאת לחלל בהיתר עשויה זונה. וא"כ ע"ז האיך היה הביא מדברי ר"א דיש איסור בדבר.

קצת) שם. בגמ' (סא) פסקו דאין הלכה בר"א. והרמב"ם (יח ה) הביא דזונה לא תלי בביאת איסור, שהרי הבא על הננה וקידשה וכן נרבעת לבהימה הוה בביאת איסור, ולא עשויה זונה. והרמב"ם הביא ראייה מקידשה, דזהה בביאת איסור מדאוריתא (וכנ"ל), ואפ"ה לדעת רבנן איןו פול. וזה (אישות הנ"ל) הביא ראייה מדברי ר"א דายיסור גנות בפנייה הוה מדאוריתא. וכ"ת דאע"ג שלא קייל בותיה דר"א, מכל מקום משמע דאף רבנן לא פליגי דיש בה איסור לאו". אבל הרמב"ן (ס"מ שורש ה) כת' דאוורהת התורה ולמסורתו לונותה לא הוה איסור דאוריתא לפניו הבא בר"א. ולרבנן אין זה שם איסור לאו". אבל הרמב"ן (ס"מ זנות) וא"כ א"א לפרש בזה הפסקוק להונותה?

קצת) שם. עשויה זונה. תוט' (לקמן טט. ד"ה לא) כת' דאפי' שעשו זונה, מ"מ לא פסל מתרומה דין זונה וה איש. ור"ע"א ציין דתוט' (גיטין עג: ד"ה נתן) מבואר דנפסלה מתרומות בית אביה". והאפיקו ים (א טז, וכ"ב בקוב"ב גיטין שם) הביא בשם האור גדול דתלי בנידון התוט' (לעל מה: ד"ה הכא) האם זונה אסורה בתרומה מקרו דכי תהיה לאיש זר וαιלו הכא לא הוה איש זר. או דשם זונה פול לתרומה, דחוקש לחלה (וכמ"ש תוט' לה. בס"ד) וכ"ב בתוי"י מדה).

ו, וכדראי (סנהדרין נא) דהבריתא דמוסר לזנות פניה הוה דיקא לר' אלעוז. ולרבנן דוקא במוסר לבביאת איסור. יא. ועי"ש בתור"ג דישב דברי התוט' לענין בחונה, וללקות. יב. וכדברי הראשונים (חו שם) דהנידון בכל שם זונה. אבל יש ראשונים דהנידון שם רק באשת איש. ולא שייך לסוגין כלל, ועמד בזה המשנ"ל שם.

יג. וכן הריטב"א (נו) כת' דכל הפסלים בביאתן באונס לא הוה זונה, כ"ש פניו הבא על הפניה (ודעדיף משאר פולים).

ז. ועפ"ז הביא דאף דעכ"ם הוה בביאת היתר מדאוריתא (ע' תוט' שם), ואפ"ה פול. והtout' ראי"ש סימ"ד לענין ממוראות תימה לומר שנעשה ממכורCBS בא מביאת היתר. ח. ומשמע מדבריו דהוה פול זונה. וכבדעת הרמב"ם, ודלא כראב"ד (יח א) דזהה שם איסור אחד. אך דעת התורא"ש (ביב"מ) בדעת תוכי' דפסולי קhalb הוה ממש איסור זר. ט. דאי בגין התורה היה מותר היבי אמר רב כי אלעוז דמקראית זונה.

מודבי הרב"ש דה"ה כשלא חלוקידושין, ולפ"ז מילוא אגב אורחא בממאנת. ומשמע מדבריו דפשט דה"ה פילגש.

והרשב"א (בע"א) הקשה שיש להקשות בקשיית הגם' כאשר על דברי ר"א, אמר אי' איזטיריך קרא למעט שלא בדרכה לר' אלעזר ותירפ"ל דהוה זונה^ט, וכי איזטיריך קרא למעט קידושין ודרבן^ט. והמשנ"ל (יח ב) הוכיח מדבריו דבמיחוד פילגש נעשית זונה, דלא"כ בזה יש נפק'ם דיש ג'ב' עשה דבعلלה^ט וגפק'ם הדוהה ליה ועשה ולענן יבום בעלו ל"ק^טב". והגנווי (ת ה) תי"ד דיל' הדפסוק בא למעט דאסור לקידש בביאה שלא בדרכה (בשדיחו על גמ"ב), דבביאת קידושין אינה נעשית זונה.

(ב) ריש"ד"ה בשורה ל'גהונה. מאן דשי' במומכת עז. הראשונים הקשו ולא מצאננו בסוגין מאן דשי' מומכת עז. והרשב"א הביא דבבירותא (נדה ח) יש מ"ד דמומכת עז כשרה, ועוד הביאו דבירושלמי יש מ"ד דר"א ור"ש מכירין מומכת עז. והריטב"א כתוב דאיירי בשלא בדרכה, ولكن סמכו ענין לו מעשה דרבו.

אבל הרמב"ם (ז"ד) פסק דנעולה לבהמה בשירה, ולא חילך שלא כדרךה^{טט}. והמנח"ח (רעה ה) תי"ד קייל' אין מומכת עז בבשר (כתובות יא): בקטן פחות מכך ט. ואף שהוציא בתולים לא נפסלה. ול"ד לעץ הנתקע^{טט}.

יט. וצ"ב בונתו, דראי מהני אף מודאורייתא, דהיאר יתנקו רבנן לחתיר זונה דאורייתא. וצ"ל דבונתו דכינן דקודם שתנקו רבנן אישות דרבנן אין היכי תמאצא, ואינו ראוי לעמיטו. וינווער לי' פ' דמסרו הכרוב לחכמים לקבוע גורי אישות. וזה חותר מודאורייתא, אבל קודם שתנקו חז"ל לא היהת מצייתות של אישות קלישטה. וקשיית הרשב"א דלא יתכן מיעוט על דבר שלא קיים.

ב. והשעה^{טט} מ' כת' דלא"כ דיש עשה דקדושים היו בכל חללה עז' וטס' פ"ד. דה"ה וא, ממין ל"ת ועשה.

כא. וכדרעליל (כ), ורע"א הוסיף מודאורייתא מורתת בביאה ראשונה, וצין למה שנטהפק הפרשנות דרכיהם (חו' לעיל ג' וכ').

האם בחיבי לאו ועשה יש אישור את זה.

כב. אבל המאייר העמיד דברי הרמב"ם בשלא כדרךה, וככ' הקרי"ט (איסרב"ז).

בג. וצ"ב דסוף סוף אין לה בתולים. ומובואר דכינן שלא נעשית בה מעשה הצעאת בתולים, וכן נחשבת בשילה. וכן מבואר (לעמן ס' דמומכת עז אעתבד מעשה). וכן הרשונים

ר) בממאנת. הרשב"א הק' דניסיואי יתומה קטנה זהה מדרבן. ומודאורייתא נישואי קטנה בביאת פניו, ונישואי קטנה דרבנן למ"מ באיסורי כהונה^{טט}. ותי' דכל דנעולה בעילת נישואין אפי' דרבנן לאו בעילת זנות הוא. והריטב"א כת' דאע"ג דנקפו קידושיה למפרע^{טט}, מ"מ לשם אישות היהת הבעללה. והריב"ש (קעד) הביא דכינן דבא עליה לבונות אישות, אע"פ שאין האישות מתקיים לא הויה זונה. דrhoה לשם אישות ולא לבונות זנות. ואף שהמייאון עוקרת הנישואין לגמרי, ומותר בקרובותיה. וכן דיק המשנ"ל מותס' (סוד"ה ורב), דכל' לשם אישות לא הויה זונה.

והריב"ש נקט דהמייאון עוקר למפרע, ועי"ז הויה בביאת גנות ולא דאול' בתר הכוונה. והאהרונים ציינו דהגר"ח (אישות ב ט בסוד"ד) חידש דהמייאון עוקר למפרע רק כלפי עיקר הקידושין. אבל בשעתו היהת מקודשת בגדר 'מכאן ולמפרע'. וUPI'ז הביאה שהיתה בעודה אשתו מדרבן לא יחשב ביהת גנות. ותלוי בדין נישואין של אטמול, ואינו משתנה למפרע להחשב הפקר.

רא) שם. המשנ"ל (יח ב) נסתפק בשיחור פילגש [בלא קידושין] האם נימא דכינן דמיוחדת לו לא תהשׁב זונה^{טט}, או בעין קידושין ודרבן] דוקא. והביא דבגמ' לא אשכח אלא בממאנת^{טט}. ושוב הביא

ויל' דברת הרשב"א דאונס הה הפקר ופיריות טפי מצד הבועל. ואילו סברת הריטב"א אול' בתר הבעלת, ואצלה לא הויה גדר הפקר.

יז. והוכיח כן מהא דלקמן (סא) מה' לא יש' קטנה (ונישואין דרבנן). ומובהר ס"ד דרשב"א דניסיואי דרבנן מיהלי לפסולי כהונה, אלא שהקשה ממש. וצ"ב מוח ס"ד דיתני. ובסוד' בגין דזהם כל שנעולה בלא נישואין דאורייתא אסורה בבעל.

טו. הינו מדרבן, דמדאורייתא אינה אישות כלל. ומובהר ס"ד והריטב"א בגין קידושין עפ' דין, ולא שמיוחדת כאשתו.

טט. ואף למ"ד דאסור בלא קידושין מ"מ אינו הפקר, וב"ש למ"ד דשרין.

טט. וככתב דלפ"ז קטע שנשא סמור לפרקו שעשה זונה, לדעתה הראב"ם דהוה ביתא זונה. ודאל' לימוא קטען. אבל ווט' (לקמן סב) כת' דתנקנו לענין שלא יחשב בעילת זנות.

טט. והרשב"א (כע"ב) כתוב דהוה בכלל קושית הגם'.

בעולה תחתיו לענין שאין הولد חללי^ט (וע' בסמור). אבל המשנ"ל (ז" ט) כתוב דמסתימת הרמב"ם ס"ל דבעולה עצמה הولد חללי^ט.

ותוס' (ס. ד"ה שאינו בת"י היב') כת' דהוה רק מדרבנן (ומדרורין) מהני הא דנסא כברל^ו. והרש"א (נט), הוכיח דעתך הווה דרבנן, دائ' מדרורייתא אמראי הוה נשוי להפטר מנקש, דלאו נישואין הם לא. ואפי' את' ל"ד דכינוי דקידושין תפשי הוה נישואין למזה לא יהא הولد חלל (ומשמעו בברייתא דלא פליג ראבבי אהא).

דֶּף ס.

(ז) שאין משלכם קנס בדפוסותה. המשנ"ל (נערה א ג, והר' במנה"ח ס"א ב) נסתפק המפתחה אשה האסורה לו נ ב |חיבי לאותן דתפסי קידושין^ז, ועבר ובנסה, האם נהחיב קנס^ט. והביא דבטעיגין מבואר דאהנו מעשיינו ונפטר^ט. האחרונים הביאו דוטס' (ד"ה סופה) מבואר דאף אילו הוה זונה היה מהני הא דנסאה. אבל הרשב"א (נט). הוי לעיל (בסמור) נקט דאילו הוה איסור דאוריתיתא לא יחשב נישואין לענין קנס דפוסותה.

(ח) תוד"ה שאיננו. ומה לי קנס ומה לי בתובה. הריטב"א כתוב דנפק"מ דכתובתהמנה, וכדין בעולה^ט. והמשנ"ל (א ג) הקשה א"כ מה הקשו בתוס', הרי נפק"מ בתובה רק מנה. והביא דברmb"ם (שם וחותרו קען) פסק דכתובתה מאתיים,

בט. אמן הקריית ספר (שם) נקט לדעת הרמב"ם דכה"ג שנשוא בוגרת או מוכת עז לא חלהה, ויקיים. ל. וכן לדעת ר"ת (ה' לעיל נט) דאנוסות עצמו דרבנן, א"כ ודאי דהוה רק דרבנן. לא. וצ"ב בונותה, דהא קי"ל יש חופה לפסולות לעיל נז. ועוד דסוגין קאי לרבות. ומשמע דהוה סברא דלענין קנס בעי נישואין ממש.

א. דאין רצון התורה בנישואין איסור. א"ג ילו'פ דכינוי דכנס באיסור לא חשיב אישתו. וועליפ' דבאייסור לא נחשב קיום עשה דילול תחא לאשה ווע"ד ה"א דאי לעיל כ: גבי יבם באיסור דאם בעלו לך^ט.

ב. אבל קידושין לא מהני לפטור. וויל"ד דיתחייב גם בתובה וגם קנסו. והמשנ"ל הקשה אמיין הרמב"ם השמשת הא דנסא נפטר מנקש.

ג. וכן תי' התוס' ר"א"ש תי' א.

וכ"ב התוס' ר"ד (בתובות שם) דביאת בן ט' הוה במעמeka באצעבע דלא נאסרה לכה"ג^ט. אבל תוס' (בתובות שם) העמיד بلا השיר בתולים. וקטן פחות בגין ט' שהשיר בתולים דינה בMOVED עז^ט.

ג) אין זנות לכהמה. הריטב"א פי' ולא חשיבא ביאתו לענין פסול יווחסן אלא בMOVED עז בעולם, ואעפ' שיש בבייאתו חיזוב מיתה. ומובואר בסוגין דבעי קרא למשמעות, דס"ד דיש עז שם ביאיה^ט. והרמב"ם (יח ה) הוכיח דשם זונה לא תלייא בבייאת של איסור, שהרי הבא על הנזה ונרבעת לכהמה אינה זונה. ואין הדבר תלוי אלא בנסיבות, ומפני השמורה למדונו דaina פגומה אלא מادرם האסור לה או חלל.

ודעת רב יוסף (לעיל) דמ"מ(Cl) בלאי כה"ג נחשבת בעולה, ואבוי פליג דאף שם 'בעולה' תלייא בשםazon. ויל"ד האם דעת רב יוסף דבעולה לכה"ג תלייא בנסיבות מעשה ביאיה, או דס"ל דכהמה נחשב זנות לענין זה.

ד) אתנן כלב. תוס' (ב"מ צא). הביאו י"מ דआ"ג דקים ליה בדרבה מניה נחשב אתנן, ואתנן אסירה תורהafi' בא על אמו^ט (וכדי' בומי' שם). וילפי' כן מHAL דרשא. והרמב"ז דהוה דיל' דאייריה דהאדרון נתן אתנן כדי שעבדו יבעל לכלב.

הה אמר רב חזנא אמר רב ומוץיא בגט. הרמב"ז כתוב דמדרורייתא מוציאה גנט. והרמב"ז (נט). וכותבותות ל), כתוב דמ"מ מהני סברת סופה להזות

ביארו את הבריתא (נדיה ח) דאף מוכת עז נחשב מעשה עז איש.

כד. והשיטה ישנה (בשיטמ"ק שם) כת' דהוה בוגרת. והמאירי הביא ראייה מבהמה דסוגין וכורמ"ם, ודרלא ברשי".

כה. ובפשטו ממעמeka באצעבע הוה מוכת עז ליפסל לכה"ג. כי. ומובואר (לעל נט) דנתבען להתייחס בבהמה נחשב בתובון לשם ביאיה בעולם. ותוס' (סוטה כה: ד"ה למשטי כת' דעת רבא דיש זנות לכהמה. אבל הפסיק הי"ד (לעל שם) חילק דנהשכ' ביאיה' אבל לא זנות. וב' מ לדעת הרמב"ם (יבום ב ד).

כו. ורש"ז (שם) פי' דהא מהני תפיסה בקהל"ג. ב. וכן היא עצמה אינה מתחילה. והרמב"ז ביאר דלא דמי לאלמנה לכה"ג. ומוהני סברת סופה להיות תחתיו דלא יפלפי' מאלמנה לכה"ג.

עשה, וכן יש מצוות עשה לישא בתולה. ובכוגרת ומומכת עז, כיון DSTOFA להיות תחתוי יידען דאין אישור עשה על האישות, והזה רק ביטול עשה דבטולה יתק. והזה ביטול עשה בעלמא, וליכא אישור עשה¹.

וכן החזו"א (יד ה) ביאר דבוגרת ומומכת עז אין פגם בעצם האישות כיון DSTOFA להיות תחתוי), ולא אסורה התורה הביאי, אלא יש מצוות עשה בתחלת הנישואין. ולאחר שעבר ונשאה (וכבר ביטול את העשה) ליבא אישור.

אך כי' בבוגרת ומכת עז ובועלות עצמו, אבל בעולות אחרים יש ג'ב אישור לא והבא מقلל עשה על כל ביאה וביאה.

והחו"א חידש דאף כשהשא בחופה בלבד ביאה, עבר בשעת נישואין, ומורתה לו. אבל הביא דהמשנ"ל (ז"ט) כת' ודריך אישור זהה ודוקא היכא דבא עלייה. והחו"א הקשה לדברי המשנ"ל דכין ודריך ביאה זהה באיסורה, הול' שתחלلال בביואה. לדעת ראבי' (בשםך) דיש חיל מחביב עשה, והאחרונים העמידו דעתה המשנ"ל דכין דבביאה זו חיל נישואין ועי' ז' הורותה לו, אף בביואה זו לא נעשית חיללה.

רי) **הכא נמי סופה ליהיות בעולה תחתוי.** לדברי הריטב"א הוכיחו דע"ב אישור בעולות עצמו הוה מדרבנן. ולרבבי הרמב"ן אף דהזה אישור DAOORIITA התירו משום DSTOFA להיות תחתוי. הריטב"א כתוב דהינו ודוקא בעולות עצמו, דין הגנאי גדול כ"ב. אבל בעולות אחרים הוה גנאי גדול, ולא מהני האי טעמא².

ריא) **קשה.** הראשונים פסקו דבעולות עצמו אם נשא מוצאי בגט. והריטב"א ביאר שלא שבקין

דוחה בעולת עצמו. (ובפושטו נקטו דוחה מכלל גויה"ב דמפתחה³). אך הקשה דבtos' תי' 'יעוד' דכתובת בעולה דרבנן, ומובואר דນחشب כתובת בעולה ולא כבטולה, וא"כ היה ציריך כתובתמנה. ובחי' ר"א מן החר תי' עוד נפק"מadam נשאה כתובתה לעצמה, ואילו קנס לאביה.

(ה) ב"א"ז ועוד נראה דוחה דאמר רב מוציא בנת היינו מדרבנן וכו'. המשנ"ל (שם) ביאר דכונת התוס' דבאישור דרבנן קנסו דאין לה כתובת כלל, כדאמר'י (לquam פד). לגבי שניות.

נשא נמי - סופה ליהיות תחתוי

רט) והא רב ור' יוחנן בוגרת ומומכת עז לא ישא ואם נשא נשוי, אולם סופה ליהיות בוגרת תחתוי וכו'. הרשב"א הקשה דהמשנה סתם מא דמוכת עז לא ישא. והרשב"א נקט דמובואר במשנה דוחה אישור גמור. (ואם נשא איןנו נשוי⁴.) ורביא דהבריתא (בנראה תי' ע"ל נט) פליג דאסור דוקא בעולות איש. אך הכך דחו"ל לגמ' להק' דר' יוחנן ס"ל הלהבה בסתום משנה. ובת' ומיהו מבוגרת לך' דת"ק דמתני' אסור. דכין דחו"ר מוח' במשנה לא הוה סתום גמור⁵.

וחבירתב"א כת' עפ"ז דמוכת עז דמתני' הוה אישור דרבנן. וכותב דיש שאין גורסין כאן מומכת עז. אבל דעת הרמב"ץ דמהני סברת סופה ליהיות תחתוי אף באיסור DAOORIITA, דמש"ה אי"צ להוציא. וכן הרא הרמב"ם (ז"ט) דבוגרת והומרת עז אסורין DAOORI, ואפ"ה יקיים. והזבר יצחק (ס"ה ב) ביאר דבעולות להב"ג יש 'אישור עשה' ודלאו הבא מقلל

וכסבירת הרשב"א דל"מ סופה תחתוי באיסור מוח'ת. וועל' לפ' DSTOFA סופה להיות תחתוי מודני להתריר אף לבתוליה, ומ"ה מסתבר ליה דהזה אישור לא בתקילה.

ט. ולכאותה בוגנותו דבוגר 'בעולה' אין חילוק בין בעולות עצמו לבעולות אחרים, וסופו שאינה בתולה תחתוי. ובזה תי' דיש חילוק דהזה גנאי.

י. וצ"ב בוגנת הריטב"א, דהא כת' DSTOFA סופה להיות תחתוי מהני רק בדורבן ודל"מ למומכת עז אילו הוה DAOORIITA, א"כ מה ס"ד דהמשנה בעולות אחרים, דודאי הוה DAOORIITA. וצ"ע.

ד. שהחשייבו מעשה זה כתחלת אישות שכונס אח'ב. ה. DSTOFA באיסור DAOORIITA לא אמר'י אם נשא נשוי.

ו. רב ור' יוחנן ס"ל בר"א ור"ש. ומובואר מדבריו דר"א ור"ש (במשנה) דמכשין בוגרת הוה DAOORIITA, ומ"מ מדרבנן לא ישא.

ז. הקשה אמא לא קנס' כיון דנשאה באיסור (וכמ"ש תוס' לעיל בג' דה קדומו). ותי' דכין דאין אישור בעצם הנישואין, אלא שמנבל מזווה לא קנס'.

ח. וכ"ד ר"ת (הו לעיל) דבעולות עצמו דרבנן. ולכאו' המקור של ר"ת מהכא, דכין adam נשא נשוי, ע"כ דהזה אישור דרבנן

ריי) תוד"ה חללו. תימה כיון שלא יהלל קאי נמי אבעולה לרואבי, א"כ אין זה חייבי עשה גרידא^ט. אך תוס' (ענ: ד"ה מחלל) כת' דחלל הבאה מחייבי עשה, הבא עליה [על הבית^ט] עובר בעשה ולא בלאו. (וזדי כחוב עשה. והוא חידוש). והאחרונים דנו רלפ"ז לילך אישור עשיית החילול הוה רק עשה, וכ"ב התוי"י (שם) (ודקרה) שלא יהלל לא קאי אחיבי עשה, אלא אחיבי לאוין.

והגר"א (ז מג) כת' לדעת הרמב"ם (הנ"ל) נפק"מ היכא דבעל בא קידושין, דהולד חל. ואינו פסול את האשה.

ריך שם. א"כ אין זה חייבי עשה גרידא, דלא יהללו לאו הוא. וב"כ התוס' הרא"ש דלרואבי עובר بلا יהלול, אלא דכוונת הגם' דנקרא חייבי עשה, ודלא יהלול קאי אף על מה שנכתב בתורה בלשון עשה.^ט

והאחרונים דנו בגדר הלאו האם הוה במא שעשו חللות, או על עצם הביאיה.

והחו"א כתוב בשם הגר"א (הנ"ל) [لت鲁迅 קושית התוס'] אכן דעתה חילול, מ"מ אינו בכלל אישור לא יהלול. והחו"א ביאר דהאיסור ממשום קיחה ולא משום חילול, נהי דרמביין שעשו חللות. מ"מ לאו שלא יהלול ליבא.

רטו) וראבי"י אלה למתוחו נדה, כמוון אולא הא דתנייא וכו'. התוי"י כת' דמשמע לדעת רבן הוה חל

מה דאמר רב בהדריא ממשום דבריו רב אש דמדמה מסברא^ט. והחו"א (שם) ביאר דכלפי ביאה שקדום נישואין^ט לא אמרין דסופה להיות תחתיז^ט.

ותוס' (ד"ה שאינו) כת' הב' כת' דמדאוריתא מהני וא"ע' להוציאא, ורק מדרבן ל"מ דקר סברא. והרמב"ן (נת. וכתובות ל) כת' דמ"מ מהני הא דסופה להיות תחתיז לעני שלא יעשה חللות. ומבוואר דאף בעולה שיר' סברת סופה להיות תחתיז, אלא דל"מ להתיירה, אלא להקליש האיסור^ט. (זהרשב"א תמה על סברא זו).

ריב) אונסת חברו וכו' לא ישא ואם נשא וכו'. הרמב"ם (יט ד) פסק דכה"ג הבא על בעולה בלבד נישואין לא חיללה^ט. וה"ה ביאר דאיסור בעולה להב"ג ילפי והוא אשה בתוליה יקח, דהכווי הוה דרך נישואין. ודרך זנות אסורה מדין פנוייה, כמוו שאר בני אדם^ט. וכת' דהרמב"ם למד כן מהלשון לא נשא ואם נשא בסוגני.

וממשנ"ל הביא דהשיטמ"ק (כתובות ל) כתוב דכה"ג שאנס אלמנה ולדעת רשי' שם מותחיב קנס, אף דעתשת חיללה ותו אין לו בה היה, מ"מ בשעה שבא עליה היה לו עליו היה. ומבוואר דבביאה בלבד קידושין נעשית חיללה.

וממשנ"ל (מקירה א ד) נסתפק היכא דכה"ג קידש בעולה ובא עליה האם חיללה. במשי"ב הרמב"ם בלבד נישואין האם בונתו נישואין דוקא או קידושין^ט.

בביאיה). וצ"י לספק הגם' (נפ) בתר קידושין או נישואין. ושוב כתוב דהרמב"ם נקט לשון נישואין לקידושין בכ"מ, וכן מבואר במגיד משנה. ומהמשנ"ל הביא מקור לדברי הרמב"ם מהגמ' (סא) ע"ש.

יב. המהדור"ם דין דנימא אה"ג, וכוונת הגם' אחנן דברקו האם עשה בעולמא. וההמשךים (חו"א) כת' דעיקר קי' התוס' בעלמא דבר' מבוואר דהוה חייבי עשה.

יט. ולכראה ה"ה על האשה, דחילול האשה תלייא בחילול הولد וילפי' בכ"ג ב' חילולין הוה עשוה, ומ"מ עיקר סוגין קאי על הול.

כ. והחו"א (יד ח) ביאר דכוונת התוס' דיין להקשוט מהא בעולמא (לקמי ענ: וכתובות ל) קירין ליה חייבי עשה.

יא. והווסף אף דקאי בקשריא ולא בתויובתה.

יב. שלא הוה דרך אישות, והוה בעולמת אחרים. יג. (וע"כ דורה איסור לאו הבא בכלל עשה, ואיסור בעולה הוה על כל ביאיה).

יד. (ואף דהוה איסור דאוריתא בכל ביאיה, אף"ה יש סברא שאינו עושה חللות. וצ"ב).

טו. ואילו בשאר איסורי כהונה פסק (שם א) דרבביאה בלבד קידושין מחללה. ואף דאיינו לוקה אלא קידש ובעל, וכדיין קידושין ענ' א. אף"ה מחללה).

טז. ואף לדעת הרמב"ם דהוה איסור דאוריתא שלא יהא קידש, אך אינו איסור כהונתו.

טז. (ועפ"ז דן בדברי הראשונים (בסוגיה קידר) י) בכ"ג שקידש

שומואל (ז לה) כתוב (ע"פ דברי הרמב"ם) דילפי מהך דרשא דaina נעשה זונה, ס"ד Dunneshit זונה כי א"כ ובכיה שניה תעשה חלה (וכמ"ש הרמב"ם (יט ה) גבי שומרת יבם). וكم"ל 'אללה'aina נעשה זונה¹².

והרמב"ם (יח א) כתוב והבא על נדהaina נעשה זונה שהריה אינה אסורה להנשא לוין.

(ריה) תוד"ה וא"י. בתור"ב (אמור פרק ב ה) מפרש דאיתעריך דלא נילך דליהוי חלל מק"ו וכו'. נדהה חמיר וڌייבות ברת, ומ"ה ס"ד דילפי בקי". ואף דשאר חייבי בריתות פסול את האשה בביاتها, אך פסל הولد צרי ללימוד ודוקא מק"ו (וכדאי לעיל מד'). ועוד בדנהה תפשי קידושים, ומ"ה אינה שם זונה.

(ריט) נילך בתוליה בתוליה מהתב. פרשי מפרש אונס ומפתחה. ור"ת פ"י מבתוולה לבה"ג.

(רכ) אරוסה שנתגרשה. הרמב"ן כתוב דה"ה נשואה דלא נבעליה, אבל דלא נשתחנה גופה חזרה לקשרתה.

והרשב"א כתוב ומיהו מסתבר דמתה תחת בעל לא מטמא לה. דבזה ליכא קרא לרבות, ודוקא אروسה, אבל הביא דהרמב"ן מטמא כי.

מנדה. אך בס"ד כת' דודוקא ראבי לשיטתו (ודיש חל מחייב עשה) איתעריך למעט, ומ"ה ס"ד למדוד אף מנדה הוה חלה, ועפ"ז ייל דלעת רבנן פשיטה דaina עושא חלה¹³.

רט) ואיתה עושא חלה¹⁴ מנדה וכו'. פרשי אם בא בחז"ב על אשתו נדה אין חולך חלה¹⁵. וכן בתוס' מבואר דהנידון על חילול הولد. (ומשמעו שלא היה הו"א לחלה את האשה¹⁶). והרמב"ן הביא דה"א אב"ד הקשה אמראי איתעריך קרא הא אין חלה אלא מאיסורי בחונה (בדילפי קידושין עז), ות"י דהכא קאי אליבא דראב"יב. והרמב"ן תי' דוגום מיהה הוה, וכבר אמרו' (לעל מדי). אלא שאינה שם חלה.

וחtos' הרא"ש ותוס' מהר"ם ור"פ דנו דרך ברייתא (התור"ב שהו' בתוס') הוה ר' יהודה, DSTM ספרא ר' יהודה. ור' יהודה (ע' Tos' לעיל טו) ל"ל דרך כלל א' דבעין פסולי בחונה. ואך דחו דבשוגין קאי אליבא דראב"י דקי"ל כוותיה).

(רי) שם. הаг"א (ו כג) תמה מכאן על דברי הרמב"ם, שבtab דאף חייבי בריתות אין עושים חלות אלא זונה, אין חלה אלא מאיסורי בחונה. א"כ מה ס"ד Dunneshit תעשה חלות. וככתוב שלא הוה חלה, אבל פגום מיהה הוה. והביה

דלא הוה פסל בחונה. ולא שירץ הרך כלל. אבל בראשונים (ח' בסמור).

בזה. והגמ' בגדיושין קאי ברבנן, וב' דרשב"א. ולפ"ז ראבי ליל הרך כלל, או שלמד מנדה לכל מקום דאין חלה אלא מאיסורי בחונה).

כו. והרב"ש כת' דאף לדעת הראשונים דברא פסולין בגיןו (איש ור' אינטו לוקה, מ"מ הולך חלה). כי. ואף דהוה מיועט בפרשה איסורי בחונה, גדר הדרשה דלא נשית סיבה שתעשה עיז' זונה.

בח. אע"ג דבעת נידחת אסורה, מ"מ יש לה צד התייה. ועומדת ליטחה. וככמ"ש הראשונים ע' בתוס' ב', ואפשר דילפי' מקרא דהכא דהוה גדר איסור שונה, ולא דעתם האיסור אסורה).

בט. ווע' לעיל נז' דיש ראשונים דנשואה נחשבת כבעולה בעומק, ויל"ע האם גם לעניין סוגין).

בא. ודוקא לר' יהודה איתעריך, ס"ד דילפי' צד השווה מאיסורי קחל ופסול בחונה. נכ"ג בונתו, וקצת חסר בדרבי חתרו¹⁷).

כב. לבא' משמע דרך ס"ד הוה ודוקא בהן שבא על דהה. אבל ר' שבא על נדה חולך לא פסל לבחונה ומוקר ק"יו. אך לדברי הרמב"ן שירץ לנטוגה (לעל מדי) דילפי' פום מק"ו, ואף במ"י שאינו בהן. ולדברי הרמב"ן שם אף כל דורותיו יהיו פגומים,etz"ע לזר צד אף בנדה כן.

כב. אך במש' בלה (א) אי' דבנין נדה הוה כמנמודים אלא שאינם מנמודים. וב' פ' הרמב"ם (איסור' בט א) דהוה פגום. וודרכ"מ (ד ב) כת' דמ"מ אינטו אסורה לבחונה, אלא דראוי לרוחקו.

כד. ולפ' ע"פ משוב' Tos' (לעל ט: דיה מה) דבחילול האשה אמרוי' דאין חלה אלא מאיסורי בחונה. ושיטתה בשירה נתחלתלה. אבל בחילול הولد שפיר' ילי' ק"ו לפסל אף היכא

וחרמבי"ם (איס"וב ייח ג) כת' דגירות הוה זונה, הואיל ואינה בת ישראל, ותוס' (סא, ד"ה אין) פ"י דהוה זונה, דכאה מהעכרים השטופים בזימה. והראב"ד השיג דיאנה זונה, אלא ילי"פ מרכבתיב (bihukal) בתולות מזורע בית ישראל. וכ"ד הרשב"א.

ולדעתי תוס' דלכו"ע אסורה מטעם זונה³, והאדרשי" (קידור' שם) מקרה דיהוקאל, דעתך יוחזקאל ואסמכיה אקרה לכל מיד' בדאית ליה?

ותוס' (לעיל גז, ד"ה וא') דנו האם ר' יהודה יליף מקרה דיהוקאל, ובכת' דמשמע (בקידושין שם) דעיקר סברת ר' יהודה דגונמה מק'ז. ונפק' מ"דיש לה גדור חלהה, ואני אוכלת בתרומה).

רכג' שם. כשירה לכהונה. פרש"י ולא מוחזקנן לה כזונה. משמע דתלי בזונות. ובע"ז כת' רשי" (לকמן בא. במשנה, וסא: ד"ה אלא גיורת) ע"ש. והרשב"א ורייטב"א דיקי'ן ומדבר רשי"ן דסבירת רבנן דמחזקנן ליה שיזנטה, ומשה' פסולחה אף פחותה מבת ג' פסולחה].⁴ שמעון מודה דיהיכא דזינטה פחותה מבת ג' פסולחה].⁵ והרשב"א האריך להק' ע"פ רשי"י. דזנות פחותה מבת ג' אינו פסולין⁶. ויש החזרונים שנדו דבעכו"ם לא נאמרה הhilכתא דפחות מבת ג' ולפנ' שנתגיירה יש לה שם ביאה. ולכן נשית זונה).

גמור בתוליה לביאה. שמקאן ולהבא אם תבעל אין בתוליהחוון.

ת' ומבואר בסוגין דר"ש ציריך קרא לחבשין, וליל' קרא ד'חחיו לכט' לפנחס סי' לאסורה. וצ"ב מנ"ל דזהה סברא פשוטה לפסול.

ט. לבאו' מיבור או' דאף לר' יהודה ורבבי' גדור האיסור בכת' גרים מושום זונה. וצ"ל דהטעם משום דיש לו ייחס עכרים. ואיך יש לדוחות דר' יהודה טעם הפסול דלפי' בעד השווה ד'פוגום' פסל, וככונת התוס' דיש גiley' דהוה איסור دائורייטה. ודוקא לרבן שנולדה בנכריות הוה שם זונה).

י. וכ"ב הרשב"א ורייטב"א ע"ד דעת הראב"ד אסורה ממש אחר (מדאוריתיא), ובא יוחזקאל העמידו על הפסוק. ואיך לבאו' אינו לוקה, כיון דליך אהורה בתורה). אבל המנוח' כת' דכונת הראב"ד דהוה איסור ודברי' קבליה.

יא. אך יש לדוחות דכונת רשי"י דפחות מבת ג' בשירה, לאפוקי טפי' מבת ג' דמחזקנן לה כזונה. ואיך פחות מבת ג' ליכא צד לפסול ממש זונה).

יב. אבל דעת השואל בש"ת הרשב"א (א אלף רלא) דבריה פחות מבת ג' פסול להחשב בעולה לה'ג'. (והרשב"א האריך לדוחות דבריו).

דף ס:

וכא ר' שמעון וכו' הוא איתענד ביה מעשיה. בפשטו משמע ד'מובה העץ' הזה מעשה הפוּסָלָא (ולא משומע העדר בתולים). אבל ילי"פ דכונת ר' שמעון ודין 'אחותו בתוליה' תלי' בתולים,⁷ ולכן היכא דיש שניי בתולים גרע.

רכג' תניא רשב"י אומר גיורת פחותה מבת ג' כשירה לכהונה וכו'. דבמשנה (סא) אי' דרבנן גיורת ומשחררת הוה זונה. והגמר' (קידור' עח), הביאה מה' בזה, דעתך ר' יהודה (במשנה שם עז', והר' לעיל גז), אף בת גר אסורה לכהונה. ולר' אלעוזר ב"י (שם) בת גר וגיורת אסורה לכהונה. ודעתי אבל היכא דאמה מיישראל מורתת לכהונה. ודעתי ר' יוסי (שם) דבת גרים כשירה לכהונה, אבל בשנולדה נברית אסורה לכהונה.⁸ ודעתך ר' שמעון ב"י דאפי' נולדה נברית מורתת לכהונה. ובגמר' (קידור' שם) אי' דכלן דרשו מקרה א', דאי' (יהוקאל מד כב) כי אם בתולות מזורע בית ישראל. ר' יהודה סבר דבעין כל זרע מישראל. וראב"י סבר 'מורע', ואפי' 'מקצת זרע'. ור' יוסי סבר מי שנזרעו בתוליה בישראל. ור' ש סבר מי שנזרעו בתוליה בישראל, אבל פחותה מבת ג' בשירה].

א. אבל מסברא מובט עץ הוה רק העדר בתולים. ולכוארה תלי' בדברי הראשונים (ע' רשי' ותוס' וחוס' ר' ר' בתולות יא) גבי מובט עץ בשר. ע' מש"ב לעיל נטו').

ב. משא"כ שלא בדרכה, אף דנעלה לאיש, ונעשה בה מעשה גנות, לא נפחח ע"ז דקורבה.

ג. ופרש"י דבעי' הורותה ולידתה בקדושה. וכ"כ הרמב"ם (איס"וב ט יט). והחלק"מ (ובט) דיקי' דלא שנולדה בקדושה, דבתר הרין אולי', ובעינן שייא בקדושה. ואיך ציין דהוב"י (שם לא דרייך בון). וויל' א' תלי' במח' דעובר ייר' אמו, וכדי' לך' עת. דלמ"ד לאו ייר' אמו דנכחש גירות נפרע על העובר).

ד. ורישא דקרא אלמנה וגורשה לא יקוח להם לנשימים, ובגמר' (שם עה) אי' דרישא בכחן גודל ואסורה באלמנה) וסיפא בכחן הדירות. ע' תוס' שם.

ה. פרש"י עיקר הורע, דהינו מן האב. וישראל שנשא גיורת הבת כשירה לכהונה, דמותייחסת אחר אביה).

ו. פרש"י אפי' זרע בחוש, בגין מהאמ. גור שנשא ישראלית. ע' מש"ב בה לעיל גז).

ז. פרש"י 'בתוליה שלה' יהו מזורע גידולי יהוד. שמעמו גמורו בתוליה משבאה לכל ישראל, דהינו משגנשת בת ג'

(רכ) הויאיל' ואינסיב וכו'. וט"ד דافق בכהן הדיויט^ט בין נשאת (אפי' באיסור), אף בחשש פסול זונה לא תצא^ט. וצ"ב. ומשמע דעתך דזה גדר ההיתר דסופה להיות בוגרת תחתית, דאיינו אישור חמור וכיין נשאת מותרת (ואף נשאה באיסור). (והרש"א ב' דס"ד דזהה דרבנן).

(רכ) הכא סופה ליהות זונה תחתית. תוס' (סא. ד"ה אין) הביאו מוסגין ריגורת אסורה מטעם זונה. וכן הרשב"א הביא דמקאן מקור לדברי רשי' והרמב"ם (ע' בסמוך) דכתב דלמ"ד דפוזל הוא משום דוחוזקה כזונה. והרש"א דחזה דלטעניך קאמר, בין ואמרת דשייר בויה סופו להיות תחתית, א"כ ס"ל דזהה דרבנן, ומושום גירות גנות. [וכ"כ בשוי'ת הרשב"א (א אלף רלא)]. ומיהו קושטא דמלטה לאו משום זונה, אלא דבעיא שתהא נולדה בקדושת ישראל. (ע' בסמוך).

(רכט) תוד"ה סימן, והדרוקן לאו היינו ירקון וכו'. וכ"כ תוס' (בכורות מ"ד): בתחילת דבריהם דמשמע (שם) הדזרוקן יירקן תרי מיili נינוח. וכתר' ומידיו בסוגין נראה שם עניין א'.

עוד הקשה הרשב"א דאי משומ הא זהה דרבנן^ט, ומובואר בברייתא דנה' מודאורייתא. והרש"א כת' דברת רבנן דדרשי' מקריא דיזקהל (הו' לעיל) דבעינן מועע ישראל, שנזרעו בתוליה בישראל. ור' יוסי דפליג ס"ל דנזרעה בישראל, ואפי' הורתה שלא בקדושה ולידתו בקדושה פסולה. (וע' ע' בסמוך סא. תוד'ה אין).

(רכד) גיורת פחותה מבת ג' וכו'. מובואר דשייר גר קטן בדאורייתא. וע' תוס' סנדירין סה: שנסתפקו בהז. (ויש לישב בשפהה שנשותחה).

(רכ) והרי פנחת עמהם הוה. הריטב"א כת' וכבר נתכחן. ולמ"ד (ובחחים קא): נתכחן במעשה זמרי. אך העROL"ג הביא לדעתך רב אש"י (שם) לא נתכחן עד שעשה שלום בין השבטים (bihoshush כב ל'). וככתוב דע"ב הינו דלא כהר ברייתא^ט.

הריטב"א כת' דלשבי' מותרת אף לכהן גדול. והאחרונים (קר"א) הביאו דכ"מ מהא דהתורה לפנהס, ופנחס היה משוח מלחמה באותו שעשו^ט. ומשוח מלחמה מצווה בתוליה (הוריות יב: והרמב"ם יז א).

(רכז) ונבערינגו' לאפני הציין^ט וכו'. הרש"ש הקשה דעתך מעשה נס, ובין דמצאו לבודוק ע' פ' חבית דהוא טבע, למה יסמכו על הדנס.

בקטנה, האיך אמרו החוי לבם בקטנות. וזה פנחת היה משוח מלחמה, ותי' דלמ"ד דעתך לא נתכחן פנחת לא היה כהן, וב"כ דלא היה משוח מלחמה. וזהלך למלחמה מטעם אחר, ועוד תי' דה"ק החוי לבם בשתהיה גדולה זונאותה לדרש עצמה. דאל"ב האיך קטנה גיורת נשא, דקיושת קטנה וההתקינה. ועוד דגר קטן הוה תקנ"ח ע' (בחותות יא). ואך ייל' שלקחים לעבדים, ואח"כ שחרור (למ"ד לע' מ: דל"צ דעתך). וככה"ג ממשב"ל גיורת קטנה מודאורייתא.

יע. והמל"ה ה' ה' מ"ל דמושיע לזה צי'ן. דגבוי מדיין בדקו הרואיה לחדבعل, ולא הבועלות.

יח. ויש להעיר דמשמע דאין חילוק בין בכהן הדיויט לכה"ג. ואפשר דעתיפא מיניה קא דחי.

יט. ואפשר דהכוונה ולענין בדיעד סמכיין א' שמען וככיע"ז לעיל לו'.

כ. יל' פ' דהרבש"א לשיטתו דרך בדרבן מותני סברת סופה להיות תחתית.

יג. ובשו'ת הרשב"א (ג שעט) הוסיף דא"א דלא יהא שעעה א' בהיתר ועמעידנו על חוקה, דחוקה דאווי' ורובא דאוורייתא. ועוד במדין כתיב אשר לא ידעו משבב. ורוכן של תינוקות פחות מג' אין נבעלויות, אפי' בעבורם.

יד. אך תוס' (שם) פי' דברי הגמ' 'ההוא בברכה הוא דכתיב', שהקב"ה ברכו שייהי כהן, ומיד היה יכול להיות כהן. אלא שתחוללה ציריך להלבישו ולמושחו ולתונכו. ושמא לא נתרצו לו כל ישראל באotta שעעה מפני שהרג נשייא שבט עד שם שלום בין השבטים ימיי יהושע. ואזו נתרצו לו ומשוחחו. והאחרונים דנו האם במינוי של הקב"ה כבר חל בו שאר דיני כהונה ונארס בגיורתו, מלבד עבדות קרבנותו.

טו. ועוד יש שדנו דמובואר בגם' (ובחחים שם) שנבחר לכהונה קודם, אלא שלא היה כשר לעבודה עד שעשה שלום. ויל' דכין דההחיל המניין, א"כ בגמר המניין תאסר עליין. וויל' אי אמר' בזה נשואה בהיתר. אך ייל' דכין דההחיל המניין כבר גרען.

טז. ועד"ז ה' המשג'ל (ז' ט' ד'ה וא'ז'ת) למ"ד דכה"ג אסור

דף סא.

רلد) תוד"ה קברי. מערתא דאברהם אבינו' ואדם הראשון אף דאיקרי אדם וכו'. תוס' רמוו למש"כ תוס' (ב"ב נחת) דאברהם נקרא 'אדם', ולכנן אין לטעטם מהכא'.

ותוס' (נדה ע: ד"ה ואין) כתבו דרך אחריו מתן תורה איקרו ישראל אדם יש חילוק בין עכו"ם לישראל, אבל קודם מתן תורה אין חילוק. ואפי' לר' שמעון מטמאין באוהלי^י.

רלה) בא"ד או אפי' גורבן וכו' אלא אותן שמותו משועה שנאמורה אותה פרישה וכו'. תוס' חק' קו' נוספת אמאו איצטיריך לעצין קברי האבות, הא קבר שלפני הדיבור איןו מטהמא. והగ"ח (סתנסל נייר שם) תי' דהמייעט קבר לפני הדיבור הויה רק מדיני קבר, באופן שהמתה כבר איןו מטהמא. אבל המת עצמו מטהמא אף שמות לפני הדיבור. והוא צרכיהם לעצין ממשום טומאה אהל המת^י.

רלו) תוד"ה ואין העכו"ם קרוין אדם^י. דעכו"ם העוסק בתורה ובוי האדים וכו'. וראב"ז (ע"ז שי) תי' דהחות מעניינו ذקרה, ذקרה לישראל קאמר ושמורתם את החוקתי וכו'. והויסיף אשר יעשה אותם 'האדם' מיותר, ומזכותם אדם לרבות הגוים. וכן נמי והארץ נתן לבני אדם בישראל מيري עיל מעינה, יברך את בית ישראל וכו' עד ברוכים אתם לה' וגוי. והיה לו לומר והארץ נתן לישראל (שהרי ארץ ישראל ניתנה לישראל ולא לגויים) ומזכותם 'אדם' מרבה גוי. אבלanca' אדם כי ימות באוהל, לאו לריבוא נכתוב. וכיון דאיציגריך לכתוב אדם לא מרבי מניה גוי, אלא ישראל דוקא הקראים אדם קאמרו. ותו דחו"ל לכתוב וכי ימות מת באוהל דהווה קאמרו.

תורה. וזהמשג'ל (כ' פרשת דרכים) וזהיר לדון האם היו לאבות דין ישראל לכולו או רק לחומרה.

ז. והאחרונונים (קוב"ש שם) החק' דמובהר (שם) שמצוין אף קבר של יעקב. ולמ' שקרא אדם.

ח. ותוס' (נדה) הביאו דלהר"מ פונטוניוזה דחה דאדורה דקודם שנאמורה פרשה זו ס"ד דאיינו מטמא כלל. ואיתרבי רק לטומאת מגע. (וכמ"ש תוס' דינ').

ט. אבל תוס' (נייר שם) נקטו דاتفاق בשמתה עדין קיים איןו מטמא באוהל, כל שמלה לפני הדיבור.

י. ור"ע א' ציין תווי"ט (געים יב) דנתמעט דאיינו מטמא בונגעים, אתם קרויים אנשים (וחרעד"ב שם) דריש מקומות אחר. וההור"ט מרטונברג (כתיחס' שם ג' וא' בת' דעכו"ם נתמעט שאינו נתמא מכל הטומאות).

עכו"ם אין מיטמאין באוהל

ול) רשי' ד"ה אין מיטמאין, את המאהיל עליהם. וטהור שמאהיל על המת. אבל הגרא"א (אורות אלהו פ' חקת, הוי באוש טומ' א ג') כתוב דאך לר"ש המאהיל על עכו"ם נתמא ודמאהיל גנוגע, ע' חולין כהה, ועכו"ם נתמעט רק מטומאתה אוחל המת ודבר אחר מאהיל על המת ועליזו^י.

ולא דיקטיא אקטיל, בפשותו כוננת הגמ' דשמעה היה קרא דاكتיל. וידעו שנטמאו בקבורת המת. ולא שהזיה ספק, וכ"מ בתני היב' בטורו^י: אבל החו"ז הביא י"מ כוננות הגמ' דהזה צרכיהם ליטהר. ור' שמעון יליף מהכא דכל קבוע במחוצה על מחיצה ולא אול' בבר רוב^י.

ולב) ורשבי' לא נפקד ממנה איש לעיבורה. והגמ' (שבת סד) אי' שימושה של אותם א"כ למה הביבאו כפרה. אמרו לו אם מידי עבריה יצאנו מידי הרהו לא יצאנו וכו' שזו ענייהם מן העורה.

ולג) רビינא אמר ובוי' ממגע ומשא מי מעיטהינו קרא. וכ' פ' רוב הראשונים דלק"ר עכו"ם מטמא במגע ומשא. אבל היראים (שכב דור בהג'מ' אבל ג' ב כתוב דאיינו מטמא אף במגע ומשא. ומשמע דטל' דלא קיל' כרבינא דמסקנה דהכא^י. והמשנ'ל (אבל ג' א) כתוב דכוננות היראים דכהן (ונזיר) איןו מזוהר אלא מגע עכו"ם. ואף דמטמא טומאת מת, ונזיר וכחן איןן מצוין אלא על טומאת אדם^י המת^י.

א. וכ"ב הריש"ש (פסחים ט) לפשר דברי רשי' שם. (ווצ"ע דרשי' בגין כת' להודיע להיפר).

ב. דtos' (כתובות טו) החק' לר"ש מנ'lein דין קבעו.

ג. ובתוס' (נדה ע) הביבאו דלחוד תי' איןו מטמא במגע ומשא.

ד. ועכו"ם הוה כבנילה. ואף דמטמא בדין אבי אבות הטומאה, לא הוה טומאת אדם כי ימות.

ה. וכובב דמ"מ לענין דלהבה דעת רוב רשונים לאstor, ודן דאיין להקל מכח ס"ס, בציורף דעת הראב"ד דכהן שנטמא כבר איןנו מצויה שוב שלא ליטמאות, שהרי בכל צד חלוקים עליהם כל חכמי ישראל.

ו. והリスト' א' (כ"ב שם) כתוב דאברהם אבינו היה נביא וקימ' כל התורה דינו בישראל, וכן אדם הראשון היה נביא. והリスト' ב' (כ"ב שם) כתוב מפני בבודם שהרי קיימו וקבעו עליהם

רלט) בא"ד ועיקר טעמא שחויה סומך על רוב ארוןות וכו'. ודרוהה טומאה דרבנן כדאמריו בברכות י"ט. ותוס' (ב"מ קיד:) הוסיפו דיש מקום דלא גורו בגין יצאת לקרה מלכיבם. אבל הרמב"ן ורש"א דקשו דא"א שיהא אליו זו וכור לטוב פרץ גדרן של חכמים, שגורו על כל הארוןות, ועוד שלא היה נתון מכשול לפני ר' אבוחו לומר שאין מטמאין, וממטמאין^ט.

(רמ) שומרת יכם שנפללה, וננתנה להזיות כה"ג.^ט הבית מאיר (קעד א) דק' דנימא הויאל ואישתרי אישור את אה, והותר אף אישור אלמנה לבוה"ג (צד אמריו לעיל ז, עי"ש^ט). ותי' דמ"מ גורין ביהרראשונה אותו ביהר שנייה. והஅחיעזר (ד) אין דיל בהואיל ואישתרי הוה הותרה, ולא דחויה, וא"ב אף ביהר שנייה תחא מורתה. והஅחיעזר תי' שלא שיר הויאל דוקא בערויות דשם ערויות א"ט. (והאחרונים תי' בכמה אופנים^ט).

(רמא) אה' שומרת יכם נמי. הריטב"א הקשה דממעטין (לעיל נט). אי' ולא ב'. ויל' דשם אלמנה חד הואה.

(רmb) אמר רב יוסף קטייר דחוינא הכא וכור' تركבא דרינרי וכור' עד דמויקי ה'חוושע ב"ג בכ"ג. התוו"י בת' דאין זה יהושע בן גמלא שתיקן תקנות (להושיב

משמע כל מות וכותב אדם, ש"מ דלא מטמא אלא הקריין אדם במקום אחר דהינו ישראל.

(רלו) תוד"ה ממגנ. וארא"י דאין הלכה בר"ש. אבל הרמב"ם (טומאת מת א יג, ואבל ג יג) פסק דאינו מטמא באهل, לפיכך קברותיהם טהורין^ט. וכי' הרמב"ן (שאי' בסוגין). והשו"ע (י"ד שעב ב) פסק דעתך ליהור שלא ללכת עליהם. והרמ"א הוסיף ונבען להחותmir^ט.

(רלח) בא"ד דרישב"ג פלייג וכו'. ובמשנה דמדורות עכ"ם, ולריש לא יתכן לטמאות מדורות באهل^ט. והלכה ממשנתינו. והרמב"ן ורש"א כתבו דאין הלכה כהך כל דילכה קרשב"ג ממשנתינו^ט, ואף Ai רשב"ג פלייג על ר' שמעון הלכה בר' שמעון. אבל רשי' (פסחים ט. ד"ה מי) כתוב דהמשנה איתיא אף לרשב"ג, דבמגע מודה. ודרמב"ן ורש"א הוסיפו דשמא רשב"ג משום מגע, וחישין שיתגלה הנפל, שאין חופרין לנפלים אלא קל.

�הרמב"ם (טומ"מ יא ז) פסק דמדורות עכ"ם מטמאין, אף דס"ל דעתו אין מטמא באهل. והתו"ט (אהלות יח ז) דיק' מדברי הרמב"ם דזהה בכלל טומאת ארץ העמים^ט. והמשנ"ל (טומ"מ יא ז) דיק' מהרמב"ם דאף אויר מדורות עכ"ם מטמא, ובדין ארץ העמים. אבל הביא דברשי' פסחים מבואר דרך בungan. דכ"מ בתוס' דידן.

י". והעירו (בשם החזון יצחק) דיש באן חידוש במסנה, דאפי' דמייקרא נפלחה ליזיקת יבום, אח"ב זוקקה רק להליכזה, ולא אמרוי' כל העולגה ליבום. ודולמה שהחידשו האחרוניות (הו' לעיל לו), דמתהדר בחיברי עשרה נפליה רק להליכזה, ולכן לא אמרוי' כל העולגה להליכזה. א"ב הכא דמעיקרה היה זיקת יבום, נמא כל העולגה. ווצ"ל דפקע זיקת יבום, וחול זיקת 'עלתה' להליכזה).

י". ואף דילפי' עלייה, דאתות אשפה פטור, אבל בחיברי לאוין אין פטור. ווצ"ל לעיל שם אי היה גוזיה"ב וגילוי דלא אמרוי' אישתרי.

יט. ועוד תי' דיסוד הויאל ואישתרי, דאל"ב אמרוי' הויאל וגואס אסר משום שוויידה. אבל לצד דאף בחיברי עשה אין איסור אשפת אה, א"ב הכא לא תאסר.

ב. והஅחיעזר (לד) כתוב דבאלמנה יש אישור על האישות ולא על הביהה, ובזה לש' אישתרי. ובחי' ר' מאיר שמהה (כאן) תי' דאישתרי שירק בערויות דהוהו אותו חתיכה דאישטרא משא"ב אישור אלמנה דאיינו בחףצ. והאמור"מ (ה) כתוב דביכון דילפי' מועלטה (לעיל כ) בחיברי לאו ועשה

יא. ומובהר בדברי הרמב"ם דלא נתחדש בעכ"ם טומאת קבר ואף לעניין הנוגע בקביר, אבל בש"ת הרמב"ם (פאר והדור ט) כתוב דאסור לגעת בקבר וע' מנח' ח' רסגן. והוגר"ח (טומ' ז) ביאר אמאית תלי' בטומאת אול.

יב. והגדול מרובהה כתוב דאין מוחים بما שרוצה לסמנך להקל ביצירוף דעת הראב"ד דכenhנים בהז"ז מוחרים ליטמא בין דוחה טמא מותם. רשות חור בו, ואפשר דהראב"ד קامر רק לעניין דאין לוקין, ואיסורא מיהא איכא.

יג. והחו"א (כל) הקשה אמאית הביאו תוס' רק מוך משנה דרישב"ג, הוא איתיא שם כמה משניות דמדורי עכ"ם מטמא (באهل).

יד. וכי' הרוי"ק בכ"מ (סוק' ב' ועה) דאין הלכה ביך כל דילכה קרשב"ג ממשנתינו, אבל תוס' נקטו דך כל בכ"מ. טו. אמןם דבר זה גופא צ"ב אמאית החמירו בארץ העמים לר' שמעון, בין דעתו'ם איינו מטמא באهل.

טו. ואפשר דלהוט' לא נחשב מכשול, בין דלא בשמיים היא, ומלאך איינו נאמן בהלכה.

תורתו העראה ליבום. וורטמברג (קידרו י), ביאר דמדומות יבום ישנה בכל ביאה ראשונה עם גמ"ב. בשזה ביאה האמורה בתורה, אך עפ" שリストת תורה והעראה. (ומבואר דברונטו דהיכא דעתשה את כל הביאה, הכל מעשה ביאה א', וביאה זו הותר בכלל המוצה^{יב}). ועוד רדכטיב להקים שם לאחוי, ואינה מתחברת רביעית

ולכדו בראויים לשלב במאמרם. מילויים אלו יתאפשרו על ידי הגדלת המרחב שמיועד לארון הספרים, וחלוקתו למספר אגפים, או על ידי הגדלת גובה ארון הספרים.

ותוטס) (עליל שם) הוכיחו דברין דאייסור אלמנה נרחה, נימא דין ואישית כאשתו^ט. וכיון דעתה בכחיה לא יכול אייסור אלמנה, וזהו הראה מה' ג' נשא נערה ובגרה לא בעי קרא להחידר (ע' במשנה דלעיל), דברין לדנדנשת בהיתר שור. ותוס' נקטו וככל איסורי התורה לא חלו אחורי נשאת^{טט}. ות' דברין דהחותר רק מזמן דחייה לא אמר' דהחותר למגורי ובונשת באיסור לא הותר. והוריתוב"א (בגן) הוסיף דברין דהווה ע"י דחית לוא, ובבמוקם אחר אפשר בל' שום דחית. ממש' ג' איסור אשת Ach דגלי רחמנא הדחותה, ונעשה כאשתו^{טט}.

זיווינה

רmono כהן הדירות לא ישא אילגונית. פרשי מושם מוצעות פריה ורבייה. וה"ה לישראל (וכדאי' בגם'). וכק' דחויל למשנה לחדר דמותויב לשיא בתם בנים. ואם אם ישא אילגונית. יוכל לשא אשה

ובו. ואפשר דכוונתו להוכיח מזה דהכל בכלל מצוות יבום, ולא שהקמת שם הוה מצויה בהפ"ע.

בז. ומשמע בתוס' דשייך להתייר נעשה באשתו دائיסור
אשה אח גויש

ב' מה שהו' (עליל נת). אך יש אחרונים (ח' הגרץ שצ'קווין תשובה הגורש'א וצ'ל א קמוד) שכתו ברכות התהוט' דוקא באיסורי כה'ג דרבנן בקרא בלשון י'ם. ווק' התהוט' דעכ'פ' אלמנת לכה'ג כיון שעשויה באשרו עי' הור ביאה שנייה. מלבדו לשאר ייורבון.

בכט. ומשמע מזה דכוונת הקושיה דנילך מהדין עד'ל'ת
ההותר איסור אלמנה לה'ג במקומות יבום. כדאמר'י גבי אשת
אחים בירוחם.

ל. ובפshootו כהן הדיוות לאו דוקא. וכ"ב **תוס'** (בע"ב ד"ה לא). אראל הפורי בחר דייל בקביה הי מורי הוראה רישראל.

מ��וי תינוקות, ב' בא), ואתו היה צדיק, ותוס' (ב' בא). ד' וזה ותוס' חר"ש כאן, והתו יומא י"ח, כת' דהיה צדיק גמור, אלא שהו אחרים חשבים ממנה בא. והריטב"א תי' עוד דלכבר כי הוה חסיד.

והב'ח (חו"מ ח) הביא לדעתה תוס' (שם) כיין דנתנו מעות למונתו נחשב קשור רשיים^{כט}. ואף שהוא גדול בחכמה ובמנין. אבל הקוב"ש ("ב' עא") דמייך מדברי התוס' דודוקא משום שהיו אחרים ראויין ממנו. אבל במקום שהוא ראוי ביטור אין אישור להעמיד אף ע"ז דמים.

רומג) תוד"ה עייליה ליה מורתא. לאו היינו ינאיכי כה"ג^{בז} וכורו. ובפסוקי הריד הוכיח כן דזהה מורתא בת ביחסות הדיטה במנן החורבן (קדאיתא בגיטין ג). ואילו מלכוי בית חשמונאי קדם טובא^{בז}. וע"כ דיןיא דהכא היה ממלכי וורדרוס.

רמן) בשלהי מאן הניתנו און וכ' ואין עשה דוחה ל'ת
ועשה. תוס' (עליל ה. ד'יה ואבותי) ה'ק' דבגמ' (ב'מ
ל.) מבואר דעתה דוחה ל'ת ועשה שאינו שווה בכל.
א'כ ה'ג' עשה דבריהם יודהה ל'ת ועשה דכה'ג. וע"ש.
והדריטב' (בחד ת') כתוב דסוגין פליג דלא דחי אף ל'ת
ועשה ס'ל' בון ומלוגיה דוחטם אה'ג יודהה.

רמה) גוירה ביאה ראשונה אותו ביאה שנייה. ותוט
(ב: ד"ה אותו פ"י) דהינו גוירה אותו גמר ביאה,
 דמצות יבום דוחה רק את העරאה. אבל הרמב"ז
(ליעיל ב: כת' אכן גמר ביאה הותר מושם מצות
 יבום, דיבמה יבא עליה נון' מבышען, ואפ' דרבנן

חולצת, ונתהדרש דלא הוותר איסור זה, ובכפוי איסור כל אין
חלוקת בין געעה אח"ב.

כא. ועי"ש בקוב"ש שהbia נידון באיסור מינוי דיןנים משום רשות ראוף רובה דבוב ראיינו ורנו לעויז רדיישרב.

בב: ואסור לערמוד לפניו, ובמ"ש הרמב"ם (ע"ז ו' ט).

בג. דוגמ' (קידר טו), שבלבש את העץ מיהו בו, משומ וධיא
עדים דאמנו נשביית, והיה תרי ותרי. ונורקה בו אפיקורוסות
והוורג את כל חכמי ישראל, מלבד שמעון בן שטח. ובגמ' (ברכות טט) נז' אבבי ורבא אמר ינא הויא יהונן כה' ושבישמש
בכחן גודל פ' שנימ', ולבטסוף נעשה צדוקין, ולרבא ינא לחוד
גיגאנטון מלוד (אשנ' ז) אשר בדורות הדרוזים (בנוסף למלוד).

בד. וכרא"י (ע"ז ט) דמלכות הורדוס היה ק"ג שנה בפני הבית.
כה. ולא אמר ר' דבשעת גמר ביאה כבר קנאה, ואינו מכיון
שומן מזוהה.

בתוליה מעמיה' ולא גיורתו, והוה לאו הבא מכלל עשה. (ואינה לוקה). ולא הוה משום זונה.

ולדעת תוס' בעז' והרבא"ד והרש"ג"ג גיורת הוה שם חדש, ואין לוקים עליו. אבל לרמב"ם ותוס' לוקים משום זונה^{ל'}. והריטב"א (ס): כתוב לפרשDKרא דיחזקאל אסמכתה בעלמא, והכى גמרי דפסולה דאוריתא משום זונה. וכ"ב הגרא"א (ו כז) לדעת הרמב"ם דגלי קרא דיחזקאל דגם היא בכלל זונהDKרא.

(ג) בא"ד והק' ה"ר משה וכ"ו נשג'ו אם הוא כהן חייב משום זונה. וכן פרש"י (ע"ז לו):adam הוה כהן גורו מדרבנן משום זונה. ומובהר אכן בזה אישור דאוריתא. ותוס' (ע"ז לו):תני דסוגיה דחתם כאבי, אבל לרבא חייב מדאוריתא משום זונה^{ל'}.

הרמב"ם (יב ב) כתוב דאך ישראל חייב משום נשג'ו, ואחריו נחשב זונה אף בclf' ישראל. והביש' (ו טו, טז ג כת' דלפ"ז ייל' דאה"ג) דכהן לוקה (ותליא' במה' אבוי ורבא בתמורה).

רנא) בא"ד ויז' דרבא לא פליג אלא היבא דזונתה דיזיפ לה' מזונה ישוראניות וכו'. מבואר דעתכם יש להם דין 'זונה' משום דשטו芬 בזונה. אלא דנתממעטDKרא דאישור זונה לא קאי בהה, דאישור זונה כתיב דרכ' קייחה. אלא לדעת רבא דהיבא דזונתה ילי' זוני זונה נספוך מישראלית, ולוקה^{ל'}. (ודילפ' דלא גרע מישראלית^{ל'}).

OTOS (סנהדרין פב) פ"י דמה' ר' יהודה ור' יוסי ור' ש בגיורת, אף דפליגי מדאוריתא מגוזה"ב, אך לא הוה משום זונה. (ויל"ד א' כוונתו לאו הבא מכלל עשה

לג. והרמב"ם (איס"ב כא כו) כת' ולא ישא עקרה וקנה שאינה ראוייה לילד. (והשפט קטנה). והמשנ'ל (שם) העלה צד דאייר' בקים מצות פריה וביבה, אלא דמשום ערבע אל תנח יקר' (ע' לקמן סב) לא ישא זקנה ואילונית, וקנה מותה. לד. ובפשתות לשון המשנה אין זונה וכו', ועוד הבינו החtos' מהוגמג' (ס: הסוף העמ') סופה להיות זונה תחתית, מבואר דהוה שם זונה.

לה. ועד"ז כת' תוס' (תמורה כתט) דרבא ס"ל כמ"ד נשג'ו, ומ"ד נשג'וocab. אבל תוס' (סנהדרין פב) כת' דדורק להעמיד סוגיה נשג'ו דלא ברבא. ולא בעין' דרך קייחה אינו תנאי בחוב. אלא גדר שם האיסור. וצ"ע דאך בשם זונה דעתכם שטופים בוימה נילך דלא

אחרת עמה. ובחי' ר"א מן הדר (סב) כת' דמובלע מעזה בנישואיה^{ל'}.

רמו) שם. לא ישא אילונית. משמע דזוקא אילונית, אבל רשאי לשא כטנה, שתגדל ותהא ראוייה לבנים. אבל הרמב"ם (אישותטו ז) כת' דלא ישא אדם עקרה וקנה ואילונית וקינה שאינה ראוייה לילד. וא"כ קים מצות פריה וביבה או שהיתה לו אשה אחרת לפירות ולרבבות ממנה^{ל'}. וזה הבהיר שאעפ' שקטנה באה לבכל בנים, השטה הוא מחויב והוא לאו בת בנים היא.

רמח) רשי' ד"ה אל' הגוורת. דביהת עכו"ם ועובד פסללה. ווצ"ב דמי מגראע ביתאת בת מינא להחשב זונה, וע' בסמור). והרש"ב"א (ס) האריך לתמונה דגיורת אפי' משומורת אסורה, דילפ' מקרה דיחזקאל. ובפושטו דעת רשי' דגדר הגוזה^ב דבל נברית הוה בחזקת מופקרת לננות, ומש"ה נקראת זונה. והמנח'ח (רשו טז) פ"י דעת רשי' דשם זונה הוה רק בנבעליה ביתאת גנות, אבל אל'ב אסורה מקרה דיחזקאל (ואינה לוקה). וע' בסמור).

רמט) תוד"ה אין זונה. אפי' נתגירה פחותה מבת ג' אסורה מטעם זונה וכ"ו שבאה מעכו"ם השטופים בזימנה. ושם 'זונה' הוא השתייכותו לבני. ולא משום דהיא זונתה. ועד"ז כת' הרמב"ם (איס"ב י"ח ג) דגיירות פחותה מבת ג', הויאל ואינה בת ישראל לוקה משום זונה. והרבא"ד השיג דאיינה משום זונה אלא דכתיב (ביחזקאל) בתרומות מוריע ישראל (בדדרשי' קידושין עה). וכח' הרשב"א ס: על הרמב"ם). ותוס' (ע"ז לו): כת' דגיירות אסורה מגוזה"ב דכתיב

א' ב' פעמים מותר לבטלISM שמוס לימוד התורה, ע' כתובות סב:

קידושין בטב). קמ"ל דאיילונית לא ישא דהוה ביטול גמור. לא. משמע דגרע ממי שאינו גורא, דכין שנושא מי שאינו בת בנים נחשב ביטול מצווה.

לב. וב' הطور (א"ה ע' בן) לא ישא קטנה שאינה ראוייה לילד. והב"י ציין מקורו מהגמ' (גדה יג), ופרש"י (שם ד"ה וניסבי) דהטעם מפני שהוא בטל מפריה וביבה לילמי קטנותה. אך המפרשים יי"קו והטור כתבו בכל אישור השחתת ורע' (בסי' כג, ולא בס' א' בהלבות פריה וביבה). ע' פרשחה וט' ורבכ' י' (שם). והמשנ'ל (איס"ב כא כו) תמה דהוה כדרך האץ ולש' השחתת ורע, ובמ"ש תוס' (לעל' יב). וכן ילהק מסוגין דמשמע דהוה משום מצות פריה. וא"כ לאחר שקיים אין אישור בדברנו.

ובפשותו דעת הרמב"ם דافق חייבי לאין דלא היה זר מעיקרא עשה זונה, ודלא כוגמ' ל�מן טט.). ומשמעו רcen נקטו תוס' בדעת רשי". אבל יש אחרונים שנתקטו דריש"י קאי דוקא בפסול לה, וממי שאינו זר אצלם מעיקרא, אף דהוה ביאת איסור לא נחשב פסול לה. ולפ"ז רשי"י קאי דוקא ביאת עריות ופסולי קחול (וכ"מ בדברי רשי"י בע"ב).

(רנ) שם. ודעת ר' מתייא בן חרש (בבריתא בע"ב)afi באיסור קל געשית זונה. אלא דהראשונים דנו כאן לדעת רבנן [ודמשנה ודבריתא]. והרש"א כת' דافق דעת רבנן דהכא דכל ביאת (לOLUMN טח). רכה רצף דעת רבנן דהכא דכל ביאת גנות עשה זונה [וכדעת הרמב"ם¹²]. והגמ' (לOLUMN טט-טט). דילפ"י מאיש זר קאי אליבא דשאר תנאים בבריתא בע"ב) רסל' דלא היה בכלל זונה¹³.

(רנה) בא"ד וא"א לומד כן, דמחייבי לאין דתפסי בה קידושין לך זונה¹⁴ אלא מהייבי בריותות. וכמ"ש תוס' (עליל מוד: ד"ה עשה) רשם זונה תלייא האם תפשי קידושין.

להן). והרמב"ן (וירא יט בט) הביא דברי רשי"י (הנ"ל), וחלק דוקא חייבי בריותות וע"י ביאת עכרים ועבד לוקה ממשום זונה. אבל נתין ומכוון הוה חייבי לאין זונה עלייה. אך שפלהה מן הרכומה ומן הכהנה מקαι (וירא כב יט, ע' לOLUMN טח) כי תודה לאיש זר, אבל איןו זונה.

mag. ולא פוקוי פסולי כהונה דעישה חיללה ולא זונה). ובפשותו דעת הרמב"ם דקל"ל דכל אשה האסורה הוה בכלל 'שם זונה', ממשום עצם האיסור. אבל הגרא"א (שם) ביאר דעת הרמב"ם דילפ"י מקי"ז דתרומה (לOLUMN טט) לפרש מזו זונה האמורה בתורה.

מד. משמעוafi מוחזר גורשו ויבמה, והוא דאיתא דין פופטל, היינו זונה עשה חילולות. (והגר"א ב' דילפ"י דבעי זר מעיקרא מתרומה).

מה. אבל ה"ה (בתחילה דבריו) נקט דכונת הראב"ד דמותרת לינשא לכחונה, ונפסלה רक מתמורה. והאריך לתמונה ע"ז.

מו. אך ע' רשב"א (לOLUMN ע'). מז. ועוד כת' הרשב"א דילפ"ב (עליל נט) באונס לא היה זונה זר. ומ"ה אתinin עלה ממשום כי תהיה לאיש זר. מז. והתו ושו"ע (שם) פסק דבמה לשוק עשה זונה, דהא לא תפשי בה קידושין. (וחותפסקים דנו דקל"ל דצרכיה גט מספק. וכות' דהוה לרוחא דמלתא).

בתולה בעמיו ולא גיורת כתוס' בע"ז. או מקרה דחזקאל, וכבדעת הראב"ד. והבי"ש (ו טז ג) הביא לדעת הרמב"ם רבא קאי אף היכא דלא זינתה¹⁵.

(רנכ) שם. היכא דזינתה¹⁶. לבאו' היינו שזינתה מעכרים, וצ"ב אמאי חשב' זנות, שעבודת כוכבים בעכרים לא היה ביאת איסורי. וכן מבואר בדברי רשי"י דעת' בעכרים תחשב זונה. ורש"י (בע"ב פ') דהואיל ולאו בני קידושין נינחו פסלמי'. ואף בעודה עכום.

(רנג) TOD"ה שנבעלה בעילת זנות. פ"ה ישראלית שנבעלה לפסול לה ובר'. ותוס' נקטו דכונת רשי"י לכל הפסולים להמי. וכבדעת הרמב"ם (איסומ' ייח א) דכל אשה האסורה עליו באיסור השווה בכלמי עשה זונה¹⁷. והראב"ד השיג אכן זונה אלא מהייבי בריותות ועכרים ועבד שאין להם קידושין. ומיהו כל הפסולים בקהל פסולה מן הכהונה ותרומה, אבל איןו לוקה משום זונה (וכדעת תוס' מ"ז).

גרע עכרים מישראלית. ולכאו' משמעו דהוה פרשה בפניעם בגירות, ול"ש ללמדך לעכרים. ועליל"פ דסבירת שטופים בזימה הוה רך בלבוי קדושת ישראל. בלבפי ישראל אלמוני דהפקירות המפקעת מקידושין הוה זונה. אבל בעודה עכרים אין זה פגם ודנילפ' מגירות.

לה. אבל המנהח (ח' רס ט) הביא דהמג' א' (כנ' מה) הביא דافق לרמב"ם אין חיב ממשום זונה בעודה עכום' א'ב' זינתה. לט. לבאו' משמעו דדוקא נתברר שזינתה לוקה ממשום זונה. ותוס' (סנהדרין) ביארו דאייצטריך גזואה¹⁸ בדבתול ישראל לאסור משומות. והיכא דאיינה משומרת אסורה וدمסתמא זינתה, אך אינה לוקה א'ב' נתברר שזינתה.

מ. ובצענעה הוה ביאת היתר מודאותית ובמ"ש תוס' לעיל טה: אך יש ראשונים דהוה איסור דאוריתא. ואפשר דכונת התוס' דוקא בנבעלה דרך הפקר. אך לא קל"ל ב"א דפנוי הבה על הפנייה עשה זונה, ומ"ש בעכרים. ולא משמע דאיירי במופקרת לננות).

מו. אפשר דכוננתו דילפוטא (עליל מה', לOLUMN טט) דכי תהיה אלמנה וגורשה קאי אף עכום' בעכום'.

מב. אך רשי"י (עה"ת וירא כב א') פ' זונה, שנבעלה בעילת ישראל האסור לה, בגין חייבי בריותות או נתין או ממור. ממשמעו דוקא הנ"ל. אלא דיש' ראשונים (חווקי) שגורשו רק תחילת דברי רשי"י, ול"ג בגין ובר'. ובORTH' באן דכל פסל

דף סא:

רנו) כי נינה ש אין בה פירצה, אינה אלא בעילות זנות.^ג תוס' מבואר דהינו באשה דלא אתי לעולם כלל פירצה. אבל קטנה דבאהזו זו יהא בעיתד פירצה, לא איכפ' דביהזו זו לש' בו פירצה. ועד' ז' כת' האחרונים דודאי מותר בזקינה.^ד

רנו) קטנה שמא תמצא איזונית, ונמצא פוגעין בעורוה. פרשי' דהוה אשת אח שלא במקום מצויה. וראשונים ה' דאלונית זהה מוקח טעתה. וואי' צ' כל גט^ט, ולא היה אשת אחיו מעולם. ואמאי היה ערוה. ר' ר' (הוא בתוס' לעיל ב': ד' ה' א') תי' דאיiri בדקלה עלייהו. וב' הרשונים בסוגין דאיiri בשאמור דאייטו מקידם אם ימעא איזונית. והריטב' א' הביא אחרים דנמצא פוגעים בעורה הינו בערתה היה באיסור יבמה לשוק. וاع' ג' דיבמה ליכא אלא לאו, מ' מ' קרי ליה ערוה אטו סריס.

רנה) רשי' ד' ה' ואינה חולצת. אבל מותי'במת ותגדל עצלו ותתקיים מוצות יבום. משמעו דלא סגי ביבום בקטנה, וביע' מוצות יבום' בשתגדל'. וכן הביא העונג יו' ט' (קעט) מדברי רשי' דהמ'יבם קטנה אף דקנאה מדאוריתא, לא קיים מוצות יבום'. דהא אינה רואה להקמת שם ולהתעכבר עד

ובפושטו משמע בתוס' דבכל חיבי לאין אינו פסול בバイתו. אבל הפסיקים (ב"ח אה"ע וועוד) הביאו דבכל מקום מבואר דפסולי קהל פולסים בバイתו, כדתניה (לקמן סח). גר עמוני ומואבי וכו' מיט' (סה') דרושת כי תהיה לאיש זר, דהוה זר אצלם מעיקרא.

והפסיקים תי' דתוס' מודה דפסולי קהל פולסים משום איש זר^י, אלא דבונתת תוס' דאיין בכלל לאו דזונה^ג. אבל אבל המהרש' א' (גיטין פט, ה') בגהש' ס' הביא לדעתה תוס' והרא' ש נבעלחה לחיבי לאין אינה נפסלת לכהונה. ואף פסולי קהל'. ונקט דבונת התוס' דתנא דמןני' אינם פולסים בバイתם. ולא קיל' כביריתא לקמן סח. והמරש' א' תמה דמבואר במשנה (כתובות יג.) דນבעללה לנוין ולמומר נפסלת לכהונה^ג. וכת' דיש לישיב דקאי כמ' אין קידושין תופסין בחיבי לאיז'ן^ג. והאחרונים דחו דאך לתוס' פסול משום איש זר.

וחטור וש' ע' (ו) הביאו מה' הרמב' מ' והרא' ש', דדעת הרמב' מ' דמחיב לאין השווין בכל הוה זונה. והרא' ש' ס' לדוקא היכא דלא תפשי בה קידושין. ובפושטו משמעו לדעתה הרא' ש' חייב לאין אינם פולסים בバイתם^ג. אבל הפסיקים (מרחש' ל' לטור, ב' ח', ב' ש' ט') כת' דלבוך' פסול, אלא דהנידון האם הוה בכלל שם זונה, והאם לוכה עליין^ג.

וכת' דלא קיל' בגמ' ללקמן סח: דהוה גילוי מילאתא, עי' ש'. וכ' הראב' ד' ורמב' ז' (על' נ) דמשום כי תהיה לאיש זר, ועוד) לוכה משום כי

תיה לאיש זר, אב' כל הנפק' מ' משום מאי מתרין ביה.

א. ולכאו' לוכה משום זונה. א' נ' הוה אסמכחה בעלה מא.

ב. היכא דנסאה כשהיתה בת בנים. וליד האם רשאי לישא זקינה, דעכשו יינה בת פירצה. או דס' ישיתה בת בנים מעיקרא. וכן יל' ד' בבת בנים ואח' שב שתחה בוס עיקרן.

ג. ודעת רשי' (גיטין מו) דאלוניות עי' גט. וב' הרשונים (ב' ר' ת' ובתוס' חד מקמאי' יב') כחבו דבעי גט מירבען או מדורי'י' מספק. וליד' אברהם מבורגוייל אף איזוניות ציריך גט אם לא הקפיד הבעל (ודומיה דשאר מום, ע' תוס' לעיל נו).

ד. יש לדחות דבונת רשי' דכינן דראוי לחתקים עצלו, א' ב' יתכן דאי'שות היבום תביא לידי הקמת שם ואבל לא בעי שתתקיים בפועל).

מט. וכן במשנה (לקמן ע) מבואר דפוצעו דכא פסול בバイתו. עי' רשב' א. אך יש לדחות דסתם מותני' בר' ע' דאין קידושין תופסין בחיבי לאין.

ג. וכמ' ש תוס' (עליל מה: ד' ה' הא' דילפי' לפסול מותרומה מקריא דכי תה' לאיש זר, וכ' קיז' לכהונה).

גא. והא' א' (ו' כת') כתוב דלפ' ז' ל' פ' המשנה. ועי' המה' בפ' ה' ז' גולוי מלחה (לקמן סח), דליתת הרמב' גל' דהוה זונה. ולදעת תוס' (עליל מה) גלי דליך מה שחרשן.

גב. דתנן הרי היא בחזקתו בעלה לנtiny ולבמזה.

גג. אך הפסיקים דחו דהאגאים וראשונים העתיקו את כל הטעויות בכתובות שם, ומובואר דקאי להלכה. ואמנם הטור וש' ע' (ו) הביאו אם היה עכו'ם או חלל או עבר. דהנ' לכור' פולסים בバイתו.

גג. וכן משמע מסכימת דברי הבה' (שם), וכדעת המהרש' א' (גיטין).

גה. והפסיקים נקטו דמשום כי תהיה לאיש זר אינו לוכה.

והמשנ"ל (יח ב' בט"ד) דיק מדברי רשי' דהיכא רזינה רך מאדם א' לא נחשבת זונה לר"ע, ודוקא הפקיריה לכל עובר ושב. ואילו מדברי התוס' משמעו דבריות הרבה הוה זונה.

(רשכ) רבוי מתיא בן חרש אפי' הילך בעלה וכוכו. סותה ספק שנאסרת על בעלה עד שתשתהן, ובא עליה. פרש"י הואיל נבעלה לפטול לה. והחו"א (טו א') ביאר דנקט האיסור הקל ביוותה, ובסתומה לבעל תפיס קידושין לבו"ע (בדלעיל מטה).

רשג) שם. בא עליה בדרכ. רע"א הקשה דמאי נפק'ם במה שנעשה זונה, הא בלאו הבי אסורה לכוהנה מוחמת קינוי וסתירה. וכיון הדבעל אינו מנוקה מעוזן א"א להשקות ולברר. וכת' דאولي ייל דນפק'ם לעניין מלוקות, דמחמתה קינוי וסתירה הוה רך עשה וכחות' (לקמן טט). בסותה ספק אינו לוקה, דזהה רך עשה א"א. ואפ"ה בין הדתוורה עשתה ספק מקרי ביאה פטולה ונעשית חלהה.²

אך האחוריים הק' דמג"ג, על הצד שהיא נעמאה א"ב לא נסוק שם איסור במה שבעה בא עליה, והאחוריים (קוביה"ע טו ועוד) חקרו בגין הא הדתוורה עשה ספק כוראיי, האם הוה גדר הכרעה לצד שנטמאה, או הדתוורה טימאותו (טומאה חדשה) בתורת ודאי מוחמת הספק.³

יא. וכ"ד תוס' (סוטה כת), וכן תוס' יא, סוד"ה צרת כת' דליך לאו בסותה ספק. אבל תוס' (ליעל יא: ד"ה מאי, ולקמן פה) הביאו דלקקה.

יב. וביעי' כתוב הגרא"ח (איס"ב א' בכ) ליש' דברי הרמב"ם (שם) דבחן לוקה עיי' קינוי וסתירה וע"א, והקשה הרא"ב' דאיתנה זונה אלא שם טומאה. ות' הגרא"ח דביני' דוחכער דזהה טומאה. עיין' הובן עשה אותה חלהה.

יג. והאחוריים (אחיםור א, קובה"ע ט) העמידו דעת' בזו הראשונים בגין הא הדתוורה עשה ספק סותה כוראי, דתוס' (ליעל יא: ד"ה צרת) בת' דאסרה התורה ממשום הספק (ודטומאה כתיב על ודאי נבעלה). ואילו תוס' (סוטה כת) בת' דהתוורה עשויתו לאו הבא מכל עשה, ואפי' אם היא תורה נבעש בבי"ד של יבאה ומחייב עשה, ואף על הצד שלא יונתה, התורה טמאה (מחמתה הספק).

יד. ומ"ה כת' תוס' (סוטה היל) דזהה איסור עשה. ואילו התוס' דסל' דסותה ספק לוקה, ע"ב הוה ממשום הכרעה, שהוכרע מצד דבראות נתמאות.

שתגדול". זוכקו' התוס' לעיל ב. ד"ה יבא', וקונה קניין ביום מדאוריתא, ואפ"ה אינו יכול להוציאה בגט بلا حلיצה⁴.

אבל האחוריים הביאו דרש"י (סנהדרין נה; וכע"ז קידושין י') כתוב להדיין דקנאה היבם ויצאה ידי יבם, ומוגרשת בגט. דבין דלקחה נשית באשותו לכל דבר, וזה הרי בא עליה. והאו"ש (יבום א' יז, וכן אמר"מ ו ה') כת' דקנאה יכול להוציאא בגט, ומ"מ יש מצוות ביתא יבום דהקמת שם. ובדברי הראשונים (ע' רמב"ן לעיל ב') דافق לאחר שקנאה (בהעראה) יש מצווה לגמור ביאתו כדי לבוא לידי הקמתה שם⁵ (וע' מש"ב בזה לעיל).

רנט) ותנייא קטנה מתייבמת ואינה חוץ'צת דברי ר"א. ור"א הק' דנימא דרך ברירתא אירי ולא קיבלה עליה, ומ"ה קטנה מתייבמת ממ"ג, دائ' הוה אילנית הוה מחק טעות⁶.

רס) והתנייא זונה בשם דבורי ר' אליעזר. פרש"י אשת איש שזינתה, וטוועה מותחת בעלה לאחרים. ומ"ע מודו דاشת איש שזינתה הוה בכלל זונה. וע"ע בסוגיה לעיל נן).

רסא) עקיבא אומר זונה זו מופקרת. פרש"י אפי' פנויה, שהפקיריה עצמה לכל. תוס' (סנהדרין נ' ד' ה' ת"ל, ותוס' רא"ש בשיטמ"ק כתובות ל') כת' דלר"ע נעשית זונה בבמה בעילות⁷.

ה. ואו עכ"פ עד שתהא בת י"א יומם א', כדאמר'י לעיל יב': ו. ותtos' חידשו דangi דהיכם בר הקמת שם. ג'. דומיה דס"ד דעדין יבומין ראשונים עליה (וליעל לט'). דמי'ם נפורה צרתה.

ח. ומשמע לפ"ז דיש ב' מצוות ביתא יבום, ביבאה ראשונה הוה קיומ המוצה והקנין. ומ"מ יש מצוות הקמת שם וויל"ד דזהה עשה בעלה, ולא שירץ ע"ז ביטול מצוותה, ועוד דנו האחוריים ע"פ דברי הרמב"ן (טט) דמאמר לב"ש ואך למ"ד דקנאה לגמר, מ"מ לא קיימtz מצוות יבום, והז' ייל בהעראה וקטנה ושלא כדרך. ולפ"ז הפטור זיקה וקנן היובם לא שירץ למצוות עשה דהתוורה, ובזה לא אירובי העלה. עצ' ע.

ט. אך מ"מ יש גזירה שמא תפטור צרתה. וויל' דהראשונים קאי על הלשון 'גע בעורה', אבל עיקר דברי ר' מ' בכל אופן. י. והחו"ז (כו א') כתוב דהלהכה בר' ע"ד היכא נבעלה ב' פעמיין, ועbara בלאו דלא יהא קודשה, אסורה להכונה. (והחו"ז א' טו) כתוב דכ"מ בתמורה דקייל' בר"ע, ואפשר דרבנן לא פליגין. אבל שאר פוקים לא הביאו דין זה.

הרמב"ם דבעולה אסורה בלא קידושין מקרה דלא יהלל. ה"מ בעולה אחרים דוחה בכלל לא יהלל. אבל בעולה עצמה אינו מחולל [וכדברי הרמב"ן לעיל נטו], אלא דעובר בעשה דasha בתוליה יקח. וקטנה דאיינה ראוייה לקידושין ליכא לך עשה.

(רט) פותוי קטנה אופם. וכן אי' לעיל לנו. אבל הרמב"ם (*איסור"ב ג ב*) לא פסק כן (*וע' מה שהר' לעיל לנו*). והאחרונים כת' דמוסוגין לא קשה, דלהלכה קייל דאף כן הධית מותר בקטנה. ולא חשש לפוטיו כלל.

(רט) רב פפא אמר בתוליה יכון קטנה וכו'. (וכ"פ הרמב"ם י"ג). הcker"א וא"ש (שם) העירו דברקטנה ליכא חסרון בתולילים. אלא דילפי גויה"ב שתאה נערה דוקא. (*וע' מש"ב בזה לעיל נטו*).

(רט) רבנ"י אמר האי תנא הוא דתניא בתוליה, אין בתוליה אלא נערה. Tos' (כאן וכトבות צו') הcker"ד דאמאי איצטיריך בפרש אונס ומפהה ונערה המוארסה לכלות נערה. הוא אף בתוליה ממשמע דוקא נערה. ויש שדרנו נפק"מ היכא דבגדירה אח"כ.

פריה וריביה

רט) מאשה לא בטיליך וכני לרב נחמן אמר שמואל דאמר אע"פ שיש לו כמה בניהם אסור כי לטעוד **לא** איש וכו'. הראשונים ביארו מושם הרהור.

(רט) תוד"ה נפקא. ועוד אור"י וכו' לעולם מצווה לשא בת בניהם. [וכדברי ר' יהושע (לקמן סב) מושום ולערב אל תנח ייך, ועי"ש]. אלא דין מוכריין ס"ת.

reau) בא"ר לא ימכור מאחר שמצווא שאינה בת בנים. משמע אם אין מוצואהasha כלל, מוכריין ס"ת.

והקובוה"ע (שם ז) ביאר ע"פ ה策 דהזה טומאה חדשה, ואף לצד שכלי שמייא היא טהורה. אפ"ה כיון דאסורה בעולה בתורת דאי, ע"ז נחשבת זונה. ושוב כתוב (שם כב) דאף לצד ודגר ספק סוטה מושם הכרעת טומאה, מ"מ כיון דהווכרע דאסורה בעולה מכך אסורה לביהונה. וסבירת האיסור המחוורש בעולה בא עליה בذرיך הוה תולדה מאיסור הבעול"ש.

והערול"ג נסתפק דאף אם אח"כ באו עדים שהיה טהורה, מ"מ בשעה שבאה עליה הייתה באיסור ספק כודאי".

(רט) וחכ"א אין זונה וכו' ושנבעלה בעילת זנות. וכותנא דמתוניין. פרשי לפסול לה, בגין עריות ונרתין וממור. Tos' (בע"א) נקטו בדעת רשי"י לדעת רבנן כל ביאה מפסול לה. וב"ד הרמב"ם (יח א) דכל איסור השווה לכל שעאה זונה. אבל רשי"י (כאן) נקט דוקא חייבי בריתות ופסולי קהיל. (*וע' מה שזר' בע"א*).

ודעת ר' מותיא דבכל איסור בעלמא שעאה זונה, ואף איסור סוטה, ומשמע דרבנן פלייגי דוקא בעילת זנות. ולדעת Tos' היינו חייבי בריתות. ולדעת רשי"י אף פסול קהיל. ולדעת הרמב"ם כל חייבי לאות השווין לכל"ל. והמאירי בת' [ולדעת רבנן]acha עצל בעלה אף ביאת איסור לא היה זונה". (צ"ב).

(רט) אלא א"ר אדא בר אהבה הכא בכח"ג עסקי/, קאיימת קני וכו' בעוליה היא. המשג"ל (ז טו) דיק דכל הניזון שנושא אחר שגודלה. אבל במא שבא עליה בקטנותה אין עובר. וכברעת הרמב"ם (יט ד, ח"ס). דין איסור בעולה להב"ג بلا קידושיםן. והאבן"מ (ז ט) כתוב לישב אף לדעת החולקים על

יה. ואילו סוטה ספק היה איסור עשה. ווצ"ב היכן מירומו כן בדבריהם דבעען דוקא חייבי לאוין.

יט. אך פוצע דכא פסול את אשתו (בדתנן לקמן ע). ב. וישאasha דלאו בת בניהם. והגמוק"י כת' היכא דיש לו בניהם אין איסור לשאasha דלאו בת בניהם. דכל שהוא דריך פריה וריביה לא חשיב השחתת ורע. בא. ומשמע דהזה גדר 'איסור', ולכאר' גרע מביטול מצווה.

טו. ועד"ז בת' הגרא"ח (איסור"ב א ב).

טז. דמ"מ עבר על איסור הנהגא דספק בודאי. ובאופן כוונתו בצד דהזה טומאה חדשה מחמת הספק. [ומי' יש בה חרושות, דבכל ספק טומאה אחורי שנתרבר, אמר ר' דנערך למפעע דוחין ספק בודאי. ואף מי שנגע בו בשעת ספק אין טמא. ואפשר דמ"מ מענש. וצ"ת בגדרי 'למperfuri']. יז. [שאינה זה מעיקרא].

רעו) תניא ר"ג אומר כי"ש אומרים ב' זכרם וב' נקבות וכו' הכל ואחותו. הגהש"ס צין דתוס' (סנהדרין לה) ורש"י (סוטה ט:) דרשו דנולו עם הבעל ב' התאמותDDRSHI את אחיו את הבעל). ודלא בסוגיין.

היו לו בנים בהיותו עכ"ם

רעו) איתמר היו לו בנים בחנותו עכ"ם וגיגיר, ר' יוחנן אמר קיימ פRIA ורבייה וכו' דהא הו ליה. והגמר פ' דמעיקרא נמי בני פRIA ורבייה נינהו. האחרונים חקרו האם נחשב שקיים את המצווה, או דפרט אף שלא קיים, דמ"מ יש לו בנים^א. ותוס' (ר'ה ר' יוחנן) כת' דבנבריותו קיים. משמע דקיים את המצווה ובגדר קיומו. אבל Tos' (ר'ה בני) כת' דעכ"ם אינו מצווה, אלא דסגי במה שנקרה על שםם ויחס בעלמאו).

וחותרא (ר'ה כת') ה' דבראותו שעיה לא היה בר חיווא וכבדאי' (סנהדרין נט': הוי בתוס') דעכ"ם אינו מצווה, ומ"ש מהא דאמר'י (ר'ה כת') אבל מצחה בשהייה שותה ונשתפה, שלא יצא צרייך לאכול שוב. ותי' דגביה פRIA ורבייה שבת בעין והאicia. והאהודנים באורו דבריו דאך לא קיים המצווה, סי' בהא שנתקדים תעט המצווה, ועי'ז' נחשב שיש שיעור בנימז^ב. והמנח"ח (א' יד) כת' דמשעה שנתגיר מקיים המצווה מכאן ולהבא, כיון דיש לו בנים בעולם. והמצווה הוא במה שיש לו בנים בעולם).

גרדר מצוות פר"ז – Tos' (ב"ב יג.) כת' דקיים הממצווה הוה בשעת גמר ביאיה דראוי להחוליד ואבל העරאה לא הוה מעשה מצווה^ג. והמנח"ח (א' יד) חלק דגוף הממצווה דפריה ורבייה אינה מעשה הביאיה, אלא עיקר הממצווה לידת הבנים. ולכן אמר'י דבשמותו הבנים מכאן ולהבא אינו מקיים הממצווה. והקובה"ע (טט כז) כת' דיש לישיב דאך דעת Tos'

מוטלת עליו מצוות פור'. וכיון שעשה שבת בעולם שוב לא נתחייב במצווה זו.

ב. אבל המוחר"ץ חיות כתוב דקיים עכ"פ שבת,ותו לא כפין על פ"ז' וכמ"ש Tos' לגביה חצ' עברו. וצ' ב' דבסטוגין משמעו דיאנו חייב, ולא שלא ב'יפינן.

ג. ומ"ה לא אמר'י עשה דוחה לת', דבשעת העראה ליכא עשה. ואינה בעידנא.

כדי שלא לעמוד בלבד אשה. וכ"ב החלק"מ (א' יז^ד). וכ"ב המלחמות. אבל הריטב"א ונמק"י כתבו דאין מוכرين.

רעב ר'ש"י ד"ה ב"ש. אבל לא זכר ונקבה. אבל הרשב"א גרס ברש"י דלב"ש כ"ש דמנהני זכר ונקיבה. (וחולק ע"ז).

והרשב"א כתוב דמשמע דלבית הלל דוקא זכר ונקיבה, ולא מהני ב' זכרים. וכדאמורי' לילפי ממשה. (ובכן מוכואר בתוס' (לקמן סב:) והרמב"ם): ולב"ש צעריך דוקא ב' זכרים, ולב"ה סג' בא', אך בעי' דוקא ג' נקיבה. (וככל א' מהחמיר).

ובתוס' חד' מkapαι כת' דלב"ש ב' זכרים מקיים, חזקירים עדיפין. ולכאר' משמע דהה דמנוני זכר ונקיבה, אלא קמ"ל דב' זכרים סג', חזקירים עדיף.

רעב) וב"ש נמי לילפי מביריותו של עותם, אין דין אפשר משאי אפשר וכו'. פרש"י דעכ"ב צעריך נקיבה. אבל לדורות יש הרבה נקיבות בעולם. ויל"ד אי קרי הגם נילף דתסגי בזכר ונקיבה, א"ב מה תי' הגמא. דעכ"פ בבריאות העולם לא היו ב' זכרים^ה. ואפשר דקי' הגם נילף צעריך ג' נקיבה (וזיהא צעריך ב' זכרים ונקיבה^ו).

דף סב.

רעב) פירוש מן האשחה. Tos' (עי' כד) כת' דלמ"ד דיתרת הגיעו לאחר מתן תורה, א"ב ציפורה לא הייתה עצלה. אלא שהקב"ה נתן לו לב לפרש מהasha.

רעה) והסתכמה דעתו לדעת המקומות. Tos' (ר'ה מודעתה) ביארו דיאנו ק"ו גמור. והקוב"ש (ק' דברי סופרים א' יז) ביאר דברמת אינה ק"ו לממוד ממנה הלבכה, ומהש הושפיק יום מודעתו מדרבנן. אלא לדלמוד מק"ז דכן רצין הש"ית, אלא שלא צוזה. ומש'ה ראיי לנגור. והק"ז דמייא לאסמכתא.

כב. וביאר דआ"ג דבגמ' איתא הטעם משום שבת יצירה, מ"מ והרהור חמיר משבת יצירה.

כג. וע' (פנחד' לו), בהא דנברא אדם יחידי. כד. אין מאחר דמשה לא היה לו נקיבה, ע"ב לא נילף ממשה.

א. וכ"ב הערווה"ש (א' יט) דהא דאמר'י קיים פור', אין הכוונה שקיים מצוות עשה זו. אלא כלומר שקיים פור' שעתה אינה

ובפשוטו משמעו דאף דהשתא ל"ל בנים, מ"מ סוי במה שחי לו בנים קודם שנתגiry. והאחרונים דחו דלא יתכן ולפרש כן, דהיו לו בנין ומתו לא קיים, וכדבשמורו. והאחרונים דנו דכונות התוס' דלא אמרי' בקטן שונלד על מה שהוא בעליים. ולכן אף דהשתא ליבא זיין ייחס, מ"מ סגי דעתיחס קודם שנתגiry וועיז' נחשב 'בנוי' במשמעותו, וזה לא פקע בגירות. וכ"כ האבה"א (עדבים ח ב בס"ד). והגרי"ז (בכוורת מז), כתוב דלא אמרי' בקטן שונלד אלא בימי דידין בן נח שונה מדין ישראל, אבל בדין שקיים גם אצל בן נח וגם אצל ישראל לא אמרי' בקטן שונלד.

רפא) ואודו לטעמיהם וכו' ר"י אומר אין לו בכור גניחה. בחיה ר"א מן החר כתוב דברה אירי אף בשלא נתגiry. ואף לדעת הרמב"ם דלא קיים פר"ז א"ב הבן נתגיר ודרך בן ישראל פטור, אבל מ"מ נחשב בנו והуни לא הרי בכור בנהלה".

רפכ) רשיי ד"ה בנכריותן. לאו בני נחלה דבנת לבן וכו' אבל ירושה נהגה בהו (בדאי' קידרו יונ). (אבל הקוב"ש (בב' שנ) דיק מותש (בב' קיטש) דאף בעב"ם בן קודם לבתו. וצ"ב דמ"מ הויה בני נחלה, ואמאי תלי בירושת בת. והגרי"ז (בכוורת שם) ביאר דכלפי דינים שהיה לחים בעדורו עכו"ם לא אמרי' בקטן שונלד, וכוונת רשיי להוכיח דידין ירושה דבני נח לא שייך לדין ירושה דישראל, ולכן כלפי ירושה אמרי' בקטן שונלד דמי.

וחט"ז (א ט) כתוב לדלבורי הרמב"ם ניחא דאיiri שנתגיריו אח"ב, ואחרי שנתגיריו בישראל אין ירושים זה את זה^ט.

ט. ועדיף מעבד ולא יהיה לו יחס מעולם.
ז. ודומה שהשני איינו בכור איינו מחמתה דהראשון בכור, אלא דמי'ם ליבא הכא בכורו).

ח. וכן משמע בעגר"א (א י) שבכתב הדסוגיה דכבודות משמע דלא ברמב"ם. וכוונתו דמשמע דתלי בהודיע, ולא משום שנתגiry אח"ב.

ט. וכ"כ הגר"א (שם). ומסביר מדבריהם דאף המה' דבכור לנחלה תלייא האם הבן נתגיר, ודלא בר"א מן הההר. ויליד אם נולד בן אחר הוה בכור, ובשיתגiry זה פקע בדורתו.

דקיום המוצה הוא רק לדמות הבנים, מ"מ מעשה המוצה שמוסל על האדם לעשות האי הביאה. כיוון דהלייה בידי שניים, עשיית המוצה דוחה במג"ב, ובכח' ג' חשב בדיינא. וההעראה אינה מעשה מצויה, אלא הבשר למעשה מצויה.

אבל האחרונים (הר צבי, אגרות משה אה"ע ב יח) חלקו דעתוי התורה הוא במעשה דידייה (במעשה באיה). דלא מסתבר דהתורה צוותה מצויה דאיינו מסור בידו לקיים, ולהליה בידי שניים. אלא דהתורה קבעה שיעור למצואה, בשיש לו בנים (וכשנתושוב אין לו בנים).

רעח) שם. החלק"מ (א ח) נסתפק בנתבערה באמבטיה האם קיים פר"ג והאמ מקרי בנו לכל דבר. ווע' ביש א י' והמנחה"ח (א כ) הביא דמודרביהם דמי'ם מצויה ע"י לילת הבנים ללא מעשה ביאה, וע' דהביאה אינה מצויה אלא הבנים. והאחרונים דחו דאף כוונת החלק"מ דאיינו חייב יותר, ואף דלא קיים המוצה. וומנה"ח (א בט) כתוב דלא אמרי' מצוות עריבות בוניה בפריה ורבייה, והקיים הוא ממילא בלידת הבנים. ואילו לדעת Tos' בעי בוניה.

רטע) ר' יוחנן אמר קיימ דהיא הויה ליה. הרמב"ם (טו ו רשו"ע א ז) פסק דוקא שנתגיר הוא והם. ובchia ר"א מן הדר ביאר דבעי בנים ישראלים לפטור, ואיך יפטר בגוים". והגר"א (א יז) הוסיף דאף ר"ל פליג רק משומ דוגר נתגiry בקטן שונלד דמי'.
והחלק"מ (שם ט) הביא בשם המהרי"ל אף' לא נתגיריו (וכ"כ בחיה ר"א מן הדר בשם י"מ), והביה"ש כתוב דכ"מ מותס' דידין.

רפ) תוד"ה רב יוחנן. מ"מ מסתברא לר' יוחנן כיוון דנכריותן קיים, מופטר נמי שנתגiry.

ד. והמשנ'ל (אישות טו ד) חלק דאין מציאות דתתعتبر באמבטיה, והביא כן מותס' (לע' נה ד"ה אינן) בדעותה אין האשה מתבערת, וכ"ש באמבטיה. (אבל השעה"מ (איס"ב ג טו) הביבה מושש" (לע' ה') דראייה לחתعتبر בהעראה, והחו"ז א ד' יא) דחיה אדם מוציא בדעותה איינו מחמתה הביאה, אלא מחמות חימום דרך אברים, ולכן לא נחשב שי' לעניין שפהה חרופה. ואף אם תתعتبر הוה בכח של קליטת אמבטיה.

ה. וצ"ב דגבג' מבואר דתתבער משום דקאים קודם שנתגiry. וצ"ל דນחשב בנו משום דבגורי בן נח קיים, אבל בגורי ישראלי צריך שעבשי יהא ישראל הבא מכוחו.

דכשחbn נתגיר אמר'י בקטן שנולד, והוא באילו מותו בניו זדמברואר בגמ' בסמוך לדלא קים המוצה'ן]. ואף ר' ל' מודה דמשום גירות האב סגי במה שנתייחס עליו קודם, וכמוש'ב' תוס', אלא דעת'י גירות הבן אמר'י בקטן שנולד".

רפה) בהיותן עכ"ם את ל'חו חיים. הקובה"ע (נא ג) הקשה אמא יש להם חיסס, הא אמר'י (לפקון עצה), דרומנה אפקרייה לזרועיה דעכו"ם. ותי' דעכו"ם הבא על בת ישראל אמר'י רחמנא אפקרייה, אבל עכ'ם הבא על עובדת כוכבים לא אמר'י דרומנה אפקרייה (והו מדין גר שנתגיר בקטן שנולד). ורש"י (ב' כח), כתוב דגר אין לו חיסס דכתיב ורמות סוסים זרמותם, ואע'ג דכתיב בלאון בן בלאון ה"מ בגיןון אבל נתגירו הבנים לא יתיחסו אחריהם אביהם (נסמעו הסברא דכלפי דין ישראל אמר'י רחמנא אפקרייה").

אבל הרמב"ן (עתה), כתוב דאמר'י רחמנא אפקרייה, ועכ'ם אין לו יחס כלל לאביו לענין עיריות^ט. וכותב דהינו דאייטריך ריבוי לענין ירושה, דגלי קרא דיירש את אביו". (וצל' וזה דוחש בנו לענין פרה ורבה הוא משום דגלי קרא בירושה. וצ'ב אמא תלי בקרא דבראךך) (וע"מ"ב בוהה לעיל בב').

רפו) אמר רב הכהן מודון בעבד שאין לו חיים, שנאמר שב' ל'כם מה נט החמור וכו'. פרש"י דקאי אאליעור בעבד אברהם. והראשונים (רא"ש עה"ת בראשית כב ה', ריטב"א קיד"ו טה) ה'ק' דבר' נעריו עמו (ופרש"י עה"ת אליעור וישמעאל), א"ב קאי אף אישמעאל".

יד. ויש אחוריים שהביאו בדברי הגרא"א דאליבא דאמות אף לר' ל' קים מזעפר'ו אם הבן לא נתגיר. ולא נהא כן, אלא סברת הרמב"ם דבעינן ישראליים לקיום המצוות. וסבירת ר' ל' דלא מהני מה שנתגיר אחר'ב להחשב ישראלי, דמכיון ולהבא אינו בנו.

טו. אמונם צ'ב אמא לא אמר'י משום גר שנתגיר בקטן שנולד דמי.

טו. שהרי מותר בקורובתו מצד אביו, אף' בבתו (בדאמר'י בסנהדרין נז):

יז. כדאי' (קידושין ח').

יח. ויש שדנו דישמעאל היה בן הגר השפהה, ודינו בעבד. אך הפרמא"ג (אורח קפט) הביא דמשמע במפרשים דאברהם גיר'

וכן רשי' (בכורות מי. דה עובי כוכבים) כתוב דאחר שנתגירו אין בני נחלה לרשות אביהם עכו"ם. ומשמע דכוונת רשי' דהבן נתגיר. (ותמוס' (שם) החק' דעכו"ם יורש את אביו כדאמר'י בקדושיםין יז: א').

והגראי' ביאר דכוונת רשי' (שם) להובייח דאמורי' בקטן שנולד כלפי דיני נחלות, דכיוון דפרשיות נחלות דעכו"ם הוה גדר שונה מנהלות דישראל (וכמן'ש רשי' באן), אמר'י בוהה בקטן שנולד (וב' דברי רשי' עריבין זל'ז').

רפה) איטיביה ר' יוחנן וכו', נתגירין ל'חו חיים. מבואר דדין פר'ו תלייא בחיסס, שנקרה על שמוי'. והמנה'ח (א יח) הקשה דר' יוחנן ב' (לקמן סה) נשים מצוות על פר'ו, ואף דאין הבן מזוחס אחריה אל' אחר' אביו. ותי' בינו דזהה בנה לכל דבר, לעיריות ונחלה, לא בעין יהס משפחה, אלא בסוגין שנתגירו דאין בניהם לשום קרבות, ולכן תלייא ביחס.

ובזה נח' ר' יוחנן ור' האמ' גר שנתגיר בקטן שנולד מגידר דאיינו מתייחס אחריו. (ולס"ד דמקשין לר' ל' אף בעודו עכו"ם אינו מתייחס אחריו, ולכן לא קיים פר'ו). והאחרונים הביאו דבר' הירושלמי).

רפה) שם. נתגירין ל'חו חיים. בפשוטו בזנות הגמ' בשאהב נתגיר אמר'י בקטן שנולד, ולכן בנו איינו מזוחס אחריו. (ור' יוחנן ס' לדענין חס לא אמר'י כן, וכמו'ש תוס' ד"ה ר' יוחנן). אבל הגר"א (א יז) כתוב לדעת הרמב"ם (דאيري דוקא דהבן נתגיר), סברת ר' ל'

י. אך צ'ע דליך' לדעת רשי' בסוגין לא אירי שנתגיר הובן.

יא. והשיטמ"ק ביאר דכוונת התוס' להקששות דבסטוגה אירי קודם שנתגיר.

יב. ובשיעור' ר' דוד הקשה לחזי עבד, לכך אין לו קידושין איין בנו מתייחס אחריו (בדאמר'י בגיטין מג.), ומ"מ פשיטא לתוס' דהצד בן חוריין חייב במצוות פר'ו. ווצ'ל' דין צד בן חוריין דידייה בכל ישראל, וחיב במצוות. ואם איינו ראי שבנו יתיחס אחריו יחשב אונס'.

יג. ודנו דאף לר' הונא דבמונו קיים פר'ו, הינו משום דבשעה אחת יצא יד'יה, אבל לא סגי במה שהוא לו בנימש שניים 'ישראלים'.

עבד אינו מתייחס אחריו. ואף שהיה לו קיום בעודה עבר, משנתהerrer אין לו בן.

דף סב:

ר' (ר' פ) בני בנים לבנים. ע' בסמור). האחرونים חקרו האם הקיימים בני הצעירים (אלא דברען שיבא מכח בן), או דעת' שיש תולדות נחשוב דהברים עדרין קיימים^ט. וב' מ' בוגר'ם י' שלא חשבין מפני דילתה).

ר' (ר' פט) **אחדלים**. פרש' י' שהיה לו מעיקרו בן א', והבן הוליד בת. וע' בסמור.

ר' (ר' צ) **או שנמצא פרים לא קיים פריה ורביה**. ואף בעוד שהבן קיים. דברען שהבן יהיה ראוי לדורות. והחלה' מ' (א, וב' י' שם ח') כת' דמ' היכא דהבן נשא אילגנית וככפי הנראה לא יהיה לו עוד בניהם או שעבורה נשתת לסריס^{ט'} או שלא נשאו כלל, מ"מ האב קיים פריה ורביה. (כל זמן שהבן קיים).

והפתחה' (א ח) הביא דהبني אהובה (אישות טו ד') פלוג' דסופם למותם בלבד בנים, וע' י' יתבטל מצוות האב.

האב, ע' י' האב נתחייב לשיא ולהוליד בנים ומכאן

והאחרונים דחקו דעת' ששהיקש לחמור קאי אחד ט' מנייהו^ט.

והרייטב' (א) הביא מדריש דנעורי לא קאי אישמעאל (שהיה בנו, ולא נערו) בא'.

ר' (ר' פוד' ה' ה'ב). וא' וכו' משמע דעת' ליה בהכני. כוונת תוס' דבסוגין מוכח אכן בעודו עבר אינו מצויה על פר' ג', כיון דאין לו חיס. וב' תוס' (חגיגה ב: ד'ה לא) בשם י' מ' להוכיח מסוגין שעבר אינו מצויה בפריה ורביה.

וחותוס' (שם) דחו זדעלום עבד מהויב בפר' ג', דהא דאמורי' לא קיים פר' ג' הינו דברען זרעו מיווחס אהרו, ואפי' ישראל שיש לו בן מן השפה לא קיים. ואבל עבד גמור מתקיים דין פר' ג' דיריה אף בשאיינו מיחס אהרו. ותוס' הוכיחו בן דפרו רבו נאמר לכל בני נח, אף לכבנען^{ט'}. (וחמשנ' ל' מלכים י' ז) ביאר דכונת תוס' דاتفاق מתן תורה נתיחוד המוצה דוקא לישראל, אבל קודם מתן תורה אף עכרים חביבין, ולכן ערד נשאר בחיווה, דהמוצה לא ניטלה מעבדים^{ט'}).

והאבנ' מ' (א ב) הקשה DAM קיים המוצה בעודו עבד, הרי כבר קיים מוצתו ולמה יתחייב לילם שוב. ואיל' הויל' קטן שנלה, דא' ב' אף עכרים' שנתגייר. והמנח' ח' תי' דעכרים' שנתגייר מכאן ולהבא, דמ' מ' זהה בנו. אבל

בג. ולכן לא אמרוי' דידיו באשה דאיתנה מוצהו.

א. והש' י' ר' רמה א' בשם המהריש'ל דן האם יש חיב ללמד בן בתו תורה. בגין דבה מכח בתו, ואינו מחויב בתה. ויל' פ' דנסתפק עד' זה.

ב. והבני אהובה (טו ר' בסור') תמה' בנשאת הבית לסריס אמא' יציא, וכי יש לנו לתלות שימות או ייגרשנה. וא' עכשי' אינה ראוי להוליד. ובשלמא בן נשא אלילונית, ראוי לישא אשה אורחות על אשתו ולהוליד. ובזה שאינה מולד בפועל לא איכפ'ל. אבל בת הנשאת לסריס, עכשי' אינה ראוי כליל.

ג. והב' י' באיר דקפידת התורה בשאיינו ראוי להוליד כלל.

ד. והערוח' (ש' א' י' באיר דלא דמי לסריס ואילונית, שאינם ראויין. אבל בשיאו התנינים לסריס ואילונית הוא קיים המוצה בתקינה, ודם פשעו בשיאיהן. ואין סברא שואר' פסיד' מצוועה בשביל מה שקלקלו בידיהם.

ה. או שנסתתרש בחיה האב.

את הגור. והראשויגים ה'ק' דמפורש בקרא שהיה מתייחס אחר אברהם.

יט. והפרטב' ג' תי' דהדרשא דמלת 'עם' קאי רק על אליעזר לחוד. ומיצינו לשון רבים שקורים ליחיד דרך, אドוני ארץ (ראשית מ' מב').

ב. והרא' (ש' כת' ז' דהדרשא דמלת 'עם' קאי ר' דבושא' החסיניה. ולא מושם שיישמעאל הוקש לענין יחס. וצ' ב' א' מ' מיל' דאליעזר הוקש ליחסין).

כא. והרייטב' א' כת' דהשני היה גוי בעלמא, ואך' בנכרי דריש' דליך יוס. (וחשע' מ' (א' סי' ט' ג' תמה' דבסוגין מביאר דקאי עבדים, ואילו נכרי לא הוקש ליחסם).

וחפרטב' ג' הביא (בשם התורני המופלא הפרנס ומנהיג ר' מורי' בון) דליך עבד אחר עם אליעזר.

כב. וחמשנ' ל' ביאר דכונת התוס' דכגען היה עבד. אבל האבן' מ' (ב) תמה' דרך עבד דישראל אין לו יחס, אבל בנען בנו מיחס אחריו.

מומר קוראים לתורה בשם אבי אביו ואם לא הרגלו לקרותו במקום זה בשם אביו, דבני בניים בבניים. ע"פ סוגיןן, וכן אסופי נקרא בשם אבי אמו.

(רצה) מותני דלא כר' יהושע וכו'. פרשי' ר' במשנה מבואר אדם יש לו בניים בטל. ורשאי לישא אילונית, ואילו לר' יהושע אף שיש לו בניים חייב לישא. והרא"ש כת' (ולגירסת דיזון) לר' יהושע ע"פ שקיים פריה ורבייה ימכו"ר ס"ת לישא בת בניים. אלא דעתך"מadam יגרש את אשתו ושאהה בנים. איןינו חייב לגרש את אשתו ושאהה בת בנים^ט. דר' יהושע לא אמר אלא ישא וכ"כ הבעה"מ להלך על הריה^ו.

אבל הרי"ף הביא דברי ר' יהושע וכותב דהא מלחתא דרבנן היא, וקיים המצווה מדאוריתא. והבעה"מ דיק' דמשמעו דר' יהושע לא פlige' אמתני, וכוונת הריה"ף דזהו ממצווה מודרבנן, וא"צ למכו"ר ס"ת צ"ל סא). וכ"כ הרא"ש והרי"ף לא גרס מותני דלא כר', אלא איתא למותני ואיתא לדר' יהושע מודרבנן. וא"צ למכו"ר ס"ת אלא יקח שאינה בת בניים, ועל ינמוד באא'asha.

אבל המלחמות כתוב במשנה מודיעיק לא יבטל וכו', הא יש לו בניים בטל. ובזה אמרוי' דמותני דלא כר' יהושע, ואיןו רשאי לבטל. אבל מ"מ יש נפק"מ בדבר.

(רצו) ישא אשה בזקנותו שנאמר וכו'. והמלחמות כתוב דזהו ממצווה מודרבנן, עיין ישוב דרך ארץ. אבל איןנו תקנה, ואם עבר על כר' לא נקרא עבריניא^ז. ואבל לעמדו ללא אשה נקרא איסורה, ולכן הסמיכו דברי שמואל לשנהה). וכן איתא (לקמן סה).

ט. והבעה"מ ביאר דר' יהושע אמר במנาง דרך הארץ. אבל לא שיתחייב לגורש משם הabi.

ו. והבעה"מ כת' דמ"מ דר' יהושע הוה דרבנן, ונפק"מ דתו"ג רגלים ומהותה אשתו (מייק בגן) אסור לישא, אא"ב לא קיים המצווה מדאוריתא.

יא. ונפק"מ دائ' הוה חוב דאוריתא היה מכין אותה, בעין שאמרנו (רכבות פו) עשה לולב ואינו עושה, מכין אותו עד שתצא נשפה, והוא ממשותין ומחרימין ועשין הרדה. אבל

ולhabav. אבל היכא דהבן מת לאחר מיתה האב, הא קיים המצווה בחיה, ועכשו מה יש לו לעשות? ולא דמי לסתריס דמעבשוינו אינו ראוי לדורות. או דאמורי' דבשעה שמת הבן יתבטל מצוות האב למפרע^{טט}.

רצא) סבר אבי וכו' וכ"כ שכן ברא לברתא. Tosf' פ' דהבן בא מכח מי שפטרתו, וכן קאי במקומות בת (וע"י ב' נגידים נחשב שיש כאן בן ובת). אבל הרמב"ם (אישות טו ח) פסק דוקא בשיש בת מהבתה. ובחו"ד ר"א מן החדר (סא) כת' דgross (בסוגין) לשבת צירה בעין ותו לא. ועד"ז כת' הגרא"א (עה ג', ולש"ע איד).

רצב' שם. הרדכ"מ (א ד) דיק' מדרבי הטור דודוקא שבאו מבת ובת שפטרו מפריה ורבייה, אבל מי שהיו לו ב' בניים וילדו בן ובת לא קיים^{טט}. והבי"ש (א י) החק' דלעיל אמרוי' דמהני להשלים. ותי' דלמסקנת הגמי' לא אמרוי' להשלים. אבל דעת Tosf' דאף כשהוא מכח ב' בניים, ומוגני להשלמים. אך דוקא בשמעי'קראי היו ב' בניים, דכשנולד לו בן א' ונולדו לו בן ובת ל"מ.

רצן) וזה א"ל לרב ששת וכו' בני ברתי בני נינחו וכו'. (וע"ז קיים פר"ז ורשאי לבטל). הרמב"ץ כתוב דלייל דר' יהושע (בسمון) דמצווה להוליד אפי' אחריו שקיים המצווה. א"ג כיון דקимвו את המצווה מדאוריתא, אין מהיבין לינשא, דדורמין קצר לבן עוזי. וככ"ז כתוב הריטב"א ללקמן סג).

רצד) א"ל רבה וכו' בני בני הרי הן בבניים. בגה"ש צין דבכמה מקומות המפרשים תי' פסוקים בני' בניים בבניים. וצ"ע אמרוי' הגמ' כאן לא היבאה מכך. הרמ"א (או"ח קלט ג) הביא בשם התה"ד (כא) דבנו של

ו. וגוטל שכרו ובלי' שמייאו שכר מצווה שלם. ואף באופן דמיחים ידע דקרוב הדבר שננו לא ינsha, ולאחר מכן יתבטל מצוותה.

ז. אף דזהו לאחר מיתה האב, מ"מ נערק המצווה, ובמי' שללא קימבו מעירא.

ח. וחוכיה בן דאל"כ לעולם ב' בניים יפטרו. די' אפשר שלעתדי לא יצא מוחם בן ובת. ויש לדחות דכל זמן שלא יצא מהם איינו פטור.

קטטה, מותר לישא אשה שנייה בת ננים^ט. אבל אסור לישב ללא אשה ממשום הר' חשש^ט.

(רצט) י"ב אף זוגים תלמידים וכו'. במשנת ר' אהרן (ג עמ' יז) ביאר דר' עקיבא היה מוסרי תורה שבعلפה לדורות הבאים, ולכן ומלאך הא דהקב"ה מודركע עם צדיקיהם כיון שהיה חסר לדם ביזיק חבריהם, שהוא ממ"ח קניים שהتورה נקנית בהם, לא היו ראויין להיות מוסרי תורה לדורות. וכך שהתורה תעבור בשלימות. ויפ"ז ביאר דודיה ראיי דוקא בגין הכתנת קבלת התורה.

(ש) אמר ר' תנומם וכו' שרווי בלא שמהה וכו' ב. המדרדי מגילה התהו, הו' בבי' ורמ"א או"ח ככח מד פסק דבחן שאינו נשוי לא ישא את כפיו, דהמברך צריך להיות שרווי ללא שמהה. והשוו"ת הרשב"א (א פה) דזה דלפי גמורתינו אין נראה כן, ואולי הוא מדרש אגדה.

(שא) רשי"ד דיה ואין פוקדה. בעה עונתה. ודעת הראב"ד (חו') בטושור"ע או"ח רם א) דכונות הגמי' בשראואה שימושתוקת. וכ"ב רשי"י (פסחים עב:) דחייב לשמה את אשתו אם רואה שמתואית לו.

הטרו ודסורי לישא קתנה, הדוחה מחדבבים המעדבים את המשיח. (וכדי' נהיה י"ב ולכך סד. עד שיכלו כל נשות שבגו).

יו. והתודה'יד איירי במקום שכבר קיים פריה ורביה, ומובואר רקודם שקיים חיב לישאasha. ולא חושך לקטטה. ווץ"ע בביש"ש א' יון.

יב. והביא מהאה (על' מדו') דמשיאין לו עצה הוגנת לחולון ולא ליבם, שלא להגבnis קטטה בטור ביתו. וاع"ג דחלייצה במוקם ביום לא הרה מצויה מן התורה (בדלע' א' וכו'), וא"פ' לדוחות ל'ת שיש בו ברת (וציון לטסיג דלע' ג' וכו'). ויל"ד אין כוונתו לדעת הראשונים דפסקו ברבנן (על' לע' לט), או אף לא באבא שאל מצוות ליציצה קדמת רק מדרבנן.

והחולק'ם (שם ב') כת' דראייה קלושה היא, דהא הרשות בידי לחולון לא ליבם. והכן מצאנו שמטבילים מצויה ממשום קטטה, וא"פ' מוכרים ס"ת משותם בת' בנים. וות"ז דזה דמי' שמתוביןelman ממצוות יבום קורמות.

יט. כדי' (על' סא) אסור לישב ללא אשה, שנאמר לא טוב להיות האדם בלבד. וגם אמרו כל השרו בעל אשה שרווי ללא טובה וביאל ברכה בעל שמהה וביאל שלום. והוא אכן למש שמא תדבר יצורך עליו ובא לידי חטא. וככל hei לא דחקין ממשום קטטה.
ב. והטורו הוסיף בלא דירהה.

דרישתי לא תנשא אלא למי שיש לו בנים, ואף להלכה פסקו כן^ט.

והראב"ד (על בעה"מ) כתוב דר' יהושע הוה עצה טובבה, וב"ש שלא ימוכר ס"ת^ט. אבל המלחמות כתוב דלעלום מוכר ס"ת משום לשבת יצירה (וזה דאיינו היוב^ט). והננווק"י בת' דמוכר ס"ת משום מצויה דרבנן.

(רצט) שם. הרמב"ם (אישות טו א, והשו"ע עו ו) פסק דמי' שכבר קיים מצוות פר"ז, והאהשה נתנה רשות לבעה שימנע עונתה הרי זה מותר. אבל אם לא קיים חיב בכל עונה עד שייהיו לו בנים, מפני שהיא מצוות עשה של תורה שנאמר פרו ורבו. והגר"א ציין למשנה (סא).

והרב"ש (א) ה'ק' והאיך מוחלטה, הא מוחייב במצוועה דרבנן דלערב אל תנח ירך ירך^ט. ולא מעאו דמיהני נתינת רשות אלא משום מצוות תלמוד תורה. והרבבי יוסף (ה' בפתחה'ת) תי' דלמצאות לערב אל תנח ירך סגי לעיתים רחוקות, רק שלא יניח למחרץ^ט.

(רצט) שם. התה"ד (رسג ה' ברמ"א א ח) פסק דאם יש לו בנים^ט וחושש שם ישא בת בנים יבואו לידי

משום מצויה דרבנן לדלא תקנתו היא אלא בעין יושב דרכ ארץ אין מחייבין עליו כ"ב. ווע' מש"ב לקמן סדר).

יב. וכ"פ הרמב"ם (אישות טו ז) לדלא ישא עקרה, אא"כ קיים פר"ז. והרמ"ץ השיג דקייל' בר' יהושע וכמו שפסק הרמב"ם טו טז. וזה כתוב דכוונת הרמב"ם דמדאוריתא לא ישא. והרמב"ם (שם) פסק לדלא ישא קתנה, ע"ג דארוייה לא אחר ומן. והמשנ"ל (אסירוב בא ב') הקשה דביהלי איסירוב לא החביר כהן וכותב דשמא דינו בו בימי שקים כבר פר"ז. ואף דמצווה לישא בת בנים, סגי בימה שראוייה לאחר זמן ומשום עניין בערב אל תנח ירך^ט.

יג. וכ"ב 'תוס' (א) דהיכא דיש לו בנים לא ימוכר ס"ת לשיא בת בנים. ויש לדוחות דוטס' אקי' לננא דמתני', ואילו ר' יהושע פליג. אך מדברי התוס' משמע דברו' מודו בוה.

יד. ולפ"ז אף מוכרים ס"ת להשיא אשה, אף דיאינה מקיימת לפ"ז'ו' לא ממצוות שבת. ונחלקו בוה הפוסקים, ע' טז (אה"ע א. ב).

טו. והט"ז תי' דהרמב"ם איירי מדאוריתא. ומ"מ מדרבנן מחייב. אך ה'ק' דמ"מ האיך סתום השו"ע בוה להתריר. ע"ש. טז. ועוד"ז מבואר בדברי המשגנ'ל (אסירוב בא ב') דמשום ולערב אסור לישא זקינה ועקרה, אבל רשיי לישא קתנה, שתאה ראייה ליד לאחר זמן. והמשגנ'ל כת' דמ"מ דעת

שה) תוד"ה סמוך. ואע"גDKתן לא תקינו ליה רבנן נישואין וכו' ומיהו וכו' דלא להו בית זנות. ומשמע דלא עבי גט, ואם מת אינה חולה (כדרמן רשות רקם טפ: וקיב), ואפה' התירו ל', ב'. ותוס' (סנהדרין עז:) הביאו ראייה לזה מהגמי (כתובות צ). DKתן שהשייאוasha ראייה

בתובתה קיימת כי ולענין זה הנחש שתקנו נישואין. והב"ח (א ג, והחלק'מ א ג חלק) דיק מהתוור דבשחשיאו אביו בשנת יג [י"ב שנה ויום א'] תקנו רבנן דאיינו בעילת זנות (ומבוואר מדבריו דבעי גט), ורק בשחשיאו לעצמו הוה בעילת זנות. אבל הרמב"ם (איס"ב בא כה, וכ"פ השו"ע א ג) פסק דברכל אופן הוה בעילת זנות.

שו) תוד"ה והנושא. פרשב"ם דה"ה בת אחיו וכו'. והתווי' וכן תוס' (לকמן צט. ד"ה ספק) כת' דבת אחיו אינו מעוזה כ"ב, דatoi לאפוקי ממוצות יבום אם ימות בלא בנים. (אבל הגמי' (גיטין פג) הביאה דמותר לשיא בת אחיו, ואין בו מושם גורם לעקור דבר מה''). וההגש"ס (שם) ציין לתוס' הング'.

ובמצוות ר' יהודה החסיד (כב) צווה שלא לישא בת אחיו או בת אחותנו. והאהرونים דנו ומהו נגד הגמי' כאן וכו'.

דף סג.

ש) את לא תעביד הכהן, שנאמר למדנו ל'שונות. רבינו יונה (אבות א יח) הביא מכאן דאפי' ספר דברים בעלמא לא ישקר, כדאמר'י בסוגין, כי האדם המרגיל לשונו לדבר שקר בדבר שאין בה הפסד או תועלת ע"ז, כשיבא לדבר דברים של עיקר לא יוכל לומר האמתה. שההורג שלט עליו. ובשער תשובה (ג' קפ') סייר' ט' חלקים בכת השקרנים. והחלק התשיעי להחולף ספרוי מאורעתו, ואין הפטרד

בה. ומבוואר דפשיטה לתוס' דבעולה עצמו בתובתהמנה. ואף דمفטה בתובתה מאיתים, וכדמבוואר בתוס' לע' ס. ע"ש. ושאני הכא דיש כאן אישות לענין זה. ועוד אפשר לדיק התוס' מהא דמכוואר במשנה דשיך בזה שם נישואין בקען נשאן).

בו. והנובי' (ת עה) כת' דאין רשות לכל חכמים שאחר התלמוד לומר דברים נגד התלמוד, והאומר דבר הסותר קויצו של יוד לא יחש בכלל חכמי התלמוד. אמנם כשהאנו מוצאים א' מחכמי ישראל המוחזק בתורה ויראה בל' ספק

שב) תוד"ה חייב. לא נזכרה אלא לאשתו נדה. (ולא גוסי' סמוך לוסתה). והראשונים ביארו דקמ"ל דלא חששו שיבא לידי הרגל דבר. אבל הריטב"א הביא בשם התוס' דהתירו רק סמוך לוסתה, אבל באשתו נדה חששו שיבא לידי הרגל דבר.

שג) בא"ד ובשבועות (יח) מוביה דסמוך ל'ופטה מדאוריתא וכו'. משמע בתוס' דפסקו במ"ד (ע' נדה טו). דחוותות דאוריתא. אבל דעת רוב ראשונים דק"ל וסתות דרבנן. ודעתי הררא"ה כת' דבטעיגין ודעת הררא"ה (בדה"ב שער ז ד: ברה"ס) דאך למ"ד וסתות דרבנן דרש"י מ'זחותתם' דציריך לפרש בעונת הוסת מדאוריתא. והרא"ה כת' דבטעיגין איררי בעונה הסמוך לסתה דהוה מדרבן. ולדעתי הררא"ה חיבור בדיקה תלייה בסתות דרבנן. והאחרונים ציינו דכ"מ ברמב"ם (איס"ב ד יב) ב". וכ"מ ברא"ש (כא) דכתב דדרשי' מ'זחותם וגוי' דדאורי"י ב". ואף דהרא"ש (נדה א) פסק במ"ד וסתות דרבנן, וע"כ לא תלייה הכי ואיסור סמוך לוסתה אסור מצד עצמו ב".

שד) בא"ד ואפי' ל'ט"ד דרבנן וכו' ל'מה מותר לדבר הרשות. אבל הריטב"א כת' דאיסור סמוך לוסתה הוה אסמכתא (דקי"ל וסתות דרבנן) והתירו משום מצואה זו. וכ"ב הראב"ד (בעה"ג ב). (זה (ד יב) הקשה דדרמב"ם והשנית דין זה).

� עוד כת' הריטב"א (שבועות יח) [דאך למ"ד דאוריתא] התירו בעונה הסמוך לשעת וסתה, ולא בשעת וסתה ממש. וביאר דהטורה התירה, והכתוב מבטיחו שלא יבא לידי חטא שתראה בשעת השימוש, והיינו דקאמור ולא תחטא. והריטב"א הביא בשם ר"מ הלוי לפרש דסמוך לוסתה הינו סמוך לזמן שצרכיה לטבול, וחיב להמתין לה.

כא. אך ה"ה כת' דהוה אסמכתא ואף לדעת הרמב"ם. כב. וכ"מ ברשי' שבשבועות יח והוויות ח).ammen התוס' הראל"ש (הוויות ח) כת' דחוותה הוה אסמכתא.

כג. והנובי' יירד ק נז' ביאר דחייב' שמא תראה, אבל בלשעבר יש חזקת טהרה למ"ד וסתות דרבנן. ווע"ג בגר"ח איס"ב ד וחזו'א י"ד פ).

כד. וכ"ק האיך התירו, דבמה נחשבת מיוחדת לו, הא פוטרה בלא גט.

הרשכ"א (א אלף רנה, בשם הגאון) דאיינו רשאי לפרש בשាឦן לו לפירוש הכתובה, והפר"ח (שם ח) הוכיה הביא מסוגין, וודח דכוונת הגמ' דמסתמא אינו רוצה שיאה עליו חוב בתוכה כל ימי^ו.

שיא) גוזו על הבשר מפני המתנות. בח"ר"א מן ההר הוכיה מכאן דמתנות כהונה זורע ולהיים וקיבחה נוהגת אף בתו"ל. ובן הביא הרמב"ן (חולין קלוי). אבל דעת רשות' ותוס' (חולין שם) דלר' אלעאי אינו נהוג בחו"ל, וזה מוח' בש"ע (ו"ד סא בא)^ז.

шиб) ומה אעשה שנפשי חשקה בתורה. בח"ר"א מן ההר בת' שאין יצרי מתגבר עלי שאני מותעך במצוה, ומפני שח הקה תורה אין לי הרהור. וצ"ב דלפ"ז לא השיב כלל כלפי מצוות פר"ז. אבל אם יש לו הרהור ישאasha.

הרמב"ם (אישות טו ג) פסק דמי שנפשו חשקה בתורה תמיד בגין עזאי ונזכר בה כל ימי אין בידו עזון, והוא שלא יהא יצרו מתגבר עליו לבא לידי הרהור. וזהה בירור דס"ל דקיים חכמים תשובתו. והריטב"א הביא בשם התוס' דאין בדורות הללו מי שיכל להיות בגין עזאי. ומ"מ הביא בשם הרמב"ןadam קיים פר"ז ונפשו חשקה בתורה לגמורו, ורואה לא יכול או לשותות דבר של עיקור כדי שלא יתבטל מותרתו מותר, וזההו דר' יהושע מצווה דרבנן היא. והרבבי יוסף (אה"ע ה יג) תמהה דמבוואר (שבת קי) דאסור מודאויתא לשותות כוס עיקרין דזהה בכל איסור סיוט^ט.

וכتب דעת' ב' בזאת הריטיב"א לדבר שעשו ערך לזמן. והרמב"ם (שם ב) כתובadam והיא עוסקת בתורה וטורד בה והיה מותיר לאישה אשא כדי שלא יטרד במונות ויבטל מן התורה והי הנוור להתארח ע"פ הגמ' קידושין בטין, שההווקם במצוה פטור מהמצוה, וכ"ש בתלמוד

ג. והרמדכי (חולין תשלה) הביא ש"ת רשות' דהנוטן תבא עלי ברכה.

ד. ובхи"ר"א מן החר'כ' דכוונת בן עזאי מחייב חشك התורה אין לי הרהור. אבל אם יצרו מתגבר חביב לשאה. האמנם הרמב"ם פסק וכל שאינו פוגע בביבוצים אינו בכלל לאדו דיסירוס. וע"ש מה שכתבו לישיב דבריו מהסוגיה בשבת. ו. ובהג' מיזיוןויות הביא דהרא"ש (קידושין א מ) הק' דלא ידע אליה קייבה בדבר. שלא מעאננו לתהיר בלא קייבה אלא בגין עזאי. והבג' (היב"ש א) הביא דעת הרמב"ם דאין קייבה בדבר, וכל אדם שיאה לו טיראה ממשום מונות, ויצרו אינו

לאדם בדבר, אך גם זה אסור דאמרו חז"ל למדו לשונם. אך אין ענסם בעונש המשקרים ללא דבר. נמשמע דאיינו איסור שקר גמור כיון דאין בה נזק לאדם.

ומהו הרשות' א כתוב דאף דראוי לשנות ולומר כן משוםhibbur אבוי, מ"מ זההירו שלא יתרגל לך. והמאידרי כתוב דאע"פ שאמרי' (לקמן טה) דמותר לשנות מפני דרכי שלום, היינו דוקא בדבר שיצא מזה חורבא. אבל הכא רב לא הקפיד, ומוטב שתעמדו במרודה מאשר שיעציא מיפוי דבר שקר^א. והיש"ש (מו) כתוב דדוקא דבר שהוא אكريאי והותר מפני דרכי שלום, ולא דבר שהוא שליחות בין אבוי לאמו.

דף סג:

שח) בגין בגין אמך. החפץ חיים (א במכ"ח יג) הקשה אמראי אין בזה איסור לשון הרע. ותי' דרגילות הווא דasha רעה נתפרנס עניינה בפניהם ג', וא"כ ולדעת הרמב"ם, ע"ש כלל בו מותר לספר כיון דאין אמו, וכיון להעביר הקול. ועוד תי' דהבן ידע את טבע אמו, וכיון שכונתו להסביר קראי ולא לנוגה דמי לנתקoon לתעללת בדבר שהוא אמתה.

ט) אמר רבא אשה רעה מצויה לגורשה. [בפשוטו קאי אדרילען, וב"מ בעירובין מא:^א.] ובхи"ר"א מן הדר פי' דהינו בעל מorigiba ומוקטנת עם שבנותה. והרמב"ם (גירושין י כב, וכ"פ בש"ע קיט ד,ה) כתוב דasha ראה בדיעותה ושאינה צנעה כבונת ישראל מצויה לגורשה.

שי) כתובתה מרובה. הרמ"א (קיט ו) פסק וע"פ שוו"ת והרא"ש) דיכול לנגרש אותה ע"פ שאין לו לשלם בתובתה והיא תtabע אח"כ. אבל דעת ש"ת

ח' ב' בין אנו למשכוני נפשין להרץ דבריו. והאמת יורה דרכו כי החסיד צוה לזרעו לדורי דורות כי ראה ברוח'ך שורעו לא יצלח מוזוגים אלו וכו'. ודברי התלמוד ע"פ הכלל.

א. ובхи"ר"א מן החר'ת' דהכא אפשר בלבד לשנות, שאני אומר לך בדרך שאתה אומר לה. וצ"ב.

א. Dai' דמי שיש לו אשה רעה אינו רואה פניו גיהנום. ומ"ד ב' ס"ל דasha רעה מצו' לגורשה. ואיך בתובתה מרובה או יש לו ילדים ממנה.

ב. אך הק' מהגמ' (גיטין נה) (דמבוואר דגירה בשלהוthon). והבאר היטב תי' דאין למידין מדברי אגדה.

כולם נקבות אין כופין להוציא. דמן אין למאין להאשה והאורת תלד זכר.^ג
והריב"ש (טו) כתוב דלא לדעת הרמב"ן, היינו לענין דין כופין להוציא בא' שנים דלא הוחזקה בך עקרה ואפשר שתלד עוד, שכבר זכתה לבנות ממנה. אבל זקינה שאין לה תקנה כופין להוציא.

שטו) אם הפילה מונה משעה שהפילה. הראשונים הביאו בשם הירושלמי דה'ה אם היו ומתחם, דמנונה משעה שמתה.

אבל בשו"ת הרשב"א (ג' שלט) כתוב דלא אמרו אלא שלא הוליד מעולם. אבל אם ילדה שדרהו הוא שנסתחפה ולא יגרש. אבל יתעסק עד שילד או ישא אחרית עליה. ומשמע מדבריו דחייב לישא אחרת לקיים המוצהר, אלא דיש פטור. וצ"ב מה מהני סברת נסתחפה שדרהו דאי"צ לגרש. והנבו"י (ת' קב) ביאר דכין שלידה פעם אחת שוב אמור' שתרפא, וכן אין כופין להוציא ויש לה בתובה. אבל מ"מ מעד המוצהר הוא צrisk' לישא אחרת.^ה

שטו) ת"ר וכו' יוציא ויתן בתובה. ובגמ' (בתובות עז.) דעת רב דין כופין להוציא, ודעת אחרת מדרבנן כופין. ופרש"ז (שם) ואך דיכول לישא שמואל דכויפין. לא נסיב בגמ' שם שלא כלל בשאר כופין להוציא ע' התוס''), דהכא אפי' בהסקתה לא שבקי/, ואפי' אומר שיגור עמה עם עדים^ג.

תורה. והאחרונים הקשו דלבג' מצוות תלמוד תורה לא אמר' העוסק במצוות פטור מהמצוות (צד אמר' במו"ק ט). והגר"ז (היל' ת"ת ג' ק"א) תי' דלימוד התורה נדחתת לפי שעיה מפני המצוות, ואח"כ חזר לתלמידו. אבל לשיא אשא יכול לבא לידי שכחה התורה, ודריחסים בעצאו יבטלן תמידי. וידיעת התורה אינה נדחתת מפני מצוות זו. והקובוה"ע (הוספ' א) כתוב דהרמב"ם קאי לענין להאתחר, וכיוון דיקרים לאחר זמן הר'ל במצוות שאפשר עי' אחרים. והקובוה"ע הקשה דהרמב"ם פסק אף מי שנפשו חشك לעולם בגין עזאי. ות"י דבן עזאי נחשב אונט^ט, דנפשו חשכה בתורה ובכלשות הרמב"ם דין בידו עוזן).

דף סד.

שיג' פחות מ' אלףים וב' רבבות. היינו כ' אלף. ובשיטמ"ק (ב'ק פג. בשם ר' ישעיה) כתוב דכן היה מן הנלויים. ועוד הביא גירסא ב' אלפיים רבבות, כמו שהיו בדור המדבר בין נשים לטף^א, אבל מבני כ' ומעלה זהה ס' רבוא.

שזה י' שנים

שיר) ולא ידרה איננו רשאי לטעטט. הרמב"ן כתוב דאם ילדה אפי' א' אין כופין להוציא, ואע'פ' שלא קיים מצוות פר"ז בשאן לו ב' בניים^ב. אבל הרשב"א הביא עד דאפשר דשלא ילדה שיעור פר"ז כאמור, ואירועא סמיך.

וחידוש'ב"א (נוןוק"ז) כת' דאם ילדה כולם זכרים או

א. ליד האם רבבה היינו י' אלפיים, וזה חידוש.

ב. והאבג'ג' (אה"ע א' ח) ביאר דלי'ש כאן ממש כופין על ממצוות דගירושת אשתו והשב עצר גודל יותר מזרеш נכסיו, ווהיביא דמובואר (סנהדרין כב) דהתריר לו רוד' יהוד פנואה ולא התיר לו לגרש. וצבי' להפסיד הון רב משום איסור יהוד דרבנן. אלא דהמוציא מאור שלא ימיחה שמוע. וכן שלא יקיים המוצהר כל ימי חייו. ועי' בסמיך בשם הפתוח'ת.

ג. ומובואר בדרכיו דפליג' נאבל יש אחרונים שדנו לחלק בין בן א' לבעמיה בניים^ג.

ד. וכת' דעתה הירושלמי ברביAMI (סח), ודאסור לישא אשא על אשתו, והפטישים פסקו ברבא דונועא על אשתו.

ה. וכ"פ הרמב"ם (טו) ואם אמר אני בועלה אל' שוכן בעדים אין שומעין להן, אלא יוציא או ישא בת בניים. ור'א

מתגבר רשייא לבלתי. ובן עזאי כיון דנפשו חשקה בתורה הותר לו לבלתי אף כשלא היה לו טירדא ממש מזונתו. וזהו הידוש, ולול' דבריו הרמב"ם התיר רק להאתחר ודרעהו לשיא אח'ב, וככל מקום לפ' הענין, דעת' הסברא יכול עדין לישא ולקיים המוצהר. ואילו רוא'ש קצב הדבר למספר שניים^ו.

ז. ודלא כב"ש (הנ'ל) דהרמב"ם התיר לבלתי עלולם. ח. וביאר דהא דהא דצעריך להחטטל מתי' משום מצוות שא"א ע"י אחרים. הוא כמו שאמר צרכי האדים הכהרים, מצוות ת' לא חל עליו אלא בשעה שהוא פניו מעשיית צרכיו. אבל במקרה דהה אפשר עי' אחרים וממצות ת' אינו נדחה, א'כ רמי עלייו חיוב ת'ת, וזהו בגדר עוסק במצוות פטור מן המוצהר.

ט. דומה דהא דאמורי (ובחמים קב, ע' או"ח פה) דלהחרר בבית הכלס לאוננסו, אינו נחשב חטא.

דכין דהוה ספק אם יודמן לו אשת חיל אחרת שתחויק אותו
בלימודו א"צ לגרש?

וחמרדי' (נ' הגמ' טו ד') הביא דבזה"ז אין כופין להוציאא,
בדאמרוי' (כ"ב ס): דמיום שחרוב ביהמ"ק דין הוא שנגורר
על עצמנו שלא לשא אשה^א, אלא שאין גורין על
הציבור א"כ רוב הציבור יכול לעמוד בה. ולכל הפתוח
אין כופין להוציאא. ואף דמובואר החם דלא תקנו בה
תקנה, מ"מ ס"ל דסבירת התקנה קיימת. וצ"ב^ב.

(שי) תוד"ה יוציא. ומיהו קשיא דלייני באה מהמת
טענה דאמור (לOLUMN טה): כופין אותו להוציאא.
ותוט' נקטו דהינו בשוטי (מלשון הגמ' כה"ג כייפין
ליה). אבל הב"י (קדר) מביא בשם שם ש"ת הרשב"א
א אלף קעב)-DDינו במورد^ד, אבל אין כופין.

שיח) בא"ד והיה דהחולץ וכו' שמונעה מכל עניין
אישיות וכו'. מובואר דכופין לחילוץ ממש עיגן
היבמה. והחכ"ז (א) הביא מאאן דין כייפה ממש
כופין על המצוות דמצוות היליצה. ורק ממש תביעת
עיגן האשה (וזאל"כ האיך הביאו ראייה מהמת לאשת
איש דעלמאן). ווע' מש"ב בוה לעיל לט).

שיט) בא"ד שמונעה מכל עניין אישיות וכו'. והרא"ש
בת' דזה דוחוק, דעתינו תשמש והוא עיקר האישות,
וכן מוננות ראייה לבסוף שלא תמות בערב.

שכ) בא"ד וכל הוכא וכו' שלא יהא גט מעושה
בישראל שלא דין ופסול^ג. וככ"ב הרא"ש, וכן

והristol"ב"א כת' ומהדו אם נשא אשה אחרת אין
כופין אותו להוציאא. וכן ריש"י (במשנה) כתוב או
ישא אחרת עמה. והאחרונים (ישרש יעקב) ביארו דכין
דנושא אשה אחרת מיד אין כופין להוציאא. אבל כל זמן שלא
נשא כופין להוציאא.

והראשונים הביאו דMOVואר בסוגין דכופין על
מצוות פר"ז. וככ"ב הרא"ש (טו) DRUCK שבערו עליי
כ' שנה ואני רוצה לישא, מהדין יש לכ"ד לכופו
ליישא.

והרמ"ז (כא. בד"ר) דיקן מדברי הרמב"ם
(אישות טו ב) דעובר במצוות וביטל עשה, ומשמע
דרינו בשאר ביטול עשה דכופין וכדאיתא בכתובות
פו. והristol"ב"א כתוב דמ"מ אם מכיר בעצמו דאיינו
ראוי להולד אין כופין, דבמצאות כגון זו נאמן על
עצמיו, כיון דאיין הווכה שעושה דרך מorder^ה.

אבל הרמב"ם (הקדמה לפיה"מ סדר נשים) כתוב
שהקדמים מסכת יבמות למס' בתובות, והנשואים
דבר עומדר ברשות אדם ורצוונו, דין ב"ד לכופ
האדם שיש אשה^ט. והקוב"ש (כתובות ריג) כתוב דכוונת
הרמב"ם דין כופין לשא אשה מסויימת, אבל על עצם
המצוות ודאי כופין.

והרמ"א (א ג וקנד) הביא דברי הריב"ש (טו) דבזה"ז
לא נהגו לכופין להוציאא אחורי י' שנים, וכן בשאר
ענייני זוגים. והפתחת'ת (קדר כ) הביא שאלה בירא אלקים
ואשתו וקשה לו התגירשין דاشתו מפרנסתו ודועגת לו בחליין,

יב. בזין דMOVואר להתאזר ממשום לימוד התורה זהו לעיל סבב:
ועוד דאייזו חיב לבבו יותר מוחמש נכסו לקיטים מצויה, ועוד
דורה ספָּקָה האם יינה מאחרת. ובצירוף ה"מ דבזה"ל איןנו
נוהג דין זה. ועוד שמא נחשב חלה דאיינו עלולה מיהמן.

יא. אבל תוט' (שם) בת' דאייררי רק בגין קיים מצוות
פר"ז, אבל אין בדין לעקוור דין דאווריתא. ולדעת המרדי' אף
במי שלא קיים.

יב. אבל יהא ע"ז וכל האמוראים דסוגין ג' היה בתר
תקנה.

יג. ואף דלא דמי למورد, דצורת הכהפה ממשום שםיא יהוזר
בוי, והכא לא תלייא בידידה לחוזר (ע' חוות').

יד. והמרדי' (בחדרמה) ציין דהרא"ש (כא) מובואר דכופין על
מצוות פר"ז. וכותב דאפשר דכין דקייל' למד תורה וא"כ
ישא אשה, וכן בן עזאי דנפשו חשקה בתורה, לא פסיקה ליה
דין בפיה.

ביאר דס"ד דכין דהוא بلا אשא יש לסתור דודאי ישא
אחרת.

ו. והristol"ב"א כתוב דאך שהחרדים רבינו גרשם שלא לישא
אשה על אשתו, ממשום מעזה לא החרים. אבל האו"ז כת'
דאך במוקם מעזה החרים. והו' ב' דעות ברמ"א (ח). ועוד
נחלקו האם החרם זה אף במקומות יומם וע' לעיל מד'.
ז. והביא דכ"מ מהא דאמירו רבנן לר' אבא בר זבדא (סד):
נסיב איתתא וכו'. משמעו דהיו כופין אותו ולול' שהיה עקרן

ח. ובמעשה דרב ששת (סב) ורב אבא ב"ז (סד). וככ"פ השו"ע
(קדר), והגר"א ציין מקורו מדברי רב ששת לעיל סבב:

ט. והחותי' (בחדרמה) ציין דהרא"ש (כא) מובואר דכופין על
מצוות פר"ז. וכותב דאפשר דכין דקייל' למד תורה וא"כ
ישא אשה, וכן בן עזאי דנפשו חשקה בתורה, לא פסיקה ליה
דין בפיה.

בסוגין. והט"ז הביא דהרא"ש כתוב דדרשי' שלום שלום לרחוק ולקרוב, לקרב משפחה בוויה עדיף. ורhamana לבא בעי". אבל המשנ"ב (יג) כתוב דהרא"ש לא קאי בשאבי רשות, אלא משפחה בוויה.

דף סד:

(שבד) ב' שנים ומוחצנה נגד ג' עיבורים וכו'. לכאו' הוה שיעור בעלמא, דלאכאו' אין שיקות בין ג' עיבורים לשיעור זמן שרואוי שתתעורר^x.

(שכה) ג' פקודות דאמר מר בר"ה נפקדו וכו'. רשב"י (ר"ה יא), כת' דבראש השנה בא וכורונם לטובה ונגזר עליין הרין. ואך שתחילת ההרין היה אח"כ.

(שכו) והאי שמא לא זכה וכו' דילמא איהי דלא זכי. פרש"י ולא תחול בתובה. ולפ"ז קושית הגמ' דמספק אין לה בתובה, וכ"כ הראשונים. ומברוארداولו תלי בידיה², דאיינה ראוי לבנים ממש אין לה בתובה. ואך דאיינה עקרה³.

(הרמב"ן סד.) כת' דילדברי רשב"י לשון המשנה 'שנא לא זכה ליבנות ממנה' הוה טעם לחיווב בתובה. אך אפשר היה לפרש דគונת הברייתא דהוה טעם אמריא יוציא, דלא אמריא' דשוב לא יבנה, אלא אמריא' דמנה לא זכה. ולפ"ז קו' הגמ' האי שנא וכו' הוה אלישנא דברייתא, אבל לא על עיקר דיןא. וכ"כ המרדבי (גב) ותוס' חוד מקמאי בשם הרaab"ד דקושית הגמ' על לשון הברייתא, שנימא יוציא ויתן בתובה, ואמי תלי בידיה.

והבעה"מ (כ: בדיה"ר בפי' הוב/ וכן מבואר בתוס' סה. בת"י א') כתוב אדם יש לו בניים מסוימים אחרית [שםותה] ושאה י' שנים עם אשתו השניה, ותובעת להתגרש

א. רובה דחה דליתנו להני כללי. ולכאו' למסקנא הנך כללים אינם כלום.

ב. ואך מספק אי תלי בידיה אין לה בתובה).

ג. אללא דאיינה ראוייה להבנות ממנעו. דאללו תלי בוכת דירה לא אמריא' דהאשה הוה שדיחו של בעל נסחופה שדהו. ואפשר ממש דאמריא' אך קודם נישואין לא היה ראייה לבנות ממנעו.

ריש שפ' לדוחש שהאשה גורמת לסייע האישות ומה'ה אין לה ובוט לכתובה. ועוד מה שדנו האחרונים דאמריא' דלא נתחייב בתובה לטוטה בין דהיא גורמת להפסקת האישות.

תוס' כתובות ע). מבואר דאף דחייב לגורשה נחשב מעושה שלא כדין⁴, כיון דעתורת הכפיה שלא כדין⁵.

(שכא) תוד"ה יוציאא [הכ']. שנוחנן בתובה, ע"פ שמדובר בע"כ. דס"ד דתוס' דבוקין דאיינו מוציאא מרצונו אי'ץ בתובה (ע' בריתא גיטין מט).

(שכ) שאין ישיבת חז"ל עולחה וכו'. הרא"ש והמרדבי מבאים ימ' דבוחול אינו נהוג דין שהה י' שנים, דתלין בעונש חור'ל. והרא"ש חלק שלא מסתבר שיבטל מפריה ורביה מחומרת סברא זו. דהא חיזנא דרובא דאין שיופיע ורבין בחו"ל, ולמה נתלה זה בעונש חור'ל. ועוד דכל הני אמראי בלבב שקלו וטוו בהאי דינא. והרשב"א הוסיף דמצאות פר"ז אינה תליה בארץ.

והרא"ש כת' דבריהם אבינו חור'ן אחרי ברית בין הבתרים לה' שנים, ושוב עלה לארץ. וכ"כ הרמב"ן בשם הרaab"ד דבוקא באדם שהיה רגיל לגורם בארץ ועבר לחור'ל אמרוי' כן.

והרמב"ן כתוב דבוקא למי ששזה בחור'ל ושוב בא לארץ אמרוי' דשמעה יתני זכות א"י, אבל לדרים בחו"ל בשחו י' שנים ציריך לגרש, דלעולם לא יזכה ליבנות בחו"ל.

ורשי"י (עה"ת בראשית טז) כתוב לפי שלא נאמר לו ואעשרות לגוי גדול עד שבא לארץ. ועפ"ז כתוב הרמב"ן דלאו לדורות קאמער, אלא לאברם נאמר כן. דאברם עkor היה.

(שכא) תפילה צדיק בן צדיק. הט"ז (אורח סג ג) הביא בשם הרשל"ל דיש למנות עדיף למנות ש"ץ המיחוס טפי (וחיכא דשניות שוות). ועפ' הא דאי'

ורע"א (בשרה בית מאיד לט) כת' דכין דמדיינא יוציא ויתן בתובה כבר חל חיווב בתובה. עי' יש שהאריכו בוה. ואכמ"ל⁶. טו. ולא אמרוי' דנשחט' כדין, כיון דחייב לגורשה. והוה תלוי וחיבן. דמי' מ' צורת כפיה זו והה שלא כדין.

טו. ועוד יש להביא דהgem' (גיטין פח) דנו דעכורים לאו בני עשווי, והgets ייא בטל מודאורייתא. ואך היכא דהוה 'בדין', וראוי לכפיטה בידיה. מ' מ' אינו מחויב בכפיטה עכ'ם, ומש'ה נחשב אנטס בדברה.

יז. ופי' המפרשין דכין דמיהו לשם שמיים יתקבלו התפלתו יותר.

שכט) הא קמ"ז דאחוות מוחקות וכו'. השלט"ג (שבת נג. בדה"ר) הביא בשם הריא"ז דה"ה כמשמעותו אב ובנו ובן מוחמת מילה^א. אבל המאייר כתוב דוחישין נושא אחרית יהול. והר' ב' דעות ברמ"א (יוז' רס' ב') ופסק דעתך נפשות להקל.

ובח' ר"א מן ההר כת' דשמא רב פלייג על הא דאחוות מוחקות, ולבן הריא"פ ורמב"ם לא הביאו. אך הש�"ע (הנ"ל) פסקו.

של' לא ישא ל' א' מומשפחות וכו'. החזו"א (קלד) כתוב שלא נתרפרש כמה זהה בכל' משפחחה. וכותב דמסתבר דעתיך משפחחה היינו בני אדם א', אלא אדם דוחזוק אף בבני אחוות חישין כדעליל. ועי"ש עוד שدن אין אמרי' מוחקות באפליג דרא.

והחזו"א העיר דאפי' דרבנן יש חומרא דוחישין אף ששאר בני המשפחה אין נכפין ולא אמרי' דהוה סתריה לחזקה, דוחישין semua תלה בהם בעtid^{ב'}.

של' וא הוא דאיתחוך ג' זימני. הריא"פ כתוב אבל ב' אקראי בעלמא הוא. והרשב"א כתוב דאחוות אף לרבי אין מוחזק אלא בגין פעמים, דחוישוש הוא. אבל אנטשיה בע' פעמים הוה חזקה. וב' ברמ"ב (שה), וב' הש�"ע (ז). והריבט"א כתוב דוחזוקת משפחחה בעי ג' פעמים. ועפי"ז ב'

משום חוטרא לידיה (בדאי' לקמן טה:) יוצאת בלא כתובה. ולכאו' כונתו ע"פ סוגין דבר קיים,תו איןנו מזוועה, ותולמים אף בדרידה.

אבל המלחמות הביא מדברי ר' אחאי גאון דבכה"ג יש חיוב כתובה. וכותב דافق דבר קיים פר"ז, מ"מ תלייא בוכתו משום דאיו מפקיד מר' יהושע (לעיל סבב). והמלחמות תמהה על הבעה"מ ודבר רוחק דמי שיש לו בנם חמור ממי שאין לו בנם (ודציריך ליתן לתובה), וכי תלייא בתביעה^ג.

שכו' איini וכו'. פרש"י אמרתני פריך, שמא יזכה להבנות מהשניה. וקצת דחוק, לדשן הגמ' משמע דהוה קושיה אהא דלעיל. ויש שפי' דרכוונת הגמ' דכינוי דאמרי' דיש סברא דתלייא בוכותה דידייה, א"כ שמא אף מאחרת לא יזכה ועוד מש"ב הרמב"ן, ומספק לא שיר ע"ז כפיה^ה.

החזק בג' פעים

שכח) שליש' לא תמול' וכו'. דכין דהחזק ב' פעים (ולרבין תלין דהוה משפחחה דרפי דמיה^ו) (בדבשומר) ונחשב סכנה, ופיקוח נפש דוחזה מצוות מילה^ט. אבל מל' א' ומות ליכא ריעותא כלל. ושஅחרונים שכ' דרש"י (גיטין נז) כת' דכל מצוות מילה הוה סכנה, ואפ' גלי קרא דחביב למול. וצ'ל דם"מ היבא דהחזק סכנה שנייה שאני.

שנימולו בשגן גודלים ומתו. Dai בשמיינি דלמא משום דלא נבעל בהם הדם. א"ג בגון שהציצו בון וראו שנבלע בהן דמן (ואפי' היכ' מתו).

ט. ע"ע לקמן ע. וعا. בגדיר מותו אחוות מוחמת מילה, האם נשגב ערל.

ו. דדרשי' עלייך הרוגנו כל היום אמייל.

יא. והחزو"א (קלד) כתוב דהינו דוקא בשוחזוק בר, אבל בשמו ב' בניה, לא חישין לבני בניו דכל זמן שלחא חווין שהוירש לקותא זו לא מוחזקין. ועי"ש שהאריך בכמה אפניהם.

יב. ומשמע דאיilo החזוק דאיינו נכה מהגни לבטל החזקה וכמו זו רורה דשור המועד ווסתוות. לא אמרי' דיש גטיה' במשפחה.

ויל"ד אם מל שלישי ורביעי וח' וכן בשמל אחוות לבני שב' מתו, האם אמרי' דחוירה' מוחזקה, או דלעולם אמרי' דיש טבע במשפחה.

והא דاشת כהן שנאנסה יש לה כתובה והוא משום דאמרי' דנסתחפה שדרשו ומולו גרטן).

ד. וזהשה אינה מאזרה אף משום דר' יהושע לרער אל תנח ייך. וואף דההשאה מצוואה משום שבת'.

ה. והוסיף וודר ותפארת האדים בנים הרבה, ואין לנשים בהם שכ' כלום אלא חוטרא לידה.

ו. וצ'ב תמיית הרמב"ן, דיל' אדם היא טובעת להתגרש, א"כ היא גומחת לפסקת האשיות ואין לה זכות כתובה. אבל אם היא רוצה להיות תחתוי אין לו זכות להוציאו אלא כתובה. ומובואר ברמ"ב דכיש באישות וז חיבר כתובה לא תלייא במי שתובע גירושין.

ז. וויל' דافق בוכותה רשי' בן, דמש"ה מק' ממונתי').
ח. ובגמ' (שבת קלד) מבואר דפעמים שמת משום דעדין לא נבעל הדם. וכזה' ג' ימויין עד שיביע. וווט' (חולין ד) כת' דהא Dai' בכל מקום דמותו אחוות מוחמת מילה, ה' משומו אחוין

והאבג"נ (וכ"ב הירושע יעקב) תי' דכין דמחויב במילאה בשירeria נחשה מוצאה במצויה מילה שלא בזמננו". עוד שמעית לפרש הדל עליו מוצאה מילה, אלא לדלות שבת במילה בזמנה עשי צוויי בפועל כדי להחות, ולא סגי בואה שקיימים מילת שניין³⁷. והכא מוחמת סכנה אין צוויי לא נאמר דין דחיה, ואך דמתיקים בכר' מילת שניין.

שלה) לשליishi לא תנשא וכו'. (וזחישין שבעלה ימות. דמעין גורם או מול גורם). הרמב"ם (אייסוב' בא ל') פסק Adams נשאת לא עצה, ואפי' אם נתקרשה יכנוס. והראשונים הוכיחו מנ"ל לרמב"ם כן³⁸. וה"ה כתב דכין דלא מעאננו בשום מקום שתצא נקט דזה דין לכתיחילה. והבט"מ הביא מודלא לדרוש שבדוחה אבוי. והביא דבשו"ת הרמב"ם כתב דין איסור אפקואה מאבוי³⁹. ואבוי אומרים לה שאם תמצוא מי שיקרש אותה לא נחיב לגרש, ועי"ז היו מקדשים בפני עדים ואח'ב הביר' היו כותבים לה בתובה.

והගרא"א הביא והראה"ש (בתובות ד ג) ס"ל דכובפני להוציא, וחמירה סכנתא מאיסורה. וב"ב הריטב"א דלא שבקין לייה, דזהו בכלל שופר דם האדם באדם (זראסור לאבד את עצמו).

שלו) והוא איזה דבר אמר וכו' לאו בר פמיכא וכו' אינו בחורה. פרשי' לשון אחר שאינו יודע אם ר' יוחנן חור בו. וצ"ב דכין דשמע להדריא מיפוי' לבוארה אי"ץ לחושש שחזור ברכ'.

קרבן ציבור (ע' לעיל הה). (ואפשר דדמי למ"ב הבית הלוי בת ג ע"פ פרשי' לעיל לוג: דאף דשחיטה בשירה בור, מ"מ אינו מוצאה על העבודה ונחשה שבת).

יט. והגרא"א (ט ב) הביא מקור הרמב"ס מיהודה, דלחדר מ"ד (סתה י) בין שידעה שב לא פסק. ואך דחוותקה קטלנית ב' פעמים).

ב. ויל"ד דהתרם הוא ספק סכנה, והיאך נכוף מספק, הרי אומרם לי כרך מ"ד. ומובואר דכין דהכרעת הדין דאסור, א"ב כובפני).

בא. ועוד דעשה מעשה. ובגמ' (ב"ב קל) א"ר יוחנן שלא יעשה מעשה על פי' עד שיאמור הלבכה למעשה. אך לאחר שדריך ועשה מעשה לא חישין שחזור בו.

בב. ובשלמא באפונש' אבן ור' יצחק אמרו תוריון בשם ר' יוחנן, "יל דיש לסרוך על ר' אבן טפי, דשנא שמע שחזור בו ר' יוחנן. אבל בסוגי' אמאי לא יסגור על ר' יצחק.

היש"ש דבאהיות עצמן סגי ב' אחיות וرك' לחושש לכל המשפחה בעי ג'').漪ב' מילה נפסק (יו"ד רסג ג) ג'ב' דבאהיות מוחזקות, ואם מילה בנה ומota, וכן אחותה מלה ומota, והחזקת המשפחה. והאחרונים הוכיחו אמאי לא אמר' רבעי ג' לחזקת משפחה.

שלב) רשי' ד"ה איסורה. הויא מילה שלא בזמננו זאינה דוחה את השבת. מבואר בראשי' דבמקום סכנה נחשה שאינו מוצאה במילאה, ועי"ז נחשה מילה שלא בזמננה. ואילו הסכנה מוצאה לוול, א"כ אם עבר והסתכן אמאי נחשה שחייב שבת (ועה"ק בקביה"ע (מח יט) בשם הגראי' מפונובי' ע"פ דברי ריב"א (בתוס' חולין קמא), דעתה במקום לית' ועשה, הל' נדחה אף אם עבר על העשה).

והקובעה"ע הביא דעת ר' ר' (לקמן ע). ומהו אחוי מוחמת מילה אינו מוצאה למול כל. ועוד כתוב דעת' דצ"ל דמילה נדחת מפני פיקוח נשך.

שלג) שם. המצח"א הוכיח דאם לא קיים מוצאות מילה זהה מקלקל בחורה, ואמאי חשב חילול שבת⁴⁰. (ובפושטו מוכחה מזו דנחשה קיום מוצאה מילה כל⁴¹), ואמאי נחשה מילה שלא בזמננה בשבת.

שלד) שם. מילה שלא בזמננו. האבן ג' (יו"ד שבו) דיק' דמשמע בראשי' דאי מילה שלא בזמננו דחי שבת, והק' דאם אינו מוצאה מוחמת סכנה א"ב נימא דיאנה מילה כלל⁴², ואמאי נחשה מילה שלא בזמננה בשבת.

יג. והחزو"א כתב דלמש"ב עיקר' משפחה' דסוגין איררי' בג' אחיות, ועי"ז נאמר רבעי ג'.

יד. וכותב המצח"א דאה"נ זהה מקלקל ולא קיים מוצאה מילה, וכובנתה הגם' או איסורה או סכנתה. וצ"ב אי לא זהה סכנתה הווה מילה בזמננה ולא זהה איסורה).

טו. ע' רע"א (יו"ד רסג) שדן האם בעי הטפת דם ברית מוחמת שחילול שבת, ואי עבד לא מהני'.

טז. וא"כ ייל' דבעי הטפת דם ברית אה'ב.

יז. ואך שעדיין אינו ראוי. אלא דמצואה במילאה ולכון נחשה מילה מוצאה ואך דעתה בזורה של סכנה. אבל לא על עלי כבל מוצאה מילה בזמננו, בין דיאנו ראוי לבר' (ויל' דמי' לחא דאמוי' לע' ב: דהיע' אם בעל ל'ק, בין דיאנו יכול לבוא לידי מוצאה נחשה שאינו מוצאה).

יח. זהה חידוש דבפושטו מילה בשבת נחשה הותרה, וכמו

ומלקיות כיון דעבר ושנה בחיבבי בירתות מערין עושי רשות. ולא נתבאר בדבריהם מה הרין בדואיריתא, דמשמע דרך משום סכנה חמירא. אבל התוס' ר' י"ד חלק דבר כל מקום הלכה ברשב"ג (וזהו ראב' דרכיו), מלבד נישואין ושור המועד DSTם דין תנא רבבי.

והמהחריט (ב' י"ד ט) כתוב דשור המועד וסתות דהוה חזקה מצד הטבע צרך ג' פעמים, אבל לגילויAMILתא בב' סג'ט. ונישואין החמיריו בב' משום סכנתא, אע'ג' דוגמא טבעית היא'.

הbab' (י"ד ק) כתוב דתבשיל שנמצא בו ב' תולעים אסורה, וכרבבי. והט"ז (ק ח) פליג דק"ל ברשב"ג' דוחזוק רק בג', ורק בספק נפשות חייש' לדרבי, והגר"א (שם) כתוב דהחתם זהה אסור דרבנן ומ"ה קיל' ברשב"ג. דמדאוריה' בטל ברוב, ודין בריה זהה דרבנן.

דף סה.

(שם) עד שתקבע ג' פעמים וכו' עד שתנקר ג' פעמים. בפישוטו מבואר דרבבי סגי בב' פעמים. וכן בפישוטו מבואר בגמ' (נדחה סדר). דוסתות תליא במנה' רבבי ורשב"ג. וכ"כ הראשוניים בסוגין. אבל הבעה"מ (בהשיג' לבני הנפש יה') כתוב דاتفاق בוסתות מודה רבבי דבעי ג' פעמים לחזקה. והאחרונים ביארו דהgem' הביאה מעיקרת הוסת. ואנ' דרבנן וסת מתיקיימין חזקות כסבירות רשב"ג' (ועוד מ"שתוס' ד"ה ושורה).

שם) ושור המועד דתנן אין השור נעשה מועעד עד שיעידו בו ג' פעמים. התוס' נקטו דכוונת הגמ'

שאסרורה לשילה מדינה. כתוב דלא שירק קטלנית כיון דמותו מוחמת חטא.

bach. והחכ"ז דוחה דעתין דהיה קפן, החש שםוא' מצא סריס תורה. והנובי' כתוב דעתין דהיה קפן, החש שםוא' מצא סריס ולא קיים המשמע. ואך דלענין איסורה אול' בתר רוב, אבל בסכנה חיישין. וחוסיפו בשם האג'י' ז'בעודו קפן אינו מקיים מעות' ב'ם, ואך דאמר' קפן הבא על הגורלה תגזרנו וע' התוס' לעיל לה': אינו מקיים מעות' ב'ם ויש חשש קטלנית. וויל' ר' אדם לא קנאאה, ל"ש למ"ד מול גורם).

בט. אבל בסוגין ממשוער דדרומו להחדי'. ל. וצ'ב' דאך נישואין זהה בירור שהוא אישא כו, ומ"ש בירור על טבע. ובשלמא שור המועד ייל' דכוונתו דונצער ע"ז הרגלו.

שלו) ועוד אמר דפליגו לענין מיל'ה, בנישואין מי פליגו. הריבט' א' כתוב דאין זה מדברי רבא, אלא התלמיד מבהיר הדבר. וביאר DST' דהgeom' דגביה מיל'ה אין החזקה באותו ולה, אלא מוחזקין מולד ולכך בעי ג'. אבל גבי קטלנית דהיא גופה החזקה אפי' רשב"ג יודה.

שלחו) איבא בנייהו וכו'. רוב הראשונים פסקו כמו' מול גורם. אבל המאמרי פסק כמו' מ"ד מעין, וכן הביא הרמ"א (ט א) י"א אדם נהרג'י וכבר לו לא הוה קטלנית. והנוב' ביאrho דפסק כמו' מ"ד מעין גורם' וכו'. וככמ"ש תוס' כתובות מג' דהgeom' שם סתמא' כמו' מ"ד מעין. והשוו'ת הרא' ש (נג ח, וכ"פ השו'ע ט ב) כתוב דבאיש (שמתו נשי) לא חיישין שייחשב קטלן, דلم'ד מול גורם הינו מול המזונות שתהאה بلا בעל לפרנסתה. אבל ל"ש מצד המול שיירוג.

ודעת רשי' (לעיל בו) דאך בהזוחק לגרש לא נשא לשלישי ולמ"ד מול גורם' וכו'. והתוס' והראשונים שם חלקו.

והאחרונים (ע' פטחים ט ד) האריכו לדון האם במקום יבום חיישין לקטלנית, או דאמר' שומר מצואה לא ידע דבר רע'ב. ע' מהרלב'ח (לו), נוב'י (ק י), חכ'ז (א). והביאו דבשו'ת הרמ'ב' כתוב דלא חיישין. אבל רשי' (בראשית לח' יא) כתוב דיהודה לא מסר את תמר לשילה, דהזהוצה שמתה בעליה' וכו'. אף דהוה במקום מעזה' וכו'.

שלטו) נישואין ומיל'אות כרבבי, וסתות ושור המועד כרשב"ג. הרמ'ב' ורשב"א כת' וסתות דרבנן אזלי' לכולא, ושור המועד לא מוציאין ממון אלא בדרבר ברורו (ומשמע דרבבי פליג אף כה. וע' התוס' סה. ד"ה ושורה). ובקטלנית ומיל'ה משום סכנתא לחומרא.

בג. והרמ'א (שם) כתוב או מות בדרבר, דلم'ד מול גורם מורתה. והגר"א ציין מקורו ב' מ' קה: דבמכת מדינה לא תלין משום מול דרייה.

בד. והאחרונים הקשו דמשמע דהיה לא פליינ' באروسה. כה. וצ'ב' דאך דאמר' דהזהוצה ליגרש, ותלין שתתגרש שב, לא שירק איסורה בדרבר. וצ'ל דלאו אורחה אראעה. א"ג חיישין שימות, דהמזול יגורם שאם לא יגורש ימות.

כט. והאחרונים הביאו דאי' (לעיל ל) דנתני' ב' פעמים, ומורתה לשלייש'. והחכ'ז כתוב דהgeom' נהנה מעד דין עצה ערוה, ואה'ג' איסורה מדין קטלנית. אבל השואל ומשיב א' ד' ח' כת' דביבום אחים לא נקראת קטלנית, דיבמיין בחוד חשיב'. כדאמר' קידושין יג: יbam לא מקרי אחר. כז. והרמ'ב' ז' (עה'ג) הקשה א'כ אמריא לא אמר לה יהודה

שהוחזק ב' פעמים ואליבא דברין לא נחשב יודאי להוציאת ממשן^ג.

אבל הרמב"ן הביא י"מ דב' פעמים והוה חזקה בשור המועד, ומשלם בגنجיה ג' נוק שלם. אבל בשני אינו משלם, דעתין לא הוועד. ואח"כ כי לא נגה מאי לשלם (קדאי ב"ב כה).

שמד) שם. בפשותו מבואר דכל היכא דזהוחזקلن שעומד ליגח חיב מדין מועד. אבל האחרונים (חי ר' שלמה ב"ק ג') כת' דודאי נקבע בתורה דין העדראה, ובלא הוועד בעבליו אינו חיב נוק שלם. אלא דילפי מגדרי התורה במנה נקבע עי' להיוות מועד.

שםה) שם. הטור"א (חגיגה ד). כתוב דמי"מ הא دائ' (ב"ק לו:) דע"י שנגה ג' מינין שונים הוה מועד לכל המינים. הדינו לרשב"ג דבעי חזקה בג' פעמים. אבל לרבי סגי שנגה (ג' נגיחות) ב' מינים. ובחי ר' שלמה (שם) ביאר דכיוון דנקבע דין מועד עי' ג' נגיחות, מהני חזקת ב' פעמים לפרש את החזקה.

שםו) נשאת למי שאין לו בניים, תצא שלא בכתובה.תוס' (ד"ה תצא, וכן בד"ה נישאת) מבואר דכיוון דזהוחזקה דאיתנה ראויה לילד הוה כאילונית, והוה מקח טעות. ועפ"ז כת' Tos' (בسو"ד) דרבכיהר בה יש לה כתובה. וההרמב"ן דילפי א"פ קעטנית יש לה כתובה משני, מושם ולא הוועך בב"ג. וההרמב"ן כת'

ה. ומוגדר ספק, שמא הוה מקורה בעלמא ומעמידים על חזקתו של קודם ב' הנינויים).

ו. ודלא באבוי (ב"ק בג') דילפי ג' נגיחות מגוזיה"ב. אלא כרבא (שם) דדרש ולא ישמרנו, האיתנא חייב. ופרש"י דחיב בנגיחה ג' נוק שלם. ותוס' (שם) הארכינו לחילך דילבו"ע אינו חייב עד נגיחה ד'. (והביאו דרש"י ב' עצמו חור בו ב"ב כה.).

ז. והritten"ב"א הוכח דיש לה כתובה, דהה פסקו מונונות להרשות אשת אביי ואפק אחר שמota שלישין. ובין דאביי פסק ברשב"ג נחشب דלא הכרבר בה. אבל הרמב"ן דילא קרנן ביה כתשנאי לאחר חטיל מה שכתבו ליבי, דאסורה לינשא (וכ"ב הרא"ש כתובות ד ג' בשם ר' משה בר' מנרבונאי).

ו הריטט"ב"א הוכח דאפק דאסורה לישא, מ"מ אינה אנגידא גביה, ומורתת לשיק אלא בדבר אחר מונעתה ו וחולחה | ומיקת (וכ"ב הרא"ש שם). והוכח בון דמובואר (לא פה) דאלמנה לבב"ג יש לה כתובה וכשנתאלמנה) ונימא דזהה קעטנית לרבי ולמד' מול גולסן).

ח. ויל"ד אמר תפסיד כתובהה, וכי מושם שגמרה למיתתו, שלאל מרצענה לא יהיה לה כתובה. ואפשר דזהה מקח טעות,

להביא מהפסק, דעתיך דין سور המועד מתקיים לדברי רש"ג דג' פעמים הוה חזקה.

אבל התוס' שאנץ (בשיטמ"ק ב"ק בג') כת' דברבא הביא סייעטה מדין חורה, دائ' במשנה (שם) דמשוחררו בו ג' פעמים הוה תם^א.

שםב) שם. מבואר Dagger سور המועד הוא משום דזהוחזק ליגנה. והאחרונים חקרו האם יסוד הדבר דזהוחזק שהיה טבעי נגחן מעיקרה. או דאמר' דהורגל ונשנה טבעו, ונקבע דברכו קר^ב? ואך בחזקת משפה וקטנית וכל הנך דסוגין ע"ב החזק שהיה טבעו קר מעולם. ול"ש התרגולות).

ובגמ' (ב"ב כה) אמר' דלהולכי אושא יleaf' חזקה (dag') אכילות) משור המועד. ויל"ד האם אף כollow חזקות דסוגין יleaf' מהתם (ע' תוו"י), או דזהוחזק ג' פעמים הוה סברא בעלמא. ולרב' דבשור המועד הוה בג' פעמים, ואיך החזק ב' פעמים, ע"ב לא יleaf' מינاه.

שםג) תוד"ה ושור. רב' לא פליג אקראי, אלא כלומר התם מתקיים דברי רש"ג וכו'. ובשור המועד רב' מודה, ולא נתבאר הטעם. ויש ראשונים שנקטו דזהה גוזיה"ב בעלמא דבעי ג' נגיחות. ולא תלי בגדרי חזקות?

ותוס' (ד"ה נישאת) הביאו בשם ר' י"י דבכל הוצאתה ממון דמוודה רב' דצעריך ג' פעמים. ומובואר דכל

א. ודרב' סgi שהוחזק ב' פעמים לחורה, דזהה להחזיק ממון, ויל"ד האם Tos' חולק בזה, דעלקו חזקה ודאית בעי ג').

ב. והביא דב"מ מדרבי המהרא"ם מירוטנברג (הו בטoor או"ח ס"ס קו) דבשאומו אתה גיבור עד משיב הרוח צ' פעמים אמר' דהורגל לשוטו לנמרן. וזה בנגד ג' תפילה דל' מים, וכדאמר' (ב"ק כד) קרי' נגיחות לא כ"ש. והטור הביא דר' פרץ חילך דחלה טעה משום שהוחזק ליגוז ואם החזק ג' רוחות כ"ש בג' רקובות. אבל בתפלת תליה הא שהורגל בכה, ונשנה טבעו. והר' פרץ פליג דזהוחזק שהיה כן מעיקרה. אובייל').

ג. והאחרונים שם חקרו האם תנידון דעתיז' נעשתי חרגל, או דהברר שהיתה כן מתחילה, ובכ"מ).

ד. והר' ש מדרויש (בשיטמ"ק ב"ק כב: בשם גליה) כת' דאביי (שם) דרש גוזיה"ב דמוחייב בנגיחה רבעית. ולא תלי בגדרי חזקה ב' זומני או ג'. ודוקא לרבע תלי בגדרי חזקה. ובסוגין רבא אמר' דסתם תנא ברשב"ג, לשיטמו דתלי באמושקות. ודרבא אמר' סתמי הוא. ולא הוה מדברי רב' יוסוף).

ובע"ז בת' הרשב"א דזו אין טענתא וראי, ואפשר שתלך, אלא דלמי שאין לה בנים אינו רוצה ליבטל ולעמדו בטפיקה הילך עליה הראה.

שם) תוד"ה נישאת^ג. ואור"י דלענין ממון מודה רב כי וכו'. מבואר בתוס' דילפ"י משור המועד דכל גורי ממון ל'מ' חזקת ב' פעמים להוציא. והאחרינימ השוו דבגמ' (ב"מ ק"ו) אי' אדם זרע ב' פעמים ונשך תלי' ברבי ורשבג'. ואף דהוה נידון של ממון. אך היביאו הדגר"א (חו"מ שבב ד') העמיד דהסוגה (שם) משום עזה טובה. וא"ב אינו נידון ממון, ומ"ה תלי' במוח' רבוי ורשבג'.

שמט) בא"ד ומהו תימה וכו' ולענין ממונא פמביין אהאי רובא אענ"ג דאיתרע בתורי זומני וכו'. דכין דלא הוחזק ג' פעמים מוציאים כתובתה^ח. ודלענין ממון ל'מ' חזקת ב' פעמים להוציא מהפשות שראיהה לילך, ומוקמינן אורוב נשים שרואין ליד^ט.

וההג' מרדכי (כתובות שח) הביא מכאן דמנהני רוב להוציא כתובה, דאלים מעשה ב"יד דאיתרע ג' דקייל' כביהת הלל (סוטה כה: ולעליל לה): דشرط העומד ליגנות לאו בגבי דמי, מ"מ' נחשב מוחזק לכמה דינים להחשב ממון ביד המלה^י.

אבל המרדכי (nb) כתוב דהני דינים שעשו ח"ל בבירור דעת ולא מטעם ספק לדעומם בהמושcia

דוחה רק ספק מכך טעות דוחה חשש^ט, וביע' גט. ותוס' (ר"ה תצע) העלו צד דהפטידה כתובתה מתעם קנס כיון דנשאת לו באיסור, וכ"כ בתוי"ז. והרמב"ן (ורשב"א ורש"ר) כת' דיש לה כתובה מהשני בין דבahir נשאת לה, ובכיתר עמדת עמו. ומש"ה לא תקנו שתהה כזונה אצלו למפרע להוציאה بلا כלום. (משמעותה תקנ"ח דיש לה כתובה). והbayeo כן מהירושלמי.

ותוס' דחה צד זה, ומבוואר בגין' בשנשאת לשישי דתבעי לכמה, הרי משנה יש לה כתובה אחריה שהוחזקה. והרמב"ן כתוב דהगמ' בסמור אלבאבא דרישב"ג, ושוב נשאר בצע'ו. והרשב"א תני דע"ז אילאי מילתא טפי דמחמתה היא, הדיארכ' אפרשר דכלום לא וכו' לבנות ממנה, אלא שהיא עקרה מעיקרה. ומשמעותה קצת חזקה^{טט}, וזה ראוי לתקן שלא תחשב זונה, או למשיב הראונים יש לה כתובה מדינה. אבל במקום דוחה עקרה גמורה כאלונית אין לה כתובה כלל).

שם) שאין זו בנים. משמעוadam יש לו בנים חייב כתובה. הרמב"ן הקשה דאך בשיש לו בנים, נימא דוחה מכך טעות, דמייה דאלונית^{טט}. ותי' דלענין שתצעא קאמר, אבל אם רוצה להוציא תצא. והביא מקצת מהבראים דאין לה כתובה, וכתוב דאפשר כיון דלא ניכר סימני עקרות, חישין שמא לא זcta לה לבנות משנהיהם.

נגד החזקה.
טו. (ונוח' תי' התוס' (ר"ה תצע) וע' מהר"ב למחושב"א) האם יש חילוק בין להוציא ולהוציא).

טו. ורוב זה נחשב מיהיני תיתי, ומהנה להוציא ממון. ומ"מ תוס' הקשו דכין דלענין אישורין נחשב דאיתרע הפשות, כ"ש לענין ממון. ויליפ' ע"פ דברי הוז"א (עב ז) דכל המודש דבר נחשב שמוציא ממון, והה' חזקה מהודשת להוציא אורה מכלל פשות הנשים. ולא תלי' בדין רובי להוציא הממון. וצ"ב א"כ מה הקשה בתוס').

יז. אך הרא"ש כתוב דהני דינים ר"ז שתי' דמנהני ב' פעמים בשור המועד ס"ל כן.

יז. וכتن דה"ה דמנהני ס"ס להוציא כתובה, והביא מדברי הרמב"ן דכין דעומד ליגנות מהני מגו, ולא נחשב מיגו להוציא.

כיון דיש להطبع זה.

ט. ולכארה ה"ה לרבייען ומשמעות דחזקת ג' פעמים אינו 'זראי', אלא בגדיר חשש. (א"ג לא סמכין על חזקות להחמיר אשא איש בל' גט).

י. והתוס' הרא"ש כתוב דוחה בעין שנויות (לקמן פה) דאין לה כתובה ממשום קנס. (ולפ"ז נשאת למי שיש לה בנים יש לה כתובה מדינאי).

יא. ואף שהרשב"א חלק על דברי התוס', ונקט דחזקת דבר פעמים מהני להוציא ממון).

יב. ולכארה היינו רק לצורך דהה מכך טעות, אבל למסקנת הרמב"ן והרשב"א דיש לה כתובה משני ממשום תקנה.

יג. אבל הב"י (ט ד) הביא בשם הרא"ש (כתובות מג) דאך משני אינה מוציאה כתובה (ומספק).

יד. ובגה' הראמ"ה כת' דנראה דקאי דוקא במקום שיש רובי

וכוונת הגם' השתא הוא דכחשி דומה דהוחזק עכשי ל'ם ולקיים.

שנא) תוד"ח א'. אבל הבא אין בידו לבורקה וכו'. ובחו' ר"א מן החר תי' והכא מגersh בעוצות רבנן, והוה באילו אמר להדריא ממשום בנימ' וכו'.

שנבו) בא"ד וחר"ש מדורי"ש תי' דהთם יש לחש שתקבע וסת כמו שהתחילה קודם קודם גירושין, דאגנלאי מילתא דברוד שעיה תחתיו איבריאת. ואחרי שקבעה בגין פעמים חווין וכך פעם הרשותה היה מלחמת סיבת הוסטה. ובהה"י (שם) הקשה מ"ט לא אמר'י השתא הוא דברירת, כדאמר'י בסוגין דהשתא הוא דכחש. ותי' דמקץ סברא היה רק והביא בשם החזו'א דברוד עכשוו כל אשה שיש לה וסת תלין כל ראייה בטבע הוסטה. משא"כ בסוגין עקרות לא שכיחא.

הוא אומר מינה

שננו) הוא אומר מינה, והיא אומרת מיניה ב' וכו'. לא נתרפרש בגמי' על מה דהnidon, האם רועה לגרש או שהnidon על הכתובה. והאם אמר'י תור' י' או אחר י'. ורש"י (ד"ה מינה) פי' יודע אני שמחמתה הווא, ולא אתן כתובה. מבואר דהnidon על הכתובה וכ"מ ברי"ף דהnidon על הכתובה. ע' בסמוך). ולכאר' אמר'י לאחר י' שנים, שהוחזקו שאין להם בניים. ומدين המשנה יוציא ויתן כתובה, אלא כיון דעתן שהויה מינה אין לה כתובה.

היתה בריאה, ודאי לא הויה חזקה בשלישית.

בג. ויש להקשות עוד דאפשר להעמיד עכשו נידון על הראשון, ונוכל להוכיח ע"פ חזק' י' פעמים דהוה עקרה. וצ' דלא שיר העמדת נידון על דבר שהיה בעבר והוחזקנו אחרתו. ואפשר עד'ז לישב אף קרי הקובה"ע, דל"ש הכרעת חזקה לדון על מה שהיה אהטמל. אך דכלפי שלישית דנים את שלשות מחמתה סיבת העקרות. אבל נידון הראשון כבר הוכרע, ולא נחשב נידון לפניו.

בד. ועל הצד דהשתא הוא דכחשי אין כאן י' מקרים' דיקבע עפ"ז חזקה.

כה. פוש' טעותן שאינו יורה בחוץ. וכרא' (נדירים צא), דטוענת שקים לה שאינו יורה בחוץ. ורש"י הביא מהגמ' (חגיגה טו), דאיינו ראוי להולד. וע' תוכ' (נדיה מגן).

מחבירו עליו הראיה. ותקנו מודרבנן להחשב בתורת ודאי, וכל הדינים בכלל התקנה.

שי) השתא הוא דכחשי וכו'. בתוס' ביארו דזה סברא זהה ספק, ولكن ל"מ להוציא כתובה משליישי. אבל הריטב"א כתוב דברון נשאת לו שלא ברכען חכמים אין מקבלין טענה זו לפוטרה עד שתיברר.

והקובוה"ע (הוספה ב') כתוב דיסודות חזק' ג' פעמים משום שלא תלין במקרה, וכן יש לתלות בסיבה משותפת לכלום (וכן מפורסם בשם הגור"ח ט'). א' ב' ה' ג' יוחזק למפרע אך הראשונים הם מהמת סיבה זו. ווא דשור המועד איןו געשה מועד למפרע שהוא משום שלא שייך התראה למפרע.

ועפ"ז תמה אמר'י מילתא הוא דכחש, הא אייגלי דבלחו מלחמות סיבת החזו'ה. ועד דא' ב' אין כאן חזק' ג' פ', דרך פעם א' הויה מהמת סיבה זו. וצ' עג'. ובtbody דיש חזק' דיל' דນחש שבתרגול וע' נעשהطبع (והורגיל ליגח), אבל בניסת לג' אין שום טעם לומר דהתרגלה עי' והוחזקה מכאן ולהבא, ע"ב דהוחזק למעיקרה אינה ראייהليل' מהמת טבעה או מולה. ועד'ז הק' החזו'ה. ובהה"י (נדיה טו) כת' דברוד לטבע הנשים שבמשך הזמן אין ראיין ליד, י'ל' דהשתא הוא דכחש, ודבר שהווע עפ' טבע לא נחשב שנויין. אבל החזו'א (קח ד) הובייה מהה חזק' ג' פעמים ל"מ כלל להוציא ממן, כיון והיתה בחזק' בריאה. אלא דכלפי השלישי השתא יבין לה דין עקרה.

יט. ע"פ הגמ' (חגיגה ג) אייזו שוטה, דרבחד מיניהם אמר'י איימור וכו', אבל כשמצטרף ג' קושיות אמר'י תי' א' שלשות ולא ג' תי'.

וב' החזו'א (קח ד) דחזק' ג' פעמים הוא משום דאין דרך מקרה להחותميد ולשנות ג' פעמים بلا סיבה, לפיך מחזקין סיבה א' בלבד.

ב. וזה בנסיבות יתרה למפרע מה שנגע במעט לעת דנירה, דמי שיש לה וסת דהה שעתהא.

כא. והביא כן מהא אמר'י גבי חזק' ג'ש (ביב כת) דילפ' משור המועה, והוא בירור החזקה למפרע, וצ' אין לדון עד'ז בשחו'זק' ג' קמעיות (ע טז איזח שא טז), אמר'י אף הראשונים החזקו עי'.

כב. והחزو'א הוסיף דאיilo יתברר דב' פעמים הראשונות

ובעה"מ היבא בשם ר' אחאי גאון דאיiri אפי' תור י' שנים. והמלחמות חיל דטור י' ודיין אינו נאמן, דא' ב' מהו איילו חכמים בתקנות דתוקנו כתובה.

והרמב"ם (אישות טו, חט) כתוב דבר ששהה י' שנים, והוא טוענת דמייה נאמנת ל'. והרמב"ם כת'adam הוא יורה בחוץ חותמת החוליה ממנה, ובין שעבר י' שנים אין לה כתובה ל'. והרבא"ד השיג ודוקא משלישי אין לה כתובה, אבל שהה י' שנים יש לה כתובה.

ולכואורה דעת הרמב"ם וזה דתלין בוכחות הינו דוקא בטוענת דין יורה ל'. אבל החוו"א כ' דהtram כשהוא אינו טוען בר'.

שנה) שם. מינה. הרמב"ן כתוב דמשמע מדברי רש"י טוענן שהיה מתקשה בשעת השימוש וכבר זיהוה מסינני אילונית לקפן פ'. ובוטס' חד מקמאית כתוב דמייניה סתום ואין לה וסת ע"פ הגמ' כתובות י' ל'. וביחי ר"א מן ההר משמע דעיקר טענות דין יורה.

שנו) אמר רבוי אמר דברים שבינו לבין נאמנת, הווא לא קים ליה וכו'. דברין דהיא טוענת בר' נאמנת, והוא אינו יודע, בר' ושםא בר' עדיף ל'. והראשונים

הק' האיך מהני טענת בר' דידייה להוציא ממונ. והרשב"א כתוב דלו"ש י' והריב"ח ניחא דאיiri שלא הוחזקה ג' פעמים ובא להוציא בלבד כתובה ל'. אבל

לב. והרמב"ם כת' דיש לו להחרים על מי שטענת דבר שאינה יודעת ודאי. וה"ה (שם יג) באיר דהכא אינו טוען בר' ולכון לש שבועת היסט.

לא. אך כת' דיש לה תוספת, וכדרין אילונית. (וזהרבא"ד השיג בוגרנש בע"ב יש לה עיקר כתובה, אבל אין לה תוספת. דעתך כן לא הוסיף).

לא. והלח"מ דן א"ב אמראי כייפין לו להוציא, אם תלין דין יורה. והאחרונים ביארו דעתה הרמב"ם דאמריו' דוקא באשה זו אין בחוץ, ממש דלא זכה ממנה. אבל באשה אחרת דרכיה מננו היה לו כת.

לא.ammen שם מבואר דיש לה כתובה, עצ' לדהכא אין לה כלל.

לא. אבל בגמ' (נודרים צא, ה' בסוף התוס') מבואר ונאמנת יותר במקום שהבעל יודיע, הוחזקה שאינה מעיה פניה. אבל סוגני משום טענת בר' לחוד (וכ"ב המלחמות).

לא. אלא דכירן דעתן בר' דמחמתה רוצה להפסידה וכיון דשהה), ובין דאף היא טוענת בר' דהוא מפסידת.

והרבי ב"ר מאיר (כתוס') פי' דאיiri שנשאת לשישי, ומדינא אין לה כתובה. אלא דתובעת כתובה וטענת דין יורה בחוץ.

ויש ראשונים (תוס' חד מקמאי סד), וכ"מ בתחילת דבריו חוס' דה שבינו העמידו דהכא תובעת להתגרש וובאה מחלוקת טעונה, ע"ע בע"ב), והוא מכחיש, והנידון על עיקר הגירושין.

ובעה"מ (בפי הא) ותוס' חד מקמאי (סד: בשם אבי) פי' דאיiri אחר י' שנים ואינה רוצה להתגרש, דאומרת שהוא עקרוני. והתוס' חד מקמאי כת' דלפ"ז הא דאיתא בגמ' אמר איזיל איבדק נפשיה קאי אומתני, ואינו המשך מותדין הקומם.

ועד העמיד הבעה"מ דאיiri שיש לו בנימ' (וכמ"ש Tos' לדח תי') ומש"ה אינו חייב לגרש לאחר י' שנים. אלא שroxeh להוציאה ללא כתובה.

שנה) שם. מינה. לפריש'י והרבי' ה' הוא טוען שאין לה כתובה, ומבוואר דאסנה ראיה להולדת אין לה כתובה. ובמו אילונית ל'. ומשמע דהוא נאמן לטען בר' שהוא עקרה להפסידה כתובתה ואלא דכירן דעתן בר' דמייניה אינה נאמנת). וצ'ב אמראי נאמן להפסידה כתובתה. והריבט"א כת' דכירן דשהה י' שנים (זהו רגילים לדבר), ונאמן בטענת בר' להפסידה. וכע"ז כת' המלחמות. ומ"מ מהני היכא דהיא טוענת בר' לסותר טענה דידייה ב').

כו. ויל' דתקנת י' שנים זהה מחלוקת המזוודה דידיה, ואמאי תלי בטענות דידיה. ולכאר' מבואר דזהו אומדן בעלמא.

כז. אבל ברמב"ם (ושער ראשונים) מבואר דאף דנאמנת ולענין כתובתה דין יורה בחוץ, צ'ב' י' ש' (קד' גב). וע' בסמור.

כח. וה"ה כל עקרה אין לה כתובה. וזה דאי' (כתובות יג) גבי משפחת דורקיי, זכה במקחר. צ'ל' דאיתנה עקרה ממש, אלא בגין מועטיהם).

ולדברי הריב"ר ב"ר מ' מבואר דאם כך הוא רואין להולדת לא זהה מ' (אף דלא ידע, וסביר שראוי להולדת).

כט. אך בಗמ' משמע דאיiri שהוא טוענת בר' דמנמו, שהוא אינו יורה בחוץ. וצ'ב' אמראי לא סגי שהוא תחייב טענות.

לו. וכט' דע"ב אין זה כוונת ר' אחאי גאון (והראשונים היבאו את דברי ר' אחאי בכמה אופנים).

לא. דין יורה בחוץ (זהרוו"א קח ז) כתוב דנכבל זהה כל החסרונות מצד הבעל, והכל נרגש אצל האשא).

המחלחות חלק על סבראו זו). אבל תוס' (נדרים צ:) כתוב דהיכא דיש לו בנימ מASA אחרית ואפי' מתו דלא קיים פר'ו), אינה נאמנת דאיינו יורה.

שנת) בא"ד וחר"ש בר"ח פירוש דהיכא איירוי בששהתה עם השליישי י' שנים וכרשב"ג. דכין דבזה נאמנת בטענת בר' שלא להוכיח אותה בעקרה, והחו"א (קח ג) כתוב דהינו דוקא לרשב"ג. אבל לרביה אין דבר הוכיחה בעקרה, א"כ אינה נאמנת על כתובתה¹³. עוד דכין ונשאה בחזקת עקרה זהה כהכיר בה. (וצ"ע מתוך"ה נשאתה).

ש) אמר איזה איירוי זאיבדוק נפשא. לדעת רשי"ז והרי"ף הינו שלא שלם כתובה. ובפשוטו קאי בשטוען וראי שהיא עקרה, וכדעלעיל. וכ"פ השו"ע (קנד ז) שם נולד לו משנה תצא שלא בכתובה¹⁴ (שנתברר דהוה מהמחתה), והגר"א (שם) כתוב לדעתה תוס' הד Hindon בסוגין שתובעת להתגרש, א"כ אם ילד משנהה אם איינו רוצה לגרש או"צ לגרש. אבל אם רצונו לגרש יתן כתובה. ווע' חז"א קח א דנתקשה בכ"ז.

שס) א"רامي וכ"ו נושא אדם כמה נשים על אשתו. הריטב"א (לעיל מ"ד). כתוב דהינו במקום שנגנו לשא נושא כמה נשים, אבל אל"כ זהה כמו שהנה דאיינו יכול לישא על אשתו (זהו) בפסקים עה. אבל הריטב"א (כאן) כתוב במקום מצווה לא אול' בתר מנהג'ה. והritten"א בת' במקום מצווה לא החרים ריבינו גרשם דלא לישא על אשתו (וכ"כ הריטב"א (לעיל שם) במקום יgom לא החרים). והרמ"א (א ח) הביא בה מה.

אחרונה אינה נאמנתו. ותוס' (לকמן שם) דוחה דבריו מהגמ' (שם צא). וע"ג בסfork דברי הראב"ד (לרי"ף), וע' רשב"א (נדרים). מ. ותוס' (במנזר) העלו עד דה"מ בשילא באה מהמת טעונה אבל בטענה מעלייתא נאמנתו. ותוס' דוחו. מא. (ובertos' חד מקמאי (ס"ד) כתוב דלפ"ז משנה ראשונה איירוי דלא באה מהמת טעונה, וס"ל דאשה מייפקדת אפר'ין). מב. והחו"א בת' (קח א) דעת' דאיירוי דיש לו בן ובת. מג. ותמה בוה על הרמ"א (קנד), ע"יש. מ"ד. ואם לא נולד לו בנימ משנהה, או יגרש או ישא שלישית וכו'. מיה. וצ"ל דכוונתו דאיתא דהכי לא התנה.

לדעת הראב"ד והר"י בר"מ (בתוס') دائiri' בשלישי, קשהAMA יש לה כתובה עי' טענת בר', הא בר' ל"מ להוציא מאון וכוכה ר"י בתוס'). ובertos' חד מקמאי תי' דבשעת נישואין נתחייב להDOI, והוא איני יודע אם פרעתיר ומשא"ב ספק מוכת עז דמלולם לא נתחייב להלן¹⁵.

שנ) TOD"ה שבינו. ואי לא שהה ניחוש שמא עיניה נתנה באחר, ובמשנה אחרונה וכו'. דתנן (נדרים צ) בראשונה היו אומרים שנאמנת לטען השמים כי לבינך דאיינו יורה בחז', ויזיא ויתן כתובה. ורואה להתגרש בבאה מהמת טענה דרואה חוטרא לדי'א, ע' בע"ב). ובמשנה אחרונה השוו שמא עיניה נתנה באחר ואינה נאמנת¹⁶. ועשו דרך בקשה ולפיס' אותה¹⁷.

והרי"ף הביא בשם הגאון דסוגין קאי במשנה ראשונה (במשנה נדרים צ), אבל חזרו לומר דעתה נתנה באחר. והרי"ף חלק דהיכא איירוי לאחר י' שנים דחייבים להוציא בע"ב ול"ש עיניה נתנה באחר. וכל הנידון על הכתובה. וע' בע"מ. ותוס' תי' דכין דשהה י' שנים יש רגלים לדבר ויש להאמינה. ולתי' היב' בתוס' בכל באה מהמת טענה גמורה לא חשוש¹⁸. והראב"ד פי' בדבג' נדרים איירוי בטענות דאיינו נזק עמה, במיגו דאיינו יורה בחז' והרשות הארכיו להקשות ע"ז.

שנה) בא"ד ל"יבא לאוקמא וכו' וויש לו בנימ וכו' ומיהו י' דין לטלות באונס ש"ז. בין דקדים פר'ז¹⁹ לא אמר'י דמחמתו ולא שהיא טעונה דנטקלקל, ואין יורה בחז' וcoc' הבעה"מ (כפי' היב' חור' לעיל סה: וע' ש

אבל אם היה טוען דאיינו עקר, מ"מ לא כוה וצריך לשלם כתובה. ויל' דכין דטעון דמחמתה נאמן כיון דשהה, אם היא אינה מכחישתו.

לה. וצ"ב דטעון דיש בה מום, והוא מוקח טעות מעיקרא. וממשמע מדבריו הד Hindon שהוא גרם לגירושין, ולכן אין לה כתובה. וצ"ע).

לט. ותוס' (בכרך) כת' דה"מ בדבר שהוא אינו מכיר. אבל היכא דעתנית שאינו יכול להזק כלל, ומחייבתו בטענת בר'. א"כ נאמנת אף למשנה אחרונה, וכדאי' בגמ' (שם צא). דאן האשה מעיה פניה בפני בעליה, בדבר שהוא מכיר בשקרה. אבל רשי"ז (לקמן קיב) הביא דהמשנה איירוי שהיא טעונה שאינו נזק עמה כלל. ולמשנה ראשונה נאמנת, ולמשנה

שsson) מצوها שלא לומר דבר שאיןנו נשמע. הרוטב"א כת' פי' לרבים, אבל לחבירו אמר'י (ערכין טז) דחייב להוכיח עד הכאבה. וכותב דהא דאמר'י (שבת נה) דיש מעוזות תוכחה אפי' שבסbor שלא ישמעו, היינו פעם א/, כי אولي ישמעו. ועוד כדי שלא יהיה להם פתוחן מה. אבל אחר שהוכחים פעם א' ומכך שלא ישמעו עוד, מעוזה שלא לומר להם כלום.

וכפ' הרמ"א (תרח ב) דאם יודע שאין דבריו נשמעין יאמר בן ברבים רק פעם א/. אבל ביחיד חייב להוכיח עד הכאבה? וע' ביאו"ה.

שח' מותר לשנות בדבר השלו'ם וכו' מצوها. התו"י העמיד דעתו שניי גמו. (זהאהרונית חקרו בשמשנה מפני דרכי שלום האם הוה בגדר אמרתא, או דחויתר לעבור באיסור זה. וע' מש"ב בוה לעיל סג').

שפט) אמרה ליה מסיבו דילך וכו' חוטרא לידך וכו'. וההריטב"א כת' ודוקא בשאן לה אפי' בן א/, וו"א אפי' בת נחשב חוטרא לידה ומרא לקבורה.

שע) כי הוא ודאי כפיגן. (תוס' לעיל סד) מבואר הדמיינו בשוטוי. תוס' העמידו סוגין בידוע שהוא עקרו. ומדברי תוס' (בע"א) מבואר דاتفاق בשחה י' שנים (ובגונן שיש לו בניים קודם, דאל"ה כופין ממשום פר"ז).

והרמ"ב (טו י) פסקadam שהתחה י' שנים והוא אומරת דעתינו יורה בחוץ, ובאה מחמת טענה. והרaab"ד השיג דاتفاق בלאו הבי מהני טענתה.

שע) תוד"ה כי. פר"ח דתוספות ליל דאדעתא למינפק לא אסיף לה. ודכין דהיא גורמת שיוצאן. אבל בשחה י' שנים לא תלייא בדרידה, ולכן ישתוספות וכפ' הרמ"ב (טו ח), והרaab"ד פליג דאדעתא דתיפוק ליל כתובה.

שכב) והוא דאית ליה למיון יהו^{תא}. החלק"מ (א יג) נסתפק האם הוה תביעה מצד האשאה, או מצד ב"ד. דאף אם היא ניחא לה אסור בשאן לו אפשרות לוון. והביא דבראשונים ממשוע דתלייא באשאה. ובדבר שבממין תנאו קיימים.

דף סה:

שפ"ג) א"ר אמרי אף בו נאמנת וכו' נפשא בעקרתא ל' מהזקה. (הריטב"א פ' דאייר שניות בטענת ברוי). והרמ"ב (אישות טו יג) פסק דמשביעה היסת, שבטענה זו יתחייב ליתן כתובה. והרaab"ד השיג דחכמים האמינו משום דלא מזקה ונפשה בעקרות. ועוד כי הגירושין מחייבתו ואין מה' בכתבובה.

שס) הוחזקה ל' גפלים. פרש"י ווועציא וויתן כתובה, שמא לא זכה ליבנות ממנה. לבאו' משמעו אף תורה. (זההוווק דלא זכה ליבנות ממנה). והמאירי כתוב דדוקא אחר י' שנים, אלא adam לא הוחזקה מונין משעה שהפירלה, והשתא מונין מתחילה י' שנים. אבל הרaab"ש כתוב adam לה כתובה דarterei גופא שלעולם לא תגמר הרוינה, והויא כמו אששה שהוחזקה אצל ב' בנ"א.

שס) הפילה והזרה והפיליה והזרה והפיליה הוחזקה ל' גפלים. (זג' פעמים). הרמ"ב כתוב דבואה אף לרבי בעי ג' פעמים, דנסחת בהיתר. א"ג משום הבכי ק"ל בוה לכולא ברשב"ג. והריטב"א הוסיף דיש הרבה נשים שמפיקות בתקילת עיבוריהם.

שטו) ואין איש דרביה ל' לבבש. פרש"י (קידושין לה). את הארץ במלחותה, וכל hicca דלא קרין ביה וכבשו לא קרין ביה פרו ורבו. אבל הרaab"ב (במשנה) כתוב דאיש דרכו לבבש את האשאה.

שהאיש שדרכו לבבש מעוזה על פריה ורבייה ולא האשאה.

ב. וקיים הטעם בדבר המפורש בתורה. אבל דבר שניינו מפורש אמר'י מوطב שייחיו שוגגין.

מו. ונח' הראשונים מי שאן לו לוון את אשתו, האם יכולת בתבע להתגרש.

א. ורש"י (עה"ת בראשית א כה) על פסק זה כת' למدرك שהחוכר כובש את הנקבה שלא תהא יצאנית, ועוד למدرك

שעה) או לא אשתייא סמא וכו'. וכן א"י בוגמי (שבת קיא,) דاشה מותרת לשותה סם המעקר, למ"ד דאייה מצויה על פריה ורבייה^ג. והאחרונים הקשו דמשמעו בוגמי (שבת קי') דשתיית סם זהה בכלל איסור טiros, ואיסור טiros נוהג אף בבהמות, ולא רק במקרים מצוות פריה ורבייה. והראשונים דנו האם כוונות הגמי' דהוה איסור טiros ממש^ט. ומדברי התוס' (שם) מבואר דיש ב' סיבות לאסור, משום טiros זוליכא איסור כלל בנשים^ו, ומושם ביטול פריה ורבייה^ז.

דף סו.

שעו) ולא מיפקדני, והאמור רב אהא וכו'. לבאו' כוונות הגמי' להביא מוחתם דקייל בר' יהונן בן ברוקה (זהוק' מדברי ר' חייא דפסק ברבן).

שען) וכפיו את רבה ועשה בת הורין, פרשי' אלמא מפקדרא, ומשי'ה כפין שתהא מותרת לינשא. וכמשנה אהרונה (גיטין מא:) דכין חזי עבד אינו יכול לשיא. ונברא העולם לפריה ורבייה, דכתיב 'לשבת ישרה', כופין את רבו לעשותו בחוירין. והתוס' (שם ד"ה לא) הכך דמשמע דכופין משום שבת, ואף אשה מצויה משום שבת. ותי' דכין דלא מיפקדה שמא לאחר שתשתחרר לא תקיים^ט.

שבע) בא"ד כ"מ בתשרי א' שפסק ר' יצחק"א וכו' היכא דהזרה דין יכול וכו' כיוון דין דין יכול לקיים מצוות עונה. ותוס' (נדרים צא) הוכח כי דין דהא אפי' אני ב傍די וכו' יוציא ויתן כתובה^ט.

שעג) בא"ד ומיהו אם יכול לחתשות ויש כאן לחייב הפחות הבנסת עשרה וכו' דריש בגין חיבת וכו'. ותוס' (נדרים צא) כת' דהעראה בלבד לא סגי דעתך דקייל (לעליה) העראה בגמ' לענן חיבת ערויות, הכא לענן חיבה לקנות Tosfot אינה ביאה. וכן מי שאינו בריא לחתשות אין בגין חיבת ביאה, ואפי' למ"ד (לעליה מה) משמש מות חיבת.

ומדברי התוס' משמע דהכנת עטרה נחשב חיבת בגין ונתחייב הוספת. ואפ"ה יוציא ויתן כתובה, בין דין יכול לקיים מצוות עונה. ומובואר שלא סגי בגין למצוות עונה^ט. וכ"ב בש"ת הרדב"ז (ר' כה' וזה) קח ואלף קפחו בשם ש"ת הרשב"א מכתי' רב, והוא בברא חיטב ע' א) דआ"ג דהעראה בבייה בלבד הדברים, לקיום עונה לא מקרים ביאה. וכ"ב השעה"מ (אייסוב ג' טו בסוף) דיןנו מקימים מצוות עונה בהעראה.

שעד) יהודית וכו' הו"ל צער לידה^ט וכו' אמרה איתה א' מיפקדה וכו'. הריטב"א כתוב דהינן צער, אבל משום סכנה אף מי שמצויה מותר לו לשותה^ט.

הדור ערך פרק הבא על יבמותו

איסור טiros, לא ישמש ולא יסתכן. וצ"ל דבسم שאני. וצ"ע מהגמי' שבת קי'.

ח. ולר' יהונן בן ברוקה אשה אסורה ולכארה משמעו איסור טiros. ודוקא קינה או עקרה מותרת לשותה. (ואף דעקר זכר יש איסור מסדר אחר מסטר, באשה לייכא איסורה). והרמב"ם (אייסוב טז) כתוב דבسم והוה איסור ואין לוקין עליו. ובנשים מותר (דנヒוט דרגא).

ו. והמנח"ח (רצא ג) נקט דיש מיעוט דין איסור טiros בנשים. ותמה על החינוך (שם, וכן כמה ראשונים) דמשמעו דהרטעם משום דיןנים מצוות בפריה.

יא. ותוס' כת' דמי שיש לו בן ובת עדין יש לו מצוות לערב אל הנין^ט, והגמי' נחא לה' מהסרה, דאיכא למד' דיןין דקדים פריה ורבייהתו לא ציריך.

וא. וצ"ל דכל זה בכלל קו' הגמי' בגין. ורש"י לא משמעו כן.

ג. אף בשאייה באה מחותמת טעונה וואף דהו אונס בדרכן. אלא דין כופין, ובמי' חות' לעיל ס. (וע' פהה"ת קד ז).

ד. ויליד האם לא חשוב קיום כלל, או שלא סגי בהכי. וונפק' מי שאינו יכול למגרור ביאת, האם יש חיבת עכ"פ (במה שיכול).

ה. ובגמי' (קידושין יב) א"י דאמרה לר' חייא שאמרה אלה שאביה קיבל בה קידושין בשתייה קטנה. וכך לפטור עצמה, מפני צער הלידה. ור' חי אמר לה לאו כל כמינה דאיתיך דאסות לך עילואי. ותוס' (כתובות טב) הכך דהיתה ביליה לומר מאיס עלי, וע"ז מחייב לגורשה. ובת' דלא רצתה לומר מאיס עלי.

ו. ויל"ד האם משועבדת לבעלה שלא תשתה, ומושם מצוות ולערב אל תנח זך.

ז. לבואר' היינו משום מצוות פר"ג, אבל צ"ע היאר הותר

פרק אלמנה לכהן ג

אפי' עבר". אבל הדרך אמונה (ז' Ich בביבא ר' ה) כתוב אכן מצווה על העבר לאכול תרומה, אלא נחשב שימוש הארון וכחדלקת נר.

ובגמ' (לকמן ע), אי' שעבד עברי של כהן אינוائق בתרומה, דלא קני ליה רבייה, ובתו'ב (אמור, הו' בכס' מ' ה) ליפי' לה מקרין.

אשת כהן – ליפי' בסוגין דאף אשת כהן ליפי' מקריא דקמן כספו. ובפושטו משמעו דהכהן מאכלי את אשתו דהוה 'קנין הכהן'. אבל האחرونים (ובר' יצחק לא, ישעויות מלכה, קביה"ע מו' ד, אמור"מ יג, ג, משנת ר' אהן כו) כת' דאשת כהן יש לה דין אכילה מצד עצמה, דמתקדשת להחשב כוונת, וכן לשון הקריית ספר (תרומות י), וכ"ב הד"ש (תרומות ו ב) דעתיש כהנתה בניםואה^ט. והדרך אמונה דחה דכוונותם דעתיש כהנתה לעניין דין זה.

והקוביה"ע הביא כן מהגמ' (לעלילנו), דאמר ר' שבר אבלו, ואילו בהמה פשיטה דאין לה היתר אכילה מצד עצמה אלא להבעלים, וצריך שיהיא עכשו כה בעלים להאכילה. והמשנת ר'א (כו ו) הוסיף דבאשת כהן שמית בעלה הוא חידוש דחוורתה (ע' ל�מן סה).

ובבריתיא (בסוגין) אכן דרשו דאשת כהן אוכלת מקריא דקמן כספו. אבל בספרי (קורח פיסקא ב)

הקדמה – דין קני כפסו

בבריתא (בגמ' בסמור) דריש' דאשת כהן ועובד כהן אוכלים בתרומה מקריא דיזכהן כי יקנה נשך קנן כספו הוא יאכל בו. ועוד מצאנו (בגמ' סו) דבהתמת כהן אוכלה בתרומה, והר' ש (תרומות יא ט, ופ"ה מ' לרמב"ם שם) הביא דאף וזה דריש' מקריא דקמן כספו, דמשמע אף' נשך בהמה.

עובד כהן – האחرونים חקרו האם אכילת עבד כהן הוה באכילת בתמורה, דנחשב ע"ז אכילת ממון כהן^ט, או שעבד כהן נתقدس ונחשב דיש בו דיני כהונה. והקוביה"ע (מו ב) הביא מודברי הרמב"ם (פ"ה מ' גיטין יא): שעבד כהן אוכל בתרומה 'מן פנוי שהוא קניינו'^ט, משום דנחשב אכילת רבו, ולא נחשב זכות שיש לעבד^ט. ועפ"ז ביאר הקוביה"ע הא דשפחה אוכלת בתרומה, ואף דהוה זונה (ע' לעיל ס.א.). ואף דאשת כהן זונה אוכלה בתרומה (ואף בבותה בעלה), וע"ע לעיל נ. דהאחرونים תי' בכמה אופנים.

מצווה – במשנה ראשונה (תרומות ח א) כת' דנראיה דיש מצווה לאשת כהן ועובד כהן באכילת תרומה^ט, והביא כן מהא דאיתא (שם, והר' בפסחים עב): דנחשב טעה בדבר מצווה. ובכתוב דלפ"ז צרכין לברך בשאכל תרומה, ודיקן מלשון הרמב"ם (ס"ה תרומות) 'כל' האוכל תרומה מברך, משמע

דאכלו ברשות.

וז. והמשנ' ר' נסתפק הייאר יברך, אך בדורותיו של אחרן, הרי אינם מורעו של אהרן. או דילמא מ"מ אוכלים מהמת קודשת אהרן.

ח. אבל הדרך אמונה כתוב דכ"ל, קאי אפי' אתרומות חוויל, אבל אשת כהן ועובד כהן אינם מביך. ואבל בת כהן הנושאה לכהן מברכתה.

ט. והמנג'ח (כ' יח) כתוב דאשת כהן פטור מרפה מפריד פטר החוור, דדריה כבת כהן ויש עליה קדושה דבעליה.

י. ומותר לשלם לה תשולומי תרומה, ובמו דמנה תשלום ע"י שמאליכ בהתמת כהן.

ב. והרשב"א (נדרים יא) כת' דהטעם שתרומה אסור לזרום היה מוחמת שהחותורה זיכתה לבנים. ומש"ז מותר לעבדיו.

ג. וכבלשון ר' מאיר במשנה (שם יא).

ד. והקוביה"ע (מו ג) כתוב עפ"ז שלא שיר לומר דיש חזקה שאיכל בתרומה, דלא הוה דין בגופו. אלא תלייא במני הבעלים. ועפ"ז ביאר דברי Tos' גיטין ייב:

ה. והאחرونים הביאו דכ"כ Tos' (גיטין יב) דיש מצווה באכילת תרומה (גביע עבר). ובדר"א דחה דכוונות התוס' דהוה מצווה על האדרן.

ו. ובדרך אמונה דחה דמ"מ יש בו פטור מוחטאת כיין

בתירא השיב דף ארוסה אוכלת, דבسطה מאכילהה בתרומה, בכתב קניין כספו הוא יאלל בוט'.

והמשנת ר"א (כו ו) דיקי מדברי רשי' דבארוסה אוכלת רק מחמת דין קניין כספו, וכל טהור בביתך קאי בנשואה. ואבל האחרונים העירו דבטפרי מופרש לכל טהור בביתך קאי אף באروسה".

קניין כספו באשה - בפשטו הא דasha הוה בכלל 'קניין כספי' הוה ממשום גדרך קניין האישות שנקאה". והחותס' הרא"ש (קידושין י) פי' דמושל עלייה ומשועבדת לו מקרי קניין כספו אפי' קנה בשטר וב比亚ה. והרשב"א (לקמן ע) בת' דاشתו קריין ליה קניין גמור דין לה' יציאה מתחת לאדון אלא מדרעתו וכותב דהוה אותו דין ואותו טעם כמו עבר נגעני".

אבל רשי' מה'ק (בשיטת'ק כתובות נז) פי' דasha הוה קניין כספו, שקנהו בכספי קידושין שלו. וכ"מ ברשי' (כתובות נה) דקידושי ביאה מאכילים בתרומה דאיתקס הווית להדרי. והאבן"מ (שו"ת יז) דיקי דמשמעו דתלייא במעשה הנקין לוחשב 'קניין כספרי', ולא משום עצם [קניין] האישות". וביאר דבר פשוט דasha אינה קניה לבעל קניין ממן אלא קניין אישור".

ו. וכ"מ לדעת הראשונים וכל דין אכילה בתרומה משום כל טהור, ואף ארוסה מודאוריתא. וקניין כספו הוה אסמכחה. יה. וכ"מ בשיטה לניל' (הניל') דשייך לקניין לירושה ולטמא לה. והרשב"א (גדורים בט) כתוב דasha המתקדשת לאיש קניהו לו למגרוי וקניין כספו קריין לה, ומהאי קרא אוכלת בתרומה. ועפ"ז כתוב ואילו מותקדשת לזמן הוה קניין פירות בלבד. ובואה לא שיין לומר כן.

יט. משא"ב עבר עברי יוצא בגערון כסוף וSSH וובל, ולכן אין לה קניין הגוך גמור.

ב. והקobia"ע (מז) כתוב דלפ"ז הא דעדבר דין אוכל בתרומה, ואשת דין שאכילה הוה ב' דיןיהם, דבעבר תלייא בימה שיש בו קניין ובעלות ממן, ואילו באשה הוא משום שנקאה בכספי. ובחששות הוסיף דדרשי' 'קניין' קאי אישאה, ובכספי קאי עבדו. אבל הביא דבאבנ"מ משמע דשייכא להדרי.

כא. אבל האבי עוזרי (עבדים ב) כתוב דכוונת רשי' דף קידושין ביאה הוה בוגר 'קניין' אישוא, ולא אישור לחוד.

כב. דהא דמעשי' לבעליה הוה רק מדרבן, ועוד מודאוריתא אף ארוסה אוכלת בתרומה, ואין לבעל בה שם קניין ממן.

דרשי' מקרה דכל טהור בביתך". ולכוארה לך דרשא ודאי מותקדשת להחשב כהנת, ואוכלת בתרומה מצד עצמה).

ותוס' (סה). כת' דדרשת הספרי הוה אסמכחה. אבל דעת ר"ת (סה"ז ז הו' בתוס' הרא"ש קידושין י) דקניין כספו הוה אסמכתא". וכ"ב הריטב"א (כתובות נה) דקניין כספו איינו לענין אשות דין כלל, אלא לענין עבר דין. דاشת דין ילי' מקרה דכל טהור.

והזכיר יצחק (לא) חידש דדרשי' ב' גדרים, ומשום קרא דקניין כספו תלייא בגדר הנקין", אלא שאוכלה ג' מדין כל טהור. ועוד"ז דנו כמה אחרונום יש ב' גדרים לאכילתה".

ארוסה - מבואר בגם' בכ"מ דמודאוריתא ארוסה אוכלת בתרומה, אלא דגזרו ממשום סمفון או שמא התabil את אחיה (וכדאי' כתובות נז: וקידור' יא). אך בבריתא (קידושין י) בן בג נקט דארוסה אינה אוכלת בתרומה". ולסל"ד הדגמ' (שם) אף מודאוריתא איננו אוכלת, אבל רבינא דחה דהנידון משום הגזירות ורבנן. ומודאוריתא אוכלת).

ורשי' (קידושין י) פי' דנסואה פשיטה אוכלת אף בגין בגן, דדרשי' בפסרי כל טהור בביתך. ור"י בן

יא. ורשי' (עה"ת אמרור בב' יא) הביא את שני הדרשות.

יב. והחותס' הרא"ש הקשה ע"ז בסוגין מבואר דזהה דרשא גמורה, ולבן כתוב דדרשת הספרי הוה אסמכתא. וכ"ב בתוס' הרשב"א (כתובות נה) ושוב תי' (עפ' דברי ר'ת) דנהר דלא להשיבא אשתו קניין, כספו מיהא מקרי. ווצ"ב, ומשמעו דילפי' מקרה דכל טהור, ומ"מ ע"ז הוה בכלל קרא דקניין כספו.

יג. ובנים שכופין להוציא נחשב דין להם קניין, ואוכלת דין משום 'כל טהור ב ביתך'.

יז. והאחרונים דיקי' דורמבר"ס (ח) הזכיר דרשא דקניין כספו רק לגבי עבדים שקבעו עבדים, משמע דהיא אוכלת אף בללא קרא זה.

טו. והרמב"ן (כתובות נז) הביא בשם רבוטיו דף רבבה (גדרים עג) סובר דארוסה אינה אוכלת בתרומה מודאוריתא. ואפ"ה בהצעת זמן אוכלת מודאוריתא. ומש"ה תלה דין אכילה תרומה בהפרט נדרים בהגעת זמן), והרמב"ן חילק.

טז. והשיטה לניל' (קידושין שם) כת' דדרעת בגין בג דארוסה אינה קניין כספה, שאין קניינו גמור לירושה ולמציאות ולהפרת נדריה.

הוא כור (ולענין אכילת תרומה^{טב}). ובספר החינוך (רפג) ביאר דכשנשתא לכהן הוה כא' מצלעותיו. וכיון דהיא אינה אוכלה, א"ב אינה מאכלה אף לעבריה. והקרית ספר (תרומות ז) כת' דרא"ג דערל בטמא מאכליים בתרומה, היינו משום דתקנותם (בידיהם), אבל הrk אין בידה להתרש.

ד רשיי ד"ה הכנסה. יש שמכניסת וכור' ואינה כותבת כלו. הרשב"א דיק דכל מה שנכתב בכתבובה נחשב צאן ברול, ואף שלא קיבל אחריות להדריא. והרשב"א חלק דודק האיכא דשם וקיבל אחריות נחשב צאן ברול ודוקיק בן מלשון המשנה), אבל כתובם בכתבובה ולא קיבל בהדריא אחריות הוה נכסי מלוג, והביאו שכ"ב הרמב"ם (אישות טז א).

ה תוד"ה אלמנה לכה"ג עבדי מלוג, לא חשב בהכי קניין בספו שאין הגוף שלו וכו'. בפשוטו כוונת התוס' דקנין הגוף מעכבר שלא יחשב קניין בספו ע"י הקנין פירות וכן נקטו כמו אהרוןיהם. והאחרונים הקשו דסגי בחזוב אחריות לאכילת תרומה (קדאמורי בע"ב), וכן למ"ד שכירות קנא (ע"ז טו) אוכל בתרומה, ואף דלא עיריך מק"פ בכה"ג. ועי' בע"ב.

אבל האבן"מ (שות' יז) כתוב דכוונות התוס' דאכילת תרומה תלייא ב'קנין איסור' ושמתייר בשפהה, והוא כהן דהוא באשתה כהן ליכא קניין ממון^{טב}, ורק לפני הקניין ממון שיר' לומר דק"פ בכה"ג דאין הגוף עומד אלא לפירוטו^{טב}. אבל קניין האיסור אינו עומד לפירוטו, והואנו מהתבטל לקניין פירות. והברב"ש (יט) ביאר דדין תרומה תלייא שם בעלים על החפץ^{טב}, ולא שיר' זכות לענין

ומצאונו עוד דבר זה אוכלת בתרומה, וכן אוכלת מוחמתה בנה (ויתברר עוד לכאן סה: וסע).

א) אענ"פ שהוא חייב במזונותן. מבואר דהבעל חייב במזונות העבדים, וכ"פ הרמב"ם (עדבים ט ז) דאענ"פ שיכול לומר לעבדו עשה עמי ואני זן, בעבדי מלוג חייב במזונותיהם^{טב}, דעתם בן הכניסה אותם. והרמב"ם (אישות כב כה) כתוב דה"ה בהמת מלוג חייב במזונותיהם וכל צרכיהם. וזה ציין מקורו מכאן.

וחמץ"א תמה דאלמנה לכה"ג אין לה מזונות מהבעל בין דאסורה עליוי (בדאי' לכאן פו), וכי עבדים עויפי מיה. ועוד ה' האבי עזורי (תרומות ז) דדרעת רשיי (למן פה, ותוס' שם פלייג) אף אין לבעל פירות נכסי מלאוג, א"ב אמר יתחייב מזונות לעבדים. וכת' דצ"ל דאייר דנתחייב בפירוש מזונות^{טב}, וكم"ל דאפי' ה' איינו מאכלייה.

ב) בת ישראל שנשאת לכהן וכו'. פרשיי דעבדי מלוג אוכלין ממש קניינו שקנה קניין וכדאי' בגמ' ובפשוטו מבואר ברשיי דאונדים רק מוחמת דין קניין שקנה קניין. ולא בדברי האחרונים (הנ"ל) שאוכלין מוחמת ב' סיבות, אף מוחמת דاشת כהן מתקדשת להחשב כהנתה.

ג) ובת כהן הנשאת לישראל וכו' הרי אל"ו לא יאל"ו בתרומה. דבבת כהן שנשאת לישראל נפסלה לתרומה. (וכדרדרשי' בגמ' סח. בסוף העמ'). והרמב"ם (תרומות ו ה) ביאר דכנת אשת זר הרי

שאין חללים בכלל כהנתה).

כז. ושוב כתוב דכהן מאכיל את אשתו מעשה הקניין, ולא משום קניין האישות וה' לעילן.

כח. וכמ"ש רשב"ם (כב ט) דקנין פירות בקנין הגוף דמי, וכאליו קנה גופו, שאין הגוף עומד אלא לפירוטו, והלך ראשון קרי אדונ.

כט. ווהביא בשם הגרא"ח דיש ב' גדרי בעלות, דיש דינים דבעי ישחא בעלים לשימוש הזה, ובגון כפל דסגי בעלות לענין תביעה כפל, ונוחש זכות בתפץ. אבל דין קנס ל' של עבר תלייא בהא דיש שם בעלות על החפץ.

כג. והראב"ד כתוב דיכול לומר אני עובד ואני זו. וזה כס"מ כתוב דהרמב"ם מודה בזה).

כד. והאחרונים הקשו דלפ"ז צ"ב חיאר למד הרמב"ם מכאן לכל מקום.

כה. ולפ"ז לא איריי בחזוב מזונות מדין נכיס מלוג, אלא התחייבות בעלמא. ויל"ד עפ"ז הגיירה בסוף העמ', שלא תלייא באישות כלל).

כו. ומ"מ לענין מוגנות כוונה שאין בהם קדושה וזרע לחם וקיבה, פידין הבן) נתונים לכנתה הנשאה לישראל (קדאמורי חולין קלב, וכ"פ הרמב"ם בכורים ט ב'). ואילו חלה אינה אוכלת,

דרארוסה אוכלת בתרומה אף דעתן לו בה קניין ממשן. ע"ב
רתליה בגין אישור לה.

והאבן"ם הקשה דלי' אלעד בעין עברו המיחוד לו,
וכיון דהKENIN פירות מעכבר שלא יאכל בתרומה, וכותב
רכינו רתליה בגין אישור לא איכפת לו בגין מונון של
זה. וכותב שלא מושמע בן בתוס' דהשוו מידותין לדין שנ
ועין. וכותב עוד דיל' דלענין תרומה בגין שקנה בגין אוכל,
ובין רהיא בעליים על הכה"ג אף החק"פ אוכל משום דהוה
בגין קניין.

קינוי שקנה בגין

(ח) **אםאי לחיי** בגין שקנה בגין וכו'. האחרונים
חקרו בוגדר אכילת בגין הקניין, האם בגין
הראשון מאכילה, או דהכל מכח האדון ו/or&shab'a' א
כתב בשם היירושלמי דוכלו כי אוכל בכח של בהן, וע'
בسمוך. ו/or&shab'a' ח' (רפ' כה) נקט דבוחה נח' (בسمוך)
האם בגין שאינו אוכל מאכילה.

וחחו"א (קלד) כתוב דודוקא אוכלת בשביל בעלה
זה גדר בגין, א"ב אף אם אינה אוכלת יכוליה
להאכיל את העבדים. אבל אוכלת בשביל בנה (ע'
לOLUMN סז, וסט). הוא משומם דיש לה ייחס כהונה,
ובחללה לא שיר ייחס כהונה, ואני מאכילה את
עבדיה. ועד"ז כתוב האמור"ם (יג ד). (וע"ר ש"ט).

(ט) **תודיה** בגין. דאכלי מכח האשעה עצמה שאוכלת.
וחרמבל'ן ו/or&shab'a' כת' זכות היא שזכתה תורה
לאוכלין שייאכilio וככהנים עצמן שעאן הכתוב.
ובפשטו מבואר בדבריהם דاشת בגין האוכלת בתרומה
נתקדשה, וע"ז עבדיה אוכלים מצד עצמה לו וע' בחקדמה).
ורק במקרים שאינה אוכלת בעין לסרוא בגין שקנה בגין.

אבל האבן"ם מבואר דספק הגם' דמעובט גט שחוור נחשב
שאינו בעליים גמור כיון דכופין לשחררו, אבל אילו אין דין
בפין לבער' אוכל. והזרב' יצחק (לא) הקשה דASHOT בגין
דכופין לרש אוכלת בתרומה, בדעתן (לOLUMN ע') דASHOT פוצע
דכא אוכלת, דברר אוכלת. ותוי' דASHOT בגין אוכלת מקריא דכל
טהhor בבייתך.

לה. והאמור"ם (שם ס) כתוב באروسה בגין ממו שיר
על עצמה, וכן אינו מגוע כלל. משא"ב בעדר דהממן ואיסור
שייבי להחדי'.

לו. וליד' אי בותונם דASHOT עליה משעם חדש דכל טהור
בבירותך, אך בפשותו משמע דהוה מודי בגין בסופה, אלא דכיון
דוחאה ראותה להתקשרות, אמר'י' דגדר בגין בסופה שהיא
מתקדשת.

אכילת תרומה^ל. וכך בוה לש שהKENIN פירות יבטל את דין
הKENIN הגוף. אבל יש שדרנו דכוונת האבן"ם דKENIN אישור לא
תליה בדין ממן בלבד.

והאבן"ם כתוב דהKENIN דוקא בעדר בגין, אבל
בבבבבמota בגין לה"ש בגין אישור. וע"ב בבבבמota דין בגין
כספו תליה בגין הממון^ל, ולכן למ"ד שכירות בגין
אוכילת בתרומה^ל, ועוד דנו האחרונים (אמר'י יג ב)
בבבבמota להאכילה לא שיר אישור אכילה, ולא בעי שם בגין
כספו להחדר, וכך תליה בגין הממון להחדר
'אכילת בגין^ל.

אבל האמור"ם (כג כא,כב) כתוב לפרש דהKENIN אישור
שייר גם לבעל החק"פ וגם לבעל קה"ג, ובזה כתבו חות'
דאכילת התרומה תליה בקה"ג, והוא נחשב בעליים על
בגין האיסור לעניין אכילת תרומה. וזה המפיך עבדו
אוכיל בתרומה.

(ו) **בא"ד** כמו שאין יויצאי בין ועין. וחות' (ב"ק צ.
ד"ה ר"מ, ו/or&shab'a' נ.) כת' בגין יויצא בשן ועין, דעתן
לו בח לשחרר קה"ג של האשעה (ואף דהוא נקרא 'אדון/
מ"ל' מ' שחררו דיזיה להפקיע מה האשעה). ובפשטו פלייג
אתוט' דין. אבל האבן"ם כתוב דכוונת החות'
דוחשורי תליה בגין אישור מחק סברא.

(ז) **בא"ד** וקצת ובור' גבי המפיך עבדו וכו' ע"פ שאין
לב' פירות אלא הגוף. והקר' א' הביא מדברי
התוס' דהמפיך עבדו יש לרוב עדים בגין בגין ממן,
והקשה ע"ז מהגמ' גיטין מ. דMOVBAR דין בגין ממן
כלל. והאחרונים כתבו דע"ב דכוונת החות' לחוביה
דסגי בגין האיסור, ובמ"ש האבן"ם ל.

והאבן"ם ה'ך' דהו"ל לחות' להחדר ותליה בגין האיסור,

ל. ובחוי' ושיע' רב' ב' הוסיף דהאכלת תרומה אינו מוכיחי
האדון להאכיל את עבדו, אלא דהוא דין העדר, בגין דהוה
עבד של בגין.

לא. ומשמע דהדין בגין כספו תליה בגדרי בגין שבעל חפץ
(ולא שיש ב' דרישות בקרה דKENIN כספו).

לב. ולכראה יהא תלי' בגדרי ק"פ בקה"ג.
לג. ולשון החות' דמשמע דלמ"ד בגין פירות לאו בקה"ג
ニיהא טפי הוה לרבותא. ואתי מ' צדרים.

לד. וחות' הקשו ממל' מעובט גט שחוור אוכיל בתרומה,
אבל הגם' (גיטין מב) מסתפקת האם אוכיל בתרומה.
ולקובה"ע (ז"ג נקט דספק הגם' בנידון זה, האם סגי בגין
איסור לחוד להאכיל בתרומה).

יב) שם. והתוס' מהר"ם ור"פ (ותו"י ותוס' הרא"ש) הקשו אף באשה נימא מה שភנחתה אשה קנה בעלה. ותי' דמיiri ע"מ שאין לעבלה רשות בהם, או בנתן לה מונתה אכן הבעל אוכל פירות. ועוד תי' בתוס' מהר"ם ור"פ הד"מ מדרבנן, אבל מודאויריתא אין לעבאל כלום בנכסי אשתו. ובבריתא אירי מה"ת. זיל"ד בדעת שאר ראשונים.

והאחרונים תמהו [על קושית הראשונים] דמה שភנחתה אשה קנה בעלה הינו לעניין קניין פירות, וכמ"ש Tos' בכ"מ, אבל קניין הגוף לעולם של האשה. ואכילה תרומה תלייא בקנין הגוף, וכמ"ש Tos' וצ"ע.

יג) קניינו שភנחתה קניין וכו'. החינוך (רפ) כתובDDRSHI רק שעבד שភנחתה עבדים, אבל אם העבד השני קנה שלישי איינו אוכל. דברי יקונה הנפש קניין, ולא קניין הקניין. ורעד"א הביא בראמ"ס (וז"ה, ורעד"ח ח' לעיליד) מבואר עדבידי אשתו שភנחו עבדים יאכלו, והיינו קניין שלישי.

והאחרונים (ישועות מלכו, זכר יצחק לא) תי' דבאשה היא עצמה נעשית בהנתן וביסוד הקובה"ע מז"ד ואמר"מ יג ג ה"ל), ונחשב עבדי עבדיה שלה. ועי"ש בדרך אמרונה בביאו"ה דהאריך לחולק).

טו) ועבדיו שភנחו עבדים. הגהש"ס ציין לדברי Tos' (נזר סא) שעבד איינו קונה קניין הגוף בעבד אחרבי. וכובנות רעד"א להקשוט דהאריך יהני עבד שភנחתה עבדים לעניין לאכול בתורומת. ורביעי קניין אסור לאכול בתרומה^{תמי}. והאחרונים תי' שעבד שלא טבל דעתו כבהתה, דסגי ליה בקנין ממון לאכול בתורומת^{תמי} (עפ"מ ש"כ האבן"מ, הר' לעיל). והאבן האזל (קנו קניין כספו, סוף קדרה) כתוב דיל' דקנין הגוף נקנה

מא. ומשמע בדברי הרשב"א דהסבירא שבכתב לעיל דאסה האוכלת הוה כבנתה, שירק אף בעבד האוכל. אבל ייל' דזהו מוה שני^{תמי}.

מב. וכמו דנברוי איינו קונה בקוח"ג (לע"י מז).

mag. וכמ"ש האבן"מ ע"פ דברי התוס' (אבל לוד' ייל' דסגי בראה דיש לו קניין מעשי"י ע' לעיל מז), ונחשב בעבלים לעניין לאכול בתרומה).

מיד. ונקטו שעבד שלא טבל אוכל בתורומת, וצ"ע דיש עליון שם ערל. וערל איינו אוכל בתורומת.

אבל יש אחרים שביראו דיש סברא לחלק בדין קניין המאכילד, האם הנקין בעצמו אוכל.

יז) רשי" ד"ה ומניין לאשה. או עבדיו שភנחו עבדים. וגורס עבד"ר שភנחו עבדים. אבל ר"ח (חו' ברשב"א) גרס אשה שភנחתה עבדים, ועבד"יה שភנחו עבדים. וזהו קניין קניין של האשה (קניין שלישי) וכ"פ הרמב"ם (תרומות ז יח).

יא) רשי" ד"ה עבדין. משבחת לה שונען ע"מ שאין לרבו רשות בו. (והאחרונים דנו דתלייא במאח' נדרים פח). אי יש קניין לעבד שלא רבו היכא דמוקנה ע"מ שאין לרבו רשות בו^{ול'}, אבל בח"ר א"ן ההר כתוב דזהו של האדון מדין מה שភנחו עבד קנה רבבו, אלא דסיד דלא קרין ביה וכחן כי יקינה לה.

וזהרב"א הביא דהירושלמי מקשה דא"ב קניינו הויא, והרשב"א פ"י שלא אוכלים בתורומה דזהו קניינו של עבד להוד, ולל' לבחן קניין בגינויו ולהאכיל בתורומה עיי קניין שיש רוחה בה לבנקן. אבל הריטב"א כתוב דआ"פ שאין שום זכות והנהה לאדון הכהן, גזיה"ב שיהם אוכלים דקנין קניינו הם. והאחרונים נקטו דכן מבואר בדברי Tos' (ד"ה ועבדיו) דאיירי במופקיר^{תמי}, וע"ב אין לאדון שום זכות ממשון בהם.

וזהרב"א ה'ך דאחרי מיתתו עבד מלוג אוכלי מוחמתה (בכשרה, וכדרתנן סז). כיון שהוא אוכלן אע"פ שאין לירושים בהם כלום, וה"ג אמר לא יאכלו מוחמת העבד שאוכל^{תמי}. והרשב"א תי' דהסתם האשה עצמה היא אוכלה, ולכך מאכילה. והירושלמי אירי אלמנה גורשה דמתני. (והאחרונים תמהו דהירושלמי אירי בעבר, והאריכו בדבריו).

לז) לדעת שמדובר מהתני ע"מ שאין לרבו רשות בו. ולදעת רב דוקא בשאומר מה שאית נותנת לפקר.

לה. ומשמע מדבריו דגדיר 'קניין כספו' תלי' במשמעותה הנקין (והאחרונים לא נקטו בז). זיל"ד דבחן שיש מאי אמוניישראל אין מעשה קניין).

לט. אבל הרמב"ן גרס בירושלמי באופ"א, דاتفاق באשין לו זכות כלל. והאחרונים האריכו בזה.

מג. והרמב"ן הוסיף דاتفاق מיעוכב גט שחזרו אוכל בתורומה נזר בתרוד"ה אלמנה, וזהו קניינו אוכל. אף אכן לרבו בו קניין ממשון כלל.

חרсон בהיכי תמעצא נחשב 'בר חיליצה', ולא תלי בהא דעומדר לתיקון^{טז}. וה"ג בסוגין נחשב 'בר אכילה' ולא בעין שייה עומד לתיקון^{טז}.

ובירושלמי איתא רעדב ערל אינו מאכיל בתרומה. והקר"א כת' דהירושלמי ס"ל ערל נחשב 'אינו אוכל', ודלא בסוגין. ושוב דוחה דודוקא עבר דאיינו מאכיל אא"ב הוא עצמו אוכל.

יח) והרי ממור שאין אוכל ומאכיל וכו'. פרשי' שמאכיל את אם אמו, שיש לה רוע מהכחון. ומבוואר גדור אוכלת מושום בנה, שהבן 'מאכיל' את אמו. ולא רקסדוחה סיבה שיש קשר לבعلה. (וע"ע לקמן סה: וסט:).

יט) רשי' ד"ה בא"למנה כהנת. דלא ג儒家 הrk אלמנה מעבד שקנה עבורם. המהראש"א ביאר ד Kosheit הגמי' (בתחלת הסוגיה) רק מעבד שקנה עבדים, דלא גרע אשה פסולה מעבד, אבל מהא דתנייא אשה שקנתה עבורים לק"מ, דואכלים בין דחאה לשירה לינשא לכהונה. (ועפ"ז תי' קושית תוד"ה מנין).

הדין עמה

כ) איתמר המכනת שום לבעלה וכו' והוא אומר דמים אני נותן, פרשי' כמו שקבלתי עלי שומא, ומאו זה באחריותי ושלוי ה. דע"י חיב האחריות נחשב 'שלו'. ועד"ז מבואר בגם' (ב"מ ע:) במקבל צאן ברזל, דכין דקיבל לעלו אחריות יש אישור ריבית (דנחשב הלוואה), ובגם' (שם) איתא אלמא ברשות מקבל נא קיימת^{טב}.

מט. אבל רשי' תלה בהא דעומדר לתיקון. ומבוואר דרכ' חסרון בהיכי תמעצא נחשב 'אינו אוכל'.

ג. ותוס' (שם) כת' דיעא מרשות בעליים למגורי בשאר מלוה. אלא הוה חוב להחויר.

גא. ויש הראשונים (ע' רמב"ן ותוס' ר"פ שם) דמובואר דאיירי שמחזרו בעין, ואפ"ה יש בו משום ריבית. אבל הריטב"א (שם) כת' ובידעת רשי' דאיירי שוביל לסלקו בווזי. אלא דסתמא דAMILTAHAY YIZOR בעין. (וזהטיב"א ישנים (שם) כת' דכין דמזהיר בעין לאו הלוואה גמורה היא).

גב. והgam' מיק' דמובואר דמקבל צאן ברזל מנכרי אינו חייב בכורה (ומבואר דעדין נחשב של העכו"ם). והgam' דוחה דאפ"ה נשבח יד הכרוי במצע, دائ' לא יחייב זוזי אתי הכרוי וופיס לבמהה.

לאדון, והעבד קנה קניין הפירות. ולענןabicilit תרומה בעי גם ק"פ וגם בקה"ג.

טז) ב"ל האובל מאכיל וכו'. המנהח"ח (רפ' כח) כתב לדמל"ד דבעין אוכל מוכח DAOCL מוחמתה הקניין. אבל לאין מ"ר (דוחה גוירה) דל"ב י"ל DAOCL מוחמתה האדון הראשון. וכ"פ הרמב"ם (ז ייח) [כרבינה^{טז}] דמדאוריתא לא אבל^{טז}.

והרמב"ם (תרומות ז ב) פסק דהנושא באיסור שנויות אוכלת בתרומה (daeino mitahallat^{טז}), אבל עברי מלוג אין אוכלים. (זה הרבה"ז הביא מקורו מהירושלמי, אך פשוטות כוונת הירושלמי בתמייה). והאהרוניים תמדו דכין והיא אוכלת אמא לא יאכלו עבדים מוחמתה. והחבור יצחק תי' דהיא אוכלת מקרא לכל טהור בבירתן. אבל איינו מאכיל מדין קניין, כיון דכויפן להוציא. ווצ"ע דאף בסוגין כופין להוציא, והו"ל לגמ' לרץ כן. והאהרוניים (קי' חנ"ל) פי' דבשניהם קנסו שאין לו זכות בנכס מלוג שלח. ויל' דהרבם"ס ס"ל בדעת הירושלמי דקנין קניין איינו אוכל אא"ב יש לו בה זכות.

טז) פומייחו הוא דכאיב. פרשי' דעומדים ליתkan. והמאיר כת' דआ"ג דאיירי במתנו אחיו מוחמתה מילה ואין בר מילה (וע"ע לקמן ע.). אף"ה אם יתרבר בו סימני חזק ובריאות חייב למול וב' שא"ר שם).

ותוס' (עליל מוד. ד"ה כל) כת' דחרש נחשב עליה ליבום כיוון דפומייחו הוא דכאיב (ולכארה כוונתם להביא דברי הגם' כאן). ובפושטו כוונת התוס' דכין דוחה

מה. ולרבינה דוקא ב'קנין' אמררי' כן. ול'פ' דנחשב הקניין הראשון הוא המאכיל (וכמ"ש המנהח"ח), אבל אכילה מוחמתה דווע הוה רוקר וחותני לאhabella, ועכט האכילה מוחמת אבוי ולכון קף ממור מאכילה. עוד דודוקא באכילה עי' קניין בעי שייה אוכל.

מו. והמנהח"ח (רפ' כ) נסתפק אם עברו ואכלו האם חייבין בקרן וחומש, או דינם במו האשעה עצמה דאיתנה חייבת בתשלומי תרומה (כתרתן תרומות ז ב) (וע"ע לקמן סה:), ויש לעבר דין בהונה במוחתה.

מו. ולא נחשב אפי' משתמשת לביאה פסולת. וכן נקט רע"א (שם) דהקשה דאף מלך נחשב 'פומייחו כאיב', אף דאיינו ראוי לתיקון לחיליצה. (וע' קובה"ע ד,היג').

לאשה עדין חלק בעבדים [וכדידה דמי], ולא נחשב חוב ממון לעלמא. ופרשי"י (שם) דאי מית או מגרש הדרי לה. וצ"ב שחרי יכול לסלוקו בזוזי, וא"צ להחזיר כל זה. והמהרש"א (גיטין פ"י) דכל זמן שאינו מסלקו במילתא אחרת, עדין לא יצא מרשותה. והרמב"ן ורשב"א (גיטין שם) פ"י דעתם עומדים להגבותם, ובאותהו בעניהם אין לה תביעה אלא עליהם. והמאירי (בسوיגין) כת' דאיו יכול לסלוק בשאר מטלטליין, אלא בווי.

כד ר' אמר וכו' הוואיל וחיב באחריותןiacell' וכו'. ורב ספרא דזה דלעולם לאו דידייה הווא. מבואר דלרבות יהודיה בין דהדרין עמה נחשב לאו דידייה. ובפشوטו מבואר דאף קודם גוביינא הויה נכסים שלה, וכ"ב הריטב"א. והריטב"א כתוב דרבא (בסוף העמ') פליג וס"ל דכיון דמחוסרין גוביינא כדייה (וכ"מ בראש"א בסמוך). אבל Tos' (ד"ה עבדי) משמע דאיין בויה מה', ואף דמחוסר גוביינא חשיב כספו לענין תרומה, והתו"י ביאר דר' יהודיה ס"ל דכיון דהבעל אינו יכול למוכר לאו כדייה דמו, דאי גופן קני לו".

כה שם. בפשוטו משמע דמ"ח ר' אמר וכו' יהודיה האם נכסי צאן ברזל נקנים לבעל, ובזמן חיבת הכתובה הויה חוב להחזיר. או דהוה נכסים שלה, והבעל הויה בשומר לעלמא שנתחייב באחריות

. (ועדי' מבואר בריטב"א ע'ו). ולכאותה מבואר דיש לה בעלות ושעובד הגנו על החփר כל זמן שאינו מסלקו במילתא אחרת. אך א"ב הבעל אינו יכול למוכרו כל זמן שלא סלק במלתא אחרת, וקצת קשה מואה ואמר' תנייא בוטויה דר' יהודיה (בסמוך).

ז. משמעו דאיין לה תביעה לקלבל בסוף, וכRib"ש杜兰 בתוס' חד מקמיאי (או בונותם דעתם תרומה על מעותו).

ח. ועוד תי' האבן ג' (טmb ג' דכיון דאיו יכול לסלוק בזוזי אמר' למperf' הוא גובה, ולפנ' אף לקודם גביה הויה של הבעל, מ"מ קושית הגמ' שיאסר לאכול בתרומה דכיון שגבאו הויה של האשה למperf' ומגא דאבל תרומה שלא כדין. ואבל בח' ר' שמעון מערבת הקנינים יא) נקט דלמperf' הוא גובה הוא רק בלאי המזב בחפץ שנגבה בפועל. והזמן של עד עבשו איו נגבה למperf'ו.

ובפשוטו שורש הנידון באומדןא (או בתקנ"ח) האם נתכוונו שיקנה^י, או דהוה קבלת אחריות לעלמא. אך יש שדרנו דעתם האחריות מגדיר שייחשב של מקבל ווע"ע בסמוך).

דף סו:

כא) רב יהודה אמר הדין עמה. בפשוטו דעת רב יהודה דגוף הכלוי הויה שלה, ואף שהבעל קיבל אחריות. ומש"ה תובעת את הכלוי שלה. אבל בתוס' חד מקמאי כת' דכ"ש אם אונורת דמי אני נוטלת וזהו רוצה לחתת החפץ, הדין עמה.² ומברואר דהוה זכות תביעה לעלמא לקבל את גוף הכלוי.

אך דעת הריב"ש (כב וק) דאיתנה יכולה לתבוע מעות, דכיוון דה בעל אינו יכול למוכרם עדיף מאופתוי מפורש, ויכול לומר לה טלי כליר. וכ"פ השו"ע (פח ד).

כב) משום שבח בית אביה³. קצת משמע דהוה סברא דוקא בנכסי אביה, אבל לעלמא המכבל צאן ברול (בדהןן ב"מ ע) יהא לכובע הדין עם המכבל, ואי"צ להחזיר החפץ. וכ"ב המאירי (בסמוך).

כג) ר' אמר הדין עמו וכו'. בgem' (גיטין מוד) מיבעי הכנסה לו בעבדים האם נחשב מכיריה (ודהמוכר עבדו להויל יצא לחירות), תיבעי למ"ד הדין עמו, כדייה דמי, או או דילמא לא קני לוגפה כדייה דמי, תיקו. ומברואר דאף למ"ד הדין עמו יש

גה. וכ"ב החזו"א (ביברות ט' א. וח'ם ל'ק' ז' כב) דהנידון לפירוש את האומדןא, דעתם בפירשו שנתכוון לknutot את הצאן מעבשו.

א. וכדאמורי' בסמוך דנחשב בעלות לענין תרומה (וע' בסמוך).

ב. וכ"ב המאירי בשם גודולי הדרות דהא דאמרו ליטול

כליה מושם תקנṭתא דירה, דשכח בית אביה.

ג. שכח בית אביה. הנמק"י פי' שיאחנה בעל שני ויהיה

לכבוד ולהפוארת לאביה שנתכוונה לו כלים חשובים כאלה.

ד. אבל ברמב"ן ותוס' ר"פ (ב"מ ע) מבואר דמחזרו בעין,

וע"ריטב"א שם.

ה. והקרנ"ר (שם) תי' דכונת הגמ' דאילו יבואו לknutot נשיצא לחירות מחייבת מכירת העבד, א"ב לא ירצה ליתן דמים.

קיים החפץ. ונכלל בקבלה האחריות שquina זכות זו".
זוכות זה נחשב קנן כל דהוא, ובמ"ש הריטב"א.

והאחרונים הקשו דעת"ג והזהה בעליים על זכות החיוב
אחריות, מ"מ יש בעליים על הגו, ותוס' (בע"א) כת'
דאכילת תרומה תלייא בקנין הגוף^ט. (וע"ברכ"ש ב ג
דאריך דסגי דזהה יש לו קנן להחשב שלו).

והשו"ע (רמו ד) הביא מוח' (בשם ס' התרומה וסמ"ג
משו"ת רשי' צה) במשמעות שור לגוי והגוי קיבל
עליו אחריות ותיקרא וזולא, ד"א אכן איסור
שביתת בהמותו, ו"א כיון דאינו יכול למכו"ש
נקראת בהמתה ישראל. והגר"א (שם) ביאר דנה'
האם למסקנא קיל' בסבירות 'הא לא דמי', והאם
חייב אחריות נחשב שלו. (וע" בעסמרק).

أكلית בהמה בתמורה

כו) הרי זה יאלילנו ברשוני תרומה. בין דהפרה של
כהן, וקנן שכירות של זר אוינו מפקיע. והגמ' (ע"ז טו), הביאה מזרך משנה דשכירות לא קニア^י.
далילו שכירות ישראל 'קני' א"ב אינו רשאי
להאכילה.

ובפשותו משמע דאיירי אף שהישראל אל קיבל עליון
לוון, אף"ה רשאי להאכילה בתמורה. וצ"ב אי
ישראל נתהטיב לוונו, האיך פוטר חובו בממון של
כהן,
ורשי' (ע"ז טו). בפי' הב' כת' דאיירי בשנפלו
ברשימים לישראל מבית אביamo כהן^ו. (וזהו שלו
בגדרי הממון, וكم"ל דנחשב אכילת בהמתה כהן).

יד. ובכ"ז מצאנו למ"ד דבר הגורם לממן בממון דמי,
 dredהשח החפץ בממון שלו, בין דיש לו דעות על החפץ. ולמ"ד
דגורם לממן לאו בממון, זכותה לא נחשב גוף החפץ.
והאחרונים דנו יסוד הדברה, האם הוא סברא דעת^ז מקנה לו
זכות תביעה וולך בחפץ. או ואך בללא הנקאה שלו דעכם
תביעת החפץ/non לו זכות בהזהה.

טו. והרשי' פ"י דהירושלמי (תרומות א ז מ"ק) בזה מ"ש עבר
שותפות כהן וישראל.
טו. ולכ"ז בונותם ע"פ הגמ' (מדרשים מה, ב"ב קלד) דמתנה

שאינו יכול למכו"ש אינו מותנה. וזה נ' לא נחשב שקנא.
יז. ומ"ש"ה המשביר ומשאל להמה לעכו"ם עדין מצווה על
שביתתו בשבת. וכן אסור להשביר בית לעכו"ם שמכניס
לתוכו ע"ז, ודמשביר עובר משום לא תביא והעבה אל ביתך.
והגמ' שם דוחה דלענן ע"ז כו"ע מודו דחמירא.
יח. והתוס' ריע"ד (ע"ז) כת' דאיירי דקמה ברשימים מיד כהן.

בעולם עליהם^ט. (ועוד נח' האם סגי בחזוב אחריות
להחשב בעליים לענן תרומה) (וע"ע ברכ"ש ב ג
דhaarיך בזה^ו).

אבל החזו"א (עה יא) כתוב (ודאך למ"ד הדין עמה) זהה
שלו משעת נישואין ולענן זולא, ועי' חיזוב האחריות
(בגוף החפץ) נחשב כבעליים, דайлלו הויה התהיכות דמים
בעולם לא יאכלו מחתמת זה בתרומה^ט. (וע"ב הגדר
בזה^ו).

ובכן בחזי' ר' שמיעון (קונ' השעבור א) ביאר דודאי הבעל
קנה, אלא דיש שעבוד להחויר את החפץ בעין לב
יהודיה. ומשום שעבוד גוף החפץ נחשב שאינו שלו ולא
לענן תרומה סגי בהכini.

כו) אמר רב ספריא וכמי' הוואיל' וחיזוב באחריותן קתני,
ולעולם לאו דידיה נינהו. הריטב"א ה'ך' דבמי'
קנין בספר, והאיך אוכל בתמורה משום חיזוב
אחריות לזר. אלא דרב ספריא ס"ל דלגבוי אכילת
תרומה סגי בקנין כל דחו (ואינו שלו כלל דבר). וסגי
בחיזוב אחריות להחשב קני בספר.

ובפשותו משמע דחיזוב האחריות קבוע דזהה דידיה,
בין שהוא מפסיד בהעדור. אבל הגרי"ז (עט.
ברח"ס) ה'ך' דלבאו' מבואר בסוגין דזהה סברא
וזלא מצאנו לפותא מקרה דתלייא באחריות^ט.
והוביח דיש לו זכות בחפץ עיקר דיני הממון.
ונחשב שלו בכל התורה. ומחתמת זכות זה אוכלין
בתמורה, אף אילו יפרק חיזוב האחריות^ט.

וביארו דעתם האחריות מחייב שיש לו זכות תביעה על

ט. וכ"כ הבית מאיר (קטו). ובכתב דהבעל אין חיזוב בשמירה
משום דזהה בעליך (וכנכבי מלוג).

י. ובכ"ז ר' שמיעון (קונ' השעבורים א) ביאר דנחשב שקנו קני
גמר, והוא חוב להחויר חפץ מסיים. (וממשמע דכוונתו דעת^ט
נחשב שיש לה בעלות בעתי, ובזה נח' האם מגרע לענן
אכילת תרומה).

יא. ולכ"ז כתוב כשהאהשה מותה אי"צ לדין ירושה, ונח' זה
האחרונים, וע' מש"ב בזה לעיל לה^ט).

יב. ולא דמי לבב יראה, דילפי' דתלי' ברשותו ואחריותו.
וממשום גויה^ט.

יג. ועפ"ז ביאר דאך אצל ירושים, דהירושים אינם חיבין
באחריות. ואפ"ה יש לחם עדין זכות זה וכדמבעאר (בעסמרק).
וע"ד הא דאי' בשואל פרה (כתובות לד) דהירושין וכבן בוכות
שאלה بلا חיזוב האחריות, אף זכות החפץ תלי' באחריות.

לבבמה נחשב הפסד. והאמור"מ (יג א) דין אי שיר דין משמרת בדבר הרואין רק לבבמה. ומהר"י קורוקוס (שם) דיק מדברי הרמב"ם (שם) דאף פירות הרואין לאכילה מותר לבבמה.

כט) תוד"ה לא. והוא דעתן וכו'. בונת התוס' להקשות דבשוגין מוכח דאסור לבבמה ישראלי לאכול תרומה^{בג}, וע"ב התעם דתרומה אסורה בהנאה^{בג} ולישראל. דהא הבבמה אינה מוזהרת מלאכול. ויל"ד אי דוקא בשחרור מאכילת הבבמה נחשב מעשה הנאת צילוי, או אף כשהబבמה אוכלת לברץ רצין להפרישו, שלא ידנה ע"י בילוי התרומה^{בג}.

והתוי (ובכן ה"ר"ש תרומות שם) הביא ה"ר משה [מופנטיזיא] תי' דאסור להאכילה בהמתנו, דעתך בבבמה הווה בכלל نفس וכו'^{בג}.

וע"ב דלא שיר בו גדור מאכילות אסורות, דהbabמה אינה מצויה שלא לאכול תרומה. והగרי"ז (בשה"ס עמי עה) כתוב דיש דין מצד החפצא של התרומה שייאכבל כדיניו. ומלאך האיסור אכילה לזרום, יש איסור שייאכבל שלא כדיניו. וכותב דסיכה בשתייה הוה רק כלפי החפצא של התרומה, אבל מצד הגברא לא חשב מעשה אכילה. ואף אכילת הבבמה אסורה מצד החפצא של התרומה^{בג}.

ויש שפי' עפ' דברי הגרי"ז דמגדורי התרומה יש אישור אכילת ישראל, ואף אכילת תרומה. ויל' דאף לכהן אסור להנאת באכילת ישראל. אך בתוס' משמע הדינidon ממשום הנאת הרשות.

בג. וולח' התוס' הנאת צילוי, והקה"י (טב) ה"ק דלט"ד דתוס' דאסור בכל הנאה, א"ב ה"יר חותר לזר למיבור תרומה (שירש מביא אמו בכהן, וכדמボואר דכ"ג), חורני נהנה מדמיו. ע"ש. כד. והביאו דמבדרי ר' אשר מלוניגל והמאירי (כ"מ צ) מבואר דבריך למונהעה.

כה. ע"י ביצה בא. והמנוח"ח (רפ' כד) כתוב דנפק'ם לטעם הזה דאסור לאכילה אף לבבמות הקרש ווהפרק', ואף דישראל אינם נהנה מאכילה זו. ואף דמ"מ יש מעשה צילוי וע' דרך אמרנה ו א). אמן המשנ"ב (חמח שע"ג עד) הביא להסתפק האם מותר להאכילה כל אישור הנהנה לבבמת הפקה, שמלא רצונו בבמה שמשבעה.

כו. אך לדעת התוס' אכילת הבבמה לא נחשב אכילה כלל, ולכן אין אישור מצד החפצא.

אבל רש"ו (שם בפי' הא) כת' דאף בלבד"ה מותר להאכילה תרומה, דתרומה ממון שאין לה טוביעם. והכהן מסתמא ניח"ל ומחייב שמאכילה הרבה כרשיini תרומה^ט. דמה לו להකפיד שאינה מיוחדת לו. ואך האחרונים ה"ק האיך נתקיים בבר מצוות נתינה^ט. ותוס' (ע"ז שם ד"ה ישראל) חלק, והעמיד דאיירி דין מזונתו על היישראלי, אלא על הכהן.

ותוס' (בכאן ד"ה ישראל) כת' דהישראלי נהנה רק מהדרמים, ובין דהbabמה קניין כספו של כהן הוה מבוכר תרומה לכהן. ושפי' דבונת התוס' לישיב קו הנ"ל, דכיוון דעתך השימוש הוה אכילת הבבמה נחשב שמתיקים בבר מצוות נתינת תרומה. ולא איכפ' דנהנה הנאת דמים^ט. ויל"פ דאח"ב ישם דמים לכהן, וכמ"ש דהה כמכורו לו.

אך בפושטו תוס' ה"ק האיך רשאי לישראל להנות (הנאת כילוי במאכילה בהמה שבאחריותו. ובונה תוס' תי' דעתך האכילה עבר בבבמה כהן, הנהנה דמימילא מותר בתרומה (עו"ד דין נר לא' נר למאח).

כח) תוד"ה ברשיני.adam עיקרים לאדם היה אסור ליתנם לבבמה ממשום הפסד תרומה. והר"ש (תרומות יא ט) ומהר"י קורוקוס (תרומות ט ז) הביאו מהירושלמי ותוס' דדרשי' הם יאכלו ואין הבבמה אוכלה. אבל בתוס' משמע דהה ממשום סברת הפסד, דמאכאל אדם להאכילה

יט. וכ"ב בח' ר"א מן הזר דקין כספו דבחן הזר, וליאכ גול השבת דיחסה ליה לכהן דליהו כאילו גזעה התרומה לידו שיתן בהעדפה ומשמעו מדרביו שמתיקים בבר נתינה^ט, והמאירי כתוב דצע"פ שפורה וחובו (שמונתו עליו בתרומה), מסתמא מוחל חבו.

ב. וכ"ק המהיר"י קורוקוס (ט ז). אך הריטב"א (ע"ז טו) כת' דכיוון דהגיג לעבר של כהן נחשב שיקים מצוות נתינה. בא. ואך שקיבל עליו לזונו, גדר התחייבות לרוחה שיהיא לה אוכל, וזה אף שמעמידה לאכול מהפרק שפיר דמי.

כב. ומובואר בסוגין עוד דאף היכא דהכהן שכור וקידל עליו לzon, ונחנה בבר אסור. וכ"ק הتورות רועים (סוף תרומות) דנימא דהכהן נהנה הנאת מזונתו, ולא יחשב הנאת צילוי דישראל ממשום נר לא'. ותוי' דהנאת אכילת הבבמה הוה יותר עיקרי מאשר הנאת דמים. ועוד צ"ע דבשוגין הכהן עשה מעשה להאכילה, ולידידה שרי בהנאה, וישראל ממיילא נהנה. זה הפוסקים (או"ח תמה ז' ומשנ"ב לל' דין האם צרכי למנוע מעכ"ם להאכילה את בהמות חטץ בפסח).

התרומה והביאו דכ"מ בר"ן פסחים לד). והקוב"ש (פסחים קנה) הביא דבתרומה והותר שסמליק לכהן ונור לא'ל^ג, וכל האיסור כשבילי ישראלי^ג.

והקוב"ש הקשה א"ב אמא לא הותר לננות בשורף לשם מצות שריפה.

וחמרדיי הכך, דישראל שוכר בהמה, הרי נהנה הנאת בילוי^ג (שנתחביב במונוטוי), וממשתמש בתמורה להאכילה הבהמה). ויל' דכין דעיקר הנהנה لكنין כספו מוץ' להאכילה^ה.

לב) בא"ד דמשעת הרמה לא' דותרה אל'א ג'כהנים וכו'. האתוון דאוריתא (ב) הביא מדברי התוס' וזה איסור תמורה הוא מחותמת האיסור טבל, ולא הוा איסור חדש שנתחדש בשעת הפרשה. אלא כלפי הור האיסור טבל עדין קיימות אף אחר הפרשה (וע"ש דהאריך בוה טובא).

לא' נהני דחויב בגו"א, באונסיה ובכחהה וכו' מי מה הייב. כ"ג רשי". אבל הרמב"ז הביא הגי' נהני נמי דמיחיב באונסיה, בכחש ובפchiaת דמיה מי מה הייב (וכ"ג הר"ק^ו). דקימ לגמ' דה' כהן ששאל, לא יאכילה ברשוני תמורה. (וזלא בתוט' דושאל דיננו כשם ומאליל בתמורה). וההריטב"א כתוב דאף לגיר' רשי' שואל איינו מאכילה.

הריב"ף הביא בשם הגאנונים (וכ"ד ר"ח, וכ"ב הרמב"ם אישות כב לה^ל) לדיוק מהמשנה דודוקא בשם אמר' דמתו לו, אבל אם עדין קיימים ומשמשים מען מלאכתן

לב. וכן ביאר בחי' רבינו דוד (פסחים לד) הטעם דnr לא' נרLik, וכל אותו הנהנה זא' ערוכה בשבי הכהן, אין משגיחין דש הרבה ישראלים שנחנין. וכלפי הישראים וזה הנהנה שאינה של בילוי, דהא איינו בiliyi השbill הירושלמי. ובחי' הר"ז (שם) הוסיף דהנתה כלוי בשבי הירושלמי לבד איסור ממשום הפקעת ממונו של כהן.

לא. אבל בשאר איסורי הנהנה (ובגן אם נזכיר ידליך ערלה), לא הותר לישראל לננות, אלא הותר עיקר הנהנה. לד. ויל' דזה קרי התוט' (ד"ה ישראל, ע' מה שח' לעיל).

לה. והאחרונים ביארו דזהה ע"ד הוחיתר דnr לא' נר למאה,

ולא נחשב בילוי דישראל. (והו סיפו ד"ל דזהה ממשום דנחשב

מוחוללת ועומדת, ע"פ הגמ' בריתות ז).

לו. הרמב"ם כתוב כן בשם הגאנונים, ובכתב דמנג' פשות הווא זה וכ"ב הר"ף דנהגו בדברי הגאנונים. וה'ה ביאר דכוונת

דרבן. והוא מדברי היירושלמי (ודהיא דאן לו חולין) הותר

לו שב. והמרדיי (ס) הביא בשם ר' יקר דהכא שניני דהבהמה מתਪטמת מן התרומה, ונמעא היישראל יאלל תרומה^ג. והמרדיי חלק ולא נהנה דא"ב אנו אובליטם תרגולם המהפטמי מן השרצים^ג. והקה"י (מב) כתוב דבתרומה אסור טפי דנחשב גידולי תרומה. ועוד כתבו האחרונים ע"פ דברי הגראי' הנ"ל) דבתרומה יש דין לחפש שלא יבא לידי שימוש ישראל (ולבד האיסור בעם האכילה), ולכן אף מה שגדל ממו' בכל.

ועד הקשו האחרונים דא"ב אף בבחמות כהן האוכלת תרומה, נימא דהבשר אסור לשיראל. והקה"י (שם) תי' דהוא ע"פ הגמ' (כריתות ז) וכחן שך שמן תרומה, נתחלל ומותר לבן בתו להתעגל בו. ולפ"ז ג' כשבהמת כהן אכלה, נתחלל ומותר לזר. ורק כשבהמת ישראל אוכלת אסורה.

לא) בא"ד וטענמא דלא אסor אל'א הנהנה של בילוי וכו'. מבואר בתוט' דהנתה בילוי אסורה מדאוריתא (וכ"ד תוט' פסחים לג', ומנוחה ס), ולכן אסורה להאכילה בחמותו^ט. אבל הר"ש (תרומות יא ט) למד מדברי היירושלמי מדאוריתא כל הנאות מוותרות^ט. דבירושלמי דמליקין במובאות וכו' אף בלא כהן (וכ"ד הרמב"ם יא יח) והר"ש ביאר דמשום צרכי רבים לא החמירו. והמשג'ל (תרומות ב יד) האריך בוה^ל.

והאחרונים חקרו בסיסו איסור הנהנת בילוי, האם הווא איסור הנהנה (וכ"מ בדברי התוט'). או איסור ממשום בילוי

כז. וצ"ב א"ב היכא דדרתו למוכרו לכחן.

כח. ובגמ' (ע"ז מט) איתא דפרה שנטפתה מכראשינו עבודה זורה תלייא בדין זה וזה גורם ווק"ל דמיורה.

כט. והמשנת ראשונה (יא ט) כתוב דלפ"ז אם יש שותפות כהן בבחמה, מותר להאכילה אגב כהן. וללא דמי לעבד של שותfine ע' סז.). וכ"ב ביהג' ראמ"ה. ומה מאחרונים דנו בוה, ושתוטה היירושלמי (שם ז) דאין מאכילהין. אבל בדרכ' אמר' מונגה (ט ח) כתוב דאסור ממשום דנחשב שיש עד הנהנת כלוי דורות.

ל. והמשג'ל סתפקיד בדעת הראשונים דהנתה בילוי תרומה אינה דאוריתא, האם הנהנת בילוי דעתב (ע' בוטס' כטמיה) מודו דהזה דאוריתא, או ס"ל דاتفاق הזה אסמכתה בעלמא.

לא. והביא מדברי היירושלמי (ודהיא דאן לו חולין) הותר לישראל להדליק נר חנוכה בשמן שריפה, וע"פ דהזה איסור דרבנן. וודח דמציאות לאו לננות נήנוו. וע"פ"י (שבת בא).

דאק דמיהני לאכול בתמורה, מ"מ אינו יכול לשוברה מ"א, ומ"ה אינו יוצאה בשן וען.

(ל) בא"ד יعود הקשה הר' משה כהן דמיהורי גוביינא וכו' יוכלו שחרר. ותוס' (ב' כט: ד"ה מאי כת' דהgeom' באן ס"ל בר' נани [בסמור] דיל' סברת מהCSR גוביינא בין דאיינו יכול לסלקה במילתה אחרית. ותוס' באן הקשו דהgeom' מקשה לרבעה והוא תניא כוותיה, מבואר דס"ל כן).

וחרב"א (שם וכאנ) כת' (כע"ז) דפלייג האם שחרור מפקיע מיד' שעבוד. ועוד כתוב דיש לה שעבוד אלים, ولكن בדין מעכב וכותה שלא יצא בשן וען. והרב"ש (ב' ה) בגין דלענין דין וען תלייא בעלות בעם, ולא סגי שיש זכות לענין דין זה. אבל בפשותו כוונת הrab"a (עד התו"ז) דעת השעבוד אלים, אין לו זכות ממון למוכר ולshoreה.

וחירת"א כתוב דנהקלקו בגדר צאן ברזל, האם הווע שלו או שלה ע"ד מש"ב לעיל). סימן והשתא נמי את שפיר מתני' דתרומה. העברידה אוכלים בתמורה דנהחשב שלו דמחוסר גוביינא. אבל בתוס' משמע דאוכלים בתמורה מחמת האחריות. (וע' בסמור). והאבג"ג (תמכ' ד) כתוב וזהו ממש דבשיגבה למפרע, יתרור שאכלו בתמורה שלא כדין.

(ח) בא"ד ותי' הר"ש בר"חDDRיך פ'אבל לא לאשה וכו' אלא לאחר מיתה קאמר וכו'. ותוס' הרא"ש חוסיפ דהיננו בר'AMI, דאי בר' יהודה נהני דיעצאי בשן וען לאיש ממש דמחוסר גוביינא, ב"ש לאשה מ"ב. ומובהר דאי בווה סטירה שייחס גם שלו וגם שלה מ"י, וכ"ב המהרש"א ע' בסמור).

מחזרין בעין, ווא"ג דבלעי טובא מ"ז. והר"ף חלק דמוביאר בגמ' (באן) דמותחיב בחשה.

חויב אחריות כדידה

(ד) לא לא דמי לא לא לטיפא וכו' כהן שם יאכילנו לה וכו'. פרשי' הויאל וקיבלה באחריותו, כל כמה שלא הדרי דידיה הוא. וצ"ב דאמרי' לעיל דלמ"ד הדין עמה נחשב שלו, ואוכל בתמורה מהמתו. והמאירי (ד"ה לפי דרך) כת' דהמקבל צאן ברזל מחבירו הרי הם ברשות מקבל למגררי יוכל לשלקו בוזוי, ואין הלה יכול לומר של אי נוטל. (ודוקא באשה אמרו שתובעת הכל' משום שכח בית אביה). והרבך"ש (ב' ג) תי' (ולרש"ז) לדעת ר'AMI בין דחויב אחריות זהה הוכחשה שהוא של המקובל, א"ב היהו התנאי בעלמא להחזר את הפרה, ואני חסרן בעלות. ורב יהודה פליג דכיוון דאיינו יכול למוכר נחשב דאיינו של הכהן, ומ"מ מהני חויב אחריות להחשב שלו לענין אכילת תרומה (בשיעור חיזב אחריות ופתחת).

(ה) תוד"ה אבל. אלא אייריו בשואל. משמעו דושאול קנה' ע"י חיווב אונסים, ונחשב בעליים להאבל תרומה ליט'. אבל בתוס' מוחר"ט ור' פ' כתוב דאייריו בשואל דשים אותה בפחות דמים אם תיזל. ולעלום אייריו שם דמים. אלא דאי בוזה משום ריבית כיון דאיינו נתן דמי' שכירות.

(ו) תוד"ה עבדי. תימה לר'י וכו' דהא רב יהודה מודה וכו' דחשייב בעבדו (ע"י החיווב אחריות) וכו' דתרומה ושן וען ענן א'. (והאחרונים ביארו דבנהן תלייא בשם בעליים' של החפש"ז). והתו"ז תי'

מא. דאי לו בעלות אלא חיווב אחריות, ואף דנהחש שם בעליים לתמורה, לענין שוע'Bei בעלים גמור. אוו ממש סברא דלאו כל מיניהם.

מ"ב. והאבג"מ (צ' בא) בגין דלמ"ד 'הדין עמה' אלים שעבורדא דאשה, והוא כבהתמת ארוגנה (פסחים ו' דכין דמותהיליה נמי היהת שלה ואינו יכול לסלק, נחשב בשלה. אבל קונותות מפקיע שעבוד [בסמור], ובין דפקע השעבוד הזה שלה. וכן יוצאי בשן וען לאיש).

מ"ג. וכן נקט המהרש"א. אבל האחרונים דנו דהוה שלה רק מдин למפרע הוא גובה ובוינטימים לא נחשב שלה). ולבית

דנהגו כן, ואדעתא דמנוגה הבניתה לו. סימן דבארותינו לנו כו.

לו. והיריב"א הביא דכ"מ בתוספתה הבניתה לו לעדים וכו' נערים נוטלים וקננים. ודחה דקי' בהבניותם בלבד שומא. לה. ומובהר ברש"ז דראית הגמ' מיהא דכחן שם לישראל איינו מאכילה, וצ"בAMI לא הביאו מישראל שם לבן. ואפשר דסגי בצד כן להחשב קניין כספו.

לט. והgeom' (ע"ז טז) דשכירות קני קאי בשוכה, אבל שואל קונהה. מ. ולא הוה גדר 'שם בעליים' לענין דבר זה.

לאיש ממשום חיוב האחריות ובकושית התוס'. והשעה"מ כתוב דעת"פ הריטב"א (וכ"ד הרמב"ן ורשב"א) ניחא, דמלטסנא יוצאי לאיש ממשום דמותר גוביינא.

מא) **תניא כוותיה דר' יהודה וכו'** לא ימכור. פרשי"ז שם יגרשנה חטול בלילה. משמעו דלר' אמריו יכול למזכה, דחייב לה רק דמייס". והרא"ש כתב דלר' אמריו יכול למוכר ואחריות הדמים על הנכסים. הаг"א (או"ח רמו ד) כרב דמקאן למדו הראשונים דהיכא דעתנו יכול למוכר לא מקרי שלו.

מכ) **מכרו שנייהם.** פרשי"ז או זה או זה. אבל הראשונים (רmb"ן בשם י"מ, ריטב"א, תוס' חד מקממי טז). כת' לדעת ר"ח (חו' בתוד'ה בעל) דאפי' מכרו שנייהם (וזאמריו) נחת רוח עשיתם לבעלין).

mag) **תוד'ה בעל.** פי' בקב' וכו' משמעו דכל זמן שהוא חי אין יכול להוציא. אבל הרמב"ן (ושא"ר, וכ"מ בתוס' גיטין מא. בדעת רשי") כתבו (דכוונת רשי)ധבעל יכול לבטל לאלתר. והא דנקט ומזה לרבותא דאפי' דנתרוקן כל החות עליו, כיון דבשעת מכירה לא הייתה לו בה זכות ודאית. אבל האשה אין יכול לבטל אלא לאחר גירושין.

מד) **בא"ד ונראה כפר"ח דאין חמקח קיים כלו אף'** שעיה א'. ועפ"ז כתבותוס' (ב"ב. נ. ד"ה אילימא) דבחנוך ג' שדות (א' שכבהה לו בכתובתה וכו', שכחול נכסיז'ב' מכון בטל לאלתר, אבל בשבעוד שאר הנכסים בטל משעת טריפה^{מ"}. אבל דעת ר"י (בתוס' שם, וכ"כ הרא"ש כאן) דמקח בטל רק משעת טריפה וכ"ש בשאר נכסים, וכפשתות הגמ' ב"ב שם). והרא"ש מביא ירושלמי دائריי בשם בר' שמואל. והשעה לאיש ממשום המקח בטל.

ומגיה לאבן"מ (שם י') כת' דלפ"ז הא דיויצאן בשן וען לאשה היינו לבנן, אבל לר' אלעוז אין יוצא דברי עבדו המידור לו.

וכח' בית מאיר (באן) ישב דודקא לענין שחרור אמריו' דבשפהילה השן הוות באילו תפסה העבר ושחררו, ונחשב מעשה גוביינא. אבל הקר"א פ' כוונת התוס' דאחרי גוביינא בכ"ד יוצא בשן וען לאשה^{מ"}.

לט) שם. המהריש"א ה'ק' א"ב אמריו לא אבל' בתמורה מוחמתה, ותנן (לקמן טז) שלאחר מיתתו דעבדי צאן ברזל לא יאכלו ומשום חלקו של עובר). והרי האשה אוכלת מוחמת הבנים, ואף העבדים יאכלו בתמורה מוחמתה. והםהריש"א תי' דלענין תרומה בגין דקיימי ברשותה בתורייהו אינה אוכלת בתמורה, דהעובר פסול. ודוקא לענין שנ עין לא נחשב שזה פסול על זה וכ"כ המגיה לאבן"מ שם ט).

ורע"א והקר"א תמהו דמובואר בתוס' (בע"א) דעבדי צאן ברזל (וזאלמנה לכ"ג) אוכלים בתמורה מהמתו (דמוחסרים גוביינא), ולא אמריו' דר' יהודה הוה דידחה^{מ"}.

ט) שם. לאחר מיתה. מובואר בתוס' דמוחים אין יוצא בשן וען ע"י, ואף דהדרין עמה והוה שלה. אבל בתוס' מוהר"ם ור"פ והתו"י (הנדמ"ח) משמעו דלר' ש בר"ח אף מוחים יוצא לאשה למ"ד הדרין עמה. הרמב"ם (עבדים ה טז) פסק דעבדי צ'ב יוצאי בשן וען לאיש ולא לאשה. והשעה"מ הקשה דהרבנן'ם (אישות כב' כו) פסק דהדרין עמה, והך ברייאתא מסיע למ"ד הדרין עמו. ולמש"ב בתוס' למ"ד הדרין עמה יוצא אף לאשה לאחר מיתה. והאחרונים תי' דיל' דהרבנן'ם קאי מוחים, אבל לאחר מיתה יוצאי אף לאשה, וכertos' (וירוצא

ובוה ל'ש גוירה דמוחים אוכלים ממשום קניין הבעל). מ"ד. אמן יlid' בזה ע"פ מש'ב הראשונים בסוגיה בגיטין וע' לעיל'). מ"ז. וכ"מ מדברי רשי" (כתובות פא).

מאייר אינה 'שלה', אלא דשחרור הרוח מעשה גביה.

מד. אבל התוס' הרא"ש מפורש דלא כן. מ"ה. והאבן"מ (שם) כת' דניחאה למ"ד (בע"א, וכ"ד רכא) דאף עברדי מלוג אוכלים ממשום קניין שקנה קניין ולא ממשום גוירה,

ברכות טו. בדה"ר כת' דהיכא דיחדו למת להניזו לעולם מתייחוד למת ונארטש.

טטו) א"ל מי לא מודה רב יהודה דמחוסר גוביינא וכור ברשותה קאי. פרשי"ך כל ומן שלא גבוה לאו ברשותה קיימת, דשבודא בעלמא איתא לה עלייהו. רשי"ח הוסיף דהיתומני חיבין באחירות. וכן הריני"פ כתב כיון דחייב באחריותה. והרב"א הקשה רדא"ב הוה בשוכר דיןינו ברשותו, ולמן כתב דהכא ברשותה יחו עד שותגבה, ואין לאשה בהם אלא שעבוד.

() רשי"ח ד"ה מי לא. כל כמה דלא גבתיניזו מיניה לאו ברשותה קיימי, אלא שעבודא וכור' דהיא אם נאנסו וכור' חייב באחריותן. וצ"ב דהירושים לאו תחיהבו באחריות, אלא משום שעבוד נכסה הדמות. והగרי"ז (בсад"ס עמי' עט). בגין דאף דהירושים אין מתחייבים בחזיב באחריות, מ"מ יורשים את כל זכותו בגין החփץ, בגין דהאב נתחייב באחריות נחשב שלו. ועודין קיים בתורת צאן ברזל כמעיקרא ולא נשנה דין החפצע. ואף דעת הירושים עצמן אין חיבור.

הריבט"א הקשה די"י (לעיל) דיל' יהודה הדין עמה, ובידיה חשב, ואמאי נחשב מפקיע מידי שעבוד. ויל' דרבא סבר דאף לר' יהודה דידיה חשב, כיון דקבלו עליו נכסוי צאן ברזל. אלא דמשום שבת בית אביה אלומה לשבודא באילו הם אפוטיקי גמור, ע"מ שלא יכול למכור. ובפשותו סברתו דחייב באחריות אלמי ומוהני אף לענן למכורה, וממלוא יש לה רק אפוטיק.

(ג) רבא לטעמיה וכו' מפקיעין מידי שעבוד.תוס' (גיטין מא), נקטו דכ"ז רבא לשיטתו (פסחים אין נארטן). ובפסקיו הראי"ז (סנהדר' מז; הו' בשלט"ג

מה) הבעל מוציא. הרי"ף כתוב דלא איפשיטה שפיר האם מועזיאין. והראשונים הקשו דלא מעאננו חולק בדבר, ומ"ט לא יפסקו כן. והרמב"ן כתוב דיל' דרש"ג מחייב לשיטתו (גיטין מא), לענן אפוטיק.

מו) רשי"ח ד"ה לא ימכור. תטל כליה. מבואר دائiri במטלטlein. וכ"ב הבעה"מ, והמלחמות הארץ זהה. אבל מוט' בגיטין (מא. הו' בסמוך) כתוב דאם מכרו אין מוציאין (במטלטlein) וכ"ב דהאנ"מ (ע' כא) לדיק מוחתוטין).

והרמב"ם (אישות כב טז, מכירה ל ה) כתוב דדוקא בקרע אבל במטלטlein כדי עבר מכורו. ובפשותו העמיד את סוגין בקרע. אבל הגרא"א (שם) כתוב دقונות הרמב"ם דנסתפק האם למסקנא איינו מכור. (וסוגין איירי במטלטlein, בדאמר'י בסמוך).

מו) א"ל רבא ל"ר נחמן והתניא כוותיה דר' אמי וכור'. הראשונים הקשו דתניא כוותיה דתרוייה. ובפשותו כוונת רבא להקשות דיכין דתניא כתרוייה מאוי חווית וכור' מ"ח. אבל בחוי ר"א מן ההר בגין דתניא בהדייה כוותיה, אבל ברייתא דסיעיטה דר' יהודה לא תניא בהדייה שאם יגורשנה תטל כליה. וכ"ב הגרא"א (שם) דלא היה הוכחה גמורה דיל' דהוה שלו ואינו יכול למוכר.

ועד כתוב דיל' דיחדיה היא ברש"ג (גיטין מא). דאפוטיקי אין יכול למכור משום דין דרכה שלא אשלה חזר (וכמ"ש הרמב"ן). ובכתוב הגרא"א דברה פלגי ב' הדרעות בש"ע (רמו ד, הו' לעיל) האם לענן שכיתה בהמותו נחשב שלו במקום שאינו יכול למכור.

מח) ופרשוה אמרתנאג, אמר רבא קנייה מיתנא. פרש"ז דתביבי המת אסור בנהנה. והרא"ש (מיוק ג' עט) בגין דפרשוה על המת ע"ד ליקבר עמו, ומ"ה הוא החריבי המת. אבל שאר בגדים שפרשוה על המת אין נארטן. ובפסקיו הראי"ז (סנהדר' מז; הו' בשלט"ג

וכת' דין חילוק בין יהוד קרע למטלטlein. אך הביא ודעת הריני' לחלק דיהוד קרע ציריך מעשה, ויהוד מטלטlein אי'ץ מעשה.

מה. ובפסקיו הראי"ד כתוב והתניא 'עמוי' כוותה. מט. וביאר דהיכא דיחדו ע"י משה נאסר מדיין אומניה וצץ בה ודרתמייש קדושות. אבל אם לא ייחדו לבך, אלא צר ביה לפי שעה ולא עשה תיקון בהזמנתו, לאו הומרה היא ושרי.

ג) חמץ. פרש"י דatoi איסור הנאה ומפקע לה' לשעבודא דעכו"ם וכו'. משמעו דאיilo לא מפקיע החמן לא היה נארט. וכן דיק בקובה"ע נב ג ע"ש. אבל רשי' (עליל מו') כתוב דכין דפקע שעבודיה חייב בערו.

דף סג.

נד) הכנסה לו ב' כלים וכו' אבל מיתן דמיון ומישק' לא קמ"י. משמעו דס"ד דבר' כלים אינה רשאית ליטול, כיון דאיין שעבוד דמים כלל על הכללי השני. וקמ"ל דאפי' הבי יש לה זכות החפץ, ונונתנת דמייה'. ועליל'פ' דלעולם חצי שעבוד הממון הזה על כל כל'.

הלקון של עובר

נה' לא יאכלו שעבודה בתמורה מפני חלקו של עובר וכו' דברי ר' יוסי. דהעובר זמה בירושה, ומש'ה פסול בתרומה. והגמר' (ב' קמא) הביאה דדרעת ר' יוסי דיש זכיה לעובר. והגמר' דזה' מבירושה הבאה מאיליה? ואבל המוצה לעובר ל'ק'. וע"ע בסמור.

נו' שם. מפני חלקו של עובר. פרש"י אע"פ שיש לו בנימ' הימנה. וכן מבואר בברייתא (בسمוך) דאייר' אף בשיש אחיהם, כיון דיש לעובר שותפות פסול ע"ע בסמורו. ושותפות זו פסול לתרומה. והאחרונים הביאו דמובואר במשנה דשותפות זו ר' פסול לתרומה. וכ"פ הרמב"ם (תרומות ז י). וכן

לא). דבע"ח גובה מכאן ולהבא. אבל לאבי' דלמפרע הוא גובה א"ב הלווה אינו יכול לאסור (זהה נתרבר שגבאו הלווה).

ותוס' (שם, והתו"י באן) החק' דבסוגין אין יכולם לסלקה בזווי, והיכא דאיינו יכול לסלק בזווי אף רבא מודחה דלמפרע גובה?

ותוס' (בגיטין) תי' דמכל מקום כין דמשתמשין באעטלא לעשות כל חפצם, ואם מכורה מסלקו בזווי ולא טרפה ל��וחות נא' (וזרלא כמ"ש הראשונים בסוגין דאיינו מכורה) מכאן ולהבא הוא גובה.

אבל התו"י (ותוס' מהר"ס ור"פ) תי' דדווקא במלואה אמר'י דלמפרע גובה אם איינו יכול לסלק בזווי, אבל הכא כל זמן שלא גבתה הגוף קני לו, א"ג דהדין עמה"י. והקה"י (מא) כתוב דכן מוכח לדעת הראשונים (בסוגין) שלא מהני מכירה במטלטלין דעת'ב, דאף באופן דלמפרע הוא גובה, הקרש מפיקע מיידי שעבוד. וביאר דלמפרע הא גובה הוא משום שגובחו לבסוף, וכיון דזהה הקרש ואיסור, לא שיר' 'מעשה גביה' נ, ולכן נפקע השעבוד'.

נכ' מפיקע מידי שעבוד. (ע' מש"ב בזה בתודה'ה עבדין), תוס' (כתובות נט. וגיטין ננ., וכן בתוס' מהר"ס ור"פ ורייט'א באן) כת' דהיכא דבע"ח אסור על המולה בקומו רבען לשעבודיה דאיינו יכול להפקיע. ושאנו בסוגין דאסרתו על כל העולם. וכבה"ג ל'ע' אלמונה).

דנחשב גביה מונית, כיון דיש לו זכות ממון עדיף לזכות ההקדש, וע"ז מותר להשתמש.

ג' והויסף עוד דהגדה למפרע הוא דהமעשה גביה שהיתה לבסוף מהני למפרע, והכא ליכא גביה לבסוף.

א. ובשלמא בכל' א' דהחול' י"ל דנותנת דמים מגדרי גוד או אינגר'ו. ואבל בגמ' לא החוכר דיש בזה תוספת הייזוש'.

ב. ורב ששת' (שם קמ'ב) לא חילק בזה, ונקט דדרעת ר' יוסי המוצה לעובר קנה, ואבוי' דזהה ירושה מלאיה.

ג. והמנח'ח (ר'ה) דין דגמיא דלמש'ב חר"ז (נדרים מה: ר'פ השותփ) דאמר'י ברייה בשותפן, וחשב בעלים ביום שימושם בו, א"ב יאכל בתרומה. ותרומה תליה בקנון הגות, וכמי שנמוך וזר ונמכו, וכשישיך לךן אוכל בתרומה. וכ' ד"ל דהחותוב' קאי בחזי' עבר (והביא דכ' ב' בקרבן אהרן שם), דיל'ש קניון הגוף על חזי' בן חורין, דאיין משוחרר משעותך.

ג. וכדמבוואר בפסחים ובמקרים דאיינו יכול לסלק בזווי אמר'י למפרע הוא גובה.

והקה"י (מא) תהיה הייאר שיר' לומר למפרע הוא גובה ומשעת נישואין) בנכסי צאן ברול, הרי הבניסה לו שיאה שיר' לבעל.

גא. והאבג'ם (ע' בא) כתוב דלפי' בעדים תלי' באם' האם' גובים ומהעדים (כ' יט), ודעת ר' בא (שם) דכמקרע. ועפ"ז כתוב דרבא לשיטתו הביא ראייה מהרבניתא דעבדי' צ'ב, ואין לחلك משום דמחוסר גוביינא. אבל להכחה דאיין גובים מהעדים, ולא אמר'י למפרע גובה.

גב. ואמר'י דהקדש מפיקע שעבוד אף למפרע הוא גובה, ודוקא באפוטיקי אמר'יadam אינו יכול לסלק הוה גביה גמורה'.

גג. אבל לתוס' (גיטין וכ'מ') למ"ד למפרע הוא גובה לא נפקע השעבוד (ודגי' במשמעותה גביה בעלמא), אף דזהה הקרש. א"נ

להאכיל עבדיו. ולפ"ז 'AINO מאכיל' קאי אף דאיינו מאכיל בעבדים, וכ"ב הרש"ש. ודלא כמ"ש תוס' (ד"ה פולס) בשם רשי' דפוסל קאי עבדים. [וע"ט תוס' ב' ב' קמא].

אך צ"ב אמאי שיכי, דהא דאיינו מאכיל את אמו הוא ממשום דאיינו לוד אינו מאכיל [לזההש שיש לה ורעה מכהן], וכן תוס' (ד"ה למאי) כת' דלא תליא בהדרי. ועוד דלמסקנת הגמי' טעמו של ר' יוסי ממשום עובר במעי זורה או שהוא. ומובואר דבר' התעמים תליא' בהדרי, וכברש"ם ע' בסמור].

נ"ח אייבנ"ץ טעמא דרי' יוסי ממשום דקסבר עובר במעי זורה זר הוא וכו'. ובפשותו נוחש זר לכל דבר, ורק בשעת לידה נתקרש להיות כהן. והמשמעותה (ו טז) כת' דכשלא ידע' האם הוא כהן, יש חזקה רווחת מעמי אמו. ומוש"ה ע"א אינו נאמן להיעיד שההוא כהן, שמעיד נגד חזקה. דבמעי אמו היה ר' א". אבל הגרי"ז (חו' בסמור) כתוב דיש לו רק פסלות' לתרומה.

נ"ט במעי זורה זר הוא. הרוקח (חו' בש"ר יוז' שעא א' ומג'א שמג' ב) כתוב דעתה כהן מעוברת מותרת ליבנס לאוהל המת ולא אמר' דאסור לעובר הכהן לטמאות', ממשום ספק ספיקא^ג ספק נקייה וספק מפלות'. והmag'א Thema דזהה טומאה בלולות.

והעונג יו"ט (יוז' קטו) הקשה דעובר במעי זורה זר הוא ואין איסור לטמאותנו. ועוד דאפי' במעי כהנתה

ט. ומשמע דהרמבי'ם קאי בשותפני דלבכ אל' החצוי, ודלא כדעת תוס' (גיטין מב) דדוקא היכא דהנוג' להו ופירוט להו. י. שיתיחוד לאדרון זה. ובין דיש שותפני, אינו מיוחד לבאל א' יא. וכותב דאף אילן אמר' כהנת ובעמי כהנת הוה כהן, מ"מ לא ימלט דאמ' אמר' או שם אבוי דיתיה זורה.

יב. והרבב"ז (חו' בפתחית שעא) כתוב דכוונת הרוקח ליבנס עד' לדחת שב. וככ"פ המשנ"ב שמוג' גן, ועפ"ז לך מחדא דעובר במעי זורה.

ווקבו"ש הביא עוד בשם ר' זלמן ליפשיץ דאסור לגרום

טומאה לכהן, ואם יטמא בעודו עובר ישר טומאות כшибול.

יג. ולאכורה בונתו מדרין רוב, ע' בסוף העמ'.

יד. ועפ"ז במקום דלבכא ספק ספיקא אסור. וממשמע דנקט דזהה ס"ס, ולא רוב ע' בסמור].

איתא בתו"ב (ה ג'). אבל הפנ"ז (שם) דזהה דיל' דהמשנה אירוי דיש הרבה עבדים ומدين ברירה. וככ"ב רשי' (בסמור) עי"ש.

אך משמע מדברי התוס' (גיטין מב: ד"ה מעוכב) דחצוי עבד וחצוי בן חורין אוכל בתרומה". והתוס' הרא"ש (שם) חלק דהיאך יאלץ עד חרירות בתרומה (וכה'ק המהרש"ל והאחרונים שם). והפנ"ז (שם) הוסיף להקשנות דבמשנתינו מבואר דעובר שיש לזר חלק בו אינוائق בתרומה. והאבנן' מ' (שוו"ת יז) כתוב דזהה בקנין שקנה קני' העובר קני' לעצמו^ד ושיכי להדרי, ואין לאחרים זכות עליהם. ולא דמי לכל שותף".

וזהנ"ח (רפ') הקשה דהרמבי'ם (עדדים ה טו, רוצח ב טו) פסק בר"א דעובר של ב' שותפני אינו יוצא בשן ועי', דבעי' עבדו המיחוד לו'. א"ב ה' עבד של ב' בתנאים האיך יאלץ בתרומה.

וזהנ"ש בתו"ב (שם) כתוב דנתמעט דאף עבד דב' שותפני כהנים אינוائق בתרומה, דבעינן מיוחד לו'. והאחרונים ה'ק, דבטוגין מבואר דכשיש ב' בנייםائق בתרומה, ודוקא עובר אינו מאכיל. ויל' דהתו"ב קאי כר' אלעוזר (כ"ב נ. וב'ק פח) דבעינן עבדו המיחוד לו', והמשנה דלא כר"א. א"ג שאני יורשים (שלא חילקו) דזהה תפוסת הבית, ונוחש בעלים א'.

נ) רשי' ד'ה הואינו מאכיל. אין עובר כה להאכילה, וזה בעבדים. משמע דתליא בהדרי הא דהעובר לא חשיב זרע להאכיל את אמו, והוא דאיינו כהן

אבל האמר' מ' (יג ו) כתוב דלענין תרומה בעין שייהה כספו לעולם, אבל אינוائق שקני לו לזמן ואבל נכסיו לך ואחרין לפולני הוה קני' לעולם, עי"ש שדן בגדר אחריר).

ד. ומהנ"ח הביא בקדרבנן אהדרן ביאר דברי התו"ב בחצוי עבד.

ה. אך החזו"א (שם) כתוב דכוונת התוס' (دسפק הנג' שם) אם אכל תרומה, האם מתחייב קרן וחומש לפוי כלו או חצוי ואבל ודאי דאסור לכתהיליה).

ו. אבל המהרש"א (שם) כת' לא ידענא תמייתו, דהא יש עד דליך דאכורי קידושין ומחמת צד בן חורין. וודנים את כל העבר כא'.

ז. וזה חרירות שיר' לצד עבדות, ווץ'ב).

ח. וויל' ר' דבן חורין אינו קני' בעלים' על עצמו. ועוד החצוי בן חורין אינו קני' של חצוי העבר).

לכלחן והניחה מעוברת וכיו' דאיכא למימור דוקא
אמו דכתיב בה קרא וכו'.יל'פ דלענין זרע מאכילת
את אמו צריך שישיא ורז חשוב (שנולד בבר). אבל
זהו דבוחן מאכילת את עבדיו סגי بماה שהוא כהן,
וזאף עבור שעדרין לא נולד.

והמאירי כת' דסברת ר' יוסי כיון דיש ילוד אחר, אמאו אוכלת מהמתו. והעובר (בمعنى כהנת) אינו פולש, ודידי במה שאינו מאכלי^ט. [ומבוואר דזה אוות גדר אינו יהוד אוכלה אינו מאכל].

סג) בא"ד דאפי' זר מאכיל את אמו, ואפי' מודר' ובכו'. דכל שיש זרע מכחן מאכיל, ואף איי הזרע הוא זר.'
וע"ב בדבשנה (בע"ב) בו"ע מודר' דהטעם משום דעתו ילי' איננו מאכיל. אבל הנמקוי' (במשנה סז:) כת' אף שם הדטעם דעובר בעמי זרה זר הווא. ורעד' אמרת מה דאפיק' ממחר מאכיל. [ועוד' ש']. והריש' כת' דהיסודות דעובר בעמי זרה הוא דבעודו עובר אינו מתיחס אחריו אביו. ומוש"ה איתנו מאכיל את אמו, דמתיחס אחים אחיה. וכן בסוגין אין מאכיל את העבדים למ"ד
בעמיע' ורב' ורב' ב'.

ס"ד) אבל חכמים אומרים ואוכלום משומם בנים וכו' משומם משפחה כולה וכו'. פרש"ז דעובר ל"ל חכיה (ואיפה"ר בירושה דמילא), ומש"ה כל זמן שלא נולד ווכחה הקרוב וכו' ואוכלום מהמת היורש הרחוק יתורה.

וזמברנו באור דהיוירש המאוחר זוכה כל זמן שלא נולד.

זהה כחלק מאמו, וכבהנת מותרת לטמאות למתים".
והאחרונים (רש"ש, ערול"ג, קוב"ש ח'ב מא) דנו
דרוא דעובר במעי זורה זו קאי למ"ד עובר ירך
אמנו".

והגרא"ז (ברא"ח סטנסל תי) כתוב הדבר במשמעותו:
הוה 'כהן', אלא דיש פסול ורות לענין תרומה, דאך
בת דין הנושא לאישרא"ל אסורה מטעם זרות, ואך
בדתנות בהן לשבור דיני ממונות בסוגנות.

ס) או דילמא ילוד מאכלי וכו'. רשב"ם (ב"ב קמא:
 ד"ה דתנן פ"י [דברי ר' יוסי] דכתיב ליד ביתו
 יאלכו בלחמו אבל עובר לא, דס"ל לר"י דעובר
 בمعنى זהה וזהו. ועריך את ב' הטעמים. ומשמעו
 דהסבירא דילוד מאכלי יleaf מדורן קרא. והאחרונים
 החקשו א"כ נילוף נמי דעובר בمعنى כהנת אינו מאכלי.
 והרש"ש ביאר דהעובר בمعنى אמו עדיין זהה כא'
 מאכלה (דעובר ירך אמו), ואינו מתיחס אחריו
 אבינו, ומ"ש ה"ג אינו מאכלי.

סא) למאי נפק' מ' עוגר במשי כהנת. פרשי' בת כהן מעוררת מכחן וכבו. ויש שהעירו דאף בת ישראל בשיש לה בנים מכחן, ויש לה אף עוגר זה. נימא דע"י היבנים מכחן זהה ככהנת, והעוגר מאכיל בעבדים וומפורש בבריתא בסמוך דאיינו מאכיל^ג. ולכ"א מבואר שאוכלה משום בנה לא נשובה כהנת לענין העוגר^ג.

סב) תוד"ה למאי נפק'ם. אע"ג דע"כ דרשי' היהיא
דרשא דילוד מאכילה (בסוף הע"ב) בדת ישראל

יב. ועוד"ז ייל"ד באלמנה ששוב נתקדשה לבן, דהוה אשת
יב. אבל ל"מ בהונה זו לעובר בו של הראשון.

יט. ומשמעו דאיילו תלד זר פסל. ודלא בם"ש תוס' להוכיח ממור וממורו. [והאחרונים בת' דברי זו ע"ז כהונה להאכיל את אמרו, אבל ע"ז בני ננים אף] ממורו, נחשב שהבת הכהנות

ב. ועוד יש להביא דבת כהן שנשאת לישראל אינה אוכלת דבריו,

כאמ' אבל מ"ד בסוגין דאך במעי כהנת אינו אוכל להו מטעם אחר, דהיינו "ילוד" לוחש בעלים לדין קניין כספו. וא"ג כן כהנת לא נחשב כחן להאכליל, דהיינו ייחס כהנה מאיבו).

טו. והברבי יוסף תי' דלמ"ד עובר ירך אמו לא נחשב טומאה בלועת.

טו. וצל דהරוקח פסק כמ"ד לאו ייך אמור וועל'ע ל�מן עת. ותוון סנה"פ. אך העדרול"ג (ובניגין ציון והשות צי) היל' דאי' עובייר ייך אמור, א"ב וזה נקבה. והאיך נוכל לתפקיד הפהים. והושואל בשוו"ת בנין ציון נקט דוחה ייך אמור, וא"ה נהשכ ונור. והבאיו מקו' התוטס (עליל מו') דמעובה שנטגיגירה, הבן צרי' מיליה לגירות, ומבוואר דנהשכ זבור'.

יז. אבל הביאו בדף הריב"ז כתוב דכההיא אוכלת משום נביה מכהן, אף העובר נהשך בהן ומאכלי ובעבר אביו. ווצל' דברירתא קאי למ"ד אינו ילוד אינו מאכלי, וס"ל דאף בת כהן להחן וופליג אמרותני).

וכוביה לעובר, והעבדים אוכלים בתרומה ממשום ההאחים והמשפחה. מ"מ מעמידים אפוטרופוס על ההנכדים שלא יטלו ויפסידו. דאל"ב לכתה מידת

ויצו' ב' הגדר בזה, דכיו' דהנכים הוה של שאר, יירשיהם [עד שיוולד זה], אמאי חשו דשמי' ואבל'. וואפשר דהוה תקנת חכמים שלא להפסיד חלק הרואין זהה. ותקנו להעמיד אופטראופס שלא להפסידו. וכן נקט הקצו' במסובב קיבט'. אבל הנtinyot (קי א) כתוב דחילך העובר דמייתלא תלי וזהו והאהים אין זכרים בול', אלא דאיינו מקלקל יותר אכילה בתרומה. דכיו' שהאהים הוה שותפין בחילך מאיכלים בתרומה, כיון שעדרין איינו משועבד לאחר'. ומהשובב תמה דשמעואל אמר לחדיא דכשאין בנימ אוכלים משום כל בני המשפה, ואף שאין להם חלק בזה כלל. וכתי' דברי הנtinyot הוה ודוקא לדעת רב שת' (נדה מדר', ה' בטור') דמחילך בין זיין' דידי' אהים או לא. ווע"ע בסמוך דנקטו האחרונים דכ"ד הרומג'ם לב'.

בצ'ז. וחוששין למייעוט זכרים, אף במקום נקבות ומפילותות. אבל לתואומים לא חישינן דוחה מייעוטם דמייעוטם. ולא אכו היורשים האחרים בחלקו), ולא צעריך 'בעליהם' להגדרת שם יורש.

ובכח. והרשב"א כת' ותודע לך וזהeka דאין לו אחין וכי יוכלו
אויד המה או בי משפחה ליטל הנכדים ולומר עבשו אין זוכיה
לעובר ונטל את הנכדים אלו עד שיצא הولد לאיר העולם.
משמעותו דגדר שאר משפחה פשיט' ל' והרשב"א חידש דאך
משמעו דגדר שאר משפחה פשיט' ל' והרשב"א חידש דאך
תולדת כלם בניים.

ובכן. והקצ'ות (ק') כת' דהיכא דיצא עלי בע"ח גוביה מירישום הגודלים למא"ד עובי איזו ירוש. ולא הוה בכלל אין נספערען מנכסיו ייוחמים קעטנים, דההוא בר עידין לא ירש. וביןidis לבע"ח שטר וכוכוון דראי לא חחשו כה"ג. והנתיבות חילוק.

ל. זהה השבח הוה של העובר, וכמ"ש תוס'. ומבואר דנקט דetailו הוה מכאן ולהבא לא היה זוכה בו הירושן.

לא. ומשמע דהוה סברא בגין גדר שוטפין, דאך דהוה מושטוף לתלורייהו, כיון דחלה העובר אינו קבנן גמור מש' היה אינו ממשعبد ומגביל חלק האחים. ומש' מאכלי תחרומה. ווץ' ע'.

לב. אבל המשובב הביא דעת הרמב"ם דאוכל בחזקת המשחחת.

ונפקו ירושת המשפחה^{כט}, ועוד מצאנו (ב"ב קמבר) בוגר שמת והנicha אשה מעוברת ולמ"ד עובר אינו יירושו, כשלול מוציא מיד הוצאות (ואף שהוצע בתרות הפקך)^{כט}.

והאחרונים דנו הארץ זוכה בשנולה, וממאי לא אמרוי' שכבר פקע זכותו מהנכדים^{כג}. וצ'ל דמבחן ולhalbא יש לו זכות עדרי, ומ"ה מוציא מיד **הירושים**

הוקובה"ע (מ' יב) הביא דמโบราאר דהיכא שנעשה יורש מוקדם עי"ז מוציא את הנכסים מיד יורש מאוחר כ"ה. וכות' דלמש"ב הגרא"ח ('ה' תרומות ה' בשםך) ניחא טפי דדאך בעודו עובר יש שם יורש זדחלכות נחלות אין מיעוט על עובר), אלא דבפועל אינו יכול ליזמות לנכסים ולדא שיר גביי זכות מתמן בפועל). אך הקובה"ע הקשה בדברמות קודם מ' יומ הה מא בעלמא, או קודם שנקלט הורע, ואפ"ה כשנולד זוכה בירושתו מכאו ולהבא כ"ג.

סה). והשווית הרשב"א (ב שיער, ח' בב"י חוי' רפט) כת' דהאחים אינם רשאים לחלק את הנכסים וליטול חלקו של עורך. ואף דקייל ברבן דאיין

כב. ואף לר' יוסי משבח"ל וכגון שמות קודם מי' יומן זדהה
ממי' באעלמא, וע' תוט' חד מקמאוין, ועכ' פ' קודם ג' ימים
דקליטת הורען, וע' מש'ב לעיל לו. בשם הנובי' לענין יומם.
ואפ'ה יורש א'ח' בר.

בג. והרמ"ה ("ב' שם ס"ס כט) דקשה בין דעובר לית ליה זכיה עד שיוולד, א"ב בן שנולד לאחר מיתה אביו אמרה יריד ליה לאבונה כלל, הא ליתיה בשעת מיתה אביו דליקן. ות"י דMOVICO בcn מופסק, מדאי-עטיריך (שם מקבץ) גנולד לאחר מיתה אביו איינו מקבל חלק ברכוה, מכלל דירוש חלק פשוט. ועוד דוד כתיב איש כי ימות ובן אין לו אמר רחמנא מכל מקום בכבודם. דלא תלא רחמנא ברՃתיה בשעת מיתה.

בד. וכשה"ק הקובל"ש (ב' יב ה) דיוורש רק מכאן ולהבא, ובמה
כחו יפה להוציאו הנכיסים.

בנה. ומכאן ולהבא צוותו עדיף. והקוב"ש (ב' יב ח') ב' דיל' דוקא בגין דקם תחת אביו, והרי הוא כאילו אביו חי, וקס לדורותיו אשר הדרשו.

ואילו המת יקום ללחיצה יוכה בנקסים. "יל"ך האם שיר קצץ לנדרי למפרט, או דוחה מכאן ולהבא, ודמי לכאן אחרין. ובקובוה"ע אין בוגר שמות והנחי עבדם, לדושמאול מפקרי עבדו א"א ע"צ גט שחורה ווקן למ"ד עבדו דגר באשתו, ע' גיטין לט' והם יחוירו ויתבעבו בשנוולד אח"כ, דהאיirs משוחרר וחור ומשתעבד).

כו. ואפשר דעתם הגר"ח נחשב שם יורש למפרע וממילא

אבל הר"ף פסק כרבנן דהכא, אכן ירושה מאליה ל"ק. והרמב"ן תי' דהוא דעתו אצלנו מהני דוקא במתנת שביב מרע, ומושם תקנ"ח^{ל"}. אך ה"ה מכירה כב' י' דיק הרמב"ם לא חילק בזה, ובכל אופן מהגנין^{לו}.

והగ"ח (תרומות ח בס"ד) כתוב דעת הרמב"ם דמהני לזכות לעובר, ומ"מ העובר אינו זוכה אלא כשיבא לעולם.

וחtos' חד מקמאי (בסוגין, והשיטמ"ק ב"ב שם) הביא דנה' בביימ"ר של הראב"ד במו"ה לבנו פחות ממ' יום ליעזרתו, האם אמרוי' דעתו אצלנו. או דתוך מ' יום מיא בעילמא (והביא דכ"ד אבוי^{לו}), והביא דעת הרין שזכה^{לו}.

עד"ז דנו האחראונים לענין ירושה האם וכיה קודם מ' יום.

פט) רשי' ד"ה עבדי צ"ב. ולא ידעין האי מתרמי לחلكו וכו'. וכ"ב רשי' נדה מד'. הרשב"א הקשה דאף אם לא יבא כלל לחולקין, עבשו מיהא יש לו חלק בו, ואינו אוכל ממש חילק הור^{לו}. ועוד בדאוריתא אין ברירה, ולא מהני מה שמתברר אח"כ. ונתקח דריש' ס"ל יש ברירה אפי' בדאוריתא^{מא}.

ע) תוד"ה אוכליין, וקצת תימה דמסתמא מעש' הי הוא לעובר ולא לשאר בני המשפחה וכו'. ותוס' הקשו דברין דזוכה בנכסים רק מכאן ולהבא, אמא היה זה

לו. וכן נתה הריטב"א (כ"ב קמבע).

ולח. וכ"ד העיטור (וזכى ט: בד"ס) דמסתbara אפי' בתור מ' יום של יצירת הוללה, ולא בעין הרברת העובר. והר' בטדור (הרמ ר). וכ"ב המאירי דתלי בקשרו הדעת, ואין חילוק בין קודם מ'. אבל הריטב"א שם נקט דל"ש קרוב הדעת קודם מ'. וילדי האם כי' לצד דהוה תקנ"ח, אבל לענין ירושהDOI תלי בבררת העובר.

לט. ועוד קsha דריש' (גיטין מ') בת' דבשותפין אין לך כל חטה וחטה שאין ח齊ה טבל וחיצה חולין. ומשמע דלא הוה ספק וברירה כלל. ותוס' שם חילקו בזה. ויש שפי' דריש' קאי הכא גבי תפוסת הבית, דגדר ירושה שעומד בחזקת כל האחים, ואינו מותחلك כלל' אף ב' לפני חילוק.

מ. ולפ"ז הוה ספק, ואינו לוקה.

מא. ומ' הינו דוקא במנין, א', שחולקים עבדים בגנדים (כדי' בברות נ) [וע"ע רשב"א קידושין יי']. אך בסוגין (כע"ב) מבואר דחולקין אף ב' מיניהם.

טו) רשי' ד"ה בשבייל משפחה. אכן א' מישראל שאין לו ירושין. וצ"ב דפעמים שור ירושו וכogen ב' אהותנו^{לו}. וצ"ע.

ס) ה' א"ל שמואל' וכ"ו המוכחה לעובר קנה, אל לא וס"ג. ושמואל פסק בר' יוסי זכיה לעובר, ואף בשموا"ה לו בקניין. לעובר נחשב בא לעולם.

ותוס' (ד"ה זו) כת' דבעלמא שמואל ס' אין אדם מקנה דבר שללא בא לעולם, אלא דס' לעובר נחשב בא לעולם. ותוס' (כבותות ז: וב"מ) תע' עוד דס' לדפי אדים מקנה לדבר שללא בא לעולם, ואף דאינו מקנה דבר שללא בא לעולם. והיפך סברת רב הונא גיטין יי' והגמ' ב"ב קמאנ', וע"ע תוס' ל�מן צב'.

סח) מא קמ"ל דפליגנו רבן עלייה דר' יוסי וכו'. ופליגנו רבן לעובר אינו ירוש. ועוד נח' על ר' יוסי (ביבריהטא בסמור) דין חושש למיעוטא. [ואף אי' עובר ירוש, לא חיישי' להז'ה].

ושמו"ל פסק בר' יוסי (זו וס"ל, דמסתבר טעמייה). אבל ר' יוחנן (כ"ב קמבע) פסק דהמוחה לעובר לא קנה, אלא בגין דעתו של אדם קרובה אצלנו. ותוס' (שם קמבע: ד"ה והילבתא) בשם ריב"ם פסק בר' יוחנן דהמוחה לעובר ל"ק, אך בירושה הכלבה בר' יוסי. והראב"ד (על הר"ף, ובhashg' לרמב"ם תרומות ח ד' חוסיפ' דכיוון דמהני מתנת אביו [משום דעתו דדעתו קרובה אצלנו], כ"ש דמהני ירושה הבא מאליה^{לו}).

לג. ובפישטו הביבריהטא איררי באופן שכחן ירוש (זהה מאיררי כת' בשביב הכהנים הראוין ליריש). אבל רשי' חוסיפ' דמובהה שיש ירושים.

לד. וכ"ב ריבינו יהונה (כ"ב שם) דלא אלימה הנקנת האדם בהשה שדעתו קרובה טפי מירושה הבא מאליה. וע"ר רשב"א שם).

לה. וכ"ב הריטב"א (כ"ב שם) דהוה תקנ"ח במתנת שכיב מרוע, וע"ע ש"ץ חמ"ר אי. אבל רשב"ם (שם) משמע דהוה מדינה, משום דגמר דעתו. וכ"ב התוס' ראי' (בשיטמ"ק שם) דש"מ דהא דין אדם מקנה ולדבר שללא בא לעולם משום דלא גבר מקנה. [ואכמ"ל]. ומשה' היכא ייש גמירות דעת גמור מהני. והריטב"א (כ"ב) דהוה דעתמא דין עובר קנה משום גריונותה דעובר דלא הוי בר זכיה, ולאו משום גריונתה דמקנה. וא"כ מה מהני דעתה שלו קרובה אצלנו, לעשית את שאינו זוכה כוכבה.

לו. ומזהר' קווקוס (תרומות הי' בסמור) הביא לדעת הרמב"ם. יהני ירושה מאליה.

רוב [וכחות] לדעת רב ששת¹². אבל الآחרונים דיקו מלהלון לפיק' רשות הרמב"ם אף בסיפה משום דעתך אינו פסול¹³.

ואחרונים תי' דברישא איiri בשאי בנים, ועובר פסול [ואינו אוכל מהמת שאר בני המשפה]. אבל בסיפה איiri בשיש בנים שנולז, ואוכל מהמת שאר אחיהם. וכבררי רב ששת דרבנן אוכל רק בחזקת האחים. (ודלא כשםואל דסוגין).

והאר"ש (נהלות א' ג) ביאר דדעת הרמב"ם דעתך ירוש, אבל מ"מ העבדים ואוכלים משום האחים¹⁴. וביאר דסגי שיש שותף כהן להאכיל. ואף דישראל שותף פסול מתרומה, אבל עובר אינו 'פosal' מ'.

והאר"ח (תרומות שם) כתוב דיש לעובר 'שם ירוש', אלא שאינו יכול לוות בנכסים בפועל. והיכא דיש אחיהם, כל ירוש הוה סיבה לוות בנכלי, ושאר אחיהם זוכים בעבדים ואוכל מהמתם [בסיפה]. אבל במקום דיליכא בנים, כיון דהעובר יש לו 'שם ירוש', מש"ה שאר בני המשפה אינם זוכים כלל בנכסים¹⁵. (ודלא כשםואל שאוכל בחזקת כל המשפה, אף דזה ירוש מאוחראי).

והאר"ח ביאר דמ"מ הרמב"ם הוצרך לטעם משום דדרשין שאינו אוכל אינו מאכיל, וכך קניין כספו

מעשי' לולד¹⁶. וצ"ל דהמעשי' והפירות שגדלו זה חלק מגוף הנכסים, וממקום ולהבא הכל זהה של העובר¹⁷. אבל הב"ח (חו"מ ר' ב) כתוב דהפרות שגדלו עד שיוולד שיר לשאר היורשים. (ובקושית התוס' מ''). והחקلت יואב (יא) האריך בnidron הזה האם העובר ירוש מעבשי.

יע) בא"ד ומ שני רב ששת שיש לו ב' נשים וכו'. וליג אשモאל (דסוגין), ואף דעתך ירוש אינו פסול וכבר שמעון בבריתא בסמוך שלא חישין למיעוטם). אבל הרמב"ם (בפיה' מ נהה שם) כתוב דעתך אינו ירוש, וכותב אוקימתא דרב ששת.

הרמב"ם (תרומות ח ד) פסק דהעבדים לא יאבלו בתמורה משום העובר, דשאינו ילוד אינו מאכיל. לפיק' אם העובר חיל אינו פסול, ואוכלים מהמת האחים וכו'. והראב"ד השיג דעתך יש לו זוכה ופסול).etz' ב דכין דפסק בסיפה דאוכל מהמת האחים, היינו משום דהעובר אינו ירוש, א' ב' אף ברישא יאבלו העבדים בחזקת שאר ירושים¹⁸, ומ"ש מהסיפה. ועוד אמא בעי' דרשא דשאינו אוכל אינו מאכיל,-tipol דאיינו של' כל'.

והב"מ דיק דס"ל לרמב"ם דעתך ירוש ושאינו ילוד אינו מאכיל, והוא דאוכל בסיפה הוא משום דין

дал' בסוגין דאוכל בחזקת שאר בני משפה. וזה מ' וועה'ק דכין דהרבנן הרא"ש (בשיטמ"ק ב' קמ'ב) דע"ב איצעריך טעם חדש דשאינו ילוד אינו מאכיל.

מה. והביא דכ' בתוס' הרא"ש (בשיטמ"ק ב' קמ'ב) דע"ב לא פלייג' רבנן עלייה דר' יוסי אלא לענן פיטול עבדים מאכילת תרומה, וביאר דרבנן סברי דעתך זוכה ברישת הבאה מאליה, ומ"מ עדיף בח אחיהם הנולדים מכח העובר, היליך לא פסל בשbill חילוק. וע' לעיל בשם הגთיבות.

מט. והעיר דלפ"ז כהן וח' שותfine, ומית הור וגנית עובה, נימא דיאכל משום הכהן. וכותב דצ'ל דשאיגין בסוגין דבר אבלו.

ג. והקובה"ע (מ' ה) כתוב דתיליא האם יש דין ירוש מאוחר במקומות קבוע. ודו"ז לנו בכב' מ' היכא דיויש המוקם אינו ירוש בפועל, האם אמר' דיויש מאוחר זוכה, או בין דהකובי יש לו 'שם ירוש', ממילא' והמאוחר אינו ירוש כלל, ונפק' מ' באסר בקבום עלי הcken, לצד אינו ירוש באיסור הנהא. וכן ירשת שרהה שבchan אינו רואי. וכן נפק' מ' בגין אין ספק מוציאה מיד' וראי. ווע' ש' שון ע'פ' כמה סוגיות. נא. דשםואל ס'ל לדעת רבנן עובר אינו שם ירוש כלל. א' נ'

מב. והנתיבות (ק' א, הר' לעיל) הוכיח מזה דשאיר האחים אים זוכים, אלא מיתלה תליא. (ותוס' נקטו דזכה, דאל' ב' האיך אוכל בחרונזה). והאר"ש (נהלות א' ג' בה'ז) בתב' דמשמע מותוס' דכין דסוף העובר לריש, א' ב' אף השחאת בני המשפה אינם ירושים, ווקשה דמי' לחשב בעלים על הנכסים האלו' בניתים. (ואהחרונים נקטו דיל' דעדין שיר' למת, כל דין שיש לנו פקם בויה, וע' קוב' ש' ח' ב' יאן).

מג. וצ'ע דבשלמא דיקלא ואילם מצטרף לגוף הדקל. אבל בכ' מ' מבואר דפרויות וכן מעשה ידים נהשכ' דבר בפני עצמו, ושיר' למ' שהיה בעלים אתמול.

מד. והאר"ש הביא דבשות' ראש יוסף (איסקאפי, בסופו פסק) דאו"ם שמכרו בנכסיים טרם שנולד העובר מה שעשו עשו. והאר"ש בת' דלא יתקן, ולפיאה שפסק כן למשעה.

מה. והחו"א (בגלוונות הגר"ח) פי' דהרישא איiri בשהיירשים האחים הם פסולים, ומ"ל הרמב"ם דאיינו אוכל מהמת הבנים.

מו. וכ' מורה'י קוריקט דהרישא איiri בשאי בנים, דאך א' היה העובר נקה' שאר בני משפה אין להם חלק. ויל' הרמב"ם ס'ל דירושה מאליה. וסמרק אסוגיה דנדזה

האחרונים הביאו דבידורשלמי איתא דהוה משום שני ספיקות וכו'.

עד תוד"ה אין. אך הר"ש בר"ח וכו' הא כי הוה נמי נפל פסיל וכו'. Tos' הוכיחו (mb"ב קמבר) שלמ"ר עבר ירוש, ירוש חלקן אף שתפיל לבסוף, וכ"ב רשב"ם (שם). אבל הרמב"ץ (שם) כתובadam והפילה איגלאי מילתא דל"ק מעולם. אלא דאייר התם שהוחזיא ראשו חי, ואח"כ מות. והקצתות (רעו א) האריך בהה.

וחתמו ר"ד (ב"ב קמבר). הביא מסוגין adam והפילה בסוף איינו ירוש, דאייגלאי מילתא שלא היה כלום. והוק מהוסגיה (שם) דירוש. ותי"ד ס"ל לרבות ששת דבזה פליגין ר' שמעון ור' יוסי, דלר' יוסי פסול אף תפיל ולכן אין כאן רב.

עה בא"ד כיוון שאין עולחה לייבום אין עולחה להליצה, וי"ל וכו' כיוון שאין לאילו. (וב"ב הרמב"ן ושא"ר). ובגהש"ס ציין לגמי' (לעיל מא) דעתא הבי להדיא דמותני חיליצה בספקות משום adam יבא אליו. וצ"ב אמריא לא צינו דוחו קושיתות וכו' הגמ' שם.

ענ' בא"ד וא"ת דבפק דעתות לא הייש ר' יוסי וכו', ואור"י דרובא דעתא קמן בו"ע לא חישיש'. וכ"ב תוס' (בכורות יט: ד"ה ברובא, ולקמן קיט. ד"ה בגונ) ולא פליגין ר' מאיר ברובא דעתא קמן, דט' חנויות ילפי' מקרה דאחרי ריבים להטוט'). אבל הראשונים דתמי' באופ"א מבואר ס"ל דاتفاق ברובא דעתא קמן הייש ר' מאיר למייעטאות.

ג. (וכמ"ש Tos' בתיבות ט. דל"ש ס"ס במקומ דא' מהספקות איינו שקול, ועי"ש בשמעתתא דהאריך בהה).

ד. אבל בשאר ספק (וכגון ספק תחתיו בתיבות ט. א') לא לצרף מיעוט דעתוס, דמנין לנו שייא מוחצה על מוחצתה.

ה. והקצתות הביא מדברי הריטב"א וגמוק"י (לעיל לה). דבחולץ למועדרת והפילה השתה הוא הדפהילה. ובאותו שעה היה ראוי להזית. וה"ג גם' ב"ב ייל דתלינן שמשעה ראשונה היה ראוי להזית, ומש"ה יש לו זכיה ואף לסברת הרמב"ן, ולא אמרוי' איגלאי שהפילה. ואילו בסוגין אמרוי' דהשתא איינו ראוי לילד.

ו. והריטב"א תי' ב' תי' נוספים על קושיה זו. (ובעה"מ האריך בדבריו). ותימה אמריא לא נחטא ליה בתי' הגמ' לעיל.

ז. וכ"ב המרדכי (חולין תשל) והוסוף דמדאוריתא חיש למייעטאות.

לענין תרומה לא תליא בקנין הממון, ובין והעובר יש לו דין ירוש היה נוחש בקנין כספו, קמ"ל דאיינו ילוד איינו מאכליין. ובזה כתוב הרמב"ם לפיקר איינו פסול, וננהמעת דאיין לעובר כלל שם בעלי' לענין תרומה, ודין דין קניין כספו איינו מאכליין פסולין'.

עב) שם. והרמב"ץ (ב"ב קמבר) מביא י"א (וכ"מ במאירוי בסוגין) (Ճדעת רב שתת) דהיכא שהעובר חיל לאינו יכול לאכול בחזקת האחים, כיון דהעובר סופו לפסולין'. ורק בכשר (בסוגין) אוכלים בחזקת המשפחה, כיון דיאכל בשיוולד.

דף סז:

עג) קסבר אין חוששין למיעוטא. פרשי' (בע"א) סמוך מיעוטא דמפליות למחוצה נקבות. וכדיאתה (לקמן קיט. גבי' בום, ועד"ז בכורות כ: גבי' בכור). ור"י בתוס' פ"י דמצר芬ין מיעוט שכבר הפילה א'.

ובפושטו ממשמע דהוה גדר ספק ספיקא^a (וכ"מ בתוס' פסחים ז.). אבל הריב"ש (שבע, ה') בשמעתתא א' יה) כתוב דל"מ ספק ספיקא היבא דא' מהספקות איינו שקול^b (זה"ג יש רוב שאין מפליות). וביאר דשאני הכא דהוה גדר רוב, דמוחצת נקבות הוא וואי והכרח כי כן יסד מלכו של עולם', ומ"ה זורמים הנולדדים זהה מיעוט. ורש"י (בע"א) נקט הלשון 'ואתל' זכר', דמשמעו ס"ס. אבל רשי' (בע"ב ד"ה אין) מבואר דהוה מרדן רוב. אך

ס"ל דاتفاق ירוש מאוחר יש לו שם ירוש, והיכא דהירשות המוקדם איינו יכול לזכות זהה.

גב. והחו"א (בגלוינות) השיג אמריא חדש הרמב"ם גדר בעלות מחודש זה, שלא הוזכר בगמ', וחידש פרטון דבעובר לא שיר' גדר בעלות זו.

גג. אך מצאנו (כע"ב) דבעובר פסול את אמריא, ואיינו מאכלי. ועי' דהוה כל רק בדין קניין כספו). נד. ודלא ברמב"ם (הנ"ל).

א. וא"כ לא דמי להא דלקמן קיט', והחומר זהה מיעוט שיפילו לבסוף, ובסוגין אף אילו תפילה לבסוף, קודם שהפילה העובר כבר ריש.

ב. וא"כ מבואר בסוגין דשיך גדר חוששין למיעוטא בספקא, ולכאי' מבואר דספק ספיקא מיישר לתורת רוב.

ופרש"י דעבידין תקנתא ובורין לעובר שאר נכסים כנגד העבר. ותוס' (גיטין לד. ד"ה בית דין) הביאו דמבוואר דמנהני חרך תקנתא אף בימי דעריך גוד או איגוד, לחילוק עבר בנגד שאר נכסים.¹⁵ ותוס' דחו דשאנני הכא דמתעללה חלק העבר בכר, ומה שהעבר אוכל בתרומה. ועוד תי' דחלקו עבדים בנגד עבדים, ועשו תקנה עכ"פ לחילוק שאר האחים. ועוד תי' דחלקו עבדים בנגד קרען, וככדי' (גיטין נב.) דאפטור' מוכרים עבדים ב戡נות שדות.¹⁶

(פ) שבעוא לחהילוק. **תוס'** (גיטין לד. ד"ה יתומין וכ"מ) דנו האם ודוקא כשביל היתומים באו לחילוק, ותוס' דדו דבשוגאין אין ראייה דחולקין אף בלא תיבעת העבר, דהכא יש תקנה לחילוק העבר בכר, שיאבלו עבדים אלו בתרומה ולא ימושטו בערב.

(פ) ריש"י ד"ה הגדרין. ומהניא חלוקה לפירות דעת מהואה. והקוב"ש (ח"ב ב"מ י') הקשה דכין דמוחו התבטל חלוקה למפרע, דאיינה צותם. והערול"ג דרייך (מדברי ריש"י ד"ה לילמא) דאך אם מוחו, מה שאבלו בתרומה הוה כדין. ובאייר דרכ' דמנהני מהאה בקני הגוף, מהני חלוקה לקני פירות שהיה. והביא דעת ריש"י דסגי בקניין פירות לאבל בתרומה, ולא בעי קני הנגוף (ודלא בתוס' ס.ו.).

(פב) לא עדית מהאי דקאי אבראי וכו'. פרש"י דשקלינגו רבנן מהבנייה, והעמידו ברשות בנוטה. הרשב"א הקשה דכין דיש זכיה לעובר מדאוריותא, הייך ATI תקנ"ח ומפקא איסור תרומה דאוריתא¹⁷. וכותב דאפשר דמ"ד הכא סל'

ונותנת דנוחש כדי להוכיח המטען.
יא. ויל"ד האם נחשב שהאפטורופוס מוכר, ומדיני אפטורופוס וחcin וע' קידושין מב'). ולפ"ז מבוואר דמנהני מעשה האפטורופוס אף מקום עbor ולא אמרוי' דלא בא לעולם, ולמ' זכין וקניון בשמו.

יב. דוחה חלוקת השותפות מעד עצם השותפות.
יג. דכל ב' מיניהם תל' בדי גוד או איגוד (וככדי' ב"ב יג). יד. ווצ"ז ע' א' אמרاي למכוון בכפי שירצנו ב戡נות שדות.

טו. ויל"ד ממש"ב הרשב"א דמנהני חלוקה עבדים ב戡נות, ממשום דאפטורופוס רשאי למכוון. והוא תוס' (גיטין מ) כת' דהוא משום הפקר ב"יד. ויל' דעתת הרשב"א דמנהני ממשום בח אפטורופוס.

והרמב"ן תי' ה там בדיעבד והכא לבתיחה. א"ג התם ה"ל תרי רובי (וככדי' בתובות טו).¹⁸ והריטב"א ביאר דעת"ז הוה מייעוטה דמייעוטא.¹⁹

ועוד תי' הריטב"א דה там קאי בחזקת בשורת, ומושום מייעוט לא מפקעין להחזקה בפסול. והר"ן (נדזה מדר) בכתב דר' יוסי חייש להר מייעוטא, דלא חשיב להה מייעוט דמפלילות.

ועוד תי' רע"א דיל' דודוקא בסוגין חייש ר' יוסי למיעוטא, כיון שסופה ליולד ויתברר הספק, והוה גנאי שאוכל תרומה שלא כדין. (וזדעת ר' שמען דאול' בתר רוב אף שסופה שיתברר שיולד זכר).

(ע) בא"ד ומיהו צ"ע וכו' לא חיויש ר' יוסי לungan ממוני וא' וכו'. והתוס' הרא"ש תי' דלענן ממון כיוון דמדאורי' אול' בתר רוב אין לנו בח להפקיע ממונו של זה להושט למיעוט.

עה' שב. ורעד' א בגהש"ס צין דבשו"ת הר"ן (מט ה' בב"י קצא) ביאר דהמה' ר' יוסי ור' מאיר (נדזה נט') הוה לשיטותם אי חיישי למיעוטא. ור' יוסי לא חייש למיעוטא. וכן הר"ן (שבת קלד: נד. בד"ה ר' נקט דר' יוסי לא חייש למיעוטא דנולד כשהוא מהול).

(עט) יתומין שבעוא לחהילוק בכספי אביהם, ביד מעמידין שהם אפטורופוס וכו'. פרש"י דהאפטורופוס בורר חלק יפה²⁰. ותוס' והראשונים (בכ"מ) הביאו מוח' האם חולקים בגורל²¹, או דהאפטורופוס רשאי לחילוק אף ע"ז גוד או איגוד.

אבל תוס' (חולין יב. ד"ה פסח) בכתב דר' מאיר חייש למיעוט מדרבנן וכוכ' התוס' הרא"ש בסוגין, ע' בסוגין, ואף בכתב דברובא דאיתא קמן לא חייש למיעוטא. וכן מוכח מדברי הרמב"ן דתוי' דחייש רק לבתיחה. ותוס' (חולין פ: סוד"ה סמכ') כתבו דהיכא דאמרוי' סמכ' מייעוטה לחזקה חיישין מדאורי', ועפ"ז י"ד האם בסוגין נחשב דיש חזקת היתר, וע' נוב' י"ד ת רז וקובה"ע מז גן.

ח. ולכאו קו' התוס' משום דמשמע (שם) דמשום מעלה ביוחסין או משום גזירה אותו קבוע. ואילו בעלמא אול' בתר רוב.

ט. ומבוואר דתרי רובי הוה הכרעת רוב עדיפה. ולא רק משום דעת"ז לש' גזירה ממשם קבוע. וועל' סוגיה דכתובות שם). י. דנימא דהכרעת רוב אינה הכרעה אלימתא, וא"כ הסברא

ותוט' כתובות מוה"ד "ה לענין, ותוט' הרא"ש קידושן ד') מבואר דבת ביה' כהן הוה 'ברשות אביה' לענין תרומהה ותוס' דימה להא ברשות אביה להפרת נדרים^{כ"ב}, והו' בשם הגראי' שתחמה על החותם דלאו משום רשות אב הווא, אלא מוחמתה שהיא עצמה כהנתה.

בן ביה' - במשך חכמוה (קרח י"א) כרב קודם שנטבחן פנהס היה אוכל בקדושים קלים מדין בן ביה' וכון בניו^{כ"ג}. אבל החזו"א (קמוך לדף לו) נקט דפנחס קודם שנטבחן לא אבל תרומהה, ולא קיבל מתנות בהוניה. ובאייר דבנות שאני שנטפלין לאביהן ואוכלין בתרומהה מוחמתה. דאים בכהונה עיקרים אלא נטפלין. אבל בן

שראיו לחיות עיררי,

ו החלק"מ (ה א הר' לעיל נז.) כת' דפצעע דכא ביה' אין עליו קדושת כהוניה, אף דמנבואר שאוכל בתרומהה. אכילת תרומהה שאני דאפי' עבדים אוכלים בתרומהה. ודבריו צ'ב, והעבדים אוכלים מדין האדון, ולא שגי בכהונה במקצת. ויש שפי' ע"ד הנל', דאובל בתרומהה מדין אביו.

נשואה - בת ביה' שנשאת לישראל אינה אוכלת בתרומהה, ובגמי' (לকמן סח) הוו' כמה פסוקים, ומובואר דזהה בכללו זבל ור' ביה'. אבל לענין לקבל מתנות ואן בהם קדושה, ופרידן הבן עדרין יש עליה שם כהנתה (כרדי' בחולין קלב ובשו"ע י"ד סא).

ומשמעו דהנישואין לזר' מחללה, אלא שם נתלאמנה או נתגרשה (בלא בנים) חוזרת. ווע'

כמ"ד יש כח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת (ברב חסדא לסתון פט), ומשום תקנת העדים ותקנת היורשין מפקנן מותרומה להחולין^{ט"ז} (וסיטים וצ"ע). והקר"א הביא דין ה'ק' היירושלמי, והירושלמי תי' דأتיא כמ"ד תרומה בזה' דרבנן.

והאחרונים כת' דבפשטו ייל' דתקנו קניין דרבנן ומוהני לדאוריתא, ומשום הפקר ב'יד'. והאבג'מ' (כח לג בסופו) הוכיח מכאן בקניין דרבנן מהני להאכל בתרומהה^{ט"ז}. וצ"ב אמרاي לא תי' כן הרשב' א' והירושלמי^{ט"ז}.

פג) תוד'ה שקדמו. מלשון שקדמו משמעו קודם שהחויזקו וכור. וכ"ב ריש'ו (סוטה בא: וכתובות קג). ורש'ם (ב"ב קמ').

(פ"ד) בא"ד דא"ב הול'ל' גנו' שכבר החוויקו. ותוס' (כ"ב שם) דחו דאך דאפשר לבות שאר החולקים, אבל יש לחוש שהעובד הוה בת, וא"א לגבות חלק זה כיון שלא יצאת לאויר העולם. ואותו חלק יכלולים למוכר. וכ"ב הרשב' א' ושא"ר בסוגין לדחות.

הקדינה - אכילת בת ביה' ואוכלת משום בנה

מובואר בפסוקים שבת ביה' אוכלת בתרומהה, ולשון הגמי' (לקמן סח) דקדיש גופה. והאחרונים חקרו האם אוכלת מוחמת עצמה, דזהה כהנתה וממשפה את הכהונה^{ט"ז}, או דאוכלת מהמת אביה^{ט"ז}.

בא. וכ"ב הר"ש משאנץ' (לט' בא' אמרו ה' דבעליה כהן, ואביה מאכילים אותה).

בב. אבל לגבי תרומהה אף בוגרת ואלמנה מהנישואין אוכלים.

בג. והביאו בשם ר' חיימ' (מבבלי התוס' ע"ה) בעי' ז' דבעודו קען היה ברשות אביו. ויש שהביאו דזה כוונת הרא"ש (עהט במורב בה) שהק' דאך דפנחס לא נוכחנה, דהא אביו ביה' ולכל הפחות ביה' הדויית הוה, והוא מוחרר על טומאה מות.

בד. ויש שביארו דזה כוונת המשנה (בזהם נה) דקדושים נאכלין לכהנים י' בונייהם/, וקשה תיפול' דבניהם הוה ביה' מצד עצמו. אלא דיש ג'ב' סיבות אכילה משום שהוא בן ביה'.

בה. אבל הרדב"ז (ו ט' כת' דבת ביה' שנשאת לזר' אין לאו באכילת תרומהה (וותמזה עליו מהגמי' סח). ועוד כתוב (שם) דוחורת שאכלה במורם מהקדושים (זהה ושוק) אין מיתה אלא לאו.

טז. משמע ודקפו את התרומה להיות חולין ולא שהקנו את העדים לבנות.

טז. ויש שדנו דעובד אינו מוחייב בתקנ'ח, וקו' הרשב' א' דל'ם הפקר ב'יד' בחלוקת של עובר.

ויה' אך הבא דהרמב"ם (הרשות ט' ז') פסק דין דרבנן ל'ם להאכל בתרומהה גבי' קניין בסוף). והאחרונים דנו דיל' דרכ גובי' קניין בסוף סל' כן. והאבג'ם כת' לדעת הרמב'ם הספיקות מותרים מדאוריתא, ומש'ה' כביש שאר בנים אוכל בתרומה משום הילדה, ומודאויתא העובר אינו פסול, דשם הוא נקייה. ולענין הא דרבנן החמירו בספיקות אמר' דמוני קניין דרבנן.

טט. ובאמת הרשב' א' הקשה בן רק במקומות עובר, אבל במקומות קיטן נחיא אליה דמותני תקנ'ח להזקנות, וצ'ב מ'ש.

כ. ולענין תרומה לא נתמעטו הבנות.

והגמ' (פז), לומדת מזה ד'עשה עובר בילד'. ובגמ' (פז, ונדה מד), איתא דייצטראיך קרא דורע אין לה, וקרא רבנוריה. דס"ר דאיינה חזורת בשיש לה בן, דהוה תרי גופי. וס"ד דמעוברת איינה חזורת דמעיקרא גופה סרייא, והשתא גופה מלאיטי, צירכה.

ובפשותו משמע רהעובר מונע שלא תחוור לרשות אביה^ל, דחל בה דין ישראל עד שנתהדרש 'חוורת' (וכ"ב במשנה ר"א וכו'). והאחרונים הקשו דנתבערה בונות מעולם לא יצא מרשות אביה, דנימא דברי חזורת. ומושמע רהעובר בעצמו מיטיל בה דין 'זרות'. וצ"ל דעת^ג העובר נחשב דນמשך קשור החנות^{לט}. ווע' בسمוך).

והמנח^ח (רפ ט) נסתפק בת כהן שמית בעלה ישראל, דדרשי' דאיינה חזורת משום בנה או בשדייה מעוברת, האם איינה אוכלת משום עשה או דהוה בכלל זרות לחיווי מיתה.

אוכלת מהות בנה – וכן ישראלית שיש לה בן מכחן אוכלה בתמורה, דדרשי' (נדחה מד). ויליד ביתו הוא יאללו בלחמו, קרי ביה יאכilo. ומובואר במשנה (טט): דאפי' נולד בזנות. ואפי' ורע ורעה, ואפי' רעד פסל מאכilo (וכדרשי' ע). וחרם^ט (ו יג) כת' בשם שורע ישראלי פסל להכתנת, קר ורע כהן מאכilo ישראליות, ואע"פ שהוא ורע פסל.

והאחרונים חקרו האם הגדר שהבן מאכilo בתמורה, או שהבעל מאכilo ע"י הבן כיון שיש זרע. והביאו דמובואר דافق בן פסל ומזור מאכilo (ולקמן טט), וע"כ דאוכלת מהמת הכהן ווע' מש"כ בתוס' בע"א ד"ה למאי). שהזוע אין כהן כלל וזה אין יאכilo.

משו"ה.

בט. ולפ"ז הטעם דאיינה חזורת הוא משום 'שינוי הגוף', ולא משום גדר 'עובר בילד'. ויל"ד למסקנא האם הוה ב' גדים', דהוה שינוי הגוף. וכן מבואר בדברי החות"ס (טט) דמעוברתorchesh ורזה טפי מאשר יידה.

ל. ויל"ע דאיתא (ולקמן טט) דעד מ' יומא בעלמא הוא, ואינו פסל. וא"כ בבר חזורה לרשות אביה. ושהגיגע מ' יומם מתהדרש האישות. לא. וועפ"ז יש שדרנו דהיכא דעתברה באומבי לא יפסול.

ברמ"ב^ט תרומות ו יג והלאה. והחינוך (רפג) ביאר דכשנשאת לזר אוינה אוכלה בתמורה, דהוה בא' מצעלותיו. אבל לדברי התוס' (קידור הג"ל) ייל דכשנשאת לזר יצאה מרשות אביה. והגרא"ז תמה על התוס' הנ"ל דעת^ג הנישואין לזר חל בה 'פסול' לתמורה, ולא ממש דהוה יציאה מרשות אביה.

והאחרונים (ע' חז"א קלד לדף נו) חקרו בבת כהן הנשאת לכחן, האם אוכלת רק מחמת בעלה ודרכין נשאת נכסת לרשות בעלה ועי"ז מפקיע דין בחונה מהמת אביה, וכבר יצאת מרשות אביה. או דאוכלה אף מחמת אביה, ומבר' סיבות. וצ"ל דתליא בדברי הבע"מ וב"י, ע' בסמור).

והערולג^ג נסתפק בת כהן שומרת ים לכחן האם אוכלה, ופשות הריאשונים ממשמע דאכללה.

ובבת כהן המאורסת לכחן מבואר דאוכלה בתמורה אף למישהו אחרונה), ויל"פ דairoson דכהן אין לא פסל בתמורה אביה, א"נ ייל דאוכלה בזכות בעלה, דבבת כהן לא שיר גוירה^{טט}. והחיז"א (שם) הובייח מוחסוגה (לעיל נו): דארוסה (אף שמשתורמת לביא פטולה) עדין אוכלה בזכות אביה. והאחרונים דחו ייל ד' דמהני סברת 'שבבר אכללה' ועי"ז אוכלה מכח בעלה.

ודרש"י (לקמן סח: ופו) דבשהייא חזורת בת כהן נשאת לישראל ומתה אינה חזורת לחזה ושוק^{טט}. והאחרונים דנו בת כהן נשאת לכהן ומתה, האם חזורת לחזה ושוק (וכין דלא פקע ממנה דין אכילה).

בן ועובר מישראל – במשנה (טט. ופו) מבואר Adams יש לה בן מישראל איינה חזורת לאכול בתמורה, ואפי' נולד בזנות. דכתיב ורע אין לה, שאינה חזורת לבית אביה. ובמשנה (כאנ) נתהדרש דאפי' עובר פסל, דדרשי' בנעוריה פרט למעוברת^{טט}.

כ. דל"ש גוירה דסمفון, אף אם יתבטל הקידושין��, ול"ש גוירה שמא תשקה, דافق אהודה אוכלים. (ובכחן לא גוזר לא פלוג בארוסה, וע' מש"ב לעיל נ: נתה. אי גוזרו לא פלוג).

כ. דכיוון דחל בה פסל ורזה, שבב' רואה לאכילת חזזה ושוק. והעירו דמובואר במפרשים (עה"ז) דבנות אהרן אכלו קדשים קלים בימי לואים, ולא אמרוי' דחל בהו פסלה ורזה, ואינם חזורים לחזה ושוק. ויש להלן).

ב. ותוס' (נדחה מד) הקשה נמי לאיננה חזורת דכתיב אין לה, עין עליה (וכדרשי') לעיל לה). וטי' דרך דרשא מהני לעיינה, אבל לא מיפטר מיבום ע"ז, והג' לא תפסל לתמורה

(וב'פ' הרמב"ם ו'יט). (ויל'פ' דעתו הבן קשר האישות האחרון נשאר קיימים). אבל העולג'ג (פה) נסתפק (דכוונת המשנה) דבין שיש זרע פסול ורער מכשיר הדリン לעיקר דינה. ובת כהן אוכלת משום אביה, ובת ישראל אינה אוכלת.

פה) העובר פיטול ואינו מאכלי. (וכדרדרשי' בוגמ'). תוס' (בע"א ד"ה למאי) הוכיחו דהכא ל"ש טעם במעי זורה זה, דזה אך זו ואפי' ממור מאכילה. אבל הנמקוי כתוב דעתך דלא דק אליבא ממכיל דעובר במעי זורה זו. והתו"ט כתוב דלא דק אליבא דהילכתא. ולהאכילה עבדים (בע"א) ק"ל הטעם דילוד מאכילה, אף' כתנת. והרש"ש (שם) תי' דהנמקוי ס"ל דגזר ילוד אין מאכילה הוא משום דאיינו מתיחס אחריו אביה, ואף דזהה בן כהנת איינו מאכילה).

ורע"א (במשניות) תמהה עד הנמקוי' דהכא ל"ע טעם זה. ומדברי הנמקוי' מבואר דברי שהעובר יהא לו דין כהונה להאכילה. ווצ'ל דור ורער פסול מאכילה דוקא בזורה ורעה, וכן' מה שהרי בזה לעיל ולמן טו).

(פ') ואינו מאכלי. פרש"י בת ישראל שנשאת לבן ומות והניחה מעוברת. משמע דבת כהן המעווברת מכחן אוכלת.

והראשונים הקשו דבת כהן המעווברת מכחן אמאית או כלת בתורמה. דהעובר איינו מאכילה, ויצאה אוכלת בתורמה אביה, ומעוברת אינה חזרות. והבה"מ כת' דבת כהן לבן, לעולם אכללה אפי' מעוברת, דלא אמרי' בנורויה פרט למעוברת אלא בחזרות. ומושמע דבת כהן לבן אי'ץ' חזרה, ולכארה מבואר דאף' נשואה אוכלת משום אביה. ומש'ה אף מעוברת לה'. והב"י

והרמב"ם (ו' יט) כתוב שהרי הוא (הבן) מacciלה מבנו שהאכילה אביו. וצ'ב כוונתו. והיש"ש (ט ט) ביאר דהשכין לה כאילו היא עדין ברשות הכהן, שהרי הבן עומד במקום האב. ומשמע דהגדיר שנשאר קשר האישות לה'.

ובמשנת ר"א (כו) ביאר דכיוון דעתאת לכהן, אוכלת מהמתה עד שיתחרש גדר 'חוורה' לבית אביה, וממעטי' דמעוברת אינה חזרות (וכמ"ש הבה"מ ע' בסמור).

והריך אמונה (ביואה"ה שם) ה'ך דרכ' בן מונות מאכילה (כדי' במשנה טו), וע'ב' דכוונת הרמב"ם אילו היה נושא. (ויש שדרנו דיל' דzonת לה' וזה גם גור אישות במקצת לה'). אך צ'ע לומר עדין זהה בוגדר קניון בספר של בחן לה').

וההמ"ר (ו' ג) הקשה דאם נימא דעתאת בכהן מאכילה עבריה משום קניון שקנה קניין, א'כ האוכלת משום בנה האיר תאכילה בעבדי מלוג (וכדי' במשנה בע"א) דכשmeta הבעל לש' קניון שקנה קניין. וב'ב' המשנת ר"א אוכלת משום שנטקדשה בעבירה. וב'ב' המשנת ר"א דמיוח מכ'ז' דכיוון דהיא אשתו של כהן אוכלת מהמתה זה, עד שתחרש 'חוורה'. והב'יא כן מדברי תוס' (נו' ד"ה אביה) אליבא דרבא דאוכלה מהמתה האישות שכבר אכלה לה').

אבל מדברי הנמקוי' (ע' בסמור, ועוד ראשונים ע' לממן טו) מבואר דאוכלה מהמתה שבן כהן. וצ'ע מהא דמנור מאכילה. ויש שת' דזרע פסול מאכילה דוקא בזורה ורעה. דעת' שיש לבת בניים, רואים את הבית כאילו עדין קיימת והבת כהן מאכילה בתורמה לה'.

ובמשנה (לקמן פו) אי' דכשיש לה בן מכחן וכן' מישראל, ע'י הבן מישראל אינה אוכלת בתורמה. ובפירושו מבואר במשנה דאול' בתר הבן תגולד אחרון.

לה. ווצ'ל דקנין כספו והוה רק יפלופוא בקנין האישות. ואילו אוכלת מהמתה בהנה ילי' פ' מקומות אחרים). לא. אמם מבואר בתוס' שם דאבי פלאג, ויל'ד במה פלאג. ווע'ע לממן עה.).

לו. וצ'ע דאף' הבית נתחללה בבייתו, ופקע ממנה קדושת כהונת, דחללה לאו וועה דאהרן כדרמרי' עד: ובכורות מון. לח. ויש שדרנו בתב' כהן שיש לה בן מישראל, ונתעברה מכחן, ואח'ב' מות בהנה מישראל, האם החורת לאכול משום אביה ובעה מעוברת מכחן).

לב. וצ'ע האיך ייחס בע"ז קניין בספר. לא. ולפ' מסתבר דעיירה באומבי לא תאכל מהמתה הזרע. אבל החוז'א' (טו ד,ה) נקט בשיטות דרכ' בעיירה באומבי אוכלת מהמתה. וצ'ע.

לד. ורמז לדבר דאנוסת אביו (לעיל ד) והוא בכלל 'שער' אביו. וה'ג' נחשב קשר לבן ע"י הזרות, וע'י הבן הנולד נמשך מעצור החותן. וא' (לעל' כב) דבשנולד ממור או' אפשר לתקן איסור הזרות ע"י תשובה). ויל'פ' דנחשב דעתם הזרות ממשין ובמו' בשאיו מוחזר הגויליה), ולא רק שנשאר תולדה מהאיסור).

(תרומות ח). וכן הוכחה התוטס' חד מקראי (לעיל נו) מהגמ' (שם) דבריאת שוגג.

ופרש"י (שם) לאחרר יום הרי היא באשותו לכל דבר, והכתוב קראו אשתו. וכי היכי דעתו ביהא מאכילים, דעתיקש הויות להדרי, כך מאכילים ביבמה²².

אבל דעת ר"ת (ס' השיר ח' ז, ח' בתודח' הקין, ובתוס' שא"ר בתובות שם) דושمرת ים אובלת בתרומה מדאוריתא (וזהך דרשא אסמכתא). ומבוואר דמסבירא אובלת בין דקנוהה לו. והאחרונים הקשו מ"ש דמנהני הזיקה להאכיל בתרומה²³. והאחרונים (משנת ר"א כה, חי ר' שמואל, אבי עורי יום א' יט' דאכילת תרומה תליא בקנין, וים יש לו 'קנין' ביבמותו, וכוב'ש בתובות קפנו) הקשה הייך ליפי' ביבמה בהשומות, וכוב'ש בתובות קפנו) הקשה הייך ליפי' ביבמה מاست איש, דל"ש ק"ו ביבמה קל. וכוב'ש דע"כ עדיעת הקין ואסורה לשוק מחמתה והיא בכלל הפסוק דקרה בתיבת קניינו וכל הקניות לו בכלל.

והאבנ"מ (שות' יז, בכ' ב' בקבוה"ע מו' ח') כתוב דרש"י פליג ולשיטותו משום דס"ל דקנין בספו דאישות תליא במעשה הקין, שקנוו בכסף. והכא היבם לא קנאה, אלא אשה הקנו לו מהשומים.

צא שם. האי קניין אחוי. תוס' (בسو"ד) כת' לדעת ר' שת בונות הגם' דלא תקין הגעת זמן דתאכאל מחמתה היבם (שהוא לא קידש). והסמיכו אקרא. אבל הרמב"ן (בתובות נג. והרשב"א שם) פ"י האי קניין אחוי, והיאך היה תאכאל מן הקונה, דאין לו באשת אחוי אלא זכוותו של אחיו²⁴. נשמע דזהה סברא בקנין בספו לענין תרומה. ודליק כן מלשון הדרשה דחולל' שומרת ים לא תאכאל, משמעו דאיתנה אובלת מחמתה היבם, אבל אם אכלה מחמת הבעל מהני.

דאיתיקש הויות להדרי. ועוד משמעו ברש"י זהא דנעשית באשותו לכל דבר אינו מאכיל בתרומה מצד עצמו ומשום כל טהור 'בביךך', אלא דעת' יפל' דזהה קין אישות, והיבום הויה כמו קידושי ביאה.

mag. דלא ק"ל 'במ"ד (לעיל יה) דזיקה בכונסה, ולענין שאור דיני אישות נ"ד (לעיל יט) אי יש זיקה, ואף למ"ד יש זיקה הויה רק מדורבן.

מיד. דומה להא אמרי לעיל נו. בביאה גרוועה דבל שהבעל מאכיל, ים מאכיל.

(יוד' שלא) כתוב דברת כהן מעוברת מכחן שפיר מקרי 'בנורידה', שאינה מעוברת אלא מכחן ל'ו. והפרישה (שם פא) כת' דברת כהן העבר בمعיה אינה זר. וכובונטו כמ"ש הנמק"י ודעותם דעובר אינו מאכיל משום דעובר במעי זורה זה (וזור אינו מאכיל, ע' לעיל). אבל אי לאו היכי מאכיל אף קודם שנולד.

(ז) ספק הביא ב' שעירות וכו'. פרש"י שקידש האשה. (וכב' הרמב"ם (תרומות ח' יא) נשאת לבן יג, וספק הביא ב' שעירות הרוי זו אסורה לאובל בתרומה²⁵). אבל הרמב"ם (בפיה"מ) כתוב דאיירי ביבם וספק האם הוא גדול שחלץ, דדרינו לחומרא שחולצת ולא מת'יבמת (וכב' ברכ"ב). והתו"ט תמה דאם מת תתייבם ממ"נ²⁶.

(ח) נפי' הבית וכו' צורתה חולצת ווא מת'יבמת. הגמ' (לעיל לא). מק' אמוני לא מוקמי' אחזקה, לדברי רבבה (ל') דאמר'י דבחזקת היתר לשוק קיימת. והגמ' פ' דזהה לחומרא, ולא גזרו שמא תהייבם. בין שלא שכיה, אין במפולת לא חששו שייאמרו דקים לחכמים.

(ט) העובר ונפי' בגעודיה פרט למשוברת וכו'. תוס' (נדיה מוד). ה'ק' תיפ"ל מיזורע אין לה עין עלייה, במזו שנתמעט (לעל לה) חליצת מעוברת מאין לו עין עלייה. ות' דהותם ה'ק עין והמן אם יהיה ولד של קיימת, אבל לא הוה פטור מיבום מושום דכתיב אין לה, וה'ג' לא מיפסלא מן התורומה בהכי.

כמ' אינו מאכיל

(צ) אי בת ישראל לכהן וכמו קניין בספו אמר רחמנא, והוא קניין דאחוי הויא. רשי' (בתובות נה) כת' דבי מיית פקע קניינו (של מות). משמע דמדאוריתא אינה אובלת בתרומה. והמנח' ח' (ר' יא) כתוב דב' ברמב"ם

לט. ומשמע דגדר 'בנורידה' הוא משום שיש 'זירות' בגופה, ולא משום שיוני הגוף כפשוטו.

מ. מבואר מדבריו דלא סמכין בויה על חזקה דרביה דביבא ב' שעירות ואבל לרש"י י"ל דאיירי דלא ידוע האם הוא בן י"ג יומ' א').

מא. ובשלמא דברי הרמב"ם י"ב דקיים בלא מות, וקמ"ל דזהה ספק וציריך להלוץ שב, ואסור לחתיבם. אבל הרע"ב כתוב ומתה).

מב. ומשמע דקנין ים הויה תורה קידושי ביאה, ונכלל בהא

ושוקן. ויל"פ דעפ"ז יlfpi דאף לענין תרומה הוויה דיירוסין פולס (ומוציאתה מרשות אביה?).

צד) והחרש וכו' ואו בת ישראל לכהן היה לא מאכלי, קניין כספו אמר רחמנא, והאי או בר קניין. בפשותו הוה יתרו לשון, דכין דל"מ קידושיו מודאוריתא מה ש"ד דראבל. וקצת משמעו בגמ' ודעתם משום דאיינו 'בר קניין'.

ובגמ' (גיטין נה), אי' דאיינו מאכלי אף בתרומה דרבנן משום גוראה דתרומה דאוריתא.

זה תוד"ה קנייא ליה. לאו דוקא וכו' ובפ"ק דקידושין מעטינן ליה שלא קנייא וכו' פרט לאשת קטן. ודרעת טוס' (ביב", ע' מה שהו לעיל נא): דנתמעט דקטון בן ט' לא קנאה. אבל דעת רשי' (קידר שם) דקונה מודאוריתא, אלא דנתמעט דאיין בה חוב מיתה. (אלא דמודרבנן ביתא בן ט' הוה במאמר).

וחריטב"א (צ"ו) הקשה דרש"י (לקמן שם) כתוב דהואיל זוקקה שיריה רבנן במאמר, משמע דיבוט לא קנה מודאוריתא, אלא זוקקה לו. והרמב"ז כת' דאף דביאת בן ט' קנה מודאוריתא מ"מ הוה בכיאת שוגג, ואן ע"ז חוב מיתה. (וע"ע מש"ב בוה לעיל נא: וכו').

וחריטב"א פי' דמודאוריתא קני הינו דasha הנקנו לו מהשימים, ובאיתו הוה ביאיה". וכותב דמודאוריתא שומרותם אוכלת בתרומה (וכרעתה ר"ת), ולכן ס"ד דאוכל בתרומה בין דאוריתא ובין מדרבן.

מןמה ווע"ד הא דאמורי' לעיל ס. דאיינו אוכל און מאכלי.

ויל' דגדיר הגירה דוחשייבו במני שאינה נשואה לכהן.

ב. והראשונים דנו אי הוה דוקא למשנה ראשונה דבחגעה

מן אוכל בתרומה. (ואכמ"ל).

ג. ואיך דהgeom' (בסוף העמ') דורשת מושבה אל בית אביה, מימ' יlfpi דאף אירוסין פולס מדין חוה ושוק.

ד. ואפשר דהוה הגדר מ"ט לא תקנו לו שיוכל עכ"פ מדרבן בתרומה דרבנן. ובגמ' GITIN נא. מבואר דהוה גירה. ויל'פ דהגדיר דקנין דחרש לא נחשב 'קנין בספרו' (דרבן) אלא הוה גדר קנין חדש. שלא תקנו גדר קנין כספו ביאן דל"ש בזה מודאוריתא.

ה. וככ"ז כתוב הרמב"ז (לקמן צ"ו) דהואיל ומודאוריתא קניה לו מKENIN אביה, שהיה זוקקה לו, ביאן כל דהואיל יכול

ובמשנת ר' אהרן (כו ד) העמיד דמשמעות הרמב"ז (הנ"ל²¹) דדרעת ר"ת שאוכלת בתרומה מחמת המטה²² (שנחשב האישות קיים בזמנ שישי יבם²³). דכין דיש בם אינה חוזרת לבית אביה, ועודין נמשך דין אכילה מחמת אישות הראשון. (ושומרת בם נתמעטה מרדין חזורה²⁴). ואילו Tos' נקטו דדרעת ר"ת דאוכלת מחמת הייבם. ובמשנת ר' האריך ונפק' בזה אם הבעל היה חיל, לא תאכל מחמת היבם. ואילו למש"ב תוס' הוה קניין ותאכל מיט'. וכן במקומות דה בעל היה בבן והיבם חיל, לפי הראשונים אוכלת מחמת הבעל ולולי דין משתמורה לביאה פסלהה). וועפ"ז ביאר את הנוגן לעיל נח: עי"ש).

וחריטב"א (כא) כתוב אף לדעת רשי' דפקע קניין דאיתו, כיון דמת קודם בನסה לחופה. משמעו דאיין רשי' מודה דאוכלת היכא ונשאת לראשון. (וכמ"ש הרמב"ז והרשכ"א לר"ת). וכל הנידון בסוגין בארוסה. והאחרונים (משנת ר'א כו ו) למדו דכוונתו דאוכלת מחמת הדין כל טהור בביתך, ולא תלי באקנין.

דף סה.

צ'ב) ואו בת ישראל לכהן וכו' משום דעתך וכו'. גוראה שהוא ימושgo לה בוס ותשקה לאחיה²⁵ וכו'. ועוד יש מ"ד (כתובות נג. וקידר יי') דהוה משום גוראה דסמלון?

צ'ג) תוד"ה אי. ועוד אורוי' דמשום האי קרא דכי תהיה דרש"י נמי דאיינה חוזרת בזיהה דיירוסין ציל דהוה ושוק וכו'. דאף אירוסין נחשב 'יעיה' מבית אביה ולענין חזזה

מה. וב' הקוביה²⁶ (מו) דמשמע דאוכלת מחמת המטה. והאחרונים הערו ודראשונים הוכיחו בთוך דבריהם דהוה קניין של ייבם. ומה שכתבו ולא אלים מוחבעל ציל דהוה בעין סברא של דין.

מו. אך בתו"ב (אמור ה) דרש"י 'בלחומר' יצא מתי שאין לו לחם. והרג"א פי' דמת אינו מאכלי.

מו. וכ' בתוס' הרא"ש (שם) דעדין לא פקע רשות האכול מה. וכמו דנתמעט דבתה בזון שומרת בם אינה חוזרת לאכול מהות אביה, ה"ה להיפר.

מט. עכ"פ מודאוריתא. אך מדרבן ייל דלא תקנו א"ב כבר אכללה בתרומה בהגעה זמן, ויל' דאף בנשואה לא תקנו. א. ויש לנו מ"ט עבדיה של אروسה לא יוכל בתרומה, דלא כוארה בעבורם ל'ש שמא תשקה. ואפשר דלא עדיף

בתוט' דיבוחסין לא אול'י' כלל בתר חזקה' (וזחזה'א פ' יז) עמוד בהה). וכקשיית התוט' יה' ק' ג' בבא במשנה דספק הביא ב' שערות, להעמיד על חזקה' קטנות, חזקה' האישה דאיתא מקודשת. וותלי בסוגיה דלעיל ל: לא. האם מעמידים על חזקה' בספק קידושין]. וצ'ל דאייר שבא לפניו בגדרות. א' בתרי ותני, דומיה דנפל הבית.

ק) בא"ד י"ל וכ' לא מוקמין אחזקה' קמייתא, אלא אול'י' בתר השטה שהוא ודאי בן ט', דחזקה' איטרע ליה. האחרונים הקשו דרבכ' מ' קיל' דחזקה' דמעיקרא עדיף מחזק'ה דהשטה [וכמ'ש תוס' נהה ב'. ובਮ'ר'ו, ולא אמר' ר' דhoruhah חזקה'ה].

והמהרי"ט (א יא) הביא בשם רבו לחלק דכל חזקה' דמעיקרא החזק לפניו, ולא בגין כלל ספק עד שריאינו ודאי טמאה לפניו. ומ"ה מהני החזקה' משא"כ בסוגין דבשעה שהפסול בא עליה היינו מספקים אם היה בן ט' או לאו, ומאותה שעה הורעה החזקה' [וזעד' ז כת' המחנ' א' אישות ג'].

והמהרי"ט (א יא ומما, ה'ו' בשםעתה ג ט) תי' דתו' קאי דוקא בחזקה' קטנות. דכל שמעודתת ומעודתת לבר' ל'מ' חזקתו'. ואף גדלות מעיקרא להבי קאי, ובכל' יומ' גדל'י'. ובין דהשטה הוא גדול לפניו והרעה חזקה' ול'מ' חזקה', וכבע"ז כתב הט' ז י"ד שזו דל'מ' חזקה' העשויה להשתנות כשאיתרעו לפני'ב'.

ט. ובת' דאך שם היינו דנים אז, היינו מעמידין אותו בחזקתו הראשונה, השטה שבא לפניו כשהוא ודאי בן ט' לגבי השטה חזקתו הראשונה הורעה. והמהרי"ט הק' דרבכ' מ' דנו על דבר, ואפ' מהני החזקה'.

יל. וכבד' (נדה ב') דמתמואה מעת לעת, דכין דמגופא א' חיא אברע' לה חזקה' ופרש'י' בגין דמגופא קחיא מועדת ועלולה היה לך' ואין לה חזקה' תורה.

יא. וכובד דכמי' להא דאמר' נדה ב' מגופא א' חיא ולא נחשב חזקה'. ואמנם שם אמר' דמותני חזקה' לעניין חולין, ריע'ש מש'כ' בזהה].

יב. ועי'ש מש'כ' הש'ך' בנה'ב. והאחרונים הארכו בזה טوبا.

יג. והמהרי"ט הביא בשם רבו דלא דמי' להרעה לריעותא, דהכח' בשעת ביאה הה' ספק אם הוא בן ט', ואף אם היה היינו באים לדון היו מסתפקים שהוא קטן וצ'ב'.

צ) כותוי. פרש'י' דקסבר גרי' עריות, ועובד بلا תחתון בה. דאייר' בנכירות (וע"ע בסוגיה דלא תחתון לקמן עוו. ותוס' (בע' ד"ה בעכו'ם) חלקו דלא ממשע' דאייר' בנכירות, ונ��טו כותוי לפטול' בעלמא. ובמ' דזהה גירות, אלא דזהה פטולי' קה'.

צ' וגדרו. מדברי רשי' משמע' דעובד بلا תחתון מודאוריתא. ודלא כמשמעות רשי' (לקמן עט. ובמ' דגדרו על הנתינ'ים מדרבן). ויתבאר لكמן שם). צ' גוד'ה רישא. ואית' וכ' לממה לי למתני פטולי' קה', דכ' ש' הו. וצ'ב' היאך שיר' כ'ש, דבל' איסורי' כהונה עשהה חלהה. ואילו בשאר איסורין ואפי' דהMRI'ן אינו עשהה בשם חלהה. אלא פטול' מרדין זונה או כי תהיה לאיש זור [ע"ע בסמוך] היכא דאיינו זר מעיקרא. ול'ש כ'ש.

חזקת קטע

צ) בא"ד ואית' נוקי אחזקה' קמייתא דזהה פחותה מבן ט', ונוקי איתתא בחזקה' בשורתה. האחרונים דנו דתו' הביאו ב' חזקה', שפתחו בחזקה' קמייתא ודקנותה שפותחות מבן ט'), ולסימנו בחזק' בשורתה (זהה). ובה'ג' ראמ'ה בתב' דכובנות התוט' דאך אי נימא דאייר' באופן דידוע מתי הוא בן ט', אלא דלא ידוע זמן הביאה. ובכח'ג' לא שיר' חזקה' הגוף, אלא חזקה' בשורתה. וקרישת' החוט' בממ'ג'.

ק) בא"ד ומיהו לכהונגה ניהא דלא אול'י' בתר חזקה' ל'יווחסין וכו'. נע'פ' הסוגיות בתוכות יג'). ומשמע

קמ'ל'. והביא דאך רשי' (קידושן שם) פ' משום דזוקה לו מדאוריתא. (ולא שנקאה מדאוריתא).

ו. והשער'י' (ב' ד' הקשה אף לת' התוט' דלי'ם חזקה' בגין דגדול לפניו, נימא דזהה תרתי לטיבותא, וכמו דאמר' תרתי לרי'וענא נגר' חזקה' דמעיקרא, ע"ש).

ז. ואך במקום ליבא תרי' וזרה (ואה דכובבו תוט' בסמוך בתורי ותרי', כוונתם להוכיח דמתני' חזקה' בתרומה. אמונם נה' תי' התוט' שם האם אייר' בתרומה דרבנן, במקום תרי' ותרי'). אבל בחזקה' בעלמא ודאי אול'י' לגב' תרומהה).

ח. אבל דעת התוט' ר'יד' (קיד' עט) דבמקום שחשפס בוגוף מעמידים בשעת מציאתן. ואך מדאוריתא. ע' נדה ד'. והילך דגב' בגורות ונדה, הבהיר'ה והמטמא ברור אלא דלא יעדין האם היה בשעת קידושין בשעת מגג. וככח' חזקה' דמעיקרא עדרי'. אבל בספק דאיתיליד בוגוף אול'י' בתר שעת מציאתנו. ויל'ד האם ספק בן ט' דסוגין דמי' ליטמי' בגורות או בספק ח'י ספק מתן).

לכהונתה. הרשב"א הקשה אמר כי קרא לאסורה, דברין דזה זונה אסורה (ע"ע בע"ב). ועוד'ז ה' תוס' (לעיל מה: ד"ה הכא) בדגם' (בע"ב) דנוDKRA בחייב בריתות, ותיפוי"ל דברין ולא חפשיקידושין

זה זונה, זונה אסורה בתרומה. ותוס' (לעיל מה: אלה) דנו האם זונה אסורה לתרומה (בדין חילחה), או לצריך ליפוטה לפסול לתרומה ט". ותוס' (בטו"ד) כת' דלצד שם זונה פסול, צריך לישיב ק"ר הגמ' דסוגין (בע"ב) גבי חייבי בריתות.

הרשב"א כת' דק"ר הגמ' דיין במ"ד (לעיל סא) ונברעה להחייב לאוין אינה זונה, דעת ר' אליעזר זונה בשם דוקא אשת איש שזונתה. אבל למ"ד זונה זונה חייבי לאוין לא איצטיך.

ובכת' דעת ר' מתיא בן חרש (שם) דכלב איליסור (אפי' טיטה פ"ק) עשאה זונה, והביא דאך דעת רבנן (שם) דنبעללה בעילת נזות עשויה זונה, וכן דעת ר' ש"ז (לעיל סא). ותחכמים ס"ל בכל ביתא אישור זהה זונה. אבל לדעת תוס' (שם ד"ה שנבעללה) לחכמים אינה נעשית זונה אלא חייבי בריתות.

ועוד כת' הרשב"א דק"ר הגמ' בנבעללה באונס, וכדרבה (גנו) דכל באונס לא זהה זונה? (ואפ'ה אסורה מחמת קרא דסוגין, ובמ"ש המלחמות שם). הרשב"א מס' דס"ל חייבי לאוין זהה זונה, אף ולא זהה זורה מעיקרה ב". ואחרונים (ח"ר שלמה יג) הקשו הרשב"א (לקמן ע. הר' ט). כת' להדייא דחייב לאוין לא זהה אם לא זהה זורה מעיקרה. והמגיה לריטב"א (שם) כת' דהרשב"א ס"ל שלא זהה היכא דזהה זורה מעיקרה ב".

יט. וא"ב י"ל דמש"ה איצטיך בסוגין לפסול לתרומה וכוכב' תוס' מד', וכ"כ כמה אחרים בעית הרמב"ם. אך עדין קשה בגמ' (בע"ב) דה' לך' לכהונה מנ"ל, תירופל ממש זונה.

ב. וכברת רוב הראשונים (שם) ורבה קאי בכל זונה. ודלא בראשונים דקאי דוקא אשת איש שזונתה.

בב. ועי' מנה"ח שישים את הדיעות בסוגין. תalias דוקא היכא דזרואה פסול ממש זונה (ע' לקמן טט). בג. ואפ' דהסוגיה (טט) קאי לעזין שם 'איש זורה'. מא"מ אף זונה תalias דוקא היכא דזרואה פסול לה. ומחייב גירושתו דאיינו זר מעיקרה לא זהה זונה. וצ"ע.

והשمعתתא (ג' יג) כתוב בשם אחיו (בעל התרווה"ב) דתוס' תי' כן רק לבני תרומה, ולענין תרומה חיישין לחזקה דהשתאות, דבתרומה אול' בתר שעת מציאותן (וכמ"ש תוס' נהה ב. ז').

והשער"י (ב' ד) כת' דל"מ חזקת הקطن, אכן נפק'ם כלפיו אלא כלפי אחרים ועד'ז כתוב החוו"א פ' ז' בהר תי', ע"ש עוזר).

קב' שם. הריטב"א (טט) כת' דברין שיש כאן פסול וראי וביאה ודיאת, ואין הספק כלל על השנים, מש"ה ריע חזקה ולא מבשרין לה. ובאמת'ר' בעלמא דבל היכא דודאי נגע ל"מ חזקה דידה לעזין טומאה וטהרה"ז.

אך צ"ב מ"ש מalarmant עיטה (כתובות יד). דמהני חזקה האשה (וכמ"ש תוס' שם), אף דודאי נבעלה לספק חלול (והאחרונים דנו להלן) ט".

קג' שם. וההו"י כת' דברין דטספו ליגדל אין חזקה כלום. ולכבודה בונתו לנידון חזקה העשויה להשנותו (ע' קידושין עט. ושמעתתא ג). והשمعתתא (ג') היביא דתוס' דיין ס"ל חזקה העשויה להשנותו הזה חזקה. אך יש אהרוןאים (מלבושים יו"ט) שה' דבسفק בן ט' לא שיריך חזקה כלל. דמייקרא הזה קטן לזמן קצר ומוגבל", ולא שיריך לזמן דיין החזקה להמשיך המצב". וכע"ז תי' בהר' ר"א מן החדר דל"ש הכא חזקה, זמן ממילא קטתי ולא שיריך בשנים לומר דההיא שעתה חזקה פחוות בגין ט'.

כ' תהוה לאיש זור

קד) מנא ה"מ וכו' כ' תהוה לאיש זור וכו'. וודריש שאסורה לאכול בתרומה, ובגמ' (בע"ב) ילי' שאסורה

יד. וההוו"א (פ' ז) ושער"י (ב' ד) הקשו דזהה חומרא דוקא במעט לעת ולהרומה, ולא החמירו לפסול אוכל תרומה. ועי' מה שביארו.

טו. וכובונתו לדברי הרמב"ז (נהה ית, ע"ע ריטב"א שם ועיובן לו וקידושין עט) דברין דהספיק על השילוא, ודודאי נגע בבית ל'ם חזקה הבית. והאריכו בזה האחרונים).

טז. וכ"מ בתוס' (ביב"מ) דל"ל הר כלל ווכן תוס' (כאו) דמשמע דמוני חזקה האשה.

יז. וביסוד זה כתוב בקובת' ע' (זט יט). ית. וציננו דכע"ז מעאננו גבי ספק בין השימוש, דהפסוקים דנו דנימא חזקה דמייקרא. ואכמ"ל.

אבל מודברי הבהיר (אה"ע ו') משמעו דעתך לדעתת תוס' כל חיבי לאוין אינם פסולים בבייתן^{כט}. והבהיר תמה על התוס' דסביראר בסוגין דאף גור עמוני וכבר פסל האשה בבאיותוי.

והמהרשי"א (גיטין פט), כתוב לדעתת תוס' לא קייל בהרייא, ذיך ברייתא אתו מב"ד איןקידושין תפיסין בחיבי לאוין. והשעה^מ הקשה דבגמי^{טט}, מבואר דקאי אף למ"ד קידושין תפיסין בחיבי לאוין.

כן שם. ותוס' (מד: הנ"ל) הכך, עוד ולהיפך מקי' הרשב"א אמאית איעטירך קרא זונה לא יקחו, תיפטל דאסורה לתרומה. וילפ"י (בע"ב) לכיהונה מכ"ש. ותוס' כת' דנפק'ם דליהקה ב'. ועוד ציריך קרא היכא דנעשית זונה ע"י ביאת עכו"ם ע"ע בע"ב). וכן יlfpi' לאו לגירות ומשוררת (ע' לעיל סא).

עוד תי' תוס' דזוקא לאחר דילפ"י מקרא דזהה זונה במקומם דלא תפיסי קידושין^ן, ע"ז הויה אף בכלל לאו ד'איש זר^{לא}.

OTOS (בسو"ד) הביאו עד דהיכא דלא הויה זר מעיקרא לא הויה בכלל איש זה, אף חיבי בירתות דלא תפיסי קידושין. ומש"ה איעטירך לאו זונה בנבעלה לחיבי בירתות דע"י קידושין. (OTOS חוסיפו דילפ"י דנספהה אף לתרומה דנכבל זונה וחלה יחדר).

ולדעתי הראשונים דזהה זונה אף בחיבי לאוין דתפסי קידושין (ולא הויה זר מעיקרא) לק"מ,

וחרש"ב"א העלה צד (אין לומר) דפשיטה דזהה זונה, וכי' הגמ' מנ"ל זונה אסורה בתמורה. ובכ"ב האבן"מ בדעתה הרמב"ם. ווחרש"ב"א דזהה דגמי^ל (בע"ב) מק' אשכחן תרומה, לכיהונה מנ"ל.

ותוס' (לעיל מדו:) הביאו דר"י דין מנ"ל זונה אסורה בתמורה. ותוס' כת' בחד' תי' (זהה נראה לר"ז) דילפ"י מסוגין מ'כ' תהיה לאיש זר, וכל היכא דלא חפסי קידושין ונעשה זונה^{יד} נחשב איש זר.

ועוד כת' תוס' (בسو"ד יוזחו דוחק) דמשמעו בכ"מ דהיכא דעשה זונה פסולת לתרומה. אלא דילפ"י מדככל הקרא בהדי חלה, דפסלה כהלה.

וחרמב"ם (תרומות ו') למד מפסק זה כי תהיה לאיש זר, שאם תבעל לאסור לה ותעשה זונה או חלה, ובכמו שבארנו בהלכות איסורי ביאה הרי חלה, והוא אסורה לאכול בתרומות עלולים וכוכ"ה. ומשמע דידייע בבר שנספהה לכיהונה, וילפ"י מסוגין דפסלה בתמורה. (ועוד מבואר דאף זונה נתחלת מכיהונה, ובידיאת בגמ' בכורות מז.).

קה שם. תוס' (לעיל סא. ד"ה שנבעלה) כת' זונה לא הויה אלא מחייבי בירתות ולבנין^{טט}. ולפ"ז שפיר בעי קרא לחיבי לאוין (דור מעירא) בסוגין. והפטוסקים (ב"ח ומחרש"ל לטור אה"ע ו') ביארו דה"מ משום שם זונה, אבל גור עמוני ופסולי קהיל דסוגין פסולים לתרומה וכיהונה מקרא ד'איש זר^{טט}. (וע"ע בע"ב אי ליקה משום איש זר).

בד. לבנן זונה תלי בתפיסת קידושין,OTOS ביארו דכל היכא דלא תפיסי קידושין נחשב זר אצליה, אף היכא דלא הויה זר מעירא. ואבל לר' מותיא בן חרש (לעיל סא) הויה זונה אף בעלה בא עליה בדרך, ובכ"ש מחזר גרטשו. וא"ה אינה בכלל איש זר לפסל לתרומה.

כה. וביאר כדין כל חלל, שהחלל כור לכל דבר. ומשמע דהטעם דאיינה אובלת, דחולות הויה שלילת כיהונה (ובדלקמן עד: דלאו דרעה דאתהך). וליבא סיבה חיוובת שלא תאכל בתמורה).

כו. אבל לר' מותיא בן חרש הויה מכל האיסוריין. ווע"ע טט. דהרטיב"א כתוב דאף לר' אליעור).

כו. והbab"ח הביאו דכן מפורש בתוס' (מד: ד"ה הכא והרא"ש בגין).

בד. לבנן זונה תלי בתפיסת קידושין,OTOS ביארו דכל היכא דלא תפיסי קידושין נחשב זר אצליה, אף היכא דלא הויה זר מעירא. ואבל לר' מותיא בן חרש (לעיל סא) הויה זונה אף בעלה בא עליה בדרך, ובכ"ש מחזר גרטשו. וא"ה אינה בכלל איש זר לפסל לתרומה).

כט. והbab"ח הביאו דכן מפורש בתוס' (מד: ד"ה הכא והרא"ש בגין).

ל. וצ"ב דא"ב אמאית בעי זר אצליה מעירא. וע'OTOS (לעיל טט: וקידושין עה),OTOS הרא"ש טט, דכין דזהה ממור, פשיטה דפסול בגין.

לא. ורק לאחר קרא זונה יlfpi' דבריאת חיבי בירתות נפסלת לתרומה. ועי' נפסלה לכיהונה מקרא. וליבא לוכה ב' משומ זונה ומושום איש זר. ואף דזהה מכך גילוי זונה).

מצד עצמה, ודלא כדרישתנו בתוס' (כתובות מו). ווע' מש"ב בזה סה:).

ק"ב) ומה גירושה שמותרת בתרומה אסורה לכהונה וכו'. התוס' הרא"ש הקשה וזה תobicה ואסורה לתרומה ומורתה לכהונה. וთ' דילפ' ר' מקידי דאתעדר ביה מעשה. ואית' בת חנוך שיש לה זרע מישראל תוכיח, שאסורה בתרומה ומורתה לכהונה? י"ל כיון דעת מות ודע חזורת לתרומה לא קריינא ביה אסורה בתרומה.

ק"ג) **אלא** לכהונה ק"ז מגירושה וכו' גילוי מילתה בעמְלָא הַוָּא. פרש"י (ד"ה גלו) דכין דאיפסלה לתרומה איפסללה לכהונה, דתרומה היינו קדושת כהונה. וזה גילוי מילתא דפסוללה לכהונה, וממילא ביה מוחדר עלייה.

הריטב"א הביא בשם רשי"ד דלאו למיירא דילפ' איסור ובכהונה מותרה, אלא כיון דפסוללה רחמנא לתרומה משות קדושת כהונה, ממילא שמעי' דפסוללה לכהונה.

ויל"ד מאיה לאו הוא מוחדר עלייה. ותוס' (לעיל לה), וכ"מ תוס' לעיל מה:) בת' דלוקה משם קרא דבת בון כי תהיה לאיש זה. ואף דברךרא כתיב 'לא תאכל', ליפי' מק"ז דאף בביאה לבן עובר משות לא תאכל. וזה בכלל איסור זורת.

ורשי"ז (לקמן ע.) כתוב [גבוי פצעע דכא] דשויא חלהה, משמעו דהוה שם חלהות. (ויל"פ ע"פ מש"ב רשי' כאן, דנפסלה ונשללה מאכילת תרומה). והרשב"א (לקמן ע.) חלק דאין חלה אלא מאיסורי כהונה. ותוס' (לעיל טה: ד"ה מה בת"ד ונדה טה:) בת' דמקרה ילי' דמותחללת בביאת גור אמוני וכו'.

ב. ואיך הרוי"פ העתיק את סוגין דהוה גילוי מילתא, ולדעת תוס' (ליעיל סא), אף רבנן סיל דבפסול לי' קהלה אינה גנשית זונה. א"כ אף לרבעןอาทיה. אלא דבגמי' (נכטמך) הק' אף חייבי בריתות ועכורים ועבד.

ג. וצ"ב קושיותו, דכתנתשא לבן אוכלת בתרומה, ואולי זה בכלל תי', ומ"מ הקשה דהשתאות אסורה בתרומה.

ד. והריטב"א הביא י"א דדרשי' לא תאכל לשון תשמש, כדכתיב באלה ומורתה פיה (משליל ב').

ה. אבל הערול'ג (לקמן ע.) בת' דאף לרשי' זהה משות זונה, אלא דהותם קאי לענין תרומה. ובוונת רשי' גזונה פסולה

דאיצטריך לאו דזונה להני דלא הוה בכלל איש זר לב' (וכ"ב הגרא"ו בט).

דף סה:

ק) דר' יוסי בר"ח מון זר וכ"ז זר. לגיר' זו פשוטה דקריא לרבות נשואה לישראל, ורבינו דבל' למעט אגניות (וכ"ב המהירוש"א בשם הסמ"ג). אבל המהירוש"ל מחק 'דר'י בר"ח, והרבינו דבל' לרבות נשואה לישראל. וב"ב הרמב"ם (תרומות ו ה וטה"מ ל"ת קל').

ק"ח) ואינה חזורת לכהונה ושוק וכו' מאי בתורות הקדשים ש"ט תרתי. הריטב"א ביאר דדרשי' לקרוא לעצדים, כדי תנסה לישראל שלא תאכל עלומית בחזה ושוק המורום מן הקדשים וואף שחוורת לבית אביה. ועוד דרש' כי תבעל לאדם פסול, לא תאכל בשום תרומה.

וגדר איש זר לכהונה

קט) לכהונה מנגן וכו'. הרשב"א (בע"א, הו' לעיל) והריטב"א (באן) הק' אמאו איצטריך קרא לפסול, Tipol משום זונה. ות' דבסוגין קאי לר"א (סא): דודוקא אשת איש שזונתה נעשית זונה. (זהר' לעיל).

OTOS (לעיל מה; הו' בע"א) הקשו להיפר, אמאו איצטריך קרא לאסור זונה, תיפויו ליה מהך דרשא דהכא. ובחד תי' בת' לעבור בב' לאוין.

ק) **אלמא לא**, משכח"ל דקacula בשבי' בנה וכו'. האחרונים הקשו לדמאי דס"ד השטא דמותרת לכהונה, המ"ל דונשואה לכהן.

ק"א) כהנת דבקודשה דנפשה וכו' והיא הנותנת כהנת דקדיש נווה וכו'. משמעו דבת בון אוכלת בתרומה

לב. וכ"ד המאירי (לעל טו) דיבמה לשק לכהונה אסיא משום זונה, אבל לא נפסלה לתרומה דהוה חייבי לאוין שבישראל שאין בו פגם ייחסין. וב"ב המאירי (נכטמך) דאף לדעת הפסוקים שלא גנשית זונה לעניין מלכות ולאכילה תרומה) אלא מחייב בrichtot. מ"מ כל שנגעלה לפסול לה גנשית זונה לפסל לנשא לכהונה. (אך צ"ע אמאו קרי ליה 'זונה', דלבאו' הוה שם בפנ"ע ד'איש זר').

א. ובשלמא הגמ' דלעיל דעתמעיטה מתרומה, י"ל דנהי דאסורה לבן משות זונה, אף"ה אוכלת בתרומה. ותוס' מה' אלה. והוא לעיל) דו האם 'שם זונה' ומתמעט מאכילת תרומה). אבל אל"ב אמאו בעין קרא גבי כהונה.

קיד) שם. גילוי מילתה בעלמא. רע"א בגהש"ס ציין דנה' עד"ז אבוי ורבא (סנהדר' עז).⁹ ויל"ד אי הוה מה' כליל האם לוקין על גילוי מילתה. או דנה' התם האם חשב גילוי מילתה. וההיבי"ש (חו' בסמור) כת' דافق בסוגין גילי מילתה קאי אליבא דאבי. אבל מדברי התוס' (בכ"מ) מבואר דהכא לכ"ע לוקה¹⁰. וכן לדעת הרמב"ם לوكה [משמעותו זונה].

ותוס' (לעיל לה. ומוד') הביאו מוסוגין דבחן לוקה עליה [מקרא ד'איש זר], ובדרמה מק' הגם' דאיין מזהירין מהדרין. ותוי' דהוה גילוי מילתה ושפיר לך. אבל מדברי הראב"ד (יח א תנ"ל) משמע דהוה איסור בעלמא ואיתו לוקה. וכ"ב הראב"ד (לבעה"מ לעיל נוה יה: ברה"ר, ובתוס' חור מקמאי שם) דאיתנה לוקה מקרה ד'איש זר, וילפ"י איסור בעלמא מקו"ר. וכן משמע מדברי התוס' (ושו"ע ו' ח) בדעת הרא"ש.

והפוסקים תמהו דבסוגין דנו משום מזהירין מהדרין, וע"כ דיש כאן נידון לענין מלוקות¹¹. והביה שמדובר (ו' טז) בת' דדעת הראב"ד ותוס' והרא"ש דסוגיןocabii (סנהדרין עז). דלוקין על גילוי מילתה. ולהלכה קי"ל כרבא דאין לוקין.

והמהדר"ב למורהש"א דיק דשם האיסור הו החולות, וגלי קרא דבזה נעשית חללה אף שלא הוה פסול כהונה?.

אבל הרמב"ם (אייסו"ב ייח א) הביא דכל אלו הוה בכלל לאו דזונה¹². והראב"ד השיג דעתן זונה אלא מהיבי' בריתות, ומ"מ פסול קהל פוטלה בביاتها מתרומה וככהונה. אבל איתנו לוקה משום זונה.

וכן הרשב"א (ע.) כת' דפצע רבא לוקה משום זונה. ואך למש'ב הרשב"א (טה) סוגין אינה מדרין זונה, אלא שם איסור דאיש זר.

ובפושטו משמע דכוונת הרמב"ם דכל בית איסור (השווה לכל) עשה זונה (וכמ"ש Tos' סא. בדעת רשי), וכן נקט הרשב"א בע"א, וא"י' לטעמי. והאבן"מ (ו' ד) ביאר ע"פ דברי הרשב"א (בע"א) דסוגין קאי במד' דאיין זונה אלא מא"א, אבל להלכה לוקים משום זונה.

אבל ה"ה הביא דמקור הרמב"ם מוסוגין. והגר"א (ו' כת' הב') ביאר דאן לפ"י מכך מתרומה להבין פ' של זונה האמורה בתורה. וgiloy מילתה דהוה בכלל זונה. וכותב דבזה מתרוץ קשיית התוס' (לעיל מוד') ליל לאו בזונה (ודהא כל האיסור משום זונה).

ברע, ולא הוה בכלל אין מזהירין מהדרין. דלאו דינא הוא, דמי גרע מטופ ברע. ורבא פיגן.

ו. ובגמ' (סנהדר' נז) הור דנה' אבוי ורבא א' עונשי מהדרין, וצ'ל דכוונת הגם' דנה' האם ק"ו שהוא גילוי מילתה בכלל אין עונשי מהדרין.

יא. וחר"ש (טבל יומ' ג' ב') כת' דלוקין על תעם בעיר וכשאוכל בזונות, אף דילפ"י מכך מנור. וביאר דהוה גילוי מילתה. וכות' דכוותה אשכחן (בסוגין) דבחן חייב עלייה בק"ו, וחשייב ליה גילוי מילתה. ואך יש לדוחות דקאי התם בדעת אבוי.

יב. וכ"ב המולחמות (שפ' א) אלא שנקט קרא 'אלמנה וגורשה', וכן הרמב"ן (עה' ו' וקאה ט בט') כת' דמלחיבי לאין מכם ור עמוני ומואבini אינה זונה ואיתו לוקה עלייה, אלא שפסקלה מן התורמה וכן הכהונה.

יג. אך הגר"א (ו' כת' הב') כת' דאי"ץ לזה ולחותםיד סוגיןocabii, דלא אמרו שלוקה אלא שפסקלה, דסוגין קאי לענין תרומה והחזרו"א (טו' הט' תמה ולא הגענו לדברי, דאם לא מלוקות לא שיר' מזהירין מהדרין).

יד. והאחרונים תמהו עלי' דדעת תוס' (לה. ומוד') דלוקה.

لتורמה מדרין חללה (וכמ"ש Tos' מוד': לפרש בסוגין). ועוד כתוב דכוונת רשי' דביבאה שנייה נעשית חללה.

ו. אך י"ל דכוונת התוס' דילפיק מקרא שמתחללת, מוחמת שם איש זר, ולא משום שם חללה.

ז. והרמב"ם כת' מפי השמועה למדרינו שהזונה האמורה בתורה היא כל שאיתנה בת ישראל, או בת ישראל שנבעלה לאדם שהוא אסור להנsha לו איסור השוה לכל ובור.

ח. וכות' הא' ברשב"א, אבל אין לומר כת' הב', דהרמב"ם פסק דבאנוס הוה זונה. ואפשר דסוגין כליך דרביה, ובאונס ודלא כהלהב).

ט. האם חייבין על בתו מכך דבת בתו, דgiloy מילתה בעלמא היא. ורבא ס'ל דאיין מזהירין מהדרין. ופרשי' דאבי ס'ל דהוה גילוי מילתה, ואין זה עונש מן הדין דהא בת בתו מקربת דבריו היא דאתה. ורוקא אוחתך בת אבוי ובת אם חייב עונש מן הדין, ואם באתה להביא בת אבוי ובת אם מק"ו הזה עונש מן הדין. דהא לאו מכח קרובה דהא אתא, דו קרובה מחמת עצמה וו' קרובה מחמת עצמה. אבל הבא על בת בתו אינה קרובה לו אלא משום בתה.

ועוד נח' (שם נ-): דאבי עלי אבוי, האם לפ' מכך מאייחי אבוי. (ועוד נח' (תמורה ט) דאבי למד ממיר טוב בטוב מכך דטוב

אצללה מעיקרא^ט. אבל תוס' (לעיל לה), נקטו דאך בחחיבי בריות בעין ור' מעירא, וחיבי בריות הנארשות ע"י קידושן לא יפסלו^ו. ותוס' (שם, ומה):
"בכטשׁוּד" תי' דפסולה ממשום דזהה זונה^{א'}. ותוס' כת'
דלאפ"ז צ"ל דשם זונה פוטל לתרומה, מודכליה בהדי
וחחללה. ותוס' (מד:) סיימו דלאפ"ז צריך ליישב את סוגין
הנרבעללה לפסול בחחיבי בריות:

ק"י רשי ד"ה ואימא. וכותי ונתין דפסלי מילן.
המהרש"א כתוב ד'כחות' דנקט שגירת לישנא,
לממש' רשי י"א (בע"א) דכוותי דסוגין הזה עכ"ם, וכמ"ד
אריות. וא"ב לא תפסי קידושין כלל.

ק' רשי ד"ה עבד בכנען וכו'. עכ'ם ל' ליל קידושין דאי סנחד' נב': אשת רעהו וכור' ובשאלותיו דרב אחאי ליפ' וכור' וגבי ישראל מקיש וכו'. ורש'י (לעיל מה).

קקייט רשי ואית דמפרשי וכו' דחיבוי כיריות לא פסלי וכו'. ורשי הקשה בכמה מקומות דרומבוואר דבריאת חייבי כיריות פסולת לכהונה. והאהרונים דנו דיל'פ דכוונת ה'אית דמפרשי' רק לענין תרומה, דכיוון דלא הוותר מעיקרא לא נפסלה לרטרומה. ומ'ם כיון דלא תפשי קידושין הוותרונה ליפסל לכהונה^{בב}. וכצעד בתוס' (לה. וכן): דזונה אוכלת בתרומה, ועפ'ז מתרוץ קושיות רשי, דיל' שפסולת רק מכוהנה^{בג}.

אישי וילא הויה זו אצלת מה מעיקרה, אפה' ה' פוסל. ומושמע דקמ' ל-
לא דפ' ה' פסל ממשום 'איש' ו' קמ'ל' דעתה איש חמיר, ול' ג' צ-
צ'רור מעיקרה. וויל' ח' דכובונתו קמ'ל' דפוסל ממשום טומאה. ולא
המשמע איש' ג' (ב)

ב. ותוס' הוכיחו מן המגמ' (נ) דיש חילוק ביןanganסו ובקרא דיש זר או אין זה חילוק, ועכ' אתהין עלה משום לאו דזונה. כתורו העלו צד דברה נדי הלשנות אתם יהיבי ביריות הזה והכלל איש וזה ומש' התסר באונס ובקר' [דרתון].

בבא, ואילו סוגין בפסולי קחל דהוה חייב לאוין ותפסי קידושין, ולא הוה בכלל שם ונוה וככמ"ש תנוט ס"א...).

ובבב. ואם חור ובא עליה כהן נתחללה, דהוה פסולי בחונה. וכבר בא' קידר ענ, ועפ"ז י"ל דהוה עיקר הנידון בגין' קדושין,

בג. אך בוגר (לה), מבואר דרביאת אשת איש פסול מהוירותם כי נשייה. ובוגר' דידין כ"ה במשנה לנו: ומ"מ י"ל לשואי אשת איש עז"ל הגרן וכו':

והבית שמואל תמה על הרמב"ם דפסק דילוקה [משמעותו נהנה], הוא קייל' כרבא ולא אמר' דחויה גiley מילתא בעלמא. והגר"א (ו בטהב) ישב לדעת הרמב"ם יleafי מק"ז מתרומה להבין פי' של זונה האמורה בתורה, ולא דמי לנהדרין שם".

קטן) כי תהיה אמר רחמנא הנהן דעתך בהז הויה,
חויבי כרויות לאו בני הויה. פרש"י חייבי
כרויות ולא חייבי לאין, ות"י הגמ"ה דמשתעי אף
הירא דהפטמי קידרונו.

ורשי"י נקט דלתה' הגמ' חייבי בריתות לא הויה בכלל איש זו. ורש"י (בפי' הא') פי' דילפ' חייבי בריתות מקרא דר' יוחנן, שאין להם אלמנות וגירושין בה. אבל תוס' (סוד'ה עבור כוכבים) פי' דחיהיבי בריתות דהנמירי הויה איש זו", ולפי' מקרא דאייש זו". ותמי' הגמ' כי תהיה דקאי אף בהנוג דתפסי קידושין.

ובכן רשי' בת' דק' הגם חify' בריתות ולא חify' לאוין, ומשמעו שלטנסנא אף חify' לאוין הוה בכלל איש זו. וכי תהיה אלמנה וגורשה לא הוה שם איסור בפנ'ע, אלא דגלי' דק' קרא דאף הנך פסל. וכ'ם ברשי' (לעיל לה), דכת' חify' בריתות פסל, והביא סוגין דילפ' מושום איש זו. והדר מיטינא כי תהיה אלמנה וגורשה, ונפק'ל אף חify' בריתות. ומעירקא פרבי' חify' בריתות ולא חify' לאוין (ומשמעו שלטנסנא ילפ' אף חify' בריתות?').

קטז) שם. ותוס' כת' דחייבי בריתות חמירין, ולא בעינן זר

טו. והחזה"א (טו טו) בת' דלאו כולהו בחדא מחתה.

טו. והוועת' כת' דס"ד דעכ'וּם וועבד כיון דלא חמיר, לא השיב
ור אצלה. וצ"ע דאדרבה עכ'וּם וועבר חמיריו ול' קל' קידושין
כלל, והטעם דל' מל' ממורות אי' (עליל מה) משום דלא חפסי
קידושין לכל העלם. וויש שדו דכבודה הווועת' דס"ד דזהה
בגיטין באלמאנ' דזונען ברברוב' ברברוב'ו

י". וכן הזכירו מוס' (לעיל לה), בשם רשי"ד דילפ' "מאייש זר,
וחודלא כמ"ש רשי"ד שם לפניו בהמשך דילפ' אלמנה וגרושה,
ורבשיטו רבנן[...]

ליה. וכ"מ מהא דריש"י (שם) הוצרך להביא כל סוגין, והוא לא יתיר רק דאלמנה וגרושה, ואנמי הביא קרא ד'אייש להביא.

יש. ומובהרי התוטח, חדר מוקמוני (נו) נראה דבבה תלי הס' והמסקנא דהגמ' (שם), דברת' דפשיטה דביבאית פסל פולחן אפ' באונס, מקרה דאיש זה, אלא דאיינו לוקה ודבאנס לא ההו וזה). ורב ערובה חידש ואחרורונו לעיינן דרכ' אשם

ובעין קרא דזונה או שיש אלמנות וגיורשין. כן) בא"ד וא"כ משבחת וכו' הרי זה ממזר ומאניכלה וכו'. ולען לא משבחת ממנזר שמאכיל את אמו. בין חיבי כריתות ובין מנזר פסלה בביاتها.

והאבן"ם נקט אדם בא עליה דרך יבום (ודמוארי) עשה רוחה להן לא פסלה, ولكن הקשה א"ב משבח"ל כה"ג שמאכיל את אמו. והאבן"ם תי' שלא משבח"ל כהן מנזר, וכן לא יתכן שיICIAL בתרומה בכח"ג ויע' מש"ב בהה לעיל מוד: ונגנ). והmegaga (שם ג) חלק דאף דהוותר הביאה מדין עדלא"ת מ"מ נפלחה בביאה זו, ובמ"ש הרמב"ם (יח ה) דפסול זונה תלי בפגם, ולא תלי באיסור ביאה. (וע"ע ליקמן סט).

כן) מנין ליעבו"ם ונבד וכו' שפסלה, שנאמר וכו' אלמנות גורושה וגוי מו שיש לך אלמנות וגירושים וכו'. תוס' (מד) מבואר דהגבעלת לעכורים אינה לוקה מקרה דאלמנה וגורושה¹². דילפ' לאו הבא מכל' עשה שאינה אוכלה בתרומה, ובהך קרא ליאו¹³. ולבחינה לוקה ממשום זונה. ובכ"ד קכח) שם. העולה מסוגין לדעת רשי' חיבי כריתות פסול בבייתו מקרה דאלמנה וגורשה, שלא תפסי בה קידושין. ולדעת תוס' הוה מקרה דבר תהיה לאיש זו, דחיבי כריתות הוה זו. ותוס' (עליל לה), בת' דפסול רק ממשום זונה וכו' כ"ה בריש"י).

והאבן"ם (וג) כת' דנפק"ם האם לוקה עליון, דאלמנה וגורשה לא הוה לאו¹⁴. ואילו ממשום איש וזה מבואר בתוס' (לה. ומוד:) שלוקה.

בז. וכ"ב המגנ"ח (קסו גג). אבל יש אחרים שנקטו דהוה גילוי על איש זו, דגלי קרא דאף עכורים ועבד דיליכא אלמנות וגירושין הוה בכלל איש זו.

בת' אך לחדר תי' בתוס' (שם) זונה מזוהרת בתרומה מודכליה בהורי חלה ולכארו לוקה). וא"ב כל הנפק"ם בהא דאיינו לוקה ב').

בט. והעדי דלפ"ז חיבי לאין (דפסול קהלו) חמיריה מחיבי כריתות לעניין מלוקת. ואילו מדברי רשי' משמע דעתך דילפ' כ"ש. אך ייל דאי ממשום ק"א, אין לוקין מהדרין).

וכ"ב רשי' (יב: ד"ה וב"ה) [דביביאת אשת אהן] אינה נפללת מתרומה דבר נשא בעילית ברת, אלא בעילית חלל נתין וממנזר. ותוס' (שם ד"ה בית הלל) חלקו דזונה אסורה בתרומה. ונח' בזה תי' התוס' (לה. ומוד). ולהי' הא (בתוס' מוד:) זונה פטולה ממשום איש זו דסוגין ב". ותוס' הביאו דרש"י עצמו חור בו.

קכ) בא"ד נפסלו מתרומה בכינחת אשת איש וכו' והאחרונים דחו דעתה איש שזונתה נפללה לכהונה ותרומה ממשום טומאה, וכדי' (עליל גנו). ולבסוף עמרם אף אשת ישראל שנאנסה. ויל' דכובנת רשי' דרביה נקט דוקא אשת כהן שנאנסה, ואילו אשת ישראל שנאנסה אינה בכלל טומאה. ע"ע לעיל שם).

קכ) בא"ד כיוון דהוה זונה ביאתו פוטלה דתניא וכו'. וע"ב דאי הוה סברא דזונה אסורה בתרומה, א"ב אמראי ציריך ריבוי בסוגין. ומדברי רשי' משמע דזונה פטולה לתרומה ממשום קרא דסוגין. ולא הוה שם איסור בפנ' ע"ז. אלא דהוה סברא מוכחת, דכיוון דהוה זונה לכיהונה ע"כ דפסולה לתרומה.

קכ) בא"ד שבא עליה אהיה וכו'. מבואר בדברי רשי' ד"א' פסל ממשום דהוה חיבי כריתות, הא לאו הכى אינו פסול. אבל מדברי התוס' (הנ' ל') משמע דוקא עריות דע"י קידושין לא הוה בכלל איש וז. אבל כל ערוה שהיתה משעת לידה נששב וז מעיקרא. א"ב אחותו תאסר ממשום 'איש זר' זוכ"ב החזו"א טו.).

והקובה"ע (מד י) ביאר לדעת רשי' סברת זו מעיקרה הוא דהובעל הוא 'פסול' [וכמ"ש רשי' לעיל גנו]. ואילו איסור קרובים אף הובעל הוא בשאר, ומיש"ה אינו בכלל 'איש זר' לפסול בביاتها.

בד. ויל' דבחיבי כריתות אינה נפללה).

בה. ומ"מ הولد ממזר, ותלה בימה שננטפק השעה"מ דאף במקומות יבום הولد הוה מנזר. והאחרונים (מגיה שם) כת' דפסיטה הוה ממזר, דבונו של ממזר הולד הוה ממזר בתולדת, ולא תלי באביה האיסור כלל. ובכל ספיקו של השעה"מ שייר במקומות דהוה ממזר מהמתה בית האיסור. (וממשמע באבנ"ם דכיוון דהוה בית האיסור לא אמרוי דהולד הילך תחור הפוגום).

כז. ותוס' תי' דמש"ה איצטריך לאו בזונה, דהיך זונה אינה לוקה ממשום ק"ז דתרומה).

שנייה לوكה תרתי משום איש זר ומשום זונה. אבל איןנו לוקה משום חללה).

דֶּף סֶת.

קכו) אשכחן כהנת, ג'ואה ויישראליות מנ"ג וכו'. לבארה קאי באוכלה משום בנה, דפושל בתורמה אף דלא קדיש גופה. ובמסקנת הגמ' (לעיל סח). וכ"מ בתוס' (דר' אם כן).

והגמ' בגין לא דינה לבחונה מൻלו וכו', ויל' דבעבילה לעכרים ועבד פסולה לבחונה משום זונה לר' ע". אבל לתוי' הרשב"א דnidzon הגמ' בנאנסה, לבאו הוה כל בכל זונה דלא הוה זונה באונס, אף מעכרים ועבד. ואפשר דסmek על הגמ' לעיל, דילפ' ק"ו מתרומה והוה גילוי מלטה.

קכח) ואימא וכו' מי שאין לו אלמנות וגירושין בה אע"ג דעתך ליה זרע תיכול. פרשי' ובבבמה בעלמא חשוב. וצ"ב דמ"מ יש לה זרע מורה. והאחרונים הביאו מכאן גדרה הא דין מזור פושל הוה מחתמת הבועל, דע"י הורע יש קשר לבועל. (וכמ"ש היש"ש דר' לעיל סז).

אך צ"ב לדבדרי רשי' (סח) קאי אף בשאר חייבי בריתות, דכין דלא תפיס קידושין נחשב דין לו אלמנות. ואך דיש להם יחס, ולא הוה כבבמה. וצל' דמ"מ עיקר דרשא קאי עכרים.

קכט) שם. החוו"א (טו ד) דין למסקנא (דילפ' דפושל בביבאה), האם אמר' דרא' זרע מעכ"ם פסול ובגנן דעתברה באמבטיע, דלא נפסלה האם. או דהוה כבבמה?.

א. אך לדעת הרמב"ם אף פסולי' קחל הוה זונה, והגמ' באיר דבשוגין גלי' קרא דהוה בכלל שום זונה. א"כ ייל"ד דאף עכרים ועבד נינכא דאייטזריך קיז' גילוי מלטה. אך הרמב"ם בפי' מ' (נסוף הפרק) באיר דעכ"ם ערשה זונה, דכין דיןינו ראוי לבא בישראל לפיקר ביאתו ביאת זנות.

ב. שעכרים שבא עלייה נחשב בимвומה. ומ"ה לא איכפ' שיש זרע.

ג. דהכא הורע אינו מיויחס לעכרים. ועוד ייל"פ ע"פ הגמ' בכורות מז. ודעכ"ם הבא על בת לוי פטור מפדיין הדין' דכין דיןינו מיויחס אחר אבוי נחשב באמנו ולוי.

ד. לבאו הניידן האם יילפ' גויה"ב דיןינו פסול.

הטהור (ו) כת' דהבא על יבמה לשוק פסול בביבאות, אף לדעת הרא"ש [רבחייבי לאוין לא הוה זונה]. והפוסקים ביארו דביבמה לשוק לא תפיס קידושין, ומ"ה עשה זונה [וכדאי' בגמ' קידושין עה], הוא בתוס' לעיל מדה: דשicity זה להזה].

והראשונים כת' דהבא על הנדה לא עשה זונה, אף דהוה חייבי בריתות. והה' (יח א) הביא דנתמעט (לעליל ס), מלאה אתה ערשה חלול ולא מנדה, ואם איתא דהבא על הנדה עשה זונה, א"כ הولد מביאה שנייה הוה חלול.

קכו) שם. בגמ' (קידושין עז) איתא דבחן הבא על אחותו זונה ממשיאו ליה, חללה לא ממשיאו ליה. חור ובא עליה עשה זונה לא. ומובואר דביבאית חייבי בריתות אינה נעשית חללה, אלא בשחור ובא עליה. והמהדר"ב למחרש"א (לעליל טו) ה'ק' דאחותו הוה זר מעיקרא ומשעת ליהה, א"כ הוה בכלל איש זר. ואך למש"ב הקובוה"ע בדעת רשי' ב'ין דלא הוה פסל עצלה, אלא קורבא בעלמא לא חшиб איש זר.

ועה'ק האחרונים (קוביה"ע מד י, חז"א טו ז) לדעת תוס' (דר' שעבד ככוכבים) אף חייבי בריתות יילפי' משום 'איש זר' לי'. ודיקקו מדברי התוס' (לעליל טו): דגדרה הר קרא דעשה חללות, וחיללה בביבאות, והק' דא"כ הוה פסולי' בכהונה, וצ"ע מהגמ' בקידושין. והמהדר"ב הוכיח בדעת הרמב"ם דמחייבי בריתות הוה זונה לי'.

אך בפשותו מבהיר בתוס' (לעליל לה. ומד') דאייש זו הוה שם איסור בפנ"ע, ולא שם 'חללה'. ובבביהה

ל. לדעת רב לא תפיס בה קידושין, ושਮואל נסתפק בזה. והפוסקים ה'ק' דקל' דצרכיה גט מספק. והב"ח ומהריש' לטדור כת' דהא דצרכיה גט הוה להרוחא דמלטה, ומוניא לוקה כת' זונה. ואבל האבן' מ' (ז' ציין מדברי הרמב"ם אישות ד י) מבהיר דהוה ספק גמורו.

לא. ובפשותו כוונת הגמ' דע"ז לוקה ב', אף משום לאו דחללה. והרמב"ם (יט ה) הביא דהולד מביאה ראשונה אינו חלול, שאינו מאיסורי בכהונה ובשומרת יbum, דאיילו מחייבי בריתות הוה מנומר. והולד מביאה שנייה הוה חלול.

לב. אך לדעת רשי' חייבי בריתות נלמד מקרה דאלמנה וגירושין, ואיןו לוקה.

לג. דגדר 'איש זר' דהוה זונה, ולא חללה.

אבל החזו"א (טו ה) כתוב ברכונת תוס' דיין דכלפי אכילת תרומה (ובכהונה) זהה רק עשה.

קלד) שם. דרכ'א לא עשה. הרש"ש ור'ש מוסטי ה' דנימא דאייר במעצרי ואודומי דוחה עשה. וכותבו רוכונת התוס' לר' ישכב לא תפשי קידושין, ומ"ה הק' דוקא מוסטה לדלבייע תפשי (בדלעיל מטו). וב' הרמב"ז, דקו' הגמ' לר' ישוב. אבל לר' סימאי יש להעמיד בחיבי עשה". וכן למ"ד דר"ע קאי בחיבי לאוין דשאה.

ור' אצלה מעיקרא

קלה) ואימא נגעיה לפסוחה אף מהזיר גירושתו וכ' לאייש זר וכו'. מבואר דפשיטה לגמ' דמחוזיר גירושתו איינו פסול בバイתו. אבל התוס' הרא"ש ותויי (לעיל מדו) הביאו דעת ר'ח' דמחוזיר גירושתו אסורה בתרומה. והתוס' ר'א"ש הביא בשם ר' מאיר דר'ח' קאי דוקא במוחזיר גירושתו דכתיב טומאה", ואין מקראי יוצא מיידי פשטוטו (ע"ע לעיל יא). ואנה נקעת טומאה זו לפסול בתרומה, אלא דאיתנה לוכה. ובviar דקו' הגמ' נימא דקרה דאייש זר גלי' שלקה. ולעלום יש איסור. וע"ע בסמור דעת הרמב"ם.

קלו) לאיש זר וכו' לאפוקי האי דלא זר אצלה מעיקרא". האחרונים (זה' לעיל סח) העמידו דנה' בזה, דעתת תוס' (לה. וכ'מו) כל איסור שלא היה משעת לידה נחשב זר מעיקרא. ואילו דעת רש"ז (זה) דוקא פסול קחל, שהוא פסול לה.

אבל הרמב"ם (יח אבג) סתם דכל שנבעלה למי שאסורה להנשא"י לו באיסור השווה בכל עשהה זונה. ובפשטוטו משמע דלא בעי זר אצלה מעיקרא.

דמחוזיר גירושתו איינו פסול. ויל' דמש"ה נקטו מהזיר גירושתו טפי משאר לאוין.

יב. וע"ע ירושלמי (ד יז) וההמפרשים דנו במסקנת היירושלמי. יא. ולא בשאר חיבי לאוין. ודלא ברמב"ם ע' בסמור.

יב. והרש"ש הביא דנה' ר' מאיר ור' יהודה (בריתות ו) האם בעי זר מעיקרא ולענין משחת שמן המשחה, ויל' דהיג פלגי הכא.

יג. הרמב"ם נקט לשון זה לאפוקי נדה, דאך דוחה איסור ביאה השווה לכל, אינה אסורה לינשא לו.

כל) תוד"ה ואימא. תימה דבכל רוכטה לחומרא מקשין. והתוס' הרא"ש פ' דקי' הגמ' דמסתבר טעמייה, ובמ"ש רשי' כבבמה בעלמא חשיב. והחו"א (טו ד' תי' הדא דלחוморא מקשין הזה מידה בתורה כייש ב' דרישות היאך ללימוד. אבל הכא פריך ללימוד דין עכו"ם פולסים ממשום ורע, וממילא ליכא י寥ותא.

קלא) תוד"ה אם כן. לאשמעין דחוורת בשביל בנה וכו'". (ואף ולא קדיש גופה ואני אוכלת מהמת עצמה, ואפ"ה שייר גדר 'חוורת'). ויש שדרנו לחלק דל"ץ קרא דחוורת לאוכל בשביל בנה, שהרי אף עכשו הבן קים ויש סיבה להאכלו. ול"ד להא דחוורת לאוכל מהמת אביה, שכבר יצאת מרשותו. וצריך גילוי שחזרות.

קלב) ול"ר"ע אמר אין קידושין תופסין בחיבי לאוין וכו'. פרש"י דלר"ע לפyi כי תהיה לאיש זר אף בהנך דלא תפשי קידושין, ואף עכו"ם ועבד. ולא יעצירך קרא דכי תהיה אלמנה וגירושה.

ותוס' (לעיל מדו) כת' דלר"ע כל חיבי לאוין עשה זונה (וכדי' בוגם' קידושין עה: השטא מנור הזה מיפסל מיבע). ותוס' דנו האם יש פ██וק שאינה אוכלת בתרומה. אך עיקר קו' הגמ' כאן מקרה דכי תהיה).

קלג) תוד"ה כי תהיה. שבא עליה בדרך, דליך אלא עשה. רע"א (בגחש"ס) ציין לדברי התוס' (לעיל יא): דפשיטה אליה דבעליה לוקה עליה בספק סוטה (וע' מש"ב בזוה שם). והאחרונים נקטו דתוס' כאן ס"ל כתבי בתוס' (ג' ויא. ד"ה צרת) דההורה שעשאותו ספק הווה עשה. והאחרונים העמידו דתלאה בחייבה בגין ספק סוטה כודאי, האם הווה הכרעה, והוברע דזהה חיבי לאוין. או דין טומאה חדשה, וא"ב הווה רק עשה. וע"ע מש"ב בזוה לעיל סא:).

ה. דמי שיש לה בן מכחן, ונשأت לישראל אינה אוכלת. ובשנתגרשה חזרה לאוכל ממשום בנה.

ו. ואף דבבעדיה אשות הישראלית אינה אוכלת.

ז. ובכ"ב הרשב"א וריטב"א ואיך סדר דבריהם איינו ברורו.

ח. אבל תוס' בתחילה דבריהם ממשמע דקיים לתרוייה.

ט. ובפשטוטו קו' הגמ' בכל חיבי לאוין ושאים פסולי קחלן. וכן אנטסת אבוי ולא יבנה ובמה לשוק וכ"ב למ"ד דתפסי קידושין, ורש"י הביא דקי' הגמ' ע"פ הבריתא (ע' לעיל מדו).

וז". אך הראשונים ה'ק' דאיירishi שהיה בשור ואח"ב נפצע, ולא היה זר מעיקרא. והתו"י (ע.) כתוב דבריו דכינוי נשנה גופו חשב כמו זר מעיקרא^ט.

ורשי"י (ע.) פ"י דעתנית חללה. והרשב"א תמה דין החלה אלא מאיסורי כהונה [וכרא"י קידור עז]. יש آخرונים שנקטו דעת רשי"י דשאנגי פסלי קחל דגלי קרא ד'איש זר, והוה גילוי מילתא דעת החלה מכונה וכין דאיתנה ראויה לתרומה] ועי"ז הוה בכל חללה. ועוד יש آخرונים שפי"ר דכוונת רשי"י שעת החלה מקרא דאיש זר ולא הוה בכל שם 'חללה'.

הרשב"א (ע.) והריטוב"א שם) הביא לפреш דעתנית זונה^ט, אבל שנבעלה באה פסולה دائוריתא הוה זונה. זונה פסולה לתרומה. אך שוב ה'ק' הרשב"א דבושאין מבואר דחיבי לאוין לא פסלי א"כ הוה זר מעיקרא, ופוצעו דברי דבאל לא הוה זר מעיקרא. אך ע"פ דברי הרשב"א (סח.) יש לישב דושאין קאי אקרוא דאיש זר. אבל שם זונה ולדעת רבנן לא בעי זר מעיקרא^ט. ובפושטו דברי הרשב"א סתרי אהדי. אך יש שפי"ר דהרשב"א נקט דבושאין מבואר דמחוזיר גורתו אינו פסול כלל, וע"כ דהיכא שלא זר הוה זר מעיקרא אינו עישה זונה^ט.

הרשב"א וריטב"א כת' דכינוי דזהה פסול קחל לא בעין זר אצלת' מעיקרא. וזה אצלת' מעיקרא בא לאפוקי דוקא מחזיק גורתו^ט.

הרשב"א סימן לדפ"ז י"ל דזהה משומ' איש זר, ולאו משומ' חללה ולא משומ' זונה.

מעיקרא, ולא נחשב דבר חיצוני וכמחוזיר גורתו וכבעין מש"ב ב��ובה^ט.

יט. וכ"כ המאייר בשם תוס' זוויל"ד האם כוונתו דוקא פוצעו דכא נחשתת זונה, ואילו שאר פסלי קחל הוה 'איש זר'. או אבל הקרא ד'איש זר' הוה גילוי זונה, וכמ"ש הגרא"א לדעת הרמב"ם^ט.

ט. ומחייב גורתו עשה זונה, אלא שלא הוה 'איש זר'. בא. אך קשה דבגמ' ילפי' מקרא ד'איש זר, ולגביה זונה מנ"ל דבריעין זר מעיקרא. ויש שדנו דכינוי ומיצאנו בהזה חילוק בהדר מקום, עי"ז ילפי' בן מסברא אף לענין זונה, דחיבי לאוין שלא זר הוה זר מעיקרא לא עשו זונה.

אך בגם' (עליל נ) מבואר דאיתנת איש עשה זונה, אף שלא זר הוה זר מעיקרא. וצ"ל דחויבי בריותת חמורי עשה זונה בכל אופן.

טב. הרשב"א ה'ק' אמא לא הוחבר בברייתא (סח.) פוצע

ובמה אחרונים (שעה"מ שם) נקטו דעת הרמב"ם דאפק מחוזיר גורתו עשה זונה. [וכדברי ר'ח הנ"ל]. אבל ה'ק' ה'ה כתוב דמחוזיר גורתו אינו פסול לתרומה, דבעי זר מעיקרא. והוא דהרבמ"ם לא הוציאו מכללו, דבלא"ה פסולה לכוהנה משומ' גורתה. ומ"מ הקשה דהוו"ל לרמב"ם לפרש דלא הוה בכל שם זונה.

הרמב"ם פסק (י"ח ג, יט ה) דאפק יבמה לשוק הוה זונה. והאחרונים הוכיחו שלא הוה זר אצלת' מעיקרא^ט.

וה'ה (שם ג) כת' דיבמה לשוק לא תפשיקידושין, ומש"ה ילפי' מקי' משאר חיבי לאוין, וכ"פ הטור (ו' ח') דיבמה לשוק עשה זונה^ט, דהא לא תפשיקידושין^ט. והפוסקים תמהו דקי'ל בשמו אל דבעי וגט. והב"ח כתוב דהא דבעי גט להחומרא. אך הפטיקים הביאו דברם'ם (איות ד יד) מבואר דזהה ספק دائוריתא.

והשעה"מ ואבן"מ (ו' ד) כת' דהרבמ"ם פסק שלא בעי זר אצלת' מעיקרא, ע"פ דברי הרשב"א (סח.) דושאין קאי למ"יד שלא זונה זונה לאוין ממשאשת אישן, אבל למ"ד דזהה זונה פשיטה דאסורה, אף שלא זר מעיקרא. והאבן"מ ת"י עד ע"פ דברי היראים, ע' בסמוך^ט.

והגרא"א (ו' גג) כתוב דהרבמ"ם סמך אירישלמי (ד יג) דאפק מחוזיר גורתו זונה. ושוב דזהה דאיינו מוכחת. והכל דבל הפטיקים נקטו דבעי זר מעיקרא^ט.

קל') פוצע דבא – מבואר במשנה (לקמן ע.) דפוצע דבא פסול בבייחו. ובפושטו הוה מקרא ד'איש

יד. והמשנ'ל (ט ה) כתוב דאפק דעת הרמב"ם דבעי זר מעיקרא, ומש"ה הבא על צרת יבמותו ואיסור בית א' הווד בוניה, אינו פסולה. אך הקשה דהרבמ"ם כת' הדבא על חליצתו הוה דרבנן ובכלל שנויות, ולכן לא פסלת. תיפ"ל דקדום חיליצה הייתה ראויה לו, ובви זר מעיקרא.

טו. והטור כת' כן אף לדעת הרא"ש ותוס' דבעי זר מעיקרא. אבל בסוגה (עליל טט) מבואר דיבמה לשוק לא פסלת. והאחרונים האריכו בה^ט.

טז. ואפק דאין חולד ממזר (בדיעיל מט), עשה זונה^ט. יז. [והגרא"א האריך לדין האם ילפי' ק"ו לפסול הבה. וע' לעיל טה: ומוד: ובחו"א טו ייג,טו ומכ"מ].

יט. והקוב"ש (ה'ב לש"ש יד) כתוב לאבר דהגנוף הוה זר ואצלת' מעיקרא, וקורות שעשה פוצע דבא הוה גוף אחר. ובכתב דזהה דוחוק. ועוד פ"ז דזר אצלת' מעיקרא לא תליא בהא דהאיסור קודם בזמן, אלא כין סבית האיסור בגוף נחשב זו

פחות מבת ג'. ומשמעותו מדברי האבן'ם דכין והיתה נשואה לו בפועל, אף פחות מבת ג' לא נחשבת עצלו ר' מעיקרא. וצ"ב).

קלט) **אי כי חלך דלאו זר והוא מעיקרא וכו' פרש"ז** דחלל מותר בכהנות. משמע דקו' הגמ' דכין דליך איסור לא נחשב זר, ואך דמוחול מעיקרא.

קמ' אמר קרא לא יהלך וכו' מקיש זרעו לוכב וכו' בפשותו לפ"ז שחילל עשוה חללים, דחוקש לפסולי כהונה שמחלל. והראשונים כת' דלקה ממשום חלה. ולפ"ז לא דמי לשאר הבריתא (טח), דהוה ממשום איש זר^ל. או לדעת הראשונים דזהה זונה.

וחרמ"ם (יח א) כתוב אכן חיל הבא על האשה עשה זונה. והרבא"ד השיג דדרשי' ולא יהלל זרעו, מה הוא מחולל וכו', אבל ללקות ממשום זונה לא. דילפ"ז בסוגין לשם חללות, ולא שם זונה וכו' ב' ה"ה בס"ז). והר"ץ (קידושין עד': לא. בד"ר) תמה על הרמב"ם דאי ביאתו בעבירה.

וחרמ"ם (יח ה) עמד בו, והוכיח מחוללazonה תלי' בפוגם, ולא תלי' בביאת איסור^ל. ומפי המשועה למדדו דגום זונה תלי' באשה האסורה לנשא לו או חיל. וחרמ"ם בפיה"מ (קידושין עז), פי' דכין דמי שנורע מחק ביאה הוה פסול, וכן נחשב זונה. וחרמ"ם ביאר דלא הוה 'חללה', דאי חיללה אלא מאיסור כהונה. וה"ה כת' לישיב לדעת הרבא"ד ושא"ר דחלל נחשב 'פסול כהונה', ועשוה חללות, אף דהביאה היתר. (וע' רשות נהה טט; ומנה"ח רפו ג).

והקובבה"ע (מד י) פי' דסבירת זר מעיקרא דהוא 'פסול', והזה סימן דתליה בפסולו של בועל. ولكن אף במקומות דאינו זר מעיקרא פסול.

וחרשב"א כתוב עוד דאפשר דהמשנה ס"ל בר' אלעזר דפנוי הבא על הפנואה עשה זונה, וב"ש זו (אפי' שהיא אשתו^ב). ועוד תי' דיל' בהמשנה קאי בר' מתיא בן חרש, דאפי' בעליה בא עליה בדרך עשה זונה, ולא בגין זר מעיקרא^ב. ולפ"ז להלכה פצע דכא איינו אסור בביאתו, אך הרשב"א הביא והראשונים פסקו בדברי המשנה.

קלח) דברי היראים – היראים (מה, הי' באבנ"מ ור' בטופו) ב' דכין דמשבחת לה פצע דכא דזהה זר מעיקרא (משמעות ליריה), אף שנעשה אח"ב פסול (ולא מסתבר דחמיר טפי). ונחתם ערך מוחיזר גרשתו דעת' ביה היהת מורתת לו מעיקרא. ע' (במרק'ו) והיראים ביאר עפ"ז דהבא על אשת איש פוסלי', דכין דהאב יכול לקידש פחות מבת ג' נחשב דאייסור אשת איש זהה זר מעיקרא. ובזה מותרן קושית רשי' ותוס' טח; דחיבי כריתות משכח'ל בור מעיקרא^ב. ולפ"ז כתבו האבן"מ (ד) ומנה"ח (ר' רסו בא) דה"ה יבמה לשוק נחשב איסור דור אצליה מעיקרא, דמשבחת לה וקדישה אביה פחות מבת ג'^ב. וכתבו דאפשר לישיב בזה דברי הרמב"ם.

ולפ"ז אף הרמב"ם יודה דמוחיזר גרשתו אינו פסול (ובדעת ה"ה), דכין והיתה נשואה לו בהיתר לא נחשב זר מעיקרא. והאחרונים הקשו דה"ג משבחת לה

רכא. ואית' דשיר, מי' שיר דהאי שיר. ובהמשך דבריו כת' דיל' דהבריתא פילג'ג דافق פסולי' קהל ציריך זר מעיקרא.

בג. ומובואר דהגדיר פניו הבא על הפנואה הוא ממשום האיסור, ולא ממשום שהיא מפוקרת ודפצע דכא אסור אף את אשתו שנשאה קודם לכן בהיותה.

בד. ומשמעות מלשון זה דור אצליה מעיקרא מהני לשם זונה.

כה. ורעד'א בון לדברייו, והעהה צד דאייסור שאפשר מעיקרא הוה בכלל זר מעיקרא. ורק איסורים דעת' קידושין א"א מעיקרא. אך ה'ק' (ולא מכך) בידיהם מכוון לגוף החילוק, ועה"ק דפצע דכא בידי שמים כשר ורק בידי אדם כשר. וא"כ א"א להזות זר מעיקרא. וויל"ד בדעת היראים אפשר בשעת לידה ממש זר מעיקרא. אך קודם בן' נחשב 'מעיקרא', דלא ההור אצליה מעולם).

כו. ממש זונה. וויל"ד האם בוגרת היראים זונה ואיש זר

מישר להודיע).

בז. ואף אהות אשתו, אילו נולדה אחר שקידש אותה. וכן אשת אה, בשחווי קידש קודם שנולד. אך איסור חמוטו אי אפשר זר מעיקרא. ואפשר דמ"מ הוה בכל ערotta אשוה ובתה^ג).

כח. משא"ב מחויר גרשתו בעין משנאשת, וע"כ היא טפי מבת ג'.

כט. אך דעת ר' דוסתאי בר"י (קידושין סד. עז), דבנות ישראל מקה תורה לחיללים, וחיל אינו פסול את האשוה בביאתו. ועי' רשי' ותוס'.

ל. ולදעת תוס' (טו) דכולחו ממשום חללות ניחא, ובמ"ש רבא"ד).

לא. שהרי הבא על הנדה ועל הקדשה והנרבעת לבהמה נבעליה בעילה של איסור ולא נשנית זונה.

פסול את מקצת ורעם בפסול לקהל, לא פסל לכהונה. ודעת ר' יהודה (קידור עה, ולקמן עז), דbeta גור אסור להכהונה, והגמ' פי' דלדעת ר' יהודה הגור פסול בבייאתו.

(קמד') תוד"ה ושניהם. אלא דילפ' במנה דמסתבר לאוקניה קרא. למש"ב Tos' טו: דילפ' מקריא דאייר ודעשה חלהות ניחא טפי, אבל לעצם דהוה שם איסור חדש, וב"ש לרשב"א דהוה שם 'זונה', צ"ב היאך יילפ' מאלמנה לבה"ג דהוה שם איסור אחר.

קמה) ואם אין ראויין לבא בישראל הרוי אלו פומלין. קאי אף אונס, ומבוואר דפסול קהל פסלי אף באונס. וכן חוכחו בראשונים (תוס' חד מקמאי ומלהמת לעילנו): מכמה משניות (כתובות יד): דאף באונס נפלת ומקריא דאייר זר^ל. ואף לילשנא דרביה דרבאנס לא הווע זונה פסולה ממשום איש זר^ל.

קמו) תוד"ה לא פומלין. ואפי' לר"א דאמר פניו הבא על הפנוי לי' שלא לשם אימות^ל שעאה זונה, נראה דלא מייפסלה מתרומה, דאיין איש זר. ור"א ציין דבתות^ל (גיטין עג: ד"ה נתן) בפשותו מבוואר דפסול מתרומה^ל. והאחרונים (רש" מדיסוי, אפיקי ים אטו ד, קוב"ב גיטין, חז"א טו יט) ביארו דתלייא בעדרים בתוס' האם זונה אסורה בתמורה מוחמות השם זונה, דכליה בהדריא חללה (וכמ"ש Tos' לעיל מוד': בס"ד). או דהוה איסור בפנ"ע דאייר זר. וזה לא שיר בפניו הבא על הפנוי.

קמו) שם. ואפי' לר"א. המצח"א הביא דבירושלמי אי' דמתני' דלא בר"א, דלר"א עשה זונה, ומבוואר דפסולה לתמורה. וכית' דיל' דודעת היירושלמי דלי' זר מעיקרא.

צ"ע מהגמ' שם, והוז"ל לגמ' להביא ממתני'!
לו. משמע דtos' קאי אף אונס, וכשיטותם (עליל נט: תורה ורב) דאף באונס שעאה זונה. עי' מש"ב לעיל שם.

לו. ויל"ז אי' Tos' קאי אף בנישואי שוטה, דכין דלא תקנו חכמים נישואין היה בעילת זנות ועשה זונה. עי' מש"ב (עליל נט).

לה. וע"ע תור"ג (טט) שנדרח במאפ"א.

וה"ה בתחילת דבריו נקט דכוונת הראב"ד דaint פסל האשה בבייאתו מכחונה אלא מתרומה. ותמה ע"ז דאין היקש למוחצה. ור"א (וזשעה"מ) הביאו דמפורש (לקמן פר'). ונפסלה לכהונה.

קמא שם. רשי' (לקמן פר), בת' דחלל פסל את האשה בבייאתו, דילפ' כי תוליה לאיש זר. והאחוונים (רש" מדיסוי, רע"א) תමכו דמפורש בסוגין דילפ' לא יהל דכתיב בגופיה. ומבוואר דיל' ש למדוד מיאיש זר' כוון דליך עבריה. וצ"ע ל'?

קמ' אימא עד דaicacia הווע וביאה וכו' דומויה דאלמנה וכו'. דעת הרמב"ם (איסו"ב טו ב) דבכל חיבי לאוין אינו לוקה א"ב בעל אחר קידושין. (ע"פ הסוגיה קידושין עט). ושא"ר פלייגי דבכל חיבי לאוין לא כתיב יקח כלל.

וחדר"ש ב"א (בעל התוס' هو' בקוביה"ע מה ה) הקשה על הרמב"ם האיך יילפ' בסוגין שאר פסולים מאלמנה לבה"ג דאסורה בביאה לחוד^ל. והקוביה"ע כתוב לדדרבי הרמב"ם נעשית זונה, ונונגמה בביאה, ואף דאין בו איסור ביה. וכ"ב הרמב"ם (יח ה) דהשם זונה לא תלייא בביאת האיסור אלא בפניהם. וכיוון דתלייא רק בשם פגס יילפ' מאלמנה לבה"ג. וליכא למיפורך דחתום יש איסור על עצם הביאה.

קמ' א"ר יוחנן מצרי שני ואדומי שני איכא בגיןיו וכו' שאין זרעו פסול דכתיב וכו'. בפשותו כוונת הגמ' דכין דורשו ראי לבא בקהל אינו בכל פגס זה. וצ"ע דאף כמה פסולים אין זרעם פסול בקהל. והרמב"ן פי' דכוונת הגמ' שאין זרעו פסול אפי' לכהונה. ובדברי ר' יוחנן (לקמן עז). ור' יוחנן בסוגין קאי לשיטתו. ושוב כת' דאף לר"ל (לקמן שם) כוונת הברייתא דכין דאין

לב. ויש שהביאו דמ"מ מבוואר דגדורי הפסולים שייכי אהדרין.

לג. והקוביה"ע (טט) הקשה דעתין לכו"ע איסורו רק ממשום לא תחנן וע' (לקמן עז), ודרך חנתנות. א"ב (לרשב"א) אמאי פסל בבייאתו.

לד. והבהה"מ (חת' בהדר) ת"י דהנידון התרם דוקא באשות איש ממשום מortho שמותרת לבעלת מorthת לכהונה.

לה. ואך דעת הרמב"ם דאף איש זר הווע שם זונה, א"ב

מאכיל את אם אמו. ויש שדרנו דעת המקצת חידושין
دولד מור אליו מאכיל. ורעה ורעה הוה רקה מכהן. וצ"ע.

(קג) ביצד וכו' ילדה בת והלכה הבת וכו'. רשי"
(סח) והריטיב"א הובייחו מכאן דחיבי ביריות
פסלי בבייהם, דאל"כ משבח"ל דמזור פסל
ומאכיל את אמו. וכן אם ממור בא עליה פסלה
בבייתה. והמגיה לאבן"ם (קעד ג) כתוב דמדברי
רש"י משבע דמזור בחן אוכל בתרומה ודאל"כ היאך
יאכיל את אמו. ועוד המקצת חידושין, ויל"פ כוונתו דבשלמא
בן הבת ממור, נהשכ ע"ז שבת קימנת.

והאחרונים (קוב"ש ב"ב שב, חז"א טו ז) הקשו
דמשבח"ל בעיריה באמבטיה, למש"כ הפוסקים (ע')
חלק"מ א, ב"יש א יב) דמתיחס אחר אביו, ולכארו
לא שיר בזה פסל ביהה. ופסל ומאכיל את אמו.
ווא"כ משבח"ל בחן ממורו. והחו"א תי' דלא מיيري
בכח. ועוד הביא דהמשנ"ל (אישות טו ד) כתוב
דאינו ממור, דלא בא מביאת איסור.
עוד יש שדרנו דכח ג לא יאכיל בתרומה, דברוע זו לש'
קשר אישות בינה לבחן.

(קג) הרוי זה ממור. במד"ד דעכו"ם ועובד הבא על ב"י
הולד ממור. ואילו לגבי ישראל הבא על שפה
מבואר דહולד אינו מתיחס אחריו. ור"א תמה
מכאן על Tos (לעיל טז: ד"ה עכו"ם), דלמ"ד עכו"ם
הבא על ב"י הولد ממור, ה"ה ישראל הבא על
שפה הولد ממור.

דכוונתם ע"פ הסוגיה (בכורות טז) דעכו"ם הבא על בת לוי,
א"צ לפורת הولد ודאנן לו משפה אחרת, וכן דינן בדין
אמו. ועי"ג ר"ח איסו"ב טז, אך צ"ע דיאתא הדם דבכתנת לא
אממי' כן, דכין דנבעה לפסל לה הוה וזה.

ולכארו צ"ל דאייר בchan הבא על אחותנו דהולד מביאיה
ראשונה הוה בchan וממור ועי"ג ריטב"א לעיל נג': דהמורות
אינו סותר הא דאוכל בתרומה. אך צ"ב מיה הביא מסוגין,
דאק ולד מעורם. ואילא דלא גרע מכל זרע ורעה מורה
שמאכיל בתרומהה.

ו. ועליל"פ זרע ורעה מאכיל, כיון דבא מכח הורע שהוא
בחן. אלא דהעללה צד דמורות סתר לבוחנה, ומש"ה לא
מנני להאכיל.

. דהמשנ"ה לא איiri במרקיה כזה. (אבל הקוב"ש העמיד
קשייתו ע"ד Tos (כ"ב קט הוי בסמוך) דל"ש לרבות זרע פסל,
בלא זרע ורעה).

דף סט:

קמה) י"דדה תאכל". מבואר דבן מכח מאכיל אף דרך
זנות. וכך דלבארה בזנות לא שיר גדר המשכת
האישות. ועי"מ ש"ב בוה ליעיל סז:).

קמ"ט נחתך הנוגר במעיה תאכל. לבארה משמעו דוקא
נחתך, אבל בעודו שלם פול. אף על הגז
שיתברר לבסוף שייהה נפלא.

קנ) ונכחש ע"ל השפהה. פרש"י דנקטו לשון גנאי,
שנדחק. ותוס' ה"ק מ"ש דבעבר על בת ישראל
נקטו לשון נישואין. והاخרונים תי' דasha ננסבת טפי
אחר העכו"ם, וכדרדרשי' כי יסיר. ומש"ה קראו בשם
ニישואין אף דהוה זר.

מפורסם מאכיל

קנא) ממזר פסל ומאכיל. הגמ' (ליעיל סז), מביאיה
מכאן דआע"פ שאינו אוכל מאכיל (ולא כמד'
התם דבעיןשמי שגורם להאכיל בתרומה יאכל). ותוס'
(ליעיל סז, ד"ה למאי) בת' דאפי' זר מאכיל את אמו,
ואפי' ממזר [כדרמרי' הכא]. ועי"מ ש"ב ליעיל סז:
דבפשטו מבואר דאוכלת מהמת האב, הדאך בן זר יאכיל
בתרומהה).

אבל המאייר הביא מקצת חידושין שלמדו מכאן
דהמזור אוכל בתרומהה. דאל"כ היאך יאכיל
בתרומהה. והמאייר חלק דיא"א לומר בן דאמרוי'
בריש פירקין דאינו אוכל ומאכיל. ואין זה תימה
היאך מאכיל דאפי' נשאת הבת לישראל, בישראל

א. עכ"פ באופן שימושה ראשונה היה ראוי לילד.

ב. והתו"ט צ"ין דכשכעס אוחשוש אמר להמן בלשון גנאי
הגם לכבות את המלכה (אסתר ז ח).

ג. והרמ"ע מפאגנו (קט) ביאר דעכו"ם ועובד הבא על בת
ישראל הוה הרוכה זרה ושאיין בחן קודשין לאלו ולא
לאחרים ושעבירה חמורה, ומ"ה אינו שירך כלל. ושי"ז
שליהם במיעי' ישראלית בין שחירותה בטלה מלאיה, והויא
כעפרא. מודמיין לה לפנה מארעא, וביתותם בלא אב. דעובר
ירך אמו הוא, וליבא למיימר בהו ברא ברא עדים ורובה.

ד. אבל השואל בשוו"ת הורי"ף (הוא בא"ש ויד) נסתפק בהנימ
בת הנשואה לישראל. והרי"ף השיב דמאכלה את אמה
בתרומהה. דסתמא תנן אע"פ שנבעל פסל. וצ"ב אמא לא
הביא משנה מפורשת דמזור. ועי"ד ר"ש פז:).

ה. ובפשטו משמע דקיים בכח ג' מסויגין, דעכו"ם ועובד הבא
על בת בחן דהולד ממזר. וצ"ב דאינו בחן כל. ואפשר

בגיטין שם מבואר הטעם דחששו לשמא ימות, ובסוגין זהה שמא נתערכה כבר ושפיר מוקפינן אחזה. ודעת אב"י הותם דין חילוק בין שמא ימות ותלייא במח' ר' מאיר ור' יהודה, א"כ מה פריך נימא דברייתא בר' יהודה. וצ"ע.

(ק) **בנישואין** החשו בזנות לא חששו. פרש"י דבנות ק"ל (ליעיל לה), שמתהpecת. וההריטב"א כתוב (בת"ה) דתלייא במח' ר' יהודה ור' יוסי (לה). ועוד כתוב דגביה ייחסין גור ר' יהודה (שם לא נתהpecת יפה), ולא לענין תרומה.

(ק"א) **טוֹבָת וְאוּבָת תְּרוּמָה לְעַרְבָּה**. והראשונים דנו אי' חושין לפולטה, ע"פ הסוגיה (נדיה מא': וליעיל לד':).

(ק"ב) ר"ש"י ד"ה תהא מוקלקלת למפערן. לשלם תרומה שאכלה קרן וחומש, דاشתבה זרה (וכ"ב הריטב"א). והמשנ"ל (פרשת דרכים) ושאר אחרים תמהזו דתנן (תרומות ז' ב) בת כהן שנשאת לזר אינה משלהמת קרן וחומש, דכתנת היא כיון שרואהיה לחזר לבית אביה. וכ"ב בח"י ר"א מן החסר על דברי רשי"ז דלאו מילתה היא, דדרשי' וכל זר לא יאכל קודש, יצאו אלו שאינם זרים כיון דראואה לחזר לבית אביה.

והרש"ש והערול"ג כתבו דבגמו (ליעיל סח): דרש"י מירך דרשא באופן אחר, ואולי לנן דחאה רשי". ובהag' חת"ס (וכ"ב האבן"ג יוד' תלת) תי' דכינוי דaicא עבר במעיה לא דמי לגופא סרייקא, וכבה"ג משלהמת קרן וחומש. ודגון זה לא יחוור בבית אביה'.

(ק"ג) רב אמר הולך מזור, **שמואל** אמר הולך שתוקין. והגמ' (קידור' עה) מקר' דלפי' רב ס"ל דמותר במימותו, **שמואל ס"ל** דאסור במימותו. והגמ' מקר' דaicא שמעי' להו, דרב פסק בר"א (במשנה שם

באבעע). ומובואר דנקט דמיעה באצעע יש לה Kens דאונט ומפתחה).

ל'. וצ"ע דהותם אירוי שבמשך חייה תלד, והאיך נאמר כן על מעשה א'.

יא'. דחששו שמא ימות. ווע' בסוגיה שם). יב. ויש שדרנו דכל שיש לה ולוד מזור משלהמת קרן וחומש. ורק

והריטב"א כתוב ה"ה דהוה מצי למינר נשאת למינור או א' מחייבי כריתות, אלא אגב רישא.

קנדי) וקטן שנשאו וכו' פטורות מהחייב. דעת רוב הראשונים דלא תקנו לקטן אישות בלבד ולענין גטן. אבל הב"ח א' ג' כתוב דהכא אירוי שקידש בעצמו, אבל בשאביו קידש לו אשה בשנה הסマー לפרא, צריכה גט. ווע' לעיל סב'.

קנה) **וְיִיחּוֹשׁ שֶׁמְאָה עִבְרָה וּכְוֹ'**. ואף בביאה א' חישין, ב"פ רשי". וההריטב"א בת' דרושית הגמ' כשהיתה בעולה מעיקרה, דהמשנה אירוי סתם בכל אופן'.

קנו) מי לא תנן (לעיל לג') מפרישין וכו'. פרש"י אלמא לחדרא ביבאה חישין. וההריטב"א הקש דאוקייננא (לעיל לד) כשבعلו ושנו. ותי' דהותם בבחותות בעילה ראשונה אינה מה有意义, דaina מתעברת מביאה ראשונה.

קנוי) שב. **וְיִיחּוֹשׁ שֶׁמְאָה עִבְרָה**. והמהרש"א הקשה נעמיד על חזקתו. ותי' בינו' דaicא למיקם עליה דמיילתא לא מעמידים על חזקה. והערול"ג כתוב דיש רוב נשים מתעברות ויולדת (ע' לקמן קיט').

קנה) **לְיוֹחָסִין** החשו. פרש"י מעלה עשו ליוחסין. וההריטב"א כתוב דגביה תרומה לא מפקין לה מחזקתה מפני הספק. והקובה"ע (הוספות ג) כתוב דעת' ב' דהוה סברא דרבנן, דמודאוריותה אין חילוק ליוחסין.

קנט) **וְלַתְּרוּמָה לא חששו**, והתנייא ה"ז ג' ויטך שעיה א' קודם מיתחה א' וכו'. המהרש"א כתוב דמודמה להליה להותם דהוה ספק גרווע שימושות בשעה שתאכל. והאחרונים (ערול"ג, קובה"ע הוספות ג) הוכיחו דבגמו'

ח. ולכאו טפי הויל' להוכיח משיטה דמתני, דהוה כמה ביאות. והמהרש"א כתוב דaicא למינר דנקטו עיברה אטו אין'.

ט. וההריטב"א ביאר דמש"ה הגמ' מקר' אסיפה דישראל שבא על בת ישראל, ולא מרישא דאונט ומפתחה. דיל' דקאי אונט ומפתחה דקרה דאיiri בבותלות, ומסתמא אין מעבות

קסה) שם. מבואר (בקידושין) דברוסתה הוה ספק ממזר, אף דרוב פטולים עצלה. והפנ"י (שם) הביא דמבואר דאך במקום שיש הכרעת רוב, עדין לא יצא מגדר 'ספק', דהיינו ספק ממזר מיותר מספק ודרוב לא הוה גדר 'ודאי'. אבל הרשב"א (קידושי עג:) כת' דכל היכא שיש רוב פטולים נחשב ממזר ודאי, דרובא ואורייתא^ט. והרשב"א כת' דמ"מ אروسה שעיברה (בטעון) הוה ספק ממזר ושותוקי^י, דיש סברת לתלות טפי באروس, ומ"ה אף דרוב פטולין עצלה הוה כמחוצה על מהוצה.

קסו) רשי' ד"ה מפטברא מילטא דרב. דמשוי ליה ממזר ודאי. ורשי' (ר"ה שותוקי) כת' דלשמוואל הוה ספק ממזר. משמע ודעת רב דכינוי דיש צד מעלה מא, אול' בתר רובא דעלמא^ז. וע"י הכרעת הרוב נחשב ממזר ודאי.

הרשב"א וריטב"א הקשו דמסקנת הגמ' (קידושין עה. הניל') לרוב הוה ספק ממזר, ולشمואל בשער אלא דນפסל לכוהנה, וללב' דבודקים את amo. ומשמעו מדבריהם דריש' (כאן) קאי בח"א ומהם דרבנן במנזרות^א, ולشمואל אסור במנזרות. ובטעון (בטעון) משמע מהמה רוב וشمואל אי תלין בדידיה ואי אמרוי מראפקה נשואה (ובהכרעת הספיקות), ולא משמע דעתך המה' בדיני ספק ממזר. זיל' דמשיח' רשי' פ"י בן).

קסז) אמר רבא וכו' אבל לא דימא מעילמא, בתרא דידיה שדין וכו'. החזו'א (א) כתוב דעתך טעם דין אל' משום דתולין את העובר בבייה

עד..., והוא לעיל לו). דשתוקי אסור במינזר. וشمואל פסק כת' ק דודאן וספקן מותרין זה וזה. (ודרש' מינזר ודאי, ודרש' קהיל ודאי. ובפטולים לא גרו מדרבנן). ומשמע בגמ' דאך המה' רב וشمואל בסוגין הוה האם מספק מיותר במינזרת, אבל מדינה לכ"ע הוה ספק^ט.

והגמ' תי' דאיפרק הא דטוגין, ורב אמר הولد שתוקי לשיטתו דאסור במינזרת. וشمואל אמר ממזר, לשיטתו דמותר במינזרת^ט.

ועוד תי' הגמ' דכוונת רב הولد ממזר ואסור בבת ישראל (ולעליהם אסור במינזרת), ואף לשמוואל אסור בבית ישראל, אלא קמ"ל דזהה שתוקי ומשתקון מידי כהונת, או מנכסי אביו ואפי' תפס מפקין מיניה^ט. ועוד תי' הגמ' Mai שותוקי, שבודקין את amo. ואיל' אומורת שנבעל לבשר באמנת. ותל' במוח' ר"ג ור' יהושע (כתובות יג)^ט.

ורשי' (קידושי שם) פ"י דברי רב הولد ממזר, דאול' בת רובא דעלמא. וכולם פטולים עצלה. כת' אלמא רב ספק קודאי משוי ליה. (ומשמע מדבריו דקי' הגמ' מגדרי ספק כודאי, ושוב כת' דחתעם ממש דין ספק ממזר). ע' פנ"י (שם).

קסר) שם. התו'י (כתובות יג) ה'ך' דלקיך לשנא משמע עבידוא היכא דידעין שבא עליה מהני בדיקת amo. ואילו בנמי (כתובות) משמע דר'ג היא נאמנת (אף דלא ידעין שבא עליה). ותי' דנקט בא על ארוסתו משום רב (דאפא'ה חיישי'), אבל לשמוואל אף בל בא בא'. ועוד תי' תוס' דבסמור מבואר דאיירי בדדיימה מעלה מא, ומ"ה דוקא היכא דידעין שבא עליה^ט.

באוסתה דרוב פטולים עצלה.
יז. ותוס' הביאו עוד דבגמי (קידושין) הගרסא אروسה שעיברה.
יז. וככין דידיימה מעילמא היא אינה נאמנת דזהה מיניה. ווצ"ב דר'ג נאמנת אף נגד רוב. ואפשר דהכא יש סברא מראפקה נשואה, ולזה ל"מ נאמנות שלא הפירה עצמה. אלא דהיכא דידייע' שהוא ודאי בא עלייה, מש"ה יש יותר סברא לתולין בדבר הדיעות בודאי מאשר בספיקות בעילמא).
יט. וא"ב בדקו את amo ואמרה לקשר נבעלתי.
ב. וכערבותה דהגמ' בקידושין.
כא. וצ"ע דבגמי (שם) משמעו דמותר במינזרת מדין ספק ממזר.

בנישואין אמרוי' דטופו לחוזר. אבל בשיש בן, איןנו עומדים למות בחיה, ואני עומרת לחוזר).

יג. וככין דזהה ספק, ואפ"ה רב סתם דזהה ממזר, ע'ב' דודאן וספקן מותרין זה וזה.

יד. והגמ' פ"י דאייצטריך רב לומר דזהה ספק, דזה רוב פטולין עצלה וס"ד דאול' בת רוב להתר במנזר. ואיל' אשומוע' הא דטוגין ס"ד דאייכא למיטלי באריס טפי (זהה צד רחוק שהולד ממזר, ומ"ה אסור במינזרת).

טו. דס"ד דזהה עכ"פ ספק בנו ודיש רגליים לדבר דזהה מהארוס. קמ"ל דאין ספק יורש מוציא מידי ודאי יורשים, אף שהוא מוחזק.

טז. והגמ' פ"י דشمואל קמ"ל דק"ל בר'ג דנאמתה, אפי'

וכה"ק תוי"י (כתובות יד), ללו'ק הדיך מותני שמודה שבא עליה, דהא פשיטה שלא היה מזנכ אחריה. א"כ יש לחוש מdapkrA נפשא. ותוס' כת' דשמא בסוגין איירI שבא עליה פעם א'. ואילו דבא עליה ביאת הרבה הוה כדאמריו' רוב בעילות אחר הבעליך.

אבל מדברי הרמב"ז (שם) משמע דהיכא דהוא סבור שהוא ממןו, והוא אינו סבור שהפקירה עצמה מהנה. ואף דבגדרי הדין חיש'י' מdapkrA נפשא, האروس נאמן מדין יכיר שהוא סבור שהוא בנוין).

קעב) חביבים בבית האסורים. בגמ' (חולין יא) אמר' זאי לאו דילפי' דאזי' בתר רבו' אף בחבושים בבית האסורים לא ידעין דהוה אביו, דין אפוטרופוס לעיריות. והחו"א כתב דמכוואר דאף לאבוי תלין טפי בהידוע, אין וחושין לאחריני. ואפשר אף לא ידעין שבא עליה, כיון דעתיהם בבית האסורים תלין ביה ואין חיששן לאחריני.

דף ע.

קעג) תוד"ה אבב. דימנא מיניה שבא עליה בודאי וכו'. אבל בחי ר"א מן ההר כתב דהוה קול בעלמא, ואפי' הכי תלין בתר אROS כיוון דהוה היתירא. והג' באנס איירI DIS קל דבא עליה כמה ביאות, דאל"ב לא שдинן אבתירא, אעפ' שבא עליה ודאי. והמאירI היבא לפרש דאיירI אף בא עליה לפני זמן רב, עיין' מוחזקין דידיימה מיניה ובא עליהשוב.

קעט) אמר' אבוי ליעולם אימא לך כל היבא דידיימה מעולם וכו'. הרשב"א כתב דקי"ל בשמויאל,

הידועה וכדרמי' (לקמן קטו) והולמים שהשומשי' שהוא הנמצאו, אלא שככל שמצו' קצת אחרני לא תלין בידועה.

והחו"א הקשה דילפי' (חולין יא) דרוב הוה DAORIHTA, דאל"ב לא משכחת מכה אביו, ואף DIDUO דבא עליה שמא זינתה מאחר, ואמאי לא אמר' דתולמים בידוע. והחו"א כת' דסוגין הוה בתר DAOZI' בתר רוב, אבל אי רוב ומיעוט שווים לא AZOLI' בתר מצוי.

ובגמ' (סוטה כו) נח' בדין בני דומה, והם איירI שנשואה ואמרי' רוב בעילות אחר הבעליך. אלא דהוזקה שניתנה. ותוס' (סוטה) היל' למאן דאסר התם מ"ש מהכא.

קס(ח) מה התם דלהאי איסורה ובוי' ובחי' ר"א מן ההר גרס דלהאי היתירא ולזהאי היתירא (זהו פניה בעלמא בגין).

קס(ט) היל' דלהאי איסורה ולזהאי היתירא. הריטב"א כת' דלאו דוקא היתירא, דארוסתו קודם חופה אסורה מדרבנן, ולוקה עליה כדי בלה בלא ברכה. אלא דכלפי' עלמא דהוה איסור DAORIHTA דאיתש איש נחشب היתירא.

קע) א"ל אבוי וכו' MdapkrA נפשה וכו'. וצ"ב מהibi' תיתני לחוד צד פטולCI. והאהרונים חי' ר' שלמה כתובות) ביארו דהוה סברא בהא לתלין את הולך בביאה הידועה. דה'מ היכא דהוזק שhhיה רק חד ביאה, אבל היבא DIS רגילים לדבר שהזרק שמנקרת עצמה, מ"ה אין סברא לתלויות בביאה זו.

קעג) תוד"ה אמר'. חרא דהא קא מודה וכו' לאבוי וכו' לא סגי התם בטעמא קמא בלא 'יעוד'.

כב. הריטב"א כתב דהaca להאי היתירא לאו דוקא, DAROSHTA אסורה מדרבנן קודם חופה.

כג. והביא מכאן דפניה אינה אסורה DAORIHTA מלא תהה קדישה (וללא כמ"ש התרגום דקאי בשפה). ואכ"מ).

כד. דבל אלה שעושה מעשה פריצות לא אמר' DEMSTAMA

זהה זונה, אלא מוקמי' אוחזת בשורת לשאר מיל'.

כה. ואף שאינה אשתו עפ' דין, מ"מ הר סברא קיימות). ובשות' הרא"ש (ביב. א. היל' ברמיא קנו ט כת' DEMIYOTOT בביתו לא אמר' MdapkrA. אבל הפנים יפות' (לבעל

כג. והש' ב' ביאר דלענין 'יביר' סגי שסומך דעתו ומאמין לדביריה. והוא סבור שלא הפקירה עצמה. עיין' נחشب שיודע ומגיד בעצמו.

לפסול את הولد. והביא מוח' (זהו ברמ"א ד כת) היכא דהוא אומר מיניה, והוא מכחישתו, דכין דהותורה האמינו לו לפוסלו, כ"ש דומהני להכחיש. וזה יש לה חזקת בשורת².

קע) וזה אפיקתייה לזרע ורעה וכו'. התוסת הרא"ש (תוסת ב"ב כת. ד"ה כיון) ה'ק' דלענין נחלה אמר'י דשקלין המ. ותי' דבטוגין א"א לדושש מיניה תרתי. דצרכיהם לרבות זרע ורעה קודם, דבזוע לבא למימר זרע פטול, דא"ב נבעלה לפטול ואינה אוכלת בתמורה.

קע) זרע ורעה ל"א קרא, בני בנים Hari הם לבנים וכו'. בפشوטו הטעם דאך בניים חשוב דיש לו זרע. אך עוד יל"פ דעת יש בני בנים נחשב באילו הבנים קיימים. [ולעלם נחשב הדבינים מאכילים בתמורה].

קע) א"ל ר"ל ל"ר יהונתן מבאן בר"ע' וכו', אפי' חימא רבנן וכו'. וכדאיתא (לעיל מה) דכין שלא תפיסת קידושין הولد מנזר. וואך לרבען הוה ממזר. וע' מש'ב בזה שם). ורעד"א הקשה מבאן על Tos' (לעיל טה: ד"ה אמוראי) דכת' ודוקא לר' עקיבא דאין קידושין תפיסי בחיבבי לאוין הוא דעתית ליה רהולד ממור מעכו"ם ועובד. וצ"ע.

דאמרי' (קידושין שם) וזה דעת אבא שלוא דמהני ברי. וכי"ל כל"ב, דאפי' דיני מעלה. אבל ה"ה כתוב דהרבמ"ס (תרומות ח יד) פסק כלישנא קמא דהיכא דידיימה מעלה אסורה.

והרבמ"ס (יבום ג ד) פסק דמי' שזינה עם אשה ונתבערה הוה ספק לעניין יובם, ואף שנייהם אומרים דממןנו. ע"פ שלענין ירושה הוא בנו, לעניין יובם הוה ספק, דאמורי' מדפקרה נשחה³. וה"ה הקשה שלא חילק בין דיני מעלה לא דיני מעלה. והגר"א (קנו כת) כתוב דהרבמ"ס פסק כל"ב ובocabiy' (dagras דרבבה פלייג).

וה"ה כתוב דבננו מאנוטחו וממלופתתו וכו' אף והוא איננו יודע בבירור, היילך מתחמירים. ורעד"א תמה דבאנוסה ל"ש סברת מדפקרא נשחה.

קעה) שם. בתיריה דידיה שדיינן. הריטב"א כתוב דאם הארוס מכחישה, ואומר שלא בא עליה כלל, אינו נאמן נגד חזקה לפטולה. אבל נאמן על הבן דהוה ברי ובר, ועוד דילפי' דנאמן לפטול את בנו דמabitib יביר' ב' והוה מנזר גמור. וע"ע Tos' (כתובות יד) והפטוקים הארכו בכל זה.

הריטב"א כת' דהיכא דהיא אומרת דהולד פטול, והארוס שותק הוה ספק ממזר. שלא האמין תורה לה

הדור ערך פרק אלמנה לכה"ג

ד. ועד"ז ייל"ד בהא דבני בניים לבנים לענין פריה ורבייה (לעל סכ). ואפק"ה מהני רק בן במקומו בת, ולא להשללים. ה. ונפק"ל לראשונים (זה לעל) דבן שאינו אוכל אינו מאכילה, ודווקא בגין הבן אמר'י שמאליל. ג. ובפשוטו הינו ר' עקיבא דלאו דשאר. וע' מש'ב בהה לעיל מה: דיל' דאך ר"ע דחיה"ל דשאר מ"מ יילפי' טפי' מאשת אב, ולא בענין שישאה דומה כ"ב. וילפי' דזה בזונת התוס' טז, ולפ"ז ליל' פ' דזה בזונת הגמ' באן).

א. והמודרבי יב) כתוב דלפ"ז צ"ל מותני (לעל בכ) דיש לו בן מכל מקום אייר' בשנייהם חבורשים בבית האסורים. ועויל"ד היכא דבא עליה רוח בעילותה. ע"ש רעד"א.

ב. ונאמן אפי' בבנו שמווחק בבשות גמור, וכ"ש בזה דארטרע ליה.

ג. ווישוף וכ"ש דהיכא דעתונת שהיתה מודיה. דaina נאמנת על עצמה ודאין אדם ממשים עצמוו רשע, וע' מש'ב לעיל כה: ומו).

פרק העREL

(הר' באחיעזר ג פא יט, ע' ל�מן עא), שנקטו דערל אסור בדנאת בילוי".

ג) רשי"ד"ה נשיהם. זה הוא משום ערלה וטומאה לא נפק מכל בנים, אלא דאיינו גופיהו מהסרי תקנתא. לבאורה בונתו ע"פ הגמ' (עליל ס), דלחודليسנא מי שאינו אוכל אין מאכילה, וערל וטמא מאכילים דפומייחו הוא דכאיב להז. ויש אהרוןים שנקטו דכונת הגמ' דהוה חסרון בהיכי תמציא. אבל רשי"ד (שם) כתוב כלומר דמחוסרי תקנתא, ועומדים ליתקן.

והראשונים הקשו דלשיטת רשי"ד כיון קאי במתו אחיו מחמתה מיליה, וא"ב אינו עומד ליתקן. והריטב"א תי' דאפשר שיבלו דמו או יתחזק או יתחלפו סימנים.

ד) בא"ד דשוויא הילאה בכיאתן, שהרי נבעלה לפטול לה. וכן מבואר במשנה דפעוע דכא פסול את האשה מכחונה, ורשי"ד פ"ד הדגרר שנעשה חלה. והרשב"א ה'ק' דאין חלה אלא מפטולי כהונה. וע' מה שחו' לעיל סח:

ה) תוד"ה העREL. שלא דמי למיליה שלא בזמנו דלא הי בAMILה בשום מקום^ב. (וכ"ר הרמב"ם ק"פ טח). והריטב"א ביאר דחתם לא נכס לזכותAMILה כלל. והאחרונים כתבו דיל"פ לפ"ז (ספק הגמ') דערלה שלא בזמנו אין בה 'חפצא של ערלה'^ג, ואני מאוס.

א) העREL. פרשי' שמותו אחיו מחמתה מיליה. ותוס' והראשונים פ"י דאף דאנוס ואי אפשר לו למול, אף"ה נחשב ערל. ולא דמי לקודם יום השmini דהוה ספק בגמי (לקמן עא), דלא הו' בר מיליה. וע' בסמור^ד.

ודעת ר"ת (בראשונים, והתו"ז) דאיiri במשומד לערלוות. אבל היכא דמותו אחיו, אנוס ואני מצווה למול. והוא בכלל הספק דערלוות תורה זמננו. והרמב"ז (ושאר' באז) בשם ר"ת כת' דאף כשהינו מומר לערלוות, אלא בגין שירא למול, שראה אחרים שמותו מחמתה מיליה. ותוס' (ובחומי כב: והגינה ה: והתוס' ר"ש באז) כת' שאינו מל שירא משום צער מיליה^ה.

ויל"ד האם אף רשי' מודה ומומר לערלוות מאכילה בתרומה (ונקט מותו אחיו לרבותא דאף"ה לא יאכל בתרומה^ו). והמאירי כת' דבמומר לערלוות הוה בגין נבר ואף אשתו ועבديו אינם אוכלים. ורשי' (עה"ת שמוט יב מה) דרש 'כל ערל' להביא מותו אחיו מחמתהAMILה, דאיינו נלמד בגין נבר לא יאכל בו (בפסח^ט).

ב) העREL וכל הטעמאין לא יאכלו בתרומה ובכ'. המנחה ח' (רבב י') כתוב ערל וטמא מותרין בדנאת בילוי בתרומה, ונתמעטו רק מאכילת תרומה, וכן לענין סיכה בשתייה. אך יש אהרוןים

לבחמת ביהן משום הדנאת בילוי. ויש לדוחות דעדכ ביהן נתחרדש ונחשב גדר אכילת ביהן וע"ע לעיל ס. בהקרמה:

יא. וביארו הא אסור לטרק קטע ערל משום הדנאת בילוי.

יב. והבעה"מ הובייח עוד מההגמ' (לקמן ק) דמותו אחיו מחמתהAMILה איינו אוכל בתרומה. ולכך בונתו דאי"ר (ק) דערל משגרין לט' תרומה לבתו, דהא אניס, ונגייש אונסיה. פרשי"ז שמותו אחיו מחמתהAMILה.

יג. והגראי"ז פ"י דבריהם לא מל לפני שנצעטויה, ואף

ז. ומש"ה נחשב (לקמן עא) ליבו לשמים (דהוה במו"ל לתאבור, ולא להכעיס). אך הקר"א ה'ק' דגבג' (חולין ד) משמע דיש רק ב' אופנים של ערל, מותו אחיו מחמתהAMILה, ומומר לערלוות. (ע' ראש יוסף שם).

ח. ועוד קמ"ל דמשכח'ל דרך היתר.
ט. ודעת הרשב"א (עא), אף להרומה.
י. וכבר פשוט דמאכילים תרומה לבתיהם של ביהן ערל, ובמו עבדי. (ואף דתוס' לעיל ס: כת' הטעם דאן מאכילים

הרמב"ן כתוב לדעת ר'ת אמר' דטומטום אפשר לו ליקרע וימולש". אבלUrלוות דמתו אחים מחתה מילה לאו בר מילה הוא. וב"כ הריטב"א דאפשר לו קצת למול. וכת' דاتفاق דמובהר (לקמן שם) דAMILת בני ועבדו טומטום איננו מעכבותו, כיון דאיינו עומד רק איננו מעכב לאזן. וע"ע לקמן עא. בגין מילת ורכיו מעכבותו.

(ז) שם. אע"ג דאיינו חייב לckerוע. ותוס' (פסחים כה: ד"ה Urל) חוסיפו דמסבירה איננו חייב לckerוע. וצ"ב אמר' איננו חייב. ויש שפירושו דאיינו חייב לחבול בעצמו למעות עשה", והוא ביוור מהמושג מנכסי.

(ח) בא"ד ובירושלמי מיתוי ראייה ממנתני אהזו חמה וכו' דאפשר בתרומה וכו'. וב"כ הרמב"ן דמדרבי היירושלמי מוכחה בראשי', דהמשנה אירי במתו אחים דהוה אנות, ולא בר מהילא. ובכתב לדעת ר'ת קען דחלצתו חמה בר מומלה הוא, ולא Urלוות שלא בזמנו הרא.

(ט) א"ר אלעוז מנין לערל שאסור בתרומה וכו'. והרמב"ם (בשה"מ) מנה ב' מוצאות, Urrel אסור בפסח (לי' קכו) ואסור בתרומה (לי' קלחה). ובכ' החינוך (ר'פ' ביאר דאג'ג' דבעלמא הרמב"ם לא מנה במני' המוצאות מה שנלמוד ב"ג מידות, הכא הגמ' מגלה דהוה דאורייתא.

והగרי"ז (מאכ"א ב) דיק' מדברי הרמב"ם דהוה ב' שמות איסורין נפרדים. ודיק' מהרמב"ם דאיסור Urל בשאר קדשים הוה בכלל האיסור בתרומה,

אבל לדעת ר'ת הספק של הגמ' דכל Urל באונס מותר בתרומה. והטור"א (חגיגה ד:) ה'ק' דאי Urלוות 'מאיס' א'כ מה חילוק בין אונס לאינו אונס. וע"כ לדעת ר'ת Urל לאו משום מאיסותא. אך ציינו דתוס' (לקמן עב: ד"ה התם) מבואר סברת מאיס תלי' אי הוה אונס.

וחמגה"ח (ז' א) נקט דה'ה כל אונס לא נחשב 'Urל'. אך כתוב דהינו בשל'ה היה לו שעת הכוורת, אבל אם היה לו שעת הכוורת הוא Urל". והאתון דאויריתא (זג) הביא מדברי ר'ת דאונס הוא פטור גמור (ועי"ש שהאריך האם אונס בנסיבות הוה פטור).

אבל הקובה"ע (מח יט) כתוב דר'ת קאי דוקא במקומות פיק"ו", דדרשי' יחי בהם ולדעת ר'ת ליבא מוצאות מילה כלל. אבל אונס אחר בגון דליך סכין לא. (והביא בו דרכי רשי' (לעיל סד') אדם מל במקומות סכינה נחשב חילול שבת, דאיינו מוצווה במילה בזמנה, והרי בפשותו מוצווה אלא אסור לקיים מושום פיק"ו'. ע' מש'ב בזה שמן).

וחמגה"ח (ז' יד) ה'ק' דכל קען אינו מוצווה למול עצמו, א'כ נימה דהוה במו מותו אחים מילה ולדעת ר'ת' דאיינו מוצווה, ותי' דקען נחשב בן מוצאות וכמו גROL בכל דיני התורה. אלא שהוא בעצםו ל"ש אצלו אורה תורה.

(ו) בא"ד תדע לדא פשיט מטומטום שאין אוכב בתרומה וכו' ואע"ג דאיינו חייב לckerוע וכו'. ודלא כסברת ר'ת (גנ"ל) דכל היכא דאנט מלמול דין ערלוות שלא בזמנו.

דAMILת בניו אינה מעכבות כה"ג, ע' בסמור), ואף דהוה רשות מעכב.

יו. ותוס' הביאו מהגמ' בחגיגה, וקצת משמע בונתם להוכיח דמשום מוצאות ראייה איננו חייב לckerוע. וע"ע Tos' מהר"ם ר'פ' הערול"ג דן דיש לחולק דהיכא שביצוי מכחין וידוע שהוא כור וערל' ייחייב לckerוע. ואילו בגמ' (עא: דיש לו בשעת אכילה אין לו בשעת עשיה) "ל' דאיiri ישאיו ידוע האם הוא זכר. ומפסיק ואדי איננו מהויבן מן התורה לckerוע ולמול. ועוד כת' ד"ל דאיiri שיש סכנה לckerוע.

יה. ואף דכל מוצאות מילה הוה חבלה, התם זהו מוצאות התורה. אבל איננו מהויבן בשאר חבלה למוצאות זה.

דקיים כל התורה, אך רוקם שנצעטו לא היה חפצא של Urלוות.

יז. דאל"כ אף מומר לעRELות, ואח"כ חזקין ונעשה סכנה למולו, נימה דמעכשי מותר בתרומה. ולא מסתבר כלל. ובכלليل אסור למול, ונימה שהיא מותר בתרומה בלילה. ויש שחילקו דודוקא היכא דהוא מוציאנו היה מל שיך גדר אונס. אבל היכא דהוא מומר לעRELות, אף דהוה ג'ב אונס ל'ם).

טו. והקשה מ"ש ממכש"ב ריב"א (תוס' חולין קמא) דאין עדלית ועשה, מ"מ לא עבר אלאו, דהלא עשה דחזה. וע"כ דמילה בפיק"ו' וזה פטור גמור, ובמ"ש ר'ת. טז. ומשמע דכונתו דבאמת אינו מהויבן כדרומייה מהא

ולאaggi במחילה השעבוד). לענין מצוות לא נחשב קניין הגוף.

והרשות'א והריטוב'א כת' דקני במקצת. אבל קניין גמור לא קני ליה, דהא יצוא בשוש וגורען בע"ב רадון וזהו קניון הגוף במקצת).

והרמ"ה (בשיטמ"ק ב"ק קיג') כתב הרבה (ודגופו קניין איותיב. וצ"ב כוונתו. והקובעה"ע (נו) ביאר דברונתו ע"ם סוגין רダメורי' דין גופו קניין).

ג) רשות'ה הכא נמי. וישראל מעלה הוא. משמעוesimal חל בו קה"ג שעבודת נפקע ע"ז קדושת ישראל (במקצת). ובישראל לא שיר' קניון בגופו. ויש שהביאו מכאן סמך הדעתם דאשה ועבד פטורים ממיעות עשה שהמן גרמא מושום שנושבעדים מהוביין לעבודת רבו. והג' בעבד עברי אילו קניין האדון הזה בגדר' קניין.

יד) תוד'ה אלמא. והוא דאמר (רבא) שעבד עברי גופו קניין וכו', אבל לענין מצוות לא. וזהו קניין מכוון, ולא גדר קניין אסור.

טו) בא"ר והא דשתי בשפה נגענות היינו מושום שציריך לנבוד את רבו וכו'. דוגר הימר עבר עברי בשפה נגענות מושום דהוה עבדות רבו. ובשות'ת אבן'ם (ז) תמה וכי מושום עבדות רבו הותר אישורין. וע"ב דחויתר מושום גדר קניין אסור. והקובעה"ע (נו ב) ביאר דברונת התוט' ולהיתר לשפה זהה גויה"כ. אלא דיליכא למילך מהיתר לשפה שהיא קניין לענין. דוגר הימר מושום עבדות רבו.

טו) שם. שציריך לנבוד את רבו. ולפ"ז אינו מותר אלא באופן שיש בזה עבדות רבו, שהולדות יהיו לרבו.

ואילו בפסח היה שם איסור בפנ"ע. (וע"ע לקמן עב). והלח"מ (ק"פ ט ז) הקשה אמרי פסק הרמב"ם בר"א, הא הלכה בר' עקיבא בכל מקום. ותי' דבגמ' (לקמן עב) מבואר דר"ע זהה ייחידה דס"ל דערל בטמא. משמע דעת חכמים ולא בר"ע.

ו' שביר זה קניין שניים. פרשי' דיויצא בו' שנים. ואילו נרעץ כתיב ועבדו לעולם, עד היובל (סדרשי' קידור טו). ומ"ה נקרא קניין עולם' ט'.

יא) תוד'ה איש. מהכא אמרי' בכל דוכתי (חגיגה ד', לקמן עב): דר"ע מרובה ערל בטמא, ומ"מ איצטורי' למוחב ערל בפסח וכו'. ותוס' (חגינה ד': ד"ה דמרובה) כת' דבא לרובות מתו אחוי מהמתה מיל'ה, לדעת רשות'י' דנחشب ערל, ורעת'א (שם) תמה דבין דאסור בתרומה (אף לת'ק וכבראי' במשנה), א"ב ל"ע זהה בטמא, ואמאי איצטורי' מיועט גבי פסח. והחוו"א (קכט שם) כתב דברונת התוט' לתרץ דלויל הריבוי הויא דודקא ערל במדיד זהה בטמא. קמ"ל קרא דהתם דאף מתו אחוי אינו אוכל, וידענן דאף מתו אחוי מהמתה מילה דינו בטמא לכל דבר.

והריטוב'א כת' דס"ד אדם רובם ערלים יקרב הפסח, דומיה דטומאה. אבל Tos' (חגיגה) דחו דודקא טומאתה מה נדחית מפני הטומאה, ולא שאר טומאות. וודר תי' המנחה"ח (ז) דלר' שמעון קדריש עכ"ם אין חייבין עליהם מושום טומאה. ובזה יש נפק'ם בהיקש דהכא דאסור ערל באכילה לר' עקיבא.

דף ע:

יב) אלמא לך ליה רבייה וכו'. פרשי' דישראל מעלה הוא וחביב בפסח. Tos' כת' דאף דגדיר העבדות דיש בו קניין הגוף לענין שציריך גט שהורר,

א. ועוד הביאו לפירוש כוונתו ע"פ הגמ' (ב"מ יב). ב. והמהרשות'א (גיטין מא) נקט שעבד עברי מותר רק בשפה הרבה ג' תמהו דבגמ' (תמורה לא) מבואר דלא כן. והקובעה"ע (הניל' כת' דמ"מ ייל דהוה גדר עבדות רבו.

יט. והקובעה"ש (קוב"ב גיטין מו עמי מא) דין דיובל נחשב קניין לעולם, וש דבר המתירה, משא"ב קניין לו' דהוה קניין למן.

כ. ואף דאינו אוכל בתרומה ובמו אליבא דרבנן, דהא רבנן ל"ל דקי' דרשא).

(א) **תוד"ה בז.** דחיב לאכול מצה ומרור. אבל לשון הרמב"ם (ק"פ ט ח) דאוכל הוא במצה ומרור, וכן מותר להאכיל מצה ומרור לגר תושב ושביר. והמנח"ח (ז' כז) דיק לשלונו דבגין בן נבר משמעו שחייב לאכול, ובverbos domitor. **והמאירי** (פסחים צז) כתוב דמאכליים תושב ושביר וערל במצה ומרור, אבל המשומד אסור במצה ומרור.

והמנח"ח (ז' כז) הקשה דעתה הרמב"ם (ז' יב) דאין מוצאות אכילת מרור בפנ"ע (מדיאוריתא), אלא לאוכלה עם הפשתה. ורוחק לומר דנקט שיגרת לשנא.

(בב) **אבל ערל דליכו לשמיים.** רשי" פ"י משום דמתו אחיו מחמת מילה. ולדעת ר"ת ביארו הראשונים דכין דאיינו מל מחמת פחד לא נחשב מומר ולערלוות. אבל לדעת ר"ת (ע.), אيري במומר לערלוות, ואפי' הכי לא נחשב מומר. וכן לרמב"ם (הו' לעיל) נחשב ליבו לשמיים כיון דאיינו עובד ע"ז.

(כג) **תוד"ה ואין.** ומספר ממעטין תורייהו. אבל הרשב"א כתוב דמקשי" תרומה לפסתה, וממעטען רק ממעשר.

(כד) **ור' עקיבא האי** תושב ושביר וכ"ז **אתוי עברי מהו** וכ"ז **והני מוארים**. מבואר דעלכ"ם ערל לא איצטריך קרא. **והתוט'** הרא"ש הוכיח דהאיסור על העכ"ם עצמו, כדי על היהרל המתאכל, עבי קרא לאסורה, אף' בעכ"ם ערל. והקשה מיהו דבר תינהה הוא ולא מצינו אחרת לעכ"ם. והמנח"ח (יד ב) כתוב דמציאנו בעכ"ם מוצווים בלבד ז' מצוות².

והקובה"ע (ס"ד ד) כתוב דבשלמא איסור תושב ושביר נאמר בהדי לא לעכ"ם וקיי עכ"ם, אבל איסור ערל נאמר ליישרל, וממןין לעכ"ם בכלל, והוא קושיית הגמ' דתיטופ"ל משום ערל ווע"ד קושיות התוט' הרא"ש. וצע"ג.

מהני להוציא חוביים.
א.etz"ב דמידי קודשהอาท' ביה. יש שפי' במצה ומרור והוא חלק מקבעות החבורה של הפשתה, ומיש"ה ס"ד דאסור להאכליים.

ב. ונקט דכ"ד הסמ"ג.

אבל דעת הרמב"ן ורייטב"א (קידושין טז), דהמפרק עבד עברי עדין מותר בשפהה, ולזה מותני הא דגופו קניי. ומובהר דמותר ממשום הקנין אישור. והאבן"מ (שות' יז) ביאר עפ"ז דל"ש קניין הגוף לממן, א"ב כין דיווצה בשש ווביל ע"ב לא מקרי קה"ג.

(ז) **בא"ד והלא עבד** בנטני גופו חייב בפסח ל"ט"ז נשים בראשון חוכה וכו'. והרמב"ן כתוב בשם הראב"ד דס"ד דדין כאהה, וכמ"ד (פסחים צא): דהווה רשות, וה"ה עבדים נתמעטו שאינם חיבים (וההוא רשות). והקשה דלישנא דלא יכול לא משמע כן. והרמב"ן כת' דאה"ג, אלא אלומי קושיה דידייה דליך גופו.

(ח) **תוד"ה אלא.** וי"ל דאייכא לאוקמי בעכו"ם. וכן הארכיך תוס' (כתובות לח) דהפסוק לא כתוב שקר. וב"ד הרמב"ם (ק"פ ט ז, וע' בסמוך עא) והראב"ד העמיד בישראל ושלא למנוי.

(ט) מי אייכא מיידי דערלות דגופיה לא מעכבה ביתה, דאחרני מעכבה. הריטב"א היך מעיקרא מה ס"ד. וי"ל דס"ד דגניה"ב הוא להחמיר בערלוות בני ביתו כדי שלא יפשע למול אותם. והמאירי (ובכ"ז בתוס' הרא"ש) תי' דיש אופנים דהוה ערל באונס, א"ב ראי שמיית זכריו ולא שם אונס יעכבו. ולפ"ז ה"ה מילת עצמו יעכב היכא דאיינו אונס, מק"ו, וב"כ בח"י ר' שלמה טו.

דף עא.

(כ) בו המרת רת פופטל. פרש"ז ונתננכו מעשו לאבוי שבשימים. והרמב"ם (ט ח) כת' דהינו עובד ע"ז. והאחרונים (מנח"ח יג) דנו ממשמעו דאך מומור לחיל شبתו אינו בכלל ווע"ע טור"א חוגגה דז': אבל ברש"ז (עה"ת שמota יב מה) מבואר דሞמר לערלוות נחשב בן נבר. והאחרונים דנו האם תלייא ומה התנאים (חולין ד) דሞמר לדבר א').

ג. אבל דעת תוס' (בכ"מ) דמפרק עבד עברי אי"צ גט שחרור נדקין גופו הוה רק ממון, ובין דהפקירו פקע ממונו.

ד. עפ"ד דברי הר"ן (נדרים בט) דבל קניין דאיינו עולמי מקרי קניין פירותו.

ה. והקר"א תמה אמאי יפטר מהיזיבו משום דגופו קניי זהרי

והרמב"ן תמה דנימא דלענין דיני התורה עכ"ם נחشب מחול, והיאך ה'ק' מלשון בני אדם. ותי' דקי' הגמ' דבר Kra (ירמיה ט כה, הי' בסיפא דהמשנה) כתיב 'כ' ב' כל הגוים ערלים'.

והג' ר' (סתנסל פה פו לפחסים צו) כתוב דנתהresh דעכט האג'ות' הוות גדר ערלוות. עפ"ז ביאר דברי הרמב"ם (ק"פ ה' ח) דשפחה שלא טבלה נחشب ערל' לעכט לפחס לבעליה.

כח) שם. מוות בערלי' ישראל. בפשטו משמע בכל ערלים. וב"כ המאיiri (נדרים לא). אבל השיטמ'ק (נדרים לא; בשם הרוא'ם, וע' ב"י י"ד ריו מא ורעו'א שם) בת' דודוקא מתו אחים מלחמת מיל'ה, דהוא מולי' לב. אבל מי שמניח מלמול מלחמת רשותה הוות בכלל ערל.

כט) תוד'ה והג'. ויש מקומות שהנתנא לומד לשנאות נדרים מלישנאDKרא וכו', היכא שאין הלשון ידוע מיתוי שפיר ראייה. וצ"ב ב'ין נדרים הללו אחר לשון בנ'א, הייך ילפי' מלישנאDKרא כלל. וدلשון בנ'א הוות הסכמת האומות, ובמה שלא הסכימו אינו לשון כלל. וצ"ל דאך בנ'א דעתם עפ' לשון הקרא, שאין לשון להיפר. און' בגדר' לשונ' עיקר הלשון בלשון הקדרש, כל ומן שאין מנהג ידווע להיפן.

ל' אלא לאתווי גדר שמל' ולא טבל. תוס' (לעיל מז): ד"ה כי פיליגי כת' דילפי' מהכא דלא הוות גדר שימול' ויטבול. אבל הריבט'א כת' מילתו מילה שאיהות לשם יהדות, ואפי' הה' פסלו דעדין הוא גו'ן. והרשב'א הוסיף דכינן דמיילתו לשם יהדות, אעפ' שלא נגמר גירותו נכנס קצת בדת יהודית. והאחרונים למדו מזה דנחשה שהתחל בו הרין גירותו. ואלא דיש עלי' עדין טומאת עכו'ם. ווע' מש'ב' בוזה לעיל מז:.

הריבט'א (עי' מז) הביא מסוגיה זו להיפר, דמברואר (שם) דאך גבנוני מהול אינו מצווה במילה. אלא שנагנו בן. ווע' משנ'ל מלכים י' ו' ושאג'א מטו'.
ו. ותוס' תי' דיבול ערלי' מיותר לישראל, ומיש'ה מרביין ערל ישראל.
ז. ואפק שיש מון' אומota שמוליט בגין ערבים וגביענים, אלא שהערלה קרויה על שם הגוים אעפ' שם מולים.
ח. וממושמד לא נפקא כדאמר'י לעיל).

והקובבה"ע כתב דלענ' דהאיסור לדחאליל וכן דעת הרמב"ם יש לישב דכינן דנכרי לא נצטווה, א"כ העוו' על כל ישראל, שלא יאבל ערל בפסח. (ולא עבי קרא מיהיך לאיסור 'להאכלי'). אבל הקשה דעתם האיסור מעשה האכילה, המאכילד עשו ר' מושיט שיוכל לאכול. ואינו עשו חלק מגוף האיסור.

והרמב"ם (ק"פ ט ז) פסק דהמאכילד את הפחס למושמד או גור תושב ושביר עובר ללא העשה ואינו לוכה. (והרא"ב ד' השיג אפי' לישראל דעכו'ם לא והב"מ כתוב דע"ב העוו' למאכילד, דעכו'ם לא ציית. והמנח'ח (יג) הקשה והרמב"ם כתוב דאך במושמד האיסור על המאכילד (וכ' בחזק'יג), ואמאי לא נימה דהמומר עצמו מצווה בו?.

והרמב"ם כתוב דהמאכילד אינו לוכה, והב"מ ביאר משומש דלא נאמר האלו בהדיא. אבל החינוך (יג ויד) כתוב דזה לאו שאין בו מעשה. והמנח'ח הקשה דמאכילד ע"י מעשה?.

כח) לאתווי ערבי מהול' וגבעוני מהול'. הרשב"א ווירטב'א הקשו דמי' גרע ממושמד. ות' דס"ד דגרע שנתנכו'ו מעשי' מאבינו' שבשמי'. (ולרמב"ם לך'ם דאיינו עובד ע"ז). והקר'א כתוב ליישב בגר תושב.

כו) גבעוני. פרש"י שם אומנה שמוחלין עצמן. ובגמ' (ע"ז כז) הගירסא 'גבנוני'. ור'ח (שם, והמאירי באן) פ' מבני קטורה השוכנים בדור גבונאים, מאומות שמקיימים מצוות מילה'.

כט) מוות בערלי' ישראל' וכו'. תוס' פ' דטעם המשנה דבלשון התורה ערלה תלי' בעRELות הלב. אבל רש"י פ' דבלשון בני אדם לא קרי' להו ערלים (וזהא בדיני התורה הוות ערלי'). ומשמע דאך קרי' הגמ' דעכו'ם מהול' נקרא ערל בלשון בני אדם.

ג. וכ' ש בשעה תשובה (וכמ"ש תוס').

ד. ודע"א (בגילין הרמב"ם) הביא דהרמב"ם (נדרים י' ב') דהמאכילד לוכה, ומברואר דיש בו מעשה.

ה. וכדעת הרמב"ם (מלכים י' ח) דכל בני קטורה לדורותיהם חייבין במילה. אבל שאר ראשונים (רש"י סנהדר' ט) דודוקא בני קטורה עצמן נתחייבו למול ולא לדורות. (מודין 'יליד ביתור'). דל'זרע אחריך' קאי על זרע יצחק בלבך, ברכותיך כי ביצחק יקרא לך זרע.

ל'זיקת' מילה. ובפירושו האיסור ערל בתרומה הווה מהמת השם ערל.).

לג' שם. לදעת רשי' אירי תור ח'. ובפירושו מבואר ברמ"א (ו"י רסב א, ע"פ הרא"ש) דהامل תור ח' י"א בדיעבר, וא"צ להטיף דם ברית. (והש"ך שם ב') תמהו בהה. ושנדנו דעכ' מבואר דיש שם ערלה אף תור ח'. אבל השאג"א (נבו) כת' אין צד שייצא במילה תור ח'. אבל הרא"ש (הרמ"א) דיעא היינו שא"א לתקון, ולא מהני להטיף דם ברית.

לו' שם. הראשונים (תוס' ע. ושה"ר שם) נקבעו דרביעין לא איפשיטה. אבל הביאו לדעת הירושלמי דערלות שלא בזמנו לא היה ערלוט'. והרמב"ם (הנ"ל) פסק דאיינו מעכב. והמהר"י קורוקס וכט' מקבעו דבעיין איפשיטה בסוגין. אבל רע"א כת' הרמב"ם ס"ל כיון דאייפשיטה בירושלמי, לא שבקין פשיטות הירושלמי מושם ספק הבהיר.

לה) מהו **טסוכו**? פרשי' דקי"ל דעתכה כשהיתה דופק'ל מיזטבא בימי בקרבו ובשמנ בעצמותיך. וממשמע דס"ל דעתכה בשתייה דווריתא, וכ"מ ברש"י למן עד. טז'. והראשונים הקשו דבגמי' (שבת) מבואר דזהו אסמכה בעלמא. והרייטב"א (בagan, וכן יומא שם) הביא דזהו דווריתא דודרשי' (נדיה לב), יוגם לרבות את סך. אבל דעת ר"ת (בתוס' יומא עז. ונדה לב, וכט' הרמב"ז ושב"א בנהה שם) דעתכה יומא עז. ונדה לב, וכט' הרמב"ז ושב"א בנהה שם) דעתכה

קיים מצווה כלל, אלא כשמדובר يوم ח' מקיים המצווה הבה' והאג"ח (סתgal פה) כתוב דלר"א שהתפת דם בית לא בעי' ח' וא"כ מילה תור זמנה, לא גוע מהתפת דם ברית.

יד' והעדיל'ג כתוב דהרמב"ם פסק כן רק לגביו סמיכה, דס"ל דעתכה דרבנן, ס"ד לקולא. ורק לא כארונאים ודעת הרמב"ם דעתכה דווריתא).

טו. והמאיר כתוב דהמ"ל באכילה ושתיה, אלא אין דרך קען כ"ב באכילה ושתיה. ואבל לדעת ר"ת ספק הגמי' אף במותו אחיו מחמת מילחה.

טו. וכט' ברשי' (ב' מ' נדה), עי"ש ריטב"א.

יז. ור"ת (בתוס' שם) כתוב עפ"ז דברשר איסורי אכילה אין איסורי סיכחה בשתייה, ומותר לסתוך בחלב. וע"ע ט"ז ונזה"ב (ו"י סס' ק). אבל האגר"א (או"ח שכו ז) אסור. (ועי"ש בバイוא"ה ד"ה בשארו).

לא) וקטן שנולד כשהוא מודך, וקסבר צריך לחתימת ממנו דם ברית. המלחמות (שבת נג: בד"ה) הביאו מבאן דספק ערלה כבושה דואוריתא, מרביבין הכא מקרה. ודווחה דלשינה דגמי' דתפיס תרי מושם חה, ועיקר הריבוי מושם גור שמיל ולא טבל. והלח"מ (ק"פ ט ז) הקשה דהרמב"ם פסק דגר שמל ולא טבל אינו גור. ופסק דעתיך להטיף דם ברית. א"כ לא איתר תושב ושכיר. אך המלחמות (שם, והר"י ברע"א שם) כת' לדידין לא קי"ל בר"ע, ומ"מ קי"ל דגר שמל ולא טבל אינו גור, דגמرين מאובות (בדלעיל מו').

ערלות שלא בזמנה

לו' קטן ערל' מהו **טסוכו** וכו' ערלות שלא בזmeno מעכבות וכו'. פרשי' תור ח'. ולדעת רשי' ותוס' (ע. ושה"ר) אירי דוקא תור זמנה, אבל שאר ערל באונס (ובגון מותו אחיו מחמת מילחה) אינו אוכל בתרומה. אבל דעת ר"ת (בראשונים ע.) ספק הגמי' כל היכא דלא רמי עללו למול, ואף מחמת אונס (ובגון מותו אחיו מחמת מילחה).

ולדעת ר"ת מבואר דהעטם דערל אסור בתרומה מהמת הצווי למול. ואילו לדעת שאר הראשונים ייל דהנידון האם תור ח' חל שם **ערלי'**. והרמב"ם (תרומות יא ז) כת' שהנולד כל ז' אינו השוב ערל. משמעו דnidon הספק מושם שם **ערלי'**, דבין שענידין לא הגיע הזמן שראוי למילחה לא נחשב **ערלי'**. והרייטב"א (ע.) ביאר דעתין לא הגיעו

ט. והמנוח"ח (רפ"ב ד בסוגרים) כתוב דהרמב"ם ייל דזהה רק ספק ערלה בבשחה, ועדת הרמב"ם ספיקות מודרבנן, ומה"ת לקלала. ولكن מיעתו קרא, ועי"ש מש"ב בזה.

י. אך יש אחרונים שדנו דאף סברת ר"ת דלא חל שם ערלה, משום שהוא מוצעה למול ומחותמת אונס או פטור וח' בהם).

יא. והאג"ץ (עה"ת פר' ל) פי' הא דבריהם לא מל עד שהקב"ה כזויה לו (ואף דקאים כה"ת אף) עירוב תבשילים, כדאי' יומא כתה, וע' תוס' עא: ד"ה לא), משום דקומות שנעטווה לא היה עז' שם ערלה, ולא שיר מוצאות מילחה אלא כבש ערלה. בלשון הרמב"ם.

יב. הדחשים ערלה חל עי' המצווה למול (או דזהה סימן דההשבר ערלה).

יג. אבל הבית הולי (ב מז ד) כתוב דמצאות מילחה ב' עניינים וב' מצאות, מעשה המילחה וشنינו נימולים. ותור ח' לרמ"א לא

ח' אין מוחוסר זמן בלילה, ומ"ה יעכט באכילת פסחו. והאחרונים הביאו דמבחן דليل שמיינן החשב דעתין לא הגיע זמנו, ואינו מעכט באכילת פסח^י. (והשאג"א נג האריך בזה^{יב}). אבל בירושלמי מבואר דليل שמיינן אסור, ולא החשב תוך זמנה^{יב}.

לט) שם. **בשעת אכילה**, ה先后ונים הקשו דבשעת אכילה הוהليل, ואינו ראוי למלול כלל (ומבוואר בסמוך דבשאינו יכול למלול איינו מעכט). והשעה^{ימ} (ק"פ ט ט) למד מזה דAMILת זכריו מעכטו לפחס אף שהוא עבשינו אונס, כיון דהיתה לו שעת הקשר (וכ"ב המנהח יי ט). אבל הkr"א כתוב דתלייא בשעה דבസוף היום, ונחשב עבשוי דראוי למלול.

עוד כתוב השעה^{ימ} (שם) דAMILת זכריו מעכט באכילת הפשתה, אף שהוא אונס. ורק בעשייה מבואר בסוגין דבאונס איינו מעכט^{יב}.

מ) שם. דאיתנחנו בשעת אכילה, וליתנחנו בשעת עשייה הויי משבחה^ז. הרמב"ם (ק"פ ה ה) פסק דאם שחט קודם שלם את בניו הקרבן פסול^ח. והאו"ש (שם) כתוב דמקורו מוסגין, דאל"כ ציריך לחדרש דאם עבר ושהחט דיש אישור אף על האכילה.

מא) שם. הויי משבחה^ז. ה先后ונים (שיירוי קרבן מה: בדחה^ס, קר"א, חשל^ט ו עוד) החק' למ"ד דיזעא דופן וכן טומטום שנקרען איינו נימול לח'כ^י, א"ב משבחה^ל

דהערלות הוה ברשותו.
בג. עכ"פ לעזר דערלות שלא בזמננו איינו מעכט.
בד. דיש ציד דAMILת בלילה נחשב מהול בדיעבד. ואילו תוך ח' יי' מ' לציריך הטעפת דם ברית. והשאג"א דן דאפק ליל שמיינן החשב שעגיאו זמנו. (וע"ע לקמן עב').
כה. והמנח^ח (רפה ט) דיק' מלשון הרמב"ם (יא ז) דכל ז' סכך, מבואר דليل ח' אסור.

כו. וצ"ע א"ב כל היכא דהוה אונס מעכט בשעת אכילה. וטובאי איכא דאיינו מעכט בשעת עשייה (כיון שהוא אונס), ומעכט בשעת אכילה.

כז. ולכאורה הינו כשאין מנוי אחר (והוה פסול בבעליהם, ולא בעזם הפסחה). ויל' דכל מלה מוחלשת מעכט, משמע דהוה פסול^ו.

כח. ובמבחן ברש"י (שבת קללה, ע"ש מלכותות וראשונות) דnimol מיד אחר לידתו. אבל רשב"מ (בב' קב') כת' דnimol בה, אלא

בשתייה אסור מדרבן^ז. (וכ"ב המשנ"ל סוף מאכ"א דכ"ד רוב הראשונים).

ופשטות לשון הרמב"ם (תרומות י ב) משמע דהוה דאוריתא. (וה先后ונים האריכו בסתרית דברי הרמב"ם בזה, וע"ד דברי יחזקאל טו).

והגראי^ז (בסה"ס מכתב עמ' עטה) ביאר דאפק למ"ד סיכה בשתייה הינו דנחשב השתחמות בהפצא עי' שתיה^ז, ובתרומה אסור דניתן לאכילה וכו', בתורת תרומה. אבל לא נחשב מעשה אכילה של הגברא (מודאוריתא).

לו) שם. קטין ערל' מהו לפסכו. והמשנ"ל (סוף מאכ"א) ה'ך' דדעת הרשב"א (לקמן קיד). שמותר להאכיל קטין אישור דרבנן. וה'ך' לדעת רוב ה先后ונים סוכה בשתייה דרבנן^ט, א"ב יהא מותר לסתוק קטן ערל^ט. והאמר"מ (יג א) ודברי^ז (טו) תי' דבתרומה אסור לסתוק (מודאורין) משום דין 'משמרת', וה'ה' דאסור להאכיל (וזהו איסור על המאכיל)^ט.

לו) א"ר זירא ת"ש אין לי וכו'. מילת זכריו ועבドיו מעכטו לאכול בפסח. ה先后ונים דנו האם הדרין 'ערלו' ושל הבן^ט מעכט^ט, או מה שמוסטל עליו למלום. ובפשטותו זהה תלייא דברי ר' זירא ודוחית רבא, ע' בסמור.

מילת בניו זכריו

לח' אלא זכריו דאיתנחנו בשעת אכילה וכו' הויי משבחה^ל וכו'. ויל' ר' אמא לא העמידו דחל שמיינן בט'ו, דבשעת שחיטה הוה ערל תוך ז' ובכלי

ית. ומודאוריתא אסור משום הנאת בילוי.

יט. וכ"ד הרשב"א (גדה לב').

ב. והאחייעזר (ג פא ט) הביא בשם ה先后ונים לתறץ דמ"ט אסור משום הנאת בילוי. והאחייעזר חלק דלא מיצאנו דעל אסור בנטנת בילוי של תרומה, ובמ"ש המנהח^ח (רפב י, הו' לעיל ע').

כא. דהקטן אסור בסוכה (ודמordon נחשב שימוש של ערל), ולכמן אסור לסתוק. ודסיכה אסורה, ואפק דערל מותר בהנטה בילוי. ולדברי הגראי^ז אסור להאכיל תרומה לזר קטין (מודאוריתא), דנחשב שימוש אכילה תרומה. וה'ה' סוכה ולרמב"ם הדוח דאוריתא, אבל שא"ר לא חולקו זהה ונקטו דאפק בנטנת סוכה הוה דרבנן.

כב. והקה"ז (מג ג) ביאר דכין דבינוי והטפלים לו) מנויים עמו, נחשב ערלות בפסח. אבל בפשטו הטעם דכין דיש ברשותו ערלות, הוה פסל. ועפ"ז שמעתי לומר דהגדור דבאננס איינו מעכט, הינו משום דכין דלא רמי עלייה למלול, לא נחשב

מג) וניתוב ליה כל ז' (דאמר שמאול חלצטו חמה נותני לו כל זיל^ט וכו'). צ"ב מ"ט לא ימול מיה. ולשון הגם' (שบท) להברותה. ומשמע דהוה שיעור שיער' יז' יצא מכלל סכנה. אך קבעו חז"ל זמן קצוב, ולא סמכו אומדן דרופא^{ל'}.

ובפישוטו היה נראה דהוה דין מודרבן^{ל'}. אבל בשות' ביןין ציון (פו, ובערולין) הביא דמבוואר בסוגין דהוה שיעור דאוריתא, שהגמי' מוק' להעמיד את הפסוק לה'. וע' ב' דהוה הלכה למשה מסיני.

והבנין ציון (שם) נסתפק היכא דמלו תור' /. האם נחשב שמלו תור' זמנו וצריך הטעפת דם ברית^{ל'}. או דהוה סברא של סכנה בעלהמו).

מד) שם. יל'ד קודם שעברו ז' הימים האם נחשב ערל תור' זמנו ולסוכו בשמן תרומה). או דודוקא לענין מלחת זכריו דתלי בהא דעתואה בפועל (וכק' רבא), ומ'מ יש לו דין ערל. לדעתך רוב הראשונים מתו אחוי מהמתה מלילה וDESCBNA לו למולן הוה ערל. ותלי בהניל' איז הוה סברא של סכנה או דין בפנ' ע').

דף עא:

מה בענן מעת לעת, והתני וכו'. ובגמי' (שבת קל'ו). איבעי אי בענן מעת לעת, ולא איפשיטא. והרא"ש (שבת יט ט) כתוב דכיוון דספק נפשות הוא ייחיבין לה' מה מעת לעת^א. אבל הריף' (שם) כתוב דאפשיטא דבענן מעת לעת, והר' ציון דכונתו דבסוגין מבוואר דבענן מעת לעת.

לג. והמנחת שלמה^א ז' כת' דהוה הרחקה דפיקוק' וקבעו חז'ל שיעור קצוב להרחקה כמה שאפשר מסכנה. והחשייבו בגדר סכנה. והביא עד' ז' הא דקבעו שיעורים ביולדת ג' ז' ו' להחשב סכנה.

לד. והבנין ציון בתחלת דבריו נקט דיל' דהיך דין ההוה דודוקא הנרפא לאחר שעבר ח'. אבל במקום שעידין אפשר לקיטים מלילה בומו ניל' שלא העמידו דבריהם. אך בהמשך דבריו דהוה דאי' אף בסוגין'amai לא העמידו דນרפא לאחר שחושיטה הפסחה ביום הה'.

לה. וויל'ד ללברת המנוח' ש דהוה הרחקה שקבעו חז'ל, איב' מוה הגמי' מוק' מהפסוק. ואפשר דהיך' מהבריתא דלאחר שקבעו חז'ל אינו מעכ卜 מדאוריתא).

לו. ועוד דין נס"ר' (שם) היכא דמלו בשבת תור' ז' מהחולין, שיחשב חולול שבת. ווע' רשי' לעיל סדר: דבמתהו אחוי מהמתה מלילה אם עבר ומיל הוה חולול שבת. וע' מש'כ' שם בבה).

א. והערול'ג' הק' דאיתרבה נימא דספק דאוריתא לחומרא.

שנולד בין עשיית הפסח לאכילתו ודלק' מ"ד נתחייב למולו מיד^{טט}.

טט מב' ש"ט ערלות שלא בזמנה הדיא ערלות, אמר רבא ורבברא וכו' והאי לאו בר מהילא הדיא. הרמב"ז וריטב"א ביארו דהספק היהת לענן ערלות דגופיה, הגמ' פשתה דמבוואר ערלות דבנו מעכבותו (ותוך ז'), וכ' ערלות דגופיה.

ורבא דחיה ערלות זכריו ועבדיו אינו מעכ卜 בין' דהוא אונס, אבל ערלות דגופיה לא איפשיטא. וכ' הבעה"מ (ושא"ר ע') דודוקא במילת זכריו ועבדיו יש סברא של אונס, אבל מילת עצמו סתמא כתיב י'כל ערל לא יאבל בו).

ואחרונים ביארו דיל'פ' דAMILת זכריו ועבדיו מעכבותו, משומם שמטול עליו המצווה למולם (וע' בע'ב) ובמקומות לא רמי עליה? אבל ערל אסור בתרומה משומם עצם הדין ערל שבול'. ולודעת ר'ת דאף אישור ערל בתרומה הוא משומם המצווה למול, זה ספק הגמ' אוננס גבי טומטום מבוואר דהוה גדר שונה (וע' בע'ב).

אבל המהרי' קורקוס וכט' מ' (תרומות יא ז ה'ל') כתבו דנפשט (זקטען ערל) לא נחשב ערל תור' זמנו. ולכאורה נקט דסבירת הגם' האי לאו בר מהילא מהני שלא יחשב ערל. ואחרונים הקשו דהרבמ' ס' משמעו דמותו אחוי מהמתה אינו אוכל בתרומה, וכן מבוואר (בע'ב) דטומטום אינו מעכ卜 את איב', ואף דמבוואר בכל הסוגיות דනחشب ערל (וכמ"ש הראשונים ע' אף לר'ת).

דאיינו דוחה שבת.

בט. והחש'ל תי' דבל שאינו נמול בה' אינו מוטל על איבז' יותר משאר ישראל ודקרא דבאשר יצוחה' קאי בAMILת בזמנה, וצין למזה'ש תנמד יא ט' הקובץ לרמב'ס' ר'ה מילח'ו, ומשה'ה אינו מעכ卜 באכילת פטה. וע' דסתימת הרשותאים אינו כן. ומילת עבדיו מעכ卜 בפסח, אף היכא דלא הוה זמנה.

ל. והקובע' ע' (מה יד) הביא מכאן סייעתא לדרכי המורדי' (מנחות תקמ"ד) דהיכא דהוה אונס מותר ללבוש טלית בלבד ציצית. ואף דהגברא בר חובא, ושנו לסייע החובב, אלא דלא רמי חובב עלי'.

לא. ובכע'ז' כ' הקוב'ש (ביצה נד) דAMILת בני הוה מצווה, דחיב' להקדרים מילת בניו לפטה, ולכן במקומות אונס אינו מתחייב. אבל ערלות עצמו הוה אישור לאכבל תרומה, ול'ע' אונס לפטור באיסורא (ולא אמר' במאן דעבידי).

לב. וודעת היירושלמי' (הו בתוס' לעיל ע') דיהבי' ל' יומ.

למולו ובערב פסח). ולפ"ז מבואר דاتفاق דמשום מצוות מילה אינו מצווה, מ"מ מעכבר אותה מלאכול בפסח, וחיבת למול מהמת מצוות פסח? וע' בסמור.

ובח"י ר"א מן החר כתוב דاتفاق דammo אינה חיבת זולדא כרש"י, מ"מ היא משתדרת למולו⁷. ולא היה ציריך לקרוא למעטן, דמיילתא דלא אפשר הוא. ולא שכיח שלא תמול את בנה, אבל אם נתעצלחה אינו מעכבר בפסח של האבון. וכ"ב האו"ז (ב' צו), וכותבת עוד א"נ שיטפיה נקט. וכותבת דודחא דלא כמנ"ש רשי' דמותל עליהם, משמע שהוא מינפקה.

אבל בשות' מהר"ח או"ז (יא) כתוב דהאמ חיבת לעסוק במילתו⁸, שלא ממעט לה קרא אלא היכא דאיתיה לאביו. וכותבת דמ"מ ב"יד אין להם להעתיק במיליה, דאינו מוטל על אחרים כי היו בטוחים שאביו יצא וייסוק במילתו⁹. וב"יד חיברים רק אם האב אינו יכול למול¹⁰, אבל חוווב האם הוא כל זמן שהאב אינו (פנויו).

ומבוואר מדברי מהר"ח או"ז דайлוי ב"יד היו חיברים למול, א"כ היה מעכבר בפסח של האב, וכך שהוא אנווש בדברה,

מו) דכאיב ליה עיניה. הרמב"ן והרשב"א כת' דשמעין מינה דודחים את המילה אף' משום בכיבא בעלמא לתינוק וזה באב היד או שהוא בחושך. דחישין שמתוך הכאב יסתכן ע"י המילה¹¹? ולא תימא שאני עינא דשוריקי דליiba בעינא תלו (בדאי' בע"ז כת'). דמשמע כאיב כל דחו, ולאו דאייכא סכנה. ואילו היה מהמת חולין נותנים ז' ימים. וב' הristol"א ונמק'ו¹².

ועד כת' דכאיב גודל בעין ממותניים ז' ימים, דבליבא תליא (וכ"פ הרמ"א רבב ב').

מו) ואיתפה בינוי ובינוי. הרש"ש כתוב דהינו ביום, שהוא ראיי למול. אבל בלילה אינו ראוי למול¹³.

מח) שעיו ביו ואמו חבושים. פרש"ז דמצות מילה מוטלת עליהםם וכו'. בפשוטו משמע מצוות מילה מוטלת אף על האם, והמהרש"א תמה דקי"ל (קידושין בט), דהיא אינה חיבת ל מול את בנה. והמהרש"א כת' דמ"מ מעכבר אותה מלאכול בפסח, כדאי' (לע"י מות) ולא עבר אשח. ומש"ה חיבת

ע"פ הרגיל נחשב פטור, ואני מעכברתו למול. וצ"ב. וצ"ל דכין דא"ח בשתורתה, אי"ץ למהר למול לפני הפסח, בין דאפשר למול בדרכו אחריה הפסחן.

ט. ועוד ב' מהר"ח או"ז (שם) דהאב אינו חייב למול עצמו, אלא להעתיק במילדה. ודרלא או"ז (ב' צו, ה' ברבר' מ"ז רסר איע"ש, והש"ך ח"ם שבח ד', ע' קצחות שבח ב', והר לעיל לט).

י. וכות' דלא דמי לפידין לתלמוד תורה הדאמ אינה חיבת כלל. דקראי דאותו משמע וממעט ודוקא היכא דאיתיה לאב. והה כל התורה נאמרה בלשון זכר, ושותה והתרה אשה לאיש. ואפק' דדרשי' אותו שהאב מחייב טפי'. אך בדרכי שאור ראשונים לכבוד מבוואר דהיא נתמעטה לגמור, ע' תוס' עב:

יא. והאו"ש (ק"פ ט) כתוב עד"זadam חbosש ע"י ישראל, היב"ד ודאי חיברים למולו. וע"כ אמר' בחובש ע"י עכברם. אך קי"ל (פסחים צא) דבחובש ע"י עכברם אין שוחטים עלי הפסח כלל, וכותב איש פיהם יבר שואה. וכותבת דמש"ה הרמב"ם השמייט דין, ודלא משכח"ל. וכן הרמב"ם השמייט הוציא את ראשו, ודלא שביכה כלל.

יב. משמע בשמיini, והכא יצא מבית האסורים ביום השמייני. אבל בשות' תשב"ץ (ג)-DD ר"יק מדברי הרמב"ם דاتفاق אם האב מתעצלל, ולא ימול בזמנו הב"ד אינם חיברים. דמ"מ ימול אח'ב.

וכשיטטו דהוה הלהבה למלחה מסני.

ב. והרמב"ם (מילה א יי, هو בש"ע רשג א) כתוב דצריל לחוזר מאדר בדברים האלה, שאין מלין אלא ולד שאין בו שום חולין. שסכתנות פשות דוחזה את הכל. ואפשר למול לאחרר זמן ואי אפשר להחויר נשא אחת מישראל ליעלום. והג"א ציין ב"מ"ש (רבב, דני חולין ובאי עיניו). ויליד האם בונתו לבאי עינא, או הא דיחבי' ז' ימים).

ג. ובהג' מיימוניות (מילה א יי) היבא דר' שמחה נסתפק בזה אי ודוקא עינים דשוויקי תלייא בליבא.

ד. והש"ך (שם ד) כת' דדוקאocab גדול דນחشب חולה כל גופו, וצין לש"ע (או"ח שכח ט).

ה. לדעת רבנן (לקמן עב). ועוד דמיילה שלא בזמנו אינו דוחה י"ו. ואפשר דמשום מצוות ק"פ דוחה.

ו. אבל המנחה"ח (ח יי) כתוב דאהשה מצוואה במילת עבדיה, ונתמעטה דוקא ממילת בניה. א"כ סוגיה דהותם לא שייך לסתוגין.

ז. ומבוואר דערל וכון דימילת זברין מעכבר חיבר ברת בפסח, ולא אמר' דפסול לפסח ומש"ה פטור. ושמעתה להוכיח למצות הפסח מוחיבבו למול את בנו ועבדו.

ח. וליעב"ץ כתוב דצריך לאם לזרוחו שלא יסתכן. ולפ"ז ייל"פ דאו אביו או אמו חבושים. וצ"ע דודאי חיברים למול אף כשהם אינו יכול להרוחן. ומבוואר דاتفاق אונס שא"א למול

ומיציאת הראש), בשיצוא מלים מיד. וכ"כ ה"ב"י (יו"ד רסב) בשם רבינו ירוחם.

גדר מילת בניו מעכבות – מבואר בסוגין דוחבושין בבית האסורים בין דהוה אונס (אף' אונס חיצוני¹⁷) אינו מעכ卜 את האב בפסח¹⁸. ובפושטו מבואר דמעות מילת בנו מעכבות בפסח, מושם המזווה דרמי עליה. דאילו הוה מושם גדר 'ערל', מ"ש מושם דהוה אונס. ויש לזרוח דלענץ זה לא נחשב ערל', אא"כ חייב למול בעועל' (וכ"מ ברייטב"¹⁹).

וזההרש"א (הוא לעיל) נקט דAMILת זכריו מעכ卜 את האשה, אף שאינה חייבת למול (מהל' מיליה²⁰, וכדראמר'י לעיל מה). ולא עבר אשה אבל השאג"²¹ (ג' בתחלת דבריו) כתוב דע"כ דאשה חייבת במילת עבדים (וממעוטה רק מילתenna).

זה והאחרונים (שאג"א ומנה"ח ב, ד, וו"ז) הביאו עוד ממש"ב הרמב"ם (ק"פ ה ו) דקתן שיש לו עבר אינו מעכבות בפסח, דדרשי' ולא עבר קטן. והק' דתיפול דקתן פטור מכל המזווה, ואינו מצווה למול עבורי. וזההאג"א כתוב דההרבם"ס כתוב כן לרווחה במילתה).

וזו הבהיר השאג"א דההרבם"ס (שם ה ה) פסק דעתילת שפהחווי מעכבותו בפסח, ואף שלא מצאו חיוב לטובלים (ע' לעיל מה). והמנה"ח (ו"י יב) כתוב דהתר הוה גזיה"כ, וטבחית עבר אינו מעכ卜, אלא טבילה שפהה.

והග"ח (סתנסל פסחים פה, פפ) תי' דאך שפהה קודם

מ"מ הוה חיוב שלו, וראוי להתקיים החיוב²². ועד"ז דנו האחרונים לפשר את דברי רשי', דכיון הדאמ רגילה להשתדל במיליה²³, עי"ז מעכ卜 בפסח של האב.

ט) רשי' ד"ה חבושים. ושחת שולחן עליהם. המאירי כתוב שמעיין מהכא דין אומרים לו למול עי' שליח, אלא כל שאינו יכול למולו אינו מעכבותתו²⁴.

ו) טומטום שנקרע בינוי ובגini. תוס' (ע.) הביאו מכאן דאינו חייב לクリוע מושום מיעות מיליה (זהה בחובשים בבית האסורים). ותוס' הובייחו מזה שלא כראת, דלר"ת בין דאינו חייב, הוה במרת אחיזה מהמתה מיליה (ותלי בספק הגמ' דהוא עצמו יאלל בתרומה). אבל הריטב"א (ע.) כתוב ולדעת ר"ת²⁵ דטומטום אפשר לו ליקרע, ובר מיליה קצת ש, ומיהו מפני שאיןו עומדת גמור אינו מעכ卜 את האדון. ומובואר בדבריו דאך לר"ת יש חילוק בין תליא עצמו, דתלי באמה דאפשר לו ליקים, ואילו מילת בנוי תליא בעומד למולו). וכן חלצתו חמה (אינו אוכל בתרומה, דנחשב ערל אף לר"ת), שכבר מכין עצמו למול אחר הבראותו²⁶, אבל איןו מעכ卜 לאדון, מפני שעטה בשעתו איןנו בר מימוהל.

והרש"ב²⁷ א כתוב דאך שהאב אינו יודע למול, הרבה בקיאים למול. ואין בקיאים קריית טומטום. ונשמע דהחילוק האם יש באן בקיין, ולפ"ז אף כשהאין מי שבקי במיליה או דאין סכך, איןו מעכ卜 בפסח של האב.

המאירי כת' שמעין מהכא דטומטום שנקרע ביום הח' מלים אותו מיה. וכן אם לא נולד כלו עד יום ח'

במ"ש תוס' ושא"ר שם) או רק ראוי למול.

ו. והרמב"ז שם כתוב דאם חלצתו בר מימחל, ווץ' בדבעין ז' ימיבם, משא"כ מתו איזו דאינו ראוי למול כלל.

יח. ועי' בסמור מכל ישראל ווע' בראשונים קידושין בט'. ועי"ז מעכ卜 פטח של האב.

יט. ואולם השעה"מ (ק"פ ט) העליה צד דדורקא בשיטת פטח ודכל הדסוגי' קאי אשוחיטה, אבל מעכ卜 את אבי בaccelה (זהה גדר שוניה).

כ. ועי"ז מעכ卜 האב (אף דהוא אונס). ועד שמעתי דע"י שהוא מצווה למול (ובפועל) מתייחס לעלי העRELות.

כא. ועי"ז חייבת למול מהל' פסה.

יג. (וכן נקט בהג' יуб"ז). ולפ"ז הפטור דוחבושים הוא מושם דאינו עומדת למול כלל. אבל מה שהוא עצמו אונס אינו פוטרו. ווע' בסמור מש"ב המאירי.

יד. וכע"ז ב' הינו נת אלם (לא) דהאם חייבת למול מדין ב"יד, שלא גרע מכל ישראל ווע' בראשונים קידושין בט'. ועי"ז מעכ卜 פטח של האב.

טו. ההחרונים (ערול²⁸) דנו האם כונתו האם ס"ל דנחשב דהאב קים מיעות עי' שליח ודיוקן המזווה 'לಡעוג' שימולן את הבן) ואפ' ה' הדשבד אונס דין דאין 'דרר' לשעתו עי' שליח. א"ג כדעת דארז' (וניל', ה' ברוכ' מרדס אוש"ר ר' רומ' שבפ' ד) דהשאהן מל עי' שליח לא קיים את מצוותה.

טז. ויש להסתפק בכוונת הריטב"א האם חייב למול (וזלא

זו את עלות, אלא בעי זהאה נספפת לאכילת קדשים. והאחרונים הביאו דהרבמ"ם (גוזרות י' י') משמעו דעתך אוינו מקבל הזהאה. אבל הלח"מ שם יב, וכ"מ בררב"ז שם) הקשה דמובהר בסוגין דמנהני הזהאה, ונדרך דוכנות הרמב"ם באופ"א.

נ) שם. הרמב"ן הביא דהרב"א אב"ד הקשה אמאית לא מייתי קרא להדייא דכתיב כל הורג نفسه וכל נוגע בחילול תחתאו, וערלים היו דהייה בשנת מ' במדבר, וכבר בלו מותי מדבר. והביא י"מ שהיו על אלו שהיו פחות מבן כ' או יותר מבן ס' שיצאו ממצרים. ווי"מ דתחתאו, ורואין לקבל הזהאה בשימושו קאמר.

נד) רשי"י ד"ה הזהאה. שנטמאו באבותיהם וכור שמנתו במדבר. והרבמ"ן הביא בשם רשי"ד 'קברוי' אבותיהם. והקשה דאי' במדרש איכה שהעצם חפרו, וקבעו את עצמן. וכותב דמי' א' שלא האוחלו על המתים. א"נ נתמאו מעוב"ם במלחמות סיכון וمدنין, שמטמאין במגע ומושא^ל.

נה) בא"ד ואית דמפרש ב' הפירוש מן הנעריך בפירוש מהAKER וכו'. המהירוש"ל תמה על פי זה דאי' היה צרכיים הזהאה ג' וו', ולא נגמרה טהורתם עד י"ח ניסן (והאיך הקייבו פטח בימי יהושע). וכותב לצריך לדוחוק דלא גורו כ"ב לחשבון בפירוש עכשו מוקבר, לצריך להמתין לשילishi להזות, אלא סגי בהזאה מיד באותו יום, ובוים י"ד והוא בשביעי.

כ. והרבמ"ם כת' כיוד ויבות נדות וולדות שטמאו במתות מזין עליהן, ותוරין טומאות מות אף שון טמאין טומאה אחרת. שנאמר וזה הטהור על הטמא ביום השלישי, הד לא מדרת שהזאה מועלת לו אף שהוא טמא.

כז. וס"ד והגמ' דיש סברא דכיוון דשיך למית, לא מהני ליטהור מהטומאה הנוטפת, דהזהה טובול ושרך בדין. ותוס' (חגיגה גג) כת' דהינו דוקא בשאר טומאה, אבל בטומאות מת נפסק.

כח. יל"ד האם הוא משום טומאת העירות, או תנאי במעשה הזהאה. וצ"ב היאך נילף מגירות, דהזהה עדין עכ"ס. בט. ועפ"ז יתכן דתנהני להזאות בשערל, ויתחר ע"י מלחה. ולא משמעו בכך.

לו. ואף לר' שמעון, ובدلעיל ס"א).

שטבלה זהה עכ"ם, ועכ"ם דינו בערל (בדלעיל בע"א). ועם הגוiot מעכבות בפסחים. ועוד דיק המנחה דAMILIT בניו הגודולים אין מעכבותו בפסח, בין דלא רמי עליה. דאי' משום עצם הערלה מ"ש.

נא) רשי"י ד"ה אין יכול להיות. משום דלא יניק, ע' מהר"ם.

ערל מקבל הזהאה

nb) TOD"ה ערל. תימה לר"י למה יקבל הזהאה וכו' ואפי' לר"ע וכורבי' כראמר מי חטא שנטמאו במטהרין, שהרי נדהכ' מזין עליה וכו'.

והרבמ"ם (פרה יא ג) כת' דכל המטמאין מקבלין הזהאי וכו' וכן הערל מקבל הזהאה. וקצת משמע דהזהה דין א' וילפ' בסוגין מהא דשאר טומאות מקבל הזהאה.

והתוס' הרא"ש תי' דלר' עקיבא חזק למצורע נאי' איש כי יהיה צרווע, ומוציאו איתקיש למית. וס"ד שלא יכול הזהאות.

והתוס' מהר"ם ור"פ תי' דכיוון דאבותינו נבנטו לבירתם במלחה וטבילה והרצאת דמים, וזהזהה נעשית בתור מלחה. וס"א דכל הזהאה לא סליק אלא בתור מלחה.

ויל"ד האם החסרון במעשה הזהאה, או דאי' יכול ליטהר, בין דיש עליו טומאה נוספתכט.

וקצת משמע מדברי רשי"י (ד"ה ערל) דاتفاق לס"ד מהני

כב. כדאמר'י בע"א דעכ"ם מהול דינו בערל והגרא"ח הביא مكانו דהנדר דעתם הגוiot הזהה שם ערלות, ולא רק דלא מהני מליח דידיה. ורלא ברשב"א לעיל).

כג. ובמספריו זוטא (חوت), הו בילקט) דדרשי' והזהה עיל הטמא', דכל המטמאין אין מקבלים הזהאה. וההמפרשים דנו דתיבת 'אי' הזהה ט"ס, וילפ' דמקבלים הזהאה).

כד. ותוס' (ובחמים צג) כת' דהינו אחריו שנתן בתוכם אפר. כה. ותוס' דימו דכל הטמאים, אבל הזכר יצחיק (א' הע) דיק מדברי רשי"י (זחמים צג) ודוקא נה דביבה לטבול, ולא רIOR ההזהה טובול וטהורת מהבל. דריש' כת' שלא מצינו בתורה שהזקה לטבול לנדרת תחולת ולקבל הזהאה וטהרה כשטבתול, והזכיר יצחק נקט דתוך ימי נידחתה ל'ם הזהאה. ובvier דיש חילוק בין עצם הטומאה, לבין היכא הדתחל בבר טהרתת).

נ) **תוד"ה מ"ט** [הא]. שראו כל המדבר מלא ערבותיהם של ישראל. והרמב"ן הביא שהוציאו את ערבותיהם ממצרים. ועוד תי' הריטב"א דעת שנה ה' מלו במדבר (וע' בסמוך).

הרמב"ן מביא בשם המדרש (פרק דרא שם) שר' שמעאל הקשה וכי ערלים שמעו קולו של הקב"ה בסיני. וכותב דתלייא בגמ' בסמוך האם בשנה הראשונה מלו במדבר.

(ס) בא"ד ובמגילות כתבים דר"ג משמע שמ"ז ולא פרעון, מפני עינוי הדרכך. האחרונים הקשו אמאי מלו כלל, הוא קייל' (שבת קלו:) דמל ולא פרע באילו לא מל.

ובגמ' (שבת קלג:) אי' דאמון شمال ולא הילקט לה' עד שיצא שבת חביב חטאתי. והשיטה לד"ג ומאריו (שם) מבואר דאיירி דמל ולא פרע, ומובואר דנחشب דלא גמור המזועזה.

והשוו"ע (יוד' רסו יד, וב"י שם) בת' דיש ליזהר לבתוחילה בשבת שלא יעשה ב' מוחלים, שא' ימול וא' יפרע. אלא המל עצמו הוא יפרע. ווע' דרכ' מ' ורמ"א ופוסקים^ט.

והיש"ש (בא"ן) כתוב דהראשון חביב חטאתי, דכайлן לא מל.

והנובי' (או"ח ת' כב) כתוב דאם לבסוף נגמר המזועזה, ופערעו את המילאה, נחשב شمال כדי. ורק היכא דלא פרעו כלל אמרי' דמל ולא פרע חביב

נו לא ניתנה פריעת מילכה לאברהם אבינו. המאירי כת' דבני קטורה מיהיא לא נצטו בפרעה. וב' ב' השאג'א (מט)^{טט}.

(נ) **תוד"ה לא.** ומ"מ אברהם פרע וכור' דאפי' עירוב קיים. והרמב"ן הביא כן מהמדרש (הוי ברשי') בראשית י"ג (כח) דכתיב בישמעאל 'את'بشر ערלו' דחוצך לפרווע מילתו, אבל באברהם כתיב 'بشر ערלו' בין דנתמעך כבר ע"י אישת.

והראשונים ה'ק' דאברהם לא מל עצמו קודם שנעצה, וזה אמרי' דקדים את כל המצוות^{ל'}. ובפי ריב"א ע"ה (בראשית י"ג כד) הביא בשם הר"פ דכין DIDUD שהקב"ה יצווה אותו, גדול המזועזה ועשה. ואילו מל קודם לא היה יכול לתunken עצמו^{ל'}. והאחרונים (מהרצ'ח ועדו) כת' דלאחר שמל אף פרע המילאה, שורי לא נצטו שוב על הפרעה לה'.

(נ) בא"ד וא"ת שאין נביא רישאי לחדר. והריטב"א הבא לתרץ דהוה הבהיר מצואה ולא חשיב לחדר לה'.

ותוט' תי' דהוה הללמ"ס, ויוהשע אסמכה אקרא. ויליד בכוונת התוט', האם בסיני נאמרה ההלהה דכשינט לא רץ דין פרעה^{ל'}. או מעתן תורה נצטו על הפרעה מיד, ומ' מ' לא פרעו מושום סכני הדריך וכוכ'ם במאיירי דכתיב נצועזה משה, אלא שלא נתגלה עד יהושע, בין דלא מל במדבר^{ל'}. ועוד תי' הרמב"ן דמשה נצועזה בערבות מואב.

לא. והמנוח"ח (סוף מעיצה ב) כתב לפ"ז דאף לדברי הראשונים (מאייר בות, ועי' "ש ברמ"ב") דמיהני מילת בני קטורה לשם יהודות. הא מ"מ אין מצועזה בפרעה ומיל ולא פרע באילו לא מל), ובכלפי הפרעה הוה עברבי מהול ומוחסן מילת יהודות.

לב. ועוד תי' (הוי בשל"ה) דלא היה רשאי לחבל בעצמו. ועד תי' דרך משעה שמל עצמו קיים כל התורה. לא. וב' ב' הדר"א מזרחי (שם כה), וכן הוי בשל"ה (תורה אויל לך ה'ג) ווע' משפטו שמואיל ג'.

לד. והගרי' ז' (הו לעיל עא), תי' דקודם נצועזה לא היה שם ערלה. ואבל משעה שנחשב ערלה, ממילא שיריך אף פרעהן. לה. וצ"ב גדור זה. וכע' פ' מבואר ביריטב"א דפריעת מילאה הוה הגדירה במצוות מילאה, ולא דין בפנ' ע"פ. לי. וכ' ברמב"ן דכתב (בתי' ה'ב) דמשה נצועזה ע"פ הדיבור לעשות בכנותstan לארץ שעבשו אין מלים).

(ג) בא"ד ואי משום מילת זכריהם שהותה מעכבות וכ"ז והא כיוון דלא אפשר לא הותה מעכבות אבל הרמב"ן (בחיה), ועה"ת בהעלותך ט א, וכ"ב מהירוש"א בשם הרاء"ט) דבניהם שנולדו להם מישיצאו ממצירם מעכבים מלאכול בפסח. וכן תוס' (קידושין ל': בת' הב') כת' דלא הקריבו פסח, דרובם היו ערלים. והאחרונים (מהרי"ט, שע"מ ק"פ ט ט פ"י) כוונתם דמלות זכריו מעכבות זדכל מי שיצא ממצירם היה נימול^{ל'}.

והמהרש"א תמה דבAMILות זכריו איןנו מעכב בשאיינו יכול למול [ובדברי התוס']. ומ"ש חלצתו חמה או דלא נשיב רוח צפונית (ודזה ג' ב' סנהה), וכיין דאיינו יכול למול לא יעכב בפסח.

והשעה"מ (ט ט) תי' הד"מ hicca היה אונס בשעת שחיטה, ובשעת אבללה היה ראוי, אבל hicca דרבתו יהו לא היה ראוי, מש"ה מעכב.

והירוש"ע יקב' תי' דגום גורמו במעשייהם, ולכנן לא נחשב אונס. ולפ"ז כל חוליה מהמתה פשיעת יעכב בפסח. וכ"ב בשוו' זית רענן (ב' ז ז).

(ס) תוד"ה ניזופין. אמר ר"י ממעשה המרגלים. וכ"ב הרמב"ן וše"ר, והראשונים כת' דלפ"ז בשנה הראשונה במדבר מלוי^{ל'}. (ותליא ב' הטעמים בגמ'!). סה בא"ד ז"א כפ"י הוקי' ממעשה הענגן, שהרי מוחל ואמר لهم שלחותי וכבר שאח"ב נעשה משכן והשרה שכינוו בתוכם. הרש"ש (חגיגה ה:) הקשה ذיך קראי כי במרגלים, אבל על העגל לא מצאנו שמהל.

כת' דרוב רוכב היה להם טפילים, והוא מיעוטם דמייעוטם בעלמא.

ג. והם היו הרוב. וזה נגולדים במדבר נתחיבו במצוות רק לאror י"ג שנים, ועוד שנים רבות שהו מיעוט מהעם. אבל המתקה (שם) פ"י דבונת התות' וכל היוצאים ממצרים מלול ולא פרעו, ובשעת מתן תורה נהתייבו בפרעה, ולא פרעו עד שנכנסו לארכ' וע' ותוס' ע"א). ומ"ה כולן נשבו ערלים. ועוד יש שפ"י שהצערפו עליהם רוב עבר רב, והמול לא מלול, ועיין היה רוכב פסליים. ומובואר דא"ה חל הגירות, ומהני להחשב רוב הקהלה ערלים.

והחו"א (קידוש' שם) כת' דתוס' סמכו דהיה גויה^{ב'} שלא נתחיבו בפסח לשאר שנים. ותוס' ביאר הטעם, כיון שיגיעו בסוף מ' יי"ז רוכב ערלים. ולא היה רצונו יתרחק לחתול בפסח ולהזור ולהפסיק במצוות פסח.

ד. עכ"פ מיהו^{ב'} עד תמו.

ברת מ". (והביא ראה מסוגין דפרעו לבסוף אחריו מ' שנה).

וכbag' (מן המחבר) ציין דנה' הראשונים (ב"מ ל', ה') בmeko'i שם טז. בדה"ר) דהה"ן כתוב דאמרי' עשה דוחה ל"ת מתחילה הגבהת האבידה, דמתעסק במצוות השבה ע"ג שלא גמורה עד שיחזור לבעליהם. מ"מ נחשב בדיינה ובמו' מיליה בצרעת, דוחק הצרעת, ואף שלא נגמר המצווה עד שיפרע (ומל ולא פרע אליו לא מל'). ודעת הר"ר יוסטקי' דבמילה עשו בגוף המצווה עצמה, ואלא שאמ לא גמורה לא עשה אלא חצי מצווה, ובמו' שהטיל ב' בנות בגדג. משא"כ השבת אבידה דהה' מכשרין בעלמא, עד שיחזרו^{ל'}.

והקובבה"ע (ס"ה) כתוב דמל ולא פרע קיים ממצוות מיליה, אלא דעתין הוה ערל.

(ס) תוד"ה מ"ט [הב']. מיד דהה' אכבי ואיל, דהיכא שלא אפשר בהקרבה שר'. והרייתב"א כתוב דאפשר לא אכלו בשור. ועוד תי' הרמב"ן דבשר נהירה אשורי להם. א"ע אכלו צבי ואיל ועופות.

דף עב.

(ס) תוד"ה משום. שלא עשו אלא פסח א' וכו' ותימה וכי במו'יד היו נמנעים וכו'. ותוס' (קידושין ל': פ"י דס"ל שלא נתחיבו בפסח אלא אחר ירושה ושיכבה [וכתנא דההמ']. ודווקא פסח דשנה שנייה היה ע"פ הדיבור. וביאר ונחשב גנותן שתתעכבו במדבר (משום המרגלים).

מיא. והמאירי (שם) כת' דשם החסרון משום דעשה פרעה בליליה, ובليلיה ל"מ. (וממשמעותו דאם היה פרוע למחמת היה מני, וכמ"ש הנוב"י).

מב. לבא' והוא הנוב"י או רבו של הנמק"י זאך חתן הנוב"י היבא' שהוא הרי מגаш.

מג. והמגיה נקט דיש כאן מיח' בגדר מל ולא פרע, האם נחשב חצי מצווה לדחיית ל'ית. ווצ"ב הגדר זהה. ועוד ל"ז דמיילה בשבת הותורה, ולכנן כל דוחה מעשה המצווה דחי', ואף שלא נתקיים המצווה בפרק. אבל בפשותו דינה' שם בגדר השבת אבידה, האם ההתעסקות נחשב מכשרין או גוף המצווה. ואכ"ם.

מ. ותוס' (שם בת' הב') דחו' דדרשי' עשה מצווה זו שבשבילה חבנס לארכ'.

ב. וצ"ב דעכ"פ המיעוט היה להם לעשות פסח. (והשעה"מ

והב"י היבא בשם רבינו ירוחם דאף דلغבי יומא דעתבא אמרו" שומר פתאים, אבל אם הוא חולה מטורה הדרך אין מלין עד שתתרפא.

משון

סה) א"רazon דבר תורה משוזך וכו'. בפושטו אפי' חז"ר בשער הערלה למגרא, אבל המאייר כי' דתוכחה העטרה אלא שאינה נדבקת בה. והגמוקי' כתוב דאפי' גמشر ע"י חול' וכורו, ולא שמשכו בידיהם.

ולשון הרמב"ם (ミילה ב ה) כיון דמל אי"צ למול שניית. והט"ז (רשס ט) דין דלפ"ז דוקא בשלמו אותו, אבל נולד מהחול (וחטיפו דם ברית'?) ושוב נתכסה, דלא מלו בשום פעם צרך למול מדאורייתא. והשאג"א (נה) חלק דאף מי שלא מל מעולם לא חל עליי מכוות מילה. דמיילת משוזך זהה דרבנן". והאחרונים (פרי יצחק אל'ם) דנו לפреш דסבירת הט"ז דכיוון רקדים המכוויה אינו חייב יותר. א"ג כיון דיש עליון שם מהול,תו לא הווה ערל. וסבירת השאג"א דמה שנמשך אח"ב אין עליון שם 'ערלה'.

סט) ומודריהם גרוו מפני שנראה בערך^ט. וב"מ במשנה (שבת קל'ו). דאמ' היה בעל בשער מתקנו

אך בסדר עולם ופרקן דר"א (ס"פ מו) אי' דביה"כ נאמן סלחתוי כדבריך אמעשה העגל. וכן אי' במדרש (בכ"מ). ובעל' התוס' (דרעת זקנים במדבר יד כ פ' דחק פטוק הווה מדברי משה, ומה שאמור סלח נא, כאשר אמרת סלחתוי במעשה העגל).

ורשי' עי' (עה"ת דברים לג ט) כת' דשבט לוי מלו' במדברה. והרש"ש (שם) כתוב דלשיטת רשי' ניחא דשבט לוי לא היו ניזופין מעשה העגל.

ס) דלא נבדרו עני הכבוד. הריטב"א הביא יש שואלים וכי לא היה הקב"ה יכול להшиб רוח עפנית ולא ליבדרי עני הכבוד. ויל' שלא היה רוצח הקב"ה לעשות נס שלא לצורך, כיון דדין דאויריאתא דמילה DSTפק סכנה אפשר להשתותה. כ"ש דלאחר שהוא ניזופין לא היה ראוי לעשות נס זה.

ס) שומר פתאים ד'. הריטב"א (גמוקי' ודו' בב"י רסב ב) כתוב דלפ"ז מי שאינו רוצה למול ביום עיבא הרשות בידיו, ושפיר עבר שלא לסמך על שומר פתאים ד'. וכן היה ראוי שלא למול בשבת כשהוא יום המוען^י.

יא. ממשע דכיוון דהוה סכנה אסור בשבת (וכרmonoואר לעיל סדר), ואף דמותר להסתכן, מ"מ לא יצא מחשש חילול שבת ולכתיחולה, וצ"ב).

יב. והמגוח"ח (רבב ז) כתוב דהינו מושם דהוה רק ספק ערלה ברכשה, אבל אילו היה ערלה ברכשה, ונמחלק ע"י החטפה, א"ב נימול מדאורייתא, והוא משוך מרבנן. אך כתוב דאם יימול שלא כדין, א"כ החטפה לא הייתה מושם סליק הערלה, וביעי מילה. והאמורם חילק דהתפת דם ברית אינו מסלק את הערלה כלל. ע"כ (במס'ו).

יג. ודמי' לכיסחו הרוח והזר ונתגלה, דחייב שוב בכיסיו (חולין פ'). דאין דיחוי אצל מצוות, וה"ג מצוות מילה לא נדחתה.

יד. והשאג"א הוכיח כן דאל"כ משכך' מל' מילת זברין שבעת עשייה אינו מעכ卜 (שナルד מהול) ואוח"ב גמשר, ויעכ卜 בשעת אבילה.

טו. אך מדברי השאג"א ממשמע דהוה סברא דכיוון דלא חל מצוות מילה בשעת לידה,תו לא נתחייב.

טו'. ובירושלמי (זה בא"ש נה) אי הוה מושם קנס או מושם גוראה. ונפק"מ להיכי דמשוכה לו מאליו, או משך לו אחר בע"כ. והאחרונים נ��טו דסתמיות הבבלי דין חילוק בזה, דסל' דהוה מטעם מראיה העז. ולא קנס).

ה. והחוקוני ורבינו בחוי (שם) פ"י דהקב"ה השיב סלחתוי פעם א' במעשה העגל ויתרתי להם. אבל עבשו בעזן המרגלים לא אסלה להם אלא אפרע מהם, שהאנשים הרואים את בורדי וינסו אותן יונשו שימושו במודבר ובבניהם יירשו את הארץ.

ו. וולפ"ז צ"ל דלבני לוי נשבה רוח צפונית. אבל בספרנו (שם) כתוב דמלו' בניהם אע"פ שמתו הרבה מהם, שלא נשבו רוח צפונית, ובאיירו דבמיליה כתיב עלייך הרגנו כל היום, זו דם מיליה.

ז. הריטב"א כתוב דמותר שנואה היא ויפה נבלעת בענינים מתפוררים ומאריך העולם, דרווח צפונית אינה תקוף. וצ"ב דהא לא קיימו מצוות מילה בשמיini.

ט. ומובואר דמותר לבטל מצוות יום השmini מיליה זהה. אבל המלא דחויאים נקט דוקא מיליה שלא בזמנו רשאי להחותין, אבל לא יבטל מצוות יום השmini מיליה זהה. ויצ"ע).

ו. והובייה בן דאל"כ הול' לענין מילת זברין מעבבת בפסח,

בגון שהיה יומא דעיבא עד אחר זמן שחיטת הפסח. אך ייל

דב"ז בכלכלה עינא, וככל בו שאר צדי סכנה).

י. ולכארורה לדעת הרשונים (לעיל יב') דדעת רבנן דאסור

לשמש במוקר משם שומר פתאים ד'. א"כ מובהר דושאור

פתאים הוה חובה ולא רשות.

עד נולך בשזוֹא מוזול חורי אלו אוכליים. המאייר כתוב דזהות כמ"ד (שבת קל"ה) דנולך מהול א"ע הטפה דם ברית. אבל הלכה אין אוכל בתרומה (וב"כ המנה"ח רב' ד). והיש"ש הוכיח מזה דאי"ע להטיף דם ברית.

אבל הרמב"ם (תרומות ז יא) פסק דהנולך מהול אוכל בתרומה. (והמאייר הנ"ל תמה עליון) והרב"ז כת' דאי"ג לצריך להטיף דם ברית לאו ערל הו. אבל הרמב"ם (ミלה א ז) פסק דבעי הטפה. והקר"א כת' דדרעת הרמב"ם לצריך הטפה דם ברית מודרבנן. ובשות"ת משכננו"ז (ו"ד סג) כתוב דהרמב"ם מודרבנן. פסק בוגם' בשבת דזהות ממשום מצוות מילה, ולא ניחא הא דרבא להתגריר מהול מילה מילה (ע' לעיל מז). ואף דאין ערל. וזהו הוכיח הקשו הדין דזהה הרמב"ם גמ' מפורשת עפ' קושיה זו. והאמר"מ (כב כד וכן קה"י שבת נא) תי' דערלה כבושא לא מקרי ערל, אלא ממשום חוווב מצוות מילה בעי הטפה, וכןין דיש ערלה כבושא מקרי דם ברית. אבל לעניין תרומה לא תלייא במצוות מילה, אלא בשם ערל.

עה) נשיו לטומטום וכו' פסק אשה הוא^ג וכו'. המלא הרועים היק' אמראי לא יאכל בתרומה דרבנן, דספיקא דרבנן לקולא. וכותב דעת' גזרין אטו דאוריתיא. א"ע לכתהילה אין להקל בספק דרבנן. ולגביו אישתו יש חזקת זורות. והמנח"ח (רפ' יד) הקשה nim'a מהצעה נקבות ומיעוט נולד בשזוֹא מהול, וסמור מיעוט וכו'. וכותב דעת' לדזהה מיעוטא דמייעוטא (וכדרבי המלחמות בשבת).

עו) תוד"ה מבחוין. לא هي חופתו חופה. מבואר בלשון התוט' דפחות מבת ג' לא הוה חופה כלל. ולא רק שאינו מאכיל בתרומה (וע' מש"ב בוה לעיל נז).

מןפני מראית העין. ובגמי (שם קל': ובפוסקים ס"ס רס) מבואר השיעור בדברין נראה. ומשמעו שלא בעיניquia כל העיטה מגולה, כמו תחילת המילה.

ומובואר (בע"ב) דבשחור ומיל, לא ימול בלילה (ופרש"י דתקנו בעין דאוריתיא), ומובואר דתקנו מעשה מילה, ולא רק סילוק מראית העין.

ע) תוד"ה וմדבריהם. והוא דאמר (שבועות יג) דמשוּח חייב כרתת, היינו שלא מל כל. והרמב"ם (תשובה ג ו) כרב דמשוך ערלותו אין לו חלק לעוחב. והאחרונים הוכיחו דמשוך היה ריק דרבנן, ובמ"ש הרמב"ם בה' תרומות. (ודנו דמשמעו דاتفاق לא נאשר בתורה, מ"מ היה חפצא של גם' ז').

ויש שפי' דמאוריתיא אסור למשוך ערלותו. אבל היכא דמשבו לא נחשב 'ערל', ואי"ע לתקן מדאורייתא ז'.

עא) סכנה היא ג'. פרש"י שמא יעשה ברות שפכה. בין משמעו מדברי ר' יהודה דכהולידי'ו בנימ' ובנות ט'. והעריל'ג הקשה דאי'נו פיקוח נשף, ואמאי פטור מלקיים מצוות מילה. והאחרונים האריכו לדון האם סכתת אבר פטור מצוות עשה, כמו חומש נכסיו).

עב) תוד"ה מתייבי. אע"ג לצריך למול מדרבן, לא אסרונו בתרומה. (וזולא כרב הונא). ובכ"פ הרמב"ם (תרומות ז י) דמשוך מותר לאכול בתרומה אעפ' שנראה ערל, ומדברי סופרים Shimol על עד שיראה מהול. והבס"מ (ומהרי' קורוקס) פי' דgres דרב הונא איתותיב (ובמה שאסר מדרבן בתרומה). אבל הרמב"ם (סה"מ קל'ה) כתוב דאסור מדרבן עד Shimol'ו והאחרונים דנו לידחן כן בלשונו בהלכותו.

עג) בא"ד ולי' הספרים גרגטי (זוכן מפקנת רש"ין), אב' מדרבנן אסור וכו'. והמהרי' קורוקס הקשה דבבריתא מוחתינהו בהדרי' נולד מהול.

ג' שגורות וסיגים שעשו חכמים. אבל בבני נח לא מצאת בשם מקום שעשו להם סיגים).

יט. אבל בתוספותא (שבת ט) איתא הולידה בנים ובנות זלא מות' ומשמעו דזהה סכנה כפושתו.

ב. והעריל'ג זן אמראי לא העמידו דקידש בת כהן, דמאכיל ממי' ונקט דນחشب דהתומטום 'מאכלי', אעפ' שאינו ראוי לאישות. והאחרונים דנו דכין דהיא בת כהן אוכלת מהמתת אביה, וטומטום לא יפסלנה. (וע' מש"ב בוה לעיל סז).

יז. ושמוציא את עצמו מכל ישראל, ולא משום האיסור שבדברו. ושמעתי דכע"ז דעת הרמב"ם דבועל ארמיית, אין לו חלק לעוח'ב, אף דאי' בו אסור דאוריתיא (אבל תוס' ט): הוכיחו מזה דפרהסיא אסור מדאורייתא).

יח. ועד' ז כת' ראנ"ח (דרשות פ' וארא), והמשנ'ל (מלכים ז) תמה עליו דזהה מודרבנן, ואסמכתא. וועה'ק דבוי נח וכגון קודם מתן תורה ובני קטרונה לא תקנו שמשוך ציריך לחזור ולמול. ודודוקא בישראל נאמר גוירה זה, מידי הדמי אכבה

והגר"ח (סטנסל פח) כתוב דעת הרא"ש דהטעפת דם ברית לא בעי שמיini. ולדעת הרמב"ם כתוב דלא ס"ל דזהו גורר ערלה בובשא [וכמ"ש המשכנו^י]. ולדברי האחרונים (הו' לעיל) י"ל דעת הרמב"ם דהטעפת דם ברית לא דמי לשאר מצוות מילה. והאחרונים דנו ד"ל לדין שמיini דברנן.

(א) גר שנתגир כשהוא מהול. פרשי"ז ערבו מהול, ועריר הטעת דם ברית. וע' Tos' (לעיל מו: ד"ה דברי יוסי) מה' אי ציריך השפט דם ברית, והרש"ש דיקך שארAMILת גרים פשיטה דבעי ביום ואך דלא היה מילה בזמננו. וביאר דמשפט כתיב בהה (בראמרי' לעיל מו: וע' מו: תנוד"ה מי, וכ"מ מסדר דברי השו"ע י"ד רשות ג). והרש"ש ביאר לדעת ר' אלעזר בר"ש גר שנתגיר כשהוא מהול מהני בלילה, דזהו כמו אשה דעתם הגירות הווה בטבילה ולא נחשב ערלי^ב. וביע הטעת דם ברית למצוות מילה בעלמא^ב.

(ב) מי שיש לו ב' עדות. פרשי"ז ב' עורות זעיג זוגי. ומהאיורי ביאר דלא נודע איה עור עיקר. אך הקשהआמי לא דוח שבת, הוא היה עצין המעכבר את המילה. ודף דעור א' היה עיקר הערלה, ציריך לסלק את השני מושום פרעהה בדין ציצין^ב. ורש"י (שבת קלחה) הביא פ' נוסף שיש לו ב' גידין^ב. ומהאיורי והטני דבר מל' א' מהם^ב, ונוח' האם ורשאי למול את השני בלילה. וממשמע דודאי ציריך למול אף את השני, אלא שלא נחשב מילה בזמננו.

יע) בא"ד זי"ל דכין דראוי לקרוע וכו'. אף דחופה זו אינו ראוי לביאה, דמסתמא איתו יכול לקרוע עצמו בחופה. אלא דסגי דהנישואין הם ראויין לביאה, וצ"ל דפחות מבת ג' גרע דיןינו בידו).

עה) רבא אמר מולד מאכיל. פרשי"ז דדייינן לה ויליד ביזה, בראי לחוליה. דס"ז דזרשי' דוק ווע דראוי להחוליד נחשב זרע^ב.

עט) הרמב"ם (תרומות ז יד) סתם דעתומום אין מאכיל את אשתו. והקשו דהשמייט דכשביצין ניכרין מבוחוץ מאכיל. והבס"מ כתוב דהכלכה כרבא דקאי איננו. והמהר"י קוריקוט הוסיף דאינו בר ביאה איננו מאכיל. והמשנ"ל כתוב דפשטות הגמ' י"ל דרבא לא פלייג אכבי לדינה, אלא דודוק לו להעמיד בזוה. וכותב דיל' דרבא ס"ל דלא מהני חופה לטומום, ובקושית Tos' (ד"ה מבוחוץ) דקי"ל (לעיל נז): דבעין חופה הרואה לביאה^ב. ורבא לא ס"ל בת' החותם. אבל המנהח' (רפ' ט) כתוב דרבא ס"ל דאך מבוחוץ איננו ודאי זכר, דכין דאישתני^ב חיישין שהוא אנדרוגינוס.

(פ) משוך (ונולד כשהוא מהול) וכו'. המהירוש"ל מחק בסוגין את התיבות נולד כשהוא מהול, דכין דצרך הטעת דם ברית מושום ספק ערלה בובשא, א"ב פשיטה דבעי ביום השמיini. וב"פ הרמב"ם (מילה א ז) דבעי הטעת דם ברית בשמיini.

כו. ובשו"ת פנים מאירויות (ב לא ה' בפתחת רסו ט) הביא דפעמים שיש ב' עורות זה ע"ג זה, ולא נהגו ליהר שלא למולו בשבת. וראו להזhor לרמולו בשולח בשרודים שנוי עורות זה. ע"ג זה שלא יפרעו עד שבת, וימתנו עד אחר השבת. והמהר"ש (שלא ז) חלק דאיירי הכא בשים ב' עורות עלינוים, ולא מדורב בקרים דק של הפרעה. ע"ש.

כו. ומדוברי המהרה"ש (הניל) לבארה מבואר דזהו עור חשבו, ואינו טפל להחשב עור הפרעה.

כח. ווחכס"מ (מילה א ז) כת' דכן נוטה קצת דברי הרמב"ם. וכ"כ הকורא' בדעת הרמב"ם. והשוו' י"ר רסב ג, וא"ח שלא תרם בזוה. והש"ר וט"ז הביאו ב' פירוש רשות^ג. והמג"א (שלא ז) פ' ד' עורות זה ע"ג זה.

בט. וילד האם אינה שימול ראשון יבא י"ח מילה וציריך ביום). אג' יל"פ דאיירי שא' מותם ניכר יותר עיקרי ומילו דרכין. וקמ"ל דאך השני ציריך למול.

כא. ואפשר דהסבירא דע"ז יש המשך לכוהנה. ודומה לוזה מצאנו לעיל סב: דהולד סריס לא קים פר'ו. כב. ולפ"ז מדאוריתא מאכיל בדין אורוסה. אבל למחר"י קוריקוט י"ל דאך מדאוריתא איננו מאכיל. כג. וצין דכע"ז כתוב התבאות שור (ט) דבבמה דאישתני ושלה מים בראש, חיישין דאישתני והוא ממיעוט טריפות. והביהת אפרים (כללי חוכה ט, הו' לך פג) הביא מקור להזה מסוגין דכין דאישתני חיישין שהוא סריס, ולא אמר' דרוב איננו סריס.

כד. ועד האחרונים הניל דנולד מהול לא נחשב ערל, אלא דמוחסר מצוות מילה.

כה. ומשמע מדבריו דאינו מעכ卜 לגירות. וצ"ע. וכן לדיבוריו לבאי' ציריך בטבילה ואח"ב הטעת דם ברית, ול"ז לשאר גור שמיליה קודם. ופשטות השו"ע (י"ד רשות ג) דאך הטעת דם ברית קודם).

נחשב ערל תוך זמנה. ובחי' ר' שמואל (פסחים ג:) דיקך דמשמעו בירושלמי מהוסר זמן לבו ביום. משמעו דנחشب עדין לא הגיע זמנה.

פה) תוד"ה אין נימול. תיפול' דחווי מצוות עשה שהזמנון גרמא², ביום ולא בלילה וכוכו³ ותוס' (מגילה כ: ד"ה דכתייב בת' דכין דיש בו ברת

ונכרכתו עליה יג' בריתות, ס"ד דיתחייב נשים. והרמב"ץ (קידושין בט. ושא"ר שם) כי' דהפטור מצוות עשה הדומנן גרמא ממצוות בגופידה, בגין תפליין. אבל מצוות מילה זהה מצווה לאחרינו. ס"ד תחתיב מידי דוחה אבי"ד שוחיבין למול. קמ"ל. והתוס' ר"ד (שם) הוסוף דוחיחוב להחטסק במילת הבן. וכן רקבווע הזמנן לבן הנימול, אבל חוויב האב בעסק, ועsek זו אין לו זמן, ובין ביום ובין בלילה יתרח⁴. ובפושטו משמעו דאין זמן לב) דהמצווה איננו תלוי בזמנן, מצוות האב תלוי בוגע הבן).

והמהרי"ט (שם) כי' קרו התוסס) וממצוות מילה נשכבה כל ימיו כשהוא מהול, ונהי דהמעשה ביום, עצם המצוואה כל ימיו.

והטור"א (חגיגה טז) כי' עוד דגדר זמן גרמא שיש למצוואה זמן קבוע, וככין דעבר הזמנן עבר המצווה, אבל הכא יש חוויב למול פעם אי', והלילה איננו מפסיק את המצוואה, אלא דהלהילה דוחה שא"א לקיים עד למחר⁵.

ב. והשעה"מ (מילה א א ד"ה ואולט) העלה צד דגדר הפטור يولא אותה, דילפ' מקריא דחשיב זמן גרמא.

ג. והשאג"א (ג) כתוב אדם נימול בלילה בשיר בדיעבד, אבל לא ייחס מבוצאות עשה שהזמנון גרמא. דאך דהאה אינה מצוואה במצוות מילה ביום, מ"מ מצוואה בעסם הሚלה, והሚלה כשר בלילה. וויל"ד בזה.

ד. משמע מדבריו דמצוואות האב הוא על הטירחה, ולא על עצם המילה (וע"ע מש"ב בזה לעיל עא), וב' ב' דהמקנה (שם). ה. אבל האוז"ץ (זע) כי' דאין להתרץ בזון דהלווי בילדת התינוק לא ייחס זמן גרמא ודאיינו זמן קבוע. דהא ציצית נמי אין חיובם אלא למ"י שיש לו ד' בגבורה, וזה זמן גרמא (ועצ"ב).

ו. ול"ד לתפקידו דנחشب זמן גרמא (קיד' לה. ועירובין צח) משום דעתנו מניח לתפליין בלילה, דבטפלין כל יום והוא חיוב חדש. ואם עבר יומו, בשמנוחה למחרת איננו תשולמיין. אלא חיוב חדש בפנוי⁶.

ז. ועפ"ז ישב דמצוואות סמיכה בקרבן לא הויה זמן גרמא. ועלא כתוס' (קיד' לו).

ובגמ' (שבת שם) נה' האמוראים מי שיש לו ב' ערלה (כ"ל) האם נימול לה, וכיוצא דומן. והרש"ש הק' דביבריה'ת דידן מבואר דהזה מילה שלא בזמננו לא, ותקשי לאיך מיד דההם.

ופשטו הסוגיה (שם, וכ"מ מדברי רשי') מבואר שהזמנון למולו מיד ביום לידתו. אך מדברי רש"ב (ב' ב' קב'): משמע דההណון דוקא לחיל עליו שבת ל'. והגר"ח (ミלה) ביאר דאך במילת בני אברהם א' דגימולים בשמייני, גבי בני קטורה. והגר"ח שדווחה שבת, יש דין נספ' בן מלבד הדין 'ב'יים השמייני' שדווחה שבת. דין נספ' בן שמוות ימים דלא גרע מבני קטורה ל'. ודין ביום השמייני שדווחה שבת הוקש היכא דאמו טמאה לידה, ומ' איננו מל עד יום ח' ממשום ולא גרע מבני קטורה).

דף עב:

(ג) אל דכו"ע משוך דרבנן וכו'. הרשב"א וריטב"א כתבו דהמ"ל דלבכו"ע משוך דאוריתא, אלא דנחאה ליה ליישב לר' רב הונא.

(ד) מה סבר דרישין וביום⁷. לאותו מילה שלא בזמננה. השאג"א (ג) האריך לדון האם בליל שמייני נחשב שעדיין לא הגיע זמנו למצווה, או דוחה רק פסול לילה. וונפק' מ"ד דבדיעבד מהני מילה בלילה, ואילו תור זמנו ציריך הטעפת דם ברית). ובפושטו מבואר בירושלמי (הו' לעיל עא), דليل שמייני לא

אר' המאייר כי' דעלען דחויה שבת אינו דוחה, הואליל ולא נודע איה עקר ולבאו קאי לב' הפירושים). ומשמע דכונותו לה'ך דAMILת הראשון הויה מילה בדין, ומ"ט לא יידה. ות' דלא נודע איה עיקר. וויע' שלען לילה מל' אל' קודם, ואח'ב החני ימול בלילה. ולא נפסק, והוא ספק ולוחמורא (וכ' הכס'ם א' בר' ר' בר' ש' מל בלילה, ורבנן פלייגי משום דס' ל' לא. וויש' לה'ר' ש' בר' ש' מל בלילה, ורבנן פלייגי משום דס' ל' דאך מילה שלא בזמננו דוחה שבת).

ל. והרמב"ם (מילה א) פסק דכונותו בשמייני אבל אינו דוחה את השבת. והב"ט' מ' נקט דכונותו לחומרא, ומטפסך ציריך למול בח', ומספק לא דחי שבת. אבל הגר"ח (mailto) כת' דדעת הרמב"ם ברש"ב' מ' דציריך שמייני מדין אחר, ולא דחי שבת. לא. ואמר' בזה ניתנה תורה ונתהדרת הלכה. וביאר דבזה נה' התנאים (בשבת שם). ואבל לשא"ר נח' בגדרין יומי שמייני'. א. והרש"ב' א הביא גירסת ר'ח ד'יה' דריש, וכדלקמן גבי נורת. (ווקשה ע"ז). ולפ"ז תלייא במוח' גבי נורת, וב' ב' בשו"ת הרשב"א (א תtau).

donegal אף לילה של שני, ותוס' ה'ק' א"ב אמראי איעטיריך זבויום' שלא לשורף בלילה, הא נאכל באותו לילה. ותוס' תי' דאייעטיריך שלא לשורף בלילה של אחר יומ שישי. ולחך ס"ד דוקא לאחר ים רביעי נשרף בלילה^{ב'}, אבלليل רביעי הוה בגדר נותר בזמנו, ונשרף דוקא ביום.

והתנוס' ר"פ (פסחים שם) פי' דיללה זו הוה זמנו. דזמן שריפה הוה יום ולילה, וכין הדתUIL ביטו תופס לילה שאחריו. וביח' ר' שמואל (שם) כתוב דמבואר דין שורפין בלילה כיון דנחשב 'שריפה בזmeno'. ושריפה בזmeno הוה רק ביום^{ג'}.

פע' נותר וכו'. והרבמ"ט (פסהמ"ק יט ד) פסק דנותר פיגול אינו נשרף אלא ביום, ואפי' שלא בזmeno כבר' אלעוזו. והאחרונים (שעה"מ שם, מנח"ח קמג ב') דיוואה ושאר פסוחהמ"ק נשרפין אף בלילה.

צ) תוד"ה שלא. וי"לי' כיון שלא אפשר לשורפו ביו"ט קבוע זmeno בבורק השני^{ט'}. האחרונים (גרי"ז) תמורה ד', ובגרא"ח סטנסל (בא) הקשו דהא דיאנו שורף ביו"ט אינו אלא מהמת איסור יו"ט (זהגמ').

(שבת כד) מקשה דנמייא עדלא'ת וישרף ביו"ט^{ט'}. ובתוס' מבואר שלא אינטיק לשריפה עד ים השישי^{ט'}. ולפ"ז בנותר שהגע זmeno שריפתו בשבת או יו"ט, לא יהא ברת עדר בקר שאח"כ (למ"ד בגמ' זבחים נו): דעדין לא אינטיק לשרף.

אבל הטור"א (מגילה כא. אבני שוחם) פשיט"ל דנחשב אינטיק לשריפה, אלא דאר"י דאיסורה

פע' בא"ר וזה דניימול ל"ח לא חשיב זmeno גרמא, כיון דמה' ואילך כל' שעטת זmeno הווא וכו'. וכוב' Tos' קידור בט. והתוס' ר' ר' (קידור) כת' שלא הוה זmeno קבוע וידיע בשנה, ומ"ה לא נחשב זmeno גרמא. והמורומי שדה (שם) כת' דכ"ז לציד דעתילות שלא בזmeno הוה ערל. אבל לציד שלא הוה ערלה, א"ב לא חשיב ממשום הכי זmeno גרמא, הדיאנו ערל כלל^{ט'}. ווע"ע גרא"ח סטנסל שם ודברי יחוואאל מה ג).

פע' שם. והאחרונים (עצמות יוסף קידור) הקשו עוד דלא דחי שבת, ומ"ה ייחשב זmeno גרמא (בדאמר'י גבי תפילין ע' עירובין צו). והמהורי"ט דהה דיש מצוות מיליה בשבת, אלא דאר"י דאיסורה רביע עלה^{ט'}. (ואם עבר ומיל בשבת יצא י"ח, וא"כ הטעפת דם ברית^{ט'}).

פע' נותר בזmeno אינו נשרף אלא ביום, שלא בזmeno וכו'. בפשוטו בליל שני עדין לא נצטווה בשפירפות. ואילו משעה שהגיע זmeno לשורף ביום ואינטיק לשריפה), מצוות שריפה הוה בין ביום ובין בלילה.

והאחרונים הביאו דעד"ז מצאו דקודם יום הג' עדין לא הגיע זmeno לשריפה. דבגמ' (זובחים נו): דנה' חוקיה ור' יוחנן באוכל נותר בליל שלישי, דלא' יוחנן חייב ברת דאיתיח מיocabיל, ולהזקיה פטור מברת שלא אינטיק לשריפה. ומובואר דבליל שלישי נחשב שעדרין לא הגיע זmeno.

אך Tos' (פסחים ג') הביאו ס"ד דנותר נשרף ביום, וודריש' זבויים' ואינו נשרף בלילה של אחריו. ודס"ז

שריפה שלא בזmeno עדין לא חל, ולא אמרוי' דל מהכא מצוות שריפה בזmeno.

יד. אבל התנוס' הרא"ש (שבת כד) הביא תי' דמותר לשורף במזמיא י"ט בלילה. וכוב' הרמב"ן (ושאריש שם) בתחילת דבריו, וڌוח דבירושלמי מבואר שלא כן, אלא אין שורפין בתחילת בלילה. ובירושלמי (שם) איתא דחק בגי תרומה, אבל האחרונים הארכו להוכיח דתרומה טמאה נשרפת בלילה).

טו. וככ"ז כתבו Tos' (שבת כד: ד"ה בקר). טז. וחזקה דרש עד בקר, ליין בוקר שני ולפ"ז י"ל דהוה גילוי במצוות שריפתו. אבל רב אשתי תי' דיטו' הוה לא'ת ועשה ולפ"ז לכיכא מינוט כל של לא לשורף ביו"ט).

יז. ומשמע דאם עבר ונשרף ביו"ט לא קיים מצוות שריפת קדשים, אבל היג' הגרא"ח ועל

ח. והתוס' הרא"ש (שם) הוסיף וכמו פרידין המכן דין זmeno אלא שלשים, ונחשב דין זmeno גרמא.

ט. דכין שלא הוה ערלה ל"ש מיליה. אך פשוטה הסוגיה (עליל עא) דחתudem דעתלה שלא בזmeno לא הוה ערלה ממש שעדרין אינו מצוות.

י. ועד"ז בכ' השעה"מ (פסוחהמ"ק יט ה) לגבי מצוות שריפת קדשים.

יא. וכדמבעאר (שבת קל', ופסחים עב) דנחשב טעה בדבר מצוואה ועשה מצוואה.

יב. אבל למסקנא נשרף בליל רביעי, דקמ"ל קרא דיאנו נשרף בליל שלישי.

יג. וכן דאסור לשורף בלילה נחשב זmeno. ומובואר דעתו

והגראי'ז הביא בשם הגר"ח (הר' בגר"ח על הש"ס החדש כאן) דיש ב' גוררים בפסול טומאה, דאיסור אכילת קדשים תלייא בפסול הגוף דעתמאה,^{כבר}, ואילו איסור ביתא מقدس תלייא ב'עתמאה ממש', משוש שמטמא את המקדש. ובפרה כיון דזהה בדק הבית, לא בעי' שיה ראוי לעבוד, ולא איכפת לנו בפסול טומאה. ורק בעין שלא יהא 'עתמא', דבעין במקום קדוש.

צ) שם. ער. רשי' (עריכן ג) כת' דמתנו אחוי מחמתה מליל'ה. ורע'א (שם) תמה דודאי אף אם לא מל' במיד' יהא בשר להזאה.^{כג}.

צד) שם. ער. הב"ח (או"ח קכח) אין דלא כוארה ערליך יפסל לנשיות כפים, דהא פסול לעובודה בה. והמג'א (קכח נד) היק' דבעל מום כשר לנשיות כפים. והגמי' (העניטה בו) הוכיחו מסוגין דלא הווקש לחומרא. צה) תוד'ה שמוטר. ואית' מה'וב' יוכיח שמוטר בתרומה ואסורה בפרה וכו'. וככלמן עד.^{כד}. והרמב'ץ כת' דלא דוקא נקטו ק"ו, אלא דבין דלא אשכחן איסור לעREL אלא לקדשים.

צ') אנן לגנינה קאמורי'. המהראש'א הקשה דאכתי אייכא למיפרך מה לטבול يوم דמושר במעשר, וע'ב' דיליק' מגניה.

צ') אמר רב יוקט הא תני, תנא דר"ע דמרבי ער' כתמוא וכו'ג'. והגראי'ז (שם, וכן זבחים יז) ביאר דין פסול טומאה דפירה תלייא בימה שמטמא

ואילו גבי' נכנס למקדש פסק הרמב'ם (כיאמ'ק ג ט) דמחוסר כפרורים שנכנס למקדש אינו לוקה, אלא מכין אותו מכות מודרות. והראב'ך השיג דחיב' ברה, והבס'מ' כת' דתלי' בימה' (זבחים יז) אי מוחוסר כיפוררים דוב' בוב. ע' לעיל ז' ולקמן עד.). בג. ואף אי' נימא דלבכמה דינין מומר לערלות מאיס טפי. אבל אין סברא שיפסול לענין הזה.

בד. אף שמרו אחוי מחמתה מיל'ה.

כה. וכ"ד הפרי חדש (קכח לט), וביאר בו. והרמב'ץ בת' דאיין לומר זההיא יוסוף הבעל' הדיא ולא סביראל'ן בוטהיה. דעכ' פ' תקשי לך' בבייתא (זההיא ברייתא גופא אמר' ל'קמן דליהני ער' אסורה בתרומה ומורה בפרה ובמעשר). ועוד דחויל' למג' להעמיד ברייתא זו בירוש' הבעל' והרי' העמיד ב'ע' מספק.

כו. והמנח'ח' (רפ' יב) כת' דיש חיזוב מיתה בידי' שמים בעREL עקייבא, בטמא.

רביע עלייה^ח. ובה' ברוך טעם צין לתוס' דידין^ט. ובח' ר' שמואל (פסחים ג) כת' דיל' דכין דקיל' דאף נותר שלא בזמנו אין שرف אלא ביום, א"כ א"צ ליהוק כמ"ש התוס'.

צ) מתניתא היה וכו' בתו'כ וכו'. החוד'א כת' דע'פ' מש'ב' הרמב'ם (בכהדרמה) דרב סייר ספרא (תו'כ) וספרי, ומיש'ה עדין לא התפרש בסימני ר' יוחנן.^ט

ערל' שהייה

צב) א"ר אלעזר ערל' שהוזה, מידי דהוה אטבּוֹל יומ' וכו'. תוס' פ' דאייצטריך דס' דדרינו בטמא, דהא אסורה בתרומה וקדשים. [קמ'ל דלא ילי' מהן].

ובעבודה הקרבנות ערל' פסול, והגמי' (זבחים כב) הביבאה כן מהפסוק ביחסקהל (מד ט) 'כל בן נבר ערל' לב וערל' בשר לא יבא אל מקדר'יכ'.

והגראי'ז (היל' פרה ד"ה ואשר, ולפי'ז) ביאר דפרת החטא זהה קדרשי' בדק הבית (וכדאי' יומא מב'). שבועות יא: זבחים יד: וסתה), ואין בו כל פסול' עבודה. וכותב דאף טומאה אינו פסול בפרה מדיני' פסול' עבודה, דהא טבול يوم בשר בו, אלא דזהה דין מיוחד גבי' פרה דכל מעשיה בטוהרה (וכמ'ש הtos' עג. ד"ה ל'ימוד). וזה טומאה אינו משומש דחתאת קרי' רחמנא, ופסול אף באסיפה אפרה דבר פקע ממנו תורת חטאota.

הש"ס החדש) הי' בשם הגר'ז' דביאר דברי' תוס' דהא דיאינטיק לשရיפה תלייא בימה דנאמר דין בקר במצוות שריפה, ולא משומש עצם הדין שריפה שבם. יה. וכותב כן דאף פסח נהשבר בבורק' ושל ט'ז', דאייל' שרף ב'ז' מתקיים מצוות שריפה.

יט. והאתוון דאורייתא (כב) הביבא מכאן דכין דאר' דאסורה רבע עלייה נהשבר שלא הגיע זמנו, וע'יש' שdon' בכמה סוגיות.

ב. והרמב'ץ (חולין עד) הביבא מכאן דבעל' הגמי' לא היה שונין ספרא וספרי.

כא. והגמי' הביבאה דמחול' עבודה דכתיב (שם ז) בהביבא כת' בני נבר ערלי' לב וערלי' בשר להיות במקדשי' להל' את ביתין. כב. ומיש'ה הרמב'ם (פסח'מ' ז) פסק דמחוסר כיפורים האוכל קודש לוקה. אף דאיו' חייב ברה. ודעת הרמב'ם דמחוסר כיפורים קליש' טומאותו, והראב' פליג'.

(ב) רשי"ד "ה מיתה. טמא האוכלת. אבל רשי"י (חגיגה יה): כתב זר האוכלת. ורשי"י (ב"מ נב): כת' זר או טמא האוכלת מזיד. והתו"ט (הרמב"ן ב"מ נג) ציין דcken מבואר בבריתא (סנהדרין פג) זר שascal תרומה במיתה. אבל דעת רב (שם) דלוכה ואין חיוב מיתה. ולרב מתני' בטמא".

(ג) תוד"ה ואסורים לזרום. וא"ת וכור' אמראי איצטראיך תוו למיתני ואסורים לזרום וכו'. ועוד הקשה המאמריה דאין דרך התנא לכתחו' אסורי' בדבר שחיבין עלי. והמאיריה תוי' דקמ"ל דאפי' הנאת בילוי אסורה לזרום. והמהרצ"ח תוי' דקמ"ל דאפי' בת כהן הנושא לאישראלי, דאין לה מיתה וחומש. והוזכרון שמואל (א' ב' תוי' ע"פ מש"כ ה"ט) יומא עז, דכהן שך תרומה, הותר בו בתו להתעגל בו ודנתחל בבר, ונעשה בו שימוש תרומה, ולכן אין איסור בשימוש זר, ותוס' כתבו דמי' לא הותר האיסור אכילה דתרומה, ויל' דזה חידוש המשנה.

(ד) בא"ד ואין זומר וכור' משא'כ במשער דשרי לזרום וכו'. ובכ' רשי"י (ב"מ נג) דעתך למתניתה משום סייפה דמה שאכן במעשה, דאפי' איסור ליכא. והרא"ש (חל' א ט) כת' דאך המשנה בחוללה נקט לה אגב המשנה בכיכורים, ושגרת לשינו' נקט. וכזה מגאננו בע"מ.

(ה) בא"ד ותי' בערוך לחייב שיעור, ל"מ"ד מדרבענן^ב, קח מ"ד מדאוריתא וכו'. (וקאי לבר"ע). ותוס' (ב' מ' נג) הביאו כן מהירושלמי (ביבורים ב א ע"ש). והתו"י הקשה דאפי' בשאר איסורי התורה אסור. ותי' דס"ד דתרומה לזר הוות איסור שאינו שווה בכלל.

(ו) והוזכרון שמואל (א' יג) כת' דיל' דהשיעור פרוטה וכזיות באכילת תרומה, הוות שיעור מצד עצם התרומה, ולא דמי לשאר איסורי דהשיעור מעד האכילה^ה. וא"כ ס"ד דחייב שיעור חסר בחפצא. קמ"ל דאך בזה שיר איסור חייב שיעור^ג.

קו"שיות התו"י, מ"ש הכא מבעלמא.
ג. וקצת משמע מדבריו דכ"ז לצד דאיiri בור האוכלת. אבל כהן טמא נחשב איסור השוה בכל.
ד. דומה וдол פחתה משווה פרוטה, ראיינו מפונן, ולא שיעור במעשה גוילה. (אלא דאפי' כתב ה' ה' גנינה א חייב שיעור איסור מה"ת).
ה. ואף דחסר מעצם אייקות העבריה.

בנגעה [וכלשון הגמ' (לעיל)]annon לנגיעה קאמירין^ג. ובيار (ע"פ מש"כ בשם הגרא"ת, הי' לעיל) דלענין פרה תליה במה שמטמא את הפרה [donechshav מוקם טמא], ולא משום פסול הגוף. ولكن תליה בטומאה מגע.

(ח) רשי"ד "ה לא לישתמייט. אם איתא דר"ע לכל מליל וכו', מدلלא אשכחן הבי משום חומרא פרה הוא אבל לענין מגע תרומה ערל מותר. מבואר ברשי"ד דלמ"ד ערל בטמא מטמא ב מגע.

אבל הקר"א תמה (על רשי"ד) דמסתבר דלר' עקיבא לא אמררי ערל בטמא אלא לענין איסורה, דכל דבר דטמא אסור בו ערל אסור בו (זה בפרה), אבל אינו מטמא בנגעה בה. וקושית הגמ' דלא לשחתת תנא להובי ערל ומטה גבי הדרין.

והגר"ח (הנ"ל) ביאר דודאי דר"ע סבר ערל יש לו דין בחפצא שהוא בטמא [ומশום הבי פטור מראייה, וכדבසמור]. אלא דרבא ה'ק' דלענין פרה לא תלי בהכי [דאך טבול يوم שהוא בטמא בשער לפראה]. ורב יוסוף חידש ריש לו דין טמא אף לענין פרה, ורבא נקט דאך מטמא ב מגע. [וכדברי רשי"ד הנ"ל].

(ט) תוד"ה התם. ואפי' רבנן מודו דפטור. (הרמב"ן כת' דבגמ' (חגיגת ד') מבואר דקאי בר' עקיבא, ופליגא אסוגיה דירין).

(ק) בא"ד דטומטום כוין דלא אפשר למל' לא מאים. תוס' (לעיל ע). נקטו דטומטום נחשב ערל ואינו אוכל בתרומה, אף דאיינו חייב לクリוע. ותוס' כת' דאפי' הלא נחשב מאיס', דמאייס תליה ב מה שמנבל מצוות מילה.

דף עג.

(א) בנו מיניה מרבית ששת ערל מהו במשער וכור' או דילמא חמור מק' ילו' וכו'. תוס' פ' דהספק אי ילי' בגז"ש. (והגמ' لكمן עד. הביאה מרירותו).

כח. (וכמו עכ"ם לר' מאיר דינו בטמא, ובכל דוכתי קייל דאין לעכ"ם טומאה דאוריתא).

אי. וכיה'ק ותי' בירושלמי (ביבורים ב א).

ב. אבל הר"ש (חילה שם) כתב זקאי למד' ור' יוחנן דחייב שיעור מדאוריתא. דיל' לא איזטראיך. (דמ"ש מכל האיסורים, וכק' התו"י). והתו"ט הקשה מ"ש ר' יוחנן לר'ל. והוזכרון שמואל (שם) ביאר דלמ"ד מדרבען הוות משום שאיא בא לשיעור שלם. ולא משום עצם האכילה, וא"כ הדרא

קט) בא"ד אבל ליקח כהן מלובשים שרי וכו'. ותוס' (ב"מ נג. בחוד תי) פ"י דודוקא מלובשים שהגופו נהנה מהם מותר^{א"}.

ק") הא ליחי דומיא דמות נתתי, דהיוינו מלובשים וכו'. והתרוי' (בשם ראש"י) תי' וחתם במעש"ש טמא, דבין דלא ניתן לאכילה ושתיה, ניתן לנכות עמו בגדים לחיה, וכ"ב רשי' (לקמן עד. ע"ש). ויל' דרש"י קאי לשיטתו ע' לקמן) דמעש"ש טמא קיל, ואילו דעת תוס' דמעש"ש טמא חמיר לענן ביעור בטומאה.

ק") בא"ד ועוד נראת לדר"ז וכ"ו אבל מלובושים שרן, ומדוברנן אסרו אפי' מלובושים וכו'. ומשמעו בתוס' דקאי בין לר"מ ובין לר' יהודה, ואף לר' מאיר אסור רק מדורבנן^{ב"}. ותוס' (ב"מ הנ"ל) העלו עד דאף מדורבנן לוקחים מלובשים וכן תוס' (בסמוך ד"ה מה) העלו צד בזה.

ק") בא"ד ואכילת בהמה דשרירא במעש"ש וכו'. (ואף דהוה הנאת בילוי, וכמ"ש תוס' לעיל סוף). ותוס' תלו דמח' אי הוה מדאוריתא, ע' הפ הנ"ל.

ק") וצווין בא' ומאה וכו'. פרשי' משא"ב במעשר דבטל ברוב^ג. והגמר' (ב"מ נג.) ה'ק' דמעש"ש הוה דבר שיש לו מתרין ואני בטל כלל. ות"י דאייר' בפחות משווה פרוטה, וכogen שאין לו מעות הראות לפרט עליהם. א"ג במעש"ש שנכנס לירושלים ונפל מחיצות. ע' תוס' (ד"ה מה).

מאריך.

ו. והרמב"ם (מעש"ש ג' י') כתוב דאם עבר וקנה במעות מעשר, יאלב בגנום. והחנינך (תרכ"ב' דמשו"ה אינו לוקה דנהشب ניתן לתשלומיין. ומובואר דהוה מדאוריתא, ע' בסוגיה קדר' נו.). יא. אבל הרמב"ם (מעש"ש ג' י') כתוב דאסור להוציאו לשאר ערביי כogen ליקח כלים ובגדים, ודרש"י דבר שאינו 'מקיים' את הגנות.

יב. וכ"ב תוס' (ב"מ) בחוד תי. וצ"ב דיל"מ דהוה מנון גבוהה האיך רשאי ליקח בהם אפי' בגדים ואם אינו מתחלל, הא אפי' ליתן במתנה אינו רשאי.

יג. והשער"י (ו ט) דין דקייל' (כיצעה לה) דמנהנא לא בטל, א"ב מה שיר' ביטול במעש"ש למ"ד מעש"ש ממון גבוה, והרי עירין שיר' לבולות מעש"ש. ובת' דין ממון גבוה דמעש"ש תל' באיסור, ומהני ביטול ברוב לבטל את אישור המעשר.

קו) והן נכסיו כהן^ד. פרשי' דסתם משנה בר' מאיר דמעש"ש ממון גבוה. אבל Tos' משמע דקאי לכ"ע, דאף לר' יהודה אינו רשאי ליקח בהם טמאה עבדים וקרקעות.

קו) שם. Tos' (ד"ה מה) הוכיחו אמאי לא ילי' ביכורים ממעשר, ונילך דבריהם לא יהיה ממן כהן ויחשב ממון גבוה. והרמב"ן תי' דהני מנתנות כהונגה נינהו. והאי ישראל זוכה משולחן גבוה. והר"ש (ביבורים ב א) תי' דיש לדרש' לך' היה/, אף' לקדש בו את האשוה.

קח) תוכ"ה נכפי כהן, ולבאורה ממשמע דודוקה הני הוא דאסרי, אבל ליקח מלובשים שרי וכו'. האו"ש (מעש"ש ז, ורש"ש ב"מ נג) דין האם כוונת התוס' להלל את קדושת המעשה על המלבושים. או דאייר' שהמעות ישארו בקדושתן ביד מוכר, ואפ"ה Dunn' Tos' דמותר ליקח בגדים כיון שקופה כדי שהגנו ייהנה מהם^ה. ואילו לענן חילול המעשר ודאי בעין פר' מפרי וגידולי קרקע^ו.

ו. ותוס' (ע"ז סב: בטהילת דביריהם) נ��טו דכל היכא דמוכר את המעשר ואני מתחלל נחשב סחורה. ושוב ה'ק' התוס' דמלובשים שרי ובכידוק התוס' דידן^ז. וע"כ הינו שהמעות בקדושתן, דדרשי' (עירו' לא) דאיינו מתחלל אלא פרי מפרי וגידול'ק לאכילה. והאו"ש ה'ק' דמ"ד למ"ד דמעש"ש ממון גבוה^ט איןנו ניתן אפי' במתנה, וב"ש דלא שיר' סחורה אם לא יפהה עליו^י.

ו. פרשי' דמעשר לא ניתן אלא לאכילה וכו' בר' מאיר דממון גבוה ע' Tos' ז. ובצ"ב דאף לר' יהודה לא ניתן לשאר שימושים. ובפושטו סברת ר' מאיר כיון דהוה ממון גבוה ממילאינו שלו לקנות עמו. ולשון רשי' משמע דסבירת ר' מאיר דלא נחשב ממון ממש דלא ניתן לשימוש סחורה, ולא ניתן אלא לאכילה וכו'.

ז. אף שאינו נהנה ממהמעשר, כיון דהוה לצורך האתו ס"ד דלא חשיב סחורה^ו. (ותוס' ה'ק' דמעש"ג דבכל אונן הוותה סחורה). ח. וכ"ב Tos' (ע"ז סב: ותורא'ש ב א) דפשיטא דאיינו מתחלל אלא על המועות, ומשמע מדורבניהם דאף בו הועלן צד דמלובשים שרי. וע' Tos' הר"י מפרש (שם), והתוס' ראי' (קדר' נו.) ר"ש (מעש"ש ה יב).

ט. ובתוס' בטהילת דביריהם משמע דקאי אף למ"ד ממון גבוה, וכ"ב Tos' ב"מ נג. בחוד תי' דמותר מדאוריתא אף לר'

מדרבנן. אך היבאו דברושלמי יlfי' לה מקרא 'זום נתתיו ללו' לרבות תרומה ותרומות מעשר. ותוס' (שם) פ"ד דברו דתרומה מקרים במה שנוטן לכהן, שהרי נאכל בכל מקום. משא"כ מעש"ש וביכורים דאיינו רשאי לאכול חוץ לירושלים, ולכן מבعرو מן העולם אם איןנו מביא לירושלים?'. וכומ"ש כאן. והרמב"ן כתב שלא יlfי' תרומה מביכורים (לבער מהעולם), דרבינndo חכמים לביור אחר.

קייט) שם. מעש"ש וביכורים צרייך לבערם. וכ"ד הרמב"ם (שם). אבל המאירי (בשם גдол' הדורות) דאיינו רשאי לבער מעש"ש בידים, אלא יחללו על המועטר. עוד"ז בת' הר"ש (מעש"ש ה ז, ושאר מפרשים שם) דמעש"ש בויה' טען גניזה עד שיירכו. אך המשנ"ר (שם) ביאר הטעם דבזה' אין חותם ביור.

דף עג:

קכ) ואסוריין לאונן, מנ"ל דכתיב לא תוכל וכו' ואיתקיים ביכורים למעשר וכו'. ודעתי ר' שמעון ולא הוקש למעשר. וכן אי' בגמ' (פסחים לו:) דנה' האם הוקש למעשר. והגמ' מ' מק' לר' שמעון נהי דיל' היקש, הא כתיב בביכורים שמהוה, דכתיב ושמחה בכל הטוב. והגמ' דוחה והוא לא למן שמחה, מעכricht עד החג. והרמב"ם (ביבורים ג ו, והריע"ב בביבורים ב ב כת') דביבורים אסורים לאונן מדרבתיב ושמחה בכל הטוב, דחייב לאוכלן בשמחה ולא באניות, ואין לוזון נזדהוה לאו הבא מכלל עשה. ור' א' תמה אמראי שבק הטעם שהזוכר בסוגין, דhooksh למעשר. ונפק'ם שלוקה ממשום ההיקש*.

דמעש"ש טהור אסור בהדלקה. י"ז. משמע דאיilo היה מביא לירושלים, אי"צ לבערו המועלם (ואכ"מ).

א. והא"ש (ביבורים שם) כת' דלמסקנא רבנן סמכ' אקרא דכתיב שמחה בגופיה. ואף דילפ' מלכות בהיקש לעניין חוץ לחומה דכתיב בהאי ענייא, לא יlfי' היקש לעניין ענייא.

קיד) רשי' ד"ה וטעוני רחיאת. משמע דאף אכילת מעשר לא בעי נטילת ידיים. ותוס' (סוד"ה מוח) פליני דקאי לנגיית מעשר, וכ"ב תוס' (ב"מ נג.) ע"פ הגמ' (חגיגה יח). אך דעת רשי' לפרש מסכתה הגמ' שם דאכילת מעשר אר"ץ נת"י¹⁷ וב"מ בפייה' מ לרמוב'ם ביכורים ב א).

קטו) תוד"ה מה. מדאוריתא בטליין ברוב וכו' (גיטין נד) והוא הכא מדאוריתא בטלי' ברובא. והרמב"ן הביא לדוחות דאיירי בנוחמינו ולא בביטול בעלמאן. ודוחה ולאו מילטה היא את' נדמעה דאוריתא, כ"ש נתחמצעה.

קטו) בא"ד (בפס"ד) וא"ת ליתני הלה, ומушער הייב. העROLו'ג הקשה דלמ"ד ממון גבוח פטור מחלוקת.

קי) רשי' ד"ה ואילו. אכן טומאן מתירון להבערה, ולא אמר'י ע"ג שלא ניתן מעשר אלא לאכילה וכו'. משמע מרשי' אכן איסור מיחוד לבער מעש"ש בטומאה. אלא דלא ניתן מעשר (טההור) לבירור, וكمיל דוד"ה בטמא. אבל דעת תוס' (בע"ב) דנתחדר בזה איסור לבער בטומאה.

ודעת הר"ש (ורא"ש ורעד"ב שביעית ח ב) דמעש"ש טהור מותר להדלקת הנר, דכתיב לא בערתי ממנה בטמא, מכל דבטהור מותר. ורע"א (שם) היבאי¹⁸ דברי רשי' (כאן) דאף טהור אסור, וכתיב ואכילת מעש"ש, ומרובין שותיה וסיכה¹⁹.

קיה) תוד"ה וחיבין. ויל' דתרומה אי"צ רק ליתנה לבן וכו' אבל מעש"ש וביכורים צרייך לבערם מהעולם בכל מקום שהם. וכ"פ הרמב"ם (מעש"ש יא ח). ותוס' (קידושין כז) היבאו י"מ דלמזר ממשנה זו דתרומה גודלה אי"צ ביעור. ותוס' דחו דבמשנה במעש"ש מבואר דאף התרומה חייב ביעור. ותוס' היבאו צד דברו דתרומה הוה

יד. אבל המהירוש"א כתיב דלשטי' מתני' אתי בר' מאיר דס"ל די"צ נת"י.

טו. ועוד הקשה דבמשנה איתא דמעש"ש ניתן לאכילה ושותיה וסוכה, ואמאי שירר הדלקת הנר. וויש שת' דבחנק יש מנזותה, אבל הדלקת הנר, אף אכן איסור ברביה, מ"מ לא נשגב מצותה מעשרו. טז. וכזה' ק במשנה ראשונה (שם). וכ"ב השנות אליו (שם)

הנאמר בדרך שליליה (ולא בדרך אחרת) הוה לאו, וידענו בהכרח שהוא מזוהר עלי.

אבל רשי' (פסחים שם) כתוב הדברו מלא תוכל לאכול בשעריך (כדרמאמרי' הכא), ולא בערתי הוה ידיו בעלמא'. וכן הרמב"ן (בסה"מ שם) השיג ועל הרמב"ם) דבשוגין לפ' אזהרה ממוקם אחר.

ועוד הקשה הרמב"ן לדבריו הרמב"ם יהא המدلיק מעש' שנטמא לoka, וזה לא מצאננו, והרמב"ם עצמו (מעש' ג ב) אינו אומר כן. (אבל מהרש"א כתוב דלוקה על הדלקה).

והמגילת אסתר (סה"מ סוף שורש ח, והו' באחרוניים) ושאר אחרים הביאו הרמב"ם בפיה'ם (מכות יט) מבואר דפי' את דברי הספר באופ' א' ובזה מתורץ קושיות התוס' דהकושיה 'זהין מזוהר על אכילתוי' הינו באיזה מקום הזהר, ובזה הגמ' דורשת דאינו מזוהר אלא בירושלים. ולא הקשו מהinicן לפ' לאו, דכתיב בגופיה לא בערתי').

ועוד כתוב מהרש"א (לדעת הרמב"ם) שלא בערתי הוה לאו לעניין ביעור בטומאה, אבל לעניין אכילה לא שמעין אלא מקרא דסוגין. דהא קדשים גופיה כתיב בהאי קרא, וע"ב ציריך היקש משום איסור הנאה.

קדר) בא"ד אין מזוהירין מהדרין. מהרש"א הקשה דמשמע דלך טעם ניחא, וזה מא"מ במיעשר נאסר מלאו שלא בערתי, ורק לעניין קדשים לא לפ' מיניה.

קכח) תוד"ה אספור. ומיהו בقولה שמעתין לא לפ' תרומה מביכרים. צ"ב כוונת התוס' איזה דין באו ללמידה. ותוס' (בע"א טעוני הבאת מקום) נקטו דהוקשו זל"ז (בחולין כב), אלא דלענין הבאת מקום ל"ש היקש'. אך הריטב"א החק נילף לעניין ביעור. והריטב"א דחיה דלענין ביעור ליהדות גלי קרא ונמתהו לכהן (دسגי בנתינה לכהן).

ה. ומהרי' קויקוט תי' דמ"מ עיקר קרא שלא בערתיrai לא לעניין אכילה וכבדאי' בסוגין, וע"ז אמרי' דהוקש ביכורים למעש'ש. ג. והגמ' נכתה לה לטסנאג בעלמא'.

ד. וכ"ב הריטב"א דביבוריים כתוב ליהדות הבאת מקום, וכן יידי אין ללמידה זמ"ז.

כא) ואספור לבער מהם בטומאה וכו'. פרש"ז (בע"א) דביבוריים הוקש למעש'ש, שלא לפ' מתרומה בטומאותו מתיירטו בהבערה.² ואילו מדברי התוס' מבואר דיש איסור חדש בבער בטומאה.

הרמב"ם (ביבוריים ביט בסופו כת' יראה דביבוריים שנטמא אינו מסיק בהם את התנור (בתרומה טמאה), מפני שהן בקדשי המקדש. ומורהי' קויקוט הנה אמאית להלה ביראה לי', דוחה דינה דסוגין דאסור לבער בטומאה. דילפ' גבי מעש'ש לא בערתי ממנה בטמא, והוקש ביכורים למעש'ש (לבנון), וכמ"ש רשי'". והבט"מ כת' דיראה/ קאי לעניין הטעם, ולא לעניין הדזי. ובvier דאף הגמי' דידין סמכו אחר סברא ווקיצר בדבר מובן), והביאו לפותא רק לעניין מעשר.

ובהג' חשל' (הרמב"ם) כת' לישיב דבשוגין קאי בביבוריים לאחר קראייה והנחה, והותר לכחן לאכילה. ואילו הרמב"ם אמרי' קודם שהסבירם, דעתין דין בקדשים. ומש'ה פסול בהם טומאה.

ובזכרון שמואל (א) כתוב דआ"פ שנלמד ממעשר, מ"מ הוה גדר וטעם אחר, דביבוריים דין בתרומה, וניתנו להדלקה. והוא דאסור לבער בטומאה משום דנטמא נאמר בהם איסור הנאה וקבורה בקדשים.

קכח) רשי' ד"ה והיכן מזוהר. וכל שכן בטהור (וכמ"ש בע"א), ש"מ וה'ק אפי' בשעת חטומאה, שלא יכולתי לאוכלה. (מבואר להדייא בראשי' דלא נתחדש איסור בשנטמא (וחולין כתוס'), אלא דקמ"ל דלא הותר האיסור).

קדר) תוד"ה והיכן. ובפ' כל שעה וכו' דנקף'ל ממיעשר הקל, דכתיב לא בערתי ממנה בטמא וכו'. התוס' הביאו משם דילפ' לאו מליא בערתי'. וכ"ב הרמב"ם (מעש'ש ג א). והרמב"ם (סה"מ שורש ח) הביא דלאו דלא בערתי נוחש לא תעשה, ואילו לאו

ב. ועפ"ז לך' מ קושיות לתוס' (ר"ה אסוח) דשפир איצטראיך קרא להתיר שריפה, בדרבר העומד לאכילה.

ג. ואווש בחוק חמילים זיין יראה לי'.

ד. אך בהג' חשל' (הרמב"ם) ציין דהרמב"ם (ביבוריים גו הג' נראאה דלא דל' הר היקש).

הקדשים. וצ"ב אמאי נקט קרא אחר מסוגין. והמהרי"י קורקוט כתב כיון דלענין דינה אין נפק"מ, מש"ה הרמב"ם הלמוד המתיחס יותר. ועי"ש מש"ב עז.

דף עז.

(קצת) הרי זה איננו איבך לא בתרומה ולא בפסח ולא בקדושים וכו'. ערל אסור אף באכילת כל הקדשים. ובפושטו ממשמע דישאר קדשים דינם כמו פסת. וכ"כ המנה"ח (ו) דישאר קדשים נלמדו מפסח. אבל הגרי"ז (הלו, מאכ"א ב) הביא רחרמב"ם בס"ה מ' לאי' קליה משמע ערל אסור בקדשים נלמוד מהא דאסור בתרומה"ן (דילפ"י לעיל ע), מיתושב ושביר' ערל אסור בתרומה), ולא ילפ"י מפסח.²

והגרי"ז ד"יק דתרומה וקדשים הווה שם איסור שונה מהאיסור אכילה בקרבן פסת.

(קצת) תוד"ה אונן. דלא גרע מטבוי". וכ"כ Tos' (זבחים יי': ד"ה שריפת) דילפ"י להכשיר אונן ומחרוב"כ ק"ז מטבוי". משמעו דהוה ילפota להכשיר. והחו"א (פרה ח) הקשה על הק"ה, דהא ערלה מפסחת בחנותו יותר מטבוי", והרי מחותר בגדים פסל לשrifפת פרה, ואף דאיןנו מטמא. והחו"א כתוב דלבכורה י"ל דלא הוכשר ערל אלא לחזואה וקידוש דפירה, דלא בעי בחונה. אבל לשrifפה דבכי בחונה ובגדי בחונה ורוחיצת ידים ורגלים, ה"ה דל"מ ערל. אבל בתוס' מבואר שלא כן.

אבל דעת רשי"י (כאן ושם) דפרה בדק הבית ולא נתחדש בו שאר פסולים (משמע דיל"ץ י寥甫ota להכשיר). ותוס' (שם) הקשו דרמ"מ אית' בה כל פסול קרבן, בגין שלא לשם. והמנה"ח (שצע טו) ובו קרבן, בגין שלא לשם. והרמב"ם (תרומות ז) דרש דבחן טהור שאכלי תרומה טמאה בעשה, דכתיב ואחר יאכל מן

נתמnia התרומה קודם או נתמnia הגוף קודם.

א. וכן הרמב"ם (טנחד"ט ט) מנה בלאו' ערל שאכלי תרומה וקדשים לוקה. ועפ"ז נקט הגרי"ז שלא היה מודיען קרבנות, דנימיא דציריך קרבו מתיירן ולא דמי לאיסור אכילת קדשים בטומאה הוה אחריו זוקה (בראי' בוחים לד, מכות ייח'). אלא תלי' בשם קודש, ואף וירית הדם יש שם קודשך.

ב. והגרי"ז הביא סמך דהגם' (פסחים צ) עושה צרכותא דאייטערך למכתב ערל ובן נבר גבי פסת, ואיסור בן נבר ודאי' הוה דוקא בפסח. ומשמע דף איסור ערל.

וצ"ב דכין דביבורים הוקש לתרומה מ"ש דלא ילפ"י מנינה. ותוס' (מנחות טו. ד"ה לחם) כת' דאע"ג דאיתקיש ודכתיב תרומה ייך אלו בביבורים), בביבורים איקרו תרומה, אבל תרומה לא איקרו בביברים". והאחרונים ביארו דיל' דינה היקש, אלא דנתחדר דיש לבביברים דין תרומה ממשי, אבל תרומה לא שייך לבביברים.

ותוס' (שם) כת' דהא דהוקש תרומה לבביברים (חולין קב: לעניין משקה היוצא מהם), הנה אסמכתא בעלמא. ואבל Tos' בע"א והריטב"א נקטו דהה היקש גמור).

כך בא"ד דהיא גופיה נילפ' בק"ז. והתוס' הרא"ש כתוב אכן אי ילפ' ק"ז לא היה לך, אכן מזהירות מהדין.

(קצת) משא"ב בתרומה, הוא איסורא איבא וכ"כ לאו הבא מכ"ל עישה. אבל רגמ"ה (חולין קיג) כתוב דבחן שאכלי תרומה טמאה, עובר בלאו דוהבש אשר יגע בכל טמא לא יאכל. וזהגיה הקשה מסוגין).

ורשי"י (ביברות יב), וכ"כ Tos' ע"ז ס: סוד"ה אבוי כת' הדאוכל חלה טמאה חייב מיתה. ורעד"א (שם) תמה דחללה טماءה הוה רק עשה. ורשי"י (לקמן צ, וגיטין נד.) כת' דבחן טהור האוכל תרומה טמאה בעשה, וכחן טמא חייב מיתה בין תרומה ובין תרומה טהורה. והאחרונים הק' דגבמ' (חולין קיג) נתמעת להדריא כהן טמא בתרומה טמאה, דמחוללת ועמדת א'. (ופרש"י דקאי באיסור עשה, וכדראי' בסוגין). אך הר"ש (פרה יא ג) כת' דהמשנה (פרה שם) פליג אחר ברירתא.

והרמב"ם (תרומות ז) דרש דבחן טהור שאכלי תרומה טמאה בעשה, דכתיב ואחר יאכל מן

ח. כדאמרוי' הthin דלחם איקרי תודה, ותודה לא איקרי לחם. והגרי"ז (מכח בטה"ס עט ב) כתוב דהאוכל בביבורים משלם התשלומי תרומה, ונעשה תרומה ולא בביבורים. אבל המנה"ח (רפא יד) כתוב דתשולומי בביבורים, אלא דאי"ץ הנחה וקוריאה. ונסתפק האם ניתן לאנשי משמר, או לכל כהן שרצתה.

ו. ורעד"א כת' דיש לישב קצת דברי רשי"י בביברות ע"פ דבריו ביבמות. (ועפ"פ דברי הר"ש בסמור).

יא. אלא דהראשונים (ריטב"א שם, ותוס' שם קא) חילקו בין

קלד) ואף ר' יצחק סבר ערך אסור במעשר וכו' נאמר ממנה במעשר. הרמב"ם (מעש"ש ג ד) פסק לעREL אסור במעשר, והערל בטמא. ואם אבל מעש"ש לוקה מה"ת בדרך דלוכה על אכילת תרומה. והמהרש"א (על תוד"ה אונן) בתחלת דבריו כתוב דפסק כן ע"פ בריתא דר' יצחק, דדרשי' 'ממננו'. (והמודר"י קורוקס כתוב דעתו ג' דאסיקנא דדרשי' 'ממננו', דרך רבינו לתופס הדרישה הפשטונית).

אבל המהרש"א בר' דפשותו לשון הרמב"ם בר' עקיבא והערל בטמא. והמהרש"א הקשה דגביה הזאה פסק הרמב"ם (פרה י ז) הדערל בשור להזאות שאין העREL טמא. ותי' דआע"ג לעREL בטמא בשור להזאות, מק"ו דטבורי' ע"ד מש"כ תוד"ה אונן. והקרנ"ר הקשה דבגמ' (לעיל עב:) אי' להודיע דלמ"ד ערל בטמא אסור בפרה.

והגר"ץ (הלי', פרה) ישב דנה' בזה ורבא ורב יוסוף (שם), האם 'ערל בטמא' נחشب טומאה לנגיעה לטמא אחרים, או דזהה רק פסול טומאה.

והגר"ץ ביאר והרמב"ם פסק לעREL בטמא, היינו דיש לו פסול טומאה, אבל איןו טמא ממש לעניין נגיעה. ודיק בזה לשון הרמב"ם לענן פרה, דआע"ג הדערל 'בטעמא' לכמה דיןיהם, הוא עצמו איןו טמא. ובפרה לא תלייא בפסול טומאה, אלא דין טומאה ממש (וע' מש"כ בזה לעיל עב:).

קללה) דלריש לקיש מנש"ש שנטמא דמותר לפסונו. המאייר כתוב ורמעש"ש שנטמא חיבים לפדות, ומה שאמרו דמותר לסוכו, אם הוא שמן בנטמא בירושלים, ולמ"ד דאי' לפדות.

קללו) רשי' ד"ה שמותר לפסונו. ואע"ג דקי"ל דסיכה בשתייה והוא כמן דשתי לייה בטומאה.

בחוץ"א). אבל המנח"ח (רעה יא) דין דכהן בעל מום יהא כשר בשရיפת פרה.

קל) בא"ד אבל לנגיעה תרוייתו שרי. והמהרש"א כתוב דלפ"ז [למאי דמסקי] דאף ערל אסור במעשר לר' עקיבא ע"כ מטה מא תרומה וקדשים (וכמ"ש רשי' עב:). (וע' בסיום דעת הרמב"ם בזה).

כלא) ת"ש אונן אסור במעשר וכו' ואם איתא נתני ערל וכו'. בתוס' ר"פ כתוב דאין לומר دائרי במעשר ראשון, וכבר' מאיר. דמעשר ראשון מותר לאונן (אף לר' מאיר).

קלב) מהוסר כיפורים בשירה, רבי יוסף היבנלי אומר וכו' פסוחה. בגמ' (זבחים יז) מבואר דנה' האם מהוסר כיפורים דוב כוב דמי' (פרשי' וכו' ואילו לא טבל, וחיב ברת והוה אב הטומאה ומונך בו ראשון ושני (וע"ע בע"ב). ותוס' חלקו ורק להחשב טומאה יצאת מגופו, ונפק"מ לפחס הבא בטומאה, וב"כ Tos' (לעיל ז). והגמ' דוחה דאף אם טבורי' דוב כוב, נח' האם ילפי' מק"ו מטבורי', או דהמיר דטומאה יצאת מגופו. והרמב"ם (פרה ד יד) פסק דשריפת אונן או מהוסר כיפורים בשרה.

קלג) תוד"ה הכיו גרים ב��ו'. מדליג במחוסר כיפורים זהה בעREL, וקשה לר' מ"ה עניין זה אצל זה. והリスト"א הוסיף דהא מהוסר כיפורים מותר בתרומה, וערל אסור בו. ועוד הקשה והリスト"א אמר לא הביאו בריתא זו לעיל עב: גבי ערל בהזאות. והרמב"ן רשב"א וリスト"א גרסו (בשם ר"ח) מאן תנא דפליג א"ר עקיבא, דאמור מהוסר כיפורים אסור בפרה, ת"ק דיסוף היבנלי. והגר"א גריס מאן תנא, ותו לא. וניחא טפי' עד"ז.

יצחק, ופתח בר"ע, וסימן בדר' יצחק, וצ"ע כוונתו). אבל המנח"ח (ריבג ג' בדר' אומנה) כתיב לוייש' דכוונת הרמב"ם לעREL אינו חייב על אכילת מעשר חזן לירושלים, וכרדן טמא.

ו. וע"ע לח"מ (חגיגה ב א ד"ה וכן העREL) שהאריך בסתיירת פסקי הרמב"ם אי' קי"ל לעREL בטמא.

ג. וב"פ הרמב"ם דאיינו חייב ברת (באים'ק ג ט) בשנכנס למקודש או (פסחא"מ ז ח י) אוכל קדשים.

ד. והכס"מ כתוב דפסק דלא כר' עקיבא (דסוגי), כיון DSTHM לן תנא דפרה נשנית בטבורי'. והחו"א (ח ט רמה דלב"ע) נעשה בטבורי', אלא דין' האם ילפי' בקי' ז. ובזה למ' סתם משנה. ה. והכס"מ (שם) הביא דלר' ערל בטמא, ועוד הביא מדר'

דף עד:

קמ) אינה בחללה, חללה לאו זרעה דאהרון. המשנ"ל פרשת דרכים סוף חלק ג כתוב دائירית נתחילה בביאת איסור, دائן בנוולה מפיטול כהונה הול' חלל. פשיטה דהנול' בפסולי כהונה אין לו דין חן כל, כדאי' בתו"ב (ר' אמרו) הכהנים ולא החללים. [והרמב"ם סנהדרין יט ד כתוב דחללה שאכלה תרומה ל Koh] אבל אינה בmittah כורא.

קמ) שם. בחללה. והרשב"א הקשה הא איכא נבעלה לפיטול לה, דפסולה לתרומה כדארמי' (לעיל סח) ומקרא דאיש/dr או דהוה זונחה], אף דaina חללה זדיאן חללה אלא מאיסורי כהונה].² ויל' דאף היא נתחילה ונפסלה מדין כהונה קאמור, ולאו זרעה דאהרון היא].

וכן מבואר בגמ' (בכורות מו). דבת כהן נבעלה לעברם הול' זרעה, ופרש"י כיון דורה היא בנה חייב בפדיון הבן.

קמ) שם. חללה לאו זרעה דאהרון. האחרונים הקשו בדברג' (קידושין סו) איתא דבן גירושה ובן חלווצה דעתבי' עבדתו בשירה, דכתיב ולזרעו אחריך בין זרע כשר ובין זרע פיטול וועיש' דרישות נספotta. והגash"ס (באז) ציין לתוס' (שם) שכתבו דבונת הגמ' שם מריבוי דקרה, אבל סתום זרע והוה זרע כשר ולא זרע פיטול. ולפ"ז י"פ דבות הגמ' בגין דודרשי' זרע, זרע כשר.

mobauer דמדאוריה' סיכה בשתייה, וכן ס"ד דייסר במעש"ש (וכן הביא הפר"ח (או"ח תרייא) מדברי רשי' בגין, וע' מש"ב בהו לעיל עא). אבל Tos' (ר' מה' מנין) פי' דהנידון מושום אישור לבער בטומאה. כיון דס"ל סוכה בשתייה דרבנן.

(ורשי' לשיטתו (עג) دائم אישור יותר לבער בטומאה מאשר טהור, אלא שלא ניתן לשרפפה).

וחמגהח' (תרט ד) העיר הרמב"ם השמייט דין זה, דמעש"ש טמא מותר לסוכו. ועפ' דברי המאירי נהא דקי"ל לצורך לפdotou. (ובזבוזן שמואל א) האrik לדון האם הרמב"ם ס"ל כפרש"י או כתוס'.

כלו) לא נתתי ממנה למתות וכו'. הרמב"ן (עה"ת דברים כו' יד) הקשה שכבר נתוודה לא בערתתי ממנה בטמא, ומה הוסיף לא נתתי ממנה למתות, הרי ביערו בטומאה. וכותב דמוחבר עם היהודי שלא נתתי למתה, וכדרשי' בסוגין ולא סך מעש"ש טמא למתה.

כלו) רשי' ד"ה ואימא. דעתו ג' דמעשר טהור וכו' אם נעמא מותר לחלו' לנכות חלוק (וכ"ב הריטב"א). מבואר ברשי' דמעש"ש טמא מותר לשאר מלוי, ורק למות אסורה, ובזה לך' קושי' תוט' (עג. ד"ה נבטי), ובמ"ש התוו' ורעד' א (שם).

קלט) תוד"ה ליקח. אע"ג דבחדיא דריש' וכו', דילמא דוקא להבי. אבל הרמב"ן הביא דבספרי משמע בפליגי בהו תנאי, ודעת ר' אליעזר דקאי לארון ותכריבין, ולהי' מותר וכיון דעתמא וכרש' וכו' תוט' עג. ד"ה נבטי. וודחה עד' מש"ב בתוס'.

גירושה' (לעיל סט), ולא הוה שם חללה. ג. בפשותו אירי בלבד נודע, אבל Tos' שם כתבו דמקרא דדרשי' מבואר دائירית אף' נודע. ז. והאחרונים דנו האם חייב מלכות ומיתה. (ענ' פשחים עב'). ח. ולפ"ז מבואר דאף בת כהן שנתחילה נחשב 'זרע פיטול'. ולה"ק על מש"ב תוט' (כ"ב קט. הר' לעיל ע') דלא בעי קרא לזרע פיטול ולול' הוא דדרשי' זרע ורעה, דבורע לא משכחת לה זרע פיטול ובלא שהאמ בעלה בזנות), והרי משכחת לה שהבת נפסלה אח' בזנות. וצ"ע.

א. והמשנ"ל (שם) נתקשה בהו, וכות' דמי' מפשיטה דהנול' מפיטול כהונה דבmittah. (וחמגהח' רפג גיא בת' דחוב' זר' ההו רק בר מיעיקר).

ב. והרשב"א לשיטתו (לעיל ע), נבעלה לפיטול לה הוה שם זונחה. וע' מש"ב לעיל סח: סט.).

ג. וכ"ב הריטב"א דהgem' קאי אכולחו שנתחלו בשבעלו לפיטול, ולא דיקוי בלשנה.

ד. בפשותו משמע ד'שם זונחה' מפקיע ממנה שם כהונה, אבל עפ' חנ"ל י"ל דבחשב 'זרע פיטול' וכמו' ממו'}. ה. ואף דביאת עכ'ם שעאה זונה או נתמעט מ'אלמנה

מתירין ואינו בטל (וכדאי ב"מ נג). מש"ה לא נחשב חומר לא בתרומה ולא בעשרות^ט.

(קמו) ה"ס ט"ב. פרש"י ט' אסור לבער בטומאה ואוכלו בטומאה עצמו לוקה. (ושניהם נכללו בחושח חד חומרא). אבל הרמב"ן נקט דעתו ואוכלו בטומאה עצמו. ובת' חז"ל לנוקט אף אסור לבער בטומאה, והזהה חומרא בעשרות. אלא כיון דיש כבר נפשא לא דרך בוה.

(קמו) תוד"ה מב"ל. תימה וכוי' ואמאי לא יליף בטברוי וכוי' וטהר מכלל שהוא טמא. בהג' ראמ"ה כתוב דרך דטבול יום לא כתיב לגבי קודש, ולכן א"א לדרש מכלל שהוא טמא, דלענין מעשר אינו טמא. משא"ב הפטוק של מחוסר ביפורים נאמר לגבי קדשים, ולכן שפיר דרך^ט.

(קמה) בא"ד וא"ת וכוי' לעניין בית מקדש, ל"ז קרא ביוון דיאקריו טמא. משמע דבר שיש בו שם טומאה' חביב על בית מקדש.

אבל הרמב"ם (בבית המקדש ג ט) פסק דמחו"ב שנכנס למקדש מכין מכות מרודות. והראב"ד השיג דמחו"ב שנכנס למקדש בכרת (וכדאי' בתוספותא ריש כלים, וכן מנהחות כז). והמהרי' קורוקט וכט"מ תי' דרעת הרמב"ם דק"ל דמחו"ב דוב לאו כוב, וכל הסוגיות דמובהר דחייב ברת קאי כמ"ד מחוסר ביפורים דוב כוב.

ובן הרמב"ם (פסוחמן"ק ייח) פסק דעתו יום ואבל קדשים לוקה, ואינו חייב ברת. והראב"ד השיג שהוא בכרת. והמהרי' קורוקט כת' ורמב"ם ס"ל דעתו רזוב לאו כוב, ולכן אינו חייב מיתה. אבל מ"מ לוקה כדמובהר בסוגין דהוה בכלל 'כל טמא'.

דאפ"ה כיון דחל שם חללות פקע ממנה אף שם לוי. אבל הגרא"ח (איירוב ט) כתוב דעתו' ביאור מ"ט לא אמר' דהוה לוי מתחמות קידושת כהונתו, ובכללו שם כהן יש ג"כ לוי. אבל מצד עם המשפחה, שיש' משפחות כהונה לוויה וישראלים, וזה כהונה מבטל דין לוי.

יב. וללמוד בק"ו או שאר דרישא.

יג. דיש אופנים שימוש'ש בטל ברוב, וש אופנים דחמיר. (ולבאו' מובהר בדבריו דדין דבר שיש לו מתירין היה מודאורייתא. דהה הנידון כאן ביפוטו).^ט

ובגמו' (גייטן נת): איתא דחל לא עולה ל תורה אף הכלוי. וכן בגמו' (כתובות כו), מובהר דבן גירושה איןו מקבל אפי' מעשר ראשון, ומובהר דאיינו אפי' מבני לוי. וכן הביא המנה"ח סוף מצווה שעה. והמשנ"ל (ביבורים ט ד) הביא מהגמו' (ביבורות שם) דשקלין מיניה מתנות כהונה, ואפי' קדושת לוויה אין בו^ט.

ותוס' (ביבורות מו. ד"ה אלא) ביארו דאפי' קדושת לוויה פקעה מיניה, וגרע מלואה ואפק' כנסואה להבן ונתחלה בנה פטור מפדיין, עדין היא לוייה. דכהנת קדושתה מגופה אתיא, ובשמותחוללת פקעה קדושתה למגמי'.

(קמו) מנ"ז ובו תלה תא קראי בתיביו וכו' הא רחץ טהור וכו', הא בעשרות. משמע דילפי' מהכא דע"י טבילה הדורה בעשרות. (زادף אוי יש ס"ד דעתו' יפסל טהורה דאיינו מטמא חולין).

קמד) הא כיצד בא"ז בעשרות, בא"ז תרומה, בא"ז קדשים, ואיפוך אנא וכו'. מובהר בגמו' דקו' איפוך אנא הויה תרומה ומעשר. ואילו הגם' (בסמור, בדרשת אבוי מילודה) מכך איפוך אנא תרומה וקדשים (והביאו דקדשים חמירין). והמשנ"ל (טו"ז יא ב) ביאר דקראי דובא השמש וטהר' משמע דקאי אתרומה ולא קדשים, דכתייב כי לחמו הוז. ותרומה איקרי לחמו סתום. ועוד דכיוון דהך קרא כתיב בתר קרא ד'כ' אם רחץ' דקאי בעשרות, מסתבר دائרי' בתרומה דרמי' בעשרות.

(קמה) מסתברא תרומה עדיפה שכן מהפ"ז. הרמב"ן הק' לדצד דאף מדאורייתא תרומה צרי' ק' לבטל, א"כ הו' להביא אף טעם זה. ורחה דמ"מ מעדין שקולים (מהפ"ז והדר"ס ט"ב), וצריך לטעם דמייה עדיפה. עוד כת' דכין דיש אופנים של מעש'ש דהוה דבר שיש לו

ט. והאחרונים חקרו האם כהנים הוה ג"כ לוים ולא שנוסף עליהם שם כהונתו, או דכין שנתייחסו להיו' כהנים בבראים בכלל לוים. ויש שהביאו מהא דחל לאו דין לוי, ע"ב דכניים אינם לוים. וע' בסמור מש"כ חוץ' בביבורות.

י. אבל הפרמן'ג (ויר' סא שפ"ד יב) נסתפק האם חל חייב מתנות וזורע לחיים' בישראל, או דאיינו בכלל 'עם', וכמו שבט לי' דלא איקרי עמו. והביא מהגמו' בביבורות הנ"ל דבן חלה חייב בפדיין הבן.

יא. ובפשטו' כוונתם לה' דכהן הוה ג"כ לווי, ובזה חידשו

(קג) בא"ד ונר' דשאינה משוחרת אתיא לך לא. רצ"ב א"כ אמאו איצטראיך קרא לשוחורת והשיטמ"ק (בריתות ז' ייח בהשם) ביאר די לאו דדרשי' אשה' ס"ד דבני ישראל דוקא". ואו לאו דודרשי' להה ס"ד דשפהה כחומרתא ומש"ה אינה מטמאה.

(קד) בנות מיכל בתרומה וכו'. תוס' כתבו דקאי כמ"ד דגירות אסורה בכהונה (וע' תו"ט). והאחרונים הקשוadam בכהן קידיש גיורת האכל מדאוריה, דמשתמורה לביאה פסולה הוה רק דרבנן. והערול"ג הק' עודadam נפלה ליבם מורתה (ודמדוראי עדל"ת).

דף עה.

(קגה) בוב דלא הותרה מכללה, אבל يولדת אימה לא. פרשי' שוראה דם וטהורה לבעללה. (והותר בילודת איסור נהה^א). האanton דאוריתא (א) הביא דמכואר דאסטור נדה לבעללה שיר לטומאהו, ובין דחותר האיסטור, אף בדיני הטומאה נחשב דותר מכללו^ב.

והרשב"א כת' דהינו כרב (נדה לך) דמעיין א' ושל נדה ימי טוהר דליהו הוא, הותרה טמאתו והותרה טהרתו. אבל לוי (שם) ס"ל דב' מעינותה חן, והותרה לא אסורה אלא דם מעיין הטעמא, אבל מעיין ימי לידיה לא נאסר, דהוה כדם נחרים?

(קנו) איפוק אנא וכו'. התוו' הקשה דאמר' לעיל בתרומה חמורה, דין מופג'. והביא דרבינו נתנהל תי' דלענין נגיעה מעשר חמור, שמטמא את גופו המעשר, שהאוכל מעשר בטומאות עצמו לוכה. ואילו תרומה ליבא אלא עשה.

א. ולכאורה בונת הגמ' דאסטור يولדת מישך לאיסור נדה וגוף שאסורה بلا שראותה דם כללו.

ב. אמנם נפק'ם גבי לדוני טומאה, דדם ימי טוהר אף אינו מטמא ולהחשב נדה לטמא חולין ולטמא במשואן. אבל רשי' ב' טהורה לבעללה.

ג. וגינויו דם נדה בכלל, ובדים נדה אין צד היתר).

והגר"ח (חו' בגריז' הל' פרה) ביאר דהא דאיינו לוכה בשכננס למקרש, דבריאת מקדש תליא בטומאה לטמא אחרים (וזהו לעיל עב). וילפי' בסוגין דיש פסול טומאה על הגברא, אבל לענין ביתא מקדש לא נתרבה שמטמא אחרים.

(קמט) תוד"ה ושפחה מנין. משוחרתת ובו'. מבואר אכן שפחה משוחרתת בעי קרא לרבות. ותוס' (סוכה כח, סנהדרין פו'. מנוחות סא): כת' דבמקומות דכתייב' בני ישראל' בעי ריבוי לגר ומשוחרת. וכ"ב הש"ך (בנה"ב י"ד א ב), אבל הט"ז (שם) כתוב דלבל דבר עבר משוחרר צריך ריבוי, דאיינו כישראל גמור.

(קנ) בא"ד ואו בשאיין משוחרתת בת מיכל בתרומה היא, אם היא של' כהן וכו'. וכשהיא טמאה אינה אוכלת, אכן עבד של כהן כשהוא טמא אינו אוכל בתרומה.

(קנא) בא"ד ומיהו שאינה משוחרתת נמי טמא לזרה וכו' ובתו"כ בהדייא גרסוי וכו' בין משוחרתת בין אינה משוחרתת. והשיטמ"ק (בריתות ז' טז) משמע דילפי' מהא דבנה נימול לח, ע"כ דיש לה טומאת לזרה.

(קמג) בא"ד ומיהו תימה היבוי מתרביה שפחה וכו' בין דאייצטראיך לגירות וכו'. ותוס' הביאו דבהתורת בתנים (תורייע א) ילפי' בולחו מיאשיה' (וכ"ב תוס' פסחים ט.). אך תוס' (דיין) נקטו דעת' בילפי' ממקו"א, וזהאיך אפשר ללמידה כולחו מחד קרא.

והקוב"ש (פסחים לט) העמיד דעת' דידין דציריך ריבוי בפנ"ע דשפהה מטמא. דכין דשפהה אין לה חיסס, ואין הבן שלה, ס"ד דאיתא טמאה לידיה. ואילו דעת' תוס' (שם) דתרוריו'ו' מחד קרא, אכן שפחה לידיה מיהא איתא.

יד. ומשמע אכן שפחה מטמאה לידיה רק לאחר ذר קרא.טו. שבtab דאייריה שנטגיירה גודלה. וצ"ב מי דחק את הגמי להעמיד בנטגיירה גודלה, כדי להקשוט.טו. ונקט דבביאת היתר אינה נפסלת בתרומה. (ודנו בזה الآחרונים עי' לעיל סח), ו דעת האבג"מ (קע"ד) דבביאת היתר מדין עדלא"ת אינה נפסלת בכהונה. והוגיה (שם) חלק).

דאוכלת מוחמת קידושן הראשונים^{א'}. אבל היה אף' לדברת כבר אכלה הוה סברא בדורבן, דתקנו טפי שאוכלת בכל, ולא תקין להפסידה בתרומה.

קנט) ו/or' שכנר אכלה לא אמרוי, דאי לא תימא הכי בת ישראל ענשת לכהן ומות וכו'. לבאו' כוונת ר"א לחוכחה ודוחכא דהסיבה בטילה, אינה אוכלה מהמת קנן הראשון^{ב'}. ובעינן שתהא עכשו אשתו של כהן בשרי^{ג'}.

והאחרונים (ה' לעיל סז:) חקרו האם צריך שישתתת האכילה קיימת לעולם, או דוגנישואן מאכלי, עד שנתרחשה 'חוורה' מהודשת דושבה אל בית אביה. ולכאו' משמע דני' בהזה ר"א ו/or' יוחנן.

ובגמ' (עליל נז.) אי' דافق לר"א ו/or' ש' דמשתתרמת לביאה פסולה אוכלה, היינו דוקא היכא דיש לבעל כח להאכיל במק'א. ואבוי' תי' דפוצע דכא מאכילה בנשאה לפני שגעגע נבלא ידעה בסוגין]. ורבא פלאג, שלא נחשב יש לו להאכיל במקום אחר, דהווה ע"י שבדר אכלה.

ותוס' (שם) דיקיון דהסוגיה שם קאי אליבא דר"א, ותוס' הק' דר"א [בסוגין] ל"ל שכבר אכלה [אף דלא פקע קניינו]. ותוס' תי' דמ"מ מהני' 'כבר אכלה' לאכלי, אף שאינו מאכלי במקום אחר^{ד'}.

והתו"י וכן הראב"ד (חו' ברמב"ז) הוכיחו דלט"ד דעתבו"י אסור בנגיעת מעשר, היב' מצי למינור דמותר לאכול. ותי' דנפק' מ' בשאחר תחכו' לבית הבילעה. והרמב"ז תמה' דמ"מ היכן מצינו מגע חמור מאכילה^{ה'}.

קנ) מאן תנא משתתרמת לביואה פסולה וכו'. דנעשה פצעע דכא, ואפ"ה אשתו עדיין אוכלה בתרומה. ופרש' דافق דמעפה ומשתתרמת לביאתו^{ו'}.

ולר' מאיר לעיל נז: פסולה מדרבנן^{ז'}. והחו'א (קלד לר' נז:) הקשה לדרכי התוס' (עליל נז) אי'יר התרם בכת כהן לכהן, וא"כ אף ר"א ו/or' ש' דמשתתרמת לביאה פסולה אוכלה, היינו שאינה נפסקת בתרומה בית אביה. אך לא מצאנו שאוכלה מהמת הבעל, ואפי' בהגעת זמן^{ח'}. א"כ האיך תאכל בסוגין מהמת אישות הפסול^{ו'}. והחו'א תי' דכיבין דברי אכלה דינו בכת כהן לכהן.

קנ) ר' יוחנן אמר וכו' שאני הכא דכבר אכלה וכו', לא פקע קניינה^{ט'}. תוס' (נז. ד"ה אבוי) פי' סברת ר' יוחנן שלא חשוב מאכילה משתתרמת לביאה פסולה, כיון דתחילת אכילתיה הוה קידושי היתר, והם קיימים עדין שתאבל מכך. ומשמע דזה סברא דאוריתא

הראשונים דבפסולים ל"ש הגעת זמן. אבל אילו משכח' ליל דافق' משתתרמת לביאה פסולה אוכלה מוחמתו.

י. ורבה (עליל נז) כתוב דגבוי הרש מהני' סברת בכר אכלה בדורבן, אף דמית הבן, ופקע קניינו. [ואבוי' שם דקשה בסוגין] דפקע קניינו.

יא. וכן משמעו מוקשחת ר' אלעזר, דافق' שמות תאכל ע"ז מודאורייא. והקובוה"ע (מו ד) ביאור דההשה אוכלת כל זמן שלא פקע קניתה, דאיתת כהן נהש' 'כהנת' ואוכلت בשביל עצמה. וא"צ' לבעה בכל שעה ושעה שיأكلה עבשיה.

יב. ועוד' הוא דכתיב ובכת כהן לישראל] ישבה אל בית אביה' (בדורשי' לעיל סז). והראשונים דימו דה' להחperf בת ישראל לכהן, דמש'ה אינה אוכלה.

יג. ועוד' יל'פ' כוונת ר"א דכין דהשתא הוה משתתרמת לביאה פסולה, בטל מנינה הדין אכילה בתרומה, וכמו שמות שרחות לבית אביה.

יד. ומשי' לה לאכלי בסוגין, אף דאינו מאכלי במקום אחר. ועי' יש לו להאכיל, ומאכלי אף בשקידיש אשה אה'ב.

ד. ויל' דזה תי' הגמ' מסתברא כי היכי.

ה. דעת' עכ' עצם האישות נשחט שהיא מזכה לבייאתו. ואף' שמשתתרמא לא עבר' איסורה. ובשבועה שנשאה בהיתר היה על דעת' שלא יפסל, ולא דמי' למתרן' (נז) שקידיש באיסורה^{ו'}.

ו. ובסוגין איררי בನשואה לו. וויש שדרנו ע"ז ונישואין ייחשב בכביואה (ע' תוס' נז), ועי' פסולה לעולם. ולכארה בשנעשה פוצע דכא לכ'ו'ע אינו פול. וע' מש'ב לעיל שם).

ז. רדעת ר' מאיר דافق' הדין משתתרמת פסולת אותה מתרומות בית אביה.

ח. והחו'א ביאור דארוסה בת כהן אוכלת בתרומה מהמת בית אביה [וירוסין לכהן אינו פול]. אבל אם נאמר דافق' בכהן אירוסין פולש ושיועצת מבית אביה, א"כ אוכלה מכח הבעל. ומ"מ תוס' והראשונים חולקו' דכבר אכלה בתרומות בית אביה, יותר בכל והקליל רבען] שתאבל בתרומה. (וה' ה' בסוגין ד' בבר אכלה' מכח בעלה).

ט. ואך' למ' כן להדייא דלר"א ו/or' ש' בת ישראל לכהן לא תאכל, אלא דההם נז' בפירוש דברי הבריתא. ועה' ק

בחכמת הרפואה^ט. ומ"מ בעי ריבוי על מעתכו, אף דאיינו מולדיך, דס"ד דאיינו אינו מצד כל ההורע אינו נפסל בכר לקהל. אבל האגר"מ (הו' בסמוך) כתוב כלל דאיינו מולדיך זהה בכלל פצעוע דברא.

(קסג) אף' ניקבו. הריטב"א ונמק"י כת' דנקב היינו ללא חסרונו, והיינו דלבתר הבי כתוב חסרו. (ופרש"י כל שהוא). ושוב הביא דתוט' (בע"ב) כתבו דוקא נקב מפולש. אבל החזו"א (ט ט) כתוב דמ"מ מסתבר דיש לה איזה שיועו. רשי' (סוטה כו), כתוב דטריס אדם אסור לקימנה מלאו פצעוע דברא. ותוס' (שם) חילקו דטריס אדם (וכגון שתה בוט של עירקין) לא שמענו שפסול. ודוקא בשנפצע עסור, ולא בטריס^{טט}.

(קסד) תוד"ה שאין. וליבא למימר דהכא בידי שמים וכו'. אבל דעת הרמב"ן (בחי' ובספר הכותה, ורוב הראשונים, וכ"ד הרמב"ם איסורב ט ט והשו"ע ח) דחתם א"ר יהושע מתחילה יצירתו, דהוה בידי שמים הוא תדע דמודמי ליה לטריס חמוה. אבל ניטל בידי אדם לא גרע מנפצעה. וכל בידי אדם פסול. ומשמע דאף בידי שמים אינו מוליך, אלא דלא נטר. וכ"כ הביא"מ (ה) וחזו"א (ט). אבל יש אחרונים דנקטו בדברי שמים יכול להலיד. אבל ניטל בידי אמרות ר"תadam ניטל ביצה שלימה אף בידי אדם בשער. וכ"ד הראב"ד (בהשגות לר"ף) ובתוס' חד מקמא*י*.

(קסה) בא"ד (כע"ב) ואמר ר"ת וכו' דכשניטלה לגמורי מולדיך. והרבא"ד כתוב דהרבבה בנו"א שלוקים ביצה א' והרופא חותכה והם מוליכים. משמע מדבריו דאף דכבר נתקלקל יכולם לחזור ולתקנו^{טט}. אבל הריא"ש כתובadam נפצעה אחת ואח"כ נוטלה אינו חזoor להבשרו (במ"ו נקב ונסתם), וכ"כ

ורבא ס"ל שלא חשיב מאכיל במקום אחר, דע"ז מעשה של עבשוינו אינו מאכיל. אלא כיון שכבר אכלה^{טט}.

פצעוע דברא

(קס) [במשנה ע] ואיזחו פצע"ד וכו'. החינוך (תקנוט) כתוב משרשי המיצווה להרחק שלא יפסיד כל' ההורע, כמו דהמאלבים מסרשים הוכרים כדי למנוחם וכו', ואנחנו עם הקודש וכו' נאstor שלא יתחבר לבת ישראל דרך אישות, ונרחיק העניין ונמנאס אותו. וביאר עד"ז הא דדוקא פצעוע בידי אדם אסור. והרבא"ד (איסוב טו ב) כתוב הטעם שלא תזנה אשתו תחתיו.

(קסב) [שב] וכורות שפכה, כל' שנכרת וכו'. הרמב"ם בסה"מ (ל"ת טס, וכן החינוך תקנוט) מנה פצע"ד וכורות שפחה לאו א'. אבל הסמ"ג וסמ"ק ויראים מנו פצעוע דברא וכורות שפחה לב' מצוות. והמנח"ח (תקנוט) הקשה היא איכא ג' פצעוע, דך, ברות^{טט}. והאחרונים תי' דפשטה ذקרה הזה ב', אלא דילפי מדרשא. ומה שילפי' מדרשא אינו בכלל מן המצוות. והמנח"ח אין אילו נפצע ונכרת בבת אחת, שילקה ב' לדעת הסמ"ג. אבל לרמב"ם אינו לוקה ב' כמו לאו שבכללות.

(קסכ) כל' שנפצעו וכו'. ובספרי דריש' נפצע, אף' מקטצנו. שנמער, אלא שאינו חסר. וחו"ז"א (ט ט) כתוב דמסתבר דהאי מקטצנו יש להו שיעור, ולא נמסר לנו בינה. וכותב דאפשר דבמי רוב קוטרו. ומסתבר דנקבע עפ' הרופאים כמה הוא שיעור דאיינו ראוי להוליד.

וביאר דזהו כוונת הגמ' וניקב לא מולדיך, שלא נמסר במקרא או בקבלה מהו השיעורים בכ"ז, אלא הכריעו

טו. ותחילת הנישואין מאכיל, כל' מן שלא פקע הרין להאכיל. וככ"מ תוס' דעת ר' יוחנן דסוגין, ומשמע דאף

ר"א מודה לסבירו וזה, אלא דמןני להאכיל רק במ"י שאינו מאכיל במקומות אחד לר"א ור"ש. ולא מהני לר"מ כביש פסול שמשתمرת לפטולן^{טט}.

טז. וכותב דאי לומר מילא כתיב ז' לדכתא, דתלייא בפלוגתא דר' יונתן ור' יASHIA (ובמ' צד) ועוד דכין דקיבול

דף עה:

קסט) מאיין הם. הב"י"ש (ה ג) כתוב בשם הריא"ז דכל פצעוע דכא הוא בחזקת שאינו מולד, ואמנם נשא אשה וילדה בנים בחזקת שאינם בניו, ובחזקת ממוריים. וכ"כ כמו אחרים דק"ל פצעוע דכא אינו מולד, ולא יועל עדות רופאים שיעכל להעיד".

ותOTOS' (בע"א) בשם ר"ת הוכיח דבעל ביצה א' כשר, דחוינן כמה בנה"א שמולידיים,² ולא מסתבר לומר צא וחור על בניהם מאין הם?. והרמב"ן כתוב דאנו אמרורים צא וחור על בנייהם מאין הם.

אבל הלובש (אה"ע ה ב) הביא י"א דאף אם יהא בעל ביצה א' שיוולד, אין להכחישו ע"ז לקהלה. דאף אי מולד לא יצא מכלל פצעוע ונתקוק וכורת³. והאחרונים (חות"ס אה"ע ק ז, שב יעקב ח, אוגר"מ) האריכו לתמורה על דבריו⁴ דבשוגין משמעו ודורי איינו מולד, והבניהם ממוריים. (וע"ע בסמוך).

בשלט⁵ ג. ויל"ד האם כונתם דסביר נעשה נוק וא"א לתקן. או דנאמר הלהכה דפצעוע דכא לא יתקן שיחסור להיתר⁶, וע"ע לסתן ענו).

קס(ב"א"ד ואף את"ז דר' ישמעאל לפניו את"ק אתי הילכתא כוותיה וכו'. אבל הרמב"ן כתוב דאי פלייג הלהכה ברבים, דתיק לא סנק עודתו).

קס(ב"א"ד ובירושלמי נמי משמע דהלהכה דבשר, אבל משמע דאיינו מולד. ומ"מ זה שלא בעדות ר"ת. והרא"ש הק' לפ"ז זה בירושלמי⁷ דכין דאיינו יכול להולד אמאי לא יחשב פצע"ד כיון דיש גנים בבייטם⁸ בצורה שאינו יכול להולד⁹).

קס(ב"א"ב יו"ר נר' ל"ר"י וכ"ג ובכך בש"ל ימין, וחומרא גדו"ה וטוב להזהיר לרופאים וכ"כ. משמעו מותס' דעתל ימין אסור בקהל. אבל הראב"ד כתוב דשל ימין איינו מולד, אבל מותר בקהל. ווע"ד מש"ב ר"ת).

לא הוה שתיק משה רבינו ע"ה מיניה. וכדי"ג גבי טריפות שכבת" בשות"ת הרשב"א (א'צח) דאפי' ריבבה בחול ימים לא ינינה בקהלת אמתויות שבידינו.

ב. החזו"א בchap. דע"ב היו בנ"א מוחוקים בברשותם, שנשאו בשוגג או נשאו לגירות. ורקודם שנתרבר הדריך נושא. ג. ובשות"ת חות"ס ביאר כוונת ר"ת דעל אדם א' פשר לו למור מי אין הם, אבל היכא דחוינן כמה בניו לומר מאין הם. וביאר דרת"ת הביא סמן לפירושו בשוגין דcars. אבל אילו אי' ברור דהוה פצעוע דכא לא יהני שום בירור.

ד. ויתכן פצעוע דכא שיולד. והערול"ג בתב דעל הרוב אין מולד, אבל יתכן שיולד. וכן המאירי (ע) כתוב דרבינו של פצעוע דכא מותרין, מבואר דשייך שיש לא בנים).

ה. והחות"ס הביא מהאחרונים שבtab פצעוע דכא יתקן שיולד, כאשר נבואר בש"ע ס' ה, והחות"ס כת' דלא נתברר ולא יתבאר.

ובפשטו דעת הלבוש דנסמר מדו"ח פצעוע דכא, ולא תלייא בהא דאיינו יכול להולד, אלא דע"פ רוב קר הו. ועוד יש שפי' דעתל הביבה, נחשב פגם גמור באבר ופסול בקהל, אף דמוליד ע"י ביצה הבה". והוא דמוליד הוות סמן שיש חסרון בביבה זו. ואילו היכא דחstor לגמרי לא ייכפ"ל.

ו. וצ"ע לדעת הלבוש י"ל דודקא בהר דסוגין קים להו דאיינו מולד. א"נ ברוב סוגי פ齊עה כיון דشمגענו דפוסל יש לנו להחזק שאינו מולד, אך בשנתרבר לנו עפ' רופאים שמולד אין פסול. א"כ כל העידות לא ייזו זו כל שהוא מתורתינו ובלתינו האמתיות. ואילו היה שם ממציאות רפואה למכתה

ב. והמנח"ח (שם) נסתפק אם נפצע, ושוב נברת האבר ההוא בידי שמיים, שיחסור להכחיר ושסביר איינו פצעוע, ומ"ש אילו נהרפה שחויר להכחיר. אך אין דרשמע בדברי החות"ס כיון דנפסל אין לו תקנה. והביא דכע"ז דנו הפטולים (ו"ד מד 1) לגב טריפות, בשנicket ואח"ב ניטל, ע' פלטי (מד ח).

כא. ובשות"ת הרא"ש (לג) גרס בסוטר הירושלמי אין 'ברתי' (ולא 'ברתי' בתוס').

כב. ויל"פ במא"ש הוזו"א דחו"ל קיבלו דחשיעור בפומ נקבע לפי מה שיכול להולד און אבל אם לא נעשה בו פום באברים, אף שאינו יכול להולד און בכלל פצעוע דכא, וכן שתהה בוס עקרון). אבל האגיג"מ (שם) נקט דכל דאיינו יכול להולד ובדידי אדון נחשב פצעוע דכא.

כג. והאגיג"מ תי' דמי שנולד עם ביצה א' יכול להולד, דנייתן לו כלrecht בביבה זו. ווראקי מי שהיה לו ונטיל איינו יכול להולד. אבל כיון דאיינו ניבור בעזרת האברים הייר היה, ולכן איינו יכול בכלל פצעוע דכא דקרה.

כד. משמע דהורופאים לא דקרו בו זה איזה לכרות. ויל"ד לפ"ז עדות ר"ת דבמה הולידי וסתמא חלק מהם ברתו אף במנין, וקשה לה"ג. אבל הראב"ד כת' דאפשר דרך בכורות שמאלא הולידי.

א. ובס' אגרות בדורות הביא תש"י ממהרש"ח (בעל תוס' חדשים, וזה בחת"ס אה"ע ק ז) דכל שהוא בכלל פצעוע דכא ע"ב מקבל בידינו מסני שאינו מולד, וכלל גדול כל שהוא מולד אין פסול. א"כ כל העידות לא ייזו זו כל שהוא מתורתינו ובלתינו האמתיות. ואילו היה שם ממציאות רפואה למכתה

והפר"ח (ו"ז לו ל"ה) למד דה"ה לענין טריפות, דאי' (חולין נה), ו"ז לו י"ד צמקה הריאה בידי שמי' כשר, ובידי אדם פסול, וכותב דעת' חולין תליא במשה' הנ"ל. והתובאות שור (לו עב) כתוב והנידון כאן דוקא לענין פצעוע דבכא, דלא"ש כיון בא לו עי' גוף האדם, נחשב בידי אדם. א"ג דרוב חלאים עי' מעשה האדם, עי' מאכל ומשקה וכדרו' (וכדאי' כתובות ל'). אבל גבי טריפות הווה סברא הדור בריא. (וכ"ב הב"מ ה).

ומובואר בסוגין דוחזה סילוא נחשב בידי אדם, ואף דוחזה ממילא ושלא במתכוון. ובכ"פ הרמב"ם (טז ט) דעת' כלב או קוץ פסול. והביה מאיר הוכיח דלענין פצעוע דבכא כל דוחזה גוש נפרד ממנה נחשב בידי אדם. והערול"ג דין דלענין טריפות (חולין נה) נח' התנאים האם כלב נחשב בידי אדם. אבל הב"מ כתוב דלא דמי, דוחהם הנידון מסברא האם הדור בריא.

קעא' מדל"א לא מנה דורות וכו'. פרש"י מדלא בתיבא עד ג' או י', ש"מ לאו בר אולודוי. והגמ' דוחזה דילמא בריה ובר בריה שר. וככ"פ המאייר (עו). והלבוש (ה) בדבינוי בשירים לקהלה. וצ"ב הח"א, מהיכי תיתני דבנו פסול, מאחר ודחותה לא אסור". ואם נימא דוחזה סברא דפסול קהל' דורותיו

(והאחרונים דנו באופנים שכובאר בסוגין דוחה פצעוע דכא, אילו נמצא היום שיכול להחוליד ונשתנו הטבעים?), האם נאמר דזוז פצעוע דבכא שאשרה תורה? ע"פ המיציאות שהיתה בזמניהם דאיינו מולדץ? וזהאג"מ (אה"ע ב ג) כתוב דיל' וധסמים שנמשרו בסוגין אינם עיקר הגדרת פצע"ר, אלא במה שאינו מולדץ, ואם נשנה המיציאות שמולדץ לא נאסר".

קע' ידי' שמי' ב'. פרש"י עי' רעמים וברד או ממעי' אמו. והרא"ש (ב) דיקיך מדבריו דעת' חולין פסול (ונחושב עי' אודם, ע' בסמוך). אבל הרמב"ם (איס"ב ט ט) כתוב דפצעוע דבכא הוה בשליא היה בידי שמי', בגין שכרתתו אדם או כלב או הכלו' קוץ וכיו'ב. אבל נולדך או חלה מוחמות גופו מותרי. וככ"פ ריש"י (בע"א ד"ה סריס חממה ס"ד) בידי שמי' מוחמות חולין. וככ"פ ריש"י (ב: ד"ה סריס אודם) דיסירטו אדם ולא מוחמות חולין (משמעות חולין הוה בידי שמי').

והפסקו הריב"ד חלק דכל דלא היה לו שענת הבושר אסור בקהל". והוא דאיתא הכא בידי שמי' בשר דוקא ממעי' אמו. וריש"י (ד"ה אי) כתוב دائ' הוה כתיב ה'פצעוע, משמע מעיקrho, ממעי' אמו. וזכרברי הריב"ד, דמןלן להבשר בידי שמי' אוח"ב. אבל בח"י ר"א מן החר הוסיף וכשם שלא אסורה מעיקrho, ה"ה כל בידי שמי'.

טריפה, דכל شأنין כמוווו מולדץ טריפה, ואפי' ידענו שהולדץ בלא שם ספק ופקופוק כלל איינו בשור מוחמות זה, אלא נאמר דוחזה מיוטא דמיוטא.

יא. וכמו טריפות באודם דנקבע משוד דאיינו יכול להיות בפורעל, ולן אמר' דנסנהה הדין. ודוקא בטריפות דבהתמה אמר' דנקבע חדרי' כמי' שהיה בימי חז"ל.

יב. ובחי' ר"א מן החר כתוב דעת' ג"ד דדרשי' גבי פצעוע דבכא ולרבא בסמוון, ה"ה ברות שפהה. כמו לבריתא דדרשי' דומיה דמזור.

יג. והפוסקים (ע' פתח' ה ה) האריכו לדzon בכמה אופנים. וכגון חולין מוחמות מכיה, והיכא שנגרם עי' אדם, האם נחשב בידי אדם או בידי שמי'.

יד. וצ"ע דהבריתא ילף ממזהו, דוחזה מתחילה בריטו.

טו. והביה מאיר כתוב דעפ"ז יש לישיב קצת הסתירה ברשי' לנבי חולין, דרש"י לעיל אייריה בחולין היודיע הבא מאליין.

טו. וההאג"מ (אה"ע ב ג) כתוב לפרש בדעת הגמ' דילפ' ממזהו לפסול. וкосחו'ת הגמ' אמא' כתיב במזהו וילפ' פצעוע דבכא ממזהו, כתוב דורות בפצעוע דבכא ונילף ממזהו מיניה.

ז. ובצורה טבעי, אבל כשמוחסור טיפול או תיקון תליא בנידון האם פצעוע דבכא חזר להכחישו.

ח. ע"ד מש"ב הרמב"ם (שיחסה י ג) (גב' טריפות) דאע"פ שיראה בדברי הרופואה שבידינו שאפשר שתחיה מיהם, אין לך אלא מה שמנון חכמים שנאמר ע"פ ההלכה אשר יירוץ. ואחרוניהם הביאו בוננו נקבע גדרי טריפות ע"פ מה שמסרו לנו נזול, ולא תליא במה שנשנהה הטבעים. אבל משמע דהכס"מ ציין לדרכי' שות' הרשב"א, ומישען דהכין דברי הרמב"ם דהרופאים אינם נאמנים).

ט. ואף אם בזמן הגמ' היה מולדץ دائן זה פצעוע דכא, בהזוז נקבע לפי הגדרת המיציאות שהיתה בזמן הגמ' והדין לא השתנה. אף דהו יוביל להחוליד. ונראה דזה בוגת החתסן הנ"ל. וע"ז חור"א (י"ד טריפות ה ג) בדין טריפות נשנהו בוזה".

י. וככ"ב הייעב"ץ (אגרת ביקורת עמי' כט) זול דאין לנו לנוטות ימין ושמאל מדברי רז"ל, ואין לנו להתחכם יותר, בין שאמרנו שמדובר או איינו מולדץ מה שהתריר הוא שמותר, ומה שאסרו אסרו. ולא יועל בזה חריצות הרופאים נסילונותם. והלא דברים ק"ו מטריפה, ובכן לא נתנו לנו כל מפורש כמו' גבי

והוא"ש (שם) חידש דהרבמ"ם ס"ל דמרוב כשר, אף דאיינו ראוי להוליד, מ"מ בין דברי אדם לתקנו ולשיטו אינו פסול. אבל נסתם כשר רק ארך הפטימה, דברין דעתך חמיימות הגוף לתקנו, אבל הכא ע"י חיתוך בלבד מותוקן.

קע) **איסתומים.** הרא"ש הוכיח מכאן דאך ע"י חול' נחشب בידי אדם, ופסול. ולעת שאר ראשונים צריך לומר דנסתם ע"י מעשה אדם.

קע) **ואפיק במקומות קבועים.** בח"ר"א מן ההר הביא דcken מבואר במ"ג בכוורת מוד: דב' נקבים יש בו, ואין בין זה לזה אלא בקליפת השום. ואם נקבו זה לתוך זה איןנו מולדיך^ט.

קע) **רש"י ד"ה לאפשרוי.** שהרי אין כאן לא פצעוע ולא דך ולא בורות (אלא נסתם). ורב פפי (עו.) חלק דשלא במקומה אינה מושלת. והרא"ש הביא מזה דכיוון דאיינו מולדיך לא יתכן שיהא בשר לקחל ומפני דוחה בידי אדם). והאג"מ (שם) הביא דכל דאיינו מולדיך מהמתה דבר שנעשה בידי אדם פסול^{טב}. אבל החזו"א (ט) כתוב دائירתי הכא דنبي, אלא שלא היה להם הכרע מהרו שיעור דنبي, והבריעו ע"פ ההלכות רפואה.

דף ענ.

קע) **ניקב ונסתם וכוי אלא בענטרה עצמה.** רבינו ירוחם הביא בשם הרמ"ה דוקא עטרה מהני סתימה, אבל מעלה מעטרה אפי' נסתם פסול. והביא דברש"י מבואר דאך לעמלה מהני סתימה, אלא שלא חישין

פסולים^{טג}, א"כ מזו קושיות הגמ' הא ידיעין דהוא פסול קחל, ומסברא פסולים^{טג}.

ועוד ה'ה הקובה"ע (מד ד) דמובואר בgem' (עו.) דפוצע דכתא דעתרפה חזרה להכשירו. והרי אף בנו גוף שלם, וכי גרע מהאב שנתרפה.

והאחרונים הוכיחו דאת"ל דיש מיעוט שמולדים וכברבי הלבושו הדר קושית הגמ' אמרاي לא מני דורות. והקובה"ע (מד בחשיטה מבן המתברר) כתוב דאיילו היה בשפה א"כ אין האיסור תלייא ביבולת לידה, וזה פסול הגוף ופוסל אף את הבנים, ומוחרם במומרות. אבל השטה דתלייא ביכולת לידי איןו פסול הגוף, והבן ولو יציריך שהוא בן מותר^{טג}.

קע) **כמרוב פפוליה.** תוס' (סודה ניקב) הוכיחו מכאן דנקב עד החלל מותר. שאינו מפולש מצד לצד. (וכבדעת רשי"ג). אבל בח"ר"א מן ההר כתוב דלא נגע בשבייל דש"ג. וב"כ המרדכי (ע) דפשיטה לא עגי מעבר לעבר, אלא עד חלל גובטה דש"ג.

קע) **ההוא עובדא וכוי שפיה מר בר ר' אישיו ב��ומפו.** (פרש"י דהיה במרוב). הרשב"א כתוב דמובואר Dai לאו דשפיה פסול, ותמה על הרמב"ם (טו ד) דפסק דאך מרוב בשר (וכבר טורא בשם רב פפא^{טג}). והריטב"א כתוב דלרווחה דמיילתא עשה כן, דקהלמוס עדיף טפי. והב"ז (ה) וכ"מ טז ד כתוב דהרבמ"ם פ"י דעובדא דמר בר"א לא היה כבורוב, אלא חתבו משום נגע, ועשאו כמוין קולמוס (זהה דמהוני במיין מרוזב).

אתරוג (סוכה לו). ובפשותו נקטו ה פוסקים עד חלל גובטה בשער אבל התוס' הרא"ש ה'ק' דכיוון דוציא דרך שם אין מתחכם ומוציא. וכן הב"ח (ה, הר' בב"ש ה ט) פסול נקב עדר חלל. וכות' דאך בונת תוס' לפסול בה"ג. וכן דין החזו"א (טב) דכוונת התוס' עד חלל הגדי, ואינו מפולש לגובטה.

בא. והרשב"א כתוב דשמא סבר דלית הילכתא כמר בר ר' אש בבליה תלמודא וכוי' ע' תוס' יומא פגן.

כב. והחزو"א (טב ז ובמכתבם שם) כת' בדבר הזה נתשנתנו הטבעים, ואצלינו אין בגיד אלא שביל א', והזרע והשתן נכנני בו סמרק לגוף.

כג. ולא עגי פגם באברים. ומשא"כ בוס עיקרין מחליש כה הגוף, ואני פועל באברים).

יז. ויש שפי' דמודמיות במומרות, ע"כ דהוא פגם בכל המשפחה. דאל"כ הרי פוגם את בני מקודשת ישראל. ולא דמי לגר דמותר במומרות, דאין לך רשות קחל, משא"כ פצעוע דכתא דהיה לו דין קחל ונפסל, ע"י שנחש מאמרות מפקיע את גדר קחל מבניין). ואפשר

ית. ופרש"י משמע דקושית הגמ' דחולל'ל כמה דורות. דפשיטה דבבו פולל, אך אין סברא שיפסל כל דורותיו. ויל'פ' בונת הגמ' דמסברא טעמא דקרה לפסול, אבל בין לא משבחת לה, לא נתחש בתורה לפסול.

יט. וולפ"ז המאירי והלבוש שפסקו שהבן מותר קאי אף לדברי המקשין).

כ. וב"כ המרדכי (טט) בשם היראים דבעי נקב מפולש, כמו

שאינו מולד, וע"כ ממור הוא. וע"י שנסתם הولدبشر. והב"י (ה) כתוב בסוגין ס"ל דאף ברות שפכה חור להחシリו^א.

(קפ) זהו, החור לבריאותו, **למעוטי [גבוי טריפות]** קרום שעלה מחלת המפה. **פרש"י** הרור מפתחת, והינו הנך סירכה דרייה וכור? **והריטב"א** כתוב דהביבאו האכו דוקא שנסתם מגופו, דמייה דגיד אבל דוף סותמתו במקום ריביתא מהניין.
והנוב"י (ק"ס ס' ו) הקשה אמא לא הוכירו לאפקוי נפצע ביצה א/, ושוב נטלו דאיינו חור להחシリו ולדעת הרא"ש هو לעיל) וכיוון דקא באדם ראוי למעת אדם, ולא בהמה). והב"י (ה) כתוב דכונת הגם' **למעוטי** דקרים ע"פ המכחה ביעצא בו.

(קפב) **המיטוי** מים מב' מקומות. **המאירי** פ' דכין ומ"מ הורע הוה בשביל שלו, ואע"פ שהשנן נכס לשビル, אינו מונע בישול הורע, רודהה במקומו. והחו"א (יב ו) הקשה דברמב"ט (טז ג) מבואר דהשビルים הם בכלל חוטי הביצים, ואמאי לא יפלל משום שניקב החות. ע"ש.

(קפג) **דא"ר** הונא נשים מטולות וכו'. **פרש"י** (סנהדרין טט:) לשון פריצות. והרמב"ם (פיה"מ סנהדרין ז) כתוב שהוא מלשון מסלול, דרך כבוש^ג. ובשיטמ"ק

בזהזכיר ע"י הורע. וממשמע דאי"צ לבודקו, והפוסקים נה' בזה).

קע(ה) שלח ליה רבא וכו' היכי נבדין, א"ל מתייתין נחמא וכו'. ולאבוי ע"י בגדים צבעוניים^א. והפוסקים הביאו והותר הכא לגרום קרבין, אף דזהה עון חמור (ומ"ש הב"י בג). והתרו כאן כדי לבודקו ולהתירו בקהל^ב. (וע"ז יקיים מצות פריה ורבייה^ג).

קע(ט) **יעקב אבינו וכו'**, דכתיב בח' וראשית אונ. **פרש"י** מטיפה ראשונה. וב' תוס' דלאה נתעברה מביאה ראשונה^ג. ור"א מן החור חלק שלא נתעברה מביאה ראשונה, דסדור הפסוקים ואחרי תרומות יעקב (שהחליף), ונשא אף את רחל. ואח"ב וירא ד' כי שנואה לאה, ופתח את רחמה. וביאר דאף שבא על לאה כמה ביאות^ל, מ"מ כוונתו בכל הביאות שבא על לאה היה לבן הראשון שיולד (שהוא ראובן).

(קפ) נחתם בשר, וזה פסוח החור לבריאותו. בפסותו נקטו הפסוקים דኒקב הוה פוצע דכא, ואף דראוי ליסITEM! אבל היראים (הוא במרדי סט ובריטב"א) כתוב דבשר לבא בקהל, שאינו אלא עקור ואינו כרות שפכה, דתנייא (בספרין) דברות שפכה^א אינו חור לבירותו, זו היא מחלכות הרופאים^ט. ולבן פ' סוגין דהולד שאשתו ילדה פסול, דבר בדור

ז. וככ"ז בטריפות, דניקב הריאה ודופן סותמתוبشر. אבל ניקב הוה טריפה, ואף דראוי לסתימה ע"י דוף (ובין דלא שכבה ואינו בידו).

ח. והמרדי היביא מוחשפרוי דוקא ברות שפכה, אבל פוצע דכא של רופאה. אבל הריטב"א ומוק"ץ כת' דפצע דכא אין לו רופאה. והנוב"י (ק אה"ע) האריך בזה.

ט. ומשמע מלשון הזה דהוה קביעה רופאית דאיינו חור (וב' החוזיא התנ"ל), אבל אין כלל דכין דחלתו לא פקע. ג. והב"י (ה) כתובadam הוליד לא תלין דנתרפה א"ב ידוע שנסתם.

יא. וכותב הב"י דפליג אספרி. א"ג כוונת הספרי דכן דעת הרופאים, ולא הוו לחם חכמי ישראל, ועד כתבו האחורונים דכונת הספריadam נכרת ואיז לא שירך רופאה, אלא דהכא ניקב בעלמא. ואף דאסור מכל ברות שפכה, מ"מ יש לו רופאה.

יב. (ודעדוי) הסירכה ניכר דיש נקב, והזה טריפה). יג. והמאירי ביאר באדם הדורך במסילה ואינו בוקע עפירה כלום.

א. והאג"ר"מ (אה"ע א וב' מ) העיר דבגדים צבעוניים שגורם הרהור יש ג"כ איסור 'ונשمرة' (וכדי' כתובות מו). ומובואר דאף והתייר. אך דיק דטפי הו"ל ע"י חיים בידו. והוכיח מסוגין שיש איסור נסף ניאוף ביד וברגל (וכדי' נדה יט) ואיסור זה לא הותר אף לוצרר.

ב. ויש אחרים שדרשו דוקא האכו אין איסור, משום דזה בחזקת פוצע דכא. וורע של פוצע דכא אין ראי להוליד.

ג. ואף דזהה ספק האם יוכשר ע"ז.

ד. והב"י (ש' כה ב) דן היכא דנעמעה דם על בדיקת האשאה, האם רשאי להבורק עצמו האם מוציא דם עם הורע. והב"י מסוגין, ובת' דיש לדוחות. וצ"ע. וויל"ד א' אייר במקומות חשש שהאסר לולם ממשום רמ"ת. או אף להתר לשהה מותרת.

ה. והמורדש"א (לד) תי' דיעקב שלט בעצמו, ולא הוציא ורע ביבאה ראשונה וכיוון שאינו ראוי להוליד, ורואון נולד מביאה שנייה.

ו. ע"ב דMOVואר בדבריו דכא על רחל קורם שנתעברה לאה. וביאה זו אינה לכונת בן שיולד מרחול.

קהל. דלא יהודה (קידוש עג. ולקמן עג) אף גרים היה
בכלל קהל.

(גדמ"ח) הביא בשם רבינו יהונתן הכהן שיש גורסים
מסולדות, כלומר מתחממות זה בזה. מלשון היד סוללה
בhem.

פצע דכא בקדושתיה קאי

קפו בעו מיניה מרבי ששת פצע"ד כהן וכבר או
דיילמא לאו בקדושתו קאי. לבארה היה
סביר דברין דהוא אסור בקהל, אף אין עלי שם
קהל^{ת"י} ושם כהונת^ת. ובגמ' בסמוך הוכיח דמותר
בממוןרת, ומובואר דס"ל דתליה הא בהא. וע' בסמוך דעת
הרמב"ם למסקנא^ת.

וחולק"מ (ה א) כתוב (ודליך צד) ה"ה דכהן פצע
דכא מותר בגירושה וחללה^ת, דכלוח כתיבי בחוד
קרא. וכן אין עלי קדושת כהונת, ומותר לטמא
במתים, ולישא כפי. אך קשה דלבאו' מובואר
במשנה (ע). רפוצע דכא אוכל בתרומה^ת.
וחולק"מ תי" דתרומה שניני דאפי' עבדים אוכלים
בקדרים^ת. ועוד הקשה דמרוח אשר היה בכלל
מומים של כהנים^ת, ומובואר שנחשב כהן, ומותר
לאוכל קדשי קדשים.

והבית מאיר (והו' בפתח'ת שם) נקט דודאי כהן
גמור הווא, ורק בקדושת הוווג אינו בקדושתו.

קפד) פריצותא בעלמא. משמע דהוה איסור
בעלמא (ואינו איסור גמור). וקצת ממש מע
מדרבי החותם (פב: ד"ה תנן) דהוה איסור דרבנן^ת.
אבל הרמב"ם (איסובי' בא ח, וכן בסה"מ ל'ית שנג) כתוב
דהוה מעשה מצרים שהוזהרנו עליז^ת, ואמרו
חכמים דasma נושא אשה. ואע"פ מעשה זו
אסור אין מלקיים עלייה, שאין לו לאו מיווחד^ת, והרי
אין שם ביאה כלל. לפיכך לא נאסרו לכהונה.

קפה) תוד"ה המפוזאות. דהבא משמע דפסולות אף
לכהן הדירות משות זונה. אבל הריטב"א חלק דלא
קייל דפניו הבא על הפניה שעשה זונה, וכ"ש בזוג. (ואף
לרב הונא מ"ט יפסול). ולכן פ"י ברש"י (שבת) משות
השרות בתולמים^ת, דהויא בבורות דכלו מקעת בתוליה.
ולרובות נקט דר' אליעזר ולמסקנא דמתיר), דמחייב
בפסולי כהונת.

קפו פצע דכא ובורות שפחה מותרים בגיןות ומשוחררת
וכו'. סתם משנה בר' יוסי דקהל גרים לא איקרי

בקדושתיה קאי, כהן פוצע דכא נמי לאו בקדושתיה קאי
ומותר בגירות.

יט. ועוד א"י בgem' (קידושן עד: ע"ע ל�מן עט) דאך לר' יהודה
דקהלו גרים איקרי קהיל, ה"מ כשרים, אבל עמוני ומואבי מערבי
ואודומי שאסורים בקהל, מותרים בממוןרת. ודרא' יהודה מורה
בחנוך דלא היה קהיל.

ב. והמאיר כי בת' אסור בגירושה וחללה זונה מצד אסור
לו לבא בקהל, ולא מצד כהונתו. (ומש"ה הגמ' נקעה גירות,
דאין אישור מצד קהיל. אך מ"מ בגירושה בת' גרים).

בא. (ודאי) דמאנבל את אשתו כל זמן שלא ידעה.
המאיר הביא את הצד בקדושתיה קאי (ואסורה בגירות),
וכת' דהינו דחק ובעדרין אוכלים בתרומה. (וצצ' בונתו דבזה
ע"כ ב"ע מודרו).

כב. וצצ' דה"מ בשאלת מהמתה הבהן. אבל הכא לאו
בקדושתיה קאי, ואין לו קדושת כהונת מצד עצמו. א"כ האיך
זהני לאכילת תרומה.

כג. אף דמרוח אשר היה בפצע דכא. והרמב"ם (באיימ"ק ו'יב)
בת' דבעל מומים מותין בקדשי קדשים, והוביר (שם ח' יט)
ברות שפכה בהדי בעיל' מומים. והפתח'ת (שם) כתוב דע"ל
דאيري דפוצע דכא בידי שמיים.

יד. ותוס' (שם) נקטו דאך אנדרוגינוס שנושא אשה יש בו
ספר נשים מסוללות. ואף שעשו דרכ' מעשה ביאה, על הצד
שהוא נקיבה יפסולו. ותוס' הביאו دمشמע דאייסור, ולא
באיירו מ"ט. וקצת ממש מעיל החמיר בכח"ג. ואיל דעת
הרמב"ם דאנדרוגינוס לא נחשב נשים מסוללות, ע"ש).

טו. ומ庫רו מהה"ב דבמקרים אשה הייתה נשאת אשה,
ואיש לאיש.

טז. דכמעשה ארץ מערבים לא תעשו נחشب לאו שככלות,
וכ"ב בסה"מ (שם) דהוה אזהרה על כלל העיריות. וזהה לאו
דאורייתא, אלא דין לוקין.

יז. ויל"ד דעכ"פ הוא במוות עז (ע' לעיל נט). ואפשר דקאי
כמ"ד (כתובות א') דאין מוות עז בשור וכבדות הראשונים
דרמי' כן אף במקומות דשרות בחולמים. ועוד א"פ ממענית
באכבע מותרת לבח"ז. ועוד אפשר דלא השיר בתולמים, ומ"מ
ונחسب שנעשה בה מעשה, והוא מקום לפסול. ובזה נחטא
הריטב"א דימה לבוגרת, ולא למוטת עז.

ית. והראב"ן (בא) ביאר וראית רב ששת דלאו בקדושת
ישראל קאי והוא בוגר וכמושחר, אמשטי להבי מותר בנתינה.
אלא אי אמרת בקדושת ישראל קאי, כמו שאינו פוצע דכא
אמאי מותר. אלא ודאי מודתי מותר שמעין דלאו

דפיעוע דבא כהן אסור בגיןורת. (אבל הבהיר ס"ל דמותר אף בפסול כהונה).

ורבע פליג דחיה אסור נתנים מדרבן, ולא גורו בפצעוע דבא. אך הדר אמר רבא ריש אסור לא תחתנן מדאוריתא בנתינם. והמלוחמות (כד: בדיה'ר) וכמה ראשונים הביאו דלמסקנא נפשט דלאו בקדושתיה קאי, דהא מותר בנתינה.

אבל הבהיר"מ (כד: בדיה'ר) הביא דמובהר (לקמן עט), נתיניהם דרבנן¹². וכות' דסוגיה דההם מסיע ליל'ק דרבא, היליך נקטין דבעיא דפיעוע דבא כהן לא איפשיטה, ואstor לכתחללה בגיןורת.

דעת הרמב"ם – הרמב"ם (איס"ב טז א,ב) פסק כהן פיעוע דבא מותר בגיןורת ומשוחררת לפי שאינו בקדושתו. ואפי' נתינה או א' מהספיקות מותרת לו. והראב"ד דיקי (מודברי הרמב"ם) דס"ל אסור במנורתה. ומותר דוקא בנתינה, הרמב"ם פסק כל'ך דרבא נתיניהם דרבנן, יע' בסמוך). והראב"ד כתוב דלפ"ז ניחא דהבריתא נקט דמותר דוקא בנתינה ולא הוכר ממורתה¹³.

והראב"ד חלק דכין דההמ"ם פסק דפיצו'ד כהן מותר בגיןורת, הא אף דגiorת לבhn הוה אסור דאוריתא, ושRIA ליה דלאו בקדושתיה קאי¹⁴. א"ב ה"ה ישראאל דמותר במנורתה, וכות' ק הרשב"א. וכן הרמב"ם פסק כל'ך דרבא, א"ב אמא מותר בגיןורת).

ב'. אבל המנחות (רעד יא) נקט דמותר בפסולי כהונת. וכות' דמ"מ אם נשא ממותרת אינה נעשית זונה, בין דמותרת לו. (cordamori) (ליעל נג.) פיעוע דבא בת גרים).

בב. ואפשר דהוה ק"ה, דאי הותר בפסולי קהל, כ"ש אין לו דין כהונה. אך לא' ראייה, דינה דמופען שם קהל' מנ"ל שהוא מופען מדורשת הכהונה.

בט. אבל תוכט' (עט), ורמב"ן וראשונים (שם) נקטו דהסוגיה שם איה חולקת על סוגין.

ל. ומשמעוadam נשאת לא תעא. וצ"ע מ"ט.

לא. והראב"ד דחיה ורבותא קמ"ל דאפילו לר"י דאמר קהל גרים אקרי קהל בגר כשר, אבל הגן דפסולים לא, וכ"ש ממותרת לדאו קהל הוא כלל, והחו"א כתוב דהינו רק ליל'ב דרבא, נתיניהם דאוריתא, אבל ליל'ך דרבא נתינאים מותרין בקהל מדרבן, א"ב לר' יהודה אסורי במנורה, יע"ב הבהיריא דלא כר' יהודה.

לב. ועוד הקשה הרaab"ד דמומר לאו קהל הוא. ומשמעו דיקי לרמב"ם יש איסור אף מצד שיש על המומר איסור פיעוע דבא. וצ"ב.

והאחרונים (קובה"ע מוד ועוד) דנו בכחן ממור ז מביא ראהו ביב', ע' מש"ב לעיל מה: וג' וסח': והעמידו דנה' הראשונים האם 'שם ממור' מפקיע ממנו קדושת כהונת ביב'. (וע' ריבט"א לעיל נג). והט"ז (ז' ד"ז) כת' דכחן ממור אוכל בתרומה, ונסתפק האם מטעמא למותים¹⁵. והאחרונים דנו לצד דיש לו דין כהן האם מותר בגיןורת ובפסולי כהונת, האם אמר' דכין דלא הוה קהל' לעניין קדושת זיגוג לאו בקדושתיה קאי¹⁶.

קפח רשי' דה' כהן. שנבעלה קודם. משמעו זה הוא משום דחוישין שנבעלה קודם וכן דיקי הרשב"א (ליעל ס): מדברי רשי' (שם), והרשב"א האריך להקשות עז' (וכן בגהש"ס צין לוטס' סא). וע' מש"ב שם.

קפח א"ז רב ששת תניותה פיעוע דבא ישראאל מותר בנתינה וכו'. ומובהר דאי לאו בקדושתיה מותר בפסולי קהל, והגמ' מדרמה דה' לעניין פסול כהונת ביב'.

קצ' שם. מותר בנתינה. לר' ששת הטעם משום דלאו בקדושתיה קאי. והרשב"א כת' דה' מותר במנורתה, דכין דיצאו מקדושים מה' ל' נתינה מה' לי' ממזורת.

והרשב"א הביא דבריו שלמי נח' דלו' ירמיה מותר במנורתה. ור' יוסא פליג דהא פסול משפהה, והוא פסול הגוף. ור' יוסא הביא ראייה מדברי ר' יהושע בן לוי

בד. ובשו"ת הרשב"א א' לפ' ריא למד דנהחלה מכהונתו משום ק"ו דאלמנה לכה"ג (ע"פ הסוגיה לעיל מ"ד):

בה. והקובה"ע (מד ר בסוגרים) הביא דאי' מהתלמידים הק' מ"ט יפקע ממנו שם כהן ולאכילת תרומה), ומ"ש מפוץ' דאובל בתרומה. (ונמי דלאו בקדושתיה קאי לשאר דיןיהם, וככ"ל). והקובה"ע כת' דפיצו'ד עדיף משאר פסול קהל, דבכל פסול קהל נפקעה קדושתו לעולם. אבל פיעוע דבא אין פסול אלא לשעתו,adam יכול להתרפאות ייחזר להברשו.

וצ"ע א"ב מ"ט אמר' דלאו בקדושתיה קאי. והקובה"ע ביאר דפיעוע דבא דמיigner דמותר במנורתה (דיין לו קדושת ישראל), אף דיין לו 'פסול' (דק"ל' דבית גרים תנשא לכהונת). והקובה"ע כת' דנוראה דאי לו היה אפשר לצייר בפיעוע דבא פסול שיילד בניהם, הי' והבניהם כשרין לבוא בקהל, ואפי' למ"ד דמותר במנורתה. דכין דהוא פסול החזר להברשו אין לפסל בניהם. יע' סוגיה לעיל עה').

כיו. וצ"ב מ"ש, ולכאורה כוונתו ע"ד החלק'ם (הנ'ל) דכין דלאו בקדושתיה קאי אין לו כל מעלה כהונת. ואפי' הוא אוכל בתרומה.

זה. וכיון דבעין לא איפשיטה ולל"ק דרבא, لكن ספק דרבנן לקולא, אבל במינורת החמירות. וספק ממור הוה דרבנן ומ"ה הקיל.

פצעע דכא בספיקות – הרמב"ם (חנ"ל) פסק דפצעע דכא מותר בא' מוספיקות. והב"י"ש (ה ב) הקשה אמראי הותר בספק ממזר, דכיוון דפסק דעתו במינורת, וקי"ל בספיקות בודאן אסור. והב"י אמר תי' דהכא לא עשו מעלה בייחסין כיון דלאו בר אוילודי'.

אך הנוב"י (ק ו) הקשה עוד דהכא ממ"ג אסור, דבין אם היא בשורה אסורה בפצעע דכא, וכן אם היא ממורת הפצעע דכא אסור בה. ואף לדברי המהרי"ט (י"ז ב א) דפסק ממור הותר, אבל האיך אפשר להתריר ביאיה דממן'ג אסור ל". והנוב"י נדחק דעתו הרמב"ם דהיא אינה אסורה לה, כיון שאין יותר מותקן ממנה לא אסור ממשום שתווקי. אבל מ"מ אסור ממשום איסור פצעע דכא, ונפק"מ כשהיא ג"כ גיורת.

והשמעתא (א ו) תי' דכיוון דהתורה ספק ממור בתורת וראי, א"כ מותר אדם היא ממורת, הרי ספק ממור ומותר. ואם היא ישראלית, א"כ התורה התרירה ספק אישור פוצע דכא בקהל. והכל בתורת וראי, וכן אף בתרתי דסתרי ואפי' בבת אחת, דכל אישור הותר בפנ"ע. ואף בדרבןן לא אסרו ספק בפצעע דכא, דאסרו ספיקות ממשום מעלה בייחסין, ופצעע דכא הוה פסול הגוף ולא פסול הקילוי'.

לה. וכ"ב הנוב"ז בשיט הרב מרואויל, והאריך לחילוק דוחטט דלאו בר אוילדי לא קאי למסקנא. והקשה עוד דכיוון דהאיסור ממשום שם שתווקי בישראל, לא תלייא כלל בינה שהוא פוצע דכא, וכי ממשום שהוא ג"ב סריס הותיר יתרה.

לה. וכ"ב דלא דעתין ממשואה צעד.

לט. ובכ"ז כתוב החזו"א (ד ה) דהיתר ספק ממור הוא ממשום דאיש הספק לא אסרו תורה ואיסרו פgam ושינוי כ"כ, ולא מצד ספק עברית. וזה אין שיינו לא מצד זה, ולא מצד זה, ולכון מותרין.

מ. והחו"א ביאר דלא גורו אישור דרבנן על הפוצע דכא בין דעתו בקהל, והא דשותקי אסור במינור, האיסור מצד השתוקי דהיא בשר טפי. וממשום ספק אישור פוצע דכא לא גורו, דלא נשכח פסול יהחסין. וגורו הספיקות ממשום מעלה יהחסין.

וה"ה כת' דהרמב"ם ס"ל דרב ששת ורבא ולל"ב חכריעו דפצעע דכא כהן מותר בגין, ומ"ה ק"יל כהיתירא ואף שנדרית הראה מהבריתא. אך לא יلفי להתריר במינורת דהוה לאו השוה בכל, גיורת לכהן הלאו אינה מפורש בקרא ואין אישרו שוה בכל. ואין להתריר אלא מה שמנון חכמים. והב"י (ה א) ביאר דלאו דגiorות איינו מפורש בתורה, אלא דילפי' מקרה דגiorות בכללו זונה ל' וכבדלעל טא). ועפ"ז כת' דפצעע דכא לנו לא הותר בגירושה, דהוה אישור המפורש בקרא.

אבל החזו"א (ד ה) כת' דאין סברא לחילוק בין גיורת לזונה וגורשה ל', אלא דלענין קידושת כהונה יש סברא להתרiro, דכיוון דעתו בקהל ל"ש לקידשו בקדושה המיוחדת למעלת הכהונה. אבל בינה שעשו נוגם, דהינו אישרו בקהל, איינו נחשב פגום ל'.

והגר"ח (טענSEL שה) הביא דהרמב"ם חילק בין פסולין קהל לפטולי כהונה. דפצעע דכא מותר בפסולין כהונה, דההיתר מסתעף מהפטול. אבל האיסור פסולין קהל ממשום דהוה קהל, ופצע"ד אף דיש עליו אישור הוה בכלל קהל. וכך בדף"מ בה הענין באשר זמן, דאיilo יעשה בני גורשה מותרין בגירושה, דכיוון דחל עליהם פסול, ממי לא מותרין. אבל בפסולין קהל, אף אם חל עליהם פסול מצרי, מ"מ לא פקע מהם קידושת קהל.

ובחי' ר"א מן ההר כתוב דכוונת הרמב"ם דגiorות לכחן דרבנן ל' וע' רב"א (לעיל ס) דהאריך לדחות צד

לג. וע"ב מ"ש אי יlfי' מדרשא, מ"מ דהוה אישור זונה דאויריתא ולוקה).

ויש אחרים שדנו דדעת הרמב"ם דמדאויריתא לאו בקדושותה קאי, אלא שהגמ' מסתפקת האם אסרו מדרבןן. לד. וכותב דמ"מ אין נפק"מ בו, דעתו בה ממשום איסור פוצע דכא וונפק"מ רק בבת גרים).

לה. והאחרונים הביאו דהרמב"ם למד מהגמ' לעיל נז. דלענין פסל כהונה לאו בקדושותה קאי, ואף בבסוגין לא איפשיטא. ומ"מ תמה החזו"א דבירושלמי מבואר דהסבירא לדופך דפסולין קהל פשוט טפי מפטולי כהונה.

לו. וכ"ז כתוב הערול"ג דהרמב"ם לשיטתו דעתו גיורת לכחן ממשום דגבולה בנכריותה, עפ"ז אסורה לכחן רק מספק וכמו"ש הרשב"א לעיל ס), וס"ל דפצעע דכא מותר בספיקות (דהוה ספק ספיקא).

מושתין משום דוחה קחל גרים^{לט}. וודח משנה לא קאי ברא' יהודה).

קצתה הדר אמר רבא וכ父 ביהוון עכ"ם ליל' חתנות וכי'. פרשי^ו וקורא בגרים כתיב. בפשטו משמעו שלא תחתנן תלייא בתפישת קידושין. והاخורונים הקשו דר' עקיבא אין קידושין תופסין בחיבי לאוין, ואפ'ה נקרא חתנות.

קצתו שם. נתגיארו איתה לדחו חתנות. הב"ח ודרישה וביש' (טו א) כת' דהאיסור בו' אומות בגירותן הוא משום לא תחתנן, ומש'ה קידש ולא בעל ג'ב לוקה^מ. והאבנ"מ (טו ב) הביא דב'כ היראים. אבל הביא דחריטב'א (קידושין עח), כתוב דאיינו לוקה על קידושין לחוד^מ, אלא לוקה על הביאה, כיון דריש לה חתנות ותפסי קידושין.

והאבנ"מ הביא דהפגני^ו (כתבות כת). כתוב דאיינו לוקה על ביאה לחוד^מ ללא קידושין^מ. והביא דבריטב'א (הנ"ל) מפורש דלוקה. וכיון דראי' לקידושין).

קצתו שם. חוס' (לעיל עט. והרבנן'ן ושאר שם כת') דלמסקנא דרבא נתינים אסורים מדאוריתא, רבל ז' אומות שנתגיארו אסורים. והרמב"ץ (עת: ובמלחות) חילק דדור ראשות נתגיארו היה דאוריתא, והא נתינים אסורים לדורות היה דרבנן. ועוד הביא בשם הראב"ד

לא תחתנן – בהיותו עכ"ם או גירושון. קצ'א אמר רבא אטו חתם וכו' דילמא מוליך בן וכו'. פרשי^ו נתינה גזירה וכו', דעתם מושם אולדי, ותוס' (לקמן עט. וכן כתבות כת), ושאר הראשונים) הקשו דמבחן במשנה (מכות יג.) דהבא על הנתינה לוכה, אלמא דוחה דאוריתא. וכתבו דלפ' צ"ל דנקט לה אגב ממורת^מ (ועי'').

קצ'ב ורבנן הדגנו בזו וכו'. פרשי^ו דגור דזימה על הנתינים (בדלקמן עט). פרשי^ו דגור דזימה דאסיר דאוריתא^מ דהטעם משום אולדי.

ודעת תוס' (עט). והרבה הראשונים דרבא חור בו במקנא, וכייל' נתינים היה איסור מדאוריתא. אבל דעת הרמב"ם והבעה"מ דקיל' כל'ך דרבא דוחה מדרבנן.

והטור"א (מגילה יד:) דין האם גورو מדרבנן בכל ז' אומות אף נתגיארו, או דדור גור דוקא על הנתינים דאיין ראוי לידבק בהם^מ (בדלקמן עט).

קצ'א לא מעיטה פטור וכו' ה"ג דאסיר וכו'. צ"ב הדרימי בוגמ', דמדרבנן נתינה נחשב פסול קחל, וממור מותר בכל פסול קחל, וכיה'ק החוז'א (ד. ב.). וכתוב דכוונות הגמי' דכין נתינה אסור מטעם הסרה, א"ב מסתבר לאסור אף במזוזה, דאסור בעכ"ם.

קצתו מזורים וגיטינים מותרים לכא זב'ז. ואף לט"ד דרבא נתינים אסוריין מדרבנן, מדאוריתא

מה. אך ישראל הבא על נתינה, מדאוריתא לא הווח קחל גרים. ואילו מדרבנן הולד הולך אחר הפגום והוה נתין, וצ'ל דרכ'ג'ת אין אסור במזוזה. ויע' ע"ע.

וכן נתין הבא על בת ישאל, לדעת הרמב"ם כין דאמו מישראל לא חשיב קחל גרים. וא"כ הakin שאין ביהמ"ק קיימ'. ואפשר דקאי עבשוי שאין ביהמ"ק קיימ'. א"נ מוה. ועד' הא דאי' (קדוד עח) דליתא אבי אלמנה לביה'ג' לוקה על קידושין לחוד, דכתבי לא יקר.

מו. והנתיבות לשבת (לבעל הפלאה) הוכיח בן מהגמ' סוטה מוד). דמנורת נתינה איינו חיב עד שיבעל.

מה. וכ"כ בפי ר' חיימ פלטיאל (מכבעי התוס, נצבים כת^ו) מדאוריתא אסור בו' אומות דרך חתנן, ודדור גור גם דרך פלשות וחונת. ואפק' דרבא גור דדור איסור על הנתינים, דרך פילישן).

מט. וכדאי' (קדוד עח) גבי אלמנה לביה'ג. ועד' דעת רmb"ם בשאר חיבי לאוין דאיינו לוקה א"ב קידש.

מא. ובתוס' שאגץ (כתבות כת) כתוב דיש מלוקות מדרבנן, בעין דאוריתא.

מב. וצ'ע אמראי נקט גזירות דוד, דזה עיקר הגזירה היהת גזירת יהושע (דראי' לפקן עט), אלא דדור גור בזמנ שאין ביהמ"ק קיימ'. ואפשר דקאי עבשוי שאין ביהמ"ק קיימ'. א"נ קאי עבשוי לסת' דהגהמי' (לקמן עט) דוחה גזירת דוד.

מג. ומשמע בדברי רשי' דגדיר הגזירה דאף שנתגיארו תקנו בעין קודם גזרות. ומיש'ה תלי דמשום אולדי. וכ"כ ר' באב'ן (כא) דמשה ויהושע ודור גורו עליהם דاع"ג נתגיארו שיהי באරור ובעבדות במעיקרא ביחסן, הילך קיימי' בלי תחתנן (מדרבנן, וביעין דאוריתא). ועינן לדרכי המודרש באנשיטת רבה נתן הי' ברשי' בראשית כד לט) דabhängigם לא רצה להשיא לבנות בענין. דאיין ברוך מידבק באරור.

מד. ולל'ב דרבא דוחה איסור דאוריתא, ודאי היה בכל ז' אומות. אבל יlid' ליל'ך דרבא.

שם, וכ"כ בה"ג. אבל תוס' (סוטה לה: ד"ה לרבות) הביאו דברי מובואר דהיתה מהכוננים. ותי"ד דשמא נשאה ע"פ הדיבור.

ותוס' (מגילה) הביאו י"מ דלא הוויה על לאו דלא תחתן עד שנכנסו לארץ^ט. ותוס' דחו זה איננו, דנתנים דימי משה לא חזרתו לבא בקהל (ומידלעמן עט), אף דעתך לא עברו את היורדן^ט.

קצט^{טט} תוד"ה בהיותן. והא דפרק וכו' אסיפהDKRA סמייה, דכתיב בטו לא תחק לבנך. ואף ל"ב יש איסור דאוריתא ישראל בעבודת כוכבים, מקרה דלא תחק לבנך. וזהו איסור אחר).

והגמ' (ע"ז לו:) מקשה אמראי הוציאו לגוזר איסור על בנותיהם^{טט}, הא הו דאוריתא (מהך קרא), ותי"ד דחק קרא בז' אומות, ואיצטיריך לשאר אומות. והגמ' מ'ק' דלר' שמעון דרש' לכל המיסרים, אף כל האומות. אלא דאוריתא אישות דרך חתנות^{טט}, ואיצטיריכו לגוזר דרך נזנות.

והגמ' מ'ק' דבי"ד של שם גוזר נזנות (דכתיב העזיהה ותשרא^{טט}). והגמ' דרואה דהינו ערכו"ם על בת ישראלי^{טט}. ושוב גוזר ישראל על עבודה כוכבים.

והמשך הגמ' (שם) דבפרהסיא קנאים פוגעים בו^{טט}, ואיצטיריך לגוזר בעזנעה.

דנתנים אסורים מדאוריתא כל שלא יתגירו שב, אבל אחריו ששוב יתגירו אסורים מדרבן. ע"ע למן עט.). אבל הבה"מ (כד: בדיה"ר) הביא דבגמ' (לפקן עט). איתא דנתנים משה יהושע ודוד גורו עליהם, משמעו דאין זה איסור דאוריתא.^{טטט} ומסתיע ליל'ק דרביה. ולמסקנא בעיא דפוצעו דברא לכך לא איפשיטה, ואסור לכתילה בגיןה.

וחרמ"ט (יב בב) פסק דז' אומות שנתגירו אין אסורי מה"ת אלא מדרבן וכל'ק דרבא). ויהושע גור על הגבעונים וכו'. וב'פ' (שם יב א) דישראל שבעל גויה (מכל האומות) לוקה מה"ת, דאמרי' בגמ' (ע"ז לו, הד' בתוס') דהזה בכלל לא תחתן. והטור (ט) חלק זהך קרא קאי בו' אומות ובדעליל בג' נא' ולמסקנת הגמ' קאי בנטגירה, אבל בגיןו לע"ש דרך חתנות. והכרמ"ט תי' דהכרמ"ט פסק בר' שמעון דקאי בכלל האומות, וסוגין כרבנן. אבל הגר"א (טו ב) כתוב הכרמ"ט פסק בסוגיה (קידושין סח) דאף לרaben גלי' שלא אירי בו' אומות בז'

קצח) שב. נתגирו אית להו חתנות. ולפ'ז' בכלל ז' אומות אף שנתגירו אסורים מדוריתא. ותוס' (מגילה יד: ד"ה דאגיגידה) הקשו היאך יהושע נשא לחובב^{טט}. ותי' שלא היהת מז' אומות, אלא שאר אומות ובאת לגור

ג. והרמב"ן (ע"ז שם) ה'ק' דבפטוגין אי' דבגיטן לית לדו חתנות.

והתוס' ר'יד' (שם) כת' דהgem' שם לא ס"ל בסוגין דבגיטן לית לרו חתנות, והויל לתרוץ' דאוריתא בגרותן אוין אייחו גור אפי' ביגיתן ווע"ד ק"ה התוס' כאן). (והגמ' שם ס"ל דלא אחר רחמנא אלא בגיןו, ו בגיןו לעכבר איסור דאוריתא, ונתנים דוד גור עליהם. וככלשנא קמא דהכא).

נה. וממשע דאסור ביזיד של שם הויה בעכברים ובת ישראל (ותומר הדתה בטו שם (וכ"כ האור היחס שם), או שנתגירהה בששנת לבני יהודה), והומפרשים העירור דבמי' שם עדיין לא היו ישראל. וצ"ל דריה איסור על עדות ה).

אבל יש שפי' דבי"ד של שם גוזר בכל' נזנות פוריה (כ"מ בגנו אריה שם). אך בסוגיה דע"ז והראשונים לא משמעו כן. בט' והוה איסור דרבנן (וכמ"ש תוס' לעיל ט): דמדאוריתא ביתא הינו. ותוס' (קידוי' עה) דנו דשמא יש בה איסור עשה מהך קרא דהציאו ותשרא, ואף דרואה ביד של שם, הא הסבימה תורה לאיסור זה).

ולשון הגמ' (שם) דעכ'ם על בת ישראל 'מדאוריתא'. ותוס' ר'יד' (שם ווש"ש שם) ביאר דלב"ד של שם קרי' דאוריתא.

ט. דרבנן ארמיית קנאים פוגעים בו. ובישראל על עכו"ם. ומבררי התוס' (לעיל ט: ד"ה קסביר) מבואר דה'ה עכו"ם על בת ישראל קנאים פוגעים. וע' מה שוחר' לעיל שם).

ג. וכן ר'ש'י (למן עט: וכחותו בט) כתוב דנתנים אסורים משומם דוד גור עליהם. אבל ר'ש'י (מכות יג. סנהדר' נא) כת' דאסורין מדאוריתא משומם לא תחתן.

גא. וכח' הכרמ"ט ודוקא לר' שמעון אירי בכלל האומות, ולהלכה ברבים. ועוד ה'ק' הגר"א דאנן לא קי"ל בר' שמעון דדריש טעמא דקראי. והגלוין ברמ'ך כתוב דודג'ין דנו לעניין להתחייב משעת קידושין, אבל מ"מ לוקה על הביאה.

גב. והאבג'מ' (טו א) כתוב דמוחק סוגיה מוכח דאיירי בגיןו, דבגירות ליאכאר לרובי' שאר מסירין.

גג. והטור'א (שם) כת' דלב'ק דמדאוריתא האיסור בגיןו, נתגיררו מותריין. ובזמן שייהושע נשא עדין לא גור מדרבן (וצ'יל' דנסאה קודם מעשה דנסאים). און לא גור בכל ז' האומות, אלא בננתנים שאין ראיין לדיבק בהם.

גג. והחמאירי כתוב דבלב' נושא את בתיה בת פרעה, לפי שנתגירהה קודם שיצאו ממצרים, ולא הייתה בכלל המצוות. נה. אך יל'ד דאורבה מובואר (עט), דרואה גויהה מדרבן.

נו. דרואה בכלל י"ח דבר, אך מסקנת הגמ' דהינו יהוד עכו"ם.

דכבר גורו ב"ז של חמונאי לאסרו משום נשיכ'ז. ותוס' והתורת חיים דיקי' מודברי ר'ש'י והרמב'ס' דגזרת נשיכ'ז הוא דוקא ברגיל בקר.

מנא ליה שגירה ומה הוועיל תקנתו, אלא בשעה גגוניה נשאה. והרשב"א הקשה דטובה אונני שאינו מלומליד בן לעבודת כוכבים.³ אלא קושית הגמ' שלא אהני להתרה לגמרי, ובזה תי' הגמ' 'דנשאה שלא בחורבה'.

רא) שם. התו"ז ביאר דכוותה הגם' בשלמא אי לא גיירה, ונשאה שלמה בנכבריות⁷. ואיסור מצערית והוה ודוק לאחר שנטג'ירה⁸. ובפושטו הטעם והזרה אסורה רק בנטג'ירה דשייר אישות, אבל עכ"ם בלבד אסורה עלייו דרך אישות⁹. א"נ דלא חל שם גור מצער' אלא ע"י דור ראשון בגירות¹⁰.

והתוו' ביאר דין איסור דאוריתא בבא על נכנית
בצינעא^ט, ושלא דרך חתנות^ט.

וּוְהַקּוֹבָה^ג" (ס"ד ו) תמה הארץ ייחשב מעשה דבת פרעה צינעא, הא היה ידוע לכל', ואמרי' (סנהדרין עד):
דאSTER נחشب פרהסיא^{א'}.

ג. והרמב"ם יב ז כתוב דעתו וה יש בו הפסד שאין בכלל העזריות שהבן מוהגיה אליו בנו ודבר זה גורם לחדוק בגויים. וכוכ' (כח), יב שפחה דמנציא גורם לעוז הרקש להתחלול ולולדות עבדים. ומושמעו קצת דדורש בן מקראי דבר סייר, וכוכמ"ש תוט' (לעיל יז), לד"ת דבר סייר זהה זהה, ומה שהורע איננו מותיחס אחורי. אבל האחוריים נקטו לדעת הרמב"ם איננו אישור דאוריתא, וכראוי בגמי (עי' הנ"ל), אלא גויהה לדרבנן. ומ"מ יש בה חומר גדול).

ד. והגמ' (בע"א) דק' האיך קרי חיתון בנכירות. אהה. ובחי' ר' שמואל דיק' מהירושב"א הנ' לדפיג', וס' לדיש אסטור מצרי אף בגיןיה, דמשמעו דאן Tosfot איסור בගירות. ז. והמנחה"ח (תקנתן) דין דערכו פוצע דכא הבא על בת ישראל לזמןה אף ממשום פצעו דכא.

וז. ויל"ד האם יש אישור מצרי וערומי בעבדים, ולכארו תל-ביב' סברות אלה. ואפשר דתלי'א בספק הירושלמי ('הוי' לכאן עז) האם מונדים דורות בעבדים).

ט. ובכ' תוט' (עליל טה ד"ה קסבר) דמדאוריתיא הויה ביאת הדרור בעיניע. אבל ח'ר"ן (סנהדרין פא) נסתפק האם יש וח'ר'וב ברת בעיניע. וכ' ברומב' בסה"מ (לה' נב) דיש ברת ג' ח'ר'וב ברת (מדרבין קבליה).

יא. כבואר בקרה דבנה לה בית גודל.
יב. ויש חלק בגין פרהסיא דמעות קידוש ד', לדין קנאים
יבג'ו. והלא בעצם המשווה בהשמה מושעה

וותוס' (באן פ') דקאי אקרוא דלא תקח, דלטסנקא לש לא תחתן, דקאי בගירות. וכן הטור (וורמ'א טז א) הביא מסוגין דהבא על הגואה איננו לוקה ממשום לא תחתן^๔. ומכוואר דאף קרא דלא תנתן לבנו, וכי ישיר הוה דוקא דרך חתנות^๕. ואף בהיותןعقو"ם שיריך דרך חתנות. ווצ"ע מהא דרבאchor בו דל"ש חתנות בעכו"ם^๖.

והוֹרִיטָבָא (בע"ב) תי' דף הגמ' בע"ז ס"ל לעיקר קרא דלא תחתן קאי בගירות זדיש בהם חתנות), אלא דכל שכן שבכלל איסור זה יש לאו בגירות. ווקרא דלא תחתן קאי בין נונכרי ובין בגירות^ס.

דף עז:

ו-תיפוק ליה דחא מצירית ראשונה היא וכו'. פרשׁוי
ואפָה קרי ליה 'חנתונת' ואף דהוה איסור
דאורייתא^ג. ותוס' פ"י הגמ' האיך נשאה.
וחרמְבֵן כת' דקושית הנ' דכינוי דמְיַמִּסְרָא^ד

ובתוס' ר"ש (ע"ז ל') כת' דה תורה התייה יתאר זדר נוגות, אף במלומה בפרהסיא, ודבמלחמה הויב פרהסיא ואסור מנאורייתא ולא דברה תורה אלא בגין יצח"ר. ואף רביעעה לאו דאורייתא.

סא. אבל משמעו בטור דלוכה ממש בתר לא תנתן וזהו ג'ב לאו. וע' בפסקיםஇיה נפק'ם יש בזה.

סב. ולדעת הרמב"ם י"ל דסתוגיה והותם כל'ך לרבע הכא וומשנה פסק כל'ך לרבעה). אבל תוט' טrho לישב סוגיה

סג. ואפשר דל"ש לשון 'חתנות', אלא לשון 'קיוה' ו'ק'ק'

סדר. אך דלשון לא תחתון' לש בנברי, מ"מ נקט לה אגב.
א. ומשמעו דעתך רשי' וכל אישור דאוריתיא לא חшиб
(חיתוך) ואך דהפסי קידושין). והרמב"ן ה'ק דבו' אומות בתיב
'לא תחתון', אף דהזה באיסוט. ואך ל'ב' ב' דקראי ולא תחתון
איידי' ביגורותן, גלי' דיש אישור דאוריתיא, א' שוב ל'ש
רבנן חכמי'

ואפשר דבריו של היסטור שיר חיתון, ספר צוותה תורה לא תחתון. ויל דהה בגדר אי עבד לא מהני, דגלי קרא דלא יהיא לך תורה חיתון. וא"כ ייל דרבא לטעמה תמורה ד: דאי עבד לא מהני!!!

ב. ועבר איסור בשלקחה. ובספרים ביארו דשלמה עשה כן לתקן לשם שמיים.

(אך בגם' (שבת נ) אמר) 'דבשעה שנשא שלמה את בת פרעה יידר גביראלן ונעץ קנה בים וולה בו שירטן ועליו נבנה ברך נוראל של רחמיי'

בסוגין (בע"א) דשלמה גיירה לבת פרעה. והלו"מ הקשה דעתם דזו טעות של שלמה, א"כ מה הגם מקשה. וועה"ק הרמב"ם נקט הלשון נשאמ, ולא כמסקנה סוגין דלא היה נישואין וכוה"ק הרמ"ר.

והלו"מ כתוב דכפוסוק משמע דבכת פרעה לא הייתה טעונה, אלא באשר נשים. בכת פרעה הייתה בהיתר כדאמרי' בסוגין ודלא היה דרך נישואין למסקנא ט'. [ועי"ש בל"מ דהאריך].

והאו"ש (איס"ב יב י) תי' [לדעת הרמב"ס] דיל' דבכת פרעה קבלה ז' מעות, והיתה גר תושב, והרמב"ם (יב ה) פסק דהבא על גר תושב אין קנאים פוגעים, אלא מכין מכות מרדות.

זה רשי"ד"ה הנך. מתו וטבעו בימי פרעה, וכי אחר רחמנא ערבע רבכ'. ור"א מן ההר ה'ק' וכי נתבעו הנשים וטף שנשארו במצרים. וכוה"ק הריטב"א דלא טבעו אלא אותם שיצאו למליחמה אחר ישראל. והגרא"א (ד יח) כתוב לישב דברי רשי"ע פ' המדרש (חו' ברשי"י עה"ת שמota יד כה) דכמו שלאו לקו בים, קר הנוראים לקו במצרים. והריטב"א כת' והנכנן דלרבותה נקי, אף' תימא דמותו או הולכו בהם כל המצריים שנשארו, והנהו אחורי נינחו בם.

והריטב"א הביא י"מ ודורובם טבעו, ובאו מאמות אחרים להתיישב שם. והריטב"א חלק דכל קבוע במחוצה על מחוצה (וע' בסמוך).

התגיר, כבר יצא מכלל עכורים, ואע"פ שהזර ועבד ע"ז הרי הוא כיישאל משומד עיש', ואכ"מ.

יט. ולדאכ' הדג' ממנה דמקור והרמב"ם מסוגין. וכות' דאפשר לדוחק דבריו ודוכנותו עד הא דאי' בסוגין.

ב. ונוג איסור מצרי בערב רב (וזוף) דהצטרפו לישראל קודם מתן תורה. אך הביאו מוזהזר דהערב רב היה משאר אומות, ולא מצרים.

כא. וזהו רישיון (כפי הסידור מוד עט' שע' חבאי שיצא חיים וטיבע הנשאר בעיר מצרים, דרכתי כי ה' נלחם להם במצרים). ובאייר דמגיד בשבאו ישראל והמצרים לים הים הטבע את הנשאר במצרים. ואח"כ עברו ישראל ואח"כ הים ניר את חול פרעה. ומש"ה סדר תהפילה ז'וידים טבעה, ז'וידים העברת, ויכסו מים צרייהם אשר מהם לא נותר, קודם נתבעו הזרדים, ואח"כ עברו יידים, ואח"כ וככסו מים).

כב. והגרא"א (ד יח) הביא מדברי הרמב"ן ורש"ב (וזהליך על רשי'ן) סייעתא לשוברים דנתבללו באומות (וע' תוס'). והאחרונים (רש'ש) תמהנו דהיו בימי סנהרב, סוגין קאי בימי שלמה, דקדים טובא.

רכ) אמר רב פפא וכו' בחם דבק שלמה לאהבה וכו' מעלה עליו הכתב כאילו נתחתן בהם. משמע דברא ליישב קו' הגם (בע"א) ذكري ליה חיתון. ולפ"ז לבוארה למסקנא לא גיירם. אבל ה"ה (איס"ב יג יד) משמע דاتفاق למסקנא גיירה?

רג) שלמה לא נתיב מידי וכו'. פרשי' שהיה מתבונן לzonot. ותוס' פי' דלא היה דרך חתנות. ולכ"או כוונתם" כדברי התומי' דכון דלא גיירה זהה ביתר היתר בעינא.

וחר"ש מדשו כתוב לפרש דלא בא עליה כלל. והאחרונים (או"ש איס"ב טו, ב, קוביה"ע שם) כת' לדעת הרמב"ם אין איסור מצרי דרך נוט, לדעת הרמב"ם (איס"ב טו) דבכל חיבי לאין לוכה בבייה בלא קידושין. א"ב ה"ג אירי בלא קידושין זאירי שגיריה), והיתה מיוחדת לו כפיגש וכן מותרת לו". [זה האחרונים הוסיף דפיגש מותרת למלאן]. וכות' דמכאן מקור לדברי הרמב"ם אכן איסור בלא קידושין, אבל המקנה (קידושין נא) כתוב דמ"מ יש בו איסור דאוריתא, אלא דאיינו לוכה?.

רד) שם. הרמב"ם (איס"ב יג יד) כתוב דשלמה גיר את נשותיו שלא ע"פ ב"יד", והכתב חשבם באילו הם גינוי ובאיסורן עומדים, ועוד שהוכחים סופן על תחילתן" וכו'. וה"ה הביא מקורות דאמרית

יב. והלו"מ (שם) השיג על דבריו.

יג. והמאירי כת' שבא עליה דרך יהוד ולא נשאה. וכדכתיב דבק שלמה לאהבה ולא לאישות. יי'. לדבבי התוס' קו' הגם' דלא נשא באיסור. אבל לרש"י ייל' דהזה באיסור, אלא ذكري הגם' מוחלשן חיתון. ורב פפא תי' דמשם אהבה קרי ליה חיתון (וב' מהירוש"א ח"א בדעת רש"י).

טו. וכ"ב מהירוש"א ח"א אף בדעת Tos' דעכ"ב למסקנא גיריה, דבנברית בנות נמי הוה אסירה ליה. (ולכ"או בנותו והזה בפרהסיא וכוקי הקובה"ע הניל').

טז. וכן הלו"מ (יג יד) נקט דהזה דרך נוט, מ"מ יש עבירה בדבר.

יז. וגר שנתגייר שלא בפניו ביד' חושים לו לחומרא, ועי"ש ברמב"ם.

יח. וכותב דמ"מ קיים נשותיו ע"פ שנגלה סודן, דגיר שלא בדקנו אחריו כדייעדר הוה גר, ואפי' נדע شبשביל דבר

אסורה ורק נישואין של איש עמוני, ולא אשה. או רה תורה התירה דעתן שם 'עם עמוני' על האשה. (וע"ע ליקמן עה).

והקובה"ע (מד ד) חקר בעכו"ם הבא על עמוניית (גירות), האם הבן נחשב עמוני ופסול,abicino דעתן לו אב שיר' לשפחחת העמונייה. ואף דעתו בשירה בקהל, מ"מ הבן פסול. אבל בח"ר שמואל (קי' פסול קחל א) חלק דעתוניות שנתגירה פקע ממנה שם עמוני.

ר"ח מצרי ואדומי אין אסורי אלא עדכ"ג דורות. בדכתיב בקרא דור שלישי יבא. בפשטו הוה גילוי בעלמא שמותרין. אבל החינוך (תקסג ותקסד) כת' שיש מוץואה שלא להרחק דור שלישי, והמסכים בדעתו שלא להתחנן עמו מהצד שהער' לישראל ומוחמות שנאה עבר באיסרו היל', ובכתב ואל השמע דמצוחק להתחנן במצרים שלישי, שהרי משפחות מיחסות לא ירדו מעלהן להתחנן במצרים, אלא שנאסר להרחקם בטענת איסור.

רט) ממור, מום זר לא. פרש"ז כל שיש בו מום ורות. (והריטב"א פ"י דנעבה לאמו למי שהוא זר אצלה). ובхи' ר"א מן ההר כתוב כל שיש בו מום, זר הוא. (ושמעו דהוה ריבוי לאסור אף נקבות לב').

ר"ג איש דבריו לקדם. הרשב"א (והריטב"א) ה'ך דודו ממואב קאתי, ובמוואב כתוב חטא שלהם (דברים כג ה) אשר שבר עלי' את בלעם, ולא

רו) תוד"ה מנגיין. ובסתה (ט) פ' בקרו וכבר מנמיין טעית וכו'. וב"פ הרמב"ם (איסור ביב כה) דאחרי שבבל סנהדריב, כל הפורש להtagger חקתו שפורה מהרוכב^{ב'}. ובשו"ע (ד ב) ח' ב' דיעות גבי מצרים, לדעתה בה' ג' חזרו למקוםן. והמנח"ח (תקסא בקומץ למנחה) הקשה אמראי לא אמרוי דכל קבוע, אי אולה לגביין (בדאמר) בכתובות טו. (ונזיר יב), ודיק מהרמב"ם דתיקף שעלה מהטבחילה הוה פריש. והמנח"ח הקשה הרי פריש לפניו (ונחشب עדין קבוע^{ב'}). והאחרונים כתבו לפרש דנשחט שנתעורר הספק בשעה שכא לפניו להtagger (ואף לפני שנתגירה, דעתוර נידון מושום דאסור לקל גר עמוני), ובזה לא נחشب איזיל איזו לגבה.

והמנח"ח (בسو"ד) כתוב דבשעה ששנחריב בבל, פרשו קצת לכל ארץ, ואינם בקבי幽them^{ב'}.

והשעה"מ (איסור טו כא) דיק מדברי הרמב"ם דבעי להתייר כל דפריש, ומשמעו דאי לאו הבי היה אסור מספק ולא אמרוי' בשאר פסולי קהיל, דקהיל ודאי ולא ספק^{ב'}. ודחה לאפשר דמזרבנן ציריך התייר רוב (והביא מדברי חוס' עה) דספק מותר עי'ש). (וע"ע באבנ"מ (ד ב) שון האם בשאר פסולי קהיל אמרוי' ודאי ולא ספק^{ב'}).

עמוני

ר"ז עמוני ומואבי, אבל נקבותיהם מותרות מיד. לאחרונים חקרו בוגדר התייר, האם התורה

'אלא עד ג' דורות', הא ק"ל (חולין נה) דלחומרא אמרין עד ועד בכל, א"ב משמעו דור שלישי אסור ומפורש בקרא להתייר. אין לומר דיליכא למיטיעי, דזיל קרי בי רב. דהא בעין (ליקמן עה) תיבת 'לهم' לומר דמהם מנה.

ול. ובכתב דעתן לעלי', דהוה לאו שאין בו מעשה. לא. והרמב"ן (דברים כג ג פ"י 'מזכיר'), מוחר מאחוי ויודיעו שלא יודע מאין בא. ובביאר הhabba על אשת אביו ומולדת ירחיק את הנולד ולא יודה בו, לבשתו ולכלהתו מן המעשה הרע שעשה, גם אמו תשליכנו בלילה. והוא מזור בעיר מולדתנו. והביא הפסוק (וכירה ט ה) ושוב מזור באשדורה והכרחי גאון פלשתינה, פ' לא יש באשדורה ולתמי איש נכרי וזה שיעבורו בה, כי יבירת און פלשתים ממנה. לב. והפני משה (ליישטמלי) בת' דהוה ריבוי דנסאר זר עד סוף הדורות.

בג. והמרדי (ע"א) ה'ך' דרבג'י (ע"ז י) מבואר דאנטונינוס ידע שהוא מזור אדם. ותי' דבלבול אינו מועיל לזרע המולכה, דמתוך חשיבותם הם ניברים בכל המקום.

בד. עי'ש שצין לדברי הפטוקים זהה.

בה. ואף מי שהור למקומו נחشب קבוע בקביעות חדש, ולא שנשנאר קבוע. אבל ברמב"ם משמעו דזהה פריש בשעה שכא לפניו. כו. והמנח"ח ה'ך' דבנימא דור שלישי (ודאי יבא, ולא ספק ולדעת הרמב"ם דבל ספיקות דריש' ודאי ולא ספק).

כז. וכן ע"פ מה' הראשונים בגם' (קידושין עג) בדורות חמישה קהיל'.

כח. וכדראמר' (ביברות מז) דבת לוי דנתעברה מעוכ'ם הבן פטור מפדיין, דרינו כלוי. (וה' ג' הוה זכר 'עמוני'). בת'. ודור שלישי מותר. והרש"ש ה'ך' אמראי נקט הלשון

שהגואל חשש בזה, ואמר (רות ד) פן אשחית את נחלתי^ב, ותוי' דעתך דהיה בזה ענין יום י"ל דוחותר ביהה הראשונה דעשה דוחה ל"ת, ועודין לא גורו ביהה הראשונה אטו ביהה שנייה.^ג והאחרונים תנחו דליך מצעות יום דלא היה אחים. ואף דמתיקים ענין יום בשאר

קרובים, מ"מ אין בו מצעות עשה שייחה לא תעשה^ה.

והගרי"ז (עה"ת רות קצג) תוי' דאף שהסתנהדרין כבר דנו והתיירו ע"פ דרשא דקרא בימי בעוז, אף"ה ב"יד אחר יבול לboa להקשות עלי ולחולוק עליו. ובידאי בסוגין דאמרו בבייהם"ד עמוני ולא עמוני, ודואג ה' עלי, ובעו לאברורי לפטול. וביאר דהגואל קיבל את פסק ההלכה שמותרת לו, אלא שחששшибוא דור אחר ויפסול^ו. ובזה השיבו בר מקובלני מביא"ד של שמואל הרומי וכו', ובדבר שהוא ע"פ קבלה (הלהקה למשה מסיני) אין רשות לב"ד אחר לחלק.

ריב) שאני הכא דشمואל וב"יד קיומ^ז. פרשי^ז ומילתה דעבידי לאגלו^י לא משקר. והריטב"א הקשה דלא חישין שישקר חס ושלום, אלא חישין שמותר שנושא ונוטן לקים דבריו

ביהה התר, ולא אמרוי' דחולד אחר הפוגם. אבל השעה^ט (ס"ה ביתם) ואבן"מ (קע) הסתפק בזה (ה' לעיל ב. וודה).^ט

ג. אבל האחרונים דנו ע"פ תוס^ט (קידושין לח) דלבאו נקטו דברבר גדור ורק גוריה בשעת בניתם לארכז.

ד. וכמ"ש הרמב"ן (עה"ת בראשית לח) דבן היה קודם ממן תורה, אלא דהتورה לא התירא האיסור בשאר קרוביים. ומובואר ב מהרש"א דאף דהטורה לא התירא איסורי קרוביים, לענין עשה דוחה ל"ת מהני. וצ"ב דדא אין בזה עשה (דאורייתא).

ה. ומ"ה הגואל חשש שיפלו את החורע, ולא חשש ממש שאסורה עליו וככ"י המהרש"א הנ"ל. ובעו לא חשש לדבר זה, בין ע"פ מותרין ב"יד של דורו, אין לו לחוש ב"יד בעמידה.

ו. והביא דכ"ב ה"טמ"ג (לאין קע) דشمואל קיבל כן בהלהה למשה מסיני, עמוני ולא עמוני. ובבל בסוגין לא משמעה דוחה הלהקה למשה מסיני, ע"ע גמ' ותוס' (בע"ב) גמי מצרי ולא מצרית.

ז. הפורי' כת' לדאפשר דהכוונה דشمואל כת' ספר רות, וככ"י (ב"ב יד). ובמדרשו ללח טוב רות ד. בא. מדרש רבת רות ח' הנה אמרי מגילת ספר, מגילת זה ספר רות, ספר זה ספר שמואל שכותבו בו (שמואל אטו א) ראייה בינוי למלך. וודלא בגמי' בסמוך לדרש'י' אספר תורה).

משמעותו של לא קדמו. והמקרא לעדרדים כתני, שהרי המואבים קדרמו בלום ומים ל^ג, ובכ"ר הרמב"ן עה"ת שם ל^ג, ויל"ד דה"ק איש דרכו לשוכר (וכדאיתא במדרש רות), וחודא מיניו נקט^ל.

אך ה' דא"כ מה קאמר היה להם לקדם נשים לקראת נשים, וזה לא שיר בשבירות. ויל"ד כיכון דעתן ומואב כי הדדי נינחו ואיכתוב בחדר, אם איתא דבעמונים נקבותין אסורת אף במואבים כן. החינוי (תקסט) הביא מצעה שלא לקרוא בשלום עמנוני ומואבים. והמנח"ח (ב) כתוב דמשמע מצעה זו קאי אפי' בשנתגiryו. וכתוב רמשמע דבאיסור זה אף נקבות זהה בכל, ולא אולי' בהר טמא דקרה דאי' אשא דרכה ל Kohol^ל.

והאחרונים דנו האם עמוני נהמעטה מאיסור זו^ל.

דף עז.

ריא) אקשי לך דואג וכו' בעי לאברוזי עלייה וכו'. המהריש"א ח"א הקשה אמאי לא הביאו מהא דאבען הוא בועז [שהיה שופט את ישראל] נשא את רות ברביבי, ולא חשש לאיסור עמוני. ואף

lag. כבדתיך (דברים ב כה, כט) תוכל בכף תשברני ואכלתי וכו' כאשר עשו לי וכו' ודמוואביהם היושבים בעי.

לד. והרמב"ן (שת) הוסיף דב' אומות האלו קבלו חסד מאבריהם, שהצל את אביהם ולוט מ dredrb והשבוי, והיז חיבים לעשרה טוביה עם ישראל. והם עשו והחיפה.

לה. וככ"ב ה"טמ"ג (לאין קע) דעתם א' קאי עמוני, א' אמאוב. ומשני הטיעמים יש למלמוד שנשים מותרות שאין דרכם ולא לשובו.

לו. אבל בח' ר' שמואל חבר דמסתיר דכין דעמנונית אינה בכלל עם העמוני, א' א' אף לענין איסור קראייה לא נכלל. (ומי' ה' הינו רק אחרי שנתגiryו, אבל עמנונית נכricht יש עליה שם 'עם עמוני', וא' בת תיליא בנידון המנחה האם אסור לדרש בשולמה, ולקלל גירות).

לו. ותיליא באיסור חיתון. ובחי' ר' שמואל (קו' פסולי קhalb) כתוב אכן עליה שם 'עם עמוני'.

א. דוגמא' (רבבות ג' פ') דבעו לך י' אנשים לפרטומי מילחה לדרש עמוני ולא עמוני.

ב. ופרשי' (שם) את ורעי, שטעה בעמוני ולא עמוני. והמהריש"א דיקי' דיקי' הגואל לא חשש לאיסור ביהה, אלא במאה שהועז יהא אסוע. וביאר דאף דהביאה מורתת מזין עד'ית, מ' מ' הויל' יחשב עמוני, אחר הפוגם. והאחרונים הביאו עד' ז' דאף מזור שיבם מדין עד'ית לא אמרוי' דהזה

(רטו) דרש רכא וכור' ב מגילת ספר כתוב עלי"א וכור' התם כתיב הנמצאות וכו'. ובבנות לוט, שיצאו מהם עמן ומוֹאָב^ט). אבל במודרש א' מגילת ספר הוא מגילת רות.

(רטו) חל' יוכיה וכו'. דיבת החיל פסולה לכחונה. והביאו חדגרוד חדיל פסול את בתו, ולא זהה רך המשך החולות. ווע' גרא"ח איסטוב' יי', ווע' מש"ב לעיל סט).

(רי') תוד"ה מכהן גודו. ויל' דקסבר ר' יוסי וכור' אין לעשות צד השוהה מפסול כחונה ופסול קול וכו'. (וכ"ב תוס' קידור עת). ובזה פליג ר' יהודה דנchap צד השוהה וילפין.

(רייח) דבי אתה רבנן א"ר יהנן בת גור עמוני ובת מצרי שני וכו'. פרשי' שנשאו בת ישראל וביאתן בעבירה. (וכגמ' לעיל, וכן בסמוך). ויל'ך ישראל שנשא מצרית שנייה, דבריאתו בעבירה, האם בתו פסולה לכחונה לר'ל.

(רייט) תוד"ה רבבי יהנן, תימה לר'י וכור' בת גור עמוני שנשאה בת ישראל יוכיה וכו'. והבי"ש (ד' כת' דמך רשותה זו ולמד הרמב"ם (ויהי'ך הר' לעיל מה: מהה) דלהלכה עכרים הבא על ב"י הولد אינו פגום^ט. והביא דרב"ח כתוב דלא דמי וחתם אין קידושין תופסים ולכן הولد פגום, משא"ב הכא^ט.

דף עז:

(רכ) דתני ר' זבא וכור' כי אם בתולה מעממי וכו'. דדרשי' דיבת הגור (מעם א') בשירה להכ"ג. (ווע' יהנן ה'ק')

אמר בדרמי, וכא סבור שקיבל מרבו. וכי איתיה לרבו קיים ודאי דיק שפיר, ולא אמר אפי' בדרמי. ורבינו ירוחם (הו' בע"ב בה"ב י"ד רmb ל') הביא בשם הרמ"ה דבזה^ט זו"א להורות בלבד לא ראה מהגמ' יכול להורות. והביא דהרא"ש פליג דה"ג חישין דמדמה מילתא למילתא. וכותב אדם הדבר פשט במשנה או גמ' או פוסק א' או א' מגודלי האחرونים אין חששין, ונאמן.

(ריג) תוד"ה א'ב. אר"ת דהינו דוקא היבא דהוא עצמו נוגע בדבר וכו'". אבל בח' ר'א מן ההר כתוב דבר כל עניין בסוגין אсорי.

וחירות' א' גומוקי כת' דחס ושלום לא חישין לת"ח שישקה, אל' חישין שמתוך שנשואנו ונוץ בהלכה כדי לקיים דבריו אומר בדרמי. וכטבון שקבל בן מרבו ומש"ה שהרשו קיים ודאי דיק שפיר, ולא אמר אפי' בדרמי.

וחירות' א' כת' דה"מ בשאמור גمرا, אבל בשאמור מסברא ומביא ראה לדבורי שומען לו.

והב"י (ו"ד רmb ל') הביא בשם ר' ירוחם בשם הרמ"ה דבזה^ט זו"א להורות בלבד לא ראה מהגמ' ומש"ה שומעים לו. והביא בשם הרא"ש דמ"מ היבא דמדמה מילתא למילתא שלחו שמדמה מה שאינו דומה. וב' ונ' שם הוא פשט במשנה או בגمرا או בפסק אחד או בשום גאון או מגודלי האחرونים, אין לחוש לכל זה ונאמן).

(ריד) שם. נוגע בדבר. הנוב"ז (ק אה"ע ב') היבא דא'ה במילתא דעתידי לאיגלווי (שםואל וכ'יד קימן) נאמן, דהנוגע בדבר נאמן במילתא דעתידי לאיגלווי. ואך מדברי היריטב"א הנ"ל לבאו' מבואר טעם אחר).

חו. ותוס' מוהר"ם ור' פ כתוב (דקצת נוגע בדבר) דאל'כ לא מצאנו ידיןנו ורגלינו, דמעשים בכלל יום שושמעים הורה מאפי' הכהן. ואך יש שדו אחורי שפק הלבנה, האם אמר' דהזה נוגע בדבר להחזק דבריו, ואכ'מן).

ט. וכן דיק הנוב"ז (ו"ד ת ל מבן המחבר) מדברי רשי' בסוגין.

י. ועפ"ז באיר הרא דאשה נאמנת שמות בעלה. אך ה'כ' בסוגין לא איה חוק אסור, ומונ'ל דמותני אף באתחזק איסורא. ועוד אין עפ' דברי הר'יך (לעיל לט) דاشתמודעינוה דמשמע גלוי מילתא איינו נאמן בוגין. ווע' מש'ב בה שט'.

יא. פרשי' דמעיקרא סבר' עתה באתי', ואח'כ' נתהדר ל' דמרומו בתורה. וכ'ב רשי' (גיטין ס').

חו. ותוס' מוהר"ם ור' פ כתוב (דקצת נוגע בדבר) דאל'כ לא מצאנו ידיןנו ורגלינו, דמעשים בכלל יום שושמעים הורה מאפי' הכהן. ואך יש שדו אחורי שפק הלבנה, האם אמר' דהזה נוגע בדבר להחזק דבריו, ואכ'מן).

ט. וכן דיק הנוב"ז (ו"ד ת ל מבן המחבר) מדברי רשי' בסוגין.

י. ועפ"ז באיר הרא דאשה נאמנת שמות בעלה. אך ה'כ' בסוגין לא איה חוק אסור, ומונ'ל דמותני אף באתחזק איסורא. ועוד אין עפ' דברי הר'יך (לעיל לט) דاشתמודעינוה דמשמע גלוי מילתא איינו נאמן בוגין. ווע' מש'ב בה שט'.

יא. פרשי' דמעיקרא סבר' עתה באתי', ואח'כ' נתהדר ל' דמרומו בתורה. וכ'ב רשי' (גיטין ס').

והתוט' הרא"ש פ"י (דברי ריב"ס) דלא חמירה מאמנה". המשנ"ל (ט ג) כתוב דסבירות ריב"ס תמורה בעינויו. וכרב דסתימת הרמב"ם משמע דיש לאו.

רכיה שם. ושם חללה הבאה מהחיבוי עשה וכו'. ול"ד اي תוס' קאי באשה שנתחללה והולדDOI וראי נתחל מהכהנותו, או אף הבאת שנולדה מאיסור עשה ליבא לאו בביבאתה?.

והמשנ"ל (גנ"ל) נסתפק לטברת הריב"ס האם אףazon מהמת איסור עשה, עובר רק בעשה.

רכיו תוד"ה הלאה. לאו הלממן"ס קאמור, דא"ב לא ההוה פליג ר"ג. משמע דכוונת התוט' למש"ב הרמב"ם (ממירים א ג ובהקדמה לפיה"מ) דלא ימצא לעולם מחולקת בדבר שהוא קבלה למשה מסיני.

והערול"ג ביאר דתווט' החק' ודוקא הבא' דר' יהודה אמר אם הלבנה נקבע, משמעו שלא היה לו לקבלה מתנגדת לשיטת ר"ש. וא"ב למזה לא קיבל מיניה קבלתו^א. ע"ב שר' שמעון לא הביא הלבנה למשה אלא בשם רבותו שדרנו כן מעצם מק"י, ובין דר' יהודה לא ס"ל הק"ג, ממש"ה לא קיבל מר' שקבלתו מרובתו.

רכיו שם. לאו הלממן"ס קאמור. אבל הרמב"ם (איס"ב יב י"ח) כתוב דעתוני ולא עמנוני הוה הלהקה למשה מסיני^ב (משמע דכוונת ר' שמעון רהילמן"ס קאי אף אמרין).

ח. הינו מצרי ואוזומי לדעת הרמב"ם (שם י"ח א) דוחה איסורazon. אבל לדעת תוס' (טז) נבעלה לפසולי Koh להחשב חללה. ואפשר דר' מ' יש להסתפק ובפסול Koh להפיטו מוחמת שהוא ז'ו', ולא מוחמת הדיאטורה. וכן ל' מתייא בן חרש (טז) שבעה בא עליה בדרך ולצד דנחשב עשה.

ט. והאחרונים האריכו בפירוש כל זה, ע' חותות יאיר (ס"ט קטב). ויש אחרים שפ' דלי' מוחלקת עבירות הלהקה, האם נתקבל בוה הלממן"ס. אבל בפרט הדין שיר' מה. וככא משמע דוחה מיח' בעקבות הלהקה. והగי' (ז' מתייא בן חרש טז) כתוב דעתם הלהקה נשתחווה בימי אבל של משה ובראותו בתמורה זו, אלא שב"ד של יubar'ץ החזירום מפלפולו.

י. ודואדי כל פלגותות שבשות' תל' בהלהקה למשה מסיני. שככל אחד קיבל שיטתו מרבותיו בשם הלהקה למשה מסיני. יא. אך שוב דן דיל' דחכמים דמותני קיבלו דברי ר' ש', ואמרום האם הלהקה נקבע. ודוקא ר' יהודה לרבי'יא בסמוך פליג' ודריה לו קבלה הபכית).

יב. אבל החוו"י (שם אות נד) כתוב דסבירו (בע"א) קיבל'

דאף הבאה מב' עממיין. ומשמע דין מקום לחלק בפסול זה בין בה"ג לבחון הדירות. ובכ' הריטב"א (בע"א).

רכא מא' תשובה וכו'. ור' שמעון ל"ל חלל דחיבוי עשה. אבל הרמב"ם (בפיה"מ, וכן הרע"ב) כתוב דהתשובה מה לעמן ומואב שכן נטרפה טעמן, על דבר אשר לא קדמו והאהה אין דרכה לקדם (ובראוי לעיל עז), כאמור במערץ ואודומי שלא נטרפה טעמן. ור' ע"א תמה דבגמי מבואר דהתשובה מהצד השווה.

רכב) עדויות יווכיו, ש"א אסר בהם אל"א עד י' דורות. פרשי' בת בתו אסורה לו, והוא בכלל, דהו דור שלישי (משמעו שלא אסר אלא דור שלישי, ורביעי מותר). והתוט' הרא"ש החק' דסבירו דור שלישי מותר. אלא פי' בתו דור ראשון, ובת בתו דור שני.

רכג) רשי' ד"ה ורבנן. ואין אזונה, פניו הבא על הפניה לר' א, ולית הילכתא כוותיה. מבואר דル' א כ"ש בכל איסור הוהazon אף דרך נשואין, ולא משומם דוחה הפקר. ומשמע מרשי' דל' מתייא אינהazon, וגרע מבעלה בא עליה בדרך. דהכא הוה עשה לנו שווה בכל.

רכד) תוד"ה מהלך. ותוי' דשמעא חללה הבאה מהחיבוי עשה ליבא לאו אל' עשה וכו'. ודלא בתוט' (לעיל ס. ד"ה חלל) דנקטו דלמ"ד יש חלל דחיבוי עשה, עובר בלבד לא יחולל.

א. ואפשר דהצד השווה הוה גילוי שלא למד מק'ו, ומילא נשאר באיסורה מקרה דלא דריש' מצרי ולא מצירית. ולכן לוקה.

ב. ומהחרש' למחק מילים אלו. וביארו דכוונתו לפרש דברי רשי' ע"ר התוט' הרא"ש.

ג. ולודעת רשי' יleaf דילפי' רק דאיינו איסור עולם.

ד. ובכ' הרשב"א וריטב"א (לעיל ע) לגביו פוצע דברי דל"ר' א

עשאהazon ואף דנסאה בהיתר. וכן מ"ה פ"כ כתוב דילפי' בן ד' אלה' הפסיק הענן, והגמ' (לעיל ס) קאי בקשיא (ולא בתיבותא) אמא הפסיק.

ו. והמשנ"ל הקשה ולריב"ס דהוויל למג' (כתובות ל' קידושין טז) דיש איסור עשה בחלל דחיבוי עשה. ואמאי נדחקן בעבולה לבה"ג, דוחה אין שווה בכל. ותוי' דהגמ' (שם טז) לעקיבא דין קידושין תפסין בחיבוי לאין, ולר' ע' דאי הוה חלל גמור. ע"ש.

ז. וכן לשון התוט' ר' ע"ש דלא חמירה מאמנה.

אבל תוס' (לקמן עט. וכ"מ) נקטו דמצרי אסור בשפהה, ודוקא ממור הותר בשפהה.

רלא) שם. הרשב"א (הנ"ל) נקט דאם ישא שפהה, הילד לא יהיה מצרי. אבל היירושלמי (הלו ג' מט. בדוח"ס) מסתפקת האם בעבדים עליה דורותין, והירושלמי מביאה עדבר גור עמוני שנשא שפהה מעירית, דהבנין אסורים לעולם, והבנות אחר ג' דורות מורתרות (וע' לקמן עה). והאחרונים הביאו דין לעבדים יחס (בדיעיל סב), היינו לעניין שאין בניו מתהיחס אחריו, אף"ה אולי אחר החבר להחשב עמוני).

והב"ח (אה"ע ד קי"א) נקט דגר מצרי הבא על עובדה כוכבים, הבן הזה מצרי^ט, וקר גרס בדברי הרמ"א (ד ז) דגר מצרי שנשא כתוי עמוני הבן הוא עמוני והגירסתו ישנה דחתבת מצרית. אבל החולק"מ (דר ד, גור"א שם טו) כת' לגורוס הבנת מותרת. דישראל הבא על עובדת כוכבים ולידה כמותה, ואין בו את הפסול של האב.

ולדברי הב"ח מבחור דהאומה לא תליא ביחס לאב? ולפ"ז הא דמנזר הבא על עכ"ם, הילד אינו ממור הוא משומש דלא תפשי פסול ממורות בעכ"ם. ואבל עכ"ם מצרי שבא על בת ישראל אף לפ"ח הילד אינו מצרי.

דף עה.

(רכ' תוד"ה מצרי. וא"ת ישא שתוקית וכור' הא בקהל ספק יבא. השעה"מ (איס"ב טו בא) הביא דסבירא

ט. אלא שלא מהני להבשיר בנו לקהיל. יז. אבל בפשותו משמעו דמשחרר, וא"כ נושא ומשמעו דאף דאסור בבירור, מותר בשפהה. ע"ב).

יח. והאו"ש (איס"ב יט, וכן עצי ארדים ד ב) הביא-DD דעתה הבעל דאמנו עולה לדורתה, דאל"כ משבחת לה לר' יהודה מעיר שליישי בעבדים זוכק' הרשב"א).

יט. ולבשיגיר היה מצרי ראשון וכור' דהוא עכ"ם, ולא אמר"י דודי באביו.

כ. והאחרונים (ע' אמר"ם כ) הביאו דכע"ז מצאננו דעת ר' אליעזר וממור שנשא שפהה הווה עבר ממורה. והאחרונים דנו דמסתבר דאף לר"א אין יחס, ומ"מ יש פסל ממורות. ואכ"מ).

רכח) שם. רע"א ה'ק' דטפי ה'ול לתוס' להוכיח מדברי ר' שמעון גופיה, כיון דaicא ק"ז למה לי הحلכה. וצ"ע.

מצרי

רכט) ריש"י ד"ה אשר יולדו. אף' נקייה במישמע, לא' תלה הבנים באם וכור' דאם היא ראשונה הבן שני. ולכוארה ב"ז לר' דימי ליקמן עה). ואילו דנקבות אסורתות למאי הילכתא תלאן בלילה. וב"ב התמי" (עז). דבריך קרא גלי דנקיבות אסורתות^ט. וכן משמע בדברי ר' יהודה, נקט הלשון תלאן בלילה לומר הדבנות אסורתות. (ומבואר דאליל האם מותרת לא יתכן שהבן אסור מחמתה. ואין סברא לומר דהוה תנאי בניים ולא בנות. ודלא בדברי הקובה"ע, ע"ע בסמוך).

רל) כיוון דאמר מיר קהיל גרים לא איקרי קהיל, מצרי שני כמה יטהר. הרשב"א דיק דלר' יהודה עמוני אסור בעמוניות (אף דהוה אותו אומה), דהא הויא קהיל ד' עצל. דאל"כ מצרי ישא מצרית, ע"ז יש לו דורותין. אלא עמוני נושא מצרית^ט וממורת^ט, דר' יהודה מודה דמותר בגרים פסולים. והביא דבירושלמי (כאן ב מז: בדוח"ס) דנו לר' יהודה דאף גרים פסולין הזה קהיל ד', ואסור לעמוני במצרים. ותי' דמשחררין לו שפהה. והפנוי משה פי' דישא שפהה, ואח"כ ישחרר את הילד להבシリון^ט.

הרשב"א הקשה ישא שפהה, וכור' טרפון (קידור' סט). דיכולים ממוראים להטהר ע"י שנושא שפהה, ושחרר את הבנים. תי' דא"כ לאו מצרי שלישי והוא, אלא עבר משוחרר.

משמעות, א"ב אינו הילם"ס, וכמה דברים זכרו בש"ס בשם חי זבריה ומלאכי ואינם הילם". והביא דכע"ז (עליל ט). דנקטו הלשון והילם"ס אף דהוה מדרבנן. והחו"ז תמה לדעת הרמב"ם שעמוני ולא עמוניות היה הלהקה למשה, ומיבור דהיה נשכח משאל וב"יד וכל הדור הוויא, ונחלקו בו מצד הדריך והסבירו, עד שהוגר יתראה הישראלית חרבו ואמור קבלתו. ושוב דחה דיל' דאותו מוחלוקת נעשה מדייג וסיעתו מותך השנאה שהוא להם על דוד. (ומחותה שנאה שפיר שיר מחלוקת).

יג. אבל בתוס' (שם) משמע דאינו מוכרת, ויתכן דנקבע בתר אמרו, ואף דהאם מותרת.

יד. דאל"כ יכול ליטהר ע"י עמוניות שנייה. טו. לר' יהודה דאף מצערית אסורה עד דור שלישי.

ויש אהרוןים שנדחקו דברות התוט' דר' שמעון ע"ב סברת ר' דימי דלא אול' בתר הפגום, אלא בתר דידה (אף ב' אומות). ועליל' פ' דברות התוט' דר' דימי ע"ב לית ליה דרביה בע"ח, ולר' שמעון אול' בתר הפגום (ומש"ה הוה נתנן).

וללה שם. והטור"א (שם) הקשה לדברי הרמב"ן (עה) דעתנים זו' אומות מותרין מודאורייתא בדור שני, א"כ יכול ליתחר עי' נתינה. (ולת' התוט' אול' בתר דידה לקולא, והולד נתק ואינו מצער שני, אבל הקשה ע"ז). וצ"ע.

ולו) דילמא דאי עבר ונפיב. האחرونים הקשו לדעת הרמב"ם (איסוב טו ב) כל חיבבי לאוין אינו חייב אא"כ קידש, א"כ אמא חיב דאי/, הא יכול לבא עליה بلا קידושין*. יש שונים דכל דרך נוחש דאי/, דאינו דרך אישות>.

והאו"ש (アイשות א) הוכיח מסוגין דיש איסור עשה دائורייתא בפליש (לදעת הרמב"ם), ולא הותר פיליש להדייט*. והאחרונים תי' דסוגין קאי לר' יהודה, ור' יהונתן (ביבריאת סנהדר' נג', ע' תוס' לעיל י). ס"ל בר' עקיבא דאן קידושין חופשין בחיבי לאוין, ולר' עקיבא ודאי לוקה بلا קידש*.

ולו) הרי מזור דאי/, וכटביה קרא וכו'. רע"א הקשה דר' יהונן ס"ל דעכ"ט הבא על ב"י הولد מזור (ותוט' לעיל טו) כת' דמודאורייתא ביתה היתר הווא), והולד מזור بلا איסור دائורייתא⁵. ומשבחת מזור בותיה?

בתוט' דשתוקת מותרת במעריב, והק' אמא לא נאסר מספק. והוכיח דאך בשאר איסורי קול הומר מספק.

רל' בא"ד וא"ת ישא נתינה⁶ והוזק בשר ל"ר יהונן וכו' דבתר דידה שדין וכו'. האחرونים (טור"א מגילה יד; פנ"י קידושין טו ועדו) תמהו דהינו דוקא במצרים ומצרים (וכמ"ש תוס' קידושין ט), ח' בסמור), אבל מצרי שנשא נתינה דהוה ב' עממן, הולך אחר הפגום (וע' בסמור). וכן תי' התוט' הרא"ש (על קו' התוט') דר' יהונן לא אמר אלא בנשא מצערית, אבל אם נתערבו באומה אחרת אחר הפגום. ודברי התוט' משמע דכין דליך עבירה לא אמר' הילך אחר הפגום*. וכמ"ש הרמב"ע' בסמור) והאחרונים הקשו דבגמ' (בע"ב, וקידר' סז:) מבואר שעמוני שנשא מצערת אמר' אחר הפגום, ולא בתר דידה ולדעת רבינא. ובגמ' בקידושין משמע דר' דימי לא פלייג*.

רל' בא"ד וו"י דר"י דהבא פבר באיך בר' יהונן, דא"ר דימי וכו'. דדעת ר' דימי שדין בתר דידה. ונסקנת הגם' (בסמור) דהטעם מושם דהכתוב תלאן בלילה. והמהרש"א התק' דהבא קאי אי לאו דדרשי' הכתוב תלה בלילה. ובאייר דב' דרישות האלו לא תלי בהדייד, והגמ' קאי כאן לצד דמצערת מותרת ולא דרישין תלאו בלילה לאסור הנקבות), ואפ"ה דריש' דברת ארמיה שדין ליה.

אך צ"ב דכין דמצערת מותרת, האיך שייך לתלות בתר דידה (וההיא היהר גמור). והמהרש"א תי' דיש לדריש קריא בגון שנשא נתנה.

*. אף אי ליכא איסור دائורייתא.
וז. (וע"ש דנח' הרשונים בדעת הרמב"ם בזה).

ח. דע"כ הכתב אסר אף דלא שיך קידושין ובחייב רחמנא. ועוד יש שפ' דבמוקם דלי' קידושין נוחש 'חתנות' אף بلا קידושין.

המונח 'ח' (תקח) חקר הבא על אחותו ממותרת, האם לוקה על איסור ממורות בלבד קידושין. איסור ממורת בעלמא קיל' דתפסי קידושין, אלא דבאה וו לא תפיס מחות ערotta אחרתו.

ט. וועוד'ק דמשבח'ל שתוקוי בה'ג' וספק בן ט' לעכ'ם וספק בן ז').

י. ויש שתי דקו' הגמ' אעיקר מזור דכתיב בקריא באשת אב או שומות' ים' של אביו), דהוה דאי. ואלא דילפי' מיניה לעכ'ם).

א. תוס' לשיטה דעתנים دائרי, דרש'י אסורן מדרבנן, ולר' יהודה מודאורייתא הוה קול, ואסורה במצרים.

ב. לרבה בר חנה אר' שדין בתר דידה, ותוס' תי' דקאי בר' דימי אר' דבתר דידה.

ג. אלא תלי' בmph' בסמור אי שדין בתר דידה או בתר דידה.

ד. אמנם ר"א מן הזר כתוב דר' דימי פלייג ע' בסמור. וב"מ ברש'י לעיל עז) ואיב' ייל דלא ס"ל בתר הפגום.

ה. אך המונח 'ח' (תקח) העיר דלבוי מצער הרמב"ם לא הזכיר דביעי קידושין, והקשה דלא גרע מהיבי לאוין. ומהמקרה (קידושין נא) נקט דבכל חיבי לאוין יש איסור دائורייתא אלא דאיו לוקה, ולפ"ז ניחא דף מצערת יש איסור دائורייתא. ואבל כמה אחرونים הוביתו דליך איסור دائורייתא כלל بلا קידושין).

דגוזיה"ב אשר يولדו דאזרלי' בתר לידה, וכל שנולד הול' מצרי שני"ש.

(רמא) תוד"ה הו"א. וא"כ בר' שמעון היבי ס"ד דהיא ובנה חד, כיון דעתך מצרי ולא מצרי. והאחרונים דנו ר"א אמר תוס' א"יר באהן דאמו מותרת, מהמת אבוי, א"כ אמר תלי' בהא דאמו מותרת, והרי הוה מצרי שנטגיר, והוא ראשון. ועפ' דברי המנה"ח דהוה מצרי מלחמת אמו ניחא טפי. ומ"מ הקשו האחרונים דלך' שמעון כיון דמצרית מותרת, א"כ אמר תלי' הולד הוה מצרי כלל, הרי אמו מותרת. וכמ"ש רשי"י (עז): בלשנא אחרינא דלמ"ד הכתוב תלאן בילדת האם, ע"כ דהאם ג"כ אסורה, ומשמעו מותס' דאפי' הabi נחשה באמות מצרי שני, מהמת האם, אף דהיא מותרת.

(רמב) ל"ה, ה"ג אחר פטולין. פרשי"י מצרי שנשא ישראלית, וישראל שנשא מצרית. דילפ' מהכא הלך אחר הפוגם, ואיצטורייך ובר' זגבי ממזוזה. (ומتفسרים אלו המקור לשנונה (קיד"ו ס"ו): דכל מקום שיש קידושין ויש עבירה אחר הפוגם). האבן"מ (ד ח) הביא עד דאסטור עשה לא מקרי עבירה. ובת' דיל' דמ"מ ילי' מהדרי דאף היבא דליך עבירה אול' בתר הפוגם. וממצרי ילי' דምור שנשא גיורת (בהתיר), דהבן מזור.

(רמא) אמר רביה בר בר חנה א"ר"י וכו' בנה שלישי הוואי, אלמא קפבר בתר דידיה שדין וכו'. הראשונים הק' דנימא הלך אחר הפוגם (וכדנתן קיד"ו ס"ו). והרמב"ן וריש"א תי' דכין דין עבירה בביathan הולכין אחר הוכר, וכדנתן (שם) כל מקום שיש קידושין ואין עבירה הולך אחר הוכר.

הסברא לגביה כהונה).

יד. והמנה"ח כתב כן לגביה מצרית, ויל' ר' עמוני מעוברת שנטגיריה, האם הבן עמוני, או דכין דהיא מותרת, אף הוא לא גוע. (ונח' בוה הקובה"ע וח' ר' שמואל ע' בסמוך).

טו. אמן הגאר"ח (איס"ב טו) כתב דכין עמוני 'משפחה ליה', דמשפחה תלי' באב, אלא חלות דין לו. ויל' ר' האם עמוני תלי' במשפחתו.

טו. דמנין הדורות הוה ירדון בפנ'ו. וכן דנו האחרונים דבעודו בעמי אמו אין עלי' שם עמוני, א"כ השם עמוני שבו הוא מהמת ליתר אמו. ושפир הוה דור שני. וע' בסמוך.

ROL (לאו) אתנן העמודים על' הר פיני. בתוס' מהר"ם ור"פ ביאר דף כל התורה אמר' שנטטו לדורות, הכא נתרחקו מהמצריםים שעבדום במצריםים.

מנין דורות במצרים

ולט מצריות שנטגיריה וכו'. המנה"ח (תקס"ה) דיק דלבאורה משמעו מוגמ' והופסקים דתל' באשה, שהוא מצרית. ולא הוחבר ממי נתעברה, ומשמע אף מעבר'ם אחר). ואף דק"ל באומות הלך אחר הוכר", ה"מ בשנולד עכ'ו". אבל הכא שנטגיריה מעוברת מתיחס אחריה".
והמנה"ח ביאר דבעודה בעמי אינו מתייחס אחר אבוי', ולכן מצרית" מעוברת (עםם אחר) שנטגיריה בנה מצרי, ואף דאילו נולד לפני שנטגיר אמר' באומות הילך אחר הוכר ואינו מצרי. וכן לקולא עמוני או מצרי נשא משאר אומות, ונטגיריה מעוברת הבן מותר מדי. ולכוארה כוונת המנה"ח דהא דבאותה הילך אחר הוכר הוה דוקא בשיש יחס לזכר. אבל במקום דאין יחס זכר, נחשב דשייר לאומה של אמו. וכן מפורש בשו"ע (ד ח) דישראל הבא על א' מהאותות (שללא נתגיריה), בנה כמותה, והוא עמוני. דכין דאיינו מתייחס אחרי אבוי נחשב עמוני מהמת אמו. והקובה"ע (מד ד) חקר בעמוניות (גירות) שנטעברה מעבר'ם, דליה האם אמר' דהבן עמוני, עפ' דברי הגם' (כברות מז). דליה שנטעברה מעבר'ם הבן לו ופטור מפדיין הבן", דכין דין לו אב הוה לוי מהמת אמו.

(רמ) היוא ובנה חד. והאבן"מ (ד ב) הקשה הא מבואר ל�מן (دلמ"ד) עבר לאו ירך אמו נחשב שהוא בעצם נתגיר, א"כ אמר' אינו מצרי ראשון. ות'

יא. וא"כ תלי באב, המעוברת מצרי, אף אם היא אינה מצרית.

המן"ח כתוב עד דמי לא עסיקין נתעברה בזנות, וא"כ ניל בתר רוב העולם דאים מצרים. וזה האם חיישין שמא אולח לגביה, עכ' פ' מדרבנן, ויל' ר' דהיליא ברוב בני העיר, ולא רוב העולם, ואכ"מ).

יב. אך הביא דהחינך (שם בהמשך דבריו) כת' מצרי שנשא מצרית, ונטגירו בעודה מעוברת, בנה שני, ומשמעו דוקא דרבויהם מצרים.

יג. והמנה"ח לא פ' האם כוונתו אף למ"ד עבר לאו ירך אמו, או דקאי למ"ד ירך אמו. וע' ר' ש"ס. כתוב עיקר

דורות^{כג}). ולכן נחשב דהבן נחשה נולד מעם א', וכך אין היתר של דורות מלחמת אמו. אבל בשיטתו בגמ' טט. משמע אכן לו כי לפטול את הבן (ולכן בטו בשירה להchnerה). והאבן^מ (ר' ח' ב' דלב' הפ') סוגין במצרי שנשא מצרית, אבל ישראלי שנשא מצרית, אף לרבה בר בר הנה הولد מצרי שני. אבל הביא דחריטב^א (קידושין ט) כתוב ישראל שנשא ממותת הولدبشر לרבה בב' ח. וליל הלך אחר הפגום.

(רמד) מתיב ר' יוסוף ר' טרפון אומר יכו'ם ממותרים ליתהר וכו' **אלמא** בתיר דידה שדונע^{כט}. (והגמ' דוחה דברי שפחה יש גזיה^{כט}). צ'ב סברת ר' יוסוף, אמראי שדין בתיר דידה אף לקלאו, וכלל היותר nim'a דהරך אחר הפגום. א'ב יהא א ממו'ר.

ומשמע דס"ד דבכל הפטולים אולי' בתיר האם. וכדי' בגמ' (בשםך) ממש דעובריך ריך אמרו, ובכל התורה יתיחס אחרת^{כט}. (ואפשר ודוקא בתורייתו פטלים^{כט}). יש שפי' דס"ד דהgam' והוה עבר ממש שדין בתיר הפגום, דשפחה פגומה טפי' ממותר^{כט}. ובין דעתיתיס אחר השפהה, מש'ה ליכא דין אחר הפגום שייאו לו דין ממו'ר.

והאחרונים הוכיחו דגר שנשא ממותת אין עבירה, ואפ' "ה אמר' אחר הפגום" והולד ממו'ר^{כט}. וצ'ל דאף דגר מותר במומרת מ"מ נשא שיש פגום. ולא תלי באיסור בפועל אלא בפוגם. ואך צ'ע א'ב אף מצרי ואדומי nim'a הכי^ט.

וכה'ק רשי' (קידושין טז. ד"ה בנה), ורש' תי' דודוקא מצרי שנשא ישראלי או ישראלי מצרית, הדולד הולך אחר המצרי, ווילדו להם כתיב? אבל לעניין מצרי ומצרית תורייה 'לهم' קリン ביה, הוא מצרי והוא מצרית. (ומשמע דכונו' עד הניל דל'ש 'אחר הפגום' באונה א'כט).

וותס' (שם. וחתמי' ותוס' מהר"ם וט' בסוגין) תי' דקרה איירוי בב' עממים אחר הפסול שבכל עם ועם, אבל בשניהם עם א' לא שייך לומר כן^{כט}. ויש אחרונים (ע' משנת ר'א כד, ח' ר' שמואל ט) שביארו דבין דשניים מצרים, יש שם מצרי על הבן. והיתר מניין הדורות וריחוק מהעכו'ם הווה נידון בפנ'ע^{כט}.

והאחרונים הביאו דມבוואר דאף מצרי שני יש עליון שם מצרי' (ומדיינא אף בנו הוה מצרי), אלא דיש יותר של

נחشب מניין דורות.

בד. ועפ' ז' כתוב בחיל' ר' שמואל דמצרי שני שבא על עכ'ם משאר אומות, היה צריך הבן להיות מצרי ראשון ודמקבל שם מצרי, ובכ'ם אין היתר דורות. ואבל הביא דבשו'ע (ר' ח) מבואר גור מצרי הבא על עכ'ם, הولد אינו מצרי, כיון שאין מתייחס אחרים.

כה. וליל' א' כוונת הגמ' שהיה צריך להיות עבר ממותר, או שהוא ממו'ר ועי'ו ע'ב לא יהא עבר. ודיל'ש ממותרת אלא בישראל). (והאחרונים דנו בזה בדעת ר'א קיד'ו טט).

כו. ומשמע דהגדיר ממש דין מתייחס אחרים. וכדי' (בגמ' קיד'ו טט) דולד בימי שפחה בימי בהמה. וודע' א' (בגה'ש ט) ציין לעיל כי דיל'פ' מוקד קאי דבון משפחה לא והה בנו כל דבר. יש שפי' כוונתו דאף דחיתית הגמ' באנ' דמש'ה אינו מתייחס אחרים).

כז. והרמב'ן ביאר דהה תם אין עבירה, והולד הולך אחר האם. שאלו ה' עבר שנשא ממותרת הولد ממו'ר אלמא בתיר אימיה שעינן ליה. וביאר דלא ה'ק' ממו'ר, והה תם הולכין בין אחר האם בין אחר האב דכתיב לו הולך אחר פסול.

כח. ואף דבשר ופסול הולך ברה האשלה. (וע'ע').

כט. ושפחה לא תפשי קידושין, ובבמהה). ואך דיש תקנה לשפחה בשחרור.

יז. ובגמ' (קידושין טז), מבואר דהך כלל לאו דוקא. וע' פנ'ז' (שם). והבי'ש (ד' ל') בת' (בדעת הרמב'ן) דיל' כלל זה איתמור דוקא בישראל, ולא בשיש צד אחד גור. דהא גור במומרת הولد ממו'ר אף דיש קידושין ואין עבירה.

ית'. ואך התוס' ר'א"ש (לק' פה) בת' דגר שנשא נתיה, כיון דאין עבירה הולך הולך אחר הזכר. וצ'ע מ'ש ממומר'.

יט. והבי'ש (ד' ח) כתוב דגר מצרי שנשא גיורת עמוונייה, יש קידושין ויש עבירה והולד הולך אחר הפגום. והאבן^מ (ט) תמה דקהל גרים לא איקרי קהל, ואינה עבירה (ואפ' הכי אחר הפוגום). וומבררי הב'יש לאכורה מבואר דאף בגיורת נשבע עבירה ופוגם).

כ. דיש קידושין ויש עבירה הולך אחר הפסול. בא. ושפיריש דלא נחשב פגם, כיון דהוה אותו שם אומה. ומ שא'ב' גור בעמווני, דהעומו פגום טפי. אף דהגן מותר פפסולי קחול.

כב. ובפשותו הוה סברא דלא נאמר בכ'ג' גיה'כ' דהולד אחר הפסול.

כג. ובמשנת ר' אהרן (כדר' ה) האריך לחקר האם היתר ההורות ובקב' ממש דהפסול נמשך ומנו וובה נ' בסוגין האם פטול נמשך מזואב או מהאמ', או דאף בשיש פסל עצד אשר יש מ��ר של דורות. וובי' מדברי התוטס' (ד' ה' ה'יא) דמעוברת שנטג'ירה אין הפסול מתחמתה, ואפ' הכי מותני

ובחיה" ר"א מן ההדר כתוב הרמב"ם נקט דרבינו (בע"ב) פליג, וס"ל דאף במצערו ומערית הولد אחר הפוגום^{לט'}. ופליג על ר' דימי ורבה בר ב"ת. וג' מחלוקת בדבר. וכ"כ הגר"א (ד' יג בחוד לישנא^{לט'}). והגר"א הביא סיעיטה להה, דאמאי לא נשא מנימין עצמו מצערת שנייה, ועייז בניו מותרין. ורודה דובראך בהיה, שבא לאחר שכבר נשא. וקושית הגמ' רק במה שאמור שישייא את בנו בעtid.

(רמח) א"ל אבוי אלא הא דאמר ר' יוחנן וכו'. דעובר לאו ירך אמו. ואילו מדברי רב דימי מבואר דס"ל דעובר ירך אמו. וצ"ב דבשאர גדרי ייחסין לא מצענו חילוק בין מ"ד עובר ירך אמו. והקר"א ביאר דבכל פסולין לא אזי' בתר ירך אמו. ושאני הכא דלענין מנין דורות מונין כן. וכ"כ החזו"א^{לט'}. (זהחו"א ביאר דבעודה מעוברת זהה כמוו מצער שנייה, ועי' הלידה איתפהלג דור לוט').

(רמח) מעתמא דבחיב אשער יוולדו הא בעלמא בתר אבוח שדרין ליה, אלא הא דאמר רבא וכו'. מבואר דקו' הגמ' דאי עובר ירך אמו א"כ ל"צ אשר يولדו^{לט'}.

(רמט) תוד"ה אהא. ויל' שרוצה לישב דברי רבא דהכא אפי' לר' יוחנן. וההריטוב"א כתוב דקו' הגמ' דקים לה דבאה הלהבה בר' יוחנן. וכتب הагמ' לא משקה מדברי ר' יוחנן דהפריש חטאota וכו', שלא קיל הלהבה בזוה. ועיל' דהרו"א דוחהיא כרבה בב"ת, ורבא דאמר דבר דימי ובתר אמיה שדרין.

ותOTOS (סנהדרין פ: וב' ק מז). האריכו דקי"ל דעובר ירך אמו. והביאו לדעת ר"ת דקי"ל דעובר לאו ירך אמו^{לט'} (וכ"כ הריטוב"א בסוגין).

לג. והחו"א (ד' יט) ביאר דהכא לאו משומ חותס בתר אבוי או אמו, אלא דההיתר געשית מוחמת וירוח הדורות. לד. לדעת הרמב"ץ' דאמריו בן אף לקולא. ולදעת הרמב"ם ביאר דע"י דירך אמו ראוי להחמיר שישחוב בשני אגב אמו. ואבל ליהה ל"מ להחשב איתפהלג דרא כלפי צד אבויו. לה. משמע מדי' עובר ירך אמו (ובנה א"ז טבילה), ע"ב ס"ל דברת דידה שדרין (ובמנין הדורות). ואבל פא פסוק. לא. ומבלבד לענין טריפה, דחויתו תלי באמנו. והחו"א כתוב דכ"ה הרמב"ם (פסחים מ"ד), אבל הביא דהלה"מ (שם) תי' בענין אחר.

אר מ"מ בסוגין צ"ע דבמץרי ראשון ושני ל"ש אחר הפוגום (וכדברי הראשונים הנ"ל).

(רמח) מנימין גור מצרי וכי אשיא לבני מצרית שנייה וכי הוא א"ר יוחנן ל"תנא תנוי ראשונה. היפ"ע הבא דבירושלמי (כאן ב', וקידושין ד' ג) מנימין אמר שישיא בני למצרית. ודר"ע השיבו זישייא למצוות שנייה (זוקא, ודלא במא"ר דהכ בא), כדי שייה מאותר.

(רמח) כי אתה ר' דימי א"ר' וכו' בנה שני הוואי, אלמא בתר אמיה שדרין ליה וכו'. הרמב"ן דיק מהמשך הגמ' דדרעת ר' דימי דאוזל' רק בתר אמיה^{לט'}, בין לקולא ובין לחומרא. ומצרי ראשון שנשא מצרית שנייה, בנה שלישי. וכן ממשמע מדברי רש"י (ד"ה בלידיה) הולך אחר האם.

אבל רש"י (עליל עז: וכן סוטה ט), כת' דמצרי שנשא מצערת, הולך אחר פסולין. ווציין לגמ' באזנ'. וכן הרמב"ט (איט"ב יב ב') כתוב דאוזל' לחומרא, ומצרי שני שנשא ראשונה או ראשון שנשא שנייה, הולך שני שנאמר בנימ' אשר يولדו להם, הכתוב תלאן בלילה. וזה ביאר דס"ל דסבירת ר' דימי הוה רק לחומרא. והביא דרש"י (בסוגין) והרמב"ן פליגין. והשעה"מ (שם) כת' דלט"ד דהאגמ' סברת ר' דימי משומ דמתיחס אחרת, ותלי בגדרי פסולים. אבל למסקנא הוה גזיה"ב דתלאן בלילה, ועייז הוה כדרין אחר הפוגום.

והשעה"מ ישב בהה סתירות דברי רש"י, דרש"י בסוגין קאי לסת"ד דהוה בדידה זוקא. ורש"י בשאר מקומות קאי למסקנא דהוה אחר הפוגום.

ל. והרמב"ץ' פ' דקים לגמ' דעתמיה משומם דברת אמיה שדרין ליה. והכחיה בן מהא דהאגמ' תלי בעובר ירך אמו. וצ"ב האיך למזרו בן מדברי ר' דימי דנקטו למא בתר דידייה. ומשמעו דכוונת הגמ' דקים להו לגמ' וקובלו שכ"ד ר' דימי). לא. והגר"א כת' דהוא דלא כמי שOTOS קידושין (הנ"ל) נדחק לחלק בין עם א' לב' עממין ואפק דרכה בב"ח ור' דימי ע"ב ס"ל כן).

לב. ובכתב דבואה ניחה הלשון 'בי אתה', דפליגadel. (והאחרונים הקשו דבגמ' קידושין זו משמעו דרבינו לא פליג אר' דימי ורבה בב"ח).

והחו"א (ד ט) כתוב דاتفاق למ"ד לאו ירך אמו, ויש לו זכויות בגוף נפרד, אבל חי האם הוא חי, וממנה ריצויו אמרו לריצויו דידיה^{טביה}. וודקה לענין הטבילה מבואר בסוגיין דציריך טבילה בפנ"ע^{טביה}. והקה"י (כתובות יג) הביא דמובהר (גיטין בג': ע"ש בראשונים) דמהני שחרור ע"י יד אמו, ונוחש ביד אמרו כי. וזה מונחי דעת אמו עברו גירות דידיה (זהה בעין אפוטרופוס למעשה גירות דידיה).

רנא שם. בנה אי"צ טביה. ומסקנת הגמ' דיש טבילה אף על הولد^{טביה}. תוס' (לעיל מז:) ה' האיך מהני טבילה זו, ואינו גור עד שימושו ויטבול. ועדין לא מל עד שיולך. והרמב"ן (שם) הוכיח מהכא דמהני טבילה ואח"ב מיללה בගירות, דעתה בעודה מעוברת. והאחרונים הביאו דלפ"ז לא נגמר הגירות עד המיללה^{טביה}.

אבל תוס' (הנ"ל) תי' דאכתי לא Choi למלילה. והריטב"א (שם) ביאר דבمعنى אמו זהה בנקיבת דלא מעכבר מילתו, ובשנולד מלים אותו כישראל. (זהה גירות בלא מיללה^{טביה}). ורעד"א (בשו"ע י"ד קדר שר י) כתוב אכן סתימת הפסוקים וא"צ למלולו לשם גירות.

ולדברי הרמב"ן לא נגמר הגירות עד המיללה, והאחרונים הקשו דמובהר (לקמן עז) דמעוברת שנתגירה, הولد מתיחס אחר אמו וואסור בקרובי אמו מודאוריתא,

מעוברת שנתגירה

רנ) נכרות מעוברת שנתגירה בנה אי"צ טביה וכ'ו. ומובואר דלמ"ד עובר ירך אמו ניחא, ודוחה בכלל טבילת אמו. והגמ' דוחה דاتفاق למ"ד לאו ירך אמו נחשב טבילהولاد. (למסקנא משום דהינו רביתיה).

וממשמעות מסויגין דלמ"ד עובר לאו ירך אמו בעי מעשה טבילה וגירות נפרדת לעובר^{טביה}. והרבנן (ד) בכתוב עפ"ז דבשагדייל יכול למחות, וכדין גור קטן כל'.

ודיע"א כתוב דנראה מסויגין דלמ"ד לאו ירך אמו יבולה להנתנות שלא הוה גיר עלועבר. אבל למ"ד עובר ירך אמו ל"ש להנתנות בכר דין גירות לחץ הגוף.

וחרגול מרבבה (י"ד רשות, ח' בפתח' שם ז) נסתפק היכא דהביב"ד לא ידע^{טביה} שהיה מעוברת, האם מהני גירות האם לעובר.

ותוס' (כתובות יא, וסנהדרין סח) כת' דגר קטן מהני רק מדרבנן משום זכין, אבל משכחת גור קטן דאוריתא במעוברת שנתגירה^{טביה}, דבנה אי"צ טבילה והוא גור מהותורה. ורעד"א (כתובות יא), תמה דה"מ למ"ד ירך אמו. אבל למ"ד עובר לאו ירך אמו, א"ב בעי גירות בפנ"ע על העובר (וכרא' בסוגיין), והוא מדין זבין, ומאן משוויה לגור^{טביה}.

שאר האם (לקמן צה). וצ"ל דמ"מ הלידה הוה בגירות. ואכמ"ל. מב. ויל"ר האם מהני טבילה אמו, כשמתכוון לגיר רק את העובר, והוא עצמה תשאר נכrichtה. מג. והביא כי"ז לענין חטאota מעוברת, דاتفاق למ"ד לאו ירך אמו, מהני זיקת דם (ודאמו) עbor שניהם, והוא קרבן א'. וסימן דאנו אין לנו אלא מה שאמרו חכמים בגדורי הדברים לענין מה נחשב לעצמו, ולענין מה מעשה אמו.

מד. ולכוארה לפ"ז אף כשהיא אינה מתגירת, יתני שהטבול להחשב גירותولاد. אבל התפארת למשה (בפתח' רשות ח' כת' דל'ם א"ב היא מתגירת).

מה. אבל החו"א כתוב דכוונת הרמב"ןadam איתא דעתה טבילה אמו גמורה בו.

מו. ובפשטו כ"ה בנות התוס'. אבל יש לאחרונים שפי' דכוונת התוס' דاتفاق בתי' דבעי מיללה לגירות, אלא ביןון דלא אפשר הסדר אליו מעכב (וע' מש"ב לעיל שפ').

לז. והאחרונים דנו בשנתגירה אמו פחות ממ' יום (רמיה באלו מא הוא כדילעט טט), דיל' דודאי מהני גירות אמו. ע' קובה"ע עג יב וקוב"ש ב' יא, וע' מש"ב לעיל סז.).

ולח. והתפארת למשה (בפתח' י"ד רשות ח') דמעוברת שנתגירה אינו יכול למחות. וביאר דקי"ל לעובר ירך אמו. אבל למ"ד לאו ירך אמו והיינו רבייתה יכול למחות, וב"ב האבב"ג יג ד).

לט. ומעשה הגירות תלייא בדעת הב"ד. וע' מש"ב בוה לעי מז'ו).

מ. והריטב"א (שם) כתוב במ"ד לעובר ירך אמו. אבל התוס' הרاء"ש (שם) כתוב דמהני טבילתו מדין הינו רביתיה, ומובואר מדבריו דמהני מודאוריתא אף למ"ד לאו ירך אמו. ואמנם יש לדוחות דלטוקנא אף למ"ד ירך אמו מהני ממש טבילה האם, והיינו רביתיה).

מא. ולזר תי' דגר קטן מדין זכין לא מהני מודאוריתא. והחו"א הקשה א"ב הוה גור, ובקטן שנולד, ואמאי יש לו'

בכלו מעכבר אף כשאינו מוקפיד. והגראי'ז תי' (ע"פ הנ"ל) דכלו לא הוה מגדרי חיצעה, אלא דין אחר דבעין ביאת מים.

רנ"ד שם. חוות. הקובה"ע (הוספות ד') הקשה דמיין במינו אינו חוות. וכי' דמ"מ הוה כהפסיק אויר, ולא עלתה לו טבילה. משא"כ כל חיצעה הוא משום בטל לגביה הגוף. והאם אינה מתחבطة לגביה עובר?.

רנה) שאני עובר דהיוון רובייה. ר"א מן ההר פי' דהוה גידלו ולא הוה חיצעה!.

רנ) באומות הלך אחר הזוכר⁷. פרשי' לענין לא תחיה כל נשמה. ותוס' (סוטה ג: ד"ה להMRI) כת' דמהבא נפק' לדאמות הלך אחר הזוכר ולענין יוחשין. דאך דעתיך קרא כתיב לענין לא תחיה, ילי' פ' מניינה דהוה בגדר אומות⁸. וכ"פ הרמב"ם יב' בא) ושו"ע (ד ז) דאך לענין מצרי ועמוני בגיןון הולכים אחר הזוכר, וכן מבואר בירושלמי.

הרמב"ם (עדדים ט ג) הביא מהך דרשא דעתכו'ם שבא על שפהה בכנענית המכ עבה, רכתי' אשר הולידו בארצכם. אבל עבד בכנענית שבא על עכו'ם, אין המכ עבר רכתי' אשר הולידו בארצכם, ועבד אין לו יהס. והראב"ד השיג דארדקה מבואר בסוגיןداول' בתר הזוכר, ואירי' לענין לא תחיה כל נשמה. אבל ברמב"ם

ואמאי לא אמר' בקטן שנולד כיון דמחוסר מילחה⁹. והאמור' מ' (כו) כתוב נהדי דצרכ' גירות, יש צד' ישראליות بلا גירות. והגרא"ט (כתובות) כתוב דכיוון דנולד מישראליות יש לו יהס ומשפחחה של ישראל, ואף שהסר לו גירות לקדושת ישראל.

רנו) משום דרי' יצחק ובוי' דבר תורה וכו' רבו ואין מקפיד עלי' אינו חוות. פרשי' הכא אוקיינא אדרורי'. ודאי'ץ שוב טבילה גירות. והתו'י כת' דמשום מעלה נירות אוקמה רבנן אדרורייתא וצ"ב בהמה תלי' במעלה¹⁰ מיה). והריטוב"א כת' דהכא מילתא דלא שכחיא אוקמא אדרורייתא.

דף עח:

רנגו) אבל בלו' חוות¹¹ וכו'. בפשותו משמע דהוה מגדרי חיצעה. האחיעוד (ג לג) נקט דהוה בכלל הלכה למשה מסיני דכלו חוות. אבל הגראי'ז (הלי') מקואות בטו') כתיב לפרש דכלו אינו מדין חיצעה, אלא דනחشب דאין כאן ביאת מים כלל. משא"ב ברבו דחושbinן דהביבאת מים שעל מיקצתו חשבוה כביאת מים על כלוי', אלא דיש הלמן'ס דחיצעה. אבל בכלו אין ביאת מים כלל.

והאחרונים (רע"א מקואות א יב, מנח"ח קעה¹²) תמהו דהרמב"ם ושו"ע השמייטו לך דין, דחיצעה

הקובעה¹³, ונחשב ביאת מים על כלו. וונפק' מ' בוה אי בעין ביאת מים על כל החיצעה.

ד. ולפי' סברת הגמ' דרביתיה אינו סברא בגדרי חיצעה, אלא דנחשב בגוף א' לענין ביאת מים.

ה. והמנח"ח כתוב דלרשותים דגדים את רוב השער בפנ"ע לחיצעה, א"כ ה"ז כל השער יחשב חיצעה דורייה.

ו. ומ"מ משמע בגמ'داول' היה רק רוכ, אינו חוות, וצ"ב דהפסיק אויר פסול אף במעטינו.

ז. והמרדכי (ה' נודה התשנא) הביא מכאן בדבר שנעשה ממשום סכנה אינו חוות, דהוה ربיתייה.

ח. ובוואר דמחוזקין ליה באבוי, ולא אמר' דעכו'ם שטוף זימה ה'ם, ע' לקמן צת. ואפשר אחורי שנולד והוחזק בבנו, מהני חקוק וו.

ט. אבל האו"ש (אס"ב יט) דיק' (מורש"י) דמשמע דעתכו'ם עמוני שנשא משאר אומות לא אמר' דאמות הלך אחר הזוכר, דין לעכו'ם יהס לאב. אבל הביא דברמב"ם ושא"פ מבואר דלא כן.

מז. ועוד הקשו האחرونים (אף בלאו המילח), כיון דນימוא בסוגין דהוה גור ע"י טבילה העבר, א"כ נימוא בקטן שנולד ואמאי מתייחס אחריו אמר. וויל' דמ"מ נולד מאמו אחורי שנגניה, וזה בקטן שנולד מותני רק בפלוי' שישיתה קודם). מה. ובאי דבשאך חיצעה אין חילוק בין גירות לטבילה טמאים (וכדლעיל מה), אלא הכא מושום דלא אפשר. ואף לכתהילה מותגירתה כן).

א. והקובעה"ע (הוספות ד) עוד הקשה דנימוא דרוכ בכל (ועי'יש).

ב. והביא מהר"א הלוי דהוה דכלו חוות הוה לאחר שתקנו רבנן ורוכו שאינו מקפיד חוות, ע"ז קפיד לסליק הרוב מעליין. ועי' קוב"ה ע' (הס' ז) שדן שמקפיד ממשום הרוי לא נחשב מקפיד. והאחיעוד תמה דבסוגין מבואר דאך בעבור חוות, ואף שהוקילו חוות דרבנן.

ג. והגראי'ז נקט דכשיש חוות על הרוב, סגי ביאת מים במעטין ואבל עכ"פBei שיכלו בתוך המים, דאם שעירה אחת לא נבסס למים, חסר במעשה טבילה. אבל יש לפרש דכיוון דהחיצעה נטפל לגוף, מותני ביאת מים ע"ג חוותה (וכמ"ש

ליהו^י. או משום הൾ אחר הפגום, ואינו מותיחס אחריו אבוי^י.

אבל החלק^מ (ד' כב) ובו^ש (שם לה) כת' דגר עמוני שבא על ממורתה, הבן עמוני ממזר. והמנה^ח (תקסא) כת' דנפק^מ דלוכה ב'. ומובואר דאף דמקבל הפגם מאמו, ג' ב' מקבל הפגם מאביו, א' ב' לבארה הבן הוה מצער ועמוני.

אך יש שוחילקן דה^מ עמוני ומומר, דכל א' פגום כלפי חבריו. אבל בב' אומות לא אמר' היב^י.

משמעות

(נט) ארכ' מモרות לאחר י' דורות^{טו} וכו'. למד' דון מינה ומינה. פרשי^י דמעשייר ואילך^י לפ' בגז'ש דעתוני ומואבי, הילך^י לפ' נמי התירא^{טט}.

וחתוס' הרא"ש (כע"א) כתוב דמצרי שנשא מモרות עשירי, הבן ממו, דוחולד הולך אחר הפגום. ואף דሞרות עשירית ראי שולדה יהא בשר, מ"מ נחשבת פגום כלפי הבן^י, והוה ממור זכר אסור לעולם^{טט}.

רט) והוא אכן תנן ממורים וגתוין אסוריין ואיסורין איסור שעומם וכו' ל'ק הא כמ"ד דון מינה ואוקי באתיריה וכו'. פרשי^י דילפי^י דעתשי האמור כאן עד עולם. משמעו דוגר הילפוטא דור עשרי לאו דוקא^{טט}, ונעשה כאומר עד עולם^ט.

בשם הגרא"א שנולד מאב ואם, ובדרך הבא הוה רביע, ודור י' הוה פחוות מוחלך מלאלו^ו.
(ופע'ז ל' דוגר החיתור ממורת אחר דור י' הוא שאין כה לאstor טפי. ולא דמי למצרי דיש' דין החיתור' דור שלישיiba^ו.
ונא惋' דעדין שם מצער עליו^ו).

טו. יל' דדור ל' דיו בעמוני ומואבי, זכרים ולא נקבות. ולכאי מיבור דעיקר הילפוטא הוא דורין עד עלים ולא שיר דור בו^{גז'}. אלא דילפי^י נמי בממורות דלעלום זכרים ולא נקבות.

ו'ו. כמו במצרי שני (וע' מש'ב בוה בע"א).

ו'ו. ועי' בתו^י דנסתפק בזה. ולאכורה זה כוונתו, שהרי מבואר בהודיא דממור זכר אסור לעולם, אלא דון בשבע מומורת עשירית^ו.

טו. אך בפשטו אף למ"ד דון מינה ואוקי אתירה הוה גור גוד'ש דילפי^י דור עשרי במומר מעמוני, אלא דוגר הפסול דומיה דממור. (ובמה שנלמד מגוז'ש לא שיר' ידרו).

טב. וכ' רשי^י (כברות י) בהא דאי' דהמקבל צאן בROL מעכרים, אפי' י' דורות פטורין מעשר בהמה. וכת' רשי^י דהה עד עולם, וכדי' גבי ממור' י' דורות, ואstorין עד עולם. (וצ' ב' דהבא הוה גויה'ב דילפי^י מעמוני).

משמעו דילפי^י דהוא כבר עבר ולא שראי לכנותו, וע' בס"מ ולח'ג.

רנו) איז'מא גמצרי שנשא עמנואת, Mai פגום אית' בה. יל'פ' כוונת הגמ' שלא יתכן שהבן יהא עמוני, דבאו מכה אמו שמורתה^ו. ועל'פ' דכוונת הגמ' דלא שיר' הדין 'הLER אחר הפגום', כיון דהאם מותרת. ובמקום דליך' פגום' אולין בתר לשפח'ת אבוי. אבל אילו יתיחס אחריה, ייחשב עמוני ואstor, ועכ'ם הבא על עמנואת הולך עמוני. (וע' מש'ב בוה לעיל).

רנה) אל'א בעמוני שנשא מצרית, אי זכר שדייה בתר עמוני. בפשטו ממשמע דנאמר דין דודוקא אחר הפגום, דהוה עמוני, ולא מצער. והאחרונים (ע' ח') ר' שמואל יט ו' חקרו בזה בגין הדין אחר הפגום, האם הוה דין בגדרי ייחוס, וע' שמקבל דין פגום מאמו, כבר אינו מותיחס אחריה אבוי. או דנוסף בו דין הפגום, ולעומם מותיחס גם אחרי אבוי.

והאחרונים דנו דעפ'ז ייל' דלי' הבא על ממורתה, כיון דהבן פגום אחריה, לא ייחשב לו. והקובה^ע (מד' ד) הביא תוספתא (ח' א) דלי' שנשא נתניה או ממורתה, הבן אינו מקבל מעשר^א. והקובה^ע דין האם הוא משומם דהמנויות מפקיע את השם 'קהל' ואת משפחת

ו'ו. וע' פ' סברא זו אף בעכ'ם הבא על עמנואת הבן כשר, וכ' ב' בח' ר' שמואל. (ודלא בקובה^ע).

יא. וכן הביא מהגמ' (יטין נט) דלי' ממור אינו עליה כלוי. והקשה מוה ע' ר' שווית הרשב' א' (רא) דון שממור בדין ייחשב כהן.

ו'ו. ובמשנ'ל (אס'רב' יט ה) נסתפק בדין שנשא מצרית שנייה, שהבן כשר (ולא שיר' בזה אחר הפגום), שמא אינו דין. (והמנה^ח ר' ר' סדריא תמה עליו).

יג. הקובה^ע (מד' ד סוגוריים) כתוב דלאכורה בזה נח' ר' טרפין ור' א' (קידושין ט. דה בע"א) במשמעותה איז' מה הוה עבר ממור, האם דוויין הילך אחר הפסול משנה סדר הייסט, או רק מוסיף פגום. ונקט דסבירה ר' ר' דע'י הדין הילך אחר הפגום, נוצר יחס לאביו, אף דבכל שפה אין ייחס. ובכתב דיל' ייל' דהחותסתפהא בר' א', ודלא כהלהבה.

יד. ויש שרדו דמצרי במקומות עמוני אינו פגום, ולא יהא הדין הילך אחר הפגום. ועוד ליל' ר' דיחס ב' אומות סותר ול'ז. (וע' ח' ר' שמואל ק' פסולי קהלה ז).

טו. ועד'ז הביאו בכ'ם דלאחר י' דורות כבר אינו מיחס אחורי. (ובכ'ם בש' ס' מעצנו ייחס עד דור י'. והוא י' דורות מאים עד נה, וממeh עד ארבעה וכו'). וריש' י' (שותה יט ט) כת' דג'ירא עד עשרה דרי לא תבזה ארמואה באפיה). (והביאו

והקובבה"ע (נח ב) הביא בשם ר' שמעון^{יב} לחיש רהיתר ספיקות שיר רק לאחר שנולד הספק, ואף במקומות ספק אמרין^{יב} דמותה, אבל למי שאינו מסתפק לא חל תורה היתר, ונחשב מכשול^{יב}.

אך הקובבה"ע הקשה והזר"ן (קידושין ל: בד"ר) דאיינו רשאי לגלות משפחה שנטמעה (בר' יוס), ומשמעו דהוה היתר ספק מנזור^{יב}. ומובהר דמהני אף דלא נודע ספיקו. וע"כ אף דהויתר ספק מנзор מ"מ אינו מיחוס^{יב}, ולכן לא היה.

ועוד צ"ע מהא דאי' (קידוש עא). משפחה שנטמעה נטמעה, ואסור לגלותה^{כט}. וקיל' (שם עב): דאליהו יתרה מזורים שנטמעו לעתיך לבא.

(רב) ל"א חייל. הבית שמואל (ב' יח) הביא בשם ספר חסידים דאיינו חי י"ב חדש^{לא}, דומה דעתיפה דאיינה היה לי' במקומו, אלא שהלך למקום אחר. והחו"א (א' לד) הקשה דמ"מ כשמגייע למקום שאינו ידוע, האיר חי עד שנטמעה. ועודrek' החזו"א היכי דמי ידוע ואני ידוע לג' דורות, והרי אילו הדור השני אינו

וחריש"ש ה' אמר כי כתוב דור י' בקרא בממור, היל לכתחוב עד עולם. ותי' דאי היה כתוב עד עולם א' ב' לא היה היתר אף במשך הזמן, ואילו אכן קיל' (קידוש עב): דמזורים טהורין לעתיך לבא^ט.

רשא) ממזרא ל"א חי וכו'. פרש"י שלא יטמעו בשרים בדורותיו. ובפשטו משמעו ממשום אסור ממזורים. והאחרונים הקשוDKIL' (קידוש עג) דספק ממזור מותר. והחו"א (א' לד) כת' דמ"מ חשיב תקללה.

אך המהרי"ט (ב' יוז' א, ה' בש"ש א') כתב דמותר בתורת ודאייב, ודינו בספק ערלה בחויל דספקן מותר. וככתב הר"ן (קידושין לט, טז: בד"ר) דהויתר כל הספיקות, ומותר אף להאכיל למי שלא יודע^ט. ואילו בשאר איסורין עובר לפני עורה. ובספק ממזור אף הויודע אינו חייב לגלותו (ע' קידושין ע). דאין כאן מכשול כללי, וקשה אמא לא חי. והחו"א הובייח מסוגין דלא במהרי"ט. וככתב אף למחרי"ט שהוחרם מספק, מ"מ חייבין ביד להשתדל לחודש האיסור, ולהודיע שם מזורים.

כא. וכבת' דר' מאיר (שם) דס"ל דלא היו טהורין לעתיך לבא. ס"ל דון מינה ומינה, ונקיות לאחר ר' דורות מותרין וכבר'.

כב. אף במקום שיש תרתי DSTARI מותר, דמותר בת בת ישראל ומומרת בת א'. ואף דמ"ג יש בו איסורין ו/or מב"מ (טו א) כת' דפצע דכא הותר בשתויקת, ואף דמ"ג יש בו איסור וDSL דבקדושתיה קאי ואסור במומרת, ע' לעיל עז. וע' שמעתה א' ו.

כג. לחוד מ"ד בקידושין שם.

כד. והמנג'ח (וטס) כת' דספק ממזור שבא על איש לא געשית ספק וננה דאוריתא, שהותהו התיירה ספק ממזור ואינו בכלל' איש ו/or כלל, ואני בכל זונה. אך בין דבורבן ספק ממזור אסרו, נפסלה כמו שנבעלה למזור דרבנן. והמנג'ח דן האם נפסקת בתורת ודאי שבעללה לשתויקי, דאסרו ודאי מהמת הספק. או דספק ממזור אסור רק בתורת ספק, ואף היא ספק דרבנן.

כה. ע' שע"ז י-א-יד.

כו. וצ"ע דודאי מותר להאכיל את חבירו שאינו יודע שיש בו צד ספק וכדרашכחן גבי ספק ערלה). ואפשר דכיוין דהמאכיל יודע, מהני הכרעת הספק אף למי שבא מכוחו. ממשא"ב ממזור דאיינו ידוע McCabe' מאכלי. ולפ"ז היכא דהמזור בעצמו ידוע שיש בו ספק לבארה מותר. אך צ"ע בערלה בחויל האכיל אף בשינויו בודאי שהוא

כך הוא המורה. ואף אם יש לו זכות לא מותני. לב. ובמדרש (ויקרא רبه לב ו) אמר רב דמזור אינו חי יותר על' ים. ר' חונאי אמר שהקב"ה מביא דבר גדול לעולם א' לעיל שנוה ומכליה את המזורים, והקב"ה עושה בחכמה ונוטל בשרים עמהם.

לא רוצים. ותוס' (ד"ה הספידא) הביאו מוסוגין דהיה תביעה על שלא הספיד את שאל, ואף דכל ישראל מחהלו על בבודם במה שלא הספיד. ותוי דלא מחלת, אלא דיראים היו מפני דוד להראות שמעטערים על שאל. ועוד שניי מלך דודה בזין טפי גביה. [ובמוקם בזין המת יש דין הספר אף מהמת הדמות].

דף עט.

(רש"ו) אמר ג' סימנים יש באומה זו וכו' ב' שיש לו ג' סימנים אלו ראוי לידבק. הרמב"ם (אי"ס"ב יט י' וכן בש"ע ב') פסק דכל מי שיש בו עוזת פנים ואוצריות ושונא את הבריות ואינו גומל חסד חששין ביזור שמא גבעוני הוא. והיב"ש (ב' ח' כת' דה"מ כישיש לו ג' הסימנים. אבל מי שיש לו אפי' סימן א' סגי, ראוי לידבק בו. אבל המגיה לביואר הנגר"א כתב דאפי' בא' מכם וחוששין, ודיקן מהאה דהרבנן"ס מנה ד', וע"כ דאוצריות שאונא הבריות (ודשנים שלילת הרוחנות), ואו או קתני).

(רש"ו) וזה כתיב לא יומתו אבות על בניים וגנו. Tos' (ע"ז לו: ד"ה דבחטיב) כת' דאסיפהDKRA סמי', דבחטיב איש בחטאו יומתו. אבל רישא DKRA מוקמי לה בגם (סנהדרין כז:) בעדות אב על הבן. אבל ברישב"א (ע' בסמוך) מבואר דדרשי' דלא יומתו אבות על בניים.

(רש"ח) מוטב שתעקר וכו'. הריטוב"א פ' דודה הוראת שעה, ולמגדיר מלילת שרי. וב"יד מכין ועונשין שלא מהתורה וכדרלמן צנ'א. ואין זו עקירה ממש, אלא שתעקר לפ' ראות בני אדם.

ידוע, אמא ייחיה. ואם ידוע אמא לא ייחיה. וכORB ואפשר דפוסקים לממור הראשון דורות, ולא תלייא בהצלת הטמיעה^{ל'}, ואם נתערבו תורה ג' דורות נתערבו, ולאחר ג' דורות לא חי.

והשעה"מ (טומ"מ ט יב) הקשה דאי' (חולין יא:) (דלויל גזיה"כ דדין רובו מנא ידעין מי אביו, והוא אילן אינו אביו הוה ממורה, ולא חי). [זה אחרונים דנו דיל' דאמו נבעל לעכרים, ובמ"ד לעיל מה דאי' ממזורי]. והאחרונים כתבו דמ"מ יתכן דיש עדים בשום מקום, וכלן חי.

رس' (ר' ואן תנן ממורה אסוריין ואיסוריין איסוד שעדים וכו'). האגדה (באן) ה'ק' אמא לא פריך מקריא דכתיב גם دور עשרי. ותוי דהוא סבור לדוקא בדורות אחרים לא חי, כדי שלא יטמעו בחק'ו. להכי פריך דוקא ממנהניתן.

רש' (א' מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהוא מספקין להם מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הורגן, הגמ' (ב' ק' קיט) היבאה וധגו אל את חבירו שווה פרטה באילו נוטל נשמהתו. ואפי' גרמא, כדאי' בפסוק זה, אר' ע' ב' דבלכארה הוה רק שינוי שלא יהא לו שבנים, ועי' יש מניעת רוות, שלא ישתרבר. ובמה נשחש גול ואין באןafi' גרמא^{ל'}. ויש שדנו דביחן דעתיך פרנסתם בה, הפסיק הפרנסה נחשב כען גול.

רש' ע' שאו' של'א נספֶד כה'בָה וכו'. המהרצ'ח הקשה דבכל המקרא לא מצאנו בספר מלבד הספר דוד על שאול^{ל'}.

והגמ' (סנהדרין מו:) مستפקת האם הספר הוא משום כבוד המת או כבוד החי, ונפק'ם אם היורשים

לחם פליטה בארץ לחירותם עכ'פ' וחטבי עצים וושאבי מים. והעובר על זה ופסק לחויתם עבר על שבועה והרם חיבר מיתה וכמו שמצוין גבי עבון. וכוכ' דמיינא אשול היה חיבר מיתה, אבל בניו לא נתחיהבו. דאף בני עבן לא ענשו. והכא הרגו את הבנים ממש הוראת שעה.

לו. ותוי דכל הספר הזה התעוררות הנפש לעורר בכ' ול'ש בזה לשון מסיים. אבל דוד שקינה קינה מיהודה, מוכח דלא החשיבו, ובזה הוה ולול בלבבו.

א. צ'ע דבלכארה ה'מ גדר עונש, ואילו הכא לבאורה הוה קינה בעלמא. ולכאי' מבואר דכל קידוש ה' מותה.

לג. ודרבה שלוחין למקום לזוג ממורה, או למונע זרע. והשעה"מ הביא יליקות דהא דממור לא חי הוא מתפלת הגבאים ואילך כדי שלא יתרבה ממורים בישראל, ומודאו ריתא חי.

והקובבה"ע כתוב דלילי דין רוב, כל א' הוה בגדר שפק ממורה, ונתעורר הספק, וע'פ' דברי ר' שמעון הותר. אלה. והשעה"מ (חניל) הביא יליקות דהא דממור לא חי הוא מתפלת הגבאים ואילך כדי שלא יתרבה ממורים בישראל.

לו. ווא' אהבת חסד ב' ו שעמדו בהה. ובש"ת חות' ס (ארח רה) כת' הטעם משום השבועה, שנשבעו נשאי העדה להשאי

(דברים כא כב) ביאר שהיה רעב בארץ מחרמת שעון זה, ובאשר נתקע עליהם מים מן השמיים איז' יעד דוד שנמחל עונם. ונתר ערלים לארץ כי פקח ה' את הארץ במנור ויכלה הרעב, ואז צוח וקבעו אותם עם אבותם לבבוד המלכות.

רעב) והוא כתוב לא תלין נבלתו וכו' מוטב שתעתיקר אותן א' מה'ת ויתקדש שם שמים כפרהטי'א^ג. המהרצ'ח ציין דהרבנן'ם (מלכינים ג י) פסק דמותר מלך להרוג, ותולח ומניין תלולים. ימים רבים להטיל אימה ולשביר יד רשותם. ומשמעו דורך אישור זה וdockא בהרוגי ב'יה. ואילו הרוגי מלכות אין אישור כל'א^ד. ודלא בגמ' דינן דוהה עקרת דבר מן התורה ב'.^ה

רעה) מיד נתפסו לישראל ק'ג א'ק'ג^ג וכו'. תוס' (לעיל כד: ד"ה לא') הקשו שלא גרים לא בימי דוד וכו', וכות' דמעצמן נתגיירו, כראשכחן גבי מרדי ריבים מעמי הארץ מתייחדים. [משמע بلا ב'יה].

משמעות להציג את הכשרה. אך אם רוצחים למסור בידיהם צריך למחרמת.

ח. ובירושלמי (סנהדרין ו) א' שייח' תלויין מט'ז ניסן עד י'ז מהרשון. אבל האברבנאל (שمواל ב' בא' כת' דלא הלינו אותן, מיד שתלו אוותם נתכפרו, ונירט עליהם גשמי). ודלא בסוגיון.

ט. ובירושלמי (שם) הביאו מכאן דגדול קידוש השם מחולל השם, שלא תלין הוא מושום חילול השם (דכתיב כי קללת אלקים תלוי), ומושום קידוש השם הניחום תלולים).

י. ועד' כת' הרמב'ן' ע"ה דברים כא' בדבש שאל והקו עיי' הגבעוני. ולא היו תלויים בב' של שරואל, ולא מיד ישראל כלל. אלא שודר תנם לגבעונים לעשות בהם ברצונם, ודום הוקיעו, והגביעונים לא רצוי לקרים לפרש נקמתם מהם, שהנשאים ישמעו ויראו. זומש'ה לא היה בכלל האיסור בל תלין. אך משמע מדברי הרמב'ן' דכך הרגו מלכות יש איסור בל תלין, דהוה עיי' ישראל.

יא. ולא מתפרש מ庫ורי, והאהבה'א כת' דמקורה מפשטה דקרה דמעשה זו. ויצ'ע דהוה נגד הגם. ועוד לדברי הרמב'ן' הנ'ל אין ראייה להרוגי מלך ישראל, אלא להרוגי עב'ס.

יב. והחותת'ס (אור'ח רח) השיב לו דהכא לא נתחייב מיתה מדין המלך, אלא מדין מעילה בשבועה וחרכ. ומש'ה דיה עירית דבר מן התורה.

יג. ומובואר דשלמה העבדום בנושאי סבל וחוכבי הר, ולא רצה ליקח מבני ישראל. וצ'ב' דלאחר נתגיאירו מצווה

רטט) אותן אחת. הריטב'א כתוב לאו דוקא אותן א' דמקרא מלא הוא (ולא יומתו וגוו'ג'). א'ג' לא עקרין אלא ל' ו'א' דבנין לא יומתו על אבות. ו'א' אינה נהגת. והוסיף דז' אל' דקלטום ארין אין ספק דעתחיביו מיתה מצד אחר, ונתגלגה להם חובה זו עכשו וכור'ג'.

רע) אלא שהעבירות וקטנו ובקש עליו רחמים ופלו', ואכתי משוא פנים יש בדבר, אלא שבקיש רחמים שלא יקלטו האIRON וכו'. בש'ת מהר' בן לב (ב, מ, ה'ר' בשר' קס'ג יח) הביא מכאן דהיכא דהמלך הטיל עבידתו על אנשים ידועים, אסור לאחרים' להשתדל לפטורן באופן שידוע שיקחו אחרים במקומן. דע'ז' גורם להזיק לאחרים', ומאי חזית'. וכדאי' בסוגיון וכי משוא פנים יש בדבר.

אבל קודם שהתילו את הגויה על אדם מסוים, אלא שיצא גויה להטיל על קצת אנשים בסתם לאומנות המלך וכו'יב', מותר להשתדל להציג את מי שיריצה'. (וכדאי' בסוגיון דקורם שהערבים מותר להתפלל על א').

reau) עד ניתך מים עלייהם מן השמים^ג וכו'. הרמב'ן'

ב. והאחרונים כתבו דלדעת Tos' (ע"ג, הנ'ל) דדרשי' בחטאו יומתא, ניחא דזהות א' בחטא'ו.

ג. וקר לי עקירה ממש דלא יידי חובב

ד. דמאי חיזית דדמה דהאי סמיך טפי. אבל הם עצם רשאים לברוחה, דהיך קורומים. ובמ'ש' הראשונים דהשבוי עצמו רשי לברוחה, ע' גיטין מה'.

ה. וPATCH'ת (קס'ג ב' צין דכבר'ז א' ברמ'א) (שפ' בבספה וספ' ע' דבשורואה נוק שבא עלי'ו ונגן מים השטפים ובאים) מותר להציג עצמו אף שע'ז' לך לאחרים. אבל הכא דכבר בא עלי'ו המוקיך, אנו רשאי לסלק עצמו בשגורם נוק לאחרים. ואפשר דבמנון לא אמר' חיך קורומן. ותונב'ז' כת' יירד עד' מן המתה ר' כת' דבדברי מהר' ב' ב'ל' נתחשׁ דאך אחרים רשאים להשתדל עבורה.

ו. ובשות' נוב'ז' בן המחבר שם, הד' בפתח'ת יירד קנו'ג' כת' דאך שיש נערים קלים ועוורבים על אייה מעתז אןנו ראשאים לגורום למוסרים, להודיעם לגמורי מקהל ישראל. ובפרט שלא נבורר בעותה בורחה דברורה עבירה חמורה. ושארית ישראל לא יעשו עליה כו.

ז. וב'ב' בנווב'ז' (הנ'ל) דבכיש גוזרה בזו יש להשתדל ודרך שליליה עברו אדם חשוב וכשר שלא יקרו אותן. כל זמן שלא קרוא לו בפירוש, שרוצינן אותן. אך אם קרוא לו אינו רשאי (וכב'ל). וכות' ודרעתן שבנדון זה קשה להורות, ע'ז' אמר' חוז'ל בשם שמצווה לומר דבר הנשען כן מצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע והמשכיל בעת ההיא ידום. (וא'ז' למחרת במיל

גרים וחול עליהם פסול חיתון. ולפ"ז כת' דין בעדים גמורים (ולכן תפשי קידושין), דיןנו קני הגוף אלא שעבוד בעלמא". (ווצ"ב).

ודעת ר"ת (בתוס') דכל הנידון בסוגין כלפי השעבוד. וויש איסור חיתון דאוריתא בכל ז' אומותות].

רעה משה גור להחוה דרא, דוד גור לכווי דרא וכו' יהושע גור בומן ביהם"ק וכו'. פרש"י דגוזרת יהושע הייתה לדורות הבאים ודכתיב לא יקרה וגוזר. ובפשוטו משמעו דמשה כבר גור על הגבעונים. וקשה רבפטוקים (יהושע ט) מכיון דבאו רך לפני יהושע.

אבל רש"י (עה"ת דברים בט י) פי' דאומה אחרת של בענינים באה לפני משה. וכך ר' שבאו הגבעונים בימי יהושע. ומה שבלם להיות חותבי עצים וושאבי מים. וכ"ב רש"י בסוגין ולפרש תי' הגמ' דמשה גור על שואבי מים שהוו בימי. והמהרש"א ביאר עד"ז אף המקסן ידע דהיה אומה אחרת, אלא דקי' הגמ' בגין דמשה גור אחותבי עצים שהוו בימי שלא היו בכלל ישראל, א"כ ממשילא אף הגבעונים שהוקצו בימי יהושע לחותבי עצים היה בכלל גזירת משה. והגמ' תי' דמשה גור בעבדות דוקא אחותבי עצים שהוו בימי.

רעו יהושע גור בומן שביהם"ק קיים^ט. פרש"י דכתיב למבהה ה. והרמב"ן ביאר אף חיל העדה תלי' בחיל המזובת.

וחותס' רא"ש בת' דכיוון שבגוזרת יהושע יש הפסיק לעבדותם, א"כ אף בזמן עבדותם לא נאסרו מושום לא יהיה קדש. ומיש"ה גור דוד עליהם איסור חתנות.

ו. כתוב דמ"מ הינו לפני בניהם שמונגיירים מוחדר, ובמ"ש הראב"ד (ע' בספרו). וזה גור דוד וא"א להתגיר. י"ה. ורש"י דיקי מוהפסק (יהושע ט ד) ויעשה גם המה בערומה. וכמוו אומה הארץונה. ובמדרש תנחותא (נצחם ב') דרש מוחדר גם המה, למدرك שבאו אצל משה ולא קבלן ובמודרש משמעו דרודה אותה אומה, ומשה כבר עשאים חותבי עצים. אבל הרמב"ן ביאר כוונת המודרש דרודה אומה אחרת, ולא הצליחו לרמות את משה.

יט. ועוד גור בזמן שאין ביהם"ק קיים. בפשוטו משמעו דגור מעבשו לזמן של אחר החורבן. אך יש שפ"י דיהושע גור בזמן המשכן ובזמן שללה. אבל בזמן נוב וגבעון הוה במנה גדרולה בעלמא, והוותר התקנה. והחצר דוד לגור לדורו.

אבל הרשב"א כתוב בבי"ד של הדיוויזות^{טט}, וכייל דבידיעד כלום גרים. וכן הרמב"ם (אי"ס"ב יג טו) כתוב דהיו מתגניריים בפני הדיוויזות^{טט}, ובבי"ד האגדול היי חוששין לא דוחין אותם שחורי טלחה, ולא מקריבין עד שתראה אחריהם. ובפשוטו משמעו דכל גירות לשלחן מלכים מיתלה תיליא מה היה בסופו, אבל בהלהה זו כתוב דמאחר שובל, אפי' חור ועב"ז הר' הוא כישראל מומר שקידושין קידושין ומוצה להחזר אבידתו. וע' מש"ב בואה לעילו).

� עוד תי' הריטב"א דהא דאמר' לא קבלו הינו בסתם, דמסתמא אינם עושים אלא מפני חד מלחתה דוד ושלוחן מלכים וועשר שלמה. אבל קבלו את אלל, שהוכיחו שנתגניריו מפני שרואו קדושות התורה וירוש חוקיה ומשפטיה.

נתינים

רע' (ונתינים דוד גור עליהם, משה גור וכו'). פרש"י מדרקינו להחותבי עצים באגפניו ש"מ לאו בכלל ישראל נינחו, אלא עבדים, ועבדים פסולים נינחו. מתחילה דברי רש"י משמעו דהודיעך דמשמע בפסקו דלא הוה בכלל ישראל. ואילו מטוד רש"י משמע דכוונת הגמ' דהוה משום 'שם עבד'.

ותוס' (כאן וכתובות בט). דנו [בכוונת רש"י] הא מזה עבד מדואריתא, ובכלל לא יהא קדש. או דרבנן גورو איסור דרבנן בעין עבדות דואריתא^{טטט}. ע"ע בסמו.

� עוד כת' הפנ"י דכוונת רש"י דדוד גור עליהם עבדות, דאל"כ לא שירק שיחול עליהם פסול חיתון לכל דורותיהם. אלא בין דזהו עבדים, אין בכלל

לאוהבו וכו' יותר מכל ישראל. וממשמע דאפ"ה יש מעלה בישראל מוחמת זהה.

י"ד. וממשמע דגירות ל"צ ב"יד סמכים. ולא בתוס' (עליל מה מי) דצעריך סמכים, או שליחותיו עבדין. (והרשב"א לשיטתו לעיל שם).

טו. וה"ה כתוב דהינו ב"יד הדיוויזות. אבל הכס"מ כתוב דזהו הדיוויזות שאין ב"יד (וגרע מב"ד מדינות בואה"ז דיעשים שליחות קמאי).

טט. ועוד פ" התוס' (ועוד יש לפרש) דזהו גזירה בפנ"ע לאסור בקהל, וכו' הגמ' דמסתמא כיון דגור שעבוד גור נמי איסור חיתון.

חלק מובהח אין הגון לירובך בהן, ומשמעו דלהך תי' הוה גדר 'שעבוד' מדרבנן, ולא גדר קנן הגו. ומש"ה לא הוה עבר אף מדרבנן.

והמלוחמות (כבדה"ר) כת' דגورو עליהם להשתמש בהם רעבים כדי להרחקין מלבא בקהליכי.

רפה בא"ד ואין נראת ל"ר דמדאוריתא אסורי בלאו דלא תחתני^ב, כدمפיק רבא וכו'. וכן רשי' (סנהדרין גיג). ומתוך יג), כת' דהבא על הנתינה עבר בלא תחתן.

אבל הבה"מ הביא מסוגין דנתנים אסורים מדרבנן (דוד גור), וסיעתה ללק' דרבא (עליל עז). נתגניריו אסור רק מדרבנן, וכן דעת הרמב"ם והוא לעיל עז.

הרמב"ן (בח"י עה: ובמלחמות) כתוב דאייסור לא תחתן דאוריתא הוה בא' מז' אומנות נתגניריה. ואף דור ראשון של נתיניסי אסור מה"ת. אבל דורותיהם ליבא איסור דאוריתא, אלא דור גור בנתנים לכל הדורות.

ובואר דאייסור לא תחתן לא מנה בו הכתוב דורות (ושאר דורות מותרים ממילא). ומובואר דנה' ר"ת והרמב"ן האם אמר' דבין דאסרה תורה פסול קהיל, דלר"ת הוה לזרות, בין דהתורה לא התירה. ולרמב"ן אין מקור לאיסור. ובגמ' (עליל עז) הוכיחו מהא שלא מנה דורות גבי פצעו דכא (עי'יש). אמנם (עליל עז) מובואר דמזור בעי' לפוטא דלעולום).

וכتب דבסטוגין גורו שעבוד עליהם, וממילא אסורים בדין עבדים. אבל בשיפקע שעבודם פקע איסורם.

בד' ובפ' ר' חיים פלטייאל (מכבלי התוס), נצבים בט' כת' ה' תי' דמדאוריתא אסור רק דורך חיתון, והוא גור גם דרך פלשות חונות. ובמשנה יידין משמע דקי' דורך גור, ומש"ה הביא גורתי דור. אבל במשנה מבכתה לוכה דורך חיתון. בפה. וביאר לפ' מעשיהם מוקולקים מכל האנומות, ואינם ראויים לירובך באומה זו (אבי נתגירין). אבל וזה שובלם להם בקדושה משנתגיריו הרי הוא בישראלبشر.

כו. לבאר' כוונתו דלא חל הגירות בימי יהושע, ואם יבא א' לפניו ויתגיר, יש איסור דאוריתא. אבל בני אסורי רק מדרבנן. אך יש שהסבירו את דבריו דדור ראשון ונתגניריו בימי יהושע איסור מדאוריתא, ושאר דורותיו מדרבנן. ולפ"ז מתני' דאל' אין הולקין הוא אילו ימעז נתינה דאוריתא).

רע"ג תוד"ה וגנויות. והשתא פריך דמשה גור עליזין בעבודת, ואסור ממשום לא יהיה קדש^ב. והפנ"י (כתובות בט) ביאר דע"י שגור בעבודת נאסרו מדאוריתא, דחל עליהם שם עבד. והקוב"ש (כתובות פ) הקשה כיון דבר נתגיירו, איך יפקע יהודותם ע"י הפקר ב"ז. ובכתב דצ"ל דגورو קודם שנתגנירו.

אבל האחרונים כת' דיל"פ דאף תחילת דברי התוס' ס"ל דהוה גויה דרבנן לדון בעין בעבודת. והוה איסור לא יהיה קדש בעין דאוריתא. (ותוט' נסתפקו האם הוה גורו דהוה עבדים לכל מילוי, או דהוה תקנו בעלמא).

רעה שם. והתוס' רא"ש כת' דאף דגורי בעבודת, מ"מ אין להם דין עבדים המינויים לאדוניהם שייה באם לאו דלא יהיה קדש^ב. ואלא גורו איסור חיתון, דאין נcan שיתחנתנו וכמ"ש תוס').

רעט בא"ד ואתי שפיר הא אין בנתנים תורה בעבודת וכו' דהבא ע"ל הנתינה יש לך קנס וכו'. ואף דמדרben הוה גור בעבדים, מ"מ לענין קנס לא תקנו. ועוד כת' התוס' (ועוד יש לפרש) דאף מדרבנן לא הוה גור בעבודת ממש.

וחריטב"א כתוב דגורי בעבודת, ומיהו אינו בשפהה גמורה דין לה קנס, דו זו אין גופה קבוי לאחין ויש לה קנס. וועל"א (כתובות בט). כת' לישיב דאף דגורי עליהם בעבודת, מ"מ לא הקילו שלא יתפס קידושין. וכבת' שעבדים נתמעטו מקנס ממש דלא תפשי קידושין^ב.

רפ' בא"ד ועוד יש לפרש וכו' ומסתמא גור נמי שא' ותחנתנו בהם וכו' דנראין בעבדים וכו'. ותוט' בהמשך דבריו הוסיף דאישתייר בהן שעבוד של

ב. ואף דלא מעאננו דמשה גור חתנות, מ"מ הגמ' מקשה דע"י שגור שעבוד נאסרו.

כא. משמעו דאייל' הקנים להיות בעבדים מיוחדים, ממילא יש בהם לא יהיה קדש. אלא דגורי בעבודת לא הוה הקנאה לאדם מסוימים.

כב. ויש שדנו דא"כ אינה בכלל לאו דלא תהיה קדשה, כיון דתפסי קידושין.

כג. ומש"ה דור נתן לעבודת הלויים. ולא שייחו בעבדים כלל דבריהם בין להקנתם בין לקילולם. והמלוחמות כת' דהטעם שגורו עליהם בעבודת, שלא ידבקו במשפחות המילוחות שבירצאל ולחרחין מהם) אבל בפסולין לא גור.

ועה"ק הרמב"ן דבגמי (לקמן פה) א"י דממוורת נתינהداولיתא, ומ"ה לא קנסו בכתובה לא.

(רף) בא"ד גנרי ל"ת לדוד גור עליהם שעבוד וכו'. ותוס' כתובות כת), פ"י והגוייה שליא יטמעו בני ישראל בהם. וביאר דבשאך פסולי קhalb לא גורה, דעתינימ הוה אומה שלימה.

(רף) בא"ד (כ"ב) וא"ת כיון דעתינו מדאוריתא מלא תחתון וכו'. תוס' ה'ק' דאיסור לא תחתון לא כתיב קhalb, א"ב מנ"ל דמוורת במשוחרר ולמ"ד דקהל גרים לא איקרי קhalb. ותוס' תי' דילפ' משאך פסולי קhalb.

רפה בא"ד ובשפהה אסור מושום לא יהוה קדש ל' וכו'. ותוס' פ"י דכין דלא תפשי קידושין לא ילפי' עבדים ודלא יהא קדשו מפסולי קhalb. (ועוד"ז כת' תוס' גיטין מא. וב"ב יג). אבל הב"ש (ר' לה) כתוב לדעתה הרמב"ם (איסור' ביב' יא,יג) דאיסור ישראל בשפהה הוה דרבנן, א"ב גור עמוני מותר בשפהה. (ובחולק"מ ר' כב) נסתפק בזה). והשעה"מ (איסור' בטו ד, ה' בתפקית שם כה) הביא דזרבש"א (לעיל עז) מבואר דמעריך מותר בשפהה ל', ואף דס"ל דאיסור שפהה דאוריה. מ"מ פסולי קhalb לא נאסרו בזה, וכוקשיות התוס'.

דף עט:

רפו בימי רבינו בקשו לחתיר נתינימ וכו'. לדברי ר'ת הנידון להתר את השעבוד. ובזה שפיר כת' תוס'

והרמב"ן הביא בשם הראב"ד דהגבוננים בתחילת נתגирו לשם גירי ארויות, ولكن אסור סתמן בתחילתן (אף בגירותן). ויהושע ודוד גורו שלא קיבל מהם גרים לעולם. אבל אם חזרו ונtagירו, וקיבלום ב"ד אסורים מדרבן. וכ"ב המאייר (כתובות כת).

ומבוואר מדבריו דחל הגירות של הגבעונים במקצת, ושירק בהם חיתון מדינה¹⁵. אלא כיון דלא נתגירו בלב שלם לא נבנשו לכל ישראל, ומדאוריתא אסורים¹⁶. ומהני שוב לחזור ולהתגיר להיות ישראל גמורו).

וביע"ז כתוב הפניי (כתובות שם) לדיקק מדברי ר'ש"י (ד"ה מהותב) דעתינימ לאו בכל ישראל נינה ולאו בכל גרים, וביאר דלא הוועיל לחם הגירות אלא להוציאם מכלל עכו"ם. אבל לא באו לכל ישראל. ולoli הגוירה הוי רשאין להתגיר, ובניהם יהיו מותרין לקhalb. ובזה גור דוד שלא לקלם.

רפה בא"ד ותנן (מכות יג) וא"ז חן הלקון וכו' מען הנתינה, ומיהו איכא למייד דעתינה אגב שיטפה דמוורת נקטה וכו'. ויש ראשונים שמדרבן לוכה מ/ בעין דאוריתא.

OTOS' (כתובות כת). הביאו דבע"ז א"י גורשה וחלוצה לכחן הדיט. אף דאי' (לעל כד. וקיד"ז עט). דחלוצה דרבנן¹⁷. אך בח' הרמב"ן (כאן ומכות יג) דחה דהתרם קמ"ל שחולצה דומה לגורשה, דאסמכה אקרא דגורשה¹⁸. ועוד כת' (בח' ובמלוחות) דבמשנה במכות חור לשנות דגורשה וחלוצה אינו חייב אלא א', לגלות דלא הוה דאוריתא.

עוד הביא המלחמות דבגמי (כתובות יד) א"י איזו היא עיסקה כל שאין בה לא משום ממזרות ולא משום נתיניות, ובגמי' שם א"י דוחה דאוריתא.

לב. ותוס' ה'ק' דבגמי (גיטין מא) הוכיחו בן מיהא דחצוי עבר לא החתרו שישא נתינה. ותוס' ה'ק' דבגמי (לקמן פה: שם תור'ה המורה) משמעו דף' נתינה מרגלה ליה, שיוכל בניה ליתחר ע"י שפהה. ותוס' דחו דיש בזה איסור, אלא שאינה חרושת, כיון דיש בזה טהרה.

ל'ג. והפתחת ציין דהרב"ע מפאנו (מאמר חיקוק דיז') הביא בשם חז"ל על ישע אבי דוח, שבוקנותו חדש דלמא יש איסור עונונית ומואביטה, ופישש מאשתו. אך לקיים يولעבר אל תנח ידר' (לעל סב) ביקש לבא על שפהתו ושותהה על תנאי.

בז. ולכאר' תפשי קידושין, וכదמשע בכל דוחתי דהוה חייבי לאוין דתפסי קידושין.

כח. וצ"ע גור זה דהוה ישראל במקצת.

כט. והרמב"ן (מכות יג) ביאר דאי לא קתני לה כל חיישי דילמא גגב דרגייל יישלי למתניהו טעו בה תנאי. ולפיכך תנא סיפא לגולוי על רישא דלאו דוקא, ובול היבא דקטני לה בראורייתא לאו דוקא אלא שגורשות לשון התנא הוא.

ל. דחלוצה מגורשה קא מר宾ן לה, ומ"ה קתני לה בודהה בכל מקום, אבל נתינה לאו ממזרות אתאי, ולמאי הלכטה קנייה לה היב.

לא. והיאר אנו יכולן לדחות דברי רב שש ורבה ורב חסדא بلا ראה גמורה.

עבדים קינויים אלא בעין עבדים. והרמב"ן ורש"א כת' דאך לצד דהוה איסור חתנות דרבנן מהני הפקר, דלא גור איסור בהדריא לבא בקהל, אלא גורו עבדות, ומילא איפסל ל Kohl.

רפט' שם. דהפקר ב"ד הפקר. המג"א (תרוץ כב) ה'ך דלבאוורה משמע (גיטין לו): גבי פרוזבול דאך ע"י הפקר ב"ד נחשב שהב"ד השני מבטלם דברי ב"ד הריאשון. וכות' ומיהו י"ל ומהם דמי מילתה דאסטרוא, שע"כ נמנען מלhalbota.

רצ' זפלייגא דר"ח בר אבא וכו' ה'ך מזבח וכו' אין ביהם'ק קיים שרי. תוס' (בע"א) נקטו דמ"מ בשיבנה ביהם'ק יחוורו לשעבודם. ותוס' ביארו מ"מ יבולים להפקיע עבשו חלק העדה, ועי' שוב לא יהול השעובה.

רצ' (א) ה'ך העדה לאעט'ם אסורה. פרש"י עד שיתירוהו. (ור' חייא בר אבא לא פליג בחלק העדה). אבל הריטב"א דיק פליג אף בהה, דלulos אסור. ב"ד של רוד גורו שלא יתרו.

סris

רצ' (ב) סריס חמה. פרש"י ממיע/amoo. וסריס אדם שננטהרט לאחר שנולד. וכן הרמב"ם בפיה"מ פי' סריס חמה דהוה סריס משעה שיצא לאוויר העולם. אבל העיריך פי' בגין דעתש ע"י קדחת של אמו ובכדיאתה בגמ' פ'.

והקר"א הביא מהירושלמיadam הושיט ידו למיע/amoo וסרטו לא היה לו שעת הבושר. והקר"א הקשה דאך קטן אין מולייד, ואם נסתרש בקטנות אמא נחשב בר הקמות שם, וע"כ דבר שלא היהת מתחילה ברטיו נחשב שעת הבושר.

אסורי לבא בקהל ממשום צד עבדות שביהם.idis קניין איסור מהמתה שעבורו למזבח. וליד מי בעלים על קניין איסור זו, ולכאו' ל"ש קניין כזה להקדש, ע' גיטין לה'.

ד. והמקד"ר (קדשים לה) הביא דכ"מ בפרש"י (כתובות קו) דהפקירו מעות תרומות הלישכה למגיה טפרים וכבר. ועוד צי' (ב' מ' קיח) דתנקנו שכר מהקדש לשומרי ספיחוי שביעית מתרומות דלישכה. ומוביל דוכחה במעות ממשום הפקר ב"ד.

ה. ועדעת הרמ"ה (בחי' מכת"ג גיטין שם) דנחשב עקיורת דבר מן התורה, אף דהמג'ני ע"י הפקר ב"ד. והרמב"ם (ממורין בד' כת') דלפי שעיה יבולות לתקון ע"י הפקר ב"ד, ולא חשיב שמובל תקנת ב"ד הריאשון.

ו. אמן לכאורה יחשפ' פצעו דכא, דהוה בידי אדם, ויפסל.

דמנהני הפקר ב"ד. אבל לפresher' הנידון להתר את האיסור חיתונו. וצ'ב האיך באו להתייר, וכבה'ק הרמב"ן. ותוס' (בע"א) עמדו בודה, וכות' דלמש'כ' (בדעת רשי') דלא זהה עבדות ממש, אלא אכן נכון שיתחנהו בהם כיון דנראין עבדים. ותוס' כת' דנחיא השטא ק' הגמ' דע' שיפקיעו השעבוד ע"י בן יהא מותר להתחנן.

והרמב"ן כת' דרכ' גורו עליין שיידו חוטבי עצים וושאבי מים, וישראל משתמשין בהם בעבדים. אלא דכוונו בקר אלא כדי שלא יזרו חוררים ומוגירין ומיטמעין בישראל. ובימי רבי רצוי להתיר חלק שעבדם ולקבל מהם גירות. וודע פ' הרמב"ן כיון דרכ' איסור זהה מחייב קנס שקנסום דוד, אם ראו ב"ד שרואין לרחים עליין יכולין היו לקרבן, ואין זה כmbטל דברי ב"ד חבירו.

רפ' (ה'ך מזבח מי יתר. מוס' (בע"א) מבואר [לב' הפני] דהינו שעבוד לעבוד לモבה'. אבל המודרש"א (כתו' כת') דלדעת רשי' כוונת הגמ' דל"ש הפקר ב"ד על איסור שפהה. ווחלק מזבח היינו קניין האיסור. וזהאהרונים (שם) ה'ך דמשמע בסוגין דקאי אשבעוד מזבח?.

OTOS (כתובות כת'), כת' דआ"ג דקי"ל הפקר ב"ד היה הפקר (אף בחלק המזבח), היינו לצורך. אבל זה אינו צורך כל כך. וופשיט'ל לotos' דמגהני הפקר ב"ד אף בממן הקדש').

רפ' (תוד'ה בימי). אין זה מבטל דברי ב"ד חבירו דהפקר ב"ד הפקר. וכ"ב רשי'. והריטב"א ביאר דמפעקים ישראל זכות שיש להם עליהם, וכמפעק עבדו, ומילא אשתרי איסור חתנות שביהם. ואפי' למ"ד מפקייר עבדו צרי' גט שחזור (ע' גיטין לט): הכא אין

והפתוח'ת הביא דמבוואר דלצד שיש לו איסור עמוני ומואבי, ההורר בשפהה.

א. בפסותו משמעו דמעולם לא גורו איסור חיתונו, אלא דהוה סבירא שאין ראוי שיתחנהו. וועל"פ דלulos הויה גירה בפנ' ע. אלא כיון מותרין בחיתונו. וועל"פ דלulos הויה גירה בפנ' ע. אלא כיון דתלו איסור חיתונו בשעבודה, מש'ה הותר ממילא' כשבטול האיסור חיתונו. ועוד אפשר דלulos צרי' ב"ד שני להתייר, ובמקרים שהגירה תלי' בדבר יש כח לב"ד שני ואף שהוא קטן מהראשון להתייר.

ב. ואף ביהם'ק אינו קיים, ואין למי לעבודה, מ"מ עצם השעבוד קיים. ובזה פליג ר' דחיא בר אבא.

ג. אבל השיטמ'ק (כתובות שם) ביאר דדעת רשי' דקו' הגמ' חלק מזבח מי. יתר, והוא חיזע עבר וחציו בן חורין, ואכתי

ורודר'א (לעיל מט): הקשה דבשעה שנעשית איסור פצוץ'ד נימא דיפקע הקידושין לר' עקיבא. دمشמע מידרברי רשי' (לעיל מט): דאיilo נעשית ערוה פקע קידושיה^ה. וא"ב אף חיבי לאוין לר'ע. וצע'ג. וורוע'א הוכיח מקו' זו דכובות רשי' (שם) באופ'א, ו' תוס' (קידושין סח). אך הרמב"ן ותוס' (לעליל מט): נקטו בדעת רשי' דיפקע קידושין בשנעשית ערוה.

ויש אחראים שתלו נידון זה במח' אמראים. וסוגין
כמ"ד שלא פקע אישות בבדיו.
והווגן יוט (קמ"ב בהג') תי' דשאני פצע דכא
ודחפסול בעל ומ"ה לא פקע קידושין, והקידושין
וחחל באשה, וכן לשאינה רואה נפקע^ט. והחזרנים
וביתם פצעו דכא לא נחשב פם באישות, ומה"ה לא פקע
הקידושין^ט. ועוד מש'כ תוט (לקמן פה: ד"ה שייר) שלא שייך
ק"ו בחומר לה נאסרה, לאסור ליבם וככמו סותה ומהזיר
ונורשותו לעילayan, שלא שייך אלא בשנעשה באשה שום
מעשה שנאסרה.

_mbora' (לעיל ט. וכ'ם) דלא' עקיבא חייבי לאוין בערים, ופטורות מחייבת יומם". ופטורות צערותיהם. ותוס' (לעיל ט.) תמהנו דאך לר'ע נימא מדעשה דוחה ל'ת, ובkowskiת הגמ' (לעיל ג:) דגנימא

שהיה סריס בשןשאה.

ילג. והאחרוניים (קוב' ש' גב' גיטין ו) הקי' דנימא דברין שנשנא
ובהיתר, ולא יחול אישור פוצע דבר כל', ובdae' (עליל ט' טא').
גבאי איסורי כה'ג. ותוס' (עליל כ) ביארו דכשנאה בהיתר
מגנוויל בלא דוחית לאו' לע' קרא דיןנו נארה. ובפישוטו אידי'י
האיסורין. וש שהוכיחו מזה דעתו' קאי בפסול' כהונאה.

יד. אלא דגלי קרא בסותה דלא פקע קידושין, וילפי' אף דתפיפי קידושין מכאן ולהבא. ואין הولد ממזר. ווע' מש'ב לעל שבע.

טטו. וע' קה"ז (לז), וע"ע אהרון דאוריתא (ט).

טו. וכ"ב המאייריו (בא) דוטה שאני דיסורא מדידה קאתי זווארואילו זויתה תחת היבם היהת נאסתרת עליו במו שנאסורה אלבעלן, אבל הא לא איתיליד בוגפה מיד ואיסורה מבעל סאותני.

ג). ביוון דלא תפשי קידושין (ובدلעיל ב').

רצץ ר' ייש לו רפואה. הקובה"ע (ס א) ביאר נחשב 'בר הקמות שם'. (וכמ"ש תוס' ב. ד"ה יbam) דסגי שהיבם ויבמה ראויין להקמתו, אלא דפומיה הוזא דכאייל ליה!. אבל בשאן לו רפואה נחשב לאו בר הבי.

והקובעה"ע (ח יז) היביא מדברת הרמב"ם (איס"ב א' יא)
דרסילס חמה זהה משמשת מתי, והקשה דתוטס' (נג' ד"ה
שאנטווו) בת' דההמשמש מות לא קנה ביבמותו. וכן
דמסתבר דאף פצע ערך הוא כן', ובכתב דשםא
הרמב"ם לא אמר אלא במני שנולד בר, ולא שנתרס
את' ב' כ'.

רצד) מכדי שמעי לdry וכו' וחיווי כירויות לאו בני חליצה וובום וכו'. פרשי' דסרים אדם מהחיבי לאוין, דהוה פצעע דכא' וכו'. ופרשי' (דכין) דדאסורה על היבטן לא רמי קמיה ואבראי קאי, وكאי באיסור אשוט אח'.

אבל בתום הרא"ש כתוב דקושית הגמ' שלא התPsi קידושין ודראשון, ולא הייתה אשת אחיו מעולם. דרישנו דאייר' דהיה פצע עמייקרא. והתו' רא"ש כת' דרישנו ליה לרשי' דיל' פ' דעתשה סריס לאחר שנשאה^ב. רתפסי קידושין בהיתר ואח' ב נאסר. וכשנפצע לא פקע קידושין^ב.

ז. לעיל סו. ותוס' מד.)

בדקו האם יכול להקשות].

ט. ואפשר דאין כוונת הרמב"ם בכל סריס, אלא דיש נול סריס דאינו מותקשנה ומהאחרונים לא הביאו סימן זה להוכחה דאינו סריס).

ו. ביבר-רשי (טבלה ב), דבל סרטס אומן הרה פצע דבא. ומט' (טס) החלוק וධשותה בסל עיקריין לא שמענו שייה אסור לקלימינה. ודנתנבראר (עליל עה) גדרי פצע דבא דתלי בשלימותם ועודוקרא"ז והשלג' הקשו דמשבח' לסרטס ע"ז חול' בווי שמי' אמר ברבריאן זון

יב. והלך דבמשנה ממשמע סריס אדם דומיא דסריס חמה
יב. וכעת משמעו מדברי רשי"ז ודוקא היכא דבראי קיימא
 בחוייבי בrichtות (וא"ע חלייצה) חובי באיסור אשת אה. אבל
 חוייבי עשה (ודרמייא קמיה להחליצה) ליכא איסור אשת אה.
 וופרשת דרכיכם טהפק בוה' (ע' מה שהו לעיל ג' וכו').

רצח) א"ל אבוי ולתי איסור פצעו ונידחי עשה דיבום, מי לא תנן וכו'. דדרעת ר"ג דכשנعشית ערוה לאחר שנפלת ליבום הותרה לשוק. אבל דעת רבנן דיקודושין לא מפקיע זיקה (ע' בסוגיה לעיל יי' ויח'). ותוס' (לעיל ייח') כת' דהיכא דכבר נשא אחותה אף מודו בה. וזה ע"ש בסמור.

רצט) שם. ולתי איסור פצעו ונידחי עשה דיבום^ט וכו'. לשון הגמ' דהאיסור חייבי לאוין 'דוחה' את מעותם יבום. (ומש"ה אף לאחר שנפלת ליבום, גדר 'ערוה' דוחה את המוצואה). והאחרונים חקרו בשנعشית ערוה לאחר נפילה, האם זהה בגין פטור עליה^{טט'}, או דוחה איסור בעלמא ליבום ואינה פטור^{טט'} ערוה, וכיון דaina עולה ליבום פטורה אף מהליצה^{טט'}. (זהה החרונים הביאו דמשמע בכמה סוגיות ערוה לאחר נפילה זהה גדר פטור שונה). אבל הברב"ש (יד ב) הוכיח מסווגין לאחר נפילה חל דין עליה ולצורך, אף בחיבבי לאוין לאחר נפילה יש פטור ומש"ה לא אמר' דעשה דוחה ל"ת, וכמ"ש הראשונים הנ"ל).

ובח"ר ר' שמואל (א ג) ביאר דין' זהה רבה ובאי, דרביה ס"ל פטור ערוה והו דוקא בשעת נפילה. ודוקא אחות אשתו דוחה חייבי בריתות פטורה אף לאחר נפילה. אבל בסוגין בחיבבי לאוין אמר' עשה דוחה ל"ת, כיון שלא נפטרה בשעת נפילה.

עשה דוחה ל"ת שיש בו ברת^{טט'}. והראשונים (הרמב"ן שם) תי' דגלי קרא שלא תפשי קידושין בעירויות, ומ"ה מפקיע זיקה? והאחרונים ביארו דיסור תי' הראשונים דילפ' פטור עליה' בחיבבי לאוין לר"ע וכבריות. וכיון דיש' פטור מיבום ל"ש עדל"ת^{טט'}.

רציו ר"ש י"ד"ה זקן. נקט فهو בהדי הנך משום דדמי ליה וכו'. ותוס' (לעיל ב: ד"ה אם) כת' דה"ה לבתחילה. ובכ"ט תוט' (סוטה כו. ד"ה אשת) זקן ודי מותר לקימא, וכן שתה בוס עיקרין אינו אסור בקהל, ונקטם אגב פצעו דכא).

אבל בח"ר ר"א מן ההר כתוב דלבתחילה אין לו ליבם ביוון דלאו בר אולדוי, אלא לחלוין. ומהו מכביים ליבא איסורא [לקיימה]^{טט'}. ובכ"פ הרמב"ם (יבום ו ד) וש"ע (קבב י). והగרא"א (עה"ג לעיל ב) הביא דגרשו בבריתאת חולצין ולא מייבמין. והביב"ש (קבב יב) כת' זקן אסרו לבתחילה מדורבן^{טט'}, אבל זקינה מתיבמת לבתחילה^{טט'}. והקר"א ה'ק' מאייה טעם יאסר, ואף מדורבן^{טט'}.

נפלה ולכוסף נפצע

רציך) א"ל א אמר רבה כגון שנפלה לו ולכוסף נפצע. פרשי' דהווקקה ליבום, וציריך חילצה לאפקוע זיקה. והריטב"א ביאר דכיוון דבשעת נפילה זהה חוות ליה,תו לא משתלף מינה זיקת יבום. (משמע דחויקה לא פקע בכדי, ואף דמעבשו ליבא סיבת זיקה. וע' בסמור).

בד. וביאר דראואה לביאה טפי. בפה. ואנמנם מ"מ נחשב עצה שאינה הוגנת, ע' מש"כ בזה החזו"א, הר' לעיל מוד'.
בו. והאחרונים עמדו על לשון הגמ' 'nidchi usha dibum' ובפשותו היה צל דלא דחי מעותם לאיסור פצע דכא. או עכ"פ כיון דוחה פצעו דכא, פטור מיבום. ומישמע דכיוון דנפלו ליבום, חל דין יבום, עד שידחנו איסור פצע דכא וועורה דחויבי לאוין לר"ע).

בו. וכן מבואר בגמ' (עליל ח. לחדר לשנא) דילפ' 'עליה' לנשא מות ומת ואחר' נשא חי' ונסנא אחותה לאחר שנפלת ליבום, ומබואר דיש בזה פטור עלייה.
בח. וכדראי (לעליל ב) דעריות דaina עולה ליבום, איןו בכלל לחתה.

יט. לולי פטור עליה'.

ב. והראשונים דנו מנ"ל הא, וע' מה שהר' לעיל שם. בא. ואחרוניהם דנו האם ותוס' נקטו דלבא פטור עליה' (דמנ' ללמדך חייבי לאוין מחיבי בריתות). או דאייל' עשה דוחה ל"ת א"ב א"כ אכן איסור, ולא איכפ' דיש פטור עליה'. כב. והמאירי כתוב דהוינו בשערין יכול להקשוט, אבל בללא קישוי אם בעלו ל'ק. ווע' תוס' לעיל נג':

טג. וככתב דמודאו ריתא מהני, דכמיה זקנים מולדים. ווץ' ב כוונתו, דאך אם אינו מולד, לא מצאנו דסריס דהיה לו שעת הכריש אסור ליבם. ולכואורה זקן נקבע עפ' בבריאות, ולא לפ' שננים. ואירוע הכא בזקנים דלאו בר אולדוי, א"ב מה מהני דיש זקנים דמולידי'').

והיה ס"ד דחויה לכתילה ל'בום^{ל'}. קמ"ל דעתינו אישור ערוה ודוחי ממיעות יבום).

שא) אלא אמר רב יוסף הא תנא וכו' סבר מהיביך לאין דשאר וכו'. הריטב"א דיק דמשמע לכתילה מתיימות ודקון דלא הוה ערוה,อาท' עשה ודוחי ל'ת'. וכ庖 הדרך מ"ד ל"ג גויה ראנונה אטו שנייה. ועוד כת' דאפשר דדווקא פוצע דכא העמידו אדין תורה, לגלווי דריסים אדם חולץ ומיבם, להוציא ממדעת ר"א. ושוב דחיה הריטב"א דלעולם חולץ קאמו.

شب) איקרי בגין וכו' אמר רבא א"כ וכו' פריש חמה שעה א' קודם מיתהו. פרש"י אלא אמר' הואיל ומייקרה בר הקמת שם, והנ' לא שנה. הריטב"א הקי' היביך למידים מהא דמנהני [למת] שעת הבושה, ושוב נסתרש, דכיוון דהיה לו שעת הבושר ומועלם היה בר הקמת שם^{לה}, ולכן יקימוו אחיו אחר שנסתרש. אבל בשוחטים עצמו הימים אינם בר הקמתה

שם, ולעולם לא יהיה ראוי להקמת שם. וצ"ע. והקובה"ע (ס א) ביאר סברת רבא דאמ' דגלי קרא דשעת הקשר מליטת היא, ולכן נחשב אף עבשו' בר הקמתה שם. אבל ר"א בגין דנעשה סריש נחשב דכבר איןו בר הקמתה שם.

וכ庖 דבפושטו ה"ה כשבנעשה היבם סריס היבמה נפטרת בקר^{ל'}. אבל כתוב דאפשר דר"א מודה דכיוון דבשעת נפליה היה ראוי להקמת שם וחל עליו דין יבום, מונני הארץ דהיה שעת כושר משחלה הדין יבום^{ל'}, ותו לא פקע, וסריס אינם בעורה דחיה אישור.

ש) מי לא תנן ר"ג אומר וכו'. הרשב"א הקשה האיך הביאו מדברי ר"ג, הא ר"ג סבר דעת זיקה (ובראוי לעיל יה). הילך קילא ליה ומודחיה. אבל לדידן דיש זיקה י"ל שלא ATI אישור אהות אשה דברת זיקה ומפקיע. ובמ"ש הראשונים (יה) דלמ"ד יש זיקה בשקידש את אהותה ציריך חיליצה.

והרישב"א העלה צד דרכ' הגם' בסוגין אליבא דר' עקיבא, דס"ל (נדירים עד). שלא יפר נדריה, משום דעת זיקה בט' אך ה' דרבא^{ל'} ורב אש' (נדירים שם) פירושו הטעם משום דעת זיקה חיבין עליה סקילה.

והרישב"א הוכיח מסווגין דנישואין דלאחר זיקה פוטרין בלבד כלום (ובדברי התוטס יה: הנ'ל). דזיקה לאו דאוריתא, וליבא בין ר"ג לדידן אלא דלר"ג מותר לינשא, ולמ"ד יש זיקה לכתילה לא דיןין לה. אבל בשער ונשא לב"ע מידתי ומורתת לשוק^{ל'}. זיאוף דבשקיידש בעי חיליצה לב' ולא פקע זיקה לב' כשבנעשה פוצע דכא דמי לנשא, ופקע זיקה.

והרישב"א כתוב דסבירא זו רוחקה מאוד בעני מורי הרב, דאי זיקה בקידושין ולמ"ד יש זיקה, היכן אשכחן דעתו נישואי לאה ועקרו קידוש רחל. ואילא חשבא קידושין, אף' קידושי לאה יודה. ווע' מש'ב לעיל יה:).

והרישב"א תי' דאפי' למ"ד יש זיקה, לא חוויא ליבומי לכתילה. ונדי לצריכה חיליצה, אך בדיעבד בעלו ל'ק, דהוה ביאה פסולה וצריך גט וחיליצה. והאחרונים הביאו דמבררי הריטב"א דאפי' מדואיריתא לא פקע זקת אהותה למ"ד יש זיקה,

לד. דע"י סברת 'אין' בדין שיפקע זיקה (עדין ראייה ליבום, והיבום דחיה את האיסור מדין עשה דחיה ל'ת'). ולא רק דמנוני שלא נפקע זיקה, ולא תעאל כלל חיליצה.

לה. ועוד יה' ר' קרא דבשעת החילית נישואין היה ראוי, ואישות זו היתה ראוייה להקמתה שם. וגם זה בכלל קושית הריטב"א, ועכ' ה' הגם' מוכיחה דנחשה בר' בר הקמתה שם, ולא בעי שהיה בפועל). ואפשר לדלמ"ד נישואין מפיין אה'ג, אבל למה דק"י"ל דמיתה מפתת לא תלייא כלל בכתילת נישואין.

לו. והקשה דנימא כ"ש כשם היבם, דחיה כמו נסתרש, דמכאן ולhabא איןו ראוי להקמת שם ובקידושין יד בעי ילפ' למיתה היבם).

לו. והביא בעי'ז מעאו בכמה מקומות, דיש חילוק בין היכא דחיה שעת הקשר וחל עליו הדין, לשעת הקשר קודם מועד דין זה.

בט. וכראיה בגמי (שם עד), וב'ב רשי' (לעיל יה) ווע' כת' מש'ב הראשונים בויה).

ל. (נדירים עה). והרישב"א הביא דבמוצעת ספרים גרטו הכה רבא, והכי מקשה אבי לובא והא רבא לשיטו י"ל דר"ע סל' דיש זיקה).

לא. והרישב"א הביא בשם רבו להקשות דאי'ב (הקדש אהות יבמותו יבנין לחופה, וע"י נישואין נפטרת היבמה). וכ庖 לר' יהודה בן בתירא לא חישין לביטול מצוות יבמין. וע' בזה לעיל יה:).

לב. ובמ"ש הרשב"א (יה: ומאמ') בשם הרמב"ץ דעתו בדין שירצעה מקודשת מפני מקודשת. או במ"ש חות' (יה) דנראאה כנושא אהות זקופה.

לג. ומסקנת הרשב"א (מא) דחיה דרבנן, וע"ז בסמור.

הרמב"ם (אישות ב ג גבי בת, ושם יג גבי בן). והרמב"ם (ב יד) כתוב דכ"ז בטריס חמה, אבל סריס אדם (שהתכו או נתכו או מיעכו אברין) הוא גדול מבן י"ג ויום א', דאיינו מביא סימן לעולם². והאחרונים דנו א"כ נימא דספיק פוצע דכתה שהביא אח"כ שערות, והוחך שהוא שר³.

והמהרי"ט (א נא) כת' דשנים וסימנים אינה עיקר הגדלות ושחן גורמיין הדין⁴, אלא זהה בגודר סימן והוחחה לגדלות⁵. תעד שורי סריס ואילונית נעשין גדול بلا שערות⁶. והפרמ"ג (פתחה ח' ב' יא) וב"מ (קנה יב, וקעב ז) כת' דסריס נחשב גדול מבן י"ג י"ג דאמורי מסתמא היה מביא סימנים מבן י"ג ומשם חזקה לרבעה (נדה מו). ומהו: דמשגהיגי לכל שנים תלין שהביא סימנים⁷. (והפרמ"ג ובית מאיר הביאו מכאן דמגני חזקה הרבה מודאורי⁸, היכא שלא שיק בירורו). אבל הגרא"ח (אישות ב ט ד"ה ונראהה כת' דגדלותו של סריס זהה בשנים בלבד. דהכלכה למשה מסני דישוער גדרתו הויה בשנים⁹. וב' ב' היד רמ"ה (ב"ב קנה:¹⁰).

שה) כי תנן הדיא **לענשין וכור**. רע"א ה'ק' דהו"ל למינר לענן חיליצה וдушיק בהה, דזהה גדול שיבול לחולין.

גרה ומפרשת פרשה בבחמה אורה תאכלו, והפרשוט אין דבר המכשיר, ואין אלא סימן להבחן בין הבחמה הטהורה לטמאה.

ה. ועוד הביא מהא דבניהם בסימנים (ע' לעיל יב) (והגרא"ח הוכוויי מכ"ז להיפך, ע' בסמוך). ובזה ר' רואבן האריך בזה (חו' לעיל יב).

ו. ובגמ' (שם) אי" דאמורי כן דוקא לענן מיאון, אבל להיליצה ברוקים. והאחרונים נקבעו בדעת כמה הראשונים לד"מ חזקה זו בדארתיתא. ע' מג"א לא, ואשות רע"א ק' ז. אבל דעת הרמב"ן (חולין ג, ומלהנות שם י. ד. דרב"ס) דלא סמכ¹¹acha' אחזקה היכא אפשר לרברוי.

ז. והגרא"ח (שם) העמיד מיח' הרשונים האם בכל קלען השנים הוה חלק מסימני דלות, או דזהה רק תנאי שלא נארה דזהה שומאי, אבל אילו ייבאו סימנים תוך י"ג יהני ווע' מש' ב' בזה לעיל יב:

ח. דהרמ"ה (שם אות קמ') כת' דכי מעכבי שערות בגין דזה לשערות דכל מה דלא מייתי שערות בחזקת קלען, אבל סריס גולות דידיה תלי באשנים לחוז. וסימני סריס לגלו' דמבי' אתיליד ה' סריס, ולאו בר אתיי שערות.

דף 5.

שג) וליזוש שמא הבריא. הריטוב¹² באיר דקו' הגמ' דיהא ציר חיליצה מספק, ות' מוקמינן לה אחזקתו, דמלתא דלא שכיהה שהבריא בינותים. והאחרונים דנו מה ס"ד דחישין שהבריא, דבין דעכשו סריס לפניו אמר לא אמר' דהיה כן מעולם, ודנו דתלייא האם אמר' חזקה דהשתא.

ורע"א (על Tos' בע"ב כת' ע' הפראונים דאמורי' חזקה מכח רוב, ואף שהבחמה נמצאת עבשו טריפה הגבינות מותירות. דבין דהוחזק ע' פ' רוב דאיינו טריפה, אמר' חזקה דנטרפה כמה שיותר מאוחר. והז' בין דהוחזק ע' פ' רוב דאיינו סריס אמר' ע' פ' חזקה דנפסל יותר מאוחר, ואיינו סריס מעיקרא. וב' החזו"א (פא ז).

ורע"א כת' דמ"מ מסתבר שעדייף טפי לונר דCKER דהיה מעולם, וע' פ' חזקה לומר דלא נשנתה הגוף. והחزو"א כת' דאיילו נתרפא מתרבר דאיינו פנס סריס, אלא חולי בעלמא, ולכן חישין שנתרפא.

שד) ורמינגהו בן כ' וכ' והוא הספרים וכו'. פרשי¹³ כלומר ונולדו לו סימני סריס (בדאיתא בגמ' נהז מז). ומובואר דאך שיש לו סימני סריס איינו גודל עד שיביא שערות או יהא בן כ'. וב' פ'

א. והגוב"י (ק' ז) כתוב דלא מצא מקורו של הרמב"ם דריסים אדים איינו מביא סימנים ושהרי במא שנטפצעו אביו אין מהלה על כל הגוף, אבל מי לנו גודל מהרמב"ם בקי בכל הש"ס וכו' ורפואות.

ובב"מ (קעב ז) כתוב דיש לדיקין בן מסתימות הבריאתא (בסמור), אכן הסריס נעשה בן סורר וכו', ומישמע דאפי' סריס אודם.

וזהגרא"א (קעב ט) כתוב דכ"מ מהא דלא העמידו את הבריאתא דר' אליעזר בריסים אדם.

ב. והגוב"י (שם) היביא דוחרב מוריידיל דן דספיק פוצע דכא שהביא שערות, נימא שמצויה עליו דמותר בקהל. וכן הסבירים הבית מאיר (שם). והגוב"י כתוב דמ"מ ח' חישין שמא השערות הם שומאי. אבל היביא בשם הרב מבראדור דיתכן שיש מיעוט סריסים מבאים שערות.

ג. אבל השיטמי¹⁴ (ב' נא בה שיטה לנ"ל) כת' דביבאת השערות הוא הגדלות, ולא רק ראייה על הגדלות (ונפק' מ לדין חצי דברה, ע"ש). (ע' קוב"ש פסחים ב).

ד. דשנים וסימני לא כתבי בקרא, אלא גודלה וקטנה כתיבא. והשערות הם סימן בעלמא שמסרו לנו סימני להבחן בין גודלה לקטנה. וכך שמר סימן בבחמה טהורה, מעלה

שׂ) רב אמר גנשא בריס למפרע, בפשטו סברת רב דעת" סימני סריס מתרבר דזהה סריס, וגדלות סריס זהה מבן י"ג (ובן"ל) ומושם חזקה דרבא או משום הלבהה). וסימני סריס אינם שייכים כלל לגודלותו^י (וכ"כ הגר"ח בעד הריאשן, ושוב הסיק כן בעין וועד). והגר"ח (שם) כתב דיל' עוד דאך לר' בעין דוקא סימני סריס^ז, אלא דס"ל דעת" סימני הסריס, הגודלות זהה למפרע. ולפ"ז עבשו גנשא גдол, וחל עי"ז למפרע^ט.

אבל הריאשונים (קידושין ד). הביאו בשם הראב"ר דאגלאי למפרע דזהה גודלה רק משעה שהבייה סימני אילוניית^ט. ואמרוי' דאגלאי דעת" סימני סריס זהה גודלה. אבל דעת שאר ראשונים דרב סימני סריס אינם פועלם הגדלות.

שׁ) ושׁמוואל אמר קטן היה באוטו שעה. הריטב"א ביאר דמוחזקין ליה בגודל משנת י"ח, דמוחזק בסрис.

ובפשטו סברת שמואל דסימני הסריס הם פועלים הגדלות, ומ"ה לש"ל למפרע כלל. ולא סגי בשנים לוגדלות, כל צמן דמחוסר סימנים^ט. ובחי' ר' מאיר שמחה כת' דעתה שמואל דלא מהני חזקה הרבה שהיה ראוי להbias סימנים מבן י"ג, דamaroi' הויאל ואישתני אישתני (וכדאי' בכוורת מב^ט).

אבל הגר"ח חידש^ט דאך לשמאל עי" סימני הסריס היה ראוי להיות גدول מבן י"ב, אלא דס"ל דלא

שׂ) איתמר אכל חלב מבן י"ב וכו'. פרש"ז אתינוקת קאי. וכ"ד תוס' דקיי אנקיבה. והרמב"ן הקשה דהגם נקט סימני סריס ולא איילונית, משמע דקיי אוכרי. והרמב"ן פי' דרב ס"ל מבן י"ב ויום א' מהני הבאת סימנים, וכמ"ד (נדה מו) תוך הזמן בלבד לאחר הזמן. והרש"ב^א הקשה דרב (בסוגיה שם) סבר תוך הזמן בלבד לאחר הזמן, ועד הקשה והריטב"א דאפי' למ"ד תוך הזמן ככל אחר הזמן, ה"מ כשמייח להbias שערות ממש, אבל בסрис די שנדרן אותו בגודל מזמן רוב התינוקות, משנהת י"ג ואילך.

ולבד (הנ"ל) גודלות סריס בי"ג שנים זהה מדין חזקה דרבא, א"כ צ"ע סברת הרמב"ן, תוך הזמן לא שיריך חזקה דרבא. ובחי' ר' שמואל (ט ה) פי' דברי הגר"ח (זהרמ"ה הנ"ל) גודלות סריס נקבע בשנים, וכיון דמהני גודלות מבן י"ב ויום א' (ולמ"ד תוך הזמן), א"כ אף בסрис סגי בי"ב. וביאר דעתה הריטב"א דבכל קטן שנים לא מהני לוגדלות, ורק בסрис נתהדר דין דין לא נקבע לפי רוב התינוקות.

והרמב"ן סיים אבל נקיבה אינה אילונית עד י"ב שנה וששה חדשים^ט, שמקונתה יצאתה לבגר (סדרMRI' בוגר' בסמור). ואני נעשה גודלה אל עי" הרגשות. והגובאי (אה"ע ת מנו) הביא את דברי הרמב"ן דכיוון דאי' להחשב בוגרת עד י"ב ומצתה, ע"כ תשאר קטנה, כיון דבאילונית לא נתהדר שערות. (וע' בסמור).

יד. ומשמע בונתו דחל למפרע עי" הסריסות, ואפי' הבייב מלכות העטירה שלו, ואף על הזון שודיה. ויל"ד עפ"ז מש"ב תוס' דນחשב איגלאי מילתא למפרע, וביאר האחרוניים דלא תלייא בעתידות).

טו. ולפ"ז הוא דאי' בוגר' אבל חלב מבן י"ב, הינו משוחבייה סימני אילונית. וקמ"ל דאפי' מבן י"ב.

טו. והגר"ח חז' דביסיס אדם מאי אייכא למימור, דהא הסיסיות נעשית ביידי אדם, ולא ייחסב סיון. ומובואר דאול' בתור שנים.

טז. דכין דחוינן שהוא סריס, ושותה מכל העולם. עי"ז חיששין למלעתא דאך בשאר דברים יש בו שינויים. ומ"ה לא שיריך חזקה שהיה מביא סימנים, ובין דליך חזקה דינו כודאי קטן). יה. ליישב קו' תוס' (ר"ה אילונית) לדעת הרמב"ם, ע' בסמור.

ט. וכן תוס' (נדה מו) נקטו דסוגין קאי בוכר, והרש"ש הוכיח דסל בדעת הרמב"ן.

ו. ועכ' פי' למ"ד תוך הזמן בלבד לאחר הזמן.

יא. והמושג"ל (עלבים ד א) הביא כן מדברי הrinteb"א (קידושין ה, ע' בסמור), והתמה דזהה נגד פשوطה הגמי דירן. אבל לדברי הרמב"ן הגמי קאי בוכר וגדלות דרייה תלייא בערונות, ורק בקומה תלייא בערונות או בגורות. אבל הrinteb"א בסוגין לא ס"ל כן, ע' בסמור).

יב. והגמ"ח הביא כן ממש"ב הרמב"ם (ב' י"ב) דסבירס ואנדראגינוס נשים גודל מבן י"ב או י"ג. ואף דסימני הסיסיות היו מקטנותו, עי' שהחזק סריס הזה גדול עי" שנים לחוד. ודסימני הסריס אינם בעיקרים דין סימני גודלות). ווע' לשון הרמ"ח, דחי' לעילן.

יג. דהלהלמ"ס דע"י שנתברר דהוא סריס, ותלייא בהבאת סימני סריס בפועל.

ובמשנה (לקמן צו) ממשמע דברן כי שלא הביא סימנים שקידש לא בעי הלייצה וגט. והאחרונים החק' דוחישו שמא יתברר שהוא סריס למפרע.¹⁵ (וכך' היב' "ש הניל').

התורתה ספק

שי תוד'ה נעשה. אע"ג דבשעת התראה הוה ספק וכו' דהשתת מיהא איגלאי למפרע וכיר'. ובפירושו כוונת התוס' דכל היכא דמתברר לבסוף דזהה התראה מהתני'ן¹⁶. השאג'א (הוספה א') תמהה דמ"מ המותרה אינו יודע, ואמאי חישב מזיד.

ותומס' (כתבות טו. ד"ה וספק) כת' דافق למ"ד התורתה ספק שמייה התראה הדינו בשיעור איסור ודאי אם יכה את שנייהם¹⁷, אבל הוורק אכן ואינו יודע את מי יכה לא נחשב התראה. ולכואורה כוונת דבכה"ג נחשב שאין מזיד, ודיבור שלא עבורי איסור. והאחרונים ציינו דזהה הייפר סברת Tos' דידן¹⁸.

ויליה'ק אף למ"ד התורתה ספק שמייה התראה, דافق דאין חרורן' בתראותה, הא מ"מ טבר דאין איסור גמור לא'.

אמר'י איגלאי מילתא למפרע. ولבן מהני גדולתו רק לענן מכאן ולהבא".¹⁹

והשוו'ע (חו"מ רלה יב בשם הרמ"ה) פסק כרב, דעתו גדור למפראן ואם מכר נכסיו²⁰, וכ"ב הרמ"א (קנה יב).

אבל הראב"ד (נעה א ט, ע' בסמור) פסק בשם אלון והרמב"ם (אישות ב ד ויא) סתום דזהה קטע עד שביאו סימנים וכו'. והיש"ש (לא) דיק דמנהני מכאן ולהבא, ולא למפרע. והיש"ש תמהה דהלהכה כרב באיסורי'א. אך כמה אהרוןים (שעה'מ שם ב ג) נקטו דעתו הרמב"ם דמנהני למפרע²¹.

שם. הביב'ש (קנה יט) החק' בהא דקייל (שם, והרמב"ם גירוי יא ד) דמאננת עד שתבייא שערות או בת כ' והביבאה סימני אילונית. אבל קודם לכן מאננת ומורתת לאחר, ניחוש שמא ימצא בה סימני אילונית, והרי היא גודלה למפרע²². עיין זה קידושן למפרע. וכות' דלא חישין למיעוטא, אך שוב החק' דהaca איכא ריעוטא דלא הביאה שערות, וכ"ש בשנוaldo בה סימני'ד אילונית²³.

בו. ואפשר דההם אייר שמות ולא הגיע לגדלות, ודוקא היכא דלבסוף הגיע לכל שניים נעשה גדור למפראן.

בז. והשער המלך' (אישות ב ז) כת' דافق לענן חיוב מיתה ייל כן, דתתהייל למפרע משום נערה המארשתה. וולא בקי' המהורית' קיד'ה. דזהה התראה ספק. והשעה'מ החק' דהמהורית' עצמוני קיד' סג. הביא דברי' Tos' דידן.

כח. אבל החות'ס כת' דדוקא הכא אמר'י דמנהני סוף לגלות. ממיילא, בcoin דרוב המאהרים להביא סימנים ההו סריס. ונחשב מזיד במה שפשע לעבור על הרוב. והביבא סנק' לסתבר רה הוא סריס. וזה סיס דנעשה גדור שנים לחודש, ורק דלא יעדנו. ואבל עיבור ננים יודה דלא אמר'י למפרע, ע' בסמור).

כט. ואל דבעל מעשה מסוימים הוה ספק.

ל. ולמש'כ יש בזו' ב' נידונים, מצוד גדרי המזיד, ומצד צורת התראה. ומ"מ סברת Tos' שם דלא נחשב מזיד כיון דזהה ספק, ותומס' דידן מבואר דחייב עליו. ואפשר דההין דוקא בדבר התלוי בעתיד, אבל בסוגין הוה ספק לשעבר.

לא. והשאג'א (שם) נקט דافق למ"ד דמנהני התראה ספק, מ"מ איינו חייב איב' המותרה ידע ודאי, וכל המה היכא דהמותרה איינו יודע בודאי. וכבדעת רשי' (שבועות לו). וכבותות לנו דافق בכח' נחשב התראה ספק. אבל Tos' (שם ושם חלוק) דלא מקרי התראה ספק בין דמלותה אין ספק ולדעת Tos' רק ספק דרבנן. אך נפק'ם היכא דקיבול עליון. עיין'ש עוז.

יט. וכותב דבר פליג'ו וס'ל דאמ'ר'י דמנהני איגלאי מילתא למפרע להחשב גdots. ושוב כתוב הגר"ח דיל' דافق רב ס'ל דהיכא דבעין לסתמנים לא אמר'י איגלאי מילתא למפרע, אלא דס'ל דלא בעין כל הבאת סימני' סריס, אלא שתהבר רה הוא סריס. וזה סיס דנעשה גדור שנים לחודש, ורק דלא יעדנו. ואבל עיבור ננים יודה דלא אמר'י למפרע, ע' בסמור).

כ. ואף דקייל בשמויאל בדיני, מ"מ לענן איסורה איתישיל ומש'ה הלהכה ברב.

כא. וכות' הרמב"ם דיק' בן מואה דאי' (בסמור) לר' אילונית לר' מ' אין לה קנס, משמע דחק' דוקא אליבא דרב. עיין'ש שהביבא עוז.

כב. דافق הטור (קע) נקט כל דנק לשונות הכרמב'ם, ואף דפסק (חו"מ רלה בשם הרמ"ה) דמנהני למפרע.

כג. והיש'ש החק' כי, והובייח מדברי הרמב'ם דס'ל בשמויאל דל'ם למפרע.

כד. ועוד מש'ב' Tos' (בע"ב) דבמחלוקת סימני' סריס הוה ספק. הבה. והביבא דהדרישה תוי' דמיירי דלא בא עלייה הראשון אחור' יב' שנים, וליבא צד' קידושין דאוריתא. ועוד תוי' דאם תמצא אילונית א"צ גט אלא מדרבן לדעת במא פסחים, ולדעת Tos' (לעל' ב) ודאי אילונית א"צ גט כלל. וא"ב הזה רק ספק דרבנן. אך נפק'ם היכא דקיבול עליון. עיין'ש עוז.

דשאני הותם דתלייא בדבר שיכל להשתנות בעתייה, וכל דברי התוטס' היכא דהמציאות כבר קיימת, אלא דאנחנו לא יודיעים^{לכ '}.

והמשנ"ל (סנהדרין טז ד) ציין בדבtos' (נדזה מוה: ד"ה ר' יוחנן) מבואר דאף בכח' גל' הזה התראות ספק כיון דבשעת התראה לא ידענו^מ.

והפנ"י (קו"א קידושין סג א�ת עג, וכ"ב ר"ע"א חולין יא) חילק דבוגאין אין ספק בגוף האיסורה, אלא דהוה ספק האם אפשר להענישו^{מג}. והשער"י (א ג) כת' עד"ז דרבוגאין קאי בקטן, ולעצם האיסור גROL וקטן שוום^{מג}, אלא דלא זההירה תורה את הקטן דלאו בן דעת הו, ולא ישמעו ולא יבין אזהרת התורה. והג' איגלאי מלטה והיה לו דעת ושמע והבן דלא ניחא לתורה באכילהו, ואיגלאי מלטה דהוה בר אהורה^{מג}.

אר' הפנ"י ה'ק' דבسف' דברי התוטס' כתבו דהבה את זה, דאף לאחר שזכה את שניהם לא יידע איה מהם הוא אביו, ואף דהותם הזה ספק בעצם העבירה.

מקטנותה יצחה ל'גבר

шиб') מקטנותה יצחה ל'גבר. פרש"י דנערות בסימני תליה. ואילונית אין לה סימנים, ומ"ה מימי

וץ'ל דangi במה שעובר מזיד יודיע דבר איסור ספק דאוריתא^{לכ '}, ועי'ז' נחשב מזיד לענן עונשיין^{לכ '}. ובפשוותה היה אפ"ל דמ"ר התראות ספק לש' התראה פליג בזה, אבל מדברי התוטס' מבואר דפליג רק בגין התראה. וangi במה שהוא מזיד לעבור על ספק איסורו.

ועל דרך זה ה' השמעתתא (א ג) לשיטת הרמב"ם דהספיקות מותרין מהתורה, א"ב למה ילקה בינו דבדין אבל^{לכ '}. ועוד הקשה דרוב קטעים לאו סריסים, ואף לשאר הראשונים מהני רוב מודאויתא. ולכ' כתוב דאיירוי בסוגין לענן חיוב קרבן על החלב שאכללה (וב'ב הנוב"ק אה"ע ז). והש"ש הקשה דאף לענן קרבן, נימא דהוה אונס דסמרק על דין הרוב. וכ' דכין דאסור עכ"פ מדרבן לא נחשב אונס^{לכ '}.

שיא בא"ד דהשתא מיהא אינט'אי מילתא דהיה גדו' בשעת התראה. לכארה סברת התוטס' דນחשב התראה ודאית במה שמתרה בו על העד' שהוא גדול^{לכ '}, והתראות ספק זה שמתרה על 'מעשה' שאינו איסור גמור.

והאחרונים הקשו דלגביה שבואה שלא אוכל זו אם אוכל זו, מבואר בגם' (שבועות כה): דນחשב התראות ספק, ואף דעת' התנאי יתברר דהיה איסור בשעת אכילה. והאחרונים (שער"י א ד וקובעה ע' פ, וב'ב רע"א)

הוא גדול הכלבר אסור לו ולשון תנאי לשעבר ג'ב נחשב התראה ודאית.

לח. והשער"י הושיק דכין דאיינו תלייל בעתיות, העלים היודעה אינו מגרע כלל לעצם הדין. אבל תנאי חסר קיום התנאית, עצם האיסור תליה בעתייה, ולכין נחשב התראות ספק. לט. לגבי מופלא הסמוך לאיש, דלא ידעינו האם יב' א שערות אחריה שנהה.

מ. ועוד צין לתוטס' (גיטין לג) דדרנו דנזריך ששותה יין הזה התראות ספק דרשמא ישאל על נזירותו. וויל' דהותם תליה בעתייה, ועכ"פ דברי האחرونים הנ"ל.

מא. ומשמעו כוונתו ריש' ב' גדרים התראות ספק, דבנדה הוה ספק בעבם האיסורה, ואילו בסוגין ספק בדין ענש ונתקט דאף קטן מצווה, אלא דאין בו דין עונשים.

והאחרונים האריכו לדין האם נחשב התראות ספק במקומות שבורר שליא יכול להענישו וכגון שהעדים היו קרובים וכדו' ע' שביעות לג). ווע"א הביא דלא נחשב התראות ספק ממש'כ' חות' דין, וכ' שבקום דהוה בר עונשים, אלא דהוה ספק אם לב' י' כה להענישו.

מב'. שחריר נצטוונו לא תאכילים. מג. וצ'ב'adam הקטן ישאל, יאמרו לו דאין צווי עליו בדבר. והג' סבר שומרה לו, ולא ידע דיש לו 'דעת' להיות בכלל המצוים).

עכ' מהני התראה אף בשאיינו יידע, עכ"פ למ"ר שמייה התראה וזה.

לב. וכ' בשער"י (א ד) דນחשב מזיד גמור, בין שיידע דהוה ספק ושני הצדדים שוימים. ובשעה שירטולה יושם ייבו.

והזה חדש גROL, דלבאורה גדר ספק דאורוי' לחומרה הזה רק דין לחושש לעדר איסור. אבל איינו איסור גמור מצד עצמו, ואף דפשע בצד הספק, זה לא עבר במתכוון ומזיד).

לג. והנוב"י (ת ע) כתוב דדרока לענן מלוקת, אבל לענן מיתה אינה התראה.

ובחר' ר' שמעון (גיטין לא ג) חידש דעוני התרואה נקבעו במא שנחשב מזיד, ואינם דוקא ממשם דברי אמרו' דרמחמא.

ldr. וכעכ"ז יה'ק בכל התראות ספק, ושמעתיה שם ר' נהום דספק החולוי בעtid אף לרמב"ם ציריך לחושש מודאו'י' וכובי' שמאי ימות חיישין), ורק בטפק העומד לפנינו אמרוי' דהתראה התריה את הספיקות.

לה. אבל הtotos' מורה'ם ור' פ' דהוה דלא איירוי' לקרבן, דבית המקדש בימייהם לא הוה.

לו. והביא כן מהגמר' (שבועות יח) דלענן קרבן סגי שנטקיים התנאית שאינו אונס. אבל לענן עוני התראה לא מסתבר דחשב 'מזיד' ע"י תקנת חכמים).

לו. כיון דהאיסור הוה איסור מצד עצמו ולא של א. יוציא לנו. ועוד ילי'פ' דangi במה שמתרה בו בלשון ודאי, דאם

רב יוסף. והנובי תי' דהרבנן פסק בשמויאלמש וולשמואל פשיטה דתליה בסימני אילונית ולבן נמצאו לנו למידים דל"ש עצלה נערות.

שייד) תוד"ה אילוניות. דימי נערות הם ו' חדשם הסמכובים ל'יב. משמעו דבר שהבאה שערות אחרי י'יב, הנערות הוה רק להשלים לו' חדשם עד י'יב וששה חדשם. והאחרונים (ערול'ג', נובי ת מג) תמהו דא"ב לאו דוקא אילונית אין לה קנס, אבל בת שסימניה תעכbero עד בת י'ג אין לה נערות.

אבל הרמב"ם (אישות ב ג) כתוב בשtabיא ב' שערות אפי' בשנת ב' תהיה נערה ו' חדשם, ואח'ב בוגרת. והערול'ג' צין דקן מבואר בדברי הרמב"ן (שהאר' לעיל טא): דכתב ודעתה הספרי רבקה הייתה בת י'ד, ונקראת נערה דשהתה מלהבאי ב' שערות עד י'ה.

וחריטב"א כת' זהא דלשמואל אין ימי נערות מכאן ולהבא) דאין לחת נערות אחר י'ח או ב'. אבל לרבות היה לנו לדונה בנטהה בהחללה י'ג, וזהו קנס למפרע באוותך. ובפושטו ממשמע דכיוון דעתכם ב' לא שייר נערות.

והערול'ג' וחוז"א (בגלוינות לגר"ה) ביארו דעתות תלייא בסימני גדולות, אבל לא נתחרש נערות ע"י סימני אילונית, וויצאת מקטנות לבוגרות (וכ"ב הנובי (תג"ל) בדעת הרמב"ם). וכתבו דיל"פ כן אף בכוונות התוס' דקאי רק בהבאי סימני אילונית, אבל משהבאי סימנים לעולם נחשב מהשתא ו' חדשם.

אבל הגרא"ח (שם) כתוב לפרש' דאף שמואל ס'ל דעת' סימני אילונית היה ראוי שישא גדור מבן י'ב.

נערות הוה בוגרת. ודכין ולא נתחדש 'נערות' שתואר ברשות אביה, א"ב מיד בשוגלה ממילא הוה בוגרת לכל דבר ויצאה מרשות אביה. וע"י יונת אלם לאו. אבל דעת הרמב"ן (הו' לעיל) דמקנותו יצאת לבוגרות הוא מבת י'ב וממחזה, והוא קטנה עד של בוגרות מ"ז. (ומבוואר דוגלוות הבת הוה מחמת הנערות מ"ז, ובין אילונית לא נחתבת נערה), אף אילו הביאה סימנים אינה גдорה עד שתהא בוגרת).

וב'כ הרמב"ן וריש"א וריטב"א (קידושין ד) דנעשית בוגרת למפרע (לרבע) משגהעה להיות בת י'ב שנה וממחזה, ורק להחויר מעש"י. ובפושטו כוונתם כמו"ש הרמב"ן בסוגין דלא הוה גדורה עד שתהא בת י'ב וממחזה. אבל הרשב"א וריטב"א (בסוגין) חלקו על דברי הרמב"ן, וצ"ב מ"ש התם דהביבאו דבריו מ"ז.

ובזכרון שמואל (מה א) כתוב (בדעת הרשב"א וריטב"א) דายילונית אינה נעשית בוגרת עד י'ב וממחזה (कשאר נשים), ואפה'ה נעשית גדורלה מבת י'ב, אלא דאיתנה בגדר 'ערורה' ובונתיים אינה נערה ולא בוגרת מ"ז. ולא מחדש קנס (לרכ' מאיר) במ"י שאינה נערה (ואף שהיא גדורלה).

שי' שם. אילונית ל"ר"ט יהא לך קנס וכי'ו. הרמב"ם (נערה א ט) פסק דายילונית אין לה קנס. והראב"ד השיג דายילונית הוה בקטנה, ולרבנן יש לה קנס עד שתהא בת כ' מ"ז, שמקנותה יצאת לבוגר. ומבוואר דעתה הרמב"ם דายילונית גורעה, דכין דלא נתחדש עצלה קנס, כיון דאיתנה עומדת לנערות.

וחרמ"ב (אישות ב ח) כתוב דהaging ליל'ה שנה ויום א', נקראת אילונית אף بلا סימני אילונית. וכותב נמצאת למדר דהיאלונית אין לה ימי נערות דמקנותה תעזה לבוגרות. והלח"מ הק' הייך ילפ' מהכא, והר' זה הקשה

מה. וכשמואל דזהה גדורות מכאן ולהבא (וכ"ב היש"ש). דבר דכון דבעלמא לא הוה בוגרת בפחות מ'יב שנים וחצי.

משמעותה א' אף ו אי אפשר לה להחשב בוגרת עד י'ב וחצי. ונשנית נערה بلا סימנים. ונשארה קטנה עד י'ב וחצי. מה. אבל לרשי' ותוס' (ופשטו הטעינה) מבואר דעת' שנים (או סימנים) הוה גדורות, ולא מחמות השם 'נערה'.

מו. והගרא"ט (כז) תי' דהנתם קאי לענן יציאת אמה, דתליה בעשרות. ורק דוקא 'סימני' ולא סגי בגודלו.

מן. וצ"עDBG מ' איתא דמקנותו יצאת לבוגרות, משמע דעת' זמן באמצוע ולא רק שלא נתחדש 'שם נערות' בינויהם).

דף פ:

שי) מפני המכנה. פרש"י סכנת שניהם. ורש"י (שבת קללה). כתוב מפני שהחלה חרבנה בדרדיה. וכ"ב הריטב"א ודוקא מושם סכנת אמו, אבל סכנת העובר לא דוחה כאבך². אבל היד רמ"ה (כ"ב, ב) הביא "א" ממשום סכנת העובר, ממשום חי שעה². ותוס' (שבת שם ד"ה מפנוי) כתבו דאפי' ליכא סכנה והווער ממשום צערא³.

שיה) **אללא דהא דעבורי רבא תוספאה וכו' ואישתהי עד י"ב חודש.** ה"ה (איסט"ב טו ט) כתוב דרך עד י"ב חודש, דאיין להבהיר יותר ממה שאמרו חכמים². אבל המאירי הביא בזה מה. והרמ"א (ד"יד) כתוב ודוקא הילא דהוואקה בכתירות תלינו דאישתהי¹.

ותוס' (נדיה בו. ד"ה אללא) כתוב דרוב/amoraim ל"ל הא דרבא תוספאה. וכ"ב **תוס'** (נדיה לח. ד"ה שיפורא) דלא קיל' ברבא תוספאה. ואבל הפסיקים פסקו דקי'ל דאישתהי¹.

והרש"א (עליל מב) כתוב דהסוגיה (שם) ס"ל דלא אמר'י אישתהי כלל, והיעב"ז (שם) תי' דוחה מייעוט דלא שכחיה.

שיט) **דתניה רשב"ג אומר כל ששהא ל' יומ' וכו'.** דאמ'ר'י דוחה בר ז', ואשתהי. הריטב"א (וכן רשב"א ושא"ר) נסתפק האם לרש"ג מהני ל' יומ'

ג. דטלטול מוקעה עדיף לדוחזיא חלב מדרדיה דחוותן אחריו, ממשום צערא.

ד. והיד אללה (חו' בשווית רע"א צט) כתוב דרך י"ב חודש אמר'י אישתהי ולא פחות. והרדרש"ש (עליל מב) כתוב לישיב בזה הסוגיה שם).

ה. והבי"ש (ד"ה כת' דהינו עד י"ב חודש, אבל בחודש י' שכחיה הוא. ואבל בגמ' (נדיה בו) משמע דאיינו כן, והחזו"א כתוב דנסתנו הטבעים).

ו. והמהדרי"ל (מנ Hastings הל' י"ט כת' הביא מעשה שהיה אישתהי. וזה אכן בבהמה נימא דאישתהי, ומאתמול גמורה. וויל"ד דמ"מ הוה נגד רובי. וראב"ז (כאן, יציתו מהר"ב רונשברג) הביא מספרי הרפאות דעתניתן כן בשאמו פגעה בסוס וכבר תחיליה).

ז. ותוס' הביאו לרשב"ג פלייג את"ק בין לקולא ובין לחומרא דתהי בל' יומ. דרבנן ח' מותני ל' יומ' לצאת מיר ספק נפל. וכן בולד בעלמא חישוי' שמא הוא נפל ערד ל' יומ. וכך' האם סברת רשב"ג (לשיטתו) דכל ולד חישוי' שמא הוה בר ח' ואישתהי. אך מודרך התוט' משמעו דוחה מוח' בפנ' ע'.

אללא דס"ל דלא אמר'י איגלאי מילתא למפרע. אבל כלפי להבא אמר'י דהיא ראייה לחיות גודלה מי'ב' שנה, וכבר עבר ו' חדש ולא שייך גערות⁴.

שיט) **דתניה וכו' ואין אייזוניות נידונה בענירה המאורפה שמקטנותה יצאת לבגר.** רע"א הקשה דמשמע דוחה סייעתא לב', הא אף לשומאל נזחא, דמהאי טעמא אין לה גערות מבת כ', ובמ"ש **תוס'** (ד"ה אלוניה).

ודע"א הקשה דוחה התרעת ספק (לבב), והכא הוה ספק בעצם החיבור⁵ אי הוה נערה המאורפה. ואף למש'ב הפני' בכוונות התוט' דرك הילא דספק בעונש מהני איגלאי מילתא. ויל' דהבריתא ס"ל דהתרעת ספק שמיה התרעתה.

שיט) אין עושין בהם מעשה עד שיחא בן כ'. פרש"י להחזיקו בגין קיימה וכו' עד שיחא בן כ'. והרמב"ן תמה דהאיך נאמר דין י"ט נידון בספר נפל'ן.

והביא בשם הר"ח והראב"ד דקאי איסמין גדלות לבן ח' שగדר, דעת כ' אמר'י דשומא בעלמא הם, כיון דהוא חולש שנתן כ' דידיה כי'ג דעלמא. והריש"א כתוב דמסתברא דוקא בשנווע שענדו שענדו ח'ן, אבל כל מי שקידש ופשטה ידה וקיבלה קידושין מאוחר לא חישין שם הוא שומא.

גא. והגר"ח כתוב בע"ז לעניין בנם בסימנים (עליל יב), דיאינה גודלה עד לדיות הבנים, דמתברר דהبنים בני קיימת. אבל ע"ז הלידה היה ראוי להיות גודלה מתחילה העיבור, ולא שייךימי גערות.

גב. ומובואר בדברי רע"א דגערה המאורסה נחשב איסור שהוא מונות דעת איש, ולא רק חיוב מיתה שוניה.

גג. (והריטב"א הויסף דההיאך אפשר דגיבור ואיש מלחה וועשה עסקיו בשוק, וידון בספק נפל').

נד. והקובוב"ע (כח ג) כת' (ליישיב) דכע"ז מצאננו דגוסט איננו מוגדר כמי לכל דבר.

א. והאחרונים דנו בזה י' דיש חabolות להצעיל, האם נחשב בחו' גמור, או דאף דאיין לו דין ח' מותר להחל שבת משום סברת חיל עליו שבת א', כד' שישמר שבות הרבה. ווחזו"א כתוב וואפ' בלא תחרבולות בזה'ו' מצוי שחי, וע'ב דנסתנו הטבעם, והרבה נגמרים לו', ואישתהי.

ב. והקובוב"ש (כ"ב סח) תמה דאיינוichi, ולמה תחווש לטכנתו. ויל' דוחה איסטור דרבנן והתיירו משום היכי).

לו שעת הכהושר. וועפ"ז כת' דקושית התוטס' היה אף לר' יוחנן, באיזה קטן איירוי^ט. אבל לשאר דיני סריס לא בעי ממעני אמו. וע' מש"ב בודה רע"א.

שכג' בא"ד פיוון שלא היה לךוי ממעני אמו. רע"א (בחיה) אין אלו לא בעין סריס ממעני אמו, ובעוודו קטן אין סריס, האם אמרוי' דזוקה לו ומומר לבא עלייה, ותגדרנו וכמ"ש תוס' לעיל לה': או דאמרוי' דגדר זוקה בקטן הויה כלפי מעב שיגדל. והיכא דבשיגדל יהא גדול לא מהא זוקהה (שיהיה סריס) אף בעורו קטן אסור^ט. דעיקר הזוקה בקטן הוא שיתיבם בשיגדל^ט. וכות' רוחה כוונת התוטס' לכל היכא דאיו לךוי ממעני אמו, אף בשיגדל מותרת דלא מקרי סריס.

שכד' בא"ד ואין לומד דבאותו קטן וכו' וזה הויה תימה דעתן שיש בהם סימני סריס בקטנותם רוגבם מתקנין. מבואר דרע"י סימן א' יעצה מכלל הרוב (ואף דאין עושים מעשה ע"פ עד שייה בן כ'). והבית אפרים (כללי זוקה יט) הביא מכאן אף לענין טריפות, במקרים שיש שניין וריש מים במוחן אמרוי' דיעצא מכלל הרובי', והביא מקור לסבירא זו מהגמ' (בכורות מב:) דאמרוי' הויאל ואישתני אישתני. (וע"ע לקמן פג.).

שכחה) תוד"ה דהביבא. ואורי' דשערות דזוקן איןין מעילים להבחאת ב' שעורתה, ע"ג דבכל שאר מקומות בגוף מועלילים. והוא ברמ"א (קעב ח^ט). אבל הרמב"ם (אישות ב יז) כתוב דמהנה שערות רק במקרים ערוה. (וזהראשונים הביאו מקורו מהסוגיה (נדה נב):) לדנו אי בעי במקרה א', והראשונים חלקו בהתרם היינו דבעי שנים במקרה א', ולא מעצנו דבעי דזוקן במקרה ערוה).

המשמעתתא (ג ט) דין דשמעואל פלייג על כל דין זוקה דהשתאות).

יב. והקרנ"ר כתוב דל"ר יוחנן ניחא דסגי בסימן א' דאיו עושה ביפה. ולא סמכינן על הסימן הויה עד שיגדלן. יג. ובעוודו קטן מיתלי תלי האם יהא סריס בשיגדלן. ויל"ד א' אף היכא דמותה הקטן קודם שגדל נימה דאנגלאי דאיתנה זוקקה לו. וא"ב נימא דהיחסין שמאי ימות.

יד. והברב"ש (ס"א) הביא דברי רע"א, והאריך ביסטור זה. (וע"ע חוו"ד י"ד צ).

טו. ורעד'א ה'ק' האיך למדנו דין זה מכאן. הוא משכח' שהביא ב' שעורת קודם שנת י"ג. דל'ם לענין סימני גדרות

בלא נגמרו סימניו^ט, והרידטב"א הסיק דנגמרו סימניו עדיף משהה ל' יומ^ט, ובזה רב"ג מודה לרבי, וב'פ' הרמב"ם (AMILAH א יג). וב'ב בתוטס' חד מקמא בשם הר' שמואל ב' בר דוד.

שכ' עד שייה בכו"ן. תוס' (קידושין ד) כת' דמסתמא ה"ה לאילונית בעי בולם. אבל המאיורי כתיר דבasha אין דנים אלא עד שתהא בבולם, שלא שיר אעליה אותן של ב' שעורת בזקן.

שכ' תוד"ה עד. כיון שניכר מיד שאין עשרה ביפה וכו' הוכיח הראשון על האחרים. רע"א כת' לדמתיק דרבוי התוטס' ע"פ מש"ב תוס' (בஸמוך) דע"י סימן א' יעצה מכלל הרוב, והוא ספק סריס. ובועלמא נחשב שיש זוקה דאיו סריס, דבשעה שנולד הויה בכלל רוב שאינם סיסיים, ועי"ז יש זוקה מכח רוב, וכדברי הפסוקים דאמרוי' זוקה מכח רוב להתריר הגבינות, אף כשהבהמה נמצאת טריפה. ע' רב"א ווא"ש חולין י'. וע"י זוקהה אמרוי' דנטטרס יותר מאוחר.

אבל הכא כיון דמעיקרה הויה ספק סריס ויצא מכלל הרוב, א'כ ליבא זוקה דאיו סריס. ומ"ה בשיש ספק מתי נעשה סריס יש לדzon ע"פ זוקה דכמו שהוא עבשו סריס היה סריס מעיקרה (ואמרי') זוקה דהשתאות^ט, כיון דיל' דהיה כן מעולם דתמיד ראי להחזק הגוף בענין א', מש"ה אמרוי' דהו סריס מעיקרה).

שכ' שם. המודרש"א ה'ק' דאף לר' יוחנן דסגי בסימן א', היאך ידעין דהו ממעני אמו. ות' אה"נ דבעי סימן דעשה ביפה לפטור מחייבת שלא היה

ח. ותוס' (ד"ה כיון) הוכיח מהו רב"ג בא להוציא על רב'י. אבל בהג' חת"ס כתוב דאף לרבי בעי נגמרו סימניו ושאה, דלהוציא ולפרש.

ט. אבל בח' ר"א מן ההר כתוב דשהה ל' יום עדיף מנגמרו סימניו.

י. אך ה'ק' דדרעת תוס' (חולין יא. ד"ה אתיא ונדה ב: ד"ה דאיכו) דל'ם זוקה מכח רוב (ודתוטס' נקטו לאסור הגבינות. והtotos' הרואש שם דפליג).

יא. ובת' וכבר (קידושין עט) דאמרוי' זוקה דהשתאות, ואכן שמעואל (שם) דפליג הינו משום דיש ספק בMONTH השינוי. אבל מקום דיש לתולות דלא היה שינוי כלל יודה. ואכן

והחזה"א (טו ב) העלה עד דזהה תנאי במצות יומם, שלא אמרה תורה ליבם היכא שזינתה. ובכמו שנתמגעט סוטה בחזי בעלה מיבומו. אך הביא דבשוגין מבואר לר' המונוא הוה זונה לב Cohen, וע"כ והאיסור ליבם הוה מגדרי סוטה. וכן נארת לבועל.

(שכט) ר"ש"י ד"ה פטולה. ובין דזונה היא אסורה לב Cohen. הריטב"א כתוב לר' המונוא זונה היא, בא"א שזינתה^ה. אבל לדיין לא הוה זר עצלה מעיקרא. אבל חייבי בריתות לא עז' זר מעיקרא (וע' לעיל סח).

ובגמ' (סוטה ייח) מבואר לר' עקיבא אכן קידושין והופסים בדיני לאין לער' נארת ליבם. ויע' מש"כ בזה לעיל נא: והחזה"א (שם) הביא דמשמע (לקמן עב) דאך למ"ד אין קידושין והופסים ביבמה [מגוזה]^ב שלא תהיה אשת המת לא נארת ליבם.

אבל דעת הרמב"ם (איס"ב יט ה) דיבמה לשוק נעשית זונה בבייתו (ואף שלא הוה זר עצלה מעיקרא). והרמב"ם (יח א) נקט כלל כלל אייטור השווה בכל פולסל. והאחרונים הקשו ודנטר מסוגין (וכן מהגמ' לעיל טו). וכן הגר"א (ו' בג') כתוב הסוגיות אין מוכחות בדברי הרמב"ם. וכותב הרהמ"ם סמרק על היירושלמי דאך מחזר גירגורשו נפסקת בבייתו מתרומה, ודלא בגמ' (לעיל סט). שלא הוה זר עצלה מעיקרא.

והרמב"ם בפיה"מ (לקמן ס"פ י) כתוב דמכאן תלמוד כי שתי שערות האמורות בכל מקום באיש ובאה אין הדבר שיצמחו באיזה מקום שייהי מן הגוף, אלא מתנאיין שיצמחו בשפולי הגוף במקומות הידועים להצמחת השער. ומשמע דלאו דוקא מקום ערוה, אלא מקום שיפולי הגוף.

(שכו) סריס דומיה דאליגונית דבידי שמים. האחרונים הקשו דהשתא נמי איינו דומיה דאליגונית, דין לה רפואה (וכמ"ש תוס' לעיל ב). והק"ג (ח) כתוב בר"ע פליג א"ר דסריס חמה אין לו רפואה (וכדמשמע בגמ' בע"א דמהאי הדר בהה).

(שכל) טעמא דבעלה הוא. המც"א כתוב דלמש"ב הרמב"ם (איס"ב א יא) דסריס חמה הוה משמש מות, נתהresh בכאן דבעילת סריס פולס לב Cohen (וכמ"ש הרמב"ם שם). ויע' מש"כ בזה לעיל נהג).

דף פא.

(שכח) דרב המונוא דאמר שומר"י שזינתה פטולה ליבמה. פרש"ז באשת איש שזינתה, וכין דזונה היא אסורה לבهن, ומבוואר לדעתה רב המונוא יש דיני סוטה ביבמה. ובפושטו מבואר לדעתה רב המונוא זיקת היבום נחשב גדר אישות ליבם^ג, ובשזינתה פוגע באישות זר^ד. וויתבר עוד לקמן צב):

לה הוה זונה (אף חייבי לאין, ע"ש תוס'), ואילו ר"ש"י בכאן ממשמע דודוקא למ"ד דאסורה לבעה אסורה לב Cohen. ויל' דריש"י הכא קאי במ"ד (סא) דודוקא אשת איש שזינתה הוה זונה, זונה נשמה.

א"נ ר"ש"י קאי ווקא בסנהללה מאיש הפסול לה, אבל שומרת ים הוה איסור לפי שענה.

ה. וצ"ב דاشת איש שזינתה הוה זונה ממשום דזהה חייבי בריתות ומשום דלא הפסי קידושון.

ו. החזה"א כת' דהינו למ"ד אף חייבי לאין דלאו דשאר. ויע' לעיל מט).

ז. והריטב"א (כא) כת' דהא דברי' לימה תהוי תיבתא (ולא הוה תיבתא גמורה), ואידיו קאמר לר"ע. והריטב"א סיים דרישא דמתני ר"ע, וצ"ב בכותנו, דא"כ אדרבה קשייא מוקר משנה. ועוד דל"ר"ע ודאי אסורה ליבם, וכדראי' במשנה סוטה שם.

ובכין דהביבאו קודם פרקן הוין בשומא בעלמא, אבל לעגנון סוגין עכ"פ הוין קצת ראייה שאינו סריס ובעינן שיולדו כולם. ועד כת' דיש לאשבוחי דרב' שערות אינים בשיעור (המכובר במנוגי נדה נב) כד' שייקריצו בעפורה וכור. ואילו לעגנון סריס אפשר דמהני. וצלע"ג.

ז. אך הגר"א (קנה סט) השווה את דברי הרמב"ם בפיה"מ להלכות, וציין דמקור הרמב"ם מקושית תוס' דידן.

א. דאי הוה מוחמת אישות המת לבורה ל"ש גדר סוטה. ובכ' האתונן דאוריתיא (ח).

ב. אך האחרונים החק' דלא מצאנו דרב המונוא ס"ל בתנאים דיש זיקה (ע' לעיל י: וט: וט). (ובגמ' לפקמן צו. יש צד דרב סבר כרב המונוא, ואף דס"ל לעיל י: דין זיקה).

ג. ע"כ דזהה כנות אשת איש, ומש"ה אסורה לב Cohen. והאחרונים החק' דדעתה רשות ליבם, ולא מינוט בגדורי היבום.

ד. פ' דידינה כנות אשת איש, ומש"ה אסורה לב Cohen. והאחרונים החק' דדעתה רשות (לעיל סא), אבל סנהללה לפולס

בספק דרבנן. והאחרונים דנו לפ"ז כל ספק לכולא לענין תרומה דרבנן^ג (לדעת ר' לילך ר' לילך).

והמשנ"ל (תרומות ז יז, וקר"א) העיר דוחיתה בחזקת שאינה אוכלת בתרומה, וגם יש חזקת פנوية. ומובואר דא"ה אוכלת מחלוקת הספק דשמא זכר הוא.

והקובת^ה (הוספות ח) הקשה דעת ר' יוסי (ידים ב ד) דספק דרבנן אסור בשיש חזקת אישור. ותי' דהכא שורש הספק על האנדראוגנים, ועליו ל"מ חזקתו, ולענין ל"מ חזקת האשה ודודאי נשאת לו^ד.

ור' יוחנן חלק לר' יוסי ס"ל דתרומה בהז"ז דאוריתא. ובפשותו לא מעאנן דפלייג למ"ז תרומה בהז"ז דרבנן. אבל דעת הרמב"ם (תרומות א ב) דתרומה בהז"ז דרבנן, וא"ה הרמב"ם (תרומות ז יז) כת' דכל המאכילד בתרומה מאכילד בחזה ושוק. (ומי שאינו מאכילד בחזה ושוק אינו מאכילד בתרומה). וכן בכ"מ מאכילד בחזה ושוק א"פ בתרומה להומרא, אף בהז"ז הרמב"ם פסק בדרני הספיקות להומרא, אף בהז"ז דלבא תרומה דאוריתא.

והכס"מ כתב דההרמב"ם פסק כר' יוחנן (דסוגין)^ט וופלייג על ר"ל דספקות לכולא. והמשנ"ל ביאר דלר' יוחנן אין לחلك בין תרומה בהז"ז לשאר תרומה דרבנן, דאין לנו שום הכרח זה. וכי"ל דספק להומרא אף בתרומה בהז"ז דרבנן^ט, ודיננו בשל תורה לכל הספיקות, מלבד תערובת. והמשנ"ל

צרכיה גטו מספק (לחדר מ"ד בתובות עג). ובתב דצ"ל דרי"ל ס"ל כמ"ד (שם) דאי"צ גטו מספק ולא מדורבן. אך יל"ד דהאר גורר בכל ארוסה אף דליך ריעוטה, וכו' גרע מספק לאוכלה. ואפרשר דהיכא דנתברר הדבר לבסוף חמירה). והמשנ"ל (ה' מהגנו) (קיד"ה) בדשות שלא מ"ד דעתה אביה, דרישיש' שמא יבא האב ריהםה. ומשה' אסורה בתרומה מספק. ומובואר התם דוחיה מעשה בימי רב (בהז"ז) וחשו להחבי. ועוד דהתרם היה ודאי ארוסה וספק נשואה, וא"כ היה ספק דרבנן. וחאגבנ"מ תני' דהתרם לא היה ממש שם ספק, בין דהאב יוביל למחלוקת מש"ה לא סמכא דעתיה דברעל ולא בדיק, ושיך גוררת סمفון).

יד. והביאו לדמי למש"ב הרמב"ץ (נדה ז) דהיכא דודאי מגני לא מחייב חזקת העיטה. אבל הקשה לדעת הסוברים ומהני חזקה להבריע אף במקרים ספיקות.

טו. והכס"מ תמה דלענין קדושת הארץ פסק הרמב"ם דתרומה בהז"ז דרבנן. והמשנ"ל ברב' דלק"מ, דר' הוכיח דר' יוסי מתיר מתרות ודאי מדין תרומה, אבל לא תלייא בהדרי כלל.

טו. (ע' תוס' ד"ה אמר, ובסוגיה פב).

והאחרונים (הו' לעיל שם) דנו בטעםם של הרמב"ם שפסק דלא בעי זו אצלם מעיקרא^ט. וע"ע ג"א (שם זז נד ונז) מש"ב ליישב את הגמי (לעיל יד: וט): (וזהו) א"ט יג והלאה) האריך הזזה.

וחותור (א) פסק דכין דאין קידושין תופסים נפסלת בבייתו (וע' מש"ב בזה לעיל טט.). ולפ"ז סוגין קאי כמ"ד דקידושין תפשי ביבמה. (ודיווק הגמי לא קאי למסקנה).

של) במאן דלא כר' יהודה וכו' האמור איזונית זונה הדא. רע"א הקשה דאלונית בת כהן פשיטה דאוכלה בתרומה, ונחשבת זונה רק לענין לא יקחו^ט. ולצד שהעלו תוס' (לעיל מ"ה: ולה), דזונה נפסלה לתרומה מ"ז, א"כ באילונית ל"ש קי. אבל לצד דשם זונה מצד עצמו פסול לתרומה, דנו האחרונים ומסתבר דא"פ אילונית הוה זונה רק לענין נשואין). ורע"א כת' דאפשר לדוחוק דמשמע דקאי לענין פסול בחונה.

אנדרוגינוס שניא

שלא) מהו דתימא מזוויד מאכיל' וכו'. קמ"ל דאף בשאי ראי' להולדיך מאכילד את אשתו^ט. ובגמ' (לעיל עב) ס"ד דסרים (דאיינו מוליך) אינו מאכילד את אמו. קמ"ל.

שלב) ולר"ל וכו' בתרומה בהז"ז דרבנן וכו'. פרש"ז דס"ל דהוה ספק איש ספק אשה^ט, והקלו

ח. או דאף בימה לשוק נהשב איסור דשיך זר מעיקרא, ע"פ מש"ב היראים.

ט. והוסיף דגדולה מיו כת' התוס' (טט) דאפי' פוני הבא על הפנוייה אינו פסול מתרומה. וע"ש מש"ב ה' האחרונים דלא קאי בתסת' מ"ז: דשם זונה פסול מרורהה).

יל. ול"ד דתנן (לעיל ע). דאף לאחר שנעשה פוצע דכא מאכילד את אשתו, ואמאי איצטרך לחזור ולשנות במשנה זו. וי"ל דשאגי התרם שכבר אכליה (כдолיע עה. ונז). אך לפ"ז מובואר דהוה סברא בדאריתא).

יא. ודרשי' יל"ד ביתו אף על אשתו. ודיליך ביתו הוה גילוי על דין קניין כספו).

יב. וכ"ב תוס' (ז"ה וא"ז) דר"ל נדחק ליישב דברי ר' יוסי במיננה, אף דס"ל (כבריתא פג) דהוה ספק.

יג. והמשנ"ל (תרומות ז יז) הביא דבמה ספיקות חמיריו בתרומה. והמשנ"ל הק' דאיתא (לעיל ס: סח) דספק בן ט' פסול בתרומה.

והאגבנ"מ (שות' טז) הקשה דגورو דארוסה בת ישראל אינה אוכלת בתרומה משום סمفון, הא אף אילו נמצא סمفון

שלחו) בא"ד אבל עיגול בעיגולים דחכא ע"ג דאראוי בענמ"א, איתוחק איסורה וכו'. ומש"ה פשיט"ל לר"ל דראוי לנגור תרומות פירות דרבנן אתו דאוריתא (אי תרומה בוה"ז דאוריתא), דכין דאיתוחק איסורה אין סברא להקל אף זהה אקראי.

שלו) ואין מאכילה בזמן חזה ושוק וכו'. מבואר תרומה בוה"ז הינו שלא בזמן הבית, והאחרונים (شو"ת אבן"מ טה, וע' קר"א פב:) הקשו לדעת הרמב"ם (תרומות א, כו, וכס"ד דתוט' ל�מן פב:) דאף בזמן עזרא תרומה דרבנן, א"ב אף בזמן פליג דל"ר יוסי תרומה בוה"ז דאוריתא, ואף למ"ד דרבנן ספיקו לחומרא. ואנדראגנוס לר' יוסי ודאי זכר. (ועוד נח' ד' (בسمור) בדין את שרכבו לימנות, להביא ראה מהבריתא).

שלו) א"ל ר' יוחנן ל"ר פ' וכו' א"ט שנייה עיגול בעיגולים וכו'. לר' הוכיח תרומה בוה"ז מרבנן ולר' יוסי מואה דתניתא דיש ביטול בעיגול של תרומה ב". ור' יוחנן השיב דיש ביטול בדבר חשוב קצת (אף שורכם למנהות) אף בדוריתא, וכדרתניה (בע"ב) גבי חותיכה של חטאת ב".

ובעה"מ ביאר דר' יוחנן העמיד את הבריתא של חתיכות בטומאת משקין דרבנן וכדבריו רב שישא ל�מן פב.). וביאר דר' יוחנן הוכיח דלא גورو דאסיר דרבנן לא יתבטל אתו דאוריתא ב". וממש"ה עיגול דבילה והוה תרומה דרבנן בטל. ואף שיש בו חומרא תרומה). אך בעה"מ (בהמשך דבריו) כת' בדעת רב אשין דכוונת ר' יוחנן דחתיכה השובה מעיגול ב".

שלחו) תוד"ה והל"א. תימה מנ"ל דאתיא בר' יוסי, דלמא רבנן וכו'. מבואר דפשיט"ל לתוס' דר' יוסי ס"ל בר' מאיר דתלי ברכמו לימנות. אלא דחק מנ"ל

כב. ורש"י כת' אין נמי אתית לבטולו לאו איסורה חזא. וקצת משמע דבלחילה לא נתבטל. אלא ולא היה אישר כ"ב. ווע"ז. אך אף היה דבר שבמנין מ"מ היה רק רקס מרבנן, וליבא צד וזהה דאוריתא.

בג. ותוס' (לק' פב, ד"ה בטומאות) עמודו בכע"ז, סברת ר' יהודה דבטומאה דרבנן איננו בטל (במיון) משום גورو דרבנן אתו דאוריתא.

בד. והראב"ד (כחוב שם) הק' דא"ב האיך ר' יוחנן הק' מאת שרכמו. הוא אף' אילו עגול הוה את שרכמו, ר' יוחנן לא גור דרבנן אתו דאוריתא. והוה ליה למימר 'עוד מי סברת' (ולחיקשות לדבריו דר').

הוכיח מכ"מ דלא הקילו בספיקות בתרומה בוה"ז. וכת' דע"ב ר' ל' מודה ולא הקילו, אלא דחכא קאי בדעת ר' יוסי. והבית הלוי (ג א ו ה, ח' לקמן פב:) ביאר דל' יוחנן בימי עזרא קיבלו עליהם דין תרומה בשבועה, ولكن חמיר. וספקו לחומרא בדוריתא.

וחמשון' בתב הכל העולה דנה' ר' ור' ל' בן' מה', דר' ל' ס"ל א' לר' יוסי תרומה בוה"ז דרבנן, ב' וספקו لكולא, וס"ל ג' דאנדרוגינוס הווא ספק. ור' יוחנן פליג דל' יוסי תרומה בוה"ז דאוריתא. ואף למ"ד דרבנן ספיקו לחומרא. ואנדראגנוס לר' יוסי ודאי זכר. (ועוד נח' ד' (בسمור) בדין את שרכבו לימנות, להביא ראה מהבריתא).

שלו) ואין מאכילה בזמן חזה ושוק ואפי' בתרומה דרבנן. פרש"י בGIN תרומות פירות. ורש"י (ד"ה שאני) כת' דתרומות עיגול דתניים (בسمור) הווא פירות דרבנן. וב"ד Tos' (בכמה מקומות ע' ר' ה' יב), דכל פירות מלבד דעת תירוש ויצחר דרבנן. אבל דעת הרמב"ם (תרומות ב א) דתרומות פירות דאוריתא, ורק ריקות דרבנן. והראב"ד (מעשרות א ט) השיג דודק תירוש ויצחר ט'.

שלו) תוד"ה ואין. ואיבע"א בתרומה דרבנן אבל דאורית לא אבל, ההיא שינויו לא הויא כסוגיא דחכא. Tos' דימו סוגין ווחחשו בספיקות אותו תרומה דאוריתא), להא דבתרומה דרבנן הקלו לסמוך על חוקה דאיתרכע. ואף דל' מ' דחקה לחומרה דאוריתא. ותוס' דנו דל"ר לדסוגין בGIN שיש תרומה דאוריתא ערך לגור תרומה דרבנן דילמא אתי להאכיל בדוריתא. (ולפ"ז סברת התוס' אקראי בעלמא הווא סברא בגזירות דילמא אתי להאכיל בדוריתא. ולא סברא בגזרי הספיקות).

יז. ותקנו בעין דאוריתא.

ויב' Tos' (ר' ה' שם) בתחילת דבריהם.

יט. ויש ראשונים (ע' מאירי מכות' ט, ר' יונתן עירובין ג' א, ראשונים ב"מ פה: בשם האבא"ד לחלק כל ז' מינימ' מדאורייה, ושאר פירות דרבנן. ועוד חילק האבא"ד בין תרומות ומעשרות. ע"ש במק"ע דעת שאדי בוהן).

ב. דבסוגין הווא גוירה שמא יכibil בדוריתא, וממש"ה אין חלק בויה. ולא הווא טעמים שחמיירו טפי בספיקות. בא. ותוס' (ד"ה אמר, וסוד"ה ואין, וכן ד"ה והלא) כת' דר' נקט דרכ' בריתא הווא אליבא דר' יוסי. (ור' יוסי ס"ל בר' מאיר בדין דרכו לימנות).

שם) ו"י"מ וכו' דידי' מאה"ק ובו' האחרות נתערכו ביט' דLIBIA אלא חד ספיקא וכו'. ואאן באן ספק ספיקא, אלא פעמיים ביטול ברובו.

שמד) בא"ד דגבי שאר מליל אוסרין חד רובא, שריין תרי רובי וכו'. מבואר בתוס' דמנהני גבי יוחשין תרי רובי, ב' הגדירות של הכרעת הרוב? ואבל פשوطה הסוגיה (בכתובות שם) היה אפ"ל הדוה רק טעם דליך חשש קבוע).

דף פא:

שמה) תוד"ה כוּן. ר' אליעזר וכו' يولיך הנאה לים המלך וכו' ונראה דודוקא ע"ז' שתופסת את דמייה, נראה באילו הוליך האיסור. משמעו דגדר הקולא דילולך הנאה הדוה בעין?²

ולתני' הב' משמעו דעתם ההיתר מושום דעתחוב שניינו נהנה מהאיוסר. והריטב"א כתוב דחתם ליכא אלא שבחו של איסור, אבל בשיש גופו של איסור לא אמרו'. (והראשונים ע"ז מט: הארכיו בזה³).

דרכו למןוט

שמו ר' יוחנן פבר את שדרכו לימנות שניינו וכו'. רשי' (ביצה ג') כתוב דנח' ר' יוחנן ור' ל' בפי דברי ר' מאיר. וכ"ד תוס' (בע"א ד"ה שאני). ועפ"ז פסק הפסמ"ג בר' מאיר.

וחרמ"ב' (מאכ"א טז) הסק כרבנן דאינו מקדש אלא ר', והשミニיט דברי ר' ור' ל. והבש"מ באידר דנח' אליבא דר' מאיר.

א. וכלא ברש"ב' (הר' בתוס' ובבעה'ם פסחים כד. ה' ברה"ר) دائרי בכל האיסורים, וע"ר רמנ"א (או"ח חמו א) ופוסקים.

ב. וכיוון דתופס את דמיוי מדאוריתא, החשבו דיחסב פרדיין. ויצא לחולין. אבל בשאר איסורים לא חידשו שייחסב פרדיין. וע" שעשי' ג' כה ד"ה ושילפרש כן

ג. והוא אינו בעין. ומ"מ משמעו בתוס' דבעינן ג' ב' שנתערב, אבל קודם שנתערב ל'ם להוליך מערות כדי שלאי יהנה. וע"ע מ"ש. אך מדברי רשי' (פסחים כד) משמע דاتفاق בשחו בעין.

ד. ודעת הריטב"א ור"ץ (ע"ז שם, והמהרים חלאה פסחים כד) דודוקא התחם נתערב שכבעלמא, ואני בהם ממש איסור ע"ז ואלה הנאה בעלמא. אבל באיסור ממש ליכא תקנה. אכן פרידן לע"ז, אלא והՃא אין באן אלא הנאת ע"ז בעלמא, וע" שהוליך הנאה אויל ליה הנאה תהיה בו.

דברירתה דחתוכה הוה ר' יוסי⁴). ובתי' הב' של תוכ' כת' דידי' מגוף הבריתא,-Amay נקט חתיכה.

שלט) תוד"ה מא. א"כ כלאי הכרם נמי דרבנן. (חו' במשן'ל מאכ"א י' אי⁵). והיעב'ץ תמה מל' לתוס' דכלאי הכרם הוה דרבנן. והאהבה"א (בית הכירה ו טז ב' דידי' מהרמב"ם דס' לד' בדוחה⁶ DAORIITA. וורק לענין תרומה ושביעית תלי' בביית כולם).

שם) בא"ד ויל' דכלאי הכרם חדא דרבנן דבזומן ביהמ"ק הדוה DAORIITA. אבל בתוס' מהר"ם ור' פ' נקט דתלען הוה כלאים דרבנן, דקנבות ולוף אסורה תורה, ושאר מיניהם מודרבנן. ותוי' הדוה חדא דרבנן. ומבהיר נקט דכלאים בוזה⁷ DAORI).

שם) והתו'י (בע"ב) חלק דעתם תרומות פירות דרבנן אינו מעלה, דайл' תרומה בוזה⁸ DAORIITA גרו' אף בתרומות פירות. אלא כתוב דכלאים חמירי אסורים בנהנה. וכן' תי' בתוס' זבחים עג. ד"ה ר' מ"ג.

שם) תוד"ה נתערבו. אור'ת דל'ג ואחרות באחרות מדרפרק לשמואל וכו'. (ובבריתא (ובביהם עד') נח' אי ספק ספיקא מהני להתריר דבר שבמנין⁹. ותוס' הביאו דמשמע דארך בריתא לא הדוה משום ספק ספיקא). וודעת הרמב"ם (מאכ"א טז י' ובשור'ע יו"ד כי ח) בדבר חשוב שנטערב, ונפל א' מחותערובת למקום אחר אסורה. וספק ספיקא אסורה. אלא אדם שוב נפל א' מלהם למקום אחר מותר¹⁰. שהרימון של תערובת הראשון נטבל ברכב. (ודודוקא תערובת שני אסורה, אבל תערובת שליש מותר). והפוסקים הארכיו בוזה.

כה. ותוס' תי' דבר פלוגתיה דרי' יהודה הוא ר' יוסי. ע' מפרישים. והתוס' רא"ש כת' דבר פלוגתיה דרי' יהודה הוא ר' מאיר. ובתי' דרכ' ר' יוסי ס' בר' מאיר מודנקט עיגול וכמ"ש בס"ר התוס').

כו. והמשנ'ל כת' דנראה דاتفاق איסור חדש, למ"ד חדש בחול' מודרבנן. הדוה בוזה¹¹ דרבנן. כז. ושמואל סבר בוויתיה בחדא, שלא מהני ספק ספיקא בע"ז. ומהני בשאר איסורי התורה.

כח. ע"פ הגם' (ובביהם עד') מריביא ל'ג' ומג' למקומות אחר מותר. בט. אבל לשון הריטב"א (ווק' הרשב' בא' בוזה¹² בכ' ברה"ר) דרכ' התערובת הראשון נטערב בב' ויל' ד' האם הוא דוקא. ל. בכון דנוצר הספק בב' שלבים נידון כב' (קבוצות) רוב גנד המיעוט, ואך דайл' היה נפל בב' הוא הכל ספק א'.

עקב). דכמיה איסורי הנאה לא בטלי, ולא חישין להפסד.

שנום מאי חתיכה, דתנייא חתיכה של חמתת טמאה וכוי' ובן פרופה וכוי' תעלה וכוי'. דחתיכה הוה כל שדרכו לימנות, ור' יוחנן הוכיח דיש ביטול. פרשטי"ז (בע"א) דחתיכה ועיגול פעמים נמכרים באומד, ואף פרדרוגניים נמי למנות וזהו כל שדרכו לימנות), הוαιיל ואין מיהודים בכר בטלים.

ובגמ' (חולין ק), اي' דחתיכה של נבילה אינה בטילה בכרוב, ואף למ"ד את שדרכו לימנות שנינו, שאני חתיכה הוהיל ורואה להחכבר לפני אורחין*. ותוס' (שם, וכן בagan בקיצור) ביארו דבגמ' אין אירי בנתחר בעקבות של חטא, דאך אילו נתבטל איזו ראי אלא לכהנים, ואיאינו להחכבר לפני אורחים**.

שנגן) תוד"ה דברי. דלאחר דעתבטלת ראותו להתכבד. וכ"כ הראונים בשם ספר התטרומה (וכ"פ השו"ע קא א) גדר ראי להתכבד מהו להזדהה לאחר שנטבל. והראונים (רשב"א ריטב"א רוממאיר') הביאו חולקים דבעי ראי להתכבד השთא, נגניה להזדהה ראי להתכבד בפני אורחין עכו"ם. אבל ההתרם א"יר באיסור הנאה, ואינה ראית להתכבד, לא מסור להגינויו אף' לפני גור.

שנתבטל היה רואין להתכבד, וע"י ביטול אינו חשוב, דילכ"ע אול', בת השטא לחומרא. והביא כן לדברי הפסיקים (תרעם, וות"ד קג) דנור חנוכה שנערב בנסיבות אחרות, דאינו מוגבל מחייב חשיבותו. אף דע"י הביטול אצ"ז לו חשיבות.

ג. ו' **ותוט'** (ובחים עב'), כת' דוחתיכה בעלמא דחויסובה להתקביד
בכפני האורחיהם חישבא את שדרבו למגנות. ומובואר דראוייה
להתקביד הוה משם דרכו לינזות. וכבר מאיר. דעתיפי מנתה
שדרבו והשייבי באגוי פר'. וכ' ב' המלחמות דוחתיכה נחשב
אתא שדרביהן).

לימונאות. ועוד"כ "החו"ד (ק"א) בדעת הרש"ב".
אי. ותוט' (ובחים שם) כת' דא"פ היא סוריה הנאה חישב ראי
ולחותכברבה, בין דאי הייתה בעילה היהודית לרואה הלויכר
לא בלבול.

אבל הרשב"א כתוב "דאיכא למימר דנהלךן אל'יבא
ודרבנן, ורבנן מודו בהני דחשבי טפי. זונח' דוקא
בחביבלי תלתון".

שם) שם. הרמב"ם (**מאכ"א טז ט**) כתוב דהנ' ר' אוסרים בכל מקום, וכת' יראה שכל שהוא חשוב אצל בני המקום, אסור בכל שהוא לפי אותו מקומות ובאותו זمان.

והוחכמו אלו שהן אוסרין כל שון בכל מקום. והוא הדין לכל ביו"ב בשאר מקומות. והוסיף דבר ברור הוא שככל איסוריין הallow מדרביהם.

שמach) תוד"ה כברות. והוא דמשמעו שלחן וכור' שאנוי לחם הפנים דחמייר טפי. והתווע' רא"ש כת' דחמיידה וחסיבה טפי, וחסיבא א' רואין להתכבד. ותווע' (ובחים עבר:) כת' דלחם הפנים סמידא טפי, וראין להתכבד בחסיבאה.

שמט) TOD"ה רבוי יוחנן. ואמר ר' וכו' בבשות קטנות
דלא חשב מנין. ותוס' (זבחים עב.) העמידו
בעופות.

שנ' בא"ד ואפי' ייחשב בשואה שחוט, כשהוא דוי גראע טפי. וודריש"א כתוב דאפי' שחוט לא נחשב ראוי להחכבר אא"ב מבושלת. והוא מ"ח בשו"ע (ז"ד קא ג). והופוקסים ביאורו דנה' אי תלי האם עבשו ראיוי להחכבר, או דחתיכה זו חישוב, וראיוי לבא להחכבר.

שנאי) רשי' ד"ה דברי הכל. משום הפסד מועט לא מבטלין איסורא דאוריתא וכו'. והතוס' הרاء' ש חלק ולא מצאנו חילוק בדיני ביטול בין הפסד מועטה להפסד מועט. וכח' תוס' (זוחבים

ה. דהרבנן ה' מאיר ליתא, והיכי פליגי אליביה.

ו. וכגון אגוזי פרר ורמוני בדן בארי' באותן הזמנים.

ז. ויל"ד מדברי היירושלמי (הו' בתוס) דرك י' דברים הוה ראיו להתכבד. ואיך יש שפ"י דבונת היירושלמי ד"י דברם שהוו כרכשו ורריכחן.

ח. וכן הגיה המרומי שרה (הו' ברש"ש) בתוס' DIDEN דחויר נזקי.

ט. ומשמע מדברי התוס' דנקטו דסבירת רשי' דמהדרין שלאי יבטלן, אלא האקליו משום הפסד מרווחה. אך פשوطות דברי רש' משמע להיפר דמהדרין שלא יבטלן. והחמירו במקומות

שנה) בא"ד וסבירא הווא דבר המתעורר מתפשט טעם האיסור^ב וכו' אבל דבר ייש האיסור מונח במקומו וכו'. ובדבר ייש אין חילוק בין מינו לשאינו מינו. דאף מין במינו ההיתר אינו מחזקון.

ובתורובת לח בלח אין כאן ספק היקן האיסור, דהרי יודע בדבר משחו יש ודאי מלך מהאיסור. ואפי' היכי נתחרש גדר בטל^ג. אבל ביבש ביבש יש צד חשיבות דכל חתיכה עונדר לעצמו, ולא נתבטל חשיבותו כלל. אלא דאיינו יודע מקום איסורו.

והאחרונים העלו צד דייסוד ביטול ייש הוא ממשם דרנים על כל אי' בפנ"ע והוא היתר, ועוד כל דפריש מרובא פריש. וduration הרשב"א דאסור לאדם אי' לאכול את הכלל^ה (וחפרמ"ג) (קט) כתוב דהוה דרבנן, אבל יש אחרונים שדריקו מהגר"א^ו דהוה דאוריתא. אבל הרא"ש (חולין ז ס"ס לו) כתוב דמותר לאדם אי' לאכול את הכלל בבאת אי', ודוקא לענין טומאת משא^ז נחשב נידון אי' על הכלל. אבל בכל ביטול לח הרוי אוכל מכולו. והבס"מ (אה"ט אל) הביא בשם מהר"י קורוקוט דביתול לח מהני דאיינו מטמא במשא^ז. (וע"ע שע"ג ג ז דהאריך בכ"ז).

שנת) בא"ד ולא חטין בחטין, בקמה איזורי וכו' ועד נראה דאפי' קמה וכו' ברוחה איזורי^ט. מבואר דלתי' הא' בתוס' תערובת קמה בקמה נחשב לח בלח וכדין דכל אי' איינו עומד בחשיבותו בפנ"ע, ומשה"ה מין במינו איינו בטל^ט. ובתי' הב' אף קמה צונן נחשב נחשב ייש, דכיוון דהטעם איינו מתפשט בכללו.

שנה) בא"ד דלא שייך כבוד בפני כהנים במקדש. ומתו' (ובחים עב. ד"ה אלא) כי' שלא חשוב ראוי להתכבד בפני אורחין כהנים, דעתן מוחזקין טוביה ול'ז שכולן שוים בו.

וחרשב"א תי' כיון דרישא אינה אסורה מחמת עצמה, אלא ממחמת טומאה, אינה נעשית חתיכה חרואה להתכבד^ט.

שנה) קטני מיתה רישא تعالיה וכו'. פרשי' דהגם' מק' ל"ל (זה אין מיישב ברייתא זו שהביא ר' יוחנן).

דף כב.

מיון לא בטיל לר' יהודה

שנו) ר' יהודה לטענימה דאמיר מין במינו לא בטיל וכו'. ר' יהודה למד כן (מנחות בב. הו' בתוס') מהא דמערב דם הפך בדם השער ושל יה"ב), ולא אמר' דאם הפך נתבטל. וחדר^ט (נדירים נב.) ביאר סברת ר' יהודה דכל דבר שהוא דומה להבירו אינו מבטלו, אלא מעמידו ומזהק. ורבנן ס"ל דמ"מ אין דומין ול'ז, דזה אסור וזה היתר^ט.

שנה) תוד"ה ר' יהודה. דוקא בדבר לח ומתערב אית' ליה לר' יהודה דלא בטיל וכו'. וכ"ב תוכ' (פא: ד"ה ר' יהודה). ולא כברברי רשי' (פא: אליבא דר' יהודה). ותוס' (מנחות כב): כת' דשוב ר'ת חור בו, ואף ייש אינו מתבטל מין במינו.

יב. ויסוד זה כת' הראשונים (ונפסק בשו"ע י"ד קב) דוחתיה הבלתיה מאיסור לא נחשב ראוי להתכבד, כיון דהוחtica אינה אסורה מצד עצמה. אבל בפשתו טומאה נחשב אסורה מצד עצמה, דוחתיה נאסרה ואין לה תקנה).

ג. דבגמי' (ביברות בג) איתא אף אחריו שנטבטל ברוב, עדין מטמא במשא ולא דטומאה במאן דיאיטה, וחורו ונעורו). דכיוון דושוא את כלו בא' נחשב דאיין ספק, וככלפי זה ל'ז' הביטול.

ד. ואמנם ע' בסוגיה בביברות שם דמובא דהנידון במאן דאיתא ביטול דלה תלי בא' נידון ביטול ייש).

ה. ומהחר"ם וחוזו"א (קל) כת' דלפ'ז איררי בגרען שלם, דקמה בקמה מיקרי מין במינו, לרבע (ע"ז ס' ס' דבתר שמאי אוזל).

יב. והקובעה"ע (ס) ביאר דלח המיעוט מותבטל לרוב, כמו בצעק בסידיק העריביה, ונעשה כמוני. ווהוה גדר ביטול שוננה).

ג. ועתה החוטט ר' י"ד (כ"ב לא וש"ת הר"ד א)adam א' אכל את כל התערובת חיבח חטא.

ה. דהגר"א (י"ד קט ה) כתוב דעתם הביטול דאמיר על כל אי' (ה' קט ה)

ריטב"א) ביארו דבשלמא לר"ל י"ל דרישא אيري בנימוחה, וסיפה"ג בלא נימוחה¹⁹. אבל ר' יוחנן נקט

דרישא אירי בחתיכה שלימה, א"כ מ"ש סיפה. הרاء"ה (בדק הבית ד ב מה' ברדה"ס) כתוב دائירית השטא בחתיכה דאיתנה חשובה, ובסיפה משום חומרא דקרים אינה בטילה. וקי' הגמ' דא"כ אף רישא, ובין לרי' ובין לר"ל.

שסא) א"ר שישא כד"ר אידי רישא בטומאת משקין דרבנן וכו'. ורבנן ס"ל דבאיסור דרבנן הקילו דמין במינו בטל. ורק רשי"פ²⁰ בנימוחה [דאיין כאן חשיבות החתיכה]²¹.

ורשי"פ (בสมוך) הביא לשנא אחרינה (וערד"ז פי הראב"ד בכתוב שם) دائירית בשללא נימוחה²², ואת שדרכו למונתו איינו בטל Dokא לדאוריתא, ובמקום חיזוב ברת ומיתה בידי שמים. (וכדי' בדברי רבא). אבל בטומאת משקין דרבנן בטל. ולא גורו אטו לדאוריתא. (ודלא כמ"ש תוס' ד"ה טומאת)²³.

ולדברי הראשונים (הנ"ל) קאי אליבא דר' יוחנן ובחתיכה שלימה. והראשונים (בעה"מ, ריטב"א) ביארו דביוון דהוה איסור לדאוריתא, משום חומרא

והפטוקים (ב"ח יו"ד קט) הביאו מדברי **תוס'** (פסחים מד', זבחים עג', מנחות כב) דקמיה בקמיה בין דnable מהתבטל בששים (וכדין לח"י), ולא ברוב (וכדין יבש) (ובקמיה כל משחו איינו עומד בפנ"ע). אבל הש"ך (קט ג) הביא דמסקנת התוט' באזן דקמיה נחשב יבש,আ'כ' רותה. אבל החזו"ד (קט אה, כת' דתוט' הכא מודו דבעי ששים לבטל, דביוון דnable ואוכל את הכל יחד בעי שים'. ורק לענין ביטול לר' יהודה ס"ל דמתבטל, בין דכל משחו עומד לעצמו והטעם איינו מתרפסת מזה להז. וע"ע חז"ו).

שס) ולר"ז מ"ש רישא ומ"ש סיפה וכו'. כת' ג רשי"ז דרבנן מודו דחטאאת שנערבת בחולין איינו בטל. ורב שישא פי' משום דהוה איסור לדאוריתא. ותוט' פי' דרבנן דחק ברייתא²⁴ ס"ל דמין במינו אינו בטל לדאוריתא²⁵.

אבל הרשב"א וריטב"א הביאו גירסת הגאנונים ולר' יוחנן מ"ש רישא ומ"ש סיפה, דלר' יוחנן מ"ש בסיפה דחתיכת חטאאת אינה בטילה. ולא ס"ל כמ"ש רשי"ז דהחתם ליבא הפסד²⁶. או כתוט' דבחולין הוה ראיי להחכבר). וככפ' המלחמות. והראשונים (בעה"מ,

בנימוחה אף סופה נימוחה.
טו. וקשה א"ב ח"ל לחייב בהר גוננו בגין נימוחה לא נימוחה. והבעה"מ תי' דרישא רבותא קמ"ל דאי"ג דכלהו קדשים נינחו תעלה, שהחולין קרובים ליבול יותר דאייבא קרבה חולין לא תעלה, שהחולין קדשים דטהורה עדיפה מן הקדש (וציון בעי'ו במשנה תרומות הד טהורה בטהורה עדיפה לייה). ווצ"ב סברת קרובים ליבול, דהיגיון לטבל את הקדש). אבל היכא דהוה איסור בטל, וחוט' פי' דאף בטומאת משקין יימונתו איינו בטל, וחוט' פי' דאף בטומאת משקין ורבנן, במקומות שיש טומאות קדשים לדאוריתא החמיירו. (וכדי' לעיל פא). ווצ"ע דמצאננו כמה קולות שהkilו בטומאת משקין מבשאר טומאות, ולא גורו בכל מקום).

יז. והראב"ד ביאר דעד"ז לא קשה דעיקר התוי' חסר, דר' יוחנן (עליל החק' לר' ל' מתק בריתא. ותי' בנימוחה). והק' א'ב מ"ש סיפה. ורב שישא תי' נביריתא דלעיל אליבא דר' ל' מעסם אחר, בטומאה דרבנן בטל ואפק דהוה את שדרבו למונות). ומ"ה א"ץ להעמיד בנימוחה.

יח. והראב"ד ביאר דגבוי עיגול החמיiro, דליך הפסד מרובה והאה חוי לכלהן. אבל במקומות שאסור לא גורו להחפדי קשיותם. ווע"ד מש"ב רשי"פ א': אלא דריש' נקט הסברא דליך הפסד לחוז. והראב"ד נקט דהוה טעם דגזרו דרבנן אתו לדאוריתא.

ט. ויש דין טעם בעיירה, וכowitz כד' אכילת פרס, וכדרומוואר בגמ' פסחים שם. והחזו"א (קל) העיר דאף שאיננו בטוחים שנערבת על הכוונה משותפת קבואה, אמרי' צוית כא"פ וטעב"ע. ואף דאיין ביללו מעורבת כלת, מ"מ נחשב תערובת לח.

י. ובעד"ז כתוב החזו"א דלא שייך בקמיה ביטול יבש לכל משחו איינו ניכר בפנ"ע לודין עליי.

יא. ולא הוה דרבנן דמשנה (וביחם ע) דיש ביטול מין במינו.

יב. והריטב"א החק' דלפ"ז העיקר חסר, דקו' הגמ' מ"ט לא בטל בסיפה (ביוון דנימוחה, ורבנן ס"ל בעילמא דמין במינו בטל), ועיקר התוי' דרבנן דהכא ס"ל דמין במינו אינו בטל, ולפיגז בירישא מטעם אחד. ואbam באיסור דרבנן מין במינו בטל).

ווריטב"א תי' דעיקר ממרא דרב שישא קאי בעילמא לפיש ביריתא זו מ"ש רישא ומ"ש סיפה. אלא דהיבאים באן לישבע דעת ר' ל. ושוב החק' דמ"מ העיקר חסר, דהויל לפיש דרבנן ס"ל דבדאוריתא מין במינו אינו בטל).

יג. והריטב"א החק' לפרש' דסבירת ר' יוחנן משום הפסד, דהויל לגמי' לפיש. ועוד דכיו"ב אמר רב אשיה (בשם), ולא קאי.

יד. אבל הראב"ד (כתוב שם) כלל בקי' הגמ' מ"ש סיפה, דליך חילוק בינויהם אלא טומאה וטהרה, ואי רישא

דאיסור סקילה טפי מירעט דאיסור לאו וכדו', ומ"ש הכא דלא אמרי' בון^ט.

ורשי' (לקמן קיט). פ"י דברי הגמ' (שם) דבسفיקות אמרי' ל"ש איסור לאו, דספיקא לאו הרחקה דרבנן היא בדבר המותר, דנימא לבת עבד הרחקה, דשנא איסורא דאוריתא ממש קעיביד. ומשמע דזוקא בספיקות אמרו כן, אבל במקומות דזהה גזירה דרבנן שייך לחלקן. והתח"ד (רנ) והאחרונים תמהדו בדבשוגין מבואר לחדיא אמרי' קץ סברא סברא אף בדבר שהוא גזירה דרבנן.

שס"ד) רבashi אמר וכיו' דבר שיש לו מתיירין^ט. פ"ש דמותרין לכחן. ורשי' (ביבעה ג' כת') הטעם דל"ש ביטול בדבר שיש לו מתיירין דאחמור רבנן שלא יאלנו באיסור ע"י ביטול, בין דיש היתר לאחר זמנך. אבל הר"ן (נדירים נב). כת' הטעם דבר שיש לו מתיירין לא שייך ביטול, שכן דמי' לה' מהחזקו ואין מבטלו. וכך דהאיסור סופו להיות מותר איינו חלק מההיתר. ולא שייך ביטול אלא במנגדו ומבטלו.

ששה) והוא דרבashi בדעתא^ט הי"ח, למאן אי' לבחן מישרא שרי וכיו'. הרוי' (חולין לב' בודה"ס כת'

האיסור והקדושה נחשב דרכה לימנות ואינה בטילה.

והבעה"מ כת' דר' ישא ס"ל בר' יוחנן^ט, ואייר בלא נימוחה. וكم"ל רישא דטומאת משקון דרבנן בטל ואף שיש חшибות דקודש, ולא גוזרו דרבנן אותו דאוריתא. (ולא בריל גוזרו דרבנן אותו דאוריתא).

שפב) רביה אמר וכיו' סייפה איסור ברת^ט. פ"ש (פי' א) ותוס' לעולם בשני מוחה. והחמירו באיסור ברת שלא יבטל, בין דזהה מן' בגין.

ועוד פרש"י לישנא אחרינא בשלא נימוחה, ובאייסור לאו הקילו בדרכו לימנות. ותוס' ה'ך מלאי הכרם דזהה איסור לאו^ט. והבעה"מ תי' דהכא אייר דזוקא בקדושים דברילוי מיניהם. אבל ערלה וכלאי הכרם דזהה איסור הנאה ולא בדילוי אינשי מיניהם גورو. ע"ג דאיסור לאו. והרבא"ד (כתוב שם) תי' ערלה וכלאי הכרם חמיראי דאיסורי בגין.

שפס) והוא רביה הוא דאמיר בדאוריתא^ט ש איסור לאו ולש' איסור ברת. פרש"י אם חשו רבנן ועשו תקנה לאיסור לאו, חשו לאיסור ברת^ט. וממשם דבכל גזירה דרבנן לא חילקו בין היכא דזהה גזירה אותו איסור ברת. המשג'ל (יוט א ז) הקשה דאשכחן בכ"מ^ט דההמירו במלאת שבת

אמיריה לנכרי דזוקא במקומות איסור ברת דשבת ואך חוס' שם כת' דגورو י"ט ואך זהה"מ אותו שבת. (וע"ע ב"מ נה). אך הביא דבכמה דינים החמירו טפי ביז"ט שלא يولלו בו ע' ביבעה, רב"א ביבעה ביצה לה).

בד. וכן התח"ד (רנ) עמד בזוה, וכותב דעתן להוציא מאכון פסק להלמה, ואין לדמות גזירות דרבנן זה לה'. בה. ווש טעם נסף שלא יתבלט. פ"ש בימיוחה, וכ"ב הראב"ד דאף לא"א ברשי' דרבבה קאי בלא נימוחה, רבashi קאי בנימוחה. והמלוחמות כת' דקאי ברבן דאף דרכו לימנות בטל.

בו. ואך דכל דין ביטול הויה היתר גמור, מ"מ החמירו חכמים שלא יתבלט כדי שיאלנו בהיתר גמור.

ככ. (מלשון בודה מליבו). וכן אין' בכמה מקומות (וכמה מהם על דברי רב אש"ן) (ציטוט ע"ג פשחים אי). י"ג בורותא. והעוירן ערך בר ה, והוא ע"ג ב"מ ט) פ"י דזהה דעת חיצונית ולשון בר). וביאר דבמקום שטוע חכמים ולא דברו בהלכה לא רצעה לגנותם לומר שטוען.

בכ. והריטב"א (כאן וב"מ עא). כת' דרבashi לא אמרה מועלם ואלא א' מהתלמידיו אמרה מעצמו, או דשמעה מכללא, וטעה. ובודואה על שמו).

יט. והבעה"מ כת' דרבא (רביה) ס"ל בריל (ואיר בלא נימוחה אלא באיסור דרבנן), ועוד כאן לא גור ר"ל אלא בתמורה דעת מיתה, אבל באיסור לאו מוחמرين בהקדוש. הוואיל ומبدل בדילוי אינשי מיניהם.

וכת' דרבashi מתרץ אליבא דר' יוחנן, בולם כי אמר ר' יוחנן אני שונה חתיכה בחתיכות עולה. והרבא"ד (כתוב שם) השיג דבר זו הוא שהיא חד תי' אליבא דר' יוחנן, וחוד תי' אליבא דריל. ב. פרש"י טמא שאכל קדשים בברת. אבל זו שאכל קודש לוקהן).

בא. ותוס' העלו צד ד'את שדרכו' חמיר. ועד"ז כת' המלחמות דליך תי' הבריתא הזה דרבנן דאמיראי אין' מוקדש אלא א' דרבים, וסיפא באיסור ברת החמיריו יותר. (ולא כמ"ש תוס' (פ"א. ד"ה והלא) דזוק ברייתא מ"ד דרכו לימנות).

כב. ובוח' ר"א מן החר בת' ושם דאפי' בחששות דרבנן אמרי' כן, דכל מה שאסרו חכמים מוחמות איסור ברת, ה"ה שאותו מאמר חכמים נמשר ג' ב' ממה שהוא איסור לאו. ומשמע דראוי להקין יותר לאיסור ברת מאייסור לאו, אלא דתקנה שתקנו לברת נמשר' אף לאו. עצ"ת).

כג. ובכמה דינים החמירו במלאת שבת טפי ממלאת יו"ט ע' לקמן קיד'. רשי' ביבעה בא). וכן הגמ' (ב' מ' צ) האם גורו

ומהני כביש בין שניהם שיור לבטל (וכתנן תרומות ד' יא), דראויין להחפנות למקום א'. וע"ע בש"ע קיא).

שם. שאני אומר. התוס' ראי"ש (בע"ב) הביא דובואר בסוגין דודוק באיסור דרבנן אמרוי'iani אמר, אף לדעת ר' יוסי. והביא דר' שמואל ה' דאי' (מעש"ש ד' יא, דחי' לקמן כתו) דלר' יוסי מצוי בלא שכחוב עלייו נורמה תלינן להקל דהוה חולין, שאני אמר' אישתקד היהתה מלאה תרומה ופינה. ויל' דלא דמי בלא לך דהכא, דהתם אול' בתר רוב פירות ורוב המשימוש של הכלי פירות חולין. וכל הספק שהוא תרומה מהמות הכתב, רוי' יוסי ס"ל דהוה כאילו אין שם כתוב. ואטו כל שאני אומר בחדר מחותא מחותינו לה'.

שפט) תוד"ה שתי. בב' קופות וב' סאין דליך למימורcoli האיך אוקי חולין אחוקיhiro וכו'. וכון דהראי נפל להחומר, וספק מה נפל.

וחר"ש (תרומות ז' ה) כת' דביבריה היא הוה חידוש טפי, דאמרי' תרי' שאני אומר, דתלינן חולין בחולין ותרומה בתרומה לי'. אבל במשנה הספק על סאה א' האם נפל לחולין. ואינו חידוש כל קר.

ומשיה שמא במשנה בולחו מודו דלא בעין רבייה. אך הר'ש הביא דבירושלמי (שם ג') מבואר דנה' ר' יוחנן ור' אל' אף אמשנה.

שע) בא"ד ואפשר דבכאה א' [בצ"ה] אפי' ר' ל' מוזה, דסמכיןן אחוקת חולין שבкопפה וכו'. דאמרי' ה' הוקה דלא נתערב איסור בкопפה, ואם דעת' התערובת לא נשנה ההיתר. וממשמע דתוס'

דף שאפאו עם הצלוי, אסור לאכול עם כותח^{טט}, כיון דיכול לאוכלו بلا חלב, ודבר שיש בו מותירן אף באלא לא בטיל^ל. והרשב"א ה' עלייו דבסוגין מבואר דמה שיש לו צד היתר לבחן לא נחשב יש לו מותירן, אא"ב יש היתר לאיסור לאחר זמן. והר"ן (נדרים נב. בס"ד) חילק דההמ דהיתר לכל העולם לאכול بلا חלב וריש צד היתר לכל העולם). אבל הכא לישראל לעולם אסור, הצד היתר של הכהן אינו בדי שיגרום איסור לישראל.

שם) שאני אומר תרומה לתוכך תרומה נפלת וכו'. ומובואר דבכין דהוה איסור דרבנן תלינן שאני אומר וכו', ולר' יוחנן איירוי בתרומה בה' דרבנן, ולר' איירוי שמדאוריתא בטל דROAD, וע' ברשב"א (בע"ב) דהאריך בו). והריטוב"א ביאר דבכין דספקא היכי נפל נקיון ספיקא דרבנן לכולא. (ומובואר ד' שאני אומר' הוה משום סברת ספק דרבנן לכולא לא').

אבל הרשב"א ה' אמר עיין שאני אומר, נימא ספק דרבנן לכולא. ותוי' דבכין דנפלת ודאי תרומה לא' מהם, וב' קופות במוקם הוה בכלי א'. בכיו' הא לא אמר' ספיקא דרבנן לכולא לא' (וע"ע בע"ב).

שם) הרמב"ן כת' דאיירוי בב' קופות של אדם א', א"ג בבאין לשאול בבת אחת. אבל של ב' בנ"א ונשאלו בונה אחר זה, בולן מותרין ואך בלא שאני אומר[לא'], דכל א' נידון בפנ"ע. והרשב"א חילק' דבכין דנפלת לא', ואין ידוע לאיזה הוה בספק א'. (וע"ע שו"ע קיא ט"ז ושת' גיט ומישן' לאבה"ט יט). והרשב"א כתוב דאדרכה כשהוא של אדם א' קיל טפי,

לב. ווע"ז הוה בתערובת ב' חתיכות, וכיון דהפסק בין שניים א"א להיתר את שניהם. א"ג נחשב איקבע איסורה).

ולג. וכשאני דין על זה אני אומר שנבנס לשניה, ואצל שנייה אני אומר לא בו אלא בחבירתה. לד. דהוה ליה לחוביר.

לה. ואפי' רבנן ס"ל דהיכא דין כתוב מוכחים, אף שידוע שאישתקד היהת מלאה, חיישין טמא פין דאול' בתר רוב פירות. ואית לן לימות' באשתקד היהת מלאה ופינה.

לו. וצ"ב דמה איכפת לנו להicken פלה החולין ולא דהוה הכהה להicken נפל התרומה). ויל' דהעمرת הספק 'אייה' נפל, ולא האם נפל לבא'. ועוד שמעתי לפרש דיש' ב' טעם לאסוח, א' דיעידען שנפל סאה של תרומה לא' מהם. וב' דנפל

בט. ואך דהוה נותן טעם בר נונן טעם ומובואר דנ"ט בר נ"ט הוה מדין ביטול).

ול. ווריאציות הקשו דהוה מין בשאיינו מיננו, ודבר שיש לו מותירן בטל בשאיינו מיננו. והר"ן (נדרים נב.) תוי' דההמ דיש לו צד היתר אף עכשווי החמור טפי בבטולו, ואך בשאיינו מיננו.

לא. וכן מבואר בתוס' (פסחים ט. ד"ה היינו) דהוה משום ספק דרבנן לכולא. וממאיירוי (שם) חילק שהוא אינו בטל ספק, אלא תלי' בודאי שהוא נבנט לו זה וזה לו, ותולין להקל. ובכל שאותה תוליה להקל הרי הוא בודאי ומיש"ה אי"צ בדיקת חמץ. ולא משום 'ספק דרבנן').
והפרמיג' (שיד קיא א) דיק' מדברי הש"ך דשאי אומר הוה משום ספק דרבנן. אך (שם ב' הביא דקל מספק דרבנן. וכ' בט' יזר' קיא א בס"ז) דשאי אומר קיל מספק דרבנן.

שניה דעורה לא בטלה. ור"ח (בתוס') פי' דקדושת יהושע לא בטלה.

והרמב"ם (בית הבהיר ועז) בת' דקדושה ראשונה (דיהושען) הייתה בכיבוש, וכיון דנלקחה הארץ מידייהם בטלה הכיבוש. אבל עורה לא קידשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה, לפיכך כל מקום שהחזיקו בעלי בבל הרי הוא מקודש היום, ואע"פ שנלקחה הארץ ממןנו. והכט"מ החק' מה גודל כח חזקה מכך כיבוש, ואמאי לא יבטל. ועוד בראשונה הייתה ג"כ חזקה עם הכיבוש. (והאחרונים האריכו בזה).

שאג' שם. **ואנא דאמרי וכו'**. משמע דר' יהונן עצמו ס"ל דתרומה בזה"ז דרבנן, ولكن קופות בטל. וכ"כ תוס' (פא. ד"ה אמר), ומשמעו דס"ל שלא קידשה לעתיד לבא.

והרמב"ם (תרומות א כו) פסק דתרומה בזה"ז מדרבנן, אך מטעם אחר, דתרומה בעין ביתם כולכם (מדאוריתא). וכמו גבי חלה, בדריש"י (כתובות כת' נהנה מה). **וזהראב"ד** (שם ושם, וכן הרמ"ג בהל' אישור'ב) השיג דקיל' לוי' יהונן דתרומה בזה"ז דאוריתא (בסוגין)².

והכט"מ הקשה ולדעת הרמב"ם היאך הביאו בסוגין מדרשי ר' יוסי דתרומות בזה"ז דאוריתא, אםיא אע"פ שלא ביטלה קידושת הארץ, הא בעין ביתם כולם. ותי' דהרמב"ם סבר בדעת ר"ח (בתוד"ה ירושה), דירושה שנייה זהה יהושע, וכיון

תיפוק לה מעד האיסור שנטער. יע"ב דיש חזקה שלא נאסר מחייב הספק.

מב. אבל הקשה דבשאר אישורין חנ' הזה רק דרבנן מג. אך השער"י (ב י"א) בתב' דבוקור לא נחשב ערובה האסורה, כיון דגיניר למונחה.

א. והאבב"א (שם) בתב' דכין דבלאו הכי היה שלחים. אבל הקוב"ע (טב) כתב לפרש דכונת הרמב"ם דבימי עורה הווקקו לדוש, ואילו בימי יהושע לא צירק לקוש.

ב. ותוס' הביאו ממש לחلك בין תרומה לחלה, וכ"כ הדיאב"ד דאם איתיה בלחלה הוא דעתא. אבל הרמב"ם פסק במ"ד דاتفاق תרומה נלמד מדרין חלה.

ג. ולא נקט דר' יהונן אליבא דנפשיה פלייג.

נסתפקו בסברא זו^ל. אבל הר"ש (תרומות ז) כת' דגביה קופות לא שייך חזקה יותר אם נפלה חולין לתוך תרומה.

וכן נפסק בש"ע (יו"ד קיא ג) דבאיסור דאוריתא, ונפל לא' מהקדירות אסור^ל.

שאג' שם. **אחוות חולין** שבкопפה. מבואר בתוס' דאמר"י 'חזקת היתר' שלא נתערב בו תרומה^ל. אבל השמעתא (ג ז) כתב שלא מהני חזקה דהיתר לא נשנה אף אם נתערב בו איסור^ל.

וזהראב"ע (ס ד, ועד"ז השער"י ב י"א) פי' דעת התנוס' דיש חזקה שלא נאסר, ע"פ מש"ב תוס' (נדזה מז) דמדין מודומע^{מג} אף החולין נעשית תרומה^{מג}. והביאו דלענין ניקור כתב הרא"ש (חולין ז ט) שלא נחשב דיש חזקה אישור ע"ז תערובת^{מג}. אבל החזו"א (טהרות ג י"א) הביא מדברי התוס' דמעיקר הדין חשב חזקה, אלא שלא היה חזקה גמורה להקל בדאוריתא.

דף כב:

קדושה שנייה

שאג' **ואנא דאמרי בר' יוסי וכו'** שיזיית אין להם. פרשי' דקדושה שנייה מימי עזרא קיימת, וליע' לחזור ולירש לעתיד לבא. דהירושה עומדת, ולא בטלה קידושת הארץ בחורבן בית שני. וקדושה ראשונה בטלה בחורבן בית ראשון, אבל קדושה

להובו סאה, ולא ידעינו מהו. וצריך פעמים שניים שאנו אומר על כל העמודות ספק.

לו'. והמגני שלמה (פסחים ט) כת' דל"ש בזה חזקה דיאוთה סאה שנתערב לש חזקה והוא עומדת באיסורה. ואיסור את הקופה בתערובת.

לה. היכא שנפל חתיכה, ואיינו ידווע האם נפל לךירה של איסור או של היתר. ואבל בשפק אם נפל לכבודה אולי' בתר חזקה.

לט. או שתו"ס נסתפקו בזה.

מ. וכ"כ רע"א (חולין גז) דל"ש חזקה היתר, אא"ב יש דין חען' וחיה עצמה נשנית בלילה, דاتفاق היתר נהפכ לאיסור. וש חזקה שלא נהפרק לאיסור.

מא. וע"ב דאך אילו יש חזקה שלא חל דין 'מודומע', מ"מ

לעתיד לבא לא אמר אלא קדושת הארץ, אבל קדושת ירושלים ומקדש לא אמר.

שען בא"ד ועד א"ר דיין נראה שיאמר שם חכט, דבון בית שני הוה דרבנן. והאהרונים (קר"א) הוסיף דהיאר הביאו שני הלחם (זה בא עלי מהארץ), וכן לא נתחיהבו ביבוריים^ט.

אבל דעת הרמב"ם (הנ"ל) דרבנית שני לא נתחיהבו בתורה ממדוריתא, דבעי ביתן כלכם. והאהרונים כתבו דמ"מ לענין שאר מצוות התלויות בארץ הוה דאוריתא, דהוה מיעוט דוקא בתורה מה, ושאר מצוות לא תלא בבייתן כלם. וב"כ המנה"ח (צא ט) לענין ביבוריים^ט.

והגר"א (שנות אליו שביעית ו א) בכתב דלמ"דDKידשו בפה בימי עזרא, א"כ הקדושת תלא בהם, וקידושה לזמן דהמקדש קיים. ובזה פlige ר' יוסי דעוזא לא הזערך לקדרש. דקדושה ראשונה (דריהושע ע"י כיבוש לא פקע, ומילא הוה לעתיד לבא.

נתן סאה ונטל סאה

שען ובסבר ר' יוחנן בדורבן לא בעני רבוי וא"כ. פרש"י כס"ד (ובכן נשאר לתני הא') לאו משום "שאני אומר" אלא מכבי איערכ בטיל ליה. ותערובת דרבנן מותר בפלגא. ומשמע בלשונו דהוה גדר ביטול, וצ"ב אמראי יתבטל האיסור להיתר. והריטב"א ה' דרביה לא איתא במשנה דהטעם שאני אומר. ועוד דלא מעאננו בשום מקום דמהני איסור דרבנן בלבד רובי. ולכן פ"י הריטב"א דס"ד דגבוי מקוה אמראי שאני אומר, דמי פירות קאפי (עצ) ואינו מתרבע, וכשנטלה נטלה מהמי פירות. אבל בעלמא בעי רובי. ובזה הגמ' מתרצת דברתורה שיר שאני אומר

דברימי יהושע היו כל יושביה עליה, עדין חביבים. ובזה רבנן פלייגי דכיבוש יהושע לא היה אלא לשעתו, ולכן עזרא וקידש, ולא היו כל יושביה עליה^ט.

והבית הלוי (ג א ענף ו ה) פי' דברימי עזרא קיבלו עליהם תרומות ומעשרות בשבועה, ובכן אף ספק לחומרא. ודעת ר' לדספק לקולא ע"כ הוא משום דס"ל בטללה קדושת עזרא. ובזה הביא ר' יוחנן דר' יוסי ס"ל שלא בטללה קדושת עזרא, דשלישית אין להם^ט.

שען TOD"ה ירושה. דגבוי חלה כתיב בבואהם, וכי אסקיננו עזרא לאו בולחו סלוק. מבואר בתוס' דתליה בתקילת הקדשה, אבל אילו בתקילת הקדשה היו רוב ישראל ונחטעו לא בטללה קדושת הארץ. וב"כ הגר"ח (שמיטה יב) דהוה תנאי בירושה וקידוש ולא דמי לדין כל יושביה עליה דיוובל. וע"ע חז"א (קלד) דין בוה, וקה"י (ודעים בו).

שען בא"ד והשיב ר' דלמ"ר לא קידשה לעתיד, אבל קדושת ירושלים, קדושת מחיצות. וב"כ תוס' (שבועות טז). וב"כ כתוב הרמב"ם (בית הבחירה ו טז) דקדושת ירושלים לא בטללה, דהוה מפני השכינה ושבינה אינה בטללה. אבל תוס' (זבחים סא. בטו"ד) כתבו דתימה לומר דקדושת הבית קיימת להקריב קרבן, ולא יתחייב בתמורה. וחילקו שם לאידר גיסא (לר' יוסי דआע"ג דקדושת הארץ קיימת, בטללה קדושת הבית וככמו נוב וגביעון). וב"כ הראב"ד (בית הבחירה ו יד) בטללה קדושת המקדש, ואפי' לר' יוסי דקידשה

ד. והגר"א (יז"ד שלא ז) כתוב דראית הגמ' בהא דר' יוסי מקיש קדושה שנייה לראשונה, משמע דהוה דאורית. והחزو"א (קלד) והקשה דברמ"ב מבואר דקידוש שני מהני דאוריתא, ומ"מ לא נתחיהבו בתמורה. ה. ואפשר דעתך ר' יוסי דאיינו דאוריתא, אלא חומר כדאוריתא).

ג. אולם הרבד"ז (תרומות ספ"א) כתוב דמהני קדושת עזרא דיאלו והוא בגין (אוח"ב) בולם היה קדוש. ז. והרמב"ם הובייח והרי הוא אומר והשימותי ואמרי חכמים ע"פ ש>wommin בקדושתך הן עומדים. ומשמע דברת

והברכ"ש (כא) כתוב דהווה מдин גדר רוב הכל', דכין דיש שם מקוה מהני שרו בו הוה ממי גשימים, ועי"ז מצטרף אף המים הפסולים, דאך הפסולים יש להם שם מקוה. אבל בשאן מתחילה מקוה ל"מ". והשעריו (ג יז) כתוב לפרש עפ' דברי רע"א ע' בסמוך רבוטיגין הוה עי' צירוף 'שאני אומר', רוק שיש מקוה שלם תלין דיאצ'הumi פירות.

וחרמבי"ן כת' דמהדרין נטל סאה ונתן סאה כשר לעולם, כיון שלא שינו את מרואין. ומשמעו דכוונתו דמזרוריתא מצטרף לשיעור מקוה, ולא בעי רוח. אבל החזו"א כתוב דכוונת החרמבי"ן מдин קמא בטל, וכתי' הב' בתוס').

שפ' תוד"ה נתן סאה. מי פירות פסולים מדרורייתא^ג. אבל המורדי' (שבועות תשמה, הר' בבי' רא ג) הביא בשם ריב"א דמי פירות פסולים רק מדרבןן, כמו מים שאובין.

שפא) שם. מדברי הרשב"ם (ב"ב סו. ד"ה מבלל) מבואר دائiri' בסוגין במים שאובין^ט. וכראב"ד (ובגדת הראשונים דשאובין מדרבןן). וכן ריב"ד (בעל הנפש שער המים א"ד והמקוה) הביא מכאן דאך במים שאובין מהני כשנוטיל רק עד רובו. והרא"ש (מקיאות א) וכן שא"ר (ב"ב שם) חלקו דכין דהיה מקוה שלם והשיקובי, tuo לא מיפסיל לעולם, אף כמשמעותו הרבה שאובין. כדמות בכמה משניות (מקיאות ז וג' ועוד).

יז. ועי"ש שהאריך בגדר רוב הכל, מתי נחשב דאך המיעוט הוה חלק מהרובה.

יח. ועה"ק תוט' (ובחמים עה) דבין כה"ג הכל יחשב יין גמור לברך בה"ג ודהווה פרוח משיעור מויאגה, ואינו טובל במים. וב"כ איררי בין רפי או שאר מי פירות.

יט. וכן דרייך המשניות יעקב (יריד מז) מדברי ריש"ז (ד"ה מא) דרכבת פסול שאיבה. ז"ע דריש"ז כתוב להדייא دائiri' בגין פירות.

ב. והראב"ד כת' דמקוה שיש בו מ' סאה, כמה שמוסיף עלייו שאובין איינו פסול. ודוקא הכא שנתן ונטול פסול. ומשי'ה היכא דחויסף למוקה כשר הרובה שאובין, ואחד'ב' נתמעטו ממי ערד מ' סאה, הוה כמו שנטול. ועלא נשאר רוב מ' סאה מי גשימים). (עי'ש כמה מההורות בזה).

בא. וקצת ממשיע דהוה גדר השקה, דפקע מיהם שם שאובים, ואוח"ב' ממשיע דהוה גדר ביטול ברוב, ולא אמר' חור ומיוער.

שניטה לגמרי, אבל במשקין המערביין ליכא למימור כ"ב שאני אומר.

וחרמבי"ן הקשה דבכמה מקומות מעאנן דאך איסור דרבנן שנתערב בעי ביטול בששים או בק, וכתר דהכא איררי באיסור דרבנן דין לו עיקר מה"ת^ט. והכא בתורתה חוויל נחשב אין לו עיקר מה"ת. אבל שמנו של גיד וסתם יינט הוה עיקרו דאוריתא, וביעי ארץ ישראל, ובגמ' (פסחים מה) אמר' دائiri' בתורה מהוז דרבנן, ולא שני בעי". ועד דמקוה והכא איררי במ' פירות דהוה דאוריתא^ט.

ודריש"א כתוב דבאיסור דרבנן בעי לעולם ששים ומאה, אלא דבקופות מהני 'שאני אומר'^ט. ומוקה איננו איסור אכילה, וכל האיסורין דין איסורי אכילה בטלים ברוב. (ובאיסור דרבנן בפלגנא).

שעה) דלא נשקו^ט רוגבא. הריש"א הביא דזוקא בפלגנא הקילו (באיסור דרבנן), אבל רוב איסור לא אמר' שאני אומר.

שעת) ריש"ז ד"ה נתן. גבי שאר משקין^ט ומ' פירות ותמוד וכו' דמכי יהבו גיביה, قول' ראיין^ט, אבל איפכא לא וכו' דין משקין הללו משלמיין את המקוה, וכן איתא במסנה (מקיאות ז ב) דמי פירות פעומים מעלין, וכשיש מ' סאה מצטרף לשיעור מקוה ע"י ביטול ברוב, וכבסוגין. אבל בשאן מ' סאה לא מהני מיעוט מי פירות להשלים לשיעור רוב^ט.

יא. ואף דמיין באינו מינו בלח ניכר טumo, לא אסרו חכמים אלא בשודבר בעין.

יב. אבל החרמבי"ן כתוב דשאובין הוה עיקרו דרבנן. וצ"ב דחרמבי"ן בעצמו פ' دائiri' במ' פירות. יג. וצ"ב דלהו"א לריש"ז איררי בלבד שאני אומר ולדברי הריבט"א ניחא). ושמעתוי דאך לס"ד מהני שאני אומר כלפי חומרת ששים ומאה, אלא דעתך והיתר ברוב הוה אף בלא שאני אמור. (ובזה ניחא אף ל"ס לד דהמשנה נתקה הלשון שאני אומר).

יד. תוט' (ובחמים עה: ד"ה דלי ווואי', צוין בנהש"ס) כת' לא איררי בזין, דבין אף ברוב עדין שם יין על הכל. טו. משמעו מרש"ז דבשיש מ' סאה, כל סאה ממנו הוה מקוה ראייה. (ובב' השיע"ז ג').

טו. אבל החזו"א כתוב דהוה דרבנן, דין סברא מדורייתא להליך בדין ביטול בין שיש שעיר מקוה.

ותמה דמובהר דדרינו כיין אף' לקלוא. וכותב דאפשר דהכא כיון דהתבטל לא אמר' על המים שב חזר וניעור.

shape) תוד"ה אמר. ונראה לר"י ראשון ראשון בטל היינו דוקא עד שנים, דעתם בעיקר מה"ת. ומשמע הדעתם דמעכביו הוכר האיסור, ופקע סיבת הביטול. אמן משמע בתוס' דאמר' חזר וניעור אף בגין במינו, וב' דאמר' דסיבת האיסור קיימת, ומכאן ולתבא אין את סיבת הבוטול.

אבל דעת ר'ת (חו' בתוס' ב'ק ק; ועוד) דאמר' קמא קמא בטל וכשיש הפסק בinityים^{יב'}. ובגמ' (בכורות כב,) דאמר' חזר וניעור הוה חומרא לענין טומאה. וזה"ג בסוגין לענין מי פירות החמירו טפי.

shape) רשי' ד"ה מא' לאו. עד י"ט. וכ"פ השו"ע (י"ד רा כד). ור' ש איגר (שו"ת רע"א רכא ט) תמה דכל פעם שמצויה סאה, יוצאת אף מחייב פירות לפיה חשבנן, ואף שנTEL עד ל' פעים ישאר רוב מים^{יב'}. ועד' ז' הק' התוו' (ב). והתו' תי' דגוזו חכמים מפני שנראה ברובו. ובכ"ז כ' החזו"א (מקיאות ת ה יא) דכין דא"א לעמוד על החשבון, גדרו חכמים הכא דעת י"ט.

ורע"א (שו"ת רבכ' כה) חידש דאף ל"ט דהא דמנהני רוב מים ומוי פירות מהני להשלים את המקואה הוה רק בעצוף' 'שאני אומר', דאמר' דבלumiemi פירות הם שיצאו וניטלו מכאן. ע"י שיש ודאי רוב מים הקילו. אבל אילו ננתן ונTEL יותר מ"ט, יתכן דאין כאן רוב מים ולא הקילו. [ובזה תי' הגמ' דברמים מעורבין המכמי פירות מתערבן, ול' ש' זהה כל' שאני אומר]. וועל'

וכן הרמב"ם (מקיאות ד ז) הביא דין זה במים שאובים, דנתן סאה מים שאובין וחזר ולחק וכו', עד י"ט. והב"מ פירש דכין דנתן וחזר ולחק מיחוי לאינשי שניטלו הבשרים. והב"י (י"ד רא כד) נקט דאף דעת הראב"ד דל"מ יותר מרוב במים שאובין הוא מדרבן. אבל האחרונים הביאו דמשמע ברaab"ד דבשיש רוב נחשב מדאוריתא שאוביין^{יב'}. והשׁו"ע (י"ד רא כד) פסק כדעת שאר ראשונים דבשר לעולם. והשׁ"ך (שם ס) הביא בשם התשׁב"ץ דין להבניש הראשונים במח' דאפשר לרתקן וליצאת ידי כל הספיקות^{יב'}.

shape) בא"ד ונחי דבשמי פירות רוב מתבטלים המים וכו'. ומביראר בתוס' דאף לענין מהחין, דאף בשיש שייעור מקוה שלם, כשהיש רוב מי פירות בטל מהם שם מים (וכ"ב החזו"א). [ובמש"ב חות' דמדרben בעי רוב, יל'ד האם היינו משום דברי שייעור מ' סאה, וביע שמי פירות יצטרוף. או דאף בשיש מ' סאה מדרבן אסור לטבול במוחצה].

shape) בא"ד ועוד י"ט דמדאוריתא קמא קמא בטל. והתו' ז' הק' דאמר' דחזר וניעור. ומשמע בתוס' דהא דאמר' חזר וניעור הוה רק מדרבן אבל תוס' (ד"ה אמר) לא ממשען כן. ובשׁו"ע ר' דוד כתוב דמהוני לענין לחשב שם מים, ואף דלענין אישור והיתר אמר' דהוכר האיסור^{יב'}. והאחרונים (שער' ג טז) הביאו מדברי התוס' דהמי פירות מתבטלים, ומקבלים דין מים, ומביראר דביטול מוסיף דינים^{יב'} [זהאריכו בזה האחרונים ע' עונג י"ט או"ח דכ'].

shape) בא"ד אין קאי אתמד שיש בו מים. החזו"א הביא (דמשמע בתוס') דתמדו נחשב מים מדאוריתא,

בו. וע"ע או"ש (מאכ"א טו^ז). בז. ובפטוטו נח' בזה רשי' ותוס' (ובחומר עז' דהה תנין) אי שיר ביטול באפר פרה. וזה (ובחומר עז' דלרש"ז) בשנטבטל היה באיסור, מעתיק לשיעור בזות ללקות, ותוס' פלי' בת. ודוקא בשגדול בלא הפסק לא אמר' קמא בטל ומשמע בתוס' דרי' לא ס' וחלוק זה. בט. ורע"א כתוב דבלשון רשי' ליל'פ' עוד שנTEL י"ט סאות מים, ולא י"ט פעם בדוקא וכן קצת משמע מבוררי והר' ש' מקיאות ז בדרנים את מה שנTEL לפי החשבון. אבל הקשה דבשו"ע מפורש דלא כן. ול. וכותב ר' ש איגר דע"ב חשו שמא יכח הכל ממי אחר.

כב. אבל הרמב"ם (מקיאות ז) כתוב דמי שאובים מעליין את המקואה, אם נפלג, וחזר ולחק סאה. כג. וותלייא במח' הראשונים אי שאובין דאוריתא או מדרבן. והראב"ד (שם ז) הוכיח מסוגין דאפי' רוב שאוביין מדרבן. כד. אבל מקיאות שלנו שמחליפים את המים, א"כ לא ישאר כ"א סאן מ' גשים וואף כשהושוק לבור אחר, המים מתחלפים, והפסיקים דנו באופנים לתקין אף לדעת הראב"ד. כה. והחזו"א (מקיאות שם) נסתפק במ' גשים שנפלו למי פירות, עד שנח' רוב, אי אמר' קמא קמא בטל ופסול מדאוריתא. וכותב דאפשר דע"י ביטולumiemi פירות מפסידין חשיבותם. אבל המים לא נעשה למ' פירות.

שפח) תנוי אם נשא ובו אבּל לֹא נישא, דיעבד נמי לא^{לֹא}. משמעו דאך למ"ד דאנדרוגינוס הוה ספק, מ"מ הוא אינו נשא אף בדיעבד וואף לחומרה ל"מלֹי. והר"ש הק' אנדרוגינוס שנתקדש לכחן, אומאי לא יאכל תרומה דרבנן מחותמת הספק. וכי אדם נשא לאיש יש בו צד חיקוב סקילה כוכר, ומ"ה החמיירו עלייו שלא יאכל בתרומה^{לֹי}.

והמאיר ביאר דאנדרוגינוס נשוא (בדיעבד) דהוה באומר התקדרshi לחיצי דמקודשת (קידושין ז, גיטין מג)^{לֹי}. אבל לא נשוא נבותה וראי, ואפי' בדיעבד דהוה בחיציך מקודשת לי. (andanroginos הוה החיצי זכר נקייה, וכדעת הראב"ד שופר ב ב ה' בסמוך) וע"ע חי' ר' מאיר שמחה במשנה).

שפט) תוד"ה תנן. ועוד ילו'פ דחיקיב לשא, דמיפקד אפריה ורבייה^{לֹט}. האחרונים הביאו דמובואר בתוס' דאנדרוגינוס מוליד, ודלא בם"ש הרמב"ם (י'ום ו ב) דהוה סריס חמה ולענין חיליצ'ה^{לֹז} ואינוمولיד^{לֹא}. והטור (קעב ח) הביא דרי' פליג דהוה זכר גמור נחולין וחולצין לאשתו, ומישמע מדבריו

שער' ג י' מש'ב עד"ז. והחו"א חילך דמדברי רשי' ותוס' מבואר דהוה אף بلا שאני אומר, ורק ע"ד דברי הריטב"א ונומוק"י ילו' בן.

אנדרוגינוס נושא

שפ') תנן אנדרוגינוס נושא^{לֹא}, תנוי אם נישא וכו'. רשי' פ' אלמא זכר מעלה היא. תוס' בזואין לפרש כת' דאי הוה ספק נקייה אסור הוה לשאasha (לכתחילה). משום נשים המטללות (כללעיל עז). ותוס' דחו דאין בזה אישור ואף לר"ל, ולא פ' מ"ט. ותוס' פ' דמשמעו במשנה דהוה נישואין גמורים^{לֹב}. אך אף למ"ד דאנדרוגינוס הוה ספק, מ"מ רשאי לשאasha לבתחילה. וכ"ד הרמב"ם (איס"ב א ט) פסק דנושא לבתחילה, אף דס"ל דהוה ספק זכר.

וה"ה ביאר דנושא לבתחילה דאנדרוגינוס זכר לענין זה, דילפי' מדורבי רחמנא לענין משכבר זכר. ומש'ה לא שיר נשים מסוללות^{לֹז}. ועוד כת' הנובי' (ת א) כדעת הרמב"ם דאיינו בכלל נשים מסוללות כיון דמשמש דרך זכרותו, ואני בכלל מעשה ארץ מערם, אף לעצם דינע בנקיבה^{לֹז}.

בביאה ממשום ספק איש. ואפשר דעתך' מונפל מתרומהה. ולכ"או ממשמע דהוה קנס בעלמא. אבל עצם הנישואין חול על הצד שהוא נקייה, דבפועל הוה ראוי לביאיה).

ואפשר לדעת הרמב"ם ה' בסמוך) (ודאך לציד ששה נקייה) החיבין על ביאתו סקילה כוכר (ונגיה' ב), אך לא חפיקיידושין בחיברי ברכות.

ולב. ומובואר בדרכי המאירי דמותני התקדרshi לחיצי וחל הקידושין לחיצי. ואיך פשטות הגמ' (קידוש ז) הדואמר התקדרshi לחיצי כאותם שישא אחרה, ובאמת חיליקודשין בכול. אלא דבגמי' (גיטין מג) גבי' חיצי עבר מבואר דרישיך קידושין בחיציו. לט. ובכ' הלח"מ (שוו' ב ב) בדעת הרמב"ם דהנידן על מינות פריה ורבייה. וצ"ע דעת הרמב"ם דהוה סריס.

מן. ומוקורי מהתוספותא דרי' בריה' (פס' ק ב' בודה"ט) ורא"ש (א ט). והיש"ש (ח לה) ה'ק' דהרא"ש הביא תוספותא זו, והאך הביא הטהור בשמו לדיוקן. וכן הנגר"א קעב היה תמה בזוה.

והיב"ש (קעב ז) כת' דרשותתוס' דק"ל במשנה, ואין הלה בתוספותא זו. וצ"ב מנ"ל דפליגי האם מוליד. והערודה'ש תי' דלמ"ד דהוה ספק ע"ב אינו מוליד. אבל למ"ד דהוה זכר אין לנו לתלה שאינו מוליד כל זמן שאין לו סימני סריס.

אם נסם בפרק אנדרוגינוס (ביבורים ד ב) אי' דזוקק ליבוט בגאנשים. ואך בתוספותא (ביבורים ב ד) אי' דאיינו זוקק ליבוט בגאנשים).

מא. והיש"ש הוכחה דאיינו מוליד, דרא נח' כמה תנאים אי' אנדרוגינוס כוכר או נקייה, ולא הוכחה מואה דמוליד וכוכר). אך יש שהביאו מספרי הרפואה דהיה מעשה שנשאasha

לא. התוס' רא"ש הק' אומאי פשיט' ל' לגמ' דחק בבא הוה סיום דברי ר' יוסי והוא ר' יהודה מפסיק ביןיהם. ותי' דדעת ר' יהודה (לעל עב) דהוה ספק, ומש'ה בין דרייך דנושא לבתחילה ע"כ דהוה מדברי ר' יוסי.

לב. ונפק' מתרומה דאוריתא. והבה"מ כת' דמשמע דאי בא אחר וקידש לא תפשי' קידוש שני. והמאירי כת' דהוה כאומר התקדרshi לחיצי דמנהני בדיעבד. (andanroginos נחשב 'חיצי זכר' ע' בסמוך). אך צ"ב דאך اي הוה החיצי אומאי לא יקרש לבתחילה.

לג. והנובי' כת' דצ"ל לפ"ז דחו תי' הגמ' והמקשן דהוחיה מהלשן נושא' לא סיל סבראו ז.

לד. והנובי' כת' דמ"מ איינו מצויה לשא (וכמ"ש תוס' כת' הבב'). ולכן אין לבקר ברכות נישואין. ובוכין דא"א לבקר לא נאמר אישור כליה בלא ברכה. ואמנם לא כוארה כל סריס אין מצויה על פריה ורבייה, ומ"מ מברכים בחופתו. ואולי נחשב בכלל המצוים, משא"ב אנדרוגינוס דהוה ספק נקייה).

לה. ורש"י כת' דמסקנת הגמ' קשייא לר"ל, דדוחק לומר דנושא הוה בדיעבד.

אך בפרק אנדרוגינוס (ביבורים ד ב) אי' נושא אבל לא נישא, והר"ש הק' דתנא דהותם סיל דהוה ספק. ומובואר דחק לשון משמע בדיעבד. וכתי' דהמקשן בסוגין לא שמייע ליה ברייתא דהותם.

לו. והר"ש (שם) נקט דאי נתקדר שציריך גט, דהה ספק אשא הוה. (וצ"ב מאי נפק' מ אם הוא אשת איש, הא בא"ה אסור

ותוט' (ד"ה הלכה) הביאו דעתך רב (בע"ב) דחייב עליו ב' מקומות, דהוה ודאי זכר. וליתא לבריתא דלרי' יוסי הוה בריה.

אבל התוי' (ב) והר"ש (ביבורים) נקטו דאף למ"ד ספיקא הוה לר"א גזיה'כ חיבין עליו סקילה ב' מקומות, שאני התם דרכי קרא'. וב' הרשב"א בדעת הרמב"ם. וכ"כ הריטב"א (פג:) דגוזיה'כ לחיב על' ב' מקומות, בין זכר מעלייא, או בריה בפנ"ע, או ספיקא בדין בעלמא.

הרשב"א הק' א"ב אמר לא מנה הרמב"ם (איס"ב א ד) דהוה חיזוב סקילה נסף, דהיא אינו בכלל זכר. והב"מ (תרומות ז טז) ר' דauseג דהוה בריה בפני עצמו, מ"מ חיביו הכתוב מטעם זכר. ואין למנתו בפני עצמו.

שצ'ב בא"ד ראו ל'ובן ואודם כא' שורפין עליו את התרומה. וע"כ דהוה זכר ודאי או נקיבה ודאית. אבל הרמב"ץ (הנ"ל) נקט דעתם קאי למ"ד ספק, אבל למ"ד בריה אין שורפין תרומה. והר"ש (ביבורים ד) כתוב דלרי' יוסי יש בו' ספיקות, והוה ספק בריה וספק איש וספק אשה. ורב דאם ר' שורפין את התרומה לא סבר הכר' יוסי דבריתא. דאמוראי פלגי אליבא דרב.

שצ'ב בא"ד ות"ק סבר שהשוב שניהם, במקצת כאיש ובמקצת הוא באשה. יל'ז א' קאי דוקא לענין נזירות, שהאומר שעזה איש וכו' צדק, שהרי יש לו צד

ג. ודיק הלשון ילא הבהירעו, והוליל דלא הבהיר', אלא שאנן סיוני מקרים כלל, ואין נקיבה אלא במובעתם בסימנים לנקייה, ואין זכר אלא במוכרע בסימנים לזכר.

ד. וטוף סוף יש לו זכותות. והביאו דכוותיה (שבת קל), מרבנן מומלול לכם כל זכר.

ה. ואף לצד דכלפי שםיא הוה נקייה ודהוה ספיקא לדינה, ואנן לא ידעינן, יש גזיה'כ דחיב עלי. ואך לעצ' דהוה זכר לא איזיטריך קרא'.

ו. והמנח'ח (רט יא) כתוב דכוון דהוה ריבוי בפנ"ע, א"ב י"ל דעכ'ום לא נתרבו בזה.

ז. ונפק'ם דאמו ישבת עלי לזכר ולנקבה ולנדזה. ודאי לו הוה בריה אמא אינה טמאה לידי כלל, והיכא דאם הריני נזיר שאץ זה לא איש ולא אשה הרי זה אפסקו נזיר. ודומיה דכובי, ע"ש.

שמוליד'ם). והב"ז תמה היכן מצא דפלג במס'ב הרמב"ם דהוה סריס. אבל הב"ח כתוב דעתך ר'ין דאנדרוגינוס נחשב עkor מחתמת חול', ולכן חולץ וחולץ לאשתה, ולא בטריס חמה. ומ考场 מדבריו דאף מי שאינו מולד ולא היה לו שעת החושר, זוקק לבום, כל שאן עלי' שם סריס. וצ"ל דנחשב בר הקמת שם, אלא דפומייהו באיב').

דף פג

אנדרוגינוס בריה

שצ' ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה וכו'. (דתניה בתוספתא בביבורים ב, והוא בפרק אנדרוגינוס (הו') במשניות בביבורים ד').

שצ' (תוד"ה בריה, אר"י וכו' בריה דקאמר הכהה היינו שהוא ספק וכו' מחמת שהוא בריה משונה שיש לו זכורות ונקבות וכו'. ובבריה משונה זו מוכרכ להיות עלי או דיני זכר או נקיבה). והרמב"ץ (בקו"א) חלק דלשון בריה משמע דהוה מין שלישי דאיינה זכר או נקיבה, ולא פוקי מספק. ובכתב דרב פשיטה דאין חיבין על ביתא מקדש, נקט המיעוט לרבותא למ"ד אנדרוגינוס ספיקא הווא.

הרמב"ץ חובייה דהוה מין שלישי, דרב פסק (בע"ב, בר"א) דמחייב עליו ב' מקומות, וא"ל נקיבה לא יתכן חיזוב משכב זכר.

והולד זכר, ובאו עליו דרך נקבתו מולד נקיבה. ויש לו כח הילדה כזכר ובנקיבתה.

מב. והב"ש (קעב י) הביא דכ"ב ר' ירוחם בשם הרמ"ה דחולץ וחולץ לאשתה. וכ"ג בגמוק'י (במשנה) אנדרוגינוס נושא, ואחיו חולץ או מייבם את אשתו. ולא הוה אפי' ספק סריס).

א. אך בפרק אנדרוגינוס הגירסתא ר' מאיר אומר אנדרוגינוס בריה. ולכארה ט"ס היא כדאי' בסוגין, וכן הר"ש שם גוסר ר' יוסי. אך י"ל דליתא לבריתא מקמי מתני, ורחו ר' יוסי לא ס"ל כן אלא תנא אחר'.

ב. ווחילוק בין טומטום לאנדרוגינוס הוא דטומטום הוה ספק פרטelly על כל א'. והר"ש (ביבורים) כת' דהוא לומר לדכוונת הבריתא (איינו כן') דטומטום ספק שלו יכול להתרברר אם נקער וימצא זכר ודאי או נקבה ודאית, משאכ' באנדרוגינוס דלעולם עומד בספק. דין הלשון ממשען בן כלל.

זכר), ופליג אדרמן לעיל. וב"כ בתוט' (ד"ה הלכה). והרא"ש כת' מדאיצטיך למימר אמר' כי רב אליבא דבר, משמע דפליגי אמרואי אליבא דבר. ולפ"ז ק"ל דאנדרוגינוס הוה ודאי זכר.

אבל הרא"ש הביא דהרי"ף משמעו דפסק בר' יוסי דברייתא. וב"כ הרשב"א בשם ר"ח. וכ"פ הרמב"ם (תרומות ז יד) דאנדרוגינוס הוה ספק ואינו מאכילה את אשתו בתרומה, וכן פסק הרמב"ם בהרבה מקומות דאנדרוגינוס הוה ספקן.

הרשב"א תמה דהרבמ"ם (איסורב א טו) פסק לענין משכוב זכר, דוחיבין עלייו סקילה בע' מקומות. וכותב דעת' דגוזה"ב הוא [וכמ"ש הר"ש ותוו' הו לעיל].

שצ' שם. הרמב"ם (אישות ד יא) פסק דעתומוט ואנדרוגינוס שקידשו אשה, או שקדשן איש הרי אלו קידושי ספק, וצריכין גט מספק^ט. והרא"ד השיג (क्षक्षिण अश) למה הם צריכין גט מספק, כתוב דעתפ"מ למי שבא עליה דרך נקבותה, שלא יהא בא על ספק א"א.

שצ' שם. ובירושלמי (באן ח ו, הו' ברשב"א בע"ב) א"י דאנדרוגינוס שנבעל [לפסולין] נפסל לכוהנה בנים. ואפי' מין מבינו [ע"י אנדרוגינוס

ו' יהודה דרש 'ערל', אפי' מקצתו ערל. יא. וב"כ המאירי (פב) דידיינו בחזי איש. וב"כ המאירי (ר"ה בע' ב"ב קכ') דאנדרוגינוס הוא מי שהוא בחזו איש וחוץ אשה).

יב. וב�ת הראב"ד, ולא כרמב"ם וש"ו. יג. והבאר היטב הביא ששמע דהוה חדש זכר וחודש נקביה. ותמה ע"ז. וע' מורה וקציעה.

יד. בפשותו נקטו פסקי הלכות בעולם. והרמב"ן כת' דבכל הנך החוזר ר' יוסי בהודי ר' שעמון. ואופה"ח נקט הכלל דהלהה בר' יוסי, ודהלה בותחתה טפי ובכדי' עירובין מון'. טו. והשו"ע (מד ח כת') לצריכין גט מספק (וכרמב"ס) והרמ"א הביא דעת תוס' דהוה ודאי זכר. ואם נתקרש א"צ גט.

טו. ומשמע דקו' הראב"ד בין בטומטום ובין באנדרוגינוס. ווהחלק'ם (מד ח) הוסוףadam יקרע וטומטום ויתברר שהוא נקביה צריכה גט ודאי זכר.

יז. כ"ב הפני משה, וב"כ ברמב"ם (הו' בסמור). והכט'ם (שם) הק' דאף שנבעל לבשר, כיון דוחיבין על ביאתו סקילה

שדומה לאיש. או דכוונת התוט' דלת'ק אליבא דאמת יש לו מקצת דני זכר'.

וכ"ד הראב"ד, והרמב"ם (שופר ב ב) פסק דאנדרוגינוס מוציא את מינו בתיקעת שופר. (זהו ספק ומוציאו ממ"נ^ט). והרא"ד השיג דה"מ למ"ד דבירה הוא, אבל למ"ד חזו זכר', אין מוציא לא את מינו ולא שאינו מינו, בעין מי שחצוי עבר וחציו בן חורין^ט. וב"כ הראב"ד (תרומות ז טו) דיש לו צד זכירות וצד נקבות.

והמג"א (תקפט ב) כתוב בשם ר' יוסי דאנדרוגינוס אינו מוציא את מינו^ט, דשמא באותו פעם הוא נקייה וחבירו זכר. והמפרשים תמוו על דבריו. ווע"ע בסמור א' אמר'י ממ"נ).

שצ' (תוד'ה רבי יוסי. דילמא הדר ביה מברייתא. והרא"ש ותוו' כת' דמסתמא המשנה נשנית תחילת. ועוד הביא התוו' בשם ר' ג' לתרץ דהלהן זלא הכריעו' משמע דלרבנן הכריעו).

שצ' (היש ליהודה. הריטב"א תמה וכי שמואל פסק בכל המקומות ביחיד נגד רבים דפליגי. ותוי' שמואל חיש כל היכא דמסתבר תעם היחיד, וסוגיה דאמורי בותיה).

שצ' אמר'י כי רב משמיה דרב הילכה כר"י באנדרוגינוס^ט. פרשי' דמתני' (זהו ודי

ה. וזה 'בריה' משונה שיש לו דינים חדשים. ואף דעת' הוכיו דולדעת רב ושפек בר' יוסי אינו בריה משונה, אבל לדעת תק'יל להזה בריה. אבל הר"ש שם נקט לדולדעת תק' הוה ספק).

ט. וזה 'ביה' דדעת הרמב"ם דקייל (כטוני) למ"ד דבריה ההו. ובעדת הראשונים דקייל דליתא למתני' מקמי ברייתא. ע' בסמור. ועוד בר' דאפשר דאפי' למ"ד חזו זכר מוציא את מינו, ואינו דומה לחצוי עבד. שיש חילוק בין מה שהוא בידי אדם למה שהוא בידי שמיים. (andanroginos הוה חצוי דהוה שמימי, ולכארה בונתו דהזה הרכבה מוגית וגדר החזוי דהזה מן חדש. ואילו חצוי עבד הוה בידי אדם, ודרינו בתורה ברכבה שכונית, ע' תשבי' ב ד הוי בש"ש בהקומה).

י. והרא"ד חחש דקייל בתנאי דהנתם דהזה חצוי. וצ"ב אמר'י שבק לסוגין זה להכחיה בר' יוסי דמתני' או דברייתא. והוא ציין דנה' בזה התנאים בסוגין. ובס' יום הורעה (ר'ה כת'). השג' דאיינו בסוגין בתלמודא דידי', אלא ברושלמי (באן, הו בסמור) דיש לו צד זכר וצד נקביה. אבל הרמב"ם ביאר דברי הרושלמי באופ'א, הו' בסמור). ובירושלמי (הgingה א) נתמעט 'ערל זכר', עד שהיא כוללו זכר.

הערולין^ל דיק מודברי רשי^מ דאך מצוות Tosfet שביעית הוה דין על הקrukע, אבל בפושטו Tosfet שביעית הוה איסור על הגברא. ודיק דבזה פלייג התוסט' דליך איסור Tosfet שביעית נוקלטה בתוספת שביעית^ל. משמע דיש Tosfet שביעית על זרעה (זה אחרונים דנו בזיה), אלא בemma שנקלטה שביעית לא יתכן איסור.

אבל הרמב"ץ (ר"ה ט) כתוב דאך דאין Tosfet שביעית אלא בחירישה, מ"מ אסור ליטע שתקלוט שביעית, דgoro החכמים כיון שמונין בו שנות העරלה, שמא יאמרו שנטע שביעית (עד הא דאי גיטין נג). וב"מ ברמב"ם (פיה"מ וחל' שמיטה ג יא).

תא) תוד"ח קידוש. דר' מאיר דדאיין דין דגרמי וכו'. הגם' (ב"ק ק) הביאה מכאן דר' מאיר דאיין דין דגרמי^ל, והגם' דוחה שאני הכא דקעיביד בידים. והגם' מביאה ממחיצת הברים שנפרצה וכו' דמחיב ר' מאיר. וקצת משמעו בתוסט' דאך למסקנא מס' נושא דין דגרמי, וכונת הגם' דא"א ללימוד שם לעלמא).

tab) תוד"ח רבוי יוסף. א"ב הא דאמר וכו' ואסרו את הורעים והתירו הגפנים, וממשמע דבשאזר זרים דוחה מודרבנן וכו'. והגם' (מנחות טו) מקשה על הר

כב. ויל"ד בזה דאין איסור לעשות מלאכה לפני שבת שנמשך בשבת, דוחה מלאכת חול ווע"ד מש"כ "הנמקוי" ב'ק פ"ב דוחה בזורק חזן. אבל בשביעית נקבע לחשבון מלאכת שביעית ע"פ הקrukע. אבל לעולם האיסור מלאכה הוה רק על העושה.

כב. ואיסור זה כתוב המנחות^ח (שכו) דיש דין שביתת הקrukע שביעית, ודמי למצוות שביתת חמתו. אבל האבי עורי (שמיטה) תמה דלא מצאננו דין למןעו מאחרים שלא יעשה מלאכה בשדהו שביעית.

כב. והמנחות^ח (שכו ו) דין לדעת ר"ת האם מותר ליטע לפני שביעית דחקילת תהיה שביעית (אי אמרי) דוחה כמו שבת דמותר לששות מלאכה עד חסיכה, או דבר נצטונו בשביתת קrukע שביעית.

כח. דעתכ"פ מבואר במשנה לר"ת דמותר ליטע תוך ל', ואין בזה איסור.

כח. והראשונים (ב"ב ב"ב) הארכיבו בגדר דין דגרמי, ואכ"מ. ועוד דין הראשונים (ב"ב ב"ב ק) האם נחשב היק ניבר ואכ"מ.

אחר. ולא אמרי ממ"נ^ח, אלא צד זכרותו של זה פסולת צד נקיותו של זה^ל. וכ"פ הרמב"ם (תרומות ז ט) דאנדרוגינוס שנבעל לפסול ובין דרך זכרותו ובין דרך נקבתו נפסל מלאכטל בתמורה נשים. ואם נבעל לאנדראוגינוס אחר דרך נקבתו נפסל, אבל דרך זכרותו אינו פסול, שכן צד זכרות והראב"ד השיג דיש בו צד זכרות ונקבות, ואני צד זכרות שבוי ומשמש (אפי' בצד זכרות של זה). דאך ביאיה שלא בדרכו^ל פסול בתמורה ממש אשא. (ונהח' בביור דברי הירושלמי הנ"ל^ל, ע' מהרי קורוקסו. ומהר"י קורוקס באיר דדעת הרמב"ם דמן התורה אמרי ממ"נ ואינו פסול, ומדרבנן פסולחו. שנראה כביאת זכר על נקייה.

שצט) שם. ה"ה (אישות ב כה) דיק מדברי הרמב"ם דטומטום ואנדראוגינוס מותחים בין מבן י"ב שנשה, מושום ספק נקייה. וה"ה ה'ק' דלא כויה לא יחיה במצוות עשה שהזמנן גרמא (שהנשים פטורות מהן), בדבן י"ב פטור ממהם ממ"נ.

ת) דתנן אין נטיעין וכו' ערב שביעית וכו'. פרש"י כדי שתקלוט ל' לפני שביעית. והערולין^ל הקשה דאייה איסור יש אם תקלוט שביעית, הרי הוא לא עשה שום מעשה. ומותר ליטע לפני שבת שתקלוט בשבת^ל. ותי' דבשביעית יש דין שהאריך תשובה, ولكن נאסר אף לגורום שתהא קליטה בארץ שביעית^ל.

וכרת, מש"ה יעשה זונה. ובת' דאפשר דכין דאיסור בעילה אינה אלא מעד זכרות שבו אין זכר פסול זכר מן הכהונה. יית' אם זכר הוא אין זכר פסול זכר. אם נקייה היא אין נקייה פסולת נקייה.

יט. ההארוננים (הוררים חביב יום הרוחה ר'ה בט), הביאו מוחתם מקר לדברי הראב"ד דיש לו צד זכרות וצד נקבות.

ב. ודומיא דרישא שבת' הרמב"ם ذזכר שבא על זכרותו של אנדרוגינוס פסולו. והכס"מ דין להגיה אף ברישא דזוקא דרך נקבות.

והגרא"ח (על הש"ס) באיר (דעת הרמב"ם) דרישא פסול משום ספק נקייה, ונפסל בבייה שלא כדרוכה. אבל בסיפא אמרי ממי'ג, ואין אשה פסולת אשא. אלא אנדרוגינוס פסול משום דברי הירושלמי דנתחדרש דיש לא' צד זכרות לפסול צד נקבות דתבורי. ובזורך חידוש לא נתחדרש דיש חידוש אף שלא כדרוכה.

כא. הרמב"ם פ"י בזורת הירושלמי באופן שבא 'צד זכרות' על 'צד נקבות'. ואילו הראב"ד באיר מסקנת הירושלמי דלא שירק בהו ממ"ג כלל, אלא כל א' יש בו צד זכרות וצד נקבות (ובשיטתו בהל' שופר).

אבל הרמב"ם (כלאים ה' ח' ב') דשלו אסור. והר"ש (כלאים ז' ד') הביא כן מהירושלמי (שם).

והקובה"ע (סא ד') הקשהמאי שנא ממש"ב הרמב"ם (פיה"מ כריתות יג', מאכ"א ט') דהמבחן בשור נבילה בחלב, כיון שאין אישור חל על איסור, אף אם החלב אין נאסר [בהנאה]. דבincident דהבשר אין נאסר אף החלב אין נאסר. וכותב לישיב דבמוקום דין איסור חל על איסור, לא חל אף השם איסור בשור בחלב בלבד, ומושׁו"ה שניות מותרים. משא"ב בדבר שאינו שלו [לדעת הרמב"ם] שם כלאים עליהם, ולכן שלו נאסר.

בריתא דנימא ק", ומה האורט אינו נאסר, הבא לאסור ולא אסר אינו דיין שלא יאסר¹³. ובincident דהגבנים מותרים האיר אסרו את הורעים¹⁴, והגמ' דזה דוחת בשאר וועים דרבנן, והאי דעביד איסורה קנסוה רבנן, והאי דלא עביד איסורה לא קנסו.

ומבואר דס"ד דהgem' דזה מושם אין אדם אוסר דבר שאינו שלו [וכבר יוסי], ואפ"ה התבואה אסורה, ולא אמרי ק". ומסקנת הגמ' דלר' יוסי אמרי ק", ובincident דהגבנים אין נאסרין אף התבואה (שלו) אין נאסר.

ותוט' (כאן בת' דלפ"ז הביביתא דוחת לא הויה בר' יוסי, אלא הר' תנא ס"ל דבכלאים דאוריתא אדם אוסר דבר שאינו שלו¹⁵. אלא הויה קולא בכלאים דרבנן דלא קנסו את הגבנים¹⁶.

דף פג:

תוד' תורתה אין. ואית מ"ש מנוטן נבילה בתבשיל חבירנו. ובחי' ר"א מן החר כתוב דמנבילה וחולב לך, והתבשיל לא נאסר. אלא דעתו לאכול את הנבילה המעורב בה¹⁷. אלא דהקשה מבשר בחלב, הדאי להודעה שר.

ובחי' ר"א מן החר תי' דשאני בשר בחלב דעשה מעשה בגוף הבשר של חבירנו, ואני יכול לסלקו זה מעל זה, אבל כלאים נאסר אף דיבול להפריד. והביא דכע"ז הגמ' (חולין מ') מחלוקת בין אסור ע"י מעשה, אלא דוחת האיסור בא ע"י המחשבה שמחשב לע"ז, ונח' בוגם' שם כיון ועשה מעשה. אבל במקומות דעריב בשר בחלב דזהה מעשה לחוד בר"ע מודו דאיסור. ובכלאים שלא עשה מעשה בגופו, בר"ע מודו דמותר.

אבל תוס' (מנחות שם) כת' דלמסקנא אף ר' יוסי ור' שמעון [דסוגין] איירי דוקא בכלאים דרבנן ולא איירי בסתם התבואה דה' מיניהם, ומש"ה לא שייך ק"ו [דוחתם]. ובכלאים דאוריתא אדם אוסר דבר שאינו שלו.

תג' בא"ד דלר' יוסי אף' הזרעים מותרים, כיון דמן התורה אין אדם אוסר בכלאים דבר שאינו שלו, אין בגין כלאים והכ' מותר. לבאו' בונת החות' ע"פ מסקנת הק"ז דהgem' (מנחות), דבincident דאיינו אוסר שאינו שלו [האוסר אינו נאסר], ק"ז דין בגין כלאים כלל.

והקובה"ע (סא א) כתוב דמ"מ עובר בוריתע כלאים¹⁸, ורק לעניין לאיסור אין לה שם כלאים.

לו. ובאישור דרבנן לא שייך ק", ואף דהאוסר אינו נאסר, התבואה אסורה.

לא. והוביח בן מהגמ' (מקות כא) דלוקה על כלאים בשביעית ולר"ע, ואפ' דעתה במשנה (כלאים ז' ד') דלי' עקיבא זורע כלאים בשביעית לא נתקדש, דוחש שאינו שלו.

ועוד היביא ממתני (כלאים ז' ד') דשלו ושל חבריו מטרפין לה' גפנמי לדחית ברם, והק' לשיטת תוס' בין דין דין כלאים למלה יצטרפו. והביא מירושלמי (הו' בע"ש) דקיי אף' למ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וכן דעת' לותס' איירי דוקא למ"ד אדם אוסר. ובבנ"ו (בשורות) דזה דעתה של ר' חיילוף לעשות שם ברם שאני.

לב. והקשה מכאן לדברי האחוריונים דבמוקום אין איסור חל על איסור, דאיסורה מיהא איכא. וע' מש"ב בוח ליל' לב: א. ויל' דכובנות החות' דאמורי' חנ"ן, ואף ההיתר מצטרף לשיעור האיסור. ובכולו נהפר לאיסור.

בז. ועוד"ז נח' בירושלמי (כלאים ז' ד') דדעת ר' יוחנן דר' יוסי מודה דהענבים אסורים. ור"א פליג' דהאוסר אינו נאסר, ושאיינו אוסר נאסר. וכן בגין מנוחות משמע דהמתקן הוא ר"א. ומבררי התוס' משמע דלמסקנא אמרוי' הר' ק". אך ליל' דהgem' הויה דחיה בعلמא, ומשמעו דרב' (שם) לית ליה דקה' ק"ו.

כח. אבל השיטמ"ק (שם ב' ו' ב' שם ר' שמשון והש מקוצי) ביאר דקר' הגמ' דנימא ק"ז להחמיר ולאסור את הגבינים. ואפ' דין איסר דבר שאינו שלו. דהא חווין דנאסר התבואה. ובזה תי' הגמ' דנאסר התבואה ששם קנס. ואבל מודינא הגבינים וה התבואה מותרים).

כט. ועוד פ"י השיטמ"ק (שם) בשם ר' חיים בchan' דכובנות הגמ' דכל המינים מדאוריתא, אלא דהגבנים וה התבואה לא נאסרו ממשום דין איסר דבר שאינו שלו. וקנסו את התבואה מדרבנן. ועוד היביא השיטמ"ק שם בשם ר' שמשון באופן אחר קצת.

דנה' רבנן ור' יוסי בר' ע"פ הגמ' (בכורות מב) אי אמררי' כיון דאישתני אישתני, דמי שיש לו שניין אי' חיישין שמא יש לו שניין נסף'. וכיון דהוא טומטום חיישין דזהות ג"כ סריס ואף בלא סימני סריס, וכ"כ הב"ש קעב י'. אבל הרמב"ם פסק דמתיבימות, ובואר דפסק כמ"ד שלא אמררי' אישתני.

(ובגמ' לעיל עב.) אמררי' דבציוו ניכרין מוחץ, ס"ד דאיינו מאביל, ודרשי' איינו מולדיך איינו מאביב. ויל"ד האם בונת הגמ' דלפנוי קריעה איינו מולדיך. או בר' יהודה סריס. או בר' יוסי בר' דזהות ספיק סריס).

תח' מיי' בינייהו, אמר רבא לפסול במקום אחיהם וכו'. הרש"ש ה'יך' דקודם שנקרו יש להתייר לאחים משומס ספיקא, ספיק נקייה ואתל' זכר ספיק סריס. ותי' דחיישין דלאחר שאחיהם מייבים ואו נשא לשוק בלא חילצ'ה יקרע וימצא זכר שאינו סריס, ונתרברר דעתברי איסורה.

ט) ורבנן אע"ג דאית' ליה ב' משכבות, את זכר כתיב. הרשב"א כתב דילפ' מוחתם דאיינו זכר גמור גמור. דאית' דזהות זכר אמראי איעטיריך קרא לרבות. עי"ש שון בוה. ווע"ע מה שהו לעיל בע"א).

הרמב"ם (שם) פסק ذכר הבא על אנדרוגינוס דרך נקבתו לוכה מכות מרודות. ולא ק"ל במ"ד סקילה ב' מכומות מין אנדרוגיניט. ורעד"א דיק' מדבריו דיש מכות מרודות בספק איסור. ווצי' בוה כ"מ).

ת') אמר רב הפסדא ל"א ל"כ א"ר אליעזר אנדרוגינוס זכר מעלייא הוא וכו'. מבואר דס"ד דרב חסדא דחיבין עליו סקילה כוכר, רק משומס דס"ל דזהות זכר ודאי. ומדברי התוס' (דר' לא) משמעו דאף למסקנא הויה זכר ודיין, אלא דיש גזיה'כ דבעי מפורסם. וכ"ד תוס' (בע"א ד"ה הלכה) דמ"ד

לא היה משעת לידה, ולא עבי שעית הקשר בפועל. וכע"ז בנטטרס בשחווא קטן, ע' קר"א (טט). ולממש'כ הב"ח (הר' פט) דהיכא דאיינו סריס משעת לידה זוקק ליבום, אף דלא היה לו שעית הקשר ניחאן.

ו. ובואר דרעד"א נקט דזהות באיסור פצע רכא, כיון דגעשית ע"י מעשה הקריעה ואף דלא פגע באברים). וצ"ע. ז. ואף דעתלמא אין חיישין למיעוטא, כיון דאישתני יצא מהרוב. ולא ידעין באלו שיש להם שניין זה, האם יש להם שניין נסף').

תה) בא"ד ואדר'י דבדבר התוו' במחשבה וכו'. והר"ש (כלאים ז ד) הקשה דהעשה מלאכהumi במי חטא פסל, אף בשל אחרים, ואף דתלייא במחשבה?.

והר"ש כתוב דגבוי כלאים דרש' לא תורע, משמע דנחאה ליה (וכמ"ש התו"ין). ועוד כתוב הר"ש משום דכתיב 'ברמן'. ורעד"א (או"ח רג' בבנטטו) ביאר דעתה הר"ש דודוקא במקומות דהמעשה מצד עצמו איינו אוסר, אלא ע"י מחשבתו משוויה ליה מעשה, ولكن לא מהני מחשבתו לחבריו. אבל מלאכת פרה פסולת בעצמותה, וכיון דנחאה ליה במלאכה (דרוה רק הנאי), עצם המלאכה פסולת.

וזהרא"ה (בדרך הבית א' י' בד"ה ס' כתוב דאף לר' מאיר דקידש היינו משומס דשייך במילטה, וחשיבי תריריוו כשותפני. אבל לכו"ע איינו אוסר במחשבה בדבר שאינו שלו (בסוגיה חולין мн'). והקובה"ע (ס"ב) הביא דברושלמי משמעו דלאstor בכלאים תלייא בסוגיה דההט').

תו) [במשנה פא]. ר' יהודה אומר טומטום וכו' מפני שהוא כפריט. ובגמ' מבואר רבנן חלקו דעתומטום שנקרו מולדיך'.

אבל הרמב"ם בפי' מ' (וכן הרע"ב) כת' דלרבען חולץ מפני שהוא סריס אדם. ורעד"א תמה' דבגמ' מבואר דלרבען יכול להחוליד. ועוד הביא הרמב"ם (היל' י' בום ו ב, וכן השו"ע קעב ח) פסק דחולצת או מתיבימת, ואף דסריס אדם איינו מייבם'. ומbower דאיינו אפי' ספיק סריס, דאפי' זקן איינו מייבם לבתילה, ע' לעיל עט').

תו) תניא ר' יוסי בר' וכו' שמא ימצא סרים חמיה. (והוה ספיק). הבית אפרים (בללי' חזקה יט' כת'

ב. אבל תוס' (כ"מ ל) בחוד תי' העמידו בשותף.

ג. וכן הביא מס' האשכול מהדר' נחל אשכול. ונקט דלדעת הר"ש דהמומי' בגין גזיה'כ 'ברמן' לא שיין להחטם, דהחותם ליכא קרא.

ד. והאחרונים הקשו דסריס חמיה יש לו רפואי, א"כ יתכן דח'כ'כ נטרפה.

ה. וצ"ב היכן היה לו שעית הקשר. הרי בשעה שהו טומטום ג"כ איינו ראוי להחוליד. ויל' דמ"מ הסрисות של א"כ

תייא) אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מבנייהם וכו'. והרמב"ם (איסורי מזבח ג) פסק אכן קדושים משומם דהוה ספק זכר וספק נקיבה, והוא כמיין אחר. אבל Tos' (ד"ה לא) נקטו דהוה זכר ורדי, אלא ריש גזיה"ב דברי זכר מבורתת ומפורסם.

דף פד.

תיב) לא קדושים ולא מקדשיהם. פרש"ז הנו לא חיל' על ליחיו קדושה ובדיקלא בעלמא. ומ"מ מבואר (וכמ"ש רשי' ד"ה לא)adam נתקדשו מעין אמר שיר בהם קדרשה^א.

וחייבין עליו סקילה כזכור הוא משום דהוה זכר ורדי.

אבל דעת הרמב"ם וכמה ראשונים (חו' בע"א) דהוה ספק, ואפ"ה גזיה"ב לחיבין עליו סקילה. ולפ"ז זהו קמ"ל דבר חסדא דעתך ר"א דהוה זכר דוקא לענין זה, מגזיה"ב. אבל לשאר דין תורה הוה ספק.

ובגמ' (נזה כת) לבאו מבואר דעתך ר"א אנדרוגינוס הוה ספק, ותוס' (שם בת"י הא) הביאו דברי רב חסדא שלא לכל אמר ר"א דהוה זכר. ולכאורה בונת התוס' דוקא לענין סקילה כזכור, לשאר דין הוה ספק (וכרמב"ס) ^ב.

הדורן עלן פרק העREL

דע"י הספק הוה בריה בפנ"ע. אך גדר בריה זו דהוה מוחמת הספק זכר ספק נקיבה, ולא שמצוד עצמו הוה מין בפנ"ע. והרמב"ם (שם) כת' דף עוף טומטום ואנדרוגינוס נהמעט, אף דבעופות בשער בין זכר ובין נקיבה. ווקט דת"ק פלייג' אר"א. וא. ויל"ד אי דמי לקדשים שמתו, דרכו שיפקע הקדרשה.

ח. ועוד תי' התוס' דכוונת הגמ' דרך תנא סבר בר"א בדין שרך ונעלם, דברי שידע בינהו נתמאות. ולא ס"ל בכוונתך בדין אנדרוגינוס.

ט. דהא לכא מיעוט התרם שלא יטמא. ע' ערל"ג שם). י. וכת' דבCKERנות נאמר זכר תמיים ונקבה תמיימה עד שייהי זכר ורדי או נקבה ורדי. והאחרונים דיקו מדברי הרמב"ם

פרק יש מותרות

והערול^{לג} העלה עד רמולא יהליל לפ"י לאסור בתרומה. ומ איש זור לפ"י לאסור לכהונה.

והה (איסור) זה א בתקילת דבריו) הביא דכוונת הראב"ד דחל פסול אשה בבייתו מאכילת תרומה, אבל אינה נשנית וזה ליאסר לכהונה. דההיקש (לעיל טט), קאי דזוקא לענין תרומה, והה האריך לתמונה בזה^ח, והאחרונים (שעה"מ שם) הביאו דמופרש במסנה דין פסול לכהונה.

ועכ"ד דף הראב"ד ס"ל פטולה לכהונה ממש מחולות, אלא דאייה בכלל זונה. וכוב"כ ה"ה בסוד שם).

(ד) כהן גדוֹל שקידש את האָמְנָה וכו'. הריטב"א כת' דכאן שנה רבינו דין יבום אף בארכוסה^ל. והרש"ש ציין דמבראך בן בבר במסנה (לעיל בג) קידש א' מב' אחות, חולצין. ועוד הביא מהמשנה (כתובות א ב י) חולצת מן האירוסין ודהה בתוליה לענין בתובה).

(ה) ושאר כל הנשים וכו'. הרשב"א כת' דלאו דזוקא, דאייבא מעריב נשא מצירית ראיונה ושניה, וכן פצע"ד (וכרא"י בגמ' בע"ב). וכן עריות שמותרות לבעליהם ואסורות ליבמיהן וכו'. והביא דבירושלמי אי' על משנה זו הרא מסיע לי לר' יונה דר' יונה אמר לית בלאי דרבי בלאין.

חלולות. אך צ"ע דתלי חלל בדין איש זור, ואדרבה הויל תלות איש זור ב'ויל יהליל.

ו. וכדעת Tos (לעיל לה. ומזה) דאפק איסור לכהונה לפ"י מקרא ד' כי תהיה לאיש זור וכו' לא תאכל', דזה גilio מילחא דזהה בכלל אכילה. אך דעת רשי"י (לעיל סא) דזהה זונה. ולכ"ר בונתו דכוונת הגמ' (לעיל סח) דזהה גilio מילטא, דגلى קרא דזהה בכלל זונה.

ז. ווע"ד דעת הראב"ד ע"פ ה"ה, ע' בסמור). אך לבאר' היה להיפר, ד' איש זור קאי לענין איסור אכילה. ואילו לא יהליל לפ"י דזהה גדר חللות, וזה בכלל חילה לא יקח.

ח. אכן היקש למחלוקת. ועוד דהרבניתא (לעיל סח) קאי לפסל לכהונה. ועוד דיש למלמד ק"ו מגורשה, בדין פסל בתרומה יפסול לכהונה.

ט. ובגמ' (לעיל יג, יטמא יג) דריש' חוצה לרבות את הארכוסה.

א) ואלו מותרות לבעליהם ואסורות ליבמיהן וכו'. הגמ' (נדרים ב) הביאה דההנא מפרש קודם את מה שפתח ברישא^ב. ומסקנת הגמ' דזמנין מפרש הא דפתח ברישא, זימניין ההוא דסיליק^ב.

ב) חל שנשא בשירה ויש לו אה בשר. (דכשירה מותרת לחיל, ועייז' נתחללה ונאנטרה ליבם). וירשת היירושלמי הביאה מגירסת זו דהזהרו לשירות שלא לינשא לפסלים. (ודלא גמ' דין בע"ב). והרש"ב"א כת' דגם' דין ע"ב לא גרס כן. והביא דגן גרס הרמב"ם בפיה"מ, והרמב"ם כת' על זה דזה דבר דחווי אצלינו, שהעיקר אצלינו שלא הוויה בשירות לנשא לפסלים^ב.

ג) רשי"ד דה אה בשר. שנתחללה בביית חיל, בדילפי וכו' כי תהיה לאיש זור וכו'. והרש"ש מרsty ה'ק' דבגמ' (לעיל טט), יליף חיל מקרא ד'וילא יהליל, מקיש זרע לו. דלא שיר בזה קרא ד' איש זור דהא מותרת בחיל, ולא מקרי זר אצללה^ב.

ויש שפי' בונת רשי"י דלא יהליל גלי' דמתחלל, ועייז' לך משומם כי תהיה וכו' לא תאכל'. ואך לשון רשי"י דילפי מהתמן).

ב. והראשונים ה'ק' א"ב אמא הקרים אסורות לאלו ולאו ולא נקט סדר קמיאו. והריטב"א כת' דלא פירש מידי אסורתות לאלו ולאו, אלא בלאו שאר כל הנשים, ומ"ה נקט בסוף).

ג. ולהי' הראשון משומם דאושו ליה מפרש מה דפתח ברישא.

ד. כ"ה בפיה"מ (כחוד' הישנה) דמשמע ממשנה דכהנת בשירה אסורה לחיל. והרש"ב"א תמה אמא נקט גירסת היירושלמי, האナン טמכין אתלמוד עזיר שבידינו. אבל במו"ה, בתרא לפיה"מ (התרגומים החדשנים) כת' ולהיפר דמשמע במשנה דכהנת בשירה מותרת לנשא לחיל. והה דרבנן, לפי שכיל הוא אצלינו לא הוויה בשורת להנשא לפסלים.

ה. ויש שהביאו מדברי רשי"י דגדר 'איש זור' היה פסל

אבל בשות' הרשב"א (מיוחסות יד, הר' בריב"ש תפא הוי בב"י ע' ח) כת' דה האשה אינה חייבת לשלם מנכסיה, דלוהה עד ליפרע מנכסי הבעל. א"ב לוותה ממנו בפירוש". והאבן"מ (ע' לח) כיар דה האשה לוותה, בתנאי שיגבה רכק מנכסי הבעל. והוא כאשר קבעו נכסיו הבעל באפוטיקין, דה האשה נשתעבירה שעבוד הגונו, ונכסיו הבעל נשתעברו בשעבודא דר"ג והנתנו שלא יגבה מנכסיה כלל.

והר'ץ (כתובות סג. בד"ר) הביא בשם הריא"ה דתנקו דה האשה יכולה לוותה, ועייר החזיב על הבעל וכידאשכחן דאלמנה הוותה שליח למוכר שודה לכתובתה. ומיהו אף היא נשתעבירה היכא דיליכא בעל. והריטב"א (לקמן פה), הביא דמדברי רש"י מבואר דלא בדבריו^ט.

יא) **וחולך שער.** הריטב"א כת' דלא הוות אפי' מוחם לכוהנה. תדע אמרוי' בגמ' (פה) דחלוצה פוסלה מדרבןן, ואילו שנייה אפי' מדרבןן אינו פסול לכוהנה^{טט}.

יב) **וכופין אותו להוציא.** הריטב"א כת' דקמ"ל דاتفاق עיי' יצא לעז על הבנים, לא חישין להכרי.

יג) **אלמנה לכה"ג גירושה וחולוצה לכהן הדיווח וכו'** יש להן כתובה. והגמ' פי' דכינן דא Sorin מדאוריתא אי"צ חזוק (ולא קנסו). והפוסקים דנו דחלוצה הוות דרבנן, ודנו האם נקטו אגב גירושה. (ויתבראר לקמן פה).

ו

הריע"ב כת' דבגמ' (מכות יג) מוכח דחלוצה לכהן גדול אסורה מדאוריתא, אף דחלוצה לבחון הדיווח היא מדברי סופרים, עשווה בשל תורה לדין זה. ודבריו צ"ב דחלוצה ודאי אסורה לכה"ג ממש אלמנה. וצ"ב כוונתו מהמשנה במכות.

יג. ומשמע דאיירி דוקא בסתמא, ובשיטת הרשב"א. אבל היכא דהלווה להודיא לאשה ודאי דגובה ממנה. ולפ"ז פשיטה דרש"י לשיטתו לא סיל' כן.

יד. וכתי' דלמදנו מדברי רש"י דאין לבעל חוב על הבעל בתביעה, ואנן האשה בשלוחו של בעל בעניין זה כיון שהוא לא אמר לנו.

טו. דאסיר שניות נחשב איסור קל מדרבןן, ולא גורו שייא בעין עיריות דאוריתא.

ו) **תוד"ה יש מותרות.** דעת"ג דמכח הבעל וכו' לא אסרי להה איבם וכו'. משמע דעתך דכינן דאסורה לבעל, אף היכם בא מכחו. ועד הא דאי' (לעיל יא), ק"ז במותר לה נאשר באסור לה לא לא כ"ש. והגמ' (סוטה ו') מכך מהן דמתנית' בה"ג שקידש את האלמנה, לא תתיים מושם במותר לה נאשר. ותי' דאסירה וכיימה כלפי הבעל (וזה כל שיריך דוקא בשנאשרה מעבישי). ותוס' (בע"ב) הק' מפעיע דכא. [ע"ע שם].

ז) **אין לך, לך בתובה וכו'.** מבואר בראש"י (ד"ה ולא פירוט) דקנסו שלא תגבה כתובות נכסיך צאן ברזל. והרשב"א הביא דודעת הר"ף והרמב"ם דקאי דוקא כרובה דמנה ומאתים. אבל תוספת בתובה שהבעל כתוב ייש לה, וכידאי' (כתובות קא) דאייזו כתוב לה מודעתו. (וכ"ש נכסיך צאן ברזל).

ח) **ולא בלואות.** הרשב"א הביא בשם רש"י דקאי אבלאות דנכסים צאן ברזל. והרשב"א חלק דקאי אנטס' מלוג. וכן מבואר בתוס' (לקמן פה). (וכ"מ בגמ' כתובות קא, ויתבראר לקמן).

ט) **רש"י ד"ה ולא מזונות.** אבל היכא דהלווה לה בתורת הלואה וכו'. (וכ"ב רש"י כתוי' קז, ותוס' לפקמן פה. ד"ה לוותה פלייגין). ודעת הרשב"א (הוי בר'ץ נדרים לג' וכתרו סג. בד"ר) דבסתמא הוות בתורת הלואה, והחטאים אייריש שאומור שפורע מוחמת מזונות שבעליה חייב לה. והר'ץ (שם ושם) חלק דבסתמא נונע על דעת הבעל^{טטט}, שהרי יודע שאנין לאשה נכסים.

טט) **בא"ד הוא טובעה, והוא טובעת את בעלה וכו'** ושמא תתאלמן או תתרנש ותשלם משלה. (בדעודה תחת בעלה אינה חייבת, דנכסיה משועברין לבעל^{טטט}). וראשונים (מרדי כי שם רעד) כת' דהמלואה גובה מהבעל משום שעבודא דר' נתן.

טטט) **יע. וע"ע רשב"א** (נדרים מז').

יא. ואף שע"פ דיין הבעל אינו מתחייב לפורע, דהוה מריה Ari ווניה מעוותיו על קין הצבוי. ובמ"ש רש"י דהבעל לא בקש ממנו לפורע.

יב. דחש"ז ואשה ועבד פגיעתן רעה. ואך כל זה באשה כשורה, אבל שנויות אין לבעל זכות לאככל פירות משללה, א"ב לכוארה לא הוות נכסים מלוג כלל. והבע"ח יגבה מהפרקע שלו).

יום ו' יא, רשות' ב). כת' לפ"ז את שפיר תוס' לשיטם. ואילו דעת רשי' (כאן) דחללה הוה ל"ת לחוד", שלא דריש' כלל עשה דקדושים יהיו.

דף פד:

(ט) קסביר חי תנא נישואין דראשונים וכו'. ובמ"ר (לעיל יג. ול), דתיחילת הנישואין מפילין לבום. (ונפק' מ דאפי' שהיתה צרת ערוה ואח' ב' גירוש קודם שמת פטרורה). ופרש' י' דברת ההיא שעטה אולין. ותוס' ושאר ה' האיך ס"ד דמהני לחתיר איסורי בחונה. (וע' מה שהור' לעיל בשם הך'א).

(י) תוד'ה ובfi. אבל להקל לא אמר' וכו'. (וע' ב' דהוה ס"ד בעלמא, ובלאו ה' כי פריך ליה'). וחדיבת'א הוטף דאפי' בה'ג' קידש בתולה ובגרה תחתינו אסורה לו (ובدلעיל נת).

והקר'א (הנ"ל) כת' דאיירי הכא בסמוקם דעשה דוחה ל"ת, אלא גזיה'ב' דיעלהה. וכיוון דאין נישואין מפילין קדם מש"ה ל"מ סברא זו.

ובาง' ראמ'ה תי' שלא דמי איסור אלמנה לה'ג, שלא חל בשהי' תחתיו. דהיבא דAIRIS אלמנה לה'ג, וננתמנה להיות בה'ג מותרת לו' (בדלעיל נת. וסא.). אבל איסור פצעו דכא חל תחתיו (בדתנן לעיל ע). והמאיiri כת' למסקנא דאך למ"ד (לעיל יג. ול). דנסואין ראשונים מפילין, ורק אחר שנשאה, דבשעת נישואין הוה צרת ערוה, ונאסורת עלומית. אבל בכוי הא דנתאלמנה לא גרעא מבגרה תחתיו ולאחר קידושין] שהיא אסורה לו. ועוד דבחلل שנשא בשרה מיהא הרי בעלה חלול ואם כן ליתני בתולה.

יד) רשי' ד"ה והוא כו'לה. ומ"ט דהא נפק'ל (לעיל ב.) ועלתה יבמתו השערה. דעולה לחלייצה ואינה עולה ליבור. והראשונים (רש'ב' א וריטב' א) כת' דלא דק, דלמסקנא (לעיל ב:) אסורה רק מדרבנן, גזירה ביהא ראשונה אותו ביהא שנייה. וכח'ק רע' א ושאר אחרים. (וע' ערול'ב).

והקר'א כת' לישב דס' ד (בسمו) דתתיכם למ"ד נישואין מפילין, וע' ב' הינו לצד דחיבתי לאוין נתמעטו מיבום מגויה'ב' דועלתה. ומש'ה ס"ד דהיבא דזיקת היבום קדם לדחיבתי לאוין תתיכם (ומשם עשה דוחה ל"ת). אבל למסקנא דהוה מושם גזירה ביהא ראשונה אותו ביהא שנייה ל"ש להליך בויה מושם נישואין מפילין.

וכן רשי' (סנהדרין נג. ד"ה איסור מעחה) כת' דאייסור מעחה ואיסור קדושה מרביין לחלייצה מזק קרוא דיבמתו. והגהש'ס (שם) תמהה דהוה ולא בمسקנת סוגיה דלעיל. ורש' י' (שם) המישר וכ'ת את עשה ודחי' ל"ת. גזירה ביהא ראשונה אותו ביהא שנייה. והשאג'א (ס' ס' לא) ה'ק' אמר' איצטיך תרוייהו. (וע' מה שהור' לעיל ב:).

(ט) תוד'ה והא. ואין נראה דחללה נמי איבא עשה דקדושים יהיו וכו'. והב'ח (עה'ג) הק' דמסקנתה הגמ' (לעיל ב:) דאלמנה מהאיירוסין לה'ג הוה ל"ת לחוד". ולא אמר' דהוה עשה ול"ת מושם קדושים יהוו. [משמעו דקדושים יהוו לא הוה עשה בפנ'ע]. אך תוס' (ב"מ ל. והתו' לעיל ב:) כת' דדרשי' עשה דקדושים יהוו בהא דכתיבא בהאי פרשה'. ועפ'ז' הוה עשה בחלהה לבחן הדיעות. ודוקא איסור אלמנה לה'ג ליבא עשה. והאחרוניים (שעה'מ

דרמלה קא מקשה, כלומר וכי תימא קסביר האי תנא דנסואין הראשונים מפילין ואפי' בכה'ג.

ב. אך כי' בכהן הריות נשא בתולה, שלא חילא הוה באילו תנמגה לאחר רשותקה לו. אבל ה'יכא דנתחל אח' ב' ל"מ סברא זו. א' ב' מה מ'ק' ה'ג' דבחלל שנשא בשירה חזין דל"מ נישואין מפילין לקולא.

ואפשר דבכל אייסורי בחונה ה'יכא דנסאה בהירות מהני וכמ"ש תוס' לעיל ב:). ודוקא בקידש לחוד יש חילוק בין נשנה הגזירה. אך צ"ע מהא דעתנית סותה תחתיו נארת עלייה, וכן אשת בכהן שנאנסה דאסורה עלייה מושם זונה וסוטה וטומאה (בדלעיל נת). ויל' דשאני התם דגלי קרא דאסורה עלייה.

טו. ומודאו ריריתא מתייבמתה מושם עשה דוחה ל"ת בבייה ראשונה. ואם בעלו קנו.

יז. ומ"ה דריש' אוטומאית בהנים (וכדאי' בגמ' ב"מ שם דהיה בכהן והאבדה בבית הקברות הוה עשה ולה'ת, דיש עשה דקדושים יהוו).

יח. ומודאו ריריתא עשה דוחה ל"ת. ואם בעלו קנו. ואילו לתוס' אם בעלו ל"ק. והרשות' (לעיל ב:) ה'ק' דהפסוקים השמישו מה' רשי' ותוס'.

יא. ובכ' הרשב' א דאליבא דעתות אין זד שייא מורה בחלהל שנשא בשירה), והוא נבעלה לפטול לה וככל שנבעל לה פטול לה פטלה ואפי' מתמורה דבי נשא. אלא אורחא

אחר הפגום והוא מצרי שני. וכיון שהוא פסול הוא מותר במצרים, אבל היכא דנסא מצרית שניה הבן שלישי וכבר). ויש לו יחס ישראלי מחמת אביו, ומש"ה אינו משפחת גרים. (וთוס פלגיון). ואפ"ה מתייחס אחר משפחת אביו (שהוא קהיל ישראל, ולא גרים).

כא) בא"ד דוי"ל דבן היישראליות מצרי שני וכו' חשוב קהיל גרים. בפשטו כוונת התוס' דמשפחת גר תלי באביו, וכברעת הר"ץ (קיושין לו בדוחה) דגר שנשא בת ישראל הבן הזה קהיל גרים, דאמר'י למשפחותם לבית אבותם. (וכ"ד תוס' קידור עד:) אבל דעת הרמב"ם (איסו"ב טו ט, והשוו"ע ר' בג) דגר שנשא בת ישראל, הولد ישראלי לכל דבר ואסור במזירות.

והשעה"מ (איסו"ב טו ט) הck' דמשמעו דתוס' דנו בזה מסבירא, וככוארה תלי בב' הלשונות (לעיל נז). אי אמר'י דכשות איטו סוף בה או קדושה איטו סוף, האם ע"י שאמו מישראל יש לו קדושת ישראל. ווע' מה שהוא שם. ואכמ"ל.

אבל החזו"א (משנת ר' אחר) כת' דהנידון של תוס' בישראל שנשא מצירת דשדין בתר הפוגם ודינו במצרים שני. והוא נשא ישראלית, ובזה ס"ד דתוס' דכיון דאבי ישראל יאסר בפסולי קהיל. ותוס' תי' דאפ"ה בין דבא מכח פסול, לא מהני אבי לקדשו בקדושת ישראל. ונוחש קהיל גרים.

ככ) TOD"ה שיר. ולא אמר'י במורר לה הנארה (בדלעיל יא: וסוטה ו), שלא שיך אלא בשנעשה באשה שם מעשה וכו'. והקובה"ע (טו ד) ביאר דגדר הר ק"ז דהיכא דהאישות גרימה שתת어서 לבعلה, דילפי' מק"ז דהאישות מקולקלת!. אבל בשבעל נעשה פצעוע דבא, האישות אינה גורמת להאיסור. דהא אסורה עליו אפי' אם לא היה בעלה, ומשו"ה לא שיך הא טעםא דקי".

ה. ובפשטו זהה סברא בילופוטא דהק"ז, דילפי' באשה שהיא נארסת לבעל, כ"ש שהאשה תאסר عليهم. אבל פצעוע דבא גדר הפסול עצל הבעל ושחינוי בוגוף שלו, והוא ליבא למיליף דיה חלות איסור אף לאחרים.

ו. והביא דכ"ב רשי"י (סוטה ו. ד"ה ליבא איסורא) (dagder הק"ז)

יח) בא"ד ועוד דאפי' לאות מיתה (לעיל עט): כשבנפ"ה ג' ואח"ב נפצע' וכו'. ומיתה מפלת לדין לא גרע מדין נישואין מפיין). והאחרונים הck' מ"ש דבאיסור פצעוע דבא לא אמר'י דנסאה בהיתר (עד מש"ב תוס' לעיל ב: וע' מש"ב לעיל עט: בזה).

יט) מתקף לך רב פפא אם איתא לך דברי אתה ר' דימי וכו' מצרי שני שנשא מצירת ראשונה בנה שני. דברר דידה שדין וככדי' לעיל עט. משום דעובר ירך אמי, ולמסקנא דדרשי' אשר יולדו, הכתוב תלאן בלילה), ופליג ארבה ב"ב חנה א"ר יהנן דשדין בתר דידה, והבן שלישי.

ונוח' הראשונים בדעת ר' דימי דהרבנן (לעיל עט), וב"מ מדברי רשי' שם) כת' דתלי ר' בתר דידה ודמנין הדרות מונין לפיה האשה, ואף מצרי ראשון שנשא שנייה, הבן שלישי. אבל דעת הרמב"ם (איסו"ב ב' ב) דАЗול'י להחמיר ובתר הפגונות. והגמ' (באז) מכך ליתני מצרי שני שנשא ב' מצירות, והאחרונים (קר"א, ערולן') כת' דמשמעו בדברי הרמב"ם דודוקא מצרי ראשון שנשא, אבל מצרי שני לא מהני.

כ) TOD"ה אי. ואר"י וכו' דاشת שני שהוא שנייה מותרת ליבמה, דקהל גרים לא איקרי קהיל. וכיון דאבי מצרי, וכמ"ש תוס' בסמור). אבל רשי' (ד"ה נסיב, והתו"ה הנדרמן' ח ציין דפליג) כת' דמצרי שלישי הוא ישראל גמור, ואסור במצרים שנייה. והמהרש"ל ומהרש"א ומהר"ב כת' דעת רשי' דכיון דנולד בקדושה, ואביו ואמו ישראלים מקרי קהיל, אף דהוה בן גור וגירות. והרש"ש (ושעה"מ) תמה דאי' להודיע (קידור' עה), דגר אפי' דור עשרי מותר במזירות.

והחזו"א (ד ח, ועד"ז היישרש יעקב ומשנת ר' אחר) כת' דרש"י איירי בישראל הבא על מצירת, דהבן

ג. אבל דעת רבה (שם) שלא חל איסור פצעוע דבא, ומש"ה זוקפה לחיליצה. ויל' דס"ד דהגם' במוררבה).

ד. וככ' רשי"י (לעיל עט: וסוטה ט) וסתור משנתה, וע' מה שהוא לעיל שם. אך בח"ר ר"א מן ההור (שם) מבואר דהרבנן נקט כן בדעת רבינו, ולא בדעת ר' דימי.

דוחה ל'ת לדוחות איסור של האשה. אף למ"ד (ע') מה שהוא לעיל ג: ובו) דמציאות יום הוה רק על היבם, ואתי עשה ודוחי ל'ת וдалמנה לכה"ג וממורתו וכדו), ועי"ז אף האשה מותרת. דעיקר הל"ת שהאשה מוחורת בפסולים הוה ממש דאיתקיש אשה לאיש, וב"מ שהוואר ביבום (דאית) עשה ודוחי ל'ת), אף היא אינה מוחורת.

כו שם. כל חיכא דהוא מוזהר וכו'. הרמב"ן ה' תיפרל' משומם לפני עורה. והרמב"ן תי' דודאי עובר משומם לפני עורה, אלא מהדרין ללקות עליה משומם לאו המיזוח בה^ב. והritten"ב א' ביאר דאיינו לוקה משומם לפני עורה^ג, דוחה לאו שבכללות בכל מציאות התורה ואינו מיוחד לאיסור זה.

ועוד כת' הרמב"ן ז' דאפי' משומם לפני עורה, י"ל דקאי דוקא באיסור השווה בכל^ט. וס"ד דasha אינה מעוזה בכל לאו שאינו שווה בכל, לא מחמת עצמן ולא מחמתו אנשיים. ואבל במקנה איתרבי להו לכל מיל', חז' מדבר הבה מחתמת קדושת עצמן, ובגון טומאה ולינשא לפיטולין.

והחיעזר (ג פא ז) הביא דלכאיך תי' ברמב"ן הוה בדברי האמונה שמואל (יד הו' בפרק סב ג) בדמצועה שאינו מעוזה עלייה, אף אינו מתחייב ממש לפני עורה^ד.

ה'aca דאיינו מוזהר, ממשום לתא דידה היא מוחורת ממשום לפני עורה, ואמאי לא תהא מודה זו נוגעת בהן.

יב. הרמב"ן חוספ' דהא דמדמי (פסמור) ללאו דטומאה, ממשום דאיין נשים ובין בהנת ובין ישראליותו בכלל כל עסק דין כהנות.

יג. וב' ברמב"ם (פ"ה' מ' תרומות ו ג) דהעובר על לפני עורה אינו עונש. וכוב' ברמב"ם נירותה ה'כ, אבל הרשב"א (נוריס טו) הביא ציד דלוקה ממשום לפני עורה. (וזהרב"א דחה צד זה בסוגיה שם מטעם אחר).

יד. והاخורונים (ח'ה'ו) הביאו דזהה י"י נסוף ברמב"ן על קרי הנ'ל, אבל ברמב"ן (לפניהם) לבארה הוה המשך הכרבר בהא דהגם מדומה איטורי ביה לאו דנסים אין מוצואה בלאו דטומאת כהנים. וצ"ב דהתם אירי באופן דיליכא לפני עורה).

ט. והاخורונים צינו דהמאירי (בסוגין), וכן שא"ר שהעתקו ורק תחילת דברי הרמב"ן נקט דיש לפני עורה, אף בדמצועה דאיינו שווה בכל ואינו שיך אצל.

טט. והاخורונים ה'ק' מדברי התוט' (ב'מ י' ושאר' טט) דכחן שליח ישראל ל�建 קדרש גורשה, דשליח לאו בר חובא, אבל עובר ממשום לפני עורה.

לא הוויהו כשרות לתנשא לפיטולין
כו אמר רב יהודה אמר רב לא הוויהו כשרות
להנשא לפיטולין. דכחנת מותרת לישא לחלל.
 פרשי' ואע"פ שכחן מוזהר בחלה, כחנת לא
הוויהו בחללים.

ובמהמשר סוגין יש מ"ד דהויהו כשירות, וכחנת
אסורה בחול ובן בגר (וכרא' קידושין עג). ומובואר
דמזהין 'חלל' פטול בכהונה, ונוחש 'פטול' אצל בת
כהן^ט. ואף מ"ד דפליג הוה ממשום דס"ל שלא הוויהו
כשירות, ואין עליה איסור לפגום כהונתה^ט.

והritten"ב א' כת' (בשם הר"מ בשם אחיו ובשם
הראב"ד) דילפי' מודחול'ל לא יבא חלל בקהל
כהונה.

כד) ומאי כשרה, כשרה לכהונה. פרשי' דכל זמן
שמוציא ליsha בת כהן לא ישא בת ישראל.
 והritten"ב א' ביאר שהיא כשרה מן המובהר לכהונה.

כה) אמר רבא כל חיכא דהוא מוזהר הוא מוזהר.
 פרשי' כשם שהכחן מוזהר שלא ליקח זונה
וחוללה, אף הוא מוחורת שלא תשאננו. בפשותו
משמע דוחה איסור בפנ' ע, וילפי' סימן דאייסורין
אל קאי אף על האשה.

אבל המנה"ח (א טו) דן ע"פ סוגין דמהני עשה

שהרי מחתמת נשואין הראשונים נזקפת ליבם, ואם על הבעל
נתקלקללה, ק"ו ליבם. וביאר דהיכם בא מכח אישות הבעל.

ז. וכן פגום לכהונה, בגין בן עכורים הבא על בת ישראל (לעל
מד). ופרש' (מה' דיה שבנה) דהבן אינו פטול לכהונה, שלא
הוויהו כשרות לתנשא לפיטולין.

ח. וכן גור נחشب' פטול' לכהונה. ויל"ד מאייה שם איסור הוא.
 ולכארה הוה ממשום שם 'זונה' וכודלעיל סא. דגירות הוה
זונה, דוחה פגום כמו זונה. ותוס' פ' דבראו מעם השוטפני
ב'י'ה'ו).

ט. (ובגמ' קידר עג) רבא אמר דעתא ליה עבדי דגר בשער
כבחנת ובמומרת, אך כל זה דריש היטר בפועל. אבל בשורש
הדבר הוה פגום, אלא שהאהשה אינה מועה).

י. ואף דאיין אצללה עשה שידוחה, אלא דדי לא בא מן הדין וכו'.
 וכות' דאך אצלל האיש הרא רדק דחוי תיתמי מהי תיתמי בין
דוחא אינו מוזהר הוא ג'ב' אינה מוחורת.

יא. והרמב"ן חוספ' דאייסור לפני עורה הוא שווה בכל.
 וועה'ק הרמב"ן דמדמי (פסמור) ללאו דטומאה. מי דמי הדם
 ממשום קדושה דכהנים הוא, וכחנות לית לחו קדושה זו. אבל

אבל הרשב"א (נדרים שם) הביא את דברי הר"א דבין דה בעל אינו מווחר, מש"ה האשה אינה מווחרת. והביא מסויגין דכל היכא דאיו מווחר אויה מווחרת דלא יקחו בתיב, ואין הזונה מווחרת אלא הכהן הוא שמווחר. [ובין דהוא אינו יודע שנטמאה, אף היא אינה נארטה^ט. והאיסור לאשה תלי במנה שהאיש מצואה בפועל^{טט}].

והנובי^ט (אה"ע ת כר, ק ע) פ"י דברי הר"א דכל היכא דהוא מווחר קאי רק במנה שכותב בפרשה שם, אבל איסור טומאה לכהן ילפי מלאו דעתםאה (בדאי' לעיל נג^{טט}) ומ"ה היא אינה מווחרת.

כח) שם. תוס' (חגיגיה יד: הוי' בגהש"ס) דנו איסור בעולה לכה"ג שונה (משאר איסורי כהונה), וכך היא בכלל האיסור, ברכתיו והוא אשה בברוליה יקח ודרשי' קרי בה יקיח ואף היא בכלל העזוביה^{טטט}. ומ"ה אף לר' יהושע וראואה מדברת אינה נאמנת שהוא בשלה, באיסור בעולה לכה"ג נאמנת. והטור"א ור"א (שם) תמהנו וכך באיסור חללה לכהן האשה מווחרת, וכראוי יהושע שאינה נאמנת.

ובาง' ברוך טעם (לטורה"א שם) תי' ע"פ דברי הרשב"א (הנ"ל) דבשאар איסוריין האשה מווחרת ע"י האיש, ותלי

והביא הרמב"ן (וש"ר) נקטו בכו' שלא כאמונה שמואל, דהאה מזווחה ממשום לפני עורה, אף לס"ט דאיתנה מזווחה בזה. ומשמע הרמב"ן בת"י ה' חור בו דאה לאינה מזווחה במצויה זו, אף ממשום לפני עורה (מחמת האנשים)^{טטטט}. א"ג סברת הרמב"ן דוקא ממשום דהוה לאו שאינו שווה בכל.

והאחייעור תמה דסוף סוף מי גרע מעצה שאינו הוגנה. והאחייעור הביא דריש ב' גדרים בפלפני עורה^{טטטטט}, דמשום עצה שאינה הוגנת שיר אף במילוי דאלמנה. אבל בנוטן לו לאוכל במיד לש דין זה. אלא דיש דין מיוחד לפני עורה דאסורין, אף כשהעובר הוה מזoid. ובזה חידש האמונה שמצואל דאיסור זה שיר רק במנה שהוא מצואה בו^{טטטטט}.

כו) שם. מלמד שהאה מזווחרת ע"י האיש וכו'. דילפ"י לא יקחו' דבאייסורי כהונת אף האשה מצואה. ויל"ד אוי הוה גילוי דוקא באיסורי כהונת. אבל שאר איסוריין מזווחרת ממשום דהושוו אשה לאישן. או דילפ"י אף לכל איסורי עיריות, דהאה מזווחרת ע"י האיש^{טטטטט}.

ותוס' (נדרים צ) הביאו בשם ר' אליעזר (הראים) דאיסור זונה הוה רק על הבעל, שלא מעאננו שהאה מזווחה^{טטטט}. ותוס' דחו דמפורש בסוגין דאף היא מצואה.

ובาง' ברוך טעם (לטורה"א הגינה יד: הוי' בסמור) הביא הרשב"א כתובות ט", והו' בשיטמי'ק שם) בת' בעין סברא הנ"ל, דס"ד דהגמ' דלא אסרו את שב שבע על רוד כיון דלא היה עדים. והרשbab' א ביאר דאף דדור עיר, בגין דלא נארחה על אוריה וראיין דבר שעברורה פרותת מב'ו, וא"כ אף לדור לא נארחה בידיעתו שלו ואף אם היה מודה בפניו ב"ד שאין הדבר תלי בו אלא בעעל. דוקא היכא דאסור לבעל אסורה לבעל, משא"ב ה' השבעל אי"צ להאמין ולכך אינה אסורה לו, ומ"ה מותרת גם לבעל אף שירודע בעצמו. ואבל למסקנא שם לא תלי בהכי. וברוך טעם ביאר דוקא חומר גבי טווה לא תלי ביהם).

בג. ועוד סברת המנחות^ט (הנ"ל) דתלי באיסור בפועל. כד. דלחוד לישנא (עליל נט) היכא דנאנסה אינו בכלל לאוazonה, אלא לאו דעתםאה. אך הר"א נקט בלשונו זונה^{טט}. וכן הרושנונים (גניל, בדעת הר"א) נקטו הפסוק לא יקחו^{טט}.

בה. וילפ"י אף לולי הא דהאה מזווחרת על ידו. אבל השיטמי'ק (בג' ל. בשם החותם שאגנ) בת' דבתוכלה לכה"ג הוה עשה אף על האשה ממשם סוגין, ואבל בסוגין ילפי מלא יקחו, נראאה דאף עשה דכה"ג בכלל.

יז. ועוד הביא בשם ש"ת חת"ס (חו"ם רב) דהאה נתמעה ממיצות עשה שומן גרמא, וכיון דיש בה צד קולא איצטעריך ללימוד שמצווחה בכל אוזורה בתורה (מוחיקש). אבל איסור לפניו עורה מוחמת עשה שאין הומן גרמא לא נתרכתה.

ית. ועוד^ט זידיש הר"י מפונגובי' בכוונות תוס' (בג' ט) דיש ב' גדרים.

יט. ולפ"ז האמונה שמצואל אירי באופן שהעובר מזoid, ומ"ה לייכא מכשול.

כ. וכן מבואר מדברי המנחות^ט (גניל) דהגדיר דאיסור האשה תלי באיש.

כא. ועפ"ז ישב שהאה מזווחת טמאה אני לך לא אמר' שי' אונפשה חתיכה דאיסורה, שלא הוה איסור על האשה אלא על הבעל.

כב. וכ"ב השיטמי'ק (שם בשם שיטה) דכל היכא דהוא מזווחר היא מא מזווחת, פ"ז דוקא כשהוא צרייך לנוהג בה איסורה. אבל היכא אי"צ לנוהג איסור מטעם דלא מוחימנא, גם היא אינה מזווחת. והשיטה ביאר דההמ' ל"ש ממשום לפני עורה, שהרי בעל ברחה בעלת לו. ועוד^ט כת' הקר"א (שם).

שהאשה מוחורת מוכח דכל ישראלי מוחהרין בלבד זו, רק דכל ישראל לא משכחת לה מעשה האיסור. והחפצא של האיסור זה רק בכ"ג. וצ"ב א"ב אף שאר איסורי ביהונתנו, נימא דכל ישראלי מצוין שכחנים לא טמאו למתים. אלא דלא משכחת איסור זו עצמן^{ללא}.

דף פה.

קנסו לשניות

לב) **שניה לבנול ולא שניה לבנים וכו'** או דילמא כיון דאיינו ל"ז בראשון וכו'. פרש"י והוא נמי לית לה מראשון וכו'. והristol"ב"א פ"ד עיקר הספק בגין הכנס דעתו לה כתובה על בעלה, האם משווין באילו אין לבעל נכסים (ומש"ה נתנו כתובה מהיבט), או דלא תקנו לה כתובה מהיבט אלא כשהיא בשירה לבעה.

לא שם. יש ל"ה כתובה מיבם וכו'. הרמב"ן פי' דהספק שכבנהה, וכדאמרין או דילמא כיון דאי לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני, טעם זה הוא ודוקא בשבנהה (ובठונן לעיל לה). והרמב"ן ה"ק דמ"מ אסור להשווותה בלבד כתובה. והרמב"ן כת'adam בא להשווותה אסור לקיימה בלבד כתובה. אלא דכאן בגון שבא עלייה וקנאה (ואפי' שהה עמה כמה שנים^א), ובא להוציאה בנט קודם שיכתוב לה? (האם אמר"י דמשעה שייבמה חיבורו כתובה).

ורע"א (כתובה שם) חולק דכוונת התוס' דהלא הוות שווה בכל. אבל ל"ל דהעשה זוכתולה יקחן קאי ריק עלייה, והוא אינו מצוועה כלל (ואף למסקנתו). והפרק דברי התוס' חגיינה הנ"ל. לא. וצ"ל דכון דלא משכחת עצלו איסור זה, איינו בכלל האזהרה. וכן מעאו (כמ"ז) לענין שליחות דבר עבריה ולפי עורו, דישראל שמקדש גורשה לכהן נחשב לאור בר חיובו).

אך א"ב חדור קוש' דאלמנה לכ"ג לא משכח"ל עצל זכרם בישראל. ואפשר דכון דמשכחה"ל עצל רובם סגי בהכי, וערול^{בנ}.

א. ויל"ד מנ"ל לרמב"ן, דיל' דאיiri שכבנהה ביהה ראשונה ודרישה הקנו לו מוחשימים; ואם בא לקיימה בבייה שנייה תקנו כתובה).

ב. וכ"כristol"ב"א דאיiri שכבנהה ובא לגורשה. והיא כתובה בתובה בתקנתה דרבנן.

האם יש איסור על האיש בפועל^{לט}. והאיסור דירה תלי בידיעת הבעל באיסור^{לט}. משא"ב איסור עליה לכה"ג דלמוד מדרקין יקייה, ויש על האשה האיסור אף במקרים שהבה"ג אינו יודע.

כט) שם. הצל"ח (ברכות כב) דן באיסור הבא על השפהה, דשניא היא אינה מוחורת עליו. ואך לצד דהוא לוכה, השפהה אינה במלוקות.

ל) אי מהויא הו"א ל"א הוותה בכ"ג, אבל ל"א שאינו שוה בכ"ג לא"ב וכו'. פרש"י דמש"ה ס"ד דאולא, ופטרו נשים. והristol"ב"א ה"ק מהיaca תית להלך, אך לאו שאינו שוה בכל הוותה חטא ולקין עלייה. ותי דמ"מ הפרשה ההיא מדברת בלבד הוותה בכל, ואשכחן דפטרא רחמנא ממוצות עשה שהוון גרמא, הייתי דן לקולא שלא בא זה הכתוב אלא בלבד הוותה בכל.

לא שם. ל"א שאינו שוה בכ"ג לא. פרש"י לאו דכהונה, שאינו נהוג בישראל. ומובהר בסוגין דאיסורי כהונה הוות לאו שאינו שוה בכל. אבל חוט (עליל ה). ד"ה ואכתי כת' דאלמנה לכה"ג נחשב לאו הוותה בכל, דהאהה עשו איסור כמו האיש.

ודברי התוס' צ"ב, דמ"מ איינו נהוג בשאר זכרים אלא בכחננים. ועוד קשה מסוגין, דסבירא זו שייך אף בשאר איסורי כהונה^ט. וועה"ק האחרונים דבגמ' (כתובות ל.) מפורש דעשה דבתולה לכה"ג איינו שוה בכל.

והערול"ג כת' דנחשב שוה בכל בין דהרווב שייבין באיסור זה, דכל הנשים ראיות (דזהה מוחצת) בציירף הכהנים. והקובוה"ע (מוח ט בהשמטה) ביאר דמהא

כו. והקוב"ש (כתובות כ) ה"ק דאי"ב היכא דהכחן קטן, האשה לא תהא מוחורת עלי. ועוד דן אף בקו' הרמב"ן מושם לפני עורה, נפק'ם בקטן, דליך לפני עורה במכלש' קטן.

כז. וא"ב עיקר הדנאנות עריך בפלפו, ול"ש לומר דמיגו דנאמנת בפלפי עצמה נאמנת בפלפי. ואך לבארה היא מותרת כלפי עצמה, ולא אמר"י דבון דהבעל סבור שאסורה, היא מוחורת על ידו. שהרי היא יודעת שהוא טועה בדברו.

כח. קמ"ל דהאהה מוחהרה, ובפושטו גלי קרא דהושו איש ואשתו. וככ"ב דמאירין אין זה הוליך בין לאו הוותה בכל, לאו שאינו שוה בכל. אבל מדברי הראר"מ (הנ"ל) מובהר דהזה גדר חדש והווחרו עי' הנשים.

כט. ויל' דבסוגין קאי קודם שעדיעין שנתרבו נשים, וט"ד דהזה איסור דוקא על הכהן. ל. ומש"ה קיל, ולכ"ע תפיס בה קידושין, ואך למ"ד אליבא דריש' דלא תפיס קידושין בחיבוי עשה).

לו) ולחותה ואכלה מאוי וכו' או דילמא וכו' דילמא תעכבר גביה לאות ליה, א"ל אות זה וכו'. הריטב"א ביאר הדספוק האם חשו שמתעכבר עצלו כין שגובה עבשו מהבעל". או כיון דזהה מחמת מזונות לשעבר. ולדברי התוס' (ע' בסמוך) שורש הגירה האם תקנו מזונות בעודו במדינת הים¹⁷.

לה) והתניא יש גה. הרשב"א כת' דרי"א לא הקשה כן, דאי ידע דחק רבייתא Mai קמבעי ליה. אלא תלמודא מקשוה, והריטב"א כת' אפשר דר"א דר"א ידע דחק רבייתא, אלא שלא היה ברור לו פירושה היבי דמי. דבעודה תחתיו ודאי שאין לה מזונות. ור' יוחנן והשב סתום שאין לה, וזה נראה שאין לה לעולם ולא אמרין בה מזוני תנאי כתובה נינחו. ומ"ה חור והק' ומאי ניעביד מן הבריתא, ופרק דהיא לאחר מיתה.

לו) אית' דאמר וכו' כי תניא ההיא לאחר מיתה. בפשותו ממשמע דלא פליג לענין דיןיא, אלא בעורת השקלא וטיריא. אבל הרמב"ם (אישות כד ד) פסק דלחותה ואכלה יש לה מזונות. והראשונים הק' דבسوוגין מבואר דאין לה. וה"ה תי' דהרבנן ס"ל דלא פליג, ולא פליג ליבא שקלא וטיריא כלל בלחותה ואכלה, והרמב"ם נקט דקאי ביושבת תחתיו, אבל בלחותה בעודו במדינת הים חיב, דומיא דלאחר מיתה. ואף שת' דהבריתא במזונות לאחר מיתה, זהה מעץ למירם בשלותה בעודו במדינת הים¹⁸.

دلכארה תלי בגדר חיוב כתובה דהבעל במקומות יבם, דנה' (כתבות א), אי יבם אחר דמי, והבעל נתחייב לה כתובה והזה באילו חזרות ומכנסת ליבם. [וכמ"ש תוס' כתבות פ: ד"ה ירושין, ולמ"ד יבם לאו לאחר, ליבא חיוב כתובה עד שעתיכם מגרש].

ח. ויל"ד דעת"פ לאחר שగירשה תגהה למפרע. ט. ולפ"ז דוקא בשחלך למדינת הים, אבל היכא דישבו בגין מאיהה טעם לותחה ואכלה ודאי קנסין ליה. ואילו לדברי הריטב"א ייל דכל מזונות לשעבר יש לה. [וז"ע]. י. ומשמע דס"ד דאך לאחר מרתה אין לה. וכיון דביטול תקנת מזונות באשה זו. ואפשר דהנידין האם תקנת מזונות אלמנה מישך לגדר מזונות אשת איש, או דזהה תקנת' ח' בפנ' ע. ואכ"מ.

יא. אך ה"ה הביא דהרי"פ הביא רק לך, וכות' דכן נראה עיקר, דזהה משמעו דלישני לא פליגן במדרי.

ומבואר דלא תקנו לחיבו כתובה, אבל אסור להשווות بلا כתובה. והחזו"א (קכח ב) ה'ק' دائ' אסור להשווות بلا כתובה, מ"ט לא תקנו ממילא מדין תנאי ב"יד (כתבות נא)¹⁹. וביאר הזכות כתובה תלי בנישואין, והכא הוה באיסור. אבל האיסור מהשווות תלי אקרקטא דברי.

אבל ה"ה (יום ביז) דיקי מדברי הרמב"ם (שם) דאפי' כשבא להשווות אין לה כתובה. וזה בו איסור בעילת נזונות. והיש"ש ביאר דהיכא دائ' לה כתובה מהמת קנס לא חשו שתהא קללה בעיניו לחוץיה. והב"ח (קסח) כת' דasha תקנו לו מהשימים, ומש"ה לא לא חשו לויה²⁰. א"נ איפכא דבאשה זו קנסוה, ולא חשו אף שקללה בעיניו לחוץיה.

והאו"ש (שם) תי' דשניות יש להם Tosfeta, ומש"ה לא חשו שייאר קללה בעיניו לחוץיה באופן שיש לה Tosfeta כתובה.

שניה לבעל ולא ליבם – הרמב"ן (ושא"ר כת' דפשיטה דכחותה על נכסיו בעלה והראשון, וכי גרע מוהיכא دائم לה יבם. אך הביבאו דהוה ספק בירושלמי אם יש לה כתובה. וכות' דסמכין אגם' דיזן דנטפק רק בחיפה²¹.

ובפשותו מבואר בראשונים دائירי באופן שלאל יבם, וא"כ צ"ב העד دائم לה כתובה מהבעל. וכי משום שהיבם הוא פסול תפסיד מחתמת הבעל. והיש"ש ומפרשיו הירושלמי העמידו בגין שייבמה באיסורי, וראוי לקונסו מחותמת היבם. אלא Dunn שמא לא תפסיד כתובה מהבעל²².

ג.ואי לא חשו לתקנו לאשה זו וכיון דתחלת האישות באיסורי, א"כ מנ"ל דתקנו שייאר משחה بلا כתובה.

ד. וביאר דכינן دائم לה כתובה מהחוי, אף מהיבם אינה קללה בעיניו לחוץיה. [וז"ב].

ה. והאחרונגים (אור"ש ב' ז' ה'ק' מניל לדיקן כת' דהראשונים נקטו دائירי בלא יבמה, ומש"ה פשיט' לדיש לה כתובה).

ו. ודים בעלו קנו, וכדילען כת' והמאיר כת' הויאל ומתיבמת עצלו שלא בדין. [ומשמעו שייבם]. אבל הרשב"א כת' دائم אתעבדא איסורה כלל, משמעו دائירי שלא ייבמה. והיש"ש כת' דאפשר דאך כוונת הרשב"א שלא עבר איסורה עצל הריאון, ולעולם אירוי שייבמה באיסור. אך הריטב"א סיימ' אבל אם בא היבם לכונסה קנסין ליה.

ז. והיש"ש הוסיף דאך שאשר אשה שקללה דרכיה אחר מות בעלה לא הפסידה כתובה הריאונה. והאו"ש (שם) דן

בישראל רואים גלגולת ואכלה משלחה פשוטה דאן לה^ג. ואם אכלה מנכסיו הבעול ושתק^ד מחל לה.

(לט) תוד"ה אלמנת^ה, ובשניה דקנתנו אין לה פירותה הוי נמי דין פירות ווכי אע"ג והבעול אוכל פירות וכו'. ואף דבשניות קנסו אותה שאין לה בתובה כלל, מ"מ משמע עורך תקנת נכסיו מלוג קיימת שהבעול אוכל פירות^ו.

אבל מדברי רש"י (כאן וכתובות ק:) משמע דאפיי באلمנה לכה"ג אבל פירות שלא כדין וכן דין דאיינו חייב לפדות, וכברבא וכמ"ש רש"י "במשנה פד". ובאלמנה לכה"ג חייב להחזיר את כל הפירות שאכלו. ואילו בשניות קנסו אותה, הפירות שאליה הוה בכלל תנאי בתובה, וקנסו אותה שלא תקבל תנאי בתובה^ב.

וחותם רא"ש (ותוס' כתובות נב.) חלק ולא מסתבר שיפו בהו יותר משאר נשים.

(מ) תוד"ה בלאות. פ"ה במשנתינו (פד), וכוכי שאם יש לה עדין ווכי מבגדים שהכניתה לו. וכ"כ רש"י (כתובות ק). אבל האחרונים הביאו מדברי רש"י (שם

לו) שם. לאחר מיתה. הרמב"ן הביא דהראב"ד ה' דהכא נתאלמנה ב' פעמים, א"כ הוחזקה בקטלנית ולמ"ד לעיל סה: דודה חזקה בתרי זמני^ג, א"כ אמר יש לה בתובה (אפיי מהשנין^ד). והרמב"ן כת' דיל' דאיiri שכבר נתאלמנה מ' (וחזקה קטלנית) והכיר בה, דכיון דהכיר בה אינה מפסדת בתובה בשלישי.

(לח) תוד"ה ולחותה ואכלה מי. אי לותה ואכלה קודם שפסקן לה ב"יד לא היה הבעול חייב. וכ"כ Tos' (כתובות ק). ד"ה ואם ה' (הבעול אמר שאם לא היו מליים לו היה דוחקת עצמה^ה).

אבל רש"י (במשנה פד. וכן כתובות ק:) במשנה משמע דאף בלאו ה כי, כל שלותה ואכלה מהחייב^ו. והרא"ש (כתובות יג ה) הביא דפסות המשנה דלא כתוס'. ועוד דבסוגין לש' לותה בבי"ד, דבעמוד והוציא קאי וב"יד לא יפסקו לה מזונות^ז.

וכל זה היכא דלוטה משל אחרים, אבל היכא דלא לותה אף אשה דעתמא אין לה עליו כלום. והrintב"א

וליטיב"א ה' דחמת הטעם ממש דזהה לה להבע מזונות יש ראייה שמחלה, אבל הכא דאף אי תבעה אין לה, אמר יש לנו לומר שנתוכונה למוחילה.

וזו, צ"ב דהא איiri בשહלך למדיינת הים ואינו כאן. ר"ל דמי' הניח אותה כידי שחאכל.

יט. וכ"כ התוס' רא"ש דנראה שהשניתה אינה יכולה לעכב על ידו שלא יוכל הפירות, אע"פ שאינו משלם לה כלל אם נשבה, שא"כ הייתה מיפויה בח האשה. שבכל הנשים חפיות בקר שלא יכול הבעול הפירות ולא יתחייב בפרקונה, וכן לאשה הוא דקנסין ולא לאיש.

ב. וכ"כ הרמב"ם (ישית כד ד') בדבוקין להוציא, מוצאיין ממנו כל הפירות שאכל מכל נכסיה. ועי' א"ש (ישית יב ד') שהעמיד מ"ז.

וממשמעות מירבורי וכל זמן שהוא תחתוי אין מוציאין מידו. דבכיס מלוג שאכל שלא כדין נכסיו צאן ברזל דאמורי' דלא ניתנה בתובה ליגבות מוחים. ואם מטה הבעול יירשם.

בא. אפי' מה שאכל שלא כדין. בב. אך לבאו' ב' פירות שאכל, ומכוון ולהבא הבעול אינו רשאי לאכול פירות. ובכורה אף מה שעדרין עין צריך להחזיר.

יב. ולצד (עליל סה) דאף במנון יש חזקה בתרי זמני. והרמב"ן (כתובות מא) הבהיר דיש לה בתובה משני, דלענין ממון לא הוחזקה קטלנית אלא בג' פעמים.

יג. וודברר לרפער דמעין דידה גרה, והוה בשאר מומין. ודעת ר' משה בר"י מנרבונא (ברשותם שם) משוד דלא קריין בשחשאי לאחר תפליל וכו', דאסורה לנישוא. אך יש ראשונים (ע' ר"ץ כתובות מ"ט. ברה"ד) דקטלנית אינה מפסדת בתובה ממשני.

יד. וכ"כ ר' ר' (כתובות שם קה. ד"ה הא בתוד"ד) דע"ב איiri בפסוק לה. ור' כת' דאפה' היכא דלא הוה דרך הולאה) נחש מבחר Ari, ואין כאן ודאי הפסק. וסביר שהיא תעמעם במזונותיה אם לא תמצא מי שלוטה לה.

טו. והיכא דהאשה לותה ע"מ שתשלם המלה תובע מהאשה, והאשה תובעת מהבעול. וודקה היכא דהלווה בסתם אמר' דהוה על דעת הבעול, והניח מעותיו על קרן העזב. וכן הרי"ף (כתו' שם סג. בדה"ר) חילק היכא דלוטה ואכלה, והביא כדאמר' בדבוקין דלוטה ואכלה מתחייב.

טו. אבל לדברי התוס' וזה ספק דהगמ' בהלך למדינת הים. יז. וכ"כ הרמב"ן (כתובות צז. הר' ברץ שם וברמ"א ע' ח) דאפיי מכירה בנכסייה בטבת הנאה ולא תבעה מזונות הפסידה מידה, שדרך הנשים לגelog עם בעליך ולסייע לךם. ווועגניה

איiri דוקא היכא דהכיר בה, ודעת רב הונא דאיiri אף בלא הכיר בה²⁵, ולא הויה מוקח טעות ממש עד איסור. אבל דעת רב יהודה דלא הכיר בה אין לה כתובה²⁶, דהוה מוקח טעות²⁷. והגמ' מביאה כן מהבריתא, ותיבתא דרב הונא.

וهراء'ש (כתובות יא כה) דיק דהקס בשנייה הויה לא שנא הכיר בה ול'ש לא הכיר בה.

הראב"ד (חו' ברא"ש כתובות יא כה) ה'ק' דאי איiri בלא הכיר בה (ובנ"ל), א"ב אף באלמנה לר'ג' יש לחוש דאייה מרגלה ליה, דאייה הויה ידעה בנפשה והוא לא ידע א"ב יש לנו לקונסה בשנייה. ותי' דיקין דפסיל לורע לא קנסין לה, דסופה יוצאת אותה ולא מרגלה ליה. וזה שנשאה מעיקרא ממשום דיצורה תקפה.

מד) **שניות מדברי סופרים אין לה כתובה²⁸ ולא פירות וכו'.** והרמב"ן (במשנה) דין מה הדרין מצעיאתה ומעשה ידיה והפרת נדריה (דשניות), דלא תנן. אפשר דנקטו אותה שהיא מרגליתו, אבל ליזידיה לא קנסין וחוכה בהם). או אפשר דילפי²⁹ ק"ו כתובה דמלשקל ומיפיק קנסין, כ"ש בהן דלמייקם קמייה, דקנסין כדי שתהא כזונה עצלה. והביא דבתוספתא א' דשניות מדברי סופרים איןakashו לכל דבר, ואינו זכאי במציאותה ומעשי' והפרת נדריה. אבל יורשה ומטעמא לה³⁰. ועוד הביא כן מהירושלמי.

ובאלמנה לה'ג' א' (לקמן צ) דאיינו מטעמא לאשתנו פטולה³¹. ותוס' (לקמן פט: ד"ה ב'ין) העלו צד דאף אינו יורשה, ותוס' דחו דאין ראייה לענין ירושה.

וחרמב"ן כת' דנראה דוזיכא שהבעל מעלה לה מוננות, מעשה ידיה שלו. וכגן שון ועשה מעשי' ואח' באו

שניות משבח'ל בשחבירה בה.

ב'ת. והרמב"ם (כד ז) חילק דה'מ חוייב לאוין. אבל חיבי עשה לה'וד, אף בלא הכיר בה לא הויה מוקח טעות.

בט. ואפשר דגדר הקנס בשניות דעשאים כמו שלא הכיר בה.

ל'. ודעת Tos' דה בעל אוכל פירות. ואילו לדעת רשי' (הנ"ל) דאיינו אוכל פירות.

לא. וכ"ה ביריטב"א. אבל הנמווק' העתיק ולא יורשה (ולא) מטעמא לה'. דאף לזה אינה באשותו. וכן הגר"א (ק"ז) הביא את דברי הנמווק' ז' (וע' חז"א עט ז').

לב. ומדוברי הרמב"ן מבואר דשניות לא נחשב אשתו פטולה. דלא תקנו מדרבן שייחס 'פטולה'.

כא), מבואר דאיינו בעק³². והאחרונים (ערול'ג, בית יעקב שם) דנו דתלי' בנח' רב נחמן ורב כהנא (שם, ע' ראשונים שם בסמס הראב"ד).

וחריטב"א ה'ק' דאפי' זינתה לא הפסידה בלאותיה קיימין, וכדי' (כתובות קא). כליה מי' נזאייך. ותי' דהכא מפni שהיא מרגליתו הוסיפו לקונסה אף בלאותיה קיימין.

מן) בא"ד וכן (כתובות בג') גבי מوردת וכו'. דנקטו הלשון דהפסידה בלאותיה קיימין, ממשע דסתם בלאות אינם קיימים. ווע"ע ריטב"א (כתובות סד), דין בלאות דמורדת.

מב) בא"ד אבל ק"ק וכן פירות היינו בלאות וכו'. כדאמיר התם עילא ליה גלומה פירא הויה וכו'. וכל אשא שהכניתה בגיןם נכסי מלוג, שימוש הלביבה נחشب פירות. וא"ע להחזיר מה שאינו קיימין. ותוס' (כתובות קא), תי' דאיiri בחן שבלה שלא בדין. (ומש"ה נחשב דבליה ההקרן).

ומבוואר בתוס' דנקטו דאיiri בבלאות נכסי מלוג. וודלא כמ"ש הרשב"א במשנה ברעת רשי' דאיiri בעאן ברולביבה). ובגמ' (כתובות קא), א' (וגבי שנייות) דלא שנא אלא בלאות נכסי מלוג, אבל נכסינו צאן ברול שקלין. והגמ' פ' (דקנסו לדידיה בנכסינו צאן ברול נשילם, ואך דלא קיימי ברשותן). וקנסו לדידיה בנכסינו מלוג ושמפסדרת אף דקיי ברשותה).

מן) ת"ר אלמנה לכה"ג וכו' יש לה כתובה וכו'. ובגמ' (כתובות קא): נח' רב הונא ורב יהודה האם

בג. דפריש"י (שם ד"ה קנסום) דבלאות דנכסי מלוג שהוחזיאו שלא ברשות. וכ"ב (ד"ה ולידייה) בלאות נכסיו צ"ב שהוחזיאו ברשות.

בד. אבל Tos' ה'ק' רק דמשמע שם דסתם בלאות לא איiri בקיימין. ולא ה'ק' מעצם הדין, דיל' דהכא קנסו טפי'. כה. והרשב"א כת' דיל' לדעת רשי' נח' בוה רב כהנא ורב נחמן בכתובות שם.

כו. והגמ' פ' דלמוד כן דומיא דאיiloniyah דהטעם דאיין לה כתובה ממשום דהוה מוקח טעות.

כז. והרייך' (שם ס. בדוחה³³) כת' דמ"מ יש לה תוספת כתובה, וכדרין אילונית ממשום חיבת ביהה. והראב"ד (ביריטב"א שם) ה'ק' דהוה מוקח טעות, והיאך יש להן תוספת כתובה. ובשלמא

בדיל מינה בגרושה. ואף למ"ד דאוריתא לא קנסו בחולצה".

והב"י (קטו, ובס"מ אישות כד ד) נקט דעת הרמב"ם וחולצת דרבנן², ומ"ה אין לה כתובה³. והמשנה נקט לה שיגרת דלישנא⁴. וכתחילה דברי הרשב"א. והביא דהטור פסק דיש לה כתובה, וכת' דס"ל בלשנא דמרגילהו. והב"ש (קטו א) ה'ך' שלא משמע כן.

והק"ג נקט דליצד חולצת אין לה כתובה, אף נתינה ולדעת הרמב"ם זהה מדרבן, ע' רשי ותוס' לעיל עט.) לא היה לה כתובה.

מה) מי איכא בין רבי לרש"א וכו'. כ"ה הגירסה לפניו, במה פליגי התנאים. אבל הרשב"א גרס Mai bin ha-reshab'a m'bein ha-nak'a b' lishna? ומאי בין ה'יה, וביאר מאין נפק' מ' בין ה'ך' ל'שונות רаш"י) דמרגילהו ממשום שורזה לינשא, ואף אם אינה מרווחת עד הכהר. והוכח כן וזה שנייה אינה מוספת שום הכהר, אלא שורזה לינשא.

ועוד בת' הרשב"א דקו' הגמ' דמ"ד מפני שהוא מרגילה משמע הדעתם שהוא מרגילה, ולא תלי טעמא כלל בדאוריתא וברבן, ממשמע דיאיכא דאוריתא דמפסדא לה לכתובה. והגמ' מ'ק' היב' אשבחן דאוריתא ומפסדא לה ממשום שמרגילהו.

מט) מזרות ונtinyה לישראל א"ב וכו' הא היא מרגלה לייה. פרשי' כיון דיש תקנה למזרות (ע"י שפהה), טרחה ומינסבא לישראל כדי להעלות זרעה. והריטב"א

לב"ד. וכן לאחר מיתה היורשין גני אותה וגוטlein מעשה ידה⁵. אבל בזמן שאינו זו אותה, בין שאין לה עלי'יו מזונות אף הוא אין לו מעשה ידה⁶.

מה) מפני שהוא פסול וכו'. פרשי' שהבעל פסול לעובודה ממשום נושא נשים בעבריה. רשי' (קידר עז), פי' דוחה קנס דרבנן⁷, ו/or בתוס' פי' ודוחל פסול.

דף פה:

מו) זו היא מרגילהו וכו'. פרשי' שאינה מפסדת מידי, מש"ה היא מרגילהו שהאהשה רוצה לנשא יותר מהאיש. והתו' (בת' הא') כת' (גב' ממורת) דמרגילהו ממשום שורזה שיקרא זרעה על שם ישראל גמור. וויש לה סיבה להכשילו באיסור זה. ושוב תי' (בשם מורי רаш"י) דמרגילהו ממשום שורזה לינשא, ואף אם אינה מרווחת עד הכהר. והוכח כן וזה שנייה אינה מוספת שום הכהר, אלא שורזה לינשא.

מו) א"ד רבי קתני לך וכו' והוא חולצת דרבנן ואיתך כתובה, הדר אמר וכו'. ובפשטו משמע דאייך לישנא ס"ל דרבי לא ס"ל סברת מרגילהו. וא"כ הדרא קו' חולצת דרבנן. והרשב"א דין דלישנא דאוריתא, הא לאו דאוריתא, ואין לה כתובה וכו'. ועוד כת' הרשב"א (בת' הב') חולצת נמי אינה צריכה חיזוק, דמרבנן חולצת מגושה, ומישמע להו לאינשי חולצת בגרושה ומיבدل

ב. דהרמב"ם לא כתב דרך טעם דמרגילהו, ובכתב סתום דין חify' לאוין ולא הזכיר דין חולצת כלל. סותימת דבריו דכל שאינו חify' לאוין והו בכלל שניתנות.

ג. ואף דנה' בזו הלשנות, הווה ספיקא דלישנא, ומספיקא לא מפקין ממןא.

ד. שכן דרך בכל מקום לשנות חולצת בהרי גירושה. ובברך הבית כת' דע"ל דהמשנה ס"ל בטעם דו היא מרגילהו, לא קיל' בותה.

אבל החזו"א (עט ט) ה'ך' דל"ש לומר שנקט לה אגב אלא במקומות דלא עסוק בדין זה וחולצת לש' במכות, והביאו אגבו. אבל הכא עסק בדין כתובה לחלק בין דאוריתא לרaben, והאיך יביא דין שאין. וע"כ דב' הלשנות לא פליגי לדינא, דין חולצת בדין גירושה. וווקא שנינו דורה איסור מחודש ציבין חזוק. (וע"ד מש"ב הרשב"א בת' הב').

ה. והריטב"א כת' דיש לפреш דהאי מאי בין ה'יה אוינו לשון שאלה אלה לאו לשון בירור. ויש כיוצא בהה בתלמוד.

לג. ועוד כת' הריטב"א דהא דאי' בתוספתא דזוכה במשמעותו איני שון אותה בשתייה, דזוכה במשמעותו שעשתה כל אותו זמן. והו' ברמ"א (קט א). ולא אמר' שמחל לה לוגרי, אלא גובה ממנה מעש"י זו תחן מזונותיה. ומשמע מדבריו דיכולה להחויר עבשו דמי מזונות, ע"ז תזקה במשמעותו למפרעה).

لد. והרמב"ן כת' דאפי' בשאר הנשים נמי קרובי הדבר לדון כן בשבעה ולא ריצה לון עשתה לעצמה באו לבי' אין לו זכות על מעש"י. ואך שלא אמרה אני נזונה ואני ערשה. אלה. ויל'יך האם הווה קנס בעלמא שלא יעבד, או דמרבנן תקנו לחייב קידושת בחתונתו לענין עבודה. (ויל'יך א"כ האין סגי דמידר הנהה).

ה. וכ"כ הרעד'ב חולצת שעשרה בשל תורה לענין זה. והתו' (ה'ך' מני) מני' דעשו חולצת בשל תורה יותר מן השניות, ובחדיא א"י בגמרא (לאיך לישנא) דמשום דך קושיא צריכין לטעם אחר דשהוא מרגילה והיא מרגילהו. (ויל' דכוונת הרעד'ב דכך לישנא פלייג, וכרבש"א).

וגירשה והחזרה משנשתא, דבלאו הבי בניו ממוראים.

(ג) תוד"ח ולר' עקיינא. דלר"ע כין שלא חPsi ביה קידושין, א"ב איננה אשתו וכור אלא ממש פירות ובלאות וכו'. ומובהר בתנוס' דاتفاق דלא תפשי קידושין שיך קנס דאיינה נטלה פירות ובלאות. (וקנטו אותה באילו היא אשתו).

(ה) אלא אמר רב פפא בעולח לכהן וכור' ולראב' דאמר יש תלמידי שעשה וכו'. והרמב"ן ה'ך' דבעולת עצמו לה'ג איבא בגיןיהו, דהא נמי דאריתיא, ובבעולה עצמו אף ראב' מודה אין הולל וכברבי הרמב"ן לעיל ס. דסופה להיות בעולח תחתיו ויש לו רשות דהיא מרגלא ליה. והרמב"ן כת' דהשתא ס'ך' צעד (עליל נני)adam נשא נשוי, וא"צ לגרש^ב. והריטב"א כת' דריש צד (עליל שם) דהוה איסור דרבנן, א"כ לא הווה בגיןיהו^ג.

(ג) אלא אמר רב באשי מהזיר ספק סוטתו וכו'. הוט' נקטו דאיירי שגורשה. אבל הרמב"ן העמיד קודם שגורשה^ה, וקורין בה 'מהזיר' בגין שמעיקרא ריחקה מביתו ואח"ב החזרתו.

הרמב"ן ה'ך' דמ"מ כין דהוה ספק האם זינתה אין לה כתובה, ובכ"ה (עליל לת': וסוטה כה). ותי' בגון דחוור וכחוב לה כתובה, שאללו לא כתוב בין שאינה שתה אינה נטלה כתובה. א"נ שרצתה לשחות והוא לא רצה להשחותה. והאחרונים ה'ך' דבמשנה (סוטה בר') א"י

ט. ויל"ד האם דעת הוט' דכהונה הוה ודока בשעובר ברכף מאוב לבנו, ולא סגי דהוה משפחחה כהונה. וועל"פ דוגר מקוה טהרה שבתייחס אחר אמר לעגין זה (זה הוא היירושן). והגר"ח (איסו"ב י"ז) מבואר דמקורה טהרה מהני לתוך שאין כאן 'פסול'חולות, ועדין הוה משפחחה חל.

ג. ווט' ה'ך' דבמא דל"ע קאי בר' טרפון, ולא בר'א. יא. אך לה'ך' בת' הגמ' 'אללא אמרו', משמע דחוור מותי' קמא. וצ"ב אמאי הוה חזרה, דלבאורה רק מוסף נפק'ם נוסף למ"ד אחר.

יב. והרשב"א ה'ך' דהורל לגמ' לה'ך' אליבא דרב מאי איבא למימרא. יג. והריטב"א כת' דלמ"ד דמייצאה מדאוריתא, א"ב גנשטי' חלה מדאוריתא. ולא ברmb"ן.

יד. וכן יש לישב דברי רשי' דרוצה לשחות להתרה.

ה'ך' דנחי דיש תקנה לבני בניהה בניה מידות ממוראים. ותי' דאיידי דאית ל גופה שכח שנושאת ישראל לא חיישא לבניה, הויאל ויש לבניהם תקנה.

(ג) שם. ונתינה. ותוס' (גיטין מא: וב' יג. וחותמוס' ר'א'ean) הביאו דלבאורה מבואר דاتفاق נתנים יכולם ליטחדר ע"י שישה שפהה. ותוס' כת' דנתין אסור בשפהה (וב' כת' תוס' לעיל עט), א"פ"ה מרגלה ליה כין שיכול להכחיש אפי' ע"י איסור. דהאי גברא לא איכפל באיסור, דהא נסיב ממורת או נתינה?

(ג) תוד"ח ממורת. לר' דוסטאיב' ר'ינאי, מ"מ מקפיד הוא על בני שאים כהנים וכו'. מבואר דגדר מקוה טהרה מהני לטהרה פגום החללות, אבל איינו מחייב את הבן להיות כהן. אבל האו"ש (איסו"ב י"ח א) דין חדש דל' דוסטאיב' הבן כשר לכהונה. דזרעו מתיחס אחרת והוה משפחחת כהונה. ובין דעתלך הפסול חולות, הבן הוא כהן מעלי"ט.

(ג) שם. והריטב"א כת' דאף דבני בניה טהרה, סוף סוף היא לא מיטודרא (שהיא חלה). ודוקא במקום שיש לה מעלה בויה סגי שיש תיקון לבני בניה.

(ג) ולר"ע דאמר יש ממור מהזיר לאותן וכו'. הריטב"א כת' דרכבי' מדר"ע, וא"פ' שאין הלכה כמותו. דשקלא וטוריא בעלמא הוא למינרא דaicא בגיןיהו לדרכי הכל. והוא דרבבי ורש"א אתי בכולחו תנאים^ו. רע"א ה'ך' דהמ"ל ממור במומרת,

ו. אך ה'ך' דמובואר (גיטין מא) דא"ב חזי עבד יש לו תקנה לשנא נתינה.

ז. והתוס' ר'א"ש הביא בשם ר' שמושון חזקן נתינה מריגלויז ואף דאסורה בעבר), כדי להתייחס לישראל. ולბבשין בני בתה בקהל ע"י שבתת הנשא למשוחרר או לבה. וגור נשא ונינה יש קידושין ס"ו, והוה גור ומותר בלבנותה. ואך הולך אחר הוכר (בדתן קידושין ס"ו), והוה גור ומותר בלבנותה. ושיש הבהיר למkeitת ורעה (לבנותה) היא מרגליהו. ואך דאיין תקנה לבנה. ותימה דగור נשא מומרת הולך אחר היפות, וכדאי' (קידוש ס'ו) דיש ביה ריבוי. ומ"ש נשא ונינה).

ח. הוט' נקטו דבני ישראל מקוה טהרה ודרוה לב"ע, ובנות ישראל מקוה ולר' דוסטאיב. ולר' או הוה הכל קרי' א' לר' דוסטאיב. או דהוה ב' קרי', ותי' דاتفاق מקוה טהרה ומפסול חולות, מ"מ מקפיד על העדר כהונה. ואך דבלאו הבי בני בנותו לא יהיו בדורנים אם ישאו ישראלים, הכא מקפיד כין דاتفاق בני אינם כהנים).

התוס' ספק סוטה הוה לא^{א'}. והרש"ש והעrule"ג דחו דעתו התוס' דיש לאו דגורשה וזרונה. (תtos' לא חוביו כלל לאו דסוטה, ובכך הרש"ש הנו^{ב'}).

סב) **אלא אמר רב בר"א** סוטה ודאי א"ב. פרשי' דאסירא ליה מודאוריתא, ולכו"ע הولد בשרבג' (בדלעיל מט). והרמב"ז הביא דמבחן הولد מסוטה לא דוהה ממור אפי' מדרבנן. ולא כדעת ר"ח (ע' תוס' וראשונים לקמן צב) דהוה ממור מדרבנן, דומיא דasha שהלך בעלה למולדת הים (במשנה פז).

סג) בת ישראלי מאורסת לכהן מעוברת מכחן שומרוי לכהן וכו'. בדתן (לעיל סז) דעובר יbum ואירוסין אינו מאכיל בתרומה. עובר דודשי' ילוד מאכיל שאינו ילוד אינו מאכיל. שומרות יbum דודשי' קניין בספו, והאי קניין דאהיזו [ע"ש תוס']. ואירוסין אינו מאכיל בדעלוא גורירה שמא תשקה לאחיה, ולמ"ד (קידר' יא וכותבות נז) משום סמפון.

סד) ובן בת ביהן לישראלי. דתנן (שם) דעובר יbum ואירוסין פסל. דנתמעט בעוריה פרט למעוברת, שאינה חזרות לבית אביה. ושומרות יbum נתמעט ושבה אל בית אביה פרט לשומרות יbum. ואירוסין, דהא קניה בהוויה. פרשי' ובכתב כי תהיה לאיש זר.

דף פו.

סה) תרומה לכהן ומיעשר ל Kohoi וכו'. פרשי' דדרי'קינן דומיא דתרומה, דאכילתה בנתינתה לכהן דוקא. אף מעשר אכילתה ללי' דוקא. וריב"ז (בתוס') גרס בהדייא דאסור לזרום. והרמב"ז כת'

האומר אני משקה, ושבעה בא עליה בדרך נטלה כתובתה. וכיון דהבעל גורם שלא תשתח[ט].

נ) שם. הראשונים (ritten'a) ה'ק' לפרש"י דילמא הדיא יודעת שנטמאה, וניחא לה שלא תשתה. ומרגלא ליה כדי שיבא עליה ושוב לא תשתה. ויל' דהכא כיון דהחוירה חוקה אינו רק בוכס ושותה. וע"ב מוחיה מפני שתברר לו שהיא טהורה. וע"ב דקים לה וניחא לה לשתוות.

נה) תוד"ה ולך' מתייא. וקשה דכינוי דגירשה לאו בת שותיה^י וכו'. המהר"ש א' ה'ק' דכינוי דפשיט'ל לתוס' דאייריבגרושה, א"ב מש"ה פסולה לבוהנה (וכמ"ש תוס' בסו"ד). וכת' דעת' דקאי ליפסל מתרומות בית אביה (בבב' כהן^ג).

ט) בא"ד אב^ב לך' מתייא בן חרש שנשנית זונה לא מרגלא ליה וכו' פסוח של זנות גנאי הווא לך^ח. וצ"ב ספק סוטה מהזקן כודאי, ומוחזקת אצלנו שהוא אשת איש שזינתו, וזה כבר זונה.

ס) בא"ד ובתרומה נמי אסירה וקיים שהוא זורה וכו'. הרש"ש כת' דבלאו הבי אסורה בתרומה משום ספק סוטה. וכת' דעת' דיל' דתוס' רצוי למזויא שיהא איסור לאו ושלוקון עליון. והאחרונים דנו דהיא יודעת בעצמה שלא נטמאת, ומיש"ה האבל בתרומה^ט (אף דב"ד מפרישין אותה מגדרי סוטה דהחותרה שעשטו ודאי). ונח' בזה الآחרנים.

סא) בא"ד ועוד לא מרגלא ליה משום דאייא דשתא תרי לאותו. המשג'ל (אישות א' ח) הביא מדברי

ב. וההרשות' א' ה'ק' מדברי התוס' (ר'ה ממורה) דאם אלמנה לכח' ג' גורשה לבון הדיוויט נימא דלא מרגלה ליה ממש פסול האשה, דיש ב' לאוין. וכת' דתוס' החם קאי לתי' הא' דתוס' דדוקא משום פסל זנות לא מרולחה. או כפרש'.

בא. וכמ"ש תוס' (לעיל ט): דה' מא' דבעלה בא עליה בדרך לוקה. ולא כתוס' (לעיל ט). דה' כי דהוה עשה. וע' תוס' (לעיל יא).

כב. והרש"ש (תני'ל) הביא מדבריהם אדרבה דהוה עשה.

כג. והרמב"ז ביאר דהא מפרש בהר קרא דתפסי בהו קדושי ע' לעיל מטה), ולעולם אין לך ממור במקומות קדושים.

כד. ולכאר' אייריב אף בגירשה והחוירה ע' לעיל), וא"ב מבואר דאפי' חפסי בה קידושין. ותוס' (קידר' סח) דנו בזה

טו. ואפשר דה'ם כשבא עליה בע'ב. והכא אייריב שבנסה מדעתה, ולהי בתהוריהו. ומיש'ה הדרין לכלא דשטר העומד לגבות גבוה.

טט. והרמב"ז (תני'ל) כת' דאייריב בא גירשה. וכת' דברין הוא דליך מהסנקא בספק סוטה שגירשה, אלא עדיפה טפי מוקי לה בסוטה וראי.

יז. ותוס' בסמוך ניח' ללהעמיד אפי' בבית ישראל. יה. ומבואר דאף לר"ע ודכל חייב לאוין לא תפשי קידושין, והזה זונה; אפ"ה בסוטה שירק מוח' רבנן ור' מתייא, דהזה זונה אף דתפסי קידושין.

יט. ויל' דאי' א' אף שם זנות לא יחשב גנאי, שהוא יודעת שהוא טהורה וע' ח' ר' שמואל ז' ה מה שדן בהו. ואפשר דນחשב גנאי בלבד אחרים.

מעשר ראשון יתחייב להפריש תרומה מעשר, ומעשר שני יתחייב להעלותו לירושלים. אבל מעשר עני הוה ממון בעלמא, ומ"ה מופריש לאפקועי טבל מיניה.^ט

טע) **תוד"ה מה.** פ"ה בשלא הופriseה חיבור מיתה של טבל, זהא תרומה מיתה בתיבא בגין וכו'. ולדעת רשי' חומר האיסור טבל הוה מחמת התרומה המעוורב בו. ותוס' חלקו דאייסור טבל הוה איסור בפנ"ע מקרה דולא יחללו. ולא תלי בתרומה הטמן בו.

וכן מבואר בכ"מ (ע' **תוס'** פסחים לת. ד"ה אתיא, סוכה לה) דעתל לא נחשב 'לכם', כיון דיש בו חלק לכהן וללוי. ויש שיחילו דה"מ בגדרי הממון, אבל אין בו עדין קדושה כלל. (ואכ"ל).

והאתוןן דאורי" (ב) כת' דף תוס' מודה דעתל יש בו עירוב תרומה, אלא דס"ל דעתך זה סבת איסור טבל, דאייסור טבל הוה איסור עצמי.

ובפשותו משמע דעתה רשי' ל"צ פסוק לאיסור טבלו, דתיתפ"ל משום דמעורב בו תרומהה. אבל האחרונים דנו וזוא אף כוונת רשי' ולאחר שילפי' לאו דעתל משום זלא יחללו' (בדאי' בסנהדר' פ). הוי בס"ד התוטס', קייל' דהגדיר משום תערובת תרומהה, ומ"ה יleaf' דמותחייב במיתה בד"ש בתרומהה.

וחר"ן (נדרים פד) ביאר סברת מ"ד דמעשר עני אינו טובל, דא"א שייהा הכרוי חמור משום מעשר

הוה איסור חדש משעת הפרשה, או שאיסור טבל במקומו עומד (בלפי' זרים), ובשעת הפרשה הותר לכהנים (יע"ש) והרא"ש (נדרים יב) כת' ותרומה נחשב דבר האסור ולא דבר הנדרון כיון דאסור ועומד בטבלו עי"ש ר"ן. אך הביא דעתה רשי' ארבה איסור טבל הוה מחמת איסור תרומה (ולא להיפר).

ה. ואחרונים הביאו עוד דמבואר (נדרים פה, קיד"ה נת) והגונב טבל אינו מחייב לבעלים על חלק התרומות ומעשרות שבו (אלא ממש טובת הנאה ממון וכו'), ומובואר דעתו של בעלים בגדרי הממון.

ו. וכן מבואר מקו' התוטס' דעתל יהא מותר לכהן, דנקטו דכל האיסור טבל יleaf' מהתם לפרש"י. ולא רק חייב מיתה.

ז. ואחרונים הק' דא"ב לא ילקה עד שייאל שיעור כדי שייהא מתוכו בזאת תרומהה.

דהיה קבלה בידם [משמיה דגם], רבו מרבו דכן דעתך ר' מאיר.

ט) מ"ט דר' מאיר וכו' אף מעיש"ר אסור לזרים וכו'. וזהו איסור לאו. התוו"ט (דמאי א) כת' דافق לר' מאיר לא גורו בדמאי שיפוריש מעשר ראשון ללו, דכין דלבא חיבור מיתה לא החמיר בו. שלא אשפטת תנא דר' מאיר מפריש מעשר ראשון בדמאי. ורעד"א (שם) הביא תוטס' (יוםא נו) כת' דר' מאיר אם הוא לו שותחו. מבואר דפשט"לadam אין לו, צריך להת מעשר לו.

ט) **תוד"ה ר' אלעוז.** דר' א בן עורי קדמים טובא לר' מ. אבל הבכור שור (ברכות ב: הוי בגהש"ס) הביא דבכ"מ מבואר דנה' בבריתא תנאים קדמוניים ומאותרים. והבכור שור כת' דקו' התוטס' האיך הקדים ר' מאיר קודם ר"א^א. ועוד דמשמעו דר' א קאי אדרבי ר' מאיר, וכמ"ש רשי' (ד"ה תרומהה). ועוד כת' דבכל הנושאות כאן גרשין בן עורי (ולא בתוס').

ט) **ואפי' מעיש' עני מנ"ל וכו'.** וכן בגמ' (מכות טז): אמר רב דהאובל טבל של מעשר עני לוקה. והגמ' (שם ונדרים פד) הביאה דנה' בזה ר' א ורבנן (דמאי ד ג) בדמאי דלרבנן קורא שם מעשר עני, ודעת ר' א דאי"צ. דס"ל דעתו טובל. והגמ' דוחה דעתו טובל אלא שלא נחשדו בזה ע"ה. דסבירת ר' א דעם הארץ מפריש, כיון דמנונה הוא. ופרש"י בבשאר מעשרות אין מפריש, דסבירו אילו יפריש

בדעת רשי'. ואבל תוס' (לעיל מט) מבואר דפשט"ל דחפסי קידושין אף לרש"י.

א. אך ציין התוטס' (מנחות טה) כת' דעתך במאית דעתני ליה בתר תנאי בתראי, דה"ג תנין מילתיה דר' יוסי בתר רב' יוסי בר' יהודה.

ב. והגמ' (נדרים) דוחה דמפרק נבסי ועי' זהה עני וחוז ליה.

ג. ורבנן ס"ל דוחשדו, דעתחיא ליה מילתא ולא מפריש. והגמ' א גרס דעתיא ליה מלילה.

ד. ואחרונים הביאו דכ"כ רשי' (סנהדר' פג. ד"ה תרומה חוצה לאץ) דתרומה מעורבת בו.

ו. ובתו"כ (אמור ו) אי' יכול היה חיבור חומש על תרומה שבטל תיל וכו' על המום וכו'. ומשמע שיש שם תרומה בעודו טבל, אלא דעתם עתובי חומש.

זהר עוד בהוא דתרומה אסור בזרים, אי'

הטבל פתיכי בהו שם תרומות מעשר, אף קודם שהפריש המעשר.

(עא) ש. הירוש עקיבך דין דעכ"פ נפק"מ לדעת החינוך (הנ"ל) היכא דהקדמים והפריש תרומת מעשר מhabריה, דוחכרי טבול למעשר ראשון, ולא פתיכי בהה צד תרומה, וא"עטיריך קא דאך מעשר ראשון טבול וכשאי בז תרומת מעשר.

עב) בא"ד עוד דאי משען זה לא ייתפס טבל לכהן, כיון שתרומה שRIA ליה^ז. הקובה"ע (לח' י) כת' לישב ע"פ הא דאי (פסחים עב:) דאכילת תורה איקרי עבדה. א"ב י"ל דאך לכלה רക בתורת עבדה, אבל כל זמן שלא הורם אסור באכילה אף לכלה^ז.

עג) תוד"ח א. ועוד דmishtaber לאוקומי הייקש אמא"ד דאסר קרא בדורותא אחרינא וכו' ואתה הקיש לאותוי נמי מיתה וכו'. בהג' ר"א חבר צין דמבעואר בתוס' (מכות יז) להפרק, דיויר מסתר להעמיד קרא באיסור חדש, מאשר בלאו בעלמא בדבר שכבר נלמד מקיז^ט.

עד) תוד"ח א. וא"ת מנ"ל דטבל מעשר עני בmittah וכו' ויל' דשמא אין בו מיתה^ט, א"ג כיון שאין חלק וכו'. והר"ן (נדרים פרד:) דיש חיוב מיתה אף משום מעשר עני (ובתי' היב). ובהג' מהר"י לנדא

המעורב בו, יותר מדין המעשר עצמו (וע"ד סברת רש"י^ט). וכיון דמעשר מותר לזרום, האיך תהא העורבותו חמור ממנו. ומ"ד דס"ל דאך מעשר עני טובל דריש לה כבריתא דסוגין.

ע) בא"ד וקשה ל"ר"י מעש"ר נמי כתיבא ביה תרומת מעשר וכו'. ויש גורסים פתיכי בהה. והמהר"ט (א כת') דודוקא לאחר שהופרש המעשר חל חיוב התרומה, ורקין בה אשר ירימו בעתידין ליתרתו^ט. אבל בעודו טבל אבתי לא חל חיוב תרומת מעשר.

והאחרונים (מנח"ח רפ"ג) העמידו דנה' הראשונים האם מהני להפריש תרומת מעשר מהטבל, קודם שיפריש מעשר ראשון. ודעת הס' החינוך (רפ"ד) דמנני בידיעת, אלא שעבר איסורי^ט. אבל האחרונים (אפ"ק"י א יא 1) דיקו בדברי הר"ש (ביבורים ב ג) דלא מהני. וכן נקט הכס"מ (מעשר ט ו) ול"מ להקיים תרומת מעשר קודם המעשה, וכן בדין שהרי תרומת מעשר היא מעשר מן המעשה. ואם אין המעשר היאך יפריש מעשרו^ט.

והאחרונים דנו דיל' דנה' בזה רשי' ותוס', דעת רשי' דכל זמן שלא הפריש מעשר ראשון עדין לא חל שם טבל לתרומת מעשר. ועדין איןו מעורב בו תרומות המעשר. ואילו בדברי התוס' מבואר דפירות

יב. והביא דכ"מ בפי"מ לרמב"ם (רמאי ה א) זיל דאי אפשר להפריש תרומת מעשר לפני המעשר שהיה תרומה. ועוד הביאו דהרבנן^ט (מעשר א ג) כת' לויים וחננים מפרישין מעשר ראשון כדי להפריש ממנו תרומת שבוי יג. ויל' ד דהינו לולי דרשא דסוגין, אבל לאחר דילפ' דיש איסור טבל אפי' משום מעשר, ע"ב דחמיר ממה שיש בו.

יד. ועוד הא דאי (חולין קב) דכתנים אוכלים מליקה דמשולץ גבוח זכו ומש"ה לא נחשב שאוכלים נבלין. וכ"ב האתונין דאר"ב (ב) בדעת רשי' דכמו דמצינו בקדשים דקודם הורקה וההקטורה היו הכל לגבהו, ואחרי הורקה וההקטורה הכתנים והבעלים זכי משולץ גבוח, ה"ג אפשר לדחרתונה המעורבת בטבל היא חלק גבוח, ע"ב אסורה אז לכל, ואחרי והפרשה אז הכתנים משולץ גבוח קובי.

טו. ואפשר דיש חילוק והחтем אוירי בלאו, דמסתבר להעמיד בכדי' ולהלאו הוה אזהרה וענש. אבל האה אוירי למדוד חיוב מיתה, ודיניו להוציא חומרו באיסור שכבר אסורה תורה. טז. ובגמ' (מכות טז) אמר רב דלווה על טבל מעשר עני.

ח. וברבי הר"ן נראה זהה גדר בהא דילפ' מקרה דhilol. וכבת' טbel עומד להפרשת התרומה, ומש"ה חל עליו חיוב mittah דתרומה ולדעת רשי'. אבל טbel שלא הופרש ממנו מעשר ראשון לא מוויב מיתה משום תרומת מעשר שבוי לא חיוביה עד שיפריש המעשר. ובאייר שבסבתוכה מיתה בתרומה, ה"ה עד שלא הופרש. דכין שחייבתו תורה להפרישה, וכל העומד ליגוז בגוז דמי. אבל טbel שלא הופרש ממנו מעשר ראשון לא מחייב מיתה משום תרומת מעשר שבוי, דאכתי לא חל חיוב עד שיפריש המעשר, ואז חל החיוב על הלוי להפרישה. ומש"ה ס"ד דלא בטיל עד דמיית לה מהקייש.

ט. וכ"ב (שם בט"ז) בדעת הרמב"ם, ע' בסמוך. יא. וכ"ב הרדב"ז (מאכ"א י, ב, ה' בסמוך) בדעת הרמב"ם. והאחרונים (מנח"ח וע"ד דיקו כן בדברי הרמב"ם (מעשר ט ה) שכת' שאינו רשאי להפריש תרומת מעשר קודם המעש לבתוללה. אבל הכס"מ (מעשר שם ו, ה' בסמוך) נקט דלא כן בדעת הרמב"ם.

(מעשרות ז טו) כת' דהוה אומדנא דמסתמא נותנת רשות, ומהני משום אומדנא^{בָּא}. (אבל היבא דהבעל מוחה וראי ל'מן). והחزو"א ביאר דקרה אשומעין

הכרעת הדין בסתמא דהוה אומדנא דמותח. והמאירי כת' שהאהה נותנת רשות לתרום, אף מהרע על הפיה. ולכאי מובהר מדבריו ולא הוה גדר שליחות ואומדנא^{בָּא}, אלא ניתן לה זכות.

יע) שם. והחزو"א (שם) כת' דילכאו' נתחדש הדאהה רשאית לעשר על כל פירוח של בעלה^{בָּי}. אך הביא דמפורש בתוספתא (תרומות א, והרמב"ם ד יב) דיבולה לעשר רק מה שאוכלת^{בָּי}. ובת' דעת^ע לישב סוגין דלמה לי קרא שתוכבל לעשר כה"ג. ועוד ארcosa למה לא תפריש בימה שננתן לה לאכול.

והאחרונים (אחיעור יוזד לו בסופו, חזו"א) היק' דאי' בירושלמי (דמאי ז א) דאורח רשאי לתרום ממנה שננתנו לו רשות לאכול, א"ב אף האשה תוכבל להפריש ממנה שאוכلت^{בָּי}.

והחיעור תי' דהוה חסרון בשליחות, דבעין שליח של בעל הממן [ובראוי] בירושלמי גיטין ותוס' ב"מ עאון]. אף שהאהה רשאית להפריש לעצמה בין שיש לה זכות אכילה (ובדין אורחות), אינה יכולה לעשות שליח. דכין שאינה הבעלים אין לה לעשות שליח ואף שבידה להפריש ולתken.

עה) שם. מאי אינה אוכלה^ג דקתני אינה נותנת רשות וכו'. דברוosa לא נתחדש שתהא רשאית

עיין דכ"מ במדרש רבה (אייבא א כח'). וע"ע ירושלמי (דמאי ד ג הוי בר"ש ותו"ט שם, וקיד"ז ב). אבל דעת הרמב"ם (مناق"א י, ב, והחינוך רפ"ד) דטבל שניטלה ממנה תרומה גדולה ותרומות מעשר^ח וудין לא הפריש ממנה מעשרות^ט לוקה. והרבא"ר כת' סברא דיא ז^ז, והיא יפה בעני משום דכתיב בקרא 'קודש'.

והכס"מ היק' דמעש"ש איקרי קודש ותו"ט חידשו רק מעשר עני. וע' לח"מ. והリスト"ב א כת' [ע"ד הרמב"ם] דאין זה בסוגין, לא כרבנן ולא כר"מ.

עה) אימא סיפא בת לוי מאורת לכהן וכו' הכא מא' זירות איבא וכו'. ממשען דקו' הגמ' דבשלמא בת לוי מאורת לישראל וכדו', ייל' דהארוסין פסל' מאכילת מעשר לר' מאיר [זההה זר לעניין מעשר, דומיא דתרומה]. אלא מאורת לכהן האיך יפסלנה, דאין כאן זורות.

ומבואר דפשיט' ליל גמ' דافق למ"ד ע' בסמוך) דנתנית מעשר ראשון הוה ודוקא ל��, מ"מ לעניין אכילה ולר' מאיר] ודאי דהכהן רשאי לאכול.

נותנת רשות לתרום

יע) אמר רב ששת וכו' נותנת רשות לתרום וכו' לוי מיד עלי נשואה וכו' שנותנת רשות לתרום וכו'. לבוארה היה נראה דנתחדש בזה זכות מחדשת לעשות שליח על פירות בעל. אבל החזו"א

והאחרונים כת' דקצת יש לדיקך דאיינו חייב מיתה בידי שמים, אלא מלוקה. [ע' מצפ"א].

יז. דפי' גליהה 'מעוני', על שאכלו מעשר עני. והביבא ר' ביבי' ור' הונא בשם רב דהאוכל טבל של מעשר עני חייב מיתה. ית. וכ"ב הרמב"ם (סנהדר' ט ב אות ה) דהאוכל טבל של לא הרים ממןו תרומה גדולה ותרומות מעשר חייב מיתה ביד"ש. וכן בס"מ (לי' קג), ופי"מ (מכה ג ב). יט. והרבא"ר ביאר בונתו דחוקים והפריש תרומות מעשר, ועדין מעשר ראשון בתרוק הזכיר וכובל". אבל יש אחרים דלאחר שהפריש תרומה גדולה אינו חייב מיתה על הטבל (ודעדיין אינו טובל לתרומות מעשר). אלא בשמנפריש מעשר ראשון מהתיריב עליין מיתה.

כ. והמגדל עוז היק' דהוה גמ' מפורשת בסוגין, ואמאי תלה בסברא. והכס"מ ישב דהה דאין בו מיתה אינו מפורש

בסוגין.

בא. ע"ד הא דאי' (תרומות ג ג) גבי שות芬 דרבנן סתמא הוה נתנית רשות.

כב. דבשליח אמרוי' להקוני שדרתתיק. ועוד דאין שליח לדבר עברית.

כג. והחزو"א הביא מהגמ' (שבת לד), דהבעל שואל עשרהם ומשמע דהדרך שהאהה מעשרת לבדו. וכן בגמ' (כתובות עב) פלוני תיקן לי את הカリ' [דהוה דרך לעשר, אף ע"י שליח דהאהה].

כד. וכ"ב המאיירי דוקא על מה שהיא אוכלה אבל לא על הכל, אלא לעיסותה. והחزو"א דן דעת' פ' תוכל לעשר קדריה שמשיל, דורה בעיטה.

כה. אך האחיעור הביא דהמחרי"ט (א ק) נסתפק האם אורחו יש לו רשות לעשות בזה דבר אחר.

באכילה, אבל איןנו פוטל לחלק בדברים המותרין לו לב'.

וחרמ"ז הביא דמבוואר (חולין קלב). דאף בעל של כהנת נוטל מותנות^{ל'} בשביל אשתו^{ל'}.

ובפושטו ממשמע מודברי הראשונים דאף באروسה אמר'י דהארוס מקבל בשוביל אروسתו. אבל המנח"ח (תקו ז) נתפרק האם נותנים לאروس עברו אروسתו.

(פ) הניהא ל' מ"ד משום יהוד, אלא ל' מ"ד משום גירושה. דנה בזה (לקמן ק) רב פפא ורב הונא בדר"י, ונפק"מ כי דרי הקרוב לעיר פרשי' וקרוב לעיר יודיע האם גירושה^{ל''ג}, א"ג רוחוק ושכיחי ביה אינשי [ולא שיר יהוד].

וחרמ"ט (תרומות יב כב) כת' דאין חולקין לאשה שמא תתגרש ומפני החיזוד. פסק כב' חם"ד. והמשנ'ל כת' דפסק גם כרב פפא וגם כרב הונא בדר"י, וחוששין לרורייה. אבל מהר"י קורוקס נקט דכונת הרמ"ט דרוהה ספק כמוון הילכתא, ולהוחש לשניהם. וכת' דאפשר דברתומוה דרבנן הוליכין להקל שלא לאסור עד דאי'א תורייה.

(פא) שב. וגירושת הגאנזים (חו' ברמ"ז ורש"א, ורש"ז הדאו) [להיפך] מר בריה דרביינה אמר לומר שאין חולקין לה תרומה ומעשר בית הגנות. הניהא וכ'

לעשות שליח להפריש פירות של הארוס. והריטב"א כת' דה"ק דאין לה רשות לאכול כל זמן שתרצה, אדם עידין לא הופרשת ממנו תרו"ם אסורה, ואין בידה לתקון^{ל'}. והאחרונים די'קו דאף היא עצמה אינה רשאית להפריש, ולא רק ע"י שליח^{ל'}.

(ע) מר בריה דרביינה אמר ל'ומר שאין חולקין ל'ה מעשר בבית הגנות, הניהא ל'ט"ד וכו'. דאין חולקין לאשה בגורן תרומות ומעשרות. ואפי' אשת כהן נשואה, ובבדבשוון. אבל משגרין בתביהן. והרמ"ז ה'ק' דニימא דהאיירוסין פסולין מחלוקת מעשר ראשון, דתנא דמתני' סבר דמעשר ראשון ללי וללא לכהן ע"ע בסמור), וע"י האירוסין נפסלה מדין בת לוי ואינה חולקת מעשר. וככן בת כהן ללי בת כהן לישראל בתרומותה. וכן בת כהן לאו' האירוסין אין מאכילה, כלומר שאין גותנן לה מעשר'ב.

והירושלמי (באן וכ' מ' ע' יפ"ע^{ל'} כת' ב' מ"ד אין גותנן מעשר לב Cohenה. ויש שבאי'ו' בוגות הירושלמי דנתארסה לכחן אין גותנן לה מעשר^{ל'}.

וחרמ"ז חי' דלעוני חולקה האירוסין [של בת לוי לכחן] איןנו פסול. ואפי' נישואין אין פסולין אותה חולקה^{ל''ג}. דאי'וסין פסלין דוקא בדבר האstor לו

לו' ווחזו"א (חנ'ל) תמה דעתכ' פ' מה שרוצה לאכול יכולה לתארום, וכירושלמי (חנ'ל).

ב' צ' ויש לדוחות דאי'יר שאי'ה יודעת לעשר כדין. ואף אין כן דין איסור, אלא תנא סימנא בעלמא נקטן.

ב' והרמ"ז כת' עוד שיכלנו לפרש דכולה מותניתן בחולקת מעשר, ודלא בר"מ.

כט. והירושלמי מק' במעשר מה נפשך בהנתה היא תאכל. ל'�יה היא תאכל.

ל. אבל הפני משה כת' דכונת הירושלמי כבבלי דאין

חולקין לה בגורן. וה'ה נשואות. וע"ז דהשלש' אין גותנן

לי' בה. ועוד דא"כ אף למ'ד שנותנן מעשר לכחן.

לא. וכ' הריטב"א דסבירא הוא דהאי'וסין איןנו פסל אלא

בדבר האstor באכילה בתרומות. דהאי'וסין איןנו פסל מדין

חולקה בגורן, דסף סוף מותרת לאכול. ודינישואין לישראל

מפייס מקודשתה רק לעין אכילת תרומה, ודרשי' כי

תהייה. אבל בימי' דלא תלי באכילה אינה מתחללת.

לב. משמע דברתומה בין דפוסל באכילה, ממי לא פסל אף

כו. ווחזו"א (חנ'ל) תמה דעתכ' פ' מה שרוצה לאכול יכולה לתארום, וכירושלמי (חנ'ל).

ב' צ' ויש לדוחות דאי'יר שאי'ה יודעת לעשר כדין. ואף אין כן דין איסור, אלא תנא סימנא בעלמא נקטן.

ב' והרמ"ז כת' עוד שיכלנו לפרש דכולה מותניתן בחולקת מעשר, ודלא בר"מ.

כט. והירושלמי מק' במעשר מה נפשך בהנתה היא תאכל.

ל. אבל הפני משה כת' דכונת הירושלמי כבבלי דאין

חולקין לה בגורן. וה'ה נשואות. וע"ז דהשלש' אין גותנן

לי' בה. ועוד דא"כ אף למ'ד שנותנן מעשר לכחן.

לא. וכ' הריטב"א דסבירא הוא דהאי'וסין איןנו פסל אלא

בדבר האstor באכילה בתרומות. דהאי'וסין איןנו פסל מדין

חולקה בגורן, דסף סוף מותרת לאכול. ודינישואין לישראל

מפייס מקודשתה רק לעין אכילת תרומה, ודרשי' כי

תהייה. אבל בימי' דלא תלי באכילה אינה מתחללת.

לב. משמע דברתומה בין דפוסל באכילה, ממי לא פסל אף

סימן לעניות), והшиб ואנא חי, שקיבלתי מאבותי דהוה קנס לכהנים ממש. כיון ועוד מדרוריתא הוה לכהנים וללויים.

(פ) איתמר מפני מה קנסו לויים במעשר וכו'. פרש"ז דקאי אהא דאי' בעלמא דקנסינהו עורה. ונוקטו אגב מעשה דההיא גינטא.

והרמב"ם (מעשר א ז) כת' דעוזרא קנס את הלוים ב'זמננו' וולא לעולם). והכט"מ וב"י (ויר"ד שלא) ה'ק' בוטשוגין מבואר דהוה קנס לדורות. ות' דהרמב"ם כתב בן דוקא לר' עקיבא. וועה'ק מוהגמ' (סוטה מז). דיווחנן כה"ג ביטול יהודי המעשר, כיון שלא קיימו מצוות נתינה ברין. ואף שלא היה דורו של עורה. וכותב דשמא עדין בני דורו היו נותנים לכהנים שלא ברין).

והדרך אמונה (שם) כתב דלזמננו הוה כל זמן בית שניי. אבל לאחר החורבן בטל הקנס.

פה' שלא עלו בימי עורה. הררב"ז (מעשר א ד) ה'ק' האיך קנס עורה את הלוים לכל הדורות, וכי יש עונש על הבנים מחמת אביהם, דאבות אכלו בסר, ושני בנים תקינה ירמיה לא טו). וכת' דאפשר שעשה ע"פ הדברו.

ועה'ק דהלוים שעלו אח"ב מהו היה נותנים להם חלף בעבורתם במקdash.⁷ וכת' שלא קנסום שלא יתנו להם כלל, ובאייר שהקנס היה שאם יבואו בחן ולייטול המעשר, שיתן אותו לבחן ולא ללו. אבל אם בא הלויב לבדוק הרשות ביד ישראל ליקון לו, דבאה לא קנסינהו. ולהלום מתרפנסים, ונתקימו הכתובים ע' 'תוס', והקנס.

(פ) מר סבר קנסא עניות. תוס' כת' דכ"ז לר"ע, אבל לר"א בן עורי דנתינתה תרומה לכהנים וללוים,

גורשה בת בחן מי לא אכלה בתרומה, ועוד גורשה בת לוי מי לא אכלה במעשר. אלא גזירה משומם גורשה בת ישראל.

והראשונים פי' דבר המשנה לענין חלוקת מעשר, ואפי' נשואה משומם גזירה דגירושין. וקו' הגמ' תינח רישא בת ישראל ללו', בת לוי לישראל שחאריסון פוסקין ואין מהלקין, אלא סיפא בת בחן ללו' ובת לוי בחן, בת בחן ללו' למ"ד משומם גורשה, גורשה בת בחן וכן בת לוי מי לא אכלה אף' בתרומה, וכל שכן שאינה מתחלה מן המעשר משומם שהיא גורשה, וקו' הגמ' דאי' ב' מוחלקין לה.

דף פו:

(בב) מ"ט דר"ע דכתיב ואל הלוים וכו'. תוס' (ב'ב פא): והראשונים (בסוגין) הביאו דר"ע וראב"ע נה' בדרוריתא, בעיר דין נתינה דמעשר. אבל רשב"מ (ב'ב שם⁸) כת' דר"ע וראב"ע נה' בקס של עזרא (ע' בסמור), ותוס' ה'ק' מסוגין.

אך בgem' (כתובות כו), לבארה משמע דנה' למשעה, אף לאחר הקנס. והגמ' פי' דלר"א בן עורה דמעשר רשות ראשון לבחן וללו', לאחר הקנס הוה לבחן לחוד ולא ללו'.

ותוס' (כתובות שם וכואן ד"ה מר) כת' דלר"ע די שקסום שייתנו גם לאחרים עם הלוים, ואף לאחר הקנס היו נותנים גם ללוים?⁹ אבל לר"א ב"ע בדורם קנס היה לבחן וללו', קנסו שיתן דוקא לבחן ולא ללו'.

(ג) אמר עקיבא בתרמיין ואני חי וכו'. המהר"ש (ח"א) ביאר דכוונת ר"ע דאף בתר קנס שעורה, הא הוועה לענינים וראב"ע היה עשירי¹⁰ ונקט תרמילי של רועה

א. והריטב"א (כתובות כו) הביא כן בשם רשי' (כתובות שם). אבל רשי' לפניו שם לא פירש כלל.

ב. אבל המאירי דחה דלר"א בן עורה מדרוריתא אף לבחן, וא"כ לדידיה מיהוא מיי קנסא. ווע' חלק עמי בדין תורה, אבל לענין קנס מודה.

ג. ואין נותנים ללו' מעשר כלל. והוא דאי' בכ"מ דנותנים ללו', הכל בר"ע.

ד. וכ"ב תוכ' (ב'ב פא; וכתי' כ) דבתר קנסא هو לר"ע אף לבחן ולרבוי אלערן בן עורה דוקא לבחן. ותוס' כתובות הביאו י"מ דגרסו דלבו"ע אף לר"ע לאחר קנס הוה לבחן

ולא ללו'. ותוס' ה'ק' ע"ז.
ה. (וכראי' שבת נד').

ו. והחו"א (דרמאי ב ג) כת' שלא קבע את הקנס לדורות, אלא תלה בבי"ד שבכל דור. ולאחר החורבן ראו שאין ראוי להחזוק בכן, ובטלו את הקנס.

ז. ועפ"ז נחא הא דבימי הגמ' נתנו ללוים. ודוקא בימי ביהמתק נתנו לכהנים.

ח. וכדי' בפסק במדרב' ייח' כא, ולא היה להם נחלה בארץ). ולא מסתבר שקסום שייעברו בחנים.

וה מהר"ש"א (ח"א) כת' דר"ע סבר דקנסא לעניים, וה'ק עשיר אתה ומ"ט שקלית בתורת קנסא. וצ"ע דבגמי' ורש"י מבואר דקאי למד' קנסא לכהנים.

ותלמיד ררא"ה (בשיטמ"ק כתובות כו', ועד"ז הררא"ה שם) ביאר דר"א ב"ע אתית בתורת חולקה, שהיה סבור דמדין תורה אף לכהן^ט. ור"ע אהדר פתחיה לבני קברי להודיעם דמודינא לית ליה כלל, אלא משום קנסא דעתך.

(פ) תוד"ה ומכבini. פרשי' (קיד"ו סט) هو קוצץ בחוננות, והרמב"ן (קיד"ו שם) כת' דהיו ב' עלויות, ובעליה הראשונה עלו לויים^ט. אבל בעיליה שנייה (עם עוזרא) לא עלו לויים^ט. והמאיר (שם) כת' דאה"ב עלו לויים בשרים לעבורה.

(צ) בא"ד ואפי' למד' עיקר שיר בפה וכו' דאיתא נמי מצוחה בכליים. הגבו"א (תענית כו.) ה'ק' דמבואר (סוכה נא). דלמא'ד עיקר שירה בפה, ישראלים היו בשרים לנגן בכליים^ט.

לא קנסו לכהנים. וע"כ דקנס לכהנים. וכן לר"מ דמעשר אסור לורדים, ע"כ דקנסו לכהנים.

(פ) שם. הריטב"א ה'ק' דלר"ע מדווריתא נוטן דוקא ללו', והאיך אפשר לקנס שיתנו לכהן, הא לא קיימו יצאו ידי חובה נתינה^ט. ות"י דממנוא הוא, והפרק ב"יד הפרק". והריטב"א ביאר דafkaה רבנן למיעשר מן הלוים, ואוקמינעה ברשות כהנים^ט, ועשהום בשלוחים של לויים^ט.

אבל הריטב"א (כתובות כו) דזה היבי' יתקנו רבנן לבטל המצוודה. ואע"ג דהפרק ב"יד הפרק מ"מ אין לעשות דרך קביעות להפרק דין תורה^ט. וכת' דלר"ע לא קנסום ללוים, מדווריתא ללו' דוקא, וכהנים כורדים^ט. וקנסום במידי אחריני^ט.

(ח) ה'ק' ליה א' דקא אתית בתורת קנסא אית' ל' וכו'. צ'ב' דסוף סוף הדין עם ר"א^ט, אמראי אהדר ליה פיתחה להפסידו^ט.

בזה' זרבען ניחא, דהמ אמרו והם אמרו. ועפ"ז ביאר דעתך לא קנס אלא לזרעו. אבל לבשיהה תרו"מ דאוריתא יהו הדין לעתם ללוים.

יד. אך צ"ע א"ב מהו מ"ד דקנסא לעניים, ובין לר"א ובין לר"ע ממי'ן עניים והוא זרים.

טו. והריטב"א הביא ראהיה ממעשה דגינטא, דר"ע לית ליה כס. ותלמיד ררא"ה (שם) כת' דהא ברוכא, דהוא קושית הגמן' (כא) מדברי ר"ע. ולכבודו הריטב"א לא גרס ק' ז' בסוגין'.

טז. ומה איכפ"ל אי נתכוון לקבל חלק מודין. וזה מהר"ש"א (קיד"ו שם) דיקיך מלשון הגמן' דר"ע לא ידע דעת ר'א"ב. ור'ה' א' ב' אמראי אהדר ליה פיתחה לבי' קברא, דשמעה כן בתורת קנסא שקל.

יז. וקנסא דעתך לכהן דוקא. יט. והתוס' ר"א"ש (קיד"ו שם) כת' א' פ"ה קנס עורה את כולם, ואף הראשונים שעלו מיעקר הפסידו, לפי שהראשונים היו מועטין ולא מספיקין לקובנות שהחריבו. דעיקר העליה היה עם עורה.

ב. והתוס' ר"א"ש (שם) ביאר ע"ד דברי הרמב"ן אף לדעת רשי', דבעיליה של עורה היו קוצץ בחוננות.

כא. ואפשר דאף דבשר בו, מ"מ ذrk מלאה רמי על הלוים ולטרוח בברבי. והא דבפועל נהגו שישראלים מיחסים נגנו, אפשר דזהה משום שלא עלו לויים ראיום.

ט. ובגמ' (סוטה מז) אי' דיווחנן בה"ג העביר וידיו מעשרות, שאין נתונין אותו בתיקונו, דנותנים לכהן ולא ללו'. ויל"ד עפ"ת' הריטב"א, דנתקים הנתינה מדווריתא מגדרי הפרק ב"יד".

י. ובכ' תלמיד ררא"ה (בשיטמ"ק כתובות שם) דהכא מומנו היא והפרק ב"יד הפרק ואוקמינעה לפירות ברשותה דכהנים באילו הו דידחו.

יא. משמעו דיש ללוים זכות במעשר קודם נתינה, והפרק זכותה והנקוטים לבهن. ואח'ב' עוד תקנו שקבלת הכהנים יחשכ באילו הלוים קבלו (מגדרי זיהה). ועד ליל' דבשעת נתינה לכהן, נעשה באילו זכה עברו הלוין. ואח'ב' הפקירו חכמים מחולין, וחוכה בו הכהן. ולא משמעו כן בסדר דברי הריטב"א.

יב. והאחרונים (נחים שרוגא) ציינו דנה' הפסיקם האם מהני שליחות לקלב מונות בחוננה, בדבורי' דריש' ונתן לכהן, לו לעצמו, לא לשלהו. ובכ' המהמ"א (מנחה ט בסוף) והברתו (א) לא' יצא בשוויה ע"י שליח עד שייעד לד' כהן ומכלבר מכיר כי בחוננה. אבל הפרק"ח (שם יט) כת' דאמר'י שלחו כמותן. והוא דעתמת עב�פרי הינו בסתמא, מושום דידלמא לא ניח"ל לכהן שמרשו המתנות ביד שלחו אלא ביד. אבל אי מדעתיה שלוח שולחיה ליטלם שפיר דמי.

יג. ועד'ז ה'ק' הממ"ח (שעה ט) האיך עקרו מצעות עשה מה"ת, ולדברי הטל"ז (ז"ק יט) אין כה ביד הכהנים לעקר מצעותה המפורשת בתורתה. וכותב לדעת הרמב"ם דתרומה

(ז) ניסת לְלוֹי תאכל במעשר, מות וללה חומנו בן וכוכו. פרשי"י דכין דיש לה זרע מלוי נפסלת בתורומה, ופרש"י דילפי' זבת' (עד הא דאי לעיל סח') דאף האוכלת בשבילנה כהן, דכין דיש לה זרע אינה חורמת לאכול משום בנה.

(ח) שם, תאכל במעשר. הריטב"א פי' דודין הלי במעשר לר' מאיר, בדין הכהן בתורומה.

דֶּף פָּא.

(ז) בת כהן שניסת לְישראל וכוכו מות וכוכו ניסת לְלוֹי וכוכו מות וכוכו ניסת לְכהן וכוכו. הפור"י היק' האיך מותרת לנו שא בשלישי, דהוה קטנית (ע' לעיל סח')^א. וע"ב מות דוקא ולא נתגרשה, דהא נשאת אח"כ לכהן.

(ז) ניסת לְכהן וכוכו מות וללה חומנו בן תאכל בתורומה וכוכו. הערולין' היק' דהא יש לה בן גם מכהן וגם מישראל, ואמאי אוכלת בתורומה. ומ"ש דברישא דמותני שיש לה בן מכהן וישראל אינה אוכלת בתורומה.

וחרמ"ב'ם (תרומות ו' יט) כת' דבת ישראל דשנשנא לישראל תחיליה, ויש לה ממוני בן, וחורה נשאת לכהן ויש לה בן, אוכלת מפני בנה האחרון.^ב.

שהרי הוא מאכילה כמו שהאכילה אביו.^ב וחיש"ש (ט) ביאר דאוכלה בשビル בנה האחרון, ובנה הראשון אין פוטל לה (כמו ברישא), משום

(ז) אמר רב הפסדא בתחריה לא היו מעמידים שוטרים אלא מן הقوانين, שנאמר כי' ושוטרים הוציאים להוים לפניהם וכו'. [בימי יהושפט, בזמן בית ראשון הלויים היה שוטרים]. וככשior (בימי עזרא) תקנו להעמיד מישראל.

(ז) עבשו אין מעמידים שוטרים אלא מישראל, שנאמר ושוטרים הרבים בראשם. התו' היק' דאן זה פסוק בכל המקרא. [וכה'ק היד מלאכי (כללי התלמוד רפ"ג) וכמה אחרים]. ויש אחרים דרבינו דריש מקומות (ב'ק צב) שהגנו הביאה מס' בן סירה. והג' י"ל דקובל פסוק זה, אף שאינו מותנן'.

והתו' כת' דשם היאינו דכתיב ביד (דברים א יג) ואשימים בראשם. [ובגלילין (חש"ל) ביאר דקיים אידיעות לשבטיהם, מכל ישראל ביהם].

חוורת לאכול משום בנה

(ז) מות וללה חומנו בן תאכל בתורומה וכו'. ובדא'י (לעיל טט) דילדה מכהן תאכל בתורומה. ואף בשבא עליה בונות^ג.

וזהר"ש נסתפק האם אף חיללה שיש לה בן וחלילן מכהן, האם אוכלת בתורומה מחותמת בנה^ד. דהא אף ממור מאכילה (כדליל טט). ושוב היבא דמןorsch ברמ"ב'ם (תרומות ו' י) דהיכא דנעבהלה לפסול לה ונעשית זונה אסורה לאכול בתורומה לעולם, ואף בשיש לה זרע מכהן. וכן מפורש בגמ' (לעיל סח') דדרשי' 'ובית' היבא דאכלה בשビル בנה, דביאת פסול פסלהה).

ולכארה עיקר הספק של הרש"ש זהה אף כי יש לה בן כהן בשאר, וא"כ נתחילה בביאתה. האם אמר'י דנסואר לה סיבת כהונת מחותמת בנה. אלא וזרה"ש נסתפק עוד דאף חיליל איכיל, דמי' הו זרע של כהן.

א. למ"ד מול גורם. דלמא'ד מעין משבח'ל שמות באופן שלא הוחוקה קטנית.

ב. והדרך אמרונה כת' דכללו של דבר תמיד חולכין אחר הולוד האחרון.

והדור"א היק' על סברת הערולין' דאי'כ' בירושא דמותני' בת ישראל הול' למנקט רבותא טפי' דעת'פ' שבנה האחרון כהן ואוכלה עד עתה עברו בעלה, אפ"ה כשותת לא תאכל מפני בנה שמישראל.

ג. והדרך אמרונה (ביבואה'ה שם) היק' דאן זה מדריך, דהרי הבן מאכיל אפי' במקומות שהאב אייל מאכילה, בגין באונס ומפתחה. וצ"ל דה'ק' כמו שהאכילה אביו אייל היה נושא.

כב. וכן אי' בפסוק (רבי הימים ב' לד' יג) ומהלום סופרים ושטורים ושוררים.

בג. ובפסוק (דורי הימים ב' יא יד) אי' [בימי רוחחים] כי עוזו הילים את מגשיהם ואוחזותם [פרש"י שבארץ עשרה השבטים], וילכו ליהודה ולירושלים, כי הוניהם ירבעם ובני מוכן לה. ושירבעם הכריות ליהוניה עבדות ה' והם עוזו את מגשיהם והלכו ליהודה.

בד. ודרך הש"ס לкрат לשונות הפסוקים בכ"מ, ע' ריטב"א (כ"ב קכג).

כה. ולפ"ז היק' פסוק קאי מיעקרא, שייעמידו שופטים מכל ישראל. וואילו בגמ' ממשמע דזהה שינוי, דמיינרא מלזויים.

כו. ויל"ד דבמנחה דין נקטו נשאות. ואפשר דאווראה דמלתא נקט. ועוד אפשר דקמי' דלית ללי אינה אוכלת בתורומה מחותמת בנה.

כז. האם אמר'י' דסוף סוף יש זרע מכהן וקשר לכהן.

דיעצת וחורה' אינה בגדר 'אטר', אבל כל זמן שלא יצאת אף' בוגרת וכדו' נחשב 'אטר'¹. דהוה ברשות אביה עד שת נשא. .

ק) **ואימא פרט להפרת נדרה וכו' הריטב"א פי** כלומר שהאב אינו כופה את בתו לאכול בלחלמו אם נדרה ממנה². דהיינו דעתת מרשותו אינו יכול להפרת נדרה.

ק) **רב פפא אמר מלחם אביה תאכל, לחם הקני** לאביה, פרט להזה ושוק דמשחון גבוח א' ובו³. פרשי' דשידי' קדשים הוה במשאת מאת פנ' ה', שם שירוי שלחננו. אבל תרומה קניה לבח, לאינו שירוי שלחן המלך⁴. וכן אי' (לעיל עג) דתרומה הוה ממון בהן. ואילו חלק בקהן בקדשים הוה ממון גבוח (ובדא' קידושין נב' וב'ם).

ק) **אמר רב אדא וכו' בשבי' נה חזרות אף להזה ושוק וכו' מי עדיפה ליה וכו' לא כתיבוי מיינטא.** יש שפי' דאוכלת בשבי' נה הוה מהמתה שהבן קיים עבשו, ויש סיבה מעבשו להאכילה. ומשה' לא הוה בגדר 'חוורת'. ואף דבעין לפותא וגiley' דלאחר שתפסיקה לאכול חוות, אבל לאחר דגלי' קרא דין הגר שaucultת מכאן ולଘבא מהמתה בנה. משא'כ' בשאוכלה מהמתה אביה, הוה מהמתה הסיבה הראשונית, ולאחר שיצאת אימה' חוות' להזה ושוק.

ק) **כגעיריה פרט למעיוברת וכו'.** בפושטו הגדר רכשיש לה עובר נחשב דיש קצת זרע מישראל, ופוסל ואינו מבайл (ובבדתנן לעיל סז). אבל בגמ' (בשםוק בע"ב) אי'

ח. וצ"ע שלא מצאוו בגדר הפרת נדרי ביתו דכופה להאכילה. והדין מצאוו שהאב כופה את בתו כללו. ט. והמאיר' ביאר דהתרומה הוה ממון בהן, עד שככל לדרוש בה את האשה, והוא שקרואה בגין להם הקני לאביה. אבל להזה ושוק ושאר מיני קדשים איתו זוכה בו אלא משולחן גבוח ואינו מתקדש בהם את האשה.

י. אבל הרמב"ם (תרומות יט) כת' (גב' תרומה) שעל שלחן המקום הם אוכלין ועל שלחנו הם שוותם, ומתנות אלו לה' הם והוא זוכה להן שנאמר ואני נתני לך את משמרות תרומותיו. ובספררי' (קרח קט) דרש' אני חלך ונחלך, על שלחני אותה אוכל ועל שלחני אותה שווה. וכן הוא אומר חלכם נתתי אותה מאשי ויקרא ו' אשי ה' ונתחלתו יאלכלן (דברים יט א). והאתון' דאוריתא (ב) ביאר דפה' לאחר שהגיע לידי בקהן הוה ממון והוציא. וועדי' כת' 'תוס' מהותה עג. ד Rhe' ואפי' גבי גול הגה, דקולם חלקה הוה משולחן גביה, אבל

רחבין לה באלו היא עדין ברשות הכהן, שהרי הבן עומד במקום האב (וציין דכ"ב הרמב"ס). אבל העROL"ג כת' דיל' עד לולי דברי הרמב"ס) דברי יש אירי בכת' ישראל, ומה' כביש לה ב' בניים אינה אוכלת. אבל בסיפה אירי בכת' כהן, שאוכלת מהמתה עצמה⁵. ומש' א' כביש לה ב' בן מכהן ובן מישראל אוכלת. (וצ"ע הטעם בחילוק זה⁶). וכן ממשע' בדברי המאיר' שכ' דהיכא דיש לה ב' מכהן תאכל בתרומה, ואין רעה שמישראל פוסלהה אחר שהיא בת כהן, ושיש לה בן מכהן. אך בהמשך דבריו כת' המאיר' אבל בת ישראל שנשאת לישראל תחלה ויש לה המנוון בן וכור' וחורה ונשאת לכהן ומלה ממנהן בן אוכלת בתרומה. עפ' שורעה שמישראל קיים אוכלת בשבי' הנה שמכהן שהוא מאכילה במו שהוא אבל ממכילה. (וצ"ב סתרת דרבין).

צח) **דהדרא אכלה משום בנה מנ"ל וכו' הרמב"ן דיקדרשי' מהכא' ד'חוורת' לאכול משום בנה.** ממשע' דידעין כבר דאוכלה מעיקרא בשבי' הנה. והביא הראר"ב הדק' מנ"ל. וב' מושום דדרשי' 'הם יאכלו בחלומו', ורקין יאכילה, ודחה דאייטריך קרא (גיטין מג), דיליך בירעו אוכל אף שאינו שווה בסוף. דא'כ' ליכתוב דמ"מ הפסיק הם יאכלו מיותר לדריש. דא'כ' ליכתוב רחמנא קני' בספו הוא יאכל בו ויליד ביתו, א'ג' קני' בסוף ויליד ביתו הוא יאכל בו. ודרשי' תרתי מילדי ביתו לעבר שאינו שוה כלום שאוכל, ולוזעה שממכיל.

צט) **ת"ר וכו' ואינה חוות' להזה ושוק.** ורבא דרש' מקרא' בניך ובנותיך אטר, בזמן שאטר. והיכא

ד. ואף כביש לה בניים עדין שיר לדון עליה מעד עצמה (רשوت אביה), ולא אמר' דכל הנידון עבשו מהמתה הבנים.

ה. **דא' בן' פוטל' מתרומות בית אביה,** א'כ' מה מהני שיש ג'ב' בן מכהן. ואילו בן מכהן ל'ם להאכילה לחוד ושהרי יש בן מישראל, א'כ' מה מהני דהיא ג'ב' מבית כהן.

ו. ויל"ד א' דוקא נשאת ונוכנסה לרשות הבעל, או אף בת' בן שנולד לה בן בונות וועדי' בן פוטל', ואיל' מות בנה, האם הוה בגדר חוות. וכן ל"ד היכא דנתעבירה והפליה, האם אמר' דיצאת עי' העיבור לחוד.

ז. ומשמעה בהך פסוק דאך בן כהן נחשב 'ארכ' וויל' דבוגרת לא גרע מבן בקהן, דאיינו רשות אבי לשאר מיל'. אך יש שחילקו ודוקנו בנינים קטנים הוה ברשות אביהם. וב' המשך הכמה (קרח יט א) דאך קודם שנתכחן פנחס היה אוכל בחזה ושוק מדין בן כהן.

וזה דאך בשם בנה קודם שנשאת לשוק^ב אינה זוקפה ליבום.

ופרש"י דילפ"י דע"כDKרא ד'בן אין לו' קאי בשעת מיתה, והרי יש לו. והאחרונים דיקו מדבריו דברכי נועם הוה גiley אקרא ד'בן אין לו' דתלי בשעת מיתה.

אך לשון הגמ' ד'מתים כח'ים' ופרש"י (בע"א) והרי הוא כח'. [משמעותה דהגדיר דעתך עכשו שהוא כח'].

והאחרונים (קוביה"ע ו, חי' ר' ראובן) חקרו אי דרכיו נועם הוה סיבת הפטור, או דהוה 'סימן' דהנפילה ליבום הוה בשעת מיתה הבעל'. והביאו דכ"מ מדברי רשות' דגiley אקרא ד'בן אין לו. [ונדע בדעתו תוס'].

תוס' והראשונים (לעיל יז:) ה'ק' דאך אשת אחיו שלאל היה בעולמו נימא דפטורה ממש דרכי נועם, ולמה לוי פטור רחמנא ממש דלא היה בעולמו^ג.

תוס' תי' בגין שהיתה חמותו מעוברת^ה. אבל הראשונים (שם) תי' דיאיצטיריך היכא דיש שאר אחים, דאסורה לינשא לשוק מחמתם.

אך תוס' (לעיל ב. ד"ה ואחות בת' הב') כת' דאך היכא דנטפרה מיבם א' [דהוה ערווה עליון], אין זה דרכיו שלום שתזוקק לו. ואפי' דלא מחייב מהאי ביתא לגמרי (זוקפה לאחיו).

תוס' (בת' זה) נקטו דהא דאי' (לעיל כז, ל", מא. וכ"מ) דיבמה שנאסרה בשעת נפליה פטורה לעולמי, השעם ממש דאין זה דרכיו נועם שתזהור ותזוקק להו שנאסרה עליון. ונאסרה ודרכיו נועם הוה חרוא מליטתא^ג.

וררכיו נועם אינו טעם כלל, אלא הוכחה וראיה שכ' הוא הדין.

ד. וחרמ"ב^ז (שם) תי' דיבולה להמותין מלוגשא כל זמן שחמייה קיים. אבל בסוגין כל איש שיש לה בן ל"ש לומר שלא תנשא כל זמן שהובן קיים.

ה. וכן הביאו הראשונים (שם) בשם היירושלמי. א' [אפי' שאח' ב' מותה אחותה וכדו']. דבל' יבמה אין קרא בה בשעת נפליה יבמה יבא עליה הרי היא באשת אח שיש לה בניהם.

ג. ועפ"ז תוס' דנו דרבנית החורת ליזק לו, דלבלה נמי צריכה להמותין עד שתטהר. ח. והקוביה"ע ה'ק' דבגמי' (לעיל מא) מבואר דסבירת ר'א

דמעוברת אינה חוררת, דהוה גופה מלאה. וזהו שני בגוף. וע"ע בסמור.

ק) שלא עשה ולד מהראשון כלך מהשני לפטרה מן היבום וכו'. צ"ב מה הצד לעשות עobar בלבד לענין יבום, דבענין הקמת שם ואין שמו מוחוי. ולא הה דין באשה או בעב' ראשון, אלא בעב' שני שמת בלא בנים.

קה) עשה עobar פילוד וכו'. פרש"ז שאם היהה מעוברת פטורה וכור' עיין עליון. האחרונים (רע"א, מל"ה ועוד) תמהו דמסכתן הגמ' (לעיל לו). דולד אינו פטור עד שייצא לאוויר העולם.

ק) ואו כתוב רחמנא מעוברת דמעיקרא גופה סריוק והשתאג גופה מלי' וכו'. ואילו שנולד הבן (זהו תרי גופא) ס"ד דחוורת לבית אביה. וילפ' דמעוברת הזרע מהוחר ליה, ומשי' מהעבב שלא תחוור לבית אביה. אבל לאחר שנולד ס"ד איןנו מעבב. ועוד יש שפי' דהוה סברא ממש שינוי הגוף. דמעוברת יש שניי בגוף ומש' אינה חוררת. ויש שדו בעובר שהוא זרע זרעה, דבנה נשא אשה ונתבערה ומות בנה, האם חוררת ולהק' ס"ד, והיא אינה מעוברת (זהו חוצה לה).

דף פז:

ק) אינו דין שלא געשה מתים כח'ים^א, ת"ל דבריה דרכיו נועם וכו'. פרש"ז שנשאת לשוק [בהתיר] ומות בנה, ואינו דרכיו נועם שתחלוץ. וילפ' מסברא

לאחר שהגיע לידיים נעשית ממון כהן. אך צ"ע מדברי רשות' דידין.

א. וקצת ממש מעhogei דה'ק' ממשום ק' דהרומה, ולל' דה'ול' לה'ק' בפשיטות מ"ל דמתים כויים לענין יבום. ואילו בגמ' משמע דדרע' ממי לא, אלא בין דודקsha מק' איצטיריך סברת דרכיו נועם. אך רשות' (בע"א בתחלת הסוגיה כת' דילפ' מותים ב'ח'ים מדרכי נועם).

ב. ואפי' מות בעלה ואח' ב' מות בנה זמן קער אח' ב', ועדין לא החוזקה בחירות לשוק. ויליד' אי הטעם דסוף חל' היתר לשוק אפי' רגע א', ואינו דרכיו נועם שתצא מיד היתר לשוק. או דילפ' מדרכי נועם DAGGER התייר דתליה במתה הבעל. ג. דילפין דזמן חלות הזיקה הוא בשעת מיתה ולא אח' ב'.

גilio מחקך קרא. או דכונתם מסבירא, ונكتו קרא דרך מליצעה. ב. ה'נ"ל) דדרשי דברי התורה יהי הכל בעומס ומוג מהמהרש"ל (חכמ"ש) כת' דנראה מדברי התוס' (לעיל השווה, ואם האחת תהא שוריה בשמה והשנייה בצער יהיא הענין עמוק. ודייך אף מדברי רשי ע"ד זה, דרש"י כת' וזה יהיה לה בן כו', כלומר שאשה זו תשנהה משאר נשים החולצות. ומש"ב רשי"ת דתתנה על בעלה לא סגי לחוד, אלא דעת"ז יש שינוי בין הנשים).

ק) רשי"ת ד"ה דרכיה. וניתת לשוק וכו' א"ת תחלוץ מתגנה על בעלה^ט וכו'. והאחרונים הביאו דambil מדברי רשי"ת דמהוזין יש לה לחלוץ בעודה נשואה לבעל, אף דעבשו אותה ליבום דהוה אשת איש. וע' מה שהו לעיל טז).

אבל הריטב"א כת' דכשימות הבן תצא, ותהא זוקקה ליבם. (וכ"ב הרמב"ן ורש"א לעיל יי). ויש שפי' כוונתם דל"מ חוליצה בעודה אשת איש. ועוד ילו' פ' כוונתם בגין שהיבם רוצה לכונסה ולא לחלוץ.

קיא) שם. וניתת לשוק. רע"א (לעיל טז). הביא התוס' שם) ה'ה' הק' דיבמה שנטקדשה לשוק (לשםו אל

אבל התוס' בק' (ובתי' הא, וכן הראשונים בכ"מ) נקטו דנאסרה בשעת נפילה^ט הוה סברת פטור בפנ"ע. וצ"ב א"ב אף היכא דמתה הבן נימא דנאסרה, ואמאי בעין סברת דרכי נעם^ט.

והקובה^ט (ו' ח) תי' דסבירת רב דנאסרה בשעת נפילה אין לה היה, הינו דוקא בשעת נפילה. אבל אם היה בנים בשעת מיתת הבעל אין זו שעת נפילה כלל, דהיינו כמו בחו' הבעל. אבל טעמא דרכיו נעם שיר שפיר כיוון שהוורה לשוק.

קח) שם. והריטב"א ה'ק' וכ'ת תחלוץ אף כביש לה בנים קודם שתנשא^ט. ודהה ובעוד שיש לה בנים ל'ם חולצתה כלום, ק"ז מהחולץ מעוברת (לעיל לה). וכמו'ש הכא דכל זמן שהבן קיים לייכא סיבה כלל ליבום^ט).

קט) שם. ת"ט דרכיה דרכיו נעם. וכן בגמ' (סוכה לב) לפ' דכפת תמרים אינו שיקח בופרא, דרכיה דרכיה נעם ופרשי' ואלו עשוין קוץין ומסרטין את הידים. וכן (שם לב) דהדר לא הוה היידוף דאיינו דרכיו נעם^ט.

והפוסקים (בכ"מ) נקטו לשון דרכיו נעם להוורה שדרני התורה הם ע"פ הסברא^ט. ויל"ז האם כוונתם לממוד

דהוה סברא دائורייתא שנתקן שתחלוץ, א"ג אין בה ממש דרכי נעם כיון דבידה להמתין. ויל"ז מדברי הראשונים גבי מעוררת).

יב. ויל"ז לד"ז דמות הבן נופלת ליבום, האם הגדר דהוה כמו שהבעל מות מעבשו מכאן ולהבא, או ע"ז דליך זרע, חל בעין למפרט. ודלאחר שפקע אישות המות האיר יחוור ויתודש^ט).

יג. והחט ע"ב הוה סימן וגilio לפרש את הפסוק דר' מינימ. ייד. ובשות'ת הרדב"ז (ג' רתרכו אלף נבנ') דין האם מוחייב להפסיד أكبر להצלת חברו. דכתיב דרכיה דרכיה נעם, וצריך שמשפטית תורתינו היו משבכים אל השכל והסבירו. וזה לא עילה על דעתנו שניחוד לסמוא את עינו או לחותך את ידו או רגלו כדי שלא יימתו את חברו ולא הוה מורת חסידות, ואשרי חלון מי שיוכל לעמוד בזה).

ובשות'ת חכ"צ (מו) דין במראות דמים, מראהה לבן או יrok בשתיibus הוה אדים,adam האשה טמאה אין כאן דרכיו נעם. שדעת הפסוקים דמתיאין אתה ובעווד לך, ואם תתערב ואח"ב תמצא אודם, נימא דישמש נהה והולידו בן הורה טו. והמאירי הוסיף דיבאו לידי כתטה.

דמגרש את אשתו והחוירה פטור למ"ד נישואין מופליין (בדלקמן כת) הוה ממש דנאסרה. וכ'ת דצ"ל דילפ' מקרא דרכיה נעם דהיכא דהיתה שעת נפילה ונתבללה הנפילה שעיה אחת, שוב לא תיזק לעולם. ולמ"ד ישואין מופליין מיקרי שעת נפילה בחו' הבעל וڌיה בה דין נפילה על להבא), ובשנתגרשה בטלה הנפילה גומרי, ומ"ה פטורה עלילית ואף דבזה לש' סברת דרכיו נעם^ט).

וועהוק האחוויים דבגמי' (לעיל ל) דימו הכא דנאסרה בנפילה ראשונה, וחורה והוורה בנפילה שנייה. ומהו שיר התם גדר דרכיה נעם ווע' מש' לעיל ל, וע"ז דברי רשי"ת לעיל ב^ט.

ט. והקובה^ט ביאר דאייסור אשת אח שלא ניתר בשעת נפילה שוב אינו ניתר לעולם. וכ'ת' דשמא הילכתא גמירי לה הכי. וכן התוס' מהר"ם ור"מ מבואר דבא לשול צד דנאסרה הוה ממש הילכתא, דוגמרא גמירות לה^ט.

י. וכן הוכיח בתוס' מהר"ם ור"מ (לעיל ט) דאי מילתיה דרב (דנאסרה) גמרא גמירות לה, ולא מכל הפסוק דרכיו נעם. א"ב אף לעני מותים בחים ליתוי מילתיה דרב (דנאסרה). אלא ודאי מילתיה דרב מותר ופסוק דרכיו נעם, ורק ניח'ל להביא הפסוק (ולא דברי רב דנאסרה).

יא. וצ"בadam לא חולצה Mai אייכא למימר. ואפשער דכונתו

אף בshallא נתקרה לאחר זולא כפרש"י בנית ומושום שתתגנה על בעלך^ט. אלא כל שבעה מיתת בעלה לא הייתה זוקה, אין זה דבר נועם שוב להזקק.

ק"ב) ונעשה מותם בחיים **לענין תרומה מ"ז וכ"ז** **ה"ל וודע אין לך, והוא אין לך, התווי** (בשם הר"מ) ה'ק' Dunnimא דבשבעה מיתה קאי וורע אין לך, ובשבעה מיתה היה לה זרע (דומיא להא דדרשי' גבי יום דמשום דבר נועם עשים מותם בחיים), דכינן דבשבעה מיתה היה לה זרע, שוב לא תחוור לבית אביה, וה'י' דגביה תרומה ליבא גilio ל嘲וציא מקרא מפשותו. ועוד כת' (בשם ראי'') דגביה תרומה תל' בדידה וכי תהיה אלמנה, וורע אין לה). ומשמעו דתלי בכל עת שנשארה אלמנה וגורשה ואין לה זרע, דחוורת לבית אביה.^ט

דרפסי קידושין) נימא דביך דעתשת את איש פקע קידושין^{טט}. ותוס' (בתי' הב') תי' דגזה'כ' לא תהיה אשת המת, משמע דאך עי' הקידושין לא פקע הזיקה.

ורע"א ה'ק' דבבוגין הדר קושית התוס', נתקרה בשעה שלא הייתה זוקה ליבום [שהיה לה בן], ובין דעתשת את איש נימא דיפקע הזיקה. ורב דרש קרא לא תהיה אשת המת דלא תפס קידושין, א'ב לש לדרש דאך אי תפס לא הורתה לשוק".

ורע"א בת' דצ"ל דלזר ס"ד (ולא אמרוי' מותם בחיים), אף רב דרש לא תהיה אפי' עי' הויה, וכן שמת הבן תחת בעלה השני.

ועזה"ק רע"א מנ"ל דמותם בחיים, נימא דדרבי נועם גלי דבשחיא אשת איש לא יתחדש בה זיקה^{טט}. ורע"א בת' דנרי' דר"י (בתוס' שם) פי' דבבוגין אירוי

הדורן על' פרק יש מותרות

יט. ורש"י שפירש שנשאת לא ס"ל בתי' הב' בתוס' (שם), אלא כת' הא' דאפשר לתקן עי' גירושין שיגרש המקידש ומש"ה לא פקע הזיקה.

ב. משמע כוונתו דדרשי' לקרוא כי תהיה אלמנה, דתלי במוה שעבשו היא אלמנה, ועבשו אין לה זרע. משא'ב גבי יום תל' בשעת מיתה, וזה דאי' מותם בחיים לאו דוקא).

טז. ותוס' (בתי' הא') בת' דיש תקנה עי' גירושין, ומש"ה לא פקע הזיקה.

טז. ורע"א (במקו"א) ה'ק' סתום ולא תלה בדבריו ברש"י ותוס''). ומשמע מדבריו דאך לשימוש קלשה. דכינן דעתך קודם שזקקה ליבום לש לדרש גזיה'כ'. יה. ולא נדרש לא תהיה לעין דלא פקע הזיקה, אלא גלי קרא רק דלא תפס קידושין.

פרק האשה רבה

דאסורה לשני [אך שגירש הראשון] דקנונה להחשב כבומו סוטה. אך ה"מ לשני דעכדא איסורה, אבל בעלה והראשון לא פשע, ואני ברון לكونסו^י. אלא משום מהות מוחזר גרטשתן.

ודדרקן נשאת ע"פ ביד גורו.

ובמשנה (לקמן צב., הו' פח) אי' דהיכא דרך נתקדשה לשני, ואח' ב בא בעלה, מותרת לחזור לו (ואח' גט משני). ומסכת הגרמי (לקמן פט') דכין שלא יתירא איסורא לא קנסין.

והוריתב"א כת' דמ"מ היכא דנשאת ולא נבעל אסורה. והיש"ש ביאר הטעם דלא חילקו חכמים בני ישואין, ובפרט שקרובה לבייה וחשבין לה דודעך איסורה ב".

ב) אין לה כתובה וכו'. הרשbab"א כת' דהינו דוקא כתובה ותוספת כתובה, אבל נדוניא שהבנisa לו^ט נוטלה.

א) **תצא מזה ומזה ובו.** פרש"י בשאר אשת איש שזינתה דלאו אונסה היא. ורש"י סיימ דקנסי להה. וכן אי' בגמ' (לעיל אי') דהוה סוטה דרבנן. ופרש"י (לעיל שם) דמדאורייתא שRIA דאנוסה היא, שניסת ע"פ ב"יד. ורבנן גזרו כי היכי דתדיוק שפיר. וכ"ב **תוס'** (לকמן צ': ד"ה היהת) דמודרבנן קריין בה ונטמאה.

אך רשיי (לOLUMN צד), ועה: ד"ה הלבנה בר' יוסי וגיטין פט): כת' דהטעם שנארסת על בעלה, אמררי גירש זה ונsha זה (ונמצע מוחורי גירושו ממשנשתא^א), וב"ה ההו"א דהגמר (לOLUMN פה): דהא דרציבכה גט משני משום גזירה יאמרו גירש זה ונsha זה, ויצאת בלא גט^ב. וב"מ ברמב"ם (גירושין י) (ד)^כ. ומסקנת הגמי (פט). דהוה משום קנס. ונח' הרשאונים اي הוה קנס בעלמא, או דגדר הקנס להניש שיאמרו ויריש זה^ד.

והוב"י (קנט בבדה"ב) עומד בסתרית דברי רשי', דרש'י' בסוגין משמע רהזה קנס בעלמא'ה. והמשנ'ל (שם) תי'

בדרכו. ויתברר לנו (בערך) כי האיו דביבה נשנה משלו, למד דאניה נאסרת ממש סוטה, מותרת ליבם ולמביד גונדרת מיחלף'ו. ולא גורו שםיא אמרו חיל' זה, לדמסקנא לא אמרו' ה' כי אלא במקום קנס שנאסרת מדי סוטה.

ובאה. והב' כה' דעכ' פ' אף לדברי רשי' (בסוגין) הוא מדרבנן, ומעתה יש לנו לעיין ולכזון דבריו אלה עם אלה.

בכו. אך ילייד דמשמעו בסוגין דעיקר הקנס על האשה, דוחה' לדידייך ולנשאך. ולא אנסי שנשאהו. וקנס וזה שייר אף הכא. בצד. אך פשוטות הגם' (זאת) דרך מ"ד ס"ל דקנוו אף היכא דאלאו, בגין הי' למבער.

בכח. והעיר דרו' ב"ז א' היה קנס בעמלמא, דובגדא איסורא. אבל לש' לאסור ממשום סותה ודרבןן בכוונת חופה לחוד. והווערד דלא' יוזי בן כייפר דמאנזיר גירושתו מהאיויסין מורה, לאלאכזרה אף נביבסה לחופה ולא בעלה מורהת (וכב' הילק'ה)"¹

ובט. והרשב"א הוסיף כל שיחד לה קרע בכתובתה. ואך לשון זה קאי בעלמא עתיק כתובותה. והבית מאיר (קטו ה)

בा. ונפק' מ באחות אשתו, וכן יי'ם אשת אחיו [מנישואין]
دل"ש גירוש זה ונשא זה, דאי"צ גט שני. וע' בסוגיה ל�מן
שיה[ן]

כב. ולענין הא דעתrica גט, אך לא הזוכר בוגם 'דמש'ה' נאסרת על בעלה. וזה אפ' דפשיטה דנאסרת משות סותה, והגמ' קאי רק לענין הגט. אך מ' מאחר הדעריכו גט לבכורה ממשילא אסורה עליי אף מטעם גזירה זו. ויש לדוחות לדחמיירו משות כהן איש, ולא החמירו להושך שמא יאמרו שבוחיר גרשתו. וע' לקמן פה: שדנו בסברות אלו.

בג'. דהדרמב' ס (גירושין י' ב') כת' דכל מי שנשאת בגט בטל הר' צ' נצירה גט מבעל שני מודריךן כדי שלא יאמרו אשת איש נזואה בלא גט, וכו' ונוסחה על שניהם לעלם אף שנבעלה שגגה, כדי שלא יאמרו החזיר והגורשו אחר נשאות.

וזהרבם קאי ע"פ המשנה (גיטין עט, זו' לקמן צא') במצרים פסולין ותצא מוהה ומזה וכל הדרבים האלו ביה. והרמב"ם נקט בכך הדבר כי גת שהזוא בטול [פסול מדאוריתא], דלא קיל' בר' מאיר ומהמשנה ממשבע פסולים לרבען חולד ממורה.

(ה) ואם נטלה מזה ומזה תחזיר. הרשב"א הביא בשם הירושלמי דה"מ בשטלה לאחר שבא בעלה. אבל אין מוציאין מידת מה שנטלה מהשנין קודם שבא מהראשן^{ל"}. ווצ"ב דכין דעתרב שבעל היה, א"ב לא היה אשוח של שני מעולם, ומ"ט אי"צ לחזור כל מה שטלה ואבלה מעולם. ואפשר דזה מוחילה בין ודוחוקו במאוב אישות^{ל"}.

הולד ממור מזה ומזה

(ו) והולד ממור מזה ומזה. פרש"י דאמ' שוב החזירה ראשון^{ל"} הווי ממור מדבריהם. (וכדאי' בגמ' לסתן מטה: פט: דזהה ממור מדרבנן^{ל"}). ורעת ר"ח (בתוס' מטה: ד"ה סוטה) דבכל סוטה הولد ממור מדרבנן. וככין דאסורה לריאשן מדין סוטה, מש"ה הولد ממנו ממור מדרבנן^{ל"}. ותוס' והראשונים דחו דמברואר (לעילפה): דהולד מותר אפי' מדרבנן.

ותוס' פ"י דזוקא בסוגין זהה קנס כי היכי דתיזוק. ומשמע דתוס' מודו דגדר הקנס משום דזהה סוטה^{ל"}. ועפ"ז נקטו התוס' דאף הولد משני לאחר שגירש הראשן הוה ממור משום איסור סוטה (לבועל).

אבל בתוס' חור מקמאי (עה"ג) כת' דהולד מראשן ממשוני היכא דהחוירה קודם שקיבלה גט מהשנין. וב"כ הרמב"ן (לסתן צא): שא"ר (צב). וב"כ הרמב"ם (גירושין י ז, וש"ע ד טו), וה"ה ביאר

לו. ופרש"י שאם ילדה משני הוה ממור גמור, וכדמברואר (בט"ט). ובמשנה (גיטין עט) אי' בגט הפטול מדרבנן, כל הדריכים והאלו בה ולמד כל המשנה ממטבע שבעו חכמים בגין הליד ממורו. ופרש"י אף הם דהולד משני ממור גמור, ומריאשן ממור מדרבנן. ותוס' (ושאי' ר' שא"ר) חילקו דוחתם הוה להיפר, דהולד משני הוה ממור דרבנן, ומריאשן ממור גמור. לא. ורעת שמואל ור' יוחנן (שם) דמזרור דרבנן אסור בابت ישראל ובמוררת. אבל רב חדסא נקט דיש כה לחכמים להתריר במנזרות.

לא. ואף דזהה סוטה דרבנן (דמדאוריתא מותרת לו, שנשאת בטיעו).

לט. וכן דיק החקלא"מ (ד' י"ז) דמזרורי ר"ח מבואר דזהה ממור משום איסור סוטה, ואף לתוס' חילקו דזוקא הא קנסו ולעלומ גדר הקנס משום איסור סוטה. אבל הביב"ש (שם כז) חילך דאין ראייה מזרורי ר"ח.

מ. והתוס' חור מקמאי (לעיל טט) חילק לדזוקא סוטה שנשאת דרך נשואין הוה הولد ממור מדרבנן, אבל היכא דבא עליה

אר שוב היביא דבירושלמי מבואר שקסו אף במה שנפל לה, דידיינו בדורנויא". והביא דכ"מ מדברי הגמ' (לקמן צא), דהגם' מ"ק דפשיטה דمفսדת בתובת בנין דברין^{ל"}, ואף דעתיך בתובת בנין דברין הוה נדורניה^{ל"}. אך מה שהבנינה לו אי הוה בעין דינו בבלאות קימוט, ע' בסמו).

(ג) ולא פירות. פרש"י (לעיל פר). דאיינו משלם לה פירות נכסי מלוג שאבל^{ל"}. ואף דאיינו מתחייב בפרקונה, ומ"ה' הדין שלא יכול פירות. אפ"ה כין דאכל את הפירות דינם כתנאי בתובה, וקנוסו. וכ"ה בירושלמי (הר' בתוס' לעיל פה). ד"ה אלמנה) שאינה יכולה להחזיר את משם פירות שאבל.

והירושלמי א"י דה"מ מה שאכל קודם שבא בעלה, אבל היכא דאכל אח'ב צrisk להחזיר. שהרי אכלם שלא כדיין. (וכ"פ הש�"ע ז' נו).

(ד) ולא בלאות. פרש"י אפי' שחייבת בגדים (שעדין בעין) לא תוציא משם. והרש"א ה"ק דאפי' זונתה לא הפסידה בלאותיה קימין, והגמ' (בתובות קא). פ"י דכליה מי קנאוי. וב"ד הריב"ג. ועד"ז ה"ק לתוס' (לעיל פה) דדרך הגמ' לפреш שمفסדת בלאותיה הקימין.

והרש"א ביאר לדעת רשי' דהכא קנסו טפי אפי' בלאותיה קימין, טפי מזינתה במזיד, דלא שכיח בול' האי. תדע דבת לי מן המעשר, ואף דזינתה לא נפסלה, הכא קנסא (וכדאי' בגמ' צא).

ביאר שחבנינה לו כספים, וייחיד קרע בגדים. אבל החזו"א (בט"ט כת' דיחיד לאו דזוק. ואכמי'ל).

ל. והריטב"א הובא עד"ז נח' (הרמב"ן והרש"א) (בתובות נה: וה' בהה' אישות ט א) האם נדוריא הוה בכלל תנאי בתובה בכובותה למוכרת ומוחלת וועוברת על דת.

לא. והגמ' דוחה דס"ד דאף דקנסו לדיזה, לא קנסו לבניה.

לב. והמאירי (ההש"ד) דוחה דאף דמנה ומאתה הוה בכלל בתובת בנין דברין. זיין' דראית הרשב"א מוק' הגמ' דזהה פשטייא, וכן מאדייטריך בתובת בנין דברין ונדורניה. אבל הריטב"א הובא את הראייה מגוף המשנה).

לאג. והיו מה שהבעל ליקע, ונכנסו לשושתו. ואפי' הם בעין.

וכ"כ הגר"א (ז' קס) שצין דכ"פ הש�"ע (קגה ז') גבי ממאנת.

לד. והרש"א כת' (בשם בירושלמי) דהא דאי' דין מוציאין

מן פירות שאבל, ה"מ מה שאכל קודם שבא הראיתן.

לה. ע"ד הא דאי' באילונית. (ע' ב"מ טט). ועוד אפשר דהכא

תקנו אישות דרבנן לשני ודכין דנשאת ע"פ ב"ד), שהרי

הצרכו גט משני.

(ח) שם. דאפי' לאחר שתנתן הראשון גט הוא ממור מהשני. אבל במשנה (לקמן צב): א' דהיכא והבעל הראשון היה קיים ואח' מות, הولد הראשון יהיה בשעה בעוד בעל ח' ממור, ולוד אחרון אינו ממור. והרמב"ן ותוס' ח' מ' הביאו להדייה בדבריהם דלאחר שגירש הראשון הولد משניינו אינו ממור^ט. אבל Tos' (צב. ד"ה ואמרו זhub): כת' הדמשנה קאי מדאוריתא, הדאחרון אינו ממור מדאוריתא. אבל זהה ממור מדרבנן.

(ט) בא"ד מידי דהוה אראשון שעוזר מזור ממנו. דקנסו דולד מהראשון הזה ממור מדרבנן, ותוס' נקטו דהוה ממשום איסור סוטה (ובגן'ל), א"כ ה"ה הولد מהבעל כסוג.

ובפשותו כוונת התוס' דPsi'ל דהולד מראשון זהה ממור אף לאחר שגירש השני (ודלא כרמב"ם ושאר' הניל), ובזה תוס' דימוי ואפק הولد משני לאחר שגירש הראשון. (וקצת דוחק תוס' למdry מידן שאינו מפורש במשנה, ולא פירשו דבריהם מ"י).

אבל בש"ת מהרלב"ח (מב ד"ה אם נאמ', ציטו הט"ז הניל, ועוד'ז הביש' ר' כה) כת' דכוונת התוס' דכי היבי שהולד מראשון הזה ממור מדרבנן, אף הولد משני הזה ממור מדרבנן ובמקום שאינו ממור מדאוריתא, ודיק בן מלשון המשנה הولد ממור מהזה ומהזה, משמעו דהוה ממור בשווה.

(ט) לא זה וזה זכאי במציאותה וכו'. קנס זו הויה על בעל, ע' גמ' (לקמן צא). והגמ' (צ) פי' דחכמים רצו שייא איבה איבה. ותוס' (פט: ד"ה ביוון) דנו דמ"מ בעל ירושה, שאמאי פסיד ירושתה.

(יא) היהת בת ישראל נפלה מן הכהונה. פרשי' ממשוםazonה, ואף מדאוריתא פטולה, דהא אפי' נאנסה

דעשהו באשת איש מן השני מדרבניהם^{טט'}. אבל לאחר שגירשה השני אסורה רק מדין סוטה ואו משום מיחוי כמחזר גירושתו משנשאתה, והולד כשר.

(ז) תוד'ה הولد. אר"י דאפי' לאחר שתנתן הראשון גט^{טט'} הוא ממור מן השני וכו'. והוא ממור מדרבנן משום איסור סוטה (וקנסו דהוה ממור אף משני'). אבל התוס' חד מקפאי והרמב"ן חלקו דלאחר שהראשון גירש או מות הولدبشر, דל"ש צד ממורות.

(טט') (ד ט) האריך תוס' והרמב"ם נה' לשיטם בגדר הממורות, לדעתה תוס' החמירו מחייב איסור סוטה דהוה ממור, בין לבעל ובין לבועל. ואילו לדעת הרמב"ם הזה ממור ממשום אשת איש, ותקנו רבנן שתחשב אשתו של שני איסור על הראשון כל זמן שלא קיבלה גט. וכן הביא הגרא' (וי' קעא) מהירושלמי. ולכואורה דעת התוס' דלא תקנו אישות מהשני בכל. ואף דתקנו גט ממשום הרואים).

ופוסקים (טט' ז ט, הג' פרישה שם יט, חלק' מ ז ז ויז' קב, גרא' ז קעא) החק' בזה סתריה בדבורי השו"ע, דגבוי ולוד מהשני השו"ע (ז נו) פסק בדברי התוס' (והרא' ש והטור) וכך לאחר שגירש השני הזה ממור מדרבנן, ואף דהשו"ע (בස"ד שם ודר ט) פסק בדברי הרמב"ם דהולד מהראשון הזה ממור רק קודם שתנתן השני גט. והב"ח תי' דגבוי שני גזרו טפי' שייא ממור מדרבנן, בין דקדום שגירש הזה ממור דאוריתא (נחתית דרגא), ועוד'ז כת' המרלב"ח (מב). ומש"ה מהני גט לענין שהולד מראשון לא יהא ממור. אבל לא מהני גט (מראשון) לענין ולד משני. והט' ז חלק דאין לחלק בהה^{טט'}, ונשאר בתימה בדברי השו"ע.

לבועל, לומר דולד מבועל הזה ממור טפי' מבועל, ומשמעות המשנה דשווין הם. וכן הגרא' (טט') כת' דבריהם ושל מהרלב"ח והב"ש אין לחם קיום, ונופלים עצמאים.

פ"ד. והרמב"ן הביא עד מהות ספקתא דאם קיים היה ואח' במת' ולחوت בחוי בעלה ממורים, ולאחר מיתת בעלה בשרים. ותוס' צ'ל דקיים מדאוריתא. א"נ שלא נתרבר שהיה קיים, אלא שער מעיד כן.

מה. והרמב"ן תי' דהיה פשוט לתוס' מסברא דל' גט של המשנה כלל, שלא תקנו גט אלא ממשום חדש. א"כ הא דאי' במשנה והולד ממור מראשון אין לחלק בהה כל'.

דרך גנות הولد רבעא (טט') אמר וולד בשוה. והביא דהולד ממור מדרבנן ממשום גורה שיאמרו גרש זה, ע' לקמן פח'ן: ושב' כת' ויל' ודהוה ו'מן' דדוקא היכא שנשאת לשני ע' פ' ב"ז. ועי' "ששהאריך".

מא. וכ"כ הרמב"ן (הגיל) דמשגרש שני אין הولد ממור מראשון, אבל תקנת הכלים אסמכהAMILI דטעמי. מב. וזה לאחר שמת הראשון.

mag. דכין דמנגי גט דשני ואף שאינה אשתו כל' שהולד לא יהא ממור, ב"ש דידני גט גמור דראשון להצלל שלא יהא ממור אח' ב', ומ"ל דיהא ממור מדרבנן.ומי הפריד בין בעל

בבב"ד. כיוון שתוליה דידיניא שם עשתה כמו שהזרו פטורה.

וכפשו משמעו דבר ייחיד שתוליה עצמו בהוראת ב"י בעלמא אינו חייב קרבן חטאת. אבל החלק "מ' (שווית הר' יי' עוז) נקט ודוקא התוליה ב"י הגדל ופטור. אבל ב"י דעלמא אינו פוטר מקרבנן. אלא כדיishi אופן דהוה ע"פ הוראת ב"י הגדל ופטור מקרבנן. ועוד ע' ל�מן צב.).

טו) שם. ע"פ ב"י. ד. השו"ע (ז לט) בת' דהנשאת ע"פ עד א' לא תנסה אלא ברשות ב"י. וזה רמ"א בכת' הביא דהינו ג' דיןין כשרים, שהרי יניתן לא קרובים ולז' או לעדרים.

זההשו"ע כת' דהיכא דנשאת בלא ב"ד י"א שלא תצאן.

והחקלק"מ (שם עה) האריך דלא ציריך דין בי"ד להתיירנה. זהא עד מפי עד כשר בעודות אשה. וההגביה"ש (שם קכבר, והגרא"א שם קללא) דחו דעתך לקבלת עדות בבי"ד, וככדי' (לקמן קכבר): דעתיך דורישה וחיקורה, ואף דההקלו משום עיגונא بعد מפי עד, אין דנים אפשר ממשאי אפשר. וזהן בעה עיגונא ללבאל לפני בי"ד להתיירנה.

והח'ו"א (כו ח) כת' דהיכא דיש בעדים ל"ע ב"ד, וכת' לדמ' בואר בפסקים דמדיניא היתר האשה הו הוראה ולטסי חד בטעמאות וטהרות, ואף בהכברעת שיקול הזרעת, ולא הו גדר 'משפט' [בדרין] ממוניות. אלא וזה היכא שניתרת بعد א' תי'קנו שתנשא ע"פ ב"ד.

גא. דעilihם נאמר קרבן העלם דבר, כדדרשין בטו"ב עדת ישראל עדה המיחdet בישראל זו סנהדרי גדורלה.

גָּבֵן: וְהַחֲנוּ אֶל חָלֵק עַד הַחֲלֵקִים בָּוֹהַ.

ונג. ולא הקילו בה דעד נעשה דין, אף דזהה דרבנן. ונדר. והב' הביא כן משות' הרץ (מו) דבעודות אשה א"צ שיעמיד העד בבי"ד, ואוק עדותן חוץ לבי"ד בין שהאשה עשתה מעשה עפ' אמר' דזהה ברuri, אין מוקם של עד מהמכחיש במקומן תרי. וב' המאירי (לעמן צב) דבדיעבד

נוגה – ורונה לשלאר הוראה אחים והיה
עמדו בפני ב' י"ד אין עדותן כלום.

נפסלה לכבודה. כדאי' (לעיל לה. וננו). אך לחוד לישנא
(לעיל וננו) דנאנסה לא הוה זונה.

יב) ר"ש י"ד מ"ה מן המערש. משומן קנסא (בדלקמן צ.א.), וכן תרומה דרבנן. משמעו דהא דאסורה בתרומה (אפי' תרומה דרבנן) הוה משומן קנס.
והאהדרוניים (ערול"ב ועוד) תמחזו דאפי' אשת איש נאנסה נפללה מדאוריתא מתרומה, [ולכארה אף תרומה דרבנן]¹². ובפושטו מבואר מדברי רשי' דאיתש איש שנאנסה פטולה לינשא לכהן, אבל אינה נאסרת בתרומה מדאוריתא¹³.etz"ע דבגמי' (לעיל לה). מפורש דאיתש איש שנאנסה פטולה תרומותם דבר נושא מ"ב.

יג) ואם ניסת שלא ברשות מותרת לחוזר לו וכו'.
פרש"י באו ב' עדים (וכדאי' בגם') וניסת
מעצמה, שלא הייתה צריכה להיות בי"ד. בפשוטו
משמע דרשאית לינשא כמשמעות המהדרים, וא"י' צ
שיתקבל עדותם בבי"ד'ם. וכן דיק בס' ברית
אברהם (אה"ע ס', ה') בחוץ חיים ז' במאח' בהנו), אך
כת' דיש לדוחות דלעולם ציריך ג' לקבלת העדות,
אללא בעין' רשות בית דין לינשא.

יד) ניסת ע"פ ב"ד תצא ופטורה מהקרבן. פרש"י
 דיחיד שעשה בהוראה ב"ד פטור. כדרנן
 (הוריות ב). דהארו ב"ד, והלך יחיד ועשה ע"פ פטור,
 מפנוי שולחה בב"ד. ובגמ' (שם ב:) נח' בזה התנאים.²
 ותוס' (הוריות ב) כת' דהארו ב"ד דהtram הוה
 סנדירין גודלה³, אבל בסוגין קאי בכל ב"ד, שבכל

מו. והערול'ג כת' דהוה דברור בפנ'ע, ד"ה מן התרומה, תרומה דרבנן וכבדאי' בגמ'আ, ולא הוה ממשום גבס.

בז"ה. בדין דלא הויה דר' אצלה מעירא ומוש"ה לא ליפי' מקרא ד'איש ו/or, וכ' ברש"י (עליל יט) והגבעה לה'זיבי בריתות אישת אה שלא בעמוקו יבום נסכלת לכחונה אבל אובלת בתחרומה דבי נשא. וכ' ה"י מרש"י (עליל סח). אך ריש"י (שה)

מה. אך ייל דתלי' במח' אמרוראים (לעילנו).
מט. ויבולה לטעון טענה בריה על פיהם, אף שלא נתקבלה

ג. וקיל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב קרבן. וע"ע לקפן אמר

ול"ע לחשוש למיעוט. ואף דעתברר שהיה מההמיעוט, היהירות לא היה ע"פ טעות.

והאחרונים תמהו מ"ש דעתברר שהיה טעות, מההדיין היה לה לסמוך ע"ד העדרים^ט. ואמאי לא הוה אונס^{טט}. ומובואר מדברי הנוב"ד פטור אונס' הוות וודקא היכא דהסיבה עדין קיימת^{טט}. אבל הכא לאחר שעתברר שהוא זכי וודקה, ע"ז לא נחשב אונס למפרען.

(ו) **מכל"ל דרישא ברשות ב"ד ובע"א.** והגמ' (בריתות יא:) וזה ברשב"א וריטב"א ונמווק^{טט}) הביאה ממתרני' דין דקרי לחדר בלשון 'אמרו לו'.

ומ"מ צ"ב' אמא נקט לשון ריבים, וכואנו אמרו לה. והתו"ט כת' דיל' דבא לרמז באופן שהאמירה ע"י רבים, כגון עד מפי עד, ואפי' וכי תנשא^{טט} (בדתנן לקמן הקבר, הו' בסמוך). ואורחיה דתנא לאשמעין בקיור לדבר המפורש בסמוך^א.

(ח) **תוד"ה מב"ט.** למאי דס"ד השתה דע"א מהימן מודאויתא, הא דקרי לה ברשות ב"ד וכו' וצירכה לשאל לב"ד להתייר וכו'. ועד"ז ה' הרשב"א דאי'

ג' (ברא'ו), וע' קוב"ש (ב' ק"ר ד"ס ז) שהאריך האם הכרעת ב"ד האחרון מהני מכאן ולהבא או למפרען).

ט. ווי' **שמעאל** תי' דרוב הזה הכרעה של בירור ע"פ סברא, ומההדיין יש לה לסמוך על סברא זו. אבל עדות הוות גוזיה^{טט}, ומהסביר לא היה לה לסמוך על העדרים.

טא. ואפשר דלא נחשב אונס על גוף המעשה, שאינה ח比亚 לנשא. אלא דיש פטור אונס נוסף במיל שעה ע"פ דין הכרעות של התורה. ובזה בענין סבביה תהא קיימת).

טט. ובשיעורי ר' **שמעאל** (לעיל לה) הביא דברי הנוב"ד דאף לאחר שעתברר שהיא אינה מחרוב, מ"מ לא נסתה עירך הרוב.

טטג. אך עוד יה"ק דCBSABA עדים לפניו, מלבד הדין לעשות ע"פ עדות, נאמר חזקת בשרותה העדרים כשרים. וכן דהוא אונס שטמך על חזקה. ווסיבת החזקה עדין קיימת).

טטט. והרש"ש כת' עוד (עד"ז) כגון שיש כאן ב' עדים, א' אומר מות וא' אמר נהרג, דיש ראשונים (וציין למש"כ התומים ל ד) דסל דאיינו מערוף להחשב ב' עדים. ואפק'ה נשאת ע"פ כל עד מתוכם, שדרי ממי'ג אינו זה. ווי' בסוגיה לקמן קיה, ובשרע' ז ע"פ. א' כי' עדים שהוכיחו בבדיקות, דCBSARIM בדיי' מומנות (כדי' סנהדרין ל'). וכשים אף בעדות אשה, דקיל' (לקמן קבב) דהוה כדיני' מומנות. וכתי' דמי' צריכה היהר ב"ד, דהוה קולא שהתקלו החברים דדי' אי"צ דו"ה. ועשאו דינא דasha ג' כדי' מ' לענין זה.

אך כת' ומיהו י"ל דברשות ב"ד הינו ב"ד (וחקדמו) שתקנו להנשא בע"א, ובזה קרווי תולה בבי"ד.

טט) לא נסתה ע"פ ב"ד תצא וחיבת קרבן. פרשי' דשוגגת היא, ואין זה אונס. דאבי עלי לאאמתוני. והאחרונים תמהו דכתיב ע"פ שנים עדים יקום דבר, ורשאית לסמוך על דבריהם. וא"ע לחשוש שהעדים שקרניים, ואמאי הו' ללהמתין. והק' מ"ש ממש"כ תוס' (לעיל לה: ד"ה ונמצאת) דהיכא דסמרק על הכרעת רוב איןו חייב קרבן, דדרשי' פרט לאונס.

והקר"א (לקמן צא:) הוכיח מכאן דافق דהוה אונס גמור חיבת קרבן^{טט}. ודוקא היכא דעתה בדבר מצועה פטורה מקרבן^{טט}. אך צ"ע דרש"י כת' הטעם דאבי עלי לאmittoni^{טט}.

והנוב"י (יו"ד ת צו) חוליק דהיכא דנסחת ע"פ עדים, ואח"כ נתרבר שההיתר הייתה בטoute חיבת חטא. שהרי באמת העדרות שקר, והעדים הטעו אותן. וטעות דינו כשוגג^{טט}. משא"כ היכא דסומכת על דין רוב, אין כאן שם טעות. שהთורה אמרה אחרי רבים להטוט,

נו. וכיין דעשה המעשה מרווח, אלא שטמך על העדר שחותחיה מותרת. ולא דמי להיכא דכפו נכרים, דהוה אונס בגוף המעשה).

טטנו. ובאיaro דתוטס (לה) אייררי לענין ביום דהוה טעה בדבר מצועה.

טטט. והנוב"י הביא צד דכונת התוס' מושום דוריזין מקידמין לממצאות ומוש"ה אינו רשאי להמתין. אך דחה דלא משמען כן בתוס'.

טטטט. והשולאל (בשות' נוב"ז הי' בסמוך) תי' אף שמותרת להנשא ואי"ע ללהמתין ולמידיק בתר שני עדים, מ"מ אם היהת רוצה לאאמתוני ולמידיק לא מיזו בידה חכמים, ולבן מקרי שוגגת ולא אונסה. משא"כ אשה שלא בשעת וסתה מיזו בידה חכמים מלבדו, שאמורוadam תבזוק לו נוקפו ופוש. ושפיר מיקרי אונס. והנוב"י הסכים לדברי, אך ה' בדברי התוס' (לה).

טטטטט. והנוב"י ביאר עפ"ז הא דافق מי שעשה ע"פ הוראת ב"ד חייב קרבן ולמ"ד יheid שעשה בהוראות חיבת, ואף שהווא אונס, שורי כתיב ע"פ והتورה אשר יירק. מ"מ אונס זה ע"פ טעות בא שחייב דטעו בהוראה, ולכך מחייב שגגה.

(ובגמ' יומא פ) א' דافق מי שאכל חלב והב"ד הכריעו דהוה פחות מחייב, ואח"כ באו ב"ד אחר וקבע שהשיעור קטן יותר מהתחייב קרבן. ואף דבשעה שאכלו הוה פחות מחייב. אך הגמ' דוחה לדלא שב מדיעתו. וויש לדוחה דהותם מ"מ' זה הוא החci' שיעור, ולא הוה דבר המותר לתחילת.

המותר, ולא הוה נגר חוקה. דלא אמרוי' איתחוך התירא ודרוהה שלילה). וא"כ לבאורה ל"ש חוקה דעתינו קרבן.

כא) דתנייא או הודיע אליי טה וכבר. הריטב"א ביאר מודכתיב רחמנא 'אלוי' ש"מ דבעי שיהא נודע אליו, ושיהא לבו סומך לדבר. ומזכטיב לשון 'או הודיע' ולא כתיב או ידע, שמעי' מיהא דכל שאינו מכחיש חשיבא כדיעה אליו.

והrittenב"א ביאר [דס"ד] דאף ע"א כי לא מכחיש רבינו רחמנא שיחשב בידעה, כיון דנאמן באיסורין. (והגמ' דרוהה דמנהני משום הוראותנו).

כב) אלא או חד, וכי לא קא מכחיש מהימן וכו' דילמא משום דקא שתיק ושתיקה בהודאה. וס"ד דע"א נאמן בשאיינו יודע, וא"ה נאמן להכחיש. וליפ"פ דרוהה כמו עד ע"א בהכחשה, אבל תוס' (בריתות יא) בת' דפשיטה עד ע"א אינו נאמן דכתיב לא יקום ע"א באיש, וכל הנידון בשאומר אני יודע.

כג) דילמא משום דקא שתיק, ושתיקה בהודאה דטמיא טה וכו'. בפשותו משמעו דרוהה הודהה ממש, ולא תלי בעדות העד. אבל תוס' (פת. ד"ה דשתיקה בת' דלעולם זהה משום נאמנות העד, אלא לאו הודהה ממש.

וזה מרדכי (קידושין תקכט בשם ר'ית) ביאר דעתו מא דשתיקה בהודאה דטמיא, משום דכין דשתיק נראה לו הדבר אמרת וידע רגלים לדבר. ומשמעו דע"ז מהני עדות העד, בתורת עדות ע".

כד) תע"ד דקטני סיפא אמרו לו ב' וכו' אלא או משום דאיישתיק, ושתיקה בהודאה. בפשותו מבואר דבר' עדים אינם נאמנים כלל לענין קרבן. אבל תוס' (ד"ה ומה) פי' דכוונות הגמ' דבעינן הוראותו שנרע שהיה שוגג. (וצ"ב, ע' קוביה"ע סז ב').

חקרו בגדיר ולא שיודיעוcho אחרים, האם הוה חסרון בנאמנות העדים. או דגלי קרא דקרבן תלי בידיעתו, וע"פ הורעת עדים איינו יודע.

סת. ועד"ז א"י (קיד"סח) דלאבי עד ע' שאמר לו אבלת חלב והוא שותק חייב קרבן. ע. וא"ה בסוגין לא לפ"י מיניה עד ע' באיסורין, דשאני הכא דהבעלים שותק.

עד א' נאמן מדאוריתא מ"ש עד א' שצרכיה לישאל לב"ד, ובב' עדים אי"צ ליטול רשות. הא תרויזה דאוריתא, והאמינה תורה עד א' כתרי. ומ"ש דבע"א הצוא מהראשון, ובב' עדים לא אמרוי' כן. והrittenb"א בת' דאפק'ה מפני שאין שוואין שלה בדבר ברור למגמי החמירו עליה בדברים אלו.

יט) אלמא ע"א נאמן וכו' ותנן נמי עד א' אומר אכלת הלהב וכו' אלמא ע"א מהימן מדאוריתא מנ"ל וכו'. Tos' (ד"ה מכלל) מבואר דס"ד דמותני ע"א להתריר אשה, וכמו שנאמן באיסורין. וכן מבואר מדברי רש"י (פת. ד"ה אי נימא) דנידון הסוגיה ללימודו ע"א להתריר אשה מע"א באיסורין דעלמא. אבל הרשב"א בת' דלא קאי השטא אמרתני (דהכא ולקמן קבוע). דודאי ל"מ מדאוריתא, דהא אין דבר שבערוה פחות מוב'. אלא קאי אמרתני דאכלת חלב (בריתות יא).

וחרשב"א וrittenb"א ביארו דכוונות הגמ' דחכמים הקילו בעדות אשה, וס"ד דהסמייבו עד א' עדות אשה על דין ע"א באיסורין. דמשום עיגונא עשוואה בשאר איסורין זולא דנו בדבר שבעורה א"כ מעאננו דנאמן בשאר איסורין, אף איתחוך איסורא טה. ומסקנת ר' זירא דלא הסמייבו על דין ע"א דאיסורין טה.

כ) שם. אלמא ע"א נאמן, מדאוריתא מנ"ל וכו' הקובוה"ע (סז א) ביאר דקו' הגמ' מנ"ל עד א' נאמן היכא דאייתחוך איסורא, וע"פ הגמ' (בسمור). ומש"ה לא הביאו דרשא דוספרה לה (ע' תוס' פת. ד"ה ברי) טה.

וחקובה"ע ביאר דאף עד א' שאכל חלב הגברא עומוד בחזקת פטור מקרבן, והעד מחייב קרבן. אך חק דלדעת הרמב"ז וrittenb"א (קידושין סה) דעת ע"א נאמן לאסור את

טה. דדיו להקל באיסור אשת איש ולעשותו בשאר איסוריה המוחזקי' במותן. ובcoli' האי לא הי מקילין בדבר שבעורה ואיתחוך להאמין לעדר.

טו. וע"ע קוב"ש (כחוות נט, דור פה).

טז. אך אף'ל דהתחלת הגמ' לא חילקה בזה, ורק בהמשך הגמ' חילקו בין איתחוך. סח. והאחרונים (ברכ"ש ב"מ ה, שע' ר' ב"ב, ר' אל מלין א פב

מקרי ידיעה. וכ"כ החזו"א (נת' יד) ^{טז}:

(ז) שם. השיטמו"ק (שם ג' בהשמה) ה'ק' דבסוגין (לעיל) יופיע 'או הודיע אליו' על עד א', ואילו בגם' (שם) ללישנא לדודם נאמן על עצמו דרשי' לה אב' עדים. ותי' דסוגין קאי כדייך ליישנא, והוה ממשום מתרצין דיבוריה.

אבל לדברי הרמב"ן וריטב"א (הנ"ל, וכן הראשונים קידור' סה) דרשי' 'או הודיע אליו' בין بعد א' וכשאינו ידוע ובדין בב' עדים (בשם בחיש).

(ח) שם. בח"י בדור שור (באז) נסתפק היכא דב' עדים מעמידים על דבר שהוא אסור ואחד יודע בגיןו שהדבר מותר ע"ז, האם מותר לו לאוכלו בעיניעא ע"ז. דאך דפשיטה דבפרהטייא אסור וב"ד מעוזין להפרשו מלאכול, אבל בעיניעא יתכן שומרה. ותלה בנידון (בריתות שם) האם אדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים, והביא דרב יוסף (בריתות יב): אמר דקאי בגין לעצמו.

וכת' דמסתבר دقין DIDOU דבר ברור לא ישוב מפני כל. אך אין دقין דבפרהטייא אסור, אף בחדרי חדרים אסור [וע"ד הא דא"ה שבת סד: וכ"מ]. וכת' שאין להתריר ב"א לצורך גדול.

(ט) תוד"ה ר' מאיר. ול"ד לשאר חיבי חטאות דניח"ל בכפרה, ולא בעי משכוני וכו'. דהא דחיבי חטאות אין ממשכנן ממש דאמר' דודאי יביא משום כפרא ע"ז (אף דעכשו רואים שמתעצל). וכ"כ Tos' (ר'יה 1) דהיכא דכבר עבר בבל לאחר ממשכנן.

עה. ועד"ז דין הבדור שור (חו' ברע"א י"ד א יט) בדבר שיש עדים שהוא מותר והוא אמר שאסור, ושיויא אנפשיה חתיכה דאסורה, והוא יודיע בעצמו שהוא מותר, האם יהא רשאי לאכול בגין עצמו. אך לעצם דושיא אנפשיה זהה גדר נדר ודאי אסור. וע' מש"כ בש"ת הרמא"ב (ב) ובת"ז י"ד קפה ב).

עו. וכ"כ החותות יאיר (טו ד"ה האמננו) ע"פ מעשה דזכירה בן הקצב (במשנה כתובות כט) שידע בבירור שאשתו טהורה, ואפ"ה אמרו דאיינו נאמן ע"פ עצמה. וההוו"י ביאר דאסרו בחדרי חדרים גיורהatsu פרהטייא. ויש אהරוניים שדרשו דהחתם באלו להתריר דרך אישות, ונחשב פרהטייא. ועוד יש שדרשו דגדר התקנה שחומרו בשבייה, שמוטל על ב"ד להפרשים ולא תל' בדרידיה. וע"ה חוו"ד (קפה ב).

עד. וכ"כ לשון הגמ' (ב'ק מ) דמיוחר חמיר עילiosa ולא בעי משכוניה.

כה) דקתני סיפא אמרו לו ב' אכלת חלב, והוא אומר לא אכלתי פטור וכו' מה אם ירצה לומר מזיד הייתי. פרשי' הילכ'r اي אמר נמי לא אכלתי נאמן. משמעו דנאמן ממשום מיגע^{טז}. אבל Tos' (פת. ד"ה) ומה, ב"מ ג', וכבריתות שם) פ' דמתרצין דיבוריה דהיה מזיד.

ובגם' (בריתות יב.) יש ב' לשונות האם סברת רבנן משום מיגע דמוני הייתי (ובנ"ל), או דרבנן ס'ל' דאדם נאמן על עצמו [אפי' נגד עדים], והшибו האם ירצה לומר מזיד] לבררי ר' מאיר.

(ו) שם. האחרונים הביאו מדברי התוס' דdone דבסוגין קאי למ"ד דמתרצין דיבוריה. ובאיaro דליישנא דסבירת רבנן דאדם נאמן על עצמו יותר מכך' עדים, ה"מ בשמעיד על עצמו. אבל היכא דשותק, העדים נאמנים [וכ"כ השיטמו"ק בריתות יב. אותן ג]. ואף בלא שתיקה בהודאה.

אבל הרמב"ן (בסוגין) בת' דסוגין במ"ד אדם נאמן על עצמו. דאיינו מתחייב קרben כלל ע"פ עדים אלא ע"פ הוראת עצמו. והרמב"ן ביאר דרב' עדים שמעידים אמר' 'דכל גזין שאינו מכחיש הזה במודחה לדבריהם [וע' לעיל דהריטב"א דרש לה מקרה]' והקובוה"ע (סג ב, סו ג) ביאר دقין דיש לו למסוך על דברי העדים, מש"ה כל זמן שאינו מכחיש הזה במודחה לדבריהם ^{ע"ז}.

והקובוה"ע (סג ב) ביאר [למסקנא] דעת א' לא מקרי ידיעה, אפי' במקום שהוא נאמן. ודוקא בשנודע ע"פ ב'

עה. והתוס' ה'ק' דל"מ מיגע במקומות עדים.

וב' המKENה (קידושין טה) דהיכא דב' עדים מעמידים, זהה באילו מעמידים שהוא יודע שעוביל. וקרין ביה 'חוודע'. עג. והחزو"א ביאר דרב' עדים עכשו יודע ע"פ העדים. ואפי' שאמר שאיתו מאמיין, הדעת עדים חשיב דרישה גמורה. אבל ע"א אף היכא דהחותרה האmittהו, היינו דהחותרה צוותה להתנהג באיסוריין ע"פ ע"א, אבל לא נחשב ידיעה לעני' שתיקה.

עד. ויודע שהעדים שקרים או שטעו. והבדור שור העלה צד דיש לו להலות שהוא טהרה, אך הביא דהרמב"ם (סוכה' ח ג) בת' גובי ביאא שקרן הא לממה זה דומה לעדרים שעוזו. לאדם על דבר שראה בעיניו שאינו כמו שראה, שאינו שומע להם אלא יודע בודאי שכן עדי שקר ולא צריך לתלות שטועה).

(גלוין) כת' דאין ראייה מנדזה לבעה, דשאני הtam שעצמה משמשת. אלא יש ראייה מנדזה שנגעה בטהרות, דלבל דבר האמינה תורה.

וهرמבר"ז (כת' הא') כת' עד"ז דשאני נדה⁷ שנאמנת על עצמה, ורומנה הימינה מאחר שהוא מעשה של עצמה.⁸ ומtower שנאמנת על עצמה נאמנת לבעה.

לו) בא"ד וארא"ז נדה נדי שעבשיו ראתה, מכ"ט לא איתחווק איסורה שתראה ליעומם. ותוס' (גיטין ב': סוד"ה עד הא') פי' דאיינה בחוקת שתאה רואה כל שעה, ובשבוערו ז' טהורה ממיילא ולא איתחווק איסורה, וגם בידיה לטבול.

וهرמבר"ז ה'ק' שמא אין בידה לתיקן עבשו. ותי' (תי' ב') דلطבילה קיימת, ואע"פ שהוים נדה לאחר פוסקת ומונה וטובלת. אבל אשת איש שמא לא תצא מאיסורה לעולם. (משמע דאיילו עומדת ליצאת מאיסורה ע"א נאמן שהגי' זמנה לצאת).

לה) מי דמי הtam לא איתחווק איסורה וכו'. פרשי"ז בההיא חתיכה. הריטב"א ונמווק"ז דדי'קו דודוק איתחווק חתיכה זו אסור. אבל היכא דזהווק טריפה בבית המקולץ, עד א' נאמן על חתיכה זו שהיא כשרה!.

לו) הכא איתחווק איסורה וכו'. והגמ' דנה מנל' דעד א' נאמן כנגד איתחווק איסורה. והמקשן (בסמוך) הביא עד' א' נאמן על טבל וכדו'. והגמ' דזהה דיל' דזהה ממשום בידו.

והאחרונים דנו לצער דעת' א' ל"מ היכא דאיתחווק איסורה, אי היה מושם חותק איסורה, דזהה דמיוקרא עדיפא מעוזות העדר.⁹ אך יש שדיקין ולא הזוכר 'זוקה/

ותוס' (בריתות יב). כת' (להיפך) דהא דין ממשבנן' כשם אמר דלא ניח'ל בכפרה זההו סברא דין ממשבנן' למי שאינו רוצה כפרה. אבל הכא ניחא לה' בכפרה, אלא שהוא סבור להיות פטור, מש"ה ממשבנן' אותו.

אבל מדברי הרמבר"ז (ב"מ ג: מוכות ב), מבואר דאף כופין כלל דזהה עסק האדם עם עצמו, אף לא ניח'ל להביא קרבן אין ממשבנן' אותו ע"ז.

דף פח.

לו) TOD"הותה אם. השתה נמי ה'ק לא אכלת שוגג אלא מזיד. וכ"ב Tos' ב"מ דכובנות הגמ' (שם, לישנא דמיגו) דמתרכין דיבוריה. והתו"ז (שם יב), ה'ק' ונישיליה אם היה דעתו לך. ויל' דרי' מאיר מהיבב אף' הדר אמר שאכל מזיד, כיון שלא אמר לך באותה שעה.

לא) בא"ד מספק"ל ל"ז' וכו' או שמא נאמן דהא לא מחייב לערדים بما שהוא לא אכלה שוגג וכו'. Tos' נסתפקו האם מחלוקתם דבריו להיות נאמן נגד העד. או בן דוחוקש לא איכפ' לישיב דבריו.

עד א' באיסורין

לב) לא סברא היא מידי דזהה אהתיכח ספק שי' חלב וכו'. פרשי"ז דהא ודאי פשוט"ל¹⁰ סמיכין וכו' דאל'ה אין לך אדם יוכל Marshal חבירו וכו'. ועד"ז כת' רשי' (גיטין ב). ורש"י (חולין ז) כת' דכל היחיד האמינו תורה וובהת מבקיר, ואכל' כהנים על ידו. וע' Tos' (ד"ה בר').

לו) TOD"ה בר' ל. י"מ דגמרי (זה דעת' א נאמן באיסוריין¹¹) מנדזה וכו'. והשיטמ"ק (בשיטת הקדמוניים, בשם

כמו היכא דלא איתחווק איסורה). ה. ויל' א' כוונתו מושם שיש לה נאמנות על הגוף של עצמה, אך ממשמע מדבריו דנאמנת על האיסור של עצמה, וכשיטמ"ק, ולבעה במיגו.

ו. (וע"ע ריטב"א קידושין טה): אף דזהווק איסור במקומות זה, כיוון דבחתיכה עצמה לא אתחווק איסורה. וכן הוא מעשין בכל יום ועל כל' במקולץ שיש שם נבלה לא יקנה שם בשאר אלא בעדרים. ז. והפנ"י (קדוט' טה, ורעד' א כת' יג) דנו דרובה וחזקה רובא

ע'ח. אמנים ברמבר"ז (מלחמות ב'ק לה, יה: ברה"ר) מבואר דיש אופנים דמשבנין על קרבענות. א. והריטב"א כת' דמושכל ראשון חיזא, ומש"ה לא פריך הייא גופא מנל' וכקרו' הגמ' בסמוך).

ב. והתו"ז תמה על דבריו, דיזהר במה שייכבל. ג. בל' איתחווק איסורה. ד. ואין ללמד מנדזה לשאר איסורין. אבל Tos' (גיטין ט) כת' דילפ' דעת' א נאמן (בלא איתחווק איסורה) מנדזה. ונודה ההו

dredgor הדריך שהעדר מעדיד לאין כאן דבר שבערוה²³.
 והאהחרונים (קובה"ע סז יא) כת' דעפ"ז ע"א אינו
 נאמן כלל בדבר שבערוה, אלא דכה"ג לא חשב
 דבר שבערוה²⁴.

לה) שם. ולדברי הרש"א וריטב"א (הנ"ל) כוונת
הגמ' דוד א' נאמן באיסורין בה"ג, ומ"ה
הקלילו בגין משום עיגוננו. והגמ' מכך דאיתחזוק
איסורא, ומ"ה בה"ג ע"א אינו נאמן. וכן כתם דבר
שבערורה לאו דוקא.

לט) אלה חתיכה דודאי חילך וכו' חתום אפי' אותו כי מהא לא מהימני. דמי שידוע בבירור אינו מאמין לדברי העדים. וע' מש' (בסוף העמ').

מ) א' דידיה, משום דבריו לתקנו. ועד א' נאמן אף
במקום דעתחוך איסורה. ובפושטו זהה מטעם
מיון. והרא"ש (גיטין ה יג והמרדכי כאן עד) הק'
דיש אופנים דאיינו רוצעה לעשות כן, דהமעד
שננטמאו טהורתו, אם יטמאו צריך לשלם. וכן
ככפרות חבירו ולמד דתורם משלו על של חבירו
ל'צ' דעתה, אותו בשופטני עסק' שיעשר משלו על
של חבירו.

זהו איל וברשותו הוא הרי זה כשלו.

באסירון. (ודלא כתוס' שם דלא סמיכין אידיובייריהו).
 ג' וההורה"ן (גיטין סד. ל. בדה"ר) חילק 'ואוי יש צד איסטור מודינא' עד
 א' אינו נאמן, דוחה דבר שבעורה ואינו פהות משנים, ע"ג א' יפה
 לדלא איתחיק איסורא, וזהביא ראייה דעד א' אינו נאמן אף
 לאלטטור (קדום סה; ובניל), באשתך דעתה. (ודברי הרמב"ן כתרי
 ששתונו בוגזין).

האהרונים הביאו עוד מדברי הר"ן (קדושון סג. ב' בדחה) ר' כהנאינו יודע למי קידש נאמן ע"א, ואע"פ שאין דבר שבורה פחתת מכ' והם הוא להוציאה מזוקחת אבל זה שמנמיה בזוקחת אלא שאנו שתקשה לנו. משמע דעד א' נאמן בדבר שבורה להחיקון אחזקתו. ור' א' הק' DSTOR לדרבררי הר' ז' וה' (וע"ש ייחד בלב ר' ב' שלמה גוטש).⁽²⁾

לוב. ולא דמי לממון ש"מ בעי הכרעה האם הוא ממון שלו
או אחריו

ג. וליד לגדר עד א' נאמן באיסוריין היבא דלא איתחוך איסוריין, דנאמן בגוף האיסויו, כיון דאיין חזקה. אבל בדרכו שבערעה ע"א אין נאמן כלל.

אל' משום שהחזוק איסור. ולא תלי בגדרי חזקה
המעיקרה (וע"ע ח' ר' שלמה ריש גיטין וקח' שם).
והגפנ' (חולין ב. וכקיד' סד., והוא 'בנובי' ק לא, ופתחת'
כך יב, וע' ש'ות רע"א ק כד) כת' דעד א' נאמן
בחזקה באיתרעו. ובשו'ת זברון יוסף (יוז' י' כת'
דבחזקה העשויה להשתנוות, אף לדامر'י' חזקה, מ"מ עד
א' נאמן בגד חזקה זו. דאיתרעו החזקה? :

לו). ש. הכא איתחוך איסורא דאית' איש, ואין דבר שבעורה פחות מ' וכו'. (וועד"ז אי' בגמ' גיטין בע). הרמב"ן כת' דוחה ב' קשותו^ט, חדא דעתחוך איסורה. ועוד דוחה דבר שבעורה, וע"א אינו נאמן בדבר שבעורה^{טט} אף בל' הווחוך איסורה^{טט}. והרמב"ן ביאר דהמשך דברי הגמ' קאי על הטעם הראשון, ודעד א' יהא נאמן באיסוריין אף באיתחוך איסורה, ובכך התרוס' ר'ה מיד' דוחה^{טטט}.

אבל מדברי התוס' (ד"ה מיד', וכן בגיטין ב:) מבואר
דדבר שבערוה' אינו קושיה בפנ"ע, ודוקא משום
באיחסונג איטורא ה' בכהה ברך שערווה

והזהירות'ק (ב) ורע'א דיקון לדבריה התוס' ע"א
נאמן בדבר שבעורה ולא איתזוק. והביאו שב'כ'
התשובות מיימוני (אישות ג) דשליח נאמן להיעיד
שיטה, מדין עד א' בין שלא הוחזק דבר שבעורה.
אבל הש' (ו ג) הביא זרמבואר בתשו' מיימוני

עדית, א"ב הארץ עד נאמן נגד רוב.

ח. וביאר בזה דברי התוס' דאיינה בחזקת שתהא רואה בכל שעה.

ט. וורםבָּן (גיט' ב') הביא דיש דילג' דבר שבערוה, אל מאשם איתיחוך איסורא. ואי גרטין לה ציל והוה דבר שבערוה, דהוה קו' בפ' ע. והדר ואוד קאמו וכמ' שהרמב"ן בסוגינו).

¹⁴ וורטהיילנד, *הנצרות והרפורמציה בתקופה שליטות האיסלאם*, עמ' 10.

וליש איתיך התייר, וב' הרשב"א קידושין שם.
והרמב"ן הוכיח דברין דעד' א' אין נאמן לאמר, כ"ש דאיינו
נאמן להתייר. אבל דעת חותם (קידדו שם) דאך באיסורין עד' א'
נאמן להתייר ולא לאסור. היקם סברת הרמב"ז. והרמב"ן
קידושין שם פליגין).

יא. אבל הרמב"ז (גיטין סד), כת' דהשולח שליח לקדרש ומטה,
אליו קרובותיה מעידים שלא נתקדרשו מותר, דעת"א נאמן

מב') או קדושת דמים משום דבריו ל'פדו וכו'. הש"ש ו(ד) הביא לדבורי הרא"ש ('הנ"ל') בידיו לא הוה משום מיגג, דעתו בשופטני עסקין דshima אינו רוצה להוציא מאמוני. והק' דבגדרי הממן ל"מ נאמנות בעלות' דיסורין^{כז}. א"ב אף על הקדרש לא היה אמן, דומה לי' ממון הדירות או מכורו לשמיים. והכי נאמן לאפקורי ממונה דהקדרש. וצ"ען לר' (סנהדרין ל') דນחشب עדות ממון להעד על ממון שהוא הקדרש. ותי' דכ"ז להכenis ממון הדירות להקדרש, אבל להיפר להעד מרשות גבולה לרשות הדירות הוה תורה איסור. ולא איכפת אין בהקדרש משום תורה ממון שבו.

mag) תוד"ה اي קדושת דמים. ואפי' דחבריה וכו' אבל הקדרש לא חשיב ברשות בעליים יותר מאשר כל אדם^{כט}. ועד"ז בת' תוס' (ב'ק סה: ד"ה הו) שהקדרש יצאה מרשות בעליים, ובמו שהבעליים יכלולים לפדרותו אף אחרים פודים (בלא דעתו)^{כט}.

מד) בידיו ל'איתשול' עלייה^{כט}. הרשונים (רש"א ריטב"א) הקי' דבגמ' ('קידר' סב) אי' דגירות לא הוה בידיו, דמי ימיר דמודוקו ליה. ותי' דשאני נדרים דסגי להו בג' הדירות, ומלהטא דשכיחא הווא, ועד' הא דאי' (שבת מו).

בדבר שבעורה. ווע"ב הוה משום בידיו. ועוד חידש הפנוי' (שם) דודקאי איתוחק איסורה וליכא ספק לפניו כלל ל"מ עד א', אבל הבא שיש בשר לפניו איתירע טובה חזקה איסור דמהדים. ומידי ספק לא נפקא, ומש'ה עד א' נאמן, ואga במקומם ספקות יש הכרעת חזקה איסור, אף'ה עד א' נאמן).

יע. ולדע� ריש"י (שם) יש בו חזקה אמר מןandi, ותוס' (ביבא) שם ושבועית כד) בת' דהוה חזקה אינו זבתה.

יט. והרמב"ן בת' דכל סתם בשר חזקה הוא שחתה, ובידו לתיקון הוה. וכות' דמ"מ במוצא במקומות שיש לחוש לנבליה ולשחיטה נכרי אינו נאמן ולחר' מ"ד).

ב. ווליד' אי זה כוונת הרמב"ן דהוה בידו לתיקון. אך לא ממשען בדבוריו.

כא. והוכחה שם דל"מ בדבר שבעורה.

כב. אבל תiot' (מנחות עא: והמוראה כי) כת' דבעליים יכול לפדרות בפרוטה אף פחות משוויה, ואחר אינו פודה אלא בשווייה. (ואכטמ'ל).

כג. ויליד' מהא דאי' (ב'ק עג:) מעיקרא תורה דראובן, והשתאות תורה דראובן. אך נח' הרשונים אי אמר' בן בקסדי מובה. ואכטמ'ל.

כד. הריטב"א בAIR דנשאלין על ההקדרש (ocab'ה ניר ל) כל

וות' ז (ו"ד קבו) ונקט עפ"ז דהבעלים עצמן נאמנים^{כט} להתיר נגד איתוחק איסורה^{כט}. והאחרונים תמהו שלא מצאנו דבעלם יהא נאמן על שלה, ובסוגין מבואר דאף פירות שלו הוה משום דבריו לתיקון. ועד' ז (ה'ק רע"א והש"ש (ו א), והשער'י (ו ד) והחו"א (נג ז) כת' (דכונת הרא"ש) דהיכא בידיו נחשב בעלות על האיסור ושולט על גדרי האיסור של החפה. אבל בעלים על ממון אינו שולט להתיר את ממונו.

וזה מהו ר' (שורש עב) כתוב דע"י שהו בא ידו נחשב שלא איתוחק איסורה. ועי' נאמן ע"א^{כט}.

מא) היה גופה מנגן וכו'. תוכ' (גיטין ב) הביאו דמספק' ל'לגמ' האם ע"א נאמן באיסורין בדבר דאיתוחק איסורה. אבל הרמב"ן כת' דודאי ע"א נאמן בכל אליסורין (אפי' נגד איתוחק). וסוגיו זו הוה שאלות בעלמא, מילן שנאמן מראורייתא.

זה ר' (ולפ"ז) האיך ע"א נאמן על שחיטה^{כט}, דחווחקה בהמה בחזקת איסור בחיה (ובכדי' ביצה כה'), ג', ואמ' נבללה היא אין בידו לתיקון^{כט}. ותוס' (גיטין ב) כת' דמעיקרה היה בידו לשוחות^{כט}, ועי' נאמן עלין. והרמב"ן הוכיח דהוה קו' בעלמא, ואיליבא דאמות עד א' נאמן אפי' איתוחק.

יד. וכן נקט הchap'כ (עמ') דבעליים נאמן שנוננסק יינו ולאסור את המותר, אף בדבר שאיןו בידו. וזהו' ד' (קכו') חלק דודקאי בידו, דומאי לדלהתיו את האיסור. והחו"ד כת' דעיקר הטעם דבידו היו מטעם שהבעליים הימנוו על שלון שהיה כמו שאמר, בכו' שליש.

טו. (זהו' כת' דיש תקנה ליתן או למוכר את הבשר לעד, ועי'ז היה נאמן עליין). ווע' ז כת' דהוה חזקה כת' או למוכר את הבשר לעד, שבידיו, וכוון שבידו לשונות החזקה והו חזקה בהזקה העשויה להשתנות דלא הו חזקה וצ"ען לתוס' קידר' סד'). ועד' א' נאמן בדבר דלא איתוחק.

יז. וא"ב לא היה נאמן אף על של עצמה, וא"א לאכול אליא מה שחתה בעצמו או ראודו שוחט. וכח' הא' (הר' ב'ג' אשרי חולין א' ז) והמורדי' (חולין תקעט). והווא'ז' נשאר בכו'. והמורדי' (כס"ד) הביא לדדרבי ר' כת' ב'זון דהיה בידו שעה א' נאמן לעולם. ועוד הביא בשם ר' ברוך דסמכין על רוב מצעין אצל שחיטה מומוחין.

והביא דחד' א' ממיעץ כת' דאפ"ה אדם שמכירים בו שהוא נאמן מהני. וצ"ען ל'גמ' נדה מטה: דר' א' מסר לאמו לבודוקן. וסומבים על עד א' נאמן וכשר, ואפי' אשה. ודוקא בני אדם ריקם, דומיא דשניים שהזרה הקשרירה כל' ב' עדים כמו שחרן, אמר' דעד א' אינו נאמן בגין איתוחק. והפנ' (יש חולין) חילך דמוכואר בסוגין דהיכא איתוחק איסור צעריך ב' עדים, ובמו

התקן^ח, האיך יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן
ההוורה במקומות ועשה [ע' בסוגיה ל�מן פט: צ]^ל.
ודועת ר' (בתוס') דהוה התקנת חכמים, ותוס' פי'
דדרומה הדבר הגון, ויש קצת טעם וסמרק ומיש' לה לא
וחשוב עקרית דבר מהוורה. [ע' בסמור]. ויש
ראשונים דמהני משומם דאפקיענדו חכמים
לקודושים. [וע' בסמור].

הוותוט' הביאו עד דוחה אומדןא, דאן סחד'ידי'ק ומיניסבא. ומהני סברא זו מדוורייתא. והריטב'א (בשם הרא"ה) ביאר דקים לזו לרבען דמלתא דעוביידא לגלווי' ושהחומרת עליה בסופה כל קר (ודיקיא ומיניסבא), א"כ ודאי קושטא קא מסהיד. וזהו אנן סחד', ופרשום בזה נחשב בכ"מ בעדות גמורא,
ואופי" מדוורייתא. וביאר דהכתוב מסרו לחכמים לדעת
אייזו דבר מופרנס וניכר דברי אמרת שיהא חשוב בעדות.

מה' ובגמ' (לכמן צו: ועד"ז כתו. וכטז:) דנו אי' טעמא דעד א' משום דAMILHA דעיבידא לאיגלווי לא משקר, או משום דDOIKA ומינסבא. וותוס' (צג:) ביארו דודאי הטעם משום DOIKA ומינסבא [וכדראי' בסוגיינ'], אלא דספק הגמ' האם עיקר הטעם משום DOIKA ומינסבא^{לכ'} (וא"ב בעין דDOIKA רבבה), או דעתך הטעם דסמכבו DOIKA דידה משום דעיבידא לאיגלווי. וכיוון דעתיך והטעם דמהנה

מכהא דזהה לשון הקודש. וב' ממהשר דברי רשי' ואידיר מרד' סל' דלא הוה קדשי ה' (משמעו נהי' זההו קודש), הא אינו מייחוד לה'.

כט. ופרש"י (גיטין פ': ד"ה קנסוה רבן) דהאי דשראיה בהעדרת עוד א' משומע עיגנו אקליו בה, והיא גופה תיזדק במילתא ע"י עובירים ושבים ותנסיב. והיכא לדאי קא שפיר קנסוה.

ל. ווְהַרְבֵּבָא חֲקָקָה וְחַזְלֵל לְגֻמָּגֶן מִמְּהוֹנָה. לא. ווכה' ג יש עדות עד א' בדורא'יריתא. והריבט'א היביא רדראה מדברי עולא (בע"ב) דאמר כל מקום שהאמינה תורה עד א' הרי בגין ב'. מבואר דעדות אשא האמין תורה לעד, ומונמא'יריתא. וודלא כרמב"ם (עדות ה ב' דב' מקומות האמין תורה, ובמקומות א' הוה מדרבנן. וכ' ב' תוס' (כתובות כב') הדבירות אשא היה מרבנן.

לב. לבאורה משמע דלעד דוחה משומן די'קא, מהני די'קא
לחוד, ולא דוחה משומן בעידא לאיגלעוי כלל. וספק הגמ'
בכשיך הганמןיא יי' הויה משומן צירוף. אך יש לדוחות דודאי
בעינן צירוף ב' הטעמיים, וספק הגמ' איזה טעם עיקרי.

מהו) אלא דארח, ואמר ידענא ביה דאיתישל מריה עלה
ובו. והעד מעיד נגד אתחוק איסטורה. והש' (ו ד)
הק דחכם ווקר הנדר מעיקרו ולא היה אסור מעולם,
ואיבך לדברי העד לא אתחוק איסטורה. ותי דמ"מ קודם
דאנתשל עליה אסורה, ומ"ה איןנו נאמן להוציא
מחוקתו. ואך דעת' שאלת בערך למפרט ב'.

מן) או קסביר יש מעיליה בקונומות¹² וכן משום דבריו
לפדותו. דלמ"ד יש מעיליה מהני פידין אף
בקונומ¹³ (והגמ' פי' דנחתא בהו קדושת דמים), ותוס'
כתה' דהינו בקונם כלל' (ועוד"ז בת' הר"ז מגש
שבועות בב').

אבל רשי' פ' דלמא"ד יש מעילה קומותה הוותקדי
בדק הבית, ולמי' אין מעילה הוותקדר בעלה מא.
ומשמעו דנה' אי אישור קומם הוותקדר'ב, או
אייסור גדר'.

מתוך חומר שהחמרה בסופה

מי אמר ר' זורה מתווך הומר שהחומר עלייה בסופה הקלת עלייה בתהילתה וכו'. פרש"י שהיא חוששת, ובדקה שפירב' וכדאי' בוגם' (לקמן צג' וב' מ') ודדריקיא ומינסבא.

ולא נתרפש בגם' האיך מהני סברא זו, והאם מהני מודוארייתא או משומ תקנה דרבנן (וכסימם הגמ' לדמשום עיגנו הקלילן). והראשונים ה' דאי הוה

זמן שלא הגיע לידי גובר. [ועוד הא دائ' נדרים נט. דתרומה דראתית לידי כהן אין נשאלין]. ע"ע ש"ר (חו"מ רנה ו).

בנה. ולא דמי לשליח שהוא טעהתי ולא נתכווני לקדשה. אלא למשלחו, דלפי דבריו העד לא היה איסור כלל מעולם.

כ. ובמ' נורסם לה) נח בנה ר' מאיר ובן. וודיש' (שבועות כב) ביאר הדעד דמבייא קרבן מעיליה, שהקונם לשון הקדש הוא. והצד דאין מעיליה בקונמותה, דלא קריבן בה מקדרי ה', שחרוי חולין הוא אצל כל אדם. ולכארורה היינו

בז. ומבראר גדר 'קונם' דחל קדושה בחפצא, ושיר פידין על הקדושה. ולא הוה איסור אכילה לחודו. וע"ז קובה ע"ג

והדר'ן (נדירים לה) ורשותי' (כתהו נט): בית' הדעתם דאיין פרידין בקבונים ולמ' ד אין מעילה בקונמוות', ואיןינו הקדש גמור לתפוס

עוד יש שפי' ודבר שהוחזק ויודע לכל "ל"ץ עדות מדאוריתא (וכדאי" קידושין פ. דהוחזקו קרובים סוקלים ע"פ), ועי"י סברת מילתא דעתיה לאיגליות וכן דיקא ומינסבא החזק הדבר כלפי כל העולם^{ל"}.

והחת"ט (י"ד ב צז ד"ה ולתוטפת) כת' דכל גדרי עדות הוה גזיה"ב, ואפי' אקי' שמי' גלייא שהדבר אמת א"א להתייה ללא עדדים בשירים^{ל"}. והחת"ט כת' דההמירו הרבה בדבר שבורהה^{מ'}, אבל לאחר שנתרור לנו זע"פ אומדנא, בלי ספק^{מ"} שמות הבעל, א"כ ליכא ממש חומרת ערוה. א"כ נשאר רק דין דעתין עדות, ממש זע"פ לא יקום עד א' באיש. ואיסור זה איננו חמור כל כך, והקלו ממש עגונה.

רעת הרמב"ם – והרמב"ם (ס"ה גירושין יג בט) ביאר^{מ"} שלא הקפידה תורה על עדדים בדבר שאפשר לעמוד על בריו שלא מפני העדר הזה, ואין העדר יכול להשמט אם אין הדבר אמת, בגין זה שההיעד שמה פלוני. דבר רוחוק הוא שיעיד בו העדר בשקר^{מ"}. ומילתא דעתיה לאיגליות^{מ"}. לפיקר הקלו חכמים בדבר זה^{מ"} וכן כרי' כדי שלא ישארו בנוט

מן. ולא הקלו אף' ממש תקנת עגונת (ולעשות אפקעיניהו). ואדרבה החמירו הרבה בערויות.

מיא. אי' ממש דיקא ומינסבא או ממש מילתא דעתיה לאיגליות.

מב. והרמב"ם כת' ואל יקשה בעניך שהתיירו חכמים העורה החמורה בעדות אשא או עבר או שפהה גוי מסיח לפני תומו (בדלקון קבב), ועוד מפי עמי' הכתב ובלא דרישת והקירה. (זהובבי' (ק לא) דיק דההמרב' הק' דוקא מהא דההשירוש פסולים, ולא מואה דמותני עד א' כשר. אך בחמשר דבריו כת' לפיקר האמיןנו עד א'. משמע עדبشر. וע' בספרו). מג. והאבה"א ביאר דגדר מילתא דעתיה לאיגליות לא הנה נאמנות לגוף העדר. שורי אמרה תורה גזיה"ב שלנא נאמני לקרובים אף' במשה ואחרון (וכדאי' ב' ב' קטן. ע' הג' אשורי גיטין א' 3, אבל היכא דיש חזקה ולא מרעי נפשיהו וכן בערכאות, אין אנו מאמנים לעובאות לומר שהוא איש נאמן, וכן אין סוכמנים על נאמנותו. אלא על חזקה של דלא מרעי נפשיהו. ובזה אינו סותר דין עדות בתורה. וע' בסמוך בשם' החת"ט).

מד. וההג' מויומני ציין לדברי הר"ק (לעיל לט. יג. בד"ט), ועוד ציין לגמ' (ר"ה בכ') ועוד א' נאמן להיעיד שב"יד קדשו את החדש, דעתיה לאיגליות. (ובת' דיש בזה נפק' מ לדאוריתא). ועוד ציין לגמ' (ביבורת לו) גבי מומי בכויה, אך "ל' דהותם איררי בדרבענן".

מיה. והאמינו בו עד א' מפני שפהה ומן הכתב ובלא דרישת והקירה.

עדות העדר, מש"ה יש לסגור אף' במקום שיש דיווקא זוטא (ע"ש).

והריטב"א (גיטין ב:) הביא^{ל'} בשם הרמב"ן דבסוגין הוה גilio מילתא בעלמא, שאנו צריכין לדעת אם מה בעלה, וכל שנראה שהעדר אינו משקר נאמן^{ל"}. וכבר דאי' (הכא) טעם ממש חומרה שהחומרת עליה בסופה, עיקר הטעם הוה מטעם גilio מילתא, אבל מפני רינון הבריות לא היו מותירין, אלמלא הטעם ממשום חומרה שהחומרת עליה בסופה.

ותדע לך דאי' מן הדין לא היה ראוי להאמינו, היאך אפשר שנאמין אותו ממש טעם דחומרה שהחומרת בסופה.

והגבוב^ו (ק פה ד"ה ובזה נר') ועוד אחرونיהם^{ל"} כת' דכין דרייקא ומינסבא מהני עד א' מדורייתא, וע' מש"ב תוס' (לקמן בע"ב) דחזקה דרייקא ומינסבא מרעי לחזקת אשת איש^{ל'}. ועוד א' נאמן במקום דלא איתחוך איסורא, אף' בדבר שבורהה לדעת חלק מהראשונים, ע' בסוגיה לעיל^{ל"}.

לג. והריטב"א הביא דחק' דאם איתא דבר שבורה אינה פרחות ממשים א' ב' היאך ממשיאין אשא שמת בעלה ע"פ עד א' ואפי' מבוי משליח לפ' תומו נאמן.

لد. ודוקא בדבר שהוא ממש עדות בעין שנים, ואין עד אחד נאמן. ואבל הכא אינו ממש עדות.

לה. הפנים יופת (דברים יט טו). ור' ע"א (בע"ב. ק כד) תמה עד"ז, אמאי נקטו תוס' נאמן רק מדרבנן.

לו. ומ"ה מותחיב אשם תלוי ולא חטא. ולז. והקובבה^ע (טז יא) חילך דעת א' נאמן בדבר שבורהה כלל, אף היכא דלא איתחוך איסורא. א"כ מעד דין באן דבר שבורהה ע' מה שhort לעיל. אבל בmittat הבעל ע"ב ציריך עדותו להתייר.

לח. דאי'ו יש עורין לא הייתה נשאת. ועוד ייל' הדתינו חכמים ע"פ העדר אף' קודם שהוחזק הדבר בעני העולם שהבעל מת. וכן פעמים שיש עורין, ולא החוזק, וכבה"ג הוציאבו חכמים לטעם דיש ביד חכמים לעקור דבר מהותורה ממשום לא פלוגן, או אפקעיניהו לקידושין. ואילו בא הבעל א"כ אמר' דנתברר דחזקוק בטיעות).

לט. וכמ"ש תוס' (גיטין ד. ד"ה מודה). ובת' דאי' משה ואחרון העידה, ואפי' יש לנו כמה הוכחות להזה שאמנת הדברה, אף דהדבר אמתי מ' מ' אין לקיים שום דבר בלתי' ב' עדים. והביא דההמרב"ם (ס"ה י' ל' רפה). חינוך תקבן מנה מצויה לא יקום עד אחד באיש, שהזהירנו שלא לבורות הגדרים או לחיבם מןן בעדות עד א', ואפי' היה בתבלית הבשורות.

וחלה"מ (שם) נתקשה בדיקוי הרמב"ם, כי היה נאמנות דאוריתא או מדרבן.¹² והלה"מ כת' דעת הרמב"ם נאמן מדרבן. אלא שהקשה (בכו' התוס') ואל יקשה בעיניך איך עקרו חכמים דבר מן התורה, ותי' שלא הקפידה תורה וכו' כלומר לא הקפידה תורה שלא נעקור ממנה אלא בדבר שאינו עשוי להגלוות אבל בדבר עשוי להגלוות אף שמן התורה ציר שני עדים, מ"מ בשנעקור הדבר לא הקפידה התורה על עקרתו בין שהוא הגון להאמין [וע"ד מש"ב התוס'].

והאה"א (שם) תי' דעת הרמב"ם דמהני נאמנות העד מדאוריתא, אלא זה דבר מסור לבי"ד.¹³ והתש"ז (א, פג, פר) היביא מדברי הרמב"ם דעת א' נאמן מדאוריתא כי במילתה דעתך לאיגלוויי, וא' אף במנון מהני מילתה דעתך לאיגלווי. וחיריב"ש (קפא וקנה, וכ"פ הרמ"א חור"מ ל' יד) חילק דבמנוניי אף עבדך לאיגלווי ע"א אינו נאמן.¹⁴

ישראל עגנות. והראב"ד השיג א"נ דהיא דיקא ומינסבא מפני חומר שהחמיר עליה בסופה. וודתי בספק הגמ' (לOLUMN הנ"ל) אי היה מושם דיקא ומינסבא. ובפירושו הרמב"ם השמשיט סברת דיקא ומינסבא¹⁵. אבל בס' הקובץ (הרמב"ם) כת' דנחשב עבידא לאיגלווי מושם דיקא ומינסבא, דמתוך חומרה שהחמיר בסופה האשה מחורת אחר ידעה ברורה, עי"ז מתברר הדבר¹⁶.

ובהג' הרמ"ר דיק מדברי הרמב"ם דמהני מדאוריתא, כיון דהוה מילתא דעתך לאיגלווי, ולא מושם עיגונא. והק' דבסוגין א' מותך חומר שהחמיר עליה בסופה וכו' מושם עיגונא. והרמ"ץ כת' דנראה דעתך בשער מהני מדאוריתא, וככדי' (לOLUMN צג) דעתמא דעתך מושם עבידא לאיגלווי. אבל עד פסול ועבד ושפחה מהני רק מדרבן, וככדי' בסוגין מושם עיגונא. ואף דברשטו סוגין קאי بعد א' כשר, סמכו אמשנה דافق עד פסול מהני¹⁷. וודלא ברמב"ם דافق עד פסול זה מושם עבידא לאיגלווי¹⁸.

ברמב"ם (עדות ב) דהוה עדות מדרבן. והביא דcken אי' בגמ' גיטין ד' עד"א נאמן בעדות אשה דאקילו רבן, והינו דיש לו תורה עדות מדרבן.

נא. ואילו בא עד א' ולב הדין נוקפו (ואינו מאמין) לא' תיר את האשה. דתלי בסברא דמילתה דעתך לאיגלווי, והוה רק אומנד דעתך, ואם לבו נוקפו בטל האומנד. והיתר של ע"א נמסר לבי"ד, וחכמים אמרו שב"ד שככל מקום תירעו עפי' האומנדא דAMILTA דעתך לאיגלווי.

גב. וכ"ב הקרי"ט (גירושין ר' יז) דעת א' שהעד שמת בעלה מותרת מן התורה, שהרי יש לה ע. ד.

גב. וככדי' בגמ' (ר'ה כב) דעת א' נאמן להיעיד ואפי' בסוף העולם שקדשו את החודש, דכל מילתה דעתך לאיגלווי לא משקרי אייני.

נד. והגרא"א (ל' לה) כת' דודוק באיסורין מהני עבידא לאיגלווי, וככדי' (ר'ה כב).

גהה. וככדי' (לOLUMN קי. ותובות קו) דעתך האחין יורדים לנחלה ע'פ', אף דשמעו שמית בע"א.

והגרא"א (ל' בלקוט) דיביא מדרלא פשט (לOLUMN קטו) דעתך בmittat הבעל לא היה מושם עבידא לאיגלווי, מהא דעתך יורדים לנחלה על פי. והגרא"א העלה צד דזהו ספק הגמ' לOLUMN שם. והגרא"א (שם בmittat דבריו כת' דעתך דמייבער אי עד א' נאמן מושם עבידא לאיגלווי, משמע דפשוט דעתך לאיגלווי, אלא דהספק האם מטעם זה תירעו וצין לתוס' לOLUMN צג).

מו. והה' כת' דהרבנן נקט טעם עבידא לאיגלווי, שכן סמכו על טעם זה בדברים אחרים, ובוגון בהכרת שמות בגיטין ובחיליצה ע' ר' ר' לעיל לט', ומוכ'ם יומ' ד' א). וככת' דמי'ם הרמב"ם לא הבהיר היכא דיש נפק'ם בין הטעמים הללו, וע'א במקומות קטטה הוה ספק לדינא. ואבל נקט טעם זה עירק לפיש').

מו'. וצ"ע כת' דבררי הגמ' (לOLUMN צג) דדרנו דזימנין סנייא או רחמא ולא דיק. וככדי' אי סמכ'י אהא דיקא ומינסבא לחוד, אבל אי עיקר הטעם מושם דעתך לאיגלווי, וכי העד יודע האם תדיק או לא.

מוח. ומיש'ה לא כת' דהטעם מושם מילתה דעתך לאיגלווי, ובdochach Achoritai (לOLUMN צג: קטו. וקטו) כת' הטעם דעתך לאיגלווי.

מט. וככת' דافق דוכלב לדוחוק קדים דברי הרמב"ם, אין טוב להניח דברי רבו' ולחוץיא החולות מפשטן. ועוד דהוה ספק להלבה אי עד א' מושם מילתה דעתך לאיגלווי או משם דיקא ומינסבא. ומושם הכי ע"א ל"מ במלחמה ובבימה (ובקשתה).

גה. דמוריש לשינוי ומשמעותה דהוה מדרבן, שכתב אל יקשה בעיניך שהתריר חכמים וכו' לפיך הקילו חכמים וכו'. ואילו באמצע לשינוי כתוב שלא הקפידה תורה וכו', משמע אפילו דהוי מן התורה.

וזגפנת פענח תי' דכוונות הרמב"ם דמה"ת מהני מושם גילוי מלטה, ומדרבנן עשו דהוה גדר בעדות. והביא דכ"ט

בזה לחשבו פרטום ולדונו כעדות ברור כל זמן שלא באו עלייו עדי הכחשה.

וחרשב"א (כתובות ג' וכשות' א אלף סוף, וכ"ד המאייר) כת' דעיקר הטעם משום דאפקעינדו חכמים לקידושין ("ע"ע ל�מן צ"). וחרשב"א כת' דבכל עיגונא בעלמא לא הקילו להפקיע הקידושין בלא כלום^ט, מיהו לא אקילו בה אלא משום דאיתתא דיקא ומנסבא. דסמכו על נאמנות העדר [בסוגין] או היבא דיש סרך גט.

וממאייר (פ: ד"ה אע"פ) כת' דחכמים הקילו משום עיגונא, ושלא מן הדין וסמכו משום חומרא שהחמירו בטפהה. ודק' האיך מתרין אישור ערוה דאוריתא. ות"י דהוה כמקדר על תנאי שהיא עד א' נאמן להשיה^{טט}. ובclud שלא ימצא שקרנו.

וחרשב"א הביא דכ"ב רשי' (שבת קמה) דהא דרמאנני עד מפי עד לעדות אשא שמות בעלה, דאקלו בה רבנן משום עיגונא, וכל דמקדש עדעתא דרבנן מקדש, ואפקועי רבנן לקידושין מינניה. אך כמה אחרים (נובי ת' קמו וחור'ם ת' סב, עצי אלמוגים יג) דיקו ורש"י קאי דוקא עד מפי עד, דהוה קולא דרבנן^{טטט}. אבל עד בשר מהני מדאוריתא^{טטטט}. ע' בסמורו. והrintב"א ה'ק' דמボואר בגמי (לקמן צא), דאיתו של ראשון חולץ מדאוריתא, ואחו של שני מדרבנן. ואוי אפקעינדו לקידושין הול' איפכא, דעתברר שאינה אשתו של ראשון. ועד'ז ה'ק' האחדרנים (שו"ת פנים מאירות א פט ועד') דבכמה מקומות בפרקן מבואר שלא פקע אישות דראשון^{טטטטט}.

ס. תדע דמי שתבע בימים שאין להם סוף לא אפקעינדו לקידושין. וכן אשת מומר לא התירו בלא גות. סא. וקצת משמעו דלא הוה גור אפקעינדו בעלמא. אלא דמגורי אפקעינדו יש בח ביד חכמים להאמני לעוד. סב. והחת"ס (ב' צ) כת' דריש' קאי למ"ר (נכחות שם) דהקלין בעדות אשא דרמאנני עד מפי עד טפי מכל מקום. אבל קיל דרמאנני עד מפי עד בשאר עדות באיסורין. א"ב אינו קולא מיחודה בעדות אשא, ויל' דהוה משום דיקא וכרא' בסוגין. וכן ס' הש"ס בשאר מקומות.

סג. וכ"ב מוהר"י ברונא (נה) דבב"ד מפי עד לש' סברת דיקא ומניסבא וכברת מילאה דעבידה לאיגלוני, ונש"ה הוצרך רשי' לטעם נסוף דאפקעינדו לקידושין. סד. ובגמ' (בע"ב) א"י דהא דעריכה גט משני הוה משום גזירה מביטלו מבוטל, והול' להביא ממנתן' דפרקן.

ואף כוונת הרמב"ם רק טעם מ"ט הקילוי. והש"ש (ז ב) הביא ע"פ דברי הרמ"א (הנ"ל) דקי"ל דעת' עבידא בעדות מיתה הוה מדרבנן, ומדרוריתא ל"מ עבידא לאיגלוני.

ט) שם. בספרי (שופטים קפה) דרשו לא יקום ע"א באיש לכל עון ולכל חטא, לען איינו קם אבל קם הוא באשה להשיה דברי ר' יהודה^{טטט}. והנובי (ק לג) הביא דעת' מהני מדאוריתא. [וכבדעת הריטב"א ותשב"ץ הניל]. ולדעת שאר הראשונים בפשטו פלוג אסוגין^{טטטט}. והבית מאיר (יז ג) כת' דהוה אסמכתא בעלמא. ויש אחרונים (ע' בסמור) בדעת רשי' שנקטו דעת' א' בשר מהני מדאוריתא, ובסוגין הנידון בהא דהוחזקו להשיה بعد פסול ועד מפי עד.

והפוגים יפות (רברים יט טו) ביאר דברי הספרי דוחקה דasha דיקא ומנסבא, הוא נגד חזקה דא"א, והוא כאילו לא אתחזק איסורה ונאמן ע"א להתרה.

טט) שם. מtopic חומרא שהחמורה עלייה בסופה. המרדבי (צע) כת' עפ"ז hicca שהיא זקנה ואינה בת בניים אלא שרצה היתר נישואין כדי ללקנות קרענות בתובתה ל��ובותיהם אסורה. דaina יראה מקלקל, וטעמא מאי החזוק להיות משיאין וכו' מtopic שהחמורה עליה בסופה הקלת עליה בתקלה, והכא ליכא למיור הבי.

טטט) שם. הקלה עלייה בתהלה וכו' משום עיגונא אקלין בה רבנן. משמע דהוה קולא מדרבנן. אבל הריטב"א ביאר דכוונות הגמ' משום עיגונא אקלין בה רבנן, ה'ק' חכמים שהם מחמירים בכ"מ הקילו

נו. והביא דכ"ב הרמב"ם (עדות ה' ב) דעת' א' נאמן מדבריהם בערות אשא. ודלא כתשב"ץ דעתו הרמב"ם. ולדעת התשב"ץ צל' דכוונות הרמב"ם דבסטה ועגלת ערופה התרה האמיןנה, ואילו בעדות אשא תל' במציאות, והחכמים קבעו שהזוא נאמן. ועוד יש שפי' דכל שאיו מפורסם בתרה קרי' מדבריהם. וק' דאך עד דסוטה ועגלת ערופה ילי' מדרשא).

טטטט) ובPsiקתה זורתא (לכך טוב, שופטים) א"י אבל קם הוא לעדות אשא להשיה.

טטטטט) והנובי האריך לזמן אי ר' יוסי בהמשך הספרי פליגן. וופ"ז הביא דבגמי (שבועת לב) יש מדעת' קם לממן. גט. והrintב"א ה'ק' דהויל לגמ' לפרש. והגמ' (לקמן צ) מוק' מביטלו מבוטל, והול' להביא ממנתן' דפרקן.

והר"ש (בן הנוב"י, בשות' שם) חלק דעתו הבעל קיים מסתמא יבא^ט.

וחחות'ס (ו"ד ב' צו הנ"ל) כת' בדעתו הטוביים ועקרונו רבנן לקידושין, שלא עקרו אלא היבוי והבעל לא בא, והקלו בדין ذיכרין עדות אעפ' שהדבר אמתו. אבל אילו הבעל קיים לא הקלו בעורה החמורה, ולא עקרו לקידושין כלל. ועד"ז כת' בהג' לאבנ"מ (ק.ב).

(ב) ש. ב'גמ' (שבועת לב) מבואר דיש חיוב שבועת העדות במסביע עד א' שמית עללה ושלא רצה להעיר, אף' לאשה^ע). ובשלמא לסתורים זהה נאמנו מודאויריתא את שפיר. אבל לסתורים זהה נאמנות מודרבנן הוה חידוש ומזהיב מחמת זה קרבען שבועת העדות.

וחtos' (שבועות לא), עמדו בהה וכות' דכין רחכמים הצביעו את העדות, אולין בתיר הדין דרבנן^ע. דכין דמעולה עדותנו מדרבען חורי יש כאן הפסד ממון ומה שלא העיטה. ונוגר שבועת העדות הוא כל היכא דכווש עדותה, ועי' גורם לחבירו הפסד ממון. ואף במקום דיל"ש גדרי עדות מודאויריתא^ע). והמשנ"ל (פרשת דרכים ל' החינוך כב) ועוד

והרש"א (כתובות שם) תי' שלא אפקעינהו רבנן לקידושיה למורי, אלא משום דסמכין אדיוקא דאיתתה. וכוין שבא הבעל איגלי מילתה שלא דיקא שפיר, ומיש'ה פקע ההיתר^ט. ועד"ז כת' המאיiri (פז) ובבלבד שלא ימצוא שקרן. מבואר דהיכא דמנציא שקרן לא האפקיעו. משמע והפקיעו את הקידושין על תנאי, וכוין דה בעל חור נתברר שהוא אשת איש.

והש"ש (א) ביאר עקרו את הקידושין משום דראו חכמים להאמין לעד שאומר מות. אבל כל שנתרבר בודאי שקר העד, וזה היה, לא עקרו לקידושין^ט. ומיש'ה הولد מנזר וחיבת קרבן^ט.

והאחרונים החק' דא"ב הדר ק' האיך התירו חכמים, הא יש לנו לחש שמא הבעל חי ויחזור אה"ב. והשואל בנוב' תי' דמ"מ אין כאן חזקה אשת איש וחזקת חיים, וזה אף אם הוא חי ולא יבא לבתו היא מורתת עיי הפקעת הקידושין, ולא היהת מעולם אשת איש^ט. וכוין שאין כאן חזקה לא חיישין שיבא, ומיש'ה ע"א נאמן בדבר שלא איתחזק איסורה^ט.

טה. וכ"ב הapaללה (נתיבות לשbeta ז') דכין דאפקעינהו ליכא חזקה איסור.

טט. לצד' (חו' לעיל) דעת א' נאמן בדבר שבורה היכא שלא איתחזק.

ע. וצל' דכין דמסתמא מה, אמר' דמסתמא לא יבא. ולא אמר' (ודמ"ג) על הצד שהוא חי לחש שיבא.

עא. דאיilo העיד לאשה, אף שלא העיד לב"ד לא נחש שוכבש עדותו. שהרי יכול היה ליאשא עפ' מה ששמעה ממנו.

עב. ותוס' החק' דחתם מבואר להיפר, דעת שקשר מודאויריתא ופסול מדרבען יש שבועת העדות, כיון מודאויריתא הוה עד. ותוס' תי' דאיilo סותר, דחתם מודאויריתא מיהא מהני עדותו.

עג. וצ"ב דכין דל"מ העדות מודאויריתא, א"כ דומה כאילו חכמים אמרו שאם יעשה זה, יתקנו שיתנו לו ממון. וכי שיר בה גדרי שבועת העדות.

ויא נימא דעתך העות ונאמנות מודאויריתא לענין גדרי האיסור, אלא דל"מ בדבר שבורה. וחכמים תקנו דאיilo יתברר כן ובגדרי האיסור מורתת ליאשא, א"כ הנה בגדרי עדות מודאויריתא, סוף סוף יש לו ממון בזה. אף דהזה מעד אחר. אבל בדרכו התוס' (שם) משמע דרבנן אפשרו הולע, ועי' הוה עדו' לענין שבועת העדות. ואפשר דגדרי יש כח ביד חכמים, שקבעו שעדר א' יחש' ('עד').

או קנס בעלמא. ולא אמר' דהפקיעו קידושי ראשון, וצריכה גט משני מודיאנו. וכן (לקמן פט) מבואר דחולד מותני הוה ממור دائוריתא, ומראשון הוה ממור דרבנן.

טה. וכ"ב בשות' הרשב"א (הנ"ל) ביאר דכי לא דיקא אמרין תעא מוה ומזהה, ולא אפקעינהו לקידושין. וחושות יעקב (ב' קטה, וזה במגיה לאבנ'ם ק.א) כת' דהיכא דנתברר שלא דיקא קנסוה, ולא הפקיעו לקידושין. ועי' בית מאיר (ז' ג).

טו. ובחי' ר' מair שומרה ביאר (עי' דברי הרשב"א הנ"ל) ולא מצאנו בכל הש"ס וחתיריו אשת איש עיי הפקעת קידושין, דאם כן יקללו חכמים יותר מהתיקון, דיאמו רשות ירצה בא בפינוי. והפקיעו את קידושין, אבל השליך ציריך לחתת את הגט לאשה בצרות גט נשר. וכן בשאר מקומותיו. ובסוגין חשש להקנות עגנות וחותירו אותו עיי אפקעינהו). עפ' העדות שמת הבעל. אבל היכא דא"כ הבעל בא לפניו לא התייה, דא"כ נמצאה אשת איש יוצאת ללא גט.

טז. וכן האיך העונג יו"ט (כלא). וכ"ב השואל והרב מרדכי בעשי' בשות' נובי' (חומרת ט) וביאר דהפקיעו הקידושין. למפרט רק אם הבעל הוא חי, ולא יבוא לדידי בירור שהוא חי. ואם באמת כבר מת א"כ אפקעינהו. אבל אם יבא הבעל או שייתברר עיי עדים שהוא חי או לא הפקיעו הקידושין.

ועפ"ז מבואר דהטעם דהחמיירו בסופו הוה כדי שיוכלו להתריר בתחלתו ולעומיד את האומדנא דידי'א ומינטבא). וקצת קשה דמובואר בכ"מ דתצא מזה ומזה ממשום קנס. וצ"ל דתקנו גדר קנס, מחייבת שרצו להחמייר עליה בסופה. כדי שיהיא דידי'א.

אבל הריטב"א (והו בש"ש ז א) כת' דה'ק דהיה ראוי שחכמים ייחמיירו [כמו שהם מחמירים בכל מקום], ואילו הבא הקילו^{עט} [משום עיגונא].

(ד) רשי' ד'ה ה'ק'ת. ולא מינסבא עד דברקה שפיר. האחרונים העירו דלפ"ז בירור החיתר הושלים רק במה שראינו שנשאת, ובשבעת עדות העד עדין תלוי ועומד שהאהשה תדייק ותברר שודאי מות לפיה דעתה. והאחרונים (נתייבות, הו' ברע"א השלט) הק' דמשמעו בגם' (ב"ב לב, וע"ע לסתן בע"ב) דבי"ר הורהו לינשא, ובשבעת פסק דיזוזו כבר חל התירט'. והנתיבות ביאר דכין דההע יודע שהאהשה תידוק, ומיש'ה לא חסיד לשקר, וע"ז ההיתר נגמר לאלתרפ'.

והחו"א (ב ט) כת' דהוה אומדנא דדרך בני אדם לדקדק מיד [בשבעת העזרות] אם אמרת הדבר^{בפ'}, עד שבאי להחלטה^{בפ'}. ושוב אין מסתפקין בעניין.

ורע"א (ק' כבד, קכח, הו' בע"ב) זו על אשה שנשאת באיסור [בלא ידיעה שמותה בעלייה], ואח' ב' בא עד א' [שהבעל מת מעיקרא] לא מהני להתריר. דאיilo

אחרונים ה'ק' דראי' (שבועות ל) דשבועת העזרות אינה נהוגת בנשים ופסולי עדות. [כין דאין ראוים להיעיד]. והוא בעזרות מיתת הבעל אף אשה ופסולי עדות נאמנים^{ענ'}. ותתחיב משות שבועת העזרות והמשג'ל תי' דאהינה בתורת עדות בשום מקום^{ענ'}, ומיש'ה אינה חייטת קרבן אף בעזרות מיתת הבעל^{ענ'}. והנוב'ז (ק' לג הב'ל, ח' בש"ש ז א) הוכיח מקו' זו דעתו מהני בעזרות אשה מודאוריתא, ומיש'ה לא כשר מהני בעזרות אשה מודאוריתא, ומיש'ה לא ועד פסול ל"מ לעזרות אשה מודאוריתא, ומיש'ה לא שיר שבועת העזרות.

והש"ש (ז א) תי' דבעוד בשער תקנו חכמים דמנהני בחורת עדות, והכשו עדר א'. אבל בפסולים לא תקנו בתורת עדות. דכין דאהינה ועבד לאו בני עדות נינהו, ומיש'ה אף כשהבכירים לעזרות מיתה איינו בתורת עדות ודאין עדות לפסולים, אלא שראו חכמים להאמין בתורת אומדנא^{ענ'}.

והש'ש הביא בפסולי עדות אי' (לסתן קי, ובע"ב) החל אחר רוב דעתות. דכין דלאו בני עדות נינהו, אלא שרואו חז'ל להאמין מנדרי אומדנא, ומיש'ה ה'ך אחר רוב דעתות. ולא אמר'י' דעת א' כב'. וכן האrik הרכ'ש (יא, הו' בע"ב).

ג) שם. לא' ליזימיר ולא' ליקיל, משום עיגונא אקלו^{עט} וכו'. בפשותו מבואר דהוה קולא, שהכמים תקנו להקל משום עיגונא.

עדות, אלא דבסטוחה האמינו תורה משום רגלים לדבר ניכר שהאמת בן, וזה ליכא קרבן שבועה.

עת. והריטב"א ביאר דהקלו בוה לחשבו פרוסום, ולדונו עדות בדור כל זון שלא באו עלייו עדי' הכתשא.

פ. והחו"א (כ ט) הביא עד מותוס' (לסתן צב: סוד'ה עד) דאפי' במנה דידי'א ואףadam תהייבם ליכא חומר בסופה), משום שמא ייחלץ ותאה מותרת לשוק.

פא. וכן רע"א (ק' ככח, פט' בסופו) הסבירים לדבריו דהיתר נגמר מיה, כיון דמסתמא תדיוק לא משקר העד.

ולפ"ז עיקר החיתר ע"פ העד. והחו"א (שט) הק' דהיכא דההע מסיח לפי תומו מאי איכא למימרא. וועה'ק דבגמ' (לעיל כה), איז' דלאו עליה [על העדר] סמכין, דאהשה דידי'א ומינטבא.

פב. ומדקדקת ומעליה כל המאורעות שיוכלו לקללה בהשענה על שקר.

פג. ולפ"ז לבארה החיתר חל לאחר מן קצר אחר עדות העד. וודאי' צרך איזה פרק ומן עד שתברר ויתישב הדבר אצלה. ולא נתרפרש השיעור בהו).

עד. ועד'ז ה'ק' בעד א' בסוטה, דבאמן אף מודאוריתא. ואף אשה ועבד ושאר פסולים כשרים להז.

עה. דוקא עד א' כשר, כיון דבעלמא הו' בר הגודה, ואף הכא מצורף עם אחר לעזרות.

עו. וכט' דהיכי דידי'א המשגה (שבועות ל. הנ"ל) דאהינה נהוגת אלא ברואין להעדי. (דהוה תנאי נסוף שיה ראי' להעדי, מלבד הא דבעין שיאה הפסד בביבשת עדותם). ועד'ז כת' התוו"ט (הוריות ב ג' גבי מלך).

ומשמעו דכוונתו דלא נתחדש פרשת שבועת העזרות אלא بما שראוי לרוב עדות. אבל אשה וגולן וכדו' איןם בכלל הפרשא, אף דמשכח'ל עדות זו דראויין לה. אך יש שנקטו כוונתו דהגדר דאי' עליון שם 'עד'. ועדע' בשר נחشب 'עד', אבל שהבכירים אשה ופסולים לא נתנו עליהם גדר עד. וכמ"ש הש"ש, הו' בסמוך).

עז. ועלא בתו"ט (שבועות הנ"ל).

עח. וכט' רע"א (קעט) דעתן שבועת העזרות הוה דוקא עד כשר, דיש ע"ז שם עדות. אבל בקורוב או פסול דאי' עליון שם

דבר תורה בקום ועשה^ט. וכן הביא הכת"מ (נדרים ג ט)^{טט}, וכת' דמאיור שדברי חכמים עיריכין חיזוק שפיר יש פנים וטעם בדבר^{טט}.

ותhos (בכ"ג, ע' מה שהוא ל�מן צ) כת' דיש כה ביד חכמים לעקוור דבר מר מה"ת. והחותמים (סה כא) והקצתות (לד א) כת' דכוונתם דבכל הני יש גדר או טעם. ועוד מש"ב החtos באן. והחותמים כת' זהר^{טז} (נדרים צ), יתבאר ל�מן צ) פליג דאין כה לחכמים לעקוור דבר בקום ועשה, ואף במקום שיש קצת טעם.

ויל"ד اي בכוונת החtos דכל היכא דיש טעם וסיבה לגזירה^ץ יש כה לתקן צ. או בכוונת החtos דהכא תקנו דחשיב בעין דאוריתא, ויש כה לחכמים לקבוע דאף אומדן זוז דידייקא ומינשבא דמי לגדרי עדות דאוריתא. יש טעם וגדר לעקרתם.

והחו"א (כב) כת' דעתת הו"ט נתינה תורה על דעת חכמים להחריע מה מカリ ידיעה, וחכמים יקבעו בהו חוקים לכל ישראל או כל ב"ד לבני עירם. וכל שלוא קבוע ב"ד לא מカリ ידיעה אלא בעדות ב' עדים. אבל היכא לחכמים ישבו וקבעו דבריו אחר ייחש עדות, הרוי זה רצוי לפני המקומות ע"פ התורה^ץ.

תרי ותרי לא התא

ו) תוד"ה אתה. הא תרי ב' דומו, ויל' דלגביה דבר הנראה וידעו לכל וכו'. ובדבר הידוע וברור לב"ד) לא אמרי תרי במאה, והאחרונים הביאו

הבעל קיים כבר מוקלקלה, ובמה שנשארת אצל השני אין בוזה תוספת חמורת^{טטט}.

וע"א (במשניות לעיל ס' ב) חידש הדיבא דבאו ב' עדים להתייר, וא' מכם חדש לשקר אסורה. ולא אמרי' דל עדות מהכא, וסגי بعد השני. ודוקא היכא שיודעת שהשתיר ע"י עד א' אמרי' דידייקא ומינשבא. אבל בשיש ב' עדים היא סומכת על העדים, ולא דידייקא ב' פה. וא' א' להתייר ע"פ ע"א.

נה תוד"ה מותך. שבדבר שיש קצת טעם וסמרק לא' חшиб עוקר דבר מן התורה. וול' החtos ר'א' ש' דכיוון שיש כאן עדות, ומסתבר להאמין העדים, לא' חшиб לעבור על ד"ת כיון שיש קצת טעם וסמרק לדבר.

נו) בא"ד לא' חшиб עוקר דבר מה"ת. דנה' האמוראים (לOLUMN פט: וצ) אי יש כה ביד חכמים לעקוור דבר מה"ת בקום ועשה. ותוס' כת' דכשיש קצת טעם וסמרק לא' חшиб עקיית דבר מה"ת. ותוס' (לOLUMN פט: ד"ה כיון) כת' דיש כה לחכמים לעקוור בדבר הדומה, וכדרפרישית לעיל (כאן).

ועד"ז כת' חtos (נזיר מגן, ע' לOLUMN פט) דבמקומות שיש קצת פנים וטעם בדבר ודאי לכ"ע יש כה לעקוור^ט. ותדע (מסוגין) דבכלוי סוגיה לא מייתה הא דasha נאמנת לומר מות בעלי, דהרי עוקרה

פ. אך רע"א הוכח דבאופן שנשאת אח"כ לאחר אמרי' דידייקא, דש חומר בסופה שתאריך בעל זה. ואף שבבר אסורה לראשון. ע"ז חוו"א (ב ט).

פה. ולפ"ז כשבאו ב' עדים, וא' פסול והאשה אינה יודעת בפסולו ל"מ. וצ"ע.

פו. וכ"ב חtos (יעז יג) דיש כה בידם לעקוור היכא דנראה טעם קצת, כדמות בסוגין גבי משיאן האשאה על פי עד א'.

פז. אלמא וראי במקומות שיש פנים וטעם יש כה לעוקר, וידייקא ומינשבא מותך חומר שהחומרת.

פח. אםש"ב הרמב"ם דהנור לזכום, ונמצאה חנוכה ופורים,

יהודה נדרו מפני הימים האלה, הויאל ואיסור העצם בהם

מדברי סופרים הרוי חן עיריכין חוק, ויהודה נדרו מפני גזירת

חכמים. ואכמ"ל).

והכת"מ בת' דआ"ג דאסיקנא (לOLUMN צ) דאין כה ביד חכמים

לukoר דבר מה"ת בקום ועשה,
פט. ייל' דהא אמרין הותם דבמיגדר מילתא מעו עカリ מידי
דאורייתא, אפלו בום עשה. וככל חיזוק בדברי חכמים נחשב
מיוגר מילתא, שאם הוא מולולים באחד מובהרים אותו
לולויל בכלחו. ועוד תי' ע"פ חtos בנזיר דבמקומות שיש פנים
וטעם בדבר וראי לכ"ע יש כה לעקוור.

צ. וכ"מ מידברי הכת"מ הנ"ל דחויק דברי סופרים נחשב פנים
וטעם בדבר.

צא. וצ"ב דאי ליבא סיבה וטעם לתקן, אמאי יתקנו ווצל'ד
בכל דורך בסוגין לOLUMN א' יש טעם לתקןם. ודווקה לחילק
dagori לא פלוג' חшиб סיבה חשובה טפי מכל הנק דאין כה
לחכמים לתקן.

צב. ועפ"ז כת' דכל הספיקות בנאמנות העד, דיש ספק
בתקנותם אי היה בכלל הגאננות, זהה ספיקא דאוריתא.

כגון דאיכא במתא גברי דידייע ליה בטביעות עין, מההוא זימנא דנפק.

וכת' דאפשר שהריגות הוא שמזכיר, ואפי' יצאו בלא חתימת ז肯. וכיוון דבעירו לא הכירו אותה, דחוק להעמידיש קצת שמכירין אותו. ומש"ה העמידו דחויה בהדיה מכני נפק ועד השטא.

א"נ אפשר דכינן דבלחו בני מותא לא הו יידעין ליה, ב' עדים שאמרו DIDUIN ליה בטלה דעתיהו, דכינן דנשנתנו פניו עד של בני העיר אינם מכירין אותו לא מאמנים לעדים אלו, אי לאו דאמרי דחויה בהדיה מכני נפק ועד השטא.

דף פה:

נט) והבא עלייה באשם תלוי קאי וכו'. פרשי' (כתובות כב) בא על ספק ברת. ובפושטו קו' הגמ' משומ חומר אישור ברת (שהרי מביא קרבן מספק). אבל מדברי רשי' (בתי' הגמ') משמע דהגם' מק' אשם תלוי ודוקא (ותהי' דאיין ליבו נוקפו ליכא אשם). ובאיירו ע"פ דברי האחרונים (הור' בש"ש א) דאך לדעת הרמב"ם (טומאת מות ט יב) דספק דאוריתא מותר בדאורייתא, היבא דיש חיוב אשם תלוי גלי רחמנא דאסור מספק.

ט) בשנשתא לא' מעדרה וכו'. התו'ו' (ושאר' ה' הק' דאי' (לעיל בה). عدد המעד שמת לא ישא את אשתו. ור' ח' (הור' ברשב"א) תי' דאיiri בשיש ג' עדים, ומלאך זה שנושאה יש ב' עדים>.

מקור להה מא דאי' (ב"ק ע"ד) דהיכא דבא הרוג ברגלו' (והבייד מכירין אותו) הוכחשו העדים, ומלכים אותם צ'ג'.

והאחרונים הביאו דתוס' (כתובות כב. ד"ה תרי) לא ס"ל כן, דתוס' כת' דהיכא דב' אומרים שהוא עבר אין כל העולם יכולם להכחישם, דתרי במאח' צ' (והש"ך (חו"מ מו ס) תי' קרי התוס' שם ע"פ תוס' דידן, בדבר העשי ליגולות לכל העולמים צ' לא אמרין תרי במאח' צ').

והgentibot (מו ז) ביאר דתוס' (דידן) קאי בדבר התחלוי בטבעת עין, וכן בכל מקום דתלי בהכרה וטבעת עין צ' לא אמרוי' תרי במאח'. אלא אול' בתור רוב העולם ורוב דעתות צ'.

אבל הנובי' (ק סה) כת' דלעלום אמרוי' תרי בכלי' עלמא, אלא בין שהבייד וכבר' מכירין אותו הם חייבים להפריש האשה מאיסורא, שהם עצם יודעים שהעדים משקרים. (ואף דבגדרי' הביא' אמרוי' תרי במאח').

נה ל"צ דאתו בי תרי ואמרי' אנן הוינן בהדיה וכו' ואתון הוא דלא יידעתו ליה, דפתמי זופר יופר וכו'. (ובכח' ג' לא נחשב דבר הנראיה וידוע, אלא הויה תרי ותרי בעלמא).

והמהרץ' בן לב (ב מוה, ציינו הגהש"ס) דיקיך דזוקא שהעדים אמרו אנן הוינן בהדיה מכני וכו', אבל בלאו היבי אינם נאמנים. דאל'ב הו"ל לגמ' לומר

בתובות איiri שהדיינים אינם מכירין, ומש"ה אף איל' יבדקו ותברר שככל העולם יכחשו לשנים, אפה' תרי בכ"ע. ולא נתרבר כלל לדינין שם אינם יודיעים.

צ'ו, וכגן חכרת הכתב לקיט החומרות. (ותוס' כתובות איiri בעדות דלא תלי בהכרה, ולמ' להכחיש עדים).

צ'ח. ובשות'ת מהרי' א' הילוי (ב' חילק שבדבר שהוא לפניו תלוי דתוי במאח'). ור' דוקא לרבר מעשה שהיה בעבר אמרוי' דתוי במאח'.

א. ור' ח' ביאר דאל'ב הויה חד נגד תרי, דמן דנסבה לא מחייבין. ומובהר מדברי ר' ח' דמי שנושאה איינו נאמן להעדי' כלל, ובפלוי העדים נאמנים. אך קשה דמשמע לעיל בה דזהו נידון לעונ. ווחפבי' (כתובות כב) דן דר' ח' לא דין ממש סגיה דלעיל דאיiri בע"א, אלא ה'ק' מסבירה דכינן שנושאה נתברר

צ'ג. ומההרצ' ח' (כ"ק שם) ביאר דזהו כמו עדים שהודיעו על עז' שהוא אבן, דאיין בו גדר עדות.

צד. ולא יתברר לעולם שאיןו עבד. דרש'י' כת' דערעור דפם משפחה גילוי מלטה בעלמא, דבר העשי ליגולות הוא שיבדק ערד שיבירר הדבר. ותוס' תמהו דאיilo יש ב' עדים, האיך יתברר לעולם.

צ'ח. והש"ך היבא דהמהרץ' (ק ע"א) כת' דהיכא דלא אתה בתורת עדות, אלא גילוי מלטה בעלמא, סברא הוא להאמין יותר המרובים מהמוניים. אבל היכא שאין עדות ממש החל' אחור רוב עדות. והש"ך כת' דה' ח' כאן. וצ'ב' בוגנותו אמראי השיב שלא בא בתורת עדות).

צ'ו. והנובי' (ק סה) תי' דתוס' כתובות ס"ל דבא הרוג ברגלי' הויה דוקא היבא' דהבייד בעצם מכירין אותו. ואיל'

האה שתיל באיסור לבעל^{ל"}, והיכא דהוא אינו ידע אף היא אינה מוחורת. א"כ הכה נימא בסגי דהעד יודע שמותרת לו, ומילא אף היא מוחורת?

סב) באומרת ברוי ל". פרשי^י בגין ע"י סימנים, ואשם תלי אינו בא אלא על מי שליבו נוקפה. משמעו דאיינו ריעעה ברורה, אלא שנראה לה העיקר קר בטיב ריעעה נוקפה. והritten^א (ובן הרוא"ה כתובות בב) ה'ך' דافق דליך חיוב שם תלוי, מ"מ לא נפיק מידי ספק איסורי, והאיך לא תצא. וועה'ק דהשון ברוי לי לא משמען כן. והritten^א (והרא"ה ור"ן כתובות שם) פי' דאומרת ברוי לי ממש'ב.

והגרא"ז (זעיר כג) הביא דמבחן ברמב"ם (טומאת מות ט יב) דספק דאוריתא לקולא מדאוריתא, ובכת' ולזר גירסא אעפ"ב בדבר שהחיבין על זדונו ברת ספיקו לחומרא, שהרי נתחייב שם תלוי^ו. ובאיו דבאסורין שנתחדש חיוב שם תלוי שניין, דבאה שחיבתו תורה שם נתגלה אך ספק אסור.

אבל תוס' (כתובות כב) כת' דבר' עדים לא חששו, דבר' עדים אינם חשובים (ע' תוס' כת' ד"ה לא), ומותר לנשא לא' מהעדים. אך התו"י פשיט' לדף בב' עדים לא ישא, וע' זה משום לעז ולא משום חשב. ועפ"ז נקט דافق בשיש עדים נוספים.^ב

והתו"י תי' דאיiri שהיה לו אשה ואח' בתה. והritten^א תי' דבדיעבד לא תצא, וכי"ל (לעיל בה) דברנה לא מפיקין. והאחרונים (הרוא"א ברודא בשות' חכ"צ ב) ה'ך' על קושיות התוס' ישא'ר (הנ"ל), דהא איiri בסוגין בדייעבד שעשאת? אך התו"י (לעיל כת' ב ועוד ראשונים שם) נקט דלא קאי ה'ם על עד המיעיד, דאיילו ה'נהנה אמרת ומישך אסורה לו מה'ת. והגרא"א (ז' קבא) ציין דתוס' (כתובות ס"ל דעד המיעיד בסנס מוציא').

סא) היא נופה באשות תלוי קיימת, באומרת ברוי ל"ו וכו'. האחרונים (השואל בנוב' כת' ה'ך' הרא"ם בתוס' ורשב"א נדרים ע; הוי לעיל פר') דהאיסור של

זהו החטיבה דהתריא, ומוחורת אף לעלמא. ובמהמשך דבריו ביאר דה"מ בדבר שמקבין איזקה, וחביע"ד נאמן להחזק דלא הויה כמו חזקתו. אבל הדיכא דעריך עדות ל"מן.

ט. אך לשון הגמי' גבי הבעל דנסחת לא' מעדיה, שمعدית בבירור שמות בעלה. וקצת משמעו דודקא כלפי האשא מהני שאין ליבח נוקפה. אבל לא חתירו לבעל אלא לרעדיה. אבל רשי' (כתובות טט) כת' לא' מעדיה, דאין אשם תלוי נוחג אלא בלביו נוקפה.

ו. והritten^א הוטף וכ"ש אי קאי בחוקת אשא איש ולדברי הראשוניים דלמ"ד תרי ותרי ספיקא דרבנן קאי בחוקת אשא איש מדאוריתא.

יא. והritten^א (כתובות כב) כת' דמ"מ איסורה דאוריתא או דרבנן אייכא. ומשמעו דנטפק האם ספק דאוריתא לחומרא מדאוריתא או מרבנן, ע"י בסמוון. ולכטורה דעת רשי' דבספק דאוריתא רשאי לסמוך על סברא דידייה, היכא דנראה לו שהדבר מותר, עכ"פ מדאוריתא, וב"י אינם מפרשים אותן.

יב. וביאר דהיא לבד אינה נאמנת, כיון דיש עדים דמסעי' אמרה בדרמי. ווצ'ב האיך תהא נאמנת נגד עדים.

יג. אך פיסקא זו אינה בכל ספרי הרמב"ם, והמהרי"ט כת' בא כת' דהזה הגות תלמייה, שחרי בחלילת החלכה (שם) כת' הרמב"ם דספק עיוז ושבת לקולא מדאוריתא. וש אחרונים (מעשה רק שם) שביארו שכונת הרמב"ם באופן דיקבע איסורה ומתחייב אשם תלוי. וב"י מדברי הגרא"ז. אבל ישחרונים שקבעו דבכל האיסוריין דיקבע איסורה מספק לחומרא, דילפי' מפרש אשם תלוי. ולא רק באיסוריין דיש חיוב חטאתי).

שהוא נוגע בעדותו. דבשלא ע"א, אף' עד פסולبشر. אבל הכא איiri בתרי ותרי, ואילו ה'ך עד הויה נוגע בדבר לא יצטרוף להכחיש את העדים.

ב. ולכטורה כוונתו דמשמעו בגם' דהזהה לנשא ע"י עד זה (ומש"ה קר' לה' א' מעדיה). ומש"ה שיר' לעז, אף שאח'ב נתברר ע"י עדים אחרים.

ג. והגרא"א ברודא כת' דהראשונים ה'ך' בנשת ואח'ב באו עדים וכדברי ר'ם בר'י, ע"ע בסמוון. דאיiri שנשת בתהיר. ד. וב' החט' (ז) דכ"ד הראשונים הנ"ל, או שהחשו אליבא דרמ"ד (בדחנא לעיל בה) דכnets מוציא'.

ה. דהאיסור לאשה ילי' (לעיל פר') דכל היכא דהוא מוחהר היא מוחהר.

ו. והנוב' ה' השיב דברי הרא"ם תלוי כת' הלשונות דרכה (לעיל נו'), והגמי' מק' שיתיחס אליבא דכו"ע).

ז. ועד' כת' רשי' (כתובות כב) שנשת לא' מעדיה שאמרו מת, דאין אשם תלוי אלא למי שלבו נוקפה וזה אמור בר' ל'. ודיאו אמרה ברוי ל', אין לבי נוקפי שברי לי אילו היה קיים היה בא.

ובסוגין איiri שבאי' לפניו, ותרי ותרי אי היה בעלה, והיא טוענת ע"י סימנים אינה בעלה. אבל ה'ם איiri שאינו לנפינו ותרי ותרי האם מת במקם אחר, ואף בזה אין ליבח נוקפה, ע"פ האומרנו שהיה לו לבא. ואף לא חתירו עוגנה ע"פ סברא זו דאיילו היה קיים היה בא. וכגדאי' (לעמן קטו) דאמרי' שמא נעשה בעל מום, ומחייב כיטופא אול לעלמא).

ח. והגרא"ח מועלאון בשות' תחט המשולש י' דה' גוללה) חריש' ועפ' דברי רשי' לקמן קיב' דהאה נאמנת על עצמה, וכיון דיש לה טענה ברוי לעצמה נאמנת אף לאחרים. דע'ז'

סה' בא"ד ולרב נחמן וכי' ה"ג איקבע איסורה שהוא בחוקת אשת איש^ט. ועד"ז בת' הרמב"ם (שગותה ח ג) דוחייב שם תליי בספק גירושין, שורי נקבע האיסור. אבל ספק קידושין לא נקבע האיסור.

אבל תוס' (גיטין עד.) כת' דהא דאי' (שם) דיל' יוסי מביא אשם תליי בספק גירושין, לשיטתו שלא בעי ב' חתיכות. ולא חילק הדחתם יש חוקת אשת איש וגראן. והוקוב"ב (שם מב) כת' דכונת התוס' לאפוקי ממא"ד דברי ב' חתיכות ממש,DDRSHI מוצאות).

והרמב"ם (שם) כת' דאף היכא דעת א' מעיד שהוא חלב, ועוד א' מכחיש חיב אשם תליי, שורי נקבע האיסור. והראב"ד השיג אמר נקבע האיסור, וא"כ אמרו שדנים על ב' חתיכות. והבט"מ נסתפק האם הרמב"ם אמרי אף בחתייה א', עד"י הכחשת העדים איקבע איסורה. וודחחות העדים כמוין דעתיתא^{טט}. ואף לרבות נחנק^{טט}, וע' לח"מ^{טט}.

טו) שם. ותוס' (כתובות כב) כת' א"ג דה"ק באיסור אשם תליי, ולאו דוקא שמתחייב אשם^{טט}. (ואף דילא חיב אשם, אין להלך בקר בגדרי ספיקות באיסורין. וע' מה שהו' לעיל).

הטעם ודכוין והעד עומד לפניו נוחש דנשאר קצת מהאיסור, ושיך ע"ז בירור. אלא דתוס' נתקו דאיינו חור ומגיד, ומה שיר' בירור ע"ז שהעד לפניו.ות' דאפשר ע"י הזמנה. ב. אלא דתוס' תי' דיל' דרב ט"ל באידך מ"ד. ואף דרבא (שם) נקט דעתך רבDDRSHI מוצאות, צ"ל דקרו הגמ' כאן באידך מ"ד אליבא דרב.

כא. ואף למ"ש הtos' (בסמוך) דכוין דידי'KA ומינשבא איתרעה חוקת אשת איש, מ"מ חשיב איבקע איסורה. ב. והלא מ"ת' דהרמב"ם לשיטתו דעת א' בהכחשה כמוין דעתיא ע"ז בסמוך ולקמן קי, ואכמ"ל).

כג. והש"ש (א) הביבא מותוס' (כתובות כב; שכט' כמה באן) דתורת לא נשחט ב' חתיכות ולרב נחמן, ודוקא למ"ד אפשר לרבר מונמי בח"ג. והביא דכ"מ במשנה (טהרות ה ט), וכת' דצ"ל דאף הרמב"ם אמרי בשיש לפניו ב' חתיכות, ונחלקו העדים על החתיכות.

בד. והפרמו"ג (תרפה מג' ד) חקר עד א' בהכחשה באיסור דרבנן, האם אמרי ספק דרבנן לכולא, או דכוין דאייקבע איסורא אسو. והביא מה' הרמב"ם והראב"ד הנ"ל.

כה. והתוס' ראי' ש (כתובות שם) בגין דעתיכא איסור אשם תליי, דכוין דמספק'lem אם היא אשת איש אסורה מספיקא, אלא גודח"ב דאיינו מביא אשם תליי להגין עליו מן הייסורים אלא בחתיכה מ' חתיכות.

ועפ"ז כת' הגראי' דקו' הגמ' בסוגין מסוים דמתחייב אשם תלוי^{טט}, ומש"ה ספיקא לחומרא (מדאוריתא). ובזה כת' רשי' והיכא דעתן ליבנו נוקפו ולכ"א חיב אשם תליי, א"ב הדר דין כשאר ספק, מדאוריתא לא אמרי' דספקא לחומרא^{טט}.

טג) שם. באורח ברו ל'. הבית מאיד (קניב ג. ויז' מב) ה'ה, דמ"מ הבנים הוה ספק, ויאסרו כדין ספק ממזר (שהם אינם יודעים ברוי). ורעד' א' נקט דאה"ג הבנים אסורים ממש ספק ממזר^{טט}. והבית מאיר כת' דמ"מ תימה להרבות ממורים בישראל. וודוד הביאו דבררמב"ם (גירושין יב ז) משמעם דהבנייה בשירים^{טט}. ועו"ע ל�מן צג': והואו"ש (שם) העה צד דכין דנאמנת לגבי עצמה,תו נאמנת לגבי הולך. וודוד מדאוריתא ספק ממזר מותר, ובין דהאמינו לענין שלא תצא,תו לא גורו לאסור ממש ספק ממזר^{טט}.

טד) תוד"ה והבא. ואע"ג דרב בעי חתיכה מ' חתיכות וכט' דיל' יואר וכו' אפשר לברכ"ט וכו' ולרב נחמן וכו'. אבל למ"ד (כritisות שם) דבעין ב' חתיכות ממש, DDRSHI מוצאות (לשון רבים), א"כ ל"ש אשם תליי^{טט}.

טז) וזהו מקור להו מהירושלמי בתובות ב' בע"ש. ואשם תליי דוקא, ולא בתוס' בתובות.

טט) אך צ"ב דסוף סוף מדרבנן הוה לחומרא (וכמ"ש הריטב"א כתובות ה"ל). וממשע דבונתו דבאיסור דרבנן אמרי' דאם נשאת לא תצא.

טט) וזהו ספק ממזר מותר מודאוריתא, אסורים מדרבנן). יז) והרמב"ם פסקadam היא אינה טוענת ברי ונשאת, הולך ספק ממזר. משמעו דהיכא דעתונת ברוי לא הוה ספק ממזר. והביה"ש (קב' ח' ה' ה'ק' ובדברי הרמב"ם ה'ניל') דבשדי'א אינה טוענת ברוי, ל"ש דידי'KA ומינשבא. א"ב עומדת בחוקת א"א (וכך' הtos' באן), והוה ודאי ממותה. וכט' דאפשר דאף תשיח'יא אמרה שאינה יודעת, הויאל ונשאת אח'כ' ה'וי כבודאי. דameriy מדןשאת אח'כ' ע"כ נתברר לה שמורתה, דאליב' לא היהת נשאת.

טט) ועד"ז כת' החמוד"ש (כתובות), אך ה'ק' דכ'ז לדעת התוס' דהודה ספק ממזר. אבל לדעת הראשונים דקאי בחטאתי, א"כ היה ודאי ממותה. והביה' מאיר (קב' ג' כת' דצ"ל דבשאת וטוענים תורייחו ברוי, ע"י חזקה ותורייחו הספק נעשית גם לנו ודאי, והוחזק דהודה בהיתרה).

טט) ותוס' כת' דה'ג' אפשר לרבר ע"י הזמנה. וצ"ב אמריא נשחש אפשר לרבר ע"י עדות לשüber. וכל האוכל חבל נימא דשמא יתברר שהוא עדים על חתיכה זו מעיקרה. ואפשר דעתיך

יכולם להענישו, וכל היכא שהוא טוען ברி לא קטלין ליה^ט. ומש"ה בסוגין אי"צ להפרשים. ואף לדילין הוה נגר חזקה.

והתרה"ב (לא ד"ה איברא) כת' ודוקא במקום שיש ספק לפניו נאמן לטען ברי שמותרת, ובזה קאי סברת הרש"א והמהרש"א. אבל במקומות דיליכא ספק לפניו וdoi איננו נאמן לעורר ספק נגר מה שמוחזק לנו^ל.

אבל האחרונים (חמוד"ש וכית' יעקב כתובות כב) כת' דאייר דוקא במקום תרי ותרי. אף דבת הרי מוקמי' אחזקה, הוה בגדר חזקת הנהגה ולא הוכרע גוף הספק. ובין דהספק לפניו, והוא טוען ברי לא כייפין ליה^ל.

והשער"י (ו' ייח כתובות בן) ביאר דיש נידון של האדם כלפי עצמו, ובזה כל א' עושה עפ' עצמו ובין דהוא יודע לא נאמר עצול חזקה^ג. אבל דיש נידון כלפי ב"ד, וב"ד כופין לאפשרי מאיסורא עפ' הכרעת הדין (כלפיהם). ודוקא במקום דאך לב"ד יש ספק לפניהם, מש"ה אין מפרישין אותו ומשום דין הב"ד. ובין דעתן ברי אין מפרישין ממשום הדין של עצמו.

ט) בא"ד וא"ת למאי דמסקין^ט (לע"י לא), דתרי ותרי ספיקא דרבנן, ומוקמי' לה אחזקה וכו'. אבל הרש"א (באן וקיד' סו.) כת' דסוגין ה'ק' לרוחאה דמלתא, ואפי' למ"ד תרי ותרי ספיקא دائוריתא. וכ"כ תוס' (ב"ב לב. בס"ד, הו' בסמוך).

טח) בא"ד ועוד מאי קא משני וכו' הילוי שבקין ליה, הא מיהיב מיותת ב"ד דאחזקת אחזקה. [למ"ד תרי ותרי מוקמי' אחזקה, ורק מדורבן דינו בספק^{טט}].

ול"מ טעתן ברי בין דיש חזקה אישור. אבל המהרש"א חידש דהא דאמירין (עליל לא). דתרי ותרי אוקמה אחזקה, דוקא למאן דמספק"ל. אבל העד הוה שאמור ברי לי לא אוקמה אחזקה^{טט}. וуд"ז כת' הרש"א (קיד' סו.) דאין מוציאין מתוך בעלה בין אינחו ברי קאמרי, ולגביו עצמן נאמנין حق בדיעבד. (ואף שיש חזקת אישור).

והפנ"י (כתובות כב) ביאר דלעולם לא אמרה תורהداولי' בתר חזקה אלא למי שמספק בדבר. והتورה עשתו ודאי. אבל למי שיודע מהמת חזקה א"א לומר שהتورה אוסרת עליו. ומש"ה ב"ד אינם

בשותות ע' כתובות יג.), הינו דאים נאמנים לעלמא, אבל נאמנים לגבי נשתייחו דלא עברי איסורה. ומש"ה הב"ד אינם נוקקין להם בין דאייכא למימר קושטא קאמרי ומספיקא לא קלין להו, והتورה אמרה נקי אל תחרגו.

והפנ"י כת' דעפ"ז יש טעם לשבח בהוא שעונש ב"ד ציריך שיקבל עליו התראה ויאמר עפ'כ. ושנדע שאינו ברי שהוא מותר. והאחרונים (تورה"ב לא ד"ה איברא, תמד"ש, בית יעקב, שער"י ו' ייח וחוזא) תמדו דא"כ יטכלו כל מיותה ב"ד, דברונין יכול למימר ברי לי דתורתה היה. ובודאי לא סמכין על קבלת התראה לענין זה. (וצ"ל דאך הפנ"י אי"י דוקא בשועון ברי, דע"י טענותו נתעורר ספק. אבל היכא דיליכא ספק לפניו והוא יינו מעורר ספק בטענותו, א"כ מוקמי' אחזקה אף כלפי, ומש"ה קטלין ליה^ל).

ול. והביא דעתך' מעצנו בדין ממוןנות, דהיכא דיליכא ספק לפניו ובא אדם ותפס מחבירו וווען ברי לי שאתה חיב ל' מפקין מיניה, ולא משגחין בטענת ברי דידייה. ודוקא בתרי ותרי (או שנולד ספק לפניו) מותני תפסה בטענת ברי ולדעת כמה ראשונים).

לא. וכ"כ החזו"א (נט מא) דבתרי ותרי לא חשיבא חזקה קמייתא, ומש"ה מותני ברי לי.

לב. וע"ע בכור שור (פ' ה' לעיל שם) האם רשאי לעשות עפ' עבומו בחדרי חדרים.

ט' וכ"כ תוס' ב' מ"ד דמלטנקא תרי ותרי ספיקא דרבנן וע' מש'ב לעיל לא). אבל הרמב"ן (ככ"מ) דן אי קיל' דספקא دائוריתא. והרמב"ן (קידושן סו.) הביא י"מ דהכריעו מסוגין דקי"ל תות' ספיקא دائוריתא.

טט) וצ"ב הילוי קטלין להו, הא מדורבן והה ספקא, והחמירו שלא להעמיד על חזקה. א"כ אף לענין נפשות יש להחמיר. וע' מש'ב לעיל לא. דנה' הרשונים מבה החמירו רבנן, ואפשר דכונת התוט' דמלטנקא יש בזה חיב מיתה, ומש"ה מוטל על ב"ד להפריש.

טט) והקובה"ע (ט) ה) ביאר ולדעת המהרש"א) דדוקא מאן דמספק"ל ציריך להעמיד דבר בחזקתו, אבל למי שברור לו ליכא עצול כל דין חזקה. אבל הטענת ברי נגד עייב, בין דהעדים מברירים את גופו מהזקין אוותה שהיא משקרת. ומש"ה כייפין לה עפ' העדים. אבל חזקה לא הוה בירור על גופו המשעה, ולא מהזקין שמשקרת. וכות' לדעת התוט' דאך דוחקה איננו מברר, אפ"ה כיון דנאמר דין בתורתו וראי למ' טעתן ברי. (והביא עד' זין סטה, שהטורה עשתה ספק כורדי, ול'מ טעתן ברי שלחה. בין דאצלינו הוה דין ודאי).

טט) והפנ"י כת' דאך דקי"ל דברי ושםא למ' לגבי חזקת ממן, ואף באיסורין לא מותני טעתן ברי אפי' בהדי חזקת

משאר איסורין דעת' א נאמן היכא דאיתחוך איסורה. (דמסקנת הגמ' (בע"א) דל"מ דעת' א' נגד איתחוך).

עא) שם. והמהרש"א תמה דאיירி בנסחת ע"פ ב' עדים, ונשאת בב' עדים ליכא חומר בסופה^{ל"}, ומ"ה ליכא דיקא ומינסבא^{ל"}.

והאחרונים ציינו דתוס' (ב"ב לב), ובתובות כו': בקייעור ה'ק' בן, ותי' דהוזאל ומחייבים זה את זה איכא חומרא אם תעמוד תחת בעלה בטענת בריה שללה^{ל"}. [ותרי ותרי ואח' ב' נתברר הדין תצא מזה ומזה יש חומר בסופה^{ל"}].

אך תוס' (ב"ב לב), ה'ק' דבקו' הגמ' עדין לא ידענו דאיירישאomerת בריה ליל, א"ב ליכא דיקא, ולא איתרעה חזוקת אשת איש. וקי' בוחטא. ותי' דהמקש ה'ק' אפי' נאמר דתרי ותרי והוה ספיקא דאוריתא, אפ"ה באשם קיינמא. אבל מדברי תוס' דין מבואר דתוי' בזה אף ה'ק' הראשונה, דבאסם תלוי ולא בחטא (וחפנ') בתובות שם תמה בזה^{ל"}.

עדים סמכא אעדם. אך קר' הריטב"א צ"ב, דאיירי בסוגין דב' עדים מחייבין אותה. וכבה"ג ודאי צרך עדות.

לאח. ועוד הביא המהרש"א דתוס' (לפקנ': דה מא) נקטו דאף גבי' ים בתרי ותרי אומרים בריה ליל לא תצא, וכמו בסוגין. ואף דתוס' (שם דה ע"ד) דנו דילש' ביבומה דיקא, דהיכא דבा בעלה וחורת ליל. וע"ב דאף היכא דלא איתרעה חזוקת מהני ברי בתרי ותרי (וחפנ') למ"ב' בסוגין).

לט. אבל ה'קנ"ר כת' דה"מ תרי ותרי דההמ, אבל הכא שבעליה בא לפניו ולא ידעין לה' דaicא תרי ותרי, א"ב שוב לש' שיחברת ותרי' ממאה, אין גלו' לכל העולם. ומ"ה ליכא חומר בסופה. ובאייר דזה קי' המהרש"א. אך תוס' נקטו דמי'ם אילו יומו או יפסלו בגולנות יש חומר בסופה).

מג. וכן דמשמעו (בע"א) דגورو חומר בסופה, כדי לדחק עליה בתיחילה נמשום עיגנו, שתוכל ליפשא ע"פ ע"א. וליד' האם אף בתרי ותרי תקנו כדי להקל, שהיא חומר בסופה כדי להרע לחזקתה, שתוכל לטסוך על טענתBei דידה. או דלמא החומר בסופה בתרי ותרי הוהקס לחוד.

והיערו דבתתרי ותרי טענת Bei לכתהלה לא תנשא, ורק נשאת לא תצא. א"ב ל"ש לומר דהקלו' משום עיגנו. אך בנשאת ע"פ עדים ואח' מכחישים, לא תצא (אף לכתהלה).

מיא. ומיבור דתוס' דין ס"ל דאף היכא דaina טענת בריה, אפי' אמר' דדי'קא ומינסבא. וכרבו' אמר' (בע"א) דנסחת ע"פ עד' א' ואמ' דדי'קא ומינסבא. ואף דאי'צ' לטען 'ב'ריה'. נאלא דאנן אמר'ין שהיא תבריה, ואין לה' נקפה. וכ' הביא'ש (קנ' ח) דאף שאינה טוענת בריה, אמר' דע' ב' דיקא.

ט) בא"ד וא"ר ז' דמה שאשה דיקא מרעה ליה חזקה וכו'. וע"ב האיך מהני אומדנא זו להבריע במקום תרי ותריל'. ובחי' ר' שמעון (בתובות כג) ח' ז' דמ"מ מהני האומדנא לסלק את החזקה, ואף דל"מ להבריע במקום עדים^{ל"}.

ע) שם. ותוס' (בתובות שם) הוסיף דמהאי טעמא שרין כי ליכא עדים כלל, [וכדי' (בע"א) דהיתירו לינשא משום דרי'קא ומינסבא. והקוב"ש (שם נט) ה'ק' דדעת חות' (שם דה אי ה'כ' בთוס' בע"א) דהיתירו מדרבנן משום דרי'קא ומינסבא, והאיך תוס' הובי'ו דמהני סברא זו נגד חזקתה איש איש (ללאויריתא).

והקוב"ש ביאר דכונת התוס' והקלו' הכתמים (משום עיגונא) לסלק חומר דבר שבורה, וחכמים עשו עדות אשא' כשר איסורין^{ל"}, דעת' א' נאמן היכא דלא איתחוך איסורא^{ל"}.

ומ"ה תוס' הובי'ו דע' ב' איתרעה חזקתה אשא' איש (משום דרי'קא ומינסבא), ומ"ה עד' א' נאמן בה'ג בשאר איסורין. אבל אי לא איתרעה חזקתה א"א, א"ב לא עדיף

לג. ע"ע ש"ש ו' (ב' ררע'א (ק' קל)) דל"מ חזקתה סברא להבריע בתרי ותרי. (ואכמ"ל).

לד. דבמקומות תרי ותרי ווקמינן חזקה דמעיקרה, ומשלקין את העדות. ול"מ חזקתה האומדנא להבריע במקומות עדות. אבל מיהי ולוי העדות) בנגד חזקה דמעיקרה. ועד' ז' כת' הקוב"ש (ב' קל) דבספק הנוטה ורגלים לדבר לא מוקמי' חזקה, ואף שאנו בירור גמור. ואף דל"מ אומדנא גנד העדים. אבל הכא אי'ו מסלק הספק, וא"כ להבריע נגד העדים.

לה. אך הקוב"ש ה'ק' דלעגין נכרי מסיח לפ' תומו עדות אשא' באמות קיל מכל האיסורין, דבכל איסורין דאוריתא אי'ו נאמן. וע' ז'.

לו. אין מסלק האיסורין. ועד' ז' כת' הרשב'א ורטבת' א' לפרש הרשב'א הגמ' לעיל פ' (ולא ברש' ותוס' שם), אלא דמדרבי הרשב'א והריטב'א נראה דלמסקנא זהה נאמנות מצד אחר. והקוב"ש ביאר דدلבי' תוס' בתובות מססת' הגמ' ולא איתחוך איסורוא דאשת איש, בין דרי'קא ומינסבא).

לו'. החכ' ז' (ה' מה שהקשה ערד' כת' דכ' ז' למ"ד נשאת ע"פ עדים מותרת לזרור לו. אבל אכן קיל' (לפקן צא) דאף ע"פ עדים אסורה. א"ב אף בזה שיין דיקא. ואך ליל' דמ"מ היכא דסוכמת על עדות גמורה אינה צריכה לבדוק, וכדי' (צא) דמאי הול' למייעבר). והריטב'א (בתובות כב) ה'ק' אמר' בעין בסוגין' עדים, הא בין דאומרת Bei ליל' האשה שאומרת דעת' בעיל' נשאת ע"פ עצמה. ותי' דבעלמא דרי'קא ומינסבא, אבל הכא בין דaicא

תנשא", אבל כיון דיש דתרי ותרי וטענת בר' אין מוציאין (כמו שנתפרש). (ואף בנסיבות באיסור).

עה) ר' מנחם בר' אוירtz תצא וכ' בזמנן שבאו עדות ואח"כ נשאת וכו'. ובו לשונות בגמ' בסמוך האם ברייתא דדרפנו קמ"ל לאפיקי מ"ר מנחם בר' או קמ"ל בר' מנחם בר' וכו'. וכמה אודורונימ' כת' דסבירת ר' מנחם בר' דההמירו כיון דנשאת שלא כדין. וכ' בר' יונתן מלוניל (כתובות שם) דוחה קנס נשאת שלא כדין.

אבל הפני (כתובות שם) הביא דמבואר בסוגין (לחדר לישנא בסמוך) דר' מנחם בר' יליף לה מקרה דדרפנו, ע"כ דבראו עדות ואח"כ נשאת אסורה מדאוריתא. והפני ביאר דר' מנחם בר' פלייג אסבירת דיקא ומינסבא ושכתבו התוס'}. וכיין דקימא בחוקת אשת איש ל"מ שאומרת בר' וכו'.

ובגמ' (ב' לא:) נח' רב נחמן ורבא האם חיישין לילותא דבי' דינא, ורבא הביא מבריתא דר' מנחם בר'. ורש"ט פ"י דסבירת ר' מנחם בר' דהיכא נשאת (ע"פ היתר ב"ד) ואח"כ באו עדות שהוא קיים לא תצא, משום דחיישון לילותא דב"ד מש' והפני (הנ"ל) ה'ך' דסבירת ר' מנחם בר' משום טענת בר'. ובבאו עדות ואח"כ נשאת הוה מדאוריתא, וכדאי' בסוגין. וחילך מעאננו דשיין לילותא דב"ד. והפני כת' דרבמסקנא (שם) לא הוה משום זילותא דב"ד.

והחכ"ץ הביא דהרו"א ברודא נקט דافق היכא דנשאת בלא היתר חכם, ואח"כ נתברר ע"פ עדות ושמת בעלה מעיקראן כופין להוציא. כיון דההילת דעתישואן היה באיסור, והחכ"ץ חלק דין כופין לגורש שהרי איגלאי מילתה למפרע דבහיתר נשאת. ועוד דבכמה איסורין דרבנן אם נשאת לא תצא, ומני' לדההמירו זהה.

מה. וכברעת Tos' דל'ם טענת בר' היכא שיש חזקה. ודלא כרשב'א קידושין ומהויה ר'א הנ"ל.

מת. והristol'ב'א (ב' ט') ביאר דהיכא דהוכחו דברי הב"ד ובתוורת וואין לא חיישין לילותא דב"ד. ודוקא היכא דעתין הוה ספק.

ועדי' מבאר המאירי (שם) דלמ"ד דחיישין לילותא דב"ד יהיא זה מוחוק לו עד שיתברר. כיון דההדים כולם מוכחים (אמרי' קמ' דינא) עד שיחבר בראייה בורה. דכש-Allow ראה סותר את הדין, ואין בזה ממשום קמ' דינא.

ג. והגמ' (שם) דוחה דלא חיישין לילותא דב"ד, ולא פ"

עב) שם. דמה שאשה דיקא ומינסבא מרעה ליה ל'חזקה וכו'. הר"א ברודא (בשות' חכ"צ ב' ה'ק) הדוחניא באו עדות ואח"כ נשאת. אבל בנשאת (ע"פ עדות) ואח"כ באו עדות לא דיקא (ובבשעה נשאת סמוכה על העדים). א"כ קיימה בחוקת אשת איש' וכו'.

וכת' ופי' א' דעת'כ נשאת ואח"כ באו עדות הוה מעסם אחר, שכבר יצאת מחוקת אשת איש ע"פ עדים בתחילת (שהוחזקה בהיתר ע"פ העדים הראשונים). ועד"ז כת' הפנ'י (כתובות, ה' בסמוך).

יעד"ז דעת ר' ב"ר ברוך (בתוס' כתובות בו) ודרכא ד' עדים הראשונים הוציאו מהחזקה, ואח"כ באו והכחישום (זהה תרי ותרי) לא מעמידים אחזקה. הדיעדים הראשונים כבר הוציאו מהחזקה מ"ז.

והאחרונים (חכ"צ ג) הביאו דתו"ס (הנ"ל) כת' דיש חומרא במה שתעמדו תחת בעלה. וכך בנשאת ואח"כ באו עדות אמר' דיקא ונשארת תחת הבעול, לאחר שבאו העדים המכחישים.

עג) בא"ד ובשנים אומרים נתגרשה דכפמור נמי דיקא לפ' שיראה שיבאוו עדות ויזומו וכו'. ותוס' (ב' לב') כת' מ' דיראה שמא יוזמו או יפסולם בגולנות.

עד) דעתニア ב' אומרים מות וכו' ואם נשאת לא תצא. ומבוואר (בגמ' כתובות בכ': ה' ברשי' דהה'ק אייר' באומרת בר' ונשאת לעדריה. ולבטחילה לא

מב. ושוב תי' דאייר' שנשאת ע"פ עצמה ושמורה דמת בעלה), ואח"כ באו תרי ותרי. דישיך דיקא קודם שבאו העדים.

מג. דיש 'חזקה' ע"פ מה שנגנה הייתה, ונחשב 'מוחזק' בהיתר, ואין מוציאין מידו. ומבוואר בדבריהם דסבירה פניה לומר מדאוריתא).

מד. והחכ"ץ כת' דכ"ה דעת ר' יצחק ב'ב, אבל ר' ב' בעל התוס' (שם) פלייג, דעתין קיימת בחוקתא.

מה. ותוס' (שם) ס"ד דההדים משום דאיינה מעיה פניה לומר שנוגראה. ותוס' דדו דשלא בפוי עליה מעיה ומעיה, ועוד היכא דעתיכא עדים רק מאס"י לה מעיה ומעיה.

מו. ואף דעתוענים בר' לכתחילה לא נשא, כיון דעתל הב"ד הוה תרי ותרי. ורק בדיעבד שכבר נשא סמכיין אטענת בר', שלא להוציא אשתו מתחתיו. ואפשר דזווה משום מעלה ביחסין שלא תינsha לכתחילה.

מז. כ"ה מסכתה הר"א ברודא והחכ"ץ (בשות' חכ"צ ב-ג).

(בב) באשם תלוי קיימת הוה דוקא היכא דברו עדים ואח"כ נשאת.

(ע) מתייב רבא מנין שם לא רצה דפנו ת"ז וקידשו בע"כ, ח"ד וכו' צריכא ל' ממיר וכו'. פרש"י דלא איצטיך קרא עיי' דודאי כפין ליה באיסור מפורסם, ואפי' באיסור ספק. הפר"ח יוז"ק כי כליל ס"ס א) הביא דמפורש ברשי' דספק דאוריתא להומרא מדאוריתא¹³, וכברעת הרשב"א (תוה"ב ד א יב. בדחה"ס, והר"ן קידושין טו. בדחה"ר). [ורלא ברמב"ם טומ"מ ט יב].

(ע) אלא לא נשאת דעתך לא' מעדרה וקאמורה ברוי ל' וקתני דפנו, אלמא מפקין לך מיניה. פרש"י וקשיא לרבי. וגלי קרא דאף שטוענים ברוי מוטל על ב"י לדקדש את הכהן בע"ב. (וס"ד דילפי מהך קרא דאף ישראל מוציאא). פרש"י דברו עדים שהיה חי באותו שעה נ' (שנשאת לשוני באיסור), ואסורה לבחון משום זונגה¹⁴.

וקידשו בע"כ, דכו פון אורתו שיגרש ודפנו, ומיסריין אוותו ביסורין) ומאלי לא נימא שהוא מוחל על קידשו. והט"י תי' דודוק החותם מוחלי כיון דיש לו הנאה בוה.

והופסיקים תי' דבאストורי התורה וודאי ל' מוחילה על הכרוניה. ודוקא בנהה שהטורנה נתנה לו לטובו וכגון מנה פה תחיליה דעת ר' פטר דמנהי מוחילה.

גע. ומובואר דלא איצטיך קרא, ולא היה ס"ד דמנהי מוחילה על מעלה בחנותו, ע' לעיל. ויל"ד לדברי הרמב"ם (בහערה קדימה) דאיצטיך ילפי' מינה דל' מוחילה אף על דין בבוד הכהנים. ואפשר דאף זה סברא, וסמס' בעלמא.

ג. והביא דכ"ד רשי' (קדושים עג), וכן רשי' (חולין בכ). נת. ובפשטו משמע דברו עבשינו עדים שהיה חי בשעה שנשאת ע"פ זעדים הראשונים). ואיררי בנשאת ואח"כ באו עדים. דאי באו עדים ואח"כ נשאת א"כ אין חילוק בין בדין לשירוש, עדים מיעידים בשעה זו בעלה קיים. ולא שמענו שההמירו טפי בבחון בספק אשא איש, כיון דאייל אסורה עליי הוה ג"ב זונגה. (ודוחק להעמיד קרא דברו עדים ואח"כ נשאת, ומוטל על ב"ד להוציאם. אלא אדרבי מות בעלה, ומ"ה אשא יושאל אי"צ להוציא מדאוריתא). וע"כ צ"ל דנסאת ואח"כ באו עדים שרי היה ואח"כ מות, והנידן משם איסור זונגה בבחון.

ויליה"ע דכה"ג גור' דיאיקה ומינסבא' הוה ממה נשארת תחת בעלה, וא"כ ייל' דב"ד מצעין להפרישם קומם שבאו לידי בירור זה, דעתין הוה בחזקת איסור).

נת. ומידרבן אף ישראל תצא מזה ומזה, ואסורה לשני גולuls מדין טטה לבועל. אבל הrk דרשא מדאוריתא, ואינה

והפנ"י ביאר דכוונת הגמ' דבכל תרי ותרי החמירו רבנן, ובאן הקילו בשנשתאות בהיתר הקילו משום זילותא דבי"ד נא.

(ע) אבל נשאת ואח"כ באו עדים הר"ז לא תצא. בפשטו משמע דבזה ר' מנחם מורה לת'ק, דסמכין אטענת ברוי דידיהו. וכיון שלא נשאת שלא כדיין).

אבל הפנ"י (הנ"ל) כת' דבנשאת בהיתר ר' מנחם בר"י ס"ל דיצאת מחזקת אשא איש עי' עדות הראשונה, וכברברי ר"א ברודא (הנ"ל בצד א"ג), וכר' יצחק בר"ר ברוך בתווע' כתובות כו' הנ"ל. דהא ר' מנחם בר"י פליג אהא דדי'קה ומינסבא מהני להוציאו מחזקתה.

והשעה"מ (גירושין יב) הביא מדברי הרשב"א (קדושים סו). דבנשאת ואח"כ באו עדים לא הצעא, אף בשאינם טוענים ברוי, ואף בדנשאת שלא לעדריה¹⁵. ואף לרבען היכא דנסאת בהיתר אי"צ דוקא לא' מעדרה¹⁶. וקר' הגמ' (כאן וכתובות

במה דחו הראיה מיר' מנחם בר"י. ובפשטו משמע שם דקייל בגין תנאים).

נא. אך צ"ע דלרבנן הקילו אף בנשאת באיסור שלא תצא. א"כ מנ"ל דר' מנחם בר"י ס"ל הר הששא.

גב. והר"א ברודא כת' כן מושם דבנשאת ואח"כ באו עדים ליכא' דדי'קה, ומיש'ה עמודרת בחזקת אשא איש.

גג. והרשב"א (שם בס"ד) כת' דבפטוגה (לקמן צג) היכא דנתיביהם אמרוי' Mai Chozit Dasmachet Ahuni. ולא הוכיר כבדרי התוטס' (צג דה מא) באמורת ברוי ונשאת לעדריה. ותדע לך דהא ר' מנחם בר"י מודה אדם נשאת עד שלא באו הני דארמי לא תצא. וזהה ר' בירב (נו) דודאי דאף הרשב"א אייררי בטוענים ברוי. והשעה"מ תמה א"כ מה הביא מדברי ר"מ בר"י, דבטוענים ברוי להධיא דלא תצא. משמעו ברשב"א דהוה חדש משום נשאתות בהיתר. ומינה למיד לרבען. והשעה"מ הביא דכ"ב הרדב"ז (ר' נואל' קקט) בשם הרשב"א.

גה. אך צ"ב טעם הדבר, ומושמע דכינון דנסאת ההזקה אשא של שני. ואין מוציאין מחזקתו. (וז"ע).

גהה. והרמב"ם (סה"מ עשה ל, ס' החינוך רט) כת' דיש מזוועה לבבד את הכהן, ואפי' ימאנו אותו לא נשמע מהם. והביא מהתוא"ב (אמרו פרק א ג, דהו ברייתא דסוגין) שאם אינו רוצה דפנו ת"ל וקידשו בע"כ וכוי להוציאhir ב"ד על ק. והרמב"ם ביאר כי זה צווי נצטווונו בו ואינו בבחירה הכהן. אבל המרדכי קידשו ולשרות את רבבו כדרכו). והלבוש ביירר ודברי המרדכי דדרשי' וקדשו, אתה מצווה להקדים, אבל הווא אינו מצווה שיוציאק עצמו בקדושה. והט"ז (או"ח קכח לט) החק' דדרשי' כאן

מאמיןם לה כלל, מ"מ כיון דהיא נאמנת על איסור דידה מש"ה אין עליהם חיוב להפרישה.

אבל השთא רכתי זkidشتוי, גלי קרא דיש חיוב על הב"ד מצד עצמן להפריש מאיסורי, ולא הוה בתולדה מאיסור הכהן. והב"ד עוברים בעשה Dokdoshot וונתחיכיבו לקדש את הכהן בע"ב^{טב}, וככלפי הב"ד אין כאן נאמנות. לא מהני שאומרים בר לי.

(א) **דפנו בעדרים.** פרשי"ד ב"ד מוזהרים לטrhoח אחר עדים להבחיש את הראשונים. ויש שבת' דהוה ע"י עדות הזונה.

וצ"עabicין דיש עדות ברור לפניו ווקיל ע"פ ב' עדים יקום דבר בתורת ודאי, א"כ האיך יתכן שטומטל על ב"ד לטrhoח ולברר שמא שקרנים^{טג}. ועד"ז ה'ך הק' א" (ע"ש). והריטב"א הוסיף דיש שם פפקוק. ומשמעו دائירתי בדין מרומה, שנראה לדיניהם שאינו אמתה.

(ב) **ואיבע"א** כשבאו עדים ואח"כ נiptת, ור' מנחם בר"י היה. וגוזיה"ב שב"ד מצוין להפרישם. והפנ"י (הנ"ל) הביא דMOVואר דMOVרישין אותם מגוזיה"ב. וילפי' מקרו דהוה בחזקת איסור ול"מ טענת בר"י DIDHO^{טז} (וע' מה שהו' לעיל).

(ג) **שם.** המהרהח"ש (בקי' עגונות) ה'ך דינמא דהבריתא אמרי בחוד וחוד, לדעת הרמב"ן (לקמן קי'), ה'ר בוגדי משנה גירושין יב' יט) עד א' בהבחשה לאו כלום

ומש"ה ה'ך לרוב, ובמ"ש הרמב"ם (בתקוממה) דרב חיבר את התר"ב.

סב. והשערי חיים ייאר דהוה הלכה מחודשת בכהונת שמוטל על הב"ד לשמור ולדאוג שיחיקים קורשות הכהונה. ומש"ה הוה ספק של הב"ד, ול"מ טענת בדי' דיהו. והשערי חיים ביאר עד"ז גדרי תקנת שבואה דאים נאמנים על עצמן ובדין דרבנן. והעורך העיר דב"ז תלי בת' הגמ' בגין, ולאיך לישני אין החלוק בין אפרושי מאיסור ואיסור אשת איש לאיסור הכהונה.

סג. ויש שפי' דהבי"ד יש להם גדר אפטורופוס לשומר על קורשותו. ובמו' שמוטל על אפטורופוס של יתומים להפר בוכות דיתומות בכל דרך שאפשר, ואף ע"י עדות הבחשה והזומה.

ס"ד. ולכארה בונתו דילפי' איסור אף באשת איש כה"ג, מקו"ז מאיסור הכהונה. וודלא באחרונים הנ"ל דהוה דין מיוחד בכהונתה.

והמהרש"א במוד"ב Bair דאי עדין קיים א"ב הוה אשת איש ואסורה אף לישראל (זהך קרא איירי בכהונתה).

והריטב"א העמיד שמות השני, ובאה לינשא לכהן. (וצ"ב דהאסר מחייב בעל הראשון, ואפשר دائiri שאך הרשות מות. ויש שהביאו דכין ונשאת לשני, הנשא דנברר שהבעל אינו קיים ועי"ז מותרת אף לאחרים, עכ"פadam תנשא לא תצא^{טז}).

ט) שם. **אלמא מפקין.** פרשי"ד וקשי"א לרב. הריטב"א ה'ך דדברי רב תלי במח' ר' מנחם בר"י ות"ק, א"כ נימא דרב קאי כביריתא דליעיל. (וכה"ק רע"א (שות' קל) ועוד אחרונים, ע' מה שפלפלו בזוז). והריטב"א תי' דקי' הגמ' דקים ליה דביריתא דדפנו דהוה להלכה^{טט}.

(פ) איסור בזונה שאני. הריטב"א פ"י דמשום מעלה בזונה נאסרה עליו, בין דאיכא תרי ותראי, ואלהריני קימא בחזקת איסור. ואף דשא'er איסורי התורה מהני טענת בר"י דיזהו, באיסור בזונה כופין אונס, בין לדאיהרini קימא בחזקת איסור).

וזקובה"ע (בא יי, ועד"ז בשערי חיים כתובות מב) ביאר דהטעם דמהני בתרי ותראי ואומרת בר"י משום דהחיוב של ב"ד להפרישה הוא בתולדה מאיסורה על עצמה, ובין דעת עצמה היא נאמנת, ממילא ב"ד אין חייבין להפרישה. ואף דהבי"ד אינם

סוטה מודאוריתא בין שהיא אונס (וכמ"ש רשי' לעיל א'). והריש"ש כת' בן בלשון אפשר, ע' בסמוך. ואסורה רק לכהן משום זונה. (וכ"ב בקי' המהרהח"ש, והוסיף דכין ולא נברר

לבסוף שבא בעל אף לא גורו מדורבן דתצא מוה ומוחה). ובעה שנסחת הוה ע"פ ב' עדים, ורק א"כ הכוויים והוה תרי ותראי. אך באפין דבאו עדים ואח"כ נשאת ע' הערכה לעיל במקומם תרי ותראי ייל דלא חשוב אונס. והאחורונים (מההרהח"ש ה'ך, דילב"ב איירי בסוגין בבאו עדים ואח"כ נשאת. וע"ב דחק תי' איירי באפוי"א).

אך ייש שהעריו דאיירי בטוענת בר' ונשאת לא' מעידה, ועל החוד שבאמת חי נמצא שקרבו במו"ד. והאסר מדין סוטה دائיריתא. ואך ייל שאף שזואה שקרה, מ"מ נשאת ע"פ העדים. ובין שהיא אונס אונס, אף כי הבועל הוא מידי לגמי' כתובות ט. ואכמ"ל).

ס. ויש לדוחות دائירוי שאך הבחן טען בר'. ומהני מה נשאת לראשון דאמר'י דכלפי' השני נשאת לא תצא. ובגמוק"י הගרי"ב הביא דחק ברייתא הוה בתו"ב (אמור)

פו שם. כל מקום שהאמינה תורה. הריטב"א (והו' במנוקי' כת. ברדה"ר) הביא בשם ר' דודoka בעדות דבר שבעורה דרביעי ב' עדים, והאמינו לו ה' עדים. אבל באיסורין דעתמא סגי بعد א' (ואינו כשנים). והאמינו כהה, וכי אתה אחר ואכחישה הוייה הכהשה, כהה לגבי חד. וכ' פ' הייש"ש (חולין א', והב' ח' יוז"ד ס"ס א').

אבל הש"ך (יוז' קבז יד) הביא דעתו כמה ראשונים^ט דאף באיסורין אמר' דע"א הרי הוא כב"ט. והשו"ע (יוז' א' יד) בשם המהרי"ק (לא פסק גבי שיחיטה דעת א') אינו נאמן שנשחת שלא כדין, בדברי השוחט בב' (כדרעלא).

והש"ש (ב' כת' דסבירת המהרי"ק) דההעד אינו נאמן לאסור בין דלא הויה בידו ואינו בעליים. ומש' לה' למס' להכחיש, ואף לדברי הריטב"א. והש"ש ביאר דסבירת הריטב"א דבאיסורין אף העד השני נאמן. והביא ר' כ' התשב"ץ (ב' פט) דלענין איסורין גם העד השני חוי בשנים, דההעד אינן לאסור להתייר כמו לאסור. ועלא איירי בעדות עגלה וסוטה דההעד הראשון נאמן, ולא נתחדש נאמנות לעד המעד שלא ראה, וממש' הוייה לא הויה בשנים. ועד'ז כתוב האגר"ח (רוצח ט יד) בדעת הרמ"ב.

והש"ך (שם) הק' דמובואר דאף בעגלה ערופה אמר' דבל מקום שהאמינה תורה, אף לכלאורה הוה כדייני איסוריין, דangi بعد א' ע"א. והש"ש (ו' בא) תי' דרני קרבן אמר' דהוה בתורי ותרי.

הוא, ואפי' אומרת ברוי לי תצא^{טט}. אך כת' דכ"ז בבא העדים בבנה א', אבל לאחר שהותרה ע"פ עד א', ל"מ העד ה' להכחיש, וכדרעלא (בטעמו). אבל לך לשנא דאיiri בבא עדים ואח'כ' נשאת יש להעמיד בע"א, וא"ע' לתולות בדברי ר' מ' בר". ויש آخرנים שת' דפשיטה דעת א' בהכחשה לאו כלום הוא, ולא איצטריך לפוטא דרפה. (ואכמ"ל).

פ) רבashi אמר וכו' לא תצא מהיתורה הראישון וכו'. פרשי' שהורתה לראישון. ודניסת ע"פ עדים לא תצא מהיתורה לראישון. וכדי' במשנה נשאת שלא בראשות (ע"פ עדים) מותרת לחזור לו (וע' לקמן צא.). והריטב"א צי' דבגמי' (כתובות בג') לשון זה מתרפרש באופ' א'. דאי' דהיכא דהיתורה לינשא ואח'כ' באו עדים (شنשיבות), ועי'ז אין לה מגנו לא תצא מהיתורה הראישון. ושהתירו אותה ע"פ המיגן. והוא מהלשותות בתלמוד שמתחלף פירושים.

פה) והאמר עילא כל מקום שהאמינה תורה ע"א הרי כאן ב' וכו'. פרשי' בגין עדות אשה לומר שמת בעלה, ובעדות סוטה לומר נתמאה (שaina) שותה^{טט}. (וכדי' בגמ' סוטה לא'). וכן אי' (שם מו') גבי עגלת ערופה, שיש עד א' על הרוחץ לא היו עורפים. ועיקר הסוגיה יתבאר בעזה'י ליקמן קייז'ן. והריטב"א כת' דכ"ז לענין שאח'כ' בא עד א', אבל אם בא ב' עדים נאמנים, ואין דבריו של א' במקומות ב'. ולא אמר' דהוה בתורי ותרי.

סת. וכ' הריטב"א (כתבות בב') דבאיסוריין אם באו ב' עדים בהה אחר זה, והלבאים אחר הרישון אפי' להקל. ואין דבריו של השני במקומות ראשון כלום. וכותב דעתמא דמלריא דעלול ממשמע בכל מקומות. וסתור דבריו כאן.

וזה ריטב"א הביא י"מ בעדות אשלה לא האמינה תורה לעד, אלא דענקינו לו לקידושין ומש'ה אינו בכלל כל מקום שהאמינה תורה. וצ'ע' מסוגין). והריטב"א הכרען דע' עדות אשלה מהני ע"א מוחות (נכשטו גיטין: ב' הד' בע"א).

ע. וחלק על הייש"ש הוב"ח דנקטו דההעד אינן להכחיש לדברי הריטב"א), ולא כשו"ע.

עא. והש"ך כת' דיל' דכוונת הריטב"א דבל מקום שהחידשה התורה להדייא דעת א' נאמן, אמר' דא' כב'. אבל באיסוריין מסברא ידעין.

וחפלתי (לט ז' כת' דגבוי עגלה ערופה הוה קרא מיותר להכחיש עד אחד זהה כלל עד א' נאמן באיסוריין, וממאי

סת. אבל לדעת הרמ"ב (יב ט) היכא דאומרת ברוי לי לא תצא, וכמו בתורי ותרי.

טו. ובסוטה דריש' דעת א' נאמן מודאוריתא. ואילו בסוגין קאי בנאמנות ע"א בדרבן ולדעת רוב הראשונים, ע' בע"א). וכמ' ש הרמ"ב (עדות ה ב' בדברי' מיקומות האמינה תורה לעד, בסוטה ועגלת ערופה, ומדוברים בעדות אשה. ואוף זה בכלל הלשון האמינה' תורה').

(ופשיט'ל למ' דאי' לך בין מקום שהאמינה תורה לנאמנות ררבנן. א"נ ק"ל למ' דעללא קאי אתורייו).

טז. ונח' (האמוראים סוטה לא':) אי איירי בבנה א' או בוה אחר זה, ועוד דנו התוט' אי בעין דוקא שהתרירו לינשא. ויתבאר לקמן.

טט. תוכט' (כritisות יא: ד"ה אמרו לו), הריא'ש (גיטין ה ט, והמדריכי כאן עג' בחולקה זה). והרמ"ה (בטדור חומ' מו' לה, אך השער' שם לו פסק דלא כן).

לו"ע, אא"ב יש עדות בשירה וכו'. דעדים פטולים אינם באמנים לאסור כלליעי. אבל היכא דהיא אינה טוענתפרי, א"ב הוכחש העדר המותר וממילא אסורה [אף ע"י פטולים], אך בשהייא אומרת שמת בעלה ל"ש להכחיש דבריה 'בדבר הבورو לה'. ומובואר דהאשה נאמנת שלא בתורת עדות).

(צ) בא"ד הילך כמאן דלייתנדדו דמו, ומהוקת אשת איש יצתה לה ע"פ ראשון. משמע מטו"ר רשי' דודוקא משומש שמעייקרא העדר אחר. וצ"ב אף היכא דלייכא עד כלל, נימא אדם נאמן על עצמו בדבר הבورو לו". וכמ"ש רשי' (לעיל) דدل עד מהכא.

(צ') ואיבעית אימא כל היכא דעתך עד כשר מעיקרא, אפי' ק' נשים כע"א דמי. פרשי' ק' נשים באו אחר נשנאת ע"י. דעד ראשון הוה כתרי כדעלאל, והמכחיש איננו בלאו. והוא דאי' (בسمוך) כפלגא ופלגא הוה שכבאו בבת א'.

וחרמ"ז הביא דחרמ"ם (גירושין יב ב) פי' כפלגא ופלגא, כב' כתות המכחישות זו את זו ואסורה. אא"ב נשאת לא' מעדיה ואומרת ברוי ל'. ובמקום רוב דעתות ל"מ הא דעד א' כתרי.

אבל ה"ה דין דחרמ"ם איררי דוקא באו בבת א' ע"י, אבל היכא דהתירוה לנשא ע"פ העדר לא תצא מהתיראה הראשון (cdrulel, וכברע特 רשי' ע"י). אך הביא דחרמ"ז ורש"א פי' דברי הרמ"ם דלא בראש"ז.

(צ") אבל ב' נשים באיש א' כפלגא על פלגא. ודעד בשר שkol בוגר רוב הדיעות^ט. ולל"ק אף بعد בשר אזילין בתר מרוב דעתות.

עו. והרמ"ז (יב ב) מבואר דהיכא נשאת ע"פ עצמה, ואח"כ באו ב' פטולים והכחישו אותה תצא. וואף שטענתה פרי, והפטולים (מראות העובדא, גורא קרב) היבאו דלא ס"ל כשי' דפטולים אינם נאמנים לאסור. אלא כריב"א דתניין בסוגין מושם דע"י הכחשתה הוה תרי ורוי.

עו. והרמ"ז כת' דלפ"ז נשאת לאו דוקא, אלא התירוה לנשא (בדלקמן קיוי).

עת. ואיפה הפטולי עדות אם נשאת לא תצא. עט. והרמ"ז לא הוצרך לפרש כן. פ. וצ"ב אמאי הוה שkol, דאי עדות עדיף מנאמנות בעלמא,

צריך ב' עדים, ולא הוה בכלל שאר איסורין, והאחרונים (וברון שמואל מא, וקובה"ע סג ב' בהשם) תי' דבעגלה ערופה דוקא היכא דיש בירור על ההורעה אין עופרים. וודוקא ע"י עדות ב' עדים נוחש בירור על המעשה, אבל עד א' באיסורין נאמן רק על הדין, ולא על המעשה. ומש"ה בעין עד א' כב'.

(ז) בפסולי עדות, ובדר' נהמיה וכו' הילך אחר רוב דעתות וכו'. הש"ש (ז א, ח' בע"א) כת' דasha ועדר ושאר פטולי עדות לא הוה בתורת עדות, דאיין עדות לפטולים. אלא שראו חכמים לטמוך על דבריהם בתורת אומדן. ומש"ה אול' בתר רוב דעתות.

(ח) ועשו ב' נשות באיש א' וכו'. פרשי' וזהה נאמנת להכחישם, ואינם נאמנים לאוסרה בדבר הבورو לה. אבל הריטוב"א (ונגוק"י, וכ"ב הרמ"ז יז ל') כת' דאי שתקה, הוה ב' בנגד א'. אבל אי היא מסייעת לא תצא, דזהה ב' בנגד ב'. ומשמע דהאשה בשאר עד פסול מעולם, והוה תרי ותרי ע"י. והגר"א (עה ג, ויז' קרב) ציין מה' זו. והגמוק"י כת' דאי דהאשה נאמנת להיעיד עי', אבל הבעל (שבא ואמור שהוא הבעל הרראשון) איננו נאמן להיעיד ולומר אני הווא [דא"ב הוה ג' במקומות ב']. והרמ"ז (שם) הביא ודבעל שנשאה איננו נאמן להיעיד נשאות בעלה, ולהכחיש זה שבאו. ע"פ הא דאייר בנשאת לא' מעדיה, וא"ב הוה ג' להתרן בנגד ב').

(ט) רשי' ד"ה ועשו. אבל היכא דאמרה ברי לי וכו' אין פטולי עדות נאמנים להיעיד על אדם כשר אפי' דין אלף, שככל אדם נאמן על עצמו באיסורין בדבר הבورو

צריך פטוק), אלא דיחידה התורה קרא להורות דעת א' בזה דין כשיים.

עב. ואילו היו ג' מכחישים אסורה, דזהה רוב לאסורה. ואילו בתר רוב דעתות. וכ"ד הרמ"ה (וזי בר' ירוחם). ואילו לדברי רשי' כל זמן שטוענת ברי א"א להכחישה.

עג. אבל המורה"ש דיק מודבי רשי' שהאשה אינה מטעופת להחשב רוב דעתות, ולא כמ"ש רבינו ירוחם.

עד. משמע דדוקא בשטוענת 'ברוי' ממש, ובאן לא סגי בהא דאיין ליבחה נוקפה.

וזה והרחד"ש הילך דתנייא לדידיה, אבל האיך הבעל מותר בה. והמהר"י בן לב (ג' ה, ח' במראות העובדא) כת' דודוקא נשאת בבר, אבל אילו באו הפטולים קודם כולם נשאת לא

טעות), ודוקא במחוזר גירושתו מהארוסין שיר גיורה ולרבנן דרי' בן כיפר), דילמדו דמותר להחויר גירושתו מהארוסין.

ויהרשותל' תי' דלאו כל כמיןיה לאסור על הראשון ממשום גיורתו שמא יאמרו (שהוא לא פשע). ובלטמא היכא דמות אוי רוצה להחויר אסרין על השני מהך גיורה. אבל היכא דהראשון רוצה להחויר לה'ש לגור זורה אשון מהוירה بلا גט מהשני. והמפרשים העירו דמשמע בתוס' דאף היכא דהראשון מהוירה צריך גט.

ועוד תי' המהרש"ל (על קו' התוס') דהיכא נשאת בעדים יש קולפ', וידיע' נשאת ממשום שבורה שמת בעלה. ולא יאמרו גירוש זה וכו'. ודוקא נשאת בע"א חישין בסוגין.

דף פט.

זה מבל' דלא בעיא גט^ט, דאי בעיא גט אמא ל'א פטלה מן הבחונה וכו'. פרשי' דאי בעי גט הוה ריח הגט' שפסול לכחונה. ואף דמדינה אינה אשונה מ"מ בין דרבנן הערכיבו שיתן גט, ע"ז הוה בכל ריח הגט.

צ) קנסוה רבנן וכו' רישא דעתבא איסורא קנסין וכו'. פרשי' ולא תליןן לקולא. ומובהר דמשום קנס חשבו לטעם דשמעו יאמרו גירוש זה ונשא זה, וחששו שייאמרו דעתשת איש יוצאת بلا גט. ובכ"ב הרא"ש ושא"ר (ע"פ רשי'). אבל מדינה תליןן

והגר"ח (גירושין יב כא) ביאר דהלו' סבר דעתเศรษฐי מהני ב תורה עדות, ובעדות ל"ש בודה כל תורה רובה. אבל ללק אמר' דכין דהכשרה תורה פטלים, א'ב אף עד כשר ובעדות מיתה וסוטה^{טט} לא הוה תורה עדות, אלא נאמנות בעלמא. ובשאר נאמנות אולי' בת רוב דעתות, ומושם דין ואחרי רבים לחוטאות.

ונח ב' הלשונות האם עד א' (בשער) הוה תורה עדות^{טט} או דין נאמנות. וכ"ב הברב"ש (יא א)^{טט}.

צידקה גט משני

צ) א"ה סיפה וכו' מותרת לzechor^{טט}, התם נמי נימא גירוש זה וכו' לעולם בעיא גט, א"ה נמצאה זה מהוחר גירושתו וכו'. יל"ד אי הוה קו' חדשנה, ניחוש שמא יאמרו דמחזר גירושתו^{טט}. אך לבארה קו' הגם' טפי', דגט זה לא מהני כלל, דעת כמה דחישיש' שמא גירוש הראשון וקידש שנין, גט דשני לא מהני מיד. והערול"ג בת' דיל' דוחשו לאיסור דעתחויר גירושתו^{טט}.

צ) TOD"ה אי הבי. דaicא למימר דבעט אירין. המפרשין הק' דלאחר שהשני נתן גט האיך מותרת לראשון, הוא מיחזי במחוזר גירושתו זיתלו' דגירוש והונאה זה^{טט}. וההרשות"א כת' דאה"נ הו"מ להקששות, אלא דעתיפא מקשה מסיפה.

והב"ח (עה"ג) תי' דכין דעתו מחזר גירושתו מפורש בתורה לא יתלו שגירש ולא בגירושיו

פה. ובה"ק הריטב"א ולא נטרפesh בדבורי הריטב"א האם וזה קרי הגם', וקצת משמע מובניו דזהו מצע לחששות.

פו. ואוהני גט להתריר איסור מטה אש איש. ולא איכפ' ל' שמא יאמרו שעובר ממשום מהוחר גירושתו. אלא דחששו שמא לימדו להתריר איסור מהוחר גירושתו.

פז. ועוד מה הוועילו בטז זה, שהרי ממן' אינה מתריר לפוי הראשון. אלא שמורדי מאיסור אשית איש בדבחן וכברת לאיסור לאו. רוש' אחורונים שתוי' דחששו ממשום איסור חמוץ.

אבל לא חשו שעובר באיסור קל. פח. ול"ד דעתבה נשאת בע"א הוה ע"פ ב"ז, ומעשה ב"ז יש קול טפי'.

וא. והריטב"א הcker דהויל' לדיק' מפשטא דמתני' דקתי' ע"פ שננתן לה, מובהר דאי"צ ליתן לה גט. ותי' דהוה דה'ק ע"פ שננתן לה גט.

נימא שהעד הראשון מהגנו. והגר"ח ביאר דעתות לא עדיף מנאמנות בעלמא, אלא בדבורי עדות לא נאמר דין רובה. ולא שרוב לא מהני בגנד העדות. ע"ש שחארין.

פא. بعد א' בסוטה מדאורייתא, ובעדות מיתה מדרבנן.

פב. ואף דפסולים הוה תורה נאמנות, מ"מ בין דאי'ו הוה עד בשחר, חיליא באנמנתו תורה עדות. ומש'ה ל"ש רובה.

פג. והברב"ש (יא ג) כת' דאף ללק' דהוה תורה נאמנות, מ"מ מבואר דיש חיזוב קרבן שבועה (הו' בע"ב) بعد א' עדות אשא. וביאר דאף ללק' יש לו 'שם ע"ז'.

פד. וכן מובהר בריש'י, דרש"י פי' דאיתו למימר מותר להחויר גירושתו משנתארסה. (ואילו קו' הגם' מותחלה שיאמרו שמתירין איסור אשית איש بلا גט, ולא משום דילמדו דליך איסור אשית איש).

צ' ש. בפשותו בסוגין קאי רך לענין גט. והא דאסורה לחזור לראשונה הוה משום סוטה דרבנן (וכדי' לעיל יא). אבל הרמב"ם (גירושין י ד כת') דנאסורה על שניהם לעולם אע"פ שנבעלה בשגגה, כדי שלא יאמרו החזיר זה גירושתו אחר שנשאת^ג. נדאי האיסור הוה משום גיירה זו^ה.

וממשנ'ל (שם) תמה ודורי אסורה על השני משום סוטה לבועל^ו (دل"ש בוה גיירה). א"כ אמא פי' הרמב"ם שאסורה לראשון משום גיירה זו.

צ' ש. התוי' והרשב"א ורא"ש הביאו מהגמ' (לקמן צד) בדעת רשי' דהא דעתrica גט הוה משום שיאמרו גירוש זה, ומש'יה בנשאת לאשת אחיו [במקום יבומו] אי"צ גט^ז,adam גירושה אסורה ליבם. וכן בשאמרו לו שמת אשתו ונשא אחותה לש טעם זה. אף דעתבא איסורה ל"צ גט בין דל"ש שיאמרו גירוש זה. (ואפ'ה מבואר דעתורה עליו, וכמ"ש תוס' צד: ד"ה אשת^ח).

ק) [בסוגין] צריכה גט. הטע' (ד ט והגר"א יז קעא, ה' לעיל פז): העמיד דעת' הראשונים בהא דתנקנו גט, לדעתה והרמב"ן ובמהר' ואשונין דעשהוה אשת איש מהשני [משום קנס דסוגין], ומש'יה הولد ממנזר מראשון [ובדברי הריטב"א הנ"ל]. [קדום שקיבלה גט ממשני].

בקידושי טעות^ט, ומש'ה בסיפה [ונתקדשה ולא עברא איסורה] הקיל. והרמב"ן ביאר דברי רשי' [באופ' א' כת'] דברישא קנסו שיתן גט, כדי להוציא עליה קול שיאמרו גירוש זה ונשא זה, ועי'ז תהא לראשון לאליו מוחיז גירושתו מן הנושאין, כדי שלא יעבור ויחזרנה.

אבל הריב"ף גרס 'אלא' רישא דעתבא איסורה קנסוה רבנן. ומשמע דמטעם קנס לחוד לצריכה גט, הדדרין מהטעם דיאמרו גירוש זה ונשא זה. והריטב"א ונמו"ק^י ביארו דעתם קנס זה ולדעת הריב"ף^י כדי לענן אותה שלא תנשא אלא גט מהשני. א"ג ע"פ הירושלמי:

צ' ש. ובירושלמי (חו' בראשונים) אי' דעתrica גט משני כדי לבירר איסורה של ראשון. והרמב"ן והרשב"א ביארו [ע"פ דברי רשי'] דמשום קנס חחששו שיאמרו גירוש זה, כדי לאוסרה על הראשון. דעת' הgets הוה במחוזיר גירושתו, ועי'ז יתרברר איסורה לראשון, ולא יחוירנה.

והריטב"א ונמו"ק^י ביארו כוונת הירושלמי [ובදעת הריב"ף דהוה טעם בפנ'ען] דתנקנו לעשות קיום לקידושי השני, כדי לאוסרה על הראשון ולעשות הولد ממנזר קודם גירושי שני, וכברתנן והולד ממזר מזה ומזה^י.

שಗריש, תהא מורתת לראשון.

ה. וכ"מ בדברי רשי' (לקמן צא: ד"ה חוץ מא"א) שבת' וכינו דבעינן גיטא, אלמא מילתא הוא ומיתסרא אקמא. וע"ת Tos' חד מקראי (לקמן צד).

ו. והק' דכיוון דהרמב"ם כת' שהוא שוגגת אמא אסורה לשני, ואי לא חשיבא שוגגת, א"כ תאסר לרתויהו, דק"ל אסורה לבעל ולבורעל.

וממשנ'ל תי' דקנסו מדרבנן לחושב בסיטה כל'ו השני, עדבר איסורה. אבל הראשון לא פשע. ומש'ה הוצרך לטעם דגירות מוחיז גירושתו.

וכת' דמשמעות סתמיות שאור הראשונים דעתורה לראשון משום קנס. דקנסו רבנן לדידה שלא תנשא לא לראשון ולא לשני, אף שהוא שוגגת. כת' דקן נ"ל מוחירושלמי.

ז. ומורתת לחזור לה, ולא אסרי' משום סוטה דרבנן.

ובתומי' חד מקראי (שם) האריך לדון א"כ אמא אסורה עלי, דנקט דהא דעתורה עליו הוה משום גיירה דגירוש זה (וכרמב"ם הנ"ל).

ב. והריטב"א ביאר דshortה חד יילו בקידושי טעות, ולא יהלו בשאות איש יויצאת בלבד ונ. אלא כדי לקונסה תלו חכמים שיאמרו העולם דעת' אש יויצאת בלבד גט. והריטב"א תמה דכיוון דהעולם אין אמורים כן, א"כ האיך יהלו תקחטם בבריך רסיקי' [ובברים ריקים] שיאמרו העולם דבר שאmins אמורים. ואך לאכורה י"ל דאך דרבנן בני אדם אינם אמורים כן, מ"מ ייכא מייעוט שיטעו בעשות בו. והחמייר חכמים לחושט לפ' קול זו אוחו רוחקה זו.

ג. אך בדעת שאר ראשונים י"ל דיתכן והולד ממנזר מראשון, אף بلا שתנקנו גט מהשני. וב' לדעת Tos' (פז) דהמנמורות הוה מהמת אסורה סוטה. אבל לדעת הראשונים (חו' לעיל שם) דוגדר הממורות משום אישות השני, לבאורה יתכן רק היכא דעתrica גט מדרבנן. וויל דאך הא דהוה ממנזר מראשון, כל זה לאחר קנס דיאמרו גירוש רחנון וכ'ו^י.

ד. י"ל' הא כוונת הרמב"ם דכיוון דהיתה נשואה לשני גורו שמא יאמרו שנתגורשה מראשון, או דעת' שהשני נתן גט מיהו באשתו. וממשנ'ל דן דעת' היכא דעתה השני קודם

נטלה ט' וכתחובה^ט או מזונות^ט עד שלא בא הראשון אין מוציאין מידה. כמו שאינה מוציאה ממנה, אך לא מפיק מיניה.

קג) מחד'ת כיון דתפסה לא מפקין מינה וכו'. ע"ז ערל"ן. וצ"ב דכיון דאן לה וכות בתוכה מה ס"ד דמוהני תפיסה. וצ"ל דס"ד דקנסו שלא תגהה [ולא הפקיעו את חיבת הכתובה]^{טט}.

אין תורמין מהטמא על הטהור

קד) אין תורמין מן הטמא וכו' בשוגג תרומות תרומה. פרשי' משום הפסד תרומה, ובידיעבד מהן כדרא' אלעאי (חו' בע"ב) דמהני מהרע על היפה. ואף טמא על הטהור זהה מהרע על היפה.

ור"י (בתוד"ה אין) כת' דלכתחילה לא יפריש טמא על הטהור מכל הלב' דזהה רע על היפה. אבל רשי' ורבנן^{טט} נקבעו טמא לא תנמעט מכל הלב'. אלא דילפ'י דמהני בידיעבד. ולא גרע מרע על היפה.

השו' (יר"ד שלא נב') פסק [בשם י"א] דבזה^{טז} מותר להפריש מן הרע על היפה. והగ"א (שם צה) עיין לדרכי ר"י בתוס' דמהטמא זהה רע, א"כ כל מה שמנפריש זהה רע.

את הבעל לגרש או דאי'ץ ליתן גט, שהוא גרמא לעצמה ליאסורה ותשב עוגנה כל ימיה. (וציין לדרכי בכה' בוהא).

טו. הרמב"ן^{טט} (בחותות קי) כתוב דמי שכותב בן הוה טעות. ותוס' (בחותות פ"י) דאך דርכבה סוגיות ממשמע דכתובה הרבהן, ק"ל בראשבג' במשנתינו (בחותות קי) גני מעות קופוטקיא.

יז. וכן תוס' (בכ"מ) דישעור כתובה במנה צורין. אבל הריא"ש הביא בשם הגאנונים דגובה חמישים כסף מדינה והוא כ"ד הרמב"ם (אישות י' ח, רע' שטמן^ט כתובות שם).

יח. והפרישהה הק' דאי'כ אף באלמנה צרך לכותוב 'דאורייתא', ולא נהגו כן. וההיבי'ש (ס"ד) כתוב דבראלמנה לכור'ו גובים בסוף מדינה ואבל הק' דנהגו לגבות לאלמנה חצי מלบทולה. וכותב דמי'ם לא תקנו כן.

יט. משמע דאי'רי שנטלה מיהשני, ואך דנתברר אה'כ שלא היהת נשאהה לו מעולם, מ"מ מה שנטלה ממנה בחוקת אישות אין מוציאין. וויל"ד אי וזה מגדרי מחלוקת בין דין והחומרה, עד' הא דאי' באילונית (ב"מ ט), או דזהה מגדרי הקנס.

טב. יל"ע לא ניתן כתובה ליגבות מהים ואך דיש מוקמות דמוהני גפיסה מוחים, זהה בתורת משובן לחוב של אה'כ.

טכ. קמ"ל' דוגדר הקנס לחקוק את החוב. א"ג קמ"ל' דבכל הנקס דמחויית להחזיר.

אבל תוס' (פז: ד"ה הול', ולקמן צב) נקבעו דתנקת הגט הוה ממשום חשד בעלמא. והוא דהולד ממור מראשון לא תלי בקט של השני.

ויע"א (פז: משות' חדשות פב) כת' דיל' (אף לדברי שאר ראשונים) והשני מותר בקרובותה^{טט} (וקודם שניתן גט), דלא קנסו לדידיה. ודוקא לדידה קנסו לחוש שיאמורו גירש זה ונשא^{טט}.

וחבירא^{טט} (בשלט"ג) כת' דצרכיה להמתין ג' חדשים מגירושה לישא לאחר ממשמע אף מהנט של השני, והחמירו לענין הבחנה^{טט}.

וועד דן רע"א (שם) האם כופין את השני לגרש^{טט}, או דילמא אמר'י דהיא פשעה בעמיה^{טט}.

קג) TOD"ה מא. ע"ג דקיל' דכתובה דאורייתא, שכותבן וכו' דחוו ליבי מדאורייתא^{טט} וכו'. וכן דיק' תוס' כתובות י' ט. והרא"ש (כתובות א יט) דחה דקיל' דכתובה דרבנן, וכי הלשון דזהה מעות דאורייתא (של צורי, ולא מעות מדינה). דחכמים תקנו כתובה ע"פ השקלים האמורים בתורה^{טט}.

קב) [במשנה] נטלה מזה ומזה. בירושלמי (חו' ברא"ש) אי דבל זה בשנעללה לאחר שבא הראשון, אבל אם

ט. וכן מבואר ברייטב"א (לקמן צד) דמותר באחותה. אך רשי' (לקמן צה: דיה אלא כי היכי) כת' עכ"פ לחוד מ'יך' דאהנו אישות דשני לאיסר בקרובותה. (ויתבאר לקמן שם. ויל"ד אי אידך מ"ד פליג' בוהא).

י. אבל ע"י שניתן לה גט (אף ממשום גירהה) אסור בקרובותה (וכדאי' קידושין סה) דמיוחז באשותו. וכן מבואר בגם (עד' דל"ע) דצריך גט נאסר בקרובותה. וההירטב"א (עד' ביאר שאילו נוחן גט עשוito במקומות קדושים, ואסור בקרובותה מדין אחות גירושתו).

יא. והשואל (שם) דן היכא דנסחאת ואח'כ בא בעלה ואינו רצוח לקבל גט, י"ל' דהשני לא יכול לנישא לאחררת, שיאמורו גירוש זה, וועבר ממשום חרם דרבינו גרש ונאש ב' נשים. ווע"א חלק דורך ממשום דערבה איסורא קנסת לחוש לה. אבל לא קנסו לבעל. ורע"א הביא עוד כמה צירופים בדין חדר'ג.

יב. וע"ע תוס' (גיטין ג' ז) היכא דהצרכו גט ממשום קול בעלמא או לעו האם הצרכו ג' חדרשי הבחנה.

יג. ובפושטו תקנת הגט הוה כדי להתרירה לשילשי. אבל מדברי הרמב"ן^{טט} (ל' צה: וכו') משמעו דתנקו חכמים שייתן גט כבד לאוסחה על ראשונה, ואס' היכא דאינה רצוחה לנישא.

יד. וציין לדרכי המוג"א (שהודפס בתוספתא נידקן בסוה"ס, והר"א כתובות סב) שדן באשה שוינתה תחת בעלה, האם כופין

כח) שם. והאיחוד (ב' לח ז בסוגרים) כת' בדבפהרת מעשרות מפריש מהטמא על הטהור, דמעשר טמא מותר באכילה¹². וליכא בהז ממשום הפסיד¹³. אבל הדרך אמנה (תרומותה ה פז' זהה הקعب) נקט דין מפרישין מהטמא על הטהור, דוחה מרעה על היפה.

קט) התורות קישות ונמצאת מרה וכ'ו' תרומה¹⁴ ויחוור יותרם וכ'ו'. הראשונים (רש"א עירובין כת') הביאו דמובהר דיש שם אבל על קישות מרה. וצל' דעתך ראי לאכילה¹⁵. אך דעת הירושלמי דוחה ספק, ע"ע בסמור).

ק') TODAY קישות. ואין לנו רשותם רבבי אמר אין וחומץ ב' מינין וכ'ו'. (וב' ברשי' נהנה ב: ורשב'ם ב'ב צ. דקאי ברבי). ותוס' דוחו דא"ב אפי' מתכוון לתורם מהחומרן ל'ם.

קיא) בא"ד וא"ר דיין וחומץ אע"פ שהם מין א', מ"מ ב' שמות חנ' לא' וכו' וזכה הדוי טעות טפי וזה תרומה. וב' ברמבי' (ב' ב פר) דבקישות לא הוה טעות, כיון שכיוון להפריש אותו פרי עצמו שהוא מפריש. אבל בין נמצאו חומץ שתי שמות חנ' וחלופין טעות. וכאן טמא על הטהור הם מין א' לגמרי ואין בעצמן שם שניין, מש'ה אינו נקרא טעות.

התורות מרעה על היפה יש מצווה לישאל על תרומותה, לעkor מה שעשה באיסור, וכדי לתרום מהיפה. א"ב צ"ע בmittan' אמא לא אמרוי' דחביב לשיאול. ואפשר דאיירי בשאיינו יכול לשיאול, וכגון שכבר נתנו לךhn.

עוד יש שדרו דה'ם בשנתוכו לתרום מהרעה. אבל בשנתוכו מהיפה לא עבר. ואין חוב לתקנו. נאף דקנסו מדרבן בסוגין).

בט. והמאיירי (קידושין מו) דק' מ"ש משקדים המרים דין עליו שם אוכלין. ותי' דשקדים המרים מן בפני עצמו הווא שתולדתו בכרך אבל קישות תולדת השו' מותקה אלא שלאי ז' שבה נתחדש בה מרורת.

ל. והרמב"י' (ב' ב פר) הביא מקור לדברי התנוס' מהתוספה (תרומות ד) זהילק בין היחס סבור להפריש יין על יין. אך תוס' (בחמשך) הביאו להיקר מהתוספה, ועל דין זה דיין ונמצאו חומץ א' בתוספה דברי רבבי אמר יין וחומץ שני מינין וככמים אומרים מין א'. ע"ש שדרו וארך ייל' דוחה מימרא (בעניין).

לא. והמאיירי (קיד"ר מו) הביא דיין וחומץ הה' מינים לעניין תערובת יין נסך (בשוגיה ע"ז סוף).

כח) שם. בשוג. הירושלמי (תרומות ב ב מק' דבשוג נימא דהוה מחק טעה. ותי' דא"ב מוכניטו לאכילת טבל דחמור טפי (ואנן סחרדי דדרשו שיחול באופן בדיעבה, ולא יתבטל הפרשת התרומה).

ק') TODAY אין. ריב"ז ב' פ' מושם דכתיב תחן לו ולוא לאוור, ואי אפשר לומר לזרם בון, דב' כל שעה (פסחים לג') וכו' שעת הבושריך' וכו'. ועוד יש שהק' דא"ב נימא דאסור אף להפריש מהטמא על הטמא. ולදעת ריב"ז דרש' ב' דינם זלא לאוור, דהיכא דלא היה שעת הבושר נתמעט לגמור. והיכא שלא היה שעת הבושר לעניין לכתיללה. וצ'ב האיך ילי' פ' תרוייהו.

ויש שפי' דדעת ריב"ז דדין זלא לאוור' הוה אף כשהיה לו שעת הבושר. ומש'ה אינו ראוי לתרומה, וממילא לא' חל עליו' שם טבל. אך דהיכא דיש שעת הבושר, וכבר חל עליו' שם טבל' ולא פקע איסור טבל, וע'ב חל תורה הפרשה בדיעבד.

ק') שם. הקובה"ע (ס' ג פסחים קנג) דין דנימא דאסור להפריש פירות טמאים לתרומה, דע'יז' גורם שיהו תרומה טנאיה, ונימא דיחסב כנטמא תרומה¹⁶. ובגה' (מבנה הגור'ן) תי' דאיסור לטמאות תרומה הוה ממשום הפסד.

כב. וב' ברשי' (שבת כה) והר"י בן מלכי צדק (תרומות ב ב) ועד ר אשונאים.

כג. אך העוילג' כת' דתלי' במח' האמוראים (פסחים שם), ורב הונא בדור"י (שם) ביאר באופ' א. ויל' דדרשת זלא לאוור' הוה לכתחילה, ואף בשוחיה בו שעת הבושר. וב' מ' מדברי הר' ב' מ' ש שהביא דרישת רב הונא בדור"י.

כד. והקוב"ש (פסחים קג, וקוב"ה ע' ב' חק' דסוף סוף מפריש לאוור, ומווין ילי' פ' חילוק דשעת הבושר. ותי' דהיכא שהיה לו שעת הבושר מקרי' בר נתינה. ועוד פ' דגדרא קר מיעוט שלא יחול מתחילה דין קרייאת שם על התבואה. אבל היכא דהיה שעת הבושר כבר חל דין תרומה, ותו לא פקע. וע' פ' יצחיק (א' לא').

כה. והביא דעד"ז א' (נוזר ז) במקבל נזירות בשעומד בבית הקברות, דיחסב מטמא נזיר.

כו. וכיוון שכבר הפריש תרומה גדולה לש' גזירה דלא היה לו שעת הבושר.

כג. ואך דע'יז' מפריש תרומה מעשר בטומאה, בשעת הפרשת המעשר לא חישין להכני. כה. למ"ב הג"ר בונם איגר (בח' רע"א קיד' מו, ה' בע"ב)

מייפטר בהrk תרומהה, ולא חיל עליה שם תרומהה. ופרש"י דלא אמר לא תאכל עד שיפריש עליה ממוק"א ושהרי לא חל כלום, וממה שהפריש הוה טבל מדורבנן. ותי דלא איכפ"ל اي הכהן אבל לה בטבל, דין עלייה דין טבל ותרומה כי. וויה קללו להתריר אישור טבל דרבנן.

ובכ"ח הריא"ש (דמאי ה י והרע"ב שם) דאי"צ להוציא תרומהה ומעשר כמו בסיפה ממשם דמדאויריתא לאו טבל הו. והריא"ש כת' דמ"מ צעריך ליתנה לבchan בין שקרה לה שם תרומהה, דלא ליתי לזולויל בתרומהה.

ורע"א (דמאי שם) ה'ק' דעתך שאינו נקוב חייב מדורבנן, נימא דחל תרומהה מדורבנן, ובגדרי הדרבן הוה תרומהה ומ"ה נותנו לבchan ולא הוה טבל אף מדורבנן. ומודברין הראשונים מבואר שלא חל כללן. ותי דכיוון שלא פטר את הנקוב, א"כ הוה מקח טעות לד' ולא חל כללן, ומ"ה החוץרכו לטעם חדש שהתריר אישור טבל.

ויש שדנו דאך מדינא לא יהיש הש辩ת התרומה כלל, דכיוון דעתך דרבנן אין ראוי לתaskan טבל דאוריתא, מש"ה אין כאן שם תרומהה אף בגדרי הדרבן לי.

והמאיר הביא י"א דאך משאין נקוב על הנקוב צעריך ליחזר ולתרום את שאינו נקוב. ולא חש להזכיר מאחר שאין בו חיוב תורה.

קט') בחד מנא לא צית. ומ"ה רב חסדא חשש דפשע ולא מופריש. ועד"ז א"י (בגמ' קידושין מו:) דהמפריש חלה בעודו קמח אינו חלה, וגוזל ביד כהן. והגמ' פ"י דלא גורו תרומה ויחזר ויתרומ, דהא אוקימנא דברהן מנא לא צית. פרש"י דאך חלה קמח הוה מאותו כל'.

והריטב"א (שם) ה'ק' דכ"ז לרוב חסדים. אבל רב נתן בר"א (בסוגיון) סבר בדברן מנא מיצת צית (ואפי' ישראלי).

ל"ג והפרם"ג (יז"ד צו שפ"ד ז) כבר עמד בזה, והביא דבטוט' מבואר דעתימה אסור אף באיסור דרבנן. ועי' תבוש' (מכ"ד). לד' וצ"ע אי הוה מקח טעות ע"פ דין, א"כ אמאי ייתן לבchan. ול'ם בשאר תרומהה בטעות שיתן לבchan, וכן אמאי ויקילו לאוכלי בל' הפרשה. ואודרבה בין' דההפרשה בטילה ממשם טעות א"כ אין עלי' שם תרומהה כלל. לה. דдин התרומה בא מחמת הטבל שמתקן.

והרמב"ן (שם) כת' י"מ דבטוטין סתום קישות מרה היא, ומথוכין הוא להפריש מר על מיר, אלא שאינו מתכוין להפריש ממר בולי האי.

והמאירי (קידושין מו:) תי' דאייר התח שבדק וגה בדעתו שאינו רוצה אלא יפה, ומ"ה כשתעה ונודמן לו רע אינה תרומהה. אבל קישות (בסוגיון) אייר שלא בדק, ולא גילה דעתו. ומ"ה הוה תרומהה.

קי' שם. אבל הר"ש (תרומות ג א) הביא מהירושלמי דהטעם של דאמרי' דלמא לא הוה סروح בשעת הפרשה, והוא תרומהה ויחזר ויתרום מספק דלא ידע' אי חל התרומהה. אבל אי הוה סروح מעיקרא למ' בין' ונמצא חומץ. והירושלמי מ' תינה אבטיח ונמצא סרות, אבל קישות נמצאת מרה מעיקרא. ותי' דקישות מרהعشורה כספק אובליל'.

קי') התח שוגג קרוב למצויד דאייבע"ל למייטעמי. יש שרדו דלפ"ז באומר מותר וכドו, דל"ש אייבע"ל למייטעמי, א"כ לא קנסו. אבל המאירי כת' דאומר מותר הוה קרוב למצoid. והמאיר ה' כת' דעד"ז א' בתורות מהטעמא על הטהור, שידעו שנטמא אלא ששוגג שמותר להרים מן הטמא על הטהור הרי הוא קרוב למצoid, ויחזר ויתרום.

קי') תוד"ה אייבע'י. כלומר יפריש על מה שהוא וכו' כדי שיטעמו. דאיינו ראשיא לטעם טבל קודם הפרשה. אבל התפאי' (תרומות שם אות ג) דן דתרומות יrokes דרבנן, וזהו ספק האם ראוי לאכילה. ומ"ה הקילו בעטינה בעלמא (וציין לדברי הט"ז יוז"ד צח ב').

קט') התרומות משאין נקוב על נקוב, תרומהה ויחזר ויתרום וכו'. פרש"י (בע"ב סוד"ה שאני) דהוא'יל מן הפטור על החיוב, ואע"ג דההפריש עלה לא

לב. ולבוארה לפ"ז הוה ספק דאוריתא וכ"מ ברמב"ם (שם ה כב) דהוה ספק דאוריתא, ודלא בסוגיון דהוה תקנה דרבנן.

והר"ש כת' דע"פ הגמ' דין י"ל דעשוו אותו בספק אובלין משותם שתרום בטעות וחזה גדר הקסו (וכ"ב חוס' ב' ב' במק甘). בכוונת היירושלמי. אבל הביא דבירושלמי מבואר דבכל התורה הוה ספק אובלין.

(כ) ד"א ר' אלעאי מנין לתרום מן הרעה וכו' ואם אין קדוש נשיאות חטא למה וכו'. התו"י (ובן Tos' קידושין מו:) ה'ך' נימא דיש נשיאות חטא ממש שעבר אמירא דרחמנא. ובדראי' (תמורה ד:) לדעת רבאי' דלוקה ממש עבר אמירא דרחמנא.

והתו"י תי' דנסיאות חטא ממש עה האיסור קיים לעולם. ותוס' (קידושין מו:) תי' דמשמע בקרוא דיש ב' חטאים, שעבר אמירא דרחמנא, וחטא בתורמות דהוא תרומה מורהה.¹

OTOS (תמורה ה. ד"ה אם אין, שם ה"ש משאנץ) תי' דדרשי' למה כתיב נשיאות חטא, אבל הא כי ידע מרכזיב מכל הלבו, הלבו ולא גירושין.

והגר"ח (סתנסל) תי' דמעשה ההפרשה מן הרע אין גוף האיסור, אלא מה שאינו תורם. ولو יציר שאחר ההפרשה מן הרע יכול לתורם עוד הפעם מן היפפה לא היה בזה איסור כלל. וכיון דל"מ ואין קדוש, הרי תורם שוב מיפה ולא עבר כלל אמירא דרחמנא.²

וקיל בוויה³. וכתי' דמי' אף סוגה דהtram אליבא דשמעאל, ולא בהילכתא.⁴

דף פט:

קי' תוד"ה ולא תאכל. פריב"ן שלא היו תרומה אלא לעזין שיתנה למhn⁵, והוא אין נר' לר' דכין דופטרת שאין נקוב דחייב בתרומה מדרבנן, ה"ג תרומה מדרבנן וכו'. והתו"י (קידושין מו:) ד"ה (מן) תי' דכין דאין עליין ועל שאינו נקוב חיוב תרומה אלא מדרבנן, הם אמרו דאי' צ תיקון אחר.⁶

קי' שם. ה"ג תרומה מדרבנן, כמו במן שאין נקוב ע"ש שאינו נקוב. והפירוט האלו ה' טבל מדאוריתא, ומדרבנן חל עליהם קדושת תרומה.⁷

קיט) תוד"ה במקום אחר. אר"י מינה וביה לא וכו'. אבל רשי' (קידוש מו:) כת' דלאו דוקא, וזה מינה וביה.

קדושת תרומה (ע' מש"ב לעיל פ'). דאי יש בטבל מקצת קדושת תרומה, וגדיר ההפרשה הוא לייחד פירות בחוב תרומה. א"ב הכא שלא חל קדושה על הפירות האיך ישחק האיסור מהטבל. ויש להודות דמ"מ הם אמרו והם דאי' צ להטריחו כל כך, ופטו את הטבל ע"י הפרשה זו.

ג. ולכוארה דעת היבין' (וש"י) דל"ש קדושת תרומה, בדבר שהוא טבל מדאוריתא.

ד.otos (ב"מ נ) ה'ך' דגנימא שנושא חטאו בשאכלו בלבד הפרשה אחרת. ויל' דמשמע בקרוא דההפרשה גירידא איכא נשיאות חטא.

ה. דרבא אמר כל מילטה דאמר רחמנא לא תעבד, اي עבר לא מהני. ואבוי פיליג' א"ב אמרاي לך, ע"כ דאחני מעשי. ודעת רבא דאך דלא מהני לוקה, ממש עבר אמירא דרחמנא.

ו. והישיטמ'ק (תמורה ה. כה) כת' דמשמע דיש נשיאות חטא גדול משאר עבירה. ממש דאחני מעשי.

ז. ור' בונימ איגור (כח' רע"א קידושין) ביאר דאם עבר ותרם מודרעה, יכול לתקן ע"י שללה ונוקר התרומה. ובוותה הtos' דאם מניח את התרומה, ואני נשאל עליין ולתקן מה שעשה עבר עדין בחתא. משא"כ מי שעבר אמירא דרחמנא ולא חל המשעה, אין העבירה חמורה כ"ב.

ח. ועד'ו בהג' ראמ"ה (קידוש) תי' דיליכא איסור אלא מצווה שלחא מחולבו. ולא גרע מלא הפרש כל.

ומקורי ברוך (לא) דין דין מהיפפה הוה דין בנתינה, ולא בחפרשה. ומש"ה בחפרשה לא עבר אמירא דרחמנא. דהוה גורמא בעלמא.

לו. דהא לא קיל רב חסדא דס"ל דבי"ד מתנין לעkor דבר מן התורה. ורבנן בר"א ע"ב בסוגין אף בחור מנא הדין דתרומה וחזרו ויתרומ, א"ב אין הזכחה לחילוק זה דבחור מנא לא צית. ואף דיש לחלק והיכא חל תרומה מהתרומה לא עקרו ממש וך חשש. ואילו התרם דמדאוריתא לא חל תרומה ייל' דלא יתקנו תרומה וחזרו ויתרומ מוחמת הששא דבחור מנא לא צית. אך מ"מ אין ראה להילוק זה מתוך הסוגיה.

לו. ואילו לדעת רב (שם) הטעם דההפריש חלה כמה זה גול ביד חhn, ממש דאמר' דגמר ותנן לשם פקדון. ואמר' דירוע ואינו ידע, ונעשה כאשר אמר אי כללה היא והיה חלה ואי לא תהי פקדון. משא"כ משאינו נקוב ועל הנוקר הוי תרומה וחזרו ויתרומ, דהוה טעה גמור ונתכוון לשם תרומה גמורה. ואינו מקימין מחשבתו ואמרין ליה דליהו רוליתרום ומיצת צית.

א. וכן משמע מדברי רשי' (כא) דכת' דהוה טבל גמור, אלא דתקנו ליתן לכחן הויאל וקרוא עליון שם תרומה ומשמע דלא חל הפרשתו כל על הפירוט האלו. וכן רשי' (קידוש מו:) ד"ה תרומה הדיא כת' שאין חhn דין חייב להזורה. כת' דלא תאכל לכחן, דהה טבל גמור הוא שלא חל שם תרומה עלייה. ממש דלא חל קדושת תרומה כל ואף בגין דרבנן, אלא לעזין נתינה לכחן.

ב. ולכוארה מבואר דמתיקים בוה קצת ענין הפרש תרומה, דההפריש מהטבל דבר לחת לכהן. ואף דלא חל קדושת תרומה בחפרשתה, עכ"פ מהגני לתקן את הLEVEL. ולכוארה מבואר דגדר איסור טבל (עכ"פ מדרבנן) הוא ממש דצעריך לקיים בו מצוות הפרשת תרומה. ולא ממש שיש בתוכו צד

תקנות לישראל (זהו בכלל 'לא תסור'), ראוי להתייר דבר מודה'ת.

ודעת הרמב"ם (סה"מ שורש א, עשה קעד) דכל תקנות דרבנן הוה בכלל לאו דילא תסורי. וכ"כ הרמב"ם (סוף מנין המצוות) דיש מצוות שקבעו הנביאים והחכמים¹⁷, וחיבין אנו לקלם ולשמرم שנאמר לא תסור מכל הדבר וכו'.

הרמב"ז (שם) הביא דהרבנן החמיר בדברי סופרים בדברי תורה, ואין בינויהם שום הפרש. שכל דבריהם לית ועשה. והק' א"ב אמראי אינו לoka. ועוד בדברי סופרים אולוי להקל. והרמב"ז הביא דבגמ' (ברכות יט:) אי' דאסמכינו מידי דרבנן אלו לא תסור. והה סנcker בחזוק בעלמא¹⁸. וההמפרשים שם ושאר אחרים הארכו בכ"ז, ע"קון דברי סופרים (א, בקוב"ש ח"ב). והאחרונים דנו לדעת הרמב"ן מהיקן בח חכמים לחיביו בתקנות¹⁹.

קכ' מאימתי אדם יורש את אשתו קמנה וכו'. דר' אליעזר (לקמן קה) אמר דאין מעשה קטנה כלום, והונשתת למיאון בעלה אינו זכאי במצוותה ובמעשיה²⁰ והפרט נדריה, ואינו יורשה ומיטמא לה. כללו של דבר אינו באשות לבל דבר²¹, אלא שצירכה מיאון. ור' יוזשע

טו. וכת' דלאו דלא תסור הוה דוקא בימה שאמרו בפירושי התורה בגין הדברים הנדרשים בתורה בוגש או בנין אב ושאר יג' מידות שהتورה נדרשת בהן, או במשמעות לשון הכתוב עצמו וכן בימה שקבעו הלכה למשה מסיני תורה שבعلפה²².

טו. ובקונ' דברי סופרים (א, ל') הביא בשם הגרא"ח דאפי' הרמב"ן מודה שנצוטונו בסני לטעומן לדברי הכהנים, והעובר על דבריו עbor על האיזוי לא תסור. והוא ציווי כללי מדאוריתא שלא לעבור על דבריו. אלא דכוננת הרמב"ן דאיסורי דרבנן אין בהן איסור מעד עצמן.

ולדוגמא שבוטה דמלכת שבת לא הוה בכלל איסור שבת (מדאוריתא), וכן שניות לרעות מדאוריתא אין איסור ביהה. אלא שיש ציווי כללי מדאוריתא שלא לעבור על דברי חכמים. ולדוגמא במלך שאסור להמרות את פיו).

הרמב"ז השיג Ames"c הרמב"ם דמשיך מדאוריתא לאיסורי דרבנן שבגי' דברים החמורין והוין מאכורי'יהם. וכן איסורי דרבנן בסוטה אין המיים בודקין את אשתו). וס"ל דעתה ז肯 מරמא באיסור חמץ דרבנן, דאיסור חמץ יש בו צד ברת. והרמב"ן פיג' דין זה איסור חמץ כלל. ואני שיר לברת שיש באיסור חמץ.

יו. ולכואורה מבואר ברשי' דסביר ר"א משום דחיישי' שמא תמאן. וע"ע בסמוך קו' רע"ג).

והගרי"ז ציין דכ"מ בדברי הרשב"ם (ב"ב פד:) נשיאות חטא ל"ל הा לא עבר ולא מידי, ויחזרו ויתרום מן היפה. ולא תשאו חטא בהרמכם וכו' הא אם תרימו מן הרע תقدس ואין תקנה להחליפו ולא לחזור ולתרום²³.

סוגיות כה ביד חכמים לעkor דבר מה"ת
כא) ומשום דילמא פשע אפקוח רבנן לחולין, וכי ב"ד מתנין לעkor דבר מה"ת. ורב חסדא השיב דאה"ג, ב"ד מתנין לעkor דבר מה"ת. השיב דאה"ג, ב"ד מתנין לעkor דבר מה"ת.
פרשי"ז. ד"ה שב (דמפתה לה לחולין, הוה עקירה ממש. האחרונים חקרו בגדיר העקירה. האם חכמים הפכו את התורמה לחולין וממילא זו אוכלה), או חכמים התירו לו לעBOR על האיסור, ורשאי לאכבל אף דהוה תרומה מדאוריתא²⁴.

והרשב"א (נדורים צ:) כת' (היכא דעקרו למיגדור מילטה (לקמן צ:) לא שחכמים עוקרין דבר מה"ת מידעתן, אלא²⁵ אחת מממצות התורה היא לשמען אל דברי השופט אשר יהי' בימים ההם. וכל שוזן רואין צורך להתייר, מותר מה"ת.

ויש שドנו איה ב"ד כהム יפה לעkor דבר מה"ת.²⁶
ומודברי הרשב"א לבוארה מבואר דכל ב"ד שראוי לתנק

ט. והחותס' הרاء"ש (קדושין) תי' אדם אינו קדוש, הוה כדדים המטלטל הביאו ממקום למקום, ולא קרין' בחרינום, ולא שיר נשיות חטא. והחותס' הרاء"ש (ביב פ"ג) ביאר דל"ד לכаг' שמקדרש אלמנה, דבקידושין עbor בלא יקח. אבל הכא אם אינו יקח לא עשה כלום. כי לא נתבעון שלא היה תרומה.

י. ור"א מן החור כת' דהוה עקירה בידיים דמפיקי לחולין, ואכלי ורים.

יא. לי' א' בזונת הרשב"א דלא הוה עקירה' אלא שעשה צוויי החכמים נגד דברי התורה. או דלא עkor מידעתן, אלא לצורך דברי תורה.

יב. וע"ע בסמוך איה ב"ד ראי לעשות הפקר ב"ד.
יג. וכדי' בגמ' (שבת כג) שມברך על נר חנוכה, והגמ' שואלה והיכן צוונו. רב איויא אמר מהפסיקו (נדורים ז' י"ט) התורה אשר יורוך וכו' לא תסור (נדורים ל' ז) שאל אביך וגזר ימי' שמאלא. רב נמייה אמר (נדורים ל' ז) זケן יגזר זケן ויאמרו לך. (ווחרמב"ן דהוה סנcker בעלמא).

יד. וזה הרמב"ם ויש מצוות אחרות שנתחדשו אחר מנת תורה וקבעו אונן נבאים וחכמים פשטו בכל ישראל בגין מקרא מגלה ונר חנוכה ותעניית תשעה באב וידים וערובין. ויש לכל מצווה מלאו פירושין ודקוקין וכו'. וע"ע ררמב"ם (נדורים א, ב).

קכח) בא"ד דמ"ש מקודשין דמהנו כשהיו בקטנות, ואח"כ עמדה בוגמתה. לבארה בונת התוט' דלביש מהני חופה בלא ביאיה. וע"כ דעתו בקידושין דרבנן (שהיו בקטנות), ומהני לירושה משעה שנראית גדולה. ועוד"ז נクトו התוט' דאף חופה דמעיקרה מהני, ומשעה שנראית גדולה יורשה. (ולא שנחשב שיש כאן חופה במא שעובדת אצלל לאחר שגדלה).

(קכו) קתני מיהת יורשה וכו'. לבארה הביא מדברי ביה"ה דרומי חופה בעודה קטנה, והול' להביא ברייתא דר' יהושע (לקמן קח). אבל ר"א אייריש שגדלה וכנאה מדאוריתא. וכן ב"ש [לפרשיין], אבל לר"י ב"ש אייריש מדרבנן היבא שנראית גדולה קצת.

(קכו) וזה הכל דמדאוריתא אבוחה יורית לה. פרש"י כלומר קרובי האב. דהא אייריש ביתומה. ור"א בת' דמשבח'ל ביתומה בחוי האב^ב.

קכח) ומדרבנן יורית לה בעל וכו'. הרמ"ך (אישות יב ט) דיק דהגמי' מקשה מירושת קטנה, ואילו למ"ד דירושת הבעל דרבנן הו"ל לגמ' להק' מכל בעל דתוקנו דירוש את אשתו. ע"כ סוגין ס"ל דקי"ל דירושת הבעל דרבנן.

קכת' הפרק ב"יד הויה הפרק, בדר' יצחק וכו'. פרש"י וכל מידי דממונא לאו עקירה היא. ולבארה כוונת רשי"ד דאי"צ לעkor את סיבת הדין^ב, אלא מפקיעין את הממון.

ובפשותו מבואר בסוגין דכל תקנ"ח בממונא מהני מושום הפרק ב"יד, שהפרקיו ממונו. אבל ואחרונים נקטו דיש אופנים דחכמים הנקנו בקנין דרבנן, ולא הפרקיו ממונו^ב.

אול' בתר קודם נישואין.
bab. וכתי' דמשבח'ל ירושה במא שהרוייה מעמש^ב.

בג. ע"פ החוד'(הယא לךן צ) דיש כה ביד חכמים לעkor את גוף הדין שבתורה. אבל בממונא א"ץ לעkor את דין התורה. אבל לעז' וככל דין התרה לא שיינו את עיקר הדין, אלא שהורו לעשות ע"פ דבריהם נגד דין התורה. ויש כה ביד חכמים לתקן ולהתיר באכילה מה שאסרה תורה. אבל בממון בין דחכמים הפרקיה, א"כ אין עbor על דין התורה כלל.

בד. ולא נחשב שלו לדאוריתא. ואחרונים האריכו מתי אמרי' כן.

פליג דמהני קידושי מיאין, וכן כי במציאות ובמעשה' ובהפרת נדריה, וירושה ומטעמא לה. כללו של דבר זהה באשתו לכל דבר, אלא שיוצאת מיאין.

ובית היל דבריתא דהכא ס"ל דמהני בניתה לחופה, ובר' יהושע. וב"ש ור"א ס"ל דודוקא היכא שגדלה.

(קכו) רשי"ד היה את אשתו. ולא אמרי' שמא עתידה הייתה למאן, ואשתכח דלאו אשתו הוא. משמע דרש"י פ"י מותי אמרי' דזהה ודאי אשתו, ומש"ה ירושה. ור"א (בhashmotot) תמה אליבא דמאן קאי רשי"י, דדעת ב"ש (לקמן קו). דאי' ממאן אלא אrosisות, וכיון שנכנסה לחופה אינה יכוללה למאן, ואפ' האינו ירושה עד שתעמדו בקומתה. (וע"כ דיש טעם אחר דאי' ירושה). ודעת בית היל דכין ונכנסה לחופה (אף בעודה קטנה) ירושה, אף דיבוללה למאן. ולדעת ר' אליעזר מבואר דבעין תגדל ותבעל, ואף שגדלה ואני' יכוללה למאן, ודוקא ששוב תבעל. וצלע"ג.

ולבארה כוונת רשי' שמא עתידה למאן דחו"ל תקנו קידושי מיאין בגדר אישות ספק^ב מחייב דיש בהם צד מיאון, ואיך באופן שסביר גדרה^ט ואני' יכולה למאן, מ"מ הוה גדר אישות ספק^ב. ורש"י ביאר הטעם דלביש' ור"א ע"י אישות קטנה אינה זוכה בה דזהה ספק.

(קכו) תוד"ה מעתעמו. והה אם נכנסה לחופה ואח"כ עמדה וכו'. ייל'פ' דמהני חופה שבקטנות (אף דזהה קודם קידושין), ועי'ז' קונה אותה מכאן ולהבא. וכיון דבמציאות הוא עדין תוך ביטנו. ונחשב נישואין מכאן ולהבא^ט. אך מס' הדינ' מתו' לא משמען כן.

ית. (ע' לפקן כי). וכן רשי"י (לעל' יה) כת' דקידש קטנה לא הויה אישות גמורה לפטור אחותה, שמא מיאין. וצ"ב אמאי החיצרך לה, תיפול דזהה מדרבן, ולא אלים לפטור מדאוריתא. אלא מדרבנן הוה גדר אישות ספק.

יט. וכן לביש' כשבשנתה.

ב. ורש"י (כא) אייריש כשבבר מטה וכבר אינה יכולה למאן ולא אמרי' שנתרבר שהיא אשתו, ואפ' הכת' שמא עתידה היהה למאן, ומ"ה חסר באישות.

בא. והמודבי' (קדושין תקמו) היבא בשם רשי' דמהני חופה קודם קידושין. דומיא דקתן נשאasha, מהני מעשה הנישואין לכשיגדל ואח"כ יקדשנה. ובcobotta מתאים, דבזה

משמעות מזה וולוחלו לחבירו, ולא רק להפקירין. ועד"ז כת' הרשב"א (גיטין לו:) דמכוח מקרא ד'אללה הנחלות' דכח ב"יד יפה להפקיר ממון מזה ולוכתו להזה, אפי' קודם שבא לידי^{לידוי}. אבל רבינו יונה (ב"ב נד: וק.), כת' דהפקר ב"יד מהני רק להפקיר, ולא להקנות עדר שיעשה כןן לזכות מההפקר. ועד"ז נקטו כמה אחרים^{ניל}.

קלב) אף ראשיהם וכו'. הנמקוי הביא בשם הרמב"ם (סנהדרין כד ו) דה"ה לכל ב"יד חשוב^{ליא} בכל מקום ובכל זמן רשאי להפקיר ממון^{ליב}. ולא רק ע"פ תקנת חז"ל שקבעו לדורותן.

והביא דהリスト"א כת' דמקאן סמרק להכחות שנего במלכותינו, דמפיקען זכותו של מעורע (כשאינו מהנה), מפני תקנת הלקחות והמורבים.

קלג) שם. רשי"י (ב"מ צו: ד"ה נמעלו ב"יד) כת' דכל תקנות משפט תלואה ב"יד שבאותו דור^{ליב}, וע"י נהוגות חוקות המתוקנים לעציבור מזא, והזה במי שתקנו

ומקור להזה ממש"ב הר"ץ (גיטין סד לא: ברה"ר) דאשכחן קניין דרבנן דקלילשה מדאוריתא^{ביב}.

ויש קניין דרבנן שלא היה שלו מדאוריתא, ואפי' ה מותר להשתמש בו, ואין בו אישור גולבי.

והשער"י (ה ט) כת' דאך זה נכלל בדין הפקר ב"יד. ובמו שבידי הבעלים לעשות הקנותם באופנים שונים, כמו כן בדין הראשים. ובבעלים עצמים יש אופן וא"ל של הקנה גמורה, ויש אופן (ב') הפקר גמור, ויש אופן (ג') נתינת רשות לחברו שיתהנה משלו. וה"ג ב דין הפקר ב"יד, וכל מקום תקנו לפי הענין^{ליב}.

כל) שם. יש שהביאו דהリスト"א (קידושין יג) כת' דפשיטה שאין חכמים יכולין לעkor דבר מן התורה ללא טעם (וקאי והם בדיני הממון, והזה מושם הפקר ב"יד).

כלא ר' אלעוזר אמר מהכא וכו' אף ראשיהם מנהילין את העם כל' מה שירצוו וכו'. הייש"ש (באן יט) כת' דפסוק דר"א עדיף, דילפין שיוכלו להפקיר

לעורשו. על"ע גרש"א איגר (ברשות ר"א רכח), והנתיבות (ROLA יט) בשם הגט פשו (קל), והמן"א (משיכה ב).

לא. דהリスト"ם כת' דיש לדין מיד להפקיר ממון שיש לו בעלים ומאבך נוותן כי מה שיראה לגורר פרצות הרה ולוחק הביק או לקוטס אלם, וורש מפסק דכל אשר לא יבא יתרום ודרוראו. ומשמע דקאי לדורותן.

והリスト"ם סחם בכ"ל דין ולולעל (שם ה) כת' ב"יד שככל מקום ובכל זמן. ובמהרש' (שם ה) כת' ובבד השהדי ראי, והשעה צריכיה, והນמקוי העתיק כל ב"יד חשוב. אבל הרמב"ם (שם ה) כת' ב"יד חווים ס"כ כי מושב פירושו דצעריך חכמים גודולים בזוהר ב"יד של ר'AMI ור' ASHI שחן ראיון להפקיע ממון בנ"א. משמע דשאר ב"יד אין ראיין להפקיר. והפטיסקים (שם) דנו וגבי פירושו אי דוקא ב"יד חשב שבדור, או כל שב"יד שבוי העיר החמו עלידום (וב"כ הסחה). לב. והביא כדאמרוי (מ"ק טז) דמפרקין וממון של מי שמסרב לבא לדין.

לג. והගלינו הש"ס (שם) הק' מזהא דאין כח לבי"ד השני לבטל דברי הראשון, אלא"ב גדול ממןו בחכמה ובמנין. ואמאי ציריך לבטל, נימא כדי לסתם שיכריוו שאינם מקיימים והתקנה. ואך בתקנה בממן אה"ג בידם לבטלו, ולהפקיר והמון לשניהם. ואפשר דעתך התקנה מכח הראשונים, וב"יד שבכל דור הם מוחזאים בדיני התורה, ובכלל זה כל תקנת קדמאית, כל זמן שלא ישבו וביטולם.

בה. והר"ץ (שם) הק' דכיוון ותקנו ובין לקפן, נימא דנקנו מдин הפקר ב"יד, ויפדה בו מעשר דאוריתא. ותי' ומיהו אשכחן זיהיה דרבנן דקלילשה מביה דאוריתא, דהמוכר שט"ח וחוץ ומהלו מחול. ומשום דמכירית שירות דרבנן וככ"א (ביב קמ"ה) בדמתנות שכיבי מושע חלי אי מתנת שכ"מ דאוריתא. אלמא בין דاكتי ממוני לא אתה לרשות זוכה ולא וכי בה אלא מדרבן לא אלימוא וכיה דיליה בדורייתא ומצי מיהיל. ואך דחיה דיל' דורך הטעם דחו"ה צורת התקנה, דהם אמרו והם אמרו.

כג. ויש שביארו דגדיר אישור גול הוא מה שאינו שלו בגדרי המשפט. והכא היה שלו בגדרי משפטינו רבנן. ווסמך להזה מלשון רש"ב (ביב נט) זגב דינא דמלכותה דינא דאין למוחזק בממן חבריו ע"פ חוק המלך הנודע בעיר מושום גולן. אך א"כ צ"ע דחו"ל לגמ' באן לתרך כן.

כג. וזה תלוי לפי ערך הדיינים ולפי ערך התקנה של חז"ל, אם תקנה פרטית או התקנה כללית. ע"ש שהוארך.

כח. והאחרונים הביאו דמשמע מדרביו דינה' בוהו הנר אמרו ראים אי מהני הפקר ב"יד לוחנות.

כט. דמה אבות מנהילין ואמורים שדה פלוי לפלוני וככה בו מיד ואך קודם שבא לידי, אף ראשים מנהילין לכל מי שירצז ואומרין ממן ראיון יהא לשמעון וככה בו שמעון מעטה. ווצ"ב בונתו הארץ האב מקנה לבנו בלא קניין. ולפואורה כוונתו מושום הנחלת ר' יוחנן בן ברוקה (ביב קל), עכ"פ ברואו

ור"י (בתוס') פי' דכונת הגם' דדמי למות מצויה, ועיקר הדיתר משומש דיש כח ביד חכמים לעkor דבר מה"ת בדבר הדומה.

והרמב"ן כת' והטעם דכון שהוא מוטלת עליו, גנאי הדבר לקוברה ע"י אחרים. ומ"ה כבוד הבריות דוחה לת' זה.

וחר"ש כת' ודוקא היכא דרבנן עקרו הירושה מיד היורשים לא יקברו. אבל היכא דהתורה הפקעה מידם לא משבי בעבור זה מלהתעסק בה.

קל"ז שם. הרמב"ם (אבל ב ז) כת' דכהן מטמא לאשתו מדברי טופרים^ט, ועשה כמה ממצויה. ומובואר דافق אשתו גROLAH (דוחה אשתו מדורייתא) הנה מטעם מות מצויה. והרמב"ן (בسوיגין) תמה בגמ' דידן קאי דוקא בקונה, ואילו גROLAH DAOРИיתא. ודרשי' (בכ"מ, ל�מן צ' ולעיל בכ' שארו זו אשתו, ובעל בעמי. והרבד"ז (שם) כת' הרמב"ם ס"ל דהוה אסמכתה בעלמא^ט. ואחרוניהם (קר"א מ"ק שם) כת' הרמב"ם ס"ל דלאחר תי' הגם' דאשתו קינה הוה משום גדר מות מצויה, י"ל בן אף באשתו גROLAH^ט.

אבל הפס"מ (שם א) כת' דאפל' דכונת הרמב"ם לאשתו אינה מפורש בתורה, ולעולם הוה דין

הם קנים הדרבן וכו'. והאחרונים דנו האם רשי' קאי בכל תקנ"ח^ל, או דוקא תקנות משפט (של ממון), דהוא מדין הפקר ב"ד^ל.

קל"ז) TOD"ה שהפרק. ליבא למימר דafkaה מרשותה בשעת הפרשה, בין דבתר הכנמי שלו הוא. ולא מסתבר שחכמים הפקיעו את הממון, ושוב יחוירו לו^ל.

ואחרוניהם דנו בכ"מ דמנהני משום הפקר ב"ד אף דבלת הבי לא הוה של זה, וכגון קני' ר' אמות שהקנו לו את הסימטא לזמן לננות בו (ע' ראשונים גיטין עה). וכן הקנו פירות לאפוטרופוס לעשר עליהם (ע' תוש' גיטין מ) ל^ל.

קליה) והתניא איזהו מות מצויה וכו' קורא ואחרים עוניין^ל וכו'. הרמב"ן כת' דלבארה הפ' דכל שהחוללה עצמו קורא לקוברו, ואין יורשין עוניין אותו דיננו כמה מות מצויה^ל. אך הביא מהירושלמי (נוזר ז א) דכל שהכהן קורא לאחרים לקובר את המת לא הוה מות מצויה. דכון שאפשר ע' אחרים לא הותר לכחן ליטמא^ט. דהיתר מות מצויה משום כבוד הבריות (וכדאי' ברכות יט).

קל"ז) ה"ג ביוון דלא ירתי לך קרייא ולא ענו לך. ומטמא לאשתו קינה משום מות מצויה.

ג) מש"ב ע"פ דברי התוס'.
ולז. וע' קהילת יעקב Tosfot דרבנן (א נט), שות' קול אליו (א חור"מ י"א, ב' י"ד ז), בית יצחק (ב' י"ד ז).

לה. וכן א"י (ערובין יז) לענין מות מצויה קנה מקומו. לט. ובכ' רשי' (ערובין שם) דאן לו יורשין. ובכ' המפרש ותוס' (נוזר ז א), ובפ' חר"א"ש (גוז) האריך בזה.

מן. אבל לפ' הא' בין דין לו יורשים (במוקם הוה), קבועתו מוטל על המוציאו. ואך דין מתמא לו וא"צ לשכור אחרים. אך תוס' (נוזר ז א) כת' דהיכא דהקרובים בגין ואין רשאין ליטמאות, חיבורן לשכור אחרים לקוברו.

מא. ובכ' הרמב"ם (שם א) דמתאבל על אשתו מדברי טופרים. אבל בגמ' (מור"ק כ) מובואר דמתאבל על אשתו מדורייתא. והרבד"ז כת' דהרמב"ם גרש שם אשתו ביהודי הני דהוסיפה, ומדרבנן. אבל הפס"מ כת' דלעלום בוגרת הרמב"ם דמתאבל מדורייתא, אלא שכל דבר שאין מפורש בתורה ממש מיקרי טופרים.

מב. בין גיטום (מור"ק שם) דעתינו מתאבל על אשתו מות' מג. והחთ"ס (אה"ע א' קכט) כת' לדעת הרמב"ם הגמ' מ' מאשתו קינה דוחה תורי דרבנן. אבל ה"ה אשתו גROLAH.

לד. וכ"ב הדבר אברהם (א ט ד) דמובואר בראשי' שככל התקנות נהנות וקיימות אינו משום שב"ד הראשונים תיקנו לכל הדורות, אלא שככל התקנות המתווקפות משכבר הדמים מיתרניות בכל דור ודור ע"פ ב"ד של אותו הדור. דעיקר התקנה בשעה שנתקינה כך היה שיתקונה ב"ד שככל דור ודור חדש וקבועה להלבה, אבל"ה אמראי לימעלו ב"ד שבאותו דור איזהו Mai עבידתייהו.

ועפ"ז חידש והיכא דיש ספק בגוף התקנה, א"כ ב"ד

המשךים אינם חורדים ומתוקנים, ומותר בתורתה ודראי. לה. ויל דהפקר ב"ד תלי' בשורה/, וב"ד הראשונים אין להם כח שורה לדורות הבאים. אבל שאר תקנ"ח הוה מגדרי מסירת התורה.

לו. והשיטמ"ק (כתובות ג) הביא דברי תוס' דידן, וביאר עפ"ז הא דאי' (שם, גבי אפקעינטו לקידושין) דוקא משום דמקRSS אדעתא דרבנן. דכון דוחה קידושין, ולא הפקיעו אלא ע"י הגט, היכי נימא הפקר ב"ד להפיקיעו דוחה מתנה. והאגב"מ (כח ל) כת' דהמוכר שטר חוב ולצד דמכירת שטרות דרבנן, לא אמר' דמנהני לדורייתא משום הפקר ב"ד ואם קידש אשה מקודשת, זה הוא אף בתר הבי אם חורו ומהלו מחול. ולא אמרו הפקר ב"ד בה"ג, וע' משנ' ב (ק"ב

דף צ.

קמאמ) תוד"ה ואוב'ת. אף' בתרומה דאוריית, ומשום דקטן אוכל נבילות הוא וכו'. והגמ' (גיטין נה) מדיקת דודוקא נישואין קטנה אוכלת בתמורה, אבל נישואי חרש אינה אוכלת, משומ גוירה. והגמ' מ'ק' דקטן אוכל נבילות, ותי' גוירה אטו חרש בפקחת, שיאכיל בתמורה. ואבל קטנה ל"ש דרך גוירה, וכ"ב Tos' לקמן קיג. ד"ה שמאן].

ותוס' (שם) פ' דגב' חרש גورو תרומה דרבנן שמא יאכילד בתמורה דאורייתא (ובקדאי' בגמ' שם), אבל בסוגין לא גورو, דאפ' תאכל הא קטנה היא. ותוס' (לעומן קיג. ד"ה דלמא) פ' ב'ין שתגעיג לכל נדלות. והב"ח ביאר כוונתם שלא גورو משומ זמן מועט ועד שתתגדיל, וכמ"ש Tos' שם ד"ה שמאן.]

קמ' בא"ד וכן דיאובי'ת בגנו^א ממשמע דאפ' כי גדרה אוב'ת. ועפ'ז א"ש דהק' כן על הבורייתא, ואילו במשנה (גיטין נה), ייל דרוה משומ קטן אוכל נבילות.

קמ' שם. רשי' (גיטין נה), כת' דקטנה אוכلت בתמורה דרבנן. וכקדאי' בסוגין. והרשב"א (שם) ה' דבسطוגיה דהתם לא משמע כן. והרשב"א הביא דהגמ' (לעומן קיד), מביאה את הנידון דקטן אוכל נבילות אי ב"יד מצוין להפרשו על משנה זה, ואוי אירי בתמורה דרבנן Mai Miyyati. אלא למ"ד אין ב"יד מצוין להפרשו מיה' משנה, דמצוי לדחות דאיiri בתמורה דרבנן. (כבדו והתם על בורייתא אחרת). והרשב"א כת' דק"ל דבר"ד אין מצוין להפרשו, הילך אוכלת אף תרומה

דאורייתא^{ב'}. ובע"ג דכתיב 'שארו', אינו מוכחה שייה פירוש אשתו, שהרי אונקלוס (ויקרא כא ב') תרגם 'לקריביה' דקריב ליה'.

אך עכ'פ' מבואר ברמב"ם דהא דמטמא זהה משומ דומיא דמתת מצווה^{ג'}, ב'ין דירשה^{ג'} ומש'ה דין התורה שיטמא. והבס"מ (שם ז') כת' דמ"מ הטעם משומ דקרי ולא ענו, ושיר טעם זה בתורייהו. ונ��טו טעם השווה לכלוחו.

קהל'ה תוד"ה כיוון. משמע דכל הייכא דירית לה מטמא לה וכו' ולפ'ז אלמנה לכ"ג וכו' לא יירית לה. ותוס' חזור וחילקו שלא תלי הא בהא. וכ"פ הרמב"ם (נהלו' א ח ושה"ר) דאף אלמנה לכ"ג יירשתה.

קלט) בא"ד באה נשאת ע"פ ב"יד וכו' אונקלוס דבעלה הראשון יושב^{ה'}, דליךיה לא קנסו וכו'. וע' רשב"א במשנה פז: ומש'ב שם).

קמ' בא"ד ונר' ל"ר' וכו' משומ דיש בה ביד חכמים ליעדור דבר מה"ת בדבר הדומה (בדלעיל פה. תוד"ה מתוך). לבוארה משמע בתוס' דוגדר התקנה העשאה מות מצווה מדרבנן. ועד"ז הביאו לאחרונים מדברי Tos' (גיטין לב'), דיש ביד חכמים לעשות דברים שלב לדברים היכא דהיה אнос. ולא נחשב עיקרת דבר מה"ת; דכללו בוגדר דין קיים. אבל כמו אחרים הביאו דכוננת התוס' דכל דבר שהוא צורך גדול זהה בכלל מגדר מיילתה (וע' מה שחו' לעומן צ').

מי'. וזהו מעין טעמא דקרה]. והאחרונים העירו דכ"ז למ"ד רשות הבעל דאורייתא, אבל למ"ד דירושה מדרבנן ומטמא לה מדאורייתא, א"כ עכ' לא תלי בהדי. וצ"ע דבפושוט הרמב"ם (איסות יב ג' וחולות א' ח) פסק במד' רשות הבעל דרבנן. אך יש לדחות דעתך מדברי סופרים.

מיה. ולכוארה הור' ל'תוס' להביא מכל סוטה דאורייתא, דאיינו מטמא לאשתו פסולה, ולא הפסדי רשותה. אך לא מעצנו דיון זה להחדר איזו מטמא לאשתו סוטה. ויל' דאה"ג מטמא משם מטה מצווה. ודוקא הכא תנן להדריא דאל פסל]. וא. עוד כת' 'תוס' (גיטין שם) דלשון אוכלת בגין משמע דאפ' מאכילה בידיים. ועוד"ז דין הרשב"א שם לפרש לדעת רשי'.

מד. וכן בש"ת הרדב"ז (לلسוגות הרמב"ם, שם) כת' דכוננת הרמב"ם דאיינו מפורש בפסק. וכ'ת' דמש'ב החרכמים שעשאה ממש'ה במת מצווה, נתן הטעם למזה דקרוין חכמיים למצוין בכתבה. ועוד ת' דרומbam א"ר ימי בין באשתו גורלה זדריש הסופרים מדאורייתא ובין באשתו קטנה מדרבנן, משומ ועשה מטה מצווה[ה].

מה. אבל בתרגום יונתן כת' לאנתטא דקריבא לגופיה. מו. ולא משומ גדר קורבא. וע' רשי' (ברבות כת') שהק' דנילך כבוד הביוית דוחה מהא דכון מטמא לקורבוי. ורש' ח' דין איסור טומאת קרובים הויה הותרה, ולא דוחה דברו' הבוריות. ויל' דדעת הרמב"ם דמי' מישך אהדי).

קאי אסוגין دائוכל תרומה במצויד, דיל' دائירית דעתחיב משעת הגבהה.

קמיה) הו"ה בשוגג. אין לפреш האי שוגג ומOID האכילה קאי כדפריב"ן וכו'. לדעת ריב"ן א"רי שאככל תרומה במצויד, ונתחייב תשלום דמים בעלמא, ואין נعشן תרומה. ותוס' תמהו בוה. והתו"י כת' דזה קוי' הגמ' דמשלם מידי דחויב בימי טומאותו. והאחרונים דנו דיל' דרייב"ן נקט בן רק ל"ד, אבל למסקנא לא"מ.

קמיט) בא"ד דא"ב במOID אמאי אין תשלהומי תשלהומי וכו'. הדאוכל תרומה ושגע ליד כהן במצויד ממשלים בדין גול ממון חבירו וככמ"ש Tos' גיטין מטה). ואילו תרומה שללא הגיע ליד כהן פטור מרדייא, וכרא"י (חולין קלא), דזהה ממון שאינו לו תובעiem. וחיב ליצאת יד"ש!

ק) בא"ד דאפי' סובין יכול לשפט, דתשלהומי אין נשיען קודש". והוא דבע"י ודוקא דבר הרואי להיות קודש הוה משום שהתשלהומי נעשה קודש. וכ"כ רשי"ג (גיטין נד.). אבל דעת הרמב"ם (תרומות י"ה) דאף האוכל במOID משלים דבר הרואי להיות קודש, וגוזיה"בidis�ם חולין מותוקנים (ואף דאין דעת הרמב"ם) דמדיני התשלום צריך לשלים בדבר הרואי להיות קודש, ומomin הקודש במוותו.

קנ) Tab'a עליו ברכה^{א'} וכו' וקא משלהם מידי דחויב לייה בימי טומאותו. פרשי"י ע"ג דתשלהומי

דאורייתא. ואף בסוגין ה"מ לדוחות כמ"ד ב"ד מצוין להפרישו.

קמ) תוד"ה אבל. ועוד אר"י דתשלהומי דתרומה לבפירה קאטו, ול"ש קלב"מ וכו'. כ"כ Tos' (בתובות ל': ופסחים בט.) הר"ש (תרומות ז א) דחהך שברא מנין דתרומה בפירה ולא מעלה? וע"ב דגמ' בכפירה אמר'י קלב"מ.

קמ) בא"ד וכן משמע (פסחים ל'ב) וכ"כ דהאוכל תרומות חמץ בפסח וכו' אבל בשוגג חייב, אמר"ג דלא גלו קרא בכרת^{ב'} וכו'. וחיזב ברת דחמצז אינו פטור תשלהומי תרומה ואף לר' נהוניא, בין דהוא בפירה. אבל רשי"ז (פסחים לב.) מבואר דהטעם דחיבתי ברת שוגגן אינו פטור. אבל אילו היה בחמן, פטור אף מתשלהומי תרומה. (ומהני קלב"מ לפטור מתשלהומי תרומה).

קמו) בא"ד ואפשר אדם אבל תרומה במOID שיפטור ל"ר נהוניא וכו'. דאף מיתה ב"ד"ש דתרומה פטור מהזיב אכילת תרומה (ואף דהגמ' פסחים א"ר בכרת דחמצז בפסח). ומשמע דס"ד דקלב"מ ל"מ לפטור חיזב של עצמו, וכו' ב'. ועוד צ"ע דבפשוito תשלהם הדאוכל תרומה במOID הוה משום גול בכהן, ולא הוה גדר תשלהומי תרומה כלל.

קמ) בא"ד א"ג מיחיב משום דמדאגבהה קנייה. (וברא"י להדייא בתובות ל'). בפשוטו משמע דזהה המשך לואפשר' דפטור משום קלב"מ, וא"ג (זהעד שמתחייב) מדאגבהה. והמהרש"ל דחה דמפירוש בגמ' דאיilo הגביהו נתחיב. וכן תמה רע"א. המהרש"ל ביאר דהוס'

תשלהומי מיזיד הוה מדיני תרומה, אף דזהה גדר ממון.

ז. והrittenbach^a (כסויין) כת' דחיב מדורבן. (וצ"ע).

ח. ובפשוito באוכל תרומה במOID ליכא דין תשלהומי תרומה כלל, ומשלים בדין מזיק ממון חבירו באוכל תרומה שאתי לידי מהילה. אלא דהטעם דל"מ מהילה דבע"י דבר הרואי להיות קודש.

אי. דאף האוכל (במיוחד) תרומה שאין בו שווה פרוטה חיב לשלים. וע"ב הוה דין תשלהם מחמות התרומה.

ט. ומחרבי^b קורוקט (שם) תמה מגן". וביאר דכינן דבאוכל בשוגג יש קנס לשלים חולין מותוקנים, כי"ש באוכל במOID. ואף דאין נعشין קודין.

י. וע"ב דתשלהומי אוכל במOID הוה דין תשלהומי תרומה. יא. פרשי"י אמאי קנסת. אבל בפשוטו לשון זה משמע דלבתחילה יכול להפריש.

ב. ותוס' הובייחו שאפי' אם ריצה הכהן א"י למחול, משום דזהה בפירה. והר"ש (שם ו א) דחה דאין למזר דהטעם דלהי מהילה שום דזהה בפירה כקרובן, דהיא הגוזל ונשבע מהני מהילה. אלא דהטעם דל"מ מהילה דבע"י דבר הרואי להיות קודש.

ג. Tos' פ"י ל"ר יוסי דמותר בהנאה, ומש"ה שייך בזה תשלהומי נזוקן.

ד. וכבה"ק Tos' (בתובות ופסחים הניל), וڌוח בזה התי' הא' דגלי קרא.

ה. ע' מהרש"א שם, ותוס' שאנץ' פסחים בט. ור' דור שם. וכבד המלחמות (בתובות ל': יב' בהדר) דחיבתי בריות שוגגן לא הוקשו למזר. וע"ע קצתות (כח א).

ו. אך הגרי"ז (מכחט בסוה"ס, הו' בסמו') העמיד דעת הרמב"ם

אלען, דPsiיטה דהמפריש רע על הרע חל תרומה. ור' אלען איצטיך מן הרע על היפפה.

קנ) תוד"ה חכורי. וא"ת או"י דמים משלם וכו'. דהגמ' (פסחים לב.) מסתפקת בגדר תשולמי האוכל תרומה בשוגג, האם משלם לפי מידת ובשיעור טאה שאבל, ואפי' נתיקר אה"כ, או לפי דמים.

ורש"י (גיטין נד.) פ"י זאה דמנהני שללים בפירוט טמאים Dolphi מידת משלם. משמעDK כי הכא דוקא לעצם יותר ממה שהפסיד לבן. דמה שמשלם Choi בימי טומאתו [קדום התשלומיים]. ותבוא עלי' ברכה שמפסיד בתשלומיים. (ומש"ה אין לקונסן).

קנ) שם. או"י דמים משלם. מבואר בתוס' דאיילו לפי מידת משלם ניחא. (ובדברי רשי' שם).

אבל Tos' (גיטין נד. והרמב"ן ושא"ר שם) ה'ך דאף לעצם Dolphi מידת ציריך לשלם שיוחיו שוין להסקה בשיעור תרומה טהורה שאבל, דלא גרע מגולן. וכדי' (פסחים לב.) דהיכא דמעיקרא שווה ד' ולבסוף זוPsiיטה לציריך להשלים, דלא גרע מגולן. והפנ'י (גיטין שם) ת'י דלדעת רשי' מחייב להשלים מועות בעלה מאידן לא גרע מגולן. והוא מדיני גויליה¹⁷ ולא מדין תשולמי תרומה וואין העשין תרומה¹⁸. ועוד'ז ה'ך רע"א (בגשה"ס פסחים לב.)

דלא גרע מגולן הוה תשולם ממון בעלה מא". והפנ'י דיק דדעת Tos' (גיטין) דלא גרע מגולן הוה מדיני תשולמי תרומה, וצריך לשלם כל השווי שאבל משום כפרה וונעשין תרומה). והאחרונים (שפ"א פסחים שם, וחוו"א שם) באירו דילפ' ק"ו דדין תשולמי תרומה לא גרע מתשלומי גויליה. דבין דוחמייה בו תורה לחוב חומש, כ"ש דיתחייב בשעת האכילה.

נעשים תרומה, ולא חי ליה, הא מכובן לתשלומיין מעלייא¹⁹. והתו"י ה'ך מה לנו לבונתו. והריטב"א ה'ך תינח עם הארץ [שלא ידע לתשלומיין געשין קודש], אבל ת"ח מא' איכא למימר.

ותוס' (ד"ה בשוגג, והתו"י בת"י ה'ב) פ"י דמפסיד לעצמו יותר ממה שהפסיד לבן. דמה שמשלם Choi בימי טומאתו [קדום התשלומיים]. ותבוא עלי' ברכה שמפסיד בתשלומיים. (ומש"ה אין לקונסן).

וזהritisb"א תי' דבשעה שמוציאים עתה מרשותו לשלם לבן הוה תשולמיין מעלייא. דעתן לו מרשותו חולין טמאים דחויז טפי. ובתר דידיה אולין, והוא להו תשולמיין מעלייא. אלא שלאחר שבא לידי בנן נתקלקלו. וע"ז בסמור.

קנ) רשי' ד"ה תרומה טמא בון. ובכן טמא קאי עלה במיתה²⁰, דלא חלק הכתוב לגבי טומאת הגוף בו. ורע"א (בגשה"ס) ושאר אחוריינט תמנוח דביבריה (חולין קינ) או' דתרומה טמא מוחוללה ועומדת.

ורע"א ذן לחلك עוד דביבריה בחולין אירי בנטמאה התרומה ואח"ב הגוף (וזהו מחוללה ושמורת ופטור). אבל בנטמא הגוף ואח"ב נטמאה התרומה חיב מיתה. (וציון דעד"ז בת' Tos' (חולין קא. ד"ה בנטמא הגוף)). אך ה'ך דבסוגין קאי לאכול בימי טומאתו (שיטמא אה"כ), וע"ז בת' רשי' דחויז במיתה. והוא בשנטמא הגוף אה"ב לא הויב במיתה.

ודע"א ציין לדברי הר"ש (פרה יא ג') דמתניתין דחתם פlige אבריריה דחולין. וע"ז.

קנ) רשי' ד"ה והכא מדאוריתא. דחולין טמאים וכו' בדור' אילעדי. דאף טמא על הטהור נחشب רע'.

ודע"א ה'ך דהא דרע חל עלי' שם תרומה ל"ז לדור'

אירי דלא ידע שהוא תרומה, וסביר שהוא שלו, וא"ה אמר' לא גרע מגולן. (ע"ש). וזהותה"א הביא עוד מדברי הריטב"א כתובות לד': ועוד ציינו האחרונים לתוס' ותוס' ר'פ' ב'ק סט', ע"ז קצתות בה אן.

טו. והפנ'י דיק בן מדברי רשי' (פסחים שם) שכט' דנדי דaicoper להא אכילת תרומה (ע"ז שמלים לפי מידת), מיהו מונוא הוא ולא גרע משאר מונוא בשעת הגויל.

טו. ומשלם מועות, וא"ז להויסיף חומש. ורע"א תמה על לשון הגמ' דלא תעבי לך דלא גרע מגולן, הוא יש כמה נפק'מ.

יב. ורש"י (גיטין נד.) פ"י מיהו חולין טמאין מכובן לשולמי ולא ידע דהם געשין תרומה.

יג. וכ"ב רשי' (גיטין נד.), ותוס' (פסחים ז). והגשה"ס ציין עוד לדברי רשי' (כברות יב) דהאוכל תרומה טמאה במיתה. (ובבשוטו משמע דאפי' טהור שאכל ררומה טמאה, ותמה דאי' (לעיל עט וב'ם) דתרומה טמאה הוה עשה).

יד. ויל"ד אי בונת הגמ' דנתחייב משעת הגבזה (ע' ראב"ד תרומות יב), או דרבאכלתו נהיה. ובפ"ז תרומות יב, והרמב"ג (גיטין ז) אין הלווק דבר שאינו של בשוגג, האם נתחייב בדין גולן. והביא מסוגיה זו דאבל בשוגג וסטמא

וכו. וכן ב' חותם גיטין). וצ"ב דהא אירי במשלם בשוגג, והוא סבור שהפירוט טהורם, א"כ ודאי לא שילם כל קר. וככה'ק היש"ש. ויל' דמ"מ מתקיים הפרעון במקצת החיוב.

קנט) תוד"ח אויל. דומה פשע כהן שיש לנו להפкар ממשונו. וב"כ החותם הרא"ש. והשיטמ"ק (כתובות ג') הביא ע"פ התוס' לפרש הדיכא דאפקעינחו רבנן לקידושין, והפקיירו המעות הוה דוקא היכא דקידש ע"ד דרבנן.

אבל בש"ת רע"א (ק' קה' בת') דמצינו תקנה חז"ל במונוא פעמים רבות אין מספר,² והפקיירו ממשונו אף דלא פשע³, מפני תיקון עולם. דלאו כל עניינים שווים, חז"ל תקנו כפי הוראה צורך שעה⁴. ופשיטה דבריך חז"ל להפקייע ממון מאיה טעם שייה' להם אף بلا פשע.

ויש אחرونיהם (ישרש יעקב) שהילקו דתווע' קאי' בהפкар בי"ד שהוא בתורת קנס⁵. אבל במקום דהוה גדר תקנה תקנו להפקייר אף בשלא פשע.

קס) שם. שיש לנו להפקייר ממשונו. המהרש"א מהר"ב ב' ה' והכחן איינו מפסיד במויה שיפקיעו תרומה זו, דהישראאל נתחייב ליתן⁶ שוב חולין טהורם במקומם⁷. והערול"ג ת' דבשיקדש אשה חוב לו ושופסיד פירות אלון, שmpsיד אשתו שקידש. ויל' פ' דהוה הפסד שmpsיד ממן מסוימים זה, אף שיקבל החוב במקום אחר).

בא. ורעד'א חלק ע"ד השואל (שם ק') דדין רהא דבמקרים אונס מקבלים עדות שלא באפנין בע"ד הויה מדינה, אכן לומר דהוה תקנ"ח דהה לא פשע. ורעד'א חלק דאיינו הכרה כלל וכלל. והאריכות בזה ארך למוטה.

בב. ולענין דו"ח החוצרכו לעקרו בלבד חל דין משום נעילת דלת, ובענין קבלת עדות שלא באפנין ראו שאינו מההכרה לעקרו למגריר ורק היכי הדיעים רודפים למורה⁸ ואין הב"ד בעיר.

בג. ובכ"ז היה רענן (א' י"ד ה' ב' ב') ב' ביאר דסבירת התוס' הויה דוקא כאן, דהישראל פשע בתשלומיים, ואפק"ה לא הפקיירו ממשונו. והאיך יפקיירו ממן הכרה זה. והויל' להשות מידותיהם.

בד. ובאבל תרומה של כהן, מתחייב ליתן לכחן זה בדוקא. אבל האוכל תרומה שלא הגיע לידי כהן משלם לאיה' בדין שיריצה. א"כ כהן שקיבל תשלומיים אלו מפסיד, דשמא ינתנו לכחן אחר).

בה. והושיק דעתה ליה עברי שיקבל פירות טהורם. וצ"ב לדיכאורה קו' התוס' דהפקירו ממשונו מכאן ולהבא, א"כ

קנו שם. והל"א זה געשין תרומה, ואין שווים בתרומה טהורה שאכל' וכו'. והרמב"ן (גיטין, ה' ב' ב' ריבטב"א באן) תי' דמ"מ בשעת נתינה היה שווה כדמי תרומה טהורה, סגי בויה. ואף שאחר מכאן תשלומי נעשה תרומה⁹.

והפנ"י (שם) כת' (בדעת רשי'ן) אף למ"ד לפי דמים ממשונו, דמתחייב לשלם שווי הגוף, ובשעת תשלום היו שווים בר. אף דעת' גרמותו נעשין תרומה ואין שווין מידי, הא הוה היק שאיינו ניכר. ולא קנסו שוגג מוז.

קנו שם. המשג"ל (תרומות י' ח' ד' ה' נסתפקתי) חקר הארץ שמי ולצד דלי' דמים, לפי דמי פירות תרומה¹⁰ או לפי דמי חולין וכאליו היה חילין¹¹. ולצד דמשלים לפי דמי תרומה, א"כ לבוארה משלם פירות חולין בשווי זה ומושלים פחותה ממה שאכל'. ורע"א (פסחים ל'ב), הק' דאי'כ' לעולם יש נפק'מ' אי' שמיין לפי מידת או לפי דמים. והוכיח דשמנין באילו היה חולין.

והחזו"א (פסחים) כת' (צד נסוף) שמשלם חולין בשיעור של אחר שיתקיים יהא שוי כפי תרומה שאכל' ודלא כרמב"ן הנ'ל. ולכוארה בן מבואר בתוס' (בסוגי'ן). ובזה נח' תוס' דין והרמב"ן (ושאר' דב'ל) אי בעי' שאחרי התשלום יהא שווה לממה שאכל או דהפרות קודם תשלום יהיה שווים.

קנה) בא"ד וו"י' דמשלים חולין טמאים כ' ב' דכשגעשין תרומה טמאה יהו שווין להפקה

יז. ומיבור דעיקר התשלום הוא בהעמדת הפירות (וע"ז ממילא געשין תרומה), דאת"ל דעיקר התשלום הויה ע"ז שנעשה תרומה הארץ יחשב תרומה כה'ג.

ית' המשג"ל דיק' בן מדברי הר"ש (תרומות ו' ד' דגנוב) תרומה משלים כדמי תרומה, ודיק' אילו האוכל בשוגג משלים כדמי חולין. וע"ש תוי'ט.

יט. וצ"ב מ"ט ישלים יותר ממה שאכל. ובפושטו הטעם דכין שהשתלמי נעשה תרומה, ע"ז התשלום הפירות יהיו שווים כמו תרומה שאכל' (וע"ע בסמור).

והכח"י (פסחים כ') ב' ביאר דין תשלומי תרומה איינו בגדי' השלמת הממון, אלא דין תשלום על הפירות. ויל' פ' דגדר חובי תשלומי תרומה הוא לא להשלום לישות תרומה את הפירות שחרר לה. ולתרומה חסר פירות וחולין בשיעור זה, שרואין להיות תרומה בשווי זה).

ב. והרי מה'ת ל'מ עדות בלבד דרישת וחיקירה, חז"ל תקנו להפקייע ממון עפ"י עדות כזה משום נעילת דלת, וכמו כן כל שטרות דעלמא במתו העדים, דלהרמב"ם מדינה לא מהני דהוי מפי כתובם.

ועוד חקר (שם ד) האם טעם החילוק דשב ואל תעשה אינו חמור כל כך, ומ"ה יש כח בידי לעוקרו. או דין חילוק מצד עצם האיסור בין קומ ועשה לשב ואל תעשה, אלא דמוצה לשמעו דברי חכמים נאסרו להטיל ציצית בסדין עומד בנגד המוצה. וכיון דב'

הצווים סותרים זה את זה, שב ואל תעשה עדיף.^ל

והקוביה^ע (שם ה) כת' דהחקירות תלויין זה בזה, دائ' nimia דאף שב ואל תעשה לא עקרו עצם הדין, ממילא י"ל דחוין שב ואל תעשה. אבל נימא דעתך עטם האיסור, א"כ אין סתירה בין העזין דnimia שב ואל תעשה. וע"כ הא דעתך שב ואל תעשה הוה ממש באיסורו אינו חמור כ"ב.

והקוביה^ע (שם ב) חקר באופן דגוף האיסור הוה בשב ואל תעשה, אלא שעובר עליו במעשה (ובogenous השעה בקיום התנאי), וכן להיפך, היכא שעובר בלבד מעשה, ועיין עובר בעצם האיסור שהוא במעשה. האם גדר שב ואל תעשה תלי בעצם האיסור או במעשה האדם.^{ל'}

וכת' (שם ו) דתלי בחקירה (הנ"ל), לדצד עקרו גוף המוצה (וכיון דזהה שב ואל תעשה), א"כ לא איכפ'ל שעובר עליו במעשה. וכיון דבטלו את המוצה, ממי לא אין איסור במעשה.^{ל'}.

קס(א) ת"ש דם שנטמא זורקו וכ"ז ארכ' בר הניגא מא' לא הורצה דקאמר לחתיר בשר באכילה, אבל בעלים נתקפרו. ואין כח לחכמים לפטול את הקרבן,^{ל'} דעת' ז' יתחייב שוב קרבן אחר. (וע"ע שיטמ"ק זבחים עג בהשומות).

ור' ח' גרס יכין דבשר לא מתאכיל בעלים היבי מתכפרי, והוא כתיב ואכלו אותו אשר קופר בהם. והרמב"ן חלק והצעין ל"מ לענין אכילת הבשר, אלא להקרבת הקרבן. (ומש"ה גרס ברש"ז).

שב ואל תעשה

קס(ב) א"ל שב ואל תעשה שאני וכו'. פרש"י לאו עקירה היא וכו', שלא הוה בידים אלא ממילא מייעקרה. אבל תרומה דمفפקת לה לחולין עקירה ממש היא. הקוביה^ע (ס"ט ג, ובקבו"ש ב' ק"ו, ד"ס ג) חקר בהא עקרו בשב ואל תעשה, מהו 'איכות העקירה'. האם פטו ועקרו את המוצה למורי, וקבעו שליטה זו אינה חייבת ביציות ואף מדאוריתא. או דין התורה עומדת במקומה,^{ל'} אלא שהتورה נתנה רשות לחכמים למצוות שלא יקילו^מ במעשה.^{ל'} את דין התורה^{ל'}.

לב. ועוד' ז' חקר הקוביה^ע (ס"ט ב') בהא דכבוד הבריות דוחה בשב ואל תעשה (וכדי' ברכות ב', ע' חט' בע"ב) האם טעם החילוק מפני מorigת חומר האיסור של קומ ועשה, ואילו עבריה דרודה שוא'ת קיל ותול' בעצם העבריה). או שהטעם ע"ד הגנ'ל' והמצווה וכבוד הבריות הן שני דברים שאין דוחין ול'ז, וממי לא שוא'ת עדי'. נפק'ם דחאה תלי באיה אופ� עוברין על המוצה, אם ע"י מעשה בידים או ישיב ואינו עושה כלום. (וע"ע מש"ב בתוס' בע"ב עד' ז').

ורש"י (ברכות כ) פי' לדברים ربיס התירו לעkor דבר תורה מפני סיג' ומפני כבוד הבריות, היכא לאינו עקור במעשה דים, אלא ישוב במקומו. ודבר נהרה נער מאילוי. וכן תקעת שופר ולולב בשבת, וסידן ביציות, וכוכויהו טובא (וזיין לסתוגיק), ומובהר דרש' דימה הגדר דיש בח לעקור דבר מה'ת לגדור והיתר כבוד הבריות. אך הקוביה^ע אין דיש להחלק בינהם, וע"ע בע"ב).

וע"ע קוביה^ע (שם ל, לא) מה שدن בזה. והביא תוט' (שבועות ל: ד"ה אבל, בת' ה'כ) דהיכא שחביבו עשרה איסור על ידו בקומ ועשה, נחשב גם אצל לו^{קע}. ולא הותר ממש כבוד הבריות).

ל'ג. וכגון מצוות ראייה (ע"ע בע"ב) דאסור ליבנס לעורה בלבד להביא קרבן, אבל היכא דעתך את מחות קרבן, שוב אינו מחייב

מודוריתא כבר נתקיים חיבורו, אלא שיחיבוהו לשלם שוב מדרבנן. ואף بلا שיפקיו ממוני יכולות לתיקן שיחורו ויתנו וכו'. אמן הbicaro דרש"י (ובחו'ם עג: בסוגיות) אי' דהיכא דחכמים אמרו שלא יקירה, אם הקרביב פטול מדאוריתא. (וע"ע שדי חמד מערצת בנה, ושער' ג' טו). אך בסוגין אירי דחכמים תקנו לאחר כפירה.

כז. בן פשיטה לילא לאבג'ג (ויז' קמא יא, הר בע"ב), וכן רע"א (מערכת פחסים פט).

כח. (ואף היכא דחכמים התירו איסורים, והוראות החכמים להחזיקו בהיתר. אבל חכמים לא צו לאכול דבר זה. ומהני היתר זה להשות נגד דברי התוט').

כט. (זהה כמו ביטול מצווה באונס).

ל. וע"ד הא דאי' (ובחו'ם פ. עירובין ק) במקומות ספק בל תוספי או בל תגרע, דא"ר יהושע דשב ואל תעשה.

לא. וכן שנensus לעורה בלבד קרבנות, וע"ז עבר משום לא יראה פניו ריקם. דעתם האיסור הוה בהעדר הקרבן ושב ואל תעשה), אלא שעובר ע"י שנensus לעורה ובקיים ועשה). והרמב"ן (ה' בע"ב) כת' דחאה לאו שאין בו מעשה. ויתבר עור בע"ב).

ועד הביא לבישת בגד بلا ציצית, ע' חט' (בע"ב) ודברי השאג'א' (הר' בסמו).

דמשום סייג חכמים עקרו שלא יקרה אחר חוץות. וע"ב בוגר הדבר, דיליכא איסור לקרוא קרא"ש אחר חוץות ליה. וע"ב דיש כח ביד חכמים לעקור ולפוטרו מהמצווה לט. וקבעו דאיינו מוחוייב לקרוא אחר חוץות.

וחוץ' (סוכה ג. ד"ה דאמר) כת' דביכין דגוזו שמא ימשך אחר שלחנו, אמרו לא קיימת מצות סוכה מינימ', דאפי' מדאוריתא לא קיים. והאחרונים הביאו דביכין חכמים פסלו את הסוכה, יש כח ביד חכמים לעקור בשב ואל העשה, ועקרו את דין הסוכה, וע"ז לא קיים אף בדאוריתא². (והקובבה"ע (טט ז) הביא דמברואר דעקרו את גוף המצוואה³). אבל העונג יו"ט (ט) וודבר אברהם (ב' כו') כת' דכובונתו התוט' משום מצווה הבאה בעבירה.

אבל הריטב"א והר"ן (סוכה כת. יב: בדיה"ר) כת' דלא קיימת מצות סוכה לאו דוקא, הדא יצא י"ח דאוריתא, אלא דלא קיים בתיקון חכמים⁴.

קסג) שם. הרשב"א (ר"ה טז). והכך דעקרו חכמים מעווה בשב ואל העשה, אמא איינו עובר משום כל תגרע. וודחrob"א הוכיח דכל היכא דזהה בתקנת חכמים ליבא איסור בלה תגרע ובל תוסוף. והאחרונים דנו

והביא דביה"ן אנשי שם (שבת י. בדיה"ר) ה' עמש"ב הר"ן (כתובות א: בדיה"ר) דעקרו חכמים דין אבילות יום ראשון (למ"ד) דאוריתא⁵, והכך אין יהא מותר בקום ועשה בדברים שהאבל אסור בה. והקובבה"ע כת' דיל' חכמים עקרו מצות אבילות נשב ואל תעשה, ומימילא ליבא איסורא אף בדברים שהאבל אסור בהם⁶. אך שוב הביא דהර"ן (שם) באמת כת' דאיינו ראוי להעתיק בדברים של שמחה כל אותו היום, אלא שב ואל העשה, העשה שאינו חייב לעשות מעשה אבילות⁷.

והקובבה"ע הביא דמברואר בכמה ראשונים חכמים עקרו את גוף המצוואה משום שב ואל תעשה. ווע"ע מהו שהוא בע"ב).

ורבינו יונה (ברכות א. בדיה"ר) כת' דמצאות קריית שמע מה"ת הזה כל הלילה, ואפ"ה איינו קורא אותה אחר החצות. שכליין חכמים לפטור ממצאות עשה כל זמן שעושין בן משום סייג, או משום קיומם המצווה עצמה⁸. וודעת כמה ראשונים חכמים תקנו לזרו את האדם לקורא קר"ש קודם החוץות. אך אילו הגיע החוץות ודאי יקרה אה"כ לקיים את המצווה מדאוריתא. ולא עקרו כלל את המצווה דאוריתא. אבל רבינו יונה נקט

ואין איסור בדבר. וע"ב דעקרו את גוף המצוואה מדאוריתא, וקבעו דאי"צ לקרוא. ולhid"ט. וילדי איז עקרו את המצוואה, דפק אילו יקרה לא יצא י"ח. או דפטרו אותו, ומ"מ אילו יקרה זהה באינו מצווה וועשה (וכאשר). ומושמע דזהה בכל מקום שחכמים פסלו, ע"ש נחשב 'איינו ראי' אף לדאוריתא. והרב"א (ב' כו') תמהה דבכ"מ פסלו גט מדרבנן, ומומרשת מדאוריתא. (ואפשר דתוס' איידי דוקא במצוות, שחכמים קבעו שיקים את החזוי דוקא באופן זה, והכתוב מסרו לחכמים. אבל גט זהה מתיר, אף לחכמים הטילו בו חומרות מדרבנן, מיהני קניין הגירושין מדאוריתא. א"נ' דחכמים לא רצוי לקבוע דיני הגירושין מדאוריתא, אלא הוסיפו חומרות).

והרב"א כת' דאפשר דתוס' קאי דוקא במצוות סוכה, חכמים קבעו דאיינו דרך דירה.

מא. אך יש קצת חילוק בסוגין אירי שפטרו וביטלו שלא יתחייב במצוות. ואילו הותם קבעו דהמעישה שעשה ליה, ולא קיים זמצואה. ואפשר לדגדור דיש כח לחכמים לקבעו כאילו נתבען שלא לשמהו. ע"ד הא התקנו בוחחים DSTEMA לשמהו. אבל ל'ם שיש להם כח בגוף המצוואה).

mob. וכ"ב הר"ן (פסחים קטו: כת' בדיה"ר) בהא דכל שלא אמר ג' דברים אלו לא יצא י"ח דזהה לאו דוקא. והר"ן שם כת' דעתו ז' סוכה ה"ל דלא קיימת מצות סוכה לאו דוקא. אלא שמדרבען לא יצא, ולא זהה מצווה בתיקונו.

לד. והר"ן ה' לדעת הגאנונים דאבלות יום ראשון דאוריתא, האיך התירו בחותן שמת שנוגג ז' ימי משלתה, ועקרו אביליםו. ות"י דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מהותה בשב ואל תעשה.

לה. לבאורה כובונתו דעיקר שם אבילים' הזה קום ועשה, ונולד מזה גם איסורים (שב ואל תעשה). אך היכא שאינו מותאבל ל'ש איסורים אלו מיעץ עצמן).

לו. ומוש"ב דאיינו ראוי באיסורון שם בום ועשה. אך בפשוטו כוותה הר"ן דעקרו את כל האיסורין, אך סוף סוף יש עליו' שם אבל' מדאוריתא, ואינו ראוי שירבה בשמהה. עכ' מברואר דלא עקרו את עצם האבילים, אלא את איסור האבל.

לו. והביא דהכי חווין בלול' דבשחל' יום א' בשבט פטרו אותו מליטול משום גזירה שמא יעבירנו ד' אמור ברכה"ר. וכן סדי' בעיציפת פטרו אותו שליבשנו בל' ציצית, והי שחייב מן התורה שלא ללבוש טלית של פשון ביום בל' ציצית של תכלת ואפ"ה פטרו אותו ללבושו בל' תכלת משום גזירה. ויל"פ דכובונתו להוכיח שהרי לובש את הבגד במעשה, ובכך התוט' (בע"ב), וע"ב דעקרו למגורי המצוואה).

לה. ובשלמא בהזאה ולול' דסוגין איסור מדרבען משום גזירה, והעמידו דבריהם אף במקום המצוואה דאוריתא. ושב ואל תעשה. אבל בקר"שDOI וראי רשמי לקרוא בקורא בתרורה,

לחכמים לעקור ולבטל מצוות עשה היכא דהוה קום ועשה^{טז}. (ובפושטו נה' בחקירה הנ"ל). ובשות'ת הרדב"ז (ה פה ואלף תשא) כת' דאייסור נדר קיל, בינו' דעתיתה בשאלת^{טז}. ומ"ה יש כח ביד חכמים לעקור נדר^{טז}, אף' בקום עשה.

קסה) שם. סוף פוף קמתקרא אכילת בשר ובו א"ל שב ואל תעשה וכו'. האחרונים ה'ך' דעבור אף משומן לאו דנוניה, שמניה את הבשר ואינו אוכלו^{טז}. ובפושתו מובהר^{טז} דבשב ואל העשה יש כח בידי חכמים לבטל אף לא העשה^{טז}. ויש שת' דאייסור נוטר הוות רקס במקום שיש מצוות אכילת הקרבן. וכיון שערכו את מצוות אכילת^{טז}, ממילא ליבא אייסור נורתני.

ועזה'ק הערול^{טז} דיש פסולים (אף פסולים מדרבנן) שלא הערכו עיבור צורה^{טז}, והאיך התירו לאבד קדשים בידים. והאחרונים ת' דהיכא דידייען דבלאו הabi לא יאבל אין אייסור (עכ"פ מדאוריתא) לאבד בידים^{טז}.

دلכארה כוונתו דחכמים עקרו' את המצוות, דחוישב ולא קיים מצווה בפסותו אינו עובר בכל תגרע^{טז}. והוקובה^{טז} (שם יב) דזה דרבינו יונה (שע"ת ג' יא) כת' דהמובל מצוות עשה עובר ממשום כל תגרע^{טז}.

וחטור^{טז} (שם) ה'ך' דמ"מ אף אייסור בל תגרע הוות שב ואל תעשה, והא עקרות. והוקובה^{טז} (שם יב) כת' דכוונת הרשב"א דאין כח לחכמים לעקור איסורים, ובבל תגרע הוות לאו, והאיך עקרה ואל דהוה לאו שאין בו מעשה^{טז}. וע"ע דברי יחזקאל (ז' ה).

אך בהג' ברוך טעם (לטור"א שם) ביאר דקר' הרשב"א דחכמים עוברים בבבל תגרע במה שעקרו וצוו שלא יקיים המצוות. אבל כל המובל מצווה אין בוה ממשום בל תגרע, וכקר' הטור"א שם. וע' קובה^{טז}.

קס') שם. בשות'ת הרשב"א (א' קבו) כת' דאשכחן בכמה דוכתי דחווח חכמים בידים אף' לאו הבא מכלל עשה, לצורך^{טז}. ודהוה אייסור קל, אף דהוה בקום ועשה). אבל תוס' (בע"ב גבי ציצית) נקטו דאין כח

دل'ם התרה بلا حرטה וכורא.

ג. וכן היכא דנטמא בטומאה דרבנן (עכ"פ פסחים טו), וכן שומן החגיד (פסחים פנו) דאיינו נאבל בקרבן פסהה.

נא. ועוד יש שהביאו מהא דיש מקומות שהחכמים אסור לקיים מצוות עוניה, ומובל לאו דלא יגרע. הגשנות אדם (קמו) עדמד בזה, ות' דהיכא שהבעל אינו פניו לא כלל עליון מצוות עוניה, בין שטרור מחומת מלוכה או טרדה מצוות.

גב. והוקובה^{טז} (שם יז) הביא דבפי' הריא"ש (וכן ה'ר' בשיטמיך שם) כת' דהיכא דחכמים תנקו שלא יביא קרבן אינו עובר משומן בל תארח, דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה. ובסוגרים (מנבנ') כת' דאפשר דעקרו את חיוב הבאת הקרבן, וממילא ליבא בל תארח. אך לשון הרא"ש משמע דעקרו בל תארח.

גג. ומ"ה בסוגין ה'ך' דוקא מהא דעקרו מצוות האכילה. נד. וערול'פ' דעת' תקתו חכמים נחשב שהבשר אינו ראוי לאכילה. ואין חיוב לאכולبشر קדשים שאינו ראוי לאכילה (אלא ע"ז הדוחק). ועוד' כת' המקדר' (קושים כו א) דהיכא דהקרבן שנפל מדרבנן (קודם זריקה), מביא אחר ושוחט (אפי' בשבת ויה"כ). דומיא דנמצא כחושה בבני המיעים (ע' מנחות ס"ה).

גה. והביבא כן מהסוגיה (ובחיק עט) דם שנתערב, ישפר לאמה. ומשום גורלה.

גג. דומיא דהיא דמותר לשרוף חמץ תרומה בערב פשת, היכא שלא ידייען שלא יאבלנו.

מג. אלא היכא דמקיים מקלט מהמצוות.

מד. דכת' דיש על כל מצוות עשה אזהרת לאו בוללת, משומן בל תגרע.

מה. וכיב' הזכר יצחיק (ב' ז) דאין כח לחכמים לעקור לסת, אך היכא דהוה בשב ואל תעשה. וע"ע קובה^{טז} (שם יז) שח' מכ' מ שערקו לא תעשה בשב ואל תעשה. אבל צ"ע ובפושתו בראשונים מבואר ולהיל בкус ועשה ושב ואל תעשה,abic יש כח ייד' חכמים לעקור לאו שאין בו מעשה, אף דהוה לאו. ואף אי' נימא דהוה סברא בעס האיסור, מ"מ נקבע היחס בין קום ועשה לשב ואל תעשה, ולא בז' לאו לעשה. ע"ע בע"ב).

מו. בר' אליעזר שהחרר עברו להשלימו לעשרה.

מז. ויש אחרים שנקטו דהאיסור 'ביטול עשה' הוות מגדרי לאו הבא מכלל עשה).

מזה. והביבא דכירוב כת' תוס' (ברכות ב. ד' הש' ס' דף דינר) ההור לטמא למוט' מצווה, לא ילפ' מיניה לשאר איסורי התורה ננדחו מפני בבודה הבריות. דמנור לא גמרין, שכן ישנו בשאלת. וכן לא גמרין מכ' א', שכן לאו שאינו שוה בככל).

ולול'ד אי' כוונתו לאין סמרק בעלמא דאייסור שישנו בשאלת קיל. ועוד אפשר דילפ' דיש כח ביד חכמים לעקרו, וממאי דהיא דודחית מפני בבודה הבריות. אך לא שמענו דיש כח ביד חכמים לעקור איסור בחונה שאינו שווה בכלל).

מט. אפשר דהגדיר דחכמים התירו לו את הנדר. אך יל'ך'

מקיים מצוות ציצית, א"כ ע"ז חייב משום בלבדיהם. ובפshootו משמעו דבר"ש פטו ר שילבש בגדר פשתן בלבד ציצית כל. אבל תוס' (מנחות מ) הביאו לדעת רשי' (ס' הפרדים לו) פטו ריק ממצותת תכלת, ולולם מוחייב במצוות לבן ממיינו וכ"ד הר"ף (ציצית) והרמב"ם (ציצית ג ז, ע' פוסקים או"ח ט ו). ור"ת חלק רפטו אף ממיינו, דילמא אתני למייעבר במינו.

והתוס' ר"א"ש (שבת כה), וכן הרא"ש הל' ציצית יז הביא בשם ר"ת דהולבש טלית של שטן ומצוות פשתן וمبرך עליון הוה ברכה לבטלה!¹ יש אחרונים שהביאו דמボואר דע"י שחכמים עקרו את המצוות נחשב דלא קיים אף מודאותיתא. אך יש שדו"ח דזוקא לענין ברכה, לש' לומר יוציאנו בדבר שדין התורה לקיים צור רבנן, ולזה אגני הא דעקרו ממצוות התורה.² ועוד יש שדו"ח דמ"מ חכמים לא תקנו ברכה כה"ג וזהם אמרו והם אמרו, ומ"ה הוה ברכה לבטלה.

והקובבה"ע (ס"ט ח,ט) הביא דהאשכול (מצוות עט: בדרא"ס) הביא מה' העושה כללים במצוות בוה"ז, האם לוקה משום בלבדיהם. והקובבה"ע ביאר דהගדר החכמים

בשנהברך על טלית. ואפ"ה דזוקא בשאנן לו בגדר צור יסמן על המתירין. ולדעת ר"ת אינו רשאי ללבוש בגדר זה. ווע"ע בסיס בגדר עקרות דבר מה"ת.

ז. וכ"כ העיטור (מצוות עט. בדרא"ס, והר' ברא"ש ציצית וביב"ט) דעבור מושם לא תשא. אבל לדעת רשי' והר"ף מברך על מצוות לבן.

ובשות' הרא"ש (ב' ח) הביא דבאסנו וצרפת נהגו בר"ת שלא לעשות טלית של פשתן, ע"פ דעת הר"ף. וכות' (ספרדי) ראה שנהגו בפשתן וחוטי פשתן, ע"פ דעת הר"ף. וכות' שדרוק של לאסוא עליהם טלית של פשתן, דבוח"ז שאין לנו תכלת ל"ש הר' גורייה, ומ"ש התיר להם. וחישד דאפק דאמר"י בעלמא דצערן מנין אחר להתייר הגוירה, הכא ליבא תקנה אלוא גוירה, וידוע התעם (וזכ"ב, ע' מג"א ט ז).

ח. ווע' בסיסון בשם הגוירה, ודרכי רע"א ואחרוניים. ט. האשכול (במהוד' אלקב עט, ומוהד' נחל אשכול עט' 95 כת') שבאסרו כללים עומי, וכבר"ל דאפר לקלים שניטם במינו. ויל"פ כונתו שיש איסור כללים לרבען. ד"ה והורין, ולכארה כונתו האשכול (מהוד' אלקב עט' פה. ד"ה והורין, מהוד' נחל אשכול 101) הביא ד"ג (מנחות שם) דסידין במצוות ביום פטור ובלילה חייב. והביא דהרב (הנגול אשכול כת') שהוא ר"ה אלברגלווי תמורה דלמ"ד דקי"ל בכ"ש א"כ אף ביום חייב ולוקה משום בלבדיהם. והאשכול חלק דברותי צמר של לבן לוקה, משום דאפשר במינו, ובמקרים שאין תכלת למזה נחה פשנתן אני עשה ודחי לא תעשה. ואיך שב"ש פוטין משום גוירה, מ"מ מן התורה יש מצוה אלא שחכמים גוזו עליון,

והעrule"ג הולה עד דיש כח לחכמים לנזור גוירה במקדש אף' בקום ועשה³. (אך ה' דא"כ הו"ל לגמ' לתறין כן אקו' הגמ' כאן דבטלו ממצוות אכילתנו⁴.)

דף צ:

קס) א"ל בעית לאותובך וכו' חזאה וכו'. דאסרו להזות, ועי"ז הוה טמא ו מבטל לפסת. ובפshootו חכמים העמידו דבריהם ואסרו להזות, ועי"ז הוה אнос שאינו יכול לקיים המצוואה⁵. אך בסוגין משמעו דזהה גדר יש כח ביד חכמים, ש'עקר' את ממצוות הפסח⁶? ואפשר دائ' לא עקרו ממצוות מילה, ATI עשה שיש בו ברת ודחי לשבותן. וע"ע).

קס) וכבשי ענרת וכו'. פרש"י שנשחטו שלא לשמנין, ובשבת העמידו דבריהם שלא יזרוק את הדם. ומבטל מצוות הקרבן, זריקה הקטרת האימורים ואכילת הבשר⁷.

קס) סדין במצוות. רשי' הביא (מהגמ' מנהות מ': לב"ש) דגورو משום בסות ליליה⁸ (דאינו

נ'. ומשמע דכוונתו דיש כח מיוחד לנזור גוירות במקדש. ואפשר דהטעם דיבורת הכהנים הוה ע"פ מני בי"ד של כהנים, ויש להם בעלות במצוות הקרבנות).

נת. ואפשר דמצוות אכילת קדשים לא הוה מסדרי העבודה, א"כ לא הוה בכלל דין הנ"ל.

א. ועד"ז אומל, שאסרו להבאי את הסכךן, ועי"ז אינו יכול למולו. ומיעקה מצוות מילה בזמנה. דכין דאיינו רשאי להבאי את הסכךן, מותבטל מצוות מילה.

ב. אך לצד של הקובה"ע דגדור יש כח ביד חכמים בשב ואל תעשה, דאסרו לקיים ממצוות זו. א"כ הותם נמי הוה גדר דומה. והקובבה"ע (שם טו) כת' דאפק דהוא אינו עbor כיוון דזוקא אונס בעשיות הגדנא, מ"מ אין לדבומים לשעות אונס ועי"ז לבטל דין התורה.

ג. וכדר"א בתוספותא (מנחות ה, הוה' ביצה ב; ניר כת', מנהות מה') דבשבות לא יזרוק את הדם. וויל"פ דנקט בכשי עכרת, דהוה שלמי צבירו ונאבלים לכהנים. אבל שאר קרבנות צבירו (הקרבים בשבת) הוה עלה (שאיימה נאבלת) או השפתא (דפסול שלא לשמנין). ועי"ל דבבבש עכרת הוה בריתא להדריה).

ד. וקצת יש לחתיר דעכשו מוטל עליון רק מצוות זריקה, דמצוות הקרבה ואכילתبشر לא שייך כלל קורם וריקה.

ה. ובגמ' (שם מ') יש כמה מ"ד בטעם הגוירה, ורש"י הביא המנסקנא.

ו. יל"ד אי כל הנידון משום הברכה, אבל אילו מברך על בגין אחד מטור לבתיחה. או דמשום זר גוירה יש אישור דרבנן לקיים המצוואה בפסקת. וב"מ מודברי המשוג' ב' (ט) דאיירא אף

דוחמזהה פטולה לא יצא אף מדאוריתא^ט. אלא אף לחולקים עליו, הכא עקרו את גוף המוצהה מכל וכל. וכבר בראינו יונה (ריש ברכות, ה' בע"א) דאחר חוץות אי"צ כלל לקרווא קר"ש^ט. ובסבירת הקובה"ע, ה' בע"א).

והאבנ"ג (שם יב) הוכיח דחכמים לא עקרו את גוף המוצהה, וככדי (לעיל כ): גבי יום דחיבי לאוין אדם בעל קנו. ואף דגورو שחולצת משומם גוירה ביהה ראשונה אותו ביהה שנייה, לא עקרו את מוצות היבום מדאוריתא.

והאחרונים (ע' בלאי חמורה תעא יא) דחו דוחמת א"א לעקר מוצות יובם, דא"כ בין דאייה עולה ליבום אינה עולה לחיליצה. ודוקא בחיבי לאו ועשה חידשה תורה יש לך אחרית שעולה לחיליצה (ע' ליעל ב). אבל מי שמדאוריתא עולה ליבום ע"ב לא עקרו את הדין דאוריתא.

קע שם. הרמ"ה (סנהדרין ייה) אהא דאי (ליעל ב): דגورو בחיבי לאוין שחולצות^ט, וכ"ת מי איכא מידי דמודאוריתא מוצה ליבם, והוא רבנן וגורי ומבטלי מוצות יובם. ותי' בין אפשר בחיליצה שפיר דמי. וצ"ב קו' הרמ"ה דԶא הויה שב ואל תעשה. ועוד דמובואר

(בהתו' חילין קמא), דעשה במוקם ל"ת ועשה, אף שאסרו לו לקים העשה ודאיינו דוחה ל"ת ועשה, מ"מ אין לווקה. דאמררי' עד'ל'ת א"פ במצוותינו רישיון לקיים. ומ"מ יש בכחה לדוחות ל"ת. וויש דנו דכוונת ייב"א דאיינו לווקה ממש דלי'ך לאו דחסימה. ולעוילן עבר באיסור לאו.

טו. והראשונים (שם וט) דנו אמא נקט ד' אמות ברה"ר, והויל' אל איסור הוציאמה מורה"י לרה"ר. וואכ"מלו. טז. וכטה' דמש"ה שיר בזה חינוך ל��ונים. וההמשךים דנו דמ"מ ייל' דאיינו מברך, דסוף סוף חכמים בטלו מעליו צווי זה. וע' בסמוך^ט.

יז. וויש שדנו דא"כ נימא דעתיך לתקוע בגין השימוש, דהא לא גורו שבות בין השמשות. ומהר מנות שפה, מי של'א תקע ביבים מהווים בבהיה"ש, שמא עדין אפשר לקיים. ואך דאי עיקר בונותם בתקעה של'א יעשה כן. וצ"ב. ואכ"מלו.

יח. ואך לפ"ז היכא דזהה ספק האם פטול, ספק פטול דרבנןifikולא. וממילא יצא י"ח מדאוריתא בתורת ודאי.

יט. וויש שדחו דוחמת נמי הוה גדר 'פטול', שקבעו דקר"ש לאחר חוץות פטול. וודעין מהויביב במצוות, אלא דאי אפשר לקימונו.

ב. דתנקו דלא יודהה ל"ת גוירה ביהה ראשונה אותו ביהה שנייה. ב. וויש שדחו דאי' עד'ל'ת. ואך דעת ריב"א

עקרו מוצות ציצית וככדי שעקרו את גוף המוצהה^ט, ומש"ה ליכא עשה, ולא דחי ל"ת דכלאים^ט. והביאו בשם הגרא"ח (זרשרה המ"ד דלוקה^ט) שלא אמררי' עשה דוחה ל"ת כיון דאיינו חייב בפועל לקיים המוצהה^ט, ואף שיש' קיום' לעשה^ט.

קסט) ושופר, ולז'ק'ב זפוי. דאסרו בשבת (גבולין), מושם שמא יערינו ד' אמות ברה"ר^ט, וככדי (ו' כת: סוכה מב' ועוז). והגמ' פי' דעקרו דין תורה בשבת ותלוי והאהרונים (ע' חכמת שלמה בש"ע תקפח, ותלוי בחיקרת הקובה"ע הנ"ל) דנו האם עקרו את המוצהה, ואף אילו תקע ונטלן בשבת לא יצא י"ח, או דיבא י"ח אלא שעבר באיסור (דרבן בעלמאן). וכן רע"א (מערבה ח, ה' פטחים פט. ד"ה והנה המג"א כת' דגדול שתקע בשופר בשבת קיים את המוצהה^ט, אלא עבר על שבota דשבת^ט. ולפ"ז בונת הגמ' דעקרו היינו שהעמידו דבריהם באיסור שבota, שלא יקיים המוצהה. אבל לא עקרו את גוף המוצהה. וכ"ב האבן"ג (ו' קד קמא יא).

ובס' קבא דקשייתא (עט) האריך לתמונה על רע"א דודאי לא יצא י"ח אף מדאוריתא. לא מביע לדעת תוס' (סוכה ג. ה' לעיל בע"א) דכל היכא

בדבש ולא תעשה עקרו דבר מה"ה. ולתתולת לא היה לו ללבשו מפני הגוריה, אבל חיב מלכות ליבא. ובבילה אין מקימים מוצות ציצית, ולוקה. והקובה"ע נקט דעתך' דליך'ש עקרו את המוצהה, ולוקה. ואך אפשר לדוחות כוונתו באופ"א).

י. ועיל' פ' עפ' דברי רע"א (בשעריא למג"א יג) דמדרבען אסור ללבוש בגדי בלא ציצית, ועייז' אין כאן עד'ל'ת כלל וואסרו לו ללבושו.

יא. אך העירו דגבוי יום חייב לאוין מבואר (ליעל ב) דאך דגورو שחולצות (מושם גוירה אותו ביהה שנייה), א"פ' האם בעילו קנו. ולא אמררי' דעקרו את המוצהה, והזה חייב לאוין. וצ"ע מ"ש.

יב. והגרא"ח לא ניחא ליה סברא זו דעקרו את גוף המוצהה. אלא דעקרו דאיינו 'מוחויב' בפועל.

יג. והקובה"ע דן לפ"ז ספק עשה לא יודהה ל"ת בתורת ודאי (ולוקה). וויל' בזהו.

יד. והביא דנה' הראשונים עד'ז, דתוט' (פסחים מו: ד"ה בתישה) הביאו בשם ר"ת דאך לצד דעה דכשי הום דוחה ל"ת דכלאים, מ"מ היכא דחרש בכלאים בירוש' (דהאיסור יו'ט לא נדחה עי' העשה), עייז' יתחייב גם משומם כלאים. דבפועל אסור לו חרישה זו, ולא אמררי' עד'ל'ת. אבל דעת ריב"א

קעג) בא"ד ויו"ל דבשעת עיתוף אכתי לא מיחייב עד אחר שנתעטף וכו'. השאג"א (לב) הביא בשם התוס' דמצות עצית הוה רק לאחר העיתוף. וכות' דעפ"ז עירך לברך רק לאחר העיתוף,adam יברך קודם שנתעטף הוה לפני דלפני.

והשאג"א כת' נראה דהמצווה מיד בעיתוף, ודחה ק"ו התוס' ואפ"ה חשיב שב ואל תעשה, דהלבישה אינה אסורה מצד עצמה, אלא מחייב חסרון מעשה של מצות עצית. ובשעה שהוא לבוש מוחייב למצות עשה] שהיה מוטל בו עצית. אבל בשאן בו עצית אינו עשו איסור בלבישה אלא שחייב מצווה בשב ואל תעשה. ולא דמי לאיסור בלאים דהלבישה מצד עצמה אסורה.

והביא ע"ז מש"ב הרמב"ם (חוגגה א) דמי שבא לעורה בלבד עולת ראייה עבר בלאה, אבל אין לך שהרי לא עשה מצווה. ואף דברנו בעורה היה ע"י מעשה[ה], מ"מ העדר הקרבן הוה בשב ואל תעשה^ט.

והשאג"א הביא את דברי הר"י במרדכי (מנחות הלק"ט עצית התקמוד, והתוס' ר"א"ש בגין שם ריצב"א) דמי שנפסק חוטי העצית בשבת אין איסור ללבוש[ו], כיון שבשבת אין יכול להטיל בו עצית^{טט}. דמצות עצית הוה להטיל בגד עצית כשליבשנו, אבל אין איסור ללבוש את הטלית. שלא אמר הכתוב בלשון לא תלבש בגד שיש לו ד' בנפים בלבד עצית. ובחול

(לעיל כ:) דאף בדייעך אם בעל קנו, וע"ב שלא עקרו או פסלו את המצוואה.

קעג) לוֹדְרוּ נִמֵּי שֶׁב וְאַתְּ תַּעֲשָׂה וְעַד כֵּתְעָס' (ברכות טז). אהא דתקנו לפולעים ברכח'ם מקוץ, דאעג' (דג' ברכות) מדאוריתא הס"י. יש כה ביד חכמים לעkor דבר מן התורה הויאל וטרודים במלכת בעה"ב^{טטט}.

ותוס' (טוטה ח). כת' דהא דאי' גבי סוטה דאם היה לבה Nähe לא היו קורעין בגירה, אף דעתך הכתוב הוא לקרווע בגידה, שב ואל תעשה לאו מיעקר הוא^{טטטט}.

קעג) תוד"ה כוֹלְדוּוּ. וא"ת סדין בצעיתה היכי הו שׁב ואל תעשה, דכ"י מבסה בטלית וכו'. והתוס' ר"א"ש הוסיף דלמ"ד (מנחות מא) דחוות גברא דעובר בידים כשמתכסה בטלית שאין בו עצית. שהතורה חיבתו להטיל עצית בכל טלית שמתחכסה בו. ובשלמא למ"ז (שם) דחוות טלית (חוות מתן) מיד בשקנאו מוחייב בצעיתה, ואף' מונח בקופסה. וזהו שב ואל תעשה.

הקובעה"ע (סת ז) זין ע"פ הצד (חנ"ל) דחכמים עקרו את גוף המצוואה (במצווה שהוא שב ואל תעשה), א"ב ע"ז הוה טלית שאין עליו חיוב עצית. ואף הלבישה לא הוה איסור בקום ועשה. והוכיח דרעתה תוס' דנחשב קום ועשה כיון שעובר עליו בקום ועשה לא תלי אי גוף האיסור הוה קום ועשה או שב ואל תעשה.

כו. אך לבארה יש לדוחות דחתום נמי ביטול המצווה אינה ברגע שנכנס לעורה, אלא במוה שישוב בעורה ואני מקריב. ואילו נכנס בלבד לרבנן, ואח"ב חייב יבאי לו קרבן לבארה לא עבר. וdockן לומר לדחלו על שעט' יציאה מהעורה.

ובס' ארחות החיים (ח ב סופו, הי' בקבה"ע י"י) דסבירת הרמב"ם משומם דhogiga יש לה תשלומיין כל שבעה, ובשנכנס לעורה לא עשה שום עבירה ובמה שנסכns בלבד קרבנן, דהא יש לשולומין. והעבירה הוה במוה שעבורו ימי החג, ואין בו מעשה.

כז. כסדרוכב בחג' שבת זה. ובפשטו מובהר דמיות לרבתילה ללבושו, כי' בתוס' ר"א"ש דאפי' לרבתילה יכול להתעטף. אבל השיטטמ"ק (עה"ג מנוחה לת' ח כת' דבמוקם כבוד הבריות מותר ללבושו. וכ"ב המוג"א (ג) על דברי הרמדכי דפשוט דעכ"פ יש בה איסור מדרבן וכותב דלא כלבוש). ועי' בפסקים.

כח. ור"י חלק על הר' שלמה מדורש ואיסור ללבוש בשבת, דברוע בעשה כיון שיש לו ד' בנפות בלבד עצית.

כא. והב"י (או"ח קא) חילך דאי"ץ לזה, דאף דעיקר ברכח'ם דאוריתא, מנין הברכות לא הוה מדאוריתא. וכדמשמע בדברי הרמב"ם.

כב. והפנ"י (ברכות שם) חק' דלא מסתבר דמשום הפסד ממון יעקרו דבר מהתורה. ודוקא משומ חssh איסור (וסיגג) מצאנו דעקרו דבר מה"ת.

כג. ור"ע"א בגהש"ס (בע"א) ציין לדברי התוס' . ואפשר דכוונתו להק' דחוות משקה את הסוטה שלא ע"פ דיני התורה, א"ב יחשב קום ועשה. ואפ"ה כיון שעקרו פרט זו מהמצוואה הוה שב ואל תעשה.

כד. דיש כה ביד חכמים שייעboro על דין תורה بلا מעשה. ואין כה היכא שעשה מעשה בקום ועשה נגד דין תורה.

כה. וביאר דכל כה"ג מעשה הראשון הגורם לחייב ציווי של תורה אינה העבירה, אלא חסרון הצעוי של תורה היא העבירה, שיזכר מצוה של תורה. וזהו שב ואל תעשה, לפיכך אין לווקין עליו.

ובפשוטו משמע דחויה דאיינו מזהר אלא ביטול עשה וכמרדי, והוא תי' אחר מהותם, וברבבי השאג"א לה'.

והשאג"א תמהה דברי הר"י בתוס' דידן מבואר דיש איסור בלבישה, וסתורים לדברי הר"י לו' במרדי. והקובה"ע (שם) תי' דאין זהה סתירה, דלענן גוף האיסור הו שב ואל העשה, דלבישת הנזק עצמה אינה אסורה. והאיסור הוא מה שאינו בו עיצית, אלא דמי' תוס' הק' דלבישתו הוא עובר בקורע, ע"י מעשה. ובין שמה"ת הטלית עדין חיות בעיצית, אסור לו לעשות מעשה נגד מצוות התורה.

אך שוב הביא דא' מבני החבורה ה'ך' וללאו שחכמים אסרו לעשות ציצית בסדין, א'ב' הוא אנוס בתקנתה דרבנן, וממילא יהא מותר לו ללבוש הטלית. זומש' אונס דאסיר דרבנן מאונס דאסיר לקשור בשבתו. וא'ב' אבות' דברי ר' סותקין אלו את אלו, וצ"ע' לה' ובת'داولי י"ל דמי' אין לחכמים לעשות תקנה נגד התורה לה'ו. ואף היבא דעת' התקנה הוה אונס, ולא הוה מעשה איסור. וצ"ע.

הרהור ריציב"א דאם נפקع עיצית שבת או ב"ט יכול להתחערף בטלייתו אף' לברחלה מה שום דלא מחייב עד לאחר שנגעה ובי' ובשבת ויט' לא דאי אפשר לעשותו, ובשעת עיטוף לייכא עבריה, וגם אין עבירה שהוא מעוני בו בל' ציצית ב'ין דא' לעשותו. [ומבואר דב הטעם משלימים ול'']. וכותב דבוחל' אסורה ללבוש לא ציצית בין' שהוא מחייב לעשות ציצית בשילבונו.

לו'. אך התורה"ש הביא מרדי הימרכבי בשם הריציב"א. וא'ב' י"ל דרי' במרדי הוה ר' יצחק בר' אברהם וריציב"א, נקרא ר' הבהירו, ואילו הר' הבהיר בתוס' הוה ר' יצחק בר' שמואל ור' חזקן, בן אחותם של רשב'ם ור'ת'.

לו'. והמגן גיבורים (ג' ו' תי' דאה"ג לך' התוס' יש איסור בלבישה, ואך שבת אסורה ללבוש נגד בל' ציצית. אבל לה' התוס' דמתהיב רך לאחר שלבש, א'ב' לא עבר על איסור, אלא שיחסר מזוועה. ועד' סברת הר' במרדי. זומש' בתורה'ש, בן'ל'.

לח. ובה' המגן גיבורים (ג' ו' תי' דאה"ג לך' התוס' יש איסור אם יש לפחות דם לגורר בה'ג' דMOVTEL מע' ידיים ואולי כוונתו בקובוה"ע. ועוד תי' דל'ג' גוזרה דרבנן לחחוב' אי' אפשר', ולא דמי' לשבת דאי אפשר לקשור מדברי תורה. והआחרונים בכ"מ דנו מתי אמר' דבר האיסור מורהון ייחסב אי'נו ראי' מה'ת.

לט. ועה'ק א'ב' אף שבת לא ילبس את הבגד, ולא יכנס עצמו לחיות אונס. זומש' דבי'ד' אינס רשאים לעשות אונס, ואילו יחיד תקנ'ח דאין להם לתקן נגד דיני התורה, ומש'ה הוה סברא דוקא בבי'ד. ולא על היחיד.

עובד כל שעה שלובשו בעשה דהטל בו עיצית, אבל שבת איינו עובר בין שעטה איינו יכול להטיל בו עיצית. [והשאג"א ביאור עד'ז הא דבזה'ז לובשים ד' בנותם بلا תבלת, ולא אמר' דMOVTEL מצוות תבלת'ג].

והאחרונים (אתוון דאו' יג בסופו ועד') הביאו מדברי המרדכי דאונס הוה פטור גמור, וכיון דאיינו יכול לקשר עיצית לא רמי עליי, ומש'ה ראשיא ללבוש את הבגד לא'. [דביטול המצווה הוא באונס גמור, ופטור' לה'ג]. אבל יש שבאיאו דעיקר הסברא דיש רק מצוות חיובית להטיל עיצית. ואין דין להמנע מביטול המצווה במקום שאין יכול לקיים'ג. ומש'ה אי'צ' לחפש תחבולת להיות פטור'ג].

והשיטמ"ק (עה'ג מנוחות לה' ה, וכן התורה'ש כאן הביא דמכאן הווו כן) הביא ראייה לה'ג מסוגין' דסדין בצעיצית ומשום גזירה דקלא אילין הוה שב ואל העשה, ואם היה מזהר שלא ללבוש טלית של ד' בנותם بلا עיצית הוה קום ועשה. [וכקי' התוס' דידן].

בט. וכותב וכן במוזה ומעקה, ותדע דאותו אסור ליכנס בבית בעל מזהר, אלא בעמוד שעשה קאי.

לו. והאיינה מעבetta את הלבן, מ"מ מוטל עליו מצוות התבכלת, אלא דזה אונס. והיה לנו לעגל את הבגד שלא לבטל מצווה ואפי' באונס.

לא. אבל לו' פטור אונס' הוה ביטול מצווה. ולא היה לו להבנין עצמוני למקום אונס דביטול מצווה.

לב. והקה"י (כ'ב' ח' חילק דודוקא באופן דמצוות זו אי אפשר לקיים כל ולאתה השבת דוה' מצווה אחרת). אבל ביטוי הדס' ומשאנין לו עperf' ובכדו'), שאפשר לשחות ולבסות בהמה זו לאחר זמן, איינו ראשיא לשחות עבשו. [וזה ביאר מוח' ראיונות בסברא זו, ע"ש].

וכ' מדברי השיטמ"ק (מנוחות ה'ג' ל') שבת' ששבת שאינו בר עשייה איינו מזהר. ודוקא בחול אמר רחמנא גודלים תעשה לה', בשעה שהוא בר עשייה. ואיינו מזהר על הלבישה, אלא מצווה על העשייה. [ומשמע דהטעם דמי' שאינו 'בתורה' איינו מצווה].

לג. וב'ב' השאג"א דאיין שום איסור לבבישת הבגד בל' עיצית אלא שיחסר מצווה, והיכא דאין לו ל' לה'.

لد. ועיקר סברת המרדכי דיליכא 'איסור עשה' שלא ללבוש בגדר בל' ציצית. והוא רק מזכה עשה וחובי, ואם איינו יכול לקיים'ג לחפש פטור'. [וגדר ביטול מצווה הוה רק במא שיכול לקיים'ג ואינו מקיים']. והמרדי לא הזכיר ממש'ם פטור אונס.

אבל בשיטמ"ק (ג' ל') משמע דעיקר הטעם ממש'ם פטור אונס, דאיינו מצווה במצוות זו. לה. אבל התוס' ר'א'ש בסוגין כת' כתוס' דידן, ובת' ומכאן

דתלי האם עובר את האיסור בקום ועשה או לא. א"כ נהי דגוף איסור כלאים הוא איסור של ק"ע, דהא לוקין עלי, מש"ה אינו נהזה מפני כבוד הבריות, אפי' לעניין עקרית דבר מה"ת הא אינו עשה מעשה כלל, ויל' והשחיה אינה חשובה מעשה דבואה אינו תלוי בחומר האיסור.

וכת' (שם לב') דיל"פ'DKO התוס' דאף איסור כלאים חל רק אחר הלבישה (וכמ"ש התוס') בגין חיוב עציצת^{מ"נ}. וק"ו התוס' דלעומם איסור כלאים הוי איסור של שוא"ת, אא"כ נימא הדשהיה נחשב מעשה.

קעה בא"ד וא"ר דשאני כלאים דיעיך האיסור בשעת לבישה, שלבש באיסור ובו. השאג"א
ל (ולב') ה'ק' עפ"ז האיך הותר כלאים בעיצית מושם עשה דוחה ל'ית, הא בתחלית הלבישה עובר בלאו וקיים מוצות עציצת הוה רק אח'ב. ולא הוה בעידנא^{מ"נ}. אלא שם דאף עשה דעתיצית חל בשעת עיטוף^{מ"נ}.

והאחרונים (גlinן מהרש"א, קו"א לשאג"א) תי' עפ' דברי הפסקי תוס' (זבחים צ': אות טט) (גבוי שבירה עצם רפסח^{מ"נ}) שלא בעין בעידנא היכא א"א לקים עשה

בשדה תבה ומוגל, ואוח' חבריו פרע המעייבה. ואפה' נחשב 'מעשה', אף שהחלתו נניסתו היה בוצרה שניינו מטמאו. ואפה' ה'כשה האיסור לאחר רעה שעה חשבנן לה' בעשה מוחמתות תחילת המעשה של בנייה דהדריא. וב' בעיצית דבשעה שמוטשך בסיכון בלא עציצת דעיבידיא דאיתו בודאי חיוב מוצות עציצת עליון, ואינו דין שישא נחשב לקום ועשה הא דעתו ומלובש בלא עציצת עי' תחילת המעשה של העיטוף, אף שהיתה עדין בהתראה, שלא חלה עליון מוצות עציצת.

מיה. וצ'א' אמריא דימחו להדרי. ויל'פ' דכין דמצאות עציצת דוחה כלאים, ע"כ הוה בעידנא, ודמי להדרי. ע' בסמור.

מו. ובגמ' (ביצה ח': שבת קלב') א"י דעת'ל'ת בעין בעידנא, דרמי' דכלאים בעיצית. וועיר בעידנא לפ' מהכא).

מו. והקובה"ע (ט' כ') תי' דאף דקיטו מוצות עציצת הוה לאחר הלבישה, אבל מעשה המזוכה המוטלת על האדם לעשות היא הלבישה, וחישיב בעידנא. (ועי' שהאריך ביסוד זהה).

מיה. ותוס' (זבחים צ': סוד'ה ואחד) ה'ק' מה' ס"ד דעשה דעתיצית פסח (של המוח בעצם) דחי ללי'ת דшибירת עצמות, הא לא הוה בעידנא. והפסקי תוס' תי' דכין דא"א בעין אחר ל'ע בעידנא.

קעד) בא"ד וא"ת (ברכות כ'). משמעו כשהוא ל'בוש כלאים ואין פושטן וכו' עמוד ועשרה וכו'. דמבוואר דמי שהואلبוש כלאים לא נחשב שב ואל העשה לעין בבוד הבריות^{מ"נ}. והשאג"א ה'כיא מקורה לסבירא זו מהמשנה (מכות בא). דמי שלבוש כלאים ואינו פושטו לך על כל התראה, דכין דהזה בגוף האדם נחשב מעשה מ"ב. ור"י (תי' התוס') חזר בו, דהחתם איררי דוקא היכא שלבש באיסור^{מ"נ} (ויאף שעבשו לבוש ללא מעשה), אבל בעיצית תחילת הלבישה לא הוה מעשה איסור, ומ"ה לא נחשב 'מעשה' מ"נ. ווצ'ב מה טעם החילוק).

והשאג"א בת' דע"פ' דברי הר"י במרדי כי (תנ"ל) לך"מ, שלבישת הבגד לא הוה מעשה איסור, ואף מה שלבוש לאחר מכן. אלא דMOVTEL מצאות עציצת, דמי עליו לקשר עליהם עציצת.

והקובה"ע (שם לא) ה'ק' האיך תוס' ה'כיא מגדרי שב ואל העשה דכבוד הבריות, דתלי אי עצם האיסור הוה שב ואל העשה (והקובה"ע (שם ל') הובייה כן מסברא, וכן מדרבי הtos' (שבועות ל'; וברכות ב')). ואילו לעין יש כה ביד חכמים מובואר בק"ו התוס'

והקובה"ע חילק דלובי ה'כיא אלול לא פטרו אותו היה מקיים המזווהה, ומ"ה נחשב שאננסים אותו מעצם המזווהה. ואילו הלובש בגד בשבת מ"מ לא יקיים המזווהה.

מו. ומ"ה החיב לפושטו אפי' בשוק, דאין חכמה ואין תבונה ואין עזה נגד ה'. ודוקא בשוב ואל העשה הותר מפני כבוד הבריות.

מו. וכן ציון גלין (א"א). (והקובה"ע (ט' ז') ה'ביא דהוא ב' נסוחאות בתוס' א' ה'ק' מדרין בבוד הבריות, ומהא דנושב מעשה לעין מלוקת).

מו. וכן ה'ביאו תוס' (שבועות ז. וניר ז). והריש'ב' א' מכות כא. בתוס' וה' בכ"ס'ם כלאים י' לדוחשחה עלי' בגד כלאים ונניר שששה בטומאה נחשב לאו שיש בו מעשה ולוקה עי' התראה). דשהיה נחשב מעשה בין' ותחלית הלבישה הוה עי' מעשה.

מו. ואילו דהיה אונס ולא ידע שהוא כלאים, מעבשי שנווע לע, המשך מה שהואלבוש וויכל לפושטו נחשב 'מעשה'. וכברוארה ממשמעו דוקא שהוא בעצמו לבוש. אך ה'covba"ע (ט' ה'ביא מחרמנים' (כלאים לא) דאף הלבישו חבריו. אך ה'ביא דה'covba"מ העמיד בגין שליטין' בלבישה).

מו. וה'ג' אילו לבש בגדי, ואח'ב געשית כלאים לא יחשב מעשה. והשאג"א תמה' דבגמי' (נידר ז) איררי שנזר נכנס

אבל הורשׁבָא ה'ק' דהויל' 'אלא' מיגדר מילתא שנייה. ודלקטנא יש כח לחכמים לתיקן, דהוה מיגדר מילתא. ובת' דעתך רשי' ור'ח' ודוקא במקום שהשיכם ע'י קר מע'ז. או שהי' מזוללין (בשבתוות) או פורצים (בעיריות) (ובדבשומך) והות' לעשות סיג' לתורה. אבל בעלמא אין כח ביד חכמים לעkor בקום ועשה.

קעט שם. מיגדר מילתא. הרמב"ם (סנהדרין כד ד) כת' דיש כח לחכמים לגדור ולחזק הדבריא', בהוראת שעה, ולא שיקבע הלכה לדורות. ומשמעו-DD דרייך מהך בריתא דודוקא לפי שעה נחשב מיגדר מילתא ע' (וכך) הרמב"ן. אבל מסקנת הרמב"ן (חכ' ל') משמע דאך תקנ'ח קבוע בראשין משות מיגדר מילתא. וכן מבאר בראשונים (בכ"מ).

דתוֹס' (נדרים צ): כת' דיש כח ביד חכמים לעkor דבר מה'ת' היכא דיש לחש שעיניה נתנה באחר, וכל סברא גודלה כזאת. והורשׁבָא (נדרים צ): ביאר דתקנו משות מיגדר מילתא שלא תחא נתנת עיניה באחר'י'. דב'יך מתנין לעkor דבר מן התורה כל היכא דאי'א משות מיגדר מילתא ע'.

הורשׁבָא ביאר' דאית ממצות התורה היא לשמעו אל דברי השופט אשר יה' בימים ההם, ותקנו לעbor על דברי תורה. ואפי' בקום ועשה משות לך צורך.

בעין אחר^{טט}. והטור'א (חגיגה ב): ביאר דאך הקשר מצווה דוחה ל'ת, וכיון דאי אפשר ללא מעשה זה מקרי את הילתה ומוץוה^{טט}.

קעט) בא"ד ומיהו קשה מדמברכין לחתטעפ' בצייזות, משמע דבשעת עיטוף עיבוד מצווה וכו'. והחוטס' רא"ש ות' שפירוש הברכה עלחות מעתף בצייזות, ומושום דמברך עבר לעשיתו צריך לבקר להעתף.

מיגדר מילתא

קעט) ת"ש אליו תשמעון, אפי' אומר לך עבור עלי' מכ' מצות שבתורה וכו' הכל לפ' שעה שמני לו וכו'. הרמב"ן ה'ק' דאורבה בבריתא משמע דודוקא לפי שעה, ובכ"ד אינים מותנים לעkor דבר מן התורה ולדורותן. ות' לכל תקנות חכמים לפי השעה הם, משות גדר דבר.

וביאר דס' ד ננקט לפי שעה לאפקוי בשגביה אומר שהקב"ה חור בו ממצוה פלונית ואני רוצה שתעשה אותה לעולמי, ובזה אין שומעין לו. אבל למסקנא כוונת הבריתא דודוקא במקום מיגדר מילתא מהני לעkor בקום ועשה).

קעט) ולגמר מיניה, מיגדר מילתא שאני. פרש"י לעשות גדר ותקנה. כמו גבי אליהם שהשיכין מעבודות כובכים. והרמב"ן כת' דה'ק אלא מיגדר מילתא [והגמ' חזרת בה דיש כח לחכמים, מהמתה מיגדר מילתא]. וה'ה דיש כח לב'יך לעkor למיגדר מילתא, דגמרין ב'יך מנבייה.

בашקלון.

גב' והריטב'א ה'ב'יא י"מ דלעולם שפי' גמרין מינה, אך רק מיגדר מילתא לשעה. אבל אין לב'יך רשות לעkor דבר מן התורה לדורות (בקום ועשה). ובת' דקמן הלכתא דב'יך עוקרי בשב' ואל תעשה או אף' לא תעשה לצורך השעה או הפקר מומן לעולם.

נג. באומרת טמאה אני לך, דהתרירו (במשנה אחרונה שם) אף דשויא אנפשיה.

נד. דהאומרת טמאה אני לך מותרת לך. ואף דשויה חתיכה דאסורה. ע' ר' ז' ושאי' שם כמה ת' בוה).

נה. וכל שכן רואין להתריר לעkor מותרמן התורה, והבא נמי משות מיגדר מילתא שלא תהא כל זאת אמורת טמאה אני. נוג. ולא שחכמים עוקרי דבר מן התורה מדעתך.

מט. אך לבארה כוונתו דעשה דוחה ל'ת כה'ג ולא בעין שיחא בעידנא, אבל לא מהני שייחס שווא בעידנא. ואילו בגמ' (ביצה ושבת ת'יל) מביאר דכלאים בצייזות הוה בעידנא. אך הטור'א ה'ב'יא דכוונות הפסקי תוס' דוחה מושיר מזויה, ונוחש בעידנא).

ג. והטור'א דחזה בזה דברי התוס' (גיטין מא. וכ'ם) דבחץ עבד לש' עשה דוחה ל'ת שייש לאקלים פרה ורבייה, ובתחלת ביאה מייערך לאלו, וקיים המצווה בגמ'ב. והטור'א דב'יך דא"א בעין אחר, והוא הקשר מצווה וביעידנא. והאחרונים ה'ב'יא דההוּס פלי'ג אפסקי תוס' (חכ' ל'). וכן תוס' וביהם הנ'ל לא ס'ל'יסוד זה.

גה. והרמב"ם כת' דכין שרואים בית דין שפרצו העם בדרב יש לנו' לגדור ולחזק הדובר כפי מה שיראה לחם הכל הוראת שעה. והב'יא מהגמ' (כנהר' מה) דסקלו ותלו ב' נשים מכשפות

קופ) שם. המנה"ח (תקטו א) הביא דמבחן מדברי התוט' ריש חיבור לשמעו לביא אף בשזוועה ע"ד עצמו. אך דיק' מדברי הרמב"ם (יסוח"ת ט ג) דהמוץוה לשמעו בקהל נבייא הו' במא שזוועה בנבואה מהקב"ה. והואDDRשי' אפי' לעבור על א' מן המיעות דוקא אם אומר בשם הקב"ה, שהקב"ה צוה לו קר. אבל נבייא אמר מדעתו א"צ לשמעו לו, ואפי' בדבר הרשות.

קופ) בא"ד אליהו בהר הכרמל היב' סמכ' עלייה וכו' אלא היבא דמווחוק שני. תוט' (סנהדרין הנ"ל) בתוי' הא' (הנ"ל) כת' דהבריתא אירי בנבואה שיעשה מעצמו (ולא ע"פ נבוואה). ובזה נאמר ובגן אליהו בהר הכרמל, משמעו דאליהו עשה ע"ד עצמו ולמיגדר מילתא).

ושוב הק' התוט' ומידיו בקאי' משמעו שעיל פי הדיבור עשה, דכתיב (מלכים א ייח לו) באליהו וכברך (וכברך) עשית וגו'. ותוס' תי' וכתוס' דירין) דאליהו עשה ע"פ הדיבור, אלא דילפ' דאף בלא הדיבור מותר, דהיא אין נבייא ראשית לחידש דבר מעתה. (והלחת'ם (יסוח"ת ט בסוף) הביא דהרבנן'ם

ותוס' תי' עוד (וללולם עשה ע"פ עצמו) דהיא דקאמר אליהו 'וכברך עשית' שהיה דורש דכתיב' גוי וקהל

וכן תוט' בכמה מקומות^ט כת' דחכמים עקרו דבר מה"ת. ויש שפי' דנחשב מגדר מילתא^{טט}. אבל הר"ץ (נדרים שם) הביא דהקו ע"ז ע"ד הרשב"א שאין בי"ד מותני לעקור דבר מה"ת בקום ועשה אלא להוראת שעה בלבד, ולא לדורותニ. (ובדעת הרמב"ם הנ"ל דמחייב רק לפי שעיה).

קופ) רשי' ד"ה בגנו אליהו. ואיכא ברת דשחווטי חווין, וברת דהעלאה. הדבר"א (ג א בהג') הק' דחיבור העלהה בחוץ הוא דוקא כישיש אש על המזבח (וכמ"ש החינוך (תלט) דהעלאה פירש שריפה, וע' בנין ציון מה), והכא בשעת העלהה לא היה אש, אלא דאחים' ירד מחשמים. ע"ש.

קפא) תוד"ה וליגמו. ונראה דבינו דעת' הדיבור שרי' וכו' ה' ה' שלא ע"פ דיבורי', שהרי אין נבייא רשאי לחידש דבר מעתה וכו'. ותוס' (סנהדרין פט: בת' הא') כת' דהגם' (באו) דקדק מהבריתא דקANTI הכל לפי שעיה, דמשמעו הכל מפני צורך השעה. ואי על פי הדיבור ציריך לקים צויזו של מקום, ובין לצורך השעה ובין שלא לצורך^{טט}. וע' ב' דהבריתא קאי' שהנבייא עשה מדעתו (ולא שנתנבה לעשוות כן).

ט. הרמב"ם (הנ"ל) כת' דגמראין ביד מביא. דילפ' דאף ביד יש לחם מוכות לה, ולא רק נבייא.

טא. וילפ' דלא יעדין שהוא צורך השעה, דבינו דנסתר לו בנבואה, וזה צווי הבודוא והוא צורך השעה.

טב. ותוס' הביאו דרשוי' (מלכים שם) וכברך עשית שקהרבתי בשעת אישור הבמות. וכוב"מ בירושלמי (תעניית ב' ח, מגילה א יא), אבל הקרבן עדיה שם פ' כת' הב' בתומי).

ומדברי הירושלמי משמע דהוה חידוש, דרשאים להזכיר קרבן ע"פ נבייא ובוחן במן אישור הבמותו. ובسفרי'(ואה יי') לפ' בכל מקום אשר תראה اي אתה מקריב אבל מעלה אתה בכל מקום שיאמר לך נבייא בדרך שהעללה אליהו בהר הכרמל. משמעו דגלי קרא והותר אייסר שחוטי חוץ. ולכארה הוא דלא בתנאי דסוגין דילפ' דنبيיא רשאי לעקור דבר מה"ת, בכל דיני התורה. אבל הגרא"ז (ובחומר קב') דאי הותר להזכיר בחומי משום יש כח לעקור דבר מההתורה, מ"מ לא יחש' קרבן, אלא דרשאי להזכירו. ונתהדר בספר' דריש להה גדרי קרבן לגובה.

טג. דתוט' (ב"מ ב) כת' דמחייב עדיו בחתוומי ובין בשחרור עבר, דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת. ותוס' (חחותה יא), כת' דוגר קטן מזחני זכין ורבנן, משומש דיש כח ביד חכמים. וקהלצות (לד א) כת' בדעת תוט' (קידושין סב) דගורת בלא מונחים מורי עיי' חקנת שליחותיהם. ע"ע רמב"ץ לעיל מז' וגיטין פח, וע' נתיבות א א). ותוס' (ב' ע) לדעת ר'ת תקנו דמונחי תורה תור כבי דיבור, דיש כח ביד חכמים. וכן' (לעומן קי', וב' מז' ח' בסמוך) דנו דיש אופן דחקיקעו מכאן ולהבא, וע' ו' תוט' (ב' מ' גג).

טח. והחותמים (סה א) הביא דתוט' לשיטות (לעיל פ). דה' מהר' ופט: דה' הנחיה) דיש כח לחכמים לעקור דבר הדומה ויש בו טעם, ואפי' בקום ועשה. וומש' ב' תוט' שיש 'גד' לאו דיקאן).

טט. וב' הקצות (לד א) בדבר גודל כוה יש כח ביד חכמים לעקור דבר תורה אפילו בקום ועשה. ווציון לתוט' (לעיל פט. דה' מתרך).

טט. והר"ץ (שם) כת' דמחייב משום אפקעינהו, דאדעתא דרבנן מקודש (וכדאי' בסוגין בסמוך, דלא תלי' ביש כח ביד חכמים).

קפק' ש. תוס' (ב"ב מה) דיקיו דבגמי' (שם, וכן לקמן כי), גבי תוליה וקדיש אי' דאפקעינהו לקיושין, ולא הוציאו דאדעתא דרבנן מקדש'. ואפקעינהו אף דלא קידיש אדעטה דרבנן, דבר דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מה'ת^ט. ותוס' הק' דהgeom' בשאר מקומות (כתובות ג', גיטין לג.) נקתה דאדעתא דרבנן מקדש, וכות' דלא כורה הנך סוגיות פליגי. ונוח' במא' דסוגין אי' יש כח ביד חכמים לעקור הקידושין דאוריתא, או דוקא היכא קידיש על דעתם.

ותוס' דחו דהיכא קידיש כהווגן לא היה כח לחכמים להפקיעם אי' לאו משום דמקדש אדעטה דרבנן, ודוקא התם שקידש שלא כהווגן אמר' דיש כח לחכמים לעקורו.

ולכאורה כוונת התוס' למש'ב (בע"א) אכן כח לחכמים להפקיע למ'ו שלא פשע (וע"ע מש'ב שם). אך לעולם יש כח לחכמים להפקיע, אלא כוונת התוס' דיאנו ראוי שיפיקעו ממי שקידש כהווגן. א"כ תלה דעתך רבנן.

קפק' תינח דקידוש בכפפה, קידיש בביאה Mai Aiaca למימר וכו'. פרשי' דשוינוו למעות מתנה למפרע דהפקר בי"ד הפקר, ואילו קידיש בביאה Mai שווייה לביאה. ומה שיר' בוזה אפקעתה. ומשמעו דאפקעינהו משום הפקר בי"ד, וא"כ אמר' דאדעתא דרבנן מקדש, ומישמע דהוה קידושין בתנאי זואמאי בעי טרייזהע'ג. ואילו התנאי אף

גומ' יהיה ממן', דאמורין עתידין בגין לעשות כמעשה נברים, פירוש לשחות בחוץ ואני מסכים על ידו^{טט}. ולפי שהיה נביא מוחזק סמכו עליו שעלי נאמר מקרה זה^{טט}.

קפרק' בא"ד ואור' משום דאיתחזק בנכויות הי' כומכאים עלי' נמה שהודה מבטיח בירידת האש וכו'. וחוט' (סנהדרין שם) פי' דنبيיא צריך להסביר אותן, וכוון דאליהו היה מוחזק מהימניין בהה אף בל'אות.

קפק' תיש' בטלו וכובי' רשב"ג אומר^{טט} ובוי' מאן דמקדש אדעטה דרבנן מקדש. פרשי' תולח בדעת חכמים, זהא אמר' כדת משה וישראל. ובפשותו הוה תנאי בעלמא, שתלה קידושין בתנאי שכן דעת חכמים. [וע"ע פנ'י (כתובות ג. בק"א, הו' בפתח' ק מג א) שהאריך בזה].

אבל השיטמ'ק (כתובות ג. בשם שיטה) הביא ימ' דהפקיעו הקידושין מכאן ולהבא משעת הגט (וזאת זינתה קודם חיבת חנק).

קפק' ואפקעינהו רבן ל' קידושין וכו'. פרשי' ע"י גט זה, הפקירו למפרע^{טט}. וב'כ רשי' (כתובות ג. גיטין לג.) דאפקעינהו ע"י הגט. ז'כ' במא' תלי' בגט, ולכאורה איתנו גט כל' אלא לחכמים תקנו להתריה בלבד כלום^{טט}. והרשב' א' (כתובות ג. ושוו' אלף קסב הר' לעיל מה) כת' דבעלמא חכמים לא התריזו אשת איש בבדיח', משום דאדעתא דרבנן מקדש. ודוקא הכא דיש סרך גט הקילו^{טט}.

רתקנו אישות דרבנן. ואישות דרבנן והתרירו ע"י גט זה. סח. ואיך במקומות עיגון, וכogenous בימים שאין להם סוף, וכן אש מומרא.

סט. וגדיר הדין מדרבןן דל"מ ביטול הגט, והגת מגרש. ע. ותוס' (לקמן כי) נסתפקו בוזה, האם כוונת הגמ' (שם) דאפקעיניוו משום דאדעתא דרבנן מקדש וסומר אהא דארמי' כן בעלמא דרבנן מקדש), או משום דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מה'ת.

ע. ותוס' פי' דמ"מ ה' הגמ' קידיש בביאה Mai Aiaca למינימה, דהא דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מה'ת ההה היכא דליך עבירה ולא שהוחזרו את הגירוא לatable, אבל בביאה, ובוי' עשה ביאתו באית עבירה. ותי' אה'ג, דשויהה בעילית גנות.

עב. וההפלאה (כתובות ג. בת' דהיכא קידיש כהווגן לא שיר' שחכמים יפיקעו ויפקירו את הכסף שכבר אין בעולם ול'ם

סג. והצל'ח (ברכות א) כת' די' לדוקוד המומן הזה אליהו נצטווה להביא שחוויה חוץ, ולא נאמר על יום זה דוקא. [ועפ' ז' ביאר הא דילפ' מאליהו שמן מנהה הוא עת רצין, שמתפלל ונעה דוקא בשעה זו. ובת' דילצ' דנאמר לאליהו דוקא בעת הוה, א"כ ליפ' מהא דנמסר הנבואה לעשوت את השחוות חוץ, ולהתפלל שירד האש דוקא בעת המנוחה].

סד. ורבינו בחזי (נשא ז ח, ריע' לרבל'ג מלביב פ' ולצד שלآل העשה ע"פ צווי) דבונות אליהו שהכל נעשה לשם שמיים.

סה. בפשותו הגמ' מק' מודברי רשב'ג. אבל המגיה למשנ'יל (גירשין ו' יחס'ר') דק' דק'יל' (שם לד') ברבי, והאיך הביאו מדברי רשב'ג. וביאר דק' הגמ' דבביטול בפני א' אף רב' מודה דתתקנו אינו מובטל. אך יש אחרים שדייקו מותוס' (שם לב') דלא הוה משום אפקעינהו ע"י בסמור).

ס. ולשון רשי' דהפקיעו למפרע. ווע' בסמור בשם ההפלאה.

סז. ויש שפי' דמדאוריתא מהני משום אפקעינהו, אלא

חת"ס (כתובות ג', וכן בשורת חת"ס אה"ע קט) כתב לפרש ורבותיו של רשי'ן דכינוי דנלמד מגו"ש משודה אפרון, א"כ ילפ' דומה דקני נמון, ויש בחר לחכמים להפוך ולהפוך את עצם הקידושין ומכאן ולהבא). וכען הפרק ב"ד.

каз) ת"ש אמר ראבי שמעתו שב"ד מבחן וענישין וכו' עשות סיגג תורה וכו'. הקובה"ע (ע) ה' הדאיסור לחייב הוה שלא לצורע', אבל מותר להבות ולחבול כדי לתקע'. א"כ בשב"ד מבחן ע' לא הוה עקרית דבר מה'ת. וכת' דקו' הגמ' מהא דהורגין שלא מהדרין, אבל הכהה לא הוה אסור.

קצא) מיגדר מילתא שאני. ולדעת הרמב"ם (הנ"ל) לכוארה הוה דוקא לפי שעיה. והקובוה"ע (שם) ה' דתקנו מלכות מרומות לזרות. ותי' מלכות מרומות נחשב תועלת ואין בכלל חבלת, וקו' הגמ' מהא דהורגין.

קצב) ולא זו' מטמאין זה, מנין וכו' אין מטמא אשתו פס' ה' ע'. הרמב"ן ביאר דקו' הגמ' דל"ש קנס לענין לטמאות לה, דמאי איכפ' ל. וע' ב' דילפ' מדאוריתא. אבל הריטב"א כת' דהמ"ל משום קנס, אלא נקט האמתה.

קצג) מטמא הוא אשתו בשורה וכו'. הריטב"א פי' דاشתו בשירה קריין ביה שארו, אבל אשתו פסולת ובعمוד והוציא קאי קריין ביה לאITEMא בעל

דוכנות הרמב"ם דהוה דאוריתא לכל דבר, אלא דנלמד ע' פ' קבלת סופרים. וע' ש' ר' (ח"מ לג א), ואכמ"ל.

ע. והביא דהרבנן' (הויל ה') כת' דהמבה דרך נצון עבר בלבד העשה, משמעו דעתך האיסור דוקא דרך מריבת, אבל כל היכא דהוה להתעלת אין בכלל האיסור.

ע. דלא מיצאנו דאיסור חובל הותר ממש מיעוט מילה וכורו. וכן הרב רודה את תלמידו אין בכלל הלאו שהוא לתקן הנחובל. ודוקא מלכות שב"ד עונשן על העבר א' (כתובות לב) דאיסור הותר מכללו אצל מלכות.

ע. ומשמעו בדבריו דאף היכא דמכין על שעבר איסור (דומיא דסוגין), כיון דהוה למיגדור מילאה נחשב תיקון. וויל"ד שלא הוה תיקון אצל אדם זה, אלא שהדור צרכיה לך, שילמדו ויראו).

עט. והכא אף' נאנסה הוה זונה ואסורה לכהן. ועוד (אף' לויל' שההכהן, וכogen פצעו דכא דלאו בקדושתיה קאי הוה סוטה מדרבנן).

בביאה מהני תנאי, אם ירצו חכמים. (ומשמע מדברי רשי' דאך תנאי צריך 'אפקעתא').

ותוס' (כתובות ג') פ' דקו' הגמ' דאיין לחכמים לעשותו ביאתו עבירה עג'.

והרמב"ן (כתובות שם) כתב דבשלמה בסוף אמרוי' דקידוש אדרעתא דרבנן, כיון דאם ירצו יפקירו' ממונו עג', אבל בביאה מי אמרוי' דאדעתא דרבנן.

ועוד פ' האחוריים דקו' הגמ' דקידושי ביאה הוה 'מעשה', וייתר חידוש לעkor דבר שהוא מעשה גמור, מאשר לעקור קידושי בסוף.

וראב"ן (גיטין) כת' דודוקא בימי חכמים הראשונים אמרו דאין אונס בגין (כדי' כתובות ג'), שהיה כה בדים להפוך קידושים. אבל בזמן הוה באונס דשכיח ולא התנה הוה גט.

והדבר אברם (א כת') הביא דשיטת הראב"ן לדוגר תקנת אפקעינהו שכל ב"ד שבדורו מפקיע את הקידושים. ולא שב"ד הראשונים הפיקעו בימיהם עד דור אחרון.

אך ה' דבגמ' (לעיל יד) מבואר דנה' ב"ש וב"ה בקידושין פרוטה (פחות מודינר), ואפ' ה' לא נמנעו מלינשא זב'. והק' דכינוי דב"ש ובתי דין הם מפקיעים קידושים פרוטה, א"כ אף לבי' להאו קידושין נינחו. שכבר הפקיעם ב"ד שליהם. והביא דעד'ז ה' המקנה (קידושין יב).

קפט) רשי' ד"ה א"ג. ואית' דאמורי וכו' דקידושי בסוף דרבנן' עג' וכו' וטעות גדול הוא בדים וכו'. וביחי'

הפרק ב"ד למפרע, ודלא במשמעות רשי'ן. אלא דהמני משום שקידש בגנאי אדרעתא דרבנן. אך אם יבוא ל乾坤 שלא ע"ד דרבנן, חכמים יפיקעו את הקידושין (מעיירא). וזהicia דקידוש ביבאה ואמר או דעתא דרבנן הוה תנאי, והגמ' מקשה דהיכא דקידש סתום האיך יפיקעו).

עג. והאחרונים ה'ק' דאף קידש בסופרואה ואח' ב' בא עלייה, הא הוה ביבאת נוות. וה' דלאחר שוכר שקידש הוה דרך אישות וכבר מיחודה לו, ולא נחשב ביבאת נוות. אבל בביבאת קידושין עדיין אינה מיחודה (ואא' ב' חלו הקידושים). ווישיטמ'ק (כתובות שם) כת' דלא הוה ביבאת נוות, שהא נוכחן להיתר, אלא דחכמים עקרו לו. וווע' מנחת שלמה עוו).

עד. וכיון דביד חכמים להפוך, מש'ה הוה אומדנא דדרעתו בתנאי זה.

עה. וכן הרמב"ם (אישות א, ב, ג) כתב דקידושי בסוף הוה מדברי סופרים. והראב"ד ושאר' השיגו. וה'ה וכס' מ' כת'

משמעות על דעתו, וכדר' פנחס (לעיל בט): והרשב"א ביאר דהטעם שמתכוונת ונודרת על דעתו, הוא כדי שלא מתגנה עליו. אבל הכא דעתם שיזעיננה אינה משועבדת לו, ואיינה נודרת על דעתו אלא איכפת לה שתתגנה.

דף צא.

קצץ פשיטה. פרשי זונה היא. ויש ראשונים (רמב"ן, ריטב"א) שגורטו במ"פ פשיטה זונה היאו, ובפירושו קאי כמ"ד (לעיל נז) דאך באונס הויה זונה. והרמב"ן כת' זונה לאו דוקא, אלא דבגעללה לפסול לה אסורה. והריטב"א כת' (דכונות הגמן) דאך למ"ד דבראונס לא הויה זונה, בסוגין הויה זונה מדרבנן, שעשוואה כמו שיזנתה ברצון ליאסר לבעל ולבעול. (ועוד"ז כת' תוס').

קצץ ובת לוי מן המעשר מי מיפפלא בונות וכו'. התוס' פי' דאך לר' מאיר [דאטור לזרים] אינה מפסקה. אבל מדברי הרמב"ם (מעשר א ב) משמע מפסקה. מאיר זונה אינה אוכלת מעשר, וכן דיק מהרי"י קורקס (מושנ"ל שם) א"ב הגמן כאן בכאן לרובנן. וכת' דאפשר לדלעת הרמב"ם קאי הכא לעניין נתינת מעשר ווע"ד הת"י ה"ב בתוס'), לרובנן אף שיזנתה מתקיים נתינת מעשר אצלה, ולא הויה כורה. ועוד פי' דקמ"ל דהיבא דזינתה לא קנסו אותה באכילת תרומה, כמו שקסטו בסוגין.

קצץ תוד"ה אמר. ושמא לר' מאיר דוקא מיפפלא וכו' דקנסוה⁷ שהחשב כורה⁸ וכו' אין אף

בעמי. ומושמע>Dגדר המיעוט דברין דאסורה עליו לא מקרי 'שאר' לענין זה). והרמב"ם (אבל ב ט, ע"פ תורה כהנים) כת' דרוקא אשתו פסולה, אבל מטמא לאמו אף שנתחללה וכן שאר קרוביים, ואפי' ממוץ.

קצץ במציאותה⁹ וכו' הבא תיהיו ליה איבחה ואיבחה וכו'. הרמב"ן כת' דסבירא זו שיריך אף באלמנה לכחה¹⁰, ונהי דיש לה בתובה ותנאי בתובה (בדתנן לעיל פ), בעה אינו ובאי במציאותה. אבל הרשב"א הביא דمفorsch בתוספה (לעליפ"א) דבראלמנה להכה"ג זכאי במציאותה ובמעשה¹¹ ובהפרת נדריה¹². וביאר דהתרם כיון דהזה אשתו לכל דבר, לא חילקו אף לענין מציאותה¹³.

קצץ טעמא מי אמר רחמנא בע"פ מיפר, כדי שלא¹⁴ תתגנה וכו'. לגירסתא דידין משמע דדרשי טעמא דקרה, דברין דהיא אסורה עליו איןו בכלל טעמא דקרה דבעל מיפר לאשתו. אבל תוס' (לעל פט. ד"ה מאי) הביאו גירסתא אמרור רבנן, דקאי אהניך דמייפר נדריה מדרבנן. ותוס' פי' דמש"ה תקנו ובכל הנשים שלא יפר נדריה¹⁵. ולכארה אף לגירסתא דידין יל"פ עד"ג, דחכמים תקנו שלא יהני הפרת הבעל. כיון דע"פ טעמא דקרה ל"מ. קצץ שם. כדי שלא¹⁶ תתגנה. פרשי¹⁷ בגין נדרי עניין נפש וכו'. והרשב"א ה"ק דקי"ל דבעל מיפר אף נדרים שבינו לבינה. (וע"ב הפרת נדרים לא הויה משום שלא תתגנה).

ועוה"ק הרשב"א דהא דבעל מיפר נדריה הוה

שלא יהוא זכאי במציאותה. פד. ואיך דמדאויריתא הופר הנדר, תקנו חכמים שיחשב שלא היפר.

א. מקרא ד'איש וכו', ואיך דאיינה לוקה ממש זונה. ובמ"ש המלחמות (לעל נז).

ב. ותוס' כת' דאיצטירך (לעל לה), לחודש דראע"פ שמותרת לבעללה אסורה לבחינה, ואילו הכא אייר שאסורה לעעללה. ומשמע דכוננות התוס' כדברי הבעל"מ (לעל נז) דהגדירין (שם) דמיגו דמותרת לבעללה וזה מותרת לבחינה.

ג. והרמב"ם (שם) כת' דמעשר ראשון הויה חולין לכל דבר, לפיכך בת לו שחייב או שגבילה בעילת גנות נתונן לה המשער ואוכלה.

ד. והריך אמונה (באייה"ה ר' מה מעשר בס"ד) הוכיח דמותקים

פ. הרמב"ן וריש"ב א ביארו דאיצטיריך דס"ד דקנסו אותה, והבעל יטול ממנה מציאותה. שלא תהא חותמת נשכברה.

פא. ואף הרמב"ן (לעל פ) הביא את התוספה וכן רמו להז' באן גבי שנייתו, ואפשר דבדברי הרמב"ן בסוגין ושחררמ"ב כת' דבראלמנה להכה"ג יש לה בתובה ותנאי בתובה מלבד מזנות, וקצת סותר לוחילת דבריו.

פב. וב"פ השו"ע (ו"ד רל"ח) דנשאת לחביבי לאזין או חייבי עשה הנדר מופר. והבש"מ (גרדים יא ח) כת' דנתנו בדיעבד, כיון דנשואיה באיסור. והש"ך (רל"ד י) ביאר דבעל שעתא בעמוד והוציא קאי, ומש"ה לחתוללה לא אמרוי' ליה להפר (וזומיא דמנות לעל פה).

פג. והריטב"א ביאר דברין דיש לה בתובה וכל תנאי בתובה וחוץ מזנות, כדי שלא נהא כגרמין לקיימה), איןו בדין

משמעותה מודינא משום זונה (מדאוריתית או מדרבנן). וצ"ב מ"ש גבי תרומה דנקט דהוה קנס בפנ"ע.¹

(א) כתובה Mai עבירותה וכו'. פרש"י דקו' הגמ' האיך בניה ירשו כתובתה, הא אמר' דאין לה כתובה. והרש"ש כת' ודולילי דבריוין ולפ' קרי הגמ' יירושו הינו של בעל) Mai עבירותה לכתובה, ירושה מבער' ליה.

(ב) כתובת נניין דברין, פשיטא² וכו'. בדיקן שהיא הפסידה כתובתה ממילא בניה אינם יורשים חילקה. וכרא'י (כתובות נג.) דמוחלת כתובתה דבניה אינם נוטלים כתובת נניין דברין. ויל"ד אי הוה סברא דברין דמוחלה, א"כ אין לה כתובה, ומילא אינם יורשים מידי. או דמיגו דמחלה והפסידה עיקר הכתובה, הפסידה תנאי הכתובה (וע' רע"א כתובות שם).

ובגמ' (כתובות שם) מבואר דה"מ מוחלת מדרעתה, אבל מוכרת כתובתה (דוויי אונסוה) לא הפסידו בניה כתובת נניין דברין³. והגמ' מ'ך דافق במונטי' דין נימא יציר אונסה, ולא יפסידו בניה. והגמ' תי' דהכא הוה קנס. פרש"י דקנסו משום דלא דיקא שפיר שמות בעלה מקמי דתינסובי'.

(ג) אחיזו של ראשון חולין מדאוריותא, ולא מייבט מדרבנן. פרש"י דרבנן כתוסה. דידינה כתוסה מדרבנן (ובדלעיל יא). אבל המהרש"א נקט דהוה

אסורה בתרומה ובכהונה, מקרה דעתך וזה. וכל הנידון האם לוקה משום זונה.

ט. ולכowaה משמע דרש"י חילק בין כהונה לתרומה, דאסורה לכהונה משום זונה (אפי' באונס). אבל בתרומה הוה רק גזירה וכובעד דיאינה נארסת בתרומה מחמת' שם זונה⁴. אך צ"ע דמודרבי הרשונים עללה להיפר, דמשום קרא דעתך וזה פשיטה דין חילוק בין אונס לרצון. ורק מקרה זונה יש להילך בו.

ו. והרש"ש הrek דילשני ליה דס"ד דלא קנס לו רעה (וכהרי' בסמוך), וכבראשchan בכמה קנסות דלא קנסנו בנו אשריו ע' מוק' יג. גיטין מ"ה, ובכורות לד').

יא. מהדרית וכובי לזרעה לא קנסו. קמ"ל דافق בניה אין גוטליין כתובת נניין דברין. ויל"ד אי קמ"ל דיש קנס על בניה. או דלעולם הוה קנס על האשה ולהפסיד תנאי הכתובה, וס"ד דלא קנסו לאשה במקום שיש הפסיד לבניים. קמ"ל דקנסו.

יב. ופרש"י דודקא מוחלת דהוקל בעיניה להפסיד בניה, אבל מוכרת דוויי אונסה לא הפסידה.

יג. ויל"ד אי הוה קנס בפנ"ע להפסיד כל תנאי הכתובה, אף

לרבנן דקנסוה שלא ליתן מעשר, אע"פ שמותרת לאוכלה. ופשיטה לתוס' דאך משום קנס לא גרע מוז. אבל הרכב"ם (מעשר א ב) פסק דמעשר ראשון מותר לזרם, ואפ"ה כתוב דשמעה שמota בעלה או ניסת ע"פ ע"א' קנסו שתארס במעשר. ומזהר'י קורוקס כת' דאה' ג' קנסו יותר מוזה, כדי שתדייך ותנשא. א"ג גורו שלא תאכל, כדי שלא יעטו לתת לה מעשר. ועוד כת' דאפשר דכוונת הרכב"ם דקנסו שלא לחת לה (ולא באכילה).

(ר) ריש"י דה בתרומה דרבנן. דקנסוה אמעשר ב"ש אתרומה. משמע דאסורה בתרומה משום קנס⁵. וכ"ב ריש"י (במשנה פ': דה' מן המעשר). והרש"ב"א (ורכב"ן ושא"ר) חלק דכין שנבעלה לפסול לה פשיטה דאסורה בתרומה. ואף למ"ד (לעיל נו): דבונאות לא נאסרה לכהונה, מ"מ אסורה בין בתרומה ובין בכהונה (אלא דיאינה לוקה משום זונה⁶). והרכב"ן ביאר דאפ"ה ס"א דמשום ואנשיא נקל בה, קמ"ל דבל ותקון רבנן בגין דאוריתאת תקון.

וין ריש"י (לעיל ד"ה פשיטה) בת' דפשיטה דפסולה לכהונה משום זונה. וכ"ב ריש"י (במשנה פו): דפסולה לכהונה משום זונה. (וכין דהוה זונה לכואורה אסורה בתרומה, ע' תוס' לעיל מוד: ולה').

דין נתינת מעשר לאשה, דאי הוה רק לבעל נמצא דחק קנס על הבעל.

ה. ולפ"ז לא קמ"ל דקנסוה ממערש. והיש"ש י' תמה על הרכב"ם וטור (ושע"ע ז' נו) שהביאו קנס במעשר, וכתי' דגבג ריהטה בתבו ולא דק. ואך יל'פ' דברי הש"ע כת' הב' בתוס''). ו. והאחרונים דנו מהו הלשון שמעה שמות בעלה, או بعد א'. האם הינו שמעה בב' עדים או بعد א'. או שמעה בועלמא וע"א, אבל ב' עדים לא קנסו. והגר"א (ויז' קיב' ואוש מעשר שם) בת' דדבריו מגומגין, דהה קי' (בஸפור בטוף הע"ב) דאך נשאת בב' עדים קנסו, לא אמר' מי הול למייעבד. וכ"ב הושע"ז (אה"ע ז' נו) דקנסו בכל הדרכיהם דמתני' אפי' בב' עדים. דקאי אבל הנך מנשניות בגייטין).

ז. ואפשר דרש"י ובריח' כן מסוגין, דאי הוה זונה ואך מדרבנן, א"כ אין מקום לחילק בין תרומה דאוריתאת לתרומה דרבנן. וע' ב' דהוה קנס בעולם לא תאכל בתרומה. ונמי דקנסו בתרומה דאוריתאת, מניל' דקנסו בתרומה דרבנן. ואפשר דהוה ס"ד בעולם לאין בה משום זונה, קמ"ל דאסורה משום זונה ול'צ' קנסו). ח. וכבדעת הראב"ד (ורכב"ן וуд' ראשונים לעיל נו) דלב"ע

(ו) [במשנה פז:] ר' שמעון אומר ביאתך או חליצתה מהיו של ראשון פוטרת צורתה. והגמ' (לעיל יא) תי' אכן דסוטה דאוריתא דינה בעורה לענין יום, בסוטה דרבנן הקילוט' ולא תקנו בעין דאוריתא, ע"ש Tos.

(ז) [במשנה פז:] ואין הוולד ממנעו ממזר. פרשי' (פז): אם החזירה הר אשון. דר' שמעון פlige אהא דתקנו דחולד מראשון ממזר דרבנן. והתוס' ראי' ש' הק' דבגמ' אי' דר' שמעון לא קנס לאחר מיתה. ולדברי רשי' מבואר אכן מחייב נפק'ם. והתוס' הראי' ש' פ' דקאי אולד מהיבט', דבאיתו פוטרת ערתה בדייעבד, והולד אין ממורכ'א.

(ח) [במשנה פז:] נשאת שלא ברשות מותרת להזoor לו. פרשי' שבאו ב' עדים, ולא היתה צריכה להיתר ב' י"ד. ואנושה היא. ובגמ' נח' אי הוה מדברי ר' שמעון, או כר' ע' מודו בזה, דמאי הו"ל למייעבד.

(ט) אמר רב ששת וכוי הילכה מכל דין דפליגי, Mai הוי למייניך וכו'. דעתך רב ששת דחק בבא הוה לדברי הכל, דעת' עדים מותרת להזoor לו, ומסקנת הגמ' (בע"ב) אשנוו ליקו וליסמור, ולא הקילו משום סברת Mai הוי למייעבד).

(י) ע"פ ב"יד הוא דבעיא גט, ע"פ עדים לא בעיא גט. פרשי' דאנושה היא. ומש'ה לא קנסוה וכדראי' לעיל פט. דהגת הוה משום קנס, ע"פ מש'ב שם). והרמב"ן ביאר דבעיא גט (ובנשאת ע"פ ב"יד)

(חו' ליעיל פט) נקט דמותרת בשאר קרובים דשני, דלא מעאננו דגורו.

יב'. וכן הריש' ש' פ' דאיינו בתורת יבום. ווצץין דוכח'ג' אי' (לעken צו'). ונפק'ם שאינו קונה אותה בע"ב או בביית שוגג או לפטור ערתה.

יט'. פרשי' (שם) דלר' שמעון מותייבות, ולרבנן ערתה מותייבות. ותוס' (רבי בתיה הא) כת' דלו' שמעון לתחילת מותייבות, ולרבנן בדיעבד. ועוד תי' רבי דלר' שמעון הוה דקאי בדייעבד

ב. והביא דכ"ה הגירסת ברוב ספרים (וכ"ה לפניו) אין הוולד ממנעו ממזר, איילו רשי' לא גרס' ממנער.

כא. ויליד דפשיטה דכין דאם בעלו קנו, ע"ב דלא הוה גירוש זה ונשא זה. אבל אחיו מותר משום ממ'ו. אבל רע"א

משום קנס דיאמרו גירוש זה ונשא זה (ובدلעיל פט), והוא גירושת אחיו.

(ד) אחיו של שני וכו' ולא מייבט לא מדאוריתא ולא מדרבנן. משמעו דאסורה לאחיו של שני, והמהרש'א ה'ק' דל"ש בוה קנס דיאמרו גירוש זה ונשא זה. ובביא דרש'י (גיטין פ.) משמעו דאף אחיו של שני אסורה ממשום קנס. וכבת' דבריה הוה עיקר איסורה (ובדראי' בסמוך) ומש'ה קנסו אף במא של'ש גדר הנזירה דגירוש ה'.

והקר'א כת' דהוה כמו סוטה לבועל, דהיכא נשאה הבועל אינה מתיבמת לאחיו. דעתמאה כתיב בה (ע' Tos' ג').

והמהרש'א הביא י"מ دائירי בח' הר אשון, ואסורה לאחיו של שני ממשום אשת איש. וכבת' דהילשון לא משמעו כן'.

והיש'ש (יא) כת' דאיינה זוקפה לאחיו של שני, אבל איינה אסורה עליו לאחר מיתת שני, ומותר ממ'ו, ובכל'ם.

(ה) דמה ביאה דעיקר איסורה לא קנים, וכפ'ש מציאותה וכו'. Tos' הביאו דמובואר דນחשב קנס' מה שבעללה אינו זוכה במצויאתה. אבל הריש'ב'א כת' דנקט קנס לאו דזוקא. וה'ק דכין דבאייה דעיקר איסורה לא קנים, ומוקים לה אידנא שתהא באשותו (וזא'ג דחיי בדין למונסה), כ"ש דמציאותה ומעשה ידיה דמוקמים לה באשותו שהבעל לא יפסידם, ואף דאייכא טעמא דלפסידינהו.

חלק הבנים. או דמשום כס החשיבו כמו שהוקל בעיניה, ובמו מוחלת בתובה.

יב'. ועד'ז ה'ק' רע"א דממן, דלענן דנראית כמיורה ואסורה לבועל א"כ אינה אשת אחיו שחייתה בנות עם אחיו. ולפי החש שיאמоро גירוש הר אשון ונשא השני והיא מותרת לו מיבום, ומאייה צד נבוּא עליו לאסרו ביבום.

טו. יש שפי' דכין ותקנו לה גט מהשני, א"כ תקנו גדר אישות לשני וע' מש'ב ליעל פ: ופט). אך אין אישות גמור והרי היא אסורה עליון ומש'ה אסורה לאחיו כדין אשת אח בלא נפילת גמורה ליבום.

טט. ועוד דלשון המשנה (גיטין פ.) אם מתו חולצין ולא מייבט'ו.

יז. ולכדרה אסורה בשאר קרובים של שני, משום גזירות גירוש זה ונשא זה. אבל אחיו מותר משום ממ'ו. אבל רע"א

וכר' מאיר דבר המשנה ממתבע שטבעו חכמים בגיטין הولد מנזר?

רייך תוד"ה דודה. בשלמא בעדים צריך לכתב מקום שחותתמין, دائיכא קפidea שיכולים לבא לידי הומה. האחרונים הביאו דמבחן בתוס' דאף בעדות בשטר עבי שידה ראיי להזמה⁷. ואחרוניהם (פנ"י גיטין פ). הך' א"ב נימא דעתך לכתב את הזמן בשטרות מסוימות שהיא יכולה להזימה. (ואכ"מ⁸).

אבל תוס' (גיטין פ) כת' דגט פסול משום מיחוי בשיקרא היכא דאיינו עומד במקום הכתוב בה.

רטו) בא"ד אבל בטעור מאי קפidea איבא⁹ וכו'. והתוס' הרא"ש תי' דחישי' שמא הרואה את הגט ומכיר בכתב יד הסופר, יודע שלא היה באוטו המקום בו ביום. א"ב יאמר ש אדם אחר זיף בכתב הסופר. שמא בעל צווה להסoper זה לכתוב, וכתו בו אחר. ויש לעז על הגט. אבל בשאר שטרות לש"ח חשש זה.

(רט) בא"ד והוא דoitן המאותרים כשרים, היינו כשההנדים והסופר היו באותו העיר בזמן הכתוב וכו'. ותוס' (גיטין שם) תי' דגט מאוחר בשער טפי, בין שכחו במקום שעומד בשעת כתיבתה. ואף שלא עמדו שם הסופר והעדים (בזמן ההזמה), יתלו שאחריו רוחם שטעומם באותה שעה פסול ממשום מיחוי בשיקרא. ועוד כי פעמים נודע שלא איהרו ויסברו העולם שהקדימוהו.

רייך ואמאי ליא מא ה"ל למייננד, איבעי אה אאיךורי גיטא¹⁰. פרשיי לפני חכם. ואף שהאהשה אינה צריכה לדעת הלכות גיטין, איבעל להקריאו לפני חכם

כדי לברר איסורו של ראשון וכדראי בירושלמי, ה' לעיל פט.). ואילו ע"פ עדים לא בעיא גט, אלמא מותרת לחזור לו.

רייא) אילמא ר' שמעון, ע"פ ב"ד מי בעיא גט וכו'. תוס' כת' דר' שמעון ל"ל קנסא דגט, אף דבנשאת ע"פ עד א' אסור להזמה ולזה, והרמב"ן ביאר סברת ר"ש (ולחזק אוקימתא) שלעולם יוצאת בלא גט, שלא להחזיק נשואין שני בבשרין, ומיהו ע"פ ב"ד אסור לו כוון איש באשה, וע"פ עדים מותרת בשגגה איש באשה. ולחזק אוקימתא אסור כדין סיטה (ודתנו שתחשב כפרוען), אבל ר' שמעון ס"ל שלא תקנו גט.

דף צא:

ריב) רשי" ד"ה חזין. וככין דב"ע גיטה אלמא מילתא היא ומתרסرا אקמא. וכל היכא דעתך גט אסורה לחזור לראשון. ע' מש"ב (עליל פט) דנה' הראשונים אי היא דאסורה לראשון תלי' בגירה דצריכה גט. ולכאורה מדברי רשי' משמע דהזה הוכחה חיונית, דאי תקנו גט (משום שמא יאמרו גירוש זה), א"ב מAMILא אסורה לראשון (משום מחזיר גירושו).

אבל המוהר"ש א' הביא דתוס' (עליל פט: ד"ה א"ה מבואר דאף היכא דעתך גט מותרת לחזור לו ותמהזו בזה האחרונים שם¹¹). ותוס' הובייח כן מדברי ר' שמעון (כאן).

רייך כתוב לש"ש מלכות שאין הוגנת וכו' תצא מזה ומזה וכו'. דעבך על התקנה לכתב הזמן לבבוד המלכות,

כת' דשאיגי גט, דאף שמאוחר צריך שייעמודו במקום זה בסוף הזמן. ולכארה מבחן דע"ז הוה יכול להזמין, דשטר מאוחר ונשב שמעיד על מה שרואה לאור מן, ומ"ה בעין שהיא במקום זה באוטו מן. וזהו הדרוש.

ד. ותוס' כת' דשמא לאו דוקא סופר. אך בהמשך דבריהם כת' והא דגיטין המאותרים כשרים, היינו בשעהים והסופר היו בעיר. וכוכ' התוס' בס"ד.

ו. וש"י (במשנה גיטין עט) הביא אוקימתא זו. משמע דהזה עיקר להלבנה ואף אדר אמר' בסוף העמוד שלא סמכין אשינויו. כל דחתם הוה חשש בעלמאן).

א. וועל"א היך דהמוהר"ש א' בעצמו (עליל שם) תמה בזה, ובכ' דהגמי הו"מ להק' כן. ובאמת לא ניתן שצרכיה גט ומותרת לראשון. (וזהמוהר"ש א' כאן קאי לשאר אחרונים שם, ע' מיהרש"ל וב"ח).

ב. ותוס' (שם ד"ה וצריכה) פ"י דבפרק מתני' צריכה גט מראשון מדרבנן, ומשנין מודאורייתא ודרק טוגין. אבל ריש"י (שם ד"ה תאכ) כת' דקרויני שני לא זהה קידושין, וצריכה גט שמאי יאמרו גירוש והנsha זה (ובדרלעפל פט): ע"ש תי"ט ופנ"י.

ג. ואף דכשיבוiao עדי הזמנה תלין שהוא שטר מאוחר (וכדראי בסוגיה שנדרין לב', הוא בהמשך דברי התוס'), ותוס' (המשך דבריהם)

שיתגלו סימנייה לגמורי. ודודאי היה לה הקצת סימנים מתחלה ברירתה. דאל"כ לא הוה אמרי' שתמתןין, וכדי' (לעיל פז) דנעשו מותים בחיים שתמתןין. וע"ב דרךיה דרכי נועם ולא אמרי' שתמתןין. וע"ב דודוקא בדבר שיש לו קיצבה אמרו להמתין!

והאתרנאים ה'ק' דרכ' נשים אינן אילוניות, וע"פ דין סמכין על הרוב וכן בנגד חזקהASA לשוק, ע' תוס'. ולא מעננו חיבור להמתין.ומי' שסומך על הרוב אינו מתחייב קרבן [וכמ"ש תוס' לעיל לה], ע' מה שהרי לעיל פז. ובשות' רע"א (ק רו) הביא מאן דגדורי הקנס דמאי הרול' למיעבד לא תhil' בגדר אונס לענין קרבן. וצל' דאפי' הכי יש לה לחוש לעצמה, וע"ד הא אמרוי' דמותרת לישא ע"פ עדים, אלא דיש לה לחוש לעצמה. (ואם רואה איזה ריעוטה בדבר לא תנשא).

ר' שם. והתו'י ה'ק' דאך נשאת ע"פ עדים nimaa דאיובי לאיומתוני. (ואף דעת' דין וראי' דאי' דאי' חיבת להמתין, אלא דיש לה לחוש לעצמה). ות' דכין דבאו עדים שמת בעלה, הרי היא עומדת בחזקת היתר. ומה יש לה להמתין עוד. ומ考场' בדרכיו דהיכא דוחורתה ע"פ הכרעת רוב נחשב עדין בחזקת אישור. אבל עדות נחשב בירור גמור, והוחזק היתר).

רכא) ריש"י ד"ה והא' כרתה. ואין ביאת פוטרת צורתה כדאמר (לעיל יב), פרט לאילונית שאינה يولדה. (ול"ש יבום באילונית). ודעת רב אשי (שם) דайлונית פוטרת צורתה (ופרש"י דכין דפטורה מיבום קיימת באיסור אשת אה, וצורתה צרת ערוה). והוא דאי' (במשננתינו וכ"מ) דצורתה זוקה ליבום איירוי' בלבד הבכיר בה, והוה מוקח טעות. ורבא (יב, וכ"ד ר' יוחנן שם) פסק דайлונית אינה פוטרת צורתה. ופרש"י דайлונית הוה שלא במקום מעוזה.

(רכב) ריש"י ד"ה הלא' צורות. דערווה אילונית אינה פוטרת צורתה, דайлונית מק"ט הו, ולאו אשתו וכו'.

לה להמתין.
ח. אך יש פוסקים שדיםו וע' בסמוך).

ט. ולמד בן מחק דריש אדשר תל' פרט לאילונית. ואבל ריש"י דין לאKEY' ברב אשי, דרבב אשי בשנמעצת אילונית צורתה מותרת לשוק, אלא משום דזהה מוקח טעות. י. ותוס' (לעיל לב) הביאו דפוטרת צורתה משום איסור אשת Ach. לחוח, כיון דפטורה מיבום. וע"ע מש'כ לעיל בזה).

הידעה. ותוס' (ד"ה ת"ש שנייה) כת' דנוסך (שם) חירוש בשינה שמו ושםה, דהו"ל לאסוקי אדעתיה ולשאול. והבא כל חכם היודע הלבוט גיטין יודע שהגט פסול, אבל החם החכם אינו יודע שיש לו שם אחר במקום אחר.

ריה) ת"ש הבודק את יבמותו, והא' כרתה ונשאת שוק וכו' תצא וכו'. דנמצא יבמה נשאת לשוק באיסור. פרש"י ذהר משנה קר"ע דיבמה לשוק הוה כחייב ביריות, כאשר איש ממש'.

אבל תוס' (גיטין פ, ולucken צב. ד"ה אבל והראשונים) הוכחמו מהגמ' (גיטין פ) דקיים אף לרבן. והיכא נשאת באיסור ובעין אשה שהלך בעלה ונשאת בע"א) קנסו דתצתא מזה ומזה והולד ממזר מדרבנן, אף לרבן. ותוס' ה'ק' מהגמ' (לקמן צב), ע"ש.

אר תוס' הביאו דבתוספתא (גיטין ו) וירושלמי מפורש בדברי ריש"י דקיים קר"ע. והרש"ב"א והריטב"א תי' דתרתי תנאי אליבא דר"ע אי דוקא חייבי לאוין דשא'er, ולמ"ד דהוה ממזר מכל חייבי לאוין, אף יבמה לשוק הוה ממזר דאוריתא. ומ"ד דודוקא חייבי לאוין דשא'er, יבמה לשוק לא הוה ממזר מדאוריתא, אלא דקנסוה רבנן. אבל לרבן לא קנסו אף מדרבנן. והاخHorones (קר"א) ה'ק' אמראי תלי במוח' ר'ע ורבנן, ולמ"ד דודוקא חייבי לאוין דשא'er הוה ממזר, וקנסו ביבמה לשוק אף לא הוה שא'er, א"כ מנ"ל דרבנן לא קנסו.

וחרמ"ב"ן כת' דקים להו למג' שנחלקו ר'ע וחכמים רק בהולד ממזר וכדקתני עלה אין ממזר מיבמה), הא בשאר כל הדרכים האלו מודין. והביאו מהאה דתנקנו שאר חומרות, ולא אמרו Mai ho'il למיעבד.

ריט) ואמאי נימא Mai ה'ק' למייעבד, איבע"ז קאמתונו וכו'. הריטב"א פ' עד שתלד או עד

ו. ויל"ד אי דוקא בהא דהולד ממזר, אבל רבנן מודו בשאר קנסות. או דרבנן יבמה לשוק קיל, ולא גרו כל ההן קנסות.

ז. וצ"ב בדבילה כתוב סברא דיש לה הקצת סימני אילונית. וסימ' משום דיש לה קיצבה. ולכארה סברת 'קיצבה' לחוד ל"מ, וכי צריכה להמתין הרבה הרבה שנים, ואין זה דרכי נועם. אלא دائירתי במקומות שיש קצת ריעותה, ואף במקומות ריעותא דוקא היכא דיש קיצבה שיתברר הדבר אמרי' דיש

ומש"ה קנסין לה. אבל הכונס את יבמותו, דקימיו מוצות בום (באילונית), מש"ה נמא דלא הו"ל להמתן. קמ"ל דafia קנסין לה.

(רכד) אמר רבא ת"ש כתוב סופר גט לאיש וכו' וטעה ונתן וכו' איבענ"ל איקורי גנטיא. חוס' (גיטין ט) ה' דאי לא קראו את הגט אינה רשאית לנשא כל לא הוחלף כללו, וכדאי' (שם) רהעדים צריכים לקרוא את הגט. ותוס' תי' דנהי דאטורה לנשא ללא קראיה, מ"מ אם נשאת לא תצא^א.

והרמב"ז (שם) כת' דהיכא דיליכא עדי חתימה בגט בעין עדי מסירה, שיקראו את הגט להכיר שראו שמסר לה גט זה^ב. ואילו בסוגין איידי בשיש עדי חתימה, דאי"ץ עדי מסירה ולדעת הריב"ג גיטין פו.

OTOS (שם) תי' עוד איירי שקראו ואח"כ עיליל לבי ידיה ונתחלף (וכבמ"ש תוס' כאן). ובסוגין קנסין לה דהיל לחזור ולקרוא את הגט לאחר הנתינה, מאחר שבאה לידי קלקלול^ג. (וכמ"ש תוס' כאן).

(רכה) תוד"ה תא שמע شيئا. בגין שיש לו ב' שמות וכו'. ועפ' המשנה (גיטין ל':) בראשונה היה משנה שמו ושםו, ותיקן ר' ג' חזקן לכתוב כל שם וחניכה. (ובגמ' שם איירי דיש לו ב' שמות בבר' מקומות). ובין עבר על התקנה היה משנה ממטבע בגיטין, ולר' מ' הולד מזור. אבל הריטב"א (גיטין פ) נקט דאיירי בשינה שמו ממש, ואיירי בפסול דאוריתא^ד. ורק בא קאי אף לרבען.

(רכו) א"כ רב הונא בדרוי וכו' ואשיגני ליקו וליסמן. פרשי' באשות איש שנשאת עפ' עדים. ורש"י

הביא דאך רב פפא נמנע ולא עבד עובדא. ובפשותו נקטו הראשונים דקי"ל (ברבן) נשאת עפ' עדים תצא מזה ומזה. אבל הבעה"מ (עה: ל:

טו. ועוד"ז בת' התו"י (כא) דאך כי מפסיל, לא אמרי' תצא מזה ומזה.

טו. (ואיל"כ הוה גירושין בלבד עדים). והרמב"ז (בஹשך דבריו) כת' דהיכא דהעדים מכירין בטביעות עינא שמר לה גט זה סגי בוהא, אף בלא קראייה.

יז. ותוס' הביאו דרי' היה רגיל לקרוא קודם הנתינה ולאחר הנתינה. ובדייעדר סגי בודה.

יז. ומ"מ כת' הריטב"א דשם עירו ושם עירה הוה מדרבנן, ואגב גרא נקט.

אבל היכא דהיכר בה, ט"ו נשים הוה ערזה, וпотורת צרתה. אבל דעת רבא (לעיל יב) דצורת בתו אילונית אינה פוטרת צרתה אפי' היכר בה, דайлונית נחשב צרת ערזה שלא במקומות מוצואה^א.

ורע"א תמה' דמשמע דריש"י העמיד ברב אס' אר' לרב אס' כל אילונית פוטרת צרתה היכא דלא הוה מוקח טעות, א"כ אמאי נקט רשי' (לעל' ד"ה והלכה צרתה) גבי הכונס יבמותו, משום גוזיה"כ אשר תלד פרט לאילונית, לרב אס' הטעם משום דמק"ט ואינה אשוג. וב' דבורו' רשי' הסמכים סותרים אחדדי (וחדא ברבא וחודא ברב אשין).

ובhtag' הרש"ש מדסי' תי' דיש מ"ד' אילונית אינה פוטרת צרתה, משום דלא הוה צרת ערזה. אבל בתו אילונית פוטרת צרתה, דערות בתו פוטרת דחשיב במקומות מוצואה. ולכך מ"ד המשנה דכונס והלכה צרתה נשאות איירי אפי' היכר בה, ואני פוטרת צרתה. ודוקא המשנה דטו"ו ערויות ונמצאת אילונית הוה משום מוקח טעות (ואיiri בלא היכר בה).

רכם תוד"ה תא שכל עריות. אבל בגין בחזקת היתר לשוק עומדת. (שהוחזקה שהיה צרת ערזה, ועוד הא דאמר הרבה (לעל' ל') דעשה זו בחזקת היתר לשוק עומdot^ב). ועוד"ז אי' בגמ' (גיטין פ) צרכותא דאי אשומי' הכונס את יבמותו, דרמייא קמיה ופרש"י דשתיהם נופלות ליבום, והו"ל להמתין עד שתראה שתביאו היבמה שעירות, שתראה שיבומי חברתה בשרין. דכין דרמייא קמיה, צרכיה ליצאת מיד' זיקתו ביובומי' וואין. אבל צרת ערזה מתחילה נפילת לא רמייא קמיה, פרשי' שהצרה סבורה דלא רמייא קמיה. הילך לא הו"ל לאסוקי אדעתה ולאמתוני, דמסולקת היא ממנו. ולא לכנסה דהא אנסה היא.

והגמ' (שם) נקטו בתחילת צרכותא ליהיפ, דאי אשמעו' ערויות^ג, שלא אקיים מוצות יבום. פרשי'

יא. ע"ע רמב"ז (יב) ותוס' (לעל' ח. ד"ה תרי).

יב. וכותב אפשר דזה דעת רבנן א"ר יונתן שסתם דוקא צרת אילונית. אבל שאר הראשונים (לעל' יב) נקטו בפשיטת דרבנן קאי אף אצורת בתו אילונית.

יג. אך בסוגין איירי שנתרבר שהיא אילונית, ולעולם לא היה צרת ערזה הרואה לפוטרה, ולא שייך כאן חזקה דמעיקרא. אלא דזהו זוקה עפ' הרוב, דהוחזקה דאיינה אילונית.

יד. בבסדר המשנה (שם עט) אך בא קודם לבבא דכונס את יבמותה.

וכען כל הנך דלעיל (וכק' התרוי' הנ'לו), וכ'כ הבית מאיר (יז נח ד"ה ובאמור) דסבירת המسكنא דאף בעדים שיר מאי הו"ל למייעבד^ב. (אבל בוגם לא משמע כן). ו בשו"ת הרשב"א (א אלף קפט, חור' בב"י ורמ"א יז נח) כת' דהיכא דהוו בי"ד בטעות שלא נתקדשה כי' ונשאת ע"פ הבב"ה, הו' אונס גומו' ומורתה^ב לבלהה הראשון^ב. אבל בכל טעות בעלמא (שלא ע"פ הוראת ב"ד) אמר' דתצעא מזה ומזה^ב.

והיב"ש (יז קעב) היך' דקי"ל נשאת ע"פ ב"יד אסורה, אף דאין לך אונס גודלו מזה. ומ"ש. וכח' הק' הח' (יז עא) בנשאת ע"פ עדים או ע"פ ב"יד ואוח"ב בא בעלה אמר' דתצעא מזה ומזה, ולא אמרין דאנושה היהת. ומ"ש

בדה"ר) כת' דרך לבתיחילה לא תנשא, ואם נשאת לא תצא ואינו ממזר^ט.
וועוד כת' הבה"מ דאפשר דבסוגין קאי בשאר מאי הו"ל למייעבד, וכחן מותני^ב. שלא פלוג רבנן^א. אבל נשאת ע"פ עדים רב ושמואל פסקו להדייא דלא תצא (ואף לבתיחילה^ב).

רכ' שם. ולמסקנא לא אמר' מאי הו"ל למייעבד.
וונסנו דתצעא מזה ומזה אף בעדים אונס^ב.
ויל"ר אי למסקנא תצעא מזה ומזה לא הו' משום קנס. או שלא פelog, וונסנו אף בעדים שהיתה אנטושה^ב (וכ"ב הבעה"מ). א"ג אף נשאת ע"פ עדים אמר' דהוא למדיק,

הרבש"א) דבזה לש' מאי הו"ל למייעבד, דאחרים הטעו אותה.

בו. יל"ד اي הרשב"א אמר' דוקא בקידושין, שהיתה לה חזקת כשרות. או אף בגיןושין ומיתת הבעל, דבי"ד פסקו שהאה מורתה. ואוח"ב נתברר שעשו בדין ובכשרות הגט או בדריני עדות המיתה (ע' בסמוך בשם הרוב^ג), ועד' הצעירותה של תוכ' (דר' התש כל עיריה), אך למסקנא לא חילקו. ובאליותן קנסו אף היכא דהוה בחזקת היira.

כו. והרבש"א יישב הוא דמייבל בת שאול שקידשה דור במולה ופורטה (וכא"י טהדרין ט), ושאול טבר דלא חלו הקידושין, ומוסרה לפטלי בן ליש. ולא נאסרו בך לדוד. ועוד ת' דהיתא אונסה.

ווחט'ז היך' (בגמ' טהדרין ט) מבואר דלא נבעלה לפטלי. א"כ אונס הוץרך לבלה. אך האחרונים הביאו דבשו"ת הרשב"א (ז' היך' מנ' לדור שלא נבעלה לפטלי בן ליש. וה' תוס' ע"פ נבניא). ו' לדהכא קאי להתרה אף בל' נבניא. אך תוס' (שבת יא) כת' דלא נהייחר עמה. ובביה' מאי (ס"ס ז') אין דאך אפי' בגנסה להוחפה וגניהם, הא אין ווסרין על היחור. ומה בך וڌיחור היה דרכ' נישואין וופפה. בין' שנשנים הוחיוק עצמן שהיא אסורה א"כ היה שעדי' בעלמא, ואין אוסרין.

ובשו"ת רעד'א (ק ר) תמה מג' לרש"ב אל' דבימי דור כבר תקנו רק קנס דעתך מזה ומזה וככל הדריכים האלה ביה. ומודאוריתא וראי היה אונסה ומורתה. ובשו"ת הרשב"א (ז' דן ר'ך מ"ד האיסור דאוריתא, דהוה אונסה וכרא' (לעיל' לנו) דנתחלפו נשותיהם נחשב אונסן).

כח. ורע"א (שם) דיק' מדרבי הרשב"א דמותרת אף לשני ולאחר שהראשון מגרש, דלא קנסו ומ"ש. אך דיק' דהרמא"ד הדגיש דמותרת לראשון, ובכת' דאפשר דס"ל דיש בוה מה' ודהמוריית'ך חולקן, אלא דאן מוציאין מבعلاה, ומ' מה' עומדת בחזקת הירח לראשון, אבל לשני אסורה מספק.

בט. דאל'ב כל הנשים שזינו נתיר, ונאמר סבורה היהת שאין אסורה בך. (וע' מהרי'ק כס, ואbam'ל).

יט. עופ' ישב הוא דקי"ל בטעינה לנקן צה' (ויתבאר למן).
ב. היכא דל"ש איבעי לאימותוני. ואף דת' הגמ' דהבר נאיבעי לאימותוני, דחו דאן אשוני ניקום ונסmock. ולאופוק מותני מפשטיותו ולהקל בדבר. מוטב להשותנו מזוטינו לומר שהמשניות בכל עניין נשנו, ולא פליגי ריבנן שלא לסת דבריינו לשיעוריין.

כא. ומובואר מדברי הבה"מ דבשאר טיעות השוו חכמים מודתיים. אבל בעדים וראי היה אונס גמור, ולא הו' בכלל הלא פelog. (וזהראב"ד חלק דרב הונא בדר' החשיבו עופ' עדים כי היך מותני^ג, ולא חשבו אותה אנטושה^ה יותר מאלה).

כב. וסימ' דזה נראה לי וישראל עבini, אף שהוא שלא בפרש"א ולא בפק היר"ח. וזראב"ד (כתוב שם) דשיג חס שלום להתריר ערויות להבשיר פסולין, פן בכוונה בגחלון של הראשונים שם אסרו והוא מתריר מודעתו. ואף דרב הונא רב (בע"א) אמר' הכי הלבטה, וכן רב שת ריצה להעמידה דברי הכל. הא בתראי וב' פפא ור' בריה דר' (לא עבורי בה עבדרא).

כג. והתחה"ד (ז' היך' הביא דהיכא שהיה טיעות גמור בכתיבת השם בಗט, אם נשאת תצא וכל הדריכים האלה בה. והביה' דהשואל חלק דמאי והו' לה למייעבד עתה בומניינו. והתחה"ד השיב הלא דעתך דהרמא"ף וזרא' שפסקו דבסוגין לא אמר' מאי הו"ל למייעבד, ואפי' נשאת ע"פ שניים, דאנושה גמורה היא, וכל הדריכים האלה בה.

כד. והרבש"א (למן צה) האריך אי אסורה משום שמאי אמרו גירש זה, או משום קנס. והוכיח מסברת מ"ד Mai הול למייעבד. דעיב' היהו משום קנס. ולא ניח' לומדר דאייך מ"ד פליג' בוה'. ובהתמשך דבריו קצת משמעו עופ' עדים אטו עופ' עד' א.

כח. והביה' מאי ביאר ביאר דכל היכא דאפשר שהדבר יתרבר קנסין, דהו"ל לאימותוני. ובכת' דהמושבל הפשט בכל הנך מאי ה'ל למייעבד. והתרצין חילק ביביהם. ואשנו לא סמכין, אלא דאן חילוק ביביהם. ואף היכא דנראה לעינינו דמאי ה'ל למייעבד שיר קנס, משום איבעי לאימות�. משא"ב נשאת ע"פ הוראת ב"יד וטעו בידין, ע' בסמוך בשם שוו'ת

והברבי' בת' דיל' דברשות הרשב"א אירי דוקא בבי"ד של שאל, שהיה בי"ד של כל ישראל, ואין גודל ממנה. אבל תמה שהרמ"א פסק בדרכיו^{ל.ה}. והבית מאיר (שם) כת' דכל היכא דנשתת ע"פ פסק בי"ד (שטעו ברין) נחשב אונס גמור דאיינו עומדר להתרבר, ו אף במסקנא אמר' מאין הו"ל למייעבד^{ל.ו}.

האבג'ם (לו בא) כת' דקטנה שקידשה אביה לא' ונשאת לאחר בטעות^{ל.ז}, מותרת לחזור ליאשון.Katnuna Afpi' Zinteha Bemoider Anha Nasarta, Dafitihi Ktunah Aonos (ובדילען לאג) ^{ל.ח}. ומ"ה ל"ש קנס ז. ולא גורו שמא יאמרו גירש זה ונשא זה אלא היכא דubar Aisora^{ל.ט} (וכדא' לע' פט), וקטנה לא חשוב 'איסורה'.

דף צב.

(רכח) מהו דתימא הויא^{ל.י} ואתאי^{ל.ז} כי דינא וכו'. ואיתעריך הא דסוגין דלא חישין לקול. והritten^א הך' דליימה הוא דהכא, ולא איתעריך דברי רבashi בעלמא.

הוראת BI"D בטיעות של מיתת הבעל מהוראת BI"D בטיעות של קידושי הראשון^{ל.ז}.

ועה"ק הטז' דמש"כ הרשב"א דהוראת BI"D זהה אונס ולא שוגג, הא מבואר דນוחש שוגג להתחייב עלוי קרבן^{ל.א}. והביב"ש ציין דברו"ת מהרי"ק (פה, הביאו הביב"ש לא' כת' דכה'ג שנשאת לאחר ע"פ המורה שיטה, והתעה אותה לומר שאין חחש בקדושין הראשוני, תצא מזה ומזה. דמסקין (באז) מיין הו"ל למייעבד^{ל.ב}. והמהרי"ק כת' ועוד דאפי' לפי הני שניוי דחו"ל לאמותוני או לאקוורי גיטא וכו', ב"ש עצמנו בשמהורה טעה בדבר לא נחשב Mai Hail Lmiuybad^{ל.ג}.

ובשות'ת הרדב"ז (ד מ, אלף קיד, הו' בברכ"ז ז ב כת' הדנשאת ע"פ חכם שהורה שהגטبشر אסורה לבעה בראשון. שהרי אין זה אונס^{ל.ד} שלא היה לה לסתור ע"ז החכם בין שיש גדול ממנה. ואפי' היב"ד הגדול שיש במדינה לא נקרא אונס, שכבר אפשר שיש גדול ממנה במקום אחר.

לה. והנוב'י (ת ס"ס כלל, הו' בפתח'ת) כת' דafia הרשב"א והרמ"א אירי דוקא בבי"ד הממחה במונונים מ' טוב' העיר, במ' שאל ובי"ד בימיהם שהיו מונונים מן העם. אבל מורה בעלמא לא אמר' כן. ועוד כת' דהרשב"א אירי דוקא בהוראה בטעות במ' שאל ובי"ד שפקו שמלה ופרותה דעתיה אלולה. אבל בטעות במחוש שדים הטועם ובודו, הא נתברר דהוראה טעות. וכח'ג אירי בסוגין^ו.

לו. אך בתנאי שהמורה מפורסם וראוי לעסוק בטיב גיטין וקידושין. ולא במעשה של המהרי"ק^ו.

לו. וקיי אגמי' (קידר ט) דהאב אמר קדשתי את בתاي ואינו יודע למי, ובא' ואמר שקידשה ובונחה. ואח'כ' נתרבר דאחר קידשה, ונישואין אלו באיסור. וההקל'ג' (שם בשם ר' יהומ') כת' דתצמא מוה מורה. והאבג'ם (קידר ט) דחק דבקטנה חא מרמי' כן. והאבג'ם (בתיחילת דבריו) כת' ע"פ דברי הרשב"א דכין דנשתת ע"פ ההוראה בטעות לא אמר' תצא מזה ומזה (ואפי' בוגדיה). וליל'ך דתורת נמי הוה ע"י עדות שקר. ודסמכו על האומר שההוא קידש, ונמעצא טעות ע' בסמוך צב'. ומיש מסוגין דכח'ג דהמייר. ולבוארה האנג'ם נקט דבער' א' בסוגין סמכו על הא דידי'ק ומונסבא, ומש'ה לא הוה ע"פ ההוראה^ו.

לה. וכח' דאפי' לדעת הרמב"ם דקטנה יש לה רצון לייסר, ולא אמר' פיטוי קטנה אונס. אך ח'ם מoid, אבל הכה לא' שקטנה לומר דהה לה לחזור והוה לה להמתן,Katnuna דלא דיעה במיל' דאביה. וקטנה לא גורין מידי, דלאו בת' קנסא היא.

לו. והביא מיהגמי' (עד' בסה"ש) דאשתו דבמoids מיתסרה מודאורייתא, שוגג גורו בה רבנן.

לו. ובשות'ת שבות יעקב (א ס) תי' דשאני נשאת ע"פ שוגגת ההוראה, מנשאת ע"פ עדים שקידם דחיי טעת. ובדא' (במס' עב) דנשאת ע"פ עדים חיבת קרבן, דהוה בטיעות. אבל נשאת ע"פ ההוראה בBI"D פטורה מקרבן. ואף דלענן תצא מזה ומזה אדרבה נשאת ע"פ עד א' בהוראת BI"D חמרא, הינו משום דהתייר ריק ע"פ דידי'ק ומונסבא. אך צ"ע מונמצאות אלילנות).

לא. ביציר שחתאו ע"פ ההוראת BI"D. ואונס אי'ץ קרבן, כדדרשין האדם בשבועה פרט לאונס.

ובשות'ת חות המשולש (א י) דהוה שוגג בחייב קרבן נחشب אונס בדין סוטה. ובاهאי גונוא אשכחן טובא בש"ס, ציין דבסוגין אמר' Mai הוה לה למיעבד מינס אנסה, ואפי' הוה שוגג לעניין קרבן.

לב. ואונס גורר בגין קרחה ערוה שנשאה לשוק ואח'כ' נמצאת הצראה איילונית, דורי אונס גמור, דלא הו"ל לאסוקי אדעתא שהרי רוב אין איילונית.

לו. ובאייר דאייב לא מימר דחו"ל לאמותוני עד אשר ישאו ויתנו בדבר כל החכמים הבקאים בהוראה ולא להשען על משענת והקנה הרצוץ הגס לבו בהוראה שיטה וrush ורות. גדור' יותר.

ול. ובפישטו משמע דהרדב"ז אסור מדאוריתא. אך לבוארה אין כ', ובוונתו ע"פ סוגין דגוזר מודרבנן תצא מזה ומזה, דאבל' לאיקורי' גיטא לחכם שלא יטעה. ובכל שב'BI"D טעו בדבר נתרבר דלא היה אונס גמור, דחו"ל לילך לבי"ד גדור' יותר.

וכ' רע"א (ק ר) דבר' נשים שהוחלפו (עליל לא) אונס שר' לבעה ישראל, ולש' חחש דשמא יאמרו גירש הא' באין דלא באה כל לתהנא, רק שהוחלפו דנדמה לה שזהו בעלה.

חייבת חטא. וכן היבא דזונתה [ע' בסמוך]. והכט"מ כת' פסק כוערי, דאף עד א' הוה טעות ולא הוראה.

והל"ח"מ (ה) ומשנ"ל (יד ג') תמהו אמא"י איצטראיך להו, וזהו און קי"ל דאף אי הוה הוראה, יחיד שעשה בההוראת ב"ד חייב². והל"ח"מ תי' דמ"מ נפק"מ אילו יהא דבר שעשו רוב ישראל. והאו"ש תי' דנפק"מ כהן משיח, שהורה שמורתת לנישא וקידשה, ואח"כ נתמנה להיות בה"ג ונשאה³.

והගר"ח הביא דקי"ל (רמב"ם שם יג ד) פסק הדיבא דמיוט בההוראה א' ומיעוט בההוראת אחרית מיטרפין לרוב להחשב ההוראת ב"ד. והג"נ ההוראה שהרו לה להנשא יל"ד שיצטרף עם ההוראה אחרית שהורו, ועי"ז תהא פטור, קמ"ל דעתך וההוראה כלל אלא טעות. ואני מעצרך.

רלא' ולכטוף זורה אין זו ההוראה אלא טעות. פרש"י הדיא לכו"ע גלייא השთא דעתות הווי. בפשטו להק' בריתיא כל טעות במעיאות הויה בגדר טעות/
ולא נחשב ההוראה. אך מלשון רש"י ממשע דודוקא דהשתא ניכר וגלייא כלב.

וצ"ב דנדיה דעבשין גלייא וניכר, מ"מ בשעה שהוא עשה היה ע"פ ההוראת הב"ד. ויל"פ דכת ההוראת הב"ד לא שייך כלפי בירור המיציאות, וכשים טעות במעיאות לא נחשב שהיחיד עשה מהמתה הב"ד. ועליל"פ ולאחר שנתרבר שטענו, נערק ההוראה ולמפרען. והוא דיחיד שעשה בההוראת ב"ד הוה ודוקא במקום שההוראה קיימת.

רלב' רש"י ד"ה אין זו. והג"נ דמתנתני טעות היא, כסבורים שמות וכבו' אלא עד סמוך. הנוב'י (ת חומ' סב, מבן המחבר) הביא דרבוואר בסוגין (עכ"פ להק' מ"ד) דעת א' נאמן להתריר את האשנה מן ההוראה. דעתך התריר דוחכמים הימנו, א"ב

ג. והרמב"ם סתום ולא פריש עד א'. וקצת משמע דלדעת רב נחמן דזה ההוראה קאי אף ב' עדם. וetz"ע.

ד. והנוב'י (ירד ת צז) כת' דעיקר בנות הרמב"ם דזהו טעות ולא אונס.

ה. ולאחר שנתמננה הויה אלמנה, אלא משום שקידש בהיתר (ובדרילע נט'). ואי נשאה קודם שנתמננה מותהייב ע"ז וחטא. ו. ועד"ז כת' החזו"א (הוריות יד י), אבל החזו"א (כו ח) כת' דל"ש דכהג"ג יצטרף לרובו..

ותי' דט"ד דהכא נשאת ע"פ ב"ד ואלמה רבען להוראותם שלא לחוש לקול. קמ"ל דאף בעלמא לא חששו לקול.

רכט) שם. הואיל' ואתאי לבי"ד ושרגין. פרש"י דהוצרבו לבא לב"ד. מבואר דהיתר עד א' ציריך לבא לב"ד דוקא. והמאורי גרס 'הכא במא' עסקין בוגן דעתאי לב"ד ושרגין לה', ולמד מזה לשון דהיכא שהheid עד א' ונשאת בלא רשות ב"ד וזה נשוא היור (בדיעבד). שלא הזכרנו ליתר ב"ד אלא למתחלת⁴. וממשמע דמודרבנן ציריך היתר ב"ה, ובכואורה למד כן מלשון המשנה נשאת ע"פ ב"ד⁵. אלא דהיכא נשאת אינו מעכבר.

קרבן נשאת ע"פ ב"ד

ול) אמר זעירי וכו' אין זו ההוראה אלא טעות. פרש"י
ויתחביב חטאתי, ואין כאן פטור יהיד שעשה בחהוראת ב"ד. וכן פרש"י (במשנה פ':) דהטעם נשאת ע"פ ב"ד פטורה מקרבן, דיהיד שעשה בחהוראת ב"ד פטור. לבאו' כוונתו למ"ח תנאים (הוריות ב') כשהרו ב"ד הגדל, ועשה יהיד על פיהם דיל' יהודה פטור מחתאת ולרבנן מתחייב.
וכן מבואר בגמי (בסמוך) דיל' א' דס"ל יהיד שעשה בחהוראת ב"ד חייב. והרמב"ם (שוגות יג א) פסק דיתיר שעשה בחהוראת ב"ד חייב.
והרמב"ם (שם יד ג) פסק דברי זעירי, והרו ב"ד שיצא השבת לפי שנטכטת החמה ודימו ששקעה חמה, ואח"כ זורה אין זו ההוראה אלא טעות וכו'.
וכן אם ב"ד התירו איש ע"פ עדות⁶, ואח"כ בא בעלה אין זו ההוראה אלא טעות וחיבין חטא את על שגונן. וכן כל כיוב.
והרמב"ם (שם ה) פסק דהאשה שלך בעלה ונשאת ע"פ עד א' או ע"פ ב' עדים ואח"כ בא בעלה

א. והב"י (ז' לט) הביא בזה מה'. והחולק"מ (ז' עה) האריך דלי"צ קבלת עדות בכ"ד. והב"ש (שם כד) והגר"א (קלא) חלקו דציריך שיתקבל העדות בכ"ד. (והו לעיל פ':)

ב. ולכואורה היכא נשאת ע"פ עד א' ובלא ב"ד, ובא בעלה לכט"ע חטאתי. שלא נשאת ע"פ ההוראת ב"ד. וכן אפשר דהיכא דלא נתקבל עדות העד, ואח"כ הוכחש. א"ב יחשב כמו שנשאת בלי עדות כלל. ודוקא היכא דלא הוכחש אמר"י דבריעבר עשה ע"פ).

לשםך על האומדן דידי'ק ומינסבא ואו עבדא לאיגלוין), ותלי בסברת הב"ד.^{א'}.

(ל) אמר רבא תדע דעתות הווא יבו. המאיירי ביאר דבר נחמן ס"ל דהוה הוראה, שיעיר התקנה לสมוך על העד והוא הוראת הב"ד. ורבא השיבו שאין הולכין אחר עיקר התקנה, אלא אחר שעת המשעה. ובעשיינו שנמצא העד בפרק נתגלה שלא היה הוראה אלא טעות.

(לה) וזהדר חזו טעמא לאיסורה, כי הדרי ואמרי קהתרא לא משଘנן להו וכו'. פרש"י דחו"ט טעם מובהק לאיסורה, והדר חזו טעם ואחרי^{ב'} שאינו מובהק^{ג'} להיתריא. ועד"ז פרש"י דמה סמסכו ב"ד על עד הא' הוה טעם שאינו ברור. ומ"ה איה הוראה אין לסמוך על הוראת הב"ד ע"פ דברי העד ששבשו מות^{ד'}. וע"ב דלא הוה הוראה.

והרמב"ז ביאר دائ הוה הוראה, א"כ נימא דבשם שטענו בטמיינן על הראשון קר טועין בו. אך מבואר דשryan

מש"ה יחשב זה להוראת ב"ד [וכמו שהובייח רב נחמן]. וע"ע מה שהז' לעיל פת. דנה הראשונים בגדר ההיתר.

ולם ורב נחמן אמר הוראה הוא וכו'. פרש"י דנסחת ע"י הוראת הב"ד, ולא אעד. דההורה לא האמינה לעד, והם האמינווהו, ועבדין אפומיהゴ. בפשותו רב נחמן פליג בהא גופא, דהעד נאמן רק מדרבנן. ופטור מקרבן כיון שעשה מחמת הוראת הב"ד. והנוב"י (שם) כת' דאף אי נימא דעת א' נאמן מדאוריתא, מ"מ צריבכה ב"ד להיתריה (וציון לתוס' פז: ד"ה מכלל^{ה'}), ומש"ה נחשב 'הוראה'. והאחרונים ביארו לדברי הראשונים (ע' לעיל פת. בשם הריטוב^{ו'} ועוד) דעת א' נאמן מדאוריתא במקום דידי'ק ומינסבא [או עבדא לאיגלוין], בזה נח' זעירי ורב נחמן אי עיקר ההיתר מחמת העדות, ומש"ה כשנמצא שאינו כן הוה טעות^{ו'}. או עיקר ההיתר מחמת האומדן, ומש"ה הוה הוראה.

עוד יש שפי' סברת רב נחמן דצעריך הכרעת הב"ד

על עדות העד ועשה בהוראת ב"ד וואף לעצם דל"ז קיבלת עדות ב"ד^{ז'}.

אי. ועפ"ז יל"פ הנידון של רבא, דבוקן דהכ"ד סומו על האומדן דידי'ק ומינסבא, ואח"כ נמצוא שהיה טעות.תו לא סמכין עליהם באומדן זו.

יב. והחוזון יוחקאל (בתוספותria יא ה פ"י באופ"א, דוראי מהני הוראה דשניתה מכאן ולהבא, אלא דהנידון על ההוראה הראשונה. דב"ד הורו להיתר, וחזרו להיתר. ס"ד דעת^{ט'} חזר הוראות הראשונה, ונפק"מ בשמקצת עשו מחמת ההוראה הראשונה, ומקצת מחמת האחרון ומטערכ). קמ"ל דהוראה הראשונה אינו יעור.

יג. ומובואר דסמכין על סברא שאינו מובהק של ב"ד, אלא דהיכא דכבר החזקו בעטעות בהוראה ולא ימ' טעם שאינו מובהק.

יד. והרמב"ז כת' דבוקן מדיוק בלשון הגם, דוקא בהוראה אמצעית של איסור נקטו הלשון חזו טעמא. ולolio' יל"פ הלשון דליהתר נקרא 'הוראה', ואילו לאסור נקט הלשון חזו טעמא, שנטעורה אצל ספק ומילא אסורה.

טו. והמאיירי ביאר דआעפ' שבודאי טעינו תחלה שסמכינו بعد א', ואילו היה ההוראה היאר הינו שומען להם ובדבר שהוא בתורת הידרא, והיאר מתרין מאותו טעם עצמו. ומה כהה של ההוראה שניה פהן הראשונה. אלא ודאי דסבירה זה אינו תלוי בסברא אלא בעדרות, ומש"ה אין זו ההוראה אלא

ז. והנוב"י (הניל מן המחבר, ות קמ"ה) דיק מדרברי רשי' דנה' בזה הנך אמראים (ורשי' שבת קמ"ה) שבת' דהוה ממש אפקעיניוו קאי כרב נחמן.

ח. אך בפשותו תוס' (שם) הוה בירור בעלמא בפרטיו הדין, ולפרש לשון המשנה. אבל לא נחשב שהחיתר הוה ע"פ ב"ד. ט. ועוד יש שפי' (ע"ע אבנ"ג קא) דגדר דין עדות בכל התורה שנתרבר הדבר לריב"ד, ומש"ה היכא דנכמעה שקרים נחשב טעות. והיכא דהעדים שקרים אין אז עדות. אבל שאור גדרי הכרעה בתורה הוה דין על הב"ד לדון ע"פ רבו וחזקקה, ווילכא דנכמעה שלא כב, סוף סוף ההכרעה קיימת. וע"ד דברי הנוב"י (וד"ה ת צו, ה' לעיל פז).

ואף עד א' באיסוריין לא הוה נאמנות על גופו המעשה [וכמי'ש הארכוניים, הוו לעיל פח], אלא דין הכרעה לסמוך על העד, ומש"ה אף בשעה שרkn הוה 'הוראה' ולא טעות. ווילכא דבעדות אש גדר עד א' נאמן כב, וכן נאמן על גופו המעשה, ומש"ה נחשב טעות ולא ההוראה.

ו. והצפנת פענח (גירושין יב ט') הביא דנה' אי הוה גדר ההוראה או גדר טעות. אם הוא דין או סברא. דר"ג נקט דהה רק ההוראה וסבירה. ואידך ס"ל דעתות ר' לדע אחד נאמן רק היאר עדרות רק שההדר היה שבקין והטענה את הב"ד, וא"ב אין שיק בזה גדר ההוראה. וכן לדון ע"ד צ"ה שבכ' ה"ב' והצפנ' חוסיפ' דלריב נחמן נחשב שהתקנה נתן ע"פ הב"ד שבכל דור ודור ע"ד הא דאי' (במ' צ'ה) שבכ' שככל דור הם המתקנים התקנת במוניותו. ומש"ה נחשב דההורא ב"ד ולטמינו

ומצטפרק לעד הראשון^ט והוא תרי ותרי^ט. והיכא דנסאת לא' מעמידה ואמרה ברוי לא מפקין (בדלעיל פה:).

(ולז) **תניא ר"א** אומר יעקב הדין את ההר וכ"ז דעתות הוא. פרשי דהולכין אחר עומק הדין, דעתות היא. ובביא חטא. אבל אי לא מעיינין בה שפה, לפום ריחטא יש לפטור דהוה ע"פ ב"ד.

קלקלה

(ולח) [גמשנה] הורה ב"ד להלכה וקילקלה חיבת קרבן, שלא התירוה אלא לינשא^ט. ובגמ' (הוריות ב) שМОאל אמר דחיזוב העלם דבר^ט היה דוקא כשהאמרו להם מותרין אתם, ורב דימי מהנדיע אמר עד שיאמרו להם מותרין אתם לעשות^ט, מיט לפי שלא נגמרה הורה. והגמ' הביאה אף אן תנינא [כרב דימי^ט] (מנותני דהכא) הורה ב"ד, דלא התירוה אלא לינשא^ט.

ע"פ העד, ואף דלא בריר לנו טעם אדברא מוקמא. דלאו הורה היא ולא תלוי באמון ב"ד. אלא שמענו דברי העד הראשון ואף שהוחש, אם הוא הוחק כל ישראל מי הוחזק, הוא משקר וזה מעיד אמת.

אבל הר' משה בר' יוסף (הו' ברמב"ן ושא"ר) פי' רחוור ב"ד להתייר דבר שהיו מוחזקן שהוא אסור, והם טעו והוורו בו בהיתר, והדרחו טעם לאסור ולאקוומה אחזקה דאסיר קמייתא, ומ"ה בשוחרים והתירו לא משגיחין בהו. ואמרין בין דהוה מוחזק לנו באיסורא לא הוה עדיף האי טעם אדהיתרא בתרא מדקמא וקימינן אחזקה קמייתא. והרמב"ן סיטים דלא בריר לנו האי פרושא, אמאי לא משגיח בטעמא בתרא דהורה.

ROL) ואילו חיבא דעתך ע"א ושדרינט^ט וכ"ז כי הדר אתה עד אחרים. פרשי דעכשו מת^ט. אבל הר' משה בר"י (הנ"ל) פי' שמעיד שמת מעיקרא,

יט. וצ"ב דברדים וודאי הוה בגדר טעות, והnidion באן רק בגדר עדות עד א'. ותרי ותרי לא שיר כל לגדרי נאמנות עד א'.

ב. ולא הוה בכלל החיתור ודעשה ע"פ הוראת ב"ד. והנוב"י (זה ח' יומי סב למ' המהבו) דין ליד דאפקערו רבנן לקידושין, ומ"ה אינה חיבת קרבן, א"ב מה לי אלמנה וכח"ז. וכתי' דרבנן לא הפקיעו הקידושין אלא לעת הצורך והברaras, אבל קודם הוכבר לה מה יעשה לבעל והראשון בעילת נזון, והפקיעו רוק שבשל הנישואין לבעל השני. אך דמ"ר ואניתה פטור מבואר דמ"ר הורה (א"ב מ"ש אלמנה לבח"ז. וכן ל"ר היכא דזינטה ואח"ב נשאת אלמנה לבח"ז. וכן היכא דנסאת לאחר ומת, ואח"ב נשאת אלמנה לבח"ז).

בא. פרשי^ט וכן דין ייחד התולה בבי"ד. בב. וליל"ב ר' דימי פיליג' דסגי באומר מותרין אתם, ולשМОאל דוקא מותרין אתם לעשות. בג. והחותס' (שם) פי' הדגמ' לא מק' לשמואל, דיל' דרב דימי בא לפреш דבריו. (ואילו ליל'ב דהוה להיפר, נודה דברי רב דימי).

בד. פרשי^ט (שם) דידי'ון מחולון הורה, משמע הורה למעשה. והתחט' ראי' ש בשם הרמ"ה פי' דבמה שהתריר מעשה. ואותה הוציאו מכלל אשת איש, ואפיק'ה לא נשב שהתריר אותה כלפי קלוקלו. אלמא לא מקרי תולה בבי"ד אלא באותו מעשה שהוורו למשעה. ואף דהמשעה יוצא מכלל החיתור. ומהו יש ללימודו דלא מיקרי הורה עד שיפשרו היתר העשיה.

טעות. שטינו ע"פ עדות הראשון, ונמעצא שהעד שקר. ואם הוא הוחזק לא הוחזק האחרים.

טו. יל"ד האיך אייר, די' לא נשאת מחמות עד הראשון, א"ב עידין לא השולם בירור של 'דייקא' מחמות הורה הראשונה, דשמא האשה תזהר ולא תנסה. וע' מש"ב בזה לעיל פח:

ואם נשאת מחמות הורה הראשון וכן שמע ברטיב"א שכ"ת שהוא לא דركה בפעם הראשונה, ונתקלקלה בו, א"ב כשבאו ב' עדים אמר'י תצא מהה מודה. וכשותה אוחב באה לישא לשילishi. אך האחרונים הק' דביך' דברר אסורה על בעל נשאת לראשון, א"ב שוב לא שיר' דייקא מושם חומר דסופה ועוד'ז נסחפק רע"א קגב דה' בזיהר, שם קל דה' עוד יש לדון בדמונר, והענג יו"ט (קלב) הביא מוסג'ין. אך האחרונים נתביבות ותהי' בשורת רע"א ק קל דנו דידי'ק ומינסבא ממש שיש חומר בסופה שתאטסר על האחרון.

איך החזו^ט (בטוטפה א' ח) העמיד הנידון האם ע"פ העד לבסוף אמר'י דלא תצא מחמות הורה הראשונה. אך צ"ל לא אייר' דאומר השתה מת. דא' ב' מה מהני עד בתרא.

יז. ורטיב"א ביאר די' העד האחרון מעיד שמת מעיקרא ועי'ז' נתעורר עדות הראשונה, א"ב הוה תרי תרי. וע' פ' לכתילה לא נשאה ואף כshawormet בר' לי, וכבדלעל פח:
ית. וביאר שהיתה מוחזקת אשת איש, וער' הראשון התיר, ובאו ב' עדים והעמידו אוחזקה. ואפק'ה מהני עד האחרון, ומשמע דהnidion דיל'ם להוציא הדבר מוחזקה. וצ"ב דלא אתין עליה ממשום 'וחזקה', אלא תרי ותרי וטענת בר', ב'ין דידי'ק ומינסבא מקליש' לחזק אשת איש).

אלא דנה' אליבא דמתני' דהוה הוראה ופטור. ואנן כי'ל כזעירי (וליתא למונני) דהוה טוות. והמשנ'ל הוספ' דאנן כי'ל דיחיד שעשה בהוראה חיב.

הולד הראשון ואחרון ממור

(רmb) האשה שהלך בעלה ובנה למדידה' ובאו ואמרו לה מות בעליך' וכו'. ובגמ' (צד). דנו אי אيري بعد א' (והגמ' מסתפקת האם עד א') נאמן באשה שהיא בחזקת זוקה ליבם לחתירה לשוקן, או ב' עדים ואח'כ' החזומו.

רמג) ואח'כ' אמרו לה' חילוף היו הדברים TZא, והולד הראשון ואחרון ממור. ונמצאו שמת בנה בחיה'

בעלה וזוקה ליבם, והוא יבמה לשוקן. והגמ' פי' בר"ע דאין קידושין תופסים בחיבי לאוין, ומ"ה זהה ממור מבמה לשוקן, ותוס' כת' דמנזר דמתני' זהה ממור מודאוריתא. ווע"ע בסמור' אי זהה ממור מדרבנן).

רמד) אמרו לה' מות בנה' ואח'כ' מות בעליך' וגתייבמה וכו'. ובגמ' (עג) דנו אי אירי بعد א' (והגמ' מסתפקת האם עד א') נאמן שמתה בעלה שתתייבם' או ב' עדים וע'י הזמה.

ובעה"מ (כת' בדיה' ר' הילק' דידייען שיש לה' בן, א'כ האשה בחזקת היתר לשוקן, והאיך עד א'

ובירושלמי (הר' ברשב"א) אי' דדרומה להoro ב"ד דמזור לאכול חלב, ואכל דם'כ'.

ולט) אتنן הו' דשוויתן פניה. אבל לא נכלל בהיתר אלמנה לכה'ג'. ובאירו דיל' יוחנן היכא דהתירו לאיש זה נחשב שהתרו בכל צורה (והזה בכל התיירות), אבל לא נחשב דהתירו בלבד אדם אחר. אבל העROLE'ג' נקט דהחילוק דפניה שזינתה הו' איסטור קל'ג'. ולא הו' לאו' אלמנה לכה'ג'.

רמ) שם. הרשונים (גיטין פה) דנו האם סגי בנוסח הגט 'להתנסבא לכל גבר', או דאמר' דהתירה להנשא ולא לזוגות'ci. והו' כאמור הרי זו גיטר חרוץ מזונוך (וזהו ספק בגין' שם פה). וה夷יטו' (וי"א ברמבי' שם) הביא מסוגין דקי'ל דילחנשא' משמע אף זנות. והרמב'ג' (שם) דחה דבוגזין אין הוראת ב"יד למוחצת'. אלא שאלמנה לכה'ג' לא עללה על דעתה ב"יד שישנה, ולא הורירה נשוא איסור'ל'ci. והיריב'א (ונמק'י) הביא בשם ר' דבלמיילא דבי דינא לא אולין בתר לשנא, אלא בתר עיקר טמא. והתירו' להנשא, אותו לשוויה פנואה (ואף בנות). אבל בנת אול' בתר הלשון, ודילמא מקפיד הוא שלא לחתירה לזנות.

רמג) שם. הרמב'ג' (שוגות ה) כת' דאפי' גניתה חייבין חטא. והכט'מ' הילק' דלבאורה קייל' כר' יוחנן.

ל. אבל המגרש את אשתו טוענין כל מה שאפשר לטעון, שמא שיר בנט. ולא. והרמב'ג' הילק' שם יש לדמותה להורה ב"יד, א'כ אף שכבות לבן גבר דתיזיבין נימא שישיר בה אלמנה לכה'ג' דומיא דב"יד' דהתירה לינשא לכל מי שתרצה. והרשב'א (שם) ביאר דגבית הבעל מסלק רשותו ממנה מוחבל, ומתריה יכולו לא נתקדשה. והיא תרוש לעצמה.

לב. ואף כဆומר מות בעלה, ולא הוכירו את הבן מותרת לינשא. דחbn בחזקת שהיא קיים. וכ'פ' הרמב'ג' (בום ג'ז) והשוו' ע' (כט א' וזה והగ' א' צינו' גיטין כה) דМОוקמי' בחזקת חיים. וכ'ב היגמווק'י' (כת' בדיה'). ובפשטו נקט מות הבן אגב המשך. ולדברי הבעה"מ (ע' ססמרק) איירי באופן דמענו דמותו תרוייה, ושבזה חירוש עד א' נאמן לברר איזה מות קודם. (וע' לקסן צד'). ועוד מבואר בתוס' והרשותים (צד) דاتفاق שידיען ע'פ' עד א' שמתה, יש צד דשבר אינו נאמן איזה מות ראשון. ולצד זה המשנה איירי ב' עדים).

כח. ו'ג' דאכל חלב ודם.

כט. והנוב'י (הורם ת סב) כת' אני נבור בגוף דברי הגمرا, ועדין לא זכית ללבין במא' יש לחلك בין יונחה לאלמנה לכה'ג' ואיזה סברא יש לחלק בין זה לה'. ואם בזונה היא יכולה לומר אتنן שוויתן פניה גם באלמנה לכה'ג' יכולה שתאמר' כן.

כט. ויל'ג' מה דעת ר'א דנותן אנו בכל התיירות, ואף לבריה הרשונים דנותן פנואה אינה לוקה. ויל' דמ'מ לא הו' דרכ' התיירות.

כח. אך הילק' לדעת הרמב'ג' (אישות א' ד' דפנואה שזינתה לוקה. והביא דהכס'מ' (נערה ב' ז) כת' דיל' דהרב'ג' ס'ל כראב' דדוקא מופקרת לנותן. ועפ' ז' חילק בסוגין דדוקא גניתה מאדם 'א' פטורה, אבל אם גניתה מהרבה בני אום חיותה חטא.

כט. ומ"ה הוספו הרי את מותרת לכל אדם (ובכל אף היהת זנות).

רמה) ונתיבמה ואח"כ אמרו ל'ה חילוף היו הדברים תצא והולך ראשון ואחרון ממור. בוה הוה ממור מדאוריתא והוה אשת אוח שלא במקום מצווה. ולא נתרש בכאן אוי גורו דבריכה גות משוני, ואי כל הדברים האלו בה. וויל' דכין דבעליה ממן' איינו קיים לש' הנך דרכיכים).

וכן היכא דעתיבמה [עפ' עד' א' או עפ' עדים] ואח"כ בא בעלה לא נתרש [במשנה] האם גורו כל הדברים האלו בוה. ובגמ' (לקמן צד') מבואר דלר' ע' א"ץ גט^{ל'} (באשת אחיו הנושאה), כיון דל' ש' גוירת שמא יאמרו גירוש זה ונsha זה. והראשונים (לקמן צה') דנו דנה' בוה התנאים. עוד דנו האיך קייל' (עיש').

רמו) אמרו ל'ה מות בעליך זונסת, ואח"כ אמרו ל'ה קיים הוה ומות וכו' ואחרון איינו ממור. תוס' (בע"ב) והתו"י נקט דכין דນתרבר שבעה היה קיים כל הדברים האלו בה, ותצא מהשני והולך ממנו ממור מדרבנן. וכוונת המשנה דלא הוה ממור מדאוריתא.

ותוס' (בע"ב, והרא"ש) העלו צד דבמשנה אירי דוקא בנשאת עפ' עדים, ומש' לה לא הוה ממור מדרבנן, וכבר' ש' (ליעל צא). והרמב"ן דוחה דכ"ז לעצ' (לקמן צע) דבמשנה אירי בתרי ותרוי, ואם כן תפshoot מיניה דבר שתה. ותו בסיפא א"י דנטקודה מותרת לחזור לו, ואי עפ' עדים (וכרבנן) אף' נשאת.

ידעינו מי מות קודם, אפי' עד' א' נאמן לביר הספק דזוקקה ליבום. ועוד א' נאמן במקום שיש ספק לפניו, ואף שיש הכרעת חזקה שמורתה לשוק. ואף דעד' א' איינו נאמן לעורר טפיקות נגר' החוזק דיתרי, נאמן נגד הכרעת החזקה. והמלוחמות פיג' בזהו).

אבל לשון הבעה"מ דאיתך מעיד מות בעלה ואח"כ מות בנה הוה נגד חזקה. ודמוחזין מאיסור לאייסור שוקקה ליבום).

לה. ולכואורה דבר פשוט הוא עד' א' איינו נאמן לאסור את השבעול החלך, וניתן לו בן מאשה אחרה. ויל' דהרי בכל קרי המלחמות). אך ייל' דאיiri שהאהה הלבכה עמהם, ונולד לה בן במדיה". אלא שאינה נאמנת בכר' לפטור עצמה, אלא ע"ז עורות העה.

לט. ואף דאיינו נאמן שמית בנה, לא פלגין לדבריו לומר שמית הבעל ומותרת ולשוק. וע"ב מאמינים לו להתירה ליבם. ונ"ה הרשונים האם אסור לארשון, אלא דאי"ץ גט. או דאית' לא גורו לייסר עלייו. ע' לקמן.

מא. ותוס' בת' דאי"כ אוק בירושא [ביבמה] אירי בנשאת עפ' עדים. ואין לפреш דהוה ממור משום קנס.

נאמן שמית בנה לאופקי מחזקתה^{ל'}. ולהזיקה ליבום. ותי' דאיiri ששמעו [בעודים] שמו שניהם, ולא ידעין איזה מות ראשון^{ל'}. דמארח שאין בחזקת קיימין, אינה בחזקת לשוק. ומש' ה' עד' א' נאמן^{ל'}. והמלחמות ה' דסוף סוף הוה בחזקת היתר לשוק, וכבראי (לעיל לא. לדעת רבה) דבספק מי מות קודם הוה חזקת היתר לשוק. ועה"ק דחו"ל למג' לפреш דאיiri בה' ג'.

והבית הלוי (ג' בסופו) היביא דמשמע במלחמות דכ"ה מסקנת הגמ' (לא). דקיימה בחזקת היתר לשוק [אלא דעת אובי ורבא דהחותמו מדרבנן]. אמנים הש' י"ז נ' ג', הו' לעיל ל') בת' דאבי ורבא פלייגי [אדעת רבה] דליך חזקה שתהא מותרת לאחר מיתה בעלה^{ל'}. והבית הלוי היביא דMOVICH בבעה"מ דעתה הש' דלא אמרוי' שהיא בחזקת היתר לשוק^{ל'}.

ועוד תי' הבעה"מ דאיiri שלא היה ידוע שיש לו בן (והיא בחזקת איסור לשוק). והעד אומר ניתן לו בן במדינת הים^{ל'}, ומות הוא ואח"כ מות בנו. ואף שהאהה אינה נאמנת לומר שנית לה בן במדיה" (וכרטנן ללקמן קיח), אפי' עד' א' נאמן. והמלחמות דהה דבמשנה אירי שבעה ובנה והוא באן, ולהלבו. והמלחמות תי' דהכא העד מעיד שמית בעלה, והוא מעיד שמית בנה. א"כ אין לנו עדות להתירה לשוק^{ל'} (וע"ע תוס' ללקמן צד').

לג. ולכואורה דבר פשוט הוא עד' א' איינו נאמן לאסור את האשה, ולמרור שמית בנה בחזי בעלה. ועד' הא דאי' (קידושין סד. ש"ע קנו) דאיינו נאמן להheid שיש בעלה אחים. ובשות' הררא"ש נב' ה, הו בכ"ש ביאר דעתו רבת החזקת היתר לשוק ואלו כ"ב לאוסרה. עד' א' איינו נאמן לאוסר, אלא היבא דהלה שותק (וציין ליטשין נד). והగר"א (שם) ציין לתוס' (קידושין סה) עד' א' נאמן להתיר ולא לאוסר. אך דעת הרמב"ן (ועוד רשותים קידושים שם) עד' א' נאמן לאוסר, ואפי' איתחוך החזק (והוגם) גיטין שם אירי בפועל דלא מרעי אומנותו. ויל' דס' דאייסור יבמה הוה דבר שבערעה (ע' מש' ב' ללקמן צע), ומש' ה' ע"א איינו נאמן. עד' מש' ב' תוס' (לקמן קט. ד"ה אמא) [אמותני ללקמן קיח].

לה. והבעה"מ בת' דאי"ה העד נאמן לומר מות בעליך ואח"כ מות בניך ולצד עד' א' נאמן [ביבמה], ואפי' לאופקי מחזקת איסור. לו. ואדרבה מהזיקן מאיסור לאיסור. ול' דבבון העה"מ עד' א' נאמן לביר במקומות שאיתרעו החזקה. ואף דיש לה חזקת היתר לשוק היבא דלא

כעריות (ובدلעיל יא). וכיין שנעשית ערוה, וממילא הוא ממור משום אשות אחיו^{טז}. ורפח"ת. והאヒיעזר (א א) הביא דפסיט"ל לרע"א דלמא"ד. דאסורה על היבם, א"כ פקע הזיקה ברין סוטה^{טט}. והק' דא"כ תהא מורתת לשוק ללא חיליצה. והק' דבמשנה א"י דחולד שני זהה ממור זקשה להר"ס' דorthos' דאסורה מדאוריתא.

והאヒיעזר הק' דאי בכ"מ דלע"ר הولد ממור מיבמה לשוק, והא' היבא דזהה במזיד^{טט} משעת העראה נעשית סוטה ופקע זיקה. ובשעת גמר ביאה כבר אינה יבמה^{טט}. וכות' דמ"מ אסורה עליי מדרין סוטה לבועל, ויל' דמש'ה הولد ממור. (ותלה בתני התוס' לעיל מט: ד"ה סוטה). והחו"א (קל ד) כת' (דכוונת רע"א) דאסורה ליבם, אך מ"מ עריכה חיליצה כיון דכבר הוזקה^{טט}. וכמו שסוטה אינה יוצאת מבعلاה אלא גט (וציין לנמ' שוטה ה^{טט}). ומיש"ה יבמה שזינתה יש עדין איסור יבמה לשוק.

רמט) בא"ד ואפי' מדרגן לא מיתסרא איבם הכא למאי דומוקי זה בתורי ותרוי וכו'. ובר' שמעון (במשנה לעיל פ' ובסוגיה עצ) דנסחתה ע"פ עדים מורתת לחוזר. (או כמ"ד דאף רבנן מודו דамרי' מאי הו"ל למיעבר). ויש ראשונים (ע' לקמן צה) דדרנו דהיכא דעתינו עליה ממשום 'מייחפה' (ע' תוס' בע"ב) לא החמירו היבא דנסחתה ע"פ עדים.

דחה דיליכא פרשה בפנ"ע בשומר"ג, אלא דלריב המוננו ור"ע יבמה הוה בככל דין סוטה בכלמא.

מו. והחו"א דן דשמא הוה ממור מיבמה לשוק ודוקא בשוגג (דרבגנ' לעיל יד) וקיידרו עז. הוה שוגג. וועה'ק האヒיעזר דלע"ר ע' ינמא דיתחפס קידושין ביבמה לשוק, דבידיו לקידש ביבאייה. וועיז' הוה סוטה פפק זיקה, וחפסי קידושין בגמר מהותן. וכדי' (בע"ט דלמא"ד דחיפשי היבא דבידי' באיסור מהותן. אף דזהה באיסור).

מו. ועד' כת' האヒיעזר דכשנעשית סוטה לאחר שנפלה ליבם עריכה חיליצה. דהא דמיבור (על' עט) דכשנעשית ערוה פוטרה بلا חיליצה היו בערוה. אבל הא דסוטה א"צ חיליצה הוה ממש דאיינה עולה ליבם ודווקא בתיימ' לאין נתחדר ועלתה במנוחה השערה, בدلעיל כ. אבל סוטה בין דאיינה עולה ליבם פטורה מוחליצתא.

אך האヒיעזר נקט דא"כ אין ודובاشת את. ולכואורה תלי' האם יש איסור אשות או בחיבוי לאו ועשה אדם בעלו ליקן. מיה. דאיilo א' לבעל מי לא בעי גט (ע"ש תוס'). והחו"א

ודעת הרמב"ן (צא: ועוד ראשונים, הו' בסמור) דהולד משני אינו ממור (אפי' מדרגן) לאחר מיתת הראשון. ורק בעודה תחת הראשון הוה ממור משני. אבל הרא"ש (א) הביא י"א דדוקא היבא שבא הבעל קנסוה חביבים, כיון דקנסו מראשון קנסו אף שהולד משני ממור אף לאחר גירושין ומיתת הראשון, אבל הכא שהבעל מת במדיחי ולא בא לפניו, כיון דליש' קנס לגבי בעל, לא קנסו משני. והרא"ש דזהה דעיקר קנסת הוה לשני שנישאת לו באיסורי', ואגב השני קנסוה נמי לגבי ראשון.

(רמז) ונתקדשה ואח"ב בא בעלה וכו'. הגמ' (לעיל פט) מכך אמראי לא חישין שיאמרו גירש זה והגדמי (ב' כת' דאמרי קידושי טעות הוה (ע"ש)). ומסקנת הגמ' דביכר זדהה דעיקר קנסת הוה לשני שנישאת לו רם) ונתקדשה ואח"ב בא בעלה וכו'. הגמ' (לעיל פט)

רמ' (תוד'ה ואמרו. ומיבם לא הוי ממור מדאוריתא אפי' לר"ע וכו' דאפי' אשת איש לא מיתסרא מדאוריתא ע"י טעות וכו'. משמע דהיכא דאסורה ליבם (ובגון זינתה במזיד, דאסורה בסוטה) הוה ממור. ורע"א תמה דאף בשזינתה במזיד הוה רק איסור סוטה, ואי' (לעיל מט) דהכל מודים בא על הנדרה ועל הסוטה שאין הولد ממור.

ורע"א הביא בשם חכם א' דהיכא דזהה סוטה דאוריתא פקע מצות יבם, דטומאה כתיב בה

מ. ויל' א' קאי בכל י"ג דרכיהם, שלא גרו אלא היכא דה בעל בא לפניו. אבל במשנה מבואר דתעא משני וזהו קנס, דמידנא מורתת לו דאנסה הדיא, וכבראי' (לעיל יא). ואפשר דקאי ודקא אממור. ויל' דורך מזאל הבעל. ויע' מש'ב תוס' לעיל ג':

מג. משמע דעיקר הקנס לקנוס את הבעל השני. אבל משמעו כל הפרק דעיקר הקנס על האשאה, כי היכי דתידוק, וקנוסה לייסר על בעלה. אבל ל"ז לקנוסה אשני, דבלאו היכי לא היהת אשתו).

מד. דהיכא שנעשית ערוה אפי' לאחר נפילה יש עליה גם איסור אשת את. ודולא ברש"ב"א (לעיל מא) דהוורתה ונארה וזוזה והוורתה ליבא איסור אשת את. והאヒיעזר (א יט) כת' ע"פ דברי הרשב"א דתלי' במא' דהוורתה ונארה אי' הוורת להתרתיה. ועוד האrik דתלי' בכמה סוגיות אי' ערוה לאחר נפילה (לפ' מעלה).

מו. והאヒיעזר העלהצד דשותרת יבם שזינתה, אף שאיסור ליבם בדין סוטה. מ"מ לא הוה טומאה בערויות לעניין יבם. אך

דליך ממנזר אף מודרבנן. וכ"כ תוס' בדעת הירושלמי). (והו' מה' זו בש"ע קנט ב, וע"ע גרא' שם יד).

רנגן) שם. אבל חכ"א אין ממור מיבמה. משמע מדברי רישי' (עליל מט: ד"ה אי כרב) לדעת רב שאין קידושין תופסן ביבמה. ותוס' קאי אליבא דר"ע דאין קידושין תופסן בכל חיבי לאון. אך עיקר כוונת התוס' דלא תקנו בה גט בין דבָּא בעלה).

רנ) **תוד"ה אבל.** וא"ת הא משמע בגיטין דאפי' לרבנן זהה ממור מיבמה לשוק וכו' (בע"ב) ואורי' זהותם הווי ממור דרבנן משום דמיילפא' וכו'. אבל מתני' משמע דהוה ממור מודאורייתא וכו'. ואף בסוגין הזה ממור דרבנן.

ויל"ך האם כל יבמה לשוק זהה ממור מודרבנן. אך בשנותו משמעו דורך בשמות טעה, דמיילפא באשה שהלך בעלה. וכ"כ תוס' בסמוך לדורך נשאות בטעות, אבל בהורתא בי"ד ואין עומדת לצאת לא גורה).

וחרמבי'ן (עליל צא) היל' הדמשנה קרי' לממור מדרביריהם 'ממור', והיכי' כתני השתוא אינו ממור'ן.

רנ) **בא"ד** (ריש' בע"ב) **א"ב** בעי' ל"ימיר דההיא משנה

כרבען דר"ע וכו'. ודלא כמ"ש רשי' (עליל צא)

דורך משנה ר' עקיבא היא. (וכה' ק' תוס' גיטין שם וראשונים כאן ושם ע"ד רשי'). אך תוס' (בסמוך) הביאו מהירושלמי' מתני' בר"ע ע' (בסמוך).

גב. וכ"כ בתוס' ריה"ז (עה' ג' קידושין סח) דלא תפיס קידושין ביבמה והזה ממור אליבא דרב. אף דהוה חיבי לאון. וכן בתוס' חד' מוקמאי (עליל מט). וכ"כ הריא"ז (כאן טו ויה' והו' בשל"ט) דשלמואל הוה ספק קידושין, ומ"ה הולך ספק ממור'ן.

ועוד כת' הריא"ז דע' שווינתה נארת ליבם וכבדעת רב המגנא), דכיון שהוא ספק ערוה אסורה ליבם מספק. ואך הביא דעתך רוב הפסוקים דמיורתי. וע"ד הא דאי' (סוטה יה') דלא"ע דשלמואל הוה ספק קידושין, וא"כ דרבנן מבורך ליבם). ואנארת ליבם).

ובערכותינו צריכה גט, והולך ספק ממור. והנוב'י (ק' תנמה בדבוריו).

נג. ותוס' (בסמוך) הביאו דתלי' בלשונות דיבמה נישואין ישנה, ולחדך לישנא אף ע"י נישואין לא גורה. ומתני' ר"ע (וירושלמי').

נד. וכן בכל דוכתא ממור אסור בממורות אמרוי', אבל לא תנין תנא' אינו ממור' בני אשotor בبشرה.

רנ) בא"ר וגט גמי לא בעי' מאותו מן השוק, אם מתחילה נשאת בכ' עדות וכו'. למ"ד (בע"ב) דאן קידושין תופסם ביבמה. ותוס' קאי אליבא דר"ע דאין קידושין תופסן בכל חיבי לאון. אך עיקר כוונת התוס' דלא תקנו בה גט בין דבָּא בעלה).

רנא) **ת"ר** זו דברי ר"ע וכו'. והגמ' פ' דחכמים דפליגין הוה מ"ד דלר"ע מוחיבי לאון דשאר הווי ממור,

ואילו יבמה לשוק הוה חיבי לאון גריידא. ומברואר דהמשנה מב"ד דאף חיבי לאון גריידא הוה ממור'ן. וסתם משנה דרכה³ דלא בסתם משנה (עליל מט) אליבא דר"ע).

ור"ת (בתוס' מט). כת' דהבריתא (שם) דאמר הכל מודים ביבמה לשוק דלא הוה ממור, היינו למ"ד דלר"ע קאי דזוקא בחיבי לאון שארכ'ן.

ותוס' (בע"ב שם) הק' דיבמה לשוק לא הוה חייל' דשאך, ואמאי איצטריך להזכיר דלא הוה ממור. ות' דلم"ד דלא תפיס קידושין ביבמה איצטריך, דס"ד דכינוי דלא תפיס קידושין הוה ממור (וע"ש המסקנא). כת' דلم"ד דתפסי קידושין, והוא חידוש הבריתא דתפסי קידושין.

רnb) אבל חכמים אומרים אין ממור מיבמה וכו'. תוס' פ' דלא הוה ממור מודאורייתא. אבל מודרבנן וכו' ע' ס"ל דגورو דעתך מהה ומזה, וכל הדברים האלה בה. והזה ממור מודרבנן. אבל הרמב'ן (הוא' בסמוך) נקט

בair דלא דמי ליהיכא דעתשא פצע דבָּא, דמובואר (עליל עט) דלי"ע ל"צ חליצה. דהכא האיסור על הבם הוה רק מחמת אישות דאחים.

מט. ותוס' (עליל מט) דנו דיבמה לשוק אין לה קידושין מכל העולם, ומ"ט הוה ממור (וע"ד דברי הגמ' (עליל מה)). ור"ת ת' דיבמה עומדת להלץ ונש"ה החשiba בת תפיסת קידושין. ור"ת' דמ"ד דלי"צ חיבי לאו דשאך לא ליפ' דומייא דאית אב.

ג. וכן המשנה (עליל טט) דמיעובי'ם ועובד הוה ממור. וע"ע תוס' לעיל טה): אך יש מ"ד בgeom' (שם ע) דאית רבנן מודו בערכותם ועבד.

גא. ויבמה לשוק לא הוה חיבי לאון דשאך, אלא דאפה' סי' דהוה ממוק דלא תפיס קידושין. אבל רשי' (שם) מובואר להיפ' דאיירி לר"ע דלא תפיס קידושין בחיבי לאון אף דלאו דשאך), ואפ' גלא' קרא דתפסי קידושין ביבמה ולא הוה ממור. דהתורה אסורה לקיש, דכתיב לא תהיה אשת המור. אלמא תפיס קידושין. (ומובואר דשותרת יבם עדיף מוחיבי לאון, ולא גרע).

רנו) בא"ד וא"י מירוי בנסיבות בעדים וכו'. וכבר' שמעון (ע') לעיל צא), דבנשאת בעדים לא קנסו כל הדברים האלו^{ת"}. ותוס' דחו דאי' אף ברישא דיבמה אירי בעדים, ואמאי קנסוה. ולט"ד דתוס' עבשו דיבמהה דרישא זהה ממור דרבנן (וכרבנן דר"ע) א"כ מ"ש יבמה^{ט'}. אך אליבא דאמות דרישא אירי בממור דאוריתא, א"כ י"ל דאי' רשותה בנסיבות בעדים (וכמ"ד דלא גورو), ומ"ה בסיפה אינה ממור כל^{ל"ב}.

רנה) בא"ד ואין לך^ג והג' בני צרות מעיד אינו ^{חכ}בם שעם כהנים גודליים וכו'. והגמ' (עליל טה) הביאה דרשאל' את ר' יהושע בני צרות אליבא דבי"ש, האם פגום לכהונה. ר' יהושע העיד דבניהם כהנים גודלים. (OTOS' ה'ק) דעכ"פ יהא ממור מדרבנן, וכרא' בסוגין^{ס"א}.

רנט) בא"ד התרם שלא נשאת בטנות, לא^ג בדוראת ב"ד ואין עומדת ליצאת כל^ל, דל"ש טעמא דמייחפה וכו'. לבארה יש כאן כמה סברות, א' דבדוראת ב"ד לא קנסו תעא מוה ומוה וכל הדברים האלו. ועד' דברי הרשב"א (הו' לעיל צא). ב' אין עומדת לצאת, ודוקא היכא דעתבר הטעות קנסו כל הדברים האלו. אבל היכא דעתו ב"ד ולא נודע הדבר^{ט''י}, לא הוה בכלל הגזירה^{ט'}. או משום דתלי בפועל אי עומדת ליצאת^{ט''ד}.

וחרמ"ז תי' דבאה דאי' דחולד ממור קאי' בר"ע וכדרתנייא בתוספתא ובירושלמי זו דברי ר' מאיר לר"ע, אבל קיל למג' דרבנן מודו דתצא מוה ומוה^{ט''ג}, ושאר הדברים נהוגן בה^{ט''ג}. ועפ"ז הבהיר אינו סותר לירושלמי. (ודרא'ש כת' דאי' אפשר לומר כן, דלשון המשנה וכל הדברים האלה בה).

רנו) בא"ד הבהירון אמראי אינו ממור, דברי היכיו דקנסוה גבי בעל' ה'ג' קנספי לגביו בועל', דא"פ' אחר שמת בעלה וכו'. וכמ"ש Tos' (עליל פ': ד"ה הولد) דחולד משני ממור אפי' לאחר שהראשון נתן גט, מידי דהוה ראשון. והמפזרים (ע' מה שה' שם) פ' דכוונת התוס' להוכיח בגדר הקס דהוה ממור משום אישור סוטה.

אבל חרמ"ז (עליל צא: ועד ר' ראשון, הו' לעיל פ':) חלק דל"ש ממור מדרבנן לאחר שהראשון גירש או מת. וدل"א גورو ממור מהראשון משום דעשה לבועל'. והוא דהוה ממור מהראשון משום דעשה חכמים אבל גירש ראשון ונשא שני ללא גט^{ט''ג}. אבל משגירש השני לא הוה ממור מדרבנן מהראשון. אבל דתקין רבנן אמיili דעתמא אסמכואה. (וע' מש"ב לעיל פ').

далפוקי מר"ע דהוה חייבי לאוין. ואפשר דאלימה לוטוס' להביא מבריתא.

טב. ויל"ד בסברא זו, דהתרם כלפי ב"ד של ב"ש נודע הדבר רקאי באיסור יבמה לשוק. ואית' תגריר ידים יכולו אוטה לצאת. אך מ"מ ייל' דכיוון שהיא מב"ד של בית היל, כלפיה הוה באלו לא נודע הדבר. ועוד דלא כיifi להו לגור עליהם קנס. אך זה אינו, שחרוי הר' קנס הוה מב"ד קדום.

טג. שנאמר דכלפי שמיא גלי' שהיא אשת איש, ומミלא קאי' בכל הדברים האלו. אך היכא דא"כ עמדו למניין, והכריעו הסנהדרין דאורה, עי"ז הדין דצטא מוה ומוה וכו' וחולד משני ממור. ואף דרשאת ע"פ הראת ב"ד. וכדמובואר בפוסקים (הו' לעיל צא) שחלקו ע"ד הרשב"א. עז"ע א"כ חאי' ב"ש הניחום לשרת ע"ג מובה, וכו' לא סברו שיגבר ידם להכריע ההלכה לישראל).

טס. ועד' סברת הי' מ' (ברא'ש המשנה) דהיכא דהבעל מות (קדום שנודע) לא אומו' דהוה ממור מים. אך Tos' לא ס' כל'h ישנה ממורת (אפי' ממור מדרבנן). הولد פסול מכרכינה. דכיוון דבא עליה עשה זונה. ועוד יש להביא מהגמ' (ז. יי') דבני צרות דבי' מותרין לבי'ש. והגמ' נקטה

נה. וכן Tos' (כט"ד) הביאו דיש (מ"ד) בירושלמי דלחכמים אין ממור מיבמה, אבל תצא ובין הדברים האלה בה חוץ ממורות. אך Tos' לא ניח' לפירוש בן בכונת הגמ' בගיטין).

נו. והדוק נושא' דוקא, ולא יינו נקטו משום רבנן. (ולר'ע אין בו נפק'מ'). נו. שכש שתקנו לה גט בן תקו שחולד ממור, אבל משגרש אי אפשר לומר בכך ולא גירעה מסותה ורקאי.

נת. או כמ"ד (עליל צא). דא"פ' רבנן לא פלי' בגין נשאת בעדים. (וחדראשונים (לקמן צה) העלו צד דמי' והקלו טפי' בששת בעדים. ואולי לענין ממורות הקיל' בו).

נט. ועיקר קו' התוס' דמדרבען מ"ש רישא ומ"ש סייפה. ט. והמוהר"א הביא דהgam' (לקמן צג) העמידה את המשנה (הרישיא) בששת ע"פ' עדים ולצד לד"מ עד א' ביבמה), א"כ לר'ש ל"ש קנס. וצ"ל דהוה ממור מדאוריתא וכבר'ע. ובירשא אירי ביבמה לשוק קודם חליצה. ובסיפה אירי לאחר מיתה הראשון.

סא. וכחן נשא ממורת (אפי' ממור מדרבנן). הولد פסול מכרכינה. דכיוון דבא עליה עשה זונה. ועוד יש להביא מהגמ' (ז. יי') דבני צרות דבי' מותרין לבי'ש. והגמ' נקטה

ונשא זה, ומחויר חוליצתו. ותוס' (שם) הק' א"ב אסורה מהמתה אשה שולך בעלה. ואילו הלשון מיחלפה משמעו דהוה גיירה אטו אשה שולך בעלה.

אלא Tos' כת' דמל"ד ביבמה אינה נאסרה ליבם (ודלא כרב המנונא) לש גיירה דיאמרו גירוש זה, שהרי בנות במיד אינה נאסרת^י (וכנ"ל ע"פ הגמ' לקפן צה). אלא דגזרו מושום דמלולפא. והרמב"ן הביא דכ"ב רשי"ע עצמו (בסמוך צב: ד"ה כדאמר) גיירה דאותו למימור הכי באשה שחלך בעלה למידנית הים תצא بلا גט^ט.

ורשי"ע (שם) כת' דהיכא דזינטה לש חssh דשמע יאמרו גירוש זה ונשא זה. דנותן ליל קול בולי האי, וידעו דפריעותה הווי. ולא חשי לה. ותוס' (גיטין ט) הק' דהgem' בפירקן עב' לא דיקיה מהמשנה נשאת דוקא, אבל לא זינטה. אלא דבאה שחלך בעלה קנסו אף בזינטה. וכדרובח בלשנא דאף ביבמה קנסו בזינטה, וכדבר המנונא). ואף בנות חשו שייאמרו גירוש זה ונשא זה עב'. אבל ביבמה ולמ"ד שאינה נאסרת ליבם) הוה רק גיירה דמלולפא באשה שחלך בעלה, ודוקא בנשאת חשו מושום מיחלפה.

דף צב:

(רב) אמר רב מנין שאין קדושין תופסין ביבמה וכו'. דילפי' גזיה"ב דלא תפסי קידושין. ואף דלרבען תפסי קידושין בשאר חיבי לאוין.

עה. והרמב"ן (שם) כת' דהטעם דגזרו וגט משני באשה שחלך בעלה מושום שרצו לאסורה על ראשון, דמתוך חומר שהחרמתה עליה בסופה הקילו בתקילתה (עד שב' הרמב"ן לעיל פט), ואילו ביבמה לש טעם זה. ואף אם צריכה גט משני אינה נשאות על היבם. אין כנותו דביבמה לא הקילו מתחילהו, ע"ע (לקמן צג' צד').

עה. והרמב"ן כת' דהינו למ"ד דין קידושין תופסים ביבמה. אבל למ"ד תופסים ביבמה מדינאי צריכה גט. אלא דמיינא יוציא זה ויקיים זה, וגורו דעתצע מהו ומהו וכל הדריכים האלו בה.

עה. לבוארה בזונת התוס' למשנה דריש פירקן (פז). וכ"ה בראשב"א גיטין. אבל בתוס' ציין למונאי דיזין צב. דאי' תצא, אך לבוארה עיקר הריק למונאי דבל הדריכים. אך בסיפא דמתני' (שם) אי' הלהכה וקללה ושחיתות החטא), ולהדר מ"ד היינו זינטה, ולא הוה בככל רישא.

עה. והרשב"א (גיטין ט) ביאר דלא הוצרך לשנות זנות, דפשיטה דין חילוק בין נשאת לנינה. ובכל עין גורו לאסורה בשוגג כיון דבמניד מיתסרה מן התורה.

ותוס' סיימו דל"ש טעמא דמיחלפה^{טט}, לבוארה משמע דבל הנך סברות מהני דוקא ביבמה לשוק, וע"פ הגמ' (גיטין פ; הד' בסמוך) דהוה רק משום גיירה דמיחלפה^{טט}.

רט) בא"ד ולוייכא למנור שמא יאמרו חלין וזה וכו' דהא אף באשה לא חיישי' להבי אל לא משום קנס, דהא בנתקדשה מותרת להזוז לו וכו'. (וכהוכחת הגמ' לעיל פט). ותוס' נקטו דל"ש קנס (להק מ"ד) ביבמה, כיון דבמניד לא מיתסרה בנות. (ואף שעבדא איסורה, כיון דאישר זו אינו אסורה איבם). ותוס' (גיטין פ) הביאו דהכי אמר' (בפירקן, לפקון) וזה ע"ז. (טט) דאסור להחזרה משום דבמניד מיתסרה, בשוגג נמי גורו בה רבנן משום שמא יאמרו גירוש והנשאה זה.

רסא) בא"ד (לעיל^{טט}) דמיחלפה באשה שהליך בעלה למידיה"י או דלמא וכו'. Tos' הביאו ב' לשונות ובגמ' (גיטין פ) האם לדיק (מהמשנה שם עט): דוקא נישאו וכל הדריכים האלו בה, אבל זינו לא גורו. כיון דשותרת ים לא נשאות בנות, ודלא כרב המנונא. (והגמ' בל"ב הוסיף דמיחלפה באשה שחלך בעלה למידנית הים). או נישאו והה זינטו^{טט}, ואף בזינטה אסורה כדרוב המנונא^{טט}.

ורשי"ע (גיטין ט) פי' הא דאמרי' מיחלפה באשה שחלך בעלה/ דאף בחליצה שירך גר גיירה, שייאמרו חלץ זה

סה. והרא"ש כת' רק דהתם דליך טעמא דמיחלפה כיון שלא נשאו בטעות אלא בהוראת ב"ד. והק' נ הוסף את דברי התוס'.

טו. ואילו איש לדעת ב"ש, שנשתת לאחר ע"פ ביה ואוחיב' מות הראשון, אף דאיתנה שומדת לצאת מ"מ לדעת ב"ש דינה הדעתה מודה ומזה, והוא ממור מרבען. אך כ"ז ללב' (בגיטין) דהסבירא ביבמה משום מיחלפה. אבל לדעת רב המנונא דושומי' שזינטה אסורה, א"ב אף ביבמה שירך קנס דאסוה שחלך בעלה למידנית הים, ואין להקל בזיניהם. א"ב לדעת רב המנונא קשה מהה דביר'ש.

טס. כ"ה ברשב"א (שם), אבל בתוס' ציין צד', ולבאורה טס' היא.

טט. ולשגא מעלייא נקט.

טט. ותוס' והראשונים (שם) פי' דרך לשגא ליל גיירה דמיחלפה באשה שחלך בעלה. ומש"ה ע"ב אסורה כדרוב המנונא (ומש"ה אין חילוק בין נישאו לזינו). וכמ"ש Tos' (כאן) דמ"ד דל"ל מיחלפה ול"ל דרב המנונא, ע"כ יعتمיד את המשנה בר"ע. ולרבנן מורתה להתייבם.

(לעיל מא. וכ"מ). ותוס' תי' דבשנעשה אשת איש לא פקע חוויה, ריש תקנה בקידושין. [וע' מה שהי' לעיל שם]. ועוד תי' ר"י דמשמע בקרא לא תהיה אשת החותם לאיש זה, דא"פ ע"י הוויה [ודהינו קידושין] לא תהיה לאיש זו!.

רשותה שט. צריכה גט. פרש"ז בשאר חיבי לאוין, דתפסי קידושין ולבנון. אבל רש"ז (לעיל מט): ד"ה שומרת, וד"ה אי כשמואל) כת' נדלנה דברירתא שם אפי' לר"ע דאי קידושין תופסם בחיבי לאוין, בשומרת' תפיסי קידושין, מראפקה להלאו דיזה בלשון היה, וקידושין תפיסי בה. תקדשו, אלמא בת הוויה היא', וקידושין תפיסי בה. ומבוואר מדברי רש"ז (מט: ד"ה אי ברוב) לדעת רב הولد כוונתו (שם) לדלא תפיסי בה קידושין. ויל"ד האם קריא דלא תפיסי גט. או אף לרבנן, בין דגלי דאיו ממויר, והבריתא בסוגין כאבוי>.

והאחייעור (אי) דן דמ"מ היכא דעתךשה בטעות, שלא ידעו שהיא זוקה ליבום, בין דזהה רך ספק קידושין (אף לשומואל) מש"ה אפשר דהוה מחק טעות^ג וא"כ גט.

רשות אי ללו' הוא דעתך. פרש"ז והרי הוא בשאר חיבי לאוין, תפיסי בה קידושין. ובפshootו היה איסורי ביאה בשאר חיבי לאוין. ותוס' (מט: ד"ה

ד. ולא מצאנו מ"ד דס"ל לתפסי קידושין בתורתו ודאי. אך רש"ז (לעיל מט) כת' דעתך הבריתא (שם) לתפסי קידושין ביבמה, ומ"ה להו הولد ממויר.

ה. דילכא גזיה"כ לדלא תפיסי קידושין. ו. ולכארה היה ורשא נספת מחר קרא, והוא לגם' לומר דמספק"ל אי לא תהיה לדבריו או דגלי דלא תפיסי שוק ע"י קידושין.

ז. ויל"ד האם כוונת רש"ז לאו על הקידושין אף בלע. ולא מצאנו כן אלא באיסורי בהונה לאבי קידושין עתה.

ח. דהוא נתכוון לקידושין דראיין, ולא לספק קידושין. והמשג'ל (אישות ז' ב) דן היכא דהשליח קידושין דאמורי לתקוני שורתהך. וזה מחק טעות.

והביא דבחייב לאוין ק"ל (בתובות א' דצרכיה גט, והר"ן כתובות שם נט. בדהי' ביאר שלא היה הדבר מוטל עלין לגלוות, דסביר דאפשר שיערב עליון המקהך ואיך שיש דבר. וזאת היה מסקפ או ודאי. ותביא דב' תפארת צבי

ורב אהא בר יעקב (קידור' סה), ס"ל דילפ' מיבמה ק"ו דלא תפיסי קידושין בחיבי בריות וחיבי מיתות, ומה יבמה שהוא בלאו לא תפיסי קידושין וכו'. והגמ' מק' א"ה שאר חיבי לאוין נמי, ותי' דגלי קרא והאת שנואה, שנואה בפי המקום.

ויש שדרנו דהגדיר דיבמה לשוק חמיר משאר חיבי לאוין, כיון ריש בה כן אישות (שעומרת לאישות הבוטם). וכן האישות מונע את הקידושין. אך צ"ע א"ב האיך ילפ' (קידושין שם) מהותם לשאר עריות.

رس' שנאמר וכו' לא תהא בה הוויה לזר. ותוס' (ד"ה אי, ולעל מט), והראשונים שם וננה) כת' דעתך קרא קאי להלאו, ואף לב לוקה. וכבדמוואר בכ"מ דיבמה לשוק הוה חיבי לאוין^ב. אבל רש"ז גרס (לעל נה) אי להלאו אי לעשה, לדעת רב הוה איסור עשה.

והעורל"ג (שם) כתוב דרש"ז כתוב כן רק לר' עקיבא. והבית מאיר (יח) כת' דעתך רש"ז תלי' במח' אבוי וובא (תמורה ד) גבי אי עבד לא מונני, לדעת רב הא לוקה ממשם דערבר אמיירא דרומאנא. ואילו לדעת אבוי במקום דלא אהנו מעשוינו איינו לוקה.

רס' ושומואל אמר בענוינו צריכה גט^ג וכו'. ונסתפק שמא לתפסי קידושין ביבמה לשוק.

ותוס' (לעל טז) ה'ק' דמיד שקידשה יפקע חוויה, דזהה ערוה על היבם. וכמו כשהוויכם קידש אחותה

א. וכבדנו (קידושין ב) דהיבמה קונה את עצמה בחליצה ובמיתה היבם. מכל דמעיקרא אינה ברשות עצמה לנישא. וכמו שהביאו האחרוננים מדברי רש"ז בתחילה המשנה, דאי' קונה את עצמה, להיות ברשותה לישא לאחר. וההפ"ג (גיטין מט) כת' דלא לתפסי קידושין אחר קידושין, כיון נתפרקתה לרשון הוה ברשותו, ואין לה יד להתקשרות לאחר. וההבג' מט (מד) חלק דMOVAR (קידור' סה) דלא לתפסי קידושין מחמת שהיא ערוה, ולא משום הנקן. והאחרונים דחו דהרוייהו איתנהו.

ב. וחרמ"ג (נה) הביא מסוגין (כע"ד) דלר"ע הוה ממויר דאי' קידושין לתפסין בחיבי לאוין. והרמ"ג דזהה דיל' דחיבי לאוין לאו דוקא, אלא חיבי עשה. א"ז גלי' קרא דלא לתפסי קידושין (ובב' ז) ומ"ה הוה ממויר לר"ע, אף דזהה רך עשה. וויל"ד דר"ע לא איצטריך קרא דלא לתפסי בה קידושין. א"ב לר"ע ודי' הוה חיבי לאוין).

ג. והפור' ה'ק' דבמשנה (נדרים עד) א' דבשיש ב' יבמין יש לאחים רשות בה ודאי בעי אסור בגט או מאמר. אבל ביבם א' אין לאחים רשות בה. ואת' לתפסי קידושין, א"ב יש לאחים רשות עליה.

שנשנתה לשוק אינה נארת לבוהנה (ונפסלה רק עי' הגთ). ובכך יהושע (לעיל טו) דיבמה נששתה לשוק לבוהן, הولد ראוי להיות כה"ג. והערול"ג הק' לדעתם של ישעיהו (לעל"סא), דמשמעו直达ך ביאת איסור זהה ונונה. ואכמ"ל.

(ד) ציון דמדירי הרמב"ם (אישות ד יד) מבואר דזהו
ספק גבור.

הרי"פ ה比亚 בשם ר' יהודאי גאון (ביה"ג הלכות יומם) דיבמה שנתקדשה אסורה למקדש עולמית, כדי שלא יהיה חוטא נשברתי. ואפי' בישראל אף חילץ לה מדעתו אסורה לשני. ותוס' (בבוס"ד) הביאו דב"ד ר'ח כביה"ג דאפי' נתקדשה

אבל דעת ר'ת (בתוס') דכוננת הגמי' דין כופין
שייחלוון לה בע"ב. אבל אילו היבם רוצה להலן
ולא מותרת למקדש.

וחורםב"מ (שם) כת" דהיכא דהמקרדש גירשה^{טו} והיבם חיל'ן לה, וחורם המקרדש ונשאה אין מוציאין אותה מידו^{טז}.

וּבְפִשְׁטוֹ ר' יוחנן בן זכאי (לעיל יד): פילג' דנעשה בדברי
בית הילל, הוליד פגום לדברי ביש'ו. ופרש' ז' דהוה חללים
לבלבנהו. וכן ע"מ ש"ב לעיל שם מלה: סטן.

בדדרבר פשטו הוא. שומרת ים שונינתה אסורה ליבם בהן, שנבעלה לפסול לה. והב"י כת' ר' ירוחם (כה ג ריט בדראס ה"ז בב"ג נט) דושמרת ים

ההאנגן"ם (ז) היביא דכ"ר הרמב"ם (איסרוב' ט' ח') דיבמה
שבעה לשוק נסלה לבחונה. אבל רשי' (עליל תורה ד"ה היא)
התוטס' (ט' וען) כת' דאיינה נפסלה. דלאו ור אצלה מעיקרא.
ווזוח לממר דקאי מ"ד דקייזוין הפסי' ביבמה.

טו. וכת' אבל אם היו לה בנימ, היבם חולץ ומורתה לו. ולא קאנסו להוציאיה מתחת בעלה, דא"כ אתה מוציא ליע על בנייה. ע"ע בשמיור.

טז. משמעו דוקא גירש, ואח"כ חלהה. אבל בשחיבם חלץ בעודה תחתיו שיר סברת איגורי אטגר. (ומוציאין מידו). ע"צ.

לו. והרמ"א (קנط א) הביא י"א (*התה"ד רכב*) דפליגי, דMOVIZIAN
אותה מהמקדש [ולדעת הרא"ש].

אי) כת' דלשםואל אשמעין קרא ט' דליך אקיידושין.
וחומר משאר חיבי לאוין, שלוקה אף אקיידושין.
והרמב"ז (קידושין עח.) כת' דבר לאו והה על
הkickחה, ולוקה על הקידושין. ואינו לוקה על
הביבאה.

רשו') אמר רב אשוי וכו' אמר היה יבמה כהן וכו'. פרש"י
דקא' בנישאת לשוק בעד א' או ב' עדים
וזוח'כ' נתברר שזוקה ליבום".^א

אבל שאר ראשונים (וכ"מ Tos' ד"ה נותן) דקא'
בכל יבמה בעלמא, שקיבלה קידושין מאוחר. ואף
במניזה), והריטב"א כת' דרש"י לא ניח"ל בזה,
דמותם קידושין לחוד לא עבר איסור, ובגמ'
(ב במס' נקרא חותא' נשבר).

והרי'תב' "א כת' דדעת רשי" די נתקדשה או נשאת לאחר במניד פשיטה דלא התירו להה, דנמעא מהזקין ידי עובי' עבירה. אלא דוקא בשעת עבר ז',

רשות) שם. אם היה יבמה כהן חותין לה, ושידרא לא היה^ב. מובואר דחולץ בעודה אשת איש וגוף דעבשוין אינה ראי לובוטם. וב' הבית מאריך (קנט הר' בפתחה'ת שם ג). ודלא כלבושו (שם) ווע' מש'כ בעילע לה: טא).

רשות רשי דה אם היה יבמה כהן, וזה נישאת לשוק וכו' וכיוון דחייב לה גיטה מיפורלה וכו'. מובואר דבימה

בת' דציריה גט רק מידרבנן. ואכמ"ל. ועוד דן דחכא יש תנבה
מדאורייתא עיי גט, איב עדיף משאר חיבוי לאוין. מ"מ הכהा
הויה ספר קידושין.

ט. והגירסא (לפנינו שם) 'תהייה' אורחיהDKRAAO לאשמעין, משמע דתוטן נסתפק איזהו לא על הקידושין או בשאר איסור'ב ותהייה לאו דוקא). אבל המהרש"ל ("עה" שס) והב' ח

ג'. ובשאר איסורין אין לוקה על הקידושין מלבד איסורי ביהונת קידושין עתה). וע"ע *תוס' (לעיל ג')* דשמא יש איסור דרבנן לקדר. וע"מ ש"ב שם.

יב. והרמ"א (קפט א) כת' דצעריך להזoor ולקדישה לאחר חליצה, שתהא מקודשת וודאי. והרמ"א (קפט ז) כת' דזה לא רוב האמוראים קידושין הראשונים אין חותם הופסין, ואך לשמואל איןו אלא ספק קידושין. ווצ"ב מאחר דפסוק לההיא בשומואל, מה הבהיר מדרעתה שאר אמרואים. ואפשר דשםואל נקט הלשון בענויותינו, משמעו ביטול דעתו לדעת שאר אמרואים, אלא והחמיר בדבר).

רעכ) תוד"ה נותן. רבקידושין לא קנסי אפי' באשת איש, אלא דוקא בשניות ובעבדא איסורא^{א'}. (וכדאי' לעיל פט). וכן הרמב"ז תמה ע"ד הגאנונים (הנ"ל דבסוגין קנסו ואסורה למקדש), האיך נהמיר בו יותר מהואה שホールך בעלה למדייה^ו ונתקדשה. וכת' דשמא י"ל דהחתם נתקדשה ברשות ע"פ עד א', והכא נתקדשה שלא ברשות כי.

ור"א מן ההר תי' דהחתם לא עבר איסורה, דאין קידושין תופסין באשת איש. אבל הכא תפשי קידושין ביבמה לשוק ולশמוואל. ואיסורה הוא דעבד דוחמנא אוhor לא תהיה החוצה. והואיל מעבר איסורה קנסו רבנן למשורה עליה לעולם. ומישמעו דיש איסור בקידושין, ובתוס' לעיל מט: הו' לעיל). ועד"ז כת' הקובה^ע (מה ה^{כ'}).

רעג) בא"ד דמשמע חולין בעל' ברחו שכופין אותו וכו' אבל אם מדעתו היה חולין הייתה מותרת לו, ואין זה איתגרוי איתגרו וכו'. משמע דלא קנסו לאסור את האשאה, אלא דסבירה איתגרוי איתגר מהני דין כופין לכם לחולץ^ט. (אבל כופין את המקדש לגרש, ע"פ תביעה היבם^{ט'}).

ור"ת בס' הישר (חיזורים לבאנו, וד"ז בג, ושוחות ס') הישר ס) הוסיף והיכא דהיבם כהן וד"א לכוף את

ולא גורו בה דתצעא מוה ומוה, ובדברי הגאנונים דלא גورو דהולד ממזרו. והרמב"ז הוסיף דאפי' כשהיבם כהן.

reau) אלא אם היה יבמה ישראל נוטן לה שני גט וחותרה ל'ו. (ליבם). פרש"י (סוד"ה בזנות) דרבashi לא ס' בקרב המונוא. ולשיטתו (בד"ה אם היה) דאיירி לאחר נששתה. ואפי' נוטן גט ומורתה. אבל Tos' כת' דאיירי נתקדשה, Dai נשתת גورو דתצעא מוה ומוה^ו. והרמב"ז ביאר דאך למ"ד דפליג ארב המונוא, מן הנשואין גورو מושום דמחלפה באשה שホールך בעלה למדיית הים (וכדאי' בסימון וגיטין פ: הו' לעיל).

ותוס' פ' דאפי' אשת איש נתקדשה לא גورو לאסור (וכדאי' במשנה צב). בין דלא עבר איסורה (וכדאי' בגמ' לעיל פט). וצ"ב א"ב מא' קמ"ל רבashi ביבמה.

והרמב"ז ביאר דקמ"ל דכובפן את המקדש ליתן גט^{ט'}. ועוד כת' הרמב"ז דס"ד דע"י שהלכה ונתקדשה כוונתה לבטל מצוות יבמין, אף שהיתה יודעת שהיא זקופה ליבם. וס"ד דיש לקונסה ליאסר, ע"ד הני (במשנה גיטין עט: שהוא לעיל צא): דקנסו דכל הדורכים האלה בה^{ט'}.

ועוד הביא הרמב"ז בשם הרא' אב"ד דכוונת הגמי' דחותרה דוקא ליבם, אבל מקדש לא תהא מותרת לעולם. ובדברי הגאנונים (הנ"ל).

בא. והרא' ש הוסיף דاشת איש נתקדשה כמו שאינה נאסרת לבעל, כמו כן אינה נאסרת למקדש, אילו הבעל ימות או יגורש.

כב. ולפי'ז היכא דהיעדו שאינה זקופה ליבם, ואוח"ב נתברר שמתניתנה מותרת למקדש. לבאורה אפי' ביבם כהן.

כג. והקובבה^ע תמה ע"ל הרמב"ז דנאסר בקי', וק' דס' (קידושין עה. הנ'יל) דיש לאו בקידושין.

כד. ובפסקוי הריא"ז (אאן ז) כת'adam רוצה היבם יכול לעגנה עד שהמקדש יגרשנה בנט (ותתאסר עליון) כדי שלא יהיה חוטא נשר, ואוח'ב היבם חולץ לה ומורתה לעולם.

כה. וכ"ב הרמב"ז וזה נהראה ואתגר בימה שכופין אותו לחולץ בע"ב. ולפי'ז לא אסרו כלל ליאסר על היבם. אבל פשעות לשון התוטש' דהיכא דהיבם רוצה ליבם אסורה למקדש.

ויב. ובשוחות שבת יעקב (מ', הר' בפתח' קנו יא) כת' דהיכא שמתה בחזקה שאין לו אחים, ונשתת לשוק, ואוח'ב נתערר שיש ע"פ אומדנה שמא איש והוא אחיו. צריכה חיליצה, אך אין לחומר לזווציאה מבعلاה, ולאחר החליצה יחוור ויקרש אותה וDSL פטpsi קידושין), ובכח'ג אי'ץ להחמיר לאוסרה עליון, או להציג שירש תחילת קודם החליצה. וכות' דעתך להריפישה ג' חדרשים, ואם עברו ג' חדשים עד החליצה יכול לקונסה מיד אחר החליצה, בפני ב' עדים, بلا ברכת אירוסין ונשואין).

וינ. ולכוארה השעט מושום דכוונו של ים קורנות לזכות של המקדש. ומיש'ה נחשב שהמקדש אסור עליון, וכופין אותו לסלך איסורה.

כ. ואך דל"ש בגין גירוש זה ונשוא זה. ומובואר ברמב"ז דהחתם איירי בטעות וסבירה שהיה צרת ערוה או שהחותרה ע"ז צרתה, ומיש'ה בקידושין לחוד לא קנסו. אבל הכא איירי נתקדשה במזיד, ומיש'ה ס"ד טפי' לקונסוט.

רעד) בא"ד באשה שלא ידעה שהיה לה יבם. מבואר בתוס' דאף דהיו שוגגין אמר' אתגרוי אתגרו. ולדעת הגאנונים (הר' לעיל) אסרין אותה על המקדש ממשום הר' גזירה, ולכןה אף היבא שלא היו מזידים^{ל'}. דומיא דכל הנך (לעיל צא): דגورو תצא מזה ומזה ממשום הר' דה' לברר ולהמתין. אבל הרא"ש (בسو"ד) כת' ומיהו נראה דהיכא דלא היתה ידועת שיש לה יבם מותרת אף לבה"ג, וסבירת חוטא נשבר הוה ודוקא במזיד^{ל'}.

ובาง' המהר"ש^מ ציין דהראשונים בכ"מ דנו האם אמר' דלא יהא חוטא נשבר בעבירה בשוגג^{ל'}.

רעה אמר' רב גידל^נ אר"ח בר יווסף אמר' רב וכו' נישואין יש בה וכו'. פרש"י קס"ד קאי לענין גוט ואיליא דרב דיבמה שקיבלה קידושין אי"צ גט]. דלחו"א בין דעתאת צירכה גט. ובפושטו משמע דלט"ד ע"י נישואין חPsi איסות ביבמה^{ל'}. אך ייל דאף לסת"ד הוה גזירה בעלמא להציריך גט. ועוד הרי' הג' בגמ', וכ"מ בתוס').

המקדש ליתן גטו אין כופין אותו לחלוון^ו, אלא מבקשין ממנו^ו. דאל"כ ה"ל לגמ' לפרש דמוציאא בגט^ח. וכ"ב בש"ת הרשב"א (א תרבע, ה"ו בב"י קנט) דיבמה הזוקקה לבחן שקיבלה קידושין מאחר וליאסר על היבם, אי"צ לחלוין לה. שהיא נתנה עצבע בין שנייה (בתובות נב).^ט

ועה"ק ר"ת דאי קנסת, חווה לן למקנס לדידה ולומר תצא מהה ומזה (ואילו הכא מותרת ליבם). ואמאי קנסין לדידיה (למקדרש) טפי מדידה. ומ"ש משאר דברים דתצא מהה ומזה, אבל הריטב"א כת' [ולדעת רשי] דהכא לש לקנות ולאוסרה על היבם, דשמע סנייא ליה ומתקבונת לאסור עצמה.

וד"ת כת' [ולא אסרו אותה על היבם], ואף דיש לחוש שמא יאמרו חלץ זה וקידש זה וגורשה, ונמצעה היבם עבר בלא יבנה, והוא בכרת^{ל'}. ואעפ"ב הורתה לו, ולא חיישין בהכוי ולא אסרו על היבם^{ל'}. והרא"ש ביאר שלא אשכחן דאסרו על השני אלא היבא דאסורה גם לרשותן. [וגדרי תקנת תצא מזה ומזה] באשת איש תלי בהדי^{ל'}.

לא. לבארה הטעם דלא חשו שמא יאמרו גירשה זה אלא היכא שעבדא איסורה (cordai' לעיל פט).

לב. והרא"ש חוסיף דעתן להחמיר ביבמה ודבמייד אינה נאסרת עליון טפי מאשת איש.

לג. וכ"ב השו"ע (קנט א) דאף בשוגג איסורה למקדש. והרמ"א הביא דעת הרא"ש. והב"ש (א) הביא מדברי הראשונים דאף הגאנונים מחד בשוגג. והב"ש כת' דמ"מ היבא דעתאת ע"פ עד א' לא גورو לאסור למקדש לעולם, וכודאי' בשו"ע יי' נה). ואיררי הכא בנשאת ע"י קול בעלמא וכדו'.

לד. וסימן דהלהכה למעשה בנשאת אף' בשוגג, תצא מזה ומזה, וגורו כל הדברים האלה בה. נתקדשה מזיד איסורה למקדש שלא יהא חוטא נשבר וכגאנונים. נתקדשה שוגג אם חלץ היבם מותרת למקדש.

לה. ע' ריש"י (חולין ח). ועוד הביא דהרא"ב ד' (הר' בבי' ייר שער) כת' דאף בשוגג אמר' דלא יהא חוטא נשבר. וציין דהרב"מ (ייר' קפ' ח) כת' [ובסוגיה שם] דבשוגג לא חישיע' ממשום חוטא נשבר. ונספק בעבר במזיד האם מש"ב מוציאין אשה מבעלת מש"ה.

לו. דס"ד דאף דקיושין לא תפסי, אפ"ה חופה פועל אישות. אפשר לרפרש ע"פ סברת דרmb"ן (לעיל י"ה ורש"ב לעיל מא') דשומרתו יבם שקידש את אחותה צריכה חיליצה, שאינו בדין שיזיא מokedushah מפני מקודש. אבל היבא דעתאה, אשתו עמו ותצא הכללה. א"ב ה"נ נימה דע"י שנאה עדיפה אישות

בו. לבארה מבואר בדבריו דבעלמא אשת בהן שנאסרת עליה, כופין אותו לגרש. ואף במקרים שהאשה פשעה וגורשה לעובזה להאלס. אלא דהכא שברא דאתגרוי אתגר.

אבל המג"א (חוופס במג"א לחשוףת ניקין בסוד"ס, הר' ברע"א לעיל פט: וכתובות סב) דן באשה שזינתה תחת בעלה, האם כופין את הבעל לגרש או דאיינו מחייב ליתן גט. שהיא גרמה לעצמה ליאסה, ותשב עגונה כל' ימיה. וורע"א ציין לדברי כמה שוו"ת בזה). ואפשר דשאני הכא מותרת ליבם לאחר מיתת המקדש. והיבם רשאי להמתין).

כז. והביא עד"ז מעינו (לקמן קיא) מבקשין ממנו.

כח. ועוד דבסוגין קאי בלשון בפייה, ולא קאי בדיני קנס. כת. אבל כת' דלא דין אותה כמורדת. ע"ע לנקן קיא. בוגדרת הנהה מה'יבם).

ל. וצ"ב דברי ר"ת שבת' דעובד משום לא יבנה, וקאי בכרת. הא לא יבנה הוה לאו עשה בעלמא (ע' לעיל י"א). ובאיור דכוננותה דה'ם בעודה עומדת במילב' יבם. אבל לאחר שנשאת לאחר, פקע ממנה שם יבמה. והוה אשת אח שלא מקיים מצויה. ובכ"ד המהר"ש"ל (חכמי'ש גיטין פ), וע' מש"ב לעיל יי': ור' ת' נקט הלשון 'מחoir גירושו', וזה דהא לא גירשה. מ"מ אפשר דכוננותה ע"ד הנ"ל של' חילוצתו נשאת לאחר, מיש לדין מחויר גירושו נשאת לאחר. וע"ז דמי לוטה. וסוטה במקומות יבם אינה זוקה, ומש' ה' פקע ממנה שם יבמה).

בימה סל' כדרב המוננו ותוס' נקטו דתלי הא בא, ע' בשםך), והביאו כמה אמוראים^{לט} דאין קידושין תופסם ביבמה. א"כ הכי ק"ל. (זהאחרונים תמהו בזה).

רעד) דא"ר המוננו שומר' שזונתה אסורה ל'יבמה. פרשי'(סוטה יה:) באשה שזונתה תחת בעלה, שנארסת לבעלה.

ותוס' (סוטה יה:) פ"י דיליף מרכבתיב לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זה, לא תהא בה חווה לזר, אלמא דקרה משוי לה בערה דלא תפסי בה קידושין ממשום ואגדיא בה. והו' כאורוסתו שזונתה, ומשמעו דזיקה הוה גדר אישות ליבם^{טט}.

וחוקה"ע (ס"ב ה"ק) מ"ש דיליף' יבמה מאשת איש לענין איסור^{טט}, ואילו שאר דין לא ילפי' בימה מאישות. דקי"ל (עליל יה:) דקורות זוקפה אסורה רק מדרבנן. וצ"ע.

ואחיהוד (א א' יה) בת' דיל' דרב המוננו למד כן מדרשת היירושלמי (סוטה ב ה' ב. ברה"ס) דהתורה אמרה וקנא את אשთה, אף' קצת אשתו, ונתרבה שומרת יbum (דזהי קצת אשתו) לפרש סוטה. ווע' מפרשים באופ"א). ועוד בת' דיליף' (עליל יא), דסוטה [שזונתה בחוי בעלה] אסורה ליבם^{טט}. א"כYL דיליף' דה"ה

בשוואל, אבוי (עליל מט) נסתפק אי כרב ושוואל. וצ"ב דאמימר הוה בתראיון.

מ. ובגמ' (לקמן צ), נה' רב ושוואל' יבמה הרי היא באשת אש' והגמ' (חד לשניא) פ"ד דנח' בזונתה וכדרב המוננו, ומביואר דהא דנאסרת ע"ז נזות הוה ממשום דהוה באשת איש. והאותון דאוריתא (ה) בת' דקצת רואה דנח' בחקירה בגין האיסור יבמה לשוק, דידעת רב הדזה מחותיות אשות ביתה ובין היבם, וע' בミפסלא בנות, שחרי נזות אויסות באישות, וששוואל סבר דלא הוה חוממת אשות כלל, ואין בין היבם ל'יבמה ענין אשות כלל. אלא התורה אסורה לשוק באיסור ביה גידיא. ואין כאן שום טעם שתאסר בנות. אין שמואל של דאסורה מהמת הבעל וחמתו, ול'ש שתאסר לבעל ע"ז נזות. והחכיא דבוי' בזה כמה סוגיות יי' היקחה ליבם או לבעל התה. אך הביא דבגמ' (הנ"ל) ממשע' דעתה שוואל דלא הוה באשת איש. ולא משום דשיכא ליבם.

מיא. וועיה'ק האיךYL'פ' קל מוחמור לחומר עליון. ונסתפק (שם) חכם ל'פ' לאו גמור. דאף יבמה הוה בכלל סוטה גמור. או דיליף' שנאסרת באיסור בעלה.

טט. דיליף' ממשום טומאה כתיב בה בעריות או מרכבתיב לאחר ולא ליבם. וע' בדזג'ה'ב הוא לענין וזה דעתו הבעל

ובזה הגמ' מק' דרב לא תפסי בה קידושין, אף' נשאת אי'ץ גט. ולתי' הא' רב גידל אמר דאף נישואין אין בה (דא"ץ גט).

ו"י בתוס' (המשך מהע"א) בת' דליך לשנה אינה נאסרת על היבם. ולא אמר' דתעצה מזה ומזה, כיון דבזנות במזיד אינה נאסרת. וס'ל דלא גورو מושום דמחלפה באשה שהלך בעלה למורה". (וכברעת היירושלמי דהנך משניות בגיטין דתעצה מזה ומזה קאי דוקא לר"ע). ובזה פלי' הג' הג' דאסורה על היבם ממשום דמחלפה, וכגמ' (גיטין פ; ה' לעיל).

רע"ד ואבע"א מא' נישואין יש בה בזנות^{לט} כדרב המוננו וכו'. פרשי'ומייתסרא איבם ממשום עצם החנות^{לט}, ומשמע מדברי רשי' דאי'ץ גט אף' מדרבנן. אך בדברי התוס' משמע דלב המוננו (בדזמיד אסורה) א"כ אף בנשאת בשוגג יש בה כל גזירות דasha שהלך בעלה. וכ"כ הריטב"א (כת' הב').

ולכך אוקימתא רב סבר כדרב המוננו, וכן לחך לשנה (לקמן צ). נה' בזה רב ושוואל, ורב סבר כרב המוננו. אך בגמ' (סוטה יה:) הו' בתוס' צ), اي' אמר במערבה ליה הילכתא כרב המוננו. וכ"פ רוב הראשוניים. אך תוס' (סוטה יה:) הביאו מסויגין דמ"ד אין קידושין תופסין

השני על זיקת היבם. אך יlid'ח דהותם תפסי הקידושין, אבל דקידושין לא אלים לפטור את היבמה, ורק ע"ז נישואין בלבד היכא דלא תפסי קידושין כלל, ל"ש נישואין בלבד קידושין).

לז. וගירסת המוחרש"ל (חכמ"שakan וסוטה יה:) נישואין יש בה בזנות. וביאר דנכנסה לחוופה ולא בעלה גורו אליבא דרב המוננו, וכמו זור. ועפ"ז מתיישב לשון רשי' דהוי בזנות דאי' זונתה פשיטה. ולא משמע דקמ"ל דנישאי שוגג בזנות מיזי).

ודרבב"מ (ב יה) פסק וכתי' הג' דיבמה נשאת לאחר, ובבעל לוקה ומוציאה בגט ונסרה עליון. והכט"מ דיק' דドוקא בעל נאסרה עליון, אבל בשלל בעל אינה נאסרת. אך דהה דיל' דנקט בעל ממשום מלוקה. והיש'ש (כאן כת' דניישואין הוה בכנסיה לחוופה, ע"ז נאסרה עליון).

לה. והריטב"א כת' דドוקא בזונתה במזיד. אך מדברי רשי' (גיטין פ) משמע דליך לשנה שם א' זונתה ממשום שסבורה שא"ע'צ' חלייה ג'ב נאסרת. ע"ש. והריטב"א דק' אמר נקט לשונ' נישואין, כיון שאינו אסור אלא בנות, ייל' דלשנה מעילא נקט.

לט. רב, ור' יוחנן ור' ינאי (בسمוך) ס'ל דאין קידושין תופסין. ועוד הביאו מהגמ' (לקמן צה). ואף דאמימר (בסוגי) פסק

ומ"מ על הבועל אסרים לה משום קנסא. והוא ברמ"א (קנט ג). והאחרונים (יש"ש כג, משנ"ל סוטה ב יב בס"ד) תמהו מ"ל דקנסו בה, והאריך ייחדו גזירה שלא הווכר בגמ' מ"ב. והאחרונים דנו דתלי בגמ' (גיטין פ) اي גרו תצא מהה ומזה בשינוייה או דלא שכחיה.

ועזה' ק הב"י"ש (שם ט) דאפי' אשת איש שנאנסה מורתת לבועל, כיון דלא נאסרה לבועל. וככדי' כתובות בונות מספק. והביא דבגמ' (סוטה שם) מבואר דלא' עקיבא לאמר אין קידושין תופסין ביבמה נאסרת בונות. אלמא כל שנתברר שאין קידושין תופסין ביבמה נאסרה בונות, דהא בהא תלייא'.

רעה) ואבע"א קעולם כדאמרי' מעיקרא וכו' דמייחפה באשה שעלה געלה למדיניה'. פרשי' דצריכה גט משני משום גזירה דעתה איש שנשאת עפ' ב"יד. ותוס' פ' דליך לשנה נאסרת ליבם' משום גזירהatto אשה שהלך בעלה (ואף דבמזיד אינה נאסרת).

ותוס' (סוד"ה נוטן) דנו האם ב"ש נשואין מזיד דקנסין לה טפי. או (אפי' את' ל') דורך גזירה הוה דוקא דומה דעתה שוחל בעלה ונשאת עפ' עד א', אבל נשאת במזיד לשגירה (וע"ע מאיר).

מו'. ווע"ע מש"ב לעיל נא: ונח'). והראשונים (עליל ט) דנו מ"ל דלא' חיבי לאין הוה בעורות לכל דבר, ואף לפטור מיבור וחליצה.

והתוס' ראי"ש (שם) כל' בברורו דלא' שומרת ים שזינתה אסורה ליבמה באשת איש שזינתה. ואף לענין זה אמרוי' דחיבי לאין בעורות. והביא בשם בינו מאיר דלא' עקיבא איתחש בנק' אבוי (ע' לעיל ט) אנטост אבוי ואשת אבוי. דוחוק דאף אנטост אבוי ודוחה חיבי לאין ורב' יהודין הוה ערורה. (וצ"ל דילפ' מסבירות אף חיבי לאין שאינן שאר לזר מ"ד. ערו' אפשר דמ"ד דילפ' חיבי לאין דלא' דשאר הוקש לשומרת ים של אבוי, ואף איסור יבמה לשוק בעלה מאהה בכלל, ע' ליקמן צו.).

מה. והגרא"א (שם י) תי' דלילשנא ה' זנות חמור מקידושין, ולדרבי הגאנונים שגורו בקידושין כ"ש דגורי בונות.

ט. ורעד' א (אה"ע י א ב) הביא מודברי' הגמוק'י (עליל כה: ג. בדרהיר, ויסחו מחריטב"א שם) דMOVICH דבאונס מורתת לבועל.

ג. וכן נקט הריטב"א בדעת רשי', וכן האחרונים. אך לבאורה ליל' דיעשואין יש לה' הוה רק לענן גט, וכן לה' שני גט ומורתת ליבם. ודלא' דלא' דרב המונוא אינה נאסרת על היבם, והמשנה דאך ביבמה תצא מהה ומזה קאי בר"ע. אך Tos' ה' דלא' דהגמ' גיטין המשנה שם לא בר' עקיבא.

זונתה בעודה זוקה ליבום^{מ"ג}. דהנות נחשב בטומאה לאוstraה על היבם^{מ"ד}. ואף שומרת ים שזינתה הוה כמו סוטה בחוי הבועל שאסורה על היבם. (וע"ע חז"א טו ב') ותוס' (סוטה הנ"ל) נקטו דמ"ד אכן קידושין תופסים ביבמה ע"כ סבר דנאסרת בונות בדבר המונוא. ועוד'ז הביא המאירי (באן בשם יש חולקים) דלשנואל דוחה ספק אי תפסי קידושין, נאסרת בונות מספק. והביא דבגמ' (סוטה שם) מבואר דלא' עקיבא לאמר אין קידושין תופסין ביבמה נאסרת בונות. אלמא כל שנתברר שאין קידושין תופasin ביבמה נאסרה בונות, דהא בהא תלייא'.

אך שאר ראשונים נקטו דלא' ק"ל כרב המונוא. ואף למ"ד אכן קידושין תופסים מגויה'כ, אף' אינה נאסרת עלייה. והוא דאי' (סוטה שם) דלא' ע' נאסרת^{מ"ג}, הינו משום דלא' ע' חיבי לאין הוה כערורה לכל דבר^{מ"ד}. והריטב"א הוסיף דכיוון דרא' ע' ס"ל דחולד ממזר כדין אשת איש, מש'ה נאסרת עלייה. ואילו דעת רב אכן הולד ממזר, אף דלא תפסי קידושין.

והריטב"א (ונמוק"י) חידש דאי' מ"ד דפליג על רב המונוא, הינו דלא אסרים על היבם שלא חטא.

והיכם חד הוה, והזיקה שזוקחת ליבום גורמת שע"י הנות בחוי הבועל נאסרת ליבם.

מג. והאחרונים ביארו דאן ק"ל דשומר"י שזינתה אינה נאסרת ליבם מטעם אחר, דורך נזות לא הוה 'טומאה'. דודוק גנות תחת בעלה נתרבה לחשבון טומאה בעורות.

מד. והחיעוזר (שם ד"ה ונרא'ה) כת' דאף לר' רב המונוא לא הוה אותו גדר כמו אשת איש, דבאותה היה משום בגידה בבעלה, ובמ"ש המהורי'ק (קס', ה' בפוקים קע'ה) דאף באמורת מורה נאסרת על בעלה, דוחה בכלול ומעלה מעל באיש. אך ה'ם באשת איש, אבל יבמה דואמרת מותר אינה נאסרת על היבם, דלא הוה 'אישה'. ורב המונוא אידי' דוקא בונות במזיד. ויש שדרנו להיפר, דבשותרת ים לכ' איזור איסור אשת איש. וע"כ דנאסרת על היבם משום 'מעילה'. וע"ד דברי המהורי'ק).

מו'. ומ"ד (שם) דלית הלכתא כרב המונוא ס"ל שאין קידושין תופסין ביבמה. ווצ"ע דלא' מ"ד דס"ל לחדיא קידושין תופסן ביבמה, ואף לשנואל הוה ספק. וצ"ל דמי'ם ב"ד ר' ירמיה בוטוטה שם).

מו'. וכן מבואר בגמ' (גיטין פ; וברשי' לעיל צא) דהמשניות דשומרת ים תעא מהה ומזה קאי בר"ע.

ודבדיעבד סמכו אמצעת גאנונים (חו' לעיל כב), דמומר אינו זוקק ליבום. ו"א (מהר"י ויל נד, ובנימין זאב עא) דroxא אי חלץ לה לבטוף. והגר"א (שם ט) ביאר דבקנס דרבנן סמכו אדרבי המותירין ללא חיליצה.

רטע ש. נשואין יש בה, דמייחפֿא וכו'. לדעת רשי"ז (הנ"ל) זהה לעניין שעריכה גט. וכ"כ הבעה"ם דהנישואין תופסן בה וצירכה גט^ט, אבל קודשין אין תופסן בה.

הבעה"ם כת' דלפ"ז עיקר המימרא לעניין גט, ולדעת רב דאין קידושין תופסן ביבמה. אבל לשימוש אף מדינא ספק תפיס בה קידושין. וא"צ לסבירת מיחלפה בשנשתה.

אבל הריה"ף הביא מימרא דרב דニישואין יש לה דמיחלפה (ואף דק"ל דאף בקידושין שעריכה גט). ומובהר דהרי"ף נקט דרך מימרא קאי לאסורה על היבט^{טט}. ובדברי התוסט^{טט}.

סוגיות דבר שלא בא לעולם

רף) א"ל אי לאו דדרלאי לך חפסא מי משכחת מרוגניתא וכו'. פרשי"ד דס"ד דעתם המשנה ומטעם אחר^{טטט}. ממש דל"מ להקנות דבר שלא בא

וכת' דאמ מותו בניה ולא זרע בחוי היבם, תעא מבעל בגט ומיבם בחיליצה. ואף דבשעה שבא היבם היינו ולא קנסו חלק רק קנס לאחר ומונן.

ג. לכארהה משמע דגדיר גזירות מיחלפה, שתקנו דתפסי נישואין. ואך יש לדוחות דהילשון לאו דroxא).

נה. והבעה"ם השיג דילפי' לה ממתניתן (גיטין עט, הוי לעיל צא). הוכננו את יבמותו והלהבה צורתה ונשאת לאחר. ולא הויה ממש מימרא דרב. והראב"ד (לבעה"מ) השיב דיל דוקר משנה בר"ע, ודלא רברבן. א"כ מנ"ל דאף רברבן מודו דתצא מוהה ומוהה ומחרירן כולי הא. אלא דילפי' מהכא. וכ"כ תוס' חניל רתלי בג' לשונות דסוגין, והירושלמי בගיטין כל"ק דהכא).

נ. והמלוחמות האריך טoba, והביא מהירושלמי דבאשה שהלך בעלה הערכבו ט כי לברר אסורה (ע' מש'כ בעל פט). דע"י שוזני נון גט ודאי אסורה לאשון, דרראה כמחייב גורשתו. ואילו גבי יבמה לדעת הבעה"ם מותרת אף לאחר הגט, א"כ מה הועילו. וע"כ דע"י הgets אסורה וכבריה"ף. ובית דבשלמא באשה שהלך בעלה גיטה מוכית, אבל ביבמה האיך הgets מוכית ודהא דצירכה גט ממש דתפסי קידושין). וככין דהאגט אינו מוכית, א"כ לא גורר. והוק' א"כ אשה שהלך בעלה ומות שני ולא קבלה ממנו גט), אמנם דמותר לחזור לאשון.

ס. ולא ממש דחוית ר"ל דמתני ר' עקיבא. והערול"ג הק' (דגמג' מכות בא) אי' בלאשון זה אי לאו דדרלאי לך וכו' ופרש'י

וכן נקט הריטב"א (והגמוק"ז) דקאי דוקא בנשאת بعد א'כ, אבל נשאת במודיע אינה נאסרת דהזה זנות בעלמא^{טטט}, ולא ק"ל כרב המוננו. אך רע"א (בשו"ע קנט ב) כת' דקאי דוקא אליבא דרב דין קידושין תופסם ביבמה לשוק, מש"ה זהה זנות בעלמא. אבל ק"ל כשםואל דאף נשאת במודיע צירכה גט, י"ל דשם נשואין עלה^{טטט}, ושיך בה גוירה דאשה שהלך בעלה למידינה^{טטט}.

ורוב יהודאי גאון (בח"ג, הוי ברי"ף) כת' דשומרת ים נשאת ללא חיליצה, דוקא בשאיין לה בנים אמרי' תצא מוהה ומוהה זמבעל בגט ומיבם בחיליצה), וסתורה להם עולמית משום דמייחלפה באשה שהלך בעלה למיד"ה^{טטט}. אבל נשאת ויש לה בנים يولץ לה היבט^{טטט} ולא תצא, ולא גורו משוםASAה שהלך בעלה למידינה^{טטט}, דא"ב אתה מוציא לעז ממנזרות על בניה^{טטט}.

והרי"ף הביא י"מ דפליגי דאף בשיש לה בנים תצא, והביאו ראייה מהירושלמי דרבנן פליגי רק דאין הילך ממו, אך מודו דאף בשיש בנים תצא.

וחרמ"א (קנו ג) הביא דדעת מהר"י מינץ (יב) דהיכא דנפלה ליבום לפני פנוי מומר, ונשאת בשוגג לא תצא

גא. ולכארהה ה"ה בנשאת בטעות, וכגון שסבירה שאין לה ים וכדר.

גב. וע"ע לקמן צד: בשם פסקי הריד דהיכא דניכר לכל דהזה זנות לא תקנו.

גג. אך אינו מוכת, דמ"מ לד' לקנס דאשה שהלך בעלה. ואלא דרעד"א דיק דל"ש הסברא דגנות בעלמא).

נד. אבל אם נתקדשה ולא נשאת אם היה יבמה ישראל אלנות לה המקדש גט מוותרת ליבם. ולמי שקידשה אסורה לו עלimitiy בדי שלא יהא חוטא נשבך. (וכבר אשוי).

נה. יל"ד אי חיב להלוץ לה, או דרשאי ליבם. ודichen דלא גור תצא מוהה ומוהה, יתן בעלה גט ומותרת ליבם. אך י"ל דאי מוחייבין לבעל ליתן גט נמצוא מוציא לעל עליון. והים גורו 'תצא', וווקא בלפי' הבעל שיר הגירה משום הביבים).

נו. והוsieף דאם היה בעלה והשני כהן ויש לה בנים ממנה, איניה וולצת זדא"כ תאסר על הבעל, אבל פרש ממנה. ואסור לו לאו עלייה כל ימי של יבם, ואס מות היבם מותרת בעלה. ומשמעו דאינו רשאי לגורש בנו, דע"ז יוציאו לעל בעלה. אבל בימה שטפרישן מבעל לא ייחסו. ויל"ד אם יריצה בעלה האם רשאי לגורש, דיל' דוקא בשטפריזין ממנה בע"ב שיריך דק' גוירה. או בין מגשר מוחמת שטפרישו אותה בע"ב שיריך גוירה).

(רבב) ואוי ר"ע כי אמר לאחר שיחלזין לך יבמיך ליתפסי בה קידושין וכו'. ולדברי רב נחמן בר יצחק (בסמוך) דר"ע ס"ל אדם מקנה דבר שלבל'ע, ע"ב דאך רבנן ס"ל אכן קידושין תופסין בעיריות^{๓๗}.

ואנן קי"ל כמשמעותו דיבמה הוה ספק קידושין. ובפשותו נקטו הראשונים (וכ"פ השו"ע מ') דאך המקדש יבמה לאחר שיחלוין לר' יבמך הוה ספק קידושין. אבל הכת"ם דיק' מודברי הרמב"ם (אישות ז טו) דוחה קידושין ודאי^{๓๘}. וביאר דלא נחשב דבר שלא בא לעולם כיון דהשתא תפשי קידושין מספק, ווצ"ב^ע.

דף צג.

(רבג) שמא תעדוף עלייו וכו'. פרש"י דלא משתערבד אטעי משיעור דמתני (บทוי סד), ואהעדפה חל הנדר. ותוס' הביאו דמסקנת הגמ' (כתובות סו) דר"ע קאי דוקא בהעדפה ע"י הדחק, דהעדפה בעלמא לבו"ע משועבדה לו (בניגוד מעיה בסוף), ולא חל הנדר.

(רבג) תוד"ה ר' עקיבא. וא"ת והאיך יכול להפר, וזה אין זה דבר שבינו לבינה וכו'. ועוד תי' הריטב"א

לעולם, ואפי' יש בידו לעשות עבשו^{๓๙}. אקמ"ל ר' ינא דאין קידושין תופסים ביבמה, ואינו בידו להקנות עבשו. אבל אילו תפשי קידושין מעכשי והוא בידו, שפיר מהני^{๔๐}. וצ"ב דאילו קידושין תפשי עבשו ביבמה, א"כ אמאי חשב דבר שלא בא לעולם^ט.

והritten^א ביאר דאישני גופה ורינה בינוים, שיצאת לשוק^ט. וכן היכא דנטגיירה^{טט} או נשתחררה^{טט}. זאך אליבא דאמות לא אמר' כן, דסוף סוף תפשי קידושין עבשו.

(רפא) הו"א אנא מתני ר"ע הוא דאמור אין קידושין תופסין בחיבי לאיין. וכתנא אליבא דר"ע דבכל חיבי לאוין לא תפשי קידושין, ואף דיבמה לשוק לא הוה שאאר. (וכתנא דמתני דירק)^{טט}.

ואילו ר' יהונתן ור' ינא נקטו דהמשנה אף ברבן, וכבר ברי רב (לעיל) דגוזה^{טט} לא תהיה אשת המת החוצה.

וממ刊ה (קידושין סב): הביא דיבמה שהוא חיבי עשה או לית ועשה ליבם, א"כ אסורה לבל העולם עד שתחולז. א"כakash קידושין לא נאסרה על שם אדם, ומזה לא תפשי קידושין (עד הא דאי' גיטין פב). וכן דהוויל להעמיד מתני כה"ג. (עי"ש).

סת. ומבראור דאך למ"ד דקדושים תפשי ביבמה, מ"מ הוה גדר קידושין שונה. ודלא יצאת לשוק.

סה. עצ"ב אמאי הביא גירות ושרהור באן, ואפשר דכוונו להביאו דוגמא ל"מ דאך דהגופ בעולם, כיון דמוחוס מעשה. אך עצ"ב מה ראייה יש, דהთם בעודה גיהה ושפחה לאו בת קידושין כלל, ומזה"ה נחשב דלא בא לעולם).

סת. ולכאורה כוונת הריטב"א לדבר הgem' (קידושין סב), דהגומ' מ'ק' דאי מהני להקנות דבר שלא בא לעולם היכא דוחה ביזו, א"כ לאחר שאשתחרר. דביו' דהו' הגומ' תי' דמעיקריא בהמה וחשתא דעת אחרת. (והritten^א נקט דקאי אף בגירות, ע"ש בראשונים).

סת. ולדברי רש"י (על מנת הגיל) דדעת התנא (שם) דגוזה^{טט} בדיבמה לשוק תפשי קידושין אך לר"ע. צ"ל דתנא דהთם פלייג אמתני' דין ובין לר"ל ובין לר' ינא.

סת. והאחרונם דנו עפ"ז רב דסבר אדם מקנה דבר שלבל'ע, ו"ל לדמוד כן אף דעתך ר"ע, ומזה' הוכחה דלרבנן אין קידושין תופסין ביבמה לשוק.

סת. ומדוברי ה"ה ממשע דנקט דוחה ספק מקודשת. ע. וע"ע משנ"ל (אישות ט ד"ה וראיתי), והאבחן' מ' (לה ז) תמה זהה.

סת' דחיב ממשום מקימים כלאים ולא ממשום וווען, ובכמו שר'ל (שם) דחיה אי לאו דקלסיך גברא רה. ומ"ש דרש"י בסוגין הוסfine דס"ד טעם נופך, ויל"פ דהתקם ר' ינא' חייש פירוש המשנה דמחפה ממשום זורע כלאים, ולא ממשום מקרים. אבל בסוגין' וראי' מותני' מבואר דלא תפשי קידושין ביבמה, א"כ אין בזה גילוי מרגניתה לומר דוחה לרבן ולא ר"ע).

סת. והritten^א הביא בשם רש"י דגוזה גדרilo עלי' לקודשה השתא מקודשת, לא מצי לקודשה שיחולו הקידושין לאחר חיליצה.

סת. ובפשותו זהו סברת ר' ינא' דנחשב בא לעולם. אבל העוילע' (ער"ז בחילופי גרטאות בגאי) דיק' מודברי ר' ש' דמונז' מגדרי' ביזו' בדור שלא בא לעולם, וכבר יונתן (קידושין סב). וכות' דר' יונתן חומ' קאי בתר שקבלה מ' ינא' בסוגין'. אך שוב ה' דבגמי' (שם סב) מבואר וקידושין לא נחשב בידיו, דתלי' בדעתו שנייהם ווע"ש שחילק בזיהו).

וחhilof גרטאות דן דאסור לקודש' ביבמה מעכשי (חצין מוש' לעיל': ד"ה לר' טה, ומ' סוד'ה א'), וכוין דאסור לעשות כן לא יחשב בידיו).

סת. ועד'ו הריטב"א ה'ק' מ"ש מהאומר לאשה Hari את מקודשת לאחר לר' ים, דלבוי' מקודשת בסוף ה'ל, אע"פ שנתאכלו המועות.

וכל אין קיבלה מרובה. ובגמ' (קידור' סב:) אבוי אמר דראבי' ורבי' ור' מאיר בולחו ס'יל' אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ולא הזכירו את ר'ע כרב הונא בדר' דאיiri' באומורת קדשו ידי', דידים איתנהו בעולם. ולא הובאו כל האמוראים דבسوיגין.

והר'ז (סוכה ג. בדר' ר' ה'ר'ז) הביא דافق דנקוטם בשיטה אין שווים, דר' ינאי ור' חייא איiri' שהפרות בעולם אלא שעדרין לא הביאן לו האריס, ור' מ אמר בפרות דקל אף שלא באו לעולם כלל. וראב' איiri' בשוחזיא שחות (בדאי' קידושין סב:).

ר'פה) דאמיר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. והנ' תנאים פלייני אסתם משנה (קידושין סב. הוי לעיל) דהמקדש אשה לאחר שאתגיר ושותגירין וכוי' אינה מקודשת. דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

והאחרונים חקרו בטעם דל'ם להקנות דבר שלא בא לעולם, האם זהה חסרון בקני מושום דאיינו יכול להקנות עבשוין, וכוב' הלבוש (ח'ם רט ד) דאין כאן דבר שיחול עלייו הקניין. או זהה מושום חסרון במיניות דעתך (וב'ב הנמייק' ב'מ ט, ל: בדר' ז''). והקוב' ש' (ב'ב רעו) הביא דבגמ' (ב'מ טז) משמעו

(קדושים סג.) דאיiri' שרצו החריפה לקישוטיה, דהזה דברים שבינו לבינה^א.

ר'פה) הא איתמר על'ה א'ר הונא בדר' באמורת קדשו ידי' לעושיהם, וידים איתנהו בעולם וכו'. וכן אי' בגמ' כתובות נט. ונדרים פה^ב. ולפ' (קידור' סג.) פ' דהזי במקידיש דקל לפירותיה דאפי' למ'ז אין אדם מקנה דשלב'ל מהני דקל לפירותיו. והראשונים העירו מה מהני להקנות גופם למלאכתו, הר' המלאכהינו יוצא מגוף הידיים^ג. והרש'ב'א (כתובות נט. וב'ר'א שם) האריך לדzon האם מהני ידים לעושיהם, שאינו יוצא מגופו^ד.

ר'פה) שם. תוס' (קידור' שם) כת' דה' דמציע לשינוי שניי קונות דקדשות הגוף נינהו. וכדראי' (כתובות נט:) ומברואר מדברי התוס' דת' זה מהני אף לקשיטה דמעשה ידים אין בעולם. וכוב' רשי' מה'ק בשיטמ'ק שם). וקדשות הגוף חל אף בדבר שלא בא לעולם^ה. אבל פשוטות הסוגיה דהחתם דקי' רוק אקו' הגמ' לר' יהונן בן נורי' (שם) דמשועבד לבעל עד הגירושין. ולעולם איiri' דזוקא בידים לעושיהם.

ר'פה) דאמיר רב נחמן ב'י וב'ו ורבי בר' מאיר, ור' מאיר בר'א'ב'י, וראב' בר'עכו. פרשי' ב' בלוור

ח. אך השיטה לא'ל (קידור' שם, וכן ימ' בשאי' שם) נקט דראבי' ס'יל' דראבי' קאי' בכל דבר שלא בא לעולם, ואך בא הביא שhort. ופליג אורב יוסף ורבה שם. ולכאורה כ'מ' מובהר והtos' ("ה' לאח') דrif' דר' מאיר איiri' אף בדבר שלא בא כל' לעולם מהא דקי' אף בדעת ר'א' רובה וע'ב' דראב' קאי' בח'ג').

ט. וכן כל דבר שניינו להחיל עבשוין, איינו יכול לעשותו לאחרר ומן. ווגנן להפריש תרומה במוחבר לכשיטול, לו' דהזה בירונו. וצ'ל' נוחש שניין לו בעלות לענין. וזו.

י. והקוב' ש' הביא דההטב'ץ' קטן (ש'ה) הביא בשם מוחר'ם רטנברג דהיכא יש מנגה בני אדם, צריך לקיים דברו אף בדבר שלא בא לעולם, וכוי' סיטומוא' (ב'מ עד'). ממשם דגמר דענותו. וב'ג' י' פרץ (חשב'ץ' קטן) הביא דר' יהיאל מפרי' חלק וסיטומוא' מהני רק בדבר שבא לעולם, וע'י המנגה הוה באילו היה קני' גמור. אבל בדבר שניינו מועל בו קני' בגין דבר שלב'ל לא מצינו שמוועיל המנגה. והקוב' כת' דפליגי בסברוא זוז.

יא. וכוב' חרוא'ש (בשיטמ'ק ב'ב קמ'ב) דהזה דאין אדם מקנה לדבר שלא בא לעולם, הוא מושום דלא גמר ומקנה. ומש'ה יכול להקנות לבנו בעדו עבשו, דדרעה של אדם קרובה עצל בנו. ואך תוס' שם מבואר דהזה תקנ'ח. וודוחך לה'לך בין

א. והר'יבט'א (שם) הביא י'מ' דכוונת המשנה דעתיך הפרה חכם, ול'ם הפרת בעל. אך כת' דמובח בגמ' (נדרים פא) ולא כן וע'ש ברטיבט'א).

ב. ווגנן שב מקשה דמ' ידי' לאשה משועבד לא בועל, א'ב' אף בשיגרונה לא יהול, דהזה דבר שלא בא לעולם.

ג. ותונס' (יג'ין מוב' ביארו ספק הגמ' (שם) אי מהני להקנות עבור לנקס, מושום דאיינו יוצא מגוף הידיים ולא עבידי דעתה. ד. וע'ש רשב'א גיטין מוב' לר'ע'א שם, ויטיב'א כתובות שם). ובשות' מת' מהר'ם אלשיך (ו' כת' דהקנתה דקל לפירותיו מקנה את מקום צימוח הפירות. אבל לא'ל'ם להקנות מעתה לרוחיהם, שהמעות אין בהם מקום צימוח, ואין הרוח יוצא מגופן כמו בדקל. ואדרבה אין הרוח בא אלא ע'י הסתלק מל' מעיות המהוות מן העולם. והקצתות (רט ד) חלק דהיכא דעבידי דעתו מהני אף בשאי'ו יוצא מגופו. ווע' תוס' גיטין ס'ו).

ה. ע' ב'ס'ם (נדרים י' וב'ב' י'יד רלו) בדעת הר'ם'ב'ם (והש'ר' רלד נהיב' נט) פליג', וע' קצחות (קיז' ב). וע' ר'א מן הדר' (נדרים פא). ווחוץ'א (עא'ה) ביאר ת' החות' באפ'א.

ו. והראשונים (שב'ם ב'ב ע'ה ור'מ'ב' קידור' שם) כת' דכין דואקמא בשיטה אין דלהבה כחד מניחו. ז. והר'ז העתיק לשון הגמ' רב הונא בר' בר' וראב' בר'ע' כולחו ס'יל' אדם מקנה דשלב'ל'ע.

מעבשייו. (וצ"ב מה הוסיף חותם ר' באילו בא לעולמ/ רודאי לר"מ לא מהני להקנות מעבשייו, וודבר הננה עדין אינו קיים. אלא דמיוני קניין לאחר ל' במו דבר שבא לעולמ/).

רצב) בא"ר ואראת דהכא אצטראיך מעכשייו וכו' הויאיל ובשנה שיש לךניין לחול' וכו' כבר פסקה וכו'.
אבל היבא אמר מעכשייו מהני דלא אמר' דכלתה קניינו. וצ"ב דכל זמן שהחפץ בעולם ודאי לא חל הקניין, ואירי שאמר מעבשייו ולכשיבו לא עולם. א"ב האיך מהני 'מעבשי' לעניין כלתה קניינו. וכן תמהרו רע"א והרש"ש (קידושין סג).¹⁴

וחרש"ש (קידוש סב). נקט דחל הקניין ממש מעכשיו, וכאליו זהה בעולם.

והאחרונים (אמר"מ ב' ה, ועד"ז ר' שמעון נדרים כב ומיערכת הקנינים בה, חז"א עא כב, ועוד) ביארו דעת' מעכשיו אמר' ד'מעשה הקניין' נגמר כבר מעבשייו, והחלות לאחר שיבוא. ואף דלא קנה עדין, מ"מ מהני 'מעבשי' שיגמר מעשה הקניין.¹⁵

והאחרונים (הנ"ל) ביארו בדבר שבא לעולם לש'

גדר זה, וכך נגמר מעשה הקניין, היה נקנה מיד.¹⁶

לගומי מדרב הונא). ולתי' הא' דוקא גבי עובר נחשב בא לעולמ.

טו. והרש"ש כת' ואולי ס"ל דאדם מקנה דבר שלבל'ע, והטעם החזין מה שכח באילו הוא בפועל ועד' הא דר' ש' (ביק ע"ג: כתובות נא), ס"ל כל העומד לזרוק בזרוק דמי, וכל העומד לפירות כפורי דמי, וכל העומד לגוזו בגוז דמי). ומ"ה הקניין יכול לחול גם מעתה.

טו. ובכי' החזו"א (ע"ז) בדבר שבא לעולם אם נגמר קניינו הרי ע"ב וכבה מעבשייו הגו, ואם אינו מוכה מעבשיו ע"ב Shir בחקנתא.

והחו"א (שם) הعلاה צד (ודאף בדבר שבא לעולם) דמיוני שאמור שהקניין יגמור מעבשייו, לנען שיקנה את הפחה לאחר ל'. אלא דנה' בסוגיא היכא ולא פירוש כן. אך דק' דא"ב בקנין סודר לאחר ל' אומאי לא קנה, נימא דכובנותו שייחול באופן המועליל, ומ"ה יגמור הקניין מעבשייו וזכין דאי' (בשו"ע וחמי'ה) דמסתמא מפרשים דבריו באופן המועליל. ועד"ז ה' ב' גמ' (במ' לד') אומאי לא מפרשין דמשיכה של עבשיי יגמור, ויועיל להקנות את הפריה טמוך לגיבתו.

זהicia דסמכא דעתיה מהני להקנות דבר שלא בא לעולמ? ואילו במג' (כתובות נט). מבורא גבי קונומות דמתוך שאדם אסור פירות חברו עלי, אסור דבר שלבל'ע עלי. וע' ב' דהחו"ן אין לו כח הקנאה. דלש סברא זו משום סמיות דעת. (והאחרונים דנו דתרוריהם איתנהו, ודנו בו מה נפק'ם).¹⁷

רפט) רשי' ד'הורב הונא. כלומר מרוב שהוא רביה קיבל וכו' זה למעללה מדורו של זה היה. הגה"ס צין ש'וחות אייר (עד) שהעיר דלפ' משמע דיש ג' דורות מרוב לרבי, והוא רב גוףיה שימוש את רבי (ע' חולין קל': וכותבות טט). ועד"ז ה' ב' דהא דנקט ר'ם כראב"י וראב"י כרע"ע, והרי ר'ם היה תלמיד מובהק דר'ע (עירובין יג).

רצ) TOD"ה ורב נחמן. סברת רב הונא הפהוה וכו'. דנה' (ב' ב' קמבר) במושחה לעובר, דעתת רב נתמן לבשתלך קנה¹⁸, ודעת רב הונא דלא קנה. וכן אמר רב אש' (גיטין יג) דאפי' לר'ם אין אדם מקנה ל'דבר שלא בא לעולמ.

רצא) TOD"ה קנויה. דכיוון דאית ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולמ, באילו בא לעולמ וכו' אי' ע' מעבשי וכו'. ומהני עשית קניין לאחר ל' بلا אמרית

לדבר שלא בא לעולמ, ואילו בשמקנה דבר שלא בא לעולמ זהה חסרין בקנין. דלא כוורה הסברא זהה לדיפן).

והביאו בשם בעל הטורים דע' שנשבע חל קניין בדבר שלא בא לעולמ. והריב"ש (שכת' וכו' ושמא ושלח) כת' דלאו הטור חתים עלייה. ונהי דחיזיב לקיים שbowtua, ל"מ לקנות ולהחשב באילו הוא בעולמ.

יב. ע' מש'כ' המהראש"א (שם, לדעת תוס') דאיiri התם להקנות דבר שלא בא לעולמ. וכן השואל בלבוב"י (אה"ת נד) הביא מהגמ' (במ' טז) דהיכא דסמכא דעתיה קונה אף דבר שלא בא לעולמ, והגוב"י האריך לתהומה דלא שמענו מעולם דמיוני כה"ג. והגוב"י דחזה דהסוגיה בב' מ' אייר שמקנה אה'יב, לאחר שכבב בא לעולמ. וכפי' בכמה הראשונים שם, אבל השואל שם הביא דתוס' שם מבואר שלא בא לעולמ.

וכן האור החזים (עה"ת בראשית כת' לג) הביא דמובואר (בסוגיה בכ' ב' גמ') דטעם דשלבל'ע משום ודולחוק לא סמרק דעתה.

יג. והכח"י (בכורות א) העיר דהמישיר לעצמו זכות שלא בא לעולמ ל"ש סברת סמכא דעתיה. וע' הטעם דין על מה שייחול השיר. ועפ' הילק דלענין סיור עובר נחשב בא לעולמ. ורק לעניין קניין לא סמכא דעתיה.

יד. וכפי' שמואל (שם ולעיל סי) דהמוכחה לעובר קנה. ותוס' (כתובות א) דנו האם ס"ל דאדום מקנה לדבר שלא בא לעולמ. וסבירתו הפהוה.

רצו) בא"ד ובפירות ערגה וכו' לפ"י אמרתו לגביה כמשמעותו לחדירותו דמי, והשוב כאילו מופרط ליד הקונה לנמוד בידו ולognות בשיגען החומר שקבע"ר וכו'. (וב"כ הרשב"א קידושין סג). מבואר בתוס' Dagger אמרתו לגביה' נחשב שימושה הכנין קיים אף בדבר שלא בא לעולם, ובאיילו מוסר. עיין' חל הכנין בשיבוא לעולם. (ומבוואר בתוס' Dagger הפרשת תרומה מהני מושם אמרתו לגביה במסירתו לעולם, וכ"כ הפנוי קידושין נט. ב"ה).

והאחרונים דייקו מדברי התוס' דודוקא משום דעת' אמרתו נחשב 'מסורת' כבר בידיו. אבל בח' ר' שמעון (נדרים כב) נקט דל"ש בלהה קניינו בכל דבר שלח לע' דיבורו³. דודוקא ב'מעשה' אמר' דבלתה קניינו, והמעשה איננו בעולם. אבל דיבור הוה הסכמתה בעלמא, ולא אמר' דנאבד מוחלים⁴.

רצו) בא"ד אע"ג רב מספק⁵ וכו' אבל בדבר שאין בידו להקנות עבשיו וכו' אין זה חזרה וכו'. לאורה כוונת התוס' דבון דשיך גדר קניין זה, ונגמר הכנין מעבשיו וחל לאחרר ל', א"ב אי"צ לפרש כוונתו לחזור בו.

רצו) בא"ד ועוד דהכא שאמר מעבשיו ל' בסוף אין שייך להסתפק כז". ובדבר שבא לעולם אמר' לאחר ל' תקנה מעבשיו' ודאי קנה לאחרר ל' (ומעבדשו לאו דודוקא, דל"ש בוה תנאי או חזרה).

ודוקא בדבר שלא בא לעולם שיר גדר זה דגמור המעשה, אלא דאיינו יכול לחול עד שבא לעולם⁶.

רצג) שם. כבר פסקה החזקה או הווחז הפסדר וכו' ציריך מעבשיו שאפי' היה נקרע השטר או נאבד קנה וכו'. ומהני מעבשיו לענין דלא אמר' כלתה קניינו. אבל דעת הרמב"ז (קידושין סג). דאף שאומר מעבשיו ל' מ היכא דנקרע הגט או שאבד, דהא לא חיל שחרור עבשיו.

והרמב"ז (שם בת"י הב"ש⁷ תי' דמוהני שאומר מעבשיו' שימושה בתיבה וכבה בשחרורו מהני לענין שאינו יכול לחזור בו⁸. ומיד שלוחו נשתחרר. וכתי' דדמי לא דאמיר ר'יל (קידושין נט). דהמקדש לאחר ל' אינה חוזרת, אלא אתני ויבור ומבטל דברו⁹. אבל דעת תוס' (ב"מ טז). דאף כשהוא אומר מעבשיו יכול לחזור בו, ומהני רק היכא דנקרע השטר).

רצד) בא"ד דפסת קידושין בכיסף הם, דאפי' נתאבלו המעות חשוב כל שעיה כאילו הם בעין, שהמעות נשארו אצל המקהן, ואם לא נעשה הכנין היה מוטל עליו להחזירם וכו'. כדאי' (קידושין נט). דלאו למלה דמי ולא לפקדון. ותוס' ביארו מושם שהאהשה עריכה לחזור המעות, ומ"ה 'חשיבות כאילו הם בעין' (דשעבור המעות חשב בעין, ולא נחשב מלאוה¹⁰).

בג. וביח' ר' שמעון (קין כה¹¹) ביאר דקנן בסוף אינו מעשה קניין בעלמא, אלא דבחקאות הכסף ראי לחול על המקביל חוב התשלום הכספי, עני' שmortgatz שתהיה הקרן או הקדרישין פועלן بعد הכספי חל הכנין והפרעון. וזה עיקר קניין בסוף. ולצא צירק מעת בעין.

בד. וכן א"י בגמ' (נדרים בט) דמנהני להקדיש לאחרר ל', ואינו יכול לחזור בו משום דאמירתו לגביה כמשמעותו להודיעו.

כה. אבל הק"א (נדרים בט) נקט דברתומה ל'ש אמרתו לגביה כמשמעותו להודיעו. וע"מ הר"ש אלגאי' הל' בב' לד': ברכיה¹².

כו. ואף בלא 'כמשמעותו' ובפושטו בדברי התוס' מבואר אמר' בלהה קניינו בדיבורו, ודוקא משום דמסור. אך יש שפי' דעיקר כוונת התוס' דשאג' גדר אמרתו לגביה, כיון דזהה ע' דיבורו.

כג. ור"א (שרות קמד' בסופו בסוגרים, בח' בתובות עב) נסתפק בוה אמר' בלהה בדיבורו. וע"מ שיב' בסוגיה נדרים ע' . ושם עב).

ויה. אבל בח' ר' שמעון הביא דבש"ת דבידי חיים (חשם ל') נקט דכ"ש דמוהני גדר זה בדבר שבא לעולם.

יט. והרמב"ז (קידושין כת' הא, כת' ב' כת' ד) בדבר שלא בא לעולם ל' מ מעבשיו, דודוקא בדבר שהוא בעלם אלא דלא לרשותו מהני מעבשיו שלא יכול לחזור בו.

ב. והרשב"א (שם) ה'ק' ולדברי הרמב"ז¹³ דאמיר ע'ב' הר' אנו רואין את הגט אליו חל. אבל אף בשקרע הגט יהני. וכן הריטוב"א (ב' מ טה, חד' בשיטוק' שם) דחה דל"מ מעבשיו לעין שלא יכול לחזור בו (ולא כ"מ שהביאו), מעבשיו אין לו בה כלום. ובדבר שלא בא לעולם אmai לא יכול לחזור בו. בא. ולכאורה כוונתו דר' יוחנן ס' דאי' דיבור ומבטל דברו, אבל היכא דאמר' מעבשיו' היה מעשה. וכפי' מודר' דלא אתני ויבור ומבטל מעשה.

כב. אך הר"ז (קידושין שם) כת' דכ"ז אילו האשה חוזרת בה ואינה מקיימת את הקידושין, אבל אם המקדש חזר בו איה חיבת להחוירה, דאל"ב במא依' מקידש, הרי אינם קוניים לה עד סוף ל' והרי נתאבלו בintentions. וב"כ התרוא'ש קידושין מהו). ווע"ע אבן' מ' מא).

רשותו, ומשמעו>Dגדיר קניין משיכה מסוים שהבנiso לרשותו, שייחד את הסימטה לעצמו. ותוס' ביארו דאך שהבהמה נכנסו בלבד לאגם בסוף הל' מהני, כיון שהותחול הקניין מעיקרא לה.

ש) בא"ד ולרב דמספק^{ל'} א"י חזקה הוה וכו' ולשモאל^ג דפשיט^{ל'} דתנהה הוה וכו'. מובואר בתוס' דאך במנון הוה תנאי או חזקה. אבל רשל'י (גיטין עב) חילק ודוקא בגט (וקידושין) אמר'י דחזקה תנאי או חזקה. אבל (במנון אמר') דקנה גוף מהיים ופירוטות לאחר ר' לי. ואילו Tos' (בسو"ד) כת' דדוקא מעבשו ולאחר מיתה אמר'י דמסתבר דכוונתו להבריה מירשים, וכוונתו גוף מהיים ופירוטות לאחר ר' לי.

שא) שם. הב"י והרמ"א (חו"מ קעא ד) הביא בשם Tos' (דיין) ומהקנה בשטר מעבשו ולאחר ר' לי, קנה אף שנקרע השטר תוך ר' . ובפshootו ממשמע דנקטו דמנהני מעבשו דמי. והפוסקים (לח"מ שם, ט"ז ס"ס קענו דנו מ"ט פסק בשמואל^ג. והגר"א (קענו ב) ביאר דס"ל בדמנון כו"ע מודדו חזקה תנאי. וזהג' כתובות שם אמר'י بلا מעבשו).

שב) שאל עשר מפирוי דבויותה עליהו וכו' כל הימים אלו שבנות ווית' וכו' [בג"ב] אלא לאו כה"ג.

רצח בא"ד וא"ר דל"ק מידי, דר' יוחנן^{ל'} לטעמה (קידושין ס). וכו' דמעבשו ותהיין^{ל'} הקניין ואחר ר' גמור^{ל'}. וברוגא דלייבני דרוחאה שביקן. ואף בקניין ממון מעבשו ולאחר ר' לי יהונן חל במקצת. וכ"ב Tos' (כתובות פב).

אבל הרשב"א וריטב"א (כתובות שם, ורמב"ן ס' הוכות שם פה: מוד' בודה"ר) נקטו לדעת ר' יוחנן מהני אף עמודה ברה"ר בסוף הל'. דזהה כאמור גוף מהיים ופירוטות לאחר ר' לי, ולא בשרגא דלייבני^{ל'}.

וחרמ"ם (מכירה ב ט, ושוע' קענו ז) פסק דמעבשו ולאחר ר' יום קונה, ואפי' היהת עמודה באגם לא בסוף הל', זהה כמו שהקנה אותו מעתה על תנאי געשה התנאי נתקיים הקניין^{ל'}, וכל האומר על מנת כאמור מעבשו דמי. והפוסקים (לח"מ שם, ט"ז ס"ס קענו דנו מ"ט פסק בשמואל^ג. והגר"א (קענו ב) ביאר דס"ל בדמנון כו"ע מודדו חזקה תנאי. וזהג' כתובות שם אמר'י بلا מעבשו).

רצט) בא"ד כיון דבטוף ל' הפרה עמודה באגם וכו' דע"י תחילת משיכה שהותחול הקניין געשה האגם רשותו, והו"ל^{ל'} במשיכה אריבטה וכו'. ותוס' (קידושין סג. וכותבות פב), כת' דבסוף הל' עמוד במקומות חרואוי למשיכה. (וזג' בזה לענין גמר קניין המשיכה). אבל Tos' דיין הוסיפו דעתנית האגם

לה. Tos' נקטו דסגי בסוף הל', ותוס' (בஸמו) הוסיף דאפי' יצחה מהאגם או משכה מקנה לרשותו תוך הל'. אבל התוס' ר"פ (בשיטמ"ק ב"מ ל'ז) כת' דצעריך שכט' לא יצא לר' ר' ר' ואילו תצא מהאגם פקע הקניין.

לה. וצ"ב דלא משכו למקומות מסוימים זה באגם. והאיך געשה כל האגם רשותו ע"י תחילת משיכה בעצדו הא'.

לו. וכן הדר' (כתובות פה: מו. בדה"ר) כת' דע"כ איררי שם בלבד מעבשי דמעבשו ולאחר ר' במנון חזקה גוף מהיים ופירוטות לאחר ר' .

לו. והגמ' (בב' קלו) מקשה מ"ש גבי גט דחזקה גט ואינו גט דמספק'ל^{ל'} אי תנאה הוי אי חזקה הוי. אבל שם ה'ק' גופא קני מיהים פירא לאחר מיתה. ולכארה נה' רשי' ותוס' בפ' הגמ' רוע"א (באן) הביא דהירושלמי (ייטין ז ג, ח' בש"ת הרשב"א א תקסג בسو"ד) דמק' מ"ש גט מהכתוב לבן מווים ולאחר מיתה, וכן שטר שחרור ומפרק רשה. ע"ש שהביא דברי האחים ר' בוכונת הירושלמי. וכות' דיל'פ' מסכתת הירושלמי בתוס' דאך מעבשו ולאחר ר' בשחרור והפרק תלייא במוח' רבי ורבנן, ולא מפרק רשות גופה מהיים. וווקא בלآخر מיתה כו"ע מודים, דמשמע גוף מהיים. דנראה דלהבריה מיתמי אמר'ן.

כח. ותוס' (בஸמו) סיימו לדעת שמאול א"ז שיעמוד ברשותו בסוף הל', וקנה מתחילה כיון דלא חור בו תוך הל'. דזהה תנאי בי בעלמא. ולאיד אליבא דרב דחזקה חזקה, צריך שייאר ברשותו ממש בסוף הל'.

כט. ותוס' (דיין בسو"ד) פליגי דדוקא מהיים ולאחר מיתה ממשמע גוף מהיים ופירוטות לאחר מיתה. אבל לאחר מהיים ולאחר ר' לא נתוכון שיגור הקניין מהיים.

לו. ויל' דקאי לשיטתם (קידושין ס) דסבירה שרגא דלייבני דשעיר מי שקדש תוך ר' . והבקין גמור מעבשו.

לא. והפוסקים דנו אי בכוונתם דאפי' אגם שאינו רשותו, ואפי' רה"ר, או דוקא אגם וכותבו).

לב. והקצאות (קענו ד בسو"ד) הביא דמכואר ברכב'ם שלא אמר'י דמקנה גוף מהיים ופירוטות לאחר ר' . וכבדעת Tos' (דיין בסו"ד) דדוקא מווים ולאחר מיתה אמר'י כן. אבל הנתייבות שם ה) יש שב דכונת הרמב"ם וושוע' דהונני גוף מהיים ופירוטות לאחר ר' לאו דוקא נקט תנאי. ולא בתוס' דין.

לו. ואילו בקידושין מהיים ולאחר ר' נה' הראשונים (טור אה"ע) אי בר' יהונן או רב. ולכ"ע לא קי"ל בשמואל.

נאמר שמהה בשר וין, ולא עונג^ט. ואינו קבוע מעשרה.

שה) איצטראיך קרא למשרי טלטול דרבנן^{טט} וכו'. פרשי הפרש ממעשרות בשבת אינה אלא ממשום שבות וכו'.景德ור מודרבנן ממשום מתן, וכדאי' ביצה לזו^{טטט}. ורעד'א בגהש' הק' אמר נקט הלשון 'טלטול', דמשמע דאייסור הפרש תרומות ומעשרות בשבת יו"ט זה ממשום איסור מוקצה^{טטט}. ואפשר דPsiṭṭia לגמ' דאין צד איסור דאוריתא ממשום מתן. אך ממשום טלטול, אילו היה איסור דאוריתא בהו ס"ד景德ור. יש שתי דאייסור 'מתן' דהפרש תרו"ם הזה גיריה ממשום טירחא יתירה, שלא שיר בזה מכבה בפטיש. וזה כוונת הגמ' לדאוריתא אין בה ממשום מכבה בפטיש, דהוה טלטול בעלמא.

טו"ה מיטוי. ארדי' דמשל אריס הו וכו' דאי' נשל ר' נאי לא חשוב דשלבל'ע וכו'. אבל הריטב"א הביא בשם רשי' דהפריות ממש ר' נאי, וכמ"ש רשי' דוחחרון ממש דacaktיה לא אתה^{טטט}. והמאורי כת' דהיכא דהפריות אינם ברשותו וביד האריס אין יכול לעשר עליהם, שאינו יודע אם יבאים לו בחלקו^{טטט}. ואף שהם מהקרקע שלו.

ש) שם. דמשל אריס הזה. ואינו יכול לעשר על פירות של חבריו. ורעד'א הק' לצד (נדרים לו): דמפריש ממשו על של חבריו בלבד דעת חבריו וככ"פ הרמב"ם, א"ב ייחשב בא לעולם, שיוכל להפריש ממשו על של חבריו.

mob. וככ"ב הרמב"ם (שבת כט), והרמב"ם (שם יד) כת'景德ור אף ממשום דהוה במקדריש, וגיריה שמא יכבות. ע' ביצה לזו^ט. מג. ויש שדנו דכוונת הגמ' לרמז ודוקא ע"י הפרש והגביה אסורה, אבל במחלוקת רשאי לחתת עניין בצד זה. וזל' המאירי דתקון זה אינו אלא דרך טלטול בעלמא. מד. והריטב"א חלק דעתך דהוה רוחקים הזה דבר שבא לעולם ולרשונות.

מה. וממשמע דוחחרון ממש שעדרין לא חילקו את השותפות ושאריס יש לו זכותו, ולא נתברר האם ייגיע לחילוק. אך הריאשונים בכ"מ נקטו דשוווק יכול לעשר חילוק של עצמן^{טטט}.

מו. ונפסות מדברי רב נחמן ב"י (שהוכיח מדברי ר' נאי) דמותני בלבד בא לעולם) דמשלו על של חבריו צריך דעת.

פרש"י דילפי' דמותר לעשר על מה שעמיד לבא לרשותו ממשום עונג שבת. ואף דבינייטים זהה דבר שלא בא לעולם (שלא הגע לרשותו).

ותוט' (בע"ב) הק' מאי איריא שבתוות יו"ט. והריטב"א כת' דיש מצווה להפריש על שבא לעולם^ל, ולצורך שבת התיר הכתוב לנMRI.

שג. הר"ש (דמאי ד) הביא דבירושלמי (דמאי ז א) אי' דר' ירמיה רבה הורה לר' נאי שיבול לחקן בשבת טבל ודאי' מהר קרא דכתיב למען תלמוד לרואה את ה' כל הימים אפי' בשבת, ופי' שהנתנה עליו מערב שבת מה שאני עתיד להפריש יהא מעשר. וחר"ש הק' דבסוגין ר' נאי גופיה עישר מפירוי דביתהו שלא מן המוקף, הא הו"ל לקרוא שם ויפריש בשבת מן המוקף, בירושלמי. וכות' דשما מעשה דהכא הזה בירושה, ואכתי לא ידע אי שרי ע"י תנאי. א"נ הכא היה צריך לכולה בנתה דפירי.

ועוד תי' הר"ש דמבעור בירושלמי (תנ"ל) דלי' תנאי ובטבל ודאי' על מה שביד חברו. ורעד'א תמה דהמ' למ"ד דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ואילו ר' נאי ס"לadam מקנה אף שאינו בעולם, ומש"ה יכול להנתנות בדבר שאינו ברשותו. והחו"א (דמאי ט יז) ביאר תי' הר"ש דכך למ"ד אדם מקנה דבר שאינו ברשותו, מ"מ י"ל שלא מהני תנאי^{לט}.

שד) אלו שבתוות יו"ט. האחרונים הביאו דיש דין עונג' אף ביו"ט, יו"ט קבוע למעשרות מודאוריתא. וככ"ב השעה"מ (מעשר ה), ולא בצל"ח (ביצה לה). דבוי"ט

לה. ולכאו צל' דהוה מצווה לדאוריתא.

לט. והחו"א ביאר בזה קרי הר"ש, מה ס"ד להנתנות על של חבריו, דלההייא אי' בירושלמי דלא מותני. וביאר דהר"ש קאי אליבא דר' נאי, וחר"ש נסתפק חאמ' מהני תנאי, וצל' כת' הריאשונים. אבל PSIṭṭia דרבנן אין מנהה על מה שביד חבריו.

ט. והאחרונים הק' דהרמב"ם (ירוט ו י"ז ש"ו ע' תקכט א) כת' דבשם שמצויה לבבד את השבת ולענגנו, כך כל ימים טובים. מא. וכן אי' בgam' (יומא פט) דהפרש תרו"ם בשבת הזה טלטול בעלמא. ובgam' (שבת קלא: וסוכה מב: מג) נקטו לשון זה גבי נטילת לולב בשבת, לדאוריתא אין איסור טלטול בעלמא הוא. וותוט' (סודה מב) הביאו מהגמ' דיש בו איסור טלטול מוקצה, כיון דהלווב אינו בלי).

מן המוקף. זהה ר' ינאי סבר دائור מינה דבר שלא בא לעולם, שהוא קניין חל עליו בשיבא לעולם. הלך מפרשין תרו"מ על מה שלא בא לעולם לשיבא לעולם וקיים. והתרו"מ חלין בדבר שבעולם ומוקף?

ומבוואר דעתת התוס' דافق בה"ג שלא מן המוקף. דתלי בשעת מעשה הפרשה.

שייא שם. ומישרי שלא מן המוקף. השואל בשוו"ת הרשב"א (א קב) ה'κי התייר איסור دائוריתא דשלא מן המוקף משום עונג שבת¹. והרשב"א השיב דהתורה מזכטיב תלמוד ליראה כל הימים. ועוד דאפי' ליבא קרא ל'ק מידי, דASHBACHIN בכ"מ דחכמים דחו בידים אפי' לאו הבא מכלל עשה לזרוך². ופעמים דוחין עשה מפני העלה הכל לפני שהוא ענן. ומה"ה אין לתמורה אם התייר לפעמים דבריםгалו מפני עונג שבת.

וכת' דאין להקשוט דהחמיירו בהפרשת תורה ומעשרות שבת (אף דבטל ע"ז עונג שבת). דהרבה עשו חזוק לדבריהם יותר משל תורה. שהרי לא התייר שבות אפילו במקומות ברת בגון הזהה ואיזמל.

шиб) בא"ד וא"ת בהאי שובדא דר' ינאי וכו' דמדאוריתא יבו' לתרום לאחר מוקף וכו'. ויל'ך דמאחר דחכמים אסרו לעשר לאחר שבת, א"ב עבשין אין לו עזה אלא לעשר שלא ממהוקף. ונימא דמש"ה הותר לכבוד שבת. וכיוון דASHBACHIN דהתורה תורה היכא דפירושו רוחוק, ובמ"ש Tos).

ודוחוק דקו' התוס' דטפי יש לנו להתייר איסור מעשר בשבת מאסור שלא ממהוקף دائוריתא. דבכ"מ אשכחן דלא פלוג רבנן (ויש בח בידים אף לעקרו دائוריתא בשבת העשה), והעמידו דבריהם אף במקומות שע"ז יבוא חומרא دائוריתא.

חשש איסורא ודלא לעבד ע"ה איסורא על ידו). וזה משום מזוהה רבבה דכבוד שבת שר.

ג. ומהרש"ם ציין דהו"ש (חל' ג א) מבואר דעתיך שהא מוקף בשעת קריית שם, ולא בשעה שחול התמורה. ד. ולתי התוס' איירוי בפירות דרבנן.

ה. והביא כ' אליעזר שחרור עבדו להשלימו לעשרה. וכן במכור טבל לע"ה (עירובין לב) דניח' לחבר דלעביד איזור איסורא זטוא ולא לעבד עם הארץ רבה. (ואcum"ל).

והגר"ח (סתנסל) והקובה"ע (סה 1) תי' שלא נחשב ע"ז 'מעי עביד' משום שיוביל להפריש על של חבריו. דהთורות משלו על של חבריו הוה מטעם זכין ושילוחות³, ובא מכח המשלח. ולא מהני להחשב מצעי עבד שיוביל להפריש מכח עצמו [שרצנו להפריש מעבשו ולכשיבו לרשותנו].

וועוד תי' הגר"ח והפירוט שקיבל מיד הא里斯 פטורין מדאוריתא מדין לקות, וע"ב הפריש מפירות אחרים שלחך עליהם. וא"כ לא היה יכול להפריש מדין משלו על של חבריו, דבעוד הפירות ביד האריס עדין לא חל בהם פטור לקות. ול'ם להפריש מפירות הלוקהין שבידו.

שח) בא"ד ולא מסתכר לומר לדלא חשב הנא בידו לפיו שהיה רוחק מפה, דאין נראה לך'ק בין רוחק קרוב. לבארה מבואר בתוס' דנחשב 'בידו' דמחוסר קריבת לאו כמחוסר מעשה. ולא צירק שהיא בידו ממש במציאות). אך ל"פ דמהני להפריש אף על דבר רוחק.

דֶּף צָג:

שח) לא"א לאו בה"ג וכו'. פרש"י דמעשר על מה שעמיד לבא. ומפריש תרומה שיתול שבת. ובשו"ת רע"א (ק קנט) נסתפק האם מותר למכור חפץ בערב שבת, ולומר תקנה לך'ק לאחר. דשבת נגמר הקני. האם הוה בכלל הגזירה דמקח וממכר שבת⁴.

ויש שהביאו דב遼寧 מובואר דמותר להפריש תרומה שיתול שבת, ולא הוה בכלל גזירה דהפרשת תרומה שבת.etz"ע אמריא לא הביא מסוגין. ויש שתי' דב遼寧 עשויה מעבשו בדבר שלא בא לעולם. ואין חסרון במה שגמור הקני הוה שבת.

ש) תוד"ה לא"א. דאתא קרא למישרי שלא מן המוקף⁵. וורםב"ן חלק דין בזה חסרון שלא

מז. וכפשטות הגמ' (נדרים שם), אך האחרונים דין בזה למסקנא שם. ואכמ"ל).

א. ע"ש שלפלל מכמה סוגיות. ודע"א הביא מדברי התה"ד (סיט זו' במג'א שלט ח) שדן לפירות ע"י שנותנים מעות מראש, שיתול לאחר זמן שבת.

ב. וורםב"ן היבא כן בשם ר"ת דמשום עונג שבת שר, כדכתיב למן תלמדו ליראה. כמו שמצוינו שהתייר (עירובין לב) דבר שמכר לע"ה, דמפריש שלא ממהוקף והתייר ממש

בஸמור) א"י דاشה נאמנת לומר שם בعلלה, וע"ז תחתיהם. משום דיקא ומינסבא^ט. וספק הגמ' בשער א' מעיד, האם סמכין אהא דדייקה ומינסבא.

ש"ח) טעמא דע"א משום דמיותא דעבידא לאיגלווי וכו'. ובתוס' חד מקמאי כת' דע"ג דעד א' אינו נאמן לומר שמותה אשתו שיsha אחותה (בראי' צד), אף דזהה מילתא דעבידא לאיגלווי. ובגמ' (צד), מבואר והטעם משום עיגונא. וכ"ב Tos' (בכורות ל': ד"ה והלכטא, בחדר תי').

וע"פ הריטב"א (לעיל פח), ייל דבאמת מדאוריתא נאמן, אלא דרבנן החמירו בעירויות, דבוח לא שייר עיגונא.

ומבררי הרמן^י (לרמב"ם ס"ה גירושין יג בט) משמעו דוקא עד בשער מהני משום עבידא לאיגלווי, ואילו אשה ועובד ועד פסול מהני רק משום עיגונא, ומשום שפהה ועכום מסל"ת נאמן. וככל דיני עד א' בmittat הבעל^ט. (והחזו"א (כב ט) ביאר דלמסקנא רבא יליף ק"ו לאיסור ברת התורת).

או דילמא טעמא דע"א משום דאייהו דיקא ומינסבא^ט. (ובכן הגמ' בלישנא בתריא מסתפקת לענין יבמה לעלמא). בפסותו משמעו דספק הגמ' האם סברת מילתא דעבידא לאיגלווי מהני לחוד. אבל Tos' פ"י דספק הגמ' האם בעין דיקא רבה או סמכין אידיוקא ווטא ביצרו עבידא לאיגלווי. ועד"ז כת' הריטב"א ודודאי תורייחו טעמי איתנהו بعد א', אלא דמספק' לי מיניהם עיקר דעה סמכין.

וע"ז הגמ' (לקמן קטו), מסתפקת עד"ז גבי ע"א במלוחמה, האם טעמא דע"א משום עבידא לאיגלווי או משום דדייקה, א"כ זימנין דסניליה ולא דיקא. פרשי^י ואמרה בדדמי'. ובן הגמ' (לקמן קטו)

ת. ולפ"ז עד פסול ל"מ להתייר ביבמה, ול"מ בן בפסקים. ט. אך הנוב"י כת' קמו הי' בפתח' קנה א' כת' דל"מ דין זה מפורש בראשונים, א"כ בעדר מפי עד יש להחמיר ביצרו דעת הרא"ש דפסק לד"מ עד א' ביבמה.

ו. ובתוס' הוסיף דבמלוחמה יש رجالים לדבר, ומש"ה סומכת עליו יורה. וע' ראשונים שם, ואכמ"ל.

שיג' תוד"ה לאחר. שמעין נמי לדבר' שלבל"ע בגין לאחר שאתגיאיר. שהמקדש עדיין לא נתגיאר, ונחשב שלא בא לעולם. והאבג"מ (מוג א) תי' דקידושין לא נחשב כבן' לדבר' שלבל"ע, שהאהשה אינה מקנה עצמה לבעל^ט ולא מפרקת עצמה, ובמ"ש הר"ן נדרים לו). אך שוב דין דראף כלפי המקדש הו' לדבר שלבל"ע, ולא מצי' קני לאשה עצמה.

שיד') בא"ד ואור"ז דלא חשוב לאחר שאתגיאיר לא בא געוזם ב"כ, כיון שהגנו הוא בעולם וכו'. ואף דנחשב דבר שלא בא לעולם, מ"מ כיון דהגנו בעולם אין בו את החסרון של לדבר שלא בא לעולם.

שטו) בא"ד ואור"ז שבגעין זה תי' הר"א משנוא וכו' דלא בעין עבידוי דעתו או לא' בדבר שאין בעולם כל' וכו'. (זהו' בתוס' ב"ב עה: וכותבות נה). ותוס' הובייחו מל אחר שתתגיארי ותשחרר, ולאחר שתמות אחותה, אמא' היה עבידיא דעתו. אלא בין הדגון בעולם ל"ע עבידיא דעתו. אבל רשב"ם (ב"ב שם) תי' דאייר עבידרי דעתו, שהבטיחו רבו לשחררו. ותוס' (ב"ב) הביאו בשם ריב"ן דאייר בחוץ שפהה ונוהג מהנוג הפרק שכופין לשחרר, ובועליך ואחותך אייר בגוסטן. ותוס' תי' דיל' דאייר בחולמים ורקנים.

ועוד תי' התוס' דכל היכא דהוה חד מי יימר נחשב עבידיא דעתו (אף במידי דלא שכיח).

שטו) שם. יש לדון מה החסרון לר' מאיר בדבר דלא עבידוי דעתו, האם בו' מודה ר' מאיר לרבען דנחשב דבר שלא בא לעולם (וא"כ תלי' בצדדים אי יש חסרון בקנין), או משום גמירות דעתו. או דלא עבידיא דעתו זהה סברא בגדרי הקנינים לכ"ע.

ע"א ביבמה

שיז') עד א' ביבמה מהו וכו'. פרשי^י שמעיד שמת בעלה כדי שתתאיים. ובמשנה (לקמן קיד', ה')

ו. ולא בעין אבל האשה דין והקנאה. דוינמא שמקנה עצמה לדיבור שלא בא לעולם. אלא תלי' במקדש, והמקדש קונה דבר שלא בא לעולם.

ז. אך במשנה (לקמן קיד', ה') בתוס' מבואר דasha שהוחזקה שיש לה בנים אינה נאמנת לומר שמת בטללה, ותוס' פ"ז דחיישי' דמשקרה משום דמרחמא. וצ'ב' מ"ש דבעיקר מיתת הבעל לא חששו. ע"ע בהמשך הסוגיה.

שכ) תוד"ה עד. וא"ת היבי מ"ל דדייקא^{טז} בשמתירה ע"א^{טז} להתייםם, והוא ליכא חומר בסופה בשופפת מהניסיואין וכור' מן הנישואין למ"ע^{טז} מותרת וכור'. (כדמובואר לפקון זהה). כיון דל"ש שמא יאמרו גירוש זה נשא זה).

שכ) בא"ר [פי"ד] ו"ל דדייקא מ"פ לפי שאין יודעת אם יבנום או יהלזין, וחישות שמא יהלזין ותנשא לשוק ואיכא חומר. והתוס' ר"א"ש חלק דעתו שהיא תבא לבי"ד להתייה אם ירצה ליבם אותם, ולא תדרך. ואם יחולץ לה לא תנשא עד שתדרך (ובidea שלא לינשא). ותוי' כת' היב' בתוס'.

ומבוואר דעתת תוס' דמשעה שהותרה לינשא אמר' ד"דייקא, דאי רק בשעה שראיינו שנשאת אמר' ד"דייקא, א' בשות' במת אין ראייה דדייקא. וב"ב הנティבות (בכתב לר'ע"א, הר' ברע"א השלם. ובשות' רע"א ק' כה הסכים לדבריו. הר' לעיל פט) דההיתר נגמר מיד בשעה עדות העוז^{טז}.

והחו"א (בט) ביאר דהאשה מודקדת מיד לדעת אם אמתה הדבר, ומבררת בשביל כל המאורעות שיוכלו לקלקלת. דרך בני אדם ששבשת נידון מודקדין עד שבאיין להחלטה, ושובב אין מסתפקים בעניין.

אך מ"מ קשה דשמא לא נתכוונה לינשא, וקבעה בלילה שלא תינשא לאחר אלא להתייםם. (ואפשר דזה ק' התוס' ר"א"ש).

והערול'ג תי' דדייקא משעם אחר, וכל זמן שלא התירוה ניזונה משל בעלה.^{טז} ומשעה שהותירה אין לה

מסתפקת ע"א בקטטה, דכין דעתך ליה קטטה לא דיקא^{טז}.

ותוס' (עד. סוד"ה ב') כת' דההת נמי הספק אי עריך דיקא רבה, או סגי בקצת דיקא.

ועוד הביאו בראשונים דגביגי (לעיל כה), אי' דמות לאו עליה סמכין (על העוד), דדייקא ומינטבא. והרשב"א^{טז} (לעיל כה) ה'ך' דתלי בספק דהגיגי (לפקוןクトו), ולא איפשיטא^{טז}. והרשב"א^{טז} (בسو"ד, וכן הריטב"א שם) כת' דהמ"ל טעם דע"א משום דעבידה לאיגלו^{טז}. וחדא מתרי הרשב"א דנקט דלא כתוס', אלא הוא יש שדייקו מדברי הרשב"א דנקט דלא כתוס', אלא הוא ספק האם סמכין על העוד כלל.

ותוס' (עד. הנ"ל) כת' דהספיקות אינם תלויין בהודיע, דאף את'ל דבסטוגין נאמן, אף'ה יש להסתפק התרם. אבל המלחמות (לפקוןクトו. מב' בדוח"ר) פשוט אף סוגיה דהתרם דמהני עד א' במלחמה^{טז}. דרבוותא (הר"ף, ע'פ דברי רבא לפקוןצד), הכריעו דמהני עד א' ביבמה אפי' להתריר לשוק. ואע"ג דליך למסימך על דיקא (ודהיא עצמה אינה נאמנת), אלא איפשיט דעתמא עד א' משום דבמלוא דעבידה לאיגלו^{טז} לא משקר. הילך אף עד א' במלחמה נאמן.

וכת' דסוגין נמי בועלמא עד טעם זה, דאי' (ר'ה בב') דעד א' נאמן בקידוש החדר, אבל מילתא דעבידה לאיגלו^{טז} לא משקיי בה אישוי. וכת' דאף דההת עבידה לאיגלו^{טז} טפי, הא לא מספק'ל בגין האם עבידה לאיגלו^{טז}. אלא פשיט'ל לגמ' דמהני עבידה לאיגלו^{טז}.

יא. ובפישטו משמעו דהנ' ספיקות תלין בחדידי. אבל הר"ף פסק דע"א נאמן במלחמות, ואילו בקטטה לא הכריע. והראשונים (לפקון שם) ה'ך' דמ"ש.

יב. אך היבא דעת הר"ף דספק'ל הגמ' (לפקוןクトו) איפשיט דההת מושן נאמנות העוד. וקשה טפי.

יג. (ועבידה דאייגלו^{טז} לא נחשב סמכין על העוד). יד. ועוד הובייכ בון מכמה סוגיות, ע"ש. והביבא שמצוינו בתלמוד בדברים שלא נפשטו בגמ', וופישוטון יוצא לנו מקומות אחר.

טו. ואפשר דאף המלחמות מודה דבעירות ל"מ אל משום עיגונא, ע' מה שורי' לעיל וע"ז תוס' בדורות לו). אך לא צריך סברת דיקא.

טז. עוד יlid' אמר' תלו בדידה بعد א' להתייםם, מיד

שנקבלו דברי העוד רשאי ל"יבמה בע"ב. א'כ מה שייר בוה דיקא. וצ"ל דצעריך עכ"פ לקבלת העדרות בבי"ד יהא מדעתה, ולש להתיירה ליבום בלבד בקשה שלה.

יז. יל"ע אמר' תוס' העמינו'ו דבירם על עד א' להתייםם, לכואורה הו"ל לה' אמר'ו' (לפקוןクトו. הר' בסמו) דההיתר אמרמת מות בעלי'ת הייבם.

יח. ולכואורה מבואר בתוס' דכו"ע מודו בוה, אך גבי אהות אשתו נח' (לפקוןクトו. וזהו) אי' אמר' סברא זו. יט. וכדאי' (כיב' לא') דנחשב דהוורו לינשא, ונחשב זילותא דביה' לחזר בהם.

ב. והערול'ג אירוי באשה שאומרת מות בעלה, אך צ"ל כן אף بعد א'. דעת מעיד שמת בעלה, והאשה יכולת לומר דאי'נו נראה בעינה, כדי שתתקבל מוניות מנכסי הבעלה. דכין דליך דיקא לא הותרה לינשא. וצ"ע.

ומושמע דכוונתו דמודאויריתא מוקמי' אחזקה, אלא דחק חזקה קלישא ול"מ להוציא אשה מהתח בתולה, ומובואר דיש סברא (דרורייתא) דמוחזקת בהיזיר לבעה, וספק א"א לאוסרה עלי.

והרמב"ן הוסיף דבכל מקום שראוי להחמיר לא העמידו אחזקו בתרי ותרי, והחמירו אף ביחסין, ואין מתיירין להזכיר לישא בתו של ניאי המלך^{טב}.

ודעת ר"י בר ברוך (בתוס' כתובות כו:) דהיכא דב' עדים המתירין העידו תחילת, והוציאו אותה מחזקה ודאשת איש או דעומדת ליבום). ומיש"ה אף שאח"כ הוכחשו לא מוקמינן אחזקה בתרי ותרי. (ור"י פליג). ע"ע בסמוך דעת הרשב"א.

שבד) שב. והריטב"א תי' דקו' הגמ' מהא דאי' דבל הדרכים האלו בה, דקנסין ומפקין ממונא.

שכה בא"ד אור"י חיבא דיבם אומר ברוי לי וכו' מיידי דזהו אנשאת לא' מעידה וכו'. וב"כ התוס' חד מקמא.

אבל התוס' חד מקמאי הביא בשם כת"י אביו (דא"ץ להעמיד בטענת ברין) דכיוון דכולחו מודים שהבן והבעל מתו, אלא שמכחישים איזה מות קודם, מש"ה אמר"י היבא דקימא תיקום^{טב} (ואם נשאת

מושנות מהבעל^{טב}. וכשיהלוץ לה היבם ע"ב צריכה להנשא שיהא לה מושנות^{טב}, ואיכא חומר בסופה.

שכט) אל' רב ששת ניתוח אמרו לך מת בך ואח"כ מת בעליך ונתינכחה וכו' א"א לאו ש"ט ח' חד וכו'. ובין דעת א' נאמן דעתה המכונה ואח"כ מת בעלה שתיתיבם ואף שלא עמדה בחזקת עמודות ליבום, כי"ש דנאמן במת בעל לחוד. (וע"ע מש"ב במשנה ובסמור).

שכל) תוכ"ה מאי חיות. ע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן, ואיכא לאוקמי בחזקת איסור ליבם^{טב} וכו'. וכמ"ש Tos' (עליל פה) דמסקי' (עליל לא), דתרי ותרי ספיקא דרבנן, ומודאויריתא מוקמינן אחזקה ולולי סברת דיקא ומינסבא).

והרמב"ן (קידושין סו) הביא 'אחרים' שהביאו מסוגין דקל' דתרי ותרי ספיקא דאוריתא^{טב}, וורקה בתרומה דרבנן אחזקה. ע"ע מש"ב לעיל לא).

והרמב"ן דחה דכיוון שקדם ונשא לא אמרין אוקי תרי לbehדי תרי ואוקי אחזקה לאפקוי אתתא מותאי גבראי^{טב}. ולא משווין ולד מנזר גמורבי להוציא אשה מהתחתי (ע"ע בסמוך). וכן תרי ותרי למ' להוציא מאן מידיה דמריה^{טב}.

בצ. לכואורה כוונתו לדברי רב חדרא (כ"ב לא) דתרי ותרי אין מוציאין ממון ע"פ. ואף שיש לעדים חיקת בשורת, ל"מ חזקת העד להוציא מאן. ובגמ' (שם) מבואר דלאווע עדות אף רב הונא מודה.

בצ. ואף שיש לה חזקת היזיר. ומורבען החמירו בתרי ותרי שלא לסמור אחזקה ומילבד היבא דברר נשותא, שהרי ל"מ חזקה זו להוציא אשה מעבלה ולהוציא מאן. וקצת משמע הרמב"ן דימה את הדברים, וצ"ב מה ראה חזקת ממן דאוריתא להחמורה מדרבען. ואפשר דרבא לישב מעשה דיני המלין, ולא תלי בהאה. ואפשר דרבנן תקנו גדר יוסחין כמו היצאת ממון וע"ע שיטטם^{טב} כתובות ד'.

בט. ועד"ז כת' ריבינו ירוחם (ת' אדם וחווה נתיב בה ג' רב. בדרא"ט) בשם הרמ"ה ודוקא באשת איש (עליל פה) אמר"י דנסחת ואח"כ באו עדים תעא, דהתם איתחיך איסורה דאשת איש. אבל הכא לא איתחיך איסורה דאשת אה, בגין דודאי מות ושם דרך בmittah דפקע ביה איסורה אשת אה ואילו מת המכන תחולת).

מש"ה פקע חזקה דאיסורה אשת אה. והוה תרי ותרי וספק. והוסיף דוקא בשמודים העדים האחוריונים שמת בעלה ובנה, אלא שאמרמן שהבן מת תחילת. אבל אמרו מת בעלה ובן קיים, א"כ מיעקראי קימא חזקה דבן, ובאמת לא פקעה חזקה דידיה. ואפי' נשאת תעא.

בא. ואף דינוינת משל יbam (היבא דמתעכבר מליבם), מ"מ משעה שייחלוץ לה אין לה מושנות כלל. כב. ויל"ק שהאשה עשרה שא"ץ מושנות מהבעל Mai'iac לאיכא למיור.

כג. ותוס' (כתובות כו) הוסיף דעתך לא אוקמי אחזקה דאסורה ליבם, שמות בעלה תחולת כדאי' (עליל לא). גבי נפל הבית עלי וועל בת אדו בו. ע"ע בסמוך).

כד. דאילו תרי ותרי ספיקא דרבנן, ומודאויריתא מוקמי' אחזקה, הכא דין הוא שתצא. שהרי חזקה לשוק, והולד ממור גמור מאשת אח שלא במקום מצווה.

כח. וכן הביא הר"ן (כתובות כב: ט' בדרא"ט) ש"ט דלא אמרין אוקי תרי לbehדי תרי ואוקי אתתא אחזקה להוציאיה מבלה במאמר ברוי לי שמורתה לי, ולעשות הولد וראי ממור להלקותה אם בא על בת ישראל. ובו שכן דיליכא למירא אוקמא אחזקה לאפקוי ממונא. אבל מדינא אוקי מילתה אחזקה היבא שאין צריך להוציא כלום מיד המוחזק.

כט. בזונת הרמב"ן לפרש המשך דברי הגמ' יעדן ממור מאמר הוא. וויל"ד האם הרמב"ן נקט דזהו ספק ממור דאוריתא, או מדרבען נחשב ממור, ונקט לשון ספק דהא כל ספק ממור מותר. ע"ע בסמוך.

שכבי) בא"ד מידי דהוא אנטשת לא' מעדיה (לע"ז
פח) וכו'. מהרש"א (לעיל פח) הק' דתוט'
(שם) כת' דהא דמוהני בר' במקומ תרי ותרי הוה
משום דדייקא ומינסבא, ומורע לחזקת אשת איש אבל
ההיכא דיש חקota אשת איש ל'ם טענת ברין).
ווחמיהר"א ציין דבתוט' דין מבואר דמוהני בר' אף
זהבוקום חותם אשת איש.

ובויראו דכוונתו דלה' הא' בתרומס' ("ד"ה עד") ביבמה ליכא דידי' קא ומינסבא ודיליכא חומר בסופה). ותוס' תי' דמשום דיריה שיחילוץ לה והנסה לשוק אמר' דידי' קא. אבל הכא דבאו עדי ההבחשה לאחר שנתני ביבמה, לש' דידי' קא ביבמה שנשארת תחת היבם^{לט}. אך לתה' היב' (בסוף התוס' והנהן^{לו}) אף יבמה רגילה לדידי' ואף דיליכא חומר בסופה^{לט}.

וותומס' (כתובות כו:) ה'ק, ע"ד ק' מהר"ש א' דביבם לא ד"י קא, דזמנין דדרומה ליבם (וכדי' בסוגין^{טז}). א"ב לא מרמעי להזקמת אשת איש. ותוס' ת"י ד"מ ד"י קא קצת^{טז},

לא תצא^ל. וצ"ב בונונו, ואמאי לא אמר"י דעתם בחזק
היתר לשוק, וע"פ הגמ' (לעיל לא), והוא לעיל (במשנה) ל^ב.
והרשב"א (קדושים ט. בס"ד) כת' [ליישוב דברי הגמ'
באנו] דמסתברא דכיוון דהעדים ושאמרו חלוף היה
הדברים באו אחר שנתיבמה, מש"ה אמר"י מאין
חויה דעתם אהני דעתו בהר יבום ומפקת לה,
סמור אהני שנתיבמה אפומידיו.

ובית ותודה לך ר' מנחם בר' רבי (עליל פה: וכותבות כב:) אמר בתני ותני אם נשאת עד שלא באו עדים לא תצא. והשעה"מ (גירושין יב, ה) לעיל פה: (באריכות) הביא מדברי הרשב"א דהיכא דנשאת עד שלא באו עדים אף בלא טענות ברוי (ואף היכא דלא נשאת לא' מעידה^{לפניהם} אין מועיצין מותחת בעלה. כיון נשאת בהייר ע"פ עדים, ל"מ תני ותני להוציא אינדים^{לפניהם} ע"ד דברי הרומב"ן ה"ג^{לפניהם}. ועדין^{לפניהם} לדעת הר"ב י"ב ברור (בתוס) כתובות בו: הנ"ל^{לפניהם}.

ולבגוארה צ' לדור'ן הועזר לסייע דאן מוציאין אשה ומושם קו' מהירושא' (פ' דכון נשות ע' עדם ליכא דנדיאק), העומדת בחזות אשת איש. ול' טענת בר' מוקם חיקתן.

ולו. אלא דבלאורה הוּה סברא אחורת, דמדברי הרש"א ממשמעו דאך דיש חזקתו איטור, ל"מ חזקה זו לאסור אשה מהורתה בעלה. ואילו לוריב"ב הטעם משומן דבאו עדים מהමתרים יצאת מהחוקה. ולבלאורה אף בכאו עדים המתייחסים ואוחח'ב האוטרין ואוחח'ב נשאות. מ"מ השותא ליבא חזקתו איטורו, והדרב"ז (ו נאכל' קצת) בסופו הביא דברי הרש"א לדגשנות בהיתר ואוחח'ב בא עדים מכחישים לאחצא, אף בל' טענת בר. וו איכא טעם הדtier מסברת ר' ב"ר ברוך, וב' דאדפת דתוטש' חלקו עלי, כדי הוא לסתומר עלי' בשעת הדחף, ומואר בהזה' ב' ברוך[ה]

ולך. וכדעת הרש"א ("ע' משכ"ב שם).
 לה' ע"פ משכ' האחרונים דבתריו ותורי הוה די'יקא במא
 שנשנארה תחת השני אחריו שבאו עדי' הכהשה. אבל
 המודרש"א (ח"ל) לא חווית לרבנן, א' ב' צ'ב' אמריא פשיט'ל
 למודרש"א דיבמה ליבם לא הוה די'יקא. הא לב' הת' דתו'ס'
 (ט' ב' ס' י"ג). וזה די'יקא, שמא דבלען לן.

לט. אף דיל' דתומ' בגין קאי אליבא דת' ה' (שם), אך קשה
לעת' בא' האיר יפרשו קושית הגם' בגין.

מ. ויל דזה כוונת המהראש"א [אר לא ה"ל לשטום דבריו].

ל. וצ"ב אמריא לא תצא, הוא עכ"פ היה ספק דאוריתיה. ולכגוארה ממשע דברין ודשאות, עי"ז היה בעין מוחזק. ובמ"ש מדברי הרשב"א ורמב"ן. אלא דעתה והשלמה דברמת בעהלה לחדר מוקמי איזוקת אשן ואך לאוסודה אבעלה. ודואז נהיינא מעתנו קורינו ל"מ התחזקן.

לא. דוגמא' (עליל לא), מבואר דבנפלו הבית עלי וועל העדרה שהיא בת אחותו, דוגמא' נק' דמוקמי' אחותה. והגמ' מורה לגט ספק קרוב לה. ואך יש לדוחות דבנפלו הבית לא איררי ברורי ותרי, ולא דימחו למגרין).

לב. וכן **תוס'** (בתובותכה הנ"ל) היבאו בפרק' מוגמג' (עליל לא). וועוד' ז' ודק' המלחמות (בסוגין) לבעה'ם.

אך הבית הליי (ג' יג' בדור', הי' במשנה) כת' דע"פ דברי הש"ך (ויז' ד' ג') ולמסנקא (אביי ורבא לעיל ל' לא), לא דרים בה חזקה לבשימות בעלה. ויל' דב' ר' אבוי של החשומים. (זהבאי דוחמלחות לא בש"ר. וכ' מדברי Tos' בתובות).

ולכואורה כ"מ אף בתוס' דינן).

לג. והוגם' (עליל פח) דנשאת לעדיה קאי ל'ק דבריתא
בבאו עדים ואח'כ נשאת (באיסור), אבל נשאת ואח'כ באו
עדים ל'מ'.

ליד. והשעה "מ' היביא דמחרדי" בירוב ביאר דאי'ך הרשב"א א"י'ר בטענת בר. וחלק דכל דברי הרשב"א באו להתייר אף בלא טענת בר. ובזה היביא מדברי ר' מנחים בר"י, דהיכא דעתונאים ברוי הו"ל להביא גמ' דלעיל דנשתת לא' מדעדיה. ולודעת הרשב"א (הור לעיל שם) מוחני נשאת לא' מדעדיה אף במיטומן חותמת איסור.

וכמ"ש **תוס' ד"ה מא"ח**, ואפ"ה הولد ספק ממורו^ט.

אבל הרמב"ם (**גירושין יב ז, וטשו"ע קnb ג**) פסק^ט דהיכא דהאה שאמורה שאינה יודעת, או שלא נשאת לעדריה (ובבעל אינו יודע) תצא והולד ספק ממורנו^ט. ומבוואר דעת הרמב"ם (**ההוסקים**) דהיכא דעתונים ברוי לא תצא, ואך הولد בשרבו^ט.

וביאר אכן זה סברא שהם מותרים, והולד ספק ממורו. דא"ב רואוי שתצא שלא להרבות ספק ממוראים.

והבית מאיר כת' **דיעפ"ז י"פ** ב**בונת הגמ'** ('עוד') דאפי' אינם טוענים ברוי, עכ"פ היה ספק ממורו. אבל לדברי החותם לולי **'דיקא'** זהה ודאי ממורו. א"ב אין לפרש סברת **הוזע' עד'ז'**.

והבי"מ (שם) דיק (<מלשון הרמב"ם והשורע>) דהיכא דהאה טעונה ברוי ובבעל אינו יודע היה ספק ממורו^ט, והק' א"ב מ"ש היכא דשניהם טוענים ברוי. והאו"ש (שם, וכן החמוד"ש כתובות כב) כת' דמדינא היה ספק ממורו, וספק ממור מורה דאוריתא. ובין דהדרין נשאת לא תצא לא החמירו על הבנים.

ע"א להתייר יבמה לעלמא

שכט) וא"ד **הא לא תבעי לך**, דאפי' אחדו נמי מהומנא וכו'. **תוס' ד"ה כי** בת' הא' נקט בבונת הגמ'

מת. וכן מפורש בר"ץ (כתובות הניל) שהבאי מסוגין דבאומר ברוי לשומרתת לי לא מעמידים אהזה להוציא אשה מתחת בעלה, ולשות הولد ודאי ממור להלקתו אם בא על בת ישראל. ומבוואר דאך בברוי לי היה ספק ממורו.

ג. תורי ותורי על גירושין.

נה. והבית שמואל (שם ה כת' דתוס' פלייג, דכין דלא דיקא ומינסבא יש להעמיד בחזקת איש והוה ודאי ממורו. ואילו לדעת הרמב"ם בתori ותורי לא מוקמי אהזה לעלני דהוה הولد ממור ודאי). ושוב כת' דאפשר ובשעה נשאת אמרוי דודאי דיקא, אף שאח"ב אומרת אני יודע. וולאו כל במניה לבסוק לאסור את הולדות.

גב. והרמב"ם כת' לא תצא, שהרי היא ובעה יהען בחדאי שהיא מורתת וחזה היא שאין מקלקין עצמן. והבי"מ כת' דההמראים הוסיף וזכה לא מניה להכשיר הולדות. וכן באה דעתונים ברוי, דיע"ז אף לדין מהני להכשיר הולדות. וכן לא אמרוי' דהאה נאמנת על בנייה. ול"ד להא דנאמנת כתובות יד), לומר דברעללה לכשר, ואך במקום דרוב פסולים נאמנת להכשיר את הבן. וביאר זההם ודבר תלי בה, ומ"ה בפליה לא הוה נגד הרוב. ע"ש.

נד. והבי"מ ה'ק' מאין יבא בשורותם. ונהי דהו והיא יודעים

ומהני דיקא דידה לענן דמרעהליה לחזקת איסור ליבם^ט.

שכו) ועוד ממור, ספק ממור הוא. **הראשונים** הק' דלמ"ד תורי ותורי ספיקא דרבנן, ומדוואריתא מוקמיין אהזהתא, א"ב הוה ודאי ממור מאשת את. והרמב"ז (קידושין ס. הניל) הביא י"מ הדובייח מכאן דקיל' דתורי ותורי ספיקא דאוריתא^ט. אבל **תוס'** (כתובות כב) כת' דקו' הגמ' דמהני דיקא דידה, ואיתרעד לחזקת איסור. ומ"ה הוה רק ספק ממור.

ועוד כת' **תוס'** (כתובות) דכין דתורי ותורי ספיקא דרבנן אין לנו להעמידה על חזקה ולהתירו בממורת^ט. דרבנן החמירו בכל תורי ותורי, והוה ספק ממור מדרבנן^ט.

והרמב"ז דחה דכין דקדם ונשא (קדום שנתרברר) לא אמרוי' תורי ותורי להוציא את מתחת בעלה לענן שיהא הولد ממור גמור^ט. ומשמע דכונו דו דמהני הא דנשאת בהיתר (וא"א לאוstraה עליון עכ"פ לענן הولد. וצ"ב^ט).

שכח) שם. ספק ממור. והבית מאיר (קnb ג) דיק רבפשטו אירוי בטוענים ברוי, ומ"ה לא תצא

מב. ותוס' הוסיף דמש"ה הוה ספק ממור, דמהני דיקא דידה (ע"ז בסמור).

mag. ולא מוקמי' אהזה אלא בתמורה ורבנן. מד. (וצ"ע דקיל' (קידושין עג) ספק ממור מורה מחתורה, אלא הוה חומרה דרבנן. ומ"ש מתרומה דרבנן שלא החמיר בתורי ותורי).

מה. ואך דמדוואריתא הוה ממור גמור, מדרבנן דינו בספק ממור.

מו. אבל הוה ספק ממור ולכארה נח' הרשב"א והר"ן (הר' לעיל) אי אירוי בטעתה ברוי.

מז. ולא נתרפרש בדברי הרמב"ז אמאי לא הוה ממור ודאיodelcaroh הנידין האם הben הוה ממור הוא נידין איסור בפנ"ע, וכן מא אהזהתא. ומשמע ברכ"ז דאי משווין להיה ממור גמור, א"ב נוחש שאנו מוציאים אשה מתחת בעלה. דלא יתכן אישות דהולד ממור גמור (וצ"ל דהוה סברא מדואריתא, וצ"ע). ועיל"פ כוונתו דהוה מעין תולדה מהאייסור של האם, ובין דהיא מורתת ממש שעומדות בחזקת ההור לבעליה, ממי לא הוה ממור ודאי.

מזה. אך לדברי שאר ראשונים (בקי' הגמ' לעיל) ניחא, דלא אירוי בטעתה ברוי.

ע"פ הגמ' לעיל פה). דע"א אינו נאמן אף באיסורין
ונגד איתחזק איסורה י"ל דמש"ה דנו משום עבירה
לאילולי. אבל לדעת הראשונים (רmb"ן, הו' שם)
בדעד א' נאמן באיסורה אף דאיתחזק איסורה י"ב
ומומוכח דיבמה לשוק הוא דבר שבערוה ואף דהוא
חייב לאיזין).

והמודדבי (נח בשם אבआסף) כת' דהיתר יבמה לשוק
צריך עדות דהוא דבר שבעrho^ת, כיון דעתך אי
תפסי קידושין^ב. ומובואר דהנידון אי היה דבר
שבערוה וצריך עדות תל' במא' אי קידושין
ת Hopkins ביבמ' ס.

ובהמשך דבריו המורדי (נٹ בשם רבינו יואל) הביא דכללא הוא כל היכא דעתחוך איסורה, בגין טבל וואשת איש, ל"מ אלא בעדים. [משמעו שלא חילק בין דברם שבערתו לשאר איסוריין סב'].

ובש"ת הרא"ש (נב ה, ה"ר ב"ב קנו) כת' דוד א' אינו נאמן להעיד שזוקקה ליבם, ובמו שאינו נאמן שנטמאו טהרותיו, וכדרני אישורו.

והאותון דאוריתא (ח) היבא מהמורדי (*ונ"ל*) דזיקת
היבום נחשב 'ערודה', משום דאין קידושן תופסים
בכיבומה. ועוד דין האותון דתלי בחקירה האם גדר זיקה
יום משום המשך מאישותה הנמות, מ"ה נחשב דבר

להביא את הצד דלא תפשי קידושין, ומ"ה הוה דבר
שבערוה. והנובע כי (ק נ) העיר בזה. ואפשר דיש להגיה כן
בברורו בברורו וזהו אב בלוא בפער ברורה

ובבבורי דתורייהו מודרני דיש צד דלא תפשי הקיידושן. לעיליב מאמשע'ב דהולד ממור והה בדעת ראנשנין הוועיגער, גאנץ איזט אונטער אונטער, בעיגער, בגאנץ איזט אונטער אונטער, זיך'ר 'עדימ', ווונגע'ז' (טט) ננטקעה דרבורי בוועיגער, וווק' דקיל' דלא נאסורה על היבטן ודלא לישוק הוה ממור מודרבנן ווע' לעיל צב': אין צד דהוה ווועיגער זאכער זאכער.

ס. והגמ' DIDEN דלא CAM'D קידושין תופשים, דליך מ'D עד ע' ר' רביה נטמאן. ואיך לא מצאנו מ'D דתפסי קידושין, ואיך שמואל נסתפק

דאַתפסי קידושין אֶבְעָה אִיסּוֹר לְאוֹ בָּעֵלָמָא, אֲבָל
איַּלְעַלְתָּן אַלְמַנְמָרָה לְבָשָׂר וְבָשָׂר אַלְמַנְמָרָה.
סָבָב, וְהַקּוֹבָה^ע (לה ח) הַבְּיאָדָהָגָם (כְּבָבָ קָלָדָה)
דְּבָרָבָלָן נָמֵן לְמֹרֶר יְשָׁלָמָה מְחַלְעָה וּבְמִיגּוֹ דְּבָרָבָלָן
לְגַרְשָׁהָה, לְהָא דְּנָמֵן שְׁגִירָה. וְהַקּ (דאַיְנָמָא דְּבָרָבָלָן לְשָׁוֹק
אַנְיָ�ן אַיסּוֹר עֲרוֹהָא אֶלְאָה בָּשָׂר אַיסּוֹרָה, אַין רַאיָּה בְּלָל
מְמֻלְעָה לְגַט, דְּבָשָׂר אַיסּוֹרָה פְּשִׁיטָה דְּמוֹהָנִי בְּדָוָן (כְּדָאַיְלָעַל
(הַקּ).

דיבבל מקום שהוא נאמן, אף הuder נאמן, ואבל עד א' על מיתת הבן שתתייכם הוא טפּק, דהא האשא איננה נאמנה].

אבל 'תוס' בת' ה' כת' דברות הגמ' דכין וזה נאמנת ולא חיישין לרוחמי, אף העד נאמן. ולא משומש דתלינו נאמנות העד בהא דהיא נאמנת.

של שם. דאפי' איהי נמי מוחימנן. לבאורה הגמ' חזרה מוחסרה דלא דיקא בגין דרומא, דחוינן שהיא נאמנת וע'ב' ודיקא. ורבא' בגין דהיא גואפה מהימנא, דעתומה משומד דמיילקללא ומיש'ה דיקא ומיניסבא. עד א', נמי, בגין דמיילקללא דפגע באיסור אשת אח שהוא בכרת, מש'ה דיקא ומיניסבא.

של@(כיו תיבניע לך למשיריו יבמה לאעלמא וכ'ו' מעמא דע"א וכ'ו'. רע"א (שו"ת קבר) הביאי' דמבעואר דdone מעד עד א' דמיית הבעל, ומבעואר דל"מ משום ע"א נאמן באיסטרין. אלא משום קולא דAMILTA דעבידא לאיגלווי' ודיקא ומינסבא. ובשלמא לדברי הראשונים (ע' Tos' קידושין סה':)

בריה, ואינם חייבים שם. אבל הבנים אינם יודעים, והוא שפך ממנור דתרי ותרי. ולכארהה משמעו והוה תולדה מהחייבת, דכינויו דפסקו לדאל תאצ' מאמילא הולד בשר. אך צ"ע בדב"ד לא פסקו היהיר, אלא אמרו דכינוי דהם יודעים ברי אין מפרישים אותם.

ונח והמורדי היביאו (וסיום דברי האבירותן) דחלוץ ערוה
ונז. ור' ע"א בת' עוד ד"א ב' לדינא הויה ספק ספיקא, ספק אי קייל דע"א נאמן נגד איתחזק, וספק דסוגין דע"א נאמן להתייר יבמה לשוק ממש דעבידי דאנגלו.

וזיל דהיתר יבמה לשוק הייא ערוה כשמואל ורב אמרוי תוריויהו (לעיל צב) בעינויינו צרכיה גט והחול ספק ממזר. ולפנינו בגמ' שם שמואל אמר דעתכיה גט, ודעת רב דלא החרמי בדורותיו רומי גומ' לרטו איז. אלא עזיר ברווח הרדרבי

אי קידושין תופסם ביבמה לשוק, א"ב ק"ל דוחה ספק, ובלא עדות הוה ספק.

שלאן דטיפנא הוא דסנייה ליה. ואילו לעיל (בספק העלאמַא^ט) א"י דזימנין דמרחמא ליה. והרש"א גרס אף כאן דזימנין דסニア ליה^ע. וביאר דעתך יבמות אהבות את היבם, גיטיס. ויש קצת שושנותאות. (זהו ספק לנו ביבמה זו).

ומההרש"ל דיק דבגירותא דיזין לא הזוכר (באן) זימניין, וכמ"ב תוס' (צד. ד"ה כי) דשביח טפי דסニア ליה מרוחמא ליה (בדמשמעו לקמן קיה). והק"ג בת' דתוס' לא הביאו ראייה זו, דיל' גרטסו בריש"א.

שלו). דטיפנא הוא דסני ליה וכו'. (ורוצה לאסר על היבם, שלא יבמנה בע"כ). ומחר"י מינץ (ד"ה ר' דביה^ז דין מיבמין א"ב לש סברת סני) אפשר דנאמנת. והנוב"י (ת קמו) בת' דארדרבה בויה^ז י"ל דגרע, כיון לד"ש קלקלוא.

שליה תוד"ה כי, והז דהמ"ל ביבמה ליבם במת בנה ואוח"ב מת בעליך דאייה לא מהימנא וכו'. וכדרtan קיה, והז' בתוס' לעיל דחוישין שמשקרא משום דרhamא. מבואר דהספק ל"ב הוה בכל מקום שהוא אינה נאמנת. ות' דראדרבה בויה^ז י"ל דגרע, וזה ספק הוה בין יבם, ובין יבמה לשוקן. אך

סבירא זו מהני רך במקומות דסמכי' אהה דהאשה די'קא ומינסבא (עפ' הגמ' דשליל פח).

סט. ולכוארה כוונתו לדברי הגמ' (צד), והרי' פסק ברבא דער א', נאמן, א"ב אף המשנה איירוי בה"ג) דהעמדו את המשנה דמת בעליך ואוח"ב בני עד א', ואף דהאשה אינה נאמנת. אך יש לדוחות דתותם איירוי שנדע שיש לו בן.

ע. והרמב"ח (תקעט) ב' דמלבי המרדכי ותלי במת' (שיכוחש), אבל הבעל אם יוכחש מתחים דידיה לא איבפת להו (עדירין לא הגיע מונה נפק'ם), ולאחר מיתה דידיה מאית תימא ליה. וזה שאומרינו יכול הח' להכחיש את הח' ואין מכחיש את המת, ורק עין.

עא. והמנח"ח נקט לד"צ עדות לקויומי, כיון לד"צ דעת שלחם. אך שוב הביא מזרבי המרדכי דוחה דבר שבורה, א"ב ציריך עדות לקויומי ובין להתריר ובין לאסרו. והביא לדרבון" (וג"ל) דוחה את דברי המרדכי, ודוקא לע"ז הוה דבר שבורה.

עב. וכ"ה בගירסא דיזין (צד) בסוף העמ'.

שבורה. והקה"י (לג) בת' דהצד דנחשב דבר שבורה משום דוחה הפקעת זכות היבם.

והנוב"י (ק נד) ה'ק' דיבמה לשוק הוה חיבבי לאוין בעלאמַא^ט. ולא ק"ל בר"ע דס"ל דוחה כבורה. דמש"ה ר"ע סבר דנאסרת עלי' בזונות (וכדי' סוטה יה': ה'ו לעיל צב':), אלא לדין לא הוה עריות^ט.

ומ"מ הנוב"י הביא דנה' הרשותים^ט האיר ק"ל בספק דסוגין, ולצד דל'ם עד א', ע"ב דוחה דבר שבורה. ואף לשוברים דעת א' נאמן, "ל דוחה מטעם די'קא קצת או שעבידא לאיגלווי' (ברמפורש בגמ' ט).

והנוב"י (ד'ה ובגוף הדרין) בת' דמשמעו בסוגין דהטעם דעת א' אינו נאמן ביבמה לשוק ממש סברת מסנא סני לה' ט, ולא הוה דבר שבורה^ט. אך דוחה דמשמע דה'מ היבא שעבידא לאיגלווי'.

וחרמ"ב^ז (ב' ב' קולד): הביא מוסוגין וליחסנו דעת א' נאמן באיסור יבמה לשוק, בגין להעיד שנitin לו בן במדינת הים^ט. וביאר משום דוחה מילתא שעבידא לאיגלווי'.

שלב) שם. עוד דנו האחרונים (משנ"ל ב ד) האם יבום חוליצה צריכים עדות לקיום, לצד דוחה דבר שבורה. שבורה^ט (ויתבראר בעזה^ט לeken קה, וע' מ"ב לעיל נב). והמנח"ח (תקעט) בת' דלדברי המרדכי ותלי במת'

טג. והנתיבות (בשות' רע"א ק' כדר ומכתבי' צ) דן דלהיעיד על ממור הוה לאו בעלאמַא, ולא נחשב דבר שבורה. ורע"א האריך לה'ק' דאף יבמה לשוק הוה לאו, והוא דוחה דבר סדר. והאתוון דארורייטה (ה) דן עוד נפק'ם לדינא לענין יהרג ואל עברו. اي הוה 'עריות' או איסור בעלאמַא. והביא דתוס' (עלל לו) דמשמעו דיש בו חומרת עריות לענין לאם סוף בחישין למיעוטה. וע"ע ב' מ' ב. שטי' חוליצה. ועוד הביא מוסוגינה ב' ב' קלה, ועוד הביא דבגמי' (על' מ' מבואר דלא נחשב תקנת ערובה).

טה. והרמי' פסק בדברי רבא דעת א' נאמן, והרא' שנקט דוחה ספק.

טו. אך מבואר דהנוב"י העלה צד דוחה בכל ספק הגמ' האם יבמה לשוק הוה דבר שבורה. ונפק'ם לחיעיד שנולד לו בן. טז. ועפ'ז בת' דהיכא דבשעת קידושין העידו' ושנטקדשה בתנאיין, ובשעה זו לש' סברת מסנא סני, דיבול להתקדש לאחר, ולא לאחיו של זה.

טח. וצ'ב מה מהני סברת מסנא סני בגוף הנאמנות. دائ' מדינא נאמן עד באיסורין, א"ב מה לי דסני ליה. ולכואורה

ומושמע מדברי התוט' 'דמש"ה לא אמר' כי בין דאייה מהימנה כ"ש דהuder נאמן. אלא דמי' הוה בכלל ספק הגמ' [וכבר ברא"ש] האם עד א' נאמן שמתה היבם להתריר לשוק, אבל הרא"ש (ותוט' רא"ש) כת' דעד א' ודאי איןנו נאמן בה"ג, אך ג' שהיא נאמנת מושום מיגו.

אך צ"ב מ"ש מומת יבמה לחוזר, והזהה ספק האם עד א' נאמן. והתפאה"ש (א) כת' דיש ריעותא במנה שהוחריר את הבן, דנראה דכובנותו לקלקללה" [ובמ"ש תוט']. ועוד תי' דכה"ג ודאי סומכת על דברי העדי ולא דיקא כלל.

והבית הלוי (ג יג) תי' דמות יבמך לחוזר מקרי עביד לגליי, שיוכל הדבר להתרברר מעצמו שיבא היבם ברגליים. אבל בשमועיד שמתה בעלה ואח"ב בנה לא מקרי עביד לגליי, ומ"ה עד א' איןנו נאמן מסברא פשוטה. אך הביא דמזרבי ריש"י מבואר דafka והבכל ספק הגמ' וצ"ל דafka בה"ג נהשכ עבידה לאיגליי ווע"ע שם).

שם) בא"ד דברiar אי אסחדרנא אבעל' לחודיא, כי שמעה דמות הבן תחקור אויה מות רашון וכו'. אף דעתינו לא שמעה שמתה הבן, ואין לה להשש שמותה. אלא הדעד יודע שהבן מת, ומ"ה חושש שקדום שתנסה תשמעה שהבן מת. ויתעורר אצלך ספק מי מות קודם).

שם) בא"ד ואפי' מהימן בגין עד, בגין תרתי (לקמן קטן. וקטן), בעי אכתי איכא ל"מיבעי וכו'. (אף הדגמי' בכולו פ') טעם הספק האם נאמנות העד מושום

ה. ובכ' הדרישה (קמ' דיאכאר ריעותא בדיבוריה, למזה ליה להאריך בעיorthו לומר רף שמתה בנה אח"ב, והוא מוד באמרו מות בעל' היא מותרת לשוק בין שידוע שהיה לה בן. אלא ואדי שקרי קምשרק דמות הבן לפוי מיתת הבעל, או לא נודע לו אם מות, משומס הבני הוציא להעדי שמת אח"ב בסבоро שהחין יתן שטסמן על עדותו ותנסה לשוק ודעתו לקלקללה.

והבית הלוי כת' דעפ"ז היכא דבר שמעו מקודם שמתו שנייהם, רק לא ידע מי קודם. ובא העד ואמר דהבעל ואח"ב הבן דחויר עיקר עדותו הצערך ויאטו מיותר כל תלי' בספק הגמ' באו. וובת' דיל' דבר ששת מוקים להמשגה בה"ג שבר שמעו מן מיתה שדים, וע"ד דברי הבעה"מ. אך תמה דל'ם כן ברא"ש, ולא מצאנו דמיוחיק אותו בקשך וכובתו לקלקל, אלא דל'ם לו מיגו.

ו. וביאר דסבירה שיש לו מיגו.

لت"י היב' ייל דהספיק בסוגין דוקא ממשום איסור יבמה לשוק (וע' מה שהוא לעיל).

דף צד.

שלו) תוד"ה כי. דההט איכא למימור טפי לא דיקא וכו', משמע דהחולוק בין יבמה לשוק ליבמה ליבם הוועך רק בסברות דמרחמא ליה או סני ליה. ולא האם עד א' נאמן על עצם האיסור.

שלו) בא"ד אבל' אם שונאותו אינה יכו"ה להנzel' ממן וכו' או תטען וכו'. משמע בתוס' דאיינן כופין אותה להתייחס בע"ב. (ואף דיש עלייה שעבוד כלפי היבם, והטורה תולתה בדרידיה אם לא יחפוץ האיש. ולכארה דיניה במודדת (ע' בთובות סדר). אפ"ה אין כופין אלא דאי"ץ להלן לה. אך לדעת ריש"י (לעיל לט) דהיכא דאמרה דברים ניברין כופין להלן).

שלחו) בא"ד וא"ת ומאי קמיבע"ק, וחתנן (לקמן קיוח) שהוא נאמנת לזכור מות בעלה ואח"ב מות בנה וכו' ובכ"ש ע"א. וכן ה'ק' הרא"ש ע"ד ריש"י (עג: ד"ה יבמה) שכת' דספיק הגמ' הוועך אף במתה בעליך ואח"ב מות בגין להתריר לשוק. והרא"ש ה'ק' דלזרק לשנאה אמר'י דע"א נאמן להתריר ליבם, דאפי' היא נאמנת. והיכא דהיא נאמנת כ"ש דע"א נאמן.

שלוט) בא"ד ויל' דאייחו מהימן מושום דאית לה מיגו וכו' אבל' בגין איכא ל"מיביש' וכו'. וכן תי' שאר הרשונים דברע א' ליבא מיגו.

א. ואף דמזהני ייומם בע"ב כי"ד אין כופין אותה.

ב. לשון התוט' דיאכאל למחיש שמא שכורוו או שונא אותה או היא עצמה חسودה לקלקללה. וברא"ש ותוס' הרא"ש הלשון מתוקן יותר שמא שכורוו שונאה, או הוועך בעצמו רוצח לקלקללה. ועיקר הכוונה עד א' איתן נאמן בדבר, דעריך ב' עדים. עד א' חשור לשקר, א"כ חיישנן שמא רוצח לקלקללה. ולזה אין לו מיגון.

והבית הלוי (ג יג) והטיף דודאי ליבא הוכחה שמכוין לקלקללה (ומש"ה גרע מאומר מות יבמך). אלא דכובנות התוט' דלייכא מיגו.

ג. ועד"ז כת' הבעה"מ דההט נאמנת מושום הפה שאסר הוא הפה שהתהייה, דבוחקת לשוק היא עומדת שורי בחוקת שניםיהם קיימי.

ד. וועה'ק היש"ש (כח) מנ"ל לרא"ש דמבעי אף זהה. וע' ק"נ (שם פ).

ובעה"מ פ' ذיך גירסא דבשלה מא אשה שיש לה בעל והלך למודיה"י, שמקולקלת על בעל הראשן. אבל יבמה שאין לה בעל אין זה קלקל לומר לה תצא מודה ומודה, דבלחוורה עיליא ובלחוורה נפקא. ועד"ז כת' הריטב"א דאין זה קלקל בעיניה יצאת מיבמה, ואדרבה דילמא סニア ליה וניחא לה בשאר קלקלין ממון משום הא. ודוקא משום קלקלוא דורעא שאין לו תיקון אייכא למימר דחוישת.

שם) רבא אמר ע"א נאמן ביבמה מק"ז וכו' לאיפור לאו לא ב"ש. פרשי"ד דכין דנאמנת להתייר איסור אשוט איש, ב"ש דנאמן להתייר איסור יבמה לשוק, ולפ"ז הפשיות לא זהה מעין הספק של הגמ' האם חיישין דסני או דורחמא.etz"ב דמ"מ ניחוש דסニア ליה, והאיך ילי' דבר זה בק"ג. וזה קי' החוזה מדררבנן. והתו' פ' דילפ"י מהא דנהני עד א' להתייר ליבם, והגמ' לומדת כמו שלא חיישין דמרחמא ליה, ה"ג לא חיישין דסני.etz"ב דהגמ' נוקתת ק"ו.

הרוי"ף פסק דעת"א נאמן ביבמה לשוק, ובדברי ר' ששת ורבעה. ואף דדרחין להו, הדוחיה לאו דסמכא. והרא"ש תמה מנ"ל להקל בזה. ורוחיה דרבא היא טוביה וחזקה, כמו שביבמה חיישין שמא תעיד שקר במעט משום דסニア ליה, ב"ש שתסטור על העדר ולא דיקא. וקשה הדבר להקל.

והבית הלוי (ג יג ב) דין אי הוה חשש דרבנן או אף מדאוריתא ל"מ. עי"ש שהאריך.

שם) מי מרוגניתא וכו' אף לא נתגרשה לא' מאישה פטולה לכהונה, והיינו ריח הגט. פרשי"ז הרי את מגורתה ממנה, ואי את מורתה לכל אדם. דמאיישה נפרדה. וזהו גירושין מאישה, אף דאיינו מתירה.

ובפשטו משמע דזהה דרשא גמורה מדאוריתא דריח הגט פטול לכהונה. אבל הרמב"ם (גירושין י' כת' דריח הגט אסורה לכהונה 'מדבריהם'. ע"ע לח"מ ושאג"א (חדשות ב).

דמגORTH מפלוני. (עי"ש רשי' ותוס'). והגמ' פ' דרבנן ס'ל דאייסור כהונה שניני.

דועבד לאיגלווי וא משום דרייקא ומינשבא). ותוס' כת' דהבא אייכא למימר דביבמה דיקא טפי. ובכלל הספק בסוגין כמה מותני סברת דיקא זוטא, וכמ"ש Tos' צג: ד"ה ע"ד).

שם) כדאמר רב אהא בר מנומי בעדי הומה וכו'. הרא"ש כת' דהו"מ לדוחות פשיטותא קמייתא. דרב שתה, בספק דיבמה ליבם, ולהעמיד בעדי הומה. אלא דבעל הש"ס חשש להאריך.

שם) בש"ל מא גבי אשה משום עגונא אקיילו בה רבען וכו'. אבל לא הקילו לאיש לישא אהותה ע"פ עד א'. ואף דשייך סברת עבידה ואיגלווי. וע"ב שלא ה kaliol בלא עיגונא. ולודעת Tos' בעין ג' ב' קצת סברת דיקא' זובאиш ל"ש דיקא). וע' מש'ב לעיל. איך רשי' (לקמן בע"ב) משמע דעת א' נאמן. ע' לקמן).

והבי"ש (טו ב, וכן א) כת' דבזה"ז דיש חרם דר"ג. נראה דל"מ להעיר שמתה אשתו, שיובל לישא אחרת. וכבראי' (לעליל פח) דמדינה עד א' אינו נאמן בדבר דאיתחוך איסורא להוציאו מוחזקתו. ולחותיר לאיש ל"מ תקנה), והאחרונים (ק"ג ק, ה' בפתח'ת א' יד, ש"ז ז ב) חלקו שלא החמירו בזה משום חרם דר"ג.

שם) סדר' א הויאיל ואר"ץ יש ממור מהייבי לאיזן אימא חייש אקלקולה ודיקא וכו'. Tos' הביאו דמובהר לרבען לא הוה ממור, והק' דמובהר (גיטין פ) אכן לרבען היכא דנסחת לאחר תקנו תצא מודה ומודה וכל הדברים, וההו ממור מדרבען משום דמחילה. ותוס' (לעליל עב'; והתרוא"ש באן) תי' דהגמ' בגין קאי באידך לשגא (לעליל עב') שלא גורו. א' מחתמת שנאה אינה חוששת אלא משום פטול דאוריתא.

שם) ש. ועי' אימא חייש אקלקולה דורעא ודיקא. קמ"ל דאלקלולא דידה חייש אקלקולה לא חיישא. רשי' דחיה והג' ל"ע נאסרת על היבם ועל בעל שני' ויש קלקל לזרואה. ובעה"מ הביא דר' אברהם פ' דחיישא קלקלולא דידה הינו צער גופה, משום דסニア ליה.

ז. אך לצד דק' הגט (פח) משום דזהה דבר שבורה, א' ב' יהא נאמן משום חרם דר"ג. ח. והגמ' (גיטין פב) מביאה מכאן מקור לדברי ר' אליעזר

שרואה שהיא חיה למלה נחשידיו שיבא במודע על אחות אשתו, והוא ביל' פשע לפני. ועד"ז כת' המשנ"ל (איס"ב ב' יא)², והביא כן ממשנתינו. והביא דברי הطور (טו ו') משמע דמותר אף בחיה.

שׁ) ואענ"ג: דאויַ אֲשֶׁתְוָ וְנִסְתָּוָ וּכְוָ. פרש"י דעת א' אמר לו מותה אשתך, ولو אמר מות בעלך וכו'. המהרש"א ה'ק' דעת' ע"א אינו רשאי לישא אחותה (וכדאי' בע"א). ותוס' והראשונים העמידו הדעה זו ב' עדים על אשתו.

והמוהר"ש"א כת' (בדעת רשות) דיל' דברמת עד א' נאמן³ (אף بلا עיגונא), אלא דהgeom' (בע"א) לא בעו למדיק מהכא. ועוד תי' דאייר' בעבר ונשאה באיסור. דעתה וסביר דעת א' נאמן (וכ"ב הביר"ש טו ב').

שנא) תוד"ה ואענ"ג. אלא משמע דאייר' בנושאה, מדקאמר עליה ר' יוסי כל שפטול ע"י אחרים וכו'. עפ' הגמ' (צה) דפסול ע"י אחרים הוה בנושאה שאוטרה על בעלה. ע"י תוס' (צה: ד"ה כל).

שנבו) ולא אמר' מותוק שנאפרה אשת גיטו אניבו וכו'. הריטב"א ה'ק' מה שיר' בגין' מגו', ומה שיר' אישור אשת גיטו לייסר גיטו. אך רשות' (זה: ד"ה אלא כי) פי' דהואיל ואהני נישואין לפוטולה על בעלה, והנו נמי להיות חסובה באשתו ולאסור את אחותה מדורבן⁴. דוגר הקנס דתצא מווה ומזה,

ראינו נסר על אשתו (במשנה לסתן צו). וכן כאן, רהרטם כבר נשוי לאשתו. אבל הביא דמןתני ר'ין יש ראייה. ועוד אין דחיבא דהאיש אנס אותה, דוחה חשש רוחקה ששוב יאנוס אותה. ודוקא נתען שניהם שווים. והביא דברי רשות' משמע דאך כשאנט את האשה. אך כת' דאייר' מוה להליך שאיש שוגג או אנס, ואך שוויא מוזה. אפשר שהכל תלוי בדרידיה.

ג. והביב"ש כת' דלא ניח"ל לרשי' לחלק דיש ב' עדים ע"ז. ועוד א' ע"ז.

ד. וכן הב"י (ס"ס ט) הביא את דברי התוס' דברעד על מייתר אשתו איננו נשוא אחותה, וכות' דמודבר רשות' לא משמע כן. (ומובואר ברשות' דרשאי לישא אחותה).

ה. ואך דגשוי בזאת ראשן, אילו יתפオス אישות באחותה תיאסר אשתו עלי. ולא אמר' דאייר' בדיון שתוציא זה, ועוד מד"ב ש"ב הרמב"ן לעיל יה:

והבית מאיר (ז' נח) נסתפק מ"ט כינה ליניא דמותני חספה, האם הוה משום שפשיטה דאיינה אשתו, ול"ש וגט לפוטלה⁵. או דכונו לחלק בדיון, דאף בה' זהה בכל רוח הגט.

שמחו מי שהלכה אשתו למדוי"ז באו ואמרו לו מותה אשתק' ונשא את אחותה וכו'. דאותה אשתה מותרת לאחר מיתה, ברכבתיב (ויקרא ייח' ייח') לצורו, לגלהת ערotta עליה בחיה. והמשך חכמה (שם) כת' דאותה אשה לא נסורה ממשום קרובותה, דהא כל קרובות אשתו (אםה ובתה וכו') נאסר גם אחר מותה. אלא לדגרה המצויה לצרור⁶. (זה איסור במה שניהם ייח').

דף צד:

שפט) ומותר בקרובות שנייה וכו'. פרש"י דק"ל (לסתן צו). נשאין על האנושה ועל המפותה. והפוסקים ה'ק' דבגמ' (שם) אי' דהנטען על האשה מדרבנן אסור בקרובותיה בחיה⁷. גוירה שמא חזנה עמה. וה'ג נגורר. והב"ח והפרישה (טו) כת' דהא דאי' במשנה דמותר בקרובות שנייה הינו לאחר מיתה. ואינה נאסר על אשתו ממשום דק' גוירה, כיון דברב נסא בהיתר. (וכמ"ש הרמב"ן ושא"ר לקמן צה.).

אבל הט"ז (טו ייח') כת' דהותם אייר' שבא עליה דרך גנות, ומיש"ה חישין שמא עוד יונה עמה אחר שנושא קרובותיה. משא"כ בסוגין שבא עליה בשוגג שהוא סבור שמתה הראשונה, ועבדיו

ט. והביב"ם הביא דהפוסקים השמייטו דין זה דנתקרה והבא בעלה, דאי' גט, ואך גירושה לא לפוטלה, ומואר שהתנה טrho לחודש דין זו, אמאי השמייטה הפוסקים. דין דאפשר דסמכו אה דנקרא חספה ממשום דוחה פשיטה.

י. וכות' דאך דיש במצווה זו טעםם במוסים, ולא (רכ) ממשום הקאה שמטילים בין משפחה ע"ד משכ' במנה ראשונית, ע' ר' בכר שור והרמב"ן עוז'ת (טט), בכל זאת גדר המצווה כמו שכותב לצרור.

יא. ועד"ז דעת ר' שמעון (עליל יה. וכות' דרש דבשעה שנעשה ערות ול'יז לא יהא לך ליקוחון אפי' בא' מהם). וכות' וזהשנה אייר' לאחר מיתה.

ב. והמשנ"ל נסתפק (בדברי הטע) האם דק' גוירה הוה אף שבא עליה בשוגג או שאנטו. או דלמא לא חששו אלא بما שריאנו אותו שזינה מוצצנו דברב איתרע חוקתיה, ואני חוששנה שמא יהוור יונה עמה. ובוכ' דאייר' ראייה מהא

וחריטב"א הביא דנה' הראשוניים מ"ט העריבו גט משני [דס"ד דהgem' פה: דהטעם משום גירוש זה ונsha זה, ולמסקנא ממשם שעבר איסורה קנסו רבנן]. דרש"י (פט) מבואר והיכא דעתה איסורה חשבו ממשום גירוש זה ונsha זה, וא"כ הכא דעתו קיימת לש חש וו' (וכותוס). ואילו בירושלמי מבואר דעתrica גט משני כדי לברר איסורה, ולאוסרה ראשונה. וחריטב"א פ"י דנידון הגמ' אי צריך גט, דכיוון דמיתר לאשת גיסו אגיסו, וצרכיה ממנו גט [כדי לקונסה ולאוסרה על בעלה], א"כ אשתו אסורה עלין ממשום אהות גירושתו.

וב"כ תוס' (ד"ה אשת) דע"כ ל"צ גט^ט וכדמוכחה בגמ' בסמוך). ותוס' פ"י דכיוון דנתברר שאשתו היה ואסורה עלייה, יידי' שנשאת ע"י' שמוות טעות. ול"ש גיירה. ועד"ז כת' רשי"י (בסמוך ד"ה ר"ע) דגלו' לכל שאינו קידושין. אבל הריטב"א ביאר דמקילין עליון שלא לקונסה בוגט, כדי שתאה אשתו מותרת לחזור לו. (ועוד"ז כת' הרמב"ן צה':)

והתא"ד (ב' כת, הר' ברמא טו בח) העלה צד דהבא על אהות אשה שהיא אשת איש לא חל איסור סוטה ולבעול, והתא מותרת לו לבשותה אהותה ובעלה, כיון דבלאו הבי אסורה עליון' ממשום אהות אשתו. והתא"ד דחיה דכיוון דיש לה היתר לאחר מכן, קרין בה טומאה לבועל.

שנאג' תוז"ה אשת. דקנסין בכולחו קנסא דמתני', אבל גט לא בעיא דל"ש בגין שאינה יאמרו גירושה והכו'.

ע"ז נחשב שיש אישות בינם, ואסור באחותה. וקרוב למיש"ב ע"פ דרבנן רשי' צה'.

ט. אך בדרבי החות' לא ממשudo דזה עיקר הנידון בסוגין, וממשמע לדס"ד דאשתו אסורה ממשם 'מיגור', אף דל"ש גט.

י. ועד' מש"ב הראא"ש (כתובות ב' ד) דלא תל אסור לבועל בעכבים בין דבלאל'ה אסור עליון. וע"פ הגמ' (סוטה כ' וכו'). ואף דקרין ונעמא לא אסור לבועל, לא קרין ונעמא לבועל.

יא. וחריטב"א (לעיל פט), נקט דעתם לרבר איסורה הוה תעט בפנ"ע, ובכירסת הר"ף (אללא' דהgem' חזרה בה מסברת גירוש זה. אבל הרמב"ן ורש"ב"א ליעיל שם) נקטו לרבר איסורה הוה השלמה לדברי רשי', והו תעט דוחמיירו ממש גירוש זה. ועפ"ז ניחא, ובתי הריטב"א מבואר דאך ליטיב"א עכ"פ גדר הקנס מישך לחשדא גירוש והנsha זה.

יב. דהgem' (לעיל פט), הר' תעט זה רק בלפי הגט. וע"מ שג'ל (שם י' ד) דהאריך טובא בזה.

יג. וב"כ רשי' (צא: ד"ה חוץ מא"א) ובcoin דבעינן גיטה, אלמא

דוחשיibo אישות השני, וע"ז נאסרת על הראשון. וכיון דהוה אישות חשובה, נאסר בקרובותיה. ועוד יש שפי' חרך 'מתוך' דהוה גיירהUTO, ועד' הא גדרו יבמה אשתו שホール בעלה למדינתה הים (ללישא אחרונה לעיל צב). ה"ז י"ל דגورو באחות אשתו, באופן שאשת גיסו אסורה.

וחריטב"א פ"י דנידון הגמ' אי צריך גט, דכיוון דמיתר לאשת גיסו אגיסו, וצרכיה ממנו גט [כדי לקונסה ולאוסרה על בעלה], א"כ אשתו אסורה עלין ממשום אהות גירושתו.

וב"כ תוס' (ד"ה אשת) דע"כ ל"צ גט^ט וכדמוכחה בגמ' בסמוך). ותוס' פ"י דכיוון דנתברר שאשתו היה ואסורה עלייה, יידי' שנשאת ע"י' שמוות טעות. ול"ש גיירה. ועד"ז כת' רשי"י (בסמוך ד"ה ר"ע) דגלו' לכל שאינו קידושין. אבל הריטב"א ביאר דמקילין עליון שלא לקונסה בוגט, כדי שתאה אשתו מותרת לחזור לו. (ועוד"ז כת' הרמב"ן צה':)

והתא"ד (ב' כת, הר' ברמא טו בח) העלה צד דהבא על אהות אשה שהיא אשת איש לא חל איסור סוטה ולבעול, והתא מותרת לו לבשותה אהותה ובעלה, כיון דבלאו הבי אסורה עליון' ממשום אהות אשתו. והתא"ד דחיה דכיוון דיש לה היתר לאחר מכן, קרין בה טומאה לבועל.

שנאג' תוז"ה אשת. דקנסין בכולחו קנסא דמתני', אבל גט לא בעיא דל"ש בגין שאינה יאמרו גירושה והכו'.

ו. ממשמע אף קודם שיתן גט. וע"ע מש"ב לעיל פט. בשם רע"א והתא"ז דtan.

ז. וחריטב"א (ב' כת) ביאר שאילו נורתן גט לאשת גיסו עשויה מכמים קדרשוין ותאסר אשתו עליון מדין אהות גירושתו. והראשונים הביאו בן מהגמי' (קידושון סה). וכן הר' ז' (קדושים) שם כת' בודהיר' כת' דהאה שאותרת קידשנה והבעל מכחיש, וביחסו שיקן לה וגט נאסר ע"ז בקרובותיה. ואך שהבעל אינו מודה שקידש, דמי' נראה לנושה קרובת גירושתו. אך המרדכי (קדושין הילא') הביא מוח' בכע'ז'. ובמנשנה (צב), מבואר דעתקדשה ואחר' בבעלה ע"פ שנותן לה גט מותרת לכהונה, דאיתנה גם כלל. אבל כל דרבנן דרייב גט ע"פ איה דין אסורה לכהונה, ולכארה ה'ה' לקרובותיה. ח. לבארה כוונת הריטב"א דלאחר הגט אסורה עלייה. א"כ אילו מעגן את אשת גיסו, לא נאסר באחותו אף לדחק מ"ז. ואפשר דמחויב ליתן גט, דעתקו דתיצא מהה ומזה דהוה חלק מהקסן. ולא רק כדי לחתיר את אשת גיסו לשוקן. עוד אפשר דכוונת הריטב"א דافق קודם שיגרש, בין דעתקו שיגרש

והנשא זה וכל הדריכים האלהו (ואף דין בהה עד סוטה). וע"ע בסוף העמ"ר.

שנו) מי **אייכא למייד** תנאה הו"ל בנישואין. פרש"ז הא כו"ע ידע דאייך און אדם עשה בעילתו עלילת גנות. וכבר ברב (כתובות עד.) דמלחל את התנהאי. (יש ראשונים (י"א בירית"א ורש"א ומאריך) שהעמידו DSTהמא דסוגין ברב"ג). אבל Tos' והראשונים חלקו דקאי אף לשמואל, דמ"מ לא שכיח שיתבטל הנישואין מחמת התנהאי. Tos' (לকמן קז). הוסיפו ריש מ"ד דאף מהקידושין לעצם, ואף דבקידושין כו"ע דמנהני תנאי. אלא שלא שכיה. ולא יתלו בהה. (וע"ע בסוגיה ל�מן קז).

שנו) שם. תנאי הו"ל בנישואין. היינו שקידש בתנאי, ולאחר שנשא נטבלו הקידושים. והאו"ש (אישות י' ב') דין האם שיר תנאי בעצם הנישואין (ודאם לא יתקיים התנהאי תשאר אروسה). וכות' שלא שיר לסתוגין כלל.

שנה) שם. הריו"ף פסק בר"ע, כיון דמתנתין בכותה. והרא"ש (1) כת' עמקו ממעני דברי רב אלפס דמנל' לפסוק בר' עקיבא נגד ריבים, משום ודחק לאוקומי מותני בכותה, הא לרבען א"ש טפי. ואורחא דהגמ' למחדדר ליישב את המשניות אליבא דכל התנאים.

אך הרاء"ש הביא דגם' (צוז). דיבמה בא"א לרוב הונא נה' רב ושותיאל (ביבמה בא"א) בשקדש אוחיז את האשאה, דעתך רב דהרי היא באשת איש ואסורה ליבם משום דבעי גט, ואמרוי אינשי תנאי היה לאחיזו

יאמרו תנאי היה. אבל בונות הוה שיבוש גROL, ואין לנו להושש שאמרוי שבא עליה דרך היתר. (וכת' דעת' ז' ה' היה ראיו לנו'ו שער זה). וזה כת' דהרבמ"ס סמך אמרה שפירש דבריו בחולכות גירושין.

ז'. אך Tos' (לקמן קז) ה' דאבי (צזה: בטוח"ע) העלה צד דשותיאל פסק כת' יוסי ע"פ ר' יזקיק נפחא לחיל בין בינה מהαιירוסין (צריכה גטו) לביבמה מהנישואין דלא"כ גטו משום דלא"ש תנאי. ואך ששותיאל (ביבמה) ס"ל דיש תנאי בגין הנישואין. וכן ע"פ דברי רב הונא וכות' אמרוי כו"ע מודה בהה. אלא שלא והוא מפורש בדברי ששותיאל.

יח. ושותיאל איירוי היכא דעתני לדחדיא, ומש"ה לא אמרוי. דמלחל תנאי. אבל רוב הועלם מוחלין לדחדיא בשעת הנישואין.

הביא בשם הראב"ד דלא ידע כו"ע שהיה אחות אשתו.

ועוד הביא בשם הרב הצלפתני (וכ"ב הדתו" ז'ה) דפעמים שבא גיסו קודם שבאה אשתו, ובשעה שבאה יש לחוש שהוא יאמרו גירוש זה. (ועוד' ז' כת' רש"י ז'ה: ד"ה דלמא אדר' אמרין).

ועוד הביא התוס' ח"מ דרש"י (לקמן ז'ה: בדבורי ר' נפקח, סוד"ה וקא"ל ה' הביא דנה' בוה ר' יוסי ורבנן, דר' יוסי סבר דבאשת גיסו מנישואין, בין דל"ש שהוא יגרש מש"ה אשות גיסה אינה אסורה על גיסו. ורבנן פליג' דאסורה, דלאו מושום שהוא יאמורו, אלא מושום דקנסוה רבנן מושום דלא ד"י קא).

שנה) דתנייא כל' עריות שבתורה ובכו"ע מוסיפה אה' אשות אה' ואחות אש'ה וכו'. בפשטו משמע דאיירוי בהן עריות שנשאו באיסור', דתקנו שכירכה גטו. והריטב"א ביאר דכיוון דפעמים שיש להם היתר הערכיבו גטו ממנה אף בזמנן שאסורת.

והריטב"א (בשם Tos' נקט דאף אשות פנואה שנשאת לו צריכה גטו). אבל Tos' (ד"ה לימאי) הביאו דבגמ' (בسمוך) מבואר דלא קנסו בגין דבמוציא שכירכה איןו אוסרתה. ואירוי באחות אשות אשות איש' (ושמעו שמותו גיסו ואחותו). והאחרונים דנו דאף Tos' מודה דלמסקנא ר' ע' איירוי באחות אשות פנואה.

ומשמעות הרמב"ם (גירושין י' ח, ואיסור' ב' ז' דהנושא'ז' אשות אוסטה פנואה, שתיהן צריכות גטו, וכל הדריכים האלו בה. ובאיסור אשות אש'ה גورو שהוא יגרש

מילתא הוא ומיתסרא אקמיא.

יה. פרש"י דל"ד אפי' בישואין אמרוי ה' כי, אלא דעתמא לא ידעין. והר"ף הביא חזין מאן דכתב (דאף למסקנא) לא חילקו בין קידושין לנישואין.

טו. והריטב"א הביא דtos' ה' אמרוי איצטריך לגמ' להקדרים וע"ג דאוזיל אשות וגיסו וכו'. ונקט דכ"ז מדברי המקשין, הוא אף פנואה אמרוי ה' כי. ות' דאלומי מאלמיין לקישין.

טז. ומדברי הרמב"ם (איסור' משמע דאף נאך עם אשות אוסטה או סטר עלי'ו את אשות. והרואב"ד השיג דודוקא משמע שמתה ונשא אותה, דלא נתכוון לעבריה וצירכה גטו ומש'ה'

והריטב"א חלק דלשון הגמ' משמעו איסורא בעלמא, אסור מודאוריתא אבל ליבא ברת^{כט}. וכ"ד הדרמב"ז (לקמן צה): והביא דכ"מ ברשי"ז (סנהדרין עז) שבת אין עונש שריפה, אלא איסור אדור שוכב עם חותנתו^{בג}. ויתברר עוד לקמן צה).

(שס) ותاصر בשכיבת דאותה מידי רוחה אשה שהלך בעלה למדח^ז, ל"יד אשתו דבמיזיד אסורה מודאוריתא גרוו בה רבנן וכו'. רשי"פ^י סברת המקשן דasmaה שהלך בעלה למדינת הים מיתסרה בשכיבת האחרון, ע"פ שהיא שוגגת. וכוונת הגמ' להוכיח שלא היה מושום איסור טטהה (זהה אף בשוגג אסורה^{בג}). אלא אסורה מצד אחר. (ע' בשמנו). והרשב"א (גיטין פ) פ"ד רוק' הגמ' מושום גיראה שמא יאמרו גירוש זה ונשא זה (בדלעיל פט).^{כט}.

והחותם ר"ש בת' רוק' הגמ' למ"ד (לעל' צא), ע"ע לקמן צה):-DD דדעת רבנן דעתאת בעדים אסורה כל הדריכים האלו בה. רוחה במתה אשתו ונשא אשה ע"ב איררי בעדים (וכמ"ש הו"ט לעיל ד"ה ואע"ג ררוב הראשונים. וע' לעיל ריש"ז^{בג}).

(שס) לא דמי אשתו דבמיזיד אסורה מודאוריתא גרוו בה רבנן וכו'. יש שהביא דת"י הגמ' דעתך הגרירה באשה שהלך בעלה, מדרבנן החשבו

בקדושים. וכ"ע. והאי אוקימתא עיקר^ט. והלכה ברוב באיסורי, ובר"ע.

(שנ) תוד"ה ר' עקיבא. אשת אבי ואשת אחיו אביה לא בעי למיןקט^ט, שלא שכיח וכו'. צ"ב בונת התנוס, דاشת אבי אסורה עליו לעולם, והיכי משכח"ל שישנה. ועד"ז צ"ב בדברי הגמ' (בשםו) גבי חמוטה.

וזה מהרשות^ל תי' דמ"מ משכח"ל טעות שלא ידע שהיה אשתו של אביו. ולא שלא שכיח^ט. והמהרשות^א חלק דאיiri שעבר ונשאה באיסור, ואף שכיריה. ותקנו דעתיך גט שמא יאמרו תנאי היה לראשן.

אבל בפסקין הרוי"ד תי' דבשנשאה באיסור לא שייך גזירה. ובפסקין הרוי"ד הק' (בקי התנוס) ליתני אם נשא אשתו אביה או חמוטה (מקידושין) שיזה עריכות היימינו גט, שמא יאמרו שקידושי וראשון זהה בתנאי. וזה דאין זה כלום, דודק בנסיואו היתר הערכיבו גט, וסביר שנשאה בהיתר וכובגן שמעם שמת בעלה של זו, ומ"ה סברי דהוא נישואין וביעיא גט. אבל אי ידען דבעל קיים ואויל האי ונסיב לה ל"צ גט, דכלי עלמא ידע דנות הזה ולא נישואין. הילך משכח"ל דוקא באשת איש ואשת אח ואחות אשה דמותרין לאחר מיתה^{בג}.

(ש) תוד"ה מאיסורה. כלומר מלאו וכרת לא מיעטה. וכ"ד בה"ג והרמב"ם (איסו"ב ב ז).

דאורייתא, לאו וכרת.

בד. וכ"ק בירושלמי (כאן ו ה' ביפ"ע) דפי טעם המשנה דרשיש' אווה שכיבתה אורתה, ואין שכיבת אחרת אורתה. והירושלמי מק' אף הכא תחת אישך פרט לאונסין (ואפ"ה גורה, א"כ מ"ש דלא גרוו לאיסור על אחות אשתו).

וירושלמי תי' דגورو על דבר המצרי, ולא גרוו על דבר שניינו מצרי. דרך האיש יצאת למדינת הים, ואין דרכה של אשה יצאת למדיה^ג.

בה. וכן מבואר בתוס' (לעל' צב: וגיטין שם) שהביאו ע"פ סוגין דיבמה נשנאת לשוק לש גויה דיאמור גירוש זה ונשא זה ולמ"ד דבמיזיד לא מיתסרה^ג, ומ"ה בשוגג לא גרוו שמא יאמרו גירוש זה ונשאה זה.

בו. ובשות' חות המשולש (א יג) בת' דאפשר דמחמת קו' ז' פיש"י (לעל' ד"ה וגיטין) דעתך נאמן על מיתת אשתו, ודלא בתוס' והארשונים.

יט. דהא לא קיל' ברוב המונוגא Ка מיפלגי, וגם לא מסתר בדפליגי בקידושין תופסין ביבמה, דהא איפליגו בה כבר חדא זימנא.

כ. וזרא"ש כת' דהה ל"ר"ע אשת אבי ואשת אחיו אביה, וכל עריות דמיתסרה ע"י קידושין עבאי גט. והיש"ש (טט) תהא דהיכא נשאה בעבירה, ומיד ששמשו ב"ד בדבר מפרישין אותן ומה שיר בה גירירה. ודוקא בהן דסבירים שמתה, וזה בהיתר).

כא. ועד"ז כת' המאיiri דשרар עריות, בגין אשת אבי וככלתו ובת אשתו וחברותיהן, מאחר שאין להם היתר לאחר איסורן אין שם אישות חול עליין כלל.

כב. והריטב"א ביאור דברת דחמותו לפא מasha וbeta, וכייל דין מינה ואוקי באתרא. ובו היכי דשריפה דכתיבא בה ליתא לאחר מיתה, והע' לית בה כרת לאחר מיתה, ומה"ט נמי ליכא לאו.

כג. אך הריטב"א (בא) הביא בשם רשי"י דאייסורא

בבטה. ותי' דכין דהיתה כבר אשתו מקודם לא אסرين עליה. ומברואר התם דאפי' אם בנס (באיסור) לא יוציא, דברנה לא מפקין. וב"ש הכה שהיתה אשתו מקודם.

הרמ"א (טו כו בשם שלט"ג מדברי הריא"ז) כת' דהיכא דהקרובה (שזינתה עמו) רגילה לבא עצל אשתו, סופין לגורש. והמקור מהירושלמי כאן⁵. והבי"ש (שם כב) תמה דמי"ם זהה החשא בעלמא, והראשונים (לעיל כו). כת' דמשמעות השוא אין מוציאין מעלה. ומ"ל לחלק בזהב.

(שז) א"ר אמי א"ר מ"ש דרי יהודה דכתיב באש ישרפו אותו ואתהן וכו'. ורש"י (לעיל ד"ה שבש"א, וכן תוד"ה עل) מבואר דاتفاق ב"ש אליבא דרי יוסי ילפי' מהכא⁶.

(שח) א"ר חפדי מיהיר גירושתו משנשאתה, בא עלייה蒿 אפרה עלייה דהאי וכו'. הריטב"א ה'ק' מאין איריא בא עלייה, הא ע"י הקידושין נארשת על הראשון (ועוד"ז מקשה הגמ' בסמוך). ותי' דאייבא לאוקומי בר' יוסי בן ביפר (לעיל יא): דמן האירוסין מותרת. אך שוב ה'ק' דאפי' לר'י בן ביפר אסורה בכניסה לחופה בלבד באיה. ותי' דהיה איסורא דרבנן, דכל מקום שבאייה אסורת, אסור רבנן בחופה דין הcker⁷.

(שט) מה למחזר גירושתו משנשאתה שכן נטמא הוניה ואיסורא ברוב ואיסורא איסור עולב. פרש"י משא"כ אחותו אשתו שלא נתמא גופה, ואני איסור עולם (שהותר בmittah אחותה). הריטב"א דיק"ר דריש"י המשmitt איסורא ברוב, דלא' הכי בגמ' כאן, דריש"י (בסמוך) פ"י לכלב אדם אסורה, ואילו הכה האיסור רק בעלה הראשון. והריטב"א כת' דאי"ע למוחקו דיליף דרוב ישראל ראויים לנשאה ולאסורה עליו.

הכ"ד, אם רואים שקשה הדבר להפרישה ממש וראי לגורר לכופו לגורש, אבל לא לדינה קאמו.

ג. ורש"י פ"ז דעת ב"ש אליבא דרי יהודה ודרא באחותו אסור ממש ק"יו דסוגין וע"י בסמוך. ולא ממש דיליף' אחותו אשתו מאשת אב. (ויל"ד בזה).

אותה כסוטה, וכדי' בגמ' (לעיל יא). וכך נושא ע"פ טעות ובהיראת ב"יד, כיון דסמכו על דיקא ומינימא, ונתרברר שלא דיקא, קנסו חכמים להחשב מזיד. אך בפשטות משמעו דעיקר הגירה מטעם אחר, אלא שלא החמירו בזירותן טפי מדין סוטה דאוריתא.

ותוס' (לעיל צב): הביאו מכאן דשותרת יבם שנשאת בטעות ל"ש חך גוירה, דקי"ל דאפי' זינתה במניד מותרת. אלא דהוה גוירה אותו אשה שהלך בעלה (ל"ב דרב גידל צב; ולגמ' גיטין פ).

דף צה.

(שס) נאסר האוסר. האotton ראו' (ח) הביא מלשון הגמ' דהטע שאות איש נארשת לעלה ע"י גוירה בעבור שהבעל הוא האוסר על הבועל, וע"כ גוירה תורה שיחי' נאסר האוסר.

(שס) א"ר יהודה לא נחלקו ביש וביה' בכוא ע"ל חמותו שפומפ' את אשתו. הערול"ג העיר דהמקשן (עד): אי ר"ע ליתני חמותו המל' דט"ל בר' יהודה. ודוחה דיע"ב ר' עקיבא לא ס"ל בר' יהודה, דרי' יהודה דרש מ'אתה', ואילו ר"ע דרש אתהן דאיקליש לאחר מיתה ואיינו בשירפה.

(שס) אין הילכה בר' יהודה. האחרונים (פור"י) ה'ק' אמראי איצטריך לומר בן, הא ק"ל (עריבורין מו), ר' יהודה ור' יוסי הלכה בר' יוסי. וביה' דשמעא דרכ' ת"ק ממשע דודקא אחותו אשתו לא פסל, אבל אחותו אשתו פסל. ועד מושום דר"ל (בסמוך) דרש מ"ט דרי' יהודה.

(שס) ההוא דעבד איסורא וכו' אי לאו דאמר שמואל אין הילכה בר' יהודה, אסרתיה עלי' איסורא דל' עולב. הרמב"ן (שא"ר) ה'ק' דאחותו תאסר מדרבענן, כדתנן (לעיל כו). הנטען מן האשה אסור

א. והעצי אריזום (שог' ח' בחת"ס א מ"ז דין דיל' דاتفاق רב' יהודה אסר לההוא גברא את אשתו כל חוי אמה, ומושום חד רוגיל אצלה. (וכדברי הירושלמי). אלא דאמר לו דר' יהודה היה אסור איסור לעולם. ע"ע חותס שם).

ב. והט"ז (שם יט) ה'ק' מקו' הגמ' (לעיל כו). ועה' ק' הט"ז עד דברפין לגורש נכוף שלא TABA כל' לשם. אלא לפ' ראות עיני

דרבן לאיסור מדרורייתא.^ג וביאר דכונת הגמ' דאליל בדרורייתא האוסר אינו נאסר (אפי' באיסור חמור דאותות אשתו), לא היו חכמים מתקנים שייאו האוסר נאסר באיסור כל. וכיוון דמצינו בדבריהם האוסר נאסר באיסור כל, מוכח שהיה פשוט לחכמים בדרורייתא האוסר נאסר.^ד

אך כת' דתנוס^ה לא ניח' בוה, דנהי דיש לנו ראייה מתקנ'ח' דשיך בה'ג' מדרורייתא. מ"מ מקרה מנ'ל, ומהיקן ילי'^ו הר' איסור מדרורייתא.

שבע' תוד'ה עבד. כמ"ד (לעיל בט). מאמר קונה מדרורייתא^ז והתוס' הרא"ש ה'ק' דאי מאמר קונה מה'ת, א"ב ח'יב עליה בענעה המאורסת. ואמאי קרי ליה איסור קל.^ט וכיה'ק המהרש"א דאמר' ר' והוה 'איסור קל.^ט ועוד דאכתי איכא למפרק שבן נתמא הגוף (ובכך' דלעיל).

והמוהרsh"א כת' דמובואר מאמר אינו קונה קניין גמור לענין דליהו באשת איש לבני אחיו.^ט והמהרש"א הביא דעת'ז' מובואר (לעיל בט) דלביש' לאו לכל ملي' קנה המאמר מדרורייתא, אלא לענין לדחות לזרה בלבד.^ט

והתוס' ר'א"ש ה'ק' דא"ב מאי קאמר אפי' עבר בה מאמר נמי. דכיוון דמאמר קונה מה'ת, ע"ב לא תפיס מאמר אברתיה.

מדורורייתא. והרשב"א (לעיל נא) הביא דדעת הירושלמי דרבנן גמליאל מאמר קונה במקצת מדרורייתא. ווהר' ב"ר ברוך (תוס' לעל נא) דר' נחמייה סבר מאמר קונה מדרורייתא מק'ו. ותוס' (שם פליגין). וע"ב בסמור.

ולשון המוהרsh"א דכע'ז' מעאננו אליבא דבי'ש דמאמר קנה לדחות בערחה. משמעו דהך בריתא הויה הנאה אחר, אלא דעת'ז' מעאננו דקנה לדחות בערחה.

ח. והתוס' ר'א"ש כת' דכון פריך לעיל פ' ד' אחין (בט) ע"ש. ווצ'ב היכן הגמ' מקשה כן.

ט. ואת'ל דעת'ז' מאמר הויה אשת איש א"ב תקשי דאיסור חמור הווא, דהיאנו אשת איש.

ו. והאחוינים הביאו דכון מפורש (נדורים עה), ח'ו בתוס' לעיל בט) אי אתה מודה שאין חיבין עליו סקללה בענעה המאורסת. ולחוד מ"ז קאי במאמר לבי'ש. ובפושטו ממשמע דל"ר"א (ודס' שם בכ"ש) מאמר קונה קניין גמור מדרורייתא ומיפור נדריה, אבל בתוס' הרא"ש (לעיל בט) וגדרים שם) נקט דלמ"ז קונה קניין גמור חיבין סקללה. וכן התנוס' (מכת"ז' נדרים שם) תמודחו בוהה. וע"ב מוש"ב בוהה לעיל בט).

יא. ולפ"ז הגמ' (בא) כמ"ד (לעיל בט) דקנה מדרורייתא

שע' שם. מוחיד גירושתו. האחוינים (קר"א ועוד) ה'ק' דהא דנאסר השני לא הוה מחמת שהוא האוסר. אלא כל נשנאת לשום אדם הוה מהויר גירושתו משנאת. ומה לי נשנאת לאחר או לראשון.

והחו"א (קלב ה' כת') דאפשר דמשום גדרי מחוזר גירושתו אין ראוי שתאסר לשני ע"י שהראשון מהויר, כיון דאסורה על הרראשון והחויר באיסור.^ט ובוונת התורה באיסור מוחיד גירושתו שלא תאה Asheha מתחלפת מוה לוה. ודוי במה שאסורה תורה לרראשון להחויר, אף שהחויר הרראשון אין ראוי שתאסר לשני. אלא טעם האיסור לשני ממשם שבחוירתו מינבר טפי התחלפות האשה (ומש'ה ילי'^ט דנאסר האוסר).

שעא) אלא יבמה לאחין, עבד בה מאמר האי, אפרה עלייה דהאי וכו'. פרש"י דהוה איסור קל כיון דמאמר יבמן מדרבנן. ולפ"ז להר' תי' ילי'^ט מרדין דרבנן. אבל תוס' נקטו דבשוגין קאי למ"ד דמאמר מדרורייתא (ע"ע בסמור).

והמוהרsh"א כת' דלפרש' ע"ל דילפי' בבא על אהות אשתו לאיסור את אשתו מדרבנן. והוא דנקט 'אותה' הויה אסכתה.

אבל הקובה^ט (סו א) חידש דכונת הגמ' לדמות דין

ד. יל"ע גירושה שניית לאחר באיסור וכogen גירושה לחויר.

וכי נאמר דכין דהוה באיסור לא תאסר על הרראשון להחויר. ה. והביא בעי'ז כת' סוגיות ודימוי דין דרבנן לדראורייתא. והביא דהgem' (וחבים מה) ה'ק' ולא מצינו طفل חמورو מן העיקר, והביא מלוקח מעש'ש שאינו נפהה. ואף דתוס' (פסחים לח' כת' דזא דלקוח אינו נפהה הויה מדרבנן. וביאר דה'ק' ולא מתקין רבנן מילטה דליך דכונת בדרורייתא).

ו. ואף דבגמ' משמעו דילפי' קוי' ממאמר יבמה, ע"ל דיעיקר כוונת הגמ' למוצא סמך דמציאנו סיור זה דנאסר האוסר. וע"ב קים להו לחז'ן ולז'ן דיליכא דכונת דאורייתא) דראוי שיאא אסורה.

ז. ובפושטו ווונת תוס' דהך בריתא ס'ל בבי'ש (לעל בט), וצ'ע דבהתשך הבריתא הביאו דברי ביש' בבי'ה, ובפושטו ממשמע דקאי אליבא דתרוייהו. ואף דבבית הלל (לעל לט) ס'ל דמאמר לאו דאורייתא (וכיה'ק החזו'אן).

אך י"ל דבכאן באו לפреш דברי ה'ק' (אבא חנן אמר אלעד בע"ב) ובאמת ר' יוסי ר' יהודה דנו מדרשא אחרת. אך ר'ש'י פי' דסמכוי אחך ק'ו. ויש לדחות דקאי למסקנתא.

וילפ' לדחק לישנא תנא דבריתא סבר דמאמר קונה קניין במקצת מדרורייתא. וב"ש ס'ל דמאמר קונה קניין גמור (מדראורייתא), וביה פליגי דהוה קניין במקצת, אך מודו דהוה

וחחו"א (שם) כת' דצ"ל דמשמעו ליה דנה' אף למ"ד מאמר דאוריתא¹³. א"נ כוונת הגמי' דהך ברייטה ס"ל דבמאמר דאוריתא אין מאמר אחר מאשר דומיא דר"ג במאמר דרבנן.

שעד' אלא אף' נתן לך גט, ואפי' חלין לך וכ'ו. בפשותו מבואר דמוני גט מודאוריתא ביבמה. ור' יצחק בר' ברוך בתוס' (לעילנא: ד"ה ביאה) כת' דכ"ד ר' נחמה דמנהני גט מודאוריתא¹⁴. אבל תוס' (שם) דחו דתימה גודלה לומר כן, דלא משתמט תנא דעת פוטר ביבמה מודאוריתא¹⁵. וחחו"א כת' דנקט גט אגב חיליצה. דעת ל"מ מודאוריתא.

שעד' פוטה וכו' לבעל וכ'ו בא עלייה בענ' וכו'. תוס' פי' דבakin דה בעל בא עליה, שוב אין הימים בודקין אותה. פרשי' (סוטה ו), דשוב הימים אין בודקין אותה, שהרי איןנו מנוקה מעון. ע"ע לעיל נתה. ועי' נاصر הבועל, שאסר אותה על הבעל. ויל"ד האיך ילפי' גדור נاصر האסר, בפשותו הוה פסול בעלמא בהשקה.

שעו' תוד"ה אחילמא. או אמר אני משקה שב א"י להשקה ואסורה לבועל לעולם וכו'. וכפ' הרמב"ם (סוטה ב א)adam בעלה אין רוצה להשקה אסורה עליו לעולם ונוטלת כתובתה. וכן הרמב"ם (שם יב) כת' דאסורה לבועל. והග"א (יא ב) ציין המקור מסוגין.

טו. ועוד בדגם (לעיל נ) מבואר דהמה' ר"ג ורבנן בגזירות. והרש"ב¹⁶ (לעיל נא, ע"ע בדבריו נא: ונב) הביא לדעת הירושלמי לדר"ג מאמר קונה במקצת מודאוריתא. ובפשותו כן מוכח בסוגין. וילא בגמ' דין (לעיל נ א), דנה' רבנן ור' ג' בגדיר הגירות.

יז. דילפי' מק"ו משאר אישות. ולא דרש למעט בדא' בגמ' (קידושין יי').

יח. (וותוי' לא הביאו מסוגין כלל). ואפשר דכוונת הוווס' דהוא ל"מ גט להתרה לעלמא. אך "ל דמנהני הגט ולזוקה לאסורה היבמים. ואסורה במקצת, וצריכה חיליצה להתרה לשוק. וכן ס"ד דהמג' לעיל נב: דמנהני גט מודאוריתא ביבמה. וכן לבארה דעת הירושלמי לעיל פרק ר"ג הוא ברשב"א לעיל נא: ועפ"ז ATI שפיר סוגין.

אבל מדברי התוס' מבואר דאף למ"ד דמאמר קונה מודאוריתא, אי בעי אחיו פסל עליה. דאף למ"ד מאמר דאוריתא נח' ר"ג ורבנן בדיני מנאמיר אחר מאמר.

והבאיו דכן מבואר במשגה (נדירים עד). דבב' יבמין יש לאחרים חלק בה. ומובואר (לזה לשנה) דהוה ע"י מאמר בכ"ש. והר"ץ (שם עד) כתב דקיים אף למ"ד קניין גמור. והגמי' (שם עד), הו' בתוס' בע"ב פ' דמציע פסל ליה בגט¹⁷.

וחחו"א (כלב ה) תמה דאי מאמר קונה מודאוריתא, א"כ הוה אשת איש גמורה (ומודאוריתא יוצאת בגט, ובלא חיליצה). והק' א"כ אם אחיו בא עליה תאסר מדין סוטה¹⁸? (וחחו"א דחה דיל' בשבא עליה שוגג. ע"ד מש'ב תוס' (לעיל נא): ביבם בן ט').

וחחו"א (הידיש דאפה' ה) היכא דבא עליה אחיו אינה נאסרת מדין סוטה. וביאר (כמ"ד לעיל בט), דמאמר זהה קונה ומשייר, א"כ יש שייר בקניין לפני האחים, דא"כ יפקע חזקה המשאר אחיהם¹⁹.

שעד' הא ל"ק כר"ג דאמר אין מאמר אחר מאמר. הקובה²⁰ (סו א בסוגרים) תמה לדעת תוס' הכא קאי למ"ד מאמר קונה מודאוריתא. וממל' דר"ג סבר דאף למ"ד מאמר דאוריתא דיש מאמר אחר מאמר²¹. וכת' דע"ב אין לחלק בוה', דבון דר"ג סובר בדרבנן דיש מאמר אחר מאמר, ה"ה דסובר כן למ"ד מאמר דאוריתא.

לדחות בצהרה, או דוחה ומשייר. אבל למ"ד קונה קניין גמור הוה אשת איש גמור.

יב. אך התוס' ר"א"ש ה'ק' דשיטתו, דבב' הרא"ש (נדירים שם) כת' דר' יהושע (ודאוריתא אסר עליה בגט) לא ס'ל כב"ש. ודלב"ש ל"מ גט של אחיו. ובב' הרא"ש משמעו דאף לר' אליעזר דלב"ש קנה לדחות בצהרה, אפי' לה' ל"מ גט לאסורה עלין²². ונתס' (נדירים שם מכח' ז) כת' דלב"ש מהני גט לפולסו מדרבנן. וכיין דמציע פסל ליה אינו מפר נדריה. אך בסוגין קאי מודאוריתא, ואפי' מבואר דמנהני גט).

יג. וא"כ איבא למיפרק דעתמא הגוף ואיסורו ברוב. יה. ואף דבלפי' לעלמא הוה אשת איש, וכן קרוביותיה אסורה לו בתורת ודי ופקע זיקה. מ"מ בניתים זוקה אף לשאר יבמים.

עליו. מבואר בראשי"ד דאיישות הבעל 'אסור', וע"י שהבעל בא עליה נאסר האוסר. ובו הירוב נתגאל (כתובות א ד אות ח) ה'ק' עכ"ם הבא על את איש אמא נאסרת על בעלה. הרי הבעל אינו אסור על זה (ובלאו כי היה אסורה בעכו"ם), ובঙוגין מבואר דהטעם דעתמא לא בעל ביזון שהבעל הוא האסור על הבעלה. וכי דהטעם משום שהבעל אסור על הנכרי לבשתייגר.

והחזו"א (קלב ה) הביא מטוגין דטעם איסור סוטה משום שריחקה התורה שתאה האשה משמשת אישות לזה ולזולתו. ולהלך בשערה וזינתה, וחורת לבעה מיניכר תעשי' הזימה והתחלהות האשים באשה זו. ומוש"ה אסורה תורה. ועוד"ז ילפי' איסור הבא על חמותו ואחות אשתו, לשוב אל אשתו. דמיניכר השמתשות האיש בב' אהיות או באשה ובתאה.

והחזו"א הביא דלפ"ז הא דסוטה נאסרת על בעלה איינו כמו הפשות, דודה משום קנס, או משום דעתמא תחת בעלה אין בכוד בעלה בה. דא"כ ל"ש למילך לאחות אשתו. והחזו"א (בסטוראים) ה'ק' לדעת המהרי"ק (קסו ח"י ברמ"א קעה ג) דזינתה בשואמורת מותר אסורה לבעה, דמ"מ יש

והחלק"מ (יא א) ה'ק' מנ"ל הוא דיבול לאוstra להבעל לעולם, מאחר שהם טוענים ברי, והוא רוצה לשחותה. שחרי יש לה בתובה. והמשג"ל (סוטה ב א בסופו) תמה דנאסורה ע"י קינוי וסתירה, ומה איכ"פ' שצוחות^ט. ובחי"ר שמו"ל (ז) ביאר דכוונות החלק"מ דהכחא הבעל והאשה טוענים ברי שיודעים האמת שלא נאסורה. והא דסוטה אסורה להבעל הוא משום שאסורה על הבעל, ואילו הכא בידיו להתיירה.

שע) בא"ד ותימה ל"ר"י דמן"ל וכ"ר דשבב א"י להשkontה. וכן המשג"ל (שם) הביא מטוגין דלאחר שאמר שאינו רוצה להשkontה, שוב איינו חזר בו. והביא את דברי התוס'. אבל האחרונים הביאו דהבי"ש (יא ב) נקט דיבול לחזור בו ולהשkontות.^ט

שע) בא"ד ואמר ר"י שיש להוכחה קצת וכו' דמנהותין נש靠谱ות, שאין ראיות עוד לשחות. האבן"מ (יא א) דזה דיל דהמנחה נש靠谱ת משום 'דיחוי'. ואך אילן הבעל יוכל לחזור בו, מ"מ בינתיהם הקרבן דיחוי. ואכמ"ל.

שע) **אלא** סוטה ל'בעל' וכו'. וכ"ה מסקנת הגמ' פרשי' שנבעלה להבעל, נאסר בעלה האסורה

ליה, א"כ לא קרינה ביה 'ונטמאה' להבעל. דקמ"ל דא"ה קרין בה ונטמא להבעל.

בד. ויל"ד דמ"מ נוסף סיבת איסור ע"י האשות. ואפשר דכוונתו למ"ד דין איסור חל על איסור, ואפי' איסור כולל ומוסמך.

בה. לכארה כוונת ה'ק' ג' דהכחא איסור על הבעל, דבמעשה ונאסרת עליו עלולים מדין סוטה להבעל, ובזה ה'ק' ה'ק' דלא חל איסור עכשו על העכו"ם, אלא לבשתייגר. אבל בשוטו כוונת הגם' בכאן דאיישות הבעל איסורה על הבעל. ולא שיר לאיסור סוטה להבעל. והאותון דין נקט זה כוונת ה'ק' ג' וה'ק' ה'ק' דין דאית אשינה נאסרת על בני נח, בין דבלאו hei' הבכי אסורה עלייה.

בו. ועוד"ז איסור אחות אשתו, דהטורה ריחקה של א"ה האשות ייחד באישות (ע"ע לעיל כת: בגדר איסור אחות אשתו).

כט. אף דהכחא הוה ס"ד בעלמא, מ"מ לא מעאננו דגמ' חרואה בה בגדר איסור סוטה.

וליל"ד דבכ"מ ילפי' ק"ו אף באופן שאינו תואם את סברת הדין. דק"ו הוה ילפוחא בעלמא. אלא דכוונת החוויא דבঙוגין ילפי' גורנן אסר האוסר, ואי לאו דק"ל לחוזיל דחויה הגדר בסוטה לש' למילוד או. ועפ"ז צ"ל דאך במאמרה, מה שנאסרת על אחיו היבם הוה מוחמתה שהוא אסורה לו. וצ"ע).

יט. והוא דיש לה בתוכה צ"ל דודה משום סברא דהכחא איינו רצחה להשkont. ובחי"ר שמו"ל (ז) ביאר דודה דין מטומין בדיין ממונוגם, בין שאהש טוענת ברי והבעל שמאי, ובידו לביר, ובין דין רוצה להברר הוא חייב לקלל טעתה הברה שללה.

ב. והביה"ש כת' דכל זמן שהבעל איינו רוצה להשkont היא אסורה, דל"ש השקאה בע"כ ושלא מוץין הבעל. וסתפק דשמא כפין את הבעל להשkont כדי לברר הפק. והפתח"ת (יא ב) והאבן"מ (יא א) הביאו את התוס' והמשג"ל.

כא. וכידאמיר ר' יוחנן (סנהדרין מו), הוריות יא, זבחים יב) חלב והפריש קרבן ועדר ע"ז וחור בו, הואיל ונורח דיחוה. ואך דבידי לחזור. ורhubbia דמברואר (יונא ס"ד) דשייך דיחוי במונחות). והוספק דמנהת סוטה והה קרבן של האשות, והאשה אין ביה לעשות שהבעל יחוור בו, וחשייב לאו בידה. ומוש"ה ה'ול דיחוי.

כב. ובאו למדוד אף לאחות אשתו, שאשתו איסורה את אשותה. ובין שבא על אשותה, תאסר אשותה.

כג. וצ"ע בין ע"ד הרא"ש (שם) דהביא (מחוגי סוטה כט) דאייטיריך ה'א דעכו"ם הבא על א"א איסור על בעלה. דס"ד דבין דלא קרינה ביה 'ונטמאה' להבעל, בין דבלאו"ה אסורה

לבעלה דקנסו שאור הכנסות. [ומה שאסורה לבעל לא הוות מחמות גזירה זו. ע"ע בסמוך].

אבל הרמב"ן כת' די"ל דאשת גיסו אסורה [עלמא] בלבד גט, משום דמייחלפה באשה אחרת שהלך בעלה למדינת הים. אבל לא תקנו שיתן לה גט.

דא"ב תאstor אשרתו על זה.
ועוד כת' הרמב"ן די"ל דגוזו דנותן גט לאשת גיסו, ואפ"ה אינו נאסר באשתו [אף דזהות גירושתו]. שככל הראה שאשתו קיימת אין לחוש לבלים ונונברר והגנט אינו כלום). וב"מ בפייה"מ לרמב"ם^ג. והרשב"א חלק דאי אשת גיסו יוצאת ממנה בגט, ודאי אשתו תאסר עליו. דימילא זהה אהות גירושתו. ובידעת תוס' (עד).

שpag. וקא"ל ר' יוסי כי הובי דאשתו שRIA, אשות גיטו נמי שRIA וכו'. לך ס"ד לר' יוסי הקילו באשת גיסת, בין דזהות אהות אשתו, שהרי אשתו מותרת. ולכארה מש"ה לא שיר גזירה דיאמרו גירוש והנשא זה, ובמ"ש רשי' ושא"ר בדעת ר' יצחק נפחא.

ותוס' (דר' וקאמור) ביארו [למסקנא לר' נפחא] דסבירת ר' יוסי דהאיסור לבעל תלי' בגט. דהיינו דלא תקנו גט ודיל"ש גירוש זה ונשא זה, לא קניס לחזור לgitso אלא היבא דעתו גט. אבל דעת ת"ק דבכל עניין קנסו רבנן לייסר. ואף במקום דיל"ש שמא יאמרו גירוש זה ונשא זה והאיסור לא תלי' בגט. (ועד"ז מבואר ברשי').

כאן בגדידה בבעל^ח. דא"ב לש' לגדי עאסר האוסר^{כט}.

אך יש אחرونיהם (אג"מ אה"ע ד מד בס"ד) שדנו ודעתה המהר"ק ותורתו איתנהו, דיש אופנים שנארתה מהמות עצם האישות. ויש מקומות שהאיסור מוחמת הבגדידה בבעל. [וע"ע מש"ב לעיל נה].

דף צה:

שפ' אלא אמר ר' בא אשות איש. [דנאסר האוסר]. תוס' כת' דילפ' מאשת איש שזינתה, דאסורה מדין סוטה. והזה איסור קל אף דזהות בתנק. והתו"י (בסי"ד) פ' דילפ' מספק סוטה^א.

שפ' תוד"ה אל"א. אבל ק"ק לר' דאבותי תקשי וכ"ר שנקרא הנתק, ואיסורה ברוב והתוס' הרא"ש הביא דריב"ן תי' דמעיקריא ס"ד דאיסור כל הינו איסור לאו ממש, ומ"ה החק' כלל הני. אבל השთא דמוקי לה באיסור אשות איש, שהוא במיתה והמור מרוחות אשות. וקרוי ליה איסור כל משום שאינו אסורה כל ימי, והאי עד עדיפא ליה, בין שקל כל קר שיש לה יותר בחוי אסורה. ומ"ה לש' פירכא.

שפ' אילימא דקאמר ת"ק ובו גיטו אסירה ואשתו שRIA. [וכדאי' בוגמ'] (עליל צד). דת"ק אייר' אף דאליל אשתו וגיטו למודיה^ב. ותוס' (עד: ד"ה אשות כת' דמ"מ אשות גיטו ל"צ גט נמי אוף לת"ק), בין דאשתו קיימת לש' גזירה דיאמרו גירוש זה ונשא זה, דזהות אהות אשתו. ואפ"ה אשות גיטו אסורה

ד. וביאר שחששו שהראה לא יראה את אהותה, ויאמר גרש זה ונשא זה. וכן נמי חששו שם שמא יבא גיטו לאשתו, ויאמרו גרש זה ונשא זה. וע"ע בסמוך.

ה. דהרמב"ם כת' דידיוע בל' ספק אשות גיטו אסורה לgitso ולתק' דר' יוסי, לפ' שRIA צריכה גט, וביאר דסבירת ר' יוסי דאיתנה אסורה לפני שלא קבלה גט. ומשמע בדברי הרמב"ם דהאיסור על בעלה הווה מותרת הגט משני. אך יש לדחות דזהות ב' גירות, אלא דהרמב"ם הוכחה דאסורה ג'ב' מחמת הגט.

ו. וכן הריטב"א (בחמشر הסוגיה) כת' דלא אשכח שום פרטא שתאה אהות אשתו צריכה ממנה גט, והתאה אשתו מותרת לו, וזה ראייה גמורה דלעלם אין אשתו מותרת לחזור לו אלא בשאין אשות גיטו צריכה גט ממנה.

כח. דלא כתיב ומעלה מעל בה/, אלא באישה. בט. ויל"ד אי באחות אשתו שיר לדון דזהות בגדידה באחותותה.

א. דאסורה בתורת ודאי שמא לא נתמאות הגות.

ב. ותוס' (עוד ראשונים) פ' דהगמ' דיקח בן מדרבי ר' יוסי (ובכঙג'ו).

ג. ומשמע בדברי הרמב"ן דלא תקנו שיתן גט, שלא לאסורה את אשתו עלי. ואשת גיטו תאסר עלולם, ואין לה כותה לגרום שתאסר אשתו עלי. ויל' דבאהשה שהלך בעלה למודיה^ג בפין את השני ליתן לה גט, שהרי אסורה עלי ומעגנה שלא נשא לעלמא. אבל הכא לא בפין דיש לו פסידא, שתאסר אשתו עליו).

בנשואה תلين בתנאי, ע"ע בסמוך), ואף דודה חחש רחוק, עברין הכי כדי לקנוס אשה שהלך בעלה שנשאת ע"פ עד א'. ועשות גדר לתקנת חכמים שקהלו בתולחה בדבר שבעוריה החמור.

שפה) א"ר אמי ארישא^ג וכ"ו ע"פ עדים תצא וחיבת קרבן וכ"ו וקאמר ת"ק ל"ש ע"פ עדים דاشת גיסו שריא^ד וכ"ו. וב"ר שמעון (במשנה פז) דע"פ עדים מותרת לחזור לו, וא"צ גט, ונוח' בגמ' לעיל צא. אי חכמים דמתני פליי איר' שמעון בזה, ומסקנת הגמ' דלא ק"ל בסברת מאי הו"ל למיעבה, ואף ע"פ עדים אסורה לחזור לו.

והמשך הגמ' דקא"ל ר' יוסי ע"פ ב"ד דפוסל ע"י אחרים, פוסל ע"י עצמו. וכגמ' (לעיל) דברי היכי דاشת גיסו אסירה, אשתו אסירה. אבל ע"פ עדים [פרש"י מודינא

לן דל"ש סברת 'בי היכי', ב"ן דאיינה נאסרה. והרמב"ן פ"י עוד דקאי אף לרבן (לעיל צא). ובאות איש בעלמא אף נשאת ע"פ עדים אסורה ממשום שמא יאמרו גירוש זה ונוא זה^ה. אבל הכא דاشתו קיימת ל"ש גיורה שמא יאמרו גירוש זה, הילך ע"פ ב' עדים לא החמירו בה. אבל בנשאת ע"פ עד א' גورو (אף באחות אשתו) דצרכין אנו שיהיא חומר בסופה כדי שייה נאמן בתחלתו^ו. ובנשאת ע"פ ב' עדים לא החמירו היכא דל"ש גיורה דגירוש זה.

ועד"ז כת' הריטב"א בשם יש שפירשו דاتفاق רבנן מודנו לסבירת דמאי הו"ל למיעבד, ואיסורא דידה אינו מן הדין,

שפדי) ואלא כ"ה דاشת גיסו אסירה, אשתו נמי אסירה וכו'. פרשי הוזיל ואהני הנישואין לפוללה על בעלה, אהנו נמי להיות השובה באשותו ולאסור את אותה מדרבן. ובפשטו משמעו דהוה גדר 'מיגו', דכיון דחמיר כ"ב פוללה על בעלה, מש"ה אף השני שנשאה נאסר באשתו. ועוד י"ל'פ' דגדר הא דאסורה על בעלה ממשום דתקנו גדר 'אישות' לשני, ועי"ז אסורה על בעלה^ז.

והרמב"ן כת' דסבירת ר' יוסי ממשום דاشת גיסו עריבה גט, ומש"ה אשתו אסורה עליו. וב"ב הרמב"ם בפיה"מ, וכ"ב הריב"ף בדברי ר' יצחק נפחא^ט, וכבת' דר' יוסי ס"ל דשוויתינה למיל' דרבנן כי חוכא וטלולא, לאסור את זה בגין ולהתיר את זו, הילך שתיהן שותה.

והריטב"א ביאר דקנסי בנט אף שלא שיר טעמא דגירוש זה ונוא זה, כדי שלא תחולק בין אשה לאשה. שהרי עיקר הטעם בנט אלא ממשום קנס [וע"פ הירושלמי (חו' בראשונים לעיל פט), לרבר איסורה, וע"ר ריטב"א עד:]).

ועוד כת' הריטב"א דגورو היכא שבאו אשתו וגיסו אותו היכא שבאו גיסו לבדו וקודם לאשתו. דכה"ג קנסו בנט באשה דעלמא, דכלazon שאן אשתו בכאן יאמרו שמתה אשתו וגיסו לאחותה ונואזה זה. ע"ר רשי^י בסמוך דה דלמא^ו.

ועוד כת' הריטב"א דוחקין נPsi' לומר גירוש זה ונוא זה, לחוש דעתה הו"ל באשתו ולא נתקיים^ט (ואף

שאינו פוסל ע"ד דברי ר' אמי, ולא קאי אוקימטה דלעיל. וא"צ לפוג' מימרא דקא' לעידין.

יג. והריטב"א הביא דריש"ג רוס דקאמר ת"ק ל"ש ע"פ עדים ולש ע"פ ב"ד דاشת גיסו אסורה, אשתו שריא. ות"ק בחכמים. ור' יוסי פלוג' בר' שמעון. אבל רשי' לפוננו גרס בכירא דין והריטב"א הביא דכ"ג רוב הראשונים.

יד. וזה דאי' (לעיל צא) שלא אמר' מאי הו"ל למיעבד הוה ממשום גיורה דגייש זה ונוא זה.

טו. יל"ד דמי' מ"מ שיר דיקא ע"פ סברת הותוט' (צ"ב סוד"ה עה, לתני הא) דביבמה דיקא דשם תנשא לשוק. וכ"ש הכא דבשעה שהתרירה לא ידעה למ' נשאה, א"ב שפר' דיקא ומינבאה. אף אי לבסוף נשאת לבעל אחות דליקא חומר בסופה (ועוד דלא ידע שאף אותה תחזרו). ואפשר דמי' החמיירו טפי לתקן חומר בסופה.

ז. ובס"ד דהgem' (לעיל צד) דמותר שנאסרה אשתו גיסו אגיסו, תאיסר אשתו עלי. ווע"ע מש"ב שם בזיה.

ח. ובין דתקנו ליתן גט לאחותה, אשתו אסורה. ולא אמר' דמותר באשתו עד שעיה שיתן לאחותה גט.

ט. דהרי"ף כת' (ובדברי ר' נפחא) דבארכוסתו ופיקול גט, דלא לימרו אשתו איש ייז Ach בלא גט ופיקול לה ע"י אחרים, דכו"ז דנקפק בנט לפוללה על בעלה. ה"ג פוסל ע"י עצמו ואיתסרא אליה איתתיה עליה דהוא לאחות גירושתו.

י. ונפק"מ דלטעם זה ביבמה מודים דאי"צ גט זוכרברי רב הונא בסמוך אל'בא דרב ושמואל.

יא. וגירש זה לאחותה ונשאת להו דלאו אחות אשתו היא.

יב. פרשי' כל שאינו פוסל קאי ארישא. אבל כל הפטול קאי אסיפה. והריטב"א כת' דיל'פ' אף סיפא דר' יוסי כל

בعلמאניב' ובמ"ש תוס' לעיל צד:). ואילו דעת ר' יוסי דאף הנקס לאסור לבעה תלי גט (ובסבירת שמא יאמרו גירוש זה). והוא קרוב לדבר רשי' דנה' ר' יוסי ורבנן בגין בגדר האיסור על בעלה זאי הוה משום קנס בעלמא^{יב}).

שם. וקאמר ליה ר' יוסי אשתו וגיטו דת' תנאה וכי' דאיינו פוטל ע"י אחרים וכו'. הרמב"ן הק' דכינוי דת' ק"ל דאף אשתו וגיטו אסורה, א"כ הו' ל' יוסי לומר שאינו פוטל. ואילו לשון המשנה 'כל שאינו פוטל' משמע דמילתא פשיטה היא דאיינו פוטל (ומשמעו דאף ת' ק' מודה).

ותי' דאף ת' ק' מודה אשתו וגיטו אסורה רק משום מיחילפה, אבל מדיניא אינה אסורה. ומ"ה נקרה אינו פוטל ע"י אחרים מפני שאינו פוטל ע"י עצמו, כלומר שאינו בדיין לפוטל ע"י עצמו, ומ"ה א"א לפוטל ע"י אחרים. א"נ הלשון לאו דוקא, אבל הק' אינו פוטל ע"י אחרים, וכל שאינו פוטל ע"י אחרים אינו פוטל ע"י עצמו.

שפח) אמר רב יהודה א"ש הולכה בר' יוסי. והגמ' (בסוף העמ') מסתפקת אי קאי אליבא דר' אמי (דר' יוסי סבר דבנשאת ע"פ ב"יד כי היכי דעתת גיטו אסירה אשתו נמי אסירה^{יב}), או אדר' יצחק נפחא (דאשת גיטו מותרת לגיטו. ובארוסה אף אשתו אסורה עליה). ורב יוסף נקט בדר' יצחק נפחא, ועפ"ז הק' דסבירא

אלא שהפריזו בתקנותם בעדים משום נשאת ע"פ ב"יד^ט. אבל הכא באשותו וגייסו הוה מילתא שלא שכיחה^ט, ובמילתא דלא שכיחה אוקומה אודינה לומר Mai horil למubeד.

וחרשב"א דחה פי' זה דעיקר הנקס משום קנס דלמא לא דיקא שפיר, ולא משום שמא יאמרו גירוש זה ונשא זה (ובמסקנת הגמ' לעיל פט.^ט). ומובואר דפשיטל לרשב"א דלמסקנא דזהה קנס לא הוה משום 'שמא יאמרו' כל^ט.

וחרשב"א כת' מיהו לאוקמתא דר' יצחק נפחא תעמא דר' יוסי משום גורת שמא יאמרו. ושמא פlige דאפי' בנתקדשה צריכה גט. וא"ז אוזיל בה לקולא משום שלא עברא איסורה, ומ"מ לדר' אמי למה לן לדוחוק נפשין قول' האי.

שפח) ר' יצחק נפחא אמר לעולם אסיפה, הא דאווי אrosishto וכו' אשთ גיטו אסירה ואשתי שריא. רשי' כת' דסברת ת' ק' דהא דעתת بعد א' אסורה לחזור לבעה הוה משום קנס. ואף היכא דlige'ש שמא גירוש זה ונשא זה. ור' יוסי פlige דכל האיסור באשה שהחל בעה משום גירוש זה^ט. (ולפ"ז נח' בתרתי, באשותו וגיטו אי אשות גיטו נארסת. ובארוסתו וגיטו, אי אמר'י אמר'י 'בי היכי', ואף אשתו תאסר).

ותו' כת' דתקנת הגט הוה משום שמא יאמרו גירוש זה, אבל הא דאסורה לחזור לבעה הוה משום קנס

בא. ולמקשין ור' אמי אף ר' יוסי מודה לת' ק' בזה. וב. וחרשב"א ייאר דעיקר האיסור משום קנס. והא דהצרכו גט הוה כדי לרבר איסורה לרואשן. והיכא דאפשר בוגת תקנו, אבל באשת וגיטו לא תקנו גט, דא"ב תאר אשתו עלי. והיכא דלא אפשר לא תקנו וט.

בג. אלא דמבדרי רשי' מי' משמע דת' ק' לא ס' לעיקר סברת גירוש זה, וחכל משום קנס. וווש"י לא הזכיר את הגט. ובגמ' (עליל פח) א"י דהטעם דצירכה גט משום שמא יאמרו גירוש והנשא זה, ובסקנת הגט' פט). דעדבא איסורה קטווה. ונח' הראשונים (חו' לעיל שם וצד') אי למסקנא הוה קנס בעלמא, או קנסו לחושש משום שמא יאמרו. ולדברי רשי' (כאנו נח' בזה ת' ק' ור' יוסי (לר' נפחא)).

בד. ור' אמי אמר דאיינו פוטל ע"פ אחרים הינו נשאת ע"פ עדים. ויל"ד אי דבורי שמואל דהלהבה כת' יוסי קאי אף בזה, וא"ב לא ס' לא בamuוראים בתראי (צא) דקי"ל דאף נשאת ע"פ

ט. וביאר א"ג כדי שתדריך כל אשה הרבה בעצמה שלא לנישא אלא אחר היתר ברור שאין בו בית מירוש. וזהו בעין גורה דרבנן.

יע. שייעדו על שניהם שמותו ויישא הוא אשות גיטו. וית' ותדע לך דהא בנתקדשה דלא עבד איסורה לא אשכחן מאן דפליג. ומותרת לחזור לך, ולא חיישי' לשמא יאמרו. ובכדי לא אמרנן דר' יוסי פlige בנתקדשה, בין דaicא לפירושי לדר' יוסי ספר דס' לר' שמעון.

יע. אבל הראשונים (שם) כת' דמשום קנס חששו משום שמא יאמרו. ועפ"ז מטורץ קו' חרשב"א.

כ. דהיכא אשתו קיימות ומוכית. ואך רשי' (בסמוך דהא דלמא) כת' טעם נסוף דאי קדמים ואתי גיטו קדום לאשתו. ומש"ה שיין בסוגין שמא יאמרו. וצ"ע אמא לא ניחל לפרש בן אף לר' נפחא, דת' ק' ור' יוסי פlige בסברא זו.

פרש"י לבעל הראשון. דאví' שהיתה ארוסה של אחינו אי"צ גט, פרש"י שהאנשים לא יאמרו שהיה תנאי, דמיילתא שלא שכחיא היא¹³. וכן בלבא חש שיאמרו גירוש זה מותרת לבעל הראשון.

ורש"י ותוס' ה'ק' דלעיל מבואר דעתך רבנן דاشת גיסו אסורה על גיסו, ורש"י (לעיל ד"ה וק"ל הב') ביאר העטם דאף דל"ש גיורה שמא יאמרו מחויר גירושתו, אף"ה קנסוה רבנן ממשום שלא דיקא שפיר. אב"כ אף ביבמה נימא הבי. ותוס' (סוד"ה וקאמר' תי') דמשמואל טבר בחורא בר' יוסי, שלא אסור ממשום קנס.

ורע"א (במשניות אתות פה) תמה מניל לר' שמואל רתלי בגירה דמחוזיר גירושתו, ביןון דת"ק סבר דאף היכא דל"ע גיורה אסורה ממשום קנס. ומג"ל חולק ב' ותיפ"ל דאסורה לראשון ממשום זונה, ביןון דחו"ל למידק, וצע"ג ודר' יהנני וילמדוני.

ורש"י (ד"ה דלמא א/or' אמי) תי' דבאשת גיסו יש טעם חדש, שמא גיסו יבא קודם לאשת גיסובי, ושירק שמא יאמרו. (ולא ממשום קנס). וכ"פ השו"ע (טו ב').

OTOS (לעיל צג: סוד"ה עד א') הביאו מכאן דהיכא דעתיבמה מותרת לחזור לבעל הראשון¹⁴, וה'ק' אב' לבא חומר בסופה.

והאו"ש (י' ח ד"ה ובודה) כת' דגבוי יבום יש טעם נוספת, והאו"ש (י' ח ד"ה ובודה) כת' דגבוי יבום יש טעם נוספת.

היכא שלא נאסורה לבעל. (ועצ"ע).
בז. ותוס' (לקמן קו) כת' דאף דכו"ע מודו דיש תנאי בקידושין, מ"מ לא שכית. ועד"ז אף לאידיך לשינא דחילך בין קידושין לנישואין, י"ל דהינו דרבנן שמא לא שכית. ולעלומ דעת שמויאל דמדינה יש תנאי ומוקח טעות אף בנישואין.

בז. ואף ר' יוסי הוסיף רק ע"פ ב"י"ד דאסורה לגיסו אף אשתו אסורה.

בט. וצ"ב מ"ט בדרבי ר' יצחק נפחא פרש"י טעם אחר. ומג"ל דריש בזה מה' נספה.

וחחו"א (כ ב' ביאר דל'ר' אמי מסבירא ס"ל לר' שמואל דהיכא דל"ש גיורה מותרת, ולש' קנס. וע"כ באשת גיסו הוה גיורה אחרת, שמא תבא קודם. אבל ר' יצחק נפחא ס"ל דנה' ר' יוסי ורבנן באשת גיסו נשואה, האם אסורה ממשום קנס. (וכמ"שotos).

ול. וכן נקטוotos (לקמן קו. ד"ה חווין) דברימה ל"מ לקללה, דאיתנה נאסרת עליון. ורע"א (לקמן שט' דיק' מובהרים דPsi"ל אף אינה נאסרת ליבם, דא"כ מהרוחות לקללה).

בדאורסה תלין שהיה תנאי. ואילו לדברי רב הונא נה' בוה' רב ושמואל).

שפט) והאתמר יבמה רב אמר ה"ה באשת איש וכו'. פרש"י באשת איש והנשאה ע"פ עד א' הריבט"א כת' דלפ"ז מבואר דעתך נאמן ביבמה להתייבם (ונפשט ספק דלעיל צג). וdae'i נשאות ע"פ עדים דעתך רב (צא. וופח) דמותרת לחזרו).

שצ' ואמר רב הונא וכו' דרב אמרי הרי הוא באשת איש ואסורה ליבם. פרש"י דאסורה לבעל הראשון, שהוא עבשו יבמה ודכלפי שני שנשואה לו בעשייה בעל הראשון הוה יבמה). והראשונים ה'ק' דל"מ כן. ור' ח' (הו' בראש"א) פי' דאסורה לשני יבמה זה נשאה עבשו. דתצא מזה ומהו', ואף דאה"ב מות בעל הראשון אסור ליבם לעולם, שהרי כבר נאסורה על אחיה'.

ולפ"ז מבואר דעתך שמויאל אינה נאסרת אף לשני, וכמשמות בעליה מתייבמתו. ולא נקטו לאסור לשני. אבל רע"א (לקמן קו), העלה צד דכו"ע מודו דאסורה לשני. ורע"א ביאר דהאיסור לבעל י"ל דזהו ממשום גיורה שמא יאמרו גירוש זה ונשא זה. אבל האיסור לשני לא שירק גיורה זו, וע"כ לכ"ו"ע זהה ממשום קנס¹⁵. ואף ביבמה (ואשת גיסו) אסורה לשני לאחר מיתת הראשון. אך לגיורסת ר' ח' הנ"ל מבואר דלא כן.

שצ' (ושמואל) אמר אינה באשת איש, ושירא ליה.

עדים אסורה ודלא בר"ש. אך לדברי הרמב"ן (חו' לעיל) לא תלי בהא.

ובתוס' חד מקמאי ה'ק' והריב"ף הביא כל דברי ר' אמי ופסחים לhalbכה, והוא קייל דעתם עדים אסורה. והמלוממות לה' בד"ר האריך בזה, דמ"מ שמויאל לא פסק לר'הרא בר'ש, ועוד י"ל דشمואל פסק בר' יוסי בפירוש ע"י אחרים, ולא קאי איני פוסל, דזהו מיה' אחרית בעלמא.

אבל העבה"מ הביא מדברי רב שמויאל מובח דהא דאי (עליל צג) ולא עבדין עובדא במאי ה'ו' למלבד נשאות ע"פ עדים), הינו דלא מתרין לחזור לכתיהלה, אבל אם עברה וחזרה לו לא תצא.

בה. ויל"פ מ"ב טעמיים, ממשום קנס דתצא מזה ומהו'. ועדו בז' דעתארה על בעל הראשון ביןון סוטה, מש"ה נהמעטה מיבום. אבל הריבט"א פי' העטם דעתך לאסור לשני, שהרי אינה יוצאת מהשני אלא בגט, ונאסרה על הראשון וכו' שנאסרה עליו עולמית כ"ש שנאסרה על השני עולמית, דחו"ל כמוחזר אשתו שגירש. (ועצ"ב).

כז. ונקט דנקטו לאסור לבעול, ממשום איסור סוטה, ואף

דף צו.

שצג) ובדרך המנווג א' קמייפל'גוי וכ'ו' דבר אמר הר'ה כאשת איש ומיפל'א בנות וכ'ו'. האתונן דאוריתא (ח' ד"ה וע"ע ביממות) העיר אמר נקטו מהמ' اي באשת איש או לאו באשת איש, ה'ול' לפרש עיקר המה' اي נפלט בנות.

ובאיור דבר ס"ל לדgorר האיסור יבמה לשוק מחמת האישות שיש בינה ובין היבם, ומש"ה מיפל'א בנות, דנות פולט באישות, וכן באשת איש ממש. ואילו שמואל ס"ל דאייסור יבמה לשוק והוא איסור ביהה גירידא הוא, ולא גורר אישות כלל. ווע"ע מש"כ לעיל י"ז בודה).

שצד) וא"נ בקידושין תופסים ביבמה וכ'ו' ושמואל אמר אינה באשת איש, ותפסי בה קידושין וכ'ו'. ושמואל לשיטותו לע' צב: דצירכה גט מספק, וה'ג' מספק אינה באשת איש, ומש"ה צירכה גטו.

והאחרונים הביאו דמשמע בסוגין דאף לליישנא דלי' דרב המנווג, אף'ה נה' اي תפשי קידושין. וכברעת רוב הראשונים, ודלא כתוס' (סוטה י"ה לע' צב): דלמא'ד דלא תפשי קידושין ודאי נארה בנות. והקובה"ע (מה' ב') דיק' עוד דלא תלי בהדרי, ואף לעצ' דין אין קידושין תופסים ביבמה י"ל דנאסרת בנות בדרכ' המנווגא⁵.

שצד) אמרו לו מטה אשתח' וכ'ו' מטה ונשא אהותה מאכיה, מטה ובו'. תוס' (לעיל נד'): בת' דנקט ה', ד�ע'פ' שיש ערבות דשלשלת אהוה. וס"א

דמתיבמות בע"ב, ומש"ה ל"ש קנס⁶. ומש"ה אינה אסורה אלא היכא דשייך גיירה דגירוש זה ונשא זה.

והב'י (בדק הבית קנט) הביא דמובואר בראשי' בסוגין (ולמסקנא) נאסרת על הראשון מושם גיירה שמא יאמרו גירוש זה ונשא זה. והק' דריש'י (עליל פ': בת' דאסורה בדין אש' איש שעונתה ומשום

קסן).

אך הביא דהרמב"ם (גירושין י' חט) בת' דין זה רק לעניין שא"י ע' גט⁷. ולכאורה ממשוע דאף'ה אסורה משום קנס⁸. (וכמ"ש רשי' לעיל בדעת ת"ק לר' יצחק נפחא, וכ"ב תוס' לעיל צד; וע' מש"כ בזה לה').

אך הב'י לא ישב את דברי הגמ' דשורייא ליה. וצ"ע לה'.

שצד) וממאי דבי אמר שמואל הילכה בר'י אדר'י נפחא קאמר, דלמא אדר' אמי קאמר, וא"נ וכ'ו' [צו]. ודר' מא' איאינו פוטס' וכ'ו'. הר'י'ף בת' דלא אמר בר פסק הלכה, הילך אש' גיטו אסורה אונטו מספק.

אבל הר'א"ש בת' דהעיקר באוקימתא דמיח' רב ושמואל אי יבמה באשת איש, רב הונא דאייר' בקידושין⁹, וקי"ל כרב באיסורי. א"ב קי"ל בר' עקיבא (לעיל צד): דהיכא דקידוש צירכה גט, דחישין לתנאי.

ומבוואר ברא"ש דהנידון בסוגין האם נאסרת אראשון תלי' במח' ר"ע ורבנן אי צירכה גטו.

לא. ואף דתוס' (צג' הניל) בת' דשייך 'דייקא', מ"מ ל"ש קנס.

לב. דהרמב"ם (שם ח) בת' דշחאחו קידש אש' וכ'ו' ויבם אשתו ואחר קר בא, תצא מוה ומוה וצירכה גט מוה ומוה וכל הדרכ'ים האלו בה, וכן אם קדש אש' ושמע שמתה ונשא אהותה צריכות שתיהן ממננו גט וכל הדרכ'ים האלו בהן. אבל אם הילכה אשתו הנושאה ונשא אהותה נונעיאת אשתו קיימות אין אהותה צריכת ממננו גט ואשתו מותרת. וכן שאר העיות שנשאן בחוקת התרן ונמצאו ערוה א"צ גו', שאין קידושין תופשי' בעריות. ווהשミニ' והין' אי אש' יטסו מותרת לגיסין. וכן השミニ' דין יבמה מהגנישוואן, האם מותרת לחזור לו).

ועוד יש שדייקו (שרית חות המשולש א' ג) דמשמעו ברמב"ם דאייר' באחות אשתו פנויות, וא"ה מקידושין אמר' תצא מוה ומוה, משום שמא יאמרו. וכך באופן נאסרת במניד

⁵וכמ"ש תוס' צו.

⁶לג. והשו"ע (קנט ד) הביא את סוגין דאי"ע גט מיהיבם, והרמ"א הוסיף דמותרת לבעליה. והב'י'ש (שם י' וטו ב') בת' דרש"ע סתם בזוה, דתלי' במוח' הניל'.

⁷לד. אמרם המשנ"ל (ג' ד) דיק' דהרמב"ם נקט עם האיסור ממשום גירוש זה ונשא זה, ולא משום קנס.

⁸לה. ובפושטו בנותו דלא קי"ל בהך אוקימתא דסוגין. לה' והר'א"ש ביאר דאף דהגמ' דוחה דילמא ליהא לדרב הונא, ופליגי בדרכ' המנווג א' בקידושין תופסים. לא משתבר להעמיד' המה' בזה, דהא קי"ל (סוטה י"ה) דליתא לדרב המנווג, ואיפליגו חדא זימנה בקידושין תופסן ביבמה. (וכמ"ש תוס' צו).

⁹א. ותביא דכ"מ בר' ר"ש ב"א (בעל התוס' באגורת הרמ"ג) דאף לר' המנווג תפסי קידושין.

מדאוריתא חזי ליה וביאתו ביאה^ג. ופרש"י (קידור) שם) כלומר זוקפה לו,OKENAH לירשה (כדראמר' בנדה מה). ומברואר דקנאה מדאוריתא^ט. ואפ"ה אישות דקטן נתמעט^ט מחייב מיתה^ט. ורבנן תקנו דנהשך רק כמאמר, ואם נתן גט צריכה ג"כ חיליצה. והاخرونים (ח"ר ר' שמואל טז) חקרו האם הוה אישות גמורה, אלא אין חיוב מיתה^ט. או דנתה חדש מגוזיה^ט בקטן אין לו אישות שלם^ט.

וחרמבר^ט (כאן בס"ד) הביא דלשםו אל (לעיל נז), כי את שוגג לך אלא לדברים הכתובים בפרשה, דין חיוב מיתה^ט. שלא ריבבה הכתוב שוגג במודיע אלא לדברים הכתובים בפרשה. וכך לך לחיות אשתו לכל דבר, ואפ' בגודול שקנה בשוגג. וכלה' לדעתך רב הוה גוזיה^ט בדורא קטן, אבל ביאת שוגג קנה לכל דבר^ט.

אבל תוס' (קידושין שם) חלקו דהקטן קונה יבמתו רק מדרבנן. ופי' דאי לאו קרא ס"ד דקנאה מדאוריתא, ולפי' מקרא דין אישות לקטן^ט, דין קונה אותה אלא מדרבנן. וכ"כ תוס' (לעיל נז) דה חייבין, וסת. דין קנייא, והריטב"א (לעיל נז) וחרשב"א קידושין שם).

וחר"א אב"ד (חו' ברמבר^ט ושאר' קידושין שם) כת' נתמעט אשת קטן ביבם פחות מבן ט', דליך כלל, ולא קאי בגין ט'.

ט. וחרש"ש (לעיל נז) נסתפק האם חייב ברה, נתמעט רק מחייב מיתה. וב"ב הדוא"ש (בום ז' ובמשך חכמה פ' קידושים, וקובש' קידור קיט). וכלה' נפק'ם אם בא אחר קידושה דחփשי קידושין ולמ"ד קידושין הוופסים בשומו יבם. ולא הוה אסור ברה. אך לדרכי הפבי' (גיטין מג) לא תפסי קידושין מהמתה קטין הפקין).

אבל האבג"מ (א) נקט דחפסי קידושין, נתמעט אף מחייב ברה, וב"ב המנהח^ט (לה). וווחרש"ש הביא עדroz נז' הראשונים (לקמן צ"ז) לר"ע דחמותו לאחר מיתה אינה בשရיפה, האם הוה חייב ברה או איסור לאו בעלמאן).

ג. והנוב"י (ת נד) כת' דבשגדול חייבן עליה, דהשתא הויל אשת גדרל, והמנח"ח (חו' בסמור) פלאג.

יא. והביא שכ"ב האז"ז ולא נגמר האישות.

יב. והاخرونים העירו דstorר משנתו, וחרמבר^ט (לעיל נז) כת' דלשםו אל קנה לדברים הכתובים בפרשה, וחיזב מיתה על ביתו. וב"ד תוס' (סיטה כד).

יג. ומשמעו דבקטן אף רב ס"ל דליך לכל מיili. אבל הרמבר^ט (לעיל נז) הוי בע"ב ממשע דתלי' במיה' רב וشمואל. ולשםו אל קנה לכל מיili.

יד. ועדז כת' רשי' (טהרתין נב) דדרשי' פרט לאשת קטן, קמ"ל קרא דין לקטן קידושין. וכן משמע בגמ' לeken סח'. ט. אבל הרמבר^ט (לעיל נז) הביא דהר"א אב"ד גרש בגמי' מדאוריתא לא מסתבר לפוטרו ממיתה^ט.

רכין נדרש להוציא האסורה, Kamel שלא גורין הנהך דשryan אתו הנהך דאסירן.

שצ'ו) בא ע"ל השניה לאחר מיתת הראשונה כו. פרש"י שאמת היה שהראשונה מותה. אבל הרש"ש דיק דאיiri אף שנשא השניה בחיה הראשונה, אלא דאח"ב מותה ראשונה, ועודין שנייה קיימת עצלו ובא עליה^ט? דאמרי' דנתבעון לבא עליה לשם קדרשין חדשים. שהיה יודע שהקדושים הראשונים לא היה כלום^ט, וע"ד הא דאי' (בתובות עג'ג).

שצ'ו) ביצד בן ט' וכלו שבא ע"ל יבמתו פסל ע"י האחיהם וכו'. ומברואר (ביבריאת בסמור, וכ"מ במסנה בע"ב) דביאת בן ט' הוה כמאמר. וכ"ב רשי' (ד"ה פולין על ידו) דביאתו לך למגרי, אלא כמאמר בעלמא וכו. וחרמבר^ט דיק מדברי רשי' דקנה לך מדרבנן. וכ"ד תוס' (בכ"מ) ורוב הראשונים. אבל דעת רשי' (קידושין ט), דביאת בן ט' קונה מדאוריתא, אלא נתמעט מחייב מיתה. דבגמ' (קידור ט), נתמעט אשת פרט לאשת קטן. והגמ' פ"ה דאיiri בגין ט' הבא על יבמתו.

ב. וילדי אי סגי בעדי יהוד, שמונחג בחזקת אשתו.

ג. וצ"ב בנותו אי אירiy שנודע לו שהראשונה הייתה קיימת ומתה. או דנתבעון לשם קידושין, אילו יודע לו.

ד. וווחרש"ש חותף דהכא בו"ע (א"פ רשב"ז) מודה (ועי' תוס' לקמן ז' דה כסבר).

ה. והגמ' (לעיל שט) העמידה בקידושי יעוד, לעצם דמיינער אשלה לבנו קטן.

ו. וביע"ז לשון הגמ' לעיל סח. (ע"ש בתוט). וחרמבר^ט (נדה מה) כת' דבן בדין, שהרי ביאתו בכל דבר. ואפ' שאין לו דעת, הא רבי רחמנא ביבמה ביאת שוגג כמזה.

ז. וב"ד הראב"ד (חו' ברשב"א קידושין שם) נתמעט מחייב מיתה מגוזיה^ט, ואע"פ שהיא אשתו גמורה וקנא דבר תורה, גוזיה^ט ב' שאין אדם מתחייב עליה משום אשת איש.

והנוב"י (ק נד) כת' דכ"ד הרמבר^ט, וחרמבר^ט (איס"ב ג' כת') דהבא על אשת קטן, ואפ' יבמה שנפללה לה, מכין אותו מכות מרודות. והנוב"י ה'ק' דלוקה מושם איסור יבמה לשוק. וע"ב דהנקאה מדאוריתא. ועוד הביאו האחرونים מדברי הרמבר^ט (סוטה ב, ב, ע"פ התרוסטה סוטה ה ג).

ח. והתוס' הרא"ש (קידור) דחה פרש"יadam איתא דקני לה מדאוריתא לא מסתבר לפוטרו ממיתה^ט.

לגמורי. דהיינו מציינו קונה לשאר הדברים ולא לדברים האמורין בפרשה ולפטור בגט ולפטור ערה מן היבום).

והתוס' ר' י"ד (נדра שם) ישב הלשון קנאה, דכיון שבא עליה 'קנאה' להיות שלה, ששוב אינה רואה אלא לו. שעד עכשו היה רואה בכל האחים, וכעתו אינה רואה אלא לו. שכןון שבא עליה פסלה על כל האחים. ובגמ' (נדра הנ') מבואר דבשיגדיל צריך לחזור ולבא עליה. ולදעתה חוץ' בשיגדיל הוה יתום מודאורייתא*איכ'*. ולදעתה ר' ש' מודרבנן צריך שיבא עליה לשם יתום, ועי' א"ע חיליצה.

והנוב' (ת נד) כת' דקודם שבא עליה, בין שגדל חיבור מיתה בביاتها, והשתתא הו'ל אשות גдол. (ודהמייעט אשות קטן לא הוה חסרון באישות). אבל המנוח' (ח' נק' ג) נקט דהיכא דייכם בקענותו ואח'כ' גדרלה לא אמר' גודלי בהדה, ואני אשות איש לחיזוק מיתה עד שיבעלבי. וביח' ר' שמואל דין האם הוה חסרון ב'קן', או והקצת הוה בעלים על אישות אחיו, ואני מהשנת אשתו דקטן' ב').

שזה זהא דין פוטלין ע"ז ידו. פרש' ר' דק"ל דיש מאמר וגט וביאה וחיליצה אחר מאמר. וכן מבואר בגמ' (בஸטור ובע"ב). ואף לצד דקנה מודאורייתא, מ"מ רבנן תקנו דהוה גדר מאמר.

ובב"ש (קע יב) כת' לדעתה ר' ש' לאחר שבא עליה הקתן, יש צד איסור דאורייתא לאחין משום

ובגמ' (לעיל סח), אי' בביאת בן ט' סד"א הוואיל ומודאורייתא קנא לאליה יאבל בתרומה, קמ"ל עשו ביאת בן ט' כמאמר בגודל. ומשמע דס"ד דהוה קניין מהרמב'ן. קמ"ל דקנה רק מודרבנן. אך Tos' (לעיל סח), והרמב'ן באן לדעת ר' ש' דינ' דחו דכוונת הגמ' דס"ד דכין דמדאורייתא היא וקוקה לו'. קמ"ל דקנין המאמר הוה רק מודרבנן.

ושוב ה'ק' הרמב'ן דהו'ל לגמ' (סח), לומר קמ"ל דלא'ק. ואילו הלשון ממשען דקנה מודאורייתא, ואפ'ה רבנן שווייה כמאמר. ואוכלת בתמורה מודאורייתא ורבנן תקנו שלא תאכל ווכדעת ר' ש' בקידושין).

ובמשנה (נדра מה), אי' בן ט' שבא על יבמותו קנאה', ואין נתון גט עד שיגדיל. והגמ' מק' דבשיגדיל צריך ג'ב' חיליצה לזיקתו. או שיגדיל יבעל ויתן גט. ופרש' (שם) דקנאה זוכה בנכסי אחיו'. וause' שאין קניין לקמן, הרי קנייה לו ועומדת. והרמב'ן (כאן, ונדרה שם) דיק מודבריו דקנאה לירושה וליטמא לה', אלא שאינו נתון גט עד שיגדיל'. ובב' ר' ש' (קידושין יט). דקנאה לירושה*בכ'*. ותוס' (שם) חלקו דתקנו דהוה כמאמר, אבל לא הוויא כאשותו לירושה ולשאר דבריהם. והב' ש' (קע יב) הביא דינה' לשיטתם (קידושין יט). האם קנה מודאורייתא.

אבל הרמב'ן (ד"ה אף בו) חלק על ר' ש' זוכת' הכרעה שלישית) דاتفاق מודאורייתא קונה אותה לכל דבר, אבל מדבריהם עשו אותה כמאמר

ולחלק בינויהם, שזרי עשוה כמאמר. והאחרונים ר' ש' שערול'ג' הש' חק' דא"ב אף בנכסי אחיו ותלי ביבום.

ב. ועוד דיק הרמב'ן ממהגמ' נדרה, דס"ד דסגי בגט בשיגדיל, אלא דחק' דעתו יאית בן ט' כמאמר בגודל. ומשמע דמדאורייתא קנאה לגמרי ובגט סגי לה, אלא שגם גרעו בח ביאתו ועשהה כמאמר.

בא. ותוס' (קידושין שם) הביאו בשםינו לירושה ולטמא לה. בב. ואפ'ה אין איסור אשות Achud שיגדיל ווכדעתן לקמן קיא: דתגדרלנו, ותוס' (לעיל לה: ד"ה תגלו) הביאו דאין איסור אשות Achud אף קודם שקנה ביממות.

בג. ובוקומץ המנהחה ד'יק' בן מדרברי הרמב'ם (במוס' ה'כ), בד. וכעין מש'ב' הגרא'ח (אישות ז טז) גבי מקדש עומר, דיש קניין, אבל אין אישות.

קידושין פט' לפחות בן ט', דנתמעט ממיתה.

טז. והרמב'ן דיק' דכ' מ' בהלשון הגמ' 'קנא לאליה', ולא 'קני' לה. ועוד הביא דמקצת נסחאות גרס' סד"א הוואיל ומודאורייתא קנא לאליה.

יז. ולදעת ר' ש' קנאה מודאורייתא. אבל להוט' קנאה בדין מאמר מודרבנן.

ית. ואפ' מודרבנן לא הפקיעו קניינו בנכסיים. והתוס' ר' י"ד (נדра שם) חלק הייך יקנה נכסי אחיו באיטה ביאת, דכין דאיינה נפטרת באיטה ביאת שתהא יוצאת בגט. ואפ' בשיגדיל אם לא בעל פעם שנייה. אלא כל ביאת בן תשע כמאמר שוייה רבנן לכל מייל, ולק' בנכסי אחיו.

יט. אבל חותוי' (נדра ה ה) דין דלדעת ר' ש' (נדра) קנה בנכסי אחיו, אבל לך לירושה ולטמא לה. וכות' דעתמא רבנה יש

וחוטר (קע) כת' דאייא למימור דמהני מאמרו של בן ט' אחר מאמר בן ט' ב'.

תא) תוד"ה ובן. אבל גט לא בכ"ז במקום חליצ'ה, וביהה עדיפה מחליצ'ה. משמעו דהוה עדיפות בעלמא). והמהרש"א כת' דלמש"כ תוס' (דר"ה ר' מאיר) דנה"ר מאיר וחכמים אי מהני חליצ'ת בן ט', א"ב שמאול דאמור דמהני גט קאי אליאב דר"מ ונדגת לא עדיף מחליצ'ה. ואינך מ"ד קאי אליאב דרבנן דאיין חליצ'ת קטן כלום, וה"ה לניגטו. והביא דכ"ב הרא"ש. ובכ"ב הבהעה"מ, ובכ"ב ה"ה (ה י"ח).

דף צו:

tab) ריש"י ד"ה פופל ע"ז ידו. דהו"ל כמאמר אחר מאמר (במשנה לעיל נ') וכו' ובין דבעיא גט משני קם ביתה וכו' שוב לא יבנה. ותוס' (לעיל לב), דנו' דיווכל ליתן גט למאמרו (ולא ליזיקתו). ותי דלבתיחילה אין לעשות כן, דגוזו אשו מאמר ליזיקתו. (וע' בסוגיות לעיל לב. וכן:).

tag) ריש"י ד"ה ור' שפיעז. וכגון דברכיאת שני שגגה^b, دائ' במויד וכו' ונרגת עליון. בונת רשי' הד"ה דנאסרת לבעל ולbijעל^c. אבל ריש"י (לעיל נא): כת' דאיינה נאסרת אלא על עסקי קניין וסתירה. ותוס' (שם) ושא"ר תמהו דודאי נאסרת בביאה אף بلا קניין וסתירה, וכבראי" (כתובות ט).

ב' ומש"ה לא נחשב גזירה לגזירה.
בט. ומשמעו דנסתפק בדבר, וצ"ב דאי' בגמ' דרכנן מהני וגט, וה"ה מאמר לר'אש'. וע' ק'.

א. ממשען מדרברי רשי' דודוקא משום שעריכה גט וכן רשי' (במסמוך לד"ה פטלה) כת' התעם משום דעריכה גט. ומש"ה עבר בלא' בינה, אך לאכורה עצם המאמר פסול.

ב. והערול"ג דיק' דתלי באשה, האם היא שוגנת או מoid. ואף דהבעל הוא קטן, וק"יל דפייתו קטנה אונס, ולכארה ה"ה פירושי קטן. וא"כ מבואר דהיכא דהאשה מoid והבעל שוגן אסורה, ובכ"מ המשג"ל (טוטה ב' ד"ה עוד יש לחוקו), ואך לאכורה אין ראייה, דנדי' דקטנה מהתפתחות וחישוב אונס, אבל בעל קטן לא נחשב פיתוי. ואך קטן נחשב רצון).

ג. וצ"ב אמא' רשי' הביא מותני' דנדה ונרגת עליון. ה"ל להביא כמה משניות דסוטה אסורה לבעל ובעול.

איסור אשת אחוייב^d. אלא דברין דבעלמא קידושין וביהה של קטןינו כלום, מש"ה גورو ביבמה.

שצט) מאמר תחילתה פס"ו וכו'. והגמ' מחדשת דקטן בן ט' מהני בשעשה מאמר. [אלא דקליש מאмар דగודל]. והבי"ש (קע יב) ה'ק' דתקנת מאמר הוה אתו קידושין דעלמא, ובין קטן אין לו קידושין אמא' תקנו לו מאמר. ועד דנו האחרוניים דמאמר צריך 'דעת' היבם למשעה הקידושין. ואמא' חשיב מאמר בלבד. (ואהחרוניים חקרו בגדיר מאמר, אי הוה מפרשת קידושין או מגדרי קניין יבום^e). וצ"ל דהוה תקנה בפנ"ע דמהני הכא מעשה בעין מאמר דעלמא. והבי"ש כת' דבשלמא לדעת רשי' גورو מאמר אטו ביאיה. (וע' ביאיה קנאה מודאויריתא, ונארת על אחוי). אבל לדעת תוס' דביאת בן ט' הוה מודרבנן, א"ב אמא' תקנו מאמר, דהוה גזירה לגזירה. וצ"ע. והק'ג (ט) תי' ולא פלוג, וגוזו בקטן דומיא דגודל. וכל דתקון רבנן בעין דאוריתא תקון^f.

ת) אית' ליה וווטר וכו'. הרא"ש כת' דה"ה מאמר דבן ט' אית' ליה וווטר. והוא דקאמרי רבנן דביאת בן ט' כמאמר בגודל (ולא אמרו עשו ביאטו כמאמר), דמאמר בן ט' זוטר. (ולר"ג מהני מאמר בגודל אחר מאמר דבן ט', ולרבנן ל"מ מאמר דבן ט' אחר מאמר בגודל).

בה. ומשמעו דליך חיוב ברת דעתה את, שהרי נתמעת מהיוב מיתה, ואף מהיוב ברת דיסורי קרובים. ובמיוחד ד'אשת קטן' נתמעת אף איסור קרובים מכרה. (ויל"ד אי לוקה). דנתמעת רק מעונש, והוה איסור דאוריתא. (ויל"ד אי לוקה).

כו. ובישועורי ר' שמואל (אות שעה) ה'ק' לדעת רבנן (לעיל ט) ל"מ מאמר בע"ב (ולד'רמב"ם) א"כ לבאורה כ"ש דלי'ם של מאדרת הביב, והאך מהני בקטן בן ט'.

עו'ה'ק' הגורש דהרמב"ם (יבום ב' כת' דמאמר צריך עדין).

ודעת הרמב"ם (גירושין וט) דל"מ שליחות של קטנה בנט, דאיין

מעמידים על הקטנה.

כז. והעמידו דנ"ה עד"ז תוס' הוהו"י (לעיל ס' ע' מש"ב לעיל שם) למ"ד מאמר קונה קניין גמור. ונח' רבנן (לעיל ט) אי מהני מאמר בע"ב, אי ילפי מקידושין או מיבום. ובפושטו נח' עד"ז. אך האחרוניים (ע' מה השוו ליל שם) פ' דצורת מעשה המאמר ילפי מקידושין,

ומש"ה לדעת רבנן צריך דעת ולהחשב מעשה הדמייר), ואך דמותות הקניין הוה קניין יבום.

ספק, ואילו קניין קנייא לגמור, ומ"ה ל"מ בתירה. דאמורי' מ"ג. וביאת קטן בן ט' הוה בגדר ספק. ואילו לרבען ל"ק קניין גמור, ומ"ה מהני בתירה. וכוניה במקצת, ומ"ה תפשי תוריהו.

אבל רשי' (לעיל נא): כת' דסברת ר' שמעון משום דעתך ביהאה אחר ביהאה, ול"מ לפסול עליין. וה"ז ביאת בן ט' דהוה כמאמר, חשוב לקנות כל כח מאמרין. ופי' דוחכמים פליגי הוה משום דיש מאמר אחר מאמר. ומקודשת אף לשוני, ופסלה על הראשון^ט. וזהרשב"^א (לעיל נא) הביא ב' מוחלכים אלו.

ועד"ז אי' בבריתא (לעיל יט). דר' שמעון סבר דמאמר הוה ספק, ואין זהה משום אשות ב' מותים (וכדאי' בסמוך גבי ביאת בן ט'). דמ"ג אי מהני מאמר, א"ב הוה אשתו של שני. ואילו לרבען ע"י מאמר הוה מקצת של שניהם. ע' רשי' לעיל יט.). ובגמי' (לעיל נא): מבואר דסברת ר' שמעון (בaan) דביאת בן ט' הוה בגדר מאמר, ומ"ה הוה ספק, ולשיטו.

והגמי' (לעיל נא): הביאה דעתה ר' שמעון דמאמר קונה קניין גמור וטפי מדעת חכמים, ומ"ה ל"מ מאמר השני אחריו. [והגמי' הביאה מוחמנסה באן, אך לבארה טפי הו"ל להביא הבריתא דלעיל יט. דאיiri במאמר ממשן].

ולא הוה בכלל המיעוט דאיש פרט לרקטן ובמ"ש הקוב"ש בגייטן טו^ג.

ו. והביאה דנה' עד"ז הנובי' והמנח' ח' (חו' בע"א) היבא דגדל א"ח, האם חייבין עליין.

ז. אך לדברי רשי' בקידושין דקנה מודאוריתא וקאי באיסור אשות איש, אלא דנתמעט מיתחה. א"ב לאכורה אסורה מדינאי ברין סותה, וא"ג דמיוי והיקש לאשה בעלמא.

ח. ומ"ה הגמי' (שם) לומודת דר' שמעון סבר דמאמר קונה קניין גמור. ואין מאמר אחר מאמר. ויל"ד והויל' לרבען הוה בגדר ביאת פסולה, דיש אחריה ביאת אחרת (וכאדי' לעיל נ). ומובואר דפשיטל לגמ' דביאת בן ט' הוה גדר' מאמר.

ו. והרמב"ן (נא) כת' דمبرיתא דהותם י"ל לדיבוריהם דוחכמים קאמר, דל"ש לגוזר זיקת ב' יבמין. והוסיף דמהא

ותוס' כת' דהוה טעות סופר, ורש"י לא פ"י כן מעולם. והרמב"ן (שם) ציין דרש"י (באן) חזר בו דאיiri בשוגנת.

והרמב"ן (לעיל) הביא דרבנן אב"ד תי' דנתמעט אשות קטן מחייב מיתה. ומ"ה אין דינה באשת איש גמורה אלא כמאמר, ואני נאסרת בונות. (זהאחרונים פי' דברי רשי' חניל ע"ד ע"ז, דבונות בעלמא אינה נאסרת. אבל ע"י קינוי וסתירה דתלי בקפידת הבעל נאסרת, ע"י מש"ב לעיל נה: ע"ד ע"ז).

אך הרמב"ן דזהה דעתך רב (לעיל נ). דביאת שוגג קנה לכל, ואף ביאת חרש. ועדלא בשם דקנה לדברים הכתובים בפרשה. וקי"ל ברב"ן. ובחי' ר' שמואל (טו) כיair דעתך הר"א אב"ד דנתמעט אשות קטן בעקב האישות, שלא הוה אישות גמור. והרמב"ן חלק דמודאוריתא קנה לכל, אלא דגוזה"ב דאין חייבין על ביאתו. תח' בא"ד (שם) ונחרגת עליין. צ"ע זהה נתמעט אשות קטן. ואך לציד רשי' קידושין והרמב"ן דביאת בן ט' קונה מודאוריתא, מ"מ נתמעט מחייב מיתה. וועה"ק מהר"ש"א דעתך רשי' בסוגיין דקני רק מדרבען. וכת' דברי רשי' לאו דזוקא, וזה"ק דאשה אחרת אסורה במזיד דנחרגת עליין, ה"ג בנשואין דרבנן חכמים אסורה, אבל דתיקון רבנן בעין דאוריתא תיקון^ט.

תה' תניא אמר לך ר"ש לוחכמים אם ביאת ראשונה ביאת וכו'. רשי' (במשנה) דביאת בן ט' הוה

ד. ומובואר ברמב"ן דלשמואל י"ל דיבם בן ט' ל"ק מודאוריתא לגמור, ומ"ה איןו בכלל סותה. אלא דחק דעתך רב (לעיל נ) דביאת שוגג קנה לכל, ואף ביאת חרש. וכן דזהה ביאת קטן.

ובחי' ר' שמואל (טו) ה"ק דמובואר (לעיל נ) דאך לשמואל בבייאת שוגג נאסרת עליין בדין סותה. ובבהערה שם הרגיש דעליל דברי הר"א אב"ד בבייאת קטן אין ראייה. אלא מדברי הרמב"ן שדמימה לבייאת שוגג. ותי' דיל' דזוקא ע"י קינוי וסתירה נאסרת.

ה. אבל הרמב"ן (טו) מובואר אכן רב מודה דיש גוזה"ב דביאת קטן ל"ק אלא לדברים הכתובים בפרשה, אלא דס"ל דזהה גיזה"ב דזוקא בקטן, ולא ילפי' מיניה. ועפ"ז יש ליישב דברי הר"א אב"ד. וועד"ז ה"ק בח' ר' שמואל שם). ומה שח' הרמב"ן מיבם חרש י"ל, אכן דבר כל התרורה מומני חרש לקמן. אבל ביבם מבואר דחרש קונה את יבתומו לכל דבר מודאוריתא (ופוטרת צורתה), דביאת יבם אי"צ דעתך.

ורשי' (כאן, ולעיל נא: בשם מورو) הביא ד"ג להיפן. ופרש"י (שם) לגוריסטא זו אכן קידושין אחר קידושין באשה א'. אבל בב' יבמות יש כח מאמר בכל א'. וע' מש"כ בוהה (עליל נא).

תו תוד"ה נשא. ואע"ג דלא תקינו רבנן נישואין לקטן, מ"מ אוורי דליך איסורה וכוי". ותוס' (עליל סב) ביארו דלחכי תקינו נישואין סמוך לפירקן^ט שלא יחשב ביתאת זנות.^ט (משמעות דיש בויה גדר תקנת אישות).

תח' רשי' ד"ה חרוי זו פטורה. אבל ביבמה הואיל וזוקקה ליה שווייה רבנן כמאמר. לבארה משמעו דאף ב'יבמה ל"מ כל מדאורייתא [דאיין קניין קטן קניין] אלא דמודרבנן דינו כמאמר. ודלא בשיטתו (קידושין יט. וכ"מ) דבריאת בן ט' קני מדאורייתא.

חת' רשי' ד"ה ר' שמesson. דיל' זיקת ב' יבמין, ובאה נמי פליג (עליל לא'): משמע מדברי רשי' דפליג אדרשת זיקת ב' יבמין. ולכארה חול' דר"ש ס"ל דהוה ספק, וממ"ג אם ביאתו ביאיה הוה אשתו של שני, ומ"ה ליכא עלי' זיקת ב' יבמין. וברא"י בבריתא (עליל בעמ'). וכ"ב רשי' (במשנה לא): והמהרש"ל (חכמ"ש) כת' פ"י דלא משכח'ל לר' שמesson זיקת ב' יבמין, כיון דס"ל דהוה ספק [ומש"ה לא דרש לקרא הביב].

יב. וכן תוס' (נא: ד"ה ביאיה) נקטו דל"מ מדאורייתא. יג. דאישות חרותת תקנו דקנוהה למשוירת וונפק' מ דהוה ביאיה פסלהה, ואיל' קטנה תקנו דקנוהה ואינה קנוהה ואמרוי' ממ"ג, ולא הוה ביאיה פסלהה.

יד. ובוגם (עליל נא) הוי אף דעת בן עוזאי דס"ל דמאמר קונה קני גמור. ודס"ל במקצת בר"ג דאין מאמר אחר מאמרא.

טו. וכ"ב תוס' (נהරירין עז), והביאו מהמשנה (תובות ז') דקנין שהשיאו אביו בתובתה קיימת, שע"מ בן קיימה. דנ"ה תחילת נישואין בקטנה.

טו. וכן הבהיר'ח א' ג, והחולקים א' ג חלק) דרייך מהטור דבשחשיאו אביו בשנת י"ג ו"יב שנה ויום א' תקנו רבנן דאיינו בעילת זנות (ומבויאר מדבריו דבעי' גטו), ורק כשהשיאו לעצמו הוה בעילת זנות.

אך סתימת תוס' דין משמע דאף קטן בן ט' תקנו לענין שלא יחשב ביתאת זנות.

יז. אבל הרמב"ם (איסור'ב כא כה, וכ"פ השיע' א ג) פסק דבכל אופן הוה בעילת זנות.

ובפושטו מובואר דדרעת ר' שמעון דמאמר וכון ביאת בן ט' זהה ספק^{טט} אי הוה קניין גמור מדאורייתא. (וכ"מ בתוס' (לעיל בט. ד"ה לא)). אבל תוס' (נא): ד"ה כולהו כת' דלר"ש הוה מודרבנן, ומספק' ל' אי קניין^{טט}. והאחרונים (חו"א קלא ד' ועוד) פ"י דכוונת הגම' דמודרבנן תקנו לר' שמעון דלא מהני מאמר שני לאחריו. ותקנו דהוה קניין גמור ואלים מדרבען. ואף דמהני יבום מדאורייתא אחר מר מאמר, מ"מ לא תקנו דיחני מאמר נוסף. דכלפי מי אמר תפס כל כח המאמר). וכן משמע בתוס' (נא: ד"ה ביאוד). ולפ"ז לא הוה בגדר ספק, אלא מודרבנן דנו ממן'ג. אבל תוס' (ד"ה כולהו) מובואר דהוה גדר ספק, ומובואר דמודרבנן הוה קניין גמור בספק, וע"ד הא דאי' (לOLUMN קי') לחلك בין קניין משווירות לKENIN ספק.^{טט}

ותוס' (לעיל ט'). כת' דלר' שמעון מאמר קונה לענין שאין ביאיה ומאמיר אחריו, אבל לא עבר בכונסה. ורעד' א' (שס) תמה דמודרבנן הוה קניין גמור בספק, ולצד דקונה הוה קניין גמור. וצ"ק לתוס' (נא: ד"ה כולהו).

תו מתני' דלא כבן עוזאי וכוי' יש מאמר אחר מאמיר בכ' יבמין ויבמה א', ואין מאמר אחר מאמר בכ' יבמוות ויבם א"^{טט}. פרשי' שבל כחו וקנינו (לענין מאמר) נתן בראשונה. דתקנת מאמר תלי' ביבם, ותקנו לו מאמר פעם א'. ואפ"ה תקנו לכל יbam בפנ"ע.

שמע' דטעמיה דר' שמעון חתום משום דמאמר לר' שמעון קני. (אפשר שר בדוחתו דמובהריה (ט). שמע' דטעמיה דריש' (כא)) משום מאמר, ומק' ספק אבריריתא דוחתם מאחר דדרמי למלמי. אין בוגנו רדהוגם (נא) שמע' דסבירה ר' שמעון בגין משום מאמר, ולא משום גורי בן ט').

יא. והרשב"א (נא) הביא דבירושלמי (שם) אי' דר' שמעון נסתפק האם דריש' ולקחה וזה המאמיר, ובשם שביאה גומרה בה קר' המאמיר. או דמאמר לא הוועיל כללום. ועוזר יש שפי' דילפי' מק' דקידושין, ע' תוס' (נא: ד"ה ביאיה, ומ"מ צ"ל דהוה ספק משום דרשת אין כסף ושטר גמורים בה. ועוזר צ"ל דהוה ספק בדרשא דאית אש קתן. וצ"ק מ"ל לגמ' דב' דרישת האלו תליין בהדרי).

ולפ"ז הספק לר'ש דאנן לא ידעין הארץ לדירוש הפסוקים. ועוד יש שפי' דילפי' מקראי דמאמר הוה בגדר ספק מדאורייתא וחידשה תורה קניין שהו גדר ספק. וילפי' מקראי דאיין כסף ושטר גמורים, ונכ"פ הוה גדר ספק, וכן ביאת בן ט' נתמעט דאיינו אישות גמורה, ואין חייכין עלי. ור' שמעון ס"ל דהוה בגדר ספק. ורבנן פלגי' דגדר הילפואה דהוה גדר 'מקצת', ולא גדר ספק. א"נ רבנן ס"ל דהוה

ותוט' פ' דמ"ג גבי מאמר הוה מדרבןן ואטו היכא דמדאוריתא הוה אשתו של ב' מותיס', וגورو עליה. ולא רצוי להחמיר על צורתה. ווע"ע מה שהו לעיל לא: ולבר.

וריב"ז (כתוס' שם) כת' דלכ"ע עיקר אשה ב' מותים הוה מדאוריתא^ט, ונוח' התנאים רק אי גورو אף על הערתה.

תיג' תוד"ה קרעו. קרעו משמע בכוננה. האתווון דאוריתא (כד) הביא מדברי התוט' דרך מה שהאדם עשה בכוננה מתייחס אליו, ושיר' לומר שהוא עשה. אבל מה שידיז' ואיברי גופו עשו בלי דעתו וכונתו כל' נחשב כנעשה מאילוי. ומשה' אילו קרעו שלא בכוננה לש' מלת קרעו, אלא מלת נקרע.

תיז' תמייה אני אם לא ידה' ביה'ג' נו צ"ז וכט'. המהריש' א' (ח' א') ביאר שהכעס דוחק השכינה מביה'ג' וכראדי' (נדרים כב') כל הכוועס באילו אין שכינה כנגדו.

תטו' החירותא גמי וכו'. וצ"ב דבגמ' (בسمוך) מבואר והטעם דהקפדי משום שריצה שיאמרו הלבה בשם, דשפטותיו דבורות. ואמאי תלי' אי הוה חבריו או תלמידו. ולכארורה צ' דאפק דזהילת סבת הקפidea הוא שיאמרו הלבה בשמו. מ"מ השיבו לו דראוי לוויה מפני השלים. ובזה השיב להם דאיינו ראי שרבב יותר תלמידו. וליד להתחם דהוה חבריו.

תטו' אף ר"א תלמידך וכו' והכל' יודעין כי שלך הייא וכו'. ועפ"ז פסק בשו"ע (ו"ד רמב"כ בר) דתלמיד לא יאמר דבר שלא שמע מרובך א"כ מוכיר שם אומוריך.

תיז' ור' יהונן מ"ט איקפיד כו' הי וכו' אגורה באלה'יך עולמים וכו' שפטותיו דובבות וכו'. וכן אי' (אבות

טי) אמר רבא הא דאמור רבנן זיקת ב' יבמין וכו' לא תימא וכו' דאיכא למיוגר משום צרה וכו'. פרשי' זיקת ב' יבמין הוה גוירה משום צרה, שמא יאמרו ב' יבמות הבאות מבית א' מותי'במות. ומש"ה ס"ד דגورو דוקא היכא דיש לה צרה. ובפושטו משמע דאפק למסקנא הטעם משום שמא יאמרו ב' יבמות מבית א', אלא דקמ"ל דגورو אף היכא דליך צרה. וכ"ה בגמ' (עליל לא') דاشת' ב' מותים הוה גוירה משום ב' יבמות מבית א', ואילו מייבם לחדא חולין לחדא גורי' דילמא חליין בראשא).

ולט"ז דהgam' (לא') זיקת ב' יבמין הוה מדאוריתא (באופן דמשבח'ל מדאוריתא). וע"י מאמר נחשב אשת' ב' מותים מדרבן. ותוס' (לב.) הביאו דכ"מ בגמ' (גיטין פב) משמע דהוה מדאוריתא בחדר דוכתני. ותוס' כת' דהוה מח' תנאים (בසמור).

תיא' ושמאלו' אמר עשו ועשה. הריטב"א פ"י דנקט בפל לשון להחווקי. א"ג בשם שעשו ביאתו כמאמר לפסול על האחים, כן עשו אותה כמאמר לאסור צורתה.

תיכ' ויעשו תנאי הייא, אך תנא דד' אחין (לע"ל לא') גור משום צרה וכו' והאי תנא דהכט' ס"ל שעשו, ולא גור משום צרה. וט"ל דאיינה אוסרת צורתה. תוס' (לב.) פ"י דתנא דלעיל ס"ל דاشת' ב' מותים הוה גוירה עשו צרה (כדי' לעיל שם) וועיקר הגוירה באופן דיש צרה^{טט}, ולא דרש אשת' ב' מותים מדאוריתא. ואילו תנא דסוגין סבר דילפי מדאוריתא. דاشת' ב' מותים פטורה היכא דמשבח'ל מדאוריתא).

כב. דאי' (ברכות כב) דהאומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל. והרמב"ם (ת"ה ט, והשיער שם) סתום דאפק היכא דלא אמרו בשם רבו. והבט' מ' ביאר דכל מה שאומර בסתום זה אזכור מפי רבו. ווורש"ש (לטמ"ט) ועוד אחרים ציינו דהויל' לתביא בן מסוגין. וכן ה"ח הביא מסוגין'ן.

והב"ח (הויל' בש"ץ וט"ז שם) כת' ומיהו אם למד לפני שנים צריך להזכיר שם אומרו. וולומר בשם אומרו. והש"ך (שם מא) כת' מיהו עבשו סתום מה שהאדם אמר סבירים העלים שהוא מפי עצמו והלך הדין משתנה. ומ"מ ודאי דאשו לומר

ית. ותוס' כת' דמ"מ אף ذיך תנא ס"ל דגورو אף היכא דליך צרה. יש. אך Tos' ה'ק' דבגמ' (שם) מבואר דהוה גוירה משום צרה. ועה"ק דבסוגין אשתו נקראת צרה, ואמרי' ותודה צרה וכו'. ואילו (לא') קרי לבעלית מאמר צרה.

ב. ועד"ז ביאר דיין מותבון דפטור בדין ההוראה. ודוקא בחלבים וערחות חביב שן נהנה. כא. והב"ח (שם) דין תיפורל' דצורך לאומרו בשם אומרו. וכט' לדבורי הרמב"ם "יל דהוה מה שבתווב' באן".

ללומדה. ועיין האומרה שפטותיו דובבות. וע"ע שם הגודלים (שם).

והביאו בשם החזו"א דמי שומרה לו מקום לעין אי"צ לומר בשמו. ויל"ד אי איררי דא"כ עין במקור הדברים, או דאך היכא דידע רק מפי, בין דבקיל יובל לביר במקור לא נחشب 'חידוש' של האומר. אך יש חיוב אמרה בשם אומרו אף بما שמסר מפי רבו וכו'. וע"ע נזיר נג' ומדרשי תנומה (במדבר כז) וירושלמי שבת א ב).

דף צז.

תייה) זימנין דנתרו מלחמת בחישוטא וכו'. משמע שהוא שערות ונשרו אח"כ. אבל ר"ת (כתוס' ב"ב קנה) גרס זימנין דאתו מלחמת בריאותא, זימנין דאתו מלחמת בחישוטא.

ו ה מגילה טו, חולין קד; נהה יט) דכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם. ובמודרש (תנומה) במדבר כז) אי כל שאינו אומר דבר בשם אומרו, עליו הכתוב (משל' בב בב) אומר אל תגוזל דל כי דל הוא^{כג}.

וחמוהרש"א (ח"א) כת' דהगמ' בגין לא נקטה טעם זה, דמשום גאולה אף אחרים היה להם להקפיד בקר (זהגאולה הוה לכל העולמות). והכא דוקא ר' יוחנן הקפיד, דבשאומרים בשם יוש לו הנאה ברכה.

וחהיר"א (שם הגודלים ז' (כו) הביא דהפניהם מאירות הקדימה לחלק א) כת' דאך כשהיאנו מזכיר שם אומרה שפטותיו דובבות^{כג}. וביאר דהא שהיה מקפידים לומר בשם אומרה ממש דבשאומרו השמורה בשם אדם גדול, השומע ישמע ומתקבל גורסן אותו ונורנץ לב

הדורן עלך פרק האשעה רביה

ולשפטותיו דובבות), א'כ נמא ריבינו הקדוש ולהלמדייו לא אמרו כל דבר בשם אומרו. אלא מוכחה דמותני אף אם לא יוכירו שמות הבעלים מהROIDASHIM, דלפני הק"ה נгалו תעלומות והאומרים שפטותיו דובבות. וא"כ חטעם לומר בשם אומרו כי שיקבלו ממנה, ומש"ה במשניות וברייתות דודאי מקלילים אי"צ בשם אומרו. וכת' דזה היה דעת הרמב"ם, לכתוב כל הלכות סתם ווצין למ"ב באגות הרמב"ם).

בסתם וכ"ש ממש עצמו דבר ששמע מאחרים דהו מתעטף בטלית שאינו שלו.

כג. ומהג"א (קנה וכן בס' חורדים ל"ת מדברי קבלה א) הביא בעבר ללאו וצינו נדרים פ"ק, וליתא לפניינו שם, ואחרונים צינו דכוונתו למדרש בג"ל.

כג. והשם הגודלים הוכח כן, دائ' צריך לומר בשם אומרו

פרק נושאין על האנושה

גورو^ג, רבסוגין קאי על תרויהו אנוסה ומפתחה^ה. אך שוב חור בו הדעת מכרעת והסבירו נותרה שאין להוש אלא במפתחה, שמריצונה נבעליה לה, אבל האנושה שלא נתרצת לו אחוזקי בנות ישראל בזונות לא מחזיקן. וכי' הגמ' אבבא במתנית' דתני נושאין על המפתחה^ו.

עוד נסתפק המשגנ'ל (שם) האם גورو דוקא במי שרainerו שזינה מריצונו (ואיתרעו חזקתו), וחוששי שמא יהזר ויזנה. ועפ"ז נסתפק היכא דבא עליה בשוגג או שאנטחו האם גورو^ז.

והביא בדמשנה (עליל עד') מבואר היכא דנשאה בטעות (שביר שמתה אחותה), מותר בקרובותיה. ובפשותו משמע דافق בחיה, כיון דנשאה בטעות. ועד"ז בת' הט"ז (טו ייח) דהיהם נשאה בשוגג לא הוה דרך נזות^ח. אבל הב"ח והפרישה (טו) כת' דהא דאי' (שם) דמותר בקרובות שניה^ט הינו לאחר מיתה^י. והב"ש (שם כא) כת' דקצת ראייה לדביריהם, מדרוסר בקרובות אנוסתה (ואף דין חש שיחזור ויאנס אותה^א).

ובשות' הרוייד (קב) דין דמנהנת מותר בקרובותיה (כדי' למן קה), האם אסור מדרבן בחיה. וכן לדצד דגورو אף אנוסה, כ"ש במאנתה. שהיתה נשואה לו

א) נושאין על האנושה וכו'. והריטב"א כת' דאפי' פילגש אינו נاصر בקרובותיה (מדאוריתא), (אפי') למ"ד דמתיר פילגש בעלמא^א. (וז"ב מה ס"ד). ואפשר דכין דמיוחדת לו ובין אישות של בני נח נשבה אשטרו^ב.

ב) ורמינגו הנטען מן הדשה אסור באמה ובכבהה ובאותה וכו'. הרמב"ן כת' דבפשטו הוכיחו רק אלו, אבל בת בתה מותרת. אבל הביאו דבה"ג והרמב"מ (איס"ב ב יא) אסרו בכל הקרובותיה^ב. וכ"ב הרשב"א (עליל כו). דהה כל העניות.

ג) מדרבן. פרשי' משום גזירה שמא יזנה. ועפ' הגמ' לעיל כו. והמשגנ'ל (איס"ב ב יא) דין האם קאי בין אנוסה ובין מפתחה, או דקו' הגמ' דוקא מפתחה, דשנים נתקוונו לאיסטר. אבל אנוסה היא בחזקת ברחה עמדת, ואין להוש שתנה מריצונה, וכן אין חש שיחזור ויאנס אותה^ב. אך הביא דרש"י (סוד"ה מדרבן) כת' שהיא אנוסה או מפתחה. וכן תוכ' (ד"ה וככל) מבואר דאיiri אף באנוסה. וכ"ב הב"י (טו).

ובשות' הרוייד (קב) בתחילת דבריו הביא דافق אנוסה

ז. וכת' דין ראייה מהא דהיא אנוסה, דמסתבר דהכל תלוי בבייה, אבל שהוא מודי גورو חכמים טרך שלבו בס בה פתנה. ואף שהיא שוגגת או אנוסה. ונסתפק היכא דהיא אונס ואף שהיא מודה, וכ"ש היכא דשנים שוגג או אונס דליך חש כה"ג.

ח. שהיה סבור שמתה הראושנה, ולמה נחשדיהו שיבא במודיע על אחות אשתו, והוא בעלי פשע לפניינו.

ט. ומ"מ כשבא על אחות אשתו אינו נاصر על אשתו בברشا ובדמשנה שם, כיון דנשאה בהיתר אינה נاصرת עליו.

י. אך המשגנ'ל הביא דמדרבי הטור (טו י) משמע דמותר אף בבייה.

יא. אלא בין דהו ייחדו בקירוב בשאר, אף בתחילת דרכה היה באנס או בטעות, מ"מ יש חש שנות עבשו.

א. ולכאורה מבואר מדבריו דעכ"פ מדרבן אסור בקרובותיה בבייה, ובדין מפתחה. ואף לעיד דבישאי טעות לא סביר^ג שלא דקה מעשה נזות, אבל פילגש ואף למ"ד דמתיר^ג מ"מ נחשב קצת נזות.

ב. והרמב"ן כת' לדדריהם תנא אלו, משום דהני אכן דכל

עריות דידה, וה'ק אמה ותולותיה, ובתה ותולותיה.

ג. וዲיך דקו' הגמ' ורמינגו קאי אומתני, ולא על הבריתא.

ד. וכ"ב בפסקין הרוייד (כא) דבחיי האנושה אסור לישא קרובותה.

ה. ואף שלפי שעיה מאנסה, אף"ה חשו רבנן לקלוקלה ודימויו אותה לנטען ונטענה.

ו. דקו' הגמ' לא שיר על אנוסה, דרך בריתא תנין הנטען. (ומג"ל לגמ' להק) דافق באננס שיר דין זה. ועפ"ב דקו' הגמ' דוקא מפתחה.

והאחרוננים (ע' ערולין לעיל ט; אוחיור א יא) העלו צד דעתיש אשה ואח"כ נולד לה בת מאיש אחר, אפשר דלא הוה בכלל בת אשתו ורבשעה שהיתה אשתו עדין לא חל עליה אישורו. אך האוחיור הביא להק' דא"כ הוי לרבעא לישב דבת בנה דידה ולאחר מכן מותר".

(ו) ואיפיך אנא וכו'. פרש"י ذקרה דבת בנק (ודמעתן) קאי גבי נשואתו. אבל מוס' כת' דקו' הגמ' מסברא, דנותר חמיר.

(ז) תוד"ה ערויות. ואית ביני דין דאסיר אשה ובתה מעורות אשה ובתה לא תגלה נפקא וכו'. מההדרש"א ביאר דבשלמא בת בנה ובבת בתה כתיב לא תגלה ערותה", וכן באחות אשה כתיב ל' גלגולות ערומה משמע גiley ערוה. רחדא, ובאה ואמה לא כתיב כלל לשון גiley ערוה. אבל אשה ובתה ממשמע דקאי לא תגלה אהורייה.

(ח) בא"ד ועי' הנישואין באח השארות. לבארה המשמע דע"י אירוסין אינו נاصر [דין] אירוסין לא נחשב שארכ"ט. וכ"מ בתוס' (לעיל ג). נاصر בבתה דוקא בנישואין, ותוס' חידשו אף' נכסה לחופה ולא נבעליה². והשעה"מ (חופת חתנים ה, ח' בפתח"ת טו ה) דיק' דבת אירוסתו מותריכא.

אבל הרמב"ם (איסור ב ז כת' דברין שקידש אדם אשה נاصرו עליביך ו' קרובותיה).

מרצונה³. אך הריד' חזר בו שלא גרו באנושה (ובנ"ל), א"כ אף מאנת אין לחוש שמא תחתה לו ותמונה עמו⁴. ובמשנה (לקמן קח) לא חילקה דמיור בקרובותיה.

(ד) דרך ליקוחין אסורה תורה. פרש"י שהיתה לא תפסי קידושין. וע"כ דהאיסור בשניה על הביאה. ואפ"ה דרש"י קיחה על הראשונה.

וחבירתב"א כת' דאן למර דקאי לאסור לישא על המופטה, והוה איסור ליקוחין על השניה לחוד. ובCKERובות מפותחה תפשי קידושין⁵, אלא דיש איסור לא ייחוך, ורודה דאי אמרת דאפי' לישא אסור, כ"ש דאסור בנות. וכיון דאסירהליה ל"ש ביה ליקוחין, דין קידושין תופסים ביה.

ודרבמ"ז הקשה דגביה בתה ובת בתה לא כתיב 'קיהה' ותוי' דילפי' זמה ומזה [בדראMRI' לעיל ג].

(ה) רבא אמר אם אשה מותר לישא בתה מהבא וכו' חא בת בנה דידה וכו' כאן באונסין וכו'". האחרונים ה'ך' דנימא דההטור רק לאחר מיתתה, ועד הא דאי' דחמותו לאחר מיתת אשתו קליש איסורה [עד הא דאי' לעיל צד: ולקמן צח]. והביאו בתה אשתו לא אמרי' דקליש. וע"ש ש"ת רע"א (ק' קבא).

בתה, ומותר בבתה. ויליה'ק דנימא ק"ה, ואיך ענשין מהחדין, מ"מ ללבני אביי (סנהדרין ע. דילפי' בטו מות בתה) והוה גiley מילתה בעלמא.

יט. וכדי' בגמ' (סנהדרין כח) לענין פסול עדות. ורש"י (לעיל כט: ותובתו נג) דאיינו מטעמא לאשתו ארוסה, דארוסה לא מקרי שאר. ועוד"ז דרשו בהא דאיינו יירוש אשתו ארוסה. והרש"ש (לרבמ' אישות ב') דחה דהותם נתמעט להדריא מקרים, אלא דנקטו לשון זה.

ב. ואע"ג דכתיב אשה ובתה לא תגלה, לא בעין דוקא ביאה. דברין דאיינו חייב על בת אונסתה. סברא הוא דאיין תלוי בביאה אלא בקידושין. ואין סברא דתלי בתורייה וביאה וקידושין.

כא. ויליה' מה הדין בת בתה ובנה, וכן אמתה. ובפירושו ל'ש, אבל לדברי המהדרש"א ק' התוס' הition ריק מקרא דאשה ובתה. אבל בת בתה יידע' דלא תגלה קאיابت.

כב. ובמשנה (סנהדרין נג) אי' דאית אביו וכבלתו הוה בגין מון האריסון בין מן הנישואין. וויש לחלק דותס' קאי דוקא באשה ובתה. אך בסוגיות ממשע דין חילוק בזיה.

כג. וה"ה כת' דזה מבואר בהרבה מקומות. והשעה"מ תמה

יב. והריד' ביאר דהדברים ק' ז מה אנטה שלפי שעיה מאנת חשו רבנן לקלוקלה, כ"ש מאנת שהייא לאחר מהה ביאות שם לרצונה על אחת כמה וכמה דיש לחוש על קלוקלה.

יג. דאיתוקין בנות ישראל בוננות לא מהזיקין, ואדרבה היא שנאה אותו בעבר שאגונה ובישייה. וב"ש הממאנת שהיא שנאה אותו, שורי מיאנה ב.

יז. והביא מהגמ' (לקמן קח) דלא היישין שתחוור ותנשא לו, הא שבשה ולא אישתבשא. כל שכן שלא תיבעל לו.

טו. משמע דאליו היהת מותרת בעודה פנויה ואיסורה לו דרכ אישות, א"כ היו חופשים קידושיםין. וכיון דעבשין עדין לא הוה ערוה עלייו. וצ"ע.

טו. ורש"י (לעיל ב. סנהדרין ז מהו) כת' דבת אונסתה לא הוה בכלל איסור 'אשה ובתה', דאשה ממשע אישות ע"י קידושיםין. ותוס' (לעיל ג) הביאו דבסטוגין ל'פ' מקרא אהרינא.

יז. ואף ל"ס' דנס אשה בבתה, הינו בבתה שכבר נולדה. אבל נולדה לאחר مكان מותר, וקרא דבת בזו אירי בכחה ג', שנולדה לאחר מותר.

יה. ולפ"ז לק' התוס' הנושא אשה ולא בא עליה איסור בבת

ולא משות יבמה לשוק, דהא לגבייה לא היתה לא אשת איש ולא אשת אחיו אביו. ומ"מ הוה בnf הרואי לאביו^ט. א"ב הו"ל לתרץ כה"ג. ותי דקו' הגני דא"ב תשפטו ספק דאכבי" (שם) דמנהני קידושין בכה"ג.

יא) עבדור עליו בע' לאוין. הערול"ג ה'ק' דנימא אין אישור חל על אישור, דהאיך חל אישור בnf אביו על אישור דודתו. וזה האם אמרוי' דכינוי דחל אישור יבמה לשוק (וזהו איסור בוללו), חל אישור דודתו במינו (זהו בנה בתה א'). ע"ש עד ובבנין צין א.נו.

ועוד כת' דנקט ב' לאוין לענין אישורי בעלמא (וע"ד הא דאי' לעיל לנו). כת' דמש"ה השמייט הרמב"ם דחויב' ב' וג'. והאו"ש (שוגות ד ב') כת' דרhomana גלי' דחויב' אף משומס לא' יגלה בnf אביו, אף דאסורה משומס אשת אחיו אביו, ולעבור' ב'.

יב) ותיפ"ו"ל משומס יבמה לשוק וכו'. (זהו לאו^{לט}). הרש"ש (ועד"ז ה'ק"א) ה'ק' דנימא בשאלץ^ט. וכת' די"ל דהיליצה מפרקעת את הזיהה למגורי^ט, ועי"ז לא הוה בכלל שומרת יבם של אביו, ולא הוה בnf אביו. ואף דהיכא דמת אביו עדין הוה בכלל (וכת' חג' דהגמ'), חטעם דבשות לא פקע זיהה. וכת' דאייך תי' (דרלעבור בג' לאוין^{לט}) ס"ל לאף מטה היבם פקע זיהה, וכמ"ד (עריכותא דהגמ' לעיל ייח) דלאחר מיתה פקע זיהה^{לט}. ומש"ה איתר לאו יתירא.

ל. וצין דתוטס' (לעיל י. ד"ה לשלם) ה'ק' דלייתני אשת איש ע"י שקידש חוץ בהדרי טיו' עריות. לא. והריטב"א הביא דמיבור דאף לר' הוה לאו. וע"ע תוס' (לע' מס' ד"ה א' ונח).

לב. ועד"ז ייל שאח אחר יבם וගריש או מות. לאג. והאחרונים (וע' מה שחי' לשיל י. כת' מ' וועה) הארכו לדון בגין הא דהטור הזיהה ע"י חליצת אחיו ועי"ז הטור איסור אחות וקתקתו. האם 'פקע' הזיהה מאה זה למפרע, או מכאנ' ולהבאה.

לד. והרש"ש נקט דהנרי תי' פלגי. אך לבוארה ייל דתרוריהם איתנהו.

לה. אך לבוארה יש לחלק בין מטה היבם להיכא דמתה היבמה. ועוד יש להעיר דהגמ' (שם) איררי באיסור קרובות ביהקה דהוה דרבנן, והרשב"ש דימה לוה איסור דאוריתא דשומורת יבם של אביו.

והאחרונים (אחים/or א' יא) דנו דיל"ל דאף תוס' מודה דילפי' מודאוריתא משאר עריות דתלי' בקידושין^ט, אלא דס"ד דתוטס' דהכא גלי' קרא דתלי' דוקא בביאה. קמ"ל דתלי' בשאר, ומש"ה לפ"י משאר עריות. אך יש שדנו דחק' ילפ' הוה אישורא בעלמא^ט, ולא חיוב ברת.

והאחרונים (בפתח' שם) הביאו דמיבור (קידושין נ:) דהמקדש אשה וברת בנה לא תפשי קידושין בחומרנו ומיבור דאף מאירוסין לא תפשי קידושין בחומרנו או בת אשתו^ט. וב"מ בכמה מקומות. וכת' דע"ב דמסקנת התוטס' (לעיל ג') דתלי' בקידושין ולא בביאה. (ואף מאירוסין).

והק"י (ב) חידש דמ"מ לא תפשי בה קידושין, דכינוי דקדשת את הראותה ועומדת לנישואין, ל"מ לחדש את בתה דסוחר לkidushim האם^ט. (ואף שעודין אינה אסורה עלין).

ט) בשומורת יבם של אביו וכו' בnf הרואי לאביו וכו'. האתונן דאוריתא (ח קו"א) הביא דמשמע דושמר"י של אביו הוה קצת אשת אביו, ומתחאים לפשיטה דקרה דאייררי באשת אב. והביא דלפי' משמעც' בצד גדר יבמה לשוק הוה קורבא ליבם, ועי"ז שירק בה צד אשת אב^ט.

י) ותיפ"ו"ל משומס דודתו. הערול"ג זו היכא דאחי אביו קידשה חוץ ממנו ולמ"ד גיטין פב' דמנהני לkadash חוץ מפלוני, ע"תוס' לעיל יג', דכה"ג ליכא משומס דודתו

שהביאו לדבר פשוט ולא הביא מהו.

כד. וכברבי הרמב"ן (אליבא דבריתא) דילפי' זימה זימה.

כח. ואפרשר דילפי' מק"ז מבת בתה, אלא דאין עונשין מהדרן.

כו. והרש"ש (לחמוב'ם אישות ב') העה צד דהממו ודי' אסורה מאירוסין ע"פ דברי המהירוש"א, ומש"ה במקדש באחת לא חל קידושין באם, ומש"ה לא אל אף בנה בתה משומס דקידש בא' הוה קני את חומרו.

כז. אך צ"ע מנ"ל הא, דהא דאין קידושין תופסים בעריות לפ"י מהקישא דר' יונה, א'כ הכא דעתך אינה עריטה מנ"ל דלא תפשי קידושין.

כח. דאי הוה משומס אישות המת, א'כ האיך קריין לה 'בנה' אביו, ועוד אמאי חשב שם אישור נוסף מלבד שם דודתו.

כט. וצ"ב אמא הוה בnf אביו, דהא אילו אביו קידשה חוץ מבנו מותרת לבן. א'כ מ"ש קידשה אח' אביה, ואח' נפלחה לפני אביה, סוף סוף אישות זו הוה חוץ מפלוני.

degree אסור בקרובותיו שהוא אסורות בעדו עכ"ם, שמא יאמרו بأنه מקודשת חמורה לקודשה קלה. ותוס' (*לעיל כב*) כת' בדבוגין ע"ב לא זהה משום שמא יאמרו באותו, דא"ב לא יתכן להקל טפי מן האב ומן האם.

ותוס' כת' דבר הגירות תרוייתו אינהו, ואיצטראך טעם דשמא יאמרו בקרובת אב דליך איחולפי (משום סברת רוחמנא אפרקיה).

וחרמבר' ב' באיר דבוגין ל"ש טעם שמא יאמרו, אכן איסור קרובות שע"י אישות בעכ"ם [*וע"ע* בסמור]. עוד כת' דבעבר משוחרר לש' גירחה זו, הבעודו עבד אין איסור קרובים כלל (וכדאי שנחרדין נה).

יח) מון האב וכו' שרי. פרשי' דקסבר דין קרובה לגר. ומובהר ברשי' הטעם דל"ש איחולפי, דמייע ידע degree אין לו אחוה מהאב.

יט) ואיבא דאמר פליג רב אהא ב"י אפי' באחדין מון האם, ומ"ט גור שנטגיר כקטן שנולד דמי. הרשב"א באיר דברי' ע"י דיני דבקטן שנולד, ול"ש איחולפי וופליג על גורת איחולפי.

ולפ"ז משמע דהמה' בגין גירות איחולפי (היכא דל"ש גורת בגין מקודשת חמורה). אבל בגמי' (צח) מובהר דאף לעמ"ד דלא גרוו כל באשת את, אפ"ה גרוו בשאר עריות אף בהנך דהוה משום איחולפי, ולא משום שמא יאמרו. ורש"י (צח: ד"ה ומותר) פ"י דודוקא בקרובה גרוו רבנן, אבל במידי' דatoi ע"י קידושין לא גרוו.

כ) רשי' ד"ה בתור אבוי. דמייע ידע וכו' ראנ' אחוה מון האב לגר, DSTHM עכ"ם זונה וכו'. (וכס"ד דהגמי'

יג) ואיבע"א לאחר מותה. יל"ד אי כוונת הגמי' דהיתה זוקפה לאביו ליבום, ואח"כ מת. או אף כשםת אביו בחיי האח, כיון דמת אחו נחשב בן הוראי (וכמ"ש Tos').

דף צז:

יד) אה מאב וכו' מאם וכו'. המאירי ביאר דחו"ל עשו משלים וחידות באיסור ביאות, כדי להפליג בגנותן, שייחו השומעים נזהרים בכך.

טו) בגמרא בר בענ' והוא בעלה דאם. המשנ'ל (פרשת דרכים דרוש א בסופה, וצינו מלכים ט) נסתפק בכך שיחיד לו ערוה ושהחיב עליה מיתהו, האם נחשב בעלה בעל, ואם חבירו יבא עליה חיבין מיתהו. או דאמר' דל"ש אישות במקום ערוה². והערול'ג' דיק דמשמע בוגין דעתם ביאות.

עריות גלים

טו) רשי' ד"ה לא חולצין. גור אין לו שאור האב, רוחמנא אפרקרי וכו'. (וכדאי' בגם' צח). ועוד יש טעם degree שנטגיר כקטן שנולד (וכדאי' בתחילת הגמ').

וריש"י (צח). ד"ה הא דאמור) כת' דaicetztraך הטעם ד' אין אב למצרי' (רוחמנא אפרקרי לזרעיה) משום לידהו לקודשה, דלא אמר' כקטן שנולד. ווע"ש. אך בראשא דמתני' שנולד נברוי ואח"כ נתגיר יש' ב' טעמים'.

יז) בני יודן אמתא אשתחדור וכו' רב ששת אפר וכו'. רשי' (ד"ה מון) פ"י העדר לאסור דעתך לאיחולפי בישראל'. ובגמי' (לעיל כב), וכן בהמשך הסוגיה) אי' דהגירה

א. והוסיף דמתוך זהות המשלים הזוכרו אף ביאות של היתר.

ב. והביא בשם חכם אשכני דער ואונן שימושו שלא כדרך, וקייל (סנהדרין נה) דעכ"ם הבא על אשתו של אל דרך חיב מיתה, ומ"ה לא' ק. ומש"ה תמר היהת מורתת ליהודה, שלא תפס קידושין דער ואונן. (וחהאריך שם) דה"מ מי היה לאבות קורדים מתן תורה דריינן נה).

ג. ורש"י נקט חז"ה מניחה, א"נ נקט הטעם דשין אף בסיפה.

ד. אבל רשי' (ד"ה נש) כת' דקסבר דין קרובה לגר, משמע דיש דיש קרובה לגר. ויל"ד מי הוא מ"ד זה. ואפשר

ואפי' לקובבים. (ותיבואר עוד צה).
ז. אך רשי' (סנהדרין נה. ד"ה ומוחר באשת אחיו) כת' הטעם דל"ש שמא יאמרו בין דין אין אשת אח לבני נה, וכיון דלשמא

דיש מ"ד דיש קרובה לגר. ויל"ד מי הוא מ"ד זה. ואפשר

כג) ת"ש ב' אהום תאומים וכג' חותה הורתן שלא בקדושה ולידתו בקדושה וכג' אבל חיבין משומ אשת אה וכג'. פרשי"ז דאין להם אב, אבל יש להם קורבאן מן האם, שהרי היא כישראלית שלדה בניים^ט. וחיבין ברת משומ אשת אה מן האם. ורש"י (צח). ד"ה נשא) כת' דאחותו שנולדה אחריו בקדושה יש ברת, לדילית שנייהם בקדושה, ואחותו גמורה מן האם הוייא כישראלית שלדה בן ובת.

והב"י (י"ד רשות ד) כת' דהא دائ' דთאומים חיבין מודאוריתא על שאר האם, דთאומים לאו דזוקא^י, וככין דlidתו בקדושה יש לו שאר האם ובבניהם שנולדו לאמו אח'כ בקדושה).

אבל הש"ך (שם ו') חלק דמשמעות הרמב"ם (איiso'ב י"ד יד) והשו"ע דזוקא תאומים. והרגול מרובה (וון נובוי ק אה"ע כג) כתוב דاتفاق הרמב"ם ושוו"ע נקטו תאומים לאו דזוקא. והביא דכ"ב ריש"י (הניל).

ומבוואר מדברי ריש"י וקורבא לאמו נקבע בשעת לידה^ז. אבל לדעת הש"ך אף הקורבא לאם תלי בשעת הרוון, ושאני תאומים שיש גדר קורבא מוחודשת. והగר"ח (טנטול לעיל עה), הקי' ודلم"ד עובר לאו ירך אמרו מבואר (לעיל עה) דנחשב גירות על העובר לעצמו, א"כ מעוברת שנתגיריה אמראי יש להם שאר האם. ולבאורה כוונתו להק' דהוה גירות על כל עבר בפניע, ולדברי הש"ך מ"מ מהבן יש קורבא טז, ותי' דافق לך' מ"ד גירות אמו הוה بعد העובר^ט, אלא דلم"ד לאו ירך אמרו ערך מעשה בטילה לעצמו.

בסמוך. ואף דהעכבר"ם מוחיקין אותן בבנה, ומש"ה קרו להו בני פלניא. מ"מ יידי דבדני ישראל מוחיקין לייה דסתמא לאו אביו הוא.

כא) דاع"ג דראשון הורתנו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, ושני הורתנו ולידתו בקדושה, וככ' אמרות דמי אפה' הא פסיר, אלא אי אמרת שר'ו וכג'. (ועדר"ז ללב'). בפשטו ממשמע 'שר'ו' היינו לאחים, ואף דlidתו בקדושה מותרים. ואידך מ"ד אסור מדרבנן משומ איחולפי. והרש"ש תמה דמברא מסמור ולדעת ריש"י דכיוון לדילתו בקדושה יש להם שאר מעד האם מודאוריתא^ט, וככה' ג' חיב משומ אשת אה מאמו. וההמורותש"א (בתוס') כת' דמתיחס בתי התוס', דאפק"ה ס"ד דדמייא לב' אמרות וס"ד דמתני הrk סברא מודאוריתא^ט.

אבל ריש"י (ד"ה אלא) כת' דכונות הגם' דהמשנה קמל' דשريا לעלמא^ט. ובמשנה דין לא דנו כלל אי מותרין לאחים, והיכא לדילתו בקדושה פשיטה דאסורין (מודאוריתא).

ככ' תוד"ה והשנוי. ול"ל וכג' ואפי' הורתו ולידתו של ראשון שלא בקדושה, דחתם יכול להיות דשريا^ט. מבואר בתוס' נסתפרק האם גزو כה' אף כלפי האח שנולד בקדושה ולאסור באשת אחיו הגר, משומ איחולופי, או דילמא דזהו ישראאל גמור לא גוזר. ועד"ז דנו תוס' (עה). ולבאורה ממשמע בתוס' דנו הדכא הדוהה דרך אישות נקטו תוס' טפי להקל).

יא. וחרא"ש (הוטר י"ד רשות) הביאaram הא' לירתו שלא בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה נתה דעת ר' ר' ולא שייר הכה מושם לאיחולופי, בין דזה הכל בקדושה וזה הכל שלא בקדושה. והב' ציין רשות' דין נראה כמטחפקס ברביה. וע"ק'ב.

יב. וככ' ריש"י (רש' צח. ד"ה הא דאמו) דיש לו שאר מן האם בשאר ישראאל גמור.

יג. וдалא כמנוקוי^ט (לעיל ס' פ' ג' בהה'ר) דמשמעו דזוקא תאומים יש להם שאר האם.

יד. ויש שדנו האם נקבע רק בשעת לידה, ואכמ"ל. טו. אבל לולי דברי הש"ך הקורבא נוצץ בידייה, ולא איכפ'ל שנתגיריו התאומים בוהא אחר זו.

טו. ונקט דסבירת הש"ך דMOVUR קורבא עי' הגירות. יז. והובייח בן מהא دائ' (לעיל עה) דמקרי מצרי שני. ועוד היה לו פרש).

יאמרו ליבא למיחש דקסבר לא נאסרו לבני נח, ומשום קורבה נמי ליבא למיחש דCKETEN שנולד דמי. ודס"ל דרך בריתיא ל"ל סברת איחולופי, אלא שמא יאמרו.

ח. ובשלמא לדברי הש"ך (חו' בסמוך) התם איררי התם דזוקא בתאומים, ואין לו קורבא למי שנולד אחריו בקדושה. אבל לדעת רישי' ורוב הפסיקים הוה מודאוריתא.

ט. ולבאורה לחך ס"ד נהי דיש לו קורבא לאמו שנולד ממנה בקדושה, אך אין לו קורבא לשאר נביה דהורם ולירם בקדושה, דהוה גדר קורבא שונה. ומבוואר דגדר קורבא לאם בשעת לידה הוה גדר מחורש, ולא הוה בכלל שאור קרובות).

י. וריש"א תמה עד"ז על קו' הגם', דעיקר המשנה לאשמע' ההתרה לעלמא. א"כ אמראי תלי אי הוה היתר לעלמא או אישור לעלמא. וצע'ג. ואך ממשמע דלא פ' כי' הגם', דא"ב היה לו פרש).

הגר"ח, אוחיעור בcpu, זכר יצחק א' ד) ה'ק' א'ב
אמאי יש להם שאר האם, דבשעת לידה עדין לא
השולם הגירות עד שימוליה. ור"א (בח' לעיל מה),
ב' דיל' דרך בריתאת סל' דעובר ירך אמו^ט. ולכואורה להר
מ"ד מהני גירות דאמו, ול"צ מילה^ט.

והאחרונים (קה"י ל', ויסוד הדבר בגין'ת כתובות כה) תי'
דאך שלא השולם הגירות יש לו קורבא לאמו, שנולד
מיישראליות. ויש לוילד משפטה ישראל, ואף דלענין
קדושת ישראל ציריך גירות דידיה ע"י המילה^ט.

דף צה.

כה אין אב למצוותו ש"ט אפקורי אפקורי רחמנא
לזרעיה, דכתיב וכו'. רשי' (בכורות מו) נקט
טעם זה אף לענין ירושה^ט. ותוס' (בכורות מו) חלקו
דבלאו הכל לאו בר נחלה, משום דגר שנטגיגיר בקטן
שנולד. ואינו חשוב אביו^ט.

בלא מילה (וכיריטב"א), אך פשטו לשון התוס' דכח' הסדר
איןנו מעכבר, ומזהני מילה אחר טבילה (וכין שאינו ערל').

בד. ור"א (ז"ד קדר לש"ט כה' לדרבו הרמב"ן) מעוברת
שנתגיגירה או טבלה לשם עבודות, והן לא מל, דין בעכ"ם
ונעשה יי' נס. אך כת' סתימת השו"ע (ו'סח') דהזה גור בלא
AMILAH, וכדברי הריטב"א (ונайл', רעד'א נט דכ"ד ווס' לעיל מ').
וכן נפק'ם האם מלים אותו בשבת. דבפשות בין' נдолך
בקדושה נימול לח' אפי' בשבת. אבל אי נימא דהזה חלק
מהוגירות לא דחי שבת).

בה. והקובה"ע תי' דיל' דרך בריתאת) איירוי בנתגיגיר קווד
מי' יומם, ומהני גירות אמו. ע"ש מש"ב בקוב"ש כתובות לה'.
ולפ"ז לא הוה מילתה פסיקה דיש לו שאר האם. וודוקא
נולדה נקבה יש לה שאר האם, אבל וכר אין לו שאר האם.
וצ"ע).

כו. ויל' דחוטקים שהביאו דין זה סל' בשאר רשותים
דעוברת המילה איןנו מעכבר.

כז. אך כבר העירו האחרונים מדברי התוס' רא"ש (כתובות
יא').

כח. והאמר"מ (כו) כתוב נהדי דעתיך גירות, יש צד ישראליות
בלא גירות.

א. וכן רשב"ם (ב"ב קמطا) כת' הטעם דגר איןו יורש אביה,
רחמנא אפקורי, וב' ב' רשי' (לעיל כב') לפטול לעורת
ולכואורה מישך לגדורי ירושה. וב' ב' רשי' (כתובות מ"ד) לענין
דאין לה' בית אב, והזה כיונמה. ורש' י' (ב' פח) כת' דאין לו
חיס' לאבות, מושם זורמת סוטים. וצ"ב בכל חנק אמא לא סגי
ליה בטעם דבקטן שנולד.

ב. וקשה לרשי' (שם) אמא לא סגי בטעם דבקטן שנולד.
והගרי' (בכורות מו) כת' דעתך רשי' דיל' ש' גור בקטן שנולד

ותוס' (כתובות יא. וסנהדרין סח) כת' דמעוברת
שנתגיגירה יורש את אמו^ט. (והורש"ש (שם) כת' דמקור
התוס' מסוגין^ט, דקורבא לאמו תלי בלילה^ט). והורש"ש
העיר דחוטקים לא הביאו דין זו.

והב"י (חו"מ לג' יא) נסתפק בתאומים שהוזרתם שלא
בקדושה ולידיהם בקדושה האם פסולים להheid זל"ג.
והש' ר' (שם ז) כת' דכינן דמכואר בסוגין דהזה ערוה
מדאוריתא, א' ב' פשוט דפסולים לעודות^ט.

כד) שם. ולידtan בקדושה. היוינו מעוברת
שנתגיגירה^ט, ובגמ' (לעיל עט) מבואר דמהני

הגירות לעובר אף למ"ד עובר לאו ירך אמו, דהינו
רביתיה ומשה' לא נחשב חיצ'ה. ותוס'
והראשונים (לעל מ': ד"ה מטבחין) דנו דמ"מ ציריך
מילה לגירות. והרמב"ן (שם) כת' דמהני טבילה
ואח' ב' מילה^ט (והשולם הגירות ע"י המילה^ט).

והרש"ש (כתובות יא. וכן הקובה"ע עג' יב בשם

הביא דדעת הרמב"ם (עדבים ז ה, ע' ח' הגראח שם) דנחشب
משוחר חצי עבדו.

יה. ותוס' (סנהדרין סח) כת' דאפשר דאח' ב' יורש את אמו.
ויל' א' נסתפקו בדיין זה, והאם יורש את אמו. או דלא הוה
ספק, אלא אפשר (יתיבן) שמתה אמו, ומשה' יש לו נכסים.

יט. וכ' ב' הרמב"ה (ביב' קמطا. אות צח' דכינן דליךון בקדושה
יורש את אמו מואויריתא. דקחני חייבן. וזה לענין ירושה, דאיי' ואידי'
הזה חור טמא. ולא אמר' דחוקש משפטה אם למשחת אב
בבקישא דמטווה' דלא חוקש לעל מיל).

ב. אך לפ"ז לדברי הרש' ר'ג'ל' אין מקור שיורש את אמו,
אללא דבתאותים יירשו זא'.

כא. והחותמים (שם ז) כת' להלץ על דברי ה'ב' דכונתו
دلילעת הרמב"ם (עדות יג א) דקורבי האם פסולים לעודות רקס
מדרבנן. ובהורתו שלא בקדושה דליךון שאר האב, ייל' דלא
גורו שאר האם. ואך לדינא הכריש בש"ן).

ועוד יש שפי' דכונות ה'ב' דקורבי האם חוקש לקרובי האב,
וע' דמש' ב' הרמב"ם (ממרם ה ז) דהורתו שלא בקדושה
ולידתו שלא בקדושה איןו חייב על הכאת אמו, בשם שאינו
חייב על הכאת אביו. דחוקש זל'.

כב. אך יש מקומות דעכ"ם הבא על בת ישראל נקרא הורתו
שלא בקדושה ולידתו בקדושה (ביב' קמطا). והותם מצד אמו
הזה ישראלי מעיקרא, אלא דמצד האב הוה שלא בקדושה.
אבל בסוגין איירוי להדריא ברגים.

כג. אבל הריטב"א (שם) כת' דבעודו במעי אמו דינו בנקיבא,
והשולם הגירות בטבילה ובלא מילה.
ותוס' תי' דاكتיכ לא חוי למילה. והאחרונים (חו' שם, והרש"ש
כתו' יא. נסתפק בה) דנו האם בוגנות התוס' דהשולם הגירות

אפקריה לזרע העכום בפלפי ישראלו. אבל נבריו הבא על הנכנית ישיחס לאביו (בדאי לעיל סב.). ובשנתגיר פקע משום בקטן שנולד'. דבsegueין אירי דוקא בנוולד בקדושה".

ור'ת (בתוט) כתובות ג' ויוםא פב: סנהדר' עד') כת' דברם הבא על אשת ישראל אין בו חומר גילוי עריות^ט, רוחמנא אפקריה לזרעה, והו כי בביית בהמה.

כו) רשי"ד "זה הא דאמור רבנן. ואפי' היכא דלי' בקטן שנולד דמי וכו'. רשי' ה'ק' אמרי בעין טעם זה רוחמנא אפקריה, תיפול' משום בקטן שנולד. (ורשי' תי' דהיכא דנוולד בקדושה לש' בקטן שנולד, ע' בסמוך). וכן תמדחו ה'ט' (ביבורת מו. הניל), ותוס' תי' דאייטריך טעם זה מדרבנן, דאי משום בקטן שנולד אפ'ה אסור משום דעתך לאחלהפי בישראל. ואיצטריך טעמא דאפקריה לזרעה להתר' נשי דהדרי^{טט}. וגם היה לנו להזכיר חילצה (מידרבנן), והוא דקתי לא חולץ ולא מייבמין משום רוחמנא אפקריה.

כו) בא"ד גנון הורותו שלא בקדושה ולידתו בקדושה דיש לו שאר מן האם כשאר ישראלי גמור, ואין לו שאר מן האב. משמע דבונת רשי' דמהודין צרי' שיהא לו שאר מהאב דומיא דשאר האם, אלא רוחמנא אפקריה לזרעה. וצ"ע דהא דיש לו שאר האם הוה מלחמת הלידה שנולד בקדושה. א"כ מה ראייה לאב שנתעbara שלא בקדושה.

ובונתו רוחמנא אפקריה, ומש"ה גלי קרא דיורש, ועי"ז אמרוי' דיש ייחס בלואן בן בלואן.

וז. וכן רשי' בכ"מ (זה בהערה לעיל) מבואר דאף גור גמור ושיליתו נברין לאחר שנתגיר אמר' דאיו מתייחס לאביו משום זרמות סוסים.

ח. וכמ"ש רשי' כמה פעמים בסוגין. אך אין ראייה מדברי רשי' דגדור זרמות סוסים הוה דוקא בה"ג).

ט. ואני חייבת מיתה. וכן לא אמר' יחרג ואל יעבור בדין גולי עריות. ועוד דין ר'ת דיליכא איסור על הבועל ולכשיגירין).

י. וכדאי' (צ) דמן האב ולא מן האם לבו'ע שר. ופרש'י דאין אותה מן האב כלל. סתם עכו"ם זונה וכבס' דהאגמ' באנ'.

יא. וכת' דלשון הגמ' אין חייבין' לאו דוקא.

ותוט' כת' דआ"ג דעכו"ם יורש את אביו (בדאי' קידושין יה'), ובעוודו מצרי חשוב אביו גבי נחלה ולא אמר' רוחמנא אפקריה לענין זה לזרעה, אפ'ה גור שנתגיר בקטן שנולד דמי. ומשמע דבונת התוט' להליך דלענין יורשה לש' רוחמנא אפקריה^{טטט}. ותוס' הביאו זמיה' דבsegueין מבואר דעריך סברת זרמות סוסים, ותוס' דוח. ע' בסמוך).

וריש' יי' (ב' פח.) כת' דגר אין לו חייס^{טטט} לאביו עכו"ם, דכתיב ורמות סוסים זרמות, ואף דכתיב בלואן בן בלואן ודיש לעכו"ם חיס, בגמ' לעיל סב.). ה'ט' מ' בגויתן, אבל נתגיררו הבנים לא נתיחסו אחר אביהם. ומבוואר דכלפי עכו"ם לא נאמר זרמות סוסים, ומיש'ה עכו"ם מתייחס אחר אביו, וירושו אף בדיני התורה. ודוקא בפלפי ישראל לא אמר' הכא.

אבל הרמב"ן (בסוף העמ') כת' רוחמנא אפקריה לזרעה לעכו"ם אפי' בגויתן, ואין קורבא דרך האב לענין עריות^{טטט}. והוא דירש את אביו דבר תורה, ואית להו חיס בעדו עכו"ם (בדלעיל סב.), שאני התם דגלי בה רוחמנא. אבל לענין עריות רוחמנא אפקריה לזרעה ובין בגוית בין בגירות, והיינו דאייטריך לרבותה בירושה^{טטט}.

והקובבה"ע (נא ג) תי' ערד ולולי דברי הרמב"ן^{טטט} רוחמנא אפקריה לזרעה דוקא בא על הישראלית או היכא שנתגירה והלידה בקדושה (רוחמנא

בדין שיש גם בעכו"ם. וכיון דיש דין יורשה אף בעכו"ם לש' בקטן שנולד. ומיש'ה אייצטריך סברת זרמות סוסים.

ג. ולכואורה בונת התוט' דכינוי בעדו עכו"ם לא אמר' זרמות סוסים לענין יורשה, אין סברא לדאchar שנתגיר נימא הכא. וודלא כסברת רשי' ב'ק'. ולדעת ה'ט' גלי קרא דיש חיס לעכו"ם ובעכו"ם יורש את אביו, דכלפי זה לא אמר' זרמות סוסים. א"ג

ד. דאי' (בגמ' ב'ק שם) דגר אין לו חיס למלعلا, אבל יש לו חיס למיטה. (ומשמע דהוה דין דאיו מתייחס אחר אביו. ולא משום דבקטן שנולד, ודנים מעבישי, מכאן ולהבא).

ה. והקובבה"ע (נא ג בסוגרים) ה'ק' דאף בבבומה יש מ"ד (חולין עט) דחוושין לזרע האב ולענין אותו ואת בנו. ו. ולכוארי בונתו דיש ייחס (בלואן בן בלואן דלעיל סב.), אלא דגלי קרא דאפקריה ונחי דיש ייחס, מ"מ בדיני התורה אין לו קורבא. קמ"ל קרא דיורש את אביו דבר תורה. (ועליל'פ

בקדושה. ונקט הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה למעוטי הורתו ולידתו בקדושה.

לאן לו שאר האב וכו'. רשי' פי' דהעתם משום דל"ש איחלופי, והכל יודעים דעתן אב לעכ"ם. אבל הרמב"ן ביאר דל"ש בזה שמא יאמרו באננו ממקדושה קלה.

והרמב"ן ביאר דהוה כלל דעכ"ם לא נאר בעריות מצד אביו כלל. ואך למ"ד (סנהדרין) דנאסר בכל עיריות שנאסרו לישראל, הינו מצד האם. אבל מצד האב לא נאסר, וכקדאי (סנהדרין שם) דעכ"ם מותר בברתו. מלבד הא דילפ"ג זיה"ב 'את אביו' ולמ"דDDRש את אביו לאחות אביו מן האם. ולמ"דDDRש לאשת אביו] חדידוש האביו מן הדודו. ולא ילפ"ג מזיה.

והרמב"ן ביאר דرحمנא אפרקירה לזרעיה דעכו"ם, וואפ' בעדו עכו"ם. ואפ' דאית ליה חיס' (כדא'י לעיל סב), יורש את אביו, הינו משומ דילפ' מקרא. זוזהו חידוש, ולא ילפ' מיניה. וע' מש'ב בזה בראש העמ' ולעיל סב). אבל לשאר מיל' אין מתיחס.

והרמב"ן כת' עוד דעכ"מ לא נצטו כלל על עריות שע"י אישות ואשת קרובים), דגבי עיריות קיהה כתיב בהו ואיננו קיהה לית להזב²². ומותר בחמותו זובת אשתו וב' אחותו. ומש"ה יעקב נשא ב' אחותו, ולא הוזכר שלא היו מאותו האם²³. ויורדה היה

לכט'ו ולבאורה נקט ז' ובנה רק לוחצתה הדבר, שהיה בהיה
וובפרהסי. דזה אף לעצם דאסור משום מיחוי הבנים בשרים.
וילע. וכקדאי' בתחלת ס' נחום. [ומשמעו בתוס' דיונה הנביא
עדין ח']. ובמ' ע' אברנאל יונה ב') שהאריך ימים הבהה].

ב'. אך המושג "ח'" בא כת' דומה שאמר החיטב חרה וכבר לא
הזהה [דבר' אללא הוכחה על שחרה לו].

כֹא. וּבְפִשׁוֹטוֹ מֵיד דָמוֹתָר בַבְתוֹן פֶלְג אֲאַידְךָ מֵיד שָׁם דָאַסָּר בְכָל הָעֲרוֹת שְׁבִיְיד שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְחוּבִּים עַלְיָהֶם. אֲבָל לְדָבָר הַדָּרְמָבָן' הָא מַעַד הַאָב וְהָא מַעַד הַאָם.

כב. אבל דעת הרמ"ה (סנהדרין שם) דאסור בעריות שע"י אישות, כגון אחות אשרו מן האם.

בג. ולדעת הרמ"ה ייל דלא היי מאותה האם. [וכ"ב המשן"ל בפרשת דברים (דרוש א)].

ומהרא"ש יפה (הו' בפרש"ד שם) תי' דגירין, וגר שנתגיר בקטן שנולד. ומ"ה הותר בהם. [והפרש"ד כת' דכל זה לצד דהיה

ומשמע דבונת רשי' דכין לדילתו בקדושה ל"ש גדר
בקטן שנולד^ב. ומ"ה צריך טעם נוסף דרשותנו
אפקרייה^ג.

(כח) לא תמיין מושום דישטוופי בזומה דלא יידי יעכו. ורש' (צע) דה' בתיר אביז) כת' דאן אוחוה מן האב לאר' דסותם עוכבדת וכובכים זוניה הדיא, ומאייש אחר הוא^ט. (וכס' דר' דגם' באן). רצ' בא' אמראי יעכו'ם יורש את אביזו. ולדברי הרמב"ן (הנ"ל) ייל דהוה גויה"ב. ויש שפי' והטעם משומם דחווחק בגין, אך היינו דוקא בדינ' המכמון. אבל בדין' ישראל לא' מ מה שהוחזק.

כט) דהא ב' אחין תאומים דטפה א' היה ונחלה וכו.
ב' ה' מסקנת הגם' (נדре כז).^{טו}

לו) הרי אשה. פרשי' שהTier להם ר"ע", ומהם למדתי
[ועוד' כת' הרשב"א בשם ר'ח'']. ותוס' (עליל עז).
כת' דהיתה אשתו ובניי". וודין מורה ובה שירך
בשוהוא נוגע לעצמו.

לא) תוד'ה על'. כיון שמצוינו שחזרו לקלוקלים, ונתנו
עליהם נחום האלקושי^ט וכור ויל' שהה היה אותו
יום, וחшиб הכל נבואה א'. הרש'ש כת' דלאו דוקא
אותו היום, ובקרה מבער דהמשך הנבואה היה
למהרת'ג^{טט}.

לב) ת"ש גור שודיה לידעתו בקדושה והזרתו שלא בקדושה וכו'. רשי (סנהדרין נה. ועוד"זRib'a בתוס') כת' דה"ה גור גמור דהזרתו ולידעתו שלא

יב. ויליד בוה דמל"ד (עלע עה) עופר לאו ייך אמו נחשה דשיגיירות על העובר. וצל' דם' מה גדר גירות שונה. וצ'ע.
 יג. והאהרונים (נכורות מז') כת' דמש'ה רשי' (שם כת')
 בנהגיירה מעוברת הדעם דורמות סטיטים, ולא משם גרא
 שנתגיר בקטן שנולד. ובמעוברת שנתגיר לא אמרוי' בקטן
 טשבל.

יד. ומושמע דסגי בטעם זה להתריר, ולא הוה ספק כלל.
טו. ותוס' (סוטה מב) הביאו דנה בזה בירושלמי, ויש מ"ד
הארשניליה גראן

טו. ורש"י ממשמע דוחתיר לבנים לישא את האיז מאמו (ואף
הבנייה היה גרים). אבל ר'ח' (ברשב'א) פ' דASHA זז התיר ר'ע
לאח של בעלה הראשוו' בריביתו). ואלו זו בינה.

יז. ור' ח' הביא י"מ דהאשה זו' בניה מעדים שר' עקיבא אמר כן, ור' ח' דחיה דא"ב מוה הגמ' תי' דהית' ח' נאמן, שהרי אישתו זו' בניה.

גזרות מסוימות צד כרת. ותוס' חילקו דהנ' גזירות מסוימות דעתו לאיחוליפי בישראל. רושיש'י (סנהדרין נה). כת' הטעם דברייתא זו משומש בשם יאמרו בנו מקודשה קלה (וכדלעיל כב'). והתוס' (שם) חילקו דמשמע לעיל (כב'). דהטעם משומש איחולופיט', והטעם דעתו לכל מסורת.

ללא) שם. והגמ' (סנהדרין נח,) מיק' מרבייתא או דבסייעא אי' דר"מ אסור בכל שאר האם (אפי' אחותתו, ואילו בבריתא (שם) אי' דר' מאיר סבר כדעכ' מוזהר רק בערווה שב"ד של ישראל ממיתין עליליה. א"ב משמע דעתכם מותר באחותתו זוגבי ישראל הוה ברת ולא מיתה). והגמ' תי' דנח' בוה ר"ע ור' אליעזר^ל, והוא ר"מ אליבא דר"ע והוא ר"מ אליבא דר"א.

הווערא עט[לפרשיי](#) (באן) דהגיזרה שמאי ישא
אהוותנו שנולדת אהורי בקדושא וו hutsum דלייכא
קוקורבא לאב משומ דהורטה שלא בקדושא לייכא עד
דאודויריתא באבן), א"כ מה הגמ' סנהדרין מקשה.
ולכארה צ"ל דמשמעו לגמ' שם דורך
הציעג.

ולאנו ועד שתגדיל שילוח, שרציה להנוג בךך שצotta
הו והנותנה, באחיך לא באב. שהחא עיירק ובקי היה בענינו.
ה' והר' המב' ז' (בראשית לח ה'ג) כי' דוקרים מונן תורה ודוברים היה
בקבכל הלקוברים. ריצה הק'ב' להתיר איסור אשת האח מפני היבום.
לא ריצה שידיחה מפנוי איסור אשת אחיו האב והבן ווללה,
כבי אח הורגל הדבר ותועלת קרובה ולא בהם.

בז. והקובעה"ע (ט, ג, נא) הביא-DDעת הרמב"ד-דברים קודמים מולחן תורה זהה רשות, ומ"ה לא הותר אישור עיריות ממשום והרשב"א פילג' דעתם היבטים מותר אישור עירויות, ואך וההיכא דהיבט זה רשות. וועדי"ז דעת הרשב"א (לע' מא), והותר אישור אשת Ach בונפליה, ואך באופן דליך מצוות והותר אישור גנונה ונארשה. ואך יש לדוחות דוחתם הותר בשעתם, כגון הותרה וגנורה.

בבח. א"כ אין לפותא דוחות יבום משום מצוות יבום. וע"כ דיליכא איסור כלל בכלתו.

כט. ותוס' ביארנו עד'ז הא דאי' (צ'נ') לחיד ישנא דמן האב
שיך משום איחילופי, דכון דאיכא צד אב שדי בתר אבוהו. וטעם
אל לא גורה, כוון דאיכא צד אב שדי בתר אבוהו. וטעם
אל לא גורה, כוון דאיכא צד אב לא אתי.
לא Ichilof. אבל ממשום 'שמע יאמ'רו' אמא' שר'.

ל. דדרשי' על כן יעוב את אביו ואמו, ר"א אומר דעתך באחות אביו ואחות אמו. [פרש"י וכ"ש אחותנו.] ור"ע אומר אשת אביו ואמו ממש.

ממותר בכלתו, ואמר צדקה ממנה, דאל"ב היה
חויבת מיתה משום עריות^ז.
והרש"ב^א דחה אכן ראייה מתמורה, שהיתה מותרת
לו משום יgom^ב. אך מตน תורה הותר יgom בכל
הקרובים^ג (זהות או לא-זהות) כללו משום יgom^ד. אבל
הריש"ב^א כת' דאפ"י תימא דיזודה עשה דרך
יבום, הא לא מציין שהותר להם איסור ערוה משום
מציאות יgom. דהיינו דליך איסור אשת אח בבני
נכחים^ה.

לד) כיצד נשא אחותו וכו' מן האב יקיים. דוקא בדייעך שכבר נושא, ולכתחילה אסור, כדא'י בסוף הבריתות.

וליה רשיי דה נשא אחותו. אחותו שנולדה אחריה, דבוחחיא איביכ ברת, ולידת שנייהם בקדושה. וכבדאי לעיל צע: Dokrovba לאם תלי בילדיה. ומובואר בברש"י דאף בלא תואומים אמר'יו הכני.

לן) תוד"ה נשא. פ"ה דגורי' שמא יש אהונו שנולדת אהרינו וכו', משמעו שסבירadam היהת גם לידתו שלא בקדושה היה מותר וכו'. וכל הנר

לهم דיני ישראל קודם מתן תורה, דאל"ב לש' לגירין; ודור"א מוזחוי (ויקרא כ י) מהגמ' (פסחים קט) דיעקב אמר שנשא' א' אחיות, ולא אמר' ב' בקון שנולד. והרמב"ן (בבבשיט' כ ב') באיר דמדינוין ישראל אסור להם, ובוחול לא נהגו כדיני ישראל. וע' פרשタ דרכיהם שהאריך טובא.

בדר. וכות' זהא דכתיב ולא יסף עוד לדעתה, מפני שהיתה זוקקה ליבט, והיתה זוקקה לשלה, לפי מה שהיינו נוהגים ביבומיין.

כהה. וכן הרמב"ן ("עה"ת בראשית לח) כת' דקה מדין יבום. ובויאר דעתינו שהוא סוד גדול מסודות התורה בתוללת האדם, והחכמים קודם מתן תורה היו יודעים שיש תולעת ביבום האה, וכן כל שארו הקרוב אליו משפטו שירש והנה אלה גישת מוניו ההפוכה.

וחורםבָּן כה' דלא ידע אם היה המונח קדמון לפני יהודים ובמודרניזם (בראשית רבה פה ה') אי' ויהדות התחל במשמעותם בחילתה והורדְק' (לח' כד) כת' דהא דהוא צאי את תמר לישוף הוא משומש איסור יבמה לשוק, כפי מה שהו נוהגים ביום היתה שלהם שומרת יבם בגיןו היה אשת איש. אך חורםבָּן (שם כד) דודעה ויהודה התחל בענין היבם. ובבני נח איןנו מוגדרים גורמים לשום

כו. והרשב"א ביאר בדבר תורה היה מותרת משום יבום, וקדושים כתוריה היה יבום מותם בברובין. והא ד'יהודה מסרה

אביו. וכך דקיל' דאין אב לכתוי, ה"מ למיסר שאר קרובין דאתיא מהמתיה אבל אהות אביו גויה"ב. וחכמים אומרים יקיים דס"ל דין אב לכתוי לכל דבר, ולית להו דרשא דעת אבי.

ורשי"י (שם) כת' דאהות האם מן האב לר' מאיר יוציא משום גזירה דאהותו מהאמ' ^{ל'}, הוail ואיכא עד שאר האם.

דף צח:

מא תוד"ה אשת אביו. אבל ר"ע פלייג עלייה, ואסר אשת אביו וכו'. דר"ע ס"ל דעכ"ם אסור באשת אביו, אבל מותר באשת אביו וכו'. ודרש לקרא על כן יעובי את אביו זו אשת אביו. ותוס' הביאו דברי ר"ע רק להחמיר באשת אביו, אך פלייג בכוליה מתני'.

מכ' בא"ד והג' פופקין כר"ע וכו' ומיהו יש ליזוהר כר"א. וכ"פ התוڑ (יז"ד רסת) בתוڑיוו לחומרא. אבל הרמב"ם (איסוב' יד י' ויג מלכים ט והשוו"ע שם) פסק בר"ע אף לקולא, מותר באשת אביו ואחות אמו.

מכ' קתני מיתה באשת אחין,מאי לאו דנפבה כשהוא גור, לא דמפסה כשהוא עכו"ם וכו'. והרמב"ם (איסוב' יד יג) פסק אסור באשת אחין מאמו שנשאה אחין מאמו אחר שנתגייר. ומותר באשת אחין אביו, ואשת אחין, ואשת בנו אף שנשאה להם אחר שנתגיירו. והראב"ד השיג לדוחית הגמ' דאייר' שנבסה כשהוא עבר'ם, א"כ אף אשת אחין אביו ובאשת אביו דקתי לזר כי החדי איר' בערו"ם, וכשנשאן אחר גירות אסוריין. והרמב"ן הזכיר ברמב"ם דלא תלי בהדרי. ובהנך דהוה מעץ האב לש' גזירה.

מד' נשא אשה ובתה בונם א', ומוציא א' וכו'. פרשי"ז כת' נשא אשה ובתה בונם א', ומוציא א' וכו'. ומוציא א' וכו' נשאן לאחר שנתגייר, דאי נשאן לאחר שנתגייר, נאסר בקרובותה לעולם. ומוציא את שתיהן.

א. ועפ"ז נדחק רשי' דהוה בא בפנ"ע, דלא קאי בילדתו בקדושה.

ב. ומשמע דציריך להוציא את שניהם, דכיון דתפסי קידושין בשניה (ומודאויתא), ע"ז נאסר בראשונה. ולא אמר' דגדרי הדרבנן הראשונה אשתו, ולא תפסי קידושין בשניה. ולא כל בミニיה דשניה לאסור על הראשונה. אלא סוף סוף.

ברייתא קאי אף בילדתו שלא בקדושה, ומשום אייחולי'י (וכתנוס'). ואף בזה ר' מאיר אסר בכל עריות.

לח' בא"ד והוא דנקט הכא לידעתו שלא בקדושה לרבותה וכו' דככ' אמותות דמו, ואפ'ה אסורי וכו'. (וכלשון הגמ' לעיל צה, בלי' הדוריתא). והכא ס"ד דאמר' סברא זו בלי' אייחולי'י.

טל' בא"ד וריב"א פ' דאי בקדושה הרי הוא כישראל גמור, ומותר באחותו שנולדה בהוותה נברית, כיוון דל"י צד נבריות כל' וכו'. משמעו דכונתו דחכמים גורו על גור/, ואף הורתו שלא בקדושה יש לו שם גור. ולא גורו על זה שנולד בישראל גמור. ואך ליל"ד דניל' בתר דידה, שהיא גור גמור, והתאר באח שהולד אותה לאחר בקדושה. ולכארה מיבור דגדרי איסור עריות תלי באיש).

ורשי'י (סנהדרין הנ"ל) כת' להיפר, דהורתו ולידתו בקדושה כין דדמי ליה לישראל מודה ר' מאיר דאסור באחותו מבאיו, דילמא ATI לאייחולי'י בישראל, ואפי' נולדו אותן קרובות בהיותו נברי.

מ) אהות האב מן האם יויציא. הראשונים תמהו וכו' אהות האב חמור מאחותו (מאבוי דיקים), דאי אין אב לעכ"ם אף בזה לש' גזירה. ורשי'י תי' דאהות אביו [מהאמ'] הוה גזירה משום אהותו מן האם. (ותוס' ר"א"ש הק' דא"ב אף אהותו מהאב גנוזו אותו אהותו מהאמ').

אבל רשי'י (סנהדרין נח), ביאר אך ברייתא משום שמא יאמרו בינו מקודשה חמורה לקדושה קללה (וכגמ' לעיל בב). ^{ל'} (וכ"כ Tos' ד"ה אהות). ושל כר"א דעכ"ם אסור באחות אביו מאמו ^{ל'}, וכן באחות מאמו מאמו. ואפ'ה עכו"ם מותר באחותו מבאיו. (ותוס' ד"ה נשא) כת' דפליג על הtout'ב). והרמ"ה (שם) ביאר דדעת ר"א דגוגיה'ב אסור באחות

לא. אבל רשי'י (כак) פ' את כל הסוגיה משום אייחולי'י, ולא הוכיח גורת יאמרו באו מקודשה חמורה.

לב. ורשי'י הביא דקאי בר' אליעזר (בזמן הסוגיה שם) דודרש על כן יעובי אש את אביו ואת אמו, דሞחר שלא יש אהות אביו ואחות אמו. ודעת ר"ע דקאי אשת אביו, ואמו (מןש), לא. וכן אתו אהות האם ואחות אביו מהאמ'.

האב ונושא [לכתחילה] אחות אמו מאביה, וכן אחותו מאביו. והרמב"ן ביאר דרך ברייתא כרא"ד אחות האם אסורה לבני נת. ואילו הרמב"ם פסק בר"ע דמותרת [זכירא קאי באשת אב]. אך הביא דברי שלמי משמע לכל הקרים לכתילה לא ישא.

אך הרמב"ם התיר אף אחותו מן האב לכתילה. [וזהרמב"ן לא הביא דבריו בו], ואף דעת הרמב"ם דאחותו אסורה לבני נת. אפסה מן האב לא גורו. [וזהידע דעת].

הרמב"ם (שם, והש"ע) פסק דהיה נשוי לאמו או אחותו מאמו יצוא [משמעותו שמא יאמרו], ואם היה נשוי לשאר עריות [ובגון אחות אמו מאמה] ונתגין' הווא ואשתו אין מפרישין אותו. [ואף דגورو בגור משום אחילופי, כיון דל"ש שמא יאמרו הקילו דאי"ע להוציאו].

מו תוד"ה קל"ש. תימה וכו' אכתי אייכא ברת^ג. וכמ"ש תוס' (לעיל צה: ד"ה מאיסורה), וכ"ד בה"ג והרמב"ם (איס"ב ב ז). אבל הרמב"ן (כאן) הוכיח מסוגין דחוותה לאחר הויה חיבי בריתות, דMOVואר דקלישא משאר עריות דאחותה, ואף דאחותו ושאר עריות הויה רקס חיבי בריתות. וע"כ הויה איסור דאוריתא בעלמא מדבריב ארור שוכב עם חותנתו. וצין דכ"ב רשי' (סנהדרין עו). והרמב"ן כת' דאין לומר דהוה רקס איסור רבנן, דא"כ הו"ל למינר ור' עקיבא סבר מודרבנן בעלמא. ועוד דא"כ ליתני גבי שנויות, אלא איסורה דאוריתא.

בנה ואשה ואותה דע"י קידושין. דהוה שאר האב וע"י אישותו, האם לכתילה אסורה. והרא"ש והטור (ס"ט) התיירו. וב"ד שאדר.

ז. MOVואר ברמב"ם דהוה דאי' דהיה נשוי, איררי אפסי' הדיה נשוי בעורו עצים ואוח"ב תנגир. ולמא"ר עשבשו שנגיגר הויה נישאין מחדשותה. ובמושי לאמו ואחותו איררי דונשי באיסור עריות בני נת. ומשמעו דאי' הטעם דיזיעא משום גוירת שמא יאמרו, הא לאו והכי nochesh שכבר נשוי ובידיעבד, ועבדשו שנגיגר איז"צ להוציאא.

ח. וכ"ה ס�ימת רשי' (כאן) דנתמעט רקס משריפה. והריטב"א (לעל צה) הביא דכ"ר רשי' [וללא ברש"י סנהדרין]. אבל המאירי (כאן) דיקק מדרבי רשי' (כאן) דליך ברת ותפסי קידושין. וצ"ב מהין הדוקין.

ט. ופסקו בר"ע, אבל ר"ח (הו' בראש' כאן) פסק בר' ישמעאל. י. והמהרש"ל (חכמ"ש צה) הביא דכ"מ בגמ', וב"ד הסמ"ג.

אבל הרמ"ה (שם נה), כת' דאיירוי אפסי' שנשאן משנתגייר. וכת' דה"ה ישראל שנשא אשה ובתה גיוירות. והרמ"ה ביאר דאף דגورو קרובות בగירות, הכל לא אסורה לקיחתן אחדדי. ול"ש שמא יאמרו לנו מקדושה קלה.

וכ"פ הרמב"ם (איס"ב יד טו) הנושא גיוורת ובתה הגיוירות או ב' אחותו מן האם יושב עם א' מהן ומגרש השניה. ור"א (הרמב"ם, ה"ו בח') תמה דבנושא אותה אחר שנתגיירה, כיון דתפסי קידושין בשתיין מדאוריתא מה מהני לגרש השניה, הא בישראל כה"ג אסור בקרובות גירושתו. א"כ הו"ל לאסור בגור מודרבנן. ובמהה אשתו מותר באמה רקס משום דקליש איסורה, אבל בל"ה אף דעתה אינה יושב עם שתיהן ביחד אסורה, א"כ בגירוש א' שלא אקליש איסורה, אמא' מותר בשניה.

וע"א כת' דאף דליך הגמי' מבואר דאין זהו איסור, לס"ד הינו מוכרים לדוחק מאייה תעם שייהה שמורה, אי' כיון דגמרש א' מהן הויה יוטר ועדיף ממותה, אי' מטעם אחר^ה, ועוד כת' דיל"פ בונס אחת הינו הרשותה. והקילו אף דקידש השני באיסורה. אך מ"מ לפि האמת כת' רשי' והרשותים דמיירי בנשא בוגיהם.

מה) התרם קאי, וזהך דאמור רבנן יקיים לכתילה^ו לא יכונס וכו'. פרש"י בוגן אחותו מן האב וכו'. דקאי ארישא דבריתא בכל הנך דתני' יקיים'. [אחותו מא浜ו, אחות האב מן האב, אחות האם מן האב]. אבל הרמב"ם (איס"ב יד יג) פסק דאין לו שאר

תפסי קידושין בשניה מדאוריתא ונאסר בקרובותיה, ובכללו זה הנסר באשתו הרשותה משום דאיירוי.

ג. וזה כת' דהרמב"ם כת' דין זה בשנשאן משנתגיירו, ואפי' היה הוגשן ישראל. ורינוי דאי' אמיתי. ד. ועוד הוסיף דהבריתא איררי בנישואין בלבד ביאיה ווע' תוס' ב: רצונו. אך הך' דימפרוש ברמב"ם (איס"ב ב ז) דע"י קידושין חל האיסור.

ה. וצ"ב כיון דתפסי קידושין באחותה דהוה רקס איסור רבנן, א"כ מיט לא תאסרו לאשתו. ואפשר דבגורי האיסור דרבנן נחשב דלא חל קידושי שניה, ומשה' היא אסורה לו. ועיל"פ דיש סברא דאיינו בדין שחל קידושין באחות אשתו לאסור את אשתו, ועוד מש"כ הרמב"ן לעיל מעא, ואף לויל' הסברא דאי' קידושין וטופסם בעריבותן.

ו. וכן כלל דרי' מאיר לכל שהוא משום שאר האב יקיים. ותוט' ר'יהasha ובתה נסתפקו בהנך דעת' קידושין, אשה ובת

מיתה^{א'}). ועפ"ז פסק הרמב"ם (יד טו, והשׁו"ע רשות^{ב'}) ונשא גיורת ומותה, מותר אף בבתה.

הרמב"ן חלק דבריו אמרו דוקא בחמותו דקליש איסוריה^{ג'}, ואילו באשה ובתה אי' מוציאא אי', וממשמע דאפי' מותה אשתו אסור בכתה לעולם ובוגרתו, ולמ' בזה דקליש איסוריא.^{ד'}

הרמב"ן ביאר דאך דעתו בתה ובת בנה ובת בתה לפי' מהמות (סנהדרין עה), מ"מ לא הוקש כלל דבר, אלא מה להלן עESH עונש והזהיר אף כאן עESH והוא היר. ומיהו מיניה וביה דניין עונש כאורה, ועודיש דקייל להלכה (שבועות לא), דין מינה ואוקי באורה?^{ה'} וזה (ב' ז) ות' דעת הרמב"ם דכין שחמותו ואין אין בשရיפה לאחר מיתה אשתו, דיו לבא מן הדין להיות בניין. וכן דבבעלמא אמרי דין מינה ואוקי באורה^{ו'}, הכא אמרי 'זוי' ביב'.^{ז'}

עוד יש שפי' דהרבנן בסה"מ (ל"ת של', והחינוך רג) מנה אשה ובתו וכן חמוטו דהוה לאו אי'.^{ט'} רכתי (ויקרא י"ז) ערות אשה ובתה לא תגללה, כולל בין בת אשתו ובין חמוטו (וכתרן סנהדרין עה), הרמב"ם פי'

הרמב"ן כת' דכין דליך שריפה וכרת, א"כ תפשי בה קידושין. והפוסקים (דגור"ם טה, הו' בפתח'ת שם ז' נוב'י ק כה, ורעד' א' כאן) העירו דהשי"ע (טו טו) והפוסקים סתמו דאסורה לאחר מיתה, ולא הביאו דחוישין לקידושי שני ברמב"ן.^{י'} והבנה^{ג'} (קעג) ה'ק' דסתימת הפוסקים דחותמו פורתה צורתה מיבום וחליצה, ואילו לדעת הרמב"ן היא חולצת כדין אישור עשה, וצורתה חולצת או מתיבמת.^{ב'} והנוב'י (ת קמה, הו' בפתח'ת קעג ב) האריך עד' ז'. אבל האבי עורי (איסו"ב ב ז) העלה עד דאך דליך כרת, מ"מ היה בכלל עריות דהוקש להודיע שלא תפשי קידושין, ופטורים מיבום וחליצה.^{ג'} אף דקאי באror בעלמא. ואך האחרונים הביאו דהרבנן ורש"א כת' להדייא ותפסי קידושין.

מו' שב. והרמב"ם (שם ב ז) כת' דאך בת אשתו ובת בתה לאחר מיתה אשתו, לכוא מיתה אלא ברת, דקליש איסוריה. וזה ביאר דבגמי' (סנהדרין עו), למדו עESH שריפה זה מזה. זאמנו חיבור ברת כתיב בגופה, ואין ילפotta דחוית לאחר

דכולן בכלל חוותתו. (והביא דכ"מ לעיל עד').
ז'. אך לדברי הרמב"ם התם א"ר יריבי' כהשנאן בוגרתו.

יח. ולא עלה על דעת למייקשי ליתני נמי בתה ובת בתה.

יט. ומשמע דהוה ב' ק', דהקי' הא' דהכא עדיף מעלמא ואף למד דין מינה ומיניה, הכא לפ' עESH מואורה.

ב. והרמב"ן ורש"א (ההו"ט "א" לעיל עד') ביאר דבתה ובת באהורה ובברת לאחר מיתה הוה כבחים. ועוד דילפי' א'זורה' לחמותו מבתה, ולא למדו רтарת לחמותו לאחר מיתה מזרק היקש ולשיטו דליך ברת. אל אזהרה שעמננו מון, וכן ברת מוחים דומיא דעתש דכתייב בידיה, ולאור מיתה לאיסורא נתרבית מודוכתא אוריית, מדכתיב אוור שוכב עם חוותתו. (הרמב"ן סימ' וצ'ע). וזה הביא דברי הרמב"ן והרש"א, וכות' דאין בדבריהם הכרת, ושהרמב"ן הניח דין זה בע"ע).

כא. והק"א הביא דעת הרמב"ם בעלמא דין מינה ואוקי בוגרתו.

כב. וצ'ע בדגש מוקומות נימוא הכא, ומ"ש דוקא הכא. וע' אב' עווי' (טט).

כג. ואילו היראים מנאנם בפנ"ע, בת אשתו (מצווה יב' ובדפו' ריא), וחמותו (מצווה טו דפר' ריה).

יא. והנוב'י (ת קמה) כת' דמ"מ הוה ספק ספיקא, דספק א' כי"ל בר' ישמעאל דלא קליש, וספק ברמב"ם דברת.

יב. והאחרונים דק' דסתמא דמתני (עליב ב) דחותמו פורתה, ולא הוחר דוקא בחו' אשתו. (ויש לדחוות). והמהרש"א (עליב ב) הביא דרש"י (ב) כת' דחותמו דמתני' א'זורי' שנולדה לו מאיש אחר, ואוחזו מות בל' ביבם. דמי' דמי' בת אחיו, א'ב' יש לו בנין וליבא'ם. והמהרש"א דק' דמי' דמתה אשתו בחו' אחיו. ות' דרעד' ע' קליש איסוריה, א'ב' לא משכח'ל אלא מאיש אחר, וכברש". ובס"ד הביא דברי התוס' צ'ה' דיש ברת).

יג. והאריך לדון בסוגיות (פרק ראשון) האם ערויות פטורות מחליצה, אף באוון שהאיסור נדרחה. (ואילו הגם' מק' דעשה יהה ל"ת, אלא דגנו משום שיש בו ברת. א'כ הכא ליכא ברת).

יד. והרמב"ם לשיטתו דאך חמוטו קליש איסוריה הוה בברת, ובזה דמי' לבת אשתו. אך מ"מ אילו רשי' יסביר בזה ברמב"ם א'כ הכא קליש איסורה וקאי בברת. ולא דמי' לחמותו לאחר מיתה).

טו. ורעד' אה' תמה דה' לא הביא דעת הרמב"ן שחולק. אך הטור (טט, וש"ר טט') הביא דיש פטוקם בר' ישמעאל, ולל' הדרז זה כללן.

טז. הרמב"ן כת' דה' אם חמוטו וחמי' לאחר מיתה קליש,

נתירבו ולודתוין

מח ד' חותמין לא', וא' מיבם. פרש"י ישנה ממ"ג בט' וכו'. ע"י קידושין ונישואין^{ל'}, והגמ' (לעיל מא') פ' דאף דגבאי ספיקות, אף דבשעה שלחין אינה ראויה ליבם, מ"מ נוחש 'עללה ליבום' בגין דאם יבא אליו ויאמר שהיא זו.

ויש אחורונים (מהרש"ט קנה, וע"ע מש"ב לעיל בן) דס"ל דכל מקום שא"א ליבם, אף' מחייב טפק נחשב החליצה פסולה, וציבור החיזור על כל האחים. וא"כ ה"נ אירי בשיש לכל א' אח א', ואם יש יותר צריכה החליצה מכלום.

ט) ר"א תמא ליבמינו חד לאלו והוא. התו"ט ה'ק) אין ס"ד דיבם לכלהו, הא אמרוי (לעיל מד). דעתה טוביה שלא יbum טפי מד', הנמשטיא לכל א' עונה בחדר. וכי דזוהה רק עצה טוביה.

ויל"ד לט"ד זו דא' מיבם לכלהו, איזה מהיבמן יזכה במצווחה^{ל'}. ועד"ז ה'ק ב' נהור שרגא^{ל'} מה לו לכל א' מהיבמן במצווחה יbum זה^{ל'}. ואפשר דיטילו גול.

ו) א"א כל חד וחוד מיבם חדא, דילמא מתרמייא ליה דידיה. [ורשי' במשנה הביא דברי הגמ', והבי שפיר טפי דלמא מתרמי, ומקיים מצוות יבום^{ל'}]. משמע דמסברא עדיף שיתכן דכולם יקיימו

שהיה א' מזמן אשתו, ויבעל האחרת. (זהו אזהרה א' ב'). והרמב"ם (חינוך) כת' דע"ז דרש' זאתהן, בחדיה. והוה ילפota על לאו זה.

ודע"א כת' דעכ"פ בבת אשתו ודאי שיש ברת, דברת כתיב בגופה. ואף לראים דבחמותו ליכא ברת לאחר מיתה, דכין דאי מעת מסריפה גם ברת ליכא, אבלasha ובתה דכתיב ברת בגופה, א"כ אף אם נימא דין בו שריפה היינו מטעם דשריפה ליפין מגז"ש, ואמרוי' די' לבא מן הדין להיות כנדון. אבל ברת דכתיב בגופה לא מבינו מיעוט על אחר מיתה. ועפ"ז כת' דכין דאית בה ברת י"ל דלא מיקרי קליש איסורא^{ב'}, ולא הקלילו בגרבי.

בסוגין – הריטב"א (בע"א) וنمוק"י כת' בנתגיניו איש ואשתו, אם רעה מקיימה, ואם רעה פוטרה. ומורתת לאחרים אף' מחייב של גור. ולא אמרוי' בזה שמא יאמרו באננו מקודישה המורה לקודשה كلיה משומ דאותו אישות אין לו עיקר, ובשותגין רפקע. דאל"ב ל'ם אפי' בגט לא משתראי לעלמא^{ב'}, דעכ"ם לאו בני גט נינחו, א"כ אף ע"י גט יאמרו באננו מקודישה המורה לקודשה קליה, ותודה אסורה לישראל עולמית. אלא ודאי הוא אישות דהוא^{ל'} בנכריות פקע בשנתגין, וב"ע ידע כי. אבל הריטב"א הביא י"א דאסורה לעולם, דל"מ גט לאישות בני נח^{ב'}.

ג' בין דלא שליחה בעודו נברי ליבא מעשה שלוחין^ו, ומ"ה האישות קיים לולוי היחסות, ויש חשש שמא יאמרו. בט. ולכוארה צריך לכתב לה כתובות וכו', דספק דין זה יבום. ולא מעצאו דתוקנו חכמים שיהא לה דני יבום, או שהחביבים ירש את הספק.

ל. אלא דבלאו היב מצוות יבום הוה ע"י מאמר (בדלעיל נב.). אלא עציריך לפרש שיא מאמר יבמן או קידושין, וכן יתני קידושין באחה ע"ד כן. אך למד' דיבום לע"צ עדים נפק' מ"ה דהכא צריך עדי קידושין מחותמת הספק.

לא. ולש' לומרשמי שקרים יbum, דהכא עריכים כל שאר היבמן לחולין קודם. ואמאי יש לחולין כדי שיקרים זה מצווחה.

לב. והנהור שרגא העמיד דבריו עד' הייש"ש (חו' בסמור), וצ"ב אמא לא העמיד דבריו אה"ז דהgam.

לג. וצינו לש"ת (אורח תפ"פ) שדן היכא דיש ב' בני אדם לכל א' ח齊 וمت מצה.

לד. והה' (יבום ח' ה' בתו"ט) ביאר דקאי למ"ד דמצווחה יבום עדיף, ומ"ה המשנה פ' את האופן שיקרמו המצווחה.

בד. ואך דבעונש (ויקרא ב יד) הוחר בפנ"ע יאש אשר יכח את אשוה ואת אמו.

כה. אך לדעת הרמב"ם אף חמותו לאחר מיתה זהה בברת, ואפקה נחשב 'קליש'.

כו. ועפ"ז דזה ראיית הרמב"ן מסוגין.

כז. אבל הייש"ש (ו) דין דעריך גט מושם שמא יאמרו, ומ"מ מיהני גט. דודאי לא עדפי מיישראל. ואת' הצעא בל' כלום, א' עניה זו לשואה שמירה, ויאמרו שקר עושים לגורים.

כח. ודעת ר' דוד (רו' ברץ סנהדרין נה) דאשות בני נח אין לו היתר לעולם. אבל דעת הרמב"ם (מלכים ת, וכ"ר ברץ שם) דכין שפירש ממנה לשם גירושין, או שהיא יצאת מותחת רשותו לשם גירושין יותרת האישות. דין לנכרי גירושין בכתב. והסבירו דלבאו נח' בזה בירושלמי (קידשין א' ב' כהה^ט).

ולכוארה לדעת הרמב"ם כיון בנתגיניה יצאת מתחת רשותו, ובווארי מורתת. והי"א ברטיב"א קאי בדעת ר' דוד. (ומידנא פקע האישות מנתגינירה), אלא דאסור מושם שמא יאמרו, כיון דבעודו עכו"ם אין בזה היתר. ואך הריטב"א פליג מטעם אחד, דכו"ע ידע.

ערווה. אבל לגירסת דין הוה רבותא שבודאי חלץ לאמו מעד ספק שבידו. ועכ"פ הוא חולץ לערווה,

שלאל נתרבר לו איזה מהן ערווה.

והערול"ג כת' דיל הדיחיש של הביריתא דלא חישין שמא יטעו לומר שודאי אינם קרובים, ושאו קרובים.²

(ג) בטו מספק. העROL"ג ה'ק' דזהה דזול בכבוד אב שבתו יורקת לפניו. וכראוי (סנהדרין יט:) דמלך לא חולץ, ופרש"י דגנאי הוא מלך לבא לבי"ד ותוא היבמה יווקת לפניו. אך הביא דמברואר (סנהדרין שמ') דהטע משום דמלך שמלול על בכוונו אין בכוונו מחול. משא"ב אב יכול למחול על בבו (וציין לש"ע י"ד רמי ט). והוסיף דיל' דזהה עיקר וחידוש הביריתא, ונתק אמו ואחותו אגב בתו.

(ד) פעמים שמולודים ה' אומות וכו'. העROL"ג ה'ק' דኒמא שהיה להן בן שנתחזר החזיו', והו חזי עבר וחזי בן חוריין. ותי' דלא חשיב כאומה בפני עצמה. ועד"ז יל"ד היכא דמל ולא טבל, לדברי האחריזום (ה' לעיל מו). דזהה ישראל במקצת. וכן משוחרר שלא טבל, ע"פ דברי הגור"ח (איס"ב יג יב, ה' לעיל מו) דפקע ממנה עבדות, אבל חסר בקדושת ישראל.

עוד דין העROL"ג היכא דהבן מכיר עצמו בעבר עברי. וכות' שעבר עברי לא הוה אומה בפנ' ע.

(ה) הטבילן לשם עבדות וכו' ועבד וכו'. צ"ב מאייה טעם נקט דהטביל אף אותו, דלא כארהה עכ"ם הבא על שפהה ולידה במתה, והוא עבד. וכן בנסנתחרה, אף עכ"ם הבא על בת ישראל חולד ממור לך' מ"ז.

(ו) שחרר את השפהה ובא עזיה העבד וכו' וממור וכו' עכ"ם ועבד הבא על בת ישראל חולד ממור.

מצווה לה' וואף דרוב הסייעים ששות' א' לא איתרמי דידיה. וצ"ב דኒמא אדרבה עדיף דא' מייבם לבולחו, והוא ודאי יעשה מצווה- . ועד"ז כת' הייש"ש (ח) דלבאורה נראה ודוקא בכח' ג' שחן ה' אבל אי הוה רק ב' תערובות, עדיף טפי שא' יחולץ לשתייהן והשני מייבם את שתיהם, דע"ז מקימים מצות יבום בודאי. ממנה שיהא בספק, דשות' א' לא יקיים. וצ"ב מ"ש ב' יבמין או ה' יבמין ע' ס' בוס ישועתו. והערול"ג כת' דבונתו דבה' יבמין לא יבם ה' מיטעם אחר, משום עונה בחודש. אבל ב' עדיף דודאי יתקיים המצווה. (וצ"ע מדברי הגמ').

(נ) מקצתן כהנים וכו'. פרש"י דא"א להם לייבם, הוואיל וחליצה וכו'. וחלוצה אסורה לכוהנה והרמב"ן (לעיל כד). הביא דספק חלוצה אסורה לככהן, ואף דחלוצה דרבנן ולא אמרוי ספק דרבנן לקולא לתלות שנחלוצה ממש שאינו היבטן, דכינן דאיכא מעשה רבה שחילץ לה בבי"ד אין מתרין אותה. והערול"ג דזהה דהכא אירי שנחלוצה מד', ויש רוב שהיא חלוצה לפטולה.

דף צט.

(ב) ת"ר ייש חולין לאמו מספק, לאחותו מספק וכו' כיצד וכו'. רשי' העמיד באופן שחולץ להרוייהו, דממן' חולץ לאמו. והביא (בד"ה ה'ג לאחותו) לישנא אחרינא דאיiri שחילץ רק לא' מהם, דזהה ספק אחותו. ורש"י דזהה פ"י זה מהגירסה גם', והמאיiri דזהה עוד דאין זה רבותא בדא דזהה ספק ערווה, וצרכא לחילוץ שמא אינה

פירשו אף באמו, חולץ לא' מדם והוה ספק אמו. ב. ויל"ד ולאחר חיליצה לא ישאגנה, דקאי בלא' יבנה. ומשמעו מדבריו דחוישין שמא יש שאර קרובים. וצ"ב דמי שלא ידע מתערובת זו, אך יטעה על שאר קרובים.

ג. ועד"ז יל"ד בנסנתחרה האשחה חזי, והוליד ממנה בן. ולכארהה הבן והוא חזי עבד. ווע"ע לעיל מה:

ד. והערול"ג ה'ק' דהבן נתגיר ואח"ב מכיר עצמו. וכ cedar בראשונים משוחרר יכול למוכר עצמו בעבר וולדא בגמ' ב"מ עא'. אך הוליל לה' בשנולד בן נספ' לאחר נשנתחררו, והוא מכיר עצמו.

לה. ושבייאו דמסכתה הגמ' דכל א' יש לו זכות לקיט ספק מצווה, ואין לו לוויתר. ואך לשון הגמ' ורש"י לא משמע כן:

לו. ובט' הלכות שלמיה (מועדים ר'ה פ"ב העלה י"ז) הביא מוסגין לענין תקיעת שופר, האם עדיף שיילך לתקוע לחילה א' בודאי, או ספק לה'. ואך יש שווילכו דהთם הוה חיוב גמור, ואינו ראשיא לבטל את המזווה לודאי. ואילו בסוגין חיליצה במקומות יבם לא הוה בטל מצווה, והנידון משום מעלה מצוות יבום).

א. ורש"י הביא כן על לאחותו. והמאיiri הביא שרבים

מכואר דנה' ב' הלשונות האם עבדים במלתלין או בקרקעתות ולגבית כתובות). וכן נח' (ב' ב' כתה, ב' קח' יא): האם גובין מהעבדים.

ובפשותו המה' האם אמר' עבדים הוקשו לקרקעות כל מילי. ותוס' (ב' ב' כתה) דהנידון האם עבדים בקרקעתה במידי דרבנן, וה' גדרי תקנת שעבוד נכסים הוה מודרבנן. אבל Tos' (כאן ד' מה' כתה) דכל' ע' הוקשו לקרקעות, אלא דהנידון ממש דלא סמיכא דעתיה. וב' ב' רש"ם (ב' ב' כתה). וזהאחורונם דנו מהסוגיה ב' ב' שם, וכן מהסוגיה ב' ב' קג. ואכמ'ל).

ט **תוד'ה כתב.** תימה לר'ת דבעל דוכתא משמעו דבמייניה פלייגי וכו'. ורעת רבנן דאיינו גובה ממטללין אפי' מניינה, דכתובה קיל משאר בע"ח. אבל דעת הראב"ד (קידושין סה) דאף לרבען גובה ממטללין מניינה^ט.

סא בא' ד וא/or'ת דיבם במקום אחווי קאי, והוא במייניה וכו'. כ' ב' Tos' (כתובות פא: ופה: ד' ה' ול' עקיבא, בכוורת נא). ובפשותו גובה משאר דיש שעבוד על המטללין, אלא דכתובה אינו גובה ממטללין שהגען ליד היתומים. ועוד י' לפ' דוגבים מהמת חיבור של יbam' א', דהיבם מותחיב להעמיד את כתובת הבעל.

סב בא' ד אבל מיתמי אפי' ר' מאיר מודה דלא משתחבדי וכו'. ור' הוכיח דאי נימיא דפליגי בתרתי, א' ב' סברת ר' מ' הפוכה מטללוי דיתמי משתחבדי כתובה עדיפה דאפי' מטללוי דיתמי משתחבדי וכו'. אבל הרמב"ן (קידושין סה) וכן שא' ר' שם

משום דאין ומן כתובה ידוע, וגובה אחר ימים ורבים, ומש'ה לא סמיכא דעתה אלא מפרק דקבוע.

והבית מאיר ר' ס' כת' דף' דאי' דב'יד לא גובים ממטללין כתובה, מ'ו הבעל מהוויב לפרט אף מטללין. ומשתמן עד שיפרע. ודיש עלי' חיבור, אף דהנכים אינו משוחבים.

ט. וזהאחורונם (ב' ב' כתה) ציינו דכ' ד' רש"י (כתובות סה). ועד' הא דר' טרוף (כתובות פד) דבע"ח וכתובה גובין ממטללין ביד נפקד או ברה"ה. וכיון דלא הגיע לרשות היתומים. וזהא' א' (קבה יז) ביאר דיבם שונה משאר יורשים, ואינו זהה בכלל כמה משמשויב לדוחות.

יא. וכן בתוס' (בכוורת נא) שכ' דיבם במקום בעל קאי, וחושיב בהכי במו' מניינה בין דאגידה בה' מהמת נשואין.

דאף עבד הבא על משוחררת הولد ממור. וכמ"ש תוס' (לעיל עט). דאף למ"ד דקהל גרים לא איקרי קהלה, מ"מ משוחרר אסור בשפהה. ע"ע ערולין^ט.

וחמיארי כת' דכ' ז' למ"ד הولد ממור, אבל קיל' דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הولد לשער, ואין כאן אלא ד'. ויש שרדו למ"ד (לעיל מה), דפוגם מיהיא הו', א' ב' יש כאן חמישי. ווצ'ל ד' פוגם לא הוה אומה בפנ' עט).

נ) **תדר' יש מוכר את אביו וכו' ועמד וכתב כל' נכסיו** לבנה וכו'. ולא נתפרש האם כרב לו' בעורו נכרי או שהבן נתגיר. ורק' כת' דלא קנה את הבן. וצ'ב' כוונתו דדין זה שייר' אף אי קנו' לעבד ואח'ב' שחזרו. עוד דאף אם הוא עבד, כשchetב נבסי לעבדו זכה בעצמו ובנכיסים. וכמה'ק העROL'ן^ט.

והערול'ן^ט בן דבונת רשי' דאיilo הבן נמבר לעבד, א' ב' בטיל' יחוoso לאביו', ולא מקרי בנו' ציון דעבד אין לו' חייס, וככדי' לעיל סב). ומש'ה נקט רשי' דהבן לא היה עבד מעולם, דאי הוה עבד, כשchetב נבסי לעבדו זכה בעצמו ומה'ה היה לו קודם שנעשה עבד. ע' קטות רמתן.

נ) **נמצא זה מוכר את אביו להגבות לאמו וכו' פרשי'** דאמו תובעת כתובתה מוחנכיס. ולכארה היא תגביה את העבד, ואמאי הבן [מקבל המתנה] מוכר את שעבוד הנכיסיפ' להגבות ממעוטה.

ט **ועבדא מטללוי, ומטללו' משתחבדי לכתובה,** ואיבע' א' דא קמ"ל דעבדא במרקעי דמי.

ה. **והערול'ן** הביא (דמכואר בסמוך) דחוק ברייתא בר' מאיר. ור' מאיר ס' ל' (קידושין ט: עט) דקהל גרים לא איקרי קהלה.

ו. **והוכיח בן מקי' הגמי** (לעיל סב), מבני ציבא, וולדמא הי' בני קודם שנמבר לעבד. א' ב' דוגם בו' אין לו' חייס.

ז. **וז' רשב'ם** דנודי דataksh לקרקעות וכו' ה' מ' לדברים הכתובים בתרורה, בגין לקנותן בכף בשטר ובחזקת שלאל לשבע עליון ושיאן בהן אונאה. אבל לעני בע"ח במטללי דמי, דאין בע"ח סמך אלא על קרקעות שאין יכולין ליאבד ולא לו'ו מקוםון. אבל עבדים לא סמיכא דעתיה הליך לא משתחבדי ליה.

ח. **ותוט'** (כתובות י) פ' דהוא מוקלי בתרורה, דחשו' שלאל יפרשו מון' בני אודם אם יגיבו ממטללים, והושו' כדי' שיקפוץ עליון בני אדם. וחר' ג' (נדרים סה), ורשב' א' קיד' סה) כת' דעתם

אלמנה דתפסה מוחים]. וכן הריטב"א (כאז) הביא דעתו מוריינו הר"ם דאפי' מתנת שכיב מרע דיניינן בכיסים משועבדים.

והritten"א (זה מאירי בשם קצת גודלי הדור) תי' די'ל דהכא מייר שנתן את הנכסים ע"מ שהיה קיים בהם שעבוד בתותם אמו. ולא תפסיד כלום מפני מתנה זו.

(ט) בא"ד ולפי מה שתקנו [הגאנונים, הו' בבה"ג שוו] וכרי' ממיטלטלי דיתמי, ב"ש דגבאי ממיטלטלי דמתנת שב"מ. ב"ג תוס' (כתובות מטו), וכ"כ בתוס' חד מקמא' (עה"ג). ולא אמר' דמתנת שב"מ הוה משועבדים, וע"פ הגמ' (ב"ב הב"ל). ואבל לדברי הראב"ד (הנ"ל) לא יגבה. והדרב"מ (ק) הביא בזה מוחן.

(ט) ועוד"ה ספק, אמר' בירושלמי זאת אומרת וכרי' פי' ע"פ שיכול לבא לידי ביטול מליות יבמין וכרי'. הערול"ג הק' דהכא נשאה מוחמות ספק מצוות יום. והאיך ס"ד לדוחות מוחמות יבום משום חשש ביטול מוחות יבמין. והוכיח דכין דחולץ לא הוה עבשו ביטול מוחות יבמין.

(ט) בא"ד מכאן יכול להיות ראייה לפרשין' וכרי' בת אחיו אין עיטה כ"ב מזווח, דמיטלטלי מזווח יבמין. מבואר דתו"ס דיקין כן מס"ד הדירושלמי, ואך למסקנא דמותר, מ"מ לא הוה מוחמה כל בר. וויל"ד בגדר זה.

כהנת שנתערב ולדה

(ט) הרי אלו אוכלים בתרומה. [ואוכל ממש' ממה' דהוה כהן או עבד בהן]. והגמ' (גיטין מב) דכין דהגדילו משחררין זה את זה, א"כ הוה מעוכב גט שחרורו¹³. וש"מ עדבר מעוכב גט שחרור ואוכל בתרומה, והוה ספק בגמ' שם. והגמ' דוחה דאם יבא

ובכ"מ, והר"ן נדרים טה) דלר"מ כתובה גובה אפי' ממיטלטלי דיתמי. ועדיף משאר בע"ח, ואה"נ דסבירותם הפוכה.

(ט) בא"ד ומיהו קשה דהכא ממשמע ממיטלטלי דמתנת שמשתעבדי ל"ר' מכו' ותוס' הק' דמלחה ע"פ לא גבי ממקבל מתנה, א"כ ב"ש כתובה לדעת ר"ת ומשמע דלולי דברי ר"תathi שפיר). והritten"א ור"א מן ההר הק' עוד דאף אי גובה ממיטלטלי דיתמי, הא מקבל מתנה הוה משועבדים. וק"ל (ב"ב מד:) דעשה שרור אפוטיקי ומיכרו אין בע"ח גובה ממנה משום מתנת השוק. והה' עבר היכא שלא שעשו אפוטיקי¹⁴. [ור"א מן ההר האריך להוכיח דאף ר"מ מודה דאיינו גובה ממיטלטלי ביד לקוחות]. (ופישיט'ל לראשונים דה' מהנה מפקיע שעבוד¹⁵].

(ט) בא"ד ואורי דהכא במתנת שב"מ איירוי, דגורוע בגון ירושה וככו. והתורה"ש כת' דלפ"ז הא דאי' בסוגין' בתב' לאו דוקא, וכונתו נתן. דמתנת שכיב מרע שצואה לכתוב גרע, דחוישין שמא לא גמור להקומו אלא בשטר (בדאי' ב"ב קנב). א"ג דאיירி במיפוי את כוחה. א"ג ודרכב לו בצווי השב"מ מוחים, ודוקא היכא דאמר בע"פ כתבו ותנו גרע.

(ט) בא"ד וב"ט ביש נוחlein (ב"ב קלג). דקאמר מה ר' ירושה דאוריתא אלמנתו נזונה מנכסי, מתנת שכ"ים דרבנן לא ב"ש וככו. דמתנת שכיב מרע לא נחשב 'משועבדים' כלפי מזונות אלמנה¹⁶. והר"י מגאש (שם) כת' דמלחה ע"פ גובה ממתנת שכיב מרע, דהא קי"ל דגובה מירשין. (וهرאשונים שם הארכיבו זהה).

והראב"ד (השיג' אישות יט יג, והוא' בראשונים שם) חלק דבכמה מקומות בש"ס מבואר דמתנת שכיב מרע הוה משועבדים. וקאי הטעם דוקא במצוין

יב. והritten"א כת' דאין לומר דעשה אפוטיקי, דהיכא דעשה ממיטלטלי אפוטיקי לכתובה אף רבנן מודו דגבי ממו' (ובראוי' בתובות נה).

יג. וכ"ד ש"ת הרשב"א (א תריה, הר' בסמ"ע קיז יב, ובמשנ'ל מליה י"ח ה), א"כ תוס' (כתובות מטו וב'ק קט) נקטו דעשה שרור אפוטיקי וננתנו, איינו מפקיע מידי שעבוד. ודעת תוס' (ב'ק יט): דאיינו גובה אפי' מירשין.

והרש"ש (למן ק) כת' דיל' דבישראל יש תקנה לשחרר שפחה בתנאי, ע"מ שהוא ישראל. ושאנה ממש'ג. אבל בחן אסור במשוחררת.

עכ' ושהדרו זא'ז וככ'. ההינו כשהאב מת, ואין יורש אחר^ב אבל האב קים הוא ישחרר את שנייהם. וב' הבאר משבחרין, הא אין ברשותו מהמות הספק, ואין יכול להוציאו לידיים. ועד'ז ה' רע"א (בגחש"ס גיטין לח.)دل'ם שהורר בעבד שאינו ברשותו. אך יש אחריםinos (או"ש ניבטה ט ושרער' ה יג) שתי' דמתני השחרור עבר אף כאשרינו ברשותו. ושהורר אין בגדר הקנאה, ע"ש ניחא.

והנהל יצחק (חו"מ עג יט) תי' דאפשר להקנות דבר שאיןו ברשותו לנצל עצמה, והג' אין ברשותו מהמות העבר עצמו, ומיש'ה מהני השחרור.

עג) תוד'ה ואין מטמאין. תימה לר' דמאאי לא קרתני נמי [אם נתמאו] אין סופגין את הארבעים, כדתני סיפה. ומהרש"א תי' דברישא אידי' שהם עדין קטנים ודבשагדילו חביבין לשחרר זה את זה^ג.

והרש"ש כת' [לחומר התימה] ייל דנקט הבי' משום ר' יהודה (ב'ק פח). דယע לא מיקרי' אח'. ומיש'ה נהמעט מליקות דגביה מליקות בתיב ונקלה אחין. ואין לוכה על שום עבירה. והוא דתניא (מכות ח) דယע וכותי גוללה ולוקה ע"י ישראל, היה דלא בר' יהודה. אך ה' דרש"י (ב'ק שם) העמיד דקי' הגמ' לר' יהודה ע"פ הר' בריתא. וע' דר' יהודה ס"ל דלוכה.

עד' תוד'ה ואם אכלו. מ"מ צריכין להפריש משום כפרה. ומפריש קרן וחומש לכפרה^ה, והתשלomin נעשה קדש. ומוכרו לבחן).

א. וכן אם עבר הספק ונsha אשה כשרה מטמא לה ממש'ג. וואף דאסרו בה מהמות הספק, מ"מ על הצד שהואר בחן אשתו כשרה להן. וכן אם נשא אשה בין כשרה ובין פסולת ובגון ממורה ונתינה, אבל לא שפחה, והחולד בנים מטמא להם.

ב. דאי יש אחים הוה שותפן, וצריך שכולם ישחרר. ג. והרש"ש חלק ודוקא בשיגיעו לבני'כ' כופין לישא אשה, ומשחררין זה את זה ואבל בינו'ים א"ץ לשחרר, שיאבלו בתורתם. ויתבאר בסמוך.

ד. ותוס' (כתובות ל) הוסיפו שהכפירה תלויה בהפרישה, והוא דאי' והבחן אין יכול למוחלט, ההינו לענין שלא היה צריך להפריש. אבל לאחר שהפריש מהני מוחילה שהיא שלו.

אליהו^ט ויאמר שהוא עבד לא ישחררנו. ומיש'ה לא נחשב מעוכב גט שחרורו^ו.

והאחרונים (ס' המAIR לעולם א' יד) ה' דמ"מ מהמת הספק אין לו עלי' זכות ממון, דדין המוציא מהבירו עליו הראיה נחשב 'ודאי'^ז.

והשערי' (ה ח) תי' דגדר קניין בספרי לענין הרכמה תלי' בעלות האמיתית, ולא בדיני המשפט. והקובוה^ח (עא ז) כת' דסיבת הבעלות קיימת, ואם יבא אליו נתרבר שהוא שלו ולא צריך לחזור ולעתות קניין^ט. ועוד דן (שם ו) דבמקומות שיש גדר ממש'ג לא נשנה הדין (עי'ש).

והקה"י (ב'מ יא ו) תי' עוד עפ' דברי הקצת (פח ט) דאך במקום ספיקות עבד לא נחשב מוחזק בעצמו, כיון דיד עבד כדי רכו. ועל הצד שהוא עבד, הארון הוא המוחזק. (והعبد הוא רק 'תפס' וספק מוחזק, אבל אין מוחזק ממש).

דף צט:

ע) זיין מטמאין למתים. הערול^ג כת' דהינו מותים דעלמא. אבל יש מותים שמותר להם לטמאות ממש'ג, כגון בעל הכהנת (אם התערובת), וכן בניה ובנותיה הודאים^א. דאי עבד הוא מותר לטמאות, ואי בחן הוא א'ב הוה קרובים שלו. (ולא אמר' דכיוון דלא נתרבר הקורבא קליש', ואין מטמא להם).

ע) ואין גשאי נשים וכו' בגין פטולות וכו'. פרשי' בגין שפחה, ומושום כהן. והאחרונים כת' דלאו דוקא מושום כהן (אלא מושום דהמשנה אידי' בכהן). דהא אף ישראל אסור בשפחה.

ט. ומובואר דכוונת הגמ' דשما יבא אליו ויתברר הדבר, ולא יכופו לשחרר. ואך פעמים דהgem' נוקთ לשון זה דמובור וועמוד כלפי אליהו, ולא תלי בבירור בפועל).

יז. ולזרורה דאך לאחר שגדלה, וועמוד לכופו לשחרר. מ"מ אמר' שמא יבא אליו, ולבסוף לא יכופו לשחררו.

ית. וכדראי' (ב'מ יז) דספק בכור נכסין לדיר להתעשר, ונחשב דאי.

יט. והחו"א (הר בקה"י ב'מ יא ו) תי' דאך שהמוחזק נחשבDOI וואף בעלים מוחמת ספק בעלים האמיתית. ללא פקע זכותה, כיון ספק בעלים מוחמת ספק בעלים האמיתית. ללא פקע זכותה, כיון דאם יבא אליו יתברר שהוא שלו.

חומר. ובפשוותם הינם נמי אין חיבורן וחומש, כדאי' במשנה (ב'א) א' אבל הרא"ש (חל' שם, וכן ר' ע"ב שם) כת' דהקרן משלם, דתשלומי תרומה כפרה נינהו. החלך שפירש התשלומי ונעשה תרומה מספק ומוכרכן לכך. [ורק חומר אינו מעכבר].

והאחרונים הק' לדברי התוס' ותוס' ר' ע"ש (ב'א) מפריש קרן וחומר'ן לעצמו ומוכרכו לכך מושום

ספק כפרה". ומ"ש התרם דיליכא חיבור חומר.

אבל המאירי הביא צד רוכנות המשנה (ב'א) דאי' משלמאין קרן וחומר'ן פ' חומר', שככל א' אומר בהן אני בדין וחומר'ן פ' חומר'. אלא שמשלים קרן לבה, אפי' אבל תרומה מיד בעלים ישראלי, קודם שננהנה לכך. וצ"ב דאי הוה כהן א"ץ לשלם ע", א"כ יפטר מהר'ן. ולכארורה בונתו דבקון דתשלומי תרומה אמר'י מספק, וכארורה בונתו דבקון דתשלומי תרומה אמר'י ספיקו לחומרה. ודוקא בחומר שפיקו להקל, וכדברי הרא"ש.

ורע"א (חל' שם, ועד"ז מהורי"ט אלגאוי חלה יא בכת' בד"ס) הakin על הרא"ש מ"ש קרן מחומר', دائ' חיבור קרן מושום כפרה, א"כ אף חומר'ן מוחיב מושום

וכן תוס' (לעיל צ', כתובות ל), והתוס' ר' ע"ש באן) הביאו דתשלומי תרומה הוה כפרה, דהא אם רעה כהן ל"מ למוחלט. ומש"ה אינו פטור מדין קם ליה בדרבה מיניה (לר' נחונאי שם). אבל הר' ע"ש (תרומות ז א) חלק דמן"ל דתשלומי תרומה הוה כפרה". [ואף הדואכל תרומה עצמו ליכא תשולם כהן מסוים, מ"מ הוה גדר תשלומיין לשבט הכהונה].

עה) שם. לכארורה מבואר בתוס' דבכל הספיקות בדין תשלומי תרומה, ציריך לעשות הפרשה לעצמו. אבל הרמ"ב (תרומות י' יד) כת' דתרומה שנתערב, ואבל א' מהם פטור מהתשלומיין, שהמושיע מאחריו עליון הראייה. והמשנ"ל הביא דברי התוס' ותוס' ואחרונים דיקו דברמ"ב משמע דאי"ץ להפריש מספק, וצ"ב הטעם". ולדברי הר' ע"ש (הנ"ל) ניתא דהה גדר דהה כפרה, מ"מ שורש החיבור בגדר תשלומיין. ובין דהשורש הוה ספק ממן לא חיבור, ואף כלפי האיסור".
ובמשנה (חל' ג ו) אי' דספק חלה אין חיבור עליון

חיבור כפרה בספק חטאנו.

ו, שעשה עסקה נתנגייר, וספק גלגל קודם הגירות. וחייב להפריש חלה מל'.

יא. והרשות' (חל' כת') דהתרם אירי בשאדים אחר אבל' וכלהון המשגה ואין חיבור, ולא איינו חיבור. וחייב קרן שגול' משולח בירוי, בין אם הוא של כהן או של בעלים (והוגו) ויל' דזה בונת הרימ'ע' חלה שם. אבל הרא"ש כת' דמוכרכו להן. מושום דתשלומי כפרה).

יב. ואלו' פשטוות במשנה (ב'א) דאי' משלמים קרן וחומר'. ואף קרן א"ץ לשלם. אלא דיש לדוחות דהתרם אבל' אדם אחר, וחייב קרן בגדר' הממן.

יג. ומ"מ ק' ק' שינוי הלשון במשנה דין אין משלמאין קרן וחומר' פ' שפירשיהם. והתרם אין משלם חומר' ואבל' קרן משלמו' הדינו' שפירש הקרן ומוכרכו לכך. וחומר' פטור לגמרי.

יד. אך דוחק לפירש דאי' משלמאין קרן וחומר' פ' דמשלמיין קרן ולא חומר' דהלהון משמעו דאי' משלם כל'.

טו. ולא ס' דציריך לשלם כפרה מספק. טז. ועוד כוונתו מושום דורי תשלומי תרומה, ולא מוגדר' תשלומי נוקן. דהה ק'יל (חולין קל) דהמתקן או אבל' מתנת' הכהונה וקדומים נתינהו פטור בדין' הממון.

והאחרונים (רש"ש כתובות) הביאו דבפשותו נח' בזה רב' ורב' ע"ש בתו"ב וירושלמי (תרומות ו א' ובר' שע' שם) אי' הפרשה מקדשת או נתינה. ועוד דנו האחרונים דבמקומות דיליכא דין נתינה, לב"ע סגי בהפרשה לחדר. ואכם"ל).

ה. וזר' ע"ש (שם ו א) ביאר דהא דלי' מוחילה משום גויה"ב דישלים דבר הראייה להיות קודש. וואילו לדעת תוס' החיבור תשולם לשבט הכהונה נחשב גדר כפרה.

ז. ובת' דנראה דבין ספק כהן או ספק תרומה צרכ' להפריש הקן וחומר' מוחליין מתקונים מושום כפרה.

ח. וההורית' אלגאוי (הלה יא ב כת' בד"ס) כת' דיל' דהרבמ"ב לשיטתו דהספיקות מדריביהם, והכא לא תקנו תשולם תרומה מספק במילתה בלבד שכך' זהה. וומהורית' א' כת' דבסוגין ליכא חוקה איה כהן וזה עבד. אך הביאו דבשו"ת ר' אליעזר גורדין (טו טו) נקט דה' נ' שחוקה שאוכל בתרומה, אך שנתחרור היה אוכל בתרומה ממן' ג' (ואכם"ל). אמן' במשנה (ק) ג' ב' הווער דין זה בכל הערובות, והתרם ליכא חוקה.

ט. ועוד יש שדרנו דאף בגדר' כפרה ל"מ חיבור על הספק, מלבד אשם תלוי. וכל' זון של לא נודע חטאתו ובתרות ודיין לכ'א חיבור להתקבפר. וויש לדוחות בדחתאת הוה מושם חולין בעוראה, או מושם גויה"ב בדעת' ידיעה. אך מ"מ ייל' דיל'

ומבוואר דעתך כי מאי רשי למוכר לכהן, אך כדיעד הרמים שלו. והאחרונים הזכיר מ"ש לכתחילה ובדיעבד, דסוף סוף המעות ומשתרשי לו מהתרומה הם תחת ידו. והשער"י (ה ז' בסופו) ביאר ד'מצות נתינה' על התרומה בעין לא תלי בגדרי הממן, ומ"ה מוחייב ליתן לכהן מספק. אבל לאחר שמכרו והרמים בידיו הוה דין ספק ממן. ועוד יש שפ"י דה"ם מודו דמספק אין מועואה ליתן לכהן, וכמו בכל ספק מנתנה עניין אין חיוב נתינה^{בג}, אלא דמ"מ אינו רשאי למוכר לכהן, ולהוציאו מן מהכהן. אלא אדם כבר הוציא, המעות הוה שלול מספק.

יע) ואין חולקים בקדשי המקדש וכו'. פרש"י בגין עורות קדשים. ואף דבעל מום מאנשי משמר חולק (כדיי' קדושים נג. וכ"מ), הספיקות האלו אינם חולקים ולא אמרי' שיטלו חלק א' לשניהם, והרש"ש כת' דהוה גורירה שמא יחולקו להם קדשים, ויבא לתכללה.

והתו"ט הכך' דהו"ל למיתני אף ביריש דין חולקין בקדשי המקדש [קודם שנשתחרר]. ובת' דלא חש למיתני בירישא כיון דיי' בסיפה לע' תוד"ה ואין מטמאני). והרש"ש חלק דברישא ודאי הידן שחולקין להם חלק א' בחווה ושוק ודומיתן שנאכלים לעברם כהנים^{בג}, ומ"ה לש' גורירה על עורות. אך כת' דafka דסיל דלבת הילאה אינו רשאי למוכר את התרומה^{בג}.

נתינה. ועוד סברת החותמים (קיצור תיב' בג. חור בקדושים א' ז) דהתרורה לא אסורה אלא ודאי גול.

כב. אמנם תוס' (ב"ב פא: ריה אלא מעש) בחד תי' משמע דספק מועאות נתינה לחומרה, מלבד דמאי דהוה ספק דרבנן. והשעה^ג (מעשר ט) הכך' ממשנתינו, וכן מכ"מ.

בג. וכ"ג בבה"ג (הלה עמי קיא) דין מוכרין את התרומה, ואם מכרו הרים שלחים. וכן המאירי הביא י"ג ואין מוכרין את התרומה, כלומר שצבירים הם ליתנה לכהן מספק, ואם מכרו הרים שלהם שאין מוציאין ממן מספק.

בד. אך המהר"ט אלגאזי (כברות ג' מ' ג' ביה"ס) תמהה מיש', ובודאי היך גירסת אינה חולקת על הכלל דעתך בספק מועאות נתינה הממע"ה. אלא דעתם אחר אסור למוכר מושם חש תקללה. אסור לסתור בדברים אסורים, ולא נחשב כמו נודען ועי'ש).

כה. והאפיקי' (ב' פ"י פ"י) דברי הריטב"א ע' העד דעתך כהנים ולויים מוצוני במעאות נתינה התרומות ומעשרות, אלא דנותנים לעצמם ועי'ש שהאריך בחקירה זו. וא"כ בגין חזקתו חיוב, וספק האם נתינה לעצמו. וליד לשאר ספיקות דריש ספק בעצם החיוב.

כו. דהא דין חולקים להם הוה משום תקללה וכמ"ש תוד"ה ואין חולקין).

כפרה". (וכדמשמע בתוס' דידן, דאך חומש ציר להפריש משום כפרא^ח). וועל"ז דין דיל ננקט חומש לרבותא, דיש מקום לדין דיתחייב ליתן חומש זו לכהן. ובדין ישראל שאל תרומה שלו^ט (ע' רמב"ם תרומות י' בב). קמ"ל דאך החומשagi בהפרשה בעלמא, ורשאי למוכר לכהן, כיון דהוה ספק בעלמא.

יע) ומוכרין את התרומה והדמים שלם. פרש"י דמציע אמר לבן אין אייתי ראייה דלאו כהן אלא ושкол. והריטב"א הביא יש מקשים כיון דספקא דאויריתא הוא, הייך רשאי למוכרו, ולגוזל את השבט ולבטל מצות נתינה. ותי' דדוקא ישראל ודאי חיבת הקתוב מצות נתינה, ודוקא היכא שיודע בדיי' שהוא חייב בנינתה תרומה הוה משום גול^{בג}. (והאחרונים האריכו עד"ז דאך במרנתה כהונה אמרי' דספק ממון לקולא, ומ"ה אינו מצווה בנתינה^א). וכדרtan (טהרות דיב, ה"ז ב"מ ו) דספק בכור הממע"ה. וע' חולין קל'. וכמה סוגיות^{בג}).

והריטב"א הביא י"ג דין מוכרים את התרומה, ואם מכרו הרים שלהם^{בג}.

דסיל דלבת הילאה אינו רשאי למוכר את התרומה^{בג}.

יז. דאך החומש אינו יכול למוחל. ואך יש להליך גדר הכרעה בחזוב תשלומי קרן הוא מעין תשלום לשפט הכהונה, להשלים התרומה שהשתמש שלא בדין. ואילו גורר בפירה דוחמוש הוה מוחמת החטא. ואפשר דמשה ספק להקלן.

וית. ויש שהביאו והיכא דהוה ספק על גוף התרומה, מש"ה התרומה קיל, ואין לו דין חומש ודידן החומש הוה מוחמת קדושת התרומה. אבל בסוגין זו איררי בתרומה גמור ואילו דהספק בגברא מש"ה חייב אף את החומש מושם כפירה. וע' דרר אמנה (ביבאה"ה י' יז).

והמהר"ט אלגאזי תי' דהותם (בזהל) איררי שיש חזקת פטור, ומ"ש ה מדואורייתא לא הוה חלה כלל, ומ"ש לא חייבו חומש. ע'ש שהאריך בזהו. אך שוב היך קרן א"כ לשלים מושם תשלומי התרומה ולא מדיני גול. ודלא כרא"ש, וצ"ע לרא"ש).

יט. וזה מוחמת ספק זהה בתרומה זו.
ב. מבואר מדרביו והיכא דמעכב לעצמו מנתנה כהונה הוה גול, אך דהוה ממון שאין לו תועביהם. ולא רק ביטול מצות נתינה.

כא. והאחרונים ביארו דאך מצות נתינה תלי בגדרי הממן, וקמ"ל דהמוציא מחייביו עלי הראיה ועי'ש שעורי' ה' א. אך בת' הריטב"א משמע דהוה גדר מייעוט, נתינה ודאי ולא ספק

ואר"י דשאני הכא אם יבא אליו ויאמר שהוא כהן היה ראוי לעבוד וכור'. ור' דימה לזכן וחוללה דראוי ע"י הדחק, וה"ג ספיקות ראי ע"י שיתברר ספריקם. ודעת רשי"ד דאינו ראוי מחותמת הספק נחשה איןו ראוי".

ולכארה בונת התוס' להביא מהגמ' (לעיל מא): דספקות לא נחשב שאינו עולה ליבום,adam יבא אליהו' וכו'. והאחרונים דנו האם בונת הגמ' דסגי דמובור לפני שמיא (וב' הבית מאיר עצמות הבית א), או משום דעתך לחתבר לאחר זמן [ומשם שרואין לחתבר בעתיד נחשב מעבשו עולה ליבום] (וב' הקوبة"ע ה ט).¹⁴

והערול"ג תמה על Tos' מה מהני שיתברר לבסוף, הא עבשו אין יכול להקריב. א"ב עבשו לא יוכל לעשות שליח. דברענן שיבול להקריב בשעה שעשויה שליח.

וחמשנ"ל (אישות ט ו) נסתפק בהא דל"מ למנota שליח ולקדש אשה קודם שנתרגרשה (בדאי' נור' יב). משם דאייחו לא מציע עבד. מה הדרין היכא דהוה ספק אשת איש, דמציע עבד מספק. וכור' ולכארה נהראה דשליחות זה הי ספק¹⁵. והביא דתלי' בנה' רשי' ותוס' (כאז) דרש"י סוף סוף לא מציע עבד¹⁶, ולתוס' נחשב מציע עבה, כיון adam יבא אליהו'. והאבן"מ (לה יד) תמה דاتفاق לתוס' הודה רק ספק, על הצע שהואה כהן נחשב מציע עבה. ומ"ה אינו יכול להוציאו מידיו מספק. אך השלחיה אינו יכול להיות יותר ממנו. ואף רשי' פליג משום שלא מציע

ול. והתוס' הרא"ש (על' לה) כתוב דאליהו לאו דוקא, אלא אפשר לחתבר עי' עים שיודעים אינה קדש. ולכארה אף הכא דלא ידוע לנו שיש שעדים, מ"מ יתכן שיובאו.

לא. והאחרונים הrk (רבג' ב' פא) מבואר דמה שאינו ראוי לקריאה מחותמת ספק נחשב אינו ראוי לקריאה (וכור') וירא דבריןDKRIAH מעכבות היכא דאינו ראוי, ולא אמר' אם יבא אליו. ועי' מה שחו' לעיל מא'.

לב. ואם השלחיה קידש לאחר שגירש הראישון הויא ספק מקודשת. ועד"ז אין ביבמה קודם שליח'ה, דק"ל (ע' לעיל צב) דצרכיה גט מספק. וה"ה (ט ט) בת' דהמקודש לאחר שיחלוץ הויה ספק קידושין. אבל הבס"מ בת' דהוה קידושין ודאי, מחותמת צד הספק.

לאג. והמשנ"ל בת' דריש לדוחות ולחולק בין ממון לקידושין. לד. והמשנ"ל בת' דהס' בספק דמ"זיות (ובגון בסוגיינ'). בספק ומץיאות שיר לומר אם יבא אליו. אבל בספק אידנא לא שיר לומר אם יבא אליו. ועי' מגיה למשנ"ל, ואכם"ל.

קודם שחרורו איכא למגgor חזה ושוק אתו קדשי קדשים.

עה) ואין מוציאין שלחם מידיהם. פרשי' (בלשון הא) דהביב"ד יקריבו קרבנותיהם, ויחזרו להם הבשר והעור. או הלו יעשו שליח כל כהן שיריצו, או ישחו קרבנם וכו'. דור מחוויב ליתן קרבנו לאנשי משמר, והם יקריבו, והבשר והעור של בנים. ואילו כהן [וחראוי להקרבה] רשאי לעשות שליח להקריב, והבשר והעור שלו [של משלח].

וה"ג גבי ספיקות הם מוחזקים בקרבנותיהם שלחים, וראשי' לשליח¹⁷ עד שהבשר והעור שלו. ונחשב שהוא מוחזק בקרבן, וננתנו עד' כן. ולא אמר' דאנשי המשמר והביב"ד הם מוחזקים בעבודת המזבח, לעכב שלא יקריב אלא מי שידוע שהוא כהן. ומובואר דאנשי משמר אינם רשאין לעכב על השlich מסקפן.

עד' רשי' ד"ה ואין מוציאין. אין ב' ד' יכולן להוציאו לדין בע"ב¹⁸ וכו' אלא יקריבו קרבנותיהם ויחזרו להן הבשר והעור. יל"ד דכהנים זכו משלוחן גבורה, ורק משעת שחיטה ווריקה. ובשעה זו אנשי המשמר הוה מוחזקים, א"כ מ"ט יחוירו לבעלים והראשונים. ואפשר הדבעלים מסרו להם להקריב על התנאי זו. א"נ נחשב שהביב"ד הקריבו ודאיין לכחן מסוימים זכות, אלא כל המשמר, והביב"ד מוחזקים עבורם הבעלים.

(פ) תוד"ה ואין. והק' ע"ז בקו' דהא אמר' (ב' ק' כי) דהיכא דלא מציע עבד עבורה שליח ל"מ משוי,

בז. ורשי' הביא ב' אופנים, דאנשי משמר יקריבו או שלחו יקריב, ולכארה תלי' בדעתו, דראשי' שלוח שלח'ם או רצח לזכות אף במעשה העבודה ע"י שלחו, או ימסור לבב"ד שנאי משמר קרביב, ואף בה"ג הבשר והעור שלו. כיון דמסרו עד' כן.

כח. ורשי' סימן או ישחו את קרבנם עד' שיתרכזו לתה לאנשי משמר. ולכארה בונתו שאנשי משמר אינם מותרים להקריב בתנאי זה והבשר ועור שלו, ורשאין להשותה ולהקריב את הקרבן, עד' שימצא כהן שיריצה לעשות שליחות זו. או את שיתרכזו הוא ליתן לאנשי משמר בלבד תנאי.

אר' יש אחרונים (רש"ש, ערול"ג) שנקטו דכוונת רשי' דבעל הקרבן ישחה, ודנו דاتفاق ישראל יכול להשותה. ע"ש).

בט. והאחרונים הביאו דהוה ספק בירושלמי (כאז) זול אלין בני הטעורובות מה את עבר להן בזקן וחוללה או בטמא ובعل מום. מסתבכרא מעיבדיין בטמא ובعل מום. ומוטנית ואבדא לנו בזקן וחוללה, דתנן אין מוציאין את שלו מירן.

ובryn נדרים ז²). והחות"ס (ו"ד שט, ח"מ קעג) הביא מסוגין וכל ספק במוניות פטור מהמע"ה, אף דליכא חזקת פטור. ודוקא היכא דיש חזקה אחרת בגין נאמר דין 'צדק' מ"ז. ועוד כת' (חות"ס נדרים ז) דהכא בספק כהן וה גופא הספק, האם מוטל עליו לזרק את המהן, או שה שני מוטל עליו לזרק אותו. ויש ספק בעיקר הדין 'צדק' מ"ב.

(ג) ובכורו יהא רועה עד שישתאכ. פרש"י אפי' בזמנ החית, ד"א לא כופו ליהננו לכחן להקריב ולאכולמי, הילך רועה עד שישתאכ. והגמר' (תמורה ח), דנה בזה אוי אירי בזמן הזה או בזמן הבית. והגמר' מ"ק הניתא לצד דיש לכחן זכיה בברור מחייבים ('בسوיה שם ובק' יב), מש"ה הכהן יכול לעכברו (נספק). אבל אי לית ליה זכיה האיך מעכבר. והשיטמ"ק (בஹשותה שם) ביאר דאי יש לכחן זכיה יכול לעכבר להקריבו מותי שירעה. אבל אי ל"ל זכיה, א"ב הגובר ממשכנו להקריב, הדゴבר אמר שהקרבן ירבב כדיננו. ואוי מצית תאכל את, ואם לא יאכלו שאר כתנים. והגמר' דוחה דאיירי בזוזי³, ושאר בכורות ניתנים לכחן במומם. והנך ספיקות מעכברים לעצמן מספק.

מן. והגמר' ח (סתNEL שחיב, וע"ע משנת ר"א רודען ז) ביאר דברמתנות עניינים שנוטן משלו אמר דין 'צדק משלך', וליד'ם לספק בכור דהמע"ה ולא אמרו צדק משלך, דבכור רוחה של כהן ממילא, ואינו דין נתינה. וע"ט ר' א' ר'ה י"ד וברוג' ברוך טעם.

מיא. והחות"ס ביאר דהיכא דברמונו אמר'י דחויק ממון עדיפא משאר חזקות, בזה אמר'י 'צדק'. אבל במקום ספק גמור לא נאמר צדק.

מב. ועד"ז יש שהילקו ורך גויה'ב הוה על היישראלי, במקומות שיש ספק בחיווב. אבל היכא דיש ספק עליו האם הוא בגין אין בכלל גויה'ב זו.

מג. ורש"י (תמורה שם) פי' דבשארכ בכורות בגין אין מפסיד כלום, שמקרב הוא עצבון את אמרוי בדור ואוכלו. אבל הני אם יקריבו לא מצי' אכל', דבכור תם בזמן המקדש אינו נאכל לאורם, והוא ספק זר.

וכ"כ ר"ש"י (כך) דיל"ש תנאי שייחזרו את הבשר, דבשו בכור תנם נאכל לכחננים. וצ"ב דאף בתנאי דחתאת ואשם הווא שירען הבשר לכל בגין שירעו. והג' שיר תנאי זה, וכן על העור. אלא דעתך והולך דהכא אם שתאב יוכל לאכול בעצמו. ולא משמען בן ברשי'.

מיד. ורע"א הק' דרש' לא פירש במסקנא דהחתם.

עבד עובדה ומושום ספק זורת, אבל התם אף המשלח יוכל לקדש מעבשו ולאחר שתתגרש⁴. והקובוה'ע (עב ב כת' דוגמא' (בב'ק) דמצוי עבר בעבודה ל"מ שליח הוה סברא דעתן לו זכות לאכול לעצמה, ומשה'ה אינו יכול ליתן רשות לאחר. ולא הוה חסרון מודיעני השליךות לו, ול"ש לגמ' (נזיר יב), הוי לעיל נב): דיל'ם מינוי שליחות בדבר ד'אידחו לא מצוי עבר⁵. ועפ"ז מבואר בסברת רשי' דה'ג' בפועל לא מצוי עבר מחייבת הספק, ול"מ שבא אל'ידחו. ואך תוס' חילקו בין ז肯 וחולחה לספקות, דספק נחשב 'ראוי' ממשוד אדם יבא אל'ידחו.

(ה) בא"ד משכiano ל"יד כהן הרו הון חווין וכו' זאר' שיתנו זה וזה ויתנו בינייהם. בשפטו ה"מ בספק כהן, אבל כהנים ודראן אין מחרימין, בין דוחרים שלום. אבל השיטמ"ק (עכין כת. בשם הילא'ש כת') דדוקא כשהואמר רועה אני לזכות בו. אבל קודם שאומר רועה אני יש מעילה אף בחרמי בתיים.

(ו) ופטוריין מן הזרוע ומן הלהייהם ומון הקיבה. דספק א"ץ ליתן וואף לගירסת ה"מ הנ"ל פטוריין מנתינתן ורווע ולהחימין. והאחרונים דנו דגינמא דמחזיבין ממש דין 'צדק משלך' (ובדראי' חולין קלד). עי"ש במרדי כי

לה. והוה עכ"פ קידושין ספק. לו. והחתם ליכא דין שליחות' כלל, דבאכילת קרben ל"ש שליחות.

לו. כת' דבר בtabvo הראשוניים דבמkommenות הרבה גמיא בגמ' לשונות שוין והן ענינים מוחלפים. אך המשנ"ל (הנ"ל) נקט דשים לסוגיה דחתם.

לה. והקובוה'ע (עב א) ייסד דחק חסרון נאמר רק במקום שיש חסרון מצד הדרין, אבל היכא שבפועל א"א לו לעשות המעשה ואין הגראעתה מצד הדרין יכול לעשות שליחת. דהא אף חbos בבית האסורים וקטוע ידו וגוטס יכול למנות שליחת לבטו גט ולגרש את אשתו ואך ע' תורי עירובין יג. ועפ"ז ביאר את הגמ' (קידושין גב) דאך לר' שמונן בנ אלער דאן די לעבד לקבל גיטו מיד רביה, מ"מ מצי' משוי שליח לקבלה.

לט. ומובואר בדבריו דעפ"ז אף בגין החbos בבית האסורים אין יכול לשלהח שליח להקריב ולאכול. אך לבאורה יש לחלק ז肯 וחולחה הגברא לא מצוי עבר. ואילו בית האסורים הוה מניעה ודצוני, וכל בגין שליח שליח עבשו הוא רחוק ולא מצוי עבר, אלא דאמ'י דהגברא ראוי לכשיבא. והג' הספיקות ראיין עי' שיתברר, ומה שמנוע מחייבת הספק ונשגב כמו' מניעת חיצונית. ועי' לדזה בונת התוס'adam יבא אל'ידחו).

וכת' עוד דיש נפק'ם היכא דנדיר בנזיר על העדר שאינו כהן, דממן'ג אסור ממשום כהן או נזיר. ופטור ממשום התראת ספק, דאיינו ידוע מאייה לאו מתרין בו.

פו ר' יוסי אומר וכו' ואם עבד כהן אני, תנ' לי בשבייל' רבינו. דס'ל חולקין תרומה לעבר ע"פ שאין רבו עמו. ובפשטנו נהשבר נתינה לאחון, מדין מה שקנה עבד קנה רבו. ואף דעתך כהן אוכל בתרומה ממשום שהוא קניין כספו של כהן (וע' מש'ב לעיל ט). הגדר בוז), מ"מ דין נתינה זהה לכהן).

ויל' דבספק עבד (בסוגין) הארון אינו רשאי לשעבד בו מספק, ואין זו כהה במציאותו וכדר'ב'. א"כ אמא חשב נתינה לכהן. אך הביאו דכע'יז' משמע ביחס' (גיטין יב) אכן עבד שברוח מריבו חולקין לו תרומה על הגורן לר' יוסי.

פו במקומו ש"ר יהודה היי מעליין מתרומה ליווחסין. פרשי' הילך אין חולקין, שלא ליתוי ליווחסין. משמע דמדינא מורה דראוי להליך לעבד, אלא דתקנו ממשום מעלה יוחסין.

ובמוקומו של ר' יוסי לא היי מעליין מתרומה ליווחסין, ומ"ה נתנים אף לעברדים תרומה, והתו'י (כתבותה כה.) כת' דלר' יוסי אין מעליין מתרומה ליווחסין אף באופן דליך חשש עברdot. דושורש הטבראי דס'ל דאיין מעליין ממשום חששות אחרות), ומ"ה הולקין לעבד תרומה. ולמ"ד מעליין מתרומה ליווחסין מבואר בסוגיות (כתבותה כה:) דאיין מעליין לתרומה ע"פ עד א', שמא יעללו ליווחסין'.

ואך יה'ק וכי כהן שאינו יכול לשאול בשר לזמן מיטויים ראשי להשחות הבכור שיוביל לאוכלו לאחר מכן. ויש לחלק דחתם איינו הפסד ממן, דזוכה בשאר אלא דבפועל איינו יכול לאוכלו.

ג. והחוויי (הנ"ל) תי' דהכא אתין עליה ממשום דין' שנה בשנה, דהוה דין' על הכרח שראוי לאוכלו. ובין דאיינו ראוי לאוכלו (מושחת הספק) איינו בכלל צווי'ה.

גג. וע' רשי' סנהדרין פט, חולין בג' ופ'. נב. איך מסקנת הגמ' (גיטין מא) ולא פקע קניין הממן ומדין מעוכב גט שחזרו), דאמרי' אם יבא אליו וכו. א"כ על הצד שהויא עבר, הארון זכה במציאותו ומעש'ו. ואך דאיינו יכול להוציאו בדין, מ"מ הארון זכה. א"כ הכא שיר' בה גדר ממן'ג, או שזכה ממשום שהוא כהן או שהארון זכה. וכמו שמנני נתינת מתנות כהוניה אף באופן ודוחה ספק בין ב' כתנים מי' וכלה, ואך דכל' א' איינו יכול להוציאו. מ"מ ממן'ג הזה ביד כהן). נג. ותוס' (כתבותה כה': דזה ואיבעת', כתה. דזה א', ותו'י) דנו מה'

פ' שם. יהא רועה. השינוי קרבן (לירושלמי, הר' רע"א במשנה) תמה וחיב להקריב בכור תורה שנוטה' לצד דאיירוי בזמן הבית), בדכתיב האבלנו שנה בשנה^ט, ובו בשלבי הנאתן יעברו על לאו דבל לאחר^ט.

והשיטמ'ק (תמורה שם עה'ג ו בשם גליון) עמד בזה וככת' דה' מ תור' שנה, אבל לאחר שנה יש בל לאחר (ואינו רשאי להמתין). והביאו ימ' דביבור דתערובת ליכא בל לאחר אמר ממתין עד שיאבל בעצמו. אך צ"ב האיך רשאי לעכברו).

והאחרונים (שער' ה יט ועוד) הביאו דבמקרים שיש ספק בערך החיב ליכא בל לאחר. ובמ"ש המחרית' (ב' חומר' כד) דבנסיבות כיון דמדינא פטור לא שיר' בה בל לאחר. ובאיaro דдин בל לאחר תלי בדין חיב, וכיון דהدين המוציא מוחביו עלייו הראה איינו מוחייב להקריבו, ומ"ה ליכא חיב בלא לאחר'ם).

אך בסוגין ממן'ג יש חיב להקריבו תור' שנה, ואך לצר' שהוא כהן. ואמאי רשאי לעכברו ולא יקריב^ט. ויש שתי' דגבי בכור יש ב' גדרי בל לאחר, דישראל מוחיב ליתנו לכהן, והכהן מוחיב להקריב. ובאן שהוא ספק יש פטור על כל' א' מחתמת הספק.

פה רשי' דה' אין סופגין. (והתראת ספק הוא). בספרים אחרים נמחק, דהה אין ספק רק בהתראה, אלא הנה האיסור ספק ולא נתרבר האיסור. והאיך ילקה מספק. והערול'ג ציין דמצאננו בעין לשון זה ברשי' (חולין ט. וכ' מ'ג'). דהוה איסור ספק.

מה. ובכל מקום דאי' ירעו עד שישתאבו הוא באופן דאי' אפשר להקריבו, ובגון ספק בכור או ספק ממן. אבל הכא ודי' בכור הוא.

מו. והאחרונים ע' מנחת ברוך קד ענ' ג. חז' ר'ה א' ב' דנו א' דין' שנה בשנה' הוה גדר בל לאחר, או מוצואה בפנ'ע. ולבקרושה הבא מאיilo ליכא בל לאחר, אלא דין' שנה בשנה). מז. והתפא'י כת' דלבאורה זה כוונת הגמ' בתמורה לדל'מד' דהוה ממן'ג בדין' ראוי לעכבר. אך תמה האיך רשאי לעבור בכל' לאחר ממשום זכות ממן'ג.

מח. דומיה דספיקות בצדקה, דהראשונים (נדירים ז') כת' דמספק המוציא מוחביו עלייו הראה. וממליא ליכא בל התאהר. וכן האיך בס' עמק יהושע (ט), הו בשלמי נודרים טם). ואפשר ההכא אילו יקריבנו עבשו הכהנים יקרו ממן'ג. זכותו בששר, דכין דאיינו ראוי לאוכלו ליש' תנאי. ומ"ה נחשב דחפסד ממן'ג, ואיינו חיב להקריב קרבן במקום הפסד ממן'ג.

מפניו (נגידו, ה-המרדכי ב'ג' רמא^ב).

וועוד דן הקצות דבשוגין מבואר דעתנים אף לשוטה, וואפ' למ"כ הרמב"ם (מכירה בת ד, וש"ע רלה ב) דדרשותה אינו קונה לעצמה, אפי' ע"י דעת אחרת.

נעוז הווה כבר ממון עניים, ואינו בעליים להקנות^{טב}.

והקצאות כת' דהטעם דמהני נתינה לבחון קטן, כיון
דרכבר הוה ממון כהוניה, וכבר זכתה בהם התורה
לכברנים, ומוש"ה מהני להקנות אפי' לבחון קטן. וכי אָ
וחכו מדידזהו קא זכו, ומהני במו הא דעתית להו ירושה.
והקצאות חילק דל' מ' במנותן עניהם, דכתיב לעני ולגזר
הטעזוב אורם וא'ב אין אלא עזיבה שיזוכו בו בעצמן,
ומוש"ה כל' שאין לו יד לזכות לא זכה. אבל במנותן
כחכחים הו'יל ממון כהנים ממש, ומוש"ה שוטה נמי זוכה
ברכבר שיש לו.

ולוקצ'ות הוסיף דמתנות כהונה הוה בעין שכירות לכהנים חלף עבודה, ואך דיש זכיה גם לכהנים

ונגה. ומזה"י קורוקוט (תרומות יב בב) הביא דמבררי התווסף
בראה דזהו טעם דין חלקיים להם. ודלא כפרש"י דמשום
ילוותה.

ונט. והקצחות בירא הארץ (כ"מ א') דמהני להקנות, היינו משומש שהקנה חציריו, וע"ז קנה בדעת אחרת מקנה. ס. דין האם יכול להקנות מעשר עני לבנו של עשר מושום דעתך אחרת מקנה להקנות לבן ולא לאביו, ודחה דבריו הדומות הנאה אין ממון לא נחשב דעת מקנה. וכן ל"מ לתה רבנן

סא. וכן פרידין הבהיר, דלא שיריך דיין הפרשה כלל. ולעולם יש להודה דיין מותנה שדרעת אחרית מקנה אותה, ומיש"ה נונן לבחן קטון. ונתקט דהווה גדור פרענן חוב, ול"ז מעשה פרידין כלל.

סב. ובאייר דאף (דכל זמן שלא בא ליד גבאי) יכול להלוות
ולחת אחרים תחתיהם, היינוadam ילוונו יכול ליתן אחרים.
אבל כל ומו שלא לווה מהו ממו עניין ממש.

פ"ח) תוד"ה ואם. שמא ישאל לאחר נשוחתך" ו'כו
והא נמי לא חייש" שמא ימברנו רבו לישראל
וישראל וכו' אך קשה דמסקין (גיטין יב) שיכל הרב
לומר לעבד וכו' ושמא הוא לא שביה. וכ"כ חוט'
(כתובות כה). דכolio האי לא חיישין שמא יאמר לו רבו
ישראל צאי מעשה ייך במוונותיך.

פט) תוד"ה ס"ד הדשתא. נר דל"ג ליה", דל"ש ذיך פירכנא
אלא במקום שהחכם עצמו נכשל באכילת איסור
וכו. כ"ב תוס' בכ"מ. ותוס' (חולין ה) ת"י גירסא זו, דה"נ
אתלי לידי תקללה דאכילה, שמאלכיל בת ישראל שנשאה
לו בתרומה^{הנ}. אך הביאו דברוב ספרים (כאן) לא גרס'
לה. ודוקא היבא דהצדיק עצמו ואכל איסור.
וחורמברג^ז (חולין ז) חלק על כלל זה, ואך מידי דלאו
אכילה נחשב תקללה^ח.

צ) בשלהי הרש שוטה וקפן, לאו בני דעה נינהו. פרשי' זולותא דתרומה לחלק להן וכו'. ורש'י (סוכה מב) ביאר דהוה בזין תרומה, שאין כל רואי יודעים בו שהוא בקי לשומרה. אבל הבקאים ומביבין בהם מושגין לביתן.

צא) שם. מבואר בבריתא דמשגרין רקען תרומה לביתו, ומתקיים בוזה מצווה נתינה. ובשות'ת

שורש התקנה, כיוון דמעליין, מש"ה ציריך עדות לתרומה. או
ציריך עדות לתרומה, ומש"ה מעליין.
נד. והרשbab"א כת' דלא חיישי' מושם שחורה, שעובר בעשה.
נה. וככע"ז כתוב הריטב"א דמאכלי את בניו שלא כדין.
ולילך"ד אמריא לא נקט שמאכלי את העבר עצמו. וילך"ד בלאל"ה
אוכול חממת רבו. וועיל"ד הדubar ידע ואכל מזיד, ולא נחשב
שמעכשילו. וויש בו הדריש גודל דזה חשב תקלת אבילה,
במי דרבונה (חומרמן).

גנו. אך "א'ב הדרא ק'ו" התוס' דב' מ' מצאו דנכallow באיסוריין, והרמב"ן היביא לפישׁ דקי' הגמ' וזה רק' בעקבות דדוחה תקללה לאחרים, אבל לעצמו אוטם אין צדיק בארץ, והרמב"ן כתוב דודקא בשוגג ה'ך נ' ואוק בלא מדוי דאבליה דדיבא לערחרח מסיעין אותו. אבל היכא דבר ע"י פשיעה אף צדיקות וברשות.

ג'. ורשב"א ה' א"ב אמאי משגרין לבתיהם. ולדברי התוס' ג'חא דהוה ניראה.

דיהודיע לדבר אביו מלמדו תורה והיודע לשחות וכון
כולחו אחריםini שם.

(עד) בא"ד לישא את כפיו עם הגדיים עב, אבל בפניע
א. וכ"כ חוס' בכ"מ. והריטיב"א (סוכה שם,
הרמב"ן ורשב"א חולין כד:) פי' והיינו לבסם את
הkokל, ובמו שועלין לשיר עם הלוויים עג. אך החל"מ
(תפילה טו ר) הביא הרמב"ם לא הוכיר חילוק זה,
ונקט דעתה הרמב"ם דקטעןינו נושא את כפיו
בכליש. ונדרך דברסוניין היינו שידע לישא כפיו, אף
דאינו נושא בפועל.

חשי"ז דלאו בני דעתה נינגו. פרש"י דהוה זילותא
תרומה לאחלה בגורען. אבל Tos' כת' הטעם
פנ' יבוא לחלק להם שלא אופטראופס. וכן ר"ח
(ברשב"א וריטיב"א) כת' דהטעם דאיין חולקין לקטען,
دلמא יטמאנו או יתן לזרע.

דף ק.

צ) בריה בפני עצמו. פרש"י דהויא זילותא דקדושים.
ובפשטו קאי אף אוטומטום, והאחרונים הק'
דטומטום זהה ספק וכר, ול"מ מ"ד דהוה בריה
בפנ"ע. ויש שתי' (בנין ציון חדשות עד) דاتفاق דהוה

ע. ורי' ג' חוקיק. ומחר"י קווקוס אין דהוה לשון 'חוק' או לשון
חוק בף הדי. והרדר"א (ביבאה"ה) בת' לפרש ולא קאי אברכת
כהנים, אלא הפי' ידע לפрос חוקיק, ולпрос כנפ' בגדו שיתנו
לו הרומו לתקן חוקיק. ודרכן היה ליתן פירות לתוכ' חוקיק.

עא. והריטיב"א (סוכה) חלק דאי' קטען דהווע לפрос, ולא
שיאה פрос בפועל. וסגי שיש לו דעת לפROS חולקין לו
תרומות.

עב. ומברא בפסקים דהוה אפי' בקביעות, ודוקא לישא
כפיו לבדו ל"מ בקביעות ומשמעות כבוד הציבורו. אבל הפרט' א'
(שם מ"ז לא) כת' בדעת הטיז' דהוה ודוקא באקראי. אך שאר
פרשאים פ"ד דרב הייז' באפר' א'.

עג. וולבאורה ממשען דאיינו קיום המזווה ממש, אלא לבסם
הkokל. אך מבואר בפסקים שմברק אקי' ז' וכ'.

עד. וכ"מ במחר"י קווקוס תרומות. ודלא בכט"מ (שם)
שהביא חילוק זה אף בדעת הרמב"ם. וכן בב"י ושו"ע (אייה

קכח לד) לא הביא חולק.
עה. והרשב"א הוסיף זומיא דטומטום ואנדורוגנייס (בסמייך).
עו. והרשב"א החק' א'כ מ"ט משגרין לבתייהם. והריטיב"א תי'
זהינו לאשר על בתיהם (אופטראופס). ואפשר דاتفاق היגון
נותנים לאופטראופס.

שפיטלן לעבודה עג, והביא דתוט' (סנהדרין טה):
כת' דיש לקטען וכייה בתשלום שכירות, ובין דמגיע
לו עבר החוב זוכה במא שנותן לו בעה"ב. והג' כת'
זוכה חשי' במתנות כהנים שליהם עט. ועוד כת'
הकוצות דמהני בפדיון הבן מושם דקי' פרעון בע"ב
שםיה פרעון סה, מש"ה מהני נתינה לקטען בע"ב עט.
וgentiviot (שם ח) תי' דכינוי דכתיב 'ונתן' במתנות
כהונה, התורה זיכתה לישראל שיתן לאיה כהן
שריצה, אך יכול להפרק דין נתינה את הטובה
הנאה). ועי' רשייא' ליתן אף לחרש שוטה וקטן,
ואף שאינם זוכים במתנות עט.

צ) תוד"ה ואלו. היינו דוקא קטען שאינו יודע לישא
כפי. והרמב"ם (תרומות יב בב) קטען שאין בו
דעשת' לפROSS חוקוק. והכט"מ הביא דכ"ה
בתוספתא (חגיגה א). והמהר"י קווקוס וכט"מ דנו
אי קאי אברכת כהנים.

צג) בא"ד ואקטן קאי התם וכו'. ודלא ברש"י (סוכה
מב.) שפי' דקאי שהביא ב' שעורות. דמשעה
שפיטלן ב齊יבור הכל יודעים שהביא ב' שעורות עט,
שאין קטען פROS כפיו (כadamri' מגילה כד). ותוס' (סוכה)
חולקו דמשמע דקאי בקטן ממש, זומיא

סג. והנתיבות החק' דקטען אינו ראוי לעבודה וא'כ אצל קטען
לש' לומר דהוה בתשלום שכירות.
סד. משא'ב' מתנות עניים דלא הוה בתשלום שכירות ואלא
מתנה בעלמאן.

סה. והנתיבות חלק דנקרא 'מתנה', ובמתנה יכול למוחות.
וחורבה כהנים יש בעולם ובשאדור אין רוזעה נשאר חיוון
לשאר כל הכהנים.

טו. וכמו בירושין בע"ב דמייני אפי' שוטה. והנתיבות חלק
דמי'ם בשנוון לכהן חשי' התרומה איןו משומר, ובשנוון
במקומות שאיןו משומר לא מהני בגדרי פרעון בע"ב. ועפ' כת'
דאלו נונם לקטען, וקטן איידו לא יצא די' נתינה. אבל
להאכלי לקטען רשאי.

טז. מבואר דאיילו לא הפרק את הטובה הנאה, א'כ לא
מהני שמעמידו לכהן קטען, שחיי למחר יהוו בו ויתן לכהן
אחר. אלא יפרק את הטובה הנאה.

טח. וכת' דוקא בשעת ביעור מעשרות צרי' להקנות לכהן.
אבל בעלמא מתקים נתינה במא שמעמידו לכהן, והכהן
אכלה. אף بلا קנון.

טט. ומחר"י קווקוס גרס להיפר דיש לו דעת לפROS חוקיק.
ונתקשה בזה.

דבתרומה דרבנן הולכין להקל שלא אסור עד דאיכא תרוייהו.

(ק) **חוין מטמא**. (ודאין משגרין לו). פרש"י משום כס דלא אודורר מטומאה¹. והדרך אמונה (שם��צ) נסתפק האם משגרין לטמא תרומה טמאה להסקה.

(ק) **אבל ערל משגרין ליה**, מ"ט משום דאננו וכו' נפייש אונסיפה. פרש"י דמותו אחינו מחמת מליה. (וחמיארי בת') ערל שאפשר לו למלול פשיטיא דאין משגרין לו². ולפ"ז מבואר (בכאן) דאיך מותו אחינו מהמת מליה נחשב ערל ואינו אוכל בתרומה. ודלא בר"ת (בראשונים לעיל ע), דמשום הסכנה אין מצויה למולו, והוה ספק, ובמו ערלה שלא בזמנו. (וורחמב"ז שם הביא מסוגין).

אבל הרמב"ם (תרומות י' ב') כת' דאיך ערל אין משגרין לביתו. והב"מ כת' דעתך שהיתה לו גירסת אחרת³.

(ק) **ונישא איש שאיינה הונגה לו וכו'**. בפשטו הותבר רק דנקסו שלא לשגר לביתה, אבל רשיי לאוכל תרומה⁴. והוא דאי' (ביברות מה; הו' ברש"י לעיל פה) דהנשא נשים בעבירה פטול מעבודה, הוה דוקא מעבודה ועובדות מובהק. אבל הב"י (או"ח קכח מ, והש"ע שם) הביא⁵ דאין נותגן בו שום קדושה, ואני נושא כפוי. (ולאכורה הה דאיינו אוכל בתרומה).

(ק) **תוד"ה מעשר**. וארא"ת דתרתי גונו מעשר וכו' ומפסח שהוא זמן בייעור היה מניחו בגורן והיה

ספק או זכר או נקייה, מ"מ המצד הזה הוא בריה משונה⁶. ואף ספק זהה משונה ווילותא.

והאחרונים דנו תיפ"ל דעתומוט הוה ספק אשה, ואין חולקין לאשה וכדיי' בסמור⁷. ותי' דלמ"ד שאין מאכילים לאשה שמא תרגש ותתקדר, טומטוט אינו עומדר לקידושים. וכן למ"ד משום יהוד, הרמב"ם (איס'וב ב' יא) פסק דמותר להתייחד עם טומטום ואנדרוגינוס⁸.

(צ) **ערל וטמא משום דמאיסי**. האחרונים (מל"ה) הק' תיפור"ל משום חשש תקללה, כיון דאיינו רשאי לאוכלו אין חולקין לו בגורן. ומדובר המאיירי מבואר דהנידין משום שלוקח להאכיל לבני ביתו (אשתו ובניו ועבדיו), והם רשאין לאוכלו.

(צ) **חד אמר** משום גרוישה. פרש"י שמא פלייגי לה לאחר שתתגרש, והיא זורה⁹. ובחי' ר"א מ"ן החר בת' דגورو בכל איש ואפי' בת כהן. ובבת כהן יש לחוש שמא תנשא לשישראל¹⁰.

(צ) **וחדר אמר** משום יהוד, מיי' בינויו וכו'. בפשטו ממשמע דהנך מ"ד פלייגי באופנים אלו וכ"מ בגמי' לעיל פ. דהווה מחה¹¹. אבל הרמב"ם (תרומות י' ב') כת' ב' הטעמיים, אין חולקין לאשה שמא תרגש ומפני החיקוד. והמשנ"ל כת' דפסק גם כרב פפא וגם כרב חונא בדור"י, וחוששן לתרוייהו. אבל המהרב"י קורוקס נקט דכוונות הרמב"ם דהוה ספק במאיין הילכתא, ולחוש לשניהם. וכות' דאפרשר

ו. וכן האריך הדר"א בכיאו"ה, והביא דנקק"מ במעשה עני דל"ש גרוישה. ומהא דין חולקין לאשה במעשה עני המותחל בגורן, ע"ב דוחשו משום יהוד.

ז. **ויל"ד** אי טעם וזה שייך בזה¹², דכולו בחזקת טמאים. ח. **ויל"ד** לדברי התוטס' (לעיל ע) היכא דאיינו מל מחמת יתראה. ט. **והערול"ג** כת' דיל' דהרמב"ם (מעש"ג ג, ע' לעיל עד) פסק בר"ע (לעיל עב; וביתם) ובכל מקום ערל בטמא, ומ"ה אף לענין זה.

י. כן דיק' הדרך אמונה (שם צה"ה דש).

יא. בשם מהר"י אבובב (קלח) בשם מיר שמואל כהן וויש שהביאו וזהו מר שמואל בן בן חמי הגאון, ובשם ש"ת הרשב"א (ו' בא), ובתחילה דבריו נקט הוב"י דסתימת הפסוקים דכשר לדוכן. וככ"מ ברמב"ם (חפילה טו ג). אך שוב כת' דכין דל"מ בפסקים שהתריר בפרק, פיסקים בדברי האוסרים. וע"ר"א מזרחי (א' נט).

א. **ועוד"ז כת' תוס'** (לעיל פג) דאיך למ"ד אנדרוגינוס ספק, מ"מ נזכר באברהם. (אלא דהוטס' פי' דכוונות הגם) דהנידין על מין האנדרוגינוס דלעלם הוה אותו ספק, ול"ד לטומטום דכל א' הוה ספק בפנ"ע).

ב. אך יש לדחות דהgam' (בא) עידין לא יידעו טעם דיאשה, וושלמא באן יש טעם אחר. אולי אלבאה דאמת הוה מליעם אשאה.

ג. דהאיש מותר להתייחד עמו, אבל אסור לאנדרוגינוס להתייחד עם אשאה ואבל טומטום אינו ראוי לביואה¹³. והאחרונים הק' דבתוספה (כיבורם ז א') דאנדרוגינוס שווה לאשה, דאסרו להתייחד. ואכמ"ל.

ד. בבת ישראל אשאת כהן, היכא דין לה בן מכהן. ה. **יל"ד** אי קאי בבת כהן האוכלת מוחמת אביה. או ב בת כהן הנושא לאבן וחיבר לתרוי, שמא תרגש ותנסה לאחור. ואך אפשר דבת כהן הנושא לאבן הוה משום לא פלוגן.

וכ"מ) ה'ק' בחזי עבד ימוכר עצמו בעבד עברי ולר"א דמוכר עצמו^ד מותר בשפהה^{טז}, ועיין מותר בשפהה ממ"ג וויקי'ם 'שבת'. ותי' דוגר ומשוחזר איןנו נמבר בעבד (כדראי' ב"מ עא). והטור' א' ה'ק' דבסטוגין לא אירי במשוחרר, והדרא ק' דיבול למוכר עצמו. ותי' דהכא ודאי כופין משות מוצות פריה ורבייה,adam ישא שפהה אין בנו מתיחס אחריו ולא קיים פר"ו ואלא שבת כל דהו". וכ"ב האבג'מ' (ג' בסופו).

ובהג' ברוך טעם כת' דהכא אף האדרן מועזה בפריה ורבייה זדכל' א' ספק אדרון, ומעובב במצאות פריה ורבייה). ועד דהכא אין רשות לחשתחבר זב' מהמת הספק, ומוש'ה כייפין (דאן להם הפטדר בשחרורו).

ק) אמר רבא אימא כופין וכו'. מדרבי המהרש"א (עליל) מבואר דמייד כשוגלו כופין לשחרר. ודרש'ש חלק דאן כופין עד שייחו בני ב'ג', כדאי' (שו"ע אה"ע ג' ד מגיל' ב' בופין לישא אשח').

אך הרש'ש ה'ק' דא"כ מה מק' הגמ' (כאן) כופין, נימא דשחררו בשער דין לא הגיעו לב'. ותי' ד Pharot מבן ב' אינו מוכר בנכסי אבי (כדראי' ב"ב קנו). ויל' דafka עבדים בקרקעות לעניין זה. וא"כ דוקא הגידלו לבן ב' יכולם לשחרר. אך ה'ק' דמלסקנא (ב"ב שם) ה"מ מבר, אבל מהני מותנה.

ק) דמפיק לך לשום עגבים וכ"א, רתניא ר"א אומר וכו' אב' אתה מעלה לשום עגבים^{טב} וכו'. בפשותו עשה תנאי, adam כהן הוא ודיננו בהקטרה מתכוון להקטרה. ואם זו הוא, הוה לשם עגבים. וכבה"ג מעננו להקטרה.

ז. ותוס' (ב"ב יא. וכ"מ) כת' גבי חזי עבד דאיilo היה יכול לקים משות שבת לא ייפין משות שהוא אנו. ה"מ בחזי עבד, אבל הכא ספק וזה ישראל מעלייא ומש'ה מהוויב בפרט. והאבג'מ' הוסיף דהכא יכולם לשחרר זה את זה, ולא הוה אנוסים.

ח. והגמוק' הגרי"ב כת' בן י"ח (שהוא זמנו לינשא). יט. וכתי' דעת'ז בחזי עבד, עד שייאן בן כ' יומ של רבו לרבו. וא"ץ להעמיד ביתומים קטנים או בחזיה שפהה ובמ"ש תוס' (גיטין מ"ב).

ב. ובפשטו לא קייל ב"א, דהרבב"ם (פ"ה"מ ו' ס' פסק בתערובת תעבור צורותם. אבל הרמב"ם (איסרמ' ה' ג') הביא מעין לשון וזה גבי אישור דהקרבת שאור ורבש, לדלים עצים

הפקר, ולא היה בו דין חולקה. ומוסיאו מביתו משום ביעור. ותוס' (חולין קלא', והרמב"ן כאן פ' באופ' א' קצת) דודרשי' ב' דני' מעשר, דעת הפסח מהלכו בתרך הבית, כיון שהוא זמן גשמי ואם מניחו בחוץ נפסד. וזה מעשר עני המתחלק בתרך הבית. מכאן ואילך, שהוא ימי הקיץ מניחו בחוץ בגנותו, וענין באים ונוטלן אותו. ומשמע דכל היכא אפשר מניחו בחוץ, ולא משום דין ביעור).

וחר'ן (נדרים פ'): הביא ד"מ (להיפר) דביבות החמה מניחו בגורן וכל הרוצה ליטול, ומה שנשאר עד ימות הגשמי מוכניס לביתו^{טג}. [מחויב להכנסים לבתו]. ועוד'ז כת' התוס' והרא"ש (נדרים שם). ומדברי הרמב"ם (מתנן"ע ו' י', והמאיר חולין קלא'): משמע דתליך היכן נמצא המעשר, ולא בזמן.

אבל ר'ש'י (כאן) כת' דמעשר עני מתחלק בבית, ומשמע דנקט דכל מעשר עני מתחלק בבית ויש טובת הנאה. והריטב"א חלק ע"פ הספרי זאך ברייתה זו אינו בספרי לפניהו.

ק) שיחררו, או בעי אין וכו'. משמעו דל"ס' דהוא רשות לשחרר. והירושלמי מק' למ"ד דהמחרר עברו עבור בעשה. ותי' דהכא משות תקנת הול'. [וע"ד הא דאי' גיטין לה': מועזה שאני]. אבל האחרונים דנו דבסטוגין אינו רשאי לשחרר בו כלל מוחמת הספק^{טח}, ותוס' (גיטין לח') כת' דהיכא דאיו רשאי לשחרר בו אינו בכלל משות לעולם בהם תעבורו.

ק) ואמאי לישא שפהה איןו יכול וכו'. הטור' א' (חוניגה ב', צו' בגהש"ס) הביא דtos' (גיטין מא).

יב. וחר'ן הביא עוד י"מ איפכא, דהנוטר ממנה בימות החמה שאחר ימות הגשמי מניוח בגורן. וכבדעת תוס' (כאן או בחולין).

יג. אך אפשר דאם ר' יבא אליו וכו', ושםא יבא לידי בירור.

יד. ועוד הוסיפו Tos' דאי' לא למ"ד דאי' היכא דאי לו אש ובנים רבים לו שפהה. (ואהחרונים דנו דל"ס' מ"ד דברו מוסר).

טו. אך אן קייל דמוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפהה ע' קידושין טט).

טז. ותוס' (ב"ב יג') תי' דאן זו תקנה, דאסור למוכר עצמו בע"ע, וכדראי' (קידושין בכ') אונן שמשמעותה על הר שני כי לי בני' עבדים וכו'.

קט) מי שלא שחתה וכו' ואין יודע אם בן ט' לראשון וכו'. הגמ' (לעיל לו), מק' ואמתני' דהתרטט' דרוב נשים לט' ילידין. ורוחה דיש ריעוטא דלא הוכר עוברה. והפתחה'ת (ויר' שעוד י' בשם שות' השיב רב' אליעזר ז' לב' כת' דלפ'ז' חק' משנה נמי אירי דהיתה לפנינו בסוף ג' ולא הוכר עוברה. ואיתרע רובה. אבל היכא דלא היהת בפנינו עד אחר ג' חדשים דשני תליין דנתעברה מהראשון, דרוב לט', ולענין איסורין חולכין אחר הרוב. ורק לענין ירושה למ' דאי הולכין בממון אחר הרוב.

דף ק: קי' הוא אונן עלייהם, והם אוננים עלייו וכו'. פרש"י דאסור לאכול בקדושים לחומרא. דאניגות דאוריתא. ובפשותו משמעו דשאר דין אבילות איים נהוגין. אבל מוט' (לעליל לה': ד"ה הא, והרמ"א י"ר שעוד ח' כת' דמתאבלים^א, דגנאי הדבר שניהם לא יתאבל, מאחר שודאי קרוב לא^ב). והפתחה'ת (שעד יא) הביא דבר' שבת גמא כת' דב"ז בשניהם קיימים, אבל אם מת א' אין השני חייב להתאבל, דתו ל' שנאי, דתולין שהיה של השני ובmedi' רדבן ספקא לקלוא.

קי' הוא אינו יורש אותן^ג וכו'. פרש"י דירושין מודחין אותן. והגמ' (לעליל לו): מביאה משנה זו דאמר'י אין ספק מועzia מידי ודאי. ונתברר

בכ"מ בנסיבות דמתכוון שיועיל באופן המועיל. עכ"פ בתנאי לשעברו. אך יש לדוחות דאיירி בלבד תנאי, ואף דמתכוון לשם עצים אינו פסול את החקוכה. (זהගי"ז (ובזום עז). דין האם לשם עצים פסול להקרבה^ה).

וש"י הוסיף דמותר לעשות כן משום תקנת עליה. ומובואר דלווי' תקנת קרבן לא הותר להקריב לשם עצים. ולכאורה זהה איסור דרבנן^{בב}.

קח) דתניא ר"א בר' שמעון אומר הקומץ קרב ל'עצמו, והشيرם מהתפורין ע' בית הדשן. השיטימ"ק (מנחות ער. ה') תמה מה תקנה היא זו, דהא אי הוה מנחת כהן צרך הקטרה, ואי מפור בבית הדשן והוה מנחת שחררה, ופסול^{בב}. ותי' דמקטיר את הקומץ, ואין תקנה לקיום דין כליל תקטר דשאר המנחה.

אך צ"ב دائ' הוה מנחת כהן א' ב' אין לו דין קמיצה, והוא למי שלא עשה כלום. ולא הקריב כלל. ולכואורה מיבור דافق במנחת כהן שיר' עובות קמיצה אם ירצה, אלא דאה"ב מחייב להזוז ולהקטיר משום דין כליל.

אבל הערול"ג בת' דפייר בבית הדשן הוה קצת קיים לדין כליל תקטר.

ובירושלמי אי' אדם א' נתנדב מנחת יש תקנה דאף השני ידור בנגדו ויקריבו בין שנידם בתנא, וא' יעשה כדי' מנהת כהן וא' במנחת ישראליב'. אך לכואורה חבירו אינו חייב לidor בנגדו. ועוד י"ר דהיכא א' כבר הקדיש המנחה ליכא תקנה. וכן במנחת חטא ליכא תקנה).

מו"ק ג' כת' דאחרון מתאבל עלי ולא ראשון. ובירא דגנאי הוא שאלא יתאבל לו ולא זה, ולא יתיכון שתתאבלו שניהם, דוראי הוה רק של א' מיהם. היליך השני מתאבל, דמייחו בבנו, שאמרו של זה התהוו כשבנולד ומובואר דהוה סבירות מדרבנן. ותוב' (ויר' שעוד כת' דלא ידע מניין לה).

ג. ובמשנה (עט) דכתנת שנתערב ולדה לא הוחכר נפק'ם לירושה. ולכואורה הטעם ממשם דהם יוישים את אביהם, ומכללים ממן'ן חלק בא' ביחסם ע"י הירושה ואילו שניהם חייהם).

אמנם בגמ' (בכורות מה' וכוכו) אי' דהיכא דלא הוכרו מעולם אינם מקבלים חלק בכורה ע"י הירושה. ומדברי רש"ם (ב"ג שם) מבהיר והנידון דוקא בחלק בכורה, וגוטל חלק פשיטות ע"י הירושה. ובכ"ב הפסיקים חומר' רעו. אבל המהרי"ט אלגאי' (שם סח א-נה: בדורה') דיק' מודבר רשי"י (בכורות) דאף חלק פשוט ל"מ הירושה. ווצ"ב דירושה הוה ממילא, ואף שלא הוכר זכה. ותומחרט"א בירא דמ"מ ל"מ הירושה בממון שלא היה לו זכות בו מעולם. וע"ע שער משפט רעו ב').

מו"ר. והאחרונים דנו אי קאי בר"א, או הוה דרשא בפנ"ע גבי שאור ודבש.

כא. אך הביא דרול' (ובזום פא) מובואר דפוסל.

כב. ויל' דאפשר דافق רבען מודרו דמדאוריתא פטור היכא דהוה לשם עצים, אלא דס"ל דלא הותר לעשות כן משום תקנת קרבן. ועפ"ז מותישב דבר' הרמב"ם התל'.

כג. ולכואורה ייל' דאה"ג, ועל הצד שהוא כהן הוה פסול, ולא עשה כלום, אלא דלא עבר איסור. ואפ"ה מחייב להקריבו לדיצ' שמדובר זר הוה מנחת בשירה. (ויל' דלא ניח' לשיטימ"ק בוה, דמשמע הדמנחה בשירה).

כד. וכן יש עצה שכחן וישראל' יזכירו מנחת בתנא, וכח"ג ממי' א' יקריבו כדין מנהת כהן, וא' במנחת ישראל.

א. ותוס' הביאו מוס' שמחות (ד' ב, ע"ש) הספיקות אוננס ונהתבלים עליהם, ופי' בספק בן תשעה לדאשון או שבעה לאחרון.

ב. אבל דעת האור זרוע (ח' תה' פט: ברה"ס, ה' בהג' אשורי)

הולד ישראל בשר. (ודאין סברא דעתך 'יהוט ישראלי', שנדע מי אביו').

ובגמ' (עליל מב) שמו אל דרש דעתיך הבחנה (מדורורייתא), דכתיב להיות לך וכו' ולזרעך אחריך, לבחון בין זרעו של ראשון לזרעו של שני'. פרש"י שאין השכינה שורה אלא על הווידאים, שזרעו מיחס אחרים.

והritten"א הק' דהו"ל לגמ' (באן) לומר עד"ז, לא לinsky אתה בתוך ג' חדש לבעלה כדי לבחון הזרע. ות' דלמסקנא (עליל מב), ל"צ' האי דרשא.

קטו) **א'** תנכט בע"ם ושפהה וכו'. פרש"י דישראל הבא על נברית ושפהה וולדה כמותה. לבארה מבואר דקדום מותן תורה היה להם דין י"שראל', דאילו ישיא נברית [בלא לגיר אוטה] הولد הולך אחרת. דאילו יש להם דין בין נח א"ב נימא דבראות הولد הולך אחר הוכר (בדאי' לעיל עה). והמהרש"א ח"א כת' דלפ"ז צ"ל זה אדברהם נשא את הגור שפהת שרה^ט, משומש דשחרורה. וכן צ"ל גבי יעקב שנשא שפהת רחל ולאה. והמהרש"א הק' דאי' הגור נתגיירה א"ב היהת מצערת ראשונה, ואמר'י דאדברהם קיים כל התורה. ות' דקדום שנימול לא קיים כל התורה^ט. וכן שכרב נשאה בהיתר שב א"ז לרשותה אף לאחר שנימול.^ט

קטו) ודענו מיחס אחוריו דרבנן וכו' וכי גוזר רבנן בזנות. בשוי"ת הרראי"ש (לב עז הו' ברמ"א ג ט) כת' דדוקא

בארכיות שם). והרא"ש (שם ד ח) הוסיף והוחזקה נחלה באותו שבט.

והritten"א (עליל ל': בשם הר"מ) כת' דה' מ' היכא דיש בן אחר ודאי, אבל במקום שאר יורשים [כשאין בניהם אחרים] הוה ספק וספק. דירוש מאוחר אין יורש במקום בן. והכא דהוה ספק בן חילוקין^ט.

אבל הרמב"ן (שם) הביא דהמשנה נקטה מלחתא פסיקא, אף' היו למות אחיכם. ואף דאין האחים יורשים במקום בן, לא אמר'י דשמא הוה בנו ויחילוק, ואפ' אמר'י הוא לא יורש אותן, מפני שהוחזקו נכסים לבני משפחה וזה בחזקת רחוק לגמורי. ואין ספק מוציא מיידי ודאי.

והקובעה"ע (מ ח) הביא רנ"ה האם יש לירוש המאורher' דין יורש' במקום יורש המקודם (עי' ששהאריך).

קיים) **אילומא** שמשתקין אותו מנכסי אביו, פשיטא מי' ידיענן אבוה מגנו. ותוס' (תบทות יג) כת' דפשיטה דאפי' תפס ל'ם, ול"ד להא דאי' (קידושין עה). גבי אروس וארוסתו דיש رجالים לדרב שמארוס, ומ"ה ס"ד דמהני תפיסה בירושה.

קיים) **אלא** שמשתקין אותו מדין כהוננה וכו'. פרש"י מלעביד עבודה. ורש"י (בתבות יג) הוסיף שלא יכול בתרומה. והritten"א (שם) חלק ודוחק א' עבודה ממש. אבל אוכל תרומה, דסוף סוף הוא בן כהן בשר^ט.

קיים) **אלא** מעתה גבי אברהם דכתיב וכו' ולזרעך אחיך וכו'. פרש"י דגבוי אברהם לא קאי בלבד כהוננה, ול"ש פסול. וי' ישראלים שפירש א' ובעל,

ד. וכות' דכ"מ מפרש"י.

ה. ויש שהק' דבגמ' (פסחים עב) אי' דאכילת תורה איקרי עבודה. וויל' דמי' מהר לכהן לאוכל א' שלא בתורת עבודה. והצל"ח (ברכות ב) כת' דאכילת nisi כהוננה לא איקרי עבודה.

ו. והritten"א ביאר דעתם זה שיר בכהנים ולענין עבודה, דודאי בישראל כשר הוא לייחסן.

ז. ובפושטו הוה דרשא גמורה. וכ"כ הנובי (ק יט). אבל הביא"ש (יג א) כת' דהוה אסמכתא בעלמא. [ועי' שפתחת'].

ח. לשון הריטוב"א לא צריכי צ"ב, דמסכתת הגמ' (שם) משומש גזירות מדרבנן. והאיך נאמר דמש"ה ל"צ קרא. וחוליל דלמסקנת הגמ' הוה מטעם אחר, ורק' ל'ם' לדלא דריש' קרא דרשא.

ט. צ"ב אמר'י הק' דוקא משפחות, הא כל מי שנשא הוה

נברית א"ב גיירה. ואפשר דשפהה לא תל' בדידה, דמוחוסת שחרורו. ואפשר דנקט שעבודת כובדים דוקא אמר'י דהו'לך אחריה, אבל מי שאינו עובד ע"ז אינו נשך אחריה. דקדום מותן תורה כל מיני תורה. ות' דהכל דיני עכרים^ט.

י. והביא מהגמ' (גיטין מ) והנושא שפהתו ממילא נשחררה. ואף אי' היהת שפהה של שרה, ומה שמסתרו לאברהם היה שחזור. כדין המשיא עבדו לבת חורין (שם).

יא. והוסיף דעת' (עליל מו) דכל גור אינו מצווה במצוות עד אחר מל'ה. אך הביא דהו"א מזרחי (בראשית י' כה) נקט דקים כל התורה, ומטעם אחר לא מל', דידוע היה דעתיך להצעותה עלייה ואוי היה מצווה וערשה.

יב. ולפ"ז צ"ל דקטורה הייתה אשה אחרת, ולא הייתה מצרית.

ודאית. אך הביא הרמב"ץ (תוה"א) כת' דהוה אסמכתה בעלמא, ולא איצטירק למעט ספק".

כך א"ל או בנות וכו'. פרשי"י שנייהם באו עליה בנות וכו'. המהרש"א כת' דלאו דוקא, דיל' דלאחר הזנות נשאת לשני". אבל החלק"מ (ג יב) דיק' מדרבי רשי"י דהיכא דזיננה ואח"כ נשאת, תלין את הولد בעעל. דרוב בעילות אחר הבעל, אף היכא דידיוע שזיננה תחתיו תולמים בעעל". ועלא ברמ"א (שם) י"ט.

והבי"ש (ג טז, והוא באבנ"מ ג ט) חלק דדוקא זיננה תחת בעלה אמרי' רוב בעילות, והבעל מוצי לה. אבל אם זיננה קודם הנושאין י"ל דכבר היהת מעוברת. וכת' דאית"ל דרש"י נקט בדוקא תרויהו בנות, י"פ נקט כן בדברי המקשין, דמנ"ל דشمואל ס"ל דאך היכא דא' זנות דנחשב אינו מיהוס. אך למסקנה אפי' א' מהם זנות דנחשב אינו מיהוס?

ואבנ"מ הביא דקאי אמותני' דעולה במשמר של זה, ומבוואר דנחשב מיהוס לעובדה. והיכא דראשן גנות האיך עוללה למשמר של ראשון, דמנ"ג אינו ראוי.

כך משבחת ליה בממאנת. הריטב"א כת' פ"י ובע"ג עורךתינו לנשואי' קמאי, כיון דברך נשואין הוא לא גורו בה רבנן. ומבוואר דהック' דהמייאן עוקר למפרע, א"כ הוה זנות, ואין זרעו מיהוס אחריו. ובזה תהי' הריטב"א דמ"מ הוה 'דרך נישואין'. וע"ע לפחות קת. בגדר עקרית מיאון).

בשאן ידוע מי, אבל פניה שזיננה, והבועל לפניו נחשב זרעו מיהוס. שלא קיל' באבי (לעיל ט). כאמור מדרפקה נפשה.

וחדרישה (ג י) כת' דאך בשנוaldo בנות ואח"כ נתערבו משתקין מדין בחונה. והט"ז (שם י, הור' בבי"ש טז) חלק הדתים הוה מיחסש בשעת לידה, ומה ייק דאח"כ נתערבו. ודוקא ספק בן ט' לראשון או שלא ידעין מי בעל לא קリン' يولרו ע' אחריו.

ק"י) אמא טיפא הוא אין מפמא וכו'. מבואר דפשיט'ל לנ' דקאי אוטומאת כהנים. והרש"ש הק' דנמייא דקאי ברגל דאך ישראלי' מוזהרין מהטומאה, וכמ"ש תוס' (לעיל בט). וכת' דיל' דקי' הגמ' סמך ארעולה במשמרתו של זה.

ק"ה) בש"מ לא שני לא ליטמי ליה. פרשי"י שמא בן הראשון הוא וכחן בשר הו. הקובה"ע (עב ה) העיר דמ"מ אמרו אח"כ נعشית חלהה בעודה וביב' הרמב"ם (איסוב יט ז) דאך דהיא נתחלה, העובר שבמעיה לא נפסל, שהרי לא בא מטיפת עבירה". והאו"ש וקובוה"ע הביאו דיש מקרו מסוגין.

ק"יט) א"ל רראשון ליטמי ליה ממ"ג וכו' ואי בר בתרא הוא וכו' דהיל' הוא. הקובה"ע (עב ו) הק' דברות'ב (אמור א יג) נתמעט דאיינו מעמא על הספק. א"כ ה'ע לש' ממ"ג, דאך על הצד שהוא כהן איינו רשאי לטמאות בתורת ודאי, כיון דאיינו קורבא

כח"ג.

ז"ז. דקיל' פניו הבא על הפניה לא עשה זונה, ומורתת להוננה.

יח. והבי"ש חלק דמובואר (במשנה) דלבל דבר הוה ספק ולא רק לחומרא דתרומות. ולדברי החלק"מ תלין בנישואין.

יט. דהרבמ"א (ג ט, בשם ר' ירוחם) כת' דזיננה עם כהן ותוך ג' חדש נשאת לבן אחר, הولد פסול (ודאיינו מיהוס). והחלק"מ כת' דלפ"ז ה"ה לחיקר זיננה לאחר מיתת בעלה. (והבי"ש (טז) כת' דאיינו מובהך). והחלק"מ ביאר דלענין בחונה החמייר.

ב. משמע מדרבי ר' דנחשב ודאי אינו מיהוס. אך בפשטו הוה ספק, ועל הצד שנולד לה' בנות דנחשב אינו מיהוס.

יג. והביא מהגמ' (כיב ככו') דהוכרו ולבסוף נתערבו. ועוד הביא מההמ"ב מהו ידוע וכו' והלא נתערבו אח"כ לא ידוע איזה אמו. וויל' דהיכא שנולדו במחובא, של האיה מבירר לנו שעה א', ונפק'ם בין טעםאים אלו.

יד. והרש"ש כת' דיל' דההמשנה נקט 'כהן' משום הא דאי מטהMAIN לו. תדע דהיא דינא דהוא אונן עלייהם והם עלייו ודאי היה יכול להשמעינו בישראלים. תע"ו. וה"ה ציין המקור דאי' (קידושין עז) חלל יצירתו בעכירה. (והכא הוה לאחר שכבר נוצר).

טו. דבלאו הabi אסור מספק ולמ"ד ספק דוריתיא לחומריא). והקובוה"ע הק' דאייצטירק קרא דמלמד דהוה בתורת ודאי ולוקה עלי. ודאך אי' קמי' שמיא גלי' שהוא קרובו, אינו רשאי לטמאות). אך הביא דבוגאין מבוואר שלא נתמעט

קכח) תוד"ח הבה. ודיקת התרמת ספק וכו' אינו יודע אי זו מין הרבה על חבירו. ואף דממן יש בהו איסור, אינו יודע מאייה שם הוה.

קכח) רשיי סוף הפרק. כל משמר חלק לששה בתים אבות. וכ"ב רשיי (פסחים גז). ורבשנת כולם שווים. וכן מבואר בוגם' (מנחות קז)? והרש"ש ציין דריש"י (תענית טו) כת' ז' בת' אבות, בנגד ז' ימי השבעה. ובתוספותא (תענית ב) מבואר לכל משמר השבעה. נהלך למספר אחר של בתים אב, כפי מספר הכהנים.

קכח) תוד"ח עוללה. לרמא בעל ברחם רבני משמרהrai. וכמ"ש רשיי (במשנה ק) דעה להעורה, ואין בני משמר מעכביין עליון. והתו"ט ה'ק' אמאית אינם מעכביין, דוראי מעכביין על זהן שאין מהמשמר שלהם. [זרקעו חילקה לעוברות]. וכת' דקצת יש לישב בזה קו' התנוס' דמש"ה לא משמעו שעה בעל ברחם של בני משמר. [ובאמת בגם'] אין רשיי לעשות עבודה בע"כ של בני משמר, אלא דהם קופים אותו לעבוד מודעתם].

קכח) משום פגם משפחה. ונתחדש דיש להם זכות תביעה עליון, לחיזבו לעשות מעשה למניע מהם פגם. ועד"ז א' בגמי' (קידושין ייח') דכו פון את האב לפירות את בתו לאחר שמכירה לאמה, משום פגם משפחה.

קכת) משמר א' גמי', אויל' להאי בית אב וממדחו ליה וכו'. מבואר דפשיטה לגמ' דחלוקת המשמרות לבת' אב הוה חילקה גמורה, ואינו רשאי ליטול ביום של חבירו^ג.

קכח) ממאנת מי קא ילדה, והתני רב ביבי וכו' קטנה שמא תתעורר ותמות וכו'. משמעו דודאי תמות. וב"ה בחדר לישנא בוגם' (לעיל יב): והוביאו דכ"ד רבה בר ליויאן, אבל לאידך לישנא (שם) זלס"ה, וכן דתני רבה בר שמואלן שמא תתעורר ושמא תמות. דאייכא קטנה שילולדת, והוא דלא משכח'ל חמוטו ממאנת משומ שברבר ילדה, והוגם' (שם) פי' דבנין כסימנים (וא"ד עדיפי מסימנים). ולרב זיביד אין בנין بلا סימנים.

והרמב"ן ה'ק' דמ"מ משכח'ל דמי Анаה ונשתת לאחר תור ג' חדשם, וזה ספק האם נתעברה מורה אשון, וכיון דילדה ولד בן קיימת תחילת העיבור הוה כסימנים, ול"מ המיאון. וכת' דסוגין באידך לישנא דחתום^ב.

דף קא.

קכח) בבנת א'. פרשיי במקל' א' הכאחה אחת. ב"ב רשיי (חולין צא). ורש"י (חולין פב) כת' דהרים ב' ידיו והבה זה באחת וזה בא'. אבל רשיי (מכות ט), כת' דרבבת א' הו' תור כדי דברו בהתראה א' (ודממן' מהני, כיון דההתראה הוה תוכ"ד לאיסור. ואך לכל מעשה הוא מסופק).

קכח) אף למתה שאין בה שותפות וכו'. לבארה הוה מיעוט דל"מ' ב' מעשים להשלמת חיבך. ועוד אפשר לדגדר המיעוט דאיינו חייב על מי שהוא ספק שהוזא אביו, אלא היכא DIDRU שזו אביו.

הדור על פרק נושאין על האנושה

המשנה עולה בע"ב. אך העירוי דהרמב"ם (אס"ב כ'ז) סתם דעתלה, ולא פירוש בשולח בע"ב. ובשו"ת דברי מלכיאל (א' צו' כת' דהרמב"ם פ') דסבירות פגם משפחחה הוא טעם שאינם מונעים ממנה לעבוד. ולא גרט דעתלה בע"ב).

ה. אך לנין גול הגור מבואר (כ'ק' ק) דמתחלק לכל בני המשמר, ולא החוכר ומתחלק לפי בית האב של אותו יום. והתוס' ר"י"ד (כ'ק' קט) ביאר דזוקא הרכבות ואכילה הבשר וחילוק הפירות היה חילוקם לבתי אבות, וכל בית אב זוכה ביוםיו. אבל גול הגור ושודה אחותה שחן אקראי בעלמא חן לכל בני המשמרה. וע"ע אבה"א (כל' המקرش ד' ח).

כא. וסימ ומייהו לא דחין מסקנא בדוכתא מסוגיא בעלמא. א. והקובוב"ע (עד א) ציין ררש"י דידן משמע דב' הכאחות הוה התראת ספק, ורק בכל מעשה הוה ספק איסור, וההתראה מתיחסת לכל מעשה בפניו. והקובוב"ש (ח'ב שבועות ב) ביאר וכיון דא' מוחמעים הוה מעשה הייתר נחשב התראת ספק).

ואילו רשיי (חולין פב) מבואר דמתיחס לומן א'.

ב. אך יל"ד במקל' משכח'ל במעשה א', שיקל' את אביו האmittiy בבל מקום שהוא.

ג. והערול"ג כת' דחזקיה (במנוחה) חולק על התוספותא. וע"ע חת"ס (אור"ח ר).

ד. ולבאורה רשיי נקט לחו"א דהוגם, דלםסקנא כוונת

פרק מוצות חיליצה

החוליצה. וכייל דקריאה ורקייה אינם מעכביין^ט, וע"כ דוחה ממשום המצויה, ולא הוה רק מתריך^ט. (וציין דערז' כת' תוט' (נודה טו) דגבוי טבילה אין סברא לדעתה עריך מים בבית הסתרים. ודוקא בנסיבות אמר'י דוחה למצויה לצריך מים במנחה, וקריאה בחיליצה וביכורים דוחה מצויה. ומברא להודיע דחיליצה הויה מצויה. ויתברג ל�מן קדו). אך שוב דוחה דיל' דעיקר החיליצה הויה מתייר, ואילו הקריאה הויה מצויה. וההורה צוותה דמי שעשויה חיליצה יקיים מוצות ויקרא^ט.

א) מוצות חיליצה וכו'. וסדר מוצות חיליצה הויה בג' דיןין^ט וכורו). והעונג יו"ט (קעו) הביא דלשון המשנה דחיליצה נקראת 'מצויה', וכן א' (ביברות יב, ה' לעיל לט: וכ"מ) דנה' א' מוצות חיליצה קודמת או מוצות יומם, וקרי דחיליצה מצויה^ט.

והעונג יו"ט האריך לחוקר האם חיליצה הויה מתיר בעלמא^ט או מעשה מצויה^ט (שההורה צוותה על עצם החיליצה^ט). והביא דיש כמה דיןין בפирקין שם למצויה, ואינם מעכביין את

יחולץ לבחילה, ותוס' והוראשווים (בדח' הי') מבואר דהטעם ממשום דמאייס למצויה, ומיש'ה לבחילה לא יחולץ. ועוד יש שהביאו מוחעד שיש ברכה על החיליצה. ע' מה שה' בסוף הפקה.

יא. ונפק'ם לדין עוסק במצויה פטור מהמצויה ודאך העוסק במצויה מוניות פטור מהמצויה. ואף דאי אמר לא בעינה לכרא מצויה. ולדין מוצות עריכות כונה וע"ל ל�מן קדו). ומוצות לאו ליהנות ע"ל ל�מן קגו).

יב. וכן כמו וכמה דיןין בפирקין שם למצויה ואינם פסולים. אך בהג'ה' (שם) דוחה דאפשר דוחה מכשיר בעלמא, וכל הדינין שם לבחילה בחיליצה הויה מודרבנן. אך קריאה ורקייה א"א לומר כן).

יג. וכן דה האשה אינה תובעת את הרקיקה). וכן הביא הקובה^ט (א) דנראה דחיליצה הויה מצויה חיוונית, מהא דשייר בחיליצה לבחילה ודייעבד וכוגן קראייה), אך כת' דמי' הבהיר החיליצה איננו בתולדה מכיון המצויה, וכך אם לא יצא ייד' ח' המצווה מהני החיליצה לתהثير וכ"כ דהמנח' ח' תקעט, הו' ל�מן קדו). ואדרבא המצווה מתקיימת עי' הבהיר היליצית, דרך היבא דחיליצה בשורה מלאה מתקיימת המצווה.

יד. וביאר דתולתה התורה מצויה זו בדבר הרשות, כמו גבי שחותה שעיקרה רשות ולהיליא בה מצות כסוי, דרץין ומוצות התורה הוא שאם ירצה לשוחוט ושוחטו יקיים בו מועות כסוי ובכיסוי הדם הויה מצויה גמורה). והג' קראייה דחיליצה אמרה תורה שאם ירצה להליץ ולהפקיע חזקה יחולץ בחיליצת סndl והו רשות ותוליה בה מצות קראייה והקראייה היא מצויה ואין מה עצם המותר רק מצויה.

ו. והרמב"ם (יומם ד א) כת' כיצד מוצות חיליצה וכו', והביא את המשנה ל�מן קהו). ועוד אפשר ד'מצאות' פי' בתיקינו, וה'ק סדר החיליצה בתיקינו בג' דיןין.

ז. וב' המורומי שדה (א) דלשון המשנה מבואר דזהה מצויה מיד עצמו, אף אינה רצחה לישא. והביא עוד מהגמ' (טנהדריך לא) דהיבימה הולכת אחר היבם להתריה, ואת'ל כל הנידון משום היהira, פשיטה דמאן דכאיב להיה לוייל לב' אסא. ויש לדוחות דס' דוחה מצויה על היבם לילך ולהתריה. וכס' ג' פריקה וטענה הדבעלים אומר עליך מצויה. ואדרבה שם מבואר הטעם דהו לך אחריה להתריה^ט.

ח. אך העונג יו"ט דוחה דכעיז' א' דמצאות פרידן פטר חמוץ קודום למצוות ערפה, והרמב"ם (מכוכים ב' א) כת' דוחה ב' מצוות, אלא שקדום. והראב"ד' השיג דעריפה לא תחשב מצווה אבל היא עבירה ומזיק נקרא ומוסיף מומו של דחן^ט וקט מוצאות עיפויה אב שאמר מצות פריה. ואך דאי מחויב לעופו, אלא דהמצויה על הבעלים הוא בפידין^ט.

ט. וכמו גירושין דוחה מותיר, והראכ' דאיתנה רצחה לינשא אין שום תועלת בעטם הגירושין, ואף דהרמב"ם (מנה עשה רבכ' שצונו לגרש בשטר על כל נפם בשרותה לגרש. וכמו כן מנה מצוות מקומכבר (עשה והוא), ר'ל הפטם שיתיקים ומתקח). ואך שיטתה בסתו' הו מותיר, אף שمبرכבים עליו ע' ר'אש כתבות א' יב). מ"מ לא מקרי עוסק במצויה לפטר מהמצויה וע"ל ל�מן קגו: לענין מצאות ליהנות ניתנו בשיטתה).

י. ועוד הביא דהגמ' (קידושין יד) מ' מנגן דחיליצה מתרת, ופרש' דילמא מצאות חיליצה רמי עלייה, ולא משתרת. וכח' דמסתבר דלםסקנא לא הדורין למגורי מסברא, וזה לעולם מקמי מצויה.

ουדר הביא העונג יו"ט דאי' (לקמן קגו) בסנדל של ע"ז דלא

מצווה^{כג}). והרשות^ש (סנהדרין שם) תמה דעתשו מהו מצויה בפנ"ע לחילוץ^{כד}. והרשות כת' דאפשר דעתה רשותי דמיינן רשי' מצוות חיליצה קאי ודוק באשה המותרת לינשא, וכברתייב לא תהיה אשת המת החוצה ובו, באשה שלולי ויקה ולבים היהת ניתרת לחוץ^{כז}. ואשת מלך אינה בכלל מצוות חיליצה^{כז}.

ובס' החינוך (תקצט) כתב דהעובר על עשה זה ואין מיבם או חולץ ברוע לבבוי ביטול עשה זה.

ובס' החינוך (שם) כת' מצויה ונוגה בזכרים. ומשמעו אכן מצויה על היבמה^{כז}. ולכארה כונתו דין צויע על היבמה, דמ"מ היבמה עשו עיקר המעשה. (וא"ש לדרכי החכ"צ). ועוד יש שפי' דלמ"ד (לקמן קה) חיליצה פסולת בלילה הוה מצוות עשה שהמון גורמא^{כז}.

וחמחרית' ט (ב טז) דין האם מהני חיליצה כשם אוננים, דכין שהחיליצה הוה מצויה^{כט} ואונן פטור מכל מצוות

והחכ"צ (א) נקט דעתו החוליצה הוה ממשום דידה, שלא לעגנה. ואם היא אינה רוצה לינשא, וגם הוא איןנו מוקפיד, אנן לא איכפת לך^{כז}. דאי אמרה לא בעינה מי איבא לעשה כללי^{כז}. אך מ"מ היבא דתובעת לינשא הוה מעשה מצויה^{כז}.

והבי"ש (קסה ט) כת' דהיבא דהיבמה אינה רוצה לחילוץ ונוגנת חילקו בנכסים, לא מקרי מודחת^{כז}. והירושות בידיה^{כז}. אך היבא דבוזהר משמע דהוה מצויה דוקא בחיליצה^{כז} (וע"ז מה שהו בסוף הפרק). והעונג יו"ט חלק דודאי צריכין חיליצה ממשום מצויה, ואף כשהאין דעתה לינשא. והביבא דחוישין (לעיל יח) שמא יבא לביטול מצוות יבמינו, אף במקום דבן בר רק חולצת.

ורשי' (סנהדרין יט): כת' דאיתן מלך אינה חולצת ממשום דאסורה לינשא^{כז}. ובפושטו משמע דחיליצה הוה מתיר לינשא, והיבא דלא תנשא אין בזה

בב. אך האור גדור (במשנה סנהדרין ב) כת' דהותם איררי בחיליצה פסולת דאיתנה לרואה ליבום, ובזה אינה מצויה אלא פטור. ווע"ז מבואר דרבא"ד (להריך לעיל כח) דיש ביטול מצויה יבמינו כשמבטל מצוות חיליצה בשירה, ואף שעשו חיליצה פסולת. מבואר דחיליצה פסולת לא נחשב 'מצוות יבמינו', אלא 'פטור' בטלמא).

בג. וכת' דהוה מצויה מטעם הכלמוס מתנתנו אף אם אינה רוצה להגשה לעלומן. (ובדבריו הוועדר הג"ל).

בד. ויל"ד דהך קרא קאי באיסור יבמה לשוק, ולא בקריא מצוות חיליצה.

בה. ואף דהוה חסרון חיצוני דלא תובל לינשא, ולא הוה בגדר ערורה.

כג. ובמצוות יבום כת' החינוך (מצויה התקצת) דהעובר ולא ייבם או חולץ ביטול העשה. אך דוכא דין רצונה לינשא ולא הוה ברוע לבבונו א"צ לחילוץ, יל"ד א"כ שוב מבטל מצוות יבום, ומהוויב לחילוץ שלאל לבטל מצוות היבום. או דילמא דהתרהנה נתנה רשות אם לא יחויר, וחזרו לגרדי חיליצה. והיכא איתנה רבעת לא נחשב ביטול מצויה. ואפשר דה"ק העובר ולא ייבם, וביטול מצוות חיליצה (וככמו שפירש גבי חיליצה דהוה מרווח לבבונו, א"כ ביטול ב' עשין, ממשום יבום ומושום חיליצה).

כז. והר"יaben פלט בשוו"ת הרשב"א (א יז) כת' שעיקר מצוות חיליצה יוכם הוא ממשום פריה ורבייה, והיא אינה מצויה על פריה ורבייה. ומבראו מדרביי' דמצוות חיליצה הוה ממשום הכרש שתנסחא. ולא מצויה בעלמא ממשום הקמתה שם דהמתן).

כח. אך לפ"ז תלי במח' התנאים.

כט. והביבא בדעתן מצוות יבום קורמת למצוות חיליצה, וכן

טו. והחכ"צ החוליל שאין ביפוי או לא ממשום עיגון דידה, אך מותר דבריו מבואר דליך חיזב כלל, דהוה גדר מצויה שבין אדם לחברו, ותלי בתביעה דידה. ומש"ה היבא דאיתנה יבלה לינשא, ואפ"ה תובעת חיליצה, נהי דיש מצויה מ"מ אין כופין. דדרין בפיית חיליצה הוה מחייב העיגון, דמצד המצווה לה' כבפייה. דין כופין על מצויה דאי בעי אמרה לא בעינה).

טו. וכלשון הגמ' (כתובות מ), וכוננת החכ"צ דהוה מצויה שבין אדם לחברו, והוה חיזב עבורה.

יז. ומתיישב הלשון 'מצוות חיליצה' וכן הא דבעין שהוא דרך בבוד.

יח. ויש שהביאו דההוו"ז (לעיל ג) כת' הו"א מחלץ חיליצה, אם היא רוצה. אך צ"ע האם כונתו דתאסר לשוק עד חיליצה זו. או דהוה רשות בטלמא).

יט. ובשות'ת הרדרב"ז (ג' חק ותתקלה) היביא מעשה ביבמה זקינה ואני רוצה לחילוץ או ליבם, וכן על הכתובה ומוננות. ולא הזכר שיש עניין בכל חיליצה. וכן מבואר בתנוס' (כתובות סז), דדרין בפייה על החיליצה הוה דוקא ממשום שרוצה לינשא (ויתברא לפקון קו').

וחקוק'ש (כתובות ריד) ה'ק' בוה סתירה בתוס' / דמבואר בתוס' דחיליצה הוה מתיר כמו גט. ואילו Tos' (נדה הנ'ל) מבואר דהוה מצויה, ונאמר בו דינים למצויה.

ב. ויל"ד האם כונתו דהזהר סותר לדברי הראשונים (דס"ל דלא מקרי מודחת), א"ז נהדי דלא מקרי מודחת, דלא הוה חיזב כלפי היבם. מ"מ יש קצת חיזב ע"פ הזהר, ולא מקרי' רשות' (ואלא דין) בוה וחויב מודחת).

כא. אבל הרמב"ם (מלכים ב ג' כת' טעם אחר, דכין דאי אפשר ליבם, אינה עולה לחיליצה).

ג) שיאין לו עקב. פרש"י שול"א בלאע"ז. [סוליה, תחתית הנעל]. והתוס' מהר"ם ור"פ חלק בעקב בכל מקום הוא שלוין בלאע"ז. ופי' עקב של הרגלים. והנמק"י כת' דאף לדעת רשי' כל דבר המעכבר את الرجل בתוך המ נעל נקרא עקב, וכן כל שוליא ועקב ממש. שכשאיין לו שוליא או עקב שוליא ועקב ממש. כת' דרש"י נקט שוליא לרבותה דאף בשיש עקב מסביב ל"מ א"ב יש שוליא מלמטה.

ד) ומאותר דאפי' ג' הדריותות, דיוינן למה לי וכו'. הריטב"א ה'ך דרש"י (במשנה) פ' הדריותות שאין מנסחדורי עירן^ט. ומשמעו דעתך שהיא ראוי לדון אלא דלא בעין סמכים. א"ב מנ"ל דסגי בהדיותות יושבי קרנות, אף שמודיעים להקרנות.

והrittenב"א ביאר דמדינא חלייצה הוה דבר שבערורה (וע"ע רקמן קה:מ"ב), אלא זה קילו בה טפי מגיטין ודיני ממונות, דהתם צרך סמכין מודאויריתא לדון^{טט}. וצ"ב דכל גט ל"צ ב"יד סמכין כל אלא לבפיהת הגט. א"ב מדווע דכל חלייצה יצטרך ג'מ"ר. ומ"ה ס"ד דסגי אפי' בזקנין השוק, דגראיעי מהדיותות. קמ"ל דעתיך עב"פ שידעו הלכות חלייצה.

לו. וכן ר' שמעון ר' יוחנן הסנדלר (במשנה קד) ור' ישמעהאל בן אלישע (לקמן קד).

לה. בשיעורים ראו מבחרץ, ובמסקנת הגמ' (קה) ע"ש. לט. ורש"י (לקמן קב), פ' שמירת רב העקב (שם), שלוין. מ. והביא מהփוסק (בראשית כה) והוא אוחות בעקב עשו. ובגמ' (גדה נה) ראותה על עקבה. ועוד הביא התוס' מהר"ם ור"פ בדבשנה (כלט כ"ה א') נפסק עקיבבו או חוטמו. (והרעד' ב' בילט שם) פ' עקב, עור של סנול המכסה את גובה الرجل שכגンド שוקן מאחוריו.

מא. כי"ה לפניו ואך הוגה לטנדירין סחטם, וכן העתקו ר"א מן החרז והrittenb"א גנמק"י בשם רשי'. ולכארה רשי' נקט לשון זקי עירוי (דברים כה, ח). אך צ"ב לאפקי Mai, ובמה סנדורי העיר הוה פחות או יותר מסתם סנדוריין. ואפשר דליך ס"ד לא סגי בסימכה להיות דין, אלא צרך מינוי להיות סנדוריין של עיר זו.

מב. אך יש לדוחות דכוונת הריטב"א דמעיקר הדין הוה דבר שבעורו, אך התורה הקילה בחלייצה להחשייבו מיד' ומילא וחוחול'ן וזה דין אינם פעילים את ההיתור. מג. למ"ד (סנהדרין ג) מודאויריתא צרך מומחין בדין ממונות. מיד' ולכארה מבואר בrittenb"א דעתיך 'דינין' בחלייצה.

האמורות בתורה. ואף אם ירצה להחמיר על עצמו זהה כמוון דליתא^ל, א"ב לא יהנו חלייצה של אוננים^{לט}. והחכ"צ (א) חלק והיתר החליצה לא תלי בזמנים המצוואה^{לט}. ובci אונן שגירש לא היה גיטו גט^{לט}. דהא קטנה שהגיעה לנוגה הפעוטות חולצת ולר' יוסי לסתן קה:^{לט}, ואף דקטנה פטורה מכל מצות האמורות בתורה, וחיקתה ודאי הוה זיקה גמורה. ווע"ע קוב"ש כתובות רמחן.

ויש שווילקו וחליצה כשרה ובמקום דאפשר ליבם^{לט} נחשב 'מצוואה', אבל במקום דאיתו ראויות החליצה הוה בגדר פטור בעלמא^{לט}.

ב) ג' דינין, ואפי' ג' הדריותות וכו'. מבואר דבעין 'דינין' (בדילphiי בוגמ'), אלא דקמ"ל דסגי בהדיותות. ומבהיר דעתיך דינין לקיום החליצה ויליז' אי הוה מעין עדות ל��ומי. או דהתרה קבעה תנאי בחלייצה שייא במקומות ב"יד, דבעין וטלטה השערה למקומות חשוב. או דילמא דנחשה שהב"יד פועלם את ההיתר בחלייצה, דהוה עין פסק דין^{לט}.

ודעת ר' עקיבא (לקמן קד: וקה:^{לט}) דמנהני חלייצה בין לבינה^{לט} ובב"יד איןו מעכבר.

מנאה הרמב"ם במנין המצוות, והמהדרית' אירי דהיבמה אוננת, ומבהיר דאף ליבמה הוה מצווה. ל. וכמו שאנו רשי' להחמיר על עצמו לבך ולענטה אמרן. ועוד שאמרו דאונן א"צ תשלומיין,adam לא הפלפל ערבית לא יתפלל שחרית ב', דגרא לא חוי כלל. לא. וע' עוגג יו"ט (קשו הערה ג).

לב. והחכ"צ תמה דלפ"ז אין לך אשא שבחירה ליבם, שהרי הוא והדא נעשים אוננים. גומיא דבל יבמה שאין אני קורא בה שעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא באשת אח שיש לו בניס ואסורה.

לג. דאף הגט היא אחת מהמצוות, ומנאיה הרמב"ם בכלל המצוות. ובת' דנראה דאף פטור האונן הוה מדרבנן בעלמא, ולהחומרה בעלמא. ועוד דגם מkick ומוכבר מנה הרמב"ם בכלל הממצוות, ואך דיני גיטין וקידושין וחוליצות במוחו ובולן דין א' לדם. ובככל מעשה אוננים קיימיין.

לד. וע"ע לעיל כב). לה. ומקור להוה מדברי הריאב"ד (כתב שם לע' כת. ח. ברה"ז) דביטול מצוות יבמיין, מי ניחו או חלייצה כשרה. ל. וכדאי' (لت"ק ק) דהדריינס אומרים 'חולץ הנעל', וכן מבואר דהדרין מברך (ע' מה שוז' בסוף הפרק). אך כ"ז אין לעיבובא.

והקשות (עט ז) חלק דודאי גם בקיים שטרות וקבלת עדות ציריך ודוקא ב"יד הרואין לדון, ושאנו חיליצה דרבי קרא 'ישראל', שלא בעין גמורו כלל נב.

(ז) ואין ב"יד" שקוֹל וכו'. פרש"י (סנהדרין ב:) דאין עושין ב"יד" זוגות, שאם יחולקו לחצאנין ה"ל פלאג ופלאג. ציריך הכרעה עפ' א', והר"א מן ההר בגין דלפ' ז' לשון 'שָׁקֹל' הינו זה בוגר זה, לציריך שיהא בינויהם מי שיבריע דעתם. ועוד הביא י"מ לציריך לשקוֹל ולהכריע שיבריע דעתם. אבל בשמות זוגות אינם שקוֹלים, שאין הדבר במשכולת. אבל בשמות זוגות אינם שקוֹלים, שאין שם מי שיבריע דעתם.^ג

ובתוס' מהר"ם ור"פ ה'ך' מנ"ל דברי 'בית דין' והביא לתערן דמשום כרובה וכוכב"ש רשי' (לקמן קד.). ועוד פ"ז ד'זקי' משמע סנהדרין. ברכבתיב אספה ל' שביעים איש מוקני ישראל. ווע' תוד"ה מביעי, והריטב"א תנ"ל).

(ז) תוד"ה ואין ב"יד". א"ש דאין ב"יד" שקוֹל וכו' דהא איכא כמה פלוגתי^ה וכו'. והאחרונים ה'ך' דתוס' (לעיל) בת' הדוחינים של חיליצה אי"ץ לפסוק דין החיליצה, אלא שייחו בקיין לישאל. וצ"ל דודאי קים

הרגמי מ'ק' דאי היקלה תורה דאי"ץ סמכוני, א"כ סゴ' בוקני השוק. ות' הgem' דעכ' פ' בעין שעינן להלהה. ובזה לא הקילו טפי משאר דובתי. ואילו לדעת תוס' אף בת' הוה קולא משאר דובתי, דל'צ' סמכבים וסגי ברואי לדון. והבא סג' בירודעים קריאה לבור.

ועדר'ז בת' הגרא"א (פ"ז חיליצה א') דבן משמע בגמי, דנתמגע רק דאי"ץ סנהדרין. ומג'ל דסגי ביושבי קרנות, דאף היכא דל'צ' מומוץ מבואר (סנהדרין ג') דישיבי קרנות פטילים. אך הביא דבירושלמי ממשמע דסגי שירודין להקרות.

מת. וכן הביא ר"א מן ההר בשם י"מ ודרוחיותה הינו שאינם סמכבים. אבל בעין ראויין לדון. וכ"ז ר'א"ז שידועם להקרות בעין הדיניין, בקיין בהלהה. דבל מי שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהא לו עסק עמהם. והובי"ש (קסט א') הביא דברי הנמק"י שעריכין להיות 'דיןין', אבל מומוץ אי"ץ להיוות.

ג. אך פשוטות כל הסוגיה דוחה ורשא גמורה.

גא. וכל ב"יד" סגי שידועו מיה שעריכים לאותו עניין, ודיני מוניות באופן דיליכא משא ומתן והכרעה ל"צ שידוע דינים.

גב. ועוד הביא דלדעת הריטב"א (הניל') צריך מומוחים. כמו הדבר ששולקין שאינו שקוֹל עד שייאר רוב מצד' א' ויבריע המשkolot.

גנ. ותוס' הביאו אי בעין בכל כח. והאחרונים ה'ך' דלא מתכוון בהמה, ולבר"ע בעין כל כחו. (וע' זבחים לג', ותוס' פט').

ה) הוא קמ"ל דבעינן ג' שידועם לחקירות בעין דיןינו וכו'. פרש"י להקרות לעם, בלשון הקודש (בדתנן סוטה לב). מיה. ותוס' פ"ז דאי"ץ לדעת שאר הלכות חיליצה, אלא שיוכלו לשאל על הקריאה^ג. והמאירי ור"א מן ההר הביאו בשם הרמב"ם בפיה"מ הדיוויתות אינם חכמים אלא יודעים כוונת הפסוקים^מ.

אבל הריטב"א כת' דת' הגמ' דבעינן שידעו כל הלכות חיליצה שידעו להקרות בסדר, ובעין דיןינו^מ. אלא דחקילו דאי"ץ סמכין^מ.

והרמב"ם בפיה"מ כת' דהחיליצה מורתה בהיותו בשעת הבדיקה. ואילו לכתהילה ציריך דינים. והפתח'ת (קסט ב) הביא שות' שיבת ציון (צח) דכ"מ בירושלמי, אך אין קיל' דמהני יודעים להקרות אפי' לכתהילה. ור"א מן ההר כת' דדוקא למצווה בעין שידועם להקרות, אבל איןו מעכב. דכל הנהן קראי אסמכתא^ג. (וע' בע"ב).

והמוהריט' (חו"מ מו) כת' דהיכא לציריך ג' לקבלת עדות לע"צ חד דגמיה, וכמו חיליצה דסגי ביודעים למה שציריך^ג. ולא הוה קולא בחיליצה טפי מדיני ממנונות).

ודחותורה תלחה ועלתה אל הוקנים, וכן יש (בע"ב) יקרים לר'ז. ומ"ה דמי' לדין גט' ודיני מוננות, לציריך סמכוני. ואילו דנתחדר דאף ההדריות יש לדם גדר ד'זני חיליצה, ובזה קיל מגן).

ומבואר בדربוט"א דמסברא חיליצה ציריך דינים וסמכוני, ומ"ה איצטראיך למעט 'זקי' (וכדאי' בסמו). אבל תוס' (ה'ז) מיבעי מובואר דאייצטראיך למעט משום דידי' ובכלל הפסוק 'השערה אל הוקים' משמע סנהדרין. ואילו מסברא אי"ץ דיןinos סמכוני).

מה. דדרשי' (שם) ועננה ואמרה והוקש להא דכתיב (דברים כו' ז) אבהר גרים והר עיביל) וננו הלוים ואמרתו, מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש. ור' יהודה דרש ועננה ואמרה בכה, עד שתאמור בלשון הזה.

מו. אך לשון שאור אשוננים דבעין שהב"ד היה ראויים להקריא לאם. שתקפיד הודיין לדעת למדיר איך לעשות בדין וחליצצת מעגל אינה 'הכמיה', ולכורה אף אי היבם חכם ווועל לקרו, בעין שהדיין יהאrai להקרות. וכן ברושלמי מובואר דבעין שידועו להקרות, ודרשו יוננה/ אין עונה אלא מפי אחר. אר"י ובלבך מפי והדיין, ולא בעדון כן. (וננהו שארם אחר מקרא, ולא הדין). עי"ש במפרשים).

מו. ובפיה"מ הנדפס א' שידועם קריאת הלשון. ובותרגום החדש א' שאינם חכמים אבל יודעים את המקראות בלבdon. וצ"ב מוח' בונות הפסוקים. שלא שמענו שצערין להסביר לעם את פירוש הפסוק. ואפשר דכונותו לבון את היבם לקရוא. מות. והריטב"א למד דת' הגמ' חזרת מהנחתה המקשן,

משמעותו. והכא נתמעת סומה ב' עינוי מלעוני הוקנים ואבל סgi אפי' עין א' לכל זקן]. ואך ר'ת (ב托ס' ע"ב) מבואר דהכא נתמעת אף סומה בעין א', ויתבראר רקען שם).

והריטב"א ה'ק' ד'א"ב אמרاي היביאו הא דתני רב יוסף רקאי בדיני נפשות. ה'ו"ל להביא דסומה פסול בדיני ממונות, וזה פסול אף לעודות, ותן (נדזה מט): כל הפסול להעיר פסול לדון. וכתח' דלרווחא דAMILתא נקט הא דרני רב יוסף רקאי בסנהדרין גודלה, ולמעוטי כל מום. ואך סומה בא' מעינוי, ובדיני ממונות ב' עינויים. א"נ משומד דעתת ר' מאיר דאף בא' מעינוי פסול לדיני ממונות.

ודוחוק טובה, דכון דבעל מום יש לו דין דין בשור לדיני ממונות, א"ב תנוי רב יוסף אינו הוכחה כלל דלי"ץ דין סמור. וממשמע ברייטב"א דמ"מ נקטו כן לרווחאAMILתא, דעכ"פ סומה גמור ודאי פסול לכל דין.

וכ"ד **הנמקוי** (סנהדרין לד: יג. בדור"ר) דסומה גמור פסול לדון, שהרי פסול להעיר. אך דעת Tos' (נדזה נ. ד"ה ר' מאיר) דסומה ב' עינוי בשורי לדון במוניותא.

והנמקוי היביא ראהיה מוסוגין, והשותא אי ס"ד סומים בשרים לדיני ממונות, א"ב היכי מוכיח דהדיותה בשערן מדאייטיריך לעניין למיפסל סומין, דלמא עכ"פ מומחין בעי. אבל אי לדיני ממונות פסולין סומים לא איצטריך לעניין אלא לミニישר הדיוותה.

לו הז' דל"ע שיוביל להכריע את כל הספיקות שמתעוררים, אלא דמ"מ כיון דנקבע דזהה ב"ד בעין צורה שראוי להכרעה, אם יתעורר ספק.

(ח) **דאוי ס"ד סנהדרין בעינן**, ל"ז **למעוטי סומין וכו'**. **הריטב"א** ה'ק' דברני מוניות בעין סמכין מדאוריתא, ואפ"ה מבואר (סנהדרין לד: ונדה נ.) דליךמים סומה בעין א' בשור בדיני ממונות נ'. ו/or מאיר פליג והוקשו לנגעים, ובעין ראוי לראות ב' עינוי. ובואר (שם) דלא ק"יל כר' מאיר, דקי"ל לדלא הוקש גמר דין למראה נגעים).

והקצות (ז ב) **ת"י דלמ"ד** (סנהדרין ג) דברני מוניות ציריך סמכין, א"ב כל בעל מום פסול, וכמ"ש הרמב"ם (סנהדרין ד י) דאיין סמכין דינים א"ב ראיין לכל הדברים. ומ"ה אין סמכין חכם מופלא שהוא סומה בעין א', ואך לדון דין ממונות נ'. א"ב מדאוריתא סומה פסול לדון דין ממונות (וחתם אמרי מדרבנן, או לאידך מ"ד).

והקצות כת' למ"ד דאיין מדאוריתא ל"ע סמכין בדיני ממונות, א"ב ל"ע אפי' מומחה. וסגי בהא דגמירות. ואך בדיני חיליצה צריך גמירי ולדעת הריטב"א הניל'. וכתח' דיל"ע דאיין הפסיקים (וחותנס) דלי"ץ גמירי ולא שיעודים להקרחות, היינו לאידך מ"ד דילפי' מבישראל. והקצות תמה (על הנמקוי ה'ו' בסמור, שכת' בדורי הריטב"א) דלפ"ז ליבא דין 'מומחה' بلا סמור, וצ"ב קו' הריטב"א¹².

והריטב"א **ת"י דמ"מ** סומה ב' עינוי פסול אף בדיני

או סברא דחיישין שאינו מוכון עדותו). וכ"פ דרומב"ס (סנהדרין ב ט, והש"ז ז ב) דסומה בא' עינוי פסול לדון. החטמי' ע ז כת' והעם דהוה במו לילדה, דאלעל הסומה אף כיון הוה בכמו לילדה. והלבוש (שם) כת' דלענין סומה בא' עינוי איקיש ריבים לגעיגים. והחסמי' דזהה ובריבי).

ורשי' (נדזה מט) כת' דסומה בא' מעינוי בשור להעיר ואינו בשור לדון לר' מנאייר. אבל בשתי עינוי אפי' לעודות פסל בכתבתו או ראה. וששדייקו דאיין פסל, משמע רכ"ש לדון אליבא דכ"ר ע. אך אין ראה מדברי, דהותם קאי לר' מאיר. ולדבריו שיר אפי'.

ס. ובהאג' מינזוני (שם ב) כת' דהרבנן' כר' מאיר (וחננו'ב' דחו דבגמ' מבואר דר' מאיר פסל אפי' בעין א'), אבל הסחת' פסל ברבן' דבשרה.

סא. ותוס' כת' דאף פסל להעיר בשור לדון, והך סיוף דכל הבהיר להעיר בשור לדון כר' מאיר ודסומה פסול לדון), ולא מתוקמא בחכמים. אבל הריטב"א כת' דנהי דסיפה רבנן, רישא בכ"ע).

נה. והר"ש מודשי חילק דלשון הפסוק גבי דין מוניות (שמות כב') 'אליהם'. ואילו הכא זקנים או השערה שהוא לשון סנהדרין.

נו. והקצות (בסי' ד) דין דשמעה הא' בשותם סמיכה, אבל היכא דלאחר שנסנכר סתמא י"ל דבשרה. וחחה דכין ודעבשו יש בו מום אין ראיין לדיני נפשות, וצריך להיות מונקה מכל מום. נז. ובפושטו מבואר דהrintב"א ס"ל דשייר סמיכה לסומה לדיני ממונות ודהה לעיל נקט דסוגין כמ"ד דידיini ממונות צריך סמכין מדאוריתא), ולא ס"ל ברמב"ם דציריך ראיין לכל מיל'.

נת. ולכוארה מבואר דפסול בדיני ממונות מושם דנחשהב מום. וילפי' מאיהה מקום דבדיני ממונות מום גמור כזה פולס'). אך קצת משמע מוחילה בדבורי דכין דפסול לעודות פסל לדון (נדזה סיבה או ילפואה, ולא רק סמן בעלמא).

נט. וברא"י במקנא (כ"ב קכח) דפסול להעיר אך במחה שראתה קורם שנשתמא. (ונח' הרשונים שם א' היה גויה'ב' או ראה')

ד ז). הרשות'א הק' האיך נימא דהפסוק בתורה סמך ע"פ מה שיאמר שלמה. ותי' דה"ק דכיוון דשלמה גלי דעתחרין מנוקים מכל מום בעין, או משום דרמיוז באוריתא^ב או משום דגמרין לה הלבטה מסניינ'. ומש'ה הגמ' מוכיחה דע"ב חיליצה ל"צ סנהדרין, דא"ב לשוטק קרא, ונלמד בכלל שאר מומין. [אך בתוס' מבואר דלא כן].

יב) דאמר ר' בר' צירבי דיני ל' מיהו רוקא דקה נפיק וכו'. הרמב"ם (ר' בג, והשוו"ע קسط לח') פסקadam לא ראה מהני הרקיקה בדיעד. וה"ה ביאר הרמב"ם דיק' דהילשון צירבי' דזהה לכתחילה^ב.

ובפשטו מבואר זהה לכתחילה בדאוריתא. אבל הב"ש (קسط לט') כת' דזהה אסמכתא, ד'וירקה' קאי אלפנוי' דיבם. ולא קאי אלענין. והאחרונים הק' מסוגין, דמברואר ד'עלענין' הויה דרשא גמורה.

והב"ח כת' דעתת תוס' דעריכין לראות לעובאו. דמברואר בתוס' (קג. ד"ה והחולנית) דסומה נתמעט בדיעד מהא דעריכי לראות. והב"ש דזהה דסומה גרען, דאיינו ראוי לראות. [וב'ה לשון תוס' (ר'ה ש"מ) דסגי שהדיין יכול לראות הרוקן].

יג) לבדתニア וקרוא לו הון ולא שלוחן וכו'. בפשטו ממשמע דברענן שהודינים יקראו לו לחלוץ^ג. וכ"ב בפסקין הריד' לפקון קו^ה. והאחרונים הק' דהפסוקים לא הביאו דין קריאה זה. ומברואר (לפקון קו) דאף בשבאו היבם

והקצתות (ז ב) הק' דהגמי' מוכיחה דל"צ סמוכין מבולך יפה, ולא הוכיחו מוהא דל"צ מומחהין וכדברי הנמק"י וכבר עמד בזה היריטב"א הניל', ע' לעיל. וע"נ נתיבות (שם ב) שביאר באופ"א קצת^ו.

ט) כך ב"יד מנוקין מכל מום, [קא]: שנאמר כו"ך יפה רשותי ומום אין בר וכו'. בגין' דידין נתמעט מהותם בעל מום. ובגמי' (קידושין עה) ס"ד ללימוד מהך קרא שלא יהא בהם פגס יוחסין. והגמ' דזהה אימא מומא ממש. ודרשי' עמר בדורמין לר. [פרש"י מיחסין כמותר]. ולמסקנה ילי' מוחר קרא מום ממש^ז.

י) שם. ש"מ דאפי' הדיווטות, דאי ס"ד סנהדרין וכו' כך ב"יד מנוקין מכל מום וכו'. ר'ע"א הביא דמפורש בגמי' דבעלי' מומאים בשירים להיות דיננים לחיליצה. אבל מהר"ם מינץ (כט, הו' ברמ"א סדר חיליצה) החמיר בכל המומאים [שלא היה חיגר או קיטוע וכלה"ג] שייהא חיליצה אלימטה ובלא גמגום^ט. ור'ע"א כת' דמ"מ יש לדוחק ולמסקנה [ודוחין] ההיא לכדרבא הוא דעתן, א"ב אינו מפורש דמהני בעל מום. ואפשר דאף דקי"ל דמהני הדיווטות, מ"מ ציריך שייהו דומיא לדינים ולא יהו בעלי מומין. ודוחק, אלא הדמי חומרא בעלמא ובכמ"ש הר"ם מינץ.

די' קא:

יא) שנאמר כו"ך יפה רשותי ומום אין בר. (שיר השירים

ד. אבל מוהר"י פערלא (לוס'ג שעשו ר'ה ולכך) חידש דקאי על עיקר דיני החיליצה. ובוונת הגמ' דל"מ שליחותיהו, דאף דראי' (יגיש' פח) גבי בפיית גט דבעי מומוחין, אלא דשליחותיתיו עברדינן. אבל חיליצה לאזר דבעי מומוחין גלי' קרא דל"מ הדיווטות בשליחותתו דזוקנים. וכות' דאף דילפ"י דסגי ביודעים להקרותה, מ"מ בריתיא דספרי מבואר דכתחילה בעין זקנים וסמכבים), וגלי' דל"מ שליחותיתיו להחשב שעשה ע"י סמוכין^ו.

ובהמשך דבריו (ר'ה והשתא) הק' דא"ב האיך בifyין לחולין וודראי' לפקון קו. עד שיאמור רוצח אגנו, הא בעי מומוחים לבות', ובחוליצה לא עבדין שליחותיתיה. ובגמי' ל' קו. וכתבות עז. י"ל דזהה ע"י סמכבים, אבל בראשונים מבואר דאף לדין כופין בחיליצה. ותי' דדורקא לבריתיא דספרי דריש' ה כי, בעשין לכתחילה מומוחין. אבל לדין קי"ל דזוקנים הויה יודיעים לקרות, וע"ב לא ילי' לא שלוחם. ואך שב' הק' דבסטוין דריש' ולא שלוחן אף למ"ד לדכתחילה ל"צ סמוכין. ועי'ש^ו.

ה. ובפסקין הריד' פ"י דאף שבכל הומנת ב"יד אין מעוני

סב. וכ"ב תוס' (נדיה מט) דבעל מום פסול לדון בדין נשות. וב"פ הרמב"ם (סנהדרין ב) שנדהרין צריכין להיות מנוקין מכל מומי הגנת^ו.

ט. ומזהר"ם מינץ כת' דמסתמא ליכא ספיקא דוראי בשער בעל מום, ודוקא בדין נשות צריכין להיות מנוקין מכל מום, אבל בשאר דין ברשות. ולא נתרפרש בדרביו מושם מה חשש לכתחילה^ו.

א. ויש שפ' דאליבא דאמיתו ילי' לכליה מעמך' בדורמין ל' (וכדאי' (בכורות מה. וסוטה יב) דמשה לא היה בעל מום).

ב. וע"ד הא דאי' (סנהדרין כב) עד שלא בא יחוּקאל גמורא גינויו ליה. [אך בסוגין הזה חורייש טפי. דגם' (שם) ובידין מהיכן ידענא דין אל, דלא חדש יחוּקאל מליבו. ובזה אמר'י' דCKERLO בHALBA. ואילו הכא אמר'י' דלא איצטראיך קרא לפסול לחיליצה, בין דכבר ידעין מהמת ההלכה ופסול ולכל הדינים^ו].

ג. דרבא (לק' קו) אמר דאכללה תומא וכו' לא עשתה ולא כלום, וצרכבי דיני וכו'. ובזה לא הוחר דלא עשה כלום.

שגבוגוף, ומ"ה בעין דיננים עצמן ולא שלוחם. ובכמ"ש התוס' ר"ד קידושין מב^ט, ע"ש היטב). וכיה'ק הכלפות תמרים (סוכה מא): בהא זדרשי' (שם) שתאה לkickה ביד כל א' וא', ותיפרל דהוה מצווה שבוגוף של אדם, ולש' שליחות במצוותה שבוגוף כמו תפילין והליצה ושמיעת שופר^ט. ולכאורה זה הגדר בהא דל"מ קריית שלוחהו, דהוה מצווה בגוף של דין^ט.

עוד הק' האחרונים דנימא דל"מ שליחות על הקרייה משומם דמיili לא ממסרן לשליה (גיטין בט. וכ"מ). והחפאי' (גיטין ו בע"ו) הביא בשם בנו דהיכא לכל הענין זה רקס מיל' שפיר ממסרן לשליה. ומה"ה שבועות ונדרים (שאין בהן מעשה

והיבמה בפני ב"ד ולא קרייה חולצין. והערולג'ן (וכן ב"מ וישועת יעקב כסו א) ביארו דקיי אהמשר הביריתא^ט, דעתה הוגנת. דבעין שהדיננים עצמן ישמעו לו את העצה. ולא ימסרו עצה ע"י שליח^ט. ובגמ' (סנהדרין לא, ש"ע כסו א) אי' דהיבמה הולכת אחר היבם להתריה, אף' מטעריה לעזרוי'. דברתיב וקרואו לו זקני עירוי', ולא זקני עירה. והפטוקים בת' דב"ז בגדרוי תביעה לילך', אבל אם נתרצו מהני חיליצה בכל מקום^ט. (המשנ'ל (ד א) כת' היכא דליך בא עירו ב"ד' ביל' למקום היבמה^ט).

יד) TOD"ה וקראו. אדרבה נילך מהבא דין שלוחו במותו וכור'ג. והאחרונים דנו דהן הוה מצווה

יג. והמשנ'ל נסתפק היכא דבעירו ליבא ב"ד, האם הולcin במקום הקרוב לעירו, או כיון שלא הוה זקני עירוי' מוחייבין אוthon לילך לעירה.

יד. וכיה'ק לתוס' (ערכן ב) לילך מהבא בכל התורה דין שלוחו של אדם במצוותנו ותי' דסמיכה ויבמה ועגלת ערופה שלשה בתובין הבאין בא' וכו'. ואית' לילך מנייחו דכל דוכתא הו' שלוחו במותו מראיצטריך למוטעינה, ויל' דאי לאו הני קראי דקרושין דASHMUNIN שלוחו במותו הוה מוקמינן לרבינו תלתא קראי דסמיכה ויבמה ועגלת ערופה לרשותה אחריתיה.

טו. והאחרונים האריכו בזה. וע"ע קצחות (קבפ), חות'ס (או"ח א רא), בית אפרים (חו"מ ס), או"ש (שלוחין א) וברכ'ש (קידושין ב), וע' גרא'ח (בש"ז אש תמיין). וע"ע מהר"ח או"ז (קבח).

טו. ודוקא בקידושין וגירושין או הפרשת תרומה או שחיטת פטה, דיאנה בגופו של אדם שירק שלוחו של אדם במצוות.

יז. אך בסוגין מבואר דציריך לפותא, דמסברא הו' א' דהוה קריא דציריך בגופו דוקא. ועד'ז בכל הנך שנתמנעuth בזו שליחות, שדייריך הפרת הבעל דוקא וכו'. ואילו הנחת תפילין ואכילת מצה וכドר' לא מצאננו מיעוט דל"מ ע"י שליח, ויל' דורות הוה סברא פשטוה דבעין בגופו. ותקצחות (קבפ) בת' דל"מ תפילין ע"י שליח בין הוה ממלא, וליכא מעשה. ומה"ה לא הוה בכל דין קראי דשליחות.

ונראה דלולוי לפוטא דגט וקידושין ס"ד דאף בהנץ הוה מציאות שבוגוף ובענן יונתן בידה דוקא. אלא דילפ' גדרי שליחות בכל התרה, יילפ' טגי' שיתיה'יס המיעשה ול'צ' בגופו מכם. ועד'ז יתפרש העביבותא (קידושין מא) דס"ד דבקושש ל'מ שליחות. ועד'ז לתוס' דנו למלא מהן רהaca בכל התרה דבעין ידיו וגופו דוקא. מלבד גיטין וקידושין. ותי' דהוה ג' בתובים הבאין בא' דדוקא הנך הוה מצווה שבוגופו.

ללבת ולהזמין את הבעלי דין אלא שולחין שלוחן, האם משומם מצווה חיבין שיקראווהם. אול' ישא פניהם וישמע להן. ולכאותה הוה מצווה מוציאת דאריתיא שיקראו. ו/or מאן ההדר (קא) כת' דכל הנך לפוטא בסוגין הוה מדרבנן ואסמכמתה ולשיטתו הר' בע"א, אדם לא קראו אותו חיליצתם בשירה. ואף מדרבנן תקנו רקס למוצואה ולא עלב. ג. ולפ' בדוקא הו' אף הקרייה בגמ' (לעיל מוד). ואילו בשפטו הר' שם דין עצה הוגנת, ואגב זה הביאו רישא. וכן במשנה (קג) אי' דמשיאין עצה הוגנת שנאמר וקרוא ולא שלוחן. והרבה ראשונים הביאו ייח' וקרוא ולא שלוחן. ודברו עצה הוגנתה.

ז. והפטוקים הביאו סתם דנותנים לו עצה, דהינו הדינינים עצמן נתונים את העצה. (ועד'ין ק' דלא הדרשו דל"מ השלח'ת).

ח. פרש'י דעיקר היישוב בטבריה. ובשות'ת כת' דמקום הועדר היה בטבריה. ובשות'ת הר' מגאש (מה) כת' דאף שקרובים להדרי, וליכא טורה. ווהביא דהיו תוך תוך חותם שבת. אבל יש מקומות שבנואר שהו מרחק י"ב או י"ח מיל'.

ט. והפטוקים כת' דהינו דוקא עיר שהוא דר שם. אבל אם היל' למקומות אחר, כופין אותו לילך אחר היבמה. וע"ע שיבת ציון.

י. ועפ'ז יש לישב דאף דין זקראי ולא שלוחן הוה מדיני. בכפיית החליצה. אבל בגוף החליצה אין חילוק.

יא. ובשות'ת שיבת ציון (צ) הביא דילפ' בן מהדורשא בישראל לרבות כל דוחוא מישראל, ובש' ביד' של עיר אחרת הוה כל דוחוא מישראל.

יב. והרייא'ז (הו' בשלט'ג ורמ'א שם) כת' דהדרין איןם הולכים אצל היבם והיבמה, אלא קבועים מקום להתוועד בו (ע' בסמוך), והיבם והיבמה בגין אצלן, שנאמור ועלתה יבמותה השערה. ומ'ם אם הילכו אצל היבם והיבמה אין החליצה נפסלת בכר.

והאחרונים (ابנו"ג רה, וזכרון שמואל) הביאו דעתן למעט סומא בב' עניין, ובמקרה דס"ד דיני חיליצה ל"ע שיראו את מעשה החיליצה, ואפה"ה נחשב חיליצה בפני בי"ד, אף שהדינאים לא ראו כלום^{כט}.

(ז) שם. פסק ר"ת דסומה בא' מעינו בש"ר לחייבת האבל הרמא (סדר חיליצה א) כת' שלא היה הדיננים סומין אפי' בעין א'כ. וכ"ד הייש"ש (א) דלענין' ממעט סומא בא' מעינו, דסומה ממשי עניין לא ציריך קרא, דלא גרע מדיני ממונות ווע"ע מש"ב החריטב"א בע"א בזה). וע"ע נוב"י (ת קנא).

והיש"ש כת' דافق הדגמ' רוחה דעתךrichtן לדרבא שיראו הדיננים הרוק, מ"מ לפ"י האמתה שפיר ממטען סומה, דאן מקרה יוצא מידי פשוטו. אלא דמשמע מיניה אף דרבא דשקלים הם^{בז}. והק"ג חלק דלא שיריך בהז און מקרה יוצא מידי פשוטו. דיש שני פרושים בילענין, בדרבא לראות הדינין. או על העינם ממש שיחיו לדיניהם, ולא יהיו סומין. ובין דדרשי' לדרבא שיראו הדיננים, לא קאי על העינם כלל^{כט}.

(ח) אמר רבא צרבי דיינא למקבע דוכתא^{כט} וכ"ז. והיש"ש (ב, הור בק"ג) כת' דזהה לכתחללה האבל ברורDKביעת מקום אינו מעכבר בדיעבדה^{כט}.

סוג בשומע באון א', וקאי אונזיהם דבל ישראל. אך הגמ' חנינה מביאה דדרשי' גנד בל ישראל, לעמן ישמעו. ויתר אונזיהם דחרש באון א' פטור מראייה.

בב. ושיחילקו דאי לעני פ"ר ראייה, אין הבדל בין ראייה בעין א' וב'. אבל אי לעני קאי אונז העינים, אב"ז לדרש לשון רבינו שיחיו שעזם קיימים. וועיד מש"ב הק"ג.

בג. ואיך בכ"ג י"ל דצעריך עדות לקויומי, ע"ע לקמן קה^ט: כה. ואיך מדברי הרמא' משמע דזהה לרוחה דמליטהו. וכן ראב"ה (ר' תעכז) הביא דלא יהא סומא אפי' בעין א', ושוב הביא דר"ת מבסיר בסומה בעין א'.

בה. אלא דדרחית הגמ' דאן בגין יתורה, ומ"ה אין ראייה דלא איררי בסנהדרין.

בו. והביא סעד לדבר דבנדרש (חו' ביש"ז דברים לד' יט) אי' דלענין כל ישראל' זו שבירת הלוחות. והא היו בהן סומין, דהא במעשה העגל חזרו למונן.

בז. וש פוסקים (רמ"א סדר חיליצה א) כת' לקבוע מערב. והגרא ציין לרש"י (סנהדרין יא, ד"ה במאזמנק לה) שהזמינים הנשיא מערב.

כח. והיינו בשחלצ'ו בלבד קביעת מקום. אבל היכא דאפשר

כללו אין חסרון דמיili לא מימטרן לשלה. וההיא ראייה מותס' דינן.

(ט) בא"ד וו"ז דיש כמה בתובים הכאוו בא' וכו' ווא' שלוחון וכו'. ורעד"א ציין עוד מקומות, דמה (ב' מ' צו). בשמריה בבעלם, ובמדיח עיר הניחוח (סנהדרין קאי^{טט}), ובו בית המנוגע נהמעט (תורת הבנים מעורע הז) ובא אשר לו הבית, ולא ישלח שליח. וכן נהמעט (בירושלמי קידושין ב) דל"מ המורה ע"י שליח. וכן רצעת עבד, ורצע אדון את אונו אדון ולא שלחו (בדאי' במובלטה משפטים)^{טט}.

(ט) תוד"ה ש"מ. פסק ר"ת דסומה בא' בעניין בש"ר לחייבת האבל וכו' ויכול לראות הרוק מפני היבמה. משמעו דל"ר יהודה לס"ד' דממעט לעני' למעוטי סומין, ואך סומה בא' מעניין יש לו דין סומה. אלא דר' יהודה חור בו כרבנן דלענין זהה ראיית הרוק, ולא מייעטו על הדין.

והאחרונים הק' דافق לר' יהודה דממעט סומין, מנ"ל דافق סומה בא' מעניינו פסול. וכ"ד החריטב"א (בע"א) דלענין הוזנים לא נהמעט סומה בא' מעניין, ואך דלענין זהה לשון רבים, סגי בעין א' של כל זקן^{בז}. והגבוי' (ת קנא) הק' דאי לעני מושמע כל עין ועין, א'ב אף לדרש דצריכים לראות הרוק, נימא דצעריך לראות בבי' ענייהם^{כט}.

יית'. ודהمدיח שליח שליח שידרכנו. והשעה"מ (עי' ד' הביא) בשם נבדו של הר"ש משאגאנ'ץ דהה' תיפ"ל דהשליח עצמוני הדיח. ות' בוגן שהשליח הוא מעיר אחרה ובעין מבני העיר. וקמיל דלא מהיחס למשלה. א"נ אף מבני העיר, בין דלא דברו מחותם עצמן לא חשבו מלטה. ולפ"ז לדזה גורם המוצע, ולא היה ס"ד ליחס את ההזהחה למשלה, אלא קמ"ל דהזהחה שליח אין מחייבו).

ויש שdone דחתם לא שיר' תורה שליחות דבל התורה, דאן שליח לדבר עברירה.

יט. ועד הביאו דרש"י (יקרא כד' יט) כת' מוקור נספח לשלהיות. דכתיב ובגי המקהל וגו' אוטו כל העדרה, ופרש"י במועד כל העדרה. מכאן שלוחו של אדם כמותו. וושאר אחרונים (פנס פות השם) שכבת' דחתם זהה עניין אחר שליחות. דבל מצווה המוטלת על הרבים א' מוציא את כולם, והוא ג"כ במו שליחות, דאי' במשנה (ברכות לה) גבי שליח ציבור, שלוחו של אדם כמותו. ואין זה עניין לשאר שליחות.

ב. והיש"ש הק' דזהה הו' א' בעלמא בדברי ר' יהודה, הדגמ' דזהה דافق ר' יהודה איצעריך לדרבא, וילפק הדירות מישראל. ואך קודם שחזר בו דסגי בג' דיניהם. והק"ג ת' בא. ורעד"א הביא דעת"ז דרש"י (חנינה ג) דקרה ד'אונזיהם

היו בבדו של רב שמואל ב"י להקצתו מן הדבר, אלא ייחדו ה' דיןים סתם. וכשהג' יש חסרון בגר. אבל הא�'ז (תרס"ב) הביא דעתרין אף פסולים להשלים לה, והביא דרב שמואל ב"י אמר לו אנה גור אנה, והשיב לו לפרשומי מילתא. ולכארה גרש בן בגמ'!). והתחד' הק' דאורבה, הפרטום הוא שיעידו שהיה חולוצה. א"ב צירכיהם כשרים לעודות.

כ רשי' ד"ה לפרשומי. דחולוצה היא ולא לנבסא להק'ל', א"נ דליתו אינשי וליקפצו עליה. והט'ז (קסט ב') כת' הטעםDDRISHI' זעלתת השערת' שיהא דבר מפורסם. ואסמכוה אקראל'. והග'א (סדר חוליצה ט') כת' DDRISHI' בספרי (הנ"ל) דבעינן גובה של עיר שיהא מקום פרטום, ואין לנו עבשוי', ומשה' העשין בה' כדי לפרטום.

והבי'ש (קסט ד') כת' דנפק'ם (בטעמי רשי') היכא דראשה כבר פסולה לכלהונה, ובגון שהיתה גורשה מעיקרא ל'. ולפי' הא' אי'צ'ה, א'בל לפ' ה'ב' והבית מאיר (שם هو בפתח' קסט ו) דן דלטעם ה'ב' הוועתקנה לטובתה, ואם היא אומרת א'י אפשר' בתקנ'ח מהראוי שנשמע לה, וא'צ'ה ל'. ובת' דמ' מ אין בידינו לשנות הדינים המבואים ע' הפטעמים הנאמורים, כי אולי יש עוד טעם נסתר מאתנו.

והיש'ש דן דציריך מעשה וכמ"ש רשי' ד"ה לזרוא דקני, ולא סגי בדיור בעלמא.

ובספרי (תצא רפט) אי' דמצואה בבית דין שיהא בגבוחה שבעיר, ושיהא בזוקנים^ט. ובהג' מרדכי (קיט, והו' בשוש' ע' ס' חוליצה ט) ביאר שיהא מקום מפורסם. אבל ר"א מן ההר בת' דלייתא לדברי הספרי, דבושאגין מבואר דסגי בקביעות מקום.

יט לאיצטרופי ב' חמזה^ל וכוכ' דלייפרסם מילתא. הרמב"ם (ד' ה') כת' אפי' הם עמי הארץ. והリスト'א דיק' (מהרמב"ם) דודוקא ע'ה, אבל ל'ם סומא ופסול, ובכדא' גבי' ר' שמואל בר יהודה דל'ם גור (וזה שיב אנא גור אנה). וב'ב כמה ראשונים. והתחד' ד' (רכבו) ביאר דעתם הארץ כשר בדיעבד להיות דין חוליצה ל'.

וכמה פוסקים (מגיה למשנ'ל סנהדרין טז ה, גרא' קסט יז) נקטו דהטעם דל'ם פסולים ממשום דעת'ז' נמעא א' קרוב או פסיל'ב, ובטל' כל הילינט' וואפ' בידינט' אמר'י כו', ע'ל' לקמן קדר'. אבל ר"א מן ההר בת' דלא יוшиб פסולים ממשום גוירה, שיסברו דמוני לג' דינט'ל'. ומ'ם בדיעבדبشر.

והリスト'א דחיה דהיכא דהמנינו והקצ' ג' לדינט', אפשר' להוטיף אפי' גרים לפרטומי'ל'. אבל הבא לא

לד. וב'ב הביא'ש (קסט ד') בדעת הא�', דכוונתו היכא דב' הנוטפין נשבחין מן הג', ואין עותים בין כולם חיבור א'. ואילו בעובדא דרב שמואל ב' (זהה נהוגין לעשות הכל חיבור א') ומשה' ה'ל'ם גור.

לה. והג'א (סדר חוליצה ט) הק' דא'ב גט נמי, ור'א מן ההר כת' דגבט לא בעינן פרטום, שורי הא' מותרגשת בנט שעוזנו ליה וראיתה עמה. אבל חוליצה היא מותרגשת בנטה שעשה ואין ראייתה עמה. ומשה' בעינן לפרשומי מילחאה חולוצה היא דלא ליסבה כהן. א' נמי דילדעו דשראי לא'ר. ור'א מן ההר מבוואר דאסמכוה אקרא דיעולתה השערת' שיהא מפורסם, אך עיקר הטעם ממשום גוירה בפרש'ו.

לו'. ולכארה כוונתו דא' בימי האמוראים הב' י"ד לא היה במקומות פרטום בשער העיר.

לח. והט'ז (הנ"ל) הק' על רשי', דא'ב בגרושה לש' טעם זה. לט. וכן בגרושה שאומרת א'י אפשר' בתקנ'ח לב' הפטעמים של רשי'.

יש לקבוע מקום, ולהלוץ יום אח'כ. ומ'ם כת' אם קבוע מקום ובעת הוליצה הולכה למקום אחר גרע ומטהפינה שצרי' חוליצה אחרת. (וצ'ב').

בט. והג'א (סדר חוליצה ט) הביא מהך ספרי דלבתיחה בעין' קני'ם.

ל. והחנן'ק (תקצט) כת' דיסופו עוד עמהם כדי שיחו חמזה כדי לפרטומי מילתא, או עד עשרה, ובן נהגו העם.

לא. וב'ב ר"א מן ההר דא'ק א' מה'ג איננו יודע להקורות מהני. ועוד דאפי' ג' אין יודען להקורות חוליצה בשירה, דקי'ל דלא מעכבה קריה בחוליצה. ומשה' איננו מעכב שיהא דין' הרואין לקריאה).

לב. ודמגניה לריסט'ב"א דן דל'ש בסומא נמצא א' מהם קרוב או פסול, ייון דפסול לכל עדויות, ע'ד מש'ב' הנטיבות (ס'ס' ל') דasha וקתן אינם ראוין לעדות ול'ש נמצא קרוב או פסול, כיון דפסולים לכל העדות. א'ר יש להליך בסומא נחש' בתורת' בין' ויבכלי להרפהה.

לו. וביאר דעת הארץ פסול רק מדרבן, ומשה' לא גוזו שלא ישלים עמהם.

ולחליצתה מיפותיל. ואיצטריך למעט חיליצה ללמידה של'ם קבלחה. והקובעה ע' (עב ז) תמה דהא דמנהני קבלה, כדרתנן (סנהדרין כד). נאמן עלי אבא, לבארה הוא מטעם מחייב בממן או הוודאה. וטעם זה ל"ש כלל בחיליצה, והאיך מהני להבشير פטולין ע"י קבלחה^מ.

ומוכח [ברדעת תוס'] דמנהני קבלה להכשיר את הפטולין להחשבبشر, ולא מטעם מחייב^מ.

כר) א"ל תנינא וכו'. בח"ר ר"א מן הצד הבא לדיק הרב יהודה לא היה ידע להאי ברייתא, וש"מ שדיין להליצתה בשער אע"פ שאינו בקי בכל דין חיליצה או גט. ואף שלכתהלה אין לו להיות דין דלמא טעוי, מיהו אם מה שעשה נעשה כדין שלחילצתה בשירה. וכת' חדאין אמרת, אך דחיה דודאי רב יהודה ידע דגר פסול. אלא ה"ק רב שמואל ב"י דכיון דגר פסול, מש"ה לכתחילה אין להושיבו בהדי דיןין, דמאי דחווי סבר שגר בשער לדיני חיליצה.

כה) מרננא שטרא אפומיה. פרש"י דלא גובים ע"פ. דברין שהדין סומך על דברי העד, מהני שיקול הדעת של הדיין ואינו גובה. ותוס' חלקו דמנהני רק

כא) תודה ואנא. וא"ת לפ"ת וכור' ונתגיר הוא^מ ובאיום^מ וכור' לדיני ממונות נמי מיפורל וכור'. וכבדאי' (לOLUMN קב) דגר דין גור חבירו ובדריני ממונות לחוטס'. וכן (עליל מה): דרבא הכシリ את רב מר' בר רחל כיון דאמו מישראל, ומניה בפوري דבבל (עי"ש תוס').

ותוס' תי' דאיתיך להליצת גרים. ותוס' (כתובות מה: וסנהדר' לו) כת' חילצת בני גרים. ובכ"ב הרא"ש דהו רותן ולידתן בקדושה. [ודברים עצם ל"ש חיליצה]. וכיון דהיכם והיבכמה^מ הם בני גור וגורת^מ נשגב קהיל גרים, ול"ע מקרב אחיך.

כב) בא"ד א"ג כשר הוא ל"ט לדון בלבד כפייה, דלא שיביא שימה ודבר ש' שרדה. ומובהר בתוס' והרא"ש דבלא בפייה יכול לדון אף' ישראל. אך בפשטות דעת שא"ר (תוס' לעיל מהו; והרמ"א ז א) לדון זהה שרדה אף' בלבד כפייה^מ. ובבג' מרדיבי (קייט, והר' בדרכ' מ ז ב כת') דגר דין גור חבירו דוקא בלבד כפייה.

כג) שם. לדון בלבד כפייה. ותוס' (גדה מט), והרא"ש כאן בת' א') תי' דהחולץ והחולצת קיבלו עליהם, דבדיני ממונות מהני שקיבלו עליהם,

נעשה בשער ע"י הקבלה. אך יש אחרונים הביאו מהירושלמי להיפר, דנחשב 'עד' ע"י קבלה, ואלא' ע' אמר איצטריך קרא למטען. ואפ"ה נהמעט מקרבן שבועה 'וזו עד', וזה אינו בשער להיעיד במקומות אחרים.

מו. והחותמים (ז) הא ביא מהבנה^מ דמיינו את שמעיה ואבטלון לחיות נשאיםواب ב"ד (כדי' חיגגה ט). אף שהיו גרים, וכמ"ש הרמב"ם בהקדמה, דמנהני קבלת החיבור. והחותמים ביאר דסני בקבלת חובי העדה, וא"צ לשאל רוב החיבור. ואתאו שאלו את רוב ישראל.

והחותמים דק' [אלא שאני וחוכר] דבקבוזו עלי מונין דוקא בדריני ממונות, דיכול להפקיד ממוני וליתנו למ"י שרכזת, ואף הוא יכול לומר הריני מורתיצה לכל מוציא פיך אם ליתן או למוחול ובוודמה, אבל האיך מהני קבלה לדיני נששות, להיות ראשין סנהדרין. וכן דאפשר דהמלחך שביו להרגו יש בידו לנמות את נפשות. אך שמעיה ואבטלון לא נתנו לדון או לדיני נששות, ואף שהיה אב"ד היו שהיו מחייבים שמעיה ובירור הלבנה בתורה שבע"פ, לעצם חכמתם וביניהם ויראתם הקודמת.

מ. וכפרש"י. והרא"ש דיק דהוא עצמו היה גור, דאמור אנא גור אנא ולא משמע שהיה ממשחת גרים. מא. שהיה בן רב יהודה הינדוואה, שנולד לו בנו יהודה, ולא אמרו שניהם. ואפ' הייחסו אורי וקרו לו בן יהודה, וצ'ז: ביחס זה דוגר שנטגיר בקפן שנולד דמי ווע"ע לעיל סב. וצ'ז: מוב. תוס' נקט גרים וכן שאר התוס' דבני גרים, משמע דהרויזו היכם והיבכמה גרים. ולכורה מובהר דhiltscha הוה דין' בין היכם לביןם, והדין הזה שרדה על שניהם.

מג. ויל'ד היכא דאמו של היכם מישראל, האם מהני להחשייבו ישראל של'ם דין גור. וכמו ש אצל הדיין אמו מישראל נשגב מקרב אחיך.

מד. אך הסמ"ע (שם ד) הביא את דברי הרא"ש דודק ע"כפייה.

מוח. והה' דהה' (שבועות לה. טה בד"ה) הביא ירושלמי דהיכא דקיבל עליו פטולין ליאחיז קרמן שבועה, דדריש' והוא עד, יצא והיא נשר להעיר בממן. והקובעה ע' נקט דדרשת הירושלמי ד'פטולין לא מקרי עד, אפ' ע"י קבלת. ולא

למיini שרהה בעין מקרב אחיך (בדלעיל מה). ובхи' הר"ץ (סנהדרין לו:) כת' דגר דין גרים למונתו דין קבוע בדיני ממונות על הגרים. והוא אמרי' דגר בשור לדיני ממונות [של בני ישראל] הינו דוקא באקראי ובדייעבר,adam דין דין דין, אבל למונתו דין קבוע לא ממש דבעין מקרב אחיך.

וחריטב"א ה'ק' מי גרי עי' דיני ממונות דעת' סמכין, משאר מנין' ושורותא דמתא', דבעין אמו מישראל.

(ט) עד שיחא אביו ואמו מישראל. הרמב"ם (יבום ד ה') כת' דאי' אביו גר ואמו ישראלית ל"מ. והפוסקים דנו אם מהני שתווי.

(ל) שנאמר ונקרא שמו בישראל. פרש"י משמע שיחא ישראל מכל העזרין. אבל ר"י (בתוור'ה לענין, וכ"ב הרמב"ץ פ') דריש' יטור בישראל, וכי איצטריך לאמו מישראל, דהא בן גור וגiorה פסול אף' לדיני ממונות, ומתמעט מקרב אחיך. (ובק' חותס' (קא: ד"ה ואנא), וצ' דר"י פליג את' החותס' דלעיל, דאל"ב איצטריך לדון بلا כפיה).

(לא) תוד"ה גענין. אבל באביו להוד סגי וכו'. אבל בדברי רש"י משמע דעתך כל העזרין ישראל'.

(לב) בא"ד דהא אפי' ליזום בחונה סגי באביו מישראל וכו'. להשיא לבוחנה, וכמו שהביאו מהמשנהקידושן. (וע"פ התוספותא (הור' החותס' לעיל מה) דאין מנין מלך אלא מהמושיאן בחונה).

ו. והטור (ו"ז ר"ס רשות) הביא בשם ר"ח דעכ"ם נימול הבא להרגניר אין לו תקנה, אבל מוגניר בטבילה, והшиб בגרא להכשיר וועסו לקהלה. אבל הוא עצמו אסור בקהל וונושא גירותו. והפרישה תמה דאף עכirs הhab על בת ישראל בנז' בשור לקהלה וועיש' כמה תי' מהדורים. והבוג' שם כת' דגנט'ם דבשר להיות דין תלמיד, ואב' דבעין שהוא אביו ואמו מישראל. וכןין דנתגניר נשבע מישראל. אבל בפסותו מישראל בסוגין לאפק' גור.

ז. והרמב"ץ הביא הගרסא ובכל הנוסחות ובר"ק מ"ט תרי בישראל כתבי, וביאר דכתיב בפרש פטמים בישראל, חד דריש' ישראל כל דחו ואפי' הדריותו, וחדר ולא גרים.

ח. ור"ת (ס' השר ז' ס' כת') יש שמצריכין אב ואם מישראל. ט. ואין לומר דכונת החותס'DKודשת בחונה הולך אחר האב (ובגן' שנשא גירות מבת ג' וו' א', למ"ד דמהנין). ד"א' אמאי. י. דתנן (קידושין עז) ישראל שנשא גירות בטו בשירה הביאו מהמשנהקידושין. וכן לישן תוס' אביו ישראל. י. דתנן (קידושין עז) ישראל שנשא גירות בטו בשירה

להיב בנגדו שבעה. לבוארה משמעו דאיתו רשאי להמנע מלגבות, ולשנות הדין²³. דין מורה הוא רק לחיבבו בירור נספח. (ואכ"מ).

דף קב.

(כו) גר דין את חברו וכו'. פרש"י בדיני נפשות. (וזה) גרים לא ציריך דינים מיוחסים. ובхи' הר"ץ (סנהדרין לו: בשם ר' דוד) ה'ק' על רשי' דאי' לדין שור הנסקל בעין ב"ד מיחס, א"ב האיך סגי ב"ד שאינו מיוחס לדון גרא. ואפ' דיני חיליצה בעי' דוקא אביו 'ישראל'. והריטב"א (קדושיםין יד, וע"ז הרמב"ן עיל' מה) ה'ק' דודאי לא גרי עי' דיני נפשות דחמי ריחיליצה.²⁴

וותוס' חלקו דאי' בדיני ממונות. (ודגר אינו דין דיני ממונות שורה (ע' חות' קא: ד"ה ואנא). וקמ' לדגר רשאי לעשות שורה על גרים אחרים). (כו) שם. אמר רבא וכו' דבר תורה. הקצתו (ז א) ה'ק' דעתך רבא (סנהדרין ג) דמדאוריתא עריך סמכין אף בדיני ממונות. והרמב"ם (סנהדרין ד י, ע' מה שהר' לעיל קא) כת' דל"מ סמיכה א"ב ראוי לכל הדיניס²⁵, וסומא בא' מענינו אינו עשה סמור. א"ב לש' סמכין בגין, והאיך בשור דבר תורה אף' לדיני ממונות דגר חברו. ובת' דצ' דגנט'ם לוזן بلا כפיה. ודלא כתוס' (קא: ד"ה ואנא) דבלא כפיה דין אף' ישראל'.

(כח) רשי' ד"ה גור. דאי'ו לדיני ממונות אף' לכל ישראל, דתנן הכל בשרים לדון דיני ממונות וכו'. ודוקא

מז. וע"ע נתיבות (טו ב) ורמב"ם (סנהדרין כד א), ואכ"מ²⁶. א. והר"ץ דזה דשור הנסקל של ישראל הוה בכלל כל דין של ישראל דבעין מיוחסים, ודרשי' בmittat הבעלים קר מיתה השור. אבל י"ל דב"ד של גרים דין את הגרים דיני נפשות.

ב. וי"ל לדעת רשי' דבדיני נפשות תלי' ביחס וסמיכה להחשב דין. ובידין ל'א, ואילו בחליצה יש גויה'כ 'ישראל' (מדיני החליצה, ולא מגדרי היב"ד).

ג. אבל הפתחה'ת (קפט ד כת' דכונת הרמב"ם דעריך שעיה ראי' להורות בכל התורה, ולא שיש פסול לדון בא' מהדין). וכ"מ בריטב"א (הור' בסמור) דין דין ממונות, ואפ' דביני סמיכה.

ד. ולדעת תוס' צ' לדמגני סמיכה בגין. ה. וממשע דכונתו דסמכה הוה מני שורה על ישראל. (ולא רק אישור על הדיין).

או פתוחות, והגמ' מביאה דנהגו העם בסתומות, ועוד' רב ס"ל שיעשה סתומות, דהא רב אית' ליה מנהגא, וכדבריו בסוגין. והרמב"ם (בהקדמה לפיה"מ) כת' דבניה לא עדיף משאר חכמים בעין ובדין ובחקירה בדיני התורה^ט. והביא מסוגין אם יבזא אליו וכו' אין שומען לו^י. שאין תוספת ונגרען בתורה מצד הנבואה בשום פנים. ווצ"ל דהיכא דאיינו נגד המנהג אליהם נאמן וכןו שאור חכם).

ודעת הרמב"ם (שם, יטוחה"ת ט ז) דל"מ נבוואה או בת קול להכריע בהלכה כלל, משום דלא בשמיים היא^ו. אבל דעת תוס' (לעיל יד. וכ"מ) דבמקומות דאיינו סוגר כליל ההוראה סומכים על בת קול^ז, ודוקא להכריע בדברי היחיד נגד הרוב ל"מ. דלא בסמיים היא נגד דין התורה^ט. ועפ"ז צ"ל דכוונת הגמ' בסוגין דאיינו נאמן בין דיש מנהג ישראל בן (וכמו בגדי רובה).

(ה) שם. כבר נהגו הנם וכו'. האחרונים צינו למסכת טופרים (יד טו) שאין הולכה נקבעת עד שייה מאנהג. ובמנהג וותיקין אמרו מנהג מבטל הלכה. אבל מנהג שאין לו ראייה מן התורה, איינו אלא בטעה בשיקול הדעת. והא"ז (ב"מ רפ, הו' במרדי כי שם שטו) פי' דוקא מנהג קבוע ע"פ חכמי המקומות^ט, שהוא מנהג

ולכאורה מבואר בתוס' דאפי' מלך סגי אבוי מישראל, ול"כ אמו^א. וכ"כ הרמב"ם (לעל מה; והrittenbach קידושין יד). בשם תוס' דאמו לאו דוקא, דהכל הולך אחר הוכרז^ב. אבל ממשמעות תוס' (סיטה מיא): דבעינן אבוי ואמו, שיהיא ממש מקרב ממצווע מאבוי ואמו מישראל.

(ג) אמר רביה א"ר כהנא אמר רב אם יבא אלייך חולצין במנעל שומען לו וכו'. פרשי' דעד שבא אלייך לכתיחילה לא חולצין במנעל. ופרש' (במשנה קא) דמנעל הוא של עור רך. וייש גוירה דנעול מרופט, וכדראי' בסמור. ועיקר חלייצה דסנדל של עור קשה ומברשלי^ג. ע"ע בסמור).

(ו) ריב יוסף א"ר כהנא פlige והגמ' פי' דאייכא בנייהו מנעל לכתיחילה, דרב יוסף אף קודם קודם שיבא רשאין במנעל. ולא ס"ל גוירה זו. וע"ע בסמור).

(ד) אין חולצין בפנדל אין שומען לו, שכבר נהגו העם בפנדל וכו'. ואלייך איינו נאמן נגד המנהג, ומ"מ מבואר דהיכא דאיינו נגד המנהג אליו נאמן. ובירושלמי (בagan) אי' והמנהג מבטל הלכה, והגמ' (מנחות לב) מביאה מסוגין דרב אית' ליה מנהגא. דנה' בוגמ' (מנחות לא: לב), אי עושים פרשיות תפילין סתוםות

אבל משה, דיווחש לא שאל מההקב"ה משום דלא בשמיים היא, ואיין נביא רשאי לחדש דבר מעטה. ובגמ' (שבת קח) אי'adam יבא אליו ויאמר אפשר לכתוב תפילהן על עור דג. והגמ' מ"ק מאין אם יבא אליו, פרשי' דהיתר ואיסור אין תולי בו דלא בשמיים היא. והגמ' פי' אם יבא אליו ויאמר אם פסקה זהותם. והרבבי' ארוח ל"ב (הביא לפ"ז דאליהם ל"מ לברר ספיקא דינא ואך במקום דorth ספק). אבל יוכא דזהה ספק במיעਆ מהנה. (והביא עד"ז אי' לעיל מרד): אך המהדור' חביב (תוספות יה"כ עה) נקט דاتفاق בירור מיעיאות ל"מ אליו.

(ז) תוס' מבואר דרך ק"ל, אך הביאו דעתך ר' יהושע דלא משגיחין כלל בבת קול משום דלא בשמיים היא.

יח. והרבבי' הביא ברכבתו היוציאם (גיטין ה' בשם גליין) הביא שואלים העלים כיון דאליהם וכור לטוב ויה מצוי להם. כדאי' בכמה מקומות, למה לא תי' להם כל תיקון שבתלמוד. ותוי' דשני אליו יש, האחד היה פ巴斯 ואחר עכ' ל. והחו"א (שם הגוילים אותן ר' רכבה, ערך רבינו יעקב החסידי) האoir בunning מה שמלמדו הראשנים בגוילים מהמשם.

יט. והגליין מהרש"א ציין לרבי התבabo"ש (לה לה) הביא דהיכא דיש מנהג בענין בדיקות הטריפות סומכים על המנהג

לכהונה. ואף למ"ד קהיל גרים לא איקרי קהיל. (ותוס' נקטו דקהין אף לוי יהודה דבת גור זכר בכת חלל). ולפ"ז מבואר בתוס' דיא. ודעת הרמב"ם (מלכים א ד) דמלכבות סגי באומו או אבוי מישראל. ע"ע טرس' (לעל מה).

(ה) ובתוס' חד מקמאדי דיקי מוחכם (בסמור) דמנעל וסנדל לא הוה אותו דפוס. ואפ"ה כת' (לעל קא) דהטעם דמנעל לכתיחילה לא. משום מנעל מרופט.

יד. והרי הוא בשאר החכמים הודיעים לו שאינם נבאים. ומ" שיאינו נביא יאמר פירוש, והנביא אמר שאמור לו ה' פירוש אחר הוא הנבן אין שומען לו. ואפ"י אלף נבאים שכולם כאלייך ואליישע פירשו איזה פירוש, ואלף וא' חכמים פי' לההף, אחריו רבים להחותו. וועשימים בדברי האלף וא' חכמים, ולא כדברי האלף נבאים המופלגים.

טו. ועוד הביאו דברי הגמ' (חולין קבר) האלקים אלו אמרה לי יהושע בן נון בפומיה לא הוה ציתנתא ליה ולא שמענא מניה. טז. ועוד הביאו מהגמ' (תמורה טז) בהבלות שנשכחו בימי

מאיר שאמר אין חולץין בו לכת חיללה. משמע שאף במקומות שאין סנדל לא תחולץ לכת חיללה.

ותוס' (מנוחות לב), כת' דעתינו נהגין לחולץ במנעל לפי שאין בו בקיין בסנדל, א"ג אפשר דקי"ל בליישנא דרב יוסף דחולץין לכת חיללה²⁷. והשיטמ"ק (מנוחות שם) כת' דטוב לחור אחר סנדל מעור עב"ה (והesh"ע) (קסט טז) הביא ד"א לכת חיללה היא העור קשה קצת, שהיה דומה לסנדלי²⁸.

עוד כת' הק"ג דהאידנא ל"ש גוירה דמרופע, כיון דחולצים בסנדל של ב"ד, דאינו עומד לשאר שימושים. ווזוקא בונם שהיו חולצים בשל יבם.

לו) ר' יצחק אמר ממשמו חולצין במנעל לכת חיללה. והרמב"ן הביא בתוספתא (יב) א"י להיפר, ר' יצחק אומר ממשמו מודה היה ר' מאיר שאין חולצין במנעל²⁹. וכות' דזה הלשון יפה, אלא שאין הנוסחאות בಗמרא כך.

לח) מ"ט איילימה משום דזהה פנطا מעג, וארכטא מעג דמנעל וכ"ר א"ה אפי' דיעבד נמי לא. פרשי' דזהה כמו ב' מנעלים זה עג זה. ומסקנתה הגמ' דאף ב' מנעלים זה עג זה מהני בשחולצת שנייהם, וכדראי' בסוף העמ'. [ועג' בטסמור].

אבל הרמ"א (קסט ב, בשם הג' מודרכי וכן בתוס' מהר"ם ור"פ באן) כת' דעתין אוני המנעל קצרין, שהלולאות והקרסים לא יהיו על המנעל, אלא על

ותיקן. אבל מנהג שאין לו ראייה מן התורה איתנו אלא בטעה בשיקול הדעת. ובמה מנהגים גרוועים דלא אולין בתרייזו³⁰.

לו) תנאי הייא דתניא וכו'. הרמב"ן ביאר דנה' בסיפה ר' מאיר ור' יעקב ממשמו אי חולצין במנעל לכת חיללה. אבל לא החשבו דעת ר' יוסי לפסל בדיעבד, דלא חלק להדייא³¹.

ואף שהבאי שהזקן תמה וכי חולצין במנעל, דמאיחר שלא ראיינו מعلوم שר' יהודה בן بتירא הילץ במנעל מפני דוחק שום שעה, ושמענו ממנו שאין חולצין בו, בגין לנו להבשיר בדיעבד. מ"מ לא חלק בדבר, שאין למדוד מלכתחילה דיעבד³². ודלא ר' מאיר שמע ממנו או מאחרים שבדיעבד חלייצה בשירה.

ועוד פ' הרמב"ן דהוה ג' תנאי, ור' יוסי פסיל אף' דייעבד. ומיהו אנן אמרין תנאי אפלוגטא דאמוראי (دلעיל), דזהינו מנעל לכת חיללה.

עוד הביא הרמב"ן דברי שלמי א"י וכי יש סנדל במקומינו. ור' יוסי השיב מה ראה ר' מאיר לומר שאין חולצין במנעל³³.

וזהרא"ש (זה夷טו ר' גט חלייצה, ד: בדחה"ס) כת' דהאידנא אין סנדל מצוי בינוינו, لكن נהגו לחולץ במנעל לכת חיללה (זהבייא מהירושלמי). והרמב"ן חלק דמבעואר להפכן, אמר שחלציו במנעל בגין שאין שם סנדל, ואעפ' ב' השיבו ממנה לדברי ר'

ראיה.

בג. וכගירסת התוספתא דר' מאיר אסר.

בד. ותוס' ביארו דאפשר דהלהכה ברב يوسف במילתא רק אמר משמייה דארזרני. ואופ' דקי"ל כרבה במקומות ר' يوسف מלבד תלת ושדה, ענן ומיחוצה, הכא נח' בשם אדריסם.

כה. וראב"ה (תרצ"ה) כת' מנעל שלנו תחת סנדל שהוא בימייהם רגלוות לחלק בו.

כו. והגר"א (נו) ביאר לכת חיללה עושים צורתו דומה לסנדל כל מה דאפשר.

כו. ובתוספתא לפניו א"י מה ראה ר' מאיר לומר חולצין במנעל, ר' יעקב אמר ממשמו מודה היה ר' מאיר שאין חולצין במנעל לכת חיללה. ולהיפר.

נגד ההלכה. דלאו מנהג של המונן, אלא בשנתערור שום שיוני הוא מביאו אל המורה אשר בימים ההם ובמקומות החווא. ועייני המורים בבודקים שככל משיחסים שבג' מוזה דנהגו בסוטנות ולענין למונגאג דאמורי' (מנוחות לב) גבי מוזה דנהגו בסוטנות וחיליצה דנהגו בסנדל כר' דמסתמא צ"ז נעשה ע"י חכמים, דאפי' יבא אליו אין שומעין לו. ועל קויצא בוה אמרו בירושלמי מנהג עורך הלהכה.

כ. וצין לדברי ר'ית (בתוס' ב"ב ב). וזהא"ז א"יר במנגאי שכירות, אך הביא מודברי מסכת סופרים וא"ר במנגאי קריית המגילות).

כא. ולගירסת הגרא"א אותו הוזקן אמר א"ב מה ראה ר' מאיר, ונקט דמעל בשר לכת חיללה. ודלא בר' יוסי דס"ל בר' יעקב (ונה' לכת חיללה).

כב. דברייעבר לא שכית, ומש"ה אמר' דלא ראיינו אינו

וזהראשווים הארכיו בכמה מנהגים וחומרות בכל זה.

מא) **תוד"ה ואע"ג.** בירושלמי וכור' עונבו וכור' ומיהו נהגו לחשור היטב בקשר גמור וכור'. וזהראש' נהור דקייל' (שבת קייג) דעתיבה לא הוה קשר לעניין שבת' ל'. דעת הירושלמי שלא יעשה קשר גמור, דא"כ היבינה עריכה ב' ידיה לפתוח, אלא יעשן עניבה.

מכ' בא"ד אבל בידبشر להלזין אף' בשמאלו, ואמר' (לקמן קה). יודמת חולצת בשינוייה, משמע דלא מיפסל' אם לא להלזה בידי הדימונית. וב' הרשב' א' דריכן ד מהני בשנייה, כ' ש ביד שמאל. ומ"ל דבעי ימין ואפ' לכתהילה ליה.

אבל תוס' (חולין ב') כי' דשמאל גרע משן'. ותוס' (שם) דחו דשמא כוונת הירושלמי לכתהילה, וליכא עיבובא בימין.

שמיות העקב

מכ' טעמא דשפט הוא, הא שטעה דיא חילצתה בשירה, רוב הרוג אין רוב העקב לא. הריטב' א'

הרجل ושהקשר יהיה נסמרק ונוגע לבשרו, שלא יהיה מעל דמעליך. והגר"א (שם עז) ביאר דנקטו דלמסקנא יש חסרון מעל דמעליך. ורק' הגמ' אי היב' אפי' בדייעבד,adam עשו בעורה זו פסול בדייעבד. וע"כ אינו באופן זה.

לט) גוירה ממשום מנעל מרופט וכו'. פרש"י (כאן ובמשנה קא) מבוקע וקרוע, וכיון דרך' יכול להושיבו על רגלו אף בשחוא קרוע. ועד הביא הריטב' א' (בשם מورو בשם רבותיו) דמנעל הוא משתי חתיכות או שלש בעין שלנו ויש לו פנתא ועקב, והסנדל כולם מחתיכה אל'. ועד הביא הב"י (ודשו"ע קסט טז) דמדוברי הסמ"ג והסמ"ק מבואר סנדל הווא תפור מבחוון, ומגען הווא תפור מבפניהם.

מ) קטרין ביה מיתנא, כ"ה דתהי חילצתה מעלייתא. פרש"י בשעת חילצת קטרין מיתנא לא. שהיבינה מותירה את המיתנא ואח'כ' תחולץ, והוה חילצה מעלייתא לא. (זהרמב"ז כת' דרך מיתנא הויה של עור או של שער, זהא אמר' (לקמן) דתריסיות בעין של שער, משום דהוא תחשן).

לג. ובפשותו הוה רק סברא שהיא חילצתה מעלייתא, אבל הייכא דהסנדל מוחדק איז' וצouterות או התרת קשיים כל. אבל התוס' מהר'ם ור' פ' הביא (בשם ר' יהיאל דהארקתו אין חסרון מעל דמעל בדייעבד, לענן שכופלי אונן על האוננים, אבל בקשר יש פסול מעל דמעל). ואפשר דכוונתו דהארקתו הוא חלק מגוף המגען, ובמה שכופל על עצמו לא חשיב מעל דמעל. אבל הקשיים לא הוה מגען המגען, והוה מעל דמעל.

כט. והגר"א כת' דלפ' ז' הספק (בסמוך) ודוקא שלפותו ובדוח, אבל הייכא דחליצה תורייהו ודאי פסול. והוא דמנהני מחופה עור, והם תפרו, ונראה כא'.

ל. והגר"א כת' דהוה דוחק גדול, ובפשותו בפרש' דלמסקנא לייכא חסרון מעל דמעל. כת' (שם עז) דלחומרא בעלמא לכתהילה עושים קר'.

לא. ודו"ע (שם טז) הביא י"א שעושים הכל מחתיכה א', כדי שייא דומה לסנדל גם בה. והרמ"א הביא דנהגו לכתהילה אף מ' חתיכות ותפור מבחוון. לב' ומשמע דמיתנא לא הוה חלק מגען, ואפ' קשיים עיי' את המגען, ונחשב חילצת מעלייתא. ורק' ג' (ב) הביא ד מהר"ז ברונא פ' דקטרין במגען, ווחצעה תהא מוחברת למגען עיי' קשירה. ולא לתפור במגען. והיש'ש (ה) חלק דאף תפירה למגען מהני.

ובתוס' מהר'ם ור' פ' כת' דעתה נהוגין ג' קרטיסים והו' בשו"ע כספ' יט.

כח. אבל בתוס' מהר'ם ור' פ' הביא (בשם ר' יהיאל דהארקתו אין חסרון מעל דמעל בדייעבד, לענן שכופלי אונן על האוננים, אבל בקשר יש פסול מעל דמעל). ואפשר דכוונתו דהארקתו הוא חלק מגוף המגען, ובמה שכופל על עצמו לא חשיב מעל דמעל. אבל הקשיים לא הוה מגען המגען, והוה מעל דמעל.

כט. והגר"א כת' דלפ' ז' הספק (בסמוך) ודוקא שלפותו ובדוח, אבל הייכא דחליצה תורייהו ודאי פסול. והוא דמנהני מחופה עור, והם תפרו, ונראה כא'.

ל. והגר"א כת' דהוה דוחק גדול, ובפשותו בפרש' דלמסקנא לייכא חסרון מעל דמעל. כת' (שם עז) דלחומרא בעלמא לכתהילה עושים קר'.

לא. ומשמע דמיתנא לא הוה חלק מגען, ואפ' קשיים עיי' את המגען, ונחשב חילצת מעלייתא. ורק' ג' (ב) הביא ד מהר"ז ברונא פ' דקטרין במגען, ווחצעה תהא מוחברת למגען עיי' קשירה. ולא לתפור במגען. והיש'ש (ה) חלק דאף תפירה למגען מהני.

ובתוס' מהר'ם ור' פ' כת' דעתה נהוגין ג' קרטיסים והו' בשו"ע כספ' יט.

מו) ל"ז דCKERעתיה ל"עילאי יש לפתיה למתא וכו'. וכן שאר העלינה במקומו. והרמב"ם (דר' כת' ד' חלה) הודה חילצה העלין אעפ' שקרעה והתחנן הוה חילצה פטולה. וזהו ביאר דמספק להומרא, ופסול ופוסל). והרב' כת' ד' ביאר דרמפסק להומרא, ופסול ופוסל).

דף קב:
מי ומוי איבא בה"ג וכו'. תוס' פ' דקו' הגמ' דבון דין דרך בני אדם לנעל בו לא הויליצה. והתוס' ראה"ש חוסיפ דהוה כמו מועל שאינו ראוי להילך בו.
מה ואין חושין שמא חילצה פנדיל לא' מהם וכו'. צ"ב מה כי תית יש לנו לחושש להבי, היכא דלא ראיינו לפניינו.

ט) והא תניא בין שנתכוון וכו' חילצתה פטולה עד שתכונו שניתם וכו'. ובתי' הב' בגמ' דאי' דפא רפסולה לשוק, מ"מ נפסלה לאחים.
הרמב"ן תמה ועל המקסן^א מאיקו, הא אי' (גייטין כד: וכ' מ' לקמן קד') דכל מקום שנינו חילצה פטולה פטולה פטולה על האחים. וכן אי' (לקמן קד') גבי קטן ודהיליצה פטולה, ומיבורא בגמ' דקאי בר' מאיר רפסולה לאחים. והביא דהרי"י מגאש (בתשובה) רק' עוד די' (לקמן קו), דהיכא דאמר לו חולין לה ובכך אתה בונסה, נפסלה עלי. אף דלא היה כוונת היתר חיליצה.

ובביא דהרי"י מגאש תי' דבגמ' (לקמן קו), באמות לא נפסלה עלי, אלא דהטעחו שיחזור ויחולץ לה חיליצה מעלייא.^ב א"נ החט נפסלה משום קריאה ורקייה.

פי' דמסתמא לא פסלו במא ששותט הואיל', אלא בשועשה דבר חשוב. היכא דגבוי דידה חשוב מעשה.

מד) ביאר מיניה ר' נחמי מרבה ב' מנעלים זה ע"ג זה וכו' ל"ז דCKERעתיה וכו'. רשי' (לעיל ד"ה א"נ) דיק דהיכא דחלצה את שנייהם בשער, ולא נחשב מועל דמעל. וכ"פ הרא"ש (ס"ס ד, והרמ"א קسط לו).

וחירות' א' בת' בין היכא דחלצה בתה' או בוה אחר זה בשירה, בין שנייהם של עריל'. והוא איבא חיליצה גוליין ברעה. והוסיף ונדי שלא הויא חילצת העלין חיליצה, כשחוור חלץ תחתנן הוה חיליצה לט'. והוא שיא מהודך יפה.

וחירות' א' כת' וכ"ש שם הי' סנדלים כפולים תפורים ביחד מהני, ובדברוobar ברשי' (חניל'). אך הביא דבירושלמי (הוא בע"ב) מבואר דכח"ג ל"מ. (ודחча דברי הירושלמי ע"פ הגמ' דמחופת ער).

מה) איילמא דשפטיה ל"עילאי וכי תתאי וכו' ולא מעיל דמעל. הראשונים (תוס' חד מקמאין ריטב' א' כת' ש"מ דיל'ם להילץ המועל מלתי שוקים, דמעל דמעל הוא. והב"ש (שם לו) דין דלבאורה הוה עכ"פ חיליצה פטולה, ופסלה מיבום. ודין דאי' הוה חיליצה פטולה, ועריכה חייזר על כל האחים. אבל הritis' א' (הנ"ל) מבואר ד מהני שחליצה העלינה ואח' התחתונה. ולא הובי דצערן חייזר לאחים.

והשוו' (שם בו) כת' דיש מדקדקים שלא יהא טית דבוק במועל מבנים, ומעיריכים לרוחן רgel היבם יפה שלא יהא מועל דמעל. והפוסקים כת' דהוה חומרא בעלמא.

שהחולצת ג'ב הבתי שוקים. והביתה הלו' (א ג' ד' בגמ') ואור גדור (מ' ה' מ' מכאן).
לט. ומשמעו מדבריו דהיכא דהטעחו שיחזור ויחולץ לה חילצת דבריו משמעו דנוחשב הכל חיליצה א', ומהני אף' בואה אחר זה.

א. וכ' דהרבנן וור' מגאש לא הביאו תי' הב' בגמ'. ב. ולפ"ז מבואר דאי' היכא דהטעחה שלא בדין מהני (לקמן שם).

לו'. ומיבורא דהritis' א' ה' דנימא דיש 'פסול' במא ששותט הוא. אך ייל' דלא הוה בגדר 'פסול', אלא היכא דשפט הווא, א'כ היא לא שמטה ולא עשתה את חיליצתה. וויל' ד' כה' ב' למיסקנא לריטב' א. או אף למיסקנא הוה פסל שמט הווא. דhilיצת המועל بلا שטיטה סגי, אלא דהיכא דשפט הווא חסר בחליצתה).

לח. משמע מדבריו דהיכא דיש מועל עיר ע"ג בת שוקים של בגד ל"מ שתחולץ שנייהם. (ודוקא היכא דתיפורים יחד מהני בע"ב). אבל הב"ש (שם בו) הביא בשם הרא"ש ד מהני

דבענן בולו עור, דילפי' מתחש דברי מעור. ועד"ז הביאו הראשונים דעתך שהmittana יהא עור.

אבל רשי"י (בפי' הא') פי' שתפור בתוכו בגד פשתן, והרש"א והרא"ש הכהן דמובהר (לקמן קג) דסנדל של עץ ומהופעה עור חוליצין בו. והרש"א הוסיף דמשמעו אף' לכתה'לה.

והרא"ש תי' דהכא קאי לכתה'לה דין חוליצין בו, דדרשו דתחש' היה אסמכתא בעלמא. וכ"פ הרמ"א (קסט כב) דתפור בגד פשתן מבפנים בשער בדיעדן.

אבלiao האוי' (תרס"ד) תי' דהתאם אירי' במחופה עור היינו מהופעה מבפנים, אבל הכא אירי' שהלבבד בתוך המגע, והעור אינו נוגע בבשר הרגל. ואין כאן חוליצה נעל מע"ג הרגל.

והרש"א הביא דבריו שלמי א"י להיפך, דאנפליא של בגד במגע של עור חוליצתה בשירה. אבל אנפליא של עור במגע של עור פסולת. והרש"א ביאר הטעם דשל בגד כיון דאיינה ראייה לחוליצה בטלה לגבי מגע, וקריינא בהיה מעל רגלי. אבל באנפליא של עור איינה בטלה והויל במגען דמנעל. ודלא בגם' דין (עליל) דב' מגעלים זה על גב זה, משמעו אילו שלפתינדו לתרוייתו היה בא' חוליצה מעילא, חוליצה איבא וגולוי' ברעה איבא. מ"מ ש"מ דאנפל' של בגד בשל עור חוליצתה בשורה.

(ב) **תוד"ה ואנעלך.** מכאן אורות וכור' מעור בהמה טהורה, דתחש כתיב. (וכדאי' במקנא (שבת כה) דתחש דברימי משה"י היה מין טהור, ולא הכריעו אי מין היה או מין בהמה. אבל בתחלת הסוגיה (שם כת), היה ספק האם היה טמא או טהור.)

ג. אך יש אחרים דוחרמ"א פסק לרלא רבש"י, ובכ' הג"א (שם פט).

ג. והביאו דכ"כ הרש"א (שבת טו) ותוס' והתו"י (יומא עה) דע"י' שmorphosis מהדק לרגל ווע"ע בסוף העמ". אבל בפישוטו מהופעה עור משמעו מבחויז. וכן מוכח מדברי הראשונים שידימו לזרן מגע ע"ג בת שוקיים.

ח. ובגמ' (שם) אי' דהיה בריה בפנ' ע', ורקן אהת היהת לו במצווח. ולפי שעה nondomin לו למשה ועשה ממנו המשכן ונגנו. והר"א מזרחי' (שמות כה) הכהן דבפסק ביחסוקאל גאנעל תחש ממשמע דבל מ' שנה במדבר היה לחם געלים מתחש. ובתי' הובאו כת דמן' שנה נקרה לפישעה. ועוד תי' (תי' א) דיש' ב' מני

והרמ"ז דחה דמשמע (שם) דהוה ממשום שהטעהו. והיאך אפשר דהרקע פסולת, ואילו חיליצה גופה לא תפיסל מאחין.

ועוד תי' הר"י מגאש דהיכא דא' מהם נתכוון פסולת מדרבן, ובגמ' (לקמן קו) היבמה נתכוונה. אבל היכא דשניהם לא נתכוונו אינו פסול. והרמ"ק אע"ג דחוינא אין חוששין שמא א' מהם ביוון וכ"מ ברמ"ב' (ד' טז) דתלי' בכוונת א' מהם. והרמ"ז חילק דאך לא נתכוונו שניים דינו שווה לנתקoon א' מהם.

והרמ"ז כת' דהיכא דחליצו בבי"ד בלי כוונה פסולת, כיון חוליצאה בעי' בונה. מש"ה בחדליך בבי"ד פסולת מפני מראית עין וואפי' חוליצאה לחודה בלא רקייקה וקריאיה. אבל הכא כיון שלא מיחזו חוליצין אינה חוליצאה אף' לפיסול. כיון שלא הוה בבי"ד לייכא למיחש שמא יתирו חוליצאה לאחין. והביאו עד"ז דركיקה בלבד פסולת בבי"ד (בדלקמן קד'), ואילו רקייקה שלא בבי"ד אין חוששין לה כלומט'. שהרי אי אפשר שלא רקהה בפני' א' מהם.

ו א"ד וכו' אבל לאהון מפס'א. פרש"י דחוישין שמא נתכוונו, ומיפסלא עלייהו. משמע דפוסל משום חשש. והרמ"ז (הנ"ל ועוד ראשונים) כת' דפסול משום מראית העין.

ורע"א הביא-DD דדעת רוב הראשונים דהיכא דשניהם לא נתכוונו לא פסל כלל. ואף חוליצה בבי"ד. אבל לאידך תי' ברמ"ז חוליצה בבי"ד גורו).

סנדל תפור פשתן

(א) **סנדל התפור פשתן וכו'.** רשי"י (בפי' הוב') ורובי' הראשונים פי' דהינו חוט התפירה. ופרש"י

ג. ואפשר דברונו לדיק מהבריתיא בין נתכוון הוא ולא נתכוונה היא, ובין נתכוונה היא ולא נתכוון הוא. משמע אכן חילוק בין נתכוונו ווע"ע במשנה לעיל נג':

ד. ב"כ רשי"י (לקמן קו: ד"ה יבמה), והרמ"ז (קו), וכן הביא ה"ה (ד' כת) דמכךן כת' מן המפרשים דהא דאי' שركקה בלבד נפסלה, אירוי דוקא בשරקה בבי"ד. אבל רקהה ביןו לבינה או בפני עדים איינה פסולת. שאיל'ב בכאן א' שלא רקהה בפני' א' מוזן.

ה. והריב"א הכהן דביוון דנתמעט מדווריתא א' לא חלק בין לכתה'לה לבודיעבו. וזהמגיה שם הביא במא' ראשונים דמובהר דמדואריתא בעין דומייא דתחש'.

ובסיפא דמתני' (א), اي' סנדל של עץ בשירה, ושמואל (לকמן קב') הביא סטם משנה בר' מ דל"צ עור ואנפיליא גרע מסנדל עץ. ואבוח דשומואל דוחה דהמשנה במוחפה עור'. ולפ"ז ייל דאנפיליא אירוי ג'ב במוחפה עור'.

נה) ואג"ל במנעל וסנדל, לפי שאין נכניין במנעל וסנדל לשורה. פרש"י בלאו חדש אסור ליבנס במנעל לעורה, וכותיב (ישעה א' יב) מי בקש ואת מידכם רמוס חערוי. וכן אין' בגמ' חגיגה ד". והרמב"ן כת' דרש"י לא דיק, דפסוק זה קאי בזמנ שאין ישראל עושים של מקומות. (ואפ"י بلا מנגול וסנדל אמרט'). והביא דבגמ' (ברכות סב) לפ"ז מדכתייב (שםות ג' ח) של געלך מעל רגלי, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדרמת קדש הוא.

נו שם. שאין נכניין במנעל וסנדל לעורה. הרש"ש ה'ק' דמשמעו דוקא בעורה, אבל בהר הבית שפיר דמי, ואילו במשנה (ברכות נד) اي' לא יכנס להר הבית במקלולו ומגלו ובו. והרש"ש כת' דמ"מ יש אישור נוסף בעורה. ומיש"ה רשי' נקט קרא דרמוס החערוי, אסור מהמת על החער, העורות. ויש שתי דבעורה אסור מדאורייתא, ובהר הבית מדרבנן.

(ז) אל' רבא ומשום תענוג בלא מנגול ביה"כ מי אסוריים וכו'. הקובה"ע (עג ג) דיק דאבי סבר דכתיתין הוה ביטול עינוי, ואסור אף בשאיינו מנגול. ורבא פליג דודוקא געלת סנדל אסור.

הנפרם הור' בסחה"ע). יד. דמפניקי פטורין מעלהיה לרجل, פרש"י דאיינו יכול לעלות בלבד געללים. ומזה קרא לפ"ז דאיינו יכול להכנס בלבד געללים. אבל מדברי הרמב"ם (חגיגה ב' א) מבואר דהוה מיעוט על מפקפי שאיתם יכולם לעלות ברجل אלא ע"ז טוס ולא קאי על הבננה לעורה). וע' מאירי (חגיגה ב').

טו. ולפ"ז א' כוונת הרמב"ן דיש בה איסור. או רק דגילה הקב"ה דאיינו רוץ זה. וו' וו' מאירי רוץ זה. והרמב"ן (חגיגה ד' ה' הדגם' חגיגה מביאה פסקוק זה, וכות' דהגם' ברכות עיקר, אלא דבחגיגה ניחל' להביא קרא דכטיב כי הבוא לאות).

יז. ובבאי דכ"ה במשנה (שבת טו) דכטינק בקב הקיטע לעורה. ופרש"י דאף דתנן (ברכות נד) לא יכנס להר הבית במגעל, הני לאו מגעל נינוחו. והתו"ט (שם) כת' דנקטו לרבותא, אפ"י לעורה מותר ליבנס בהם. אבל מידי דהוה געל אסור בכל הר הבית. וזה בגמ' יומה ע"ה ר' מאיר וכו' ור' יוסי פמי איסור.

והגמ' (שם) מק' למאי הילבטה דציריך עור בהמה טהורה למאלכת שמים. (והגמ' תי' לרוצעות התפלין). ותוס' (שם) פי' דמשמעו דבא לחדר שום ציריך הוראה. והשואל בונב"ז (ת קב' ה'ק' לדבדרי ר'ת איצטריך לחיליצה. והונב"ז תי' דתלי במק' (בسوוגה בסימון) א' עיריך סנדל של עור לחיליצה. דברבי ר'ת קאי למ"ד דל' יוסי ציריך עור דוקא. ואילו הגמ' (שם) אליבא דרב יוסף (שם טו. הו' בסימון) דס"ל דר' מאיר ר' יוסי מודו דחולצין געלל של עץ.

נו יהל"ז עני בעניין. פרש"י (לס"ד) כלומר יוזנו ויתן לו כת. ובפשותו כ"ה למסקנא דחל"ז משמעו הבי ומשמעו הבי. ארך רשי' (ושאר מפרשימים איוב לו טו) הביא דבגמ' שיחלץ מדין גיהנום, בשכר עינוי. (ונקטו דדריית הגמ' כאן הוא פשוטה דקרה אף למסקנא).

ובפסקוק (תහילים לד' ח) חונה וכור' ויחלצם, המפרשימים פי' מלשון העלה' (והתרגום כת' שיבא).

נד) למייד א דאנפיליא לאו מגעל וכו'. קלצון בלא עץ וגרכבים או געל מבד'. ולס"ד דהgam' ייל דאייריך אף בעור רך. ופרש"י (במשנה קא). דבעין מידי דמגין.

והגמ' (קג). ומביאה דנה' (ובקב הקיטען) דל' מאיר לא בעין געל של עור. ארך בסוגין משמעו דהנידין לא הוה משום דבעין עור, אלא משום דאיינו מגז'ב (וכדאי' ל�מן קג).

תחש, א' מין טהור שהיה לפ' שעיה, וישו ממנה המשקן. ועוד מין שמו קל' אילין, והוא מין טמא ודוחה לתמחש. ומהו עשו מנעלים בקרא דאגעלר תחש. וכובנות ר'ע'א להביא דלפ"ז קרא זה אירי במק' טמא, ודלא' כר'ת).

ט. וחתות ט' (רויה לט') חלק דעיקר הדור הלכה למשה מסיני, אלא דיחסקל אל אסמכיה אקרא וע"ד הא דאי' בכ'מו. ולהלכה למשה מסיני נאמרה סתם, לא ייחלץ אלא געל מעור בהמה טהורה ויחסקל אל אסמכיה אחדחש.

י. ויל' דהצלה כולל גם שליפה וגם זורוז. ואילו בדתנית הגמ' נקטו דוקא שליפה, מדין גיונוטם).

יא. פרש"י (במשנה) קלצון של בגד. וריש"י (שבת י' פ' פומקי, נגפילאות, בלא עץ קאלא'ס).

יב. ופרש"י (במשנה פ' דבעין דומיה געל, דילפי' ואנעל תחש שהוא של עור וקשה. (ומבואר דילפי' מתחש דבעין שייחא קשה. אך לא לפ' שייחא עור). אבל ריש"י (ק' דה' אפ' פלא'ה) כת' דר' מ' לא דיק אונקל תחש ומשה לא' עור. ומשמעו דמייד דמגין לפ' מסברא).

יג. ועד"ז נה' אבוי' ורבא (לקמן קג) בפי' הבריתא (דמנעל

נח) **כאן באנפלייא של בגד.** ובזה תנן חיליצתה פטולה. והרשב"א דיק דפטולה ופטולת מיכום^๔. אבל הרמב"ם (ד' י"ח) כתובDSL בגדר אינה חיליצה כלל, ושל שער, סייר, שעם ועץ הוה חיליצה פטולה. והוא דאיינו מגין ל'ם כלל, וסבירא זו מהני אך לידין. ואף דרבנן דרש' תחש', מ"מ מודו לסרברת איינו מגין. וה"ה באיר דמעלין ליה דרגא. והרשב"א

חלק דוחילוק דמגין קאי למ"ד דלא דרש תשחש. וועה"ק האחרונים דרש"י (ק. ו.က), פי' דר"מ יילך מידי דמגין משומ תחש, א"כ אין מקום לחלק משומ תחש. דמגין מושם תחש, א"כ אין מקום לחלק משומ תחש. וע"כ דעת הרמב"ם דמגין הוה סבירא, דלא הוה מנעל. ט) **אבל מטיאלי הוא באנפליין בתוך ביתו.** הרשב"א דיק ודוקא בתוך ביתו, אבל אסור לצאת אף בשל בגדי. והרשב"א הק' דגם' יומא (הנ"ל) מבואר דמותר לצאת בסנדל של שעם, ומ"ש אנפלייא של בגדי. וכות' דע"כ לאו דוקא בתוך ביתו, ואידי דתני רשא נקט בסיפה^๕.

ועד תרי הרא"ה (חו' ברייט"א) דנקט בתוך ביתו, אבל בחצץ שאינה מעורבת אסורי^๖, דהוה משוי.

הוא שטיפיל בו, אבל ליצאת בו אסור. ע"ע במסמך). והביוא"ה (תריד ד"ה או) פסק דאף בשעשו בתמונה נעל ממש מותר.

בד. והתו"י (עה"ג ק.ג) תי' דיש ב' מנייע שעם. והתמן איררי בשיעם דאיינו מנעל. ובחליצה איררי במינין שהוא מנעל.

בה. ועד הא דידייקון (לקמן קה) גבי קטן וכוכן בבריתא בסמוך הר' אגבייליא וכוכן ייחד.

בו. והרא"ש (יומא) כתוב דאיין מקום מסברא לחלק בין ביתו לרהי"ר. ועד דבירושלמי תנינ' יוצאנ' משמע אפי' ברה"ר.

כז. והרשב"א הוספיק דאי משומ צורתו, אף סנדל של שעם נאסור משומ צורתו. ואין יונטן פטול' צורת נעל לצורת סנדל. בח. איז' עעה הוא דקמיל, למי' שורעה לטיליל בתוך ביתו בקורדייקין, טיטיל באנפלייא של בגדי. ובאייר בגון מקומות שחוושש שלא יטנו רגלי, לבית המים או לאשפה שבבית ולישנא מעיליא נקטו. ואף דהוה עראי בעלמא ועד שעושה לשמר רגלי שלא יטנוף אפה' אסורה בקורדייקין.

כט. והריטב"א דין א"כ יאסר בחצץ, כדאי' (שבת ס"ד) דכל שאסרו חכמים ליצאת בו, אסור ליצאת אף בחצץ. ווי' דההם בחצץ שאינה מעורבת. ונח' בזה הראשונים (שבת שם, ורמב"ם שבת ט' ח').

ל. והריטב"א הביא ובשם מ"ה בשם רבותינו שאסרו ליצאת בשחת למבי שאינו מעורב בשואיקש של עץ, שאינם מחופה עור. וווחסיף שאף שנותנים עור בראשו שנבסנס בו ראש הרגל, איינו חפי עור).

ובגמ' (יומא ע'ו) יleafי ה' עינויים דכתיב תענו את נשותיכם, והקובוה"ע חקר מהו גוף האיסור, האם אכילה ביה"כ אסור מצד עצמו^๗. או דהאיסור מהמת בטול העינוי. ונפק' מבטון דנהשכ אכילה ואיינו מבטל עינוי, או בטול העינוי בלבד אכילה. וכות' דלא כארה נח' בזה אבוי ורבא, דלאכבי כתיתין אסור משומ בטול עינוי, ורבא פlige.

והקובוה"ע הביא דבגמ' (לעיל מ) הביאו ראה לענין אכילה גסה מיה"כ לאכילת קדשים. והק' לדעת אבוי נימא דאכילה גסה שמה אכילה בשאר דיני התורה, ואפה' לא הוה בטול עינוי ביה"כ. וע"כ דביה"כ תל' בגדרי אכילה^๘. וכות' דצ"ל דהסוגה שם ברבא.

והגמ' (יומא עח) מסתפקת האם מותר ביה"כ ליצאת בסandal של שעם. והביאו דר' יהושע בן לוי יצא בסandal של שעם (doneul לענין יהוד'כ) הוה דוקא משל עורבי. ותוס' (קג. סוד"ה באנפלייא) הק' דלביריתא בסמוך מבואר דמהני לחיליצה. ומ"ש יה"כ מחוליצה^๙. ואבוי סבר דאפה' היכא דיש כתיתין אסור משומ תעונג.

יט. דילפ' מקרה דיתענו דאסירה תורה דברים אלו. ותענו הוה ילפota בעלמא.

כ. אך לבוארה אף אבוי אסור דוקא כתיתין דמשיך לנעלית סנדל, ולא אסרים כל הגואה מעלמא.

כא. וכ"ב הריטב"א (לעל"מ), שוחריט' א' הק' דילמא ביה"כ תלי בעינוי, ואף דהוה אכילה, ווי' דילפ' דעינוי דאכילה אكري עינוי, ובאייל אמר תענו את נשותיכם מאכילה. אלא ששינה הכתוב במשמעותו וכדי שלא יתחייב בכוית אלא בכוכותבתה.

אבל ר"א מן הדר (שם) כת' דוקא ביה"כ אמר' דאכילה גסה לש' אכילה, אבל בשאר מאכילות אסורות אפי' אכילה גסה נהשכ אכילה. אלא דהאגמ' משווה לענין מצוות עשה של אכילה, דמשמע דהתרה צוותה על עיקר האכילה.

כב. וצ"ב מנ"ל דעינוי דנעילת הסנדל דוקא בסandal עור, ודגמ' (יומא עז). ובאייה כביה פטילים דרכיב' יוק'ו, ואמאתי תל' במגען של עור. אך בפסק' (שעייה כ ב' ה' יומא שם) אי' גונעל' תחלץ מעל רגלי, וישע בן הילך ערום ו唧ח. ואפשר דאף למסקנא סמכ' אפסוק זה.

כג. וכ"ב רב הראשונים דביה"כ אסור דוקא מעור. אבל הבה"מ (יומא ב. בדה"ר) חלק דבטוגין מבואר בدل' מיידי דמגין אסור, ומגען הוה. אף שאינו מעור. וכות' דהלהכה בתורתאי ונדרדו כל הנך מ"ד. והמלוחמות (שם) האריך דודאי לא נדרדו. וו"ר ז' (יומא ב. בדה"ר) הביא איכא מ"ד דההם אבוי בשאי דומאין למגען בצורתן, ומשה' יוצאי בש' שעם. אבל מגען גמור אעפ' שהוא של בגדר אסור. ובאנפלייא בתוך ביתו בלבד

משמעותה דמיטפקיד ואותי לאתורי^ט. משמעו דליך ע' זהה נעל^ט.

ותוס' שבת סה, והתו^י (באן) כת' דא"ה תלי בהא, דר' יוסי סבר דאיינו ראוי להלך בו, ודמי לקטן שחילז' במנעל גדול דחוליצתו פסולה, ובעינן מגען הרואוי לו. וכיוון דר' יוסי גור לענין שבת, ה"ע חישינן דילמא מיפסק.

ור"י (ברtos' יומא עח; ה"ו בסמור) כת' דמ"מ ס"ד דהמקש בסוגין דסבירת ר' יוסי מגען הזה ודוקא של עור. (ודלא בגמ' ביוםאי).

והרמב"ץ כת' דהगמ' (באן) לא קאי לאפוקי מדר' יוסי, אלא לאפוקי מר' יהונן בן נהרי (בדאי' שבת סו), דס"ל (כלים יז) דכלים של קש טהור ממדרסט' ור"ע מטמא.

ובמשנה (עדיות ב, ה' שבת שם^ט) א' דל"ע סנדל של סיידין^ט טמא מدرس ואשה חולצת בו. ולא הדוח לו. ואמר רב הונא דר' יוסי לא הודה לו (וש"ל דקבiktש אין יוצאיין בו בשבתו). ורב יוסוף אמר דר' יהונן בן נהרי לא הודה לו. והרמב"ץ הביא דלא הודה לו בכולו, וס"ל דאין חוליצין בו.

ס"דanganfilia של בגד, אתאן לרבנן. פרשי' דרבנן בעינן דומייא דתחש. ותוס' פ' דכיוון דרבנן ס"ל דקבiktש לא חשיב מגען, כיון שאין רגילות לעשותות כן. א"ב אף של בגד.

והמלוחמות חלק ולא אמר' לדלבורי קامر וליה לא ס"ל כל הייכא דלא אשכחן בגמ' להדייא. אלא ודאי דהגמ' שם אתי לתרץ עובי' דרבנן כולחו אליבא דהלהכתא. ועוד דקי' דחלילצה בעינן דוקא עור.

ד. ויש שדרנו דאי הודה נעל גמור לא חישינן דילמא נפל ואתי לאחותני. אלא דר' יוסי סבר דאיינו נעל גמור, ואפ"ה לא גרע מתקבש. ובזה בכלל עלי עין. וע"ע תוס' וש"ר שבת.

ה. ובמשנה (כלים טט) לא אייר' במנעל, אלא הודה נידון בלילה או היה בבל עלי סתם, כשבנישת מדרב שאין רגילות לעשותה כב. ואלא דתוס' הק' מ"ש יה"ב מחולינאה).

ו. ובתוספתא (כלים ב"ב ד) הגירסת סנדל של קש ר' עקיבא מעמא והאשה חוליצת בו וויעצאי בו בשבת, ולא הדוח לו.

ז. פרשי' (בשם רבוחאי) של עץ. ור' יהונן בן נהרי מטהר משום דלאו אורחא לעשות מקש, ועד"ז מגען נמי לא אורחיה מעץ אלא מעור. ועוד פרשי' דסנדל של סיידין הוא של קש, ור' יהונן בן נהרי מטהר בלי' קש דלאו עץ נינחו, ור' עקיבא ס"ל דהודה בעץ, דקשין חן. (וזהראשונים שבת שם) הארכו בזה.

ויש אישור הוצאה ודין עירוב ביוה"ב (וכדאי' בריתות יד).

והב"ח (אורח תריד) הביא דבسم"ג וסמ"ק מבואר דאנפלייא של בגד אסור אפי' בבית ל^א.

ט. תניא כוותיה דרבא חצצה במנעל הנפרם שחופה את רוב הרגיל ובי'. משמע דהזה בדיעבד, ולבחילה לא יהא נפרם כלל.

ד"ז קג.

ס"א במנעל הנפרם שעין חופה את רוב הרגיל, בפנדץ הנפחת וכו'. (וכדאי' לעיל קב). ורש' (בע"ב ד"ה מוחלט) מבואר דהזה גזר 'שיעור' בגען, ולא צורה בחליצה.

ס"ב קב הקיטוע מניר"מ היא, דתנן (שבת סה) הקיטוע יוצא בקב שלו דברי ר"מ, ר' יוסי אופר וכו'. פרשי' דהך ברייתא חשב ליה מגען, ולא דיק אנעלך תשח. ורבנן דיקי אנעלך תשח ול"מ א"ב מחופה עור. (ונוח' אי ילפי' מתחש). אבל תוס' העמידי דהנידן במה שאין רגילות לעשותות נעל כן. וע"ע בסמור.

ס"ג. ר' יוסי אופר. בפשותו משמע בסוגין דר' יוסי סבר דלאו נעל הו^ט, ומ"ש אינו יוצא בו בשבת. ומטעם זה ל"מ להליצה. ותוס' (ד"הanganfilia) ה"ק' דמסקנת הגמ' (יומא) דסבירת ר' יוסי

לא. והב"ח הביא דראיה שרבותיו הלכו ייח' למאר. וגם בה"ג שבת^ט בגד לרברוך על רגלו והזה לצורך מצחה או במונק או לסכתן עקרב. הא לאו הכי ישועה לרוחה דAMILIA אסור לכתוחילה. ודלא כמו שנוהיגן העולם להקל. והפוסקים (ביוה"ב ושעה"צ) הקלילו דלא כב'.

א. ועפ"זathy שפיר הא דלא הביאו מרים דביביתא דנסנדל של שעם וסיב. ומיבורא דל"צ עור. לדביביתא הtos' הנידן האם הוה בבל עלי סתם, כשבנישת מדרב שאין רגילות לעשותה כב. ואלא דתוס' הק' מ"ש יה"ב מחולינאה).

ב. ופרש' יומא עה) דר' יוסי סבר דלאו מגען הווא, והואיל ואינו שווה בכל.

ג. והבעה"מ (יומא ב. בדיה') נקט דהגמ' בגין לא קאי כמסקנא דהותם דוקא משום גיריה בשבת. וכות' דף דרבא אמר מדרישא ר' מאיר סייפה נמי ר' מאיר אל לא האי מגין, לטעמי'יו דהניך רבנן קמאי' (בسوוגה שם) אמר, ולאו לטעמא דגפשיה.

ולא סמכין אסחדותיה דר' יצחק בר נחמני דריב' ל' יצא בסנדל של שעם ביוה"ב. ורבא עדיפה דבתרא הוא.

ולקושרו כדי שיעמוד בחזוק סביב רגלו.

ס) **אלא אמר רבא וכו'** סיפא נמי ר' מאיר, הא מניין וכו'. בפושטו ממשמעו ברשי' דהוה סברא, דהה ר' מאיר לא דרש תשח. אבל רשי' (במשנה א), כת' דילפי' סברא זו מתחש. ואפשר שלא היה יפהותא גמורהה, דומיה דתחש. אלא גילוי מילתא דכה"ג מקרי גועלן).

כין ישב

ס) **תוד"ה בין.** ויל' משום רダメר (לקמן קר), דהו בגמר דין וכו'. האחרונים (נובי' ק עד, גרא' א) קסט מא, בית מאיר סדר חיליצה מזו החק' דהה' בזה (לקמן שם) אי היה תחילת דין או גמ"ר, ורק"ל דחיליצה פסולה בלילה, דהוה בתחלת דין. ותי' דהינו לחומרא, ומ"מ היה גיב' במו גמור דין.

ס) **בא"ד ומה"ט בעינן** (לקמן קו. ל"ב דרש"י עמידה לכתיחה וכו'). וכן הגאנונים בסדר החיליצה הביאו דהיבם יעמדו^א, והרמב"ן ס' הוכות ביאר דהוה לכתיחה). אבל הרשב"א (בסמוך) הביא דרישemu בגנו' (בסמוך) דאך לבתיחה ל"צ עמידה. דאל"ב מה החק' מהא דעריך לדוחוס רגלו, נימא דהוה לכתיחה.

ס) **בא"ד אבל ועמד אינו אלא סיפור דבריהם בענמא וכו'** אחר ועמד כתיב המשווה וכו'. [ובראוי] במו'ק בא. דיוושב בשור בחיליצה, דמי בתיב ועמדו אלא ועמדן]. ועד"ז כת' **תוס' בב"מ** (זובחים טז), שבויותה ל.).

ותוס' (זובחים טז). כת' דע"כ הספרי (תצא רצ) היה ואסמכתא, דאי דריש' ועמד בעמידה א"ב מעכב ודהה בתיב בכהה. ותוס' (כת' הא), ותוס' שבויותה, וב"מ בshi' קו), כת' דלבתיחה צרי' לעמוד משום חיליצה היה דין, ובבעל' דין בעמידה.^ב.

עוד הוכח מקר' זו דהगמ' לא בא לאפוקי מיר' יוסי אלא משאר מ"ד.

יא. והרשב"א הביא דהאגונים כת' דאך היבמה תעמוד, והמה אמאי. דיווענד' קאי על דובם. אבל חטעם דבעיל דין בעמידה קאי אף איבומה, ובן רשי' קו) קאי שהיבמה תעמודו. יב. ותוס' נסתפקו האם הטעם דחיליצה בוגמר דין ובבעל' דין

ור' שמשון (בתוס' יומה עה): החק' לדברי התוס' (שבת הנ"ל) דסבירה ר' יוסי בקב' הקיטע משום דונפל ואין דרך לילך בו, א"כ במא שיר' לחיליצה בגיןפלייא של בגד. (והרמב"ן שבת סה. האריך בהה). ור' תי' דעתה המקשן (באן) דעתמא דר' יוסי משום דלא חשיב מנעל אלא של עור. ובענין אחר לא מיתוקמא ליה הא דקANTI בגיןפלייא של בגד חיליצה פסולה.

וחתו' (יוםא עה): הביא דרב (לעיל קב) פסל סנדל התפור בפשתן, משום דתחש כתיב. והוא בסוגין כו"ע מبشرין סנדל של עץ לחיליצה, ור' יוסי פסל רק לפי שאין רגילות לעשותו מען.

וחתו' תי' דרב סבר דר' יהונן בן נורי פסל משום דתחש כתיב. ודהה דלא משמע הכל.

ועוד פ' חתו' (בשם רב) דיל' דרב גור מנעל התפור בפשתן (בעין מנעלים שלנו) אותו כו"ל מפשתן או משיער^ג דלא מגין, ופסול מדרבנן^ט. (וזה דקאמר תחש כתיב אסמכתה בעילמא).

וחתו' כת' דלפ"ז סנדל של עץ שפיר דמי. ועוד העלה צד דרב עבי עור דוקא (ופסל בשל עץ), כדי להעמיד אסמכתה שלו דתחש.

ועוד כת' דרב פסל לכתיחה בתפור פשתן, אבל בדיעבד שפיר דמי. וכן בשל עץ. ולענין לכתיחה לפי' מתחש).

ס) **אמיר אבוי וכו'** רישא במחופה עור. וועד"ז אמר אבוח דשומואל (לקמן בע"ב) דנסנדל של עץ דמתני' אירי במחופה עורו). ובפושטו ממשמע דסני בחיפוי העור מבוחן. ולכוארה הטעם דע"ז נחשב 'תחש'.

ותוס' (יוםא עה): החק' למיש' בדחתעם משום דילמא מיפסק, א"ב מוה מהני מחופה עור. ואף ע"י חיפוי עור יש לחש דילמא מיפסק. ויל' דאיiri מחופה עור בפנים, ומתרוך קר הוא מתקצר ומתוישב למחרת רגלו. א"ג ע"י שהוא מחופה הוא יכול לכופלו

ואכמ"ל). והמלוחמות (יוםא ב: בדה"ר) העלה צד דהמוח' אי כי לי Kash דינם בכלי עץ. (ע"ש).

ח. ולפ"ז אף תפור בשיער שיר' גוירה. ט. ודייק דאם חילץ בו חיליצתו כשרה, מדקאמר אין חולץין בו ולא אמר חיליצתה פסולה. י. וכ"ב חתו' (שם) שמחופה עור יכול להדקו בטוב ברגלו.

זהראב"ד סבר דהיכא דליך אחר חשיב בדיעבד".

וחמשנ"ל (שם) ה"ק' דכ"ז הרמב"ם ס"ל דיוירקה בפנוי הינו לעניין. דמדאוריתא ציריך לראות את הרוק בתחליל, א"כ בסומא יהא פסול כיון שאינו יכול לראות את הרוק, וככין שאינו ראוי לבילה, nimma דבילה מעכבות בו. וככדי' לפקן קד: גבי אילם דאיינו ראוי לקריאה שי".

והבי"ש (קסט מה) תי' ודרשה זה לציריך לראות הרוק הוה אסמכתא בעלמא, דהא כתיב וירקה בפנוי ולא כתיב 'לענין'. ובפנוי הינו נגד פניו אף שהוא אינו רואה. (וזהרמב"ם קאי מדרבן).

והאחרונים (או"ש שם, עונג יו"ט קעה בהג' וקעו, בית הלוי ג' ב מהג') תי' דסבירת איינו ראוי לבילה הוא בדרבר שמצוותו בשעת המעשה", אבל עיקר הסדר הוא חיליצה ואח"כ רקייה. וככין בשעת חיליצה עדין אי"צ רקייה, מש"ה אף כשהיאנו ראוי איינו מעכבות.

עב) אמר אמירם האי מאן דהליין ציריך למדחתה לברעה"ש וכו'. הראב"ד (לרי"ף כת' דציריך' לדוחות משמע רק לתחלילה). והרא"ש הביא זהרמב"ן חלק דודע הרי"ף דהיכא דלא דחס פסול.

והרא"ש כת' דנראין דברי הראב"ד דהוא לתחלילה, ובאייר דבעין שהוא ניבר שטורחת להלון המגען, דלפערמים מנעל של בי"ד הוא גדול ממידת רגלה, ונראה כיוצא מלאיו אם לא שידוחך רגלו בקרקע מעט.

זה הוה בחליצה פסולה (וככדי' לפקן קו), ואילו קריאה בלבד לא עשתה ולא כלום. ואך בגמ' קה. מבואר דעתם החילוק אי שיריך בה מיתולפה שיתירו חולינה ליבום. ועפ"י לאכורה אין ראייה דעתיפה].

יז. והערול"ג כת' זהרמב"ם כת' דזהרמב"ם תעט בעלמא מ"ט סומא לא חילוץ לתחלילה, אך לא והוכר לחודא דבעין רוק הנראה. י"ח. וגביה אילם חסר הקראייה שלפני החליצה. ועד"ז שאר איינו ראוי לבילה בש"ס. וע"ע או"ש שהאריך בה מכמה סוגיות.

יט. והרא"ש (סדר חיליצה בסוכה פ' והשוע"ק ט) הביא דרבוטיו היו מעמידים את היבם עצל הכלול או עמוד שיכל לדוחות רגלו. והרמב"א (סדר חיליצה מה) כת' דיזהר שלא ישען כל קר שם נוטלן העמוד היה נופל, דכה"ג לא מקרי עמידה.

אבל חוס' הביאו בשם ר' יהודה ודרשת הספרי הוות לכתחלילה. [ולפ"ז הוה לכתחלילה מדאוריתא]. והרמב"ן (לפקן קו) ביאר דלפ"ז הגמ' (מו"ק) קאי אהא דקריעה בעמידה הוה לעיבובא, והיכא דקרוע מושב ציריך לחזור ולקרוע. וקו' הגמ' דמי כתיב ויעמוד ויאמר דמשמע עיבובא, אלא ועמד ואמר כתיב, דמשמע למצוחה.

והרש"ב"א כת' דדרעת הספרי לציריך לעמוד לעיבובא. ופליג אברייתא דסוגין".

ע' שב. והרמב"ם (ד ז) כת' דבשעת חיליצת הנעל לע"צ לעמוד. אבל מצוות החליצה שיזהו שניין עומדין בשעת קריאה ובשעת רקייה. וזה הביא דהספרי קאי אמאירתו, דיעמוד ויאמר. וכן אף אמרית היבימה שווה לה. וילפי' רקייה מעודה, דכ"ז דציריכי דינני למיחזי רוקא כי נפיק מפומה (ככדי' קא: קו), מש"ה הוה כדין. ולכתחלילה צריכין לעמוד. ובסוגין אמר'י דחיליצת הנעל אף לכתחילה מושב. והיבימה יושבת ואח"כ עומדת.

עא) תוד"ה והחולצתן מן הסוגיא. אין ממשום דכתיב וירקה בפנוי וכו' קמ"ל שלא. ובפשטו משמע בתוס' דהוה ס"ד בעלמא, ולמסקנא סומא חולץ אף לכתחילה וכוב"ב הריטב"א (לפקן קו) בשם רבותינו. ונקט לשון 'בשרה' אגב סיפא).

אבל דעת הרמב"ם (ד ח) דהסומא איינו חולץ, שנאמר וירקה בפנוי, ואין זה רואה הרוק. וזה ביאר זהרמב"ם דיק' מהבריתא דרוקא בדיעבד החליצה בשירה. והרא"ד השיג דהא דסומא איינו חולץ ה"מ בשיש יbam אחר שיחלוץ". וזה הביא

בעמידה בשעת גמר דין], או דלפקן קו. היה שעת טענות.

יב. וק"ל בבריתא שהר' בגמ' דין, דאייה נשנית בבית המדרש. ועוד מותבנן מבריתא זו, אלמא הלבאתה היא. והרש"ב"א הביא דהאגונים חשו לדברי הספרי ומ"ה אמרו דעתיך עמידה. ונקט שהאגונים חשו אף לעיבובא].

יג. וע"ע פתח"ת (קסט לט) סתוםות בדברי הפסקים בזה.

טו. והגד"א ציין לדברי הרמ"א (שם יב שם התה"ד פסקים קט) דכל דבר שאין לו תקנה חשב בדיעבד וצינן פשחים ל. ובתובות דיה. ומש"ה חולצה איינו יכול לעמוד חולץ מושב (והג"א שם מדו) ציין לדברי רשי"י (לפקן קו) דבחולצה ישיבה זו היא עמידתה].

טז. וחוסיף דركיקה עדיפה מקריאה, תדע שركיקה לחדור

עה) רשי"י ד"ה על'. ואע"ג דתנן מן הארכובה ולמטה בשורה וכו'. והרי"ף הביא איכה מ"ד דלית הילכתא כאמור, דתנן מן הארכובה ולמטה חלייתה בשירה²². והרי"ף חלק דין לומר דאמיר פליג אמרתני, וא"כ הר"ל לגמ' להק' על אminer מהמשנה.

ורשי"י תי' דשוק הוה מעל רגלו, אבל האי [גב הרגל] לאו רגלו הו. ועד"ז תי' ר"ח בתוס' דלא מצי דחיס כל רגלו. והרי"ף בסוגרים²³ כת' דהיכא דאפייסק רגלו יכול להעמיד שאר הרגל על הركע וחולן.

והרי"ף תי' דהמשנה לא מדבר בנטיע רגלו, אלא בשקשר הרצויות מעל הארכובה. ובתוס'.

עו) תוד"ה מאן. ור"ח פ" וכו' דלא מצי שפיר למוחשתה לכלוי כרעיה אראעא וכו' דקיטע דחיס שפיר כולה שוקיה אראעא. והרא"ש (ז) הביא בשם ר"ח דהיכא דעתה לברעה ולא תריצא הו"ל כמו שאינו ראוי לבילה, ובילה מعتبرת בו. אבל קיטע בין דמעיקרא הוה רגלו ישר, והיה יכול לדוחס. מש"ה אף דאפייסק חליין, דהיו ראוי לבילה שאין בילה מعتبرת בו. ומשמע דאף דעבשו אינו יכול לדוחס. ונחشب ראוי לבילה ממש שקדען²⁴ היה כבשוא הולך נעלן הולך למטה מרגלו.

יע) שם. דקיטע דחיס שפיר כולה שוקיה אראעא. ובתוס' (סוטה כו), ה' אמר לא ממעטין גידם וחיגר מזעמד/, ועד' הוא דאי' (שם) דטוטה חיגרת וגידמתה והק' ג'ב'.

ווע' הביאו דבענין פרשי' כת' גאון א', ולכוארה כוננתם להג'ן.

בד. וככוארה אף שנקטע בקטנותו. אבל ה' נדחק דאי' ר' דוקא נקטע לאחר שנפלחה ליבום. (ועפ"ז ישב הנר קו').

בה. והק' ג' (ה) ה' דאי' אף נתהפרק רגלו נימא דקוטר שנתהפרק היה ראוי לדוחס, ואין דחיסה מعتبرת. א"כ למא קאמר רב אשי לאו בר קיפוף חליין,nea נלדו ראים ואח' בנתהפרק רגלים מושום קללה רב אשי. ויחשב עדין ראוי לדוחסה. ודרוחק דכוננת רב אשי דדים אחר שדומה לבר אובא ובר קיפוף, אך ממעי אמספ'.

ע) והתニア בין עומד בין יושב בין מוטה, ולעומם דדרחות לכרצה. והרמב"ן (ס' הוכות) ה' לדעת הראב"ד דזהה רק לכתהילה, א"כ מה מק' הגמ' וכו' הרשב"א נקט דודאי הוה רק לכתהילה לדוחס. והק' מק' הגמ', נימא דיוושב ומוטה הוה בדיעבד. ובמ"ש Tos' (ד"ה בין) דה' בינה) דה' בינה) דה' בינה) דה' בינה) בדיעבד, ולכתהילה בעין עמידה.

והרשב"א הוכיח דאי"צ עמידה לכתהילה, וה' ברייתא קאי אף בדיעבד. וב' ב' הרמב"ן בדעת הראב"ד²⁵.

עד) ואמר אמר ה' מאן דמסגי על' ליחתה דבריעה לא חליין. פרשי' שדורס בעליינו של רגל. משמע דההכרון משומם דעריך לדוחס רגלו, וכן' המשמע והראב"ד (ס' הוכות) ה' דעריך למדחסה הוה לכתהילה. ואילו הכא הוה אף בדיעבד חלייטה פסולה. ולכוארה דעת רשי' דשניהם פוטלים בדיעבד, וכברא"ש הנ"ל.

והראב"ד ביאר דירג'ל' משמע גב הרגל, ותחתיית הרגל מקרי כף הרגלי. וזה שרגלו הפותחות כף הרגל שלו למעלת. דזה שרגלו הפותחות נעלן נחלצת מכף רגלו ההפהבה, ולא מעל רגלו. דכשהוא הולך נעלן הולך למטה מרגלו. והרמב"ן (ס' הוכות) כת' דזה דלא מצי למזרצ'י כרעיה ל"מ לחליין, דבעין דרך הילוכו בשאר בני אדם. ואף דזהה דרך הילוך דידייה, קמ"ל דלא אוזלי' בתר הילוך דידייה.

והרמב"ן הושopic דאף דעתמידה איננו מעכוב (א' אמר באין דרך הילוכו), מ"מ דרך עמידה מעכוב בדיעבד. וכדר' זירא דאינו ראוי לבילה מעכוב.

ב. אך דברי הרא"ש צ"ע, דס' (ס' ס') דלבתוחילה בעין מעמוד דדמי לדין ומשום אסמכתא דהספריו. ואף דחיס רגלו הוה לכתהילה מודרבנן.

כא. והרמב"ן חילק דבולה מקרי רגל, ול"מ דרך גב הרגל מקרי רגל. וכן הלשון יד משמע אף כף היז, ונקרא פעמים יד סתם ופעמים כף סתם.

כב. ועוד דיקיו לשון רב אשי 'למא' דקאמר אמר מכלל דאווא לא ס'.

כג. והבעה' מ' הביא דכן כת' הרי"ף מתחילה, ואח' ב' מחק' וכברא"ש. וכetta' בתוס' (והבעה' מ' כת' דנראה בת' זה, וכברא"ש).

בני אדם רجل והוא עד הארכובה. והנורר משקל רגלי עלי הוה עד הארכובה.

(א) אמר رب פפא ש"ט האי אסתוריא עד אראעא נחית וכו'. פרש"י קביל"א [קרוסול^ט]. ותוס' (מנחות לג) הביאו בשם ר"ת דאסטוריא הוא קביליא שהוא נתון בשוק לרחבת. והק' דבסוגין מבורא דנחתית עד אראעא, והוא העצם היורד מהשוק עד הרجل, ולא קביליא.

(ב) ושוקא מען^ט דמיינ'. מבואר בסוגין ד'שוק' והוא מתחת לארכובה וברך, קニア בלשון האחרוניים. ועד' ז' הוביחו Tos' (מנחות ל', ותוס' יומא עא) מהמשנה (אהלota א' ח' ד'שוק' הוא עצם המחבר לרגליים. ותוס' בת' דאים לא דמי לבהמה, דגב' שלמים (אי' בגמ' חולין קלד) 'שוק' הוא פרק שני, מן הארכובה עד בוקי דעתמא'. והאחרונים האריכו בו.

(ג) לא עשה רגלו. פרש"י לא הסיר ז肯 התחתון. ותוס' (עליל' מה), הביאו נידון האם רשאי לגלח את שער בית העורה, או דאסור מושם לא ילبس, והוא בכלל תיקוני הנשים ועפ' הסוגיה נזיר נהנו. ותוס' בת' דאי' ראייה מסוגין, דשמא מדרבן אסור. והרא"ש (כא') הוסיף דשמא באוטו שעשה עדין לא נאסר.

(ד) תוד"ה וזה. שהרי קrukע עולם היא. ואף שנחנית מהעבירה הותר משום קrukע עולם. (זהותר משום הצלת ישראל). אבל בהג' ראמ"ה כת' ולוי דברי התוס' ז' אם היהת נהנית היה אסור לשדלו ולהנות מגלי עריות, ואפי' להצלת ישראל. (ואף דגוף האיסור היה קrukע עולם, אין לה לעשות מעשה לשדלו).

ולבאוורה בונת רע"א לחק' דבסוגין קביליא הוה איסטוריא. והמתרגמים תי' דהות הוה גנו.

בט. בין הקristol לארכובה, וירק הוא מעל הארכובה. ל. אבל הפרמ"ג (עה מ"ז) והמשג"ב (עה ב) הביאו דהא דאי' 'שוק'ossa מקום ערוה,afi' במוקם שרגלים לילך יחפה. והוא מעל הארכובה. וכמו שוק דבהמה. ולמטה מהארכובה מותר לגלות במוקם שנחגו. וכמהו אחריםinos (חת"ס ייד' ג, חז"א אויח' טז ה וועד) דחו' דמובואר במשגה באහלות וותנוס' (מנחות גנ'ל) לדלמטה מהארכובה מקרי 'שוק'.

אין השותה, דכתיב והעמיד הבחן את האשא. ותוס' דחו' דיל' דהכה אתרבי 'מעל רגלי'. ועיקר קרא דוумד ואמר כדדריש לי' בספרי (חו' בתוס' ד"ה ב'ין) מלמד שאינו אומר דבריו אלא בעמידה.^ט

uch) בא"ד אב"כ אין נר' ל"ר' דהא בירושלמי מפרש ובו' היינו בקשר רצוות הסנדל מארכובה ולמטה. [וכ"ד הר"ף ובנ"ל]. אבל הר"א' ש' כת' ומיהו תמייה לי לפסול החליצה אם נקשרו רצוות הסנדל למעלת מן הארכובה, דבעין רק שחילצה נעלה מעל רגלי, ומאי נפק' מhicba דנקשרו הרצוות. והרא"ש תי' דהירושלמי איירי בסandal שליהם שלא היה יכול לעמוד ברגל بلا קשירה^ט, ומ"ה עיקר החליצה התרת הרצוות. אבל מגען שיוכל לעמוד ברגל ולהלך בו بلا קשירה, שלא נאמרו דין קשייה בתורה או מHALCA למשה מסני.

עט) בא"ד ור"ג נמי פי' דקייטע לא חליין, מכ"ש שרגנון הפהה וכו'. ובכבר ר' (ונל'). והמחלמות כת' עוד דל"מ קיטע כלל (ומטעם אחר), דבעין וחילצה, החליצה מעלייתא דתרץ ברעה בארץא. וזה דרך הילכו אינו יכול לוחוס בקרקע. ואף דיכול לדוחס כשהוא מותה או יושב.

(פ) ורמינהו רג'ים, פרט לגביעי קבין וכו'. פרש"י אלמא שוק (הרجل מותחה לארכובה וברך) לאו רג'ל' הו. וכ"ה אף למסקנא, אלא דגב' החליצה דריש' מעל רגלי, דמנהני אף השוק עד הארכובה. ובגמ' (ערכין יט) אי' דה' מ' בלשון תורה, אבל בלשון

כ. ותוס' (טוטה) נקטו דעתידה לא הוה אסמכתא. וע' מה שהו' לעיל.

(ז). והרא"ש הביא דכ"מ בירושלמי (חו' בתוס' קב. ד"ה ואע"ג) דקושו עד שהיה יכול להלוך בו מלאי. אלמא דעיקר הקשירה כדי שיעמוד על רגלו ויכול להלך בו, והיכא שאינו יכול לעמוד ברגל بلا קשירה התרת הרצוות הוה באילו שמט הסנדל, בין דספו ליפל' מעצמו.

כח. פרש"י (מנחות לג), מקום חיבור השוק והרגל, אך בגמ' (טט) מחלוקת דמוזהה בין נגר פסל, ופרש"י ששובב בליעז' קביליא (וורגמו יתרה). ואילו איסטוריא פרש"י מעומד בשער.

של ימין החומרותם הם בצד שמאל והலואות בצד ימין^ה. ועוד עושים את התפירה הארוכה בצד ימין^ו.

(ח) פנדֵל שָׁאוֹן שְׂלוֹ נַמְיִ וּבּוֹ' לְכַתְּחִילָה מַי אָמֶר וּבּוֹ'. הרשב"א בת' דוחה מודרבנן, כיון מרביבין של כל אדם מנל דלא הווע לבתיחילה. והק' מ"ט גورو רבנן. וכות' לאפשר דלבתיחילה גورو משום סנדל קטן, או גודול שאינו יכול להלך בו, או איןו חופה רוב רגלי. דכל שאינו שלו איןו עשי' כמידת רגלו ממש. והרטיב"א בת' דמודרבנן גورو לקיים פשטו של מקרה, דכתיב נעלן.

והראשונים הביאו דאי' בגמ' (לקמן ריש קד.) דחולצים בסandal של בי"ד. וכן אי' (סנהדרין ז) דבכל כל הדרינימ שיהא להם סandal לחיליצה^ז. והעיטור (אות ג. ה. בדרא"ס) בת' דמקנה אותו לחולץ^ח.

והטרור ושׁוּע (קסט יד) הביא י"א דהיבם יהלך בו מעט כדי שירא שהוא שלו. והמודרבי (נו) בת' דילך בה שיראה שהוא שלו והוא מכוון לרגלו.

(ט) אבוח דשׁמוֹאֵל אמר במחופה עור וד"ה^ט. בפשטו משמע דסגי בחיפוי עור מבוזן. והרשב"א (לעיל קב) הוכיח מאאן דכ"ש דמיוני תפור פשtan (מבפנים). אבל תוס' (יומא עה: ה' בע"א פ"י) דאיiri במחופה מבפנים, ועייז מיהדק שפיר.

ו. והפתחה'ת ביאר דכוונתו לפי המנהג שעושים את המגע מוחתיכא א' של עור (ע' פוסקים קסט ט). ובצד שמאל אין תפירות אלא כופלים את העור על רגלו, ותופרים בצד ימין.

ז. ופתח'ת הביא דב"ט זכר לאברהם בת' דמהר"ז אבולעפיא לא היה מOPSIS שיהא שיוני בגין המגע ושיהא באלבソン בשבור^י, וסגי בויכר ע"י הקリストים. ומשמעו דעכ"פ ציריך שיהוא היכר במגען. ויליד דכל שלא נתיחוד המגע לשמאן לכארוחה שפיר דמיוני.

ח. והרטיב"א הק' אמריא לא היה לרבות יוסף כל הדרינימ. ות' שלא היה בבי"ד, אלא דבא לו מעשה זה דרך מקרה.

ט. אבל בתום מהר"ם ור"פ כת' דעתה אין רגילות להקנותם, כיון שהמנעלים עשוים לשם כך, מסתבר כי היבנין להיא אדרעתא דיעשה מצוחם אנקו ליה ב"י.

י. והגרג"א (שם נג) בת' דוחה ב' טעמי. אך לעצ' ד"של' הוה שיראה יבל לילך בו מהני.

יא. וכן אבוי (בע"א) ישב את הבריתא, ע' מש'ב שם.

דף קג:

פה לא ש"מ מוכutan של רשותם רעה היא אצל צדיקים. פרשי'>Showansim את הרשעים, ונפש הצדיק קעה בהאנתן, הילך לאו הנאה היא.

ובาง' ח"ל ה'ך דבஹמשך הגמ' מפורש טעם אחרא, דלמא מדבר שם עכ'ם פרשי' למזה גנבת את אלהין, והמהרש"א (ח"א הוריית י) בת' לדברי הגמ' לבן עבר על העזוי^ט. וע"ע מפרשימים.

(ו) הטיט' בה זהמא ובי'. הרשב"א בת' דהוא משל לגבורה היצר. וביאר דישראל שעמדו על הר סיינ' פסקה זהמתן, שנחלש ונפסק כח היצר (ובענין משבחו לבית המדרש (קידושין ל.)). אבל עכ'ם עדין יצין גדול, בענין חורמת טסיטים ורמותם. והיינו דאמר'י דקא שדו בה זהמא, ובענין כי חרפה היא לנו' (בראשית לד יד).

(ז) ייחוב ליה פנדֵל אֶדְשָׁמָאֵל אֲבּוֹ' לְכַתְּחִילָה מַי אָמֶר וכו'. צ"ב אמריא בעי סandal של ימין לבתיחילה. ואפשר דוחה גוירה מודרבנן שמא לא יהיה למידת הרגלו. ואפשר דבענין שיהא מנעל של ימין בימין להחישב נעלן' (וע"ע בסמור).

אך בסandal של בי"ד, שנעשה רק עבור חיליצה לבארה ליכא כל כך הבדל בין של ימין ושל שמאל. והbaar היטב (קסט כב) הביא בשם השבות יעקב (ב' קסט) דעושים את ראש המגען באלבסון. והפתחה'ת (שם כא שם ס' ברם שלמה) הביא דב"ט פחד יצחק בת' דבמנעל

א. ובาง' הייעב'ץ ציין לגמ' (סנהדרין קו) דכל ברכותיו של אותו הרשות (בליעם) נהפכו. וכות' דافق דבגמ' מבואר טעם אחרת, הא הוא איתא. ודלמא כולה חרואה מילאה ודוחטם דונחף לרעה, משום דמודריר שם ע"ז.

ב. ובาง' הייעב'ץ כת' דכוונת רשי' להביא שיהיה שכיח על פי שם ע"ז. אבל במא שהוכיר ע"ז לא עבר על העזוי ולא קרא כן על יעקב.

ג. צ"ב בוטנו דוחטם קאי להחנא לעREL, ולא החוכר בח היצר. והחטם איירוי קודם מותן תורה. ובסוגין לא החוכר דעתם הווה מה ע"י מילאה, אלא ע"י מותן תורה.

ד. ברג' ימין מהאנבע הגרול ערד התקון לא נבדק. וברג' שמאל אלבソン לצד שמאל. וכות' דאע"ג שבמנעלים שאנו לובשים כל יום אין עושין כן, הינו משום דפעמים דרכם להפכם מורגיל ימין לשמאן.

ה. ובמנעל של שמאל ולדעתו שאר חולין בשמאן, ע' ע' לקמן קד. החומרותם בצד ימין והלוואות בצד שמאל, והתפירה הארוכה היא בצד שמאל.

במה פליג רב פפא דמיכשיר, אבל בסוף העמוד פרשי' דילפי' דבשעת שריפה קורי בגד (וכראי' בגמ' לענין טומאה, וגליי מילתה לשאר דיןים).

וחוטס' (ערכין כ) הביאו מוסגין' סנדאל המוחלט אסור בהנהה¹⁹, וה"ה בית המונגע המוחלט. ודלא כמ"ש תוס' (שם בתחלת דבריהם בשם ר'י) דמותר בהנהה, ומ"ה אמר לו הורי שלך לפניה. וע' א' אסור בהנהה, ואפ'ה בין דהשכיר לו בית זה' והוא בעין, אינו חייב להעמיד לו בית אחר. אלא דאפה' הפסיד שכרו ע"ש.

(ב) רשי' ד"ה מוחלט. שיעורא בעין, חופה את רוב רגלו וכו'. משמעו ברשי' דודוקא דין התלי' בשיעור שיר' סברת 'מיכתה' ובזה תי' רשי' דוחופה את רוב רגלו וזה גדר שיעור בנעל (וע"ע בסמור). וכמ' ממש'כ' תוס' (ר'ה שאין) דרודה שיעור להקרא נעל, ולא מושם דבעין כן במעשה החליצה. (וע"ע במסקנת הגמ').

(ג) מיתבי וכו' וא"ס' לדמכתת דמי, והוא בעין והבא א' הבית וליכא וכו'. ודICONIN דמיכחת לא נחשב אל הבית, דחלל הבית אין בו חשיבות בית המונגע, ולכארה הינו דוקא מושם גדרה הטמאה משם 'בא' אל הבית, ולא מושם טומאה אוחל בעלמא).

(ד) תוד'ה מטמא. ומיהו מספקא לר'י אם נגע בגע שנותכו וכו'. והאם נגע מוסגר איןו מטמא כלל במגע, אלא בבייה". או דנטמעט רק בגען מהורי הבית". וחר'ש (געים יג ד, והרמב"ם טו"צ טו ב) הביא מהתוספתא דודוקא שאר הבית איןו מטמא

אבל העROLE"ג (כסוגין) הביא דבגד מוסגר מותר בהנהה. וע'.

טו. וע' מה ס"ד דתוס' / דודאי יש דין נתיצה ואינו רשאי לדור בו. ובבגד המונגע תנן (יא ב') ד אסור בהנהה. ואמאי הביא ממימרא דאמוראים.

יז. וכן דיק' והתו"ט (שם יג ד) מדרכי הרמב"ם בפיה"מ והרעד'ב. וכן ממש'כ' תוס' בשם רשי' (והו' ה"ב' ח' אות ג'). אך הביא דריש' (כאן לירושא לפניו) כת' דמטמא מטורו בגען. וזה וזה מטמא בבייה הוה דין נסף.

יח. אך לפ"ז נגע בכל תוך הבית יטמא, והמשג'ל (טו"צ טו ג) דיק' דתוס' העמידו דבריהם דוקא בגען בתוכו. וכת' דאפשר דתוס' ס' לדאך בבית מוחלט דוקא מקום הנגע מטמא במגע. וזה בבייה דחוית' נקט דתוס' קאי על כל נגע בתוכם. ועי'ש' שהאריך.

וחויטב"א כת' דבמחופה עור חולצת בו אף לכתילה וכמו לר' מאיר כשהיאנו מחופה עור'י, דכל שמחופה עור הוה מנעל גמור. וכן נקט בשירה (ודמשמע בדייעבד) אגב סיפא. וכן נקט הרשב"א (לעיל קב) בפשיות דמחופה עור חולץ'ן לכתילה".

אבל הביב"ש (קסט בא) דיק' מדברי הרמ"א (שם) דמחופה עור הוה רק בדייעבד, וכת' דכ"מ בש"ס ורבמב"ם. וככ' המאייר' דמחופה עור למ' לבתילה, גורה אותו אינו מחופה. (וע"ע לעיל קב: גבי תפור בפשתן).

סנדל המוסגר

(ג) סנדל המוסגר, לא תחלין בו ואם חליצה חליצה בשירה. פרשי' (גונירה) דלא לית' למייעבר במוחלט. והמהרש"א הק' דדרך פפא בין מוסגר ובין מוחלט לא יחולץ לכתילה ע'כ' הוה מטעם אחר'י, דס' ל' דבתרוייהו בשער בדייעבד.

וחויטב"א כת' דלבתילה לא יחולצו בו, דאתה לאichiופי בשאר הנشرفם, כגון סנדל של תקרובת ע"ז וכו'. וחויטב"א כת' דלבתילה לא יחולץ משום דמאיס (וכמ' ש הראשונים בסמור גבי ע"ז).

וועוד דנו האחוריים דלבתילה לא תחולץ משום דאסור בהנהה". נהיה דמצאות לאו להנחות נינוח (וע"ע בסמור), לכתילה אין לחולץ בו.

(א) סנדל המוחלט וכו' חליצה פטולה. פרשי' דמיכחת שיעורא (וכראי' בגמ' בסמור). ורשי' (באן) לא פ"י

יב. וחויטב"א (לOLUMN קד) הביא מרובה בר' חייא (שם) דאך לכתילה מוחני במקום (וSandel של עז) לר' מאיר. ודלא בתוס' קד. ד"ה אי'. ועוד הביאו מוחגמ' (שבת ס'ו) דחולץ'ן בקב הקיטע לר'ם. ומשמע לכתילה.

יג. ולא תפרש מנ"ל דפשיט'ל, ולכארה בונתו דכין דל"מ מהני לכתילה באלא עור וציריך לדוחק דלא דמי למגען שאלו ושמאל דבשירה בדייעבד, א'כ' אף לחכמים אמר' ה' כי.

יד. והנמיoki הగרי"ב כת' דריש' דיק' מכפילות דברי רב פפא אחד זה ואחד זה, דאך במוסגר יש מה'. דרב פפי אסור משם גורה דמושג. ורב פפא חלק דרודה טעם נספה.

טו. דבPsiPhi (הו' ברש' געיגים יא ב') ילי' פפי' ואך בגדר מוסגר אסור בהנהה, דוקא קצעו (ולבגדים פחות מג' על ג' הותר בהנהה).

ג' הוה שיעור בבדר ולא שיעור בטומאה). והיכא דריש בגד כל חלק ממנו מטמא^{כט}, וגם בפחות משיעור הזה^{כט}.

צ) TODAY חיון. אר"י אעפ' שלא ישם וכו' אבל בבית דין דיאכא מהיצאות באילו יושב תחתיו וכו'. ודע"א צין דמדברי הר"ש (געים יג יא) מבואר דלא חילק בהה. וכן התוויט שם כת' לדבר הטעס' לך קרי הר"ש שם).

צ) אה אימא סיפא היו בה כמה זיתות^{כט} וכו' לאן אי אמרת מוסגרת, אמאי איתקש למת וכו'. בפשוטו מבואר דבגד המוסגר אין מטהמא בכויתיה, דלא הווקש למת^{כט}. אבל המשנ"ל (טומאת צרעת יג יד) דיק מהרמב"ם דאף בגדי מוסגר מטהמא בכותה. דהרמב"ם לא חילק דבל בגדי מונגוע שוויים בדין זה, וצ"ע. ע"ז מש"כ המרכבת"מ.

צח) ריש"י ד"ה אי אמרת. דכתיב אל נא תהי כמות, שמרים מוסגרת הוא וכו' אל נא תחולט, שלא תהא בכותה. העירול"ג צין ריש"י (במדרבין יב יב) פי' מי מסגירהומי מטהירה. ע"פ המדרש, וע"ז גמ' זבחים קב). ומובואר דרך פ██וק היה קודם הסגנון^{כט}.

צט) וליגמור מיניה, איסורא מטומאה לא גמرينן. פרש"י שהלכות טומאה חידוש הוא^{כט}.

בה. ואפשר דודוקא שיעור בית דין למד ממות. אבל הבדר בולו מטהמא בשבא אל הביטה.

כו. והגר"ח (טנטסל) הק' דבדין הטומאה ליכא חילוק בין מוחלט למוסגר. ובין דטומאת מצורע הווקש למת, מה לי הסוגר ומה לי מוחלט. והגר"ח חקר האם והיקש טומאת המצורע הווקש למת, או דהמצורע עצמו הווקש למת. והביא דכ"מ ברמב"ם (ט"ז יג יד) שבת' דהבדורים הווקשו למצורע, והמצורע הווקש למת. ואילו הוקיש טומאת צרעת, איב' אף הבדרים הוה בכלל טומאת צרעת. וא"כ היקש על טומאת צרעתו. ועפ"ז ביאר דרך מזורע מוחלט הוקש, ואילו מצורע מוסגר לא הווקש. ואך דבעלמא בגין הטומאה אין חילוק ביניהם.

כז. וירושלמי (ויק' ג' ה, נזר ז א) ר' יוחנן יליף אל נא תהא בכותה, הסוגר. דמצורע מוסגר הוה ז' ימים באביבות דמות. והירושלמי מק' הכא עבר להסגור והכא הוא עבר לחילוט, דרא' יוחנן למד מהיקש זה דימי החולט אינם עולים לימי טומאהתו.

כח. ומובואר ברש"י (ווח' הראשונים) דכו"ע מודו דלא ילפי איסור מטומאה. וע"ז בסמור.

בנוגע מאחוריה, אבל אכן שיש בו נוגע מטמא אף מאחוריו.

זה ת"ש מטלויות וכו' ביוון שנבננס רובה וכו' טמאתחו וכו'. פרש"י דשדין מיועטה בתה רובה. וכו' הגמ' דבין דמיכתת שיעוריה ליכא שיעור רובה. והמהרש"א ה'ק' דאף' נבננס כולם לאITEM, דבין דמיכתת שיעוריה ליכא בגדי ג' ע"ג בבית". אבל הקובה"ע (עג ו) הביא דתנן (געים יא יב) דבגד מוחלט שקצטו ועשאו מוכן טמא, וא"כ אפ' בתוית מיבחת ג'ב טמא. ומשמעו דאף מטהמא אחרים^{כט}. וכת' דאפשר דכוונת המהרשה"א דבין דמיכתת שיעוריה אין בגין שיעור ג' על ג'.

והקובוה"ע כת' דיל' דדעת רשי' דמיכתת שיעוריה נחשב שנפרד לחתיכות. אך מאחר דאף' קצטו מטהמא (בשיש סך הכל בשיעור זה) ייל' דעדין מטהמא^{כט}. ומש"ה רשי' כת' משום שלא אמרו רומו בכולו. בגין דນחشب חתיכות נפרדות זה וזה.

והקובוה"ע (שם ח) הק' דאמאי סגי דרובו נבננס לביתה, ואילו גבי כוית מבואר דעריך שיבא כל הכויות לבית ולא סגי ברוב כויתו, וכמו בכל השיעורין דבעין כל השיעור ולא סגי ברוב השיעור. ות"י דכוית הוה שיעור בטומאה, דפתחות מכויות איננו מטהמא ול"ש בוהה רב. אבל שיעור ג' על

יט. ולפ"ז קו' הגמ' בעיקר טומאת בגדי מונגוע, דבגד מוחלט מיבחת ואין לו שעור. ואילו לפי ריש"י קו' הגמ' דוקא באופן שנבננס רומו לביתו).

ב. ויש שדוחו שעשו מוכין לא פקע ממנה טומאתו, אבל איןנו מטהמא אחרים.

כא. ועד"ז כת' תוכס' (עירובין פ' הד' בסמור). כת' תוס' (עירובין פ' הד' בסמור). ובב. ועפ"ז אפשר דל' מ' גדר מיבחת להחשב שאין בגין דשיעור ג' לא הוה שיעור בגין טומאה. אלא בשם בגין, והיל' במצויות של הבדר. ויל' דמש"כ רשי' לא פי' כמו הרש"א).

כג. והביא דאי' דבגד העשו מדבר שניים, והחבר בו חוט א' המקבל טומאה נתמما. והתויט (געים יא) הביא דברמב"ם מבואר דעת"ז הכל מקבל טומאה. אבל מהר"ם בשם הר"ז מספונט דדריך אותו חוט טמא ומצטרף דבר שניים לשיעור בגין, וע"ז חוט זה בלבד טמאו. וע"ז משניל' (כלים א ג). וע"ז דהשיעור הוא בבדר ולא בקבלת טומאה.

כד. פרש"י שנבננס כוית לבית, ולא נבננס שיעור ג' על ג'. ואילו היכא דנבננס ג' על ג' מטהמא בל' כוית, אף שהוא חלק בגין גודלו).

משיעורו הקצוב לו. אבל לסנדל חיליצה דלית לו שיעור קבוע אלא הגדול לפני גודלו והקטן לפני קטנו לש מיבכתת שיעוריה. ונחי דברי שיחה חופה רוב רגלו, הכא אני רואה שהוא חופה, ואין לנו בו שיעור קבוע.

ויסוד הדבר הביאו הראשונים מהגמ' (עירובין פ:) דמהני לחז משאירה. ופרש"י דליך אין לו שיעור לרוחבו. והחסרון מיבכתת שיעוריה שיר' בדבר התלוי בשיעור ל'. והר' ארברם (בთוס' עירובין) כת' הטעםadam היה מדריך הכתיתים לכחול הוה לחיל'ה. ואך דעתך שיחה גובה ל', לע' שהחליחיה שיעור זה. ואך בשלהי טהון לפירויים מוגני. לע' רmb"ם וראב"ד (שבת ז' יב) וה'ה' (שם).

והגר"ח (שבת שם) ביאר דהיסוד ד'מיבכתת שיעוריה' הוה דבטל ממנו השיעור. ודוקא בימי' דברי שיעור, אבל היכא דליך שיעור לא אמר' דעתם הדבר הוה 'כמי שאינו' ל'.

ורש"י (לעיל ד"ה מוחלט) כת' דבעין 'שיעור' שחופה את רוב רגלו, והוא שיעור בנעל. והכס"מ נקט לדמסקנא לא הוה בגדר 'שיעור' בנעל, אלא צורה בהחליצה.

עד' כת' הראשונים (ריטב"א ור"ן גיטין ב.) דמהני גט על איסור הנאה, דין בו 'שיעור'. לע' בסמור.

קב) וא' סנדל של עכו"ם לא תחיזין וכו'. ולפרש"י איירי בסנדל אסור בהנאה, ואפקה מהני חיליצה. אבל לפ"ת איירי לאחר ביטול, ומותר בהנאה ל'.

לד. ותוס' (עירובין שם) ה'ך דליך ציריך שיעור בגובה, וגם רוחב מהזו. וות' דביוון דזהו שיעור ואוטא לא החמירו בזה. לה. וע' ח' המאירי (עירובין יד) שהביאו י"א עפ' דמהני לסרך באסירות הנאה, ואפקה מיבכתת שיעוריה. לא אכיפל שופרדר זמ'ג. ואך דהסבירו הוה גדר מוחיצה. לע' רבינו מנוחה (סוכה ה' כה).

לו. והגר"ח ביאר וסבירת הרmb"ם שם דליך לע' שיעור גבוה י' בעקב המוחיצה, אלא דברי שחרשות ובגובה י' תהא מוקפת מוחיצה. ואפקה מיבכתת עצם המוחיצה אין מוחיק י', כי' המקום עד גובה י' יש לו מוחיצה ולמ"ד דלית ממשום מוחיצה.

לו. והכס"מ (וללב ח' בת' הא) כת' דכ"ד הרmb"ם, ונודח דמש'כ' הרmb"ם דאי"פ שאסור בהנאה לא קאי אשל ע"ג, אלא על מוחלט ומוסגר.

הקובה"ע (עג) ה'ך' דלא דמי לשאר מקומות דאמורי' 'חידוש' ובגון עדים זוממים, שהוא היפך דין שמציאנו במקום אחר. אבל הכא הלבות טומאה הוה דין מוחודש^ט. והק' דרוב דין התורה אין אנו יודען טעם הדיין, ויחסב חידוש.

אבל המცפ' א' ציין דבגמ' (מור'ק ז:) מבואר דטומאת נעבי בתים הוה חידוש, והה בעלמא (בכל התורה) עצים ואבניים לא מטמא, והכא אמר' ופינה אף כלים טהורם. (ולפ' ז' ייל' דבונת הגם' דטומאת זבא אל הבית' דמצורע הוה חידוש, דשאני משאר הלבות טומאה').

ק) שם. איסורא מטומאה לא גמרינן. ועד' ז' הביאו הראשונים בכ"מ לא דלא ילפי' איסור מטומאה. ורש"י (עוד ראשונים) כת' דאייך מ"ד סבר דזה גילוי מלטה, ומשה' ילפי' ל'ב. והאחרונים (קהלת יעקב אלאגדי תוס' דרבנן א' ב') ה'ך' דבמה דינים ילפי' מטומאה, דרני חזקות ילפי' מבית המנוגע, ועוד הרבה דינים. והב"ש (ו' לד) כת' דבכל מקום דאיכא סברא ילפין איסור מטומאה ל'ג.

ק) אמר רבא הילכתא ובו' חילצתה בשירה. פרש"י דילפי' דאפי' בשעת שריפה קרויב בג', והוא גילוי מלטה לכל מיili' זרגלי' דבגד מנוגע נקרא בגה, ואך לענין איסורא. וב' ש'א'ר בסוגין. אבל הכת"מ (וללב ח' באחד תי') כת' דסנדל חיליצה לא אייפ'ל דמיבכתת שיעוריה. וביאר דדוקא שופר ולולב שיש להם שיעור קבוע אמר' דכי עמד לשירה מיבכתת שיעוריה, בלומר הוא חסר

בט. וצינו דכ"מ ברש"י (עי' סה' גבי איסור וטומאת שרץ) דנהשכ' 'חידוש' אף היכא דאיiso' סותר דין' אחרים. ועוד היביאו דרש"י' (מכות ד') כת' דלא ילפי' ממון מקנס, וכל' קנס הוה חידוש.

ל. ולפ' אפשר דדוקא בטומאת 'הבא אל הבית' אמר' דלא ילפי' איסור מטומאה. וצ'ע.

לא. ותוס' (כבודות ג') כת' בן לענין טהור שבלו' טמא ועיבול. וכן דהביאו האזרונים מהגמ' חזלי' מג', לע' ש'ש א'.

לב. אבל הראב"ז (שרת בתקילת הספר י' כת' דמן' בסוגין אי' ילפי' איסור מטומאה. ועוד היביא כמה סוגיות דילפי' איסור מטומאה, וחילק על תוס' בכוורות הנ'ל').

לג. ומשה' להען כאן נムצא כאן והוא ילפי' איסור מטומאה. ויסור זה כת' ב' ט' תורם האשם (נו ט), לע' יד מלאכי (כללי התלמיד מוד מה).

איסורו. (ובהag) ברוך טעם שם ציין דב"כ הרמב"ן ורש"א בסוגיינן. והrittenbach"א ("ר'ה שם") כת' להדריא ב' תימ"ג: והטרור"א כת' שלא מחייב לדעת רבא (תמורה ד') דאמוראי'ai עבד ל"מ, אלא אף אבוי מודה. והתמים נה"י היכא שהאיסור לא בא ע"י המצווה, ואף אי לא יצא י"ח' חמצווה מ"מ עבר איסורא²². אבל הכא בו"ע מודים דאמוראי' לדלא יצא י"ח' וחינצל מהאיסור.

והקובבה"ע (יא ב') כת' לדעת הי"מ ברמב"ן דגבוי שופר לא יצא מושום מצויה הבא בעבירה, משא"כ בחיליצה נהי דעתישת בעבירה לא מהני לפסול את החיליצה. ואף אי נימא דחליצה היא מצויה חיובית עז' מש"ב ליעל קא.). מ"מ היתר החליצה לא תלי בקיום המצווה. ומשה"ה אף אי נתנו בעבירה לש' לפסול מושום מצויה הבאה בשיחיטה בעבירה, דלא אמרי' דפסול מושום מצויה הבאה בעבירה הדහית לא תלי בקיום המצווה. ואף אי אינו מקים מצויה בשיחתו הבהמה נתרת.

קד) שם. האחרוננים הק' דגבוי וט קו"ל דכתבו על איסור הנאה כשר, ולא אמרי' דעתנן מהגירושים, ומשה"ה לא חל היתר הגט, שנינצל מהאיסור. ותוס' (גיטין כ' דה בכחותה) הביאו מהתמים דאף דעוביירים באיסור הנאה הגט כשר. ואך ממשימות כמה רשותים דכוותבין גט לכתחילה על איסור הנאה, ולא נחשב נהנה מאיסור²³. ואכמ"ל.

הרמב"ן כת' דлечתחילה לא תחולץ מפני שנראית כנהנית^{ל"}. ועוד דכל למצוות^{ל"} מאייס. וכ"כ תוס' (בדעת ר"ת דמותר בהנאה). והרמב"ן הביא י"מ דлечתחילה לא תחולץ מושום דעתנית שנשאת בו, ואם חילצה חיליצתה בשירה נהי דעבודה איסורה חיליצתה לא מיפסלה. והרמב"ן חלק כדאי' בוגם' ר'ה (זהו בסמור).

קג) רשי' ד"ה חיליצתה בשירה. ואי מושום איסור הנאה^{מ'} וכו'. משמעו ברש"י דאי והוה איסור הנאה הייתה חיליצתה פסולת. והרמב"ן הביא דכ"מ גבי שופר (בוגם' ר'ה כה) דלמ"ד דמצאות להנות ניתנו לא יצא י"ח' מ"י. והרמב"ן (זהו ברש"ב א') ביאר דביוון שם יצא נהנה ועבד איסורא, ואי לא יצא לא עשה ולא כלום, ונמצא שלא נהנה. משה"ה אמרין דלא יצא.

רבגמי' (ר'ה כה) אי' דשופר של ע"ז, לרבות נא לא יצא. ורבא פליג דמצאות לאו ליהנות ניתנו ומשה"ה יצא י"ח' כדייבער. ומובואר בדברי רב הונא דביוון דיש בו איסור, אף בדיעבד לא יצא. והטור"א (שם ד"ה שלמים, ושאג"א צח) נקט בפשווטו הטעם מושום דהוה מצויה הבאה בעבירה (על צד דאף מדאוריתא לא יצא בעבירה). ועד פ' הטור"א ולסוברים דמצאות הביב"ע זהה מדרבן^{מ"ב} דביוון דקיים המצואה גורם שייעbor איסור.adam לא יצא אין כאן נהנה וממיילא אין בו איסור. משה"ה אמרי' דלא יצא ידי חותמו. וממיילא לא עבר

אמרי' דלמ"מ. אבל חיליצה עיקרו היהira, ואף היכא דלא קיים מצויה מותרת. ובמו ים קטן.

מב. וכמ"ש תוס' (סוכה ט), ווע"ע תוס' (שם לא'). ואכמ"ל. מג. והrittenbach"א הק' אמראי לא יצא, ומה לי אי עבד ביה איסורא אי לא. וח"י דאכיא מושום מצויה הבאה בעבירה. ועוד תי' שאם לא יצא לא עבד איסורא מوطב הוא לומר שלא יצא. (ובדברי הרמב"ן בסוגיינן).

מד. אך אחרוננים ע' ש"ת ר"ע"א ק' קוביה"ע עד ב' שדנו דרב הונא ס"ל הרבה דאי עבד לא מהני. ודנו דאף רבא קאי דוקא באופן שיינזק האיסור. ואכמ"ל.

מה. וה"ז הכשר החיליצה איתו בחולדה מקומות המצווה, אלא אורבכא קיימ' מצויה הווא בוה שעשו חיליצתה בשירה. וכן הבא על יבמתו נדה, דתוס' (ליעל ב. ב' ח"ד תי') בת' דבעלו קנו.

מו. וע' ב' ח"ק, ח"ק"מ, פר"ח ותור"ג (קבד א).

לה. ועוד כת' תוס' דאיינו שלו (ומשה"ה לכתהילה לא תנשאן). לט. ומובואר דאף חיליצה נחשב מצויה. וע"ע מ"ש"ב בתחילה הפרק.

מ. ובחי' הגר"ח (החדש) הביא לדון מעד אחר, דסנדל האסור בהנאה נחשב שאינו יכול להלך בו, דביוון דאסור בדנהה אינו יכול להלך בו, ומה נפק'ם לנו אם הסודול לא עשה סנדל לפי מודתו או שאינו יכול להלך בו מטעם אחר. וצ"ב א"ב יפסול אף בדיעבד. ולזה ל"מ הא דמצאות לאו ליהנות ניתנו דהיא אינו ראוי להילוך שאינו של מצויה ולחליצתה גופה ליע' הילוך).

ווש"י כת' להדריא דלחילוכא עבירות. ואפשר דכוונתו דביוון דעומד להתקטל, ועי"ז לחילוכא עבירות. אבל בסדר דברי רש"י משמע דתקטת ביטול קאי דוקא אהא דלשיפחה קאי. מ"א. ובחי' חמוד"ש (בא) דזהה דשופר עיקרו מצויה, ומשה"

בהמשך דבריו נקט דאף חליצה הנחשה והחולות נעשית מלאיו, וסוגי בכוונות המעשה של היבם וע"ע לקמן קו). ولכוארה מבואר מדבריו דכל מצוות שבגופו וכogen תקיעת שופר, אף דעתיך' בוננה, לא נחשב שהגברא פועל את החלות.

קה) בא"ד חליצה לאו הנאה הויא, דמצוות לאו ליהנות ניתנו. והרמב"ן ה'ק' דהכא רוצה להנשא, ובלא חליצה לא ת נשא. ולא הו היא הנאת מצוות לחור, אלא הנאת היתר נישואין מכח המצווה), והרמב"ן תי' כיין דלא מעכבר בה אלא מצוות, לאו הנאה היא. [ואף ע"י מעשה זו מותרת בהנאת דבר הרשות^{טז}, כיין דעתה ע"י סילוק האיסור. א"ב לא קיבל דבר הנאה מחודשת^{טז}.]

והristol"ב"א (ר"ה כת', ועד"ז הר"ן סוכה רפ"ג יד. בדיה") תי' דכיוון דזהר הנאה הויה לאחר זמן, לא נחשב הנאה מגוף הסנדל. אלא גרמא בעלמא^{טז}.

קו) שם. דמצוות לאו ליהנות ניתנו. האחרונים הביאו דמבעואר ברש"ד וחליצה הויה מצוות^{טז}. והאבה"א (ד

וזהר"ש (גיטין ב') כת' דאף גבי גט אמרי' מצוות לאו ליהנות ניתנו, ואף דאיינו מצווה לגרש, מ"מ hicca דמנדרש בנט עבר מצווחה^{טז}. (וא"ב רשאי לגרש באיסור), דלאו להנות ולא עבר איסור. והעונג יו"ט (קע) כת' דדעת תוס' דעת הויה 'מתיר' ולא מצווחה, ומ"ה לש מצוות לאו ליהנות ניתנו. מא"ב חליצה דהוה מצווחה, ומונאות לאו ליהנות ניתנו. אך י"ל דתוס' סל הד"ה חליצה, וכדעת ה"מ ברמב"ן).

ולכוארה מבואר דדעת תוס' דלא אמרי' דינוצל מהאיסור, אלא אף שהוא נהנה איינו פסול את הגט^{טז}.

ועזה"ק רע"א (בשו"ע יו"ד י א) דגבוי שוחט מסוכנת בסיכון ע"ז מבואר בפסקים דubar וננהנה באיסור הנאה (ע"פ הסוגיה חולין ת). והק' א"ב אמראי לא אמרי' דלא מהני לחתיר, ויחסב כנהור בעלמא. כיין דאי עבד ל"מ, וינוצל מהאיסור וכבסורת הטור"א הניל'.etz"ט.

והקובוה"ע (עו ד) תי' דסבירת אי עבד ל"מ נאמר דוקא בחולות הנבעל ע"י האדים. אבל הקשר שוחיטה נעשית מאליו ע"י מעשה השחיטה, ול"ש בזו אי עבד ל"מ. אך

גב. ולכוארה משמע דהוה כל באיסור הנאה, דסילוק אסור לא נחשב הנאה. ועוד אפשר לדוקא הכא וככלפי גופו המשעה אמרי' דהוה סילוק איסור. לאחר זמן הויה איסור.

האבה"א (ד כ"ב המשפט) ה'ק' על הרמב"ן, דבגמ' (ערובין לא), אמרי' דלא מערבין לדבר הרשות ל'מ לענין עירוב במקומם האיסור בהאה, כיון שנאה. וכיוון דהוה לדבר הרשות לא אמרי' מצוות לאו ליהנות ניתנו. ואף דלא מעכבר בהיא אלא איסור, שאסור לילך בלא ערובה. ואפ"ה אסור כיין דגורם לו לדבר הרשות. והבאי עד"ז הביא רע"א (בשו"ע י) מהתע לענין שחיטה זולא כפליה י' הגיל'.

ארק הביא עד דאף טבילה אמרי' דלאו ליהנות, ואף דמשמעו ברמב"ם דהוה מכך, ולא מצווחה.

גג. והristol"ב"א (ר"ה ופסוכה לא) ביאר עד"ז הא אמרי' מצוות לאו ליהנות ניתנו, ואף דאייכא שבר מצוות. וביאר דהאה היה איזה עם עשייתו המוצה ממש, שיתנה היא בעשיותה בשעת עשייה, אלא שהמעשה גורם לו טוביה. והא לא חשיבא ההאה באיסורי הנאה אלא כשההאה מגוף הדבר האיסור. וכראמי' המודר הנאה ממעיין טובל בו ביוםות הגשמיים שאינו נהנה מגוף הגוף, ואף שגורם לו הנאה לענין טומאה וטהרה. ובין גבי חליצה. והרמב"ן יירץ דאף הנאת טהרה הויה ההאה מחותמת די', ומ"ה נחשב הנאת מצווחה ולא האתת ממוון).

גד. והאבה"א כת' (בשם התלמידים) דאף לדברי החכ"ז

מז. והאחרונים חלקו דעת הויה 'מתיר' ולא מצווחה. מות. וצל דיפrho דגבי שופר הויה מושם מצווחה הבהאה, ובgent ל"ש בא בעבירה. א"ג דוקא בגוף קיומ המצווה בעבירה, ובgent יונצל מהאיסור. אבל חולות הגירשין אמרי' דלא חאל, וע"ז יונצל מהאיסור. אבל חולות הגירשין לא חלי בקיום המצווה, מ"ש"ה אמרי' דחל. (אם גם תמיורה מבואר דשייך אי עבד ל"מ אף בחולות קניין שאינו מגוף המצווה).

מט. והפלתי י' ג) העלה צד דהשוחט מסוכנת בסיכון ע"ז דאמרי' מצוות לאו ליהנות, ואף שחיטה הויה מצווחה, דכתיב וכברתו, ובוכרבים על השחיטה. וע"ז מהגמ' חולין ופסקים: ורע"א (בשו"ע שם) דהה דשוחטין עבר דבר הרשות, ומבעואר (ערובין לא) דהמניח עירוב בחומין במקומות בהאה, למ"ד דאן מערבין אל לא לדבר מצווחה, ומונאות לאו ליהנות ניתנו קנה ערובה. ואילו למ"ד מעבין לדבר הרשות, וכן למ"ד מצוות ליהנות ניתנו ל'ק העירוב. ולא אמרי' דגאנ' העירוב הויה מצווחה ודעת לרמב"ם (ערובין ז כד) דמדוברין עליון). והג' שחיטה הויה לצורך דבר מצווחה.

ג. ובחי' חמוד"ש (כא) כת' דאי עבד ל"מ הויה דוקא במידי דבעי בוננה, דבגדר דל"מ דאמרי' דכוונתו במאן דליתא. ע"ש שהאריך.

גג. והאבה"א כת' דאיין לומר דעתך בונת הרמב"ן דאף הנישואין שלבסטוף הווי מצווחה. דהה הרמב"ן לא הזכיר זה כלל.

דמיבחת שיעורא. ועד"ז כת' כמה ראשונים (ריטב"א סוכה בט:ט) דכתותי מיבתת שיעורה משום דעתך לשורף דמי.

ותוס' ה'ק' ודוקא היכא דдинו לשורף עומד ליכתת. משא'כ העומד לגוניה וקבורה, ועלולם קים שלם. ותוס' (בתי' הא') דחו דאך דבר דיןון בקבורה אמר'י' דשיעורו מבמן דליתא. [דבין דין דאסור בהנאה אין לו חשיבות^ט.]

ותוס' סוטה כה: ד"ה לאו כת' דלא תליל^{טט} בדרכי ר' שמעון (מנחות קב: וב'ק עז. וכ'מ) דעתך לשורף כוורך^{טט}. דאפי' רבנן מודו דאמרי' בתותי מיבתת שיעוריה, בין דין דאסור בהנאה ונוחש בעפרא דארעא בעלמא, א"ב ליכא שעירר^{טט}.

והritten'א (גיטין ב. ור'ן שם י. בדה"ר) (בשם הרא"ה) מבואר דמיבחת שיעורא ועומד לשורף הויה ב' גודרים, דכתבת דמנהני גט על איסור הנאה בין דין שעירר בגט לא איכפל' דמיבחת שיעוריה. ומיהו למ"ד כל העומד לשורף דמי (ר' שמעון הנ"ל), באיסורי הנאה העומדים לשורפה^{טט} למ' גט, שהרי בשורפים הם. ובמי שאין בהם ממש דמו^{טט}. (והר' ברמ"א (קד' א^{טט}).

טא. ותוס' הביבאו כמה מה' דבי"ש וב'יה (שם) דעתך ליגבות בגובי בכתובה, ומוח' רש"ב ג' ורבנן בעומד ליגוז (גיטין לט:ט). ודברי ר' שמעון דעתך לשורף, והוא דבע"ח אינו ובה פריט דעומדים ליקזר. ותוס' דחו דלא תליל חדידי. עי'ש.

טב. אבל הritten'א (שם בט: בט"ז) כתוב דכל העומד העומד לשורף, ובר' שמעון (מנחות קב: ועד). ודבריו צ'ב, דלא קיל' בר' שמעון, ולא מסתבר דהא דאי' בכל הנץ סוגיות דמיבחת שיעוריה הויה דוקא לר' שמעון. וכן בתו"ד הritten'א באוטו סוגיה הוכיר כמה פעמים דעתך לשורף, ורק בפעם האחרונה הושפיק בר' שמעון. ואולי צריך ליחס דכונותו עד סברת ר' שמעון^{טט}.

טג. ותוס' (סוטה) ה'ק' האיך כלאי הכרם מטמא טומאת אוכlein בביבעה, הא ליכא' שעירר.

טד. ומובואר מדבריהם דגדור' מ'יבתת הוה בכל איסור הנאה. ואילו גדר עומד לשורף הויה דוקא בעומדים לשורפה.

טו. והגנו'ב (חילק'ג, פר"ה, גרא' שם) תמהו דלא קיל' בר' שמעון, א"ב אמא הביבאו דהרמ"א. (והר'א הgingה כן בדרכי ה'ין דקאי אליבא דר' שמעון, וכ'ה ברטיב"א שם לפניו).

ומשמע דהרמ"א נקט דכונות הר'ן דאך רבנן מודו בעומד לשורף דכמאן דליתנה, אף במידה דל"ז שעירר. ואיליבא

כד בהשימותו) ה'ק' דעתך האשה נהנית, ולגביה דידה לכוא מצויה^{טט}. ولכארה מבואר דאך במצויה קיומית אמר'י' דעתךות לאו ליחנות ניתנו, דעתך גוף המעשה הויה מעשה מצויה.

טז) של' תקרובת עכ"ב. פרשי' שהק��בו ומסרו זה לפני שם דורון. והרמ"ן דזה ומובואר (ע"ז נ): דלא נחשב תקרובת אלא בזירה המשתרב בעין פנים. והritten'א הוסיף לה'ק' דאין הקדש לעין^{טט}.

והרמ"ן פ' בגין שובה שור לפניה ועשה מעורו סנדלים.

וחמייארי תי' בשקיעו מתחילה לשם קר', דהוא'ל כשיחיטה (ונחגג 'משתברת'). והוא לה בעין פנים. והחزو"א (יוז' ס ב) תי' דעתך רשי' דאך לא הויה חומר כמו תקרובת (אא'ב יש וזירה המשתרבת), מ"מ אסור משום ממשי עין^{טט}.

טח) תוד"ה סנדל. (קד). ואית' אי בעכ"ם של ישראל וכו' והוא טעונה גוניה וכו'. ותוס' (בקי' ונת' הב') נקטו דוקא משום דעתך לשורף אמר'י'

דיהיכא דאיינה רוצה לנשא אי'ץ לחלוין, מ"מ היכא שהיבימה תובעת הויה מצויה.

טנ' דאיינה חייבת במצויה זו. ועוד דנו דכומה ראשונים (הו' לעיל קא), משמע דעתך יומם וחיליצה הויה על היבם ולא על היבימה.

טו. וכן תוס' (כ' בקט) הביבאו מהוגמי' (המורה כת'), ודלא כרשבים' שם. אך הרמ"ן (ב'ב שם) ביאר את הגמי' (שם באופ' א').

טז. והב"י' (קסט ג) כת' צריך לדוחוק דאך בונת רשי' שהקﬁיב ומסרו את היבימה לעי'ז, וקאי על היבימה ולא על המגען.

טוו'ש מודסוי צין דבשו"ע (יוז' קלט ג) אי' דכל שכויוץ בו קרב ע"ג מזבח נאסר מי. וזה'ג' אירע שהיביא את גוף היבימה לעין^{טט}.

טנ' ור' יונגה (הו' בשעה' מלובח א בשם המאייר כת' זאיינה לפניו) בשם רב' ר' יונגה דכל דבר שנמצא לפנים ממקום עבורה אסורה, אף' ליכא זיקחה המשתרבת. וב'פ' הרמ'ב'ם (ע'ז ט). (ע' ע'ז נא, ואכמ'ל).

טט. וכן הר'ן (סוכה יד. בדה"ר). והרמ"ן (הה' לולב). טס. ותוס' כת' באיסו'ה דעתו גוניה, ויל'ד באיסור הנאה דאיין דין קבורה, אלא דאסור להנאות. ולכארה מש'ב' תוס' גוניה לאו דוקא.

ותנא דמתני' (שם) מכשיר גמור דין בלילה, דאינו מჭיש לנוגעים. ודרש ביום גנחו לו את בניו וכחיב ושפטו את העם בכלל עת, יום לתחילה דין וללילה למgor דין.

קיג') שם. דמר סבר מקשין ריבים וכו'. צ"ב אמאית חילעה נחשב ריבים. ורש"י פ"י דחליצה דין הוא, דוגמה כתובתה². והוא"ז (שות' תשמה ח' בנסמוך) כת'תו נראה בעני הדilarity היבמה נחשב דין, ולא משום הכתובה. ושדנו הדעתם לפטול בלילה דילפי' דציריך ב"יד ומדכתיב שערה וזקינים, ע' לעיל קא). מש"ה דיןו בשאר דין' ב"יד. ואבל רש"י והראשונים לא פ"י ק"ג. המרומי שורה (קא), כת' דודאי ילפי' דבעי ב"יד מגיה"ב דהשערה, אלא אחריו דילפי' דציריך ב"יד, מפרשין הטעם דחשבה התורה לרין משום שיש כאן כתובה³.

והאחרונים (קובעה ע' פ' א) ה'ק' דמשמעו מפרש"י דעתיך החליצה לא נחשב ריבים, אלא הכתובה. וא"כ היכא דחליצה בלילה תהא מורתת לשוק, וממילא תהא גובה כתובתה. או שתהא צricaה וממילא הינה גובה כתובתה. והנוב"י (ת קיד) תמהה ב"יד אחר לבגית הכתובה. וועה"ק הנוב"י (ת דלי"ץ דינין לכתיבת הכתובה. קנא) דכתובה הינה מודרבנן עכ"פ בנשאת אלמנה), א"כ מודאוריתא יהני חילעה בלילה ובסומה).

והוא"ז (שות' תשמה, והו' בשוו'ת הר"א מוזחי א' פב) כת' דעפ"ז ל"מ נתנית גט בלילה, ומהו' תחילת דין דפסול בלילה⁴. ובמו' חילעה⁵. אבל הב"י (ס"ס קלו)

ד. אבל במקו"א וגט, חופה וכו' דלא ילפי' דציריך דינין, ל"מ סברא זו להחשב דין' מומנות.

ה. ובתוס' מהר"ם ור"פ (עליל קא) הביא פ"י דציריך ב"יד להילעה ודאי' החתום דין' ב"יד שכולו, דחליצה hei בכ"ד, רעל יי' קר מותח'יבן היוששן כתובתה. וווחה דהא אחר חילעה ציריך בית דין להגבות לה כתובה. ואלא דילפי' זקנין, ע' לעיל שם).

אך לשונו בפ"י זה דעתם החליצה הינה כמו ב"יד, משום דע"י החליצה גובן הכתובה. ולא רק דגבית הכתובה ציריך בית דין.

ו. והנוב"י (ת קיד) תי' דמ"מ שאר חיובים וכוביות האישות הוה מודאוריתא.

ז. והמרומי שורה (עליל קא) ה'ק' א"כ האיך מהני חופה בלילה.

ח. והוא"ז הביא בשם ריב"ן דחליצה הינה תחילת דין, דמותה לתביעת הכתובה. ובת' דלי"ץ אף בגט שיר גבית

קט) בא"ד וי"ל כנון שהגביה השופר והנסנדל ע"ט של"א ל'קנותו וכו'. וכן הביא הב"י'ש (קסט כב) דאיiri בשל הפקר, והישראל נתכוון שלא לכנע המunnel. או ע"ז של גוי ולא הפקר, ומש"ה לא קנה היישראל. ואך בכל אופן אין שלו, ולפ"ז אסור להלוץ לכתיחילה מטעם שאינם שלו.

ק) בא"ד ור'ת מפרש וכו' ולآخر ביטול נמי לכתיחילה וכו' ווילא יהלויין, דמאיס ל'געין מצווה וכו'. ואך חילעה נחשב מצווה, ושיך סברת מאיס (ע"ע מש"ב לעיל קא).

קיא) בא"ד ואפי' את'ל וכו' ל'כסי ל'חליצאה, דלענין כיסוי ל'א חישין ל'מעאות. והאחרונים (הג' יעב"ץ, כפות תמרים סוכה לא): ה'ק' דאי' (שבת כב. וחולין פז) שלא יכסה ברגלו, שלא יהיה מזוין בזווית עליון. ואך בכיסוי הדם אסור דרך בזווית ומיאוס הוה חרואה מילתא. והאחרונים (ע' ערולע"ג שם, עמק ברכה ז) תי' דכונת התוטס דהעפר לא הוה חפצא דעתוצה, ומש"ה לא איכפל' דהיתה של ע"ז. ולכיסוי לא חישין לבזוי בחפצא.

דף קד.

קיב) דמר סבר מקשין ריבים ל'געים וכו'. דר' מאיר בבריתיא (סנהדרין לד) מקיש דין' לגעים, דכתיב כל ריב וכל גנע⁶. ולמד דל"מ לדין בלילה ואפי' גמור דין, וופsol דין' סומא ואפי' בעין א', חור לעיל קא). ועד למ"ד לגעים דקרווב פסול לראיית געאים.

דרבן יש ב' גדרים במיקחת שיעוריה, ודוקא בידי דאין לו דין שריפה תלי אי ציריך שיעורו. וצע"ג מנ"ל.

א. והרשב"א כת' דהא דאי' דלכבר'ע לא מקשין, הינו תנא דומתני' (שם), ולעוולם איכא ר' מאיר דס'ל דהוקש. ב. ועד"ז אי' בגמ' (לקמן קכבר) דנה' אי ציריך דרישא וחיקירה בעיד א' בביית הבעל, דל' טרוף צרי' דרישא וחיקירה, כיון ונכונות דמי. ור' עקיבא ס'ל דלי"ץ דרישא וחיקירה, כיון דנותלת בתובתה הוה כדיני' מומנות. אך הקובה"ע תמה דהותם הוה טעמים בתקנ"ח וע' רמב"ץ שם), ואילו הכא בפשותו הוה מודאוריתא.

ג. ומובואר דافق בלילה יש עליהם שם ב"יד ודיינין, והוה גויה"ב דקוא בربים ומשפטים שהיה ביום. אבל שאר מעשה ב"יד בשר בלילה, ואך חילעה לולי הכתובה היה בשר בלילה. ועוד העירו (ק"א) דבחילעה סגי ב"יד הדירות (ע' לעיל קא), ואך דפסולים לרין מומנות. ואך ל"ד אמר' לא אמר' דציריך שייהיו ראיין לדיני' מומנות בין' דaicaca בתובה למישקל).

בנוגעים וכו'). והבט"מ ביאר דגלי קרא ושפטו את העם בכלל עת לממר דין. ומ"ה דרש"י מנגעים רך לתחילת דין. וצ"ע מסוגין דמובא רך לא ילי"פ כל. והבט"מ ביאר דר"מ מקיש לו כל מייל, א"ב א"א לדorous לעדרים. אבל רבנן לא ס"ל דוחה היקש. ומ"מ לעניין תחילת דין ילי"פ מנגעים. וע"ז לח"מ ושאר מפרשים.

קטו) ומר פבר חיליצה כגמר דין דמייא. ריב"ז (חו' באוז"ג הנו"ל) ביאר דמ"ד חיליצה כתחלת דין, דע"י חיליצה קא מתחלה למתבע בתובתה. ומ"ד בגמור דין דמייא משום דעת"י חיליצה בתובתה בגביה דמייא.¹⁰

יעוד כת' האוז' ותו נראה בעניין] דרא"א דסביר שהחלילעה הוא תחילת דין¹¹, מפני שבמה לשוק בלבד והשתתא הוא מתחילה להתיירה. ולת"ק הוה בגמור הדין, מפני שבחיי בעלה אסורה לשוק בחזיב מיתה, ובשותה בעלה פקעה מיתה ועדין אישור לאו מורכב עליה. וחולץ לה פקע לה אישור לאו. הלך דמי לגמר דין.¹²

הואיל ונינתה וט משפט כתיב בהה לבעי תלאה. והי' דק"ל דמדאוריתא סגי בדין א', ובشمואל דוחה ב"יד חוץ. וצ"ע לשאר אמרואים, וכ"ד הרמב"ם דציר' ג' דינין למומן מודאוריתא).

יב. דהבעל פטור מפרקונה ומפסיד פירותיה וכו'. ואפשר דברונתו דעיקר הגט נחשב הפסקת קנין האישות, ומצד עצמו יחשב גדר דין ממש. ולא רק משום הפק"מ (העליטם) והמורומי שדרה הך, אך ארוסה אינה רשאית למכור נכס' מלוג שלחה. ועוד דוגוף האירוסין נקרא קנין האיש.

יג. אך ילי"ד בזה, דהנבו"י כת' דקאי אף משום שר קניini האישות, ואילו שומרת יבם אינה מוחוסרת מסירה לחופה, يول' עדיפא משאר ארוסה לעניין זה.

יד. והפתח"ת הביא דרישוע"י כת' דאף מהאירוסין פסול, שלא פלוג חכמים בתקנותם.

טו. ובה"ג מררכי (קט) הביא בן בשם רשי' (א), וסיים דיש ללימוד מה דין גדול, ודו"ק, וש"פ' בונתו ללימוד לעניין גט בלילה, ואוריון הנו"ל.

טו. וכת' שני אמרור דהא דפליגי לעניין חיליצה לאו מטעם בתוביה.

יו. ועפ"ז כת' דאפי' למ"ד חיליצה כגמר הדין מורה דעתנית הגט הוה תחילת דין. דמכי יהב לה גיטה פקעה לה כל האיסור, ואין שירק בהו תחילה סופ. ולד"ה כתחלת הדין, הלאך נתן לה גיטה בלילה לאו כלום הוא ולא מגירשה אף' נתן לה מינו לידיה.

כת' אין ידוע מה ענן דין לגוט, וכת' דהפקדים לא הביאו להקליף בכרכ'.

והנבו"י (ת קיד) הביא דמובא מהנק פוסקים דל"מ לפרש בלילה דצירק ליתן את הגט לפני ב"יד. ודיקן בן מדברי רשי' (סנהדרין ב). דמיאן בפני ג', דבעין דאוריתא תקון. ווּהנבו"י היך' דמובא בכ"מ דל"צ' ג' בנתינת הגט¹³.

וונבו"י חילק דוגט של נשואה עריכה ב"יד, משומש דיני החותבה ושאר זכויות וחובים שיש בגט¹⁴. אבל גט של ארוסה ליע' ב"יד (ובשר בלילה), דליך בתובה ותנא כתובה, או שום זכות בנכסים או שעבוד.

ועפ"ז כת' הנבו"י (חו' בפתח"ת קסט ט) דושומרת יבם מהאירוסין, דליך בתובה¹⁵, יחולץ לה בלילה¹⁶.

קיד) דאי מקשין, אפי' גמור דין בלילה נמי ג'. פרש"י ואנן תנן (סנהדרין לב) דינין מנונות גמורים בלילה. (ולא כר' מאיר הני' דמקיש).

ומוביל בסוגין לדידיין דגמר דין בשער בלילה לא מקשין ריבים לנוגעים. אבל הרמב"ם (סנהדרין ג ג כת' דאין מתחלין דין בלילה, ומפי השמעה למדו שהדינים

החותבה. וכדרנן (כחותבת פט) הוצאה ט ואין עמה כתובה. וצ"ב דנהי דוחה בתיבת שטר לגביה כתובה, אין כאן דין על החותבה כלל). ועוד כת' דלא תלי בחתובה והו בסמסר. וודא כר' מאיר הני' דמקיש. פהט' הביא י"א דל"מ גט בלילה, ובשעת הדחק יכול ליתן אף בלילה ממש. והთוו"ד (רמח) הביא דיש שפסול גט שנtran אחר שהתפללו הקהיל מעיריב אף בעוד הימים גוזל. והרמ"א (קמ"ה כת' דאין לגרש בלילה. והשוו"ע סדר הגט ג' לפניו נכתב, לכתהילה יtan ביום ולא בלילה. אבל בחג' מררכי (גיטין תס"ז בשם רשי') כת' דרשאי ליתן בלילה, ואף דל"מ קיימ שטרות בלילה, הכה הוות סוף דין. (וגמור דין בלילה). (והאוז' כת' דנראה דודוקא נתנית גט ציריך יומם, אבל קיומ שטרות גט מהני בלילה).

ו, ונקט דוחה בעין גט דאוריתא. אבל האחרונים דחו דרכונת רשי' דמיאן תקנו בעין חיליצה דאוריתא. ולכараיה נפק'ם דאג'ג' ב' דודיות, אף שאין יודעים הלוות מאיון כלל. וע"ז לקמן קו:).

יא. ודוקא בשעריך בפני נכתב אי' (גיטין ה) דצירק ליתן בפני ג', להיות ב"יד לקבלת עדותם. ועוד הביא הנבו"י מכמה סוגיות דלי"צ ב"יד. ובגמ' (ב' ב' קש. ערךון גב) אי' אטו כל דמגרש בבי' מגרש. אבל בפ' רגמא"ה (ב' ב' שם) גרס אטו בבי' רבה מגרש, ופ' דשמא בבי' דודיות שאינם יודעים דין זה. וכ"ב רגמא"ה (ערבן גב) א"פ' בפני ג' הדורות יכול לארש. ומוביל דצירק עכ"פ ב"יד ג'.

וכבר עמד בזה הא"ז (שם) דא"כ לעבי ג' בנתינת גט, ולא אשכחן דהוחכו תלאה אלא במביא גט ממודה". ואמאי,

צ"ב, זהירותלמי לא חידש שום דין, אלא הביא מקור לשנה מהפסוק²⁵:

והקשות חידש ולדעת הרמן", דאך דלמסקנא ילי' מהר קרא דמותני גמור דין בלילה, מ"מ אמר הדין אמרה פ"י זאת אומרת. מודכשר גמר דין בלילה, זאת אמרתך דבר בעבורך. ומש"ה שפיר ילי'adam עברו ודנו משא ומונע בלילה דינין דין והה גמור דין בהבשר. (זה המשא ומונע איינו פסול). אבל אם עברו וקבעו עדות בלילה ל'ם, דהוה באילו לא קיבלו את העדים. וכן ל"מ לחילצתה.

קייט) תוד"ה א". המיל' אלימור דאמורי רבנן בדיעבד וכו'. וורשב"א וריטב"א הביאו דמובואר בסוגין דאך

לבחילה מומר במקוק (ע' מש"ב לעיל קב); ובليلת, ריש שפי' והכא היה שעת החק ובדיעבד. אך א"ב אמראי תמה שמואל עלייה הא ק"ל דבשעת החק בעדרין ביהדותה. ע' רמ"א (חומר כה ב) ועי' ש"ך (הנוגת הוראות באיסור והיתר י"ד ס"ס רמב').

כך ואב"א בולחו נמי יהודאה קטני ל"הו, דתニア וכ"ר ר' ישמעאל בן אלישע שחלהן במקוב ביהודי ובילתה. לבארה צ"ב מהו הויסוף לשנה בתרא דמעצנו ג"ב יהודאה בollowה. הא סוף סוף מוק ויזהדי היה בחכמים דמתני'.

ולדברי התוס' ייל דליך לשנה הביאו דר' ישמעאל עשה כן למתיחלה. ואילו במשנה זהה בדיעבד.

וחרי"ף והרא"ש כת' למירמא דעת הלכה בותה, וכ"פ הרמב"ם (ד טו) דלא מחייב מוק או לילה²⁶. והב"י (קסט ב. ג) ביאר דבollowה יהודאה ובילתה בתרא. ולפ"ז כוונת שמואל להלוך עליו בollowה. אך צ"ב האיך למדו כן מחק בריתאת דר' ישמעאל²⁷.

בא. Tos נקטו דקו' הגמ' דלא מסתבר דבא לרבות בדיעבד. אבל הפג"מ (שם) פי' לגורסת הירושלמי הoir נלמד קרא אמר דין, ולא עורך תחילת הדין. ועי' מש"ב הדריב"ז באופא'.

כב. אבל הגירסה לפנינו אמר הא אמריה, והקה"ע פי' דמאן דהו אמר דבר זה ראוי לאומרו.

כג. ובשלמא לא היפר בירושלמי (כלפנינו) חידשו דמותני דין בלילה בדיעבד, ואפשר DNSתפכו בדין זה.

כד. אבל ראב"נ כת' דמותני לילה בדיעבד. ול"מ בדבריו אי מותני מוק ומגעל של עז.

כה. ריש שפי' דר' ישמעאל בר"י הביא דברי ר' ישמעאל כן

אלישע במתמיה, ומובואר דפליג בollowה.

והאתון דאוריותא (ח בקור"א) הביא דלפ"ז²⁸ נה התנאים בחקירה (הו' לעיל יי: וכ"מ) בגרור האיסור בימה לשוק, اي הוה איסור חדש, או דהוה קלשות דאישות המהן.

קט) שם. בגמר דין דמייא. האחרונים (ע' אבי עוז שנחרין ה) הביאו מכאן דמותני גמר דין בלילה, אף hicca דלא התחיל את הדין ביום. וכן נקט הקשות, הו' בסמורן. והק' דבח"י הר' (ר' כה): כת' דהטעם דמותני גמר דין בתר תחילת הדין, ובaille נגמר ביום דמי. ולטעם זה כ"ז היבא דהתחילו ביום.

קי) TOD"ה מר. לך פסולת, ובירושלמי וכו' מנין שאם טעו ודנו בלילה שדיןיהם דין וכו'. ותוס' הביאו דבפושוט כ"ה הגירסה בירושלמי דהוה דין בדיעבד. ותוס' הגיהו' דהינו לhor'א, אבל למסקנא בלילה אין דיןיהם דין).

וכן הרא"ש (ו) כת' דמכאן משמעו שאם דנו תחילת הדין בלילה דהדין בטלי. אבל דעת רש"ם (קיד. סוד"ה איפיל) דבديיעבד מהני קבלת עדות בלילה. וזה ברמ"א (חו"מ ה ב) ווביאו דמקורה מירושלמי זו. והרמב"ן (ב"ב קיג) כת' דמ"מ גמ' שלנו פלאג.

והי"ש"ש (ב, הר' בק"נ ב) דהוה דאך דגבוי דין אין מעובך, שאני חילצה דכתיב בכחה לעובכא.

קיה) בא"ד אלא גרסין איפכא מנין שטעו וכו' איתך קרא לשענבר²⁹ וכו' אלא מנין שענברין בלילה וכו'. הקשות (ה ב) הביא סיום דברי הירושלמי 'הדא אמריה' (פ"י הרא"ש כלומר זה יכול להיות³⁰). ולדברי התוס'

ית. והאתו"ר לא ציין לדברי האו"ג, אך לכאורה בונתו להעתיקו כמעט בלשונו. ונשמעת העזין למקור הדברים).

יט. ותוס' כת' דהרביה בדברים יש בירושלמי שעריך להחפכם. והואו"ץ (עגנה הרצא) כת' קבלתי ממורי ר' יהודה ב"ר יצחק שירלייאון שאין להקפיד אם הירושלמי מחוליק אמוראים או תנאים מגמ' דידי, מכיון שהוא לזרור או מוחמורא לקלול. ולא סמכין בהא אלא אתלמוד דין, ומחלפין סוגיות ירושלמי בתר סוגיות גמורא דין ולא בעין לשוני בהוא אלא אמורא דין דידי. ועי' שו"ת רשב"א מיחסות צו, וראב"ד מעש"ש א' ז.

ב. ועוד הביא מה הוא דל"מ ראיית דין בלילה לדון ע"פ (כ"ב קיד), ואך בדיעבד אינם יכולים לדון ע"פ.

ואילו שולט בשתי ידייו מניח תפילין בשמאלו שהוא שמאל כל אדם ליה.

והרמב"ן הביא לגבי עבודת דכהן אי' (בכורות מה) דעתו פטול. והשולט בבה ידיו פוטל וחכמים מכשירין. והביא דרש"י פי' הטעם בדברין עבדה בימין, והאי לית ליה ימין^{ל'}. אבל ימ' מהה מום דעתו הוא כחוש בימין^{ל'}. אבל לענין חיליצה יחש בימין^{ל'}.

כאן) שם. הב"ח כתב ורומנהוג הוא באיטר לחולץ זה אחר זה ^{לט'} (ונமג' א' מהני, ולא חששו למלבז') אכן לו ימין בלאו. והב"ח הק' ולאחר שעשה חיליצה א' נפסלה עליז' וכדראי' (גיטין כה). דושמאן פוטול, והוא חיליצה פטולה וצריכה חזרור על כל האחים. ולדעת הראשונים דאמרי' כן בכל פטול, ולא כתוס' (לעיל בו).

והב"ח תיקן שיכוננו היבם והיבמה דאותו רgel שאינו ברין לא יהא חיליצה כלל. הדשתא אין באן חששא דחיליצה פטולה, דשניהם נתכוונו דבאותו רgel שאינו

לג. ודעתי הטמ"ג דחולץ בימין של כל אדם. ו"א בשניהם, נעלי ימין בימינו, ונעל שמאל בשמאלו. ו"א (המודדי נ) בימין שלו, שהוא שמאל של כל העולם, והטור בת' דהכי מסתבר. לד'. והרמב"ן (חולין שם) הביא מאבן לספק הגמי' (שם) בעוף שיש לו גיד הנשאה השווא עגיל, או בהמה שלא עגיל, האם בתיריה אול', או בתר מיניה. והק' תפוטט מאיתיר בתפליין דאלוי' בתר דידיה. וזה דההם גויא' ב' דיד' בורה, ובධמישר דבריו מבואר דנק'ם ל chillitzah, האם אול' בתר דידיה ובלא גויה' ב' דיד' בורה).

לה. אך דזה דההם יודהה' בתיב ודרשי' יד בורה, ואטר יד בחה של זו היא ימינו של כל אודם.

לו. וכן דאין לו ימין אף לחיליצה פטול, שהרי עבודת חיליצה ממוצרע למדונו יד יד לקמיצה רgel רgel בחיליצה. וגדר ימ' תלי בתירתי, שייאח הכח שלו ו גם שייאח ימין דעלמא. והיכא דחרשר א' מומ לא מקרי ימין. והה כמי שאין לו דין.

לו. וכדראי' בגמ' (שם) לרבי בשולט בבה ידיו. וחכמים ס' דושلط בבה ידו לא הוה בחישות אלא בריותא, אבל באיטר הוה בחישותא.

לה. וזה דאי והה מום ומוכחותה, א' ב' חול' למתחני במסחר שהטוררה העירICA בפירוש ימין. תדע שהדרי לומדיין און און לריצעה בימי', אף דבאוון לא שיר לחלק, שהרי אין כה בו יותר מבו. ע"ב' דשם ימן' לא נקבע לפני הכהן.

לב. והרמב"ן (חולין צב: ושב'א ורטב'א שם) הביא דנחלקו בזה רבים מחכמי הערפטים, דיש אמרמים חולץ בשמאלו שהוא ימינו דבריך דידייה אולין בתפליין, ו'יא' דשאניג תפליין דכתב בה יזכה יד בורה, אבל בעלמא ספיקא הי', הילך חולץ בשתיין. ו"א דאין לו ימין בלאו, ושמאנו חולץ בכל (והביא דגביה' עבדה דאין לו ימין בלאו).

כא) תוד"ה אמר. ולמאי דפי' ר' דתרוי ר' ישמעאל בן אלישע והוא וכו'. ובתוס' ר' החטיר (ברכות נז) האריך בזה, דר' ישמעאל דבר ה"ס הוא מוחלי אושא, חבירו של ר' עקיבא. ואין זה ר' ישמעאל כהן גדול שנחרג עם רשב"ג^{ט'} בפני הבית, קודם שהלכו לאושא. ור' ישמעאל בן אלישע השני הוא היה התינוק שפדראו ר' יהושע^{ט'} (גיטין נח), ואמר שmobטחו בו שהוא מורה הורה בישראל^{ט'}. וכת' דנראה שהוא בן בנו של ר' ישמעאל ב"א הרראשון, ונקרו הוא ואביו ע"ש זקנים.

כב(מוח להן בימין אף באן בימין. הרמב"ן נסתפק באיטר (ברגולובט') ומה חולץ, אי' בשמאלו שהוא ימין כל אדם, או בימינו שהוא שמאל כל אדם לא, או אינו חולץ כלל. (זה' מה' בטור ל' וש"ע ע' קسط בה).

והב'יא דלענין תפילין אי' (מנחות לו), שהאטר מנייח בשמאלו, שהוא ימין כל אדם (ובתר דידיה אולין^{ל'}).

כו. וכת' שהוא בן של ר' גמליאל הוזקן, שהלך גמליאל ושםען נהגו נשיאותם ק' שנה לפניו בביתו (ובכדי' שבת טו). והוא אביו דר' ג' דיבנה ואלא דבשעה שנחרג רשב'ג רבן גמליאל היה קטן, ור' יוחנן בן זכאי נהג נשיאות בשעת החורבון).

דאין לנו ררש"ג אביו של רבי הוא מהרויג מלבות, דאי' בשעה שנחרג רשב'ג ר' ע אמר לתלמידי להכך בפורענותו. ורש"ג אביו רבי היה בסוף התנאים, ור' לא ח' אחורי.

כז. אבל בר' נסימ גאון (ברכות שם) כת' דאותו תינוק הוא ר' ישמעאל ב"א שהוא מי' הרגע מלבות.

כח. ודיק דלא קראו כה'ג. והוא היה תלמיד של ר' יהושע, וכמו ר' ע'.

כט. והרמראדי (נ) כת' דאף יכבה אטרת, תעשה בימין דידה. ודור' ברמ"א (קסט כז). ולכארורה אף בזה שיר ג' דעת אליה. אלא דזהה רך לענין לכתיה, ומש' לא החמירו.

כל. ולכארורה שורש הדבר במצווע איטר, ואף הטעם שיר כל הצדדים האל.

לא. והטמ"ג (בשם מורי) ביאר דראפי' הוא באיטר חשוב בימי', מאוחר שהטוררה העירICA בפירוש ימין. תדע שהדרי לומדיין און און לריצעה בימי', אף דבאוון לא שיר לחלק, שהרי אין כה בו יותר מבו. ע"ב' דשם ימן' לא נקבע לפני הכהן.

לב. והרמב"ן (חולין צב: ושב'א ורטב'א שם) הביא דנחלקו בזה רבים מחכמי הערפטים, דיש אמרמים חולץ בשמאלו שהוא ימינו דבריך דידייה אולין בתפליין, ו'יא' דשאניג תפליין דכתב בה יזכה יד בורה, אבל בעלמא ספיקא הי', הילך חולץ בשתיין. ו"א דאין לו ימין בלאו, ושמאנו חולץ בכל (והביא דגביה' עבדה דאין לו ימין בלאו).

ברבא^{מ"}. והחת"ס ב' עא, ושות' רע"א קקב, ח' בפתח"ת קسط כב) האריך לחולק.

криיה אינו מעכבר

כנו חליצה ורकקה אבג' לא קראה חלייצה בשורה. פרש"י דקראייה לא מעכבר, דכתיב ככה יעשה, ודוקא מעשה מעכבר. [וכדאי] בסיפה דמתניין], והקריאת הוה למצווח בעלמא [וע"ע עונגה יוט' קעו שהאריך בגדר בזה].

ובמשנה (סוטה לב), אי' דבעין קרייה בלשון הקודש. ות' ילק' דכתיב 'ונטה' ואמרה, וכתיב (דברים כו יד, בהר גוריים) וננו הלוים ואמרו, מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלה'ק. ר' יהודה אומר ונטה ואמרה ככה עד שתATTERN בלשון זהה. והגמ' (שם לג.) אי' דרבנן דרשו 'ככה' לדבר שהוא מעכבר [וכדאי] במשנה כאן, ור' יהודה דרש תרוייזו 'כה' 'ככה', ורבנן כה כה לא משמעו יהו'ם.

ובפשטו ר' יהודה ורש' 'ככה' אף על קריית החליצה. ותוס' (שם לג.) היל' דיא"כ במאן מרבותיו ס"ל, לא בר' אליעזר ולא בר' עקיבא ותרוייזו מודהDK דקראייה לא מעכבר. ואין לומר דר' יהודה סבר ודוקא בלשון קודש מעכבר, אבל אם לא קראה כלל אינו מעכבר. דסבירא תמורה היא שאמ לא קראה כלל אינו מעכבר, ואם קראה בלשון חול מעכבר.

OTOS' כת' דר' יהודה סבר דלא נח' ר"ע ור' א' בדבר זה, ופליג אתנא דמתניין דהכא. ווע"ד הא דאי' שבת קל'ה: ובכ"מ].

בדין לא תהא נפטרת מוקיתה כלל, וכאיilo לא חלץ לה ולא פסלה על האחין בחליצה זו^ו. והאחרונים (נט' מקושר שם, הר' בפתח"ת קسط כד) תמדו רמה תולעת בתנאי היא קי"ל (לOLUMN קו) אכן תנאי בחליצה. והפתח"ת הביא דבר' ברית אברהום (טו) כת' דמנהני בחליצה תנאי לשעבר. (ויתבאר לOLUMN קו).

עוד כת' הפתח"ת ע"פ דברי הרמב"ן (ב"ב קב') דתנייא שבין אדם לעצמו אי"ע משפטיו התנאים. ומשה ל"ט תנאי בעיקר החליצה שלא יהני להתייר, דהוא תנאי בין שניהם. אבל הכא הוא בתנאי שבינו לבין עצמו.

והפטוסקים כת' דמ"מ היכא שיש Ach אחר, אף' קטן מהאטר, חוליצת מהשנין.

כל' אדר' בר יוקט אדר' מוחלפת השיטה. הצל"ח (הו') בסמור) כת' דמוחלפת מתניין. שלא אשכחן מ"ד דפסל ברציעה. והחת"ס (ב' עא) האריך לחולקidis להפוך את הברייתא, והביא דקן מבואר בירושלים.

כך רג' רג' לא מופני וכו' אווא לא מיפוך. פרש"י ומהכא נפק"ל בכל דוכתי דר"א סבר דגוז'יש מופנה מעד אי' למידים ומשיבין. וכן ציין רשי' לעיל ע' וב' מ"מ].

הריטב"א כת' דקי"ל כת' ק דشمאל פסול. וב' הפטור ושוו'ע (קسط כב) מ"י. והצל"ח (ברכות כ, ונוב'י כת' קנו) הביא דהרמב"ם השמייטו, ובת' דדעת הרמב"ם דאין הכרע להלכה^{מ"}, דהוא ספק אי' הלכה קר' יוחנן (ודהפק דוחכמים מכם ריבים בשמאלי'ו) או

mob. אבל ראב"ז כת' דמנהני שמאל בדייעבר. ויש לדחות דכוונו מונעל של שמאל מהני בדייעבר, וכדאי' לעיל קגן).

mag. והביא דבגמ' (gitin ח'ה), ר' אליעזר שמאל ולילה פסולה ופוסלת. ומובהר דנקט בראשא בלילה בר"א [וכדעליל]. ובסיפא דشمאל רבנן.

מיד. והוביח דר' יוחנן הפר את המשנה. והחת"ס חלק דר' יוחנן הפרק את הברייתא.

מיה. ודוקא מאבי ורבא ואילך קי"ל בברträei. אבל אבי ורבא גופיו'ו הוה ספק.

מו. ורע"א (שם) צין דר' יהודה (סוטה לת') דרש גבי ברכת כהנים 'כה' תברכו, עד שיאמר בלשון זה. ותוס' (שם לת') כת' דרבנן לא משמעו להו יעכובא 'כה' אלא היכא דכתיב 'כה'.

כל אדם. והביא דהאגט מקשור כת' דקודםimin דידייה (דמסתבר טפי).

מ. והנוב'י כת' קנה, הר' בפתח"ת שם כת' דחוליצת בוה אחר זה, ויתבעון שבואה שאינו נחשב ע"פ דת תורהינו להיות כשר להליצה אוינו מכובות למצוות חלייצה כלל, רק במתעסקת פופשת מונעל מאיש נברא. ותוולה את הכוונה בדבר זה, ועדיף מותנאיין).

והנוב'י כת' ועוד שעיקר הדין חלייצה פסולה שתחזור על כל האחחים אינו מוסכם, ועם דעתו תוס' (לעיל בו) דוקא היכא שהפסול הוא מוחמת חליישת הזיקה.

מא. והagation'ס צין דריש' באן הביא דילפי' ממוצרע עני (וכדמשמעו מנוחה י'), ואילו רשי' (לעיל ע) כת' דילפי' ממוץ' שמן דמצורע עשיר.

שיכול לחולץ לה^א. אבל היכא דעתך אח אחר, בגין דעתך לה תקנה רשאי לחזור וללבונסה.

ועדי' כת' רע"א (עליל' קב): דחילצת חרש הוה בלא כוונה זה היכא דעתך עומדים על גביו,^ב וע' בסמוך^ג, וחיליצה בלא כוונה פסול רק מושום גיריה דחישין שמא כיונו (וכמי' רשות רשי' לעיל' קב). ומשה' בחרש דעתך אפשר אלא ביבום לא העמידו דבריהם לעקוור מצוות יום DAOРИיתא אלא היכא דעתך נקטן בז' להדי'א), ומשה' רשי' פ' לפסול על שאר אחיהם, שיבולים לחולץ.

ורע"א הביא דריש'י (ד"ה וחರשת) משמעו דגבוי חרשת הנידון לפסול את עצמה. ואב דעתך תקנה בחיליצה (זה היכא דעתך לה צראה). ובאייר דהתם קאי אף בחרשת מעיקרא, דהנישואין מדרבנן.^ד א'ב אין כאן מצוות יום DAOРИיתא, ומשה' העמידו בז' לבטל מצוות יום דרבנן (ואב דעתך לה תקנה^ה).

כל^ו או בשלה וنمצא א' מהם קרוב או פסול. פרש'י דהדר הר' של שנים. המשנ'ל (סנהדרין טז, מדברי המגיה) דיק' מרשי'י דודוקא מושם דזהה ב', אבל לא נתבטלו שאר הדיננים. ובדיןים לא נאמר דنمצא א' מהם קרוב או פסול נתבטלו כלום. אבל דעת המהרחה'ש (שות' תורה חיים ד' יט, יט) דאף בדיןים בטלה כל הוועדר. והביאו דכ"מ ברaab'ד (סנהדרין יא^ז).

ותוס' ביארו דאי כתיב 'כה' לחוזר ר' יהודה דרשDKRIAH מעכב ובלשון הקדוש, דטפי' יש לנו לדרש קריא אשפלני^מ. ודרשי' 'בכה' יתריא דעתך אף אםעה שמאחריו.

דף קה:

כ' ב' דבר שהוא מעשה באיש וכו'. פרש'י שהאהše עושה מעשה בגופו של איש. דהילבמה עושה את כל מעשה החיליצה, אלא חיליצה היה מעשה על 'ב'איש.

ק' חרש שנחלי' ז' וכו'. הרמב"ם בפיה' מ (זה ברשב' א) כת' דגבוי חרש התנא נקט' נחלי', שפועל בו בחיליצה, ולא קתני שחילץ. דרש אין לו דעת שלם שנייחס עליו הפעולה. ועדי' כת' הנמק' (זה בתיו' ט) דבכל הפרק נקטו גבי היבם 'חחלץ', ואב שהוא נחלי' (ואנו עושה מעשה). מפני שהוא מסיע בחיליצה במה שנתקוו לחולץ (בדאי' לקמן קו). ומשה' חרש דלאו בר כוונה נקרא שנחלי'.

ק' רשי' ד' חרש. לפוטרה במקום אחר כשר. התו' ט דיק' דהיכא דליך ים אחר נתרת לשוק. וכת' דליתא, וכברנן (לקמן קיב') דעריך לייבם ול' מ' חיליצה. והרש' ש' כת' דכוונת רשי' דקאי אה דפסלה, דודוקא היכא דיש ים אחר

ד. ורש'י כת' כדאמר'י לקמן פרק ב' י"ש. וע' א' דק' מה נסף לקמן יותר מאשר בסוגיון. ובאייר דכוונתו רשי' למסקנת הגמ' (ק): דחרשת מעיקרא מודני חיליצת חרש, דאמורי' בשם שכנס בرمיזה וכו'. וא'ב המשנה (כא) דודוקא בפקחת ונתרשה או קידושי אביה. וא'ב אמאי תפיסל על האחים.

ה. והביא מהמשנה (נדра מט): דכל הבהיר לדון בשר להheid, ומובייר דכל פסלה עדים יש ג' בדיננים. והמהרחה'ש הביא דכ"ב המכח' ר' (ו) דג' שדרנו ונמצא א' לא) הביא דכ"ב בשות' הרשב' א' (ו) דג' שדרנו ונמצא א' פסול, לא אמר' שידה בכ' שדרנו ודריהם דין בדיעבד. בז' ונמצא א' קא'ופ' עדותם בטילה. וע' ש'ות' ר' ר' (ק) וריב' ש' (תג).

ו. הרמב"ם כת' דמונין האב עם הבן, ונושאין וגנותם ונמנין עמו. ע' פ' גירטו במ' סנהדרין ל': והראב' ד השיג

ז. בגין ר' יהודה לא דרש' עשה' ולא מסתבר לתוט' דודוקא מושום דגלי' יתור דכמה לאפקדי דל' מ' מעשה'.

ח. ותוס' הביאו דר' יהודה (ר' ט) ס' ד' דמקרה נדרש לפני ואל לאחריה.

א. ולפ' לא תלי באח' כשר, אלא במה שיש עצה בחיליצה.

ב. ובאייר דבהיר ודאי לא הי' ב' י' עומדיין ע' ג' למדם להתכוון לחולץ, כיון דל' מ' חיליצה זו דאיו' ב' אומר ואמרה'.

ג. וועל' פ' דברי רע' א' דמלטקנא (לקמן ק): בחרשת מעיקרא לא אמר' בשם שכונתה ברמיזה כך מוציא. ויל' פ' דבראו ו מהני רק מושום חסרון דעת, דבאיישת דחרש סגי בדעת של חרש. והוא דל' מ' בחיליצה מושום דבעין ראיו לאmirah. אך עכ' פ' חיליצת חרשת מעיקרא נחשב חיליצה של בר דעת.

כלא) ר"ש ור' יוחנן הפגנְדר מבשיירין. רשי (ד"ה ור' שמעון) הביא גרסא 'בשנים' ^{א'}. והרש"ש פי' גירסא זו ודוקא חלשה בב' מבשיירין, אבל ג' ונמצוא קרוב או פסול מודו לד"מ. וביאר דלייזחו צערן שנים בתורת עדות ע"ע לקמן קהה. ובעדות ק"לadam נמצוא א' ממה קרוב או פסול قولן בטלין ^{ב'}. אך הביא דתוס' (סנהדרין מזא: ד"ה חמוץ) כת' דר"ש (שם) סבר דעתך א' מלהן קרוב או פסול תקדים העדות בשאר. ולא סבר דוחוקש ב' לג' לענין זה ^{ג'}.

קלב) רשי' ד"ה והאמרי. חרש שדברו בו חכמים בכ"מ אינו שומע ולא מדבר. וכ"מ לציד בגמי' משומם לדלאו בני דעתה. לבואר מבוואר דמבר ואינו שומע כשר לחליצה ^{ד'}. וכ"מ בשו"ע (סדר חיליצה ט').

והשאג"א (ז) החק' דניימא דאיינו ראוי להשמייע לאונז. וק"ל דלבתיחילה צערן להשמייע לאונז, א' חרש דאיינו ראוי להשמייע נימא דמעבבתה, וכדין כל שאינו ראוי לביליה ^{ה'}.

והשאג"א דין דשמא לא אמרי' ב' פעמים אינו ראוי לביליה, וקריאת אינו מעכבר להשמייע לאונז, ודוקא היכא

והגר"א (קסט ז) וה"ה לדינים דהא דינים מעדות גמורין ^{ו'}.

והקשות (לו ז) הביא דבגמ' (סנהדרין ג') אי' דלמ"ד. דסגי בדין א', וגورو דצעריך ג' משום יושבי קרנות. והיכא דיש ג' ע"כ חד גmir. ומבוואר דיושבי קרנות אין פסולים ^{ז'}. והקה"י (סנהדרין ב') דחיה דיושבי קרנות אין להם שם דין כלל. ודוקא דין פסול וכגון קרובו פסול השאר. ועוד דין כאן צירוף כלל, ובמו שפשות דעת הפסול שלא ראה את המעשה כלל איינו מעתיק לפSEL, וה"ג יושבי קרנות לש' צירוף לדון דין תורה. שהרי אינם יודעים דין תורה, אלא להגד העולה על פטפטוי ליבם.

ונח הראשונים (עליל קא) בב' דין הנוספים להשלים לה' בחליצה, האם מהני פסולים. ודעת האוז' (תרס"ד) דמהני פסולים להשלים ^{ט'}. אך הב"י (קסט) כת' דהינו משומש שייחדו ג' דין, ומ"ה הנוספים אינם פסולים וכמו בעדים שמהני לייחיד עדים, ועייז' אינם פסולים את השאר ^{ט'}. אבל אילו נועדו כולם לשם דין בטל כל הועד. והאחרונים (הניל') הביאו מוברי מורה משומם נמצוא א' מלהן קרוב או פסול. ואבל ר"א מן ההר (עליל קא): כת' דהיהם זהה משומם גוירה, דמיוחוי כדיין.

ביניהם שמייחדים הדרין בשאר הדיינים. והביא דעת' כת' בש"ת גנט ודרים (אה"ע א).

יא. ורש"י מחקה, ולכוארה כוונתו דהוה לשון יתריא. אך Tos' (קה: ד"ה ר"ש) הביאו גירסא זו.

יב. והראשונים (מכות ג' וקדושים מג') דנו דאך בעדות לקויומי אמרוי' נמצוא א' קרוב או פסול בטילה עכ"פ היכא דיחיד גם את הפסולין).

יג. והרש"ש כת' דלפ' ז' נרחה הראייה מדברי רשי' דבריינים לכ"א דין נמצוא א' קרוב או פסול, ובמשנתינו מבוואר דאך בעדים לא אמרי' דפסלי' לבולחו.

יד. והשאג"א דרייך בן מוסגוי, דהיל' רבותא טפי', דאפי' חרש וחרשת המדברים ואיים שומעים נמי הלייטן פסול.

טו. ובמי' שהב"ח והטה"ז (ארח תרפט) דל"מ חרש המדבר ואינו

שומא בקריאת המגילה, דאיינו ראוי להשמייע לאונז. והשאג"א הוכיח דמראורייתא ל"זrai' לראי' להשמייע לאונז כלל. ווא דבעין לבתיחה שישמע לאונז וזה מדברין, ואסמכחה בעלמא. ודרלא כב"ח וט"ז. העונג יו"ט (קעה) חילקDKRIAH דחליצה ל"ז להשמייע לאונז כלל, דחליצה הווה קני. ול"ז לק"ש ותפללה ובכח' מ דעiker האMRIה לשעדר ליבוי, ומשה בעין להשמייע לאונז ולבתיחה). ואילו בחליצה עיקר הקראיה להשמייע לשאר בעלי המעשה.

דהగירסא (סנהדרין שם) דמוניין להם א'. וכיוון דאיינו עולה מן החשבון הרי הוא כמו שאמר למיהו אתייה, שאינו פסול בעדות ובן בדיים.

ז. והקה"י (סנהדרין ב') באיר כוונתו דבירושלמי (זה' בריה' סנהדרין כת' ח' בדיה') יleaf' שלא יהוי הדיינים קרובים ול' א' אמרה תורה הרוג ע"פ דיןין הרוג ע"פ שני עדים מה העדים אין קרובין לה לזה, אף הדיניין אין קרובין לה. מבוואר דילפ' מפסיק עדות לפSEL בדיינים (נדאוריתיא). אבל דוקביה"ע (עג' ז) הביא דבגמ' (ב' כספה) מבוואר דלא יleaf' דין בייד מדיני עדות. דאי' דאפי' לת' ק' דר' יהושע בן קרחה דעתים אין מעתיפין, מ"מ דין' מעתיפין, ונראה קצת מה דלא יleaf' בגין ב"ד מעודת.

ח. ובקשות חלק דהיכא דירושים למשפט לש' דין נמצוא א' קרוב או פסול. אבל בשעו השפק צעריך ג' תורה עדין, שمعدים שתקיים השטר. ובכח' כת' בש"ת הרשב' א' הניל' דל' מ'. וכן ביווצא בו, דהא לא ידען שנתקב העדות או שנתקיים השטר כי אם על פי הדיינים. א' בשים עותם פSEL נבטל כל העני והיינו מי שפSEL להעדי, אבל במה שפSEL לדון אינו מבטל.

ט. והמוהר"ש כת' דברים תולkim על האר"ז, ונדרחו דבריו.

י. והברבי' (שם) דין היכא דיש דין פSEL, ומפני הכלבו הזכרנו לומר לו שהוא דין עמהם, האם רשאין לקבע

משמעותם דאיין בו דעתך. והקוב"ש (ח"ב גיטין טז) הביא עוד מואה דחרש קונה יבמותו מה'ית וכדרובואר לפנין כי'ב: וכ'מ"ו, אף דקטן בן ט' ננתמעט אשת איש ולא אשת קטן^{ב'}, ולא נתמעט אשת חריש ושותה.

והקוב"ש ה'ק' דריש'י (גיטין בג) כת' דחש"ו לאו בני שליחות דלאו בני דעתה, ופרש'י דגביה שליחות איש כתיב ולא קטן, והאיך נתמעט חריש ושותה. וביאר דנתמעט רק קטן, אלא דהפסול ממש דאיין בן דעתה. ומוש"ה יleaf' חריש ושותה במאה מצינו. אבל גבי יומם וא"צ דעתך, וע"כ נתמעט קטן ממש קנותו, ומוש"ה לא יleaf' חריש ושותה מקטן. וכן חיליצה, בין בגודל עמוד ע"ג סגי דעתך של קטן וחיש ווכמ"ש תוס', ע"כ דגדר המיעוט ממש קנותו.

והבי"מ (מד בסוגרים) ה'ק' ועל דברי תוס' והראשונים[Dגימא דילפ' מ'אייש' דעריך כוונה בחיליצה [ומוש"ה ל'ט' חריש ושותה דלאו בני דעתך]. וצין לריש'י (הנ"ל) גבי שליחות.

קהל) שם. אבל רבינו יונה (הר' ברשב"א חולין יב' ובשו"ת א' בז') כת' דל"מ חיליצת קטן ממש דלאו בר דעת ולול'ם גדול עמוד ע"ג, ע' בסמוך), וביאר דהגם' הביא הדורשא ד'אייש' כתיב בפרשא, דאל"ב ס"ד דרומה דעתך של קטן בן ט' או י'. קמ"ל דבעי איש'.

דרהיהם. א"ג סמכו אתוסתפה דשותה. והרמב"ן והחכ"ץ (א) הביא דרובואר בתוס' דלא אמר' דסתמא כשר בחיליצה ועכברום מוחני במידי DSTEMA לשמנן, וכמ"ש תוס' גיטין בז. וע"ז בז. וכ'מ"ו, דא"ב קטן יהא כשר, דקטן בסתמא דמי. והחכ"ץ דן דרומו עדעתא דנפשה קעביד ול'ם חיליצתו. וכן (שם) היכא דאמר לחדיא שנתוכון לחיליצה, האם דדרבורי שבבל מוחני לסתור דברים מפורשים. אך היכא דביבת גט ל'ם שהנזכיר אומר שנתוכון לשמו ולשמה, דאיין בז סהדי דנזכיר עדעתא דנפשה קעביד ה"ל באלו פירש עדעתא דנפשה קעבידן.

ב. אבל הרמב"ן (חולין לא) הביא דהטעם דל"מ חיליצת קטן ממש דלאו בני דעתך. ואפי' גדוול עמוד ע"ג ל'ם (ע' בסמוך). וכן מובואר מדבריו בז' אמר' דאיין באנו גבי מנהני בחריש לולי ואדי איינו באמיריה. ולא אמר' דנתמעט מוחלי'יצה ממש דאיינו איש.

בב. ולדעת תוס' נתמעט דליך יבמותו. בג. לבאורה מובואר מדבריו בז' אמר' דבתיה דבעי דעתך של איש', ואף חריש ושותה נתמעטו מטעם זה.

דאינו ראוי מעכבת. ובחליצה היכא דראוי לкриאה קריאה אינה מעכבת כלל. א"כ אבל חריש המדבר ואינו שומע ראוי לעיקר מצות קריאה, ואף שאינו ראוי לבילה לדין להשמי לאוני, כל בה"ג לא אמר' כל שאינו ראוי לבילה הבילה מעכבת בו.

אך השאג"א הביא דמדברי הריב"ף (לקמן קו:) מובואר דאף בעכ"ז מעכב היכא דהאשה אינה ראוייה לקרוא בתא' אמר' דאיינו ראוי לבילה כדרא' זירא. ואף דעתיך קריאה אינה מעכבת.

אבל הרמב"ן הביא דבירושלמי (תרומות א, וכן בר"ש שם) מובואר דמרותני דיןין איירי דאיינו שומע, אך מדבר. ומשום שאינו בז' אמר' ואמר'ה^{ט'}. והרמב"ן ביאר שאין אנו יכולין למגן ולהקرون^{ט'}. והריטב"א ביאר דמאי מחייב קריאה, בין שאינם שומעים זה זהה^{ט'}.

כלו) TOD"ה זהה. דלמא ממש דלאו בני דעתה נינחו וכו'. והראשונים הוסיפו דקי"ל (לקמן קו). דל"מ חיליצה עד שיתכוונו שניהם^{ט'}. ותוס' בחמשר דבריהם הביאו מהთוספות דשותה איינו חולין, וע"כ דהטעם ממש דלאו בני דעתה. (וכ"ב הרמב"ן).

כלו) בא"ד וקטן גמי וכ'ו אי' לאו דאייש' כתיב בפרשא^{ט'} וכו'. ומובואר בתוס' דחריש איינו ממועט מ'אייש' וכו'. ומובואר בתוס' דאף החסרון בשותה

ט'. והרמב"ן ביאר מدل"א בקטני במשנה שותה. והרמב"ן כת' דיל' דזהו הס"ד דהגם'. וכן התוס' יז.

וז. ועפ"ז באופן שיכולים למדם מוחני וכ'ב הבית הלוי ג' ב ד' והאבנג' רכח). ועד"ז דן הריש"ש (סבירא) ביבמה חרש שאינה שומעת, דאיין לנו דרך איך למדיה הקריאה, האם משמה ייחס אינו ראוי לкриאה. ולכארה כוונתו לדוחיק דהשו"ע איירי באופן שאפשר למדם). והבית הלוי אבן^{ט'} הוכיריו מדברי שאר ראשונים [רש' ונוס' והרש' ע' דאיין בז חסרון בעכם ביבם והיבמה]. אך צ"ע מובי ריבר הריב"ף לקמן קו:

ועוד זן הריש"ש דאפי' אילו יכולה לקרוא, אלא דאיין לנו דרך להודיע לה לקרוא ג"כ ייחס אינה ראוייה לкриאה, וкриאה מעכבות.

ית. לבאורה כוונתו דצריך שהיבמה תקרה ליבם, והיבם ליבמה. ובין דאיינו שומע לא נחשב קריאה עלי. והמניה לריבר' בא' בין לש"ע (ס' חיליצה ולבביה להילו) צרך שהיבם יビין את דברי היבמה ומה הוא מшиб. אך הטעם הזה להו מוגרא (עלמאן).

יט. ומישמע דתוס' ה'ק' מסבירא, ויל' תוס' סמכו אסוגיה

על גבי משיאו עצה לknות ולמכור, ומידי משא אית ביה, ול"ד להליצה דסגי ב'כונה^ל.

אך האחרונים הביאו דבירושלמי (תרומות א) הרעת ר' ישמעאל בן של רבינו יוחנן בן ברוקה דחשי^ו שקידשו, בין לבין עצמן אין קידושין קידושין. בין לבין אחרים קידושין קידושין. משמעו דמהני גדול במשה כל קטע שקידש אשה^{לט}. אך התור^ג (ס"ק כא) דחיה דהירושלמי קאי בקידוש מי חטא^{לט}, ולא בקידושי אשה.

כל^ו שם. והרמב"ן ביאר דאף שחרש בשותה הוא לעניין מצות, מ"מ יש לו מקצת כוונה בשארחים עומדים על גבי. וחליצה טגי בכוונה במקצת, שיתכוין לחדיצה ממשנו בחליצה זו^{לט}.

עוד הביא (שם טז דנה) הראשונים (גרדים יד) אי קידושת אוצרות דס"ת נחשב דבר הנדרו. וע"ג "ח תפלין א.

כח. והרבח ביאר עפ"י דל"צ עדות לקומי, דברין דחולות הזה ממיילא^{לט} עדות ולא בברור. וע"ל קמן קה^ו: והביא דרעת הרמב"ם (יושען ט) דאין מעידין על הלקון, ואפ"ה יש מ"ד ד מהני חליצה. שלא נחשב עשייה דירה, ולא נחשב שמעידין עליה.

בט. והרבי"מ הביא דהנוב"י (חו בס' אור חדש העלה צד דמנהני שתוה שמנges מדיין עלי). והרבי"מ האריך לתמורה דודאי ל"מ, ודוקא בכתיבת הגט מטה.

ל. ועוד^ו בת' העונג י"ט (ב) דל"מ גדול ע"ג בחליצה. וביאר דיש אופנים דפעולת הדבר נגמר ע"י המעשה, אלא דברין שהיא מוחשב בדעתו בשעת שיירתו למזה הוא עשו. אבל יש אופנים שהמחשبة בעצמה נורמת ופעולת ענין המעשה, כמו גט וקנית. דעיקר הדבר נגמר בדברים וברazon, אלא דברין 'מעשה קן'. אבל מעשה החליצה פולעת בעצמה, אלא שצריך לבעון למזה הוא חולץ ואין הכוונה מעכם החליצה, והחיתר לא הווע"י המוחשובה. ומש"ה מהני גדול ע"ג בחליצה, אבל בקנינים דעתם הקניין הווע"י הרץן לש"ג גדול עומד ע"ג.

לא. ובס' אור חדש הביא תשובה מהנוב"י ששמך על ירושלמי זו.

לב. כדאי (קידושין ט). מלבד ע"י יעד או ים קטע.

לג. והאחרונים (גלאין הש"ס לירושלמי) הביאו דכ"ה להריא בתוספתא (פרה ה) גבי קידוש מי חטא. ואילו ובו קידושין ל"מ ביריתא בע"ז כלל. ועוד חרש שקידש אשה מדורשת מדורבן, ואילו אירוי בקידושי אשה צריך לדוחק דכא מדאורייתא).

לד. לאפקוי חולץ לה ובכך אתה בונסה וכיו"ב.

כל^ו בא"ד וו"ק שב"ד עומדים ע"ג, ומורים זהם לעשות הליצה כתינה וכו'. והרבח (יבום ד,

ועוד^ו עוד אהרוןים) כת' דודוקא בכתיבת השמה וחליצה מהני גדול עומד ע"ג, אבל בערך הגט וקידושין ל"מ עומד ע"ג^ט.

וביאר דעיקר גירושין וקידושין הבעלים פועלים האיסור והיתר, ונש"ה ציריך דעתם שלדים^{טט}. ול"ש בה עומד ע"ג^ט. אבל חליצה ל"צ דעת בעלים, אלא דין כוונה, דיתכוון למעשה החליצה. ע"י מעשה החליצה בא פטור ממילא^{טט}, ולא נחשב דהיבם פועל את החליצה^{טט}. זומש"ה איך דעת דידיה, אלא בכוונה]. ויסוד זה יתבאר עוד למן קה: וכן).

ועוד^ו כת' הביב"מ (כא) דודאי ל"מ גדול עומד ע"ג בקנינים ובגירושין^{טט}, דזה שאין לו דעת לknות ולמכור מה יוסף גדול עלי. דהוה כאילו העומד

כד. וכדברוaur (למן קי) דדרש אינו מגרש את אשתו מדאוריתא. ומובואר (קידושין ט) שלא משבח' קידושין לטען מדאוריתא.

כה. והרבח ביאר דעיקר הקידושין וגירושין נעשה ע"י הבעלים, והם האסורים והם המתירים, וע"כ ציריך דעתם, ומפני מה שאחרים מלמדין אותן, כיון דהם בעצמן לאו בני דעת נינהו. משא"כ בחליצה ולשמה, אין בהם דין דין דעת בעלים, ורק כוונה הוא דבעין על עצם מעשה החליצה, והפטור ממילא בא מודין תורה.

כו. יש שפ"ד רוכנות הגט^ו דגadol עומד ע"ג מהני דוקא היכא דבעין כוונה, אבל היכא דבעין מעשה בעלים^{טט} ציריך דעת גמור. ועוד יש שפ"ד דגזר גדול עומד ע"ג דמנהני הדעת של הגודול, שכובונו, ונעשה מחותמו. ובהליצה העיקר שידא מעשה הנשיטה מודעת. אבל בגט וקידושין בעין דעת של הבעלים, ול"מ דעת של אדם אחר.

וכו. והקובה^ו (עו ב) האריך בזה ריש דינים בתורה שהאדם הוא הפעול את הלוות הין. ורבקנינים וקידושין גורשו נעשה מוחה האדים. יש דינים בתורה שהמעשה בעצמה פולע את הלוות הדין, ובגנון שחיטה, שהשחיטה מצד עצמה מורתה והיכא דעתשת בחילבטה. ואף דברין בכח גרא, וכ"ל דצרכיך כוונה בשחיטה והוא רק תנאי במעשה.

וון (שם ה) בגין חליצה ווון בסוגיה כתובות עד. בהא דל"מ תאוי בחליצה, ע"ל קמן קו^ו. וכן דין (שם ס) בגין כתיבת 'לשותה' בಗט, האם הכשר הגט חל מALLY וע"י כתיבת הhalbתיה, או שהאדם הוא הפעול הבשר הגט. והביא את הנידון האם שיר לבטל את הגט, ע' גיטין לב: וקידושין נתן.

בחרש שיש לו דעת קלישטה, ויש קצת כונה. אבל שוטה אין כונתו כלל לעולם^{מ"א}.

והרמב"ן ביאר דהא דמהני בכחיתת הגט שוטה כהגדול עומד על גביו, ריבר הונא סבר^{מ"ב} בכחיתת הגט גט לשמה כל דrho סגי, כלומר א"צ שתוכון להוציאיה, אלא שיכתו בו אותו ע"מ ליתין לפולנית. וע"ס' החותם (גיטין שם).

ובט' הזבות (גיטין שם יא. בדה"ר) בת' דשמא ל"מ חלייצה ביבם שוטה [בגadol עומד ע"ג] דמה שמלאים אותו הוה בעשי, שאינו עשה לדעת עצמו ולמוד אחרים בעשי הואר אצל, וחלייצה מעושה פסול (וכדא"י לקמן קו).

וכת' דיבמה שוטה אינה חולצת^{מ"ג} י"ל דהטעם משום דמשלהחה ואינה חוותת, ובדראי (לקמן קיג) דל"מ לגרש שוטה [שaina יודעת לשמר גיטה], יצאה זו שמשלחה חוותת. ולמדו חלייצה מן הגירושין. דכה"ג נמי כתיב בחלייצה אשר לא יבנה את בית אחיו.

ועוד כת' דשמא הוה מדבריהם, דכש שגורו בגירושין שלא תגרש שלא ינהגו בה מנהג הפקר (כלקמן קיג), אך גרו בחלייצה שלא תחולץ שלא ינהגו בה הפקר. וא"כ א"פ יודעת לשמר גיטה, כיון שאינה יודעת לשמר עמהינה אינה חולצת ואינה מותגרשת מדבריהם. והרמב"ן (חולין לא), בת' דל"מ גדול עומד ע"ג בשוטה וקען, דין בונתן לא לבנוס ולא לפזר. וא"פ אחרים

שהקטן עשה מכחו ועל פי מהני שמייחדו לשמה. והוא העין שליחות. אבל בליליצה דל"ש שליחות, ציר שהעשה בעצמו מיהיד הדבר. ול"מ כוונת העומד ע"ג ובוטה ממש, דהא ל"מ שליחות בקען.

מג. ולכארורה יש אופן של שוטה שיש בו דעת קלישטה, וכן בו דעת לנקנים. וא"ה מהני גדול עומד ע"ג. אך לא מעצנו כי, ואפ"ר דמי שיש לו דעת קלישטה נחש בר דעת כל התורה ומשום לא פלוגו, מלבד חרש קטן דיש לו דין דלאו בר דעת דהוא.

מיא. ומדברי התוס' משמעו דשותה אינו עשה על דעתינו, דאף שוטה שיר עומד ע"ג, אלא דאיינו ניר שעושה. אבל מדברי הרמב"ן משמעו דគונת חלייצה הואר כונה בפ"ע, וכוונת שוטה אינו כלום.

מוב. והרמב"ן הביא דמי' למסקנא (גיטין שם) והוא ששיר מקום התורוף, דברענן בונה גמורה. וא"פ' חרש לאו בר הabi הוא.

מג. משמע מדבריו דעתן היבמה לא איכפ' לדוחה מעושה, ואיןה עשה ע"ד עצמה.

וורש יכול לבונן כונה זו ע"י רמייה, כיון דיש לו דעתא קלישטה.

וכ"כ המהר"ט (ב' טז) כת' דיבם שנוטה אל הטפשות, ואין בו סימני שנות מהני בחלייצה. ואף-DDRUTON קלישטה. דומיא גדול עומד ע"ג. ווחקצ'ות (ערה ד עזין דוכנותו לדברי הרמב"ן הנ"ל). וביאר אף דבעין דיכונו שניהם בחלייצה, היינו שמסבבו ליה וסביר שבחליצזה זו נפטרת ממנו. ולאחר מכן מוטעית ע"ד לכונסהה. אבל א"צ שהיה בלבית לבו באויה שעשה. ומונני אפי' הסיח דעתו בשעת מעשה^{ל"} וההדר בדברים אחרים^{ל"}. והחכ"צ (א) האריך לתמונה.

קלח) שם. זי"ק שב"יד עומדים ע"ג. אבל רבינו יונה (הוי' בראש"א חולין יב: ובשור"ת א כו) בת' גדול עומד על גביו מהני דוקא במדידי דאפשר ע"י שליחי'. ול"מ גדול עומד על גביו בחלייצה, דיבין דאי אפשר על ידי שליח ל"מ אף כוונת העומד על גביו. ומש"ה ל"מ עומד על גביו, בין בשוטה בין בחרש בין בקען^{ל"}.

וצ"ב אמאן גדול עומד ע"ג תלייא בהא דאפשר ע"י שליח^{ל"}.

קלט) בא"ד ומיהו וכו' שוטה לא חולין, אע"ג דביה"ד עומדים ע"ג וכו' ואין בו דעת^{ל"} וכו'. והרמב"ן ביאר דבשאחרים עומדים ע"ג מהני דוקא

לה. והמהר"ט הביא דראג"ח חשש שאוננת לא תחולץ, דמתנות אוניות לא תוכל לבון, והשיב לד"ש בה חורן. והמהר"ט דין באנן מעד אחר, דל"ש בנסיבות. וע"ע לקמן קו.

לו. והביא דומיא דוכונה בשחיטה, דהינו לאפוקי לשם נעיצה בכוורת (חולין לא). והחכ"צ (ז) דזה דחתם לא קאמורי רבנן דבעין' כונה, אלא אמרו דנפלה סכי, והגמר פ"י דבעי כוונת חתיכת סימנים. אבל מנין ודיליכא דהו כונה כונה סתם, מנ"ל דangi בכוונה קלה.

לו. וכיוון בשליח הממונה לכתוב ולכובי כתבתה. על גביו בשליח הממונה לכתוב ולכובי כתבתה. לה. וכן הריטב"א (גיטין כב) הביא דמובאар בסוגין דל"מ גדול עומד על גביו בחלייצה. וביאר לד"מ גדול עומד ע"ג דחליצזה בעי כונה לדעת עצמן שבחליצזה יהא להם כונה ע"מ לפטו. ומשמעו דבעי כוונת החולין. משא"כ בכחיתת הגט דל"צ בונה אחרת, אלא סגי שיכתו לדעתם סגי בגודל עמד על גביו.

לט. והగאנ"ט (גיטין) ביאר דגדר לשמה הוה חלות עשייה בט. ואף הכא הגדול העומד ע"ג מחייב את הדין לשמה, דיבין

בשעת נפילה לא נחשב רואיה לחייבת א"ב למודה לקרווא.

(קמ) שם. הרמב"ן הוכח א"ב אמריו קתני מותני חורש והרשת, לישמעין אלם ואלמת וכ"ש חרש וחרשת. וכי דרבוטא קמ"ל דאפי' הנר חלייצטן פסולח, שלא תאמיר אינה חלייצה כלל. קמ"ל. עי' בஸמוך דעת הרמב"ן.

עוד פי' הרמב"ן דיל' דקס"ר דחרש דמותני איירי במדבר ואינו שומע, דוחה בר דעת ומידלא קתני שוטה. ומ"ה ה'ק' משום דאיין באמר ואמרה, ואף שמדובר, הא אין יוביל למمدن ולהקרונות.

והגמ' דוחה משום דלאו בני דעה נינהו, ופסולים משום חرسותן בלבד. ואף הוא מדבר זהה בפיקח לחיב מוצאות, מ"מ ס"ל לגמ' דלא זהה בפקחן לכל דבריהם. וחייבת צריכה כוונה ואין להן דעת. והגמ' ה'ק' דאי' אלם ואלמת נמי, נימא דלאו בני דעה נינהו. כיון דבחוש א' אין להם דעת.

והגמ' תי' דאללים יש דעת אלא דפומיהו כאיב להו, אבל חרותות באיבא דכוליה ראש הווא^ג ואין להן דעת.

ודעתם ולמסקנא משום שאין בזואר ואמרה, ואפי' במדברין וכובנ"ל, דבעינן שיכולים למלמדן. א"ג איירי בשאין מדברין, ה'ק ר' ינאי דפסול אף משוםuai ה'טמא, מלבד החסרון דעת^ה. לפיקר אלם ואלמת נמי חלייצטן פסולת משום קריאה, ולאו דוקא נקט חרש.

(קמג) שם. הרמב"ם (ד יג) כת' דאללים ואלמת חלייצטם פסולת, ואילו חרש וחרשת לא עשו

עומדין על גבן מהני רק שייחס בעין כוונת חתיכה בעלמא^ט, ולא הוה כוונה למשעה בחיזוק וכוונה לפטור. ודוקא חרש דאית ליה דעה מהני.

(קמ) בא"ד והוא דאמר (חולין יב:) וכו' משמע וכ"ר ל"מ גדו"ל ענ"ג, דחתם אחרים אין מלמדים אותו וכו' זומני גדור עמוד ע"ג בשיחיטה. אלא דההם לא עמדו ע"ג למדרו. ור' יונה (בח' הרשב"א הנ"ל^{טט}) כת' דל"מ עומדים על גבוי בשיחיטה, דהכל תלוי בדעת השוחט^{טט} (ול"מ דעת של אדם אחר^{טט}).

ובשות' הרשב"א (א כו) כת' דמסתבר דהכל תלוי בהוכחת המעשה, ובgent יש הוכחה גמורה, ואילו בשיחיטה אין הוכחה כלל שעשו ע"פ דבריו^{טט}. ולגביה חייבת אייכא הוכחה קצת, שהוא רואה האשה החולצת ורתקת (או שהוא רואה הנחלץ) ומלהדי אין אותה כל אותו הענן, מש'ה חרש וקטן ואית לזו דעתה קלשטה רמו אונפשיהו זומני עומדים ע"ג. אבל שוטה ולא בן דעת הוא כלל, אף שהבב"ד עומדים על גבוי, הא ליא הוכחה גמורו, ולא רמי אונפשיה^{טט}.

(קמ) אמר רבא השטא וכו' לפיקך אלם ואלמת שחצצנו חלייצטן פסולת, כד"ר זירא וכו'. דבענן ישיא ראיי לкриאה.

הרשב"ש דין היכא דבשעת מיתה הייתה רואיה לкриאה, ואח'כ' נעשית אלמת. האם בעינן בשעת חייבת תהא רואיה לкриאה, או דסגי שהיתה רואיה בשעת נפילה^{טט}. כת' דנראת דתלי בשעת נפילה, דסגי שהיתה לה שעת הcosaר.

אך הביא דברי"ט (ע' לקמן קו) מבואר דבשעת קריאה צריך שתהא רואיה לקרוא בבית א' לא אבה יבמי^{טט}. א"ב

ב. ולצד זה היה דין במעשה חלייצה, דבשעת חלייצה צריך שיאיה ראוי לכל מצותיה.

נא. ויל"פ דחל עלייה דין חלייצה (וזאת באילו רקיוקה), ועליל'פ דרכיא דראואה לкриאה היה באילו קראאה כבירה. וללאו ראה היכא דקראאה ואח'כ' נעשית אילמת וראי מונני).

גב. וכת' דאף הרשב"א (שם) פלי' ג' דאי' שתהא רואיה לкриאה בתה א', דוחה אסוקי מילתה. ולא הוהafi' מצוה לכתהיליה, ומ"ה לא שיר' בזה רואיה לביבלה. ויל' דמודה אכן הנשים ראוין בעיקר הקריאה עד שלמدون.

גג. ובגמ' (ב'ק פט) א' הירשו נזון לו דמי בלו.

נד. וככ' התנוס' תיפור' משום דאיין להם דעת, וכי' דכוונת ר' ינאי דיש ב' חסרנות.

מד. ובכתיבת הגט סגי שכותבים מחמת צווי בעל ורווה כוונת המעשה, ומ"ה מהני אף בשוטה וקטן עומדים ע"ג.

מה. אבל בששות' הרשב"א כת' שם רבינו יונה דבשיחיטה מהני גדור עמוד ע"ג, דיכול לתחת לאחר לשוחט. ול"ז דעת הבעלים ולפ"ז עיקר הנידון Ai צרך גדר שליחותה.

מו. ולא תלי בבעלים כלל, דאיילו שוחט בהמות חבירו שלא מדעתו בשורה, ואע"פ שבעל הבהיר לא נתכוון לה כללו.

מז. משא"כ גט, דההסoper כותב הגט מכח בעל (ונעדין צ"ב). מה. וכת' דלפ"ז אף בעשיית מיצה ל"מ עומדים ע"ג, דליקא הוכחה כלל ורווה בשיחיטה.

מט. ואפשר דכוונתו דאף דMOVICH שמתקoon להוריד את הנעל, ליא הוכחה כלל שנתקoon לדין חלייצה.

כוננה. אך צ"ב דאף חיליצה שלא נתכוון פוסל^{טנ}. וצ"ב בemma עדיף חדש. ויש שתי דהיכא דלא נתכוון פוסל מושום גזירה [וכמ"ש הראשונים, ע' לעיל קב:] אבל חרש ל"ש גזירה, דידעין דין דין לו דעת.

העוגג יו"ט (ב) חידש שבחרש וחירות יש חסרון נוסף, דין בהם דעת שיבינו את עניין הקריאה, ומגדורי הקריאה בעין וראי שידע שמיין ליבם וידע הפירוש^{טנ}. ומה"ה חרש שאין דעתו דעה שלימה ל"מ קריאה, גודל ע"ג לא מוהני شيئا דעת בקריאה^{טנ}. ואך דקריאה לא מעבבא מ"מ ראוי לקריאה בעין^{טנ}.

קמד רישי"ד "ה היליגתא". וממשני ר' זירא וכו' ושאין ראוי לבילה בלילה מעכבות בו, דראוי לבילה בעין, דאפשר להתקיים בה מצות מנוחה וכו'. ורשב"מ (ב"ב פא): פ"י בלילה מעכבות בו, כלומר מה שאי אפשר להבלל מעכבות בו. דכין דכתיב ויצק עליה שמן וצוה לבול דכתיב בלילה ש"מ שצווה הקב"ה להביא מנוחה שיכול לקיים בחן מצות בלילה וכו', ומנוחה כזו לא צוה להביא והרי הוא מביא מנוחה מן הקטניות^{טנ}.

ותוס' פ"י דסבירא הו דלהכי אהני דכתיב בלילה^{טנ}, דברענן ראוי לבילה^{טנ}.

ותוס' (נדה סו): כת' דסבירא הו דכין דקפיד קרא, לכתיחילה לעשות המצויה בעין שיהא ראוי לך,

(וכ"ב השו"ע בסדר חיליצה ט) שעריך שיבין מה שאומר. אך לא ממש דוחה לעיבובא^{טנ}.

ס. ובאייר דהמוחשבה הוא מעutm והקריאה, והיא עיקר המצויה. ומה"ה לא מותן ע"ג להחשב קריאה. סא. אך לבארה דיכא דהחרtron מושום דעתו ראוי לבילה יחשב חיליצה פסולה [וכמו אילים ואילמת], ואמאי אין חיליצה כלל.

סב. שכל דבר שצווה הקב"ה להביא יש עיקוב בעיקר הבאטו להביא באוטו עניין שצווה הכתוב ולא בעין אחר, אבל מצות האמורויות באאותה מצווה בגון תנופה בקרוב בלילה במנחה יש שמעבבון וכו' ויש שאין מעבבון. ובגי' בכוראים נמי דוחה לקרייה בעין.

סג. ורשב"ב א' (לקמן קו) כת' דגוזה"ב שיהא בעין בלילה, ולא קפיד רהמנא בלילה ממש אלא בראי לך. אבל הכא Mai ראי לבילה שיר ביה.

סד. ושמעתית לדיק דיש חילוק בין דברי רשב"מ לדברי התנ"ס, דtos' בת' דמעכבר הא דברענן ראוי לבילה. ואילו מדברי רשב"מ ממש דוחה סימן, שם הפסול הוא מנוחה של

כלום. מפני שאינם בני דעת. וקשה דברמשנה אי' 'פסול', וה"ה כת' דהרמב"ם סמרק על התוספתא (יא ט). וכות' דאפשר דהמשנה נקטה פסולה אגב קטן, א"ג תלי במה' ר' מאיר ורבנן (לקמן קו).

ועזה"ק ה"ה דמסקנת הגמ' דעתמא דמתני' לפי שאינן באמור ואמרה, וה"ה אלם ואלמת פסול. וכות' דיש לזרוק דין דפי' טעם המשנה מושום אמרה, ואף אילם, מ"מ לא שווים בדין.

ויש שתי הרמב"ם ס"ל הדגון' אייר בעמוד ע"ג וכחותו^{טנ}, ובכח' הזה חיליצה פסולה, ומשם דלאו בני קריאה^{טנ}. ואילו הרמב"ם אייר בלבד ע"ג, ומשה"ה אינה חיליצה כלל^{טנ}. ועוד יש שפי' דהרמב"ם ס"ל דנקטו חסרון אמרה לרבותא, וכדברי הרמב"ן (הנ"ל), א"ג הדגון' אייר במדבר ואינו שומע דזהה בר דעת, וכיידך תי' דהרמב"ן.

העוגג יו"ט (ב) דן ליישב דבגמי' אייר אף בנישואין חרש דרבנן, דק"ל דמושcia בוגט מושום בשם שכונסה ברמייה קר מוציאיה ברמייה. וה"ז בחיליצה דידייה אי"צ דעת, דאמר' בזה בשם שכונסה ברמייה. אך מ"מ ק"ל שלא מותני חיליצה [ודלא הרבה לרבנן קי']. משם דלאו בני קריאה. ומשם חסרון זה לא אמר' בשם שכונסה ברמייה. ובכ' הצענתה בענין (לרבנן' שם).

ומי' מבואר ברבנן' דחרש לאו בני דעת (וכקו') התוס' והראשונים), ומה"ה הזה כמו חיליצה ולא

נה. דבתוספתא אי' דחרש או קתן שחלוץ, תצאibel והרכבים האלו ביה, דברי ר' מאיר. וחכמים אמרים דין ממור מיבורה. דחושו חרש וקטן, וקי"ל בחכמים (לקמן קו). דין חיליצת קטן כלום. ווע"פ התוספתא פלייגי אף בחרש, ועוד הביאו דהרמב"ם (ד כט) כת' דהיכא דהחיליצה 'פסול' וופסול, אם שחתת לא נאמרה דנק' דרכם. ומה"ה מובא בתוספתא דחרש וקטן אינו פסול. ואך לפ"ז התוספתא סותר למג', דבגמי' מבואר דל"ר' מ' חיליצת קטן פסול, ואילו בתוספתא אי' דל"ר' מ' כל הדברים האלו בה. א"כ האיך סמרק הרמב"ם על התוספתא.

נו. אבל הביאו' (קסט מו) כת' דעתה הרמב"ם דין ע"י גודול עומד ע"ג אינו פסול כלל. נז. אך זה רק דין רח' חיליצה פסולה לא הביא דברי הגמ' והביא רק דין התוספתא.

נת. עכ' פ' היכא דנתכוון א' מהם, וה"ז אייר בחרש ופקחת שנתקונה לחיליצה. או פקח בחרש.

נת. וציין למש"ב 'המג' (קפט ב) דבספרית העומר אם לא הבן פירוש המילوت לא יצא, דין אין זו ספרה. ועוד ציין לרמב"ם (תגינה ג ח).

ותוס' (נדה סה) כת' דתנה בהו קרא דמעקב, ושם יש שום דרשא דאיינו מעקב.

קמה בא"ד וא"ת מנ"ז דמעקבא בשאי ראיי ביביה, ו"י^ט דסבירא הוא דכתיב בollowה וכור' מסתמא להכי אהני הא דכתיביה דבעין ראיי ביביה. וילפי' מקרא דעריך ראיי לביבה. ועד"ז בכל מקום דהביאו דבריה זראי הוא משומש דיש לפותא דעריך זראי' למצעתו^{טט}. ועי' מה שהו לעיל בשם רש"ם.

קמطا' בא"ד ו"י^ט מדרדרשין בת"כ מזובו ולא מנגען, ש"ט דטמא משlich קרבנות. (וכ"ב תוס' בכ"מ, גיטין בח': מהנות שב: ועדור). הטורו"א (מגילה ח) ה'ך' דקרבן זב הווא 'ב' תורמים או בני יונה, וליאכ סמייה בקרבן עופ. והרשר' ש' נזיר נת') חידש דמי' זב רשאי להביא עלות בהמנה במקום עלות העוף. וודריש' אף בכח'ג.

והרשר' ש' הביא עוד ההנצ"ב (מורומי שדה זבחים עה), הgingeva בתוס' מתומאתו ולא מזובו, ע"פ תוס' בכ' (מצורע פרשṭתא ג יג).

ב' דברים המתייחסין

קן שלחוו ליה לאבוחה דשموا'ל יבמה שركקה תחלהין, מכל' דאפסלא לה מהחין וכוי' השטה ומזה במוקם מצווה וכוי' לא מעכבי וכוי'. הרמב"ן ביאר דהמקשן דיק' דמדאוריתא אסורה, דל"ש גזירה, דלא מיחזי לאיני שיחליה דרิกיה לאו כלום היא. וע"ב אסורה מדאוריתא ומושום ב' דברים המתירין, וכרביה. וכי היכי דהתרם קדוש ואינו קדוש, ה'ז חלוואה ואינה חלוואה. אך למסקנא אף לר"ע אסורה

או"פ שאינו מעקב.adam לא כן נתבטלה המוצה לגמורי שלא היה יכול לעשותה.

ותוס' (נדה סה) ה'ך' גבי טבילה אמר לא בעין ביתא מים לכתילה בבית הסתרים, כמו בילה וקיאה דחליצה וביכורים. ותוי' דגבוי טבילה לא הקפידה תורה אלא שיטור האדם, ואין סברא שיעבב. ואין לומר דלבתילה ליבעי בבית הסתרים, דכין דבידייך טהור לבתילה נמי לא בעי ותעללה לו טבילה. אבל בילה ומקרה בכורים וחליצה מצות נינחו הלך לבתילה ליעבר במצוות. (זהו עוגן יו"ט (הנ"ל) הביא דמפורש בתוס' דחליצה זהה מצויה).

קמה (תוד"ה דאמר). ואור"י וכור' לקרבן גודול מבון. ותוס' (קידושין כה) תוי' עוד דריש נפק'ם במשמן, דהמנדרב מנהה גודלה מביא לוג' א' שמן^{טטט}, ואילו מביא ב' כלים צרי' להביא ב' לוג' שמן, והוא כמו יותר שמן. שורי לא נתנדرب אלא א'.

קמו בא"ד ודוקא כי אמר הרוי עלי' מנהה אמר' דלקרבן גודל' קמביון^{טטט} וכו'. אבל תוס' (נדה סה) תוי' עוד דשאנוי מנהה של ס"א דMOVACH מילאת דנטכין לקרבן גודליך.

קמו בא"ד ויל"ט ליה עיבובא כיוון דלא כתיב ויבלו' שון צוויי וכו'. וכ"ב תוס' (קידושין כה) וזיל דודאי שנה הכתוב בollow במה פערמי, אבל לא כתוב בלשון צווי ובליליה, משמעו דאתא לאשmenoין ולא בעין אלא ראיי.

משמעותו דלא הווא יתר שמן גמור, אלא דדמי ליתור שמן, והיכא דאפשר באופן אחר לא' יעשה כן. ויל' דהמשנה הנ"ל איירי בדיעבד). והగיר"ז (מהנות שם) תמה דכין דמביון ב' כלים, א'כ' דינו ב' לוגים ואמאי הווא ריבוי שמן. ס. ודעתי ר' שמעון (מהות קא) אף' אמר להביא בבל' א' קביעותה דמנא לאו כלום הוא. סח. וודר כת' א'ג' קאי' אומור מנהה אחת (דא' התם לעיל). וכותוס' דידן.

סט. ותוס' (קידושין כה) ה'ך' מנ'ל גבי טבילה דבעין ראיי לביית מים ובבית הסתרים. ותוי' דדרשי' מרכטיב ורוחץ את כל' בשורה, דמשמעו אפי' בית הסתרים. וכתיב וידיו ודרשין מה ידיו מאבראי אף כל' מאבראי, וממעיטים בית הסתרים. ר'בל' מרבה בית הסתרים לכל' הפחות דבעין ראיי לביאת מים.

ס"א זדהו שעורין), וסימן לדבר הא דאיינו יכול לקיים מצוותה.

סה. ונח' בזה התנאים (מהנות פח) דולדעת ת'ק מביא לוג לכל' עשרון (וכ"ב הרמב"ם מעשה'ק יב ז), ולදעת ר'א בן יעקובי' מנהה של ס' עשרון נוון לוג' א'. וולפי' ייל הא דל"ט לבול' ס"א עשרון הוא מחמת חסרון שמן. ואילו לת'ק הזה משומס גודל הכללי).

סוי. ותוס' פ' דאי' הווא שר' בדיעבד בכל' א' היה טוב להביא לבתילהה שלא ביא לוי' יתר שמן, ולשון השטמ'ק (מהנות יה')adam יביא ב' כלים יצטרך להביא ב' לוג שמן, ודמי לריביה שמנה. ובפושטו בונת התוס' דכל' היכא דאפשר בכל' א' אין רישיון להביא ב' כלים, בתוספת שמן. אבל בס"א ע"ב הזה ב' קרבותה, וחיבתו תורה לוג' שמן נוסף. וצער' ליישב את המשנה (מהות קב') דהביא ב' כלים יצטרך. אך לשון התוס'

והקובה"^ע (עג יא) כת' דאף דהוה מדאוריתא, מ"מ נראה דליך לאו גמור דלא יבנה, דלא הוה חיליצה גמורה אלא מקצתה. וכת' דאפשר דה"ג תו לא הוי לאו גמור דיבמה לשוק. ונפק"ם דלמא"ד אין קידושין תופסין ביבמה לשוק, אפשר דלאחר רקייה צrica גע, דתופסין בה מקצת קידושין^{יע}.

והאו"ש (דר טז) העיר דהוה פלוגתא רחואה, דהתם לדורש הלחם, ע"י השחיטה ורקייה נשנית אגרד לחם לckerben. ואילו חיליצה הוה מסיר הויקה ופטורה. זיש חילוק בין עשיית קשר לסלוק קשר). וכת' דיל' דסוגין קאי את"ל דרא"א סבר בר"ע (עליל מדר), דע"י חיליצה הכתוב קראו ביתו. והחיליצה הוא גמר עניין הויקה והוה אגרד וקשר והיתר כא', ולא סליק לחודו).

והאו"ש (שם) דין האם נימא דאף התרת הרעות והשמנת המגע הוה ב' דברים המותירים^{יע}. אך הביא בוגמ' משמע ודוקא דבר שלם המתיר, אבל חיליצה לה"מ כלל.

דף קה.

קג' ומ"ש קריאה ומ"ש רקייה וכו'. הריטב"א פי' בגין דחד מיניהם לא מעכבר לר' עקיבא מדאוריתא, אמראי גור בהא טפי מהא. [دلמסקנא הוה ממשום גזירה, ע' לעיל].

עה. והקר"א (נודים סח) כת' דnidzon הגמ' בבבלי וארכוס אי מיגוז גייז או מקלש קליש, הוה כדברי רבינו דכל א' פועל מקצת. ובובה ספק הגמי' מי فعل מקצת זה. וכ"ב הקובה"^ע דלא כארה רב' דוגמ' (שם) קאי למ"ד שי מתירין מעליין זה בלבד זה. אבל למ"ד אין מעליין, לא מיגוז ולא מיקליש קליש.

והקובה"^ע דין עפ"ז אף גירות דצעריך מילה וטבילה, והן שני דברים המתירין, צ"ע ואפשר בחדא מיניהם הי' מקצת גירות. וצין לדברי הרשב"א (עליל עלי) דAMILת גירות מהני קצת, אף בל' טבילה. אך דחה דיל' דכונתו דהוה מילה לשם יהודות ולא דמי לערבי מוהול, ול"מ דודל עלי מקצת גירות במילה גרדיא ועי' משכ' בוה לעיל עא. ומונא.

עו. וכת' דהוה בעין מעכשייו ולאחר לר' יהונן (קידושין ס) דרוורוא שיר וברגא דליוני.

יע. והביא כדאי' בתשפתא (יב ט) נשמטה לו רצונות מגען סונלו או שנשمرת רוב הרוגל חיליצתה פטולה אם רצה לחזור לא יהוזר. וו"ג להחזיר לא יהוזר. והיינו שאסור ליבם (וב' מ

מדרבנן, דמייחלה ואותו למשירי חיליצה לאחים. וכן מעאננו בכ"מ דחיליצה פטולה ואפ"ה פוטל לאחים (ע"ע לקמן קה). ובפשטו בכל הנך הוה מודרבנן^ע.

קנא) מידיו דהוה איאימוריים וכו' וכי איתנהו מעכבי וכו'. ואף דאיימוריים אין מעכביין, מ"מ היכא דאפשר לחקיריהם אסור לכהנים לאכול בשערע^א. ופרש"י דה"ג נימא דהוואיל ואפשר לרוק ליעכבר (ואף דלא הוה מעשה באיש, ולא הוה בכלל לפותא דכבהה). משמע דלהק ס"ד מסברא תחא אסורה לנישא עד שתפרק, ואף דאיינו מעכבר בחיליצה.

והקוב"ש (ביבעה נד) ביאר דליך איסור לאכול את הבשר קודם הקטרת האיםוריים, אלא הוה מצוות קידימה להקטיר קודם השתקה עב. ומש"ה במקום אונס (ובכדי' פשחים נת) רשאי לאכול את הבשר^ע.

קנפ' וזה ב' דברים המתירין וכו' שהחטן ל"ש מן זורק דמן שלא ל"ש מן קדוש ואינו קדוש דברי רבינו וכו'. מבואר דבשחיטה והזרקה הוה ב' דברים המקדשים את הלחם. ומש"ה רב' סבר דמתיר א' פועל מקצת.

והגמ' מודמה דאף חיליצה ורקייה ולר"א מהני במקצת. ומבהיר דסבירת רבינו הוה בכל התורה, בכל מקום שיש ב' דברים המתירין אמראי' דכל א' פועל מקצת^{יע}, וע"י מעשה א' חל במקצת^{יע}.

ע. אבל מדרבי הרמב"ם (ר' כז) מבואר דהוה מדינה, דכתבת נפק"מ שלא תצא. (ויתבראר לקמן קה):

עד. תוס' (מנחות יד. וחחים מג. ד"ה ההלונה) כת' דלא נחשב שהאיםוריים הוה גדר 'מותיר' (ולדיני פיגול), כיון דאם נתמאו או נאבדו שרי בשר באכילה. אך הביאו שלשון הרמב"ם (פסחים י"ג ז, ו' הוחנוך קמו) שהאיםוריין מתרין לבר.

עד. (והביא בן מתוש' דב"ל, ולכארהו לעתה הרמב"ם הנל' איינו כן. אך לשון הגמ' דאיינו רשאי לאכול. ואפשר דכונתו דרשוש הדין הוה קידימה, אך ע"ז נקבע אישוש).

עד. אך יל"ד באופן דאיינו רשאי להקטיר האיםוריים מחמת הספק, האם הבשר אסור. ותוס' (פסחים נת) מבואר דאף היכא דמודרבנן איינו ראוי לרוי לחקיריב הוה כמו אבדו.

עד. ונתהדר דהיכא דעשה שניהם נחשב שכ' מעשה פועל חזין. ועוד נתהדרש דב' המעשים אין מעכבים זו את זו, ואף שלא השלמים את כל המתיר, המעשה שעשה פועל עכ"פ המקצת.

ולישנא דaina עריכה לאו דוקא. דחושו מושם דעתו למישרי חילוצה לאחין. וכרא' בסמור.

קנט) והוא בעין כסדרון, כסדרון לא מעכבה וכו'. וכן אי' בגמ' ליקמן קו': הריטוב"א ה'ה' דנילף בכיה' לעיכובא. ותי' דהכא גמירי בכיה' עשה', שאין עיכוב בסדר אלא בגין המעשה.

ויליד דנימא דמ"מ למזוודה בעין בסדרון, ותוחור ותroke לקיים מצווה דבסדרון (וכק' ר' אבא). ואפשר ולאחר מכן שכבר קיימה דין רקייה ל"מ לתקון לעשות בעורה מהוורת יותר. אי' מושם גירעה שיתירו יבמה לאחים.

קס') דאתו למישרי חילוצה לאחין. בפשוטו החש שיתירו את זה שركקה לאחים. אבל יש שדיקו לשון הגמ' דיתירו לאחר חילוצה (חילוץ הנעל), ופרש"י דאילו תעיבם יסבירו שהركיקה בתחר חילוצה, ויתירו חילוצה גמורה לאחים. ואם יאמרו לרוק אחר חילוצה יבא לידי מכשול דחלוצה לאחים, ובולה חרוא גורירה).

קסא) לוי נפק לкриותא וכו'. ובירושלמי (באן) אי' בני סימוניא הקשו מרבי שיתין להם א' דריש דין וחון ספר מתניין, ועבד לנ' כל צורכינו. ונתן להם את לי' נבר סטני' עשו לו בימה גдолה והшибחו עלייה. ושאלחו ג' שאלות אלו ולא ענה. וכשהגינו לפניו רביה, לוי עצמו ענה (כרא' בסוגין). ואמר שעשו לו בימה גдолה וטפה רוחו עליון. ודרשו (משליל לב) אם נבלת בהתנשא, ואם מותה יד לפה. מי גרים לך להתנבל בדברי תורה על שנישאהתך בהן עצמן.

קסב) תוד"ה מי כתיב. והוא דקאמר בירושלמי (חו' בתוס' לעיל קה), שחולצתו בימין למצוות

ג. יל"ד האם דוקא היכא דרוקקה קודם סדר חילוציה. וכן משמע מתחילה דבריו דאייר' ברוקקה בעלמאו. אבל היכא דבסדר חילוצה רוקקה וואה' חילוצה נתשכ' היתר חילוצה א' והסדר איננו מעכב.

ד. ועוד הביא המורדי ודוהר"א מומיץ היה חושך דהיכא דהיכים נשוי, מושום חרם ורבינו גרש' יחשב חילוצה פסולה וצריכה חיזו'. ומש"ה זקטום החילוצה היה נהוג להתרтир את הרכום, שיהא מותר ליבם לישא ב' נשום, שבמקרים מעטה לא גמורה גוריה. והשתתוא הוועלה ליבם ולחילוצה. ושר רבות' לא נהגו כן.

ה. ולא חובר דאם יש אחים צריכה חיזו'. ופרש"י (עירובין כת' וכ"ט) לבפרים ולא הוה שם של מקום מסוימים).

קנד) רקייה וכו' מחדלפה ליה, ואתוי למישרי חילוצה לאחין. ומש"ה תקנו שרוקקה לחוד ייחסב חילוצה לפסול. ווע"ע בע"ב). אבל האו"ש (ד טז) דיק' מדברי הרמב"ם² דافق לר"ע הרוקקה הוה מתריר, ואף דר"ע סבר דזהותה להגשה בלא רקייה, ע"פ כן חילוצה מתריר והרוקקה הוה מתריר. דפסחיה ذקרה ד'כיה' עשה' קאי ארכיקקה נמי, ולא עקריןן קרא לגMRI מפשטיה. (ואולי לא גרס כל הגמ' כאן).

קנה) שם. המרדבי (נז) כת' מקובלני שהיבימה לא תroke כלל לפני היבם ולפני הדיינים קודם החילוצה, שההוראה סבור שרוקקה מצוה, וכבר נפסלה על האחין. וכיון שמקודם חילוצה נפסלה על האחין הוי' חילוצה פסולה צריכה לחזור על האחין. וככת' ד�ע"פ שיש להשב, טוב הדבר ליזהר. ובש"ת מהר"י בן לב (ב יא) תמה דאמורי בסוגין יבמה שרוקקה תחולץ'.

קנו) תוד"ה בכ'ה. ויל' דמ"מ מעשה גרווע הוא יותר מרוקקה. הרש"ש ביאר דילפי' 'עשה' מיותר דאיתני למעוט מעשה גרווע במוע דקריאה.

קנו) בא"ד א"ג ל' לא דמי למנגינה בקוו' שהוא מעשה גדויל. והתוס' הרא"ש (קד:) ביאר דהטם בדיבורא אטעדר מעשה. ועד"ז כת' לתוס' (ב"מ צ' וכ"מ).

קנה) וא"ד הבי שזכה ליה יבמה שרוקקה תחולץ' ואי' צ' ג' רוקק פעם אחרה. בפשוטו קמ"ל לד הסדר איןנו מעכב. אבל הרש"ש"א כת' דמסתברא דה'ק לא תroke,

בירושלמי יב א). והאו"ש דין לדיק דافق מודאוריתיא אסורה ליבם (יע"ש).

אר' יג' בתוספותה אם רצה לחזור לה, יחוור. דרשאי ליבם.

א. לאחין פ' של מת, בין החולץ ובין האחרים. א' ג' גבי החולץ לש' גוריה, דידי' דכתיב לא' בינו, ולש' טעות. אבל שאר אחים יש מקום לטעתו. ועד דר"ל (לעיל י' ומו) חילוצה לאחים בבריה. ומש"ה גרווע טפי.

ב. דהרבנן (ר י) כת' רקייה בלבד שלא חילוצה ולא קראאה, או שרוקקה וקראה ולא חילוצה הר'ז' חילוצה פסולה. קראאה היא והוא ולא חילוצה ולא רקייה לא עשה כלום. שנאמר בכיה' יעשה לאיש, המעשה שהוא חילוצה והרוקקה הוא שמוועל, אבל החקיראה אינה מעכבות ואינה מועלת. ומושמע ד'מעול' פ' שפועל במקצת מודאוריתיא).

דאייריו לאחר שנגמר הדיון. ואפשר דלשון בכל קראנו משמעו בכלל אופן?.

(קס) שלחו ליה לאבונה דשנואַל, יבמה שركקה דט תחלהָן, לפִי שאָאַל בְּלָא צחצוי רוק. משמעו דטם לחוד ל"מ. ואילו (לעיל) אמרו כי מודרשא לולי דמנהני שركקה דט, דמי כתיב ורבקה רוק. ורש"י (ד"ה מי כתיב) תי' ד'וירקה' משמע רוק ודבר אחר, ומשי'ה סגי צחצוי רוק². אבל אי כתיב וירקה רוק בעין רוק לחוד.

אבל הדראַב"ד (ס' הוצאות, והו' בראשונים) נקט לדלורשת הגם' לעיל סגי בدم לחוד. ותי' דלעיל איירি שركקה במיקום חיליצה, ומהני דם לחוד. אבל הכא איירি שלא במיקום חיליצה, ולפסול על האחים. ודוקא משום שיש צחצוי רוק פסול. משום גיירה דركיקה לאחר חיליצה. אבל לא גورو بلا צחצוי רוק. (ולפ'ז הא דאי' צחצוי רוק לא הו' חילוק מעיקר הדין, אלא בגיןות).

והרא'ש בשם הרaab"ר הוסיף דגביז אוף דכטיב וכבי יורך, ס"ד דאָך רוק מטמא, אי לאו דכטיב זוכו. והתווע' חד' מקמאי (עה"ג) תי' דרביעיד מנהני דם לחוד. וצחצוי רוק הו' אוף לפתיחה.

(קסח) צחצוי רוק וכו'. מבואר דסגי בצחצוחין לחיליצה. וכן מבואר בק' הגם' דצחצוי רוק

בעולם וכו'. דלעיכובא לא בעין ייד', ושמאל לא גרע משינוי. אבל Tos' (חולין כ, ה' לעיל) דחו דשmeal גרע.

(קס) אמר רביה בזוכה ובמנחה אין מתכבר, אבל מתכבר הוא בדברי תורה, אבי אמר וכו' בגמ'ות חפדים וכו'. מההרש"א ח"א ביאר דאי' (אבות א ב) על ג' דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמ'ת' הום חטא בעבודה, והשבועה היהתה דל' תיקון ע"י עבודה, דאי' קיטיגור נשעה סיגור. אלא מתקן ע"י ב' העמודים האחרים³.

(קס) תוד"ה רבא ואבוי. רביה גרס, דרבא לא הו' כהן. כ"ב רשי' (ר'יה יה). בשם יש גורסים. אבל רשי' (חולין קלג) בת' דרבא היה כהן. ע"ש.

(קסה) איינו נחתם, והוא כתיב כי אם תככט בנתר ותרבי לך בורות, נחתם עונגן⁴ וכו'. משמעו נחתם דריש' נהחות. ומההרש"א (ח"א) פי' דקאי אעם כל ישראל, אם תככסי בנהר, פי' בגמ'ת. ותורי לך ברית ודרכראַ כתיב חסר ו', פי' שתורי למלמד ב תורה שנקראת ברית. עדין נהחט עונך לפני וגורה. והכיא דהתרגם פי' הא ברושם בתמא דלא דכי, כן סגיאו וחביב קומי.

(קס) אָאָ מַנֵּן שָׁפֵי נִחְתָּם מִתְקֻרְעַן וּכְי' בְּלָא קְרָאָנוּ וְאָיוֹן, וְהַכְּתִיב דֶּרֶשׁוּ אֶת ה' בְּהַמְגָזָאָן וּכְי' אָלוּ וְיִמְסֵּם שְׁבִינָן ר'יה לְזִוְחָה⁵. ע' לעיל מט'). צ"ב מנ"ל

ואר (עליל סד') משמע דעתבי נפטר משום שנשא קטלנית). וט. ובגמ' (ר'יה יה), אי' כתיב (ירמיה ד יד) בבטי מרעה לבך, וכטיב (שם ב' נב) כי אם תככסי בנתר ותורי לך ברית נכתם עונך לפני, מאין באן קודם גור דין באן לאחר גור דין. לא באן בגין דין שיש עמה שבואה.

ו. והגמ' פי' דחק קרא איירי ביהדות, והביאו דכ' מ מהמשר הפסוקים (ישעה נה ז) יעוב רשות דרכו, ואיש און גור. דקאי על היחיד.

יא. והחכמתו מגנוח כת' רמו לי' ימי תשובה דדרשי' 'ב'המצעו, ב' פעמים ה' היו' י' מים. ועוד רמו ב"ה ר'ית ביום הכיפורים.

יב. וועל'פ' דק"ל דהכל נחתמים ביה'כ, ואפ"ה דרשין בכל מן שקייגו. ע' מוהרשי' ח'א (לעל מט).

יג. והרמב"ן (ס' הוצאות) הביא דכ'ה בירושלמי שלו השיב אם יש בו צחצוחית רוק בשן.

ובגמ' "ס צין דבגמ'" (ערובין כה) אי' דר' ירמיה נפק לקריתא, ושאלו אורתו ולא ידע להשיבו. ובכ"מ בש"ס יש אמראים דנקפי לקריתא.

ז. לפניו הגירסא בדרבי אבי מתכבר בגמ'ח (משמעו גמ'ח לחוד). ואפ"ה אבי חחש לדברי רבה ברו ועסק בתריריהו, א"ג ס' לדחאה הא איתנהו, וכל' לך מהני עכ' קצתן. אבל בגמ' (ר'יה יה), הגירסא בדרבי אבי אבל מתכבר בתורה וגמ'ת' (משמעו דגמ'ח לחוד ל'מ').

ובבריתא דר' יוחנן בן זכאי אי' בתורה, ומסיע לרבה. ועוד אפשר נימא דעתיו מודה לתריריהו איתנהוathi שפהר. ועוד אפשר דר'י בן זכאי דע שעסקו בגמ'ח, והוסיף להם דציצים ג'ב' תורה. אז' אבי מניה בדרבי הבריתא דציך ג'ב' גמ'ח.

ח. ומההרש"א ביאר דנוסף לרבה כ' שנים מיחמת עמוד התורה, ולאבי כ' שנים מוחמת תורה, וכ' שנים מוחמת עמוד הגמ'ת. וע' אהבת חסד (ג' בחג) מש'כ' על גמ'ח שעשה אבי.

דם, ואינה שותחת ולא מוצצת". וכשהג אין בזה עצחווי רוק, ודוקא במוצצת יש בזה עצחווי רוק.⁷ (וetz"ב אמרי אמרי' כאן בשותה).

(ע) תוד"ה יבמה שركקה דם תחלין. מעיקרא שלחו ליה החוא דלעיל וכו'. (דכין דאפי' ברקיקת דם תחלין, כ"ש ברקיקה גומרה). לילך קמ"ל דאף בעצחווי דם נפלשת מיבום⁸. וליל"ב קמ"ל דאף עצחווי רוק לא הקפידו על הסדר?

דף קה:

קעא) זו דברי ר"מ וכו'. פרש"י דר' מאיר (לעיל צו) אמרו דעשו חיליצת בן ט' בגט בגודל. וופסל מדרבנן, וחיליצת קטן ארך רוחה חיליצת פסולה הוה כמו בעלת הגט. וחכמים פליגי דלא תקנו לקטע חיליצה לפסול.

ובגמ' (גיטין כד: ה' בתוס' בע"א ד"ה לאחין נה' בזה), דשماאל אמר דכל מקום שעשו חכמים 'חיליצה פסולה', פסולה ופוסלה מן האחין. ובמערבה אמרו משמשיה דר' אלעוז דשמאאל וליליה פסולות ופוסלות,

אבל קטן ואנפלייא פסולות ואין פסולות.

ותוט' (לעיל צו. וgitin' בה). כת' דנח' לפרש את המשנה, דשماאל דרייך דפסולה משמעו דפסול, וקאי בר' מאיר. ובני מערבא פ' דפסולה משמעו ואינה פסולת ואתיא ברבנן. ואבל לב"ע פליגי בזה ר"מ ורבנן לעיל צו).

דוב מטמיאין⁹. והמרדכי (סוף חולין תשלו) הק' אמריא לא אמריו' שהדרים יבטל את הרוק וכמו כל תערובת לח בגין בשאיינו מיניו¹⁰. ותי' דאייריש עצחווי הרוק ועוד תהי' דביטול ברוב שירק דוקא בדבר שהיה ניכר בפני עצמו וניכר, וכל דבר שהוא עיין וניכר לא בטיל. בפני עצמו תחיליה ואח"כ נתערב. אבל דבר שתחולית ביאתו לעולם מעורב לא אמריו' ביטול ברוב. (והאחרונים ע' משנ"ל משכבר ומושב איד, מהרי"ט אלגאי בכורות ג, שער"ג חכ' ב) דנו בה מה מכמה סוגיות.

ועזה'ק השעה"מ (יוט ה ב) דהמרדכי (שבת רנט, ח' בפסקים או"ח שב' וו"ד קב ב) כת' סברא להיפר, דבר שיש לו מתיירין בטל ברוב היכא דלא ניכר האיסור בפני' מתחילה. ותי' דהתר ההייר היה עיין, והאיסור נולד בתערובת. ומש"ה בטל טפי. והמרדכי (חולין) אייריש דאף ההתר נולד בהדי האיסור.

והאחרונים דנו לדוקא לעניין תומאת רוק החוב שירק' המרדכי דביטול. אבל בסוגין עדיף, דאף דהרוק בטל מ"מ יש באן 'מעשה רקייה'. (ו עוד דאפשר דעתך רק לאחר שיצא מפהו). אך יל"ד Dai' (לקמן קו) דהיכא דהיכא ארוכה בעין שהרוק יגע בנגד פניו.

קסט) כאן במושצת כאן בשותה. ודים שותת אין בו עצחווי רוק. והרמב"ן (ס' הזוכות) תמה' ולדברי הראשונים הנ"ל) האיך דם השותת מפני' יחשב רקייה דחיליצת, הא אי' (לקמן קו) דבעין ורקה מעצמה¹¹. ושתייתה לא הוה רקייה. אבל הרשב"א הביא דמבוואר ברמבה"מ (ד' בג') דיש אופן שركקה

מקמאי. וכןן לא חילק בדברי הראב"ז. והשוויע (קסט מה) הביא יש מי שאמרו דאם רקקה דם בלא עצחווי רוק אינה פסולה לאחים וכדברי הרמב"ן. והבי"ש (שם מא) הוכח דאיין בזה מ"מ דפליג על הראב"ז ס"ל דם להוד איננו פסול. והק"ג כת' דעקר בותון השוע' דמהני בלבד מציצה, וברש"א. זיל' דבא לאפקוי מדברי התוס' חד מקמאי.

יט. ויש שהק' מנ"ל לגמ' עצחווי רוק הוה וראי, נימא דאף רוחה ספק סגי. דכין דركיקה איננו מעכב הקילו. אך לדברי התוס' מבואר דאף בזה גורו שמא יתרו חוליצה לאחים. וע' ב' רוחה וראי גמור.

ב. ואפשר דהיכא דחיליצת ואח"כ רקקה דם אמרי' דמתזרור וטורק רקייה מעלייה. אבל היכא דركקה קודם חיליצת, תקנו שלא תחוור וטורק לאחר חיליצת גוריה כדרעילו.

יז. עד"ז אי' (ב' ק' בה,, ניד' ס), דילר' יהושע שבבת זרע של זב מתמא במסחר, משום עצחווי זבה.

טו. מודאוורייתא בטל ברוב, ואף דמרבנן ציריך ששים היינו במידי דאכילה, ולש הכא. ועוד לא כוארה יש באן יותר מס'. אבל הנובי' יוד ת נד, ודנגי' יוד י' ופתחת' שם ס' כת' דאף המרՃכי מודה דעתך בששים, שהרי אין טumo נרגש. ויל"ד מסוגיין).

טז. דמבוואר (לקמן קו) דאפי' אכלה תומאה גורגייטה נתמעט לא הוה מחמת עצמה.

יז. זול' הרמב"ם רקקה דם, או שהיה שותת מפני' איינו כלום. אבל אם מוצחה ורקה כשרה, שאי אפשר לדם שנמעץ בלא עצחווי רוק.

יח. אך הרמב"ם כת' דאף בה'ג אינה כלום. ודלא בתוס' חד

כאן דבלא"ה אסורה לו.

והאו"ש (ר' טז) כת' דדרעת הרמב"ם דכל דבר שמשמעותו מפסיק לענין שאינה חיליצה כלל. אבל מה שנלמד מודרניא הווה בגדר חיליצה 'פסולה'.

קענו **אבל חכמים** אומרים אין חיליצת קטן כל'ום. הרשב"א דיקיון דונח' דוקא בקטן, אבל חילצתם לכ"ע פסול. אבל הביא דהרבנן (ר' יג וטז) כת' דאך חרש וחילצת אינה חיליצה כלל ואינו פסול [לחכמים].

קעדי תוד"ה קטנה. וא"ת כיוון דתננא פסולה, אמראי תני תחולין משתויגدل וכו'. ותוס' (בכורות) כת' דנקט תנא תחולין משתויגדל, לאשמעוין דוקא למ"ד פסולה תחולין משתויגדל אבל למ"ד בשירה ל"צ לחזור ולהலץ אפי' לכתוללה. ועוד תי' דקמ"ל דפוסל על האחים, ודוקא תחולץ ולא תתייבם. ואף למ"ד (מערבא בשם ר' אליעזר גיטין כה) דקטן ואנפלייא פסולין ואין פולשין וזהמשנה ברבן (באנו) קמ"ל דקטנה פוסלה⁷.

קעה בא"ד יתור ל"שון לאשמעוין בחיליצת קטן אינה כל'ום, כמו חיליצת קטן. משמע מודרניא אינו כל'ום, ופסול מודרנן. עיין לעיל.

קענו בא"ד ומיהו בירושלמי גרטוי בסדר המשנה⁸ וביו חיליצת בשורה. ר' מאיר סבר דמיוני מודרנן לא גורו.

מודרנן.

ה. וכרא' בגם (בע"א) דركוקה פסול ממשום דמוחלפה. אך יש לדוחות לדשות הרמב"ם (שם יד) דיבῆמה שركקה בלבד, הרי זו ב'חיליצה פסולה. ועוד האו"ש (שם טז) הביא דהרבנן הביא שם באופ"א).

ו. וכן אשת איש שהלך בעלה למדינת הים אמרו (לעיל פט) דזהמשנה ממשום קנסא. וכרא' בירושלמי שם קנס קנסו בה שתהא בודקת פיה.

ז. צ"ב דבמשנה לא הובא מ"ד בשירה כלל.

ח. וצ"ב דזק משנה בר' מאיר דקטן פסול, א' א"ב מה ס"ד. ט. ותוס' (בכורות כב) הביאו עד"ז צ"מ דגירסת המשנה בירושלמי אינו כמו בגם' שלנו. ותוס' פ"ז דזהמשנה מבני בבל ושל בני אי' מושב' שלנו והש"ס ירושלמי בගירסת המשנה. ואפשר דaicacaתניibi ואיךתניibi. אך Tos'.

קעב) שם. פרש"י (גיטין שם) דשמאלי וליליה יש בזה שם חיליצה, אלא שלא נעשית בהכשרה. ובפושטו פסול מיבום מדרבנן⁹ אך הנובי (ת' קנו ד"ה והנה הא) דיקי מדרבני רשי' (שם) דקאי بلا' בינה, משמע דזהה מודרניא משום מינצת בניין.

והרבנן (ד' בו) כת' דכל מקום שאמרנו חיליצתה פסולה² נאסרו עליו קרובותיה ונפסלה מן הכהונה ונאסרה על האחין ואני מותיבמת, ואני מותרת להגشا לזר עד שתחולין חיליצה בשורה. וכבר (שם בו) דמ"מ אם נשאת לא תצא ותחולץ. ובפושטו משמע ד'פסול' רק מדרבנן, ומודרניא הווה חיליצה מעלייתא. וב' בקריר"ס (בום ד)¹⁰, וכן נקבע כמה אחرونיהם¹¹.

וה"ה תמה דבמקצת מקומות שהוכרו חיליצה פסולה¹² מבואר בגם' שמן התורה אינה כל'ום¹³, וא"ב אמראי נשאת לא תצא, והיאך תעמוד עם בעלה בלא חיליצה. וע"ב דכונות הרמב"ם שמספריש אותה עד שיחולץ לה חיליצה בשורה.

ולפ"ז כוונות הרמב"ם דזה דאי' (לעיל צא: וצב) דשומרת יבם שנשאת לשוק תצא מזה ומהו ע"ע מש'ב' בוה לעיל שם), דקנסו כמו אשה שהלך בעלה למדינת הים. אבל היכא ותולצה חיליצה הפסול מדרבנן לא גורו.

והגרא"א (קסט קמץ) ביאר (ובשם הריב"ש תפ"ב) דזה דעברה ונשאת קנסו הויל' ואסורה עצמה איבם (ובכדי' לעיל צב: איתוגורי איתוגורי), מה שאין כן

א. אך גט פסול דפוסל לכהונה פרש"י (גיטין כד) וזהמשום ריח והט, דילפ' גיטין בפ' דפוסל לכהונה, ובפושטו מבואר שם דזהה מודרניא. אבל הרמב"ם (גיטין י' א' כת' דזהה מדרבנן).

ב. אבל כל מקום שאמרנו 'אינה חיליצה' או 'לא עשה כל'ום' או 'אינה כל'ום' הרי היא כאלו לא נחליצה לו, ולא נאסרו עלייו קרובותיה ולא נפסלה מן הכהונה ומותרת להתיכם.

ג. דהקריר"ס העתיק דברי הרמב"ם (הנ"ל) וכל מקום שנאמר חיליצתה בשורה מן התורה هي זו פסולה מדרבנן לכהונה ונאסרו קרובותיה ונאסרה לאחים ואני מותרת להגشا לזר וכן התורה אינה מותיבמת. ואולי הקריר"ס שינה לשון הרמב"ם, דיש אופנים ש'פסול', מודרניא, ופסול ממשום גוריה. וע"ג.

ד. והעשה"מ (איסות ו ב ד"ה ועוד נ"ל ל'ישב) העתיק את דברי הרמב"ם דכל מקום שנאמר חיליצתה פסולה אינו אלא

לוּוּ הַמִּחְשָׁבָה יִחוֹשֵׁב גַּבְּכָא לֵא כָּאַלְוּ הוּא עֻומְד בְּבִיהֵמְקָשָׁה לְמַטָּה, שְׁעִירָז תְּהִיה תְּפִילָתוֹ רְצִוָּה יְתַר לְפָנֶיךָ הַמִּקְומָן^{טו}.

קעט שם. עניינו למתה. הב"י (או"ח צה) ה'ק' דאי (ברכות לד:) אל יתפלל אדם אלא בבית שיש בו חולנות, ופרש"י שנורמן לו שיבoon לבו, שהוא מסתכל כלפי שמים ולבו נכנע^{טז}. ואילו בסוגין מבואר שלא עלה עניינו למתה. והב"י ת"י דלא יהו עניינו תלויות למעלה כל זמן התפילה, אלא שם יסתכל כלפי שמים דרך העברה יכנע לבבו. והב"ח כת' דלפנִי שיתחיל תפילה יסתכל למעלה.

ויש"ש כת' דמקצת חונים מביטים כלפי מעלה, וקראת הגור, וכות' דראוי לגעור בהם^{טט}.

והיראים (ברכות צב, והו' בטור או"ח קכח) כת' דמ"מ בשעה שעונים קדושה, ואומרים קדוש קדוש יהו ענייהם נשואות למורום^{טט}. (ועי"ש ב"י וב"ח ופוסקים במנגagi קדושה).

קפ' א"ל ובו אתה הגנו וכו'. הייעב"ץ ביאר דחדרו שעשה כן מלחמת גאותה, שאינו חושש לבוכד היושבים. ו עבר אזהורת ז肯 ויראת זידלי (קידושין לב) דהוקן לא טריהן.

טו. והבליל יקר (שםות כת' י, ועדי' כמה קדמוניים) ביאר דהומתפלל על עורכי הנפש והגוף, בעיני הנפש יתען ליבו והראהה הרבה חכמה ודרעתה بما שווא למעלה ממנו, ויתפלל אל ה' להחות לבבו אל החכמה שיגע בה למעלה השלמיים. ובענייני הגוף, עניינו הראות בחמדות הגוף המוחשות יתען במי שהוא למתה ממנו במדרגה. ואו' ישמח בחלקו ולא יבקש על ריבוי עשר. (עמי' שחאהיר).

יז. והביא דתלמידו ה"ר יונה (שם כד: בדה"ר) כת' טעם אחר, דבית שיש בו תלונות מתוקן באיר טוב. (והביא דמורה"ן אהובה פ"י דמנקי קושיא זו שינה מפרשי' ז).

יח. וכן במיל שמשמע קולו בתפלתו (ברכות כד) דהווה באילו הבק"ה איןו שומע בענחת, והז' הויה באילו הבק"ה איןו משגיח בפנוי לבו של אדם, זולת הבטה חושית. וודאי איןו כן.

והביא דבמודרש (זהו בס' חסידים ס' יח) איתא שמלאכי השרת מלעיגים עליהם, וקוראין אותו רישי דחויר.

יט. והביא כן מספר היכלות שבכל יום ובכל שעה שישראל אומרים לפני קדושה למדו אותם ואמרו להם שאין לנו למרום עיניכם כנגד בית תפילתכם, כי אין לי הנטה בעולמי שבראיתי, כאשרה שעה שעיניכם נשואות בעניין וענין נשואות בעיניכם, ואומרים לפני קדוש. שבחל הירצא מפיקם באוthonה שעיה יורד ועלה לפנִי בריח הניתנות.

חוליצת קטן בדיעבד^{טז}, ור"מ פסול רק מדרבן^{טז} ווע' תוס' בכורות יט: שדנו בזה^{טז}. ובתוספותא (יב) אי' קטנה שליחת תחולין משתגדיל, אם לא חלצה חוליצתה פסולה דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אם לא חלצה חוליצתה בשירה^{טז}.

קעט) המתפלל צריך שיתון עניינו למתה וכו'. בטור ושוו"ע (או"ח צה ב) אי' שיבונך ראשו מעט, שיחיו עניינו למתה לארכ. אבל רשי' פי' כלפי ארץ ישראל, וכדברתיב (גבוי ביהם^ק) והוא עני וליבי שם^{טז}.

קעט) ועוד אמר עניינו למעלה וכו' כך אמר אבא וכו' וליבו ממעלה. ב"ה הגירסא לפניו, ור' ישמעאל בר' הבייא בשם אביו פשרה, דעתינו למעלה לאו דוקא, אלא ליבו. והתוס' ר'א"ש גרס בתורייתו ליבו, ור' ישמעאל בר' ביאר דליך למתה הינו עניינו. והב"ח גרס בכך עצරיך שיבונך את ליבו למעלה. ור' ישמעאל בר' פי' דאיין בזה סתרה.

ותלמידי ר' יונה (לר"פ ברכות כב) כת' ולבו למעלה, כלומר שיחשוב לבבו באילו עומד בשמיים ויסיר מלבו כל תעוגוי העולם הזה וכל הנאות הגוף^{טט}. ולאחר שיגיע

(בכורות יט) הביאו דיש ספרים דgrossi (כאן) בירושלמי, ותוס' הכריעו בגירסא זו משום קושיות התוס' כאן). י. ובו תוס' (לק' קי. ד"ה וחרשת) הביאו מוח' ז. יא. ותוס' פ' דהיא דמקיש ר' מ' אשה לאיש והינו מדרבן. ותוס' בכורות פ' דהיא דמקשין אשה לאיש זהה אסמאה בעלהיא, וטעמא משום דגורין אשה אשו איש. א"ג גורין חוליצה אטו יומם (וור') מאייר לשיטתו וڌיש לሚעתא, ואינה מותיבבתה).

יב. ובגמ' (לעיל סא) תניא קטנה מתייחסת ואינה חוליצת דברי רב אליעזר. וריש'י (שם) פ' דאיין מעשה קטנה כלום. וצ"ב אמראי שינה מדברי הגמ' דר' מאיר מקיש אשה לאיש (וכ"ב הרשב"א בדעת ר' א). ויל' שנקט הבי' ממש דבתוכסתפה מבואר דר'א סבר דאיין פסול כלל.

יג. והרשב"א כת' דמ"מ קייל' ברבנן ולගירסת הירושלמי, דכין דלא חשו לשנות את דברי התוספותא כאן, ולומר בספא דמתני' זו דברי ר' מ' אבל ר' אליעזר אומר חוליצתה פסולה ש"מ דלא חישין לדר' אליעזר, וצריך תלמוד.

יד. ואף הטרו (תנ"ל) סימן דאנן מותפלין כנגד ביהם^ק, ולכן שיתון עניינו למתה בוגדים, ונחשב באילו אנו עומדים בו מותפלין. טו. והביא עניין שאמרו הקדמוניים בשתרצה לבון פשוט גופך מעל נשמרק.

מ"ד (ר' אמי) דחולצת בפיעוטות ס"ל דangi בקטן הרואין לבודנות קניינם.¹⁵

והרשב"א בת' דמודברי הר"ף משמע דעתנו נדרים דסוגין היינו גודלה, דהינו עונה שנדרה קיימין¹⁶, מי"ב שנה ויום א' ולמעלה והביאה ב' שערות.¹⁷

קפ"ד והלכטה עד שתבייא ב' שערות.¹⁸ ובגמ' (ב' ב' קנו) אמר רב נחמן אמר שמואל דבודקים להיליצה. ולא פוקוי מדר' יוסי. ומובואר דברך דידוע שהגינו לשנים צריך בדיקה, ולא סמכיןacha דוחקה דרבא דהביאו סימנים.¹⁹

קפה שם. והרשותים כת' דודוקא הביאה שנים, דק"ל דל"מ סימנים תורן החמן.

ותוט' (קידושין סג:) והר"ש שם ג ט) דנו האם האב נאמן²⁰ על בנו ובתו שהגינו לכלל שנים להיליצה. ואור"י דאי איבא ריבוי שערות או שהם גדולים

קפא) אל' רבי לאבדין²¹, פוק בדקה וכו'. אך בגמ' (נדזה מה), הוא ברי"ף לפקון מ) מובואר דברין הדגינו לכלל שנים, נבדקין ע"י נשים²², ובדר' ישמעאל דמסר לאמר²³. וצ"ל דשלח לו לבדוק ע"י נשים²⁴.

קפק תוד"ה מי. ובהוריות תניא וכו' יצא לצורך נכסנו ויושב במקומו, פ"י לצורך העט²⁵ וכו'. ובהאג' הגרא"א (עה ג) כת' צע"ג. דבגמי (הוריות שם) מובואר דלצורך היינו לצורך נקבו²⁶. וככה²⁷ הבהיר שבע הוריות שם). המרומי שדה (שם) כת' דמתס' נקט דלצורך הוא בין לצורך העט ובין לצרכיו ומש"ה נקט לצורך, ולא לצרכיו).

קפק רבא אמר עד שתגניע לעונת נדרים. פרשי' שנה א' קודם לזמן ב' שערות. ואף לר' יוסי דל'ע' אשה, אפ"ה צריך עונת נדרים. והפנ'י (גיטין טה). ביאר בعين בת דעת להיליצה בעי כוונה ולא מיקרי בת דעת אלא בהגיעה לעונת נדרים. והפנ'י ביאר דרבא סבר להיליצה צריך בונת מצות²⁸. ואיך

ובדרעת אחרת מקנה).

בז. דיש לו דעת לזכות אחרים בדאוריתא (וכרא"י שם סד') דחփ ומחזרו הו כמו פיעוטות, וכוכה לאחרים ממדאוריתא). ב痴. וככ' הראב"ד (השגות לרי"ף גיטין טה. לא. בדיה') דעתנו נדרים היינו אותו ומין דזהה נדר אפ"י אמרו אין או יודעים לשם מי נדרנו, דהינו מי"ג שנה ויום א', ובגדרו בקתה י"ב שנה ויום א' חולצת. והוא שהביבאה שתי שערות. אבל ק"ל דל"מ שערות קודם החמן וזה, דק"ל תורן מן לפני ומין.

בט. והא דאי' (גיטין טה) ובגדרון בקתה, היינו קתנה שהגיעה לעונת הנדרים של קפ"ן, ובגדרון בתה הודה גודלה. לת. תוט' והרשותים דנו אי הגמ' דזהה דברי רבא, או דזהה סיומה דAMILTA דרבא. דרבא גופיה סבר אכן הלחבה בר' יוסי. לא. ותוס' (גיטה טט) כת' דטוב לכתילה להוכיח קודם הפרק וקודם שהגינו לכלל שנים), ולא אחר הפרק. ואatoms שערות שהוו קודם ל"מ אח"כ, דזהה שומא. עד שיתווסף ב' שערות. אבל אם בא או גודלים, אין לחש שמא השערות הם מלפני הפרק.

לב. והמודרדי (נו מדרבי סח"ת) כת' דאיינו נאמן. ובמהרש דבריו (ט) הביא בשם ר' יואל הליי דהאב נאמן על בנו שדויא גדול שיחלוין. אבל איינו נאמן להתייר יבמה לשוק דמונאי בשתוק קודם מעשה החרילצה, ול"מ לאחר המעשה).

והמודרדי (ט) אין האם שאר קרובים נאמנים.

ב. בירושלמי (ברבות ד א) אי' דאבדון היה אמרה ומתרוגמן להברין) של רב'i.

כא. והמודרדי (ט) הביא דר' מושולם דן אי מהני נשים הקרובות. והביא ודר'ת סבר דאף הנשים שאינן נאמנות לזרע שמית בעלה (לפקון קי), נאמנות בדורקה זה. דהוה גילי מילתא בעלמא ואצין לדרכי הר"ף לעיל לט', ובמהרש דבריו הביא דונ' ע"ז דלא דמי).

כב. והגמוקי (לפקון מ: בדיה') כת' כלומר נשים יראות חטא, דקיסין לנ' בהר דלא משקרי. ול"מ נשים בעלמא.

וחרמובין²⁹ (נדזה שם) ציין לדרכי הר"ף (עליל לט') דהוה גילוי מילתא בעלה בזה דבר שבערורה, מ"מ בין דAMILTA דאפשר אע"ג דהלווי בזה דבר שבערורה, ואין מעידות על דבר שבערורה ממש אלא על לאיגלווי³⁰ הוא, ואין מעידות על דבר שבערורה ממש אולם גוףן של שערות, עשאוורו בשאר איסורין שנמנת בזון אשא.

כג. אג' כמ"ד דמנהני סימנים תורן החמן, וככה³¹ צריך עדות ברורה להקל להיליצה ע"פ הסימנים.

כד. ותוס' הביאו דכ"מ בתוספתא, אך הבהיר שבע העיר דברוספתא לפניו (סנהדרין ז) אי' סתם יצא לצורך, ובגמ'.

כה. דהמשך הגמ' אמר רב פפא לא' אלא לקטנים, אבל לגודלים הROL לבודוק נשיה מעיקרה. והרש' ש כת' דAMILTLA בכותת התוס' זוזו ג'כ' לצורך העט,adam לא יפנה לא יכול לעשות צורך העט. או דר'ל דהכניתה היא לצורך העט.

כו. וביאר דאף דבקנים קען זוכה לעצמו מדאוריתא

ורע"א דוחה דעתך באנו לבינה כיון דזהה בלא ביה', ולעולם איריב עדים. דלהייא א"י בגמ' עדדים רואים מבחן. והביא דהרייטב"א והנוקי' הביאו בהז' תי' איזה מה שנות או עדות לקויומי. הרידם פסק'ל האם הוא בכלל דבר שבורה^ל. ומשמע מדברי רע"א דשורש הנידון בגדר האיסור יבמה לשוק^ל. ועפ"ז כת' רע"א דרואי לייחד עדים בחיליצה מלבד הב"ד^ט. ובכמו שמייחדים עדים לקידושין^{טט}.

אבל הגרא"ח (בום ד) ביאר הסברא דמי' דחיליצה לעצ' עדות לקויומי^{טטט}, דזהה כמו חלות שנעשית ממילא^{טטט}.

וביאר דודק גיטין וקדושין הבעל עשה את עצם הגרישון והקידושין, ופועל האיסטור והיתור, ומ"ה ציריך עדים לקויומי. אבל דין כונה בחיליצה לא זהה עשייה של בעלות, אלא כוונת המעשה. והפטור זהה ממילא משום דין התורה. ומ"ה לעצ' עדות לקויומי.

עוד נח' הרשונים (חו' לעיל נב. ולקמן קיא): האם יבום ציריך עדות לקויומי^{טטט}. והגרא"ח ביאר את הצד דיבום לעצ' עדות לקויומי עד'ג, שלא נחשב שהוא פועל את הקניין. אלאASAה הקנו לו מן השמים^{טטטט}.

החותמים בשטר למי שנחקקה עדותן דבחתימתן היו כמעמידם. וכן עדות קידושין לא שעמנעו. וכן הארך השער"י ז. חן.

מג. משומ שמא א' מה קרובים יתכוון להעיר, ועי'ז' פסול כל העדרים מדין נמעצא א' קרוב או פסול. ונחשב דאך ליכא עדות לקויומי ע' ריטב"א קידושין מג. ומכות ו. ואכמ"ל^ל. א"כ נפק'ם היאقا דמקצת מהרואים פסולים, דכינוי דלא יהדו עדים נמעצא א' קרוב או פסול. וע" שער"י ז. חן.

מא. והגרא"ח דיק דכ"ר הרמב"ם (ד ט) דס"ל דחיליצה בגין לבינה פסול מיבורם, ואך בלא עדות לקויומה. ועוד הביא הגרא"ח דההרמב"ם (גירושין ו ט) בת' דל"מ שליח לקללה של כתנה, דין מעידין על הקטן. והגרא"ח ק"א א'ב' אמראי איזטריך למעט חיליצה של זורש וקטן, תיפ"ל דין מעידין עליהם. אלא דודק היכא ציריך עדות לקויומי שירס סברת אין מעידין על הקטן, ולדעת הרמב"ם חיליצה לעצ' עדות לקויומי. וכות' דל"ק תי' בנוקי' ציריך עדות לקויומי, ע"כ סבר בראב"ד דמעמידים על הקטן.

מב. ודמי' לנוית נארות בלא עדים (וכדאי כתובות ט), ודוקא לרבר הדבר נאמר דין דבר שבורה פחות מ'ב.

מג. ולצד דיבום ציריך עדות ליל' דזהה משום קניין האישות, וכן ראייה מורתם להליכנה^ל. מיד. אך יש מקום לחלק דיבום לעצ' כוונת קניין כלל. משא"ב חיליצה ציריך כוונת להתייר (בדלקמן קו).

בקומה תלין שהגיעו לכלל שנים. ועוד תי' Tos^ל דהיכא דיש סימנים תלין שהוא גדול, ולע"ז עדות על הנסנים.

ומורדי כי (סוף נח) הביא ציריך ב' עדים^ל שהגיעו לכלל שנים^ל. וביאר דהיתר יבמה לשוק הוה דבר שבורה, ולע"מ עד' א' באיסורין ע' (בسمורו).

חיליצה בגין לבינה

קפו בגין ל' בגין מי ידענא, אר"י אמר שמואל^ל ועדים רואים מבוזין. בפשטו ציריך עדות לברורי, דלא ידען שחיליצה. (זהם אינם נאמנים). וכ"מ בritel"ב"א בפי' הא.

ועוד הביא הריטב"א בשם י"מ דקו' הגמ' דאין דבר שבורה פחות מ'ב, דזהה כאומר גרשטי או קדשתי בלא עדים, ואינו כלום^ל. (וציריך עדות לקויומי). וסימן דנקון הוא.

והנתיבות (לו י והו') בשו"ת רע"א ק' כקה (בסוף) הביא מוגמי' באן דחיליצה לעצ' עדות לקויומי, דל"ר ע' מהני חיליצה בגין לבינו. ולא הו' כמו גיטין וקדושין דלא מהני בלא עדים.

לג. דלא בראשי' (שם).

ול. והביא דרת' בת' דגבוי יבמה מהני הוחזקה בשכינותויה. אבל כת' ביבם לא טגי הוחזק גדול, שיש נהגין לקרות בזיהום לסת' כשנכנן לתוכ' י"ג שנים, ואין מוחzin בו משום דקען עליה למג'ן ז. ונוחתים לו לבך וירוד לפוי התיבה ומופלול ואין חוששן אפי' לא עברו י"ג שנים. הילך הוחזק בכל אלו לא זהה חזקה. ובהמשר דברוי הביא דר' יאל תהה דכח"ג לא נחשב דהוחזק, ע"י קרל בטלמא.

לה. וכ"ב הרמב"ם (אישות ב בב) דאין סומכין על הנשים או על הקרים במנין הדשנים, אלא ע"פ ב' עזים ברישים להעיר. ואך הרמב"ם לא קאי לענין חיליצה, אלא לעיקר קביעת גודלות^ל.

לו. והוא דאמורי' מנא ידיעין לאו דוקא, אלא ה'ק מנא ידיע דמנגניה, ואפי' אין מודים ל'מ.

לצ. והגרא"ח (בום ד) הביא דההרמב"ם לא הוכיר ציריך עדים בחיליצה או ביבום, ש"מ דל"צ עדות לקויומי.

לח. והאחייעור הביא מדברי ע"א דהרייטב"א נסתפק האם יבמה לשוק הוה איסורי, ומ"ה עד' א' אמן אף לברכ ווע"ע בסמורו). או דזהה דבר שבורה, וציריך עדות לקויומי.

לט. ורע"א ביאר דהא הב"ד הם ישבים, ולאו בשם עדים ניתוח. אך שוב כת' רע"א ואחר העיון דודק האגדת עדות בעמידה בפני ביה'. אבל ראייה עדות לעצ' עמידה. דלא שמענו עדים החותמים על השטר צריך מעומד. ואך עדדים

אחרונים (נתיבות לו י) הביאו דמודרבי הגמוקי"ז מובואר דאף לעצ' דציריך עדות לקויומי מהני בידר. והנתיבות הביא דהא דבעין עדות לקויומי הוא כדורי שיכל לבא לידי בירור^{๓๗}, וה'ג' היכם והיבמה נאמנים ממש בידומט, וסגי בירור זה לקויומי.^{๓๘} אך האחרונים בתראי דנו'Dציריך לתקן דברי הגמוקי"ע'פ' ח' הריבט'א).

והרשב"א וריטב"א תי' דקי"ל (ב"ב קלחה). דבעל שאמר גרשטי את אשתי אינו נאמן למגררי, דאמר'י' קידושין^{๓๙}.

וחש לה. והאחייעור (ג ס' בט) דן דהכא אירי באיסור יבמה לשוק ולא באיסור אשת איש, ולא מענאו דההמירו כמו באשות איש חדש לה'ג'. ועוד דגבי אשת איש הטעם שהחמיירו ממש דאם איתא דגירשה קלא איתא ליה, דכיוון שידוע שהיה לה בעל היה קול לגירושין. אבל ביבמה ל"ש בזה קול, שאין יוזע כלל עלמא שהוא זוקקה ליבם. וכבה"ק בח' חמדר'ש דאי נימא דמנהני בגין לבינה ול'ע' עדים לחיליצה א'ב' אמא יהא לה' קול.

קפט) שם. ועדים רואים מבחוין. בפשותו משמעו דהיבם יבמה לא יידעו שיש עדים, ואפ'ה מהני, ואף לעצ' בריטב"א דציריך עדות לקויומי. והאחרונים ה'ק' דהrintב"א (קידושין מג. בחד תי')

הויה הודהת בעל דין היה מהני אף במקומות דמחייב לאחריני, היה מונח אף בקדושים וגורשי לעניין קום הדבר, דקים הדבר בנאמנות ולהו.

מט. והנתיבות ה'ק' דא'ב' אמא ציריך עדות לקויומי בגין תיפוי'ל הדבעל נאמן משום דבריו לגורשה. ומשה' היה נט לקויומי, ות' דציריך עדים בגט משום אשושוי טריה. אכן הגט גט אלא בעדי חתימה ועד מסירה.

ונתיבות כת' דבקידושין ל"מ שניהם מודרים, ובידם לקדש בין שנייהם וע' הערא לעיל). דב'ידי' מונח ר' להתייר, ולא מהני לחיבור מיתה. ובענין עדות לקויומי בחיבור המיתה.

ג. ועפ' כת' הנתיבות דתלי' הרשותים דקי"ל חוש לה (ומשה' לה ל"מ בידר), מש'ה' קיל' (קסט) דדיליל' בינו לבייה פטולה ופטולה ורומנה בידו לאוסרה, ואלו להתיירה). ואילו גט בינו לבינה אינו פועל כלל. (ונתיבות נקט דבונת הפסיקים דפטולה בלבד עדים כלל. אך בפשותו לה'ג' תי' בריטב"א בינו לבינה היהו רואים מבחוין, ולעלם אירי בעדות לקויומי. וכבה"ק ר'ע'א (שרית כקה הניל' לנතיבות). ואפשר דקאי על דברים אלו של נתיבות).

גא. וכת' דאף דבגמ' (כ'ב שם) אמר'י' חוש לה לעניין יבמה לשוק, החט טען גושתי, ושורש הנידון על הגירושין. ומחרמן ממש איסור א'א, ומילא אסורה גם לעניין איסור בימה לשוק. וע' שם.

קפו' שם. מי ידענא. לת' הא' בריטב"א (הנ"ל) בונת הגמי' דציריך עדות לבירר ולהתיר איסור יבמה לשוק. והאחרונים דיקון דלא סגי بعد א' על החיליצה. ובפשותו מובואר דאייסור יבמה לשוק נחשב דבר שבורה. [וכמ' שהי' מ' בריטב"א לענין עדות קוימן]. והמרדי' (נה) כת' דהיתר יבמה לשוק היא ערוה, ואין דבר שבורה פחות מב'. כיון שלא תפשי בה קידושין^{๓๙}.

אבל דעת הנוב'י (ק נד) דאייסור יבמה לשוק הוה לאו בעלמא, ועד א' נאמן. [ורע'א (ק קבד) ה'ק' מהגמ' (לעיל צג) דדרנו בעד א' ביבמה. ונתבאר לעיל שם].

והמנח' ח' (תקעט) כת' דסוגין קאי לר' עקיבא, ור'ע' ס'ל דאיין קדושין תופסין בחיבי לאוין, ואף יבמה לשוק לא תפשי קידושין והולד ממזר, וע'ב' הד' דבר שבורה. אבל לדידן דקי"ל כשמיואל (לעיל צב) דעריכה גט מספק, א'ב' הוי ר'ק ספק דבשב' (וכברדי' המרדי' הנ'ל).

קפה' שם. והרשב"א וריטב"א ה'ק' דהיכא דשניהם מודרים יהו נאמנים, כיון דבידו להוציא'. ומסודר דברי הריטב"א משמעו דה'ק' ק' זו דוקא לת' הא' דל'ע' עדות לקויומי. אבל אי ציריך עדות לקויומי ל'מ בידו^{๓๙}. אבל כמה

מה. והמרדי' כת' דשמיואל ר'ב אמר'י תורייהו (ע' לעיל צב) בעניותינו ציריכה גט, והחול ספק ממזר. ולפנינו שם רב סבר דאל תפשי קידושין. ושמיואל סבר דעריכה גט מספק. וע' מש'ב' לע' שם לעניין ממזר. ולכ'ו' מובואר מודרבי דהזה ספק אי ציריך עדות לקויומי.

מו. וצ'ב' אמא ציריך בידר, דכל א' לחוד לא הוה בידו זיהיבם בלא היבמה, או היבמה בלא היבם. וכבה' ק' היבמות (לו א').

וצ'ל' דמונחי שנייהם מודרים שייחס בידם ובין שנייהם. (וליד' מודרבי הגומ' (קידושין סב) נה' דבידי' לר' קדרש, פרשי' שמא לא תחריצה. וע'יש' ר'שב'א, וע'ע' ר'ז' ורא'ש נדרים ל. ואפשר דשאני הכא דעכשו מיד הוה בידם).

אך הנתיבות ה'ק' דא'ב' אף קידושין שנייהם מודרים היה נאמנים בידו ובגמ' (קידושין סה) מובואר דל'מ. ונתיבות הוסיף דאפי' מודרים שנטקודהה בפני עצם ל'מ' ואלא משום שוויה אנטפשהה). אלמא דלא הוי דבר שבידה. ונתיבות דהזה דאין ראייה מקידושין (ויה' בסמוך).

מו'. אך האחייעור דן לדעתה הי' מ' בריטב"א הנידון בסוגין דציריך עדות לקויומי, וא'ב' אין ראייה שציריך עדות לבירורי. והיכא דשניהם מודרים שהחוליצה הייתה בפני עצם י'ל דאנטס מושם דהזה בידם.

מוח. והבא דכ' ב' הפג'י (קידושין סה) דקים הדבר תלי' בנאמנות. והנתיבות הביאו (דמובואר בgeom' קידושין סה:) דאייל'

דרכך לצריך להתכוון למעשה חיליצה, א"צ כוונה להיתר החליצאה, וענן העדות הוה על חלות הרין.

קצא) שם. הרמב"ם (ד טז) פסק דחליצה בפני ייחידה, ובפני לבינה הוה חיליצאה פסולה וופוסלה מיבוםם. והלח"מ נסתפק האם כוונת הרמב"ם היכא דעתם רואים מבחוין^ט (והרמב"ם סマー על המבini). א"ג דוקא לר' עקיבא דמהני להכשיר צריך עדים להתריה לעלמא, אבל אף' ליכא עדים חיליצאה פסול.

והגר"ח (שם) הביא דמובואר דפושט بلا עדים, חיליצאה ל"צ עדות לקויומי^{טט}. והגר"ח ביאר دقין דזהירות הוה ממילא, ולא נחשב שהוא פועל ההיתר מש"ה ל"צ עדות לקויומי. (ובב"ל). אלא דהוה חיליצאה פסולה ממשום דקייל חיליצאה צריך בי"ד, וממשום חסרונו בי"ד הוה חיליצאה פסולה (ופוסלה). אך אין לדחות ואפשר דפסול מדרבנן.

קצא) איב"ט^{טט} מעשה שהלצטו בין לבינה אבראי וכו' או דלא מא מעשה שהלצטו וכו' בגין האסורי וכו'. ובפשותו הספק בפי המשנה. והאחרונים ביארו ודפק הגמ' האם ר"ע התיר אף היכא לאפשר באופ"א^{טט}, או רק בשעת הבדיקה בגין בית האסורים^{טטט}.

כת' דבקידושין ל"מ הטמין לה עדים לאחרי הגדר, דבר שוגוף הדבר צריך לעודות לא חשיבא עדות אחריה הגדר. ומהני דוקא בדבר שצריך עדות ממש שקראי. וצ"ב טעם הדבריג. ועכ"פ קשה לי"מ בריטב"א לצריך עדות לקויומי, א"כ האיך מהני העדרים רואים מבחוין.

אבל הרשב"א (שם, והריטב"א בת"ה ה"ב) כת' דל"מ עדות אחריה הגדר משום דעתך אמרה ששתקה וקבלת הקידושין משום דסבירה שלא היו עדים. וסבירה דהמעשה ל"מ כלל. וכ"כ הרמ"א (מכ ג) בשם הריב"ש (רטס)^{טטט}. והמנח"ח (תקצעט) כת' דלטעם זה אף לניד דיבוכם צריך עדות לקויומי, מ"מ מהני עדים מבחוין. וכך שנחכוו לשם שחוק וכורדי מהני ביבום^{טטט}. ועד"ז בחיליצאה^{טטט}. והאחרונים הק' דכ"ז לדברי הרשב"א. אבל בריטב"א מבואר דהוה סברא בעצם הדין עדות לקויומי^{טטט}.

והאיחוד (ג בט) תי' דה"מ בגיטין וקידושין, דעת^{טטט} המשעה שלו עשוה קניין הקידושין והיתר הגירושין. ומיש"ה צריך שיתכוון לעודים. אבל בחיליצאה ההיתר נעשו ממילא ע"פ דין התורה. ומיש"ה ל"צ שיתכוון לעודים אלו. ועד"ז כת' השער"ז (ז, וקי' השילוחות כב)

נ. ואך דחליצאה צריך כוונה להיתר, י"ל דהוה גדר כוונה במעשה. וSIG שאמרו שיתכוונו להיתר. ולא אמרו דהוה לשם שחוק. וביחד ר' שמיעון ביאר דל"צ שיתכוין שהוא פועל את ההיתר, בכוונת החליצאה שתהא מותרת (וממיילא).

ג. וכ"כ הפתוחת (קסו) לדרבו הרשב"א והפוסקים ביבום ולמ"ד לצריך עדות לקויומי מהני עדים רואים מבחוין. אבל לטברת הריטב"א ומהמחריט^{טטט} (תני) בדרכו שוגוף הדבר צריך עורות ל"מ עדים רואים מבחוין, א"כ אף יבום למ"ד לצריך עדים.

הנ. ולתי' וזה אף שאומרים שהלצטו אינה נאסרת بلا עדים לצריך עדות לקויומי ואך לפוסלה מיבומו.

נט. אך יש לדחות ע"פ הצע שעהלו האחרונים דחליצאה צריך עדות, כיון לצריך שיתכוונו להיליצאה. וה"מ להיתר, אבל חיליצאה بلا עדים הוה כמו חיליצאה بلا כוונה שפוגל.

ס. ולכארה ודאי דר"ע מודה דלבתיחילה בעין לפרשומי מילטה, אלא היכא דיש קצת דוחק, ואך بلا בית האסורי דהוה דעתך גדול.

טא. והיש"ש הק' מי נפק"מ בספק זה, ובפרט דעתך הילכה בכ"ע. וממשען דאיilo הילכה בר"ע ניזחא, דהספק אי' שרי לתבוחילה).

גב. בדנקין ממן מהני שהטמין לו עדים לאחרי הגדר, שלא איברי סחדי אלא לשקרי. ומיידין לו בבית דין.

גג. והאבג"מ (מכ ז) כת' לצריך שיתכוין לקדש בפני עדים אלל. משמע דהוה מגורי בכוונה דקדושים. והשער"ז (ז, וביק השילוחת כב) כת' דבכין דהבעלים יי"ח עדים אחרים, ולא עדים אלו, אינם יכולים להיות עדים בע"ב. וזה מקדים יש לו בעולות' על מעשה הקידושין. ולא מיקרי עדים א"כ המקושן נתכוון לקדש בפניהם. שעריכים לראות שיתכוון לקדש בפני עדים.

נד. ועפ"ז כת' היב"ש (ז) דהיכא דאיתנה טעונה שהיה שחוק מקודשתות ולמדך כן מדברי מהר"ט פרואה לה ר' ברמ"א שם). אך היב"ש הביא דעתת המחריט^{טטט} (לייף' קידושון גנו) דא"פ' אם היה כוונתם לשם קידושין לא מוני וטעם ממשום הפקיעה את הקידושין. ודברyi עדות שנתכוונה לקידושין).

והמחריט^{טטט} דן היכא דנתכוונו לקדש בפני עדים, ולא דיווע דהוה עדים פסולים. ועדים בשרים ראו מוחתוון. וככ' מסתבירה דבעין עכ"פ שידוע שיש עדים. דא"פ' אמרו שנחכוו לקידושין ל"מ. והיב"ש (שם אי כת' בפק' מ' דלטעם דנתכוונו לשוחק, בהג' הוה קידושין. והאבג"מ (מכ ז) הביא דברי הריטב"א (בת' הא) לצריך שמתකש יתכוון לעודים אלו. נה. ועד"ז אין נפק' מ מהני עדות מיותרת.

כוננה של מצוות או כוונת קניין צריך בשעת מעשה. והחכ"ץ כת' דנראה דהוה כוונת קניין, ועד"ז ביאר הא דלא' יוסי מהני חיליצת קטנה בפערות, דעתה אחרת מקנהה, וכמו שקטן קונה מודאורייתא בשאחרים מוכין לו (וכמ"ש *תוס' טנזרין* סה: וכ"מ). והקשות (עה ד) ה'ק' דא"ב נימא שלא היה צריך דעת האשה כלל ביבמה, לדעת הראשונים ומהני דעת מקנה אף שלא מתכוון רקנן בלבד. ובסוגין מבואר דצורך שתתכוון היא:

והחכ"ץ דין לפרש עד"ז הוא דעתו ר' איזטיריך למעט קטן החולץ ומדרכתי 'איש', ותפירו דין לו דעתו ובקור' התוט' לעיל קד: ו' ו' דס"ד דהיבם אינו פועל את החיליצה, אלא שהיבמה חולצתו. ומ"ה יהני דעתה ביבמה, בלבד דעתם קטן דאיינו חיליצה היבם. קמ"ל 'איש'. ועוד תי' לדעת הראשונים חיליצה הבלא כוונה פוליט', ואילו חיליצת קטן אינו פוטל ולהיכמים קה), מש"ה איזטיריך למעט קטן דאיינו חיליצה כלל.

והשער"י (ו) כת' דל"ש בוה כוונה של קניינים ודגודר חיליצה לא נחשב דהיבם הוא המקנה, ולא היבמה קונה), וכן לש' כוונת מצוות, שתתכוון לקיים מועות השם. אלא ערך שיתכוון שיחשב מעשה חיליצה המתרת, ולא רק חיליצת געל בעלים. וצריך כוונה שיחשב מעשה חיליצה, ולא כוונה להלחות ההיתר:

ה. וכדרעת הראב"ר (בראשונים ב"ב. מ. והרש"ב"ג גיטין ב, ה"ה לעיל ב) דרומונת דעתה מקנה אקה בעורר בנכסיו הגור וסבירו שהוא שלו. ו. וכן הקובל"ש (บทותה רמ"ג) תמהה דהאי בחיליצה לא סגי דעתה מקנה, דליהdia בעינין כוונת שניהם.

ג. ותו"ת תי' איזטיריך ה'כא גודל עמוד על גבייה. אך האחורוני העירוי ודוקא בגדרי לשם שיר גודל עמוד ע"ג ובקנינים ל"מ גודל עמוד על גבייה. א"כ החכ"ץ לשיטתו הוצרך לפרש טעם אחר.

ח. וצ"ל דלי' יוסי ליפי' מ"איש' שהיבם פועל את החיליצה. ומ"ה מהני דעת מקנה ליבמה. אך לר' מאיר דמ קיש אשא לאש לבוארה נראה גדר הילפואה דתורייה פועלם החיליצה).

ט. ורק אי פוטל מודאורייתא, אבל אי היה מדרבנן ל'מן'.

י. אלא דהחיליצה חל ממילא ע"פ המעשה שלهما. יא. ועפ"ז יישב הא דמהני גודל עמוד על גבייה (וכמ"ש *תוס' ט* קד), ואילו בכל הקנינים ל"מ גודל עמוד ע"ג. דציריך דעת לעיקר הנקן ושציריך שהבן דעת ידע האם דבר זה שהוא לו או הפסד אצללו. ולא סגי שלמלמדו אותו את גוף המעשה.

והאבנ"ג (רב ז) כת' דאף ר"ע מודה ודרכ"י דבעי ג' דינים לחיליצה. אלא דאיינו מעכבר בדיעבד"ס, דדרשת 'בכה' קאי דוקא על המעשים. ולא על העדים.

והיש"ש (כח) כת' דקמ"ל ה'גמי' דמהני חיליצה בבית האסוריין היכא דריש שם ב"יד, ול"צ גובהה של עיר נ' ע' מש"ב לעיל קא:).

דף קו.

קצב) אמר ר"ל כל שאומרים לו חילוץ לה ובכך אתה כונסה. יל"ד אי ר"ל סבר דל"צ כוונה בלבד לחיליצה ובקור' ר' יוחנן. אך לא כוורה אף ר"ל סבר דציריך שיתכוון ל'מעשה חיליצה, אלא דל"צ שיתכוון להיתר האשה.

קצב) א"ל ר' יוחנן וכור' בין שיתכוון הוא ולא נתכוונה היא וכו'. הטoor (ושו"ע קسط מ"ד) כת' דציריך שהיבם והיבמה יכוונו שתהא מותרת לור בחיליצה זו.

בשוו"ת חכ"ץ (א, ה"ה בקצת ערה ד) חקר האם כוונת חיליצה הוה גדר כוונת מצוות, מצוות עריכות כוונה. או מגדרי כוונת קניינים?

וזמזההי"ט (ב ט) כת' דמהני חיליצה של מי שנטה לטפשות, כיון דיש לו דעת קלישטה לעשות מעשה החיליצה. ואך אם מסיח דעתו ואינו מתכוון ממש בשעת חיליצה. והחכ"ץ תמהה עליו מנ"ל הא, ובין אי היה

سب. וכת' דאף מעשים דלעיל קד. שעשו יהידי אירי בשעת הדחק.

א. ובהag שואל ומשיב (לחכ"ץ) כת' דהוה כוונה דמצוותה. והביא והרמב"ם (ר' כת' דציריך שיתכוון היבמה שתחולץ לו ויתכוון הוא שיחילוץ לה ויישע מעשים אלו לשמנן. וכן שטמא' ל"ש בקנינים, אלא במצוות. וכן דיק' הבית מאיר (קسط מ"ד ה' בפתחת קسط לד').

ב. והחכ"ץ כת' דנראה לפ"ז דאי"צ שיתכוון בשעת מעשה, אלא שהוא יודע שבחליצת מנעלו ניתרת לשוק. דבכמהות דברים שלבל אינם דבריהם.

ג. והקצות (ערה ד) הביא דמקור דבורי הירמוב"ז (לעיל קד) שביאר הא דמהני גודל עמוד ע"ג בחיליצת حرש וקטן וכמ"ש *תוס' ט* ס"ט, ואין חסרון דלאו בעדי, דהה יש לחרש מוקצת כוונה, והרש' יכול לבין לזווציאה ממנה בחיליצה זו. כיון דיש לו דעת קלישאה מהני. והרי בתוב על הספר להרמב"ז כדברי המהר"ט.

ד. והפנ"ג (גיטין סה. ה' לעיל) ביאר דבזה פליגי המ"ד אי מהני חיליצת פעוטות לר' יוסי או דוקא עונת נדרים.

ועקו רזיקר ממנה, ואח"כ תנשא לך דרך נשואין. ולאחר החלטה אמר לו שאסורה עליו. וזה זו החלטה מוטעית¹⁹. (זהר) בשׂו"ע קسط נב', אבל הוא"ז (תרעג) הביא דמסקנת הירושלמי דל"מ כה"ג. וכן ה"ה (ד' כד) הביא דמסhum מדברי הרמב"ם דל"מ²⁰.

וה"ה הוכחיכן דמה בון זה דאומר חולץ לה והיא ניתרת לך לאחר זמן לדברי ר' ל' ובכך אתה בונסה), ובת' לישיב (דעת הרשב"א) שכון שפירושו לך שהוא עקר זיקתה ממנה²¹, מש"ה הוה החלטה בשרה.

ובשות' הרא"ש (נב ז הו' בב"י ורמ"א קسط נ) כת' דאין גנאי בחלוקת, ואף' חילץ ע"מ שלא תנשאי לשום אדם מותרת. והב"י (בה"ב שם) ה'ך' דסוף סוף מהmittה התנא לא נתכוון להתרה לשום אדם. וכי דרבנן סבור שההDECISION מהויה, אלא דאסורה מהmittה התנא. (וותנא מיילטא אחריתא, ולא חסר בכוונת החולץ).

והשער"י (ז, ו, וק' שליחות בא) כת' דכוונת הב"י לה'ך' דהודה שיוור, ואך דהודה בלשון תנאי²².

קצוץ שם. על מנת שתתכן לה'ך' ר' יוז וכוכ' פרשי' דהודה חיליצה אף בשלא נתקיים התנא. וכמסקנת

המגנה"ח (תקצט) כת' דמ"מ בו"ע מודו דבריך לבון לשם מצווה, דהDECISION הוה מצוות עשה וככל המצוות. והחולץ צריך כונה ליצאת ידי המצוות ואבל ליכא מצווה על החולצת²³. אך ההתרה שלה אינן תלי בכוונה זו, והיבימה פטורה אף היכא דהיבם לא יצא ידי המצוות²⁴.

קצד) הDECISION פטלה, עד שיתכוננו שניהם וכוכ'.

האחרונים דנו מנ"ל דבעין כונה בחלוקת. והשעה"מ (אישות ובדה ויעוד נ"ל לישיב) דין דהודה רק מדרבנן, ובאמת חולץ לך ובכך אתה בונסה חילצתה פטלה ר'ך' מדרבנן²⁵. ושאני חיליצה משאר דין דעלמא, דכון דמצואה רמיא וגזרת מלך הוא כל שולץ לך אף' שהטעיה אותו חילצתה בשרה. והבית מאיר (קسط מיד) דהודה דרבני' (לעיל קד') מבואר וחרסן דעת הוה פטול מדרוריתא.

קצח) אלא כל שאומרים לו חולזין לך ע"ל מנת וכוכ'.

הרשב"א כת' דה"ה כל היכא שהוא מתכוון לחולץ ולהתרה באותה חיליצה, אף שטוענה שיזיעיל לו בה' מצעד אחר. והביא מוחישלמי' מעשה שבא לפני ר' חייא בר הונא ואמר לו שהיבימה אינה רוצה דרך יבום, אלא חולץ לה

שתהא מותרת להושאלו ר' הרי הוא מתכוון להתרה לשוק. אף שלא ידע שג"כ עושה אסור לעצמו.

יז. דבריוסלמי' אי' איןAnti משאה ושמואל לא שרוי לה. והפרשנים פ"י דלא התריר את היבם ביבמותו לאחר שחילץ. אבל הא"ז נקט דחק' מ"ד פילג'וס וטל"מ חיליצה זו ולהתרה. יה. והה' פ"י דמעשה זה ובירושלמי'Anti בר'ל', ואינו כולהה. ופי' את דברי הירושלמי' ברשב"א. אבל לפ' הא"ז לק"מ).

יט. ומשמע מדברי ה"ה דהחולץ לא ידע שתהא מותרת לשוק ע"י חיליצה זו, ודברו שמצויבות לינsha לו. ואפ' השגו שהובילו להודיא את סילוק הזיקה.

ב. ולכאורה הב"י בק' ג' ידע דהנתן מילטה אחריתו, ולא חסר בגורם דעת של הקין ויש הילוק בין ע"מ שלא תנשאי לפולני לחץ מפלוני, וכדי' גיטין פב'. אלא דה'ם בגדרי גמור דעת של קניים, ונראה דה'ב' נקט בכוונה לדיליכזה והה' דין' כוונה), ובזה ס"ד דוביון דעת' התנא ממי' ליכא התרה, א' לא נתכוון. ותי' דמ"מ נתכוון שלא תחא מעובכת מהmittה האיסור יבמה לשוק, אלא מהmittה דין' התנא. מש"ה יש כאן בכוונת מתייה.

בא. דיש ראשונים (גיטין פב') דגוט ע"מ שלא תנשאי ולא בתעליל נחשב שיוור. אף דאמר לשון תנאי.

יב. ובמ"ש החינוך (שם, די' בתחילת הפרק) דהמצואה נהגת בוכרים.

יג. וכ"כ הקוב"ש (כתבות רמה) דע"כ כונה לא הוה משוער בכוונת מצווה, דמשום חסרון בכוונת המצוות אין עטם לפטול את ההחלטה. דהתריר ההחלטה אינו בא מכח קיום המצוות, אלא קיום המצוות הוא משום חלות ההתרה. ואם ההחלטה מצד עצמה כשרה بلا כוונה, מAMIL'ת נתקיימה המצוות. וציין דע"ז כת' ררמב"ן (חולין לא) דכוונת האבר כבמו טבילה ושהיחס, לש לנידון דמציאות ציריות כוונה.

אך היביא דהאו"ז (ר'ה רסא) דימיה מצוות ציריות כוונה להתריר שחייבת. ובת' דלדרבי יש מקור לדעת הוכח'ץ, דכוונת המצוות מעכבות וההכשר. וושוב דהודה דשמא כוונתו לדמות ב' הדברים להודיע, דכמו דמציאות ציריות כוונה, ה'ג' הבהיר בעי כוונה).

ועד היביא דדעת אבא שאול דיבום ציריך כוונת מצווה, ובפושטו מבואר דקנין היבום תלי בקיום המצוות. ואוכמי'ל).

יד. והבוי"מ (קسط מיד) דין דהודה הלבלה למשה מסיני. טו. והביא דהרבנן'ם כל פטול זה (ר' כ) דכל מקום שנאנמר חילצתה פטלה (פטול לכוהנה) ואינו אלא מדרבנן. ווע"ע מש"ב בזה לעיל קה).

טו. והאג"ח (טענאל) באיר דהיכא דעתכוון בך אתה בונסה, הרוי אינו מתכוון להתרה לשוק, אבל היכא דעתה וחשב

וחריטב"א (קידושין ג). כת' שמעשה שאינו נעשה ע"י שליח, חזק ואלים כל כך שלא יבטלו תנאי. והו כי מפליג בדברים ביה.

והאחרונים דנו האם הוה מייעוט דוקא בגדרי ('תנאי' דילפ'י מבני גד ובני רואבן). ועוד יש לאחרונים שדנוegriger הילפotta דהלוות היליצה לא נחשב עשיית היבם, ומהעשה פועל מצד עצמו. ומ"ה אינו בעלים לחייב בו תנאי'. ועד"ז כת' העונג יו"ט (ב'כ').

והאחרונים כת' דעפ"ז בין דיש כאן 'בונה' למעשה חיליצה, שב ל"מ להנתנו ולקבוע שיחול באופן מסוים' או ע"י 'שירול' וכן ל"מ לעשות חיליצה שיחול לאחר ליל', ואך דל"ש לפרשת תנאי דבני גד. דהיבם אינו 'בעלים' על היתר החיליצה.

והגר"ח (טנטסל) נקט טעם זה דמש"ה ל"ג גדר' 'טעות' בחיליצה. אך מ"מ מהני גדר ('תנאי' דבני גד'ל', דהנתאי הוה על גוף המעשה'ל'.

הגמ' (כתובות עד). דכל תנאי ילי' מתנאי בני גד ובני רואבן דאפשר לקיומה ע"י שליח, וילפי דומיה דה הם דבריהם נקט דהטעם תנאי בדבר דלא אפשר לקיומה ע"י שליח. אבל ל"מ תנאי בדבר דלא אפשר לקיומה ע"י שליח.

ורב אהא בריה דר' איקא (בס"ד כתובות שם) נקט דהטעם משומם דבריהם דעשה מעשה אחול למתנה. ואירוי שלא הזכיר את התנאי בשעת חיליצה^{בג'}.

וחרא"ש (כאן טו, ובתוס' ראה"ש) בגין הדין אין כח בשום תנאי לבטל המעשה, ורקוי לחיות שהמעשה קיים אף לא נתקיים התנאי. אלא דילפין מותנאי בני גד, הכלך בעין דוקא כי התרם.

ותוס' (כתובות עד). פי' דוחה סבראי, דהוא אל והמעשה כל כך בידי שיכול לקיומו ע"י שליח, סברא הוא שידה כמו כן בידי לשוויה ביה תנאה. אבל חיליצה שאין בידי לקיומה ע"י שליח לא הוי בידי נמי למירמי ביה תנאה. ואפי' לא יתקיים התנאי יהיה המעשה קיים.

הget הוי 'בונה', דעתן get נמסר לשלי'ה.

ב'ח. והעונג יו"ט בגין דבחליצה סgi 'בונה', ולא שיר תנאי 'בונה', דהא מ"מ תכלית פועלתו היה לשם פטור, והו 'בונה' מעילאי. ואך אם לא תאן ר' זוז סוף סוף יש כאן 'בונה'. והנתאי אינו נתפס 'בונה'. וכן אי שיר תנאי 'בונה' מצויה ואכם"ל'.

ועוד"ז כת' השער'י (ו) דלא שיר תנאי על 'מעשה', דהנתאי שיר רק בגין שתלוי בברצונו, אבל על ענן מושם והוא 'בונה' לא שיר להוננות, דמ"מ גנשית המעשה עם כונה לשם חיליצה. ועי' 'שאהrik בזה.'

כט. והגר"ח (טנטסל גג' כאן) דיקיך דוקא תנאי דצעריך פרשת תנאי דבני גד, אבל מכך טעות לא תלי בהא דליתא בשילוח. והגר"ח ה'ק' א'ב' בחליצה מוטעית אמא' לא יבטל היליצה ממשום מכך טעות.

ל. והבית יעקב (כתובות עד). נקט דמוהני 'שיר' בחליצה, שלא תהא מותרת לפולני. ויעיד הא דאי' (אגיט פב') לר'א, ורבנן פליגי'D בנט בעי' ברורות, ואילו בחליצה ליכא מיעוט). והאחרונים (שער' ז, קוב'ה'ע ה) תומחו בזה.

לא. והקוב'ה'ע (עו ב) כת' כמו דל"ש לשחוות שיחול היתר שיחיטה לאחר זמן, אז חורה תוך כדי' ייבור משחיטה, או 'שיר' בחריטה. ומהעשה מורת מצד עצמו.

לב. אך כת' דל'מ תנאי מטעם אחר, דבלטה קניתו. ומהני רק תנאי דמלשטי. ודע� הרמב"ם תנאי דמעשי' לע"ץ משפט' התנאים, ולא הוה מגורי תנאים, אלא מגורי טעות. לג. ודין חלות התנאי שיר גם על המעשה גופו.

כב. פרש"ז (שם) לקיים את המעשה, אם יערבו 'ונת罕ם'. בג. ותוס' (כתובות שם דיה אלמא) כת' דל'הך ס"ד כל מבר דצעריך להזכיר תנאי בעת גמר הקניין. וודרכו, ומ"ה תוס' כת' דוחה ר'ק ס"ד).

כד. דילפ' מותנאי בני גד וב'ר ר'ך דבר שהוא סברא, דהא לא ילי' דמוהני תנאי דוקא בקרקע. וע"ז תוס' (גיטין עה).

כה. ויל"ד אי סברת מפליג בדברים וזה חלק מעיקר הסברא. ועוד לד"מ תנאי בין דהמעשה כל כך אלים. וחרא"א הק' דמ"מ אין דעתו להז. ו/or'ת (בתו' כתובות גו) כת' זביבון דל'מ פרשת התנאים' בגין דמלפיג בדברים. אבל ר'ר'י (בתו' שם) כת' דילמי' פרשת בני גד ובני רואבן ל"מ תנאי כלל. (וכבדורי הרא"ש בסוגין).

כו. והקוב'ה'ע (עו ח) כת' דל'פ' ק' הגמ' (כתובות עד). מקידושי ביאה, מושם דס"ד' דצעריך ביאה דבנשיות אשתו ע"י הביאה, ולא הוה גדר 'קינ' אישות. ווס' דקידושי ביאה אין דמוי לקידושי בסוף ושער, אלא דמי' לאשות דבני נח וקומות מותן תורה, דאיינו בוגר קניין וכמו' 'הרמב"ם' (אישות א'). קמ' ל' אתקישי הוותה להודין. ול'מ תנאי באישות בני נת' דוחה מצע קשר, ושם האישות הוה מיליאן).

כז. והאה"ש ר' בכ' בגין דיש שני עניינים, יש עניין שעיקרו הפעולה הוא המעשה בלבד, וש עניין שעיקרו 'בונה'. ובזה אמר'י' ודברים שנאמרין לשלי'ח עיקרן 'בונה' והריצין, ומ"ה מהני התנאי. אבל חיליצה אינו נמסר לשלי'ח ועיקר המעשה בגוף, לכן ל"מ שליח, וכן לא מתני התנאי. ועפ"ז כת' דברם הנמסרים לשלי'ח, אף שהאיש הזה לא מצי' לעשות שליח (ובגון חרש), שפיר משוי תנאים. דעיקרו של

כל בחליצה, כיוון דאפי' חלייצה בטעות מהני. אלא רהוטף הטעם וכוננה בחליצה הוה רק מודרבנן.

רעת הרמב"ם – הרמב"ם (יבום ד כד) כת' הרעתו והאמרו לו חולוץ לה ע"מ שתנתן לר' מאתים וזה או על תנאי בר וכך, אע"פ שלא נתנה ולא נתקיים תנאי חלייצה בשורה, שחרי נתכוון לחולוץ לה.

הרמב"ם (אישות ו ב) כת' רנתאי ציריך ד' כללים, ולא הוכחיר דבעין דבר שאפשר לקיימו ע"י שליח. וה"ה (אישות שם) ת"י הרמב"ם סמךames'כ גבי חלייצה דל"מ בזה תנאי. ובהלכות אישות איירי היכא דשייר בהן תנאי, מה זה הדברים שעריך בתנאי. ומ"ה לא הביא הא דלא מהני תנאי בחליצה לה.

אבל הפס"מ (שם) כת' דלא קייל דAMILתא דЛИתא בשליחות ליתא בתנאי, כוותיה כס"ד דהגמ' כתובות, דכין דעבר מעשה אחולי אלילה לתנאייה. וכת' דCKER מטען דברי הרמב"ם (הנ"ל) שכת' העטם בחליצה מוטעית, שחרי נתכוון לחולוץ לה. ולא כתוב שהטעם מפני שא"א לקיימה ע"י שליח- .

והשעה"מ החק' דבושאני (בסמוך) מבואר דיש חילוק בין חלייצה מוטעית לגט מוטעית, ואי יש סברא בעבד מעשה ומחל, א"כ אף בגט נימא הכל". והשעה"מ כת' דאפשר דהכס' נקט ודוקא בחליצה שהוא מצווה ורמי עלייה אמר' בעבד מעשה ומחל, ולא בשאר תנאי^{מ"}.

ואהמראי הביא י"מ דהטעם דל"מ תנאי משום דעתוונת משיטה (בדאי' בסוגיה בסמוך). ואירי ודוקא

קץ) שם. המאירי (קידושין סא). דין לדעת הראשונים, לר' ממעבשי. א"כ ע"מ שתנתן לר' זו ר' דהוה מעבשי, אמאי בעין שהיא איתא בשליחות. והמאירי הביא י"א דוקא מכמה דיני התנאי נתמעט תנאי דמעבשי, ולעולם בעין איתיה בשליחות.

ובשות' בricht אברהם (טו, ה) בפתח"ת קסט כד דין עד"ז ע"פ דברי המשנ"ל (אישות ו) דין רנתאי לשעבר לע"צ משבטי התנאים לה. א"כ יהני אף בחליצה, אכן איתא בשליחות ילפי' מתנאי בגין גד. והפתח"ת כת' דלפ"ז יוצא דין חדש דבנתאי לשעבר שפיר מועל תנאי לבטול החליצה.

אך הפתח"ת העיר דמדרבי התוט' (כתובות עד. הניל') מבואר דהך מלטה דבעין שאפשר לקיימו ע"י שליח איןו תלוי בשאר משבטי התנאים. וואף תנאי דמעבשי ילפי' דבעי אי' בשליחות.

והאחרונים (שער"ז ז, קובה"ע עו זח) ביארו דכלAMILתא דLİתא בשליחות נחשב דהחולות חל ממילא. ודוקא בחולות שהאדם פועל שייר גדרי תנאים, ואפי' תנאי דמעבשי.

והגר"ח (סתנסל) כת' רנתאי דמעבשי מהני משום גדרי גילוי דעת וטעות. וגדרי טעות הוא בעשיות הדיתר, ומש"ה בחליצה לש' גדרי טעות, הדודים אין פועל את הדיתר. ובchein שמעשה החליצה הייתה כוונה לא איכפ"ל דאין לו דעת, וחליצה לע"צ דעת כמו גירושין וקידושין, אלא שיתכוון לחולוץ^{ל'}.

והשעה"מ (הנ"ל) כת' דדעת הרמב"ם דל"מ תנאי

תנאי דמעבשי ציריך משפטី התנאים. וזה מה שמשמעותו של הרמב"ם (יבום ו ז), להו מה שמשמעותו של הרמב"ם (הו בסמוך) שחרי נתכוון לחולוץ לה.

לח. ועוד כת' הקובה"ע (ש ח) דהראב"ם סובר דAMILתא בשליחות אין בעלים להטיל בו תנאי או להגבילו כלל. ולא הו משום פרשת תנאים (דילפי') מתנאי דביר' ובני ראנבן אלא סברא דל'ם כלל.

ולט. והשעה"מ דין אי הוה ודאי, או דהוה רק ספק. מ. ותוס' (כתובות שם) כת' דליך תא' אף בכל תנאים דעלמא ציריך להוכיח התנאי בשעת גמר המעשה, ואין חילוק בחליצה. מיא. דבחליצה אמר' דכין בעבד מעשה סתום ניח'ל

לד. ב"ד הרינו"פ (גיטין עו, ל' בדהה"ס) והרמב"ם (אישות ו ז), וזה (שם) הביא דכ"ד כל הגאנונים. ואך תוס' ב'כ"מ לא סיל כון. (ודוקא תנאי 'אם' דלא הוה מעבשי).

ולה. והאחרונים (انبני' י, לה, הא, קוב"ש ח'ב מ) הביאו דרכ' היר"ץ (גיטין מו, חי' רמכ"ז שם, ו' חותמת שם עה: לה, בדה'ר) מבואר דלי"ץ תנאי כפול. אבל בששות' הרא"ש (לה ט) מבואר דביר' בכל משפטី התנאים.

לו. והגר"ח כת' ע"ז דכל תנאי בחליצה הוה תנאי דמעבשי, דאל'יב כלתה החליצה. וביאר דמש"ה הרמב"ם השמשיט הך כלAMILתא בשליחות, וזה בפרש תנאים. אבל בחליצה כלתה קניינה, וליש' כל גדר תנאי, אלא תנאי דמעבשי. ובפרש תנאי דמעבשי הוה משום מכך טעות, ומש"ה ל"מ בחליצה. ואילו הגמ' כתובות קאי במד' דאך

קצת) רשי' ד"ה על' מנת^{מ"}. וכל תנאי שלא אפשר
לעשות עי' שליח, וכגון חיליצה וכו'. לא

נתפרש בדברי רשי' מנ"ל דל"מ שליח בחיליצה.
והרא"ש כת' דחיליצה איז אפשר עי' שליח, ובענין
וחיליצה נעל' מעל' רגלו. ועוד כת' המהר"ח או"ז
(כח) דשמעא דבענין חיליצה דומיא דייבום^{מ"}.

המהר"ח או"ז (חדשות ה^ב) כת' ונראה הטעם משום
דבענין שיתכוין להתייר, וזה איז אפשר עי' שליח. ולא
דמי לעת שבתבו מוכית, ובאן אם אמר לשלחו תhir
במקום איז אפשר עד שייתיר בעצמו. וכיון דאי אפשר
לקיימו עי' אחר וה坦אי בטול ומעשה קיימ.

הקובה"ע (עו ז) כת' דיש ב' אופני שליחות, יש דיןין
דמעשה השליח זהה מעשה מצד עצמו. אבל בגט וכド' ציריך
שיהא מעשה של הבעלים, ומהני ריק עי' גדר
מסירת כה. וגדר מסירת כה מהני ריק במדי' דהאדים הוא
פועל החלות. אבל בחיליצה שהדין חל מאלי' עי'
המעשה, לא שיר' לומר שיםיסור כהו להשליח. דוגם הוא
בעצמו אין לו כה להתייר או לאסורי'ן.

ר) תוד"ה בתاي. ללשון שפ"ה עמודי וחילצי לו משמעו
שצריך עמידה לחוץ וכו'. ותוס' דנו דהוה
לכתחילה. והרש"א (לעיל קג) דחיה דלא אירי בשעת
חיליצה, אלא קודם חיליצה שבאה לפני להתרעם או
לייטול עצה, בזה הוה כמו דין.

רא) אמר לך חלוץ לך ובכך אתה כונפה וכו' הדשתא
מינך אפסלא לך וכו'. הר"י מגאש (שורת, הוי)
ברמנב"ז לעיל קב): הביא דלא נוכחון (להתייר),

וע"ע לעיל שם).
מה. פרשי' שעשה משה את יהושע שליח וכו'. והאבג"מ
(לח ב) חק' דא"ב נימא דיהני תנאי על עצם השלויחות, דלא
עשה שליחஆ אלא בענין זה. ואמאי צריך תנאי כפול. עי'ש.
מו. או דבענין מעל' רגלו, וכרא"ש.

מי. דחיק' היא גופה תמורה, למה לא נאמר בחיליצה שלחו
כחותכו בו בגט. ובשתולץ רג' השליך הו כיילו חיליצה
רגלו. ואפי' את דל"מ קריאה עי' שליח, לא מייעכבה.

מי. דהמעשה אינה מותרת אלא אם נעשית עי' היבט
והיבמה, ולזה לאמ' שליחות לומר שהשליח הוא ביבט, אלא
משום מסירת כה. והיבם אין לו כה להתייר, ומ"ה אני יכול
למוסרו. ומה"ט גופא לא מהני תנאי בחיליצה, דלאו כל
בינוי להטל תנאי בהתייר הנעשה ממילא עי' המעשה,
ולא מכבה.

היכא שהנתנה בדבר שאלמלא התנאי לא היה
חייבתו. ועפ"ז כת' דהיכא דהנתנה בדבר שאף
בלא התנאי הייתה חייבתו, בגין על מנת שתחויר
לי כי סי', הוה תנאי. וכל שאינה מחוררת, אין חיליצתה
כלום ואין להטעון בה בהשטה כלום^{מ"}.

ועפ"ז הביא ר' ירוחם (כה ב, הוי באבנ'ם לח ה) בשם
הרמ"ה דכל מה שהנתנה יותר מן הרואין בשכירות אינו
שם דבר. אבל אם התנאי בדבר הרואין ליתן או שחייבת
לה, אם נתנה הוה חיליצתה. ואם לא נתנה לא הוה חיליצתה.
והאו"ש (יבום שם) כת' עוד דבസוגין אירי שהביב"ד עשו
תנאי, ולא החולץ. (עי'ש).

ועוד כת' האו"ש דחיליצת ציריך כוונה שאינו חפץ ליבמה,
דכתיב לא אבה יבמי. ולא ציריך שיתכוון להתרעה
לנישא. ובסוגין עשה תנאי על ההיתר נישואין, דאף גדר
חיליצת בלא כוונה אוסרתו מיבור (וכדמボואר בסוגין).
וכיון דנתכוון לעשות חיליצה שתאפשר ליבור סגי בכר.
ולא איכפ"ל שעשה תנאי שע"ד בן אינו מתכוון להתרעה.

קצת) שם. רבashi (לעיל נג), העמיד את המה' בבריתא
בחולץ וחזר ועשה מאמר, אירי שעשה תנאי
בחיליצה. ונוח' אי יש תנאי בחיליצה. ורבניא אמר דלבוי'
יש תנאי בחיליצה. ורש'י (שם) כת' דאף דקל' (בסוגין)
חיליצת מותעת בשירה, הגי תנאי לא ס"ל הבי' (ופליגי
אבריתא זומי'). ותוס' (לעיל נג). וכותבות עד. ת"י דודאי
מוחרת לשוק, אף כשבשו תנאי בחיליצה. אלא דא"ה
נחשב' חיליצה פטולה, ותפס מאמר יבמן לאחר חיליצה
פטולה כיון דלא נפקע לזכה למורי'ן (ואף שהיא
מוחרת לשוק).

למייעבר מצווה ע"מ שלא לקבל פרט. ועפ"ז בגמ' (שם) בקידוש
על תנאי וכנס סתום. דכ"ש דגמר וכנס בלא תנאי משום
איסורא דבעילתנות. אבל גט דלא רמי' עלייה לרשות, א"ב
ודאי דאיתעה דהכי גמור ומגרש וסמרק אתנה דמעיקרה.
ובכ' המאירי (לעיל נג, שם י"מ) דהגמ' (שם) אירי בתנאי
כגון שנגבהה את כסופה, ואמר לה ע"מ שתחויר לי את כספי.
דמוהני תנאי בדבר שהוא חייבתו. ודוקא שהנתנה עליה
דבר שלא נתחייבה בו אמר'י. דאין תנאי בחיליצה, ומזיא
אמירה ממשה הדתיכי בר. אבל כל שהנתנה דבר שאף בלא תנאי
היתה חייבת לעשותו הר"ז תנאי.

mag. וכן נקטו הרמב"ן ובעה"מ וראב"ד (לעיל שם). ואילו
הרא"ש (שם) ישב דעת הר"ץ בתוס'.
מד. ולכארואה מבואר דחיליצה בשירה מהני לסלק חזקה.
דמלבד ההיתר לשוק מותני חיליצת לסלק חזקה. וחיליצת
פטולה זו מהני ריק להתייר לשוק, ולמ' לסלק חזקה. ווצ'ע'

מכואר דהנוררת נטולה אני מיהודיים כופין לחלוין, ואף דהთם אינה יכולה לדגשא לאחר (מחמת הנדר), אפ"ה כופין אותו לחלוין לה^ג. אבל ודאי כופין משום מעות החליצה. אך הביא דותס' (בתובות סד.) והרמב"ם (ב' טז) משמע דברין שלא לעגן אותה. ולא משום מצווה.

והריב"ש (קנט, ח' ב' קסא ד, וגר"א שם १ כת') והנסבע שלא יבם ולא יהלוץ לא חל שבועה. ואף דיבם לחוד הוה רשות, ואפשר בחליצה. וכן נשבע שלא יהלוץ לחוד חל שבועה, שהרי אפשר ביבם. אך היכא נשבע על שניהם לא חילני.

יעוד כת' הריב"ש דיש עליון חובה ליבור מה לחלוין או לייבם, שבועה זו הוה היוק לה לעגנה, וכן שבועה בטוי חלה להרע לאחרים ולהפסיד וכותם, וכדי"י בירושלמי דל"מ נדר שלא לפروع חובו.

רג' נפלחה לפניכם ש אין הגון לה וכו'. רשי"י (לעיל לט): כת' דכל היכא דהיבמה אינה רוצה להתייבם, ואמרה דברים נכרים אין חוסמין אותה להתייבם, ועוד הא דאי (לעיל ד). בנפלחה לפני מוכחה שחין, ולאו דוקא מוכחה שחין, אלא כל אמתלא שתחנן לדבריה. ע' תוס' שם דחלקו, וע' שא"ר ואכמ"ל.

ורשי"י כת' דאי מעצנא לאטעויה לחלוין, וכדי"י בסוגין ע"מ שתחנן ר' זה. וכדי"י בסוגין. ואי לא מעינא להטעתו כופין אותו לחלוין. ותוס' (שם) חלקו דין נראתה, דルמה הוו טורהין (בסוגין) להטעתו, יכפויה לחלוין^ג. ולדעת תוס' א"ר אירי

אמאי כופין אותו לחלוין, וזה היבם רוצה ליבם. ואם תמצאفتح תתייבם. ועוד הביא דהיב"ז (קסה) בשם התשב"ץ (ב' רט) מכואר דמיiri באופן ודאי מהני פותח. נה. ולא אמר רשי"י דיבם רשות, ומינו דחל שבועה על יבם חבל כלול על החליצה. דה"מ רשות ומינו, אבל היכא חיב או זה או זה. ועוד דהרב"ז נשבע לבטל את המצהה ממש, וכנשבע שלא יקרש היהים לא בין ולא בפתח, דלא חלה עליון השבועה, ואף דין לחוד חל שבועה, דהא אפשר בפתח.

אך דהה דוחט והין ופת אינט שטי מצוות, אלא חליך מצוות א'. אבל בגין יבם והחליצה שתי מצוות חילוקות ה', האחת לקרב והאחרת לרחוק, א"כ ננמא דחל בכלול. אך דהה ד' ביל' הוה דוקא באותו פעולה. (ואכמ"ל).

נו. אך רשי"י כבר תי' דהיכא דאפשר בהטעיה עדיף.

אפ"ה הוה חליצה פסולה ונאסרת עליו. (זה' מהגמ' קב:).

וזה ר' מגאש תי' דבאמת לא נפסלה עליו, אלא הדעתהו שיחזר וייחלוין לה חליצה מעלייא^ט. א"ג נפסלה משום קריאה ורקיקה^ט. והרמב"ן דהה דמשמע דנאסרת מחמת החליצה.

ועד תי' הר' מגאש דבסוגין היבמה נתכוונה להיתר החליצה, והיכא דא' מהם נתכוון פסולה מדרבנן. אבל היכא דשניהם לא נתכוונו פסלה^ט.

והרמב"ן (שם) תי' דכל החליצה בבי"ד פסלה.

רב השתא מינך אפפְּלָא לך, חלוין לך חליצה מעלייתא כי הווי דעתתורי געלאם. הרשב"א כת' דכפה אותו אפי' בשוטי לחלוין פעם שנייה וכ"פ השועע קסט נא). דכין דאסירא הביא ובשם רבותינו דכל היכא שנפסלה לו כופין אותו לחלוין שלא תהא עגונה. ובכדי' (במשנה לקמן קיא:יב').

והרשב"א הוסיף דאפי' ללא בא מהמות טענה כייפינ^ט, דכין שיושבת עגונה אפילו ללא טענה כופין אותו לחלוין. אבל דעת תוס' (בתובות סד.) דלא כייפין א"כ בא מהמות טענה. וכ"ד הרמ"א (קסה א).

והחכ"צ (הנ"ל) הביא דдин בפייה בחליצה הוה דוקא משום תביעה האשעה לנשא. הא לא היכא אין כופין (שם) כופין על המצוות. אך ה'ך' דבגמ' (לקמן קי)

מט. ולפ"ז חור והטעהו לחלוין. ואף דהוה בטעות לא נחשב 'מעושה'. ועוד קשה לומר שוחטעה לעשות דבר שאינו מוטל עליון ע"פ דין. אך והרמב"ן (כסמוך כת' דאיiri ביבם שאינו הגון, ומ"ה דין בחליצה), ולא הוה שלא דין.

ג. והרמב"ן ה'ך' על תי' זה, והיהיך אפשר דהרקייה פסלה, ואילו חילינה גופה לא תפטל מאחין.

גא. והרמב"ן חלק דאך לא נתכוונו שניהם דין שווה לנתקוון א' מהם.

גב. ובגמ' (לקמן קיב) אי' היכא דבאה מהמות טענה. נג. ודוקא לעגנון אגרת מרד בעין בא מהמות טענה עם בתובות סד.). א"ע ליתן ברכבה למ"י שהטהה עם בעלה י' שנים (בדיליל דה').

נד. ואין לומר דשמעא תמיינא פטה לנדרה. די' חישין לפתח

שכירות דמותייב לקיים תנאו. והרמב"ן (ויהרא"ש ושא"ר) כת' דמותייב מידיינ שביבוות, אבל מידיינ אינה חייבת לקיים את התנאי. הדמגרש ע"מ שתני לי ר' זוז אינה חייבת לו כלל. ואם לא תרצה לא תנתן ואינה מגורשת.

והרמב"ן הוסיף לדוקא הכא דעתן תנאי בחיליצה יי מש"ה הוה כשבירות בעלמא, ומותהייב לשלם כדי הרاءוי לו ממנה. [לול' טענות משטה]. אבל בשאר תנאים דעלמא אינה מותהייב לתנן אף כדין שביבוות, אלא משומ תנאי. ואמ' נתנה מתגרשת שביבוות, ואם לאו אינה מתגרשת. דהה לא נגמר מעשה בינויים שתתהייב בו לשלם?

והקשות (רמא ט) הביא מדברי הראשונים דכל היכא דתנאי לא נעשית כמשפט התחנים מותהייב לשלם, ובדין קציצת שביבוות. והקצתה אין עד"ז והגענו מתנווה ע"מ לחוויר ולא כפל תנאו, אפה"ה מותהייב לחוויר בתורת תשולם, ונכלל בתנאי קציצת תשולם.

והנתיבות (ש י, ותורה ג' קמג א) חלק לדוקא הכא אמר' כן. אבל בשאר תנאי שלא נעשה כמשפט התחנים הוה פטומי ملي' בעלמא. וא"צ לשלם אף כדין שביבוות.

ר' הרי שהו בורה וכור' וא"ל טול' דינר זהגבירני אין לו אלא שבור, אלמא אל' משטה אני בר וכו'. פרש"י (ד"ה אמר) [דף גבי יבום] דביני דעליה רמייא למיעבר, ולא עבי, מש"ה אמרה משטה אנייסא.

והרמב"ן כת' הטעם משומ דמעלה אותן יותר מדמיון [וכמ"ש תוס']. אך הביא יי' מ怛עם משומ דהו א מותהייב להצליו משומ השבת אבידה. ואיןו

בסוגין באופן דעתן כופין לחילוץ, אף דעתנו הגון לה. והרשב"א תי' דרב פפא לא ניח'ל לכפות דלמא לא מתרעעה [נדערין שיאמר זוכה אני]. א"נ דגברה אלימא הווה, ולא מצו כפו ליה. א"נ בזון דאפשר ליה בלא כפיה לא בעי לאותוי נפשיה לדי' קר.

והרמב"ן (הו' בסמור) כת' דיבם שאינו הגון לה מצوها מן התורה בחיליצה, דילפי' ודברו אליו [וממשיאן לו עצה טוביה (וכדאי' קא: ובע"ב)], ורמייא עליה למיחילץ. וומשמעו דמגניה סברא זו שלא נשבע שמשמעותם מינו דינו. אך לא יכפו אותן.

וד' שם. הראשונים הק' דהיבמה תroke או תחולץ ליבם בע"ב, ואף דלא נתכוון להתייר מ"מ נאסרת עליו. וכדאי' (לעיל קב: הוי לעיל) דאפי' נתכוונה היא נאסרת על היבם.

והרבא"ש (שם, יא) תי' דפוסל משומ דחוישין שמא נתכוון. ואילו בסוגין ידוע היה שלא כוון, ומש"ה לא פסלין. והק' ביאר דהטעם דחוישין שמא משומ דג'ב' חփץ בחיליצה. ולהכי פסלין לאחים גירה דשמע לפגמים יכונו שניים, אבל אם ידוע לנו שהוא אינו חփץ בחיליצה אלא ליבם, כה' ג' ודאי לא שיר' גיריה.

ובב"י'ש (קסט מה) כת' לדוקא חיליצה גמורה, אבל שהוא לא נתכוון אמר' דהוי חיליצה לחומרא. אבל בחיליצת מנעל בלבד או רקייה לחוד [ואפי' בבי"ז] אם נתכוון א' מהם והשני בודאי לא נתכוון לא הוא חיליצה כלל ומותרת לאחים, אלא בשאן ידוע לנו חווישין שמא יכונו שניים.

שכר חיליצה – משעה אני בר'

ר' זיל' הב' ל'יה. פרש"י דהא קבלת עלה, וא"ג דחיליצה לא מפסלה בהכוי, מ"מ הוה בשאר

והחזרונם בגין דרכוונת רשי' באופן דל'ם מגורי תנאים, אבל משומ קציצת שביבוות. ומש"ה תלי' בקבלתו של זה.

ס. והרמב"ן הוסיף דהו אחריו ואמרה לו אין לך גוט ואנתן לך מאיתים זה, ואיך שאילו הבעל יתן את הגוט סתום ובלא תנאי חייבת לשלם ודהה קציצת שכיר. אבל היכא שהבעל התנה עליה בעל מנתה אינה חייבת לשלם. שהרי פירש בפיה שלה אם לא תנתן ביטל המעשה.

ויליד האם בונות הרמב"ן דהיכא דהוה תנאי ג'ב' הה קציצת שכיר, אבל דביכן דתליך בה הדבר ביטל המעשה, וא"צ לשלם. או דביכן דחל בגור תנאי, מש"ה לא נחשב גדור שכיר פעללה כלל.

סא. אבל האו"ז (תרעע) כת' דאייר היכא היכא שמהדרין יבום

נז. והב'ח' (קסט אות כה) נקט דב'ז לילשנא קמא (לעל' קב): דבלא בתכוונו אינו פוטל ואילו משומ חששו. אבל ללב' פוטל אף بلا חשש זה. ועפ"ז נדריך דהני אמר'ויאי וdstogniz ס' כלישנא קמא.

נת. כיון דעתן החיליצה תלואה בנתינת המעווה. נט. ורש"י (שבועה לו), כת' דהעונה 'אמן' הוה קבלת דבריהם, דהאומר על מנת שתתקיים לי תנאי בר' וכך ואמר אמן, קיבל דבריו, וחיב לקיים הנאו. ודע"א (בנשח'ס) מהה דהא לכא חיב לעשות התנאי, אלא אדם לא יכול לקיים התנאי בטל המעווה דמוכר או מהנה ומחייב כבודה. ואימשות תנאי למאן צריך שאמן' יהיה קבלת', ומה צורך לקבלתו, הא הונתן לא נתן רק ע"מ ואם לא יקיים התנאי מילא בטל הנתינה. וצ"ע.

רוח שם. ובמספרא (ב"ק קטז) א"י דהיכא דישולת דגימות צריך ליתן שכרו משלם, דעתן וධפסיתו דגימות בזוז. והרמב"ן ה'ק' דה"ג גבי יבם הפסיתו את הירושה, ויש לו זכות בנכסים ובגוף של אשה, ואמר לה אפסיתן מיהא. וכות' דאיירி ודוקא ביבם שאינו הגון לה, דרמיא עליה למיחלן. וכברילפי מדכתייך ודברו אלו דכה"ג מצוה מן התורה בחיליצה. ולא הפסיתו כלום ממה דחויה ליה. ומ"ה החשב שהנתנו יותר ממן הרואין לו.

והבי"ש (קסט נו) כת' במקומם דהוה ספיקא דינא האם מוחייב לחילוץ, יכול לומר קים לי (ודיננו מוחייב). וצירפה ליתן שכרו. (כיוון שאינה יכולה לחילוץ לחילוץ לה). והק"ג (ש) חילק דארדבה היא מוחזקת בממון, ואומרת קים לי דאי"ץ ליתן שכרו.

רט) תוד"ה און. ודוקא הכא שושאל דבר גדול, במקומם שאין לוקחים אלא דבר מועט^ט וכ"ז אבל היכא שלוקחים דבר גדול וכ"ז. והראשונים (תש"ו מימוניות כב, וזה ברמ"א ח"ו רס"ז) הביאו בשם ר"י דלרופא חייב ליתן לו כל מה שהנתנה עמו, כיון דהדריך ליתן עליו הרבה^{טט}. (ודרבן נחשב דמי שכירות, ול"ש בזה משטה).

רשאי ליטול שבר במנה שMahonיב. [ע"ע בסמור]. והרמב"ן חלק דמדמים לחיליצה, והכא איןו חיוב גמור לחילוץ.

וחריטב"א (קידושין ח) כת' שה薨ור חפץ לחבירו ששווה לו לוקח זה ו/א אף בדבוק שווה ה', אין בו אונאה. רבתה דידייה אוילנש^{טטט}. כת' ומיהו דוקא בששויה לו ו/א אבל באופן דאך לדידייה איןו שווה אלא מפני שהוא דחוק בדבר ל"מ. דקיצעה מותוק הדריך לא שמה קיצעה. ואפי' נתן לו הדרמים חור וגובה אותם מנגנו.

וחריטב"א ביאר דאך בסוגין הזה שכירות מרובה, שהרי יבם זה אינו הגון לה, והتورה השיאתו עצה לחילוץ בדכתייך ודברו אליו. ומ"ה נחשב קיצעה מתוך הדריך, ואין חיבת^{טטט}.

רו) שם. א"ז משטה אני בך. המרדכי (כח) ובש"ת הרשב"א (א אלף רם) כת' דהיכא דסביר בא לידו לש' לומר משטה. ובש"ת הרשב"א כת' וקרוב בענייני שאפי' חיבבה עצמה בשטר ובקנין איןו מוציא מיד האשה.

והקצותות (פא ד) דיק דוקא בשטווען דהיה בלבו להשטאה^{טטט}. אבל היכא דעתכוון לשלם מוחייב^{טטט}.

התחייבות זו הוה בכלל המשטה. אבל היכא דאמר לו ללמד לא הוה אונס, ומ"ה מהני 'אתם עדי' לסליק טענת משטה. סוף. ועד"ז כת' חריטב"א (קידושין הנ"ל).

ט. כיון דהסמנין האלו שוים בשוקך, איןו רשאי להעלות את המהיר לחולצה. ולא אמרו' דכלפי החולזה שווה יותר, כיון יובל להשיג אחרים. ובתחו' מחר"ם ור"פ כת' דאיירי הכא בזומן שיש מעבורת אחרת, שאמ' לא היה זה משכירבו בפרק בדים יקרים היה מועצא בטוב מעבורת אחרת. ואבל במקום דיליכא מעבורת אחרת, אף דכל יומן גנותים דבר מועע, בשעה שבורת הוה הכל שכרו. וצ"ה.

טח. וכ"כ הרא"ש (ט) דמעשה שריגליין עליו ליתן דבר גדול א"י לומר משטה אני בך, ואע"פ שלא הזיא כלום באותו דבר, הכל לפני המשעה והחנאן.

טט. והא"ז (ב"ק שם ה' בתרשו' מימוניות, וכן ציל בתוס' מחר"ם ור"פ) הביא מעשה שבא לפני ר' שעשו השבעת שדים להוחרר גניבה, ואחר שעשה הדבר לא רצחה ליתן לו אלא שכרו ופסק ר' לתת לו כל אשר הנתנה בדברה והרגילין לתת יותר מכדי טrho.

קודם, והטעתו לחילוץ. אבל היכא דעתך דין החיליצה קורמתה, הרי מוטל עליו לחילוץ ולית לה אפי' שבר טrho. ולא דמי' לטענה דאיין מוטל עלי' לחיליצו, ומ"ה גנטל שבר טrho.

טט. ועד' הא דאי' (שם) דיש סברת לדידי' שוה ל'. טט. וש'ם שביל המותנה בשכירות יותר מכך דמים מפני האונס ודחוק השעה שלו יכול לומר משטה אני בך. ומכאן לlokach סמנין בדים יקרים הרבה מפני חולוי ודחוק, שלא חייב אלא בדמויין וכן כל כיוצא בזה. טט. ובתש"ו מימוני (משפטים ס"ד בסופו) דין שייאח חיב שבועה דעתכוון להשטאה.

טט. והקצותות הביבא דמבעואר דלולי טענת משטה יש בזה תורה שכירות, ואע"פ שיליכם מוחייב לייבם, היכא דעתך דהיכא דרך שכירות מוחייב לשלים. טט. ודק' דהוה דבר בעלמא בלבד קניין, וכל לחזור בו. והקצותות תי' דעתחיב בתורת שכירות, דבין דסליק סברת משטה ממשה פועלתו ההו שכירות ערבות, ול"כ קניין. טט. אך הקצותות הביבא דבסוגין גבי חיליצה ל"מ אמרת 'אתם עדי' וכדמבעואר ברשב"א הנ"ל. וביאר דבון דהוה בגין א"ב אף

חוליצתו פטולה. ולפיכך עושם ביטול מודעה^{ענ}. וה"ה הביא דהמקור ממנה שהשו (בסוגי) החוליצה לגט.

והבס"מ הק' מ"ש בחוליצה דלאחר שמסר מודעה אפ"ה מהני החוליצה לפטלה מיבום, ואילו בגט אינו פטול כלל. ובאייר דבחוליצה לא מהני מודעה אלא לגלות שהוא אונס. והוא חוליצה מעשית, וחוליצה מעשית פטול^{ענ}. ואילו בגט שיר ביטול על גופו הגט. ועוד בחוליצה לש"ש לבטל את מעשה החוליצה עצמה, שתהיה באילו לא נשטה. אלא שהוא אומר שלא התבונן להתריה לשוק, ומ"מ אף לדבריו הוחוליצה פטולה ופטולת. וכדיי (עליל) דחליצה פטולה פטולת.

והשער'(ז) ה' מה תועיל המודעה בחוליצה, הא ל"ע דעת קנן^{ענ} (והאדם אינו פועל את ההיתר). ובין שאח"ב' עושה החוליצה בכוונה ברואו ובלוי אונס אמא' ל"מ להתייר. וכות' דיל' דגם בחוליצה צrisk רצון על המעשה (שיריצה לעשות באופן המועיל), ומהני ביטול על הרצון^{ענ}.

ריך' שם. החוליצה מעשית פטולה. בסוגין אירי דכפו את היבם, ולא נתרפרש האם מהני שכפו את היבמה. והאו"ש (שם) נקט דמהנה, דהא למ"ד (קה) דקינה חולצת, הא פיתרי קינה נחשב אונס.

ריך' וכן אהת מוצא גבוטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני וכו'. ובנסיבות שהדין דכופין מחייב שמהוויב לגרש. אבל גט מעשה שלא כדין פסול,

והרמב"ז' כת' דכשנתנה הרבה בשכר הרופא, חייב ליתן שחכמו מכר לו ואין לה דמיים. אבל הרמב"ז' הביא י"מ דף הרופא אין לו אלא שכרו כפועל בטל זדאיו רשאי ליטול שבר על מעוזה שמהוויב לעשות^{ענ}.

והרמב"ז' חלק דבסוגי קאי לענן דין, ולא לענן היובא דמצווה. דהא אינו מחויב להலוץ לה. ואף דמחויב שמצווה לרפאות זאינו רשאי ליטול שכרע', וכן בברוח יש מצווה להצליל, מ"מ המצווה רמיה אכ"ע. ואף דעתך לה ולא רצה לקיים אלא במנין, אין מפקיעין חיזוב ממון שלו.

ר' יחיב בהו עיניה וכו'. היוב"ז כת' דלא נתכוון להמיתץ אלא ממילא ע"ש שהיה הדבר גדול בעינו שליטה בהם עינו. והוא בכלל הא דאמרו (חגיגת ח) דכל מקום שננתנו חכמים עיניהם וכו'.

ריא' ת"ר הוליצה מעשית פטולה כשירה וכו' הא דלא אמר רוצה אני. משמע דף הוליצה בעין גדר רוצה אני' וכמו בגט. החchap' (א) כת' דלבארה יש כמה חילוקים בין גט להוליצה (בגדר הכהונה), אך כת' שנמנע לאומרה, דהא מבואר (בקי' הגמ' באן) ה"ד אי דאמר רוצה אני אפי' חוליצה נמי. משמע דליך לא פלוגי בין כונת גט לכונת הוליצה.
והרמב"ם (ד כה) כת' דהמודעת מודעה על הוליצה

שמעת שם הקדים מודעה וגלי דעתיה שאינו מתחכין להתייר השהחוליצה פטולה, וצריך להלוץ לה אה"ב' הוליצה מעלייה אחר ביטול המודעת. ועוד הביא דמובהר לציריך שיאמר רוצה אני.

ור' מגש הוסף ודוקא היכא דפירוש במודעת שאינו מתחכין להתייר במעשה זה, אבל אם לא נזכר בה זה הלשון או לשון בע"ז אין חששין למודעת.

עד. לבוארה הוליל דהוה כמו נתכוונה היא ולא נתכוון הוא. וכל מודעת מהני ממשות את דברו ומבטל דברו, אבל בחוליצה אך יבטל דברו את 'מעשה' הוליצה.

עו. ובשות' ר' מגash (קטו וקפא) כת' דמוני מודעתה ה'ג' מהני המודעתה שלא יפעול רצונו במעשה הוליצה להתרת חזקה. ובאייר דע"ז הוי כמו הוליצה بلا בונה. דאי אפשר שתועל

ע. אכן, ובתורת האדם שער המיחוש עניין הסכנה בסופו והריטב"א קידושין הנ"ל בשם הרמב"ז.

יע. ובין דלבארה אינו רשאי ליטול שבר, מש"ה אף שkeep' שכבר אמר' דמשיטה.

עב. והרמב"ז' (זהה'א לעיל שם, וזה בטור וש"ע י"ד שלו ב כת') דרופא רשאי ליטול רק שבר בטללה וטיראה, אבל אינו רשאי ליטול שבר לימוד. דאביית גבו הוא ורומנה אמר והשבותו לו. ואמרי' (נדפס ל. ברכות כת') מה אני בחנם אף אתה בחנם. הילך שכבר החכמה והלמוד אסור דהו"ל שכבר האה וקידוש, אבל שכבר הטרחא מותר דהו"ל בשכר הבאה ומילוי דמותה.

עג. ובשות' ר' מגash (קטו וקפא) כת' דמוני מודעתה מסבראן דכין דעתך שתכין להתריה. ואע"פ שתכין למעשה אם לא נתכוון להתריה הוליצה פטולה, ממילא

ואמר אני קדשתיה נאמן עכ"פ ליתן גט". דין אדם חוטא ולא לו.

והתו"י תי" דהותם חיש שמא יסתורו דבריו ויכחישו. והנהאמנות בצירוף הדעת לאיגלווי. אבל הכא ליכא דמכחיש להו". עוד כת' דהכא אף היבם אינו מכיר שעיא יבמתו, שכא ממדינתם.

וחרמ"ז תי" דעכ"פ צריכים להכיר את האיש שוה שמו. וכדי" (ב"ב קס): ובלבד שיהא מכיר שם האיש בגט^ט, וזה לשם האשפה. וה"ג חישין לתקלה שיתירו אותה לשוק בשיש שאר אחיהם^{טט}. אבל הותם אילו יבא אחר ויביא עדים שהוא קידשה השני נאמן. ומשה סמכו עליה דהאי השטא עד שיבאו עדים, ויליכא למיחש למידי שמא ישנה במקום אחר^{טטט}.

רטז) פ"כ כותבין גט חלייצה וכו'. פרשי' העדים הרואים כותבים (וזאך שהעדים לא הכירו). ובפשטו מבואר דהעדים כותבים את הגט חלייצה. והקוב"ש (ב"ב תעא) ה"ק איר מהני כתיבת גט חלייצה הא הויה מפי כתbam^{טט}. ותי" דיל דהוה מעשה ב"ד (וכmeshmuot המשנה ב"מ ב'). ויל דהבי"ד כותבים [וכ"כ הרמ"ז ד בט], ודלא ברשי' (כא).

וחרמ"ה (ב"ב קלח), והר"א אב"ד והר"י קרכושא בשיטת הקדמוניים שם) כת' עדים שראו את החליצאה באין בפני ב"יד אחרון, וב"יד אחרון כותבין לה גט חלייצה.

כדי להוציאה מתחתיו. ואיך באן שמא העלה שמו בשם יבמה להוציאה מןנו ולקחחה לעצמו במדינה אחרת.

פא. וכшибואו יבמן רודאן תהא פטורה, וחושש שמא זה רוצה להוציאה מידם ולנסאה לעצמו במקום אחר.

פב. וביאר שאם שווין רוצין עבשו נמי יובלן לילך ולינשא בכל מקום בלא גט ואמר פניהם אני. ואם חושש לחומר שבסתופה אם יבא המקדש ועריו עמו, מה הוועיל בגיטו עבשו נמי יש לחתום להוש.

פג. והביא דדרעת ר' אביגדור ב"צ (בגהג מרדכי סוף קידושין תקס דל"מ שטר ראייה על קידושין וודוקא שטר שנתקדרה בה מהני לראה).

פד. ורבינו יונתן (בשיטמ"ק ב"מ ב) פחי' שטר חלייצה, שמעידין ב"יד שחילצה ליבמה בפניהם. וב"כ רשי' (ב"מ שם) על שטר מיונין.

וכדי" גיטין פח). והרמ"ז (ד בה) כת' דה"ג אירי Dokoa בכפו כדין, אבל אם כפו שלא כדין חלייצו פסולה.

וחרמ"ז (גירושין ב כ) ביאר הא דמותני הגט באונס, דכין דמחויב מהדין לעשותו^{טטט}. דמי שתקפו יצרו הרע לבטל מצחה או לעשות עבריה, והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו אין זה אונס ממנו אלא הוא אונס עצמו בדעתו הרעה. מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצאות ולהתרחק מן העירות וייצור הוא שתקפו וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו.

חולץן כשלא מכירין

ריד) ורבא דודיה אמר אין חולץין אין א"כ מכירין וכו'. ובגמ' (לעיל לט): נח' רב אהא ורבニア אשתמודעינהו, חד אמר בעדים חד אמר אפי' בקרוב ואפי' אשה. וכן הילכתא דאפי' קרוב ואשה דגilio מילתא בעלמא הוא. והר"ק (שם יג, בד"ס) ביאר דלאו אAMILTA דאיסורה קMESSUDI וללאו אמmono MASUDI, אלאAMILTA בעלמא מגלו דהוה איש פלוני ואשה פלונית. וכיון דMOVUDI ליה הכין הרוי איתחזק גביה ומהני בין לענן איסורה בין לענן ממנוא. ודוקא היכא דליך חש חדש.

רטו) טב. וחרמ"ז והתו"י (עה"ג) ה"ק אמר איינט נאמנים ע"פ עצמן, ומ"ש מהא דאי' (קדושין סג) האומר קדשתי את ברתי ואני יודע למי, ובא' א'

המודעה יותר מזה, שהרי עכ"פ נעשית מעשה חלייצה. וכן ההיה מועל תנאי בחלייצה הה והדין שתחא חלייצה פסולה. בין' שהחלה נעשה עכ"פ.

יע. שאין אומרים אונס אלא למי שנלחץ ונודח לעשות דבר שאינו מוחייב מן התורה לעשותו בגין מי שהוכה עד שembr או נתן.

עה. לדעת רב נחמן נאמן ליתן גט, ואני נאמן לנכנוס. ולדעת רב אשי אף נאמן לנכנוס. וא"י (שם) דבאה שעימה שאומורה נתකדרתי לברע אינו נאמן ליתן גט.

עט. והתו"י ה"ק דMOVUDI (לקמן קכב, וגיטין סו) דMESSUDI אף היכא דאי' מכירין ובעשות הסכנה, בשאמיר אני פלוני מת וכו'. ומובואר דMESSUDI על דבריו להשייא את האשפה בלא בירור. ולכואורה בונתו עד א' נאמן לברר כמו במשנה (קידושין סג).

פ. וביאר דאל"ב חוששין שמא אסיק אנטשיה שם של בעלה,

עזה הוגנת לו, והיבם שמעו ומתרצה, וגמר בדרשו למאן ושלא יbum, מש"ה היא אומרת מאן יבמי. וגiorת הכתוב הוא שככל חילצת תקרה מאן יבמי, ושיקרא הוא לא חפצתי לקחתה.

ובפשותו קאי בכל חיליצה. והשואל בש"ת הרא"ש (גב) דן בהנוך חולצות ולא מהיבמות דל"ש בהם קרייה, שלא חפצתי לקחת משמעו دائית עבי היה מיבים.

הרא"ש חשב דודאי אף בהנוך מצווה בקריאת, ובאייר דחיבי לאוין ושינויות מדאוריתא עלין ליבום, אלא מדרבנן אינו מיבם². וכן ספיקות (דספק קידושן בעריוות), מדאוריתא הוה בחזקת היתר ליבם (כדლעיל לא). ולא פלוג רבנן دائף שאר החולצות ולא מתייבמות³ צרכות קרייה. ומברואר מדאוריתא לש' קרייה בחיליצת חיבי לאו ועשה⁴. ויש שדרנו דהרבש"א (חג"ל שבת) דהוה גויה⁵ בככל חיליצה פlige. ואינו מוכחה⁶.

(רכ) ונגהה יבמותו אליו לעניין הוקנים, וחיליצה נעלו מעיל רגנון. (התנה העתיק לשון הפסוק, למד סדר החיליצה).

הרמ"ב (דר ו) כת' דלאחר חיליצת היא משלכת המunnel לארץ⁷. והתוור תמה מדווע עריך להשליכו באארץ. אך הביאו דבר' מהנהג קדמוניים. ובפי' סדר חיליצה (עד) הביא בשם ר' יישראל מברון⁸ א"ד הדיעם כדי לפרטם שחיליצת הוה רק למוצה, שלא יאמרו שנטלה את המunnel שלה⁹.

רכא) הוא קמ"ל מוצה הabi, ואוי אפיק ל"ט בה וככו. (וכדאי לעיל קה). הגמ' (סנהדרין מט) מביאה מכאן דבל

רי) תוכ"ה ורבא. שמא טעו ב"ד הראשון ועשו בלא הכרה, קר פ"ה, וקשה דאין פירוש ב"ד טועין שווה וכו'. והרמ"ב¹⁰ ה'ך דרבג' (ב'ב שם) מבואר דאף בעדות אין חששין שמא העדים יכתבו בלא שהכiero ודכין דקי"ל דאין כתובין אא"ב מכירין, סמכין שהעדים עשו כדין).

ובתוט' מוהר"ם ור"פ פי' דקאי אב"ד הראשון, דנקין לחילוץ חולצין אע"פ שאין מכירין, ולא חיישין שמא ה'ב"ד יטעו לכתב אישתמודעינויה. אלא כתובין בלא אשתמודעינויה, וכשתבו האשה להנאה ותראה את חיליצה ידקקו שב"ד הראשון לא הכiero את היבם והיבמה. ורבה חשש שהבית דין יטעו לכתב אישתמודעינויה אף שלא הכירוהו. ועי"ז תבוא להנאה לשוק על ידי גט חיליצה זה.

דף קו:

ריח) והן מושיאין לו עצה הוגנת לו וכו'. פרש"י כלך אצל במויר וכו'. (וכדאי לעיל מדו. וכאן). והרמ"ב¹¹ (בע"א) כת' דיבם שאינו הגון דעתעה מן התורה בחיליצה, רכتاب ודברו אליו ורמייא עליה למייחלן. ומובואר שלא הוה עצה בעלמא. אלא לפ"ד דהיכא דאינו הגון אכן ראוי שייבם, ולא נחשב 'דין').

ריט) והוא אומרת מאן יבמי ליהקeos וכו'. בש"ת הרשב"א (א אלף כסט, ומיחסות כגב הי' בב"י כסט) נשאל במקום שהיבם רוצה ליבם, אלא דהיבמה אינה רוצה. האיך תאמור 'מאן יבמי'. והרשב"א השיב דכין שהיא אינה רוצה נותנים לו

שיריך יבום מדאוריתא. א"ג יש לדוחות דמש"ב הרא"ש דלא פלוג רבנן לאו דוקא, אלא הוה לא פלוג דאוריתא.

ה. והשוו"ע (סדר חיליצה בקערה) כת' ותשליק אותו למרחוק.

ו. והגרא"א (שם פט) הביא מהוזhor (ריש חקת קפ' ברה"ס, בכיאור ענן החיליצת) ובען לבטה לא להזחואה נעל באערעא לאחיזאה דשכיב נופא דהווא מיתה וכו'. האי בטשוטא הדהוא נעל בדיה דאתטא לאחיזאה דהא אהבתני ההוא מיתא בעפרא אחרא בראי עלמא וכו' וכדיין ההייא איתתא תשמרי למאבר ורעה אהרא ואוקמייה.

ז. וככין שזרקתו מunnel מוכחה מילתה שאינו שלה, ולכך

א. בחיבי לאוין מושום גוירה ביאה ראשונה אותו ביאה שנייה.

ב. דבחיבי לאו ועשה דרש"י (לעיל ב) ועתה יבמותו, יש לך אחרית שעולה לחיליצה ואני עולה ליבום.

ג. ולפ"ז אפשר דאלים יהאبشر לחיליצה זה, דל"ש בזה לומר דיעכוב הא דאיינו ראוי לкриיה (כדლעיל קד). וכן נקט הענג יו"ט (ב' ר"ה ו"ל דלק"מ) דנק"מ בטעם דחרש לאו בני דעה, דאי משום חסרון קרייה מהני בהנוך דאיןם עולמים ליבום מדאוריתא.

ד. (והב"ז הביא דברי הרשב"א ע"ד הטור שהביא ש"ת הרא"ש). ויל' דמש"ב הרשב"א כל חיליצה הינו במקום

והרשב"א (ושא"ר) פי' דצרכים ללמוד את היבמה שתוכל לאומרה יחר". אבל בין שיוודעת לומר יחר אין קפidea, דכיון דראוי לבילה איןנו מעכבר. וכ"פ הרמב"ם (ג' ג').

והרשב"א כת' דלפי' ה"ה בלא חפוצי לקחתה בעין שהיכם יהא ראוי לומר בכת' א'. אלא DSTAM אנסים יודעים, והם ראויין לבילה. ומש' ה' נקט בלא אבה יבמי' שאומרה היבמה, דין דרכן של נשים לידע לקרות, ובולן אין ראות לבילה עד שלמדו.

אבל הרשב"א תמה דקראייה זו בבת אחת אינה גוזיה"כ אלא חששא בעלמא, כדי שלא יראה יראה באומרת לא מאן יבמי', א"כ מה שיר' בזה דין ראוי לבילה".

(רכד) אמר אבי הא מאן דכתב וכו' מנ' לא עד לךחתה וכו'. מובואר שהקפיד שלא לכתוב לא חפוצי לקחתה, שלא יהיו ג' תיבות רצפות. ובגמ' (גיטין ו') נה' בזה, דאר' יצחק ב' כתובין, ג' אין כתובין. ובמונחנא תנא ג' כתובין ד' אין כתובין. ורש"י (כאן) נקט דהבריתא עיקר דמותר לכתוב ג' תיבות. אבל Tos' (גיטין) הביאו דב"ג פסק בר' יצחק".

והרא"ש ה'ק' למ"ד"ג' כתובים, א"כ רשאי לכתוב

מקום שבו שינו חכמים דרך מניין אין מוקדם ומואוחר. פרשי' דף דהמצווה בסדר המשנה, Km"ל דלא הוה Dokka (ולעכבר).

רכב ואפסוקי מילתא ל"ז בה וכו'. הסמ"ק (חו' בשו"ע פי' סדר חיליצה ס') כת' דבעין שתאמור בנשינה א'. והשו"ע תמה דפסק דלא כרבא". והגר"א (סדר חיליצה ג') ביאר דרבא מודה לעניין לכתילה. וקו' הגמ' (בסמוך) מהא דעתך לכתילה רק' קראו ט'.

ורב ספרαι (סוכה לט. ה' בתוס') אמר דאי'ץ להקפיד שלא להפסיק בין ברוך הבא לשם ה' בהל. וכן בקידיש בין יהא רבא ל'מברך'. ואפסוקי מילתא ל"ל בה. אבל הרמ"א (או'ח נו א) כת' דלא יפסיק בין ר'ב'א' ל'מברך'. והמג"א (שם ב) הביא והש' תמה נגד הגמ' דאמריו' ואפסוקי מילתא ל"ל בה. והמג"א כת' דכוונות הרמ"א דקי"ל לעניין חיליצה דעכ"פ לכתילה צריך לומר יהוד (ובנ"ל), והג' לעניין קדיש". והברכ"י (שם) כת' דכוונות הרמ"א דלווחורה בעלמא לא יפסיק.

רכ' מודה רבא בלא אבה וכו'. גירושת הר"י' בדור' זירא, דאי' זירא כל הרואי לבילה"ג וכו'. [ובאיар] הכא נמי אם ראוי למיקריה בבת אחת לא מעכבה קרייתה ואי לא מעכבה. (בדלעיל קד':)

יב. ולכוארה משמע ברי"ף דב"ז מגירסת הגמ', אבל הריטב"א הביא דיש גורסים וכדר' זירא ולא קאי ראוי לבילה, דאי'ב' ח' ל' למ' לפרש', לדין וה לדלא אבה ימי' גם ר' זירא אמרו.

יג. ומש'ה רב כהנא נצער ללמוד אותה (ולא היה בגוף החיליצה). שייר' ביה.

יד. וליד לבילה דגוזיה"כ שיהא בעין בילה, ולא קפיד רחמנא בלילה ממש אלא ברואי לבן. אבל הכא מאן ראוי לבילה שייר' ביה.

טו. וביאר ואף דפליג אמרותניתא, ר' יצחק היה יודע שאינה עיקר.

טו. ולשון חרוא"ש דקי"ל, ומשמעו דכוונתו לפטוק כן. והה' חרוא"ש (מולה ב ב) הביא ר'ק דברי בה"ג ד' תיבות צרך שרטוט. והברכת חזוב הגיה בדברי הרא"ש 'לפרש'.

והמג"א (לב' ז) פי' דכוונות הרא"ש דאבי' סבר בק' הגמ' (בסמוך) דלא ניתן לכתיבת, אף' ע"י שירוט ותורתה הותמה ניתנה. והרא"ש ה'ק' דה' מ' ד' תיבות, אבל קי' ג' תיבות כתובין ע"י שירוט ווב' א"כ שרטוט. וא"כ למה לא כתוב אבוי לא חפוצי לקחתה ושירוט.

משלבת לפני הדינים, דומיא דركיקה. ח. ונחקך דכוונות הסמ"ק בדברי הר"י' (ה' בסמוך) דבעין שיירא ראוי לкриאה. ול"צ לקרוא בפועל.

ט. [וכן הרמ"א (קסט כת') כת' גומ' בלא חפוצי דקדקן שיקרא יהוד. והגר"א (שם כת') ביאר בדברי הסמ"ק דעלניין לכתילה מודהה].

ו. ומ庫ד דברי הרמ"א מהаг' אש"ז בשם הא"ז שיחילך שלא יפסיק בין שמיה לר'ב, ודוקא בין ר'בא ל'מבריך' אין קפidea. והופסוקים ביארו דתלי בפי' דיהא שמיה לר'ב, ע' חוס' ב' תיבות ג'. אבל הרמ"א העתיק דבריו דאק' בין ר'בא למבריך' יש להקפיד.

ובשו"ת מראה יוזקאל (ו) דן דיל' דלא קיד' קרב ספרוא (בסטוחה), דהא רבא חותם ס'יל דלא יפסיק. ואף דבסטוחין ס'יל דלא יפסיק (ובכך החותם דיזון). וביאר דאי' (בסמוך) דמורה רבא בלא אבה, כיון דיש מקום לטעות. ואף בקידיש לדברי המחוור ויטורי הפ' דשמיה יהא לר'ב, ויש מקום לטעות בזה דלא קאי ע"ז. ע"ש.

יא. וכן הגר"א (סדר חיליצה נ' הניל') ציין לדרכי הרמ"א. אבל הגמ"א (שם כת' דתי' אינו נכו', דהא בדרכ' מ' למ' מודבר ה' אש"ר', ושם כת' בדברי גמ' הניל').

(רכ) בא"ד דבמקרים מסווחה שרי, בשו"ת גינט ורדימ (או"ח כלל ב' כו) דין האם בעין' ב' סברות אלו, דחויה לכתוב פסוקים ושלא כדרך ספרי דוקא במקום מסווחה^י. או דוחה ב' תי', ורש"י או"ר קרני^ז, ובכל טעם לחוד מהני להתחיר. והביא דכ"מ בתוס' (גיטין ז) בשם ר"ת ומוהר לכתוב פסוקים דרך עצות בגיןת שלומין, ואך בא"ל שירוטות^ח.

(רכ) מא"י טעמא וירקה בפנוי בעיןן, הלא הוא ארוך וכור' אייכא בפנוי וכו' עד דמשיח לחדוי אפיקה וכו'. פרשי^י לנגד בפנוי, שיראהו למול פניו. [משמעו דעריך לראותו]. אבל הרשב"א כת' דמסתרבא דסגי שהוא בגדי פני היבם, ואך אם הוא סומא ואין רואה. ובבדתニア (לעיל קג) דסומאבשר, ואך ב' לבתיחלה. אך דעת הרמב"ם וראב"ד דלבתיחלה ל"מ, אלא בדיעבד. (חו"ל לעיל קג).

(רכט) אמר אבי רקקה וכק'תו רוח לא עשתה ולא כלום וכו'. הביש"ש (קסט מ) דיק דאיינו פולש כללין. וכן עפ"ז באכלה תומאיו.

(רל) אמר רבא אכלה תומא ורकתה וכו' וירקה מעצמה בעיןן. והרי"ף השמייט דין זה, והרא"ש כת'داولי סבר דלא גרע מרקחה דם (לעליל קה. עי"ש).

ג' תיבות^ט. ובהag' מיעמוניות (יום ד ע) הוכיח מסוגין דקי"ל בר' יצחק^{טט}.

(רכח) מר זוטרא משורתט וכותיב לכו"א פרשה^{טט} וכו'. בס' ברכת הזבח (מנחות לב), הוי' במג"א לב ז נקט דشرط לכולה, והק' דתוטס (גיטין ז) ומנהות שם) כת' דסגי בשרטוט א' למלعلا^{טט}.

ועה"ק הברכת הזבח והרא"ש (מגילה ב ב) כת' דהיכא דהשיטה עליונה נכתב ישר ואך بلا שרטוט רשי לכתוב שורה מתחתיו (דשיטה עליונה מכון שיכתוב ביושר). והק' דבמגילת חיליצה כותב שיטה עליונה דברים אחרים, ואך ב' כותב את הפסוקים מתחתיו. א"ב שורה עליונה ייחס שרטוט לשאר. א"ב אמאי בעי שרטוט.

(רכ) רשי ד"ה והלכטה כמר זוטרא. דל"ד לכותב מגילה לתינוק וכו' דההמ אדעטא דפרשתא כתיב ליה וכו', אבל האי ספירת דברים הוא, ולאו בקדושתיה הוא. לכוארה מבואר דעתך מר בר אידי דנכלה בדיין אין כותבין מגילה לתינוק תרתי, א' דאסור לכתוב פסוקים בלבד ספר^{טט} ב' דבעין ספר שלם. ונסקנת הגמ' דגדיר 'ספר' זהה דוקא ספר שלם. אך אין אישור בכתיבת פסוקים שלא לשם ספר^{טט}.

למד' דכחותבים מגילה, היינו להתלמד. ועוד דוחה זולול שבוא לידי בזין.

ועוד"ז כת' הת"ז (ו"ד רפג א) דאותן שכותבין פסוקים על החוטל לאיזה סימן טוב לאו שפיר עברדי, דתורה החותמה ניתנה. וכן הב"ח (ופר) תמהו אמש"ב תוס' (גיטין ז) דהוכח בפסק דרכ' עצות אי"צ שרטוט. תיפול' דתורה החותמה ניתנה, ואין כוותבין מגילה לתינוק.

כב. בשו"ת גינט ורדימ (או"ח כלל ב' כו) הביא דלפ"ז מיותר לכתוב פסוקים דרך נוי. ודלא ברמב"ם (הנ"ל). וכת' דלעתה הרמב"ם גט חיליצה הותר משום דיש מסווחה בכתיבת הפסוקים וככעム הוב' ברש"י. ואך אפשר באופ"א התירו לכתוב כל הפסוק.

כג. והביא דכ"ד ש"ת הרמב"ם (הנ"ל), וכן הת"ז (הנ"ל). כד. וכת' דכן מדויק בלשון רש"י, שחרור וכותב והלכתא כmor ווטרא דבמקומות מסווחה שרי. משמע דוחה מילתה באפי נפשא, ולאו תוטסת אל לעיל.

כה. דכין דוחי סיפור דברים לאו בקדושתיה קאי, ומיותר לכתוב. ואך שלא במקומות מסווחה.

כו. אבל לשון השו"ע (שם לט) דצריכה לרוק פעם אחרת.

יז. ובדברי הרמב"ם יש בזה סתריה, דהרבנן^{טט} (יום ד ל' ה) כת' שמשרתט מקום הפסוקים, שאסור לכתוב שלש תיבות בלבד שרטוט. ואילו הרמב"ם (ס' ז ט) פסק דאסור לכתוב ד' תיבות בלבד שרטוט. וע' נ"ב. והל"מ (יום חמיש' חידש דהרבנן^{טט}) ס"ל דיש ב' דיני שרטוט, ור' יצחק והבריתא לא פלייגין. דהבריתא איררי בשבותב לשם פסוק, ובזה רשי לכתוב ג' תיבות בלבד שרטוט. אבל באgorת בעלמא אף ב' תיבות עריצין שרטוט, שלא יוללו בזה.

ית. והביא דוחה מ"ח הגאנונ.

יט. וצ"ב איזה טעם יש לכתוב את כל הפרשה, ואמאי לא סגי לכתוב שאמרו כדין.

ב. ומהג"א כת' דתלוי בסופר, דלשון הטור והרא"ש שסתם בני אדם יודעים לאמן ידים אחר שכותבו שטה עליונה. ויל דמי ווטרא לא היה בקי לאמן ידיו אחר שטה עליונה. לכן שירוטת הכל. ועוד כת' דיל דה"ק מר זוטרא משורתט (למעלה), וע"ז כתוב כולה. ויל שלא שרטט רק שטה עליונה, וע"ז כתוב כל הפרשה.

כא. ובשו"ת הרמב"ם (להל' תפילין ז) הוי' ברבינו רוחם ב' מהה במנה שיש שרוקמים פסוקים על טלית, והרמב"ם כת' דאיינו רשי לכתוב (וחור' בשו"ע י"ד רפג ד, ע"י ש"ר ז). ואך

והשׁוּע (פ"י לסדר חיליצה פב) הביא בשם רבי יהיאל מפריש דוחבמה מוקנית בפניו ב"ד שבולה היהה כמהת בלוא רוע, והיבם השיב לא חפצתי וכו' ר"ל איני חשש אם יהיה בלי ווע. ומאו חולצת געלו לומר לו שיתאבל על אחיה, כי מעתה הרדי הוא כמהת ישתחח אחריו שאינו מקים לו ווע. וווקחת לפניו כלומר לא מהמת יופיך חמודתיך. וקראה בר' כרך חלוץ הנעלן להלבינו על אשר לא יבמה, וגם העומדים שם קוראין ג"כ ג"פ חלוץ הנעל לפרסם בשותה.

והרמ"א (ס' חיליצה יד) כת' דהיבם יתעטף עצמו באבל, וכן היבמה תתעטף. והגר"א ציין דמקור מדברי בה"ג. ובס' החינוך (תקצט) ביאר מושרי המצווה, שהיבמה הייתה ראותה לשמש האיש הזה תחת אחיו, והוא אינו רוצה בה, ומ"ה צוותה התורה שתעשה אליו מעשה שימוש זה של חילצת געל, שהוא שימוש העבר הקני. ויעשה בפרשנות לפני בית דין, להראות לכל שknioה היהת לו למורי, וראייה היה לו ליבם אותה. וירקה בפנוי להודיע שנטפרה ממנו למורי ואינה משועבדת לו עוד לחולק לו בכור בשום דבר, אבל הוא חשוב אליה כאיש ור' שאין משגיחין עליו מלירוק בפניו. ומעתה תלך לה מעתה ותנסה לכל מי שתרצה.

רلد) שם. והפוסקים (סדר חיליצה נז) הביאו (בשם סדר חיליצה אשכוני) בשיעמדויל' הרב ל' מברך ברכך הוא אשר קדשו במצותו וחוקיו ל' של אברהם אבינו'. וביארו מושם דאמר' בשכר

לא. והיש"ש הק' דא"כ היה כפסק רין, ושיך דוקא בדיניהם. ולא בתלמידים. וע"כ דהוא כפלו לפרשנות. והראשונים (נורם כב) דנו בא דבתפקיד כל דורנו לגוף ל' פעמים, אי היה מושם הפה דעתו גiley לעתיד אמא' בע' ג' פעמים. וע' ס' הדישר ק' ונמק' שם).

לב. צ"ב אמא' נקרא ר' שע'.

לג. משמע דוקא לאחר כל הסדר, בשעה שעומדים הדיניהם. וצ"ב דעתו ברכת המצוות בעין עובר לעשייתו. לד. היינו הגדל שבדינם. ול"ד מ"ט הדין מברך, ולא היכם או יבמה. ול"ד האם מוציאה אותם י"ח, וכמו ברכת ארוסין דיש ראשנים דהרב מוצאים י"ח.

לה. וביארו דלשון וזה מציאות וחוקים הוא ע"פ הפסוק (באיישות כו' ה) עקב אשר שמע אברהם בקלי ושמור מרשותי מוציאות חותמי ותורתו.

לו. ומשמע דמסיים בר' את הברכה, ואין מזכיר מציאות החולצת.

והרא"ש דחה דלא דמי, דהכא ליבא אף' צחצחו ההורק מעצמה. אם לא נאמר דאי אפשר שלא ליחולחת רוק, ואותו מעט יצא עם רוק זה. (והחלוחית ההורק הוה מעצמה ב').

רלא) שם. אכלה תומא. בס' התרומה (קלג) כת' דשמע יש ג"ב דברים אחרים שנודעין רוק, וכרא' (כתובות סא): דרומנים גורמים לרוק. ועפ"ז כת' דצרכן לחילוץ קודם שתאבל האשה, פן תאכל דברים הגורמים רוק ב').

ולב) תניא אר"י וכ"ו ענו כוֹלְכָם וכו'. ור' יהודה הביא מעשה מר' טרפין שלא קאי דוקאardiינם. והב"י הביא [מהางאנום] דאף היבימה אומורת בן ג' פעמים. אבל היש"ש חלק דהיבימה קוראת פעם א' מדיני קריאה.

רלא) חלוץ הנעלקבי חלוץ הנעלק חלוץ הנעל. ג' פעמים, כדאי' בכ"מ שכופלים ג' פעמים לחיוזוק'. ובה"ג (הר' בהג') מימוניות ד ט) כת' דהדרינים עונין חלוץ הנעל באבל, חלוץ הנעל במנודה, חלוץ הנעל כמורד במצואה ל'א.

ובה"ג פירש מפני מה חולצת געל, שבר אמר הקב"ה למשה, בשלא ירצה ליבם אומרם לו ר' שע' ל', בוגר' היה יכול לקיים מצואה ומאננת. לפיקר תחולץ מנעליך באבל וכמנודה, שדרכן להיות ייחסים. וגם מטיפה סרוחה שבגופך הייתה יכול לקיים לאחיך זרע לך וירקה בפנוי טיפה סרוחה.

כז. ויש סדרנו דחלוחית ההורק הוה מין במינו ובטל. ודוקא בחדי דם הוה מין בשאיינו מינו וע' מש' ב' בזה לעילן.

כח. וכ"ב הרא"ש והפוסקים דנהגו העם למונעה מכל מאכל קורם חיליצה. והק' ג' ביאר אכן אנו בקיים איה דברים מרים רוק.

כט. והగור אריה (דברים כה י) ה'ך' דלשון הפסוק ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל. וכט' דא"כ היה כבובי בפסוק ויקראו בית חלוץ הנעל. אלא שהקריאה היא חלוץ געל, ועי' הבית נקרא דלפי' מונרא וממליא' 'בית חלוץ הנעל'. ווק' ק' דמשמעו כאן דלפי' מונרא דיש מונאה בקריאה. אי היפ' 'בממליא' נקרא בר', מנ' דהזה מצואה עליהם כללן).

ל. והתו"ט ציין למש' ב' (shallim ג' ו) דכן דרך לשון חכמים. וכן מנוחת סה, ופרה ג' י. וכ"ב היש"ש שדרך הבידי לשנות דבריהם, לפרשום ולהיזוק. כמו גבי קידוש החדש (ר'ה כד). שאומרים מקודש מקודש. וכן לענין התרת נדרים, כתוב השור (יז' ר' המכ' ג' לומר ג' פעמים מותר ל').

ובשווית הרשב"א (א יח, מדברי הר"י פלט) כת' הטעם אכן מברכין על חיליצה ויבום, דעתיך המצווה משומס פריה ורבייה. ואין מברכין על מצווה שעיקרה אינה מצווה. והאשה אינה מצווה על פריה ורבייה.

והר"י פלט (בשווית הרשב"א) כת' אין מברכין על הגירושין, דיש מקצת גירושין שכן בעבירה, בגין שלא מצוא בה דבר עבירה ומגרשה שנייני המשלח (כדי' גיטין צ'). ואף שיש מצווה במקצתן, בגין נשא בעבירה שמצווה לגרשן, מ"מ לא פליגי רבנן שמקצת גירושין בירך, ומקטעתן לא יברך.

וכת' וכן אין מברכין על מיתות ב"ד, שהשם יתברך חס על בריותיו ואינו חפץ במיתתן של רשעים. ובענין שאמרו שאין אמרמן היל בראש השנה מפני שהוא יום הדין (כדי' ערבין י'). ואמרני' דין מפסיקן בקהלות לפ' שאין אומרמן ברכה על הפורענות (כדי' מגילה לא', ע' מסכת סופרים יב א).

שאמור אברהם יעד שרוך נעל' (בראשית טו כג), זכו בניו למנעל של חיליצה^{לז}. והפוסקים כת' לאומרו بلا הזכרת שם וממלכות^{לט}.

והגר"א (שם פט) ציין לתוספתא (ברבותות ז) העושה כל המצוות מברך עליהן, וכמו הרב שמסדר הקידושין שמברך^{לט}? ומבוואר מדבריו דזהה ברכת המצוות. אך העירו דמשמע טפי דזהה ברכת השבח^{לע}, ומ"מ מברך לאחר גמור החיליצה, והויל לברך עובר לעשייתן.

ומהדררי'ל (חל' חיליצה ז) הביא דמהחר"י סgal ה'ק' דא"ב המנוגש בגט יברך. וכן במצוות יום יברך. וכת' דבריהם אה"ג. אבל בגטஇ יהו דאפסיד אנטשיה להתקנות, שאין זוגם עוליה יפה ויתפרקדו. משא"ב חיליצה דזהה גזירה ממשמים דஅחו מות זוקקה לו. וכת' דמי'ם לא נהג בברכה זו.

הדורן עלה' פרק מצות חיליצה

הביא בשם בה"ג ברכת בתולים, ומת' דמסתהר לברכה דאפשר שברכה זו תקונה הגאנונים. ולכואורה כוונתו להק' מ"ט הדין מברך, ולא היבם או במנה. ועד"ז דעת כמה ראשונים ברכת האירוסין הוה ברכת השבה.

לו, וכדי' במדרש רבה (לע' מ) יעד שרוך נעל, חיק' שאני נוון לבניך מצות יבנה. (והביאו כן מהגמר' חולין פט), אך בಗמ' לפנינו שם ליתא).

ולח. והגר"א (שם פט) ציין לדברי הרא"ש (כברות הל' פדין בכור) לדלא מצינו שמברכין שום ברכה שלא הוחбра במשנה או בתוספתא או בגמרא. כי אחרי סידור רב אש' ורבニア לא נתחדשה ברכה. (והאחרוניים ה'ק' דהרא"ש (כתובות א טו)

פרק בית שמאי

ד) מ"ט דברי"ש **לפי** שאין תנאי בנישואין וכו'. פרש"י דאחולי אחליה בשעת ביאה וחופה. (ובראוי בסוגיות כתובות עג. וע' Tos. ולקמן קי). ונגרו שמא יאמרו דמנהני תנאי בנישואין וא"צ גט. ור' חיים (בسو"ד Tos. כאן וכתובות עג.) נחקר דכונתו הגמ' דיאמרו דاشת איש יוצאת בלא גט, כיון דאין תנאי בנישואין. ובארוסה שמיאנה יאמרו שקידש בתנאי, אבל נשואהמאי אייכא למימר).

ה) נכסה **לחופה ולא נבעלה** מאי א"ל וכ"ר מסר האב לשחו הבעל. פרש"י דאלא ארוסות' משמעו לאפוקי העני דונפק בכלל ארוסה. מבואר דפושט לגמ' דברי"ש איררי אף בכחה"ג, דכיון דיש לה קצת דין נשואה. אבל היירושלמי מסתפקת בדעת ביש' בוה.

ו) רשי"י ד"ה מסר האב. ורכותיה בנישואין דרבנן הויא מסירת אחין נישואין. אבל לאו דוקא, דהא איררי ביתומה. אך **הילם בריטב"א** פ"ד דאיירי ביתומה בחיי האב, דנסחת ונתרגרשה ועי"ז יצאת מרשותו, ושוב האב אינו יכול לקדשה מדאוריתא. רצ"ב מ"ט רשי"ל לא פ"י כן. וחריטב"א (בשם י"מ) כת' דנראה מדברי רשי"י ביתומה בחיי האב לא תקנו רבנן שתנסה עי" אביה*. אך רשי" (עליל ב: ד"ה וכולן, ויב. GITIN סה. ועוד) כת' להדריא ביתומה בחיי האב מתקדשת למיאון.

ויש שדרנו (ע' ישרש יעקב) לבנות הרטיב"א ביתומה בחיי האב מקדשת את עצמה למיאון, ודוקא עי" אביה לא מהני". ומ"ה האב אינו מוסרה לחופה.

ז) **לפי** שאין אדם עשה בעילתו בעילת זנות וכו'. בפשטו משמעו דעת' **שמיאנה** נחשב בעילת זנות*. וכ"מ בתוס' (ד"ה טעמא) דאליבא דעתמת הוה

ג. ועוד"ז בגמ' (כתובות עג.) דקידש בתנאי ולא נתקיים התנאי, אמר' דאיינו עשה בעילת זנות והזקה שנתקוון לקידש בバイאה, ע"ע לקמן קי). ומובהר דאף היכא דהוה בחוקת אישות, דעתדין לא נתקיים התנאי, אפ"ה נחשב בעילת זנות. והחומר נמי י"ל דנראה שהוא בעילת זנות, דלאחר שיתברר

א) בית שמאי אומרים אין ממאנין **אלא** ארוסות. הרמב"ן (ישא"ר באן) דיקנו מלשון המשנה דאין ממאנין משמעו דקאי על היב"ד, דלבתיחילה אין נוקקין למיאון. ולא נקטו דל"מ המיאון. ובירושלמי (הה' בתוס' בע"ב) דנו אי היינו לבתיחילה, ובידיעבד מהני מיאון. או אף בידיעבד ל"מ מיאון. וע"ע לקמן שם.

וזהרשב"א וריטב"א דיקנו דלפ"ז משמעו דלא רוסות ממשאנין לבתיחילה, והביאו דהירושלמי ה' אמר' (לקמן קט). יתרחק מהמייאנים. והירושלמי תי' דאיירי שישבו ב"ד למילוי אחריני, ומעשה זה זו בא לפניהם.

וכת' דלוג' דידן י"ל לדוקא אין מלמדים למיאן, אבל אי באה לפניו למיאן אין מנגן מלוחק לה. שהרי邑לה למיאן לפני ב' מושוק (ובראוי בע"ב). ומה הנאה יש בשנתרכז ממנה.

ב) שם. **אלא** ארוסות. הרמב"ן כת' ש"מ דאף ארוסה צריכה מיאון. וכן מבואר בכ"מ בפירקין. אבל הביאו דר' יהודה ב"ר ברזילי ברגלוני (בתשובה לר' פ) דיק מהמשנה (בע"ב) לדוקא השיאוה אמה ואחיה, אבל קידושי קטנה לחוד אינם מועילים עד שתנסה. וא"צ מיאון כלל. והראשונים דחו דמובהר בכ"מ בפירקין דצעריך מיאון אף מאירוסין. (ויתברר לקמן בע"ב).

ג) ב"ש אומרים בפנוי, וב"ה אומרים בפנוי ושהל' בפנוי. המאיירי פ"י סברת ב"ש דשם לאלו היה הבעל כאן היהת בושה ממונו ולא תמאן. ובית היל אומרים אף שלא בפנוי, דגלווי מילתה בעלים הוא ומהו לי בפנוי מה לי שלא בפנוי.

א. וחריטב"א דיק בן אף מדברי רשי" (לקמן קט. ד"ה והחויריה) ואין חורטה חורה גמורה, דקידושי קטנה אין כלום. ולბוארה משמע דאף מדרבן איינו כלום.

ב. אך הראייה שהביא מלקמן קט. איררי מדרבן, מבואר דאף עי" עצמה ל"ג. אכן חורטה כלום.

וכר"א דפנוי הבא על הפניה עשהה זונה. ומשמע דאך עי' מיאון געשית זונה^ח.

ח) כיוון דaicא קידושין וכתובה לא אתו למייר וכו'. המαιורי דיקיך ודוקא משום הכתובה, אבל כל היכא דליך כתובה נאך דaicא קידושין) זהה ביתא זנות^ט. ויל"ד דכין דמיינה למפרט לך חיזב כתובה. לע"ע לפחות קת. הגדר זהה). ואפשר דמ"מ בשעת נישואין אילו היה מגרשה היה מתחייב כתובה.

ט) רב פפא אמר טעמא דב"ש משום פיר וכו'. המαιורי כת' דבאן לך נכנסה לחופה ולא נבעלה, דעת^י חופה זוכה בפרותיה. וכן נוהגין לששות טעורה. והמαιורי כת' דאך נכנסה לחופה ולא נבעליה י"ל דיש לו פירות, מאחר שיורשה (למ"ד כתובות מה), ומ"ה זוכה בפרותיה.

י) תוד"ה דאי. ואי דליתנהו אידי ואיידי ליל, ואייר' בתרן שכילה שלא כדין, שכילה גם את החקן וכו' בין דליתנהו בעין לא ישלם.יל"פ דבשכילה את החקן של נכסי מלוג מתחייב לשולם כדין חיזב כתובה, וממאנת אין לה כתובה. ולא אמר' דכין דכילה שלא כדין מתחייב כדין מיק בעלמא).

וותס' (כתובות קא), הביאו דרי' היה נדחק (בסוגין) Daiiri דליך עדים שאכל. אבל במה שיש ראה ערך

בעילת זנות. וב"כ רשי' (ברכות כו), דעת^ו מיאון העקוור קודשיה למפרט, ותעשה כל בעילותיה אבל הן של זנות^ו.

אבל רשי' כת' דמיינגע ולא נסבי משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. משמע דהבעל סבור דזהה זנות, ובאמת מדינא אין זנות. והאחרונים (שיירי קרבן לירושלמי, ערול'ג') הביאו דכ"מ מהמשך הגמ' דלביה לא אתו למימר דזהה זנות.

ובגמ' (לעיל נט) מבואר דל"א דפנוי הבא על הפניה עשהה זונה, אבל קידושי מיאון לא זהה זונה. והリストב"^א (שם) כת' דאך דעת^ז המיאון נערק האישות למפרט, מ"מ הבעה היהתה לשם אישות. ור"א לא עבד זונה אלא שנבעלה שלא לשם אישות^ז. והリストב' (קדץ והוא במשנ'ל איסור'ב יב) הביא דכין דזהה לשם אישות ולכוננות אישות, ולא למונת זנות, לא עשהה זונה אף לד"א.

ויש שהביאו מדינא לא נחשב ביתא זנות למפרט ע"פ דברי הגרא"ח (חו' לקמן קח). דל"מ עקרית מיאון להחשב שלא היהת מעולם, אלא בשעתו היהת אשתו, ודוקא כלפי עיקר האישות נערק (בגדר مكان ולהבא ולמפרט). ממש'ה לא זהה ביתא זנות. אבל בירושלמי אי' דסבירת בי"ש דזהה בעילת זנות,

הריטב'א. ושת' אחרים שידיוקו דרישב"^א לא רק' דאך מדרבנן נערק האישות למפרט. אך בפשותו הרשב"^א ה'ק' טפי, דמדאויתיא ל"מ כל סברת ריבנן.

והאחרונים הביאו עד ולמ"ד דאסטור פניה הוודאויתיא ע"י רמכבים אישות א' דו נורב, ע"ב דחא דהיתרו קידושי קטנה.

ו. והリストב' כת' עפ"ז דאך במקום טעונה, דסביר שמקודשת לו לא הזה זונה אף לר'א. והמשנ'ל (איסור'ב יב ב ד' וαιתי ליבר'ש) דחיה דשאני ממאנת דתנקו רבנן נישואין, ומ"ה לא עשהה זונה. שלא תיכן שחכמים יתנקו נישואין ותעשה זונה. ז. אך מדברי הריב' ש' מבואר דלא כן, שדיימה ממאנת למקום דליך אישות כלל. וכ' ב' בריטוב' א' ג' ח'.

ח. ומשמע דוקא משום דמייננה, ונערק למפרט. אבל אי לא מייננה מורתת לבון. ומהני אישות דרבנן להחשב מיוודחת. ט. וכדברי ר' מאיר (כתובות נא) דכל הפחות מכתובתה הזה בעילת זנות. והרישב"^א (כתובות עג) ביאר דזהה ביתא זנות בין שהוא יודע בה שהיא אין דעתה סומכת, ואינה נמסרת לו אלא בזונה.

שלא נתקיים הנטאי נראה לעולם דזהה בעילת זנות. א' חתום יודע מתחילה דזהה ספק האם יתקיים התנאי, והוא בעילת זנות מוחמת הספק.

והリストב' (קנו ו) כת' דוקא בתנאי שהוא מסופק האם (ביבן נתקיים הנטאי שיר' לומר שמקדש בכל אופן, שלא ידא באיתו זנות. אבל תנאי דתלי בעיתיד ומקודש אהה ע"מ שלא תיפול ליבום לאחיו המומר ואם תיפול ליבום אהה מקודשת מעיקרא) ליבא חשש בביתא זנות. ואילו תנאי הביאו דחילך בין תנאי לשעבר, דזהה זנות. ולהבא לה' זנות).

ועד יש' שפי' דחותם התנאי גורם שאינה נופלת ליבום, כיון דאם תזקק ליבם נערק הנישואין. ועי' זהה נישואין בתורת דואים וואינה נופלת ליבום. ואין כאן צד בעילת זנות כלל.

ד. וב"כ רשי' (לעל' יב. וכ' מ', והוא לקמן קח). דעת^ז מיאון מותרת בקרוביה, דהרי היא במפוזה לאלו כלתו היא. וונקט דזהה מפתחה, משמע דנכח שבבעילת זנות. וע"ז זהה נישואין (ה' קח). והרישב"^א (לעל' שם ושוויה אלף רלא) ה'ק' דקידושי מיאון דרבנן, וממאי לא זהה זונה לד"א. ותי' ע"ד התו' של

טעם ר' אושעיא אמר ל"מ מיאון על אישות הראשון, וממילא ליכא זיקה^{טו}.

והרמב"ן פ"י לפ" שלא תקנו חכמים מיאון אלא בחיו, ובין שלא מיאנה בו גلتה דעתה שהיתה רוצה בו, והיו קדושה בקדושים גמורים, והיא אף אפשר לה עבשו למאן ביבם. אבל שקדושי אחוי הוה קדושין זוקקה היא ליבם על ברחה. (וע"ע בסמור).

והרמב"ן (לעיל יג.) והראשונים כאן) הביא דבריושלמי איתא דסבירת ר' אושעיא משום דמיונה רק ביבם. אבל היכא דאמורת אי אפשר לא בנושאך ולא בנושא אחר כר"ע מודו שהיא עוקרת נישואין ראשונים. והביא דברגמ' רידין מוכח שלא כן, מדברי הגמ' (בע"ב, ולעל יג.) דאליבא דעולה תמאן השטה ותהייבם, ואילו לר' אושעיא ל"מ למאן השטה כלל. אבל ודאי לר' הושעיא לית לה מיאון ליזקה לעולם.

טו) והרי ביאה דבע"ב ומ齊יא עקרה וכו'. פרשי' שלא תהא צריכה גט לביאתו. דבכל דברי ביה' דממאנת ביבם בכל אופן. הריטב"א נקט דקרו' הגמ' דאמונת ביבם כל אופן. דאף באופן שבא עליה בע"ב יכולה למאן. והריטב"א הק' דהתקנה יכולת למאן, א"כ איננו רשאי לבא עליה בע"ב. ותי' דהשתא קאי כמ"ד דaina ממאנת ליזקו, א"כ תהייבם בע"ב בשאר יבמה.

והריטב"א הביא י"מ"ז (וב"ד המאירין) דמשבח"ל שהיתה ישינה או נתקע בה פתאות. א"נ שרצו את היבם, אלא דרבבייה זו לא נתרצית.

דמיון ביבם הוא פרשה מחדשת מק"ו, ולא הוה בכלל שאר מיאון.

טו. וכן פרשי' (לעיל יג.) דאין ממאנת ליזקו לעקר נושאים ראשונים ולהפוך זיקת יבום וליצאת بلا חליצה וכו' ולא עקר להיה מיאון דהשתא לנישואין קמא.

טו. והרמב"ן חוסף דלו' אושעיא ל"מ אפי' אמרה איני רוצה לא בנושאך ולא בשוואיך, אבל כל במניה למאן אחר מיתתו. ותדע מדאקסין (בסמור) לעולא מומתני' אבל שיכולה למאן, ואת' דלו' אושעיא מהני' שממאנת להדייה אף בראשון, א"ב לדידיה נמי קשה.

טו. אך י"ל דקרו' הגמ' דאף אילו בא עליה מדעתה, מ"מ בין דקנין יבום ל"צ דעתה והוה בע"ב שייך מיאון. וב"מ מדברי רשיין.

טו. וצ' בימה פלייגי, דבין דaina ממאנת ליזקו א"כ בע"ב רמי קמיה. ואפשר דמשמעו לו דאליבא דכו"ע מהני בע"ב).

לשלה מה שכילה (ותוס' דחה דמובואר הtam דכילה שלא כדין פטור).

טיא) תוד"ה תרווייג, לדידיה נמי ניח'ל', כדאמרוי וכו' הפורי' כת' דדור' להביא גמי' מפורשת (ב"מ סז).

מיאון ביבמה

טיב) א"ר אושעיא ממאנת למאמר ואינה ממאנת ליזקו. והוא דבית היל אמרו דשייך מיאון ביבמה הינו במאמר.

וחורשב"א וריטוב"א ביארו דדעת ביה' דלא תקנו מיאון במאמר בין דاكتוי אגדה ביה' מהמת זיקה. והערול"ג הביא דתוטס' (לעל בת: ד"ה עבד' כת' דיש מ"ד דביב"ש ס"ל דמאמר עושה ספק נישואין. ובין דביב"ש ס"ל דנישואה אינה ממאנת, אף מאמר ל"מ מיאון. ואף דל"ש הנך טעמי דליעל, מ"מ לא פלוג רבנן בנישואיה.

טיג) מאמר דמדעתה מצוי עקרה^{טג}. הריטב"א הק' דיאיפכא מסתברא [דדבר שהוא מדעתו אלים]. ותי' דגדר מיאון משום דктנה אין דעתה שלם, ואתי' דיבור ומבטל דיבור^{טג}. אבל זיקה הוה בע"ב, ולא כל הימנה לעקרה. אך למסקנא יש מיאון אף בביאת היבום^{טג}, ע"ע בסמור).

טיד) זיקה דבע"ב לא מצוי עקרה. [ומסקנת הגמ' דלאו איה עבד']. פרשי' דמכח נישואי ראשון רמי קמיה, ולא מיאנה בראשון^{טג}.

טז) ובה פלוג עולא (בע"ב) דನישואי קמא עקרה. וצ' ב'

ט. אך בסוגין לעניין אין אדם טורח בסעודה לבאורה לא תל' בניותota דידה.

טיא. לר' אושעיא אליבא דביב"ש. אבל לאין מ"ד אפשר דביב"ש ס"ל דמנהני מיאון במאמר וכמו שאור קידושין.

טיב. וכן אי' בירושלמי (כאן) דטעם ביה' בעלה שנישאת לו לרשותה ממאנת. בימה שנפללה לו על ברחה אינה ממאנת (וב"ד דהגם אליבא דר' אושעיא). דעתה בית היל אם בערך היא ממאנת, לא כל שכן ביבם. וחרשב"א (בע"ב כת') שלא פלוג בין ביאה ומאמר לשאר קידושין).

טיג. וצ' ב' דל"שatoi דיבור ומבטל דיבור היכא דהדים פועל מעשה (ובדאי' קידושין נט). וצ' ל' דהבא הוה תקנ'ת, אלא דכך גדר והתקנה דכין דיבור דקטנה קליש מהני מיאון לבטלה. ועוד יש שהק' דהבא אמה ואחתה קידושה, ואתני' דיבור דידה, ולא תל' בדיבור דהתקנה).

טיד. ויש שהביאו מדברי הירושלמי (ה'ל) דעתה בית היל

הראשונים. וקדום שיבם 'ל'ם למאן בנישואי קמאי, דבענן שניים בבעל שעשה בה מעשה. אבל היכא דיש עכשו בעל מהני המיאון אף למפרע, לאישות הראשין?

והחו"א (קי"א 1) ביאר דקנין היבום הוא מכח קודשי אהוי, ומ"ה כי עקרה לקנינו אמר' דבולה קערא. ואילו כל קנין המת היה אצל היבם, ווערטו?

והאחרונים דנו דמ"ם היכא דמייננה במאמרו חזורת ליקה וצערכה חלייצה (וכמ"ש רשי" בע"א ולעיל יג), ולא אמר' דקנאה ע"י המאמר ועי"ז מהני מיאון באישות הראשונה. וביאר דהמאממר איננו במקום הוויה, ובכדי' (לעיל נב:) דמהני גט למאממר ועי"ז חזורת ליקה.

ותוס' (יג. הנ"ל) היבאו תי' הר"מ בchan דלר' אוושעיא איצעריך הטעם דמייננה ביבם אסורה באבי' משומ בשעת נפילה נראית ככלתו, י"ל דמייריך בשליצה ולהבי' שריא לעלמא, ולא משומ ממאנת ליזקתו. והאחרונים דנו האם בובונטו דמייננה בעודה שומרת יbam, אף לר' אוושעיא מהני מיאון להתריך בקרובותיה לול' גוירה נראית כבלתו. אלא דל"מ מיאון להתריך לעלמא נראית כבלתו. ואילו יש להביא את המה' (לקמן קח) האם מיאון בשני עוקר ונישואין מיאון מהני לערוך הוויה. או דאייריש שמייננה לאחר חלייצה (וזווקה היכא דזוקקה לו ל'ם לעורך הוויה¹⁹), ואף דפטורה ממנה מהני מיאון דר' אוושעיא לעורך נישואין קמאי. וועל' בדרכי

נשנהה שם המעשה למפרע. ע"ע לקמן קח. בגדרי העקירה במיאון).

ה. והתו' ר"א"ש קאי לאידך תי' בתוס', במיאון לאחר חלייצה. ווע"ע בסמורו. עכ"פ כ"ש במיאון לאחר יבום. ואפשר דחרסר בדברי התוס' ר"א"ש לפנינה, וקאי לאחר יבום). ו. ועוד יש להביא את המה' (לקמן קח) האם מיאון בשני עוקר ונישואין דקמאי. אך בסוגין לבוארה לא החור דתל' במע' דההמ. דההמ.

ג. והחו"א הוסיף א"ג כה"ג עוקרת אף נישואין קמאי. ולכוארה כונתו בדברי האחרונים הנ"ל).

ה. ומיאון מהני על אישות הראשון להתריך בקרובותיה, ואפ"ה נשאר קני הוויה וללאו אדו עבדו. ווק' דכון דעקר אישות הראשון, מילא לא"ש הוויה. וש לישיב דקנין הוויה הוות מחמתה היבם, ולאו כל מבינה לעוקרו).

ו. עוד אפשר דברות התוס' דולוי דהנירה דנאית כבלתו מהני לעורך נשואין קמאי (ואף א"י' צ' חלייצה), אלא דגדר הנירה דל"מ לעורך נישואין קמאי. ואפ"ה מותרת לעלמא מוחמתה חלייצה. וועל' בלשון).

ט. ואך מ"מ צ"ע דאי מהני מיאון לאחר חלייצה לעורך נישואין קמאי, כ"ש שייגני מיאון דקודם חלייצה. ובפ"ה הא'. ואפשר דקנין הוויה דעתנית ממילא מעכבר על המיאון).

דף קז:

טו) ומזייא עקרא וכו'. האחרונים היבאו דמבוואר בדברי התוס' (לעל' יג. ד"ה לא בת' האחרון) דלאחר שיבם מהני מיאון ביבם וליבא זוקה. ומותרת לשוק (ואהף לר' אוושעיא). וצ"ב דכון דעקר את בית היבום וухדר ליהו זוקה ליהו זוקה ליבום. ותאסר לשוק עד שתחללו²⁰.

והאחרונים היבאו דמבוואר בדברי הרמב"ז (ורשב"א וריטב"א לפקמן קיא): דלר' אוושעיא מהני מיאון רק על בית היבום. זוקה עדין ליבום או חלייצה. אך צ"ב סברת התוס'.

ובחר' ר' שמיעון (יא ג בהג') חידש דבריאת היבום הפיקע את הוויה, ואף דהמיאון עוקר את קנין היבום ושלא יחשב קנין יבום למפרע, מ"מ קרין בה' עקרות / ועי"ז נערק הוויה.

ווד דיקו האחרונים דלאחר שיבמה אף ר' אוושעיא מודה דמהני לעורך קידושין הראשוניים. והיבאו דכ"מ בתוס' ר"א"ש (יג. בדרכי ר' משה הכהן) דמהני אף לעורך קידושין הראשוניים.²¹

והאחרונים (ר' שמיעון שם במקنتهו ועוד) ביארו דר' אוושעיא ס"ל דעריכה למאן באישות דאייר עבד, אך עצם המיאון מהני לעורך עי"ז אף נישואין

ויש שתי דלאחר יבום נערק למפרע, וצ"ב דמי'ם קודם שיבם אינה רשאית לעכבר, וכופין שתיתיבם בע"ב. א. והאבנג' (רצח) חידש ומחמת קו' זו דמיון בביית היבום איננו עוקר למפרע. כיון דבריאת יבום כולל בין במאמր ולהתריך מכאן ולהבא. והעירו דרש"י (שם) קאי אף במאנת דעוי' מיאון היה צרי' להיות מותרת בקרים, ורק משוט דבשעת נפילה נראית כצורת ערחה).

ב. ובמ"ש רשי" (כע"א) היכא דממאנת למאמר. ולכוארה מדברי רשי" (כך) משמע דממאנת ביבם כולל בין במאמר ובין ביבום, א"כ לכאורה דברי רשי" (שם) קאי אף במאנת ביבם. וכבר בראב"ז (לקמן). ועוד דיקו רומבא"ז (כך) בת' רק דמונגי שלא תהא צריכה גט לביאתו. ומשמע דל"מ להתריך לשוק).

ג. שדנו לדעת ר' אוושעיא ל"מ מיאון ובקטנה וחורתן. דסוף סוף אחוותה זוקה להיליאת.

ד. וביאר דהוויה לא תל' בקנין היבום, אלא שהיא זוקה למשעה יבום. ואף דבעולם מעשה יבום בלבד לא קנין לא הוות מעשה יבום כלל, במאנת בשעה שיבמה הוות מעשה שיש עמה קני. אף דאח"ב נערק הקנין למפרע לא נערק דין היבום. ויש כאן מעשה יבום העוקר את הוויה. ולכוארה יסוד דבריו>Dגדר העקירה במיאון מכאן ולהבא ולמפרע, ולא

וכו. וכן הגמ' (לעיל יג.) מביאה דרומני מסיעא לר' אושעיא, ודחו דעתה ערוה שניי וכדרתני רמי בר יחזקאל בדבשעת נפילה נראית בכלתו.

אך בגמ' (לעיל יב.) יש הו"א דרומני מיאון ביבם שתתייכם צורתה^๑. ותוס' (ד"ה אלא) פי' דלפי' יboleה למאן הינו היכא דainaה לפנינו למאן^๒, או שגדלה. אלא הגמ' (כאן ויג') בעי לאוקמי מותני אף' בקטנה שהיא לפנינו.

כ' שם. בפסק הורי"ד (לעיל יג.) הביא דהירושלמי ת' תיפתר שאין שם יbam אחר אלא אביה. ובאייר^๓ דainaה זוקפה כלל לאביה, אבל היכא דזוקפה ליבם אחר, ע"ז מהני מיאון בנישואין המות, לעkor ויקתה ולהתירה לשוק. ע"ז מפקיע את הזוקה אף מאביה, וצורתה מתיזבמת (ולול' הגירה דבשעת נפילה). והאחרונים (פורי' לעיל יג.), או"ש קו' זיקה ח' כת' דקי' הגמ' דין דרומני א'ירי ביצהatra צראה, וא'ירי אף היכא דaicא יbm אחר).

וכ"ד הרמב"ן (לקמן קח), ויתברר לקמן שם, וכן פשטוטה בונות ה"ה גירושין יא ז') דהיכא דמתת בלא יbm ל"מ מיאון^ט. והאחרונים דיקו כן ואך לעולא ממאנת דוקא לזיקה, אבל היכא זיקה ל"מ מיאון. וועי' שימושערת לזיקה^ב מהני מיאון לעkor את אישות הראשון.

אבל דעת הורי"ף (שם לו'. בדיה"ס) נקט דעת מיאון לאחר מיתה ולעלוא. ומובהר מדבריו דאך היכא דlicaca יbm. (והראשונים שם חלקו עליו).

טו. Tos' (לעיל יג., והritten' באן) דנו א'י בונת הגמ' דיש ללמד אותה למאן (ע' לקמן קט), או דהקי' דאילו מיאנה תהא מותרת.

טז. דס"ד דהא דאי' וכובלו שמותו או מיאנו הינו אף' מיאנה ביבם. דאל"ב הינו גירושין.

יז. וזה מד' בירושלמי (ב) ת' בשמהה. יט. אבל מפרשי הירושלמי פי' דהירושלמי קאי משום גורית נראית.

יט. וביאר דכינן דמותרת לשוק במה תמאן ולמה תמאן הרי היהת רוצה בו כל ימי חייו. ובפסק הורי"ד (יג.) ביאר דכינן דמותרת לשוק מה מיאון היכא צריכה, ואין אלא דברי הבאי ואינו חשוב מיאון.

ב. ויש שדנו דכלכורה א'ב קאי למ"ד יש זיקה והעירו דרב (במס' ס' ל' בועלא. ואך דעתה רב (לעיל יג') דאי' זיקה). אך ממשימות הרמב"ן דהתעם זוקפה מהמות ואסורה לשוק. ועוד קאי דהיתה רוצה בו בכל משך האישות ל"מ מיאון. ולא תלי באישות הזוקה.

הרשונים (חו' בסמור) האם מהני מיאון בשאיינה זוקפה לו'. וב'ה בתוס' רא"ש במיאון דלאחר ח'ליצה^ג.

ועוד יש שפי' דקרים ח'ליצה ל"מ מיאון ביבם (וזהוika הוה ממליא), ולא שייכת לו כלל. אך ע"י החליצה מתייחדת ליבם (וזא שמיד הורתה לשוק ונפרדה ממנה). ובין שחלץ לה מהני מיאון ביבם לעkor אף נישואי קמאי^ב.

יז) **אלא** ביאה ומאמיר דהוּא קא עבד מציא עקרה וכו'. הרשב"א כת' כלומר לא פלוג רבנן בין

ביאה ומאמיר של זו משאר קדושים דעלמא.

והאחרונים ה'ק' דאי גדר מיאון הוה גילוי דעת שלא נתקדשה מדעת גמורה, א"ב האיך מהני מיאון בבייאת היבום. וע' ח' ר' ר' ראובן (ב ג'). ולכארה מבואר דעתה ר' אושעיא דנתה חדש מיאון באישות היבם. והאבני גוד (אה"ע רצתה) חידש דמיון ביבם מהני מכאן ולהבא, ולא למפרע^ד. (זה עיריו דבראשונים מבואר דלא כן).

אבל לדברי האחרונים דעתת Tos' (יג. ה"נ^ל) לאחר שייבם המיאון עוקר אף את הנישואין הראשונים.

יח) **עללא** אמר ממאנת א' לוייתו, מ"ט נישואי קמאי עקרה. הרמב"ן (רשב"א וריטב"א) פי' דיא"פ שהיתה רוצה בו בחיי, עכשו אינה רוצה באוון קדושים, מפני זוקפה מהמות ליבם זו. ואפי' אמרה סתם אי' רוצה בר הוה מיאון גמור.

יט) **איותיביה רבא** לערוא כל' שיבולח למאן וכו' **ואמאן** תמאן השטא^ט וכו' צרת ערוה שניי

ו. וכן בחו' הגר"ג (לעיל יג.) הביא דהוה דלא בדברי הרשונים דבשאיינה זוקפה ל"מ מאמיר לעkor למפרע.

יא. והתוס' רא"ש דהה דא"ב ל"ע סברת משעת נפילה נהראית בבלתו, תיפיל' דעשה מעשה חילינה ומשה^ה נאסרת. והחזרה^ו שהיבא עד"ז לא מהני מיאון לאחר שנותן לה גט להתריה לクロבייה, וביאר שכבר עשה מעשה גודלה לא מהני מיאון, אבל אי לא החזירה ל"מ מיאון להתריה. כיון לה טה החזירה מיאון, ודריך דרנן (קה) בנתן לה טה החזירה מהני מיאון, אבל דאי לא החזירה ל"מ מיאון להתריה. אך לא כראורה העטם משום דל"מ מיאון כל מעשה גדול. אכן דרא' ר' דיליכא אישות, ולא משום מעשה גדול' דהאגט. אלא היכא דיליכא אישות, וכן דירגי מיאון לאחר חיליצ'ה, א"ב ה"ה לאחר גט).

יב. וكمל דאסורה לクロבי הראשון משום גורית נראית. אך י"ל דהותרה לכחן, דעת' המיאון עוקר החליצה.

יג. וביאר דכינן דהבעל מאי' יboleה למאן בו, דainaה אגדה מהמות.

יד. ולשון הריטב"א לא נתרצתי לו שיזוקני ליבום.

קט. וכייא): מבואר דעת' מייאן מיבם אחותה או צרתה. ולא אמר' דבשעת נפילה נאסרה. וע"כ דנערך למפרע וליבא נאסרו.

(ב) דתני רמי ב"י מייאן וכו' ביבם אסורה ל'אビו, אלמא בשעת נפילה נראית כבלתו. תוס' (לעיל ג), פ"ד אין לומר דסבירת רמי בר יוחזקאל משום הדמייאן ל"מ כלול (וכבר' אוושעיא), دمشמעו דמותרת לעלמא ואסורה Dokoa. ואילו לדעת ר' אוושעיא אסורה אף לעלמא^ט.

ותוס' ה'ק' א"ב תקש מהך ברייתא לר' אוושעיא. ותי דאייר' שחילצה, ומשה' מותרת לעלמא. א"ג אייר' שמייאן ביבם לאחר שנתיבמה.

(ג) שם. אסורה ל'אビו וכו' נראית כבלתו. הרמב"ן (ורוב ראשונים) כת' דזה לה לשאר כל הקרובים של מות. והביא מדרבי הרוי"ף (לקמן קח) דגورو אפי' באיסור שנית. והrinteb"א ביאר הטעם דהעולם סבורים דל"מ מייאן לאחר מיתה^ט, ומשה' נראית כלתו. וכת' דמותרת בקרובים של היבם, דלווה מהני המיאן.

אבל הרמב"ם (גירושין יא יז) כת' דאסורה Dokoa באビו שנראית כבלתו בשעת מיתה, אבל לשאר קרוביו מותרת^ט. לפיקר אם מייאן בא' מן היבמין מותרת לאחיו. והרמב"ן תמה עלי.

וצ"ב מ"ש אביו לשאר קרובים. והט"ז (קנה 1) ביאר

בד. וכל' זמן שלא מייאן היהת אסורה ע"פ דין ולא הו טעות וחסרון ידיעה בעלמא, וכן אילו נתרבר שלא היהת זוקה מעולם.

בה. אך יש שדנו ד"ל דאף גדר' אסורה תלי בדין ואתמול. וכן. והמלחים (בטרכו) הביא דתני רמי בר יוחזקאל מסיעע לעולא דמויה מייאן, וגورو מושום דנראית כבלתו. אבל למד' דל"מ מייאן לזיקה (ר' אוושעיא), ואסורה לעלמא עד שיחילוץ, א"ב פשיטה שאסורה לאביו, שהיה בבלתו ודאי מדרבנן. ובקצת משמעו דנקט דהטעם 'אלמא בשעת נפילה גוראית' הו מגונג הבהיריא, ולא סברת הגומן. אך יש לדוחות דעתיך בונטו מהוא דמותרת לעלמא בלבד (ובתוס').

בז. ועוד' כת' תוס' לעיל כת. דיה א' דעתם הגוירה משום כשחבעל מות אין דומה כ"ב' שעורת נישואין קמאי. אבל היכא דאית היבם מייאן מהני בין שהבעל קיים. (ומייבם אחותה, ולא אמר' דבשעת נפילה נראית בעורת, דעת' שאחותה מייאנה בבעל השווא קיים הורותה אחותה). בחר. והב"ח (קנה) נתקח הרמב"ם התיר Dokoa לאחיו

הריטב"א (לעליל יב). כת' גבי גירת צרת בתו ממאנת, ופרש"י דברתו נפלה לפני ליבם ומיאנה בו. והrinteb"א ה'ק' דל"ש כל מייאן באביה, שלא נפלה קמיה ליבם דלא Choi ליה. וכת' דא"ה גורו צרת בתו ממאנת בין שעשתה מעשה מייאן בעלמא חשבין לה ממאנת^ט. ועוד הביא י"מ דאייר' בשיש יbam נוטף.

(א) שם. תמאן השთא ותעקרינהו ל'נישואין קמאי, ותהיינם צרתת^ט וכו'. והמלא הרים (לעליל יב) דמ"מ בשעת נפילה נאסרה^ט. והמל"ה כת' כל' יבמה וכו' בשעת נפילה נאסרה^ט. והמל"ה כת' דאף דמייאן עוקר לנישואין למפרע, מ"מ עד עבשו באמת הייתה אסורה^ט. ולא נתרבר ע"י המיאן שהיתה מותרת לו מעולם. והמל"ה נתקח דבלא"ה משני שפир.

ומנואר דפשיט'ל למיל'ה דמייאן לא הו למפרע גמור, אלא דמאנני כלפי גדרים למאן ולהבא, כאילו הו למפרע. ועד' יסוד הגרא"ח (איישות ב ט בס"ד, הו' לקמן קח) דגדיר מייאן הו הפקעה על עיקר הקידושין למפרע, ודנים מכאן ולהבא מכני של לא היהת מקודשת מעולם (ומשה' מותרת בקרובים). אבל לא מהני דניאן שבשעתו לא היה מקודשת (וזה זכה במצואתה ומעש'י) ואף שמייאן אי"צ להזכיר. והוא גדר' מכאן ולהבא ולמפרע. ובזה ה'ק' המיל"ה דמ"מ בשעת נפילה היה אסורה, ו'נאסורה' תלי בדין של אתמוליכ'.

אך האחרונים דחו (דברי המיל"ה) דכמה משניות (לקמן

ועוד יש שפ' דגדיר מייאן מתחילה ממשאה על האישיות מכאן ולהבא. ובאן לש' מהאה מכאן ולהבא. ועוד לי"פ דזהה סברא דל"מ עקריה על דבר שכבר אינו לפינו ווע"ד הא דאי' (שבועת כה) וזהכם אינו מווייר נדר לאחר שנאכל בולו).

כא. בפשטו משמע דכוונת הריטב"א (בדעת רשי"ז) דל"מ דק' מייאן להפקיע האישות ולהתיר צרתה. ואפי' שיר' גוירה דצירת ממאנת אטו צרת בתו ממאנת. אך רשי' משמע הדגירה דיתירו צרת בתו. ולכוארה צ"ל דכוונו דכין שעשתה מעשה מייאן חשבין לה במאנת, ועי' הווורה צרתה. ולדעת רשי' מהני מייאן לאחר מיתה (וכבר' ה'). ואלא שהrinteb"א ה'ק' ככלפי מי דיא ממאנת, דל"ש לומר מייאן לאביה, שאינה זוקה לו כלל. ובזה תי' דא"ה שיר' לשון מייאן (באישות המות) בשאומורת לאביה).

כב. ועוד' ז' הגמ' (לקמן קח, ע"פ המהרש"ל) דנו שמאמן באישות הראש, ועי' לא תחאה ערודה. וכן דאי תהיינם. והגמ' דזה اي' יש מייאן לאחר מיתה במקום מצויה).

כג. ואף באיסור דרבנן אמר' נאסורה, ע' (לקמן כה).

הקידושין למperf. אלא דאהני המיאון לאוסטרה בשאר האחים, דומה דבעל התג. ווצריבת חילעה

משאר אחיהם, או שתמאנן אף בהם.

אבל היכא דמייננה בכל היבמים מורתת לשוק, כי' הראב"ד (כתוב שם). והיש"ש הוסיף דה"ה היכא דמייננה בעל הראשון (שמות).

כה) ושמוואל אמר מייננה בזו מורתת זהה וכו'. ומורתת לאחים [שאר היבמין]. והריי"פ (לעיל ב. בודה"ס) כת' דלגביה אחיו של ים שRIA, וחולצת או מתייבמות לבי.

והרמב"ן פי' דמייננה ביבם א' מותיבמת לאחין, שלא דחיא נפשה מוכלה זיקה אלא מיניה דידיה, וש מייאן לחץ זיקה לבי. הילך עדין זוקפה היא לאחין ומורתיבמת להן. ומיהו איפטרא מיניה למגרוי, שאם מתו אחין מורתת לעלמא.

והמלחמות (בسو"ד) הק' כיון דמייאון נישואין קמאי עקרה ובדאי' בגמ' לעיל יב. אף במנמאנת ביבם אליבא דشمואל), היאך אפשר למאן לחץ זיקה. ותי' דהיא דוחה את עצמה רק מיבם זה ווחכמים תלו המיאון בה, והיא אינה מאמנת בכולו יבמין. ומש"ה מותיבמת לשאר אחיהם.

והרש"ב"א ביאר דהמיאון לא עקרה זיקת כל הבית אלא זיקתו של זה. ועדין זיקת שאר הבית קיים, והרי היא באשת המת לגבי שאר האחין. ומהני המיאון לפוטרה מיבם זה,adam מתו שאר האחין מורתת לעלמא, ואפי' לקורבו של זה שמיאונתו בו. שיש מייאן לחץ זיקה בשם שיש מייאן לזיקה שלמה בממאנת בכולן.

אבל הבעה"מ חלק לדעת עולא מהני להתריה לעלמא, ואילו המיאון לדעת רב וশמוואל הוה רק לאסור על היבם, ואף במקומות שאין ים אחר ל"מ להתר לשוק, והמלחמות ה"ק, דלפ"ז לדעת שמוואל ל"מ המיאון לעkor נישואי קמאי, איבר צרת ערווה אסורה מדינה. וא"צ לגיריה דמי' בר יוזקאל בשעת נפילה נאותה כערווה, ויאילו בגמ' לעיל יב. קאי אליבא דشمואל, וקטו דニישואי קמאי עקרו והוא גוירה וזה. אבל שמוואל בעולא ס"ל.

לב. אבל הביר"ש (קעג י"ד) כתוב דעת הרמב"ם (הגיל) דמהני מייאן לעkor הזיקה מכל האחים. ומורתת להם בפניה בעלמא. ע"ז מייאן ביבם א' מורתת לשוק. ואפה' הדעת רב יש גוראה אטו בעל התג.

lag. וכשם שיש מייאן לזיקה שלמה בממאנת בכולן.

דאיסור שאר קרוביים (ובגן איסור אשת אחיו אביו תלי בשם 'אח', ובין דיש השנותה באיסור, ולאחר מיתה מותרת לאחיה הבעל [ליבוט], מש"ה לא גورو אף בשאר קרוביים התלויים בו. ולא חשוב לмерאית הען. משא"ב איסור כלתו לא תלי באחיה הבעל, ובין דלא היה שום השנותה באיסור זה (ובין בחיה בעלה בין אחר מיתה בעלה תמיד הייתה אסורה מדבריהם מצד איסור כלתו), מש"ה גورو שישאר איסור לאחר מייאן).

ובמשנת ר' אחנן (יב ו) ביאר גדר גיורת נראית צרת בתו, שדנים כאילו האישות נערק מכאן ולהבא. וביאר דבשאר קרוביים אילו נערק האישות (מכאן ולהבא) התורה להם, והכתוב תלאו בשם אשת אח וכו'. ובין דנעקר לא נשאר עליו שם אשת את. אבל כלתו תורה אסורה מחמת השם 'כלתו', ובין דהיתה אשת בנו יש עליה שם כלתו, אף דנעקר האישות מכאן ולהבא. ומש"ה אסורה ממשום דגראית, ובאיilo נערק האישות מכאן ולהבא.

ומדברי הרמב"ם משמע דלמוד כן ממה שמורתת באחיו (וכדי' בסמוך לשמוואל). והרמב"ן דחיה דמותרת להם בתורת יום, דליך מאון בclfיהם. והבי"ש (קעג י"ח) הביא דמובהר בדעת הרמב"ם דמותרת לאחים כפנוייה בעלמא. דהמיאון עוקרת את הזיקה מכולחו, והוא כאיilo לא הייתה אשת אחיהם מעולם^ט.

מייננה בזו

כ) אמר רב מייננה בזו אסורה לזו מידיו דהזה אבעלת הגט^ט וכו'. הרמב"ן ורוב הראשונים לא פי' דס"ל בעולא דמהני מייאן בזיקה. ומהני המיאון בחוץ זיקה וככלפי אח מסוימים). ועי"ז בclfיו נערק

ומורתת יבום), ולשאר קרוביים אסורה. והפוסקים דחו דל'מן כן.

בט. ותמה על השו"ע (קעג י"ד) דפסק דודוקא הכא דליך אחים מורתת לשוק, ומובהר Daiilo יש אשום זוקפה להם. (ואף דבסי' קונה א"ז הביא מה' א"י מורתת בשאר קרוביים).

ל. והריטב"א ביאר סברת רב נראה דאישות הראשון קיימת, ועוקר זיקתו של יbam. והו"ל באשת אח שלא במקום מצויה. ומש"ה זהה מייאן בוגע, ואסורה לכל היבמין.

לא. והבעה"מ כת' לדעת הריב"פ כלחו רב, שמוואל, רב אס' ר' יוחנן) קאי אליבא דעלול. וכן הסבירים הראב"ד (כתוב שם) וכ"ב המלחמות דגבוי מייאן דזיקה יש רק ב' מ"ד, ומיאן דיל' דר' אושעא ע"ב ס"ל בעולא. וליכא הכרעה שלישית).

כו' שם. מותרת לזו. אבל אסורה בזו שמיינא בו'. ופרש"י (לעיל יב) דמיאין עוקר לזיקה, וכי באיסור אשת אה. ורש"י ה'ק' דמיאין עוקר נישואין קמאו, א'ב לא הוה אשת אה. ותי' גזירה דרבנן משום דבשעת נפילה נראית כאשת אהיו. ווע"ד הא דגזרין בעורה, דבשעת נפילה נראית כערת בתומיין). והראב"ד (כתב שם בס"ד, ועוד ראשונים) כת' פ"י דמיוחי בעולה הגטמי.

אבל התוס' הרא"ש (לעיל יב), נקט דכח"ג המיאון עוקר את הזיקה (כין דמיינה בו), ואינו עוקר נישואין ראשונים. (שהרי היא זוקה לשאר אחיהם). ומש"ה אסורה משום איסור אשת אה ושלא במקום מצוות יומן^{מ"י}, ועפ"ז ה'ק' דמש"ה אסורת צורתה^{מ"ז} (וכה' ק' התוס' שם ד"ה צורתה).

והאחרונים דנו בגדיר המיאון לחץ זיקה בלבד חד ים, וממן' א' נעהר אישות הראשונה יעקר מכלחו אחיהם^{ל'}.

וזקה הוה מחמתה היבם^{ל"}, ומש"ה מהני מייאן בא' מהאחים, וכי אמרה לא צבינה בר הא בחברך צבינה. דאילו האיסור יבמה לשוק משום שעדיין קידושי ראשון עליה, זוקקה מחמתה הבעל, א'ב שאומרת לא צבינה בר א'ב עוקרת קידושי הראשון, והאריך מהני מייאן להחצאיין^{ל'}. אלא ודאי דחזקה הוה מחמתה האחים^{ל'}, ומש"ה מהני מייאן ביבם א' ולא בשני^{ל"}.

אבל הגנ"ט (ז) כת' דהמייאן מחייב בתנאי ליט', על הצד שתזקק ליבם אחר ליבא מייאן. אבל אי זוקקה לו מהני המייאן.

אך בפסותו י"ל דהמהר"ט מודה דהמייאן להודיעו כלפי הרាជון, ותנויןכאן באן בסתמא.

לט. וצ'ב אליכא דבר א'ב אמראי גורו אטו בעולת הגט, הא על העד הוה ליבא מייאן כלל.

מ. אף היכא דלייכא שאר אחיהם. (וע"ע בסמוך דעת רב אסי). (והיכא דיש שאר אחיהם יל'יד האם אסורה להה משום במנה לשוק וכין דצעלו לא הוה גדר יבומו) א'ג' משום זוקחת אחיו וע"ד האיסור אחות זוקתו למ"ד יש זיקה או משום ביטול מצוות יבמינו. וכן לאחר שהחלצו לה אחוי, יל'יד דאסורה משום חלוצת אחיו וכוכמו שנאסר באחות חולוצתו. ווע"ע (בסמוך).

מא. וכ' בת' התו"י (עה"ג שם) דמיכין שנעטרכ לה ליצא מננו עי' מייאן נראית כאשת אהיו. וע"ד הא דאמרי' משעת נפילה נראית כבלתונה.

מב. וכ' בעבה"מ.

מג. ואפשר לדוחות דכוונתו דאסורה להה משום זוקחת אחיו הוה ודקוקה לשאר אחיהם. אבל בפסותו משמע דהטעם דהמייאן אינו עוקר נישואין הראשונים אסורה מחמת אשות האח המות והרשות שן דاشת אה אינה פורתה צורתה, אך אין אי דמי לאילונית. ואכמ"ל. ווע"ע מש"ב חוס' לעיל לב).

וביה"ק הדיב"ש (קעג ט' ומכאן דהיא אסורה, א'ב הממנאת בעורה לעיל מחותמת אשת אה שלא במקומות מוצה, א'ב תאסור את הצורה כמו ביצה ארילונית וטוטה. והביא דכעב"ז ה'ק' תוס' יב' ד"ה צורתה). ותי' דהמנאות בעצומה ע"פ הדרין מותרת מאור דעקרה נישואין הראשונים, ולא הוי באשת אהו. וחזרו בו דכלפי ים זה עקרה נישואין הראשונים).

מיד. ובמיאר מדבריו דיש נפילה ליבם אף כלפי היבם שמיינאה בה, ומש"ה דין שפטרת צורתה. ווע"ע קרבע נתנאל שם. אלא דמונגי מייאן לעוקר את הזיקה שאינו יכול ליבמה. ואסורה לעיל מדרין אשת אה, כין דענקר ממן דין ים. ווע' תוס' ר"א"ש מה שדרזה).

לד. והחו"א (ק"א ג) כת' דהמייאן עוקר שאינה זוקקה ליבם, ומפיקע אישות הרាជון כלפי נפילה ליבם. והאריך עורי (גרישין יא, גורני) כת' דמיילא תאל' מי מיבם. ואם אחוי מיבם תנברר שזוקקה לו ובטל המיאון.

לה. והמהר"ט האריך בכ"ה מסנקת במנה סוגיות (גיטין פכ' קידושין יד. ועוד) דאסורה מחמתה היבם ולא מחמתה הבעל. ווע"ע אטורון דאוריתא ח, וע' מה שחו' לעיל י"ז).

לו. והאטורון דאוריתא (ח בק"א) כת' דיל' דבוח פלייגי בסוגין רב ושמואל ורב אסי, דעתך רב אסי דאין מייאן לחצאיין משום דסל' דחזקה הוה מחמת אשות המת, ומש"ה אינן מותחלק.

לו. יש שהביבאו כוננותו דהמייאן מהני רק בזיקה וואפק לעילא), ול'ם באישות הרាជון. ומש"ה מהני מייאן בהה ולא בזה, והעיבו דבדברי הראשונים בסוגין מבואר דעת' שיש זיקה מהני המיאון לעוקר את הנישואין הראשונים (עכ"פ אליבא דעולא).

אך יש שפה' בזאתו המהר"ט דמ"מ עיקר המיאון הוה כלפי הזיקה, שזוקקה לו מחותמת היבם, ובזה הובייח דחזקה הוה מחותמת היבם, דאילו גודר הזיקה מחותמת המת ובתאי יש'יבס' אך יתחולק לחצאיין כלפי זה ולא כלפי זה. ואך יש שדוח דמותחלק לצדדים, וע"ד הא דאי' (גיטין פב) מגרש חוץ מפלוני).

ועוד יש קצת לדידי' דברי המהר"ט שהק' בלשון (שהו בסמוך) לא רעינא בר, דמובהר דממןנת ביבם זה ומש"ה מתפרש בהה ולא בהה). אבל אילו איסור הזיקה הוה מחותמת בעלה הרាជון (וזיבם והה רק הוי תמאצ'), א'ב' כשמנאות ליקוט מחותמת במת, ולא רעינא בר היה צריך להיות כלפי המת.

לה. ויש שדרנו דבדברי המהר"ט אף היכא דממןנת להודיעו בניישואין הראשונים נחשב מייאן כלפי זיקת היבם, וצריך מייאן כלפי כל ים בפנ'יע. (וללא כייש'ש). וכדברי הראשונים (רכמי'ן קה' וושב"א כ"א) דיל' מ' מייאן באישות הרាជון, אלא היכא זוקקה עבשו ליבם.

כט) ואמרי לך רב אשי. פרש"י ותוס' [דרදעת האמרי להו ר' יוחנן אמר דוקא לאחין, ואסורה לו. ובולחווי לא הוודו לומט]. והבעה "מ' הק' דמשמעו דאסורה לעלמא ומומרת רק לאחין], וא"כ הול' דפליג אף לעולא. דעתא ס"ל דמומרת לעלמא?.

אך הביא דהורי"ף פסק ברבנן א"ר ופסק בעולא, וס"ל שלא פליגי. וביאר דהורי"ף סבר דעתלא אירי ביבם א', ומ"ה מומרת לשוק. ורב ושמויאל ור' יוחנן לא פליגני, אלא דאייריב' יבמנין. וב"ד שאר ראשונינו. והבעה "מ' חלק דמשמע דרב ושמויאל ור' יוחנן ס"ל דאפי" מיאנה בכולהו אחים אסורה לעלמא, וכדין בעלת הגט^א. פליגני לעולא דס"ל דמומרת לעלמא^ב.

(א) תוד"ה תרי. ומישני ר"ח הדא אמרה עברה ומיאנה מן הנישואין ושלא בפניו ע"ד דברי"ש מיאון מייאן וכו'. ובין דמהני המיאן בדיעבד מתיישב הא דהענשו אותו במיאן זו. והاخرون נט' כת' דצ"ל דמעשה דPsiושן היה לכתチילה^ג, ומ"ה הענשו אותו ב' קיטרי. אלא דכינן בדיעבד מהני מייאן זו לא נחשב שמופקיעין ממנו אשתו.

כו) ול"ד ^הבנ"ל הגט, בעלת הגט הוא דקא עביד בה, הכא היא קעביד וכו'. ולכוארה משמע דל"ש בסוגין כל גוררת בעלת הגט^ה. אבל בגמי (לעיל יב.) משמעו דהטעם משום דליך מעשה בין המומנת לאחיהם.

דברגמי (לעיל יב.) אמר שמויאל דגורו על צרת המומנת. והגמי מקשה מ"ש דהמומנת מותרת לאחיהם, שלא עבידה בהו מעשה, הא אף בערחה לייכא מעשה^ו. ות"י דהוה גיריה משום צרת בתו ממאנת ודגורו מדרתני רמי בר יוחאלא. ורבנן א"ר יוחנן (יב.) אמר דצרת ממאנת מותרת (ולא גור).

והחזו"א הק' דבעלת הגט אסורה משום גירות לא יבנה (ע' לעיל נ: ונו), דרמי לחולצה. אבל במיאון לייכא צד שליחון בחליצה, וצ"ל דאפי"ה גורו אותו בעלת הגט, דמיוחז בעלת הגט.

(ב) רב אשי אמר מיאנה בזה מותרת אף ל"ו וכ"ו דאיין מיאון לחייב זיקה. וכל זמן דלא מיאנה בכל היבאים לא הוה מיאון כלל, ומתייבמת לכולהו. והריטב"א פ"י דמייאון בחזי זיקה לא הוה (מעשה) עקריה לקידושין, אלא שנתרცית בא' מהיבמין יותר מהאחרים. וכיוון דרוצה במקצת אישות הראשון לא הוה מיאון כלל^ז.

לא הודה לו תלמידו לר'י. (ועודן) דעתלא הוא בר פלוגתייה דרבנן, ואפשר דנה' על רבנן אליבא דר' יוחנן. נא. דהמיאון מהני רק לאסורה על היבם, ול"מ כלל להתיר לעלמא. והבעה "מ' פסק איזולי לחומרא, בר' יוחנן ואסורה לו ולר' אוושעיא דל"מ מיאון להתייר לעלמא. אך מותרת לאחין, שלא קיל' רב. ומאחר דפליגין אמוראי איזורי בולחו או ריביהו, ולא איפסיקא בהו הלבטה ליתן לננקט בה לקולא. ושא"ר כת' דק"ל לעולא מטורת לעלמא ונשאר אמוראים הורו לו, והראב"ד ביאר דכולחו אמוראי קיימי בשיטת עלא דממאנת דצערת בתו ממאנת, וכדרבי רשות^י.

מו. ורבנן דכ"מ בדברי הגמי אליבא דרב אשי דבחיד יבמה עקרה, ומטורת לשוק וכובלאי, וכן בב' יבמנין ומיאנה בשיחסם, דהוה בולח זיקה. ואילו מיאנה בא' ומהם ל"מ כלל. נג. והירושלמי מכך בימה אירי ב"ש, הא בלאו הכי אין ממאנן לכתチילה. וכדרכם קט, וע' מה שהו' במשנה).

מה. והרמב"ן כת' דהוה בענין שאמרו (לעיל לב) נתן גט למאמרו והורה אפי' היא. ודמיהני גט למאמור ולא לזרקה, ומוטרת להתייבם. ואף שיש גט לא גורו. והרמב"ן נקט דעת במקצת האיכות דמי לחייב מיאון בא' מהיבמין. אך אף התם היא עצמה אסורה משום דמיילהפה בעלת הגט^ז.

מו. ומבוואר דס"ד דהgeom' לאסורה משום גירות בעלת הגט, ובזה דחו דלא עבידא בהו מעשה. ומשמעו דהטעם דהמומנת עצמה אסורה משום דעבידא מעשה. ומ"ה דמי לבעל הגט, וכדרבי הראשונים חnil. אך למסקנא ע"פ הערחה הוה גיריה דעתת בתו ממאנת, וכדרבי רשות^י.

מו. ול"ד אי צריך למיאן בכולהו בתה א' או דמייהן אף בזה אחר זה, וע' שמייאנה באחרון פקע זיקה מכל היבין.

מה. והבעה "מ' הביא סימן, דבל בתרא (ולא הודה לו) מוסיף הוא על קמאי. וע"י מלחותה שהאריך מהו ס"ל כל מ"ד.

מו. רב לא הודה לו לחומרא, דס"ל דאסורה לאחיהם. ור' אושעיא ורב אשי לא הוודו לו לקולא, דס"ל דמטורת לא'.

ג. ות"י דעתלא הוא תלמיד של ר' יוחנן, ולאו אורחיה למימור

של ג' [למ"ד לעיל קא: דחליצה בג'נ"ח] אבל הנובי"ז
(ות קה, קיד, קיח) נקט דכעין גט DAOРИיתא, ועפ' חוזידש דבל גט צרייך בי"דטי. ויש אחרונים שחדו ששתקנו בעין בי"ד של גט מעושה. וע"ע פתח"ת סדר הגט ח'.

ללא) תוד"ה מבשירין. ה"ה בחוד וכוכו. הראשונים הביאו דב"ד רשי"י (קח. ד"ה אצל חנוני). אך לאחרונים דיקיו מדברי הרשב"א וסתימת הרמב"ם (י"א ח) לציריך ב' דוקא^ס. ובשו"ת מהרח"ש (ב' קון' מודועא) נקט דס"ל דהא דמוהני ב' משומם דלענין זה ב' הוה ב"ד.

לד) בא"ד אלא שצרייך לעדות שמיאנה. משמע
mdbri tuS' והראשונים צריכים דצרייך עדות לבורי
שמיאנה, וא"כ עדות לקויומי^{טב}. והיש"ש (ג' ח) ביאר
dal'a והה דבר שבורה, שהרי עיקר המיאן אינו אלא גילוי
מלתא בעלמא שאינה חפיצה בה, ומוחרת על הנושאין. ויש
שביארו הטעם מושום דמיין עוקך למפרט, עי"ז נחشب
dallicia אישות כלל. ומש"ה לא הוה דבר שבורה.
אך הב"מ (קנה ד) הביא דיש ראשונים צריכים דצרייך ב'
למיין. ורדיו דבר שערובה.

לה שם. והוא אוֹז (תרעה) הביא בשם ר' שמחה
דհיכא דהבעל מודה שמיאנה בינו לבינה
מאני, דהא הביאו הוה לחובתו.

לכתחילה וכו'. דלבתיחה צרייר ג'ס.

ספר בריתות, קדם ב"דינא. ס. וע"ע שיבת ציון (סח), בית הלו (סוף ח"א השגה לשוחת הנגר"ח). וכ"ב המאיר (הרבה למדים מדברי ר'ח) דאפי' דיעבד בסכט. אבל א' אפי' דיעבד לאם. ואל המאיר הביא דמהונני מיאנה בפנ' א', כל שאחרים שמעין מבחרז ומעידם. סט. ובגמ' (קידושין סה) אי' דל' מ' שניהם מודים בקידושין, ואך הורש' א"ש שם ז' דזהו בגדרי הילופטה, ואך באומן דאיינו חב לאחריני ל"מ.

והרמב"ן (במשנה) כת' דאף בשםיאנה בפנינו אין כותביין לה גט מיאון להתייה. [donehab לכתהילה]. אבל אם בידי החזקוק לה, וכתבו לה גט מיאון בגין שהותרה לא יצא מהתייה הראשוני.

והזו א' (קיא) ח' דמהני מיאן בפני ב' בשוק, א' ב' על מי ההיינו רבנן שלבתהילה לא תמאן. וודחך לומר והזהירו את הקטנה שלא תמאן (אלא בפניהם). והזו א' חידש דאך דangi במיאן בפני ב', מ"מ אסור לישא עד שב"ד יקבלו העותה נ'. דבריהם הוה דבר שבעורה ע' בסמורן, ול' מ' אלא בתורת עדות בפני ב"ד. ובמקום שאמרו אין ממאן לכתהילה, יול' דב"ד אין מתרין אף שכבר מיאנה. (וצ"ע מדברי הרשונים).

לא) ב"ש אומרים בכ"ד. ובוגם' מבואר דהינו ב"ד מומחים. רוב הראשונים הביאו דעתם ב"ש דברענן ב"ד סמכים. והרב"א הקשה מ"ש מגט דעתך ריבנן שליחות יהו (כדא"י גיטין פח). ות"י בין דמתරחקין מהמי"ונין תקנו כן'. וועוד"ז כת' חכם"ן.

ועוד תי' הרמב"ן א"ג מומחהין לאו דוקא, אלא ג' دائיכא בינייהו דגמירות בשאר דין' ממונות.

והמאירי (במשנה) כת' ודעת ב"ש דכל דaicא מומחין ציריך מומחין, אבל בזמן הזה או כל היכא דליך מאומחין עבדין שליחותייהו, וכמו גבי גיטין.

לו) אבל של'שה בעין וכו'. פרש"י (סנהדרין ב.) דכל רתקון רבנן בעין דאוריתיא תקון. וכמו מה אמרו נז' בעין חליצה דאוריתיא, דצעריך ב"ד

נד. דמהידין כיון הדورو בטיעות ההווראה בטילה. אך בדיעדר הקיילו בסוגין.

נה. וצריך שיתברר הדבר לב"ד שבעיר, ועי"ז כל אנשי העיר עושים על פיהם, ע"י שנתחזק בעיר.

נו. וכ"ב הריתוב" א דוחה תקנה טפי לישואו קתונה דלא נעבד שליחותיהם. ובית היל סיל דין להחמיר טפי מגט של תורה. נז. והחת"ס ("הה"ע ב סה, ס) הביא דכ"מ בתוס" (לעיל קא: ד"ה) דHALIZAH ומאנן דמו להדרי, שתחזע ע"י מעשה שלם ומיתנו נמי בהדרי הדדי. עדות הסופיו המורדים שיפ וחרוש' ש' (בבבון) לגבי חילצחים אומרים מאי יבקם. ומני ליאנו.

נח. ור' יוסי בר' רבי ור' א בר' שמעון (ולעיל הגירסתא יוסי)
לשיטם דחתם רב'.

נתן. והתוממים (ט ב) הביא תרגום יוונתי (דברים כד א) וכתב לה

דנראה שם נשאת בלא דעת אמה ואחיה, אף אין לה אח ואם^{טז}, א"כ למאנ^{טז}. אבל רשי^{טז} (גיטין סה. ד"ה וכונגן, והו' בבי"ש שם ה) הוסיף או בקבלת עצמה, אם יתומנה היא^{טז}. והרמב"ם (אישות ד ז) משמע דקבלה קידושין לעצמה (ולא הזכיר כלל אל אמה ואחיה). ווע"ע בסמור דעת הראב"ד).

ט) שם. השיאוה אמה ואחיה. יל"ד מה גדר התקנה דאמאה ואחיה מקודשים אותה, اي הוה כמו שהאב זכאי בקידושי בתו. או שם אפוטרופוס שלה, ונחשב שהוא מקדשת את עצמה. ולא מצאננו דהם יכו בכיסף הקידושין^{טז}.

טט) שם. השיאוה. הרמב"ן (בע"א ושא"ר) הביא דהשיאו ר' יהודה הברגוני (בתשובה לר'ט), ע' ש"ת הר"ף רסז) דיקיך ודוקא השיאוה אמה ואחיה, אבל קידושי קטנה לחוד אינם מועילים אלא לאחר שתנשא. ואם לא נשאת א"כ מיאן כלל. והרמב"ן ושא"ר תמהדו דמבוואר (ככ"מ) בפירקין דעתך מיאן אף מאירוטין.

והרמב"ן כת' דאפשר לישיב דבריהם ע"ד דבכל הני איררי כשהיא עצמה קבלה את הקידושין. אבל היכא דקודשה אמה ואחיה ובין מדעתה ובין בע"כ) למ' הקידושין בכלל, שלא תקנו שליחות לקטן. ועוד

והאחרונים דנו האם הוה אותו גדר לדיבערدل דלעיל, אך משמע דהכה הוה רק היכא דאפשר עברדין הכל.

לו) רשי^{טז} ד"ה רוצח אני. שמא חורה. משמע דלאחר מייאן יכולה לחזור בה, ולהתרצות בקידושין^{טז}. (וע"ז חווורים הקידושים למperf^{טז}). והחזו^{טז} א (קיא יא) דין תמה מה שייר בזה חורה. והחזו^{טז} א (קיא יא) דין לדוחק דכוונות רשי^{טז} שמחוריין אחריה לחזור ולינשא לו (ויחזרו ויקדש).

לח) או שתמאן ותנשא לאלהר. פרשי^{טז} דתו אינה ממשANTA, דהזה נשואה. והחזו^{טז} א הוכיח דאך בדיעבד ל'ם מייאן בנשואה (ודלא בירושלמי). אבל המאירי כת' דאך דמהני מייאן בדיעבד (ובירושלמי) לא שכחיא, ולא חשבו לו'ה.

והחזו^{טז} א (קיא ז) הק' דברי"ש ס"ל דלא תקינו לנו רבנן קידושין אחר שמיאנה, א"כ איך יועלו נשואין בלבד קידושין. ות' דהיכא דמקדש לה בשעת חופה מדני.

אייה קטנה שצרכיה למיאן

טט) כל שהשיאוה אמה ואחיה לדעתה. בפשותו מעאננו דוקא שם קבלו קידושין עבורה. והרייא^{טז} (באן יג, הו' בשלט^{טז} ג' וברמ"א קנה ב) כת'

רטן לה אם ואחים, הקרובים אחרים רשאים לקדרה. ובאייר שאינה אלא כمفופה ופיתוי קטנה אונס. והב"ש (שם ח' כת' דיל^{טז} והרמב"ם פילג לשיטתו, דס"ל דפיתוי קטנה לה אונס.

טט. יל"ד האם קאי אכלה, קידושי מייאן איררי ביתומה, אף קדרה אמה ואחיה. אך יש שפי^{טז} דקאי אסיפה דהיכא דהזה יתומה וויאן לה אב או אמן מהני שמקבלת קידושין עצמה.

ע. ודוקא האב זכאי בקידושה, וככפ' קידושין שלו. וכן מנואר בריש"א (ושא"ר לפקן ט) דהבות מקלה את כספה הקידושין.

טט. וישב בזה את דבריהם, אך סיים אלא שכן צריכין ראייה גדולת מזו. והרשב"א סימן ב"ת. ובפשותו לא קייל'ה בכ"י, ואף קידושין דאמאה ואחיה מהני. אבל המהירוש"ל (לטמן^{טז} ג' בבי"ש קה א) דיקיך בן בדעת הסמ"ג. וכן הדרישה (מג י' יישוב עד ז') דברי הטור (ולחדר גירסא).

טה. והביאו דכ"כ בתשו' הגאנונים (חש' גאותי מורה ומערב Kapfer) דלאחר מייאן אם רציתה לחזור לו והיא קטנה עדין א"כ קידושין, אלא הקידושין והאשונין סי' לה. אבל אם נשתחהה במיאנהה עד שחדר ציריך לחזור ולקרוש. אך הצפנת פענח (אישות ב ט) נקט דבערדה קטנה ל'ם חורה נדאין לה דעת, וכ"כ בש"ת רב פעלים ב אה"ע בט). והצפנת בשעת גולדות יכולת יכולת לחזור בה מוחמיין הראשון. והצפנת (תנייא טה"ז) והיכא דמייאן הוה גדר דין ולא רק 'בטול' (דאלא"ב ל"ש חורה מוחורה).

טו. ולבארה משמע דהזה ביטול על המיאן, ועי' נחשב רצון בקידושין הראשונים. ועוד אפשר דמוני מכאן ולהבא כ舍קידיש בעספין, וдушעבדר המעות קיימ'. ויל"ד קטנה שמייאנה ושותת לאחר, האם יכולת לחזור בה מהמייאן, לחזור לראשון, והצפנת ב' (גיג' ל) נקט דמוני וכות' דמי'ם לא חישין דתקלקל את עצמה. צז. ונשאת בלא דעת שאר קרובים. ומובואר מדבריו דהיכא

לగירסת רשי", וכ"ה לפניו) אי' צורר וורוקו אגוז ונוטלו מתקדשת למיאון^ע. אבל גירסת הרוי^ף (גיטין שם לא. ברה"ר) וכן רב האי גאון (חו' במלחות ושא"ר שם) דבפיעותות מתקדשת למיאון.

ובמשנה (גיטין סד:) אי' דקטנה שאינה יכולה לשומר את גיטה אינה יכולה להתרשות^ע (ע"ע Tos' לפקן כייגן). ולגירסת רשי^ף פיעותות מתגורשת בקידושי אביה, דמשלה ואינה חזרה. ולגירסת הרוי^ף צורר מוגתרשת בקידושי אביה^ע.

וורוקו ולדעת הרוי^ף צריך יותר דעת לקידושין מגירושין, ושלשمرة הקידושין בעינן פיעותות. ואילו שמירת הגט סגי בצורר וורוקו. ורב האי גאון (חו' בבע"מ ועוד ראשונים שם) ביאר בקידושין איך קידושי בסוף דמעות עבי שמירה טפי^ו. והראשונים ביארו דגירושין הוה בע"ב.

והראשונים היק' לדעת רשי^ף הוה להיפר דשמירת גט הוה ודока בפיעותות, ואילו בקידושין מהני קטנה יותרפ"א, ונחשב שידעת לשומר קידושה^{בפ}. אבל הבע"מ כת' וע"פ גירסת רשי^ף דקטנה מWOOD שאינה יכולה לשומר גיטה ל"מ גירושין כלל. ולכתחילה ל"מ Lager שעד פיעותות, וע"ד הא דאי' (קייג') דשותה שומרת גיטה ואינה שומרת את עצמה אינה מתגורשת מדרבן ואף בקטנה חילקו ב' שלבים אלו.

שאן לה דעת כל בר שתהא סבורה להתקשרות ע"י אחרים, והוא רק כשודוכין. אלא ע"י שהבנiso אותה לחופה מדעתה צריכה למיאון ואף שם קבלו את הקידושין עברורה ע"ג.

מכ' השיוואה שלא מדעתה אי'צ' למאן, ר"ח בן אנטיגנוס ובci אי'צ' למאן. בפייה"מ למב"ם (תרגום החדרש, וכ"ה במאירי ורשב"א בשם הרמב"ם) כת' דאי'צ' למיאון בפני שניהם, אלא תלת ותנסה ע"ז ותעשה מה שהוא רוצה. והרשב"א היק' דאף היכא דצריכה מייאון אמרי' דהנישואין עצמן הוה מייאון^ע (ובכדי' בגמי' בסמוך^ע).

והbic' דר"ח פי' דנפק'ם היכא דגדלה ורישוב ל"מ מייאון), דהווה פנוייה בעלמא. (והרשב"א נקט דר"ח אי'רי אפי' גדלה תחתיו בביתו, כל זמן שלא נבעל^ח).

והרשב"א כת' דנפק'ם אף בעודה קטנה לירושה ולטמא לה וכו', וכברעת ר"א (חו' בגמי') בכל קטנה^ע. ועפ"ז כת' הרשב"א דיל' דאף קטנה זו לר"ח בן אנטיגנוס אינה יוצא בלא מייאון, אלא לדברים אלו אי'צ' מייאון.

מכ' ר"ח בן אנטיגנוס אומר כל תינוקת שאינה יכולה לשומר קידושה אי'צ' למאן. ובגמי' (גיטין סה).

למאן, ולא נקט דלא עשה כלום^ו. עז. ורש"י הביא את המשנה כאן, דaina יכולה לשומר קידושה אי'צ' למיאון. וזה יודעת לשומר היא, ואינה יוצאת הבל מייאון.

עה. ומסקנת הגמ' (סדו) דהינו שמחנתין בין גיטה לדבר אחר. וזה בצורר וורוקו להחשב יודעת לשומר את גיטה. והගרא"א (קהה ביאר דלפ"ז צ"ל דצורר וורוקו אגוז ונוטלו הוה אותו שיעור של מבחנתין בין גיטה לדבר אחר. כמו שידעות להבחין בין גוזו, כן מבחנתין בין גט לאגונה.

פ. ועוד הביאו י"מ דיבcola לשומר קידושה (דר' בן אנטיגנוס כאן) הינו לשומר במקח וממבר, שלא תתאונה. והינו פיעותות.

פא. והתוס' ר"יד (גיטין) הקשה דיוור דעת ציריך לקידושין מבגרושין דבע"ב. וח"ז תי' דלא רצוי להתייר אישות דאוריתיא בפחות מכך.

פב. והגרא"א (שם) ביאר לדעת רשי^ף גבי גט ציריך יודעת לשומר, שמחנתין בין גט לדבר אחר. ואילו בקידושין סגי שידעות לשומר, בין צורר לאגונה. ואי'צ' בין קידושה לדבר אחר.

עב. וצ"ב אי' ל"מ קבלת אמה ואחיה עברורה, א"ב בשכננסה לחופה הארץ נקנית ולכארה לא ק"ל ברב הונא דחוופה קונויה. ומשמע מדברי הרמב"ם דעת' שכננסה לחופה יש לה דעת שקיבלו הם קידושין ע"י אמה ואחיה, וההוו"א (קיא ז) בת' דלא תקנו לה קידושין ע"י אמה ואחיה, אבל היכא דמקדש לה בשעת חופה התקנו קידושין. ויל"ז היכא דקידושה סמוך לחופה, האם חל ע"י הנישואין. או דכיוון דהווה סמוך אמר'י' דחל לאלתרו.

עג. אבל ברמב"ם הנדרפס א"י אלא תרך ותעשה רצונה. ולא בטור' יתשא'ז. ובכ' הרמב"ם (ירישון א ז) דקטנה הולכת לבית אמה באילו לא נתקרויה מעולם.

עד. ויל"ז נהי דאדם נשאות הוה מייאון, לבאורה יש בזה איסור, דבעשי היא אשת איש, ואינה רשאית לינשא לאחר. והמהרש"א (קח) העלה עד לפרש את דברי הגמ' לדעת הפה"מ ע"ד'ו. דאי'רי ודקה בקטנה שאינה יודעת לשומר קידושה. וכבר' יח' בו אנטיגנוס. אך היכא דבפסקים לא משמע כ'.

עו. ומישמע דמי' יש כאן קצת תקנת נישואין וכמו ל"ר' א' ומותר לבא עליה. וויל' דהראשונים דיקו הלשון דאי'צ'

ובפשוותו גט מיאנן הוה לראה בעלמא שיהא בידה על המיאון. אבל עצם המיאון לא תלי בשטרו^{טב}. אבל דעת הריב"ן (באור'ז תקעט) שלא הורתה לנשא אלא ע"י הגט^ז.

והרמב"ן (בתחילת הפרק) כת' לדעת ב"ש אין ממשאנין אלא אrosisות הוה לכתילה, דאפי' מיאנה לפניינו אין כתובין לה גט מיאון. ומובא מדבריו דמותרת לנשא, אלא דבריך אין כתובין לה^ח.

דף קה.

מה) אמר לאיילוף בנויטה. פרש"י ותוס' שסופר בורא' כתוב כן לגרש אשא. והריטב"א כת' דוחש שישיו סברים שהוא גט גמור, ולא תפשיקידושין של אחיו^ט. והמגיד משנה (יא ט) כת' דיבואו לאסור בקרובות. (וצ"ב אמא הוה תקלח). ובפסוקי הריד"ד כת' שישא קרובותיה, יסברו דאף לאחר גט מותר בקרובותיה^ט.

מו) תקינו הבני ביום פלוני מיאנה פלונית וכו'. בפשוותו משמעו רתקנו לשון קצ'ר ודלא נפש דיבורא, רק מילם אל. אבל הרמב"ם (גירושין יא ט) כת' אכן כתובין בו טופשי הגט שמא יראה בגט גירושין. אלא גופו של גט ביום פלוני מיאנה פלונית בת פלוני בפנינו בפלוני בעלה. ושוב הביא (שם יא) דנהגו לכתוב נוסח ארוך^ט. והיש"ש הק' דນפש

והרמב"ם (אישות ז) כת' דקידיש יתומה קטנה, אם היא מבת ר' עד בת י' בודקין את יופי דעתה, אם מבחנת ומברכת עסקי הנישואין והקידושין צרכיה למיאן. ופחות מבת ר' אפי' נבונת לחש ביתורה, ואפי' מבחנת ומבחן אין כאן קידושים כלל. ומבת י' אפי' סכללה ביותר מתקדשת למיאן. והראב"ד השיג דתלי הפעוטות^{טג} וככירותת הר"ף. והראב"ד השיג דתלי בידעת לשמר קידושה, ובת י' דאיתנה יודעת ל"מ^ט. ותמה מהה תלי בפעוטות.

והרמ"ץ (חו' בכ"ס"מ) תמה דר"ח בן אנטיגנוס אמר שימושה לשמר קידושה מהני, אף זה הבונה לחש ביתורה. ולא התנה דעתך בת ו^{טפ}, וכת' דודק באסתמא תל' בעונת הפעוטות, אבל hicca דירודעת קודם מהני. וזה ה"ה כת' דהרמב"ם הסכים ב' שיעורים אל, שהאה פעוטות, ושתהא יודעת לשמר קידושה^{טג}.

ודעת הראב"ד (שם, והו' בריטב"א וכן^ט) דבמשנה כאן אייר ישנתקדשה ע"פ אמה ואחיה, ובזה תלי אי יודעת לשמר קידושה. ואף פחות מעונת הפעוטות, ואילו בಗיטין שם אייר במקבלת קידושין ע"י עצמה, ועד שיעור פעוטות אינה מתקדשת ע"י עצמה.

מד) היו כתובין גט מיאון וכו'. (ובמשנית ב"מ ב. מוק' יה) חוו' דגט מיאון הוה מעשה ב"יד^{טב}, אך הרמב"ם (גירושין יא ט, והשוו"ע קנה ז) כת' דה' שמיאנה לפניהם כתובין).

פג. וכדאי' (גיטין נט), רמב"ם מכירה בט זה) דהוה בין ר' לי, כל חד לפ' חורפייה.

פד. וועה'ק הרמ"ץ דבת י' וסכללה ביותר הוה בשוטה, אכן לה קידושין. והבט"מ כת' דסכללה ביותר היינו למחר שאינה חירפה כלל. אך אינה עושה מעשה שוטה כלל, אלא היינו לומר שאינה חירפה כלל ומכל מקום כיון שהיא בת עשר חוקה על הרוב שהוא יודעת לשמר קידושה.

ווער ש שפ' דלא תקנו נושאן לנוללה שוטה. אבל זו שהיא קטנה מהני קידושין קטנות, דסגי' ברכיז'ו וא"צ שיא לה דעת קניין).

פה. והבס"מ כת' דמש"ב הרמב"ם 'נבונת לחש' היינו שהיא חירפה כפי' שנוטדים. ומ"מ כל שהיא פוחטה מבת ר' חוקה על הרוב שאינה יודעת לשמר קידושה.

פו. וככ' הגר"א (קנה חט) לדעת הרמב"ם דתרויויה בעי. וע"ע שם.

פז. והו' בעה'ם (כך) בשם יש מתריצין. והראב"ד (כתב שם כאן כת' זה של' כבר עברו לה השנה).

פח. והא"ש (עדות ג, והחו"א קא יד) פ"י שטר מיאון هو מפי כתוב, ומיש'ה צרייך ביד' לכתוב.

פט. והרמב"ם (יא ט) כת' דגט מיאון אין בגט הגירושן שנינתהו מגשת, וא"צ כתיבה לשמה ולא מסירה ולא דבר ממשפט גט הגירושן.

צ. והריב"ן ב' ביאר דהיכא דמיינה כופין את הבעל לכתוב גט זה וע"ע מגד"ע איסוב' ג.בו. והאו"ז הארך לדוחות.

צא. וצ"ב דאי הוה ראייה בעלמא, אמא יש לנו לעכבר שייא בידיה ראייה, שתהא צרכיה להביא עוזים. ואיה תועלת יש בוה לבעל מושם פרי ושתאר הטעמים. ואפשר דתלין שתוחזר בה מהמייאן ולצד דמותי חורה, בגין דאיימה מורתה בכל.

א. והערול"ג הק' דאי' (גיטין ב) דסתם סיפרא דידיינא גמירי. ב. וצ"ב דאף א' גרשא בגט הוה רק מודרבנן, ותפסי קידושי אחוי.

ג. ווקצת דוחק וכי לאחר זמן יזרבו באיזה נוסח היה השטרו. ד. ובונח זה בכר בשבת וכרי' לחדר פלוני, שנתן וכו' מיאנה

זהו חורה ולא הוה מייאן. והבית אפרים (אה"ע נט) עוד אהרונים האריכו לחולוק.

ט) יתר ע"כ א"ר יהודה אף יושבת באפרון. פרש"ז דס"ד דאי לא בעיא, תחיות ותיזיל. קמ"ל אפ"ה זהו מייאן. והמאירי כת' דקמ"ל דשما בושה היא מקרוביה, וסומכת על דברות.

ו) אף"י היו אורחין מוכבין וכו'. פרש"ז דליקא ב"יד ומיל' דמותני מייאן בפני ב', ע' בסמור), ותו דהני שתקוי. והיכא דאיינה רוצה שיודיעו הדבר לא חשב מייאן. והמאירי כת' דס"ד דמה שמשקה עליהם הו"א דהוה גלי" דעת שנחאה לה לדoor עמו. והיש"ש (ח) דס"ד ואמרי' דאמורה בן מהמת שחויריה אותה לשמש אותם (וכמ"ש רשי"ג גבי חנונין).

ז) ת"ש קפנזה שלא מייאן ועמדה ונתקדשה, משום ריב"ב אמרו קידושיה דין זה מייאונה. מדרבי הרשב"א (הר' בסמור) מבואר דהוה גלי" דעת של מייאן. ואף דבעלמא צרי' מיאן מפורש, קידושין הזה כמו מייאן מפורש. והוא"ש (יא ג') פ"י דבין דקדושים שניים סותרים לראשונים, דבין דהיא קניתה לראשון אחר וההה קניתה לשני, ואי דהאי לאו דהאי! (ונפק' מawai קבלה קידושין שניים לאחר מיתה בעלה ליה מייאן).

וזהו"א (קיא ז) דין דאף באופן דל"מ קידושי השני וכogen למ"ד דעריך אמה ואחיה, דמ"מ הזה מייאן גמור לראשון.

והבי"ש (קנה ט) כת' דלמ"ד דעריך מיאן בפני ג', כיון שנשאת או נתקדשה בפרטיסיא הוא אבל מיאנה בפני ג', ואילו נתקדשה בעינעה עריבה עכ"פ לפניה ג'.

ו. ועד"ז הביא המאירי גבי חנוני שהלכה והביאה משלה, דהוה גלי" שרצה אותו. והביא דכיר'ב אמרו (גיטין פט: וכ"ט)adam פשטיה יהה וקיבלה קידושין שניים היהיא כאומרת גרשני, ביו' דסטור ול"ז.

ח. ויל"ד מדברי הרשב"א. ולמ"ד דבעי קידושי אמה ואחיה הוה חידוש טפי, דהבת אינה בעלים למשעה קידושין כלל. ופטומי מליל בעלמא היא. ובשלמא היכא דנטכונה לקידושין ראויין אלא דהוה קידושי טעות י"ל דמ"מ יש כאן מעשה מייאן.

בדיבוריה. ומשמע דעתה הרמב"ם דודוקאCSI אריכות בלשנות המייאן ולא רעינה בהה וכו'athi לאיחולפי.

וה"ה הביא והיעטור הוסיף ועל נוסח הרמב"םWI וייתגנאה לה רשות למחה להתנסבא לכל גבר דתיעצבי, ואינש לא ימחה בידיכי מן יומא דנן ולעלם. וזה דחוה דהוה נוסח הגט, ואתה לאיחולפי. דהשתא אמרו בגמ' דהיכא דנפיש דברא דאתה לאיחולפי, ב"ש לכתחוב בו לשונות הגט.

מז) תוד"הatti. ומשמע מכאן לשבע מש"ב בתיקוני גט מייאן לא רעינה בהה וכו'. ובדתיקוני שורות איתא בס"ד דסוגין]. אך כמה ראשונים הביאו תיקון גט מייאן בלשנות אללו. (וכ"פ הרמב"ם יג יג, והטור קנה).

והמאירי כת' דבנוסות הגאנונים הוא כתוב כבראונה, אלא שמסדרין את הענין ומודיעין אותו עד שאין לטעות בו בנט דעלמא. והיש"ש (ז) ביאר הגאנונים אחרי חכמי התלמוד תקנו לשונות אלל, דראדו דאי ראיי לקוצר נוסח המייאן ב"ב, שלא יאמרו אשת איש יצאה בכדי. והוא דרכי חכמים בחוכמה ואטלולא דاشת איש מדרבנן יצואת בכדי".

מח) אמרה אי אפשר בפלוני בעלי וכו'. בתשו' הגאנונים (כו, הו' ברע"א קנה) כת' ה"מ כשהיא אומרת שאינה רוצה, אבל בשנפלו אח"ב' קטטה בינו ובין אמה, והאם אמרה אני רוצה בה, והבת אמרה לא אריצה אלא בשתאמור אני אין זה מייאן. עד שתאמר אי אפשר בעלי.

ונחוב"י (ת נב ד"ה ומעתה בינו) חידש דמייאן ציר לשון דמשמע חרטה למפרע, אבל לשון דמשמע מכאן ולהבא

פלונית בת פלוני בפניו ואמרה שامي או אח' הטעוני וחשיאני או קידושני ואי קטנה, לפלוני בר פלוני. והשתא גלי" דעת קידמיין דלא צבינה בה ולא קאמנא עמיה. ובדקנא פלונית דא ואתברר לנו עדין קטנה היא. וכתבנא וחטמאן וייתגנאה לה לוכו ולראיה ברורה.

ה. וכת' דתקנו ג'ב לכתחוב הלשנות שامي ואח' הטעוני וכו' ואיני קטנה, לפלוני כי', שככל' מורי' דקידושי קטנה שאני, ולא אתה לאיחולפי ביגטא. וכ"ש האידנא שאין כותבן גט אלא עכ"פ מומחה, ואין לחוש לאיחולפי.

שם זוגי ררבנן ולא בעלייהם), ואמרו מי יתן שיחיו אלו בעליים שלנו. שגילו דעתם שורוצים להתקדרש לאחרים. והרשב"א דחה ודראי ל"מ גילוי דעתכו נושא מורת רוחה התייחס לנשא לפולני לחשב מיאון, ודוקא נתקדשה חידש ר"י בן בתירא דחן חן קדושיה והן חן מיאונה (וחולקים חכמים).

נה מאי ל"א דחוה נסיבא". ואפ"ה מהני מיאון זה דנינו גבריאיבו, והגמ' פושטת דה"נ מהני עמדת ונתקדשה.

ופרש"י דאפ"ה נפקא במיאון קל". מובואר דפשיט"ל למ"ג דקדושים ונישואין הוה מיאון קל, וספק הגמ' האם מיאון קל נשואה. אך הרשב"א חק' דחוה מיאון גמור", ומה ראייה לעמדת ונתקדשה.

והרשב"א כת' דלפי (గבריאיו דידחו) שאמרו שרצו לינשא לאלו, והוה מיאון ממש שגילתה דעתה שרווצה בעל אחר, א"כ ב"ש נתקדשה. אך הרשב"א דחוה פ"ז זה.

והרשב"א פ"י דעתך רבען נדרש להוציא מיאונני בפיה, והתאמר אי אפשר לפולני בעלי. וכל שלא אמרה כן ע"פ שדעתה ניכר מותוך מעשה וכגן שנתקדשה או שנשאתה אין זה מיאון. ואין ציר עלומר לא סגי בגילוי דעת היזעא מכל דבריה בלבד מעשה בלבד] אא"כ הוציאה אותו בפיה בפירוש.

יד. ולא סגי במה שמווחה על בעלה שנוטל נכסיו אביה. ובמעשה שהוא נשאת בחזקת שהיא ערלה, ואח"ב נתעורר קטטה במשפחה על היורשה, ואח"ב הביאו עדויות שהיא עדין קטנה כדי לוכות בנכסים. והמבי"ט פפק במיאון מכמה טעמים).

טו. והרשב"א הבא דברכלו נסחאי ודוקני גבריאיו דידכו גרשין וכן הוא בספר מוגה בישיבת הגאנונים. טז. של הנשים. וועפ"ז מתברר אמר נקט דנים אמרו לפם.

יז. צ"ב מהיקן נקט המקשן דהיינו נשואות. ואי משום שקיבל שכך היה מעשה, א"כ מה דחו בגמ' דלא היה מעשה כך. והערול"ג ת"י דלשון גבריאיבו משמע מנישואין.

יח. וכ"כ החוטש ר"א"ש דמדמי מיאון גרען כי דאמרי נינויו גבריאיבו דידכו לנטקדשה. יט. ובדברי רבינו דאין לך מיאון גדול מזה.

nb) שם. קידושה חן חן מיאוניה. הרשב"א (קידושין נה): הביא מסוגין דasha שנתקדשה לאחר ל', ואח"ב פשוטה יודה וקיבלה קידושין מאחר נחשב שחוורה בה, ומובלט קידושין ראשונים. דבשעשרה ונתקדשה לא גרי עמודה דיבור בעלמא. והר"ץ (שם בג: בד"ג) דחה דבוגזין קדשה אמה ואחיה לאלתר, ומש"ה בקדשה עצמה ודראי הוה חורה גמורה מקידושין הראשונים, שערקתן משעה ראשונה והיאך יחולו לאחר מכך. ול"ד למقدس לאחר ל', דאפשר שלא חורה בה מקודשי ראשון, אלא בשגעע עונtan יחולו אם אפשר.

ג) דכלתיה דאבלן אימרוד וכו' למבדקונזו. פרש"י אם יחוירו בהם מהמרד. יש שהביאו (ערול"ג ועוד) מדברי רשי"ד דהמרידה מצד עצמה הוה מיאון, אלא דافق לאחר מיאון מהני חורה". אבל האוי"ז (גרט) הביא דמיודה ובריה לא הוה מיאון, עד שתאמר בפירוש בפיה. והמאירי כת' דשלח לבוח אם ברחו מלחמת מיאון או מלחמת סבה אחרת".

ומhabi"ט (ג נד) כת' דמיון לא סגי בגילי דעתה דקטטה", וצריך שתתברר שמיינה בקידושין שנתקדשה".

נד) אל"ל נשי וכו' אמריו לך ניזהו גבריאיבו דידכו"ז וכו' אין לך מיאון גדול מזה. הריטב"א הביא ד"ג נהוה גובי דידכו"ז, שאמרו שורות שבעליהם היו לנויש אחים (ומושמע ולא להם). וו"ג הגני להוו גבריאיו דידחו [של הבאים], שהכינו

ט. ובגמ' (לעיל קה) هو דב' כלותיו דאבלן מיאון. י. והערול"ג כת' לפреш עוד ולולי דברי רשי"ד דשלח לבודקן קטנות, דלי'ם מיאון לאור שהביהה ב' שערות. יא. אך צ"ב א"כ האיך הוכיחו משלו ניזהו גבריאיבו, דהותם לי"צ מיאון. אלא שלא יודה מיאון מהמיון. ויל' מ"מ רבי אמר דאין לך מיאון גדול מזה, דמיוני והלמיון מצד עצמו. יב. יל' אילו נתברר דחוה מלחמת מיאון, האם אמרו דע"ז הוה מיאון משעה ראשונה. או דבל מן נתברר המעשה לא נחשב גילי דעת דמיון.

יג. ולכוארה ה"ה קטנה שמווחה במלאהה וכדו' עברו בעלי, לא יחשב מיאון. שריי אינה מוחה בעיקר האישות, אלא בשעבוד מסוריים ממןנו. וול' ר' מהוא דלעיל דעתמדת ומשקה ושלהח אצל חנונין, שמיינאת מלחמת מלאהה מסונית. ויל' דהותם מלחמת זה אמרה אי אפשר לפולוי בעלי, אבל אי אמרה אי אפשר במלאהה של בעלי לא הוה מיאון.

דוחיכא דיווצאת בנט יש לה כתובה, אף קטנה הרואיה למאן. אבל רב תני דאך בשיווצאת בנט אין לה כתובה¹².

ובגמ' (שם קא), اي' למא דתנאי במח' ר' יהושע ור' א, ודוחה דשומואל קאי בר' יהושע, ורב אמר דאך ר' יהושע מודה דאי כתובה, דוחה מדידיה לדייה. ודוקא מעיאתה ומיעשי' ירושתה תקנו, דוחה מדידיה לדידיה.

פרש"י (שם) דתקנו נישואין ליתומה להגנתה ולטובתה, כדי שלא ינהגו בה הפקר (בדלקמן קיב'). ומ"ה תקנו ירושה¹³ ומיעשי' שלא ימנעו מלישא אותה.

אבל היכא דיווצאת ע"י מייאן אין לה כתובה, וכדי' במשנה, ופרש"י (כתובות שם, ועוד ראשונים שם) דמעצמה יוצאת. ועד"ז פרש"י (לקמן קיג), וב"מ צוזו, דבעל ברחה יוצאת¹⁴. אך Tos' (לעיל סה: בשם ר'ת) כת' העטם דאגלאי מילתא דלא נתקדשה מעולם¹⁵. ומבררי רשי' מבואר דלא אמר' דוחה כמי שלא נתקדשה מעולם, אלא שיר' חוב כתובה¹⁶.

נה שם. ומ"מ Tos' (לעיל קו. ד"ה דאי) כת' דהפרירות שהבעל אבל אי'ץ להחזיר. והדר' לוניל (במשנה כתובות שם נט. בדה"ר) כת' דלא אמרין דאגלאי מילתא למפרע דלא אשתו היה

בה. וכן דעת מאה דגמ' (לקמן קיג).

בו. וכן מונות ובלאות.

בז. מבואר דרש' בא לפреш עיקר הא דתקנו ולר' יהושען שיראה גדר קניין ממון ואישות. ודאי לומר דהנידון היכא דמיינא, דכין דמותה ירושה ליכא מייאן.

בח. ויש שהביאו נפק'ם כשהראשון גירשה, ואח'ב נשאת לשני ומיאגה בו, למ"ד (בע"ב) דאמאיון דשוני מבטל אישות הרាជון ודגלי שkontנה היאן. ואפה'ה לסרברת רשי' הרាជון עידין מחוויב בכתובהה, שהרי גירשה בנט. ווץ'ע לדעת Tos'.

בט. וב"כ ר'אבא"ן (יבמות ד"ה ת"ר סה. נשאת) דממאנת אין לה כתובה דהא עקרה נשואין וקידושין דירה. והרי היא כבוי שלא נשאת, ומאיין לה כתובה.

ל. ויל'פ' דברי האחוריים (הרי בסמוך) דלא נערק האישות לענין מנין.

הצפנ'פ' (ת סורה'ו) דיק' מדברי רשי' דמייאן לא הוה כמי שלא היה מעולם, אלא דהמייאן הוה דין ומתריך למפרע, וכמו התרת נדרים, אף דהנדר בטל מעיקרא, מ"מ הוה גדר 'מתיר'

ורבי קאי בר' יהודה בן בתירא ומש"ה מהני מייאן זה ונחו גובייבו דידכו שמליל דבריהן אתה שומע כן, אף שלא הוציאו בפייה? דר' בן בתירא לא הקפיד בחיצאת מייאנן בפייה, אלא בדברים המוכחים כן. וה"ה למי שאמרה דברים שמשמען שאינה חפוצה בעעל זה מהני מייאן. וספק הגם' דבנשואה עריך להוציא המיאן בפייה.

וכ"כ האוז' (תרפ) ש"מ מעובדא דכלתייה דאבין דאפי' דברה ליפ' תומה, שנילתה דעתה בדברה הוי מייאן חשוב.

זכותי הבעל בנסיבות

(נ) שעשאה ר'א כמיטילת עמו בחצר וכו' תנייא ר"א אומר אין ממש קטנה כלום וכו' אף שצרכיה מייאן. לבארה קאי דוקא לענין קניין הממן שבקידושין. אבל קניין האישות קיימת (ומש"ה מורתה לו), ואם מות נופלת ליבום בפניהם אחים¹⁷. וגם גילה ולא מיאנה אינה יוצאת بلا גט¹⁸.

(נ) ר' יהושע אומר בעלה וכאי במצוותה ובמעשי' וכו'. פרש"י משום הפקר בי"ד¹⁹, וכדי' (לעיל פט).

ובמשנה (כתובות ק:) اي' דממאנת אין לה כתובה²⁰, ולא פירות, ולא מונות זדלותה ואכללה ואח'ב מייאנה), ולא בלאות. ושמואל²¹ דיק

ב. וב"כ חריטב²² א דהנידון האם מהני קידושין, האם תקנו שאין מייאן כלוםআ'ב' התפריש בפה. ומש"ה שפיר' פשת מלחו גובייבו דידחו, אף דוחה באילו אמר ולא להו דידן. מ"מ לא הוה מייאן מפרש.

כא. בדתן (לקמן כת. קי. קיאו) (ובמשנה קיא): מפורש כן אף אליבא דר' אליעזר (לגייסת ש"ס), ובמשנה (טט) 'אליעזר פלייג בסיפא, משמע דברשה מודה דנופלת ליבום.

כב. כדוגמך מדברי ר'א (במשנה טט). דמלודים את הקטנה למיאן, אבל אם איננה ממש מענין דמודה לר' יהושע דעתיכה גט ואסורת אחותה.

כג. ולשון רשי' דרבנן אפרקורה גביה יל"ד האם כוונתם דמנוני הפקר ב"ז להקנות ו' מש'ב בוה לעיל שם). או דהפקירו רק בפלפי, ומש"ה יכול לוכות בו. ולפ'יז' כוונת רשי' דהלהשן זכאי במצוותה לאדו דוקא, והוא עידין לא זוכה. אלא דהפקירו אצלו שיכול לזכות.

כד. ארך דברי רשי' (שם קא. בסוד'ע) דיש לה תוספת בכתובה. ווע' Tos' (לעיל סה: כתובות נה: ד"ה ולשוברה) בכלל דתנאי בכתובה.

הקדושין חלון וקייימין בה אז. וזהו גדר 'מכאן ולהבא ולמפרע', ומש"ה כשותיה תחתיו זכה בשעתו בזכות ממן דעתית וממעשי' והפרת נדריה, והפקעת המיאון אינו מפיקיע זכות זה^{ל"}.

אך האחרונים (אבי עורי אישות יט) ה'ק' דבואר (כתובות קו) דהיכא דלווה ואלה ואח'ב מאנה, אינה גובה מזונות מהבעל. ולא אמר' דזכותה בזכות ממון של המזונות בעודה תחתיו. ובפשוטו מבואר דroxא במה שכבר נטלה מהבעל א"צ להזיר. אבל במה שהבעל מוחזק אינה זוכה). ואילו לדברי הגרא"ח יתחייב לה את המזונות שכבר זכתה, וכברורה לא ייכ"ל לדמיון יעזור אח'ב למפרע^{ל'}.

נ"ט שם. והרמב"ם (אישות יט יד) פסק דבר הממאנת^{ל"} יש לה מזנות^{ל"} ומהמת כתובת אהמה^{ל"}. והמגיד משנה ה'ק' דמאיחר שהמאנת אין

ול"ש איסור קרובים. ויש אחרונים (חי ר' שמעון יט ועד) שדרנו אף היכא דענקר מכאן ולהבא הtout בקרובים. ובמו' לצד דהיכא דמותה פקע חזקה. (ע' מה שחו לעלי יה').

לה. מאחר דהנישואין בשעתן היו חלים וקימים או, ותלי באישות שדהה אטמול. ולא אמר' דענקר האישות למפרע ממש). ושפר' זכה בהן בשעתן, ולא מוגניא ע"ז כל הפקעת המיאון.

לו. ושמעתיה לתרץ ורש"י (כתובות ק) פ"י העטם דעתמאנת אין לה מזונות (דלווה ואבלה) משום דתנאי בתובה כתובות, דע"י שלוחה וכל חיזי מזונות זה להחשב מגדרי כתובות. ובין דעתמאנת אין לה בתובה, א"כ אינה גובה ממון זה. ואך וראי לא אמר' לא נתינה בתובה ליגנות מיחסים על חוב זה). לה. והראב"ד השיג דעתמאנת קטנה היא ואינה يولדה, והאיך יהיה לה בת.

והה ביאר בונתו בדברי התוט' (עליל יב) דאי יליה בניט בסימנים משעת עיבור. ובו' דעת הרמב"ם דבניט בסימנים משעת ליה ווע' לעיל יב: בישוב הסוגיה), א"כ משכח' דתקינה נתערברה ואח'ב'M'マイנה וילדה אח'ב.

והב"ח (יקב) כת' הדרמב"ם ייר' בקידושי טעות ווע' עד הא דאי בנמי' לעיל ק': דאין לה בתובה ולא מזנות, וא"פ' הכת ניוניות מתנאי בתובה. ואף דעתיך האישות הזה טעות, נתרבר שרלא נתarksה מעולם ולא נתחייב לה בתובה).

לה. ובפשוטו משמע דהראב"ם פ"י בן בדור הגמ' (כתובות גג) אי יש לDataManager עצמה מזנות, אך הראב"ד השיג דגנידין בגין' יירשה. ויל"ד אי בונתו הר"ן לפירוש עיקר הא דתנקו פירות לבעל באשתו קטנה. או דבונתו היכא דענקר למפרע דאי"ז להזיר). וזה נקט דאך הראב"ם פ' הגמ' שם crudut שא"י, אלא לדלמוד דין זה ממקו"א. וע' מרכיבת המשנה שם).

לט. ולדברי רש"י העטם דאי לה בתובה משום דיזוצאת

מעולם, ואכל שלא ברין. אלא כיון שאכל לא מפקין מיניה, דתנקו חכמים פירות תחת פרקונה, ואמ' היהתה נשבית היה פודה^{ל"}. והתוס' ר'יד (שם קא. בפי' דברי הירושלמי) כת' העטם דאיינו משלם לה כלום, שהרי מה שאכל ברין אכל^{ל"}. והר"ן (כתובות שם נט. בדיה"ר) פ"י חכמים זיכו פירות נכסיה לבעל^{ל"}, כיון דתנקו רבנן נשואין לקטנה משום תקנתה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר.

והצבעת פענה (רו' בסמור) תי' דלענין הדקני ממן לא אמר' דענקר האישות למפרע.

והגרא"ח (אישות ב ט בסופו) ביאר דאף לדמיון מפקעת את עיקר הקידושין למפרע, היינו ולהבא דלאחר המיאון דיניין מכאן ולהבא באילו לא נתקדשה מעולם (ומש"ה הותרו בקרים^{ל"}). אך לא מהני ההפקעה דנימה דגם בשעתה קודם המיאון לא היו

והמציאות ישנו ולא זהה כמו שלא היה מעולם). וע' דברי הגרא"ח (חי בסמור) דמיון מורי ר' מכאן ולהבא ולמפרע, ויל' דנתחביב בתובה מחייבת תחילת האישות.

ושדרנו דהיל' בגין' חיבור הכתובה, הדנחה לאצד באחרונים דחויב בטורחה חל משעת קידושין, ואף דמיינא ייל' דל' דחויב בתובה מחמת האישות דאטמול. אבל לציד דחויב הכתובה הוא רק בגירושין, א"כ בDataManager מכאן ולהבא ליכא אישות. ול' שחייב בתובה).

ועד יש שפי' דגדר חיבור בתובה הוה תשלום על העמדת האישות בפועל ומוחדר הבתולות, ע' בית יעקב בש"ע ס' יא וש"ת ר' מגש פה), ואף בDataManager במצוותיה היה זה צורת אישות. ושיר' תשלים על העמדת האישות, אף דעתם האישות נערק למפרע. ואך בקידושי טעות ודאי לא אמר' כן. וע' דיש חילוק בין טעות, דנתברר שלא היה מעולם. ואילו מיאון ענקר אח'ב).

לא. ובר"י לוניל הנדפס אי' לא היה פודה. אך בכת' הירטס' הילאי' היה פודה. ואפשר דאפשר הגירסת לפניו היה בתמייה).

אך ברבינו קרשקס (כתובות שם) הביא י"א דהבעל אוכל פירות, אף דאי"ז לפודתו. וכן דיק' המורה"א ב' מ' ס' מדבי רשי' שם. ושלפרש דאי"ז להוציאו היזאה לפודתו, דשמא תמאן אח'ב. א"ג עד' סברת רב דלא תנקו כוויות מזון מדידיה לדידה).

לב. ויל'פ' בונתו בדברי הגרא"ת.
לג. וע' מש'כ' רש"י (כתובות שם) בעיקר תקנת מעשי' וירשה. ויל"ד אי בונתו הר"ן לפירוש עיקר הא דתנקו פירות לבעל באשתו קטנה. או דבונתו היכא דענקר למפרע דאי"ז להזיר).

לד. וביאר דהשתא ע"י המיאון הופקו הקידושין למפרע, והשתא (מכאן ולהבא) דיניין לה באילו לא נתקדשה מעולם,

והגר"ח כת' דיל דאף הרاءב"ד מורה לעיקר הסברא, אלא הראהב"ד ה'ק' דבשלאו אם תל' קודם שמיאנה, א"כ כבר וכתחה בתה בוכות מזונות קודם מיאון, ומש"ה ניזנות אף ששוב מיאנה אמה. אלא דיל משכ"ל يولחת בקטנות, והאיך תזכה במזונות שנולדה²² אחרי מיאן²³.

ט) שם. חוט (כתובות לה: ד"ה הממאנת) ביארו את הבריתא (שם) דממאנת אין לה קנס, כשבעליה אنسה או פיטה אותה אשתה בשתייה תחתוי קודם המיאון. דס"ר ודבשמיינא איגלאי מילטה שלא היהת אשתו, ויתחייב משום אונס ומפתחה.

והיש"ש (שם) תמה דרשואה היא לו, ובא עליה דרך הירור. שהיתה נשועבדת לו. ואף דנעקר האישות למפרע, מ"מ לא זהה מעשה פיתויו. ות"י דאייר ישנאנה או פיטה בעודה ארוסה. קמ"ל.

ולא נפרש טעם הדקמ"ל. ובפישטו קמ"ל דסוק סוף דיא בחזקת אשתו, ולא נחשב מעשה פיתויו, ואף דאייגלאי²⁴ שלא היהת אשתו²⁵. אבל הקוב"ש (קבח) כת' דע"פ דברי הגר"ח יתבאר המשקנא. דרך גוף האישות ענקר למפרע. אבל מה שהיה אטמול לא ענקר וזהה מכאן ולהבא ולמפרע). ובשעה שאנס ופיתחה היהת אשתו.

ס) ובהפרט נדריה וכו'. הגמ' (נדра מו) פי' לצד דמו פלא הסמור לאיש זהה נדר מדרבנן, מהני נישואין דרבנן להפר נדר דרבנן. והגמ' כת' דאף א' היה מדרוריתא, כדרא' פנחס (לעיל בט: וכ"מ) דכל הנודרת עד' בעלה נודרת. ודע"א (כתובות קא).

מזונות רק משעת לידה. ואפשר דמי' מ סיבת חיוב המזונות היה משעת עיבורו, ומש"ה נחשב דבריך וכתחה. פל' והגר"ח סיים א"כ כל דינו של הרמב"ם דממאנת יש לה מזונות ע"כ הוא דוקא שנולדה הבת קודם מיאון, והינו שהק' הרاءב"ד דאיין לה בת. ויש שהביאו הדגר"ח כאן חזר בדורמנים לאייר במיינאה בעודה מעוברת (ובדברי ה'ה). אלא דיש אופן שלידה ואינו בסימנים. דיש שת' דברי הרמב"ם בזאת' א. אך רראה הדגר"ח קאי בעדרת הרاءב"ד, ובא לישיב השותה האבר"ד שהשיג דאיין לה בת, ולדרבי ה'ול להשיג דענקר האישות למפרע. והגר"ח ביאר הרاءב"ד הוכיים דעת' א"יר שנולדה וכתחה קודם המיאון, א"כ אינה ממאנתה.

מה. וה"ה קדשו בתנאי או בפחות משווה פרוטה, ואנסה או פיתה באיסויסן. ואח' נתרבר שלא היהת אשתו, דמי' מ היהת אשתה.

למפרע בלבדו אשתו הות, וקדושין ונישואין בטלי לגמרי,

לה עיקר בתובה, א"כ מאין לו לרביינו שיהיה לבתה מזונות שהן מתנאי בתובה²⁶. וצ"ע.

והבית שמואל (קייב יא) תי' דהיה לה בתובה מחמת הנישואין, אלא כיון דמיינאה גרמה לעצמה הפסדים. אבל הכת לא הפסידה זכות שלה. ועד"ז כת' בח"י אנשי שם (כתובות ב' בד"ה).

ובב"י"ש כת' דה"מ בממאנת, אבל בקידושי טעות א"כ למפרע לא הו נישואין כלל, ומיד בשעת נישואין אין כתובה. א"כ אין לבת מזונות²⁷.

והאחרונים תמהו דמייאן עוקרת את נישואין למפרע, והוא כמי שלא נשאת מעולם.

ובבנ"י אהובה (יט יד) תי' דמ"מ ממאנת יש לה תוספת בתובה [שהספיק מחמת חיבת נישואין], ואף תנאי מזונות הבנות שייך לתוספת בתובה. אך ה'ק' דטבा יש חלק בזינון. והדבר צ"ע.

והעפננת פענה (שם בהשומות, ועד"ז האור גדול י' פ"ג ח) כת' דאף דקייל דמייאן עוקר למפרע, ה'מ לענין איסור. אבל לא לענין קניינים.

והגר"ח (הנ"ל) ביאר [דעת הרמב"ם] דע"י דמייאן לא נחשב שלא הייתה אשתו מעולם, ומהני דוקא לעוקר את עיקר האישות למפרע. אבל מכיוון שהבת וכתחה בזונות הממן של המזונות, דבשעה שהיתה תחתוי היו קידושים. ול"מ העקירה לעקור דין'ם שנולדו מתקידושים. ועי"ז יש לה מזונות אף לאחר שמיינאה אמה.

בע"כ, א"כ ה'מ דיני הכתובה ותלין בגירושין. אבל מזונות הבנות שלא תלי בגירושין יש לה.

מ. משמע דה'ק' מנ"ל דיש לה מזונות, ולא מה גדר הדבר שיחיא לה מזונות بلا כתובה.

מא. וביאר דכוונתו ע"פ דברי רשי' (כתובות ק' הנ"ל) דממאנת אין לה כתובה משום דיזאת עצמה.

מב. וдолא בזאת' (זאת' גמור), ומביואר בלשון היב' שדממאנת לא היה למפרע גמור, אלא בשעה ראשונה היהת אשתה. אך י"ל דהזה רך טעם לתקנה, ולעלום המיאון עוקר מכאן ולהבא ולמפרע אף את כל הרצאותה של האישות, והיה ראי שיעקר זכויות הממן למפרע, אלא דהזה תקנ"ח מיזוחה במזונות. ועד"ז נראה מדברי הראשונים הנ"ל בהא דאובל פירות בממאנתה).

מג. ובפישטו משמע מדבריו דהרמב"ם פלא, וס"ל דבריך וכתחה בתה משעת עיבורו. ומש"ה זכות והינו ענקר למפרע). אך יש שהק' דבגמי' (לעיל סז) מבואר דבבנות זכות בזנות

חייבי' שמא תמן, אלא חזקה במנחנו נהוג. ועוד הא דאי' (כתובות ע"ד) והמקדש ע"מ שאין עליה נדרים, וא"כ נשאלת על הנדר מוקדשת. ואילו לא נשאלת, ולא חייבין שמא תשאלני'.

ס) ה"ד עכבה וכו' א"ר זעיר אמר שמוואל תעווה לינשא וכו' מלחמת בני אדם שאיןם מהוגנים היה מייאן, ועוד בריתיא דר' יהודה מסקנת התוס' דקאי אתחלת הנישואין, האם נחשב מדעתהibi.

ותוס' (בתחלת דבריהם) נקטו דמחמת בני אדם שאיןם מהוגנים היה מייאן, ועוד בריתיא דר' יהודה בן בתירא. והמאייר ביאר דיש צידין שאף גלי' הדעת נידון במיאן, אבל הרשב"א דחה דכה"ג לא סגי להחשב מיאן אלא שקבלת קידושין לאחר, ובכדי לא נפקא. (וע"ע לעיל).

הרשב"א כת' שלא אירי במיאן, אלא דעת' אמרה זו אינה באשותו לירושה וליטמא לה ולמציאותה ולהפרת נדרה. ור' בן יעקב קאי אדרבי ר' לא אין מעשה קטנה כלום, ורבא"י מכירע בין ר' וא' ר' יהושע, דהיכא דתבעוה לינשא ולא עכבה מחמת בעליה, א"כ אינה באשותו לעניין ממזון^{יב}. אך ודאי אינה מותרת לשוק אלא צריכה מיאן.

נסתפק היבא שמיינה לאחר שהפיר לה בעלה, האם חוזרת ונארת. וההפרה בטל למפרע בין דהמיון עוקר הנושאין העיקריו. ודוקא היבא דזהה בעל מדרבן אמר' דעד בעלה נודרת, והכא למפרע לא הוι בעל כלל. וא"כ עד שתתגדל עריבת ליזהר בנדרה, שמא תמן ובטלת ההפרה למפרע. ומוכואר בפשיט' לרע"א ונעקר האישות ומדרbenו למפרע, אלא ודנטפק דסוף סוף נדרה על דעתו^{ימ}. אבל הגרא"ח (תנ"ל, בתוך דבריו) נקט דהוות הפרת נדרה לא נעקר למפרע. אלא דבעודה תחתיו הייתה אשתו, ונעקר אח"כ למפרע.

סב) תוד"ה כל"ז. ולר' יהושע איפכא. דקטנה בת ישראל שנתקדשה לכחן אוכלת בתרומה. (בדאי' גיטין נה', וזה לעיל צ. ולקמן קיג. ימ'). והריב"ז (תרומות ח יב, ו ג) הק' דניחוש שמא תמן, ויAKER קידושה למפרע. ונמצא זהה שאכלת תרומה.

והריב"ז (ח יב) תי' דקטנה אוכלת רק תרומה דרבנן ומש"ה לא חשושו^{ימ}. והריב"ז (שם ו ג) כת' שלא אמר' שמא תמן ונמצאת זהה למפרע, אבל עוד שלא מיאנה קניינו של כחן היא.

הרשב"א (כתובות יא, ע"ש) הוכיח מזה שלא

בבית אביה, עי"ש שתי' את המשנה. ועוד דעת ר'א בקטנה). מט. וכפשתות הגם' (עליל צ, וש"ו וו"ט לפקן קיג) דאוכלת רק תרומה דרבנן. ולדברי הרשב"א (לפקן קיג) קטנה אוכלת אף תרומה דאוריתא, דקטן יכולות אין בי"ד מצוין להפרישו. א"כ לא חשו שטעק הקידושין מושם דקטן יכולות.

ג. ואפשר דכוונת הריב"ז להק' דכין ובודיה למיאן, א"כ חסר בבעלות הכהן. ותוי' דאיינו מגרע בעולות.

נא. וכתי' לד"ד לגמ' (קיד" מו) דחייבין שמא יבא האב וימוחה. דהחתם בין נשאות שלא מדעתה, חייבין שמתוך בעסוי יקלקלנה.

גב. ומשמע דאייר דבשעת קידושי אמנה ואוחיה לא נתרצית, אלא דאו"כ תעווה ואומרה מחמת בעלי מהני גלי' דעת וז לקידושי אמנה ואוחיה. (ויל"ר אי חיל למפרע, או מכאן ולהבא עי' שעבור המעות).

גג. ובכ' המאייר (שם יא) דגלו' הדעת זה מועל' לעשותה כמו שאינה באשותו לכל זכות, ע"פ שאינה מפקעה כלל מיאן.

וכמן דליתנהו הויה. קמ"ל דאיין לה קנס בגין דבא עליה בחוקת שהיא אשთן.

מז. ולכוארה הספק ע"פ דברי הר"ן (דורים עט) שלא אמר' דבר של שנדורת על דעתו מהני להפר נדרה, אלא ודוקא בעל. ואף דליך אישות מדוריתא, כל שנדורת על דעתו חיל הר' גזיה"כ (סודוף סוף יש כאן צורת אישות).

ולכוארה אף היבא דליך אישות אפי' מדרבן. וכן קידושי טעות. אבל העיוול'ג נקט דסבירות הר'ין בגין דעקר חכמים האשות, א"כ לא הויה בכל גזיה"כ. וחורה'ן קאי דוקא במקום שיש אישות מדרבן, וגדר הגזיה'ב דהפרה הוא בכל מקום שיש שם אישות, ומש"ה אף אישות מדורבן מהני לדאוריתאה. ואילו היבא דסבירום שיש אישות, ובאמת לא חיל קידושין לא הויה בכל גזיה"כ.

אך יש שדנו דמדרben לא מהני הפרה אלא היבא דיש אישות מדרבן. ועוד יש שדנו דאיינו יודע לה שנעקר האישות לא תזרע על דעתו, ומש"ה לא"מ הפרטנו.

מה. ואשת חרש אינה אוכלת בתרומה, ובדא' בגמ' (לפקן קיג), וכן תנן (עליל ס) דחרש פולס ואינו מאכיל. אבל היירושלמי (עליל שם ז) מביאר דאשת חרש אוכלת בתרומה

לעיל צ), נושא אדם אנטוט אביו וכור. והשואל בשו"ת
החרוייד (קב) דין דה"מ לאחר מיתתו, אבל אסור
בקרובותיה בחיה משומם הגירה (עליל צ), והגנעתן על
ההאשה אסור לשא קרובותיה, גיירה שמא יזנה עם
הונדנושנה לאחר שישא צ.

אבל הר' דיק דבמשנתינו לא חולקן, ומשמעו דאף בחיה מותה. ובair דכין שמיינא בו ושונאה אוthon איינה חפצה בו לא חששו. (ועפ"ז נקט באונסה לא חששו, וכטברת המשנ"ל איסור ב יב, הו' לעיל שם) ס"ג.

עוד י"ל דהבא לא גרו כיון שנשא בהיתר, ובסבירת התש"ז
טו י"ה, והמשנ"ל שם) דודוקא היכא דראינו שבא עלייה
דורן זנות היישין שיחזרו ויוננה עמה. אבל מי שהוחזק
השרות לא חשוש**סב**.

בראשונים. דאמריה אי אפשר בקורסוי אמרין.

הוּא שְׁמֹואָל אָמֵר (וְהַתִּמְמָן וְלֹעֲלֵיל לְדָבָר) עַד דְּמַמְּאָנָת אַיִּצְחָר לְהַמְתִין ג' חֲדַשִּׁים לְאַחֲרֵי מִיאוֹנָה, פֿרְשָׁיִי דַעֲקָרִתִּינְהוּ לְגַנְזָוָן^{טג}, וְאֵינָה בְכָל שָׂאָר תְּקִנות שְׁגָרוֹן חַכְמִים לְכָל שָׂאָר הַנְּשׂוֹאוֹת שְׁצָרִיכָות לְהַמְתִין אַחֲרֵי יְצִיאָת מִבְּעָלִיחָן ג' חֲדַשִּׁים^{טד}. אֶכְל בְּשִׁיצָאָה בְגַט צְרִיכָה לְהַמְתִין ג' שְׁמִים.

ועוד פי' הרשב"א דאייר לאחר שמו בעלה, ותבעה לינשא, ואם אמרה שמתאבלת היא על בעלה, בדרך שהנשים המהוינו מפני האibal זו היא עכבה שהוא מן האיש, כלומר וצריכה להמתין ג' חדשים ונוטלת כתובתה, ואם מחמת בני אדם שאין מוגנין לה אבלו אינה אשתו, וא"צ להמתין ואינה יוטלת כתובתה^๔.

והובייאו דמבעאר דמיהני מיאון לאחר מיתת בעלה אף בשאנינה זוקקה ליבום מהmortuary, ועייז איזע להמתין ג' (חרישקן).

כימאנת הורתה בקרובים

ס"ד) הממן את באיש, הוא מותר בקרובותיה והוא מותרת בקרוביו וכו'. פרשי" (קז: ד"ה דתני וכן כ"מ שם ולעיל יב. ויג). דערתניתו לנישואין ולמפריע^ט והוא באנוסה ומופתחה^ט. אבל בה"ג (ר"ה מיאון) כת' דמיאין עקרה נישואין, ומוכחה מילתא דזהה קידושין דרבנן. אבל בשיזועת בגט הוה בגודלה^ט, ומהילפה בגודלה. ווץ"ב דהא בשיזועת בגט האישות איננו ענקר למפרע, ומה ס"ד יהא מותר בקרובותיה^ט.

הס. הוא מוטר בקרובותיה. רשי (כתבות ק:) הוסיף שמותרת לשינוי אגוסטה ובמפה דתאנ

נד'. והמאיר כת' 'דלאפ' וזה אף לשימושו קאי אמשנה דלכטן.
וכדאי' בוגמי' אלילא דאבי' ו/or' בר אבין.

נה. וע' (בע"ב) דנח' הראשונים אי מהני מיאון בשאיינה
זוקקה ליבום. וברבי הרש"א (עליל קו) ממשמע דל'ם. וצ'ע
מ"ש. ויש שדנו דתוך ג'urdeshim עדין מעוכבת מוחמת
הਆישות, ומשה"ה מהני יבום. ווגדר דין הבדיקה הנחשב כחלק

בג' וְקַצְתִּישׁ לְדִיקָה דָּאִילוֹ מֵיאָנוֹ הוּא עֲקִירָה מִכְּאָן וְלְהַבָּא
הִיָּה אָסָר בְּקָרוֹבִים, וְהַאֲחֶרְנִים (עַזְמָה שָׁרוֹ לְעַלְיָה) דָּנו
מִהְאָשָׁוֹת, וְלֹא רַק חַשׁ צִוְּנָיו.

ונז. ורש"י (ברוכת כ) חוסיף דע"י מיאון תעקר קדרושה למפרע, והעשה כל בעילותיה באלו הן של גנות, כדי להזכיר את בעלה ליבם תאחותה. ובמקרה בדוקא נקט ר' דהוה אינסיה ממופתת, ובעלית גנות. ולא סיג בהא דעתך קניין האישיות, וכדי להזכיר הרבהם והוצרכו לעקר שיחא בעילית גנות. משמע דברי אישות (אף בלא דרישון) אסור באחותה. ומציאות הילח"מ (מליכת ד' כת') דפיגש איבו, אף דלא דהוה עיריות בלא קדרושין, מ"מ הדוח אבוייהו ונגיון, ובמקרה יתירונו של אבויו הרגבבון.

בנה. ובפשותו משמע דע"י הגט נראהת כגדולה. ויל"ד א"כ בשם מהו או מות בעלה אמראי יש אישור קרובים. [בדמונו]

לא אמרי' שיתבטל גיטה דראסון. וודעין היה מהוחר גירושתו. ועוד כת' תוס' (ד"ה אלמא) דהוה כמו זינתה לאחר גירושין ע"י שנעקר נישואין השנאים).

ומבוואר דפסיט' למקשן [ולרב יהודה אמר שמוואל] דכין דמיאין דידיה מבטל גט דידיה, ה"ה שבטל גט דחבריה. (ואף רבא תי' רך דיש גירה מצד אחר).

עכ' תוד"ה אלמא. מגופא דסיפה המ"ל וכו' ואמאי לא אמרי' אתוי מיאונה ומפקע וכו' כמו זינתה אחר גירושין וכו'. עכ' דהמיאין אינו עוקר אף הקידושין של האחים. והאחיםנים (ע' מהרש"א) תמהו א'ב מה מהני דלא אתוי מיאון ומבטל גט ודישות הקודמתה, דמ"מ המיאין עוקר ומתריר אישות זו שיוצאה ממון. וא'ב תהא מותרת לחזרה למינשיגרשא.

וצ'ב ס"ד דהמקשן, וכן מה מהני מ"ד ד'תברא², דיש מ"ד דלא אתוי מיאון ומבטל, הא עכ'פ' המיאין עוקר לנישואין למפרע ומתריר בקרובותיה. ודנו האיך יתיישב למ"ד دائירית דמכרת.

עג' שם. המ"י דמייט אמרי' כל' שיזאה וכו'. רע"א תי' דרמשנה ולגריסא דידן] אירי שאח'ב נשאת לרבייע ונתגרשה ממנו. ומש'ה אסורה לחזר למני שמיינאה בו בגין דאה'ב נשאת לרבייע, ויצאת ממנו בגט. ולא נעקרו קידושיו>.

וכת' דכ"ה אליבא דאמת דלמ"ד תברא צ"ל דאסורה לחזר לו ממש דרביעי נשאת לו ויצאת ממנו בגט. והאחיםנים הביאו דכ"ה בירושלמי ארי' בר' בן והוא שיהיא הגט לבסוף³. (ורע"א כת' דרבא חידש גירה דאיירית דמכרת ומשי'ה אף בל' רביעי אסורה).

שהಗט שנטן להז אין לו תורה גט של נישואין גמורין, דקינה היא ולא הו נישואין. ומש'ה לא הו גט, ולא הו מהוחר גירושתו.

ב. וועה"ק מהרש"א דל"מ להז סברת שלisha בגיטן. ג. ובאמת אסורה לשני מותרת רביעי, ולא מותרת שלישי. דכין דיצאת ממנו במיאון נעקר קידוש שלישי. והזה כמו שיזינתה לאחר גירושין.

ד. והפני משה כת' דע"ב דgars במשנה דיצא מהאחרון ע"ג, וכגריסא לפניו. דאי' בגריסא במשנה שבירושלמי (וכבשנויות בדור"ק) א'ב מבוואר דגירה נשאת לאחר ומיאנה בו אסור לחזר לו. ובמראה הפתנים כת' דאפשר דבונת

טו' שם. הרמב"ן (ב"ב קמה), ושא"ר שם והוא ה"ה זביה ו' ייח) הביא תשוי' לגאון דהא דאי' (שם) דגورو דכשנוגרש או מות אין מחזירין בסוף הקידושין (וכבמ"ד דקידושין לטיבועין ניתנו, ומשםו תנאי) משום גירה שמא יאמרו קודשין תופסין באחותה. אירי אף בקינה יוצאה בגט, כיון דאסור בקרובותיה⁴. אבל הממאנת מהוחר קידושין בסוף הקידושין⁵, ודומtot שיאמרו קודשין תופסין באחותה.

סח) נתן לה גט והחוירה מיאנאה בו וכו'. והגמ' פי' דאתוי מיאון ומבטל לגט, ופרש"י (כאן) דאתוי מיאון וגלי' עלה דקינה היא. משמע דהגדיר בהא שמייאון עוקר לאישות ההוה ע"י דגלי' דין מעשיה כלום. ועי' נתרברר דלא היה לה דעת לקידושין.

דף קה:

(ט) הממאנת באיש וכו' לאחר וזרשה וכו'. לגיטא לפניו הוו במשנה שנשאת לד' (ואהרון בגירושין). אבל בගיטא במשניות ובירושלמי ובריש"ק נוסף לאחר ומיאנה בו, זה הכלל וכו' (ונוסף חמישין). ע"ג בסוגו.

ע) אלמא אתוי מיאון ומבטל גט וכו'. הלשון משמע דהוה ביטול על הגט. אבל מדברי רשי' (בע"א) והראשונים (ותוס' דה לאיסטר) מבוואר דמייאן האחרון עוקר את הקידושין הראשונים (רגלי' עללה דקינה היא). ומבטל עיקר הקידושין, ולא את הגט.

ע) ורמיהו וכו' כל' שיזתת דיהםו בגט אסורה לחזר ז' וכו' אלמא לא אתוי מיאון דחבריה ובטי' גיטא דידיה וכו'. פרש"י (במשנה) דאך שמיינאה באחרון,

يولדה, הויה משום דמייחפה בגדרלה. אבל הממאנת מייאנה מוכיח עלייה.

סה. ואף הדוה איסור דרבנן.

טו. בפשטו מבוואר דחויר משום תנאי, דע"ד כן קידש. ע"ע רשב"א ורטיב"א ב"ב שט. וא' מבוואר דמדיאן א"ץ להחויר בסוף הקידושין, ולא אמרי' דנתברר למפרע דליך קידושין. (אלא מכאן ולהבא למפרע וכגר"ח).

אר' מצאנו (כתובות ט) נידון קידושין לטיבועין ניתנו אף במקה טעונו, שלא חול קידושין כלל, ועי' עבנין נ.א. א. ובש"ת הרשב"א (א אלף קא) כת' דהא דאמרי' בכו"ל שמעתא' מבטל, לאו מבטל ממש קאמרה, אלא מגלה ומודיע

לראשון מושום שלא אתי מיאון ועקר את כל הקידושים, והרי נשאת לאחר בינוים. (וישב בזה קי' המהר"ש"א הנ"ל).

עה) אמר רב יהודה אמר שמואל תברא וכו'. בפשותו נח' התנאים בסברת אתי מיאון ומובלט גט, האם אמר'י דגלי דעתה היא. והמהר"ש"א העלה צד דנה' מושום גזירת אול ומשבש לה (וברבוסמור)^י, אלא דס"ל דאף בשיצאת ממנה במיאון שייך גזירה זו וכוק' הגם' בסמור, אכן חילוק בזה בין מיאון לדידה ומיאון דחבריה.

ועדי' כת' החזו"א (קב' א) כת' דאף הס"ד שלא אתי מיאון ומובלט גט, הינו לענין שאסורה לחזור לו^{ל'} מושום גזירה אול ומשבש לה (וכדאי' בסמור, וכבר ב' ר' יצחק בר אשיאן בסוחה"ע דמנהני המיאון לשאר קרובים), אבל עיקר האישות נערך. וכוק' הגם' אכן חילוק בין מיאון לדידה ומיאון דחבריה.

והחו"א ה'ק' דבמשנה מבואר דכל שיזעצת ממנה במיאון מותרת לחזור לה, ולא גזרו משום אויל ומשבש. כת' דיל' דאף זה בכלל התברא. ואך ייל' דהותם לש גזירה ומוחזר גורשו, ובמ"ש תוס' ד"ה איזל.

יע) אידי' דמכרת ברמיותיו וקריזוטויו^ז איז משבש^{ב'} וכו'. ותקנו דבמשמאננה בראשון, אף אם תמאן בשני לא לחזור לאחר. והrinteb"א פי' דתקנת חכמים היא שתואר עלייו במיאון דחבריה במוחזר גורשנו משנשתא^ט (וכדמובהר ע"פ תוס' ד"ה איזה)

ט. ומה'ה נתגרשה ונשأت לאחר ומיאנה אסורה מושום מוחזר גורשו.

י. והוא דאי' לא אתי מיאון ומובלט, הינו שלא עבדין מעשה עפ"ז.

יא. הגר"א (כא ב) ציין דמוכח מקור למש"כ הרכוב"מ (איסרב' בא ב' דאסור לקורץ בגין או ברגלו ולרמו בעיניו לא' מהערויות. וכט' דטס' הוא, וצ'ל לקורץ בגיןו ורמו בדיו ורגליה, ע"ש הפסוק (משל' ו' יט') קורץ בגיןו מול ברגליה, מורה באכבעותיו).

יב. הרש"ש ציין לרעור' (שבש, ה' עד'ג' נדרים פט) פי' דהודה לשון פיתוי, והתרוגום עה'פ' (ירמיה כ ז') פתיחני ה' ואפתה, שבשתיים ה' ואשתבישית. ורשי' (יומא פר) כת' משבש ליה, מפהחו.

יג. כדי שלא יפתח אותה בדברים אחר שתנסה לאחר כדי השתמאן בו ולחזור לה.

והקר"א דין דאפשר דקו' התוס' ע"פ גירסת הר'י"ף במשנה יצאת מואהרון (ה חמישין) במיאון, ואסורה לחזור לרבייע'.

עד' שם. וזהו כמו שיזנתה אחר גירושין. דהמייאן עוקר את הנישואין ועשאו בעליית גזירה ווע' מה שדור' בע"א. אבל בפסקיו הר'י"ד כת' דאע"פ שמייננה בשני וועקרה קידושין ונישואין] אסורה בראשון שగירשה, דביוין שנבעלה בתורת קידושין ונישואין קריינה בה והלכה והיתה לאיש אחר. ובאיaro' כוונתו ע"פ יסוד הגר"ח (הור' בע"א) דהמייאן עוקר רק מכאן ולהבא ולמפרע, ואתמול היה אשו של שני והוה ביתא אישות ולא ביתא גזיטה]. ומש'ה קרין בה והלכה והיתה לאיש אחר, והוה בכל מחוזיר גורשטו משנשתא^י.

והחו"א (קב' ב) כת' לישב עד'ז לול' דברי התוס' למ"ד תברא (וון דמקשן וועלא, וכוק' המהר"ש"א) דמייאן הויה בנישואין לענין איסור מוחזר גורשטו ולא כוונתה^ו.

ובס' רוז' יצחק (כאן, וע"ע ערול'ן) ביאר דברי התוס' דבזה פליגי בסוגין אי אתי מיאון ומובלט, דلم"ד אתי ומובלט עוקר האישות למזרי, והוא כמו שיזנתה. ואילו מ"ד שלא אתי מיאון עוקר ס'ל דנהני דמנהני המיאן להתריה לשוק באלא גט, אבל אין עוקר לחושב גנות מעיקרה. ומש'ה גירשה ונשأت לאחר ומיאנה אסורה

הירושלמי דאיiri' שמייננה (בחמישין) וא"כ נשאת (לששין) ונתגרשה. ואטו תנא כי רוכבלא.

ה. והחו"א (קב' ב) כת' דקו' התוס' סתמא קתני, דכל שיזעצת ממנה בגט אסורה. וע"פ מש'כ' (שם א) ע"ד רע'א. ו. ודלא כמ"ש ריש'י (ברבות כ' וכו', ה' בע"א) דע"י מיאון הויה באירועי גנות ובמפורטה.

ז. ובפשותו מבואר בדברי התוס' (שה"ר) דע"י מיאון עוקר אף מעשה ביה אDATEMOOL, והוא ביתא נורו. ולא בגר"ח. ויש לדוחות דפליגי בגדיר האיסור מוחזר גורשטו משנשתא, וס'ל דביוין דמוכחן ולהבא עוקר אישות השני, מש'ה לא נוחש נשאתה. ובזה פליגי הר'י"ד דוגר האישות לא תלי בעצם האישות, דיש עליה (מכאן ולהבא) אישות דאיתר. אלא דבשעת מעשה היה ביתא אישות. אך לשון התוס' משמע דהטעם מושום דהזה כמו שיזנתה).

ח. וכט' (שם ה) דכ"ד הריב"ן (בתורה לאיסרו).

דהמיאון מבטל את הגט של חברו, דילמא מהני המיאון רק לעקו נישואין דברתא, שלא יחשב נישואין לאסורה על ראשון מוחזר גירושתו.^ג

ועוד מש'כ תוס' (ר"ה אלמא, וד"ה לאיסור). ורשות"^א השיב דהא דאי' מבטל לגט לאו דוקא, אלא מגלה ומודיע דין כן נישואין גמורים, ולא הוה תורה גט של נישואין גמורים. ומש'ה אינה נאסרת על הרשות מדין מוחזר גירושתו, אף שהלכה ונשאת לאחר מורתה לחזור לה, וצ'ב מהותי, דמנג' הא, ודילמא קידושין דראשון לא נעקרו. ואפ'ה מורתה לו ממשם דנעקר קידושי שני'ג.^ג

עט) כגון ששלשה בגיטין דמייחי בגדרה. המאירי פ"י דאיינו מוציא שקטנה מתגרש ג' פעמים^ט. ובשווית ב"ח (חדשות יג, ה"ר בגמ' ס) כת' דהמשנה אירי ב' פעמים לרבי (עליל סדר) דרב' פעמים זהה חוקה. ולרשב"ג דוקא ג' זהה חוקה. והרשות' כת' דיל' דהמשנה אירי ב' פעמים, אלא דרך הש"ס לחסר עם הג'ב.

ופרש"י דתו לא אתוי מיאון דאחר לבוטלי. משמעו דכה"ג דהמיאון איינו גilio/shai קטנה, ול'ט לעkor את נישואין הקודמין וועוקר רק את האישות האחרונית^ב.

ומבוואר דעתך ס"ל דעתך מיאון דחבריה ומבטל ולול' הא דשלשה בגיטין), ולא ס"ל גיירה דאול ומשבש לה.

והמהרש"א (על תוד'ה אלמא) הק' דלפ'ז הדרא קרי התוס' (ר"ה אלמא) דהמיאון מבטל שישב זנות, וזה שגירשה אחרון מורתה לחזורה אף דאית'ב מיאנה באחר'ב. ומשום שישילה בגיטין אין לנו לומר דהמיאון לא יחשב זנות^ג. והמהרש"א (א אלף קצ') הק' מנ"ל

יט. וליד האם שיר לגדורי חזקה דג' פעמים, או דהוה תקנ'ח בפנ'ו.

ב. וכן במראה הפנים לירושלמי כת' דע"פ הגירסת המשניות ובריה"ף שהopsis דמיונה (בחמישין), י"ל דאיiri דאית'ב נתגרשה מששי' (זרהו ג' גיטין).

בא. וכן לציד (עליל דלאו אתוי מיאון ומבטל לגט אף' דידייה. ולתהי הגמי' דרבברה הוה מה').

כב. ורעד' כת' דאית' מורתה לחזור לה, ע"פ הגירסת דידן במשנה. אך לגידות הר'יך' קשחה.

בג. אבל החזו"א (קב' ב כת' דביקון דשלשה בגיטין מיחי בגודלה, ומ"ה לא יידע מיאון ויבקרו דנתגרשה).

איל' דוגר הגираה להחשיבו מוחזר גירושתו. לפיכך קיימנו חכמים נשואין השני באילו יצאת ממנה בנט. ונסמעו דלא הוה אישור בעלמא שתחוור לדראשון, אלא דתכו שיחשב מוחזר גירושתו. ווגר התקנה דהמיאון 'לט' לעקו רישות הרראשון.

והמהרש"א הוסיף דמשום גיירה דאול ומשבש לה תכו שלא יחשב מיאונה לונות^ג. דתוס' (ר"ה אלמא) כת' דהמאל' (בכל קרי הגמ') דהיכא דנטגרשה ואח'ב מיאנה, ביז'ו דנעקר הוה כמו' זינתה לאחר גירושין. ובזה תי' הגמי' אול' ומשבש, דתכו שלא יחשב זנות.

וחחו"א (קב' ב) הביא דמבוואר דאף היכא דנטאלמנה מרשותו ומיאנה בשני לא נעקר קידושין ראשוניים. אף דל'ש משבש, לא חילקן חכמים, שלא יהא נראה גיירה חכמים כחוכא.

ע) תוד'ה אויל^ט. אבל לא ניח'ל למימור דאפי' ליכא גט וכוב'. עד'ז הריטב'א היך' דהויל' לנגי' לה'ק' דא"ב אף בשמיינה בו ונשאת לאחר תאסר מוחך גיירה דמשבש^ט. והרידט'א תי' דביקון שלא קבלה ממנה גט מעולם היאך אפשר לדון אותה כל לשום עניין במוחזר גירושתו. וב'ב' האחרונים דתוי' התוס' דוגר גיירת אול' ומשבש' הוה רק במקומות דשייך גור מוחזר גירושתו.

עח) אלא או קשייא דחבריה אדחבריה וכוב' הא מיאנה מותרת לחזור לו, אלא או אתוי מיאון דחבריה ומבטל גיטמא דידייה וכוב'. פרש'י דהמיאון מגלה דקטנה היא, ולא הוה גט. ולא גוזרו דמכרת ברמיותיו.

השואל בשווית הרשות' (א אלף קצ') הק' מנ"ל

יד. והמהרש"א נקט דשייך גיירה זו אף למ"ד דנעקר למפרט, ומבטל גט דחבריה. (ע"ע בסמוך).

טו. (ה'ב' ח' הגיה דקי' התוס' על קרי הגמ' מיאון דידייה נמי'). טז. ולמסקנא ניזא, דהיכא דיצתה ממנה לאמאן לא אמרי דמשבש לה.

יז. דאכתי לא שמעת מהכא אלא דמאננט לא מחשבה כנשואין, אבל לא שמענו דאבייטל גיטה דהאי ממשום מיאון דחבריה.

ית. וב'ס' דרע יצחק והערול'ג' הביאו תשוי' הרשות' א' דלא אמרי' דנעקר הנישואין להחשיב מעשה זנות, דסוף סוף היה ע"י קידושין ונישואין. ולא מעארתי רמו לזה ברשב'.

גורשתו. משמעו דאתنين עליה ממשום דנעקר האישות הראשונית.

אבל תוס' דנו ר' עז'י המיאון נעקר אישות השני, ואף שנתגרשה מראשון הוה כמו שלא נשאת לאחר (אלא יונתה). [וע' מה שחר' לעיל].

(פ) ברכם כך שאלו הרוי שהיתה אשת אחיו אמו"ח וכו' מהו שתמאנן השתא ותעקרינהו לניישואין קמאי ותתייבם (צורתה). המהירוש"ל מחק ערתה כי, דעת' מיאון בראשון אף היא תוכל להתייבם. והביא דבר' מ ברשי". וכ"ב הדრיטב"א.

ובפשטו מבואר שהיא זוקה להליצה, וכך אין איסור מעוזה ואיסור קדושה (לעיל ב') דחולצת⁷. וכ"ב הביש' (קעג טז) לא.

אבל המהירוש"א כת' דיל' דהנידון על ערתה. דשאלו שהשניה מתאנו בעבאל השני^{לט} ולא בראשון. ועי' ערתה לא הוה ערתה ערוה. וככמו ערתה בתו ממנתן, אלא דהנידון מושום איסור דרבנן^{לט}. אבל לא מיאנה בראשון, ומ"ה היא עדין אשת אחיו אמו"ל. ובמ' בטור ושוי"ע (קעג יונ)^{לט}.

בט. והביא דהרי"ף והרא"ש ל"ג ערתה. אך הביא דבמקצת ספרים בפרש"י קאי איזרתה.

ל. אך הרשות'ש (כאן וקעט) והאו"ש (ז) דנו דכין דקידושי קטנה דרבנן, א"ב נימא דשניות הוה ערוה דרבנן וופטרת. (ויתברר לקמן קעט).

לא. אבל הייש'ש (כאן יב בסוף) כת' דודוקא מושום שמיאנה בראשון חולצת, אבל אי לא מיאנה בראשון א"ב ממ"ג פטורה היא מן החליציה, שאם מחשוב נשואינו קטנה דידה בנסיבות גמורין, א"ב היא ערוה עלה, ואם אינה נשואין, א"ב אף חיליצה לא בעי. ווצ"ב דאייריה בשניות ולא בעורה. ולכארה כוונתו בדברי הרשות'ש והאו"ש הנ"ל^{לט}.

לב. והואין כן מודברי תוס' (דר' יש) שగרסו יש מיאון 'באחיה' והביא דהמודרש"ל מחק מילה זו. ועוד דיק' דתוס' דימו לכל שבילה למאהן.

לג. והוגרא"א (קעג ב') כת' דהמיאון שאגה בזה הרבהה, דא"בليل כל הארכיות הרוי שהיתה כרי היל' שנייה סתום וככון אם אמו ווכיינא הרבהה, ועוד דאיינו עניין לכל הסוגיא דקי' על נשואין הראשונים.

לד. והקורבן"ר ה'ק' דמ"מ ע"י מיאון בניין נעקר אף אישות הראשון, ובהו ל'ם מיאון. ורק לשני נתקדשה למיאון.

לה. אבל האגר"א (תנו ל') כת' דהטור לא קאי על העזרה, והגיה בן אף בדברי השוע"ע. ווע"ז יישב הביש' קעג טז).

איידי דמכרת אול ומשבש, וגورو שלא יהשב המיאון כוננו. ואף דועלא ס"ל דהמיאון עוקר את האישות הקיימם ואת הגט, מ"מ ל"מ לעkor שיחשב זנות^{לט}. אך ה'ק' דא"ב ייל' דהמיאנה ידע סברא זו, ול'ק קי' הטעס' דהמ"ל. [עי'יש].

(ג) פאן תנא א"ר אמר רב מא' דכתיב מימיינו בכסף^{לט} וכו' הרוי שיצאת מראשון בגט ומשני במיאון^{לט} וכו' א"ר ישמעאל בר' יוסי ל'ז לא הוצרכו נו'. דרב הביא דר"ע ור' יהודה בן בתירא אסור לדלאathy מיאון ומבטל גט, או מושום גזירת איידי דמכרת, ור' ישמעאל בר' יוסי פשיט' להתריר (דלאthy מיאון ומבטל).

ופרש"י דר' ישמעאל בר' פליג ארבע, והיינו תנאי. דרב נמי תנא הוא (וכגדארמי) (בתובות ח). דרב תנא ופליג^{לט}. אבל הדרא"א הביא דעתאי ת'ק' ור' ישמעאל בר' (משמעו דרב הביא מה' דעת ת'ק' ועדת ר' ישמעאל בר').

(ה) לאיסור כרת התרת, לאיסור ל'ז לא כ"ש. פרשי' דהפקעת ממנה איסור אשת איש בלבד גט, כ"ש שגלי דקטנה, ואין כאן איסור מוחזר

בד. והחו"א דחה דלא מסתבר, דכין דמהני לעוקר הנישואין א"ב אמא' ל"מ זהה.

כה. פרשי' דלמודו ע"י شبירות. ווילא'ס האם היה שאלת למשעה, ושלחו שליח לברר ההלהבה. או דנו בביבה"ד, ואף

לברר ספיקותיהם והציאו ממן רב לשימוש מפי רובותיהם.

כו. ושכרו אדם א' בת' וזה לשאול את ר'יע. ובס' ערב'י התנאים ואמראים שרך ר' הנטילו כת' שמעתי שאך אורחה שאלה ר' יוחנן הסנדLER שאל אותה ששה עצמוני ברובל, ועד הד א"י (לעיל קה). ואך ק"ק לומר דר' יוחנן הסנדLER לך בסוף רב לשילוחות זו. ובפשטו שכרו אדם אחר. (ובדברי ר' ישמעאל בר' הגירסת לפניו ושכרו ב' בני אדם, ע' ערולין^{לט}).

כז. ומשמע ברש"י דרב נחשב תנא לכל דבר. אבל בהליך שלם (ב) נקט דהיה אמורא, אלא שהיה שופט וכל חילוק על הבביהטה. והיר מלacky (כללי ההלמוד תקנו) הביא דבஸוגין מבואר דזהו תנא. וצין למשרב' רישי' (נזה ב') דרביה הואי תנא ואמורא, והיכא דאמר מנפשיה בלשון מימרא הואי שמעתא.

כח. וזה (יא יז בסוף) הביא דמכואר דיש איסור שנויות אף בנישואין קטנה. אודס"ד דהא דאי' במשנה דנתן גט איסור בקרובותיה הוה בקרובותיהם עריות דאוריתא, אבל שנויות הוה גזירה לגזירה. ואילו הכא מבואר דקיים קטנה אף בן אחוותו נאסרת בו, מושום אשת אחיו אמו, לולי מיאון. ולදעת הרוי"ף (ורשי' ותוטס) למסקנא גورو אף בזה מושום דמיוחי כערווה בשעת נפילת.

במה תמאן ולמה תמאן, הרי היתה רוצה בו כל ימי חייו^ט. ואינה אגידא מומתו כללי^ט.

(ט) אמר רב יצחק בר אשיאן ומורה רב שmotratת **אחיו של זה שנאפרה עליו, פשיטא וכו'.** פרש^ט נהי לדידיה אסורה, ולא ATI מייאן וmbtel לגט. אבל נטבל לנבי אחיו. דברמות אמר^ט דawai מייאן בmbtel לגט, אלא הו גורה דאיידי דמכרת ברמיזותיו וכו'.

וחרשב^ט א בת דעכ' סברת רב לא הו שום איסור מהזיר גירושו וכמו שנקט ר' ישמעאל, דה' לאיסור לאו לא כ"ש. דאכ' חזרה הק'zo להתייר אף לו, השטה מורתת לאחיו של בעל שני דמיינהבו (וזאך דעת Ach בברת), לאיסור לאו לא כ"ש. אלא סברת רב שום גורה דמכרת ברמיזותיו ובקריזותיו, ואכ' פשיטה לאחיו מורתת.

בסוגין – הרמב"ם (איסוב יז יח) פסק אף לעניין בחונה דמייאן מבטל לגט, ודמקדש קטנה ונירשה בגט והחוירה ומיאנה בו מורתת לחונה. והטור (ו) הוסוף דה"ה מייאן דחבריה מבטל גט דידייה להתייה לחונה. ואך דאמר^ט בסוגין דמייאן

והאחרונים (קרנ"ר, גרא קעג ב, רע"א, רש"ש) תמהו דקייל דעתך שנייה מותיבמת ל', דדיןם באיסור מצוה ואייסור קדושה דעתך מותיבמת ל'.

(ט) יש מייאן לאחר מיתה לה במקום מצוה וכו'. הריב^ט (לו). בדה"ר נקט דספק הגמ' האם מהני מייאן כלל לאחר מיתה. והריב^ט ה'ק' דקייל דממאנת לזיקתו (בעלה לעיל קו), דיש מייאן לאחר מיתה. והריב^ט תי' דהספק בשנייה, דבעורה DAOРИתא אינה ממאנת לאחר מיתה וותיבם ערתה) משום דרמי בר יחזקאל (עליל קו; ויב) דבשעת נפילה מיהזי בצרת ערוה^ט. הג' א' שריה להאי שניה למיאן אחר מיתה אותו למשרא ערת בתה. ועד' ז' פרש^ט ותוס' דהספק האם באיסור שנויות גרו כדרמי בר יחזקאל. ולפ"ז לא הו ספק בעצם המיאן, אלא בגזירה הנ"ל^ט.

אבל הרמב"ן (ודהוריב"א) ות' דהספק אי מהני מייאן כשםם בלבד יבם. ואך לעולא דמנהני מייאן בוקה, היינו שמאנת במה שנשאר מזיקתו עליה ביבם או בבעל^ט. אבל בשמתם בלבד יבם והיא מורתת לשוק

לו. ב"פ הרמב"ם (ו ט) והשו"ע (קד עד א), והביאו כן מהירושלמי.

לו. אך החוץ ישותות (עליל ב) הביא ע"פ התוספה דחולצת, וכבדעת המהרש"א. וחרש"ש (עליל כ) האריך לחلك.

ודמאייר (לקמן קט) הביא דבליקטי הגאנום נסתפקן אי צרת שנויות מותיבמת הדואיל ואיהי גופה לא מתרשת אלא מרבנן, או דaina מותיבמת כדין צרת וקצת שני יבמים. אלא דהכריע בה שמותרת.

לו. פרש^ט למיאן באישות הראשון, ועי' תתייבם מורתת החני.

לו. והיש"ש (ג יט) כת' דאך הריב^ט מודה דל"ש מייאן במקומות שאדם חיו וצעריך למיאן או בבעל או ביבם, אלא הריב^ט א'יר במקומות שיש לרשותם, ומיאנה בו (ובוקה), ואח' נשאת לשוני. ווצ"ב דעכ' מיאנה בראשון קודם שעשאת לשוני, דאל"כ אסורה עליו בדין שומרת יבם. ובין דמייאנה בראשון קודם שנפללה ליבום א'כ אמא שייר גורה בשעת נפללה נראית. ועוד דלשון הגמ' מהו דתמאן עתה.

mag. ועד' ז' מבואר ברש"א (קג) דאך לעולא שמאנת ליקתה הווה דקא משום זיקת. וכ"ה בונת ה"ה (גירושין יא) אלא דקיצר.

בשאר קרובים (ואפי' שיעיה דרבנן) גור דבשעת נפילה רנאית קרובה, ולא כבדעת הרמב"ם (גירושין יא יי, והוא לעיל שם) דוקא בכלתו גורו. (זהקר"א כת' דהרבמים' פרש בסוגין כדברי הרמב"ן, והנדין אי מהני מייאן). ובחי' אנשי שם (לו).

ביהר' דחה דהכא נשאת לאחר, ומשה' ל"מ המיאן בראשון. ואילו התרם מיאנה קודם שתנשא לאחר. ואך לכברה סברא זו מהני בערך המיאן, ובבדעת הרמב"ן דהכא

אפי' חלייצה, דהוה ערוה מדאוריתא [ומושמעו דכונתו דערות גירושת אחוי פוטר את הנפילה מדרבנן]. והיש"ש והבי"ש (קעג בע"ד דיקו דכון דעת הרמב"ם דאי"צ חלייצה²).

אך התו' חד מקמאי הביא דבריושלמי מבואר דעתיך חלייצה. וכ"ב רוב הראשונים (ע' בסמוך) דעתיכה חלייצה.

ובתוט' חד מקמאי ביאר משום גיירה דין הכל' בקאיין בחזרה. והמלחמות ביאר³ דין מפק' אישות דרבנן بلا כלום⁴.

ובעה"מ (כאן ל' בדה"ר) עמד בזה אל תחמה האיך יתמונה וז חולצתו, והיא ערוה מן התורה. והביא דוגמתה (לעיל בע' דיל' שמען שני אחים שנפלו ליבום [ונעשה צרות ול"] אי"צ חלייצה, ואפ' הא היה אסור מצוח או איסור קדושה חולצת ולא מותיבמות⁵.

פ) ריש"י ד"ה קטנה. [ונתגרשה] בקטנותה, וקיבל אביה גיטה וכו'. מבואר בריש"י דאבא מקבל גיטה אף לאחר נשאת [ויצאת מרשות אביה]. וכ"ב רשי"ז (כתובות עג:) תמה ע"ד רשי" שמשהשיה והרמב"ן (כתובות עג:) תמה ע"ד רשי" שמשהשיה שוב אין לאביה רשות בה⁶, ובת' דהוה טעות סופר

ג. והרמב"ם (� יד גבי חרותה כת' ואינה חולצת ולא מתיבמת). אבל הפרישה (קעג לבד) כת' דכונת הרמב"ם דחרות לאו בת חלייצה היא. ובאמת אסורה לשוק.

ד. וכת' וידיתר היה קרוב לאסורה בחליצה משום שם אחה אומר חליצת מתיבמות (וכדילע' ג. ולא), אלא דלא גורו, לפ' שאא' להפקיע נשואים חכמים בלא כלום. ה. ובובואר סברת המלצות כבלפי האישות הדרבן החזיריה, וגאין באן פטור ערוה⁷ מחמת האישות הדאוריתא, להחשב גירושת אחוי. (ועוד ע' נח' בסמוך).

ו. אך מבואר (לעל בע' דיל' כת') דהות הוה גיירה חזרה, שיטעו דעתיך מצעודה וקדושה פטרות צורתיהם. ואילו הבא לדברי המלצות נתחדש דורג העורוה מחמת האישות הדאוריתא אינו פטור לאישות הדרבן וללאויה אין ראה לה' מהותם. ומתיישב טפי אי אף בסוגין הוה גיירה וכדברי התוס' חד מקמאי. ובזה הבעה"מ הק' דברין דמאוריתא אסורה ליבם האיך גורו לחלוין, דנחשוש שמאי ייבם (וברא' לעיל ג'). והביא דמצאננו בע"ז.

וועוד י"פ דכונת הבעה"מ דבאיסור קדושה דרבנן לר"ש, מדרבנן אסורת ואינן חייבת ביבום, ואילו מדאוריתא הוה אהיות בוקה. וחווין דלא אמר' ממן' ג'. אל' חולצתו⁸.

ז. והאחוונים כת' דצ' לדעת רשי' דמקבל את גיטה מטעם

דחבריה ל"מ לבטל גיטה דידיה לעניין שלא תחזר לו, משום גיירה דמכרת ואול ומשבש לה, אבל לעניין להתרה לכחן ל"ש בזה חילוק בין מיין דחבריה למיאן דידיה.

והב"י כת' שדברי הטhor הון דברי טעם. מ"מ י"ל ולדעת הרמב"ם שלא נתנו דבריהם לשיעורין לונור לעניין זה המיאן דחבריה מבטל הגט ולענין זה לא מבטלי⁹. והבי"ש (ו) הביא דקי"ל כל"ב דאסורה לאחיו משום גיירה, ואף דל"ש אצלו הגירה דמכרת. ובכ"ש לכהונה.

וحتט' (ו ג) כת' דהיכא דמייננה בשני ביןין דאסורה לראשון, ונשאר קצת מהאישות הראשון חששו שמא ישטו דמתירין חולצה לכחן¹⁰. אבל היכא הדראשון החזירה ומיאנה בו מותרת לחזור אף לראשון. והמייאן עוקר את לגמרי ולא יטשו בו.

דף קט.

פה) קטנה שהשיה אביה ונתגרשה¹¹ וכ"ז ד"ה אסורה ליבם. והברייתא (והור' ברשי') פי' בשמתה כשהיא קטנה. מפני שగירושיה גירושין גמורין ואין חזרתה חזרה גמורה.

ובתוט' חד מקמאי כת' דלבאורה משמע דאי"צ

אר' העירו דלבא' מבואר בתוט' וההתוט' הרא' (לעל' יג.) דאך לאחר חוליצה מהני מיאן, אף איננה זוקה לו ווע"ע מש"ב לעיל קו:).

ועד דנו בקר' הגם (לעל' יג. וק') תמאן השטא ובתו ממאנת), ביןין דהיא ערוה ואינה זוקה מה שיר' מיאן. ולדברי הנר' ראשונים צ'ל' דאיירי דוקא בשיש אחיהם (ובכ"ה בירושלמי, ע"ר ריבט'א לעיל יב.).

מד. ובשׁו"ע (ו) הביא יש מי שאומר [ובדברי הטhor], ולא הביא דעת הרמב"ם להדייה. וחתט' כת' דאך דבכל מקום דחביבין עליו ודברי הרמב"ם, הכא נקט בטור.

מה. וחתט' ז' הביא דאי' (לקמן קיט': ולעל' לו), דחיששו דל"מ ברוח לכלהונה, ואף שעושים ברוח שהחוליצה הייתה בחינם מ' שמיא לא ישמעו איזה אגשים הכרזו ויטעו להחזר חולוצה לכחן. וכ"ב דכלמן 'ימ' ושא Sorim לכחן מהני והגירושין במקצת. וצ'ב דכלמן 'ימ' תחולץ כללן).

א. והרמב"ם (� יד) כת' דה' החרשת והחזירה ומת אסורה ליבם.

ב. ולא אמר' דע"פ גדרי הדרבן החזיריה, ואני גירושת אחוי.

דנאסורה בשעת נפילה שוב אינה מותרת ליבום, ובכשת אח שיש לה בנים. והגמ' מדמה המוח' (אמוראים מא'), בנאסרה

לאחר נפילה, לדברי ר' אלעזר דנאסורה קודם נפיליה. והגמ' (מא), דוחה אמרו דאמר ר' א' היכא דלא חזיא בשעת נפילה שוב לא אמר' נאסרה. אך היכא חזיא בשעת נפילה שוב דר' א' ס' ל' נאסרה לאחר נפילה.

והגמ' (שם) פ' דרבנן (ודרכו) ס' ל' דמשעת נפילה ואילך לא לא מיטשר עלייו. ופרש' דאייסור שבחי' אחינו ל' מ' השთא, דליך לא מימר אין אני קורא בה בשעת נפילה, דלאו שעט נפילה היא'. ממש' א' היכא דנאסורה לאחר נפילה, הרי בשעת זיקת יבום אין קורא בה יבמה יבא עליה'.

ומשמעו בגמ' דסבירות עיפה [אליבא דר' אלעוזו] שיר' לגרדי נאסרה ודרכו נועם כל' המסכת' א' (ע' תוס' לעיל ב. וכ' מ', ובגמ' לעיל פ').

והרמב' מ' ז' יב') פסק דכשנפלה לפניו אחותו אשתו ואח' ב' מתחה אשתו אסורה עלמליה, חזיא ונאסרה עליו בשעת נפילה. אבל המגרש את אשתו והחוירה ומota מותרת ליבם. ואע' פ' שנאסרה עליו בח' אחינו בשעה שגירהשה, הרי חווה להתריה. ובשעת אשתו בתהירה הייתה עמודרת. מצומצם דמיתה מפלת, וכרבנן. ולאפוקי ממ' נישואין מפילין דאמר' נאסרה ב').

ובגמ' (לעיל יג. ול): מבואר דיש מ"ד^ג דערווה פוטרת צורתה, אף' שנתגורשה העрова קודם הנפילה ליבום (וללא כמנסה לעיל ב'): דニישואין מפילין^ג. (ותוס'

בדבrio. וכן התורי"ד (קידושין י. ובשות' הריד' מז) תמה ע"ד רשי".

אבל רשי' (קידושין מג: ד"ה היא, וכן בתובות מ: ומז) כת' דמשנשנת אין לאביה רשota בה, ואין מקבל את גיטה. ותוס' (קידושין י. ד"ה ומכל) נסתפקו בזה, והbicau דר' הכריע דאייסו יכול לקבל גטה משנשנת.

ובשות' מהר' ס' פרואה (טו) עמד בסתירה בדברי רשי', ותי' דזוקא בקטנה ס' ל' לרשי' (בא) דמקבל את גיטה אף משנשנת. ואילו בשאר מקומות אידי' בעריה, ובנעריה כיון דיצאת מרשות אביה אינו מקבל את גיטה.

אבל החזו"א (קידושין שם) כת' דnidon התוס' אף בעריה, דל' מ' בזה חילוק בין נערה לקטנה. וכן הוכיח מהמשך דברי התוס'.

פ' אמר עיפה מ"ט דר' א' חזיא' ועמדו עליו שעט א' באופורא וכו'. והגמ' פ' דס' ל' דニישואין מפילין. ולמסקנא הוה ספק אי נישואין מפילין. ומיבור ברשי' דכח נישואין הראשונים מפלת לי' בום, ובשעה שגירהשה עמודה שעט א' באיסור גירוש אשתו. ושוב אינה נופלת ליבום.

ובגמ' (לעיל מא). מבואר דר' א' סבר כיון דעתודה עליו שעט א' באיסור נאסרה עליו עלמליה, והגמ' מדרמה להורותה ונאסרה, דר' א' לא תחוור להתריא^ג. (ומיבור במשנית ל. וכ' מ') דבר' ע' מודו והיכא

י. והמלוחמות (ל:ה: בדקה"ר כת' דכוונת הגמ' דרבנן ס' ל' מיתה מפלת, אבל למ"ד נישואין הראשונים מפילין הד אחים מוקמי נפילה).

יא. וכן הגמ' (לעיל כה) הביבא דר' א' סבר 'נאסרה', ורש' ציין לסוגין. אבל תוס' (שם) הביבא הבריתיא דר' א' (לעיל מא'). יב. ובוגמ' דמסקנת הגמ' רבב אשוי דסבירות ר' א' משומ גוירה, ממ' הרמב' מ' קטל לאופוקי מ' נישואין מפילין. ובhalbca יג' ייד הביא לאפוקי מגורת רב אשוי.

יג. ולרי' ירמיה ב' ד' תניא דמנגי' (לעיל ל.), ותברא מי' ששנה זו לא שנה זו. ותנא דפרק ג' פליג' אתניא דפרק א'.

יד. והבעה"מ (לעיל ל:ה: בדקה"ר כת' דלא הוכרע המוח' (שם), ומ"ה נקטין לחומרא. והמלוחמות דוחה דכללו התנא ואמוראי ס' לדמיתה מפלת, ועוד דתנן (בסוגין) המגרש את אשתו והחוירה מותרת ליבם. ולמסקנא אף ר' א' פלי' מטעם אחריו). אבל החזו"א (חו' בסמו) חוליק דיל' ד' לענין צרת עורה

אחר, כיון שהוא קיבל קידושה, נחשב בעליים לעניין הגט שהוא סילוק הקידושין. ואף שציאת מושותה. ועוד צינו דמיבור (לOLUMN קיב' לדעת תוס') דע"י האב נחשב משלחה ואינה חוותה.

ח. ובשות' הריד' האריך טובא, וכותב דאי' פ' שהחומרה ורש' מופלא בכל הדורות ומימיו אנו שותים והוא אשר נתן בו רוח כמעט לדעת ולהבוכין נאומה, אין חכמה ואין תבונה לנגד השם. ואין חכם בעולם שניקה מן השגיאות, כי החכמה אינה תמיימה כי אם לד' לבדו ובפי מעלת החכם גודלה קר העלה על ידו שגיאה גדולה כמו שאמרו ר' של פום חורפה שבשתאות.

ט. וסתמא דגמ' (לעיל מא). קאי בדברי עיפה, ודלא כמסקנת סוגין. ואף דתנייא בותיחה דרב אשוי בסוגין. ובמסקנא דהtram הביבא בвитיא אחרית דר' א' ס' לדמותה ונאסרה אין חור להיזהר, אך למסקנת סוגין לא הוה לשיטונו כלל.

מיובם, כיוון דאישות זו אינה ראותה ליבום נחשב ערווה. וע"ע תוס' לעיל לב. ד"ה לא ומ"ב שם).

והאחוורנים ה'ק' דאף אי נימא דבל רגע מע המשוואין זוקק ליבום, מ"מ השעה שנתגרשה אינו זוקק ליבום. א"כ מה איכפל' בדשעה זו היא גירושת אחיו. ואף אי שיר נארה בשעת סיבת הזיקה, בשעה שנתגרשה ל'כא סיבת זיקה, ולא זיקה בעול. ומה שיר בוה נארה).

ומודברי הקובה"ע (ו ג הנ"ל) משמע דמ"מ היה לו בניהם ומותם נסורה.

סיבת נפילה, נודחות ממנה, ומשה' שוב אינו חזר וניעור. ואף דבשעה שנדרתית ל'כא צד נפילה). אך יש אחרונים שנקטו דעתישואין מפילין בסוגי'ן הזה סברא בהתר Ashton אחר, ול"ש לנדרי' נארה). והחוזו"א (כלאו ז כתוב דעתישואין מפילין דסוגי'ן לא היה מטעם נארה, אלא משום דהאישות שקדום הגירושין אינה גורמת לדין יבום, ולמ"ד דעתישואין מפילין אין יותר ליבום א"כ כל האישות גורמת להתר. [וצ"ע מהגמי' לעיל מ"א].

(ז) רבashi אמר ה"ט דר"א דגוזר הני מושום יתומה בחיי האב וכו'. פרשי' דאמרי' במתני' דל"מ חזרתה, ועדין היא גירושה ומדאוריתא). ופרשי' במשנה אם מת בקטנותה, ואפי' רבנן מודו. [ו"א ס"ל דאפי' גודלה שנתגרשה גרו מושום קטנה, שהחוירה ומתה בקטנותה]. דאילו גודלה אצלו קנהה מדאוריתא, וכדי' בבריתא בסמור.

אבל הריטב"א (בסמור, והרמב"ן בתוכות עד.) כת' דר' אלעוז גוזר אותו היכא דחוירותה בקטנותה וגדלה עצלו. ור"א סבר דבועל עד' קידושין הראשונים (וכבשוואל ל�מן קי'), ולא היה אשתו מדאוריתא. ומש"ה גוזר אף כשהחוירותה לאחר שגדלה אותו החוירות קטנה וגדלה עצלו, דהוה גורה גודלה אותו גודלה. אבל לש' לגוזר גודלה אותו קטנה, DIDUYI דקידושי קטנה ל"מ.

טו. אך דקודה שנתגרשה היה בה דין נפילה על להבאה וע"י הגירושין נתבטל לגמורי, והרי היא כבימה שהותרה ונארה. זו. ועל דעתותם יבום דעתישואין השווים מהני להתר איסור אשת אח דעתישואין הראשונים וכמו אלו דרבנן. אלא דל"מ להתר איסור המוחדר דגורשת אחיו.

(עליל ל. ד"ה נאסרה) כת' דמהני רק להחשב ערווה. ולא אמרי' דהוה כאילו כבר נפלת מהוים. ונתבאר לעיל).

פח' שם. הקובה"ע (ו ג) כת' דמ"מ היה לו בניהם ומתו בחיו מתייבמת לכו"ע, ולא אמרי' דבשעה שהיו בניהם נסורה ליבום. ובאייר דמ"ד דעתישואין מפילין ס"ל דעתישואין היה סיבת הנפילה ליבום, ומזהים יש סיבת נפילה זיקה על הבא, אילו ימות לבא בניהם (ואף שמחיהם היו לו בניהם). אבל ודאי כו"ע מודו דל"ש זיקה כלל מהיים, ול"ש נסורה. אלא דמהני להחשב ערווה מושעת סיבת הזיקה (וכدلעיל יג').

ובאייר (שם ו) דבגירש את אשתו, ע"י הגירושין נתבטל ממנו דין הנפילה שהיתה עומדת לפול ליבום". וע"י שנתבטל דין הנפילה ליבום שירק דין נסורה. אבל מה שהיה לו בניהם לא נדחתה סיבת היבום, דאף מתחילה דין הזיקה שאם ימות לבא בניהם תוקק ליבום.

פט' שם. שעיה א' באיסורא. פרשי' דהוה גירושת אחיו שהוא בכרת. בפשותו משמע דיש כאן איסור מוחדר דגורשת אחיו. דעתותם יבום מהני להתר רק איסור אשת אח [שמות], ולמ' להתר איסור גירושת אחיו. אך צ"ע היקן מצאנו איסור זה, ועוד דא"כ לש' כלל לגדרי' נסורה).

והאחוורנים (קובה"ע א ג) כת' דכוונת רשי' דלמ"ד דעתישואין מפילין ציריך דתחלת האישות גורם למיצאות יבום, וע"ז יש היתר לאיסור אשת אח. וכיון דעתשרה מהחמת האישות הראשון, מש"ה קאי עליה באיסור אשת אח מושום אישות הראשון שלא נפלת מהחמתו ליבום), ולא סגי דיש מיצאות יבום מהחמת האישות השני. אבל רבנן ס"ל דהתר את אשת אח תלי' בנפילה ליבום, וע"ז מהני להתר את כל האישות. וע"ע חי' ר' שמעון (טו חט ויט).

ומבוואר דמהני איסור אשת אח [באישות הראשון] לפטור

ונישואין מפילין, ואפ"ה לא אמרי' דבשיגרשה אסורה. דל"ג היתר על בולה אישות. וכן צ"ל לבעה"מ).

טו. והביאו דכן מבואר בירושלמי (ג ח בא) דמתו בניו בחוין זוקה ליבום, דבשעת מיתה לא היה לו בנם. אך פרשנות היירושלמי דהכריבו מוחדרם דלא אמרי' נישואין מפילין.

דגירהו אותו יתומה בחיה האב. ועל הצרה לא גורו. והראב"ד (ס' הוצאות, וכ"ד בע"מ) כת' דמ"מ ביתומה בחיה האב (בסייעת דמתני) היא ערוה מדאוריתא, ומ"ה אף צרתה חולצת ולא מתייבמת³. וספק הגמ' דוקא לר"א בגירהו אותו, דוחה גיריה לגיריה.

והק"ג (ס') כת' דיל"פ טענת הרaab"ד מב' טעמיים, משום דוחה ערוה (דגרותה אחין) וпотורת צרתה⁴. או משום גיריה.

אבל הרי"ף כת' דה"ה לצרתה של יתומה בחיה האב לרבען, דאו חולצת או מתייבמת. והראב"ד ובעה"מ השיגו דaina מתייבמות. והרמב"ן (ס' הוצאות ומלחמות) ביאר לרבען ס"ל דארם יודע שאין קידושי קטנה כלום (וכדאי כתובות עד.). ומ"ה לא גורו לצרתה. ועוד אין לחוש שכטנה גודלה דרכן של מיבמין בגודלה ואין דרכן בקטנה. והביא בן מהמשנה (לקמן קיא).

והראא"ש כת' ולישב דברי הרי"ף דשאינו ערוה זו دائית גדלה עצלה יש לה התרמי⁵. ולרבנן לא גורו בצרתה.

בשוגדלה עצלה, ומ"ה כ"ש דלא גורו בצרתה. וכ"ס הוצאות הביא דנה בוה בירושלמי, ור' אבא בר מלל ביאר הצד דמותרת, דמה נפשך צד שקנה בה בנגדו מותר בצרה. צד שלא קנה בה בוגנוו הותר בעריה. ור' שמאי השיג וכי יש מה נשך בעריה. כל יבמה שאינה בוליה לחוץ צד הקני כי דין משום ערוה. והביא דבגמי' (לקמן קי') מבואר דקידושי קטנה קניתה ואינה קניתה, ואמרמי' ממ"ג בעריות⁶.

צ"א א"ג החומרה בשהייא קטנה וגדרה אצלו וכו'. פרשי אמרי' סתם ביאה ראשונה משוגדלה אצלו הן קידושים. והגמ' (בתובות עג) הביאה מביריתא זו דת"ק ס"ל דכל היכא שלא קידושין אמרי' דנתכוון לקידושי ביאה⁷. והגמ' דזה דארם יודע שאין קידושי קטנה כלום, ובעל לשם קידושים⁸.

ובגמ' (שם, ולקמן כי), נח' רב ושמואל בכה"ג אי צריבה גע. ותוס' (לקמן קי, ד"ה כסבר) בת' דשמואל ס"ל באידך תנא (עי"ש).

והריטב"א (באן) והרמב"ן (בתובות עד. הנ"ל) כת' דרא"א פלייג בזה, וס"ל דעתך קידושין הראשונים בועל.

והגמ' (בתובות עד.) הו' בריתה זו, והגמ' פי' דפליגי דמר סבר אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום, ומור סבר אין אדם יודע. ורש"י (בתובות) מהק' גירסא זו, דרא"א פלייג דגورو אף החומרה בשהייא גודלה. ולא מצאנו דפליג בשוגדלה עצלה (אי מהני מדורייתא).

והרמב"ן תי' דזה שורש המה ר'א ורבנן בסוגין, דרא"א סבר דף' בשחוירה בשהייא קטנה וגדלה אצלו לי' מדורייתא (ואיננו יודע דל' מ' קידושי קטנה, ואני בועל ע"ד קידושים). ומ"ה ר'א גור החומרה בשהייא גודלה אותו החומרה בשהייא קטנה וגדלה עצלה. אבל לש' גיריה אטו מות בעודה קטנה, דלא גורו גודלה אטו קטנה). והביא דכ"ב הרaab"ד (וכ"ה הרaab"ד כתוב שם כאן).

צב) בעא מיניה רבא מר"ג צרתה מהו וכי או חולצת או מתייבמת. ובסוגין קאי אליבא דרא"א,

חולצת החומרה פוטרת את הצרה (שהרי היא זוקפה מדורייתא).

בא. והק"ג כת' והראא"ש תי' בוה דלא הוה ערוה, בגין דיקוליה למאן (cordileil יג. וקו). והבא אין בוה משום מחיוי בצרתה ערוה בגין دائית גדלה עצלה.

כב. כ"ה לפניו (ל): רדה"ס לפני המשנה). והראשונים הביאו דיש דלא גרי לה בר"ף, אבל בס' הוצאות כת' דוחה נסחאה רוויחה.

כג. וצ"ב دائית גדלה עצלה, וקידוש אותה מדורייתא לא הוה ערוה כלל. אבל היכא לא גדלה עצלה, והוה ערוה. וצ"ל דמי' הוה סברא בגיריה לרבען. והק"ג (ו) מבואר דוחה סברא במיוחה.

בד. והרמב"ן כת' שליח'ת הצרה פוטרת את החומרה, ואין

יה. ובקידושה על תנאי ובכנסה סתום, אף' בטעות אשה א' (עי"ש), נתכוון לשם קידושים.

יט. והמשך הגמ' ומור סבר אין אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום, ואדרעתא דקידושין ראשונים בעל. ורש"י (שם) מוכח דרא"א פלייג ממש גורה, ולא משום דלא קידושין. ורש"י כת' דמאן דגריס לה פי' דהביביתא נקט דרא"א פלייג דוקא בגדלה עצלה, ודלא במשנה דנה אף בחומרה בשהייא גודלה ממש גורה. ותנא דביביתא ס"ל דרא"א חילק מדורייתא, ולא משום גיריה). אבל הרמב"ן (שם, והריטב"א כתא) פי' דזה שורש המה ר'א ורבנן. וע"ע בסמור.

כ. וראא"ש כת' דלבכורה הוה בכלל המשנה (לעיל ב) דכל היכולה למאן ולא מיאניה צרתה חולצת.

ובעה"מ כת' שליח'ת הצרה פוטרת את החומרה, ואין

סוגיות א' אמרי' ממ"ג או לא". אך שוב כת' שלא מענו כלל תפיסי קידושי קטנה בשניות. (ונימה דקידושי קטנה דרבנן, ושניות הוה בעורה מדבריהם^{ב'}).

וכת' דצ"ל איסור שניות חפסי בה קידושין^{ב'} ועריכה גע, ומ"ה דמי לחיבי לאין דתפסי בהו קידושין וכיו"ב^{ל'}. אף מדרבן לא תקנו דחויה בעורה להפקיע זיקה דרבנן^{א'} או לגבי קידושי דרבנן. וע"ע ח' ר' שמואל (ד) שהאריך בזה.

אך הדרב"מ (טו א) העלה צד ודקדיש שניות לא הוה קידושין גמורים^{ל'}, ואם בא אחר וקידשה תפיסי קידושי שניל' זרבוגרי התקנ"ח לא תפסו קידושין שניל'^{ל'}. וכת' דצ"ע דהא אפי' בחיבי לאין קידושין תפיסין. ולא מצינו אדם קידשה אחר לצריכה גט מהשני כ"ש באיסורי דרבנן^{ל'}. (וע"ע מש"כ בזה לעיל בא).

פטור ערוה בניישאיין דרבנן

צ) ב' אחויים נשואין ל'ב' אחיות קטנות וכ'ר' תצא משום אחות אשה, ובן' חשות וכו'. ואף דהוה רק איסור אחות אשה דרבנן, דכין דאיסות של שניהם שווה יש בזה גדר פטור ערוה. וע"ע ל'קמן קי':

הרש"ש נסתפק קטנה או חרותה שנפללה ליבום לפני איסור שניות. האם אמרי' דאתני ערוה דרבנן ומפקע זיקה דרבנן^{ב'} וא"צ חליצה. והרש"ש (קח) כת' דלפ"ז בגמ' (שם) דdone באשת אחיו מאמו שנפללה ליבום שתמאן, לא היה זוקה לו כלל לולי המיאן. דשניות דרבנן מפקע נפללה דרבנן^{ב'}. והרש"ש כת' דין ראייה מתנית' דהכא איסור אחות אשה דרבנן מפקע אישות דרבנן, דהוה מאותו שם, ומ"ה אמרי' ממ"ג. וכן נסתפק האו"ש (יבום ו ז), והאריך להביא כמה

לא. ועוד קטנה שניות צורתה הנגולה מתייבמת, ע"כ שלא עשו אותה דומה לעורה, ומ"ה אף לגבי דירה ג'ב לא הוה בעורה אלא כדין שנייה דעלמא לצריכה חליצה.

לב. אבל השו"ע (מד ג) ספק דהמקידיש א' מהשניות הוה קידושין גמורים. (זהות^ז טו א) זהה ומהתם דברי הדרב"מ, יישוב דברי הטור באופ"א). והבי"ש נחיק דנקטו קידושים גמורים דלא הוה ספק, אבל לעולם לצריכה ט משני. והחקל"מ (טו א) הביא דמובואר (עליל ב') איסור מצווה ואיסור קידושה, בא עלייה פטירה לצרתה. ואם איתא דהקידושים אין קונים לגמרי ומודרבנן נתנו מקום לחול עוד קידושי אחריו^{א'} אב' האיך מותני להפקיע את הזקה לגמוני, והאיך פוטרת את צרתה.

לג. ויישוב בזה דברי הטור (שם) דמשמעו דאף עיריות דרבנן שניות לא תפס קידושין, אלא לצריכות גט.

לד. והבי"ש (בסיום) הביא דברי היבי' (מכ' שם נ"ב, ה"ו בסמוך) דהמקידיש בפני פטולי עדות דרבנן תפיסי קידושין שני. א'ב' ה'ה בעורה דרבנן דപסיק קידושי שני. והחוב'צ' ב'ה'ג' לט'ז (טו א) דוחה דשאני כסופלי עדות דרבנן, דסוף סוף אין יכולם להעidea. והוה כמו שקידש בפני נעים אלמים, דל'ם לעודות קידושין. אבל בקידש ערוה דרבנן, מדיאורייתא תפיסין ואין כח בדים לבטל הקידושין ורק שאסור לבונסהה, ואם קידש השני אין קידושין וטופסין כלל.

לה. והחקל"מ העתיק דהדורכ"מ נסתפק אף בחיבי לאין דוחה צריכה גט משני. והבי"ש חלק דבחיבי לאין פשיט'ל' לרמ"א דלא תפיס.

בה. והרש"ש הביא עד' הא דאי' (נדח מ') אויל דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן. ועוד הביא האו"ש דאי' (גיטין סד) דקטן זוכה לאחים דרבנן בשותפי מבאות דרבנן מהני. והאו"ש הביא עוד (שם מ') דאתני נשואין דרבנן ומתיר נדר דרבנן. אך דוחה דחומר בשתగול תחתוי, ומ"ה בעזון בקטונגה ג'ב תורה אף נשואיה יהיו דבר תורה, ומ"ה מיפר לה באילו היהת גודלה. אבל כאן אם תגדלה תחתוי היהת רക אסורה מדרבן, וויקתה דבר תורה, ומ"ה ה'בשותם בעלה בעודה קטנה ג'ב היא זוקה לחייבת ליליצת ליבם.

כו. והאו"ש דוחה ומהתם האיסור שניות הוה גם מחמת קידושי קטנות, ומ"ה הוה תרי דרבנן. ולא אתן חד דרבנן ופער תרי דרבנן (עד' מש'ב תוס' מגילה ט). ואך יל'ד דבמשנה (לקמן קיב') מבואר דין חילוק בין חרש בחרות לשחרש בפקחת חד דרבנן בתרי דרבנן).

כז. והביא דרטוס' (עליל יא. ד"ה ר' שעמנ) דdone בסוטה דרבנן דמהה נפש מה' היהת ליליצה בשירה היא, ומודרבנן חוי בוטה, והיא וצרתה פטורים מן חליצתה. וב' ומובואר דפשיט'ל' לאו"ש דלא הוה 'ערוה' מדרבן, ולא העמידו דבריהם דלא יתפסו קידושין מודאוריתא. וא' פ' דפטור ליבום דפטורה מחליצתה ובאיסור קטנה דרבנן. ויל'פ' דפטור ליבום תלי באיסור, והוה איסור דשייך לעיריות. אף דלא תקנו דהוה ערוה גמורה (ויל'ד בזה).

כט. ועוד הביאו דהולד לא הוה מהור אפי' מדרבן. ול. דהמשנה (עליל ב. וכ"מ) מודמה איסור מצווה ואיסור קידושה.

ורשי"י (בاز) הוסיף הדגדולה אוסרת את הקטנה עלייו, הדר' אל אחות זוקתו. והאחרונים (לקח טוב יג) הביאו הדגדולה אוסרת על הקטנה, ולא אמר' דבגדרי תקנות הדרבנן הקטנה זהה אשתו, והגדולה צריכה חיליצה רך מדאוריתא זולא מדרבן¹². דמ'בוואר הכא דתנו איסור אחות זוקתו. ובcoinון סוף זוקקה מדאוריתא גרו רבען אחות זוקתו¹³. א"נ לא תנו דקיושי קטנה יפטרו את הגדולה¹⁴, ומ"ה אף בגדרי הדרבנן זוקקה לחיליצתה.

צה ר' אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בז מג'. פרשי ותעקר נשואיה, והוא מייבם את הגדולה. ותוס' (לעיל יט. ד"ה א' בר"א) ה'ך' דבשעת נפילה נראית כאחות אשתו. ומ"ש מהא דגוזו (לעיל יב. יג. וקז) לאסור בצרת בתו ממנהנת משום דנראית ערוה בשעת נפילה). ותי' דודוקא התרם בשמתה הבעל אין דומה כ"ב עוקרת נשואיה קמא. אבל הכא הבעל קיים ומהני מיאן. ובcoinון דנערק למפרע ולא אמר' שנאסרה בשעת נפילה¹⁵.

צ' שם. מלמדין. ובשות' הרשב"א (ו סט) הביא דעת חכמי עכו דהיבא שהקטנה אינה רוצעה למיאן כופין אותה. דהא כל לימוד קטנה כפיה

והחלק"מ (טו א) כת' דעכ"פ היכא דהרשות קידשה והוה ערוה דרבנן, ובא שני וקידשה, ואסורה אף עליו בערוה דרבנן פשיטה דאי"צ גט משני ממן. והבי"ש (טו א) ה'ך' מדברי הב"י (מב, הו' בסמור).

והרמו"א (מב ה) הביא י"א (ה'ב'י בשם תשב"ז א קנא) דהמקדש קידושין דרבנן לפני פסולי עדות דרבנן אין חששין לקידושין כלל¹⁶.

אבל הב"י (מב) הביא (מעatty בתוב. שרת' כרך יהודה פא) מעשה באשה שנטקדשה לרואנן בפני עצדים קרובים דרבנן, ואח"כ נתקדשה לשמען גם בפני עצדים שקרובים דרבנן, וחכם א' (זרב החולק) העERICA גט משניהם זולא אמר' דממן ל'ם קידושי השנין¹⁷.

צד מות בעלה של גדורלה וכו'. פרשי זיקתה של גדורלה מן התורה, ונישואי קטנה דרבנן, ולא אלמא לאפקועו ויהה דאוריתא. ורש"י (לעיל יט.) כת' שזיקתה של זו חמורה לאסור הקטנה עלייה, שנישואיה אינם גמורים טמאן (וכרא' لكمן כי' דקטנה קניתה ואינה קניתה), ולכן לא תוציא את זו משום אחות אשלה¹⁸.

מו. ויש אחרים שדרנו דצירכה חיליצה רך מדאוריתא ולא מדרבן לא יהא צריך פרטיה החליצה דהוה מורהנן. וסוג' בעיקר חיליצה מדאוריתא, אבל הדרבן יש פטור או אחות אשתו. אך לבארה אינו כן, אבל שצירכה חיליצה תקנו רבנן צורה לחיליצה. ועוד הא דמ'בוואר כאן דאסור באחות זוקתו.

מיא. וכ"ב הרש"ש (חנ'ל) דבמשנה (לעיל בו) א"י דאף איסור מצוואה ואיסור קורווה יש איסור אחות זוקתו, ול"א דילדיות שנית דדרבירם את איסור אחות זוקקה דג'ב אינו אלא מדרבירם. דההム' ע"ב זוקקה היא גם עתה מוח"ת, ואסורה לשוק בלא חיליצה.

mob. וכ"ש להא דמ'בוואר (לOLUMN קי) דתנו דקיושי קטנה הוה ספק וקורה ואני קניתה. יש שבאייר דמש"ה הרשי' (לעל' יה) נקט הטעם דאף מדרבן הוה ספק, ומ"ה שייך איסור אחות זוקתו דרבנן.

מיא. ושאר תנאים לא נחלקו האם מוחני מיאן להתריר ליבום. אלא נה' האם מלמדים למיאן.

מוד. והאחרונים ה'ך' מבאן לדברי המל"ה (לעל' יב. ה' לעיל קי) דהמיאן עקר רך אח"ב, ובשעת נפילה הייתה ערוה ואסורה לעולם. ווע"ע لكمן קייאן.

לו. דודוקא קידושין דאוריתא בפני עצדים שחכמים פסלו לא העמידו דרביהם. אבל בקטנה דהוה קידושין דרבנן לא תנו. וזה. ובאייר דכיוון דפסולים דרבנן, ואסורה לו בל' קידושין אחרים איכא מקעת רוחה. ודמי קצת להא (קידושין ס' דקידושי ק' תופסים בה).

לה. ומשמע בב"י דנקט בדברי הממעתי בתוב. וכן הביא הרב"ש (טו א). אבל בשות' זברון יהודה ה'ך' דהרבענים דחו דברי הרב החולק דאליו היה נך' דקיושי ראנון חלים מן התורה ופסולים מדרבן, לא תפשי קידושי שני ואך' קידושין גמורים, סוף סוף היא אשת איש מדאוריתא. ושיבוש גמור לדמות לרוחה שבק.

ועודו' ק' דמה מקום לקיושי שני, הלא אף הם הם פסולים, היכא הרוחה דשבק כי כמה שחולו הרבענים דחו לשניהם. ואמר' ממן. ווקראו על סברת הרב החולק בסיל בחושך דילך, ובמקרה חbstיל וכו'. וכי שאינו יודע הוא לא היה לו לדבר אפי' בפני תלמיד קטן. ומשמע דהו צד דחו, ולא יודע מי הוא). וור"י בן הרא"ש לא התיחס לטענה זו, אך קילס עיקר דרביהם).

לט. וצ'ב' אמר' איצטריך להה. תיפטל' דכיוון דל'ק מדאוריתא, האיך תפטור את אחותה שזוקקה מדאוריתא. ואמאי הזכר להויסיף דאף מדרבן איין קידושין גמורים.

עד שתתגדייל קטנה^{๔๗}. ותוס' (לעיל יח. ד"ה מיאנה) פי' תמתין הקטנה מלבעול עד שתתגדייל. דאף למ"ד אין זיקה וליכא איסור אחות זוקחותו, מ"מ מכוער הדבר כיון דכהאי ביה לא מיפטרה גודלה.

ק) ר' יהושע אומר אי לו עכ' אשתו וכו' מוציא את אשתו בגט וכו'. פרשי ר"ס ל' יתרחק מן המיאனין. ואפי' במקומות מצויה. ואף דהיא בלאו הכי אסורה על בעלה ותצא, אין ללמדה. וועדייך שתצא בגט ולא במיאנן^{๔๘}.

ורע"א ה'ך דבגמ' (בע"ב) מבואר רהטעם רריחוק מיאனין מושום דשמא לבי' גודלה מתחרטא. ואילו הכא ל' יהושע ליבא תקנה (ודס"ל יש זיקה), א"ב לא שייך מתחרטא. ובלאו המיאן אסורה לו לעולם וויציא בגט ולמה תחרט. אבל החזו"א (קכט ה') כת' דעתם זה שייך אף כשהיא אסורה עלייו, דמ"מ אם מתחרטת נראה הדבר באילו הוץיאו אותה ביפויו ורמאות. והערול'ע' כת' שמא מתחרטת מושום בתובה. ויש שדרנו דאי תמותה אחותה מתחרטת. והרמ"ה (בר' ירוחם ה'ר' ב'ב' ובי' קעה י') כת' דאף דקי"ל בר' א, אם גודלה ולא מיאנה מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בהליצה. דקי"ל יש זיקה. ואפי' בא עליה משוגדלה^{๔๙}.

ק) ויתרחק מג' דברים, מן המיאן וכו'. הראשונים (לעיל קז). ה'ך דבית הל' אמרו דממאניין

רתקנו מיאן בקטנה, אף דאי לה דעת וא"כ יהני אף בשאנטה), דהא לא תקנו א"כ יש לה דעת. ואך אפשר דמותני והיכא דמותמת האונס אמרה רוזחה אני במיאנן.

מ"ה. ולכואורה י"ל דעת ר' יהושע מושום דאסור לבטל מצוות יבמין. ז"כ מהיכן למ"ד רשי" דר' יהושע סבר דיש זיקה. ואך י"ל דנפק"מ בעדיעבד, אי עבר ונשא הקטנה משוגדלה. די"ל דמשום ביטל מצוות יבמין לא גורו בעדיעבד. ואכם"ל.

מט. ותוס' (יה) ה'ך דאי הלשון משמע כן. ג. וכן רשי" (ד"ה מת) כת' דאסורת הקטנה עליו, ולכואורה משמע דקאי לכ"ע. אבל רשי" (ד"ה ר"ג) כת' דתמתין 'אצלו', משמע דמותרת לו. וויש לדחות דתואה עצלו ולא יגרשנה אלא בגין המנתה).

נא. ויל"ד אי הטעם דאי לנו זכות ללמדה. אבל אם היא מעבומה רוזחה למאן ערך טפי. או דחכמים תקנו למעט במיאנן, ואף במקומות הפסד ואחרים.

נב. דס"ל דהנושא אחות יבמתו אסורה עליו (ומdryן אחות

הואמ'). והרש"א חלק דלא שמענו כה"ג כופין. שהרי נשאת ברצון חכמים, דהמ' תקנו לה נישואין. ואין לבסוף אותה בשוטים שמתמן, ולמה תמות מה עשתה. ואי מושם קיומ' מצוות יבומין הוא מקימיא במצוות חיליצה^{๕๐}. דהיא אינה מחייבת ביבום זו שנובוך אותה^{๕๑}.

צ) שם. מ"מדין וכו'. ואידך מ"ד פלגי דין מלמדים, אפי' במקום מצויה. והפוסקים (ע' פחתת' קנה יד) דנו היכא דעבורי ולמדו לאמן מהני בעדיעבד.

צח) ר"ג אומר וכו' תמתין עד שתתגדייל ותצא הלוזו וכו'. פרשי ר"ג ס"ל לדלא אלימה זיקה, וכדאי' (לעיל נא. ויתר. דר"ג ס"ל דאי זיקה).

ובגמ' (לעיל יח.) איתא דל' מאיר אין זיקה, ואסור לישא אחות זוקחו מושום דאסור לבטל מצוות יבמין. אבל הגמ' הביאה דר"ג ס"ל דלייבא כה"ג איסור לבטל מצוות יבמין^{๕๒}. ותוס' (לעיל י"ז: ד"ה אבל, וכט. ד"ה אי בר"ג) פ' דרוקא הכא הדיחה הקטנה נשואה עצלה. אבל הרש"א (לעיל יז) חלק דמשמע (בע"ב) דר"ג התיר כל מקדש אחות יבמתו, ואף בשאניה נשואה לה).

והראשונים נקטו דזה בזנות הגמ' (בע"ב, לצד א' בספק) דר"ג סבר דהמקדש אחות יבמתו נפטרה בימה והלכה לה. (ויתבראר עוד בע"ב).

צט) שם. תמתין. פרשי תמתין קטנה עצלו עד שתתגדייל. ורש"י (לעיל יח.) פי' דתמתין גודלה

מה. והרש"א כת' דנראה שסמכו אתה דאי' (לעיל יט) פתוי רקטנה אונס הוא. ונקטו בשם שהפטוי בגין, גם האונס כפתורי ובמקומות שאמרו לפותח ה"ה לאונס שכבל א'.

והרש"א חלק שאמרו אין שתקטנה שזונתה בעדיעבד, נאסרת דאי רצונה רצץ, לא אמרו במקומות דמיוני דעת ורצין של הקטנה, שנובוך אותה עד שתחרט. ועוד הביא דיש חולוק בפרשת אונס ומפתחה ולרבנן (נתיבות מ') דקיי' בקטנה בין האונס קטנה למפתחה אותה.

מו. ואם רצחה למאן תמאן, ואם לאו מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. כדינא דר' יהושע. מז. וונחרדש בדברי הכמי עבו ותרתי, א' דיש זכות להרכחיה אותה למאן ובזה פלגי הרש"א דאי לנו זכות לבסוף אותה. ב' ועוד חידשו חכמי עכו דמיוני מיאן ע"י בפייה. ובזה הרש"א לא חלק, ואילו כופין אותה עד שתתאמיר רוזחה אני. לבסוף נדחש מיאנן.

אבל בש"ת רב פעילים (באה"ע כת') כת' דהיכא דאנסוה למאן לא נחשב מעשה מיאן כלל וויל"ץ מסירת מודעא. דכמ"ה שציריך דעת לקידושין צריך דעת למיאן. וכת' דאי לומר

ויש שפ' דלאבא שאל אيري במיל שמתכוון לשם מצווה. ואף בדברתמא מצוות חיליצה קודמת, מושם דחוישין שלא יתכוון. אבל במיל שידוע לנו שנטכוון לשם מצווה וראי חיליצה במקום יומם לאו מצווה הוא (וכן משמע בכמה ראשונים), וע"ש ב"ש קעד ג".

ג) שם. הגמ' (לעיל יג.) מק' אהא דתנן (לעליל ב:) דהיכא דהערוה יכולת למאן צורתה חולצת, וממאן השתה נזיקה), ותהייבם צורתה, ותוס' (יג. ד"ה תנמאן) ה'ק' דהיכינו למ"ד (ר"א) דמלמדים למאן במקום מצווה. ותוס' (בתי' הב') תי' דכונת הגמ' ראמ' מיאנאנה תהייבם צורתה.

OTOS' (בתי' הא) בת' דה"מ להוציאה מבעה^ט. אבלanca דכבר מות בעלה כו"ע מודדים דמלמדים אותה למאן. והתוס' מהר"ם ור"פ (לעליל יג.) הוסיף דגבי ערוה (שם) בלבד כי הערוה אסורה, ויש לנו למאן וזהו עד שתגדיר זו.

קד) תוד"ה ויתורתק. פר"ח בשם גאנן דאיין לקידש יתומה^א וכרי בר' להתרחק מן המיאנים ובו'. דעת הגאנן דיתרתק של יבואו כלל לידי מיאן. (ויל"ד אי

ג). ועוד הביאו דברייתה דבר קפרא ס"לocab שאול, ואפ"ה הגמ' טורתה ליישב דאיינו סורה לדברי ר'א.

נה. וכ"ב החזו"א (קפט א') מצוות חיליצה קודמת ההינו לפני ההנאהה בעולם. אבל עיקר המצווה ביטם. ולא מקרי אפשר לקיים שנייהם בחיליצה (בדלעיל בא'), שמצוות היבום לא נתקיים בחיליצה.

נת. ויל"פ הטעם להתרחק מהמייאנים דאיינו בדין שנלמד אותה להפסיק את בעלה. (וכ"מ מדברי ש"ז והרש"א). ואפ' דבלאו הב' בסוגין אסורה עלייו א"כ תמותה הגדולה, מ"מ השתא היא מקודשת לו. ועוד דפסdotת כתובתה).

ט. והריש"ב"א (קו) בת' דבה"ג שהיא יצעת לשוק יש לנו ללמד למאן כדי לקיים מצוות יומם. ולפי"ז הגמ' דוקא במקומות דליך אחרים, אבל היכא דזוקפה לאח במדינתה הים' יהא אסור למלודה שתחאמן בה ולהיבום. ושפ' "דר' הימ' (יג. קו): אירי במקומות אחרים, וע' מה שהר' לעיל).

סא. לשון התוס' עד שיביאו ראייה שהיא בוגרת. והירושל"ל בת' דלאו דוקא בוגרת אלא גדולה. דאך נערה שנתקדרשה ל'מ מיאן. וכ"ה בפסק תוס' ובהג' מיימוניות. וע"ע ערול"ג. ור"ח בת' עד שיביאו ראייה. משמע דלא סגי סדי דחוישקה בגודלה. ויל"ד בפסק גודלה אף אמר מאן לא תהא מורתת

ארוסות ונשואות. (זה לשון משמע לכתהיל'ה). והרש"ב"א (שם) פי' בשבואה לפניו למאן אין נמנען מלזוקף לה^ג, ורק' הגמ' היכא דישובת לבטח עם בעלה האיך מותר למלודה למאן. ומשמע דעיקר דברי בר קפרא דיש להתרחק מכל מיאן, אלא דהיכא דבאה לפניו יש להזקק לה. ורק' הגמ' דבושאגין אין לנו לעורר אותה ולמלודה).

ושוב הביא דהירושלמי מק' כן, דב"ד אין יושבן על המיאנים, מדברי בר קפרא. ותוי' דאייר' שישבו על דבר אחר ובאת לפניהם למאן.

קב) מיאן דמצווה שני. ומילדים מושם מצווה יומם. וכן בגמ' (לקמן קיא): מבואר דסבירת ר'א דמלמדים לקיים מצוות יומם^ג. המARIO (ברכות כז) כת' דסבירת ר' יהודה בן בבא זס"ל בר'א, וכורא' נהה ת. דמשתודלים בכר כדי לקיים מצוות יומם, וכן כדי שלא תעמוד זו עגונה עד שתתגדיר זו.

ויש שדרנו דלבאורה ה"מ למ"ד דמצוואות יומם קודמת, אבל לאבא שאול (ע' בסמור) דמצוואות חיליצה קודמת אמראי מלמדני^ג (ובח"ק העROL"ג והחזו"א קבט יד). אך מבואר (בגמ' קי) דקי"ל בר'א, ואף דעת ר'ת' (בתוט לעיל לט) דקי"לocab שאול^ג.

זוקתו, ודלא בתוס' (לעליל יח) דזוקא קידשה, אבל נשאה פטרת את הייבמה (ובכדי) (לעליל ח) דנסאה מות ומת ואח"ב נשא חי, וכ"מ ב"מ דגעשית ערוה לאחר נפילה. וע"ע מש"ב לעיל).

גג. דמה הנאה יש בשנתרחק ממנה והלא אם אמרה בפני שנים בשוק אי אפשר בפלוני בעלי הר' זה מיאן. נד. ונח' הריאשונים במקומות מצוות יומם דרבנן (ע"ע ללקמן קיא).

ויל"ד א"ב אף ב' יתומות קטנות, אמראי תצא מושם אחוזת אשה,iao הא אם נלמוד את אשתו הקטנה למאן, ע"ז אחזהה תייבם. ולכארה פשות דכין דיש פטור ערוה לש' מלמדים, וזוקא בקטנה וחירות, זוקקה ליבום אלא דאסור מספק שירק מלמדים).

נה. והעROL"ג ה'ק' דבסמור א' דבר קפרא (באידךocab ס"לocab שאול, א"ב אף למזה דהינן מיאן דמצווה שני לא אתיא בר קפרא בר'א).

נו. ועוד הביא החזו"א דשמעואל (כתובות סד) ס"ל כמשנה אחדרונה מצוואות חיליצה קודמת ומ"ה אין כותבין אגרת מרדו, ואפ"ה פסק בר'ג דמלמדים. ועה"ק דהיכא דיש לו Asheha אחרת לא אמר' דמצוואות יומם קודמת, ובמ"ש הריב"ש (שם), מושם עצה טוביה (בדלעיל מד').

דבריו דקאי על העדים. והל"ח"מ תמה דכיוון דפסק שלא כאבא שאל אמר פסק לחתורב לחיליצה. והmericבת המשנה הביא בשם ר' דוד ערומה דמש"ה הרמב"ם העמיד על הדין, דהיינו דהיבם אינו רוצה לייבם יש מצווה להיות דין לחיליצה^๔.

דף קט:

(ז) הנדר באלו בנה במה וכו'. פרש"י (כאן ובכ"מ, והרא"ש נהר"ן נדרים כב) בשעת איסור הבמות. וקאי במקירב לגובה בחוץ. אבל המפרש (נדרים כב) פי' במה לע"ז.

וההר"ן (נדרים כב) ביאר דהנדר ס"ד דמצווה קא עבד, דרחמנא אסירה במיל' דאסורה ואיתו נמי אסר אנטישיה. וכאמר דעתך לאדרבה דמי לבונה במה, דנדי דיש מצווה להקריב קרבנות בפניהם, מוחזר שלא לחוסיפ וללבנות במה ולהקריב בחוץ. והג' במשמעותו לא אסור לחשב פרעה^๕.

קח) והמקיימו וכו'. פרש"י אלא ילך אצל חכם ויתרנו, שלא היא ריגל בכרך. והרמב"ם (נדרים יג כה) כתוב דמצווה לישאל כדי שלא יבשל.

(ט) מן חמיאנון, דל"מ גדרה ומיתרתה. הרמב"ן (ס' הוכות לקמן קיא: לט. בדיה"ר) כת' דלפ"ז הייכא דבכל אופן אסורה עליו וויצאת, א"כ למא תתען עד שתתגדיל ותחלוץ ותפסל לכלהונה^๖. וצ"ב א"כ מה הגמי (בע"א) מ"ק מי שרי, דכיוון דאותה אסורתה לה"ש דין לחתורב מה חמיאון, וככה"ק האחרונים, הו' בע"א).

ס. אבל בשאר ארץות לא נתקבל תקנה זו כלל. ובשער אפרים (ק"ב) כת' שאנחנו בני האשכנזים גרים אחר הכרעת בעל המפה בהכרעתו. סח. והרמב"ם ת"י עד' והגמ' נקתה דקאי באבא שאל לרוחאה דמלחה. ולידיה יתרוקב ויסטה שיחלותו. אבל לעולם הברייתא קאי אף לרובן, ובמקומות שחולצת יש לחתורב להיות דין בדרכו. שלא יתעכב החלטה. וא. והוסיף דהנדר מתפיס בקרבן, וכיון שאין קרבנו רצוי נמעא לבונה במה ומקריב בחוץ. ב. ועוד"ז כת' רשי' (גיטין מו) באילו הקריב קרבן על הבמה וגמר עונו שלם, לפי שע"ז בן הוא מוגיל עצמו ונדרים. ג. וע"ז תאסור הראש על בעליה שכנסה בהירתה.

הכל משום חשש שתמאנן ותתחרות (וכדי' בע"ב). או הדעתם שיאמרו דעתך אין ראייה אלא שלא לימדוה

קה) בא"ד ומיהו מהכא אין ראייה אלא שלא לימדוה למן. ובגה' מימוניות (גירושין יא) הביא דב' ב' ר' י בתשובה דאי"צ לחתורב אלא מן המיאונן עצמן, בגין להשיאה עצה שלא למאן, ושאן מלמדין את הקטנה שתמאנן. דבזה אירי בסוגין טב' (וחחותו' רא"ש הוסיף או שם באה למאן לפניו לא יודקקו לה).

ו"ז סיים במקומות שלא היה דומה שהיה בא לידי מיאון יש לחתיר להשיא יותמה קטנה^๗. אך אף"ה במקומות שקובל לודאי שתמאנן אוח"ב^๘ אין לעבור על דברי הגאון. דעת' יבא לידי קלקל גדול, ולכך טוב להמתין עד שתתגדיר. וב"פ הרמ"א (קנה א).

וחור' מנחם ממרזובוך (מעיל צדק, מגודלי אשכנו לפני מהורי ויל), והוא בש"ת מהדרי מינץ יג וביש"ש וברמ"א קנה כב) תיקן שלא לחתיר במיאון זה גט ס"ה. והרבך"מ (קנה י) הביא ר' יעקב פולק עשה מעשה בימיו והחתירasha שמיאנה בימיו, ובאמת שהקלקו עליו גDOI' אשכנו^๙, אבל מ"מ לא אשכח בהו. ויצא הדבר בהיתר גשאות לאיש אחר ולא גט^{๑๐}.

(ז) בחיליצהocabא שאול^{๑๑} וכו'. ונח' הרשונים (ע' חוט' לעיל לט): אי ק"לocabא שאל, והרמב"ם (יבום א ב וסה"מ עשה ר' ר' ופייה"מ בכורות א) פסק דמציאות יבום קודמת, ודלאocabא שאל. אבל הרמב"ם (גירושין י ט) פסק דעלולים יתרחק אדם מעדות מיאון ויתקרב לחיליצה. (ומבוואר

לשוק מספק. ולכבודה ממשמע דא"ה יש צד דחל המיאון. א' חחשו שמא תביא ראייה שלא הביא השערות. ואפשר דכוונת ר' חייביאו ראייה שהיא בוגרת, דסימני בוגרות ניכרין יותר. ואילו שעירות דעתרות צרכי בדיקה טפי).

סב. ואדרבה בקטנה שיש לה אב אמרו (קידושין מא) אסור לקריש את בתו בשחיא קטנה עד שתתגדיל ותאמור אני רוצחה.

סג. שאינו נראה בעיני בדברי הגאון, שאין לו לדין אלא מה שעינוי רוויות.

סד. בגין במעשה דידיה וڌיה לה ממון הרבה, ושמא קרובייה ישאו אותה למאן.

סה. אלא צריכה גט אבל לא תקנו שלא לקדש יותמה קטנה).

קיי) דקא מגמר לאחרוני וכו'. המפרשים היק' האיך רשותן ללימודו ממנהו, הוא אמרוי' (מו"ק יז), אם דומהה לך הרבה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיחו. וע"ע תוס' ומפרשים.

קטו) תוד"ח ששים. פ"ה דאלשכת הגותה קאי, וקשה חזוליל' ע' או ע"א. וזה מהרשות' א' (וז"א סנודרין א') הביא מהמודרש (רביה נשא יא ג') דדרשו עה פסוק זה ששים ע"ש ששים איש מעם הארץ (בפסוק מלכים ב כה יט, ורמיה נב כה), מגבורי ישראל להביא י"א איש זרכתי (שם) את שריה בון החראש, ואת צפניה בון משנה, ואת ג' שומרי הסוף, ומון העיר לקח סריס א', וה' אונשים מרוואי פוני המלך, סה"ב י"א), הרי ע"א. וסימן כולם אחוו חרב מלומדי מלוחמה, מלוחמתה של תורה".

גדלי בהדה

קטז) דקסבר קידושי קטנה מיטלא ת"ז, וכי גדלה גדל' בהדה וכו'. הרמב"ץ כת' ומקודשת מדאורייתא, ומ"ה דוחה את אהותה. ובפשותו נקטו הראשונים דלציד הו"ה מתקדשת מכאן ולהבא, ע"כ הספר הקידושין שקבלה בקטנותה. (והזה מעשה קידושין דאוורייתא' בשעה שנגדלה), וכ"ב תוס' דהקידושין בגין מילא בשגדלה.

וורשב"א ביאר דעשהם באילו התחנה"א בשעת קדושין הרי את מקודשת ליל אחר גולות? והיכא

והלח"מ (ה כה) כת' דקו' הגם' למ"ד אין זיקה (וילדר"א סבר דאין זיקה), א"כ אף שאחותה זוכה לא נסטרה עליו. וב"כ הגר"א (קעא ב).

קיי) מן הפקדונות וכו'. הש"ך (י"ד ר"י מה) כת' דאין בכלל זה שלא יהוה על המשכן. ואף מהמשכן היה פקדון, איינו בכלל פקדונות סתם. והנorder שלא לקלבל פקדונות רשאי לקבל המשכן. ולא כרמ"א (שם, בשם מהיר"ל) והנorder שלא לקלבל פקדון אסור להלוות על המשכן. וכת' דנראה דעתו בתר כוונת הנorder.

קייא) מן הערךון בערבי שאנצ'ין וכו' דעבדי שלוף דזין. משמעו ערבי רגיל אין חסרן. אבל הרמב"ם (דרות ה יג) כת' דמשאו ומונטו של תלמיד חכם באמת ובאמונה וכו' ונותן דמי המקדש לאלהר, ואינו נשעה לא ערבי ולא קבלני וכו'. והאחרונים תמהו דבשוגין מבואר דודקע ערבי שלוף דזין. וצ"ל ודחתם היה נידון אחר תלמיד חכם.

קייב) קשים גרים לישראל כספתה וכו'. ע' רשי' ותוס' לעיל מה: וקידושין ע. ונודה יג) פירושים נוספים.

קייג) תוד"ה רעה. יודע היה הלל בהן שופט לחיות גרים גמורים וכו'. ועד"ז תוס' (לעל' בר: דה לא) ה'ק' דאין מחייבים גרים מפני שלוחן מלכים, ות' דהلال היה בטוח שסופו לעשותם שםם. והב"י (י"ד רסת, ה'ר' בש"ר שם בג) כת' דש' לשלוט ודהבל לפ' ראות עמי הב"ד.

דבר אירוי בלבד, ולא לטשי קידושי שני. וכובך הרשב"א ושאר'ין. אבל הב"ח קאה, והוא בב"ש שם (ב' כת' ע"פ דברי הר"ן) דתנוין בסוגין מודרבנן.

יא. והראשונים הביאו דמיבור בסוגין דמהני מדאורייתא, וצריך לפרש דחכמים קבעו שיהיא אומדן. וע"ז נחשב באילו אמר לחדידה.

יב. ואף בדבר קונה דבר שלא בא לעולם ואף לר' מאיר מהרוי דוקא יוכא לדאמור לבישיבא, אבלAi נתכוון לknutot מעבשו וראי' ל"מ. (והראשונים תי' דהכא גדר התקנה דעשהם באילו אמרו).

ולא נתרפש לחודיא ברבבי הראשונים מ"ט דמ"ד דל"מ ולצד ר"ג ס"ל דמקדש אחوت יבתומי, וכן שאר תנאים). ובפשותו פלייגי באומדן, שלא אמרוי' דנעשה כבומר. והוא נתן ע"ד להתקרש לאלהר ונפק'ם דהיכא דאמר להחדר יהנין, וע"ע בסוגו. ועוד י"ל דס"ל דלא מהני נתנית מעות בקטנותו, ולא תקו שעבוד המעות בכח'ג (אך היכא דהמעות בעין יהנini). וא דפלייגי דל"מ הדיבור בעודם קלנים וע"ע בסוגו, וע"ע נבו"י (ת' נבו').

ד. וצ'ב אי אין זיקה, א"כ לבשוגל רשאי לישא את הקטנה והגדולה הצוא, וכברברי ר"ג. ואפשר דס"ל דאסור לבטל מנות יבמין (ובדראי' לעיל ייח). וע"ל דאף דיש היתר לגודלה, מ"מ מיהדרין אחר מוצות יבום.

ה. ובגמ' (שבת צ' ונודה סב) מבואר דריש מין (שב שמנקים בו) הנקרא כן. ונקרא קמונהא בלשון המשנה.

ו. ע"פ הפסוק (משל י"ח) אדם חסר לב תוקע כף ערבית לפניו רעהו.

ז. ורשי' (סנהדרין ג' פ"י ת"ה, וס' לאו דוקא). ח. והביאו דבזורה (אורא כב) איתא ד' בגויהו טמירין ואינון ע' דסחון ארעה קדישא.

ט. ועוד צריך לדון מה סברת המ"ד דודוקא בעל, האם ס"ל דל'ם קידושין מכאן ולהבא. או דוקא באופן שהמעות בעין, או דבסתמא אמר' דלא נתכוון לקידושין לבשוגל. וע"ע בסוגו).

י. וההמורי"ק (לב) הוכיח דמהני מדאורייתא, דאל"כ האיך קידושין דרבנן יקיים זיקה דאוורייתא. ועוד דיש צד (ריש ק').

מיה"ת, חכמים שעבדו אותה בשתקנו לה נישואין^ח, והפרק ב"יד הפרק.

ולפ"ז דוקא קידושי מיאון מהני גגלי בהירה. אבל המהורי"ק (לב בדרפי^ו) ל'bביא מסוגין דאך לדלא תקנו קידושין בקטנה שלך אביה למדינתה הימ, מ"מ כשבגדלה אמרוי' גדרלה בהירה ולעד זה בסוגיינ'ו^ז והוה קידושין משעה שגדלה. ומה תועל תקנת חכמים לעניין חלות הקידושין דאוריתא^ט.

והאחרונים ה'ק' דנה' רב ושמואל (בכורות מט): בפורה את בנו תורה ל' יומ ונתאבלו המעות, אי אמרוי' דשבוד המעות קיים. ודרעת שמואל' דכין דאין בידו לפזרתו מעבשו ל' מ' שעובד המעות קיים^י. א'ב האיך מהני בסוגין' דנתאבלו המעות קודם שהוא בת קידושין^ו. והקר"א כת' דיל' בדבשוגין' רב קאי לשיטתו^ו.

הנ'ל בקטן שלולה האם משועבד להחויר מדאוריתא. ולדעתי הרא"ש התקן משועבד, א'ב אף בלא תק'ח מהני קידושין בעודו עקי.

ויאלו הראשונים נקטו דפטור, ומש"ה הוצרכו לתקנ'ה. אך מש'ב הראשונים דעשהו במתנה ל' דחויה אף בלא תקנ'ה^ו. בא. והמהורי"ט אלגאדי (בכורות חעה ס. בודה"ט) היבא דתוס' לעיל צג. וקידר סג.) מבואר דלר'ם דאדם מנקה דבר שלא בא לעולם מהני אפי' נתאבלו המעות קודם שבא לעולם. ומהחריט'א נקט דקא איליבא דרב, דהא לשמואל' בינו דל'ם מעשה קידושין עבשו ל' מאחר זמן. ובכת' (שם עד) דלשמואל' ר' מאיר איירידי דוקא היכא דהמUTES קייםים. וביח' ר' שמעון (קיין בסוף ח' חלק דר'לי מאיר בינו דאדס מנקה דבר שלא בא לעולם, ומוחני מעשה הקניין קודם שבא לעולם, מש"ה מהני אף נתאבלו המUTES. ומוח' רב ושמואל קאי דוקא ל' מ' דפידון תruk ל' הוה דבר שלא בא לעולם. ולפ"ז מבואר דהפרדה את בנו תורה ל' הוה דבר שלא בא לעולם. ודלא בסברת המשנ'ל דזמנן מミלא אתוי. וע"ז חוזו"א (סא ז).

בב. ובכ' היריטוב"א (גיטין יג) דהא דממני אף דעתאבלו המUTES ווטעמא דכין דאית ליה שעבודיא עליה דאיתויה הרי אנו רואי' באילו המUTES בעין). ח'ם דוקא היכא דבשעת ניתנית המUTES האשה החותה ראייה להתקرش לוי, שדייא גדרלה. אבל אם היא קתנה בשעת נתינית המUTES ואח' בכ' גדרלה ונטאלו המUTES בכ' היא ואדי' אינה מקודשת. (וביאור עד'ז הא דאי' (גיטין שם) ל' מ' להשתעבד לנולדים שלא היו בשיעת קניין. והמהורי"ט אלגאדי (שם) דהריטוב"א בסוגיינ'ו סותר דבריו.

וכמה אחרונים תוי' דהריטוב"א (שם) קאי למסקנא דהכא דלא אמרוי' גדרלי בהירה. (אך יש שה'ך' דדרעת הר'י'ף דאך למסקנא אמרוי' גדרלה בהירה. ע' בסמוך).

בג. וכות' דלפ'ז' לצד' בגמ' (ריש קי') דרב ושמואל נח' בלא בעל, א'ב שמואל קאי לשיטתו דל'ם בין' דעתאבלו המUTES.

డיקדישה בכתף^ט הוה קידושין לאחר ר'י', ואף דעתאבלו המUTES מקודשת (קידושין נט). והג' נשאר עליה שעבוד הדינר שנתן לה בקדושה. אך צ'ע דנתנו את המUTES לקודש דרבנן בעודה קטנה. ואי' נימא דשבוד כל המUTES קיים' לקידושין דאוריתא לשוגדליך, א'ב בימה תתקדש בעודה קטנה לקידושין דרבנן.

אבל הרשב"א והთוט' ר'א"ש ה'ק' דקבלת המUTES בעודה קטנה, וקטנה אינה חייבה להחויר מה שנותנו לה ואבללה^ט, א'ב ל"ש למור דשבוד המUTES קיים'ו. ותוי' דמי' מהני תקנ'ח על הממונו. וחתורא"ש ביאר דלענין ממון מהני הפרק ב"יד, וב"יד חייבה להחויר מעתות הקידושין אם לא תתקדש, ומש"ה הוה באילו הוא בעין. ועד'ז כת' הרשב"א והריטוב"א דआע'פ' שאינה משתعبدת

יג. ולכוארה כי' דוקא אילו נתן המUTES לקטנה, אבל היכא דאמוה ואחיה קבלו את המUTES, האך ההני להחשב קידושין דקטנה. וומסתימת הרשב"א ממשמע דכל קידושי' קטנה הוה עיי' מעט לעצמה. ויש לדחות דאיירידי שנותנו לה אה'ב' את המUTES בעין, והיא והוציאם. אין' אפשר דכין דקבלו בתורת אפטרופוס דקטנה, ותקנו דאך כה'ג' ישוב שעובד המUTES קיים'ו.

יד. אבל אקי קידש בשטר וונקרע השטרן או בביאה לא אמרוי' גדרלי בהירה.

טו. ואילו חורה בה ואני רוצה להתקדש בשוגדליך, והתא צריכה להחויר כל כסף הקידושין. נמצאו דיליכא כסף לקידושין דורבן. (ויש שפ' דב'ז' בכל התקנה, קידושין מאיון א'ז' קניין כסף, אלא להעמיד כסף שתתקדש בהם בשוגדליך. ועי'ז תקנו שתתקדש בלבד כסף). ועוד יש שפ' דאך בעלמא כסף הקידושין מחייב' שעבוד המUTES לכל מושך זמני האישות. ولو' יציריך שיפקע ואישותן (אך מכאן ולהבא) צריכה להחויר את כל שעבוד המUTES. כי' בכלל גדר שעבוד המUTES. (ויצ'ע).

טו. והביא דודרשי' (שבועות מב. ב'ק קו) כי' יתן איש אל רעהו. וונתמעט דל'ש ע"ז תביעה מנתין. אך בפשטו נהמעט רק לעין' זיבר שבועה). נה'ן' הראשונים ע' ר'א"ש כה'ב' ג' ז' וומכ'ב' (בחובות ק) אי' קטן שלולה ואכל ציריך להחויר.

יז. דוקא בגודול'ה אמרוי' דצריכה להחויר כסף הקידושין אם לא תתקדש, הילכך הול' באילו האי כסף הקידושין אם.

ית. היריטוב"א חוסיף כל שלא חורה בה בקטנותה. וראי' מיאנה בקטנותה. עי'ז' פקע שעבודה הכסף.

יט. והביא דמובהר מדברי הר'י'ף (ע' בסוף העמ') דהוה ספק, א'ב' הדעתה מכרעת להחמיר בדין ספק דאוריתא.

ב. והאבג'מ' (לו טז) ציין דבראשונים (הנ'ל) מבואר דדוקא משום קידושין דרבנן. אך כת' דתלי' במאה' ברא"ש בחובות יג'

שיחול הקידושין למחורת^{טז} כשהן נעשין גדולים. ובשעה שגדלו חלו כל האיסורים. ותוס' דהו אכן מעשה קטן כלום, ואין יכולם לקדש או לעשות שליח עד שיגדל ולא הוה בכת' א'. והתוס' ר'א"ש (וחרמ"ן ושא"ר שם) ה' דהוה דבר שלא בא לעולם, ומהני רק לר' מאיר. והמשנ"ל (אישות ד ז) נסתפק בזה האם קטן יכול לעשות קידושין שיחול לאחר שיגדל. וביאר דלא הוה דבר שלא בא לעולם ביןazon זומן מAMILא ATI'י. והמשנ"ל הביא דנה' בזה רשי' ותוס' (لد).^{טט}

והמגיה למשנ"ל (שם) הביא עוד את הראשונים בסוגין דמותני כה"ג. והק' סתירה בדברי הרשב"א (וכן התוס' ר'א"ש וחריטב"א) דבسوוגין ס"ל דמותני כה"ג, ואילו (לעיל שם) נקבע דיש בה חסרון דבר שלא בא לעולם. והמגיה העלה צד זהרשב"א מהליך בין קטן לקטנה^{טט}. והנובי' (ת נב) כת' לא ידעת שום סברא לחילך בין קטן לקטנה. והבני אהובה (אישות שם) בגין דגבי קטנה שעבור המועות קיים עלייה, ואילו בקטן לש' שעבוד המועות^{טט}. ועוד חילך בדקידושן ציריך נתינה ואמריה הרי את מקודשת לוי, ול' נטנית הקטן ואמרתו. ומ"ה לא' בשגדלו. אבל הכא מהני אמיירת המקדש בשנותן לקטנה^{טט} (ול"צ מעשה האשא אלא הסכמתה).

והאבג"מ (מג א) ביאר החילוק בדקידושי קטנה כיון דתיקנו רבנן נישואין לקטנה^{טט} הרי היא משתעבדת

ועוד דנו האחוריונים דקי"ל אכן אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (ודלא כר' מאיר לעיל צג). א"ב האיך מהני קידושין בעודה קטנה, ואני יכול להקים את עצמה. והاخוריונים דנו ע"פ סברת המשנ"ל (הו' בסמוך) זומן מAMILא ATI', ומחותן זמן בעולם לא נחשב דבר שלא בא לעולם. אך יש אחריםים (עו' אבן"מ מג א בס"ד) שדו"ה דבسوוגין הוא מודברי רב, ורב (לעיל צג). ס"ל دائم מקנה דבר שלא בא לעולם^{טט}. והחו"א תי' דמותני הקידושין ע"י שתיקתם מכאן ולהבא, לאחר שגדלה.

ולא נתבאר בדברי הראשונים היכן יש דעת האשא לקבלת קידושין אלו, ובכל קידושין לאחר ר' מהני דעת האשא בשעת קבלת המועות היהת קטנה. והחו"א כת' הכא בשעת קבלת המועות היהת קטנה. דבזה שיותבת תחתיו בשעה שגדלו היהת קידושין (והביא דכ"מ ברשב"א). אבל הקובה^{טט} (בט ד) הביא מדברי הרשב"א דמותני ע"י ריצחיה דמעירקיא, דחולות המועה דוה מעירקיא בעודה קטנה^{טט}.

קטן שקידש לאחר שגדלו – ורש"י (לעיל לד). כת' דמשכח^{טט} אל אישור אחות אשא ואשת אח ואשת איש ונדה בבית א', שמסרו קידושין يوم קודם השלמתו י"ג,

דציריך אמריה מוחדרשת לשם קידושין.
בו. וכן ע"פ כמה סוגיות, ע"ש. (והאבג"מ (מג א) דהк' א"ב לאחר שember שודה בזומן היובל, יוכל לモוכרו לאחר היובל. דיבעלAMILא ATI').

בח. אך האבן"מ (מג א ועוד אחרים) דנו דרש"י (לעיל לד) קאי בדעתך רב. ורב ס"ל دائم מקנה דבר שלא בא לעולם. ואין ראייה לדין.

בט. דבسوוגין קאי דווקא במקודשת קטנה. אבל קטן שקידש ל'ם. והראשונים (לעיל לד) השיבו על רשי' מצד דל'ם בשחקדש קטן. אך העירו דבריטב"א (לעיל לד) משמע דיש חסרון אף מצד קטנה^{טט}.

ל. אך לפ"ז היכא והמעות עדין בעין בשגדל יהני. ודברי הראשונים (לעיל לד) משמע דאף בכח' ג' ל'ם. לא. ומהני מעשה הקידושין^{טט} שנtran בעודה קטנה. וכדברי הקוב"ש, ודלא כחו"א דמעשה הקידושין הוה ע"י שתיקתם לאחר גדרות^{טט}.

לב. ולפ"ז אייר דווקא ביתומה קטנה, ומהני קבלת קידושה מרבען. ואילו לדברי הבני אהובה אף המקדש קטנה בעולם יהני, וכדעת המהריך^{טט} (ויה' לעיל) דמותני אף בלבד תא"

בד. ולפ"ז אף ר' גמליאל סבר دائم מקנה דבר שלא בא לעולם, וקשהامي לא הו' (לעיל צג) (אך י"ל דהgeom' שם בכואך לשנה בסוגין).

אבל הר'ר' בسوוגין שנטפק אי אמרוי' גדרה בהדי ולצד דכוונתו זוואריהה, ע"ב דס"ל דלא תל' בסברת אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, דהא קי"ל אין אדם מקנה דשלבל'ע^{טט}. בה. והקובה^{טט} העיריך (בדעת ר' פרץ) דה' מקטנה דמKENIA וביאר דמי'ם יש גויה^{טט} בדמעשה דקטן איינו יכול לפעל חולות הקבין. אך הביא דהמהריך^{טט} (שם) כת' דמותני ע"י הריציו וחשיקתיה דמעירקיא.

ועפ"ז כת' המהריך^{טט} (בדעת ר' פרץ) דה' מקטנה דמKENIA ביריציה בלי' שום אמרה. אבל ל'ם גבי האיש, שהוא עשה מעשה הקידושין וקונה אותה, ול'ש לומר דמותני הריציו וחשיקתיה דוגלוות שתתקדרש לו. דביוון שלא חלו הקידושין בשענן ציריך הוא לעשות מעשה הקידושין, כדכיתיב כי'יך איש אשא וכו'.

כו. י"ל דכוונת רשי' דהמעות עדין בעין, אבל קטן שקיביל מעות ואכלם י"ל דודאי ל'ם. והראשונים בסוגין דמותני קבלת קטנה, הוה דווקא ממשום תקנת קידושי קטנה. ואילו תוס' ס"ל דאף כשהמעות בעין אין בגין מעשה קידושין בלבד,

קטנה, לאימות קני לבי גדרה^{ל"}, והוה כבר בעולה^{ל"}. וופרש"י דהוה כנפוחת עצמו. ואילו קנה למפרע, א"כ תברר שנשאה בעודה^{ל"}.

ויש שדרנו דכוונת רשי"י דמודרבנן מהני למפרע, וסוגי בדין דרבנן להחשב שקדם הוויה^ה.

ק"ח) תוד"ח וכי גדרה. ובאי"ס"ל מקדש אהות יבמה לא נפטרה יבמה, מ"מ היכא שהקידושין היו בגין ממילא נפטרה יבמה מעצמה. משמע דהיכא דרעשה מעשה קידושין באחותה, לאו כל כמייניה^ה להפקיע את היבמה. ואילו הכא דחל קידושין ממילא ל"ש סברת לאו כל כמייניה, והוה כמו שאור ערווה דמפרקיע זיקה.

ותוס' (לעיל יה: ד"ה שומרת) כת' דאך ר' יהודה בן בתירא^{מ"} מודה זהיכא דעתך ונשא אהות יבמה, פקע הוויה לנמרמי^ב. והריטב"א (שם, והו' בבי"ש קנט יב) פלאג. והבי"ש (קעה י) הביא דהדרמה^ה (הו' בר' ירוחם)

בכسف קידושין וכמ"ש הראשונים בסוגין, הו' לעיל). ואילו בקען לא תיקנו לו רבנן נשואין, ומ"ה לא שייך האי טעמא^{ל"}.

קיי) שם. אבל רשי"י כת' דמכி גדרי תפשי קידושין מעיקרא, ואיגגלי מילתא למפרע דזיקה דהך לא כלום היא. והריטב"א כת' דנראה מדבריו דמקודשת למפרע משעת קידושין, ודקמי קידושין לזיקה^{ל"}. והריטב"א תמה האיך אפשר להיות מקודשת בקענותה כלל.

והקר"א ביאר דבר החסרון בקידושין בקען משום דין לה דעת^{ל"}. ומ"ה היכא דבשגדלה עדיין עומדת בדעתה, מהני גiley דעת למפרע^{ל"}, ועי"ז מהני מעשה הקענה.

והאחרונים (קר"א, מצפ"א ווענג יו"ט קמא) ה'ך' דבגמ' (לעיל סא): מבואר דמהני רק מכאן ולהבא, דרב אדא בר אהבה אמר דכחן גדול אסור לשאיתומה

לבי גדרה. וביאר דהאיסור בעולה לכה"ג היה ודוקא בשעה שנשאה, אבל כשהיא עליה בקענות לא הוה נשואין, ואני מבטל מצות בתוליה.

לח. ורבא (שם) ה'ך' 'מכלי לבי' דא"כ ב"ע מודו בזה, ולא רק ר"א. ואף דיל' דהחותם קאי בצד בסוגין דמקדש אהות יבמה נפטרה יבמה, ולא ס"ל דמהני למפרע. מ"מ לא היה לרבה להזחוט כל קרי.

והחמצ'א כת' דע"ד פרשי' בסוגין י"ל דהותם ר"א ס"ל דלי' למפרע, דעת ר"א (לעיל קו: קו) דאיין מעשה קענה כלום, אלא במשמעותו, ול"ש למפרע. וועל' דלא היה גור אישות למפרע.

לט. ואפשר ודוקא הקידושין מהני למפרע לרשי"י, אבל גדר נשואין מהני רק מכאן ולהבא. וויל'פ' דגדר נשואין תלי במשמעותו, ול"ש למפרע. וונשית בעולת עצמו בין קידושין לנישואין, ועי' תוס' ליעיל נת).

מג. ועוד סברא זו מבואר בדברי הרמב"ן (ליעיל יה), והו' ברייטב"א שם וברש"ב מא'). דאתנית עליה משום סברת איינו בדין. מיא. ושמואל (שם) פסק בותיה, דיש זיקה.

mob. וצ'ב לשיטת התсто' דהכא היהת נשואה לו בעולה קטנה, א"כ בשעה שחייב קידושין מיד הוה נשואה לו. א"כ מש"ה נהדיית יביבמו. וצ'ל דכוונות הגדי' דאיינו רשאי לישאהנה, ונישואין באיסור בשעה שהיא אהות קוקתו. אך בקידושין ונישואין דממיילא הוא איינו עשו' מעשה'. ומ"מ לשון הגם' דמקדש אהות יבמה' משמע דאיינו משום קידושין בעולמא).

ועל' דלמ"ד בסוגין אף נשואין ל"מ להפקיע ולא משום דהוה ממילא), ועלא בר' יהודה בן בתירא.

לג. אך שוב ה'ך' האבן^ג מ"ד הראשונים כת' כן משום בקענה שלוחותה אי"ץ לשלים. אבל בקען שקידש את הגדרה ודאי משטעבדת דבר תורה. ודקען שהפקיד או הולח לגדור, ודאי צrisk להחויר לו. אלא דלע"ל (לד) איירי בקען שקידש את הקענה, ובזה ל"מ כלל (בקענה אינה חייבת להחויר. ולא תקנו בקען שקידש).

ldr. דריש' לפרש נתקשה מ"ש משומרת ים שקידש אהותה, דלמ"ד יש זיקה לא יבנוס ע' תוס' וע' בסמוך. ורש"י תי' דקענה למפרע, ועי"ז קדימה. ומ"ה פוטרת את אהותה.

והמגיה לריטב"א ה'ך' דיל' דנתמעט 'אשה' פרט לקענה, ע"ד הא דריש' כתובות עג) כת' דקען שקידש נתמעט מקראי ד'איש'. אך יש לדחות בקענה מוקדשת ע"י אביה, וע"כ ד'אשה' דהבא אפי' קענה).

לו. וע"ד הא דאי' (קידושין מה' מה) דהיכא דנתרעה האב מהני לקידושה בדין צאי וקובלי קידושין. ואף היכא דגילה דעתו לבסוף דנו הראשונים דמהני למפרע. אך בשאר משום בקען לא שמענו דמהני אהוב למפרע, ובוגר בקען (כתובות יא) מבואר דמהני מזין בדין).

וכן בס' טיב קידושין (לו כה למחריאל עיני) כת' דבעלמא ל"מ וכי' לקידושין. אבל היכא דגילה דעתה לבסוף אמר' דהברבר שכותה הואר לה ונעשה מוקדשת למפרע וע"ד מש'ב הראשונים (קידושין מה') בהא דמהני גiley דעת לבסוף. ובין שבאותם גם עבשוי נחיא לה, ואין לה שום חוב בזה. ואף בקענה וגדרה, ולאחר שגדלה גילה דעתה דניחיל' בקידושין הראשונים יוציא למפרע.

לו. והחמצ'א הosiף דין לומר דהאיסור במה שבא עלייה קודם שגדלה וועידין לא חיל למפרע, דלשון הגם' דהחויר

קכא) אמר רב ששת וכו' קידושה תלויין וכו' לאו כי גדרה גדרי בהדרה וכו'. ורבנן השיב דמייטתא תלי اي בעל. והרש"ב"^א הוכח דמייטתא תלי (מדרבנן) האם תלויין^ב. ולבי גדרה לא"מ מיאון (והזה קידושין ודאי מדרבנן). ותו' דהילשון לא משמע לה הכה, דהוא בדועה קטנה ממאנת וכשהגדירה אינה יכולה למאן לא הוה ממשום תליהי דקידושין^ב, אלא דלא תקנו מיאון מכி גדרה. ועד"ז בת' הרמב"ז דלפ"ז לא הוה תלויין, אלא הה כמו שהוא מתחילה.

אך הלח"מ (אישות ד ח הו' בסמוך) בת' בדעת הרמב"ם דקי' הגם דלשון הבריתית ממשמע דתלוין מודאוריתא.

קכג) רשי' ד"ה מoit^ג. כל ימי הקטנות ספק יבעל משתగידל וכו'. רשי' תלה אם יבעל, לבארה הינו כחדית רבין דודוקא בעל^ה. ולפי' מבואר דאף לדברי רבין זהה למperf. וצ"ב דבוחה ודאי ל'ש לומר דקנין הבעילה משוגלה מהני למperf. וב' ברש"י (ר"ה או דלמא) דלזר מ"ד לא"מ למperf. וצ"ל דברות רשי' דמודרבנן מיתלא תלי, וחכמים תלו את הקניין דרבנן הדוחה ספק האם יקינה (בעתה) קניין דאוריתא. אך צ"ב אמאי תלי האם יקינה קניין דאוריתא, והוויל למיימר דמייטתא תלי האם המאן.

עוד צ"ב מה שהוסיף רשי' ולא סמכה דעתה^ט, ומה כוונתו להוציא^י.

קכג) דאמרה הוא עדיף מינאי, ואני עדיפנא מיניה וכו'. פרשי' דכל זמן שארצהಆ בעמיאון על ברחו. (ובאישות זו ש לאשה עדיפות על הבעול שיוציאת בע"ב). ומובהר דקי' אסוציא, אף לאחר שגדלה ונער שנבעלה. ותוס' בת' דצ"ל הדוחה מודאוריתא, אבל מדרבנן לא"מ מיאון. וצ"ב מודאוריתא אין כאן אישות כלב'ניא.

שלא נבעלה אליבא דברו.
מה. ולפי' צ"ל דהודה קאי בחדית הגם. ואא"ב הוות ט"ס ברש"י.

ט. כ"ה הגירסת לפניו, דהאהה (הקטנה) לא סמכה דעתה. אך לאוורה הסברא דתלי בסמכיות דעתה דידיה.

ג. ויל"ד האם כוונתו דמלבד הספק הניל, יש ג"ב חסרון בסמכיות דעת (ומלחמת הספק ליבא סמכיות דעת). או דהטעם דעת הצד שלא יבעל לא"מ קידושין דרבנן והוא ממש דלא סמכה דעתה. וצ"ב א"ב ליבא סמכיות דעת כל. והאיך נימא דהסמיכות דעת תלי בספק בעתיה.

גא. והאיך שיר' לומר שהוא עדיף שיכל להוציאה בגט.

כת'adam גדרה ובא עלייה, יוצא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצאה (דק"ל דלא כר"ג). והב"ש ציין דס"ל דאפי' נישואין לא מפקע לויקה (וכבירטב"א).

קיט) שב. באין ממיילא. האבן"מ (מ ו) דין עד"ז היכא דMEMORYLLA העשית אשת איש לאחר שנפללה ליבום, האם אמרי' דכיוון דהוה ממילא פוטרתת מהליך. ותוס' (לעיל טז) דנו לדמות שומרת ים שנטקדשה להיכא דקידש אותהה. ועפ"ז כת' דהיכא דנטקדשה לרובן לאחר לר', ושמעון קידשה מעבשו ומתו ר' כת' דלאחר שלשים הקידושין באין ממילא ונעשה אשת איש נפטרת מהליך ויבום, ובכמו היכא דנעשית אהות אשה ממילא.

קכ) או דילמא משום דקסבר המקדש אהות יבמתו נפטרת יבמה והלבה לה, אי בעל וכו'. פרש"ז דקידושין קמאי לאו כלום (מודאוריתא), אלא משעה שבעל קידש אותהה^ג. ואתה קידושין ומפקע לויקה.

וב' בשאר ראשונים דלזר מ"ד קונה בביאה משעה שבעל, והוא קידושין מכאן ולהבא^ג. אבל יש אחרונים (הר' בסמוך) שכת' (בדעת הרמב"ם) דהיכא דבעל חלו קידושין ראשונים. הנוב"י (ת נב) דין דאף לזר מ"ד הוה גדר גדרה בהדריא, אלא דס"ל דודוקא היכא דבעל מילא, וgilaha דעתו דמעיקרא נתכוון לקידושין גמיורים. (שהרי אין אדם בועל בעילתazon, יע"ב נתכוון שתהאה תחתינו בקידושין אלו. והיכא דגנדול ובעל איגלאי מילאה נתכוון לקידש מעבשו ולבשיגדייל).

והרמב"ז בת' דהאגמ' (לעיל ייח.) מביאה דר"ג סבר אין זיקה ומותר לבטל מצוות יבמיה קאי אליבא דלשון זה.

טג. ותוס' (ק. ד"ה קסבר) דין אי ציריך לומר להודיע שבועול לשם קידושין.

מד. ווק' דלא תקנו שיזורו וקידש בסוף, או יאמר להודיע שבועול לשם קידושין. או אף' יעמיד עדים על קר. וחכמים סתו הדרין דמקדש בעודה קטנה, והיא נשאותת תחתיו בלבד שיעשה קידושין אזרחים. וסמכו על האמנודא שיעשה קידושין גמורים. וע"ב בסמוך בשם הרמב"ם.

טוה. ודייקו בן בדרכי הבריתא (ע' בסמוך) דקידושין תלויין, או בעיל.

טוו. וכדברי אבגמ' (לקמן קי') דקידושי מיאון נחשב קניה ואינה קניה, דגדר הנקין מדרבנן כמו ספק. מז. דהא בין בתחילת בין בסוף קידושה דרבנן נינחו וכל זמן

קכה) שם. והרי"פ (כסוגין לה, בדה"ס) הביא י"א שלא איפסיקא הילכתא אי אמרוי" גגלי בהדרה וספק הגמי' דלעיל, דנה' בהזה רב ורב שששת, וכות' דעתךין לחומראי', ואם נתקודה לאחר וקדם שבעל' ערכיה גט משניהם. וש"מ דקונה שלא מיינה והగילה ערכיה גט מדרבנן, הע"פ שלא בעלה לאחר שגדלה אינה יוצאה במיאון. ומ"ה תפשי בה קדושי שני ועריכה גט משניהם. והבעה"מ השיג דבריו מעורבים, והרי"פ החtile דהוה ספק [דאורייתא] אי גגלי בהדרה, וסימן דזהה ודאי דרבנן [וכדעת שא"ר].

והרמב"ז (ב"ס הכות) והרש"א ביאר הרי"פ בא לאפוקי מדעת בעל המתיבות דמנאנת לאחר שגדלה, ובזה הביא בשם י"א דזהה עכ"פ ספק ועריכה גט. ואח"ב סתם דמזרבנן עריכה גט בתורת ודאי.

אבל מהרי"ק (לב) הביא דעתה הרי"פ דזהה ספק דאורייתא אי גגלי בהדרה, ועריכה גט מספק נ"ט.

והביה מאיר (קנה כא וע"ז החזו"א קיג ג) הביא דמבוואר בר"פ דמשעה שגדלה ליכא קידושין דרבנן כלל, וכל הנידון מושם ספק דאורייתא. ווע"ש שם).

קכו' שם. וכן הרמב"ם (אישות ד ח) כת' דקדושים יתומה קטנה מדרבנן, והן תלויין שם אם ישבה עם בעלה עד שגדלה גמור קידושיה, ונעשה זאת איש גמורה. וא"צ להזoor ולקדשה אחר שגדלה. ואם לא רצתה לישוב עריכה

ו' האי גאון (חו' ברמב"ן ושא"ר) פי' דרב ששת אמר דבר זה ועל רבין בריה דרב נחמן, והק ע"ג דנאנו עדיפנה מיניה בברייתא, הוא עדיף מינאי בפלפולא זהה מלהא דתרצה שפיר'ב.

קיד') תוד"ה הוּא. אבל מדרבנן אין יוכלה ולמאן שהביהה ב' שעורות וכו' אף' לא בעל וכו'. וכן האrik הרשב"א ושאר הראשונים. וכן הביא הרי"פ (בسمוך).

אבל בעל המתיבות י' (חו' ברמב"ן ס' הכות וברשב"א) כת' ש"מ מסוגין דמנאנת אף' גדלה כמה, כל זמן שלא בעל. ולמד כן מڌיית הגמי' אי בעל אין, אי לא בעל לא. וכן משמע מדברי הרי"פ דזהה ספק בה, ויש צד דמנהני מיאון לאחר שגדלה נ"ט. והראשונים (ראב"ד ב"ס הכות, בע"מ ועוד) תמהו זהה, והביאו דמפורש בכ"מ דל"מ מיאון משגדלה.

ודעת ר' ישמעאל (לעיל ק; וכ"מ) דבקידושי טעות, אף' בנה מורכב על בתיפה ממאנת וולכת לה. וריב"ז (חו' בתוס' כתובות עד', וכ"ד הרשב"א בסוגין) כת' דר' ישמעאל איירי דוקא בקידושי טעות, אבל בקידושי קטנה מדרבנן ל"מ מיאון משגדלה. אבל חוס' (שם ולעיל ב) הביאו דמשמעו בגמי' (נזה נב). דס"ל דאף בקידושי קטנה ממאנת לה. (ותוס' כת' דמ"מ סתם משנה (לעיל ב) דל"מ מיאון משגדלה).

נ". וכן מבואר בגמי' (לעיל ק), אך תוס' דחו' דהgeom' (ק) קאי אליבא דشمואל. ובקידושי קטנה ודאי קי"ל דל"מ מיאון משגדלה, ודוקא בקידושי טעות שמואל סל' בר' ישמעאל ולא אמרוי' חזקה דנאנו עשויה בעילת נזנות).

נת' וביאר דפשיות הבריתא דהמקדש את הקטנה קידושיה תלויין ודורלי בהדרה, ולא סמכין אשנינו דשנינו לה. והראב"ד תמהה דבר שת קלטיה לת' זה.

ננ'. והביא הפסמ"ק כת' וגבי קטנה שלך אביה למידנית הימן דלב' גדליה גדי קידושין בהדרה דאורייתא. וכות' דעתן לומר דכוותתו דוקא שעבאל אח"ב, דהלאן גדליה קידושין משמע שהקידושין הראשונים גדי. ואיב' בעעל דוקא אין באן דורי, אלא מתחוםם הם בכת אחთ. ועוד דהלאן 'בהדרה' משמע דכוותו שהוא גדלה מעצמיה כך גדי קידושין מעצמן. ועוד דבטוגין נקט לשון זה לומר דבעצמן הם גדיים אף' שלא בעל, והאיך יתפרש לשון חתלמוד בחקר הכוונה, וזה ברור למכין.

ועוד דיב"ק מהג' סמ"ק דאף באופן דליקא קידושין דרבנן, א"ה אמרוי' גדרלי בהדרה. ע' מש"כ לעיל).

נב. והראב"ד (ס' הכות) פי' ע"ז דרב ששת אמר דהיה סבוך שני חכם ממנו, ואני כן אלא הוא חכם יותר ממני. שידע לתחרץ את הבריתא לדעתו של רב.

נג. ס' קידומן מימי סוף הגאותם ולא הגיע לעידינו, אך ה' לרוב בס' העיתור).

נד. והרמב"ז (ס' הכות) כת' דכ"ד מקצת ראשונים, ומסתיעין מהא דלא פי' קידושין תלויין ע"ז והרמב"ז וחשב"א דחו' דלש' בוהה תלויין, וע' מה שחו' לעיל).

נה. והרש"ב"א הביא דכ"מ בבדרי ר' ר' ולכורה צ"ל ר"ח) שנכתב דמלחה דקונה מיטלא תליא וקיימה, اي בעל נתקיים הוווג ביניים. וא' לא בעל אחר שגדלה לא נתקיים הוווג ביניים. ולא היא בשתי שעורות נטלך ממנה תורה מיאון לעולם בין בעל ב' לא בעל. עכ"ד, ומשמעו דר"ח דהה דברי הגמי' דין ע"פ הסוגיה בנדוח דל"מ מיאון משגדלה. ואילו סוגין סבר דמהוי עד שיבועל).

נו. וס"ל שלא אמרוי' דכינוי דבעל מחל התנאי והטעות בקידושין, ולא אמרוי' דקידש בבייה.

בכ"מ) דקייל (בסוגין) דקטנה שנטגדלה ל"מ קידושה אלא כשבעל^{טו}.

והר"ן הביא צד דכוונת הרמב"ם דכשבעל קנאה. אך הক' דבגמ' (ק'. וכותבות עד), מבואר הטעם דאדום יודע שאין קידושי קטנה כלום, והיאך ילי' להכא דנימה דאדום יודע.

והב"מ כת' דכוונת הרמב"ם דמותרת לו בלא קידושין אחרים^{טז}, דקידושין דשפחה שיש בהן צד של תורה ודהא לא שיר בקנינו לא גראי עמי מקידושי קטנה (ודהוה דרבנן), וכן קטנה שגדלה אי"צ לקדרשה קידושין אחרים ה"נ שפחה^{טז}.

והרמ"א (ול' יא) הביא מה' קטנה שנשאת מעצמה (בחוי האב) ולא שמע האב, וגדלה הבת ושתקה ולא מיחתה, דעתה המהרי"ק (לב) דצריכה גט, ע"פ סוגין (ודסקפן) דగדרו הקדושים עמה. ו דעת הרשב"א (א אלף ריט) דזרוקה היבא שבעל אחר שנתגדרה. והבי"ש (שם כג) דזרוקה היבא שבעל אחר שנתגדרה. דעת הרשב"א) דזרוקה היבא דיש קידושין דרבנן הוה ספק לר"ף[ן] אי גודלה הקדושים אף שלא בעל, אבל התם דיליכא קידושין כל' בעודה קטנה, לא אמר"י גודלה בהדריא. וכן האrik האבן שם ע"פ הראשונים בסוגין, הוא לעיל).

קנו) שם. בסוגין. הרמב"ם (מכира בט יז) פסק דקען שember קרען, וכשגדל ונגהיה בן כי לא מיחה ביד הלויקת. נתקיים המקח ביד לוקה, שהרי רצה במכרו. והה צימן מקורו מסוגין^{טז}. הקשות (רלה ו) ה'ק' דחתם הוה קידושין דרבנן כיון דלא מיאנה (ובמכירה ליבא תקנה), וקידושין דאוריתא הוה רק ממשום חזקה דאיינו עשויה בעילת גזות (זהה ל"ש במכרו). ובת' דהרמב"ם לטעמיה דסל' (אישות ד ח הנ"ל) דגדלי בהדריא. והביא דברי המהרי"ק והורד"ך (הנ"ל). אך ה'ק' דהשו"ע (אה"ע קנה ב) לא סל' בן.

למאן ותצא בלא גט. והראב"ד השיג דאך כשבולת איננו אלא מדרבנן, אלא דמשעה שגדלה אינה יכולה למאהן. אבל הרמב"ם (גירושין יא ו) פסק להריה דכשבולת אינה יכולה למאהן, וצריכה גט מדברי סופרים (ויבא דלא בעל^{טז}). ואם קידושה אחר תופסים קידושין וצריכה גט מראשון מדברי סופרים). והמהרי"ק (לב) תמה בסיטירת דברי הרמב"ם.

וחרד"ך (בית כה, ה' בלח"מ אישות) כת' דעתה הרמב"ם הדבעילה הוא גמור הקידושין הראשונים, ולא שהם קידושין חורשים. (וצ"ב הגדר בו). והלח"מ ה'ק' דהגמ' לומודת דהמקדש אחות יבמה נפטרה ביבמה, דלמא במקדש לא נפטרה היבמה, ושאני הכא דברת התחלeo הקידושין, והשתא לא הו מקדש אחות יבמה, וכת' דעתל דאך גמר' קידושין מקרי מקדש (ואף דהיה התחלת מעיקרא), בין דקדם הזיקה לגמור הקידושין.

ועדו חילקו האחرونנים (עונג יו"ט קמא וועוד) דההרמב"ם (אישות) איירוי בישובת תחתיו בשעה שגדלה^{טז}, וכת' אמר' דהוה ספק אי גגלי בהדריא וגמורו הקידושין. ואילו הרמב"ם (ה' גירושין) איירוי שאינה יושבת תחתיו אלא שלא מיאנה.

והרמב"ם (אישות ד טז) הביא את הדרין (גיטין מג) דחציו שפחה שנתקדרה ונשתחררה, גמור קידושי ראשון (ולחד מ"ד). והרמב"ם סיים בקידושי קטנה שגדלה, וא"צ לקדרשה קידושין אחרים. והראב"ד השיג דלא נודע מדבריו אם קטנה שגדלה גמורין קידושיה מן התורה אם לא, ומשמעו מירוש דבריו דאך בקטנה גמורין מודאויריתא (זהק' מהמשך דברי הרמב"ם^{טז}). והמהרי"ק (לב) הביא מדברי הרמב"ם דקטנה שנתגדרה הוה עכ"פ ספק אי גגלי בהדריא. וה'ק' דההרמב"ם (גירושין יא ו) פסק דתפסי קידושי שני (ע"פ הגמ' בסמוך). וכת' ה'ק' דה"ן (קידושין ז: ג. ברה"ר ו/or

ישיבה תחתיו, ומ"ה אמר' דגדלי בהדריא. ואילו הרמב"ם בhalbות גירושין מיירוי שגילתה דעתה כבר קומם שנתגדרלה שאין רצונה בו, ויצאת מתחית ידו רק שלא מיאנה כיון.

סדר. וכל המיח' גמור או פקיע היבא דבר אחר וקידושה, אבל בעודה תחתיו אי"צ קידושין אחרים.

סה. וצ"ב דקטנה ערין מקודשת גמורה מדרבנן. אבל שפחה לאדר דפקיע קידושה הוה ספק פנואה, והאיך מותרת לו בלא קידושין תחרם.

סו. והעתיק הלשון דכון שגדלה שעיה אחות ולא מיחה שוב אינה יכולה למאהן. והוא מהגמ' בתובות יא. גבי גור קטן).

ס. והרמב"ם פי' שהרי לא בא עליה אחר שהגיעה לשני נערות, دائ' בא עליה יש לחוש שמא היבאה סימני ותהייה ספק מקודשת. וע' לח"מ.

סא. וככלוון הרמב"ם דישבה עם בעלה. ולא גילתה דעתה כלל שאינה רצiosa לחיות אשתו. ועי'ז הוה קידושין משעה שוגלה מכאן ולהבא.

סב. אלא אפי' לא בא אחר וקידושה, הקידושין הראשון אינם קידושין גמורים, וצורך להזoor ולקרש כי שתהיה לו לאשה גמורה.

סג. והעונג יו"ט (קמא הנ"ל) חילק דבסוגין איירוי היבא

משמעותם שלום מלכות ומשמעות דמיוני בקשרו. ואעפ"כ תצא זה ומהו וכל הדריכים האלו בהן, חוץ מן ממור דליתוט חכמים (גיטין פ): לא גורו דזהה ממור. וב"ש בו שיש כאן קדושון שלמים מדבריהם, שהרין שייצאה מהה מהה.

הריא"ש (ז) דחה דחתם טבעו חכמים מطبع בגיטין, וקנסו כל המשנה מطبع שלהם. ואינו ענן לבא, דהכא לא תקו חכמים בדבר זה, אלא לפ"י שבא עליה באיסור יש לקנסו. ואין לחדרש קנס זה מודעתינו אם לא שנמעא שקנסו ב"ז ע"י.

קט) שם. ועמדה ונשאת. הרשב"א כת' דה"מ בשנתಕדשה שלא בפני הראשון. אבל היכא דנתקדשה בפניו צריכה הימנו גט, ובדרך המונא (לকמן קטו), דאמר האשה שאמורה בעלה גרשני נאמנת, והיכא פשטה ידה וקיבלה קדושון מאחר בעלה כאלו אמרה לו גרשני דמי (ובראוי גיטין פ). ואפשר דכה"ג מגורת גמורה היא ומורת לינשא, וא"צ גט מהראשון.

אך הריטב"א הביא בשם אחרים דה"מ היבא דיש קידושים ודאים מראשון, אבל הכא קידושי הראשון הוה ספק מתחילתם. ומש"ה בשנתקדשה לשוני אין ראייה שנתרשה, שהאשה סבורה דקידושין ראשונים ל"מ.

דף קי.

קל ל"א דבע"ג. פרש"י סתמא נתבעון לשם קידושין, דיווד הוא שאין קידושי קטנה כלום. והרשב"א כתבות עג. בסותה"ע) ביאר בשנויותיה עםיה

עוד הביא דיל' דסבירת הרמב"ם משום דעתמש לפני, וכראוי (ב"מ ס): דשמייט ואביל הוה מהילה. אך הק' הדופוסקים לא כתבו דודוקא לפניו.

כך (קטנה שלא מיאנח והגדילה ועמדה ונשאת וכו') ושמאלו אמר צריכה גט משני. ומסקנת הגמ' דאף רב מודה דהיכא דלא בעל צריכה גט משני. והרי"ף כת' דאף אם השני גירשה אסורה לדאשון, דאיתו למימר דזהה מוחיז גירושתו מהארוסין (עד חא דאי' גיטין פט).

והרמב"ן (ס' הוכות) הביא דיש שחליך דהכא לש' גזירה זו, עד הא דאי' (גיטין שם) דבמקרים אמתלה' החשין לאמתלה. ולא יתלו במוחיז גירושתו.

ועוד כת' הרי"ף דהיכא דהשני בא עלייה קודם גירושי ראשון אסורה לתרוייה, וצריכה גט מתורייה. ובידי אששה שהלך בעלה למדינת הים (עליל פז; וצוא): שהיא אסורה על זה ועל זה, וצריכה גט מהה ומהה. אך כת' דלא הוה ממור בין דזהה נישואין דרבנן, ולאו נישואי תורה. ולא תקנו בוה ממור דרבנן).

והראב"ד (ס' הוכות) דין דלא מצאנו דגورو בכ"ג גזירות דתצעא מהה ומהה. דהכא ליכא איסור ערוה, ולא איסור לאו דאוריתא. ואפשר דלא גורו בקידושי קטנה דרבנן לאסרו בהו שנשתת לאחר בטעות.

והרמב"ן (ס' הוכות) השיב דגورو אף בפסולי גיטין מדרבנן, בגין כתוב לשם מלכות שאינה הוגנת וכו' וכן קטנו בנט קרת, ואף שלא עשה לא אסורה ערוה ולא אסור לאו דאוריתא, אלא פטול תקנות של דבריהם.

מדין סוטה, אלא גורו משום אששה שהלך בעלה למדינת ההם. באשיתות ולא גורו, דזהה גזירה לגזירה. (והרי"י באסאן אין בוה, ע"ע בסמוך). והאבג"ם (לא אי) דין נתקדשה בפחות פרותה, דמודרבנן חיישין שמא שווה פרותה במומי' (ליתוט הראש קידושין ב' א' אי), א"כ הלבבה ונשאת לאחר "ל" דלא גורו כה"ג תצא מהה ומהה. ולא גורו אלא היכא דיניתה במעט נאסרת (ובראוי לעיל צד), א"כ בקידושין דרבנן לא גורו. והאחייעזר גע ע"ז תמה דאשמתותיה דתלי בתרן ראשונים.

יע. אך האגר"א (קנה ע) הביא דבירושלמי (לקמן יג, וכ"פ הרמב"ם גירושין ה) מבורא דאיתו רשות שהלך למדינת הים ונשאת לאחר ובא בעלה, אמרוי' דתצא מהה ומזה ובכל הרכבים האלו. ואך דזהה אישות דרבנן גורו. ואשתה דרשת הוה כמו קטנה.

ע. ובפושטו כוונתו דבין דנסחת בטיעות מדינה אינה אסורה

דעהדים רואים שיש כאן ספק. ו"ע נובי (ת ג ונדר).
כלו) תוד"ה בהחיה. אבל בהא דלייבא בעילת זנות
shoreyi יש שם קידושין לרבען וכו'. האחרונים
הק' מ"ט דבר אמרי' חזקה שאיתו בועל בעילת
זנות, והוא רבנן התירו קידושין רקטנה, ולא חשב
בעילת זנות". ואך לאחר שגדלה מקודשת לו
מדרבען, ול"ש מיאון. וצל דמ"ם היכא דאפשר
בהתיר גמור רוצה לקנות קניין דאוריתא.

והמגיד משנה (אישות א ד) הביא סיוע לדעת הרמב"ם
דאיסור פניהם דאוריתא, מהא שאמרו (כהרבה
מקומות) חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ואם
פניהם (שאינה מופקרת) אינה אסורה מה"ת א"ב לא היו
סומכין על חזקה זו. דלאו בולחו אויני והרי באיסורא
דרבען. והקוב"ש (כתובות רنب) תמה דבקידושי קטנה
איינו עובר באיסור פניהם דאוריתא, כיון דזהה דרכך
אישות. ואף"ה אמרו בסוגין חזקה זו, ע"ב דאך במקום
שאין בהו איסור אמרי' חזקה דאיינו רוצה מעשה זנות.

קלד) ואותביה אבי כורסייא', ואתא אהרינא והחפה
מייה וכוי' ולא הצריכוה גט מבתרא. וס"ד
דחתעם משום דקידושי ראשון גדליה בהודה. ורב
פפא דחה דאיiri שנשאה לאחר שגדלה, ואח"ב
חטפה).

והטור (קנה) כת' אם חטפה אחר דרך אונס, וקדשה
בבאייה' א"צ גט משני ומותרת לחזור לראשו.^ג

יהיא זנות).

ד. אבל בשאר הנשים הרי כל זונה בחזקת שבעל לשם זנות
עד שיפרש שהוא לשם קידושין.

ה. וועה'ק הנובי (ת נ) דගרא זה הרגע בה בקטנותה,
ואינו חושש ממשם זנות משום קידושין דרבנן. ומה'ת
דכתשיגל לא סגי לה בקידושין דרבנן.

ו. כורסייא. בהג' המהרש"ם ציין לפסקי תוט' (סנהדרין צ)
שכת' שנגנו שמושיבין חותן וכלה על כסא. ע"פ הגמ' (סנהדרין
לח') דקודם שנודוגה חותה היה אדם ייחידי, משנודוגה ישבו
יחוד על הכסא.

ז. הבית מאיר (מד) הביא והטoor דיקן מנק' הגמ' (בסמוך)
קידיש בביואה מאי אייכא למימיה. זומבואר דסוגין אירי אף
בכח'ג). וודח דברגמי' מבואר דאך בהא' א"צ גט מהשוני, ולא
חווכר דמותרת לראשון. ואך צ"ע דאי נאסרת על ראשון, א'ב
אף אסורה על השני מדרין בועל, וב'יך בפונן לחוזיא, ולאייה
צורך הפיקיעו את הקידושין, דבלאו היכי אסורה לשניהם.^ג

ח. ואח"ב הביא הטoor את דברי הר"ף ובכל קטנה של א'

בעדים^ג, דהן חן עידי יהוד דהן עידי ביאה. ואע"פ
שלא פירשו לשם קידושין הר"ז כմדבר עמה על
עסקי גיטה וקדושיה.

אבל הרא"ה (כתובות שם) כת' דאך אי ליבא עדי
יהוד, כיון דאשתו היא ועומדת עמו, בו"ע ידע
שנתיהich עמה ובא עליה^ב.

כלא) אי דכני' מ"ט דשםואל, קפבר וכו' ע"ד קידושין
הרשותים הוא בועל וכו'. משמעו דלילי סברא זו
כיוון דראינו שבעל אמר'י דנתבען לקידושין. ווע"ד אי'
(גיטין עג: ופא). במנגרש אשתו ונתייחד עמו, דנה'
התנאים אי' חששין שחזר וקידשין.
והרמב"ם (גיטין י יט) הביא מקצת גאנונים דהיכא
שיש עדים על זנות צריכה גט, חזקה שאינו עשו
בעילת זנות^ב. והרמב"ם חלק דחזקקו זו נאמר דוקא
באשתו שגירשה או במקdash על תנאי, שהרי היא אשתו,
ודוקא באשתו אמר'י חזקה דראיינו עשו בעילת זנות,
עד שייפרש שהוא לשם זנות או על תנאי.

וחראב"ד (שם) חילק דהיכא שאינם חזודים בפריצות
עריות צריכה גט, דהעמד בני ישראל ובנות ישראל על
חוקת בשורתו שלא יתפרצו לונות בפני עצם.

קלב) תוד"ה וזה. הו"א צריכה גט מספק וכו'.
הקוב"ש (כתובות רמד) תמה דאי הוה ספק
האייר ייחס עדות לקיומי, דאינם רואים אומדןא
ברורה. והוה מקdash בלבד עדים. וכת' דצל' דסגי

א. והרמב"ם (אישות ז כב) כת' דבעל לפני עדים. והפוסקים
באייר בונתו עדי יהוד.

ב. וכ"ב הביב"ש (קנה לב) דמסתמא כל שדר עמה כدرיך איש
עם אשתו אמריין שבעל, ואך לא ליבא עידי יהוד. והרב"ש (לא
במ' הביא בוה' מוח' וויבא דהיה טעות בקידושין, דלבטשו' מימיוני
כת' דאם דר עמה כדריך איש עם אשתו ואחר שנדוע לו), אך
דלאו דהוא כדריך יהוד ל' דהיה בעידי יהוד. והרב"ש (קיא) ברב
בשם הרא"ה דהו בעידי יהוד. והרב"ש (סוף תשובה ז כת')
דכל הרשותים חולקים על הרא"ה וס"ל דעתך עדי יהודו.
והרב"ש (קנא ט) כת' גבי שותה שקידש, ואח"ב נשתפה וחזר
ונשתחטה. ווישין שמא בשהייה שפיו בעל לשם הקידושין,
וה"מ בשניהם עמה לפני עדים. ובכתבי כמה פעמים דנה'
הפוסקים אם לא נתיחוד לפני עדים אלא דר עמה כדריך איש
עם אשתו.

ג. ועוד דנו דהבא על שפתות, ווישין שמא שחררה ואח"ב
בא עלייה. וחזקה דאיו עשו בעילתו זנות מובחן שעשה
מעשה שחרור. ולא רק לפרש דעכשו בשעה זו כוונתם של א'

ועפ"ז מודר"י באسان האריך לדון באשת חרש שזינתה האם נסורתה, והתם נמי זהה אישות דרבנן¹. ולא גרע מיבמה². אך הביא דרומב"ם (גירושין יא טו, וש"ע י ב) פסק דחרש שגירש ונשאת לאחר, אסורה לחזור לראשון³. וכן מבואר (לעיל קח): בקטנה שיזעגת בוגת ונשאת לאחר אסורה לראשון. ודווח דהtram הוי פרהשיא, ויטעו בשאר מחוזיר גירושתו. אבלazon בעינעה לא שכיה ולא גרו.

והרי"י באسان הביא מקטנה שלא מיאנה, ונשאת ובעללה לשני, דנח' הר"ף והראב"ד האם נסורת על הראשון⁴. ודרעתה הראב"ד (הרא"ש) דיאינה נסורת, כיון שלא היה איסור ערוה או איסור דאוריתא. ומובואר כבריוין⁵. אך דוחה דהtram אירוי דאוריתא. ובמגה למשנ"ל אישות יא ח כת' דכין דקל' אף' יבמה לשוק שזינתה אינה נסורת על היבם, ואף דהוה לאו דאוריתא⁶. א"כ לא תזה זיקת קידושין דרבנן בעלה.

בונות. דנתמלעת (קידושין יט) אשר ינפק את אשת איש פרט לאשת קלן.

טו. וצ"ע וחתudem דושמות יbum שזינתה אינה נסורת, ממש ויקת יבום לא היה צורת אישות גמור. וכן איןו נסורת בקרובותיה מודאויריה וכורו. ואילו קידושי מיאון ההא אישות גמור מודרבנן אף לשאר מיל', ואסור בקרובותיה, וופטור את אותה בשהייא ג"ב קטנה.

יז. והמשנ"ל (שם) כת' דעפ"ז אף חרשת נשאת לפkick אינה נסורת לבעללה ע"זנותה.

יח. והביא דרומב"ם (גירושין י ה, ע"פ היירושלמי שם) פסק דאפק באשת חרש, היכא דהך למודנית הים ונשאת לאחר ובעלה, אמרוי' דתצא מוה ומוה וכל הדרכים האלו. ואף דהוה אישות דרבנן גורו. ווע' מה שהר' לעיל דנח' הר"ף והראב"ד.

יט. אך הרומב"ם (שם) פסק דאשתו של פkick שנטרשה נשאת לזרש, והחרש גירושה, מותרת לחזור לראשון. ודיאישות דחרש אינו חשוב במקום אישות פkick. והראב"ד חלק דאסורה לחזור, וכדין מוחריר גירושתו. ונח' בדברי היירושלמי (לקמן יר) ע' מפרשימים וגר"א ה'. ומובואר ברומב"ם דבאישות חרש לא אמרוי' דתקון בعين דאוריתא. (דיאינו אסור במקום אישות גמורו). ווע' או"ש (שם).

ב. ואף הר"ף אסור משום גוריה דashtra שלחן בעלה, וכבה"ג אף ביבמה גורו. ולא משום איסור סוטה דאוריתא.

כא. אך Tos' (לעיל נא: ד"ה א) כת' דבאישות דרבנן בعين דאוריתא תקון.

כב. אך שוב הביא דהנומוקי (הרשב"א הו לעיל) אין היכא דקבלו קידושין בפניה בעלה הראשון, ועי"ז תפשי קידושי שני. דהוה כמו שנטגרשה. וכתי' דאי אירוי שטעה בדיין, ובסורה שיבולה למיאן ל"ש לומר דהוה כאמור שנטגרשה.

וכבר איש דאפקעינחו לקידושין⁷. והאחרונים הק' דהיכא החוטף בא עליה תאסר על הראשון מדין סוטה. ויש שהביאו מכין דקידושי קטנה דרבנן' לא גורו שתאסר משום סוטה. וכדמשמע ברומב"ם (איס"ב ג ב) דקטנה בת מיאון⁸ שזינתה אינה נסורת על בעלה⁹, ואפי' בכהן. (ואף בסוגין'D גדליה יש עליה קידושי קטנה דרבנן'). והבית מאיר (קנה

כא) דוחה והכא חטפה ונבעלה באונס¹⁰. וזה (שם) ביאר דברי הרומב"ם דיאינה נסורת דכין שאינה אשת איש מן החורה ה"ל בפניה שזינתה. ולא שעאה זונה. והאחרונים הק' דמן' יש כאן אישות דרבנן, ונימא דכען דאוריתא תקון. והרי"י באسان (פ') ה' במגיה למשנ"ל אישות יא ח כת' דכין דקל' אף' יבמה לשוק שזינתה אינה נסורת על היבם, ואף דהוה לאו דאוריתא¹¹. א"כ לא תזה זיקת קידושין דרבנן גדרלה מזיקת קידושין דאוריתא¹².

מייאון וגדלה, ב"כ הב"ז' דאם השני בא עליה שני קודם גירושי ראשון אסורה לשניהם, וצריכה גט משניהם באשה שהלך בעלה למדיה¹³.

ט. אבל הר"ף רא"ש ורומב"ם השמשטו כל סוגין. והב"י כת' דלטתי' רב פפא צריכה גט. ומ"ה זהה ספק האם אפקעינחו לקידושין בה"ג.

י. לסברת רב איש דאיירוי הכא שאינה מקודשת לראשון מדאוריתא. אבל לסברת המקשן' וגדלה קידושין בהדיין ולרב פפא ונשאת לאחר שגדלהו א"א לתרך כן. ואלא דלטנק מ"ד לא הוחבר דהשני בעלה.

יא. ועוד משמע מדברי הרומב"ם דמעשה הונאות לא נחשב מעשה מיאון (בן ציקן רוי י' באסאן) וליד לנטקהשה לאחר ע' לעיל קח). אבל הבית מאיר (מד) הביא ציד דבונות הרומב"ם דהונאות ההו מיאון, ומ"ה אינה נסורת.

יב. והרומב"ם איירוי שזינתה בעודה קטנה, ואף דס"ל דהיכא דאיביה קידשה נסורת ולא ס"ל דפיתי' קטנה אונס. וצ"ל ארך הרומב"ם (פסחה ב ד כת' דקטנה בת מיאון אין מKENIN לה), שאין לה רצין להאסר על בעלה. ומשמע דהתעטם דלא הוה רצין ומזריך. וצ"ב מ"ש דהיכא דאיביה קידשה דນחשב מזיד. (וחהראב"ד השג' דפיתי' קטנה אונס, ומ"מ נסורה לבהונאה).

יג. אבל הב"י' (מד) דיק' מדברי הרומב"ם דಡוקא קטנה בת מיאון, בעודה יboleה למיאן. אבל לאחר שגדלה נסורת, אף דמקודשת רק מודרבנן.

יד. אך דראשוניים (הוי בסמו') נקטו דאיירוי דנתרכזית לבסוף, דאל"כ ל"ש בזה קידושין כלל.

טו. ועוד הביאו האחרונים דברי הראב"ד (הו בראשונים לעיל נא) דקטן בן ט' הבא על יבמותו, ואח' בזינתה אינה נסורת עלייה. דכין דקטן הוא ואין לו אישות גמור לא מיטסרא עליה

(ב"ב מה: ד"ה תינח) דיקון דבגמי (באן ושם) לא הזכיר דמךש אדעתא דרבנן [וכמו בשאר מקומות דafkaענעהו (גיטין לג', כתובות ג', לעיל צ'). דהכא קידיש שלא כהוגן, ולא קידיש אדעתא דרבנן.

ותוס' פ"י דצ"ל דסביר דיש כח ביד חכמים לעkor דבר מה"ת [בוקום ועשה]^{יב'}, והפקיעו הקידושין אף דלא קידיש על דעתם.

ותוס' פ"י לפ"ז המשך הגמ'DKDISH בכספה הפקיעו מושום הפקר ב"ד וולת המועטה מתנה לאשה), אלא דריש בביואה, בין שיש עבירה בדבר האיך יש כח ביד חכמים ולעשותו בעלייתazon ועבירה).ותי' דאה"ג, עשו בעילתו גנות [ועבירה], (וע"ע מש"ב לעיל צ).

ותוס' כת' דלפ"ז הגמ' (בשאר דוכתי) פליג ודאין כח לחכמים לעקו, אלא היכא דמךש אדעתא דרבנן. ותוס' דחו דלא פלייג, אלא דהיכא דנעשו קידושין כהוגן אין לחכמים כח להפקיעם, אלא מושום דריש אדעתא דרבנן. ואילו היכא דהקידושין לא נעשה כהוגן יש כח ביד חכמים להפקיע ולעשותו עבירה), אף דלא תלה אדעתא דידחו.

חרשת וקטנה

כלו) מי שהיה נשוי ב' יתומות קטנות ומות ביאתה או חליצתה פוטרת וכו'. האו"ש (ה כו) תמה אדם בא על קטינה א', ותנשא צורתה ותונגד ותביא שערות), ואח"ב זו שנתביבמה ממאנת ותעkor נישואין קמאי. ועי"ז השניה זוקקה ליבום^{יב'} וצריכה

קליה רבashi אמר הוא עשה ש"א כהוגן וכ"ז ואפקענעהו רבען לקידושין מיניה וכו'. פרש"ז ורבנן אמר' דהחוות אשה מעלה לא ניהו קידושין.

הרמב"ן דן אי היה בכלל הנשים, שהחוות אשה וקידשה שלא היה קידושין. וצריך לפרש מאימתי נקרא חוטף, ומ"ש מהא דאי' (קידושין מה): דאתא קרייביה וקידשה בגרא דמקודשת^{יב'}. והק' דלא מצא דין זה בחבורי הגאנטס.

והרש"ב"א כת' דכל זמן שלא חלו הקידושין ודאי' רשאין לחזור בהם, ומש"ה אילו אביה חור בו וקידשה לאחר לא נחשב חוטף. אלא דהכא היתה אשתו של ראשון מדרבנן^{יב'}, ומש"ה אם בא זה ושיבשה שתתקדש לו ונתרצת לו נחשב חוטף אשה מעלה^{יב'}.

הרמב"ן כת' דיל' דהטעם מושום דחטפה על ברחה, והוא תולה וקידש. ובוות הגמ' להא דאי' (מור בר רבashi ב"ב מה:) דתלויה וקידש אפקענעהו רבנן לקידושין^{יב'}.

והリスト"ב"א כת' דאיiri שבתחלת חטפה, אבל בסופה נתרצת לו^{יב'}. ומיהו בין דתחלתו בחתיפה נחשב שלא כהוגן ואפקענעהו.

כלו) תוד"ה לפייב. מספקא לר"י וכו' או מושום דיש כח ביד חכמים לעקו דבר מה"ת וכו'. וכן

בו. והרש"ב"א דחה דמשמע דדוקא מושום שוחטפה לחברו. ואילו לדברי הרמב"ן אף פניה בעילמא שכפהה לחדתקדש אפקענעהו.

בו. וכת' דאי לא נתרצת לו ועודאי ל"מ כלל, ול"צ אפקענעהו. ווצ"ע מהגמ' ב"ב שם).

כח. ובפשותו ממשמע דהפקיעו את האישיות, והתייחס אש מכאנן להבא. וכן נקט בקובד"ע (טט זי), והקר האם הוחר בקרובותיה. אבל הקוב"ש (כ"ב רז) הביא דמהמשך דברי התוס' מבואר דחכמים עקרו למפרע את מעשה הקידושין, וכדברו בגמ' דחה בעילתו גנות.

בט. והאו"ש דן דהיכא דנשאת קודם שתגמל י"ל נשואיה הן מיאניה וואף דסבירה שהיא מורת לשוק, דפרטיה ערתה). אך היכא דנשאת לאחר גידלות קשה ל"מ למאן כלל.

בג. וגבוי קידושי דביה אי' (קידושין י') אדם פשטה ידה ובבלה קידושין תוך כדי קידושי ביהה דראשון, מקודשת לשני. ועוד אי' (קידושין נה) דהשולח שליח לדקדש, והלך וקידשה לעצומו, מה שעשה עשי אלא שנց מגנוג רמנות. והרש"ב"א כת' דקמ"ל דלא הפקיע את הקידושין בין דעה מנהג רמנאות, והוא שלא כהוגן. ויל' דקמ"ל דרמנאות לא הוה כל קר שלא כהוגן בחוטף).

כד. וכיון דגדלה עצלו [ולא מיחתה] היא באשתו גמורה, ואינה יכולה לצאת מabitו אלא בגעט.

כה. וכת' דעפ"ז איiri דוקא בייתומה קטנה שגדלה עצלו ואיiri דוקא דרך פיתוי. אבל אם היא מעכמתה הלבנה ובללה קידושין מוחר לאל הפקיעו. והגאנטס לא היביאו דין זה כיון דלא שכיביהם.

קמ) רבה אמר וכו' כאן בחרשת מעיקרא^{לט}, וכו' כי היבי דעת^ט היבי נפק וכו'. (ובמסקנא קאי בתיבותא, דבחליצה לא אמר' כי היבי). וצ'ב האיך מהני סברת' כי היבי לענין קריאה, דבשלמא בפל' חסרון דעת ייל' דוגר התקנה להחשייב שיש לחרש דעת. ומש'ה מץ מגרש. אבל בקידושין ליכא דין דיבור, א"כ מה שיר' בזה כי היבי^{לט}. זיין' ל' דזה הסברא אליבא דאמתו. וצ'ל דרביה סבר דמ"מ הוה סברא דתקנו חלייצה דרבנן דמוהני לאישות דרבנן זו. והעונג יו"ט (ב) בת' דבסוגין נקטו סברת לאו בני קריאה, דלהה ל"מ סברת' כי היבי^ט ולמסקנא). דאי משומ דלאו בני דעתה נינחו אף בחליצה כי היבי דעל הכא נפיק, וכמו גט^{לט}.

קמ) רשי' ד"ה בונפ. ואם רצה להוציאה מועzia, שכשם שנכנסה ברמייה וכו'. רע"א ה'ק' דהכא האיש פפק, ומוציאה בגט גמור. ול' שסברת בשם שכונסה ברמייה. [וכה'ק התוס' ר'א'ש ל�מן קיב': על רשי' במשנה שם שבת' בע"ז]. וע"ע ל�מן שם.

קמו) בא"ד אלוא בונפה וכו' ול'צ' חלייצה. מבואר דס"ד דרש'י דאך לאחר שהחרש ייבם, שעדיין היא זוקקה לחלייצה. ווע"ד הא דס"ד (לעיל כ). דאך לאחר יום עדרין יבומים ראשונים וצירכה חלייצה עם הגטן. אך צ"ב דכיוון והחרש קונה יבמות מה ס"ד צירכה חלייצה (ומ"ש מפקח דאמר'י (שם) דנעשית כאשרו לכל דבר, ול'צ' חלייצה).

ויש שדרנו וחרש ל'ק' יבתמו מדאורייתא (וכן דיק' חרש' שדברי רשי' (לקמן קיב': וגיטין עא), ועלא ברמב"ם

חוליצה. ואין זה דרכי נועם^ל. ואם נשאת לכחן ע"י החליצה תאשר על בעלה^{לט}. והדבר עצ'ג.

קלח) או חלייצה. פרשי' לאחר שתגדיל. ועוד הביאו תוס' דיל' דהמשנה בר' יוסי (לעיל קה) דמהני חלייצת קטנה. ולගירות הירושלמי (במשנה קד:) בו"ע מודו דמהני בדיעבד.

וחותוס' הרא"ש העלה עד דודוק באקידושין דאוריתא ל"מ חלייצת קטנה. אבל הכא אייר' באקידושי קטנה דרבנן, ובזה מועל חלייצה בקטנותה. וודהה דבשמעתין (סוף הע"ב) אי' גבי' קטנה דניותואה דרבנן תמתין עד שתגדיל ותחלוץ.

קלט) פקחת וחרשת וכו' ואין ביאת החרשת פוטרת את הפקחת וכו'. בפשטו אייר' שנפללה לו מאחיזו פפק, והפקחת הוה אישות דאוריתא. אבל אי הבעל חרש, א"כ תרויהו הוה אישות דחרשות וпотורת צורתה. דאן חילוק בין תרויהו חרש או א'ל.

קמ) רשי' ד'ה קטנה וחרשת. שלא ידעתן בהי ניח"ל, והאי חסיבה אשתו טפי. וכט"ד דהgeom' (בע"ב) דהטעם דאין פטורות זו את זו ואף דטרויידו דרבנן, משומ דלא ידעתן בהי ניח"ל. (וע"ע מש"ב בע"ב).

קמא) וחרשת בת חלייצה היא וכו'. והgeom' פ' דמעכבה בה קריאה. ובגמ' (לעיל קה) א"כ דאך למ"ד דкриאה אינה מעכבת, עכ"פ בעין ראי לкриאה. ועוד יש (שם) עד משומ דלאו בני דעתה ווע"ע לעיל שם). ואילמת (השומע ואינו מדבר, ולרש"ג גיטין עא. אף חרש דיכול לכתובו מהני קידושין מדאורייתא, ול'מ חלייצה משומ דكريאה מעכבת).

ענין. וביאר דניחאה ליה טפי בפקחת. וזהא לית ליה טעמא דבנת מיהה. וע"ע בע"ב.

ל'ג. הינו דבשעת נישואין היתה חרשת (וב"מ בתוס' בע"ב). ואף אין נולדו פקחות, ואוח'ב' נתחרשה קודם הנישואין.

לד. והעונג יו"ט (ב) עמוד בוה, ופלפל דמש"ה נקט הרמב"ם דחחסרין משומ דעת, ולא משומ קריאה. לה. אך ה'ק' דבגמ' (כא) אליבא דרביה דאך בחסרון קריאה אמר' כי היבי, א"כ אמאני נקט טעם זה דוקא. זיין' לדלבותא דרביה.

לו. ורע"א (במשנה קב') בת' דקצת יש לישב דריש' קאי לטברת המקשן וצ'ב). והתפארת ירושלים ביאר וכובונו להרגיש דאפי' בקידושין דרבנן ל"מ חלייצה.

ל. ובאן פינה מוסד להקבלה, דרכיה דרכי נועם, ומטעם זה פטורה מן החליצה אם מתו הבנים (במota פה, ב), ובכ"מ בש"ס החזיאו מוהה במנה הלוכות, ואיך עשו חכמים נגיד כל גדול עיקר כוה.

לא. והאו"ש העלה עד דקידושין קטנה נחשב ספק, וכדראי' (בע"ב) דקנניה ואיינה קנייה. א"כ הוה ספק דרבנן שוקעה ליבם, מוש"ה ספק חלווצה מיותרת לכהן והכא דקרומו ובנטסו (כדי' לעיל כר'). וודהה דזה מואר מאד לחשוב קידושי קטנה לספיקא, כדרבנן תקנו על זה האופן.

לב. וב'כ בשוו'ת הרשב"א (א אלף קצ) בדעת רב נחמן (בע"ב). אך נסתפק אליבא דרב אדרא בר אהבה דתלי' ליה בניח"ל, א"כ אייר' אף בנפלול מאחיזו חרש, DSTAMA קתני בכל

עצמם, ובין נשואים שניהם דרבנן פוטרת. אבל הכא איררי דנפלו מבית א', ובזה מהני סברת לא ידעינו איזה ניחל' לאחוה. ומ"ש "ה אינה פוטרת צורתה".

אך שוב הק' הרשב"א דברייתה (ק"א), מבואר דב' אחין נשואים קטנה וזרשת, אמר' דאותו אשתו אסורתה, אף דאסורה מדרבנן, ולא אמר' שזו היתה כבר בנותה עצמה. ועלא בסברא התנ"ל. וכט' דיל' דבר אודא בר אהבה לא ידע ברירתא זו.

והחו"א כת' הילכך נראה דקא דוקא ב' נשים אצל איש א', והתנו שיבם את זה? אלא משום שהדבר בלתי מובהר, ותרוייתו שווין ואולי' בת רג'נים שתקנו חכמים".

והחו"א נסתפק חרש שנשא חרש ופקחת, האם הפקחת פוטרת החרשת, האם אף בה אמר' דפקחת עדית. וכן גודלה וקטנה שנפללו לפני חרש.

קמיה ואמינו לאו אנה אפי' נפללה ליה מאחיו חרש מפק"ל וכו'. המאיירי כת' אלא בין נפללו מאחיו פקח או חרש אין פוטרות, דהחרשת קנואה ומשוירית וקטנה קנואה ואינה קנואה" (וכבר בסמור). וככ' הריא"ז בשלט'ג והבי"ש (קעא א'). אבל בשות' הרשב"א (א אלף קע) הביא רב נחמן דוקא בנפללו מאחיו פקח. (ואפשר דגרסת בן בסוגיין). וביאר דפשיטה דאחים חרש בחרש ניחל', ופוטרת את הקטנה. ודוקא בשנפללו מאחיו פקח זהה ספק איזה ניחל'.

קמ"ט כיצד תקנתן וכו' וקטנה תמתין עד שתגדיל ותחזין. הריא"ט כת' דיל' אליעזר (לעליל קט'). מלמדין את הקטנה שתמאן בו ומיבט לה לחרשת. וכן הלבטה. והראב"ד (ס' הזכות) השיג שלא אר"א

(יבום ו ג'), אך א"כ מהו המשקנא, מ"ט אינה צריכה חיליצה.

דף קי:

קמיה תוד"ה וכי. אלא לרבותא נקטיה, דאפי' היה צריך גט מי מציע לאפוקי. והריטב"א הוסיף דאפי' תימא דגוזר בה רבנן או קידושי חרש, מ"מ המכני מציע מפיק.

הרשות קנואה ומישירות

קמיה דלא ידעי' אי בקטנה ניחל' או בחרשת ניחל' וכו'. בפשותו ממשמע דתלי בניחותא דידייה, וצ"ב דלכארה הנידון בעיקר התקנה. ועוד דאי תלי בידידה א"כ מי שנשא ב' הרשות וגילה דעתו שנחיא ליה בא' מהם, וכי חברתה לא תפטור אותה. והחו"א (קכט ט) כת' דספק הגמ' בעיקר תקנתה קנואה בחרשת, דיל' דבין דשניים שווים תקנו שתהאה קנואה לגמרי ומורבען הוא קידושין גמורים (בלא שיור). ואילו קטנה ספק אינה קנואה עצמה.

קמ"ז אבל נפללה מאחיו חרש, ודאי בחרשת ניחל' וכו'. השואל בשות' הרשב"א (א אלף קע) ה'ך, דמובואר במשנה (לקמן קיב) דפקחת וחרש שקולין היכא דתרוייתו קידושי הרשות, דתנן ב' אחים חרשין שנשאו ב' אחיות א' פקחת וא' חרשת, ומית בעל הפקחת יוצאת משום אשות אשות. דאותה שהיא הרשות לחרש פוטרתה. (ואף רהה פעמיים חרשות).

ועוד'ז ה'ך, החו"א (שם) מהבבא (לקמן קיב) דב' אחין א' פקח וא' חרש נשואין ב' אחיות הרשות, הא זה קנואה (הרשות לחרש) וזה משוירית. והאיך פוטרות זו את זו. והרשב"א חילק והתמוד אחותה כבר הייתה בנותה

ד. והחו"א ציין דהה"י (קמיה) הביא שות' הרשב"א (א אלף ר'ו) וקטנה שהיא חרשת ממאנת, ולא פלוג בין פקחת לחרשת לענין מיאון. ובת' דאין בה הכרען לנידון דין. ה. משמע דאליבא דאמת חרש שנשא ב' נשים, א' חרשת וא' קטנה ונוה, אינן פוטרות זו את זו. ז' ב' דכה"ג הקטנה דזה ג' ב' קידושי הרשות, ומובואר במשנה דבר' חרשות פוטרות זו את זו (ודתרוייתו קבויות ומישירות בשווה). והכא דהוה ג' ב' קטנה, החרשת תפטור את הקטנה.

ו. אך ה'ך נפק'ם ושרар פוטקים השימושו לטוגין, ולא הביאו דר' נפק'ם דנפללו מאחיו חרש. והחו"א כת' דסמכו על סתימת הדברים דאין חילוק.

א. והמאיירי ביאר (דר' הויא), קרוב ללשון הגמ' בשנפללה לו מאחיו פקח דלא ידעין אי נחיא ליה לפחות בקטנה וכו'. ואחר שכך אין הדבר ידוע בא' וזה הנושאן יותר. אבל אם נפללה לו מאחיו חרש אין סחדי דבוחשת הוה נחיא ליה.

ב. משמע דסבירת לא ידעין הוה סברא כלפי היבם. וצ"ב דבגמ' משמע דהוה סברא כלפי הראשון, ומש'ה מהני הא דלא ידעין.

ג. וזה דאמורי' 'ולא ידעין' hei רמי קמיה, אין הפירוש דברמת רק 'א' רמייא, דא' ב' חור ובא על שניה לא יפסול את הראשונה (דוממי'ן וולא רמייא).

לאחר שיבא עלייה כותב לה גט, ותוורר לו. והרב"ד השיג זהה המחבר עושה גמ' מודעתו, בבסוגין אמרו תמתין עד שתגדיל ותחלוץ ולא התירו למאן ביבם. ואף בעל לא התירו אלא כדי לקיים מוצות יום של תורה³.

ק) כונם החרשת ומוציאיה בגט, וקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ. פרש"י דבשיחלוון לקטנה, תפיסל החרשת עליון. והמאיר כת' דאי"ע להוציא את החרשת מיד, עד שייחלוון לקטנה⁴. והמאיר הביא יש גוזין להוציאה לאלהר לאחר ראייה ראשונה שהחליצה פוסלת למפרע⁵, ונמעאו כל ביואתי באיסור.

קנ) ש"ט קסביר רב הראשון קנייה ומוציאיה ט"ז וכו'. הריטב"א פ"ד דיש בה כח קניין שאינו גמור⁶. והאבג'ן (רלו ז) חקר האם משויירת חצי אשא⁷, או דהוה שיר בקנין, שאינו קניין גמור וכל האשאה קנייה

מלמדין למאן אלא כדי לקיים בחברתה מוצות יום دائוריתא⁸. אבל הכא יום דחרשת הוה מדרבנן⁹, ומש"ה יתרחק מהמייאן כדרני בר קפרא (עליל קט). והרב"ד הוסיף דבנושחא דין במשנה (לקמן קיא): לא גרס'י 'בכול' ויתבראר במשנה (לקמן קיא):¹⁰ לא גרס'י 'בכול' ויתבראר

לקמן שם).

וחרמב"ן (ס' חוכות, והוא ברא"ש) תי' דלמה לא תמן, ולמה תתען עד שתגדיל ותחלוץ ותפסל לכבהונה¹¹. והוא דיתרחק מהמייאן משום דילמא גדלה ומוחרטה, אבל הכא בלאו הבי אין לה תקנה ואסורה ליבם¹² (וביאר לד"ד למשנה (לקמן קיא)). דחתם עבר ובא על השניה, ובפשיעה אסורה על עצמו. וע"ע ללקמן קיא:).

וכן הרמב"ם (יבום ה כד) פסק (ברי"ק) דמלמדין את הקטנה שתמאן וכונס את החרשת, ואם רצה לגרשה

יתרחק מהמייאן וזה משום שהוא תחתיו, ובמ"ש Tos' (לעל יג).

יג. וכת' דאף דהgeom' (בסמוך קיא) מק' תייתיב גביה ממ"ג, היינו לעולם ואך אחר שייחלוון לה).

יד. דע"י חיליצת הקטנה נתברר למפרע לצרתה לא הייתה עמודת ליבום, והוה ביאה שלא במקום מצווע. ז"ב א"ב האך התירו ביאה ראשונה (דכונס את החרשת), וצ"ל דגזר איסור זה למפרע הוה מדרבנן, ולא גרוו במקום עינן החרשת.

טו. והריטב"א כת' כלל דミילאת, דהיכא דקניאה לגמור¹³ פטירה בוליה ביהת ואין אחריה פסול, ושאייה קנייה כלל לא פטירה כללם, ואינה פוסלת כלל דכנית בעלמא היא. אבל קנייה ומושיירת שיש בה קניין ואינו גמור אינה פוטרת ונפסלת בגין הקניאה. (וכדמבעואר בסמוך דנחשב ביאה פסולה).

טו. והריטב"א כת' כלל דミילאת א' קניאה לגמור¹⁴ פטירה בוליה ואין אחריה פסול. ב' שאייה קנייה כלל לא פטירה כללם, ואינה פוסלת כלל דכנית בעלמא היא. אבל קנייה ומושיירת שיש בה קניין ואינו גמור אינה פוטרת ונפסלת בגין קניאה.

וכת' דהא דאמור רב החסדא בונס את החרשת ומוציאה בנט והיו שמנציאה בשתדריל הקטנה, שקטנה צירכה חיליצה כדי שלא לעגנה. אבל כל זמן שהיא קטנה מותר בחרשת. ומשמע דמייציא בנט, ואח"ב חולץ. אך אף כי חולץ ועי"ז נארסת החרשת, ואח"ב יגרש).

יז. ודיק בצד זה מדברי רישי (הה חרשת) דקטנה ספק קנייה בוליה, משמע דקאי על האשאה המתתקשה, החרשת אין כל האשאה קנייה.

ז. וזה כת' דהדבר ציריך לי הכרען. והק"ג (ש) הוסיף דמרובנן אסור למאן, ודרבן נגד דרבנן שב ואל תעשה. ויל"פ והוא דמלמדים את הקטנה למאן וזה משום דמצות יום دائוריתא דוחה דין אישות דרבנן. אבל היכא דתרוייהו דרבנן לא אמרו כן).

ח. והרב"ד הוסיף דהא קם ליה בביאה ראשונה, ווקאי אמרתנו¹⁵ (לקמן קיא): לדלאחר שבנס את הראשונה קיים מעתה יום. והק"ג (ה) החק' דבאן לש' ז'ו, דמלמדים שתמאן קודם שמיבים החרשת.

ט. ולולאורה ממשע בדרכי הראב"ד דר' אליעזר (רמשנה קט) הוא ר"א (במשנה קיא) וככגירות לא פינו בר"ף, אלא דהה"ח הגרי ר' אלעוזר ברך קיא:). ולא כרש"י (נדזה ח: ה' ר' ללקמן קיא) דהה"ב תנאים. ואיל גסלי¹⁶ (לקמן ר' אלעוזר, א"ב ע"פ דברי הרמב"ן ב' הביא מהמשנה שם, ווצריך לגרשות אף הכא ר' אלעוזר, דמלמדים ביו"ז דאניה מפסדה. ואילו ר' אלעוזר הוה דוקא במקומות יום دائוריתא. וע"ע).

י. ושופר מי בורו ואחרות צייכים להם (וכדאי לעיל יא: ומודה). ויל"ע דלפ"ז¹⁷ ממלמדים למאן לטובות עצמה, ולא משום תעללת החרשת. ול"ד להא דעליל קט. דמפתים אותן וממלמדים להועלה אחרים).

יא. ויל"ד דלפ"ז ייל דאף ר' יהושע מודה דיש לה למאן ודמסברא לא הוה בכלל הא דיתרחק מהמייאן, ולא שיין לסברת ר' א' במשנה קט). א"ב אליאב דמן אמר'י בסוגין בצד תקנות. אך ממן נח' בבה"ג במשנה (לקמן קיא).

יב. משמע דיש ליתרחק טפי ממייאן ביבם מאשר בעל. וצ"ב מודיעע, דהא דקי"ל בעולא (קיא) דמאננת ליזיקתו, וסבירת

קנבה) קטנה קניה ואינה קניה. פרש"י ספק קניה כולה, ספק אינה קניה כלל. ובכיוון דהוה גדר ספק' אמרוי' ממן'ן. ובפירושו ממשמע דהוה ספק יתירידין מה תקנו חכמים, ושמא לא תקנו כלל אישות שתוטנה כב'.

אבל רשי' בכמה מקומות י' כת' דקידושין כתנה דרnochsb ספק, שמא תמאן^כ. אך יה' ק' א"ב הנווא ב', כתנות האיר סגי בביית א' מהם (בדתנן קי'). גנימא שמא זו עומדת למיאון וזו לא תמאן. וצ'ל דודזה טעם בעיקר התקנה, שתקנו גדר באילו זהה ספק. בין דרישות זו תלי בעתי', אי' עומדת למיאן^כ.

קגנ) שם. ש"מ קפכבר רב חדרשת קנויה ומשוירת,
קטנה קנויה ואינה קנויה וכו'. עליה מפרש"י
מבואר במשניות דגדרא אישות דחרש וקטנה אינו
פוטור זה את זה¹³, וע"כ דתקנו חכמים גדר שונה ולא
תקנון אישות גמורה מודרבנן, דא"כ דרבנן היה פטור מרבנן.
ומבואר בגם' דעתך הוה גדר 'שור' ב' או ספק.
וונופק"מ דגבדר ספק אמרוי' ממ"נ. ואילו גדר 'שור'
לש' ממ"נ.

ובכחיה. והמרכבת המשנה (ה' כ) הביא דמשמע מדברי הרמב"ם
 שם (ג) בבודה בטנותה אינה מקודשת כלל, אלא דתוקנו
 לה רבנן נשואין שהיה בעל מה שמרה כדי שלא יתגו בה
 ונמנוג הפקה, אך לא תקנו לה קדושין גמורים מדורבן, דא"ב
 מאין מהניין, אלא קדושה תליין וכדאי (עליל כת'

בבו. ועד"ז אי' (לעיל לה) דזיקה הוה ספק בנוסה לזכות מקודשת דבר תורה למפרע וגריותם דבבודה קטנה מתלי תלוי הנמצא דיש לקודש קטנה עדיפות דבר גדלה ובעליה תחתיו אאנינה מקודשת ודאי אף' מדרובנן.

ומוגדר ספק מצד עצמו, מחייב שלא יוציא האם בנסיבות. עומדת ליבום).

ב' כבז. וכמו דב' קטעות פוטרות זו את זו (כדתנן בע"א), וכן ב' חרשות (שם).

ובבח. ומשמע دائ תרוייהו הוה גדר שיריו היו פוטרים זה את זהה. ולא אמרי' דהוה שיר מעד אחר.

במחלוקת. ובענין שחלק הרשב"א (קידושין ס) דיל' יוחנן מהיום ואחריו להוה שיר ותפס בה אפי' ק', ולא הוה חצ' אשא, דבולה מיקשרה ליה, אלא חצ' קניין.

והחזה"א (קלד. י) דן האם כוונת הגם' גדר' שיר', על דרך קידושין חוץ מפלוניין (גיטין פב, ו' תוס' לעיל י). וכות' דכוונת הגם' (בازן) דמשוירות דלא תפשה בה כל קידושין דעתמא. וקידושי חרותה הויה פחות מקידושין פקחות. ומ"ה קפנה וחרותה, על העצם דקטנה קנייה קידושין דחרותה הויה פחותה, ומ"ה אינו פוטר. דאיינש בת מינגן?

והח'ז'ו"א ה'ק' דמ' מ' ע"י שנשא החರשת נעשית הקטנה אחota אשתו, ונאסרת ליבום. א"כ אמאית לא פטריה. ובין דיש "צד ערווה" תזה פטורה להגמרא^כ. וותי דהוה חומריא מדרבן במקום שיור שלא תצא ברבי.

והאַבְגָּנָג (רלו) דוֹ דִקְיָדָשִׁי חֲרֵשׁ יְשׁ בָּהּ שִׂוּר,
וּמְשָׁהִיה גָּרָע מְשָׁפָחָה חֲרוֹפָה (דָּאַינְיָן בָּהּ מִתְּהָ וְכָרָת
אֶלְאָ קְרָבָן, בֵּין דָּהָוָה רֶק חַצִּי אַשְׁהָ), וְעַדְעַז אַשְׁתָּ
חֲרֵשׁ לֹא נְחַשֵּׁב מְדֻרְבָּן כְּחַיְבִי בְּרִיתּוֹתָ, דָּאַינְיָן כָּאן
אִישָׁוֹת גְּמוּרָה כָּבֵב.

יב. והחزو"א הק' דבירושלמי אי' דמקdash חזן מפלוני אינה מعتبرת, אך הזכיר חשייר ערובה.

לט. אך החוו"א דוחה ולמה יתנו שיר בקידושין, ועודDKי
נגיין פב) ויצאה והיתה, ולרבנן א"א לkadש חוץ מפלגינו
וודקה ל"א מהני. והוה מלחתה דליתא בותחה בראורייתא.
ועוד דרא"ב יתפסו בה קידושי שני.

ב. אבל היכא דנשאה חרשת ומות זוקה ליבום דין כאן צד
משויר. ומספר מתיקבתן אף דהוה מין משוויר.

בא. והביא לדוח מ"ד בירושלמי לעניןקידושין חוץ מפלוני, דערווה בחד צד השיב ערווה בעולו. ואכמ"ל.

כב. והאבג'ן כת' דמ"מ אחות חזרת כולה אסורה, דכין דאחותה החזרת נתקדשה במקצת, עי"ז כולה הוה אחות אשתו, ומורבנן שחיבא כחיברי בריתות ולא תפשי בה קידושין דרבנן, ואצל האחות אין גדר 'מקצת' שנובל ללימוד לפוטרה משפחיה והרופאה.

בג'. וב' בשות' הרשב"א (אלף ר) דמספק לאו אם תקנו לה לתקנה נשואין גמורין מבריהם, והואיל ואתאי לא כללו דיעיה ולכלול נשואין דאוריתא) והרי היא קביה אצלו בלא שירור באשת איש דעלמא, אלא שיוציאה במיאן. או שמא כיון שאינה גודלה, ואני בת באה כגדולה גדר הנישואין שתקנו והרי היא ממשילה עמו בחזר (וכלשם הגם לעיל כת' אליבא דר' אליעזר), ואני קביה לב, וצ"ע דאך לר' נופלת

משמעות בזה שהוא יתומה). דהיבא וחרשות זהה ג'ב
יתומה קטנה לבארה גרע, דהוה גם ספק ו גם שיור.

קג) מות בעלה של קטנה חרשת יוצאה בגט. פרש"ז
חרשות זהה אהות זוקתו, דיקטקטה אהות אסורה
כיוון וחרשות קניה ומושיירת. (וזקתן נופלת ליבום
מחמת צד השyor, עיין חרשות זהה מדרבן אהות
זוקתו).

ולכארה לפ"ז הבריתה כמ"ד דיש זיקה, דلم"ד אין זיקה
אהות זוקתו מותרת ואלא דאסור לישא משום ביטול
מעות יבמן.

קח) מה בעלה של חרשת קטנה יוצאה בגט, וחרשת
אסורה לעולם וכו'. פרש"ז דשמא זהה אהות
גרושתו, ובשעת נפילה החרשת נאסרה מדרבן,
ומש"ה אף מותה^ג הקטנה נאסרה לעולם^ד. דכל
יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה וכו'.

אך המאיiri הביא דיש חולקים דבאיםו דרבנן לא
אמר"ר דנאסרה לעולם^ג, ומש"ה בשמותה הקטנה
מותרת^ה. אך בת' אפשר שבו אף דהוה מדרבן אסורה
לעלם, דיש בה איסור אהות אש של סופרים שהוא
חמור הרבה.

קונט) אלא או אמרת וכו' קטנה קניה ומושיירת, כי
בא על חרשת וכו' הו"ל ביאה פסולה וכו'.

ג. ולכארה רשי"ד דיקן מהלשן לעולם. ועל הצד
הדקטנה היהינה קניה, החרשת אסורה. אבל על הצד דהדקטנה
איןנה קניה, א"כ החרשת נופלת לפני יבם, ומש"ה אם בא
עליה קאהה).

ד. יל"ד או תלי במח' בר' יוחנן (עליל כת') או אמר"ר נאסרה
בחאות זוקתו דרבנן, או דוקא בחאות אשתו דאוריתא.

ה. והמאיiri הביא כדאי' ברושלמי (חו' בע"ב) (במשונה בע"ג)
ב' צורות החרשת קטנה) ודוקא בא על החרשת הזר ונבה על
הדקטנה פסל את החרשת, אבל אילו לא בא על הדקטנה ומתח
מוחור בחרשת. ולמרות שבאיםו דרבנן אין אומרים בכך כל
יבמה שאין נאסרה בה בשעת נפילה וכו'.

ו. ובריו צ'ב מה שיר נאסרה בב' צורות, הא מותר בשניהם.
ומדיינא לבתילה בוטס את החרשת מוציאה בוגע, ואח'ב
חולץ^ו קטנה. ולכארה מבואר לצד זה וכשנופלים החרשת
报刊ה אסור ליבם ולישא את החרשת, בין דאיתו פוטרת
צורתה הקטנה ווע"ע בסמוך בשם האו"ש. אלא דתהייר ביאה
ראשונה לפטור עצמה. וכל דלא אמר' דתהייר להתייבם,
אלא דנחשב דאסורה להתייבם וא"ה מותרת ביאה
ראשונה. ונكتו דרכ' בה שיר נאסרה. ז"ע).

והרמב"ם (ה כג) כת' דחרשות וקטנה זהה ב' מני
קדושים, אף דקדושים שניהם מדברי סופרים^ז. דקטנה
קדושה תליעין עד שתגדל^ח. אך לא החביר וחרשת
קניה ומושיירת^{יא}.

וחמיארי ביאר דברי הגמ' (כאן) דחרשות מושיירת
בקבינה מעוד שאין לה דעת כל לאקנוי נפשה. אבל
הדקטנה ספק קניה לממרי מדרבן הואיל ויש לה דעת
כל שדו לאקנוי נפשה, וספק אינה קניה כלל הואיל
ויכולה למאן ולעקר את הדוקשון למפרע.

קג) דאי ס"ד חרשת קניה ואני קניה, קטנה קניה
מושיירת וכו'. ודס"ד דרב חסדא דהוה להיפר,
חרשת ספק^{לב} וקטנה שיור. אך לגירסת ממשניות
במשנה (קיא): מוכח במשנה דהדקטנה הוה ספק, וחרשת
מושיירת. יותרבהיר לךמן.

דף קיא.

קגה) א"כ החרשת בימה תיפוק, פרש"ז דקוני תקנתא
לתרוייהו. אך לבארה אילו החרשת אינה רוצה
לנישא, ראשאי ליבם הדקטנה בממ"נ).

קג) נשואין שני אהות יתומות^ג, קטנה וחרשת וכו'.
הב"ח מוקם המילה יתומות, דלבארה איירוי
שהחרשת היא גדולה, וקידשה את עצמה. (ובגדולה אין

בט. וביאר דקטנה יש לה קידושין כדי שלא ינהגו בה מנהג
הפקר וקידושה תליעין עד שתגדיל, וחרשת תקנו לה נישואין
 כדי שלא תשאר פנוייה לעולם. ומשמע דהוה טעם להא
 דהוה ב' מני קידושין. ז"ב).

ל. ובלשון הבריתה (עליל כת'), מוסקנת הגמ' רתלוין אי בעל
זהה מדאוריתא. אך פשוטות בותון הרמב"ם דמודרבנן הוה
תליעין, בהא דמוהני מיאן, וכבר הראשונים שם אמרاي לא
פירשו את הבריתה עד"ז).

לא. ובת' דשני מני קידושין הון, קטנה יש לה קידושין כדי
 שלא ינהגו בה מנהג הפקר וקידושה תליעין עד שתגדיל,
 וחרשת תקנו לה נישואין כדי שלא תשאר פנוייה לעולם.
 ווע"ע לкопן קיב':).

לב. אבל המרוכה^מ כת' דרב חסדא בא לאפוקי מ"ד
(בירושלמי, וע' לкопן קיג) דקדושה החרשת הוה ספק דאוריתא.
 א. וכן בסיפא ב' יתומות קטנות, קטנה וחרשת. והחתם לא
 ההוא אהות כלל, א"כ צ"ב מ"ט נקטו יתומות גבי החרשת).

ב. אבל אם תמן מותרת להזה, ע"ע בע"ב.

דסריא רחוכה היא, ודוחק ליחס סברא זו אף לסת". והביא Dolphi האמתינו ביה פסולה. דלמסקנא חרשת קנינה ומשוררת וקטנה קנינה ואינה קנינה, ואפה"ה לכתהילה אמריק דכונס את החרשת תחילתה ומוציאאה בעט.

והאו"ש פ"י דקאי מושם גזירה שבא על החרשת ואח"ב על הקטנה, וככה"ג הקטנה הוה ביה פסולה. אך האר"ש היל' רשי' הגמ' לצד דחרשת הוה קנינה ואינה קנינה, א"ב אף קדם ובעל דחרשת ברישא ממ"ג ביאת הקטנה לא הוה ביה פסולה. ניש לדוחות דהgem' נקתה ביה פסולה מושם המסקנא דהוה קנינה ומשוררת).

והאו"ש הביא Dolphi דעת המהירוש"ם (קנח) דבמוקם שאינו יכול ליבם מוחמת הספק נחשב חליצה פסולה ועריך חיוור. אבל חהוב"צ (חק) והבי"ש (קנו ג') חילקו שלא נחשב חליצה פסולה מוחמת הספק, דעל הצד שאסורה אינה זקופה לחיליצה כלל^א.

והאו"ש נקט למ"ד דהוה חליצה פסולה הוה ג"כ ביה פסולה. אבל החזו"א (קכו ו) חילך דוגר ביה פסולה לא תלי בחיליצה פסולה, וכדמבער בתוס' (כאן ד"ה הויא) דבריה פסולה הוה גזירה בפנ"ע.

והאו"ש כת' דכ"ז הוה רק הו"א. אבל אליבא דאמת החרשת שנפללה לפני בעל הקטנה (אותה), אם בא על החרשת הותרה, וכדאי"ג נמי (לעיל) ברישא דברייתא [לטייע לרוב חסדרא], דכיוון דקטנה קנינה

פרש"י (ד"ה אמא) דבייאת קטנה הוה ביה פסולה, כיון דהוה אחوت אשה במקצת. גדר קנייה ומשוררת עשויה ביה פסולה (והגמ' דוחה בר' נהמיה דף ב' ביה פסולה פטור).

קס) אימא סיפה וכו' תמתין עד שתגדי' ותחלוי' דלמא קדים וביעיל חרשת ברישא וכו'. וכן הביא רשי' (לעיל ד"ה חרשת במאו, ובע"ב ד"ה פסל) דבמשנה (בע"ב) גورو דילמא אוית למיבעל חרשת ברישא. אבל הגירסה במשנה شبמשניות (בע"ב) דבא על הקטנה ואח"ב בא על החרשת לא פסולה. וכ"פ הרמב"ם (ה' כ'). ויתבאר לעמך.

וחחו"א (קכט ח' בת' דיל' רטעם הגזירה, דאי בעל קטנה ברישא יוצאת וחרשת ברישא אינה יויצאת, שמא יאמרו דקטנה עיקר ואף חרשת ואח"ב קטנה יקיים את הקטנה. ומשום הר' גזירה השוו קטנה ברישא לקטנה לבסוף. [ועפ"ז תי' קו' תוס' ד"ה תיתיב]. וכות' דצ"ע למה הרשונים לא ניח' לפרש עד"ז.

קסא) אל"א אי אמרת ר' נהמיה, הוא אמר ביה פסולה פטרה. פרש"י בבא על הקטנה ואח"ב על חרשת הוה ביה כשירה ותיסgi ליה בעט, אף א"ג חשיב ליה ביה פסולה. והאו"ש (קו' זיקה כז) הביא דפשיות הגמ' דחשיב ביה פסולה, ותמה מה הצד דהקטנה תחשב ביה פסולה.
והאו"ש העלה צד דכיוון דזיקת חברתה רמי עלייה נחשב ביה פסולה (ובכיוון דانيا פוטרת צורתה, ערתה אוסרת עליה צרת וקוקתו). אך כת'

ולזה, וכדლעיל י"ז. אבל הכא Dolphi קטנה לפטור את החרשת ולחר"ס"ד דהקטנה משוריינת), א"כ ל"ש לומר ומהני יבום דירה לכל הבית. וכיון דانيا פוטרת צורתה, ערתה אוסרת עליה (וזאיו רשאי לישא את זו דע"ז אוסרת צורתה). וצ"ע. ט. דאטו מושם דזיקת חברתה רמייא עליה הוי ביה دائיר ביה פסולה, וסבירא רוחקה כו לא מצאננו, אטו מה דשרי רב לכתהילה הוי מוחשbin זה לפום ס"ד לבייה פסולה.

ו. וכן דהוה הלח"מ הנ"ל. אך מדברי רשי' לא ממשע כן. ווכן דהוה הלח"מ הנ"ל. אך מדברי רשי' לא ממשע כן. ואה"ש (קו' זקה כד) דהוה הראייה מהותם. וע"ז בית מאיר (צלעות הבית א).

ו. וכן הלח"מ (ה' כת') הביא דמשמע דבריאת החרשת הוה ביה פסולה. והק' דהרבנן"ם (שם) פסק דבריאת החרשת הוה ביה כשירה. וולח"מ כת' דיל' דכובנות הגמ' לוחות צד והדחוק דאפי' תימה דהוה ביה פסולה, והביא דכ"ב רשי' ג'. ג. מדברי רשי' מבואר דזיקת חברתו וזה שיר ביה פסולה (ולא רק בגזירה), וצ"ע. ואפשר דוגדר גזירת דלמא קדים ובעל חרשת ברישא' דהחשיבו את ביאת הקטנה מתחילה בבייה פסולה. וא"כ לדברי ר' נהמיה אין מקום לגזירה זו. ושוו"מ דכ"ב המוכחה^ב.

ח. ויל'פ' דכבל ב' יבמות נתחדש דיכול ליבם' ממהם. וע"ז פטר לבולחו ומשום גדור שליחותיהם או שנתברר שזוקחת

נסתפק בගירסת המשנה, שהיה יודע דברמתניתן בחדר גרשין פסל וחוד לא פסל, והיה מוסיף اي גרשין בקמיה תא לא פסל ובבתריתא פסל או אייפכא. אך אמר דשמעין מדרב דברמתניתא גרשין לא פסל ובבתריתא פסל.

(קסג) בא יבם על החrustה, וחוזר ובא על הקטנה וכו' פסלו את החrustה וכו'. (פרשי' דקנין החrustה משועירת, והקטנה הוה ספק קנויה כולה). והירושלמי (חו' בעה"מ וואשנין) מקשה דאפי' לא בא על הקטנה החrustה ספולה. וכדראי (לעיל כי) דכונס את החrustה ומוציאה בגט". והירושלמי תי' דאיילו לא בא על הקטנה ומתה היה מותר בחrustה וUBECHSIו פסללה לעולם. ועד"ז היירושלמי מק' בקטנה ווגדולה (ביסיפה),ותי' עד"ז.

(קסד) שם. פסלו את החrustה. והרמב"ם (ה כה) כת' ומלמדים את הקטנה שתמיאן, והחrustה יוצאת בגט. וכי"ד הרי"ף דמלמדים את הקטנה שתמיאן ויתבראר בסמור. אלא שהרמב"ן (ס' הוכות) ביאר דמהני מיאן להתריר את החrustה. ובחי' הרמב"ן תמה על הרמב"ם למה מוציא. דהא מיאנה בביאה ובזיקה. ורצ"ב אמראי לא הוותה לחrustה עי' מיאן הקטנהו. וכיין שכנס את החrustה ראשונה אמראי אסורה עלייו.

ולכארה הרמב"ם נקט דמשום גוירה פסל את החrustה, ואין תקנה לפיטול זה. והיש"ש ביאר דאם

ואינה קנויה אמרוי' ממ"ג דקנאה. ולא אמרוי' דהוה ביאה פסולה מחמת הספק^ג. והביא דמויכה שלא כמהרשד"ם^ד, אך ס"ד דהגם' כמהרשד"ם.

דף קיא:

(קסג) קטנה וחrustה בא יבם על הקטנה וחוזר ובא וכו' פסלו את הקטנה וכו'. פרשי' (באן, ובע"א ד"ה חrustה במאי) משומם גוירה דלמא קדים ובעל חrustה ברישא וכדראי' (בגמ' (בע"א) לפרש את הירושלמיתא). ומידיא בקטנה אמרוי' ממ"ג, דאי קנויה היא הוה קניין גמור והחrustה אינה פסולה. ואילו קנויה היא הוה נכricht בעלמא.

אבל הגירסת המשניות לא פסל', והראשונים הביאו דכ"ג הרי"ף^א. ובכ"פ הרמב"ם (ה כז) לא פסל את הקטנה^ב והחrustה צריכה גט. וביאר שביאת הקטנה מעולה מביאת החrustה, שהקטנה רואייה לאחר זמן^ג. לפיכך יקיים הקטנה שנבעלה תחליה. וזה ה' כת' דלגירות הרמב"ם הירושיתא פליגנא אמרתני, והלכה בסתם משנה.

והל"ח"מ ה' ה' דרב חסדא (סוף קי): נסתפק בזה קטנה והחrustה איזה קנויה ואינה קנויה ואיזה משועירת, והוא"ל להביא משנה מפורשת דבא על הקטנה פסל את החrustה, ובא על החrustה לא פסל את הקטנה. וכן תמה המאיiri (קי).^ג

והל"ח"מ כת' דנ"ל על צד הדוחק גדול דרב חסדא

ממוחנתיתן. והמאירי הביא דగודלי ספרד תי' דהמשנה הוא ר' חמיה, דביאה פסולה פוטרת צריטה. ווצ"ב א"ב מ"ש חrustה ואח"ב' קטנה לו להפיקו. ואח"ב הביא דברי הרמב"ם (גדולי המתוירבים) ותמה עליו.

ה. וכיין שהקטנה צריכה חלייצה, ועי' שחולץ לה נאסר בחrustה. אך צ"ב דביתנים מותר בחrustה, ואי הקטנה אינה רוצה לינשא יוכל להשאר עם החrustה. ואפשר דזה בהכל תי' היירושלמי, ועי' מאירי בסוף הע"א מה שהביא מדברי היירושלמי.

ו. וכן תמה המאיiri (קי) דלאחר שמייננה לו חרי נערקה הזיקה, ולמה נאסרה הצרצה.

ז. ובשלמא אי הוה אייפכא, היה אפ"ל דכין דבשעת ביאה הוה ביאה פסולה, לא ענקר למפרע. אבל הכא בשעה שכנסה והה כדרין.

ח. והרמבה"מ כת' דכין דנאסורה על החrustה שעיה א' (מחמת הקטנה) שוב אין לה התייה. ומשמעו בונתו משומם

יב. ועוד הביא מהסיפה דאליבא דאמות בנשי' קטנה וחrustה, ובאי יבם על הקטנה ואח"ב' חrustה עצא. דמ"ג' דביאה שנייה או דיאינה זוקכת או דכשירה.

יג. אך לדברי החזו"א אין ראייה מביאה פסולה לחלייצה פסולה.

א. אבל ברי"ף לפניו הגירסת כפרש"ג.

ב. וזראב"ד השיג דנאסרו שתיחן עליו דילמא קדים ובעל חrustה תחיליה.

ג. ולבוארה מבואר דראייה לאחר זמן הוה טעם דהוה ספק ולא אמרוי' דהוה 'משועירת' (ווצ"ב, ועי' מרבח"מ). אך הל"ח"מ ועד אחרונים נקטו דדורמבה"ס הביא טעם אחר מוגהם, דבגמ' דין לא מעצנו דהוה מעלייא טפי, והל"ח"מ תמה דהורל לרמב"ם למור הטעם דקנויה ואינה קנויה.

ד. דעל בחריך בשאתה אומר בראשונה לא פסל, ובשניה פסל מטעם וזה אהא אומר כן. ואודידי'ק לה מרבייתא לידוק לה

שתמאן וכדי לקים מוצות יום באחותה הגדולה. וכדראי' בגמ' (נדה ח) דקאי ר' אלעוזי' כוותיה דר' אלעוזי', אלא דעתיך לך ובעריכותא דהגמ' (במס' ע"ז).

והרשב"א וריטב"א (וב"מ הרמב"ז) פי' לדעתה עללא (עליל קז) מהני מייאן בזקתה, ועי' צוא' בל' חילצה^ט. והשניה עומדת עצלה. אבל לר' אושעיא (קז). אינה ממנאת לזיקתו, א"כ אף שתמאן

אכתי הקטנה צריכה חילצה.

והאחרונים (חו' לעיל קז) הביאו דרבוואר דפשיט' לדאק לאחר שנתייבמה, היכא דמנאנת לבייתו חוררת להזקק לחילצה, ואילו מדברי התוט' (עליל ג' בסוח"ע) מבואר דלאחר שנתייבמה מהני המייאן לעקר, ומורתת לשוק.

ועפ"ז אף בסוגין ע"י המייאן מורתת לשוק.

וכת' דמ"מ מהני מייאן להפקיע את ביתא הקטנה,^י ועי' ביאת הקטנה אינה אוסרת את הגדולה, והקטנה נפרת בביתא הגדולה.

והראשוניות בת' דלפ'ז קאי דוקא אסיפה. אבל גבי קטנה וחורשת ל"מ המייאן. עדין ציריך להזקיא את החורשת בגט בין דהקטנה זוקקה לחילצה.^ט.

קסו) שם. מלמדין וכו'. גירסת הרוי"ף בכולן מלמדין וכו'. (וב"ה בתוספתא). ועפ"ז קאי אף בנסיבות

יקים את החורשת נחשב שבונה ב' בתים. והאחרונים ה'ך' דגבוי בא על הקטנה ואח"ב על הגדולה וכן ב' קטנות^ט מבואר (במשנה, וברמ"ם הלכה בו ול) דעת' מייאן מקים את זו, ולא אמרי' דברבר נאסרת עליו^ט.

ועה"ה'ך' הלח"מ א"ב אמרי' מלמדים את הקטנה למאן, דהא מ"מ לא מהני מידי' להורשת^ט. והפרישה (קעא כז) תי' דמלמדין למאן כדי שלא לפסל להבחינה, והגר"א (קעא ח) דזה דין אין אחראין להה שלא חפסל להבחינה, והוא דמלמדים שיר' דוקא להזכיר את השניה.

קסה) בא יבם על הפקחת, וחור ובא על החורשת וכו' ל' פסל' וכו'. הרמב"ם (ה כת') כת' דמ"מ החורשת צריכה גט. וזה ביאר דדעת הרמב"ם (שם יג) דכל בימה שנבעל להיבם אפי' ביאה פטולה צריכה גט, דנעשית אשת איש בבייתו^ט. וקידושון תופסים בחייבי לאוין. ועפ"ז תוס' לעיל נ').

קסו) בא יבם על הקטנה וחור ובא על הגדולה וכו' ר' אלעוזר אומר מלמדין הקטנה שתמאן בו. פרשי' ותעkor נישואה ויקים את הגדולה. וריש' כת' דהכא גרס' ר' אלעוזר ובבא על ב' העזרות), ואילו (עליל קט), ר' אלעוזר אמר מלמדים את הקטנה

בלום, ואין ביתא אחר ביתא (וכדרמן לעיל נ'), צ"ל דהינו בעניין הហבמין. אבל מ"מ צריכה גט.

יג. בן שמעון, תלמיד ר' עקיבא.

יד. בן הורקנוס, חבר של ר' ג' ור' יהושע. ובגמ' בסמוך הו' ר' אלעוזר פdet, האמורא תלמיד ר' יהונתן.

טו. והגמ' עושה צריכותא בפסק הלהבה, אבל בעיקר המשנה הווה ב' תנאים.

טו. והרמב"ז ביאר דافق שפסלה ביאיה, מ"מ בין שמיאננה בבייתו ובמאמרו ובזקתו הרי היא כמי שאינה. וצרתה מתיבמתה. אין זו צרת ערוה שנגוז עליה ומשום שנראית בשעת נפליה, ובدلעיל קז:

יז. וכדראי' (עליל קז) דר' אושעיא מודה ממנאת לביאתו. יה. והמייאן מועיל רק דאיilo תמותה הקטנה יהיה מותר בחרשת (כדראי' בירושלמי, והוא לעיל). ואין מלמדים אותה למאן ממשום אילו תמותה.

הורחה ונארה דלעיל מא', וצ"ע דלאחר יום ל"ש גדר נאסRNA.

וילוף דלמוד ודדין המשנה 'פסל את הראשונים' קאי לכו"ע, ומילדמים זהה דין נסף, ולא פרתרן שלאל פסול.

ט. שבא על ראשונה ואח"ב על שנייה, מלמדים את השניה למאן. אך לא נתבאר היכא דהראשונה מאנגה האם מותר בשתייה. ואפשר דזהה ביאה פטולה בשעתו:

י. והיש"ש ביאר דבגדולה וקטנה מהני מייאן. דכלפי' הגדולה ביאת קטנה לאו כלום הוא. ומשה' לא חייב ב' בתים. והלח"מ (שם ל' כת') דהרמב"ם רמז לקי' ומש"ב שקיים את הגדולה, שבעילתה קונה קניין גםו. אבל בראשת לאathi מייאן ומבטל ביאת קטנה כדי לקיים החורשת שהיא מדרבנן.

יא. ואפשר דיש דין למאן כדי לתיקן (ולמפרט) האיסור شبביאתו.

יב. ואף דהרמב"ם (שם יד) פסק ביאה בשירה אין אחריה

השניה שותמן וקיימים זו שנבעלה תחילתה. דס"ל ר' בוכולן¹² קאי אכולחו בבota דמותני.

והאחרונים תמהו אמאי צריכה למאן, הא השניה אינה אוסרת כלל את הראשונה¹³, והשניה מותרת.

קסט) שם. והזר ובא על הגודלה וכו' ר' א' אומר מלמדים. הגר"א (קעא ח) חק' דברי ר' א' דמלמדים את הקטנה והזה אף לא בא על הגודלה, והאריך תצא עלי זאך מDAOיריתא¹⁴. ולר' א' לימדו את הקטנה שותמן וدمמ"ג אסורה עליו, ועייז'ו תהייבם אחותה. ע' ב' דאין אנו אחר אין להו, ואין מלמדים אלא להתר את השניה, (זה) כי יש הזר לגודלה ע"י חיליצה).

קע) וצרכיא וכו'. פרשי' לשמואל ולר' א' בן פרת והאמורא לומר דהלהנה דמלמדים. והרמב"ז (הנ"ל) כת' דדוקא הנך ב' עשו צרכיותא, דמלמדים משומס מצויה. אבל באידך בבota, דהקטנה אסורה בכל אופן והוא לא פשע לא הוה בכלל הצרכיותא. והגר"א (קעא ח) הביא בשם הרמב"ז דהgeom' (כאן) קאי למ"ד אין זיקה ומוש"ה (לעיל קט). אינה אוסרת את אחותה, ואפ"ה מלמדים למאן לקיים מצוות יבום ווע"ע מש"ב לעיל קט). והגר"א דוחה דהצרכיותה הוא אליבא דשמעאל, ושemuאל (לעיל ייח) סבר יש זיקה¹⁵.

קעא אבל בהא דאייקים מצוות יבום אמא תרויזהו לי' פקו בגט. דכין דכבר קיים מצוות יבום ואפ' בגודלה), א' ב' שוב אין בגין מקום מצויה, ואמאי מלמדין את הקטנה למאן. קמ"ל דאף בזה מלמדין את

דכונת הרמב"ז ביצירוף הסברא נשא את החrustת בהתר. בג. והגר"א (קעא ח) כת' הכל דלגייסטא 'בוכולן' קאי אקטנה וחrustת ואקטנה וגודלה, והן ד' בבי, א' בא' ראשונה לעיל קי) קטנה וחrustת, ב' (קק) קטנה וגודלה, אין בית הקטנה פוטרת. ג' (בבא א' (קק) דברא על הקטנה ואח' ברשותת (לגייסת רשי"י דפסל, אבל לוי' הגאניגים דלא פסל קאי אסיפה בלבד). ד' בא' בא על הקטנה ואח' בעל הגודלה. ולפירוש הרמב"ם קאי בגין אדר' בבora, ברישא ב' קטנות ומייעטה חrustת וקטנה וטיפה גודלה וקטנה, קטנה וגודלה. אבל ליתא כנ"ל.

בד. דת' ק' אינוא אוסרת, אף בלא מיאון.

בה. ועייז' ק' היירושלמי (הה' לעיל).

כו. והגר"א הביא דאף ר' אלעוזר (בן פרת) משמעו במג' (לעיל בט: בסוג'ה'ב) דבר יש זקה.

دلעיל. והראב"ד (הה' לעיל קי) חלק דל"ג בוכולן, דדוקא בסיפה דיש מצוות יבום DAOיריתא מלמדין.

אבל משומס חrustת אין מלמדים¹⁶.

והרמב"ז (ס' הובות) כת' דמ"מ היכא דבא על חrustת ואח' בעל הקטנה, הקטנה בלאו הci אסורה עליו. ולמה לא תמאן שלא תתען עד שתתגדל ותחלץ ותפסל לכהונה, ותאסר את החrustת על בעלה שכנסה בהתר. ועדיף שתמאן הקטנה ותעצא בא' חיליצה¹⁷, ועייז' חrustת מותרת לבעה. ובכך בא' מלמדים למאן שלא מוחמת מצוות יבום.

אך ה' דבעריכותא דהgeom' (בסיום) מבואר דמלמדים משומס מצוות יבום, דגולה רמי קמיה, ואמאי לא אמרו' דותמאן שתהא מותרת ובין דממ"ג אסורה¹⁸. ותי' דבסיפה בא על הקטנה קודם, ובבר' קיים מצוות יבום. וזה פסלן על עצמו בשיעיה לפיך היה ראוי שלא לחזור להתר לו כלום¹⁹.

והגר"א (קעא ג) ה' דלגייסת רשי' (וב' ה' לפניו) בא' דבבא על הקטנה ואח' בעל חrustת פסל, א' ב' אף בהזקי' גירסת 'בוכולן' מלמדים. והחטם בא על הקטנה בהתר, וליבא הנך טעמי²⁰.

קסח) שם. הרמב"ם (שם ל, והשו"ע קעא י) פסק דאף בא על הגודלה, והזר ובא על הקטנה (ודתנן לא פסל את הגודלה), מלמדין הקטנה שותמאן בו.

וכן פסק (שם כו) בב' קטנות שבא על שנייהם, לא פסל את הראשונה (ברישא דמותני), אבל מלמדין את

יט. ועוד הביא הגר"א (קעא ח) דבgeom' (נדיה ח) דנו להוכחים מהלשותן ממאניין את הקטנות, דקאי אב' קטנות. והא בדר' אלילוור איבא טובא.

ב. ובחי' הרמב"ז כת' דכ"ז למ"ד (עללא לעיל קי) דיש מייאון לאחר מיתה וממנאת לדיותה, אבל ל' אוושיא לא' מ' דך מייאון. ועייז' לא קאי אבבא ז.

כא. דכין דפסל את הקטנה, הקטנה צריכה גט, והגודלה צריכה גט וחליצה. ובין דבלאו הci אסורה בעלה, תמאן שתהא מותרת בלא גט, ומותרת לכהונה.

כב. וככין דפשע, לא מוטל על הקטנה למאן להתר את הגודלה.

וכן תמה הלה"מ ועד' הרמב"ז) דלמ"ד יש זקה אף החטם אסורה ממ"ג לעולם. ומובהר דמלמדים למאן רק משומס המצווה. דאף בשא Sorah עליו, גט עדיף ממייאון. ובאי

קע) נא עלי יבמה גודלה תנדרנו. ומובואר בוגם' דמותר לבא עליה עוד עד שיגדל' (ואף שהיבמה גודלה^{ללא}). ותוס' (עליל לה: ד"ה תגל) הביאו מכאן דאף דליך בבייתו^{לכ'}, א"פ"ה לא מהיב משום אשת אה. זולא אמר' דאסור אשת אה הותר רק לביית האיכום^{לע'.}

והאחרונים הביאו דMOVואר בזה דאסור אשת אה הותרה' במקום זיקת יבום, ומ"ה הותר אף קודם שקיים המצווה^{לכ'}. ווע' מה שהו' בזה לעיל ג' וליה: וב"מ. דאי היה דחויה, א"ב רק מה שנוצר למצווה הוה בכלל ההתייה.

והאחרונים דנו האם אף אבא שאול מודה בזה, דהא אבא שאול סבר דאף במקום מצווה ממש, היכא דעתכון שלא לשם מצווה עובר באיסור אשת אה. ווע' גנרט.

קע) **לאחר** ל' מבקשין הדמנゴ. פרשי' דהיא אינה נאמנת, אלא דשותה לנפשה החטיבה דאסורה דאסורה לשוק בלא חיליצה, ומ"ה מבקשין ממן לחולץ^{לכ'}.

OTOS' (ב' ה') ה'ך דאיילו טענה אינו יכול לבא עלי' נאמנת (בדאי' נדרים צא. דחוקה אינה מעיה פניה). א"ב תחא נאמנת במיגו דאי בעיא אמרה אינו יכול לבא עלי'. ודנו דתלי' בנידון מיגו במקום חזקה^{לכ'}. והמהרי"ט (אה"ע כת, הו' בכתה'ג כליל מיגו ז' תי' דל' מיגו להוציא. ולהיב' חיליצה נהשכ' להוציא'א).

ל'ג.OTOS' למדו ער"ז דאף ביאת מעוברת (שלבסוף הפליח), אף דל'ק, מ"מ אין בזה איסור אשת אה. ואך הראשונים (שם) דנו דמעוברת אינה זוקפה עדין ליבום כלל, ול"ד לקטן, דזוקפה לו אלא דעתמתען מביאת היבום. והרמב"ץ (שם) תי' דמ"מ כיון והפליה זוקפה לו משעה ראשונה, ולא מצינו יבמה שאסורה וא"כ חזרות להתייה).

לד. אך יש אחרונים שדנו דה"מ במקום שלבסוף מקיים מצוות היבום.

לה. וכן בוגם' (קידושין סה), בשחששה אמרת קדשתי והוא מכחיש, מבקשין ממן ליתן גט. דהיא אסורה משום שייא אנפשיה.

לו. ולא הוה מיגו דהעהה, דאף טענת לא נבעלת הוה העזה. אלא דיאנה נאמנת משום סברת לא מוקים אנפשיה.

לו. והגליין (בשיטמ"ק ב'ב שם) תי' דספק הגמ' מיגו בהדרי' חזקת ממון, במקום חזקה. אבל בעלמא ל"מ מיגו במקום חזקה.

וץ' מודע. והערול'ג' תי' דביאת הגדולה הוה קצת ביאה פטולה, ועי' המיאון למפרע נחשב ביאה מעולה.

והישרש יעקב והחزو"א (קכט ה') הביאו דהמשר אישות היבום ג'ב' נחשב מקום מצווה.

קטן הבא על הגדולה

קע) יגדלו זה עם זה. פרשי' דאיינו יכול לגרשה עד שיגדל'כ'. וצ"ב תיפול' דביאת בן ט' הוה רך כמאמר, וצריכה יבום או חיליצה. ואך מ"מ יני גט וחליצה בשיגדלון). והבעה'ם כת' שאין ביאת בן תשע פוטרת, ואינו נתון גט עד שיגדל' ויבועל.

והבעה'ם דיק' דמשמע דאף היא צריכה לנדרול'כ', והק' אמא לא יכול לגרשה בעודה קטנה. ות' בפחות מבת ג' שאין ביאת ביאה צריכה שתגדל' עד שתהא בת ביאה^{לכ'}. א"ג בשגדול הוא ולא בעל צריכה אף היא שתגדל' כדי שיתן גט למאמרו וחליצה לזיקתו ובמשנה (עליל קד): דל' מ' חיליצת קטנה). והריטב"א תי' דאיינו יכול לגרשה עד שתהא יודעת לשומר את גיטה (בדלקמן קיג').

וחראב"ד (כתב שם) כת' דעיקר המשנה בא רק להתייר את הביאה, ודלא בר' מאיר (ובdag'י' בוגם'). א"ג לאפוקי מקו' הגמ' דהאי לאו בר הבי, וה'ק יגדל' זה עם זה, כלומר אתידי הקמתה שם. וצ"ב דהא מהני ביאת יבום בעודה קטנה, ואך דיאינה בת הקמתה שם. בגין דאתוי לידי הקמתה שם).

בז. ורש"ט (כתוס' גיטין מ) הביא מוהמשנה כאן דאין מעשה קטן כלום לגרש, ול"מ הקטן לשחרר את עבדו ולהתייר ב בת' חורין. וכמו קטן שנקה יבמותו מון התרורה, דיאינו נתון גט עד שיגדל'ו. וצ"ב דמ"מ מדרבן הוה רק כמאמר, ומ"ה מדרבן אינו נתון גט להתיירה עד שיגדל'ו. וב'ק הפנ'י' גיטין שם).

כח. דב' מ' הלשון יידלו וזה עם זט'.

כט. וק' דביאת בפחות מבת ג' לא הוה ביאה כלל, וαι"ע גט. ובמשנה מבואר דבא עלייה, ומישמעו דצרכיה גט.

ל. וצ"ב דמ"מ לא הוה אשתו, ואך מדרבן ביאת בן ט' הוה רק כמו מאמר. ומאמור גרע מאירוסין (בדלעיל כת), א"ב עכ"פ הוה כמו בלה بلا ברכה, ועדין לך להיות אשתו.

לא. והגמ' (לקמן קיד) מביאה דלא הוה משום קטן אוכל נבלות, דהא לאשה יש איזור.

לב. ולדעת Tos' (טה. וכ"מ) מודאו ריאתא בן ט' ל'ק כלל, ורק מדרבן דינו כמאמר.

קעה) תוד"ה ל' אחר שלשים. וא"ת מה הוא מפסיד^{טב} וכו'. (והריטב"א (קב') הוסיף מאוחר שנתן לה גט ופטורה ממוננו. התוט' ריא"ש הוסיף דכופין על מידת סדום^{טג}. אלא בין שהוא מתרביש אין בו ממש מידה סדום).

וחירטיב"א (ונמוק"י) תי' דיבול לטען שורעה להחזרה, אולי תהפיס ותחזור לו. וולשיטו דאיירி בגט גמור, ולא בגט לזיקתנו. וריע"א תמה דלדבריה היא אסורה עליו לעולם, ושוויה אנטפהה חתיכה דאסורה, וא"א לה להתפיס ולהזoor לו. לדבריה דלא נבעלה הגט פסלה ואסורה לו. וכות' דאוייל ייל דס"ל בשיטת הפסוקים^{טג} רביאור דרבנן ל"א שוויה אנטפהה חד"א. ועוד תי' האחרונים דיבולה לחזור בה הע"י אמתלא.

קעו(הנדרת הנאה מבכמה וכיו'). הרשב"א (לעיל ב) כת' דאיינה עוללה ליבום מדאוריתא, דעשה דיבום אינו דוחה ל"ת ועשה דנדרא. ונחشب דבר אחר גורם לה שתאסר, ומשה"ה עוללה להחליצה^{טג}. (ודרימה לה בעלת התנאי, לדבר אחר גורם לה איסור^{טג} וצריכה חיליצה מדאוריתא). והשנה"מ נו (יא) אך' דנדראות זהה כמו כל חיבי לאו ועשה דחולצת (וכדילען בא), וא"צ לטעם דבר אחר גורם לה שתאסר^{טג}. והאחרונים האריכו בזה (וע' מה שחר' לעיל י).

וכפין ע"מ סדום. מג. דריש"א (כתובות ט) למד מדרבי הרاء"ה (בדרכ' הבית בית רשרuber ב כה' בד"ס) שלא אמר" שוויה אנטפהה באיסור דרבנן. מדר. ובשות' הרשב"א (ו' בא) כת' יש לדחות דחתם חולצת מרבנן, גיראה אטו חיבי לאוין גריד, אבלמנה מן הנושאין להכ"ג. והרשב"א ביאר דכון דעשה דיבום אינו דוחה ל"ת ועשה הוה ערחה, וא"צ חיליצה וחיבי לאוין ועשה חולצות רק מרבנן, וכ"ד המאירי (לעיל ז' והרמב"ן (ב. בחד' תי') וריב"ם בתורא"ש (ב) וע' מש"ב לעיל ב): וא"ג וכן הגיה בקובעה^{טג} חיבי לאוין ועשה עוללה להחליצה אף' דבר תורה, כיון דתPsi קידושין בה (וברא"י לעיל ב) אף ייקתה וכקידושין וצריכה חיליצה. ובות' דמ"מ בינו שבוי איסור דבר אחר גורם לה לא פטור הכתוב מן החליצה, אלא מי שאיסור ערוה גורם לה. ול"ד אי קאי אנדרת, או אבל חיבי לאו ועשה).

מה. שהראשון גירשה ע"מ שלא תנשא להז ונשאת לאחיה, דאסורה להתביבם להזה (ונכדי' גיטין פג). והביאו ודרהרמב"ץ (עליל ב. ח' לעיל ז') נספק האם צריכה חיליצה, אבל שאינה עוללה ליבום אינה עוללה להחליצה. מוב. ואילו בעלת התנאי אסורה ליבם ממש צד ברת.

והתומים (כללי מיגו ז) חילק דודוקא מושום דאללים חזקת ממון נחשב מיגו להוציא. אבל הבא לא נחשב מיגו להוציא^{טג}.

והש"ך (פב כללי מיגו י) תי' [קו' התוט'] דנאמנת בשטוונת דאי' לבא, היינו מכח חזקה دائم האשה מעיטה פניה נגד בעלה. ומש"ה ל' מ' חזקה זו במקום דיש בנגדה חזקה אחרת. ומש"ה ל' מ' חזקה دائمא חזקה אהרינה בנגדה דלא מוקי איניש אנטפהה^{טג}. והאחרונים תמו(דב' חזקות אלו אין סותרים זה את זה, דעתת א' לבא אינו נגד חזקה דלא מוקי אנטפהה. וטענה לא נבעלתי נאמנת מכח' מיגו, אף دائم לה חזקה דלא החזף. והקוב"ש (ח' ג א הב') הביא בשם חמץ הגרא"מ אטלט דמיוח מדרבי הש"ך דס"ל ומגו מהני מוגדר כה הנאמנות של השטעה השניה, ומש"ה בין דעתת איו' בצל לבא ל' מ' בצד חזקה, אף המיגו שבא מכח' ל' מ' במקום חזקה אחרת^{טג}.

וועל"א דין דבസוגין לך' עירק קו' התוט', דהgeom' (קב') העמידה בגייטה יוצאת מתח' ג. א' ב' שוב ל' שחזקה دائم אשא מעיטה פניה בפני בעלה, דלפי דברי בעלה שבא עליה בין דעתן לה גט אינו בעלה, וליבא חזקה دائمה מעיטה.

והש"ך (כללי מיגו ז' בת' دائم ב' החזקות שות. (וב' ב' הראשונים בכ' מ' (קדורי סה: ועוד), ובן תוט' (כתובות ט: ד"ה לא'). לה. וביאר דוחה חזקה בעלמא ודקליש' מחזקת ממון), ובשאר חזקות הוה ספק (שם) אי אמרין מיגו במקום חזקה. ואין לדמות ולבדות מלכינו סברות בלתי נמצוא למחברים קדמוניים, ותוס' והמרדכי (שהק' מוחלם) לא ס"ל דנשחט מיגו להוציא), ובטלה דעתו נגד דעתם. (והתומים נקט דמיוח להוציא) הוה ממש מושום דוחה בצד חזקה, אך האחרונים דחו דמיוח להוציא הוא ממש מושום הוצאה ממון, וזה מחייב לעשות מעשה).

לט. והש"ך האריך בזה ואין לעקש ולומר DSTOK ספק איתה למיגו דאיינו יכול, ואינו טעה אינו יכול היהה בצד חזקה נאמנת דלא היהה בצד חזקה דלא מוקי איניש אנטפהה. הא ליתא דלא עדיפא טעה שנאמנת מכח' מיגו מטענה מיגו עצמה. מ. והקוב"ש (שם) דין בשאר מיגו במקום חזקה אי שייך סברא זו.

מא. והמגיה לריטב"א ה'ק' תי' פ"ל דאסור לחולץ בלא טעם. ע' פ' הא דאי' (עליל מוד) דאסור לשפר מ' ברו ולטבוחה שלא לצורך. ותי' דכון דשויא אנטפהה היא צריכה חיליצה זו. מב. ויל"ד בקדשתני (קדורי סה. הג' מ' מה הוא מספיד, ונימא

(לעיל כת. ובתחלת העם) ועי' המיאון תהייבם אחותה, ולא אמרוי' דנאסורה שעה א' קודם המיאון בין דהמייאון עוקר למפרע. א"כ צ"ע אמא קשה ליה בnder. (והמוהר"ם חלאוה הנ"ל ת"י בן ברח תי).

קען כופין אותו לחוץין. הריטב"א בגין דכל היכא דיבנה לא חזיא לבם מהמת איסורני כופין אותו לחוץין. וכן ברישא לאחר ל', בשנתן גט, וכדאי' בגמ' [זע"ע לעיל קל]. והאחרונים דנו האם כופין מושום מעותות הוליציה, או מושום תענית האשה שלא לעגן אותה. ויע"ע מש"כ בעיל לט: וקון.

הריטב"א כת' אך היכא שהיא גרמה האיסור במתכון אין כופין, והתא עגונה כל ימיה, ובדקתי סיפא מבקשים ממנו לחוץין, כלומר מפייסין אותו שלא יעגן אותה. אבל אין כופין אותו.

קען ואמ' נתכוונה לך, אף' בהיו בעלה מבקשין דימנו וכו'. משמעו דוקא דידיין שנתכוונה לך. אבל ה"ה (ב טו) הביא מדברי רשי' דכל שהה להם בסע זה עם זה חיישין שמא נתכוונה לאסור עצמה. והתו"ט והמושג'ל חלקו דברפרשי' לפניו קאי אבא ועליל. דמותמת בסע לא נחשב שנתכוונה לאסור עצמה.

קעט אבל קטן הבא על הקטנה ותרוייתו כי הדדי נינדו וכו'. ואי' (לקמן קיד) דלמ"ד קטן אוכל נבילות

ובש"ת מהר"ם חלאוה (כלו) כת'adam נשאלת על נדרה מתיבמות. והק' דנימא דנאסורה בשעת נפללה ושוב אינה ראויה¹². ותוי' דכיוון דהאיסור מותבל מעד עצמו ונוגלה הדבר דבשעת נפללה איננו לא אמרוי' דנאסורה בשעת נפללה¹³.

ומהו ר"ם חלאוה הק' דמדרבי ר"ח (חו' ברשב"א), לפרש קו' הגמי' בסמוך) מבואר דאף בה' ג' אמרוי' נסורה. ותוי' דאף'ה שאני נדר דליתא כלל למפרע, ויחכם עקר הנדר מעיקרומי', ואי' (כתובות עד') דהמקדש את האשה ע"מ שאין עליה נדרים, והלכה אצל חכם והתריה לנדרה הר"ז מקודשת'. ועוד דשאני נדר דעתיך ובטייל, ומוצה נמי לאיישולי עלייה מדר' נתן (לעיל קט': וע' נדרים נט). דהנדר באלו בנה במוה והמקימי באלו הקריב עליה קרבן, הילך נדר יש לו התרה. ואם התרה יבמה זו מתייבמת.

ובכ' התשב"ץ (ב רס הו' בבי' כסעה בשם דרש"ש) دائ' נשאלה על נדרה מתיבמת נא. והביא (עד' ז) דברי התוס' (לעיל ב). גבי נדרה, וכות' העולה מדבריהם שנדה אינה דומה לאחות אשה (דאטורה מושום קובבה דעריוותן). וק' לו לנדרת הנאה¹⁴. (זה יג' הביא מדבריו דכל היכא דיש תקנה לאיסרו לא אמרוי' נסורה).

וחקובה¹⁵ (ה יג) תמה על התשב"ץ תיפול וחכם עוקת את הנדר למפרע, ובין דנער לא שייך לומר נסורה שעה א'. וראיה זהה מואה דמלמדין את הקטנה שתמאנן

לו, ולא אמרוי' דאסורה הויאל בעת שנפללה לפני התרה אסורה מחייבת נדר. ובשו"ר הביא נדר יובל להתרה.

גב. והתשב"ץ הוכיח כן דאל"ב ושלא היה לה היתר כל אפי' לאחר שהותר הנדרו א"כ לא היהת בת חליציה, שככל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליציה (וכדאי' לעיל ב. ומה. וכט'). ואלא דנדורת נשבח דעלום, לאחר שיותר הנדרו. וצ"ב כוונתו דנדורת הוה חייבי לאו ועשה דוחלצת (ודמרבען וועלתה יבמה השערה, כדעליל ב). והקובוה¹⁶ בירא דקאי לשיטת הטעורים דחולצת חייבי לאוין ועשה הוה מדרבנן ווצ"ב א"כ נימא דאף' נדרת מודרבנן, ומג' דהוה מדאוריתא). ועוד תי' דכוונתו דנדורת גרע מחייבי עשה, דהוה איסור דבר אחר (וכסבירת הרמב"ן בעלת התנאי).

נג. יל"ד דפשיטה, וכברתנן (לעיל ב) איסור מצווה ואייסור קדרושה חולנית ולא מתייבמת. ואפשר דנקט דנדורת הוה חייזוני, ולא הוה בכללvrן משנהה.

גנ. הריטב"א כת' וכן היכא שהבעל נתן לה גט פסול, דע"ז אסורה על היבם, כופין אותו לחוץין. וההא לא חזיא ליה, ואף שהיבם לא גרם לוזה.

מצ. וכקט דאף בירושבי לאו ועשה, שוקקה לחדילצה אמרוי' נסורה. (ומהו ר"ם מרוטנברג (ד התוס) ודובי' עד' ז) דברי ר' יהונתן (לעיל ב) דאף' אחות זוקה דאסורה מרבנן וחולצת אמרוי' דנאסורה. וזה'ה שאיר איסור דרבנן).

מוח. והביא ראייה ממעוברת, למ"ד (לעיל לה) דל"מ ביאת מעוברת והפליה אח"ב, אלא דכל שוטטל הספק בעצמו ונמצא שאינו, קרין בה יבמה יבא עליה בשעת נפללה.

מש. ובכ' דלא אגלי מיילתא למפרע בלחוור הוא דאמרין, אלא דליתא כלל למפרע, וצ"ע בונתו ומאיוז צד בא לאפוקי, ובפשותו נדר איגלי מיילתא למפרע הוה טפי מעיקריה למפרע. והוא דחכם עקר את הנדר רק מכאן ולהבאה כל'וי למפרע. ובפשותו בשעתו באמת היה נדר לאכול, אלא דכלפי מכאן ולהבאה אמרוי' דלא היה נדר מיעקרא).

ג. והביא מהירושלמי (קידושין ב ד) דאף' נודעו נדרים לבעל ולולכה נשאת לאחר, ואוח' הולכה לחכם והתריה הר"ז מקדשת לראשן ובניה משני ממורים. נא. והביב"ש (קסה ד) הביאו adam מצאה היתר לנדרה מותרת

דראווי להקמתה שם^ט, ובענין דוקא שהיבם והיבמה ייחיו ראוין להקמתה שם. ונחתמתו דוקא סריס ואילונית. ותוס' הוכיחו בן מהא דקונה מתיבםת, אף דאיינה ראהיה לחוליד עד שתגדלים^ט (ובראוי לעיל ייב: וכ"מ). ועוד הביאו Tos' מסוגין, דקטן הבא על ההגדולה תגדלו נס". אך לא משמע בתוס' דזה מה שנתחדרש בסוגין, אלא דס"ד דהגמ' דקטן דינו בסрис, דהגברא איינו רואי. קמ"ל ודוחש שהגברא רואי, בין דעומד לברא.

הברחות לאutorה לש"ש ואחריה מושם ש"באו בכרך בחיבר

הרבנן עבדו על שנאכו ונשפטו שוואין בזון וחווקה, והתו陶 (לעיל ב. ד"ה ואחות) בתחילת דבריהם נקטו דכללו זו דיברונה שנארסה בשעת נפילה אסורה לעולם והזהה שברא שנדחות מבום. ולאזרורה מבואר גם' (בازן) דՃאך היכא דהאיסור יעבור ממיילא טב, מ"מ בשעת נפילה לא היה רואו.

ועוד תי' התו' דורך כל הוה מושם דאיינו דרכי נעם
(וע"פ הגמ' לעיל פ'). ותוס' ה' מסוגין, דברכל אופן
עריכה להמתין עד שהיבים יגאל. א"כ מה לי אם בינותים
שמומנת מוחמת שהוא כן ואינו ראוי לביאה هو שפיר

בבבואה וביבאה שלא בדרךה, ואף דאייה רואיה להתעורר.
ס. אך יש אחרוניים (ungan י"ט קעה) שדי"קו מדברי רש"י (עליל סא) דהמ"יבם קתנה צריכה לגדל אצלה, ו록 כשבגדלה רק מקדים היבום.

ואחזרו נים (אמרם ו' יא) הק' מה תוס' היבוי מוסגין, וההכה לא' עד שתגדיל ולדעת תוס' רק מדררבנן אמרוי' דביהת בגין ט' במאמר בגודלו. ובאית היבום הו לאחר שרואיו להקומות שם. והקובוה ע' (כ') נדרח דרבנות חותום, אמא' אייטעריך למלאעט (קדושון ט), אשא איש פרט לאשת קטן, תיפול דל' ש' בראיית יומן.

ובוח' הָגָר'(לעיל ב) כת' דברי הווים דאיילו כתן אינו ראו
כלל מעשה יבום, א'כ ל'ש הותיר אשת זאת. ואך דאמר'י
(ותוס' לה) דחוורהה לו, אף שקטן לא כנה זונתמעט ולא אשת
קיטן, הינו דוקא מושם דבריאתו ראי ליבום. אבל אי לא ראי
כלל ילכא היזכר.

סב. ויל"ד מתי' הראשונים גבי נדה.

ואין ב"יד מוצווין להפרישו כל הנידון משום גזירות דחתייר יבמה. ולא שיר בזה ממשום חישינן למייעוטה נ"ה).

קפ' קרי **באן** לחקים לאחיו שם, והאי לאו בר הבי
הוא וכו'. תוס' פ' דקי' הגם' דבעודו קטן דינו
בסיריס. והריבט'א הוסיף דכין דבעודו קטן איינו בר
הכמה, א"ב הו"ל אשת אח שלא במקום מצוה.
ומשמע הדמוקשן סבר דזוקקה לו (ואסורה לשוק), כיין
דעומד לנורא. אלא שהשתא איינו ראוי ליבום. ויליד א'י
זהה חסרון במעשה היבום, דבריאת קטן לא שיר כלל
להקמת שם (זהה דחתיריו 'תגדלנו' הווה דזוקקה במעשה
שרואי ליבום). או דהוה חסרון בגברא, דבעודו קטן אין
עליו שם י'בם' (זוקקה לו בלא עתידי, שעומד לגודל).
וע"ע בסמו'.

אבל הרש"א הביא מבואר בדברי ר'ח שפי' דקי' הגמ' 'קרי בגין' והוא סייעתא לר' מאירין. וכן' רבא מי' איכא מידי וכו' והוא קרי על ר' מאירין. ווע"ע בסמורן.

קפא) אמר אבי א"ק יבמה יבא עלה כל דחו וכו'.
תוס' פי' דקטן עומד להגעה לכלל גדולות,
ומש"ה לא דמי לטריס (ואין רפאותו ברורה).
ומשמע דמש"ה נחשב מעכשיו 'בר הקמות שם'.
ותוס' (לעיל ב') כת' דמהני בית יום אף שאינו

נזה. ומובואר ביריטב"א (לকון קג), דאך למ"ד דב"יד מצויר להפרישו, מ"מ מוחתין נפשין לחששות, והיכא דאיינו איסור גמור אין מפרישין.

נו. הריטב"א באיד דקרו הגומ' על המשנה, דאך לרבען דלא חיישין בקטן שמאי ימצא סריס, מ"מ היאיך אפשר לו לבא עלייה עזרדו קטן.

נ"ז, וצ"ב דהא סברת ר' מאיר דחיהשין שהוא סריס, ואיך אילו רוב כתנים היו מולדדים, חישין למייעוטם. [מדאוריתיא או מודרבנן, וע"מ שב' בוה לפקון קיט]. ואפשר דברותן ר'ח' דהבא יש סברא טפי מבעלמא, וכל מן שלא נתרבר שהוא ראוי להליד דיןו בסריס.

בchap. דר' ח כת' דליתה להא דר' מ, דקי"ל ברוב דבריו דבשעת נפילה לא קריין יבמהה יבא עליה, הרי היא באשת אח שיש לה בנים ואסורה.

נֶט. ותוֹס' הַבְּיאוֹ דָּעֵין אֲשֶׁר מִתְעַבֵּר בְּכִיהָ רָאשׁוֹנָה (לעיל לד'), ואפָ"ה קְוָנָה בְּבִום. ותוֹס' (שם בס"ד) הַבְּיאוֹ דְּקוֹנָה יְבָמָה

התקה"^י זו דהיבא דזוקקה לכמה יבמים, ע"י בום וחוליצה של א' מהם נערק למפרע הזיקה מוהאחים. וזהו ואחרונים האריכו בגדיר זה א' הוה למפרע. וע' מש"כ הלעדיין. וכ"מ, והק"ה היק דאי בערך למפרע, ולמפרע החותור האיסור זוקתון. א"ב אמאית מבואר (לעיל כז:) דיש בכזו נארטה. והק"ה הוכיח מחתם אמרוי' נארטה אף הייכא דנעקר' למפרע ע"י סיבה שנוחדש^{טו}. וכן שחובם עוקר את הנדר למפרע, שלא אמרוי' דנטברר שללא היה איסור מעולם. ואילו הרשב"א (חנ"ל) אמר שנטברר שללא היה איסורה, ולא בערך ע"י מעשה. וע"י ההכבר נתרבר לשלא היה איסורה מעולם.

אך הכה"י הביא דמבעואר במשנה (עליל' קט.) גבי ממאנת', לדגש עני שהקטנה מנאנת שהגדולה מותיבתמה. ולא אמר' דמעיקרא אסירה ליה השטא נמי אסירה. וכות' דעת' לע"י מיאון נתברר למפרע, ולא זהה בגדר עקירה למפרע. וצ"ע מדברי הראשונים והפוסקים בכ"מ דמבעואר דנעקר למפרע, וכן התרת נדרים. ועי' מש"ב עליל' קה').

ורו"ח נקט דאך היכא דנתברר למפרט אמר' נאסרה ט"ז ע' מכל הנר. והקה"י פ"י דבכל הנר זמנו קבוע והדבר העומד להתחבר בודאי, ממש'ה לא אמר' נאסרה. ודבשוף ג' חדש ידעו האם מעוברת. וכן מעוברת בסוף ירחיו ליליה ידעו). אבל סריס ואילינוי, אילו הוא סריס לא ביא

לספקות, דאמורי' אם יבא אליו זו תהא מותרת.
מס' ז' בדבל דין הבחנה הוה תקנ'ה, ואפ'ה אמר' נאורה,
וכבדאי' לעיל כ' נאורה אף באיסור דרבנן, ולכואורה
מבואר ברשב' א' דיש חילוק בין גיריה בעלמא (ולא אמר'
נאורה) לאיסור דרבנן גמור. ז' ב. והק' בירא דיש חילוק
בין היכא דהדבר אסור בעוממתה (איסור הפעא מדרבנן),

הוּא כָּל־אַתָּה אֶת־
בְּיֹאָר דָּגֵד הַגּוֹרָה בַּחֲנֹתָה דְּתַקְנוֹ דָּבָרִין יִדְעָה
שָׁאַנְהָה עַזְּבָה עַזְּבָה עַזְּבָה עַזְּבָה עַזְּבָה עַזְּבָה עַזְּבָה
וְאַפְּנֵי יִדְעָה שְׁחִיא קָטָן, וְאַפְּנֵי יִבְּאָלִיזָן. אָךְ לְעוֹלָם
אָאוֹר וְאַפְּנֵי יִדְעָה שְׁחִיא קָטָן, וְאַפְּנֵי יִבְּאָלִיזָן.

סכתה. והביא מדברי הדתב"ז (חו' לעל במשנה).
סטט. ועוד צ"ע מסברא, דהא אף מעיקרא לא היה איסור
מעיקראם. אלא דגון לא ידעינו, ובכלוי אליהם לא היה איסור.

דרבי נועם. ובאיו היל' ים למדינת הים [וכ"ב התוס' רדא"ש כאן]. אלא דקרו' רבא דאיו הוה מוחמת איסורא אין זה רבי נועם.

והרשב^א הביא מדברי ר' ר'ח (הנ"ל) דרבא בא לאפוקי מסברת ר' מאיר דחישין למיועטה. דכיוון רדקיל' כרב דאמר' נארה, כיון אסירה היה השתה, אסירה היה בשתגדי^ט. והרשב^א התה דעתםא דר' מ משום שמא ימצע סריס, ואם יבא אליו ויאמר דלאו סריס הוא מותרת^{טט}. א'ב' השתה נמי איגלאי מלהא למפרע דלאו סריס הווא ווראי ליבומ.

ו/orشب" א' ה'ך' דנימא דכל הנשים אסורת להת'יבים עד שיעברו עליהם ג' חדשים, שמא מעוברות הן. וא"ה קרינא בה יבמה באה עליה^{טו}. וטעמא כדאמרון דאיגלאי מלמלה לא מפרק עראויין להת'יבם.

והורש"א הוסיף דאך דאי' (עליל מא): דאך אי' יבא אליהם איננה רשאית להתייבם תורה' חדשין, ותகנו לא פלוג ממשום הבדיקה, ואפי' אילו יבא אליהם זוכרא' גמי' (עליל מא). מ"מ והה גזירה בעלמא¹³, וב"ש בסוגיןadam יבא אליהם מותרת.

והורש"א הביא רגוזלה מזו אמר ר' ל' (לעיל לה):
 לגבי מעוברת, דודרשי' אין לו עין עליין, ואפ"ה
 בשפה פילה חולצת או מותיבמות, ולא קריינא ביה כל
 יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילת יבמה יבא
 עליה. וטעמא דמלתא משום שלא אמר רחמנא אלא
 שיעין עליה אם תולד בן קיימא. ואף שלא אמר'
 וההתם איגלאי מילתא למפרע [זהה ל"מ החליצה]
 בעורבה מעוברת).

stag. ומושמע דכוונת ר' חי' בר מאר פלייג על סברת י'אסריה' ואלא דאנן קיל' ברבו. אך קשה דל' מאר פלייג אכבלחו מושניות (עלל ל'). ואולי מחלוקת בין עיריות לאיסור החיצוני ואופ' ה' הגם מ'ך' דמשמעו מדברי רב דאיין חילוקן.

סדר. ויל"ד ע"פ דברי התוטס' דכל קטן אינו ראוי לעשייה להקמתה שם, אלא אדרומרי' שעומד לבא לכל הקמתה שם. א"כ "ל דר' מאיר סבר דברין דוחיינין לציד המיעוט, א"כ כל קטן יש בו חסרון דיש ציד שאנו ראוי לתקנתה שם. ולול' ע"ז' איגנאליא למפרט, דברין דאיינו ודאי שיעמוד לךן. (אמנם בוגמי' לאוקמן קיט. וועוד' היבאו מדברי ר' מאיר דוחיינש למיעוטה בספק לשערר, ומושמע לאלה ההנה יונטו דוחיינש רובי' ברויה).

סוכן. ברגע א', דהיינו שאייה ראויה לחייב תור ג' ולא דמי ססה. וע"ע "שות' מהר"ם מורתנברג (ד התשא, וה' לעיל ב') שחק' דינמיא נאסירה משום הבחנה דרבנן).

בשו"ת הרשב"א (ד' שכח) דاشה הקנו לו מן המשימים עב.

ובשו"ת הרשב"א הביא דבמשנה דידן (והגמ') דאומרת לא נבעלתי מוכח דאי"ע עדים עב. עדי יהוד, יש עדות דనבעללה, ואילו הריא"ז כת' דאך דעתיך בפני עדים היכא דשניהם מודים עב שלא נבעלה נאמנים, וא"ע גט אלא חיליצה עב.

ועד יש שפי' דבسوוגין אירי דהכניתה לביתו דרך נישואין, אך ליכא עדי יהוד להדייא, והנידון בגין עב' סברת הריא"ה (הוי לעיל כי), דסגי שדרים באיש ואשתו, ומונחי להחשב עדות לקיומי עב. וא"ע עדות יהוד. ובהאג' חשי' נקט דמה שהוויה בביתו ל' יום נחשב בעדי קיימ.

והתוס' הריא"ש (קידושין סה): בת' נראה דמקדש בביאה לכוב'ע חן עדי יהוד חן חן עדי ביאה, ביןן דידיוע דאדעתא דביאה נתיחסו. והה' (איסות ג' ה) ביאר הא דהמיחיד עדים לקדש בביאה מקדשת, דפושט הוא שכל האמור בפני עדים שמתיחס עמה על דעת לקדשה, אמר' חן חן עדי ביאה עב. ומשמעו דרך

סימנים כשי בא לכל שנים. ואף עד רוב שנותיו אפשר דנסרו סימני. וכיון דאיינו עומד להתרברר למורי אמר' נאסרה עב.

קפק) תוד"ה יכלה. מודלא כתיב אחיה המת. והתוס' ראי"ש ביאר דאך המת הוה משמעו אח שהוא גדול, וכמו המת.

היבמה שאמרה לא נבעלתי

קפק) היבמה שאמרה בתוך ל'. (במשנה), פרש"י שכנסה היבם. הריא"ז (באן אי, הו' בקיורו בשלט'ג לזה: בודה"ר ובדרבר"מ ורמ"א קסו) כת' דאייר' שכנסה ונתיחוד עמה בעדים. דאי לא בנסה, ולא נתיחס עמה בעדים אף' שניהם מודים שבעל איניה נקנית לו באותו ביאה ללא עדים. [דיבום צריך עדות לקיומי].

וחמשנ'ל (ב' ד) נסתפק בזה האם יומם צריך עדות לקיומי [והביא דברי הריא"ז, וכ"ב כמה ראשונים עב], או דילמא כי היבי דקנה אף' שניהם שוגגין (לעיל נג), ה"ג אף' ליכא עדים קנה. וכ"ב

בעלנה נאמנים, וא"ע גט. והביב"ש (קמ"ד) תמה עז. והמנח' ח' (רכ"ט ט) ביאר בווונת הריא"ז דחן חן עדי יהוד הוה ריק ספק קידושין, ומ"ה נאמנים לפреш.

אך לבוארה מבואר ביריא"ז (כך) דאך באופן שהചירה מותרת ולולו הווואתם, אמר' בתרות ואדי דחן חן עדי יהוד, א'פה' ה' היכא דשניהם מודים ומפרשים מה שהוויה נטבלת האומדרנא דחן חן עדי יהוד. ולכוארה יש מקום לחלק בין היכא דאומרים כן לאלהר או לאחר זמן, אך ל' ים חילוק זה. ובט' עין יצחק (ב' דט ט) כת' דודוקה היכא שניהם מודים לא הוה קידושין, אבל היכא דהו אינו לפניו, האשה לד' אינה נאמנה. ועריכה גוט.

עו. אך יל' דה' מ באשותו דגיסטי, אבל לצריך דיברמותו אמר' שמא מוקים אנטיפסיה, א'ב' אמא נחשב עדות על איסות. ואיב' אף אילו מודים שבא עלייה לא' קינה, לצריך עדות לקיומי. וצ' עז.

יע. ואך דנה' ביש' וביה' במגרש את אשתו, ולנה עמו בפונדק האם אמר' חן חן עדי יהוד, הכא כו"ע מודו.

עה. ובמגרש את אשתו וא'ב' נתיחס עמה (אף' בסתמו אמר' ניטן פא), חן חן עדי יהוד. אך נח' הפסיקים א' הוה ספק קידושין אוDOI מוקדשות. וורשי' (ניטן שם) כת' הטעם דאמרי' חן חן עדי יהוד מושם דגיסטי, ולכוארה בונטו לשוגגין דארוטסו גייסי. ויל' דמונחים טברא זו היכא דלא יהוו עדים שניתיחדו לשם ביאה).

ע. ובט' דמ"מ לפ"ז הספיקות שא'ב' יתברר יהיו אסורים משום נאסרה. ומישמעות הגמ' (לעיל מא: וכט) דמותרים. וא. וכ"ד המאירי (קידושין ג). וב' התוס' ראי"ש (לעיל נג: ונב. וקידר' יב: ורטיב"א קידושין שם). והשעה"מ (שם) הביא כן מדברי תוכ' (קידושין יב) והגר"א (קסו ט) דרייך מותס' להיפך (וע' מה שהו' לעיל נג.).

וב. והחשנ'ל הביא לפреш ע"פ דברי התוס' (קידושין ט). דהטעם דמקדש بلا עדים ל' מ' אף' שניהם מודים הוא משום דברי תוכ' דהמעות מותנה, אבל ביבום לכל היכא דיש באית יומם אף' נחכוון לשם נזות קנה, א'ב' ל'ץ עדות לקיומי. (והחשנ'ל דחה דתוס' הנ"ל קאי אליאב דמיוני עד א', אבל רבא פילג דאין דבר שבעורה פחות מבה, ולעולם צריך עדות לקיומי).

ו. והגר"ח (יבום ד ועוד אחרוניים) ביאר דודוקה בקנין שהבעליהם פועלמים צריך עדות לקיומי. ואילו יומם ל'ץ דעת היבם, והקנין חול ממילא ע"ז מעשי. (וע' מה שהו' לעיל קו').

זג. וצ' ע דבגמי' (כטוף העמ) מבואר דאייר' שנסתורה. ואפשר דהינו שמודים שנסתורה, ללא עדים.

עד. אך מבואר מדבריו דודוקה שניהם מודים (וכה' ג' אף' הצעה אסורה), אבל אילו א' מהם טוען שבעל עריכה גוט. וזה' כת' הריא"ז (גיטין ז, ג. ובשלט'ג שם לה. בודה"ר גב' המגרש את אשתו ונתיחס עמה ואך דамרי' (ניטן עג: וג') דעריכה גוט, דחן חן עדי יהוד),adam שניהם מודים שלא

דף קיב.

קפו) עד שכופין אותו לחייב, ניכפנו ליבם. לשון הגמ' משמעו דברין ליבם^a, וצ"ב דהיכם רשיין לחלוין. והיש"ש (כח) כת' דאף דבעלמא אין כופין את היבם, הכא דכבר בנסה ורמי עלייו מצוות יבום,^b ומ"ה כופין ליבם^c. אך הביא דהרבמ"ט (ב' ה') והשו"ע קסו^d וכת' דברין ליבם או לחלוין.

קפקח אמר רב בשגניתה יוצא מתחי". [פרש"י דס"ד דאיiri בגט גמורו. ורב אש"י בסמוך תי' בנת לזיקתו]. והרמב"ן הביא מדברי רש"י (ד"ה רב אש"י) לטוען שבעל אחר הגט. ותמה דלא שייך חזקה שבעל (באיסורו) לאחר שנתן גט. ועוד אי' בעל לאחר גט הוה ביה פסולה. וכת' דעת"ב א"ר אידי שנתן לה גט בסוף הליה. והב"ש (קסו^e) כת' דלפרש"י א"ר שבסנה לאחר שנתן את הגט. ווגילה שדעתו ליבם, ולא חש לאיסור או לא ידע דיש איסור]. והרמב"ן ביאר דהוא טוען שבולה, וננתן גט גמורו ומגורשת גמורה, היא אומרת לא נבעלתי ואני הגט מועיל אלא לפסול. ועוד פפי' דאיiri שכותב לה גט

אומדןא^f ממשום דאמרו לעדים שנתייחדו ע"ד ביהה^g. ועפ"ז י"ל דהכא אירוי דיש עדי יהוד ונישואין, אך לא יהודו עדים לנישואין^h.

קפה) דתניא טענת בתוליהם וכו'. פרשי' להפסידה כתובתה. הריטב"א פי' דאיilo לאוストה לעולם נאמן, דשויא אנטשיה חתיכה דאייסוא. וכדאי' (בתובות ט:) דאפי' ביהודה [דריה מתייחד עמה] וואי נאסרת ממשום שויא אנטשיה.

קפו) כ"ז י' יום דברי ר"מ, ר' יוסי אומר נפתחה לא"ת. פרשי' דלר"מ יbole לטען לא בעליך עד לי' (אפי' נתנייחד עמה, וטוען שלא בעליך). ולר' יוסי דוקא טוען מדי אחרי שנתייחד עמה. דאיינו נאמן לאחר זמן, דאמר' דהשתאות הוא דרחת עללה. אבל התוטס' ר"א"ש ביאר דברי ר' יוסי דהיבא דעתן שבעל לאלהר, א"ב יbole לטען טענת בתוליהם אף לאחר זמן. אבל גילה עד יום הכנסה שמצויא ב"יד. אבל אם כשבא לב"יד ביום הכנסה שבעל רק עכשו אינו נאמן, ודודאי שקוורי משקר. דלא מוקי איניש אנטשיה, אלא בעל ומצע בתולים ומורתה קא רוח עלהⁱ.

א. והב"מ (קסה א) הביא דמשמע בתוס' (ד"ה אמר ר' אמר) דסבירה המקשן דברין דוקא ליבם. ותוס' תלו למ"ר דמצוות ביום קדומות.

ב. וצ"ל דהוה סברא מדרבנן, דכין שבסנה נשטעבד לה לאישו.

ג. ואפקה מבואר בתוס' דלמ"ד מצוות חיליצה קודמת אין כופין, אף כה"ג. ואפשר דהוה משום חשש שמא לא יתכוון למליצה. ורק חשש עדיף משעבוד האישותן.

ד. וכ"מ ברית' שבת, דכין שנתן לה גט קודם בעילה פסלה על ידי עבונו.

ה. והמאירי הוסיף דאיiri שזמן הגט מוכיח שהוא בסוף ל', רdale'כ' יכול לטען שהגט בתחלת ל', ומתרך האיסור העמודתי עצמי ולא בעלתה.

ו. וויל"ד ניחוש שנדרע לו אחר שבסנה תור ל' קודם שבעל. ואפשר דעת'ב היה מוציאה מביתו. דלבוארה אסור להתייחד עמו.

ז. לבוארה כוונתו לפרש דברי רב אש"י. ודפל' ה"א' א"ר אידי בגט גמורה, ובדברי רבAMI והמקשן. ולפפי ה"ב' א"ר אידי בגט ליזקה בלבד.

עט. אך בגמ' (גיטין פא) לא אירוי שאמרו לעדים שנתייחדו עד כן. ואפשר דכוונת ה"ה דמשום סברא וזשوط טפי. וא"ג דאיiri באשה מעלמא, ומ"ה בעינו סברא זו. משא"ב אשתו שగרשנה. והמנחה (רכ"ט) הביא דברי ר"ה דמשה' לא תפסי קידושי שני וואילו בגמ' גיטין פא. דהוה רק ספק, ותפס קידושי שני^j.

פ. והתאם אירוי אפי' بلا שידוכין, כיון דאמר לעדים תלין דודאי בעל. ולא רק באrustו וגיסי.

פא. דלבוארה איilo אמר לעדים ביבמותו אמר' דהן אין ערי יהוד. ונראה דאף הריא"ז יודה דאים נאמנים שלא בעל. אך ש"מ דהעיר השולחן (לג) בקידושי ביאר היבא דאה"ב א' מותם אמר שלאל בעל דוחשין לו, וצ"י לוסוגין (ע' בסוגין). אך היב"ש (קסו^k ו' והוא בסוגין) משמע דכל הנידון בסוגין דנאמנת דוקא ביבמותו דמייבח. ואפק הערורה"ש כת' כן רק להומרה. ליעולם בעי גט. ואילו ביבמה א"ז גט כדברי באר בסוגין. א"ב צ"ע האיך דימה).

פ.ב. והרא"ש (בתובות א' י"ה) ביאר דאמר' דשקרו משקר, ובבעל ומצע בתולים ואוח"ב נהפרק לבו לשנאותה. וואמר שלאל בעיל עד עטה כד' שיאמינו לו. (אבל שחרורא"ש (שם) הביא מדברי היירושלמי דאיינו נאמן לערער אחר זמן, והביא דברגמ' דידי ה' בענין אחר, אי אמר' דמקוי אנטשיה).

בועל לאלטר. ולא מוהני דבר רידה לאסור ערתה. ובפשוותו משמעה הצערה מותרת לאלטר וכיון שהבנייה לבתו לשם יבום. ובפסקין הריא"ז ביאר מושם עדי יהוד"א. ותוס' הביאו בוה' ב' פ"י².

ארך רשי"י (לעיל) כת' ודוקא לאחר ל' יוציא בגט וכשטענת נבעלתי, הא תור ל' אינה נאמנת להתר עצמה³. ובכ"ש הצערה שאינה יודעת. [וכה"ק התוס']. והרא"ש כת' דצל' דרש"י (באנו) קאי אמונקים לאחר לר'.

והרא"ז כת' ודוקא היכא דא' מהם טוען שלא בעל אין נאמנים, והצערה מותרת⁴. אבל היכא דשניהם מודים שלא בעל, הצערה לא הונחה.

והבו"ש (קסו ח) העמיד דשותר המשם האם אף בימה אמר' חזקה דבועל' אותה מיד בשנטה. וובה"א דכ"ב ה"ה, הו' בסמור]. ומיש"ה צריכה גט מהמת החזקה.

וצל' לפ"ז הדא דאי' (בראש העמוד) דיבמותו מיבוז מהני רק לעניין לבוף לחייבת.

קצב) תוד"ה הוא. ולא יתכן שתהא מותרת הצערה וכ"ו ולהזיקה כודאי בעולה, כיון דאייה לא בעיא גט. והמגיד משנה (ב) הוכיח מקו' זו להיפר, דגביה צורתה דאפי' לקולא אמר' חזקה על

לייקתו, והיא אומרת לא נבעלתי ומש"ה נתן לי גט לזיקה, והוא אומר בעלתוי גט זה אינו מועל כלום טבעי בו.

קפט) רשי"ד ד"ה אמר ר' אמי. וה"ק צריכה חיליצה וכו' ע"פ שחזר ואומר לא בעלתוי וכו' אפ"ה אין כופין וכו' דסמכין אדריבורא קמא הויאל ולאחר ל' הווא. התוס' הריא"ש תמה דהא הויה שלא בעל, ואמאי אין כופין אותו לחולץ. וכיון דכל הנידון בין כפיה לבקשתו, והוא הודה שעילא צריכה חיליצה יש לבוט ע"פ הוויאת. דלא שייר הכא למימור סמכין אדריבורא קמא כיון דאין אישור והיתר בדבר.

קצ) הנהו שנייהם מודים וכו' א"ל רבא חילצנו לך וכו' א"ל רב שרכיא לרבא והתニア צריכה גט וחיליצה וכו', א"ל אי תניא תניא. רשי"פ' דהנידון משומש שאמר מתחילה בעלתוי וובה"א מהבריתא דלעיל], הא לאו הבי א"צ גט ע"ע בסמור]. ובכ"ב תוס' (בפי' הא) דתור ל' א"צ גט נא"ב מתחילה אמר שבעל'. אבל לאחר ל' ודאי צריכה גט⁵.

ותוס' כת' עוד (ומייחו ייל', וכן בשם ר'ח) לצריכה גט אף בלאו הכי, דכיוון דבנסה צריכה גט. [וזאף תור ל'].

קצא) בעא מיניה וכו' צורתה מהו וכו'. ולמסקנא מותרת. פרש"י דחזקקה הכונס את האשה

דמסיעין לו וככלפי העולם אמר' הון עדי יהוד הון עדי ביאיה. ואפשר דכיוון שהיא תובעת אותו שהוא עצמו יודע, אב' בדיןיהם שביניהם וברוביניות שביניהם ל'ם העדי יהוד. ועוד אפשר דתנוו שלא יהא נאמן, דאל"כ יש לחשש שכינסנה לייחוד בשאנן דעתו כל' ליבים).

יב. והגר"א (קסו ח) הביא ד' שיטות, א' לדפי' דב' בתוס' והרמב"ם כל הבריתא בין תור ל' ובין לאחר ל' ב' ולפי' הא' בתוס' אירי דוקא לאחר ל', ושניהם מודים א"צ גט, ודוקא משומש דאמור מתחילה בעלה. ורקודם ל' הכל להיפר. נ' ועד"ז לפרש"י, אלא דרש"י סיל' צורתה מותרת מיד ואפי' שניהם מודים (ודלאו קרוא"ש בדעת רשי'ן), ד' הרא"ש ס"ל בפי' הא' בתוס' דקאי לאחר ל', ואפ"ה היכא דהוא אומר בעלתוי הצערה מותרת. ולאחר ל' אף כשניהם מודים מותרת.

יג. אך אפשר דה"מ כשהיאם מכחיש, אבל אילו היבם אינו לפניו תהא נאמנת. וו"ל דהיבמה יש לה דין עם היבם, ומיש"ה נאמן להכחישה. אבל הצערה אינה יודעת כלל, ומיש"ה אולי ברוח חזקה.

יד. והרא"ז (יא) כת' דאף תור ל' היבמה נאמנת שנבעלה וטגי לה בגטו, שחזקת הכונס לאלטר הוא בעל. וזאת חילוק

ח. ואירי דבנסה بلا מאמרה, די עשהمامר בתיקון חכמים ודאי צריכה גט עכ"פ מודרבנן. ואך ייל דיש כמה נפק'ם בין גט למאמיר בעלמאnia).

ט. ותוס' הוכיחו כן מהא צורתה מותרת. ולצד דמותרת לאחר ל', אבל הריא"ז נקט לצורתה מותרת לאלטר (ואפ"ה שאני שניהם מודים). ומ"מ כת' דנראה בעיני דלאחר ל' צריכה גט, שכבר החזקה להקל. וכן נקט בן מסברא, דבושאין אירי תור ל', ודוקא משומש מתחילה אמר בעלתוי.

ומבואר דבוננות מושם 'חזקה' אשתו (וע"ד הא דאי' קידוש פ'), ולא משומש חזקה דל' יומם לא מוקים אגשיש. ויל'פ' דחזקקה זו מהני רק בתביעות שבינו לבינה, אבל כלפי העולם ל'ם חזקה זו).

י. ורבע סבר דאת שבס א"צ גט, ודו"ח דברירתיא מבואר דעצם הכנסיה מהחיב גט עכ"פ מספק. ואפשר דהזה מושם עדי יהוד, ועי' מש'ב לעיל). ואפשר דמכאן היביא הערוז"ש (לג. הוי לעיל) אכן המקדש בבייה, ושניהם מודים שלא נבעל צריכה גט מספק).

יא. ואך דלא גייסי מהני עדי יהוד. ועי' מש'ב לעיל בזזה). אך צ"ב תור ל' אמאי כופין את היבם, האמר דיש לו עדי יהוד

עריבכה חליצה. ואילו אף הוא מודה אי"צ חליצה.
זהה ה צרצה. ומ"ל להחמיר טפי.

קצת') החסמים בינוי וביניך וכו'. פרש"ז שאלין נזקק ל' כדרך בני אדם. בפשטו משמעו דאיינו נזקק כלליל' (וכן נקטו תוס' בכוונת רשי'יב), ותוס' חלקו לררבגנ'ם (נדירים צא), מבואר דעתענת שאינו יכול לוחולד.

ההעודה כיון שסבירה שאינו מכיר בשקרה, ומה"ה חישין
בנויי דיבbiaה ידע, ביריה בחז מי ידע^כ. ולא הוה טענת
אתה נאמהת דהיא משקרת מושם דאמורה
אל אייתא בדיקומורה לא אמרה. והגמ' פ' דמשנה
בטעינה זו, ורבא פ' דכין שצרכיה לומר דאין יורה בחז,
פי' דלמשנה ראשונה נאמנת ממש שיש ביסופא

ההרמב"ן כת' דמשמע שהי"א טוענת סתם השם בכנני לבין, שהשמות יודעים שאינו ראוי לה. ולא פירשה דבריה. וביד' חוקרים אותה דכונתה איננו ווראה בחז'. והגמ' פ' דאך שהי"א אומרת סתם אין בו ביחספה, כיון שהי"א יודעת דעתה לפרש דבריה ולמנור שאינו יוויה כח', וזה דבר שבערוה. ומה' המכיספה ונאמנות למשנה ואשונה כב'.

קצתו נטולת אני מהיהודים. פרש"י שנדורה היא שלא תבעלכו. ופרש"י ש"מ תשמש קשה לה ואנונסה היא, לפיכך גנותה בתובתה.יל"ד האם

ובבבirsלמי מבואר דמותהך ממנה כמו מירק השם
ומושג הארצן. והרין כה' דאפשר דלשון זה כובל הכל, אבל בגמ' (וישום צא) מבואר דבמשנה זו פירושו שאינו יורה כחץ, וה'ק שיבערת האינו יורץ לו אלא השם

ב. ואך ילו'פ דברי רשי' דאיינו נזק כדרך בני אדם, אלא נזק בלאו'ן אחריו. והרמב"ן כת' דרש'י לא בירור מה היה טענות,

ובבא. וכן אי' (לעיל סה) דהיא קים לה בירוה בחז', והוא לא
היה ליבר.

בב' ועוד פ' הרמב"ן דאיירוי אפי' בטעונת איןנו נזק כל' והגמ' דאי' שהוא מכיר בשקי' ומש' מה' הוה טעונת העזה', היא סבורה נהי' ובביה ידע' כיiorה בח' כי' ידע' והוא סבור דעתונתן כן מוש שאיינו יורה בח' בא' מא' עוזות, דהוא סבור דילמא קושטאי הוא. (ומש' מה' בא' אף בשטונת מוחמת טענה אחרית שהוא ידע' להבחיש לא' הוה העזה', ייון דהוא סבור דברונת לטענה זו). וכפת' דכ' ב'

בג. בפשוטו ממשמע ברש"י דהוה איסור על עצמה. וכ"כ

כגונה שונבעה. א"ב האיך תהא מותרת בלא גט.
והוכח דאך תוק ל' צריכה גט, וכתי' האחרון בתוס'.
אך בפושטו לדעת רשי' צורתה מותרת ולאלתר, ודלא
ברא"ש ואפ"ה ל"צ גט¹⁹. ולכוארה הטעם וככלפי העולם
סגי שנתייחודה. אבל כלפה ל"מ עדות היהוד, שהיא
יודעת האמת²⁰. ווע"ד הא דאי אונסן על החידור.
אך מ"מ צ"ע האיך מותרת לנשא לשוק, והבעל יטמן
על דבריה שלא נבעלה.

והגר"ח מואלזין (בש' חות המשולש א י בסופו) הביא
מדברי רשי' דהasha נאמנת על עצמה^ג. דל"מ חוקת
היכא דהבעל דבר יודע את חזמתו שאין העין במו
שמחויקים אותו. והבעל דבר נאמן על עצמו, אף כלפי
כל העולם. (והגר"ח חידש דאמר' בcn אף במקום תרי
וותרי^ה).

והגרח' ח' מ"ש דאיתנה נאמנת לוגבי צורתה, ולגביה בעלה האחרון נאמנת ווסומך אדרבואר דידה נגד החזקה). ותוי' דעתה גופא אחרית הייא, אבל היא עצמה, ביחס לדאיתנה לגביה נפשה (נגד החזקה) הרי היא כהיתיכה והתריא דרשרא לא' בר' ע.

קצץ בא"ד (בסי' ד) נראה שאסור הצרחה עד לאחר
 5. יומם, אם לא יודו שניהם שבעל. אבל הב"י
 (ס"ס קסז) העתיק דבריו הטעס' לאסור הצרחה אף אם
 יודו שניהם שבעל. והב"י"ש (קסו ט) הסכים לගירסא
 לפניו, דהה הווע' למדוי בן [מפני הא'] דהבריתא
 הוא אמר לא בעלתיה והיא אומרת בעלתיה תור ל'

בין היבמה לצרתה, אבל רשי חילק).

טו. והרי איז (הנ"ל) חילק בין שניהם מודים, לא' מודה.
 טז. עדות יהוד הוה גדר עדות ע"פ סתמא, ונתקבל דב' בתרות עדות ודאית. אבל ככלפי מי שידוע שהיה אחרת
 כלל.

יז. וצרה מורה דמוקמין ליכמה בחזקה נבעה, ואנו מהזקין במיילא דודאי כן הוא וככלפי אחראינו, אבל איןנו לגבי דעתשיינו מהימני למשרי לה בחליצה, וא"צ גט.

וית. וכת' ר' דמ"ה ר"ש (עליל פה: וכותבות כב) בת' דרב מקום תורי והתרי אירוי שטוענת בררי, הינו דאין ליבי נוקפי, שאילו היה זו זיהה בא. משמעו דלא אירוי בטענות בררי גמור וע"ע ראה"ה ווריטב"א ורץ"ן כתובות שם. ובvier דאליו טעונת בררי גמורו, האשנה נאמנת על עצמה. ומהנני אף כלפי למי שנחשא לו ולעין דוקא לעידיה. מורתתך אף לינשא לכתחילה.

יט. והרמב"ן הביא דכ"מ במדרשו דשרה אמנה אמרה לאברהם השמיים בini לביניך, שנאמר ישפטו ה' ביןינו וביניך, פ"י, לפי שהרוחיקה בשביל הגה. והר"ץ (דרמים צ) הביא

אדעתה, א"ב ודאי דתשMISS יש קשה לה כי זודינה ליטול בתובתה. או דאף ביבם חישין דעתיה נתנה באחר.

והאחוּרִים הַק' דבאוּפָן שנדירה הנאה מכל העולם ובלאוֹ הַכִּי אֲסֹרָה לְיִנְשָׁא, א"ב אַמְּאי כוֹפֵן לְחַלּוֹן. והעונג י"ט (קעו ד"ה ועוד) הַק' מִכְּאָן לְדָבְרֵי הַחַבְּצ' (א' ח' ליל לט) וڌיכא דאינה רוזה לנשא אין כוֹפֵן לחלוֹן. וראיין כוֹפֵן משום המצוודה, אלא משום שוחסם אותה. והוכיח דכוֹפֵן משום מעות החליצה, וזה חליצה הוה מצוודה.

והעונג י"ט כת' דאן לומור דשמא תמעא פחה לנדרה, דא"ב מותרת ליבם. ואַמְּאי כוֹפֵן לְחַלּוֹן.

קצתה תוד"ה איביעיא. וקשה לר"י דפשיטה דאסרה נפשה אבל היהודים וכו'. וכבה'ק הרמב"ן דנדירה אכולי עלמא, וחילנדירה אפי' שלא מודעתה. ועוד ליבענ' נמי לבעל אהותה מאיביע. וכן הנודר מכל הנשים וכי מותר באשת איש שנתאלמנה או נתגרשה. ועוד הביא דרש"י (ע' שביעות גג) נקט דהנשבע שלוא אכול ואכל אוכלן אסורן נבילות וטריפות חייב, אלמא כל שהיא אכילה בכל.

קצת בא"ד ועוד מא קאמיר ש"מ כוֹפֵן כרב, והלא דיא מותרת לו וכו'. והראשונים הביאו בשם

משנה ראשונה סברו דל'ם הפרה^{כט}. או דאף דמהני הפרה, בין שגילתה דעתה דתשMISS יש קשה לה יוציא^{כט}.

קצת נטולָה אני מן היהודים יפר הַלְּקָו ומשמשתו, ותהא נטולָה מהיהודים^{כט}. ול"מ הפרת הבעל להתריר בלפי האחים, והגמ' (נדרים פב, פ' דהוה דברים שבינו לבינה ווקאי בר' יוסי, ע"ש). ובכדי' (שם עט) דברדים שבינו לבינה לא מהני הפרת הבעל בלפי אחרים^{כט}.

קצת איבע"ל נטולָה אני מן היהודים ליבם מהו, מי מסקא וכו'. פרשי' דהספק האם נכלל בנדר. האם אמר'י דלא נתכוונה לאסור עצמה על היבם. דעתכוונה Dokא לאסור עצמה על הבעל, וכן על כל מי שמורתה ע"פ גירושי בעלה.

והגמ' פשוטה מהא דכוֹפֵן לְחַלּוֹן, וע"כ דלא מסקה אדעתה. ווהגמ' מדמה דכין דלענין כפיה לא תלין דעתסקה אדעתיה, ה"ה לשונות הנדר. אבל תוס' כת' דספק הגמ' רק בוה', האם נחשב שהיא גורמת, דעתכוונה לאסור עצמה (ומש"ה אין כופין).

והרמב"ן (ס' חוכות) הוסיף דהנידון עד המשנה ראשונה ומושנה אחרונה, האם ביבם אמר'י דלא מסקה

כז. והר"ץ (עט) פ"י דכיוון שנשאת לאחר החפירה מותבטל. והרמב"ן (נדרים יב ג') פסק דלאחר שימושו וגורשנה אסורה אף לו זמשמע דיאינו רשאי להחוירה. וע"ב (י' י"ד ס"ס רלד) ורכ' מ' (ז) ומחרשל" (בפרישה שם קד').

כח. וצ'ב ודהא איר' שאסירה את עצמה אף על הבעל, ואצל הבעל חישין שעיניה נתנה באחר. ובאמת השמשיש אינן קשה לה. והאיך ישנה הדבר.

כט. והריבט"א חילק דהותם מסיק אדעתיה טפי. ע"ש.

ול. והמלחות הוסיף דלמשנה אחרונה א"י דיפר הַלְּקָו ותהא נטולָה מהיהודים. והוא לא מסקא אדעתא שימושות או יגורשנה. א"י תהא מותרת בכל העולם. ואך ר"ש הוסיף דעתכוונה לאסור עצמה בכל מי שמותרת ע"י גירושין, שלא יחשדו דעתיה נתנה באחר. ועוד דעיקר בוננתה בנדירה שיגרשנה, כמו' משנה ראשונה.

כט. ועוד הוסיף דכ"ש דתהא מותרת בנולדים, דלא מסקא עדעתה. וויל"ד אי הוה בכלל לשונו כלל).

חטוור (י"ד ס"ס רלד). אבל הראשונים (נדרים צ') בת' דע"ב איר' שאסירה עליה הנאת תשMISS. דכין דמשועבדת אינה יכולה לאסור את עצמה באופ' א' (וכרא' נדרים טו').

ומחרשל" (ז) בדרישה שם קג ובח' וש' פנ) תי' ודרעת הטורן דאף שמשועבדת, דמיגו דחול על כל העולם, חל נמי לדידה בכלל. הטעתי' (שם ט) חלק דל'ם אף ייסור כובל להחפקע השיעבוד. ורעד' א' (שם תי') דהכא גילתה דתשMISS יש לה, וככין דקשה לה אינה משועבדת. ואך דלמשנה אחרונה אמר'י דעתיה נתנה באחר, ולא תלין דקשה לה. מ"מ הוה ספק, וצער הפרה.

כט. וכ'ב הרא"ש (שם) דס'יל דלא הווי אפי' דברים שבינו לבינה, דאפשר שיגרשנה. והאחים תמוו על דבריו.

כח. וכמ"ש ר"ש ג'. ואלא דיל' דרש"י בא לפרש מ"ט יש לה כתובה, ולא אמר' שחייבת ננתנה אבצע ורמה לאיסור.

כט. ומובואר דחל קומם אף בלפי האחים. ותוס' (נדרים שם) ה'ק' אמאי חיל קומם, הוא אין אישור חיל על אישור. ובכמ'.

מקשין שיחלץ לה. והרמב"ן הביא דר' אפרים השיג עד"ז. והרמב"ן בס' הוצאות ביאר דכונת הר"ף דבשוגין הנידון האם חיש' הענינה נתנה באחר (וכמשנה אחרונה) ונתקונה לאסור עצמה, ובזה הך' הר"ף דעת' לדיבמה מורתה אינה מפסקת כלל, א"כ אי"צ נדר בשתנן עיניה לאחר'ו. וא"כ אמאי יש לנו לחושדה שעיניה נתנה ולמנוע ממנה אפי' בפיה ליה'. וע"כ ריש דין מורתה בשומרת יbum, ומ"ה תליין הענינה נתנה באחר.

דף קיב:

(א) הב"ע באשה שיש לה בנים, דכו"ז Hai לא מפסק אדעתה. אך מבואר (לקמן קי') דיבמותה אינה נאמנת להuide, אף כייש בנים. ועלענין עדות חששו דמסקה אדעתה (ע"ע ב"יש ז' יד).

הראב"ד^{לט} דMOVORTOR ל' בתשmis, אך אסורה בשאר הנאות. וכופין משום שאין אדם דר עם האסורה עליי בכל הנאות שבעולם. והריטב"א ה'ק' דמ"מ יהא מייבם משום מצווה, ואח"ב יגרש. ובכח' המלחמות.

(ג) כופין אותו שיחלץ, ואם אי' דמסקה אדעתה וכו'. הר"ף כת' דנפק"מ שלא הוה מורתה. נדרה מחייבים לא מסקה דעתת הבעל, ואין לה דיני מורתה. וסימן ש"מ שלא כשםואל (כתובות סד) אין כותבן אגרת מרד לשומרת יbum^{לט}. והראב"ד (ס' הוצאות) חלק זה היכא ראייה רוצה להתייבם מבקשין, ואין ראייה שהיא מורתה. דאי דינה כמורדת יש לנו לקונסה ותשב עיגונא. ולא

הדורן על פרק בית שמאי

לא. והרמב"ן הוסיף ועוד שروح חכמים נוחה הימנה בשנותנה עיניה במקום אחר הגון לה, ומקללת על היבם ותובעת ממנו חיליצה שהוא כתקה חביבה מוקבלת. ומוציא עמהן מן היבום שיש בו חשש ערוה לשנייהם. וכובונתו ושםואל סל' דאן כותבן אגרת מרד משום ומצאות חיליצה קדומה, ובאבא שאול. א"כ וראי לה לעכבר שלא להתייבם, עכ"פ באוקן שאינו ראוי לה. ומובואר הר"ף פלייג שלא קיל' באבא שאול.

לה. והוא ע"כ דהמשמעות קשה לה. וכך דבמורדת לכואורה אין כופין לו לחולץ, מ"מ משום דין בפיה לא היתה נורדרת. ובין שנדרה תליין שהדבר קשה לה, ומ"ה בדין דנכוף לה).

ב"ה ברשב"א והריטב"א. והרמב"ן הביא כן בשם הרב אב ב"ד בשם הרוב הנගנון חתנו. והראב"ד בעל ה להשגות, חתן הר"א אב"ד.

לב. ע" רשי' ותוס' (כתובות שם ולעל לט) בשאייה רואה להתייבם אלא לחולץ אי הוה מורתה, והאם תלי במא' דמנחות הלייזה קדמתה.

לג. ור' אפרים ה'ק' לדרבו הר"ף קשה דשםואל (דסוגין דס' דבם בעל) או שםואל (כתובות שם דכובנן אגרת מרד). והבעה"מ כת' דכפרשי' א"ש, דמח' רב ושםואל לעיר הנדר ולא לענין כופין ומבקשין). והרמב"ן (כפי הכתוב) תי' דשםואל דאמור יbam בעל נפק"מ להיפא, היכא דהיבם נדר ואסר עצמו.

פרק חרש

היבם רשאי לגורשה. דברין זהראשון בנסח ברמיהה אף היבם מוציא ברמיהה (וכדי"י בגמ' גיטין עא). ואע"ג דהיבם בנסח בביאה (ודהוה מעשה), מוציא ברמיהה. והאחרונים (מיראה הפנים לירושלמי) דחו דבריאת היבם והוא ע"ד קידושי אחיו, והראשון קנה ברמיהה.

(ב) **כך הוא מוציא ברמיהה.** לשון המשנה משמעו דההידוש דרומים לו, ווסמכים על כוונתו ברמיהותינו. אך עיקר החידוש הוא אף שאין לו דעת לירושלמי. ועוד דמשמעו דافق אחרים כתובים ט' לגירושין. וכן דמשמעו דافق דאין שליחות לחישז. והביב"ש ונوتנים עברו, ואף דאין שליחות לחישז. (כבא ט') בת' דהקללו בחרש דקידושיו לאו קידושין. ונוח' ב' לשונות בגמ' (גיטין טט). אליבא דבן בתריא האם סגי להוציאה בפקיעה' [פרש' עקמיה פפי], דאיינו סימן ניכר כל כך, או דצערך דוקא רמיהה. והביב"ש (הנ"ל) בת' דהיכא דכנס ע"י קפיצה, ודאי מגרש ע"י קפיצה. והותר"ג (בפתח"ת שם) חלק.

(ג) **ריש' ד"ה בשם שונגהה.** וכן פפקח בחרשת ברמיהה וכו'. (ועוד' ז' בת' ריש' לעיל קי'). התוס' ראי' ש בת'

ו. ויש שדרנו דאין דעת לחרש לכמה"ג. ו' ש"ת מהרש"ם (א) רבי).

ז. וצ"ב אמראי הוה חידוש, הא מבואר (גיטין ס: עא) דافق נשתחק מהני רמותתו להוציא את אשתו מדאוריתא. ע"י בדיקה ג' פעמים, דайлום יש לו דעתו. ועוד נה' הפסיקים האם כל וחיש צעריך בדיקה שיש בו דעתו, עד הא דאי' (גיטין ס: ע) גבי נשתחק. או דאמרוי בשם שכונסה.

ח. והנחלת שבעה (מהרב' א) הביא נסח גט הריש, והלשון דרומו לנו להוציא את פולנית וכור ומדרכו לנא נך מתבנו לה גיטה דנא כתקנתה דרבנן והוא נתנו ליה כדת משה וישראל. ט. ונח' חריאשונים אי צעריך שליחות בכתיבת הגט (ע' תוס' גיטין בכב').

ו. **פרש' (שם) דבקפיצה בנס בקפיצה יוציא.** אך הביב"ש (הה' בסמוך) נקט דאיירוי שכונסה ברמיהה, וקמ"ל מוציאה בקפיצה. יא. והביה שמוואל (כבא ט') העלה עד דברענן דוקא רמיהה, דהוה מעשה בגופו. אבל לא סגי במשמעות כתיב ידו. דיש ראשוניהם (גיטין עא), וגביה נשתחק, לענין דאוריתא דחרבנה מהני לגט, ול"מ בתיה. אך בת' דה"מ בשנס ע"י רמיהה,

א) **חרש שנשא וכו' אם רצה להוציא יוציא וכו'** בשם שהוא כונסה ברמיהה וכו'. הרשב"א הביא בשם היירושלמי דה"מ בשקידשה בכסף. אבל אם קדרה בעילה קדשו מעשה וגירושו אין כן". אבל המאירי בת' דבהתלמוד שלנו אנו מחלק בה? וב"כ הב"י (כבא) שלא ראה א' מהפוסקים שחילקו כן.

ויש אחרים שסבירו דעתו היירושלמי דמהני קידושין ביאיה של חרש מדאוריתא². אך מבואר בכך (קידושין ט'). דפשיטה דקטן אין לו קידושין, אף קידושי ביאיה". אבל כמו אחרים בת' דלעלום (אף לירושלמי) ביאיה חרש הוה מדרבנן בין דין אין לו דעת, אלא דל"מ לחרש. דסברת בשם שכונסה ברמיהה שיר' דוקא במעשה קידושין לרמיהה. וב"ה מסקנת הדברי חיים. והאחרונים דנו דافق בשקידש בכסף ואח"כ בא עלייה, נימא דקנאה מדאוריתא. דחזקקה שתוכון לקדש בביאה וכדברי רב לעיל קי").

והמוגה למשניל (גירושין ב' יז) הביא לה' ע"ד הירושלמי דבמשנה מבואר דבר' אחיהם חרים,

א. והאחרונים בת' שלא חומר כה"ג בסוגיה (גיטין עא), דקידושי ביאיה לא שכיח. וכדי"י (לעיל נב) דרב מניגד אמר אין דמוךש בביאה.

ב. והמאירי חמה (על היירושלמי) דאי"פ שהחכף אין' מעשה גמור' בביאה, מ"מ קנייו חזק בביאה ודרכן שווה. ואלמלא כן לא נשפט תלמוד שלנו מלוחכורה.

ג. והדברי חיים (אה"ע א נג) ביאר דמהני דעת אורת מקנה (ע' נובי ת נז), דהאשה מקנה עצמה (וללא בר"ץ נדרים ל'). ועוד הביא דישית ריש' (חולין יב) דיש לקטן מעשה, ורק מחשבה אין לו. ודוקא קידושי בסוף ל"מ, דאיינו יכול להקבות הכספי. וע"ש שואל ומשיב (ד' ח' ב' קט).

ד. דהגם' (קידושין ט), מצאה ריק דקינה ביבמותו, וקידושי יודה.

ה. אבל קידש בביאה עירק המעשה לא הויה ע"י רמיהה. ואפק דעשה ע"י דעת קלשתא של חרש, מ"מ לא נחשב קידושין לרמיהה. ומש"ה לא סגי בגט של רמיהה. ול'יך קידש יתום קטנה, ואח"כ נחרש. האם אמר' דביוין דקידושה דרבנן מודני גט דחרש. או דוקא בחשרות אמר' גדר' כשם'.

ו' שם. **תוס' (לעיל מד.)** ה' אין חרש ו/orת עולין ליבורם, הא אין עולין לחיליצה. וכל שאינו עליה לחיליצה אינו עליה ליבורם^ט. ותי דעתה לחיליצה, אלא דרומיהו כאב להו. (וע"ע מש"ב בזה שם).

ומבוואר בתוס' (לעליל לט.), חרש רשייא ליבם אף כי שיבש יבם פקח ואלא דין חוסמין אותה.

והנוב'י (ק' נדה, ה' בפתח' קסה ב) כת' דאף לדעת אבא שואול (לעליל לט; וכ"מ) דיבום צרייך כוונה למצווה מהני יבום דחרש. ולא אמרוי' דחרש לאו בר כוונה הווא^ט. ותי דאף לאבא שואול לא בעין שכירון בפירוש לשם מצעה, רק שלא יכין החיפור ולשם גנות או ניינ^ט, אבל סתמא מהני.

ובגמ' (לעלילנו). מבואר דפקח שנשא פחת ומota נתני' בימה לאחיזה חרש אובלת בתרומה. דיפה כה היבם מכח הבעלים^ט.

ז' **רש"י ד"ה** כונם. שלאathi גיטה דידיה ומפקע זיקת יבומי אחיזה חרשון. והאחרונים (ר"ע"א גיטין עא). תמהו דאייריש שכבר ייבם, א"כתו ליכא זיקה. אלא דאסורה לעולם ממשום שהיא אשתו של שניין. והז' לרש"י לומר שלאathi גיטה דחרש ומפקע קניין יבום הבא מוחמתה אחיזה הפתק. והנתוי"ט כת' ר"ל שלא מפקע נשואין, שהיו מכח זיקת יבומי אחיזה.

ורש"י גיטין עא. ד"ה ביבמותו כת' דהוא אינו יכול לחולץ וכו' וגט דידיה לא מפקע זיקה דאוריתא. ואף הם משמעו דהנידון ממשום הזיקה הדאוריתא.

שלא היה צריך זהה, דאפי' פחתה שנתחרשה יכולה להתרגש. ובה"ק רע"א והרש"ש. והאחרונים (ערול"ג, ישרש יעקב, וכן שבות יעקב א' קבג) כת' דרש"י נקט כן ממשום דעת ר' יוחנן בן נהרי (בסמור, ע' הגמ' קיג') דפליג דעתשטיית אינה מתגרשת.

ד' **רש"י ד"ה** שהשיה אביה. שיוצאה בגטו, אפי' משוגדלה ופקע כח אב. הרש"ש כת' דרש"י הוצרך להה לשיטתו (לעליל קט.). דבעודה קטנה אביה מקבל את גיטה, אפי' שנשאת.

ה' **אחין א'** חרש וכו' מת פקה בע"ל הפקחת, מה יעשה חרש וכו' בונג וכו'. בפשותו מבואר דחרש קונה את יבמו מה"ת. דיבום ל"צ דעת קניין (וכדי' לעליל נג'). וכ"פ הרמב"ם (יבום ו ג' דבריאות עוזה אחרות באשת איש גמורה. אבל המאירי גיטין עא), הביא בזה מה'. דהביא יש שואליין דחרש שיבם ומות אינה מותיבמת לאחיזה, דהזה אשת שני מתים, דבנישת הראשון אינה בניתה מעלייא לאפוקה מזיקה ולעשותה אשת איש למורי, זיקת שני יבמים עליה. ובען מאמה, וכדי' (לעליל צו:) גבי' קטן בן ט'.

והביא יש חולקין דמדאוריתא נפללה קמייה וכשייבם פקעה לה זיקה למורי. ול"ז ליבם בן תשע^ט, התם ביאת קטן ל"ק למורי. אבל חרש הוא גדול, וביאתו מפקעת הזיקה למורי^ט. ומותיבמת לשליishi. בין חרש ובין פקט. והביא דכ"ב גודלי הדורות).

יד. והמאירי (גיטין ה"ל) כת' דבחרש יבום לא תלי בחיליצה. ולא פ' דברי, ומשמע דבעלמא אמרוי' כל שאינו עליה לחיליצה אינו עליה ליבורם, ושעני הכאו.

טו. והביא דההשו"ע (קעב יב) הביא הנק מסניות דיבום חרש, ואף דבשו"ע (קסה א') הביא מוח' א' מוצות יבום קודמת למצאות חיליצה, ותלי באבא שואול. ועוד דר"ת (תוס' לעליל לט) פסקocabא שואול מכח סתם משנה (כבודות יג... וכן לעליל ג'. מוקמי' מותני'ocabא שואול), וכן תנין בר קפרא (לעליל קט.)ocabא שואול. וע"כ שלא פלייג אכל הנק מסניות (דרכא).

טו. והחزو"א (קפט יג) ה' אין חרש רשייא נתקבון להנאת ביאה. כת' דמ"מ דיננו של הנובי' אמת (עי'יש'). יז. (ונח' שם מן האירוסין ע"ש).

יח. וכדי' (לעליל ב. וכ"מ) דגעשית באשתו לכל דבר.

דאינו מוציא בכתב ידו. אבל היבא דבנס ע"י מסורת כתב ידו מוציאה ע"י כתב ידו. ורע"א (שם, ועד"ז התרוג' שם) חלקן הדחזרון בכתביה ממשום דבעין שהסופר ישמע, ולא הוה חסרון דעת ומש"ה ל'ם סברת 'שם שבסנו'.

יב. דאע"ג דרמייא קמייה מדאוריתא ל"מ היבום למעקר זיקה למורי, וצריבה חיליצה.

יג. ולכאורה משמע דביאת קטן קליש, ומש"ה ל'ק. אך גמ' (קידושין יט) מבואר דזה גיה"ב' אשת אש ולא אשת קטן. ולולעת תוס' גלי' קראי דל"ק בבייאתו. א"כ עיקר החולוק דעתש חרש לא תנמעת ופקח ונתרחש צריכה גט מדאוריתא, וכדי' ברישא דמתני'. אך לדברי רשי' קנה מה"ת, ומודרבנן ביאת בן ט' במאמר. ואפשר דהגדיר מדרבנן דביאת קטן קליש.

דמסתברא דלמ"ד קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצוין להפרישו ואוכלת אפילו בתמורה דאוריתא. והביא רמש"ה הביבאו (לקמן קיד). את הנידון האם ב"יד מצוין להפרישו, על משנה זו. והגמ' (עליל צ) קאי למ"ד ב"יד מצוין להפריש קטן בשאכל נבילות. והמל' דין ב"יד מצוין להפרישו.²

אך Tos' (עליל צ, וגיטין נה, בחד תי') כת' דהגם' לא תי' דאוכלה מחתמת דעתך אוכל נבלות, דמשמעו דאך לאחר שגדלה אוכלה מחתמתו אף קודם קודם שבعل'. ומש'ה הגמ' העמידה בתמורה דרבנן.

ועוד כת' הרשב"א לאפשר דמשמעו דהתיר לו מאר לה לאכול, א"ג אף להאכיל לה בידים³, ובזה לא הותר ממשום דעתך אוכל נבלות. ומש'ה העמידו בתמורה דרבנן. באיסור דרבנן מותר להאכיל קטן בידים (וכשיותו לקמן קיד), ועוד דעתנו נישואין דרבנן ומאמכליין בתמורה דרבנן.

הריטב"א כת' (עד"ז) דהא דהביאו בסוגין הא דעתן אוכל נבלות, דכין והקלו חכמים בנשואין קטנה להאכילה בידים תמורה דרבנן, הביבאו דאך בדוריתא אין ב"יד מצוין להפריש.

شب. האחרונים (ע' עונג יוט צו) ה'ק' דאך למ"ד קטן אוכל נבלות, האיך מניחים אותה לאכול בתמורה, הא מצווה ממשום משמרתו תרומתי, שלא לאבד תמורה. ולכוארה נכל בוה אף שלא יאכל שלא כדרני מצותו.

והעונג יוט תי' (בגמ' לעיל צ) דריש בח בד חכמים לעkor מצוות משמרתו, דמצוות עשה דמשמרת נחشب איסור בשב ואל תעשה!⁴ והא奔"ג (אה"ע רה

המשנה בתמורה דרבנן. ולל"ד אי באמת בעודה קטנה אוכלת אף בתמורה דאוריתא, אלא דמתני' קאי אף לבי גוליה בתמורה דאוריתא. או בין דהמשנה איר' דוקא בתמורה דרבנן, "יל' דלא הקילו להאכיל בתמורה דאוריתא ומטעם אחר, ממשום איה גיירה או דלא מורים לה לכתיה).⁵

ה. וכ"כ Tos' (גיטין טפ) בחד תי'.

ו. ועד"ז ה'ק' דיהא איסור דאוריתא בור האוכל חצי שייעור של תמורה, ממשום משמרתו. ובירושלמי (ה' בר"ש חלה א ט) מבואר לדל' לה הוה מודרבנן.

ז. וכת' בסוגין איר' בעל חרש, והוא אינו מצווה ממשום משמרתו.

וצריך לדוחוק בדברי הთוי"ט. ורע"א (גיטין) ה'ק' אמר נקט רשי' דאינו יכול להלוץ [וממשמעותו אילו מהני חיליצה יוכל להוציאו], הא איר' שכבר יבם, ותו ל'ם חיליצה להתירה.

אך ע"פ הצער במאיiri (הנ'ל) א"ש דביתה חרש הוה כמו מאמר. ומש'ה אף אילו יגרשנה⁶ עריבה חיליצה להפרק את הזיקה. וב"כ הרש"ש בדעת רשי' דאך דאי' במשנה דרשן בונס, מ"מ לא נעשה בא"א גמורה ע"י יבום דחרש. ובair דחרש לאו בר בונה הוא כלל, וצריך בונה לשם ביהה ביבום (וכדי' לעיל נד'). ולפי' היה סגי בנט של חרש לינויו (דבאיתו הוה במאמר, וכשם שבנס ברמיה בר' מוציא), אלא דעתך נשאר עליה זיקת יבמין בין דלא קנאה למגרי בביתו.

דף קיג.

ח) דא"כ מימני ולא נסبي לך. פרש"י דחרשת לעולם לא תבא לידי נישואין גמורין. ואבל קטנה לא מימני, דלא痴 זמן יבא לידי אישות גמורה). והרשב"א פ' עוד דחרשת שהיא פגומה, אם אתה מתקן לה מיאן אף הוא נמנע מלישא פגומה, ועוד שתוכל למאן ולעצת. ובענין זה לא תקנו לה בתובה כלל, אע"פ שתקנו לקטנה. שאמרו דמכין שהיא פגומה אם אתה בא לתקן לה בתובה אף הוא ימנע ולא ישאננה.

ט) וועל' קטנה בת ישראל שאוכלת בתמורה. פרש"י דחרשת דתרומה דרבנן (בדלעיל צ). [וב"כ Tos' ד"ה דלמא]. אבל הרשב"א (באו וניטין נה, כת'

יט. וכגון שבא עליה חרש, ואח"כ נשתפה ובא לגרשה ולא בא עליה שוב].

א. בפשטו זה סברא בתקנ"ה, אבל חרשת שאביה קידשה, בין דקידושה מדוריתא כשאר נשים לא חילקו, ואך במוכחה שחין וחרשת דשייר סברא מימני ולא נסبي.

ב. ואי'יר' בתמורה דרבנן מי מיתי. אלא דהgeom' נקתה דמתני' איר' בתמורה דאוריתא. אך ביאר דלא הביבאו ראהיה ממשנה זו, ומציין לדוחות דאי'יר' בתמורה דרבנן. ובודחי על ברייתא אוררת).

ג. וכ"כ הוט' (גיטין נה, לחוד תי) דלא העמידו בתמורה דאוריתא ממשום קטן אוכל נבלות, דבעיא היא התם.

ד. בפשטו Tos' קאי אדרבי המקסן, דמש'ה העמיד את

תרומה דרבנן או דאוריתא, דהא קתנה היא
וגו"צ לגור שלא יאלב נבלות). והרייתב"א הוסיף
דאף למ"ד דבר"ד מצוין להפרישו, הכא משום
תתקנה מחתין נפשן לטפק זו (שםא תאכל תרומה
דאורייתא).

וְקַטָּה מִנְיָן דָּיאֵת לְהַכְּתֹבָה, דָּתָן וּבוּ אֶבֶל יוֹצֵא
בְּגַשׁ קַטָּה יִשְׂרָאֵל כְּתֻובָה^ז וּבוּ. בְּדַי שְׁמוֹאֵל (כְּתֻובּוֹת
קָאָה), אֶבֶל רַב תְּנִי (חוּס^ח, פִּי) דָּפְנֵי הַכִּי בְּמִשְׁנָה שֶׁם^ו דִּיעֵצָה
כְּבָגַע אֵין לה כְּתֻובָה.

טז) רשיי דה' ממאנת. ל"ל בתובה, דהא בע"ב נפקא.
עוד' כת' רשיי (כתובות ק). אבל תוט' (לעיל סה):
כבר, הטעם דאייגלאי מילתה דלא נתקדשה מעולם.
יעש מש"ב לעיל קח).

(ז) ופקח שנשא חרותת או שוטה וכו' שרציצה ליזוק
מנכסיו. הריבט"א כת' דהבעל אינו יכול לטען
דרכתב לה בטעות, דסבירו שיש קידושין דרבנן
בשותפה.

(שם) דמנהני לזכותה לשוטה ע"י בן דעתך. אבל המבחן"א (שם וזכה לב) והקצתות (רמג ו) הביאו לדימובואר מדברי הרاء"ש כתובות כ. ב יד בשם הרמן"ה דאין זכיה ע"י אחר לשוטה, ודוקא עיתים חילכים מהני זכיה, דatoi לכל דעתך.

2) כת' דכין דקען אוכל נביות, א"כ לא היה אפשרית אישור. וכל היכא דאיינו עובר על דיני אכילתתו לא נחשב ביטול משמרתו. ודוקא זו האוכל תרומה באיסור, דהיינו, הנה בכלל אישור משמרתו^ג, וכןעד גטו בונה האחרוניגן.

יא) ואילו חרותת וכו'. פרשי' שניותת עצמה. אבל חרותת קטנה שהשייה אביה אוכלת בתרומה, דיש לה נישואין גמורים. אבל הרמב"ם (תרומות וד) פסק דאף חרותת ושוטה^ט שהשייה אביה אינה אוכלת בתרומה, ולכןו אסור חרש כחן שישא^ט.

יב) גורחה שמא יאכלי' חרש בחזרת וכו' שמא יאכלי' חרש בפקחת. פרש"י לד"ש גזירה חרש את פקחת^א. אלא פקח בחזרת מיחלף בחרש בחזרת, וחרש בחזרת מיחלף בחרש בפקחת. והרשב"א ביאר דברין דאייכא חרש שהוא מאכלי'תו לא דידיקי בין חרש לחזרת וייאכלי' גם חרש בפקחת. וכל הנך גזירות קשותות זו בזו, וכולו משום פקחת לחרש. וב' כ' הבעה^ב.

יג) גיורה דילמא אתי לאוכלה בתמורה דאורויתא.
הריטוב"א פ"י דף דרמייא בגיורה לנזירה, מ"מ
בכלח חרא נזירה ה"א.

¹⁴) תוד"ה דלמא. לא גורו, כיון שתגיע לבלל גדלות^ב. ותוס' (גיטין נה). תי' דבקתנה לא גורו

אטו היכא דגילה (קודם שבעל), ובזה תי' התוס' דתגיע
לגדלות וירעול, דהוה זמו מושט.

аг. והרש"ב "אַרְיוֹתָב" א' כת' דאך דמפורש בבריתא, ניח' כל גומג' להביא דיקוק מהמשנה. ולא נתרפרש דבריהם היכן נשניתן בבריתא.

המג'ן"א העלה צד דכוונת הרמב"ם דוקא במתנה ע"י אחדר, דמהני שליחות הנזון. וע"ד הוא דבעינן שלוחו של בעל הממון).

לכינון (קיטיון פס' ב').
הזה בתורת זביה, ואף דמהוסר מעשה. וע"א אמרוי

דעתו (סוכה מו) כת' דאף עיתים שוטה לא קני כלל ומשמע
דאף ע"י עצמו, ול"מ דעת אחרת מקנה), וגרע מקטן.

ח. ויל"פ דהוה כמו שaculaת תרומה או טבל, דליך
חויר למוועז. ורק לבמחילה אסור להאכילה.

ט. ובשותה ע"כ איררי והשיה אהבה, שלא תקנו נישואין כלל, ולכבודה אף אשת כהן שנשתחווית אסורה בתרומה מטעם זה, והוסיפו דינומה שוטה ל"מ קידושי אםה ואחיה, בראא אבר' (עמ' 2) (בשלב ר').

ו. והרמב"ם נקט שחרש ישא הרשות. וצ"ב דקמן ואוכל נבלות, וככך הגם' כאן, ע' נוב'.

יא. דפקח בחרשת לא מחליף בהרש בפקחת. והרשב"א ביאר דשין יpecificם דם. דפקח מאכילה החושת משם עדין ומיניה ונגררת אחריה, והיא עבורה ושפהותה. לא יאכilio חרש ברכבתם עדין לא מזינה איזונה וורמה איזוני.

יב. והב' (עה ג') ביאר הtout' דידין תי' דובמן מועלט לא גזרו
וכומש' תוס' לעיל דה' שמא). ומשמעו וכונתו דבל משך
הקטנות נחשב זמן מועט. אך יש שפ' דהוט' באן סמכו
אממיש' בגיטין, דבעודה קטנה אין חשש. אלא דה' דגנוזר

בעילתה בעילת זנות שאינה מעלה בדעתה שיגרשנה.

(ט) **תוד"ח מאן.** וגם זכין לאדם שלא לפניו. (והביאו דבמואר דוכין מאדום, ודלא כמ"ש הקוצות (ר מג ח) דל"ש זכין אלא היכא דהמקבל זוכה באיזה דבר ול"מ זכותם ממנו לאחר. ואכמ"ל). ריש שדרחו דהוה דרך תשולם מחק, זוכה באשה בגנד התחייבות זו). והריבט"א כת' דבי"ר^ב אביחן של חרשים, והם רשאים לחיבנו.

(כ) הוא דאמר בר"א וכו' מפני שהוא פפק וכו'. ושמואל קמ"ל דאף לר"א אינו חייב אשם תלוי. פרש"י כלומר מהא לא תסיע וכו'. והריבט"א כת' דבעלמא לשון' והוא אמר' הוה תי'יב, ואילו הכא אמר' דידלמא הא תנא לא מסיע ליה, איזה קאי בשיטאת דאידך תנא אויל. וזה מן הלשונות שמתחלף עניינים בתלמוד.

(כא) וא"ד וכו' אשת חרש חייבין עליה אשם תלוי וכו' סבר לה' כר"א וכו'. האחרונים ה'ק' דיש להעמידה על חזקת פנואה, א"כ לא יתחייב אשם תלוי.

והפנ"י (גיטין בח), הביא מכאן דכיוון דיש' מעשהקידושין מגערין החזקה הראשונה. וה"ה כל היכא שיש ספק בגט אוקידושין עצמן איתרעה חזקת היתר שלה ע"י הגט שלפנינו, ועד מש"כ תוס' (כתובות בג). והביא דבسوיגין מבואר דזהה סברא מדאוריתא, דמש"ה מביא אשם תלוי^ב.

בא. וכן בפסק הרא"ש כת' דהשיואה בי"ד. משמעו דוקא ב"ד.

כב. והכא הוה הלשון הוה הוא זר, ועלמא כד מותבין לאמראו משות תנא, ואמרי' ע"ג דהא מתני' או מתניתא פלייגא עליה הוא דאמר כפלוני תנא.

כב. דתוס' (כתובות גג) כת' דהיכא דידיינן שורק לה גט, אלא דהוה ספק קרוב לו, אין לנו להעמידה על חזקה לינשא לכתהילה.

והפנ"י ריבב דאף חזקה העשויה להשתנות דמי לוה.

בד. אך העין יצחק (ט) כת' דמדרבען צרכיה גט, וע"י שמדרבען צרכיה גט איתרעה חזקה פנואה (אף מדאוריתא).

והאבני נזר (יר' חס) דהוה דוחייב מדרבען, מדרבען לא מוקמנים אחזקה. ובair דר' אליעזר לטעמה (ברויות בה) דמותנדב אדם אשם תלוי בכל יום. ומ"ה אף מהמתחייב דרבנן אפשר להביא אשם תלוי, זכין מדרבען לא מוקמנים

והמוחנ"א תי' דבسوיגין הוה גדר התחייבות, שמתחייב עצמו, ואי"צ גדר זכין. ובמו' שמתחייב לעובר. והקצתות תי' דהכא נתחייב כתובה תמורה הנישואין, והוה כמו שבר מלאה. ואף בראש ושוטה זוכים בשבר מלאתם, וכמ"ש תוס' (סנהדרין טה): דאף לעצם דל"מ דעת אחרת מקנה מדאוריתא, הקטען זוכה מדאוריתא בשבר מלאתו^ב.

והחכמת שלמה (ע"ג השו"ע ט ט) כת' דהתקיבות כתובה הוה דברים הנגנים באמירה (כתובות קב), וקונה בדיבור בעלמא. וكم"ל דמהני אף בחרשת ושוטה^ג.

(יח) **א"ה** פקחת לחרש לותקין לה כתובה וכו' ותר מהמה שהאייש רוצה לישא אשה רוצה לישא וכו'. הריבט"א פי' דרוצה להנשא אפי' בלבד כתובה^ח.

ותוס' פי' דלא חשו חכמים שלא תהא קללה בעינוי להוציאה. בפשותו כוונתם דודוקא היכא דתקנו כתובה חששו דתהא קללה בעינוי, אבל הכא לא תקנו כתובה כלל. והרשב"א כת' דודוקא בגין דעת אמרו שאסור לשחות עם אשתו אלא כתובה, דכיוון דsharp עלי' דעת כותבן לנשותה^ח, אף היא לבה נוקפה ואומרת למחור הוא מגרשה לפי שהיא קללה בעינוי להוציאה, ועשה בעילתה בעילת זנות. אבל חרש אינו עשוי לגרש, כיון דלאו בגין דעת הואה, ורben איןן מבחיןין לגרש^ב, ואף היא אינה עשו

ט. וצל' דמהני פרעון החוב לקטען ושוטה, זוכה בחפץ המסייעים.

יז. וכט' דבחורת ושוטה אין כל כך חיבת נישואין, ומיש'ה לא מהני בדיבור בעלמא. א"כ כתוב לה ורצה ליווק לנכסיו.

ית. יל"ד اي קאי דוקא באשת חרש, או דקאי ועלמא כל אשה רוצה לישא אלא כתובה. וצל' מהוגם (כתובות פב) דבראשונה שלא היה שעבוד נכסים לכתובה היי מזקינים ולא היו נושאין נשים, פרש"י דהנשימים לא רצוי לתנשא להם. ואפשר דה"מ לאחר שתקנו להם כתובה, וכמ"ש הרשב"א ורייטב"א דכיוון דsharp עלי' דעת נשים יש להם כתובה, ומיש'ה נושב עצלה וננות אלא כתובה. ואילו קודם קנת כתובה לא בזה גנות כלל, יותר ממה שהוא רוצה לישא וכו').

יט. וזה לא כתוב או שנאבדה כתובתה. ב. אף על פי שאילו רצה להוציא מוציא ברミיה.

(ך) ומהطعم אמרו אינה מותגרשת, שלא ינתקנו בה מנוג הפקר וכו'. והרמב"ם (גירושין י' ב' כת' דא'ה אין כח בין דעת לדור עם השותים בבית א') ואין מחייבים אותו בשאר כסות ועונה. אלא מניחה ונושא אחרת, ומאכילה ומשקה משלה. אבל המאייר והרמ"ה (חו' בטור קי') כת' נקטו דחביב במזונותיה. וכת' דאפי' עבר וגייר עדין מחייבים אותו בכל תנאי כתובה. דאל"כ מה הוועלו חכמים בתקנות (וזהרבה בני אדם יעברו על התקנה כדי שלא להתחייב במזונות כל ימי חייהם).

והagg' אשר"י כת' דאף במקומות שנחגו חכם דרבינו גרשום שלא ישא ב' נשים, בשיטה כל רשותינו התירו ע"י ק' ת"ח ויבתו מזונותיה. ע"ע רמ"א (א').

כה) תוד"ה יצתה, אור"ת דהינו דוקא בגין לה אב^a וכו'. ותוס' פ"י דמותגרשת ע"י אביה. ולפ"ז קאי דוקא בקטנה שלא נשאת, אבל נשאת אביה אינו מקבל את גיתה (וכ"ה ברא"ש).

כו) בא"ד ובפ' התקבלן (גיטין סד'; וכן קידושין מג'; וכ"י קטינה שאינה יכולת לשמר את גיטה אינה יכולה להתחרש. ומשמעו בתוטס' דקטנה זהה אותו דין כמו שיטה דסוגין, דהיינו דאיתנה יודעת לשמר את גיתה למ"מ הגירושין (מדאוריתיא).

ורבעה (גיטין סה). הוי לעיל קו) לנירסת הגאנונים והרי"ף אמר דהשיעור צורו לו רוקן, מותגרשת בקידושי אביה.

אבל גירושת רשי' דוקא הגיע לעונת הפעוטות. ולכורה קשה מסברא על פרש' אמא צער עונת הפעוטות לשומר גיטה. וראב"ה (תקכ"א) כת' דקטנה צריכה דעת טפי משותה. וכך דהגיע לכל שנותיה לא בעין דעתה צילותא قول' האי^b. וכת' דנראה ודגדולה

בו. ובשו"ת תורה חסר (ח"ל תי' ע"ד"ז) דספק חרש לר"א הוה ספק כולל על כל החרשים שבועלם, ומש"ה ל"מ חוקה פרטית בגין להכريع הספק שככל החרשים שבועלם.

בז. ובשו"ת ר' יוסף מטלוצק (לו) כת' דלצער והו ספק בשיטתה, ויל' כת' הפטון.

א. וכן נפק'ם בקטנה שיש לה אב, דאיתנה מותגרשת ע"י עצמה אף דקי"ל (ברבן גיטין סד') דמותגרשת בין ע"י עצמה ובין ע"י אביה. דוקא היכא דהאב מקבל את הגות מהני לשומרה. וע"ע בסמרקן.

ב. הילכך יודעת לשומר גיטה דשיטה סגי אפי' בצרור וזרוקו. ואילו קטנה צריכה דעת יותר גודל.

ובשו"ת תורה חסר (אה"ע בן) דכח דלי' לזרוק גט או קידושין ספק קרוב לה, דהتم מתחילה היה אפשרי שיוגמר באופן ווראי, שיגיעו למקום שבודאי קרוב לה. ומש"ה איתרעו חקוק פניה, כיון שנעשה בה מעשה שאפשר שתהיה מקודשת בוראי. אבל בחרש ליש' שיקדש ווראי, ומש"ה לא איתרעו החזקה כלל מחייבת הספק^c.

ועוד תי' השער"י (ב ט, וכח') ר"ש סוף קידושין, ועד"ז הגרש ירחים גיטין כת'), דבסוגין שורש הנידון על החרש עצמו, וכיון דהוא ספק בן דעת לפניו (ול"ש ע"ז חזקה), א"כ אף האשוה מבואר, ולא מהני חזקה דידה^c.

אך الآחרונים דנו דתלי' בספק של רבashi בסמור, ולצד דחרש עיתים חלים, א"כ הנה ספק רק על זמן שקידש, והורדרא קר^c.

דף קיג:

ככ' והכא ה"ט דעתים חלים ועתים שוטה וכו'. הביא"ש (קיט יג) הביא דמשמע דעתים שוטה ועתים חלים מותרת להשווותה, ולא אמר' דכל פעם דחלים מתעורר החימוד וצריך ז' נקיקים.

ג) למאי נפק'ם לוחזיא בגין וכו' ואי אמרת עיתים חלים ועתים שוטה, קדושי מציז מקדש גירושין לא מציז מגרש וכו'. רע"א (עוד אחרונים) ה'ק' תחתגרש מטעם ספק ספיקא, ספק שהיתה שוטה בשעת קידושין, ואת'ל היה חלים (ותפס קידושין), דלמא גם בשעת הגט היא חלומה. ורע"א תי' דכל ספק ספיקא צער שיהיו ב' הספיקות נולדים יחד. והביא מכאן ראייה לדין זה.

אוחקה ע"ז הוי ספק ברת מודרבנן. אך צ"ע דבסוגין משמע דחא שמואל ס"ל הכini.

כה. והביא עד"ז לענין שחיטה בספק אם שחט בסכין פגומה. (זהו בזוקת נבליה, ובדראי חולין וכו'). אבל הרמ"ג (ש"ד ס"ס י"ח) דין בספק פגימה בסכין דלי' לדון משום חוקת איסתו, כיון דין השוטטה תלי' בסכין המטופק, ובשביל חוקת הבחמה לא ישנה דין הסכין, ובכרי ספיקא דדיינא. ועד"ז דנו الآחרונים באלמנת עיטה ע' בתובות ד. וקידושין עה). ובשו"ת זית רענן (ח"א ג"ט) כת' בכאן עד"ג, דתנן טהורות ד על וודאי מגען שהוא ספק טומאתן, דאף בהר' ל"מ חוקת הטהורות כיון דתלי' בדין המטמא. וע"ע רמ"ג קידושין עט וכ"מן).

ב' פעומים. ובה"ג לא מקרי עתים שוטה. הואל ואותה לה וסת.

(ל) אמר אביי דיקא גמי וכו"א וציא עילמית. הריטב"א פ"י דמשום שאין גירושין כלום מן התורה קתני לשון עולמית, שאין לגורשו תקנתה עולמית. שאפי' נשאת בנט זה ויש לה במוה בניםacea, משא"כ באשה שוטה בדיעד אם נשאת לא תצא. ואפשר שאפי' נתגרשה תנשא לבתיהלה.

(לא) איבענ"י ר"ש בן נורי וכו"או דלמא אשה פשיט"ז ואיש קמיבעניא לייה. ולצד זה ס"ד דעתחרש יש לו דעת לנגרש [וחוק] מ"ט שהאיש שנתחרש אינו מוציא, ומ"ש מהאשה שנתחרשה. ובזה השיבו לנו דאיש אינו מוציא אלא לרעונו. ואך לפ"ז צריך לישוב המשך המשנה דהביבאו עדות דר' יוחנן בן גודגדאן.

(לב) אדרבריהם קאמר לךו, אדרדי כי היבי דאייש לא מצי מגרש, אשה גמי ל"ט מגורשה וכו'. לתוס' (קיב: ד"ה העיד) כת' דסבירת ר"ש בן נורי דבשבעת נתינית הגט אינה מבינה, ומשלחה וחזרה. וזהו תנאי בירישין שהוא משלחה ואני חזרתנו. וכן דאך לדבריו לא דמי לאיש, דברענן דעת לחלות הגירושין.

(לג) אמר רבא וכו' אמר ל"עדים ראו גט זה שאין נותן, ואמר לך בכני שט"ח זה, הר"ז מגורשת. בתוס' חד מקראי כת' דדורא שאמר לעדים ראו ט זה, דאל"ב אינה מגורשת, ובידתנן (גיטין עה)adam נתן לה ואמר לך בכני שט"ח זה אינה מגורשת עד שיאמרה הא גיטר.

ותוס' (שם) פ"י דברענן שיאמר הא גיטר והרי את מורתה, שתדע שהיא מגורשת ולא תהא חזרה. דברענן שייא משלחה ואני חזרה (וכدلעיל).

اع"פ שיכל לדבר מתרוך הכתב. ותורייהו איתנהו. אבל ראבי"ה (שות התקא) כת' דר' יוחנן (שם) פליג אסוגין, וסביר דלא גורו רבנן בגיןה ידעת לשומר עמה, וליל דר' יזחק.

ו. והריטב"א ביאר לשון חכמים לפ"ז, כלומר אין דומה האיש הזה שהוא דנין לו לאשה שאתה מביא לראה עליינו.

שיש לה דעת פעוטות הרי היא כפיקחת לכל דבריה, אפילו לקבל קידושה תולה?

אבל הבעה"מ (לעליל קז: לה: בדה"ר) ביאר לשיטת רשי' דיש ב' שיעורים, דבמשנה (ס"ד) אירי דانيا יודעת לשומר גיטה ול"מ גירושין כלל. ואילו רבא אמר דלבתיהלה ל"מ לגרש עד פעוטות, ועד הא דאי בסוגין בשוטה שומרת גיטה ודמדאוריתא מותני, אבל מדרבנן אסור לגרש אא"כ שומרת את עצמה. ואך בקטנה חילקו ב' שלבים אלו.

(כ) בא"ד פ"ה אפי' ע"י אביה, ואון נראה ל"ת דהא ר' יגאי מפק וכבו מי שיש לך יד וכבו ור' ישמעה גמי דדריש משא"חה משמע דלא פליג וכו'. לדעת ר' יגאי נתמעט דלא הוה יד' לקבל הגט. ובפשוטו תנא דבי ר' ישמעאל פליג דעתמעט דאשה זו אינה מתגרשת. ויל"ד האם בונת התוס' דמן מ לא פליג בערך הדין האם מהני ע"י אביה. או דכוונתם דאך החסרון דמשלחה ואני חזרת שירק למעשה הגירושין.

והתוס' ר' יר"ד (גיטין ס"ד) חלק על רשי' דהחסרון משלחה ואני חזרת הוא דלא תהייה לה יד לקבל גיטה. וביאר דאך דלא בעינן דעת אשה בגט, יד מיהה בעין. אבל אביה לא נתמעט שלא קיבל את גיטה. וער"ז בת' הרמב"ן (קידושין מג) דתלי בשמירת הגט, ולא בשמירת עצמה. ובין דהאב מקבל את הגט אי"צ שמירתה.

(כח) בא"ד מירושלמי וכבו תלתא מילוי א"ב וכבו ונוד א"ב יש לך אב ופעמים שוטה וכו'. בפשוטו משמע בירושלמי דננה דנני מ"ד, ומ"ד דאך בדיעד שוטה אינה מתגרשת, א"ב בהני מהני אף לבתיהלה. אבל בראשונים דנו דתורייהו איתנהו.

(כט) בא"ד ופעמים שוטה וכו'. ההג' אשר"י כת' דודוקא קבוע. אבל באקראי בעלמא, דנסתיות ונתרפהית, נשטיית ונתרפהית אין לנו לחשוש שתחוור לשוטה מחייבת

ג. והביא כן מהגמ' (כ"ב קנו) גבי גدول בן עשרים אפי' אין ידוע בטיב משא ומתן ערך למוכר בנכסי אביו דפחחות מכון עשרים הידוע בטיב משא וממן.

ד. דצורתה המעשה שייא באופן שללא תהא חזרת (וע"ע בהמשך העם).
ה. ותוס' הביא דבגמ' (גיטין עא) דყיקו עלומית גבי נתחרש,

במה' (גיטין לב:) א� חזור ומגרש בו. אך קשה בדמישנה (שם עח:) מבואר דכשאמר בנס' שטר חוב מהני שאומר אה"ב הא גיטר^ט. והראשונים (רמב"ן) ושא"ר גיטין שם, ועד"ז משמע ברמב"ם שם א ט) ביארו דאם רמי' דבטولي בטליה לנtinyה זו, שלא תהא נתנית גט, אלא ביטל את גוף הגט.

(ה) תoid"ה אמר רבא. ועוד מושום דכל עדות הלכה היא. יש שצינו דכונת התוס' להא דאי' (קידושין נה:) וכ"מ) דהלהכה בחוד תנא, הויאל ותנן בבחירותא (מסכת עדויות) כוותיה^ט. ואף משנה זו תנן (עדויות ז ט). אך ממשמעות התוס' דכל היכא דהוחכר בש"ס בלשון עדות קיל' כוותיה^ט.

דף קיד.

קטן אוכל נגילות

לו) דבר טלי וטלייא וכו'. השבלי הליקט (חו' בב"י ורמ"א שבב ז) כת' דעתך לחוליך שם תינוקות שיביאו הדבר, מלעשות מחיצה של בני אדם (עד הא דאי' עירובין מג) ושיביאנו גדורל.

(קידושין ו) מנא ידעה, וכן כת' דבעין עסוקין באותו עניין, קאי דוקא בקידושין. אבל בגין לא בעין עסוקין באותו העניין. וודוקא בנס' שטר גרען.

יב. והריבט"א (כא) כת' דאמור לעדים לאו דוקא, אלא ה"ה אם היה מדבר עמה על עסקי געה וננתן לה לאלהר. ובמ"ל שלא אמר לעדים כלום וום לא אמר לה אפלו לנו לה וט סתום אינה מגורשת אם לא היה מדבר עמה על עסקי גטה.

יג. והראשונים (מלחמות רשב"א ור' גיטין שם) דיקו' בדמישנה (שם) אייריד דוקא שאמר בנס' שטר חוב, הא סטמא מהני וαι"ץ דברו. וביארו דאייריד בטעון באורה הננץ, ואפה' בנס' שטר חוב גרען. ולדברי הרמב"ם והנ"ל נפק'ם א� הגט פסול או בטלן.

יד. ולפי"ז ליל דזה בכל דברי רבא שם דיל'ע שיבון הדבר לאשה (זהו כוונת הגט) דאי"ץ דעתה, וגסי שיובן לעדים. ודאייל' בפושטו נידין הגט דבעין דעת קניין בקבלה הגט.

טו. וכח' הק בעה"מ (גיטין שם) דהביבא בשם הר"א אב"ד דביטל את גוף הגט, והק' דאי' מה מהני דאה"ב אמר הא גיטר לרבי שתשת דס"ל דאיינו חזור ומגרש בו. אך התוס' הרא"ש (שם) כתוב דמתויג שאומר אה"ב הא גיטר, וגילה דעתו דלא נתכוון לבטל.

טו. פרש"י (קידושין נה) שכל דבריהם העידו מפי הגורמים והלהכה במוותן.

יז. וכן רשי"י (חולין יט) כת' (גב' מוגרמת) והכי הלכתא דבל

ותוט' פ' דבפטוגין העדרים יגידו לה אה"ב^ט, ומש"ה משלהה ואינה חוזרת^ט.

ושאר ראשונים (גיטין שם) ביארו דהחוורן כשב Amar בנס' שטר חוב מושום שהבעל לא נתכוון לנtinyה הגט^ט. ובתוס' חד מקמאי פ' בדמישנה (שם) כיון שאמר בנס' שטר חוב אמר' דבטולי בטל. וכט"ד דהגמי' בסמוך. קמ"ל דהיכא דאמר לעדים לא אמר' דבטולי. ועוד כת' דהיכא נתן לה סתום ולא הי' עוסקים באותו העניין חישין שהבעל לא נתכוון לשם נתינת הגט. והרשב"א (באן) כת' דבעין שיאמר לעדים ואו עסוקין באותו העניין, כדאי' (קידושין ו. ותניא בתוספתא) דבגיגין^ט וקידושין בעין עסוקין באותו העניין^ט או שיפרש^ט.

והבעה"מ (גיטין שם מ. בדיה"ר) ביאר דבעין שיעציא בעל השילוחין מפני אחריו הכתבה, בעין שיתובן הדבר לעדים או לאשה. וקמ"ל בסוגין דסגי שפירש שאינה שומעת דברין די' לנו בשמיית העדרים^ט.

(ל) מה"ד תמדא^ט בנס' שט'ח זה בטוליה וכוכ'.

בפושטו משמעו שבittel את הגט זולכארה תלי

ז. והאבג'מ (כלו ב) נקט דעת' שהעדרים אומרים לאשה אה"ב מתגרשת למפרע. אבל התורא^ט (כלו ה) כת' דאי"ץ כשהעדרים יגידו בפועל ששבשת גירושין היה עומד להחרר ולהתרפרס, ועי'ז נחشب משלהה ואינה חוזרת^ט.

ח. ויל' אמאי לא סגי שקוראת את הגט, ועי'ז יוזעת שלא לחזור. וצ'ל דסבירה חיונית ל"מ, ודוקא העדרים שם חילק מחלות הגירושין. א"ב היכא דתלוי באשה לא סגי. ווש' שפי' דהוא דין דה בעל יעשה 'מעשה שלילוחין', ואפה' מהני העדרים שם חלק ממעשה הגירושין.

ט. וזרמבר^ט (שם) הביא בשם הספרי וננתן בידיה ושלחה מביריה, מכאן אמרו בנס' שט'ח זה אינו גט.

וזה רהמ"ב^ט (שם א א) כתב י' דברים שהעיקר הגירושין, שיתנו לה לשם גירושין. וכט' ט' מניין שיתנו לתורה גירושין, שנא' בפרק בריונות וננתן בידיה, וביען נתינה לשם גירושין. אבל אם אמר בנס' שט'ח אינו גט (אף מדאוריתא, וכ"פ השו"ע כלו ה), א"ב אמר לעדים ראו גט זה וכוכ'.

ומבוואר דמוך קרא ילפי' דבעי נתינת גירושין. אך קצת

משמעו דסתמא נחشب כמו' שם גירושין).

י. משמעו דהיכא דנותן בסתום ולא פירש הוה ספק לנו בכוונת הבעל. אך ייל' דה הגט מצד עצמו מוכיח דהזה גירושין. ועוד דכין דאין לנו הסבר אחר למעשה זו, ודאי נתכוון לגירושין^ט.

יא. והרמ"ב^ט (גירושין א יא, ושו"ע כלו א) כת' דצריך שאמר הוא גיטר וכוכ'יב, ואם לא אמר לה הגט פסול (מדרבנן).

אר' הבעה"מ (גיטין שם) הביא בשם הר"א אב"ד דקי' הגט

דעתם' דאין מאכילים בידים ממש דקפיד רחמנא שלא ירגיל אותו לעבר עבירות, וכשיגדל יבקש לימודו'. והחות"ס ("אורח הכהן") דלפ"ז בחיש יהא מותר להאכיל בידים, דלפ"ע לחוש לכשיגדל, והביא דודאי אסור להאכיל להם בידים מגוזיה'ב. והקובה"ע (עה א) הכהן אמן בו מה שמוס לפניהם' והביא דמボואר דעבירה של קטן לא נחשב 'מכשול'. והקובה"ע (שם ד) ביאר רקען אינו מוזהר', מ"מ יש סיבת האיסור אצלן. כת' דיש לפרש דזהו ספק של הגמג', הא דמוחיינן להפריש מאיסורין' האם תלוי באזהרה או בסיבת האיסור גרידא.

עוד הביאו האחוריונים דשותת קטן בשרה (חולין יב) דמייקרי בר זביה א', ואך דאי"צ להפרישו'ב מלאול נבללה'. והקובה"ע (שם תי) דמ"מ אהני השחיטה לתוך את סיבת האיסור אף כלפי הקטן. ולא דמי לעבור'ם

לו) אלמא קסביר קטן אוכל נבלות, אין ב"יד"א מցוין להפרישו וכו'. התה"ד (ב סב) הוכיח מסוגין דאין שם עונש על מה שעשה בקטנותו. דאי יש בזה עונש, מ"ט אי"צ להפרישו מהעונש. והביא דבגמ' (עליל לג) מבואר דחל האיסור ולענץ אין אישור חל על אישור בשעה שהביא שערות. אך בת' דמ"מ משמע בכמיה ודובי דהוה סימן רע לקטן שיוצא מכשולות מתחת ידו.

ואחרונים הביאו דבגמ' (סנהדרין נה) מבואר רקען ונחשב תקלת וקלון, אלא רחמנא חס עליה. ע' קה' לא).

ובגמ' (בسو"ע) משמע דהצד דעתו' בלהפרישו' הוא ממש דילפי' מלא תאכilm. ואילו מסברא היה מותר אף להאכילו' בידים. והתה"ד (שם) בת'

ז. והכהן דמי' מבואר (סנהדרין שם) רקען ונחשב תקלת וקלון, ועוד נמייך גמור. ומ"ש דנחשב תקלת ולא נשבע 'מכשול'. ועוד דיש אישור לפני עור אף היכא דהאובל שוגג, ובין דשוגג ממי' 'מכשול' מ"ש קטן.

ח. ובשו"ת הריטוב"א (צע) בת' דאפשר רקען לא מהייב כלל, וכי מחייב נמי חביבא דידיה קליש ולא מעינש עלייה כלל, ואין החיבור הגמור אלא עליינו. ול"ד אין קאי בכל אישורין, או דראי אקוננות דרבנן).

ט. והקובה"ע (cosa горим) הכהן דמ"מ יחשב עצה שאינה הוגנת ממש דיש בו סיבת האיסור. ומ"ה יעבור ממש לפניו עורה. י. ובאו לפועל דושרש הספק בגדר החיבור להפרישה, ולא בדין הקטן באיסורין.

יא. אבל לענין כתיבת תפילין וכדר' מבואר דנחשב לאו בר קשיירה. ע' קובה"ע מש"ב בהזה. ולענין כתיבת גט נ"ה בהזה תי הותsoon (גיטין כב).

יב. והש"ך (יר"א כב) עמוד בהזה, וכבר רקען מצווה שהרי אסור לו לאובל אלא שחויטה. ווצ"ב בכותנותו. ובשו"ת מוהר"ל (קט) כת' דחיש ושותה בני מוצאה נינהו, ופקחים מוחרים עליהם. והتابאות שור (א מ"ט) הביא דמボואר (סנהדרין נה) רקען שעשה עבריה הוה תקלת, אלא רחמנא חס.

יג. והנוגבי' (ת' אורח א) תי' דאסור לנו להאכילו' בידים. אך כת' דכ"ז אי הוה אישור דאוריתא. ורק' לעת הראשונים (ע' סוף העמ') דבשאqr אישורין אין אישור להאכיל בידים. והנוגבי' כת' דאך לצד דאיינו בכלל לא תחאכilm, וואי יש בהזה אישור דאוריתא. כת' דילפי' מודכתיב בעבירה לענין הוה תקלת, אלא ייגיל

ובס' שם אריה (הו באחיעור ג פא יט) תי' דילפי' מודכתיב נבללה לגר אשר בשעריך תחנה ואכללה, מבואר רקען אסור להאכילו'.

עדות הלבטה היא. ואך דעדות דר' חנינא בן אנטיגנוס לא הובא במסכת עדירותו. וכן המגיד משנה (מליה ז) הביא כלל זה ולפי גירסת ר"ח והר"ף והירושלמי במסנה שביעות מה. העדר י' יונן בן ברוקה).

א. הparm'ג (ש מג' מ"ז) הוסיף או כל מי שיש בידו למוחות. (dredge'i אפרושי מאיסורא למ' חילוק בין ב"יד לכל ישראל, וכמ"ש הנקודות (משובב ג)).

ב. והביא דאייר' בסוגין אף רקען שהגיע לחינוך, וכדמובואר בתוס' שאגע (יומא פב, ובתרוי' שם).

ג. ועוד הביא דברא"ש (ב' קח ט) משמע רקען שהזיק אי"צ לשלים כshedel. אבל בהג' אשורי' (שם) כת' דחיב לשלם כshedel.

ד. צ"ל דכוונתו טעמא דקרה, דהא ילי' לה מקרה (בسف' העמ'). אבל האחיעזר (ג פא יט) בת' דהתה"ד סבר ב"מ"ד דאישור ספיה בידים וההה'ק מדרבנן, דלא תאכilm' קאי דוקא בהן ג' דילפי' בהו ווע"ע (בسف' העמ').

ה. והאחיעזר (ג פא יט) בת' דעפ"ז ייל' דבר שיהא מותר לכשיגדל ליבא אישור. וישב בהזה הא דמאכilm' יתומה קתנה תרומה בקדושים' דרבנן. ואך דמאכilm' בידים. בין דלשנתגדיל היא קידושה דאוריתא והוא מותר לאובל ווע"ע (בසמוך דראשוניים ה'ק' בהזה).

ו. ועוד דן באופן והחפור, מלאה דלא הוה אישור דאוריתא מחותמת רקען לא נשבע 'עריכה לוגפה' וכדר', מ"מ לכשיגדל היא אישור דאוריתא, ומ"ה אישור להאכיל לה, שלא ייגיל עצמוני.

ו. וכט' דאך להאכיל גדול שהוא שוגג עובר לפני עורה, ואפי' שהוא אונס. (ומבוואר דעבירה באונס נשבע 'מכשול').

חיבין לתוכו, וכ"ש נדרש להפרישו שלא יעשה עבירה. וכת' דבכל הנוח דפרק (בסוגין) הו"מ לשניי

בשוגיע לחינוך, אלא דניח"ל לאוקמי בכל ענין^ט.

והראשונים (רייטב"א) ה'ק' (דגם) נודה מוה אמר'י אף במופלא הסמור לאיש דקטן אוכל נבילות^ט אך דחה דלמסקנא לא קאי התם^ט.

אבל תוס' (נזיר כה), והתו"י יומא פב. בשם הרא"מ) תי' דחוינוך הוּ דוקא בקיום מעוזות (עשה), ולא נכלל בחינוך להזיהרו מלענורא^ט. והרייטב"א (כאן) תמה בהזה דהיאך חינכנו במעוזות עשה, וניהנו לאוכל נבלות וטרפות.

והגרא"ז (נזיר כה): ה'ק' דבסטוגין מובהר דאך באיסור שבת א"צ להפרישו למ"ד דקטן אוכל נבלות, והוא יש מעוזות עשה של שביתה^ט. ויתחייב משום חינוך על מעוזות שביתה^ט. וצ"ע. יש שתי דחוינוך הוּ לאו הבה מقل עשה, ודוקא עשה בקום ועשה נכלל במעוזות חינוך^ט.

ועוד תי' התוס' (ר"י בתוס' נזיר, ועי"ל בתו"י יומא) דודוקא האב מעוזה בחינוך^ט, ואילו הבא אירי באניש אחרינא^ט (דרלשן הגמ' ב"ד מצוין להפרישו^ט).

והרמב"ם (מאכ"א ז' כה) כת' דיאעפ' שב"ד אין

דוחשיטה אינו מתקן כלל, ומ"ה לא هو בר זביחה^ט.

והמאירי (שבת קבא), כת' מ"מ ראוי שלא להרגילו בך, ולגבור בו שלא יהוא ריגל בך^ט. בין האב בין שאר בני אדם הרואים. (וע"ע בסמור).

והרמב"ם (גניבה א') כת' ראוי לב"ד להחotta לקטנים על הגניבה^ט ושאר נזיקין כדי שלא יחיו גרגילין בה. והמשנ"ל (שם) כת' דלא מצא דין זה מבואר, אלא נראה פשוט. וודוקא בעבירות שבין אדם לבריו וראי ממצוין להפריש, אבל בעבירות שבין אדם לבריו וראי מפרישין אותו. כדי שלא יארע תקלה על ידו. ויל"ד אי כוונתו ממשום תביעה הנזק, או מטעם עצם התקללה.

והגרא"ש (שבת א) כת' אסור ליהן בידי ישראל ווציא בשבת. ואפי' היכא דהיה יכול ליטול בלבד דאין בו מה שמוסם לפניו עור (וכרא"ע ע"ז) ודלפni עור הוה בתרי עברי דנהרא, אפ"ה יש איסור דרבנן. וזה אפי' קטן אוכל נבלות ב"ד מצוין להפריש, וכ"ש גדול שלא יסיע לו^ט. ויל"ד אי כוונתו דקל"ל דמצוין להפריש קטן, או דהביאו כ"ש לנדרול ומ"ד דקטן אין מצוין הוא ממש דאיינו מעוזה כלל).

לח' שם. קטן. תוס' (שבת קבא). כת' דנראה דמיידי בקטן שלא הגיע לחינוך, דקטן שהגיע לחינוך

ב. ולעילם קטן שהגיע לחינוך ב"ד חיבין מדרבן להפרישו מנובלות ואיסורים, והביא דכ"ד הרא"ה בשם הרמב"ם^ט.

בא. והתח"ד (עד) כת' דודאי איסור לאו חמיר מאיסור עשה, כדאי' (עליל' ז' וסוף יומא), ומ"מ חינוך נאמר דוקא במעוזות עשה, שצעריך אזהרה טפי מאיסור לאו שהוא שב ואל העשה.

בב. והביא דהרמב"ם (ה' לי' י"ט א' ב') כת' דכל השותה ממלאכת עבודה קיים מעוזות עשה, שהרי נאמר בהם שבתון כלומר שבותה (וכרא"ע שבת כד), ובמו כן בשבת.

בג. ועוד י"ז יש שהק' דרבניליה יש איסור עשה דאיינו וובה ע' תוס' שבויות כד). ועוד דבכל התורה יש עשה והתקדשותם (וכרא' לעיל ב').

כד. אך לשון הרמב"ם (ה' לי' י"ט ה'ג' ל' דהוא ממעוזות עשה חובי לשבותה.

כה. והתח"ד (עד) הביא דMOVCHA מדרבי ר' שהאב חייב להפריש בנו שהגעה לחינוך מן האיסור. והביא דכ"ד תוס' שבת הנ"ל. וдалא בראש'.

כו. והתח"ד (עד) ה'ק' דבמעשה דהילני המלוכה (סוכה ב) מבואר דחוינוך את בניה (הקטנים) בסוכה. ולא אמר'י דרכ' האב מורה בישם חינוך.

כד. אך צ"ע דראיות הגמ' דקטן עד' אביו וכ' הוּ ע' אביו. (וכה'ק הריטב"א).

יד. ובג' ברוך טעם (לנוב' אריה תא) הי' דוקשרתם תל' בימה שמחוייב לקשרו, ואף משום מעוזות חינוך דאבי מוחייב שנייה תפילין הוא אינו מחוייב. אבל 'זוחחת' לא תל' במצויה, אלא במו שהוא זוחח אצל.

והאחיינער (ג' א' ב') כת' דקטן הוא בר זביחה לכשיגדל, וחילק דבר קשירה/תלי בהאה דמצווה כל יומם להניח תפילין, וקטן אינו מצווה עדין. אבל שחייטה סגי בהאה דמצויה בשיידל. ועוד דרבניליה זו עצמה תaiseר על הקטן לכשיגדל, משא"כ בתפילה נמה שייאר בר חוביל מחר' למ' כלל לחיום.

טו. והרמב"ם (מאכ"א ז' כ') כת' וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועדר, ואפי' בדברים שכן משום שבות. ומשמע שם דשיך לאיסור להאכילה).

טז. כפי כחו של קטן.

יז. ויל"ד דההמ לכאורה מאכilio בידים, דודאי אסור בקטן. וכרא"ע בסוף העמ'.

יח. ותוס' ה'ק' דהאגמ' (בסמור) גבי תינוק יונק מודיעיקת דגדול אסור, משמע דודוקא גדור ממש, אבל קטן אפי' בזביחה לחינוך שר' וואין בו משום חינוך. ותוס' דרו' דרכ' דלמסקנא החם אירי בתינוק המשוכן אצל חלב, ולא אירי בהגע לחינוך.

יט. והאחרונים תי' דההמ מותר מדרבן משום דעתני נשואין דרבנן ומתייר. ומ"ה ליכא מעוזות חינוך דרבנן.

שם. האחرونיהם ה'ק' דקען אין לו מחשבה (וכדאי חולין יב), ורינו במתעסך בעלמא (וכמ"ש תוס' חולין שם). א"כ קטע שועשה מלאה בשבת אין בו עצד אישור דאוריתא. ונהי דברי"ד מכוון להפרישו היכא דעתשה איסתו, ובגון באיסורי אכילה ודווח אישור דאוריתא אבא גROL) אף بلا בוננה, דמתעסך בחלבים ועריות חייב ממשום שננה. אבל גבי אישור שבת אף אם גדול היה עשו

מעשה זה بلا מחלוקת לא היה איסור כל מה'ת. וובשוי'ת חידושי הר' י"מ (או"ח ג) הוסיף בדברוב מלאכות י"ל ומהשנתנו ניכרת מתן מעשיין ונוחש מחשבה מדרבנן, ע"ש), אבל אין בהוציאה א"כ הגביה עקירה ראשונה ע"מ להוציא, ומעשה ההגביה אין מוכחה ודודעתו להוציא, ואין כאן אף' מחשבה הניכרת בתוך

והוא אמר כי בינה (שבת ז) כת' דמ"מ אף מותעך אסור ממדאויריתא, למ"ב רע"א (שו"ת ק ח) דנתמעט ורק מהדיבר חטא- לֵי
. וככת' דמש"ה איצטראיך דרשת והםביבלה (חו' בסוף העמ') גבי מלאתך שב להזהיר גודלים על הקטנים, דל"ש במלאתך שבת דין ספריה והא דבריך מפרישין בכל איסורי התורה- לְזַהֲוָה מותעך
.

והוא חיעזר (ג' ב' ג) חלק דודאי יש לקטן מחשבה
בכמיה דעלמא, ורצונו לבבות או להוציאה, והוא
בכל מלאת מחשבת דאסרה תורה. ומוטען
נתמעט באופן דעתה במעשה, שהתקoon לחזור את
זה או שלא הכיר בה. אבל קטן נתכוון למלאכה.

ולג. וכ"כ הדריטב"א חולש שהוא מלאכה גמורה שיש בה מעשה ממור לאלתר. וורוק נמי עדיף מבביא, דיתכן עמוד לפוש, ודרכו של פטו מעט מעט.

ילד. וישב בזה קו' הראשונים (שבט קג') האיך הקילו לתת כיסו לקטן.

לה. והاخוריים האריכו בזה, ובכמ"ל.
לו. וצ"ע דבسوיגין דיבמו להדייא הא דמתיל טלי וטליא, להא

ולא תיל האם בעודו כן מעשה והוא מותר או אסור, אלא האם
ברשותו לה אמן לאלהרבה

מצווין להפריש את הקטן, מצוה על אביו לגעור בו ולהפרישו כדי להנכו בקדושה שנאמר חנוך לנער ע"פ דבריו וגוי". (האחרונים דנו א"י כוונת הרמב"ם משום מצוות חינוך. אר החל"מ (שם) כת"ד דוחה סברא בעילמא).

אר הרמב"ם (שבת כד יא) דבאיסור דרבנן אפי' אם הניחו אביו אין ממחין בידו. וכ"כ הרמ"א (שמג) לדודק באיסור דאוריתא אביו מצווה לגוער בו ולהפרישו. והmag"א (שם ב) ה'ק' דרבכמה דוחתיה מבואר דבריו מחייב להנכו אפי' באיסור דרבנן ^ט. וכות' דמ"מ אם לא הפסיקו אין ב"ד מוחון בידו. אבל באיסור דאוריתא ב"ז מוחין ייד האב להפרישו.

אבל הראית' א' הביא דב遼寧 דמדמין אביו לבי'ד (בהא דעשה ע"ד אביו (בسمוך). וכן התה'ד (שם) דידי'ך דשאר החות' ס'ל דאין חילוק בין האב לבי'ד.

לט) לא יאמר אדם לתינוק הבא לוי וכו' אלא מניחו תושש מנייחו זורק וכו'. פרשי הבא דרך הר' בשבת.

וחורש' א' הַקְדָּשָׁה לְמִתְנִי בְּדִידָה . וְהַולֵּל לֹא יאמֶר
הַבָּא, אֲלֹא מִנְחָה מְבֵיאָה. וְתִי דַנְקֵט הַבָּא לְרִבּוֹת
בְּרִישָׁא, דָאָסָר לוֹמֶר לוֹ לְהַבִּיאָה וְאֲפָגָן אָנוֹ אָסָר לוֹ
לְעַבְור מִמְשָׁא אֲדוֹרִיָּתָא, דָאָפֶשֶׂר לְהַבִּיאָה לוֹ פָחוֹת פָּחוֹת
מִדָּ אָמוֹת לָא . וְאַפְּגִי יַבְנִיס מָוְהָר לְרָהָיִ אָפֶשֶׂר שִׁיעֻרְקָר
שְׁלָא עַל דַעַת קְלָבָן, דְלָא הוּא אִיסּוֹר אֲדוֹרִיָּתָא. קְמַל
דָאָפֶשֶׂר בְּכָהָגָן לֹא יאמֶר לוֹ. וּבְשְׁלָא יאמֶר לוֹ תְלֻושָׁה.
וּבְסִפְאָ קְמַל דְמִנְחָה תְלֻשָׁה, וַנְקֵט אַפִי חַוְלָשׁ דָעַבְור מִיד
מִמְשָׁא אֲדוֹרִיָּתָא, לְרִבּוֹת דָאַפִּי אַינְזָוקָן לְחַפְרִישָׁוּלָן.

כח. אבל ה'ב'ח (שמגו) כת' דבגאי ליחסו אין חילוק בין ב'י לד' לאביו, והרמב"ם אמר'י בלי הגיע לחינוך, ואפ"ה אביו מהנבו משומש קדושה.

כט. וציין לשׂוּע' (או"ח קו ב) דחיב להנבו לחתילה.
לו. ותולש זהורק מאן דבר שמיה, פתח במוביא וסיים בתולש

לא. וכות' א"ז לבן עוזאי (שבת ה) דמלולך בעמוד דמי ליבכ' איסטרוא דאורייתא. וודלא כמ"ש תוט' (שם: ברעתה הבעל) דד' אמרות ברה"ר הדילתא גמיריה לה, ומלהלך בעמוד נאמר דוקא להחשב מונח לענין הוצאתה.

روح לאביו, כיון דזההפסד נראה לעינים. ומסתמא הוא עשרה לעשות נחת רוח לאביו אע"פ שלא הראה לו אביו דניח"ל. משא"ב באידית המפתחות אינו נראה לעינים. והב"י הביא זכר' ממהשmeta הר"ף והרמב"ם, דבר כל אופן בכיבוי אסורה, שהקطن יודע דניח"ל. וכ"ב המג"א (שלד בת).

mag שם. ע"ד אביו. פרש"י דהוה כאילו מצותו לעשות. והרישב"א ביאר דהרי והוא כאמור קום עשה, ובאיilo הוא מאכילה בידים שהוא אסור. והרישב"א (שבת קבא), הוסיף דהוה דבוקין דהוה לצורך אביו (ולא לצרכו) גרע מספיה. (הה"י שם)

דייך וכל קطن העשו ע"ד גודל, ולאו ודוקא ע"ד אביו. והרישב"א (שבת קנג' בסותה"ע) כת' דקطن העשו על דעת אביו, בלומור ועובד בוה מושום (شمota ב') לא תעשה כל מלאכה, אתה ובן^{מ"}. (זההחרונים דנו בעשה כל מלאכה, אתה ובן^{מ"}). ואילו בדיליקת אחים מחייב למחות מדורבן, כיון דקطن ע"ז הסוף העמ'). אך הרישב"א (קנ' בתחלת הסוגיה) ואילו בדיליקת אחים מחייב למחות מדורבן, כיון דקطن ע"ז הסוף העמ'). אך הרישב"א (קנ' בתחלת הסוגיה) כת' אסור ליתין לו בידים, דורשי' לא תאכilm. והאחרונים כת' בסתייה דבריו).

והמשנ"ב (שלד שעה"צ נר) חילק ע"ז בדיליקת אביה, האב מחייב מן התורה למחות בידו, שלא יעבור מושום לא תעשה וגנו ובן ובתך. כיון שהוא עשה לדעתו. ואילו בדיליקת אחים מחייב למחות מדורבן, כיון דקطن לא היה אדרעתא דנפשיה^{מג} (ודוקא עכו"ם אדרעתא דנפשיה התירנו).

והשפ"א (שבת קבא), העלה צד דקطن שעשו מלאכת אביו צריך להפרישו מושום הר קרא. ואף לולי דגילה דעתו דניח"ל. וכת' דיל' דבסטונין דבר טלי וטליא לא

ונהי דקطن אין לו מחשבה בדבר שצעריך מחשבה לעשיית כל' וכדו' (וכדי' בחולין שם), אבל בשבת לא בעין' מהשובה', רק שלא תהי טעות בכנותו^{לחי'}. וקطن מכון למעשה שעווה, ול'ש לגדר מתעסק בשבת.

מג) קטן הבא לכבבות וכו'. וס"ד דהgam' דהוה מושם דיב"ד מצוין להפרישו. ותוס' (שבת קבא), הק' דכיבוי הווה מלאכה שא"י' לגופה, ובמלאכה דרבנן דחיה אבוי' ודודאי אינו מחייב להפרישו. וצ"ל דמומי' מתניתין בר' יהודה דחיבין על מלאכה שא"י' לגופה. א"ג קאי בר"ש ובצעריך לאותו כיבוי, בגין לעשות פחמיין.

והרישב"א (כאן) דייך דאיירiy באיסור DAOYIATA מדנקט ששביתתו עליהם, ואין שביתתו עליהם. אבל הרישב"א (שבת שם) כת' דקר' הגם' (שם) בתמיה, וכי ב"ד מצוין להפרישו אף במלאכה דרבנן.

מכ) א"ר יוחנן בטעשה ע"ד אביו. פרש"י שהתינוק עופה באביו, ורואה שנוח לו בך' וכ' באילו מצווחו לעשות. ואילו במפתחות לא הכירו בדעתו שנוח לו. והב"י (או"ח שלד כת') דייך שאם אבוי אינו מראה שנוח לו בך', ואין עומד עליו לא נחשב ע"ד אביו. ואך כי יש בו דעת להבחין, דשוב אינו במצווחו^{לט}.

אבל ריש"י (שבת קבא), פי' ע"ד אביו, בקטן שידע להבחין שהכיבו זה נוח לאבוי', וועשה בשביבו. והב"י כת' דיויתר נבן לומר אף בכוונות רשי' (דידן) בבדליה מסתמא מרגיש הקטן שכיבוי עושה נחת

שאינו מכיר דעתו של אב אלא מעצמו עושה אין על אביו למחות בידו. וכת' דכ"ג שפ' רשי'.

מב. וכן הרמב"ן (כ' ה) הביא אתה ובן ובתך, הקטנים. הוזירנו בשבת שלא יעשו הבנים הקטנים מלאכה לדעתינו וברצוננו.

וכן הרראי'ם (ר'ה, וכדרפי' א) כת' דהוינו הדנתן (שבת קבא) מפני שביתתו עלייה, בקטן העשו לדעת אביו. אבל אביו אינו מוחזר היכא ואינו עשה לדעת אביו, דקייל' קטן אוכל נבלות ואין ב"ד מוציאין להפרישו. ומוקמיין לקרה בקטנים בקטן העשו לדעת אביו שיודע שנוח לו לאביו ומתוך שאביו חוץ בעשורה עושה.

מג. וצ"ב ב' בפונטו דאך לא תאכilm הוה DAOYIATA (וכדי' בסוף העמ'). וקצת משמעו DAOYIATA שאינו עושה ממש על דעתו,

לה. והאヒיעזר צין לתוס' (ובח皓 ב' ד"ה וביחס) דקطن אין לו דעת להבין שכן קדשים, אף דבר שחייב חולין ודיש לו כוונת החיטה).

לט. וכ"ב השיטה לר"ץ (שבת קבא) בשם הרא"ה שעשה לדעת אבוי שאבוי עומד על גבו ומסתכל בו והוא בעשה במצווחו.

מ. ובפושטו סורר לרשי' בסוגיא, אך הב"י (בתחלת דבריו) כת' לישב דכוונות רשי' שבאל שכן בו דעת להבחן אם נוח לאבוי זה מותר, אף שאבוי עומד עליו ומרואה לו שנוח לו בך. אך שוב' ישב דברי רשי' דידי' ע"ד רשי' שם).

מא. ובשיטה לר"ץ (הניל) הביא כן בשם ר' יהונתן אם הקטן הוא כל קר' בן דעת שיזוע שאבוי יקללו או יכנו אוח'ב כשלא כיבת חיב האב לומר לו אל התבבה. אבל אם הוא קטן כל קר'

בידים. ואף דמאיין. והאחרונים הביאו דאך למ"ד دائم ב"יד מצוין להפרישו, מ"מ אין מאכליין אותו בידים, ואפי' אישור דמאיי דרבנן.

והבית הליי (ג' נה) ה'ק' לדעת הרשב"א (הו' בסמור) דלמ"ד אין ב"יד מצוין להפרישו, מותר אף להאכיל בידים אישור דרבנן. והק' דמברואר בגין דבדמאי אסור להאכיל בידים. וכות' דעתך הרשב"א ס"ל כתיה' הב' בתוס' דשאני דמאיי דחששו ממשום דאוריתא.

אך אין לדוחות דאסור להאכיל רקען דמאיי ממשום דאסור בהנאה כיולי של טבל, ובמ"ש תוס' (עליל ט): ד"ה לא^{מ"}. ובשנאכילד רקען לא גרע מנאכילד להנאה. אבל בשתקון אוכל מעצמו אין לאסור ממשום הנאה של כיולי. רהא אף בכמהה שאוכלהת טבל גמור מעצמה לא מצינו שהו הבעלים מוציא להפרישה. ע"כ העדר לאסור רקען ממשום דאסור שהתקון יאכל דבר האסור לו. ומשו"ה מדאיין זוקק לו למדיק הגמ' دائم ממצוין להפרישו.

מח) תוד"ה **אללא**. והוא דקאמר (נדזה מו): אליבא דר' יוחנן דאמר מופלא הסמור לאיש דאוריתא וכו'. דהוגם מ' האיך מהני ביונמה קטנה שובהעל מיפור נדרירה (וכר' יהושע לעיל קח), וע"ע לעיל פט): למ"ד מופלא הסמור לאיש דאוריתא. ובשלמא למ"ד נדררי מופלא זהה מדרבן,athi נישואין דרבנן ומבטלי נדרי דרבנן.

ורב יהודה אמר שמואל דחה דקען אוכל נבילות ואין ב"יד ממצוין להפרישו. והגמ' מ' דכי גדלה אבלה בהפרה קמייתא. ומסקנת הגמ' דכל הנדרות עד בעלה נודרת^{מ"}.

ותוס' הק' האיך מהני התוי' דקען אוכל נבילות אליבא דר' יוחנן, שנסתפק בזה בסוגין. ועה"ק הרשב"א

איירי בבנו ובתו. אך הביא (בסוגין) דבפוסקים (או"ח שם) מבואר דאך בבנו אי"צ להפרישו, אלא מדרבן ממשום חינוך כמו בשאר איסורין.

מד) שם. והריטב"א כת' עפ"ז דודוקא בשתקון אוכל מעצמו אי"צ להפרישו, دائم האכ מגלה לו פנים דניחול, וב"ש שלא יאמר לו קומ אכול^{מ"}.

אבל הריטב"א (נדזה מו): הביא (מקו' הגמ' שם, הו' בסמור) דמותר לומר רקען שיש לו רשות לאכול, ולומר לו אם תרצה תאכל. ולא חשיב במנאכילד בידים וכואמר הבא לי מפתחו והא לא כפי לה דתיכול.

מה) בן חבר שרגיל אצל אבי אמו ע"ה, אין חווישין שמא יאכין דברים שאינם מתוקנים וכו'. המעפ"א ציין לנו' (נדזה ב') אל תה רגיל אצל עם הארץ, שסופר להאכילד טבלים. ואל תה רגיל אצל כהן עם הארץ שסופר להאכילד תרומה.

מו) תוד"ה אמר. א"ג בינו שיש לחוש לספק טבל דרווה דאוריתא החמיריו וכו'. הקובה"ע (עה 1) חקר בגדיר האיסור דמאיי, האם תקנו לחושוץ לציד دائمו מעושר. או דתקנו דרווה ודאי טבל דרבנן. ע"ש שהביא מכמה סוגיות, וע"ע אותן דאוריתא ווקה"י זרעים ד).

והביא דבואה נח' תי' התוט, דلتהי' הב' גדר התקנה לחוש למייעוט שאין מעשרין דרווה טבל דאוריתא, ומדרבן ציריך לחוש ממשום אישור דאוריתא, ואם היה ידוע שהוא טבל דאוריתא היה ציריך מדוריתא להפריש את התקון.

מז) שם. סיום התוספתא (דמאיי ג) ואם אמר לו האכילדני, מעשר ומנאכילד. ודלא הוותר להאכילד

להפרישו אסור להכךין לו או לומר לו שיأكل. והוסיף דאך באיסור דרבנן אסור ווע"ע בסמור.

מה. דאך טבל טהור אסור להאכיל להנאהו, וכרא' (חולין ו), ממשום אישור הנאה של כיולי. ודלא ברשי' (שבת כו) דודוקא טבל טמא אסור בהדלקה.

מו. ותוס' תי' דמלנסקנא דחתם נחיה, נודרת עד בעלה. והרשב"א הביא דיש גוסים (שם) אלא', וכות' דמי' הוא מוכרכ מסבירא דכינוי נודרת עד בעלה מ"ש זה מהו.

ולענין בנו סוף זהה מלאכאת איבו, וממצווה שבנו לא יעשה מלאכתו ולדעתו. ואילו אחר זהה רק אישור דרבנן בשעהה ע"ד. דהא דודוקא עכו"ם אדרעתא דנפשיה התירו.

מד. וכ"ב הרשב"א דלעולם אין אומרין לו שיأكل ולא נתיר לו לאכול, אלא ששותקין ואוכל. א"ג אפשר דמעמידין אותו סמוך לנבליה כדי ישילוח דו ייאכל דומיא דעיבדא דר"ז בר ביסנא. אף דגורם שיأكل, הא לא גלה דעתו דניחול^{ל'}. וכן הריטב"א (שבת קבא) כת' דנזי שאין ב"יד ממצוין

אבל הביאו דתוס' (בכ"מ, ע' ר"ה לג.) משמע שלא*אייפשיט* אי ב"ד מצוין להפרישו.

ההרמב"ם (שבת יב ז, ואיס"ב יז כז) פסק דאין ב"ד ממצוין להפרישו. אבל הרמב"ם (שבת כד יא) כת' לדעתן העוסה דבר האסור משום שבות^ט אין ב"ד מצווין להפרישו, וכן אם אביו הניחו אין מוחין בכידו. וזה הטעור (שמגו) תמהרו דהרמב"ם (הנ"ל) פסק דאף בדאוריתא אין מצווין להפרישו. והב"י הבהיר בא"ה בשם הר"י פאשי דהרמב"ם נקט שבוט משום סיפא, דאין מוחין ביד אבינו. אבל באיסור דאוריתא מוטל על אביו לחייב ולהפרישו (וב"ד ברכותין את אבינו).

נא) מעוגנת כוכבים. הרשב"א הביא דר"ח כת' דמהה שמעין דאסור לחתת לתינוק להניק מן הכהותית, אלא דהתרו במקום סכנה. דומיה דבמהה טמאה. והראשונים הק' דבמשנה (ע"ז כו), מבואר לרמדנייא מותריבי. ועוד תמה הרשב"א דמ"ש שיהיא איסור בחלב הנכricht יותר מחלב בת ישראלagi, דרא דודא מהלכי שתים חן (ודרשוי) כתובות ס. דחלב מהלכי ב' מותרי).

ההותס' ראה"ש כת' דלאו דוקא נקטו, אלא דריש בזה
מנางן פריצות בין שאוכלת דברים טמאים.
והראשונים הביאו מהמדרש (עה"ת שמוט ב ז)
דרמישה רבינו לא רצה להניך מהנכricht^{תנ}. והרש"א
כתב' דמותר אף לכתילה לינק מהנכricht, ואפי'

נא. כגון שתלוש מעצץ שאינו נקוב או טלטל בכרמלית, וכדאי" בתחילת העמוד, ובפשוות נראה דהרב"ם פסק [\[הנמצא בדף ה-133 בדורות\]](#)

ובב. ורבנן מותירין בשעומדים על גביו, ור' מאיר אוסר משום והשודין על שפיכות דמים.

והרב"ש^a כת' דחק משנה והה תיזבטה לר' ה. אך שוב הביא תzosפתא (שבת ז) איי יונקין מן הנכירות ומן בוחנה טמאה, ואם היהיה דבר שיש בו סכנה מותה, שאין לך דבר שעומד בפני

בג'. ולא מ酩ינו היה בדרמן חולבן ובשרן של 'ישראל' יותר מן הנכני. והbic'א דבירושלמי (ע'') הביאו מהפסק דכתיב (ישעה יא,ט) 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-בְּרַכְתִּי תְּבִרְכֵה'.

ננה. היכא דפריש, אבל לינוק אסור לאחר שפירש התינוק (או בشهוא בן ד' ווה').

שאומר הבא ל' מפתח, וגורם לו לאכול. דאמר' בסוגין לא יאמר הבא ל' מפתח, ואפי' בעושה ע"ד אביו אסור. והחתם בינו דמperf לה בעל חורז' באילו אמר לה קומי אכול. אבל הריתוב' א' (נדחה שם הנ'') כת' דכיון דאיינו כופה אותה לאכול לא נחשב שמאכיל בידים. ומותר לומר קצת שיש לו רשות לאכול, ולומר לו אם תרצה תאכל. וככמו

והמשנ'ל (מאכ' איז) נסתפק בזה להעתה קטן ולומר לו על דבר אישור שהוא מותר, וכת' דנראה פשיטא דאסור דחווי מאכילהו בידים¹³. אך ה'ק' מהגמ' (נדה הג'ל). ונזה בזה הרשונים גנ'ל.

והמשנ'ב (שמוג ה) כת' דאסור לומר לנכרי שיתן לתינוק דבר האסורה, ואMRIה לנכרי אסורי". וזהו אמרה לנכרייה. והמשנ'ב הושף דב' דאסור לומר לתינוק בעצמו שייכאל'ט'.

ומט) והוא אמר ר' יוחנן במשנה ע"ד אביו, א"ל ר' יוחנן ספקוי מספק"ל וכו'. רע"א ה' דנימיא ר' יוחנן העמיד בעושה ע"ד אביו משום שרצה להעמיד את המשנה (שבת קכט). בר' שמעון דכיבוי אי"צ לגופה, ובאייסור דרבנן אי"צ להפרישוআ"ב עושה ע"ד אביו.

שם. ר' יוחנן פפוקי מספק^ל. הרש"ב^א כת' דarf
דר' יוחנן מספק^ל, מ"מ כיון דר' פרות לר' יצחק בר
ביסנא עבדו עובדים נקטין היכי^ב. וכן בכמה סוגיות
אמור^ג רקען אוכל בדילות ואין ב"יד"מצוין להפרישו.

מג. לדלמא הטענו כי הנהר מאישור זה.

ומה. והמג'א (שמג') הביא בשם ר' ירוחם דאין למחות בעבורם המאכליין את הקטן איסור, אבל אסור לומר לעוברים להאכיל אוותם איסור. אך כת' דבשחתתינוק צריך לברך, בגין שהוא קצת חוליה, מותר לומר לעוברים ל' האכיל אוותם. והביא רדקון בפסח שמוציאים לעוברים לישא החתינוק לבתו גלגולו של שברצונו חמאו, וא"ש, ור' ירוחם, ור' ברהירוב.

מתו. ומשמע דכוונו דאך אי לא הויה 'ספיה', מ"מ הויה אמירה קצרה לעשות אישור ספיה. אבל במשנ'ב (שם ד') כת' דלאויא לה שיעיר ליה רחוב ליה רחוב ליה רחוב ליה רחוב ליה רחוב

ג. והריבט"א כת' דר' פותח נקט שמותר, ותוי שפיר כל החקור, עכ' קים לא דאך ר' יוחנן הכי ס'ל.
והחותר (ארוח שמן) העתיק דר' יוחנן ס'ל דאן מצווין להפרישו.
ובבב"ז בת' הדוחר רוס ר' יוחנן במוקם ר' פותח, ומתי לדפ' לא
ונזק בדעתו גוונחים רבי יוחנן ספוגי ספק怯 ליה.

דאורייתא לקטן, והאכילהו. אף דק"ל (ש"ע ח"מ רלד) דבאיסור אכילה דאורייתא צריך להחויר הדרמים, משום גנשו של אדם חותה מן האיסור. אבל לגבי קטן דיליכא איסור, אלא המוכר עבר בלא התאבלו. ועוד דבקטן לא ציריך כפירה לביגידל, כיון דיליכא סרך איסור עליו וכמ"ש הותה"ד ב טב, והוא ברמא"א או"ח שם"ג, והו' לעילו. ובכת' דנראה עפ"ז דהמוכר אי"צ להחויר לו הדרמים, והקטן ציריך לשלם הנאתו אם עדין לא שילם.

(ג) סתם תינוק^ט מסוכן הוא אצל הלב. החזו"א (קלד) כת' דאייריש שיש לו דברים להאכילה, אבל אין לו חלב טהור. ואמרוי' דחרסון הלב הוא סכנה לו שבוא לידי חולין, וחולין הוא ספק סכנה. ומש"ה רשאי להאכילה חלב טמא. דאי אייריש דין לו כלל להאכילה, א"ב יאכילה אף נבלות וטוריפות. ובבריתא משמעו דודוקא הלב. אך הביא דרש"י כת' דאייריש שהוא עצמא. ומישמעו דין רדרך אחר להאכילה.etz"ע א"ב אמראי תלי ודוקא משום דמסוכן אצל הלב.

(ד) ואוי דיליכא סכנה, אפי' בו"ט אסור וכו'. הראשונים הק' דנימא דהחותר משום מלאכת

בשיש הלב ישראלית. אלא דיש בויה מידת חסידות וזריזות שלא להניקו מנברית. והראשונים ביארו שבען של ישראל נח יותר משום דידי במצעותה, והם רחמנים וביחסים בטבע. אף חלנן מגדלطبع ביצוא בהן^{טט}. ואילו הלב של עכרים בא מנכילות שקცים ורמשים, ומגדל אכזריות ביונק ובעב רע ומש"ה הרוחקו אותו.

והרשב"א כת' דדעת ר"ח דיליכא דיש מניקת ישראלית אסור בנכירות^{טט}. ובמשנה (ע"ז) אייריש דיליכא ישראלית מוכנת שמי. וכוב"ד הריטב"א (באן) דאסור מדרבן. והר"ץ (ע"ז שם ז' בד"ר) הביא בזה מה, ע' רמ"א (יריד פא ז).

(ב) שם. והרמ"א (פא ז) כת' דאף מניקת ישראלית לא תאכל^{טט} דברים אסורים^{טט}, וכן התינוק עצמו. מפני שמיוק לו בזקנותו. ואילו דמדינה אין ב"יד מצועין להפרישו, מ"מ יש לאב להפרישו מפני שמטומטם הלב^{טט}.

והש"ך (שם כו) כת' דאף איסור דרבנן מטומטם^{טט}. והஅהיעזר (ג פא יא) נסתפק מי שמכר דבר איסור

בשבת, ואף שיש נבייה מזומן ולא אמרוי' דאיסור שבת בס킬לה חמورو, והמהר"ם מרטונברג כת' דאיסור שבת ההוראה מהפי פיק'ין, ואילו בスキルלה מהאכל עצמוני אמור. ועוד כת' הרא"ש דשמעא יהא קץ בנבלית. יש שבאייר השם משום דאכילת נבליה מטומטם.

ט. והגר"א (שם ל') ציין לירושלמי (חגיגה ב, ה' בתוס' שם טו). גבי אחר, כשהיתה אמו מעוברת ממנה הריחוה מע"ז ואכלה, והיה מפעפע בגופו כארס.

טא. והperf"ח (שם כו) כת' דציריך ליזהר הרבה בדרכה. ולפי שבמגנינו אין נהרים מעניים אל, רובה הבנים יוצאים לרבות רעה ורובם הם עוי פנים שבדורו ואין ריית דה' נוגעת בלבם.

טב. והאותון דאורייתא (ט) הביא מדברי הש"ך דאיסור דרבנן היה ג"ב איסור חפציא, והאכל איסור בעצמותו. ואף שהקלtan אינו מצועה.

ויש שחק על דברי הנתייבות (REL) דבאיסור דרבנן בשוגג אי"צ שום כפירה, ובאיול לא עבר דמי. ומצועה לשמעו דברי חכמיה, אבל הדבר אינו איסור בחפציא. והביא תעודה דאמורי' (עריבון ס) דרבנן עבדני עובדא והדר מותבין תיובתא, ואילו היה הענש על השוגג היאך היה מנייחין לו לעbor ולקלbel עונש.

טג. ותוס' (שבת קכא). כת' דעתם והשיך דוקא בגין' או ג'. ממש"ג' היו היכא דלא פריש משנעל, וכוב"ג רשאי לאכול חלב עד בן ד' או ה'. וכדרא"ת כתובות ס.).

ואמרה פה שעתיד לדבר עם השכינה יינק חלב טמאי, הדא הוא דכתיב את מי יורה דעתה ואת מי יבין שטענה גמולו מחלב עתקי מshedim (שעה כח ט). והביא דבמدرس משמע דהוה היתר גמור.

טג. והראשונים הביאו עוד מהמדרשי (ה' בתוס' ע"ז ט). דכשנויל רבי גورو על המיליה, והחליפו באנטוניוס והיניקטו אמו של רבי, ונמצא ערל. ומש"ה לבסוף למד תורה ונתגייר ומיל עצמה.

טג. והרשב"א כת' דמ"מ אין ק"ל דין ב"יד מצועין להפרישו, א"כ מביאין לו חלב נברית ואפי' במקרים דאכילה חלב בת ישראל. וכלל הווור חלב נברית הוה איסור דרבנן. נת. ואפ"ה ר"מ אסר משום סכנה. והרשב"א (חק דאי ליכא אהדרת, ושסכנה דסתם תינוק מוטמן אצל חלב. א"כ במא עירף מסכנה דחושדין על שפחת דמי. ות' דאף"ה סכנה הנkitה נברית אלימה טפי, וכדרא" (שם) משום דSHIPAA ליה סם לדוד מאבראי. והולך טפי עידף לאמתוני ולאותיו ליה מניקה בת ישראל ממקומות קרוב. וויל"ד א"י מש"ב ממקומות קרוב הוה דוקא, דאי ליכא במקומות קרוב ודאי יתרכז ע"י נברית).

טג. והמופרשים (ש"ך כת' וט"ז) ביארו דנפק"ם כשהיא חולה, וצריכה לאכול בדברים האסורים. שלא תניק את בנה, אלא האב יScar מניקת ישראלית.

ולפ"ז מבוואר דאף שהחותר דברים האסורים לחולה מפני פיק'ין, מ"מ מטומטם. ויש שביארו עד"ז דברי הראשונים (רא"ש ינמא ח יד, וכוב"פ השוע' שכח יד) דשותחים עבר חולה

מתירין אישור שבות, והוא קרוב לאיסור תורה מושם תאות בעלי התאות. וכת' דמ"מ ייל דתורויהו אירי בחולה, והוא יונקים בשבי צער חולין بلا סכנה, ואילו גונה, אף שאין בו סכנה אם לא ישתחה היום, מ"מ מסתכן הוא לעתים רחוקים.

נט) בא"ד ור"י תי' דחך דהgap פלוי. וכ"ב הרי"ף (שבת סא. בד"ס) דלא קי"לocabא שאל, אלא אף בשבת מותר. וזה ב' דעתות בשו"ע (או"ח שכח לא^{טט}).

לא תאכilm

ס) ת"ש לא תאכלום וכ"ל לא תאכלום זהזהר גדו"לים ע"ק הקטנים ט"ט וכו'. פרש"ז קרא יתרא הו, ואם אין עניין לאיסור אכילה תננו עניין שמו"ר לקטן, ולס"ד דהגמ' יילפי' מהכא דעתזון להפרישו, ולמסקנא יילפי' דאסטר להאכilm.

והפרמ"ג (שמג מ"ז א) כת' דלפ"ז הוה לאו גמור, וכי שמאכבל קטן בידים לוקה ופסול לעדות. השמאכבל קטן בידים לוקה ופסול לעדות. והפרמ"ג נסתפק חאם לאו זה קאי אף במאכבל גדול, בגין שאנס גדול שייכבל נבילה ע' ובכו', דהמאנס ילכה וודאי עבר משום לפנ' עור, אך אין לו'קה. דמ"ש שמו"ר על קטנים דוקא. או דילמא ודוקא בקטן הזהירה תורה, שאם יאכilm בידים ייגיל הקטן עצמו שייכבל תמיד בשיגדל, מה שאין כן בשאנס לגודל.

סא) לא, דלא ליטפו להו בידים. הרשב"א חידש דכ"ז באיסור דאוריתא, אבל אישור דרבנן רשאי אף להאכilm בידים. דהא למ"ד דברי' מצעון להפרישו מאיסור דאוריתא, מ"מ באיסור דרבנן אי"צ

אוכל נש ביז"ט. ובפשו"ט מבואר דמלאתה דשׁ ט"ט לא הותר ביז"ט, ואיסור מדאוריתא. ודעתי תוס' (ביצה ג. וכג') דאסטר מדאוריתא. אבל הרא"ש (ביצה ג א) כת' דדישה ביז"ט איסור מדרבנן ט"ט. וכ"פ השו"ע (או"ח תעזה ב). ורע"א הק' דא"ב דה"ל לגמי' לומור דברי' מוח'ת דישה מותרת לאוכל נש, ורבנן לא גورو במקום צער ט"ט. וצ"ע.

נה) יו"ט דאסטר לאו לא גورو ביה רבנן, האחרונים הק' דרבגמי' (לכמן קיט). אמר'י דכל בדאוריתא אין חילוק בין איסור לאו לאיסור ברת. (ויתברר לכמן שם).

נ) תוד"ה שבת. גונח יונק חלב בשבת וכו' וא"ת דההמ' מחמת חולין. הר"ן (שבת קמו: סא: בד"ה ז, ושא"ר שם הק' אמר'י לא אמר'י שיחולוב ע"י נברוי, דכל ערבי חוליה נעשין ע"י נברוי. ומי' רדיפות גונח הוה ע"י חלב רותח ט"ט (וציריך שהחוליה עצמה יינק).

והרmb"ן (תוה"א הו' בר"ן שם) ביאר דאף דבעלמא לא התירו שבת ע"י ישראל לנורח חוליה, הכא התירו שבות ע"י שניי, שנעשה שלא בדרך מלאות.

נ) שם. רע"א והבית יעקב (כתובות ס). הק' דמ"מ החלב מוקצה וזוועד דזהה בכל גזירות משקון שזבו', והאיך התירו איסור מוקצה דרבנן לחולה שאין בו סכנה. (ועע"ש).

נה) בא"ד והכא מחמת רעב. ועד"ז כת' הבעה"מ (שבת סא. בד"ה ז) שלא אירי בער cholim, אלא שתאותו מושלת עלייו (והביא מהגמ' שביעות כה, ותלי בפי הרשאונים שם). והמלחות חלק דחכמים לא היה

מלאות ביז"ט משום צער, בין שעירקו דאוריתא. ואף דהו יותר משום אוכל נש. ול"ד לאיסור כל אחר יד דיקל).

טו. ועד' הד א"ז (בכ"פ). ווע' רע"א (כתובות ס) שהאריך האם הורת מלאה דרבנן ע"י החולה עצמו.

טח. ולשון השו"ע משמעו דלדעת הר"ף מותר אף' צער רעבן בשבת. והמג"א (שם לט) חילק דלפ"ז לא הותר כלל משום צער רעבן, אף' ביז"ט. והביא דכ"מ במלחותו ה"ל). טט. ועוד הביאו דברותה בהנים (شمיני פרק ח) דדרשו לא יאכבל' וכו' לחיבת את המאכבל באוכל. ודרשי' דמותר בנהנואה, הא מה אני מקים לא יאכבלו, לחיבת את המאכבל באוכל.

ע. או אנס הגודל והאכיל בידים הניתה לתוך פה והבה עד שביל.

טד. וכדראי' (שבת צה) חולב משום מפרק, ופרש"י תולדה חדש. (ואכמ"ל).

והעירו דלפ"ז אף תינוק היונק מאמו הוה מלאתה מפרק. והוות לא הוה כל אחר יד. וצ'ב האיך הותר בשבת, ווותך דרכ' ממשם פיק'ו'ג

טה. והמלחות (שבת קמו: ס: בד"ה ז) כת' דהא דאי' (בסוגי) שהחולב ביז"ט הוה איסור לאו, היינו שהמלחה בעבמה ביז"ט הוה איסור לאו, ובשבת איסור ברת. אבל החולב ביז"ט לצערך אוכל נש לא הוה איסור לאו ואלא איסור דרבנן).

טי. ורע"א הביא את דברי' המלחמות (הניל) וכבר' דנדחק זה. ואך המלחמות הק' מלשון הגמ', ואילו רע"א הק' מגוף דברי' הגמ', אמר'י לא תי' בבה"ג). ואפשר דלא הקילו באיסור

איסור דרבנן), משום דעתך למיסרך. והרש"א כת' רה"מ בדבר שעשה לעזרך הגודל, ואינו לעזרך התינוק, אבל כל דבר שהוא לעצרכו של קטן לא זהה בכללathy*למיסרך*. וככדי' (יומא עז) דמאיילין תינוק ביה'ב.

ובגמ' (שבת קג) אי' דזהולך בדין וחשכה לו, יספור בדין חרש שותה וקען^ט. ומנייה עליו כשהוא מהלך, באופן שלא יהא עקיירה והנחה באיסור. והרש"א (שם) ביאר דעשה באופן דזהה רק איסור דרבנן, ובאייסור דרבנן ספין ליה אפי' *לפתוחלה*^ט. וככית' ומכאן ראה לדבורי).

והרש"א כת' דע"פ שיטו מותר להאכיל קטן טבל הטבול מדרבנן^ט. והק' דבגמ' (עירובין לא) מבואר דעתן מערבי בטבל דרבנן, *типול* דואיל להאכיללקטן ואפי' להאכיל בידיהם^{טב}.

ובגמ' (ר"ה לג) אי' דעתן מעכbin את התינוקות שתוקיע בראש השנה שחל בשבת. ומהתעskin עמהם

להפרישו^ט. ואף לדין דאי"צ להפרישו, אלא אסור ליתן בידים מוחתנן דרגא^{טב}, ובאייסור דרבנן רשאי אף לומר לו לאכול^ט. שלא העמידו דבריהם^ט אלא אצל גודלים שבישראל, ולא אצל קטניהם.

והרש"א הביא בן מהא (גדה מז: ה' בתוד"ה אלא) דלמי"ד מופלא הסמור לאיש דרבנן, ATI אישות דרבנן ומיפוי נדריה^ט. וכן (לעליל קיג. וגיטין נה) מבואר דמאכילד בתמורה דרבנן. ומשמעו דרשאי אף להאכיל בידים דבר האסור מדרבנן. והאחרונים דחו הדעת מבואר דודוקא משום נישואין דרבנן התירוש (והתירו אישור דרבנן משום אישות דרבנן).

אך הביא דהרמב"ם (מאכ"ז זז) כת' להדייא דאך דבריהם שהם משום שבוט איסור להאכilio בידים. וככ"פ השו"ע (או"ח שמוג) וכן הכריע הריטב"א (בסוגיין)^ט.

והרש"א הביא דבגמ' (שבת קלט), וע"ע עירובין מז) יש טעם נוספת שלא לחתת *לקטן* אישור (אפי'

יע. וככ' המהרה"מ (במודכי שבת שט, ואנודרה שבת ז קב) דאיסור להאכיל בידים *לקטן* דבר שיש בו איסור שבת דרבנן, אלא דעתן מערווין להפרשו.

עה. והאחייעזר (שם ז) הביא דלאכילה מובואר ברשב"א והאיסור להאכיל לא-תאכילים (וואי למסרכ' /שנאא יריגל/) והוא ב' טעמים. ודלא כתה"ד (ה' לעיל) דההטעם דאיסור להאכיל בידים דאותי למסרכ'. ושוב דחה דיל' דכוננת הרשב"א דבאיסור דאוריתא החמירו משום אתי למסרכ' בכל דבר. ובאייסור דרבנן ורק היכא שעשה לעזרך הגודל החמירו. עט. והפרמ"ג (رسנו מז ז) דין דכ"ז בקבון אחר, אבל בבנו מדרבנן איסור ממש חינוך. ולදעת הראשונים דעתו חינוך שיר' אף באיסוריהם).

פ. אך בסוגיה (שם) הורת רק האיסור פסידא, והתייר אויסור כל שלא יעבור איסור חמוץ. דההטם אירע שעשה עבר אבוי, דאיסור ממש דאותי למיסרך. אך אילו היה איסור מדאוריתא *ל' טעם זה*.

פא. אך האחרונים החק' (דברירתא (עליל) משמע דאיסור להאכיל בידים *לקטן* דמאי). אך לת' ה' (בתוד"ה אמר) שאני דמאי דיש צד טבל דאוריתא (והרש"א באנ' אירע דוקא בטבל דרבנן דעתץ' שאנו נקבו).

והבית הלווי (ה' לעיל) כת' דאיסור להאכilio משום איסור הנאת בילוי לטבל. אך לאכורה אף טבל דרבנן דעתץ' שאנו נקבו יש איסור הנאת בילוי, א'כ מבואר ברשב"א דלא בדבריו.

פב. והעליה צד דבעין דוקא מידי דחו לגדולים, וובה דתניא התרם מערבי לגודל ביה'ב משום דחו קטנים, ובמו

עה. וככדי' (עליל) בעצין שאנו נקבו דרבנן. וכן בכרמלית דרבנן. ועוד הביא לת' הגמ' דבמנאי היקלו (אך Tos' ר'ה אמר) דיקו והקלו בדמאי טפי משאר אישור דרבנן).

עב. והאחייעזר (שם ח) כת' דנראה דעתם הרשב"א משום דעת כל עירך ספין בכל תורה זהה מדרבנן, ולא תקנו אלא באיסור דאוריתא. וביאר דיל' דברי היב' דודוקא בהנק' ג' (שעקיצים ודס' וטומאת בהנים) דכתבה תורה בפירוש להוזיר גודלים על הקטנים איסור מדאוריתא, ובהנק' קרי איסור פסיה בידים איסור דרבנן. וותי עפ"ז קרי המשנ"ל משבת צ', הו' בסמוק').

עה. והביא דכ"מ בוגמ' (שבת קלט) דמותר לחתת *לקטן* ליטע בכלאים דכשות בכרם. ואלא דאסרו משום דעת לייסרכן.

עד. יל'ד אי כוונת הרשב"א דלא תקנו כלל איסור דרבנן כלפי הקטן, או דאיסור קל. ואף הגודל א"צ ליהר כלפי הקטן בזה.

עה. וכן הר"ז (יומא א. בדה"ר) הוכיח מיהגמ' (גדה מז) דבאייסור דרבנן, כל שהוא לצרכו של תינוק מאכילים אותו, ואפי' בידים. ואף שהגעו להינון.

עו. והאחייעזר (ג' פא ג) הביא דאדרכה מובואר מורתם דודוקא משום נישואין דרבנן, דההעדר ר'י בן גודוגרא לסתנה שנשנאת לכחן דאכילת בתמורה, ופרש'י בתמורה דרבנן (וככדי' לעיל צ'), ותיפול דשי' למיספי בידים לכל קטן וקטנה בשאר איסור דרבנן. ועכ"ל דבאמת איסור למיספי בידים אפי' איסור דרבנן רק משום נישואין דרבנן מותני. אלא דהרש"א (לעליל קיג. וגיטין נה) נקט דלםסקנא אירע התרם בתמורה דאוריתא.

ודקיפה זו לא הוה לצורך התינוק. הילכך איז לאו מוצה לה דיןין הקפה דרבנן בידים. וא"ע אפשר שלא אמרין הבי בשעה לחינוך.

סב) שם. ובגמ' (שבת צ:) א"פ' דאסור ליתן חגב טמא לתינוק לשחק דלמא אבל ליה. ופרש"י דאפי' למד' קטן אוכל נבילות, מודה הוא ולא יהבי ליה בידים^ט. והגמ' דנה דא"ב אף חגב טהור חי יש בוה ממשום בל תשקעו. (זההג' אשר"י שם ט ב) הביא את המשקנא דלא כיישין שיאלנו בעודו חין. והמג"א (ש מג ג) הביא דמבעור דאי' דבר שאסור רק ממשום בל תשקעו אסור ליתן לידי, דהוי מבמן דמאכilio בידים.

וכן הביא המשנ"ל (מאכ"א יז כז) דמבעור מדברי רשי' (שבת) ודסר"צ דאי' באיסור דרבנן אסור להאכיל בידים^{טב}.

וחמשנ"ל (שם) הביא עוד מהגמ' (לעיל עא). קטן ערל האם רשאי לסוכו בשמנן תרומה, ואף דסוכה בשתייה הוה מדרבן ולדעת הרבה ראשונים, א"ה אסור לתת

שילמודו^{טג}. ותוס' (שם ד"ה תניא) כת' דאי' דבעלמא לא ספין להו בידים, אפי' אישור דרבנן^{טד}. בר"ה שלב בשבת כיון זימניין יש בזה מוצה בתקיעה מותר למדמו. ול"ד לשאר איסורין.

והרשב"א (ר"ה שם) הק' ע"פ שיטתו דמאכilio אותו בידים אישור דרבנן^{טז} א"ב פשיטה דאי' מעכביין^{טז}. וכת' ומיהו אפשר דחתם לא הוה ממש צורך של התינוק. וורקא דבר שהוא צרי' לו ממש ספין להו בידים^{טז}. וב"כ בש"ת הרשב"א (א צב) דוקא לצורך התינוק חתרו. ולא עליה על דעת שנתר אייסורין דרבנן בכדי, ושלא לצרכו של התינוק. וכל שהוא לצרכנו ולא לצרכו ממש של התינוק גורין דילמא את' למטרך^{טז}.

והרשב"א (ר"ה) הביא עוד מהגמ' (נזר בט). דאי' דלר' יוס' בר' תניא האב מודיע את בנו בנזיר כדי להנכו במצוות. והוא דמגלה ממשום דקסבר הkopft כל הראש דרבנן, ואתי חינוך דרבנן דחי הקפה דרבנן. והרשב"א הק' תפו"ל הדקפת כל הראש דרבנן ורשאי להאכיל בידים, וממאי צרי' להוציא לחינוך דחי ליה. אלא

למייסך. ווע' מש'כ לעיל.

פח. והרשב"א יישב בוה הא דאי' (כתובות ס) דתינוק שפירים מלינוק לאior כ"ד חדש, אח"ב אסור לינוק, דהוה ביני שקץ. והשואל דקי' דחויה אישור דרבנן. ולדעת הרשב"א ספין אישור דרבנן להינוק. והרשב"א השיב דתינוק בריא לאior שיעורים אלו או"צ ליוון יותר. ולא הוה צוכבו של תינוק. והרשב"א חוסיך דבשאמורתי להלהבה אמרתי ולא למעשה.

וחמג"א (ש מג ג) הביא את דברי שות' הרשב"א דמיד' וצריך לתינוק, בגין אכילה ביוה"כ מאכליין אותו בדים אבל מידי' דלא צרכי ליה לא. והא אסור להנין לאחר כ"ד חדש. ולא הזוכר החילוק בין איסור דאוריתא לדרבנן.

פט. לדעת רבנן, אבל מבעור (שם) דר' יהודה לא חשש זה. ואף שנוטן לו למשחק, כיון דיש חשש שיאלן נחשב שמאכilio בידים.

צא. ואילו הרשב"א הביא מדברי רשי' (נד" מה) דבאיסור דרבנן אין"ץ להפרישה.

צב. והמשנ"ל כת' דיל' דקרו' הגמ' (שם) אליבא דמי' ב"ד מזעיר להפרישו מאיסור דאוריתא, ולוק' מיד' אף מאיסור דרבנן אין מאכליים בידים וכמ"ש הרשב"א דנחתנן דרגא. וכן מבואר בסוגיון. וכוננת הגמ' בשבת דיש להובייה דבאיסור דרבנן רשי' ליתן, א"ב מוכח ממתני' דחתם דבאיסור דאוריתא ב"יד מזעיר להפרישו. והפשט ספק דסוגיון. ודוחוק דריש' בשבת העמיד את הסוגיה אף למ"ד אין ב"יד מזעיר להפרישו. ועכ"פ ההג' אשר"י הביא כן להלהבה.

שמערבין בין לנזר. אלמא כל שרואי לקטנים מערבין בו לגדולים. והרשב"א תי' דגביב טבל למ' בון דהוא אסור בעצם. ובענין מיד' דחי לגודלים. ולא דמי למערב לגודול ביוה"כ, דחתם הוא גופיה חי אפי' לגודלים אלא דאישור דiomא גרים ליה. ובין דאי' אישורי מעד עצמו של עירוב, וחוז נמי נשאה לקטנים מיהה מערבין בו ואפי' בגודל. משא'כ בתבל דיאיסורו מעד עצמו, והלך אע"ג דחויה לקטנים אין מערבין בו לגודל. (ואbam'ל).

פג. והגמ' מחולקת ודאי' מעכביין או מיתעסקין בחיוון הדא בהיעץ לחינוך, והוא דלא הגיע לחינוך. עי"ש רשי' ותוס' ואושונבים. ותוס' (עכ"ג כת' דחוינו הגיע לחינוך של שבת, ומשה"ה היה ראוי להפרישו. אלא דלא הגיע לחינוך תקיעת שופר).

פד. ותוס' הוכיחו כן מדברי אבוי דאי'יר בתולש מעכיז שאינו קובך, ואפי' הבי לא יאמר לתינוק. אך למ"ד אין ב"ד מזעיר להפרישו אין ראייה דבאיסור דרבנן אסור להאכיל בידים. ולכארה כוונת התוס' דלא משמע דנה' בוהה

פה. וווסף דאפי' בשעה לחינוך, כדרשות לברורה נדה מו) דאפי' מופלא הסמור לאיש. ווע' מה שחו לעיל).

פי. והר"ן (ר"ה שם ט: דהה"ר) תי' דחתם מילתא דפרנסמא, שהקרן נשמע לרבים. ומש'ה מעכביין דלמא נפיק מניה חורבא לתיקוע בשבת.

פי. ויל"ד איז כוונתו ממשום אישור ספיה, או ממשום אתי

איסורין^{צ'}.

והב"י (או"ח שmag) ביאר דעת הטור דلمסקנא בהנרג' [שרצים, דם וטומאת כהנים] נתחדר מצוין להפרישו, ולא דמי לכל התורה דין מצוין להפרישו^{צ'}. דלאחר שנתגלה דהוה ג' כתובים הבAIN כה' אין מלמדין?

והאחרונים (נוב' ת או"ח א, פרמ"ג שם מ"ז א) דנו דלפי' מ"ל דאסור להאכילה בידים. והפרמ"ג כת' דאפשר דהוה רק מודרבן. אבל הנובי כת' דודאי אסור מדאורייתא מסברא.

ודר"א מזרחי (שוו' עא, ועה"ת ויקרא כה א, והר' בבי') כת' דוחטור קאי דוקא בטומאת כהנים, דפשיטה דדרשא אמרו ואמרות הו לא להפרישם, והוא דאי' בגין' שלא יטמא בידים הו רך דחיה. אבל אליבא דאמות שאני הtam משומם דכהנים ריביה בהן הכתוב מצות יתרות^{צ'}. וכדאי' בע"ב).

ס"ד שם. תוס' (פסחים פח. ד"ה שוח' בהא דאי' דקען אי"ע מנוי לפפח^{צ'}, הייך מאכלי את הפסח שלא למניין. ואסור לסתות לו איסור בידים^{צ'}. ור' תי' דילפין דאסור לסתות בידים מלא

لتינוק בן יומו. ומבוואר דאי' מאכילים לקטן איסור דרבנן^{צ'}.

והאמר"מ (יג א) ודרב"י (טו) דחו דאסור לסוך תרומה משום דין 'משורת' (אף לולי איסור סיכה). ועוד יש אחרים שדנו משום הנאת כילוי, והאחייעור (ג פא יט) דחה דה' בורה, אבל ליכא איסור הנאת כילוי בבחון Urל. וב' המנה"ח (רפב י, ה' לעיל ע).

ס"ג ת"ש אמרו ואמרת, לzechor גודלוּם עלי הקטנים וכו'. ולמסקנא אף בזה אמרוי דאי"ץ להפריש קטן ולמ"ד קטן אוכל נבילות. וב' הרמב"ם (אבל ג' ב) דאם בא להטמא מעצמו אין כי"ד מצוין עלי להפרישו, אבל אביו צריך לחנכו בקדושה. (משום מצוות חינוך^{צ'}).

אבל הטור (יר"ד שעג) חלק דחויבין להפרישו, דבן משמע הדרשא 'ולזהר' צ'. וב' רבינו יונתן (הירושפ בשם הנמנוק"י) לר' הילק"ט הלכות טומאה דאף דבשאר איסורין האב אינו מוזהר על בנו^{צ'}, אבל בטומאה מוזהר מריבוי דקראי^{צ'}.

והרמ"א (יר"ד שעג א) כת' דזה דהגדלים מוזהרין על הקטנים, היינו שלא לטמאו בידים. אבל היכא דהקטנים מטמאים מעצמן, ע' או"ח שmag אי מצוין להפרישו. והפוסקים ביארו דכובנותו להקל, וכמו שאר

צ'ג. ועוד ציין המשנ"ל לגמ' (מוריק יד) דדנו האם מותר לגלח קטן במועד וכשגולד במועד).

צ'ד. ובשות' הרשב"א (א קכח) היבא סעד לברבי מה שאמרו (סוכה מב) קטן היודע לשמור הפלילי אביו קונה לו תפילין. אך כת' דגם זה אינו מוזהר בעניין, שאין הפרש בין בי"ד לאביה, ע' הוגמ' (בסוגין ובוחה). כת' דיש לי בזה כמה ראיות ואין לה מוקמן.

צ'ה. ורבינו הילל (לתו"ב, הר' בר"א מורה) כת' דזהו הגר גודלים על הקטנים להפרישין. ובב"ח (שם) היבא דהר"ף והרא"ש (ה' טוואת) היבאו לשון להזהר, והמשמעות האוקימוטא דלא לטמא בידים. משמע דמסקנא לא קאי.

צ'ו. בכדי' דקען הבא לבבות, דוקא עשוה על דעת אבי מהזיב להפרישו.

צ'ז. והשואל בשות' הרשב"א (א קכח) מסוגין דלא אתא קרא אלא דלא נתמא לזר בידים. והרשב"א הסכים עמו שכן זאמת שאין הפרש בין טומאה לשאר איסוריין, ובכלן אין ב' מצוין להפריש את הקטנים. ואן אן אחראן לרבענו יונתן.

צ'ח. והמג"א (שmag בהקדמה) היבא דעת הרמ"א דין מצוין

להפרישו, כת' דכ"ד רוב הפוסקים ופשטה דגמ'. אך השו"ע (יר"ד שם) סתם להזהיר גודלים על הקטנים וכור').

צ'ט. והפרמ"ג היבא דלפי' נמצאו נשתו אלו היג' דנים מוזהרין הב"ד על הקטנים שלא יניחם בלאו מן התורה. אבל אין מלוקת דהוה לאו שאין בו מעשה.

צ'ק. ואע"ג דעביד בגמ' צרכיותה, הצריכות לאו דוקא דאי' בלבות רחמנא גבי נביבה ברו'. והח' (או"ח שmag) חנמה וחור פלאי להתחכם על התלמוד, שעשה בגין צרכותא וניניא דלאו צרכותא.

צ'ק. וב' הב"ח (שם) דלבתר דמציריך לה, ואקמר ואי אשמעין טומאה כהנים שאני משוש דריהה להן מצות יתרותתו לא איצעריך לאוקימוטא דאתא ולא ליטמינו ביזים. אלא בגין דריביה להן מצות יתרות החומרה תורה להפריש הקטנים מטומאה וכבדשמע פשطا דקרה אמרו אל הכהנים.

צ'ק. למ"ד דשה לבית אבות לאו דאוריתא.

צ'ג. ובב' עמודו יור תי' (קו' התוס') דאסור דשלא למניין ההו איסור עשה, ול"ז ללאו דשרצים ואינך דכתיב בהו לא תאכילים. והאחייעור דחה דהותה"ד (ה' בסמוך) הוכיח דאף באיסור עשה אסור להאכילה בידים.

אך התח"ד הביא בשם המהרא"ם (הג') מיינומי שבת בט מ') דמותר להאכיל קטן לפני קידוש, דהוה ביטול מצוות עשה בעלמא^ט. דילפ' מהנ"ר פסוקים דוקא אישורין, ולא ביטול עשה. והתח"ד ביאר דאף דילפ' ותרומה טמאהן איסור הבא מכלל עשה. אבל ביטול מצוות עשה לא ילייף, ומותר להאכיל בידים.

וכן הביא הקובעה^ע (עה ה) דאף לצד (בסוגיין) דבי"ד מעוזין להפרישו, ה"מ לאפרושי מאיסורה. אבל אין כופין אותו לקיים מצוות עשה, דבכל דוכתי אמרי' מצוות חינוך הוה מודרבנן^{טט}.

והmag'א (ש מג' ג) כת' דכ"ז בנידון להאכילו בידים וליתן לו לשותות קודם קידושו, אבל הוא פשיטה דמ"מ מחייב להנכם במצוות עשה, בגין לעשות להם קידוש וכיב'ב. והביא דכ"מ בדברי התח"ד.

והmag'א (רטט א) הביא דברי המהרא"ם (חנ"ל) שנותנים רקען את כוס קידוש בביתה^ג, ואך דלא קי"ל הכini בקידוש ולא במקומות סעודה, דאכילה לפני קידוש הוה עשה. והוא דאסור להאכיל בידים רקען הינו בדבר שיש בו לאו. אך ציין דמבחן באשר בש"ע (ש מג' דאי"ר) איסור דרבנן לא ספרי אליה בידים^{טט} ובכ"ש אסור עשה^{טטט}.

והmag'א תי' ע"פ הב"י שם דיש סוברים דאפי"ד גדול מותר לשותות, דיוצא בקידוש זה. ואע"ג דלא קי"ל הכini מ"מ לקטנים שרי. אין כין דא"א בענין אחר שרי ודרכין דבריך עליו צריך שיטותו. והביא הbab"ח כת' שיתנו דוקא לקטנים שלא הגיעו לחינוך.

ועוד תי' המג'א דכל מידי והוא רביתא דתינוק, בגין אכילה ושתייה מותר להאכילו בידים, ולא גרו בו חכמים.

קו. ואכילה קודם קידוש הוה בגדר ביטול עשה. וע"ע בסוגי'ן.

קח. ועפ"ז ביאר רקען נחשב 'בר זביח' משום דאסור להאכilio נבלות. אבל נחשב (גיטין מה) איננו בקשירה לעשיית תפילה, לד"ש איסור להאכilio ביטול עשה.

קט. וממשמע דנקט דתמה"ר סבר דאסור דרבנן ספרין, וכברש"א. אך צ"ב דאכילה קודם קידוש ודאי הוה איסור דרבנן.

ואך לאכורה ליל"פ בווונת המהרא"ם דאסור לאכול קודם קידוש הוה איסור דרבנן, ובגדר איסור הבא מכלל עשה. וקליש מאיסור דרבנן גמורו.

קי. ויש לדחות דתנון אישורין דרבנן מעין דאוריתא, ותנון

אך איסור ספיה, כמו איסורי לאוין דאוריתא.

האכלום, ולא אסור אלא דומיא דשרצים ונביבות, אבל כה"ג דaicaca חנוך מצוחה שרי. ותוס' פתחו שלא דמי לשרצים, וסימנו דהזהר משום חינוך מצוחה). והאחרונים ה'ק' האיך הותר איסור דאוריתא שלא תאכילים משום חינוך דרבנן. והmag'א (שמג' ג) הביא בשם התוס' דכין שהוא חינוך מצוחה מותר. והביא בשם רבינו ירוחם דכל דבר שהוא משום מצוחה ספרין ליה בידים. והביא הא שמחנבן אותו לתקוע בשופר בשבת^{טטט} (ר'ה לג', הו' לעיל). ורעד'א (פסחים פט), ה'ק' דבשלמא תקיעת שופר הוה רק דרבנן, אבל שלא למניין אסור מדראוריתא^{טטטט}.

סה) וצרכיו וכו'. ובפשוטו למסקנה ילי'פ' מהנ"ר ג' קראי לשאר איסורי התורה דאסור להאכיל בידים. (ווע' לעיל).

ורעד'א ה'ק' דהנ"ר ג' הוה חייבי לאוין, ולוקין עליהם. א"ב האיך ילי'פ' לאיסורי התורה דאין לוקין עליו. וה'ק' דהגם' הביבה לעיל מחלב טמאה, ואף דהוה איסור בעלמא (ירוצה מהטהמא), ואין לוקין עליו' (וכמ"ש הרמב"ם מאכ"א ג').

והתח"ד (כח) הביא דעתוון להפריש אף מאיסור לאו הבא מכלל עשה, ולא ילי'פ' מהנ"ר פסוקים דוקא חייבי לאוין. וחוכמי מהגמ' (לעיל) שמא יאכילהנו תרומה טמאה, דמל"ד דעתוון להפריש צעריך לחוש בבחן קטן שאוכל תרומה טמאה, ואף דתרומה טמאה הוה איסור עשה (כדרפסי' דה' תורה מהו).

קד. אלא דההם איררי באיסור דרבנן. וע" מה שחר' לעיל.

קה. והביא דהפלתי (ק'א) תי' הדהם האיסור שלא למניין הוה רק מדרבען, דמדאוריתא בטל ברוב (יעי"ש), אלא מדרבען איינו בטל, דהוה חתיכה הראוין. והביא הרשב"א דבאיסור דרבנן ספרין בידים וותי' בוה' התוס').

ורעד'א כת' דיל' דכובנת התוס' ג'ב משום ביטול מדראוריתא, ומשום מצוות חינוך התיר לו להאכיל איסור דרבנן.

קי. וע"ז תי' כמה אחרים (ע' התס' או"ח פג, עמודי או"ר יט) דיש עד דמותר להאכיל רקען קומו, דאסור נדר קיל' דשנו בשאלת. ומשה' לא ליפ' לא תאכילים. ואך א"ב אף למ"ד מצוון להפרישו, נימא דבנדרים מודה דאי'ץ' להפרישו. והgam' (גדה מו') דנו משום רקען אוכל נביבות.

ובמכילטא (חו' ברשי' שם) יlfpi' להוואר גודלים על הקטנים^{קיד'}. (והראשונים (חו' לעיל) כת' דהינו דוקא בשועשה ע"ד אבוי^{קיד'}). והומצעל מASH תמה דהגמ' לא הוכירוחו כלל. וצ"ע.

והומצעל מASH משמע דאך יlfpotaa זו הוואר גילוי דאסור להאכילה או איסור לקטנים^{קיד'}. אבל האחרונים דנו דהך קרא הוואר גדר איסור שונה, ומזהר מASH לשום מזcoutot חינוך) דהחתם אין איסור באוכל שהוא נוותנה לו, יוכל לאוכל בסוכה. ורק מASH מזcoutot חינוך צערך להניטו לטוכה). משא"כ ביו"ב והאכילה בעצמה אסורה, והו כוננות לו נבילה. אלא בשואכל א"כ להפרישו. ועוד חלק המג"א דאכילה בסוכה הוא מזcoutot עשה ומ"ה ליכא איסור להאכילה בידים, ע"פ דעתה המהרא"ס (תג"ל) ווצין למש"ב רסט).

והאヒיעזר (ג פא בג) תי' דבכל התורה דוקא דוקא כשהוא מאכילד עופר. אבל בשבייהתו בנו נתחדש דאפי' אם איינו אומר לו שיעשה, אלא דהקטן עושה בעצמו ע"ד אבוי^{קיד'}, אפ"ה עופר על לאו דשביתקה^{קיד'}. (וע' מה שהו' לעיל מהשעה"צ).

והביא בשם הגרא"ח דאיסור לא תאכילים' הוואר איסור בעלמא בשאר איסורים, ואילו לא תעשה כל מלאכה וגוי ובןך, הוואר דשבית דחמייר.

להוואר. א"נ דהך קרא הוואר גילוי, וילפי' אף מוחך קרא וכבריו המוציא מASH).

קיט. ובגמ' (שבת ג' נדר) מבואר דנוחש בעו' והנני לאזורה מיתת ב"ה, בין דבעשה מלאכה בעצמו מוחך קרא. ובס' החינוך (לב) כת' דאע"פ שחאתוב החוץיא איסור המלאכה לעלנו ובבנין בעבדים ובבהתוות בלאו א'. מ"מ ברור שאין הענין שוה, כי העושה מלאכה בגין יתחייב מיתת ב"ה, ובמלאתket אחרים ע"פ שמחזר עליהם בלאו לא יתחייב עליהן אפי' מלוקת, שאין מלוקת לעולם במעשה אחרים. ומשמע דאיסור בנינים ואיסור מוחמר הכל' א'.

קיט. והאמורי בינה (שבת ג' כת' דאייצטריך גבי שבת, מASH דמעשה קטן הוואר מותענס, וע' מה שור' לעיל).

קיט. ודיקן בלשון הרשב"א (שבת ג'ג' הנ"ל) דמתחלתה רבב דכל שבגוטו איכא איסור דוריתיא דלא תאכילים, והניון למיעבד איכא גמי איסור דוריתיא איז אמורין לאן משומש עשייה ואMRIה עופר מושם לא תאכילים. ובס"ד הביא דבשועשה ע"ד אבוי עופר מושם 'בןך'. אך שוב הק' מדברי והרש"ב א' בסוגין דרבנן מושם לא תאכילים).

קיט. ומשבת לא יlfponin על שאר איסורים, דהוה דין שביתה כמו ראשונים (חו' לעיל) כת' דעופר מושם לא תאכילים.

זהה אפי' ביה"ב מצוחה להאכילה. וב"ש דלא גוזרו שייה אסור להאכילה קודם קידוש. והמג"א הוסף דיש חילוק בין אכילת אישר לאכילת התיר בזמן האטור, ובמ"ש תוס' (פסחים קו: וכ"מ^{קיד'}).

והמג"א (תרטו' ב) דן האם רשייא לחתת לקטנים ואוכל ביה"ב, או דהוה כמאכילה נבלות בידים. וכתי' דלי' לסתוכה שרשאים ליתן לו לאוכל חוץ לטוכה (דרותי' יומא פב. מבואר דלא נחשב סfinein איסור בידים, אלא משום מזcoutot חינוך) דהחתם אין איסור באוכל שהוא נוותנה לו, יוכל לאוכל בסוכה. ורק מASH מזcoutot חינוך צערך להניטו לטוכה). משא"כ ביו"ב והאכילה בעצמה אסורה, והו כוננות לו נבילה. אלא בשואכל א"כ להפרישו. ועוד חלק המג"א דאכילה בסוכה הוא מזcoutot עשה ומ"ה ליכא איסור להאכילה בידים, ע"פ דעתה המהרא"ס (תג"ל) ווצין למש"ב רסט).

אבל המג"א (תרטז ג) הביא (אף גבי סוכה) דמשמע דאיסור להאכילה בידים מוחץ לטוכה (אפי' אדם אחר דאיינו חייב בחינוך). והפרט מג' כת' דלא כראורה צ'ל דמותר להאכילה בידים, דהמאכילד יותר, אלא חזון אסור (ובמ"ש המג"א רסט א הנ"ל).

טו) שם. בשוו'ת מוציא מASH (הר"י אלפנדי ר, ציינו הגהש"ס) והק' דבמכילטא א' עוד קרא דכתיב (שמות ב' י) לא תעשה כל מלאכה, אתה ובןך ובתך.

קיא. דtos' כת' דהה דאמורי השטה בהחמתן של צדייקים אין הקב"ה מביא תקללה, ה"מ במאכילד אסור. אבל הילכא שהמאכילד מותר לאלה שהשעה אסורה לא חמיר.

קיב. ובמכילטא א' דע"ב אירוי בקטנים, דבבניהם גודלים לא איזטריך לאסורה. אבל בשוו'ת חי' רווי' מ' (אורח ג' כת' דיל' דדעת הבבלי (לעיל מה) דיל'פ' דקאי להווארו שלא ישעה מלאכה ע"י בנו גודול, וחוסיפ' צווע על האב. (זההיא דהרבמב"ם טור ושו' ע' לא הביבאו כלל הר' איסור, שיש לאו מיזח בשבת בקטן על דעת אביו. וכן שהבביאו שריבות בהחמתו).

ובבית אפרים (רוד סכ' כת' דהמאכילה הוואר אסמכתא).

קיג. בפשותו כוונת הראשונים לצד דאין ב"יד מזcouton להפרישו, ואילו לצד דמצועין להפרישו י"ל דקאי אף בעשרה לעצמו.

קיד'. ולכארוה יlfpi' לכל קטנים, ולאו דוקא בנו וע' אמרי בינוי שבת ז. ושלא בראשונים (חו' לעיל) דאיירוי דוקא בבנו.

קיט. ובדעת הרשב"א (שבת ג'ג' ובמה ראיונים ע' מה שהו' לעיל) דבשועשה ע"ד אבוי עופר מוחך קרא 'בןך'. אך כמה ראשונים (חו' לעיל) כת' דעופר מושם לא תאכילים. ואפשר דכוונתם דלא קיל' דמכילטא דיש דרשה מוחדרש

(זוביים כת. סוד"ה עולה) חילקו [גבויין] לשיעורו בשתייה הוה ربיעית, אבל דרך אכילה שיעורו בצדית, ובגן ששרה פיתו ב'ין^ה. אך כת' דלולי דברי התוט' בין דחפת הוה היתר ל'ם לשנות את שיעור האיסור של ה'ין.

ועוד הביא הרש"ש מבואר (שבת עז. ומנחות כד) דרביעית דם אם יקרש יעמוד על כוית. א"ב אידי ואידי חד שיעורא והוא בקרוש והוא בעולא.

ע) **אמאי מוציא את אשתו בגט**, תיתיב גביה דקטן אוכלי נבלות וכו'. מבואר דפשיט"ל למג' דאף בחרש תלי במח' אי מצוין להפרישו. והפרמו"ג (שם מג' א) הביא מבואר דחרש שוטה וקטן יש להם דין א'. והחתת"ס (או"ח פג) העיר למש"ב התה"ד (סב) דעתם האיסור להאכיל הוה שלא יריגלו אף כשם גدولים^ו, א"ב בחרש ושוטה ל"ש טעם זה.

ורע"א דק' בכל הנך הוה רק איסור דרבנן זדאיסור אחות זוקוטנו, ותוס' (בע"א ד"ה אמר) נקטו דבאיסור דרבנן לכובע אין מצוין להפרישו^ז, וצ"ע.

ע) **משום איסורא דידיה**. פרש"י שהיא פקחת, ובת עונשין. והאחרונים (חת"ס או"ח פג) תומחו מה ס"ד דהמקשן דמשום שא' מוחן פטור מכל המצות nisiLOCKED לאייך למיעבר איסורה. ורקاري לה Mai

וכרא"י (לעיל ו), דלאוי דשבת חמיר. ופרש"י דקי"ל מחלל שבת בעבוד ע"ז^ט.

דף קיד:

ס) **תוד"ה משום**. ולא דק דבהדייא וכו' דשרוצים לוקין עליהם בכזית וכו'. תוס' (באן) משמע בכל השרצים השיעור כוית. ונקטו דבמסכתנת הגמ' (מעיליה טז) נהחה מ"ד לשיעור אכילתן בשיעור טומאנון. אבל תוס' (זוביים קה ד"ה מה) הביאו דמסכתנת הגמ' (מעיליה) לחלק ודוקא ח' שרצים המתמאים אף לשיעור אכילתנו בעודשה^א, ושאר שרצים הטהורין לוכה בכזית. (וכרא"י גבי נמלח). (וכפ' הרמב"ם מאב"א ב ז).

ודעת רשי"ז (זוביים שם, וע"ז סט). דאף שרוצים טהורים בעודשה. והאחרונים ביארו דס"ל דהוה מה' אמוראים^ב.

סח) **כא"ד א"ל י"ל'** דאיסורין במשחו, דזוכה עלי' נמלח משום דהו בריה. ואילו דם לא הוה בריה. אבל אף נבליה ושאר איסורי התורה חייבן עליהם בבריה. ולא הוה חידוש בשרצים).

ט) **אבל דם דעד דaicא רביעית**. הרש"ש הק' דבכ"מ^ג מבואר לשיעור דם בכזית, כיון דהאיסור נאמר בלשון אכילה^ה. אך הביא דתוס'

גבויין של נדר, דכתיב איסורה בלשון שתייה, ומ"ה אף בשאוכל בדרך אכילה שיעורו בשיעור שתייה. ותוס' קאי דוקא בשאר האיסורים. לחיות שיעורו בכזית.

ו. אך הביא דבגמ' (שבת קג) אי' דמי שהוחשיך לו בהריך ויש לו שיטה או קtin, יtan לשוטה. קטין יבא לכלל דעת. והגמ' מסתפקת חרש קטין, קטיןAnti לכלל דעת. או דחרשAnti לאחלהוף בגודל, משמע דיש לו דעת טפי. ובוש"ע או"ח רטו ח' אי' דיתנו למ' שרצאה. ומ' בסוגין דמו' לרקטן.

ז. וצ"ב כוונת דתה"ד או"ר בטעם דאסור להאכיל בידים ורילפי' מלא תאכילהם. ואילו הכא או"ר למ"ד דב"ר מצוין להפרישו, ולכוארה מפירושו מחמת עצם האיסור. אך י"ל דקו' מ"ש דהכא דרש"ק. ולאייך מ"ד דרש"ל להיפך.

ח. והא夷יעזר (ג פא ב) דן דשما כוונת הגמ' בגין לאכילת בדים באיסור דרבנן, וכמ"ש הרשב"א זדאיסור דרבנן נתית חד רdegaa. והכא בגין דאמר' לחו שמותרין נחسب מאכילה בידים.

קב. וكم'ל דאף קטן העושה ע"ד אביו, האב נחשב 'מחלל שבת'.

א. דamer רבא במובדליך דבר הכתוב. פרש"י בהני דכתיב בהן והבדליהם.

ב. ודעך רבא א"ר יוחנן בכל מקום צריך כוית. אבל סתמא דתלמודא סל דחביב על עדשה.

ג. והביא דבגמ' (בריתות יד וכט, חולין פט) אי' והוא דaicא כוית. וכ' ב' הרמב"ם (מאב"א ו א), ופרש"י (עירובין ד', וסוכה וטפסחים מוד). ועוד הביא דאי' (חולין קב) גבי המוחה את החלב ואת חומץ, והוא דaicא כוית.

ד. והביא דהרבנן (תרומות י ב) כת' לשיעור שתיית תרומה ולהתהייב בקרן ווומש הוה בכוית. ע"פ התוספות תרומות ז ג. אך הגר"א גרש שם להיפך.

ה. אך ה'ק' דלבואה נח' בוה התנאים (ניר לו). ובת' דה'מ

קاري לה. ויש שפי' דס"ד דהאיסור של האשה תלוי באישור של הבעל [וע"ד מש"ב המנה"ח (א טו, ח' לעיל ג'). והחת"ט תי' דבמשנה מבואר دقופין אותו לגרש, ודן גבי חרש בפקחות דיש עליה איסור והוא אינו מצווה, האם כופין אותו לגרש. [עי"ש].

הדורן ערך פרק חרש

פרק האשה שלום

רעד א' חשור לקלקלה, והיא אינה חשודה לקלקל את עצמה.

ויש שהbayeo (דרכם למיסקנא) דהאשה עצמה הוה גדר היתר בפ"ע, ולא משומן גדר עדות רעד א'. ואפשר דבראשה עצמה שיר' לגוררי טענת בר' באיסורו.

ורע"א (לש"ע י"ג) ציין לשוחת מוצל מאש (גנ) שדן אי אף קטנה נאמנת לומר שמת בעלה.

ב) מות בעלי תתייבם. חוס' (לעיל צג' סוד"ה עד) הק"ט^ט האיך נאמנת לחתויים, הא ליכא חומר בסופה. שהרי בשבא בעלה מותרת לחזור לו (בראי' לעיל צה: וצח), וע"י חוס' לקמן קי). ותוי' דוחושת שמא יחולין לה ותנסה לשוק, ואייכא חומר. ונש"ה דיקא. ועוד תי' דכין דשאר נשים יש חומר בסופה, אף יבמה רגילה לדיק. (וע"ע לעיל שם).

ג) ומלחמה בעוּזֶב. פרש"ז דכין פריש הדינה או' חודשים או' מושתת בדדמי, מאומד ליבנה או' מושתת דודאי הרגו'ו ליטיטים. ועוד מבואר בגמ'

א) מות בעלי תנשא. ובפשוטו אשה עצמה נאמנת כשאר עד א', דהgem' (עליל פח), פ"י דמשום חומריא שהחמורת בסופה הקילו בתחלתה, והkiloy משומן עיגונא. והראשונים (חו' שם) נח' אי הוה מדרבנן, או דמיהני מדאוריתא.

והגמ' (צג' ולקמן קטו. וקטו) משתמשת אי הוה משומן מילחא דעתידה לאיגלווי או משומן דידי'ק ומינסבא.

ולכארורה אף אשה עצמה נאמנת מטעם זו. אבל התשב"ץ (א פב) כת' רעד א' נאמן מדאוריתא בין דעתידה לאיגלווי. אבל האשה עצמה נאמנת מדאוריתא, שהרי בחזקת אשת איש היא לפניו. אלא דוח'ל הקילו בדבר זה בתחלתה והחמירו בסופה משומן עגונה^ט. ולכארורה כוונתו דאין תורה עד' לאשה עצמה. ויש שביארו דהאשה הוה בעל דבר).

והירושלמי (חו' ברשב"א)^ט פ' הטעם דנאמנת, שאליל בא הוא מכחיש^ט, ובירושלמי אי' דאפי' נשמה ראשונה (לקמן קבב, הוי' קטו). אכן משיאין אש' ע"פ עד א', אפי' ה כי האשה עצמה מותרת לינשא ע"פ עצמה^ט.

עוד הביאו לדעת ר"ע (לקמן קבב) אין משיאין אלא ע"פ עד כשר, ולא ע"פ אשה או עבר או קרוב. ולכארורה מודה דהאשה עצמה נשאת ע"פ עצמה.

דו. וש שייקון כן מלשון הרמב"ם (ירושנן ב' ט) שכנה באהה ואמרמה מה בעלי נאמנת ותנסה או תתייבם, וחוקה שאינה מקלקלת עצמה ותאstor עצמה על זה העל' זה וכבר העשי לחולות לבל, ואיל' אפשר להכחיש ולא לטען טענה. שאם הוא זאת סופו לבא או יוציא שהוא חי. וכן אם בא עד א' והיעיד לה שמת בעלה נשא על פיו שהחבור עשי לחולות, אפי' עבר או אשה או שפהה ועד מפי עבר מפי שפהה מפי קרובין נאמני וכו'. ואך יש שייקו להיפר, הרמב"ם כללו באיתו הלכה, דוחה אותו דין.

טו. וכן ח' הראשונים (חו' לקמן קטו) אי שוטה נאמנת לומר שמת בעלה.

טו. ותוס' ה'ק' כן עד א' ביבמה ולהתיר לחתויים. וליד אמריא לא ה'ק' כן אמרתני, ולכארורה משמעו דמה שנשאת ע"פ עצמה לא הוה משומן חומר בסופה.

ט. ומשמע דכוונו לפרש את הגמ' (פח) באשה עצמה ולכארורה ה'ה שאר פסולין עדותן. ואילו עד א' נאמן מדאוריתא משומן דעתידה לאיגלווי.

י. אך יש שפ' דהאשה עצמה נוגע בעורותה, ונוגע בדבר אין נאמן דעתידה לאיגלווי. (וע' ש"ש ז, הוי' לקמן קי). בדין נוגע בעורותה.

יא. והירושלמי מ'ק' מהמשנה (כתובות כב) אדם יש עדים שהוא אשת איש אינה נאמנת לומר גורשה אני. (וזודק כשאין עדים נאמנת משומן הפה שאסר). והירושלמי מ'ק' מש' דברתני נאמנת.

יב. והירושלמי מ'ק' א"ב מ"ט אינה נאמנת דמות יבמה שתנסה לשוק (בדוחן לקמן קי). הוי בגמ' לעיל צג'. ותוי' דוחם נופלת לפני בם בע"ב. ולכארורה כוונת הירושלמי ע"ד הגמ' (עליל צג') דזימני סניה ליה).

יג. וכן משמעו במחלוקת (לקמן קי) דוחה תקנה קודומה. ואילו להשיא ע"פ עד א' משמעו לדוחה הגמ' קטו. דונתחדש בבריתא דנחותה איש בית דיל' (קטו).

ולכארה הינו כרב שימי ב"א (לকמן כתז), דבקטטה אמרתת בדרמי. ע"ש שם).

(ז) זימנין דמחו ליה נירא או ברומחא וסברא ודאי מות וכו'. בפשותו משמע שברור לה שמית נובכת גירא. ואינה ידעת דשיך בזה רפואה. וזהה ליטים שהיכו ברומחן. אבל תוט' (זר' זימנין) כת' דמסקנת הגמ' דיראה לעמוד שם במלחה? ועוד' נח' הרשב"א והרמב"ם בחור מהמלחמה ומות על מיטתו.

(ח) כבר רבא וכו' הדר אמר רבא רעבון גירעה מללחמה וכו' ואילו גבי ריענון וכו'. דברעבן אף מות על מיטתו אינה נאמנת, אך בשנהינו בבית שיך בדרמי, דסבירה שמית. ופרש"י דסבירה אין יחיה, ולא סבירה שמיא ברוח וניצל.

ובפשותו אيري שאומרת במתה על מיטתו מהמת רעבון. (וכ"ב הריטב"א). אבל האחרונים דיקו' מדברי רשי' דאיiri שמית בלבד רעבון וכו'. והמהרש"ל (חכמת שלמה) ביאר דכין דסבירה שא"א בעולם שישआ המלהה שלא ימות, ומש"ה אמררי' שמא משקרת לומור אף מות על מיטהו בלבד רב. וביאר דאפ"ה נאמנת לומר קברתי, שאינו תלוי בעודות מיתה. וככל' האילא אמררי' דמשקרת.

(ט) דאיילו במלחמה וכו' הא מות ע"ל מיטתו מודומנא וכו'. הרשב"א (והרטיב"א בפי' הב') פ"י דאפי' אמרה ירד במלחמה וחוכה ושב ומות על מיטתו,

ב. והרטיב"א כת' דאיך דלא ידע אי יש קטטה ומלחמה, מסתמא נאמנת ומשמע דבעין נאמנות יידיה, דושואלים האם שלם. אבל הביבי'ש (ו' כת' דלא שיילין' לייה. ע"ע באחרונים שם).

בא. וביאר דלא אצטירך תנא למיתני שלום וכו' אלא משום דכא בעי למיתני קטטה ומלחמה. ובמשנה קשיא רישא לסייעא בגין שיתברר שהיה שלם, או שיתברר שקטטה ומלחמה. ותנא דבריתא גילה על המשנה).

כב. ועוד' אמר רבא גבי רעב (בשםך) שפיר עבדת דשיבות נפשך.

כבג. בפשותו יש כאן חורה נספת בדררי רבא. אבל הריטב"א כת' דמעיירא סבר דל"ש בדרמי ברכובן. אך ביו' שנודע לו באשה זו דשיך בדרמי, א"כ גירעה ממלחמה. ומשמעו דלשנא מציעא לרעבון במלחמה לאו ודקה, אלא דשיך בדרמי).

כד. דומיא דברה מהמלחמה, ומות בלבד מלחמה.

דאמרי' זימנין דמחו ליה בגירא או רומחא, וסביר דודאי מות משום בדרמי. ובפסקי הרoid פ"י דאפי' את' ל' שראתו, ולא פרשה ממנו וכו'. ומשמע דיש ב' אופני בדרמי, באופן כל'י שכורה שמשמעותה שמת. ועוד יש אופנים שכורה מעב ובתווחה שכורה מיתה?.

והרמב"ם (גירושין יג ב) כת' שמא הסמור דעתה על דברים שרוכן למיתה ותאמר מת, כגון שנהרגו הראשונים והאחרונים שהיה בעלה באمعן. שהיה שכורה מאחר שנהרגו אלו ואלו, אף הוא נהרג בכלל'ן.

ובשות' כת' ס (נח) נקט דחיש בדרמי הוועה ספק דאוריתא. והפתחת' (ז' קלח) חלק דבל עיקר חשש בדרמי הוועה חומרא דרבנן'.

(ד) רשי' ד"ה קטטה. י"ל מותך ששונאתו רועה לאסור עצמה עליו. יתבאר ללקמן כתו.

(ה) תנא שלום בינו ל' בינה משום דקביעי ל' מיתני קטטה בין ל' בינה, תנא שלום בעו'ם משום דקביעי ל' מיתני מללחמה בעו'ם. הרשב"א כת' כלומר דלאו דוקא שנטברר שיש שלום, אלא בסתמא תלין' בשלום וכו'. (וכמ"ש תוט' ד"ה תנא, וכן רשי' כתו). ד"ה דאי').

(ו) את' ל' בינו דשלום בינו ל' בינה נטרא עד דחויא וכו'. ומשמעו דהיכא דיש קטטה ביניהם לא תמתן, ואומרת בדרמי. ואף היכא דאינה מותבונת לשקר.

יז. והבית הלוי (ג' א בסוף) חילק דהיכא שלא ראתה כלל, אלא שכורה שרוכב במלחמה מותו א'ב הוועה חשש דאוריתא. אבל היכא דמחו בגירא וכדו', רובה דרובה מתים, והוא חשש דרבנן.

ויח. והאבג'ג' (קיא) ה'ק' אמראי שינה הרמב"ם מהא דאי' בוג' דמחו ליה ברכומא. והאבג'ג' חידש באופן שיש רוב למיתה, מהני הרוב לחוץיה מהחזקת אשא איש. ועי' נאמנת בעטנה ברי' דקרויתו ויצין לדבורי הרוא'ש (תורתות ט) דמנהי טענת בר' היכא איזו כנוג' חזקה. (והגמ' לא אירי בטוענת קברתי, אבל הרמב"ם נקט דאיך קברתי ל'מ', ע' בסמוך. ומש'ה נקט אופן שלא הוועה רוב גמור, אלא בעין רוב התלוי במשה).

ויט. ודייך כן מלשון הרמב"ם (נהלות ז'). ועוד ציין למראות הצבאות (ס' קלט) שהאריך בזה, וכט' דאיך דמיבור דאם נשאת תצא בדיעבד, הינו משום דהוא מייעט דשיכי. ואך דהוא מדורבן).

דכין דחושת ע"פ האומדן רודאי מות חיישין דילמא משקרה ואמורה קברתו כדי שלא יחשבו שע"פ האומדן אמורה שמת^ט. ועד"ז הביאו בשם שות' הרמ"ה דשא משקרת שקרה שנקבל דבריה.

וביארו דכין שהיא סבורה רודאי מות מש"ה אינה יראה שבולה יחוור, ומש"ה משקרת ועד"ז כת' המהרש"ל הנ"ל, וכן בחו"ן אנשי שם (על הרי"ק) לדעת רשי".

וחר"א מזרחי (א ב ד"ה ומוה שטענת, ה' בכס"מ שם) כת' דהטעם רדaina נאמנה שקבעו בין דין דאין דרך לאשה להתעסך לקבור את בעלה במלחמה, שהרי היא בחוללה לבסוף מפני פחד המלחמה, ומש"ה מוחזקין שהיא משקרת^ל. ווע"ע בית הלוי ג' שהאריך בסוגיה זו.

יא) דבר וכו' ואמרי לך אינה כמלחמה, דסמיי אדامي איןשי וכו'. הרמב"ם (יג ז) פסק דנאמתה, וכל"ב. אבל בשות' הר"ץ (ג) גרס בדברי הרמב"ם דaina נאמנת^ל.

והבי"ש (שם קס) דיק דאף נשאת תצא. וזה עד"ז כל מות הפסיקים בעגנות יש להחמיר ל', דמדאוריתא עד א' איןנו נאמן כלל. ומש"ה היכא דזהה מה' האם חכמים האמינו יש להחמיר.

בת' והבי"ש (שם קט) כת' דלפ"ז כישיש לה מיגו מהני. ול. והבי"ש (שם קמו) כת' דעתם והשיך קברתו עד שעתה, אבל מפולת ונחש וכדי ואומרת קברתו נאמנת. ואילו לטעם שהקדום אינה נאמנת, דמותה שחוק בלילה שמות משקרת.

ווע"א (כשו"י מה) כת' לפ"ז באמרתו קברתו אחר שפסק המלחמה נאמנת (ודלא כייא"ז הנ"ל דוקא במכרת טימנים). ואילו אומרת קברתו במלחמה ואומרת ש מכירה אותו ע"ז טימנים ולסבירה הריא"מ אמרי דמשקורה ואף לדברי הריא"ז נאמנת).

לא. וכן הطور (וין בקיצור פסקי הריא"ש) סתום דבר הוה במלחמה והו"י א' ברמן (ז' נה). לב. והగרא"א (שם קס) ציין דכ"ב הרמ"א (בסעיף ט) גבי ספיקות במסיח לפני תומו. ועי"ש בפסקים שהאריכו בו.

אפי' הבי' נאמנת. דכין דאמרה מות על מותו לא חיישין דמשכרא^מ. ודוקא בתוך המלחמה חיישין שתברח מוחמת הפחד (וכמ"ש תוס' ד"ה זמנני).

אבל הריטב"א הביא י"מ דודוקא בשאומורת חלה על מיטתו ומות נאמנת. אבל בשירד למלחמה והוכה שם וחור ומות על מיטתו אינה נאמנת. דכין דחווי דמוחיוו ברומחא מכבה רבה אמורה לא חי (וכגמ' לעיל). והרשב"א דחה דודוקא בתוך המלחמה חיישין שתברח מוחמת פחד. אבל בכל גוסס אינה עוזבת אותה, וכבדאי' גבי ליטימי.

ו איילו גבי רעבון עד דאמרה מות וקבורתו. הרשב"א דיק דכ"ש במלחמה נאמנת דמת וקבורתו. דבקורה לש' בדרמי. אבל הביא דהרבמ"ם (יג ב כת' דאפי') אומרת מות במלחמה וקבורתו אינה נאמנת^ט. והרשב"א חלק ע"פ הנ"ל, דלא חיישין שمسקר אלא בדרמי. א' ב' בשאומר בדרמי אין חשש.

וחלבוש (יז מח זהר' בבי"ש יז קנ) כת' דדעת הרמב"ם דבמלחמה אף כשקבורה שייך בדרמי, דשא מא מוחמת שהיא בחוללה לבסוף קבורה איש אחר^ט. ועד"ז כת' הריא"ז (בשלט' ג) ^{טט}.

ומהו ר' י"ז לב (ב טז, ה' בכס"מ יג א) תי' דהחשש

כה. דלעולם לא מוחזקין דמשכרא אלא חזמין דעתיא ואומרה בדרמי.

ט. והר"א מזרחי (א ב, ה' בכס"מ) כת' דדעת הרמב"ם רעבון עד פא ממלחמה בחודה (בקברתו) וגריעא ממלחמה בחודה (במטתו).

ו והגרא"א (יז ק) כת' דהרבמ"ם דיק (ז' מדברי הגמ' עד דאמר מית קברתו, דת"ל במלחמה נאמן לומר קברתו, א' ב' ברעבון ז' קברתו מיותר. וע"כ במלחמה לא מהני ז' קברתו ובקברתו גם במלחמה שייך בדרמי). ובאמרת מות על מיטתו א"צ קברתי. ואילו רעבון על מיטתו גרייעא מעיל מיטתו דמלחמה, והוא דוחה כמו מות במלחמה דלא מהני כלל. קמ"ל דמתה על מיטתו ברעבון ואומרת קברתו מהני. וזה ק' דרייעא מותה על מיטתו, דשם א"צ ז' קברתו. אבל מות במלחמה לא מהני קברתו כלל.

ט. ולפ"ז דוקא בשקיerto במלחמה, אבל היכא דליך מהמלחמה וקברו במקום אחר מונגי. אבל החלק"מ (ק' וב"ש קמט) נ��ו לדעת הרמב"ם אף קברו רחוק מהמלחמה אינו נאמן (ובางין טעימים), ותב"ש ביאר דכין' שמות במלחמה אינה מונגת ומשקרת ואומרת קברתו).

מלחמה נאמנת. ולא חישין דלמא איכא מלחמה ואומרת בדדמי. דבין דלא הווחק מלחמה בעולם לא חישין לה. והז' להימנה ולא ליחסן לדדמי מגו דאי בעיא שתקה ואומרה מות סתום, או דלמא כיון דaicא מלחמה וחזקה אמרה בדדמי לא שייך הכא מגו דמ"מ הא איכא מלחמה.

יעוד כת' הריבט"א (בسو"ד) דהיכא דחווקה ודאי מלחמה קים לנו דודאי אמרה בדדמי, אבל הכא שהיא החזקה המלחמה אין לנו לתלות ב"כ" דאמרה בדדמי.

והריבט"א הוסיף דאפשר לפרש דברים כפשוטם דבשחיקה דיא מלחמה בעולם נהאה דבר של שקר, דמלחמה קלא אית לה. ויש לחוש שמשקרת לומר כן מפני שהיא סבורה שנאמין לה יותר אמרה, כיון דיש לה מיגו דאי בעי לשוקר דיליכא מלחמה. משמע דנאמנת שרתה בהירור, ולא בדדמי (וע"ד מש"ב תוס' גבי בעה"ב ופועלים ל"ג).

יג) TOD"ה מי. תימה לר"י דע"ב ל"ש מיגו כיון אמרה בדדמי וכו'. ועד"ז ה'ק' תוס' (בسو"ע, על בעה"ב ופועלים) מהו מיגו הוא זה, דאיינו השור לשקר וכו'. וכה"ק תוס' ב"כ".

והש"ך (ח"מ פב כליל מיגו י) כת' דהיכא דסבירו שאומר אמרת, אלא דלא דיק"מ מיגו (וחביבא כן

והבי"ש (ז' קמד) העיר דבטפיקות הגמי' פסק הרמב"ם (יג ג) גבי החזקה היא מלחמה (בسمוך), דנסחת לא תצא^{ל'}. והב"מ ביאר דמדינא האשה נאמנת^{ל'}, אלא דהנך טפיקות זהה בדרבן, ומ"ה נקטין בהם לקולא לענין אם נשאת לא תצא.

ה חזקה היא מלחמה

יב) איבע"ל החזקה היא מלחמה בעולם מהו, מי אמר"י מה זה לשקר וכו'. תוס' והראשונים תמחו מה שיר בזה מיגו, דיין בגין חישש שתובון לשקר, אלא דתלין בדדמי. וכן פרשי' (קטו. ד"ה דאי הצד דל"מ מיגו בסוגין. רוש"י (בהמשך ד"ה שאני) פי' את הצד דמהני מיגו, דאי לא מיתיה לא אמרה, כיון דיש לה מיגו דאי בעי לשוקר אמרת דיליכא מלחמה. משמע דנאמנת שרתה בהירור, ולא בדדמי (וע"ד מש"ב תוס' גבי בעה"ב ופועלים ל"ג).

ותוס' תי' דידייקא כולי האי להחזיק מלחמה לי, ומ"ה אמר"י דודאי לא אמרה בדדמי. בפשונו משמע דלא הויה 'מיגו' (ראי בעי היה משקר) במיגו דעלמא, אלא אומדן דasha זו מדייקת^{ל'}. והתוס' רא"ש הוסיף דמיגו דאי בעי שתיק, ומ"ה אמר"י דידייקא כולי האי.

והרשב"א כת' דלאו מגו ממש קאמור, אלא בעין מגו היא^{ל"}. זאילו אמרה מות סתום ולא הזבירה

שאינה מדיקת בסיפור דברים, והוה קצת שקר. ולא שבסורה שהוא כן.

לו. וצ"ע דמיבור בתוס' (קטו. ד"ה או) דספק הגמי' בגדיר מיגו. וכ"כ הריבט"א וראי שלשון מיגו מושאל הווא, ומפני שאליו שתקה היהת נאמנת אנו אומרים למה לה להכניות עצמה לומר טענה שיאמרו שמשקרת בשוגג ובדמי. ניחא לה תפי דעתך. אלא וראי בתום לבבה אמרה כן מפני שהיא יודעת בעצמה שהיה הדבר כן ולקיים דבריה יותר.

لت. וקצת משמע דודקא היכא "דחווק" לבי"ד מלחמה אמר"י בדדמי, אבל כל דלא נתברר לבי"ד דזה מלחמה, לא מיחוי אמרה בדדמי.

מ. והתוס' רא"ש (שבועות מה) כת' דומה לי לשקר בעולמא אמר"י דלית לנו לאחזקי' בשקרן שאם היה רוץ היה יכול לשקר בענין אחר והוא נאמן, אבל הכא לא מוחזקין ליה בשקרן, אלא אמר"י דשכח. ולכארה תפי הול' דלא מהני נאמנות כיון דיין לו טענה).

לג. וכ"פ הרמב"ם (יג א) بعد א' בקטטה דנסחת לא תצא. וכן פי' ה"ה בברברי הרמב"ם (שם יט) גבי עד א' מלחמה באומרת קברתי, ע"ע (בسمוך) והמפרשים (שם) הארכיכו בזה טבא. והולח"מ (יג יט) האריך טובי, וכות' (עד א') הרמב"ם ס"ל דטפיקות הגמי' بعد א' במלחמה הוילענין לכתחליה, אבל בדייך אס' דנסחת לא תצא, דסמכין אטעמא דמיילא דעבידיא לאיגלווי' לא משקר. דלא גוע מים שאין להם סוף (לקמן קבא) דנסחת לא תצא.

לד. ובאייר דזהה מודרבנן, אי משום דמיילא דעבידיא לאיגלווי' היא, אי משום מותך חומר שהחומרת עליה בסופה וכו'. וחושש בדדמי הויה רק מודרבנן.

לה. אך מדברי התוס' משמע דבסוגין אי"צ לסברא זו. וע"ע בסמור.

לו. בפשונו משמע דמודיקת ושמה לב לפרטים. אך צ"ב מלחמה בעולם הוא דבר גדויל דודאי היהת רואה, וצ"ל דכונת התוס' דמודיקת בדרכה, ומספרת לנו סיפור שלם. ומ"ה אמר"י דמודיקת במייתו. ואך צ"ל דלא דיקיה' הויה

מפני ליה הכא וכו'. משמעו דקי' התוט' לצד דברוגין ל"מ מיגו, מ"ש התם דמהגנו. אבל לצד דברוגין דאמר'י דרייך בולי האי, אף חותם אמר'י כן. אבל תוט' (שבועות מה) כת' וחתום (בסוגין) דזוקא מיביעין לנו בין דידי'קאה בולי האי שמחזקת מלחהמה. (ואילו התם הפעל תובען).

(ז) בא"ד (קטו), ויל"ז וכוי מ"מ נחشب קצת שקרן במא שתווען דרכ' ודאי שפרעו וכו'". ועי"מ מיגו נאמנן

שידוע ודאי, ואינו אומר בדרמי".
ומשמע בתוט' דברוגין ל"ש סברא זו. ויל"פ דasha הטוענת בדרמי אינה סבורה שיש בה צד שקר כלל.

דף קטו.

יח) רשי ד"ה דאי בעיא. אע"ג שלא אמרה על מיטתו בהדייא, מסתמא מטה על מיטתו קאמרה, ובΌΜ שיש מלחהמה וכו'. משמעו שלא שאלים אותה באיה צורה מות. והפסקי הר"ד חלק אמראי שרינן לה, נחקרו אותה וدليلא מטה במלחהמה קאמרה", וכי בשופטני עסקין שאין חוקרין הדבר וمبرרין יפה היאך מטה בין שיש חילוק בדבר.

וכן הרמב"ם (ג טו, ושו"ע זי) כת' דעד א' שהעד שואלן אותו^ב היאך ראיית ובמא ידעת שמית וכו'.

מו. ועוד"ז כת' תוט' (שבועות מה) דכיוון דאיינו טוען שמא אלא ברוי, ואומר ודאי שלא שכח אין לנו להזכיר במשפט בין דאית ליה מגו. אבל בשאין לו מגו איינו נאמנן דשםא שכח מוחמת שודא טרוד בפועל ומחמת שברור שפער טוען ברי אף על פי שמספקן.

וחר"ז (שבועות שם כב. ברכה) ביאר דבשיש לו מגו וטעין שפרעו ודאי קושטא אמר וברי גמור הואה, דאי טוען בדרמי ממש שמספקא ליה לא דוה אמר מיילא דידי'ע דמספק ביה רבנן משוט טרדא והוה טען שלא שכחו כלל.

מיוח. ולא סגי לזה טענת ברוי, ואף היכא דטען שיודע ברור שאינו טוענה. ווזוקא עי' מגו נאמנן בטענותו.

א. ואם נתכוונה למלחהמה לא תהא נאמנת ולצד דחויהה היא מלחהמה אינה נאמנתה.
ב. והפוסקים הק' דמהגנו עד מפי עד, ואף שלא שאלו את העדר הראשון איך אתה יודע וכו'. והב"ש (ז' זי) כת' דהיכא דאפשר לשאול אותו שואלן אותו, ואין דין אפשר ממשאי אפשר.

ג. ואם העיד בדבר ברור נאמן, ואם העיד בדברים שרובן לモיטה אין ממשיאן את אשתו. שאין מעדין על האדם שמית אלא בשוראוותו שמית ודאי ואין בו ספק.

מהספק בסוגין). והחותמים (כללי מיגו נט) כת' דמיגו דאי בעי שתיק מהני אפי' היכא דאמר בדרמי". (וכ"ב הרמב"ן בת' הא' מב). והנתיבות (כללי מיגו זי) חלק.

יד) בא"ד א"ב במלחמה בעולם אמר' לא מחדינה במינו וכו' מטה עלי' מיטתו וכו'. וכן הביאו תוט' (כתובות פז) ושברועות מה: תוט' ראש שם וב' מ' קיב' וב' מ').

טו) בא"ד אבל כי לא החזוקה^מ וכו' מטהך שיכויה^ה לזכור מטה עלי' מיטתו, דין זה מיגו בין שידוע לעוזם וכו' וידוע שהוא משקרת^מ. החותמים (כללי מיגו מא) דיק דאך שיראה יש כאן מיגו. אלא דחישין לבדרמי, דהסבירא שיראה לשקר מהני דלא הוא בגין דיקא בולי האי. וע"ע בית מאיר (ז' ס"ס מה).

ובהג' מים חיים ה'ק' דעדין קשה שתהא נאמנת במינו דמת במלחמה וקברתייה, דמשמעו דנאמנת וכבדעת הרשב"א^מ). וע"ב דעיקר התוי' דתוט' דడוקא בהחזקה היא מלחהמה אמראי' דידי'קא בولي האי. ול'ם שאר מיגו.

טו) בא"ד ומיהו קשה לראי' גבי שכיר (שבועות מה) וכו' מטהך שיכויה^ל א' שכורתיך מעוזם וכו' ומה מיגו הוא זה, והלא אין חשור לשקר^מ וכו' (קטו). ומה' ט

מיא. וביאר דהיכא דאיינו חשור לשקר, לא יטعن טענה אהרת. אבל ודאי היה שותק ולא היה אומר בדרמי. (והיכא דהזה בדרמי אף הוא יודע דאיינו יודע בודאות).

מג. וכוכ' התוט' הרא"ש, אלא דתוט' ראש והויף סברת דיק בولي האי. ויל"ד אי אף החותמים נתבעו לסבירא זו.

מג. תוכ' תי' בוה הcker' דאי שירא וכו' בימיgo דמת על מיטתו.

מד. ועוד"ז בתוט' חד מקמוני בשם הר"מ ב"ר יוסף תי' כשמלחמה בעולם מורתה לומר מות על מיטתו ומש' האין לה מיגו. אך הק' דעכ' פ' כשאמארת מות וקברתייה נאמנו וכבדעת הראשונים ה'ניל', ועי' זהה נאמנת במינו, ווי' דלי' מ' מיגו, דאיינה משקרת לפי דעתה. ווזוקא החזקה מלחהמה מהני מיגו.

וועוד תי' דהיכא שיש מלחהמה בעולם הויה חזקה שאומרה בדרמי, ומיש' האין מיגו, דהזה בימיgo במקום עדים ואבל החזקה היא מלחהמה לא נחשב נגד חזקה, דהזה מעין הפה שאסרו.

מה. וכוכ' דאך את'יל' דדעת תוט' הרמב"ם דבמלחמה אינה נאמנת לומר קברתייה, עכ' ברעבן ומובהאר בגם' דנאמת קברתייה הדרא קי'.
מו. ובתוס' (כתובות פז) ר' נשר בר קושיה.

(א) **תוד"ה או דל"מ.** ארכ"י דל"ד וכור' אי אתי מה ליל שקר ונורע לה לחזקה' וכו' והכא לא מרע לה, בין דאמרה בדרמי. ועוד"ז כת' הרשב"א דבשוגין לא הוה מיגו גמור (ע' לעיל)*.

ועה"ק הראשונים (רmb"ן ועוז) דהגמ' (כתבותה כז) מסתפקת האם מהני מיגו בשבואה (ובגמ' משמעו דהוה נידון מינו במקומות עדים), והרשותם גרסו מיגו במקומות חזקה. והristol"ב"א הביא יש מתרצין אכן כל החזוקות שוות, וחזקה דוחתם קלישא. ועוד תי' והכא אירוי בחזקתו אשת איש, אף דהקללו מושום עיגונא, כל היכא דיאכא ריעוטה וחזקה שלא להאמינה אינה נאמנת.

הרמב"ז דחה דלא דמי דחתם ידוע ואמרתו, אבל הכא אמרוי בדרמי, ואף כל מיili דעתית לה. ועוד והכא בהכי ניח"ל משומ בדרמי. ועוד"ז דחו הרשב"א והristol"ב"א (כהמשך דבריו) דהספק בסוגין באופ"א.

(ב) **שעני חתום דאמר לך כי היינו דל"דיך או יתרוחיש ניסא,** לירידה נמי או יתרוחיש ניסא. הרistol"ב"א ה'ק' דמ"מ היה לה מיגו גמור דאי בעיא שותקה, ואפ"ה מבואר דחוישין דאמרה בדרמי ולא סמכין על מגו דידה ושפיר תפshoot בעין.

ורשי' פ"י דה'ק' דלא המתינה עד שתראחו מות. והristol"ב"א ביאר דמתוך דבריה למדנו דאומרת

וה"ה ביאר דאף דקי"ל (לקמן קכב) אכן בודקים עדות אשה בדרישה וחקירה, מ"מ ששאלים 'ביצד'. אפשר שהעד טעה בדברים שחכמים אמרו שאין אותך כמות, והם סבורים שמת.

והבית מאיר (חו' בפתח' י' לד') דיק מסדר דברי הרמב"ם והשׁו"ע דורך עד א' שאלים אותו האיך הוא יודע, אבל האשה עצמה (בשעתו שלום) אי"צ לשואלה סבת המיתה*. ועפ"ז אין סתירה מוהרמב"ם לרשי". אך צין דוחליך"מ (שם צז) כת' דאף אשה עצמה שואלים.

(ט) **בא"ד ובזמן שיש מלחמה בעולם,** מפתמא מות במלחמה קאמරדה' וכו'. והפטקי הריב"ד חלק אף בזה דכין דאי לו אמרה מות על מיטחו מודימנא, א"ב אף כshawormata מות סתם ניבדקה ונחקרו אותה היאר מות זלחקל', ואמאי אסרים מיד.

(כ) **תוד"ה דאי בעיא.** ואית' אמריא לא קאמר מיגו דמת על מיטחו. האחרונים ה'ק' דכה'ק' תוס' (לעיל), ותי' דיראה לומר שמת על מיטחו, שידוע שמשקרת. א"ב מה חזרו וה'ק' באן*. והחותמים (מיגו מא) ביאר דכוונות התוס' דעת' פ' באופן דלא החזק מללחמה בעולם, א"ב אינה יראה לומר מות על מיטתו. א"ב אמריא הגמ' נוקטת מיגו דליך' מללחמה, הא איבא ג"ב מיגו דמת על מיטתו.

על מיטתו.

ט. והמהרש"א ה'ק' להיפר, דהו"ל לתוס' (לעיל) לתרץן דלא אמרוי' נהרג אטו מות, ובמ"ש כאן, והמהרש"א תי' דבמשנה איירוי אפי' מרורה מות סתום, בוה' ה'ק' תוס' (לעיל) דהה נאמנת מות במלחמה במיגו דמתה על מיטתו. ואילו ספק דהגמ' בגין אמורתו לשון נהרגו. ובהג' מים חיים כת' דאפשר דכוונות התוס' נהרג אטו מות לא הוה מיגו בולי' דיאו, ובמקומות ברדיימ' ציר' מיגו גמו. אך דחה דלא משמע כן בתוס'.

י. **וותוס'** (ב"ב ה'ק' כת' דמי' כל לביעיא דחתם, ולא פירשו דבריהם).

יא. והרשב"א ה'ק' דמי' תפshoot ממותני' דהכא דל'ם במלחמה מיגו דמתה על מיטתו, מושום הדוה מיגו במקומות חזקה. ועפ"פ דבריו תוס' לעליל לק"מ). ותי' והכא האשה סבורה שיאמינו לה שמות במלחמה, וכמו שהיא אומורת בדרמי, סבורה דאף הם יתירו בדרמי. ועוד תי' והכא לא"ש מיגו, דלא בשกรณית מוחזקין לה אלא דאמרה בדרמי, סבורה שכן, ואינו.

ד. דאל'ב ליאו ת'ק אין בודק עדי שום כלל. ועוד אכן להקל אלא במה שאמרו חכמים בפירוש.

ה. ולכארה כוונתו דאשה עצמה נאמנת מושום בר' (או בעי'ז), ולא הוה גדר' עדות, ומשה ל"צ שיתקבל בבי"ד. ג. והבית מאיר הביא דנהגו דאשה שלכה עם בעלה למודה", ואח"ב היא לבדה שבה אל ארץיה ומוחזקת עצמה באולםנה שמת בעלה וווחזק מיתתו בקהל רוחקה, ונשאות עפ' עצמה. ולא שמענו שיידו' הב'ז נוקקין לה שתעד בפניהם לומר מות בעלי'. ווע"ב דבאה עצמה ל"צ שיתקבל בבריה בבי"ד).

ג. אבל ה'ב"ח דיק מדברי הרמב"ם דורך בשאומרת מות במלחמה אינה נאמנת. אבל מות סתם נאמנת ואף בהוחזק מללחמה. והחולק"מ (ז' צז וב"י' שט' קמ'ה) חlek דלאו דוקא וה'ה סתם אין נאמנת. כת' דמי' אין בה נפק'ם. דבלאו הבי' שואלים אותה ביאר אופן וזה.

ה. והאחרונים (הג' מים חיים) ביארו דתוס' ה'ק' כן בהחזקה היא מאלחמה, ודיקא בולי' הא. ומש'ה יהני לה אף מיגו דמת

ולא היה ניסא. ובאייר ע"פ דברי הרה"ה הניל'ו, וההרמב"ם (יג ו הושע"ז יז נד) שאין דרכן להרוג הנשים, כבודן שנאמר בשם שניצלה היא קר ניצל הווא. וזה אחרונים (קר"א) דיקו דהיה נידון מושם סברא דכי הילכך לדידך איתרחש ניסא, והות' דכין דכל' זיין עליה.

בד"ה דא"ר אידי אשה כלוי זיונה עלהה. פרש"י (ע"ז כה):
דעכ'וּם אינו הורגה, אלא בא עליה, ותוט' (שם) פי'
דרמומיים עליה מפני שאינה בעלת מלחמות ומריבות
רשות. בש"ג

גָּבְרָא חַרְוֹכָא וִפְסְתָא דִּידָא

בנה) ופתחה דידא דשדייא וכו'. פרש"י מאיש אחר
הבא להצעלו. המאירי (הו' בסמור) ביאר דהנוגע
החרור יש לו ב' ידים, וע"כ דהיד מאיש אחרתו. אבל
התוס' רא"ש בת' דכונת רש"י דהיד לא היה של
בעליה, دائ משלה בו האור כל כך עד שנפסקה ידו
מחמת האש, אי אפשר לו לחיוות^ט. ולפ"ז צ"ל
דר' תחנן שהיד הוא של הגברא חרוכא^ט, דעת^ט מכוח
ששניגנטם מותנו.

אבל הירטב"א פ"ד אמר שהכירה יפה שהיד היה של בעלה^{ל"}. ומ"ה אמרו דהיה גברא אחרינא, לא אמרו דפטחא דידה דאחרינא. וע"כ הגברא חורכaba לא מעאו שיש לו ב' ידים. וכ"כ התוט' רדא"ש בשם ריב"ן דהיד היה מאותו האיש, והיינו מומש שנתילד בה. וע"ע ש"ת ה"ח (נה) ובית הלוי (ג' יד) במח' דסוגין. וע"ע חז"א שהאריך באופ' א".

(בנ') אמר רבא וכוכ' חז"ג גבראי, ועוד גברא חרוכא דשדי וכוכ'. יל"ד אי זהה ב' טעמיים, וכל טעם מהני בלבד.

אלאל דרכ' דחיא ב"א חשש להיפך, דהיינו של בעלה והגברא
היא מוגנה מהרהור. ואל שיעידין (עי' סימנים) שהיד
היא אחר מגוף החדרה, והאהה אומורת שחד מוחאי שבא להציל.

לראש מומושר, סגי בוה להעיר עלי' שמה.

ורבא סבר דכיוון שניכר בסימנים שהיד של בעלה, מש"ה
ללא מושם שחרר לו יד.

יט. ע"ע תוס' (בע"ב ד"ה וכו').

בדמי^י. וכן בתוס' חדר מקמואי פ' דמעי'קרא קס"ד
דאמרה הוא מות קודם שיצאת. והגמ' דוחה
דאמרה שהוא נשאר שם, ואי אפשר שלא מות
ואמורי' דאפשר דאיתרחש ניסא]. אבל אילו אמרה
שםות קודם שיצאת נאמנת במיגו ולצד דמנהני
מייגו].

ועוד כת' התוט', חד מקומאי דאפשר דרכ' אוי אמרה
ששומרה סמוך לפתחי המערה וראה שלא ברוח
אמר'י דודאי משקרת, דבואר' עושה הכל להציג
וובשא נומתקה, ולא השומר פותח המערה.

והוירטב"א היבא דרבו פי' דשאני הכא דהנוק בא על שנייהם לבדים. ודוקא בשטווענט נזק שבא על הרבים ומוחה רבים ומית עמוים שירק להימנה ודלא אמרה בדדמי. אבל בשטווענט נזק שבא על שניהם לבדים רגלים לרבר שלא להאמינה ודאמרה בדדמי כי למה נצחlia היא יותר ממנה כיון שרואין לבא עליה הנזק כמו עלייו. ועפ"ז כת' דת"ש דליסטים קאי כה"ג, ולא בא לפשט עיקר הספק.

(כג) ת"ש פנו עליינו עכו"ם וכ'ו ל'יטים וכ'ו נאמנת, התם כדבר אידי^ז וכו'. פרשׁו' לומר בין דמלוכמה קטנה היא, אינה יראה, ונטרה וחוזיא ליה דמיית. ולא אמרה בדמדמי. וע"ה תוס' (לעליל קדו': ד"ה זימניין).

ובשווית הרשב"א (ב לב הר' בפתח"ת יז קלח) כת' דאייר' באשותו, שאינה נפרדת ממנה כל שאיינה יראה מן ההליטים. אבל אינייש דעלמא מהו לו להמ庭ין לראות אם ימותה אם חייה, וחווישין. אלא והרשב"א כת' דבעוד א' לעולם אינו אומר בדידמי, וכברבי הרמב"ז ע' (בஸמו).

יב. רודוקה במלוחמה היכא דיש לה מיגו לא חישוי' דבדמא. דיליכא טעמא בול' הא ליחויש, דאפשר שיריד מלוחמה ומota. ודודוקה היכא דזוחוק מלוחמה וחישין חושא בעלמא. [משמע דבונטו עפ' מש' ב דבוגיין לא הוחוק לב' דיש מלוחמה ומש' בה לא חישו].

יג. והמודרבי (פת, ובഗ' מימיוני יג ב) הביא בשם ר'איבי דבמקומות שנוהג שאין מקפידין להרוג מי שחולסנו ר' למערכת המלחמה בלא כל זיין ולקנות שלל אינו אומר בדברמי. והט"ז (ו) סד ו/or ביב"ש שם קמ"ט כת' דה"מ באוטן המלחמות שננהגה בר' שאין הורגים מי שסמויך למערכה, אבל בע"ה במלחמות שננהגו בגיןות הרעות מן גזירות תע"ח ואילך הורגים גם הטופלים.

יד. ובגמ' (עי' שם) נח' בסברא זו לענין יחוד עם העכו"ם, ותווסף' (שם) בת' דמ"מ בסוגיו בז' מודים לסבירא זו.

דעת א' משומם דהיא גופא דיקא ומינפנא וכו'. פרשי"י דתורייהו [האשה והערבי] אמר בדרמי, אבל תוס' (ד"ה תעמא) כת' שלא תלין שהעד אומר בדרמי, דהוה מילתא דעבידא לאיגלווי. אלא אמרי' האשה לא דיקא, והאשה תולה בדרמי שמתה. [כין דיש רגילים לדברי].

וחרמ"ב י"נ Bair דגביה אשא חיישין בדרמי, בין דדמי לה ודאי מות סבריה לא תעיגן. אבל העד לא היה מעיד א"ב ודאי ראה שמתה.

ל' שם. עד א' במלחמה. הרי"ק כת' דודוקא היכא דאמר מות וקברתו. אבל אל'ב אפי' ב' עדים שאמרו שמת לא סמכין עלייו, דילמא מעיד אונמוד דעתו. וכ"ש עד א' או אשא, והראשונים פ"י דברי הרי"ף דספק הגמי' באומר קברתו, ואף דאי' חשש על העד שאומר בדרמי, חששו שהאשה לא דיקא. אבל באופן דיש לחוש שהעד אומר בדרמי, אף ב' עדים חישין. אך לא הוה מהמתת סוגין. והבה"מ חילך דאי אמר מות וקברתו פשיטה דנאמן, דאף האשה עצמה נאמנת לומר קברתו. (ועוד'ז ה' הרשב"א דלעולם עד א' נאמן טפי ממנה), והוא נאמנת במת וקברתוין.

והבה"מ כת' דהספק היכא דלא אמר קברתו זע"ע בסוף העמ'}. אבל היכא דהעד אמר קברתו ודאי נשאת.

והבה"מ הוסיף דבר' עדים פשיטה דנאמנים בכל עני. ובב' עדים לא תלין בדרמי. וכן הרא"ש ושאר

דאמר קברתו. אבל היכא דלא אמר קברתו נשר ספק, וכו' דכ"ה דעת הרמב"ם וע"ע (בஸמו), אלא דהמפרשים פ"י דעת הרי"ף באופ' א'.

בה. והוג' א' (ו' קו בליקוט) הוסיף דעת' ב' לא הוה בכלל ספק הגמי', דאי'ב' אמראי נקט עד א' במלחמה. הא אף ב' עדים אמר' חיכ'.

בו. וכ"כ הראב"ד (ס' הוכחות) דהריה"ף לא למד כן מסוגין, אלא מסווגה דמים שאין לסת טו.

כו. והביבא מדברי הגמי' (שליל צנ' וכו' במשרש שם) שלא תיביע לך ועוד א' נאמן להרייר ליבט', דאי' וdia מחדטנא. אלמא כל היכא דאייד מחדטנא כ"ש עד א' מחדטן. דעת א' נאמן טפי. ושוב דחה דיל' דבלטמא היא נאמנת טפי מעד א', דאייד דיקא שפיר דלא תקלקל את עצמה. אלא דגביה יבם הנידן ממש ומנן סגי ליבט'. אבל הדעתה דהעד הוה ממש דידה, ומ"ה בבל מוקם שהוא נאמנה, כ"ש שהעד נאמן.

ויל'פ' דבשאומרת חז'ו גבראי נחשב עדות שראתה שהבעל מת, וודרך מעשינו עליינו בית (שלא ראתה שמתה). ועוד דנמצא הגוף השרווף וותלים שהוא בעל, וכך נמצא כאן היה). או חז'ו גבראי היה בציור מה שנמצא גופ השרווף.

כו) ורב הייא ב' א' וכו' אמר איניש אהרינא ATA לאצולי ואכילתיה נרווא וכו'. המאירי (בשם גאנוני ספרד, וכן ר' ירוחם בג' בשם הרמ"ה ה' בפטקיט) כת' דודוקא שרואו חורוך שלם, ועוד פיסת יד של אדם אחר (וכפרשי' שהיה של אדם אחר). דמוכחה שהיה שם אדם אחר, ומש"ה יש לתלות דאותו פס יד הוא של הבעל.

אבל כל שלא נמצא פס יד אלא גברא חריכא, או שנמצא שם גברא חריכא וחסר פס יד ואנו מצא פס יד א' סMOVEHA לו נאמנת. אכן שום דבר שMOVICH שהיה שם אדם אחר.

אבל מדברי הריטב"א (הנ"ל) מבואר דאף שיתכן שהיד והగברא חרוכא של בעל, אף' החישין שמא הוא אדם אחר.

כח) השם. הרשב"א כת' דלבאורה הלכה רבכא, דלשון הגמי' דסביר רב חייא בר אבין, משמע דהוה הו"א. אבל הביא דהרי"ף פסק ברב חייא ב' א', שאף הוא השיב לדברי רבא. והרמב"ם המשמיד לסוגין.

עד א' במלחמה

כט) איבע"ל עד א' במלחמה וכו' או דילמא טעםא

ב. אכן טעם לתלות שהגוף של הבעל והיד של המציג, בין שיש טעם לומר להיפ'ו. וסבירת רבא דברין שהוא העידה נאמנתה.

כא. ובשות' בית יוסף (רדי גו מס' ח) Bair דיויתר קרוב היה לנמר דגברא חרוכא הינו גברא דהיא איתיה (מליחות דאייש דעלמא), ואפ' החיש דילמא איניש מעולם.

כב. והתוס' ראי"ש כת' דאפשר דאפיק אם העד אומר בדרמי, סמכין אתה דהאשה דיקא ומיניבא.

כג. וחרמ"ב י"נ Bair דאייד דיקא לביר אמר בא עלייהם מלחמה כלל, אבל כין שתברר לה שיריד למלחמה, תולה שוואי מות בדרבי העה, ושב לא דיקא.

כד. ועוד פ' ה' דספק הגמי' בתורייהו, בין היכא אמר קברתו וכו' בין לא אמר קברתו. ופשטו מהא דלקמן עכ'פ' היכא

אמרין דאמר רבדימי^{לז}, ה"ג بعد אחד. רעד א' בעדות אשה בשנים דמי". או דילמא ל"מ עד א' אלא משום דהאשה דייקא.

לב) שם. טעמא רעד א' וכו' מילתא דעבידה לאינגלי. וכו' או דייקא וכור' דהייא גוף נפה דייקא ומינכנא. ולא בעין דהאשה דייקא ומינכנא. ועוד' הגמ' (עליל צנ') מסתפקת بعد א' ביבומה. וכן הגמ' (לকמן כתז) بعد א' בקטטה. ותוס' (עליל צג) ביארו דודאי בעין ב' טעםם, דעבידה לאיגלווי וכן דייקא ומינכנא. והספק בגין' איה טעם עיקר, האם מהני אף היכא דיש דייקא זוטא. אבל הגר"א (ז' קו וכ"מ) נקט לדעת הרמב"ם אפешט רעד א' נאמן משום מילתא דעבידה לאינגלי לחוד'. ולא בעין דייקא דייה. ווע"ע ל�מן כתז).

לא) וחכא זימנין דסニア ליהן לא דייקא. הרשב"א הביא דכ"ה גירוש הספרים, והרשב"א היל' אמר ניחוש לשנהא, כל היכא דליך קטעה ממש (בדלקמן כתז). והג"ן לולי מלחמה מורתת לינשא, ולא חישין דסニア ליה. ומדברי המלחמות מבואר דפי' דכונת הגמ' דסニア ליה קטעה, ומ"ה סומכת בדדמי". אף שאינה שונאת אותו כל כך, ולא תנשא היכא דליך בדדמי. והרשב"א חלק דאיינו מחוורו.

ראשונים חלקו על הריב"ף שלא דייםין בתר סחdotoa דב' עדימ"י. (זה המלחמות ביאר סברת הריב"ף משום דרישות וחקירות^{לט}, ואפי' מ"ד (לקמן קכב) דאין בודקין עדות אשה בדרישות וחקירות, במידי דשבichi חיישנן^{לע}).

והרמב"ז (בחי' ומלחמות) ורשב"א כת' דהספק של הגמ' אירוי בין היכא שהעד אומר מה וברתו או שאינו אומר קברתו. דהנידון משום שהאשה לא דייקא^{לע}, ולא משום נאמנות העד (ובמ"ש תוס''), ולא מהני בוה דהעד מדייך.

והרמב"ם (יג' יט) כת' רעד א' במלחמות ואמר קברתו או נאמן. אבל היכא דלא אמר קברתו לא תנשא, ואם נשאת לא תצא. והמפרשים דנו האם כוונת הרמב"ם דהספק בברתו (ונפשט שעד א' נאמן). או דהספק בלא קברתו (ולא נפשט), אבל היכא דהעד אומר קברתו או דהספק פשיטה דנאמן^{לע}. או דהספק בתורייהו, ואיפשי דמהני עכ"פ בשאomer קברתו^{לע}.

לא) שם. טעמא רעד א' מהימן משום מילתא דעבידה לאינגלי לא משקר וכו'. בפסקין הריד פ' דאי משום מילתא דעבידה לאיגלווי לא משקר, א"ב העד נאמן בשנים, וכו' היכי דבעודות שלימה לא

כח. והרא"ש ורשב"א הוכיחו מן מדברי הגמ' (בשםך) דמים במלחמות, ונשים אפי' ק' بعد א' דמו. משמעו דבר' עדים לא באופ"א, אך זה כוונת הרמב"ם.

לג. וב"ב ה"ה (בפי' הרב, א"ג בעין בכל ענין). וב"ב הגר"א (ז' קו). והגר"א כת' דהרבנן אoil לשיטו (וז' לעיל קיד) דבאשה במלחמה לא מהני קברתו. דס' לדבמלחמה גם בברתו שיר בדמי.

לד. ודלא כרי"ף (הג'). ולכארורה משמע בפסקין הריד דהוה מדיני עדות דלא חישין לבדמי. ודלא ברמנ' דהוה סברא דהעד לא היה מעיד א"ב ראה).

לה. כרעולא (לקמן קיד) וכל מקום שהאמינה תורה עד א' היל' כאן ב'. והעירו דמובואר בדברי הריד דף נשים ועד פסול דין' כב'. ווע"ע ל�מן שם).

לו. והגר"א (שם קמ') כת' דהרבנן גורס א"ד זימני דאמר בדדמי, ומ"ה ס"ל דהאיבעיא לא נפשטה. דאייג' דלא משקי', מ"מ אמר בדדמי. ומ"ה דוקא קברתו מודגמי, ומ"ה עיריך עד מאשה.

לו'. ועדי' כת' בתוס' חד מקמאי לישיב הrk גירושא (והביא שהוא גירושת הריב"ף).

כט. ויל"ע האם כוונתו דהעד צריך לפרש דבריו, ולא סגי להודיע שמתה. או דציריך לחקור אותו בפועל).

ל. ומ"מ המלחמות כת' דאנן היינו סוברים דעתדים לא חישין שייעדו בדדמי, שאם אין הדבר ברור להם כמשם מה להם סוף).

לא. דהאשה מחזרת אחר הדבר, ומכיון ששמעה בו שבע אינה רוצה שב בדיקות וחקירות, ומעתה תלך ותנשא דעתקה בדדמי על העד.

לב. וב"ב ה"ה (בפי' הא, ז' כמדומה לי) בדעת הריב"ף והרמב"ם, דהספק בשלוא אמרת קברתו. אבל היכא דאמר בדמי קברתו פשיטה דמהני. וכדמוכח מחלוקת הגמ' דב' ת"ח דאסקינו

עללה דידי'קא, דזה היא לא מהימנא ודיזמנין סני.
ההא איפשיטא דעתמא דעד א' נאמן משומ
רבכמילתא דעבידא לאיגלווי לא משקר, הילך אף
עד א' במלחתה גאנזויין:

הagger'a (שם) כת' לדעת הרמב"ם הספק כאן ממש בכודמי, אף דעתש (לעיל צד.) דעת א' ממש דידי'יק ומיניגשbab, מ"מ הספק כאן ממש בדרמי, דהעד לא דיק. ככפרשי' והנידון ממש דהעד אומר בדרמי²².

אחר הרמב"ן הביא רביישלמי מבואר דעד א' במלחמה לא תנשא, ואמ' נשאת לא תצא. והגר"א (ז' קח) ציין מבואר בירושלמי דעכ"פ נשאת לא תעצא, ואף דלא אמר קברתוין. והגר"א כת' דכל ההסתפקות לא תצא (ובדברי ה"ה ה"ג ל'), דומה מים שאצין להם סוף (ועוד מש"ב בעיל קיד:) .

והוגג"א (ז' קו בליךוט) סיידר בארכיות ה' שיטות
וראשונים בהעמדת הספק בגמ' ובריתוי או שלא
בקברתיו), והאם נשפט.

לזה תודח' מהעמא. אבל אין לפреш או דלמא טעמא דעד א' משומ דדייקא, ואפ' אמר בדדמי. וסבירת דדייקא מזונגי להקל, דאך דהעד לא דיק, האשוה תודיק. ותוס' רדו דל"ש שהוא תודיק יותר מעמדות העד, והעד אמר בדדמי.

(ללא) **תוד"ה אמר ר"ע, אמרוי** (ברכות סג.) **דר"ע לא הנין**
במותו בארי וכו. הרש"ש הביא דההוו"ח הק'
דרמבואר (לקמן קכט. ועדיות ו א) **דמעשה זה היה בימי**
ביבתיו של ר"ע, ר"ג ר"א יחשוע ו ר"א בן עורייה, וצל'
רבכאותו העם הגב חקמים לא היו בארי.

מב. כ"ש לששים בן"א כא' דודאי במלחמות ממשמע. מגן. והרמב"ז ביאר דלא שמייע להו הר בריתאת, וכדאי לילקען קכט. לעיל מיליה) דשחיה ג' ריגל. ומש"ה לא פשטוה נוגנברא מיהא. וכן א"י ברקבי, הפטח ברוא או רבה.

מד'. וכת' לדעת הרמב"ם הספק בתרוייה, ובקבורתיו נפשט מהן גם). אבל بلا קברתו לא נפשט כלל.

אתם מושבאים למלוכה
ויהי קדשו כבודך נורא
ויהי זכורה קדשך כבודך
ויהי זכורה קדשך כבודך

ומו. וдолא כתוס' דהנידון משומ שכאשא אומרת בדדמי, ורש'י העמיד ספק הגמ' דתרוייהו אמר' ממש'ה לא דיקאן.

והריש'א הביא דרש'י לא"ג דזימנין דסニア ליה. וכן המהרש"ל והגר"א מהקילן. ובתוס' חד מקראי גרס הכא כיון דאמרה בדרמי לא אמר'י זדייק ומינשבא. ועוד' גרס המהרש"ל.

לד' שם. הגמ' מביאה ממשעה דב' ת"ה, דהיכא
דטבע ואשה או עד א' מעידים עליהם, ותלי^ט
בספק הגמ' דכין דטבע לא דיקא ומינסבא. והגמ'
דוחה דהמעשה (לকמן) היה באופן אחר, ובעין לא
איפשיטה. ורעת ר"ח (חו' בთוס' בע"ב ד"ה וקאמרי
ושוא"ר) דוחה ספק אי מהני עד א'. ולא
איישעינו לט

והרי"פ כת' ומיהו יש לפשט הספק מהגמ' (לקמן קבא). דבע בדילgot, והתירו ע"פ שושבini. ומחואר דמהו ערך א'.

והרמב"ן (בחי' ומלהמות) הביא דברגמי' (לקמן קבא): מכוואר גבי חסא דעד א' נאמן שטבע. וואילו היה מים שיש להן סוף היו מתירין אותה^{מיא'}. ועוד בבריתותא (לקמן קכבר) דס' בני אדם שהיו מוחלכין לברוקם ביתר. וע"ב שעת מלחמה לישראל היה מי' ונמת סתום במלחמה משמעו, ואפ"ה התירו נשותיהם ע"פ גוי מיסיח לפ' תומון, ובכ"ש ע"פ עד א^{מיא'}.

והוגר"א (ז' קז) כת' דכ"ז אירי דארמי קברתיו, אבל לשיטת הבעל"מ ספק הגם بلا קברתיו, א"ב אין ראייה ממשם בלבד.

ועוד הbia הרמ"ן" דרבוותא נקטו דהוכרע (לעיל
צד). רעד א' ביבמה לשוק נאמנו. ואף דלי'א למסמר

לה. והגר"א (ז' קוזליקוט) כת' דנ"ל שהגוי נשתרבב מהא
רביליאן או. וכות' דמ"ם איזו ופ"מ מוה לדיזיאן.

לט. וכן פשטוות הרמב"ם (הו' בסמוך) דהיכא דלא אמר קברתו הוה ספק.

מ. והבעה"מ דחפה דוחתם איררי שלא ראו שטבע, אלא שראו זהו לאחר שהעולם מוחמים, ומש"ה לא הוה במלחמה

מן. ובמעשה שם אירי בימים שאין להם סוף, ולא התירו אותו. אלא דידיוקו דאללו הוו מים שיש להן סוף ודאי ההתרהו. אבל שארם בתקה ברוחנית ישנו להם חום ליש' בברכו.

והרא"ש הביא אריה וז בשם הראב"ה, והוא דמים שיש להם סוף לש' בדרמי, ולד' למלחמה. ואף מים שאין להם סוף קייל דנשנת לא תצא (ודחרוב שמות), וככלפי נשאת לא תצא לא הויה במלחמה.

ותי' דכובנות הגם' בכ"ש, דכיוון דרבינו השיא במלחמות סתמו, כי' שבמת וקברתוו. ואבל למסקנא אין ראייה מהכא'ן^ט.

אבל הראב"ד כת' דהא דהרי"פ כת' דבענן קברתו משום דילפי' ממים שאין להם סוף. א"כ זוזו קרו' הגמי' ותסברא.

ט) תזוד"ה והא. השטא ס"ד שראו הנשים שטבעו וכו'. וכ"כ הבהעה'ם והרא"ש דהא דאמר'י' דמים במלחמות דמו, ה"מ בשראו הטבעה, ומיש'ה אמרו בדרמי אבל היבא שלא ראו הטבעה, אלא שרואו זה לאחר שהעלוווה מן המים עד א' נאמן. [וכחיחית הגמי'].

ט) בא"ד ולכ"ר אמרו בדרמי. בפשטו תוס' קאי' עדות הנשים, ודיעדים אמרו בדרמי. והאחרונים (ע' בית הלוי ג ט דשהאריך) ה'ק' דתוט' (ד"ה טעמא) כת' שלא חישין לבדרמי והעד א', כיון דעתידא לאיגלוויי^ט. אלא שהאהשה לא דיבא ומינסבא משום בדרמי. והאחרונים (ישרש יעקב) דנו דעתיבעה חשו טפי' לדדרמי.

והבית הלוי חירש דיש ב' אופני בדרמי, דבאהה החושין בסבורה דודאי ימות, ומספרת דבר שלא אתה מחייב

לו) בא"ד ומיהו קשייא ל"ר (פנחד'כו), וכיו' ושם היה ר' יוחנן שהיה גודל מלהם וכו'. והואו"ש (קדחה"ח) תי' דנהדי דר' יוחנן היה גדול בתורה מלהם, לא היה יודע חישוב החשבונות של האצטגנים^ט.

ובתשובות הגאנונים (ליק א, וחדרשות קטו) הביא (מורב האי גאנ) כת' שההעיבור שיש בה שינוי מן המסורת איינו כשר אלא בא"ר' ובארץ יהודה בלבד^ט. משמעו מדבריו העיבור שהוא ע"פ המסורת אפשר אף בחו"ל. ודוקא באופן של שינוי מהמסורת בעין שכנו של מקום^ט. אבל הראשונים נקטו דלא עושים חسبון העיבור בלבד.

לח) בא"ד דהא שנת שביעית היהת וכו' דאי' מעברין שנה שביעית. אבל הרמב"ם (קדחה"ח ד ט) כת' יראה דה'ם כשמעברים מפני צורך הדריכים והגשרים. אבל אם היהת השנה ראייה להעתבר מפני התקופה או מפני האביב ופיריות האילן מעברין לעולם בכלל מז'.

טל) ת"ש מעשה כב' ת"ח וכו' והשיא רבי נשותיהם ע"פ נשים, והוא מום במלחמות וכו' ותסברא וכו'. פרשי' דאבי' למימר בדרמי. ותוס' (ד"ה והא, ובע'ב) פ' דמי' שראה את הטבעה תולה בדבר מועט, ואומר בדרמי. והרשב"א (עליל) הביא דללהך ס"ד מבואר דעד א' נאמן במלחמות, אף بلا קברתוו^ט. ודלא' כרי"פ.

בדרמי, ואילו לדעת הרמב"ם לכאורה הנידון רק על העד (ההרמב"ם ס"ל דעתידא לאיגלווי הער נאמן לבך). ורב' לדעתה הריין' אף ב' עדם חישין לבדרמי (ונופש הספק), ואילו לדעת הרמב"ם הספק דוקא בעדר א', ולא איפשט.

טז) וזהו"ש צין דאי' (חולין צה) דשור שמואל לר' יוחנן שתין עברו דשתא, ור' יוחנן אמר וחושבنا בעלמא. משמע דר' יוחנן לא היה בקי בחשבונות העיבורים.

טמ) וסימן ואין יודען בגין מה שעשו שם. ומשמעו דהשולאל שאל אותה שאללה על קידוש או חישוב החודש, ובזה השיב דראיין אנו יהודים, שהרי לא נמסר לנו בבבל. אך ע"פ הדיק דאייריך דוקא באופן של שינוי בקביעה צ"ל דשאל לו בדבר ששיך לשינוי בקביעות החודשים.

טט) וחוק'ש ניבב ביאר דדוקא החידוש שהחידשה תורה בקי"ה"ח, אתם אף' שוגגן ואף' מזידין תלי' בא"ר', אבל אם עיברו כדין כשר גם בח"ל. אך לכאורה נראה דקאי' לบทיחה שיעבור בא"ר', ולא רק בדיעבד היכא דיעבור בטחות שלא' בדין, ו"ל דעתידא ע"פ חישוב סוד העיבור ונחש עיבור ללא שינוי וכו' ב' רהаг לעיל שם). ואילו בשעה מהמות שאר סיבות נמנפי הדריכים וחדרים וכו' ע' סנהדרין

(ב), יש בו שינוי).

ט) וזהו"ש צין דמי' דמקורה מהגמי' סנהדרין הנ"ל. וב"מ בשוו'ת הגאנונים (הנ"ל), אבל הרמ"ה (הו' בכס"ם שם ה'ק' מהגמי' סנהדרין וכו'), ועי'ש אריכות. וע" שירידי קרבן (ישרש יעקב) בד"ה).

טט) והמאירוי (סנהדרין) כת' דאף מ"ד דפליג בעיבור על האביב. אבל מפני התקופה מעברין.

טטט) ועוד הביא הא"ש דלמ"ד דאין מעברין שביעית ומוציאי שביעית, א"כ שמשיטה וובל אחריו וכן מוציאי يول אין מעברין, ומוציאי ג' שנימ רצפות בלא עbor שנה, וזה א' אפשר. ע"ב דמןגי' דברם מעברין.

טטטט) נא. דהיכא לא' ש' קברתוו, דאי' הווציאו גופו ממהמים וקבעו בלא בפיקת סימנים, ודאי' אינו מעלה כלל. ע"ע בפסקים (פתח'ת י' כלח).

טטטטט) נב. והגרא"א (שם ק) כת' לדעתה תוס' (בע"ב) ל'ק, דהגמי' הכא' קאי' לס"ד דהוה בשעת מלחמה ומשום נאמנות דלא דיבא. אבל למסקנא איינו במלחמה כלל, והעד דראיין נאמן. אלא דהעד טעה בלא סימנים.

טטטטטט) נג. ודוחק לומר דתוס' דידי' קאי' לדעת רשי'.

ציוני סוגיות

וועדי' כת' הרמב"ן דכ"ש דמנהני טביעה עין, אלא דלא היכירו^ט.

הרמב"ן (הנ"ל) ביאר דהכא אמרי סימן מובהק במקומם המוציאנו, דלא זהה אפשר להו לדעת אותן, אי לאו דחוו השטא. ומש"ה לא חישין שהעד (וחננים) משקר.

והרשב"א ביאר דכיוון דמיירי דאסוקינהו, מש"ה עריך סימן מובהק בדרך שנותנן באבידה. ובוגן דאמרי סימן שיש לחן במקומם המוציאנו שמחוזירין אברה בכענין זה הוא דסמכין עלייוו דוrai תוו ליכא למיחש לשקרא^ט. והיריב"א ביאר דאפשר נמי' דאן שפיר ידען ע"פ עדים שנפלו ב' אנשים אלו במילם, אלא דלא ידען אם מתו או ניצלו. ובוגן דהני נשי אמרין לנו סימן מובהק שבוגוףתו ליתן למיחש למידר.

מה" ש. וקאמרי סימנים. תוס' הביאו ספק הגמ' (לקמן קב. וב"מ כז:) אי סימנים דאוריתא^ט (ומשייאין אשה ע"פ סימנים) או דסימנים [בינונים]^ט לאו דאוריתא, ואין משיאין אשה אלא בסימנים מובהקים, ובוגן שומא.

ותוס' כת' דלציד סימנים לא"ד במעשה זו איiri בסימן מובהק.

והאחרונים דנו דבסוגין איiri בטבע במים שאין להם סוף, דהוה חשש דרבנן. ונימא דסמכין אסימנים דרבנן באיסור דרבנן (ע"ע לקמן קב.). ע"ע שמעתהא (ז' בג) ושו"ת רע"א (ק' קז) ובית הלוי (ג' יב). והאחרונים (אהיעור א' יג) דחו דיל' דלםסקנא לא איiri שראו שבע, ורק ע"י שמעאו והכירו ע"י סימנים ידען שמות.

כן^ט. ובזה ודוק באשה חששו, ולא חששו שעדר ישקר. אבל יש אופן בדדמי שיטה בראשיתו, שראהו נתעלף וסביר שמתה. וכן בסוגין דסביר שסביר בטביעות עינא. וכח"ג אף בעדר תלין בדדמי.

ויש אחרים (הבית הלוי הביא כן מס' ושב הכהן, וכ' מ' בלח' מ"ה) שהגיבו בתוס' דאמרה בדדמי. וכן התוס' ראי' כת' דלך אמרה האשה בדדמי, וסוכמת על העדר ולא דיקא.

מג) אלא הד' דאמרי אפקינחו קמן וכו'. תוס' (בע"א) מבואר דכיוון דהוה ע"י סימנים 'ל'ש בדדמי. וזה (יג' יט, הו' לעיל) הוכיח דעת א' במלחתונה, ואמר קברתו נאמן.

אבל המלחמות ה'ק' דסוף סוף שיר בדדמי מעד האשה, ולא דיקא^ט. והרמב"ן (בח' ומלחמות) פי' דאייר שבדוקו ע"פ סימנים שבסתור, וע"י שידעו את הסימנים ניכר שאינו רמאי. ע"ד הא שמחוזירין אבידה וגט בסימניין, דרישו אם רמאי הוא אם לאו ע"י סימנים.

דף קטו:

מג) תוד"ה וחווינחו לא"ת. אבל בשווה אחר העלהה מיתפח וכו'. (ע"ע בסוגיה לקמן קבא).

מד) וקאמרי סימנים. ול"מ הברה דעתביעות עין, אלא ע"פ סימנים. ופרש"י דהמים משנים צורתה היפות. (ותוס' חלקו). ותוס' פי' דאי מושום דעתביעות עינא חישין לדדמי. אבל המרדי (ס' עז, הו' בהג' הגרא') כת' דמנהני טביעות עין או סימנים^ט.

נד. שהוא ראה דמווח ברומואה, והוא תעיד שמתה שבדיומה ודאי מות ממכה זו.

נה. וכן הביא הגרא' (וי' קו בליקוט) את דברי התוס'.

נו. והבית הלוי ה'ק' דלשון התוס' דלא תל' באמירתה של האשה, אלא בעדורות העדר. והיא לא תדיק. ואך עריך לדיחק בוה בדברי התרואא'ש.

נז. וועה"ק הרמב"ן דהול'ל' בשלא ראו התביעה, ומש"ה נאמנים. (וכדרכו בtos'').

א. והמודרבי כת' דדף דבספרים לא כתוב 'אי נמי', ע"ז מצאנו (כתובות לא') זכרראב' / התוס' (שם) פ' אי נמי בדראב'ן. אך תוס' כתובות לפניו גרטו בן בגמי' שם). והגרא' הביא

דהמודרבי גרס 'או' דאמרי סימנים.

ב. אלא דבמארך דבריו דין דשמעא אין נאמן, ואפשר דכוונתו באן דאנחנו לא ראיינו כל' להיכיר.

ג. ואי לא אמרי סימניין כי הני אין נאמן, דחישין דלמא משקר ואתתא סמבה עלייהו, דמשעה שתדרע שבע דסמכה אבדמי ולא דיקא.

ד. דילפי' מהשבת אבידה ויתבראר לקמן קב.).

ה. וסימנים שמחוזירין בהם אבידה, אבל אין סימן מובהקן. ו. והפנימ' מאירות (ג' ב') דחיה דהכא איiri בעדרות נשים, אבלאו הבי מנגני ריק מדרבן.

וחקנות (רנט ב) הביא דלכאותה מבואר בסוגין דמהני סימנים להוציאו ממון. וכן הש"ך (חו"מ רצוי א) האריך להביא מכמה ראשונים דמהני סימנים להוציאו ממון.

וכ"ב רבינו יונה (ב"ב ככח). דמותיאין ממון ע"פ סימנים, למד' דסימנים דאוריתא". ובdrmochach בגמ' (שם, לחוד מ"ד) דעת סומא יכול להיעיד ויבין את המשקל". [ובהמשך דבריו רבינו יונה חור בו, וכן דשא לא"מ אא"ב יש עדים שהפקיד כוה. ע"ע במסדור].

אך הקנות הביא עוד דתוס' (חולין צו). ויתברר לפחות (כב). מבואר דל"מ סימנים להוציאו ממון.

וחקנות בת' דבסוגין אירי שיש עדי פקדון (וכמ"ש תוס' ושאר ראשונים). וכיון עדדים ראו שהפקיד חפש בסימן זה, וראו נמי זה הסימן עתה בידי אמרי' הדואו אותו חפש שהפקידו. ואינו נאמן לומר החזרתיו וזה חפש אחר בסימן כזה, דמסתבריא יותר שהוא אותו הפקיד אשר הופך בידי בסימן כזה.

אבל כל היכא דליך עדי פקדון, אף שראו עדדים עתה ביד שמען חפש, ואמרו שחפש בסימנים אלו הוא של רואבן, יכול לטען לא היו דברים מעולם. ולא מהני סימן כלל להוציאו ממון, אלא אמרינו

artermi simana casimana.

וכ"ב הריטבת' א" (כתובות פה): שלא אשכחן דמהני סימניין להוציאו ממון מרשות המוחזק. שלא הוכרו סימנים אלא דוקא לגבי מציאות שהתופס אין לו בו שום זכייה. והrittenet' א" תי' דוקא ע"י עדי פקדון מהני להוציאו". ומטעו דכה"ג לא נחשב שמווציאין ממון ע"י סימנים, אלא ע"י עדות הפקדן. כיון דעת' סימנים הוחזקו שהוא חפש שהופך. וכברבי הקצתו.

(נ) א"ל רבא מי דמי התם קאמריו סימנים. הקנות (רנט ב) העמיד דיש ב' נידונים האם לסמור

אין אדם תופס בקרען, ואע"ג דהפרקע בחזקת בעליים הראשונים מהני סימנא להוציא מוחזק מרא קמא. משא"ב מטלטליין שהוא תפוס ומוחזק בהם יותר הוא שלא מהני סימנא להוציאו.

ל. אף בדברים העשוין להשאי ולחשכין (דאיו נאמן לטען לקו), ומה"ה אין לו מיגו.

יא. שלא היו העדים ידעין סימן החפש שהופך בפניהם.

מו) תוד"ה וקאמריו [הא']. דאמריו בדרמי, ובדבר מועט יאמרו שאלו בעילין של אלו. והאחרונים העירו דמשמע בתוס' דהדרים יאמרו בדרמי, ואילו תוס' (בע"א ד"ה טעמא) העמידו את הסוגיה משום בדרמי דהasha. [וע"ע מש"ב בע"א].

מ) בא"ד א"ג מהני ע"פ טביעות עינא. והתוס' רא"ש ביאר דמהני סימניין עם טביעות העין. אבל יש آخرונים (ע' אחיעזר א יג) שביארו דמודאוריתא סמכ' אטיביות עינא. אלא דמוכרנן חששו בדרמי, ובחשש דרבנן מהני סימניין.

מ) תוד"ה וקאמריו [הב']. רפ"ח ש"מ דasha ועד א' בטפינה שטבעה ואמרו מות ל"מ וכו'. לבוארה כוונת התנוס' דאף דאמרו ודאי מות [דאסקינדו קמן] אינם נאמנים, דהוה עד א' במלחמה.

ט) בא"ד ותימה דהאיך מישאין נשי בנ"א שטבעו ע"י טביעות עין וכו'. (ועד"ז דין הרא"ש). הג"א (ז' קו בליקוט) דיקיך ותוס' לא הובייר עד א'. דחשת בדרמי היכא דطبع שיר אף בעדים, ומ"ה צעריך סימנים. ודלא כר"ח (בתחלת הנוסט) דרוקא עד א' חששו בדרמי.

ו) בא"ד וכן מפרש ר"ת וכו' שכשחתה צורת הפנים מירידי וכו'. (בעזה"י יתבאר לפחות קב. תוד"ה א'). והתו"י בת' הדתם אירי דוקא בהרג, אבל במת מהני הכרה לאחר ג' ימים.

סוגיות שימושמי - סימניין

נ) סבר רב הפסדא למיור דוויינ' ב' ת"ח וכו'. פרשי"ז ותרცין דאמריו סימנים, ולא אמריו' דהוה אחרים ואיתרמי הסימנים. (ומבוואר ברשי' דבר חדא נקט דאף מןין זה סימן, ורבא חלק דאיומ' וושבנא איתרמי, בשיעור שרגילים להציגו).

ז. היכא דהנתבעינו איןו טוען ל��ות. ובת' דאף דיש לו מיגו (دلוקוח), ל"מ מיגו נגד סימניין.

ח. אך בת' דק"ל דהוה ספק אי סימניין דאוריתא, ומ"ה אין מושיאין ממון אלא בסימן מובהק. ודוקא במציאות התקנו במוחני סימן בינוין, ולא להוציאת ממון.

ט. וכן הקנות (רנט ב' ה' מהגמ' שם ולא הביא דבריו רבינו יתנה). ורודה דשא אירי באביה שאין אדם מוחזק בה. דלא הוא הוציאת ממון. ועוד בת' דיבול להיעיד על סימניין קרען, ד

לא עשי סימון מובהק.

באה"ר ובן ה' אדамור (ב"מ ע'). וכן אбел כלים לא דלמא אפקדינגו גביה וויהיב טמננא ושקייך לוה טיבבו'. אбел תוס' (ב"מ שם) דחו דוחישיןן שמיא יבא לאחרר בכתבות ה' (בסמור). אך תוס' דחו דא"כ סגי שהנפקד אונומר בפני ר' י"ק שהוא של...).

העורך בכת' דוחתם ע"י שיבאו עדרים שהפקיד בידו חפץ שיש
בכו סימן זה, וע"י הסייענים יוציאו את החפץ ושם יבירו
אתם וזה.

(ג) בא"ד ויל" ששני טענים מזריק, דלא אמריד וקא יהיב סימנא. ותוס' (ב"מ ע:) תי' דעיקר הטעם משומן דלא אמריד. והק דאפיק ל"מ טעם דלא אמריד לחוד, יהני צירוף הטעמים.

ללא להוציא ממוני מוחטב? "

ובבאה' מים חיים דין דהתם אין אדם מכחישו, אבלacula הנפקד מכחישו. ומש"ה לא מהני סימן גורוע.

ב) שם. וה"ה (שאללה ו ד) כת' והטעם [דאיין מוציאין ע"פ המדה] לפי שאין מנין סימן מובהק למועד

טז. דכין דיש לו עדים על סימנים אין לב"ד למנוע מלחראות החפה לעדרים.

ולבנה טענין מילתה דלא שכיה, אף שאבדין היה נאמן לטען
לבלוקה ביד אביהן דמעזiah או מותנה, דוחה מילתא דלא שכיה.

וחגומקו"י (במ"ע. מא: בהה"ר) בת, דיל' דמשקן לא היה סטמן אלא באביבה לדאו אפקין ממנה ממאירה הווא, אבל הידיכא דהו אפקין ממנה ראה ממאירה והוא ליטיב ליה למור כי הכא דטענינו לדאו דידייה, לא יהיבנין ליה אלא בסימן מובהק אבל ממשקל שהוא סימן כל דהוא לא.

אסתטיננסים, האם חיישין שמא אידירמי חפש אחר עם סימון זה. ועוד יש חשש משקר, האם מהנני מה שבודן סימניה. או דוח'ישין דמייחוי חז' או בסומוא בארוובה. ונונפ'ק'ם הייכא זהעדים מעידים על חפש עם סימן זהה. וכן נונפ'ק'ם בסימן מובהק, ודלא חיישין דאיידרמי חפש אחר, אך יש חפש מיחוז חז' או בסומוא בארוובה. וע' על לפקון קב'.

ונג' והא ובן חווין וכו'. פרש"י ובודוק ומתמצא בחשובנו וכו'. הרמב"ן דיק>Dיק>Dמוחייב לבודוק בדבריו. וחילק דאי" (ב"ב מז). גבי רמא"י דפומבדיתא) דאי"צ להוציא ולבודוק את הסימנים. אלא דאייריש שודדים רואו שקר וקר יש בחבית. וודרש"ב"א כת' דהכי הוה עובדא שבדקן.

נ"ג תוד"ה וכן. ואור"י דהפקיד אצלם בעדים ובו דאי ליכא עדים מה מועליל הסימן, יכול לומר לקוחין חן בידי וכו'. אבל תוס' (ב'מ ע.) בת' דחכאה לא היה טוען לקוחין, אלא שאומר כמו שאריע הטעמן בשלך כן אריע בשלי. ומש"ה איננו נאמן נגד הטעמנים. אבל היכא שהנפקד טוען לקוחין חן בידי, או של' היז מעולם ובני ביתו הגידו לך הטעמן ל"מ סימוני.

ותוט' כת' דהכא אינו נאמן נגר הסימן, ואף דיש לו מיגו [דליךוחין] ל"מ, דהוו מגו במקום עדים.

והש"ר (חו"מ רצע) הביא דברי התוס' (שם) דאינו נאמן במינו נגד סימן מובהק^ג.

והידיתב "א (וור בְּנָמֹקֵי, וּכְן בְּשַׁר שֶׁם) כת' דה"ה
בלא עדי פקדון, כיון שהוא מודה בפקדון, וזה נוטן
סימן מובהק, ריש עדים שיש ברשות הנפקד חפץ
בסימן זה, איזו ואיזו לומר סקלחתה, ואפי' שיש לו

יב. והרמב"ן כת' דכה"ג מתפרש עובדא דחטא ודר' מיאשא
(בתוכוות פה) בדאייא עדים וראה, והעדים הכירו ע' סימן.

יג. והש"ר כת' ד"ל דאך חוס' דידין לא פלייג בדינא, אלא دائיר'י בסימנו דמגנין, שלא היה סימנו מובהק.

יד. ואך דוחה הפה שאסר הוא הפה שחתיר. ווילע' על דרבני היריב'א" (כהותה הניל' כל הנידון משום שהוחזק עי' עdry הקפודן), דכאן נמצעaan כאן היה. האם גם בזה נימא עפ' בדראכון או בדור בדור שאסרא[ב]

טו. ותומס' (ב"מ שם פ"י) דאין לומר דהחשש שמא הנפקד יודח לו, דא"כ אף בדבר שאין בו סימן נייחוש לה.

תרי יצחק

ט) יצחק ריש גלותא וכ"ז מ"חישין ב' כתרי יצחק וכ"ז. פרשי היכא דלא הווחקו ב' יוסף בן שמעון בעיר. ותוס' (ושא"ר) הוסיף דאיiri במקום שהשירות מוציאות. ומבוואר בתוס' והראשונים (ע"ע בסמור) דתלי במא (גיטין בז: וב"מ ייח:) במא גט במקום שהשירות מוציאות ולא הווחקו ב' יוסף בן שמעון, האם חישין לאחרבי. לדעתו הרבה לא חישין אבא'ב' הווחקו ושירות מוציאות. ולודח לשנה ל' זירא אף דלא הווחקו חישין, במקום שהשירות מוציאות. (והראשונים שם) דיקון דכיד' ר' ירמיה ורב אשיב'.

אבל הרמב"ן (בח' ומלחמות, והו' ביריטב'א) כת' הדנידון בסוגין משומם בגין נמצוא בגין היה, ושיריך לסוגיה דשותמי (دلעיל). ובאייר דאבי' ורבא מודו דהיכא דשירות מוציאות ראוי לדחשש לב' יוסף בן שמעון, ומ"ה אבוי חשש לב' יב'ש. אלא דרבא סבר בגין שהעדדים שראו בו שמota העידו שהיה חולץ מקורוטובא לאספמיא, הווחוק אותו יצחק שם. ומ"ה אמר' בגין נמצוא בגין היה, ואין תוששין שמא באה אחר לב בגין מקום אחר, ואותו יצחק שהוא מאן החלך לו למקום אחר. אלא תולין שזה הנמצא בגין שראו אותו עבשו בקורוטובא הוא הידוע שהיה דר בעיר קורוטובא. דומיא דעתברדא דשני ת"ח לרוב חסדא דלא אמרין הגי איזול לעלמא והני אהרני נינהו.

והמלחמות ביאר דסלכא שמעתחים כרבא אמר' בגין נמצוא בגין היה, ומ"ה חווור מאוי הי עלה דשותמי. ואפסיקא הלכתא חישין שמא פין, דミלה דשביחא היא ולא מפקין ממונא באומין דעתיה דרכ'.

שלשותות, ואמר כל אותן שיש בהם סימן שליהם יכול האחר לומר אשתקד היו של' ועבדשו הם של'.

בג. והמלחמות ביאר הדנידון לחוש מושם אדם אחר מעיר אחרת, אבל בעיר קורוטובא לא חישין, והיה ידוע להם שאין ב' יצחק ריש גלותא בעיר זו.

בד. ובגמ' (שם) מבואר הדנידון וחישין לב' שווי. ופרש' דאף דבשורי הנודע לנו ידוע שאין יוסף בן שמעון אחר, שמא יש ער אחר בשם שווי.

כה. דס' דאין מהזירין אלא בשהעדים אומרים שלא חתמו אלא על גט א'. או ע"י סימן.

ט)ומי חישין שמא פין, והתנן מצא כל'י וכותוב עלי' וכו'. פרשי היכא דסימנא קמא איתא קמן. נמשמע דהוה צירוף בין סימנים לחזקota בגין נמצוא בגין היה. ואף הסימן רשום על הכל'י נחשב סימן' ט'.

ט) שם. Tos' (דר' ומי) וחתוי' ה'ך' דבסוגין חישין מספק שמא פין, דאין להוציא ממון. אבל התם חישין להזואה דהוה תרומה. ותוס' כת' דהתם יש חשש טפי, ומ"ה מדומה להו. וחתוי' ת' דמשמע דהחטם ע"י אותן ט' הוה טל בטורתו ודאי, ומעשר ממנה על טל וראי במקום אחר.

סא) אימא סיפה ר' יוסי אומר וכ"ז חילזון' וכו'. פרשי דאול' בתר רוב. (וזהרוב חולין). והמצפ' כת' דאף למ"ד דבעלמא חישין למיעוטה (ע' לקמן קיט), המ' היכא דהמיעוט מוציב'. אבל הכא נחשב מיעוט שאיינו מצוי.

והתוס' רא"ש (לעיל פב: בשם ריבינו שמואל) ה'ך' דבסוגין ר' יוסי סבר 'שאני אומר' שפין, ואילו בסוגיה (לעיל פב:) אי' דברתורה דאוריתא לא אמר' אני אמרו. ות' דלא דמי כלל, ואילו כל אני אמר בחדא מהתא מחותתו. דבודאי תלינן דاشתקה היהת מלאה פינה, ואף רבנן פלייגי רק ממשום שהכתב מוכית. דאולין בתר רוב פירות ורוב תשימוש של הכל'י פירות חולין. ר' יוסי ס' לדהוה כאילו אין כת'.

סב) תוד'ה אימור. פר"ח בירושלמי וכ"ז אל אשתקה הוה דידיה, והשתא דידי' וכו'. וכמסקנא חישין שמא פין. עצ' בדבזה ל"ש לפניה שבקיה, ולכואורה תלי בת' הגמ' אי הוה מה' ת'ק' ור' יוסי.

יט. יל'ר האם דוקא אותן ק' או ת' נחשב סימן בעלמא, אבל היכא דכתוב להדי' קרבן או תרומה עדף מסימן ואך ל' יוסי אף בה חישין שמא פין, או דאיינו חילוק בדבר. וונקט אותן ק' ות' לרבותה דה'ך'.

כ. ובפישטו נה' ר' יוסי ורבנן בסברת חישין שמא פין, אל' דהאגמ' דהוה דיל' דה'ם בשחייבות עדיין קיים, דיל' מיכperf הוה בperf.

כא. יל'פ' בונגו דהוחזק המיעוט ע"פ טבע, או שיש צד לפנינו'.

כב. וכ'פ' השו"ע (חו"מ קעו בט) דשותף התובע מתחבירו כדי'ין

איiri בדבר שזהו מקומו, והוא קרוב ומצוי. ואילו בשושמי דסוגין אין סבירותה ממשום שפעם היה שם שומשמי יחשב 'מקום'.

ס"ד שם. יצחק ריש גלותא וכו'. מדברי רשי' ותוס' משמע דהנידון בכל שם, יוסף בן שמעון, האם ח"שין שיש אדם אחר בשם זה. אבל הראב"ד כתוב שם גיטין, ה"ו (בسمך) כת' מציאות, אלא דאיiri ביצהחק ריש גלותא, ושם ריש גלותא אינו אלא בבבלי^ל. ואם לא החזקו בבל שני יצחק ריש גלותא לא חישין^ל. אבל שאר שמות היישן שבא מעיר רוחקה^ל.

והראשונים ה"ק א"ב האיך דימו (בسمך) לאנדרולנאי, דלא היה ריש גלותא.

ובשות' הרא"ש (נא ב) חלק דריש גלותא היה שם כינוי או שם המשפחה^ל.

סה) שם. ש"חו מהתם יצחק ריש גלותא בר אחתייה דרב ניבי הויה קאויל^ל וכו'. בפשטו משמע דשלחו כל

וחרישב"א (וריטב"א גנווק^ל) כת' דעפ"ז רבא קאי לטעמיה (בתובות עה), ולפנינו שם רבה (דאמר'י) כאן נמצוא כאן היה. ובאין מחויקין ריעוטה מושות לרשותך. אך ה'ך דהתם המסקנא כרב אש"י דיל' כל' כאן נמצוא כאן היה. וכן ק"ל, ואילו בסוגין ק"ל (ברבא). והרישב"א תי' דאף דבממון^ל ק"ל ולא אמר'י 'כאן נמצוא כאן היה', אך ק"ל (נדיה ד), דמוחיקון טומאות במוקם מציאתן וכשעת מציאתן^ל. ומושום עיגונא הקילובי' כאן לומר כאן נמצאו ובאין היוכט^ל. והקהלת יעקב (ז' זח) ציין דרכ' המלחמות (בטור', הג' ל') שלא מפקין ממנוא באומדן דעתך^ל.

אבל הש"ש (ז' זח) כת' [לול] דברי הראשונים דכאן נמצוא כאן היה בסוגין ולדברי הרמב"ן היה מטעם אחר, דהוה במקומו ממש. והביא דהרמב"ץ (כ' כד) כת' דכשנמצא בתוך השדה, דהוה במקומו ממש, וחזקה דכאן נמצוא כאן היה. ולא היה קרוב לחדר^ל. והש"ש כת' דאף בסוגין יצחק שהלך מקרוטובה והוה מסברא זו^ל, כיון שהוא במקומו ממש הוא^ל קרוב שהוא מקומו^ל. והקהלת יעקב (שם) דהוה דהרמב"ן (ב' ב)

עכברתו. אך שוב דהה דיל' דודקא גבי יצחק, שהוא מושבי העיר אמר'י שזהו מקום. אבל בגוף ארויות אין לה מקומו ממש אלא שחולש שם במרקחה. וע"ז חזו"א (כח) ۶.

לה. ובשות' הרא"ש (נא ב) דהה דודאי לא איiri בראש גלותא, דלא היה לישראל אלא ריש גלותא אחד. ועוד ראש גלותא אינו הולץ יהידי, אלא רכב ופרשים ובגדים שלא היה אחד מהם שב לבתי להגד על מיתת והשר שהוזכרו לשלהם מספסמיה לחותר לאשתו. ועה"ק דיל' בגמ' שנקריא ריש גלותא בשמו ופלוני ריש גלותא, אלא ריש גלותא סתם. והמאיריו (גיטין כ) כת' שיצחק וה לא היה מבבל, אלא שככל שסמנונה בעיר ונתמנה מצד ריש גלותא שבבלן קורין לו בעיר ריש גלותא.

לו. והרמב"ן (ט' הכות שט) ה'ך דיל' בעיר בבל עצמה שייהו שני ריש גלותא, שא"א לב' שישתמש בכתר א'. וכ"ש שרاسي גליות שבבל יודיעין הן לאנשי בבל. וכ"ש בששות' שניין שווין. ובעיר בבל עצמה הדבר נזכר.

לו. והרמב"ן (ט' הכות שט) ביאר כוונתו דחיש" שסما בא מקומות רחוק, אבל לא חיש"י לאדם אחר בשם זה וזה. והרמב"ן ה'ך למה ניחוש לעיר אחרת שסما יש בה יב"ש אחר, אף שלא החזקה העיר ולא השם. א"ב כ"ש שיש לחרוש ליב"ש אחר באוותה העיר עצמה.

לה. והמאיריו (שם) הביא ציד דמ"מ היה שם מופלג, וכך בכמה גדרים, יצחק וריש גלותא ובר אחתייה דרב ניבי (ע' בסמוך), והמאיריו דהה ממשם דין רק בזה וגזרו חכמים לא פלוג, ולא דנו על כל שם בפנ"ע.

בו. והריטב"א גנווק^ל העתיקו בחיצאת ממון. והש"ש (ז' חק) ודעת רב אש"י (כתובות ע) דיל' חזקה זו אף להחזיק ממון. והקהלת^ל (ז' זח) דהה דאיira דרב אש"י חולק להחזיק ממון ובירשה דהה, דיל' דנקט טעם לרבותא. ורק בסיפא להחזיא ממון מוכב דפלייג בדרן.

כז. והרמב"א (ארוח התס א) הביא חזקה זו לעניין חמץ בפסח. והש"ש (ג' ה) חלק דתוטס (נדיה ב) כת' דכשעת מציאתן היה רך לחומרה בתרומה וקדושים. ואכמ"ל.

כח. אך הקהיל^ל (ז' זח) ה'ך דיל' פ' דבר דבר מממון, א"ב אמראי חזקה אשת איש קיל מחויקת ממון.

כט. והריטב"א הוסיף כוונתו דהה חיש' יצחק היה חשש גורלה ליבוראה כוונתו דהה חיש' רוחק, וכן בשינוי דנאני בר חבו יש רגלים לדבר לומר כאן נמצאו ובין השם עניין זה. אמר'י ליה. ואין כל המקומות וכל הדברים שיום בעניין זה.

ל. אבל הש"ש תמה על הנמווק דמלחים דימה החשש שמא פין בסוגין, דהוה והצאת ממון, לדברי רבא. והקהלת דהה דבריו ואדרבה זהו מסקנת הרמב"ן.

לא. ולפ"ז המכח רב יימר ורבנית (בסוף סוגין) אי חישין שסما פין והוא האם מותני כאן נמצוא לאפיקי ממנוא ובמה' רבה ורב אש' בכתובות).

לב. ובמקומות שהוא מקום ומצו לייכא מ"ד דרוב עדיף. והוה גדור שונה של כאן נמצוא כאן היה. ואף דהשומות שיין העניות הולין ונפרדין.

לד. וכט' דאף בגין האריות דין הב"ש יש להקל ע"פ חזקה זו, דכין שחולש במקומות הזה אדם ראוי לומר דהה

מהותם דמוחזרים גט ולא חיישין לב' יוסף בן שמעון.

ורבה דיק' דאיiri שמצוין בבי"ד ואף דשירות מצוית, ולא חיישין אא"ב החזוקן. והגמ' דוחה [לדעת ר' זира] דאיiri שמצוין חוץ לבי"ד, שכן שיריות מצוית ותוס' (כאן, וב"מ שם בת' הא) כת' דכ"ר אבוי.

OTOS (ב"מ ייח:) תי' עוד דאבי מודה התם. דכ"נ דהאиш הזה טובע את הגט, ואין לנו לחוש שכמו כן אחר איבר גט כוה. אבל בסוגין אין אנו יודעים איזה יצחק מת. [ועפ"ז ייל דאבי ס"ל התרם ברבה].

סח) קווינא מטה. פרשי" שם העיר. והרמב"ן (ושאר' כת') הוא מקום בן חורין שהי' בעיר נהרדעא.

(ט) תיבדק נהרדעא כויהה^מ, ורבא אמר אם אי' יבדק כל העולמים וכו'. אך לדעת אבי סגי לבודק נהרדעא, ודוקא במקום שהשירות מצוית חיישין לב' יוסף בן שמעון. והרמב"ן ביאר כי' רבא דעתיך לבודק כל העולם, שהרי שירות מצוית בארץ נהרדעא ממוקומות רחוקים הרבה^מ.

(ע) אמר רבא מגא אמינו^א לה דהנדו תרי שטרוי וכו' וזה חייב בר נגאי ונגאי בר חבי במוחוזא שכיחו טובא. פרשי" דכ"נ דלענין ממון לא חיישין אף היכא דוחזוקן, א"ב לענין איסורא לא ניחוש, עכ"פ בלא החזוקן. ועד"ז כת'otos דמדונה ממנה היכא דוחזוקן, לאיסורא דלא החזוקן. וצ"ב הדימוי, והבעה"מ ביאר דהתרם בגין דנקיט שטרוא בידיה דמי להיכא דלא החזוקן. [ואבוי דוחה דהתרם בגין דוחה בידו לש חשש כלל].

קאי חילוק זה. ואבל המלחמות כת' דא"ב הדר הוא מכירע במוחוזא של אביי ורבא. ובת' דא"ב כת' קן לבבורי של הריב"ף, אין רצונו ולא והוא בדורו לחלק בלא ראייה גמורה, במאמה הגד' השוו.

mag. הרמב"ן ביאר דהינו כל ארץ נהרדעא, שבול הרבה עיריות (בדאי' כתובות נ). עד דיבא דסגי קבא נהרדעא).

מד'. אבל הבעה"מ כת' דא"ב לרבע כל העולם 'בולי' פי' סבירות נהרדעא, ועד' הא דלקמן דבודק רבנן מסורא ועד נהרדעא. ולפ"ז לאבוי צריך לבודק רק בטור נהרדעא, ורבא פילג דא"ב צריך אף סביבותיו.

הטענים האלה, וכן מבואר במאירי (גיטין שם) והאחרונים (מהר"ט ב לשות מהר"ס אלשיך קב) הק' אי נתנו כמה סימנים האיך נוחש לאדם אחר משולש כן בשמותיו^{לט}. ובריבטב"א משמע דשלחו רק יצחק ריש גלותה.

(ס) תוד"ה יצחק. איiri דלא החזוקן תרי יצחק, ובשביחי שירתה וכו'. והבעה"מ כת' דלפ"ז תלי במאמה (הנ"ל) אי חיישין לב' יוסף בן שמעון بلا החזוקן.

והבעה"מ הק' דהריב"ף (ב"מ שם י' בדיה"ס) פסק לחומרא דחיישין אף דלא החזוקן. ואילו הריב"ף בסוגין פסק ברבא. וכזה ק' הראב"ד (כתב שם גיטין שם, יד. בדיהז). והראב"ד כת' דרבא בסוגין קאי דוקא בשם ריש גלותא וכוכב"ל.

והבעה"מ כת' דשאני מיתה דידייא ומינסבא, והקללו מותך חומר שהחומרת עליה בסופה^מ. אבל התרם גבי גט יכול להכחישו, ומ"ש חיישין.

ודהיא"ש (גיטין ג ג בסופו) כת' דהריב"ף החמיר בגט דהזה מלילא דאייסורה, ואפשר שיכתוב גט אחר. אבל בסוגין אי חיישין לתרי יצחק צריבה להעתען כל ימיה, ומ"ש ה פסק לקולא. ובמו שמצינו שהקללו הרבה קולות בעדות אשא, שהתרו עד מפי עד ואשה מפי אשא מפי עבד^מ.

והמלחמות פ' דבסוגין הנידון משום כאן נמצוא כאן היה, ומ"ש מהני טפי מחתם.

(ט) בא"ד דאי לא שכיחי שירתה ולא החזוקן התרן (ב"מ ב). דכל' מעשה בי"ד הר"ז ייחיר וכו'. כוונת התוט' לדבורי רבה (ב"מ ב: יה. וגיטין בז). דפשט

לט. וכראוי (גיטין בז) דלא חיישין דאיתרמי שמו בשם וערדים בעדרים.

מ. והריב"ף (גיטין שם, יג: בדיהז) פסק להחמיר ברב אש, אלא שבסוף דבריו כת' דהיכא דערם שם אדם חיישין היכא דוחזוקן ב' יב"ש. והראשונים (שם) האריבו בכוונתו. מא. והאשה תדייך שזה היה בעלה.

מג. והמלחמות הק' ועל הבעה"מ, ועד'ז המאירי גיטין על פי' הרא"ש דבסוגין מדמין לגט שנמנע, ואמאי לא חילק בין גט למיתה. והמאירי (שם) הביא דת' דרבא דאי לא חילק בין גט לעדות מיתה הבעל, אלא דלהלהצה וזה חמיר גנטו

עה בא"ד מ"מ ליווש שמא הקנה לו אגב קרקע וכו'. ומ"ה אין לו שטר. אבל הראב"ד (כתבותה מג' בדרא"ר) כת' דא"ב צריך להביא ראייה על קניית הקרקע.

עו) בא"ד א"ג ל"מ קניין אגב קרקע **אלא** בשטר ש"ו אותה קרקע וכו' אבל שטח בעטמא אין קנה אגב קרקע אבל הראשונים הביאו דרבנן (ב"ב עז) מבואר דמלוא בשטר קניין אגב קרקע.

עז) בא"ד כדאמריו וכו' דשטר אפסור דארעא הווא וכו'. (וכדרית הגם' קידושין כו). בדشرط של אותו שדה מהני קניין אגב אף בשאיין צבורין, דשאני שטר דאפסור דארעא הווא. וועל"א כת' דלאורה בגין לעצ' להוה, דאייריו בשטר שנכתב בשם לווק, והויל לתוס' לומר בגין דמהני מסירה לחוד מש"ה מהני קניין אגב. ומשא"כ להקנות שטר חוב דאותרים למ"ד דעתך כתיבה ומיסירה, א"כ האיך יתני 'אגב' לקניות השבעהו. וליכא שום ראייה מהגמ' (ב"ב הנ"ל) דמהני לקניות שטר חוב דאותרים. וצע"ג.

ואף דהפקדים נקבעו דמהני אגב בכל השטרות, רסתימית הדmittet הגם' (ב"ב שם) דמהני בכל שטר. אך מאחר דתווע' נוחקו ולא קאי אשר חוב דאותרים, ומהני רק בשטר מכיריה דהחותם. א"כ ייל' דמהני משום שלא גרע מסירה בשטר שנכתב בשם. ואמאי הוצרכו להוציא סברת אפסורא.

עה) בא"ד ושוב פר"י דודאי הקלו' יכו' **לעככ שלא** יפסיד חזותו וכו' אבל החוב לא יכול להוציא וכו'. ואף דיש חזקה על גופו השטר, ל"מ בגדר חזקת ממון דהנתבע^ט.

ד. אך שוב הק' דיהא נאמן דקבעו במתנה שכיב מרע. ה. דאי"ד דشرط של אותו שדה נקבע באגב, כי הא דרב פפא הקנה מעבע אגב קרקע. ובפשתו היינו שהקנה את המלה בשטר. (ואף את השטר).

ו. ועד"ז תוס' (גיטין כב) נסתפקו דבشرط ל"כ לומר אגב וקני, דאפסור דארעא.

ז. והביא דcken מבואר בס"ד דהgam' (ב"ב עז) דהואichi מברייתא זו דקי"ל לשטרות נקבעו במסירה, בדין דמהני אגב (וזהו קני גרווען). והגמ' (שם) דזהה דאגב הוה קני מעלייא.

ח. אלא DAGGER הוה במסירה, ייל' דמהני אגב וכתייה בשאר שטרות. כתיבה ומסירה.

ט. ויל' דממ"ג הנתבע חייב ממון לישוף בן שמעון א', א"ב

דף קטן.

עא) אי לנטילה מוחר והיר ביה וכו' מי אמרת דלמא מסר לך, אותןיות נקנות במסירה. תוס' (ד"ה מא') הביאו דאף רבא חשש רק דילמא מסר לי, דס"ל אין אותןיות נקנות במסירה^א. אבל למ"ד נקנות במסירה רבא ס"ל (ב"ב עיג), אי"צ להביא ראייה.^b

אבל הרמב"ן (גיטין כד) כת' החשש דילמא מסר לקניות לא עדיף מהחשש פקדון. ורק רבא חשש לכל הנך חששות.

עב) תוד"ה למא. ויל' דחתם לנפילה לרבים וכו' והנ' מופליג (ב"ב קעב) וכו'. ע' היטב בסוגיה ב"ב שם, ואכמ"ל. ובתוס' חד מקמאי (וחורתא"ש בשם ר"ת) תי' דחתם אייריו שטוען ברישפקיד עצלו או שנפל, ומ"ה צריך להביא ראייה. והכא אייריו بلا טענה. ועוד אפשר דהבא אבי השיב לדבריו דרבא, דאפשר דברה בר אבונה ס"ל בדעת רבא (שם) דאי"צ להביא ראייה.

עג) תוד"ה אחרות. ותימה מ"ש בדברים שאין עשויין להשאל ולהשביר, שהמוחק בו נאמן לומר שהוא שלו וכו'. וויזק מה שתחת ידו שהוא שלו. ועד"ז היק בהשיג הראב"ד לר"ף כתובותפה. מג. בדרא"ר. ולכאורה עיקר קו' התוס' הוה על המ"ד (ב"ב קעב: הוי בתוס' לעיל) לצריך להביא ראייה אחרות.

עד) בא"ד וב"ת וכו' לצריך שטר, ואין לו שטר היישין דיןין שלו וכו'. לבאורה כוונת התוס' דאף דיש חזקת מטלליק, בנגד זה יש ריעوتא דאחו שטרך. וועד"ז דנו הרשותים והאחרונים (ב"ב כה. וכו'). האם יש ריעوتא דאחו שטרך בנגד חזקת מטלליק בעבר קטן. ואכמ"ל).

א. וכן תוס' (ב"ב עז) הוכיח דנה' אבי ורבא אי קיל' דאותיות נקנות במסירה. אבל הרמב"ן (גיטין כד) כת' דאותיות נקנות במסירה הוה מה' תנאים, ומסתבר דברי דאבי ורבא לא תל' בתאנין.

ב. ואינוorchesh לנפילה ופקdon. ותוס' כת' דאף למ"ד אין אותןיות נקנות במסירה לא חיישין' לנפילה ופקdon ול"מ בוה מה'. אלא דילמא מסר לו לקני, ואח"כ חור בו. אבל הרמב"ן (ס' חזות כתובות מג: בדרא"ה הי' בסמוך) הביבא מסוגין דרבא חשש במסירה מה' נפילה ופקdon, למ"ד אין אחרות נקנות במסירה. ודוקא למ"ד נקנות במסירה אי"צ להביא ראייה, דתיפיטן מוכחת עליהם. ממש'ה לא חיישין' לנפילה.

ג. ותולין שהיה שלו מעולם, או שקבעו באופן המועל. והנ' יש לתולין שקבעו אגב קרקע, או שקנה בכתביה ומסירה ואיבר השטר, ובמ"ש תוס' בסמוך.

פ"ג בא"ד וה"ר מנהם פ"י וכ"ו היה דין לטעון כן, ומ"ל אמרו ה' כי ש"מ דשקר הם מעידים. והרמב"ן (מכות שם) חילק דכתיב זה העצלו העדה, ניחוש דלא טען מהמתה בעיתותו, א"נ משום דבר לא מהימני ל'.

פ"ג וכן אמר ל' ר' רב הונא ל' ספרי כי איתנו בשי' וכו'. דיש לחקpid לכבות את מקום הכתיבה המודוקיק. (ותוס' גיטין פ.) הוטיפו אף דלא מייחז כי שירא כל קר, שחרי יבולם לבא באתו יומם. ועי' Tos' (שם ולעיל צא): בשינוי מקום הכתיבה האם פסול את הגט.

סוגיות קטטה

פ"ג היו דמי קטטה וכ"ו באמורת ל'בעלה גרשוני וכו' באמורת ל'בעלה גרשוני בפני פלוני ולפנוי, ושיאלנ'ן ואמרו ל'הדר'ם. בפשותו הטעם של קטטה משום דסני ליה". ונידון הגמי' מתי ידעין דיש קטטה דנוחש דסני ליה. אבל הרמב"ם (ירושין יג א) כת' וחתטם בקטטה, שזו הוחזקה שקרנית ורוצחה להשמט מוחתה בעלייה. ומשמע דלא זהה רק משום שנאה, אלא שהוחזקה שקרנית).

וכ"ב החלק"מ (ז' צד) לדמסקנא מבואר דודוקא היכא דחוינן בה ריעותא אינה נאמנת [בקטטה], שאמרה גרשוני בפני עדים ואשתכח שירא, דאו הוחזקה לשקר. אבל דאל"כ לא הוחזקה לעבור על איסור^{טו}. ועי' בע'ב.

ובפסקי הר"ד ביאר דמשום מריבה בעלמא לא חדשין, שדריך איש ואשתו לבulos זה על זה, ומפני

והרמב"ן (ס') הזכות כתובות פה. מג: בדחה"ר (דמנהו) אבוי ורבא אי צריך להביא ראייה זהה אליו דמ"ד אותיות נקנות במסירה. אבל למ"ד אכן אותיות נקנות במסירה אינו נאמן שקנה באופןו המועל.

והרמב"ן ביאר דבמטלטlein דתפיסטו עצמה שהוא תופס בהן הוא קונה לו, ומ"ה נאמן לטען לקות, ולא מפקין מהחזקתו. אבל בשטרות למ"ד אכן אותיות נקנות במסירה שאין תפיסטו קניין, ואינו מוחזק כלל אלא בניר של. ואי טען שקנה את השעבוד, עליו להביא ראייה".

ורבא ס"ל דלמ"ד אותיות נקנות במסירה, א"ב התפיסטו זהה קניין, ועשאוו בשאר מטלטlein שנאמן. ואבוי סבר דאפקה אינו נאמן בין שאין גבן ממן, ואין חזקתו אלא בניר.

עט) ההוא גיטא וכו' אנא ענן בר חייא נהרדעא וכו' ובדקו רבנן וכו' לבר לערנן בר חייא מהגרא וכו'. הרמב"ן (בח"י ומלחמות, ובן הראב"ד בס' הזבות) כת' דמצאו במקום שאין חשירות מצוות, ומש"ה לא חיישין לב' יב"ש [וא"ע' לבדוק כל העולם], אלא דחויזוק ב' יב"ש^{טז}.

פ) תוד"ה הכא. וא"ת (מכות ה). וכ"ו מהד"ת ניחוש לגמלא פרחא, קמ"ל. וקמ"ל דאפי' בנפשות לא חישין^{טז}. ואילו בסוגין חישין^{טז}. והרמב"ן (כאן ובמכות, ובן שא"ר, וכן ציין בהג' הגרא") הביא בשם הרב אב"ד דבסטוגין העטם האחרון (זרמי' מסר) עיקר, ושנים הראשונים הוא סניין לו.

יג. כך הוטיף ה' אב"ד דמשום ספק נפשות הו"ל לחושש לגמלא פרחא. אבל התוס' שאנץ' ותוס' ר"ב (מכות שם) כת' דרונית הגמי' דלא חישין לגמלא פרחא לקים עוטם, ולהרого את הנידון. אלא אלו ואלו פוטרים, והישין לגמלא פרחא כדי לפטר את העדרים וממים. וכ"א' בסוגין.

יד. והמאיר (מכות) הביא י"מ דבסטוגין חשוש טפי, שהרי לא נמעא עוד ענן מההרעא אלא זה. ומש"ה רגלים לדבר שהו לא. ורש' לחשיב באיסור אישות.

טו. ועוד ה' בא דאי' (לעל זב: לצד א', ע"ע בע"ב) דהיכא דביבמה סני ליה ומש"ה ליבא דדייקא. והיתר האמורת מת בעלי הוה משום דדייקא ומינסבא. צ. וחלק ע"ד הרמו"א (בשם הר"ד, ה' בע"ב) דMOVOR דינו

יהני חזקת השטר להכריע שהוא של, ולא ישחט ממין. ואפשר דכיוון דעתך והראשה נחשב בעין הרצאת ממון). י. והש"ש (ד' יד) הביא מדברי הספר הזכות דבעין תפיסה הראייה, لكنן לוחש מוחזק במטלטlein. ועוד' ע' קונו הספיקות (ח' א). ועי' נתיבות (בע' ל) ומשובב. אבל הקצחות ר' דודה הרמב"ן קאי ודока בשטרות, והשעבוד אינו חילך מגוף השטר. ועי' ע' קצחות בע' ב).

יא. ותוי בזה ק' הראב"ד וכן תוס' דידן) דעתך להביא ראייה דקנה השעבוד בקנין אגב, דתפיסט השטר אינו מוכחת ע"ז. אבל הראב"ד ותוס' דידן (בקשות) נקט דוחוקת השטר מוכחת שהוא של כל מיל. לול' ריעותא דאותו שטרו'. יב. ומישמע מדבריו דהוחזק להם שיש יותר מא', אלא דהצרכו לדובוק שם איש ב' או ג'.

ונתעורר בברבי והריטב"א דעת' א' בקטעה אין חוששין לדבריו כלל ו אף לחומרה ולא הפסי קידושין שניין. וצ"ע. וע' בברבי המגידי.

והבית הלווי (ג' ב') ת"י לדעת הראב"ד, דהראב"ד מודה דנאמנת מודאוריתא מושם דאייה מעיה, דהא בת' נשאת לא תצא, וא"כ לא הוחוק איסור אשת איש. והיבא דלא הוחוק איסור אשת איש נאמנת מדינה על מנתה הבעל^{בג}.

פה שם. בגמ' (גיטין פט), וכותבות כג. עכ"פ לחדר מ"ד) אי' דרב המנווג אירי דוקא בפני. אבל שלא בפני מעיה.

והרמ"ה (חו' בארכות חיים קיד' יג, ה' בב' ורמ"א יז ב') דמסתברא דהך חזקה הוועה דוקא בדורות הראשונים אבל האידנא דנפשי החעפַא ופריצותא בעלמא איתרעה חזקה דרב המנווג, ונאמנת רק לחומרא^{בג}.

ותוס' (כאן בס"ד) כת' דהיבא דתובעת כתובתה אינה נאמנת. ותוס' (ב' מ' יז; והרא"ש כאן, והשו"ע

קר אין האשה שונאה את בעלה^ג. ודוקא כשייש קטעה של גירושין בינהן מוכחה מילטה שהיא שונאהתו.

אבל גמ' (לקמן קיה) דנו אי מוכין גט במקום קטעה, ועכ"פ התם אירי דהוחקו מתוקוטים בעלמא.

(פ) דאמר רב המנווג אשה שאמרה לבעלה גירושתני נאמנת וכו'. הרשב"א (ויכן התו"י לקמן קיו.) הביא דמובואר בסוגיון דנאמנת לנישא לכתהילה משום חזקה זו^ג. (וכ"ד רוב הראשונים^ט, דבמשנה אירי להאמינה לנישא, וכן מא דאיינטיר נאמנות שמות בעלה לנישא לכתהילה).

אבל דעת הראב"ד (אישות ד יג, טז כ) שלא נאמרו דברי רב המנווג לנישא לכתהילה, אלא לענן דתופסים בה קידושין, ושמא אם נשאת לא תצא.^ג

דאלא"כ לא הנחת אשה יוישבת תחת בעלה^ג.

והריטב"א כת' דיש לדוחות דקו' הגמ' דמשמע דאייה נאמנת כלל, ואפי' פשעה יהה וקיבלה קידושין אין חוששין לקידושין^{בג}.

והארחות חיים (קידושין יג, ה' בב' יב) הביא "א' דרב המנווג אירי באופן ולא דעת" בעדרות ברורה שהיא אשת איש, ובגון איש ואשה דאותו מעלה וחוזקה שהיא אשתו, ואתיח חזקה בתריריתא ומבטל קמייתא, דאייה דרבנן ומבטל דרבנן. והב"י חלק דהאי חזקה לאו דרבנן היא אלא דאוריתא, דהא סוקלן ושורפן על החוזקות (קידושין פ').

בא. והמגדל עוז (אישות ט) דחה דאמר' דחזקה שאינה מעיה פניה. וא' אמרת דכל אשה עומת בן הורעתה בח החזקה, וחולקת על רב המנווג.

והשער"י (ג' ב' סוף) ביאר דכונת הראב"ד דהך חזקה הוועה לרבות, ויש להתריר אשה הבאה לפניו דחזקאה שאינה מעיה. אך מאחר שהרמב"ם (ע' סוף) כת' דאיין לה תוספת בתובנה, ול' מ' חזקה זו להוציא מאמן דיש מיעוט המיעיות. א'כ אך לא נחש שבל הנשים עשו כן. ואפשר דכונתו דיש לחכמים לתunken שלא תנsha לעלמא, ולהעריכה גע. וכט' דידרומכט' לא חשל לה, לא ווישן למיעוטה.

בב. ונפק' מדהמקידש מוחר באחותה, דהיא מ"מ' הוה אשת איש. אין נפק' מ' דאוח' ב' נתרבר שמת בעלה הראשון וומעמידים על חזקתו לאחר שקבלה קידושין. והוא חזידוש.

בג. דהgem' (לעל' פח) ה'ק' דאיתחזק איסורא דאית אש, ומ"ה הוצרבו לטעם מושם חומר בסופה.

בד. ומובואר דאפא' ה' החשין לחזקאה לאסור על בעלה כהן ולבעלaura אסורה אף בעלה ישראלי בלבד קידושין. ולא אמר' דלאו כל בינה לאסורה עצמה.

בקטעה, אינה נאמנת. אבל מדברי פסקי הר"י דכאן מוביל דהטעם דבמריבה לא הוועה שנאה גמורה. ול' ב' חוזקה משקר. ומ"ה לשיטתו במומר דהזה שנאה גמורה חישין).

יז. והמוראות צובאות (ז' עב) כת' דאפי' שריאנו שמהדרה אחר הגט, תלין שהיא או עין ריתחא, ואח' ב' חורה נתפיסה, ואין מחזיקן אותן בקטעה לעלמא. ואף דקיצ'י, מאין דקיצ'י סופו מופיס. יצ'ין לדברי המדריש (איכה רכה בסופו עה' פ' איכה ה' ב') אם מואס מסתנו קעפת עליינו עד מאן, ר'ל אמר אם מאיסה היא, לית סברה. ואם קציפה הוא, אית' סברה, שככל מי שהוא כועס סופו להתרצות. ורבינו יונה (ברכות בכ' בד' הי' הירושלמי שב' ב' ירא מדאי דרבנן כי אם מואס מסתנו אינה תוכחה, דה' ק' וכי מואס מסתנו, קעפת עליינו. כלומר לא היהת השנאה כ'כ' שלא תשיב אליו וותמאותו אוטנו כמו הדבר המאוס שאין אדם רוץ בה כללו, אלא קעפת עליינוומי שקעף חזר ונתרבה).

ית. והקרוי"ס (אישות ט' בסופו) כת' האשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת משום חזקה שאין אשה מעיה בפני בעלה, וחוזקה זאת מודאוריתא מודחיב רחמנא שבועה למורה מקצת כדאי' (כ' מ' ג') דבכוליה בעי' דנכפריה והאי דלא בפריה משום דאיין אדם מעי פניו בפני בע"ח וכו'.

יט. וכ"ד הרמב"ם (אישות ד יג) והרמב"ץ (כתובות כג) והר"ץ (סוח' נדרים). וו' ב' דיעות ברמ"א (ז' ב').

כ. דבגמ' (כתובות כג), ע' מה שהר בתוס' בע"ב) מובא דברי רב המנווג (עכ"פ למ"ד שלא בפניו לענן שם נשאת לא תצא.

ורע"א תי' דסתמא קתני אף באשת כהן. ויל' דاشת כהן נאסרת על בעלה בשאמורה גרשתיyi אפי' שלא בפנוי^{כט}. א"ב ליבא חשות שמשמעותו ממנה משעה עצמה מעלה, הא כבר היא משומחת ממנה משעה שאמרה גרשני^{כט}. (וא"ה הגמ' תי' דאייר בשוחחה ע"ז ע"ז עדים, ואף אשת כהן מותרת לחזור בשוחחה ע"ז עדים^ל).

אבל הב"י"ש (שם קמ) כת' [ע"ד הרמ"ה דאייה נאמנת בו"ז] דא"ה [היכא דלא הוכחה ע"ז עדרים^ל] נאמנת אח"ב לומר שמת בעלה^ל. והביה מאייר (שם מה) ובשו"ת רע"א (ק' קל ובח'י, הובאו בפתח'ת שם קסן) חלקו דמボואר בהו"א דסוגין דנחشب קטטה, ואף היכא דאייה נאמנת.

פו) תוד"ה ולדימניה. וא"ת (כתבות פט). וכ"ז דמיגו דיכול לומר לא גרשתייה וכו'. ותוס' ה"ק דהאשה נאמנת מדריך המנונו. אבל בהג' מילומניות (יב א) והו' בדורם יז ג) הביבא בשם ר' דנהי דמותרת לנשא, אבל אינה גובה בתובתה^ל.

והרמב"ז (כתבות שם) כת' דאייה גובה תוספת הכתובה, ובלי החותפת הבעל נאמן שלא גיש. והרמב"ז (שם) הביבא דכ"ד הרמב"ם (אישות טז ב)

יז ב) כת' דבמוקום קטטה^ל אינה נאמנת לומר שתగרשה. והביה מאייר (יז ב) והרמאות צובאות (יז י, והו' בפתח'ת שם) כת' דבמוקום קטטה בעלה, ולא באומרה גרשתי. דאי אמרה גרשתיyi ואשתכח שיקרא והוחזקה מעיה, פשוטא דשוב אינה נאמנת לומר גרשתי. וצ"ל דנקטו לשנא בעלה מא רק קטטה^ל.

והתו"י (לקמן קיז). ה"ק א"ב הו"ל לגמ' להעמיד את המשנה דקטטה באומרת גרשתיyi ותובעת בתובתה. ועי'ין ה"ק המהרי"ק (עב) וואחרונים דחו"ל לגמ' להעמיד דנחشب קטטה בשאמורה שנתגרשה שלא בפניו. וודחק לומר דכולחו אמריו הביי, ולא נחשב קטטה. ועוד כת' המהרי"ק ודוחק לומר לדשן המשנה קטטה בין לבינה משמעו שהיתה לפניו בשעת קטטה^ל.

והמהר"ק חידש דהיכא דאמרה שנתגרשה שלא בפנוי (ולא הוכחה), איתרע חזות אשת איש. ועי'ז תמא נאמנת שמת בעלה (אף במקומות קטטה). ובאייר דהקלו להתריא אשה לינשא ממשום דדייקא ומינשבא (וכרא' בגמי בע"ב), אך היכא דיש דחוש^ל קטטה א"ב חישין דל"ש דייקא, ואני נאמנת נגד חזות אשת איש. אך קו' הגמ' דבין דאמרה גרשתיyi (אף שלא בפנוי), עי'ז איתרע חזות אשת איש^ל. ומש"ה תהא נאמנת ממשות תקנת עיגן ע"י דייקא. (ואף במקומות חשש שנייה ליה).

והוסיף דאף לילשנא (כתבות בג', ע"ע בע"ב) (דקאי גם ארישאן) דנסחת ע"פ הפה שאסר לא תצא ממשום דרב המנונו קאי אפי' שלא בפנוי ועכ"פ לענין דלא העזא. היינו דוקא ממשום שנשחת בהירות ע"י הפה שאסר, אבל בעלה שאמרה גרשני וואן לה הפה שאסכו אף נשאת תצא.

ל. ור"א כת' יסוד ב' דאפי' היכא דאוח"ב הוכחה בשירה אף לכenh, ולא אמרין שוויטה אנפהה חתיכה דאסורה, דכיוון דידיעו ליב"ד דודאי והוא שקר, א"ב שב דני אorthoa. ורואים שמשמעותו אף דידיע בה אותה לענינה נתנה באחד. ורואים שמשמעותו אף דידיע בעלה. והוסיף דכ"ש לדרבי הר"ן (נדירים ג"ל) דמוניא ל'ם כלל שייא אפשיה נאל מא שום חזקה דאייה מעיה.

לא. ומשמע מדבריו דהיכא דהווכחה נחשב קטטה, ויל'פ ע"פ דברי הרמב"ם דהווכחה שקרנית. ועוד אפשר דהיכא שלא הוכחה מותירין לינשא ממשום שמא מות ושנא נתגרשה, ממשא'ב הוכחה. וצ"ע.

לב. והפתח'ת (שם קסן) כת' דה"ה שלא בפנוי, שאינה נאמנת לינשא. לדברי הב"י"ש לא נחשב קטטה.

לג. ויל' אמי לא דרשי' מדרש כתובה, כדלקמן קיז. ואפשר דקאי בת' דחוירו בי' המשום קיז, ולא ממשום מדרש כתובה^ל.

בה. והתוס' שנאנץ (כתבות פט), תלה במוח' (כסמוך) אי קטטה זהה ממשום דמסקלרא או בדדמי. אך צ"ע ודוחק היכא דהווכחה משקרת מצאננו מ"ד דחישין דמסקלרא.

כו. ודוחה דברכ"מ בדברי חוץ^ל הלשון 'בינוי' לא דוקא לפניו.

כז. ובאייר דס"ד דהמקשן דאף דהווכחה ע"י עדים אמר' דלאו אודעתא מי היה בוגט עד' הא דאי' שbowot מאנ'פ. ולא החזקה שקרנית. והגמ' דוחה דמל' מחשב שחווכחה.

כח. ור"א כת' דציריך להגיה ג' יסודות לת' זה. יסוד א' דהאומרת גרשתיyi שלא בפנוי ייל' דמנהי להחמיר. ואפי' אשת כהן תאר על בעלה (ואך דמשיעבדת), וכרא' נודים צא), דכי היכא הבהיר יודיע להוכיח יש חזקה ויאינה מעיה. ודוחק לינשא לאחור בפנוי. וביאר דאף דاشת כהן אינה נאמנת מדרין דיש חזקה לאסורה את עצמה (ונבמ' דורי' נודים צ), שאני גושני דיש חזקה דאייה מעיה, דאף קצת חזקה. ועד' הא א' (גיטין פט) א"א שפשתה יהה וכבללה קדושים מאחר שלא בפנוי. דמגרש ראשון ונושא שנייה.

כט. וא"ה ראי להאמינה דעת בעלי' משום חומר דבעל השני. ור"א כת' יסוד ג' דצ"ל דהאומרת שלא בפנוי גרשתיyi, אף' נשאת תצא.

בعلמא יהיב לה) הוה באילו הantha שלא כתוב לה חרך תוספות בענין שתוכל לגבות א"כ הוא מורה שגירשה, או ע"פ עדות ברורה^ל.

והשער"י (ג בסופו) כת' הטעם דוחזה דין האשה מעיה פניה הוה ע"ד הרוב, שהרי יש מיעוט שמעיה. ומהני רוב לענין איסור, להתר אית איש. אבל רוב ל"מ להוציא מאנון. ומש"ה לתוספת כתובה אמר"י דין הולcin במנון אחר הרוב. אבל בעיקר הכתובה כיון דנשאת ע"פ היתר ב"יד דריש" מודרש כתובה, וקרינן לבשנתשייא לאחר וגובה כתובה.

פו בא"ד ויל' דכשתובעת כתובהה אינה נאמנת אלא דוקא לענין נישואין. ותוס' (כתובות פט): וב"מ יז, והתו"י ליקמן קי). כת' דהיכא דתובעתה כתובהה אינה נאמנת כלל, וע"ד הא דאי (ליקמן קי). דהיכא דאומרת מות בעלי תנוי לתובתי אין מתרין לה לינשא^מ.

אך Tos' דידן משמע דאף היכא דתובעתה כתובהה נאמנת לינשא, אלא דכה"ג אינה מקבלת כתובהה. וכן דיק' מההר"ק (עב, והוא בדורכ' מ יז ג) מדברי התוס' דידן^{מג}. ואך בתחילה דבריו שם נקט דכוונת התרוס' ראייה נאמנת לינשא).

דראשה שטענה גרשניא גובה עיקר כתובתה, אבל אינה גובה את תוספת הכתובה, עד שתבייא ראייה שניגרשה^ל. והרמב"ן (וחור' בה"ה) ביאר דכין שמותרת לינשא גובה עיקר הכתובה (ע"ד הא דאי ליקמן קי), אבל אין מודרש כתובה לתוספת^ל.

ויתבראך עוד ליקמן קי). אך המהרי"ק (עב) ה'ק אמר'י אינה גובה את התוספת ע"י חזקה דין האשה מעיה פניה.

וזה מהר"ק הביא והשואל תי' דהוה חזקה בוגר חזקה, דיש לנו חזקה ודוקי ממונה בחזקת מריה נגד חזקה דרב המונא. והמהרי"ק השיב DIDOU שיש במאח' חזקות בתלמוד דומהני להוציא מאנון^ו. וכתי' הטעם נכן למכין DIDOU בוגר חזקה דעתיא ממילא (ובוגר חזקה הגוען אמר'י אוקי ממונה בחזקת מריה, אבל חזקה הבהא מהמת טעם (חזקת אומדנא), בוגר חזקה דין פרוע בתור ומינה, פשיטה שאין חזקת ממון עמדת בוגר. שהרי בהיות החזקה היה אמיתית אין חזקת ממון כלום^ל.

וזה מהר"ק תי' דומהין האשה נאמנת משום חזקה דרב המונא. אך כיון דהבעל מכחיש לה, ומש"ה מהדרין לא קרינן בה לבשנתשייא לאחר^ל. ומש"ה לתוספת כתובה שהוא כתוב לה מדעתו ולא מותנאי ב"יד, אלא מותנה

לרבנן דהכי הוא פשיטה דלא תעמדו חזקה ממון. והשער"י (ג בסופו) תמה דין דאי חזקה שגירשה, א"כ אכן אלה. אמר'י דאף הוא יודע שגירשה ומורתת לינשא, וא"פ' פטור מtosפת כתובה ע"י שמשקר בבי"ד. ועי' לא קריין לבשנתשייא לענין התוספת כתובה. ועוד איזה רומו יש בלשון הכתובה 'לבשנתשייא לאחר', שייא משמע ווקא بلا החששה.

לט. והמגדל עוז (איסות ט) כת' שלא מצינו מtgtגרשת לרצונה ובעל ברחו שנותלת לתוספת כתובה. שלא כתוב ע"ד שתצא ממו ותנסה לאחר.

מ. והתוס' ראי"ש (כתובות פט) ביאר דמארח שתובעתה כתובהה אינה נאמנת, שמא מחותמת חימוד ממון היא אומרת בר. ועי' לגמ' ליקמן קי). וחישין שמשקר מחותמת חימוד ממון, ועי' מש"ב ליקמן שם. אבל הש"ש (ז) כת' דהטעם (שם) דעת'י נחשב נידון של ממון, וצריך עדות.

מיא. והמהרי"ק הוכח דזה בונת התוס', אבל'ב אמר' לא תי' בוגר' דקיטה איני' ב佗עתה כתובהה, ומש"ה אינה נאמנת מדרב המונא. וכבר' התו"י הוי לעיל. וע"ב דאף כה"ג מותרת לינשא, ודוקא לענין כתובה אינה נאמנת.

לד. והראב"ד השיג דברים אלו מלאים תלאות ואין להם טעם,adam אינה מעיה פניה ובאיילו גט יוצא מותח דיה א"כ מה בין עיקר לתוספת. והראב"ד חיל' דמלוד המונא אינה מותרת לישא לכתילה, אלא דהפסי קידושין. ומש"ה אינה גובה כתובתה).

לה. והагר"א (שם קל'ו, וכן יט) ציין דעתה והתוס' (כתובות שם, וכן דידן ובי' יז) דמשום מודרש כתובה גובה אף לתוספת הכתובה.

לו. בגין חזקה דר"ל (כ"ב ה) דין אודם פועל תורה זמנה. וחזקה דין העדים והותמים על השטר אלא א' בעשרה בלבד (כתובות ט). וכן חזקה דין אודם שותה בכוס אלא א' בודקו (כתובות עה), וככמה רבות. ולא אמר'י דחזקה דוקי ממונה בחזקת מריה תעמדו מגן.

לו. משא'כ חזקה דמעירא וחזקה הגוף ובוגר אוקי בחזקת בתולה, שהרי נולדה בתולה ואעג' דבעלה לפניהו, הטעם דין לנוב בבדורות הנולד וההשתנות אלא משעת ראותינו אותו וככליפין (חולין ז) מודכתיב ויצא הכהן מן הבית וכו'. ומשום כך דין הוא דaicאל למימר אוקי ממונה בחזקת מריה בוגר. וכך בוגר' לבודות ההשתנות ממון מרד בעלי אלא באשר יברחה. ואילו בוגר' חזקה ה tallyeh בסבירות דקים להז

(ב) מאי בינויו וכו'. התוס' רא"ש הביא בשם ר'ח' דלמ"ד משקרה אפי' אומרת מות וקבורתו אינה נאמנת. ואילו למ"ד בדרמי, היבא דואמרת קברתו נאמנת. והתוס' רא"ש והרש"א ה'ך' דא"ב הו"ל לגמ' לומר איבא בנייהו מות וקבורתו.

והרש"א כת' דלפ"ז נמצאו ג' חלוקים בדבר. דבמלחמה בעולם מות סתם אינה נאמנת, מות על מותו וכ"ש מות וקבורתו^{מג} נאמנת. ברעבן מות על מותו אינה נאמנת, מות וקבורתו נאמנת (מסקנת רבא קיד'). קטעה בינו לבינה אפי' מות וקבורתו אינה נאמנת (ڌחישין למיד' דמשקרה).

אבל המהרש"א הביא דהר"א מזרחי (א, ה') בס"מ יג א) הוכיח מקו' זו דאף בשאומרת קברתו חיישין בדרמי. דלמא משקרה ואמרה וקבורתו כדי להוציא את הספק מלבד השומעים שלא יחויבו שע"פ האונדנא אמרה שמתת^{מג}. ובduration הרמב"ם (יג ב, ה') לעיל קיד') דבמלחמה אינה נאמנת לומר קברתו, דחישין בדרמי.

דף קטו:

(צ) א"ב דארכיל הוא קטטה. המהרש"ל (חכמ"ש) ומהר"ם כת' דמבואר בתוס' דאיירי שהוא נתקוטט עמה, עי"ז היא אמרה גרשנני בפני פלוני ופלוני, ואשתכח שיקרא^א. ואפ"ה כיון שהתחילה ממנו לא سنיא ליה^ב.

(צ) שם. דארכיל הוא. תוס' פי' דכיוון דرحمא ליה לא חישין שתשקר, ומ"מ למ"ד בדרמי כיון

הטעם דשקרנית. וaina חושש לסבירת בדרמי כלל. א"ב אין נפק' מボה להלהבה^ו.

א. ותוס' (סורה איבא) ה'ך' דהלא היא משקרת שאמורה גרשנני, א"ב האיך התא נאמנת שמת בעלה. רוע' א' הוסף דהא גם באומרת רשותי ונשאת הדין דעתא מותה ומזה, וחוון דמשקרת ואינה חוששת לך. ה'ג' לא שירק דיבא ומינסבא בשאומרת. וכות' דאף דבמת בעלי מוצי לחותגולות שיבא בעלה, הא ה'ג' בגרשנני בפני פלוני ופלוני מוצי להרגלותה עי"ש שיבאו עדים וכוחשו. ומה הפיש בין ביתה בעלה לבייתך עדים. וודרך לחלק דבלאה חדד דהינו בעלה חוששת, אבל לבייתך עדים אינה חששת.

ב. אך הנוב"י (ק' לה) נקט דהיכא דאח"ב האשה המשיכה את הקטטה אינה נאמנת.

פח) שם. והרמב"ץ (כתובות פט). חלק דודוק באמת בעלה אמר'י כן, דההיתר מותך חומר שהחומרה בסופה, הילכך כשרואים שלא באה ע"ד לינשא, אלא ע"ד בתותה, א"ב אין בירור (וזעד'ז כת' הריטב"א לקמן קיז'). אבל בדרב המנווג יש חזקה דאיתנה מעיה, ואף בשותובעת כתותה אמר'י כן. ועוד כתוב דבסוגין (שם) איירי שהבעל מודה שగירשה, א"ב כל הנידון לענין כתובה, ואין נידון בכלל היתר נישואין.

(פט) מ"ט דקטטה, רב הנינא אמר משום דמשקרא. פרש"ז דמתכוונת לאסור עצמה עליו מרוב שנאה. והרמב"ם (גירושין יג יג) כת' שלו הוחזקה שקרנית ורוצה להשמט מתחת בעלה. (וזודוקא משום דהוחזקה שקרנית, ע' לעיל). והאחרונים (ע' מה שר' לעיל, ובסמוך) דנו בלבארה משמע דעיקר הטעם דהוחזקה דרוצה להשמט מתחת בעלה, א"ב האיך תהא נאמנת על מיתה הבלתי. ואילו בגם' משמע דעיקר הטעם משום קטטה ושנאה.

(צ) ריש"ז ד"ה דמשקרא. מתכוונת לאסור עצמה עלי. ריע' א' ה'ך' תייפ"ל דרוצה לאסור עצמה, א"ב ליבא חומר בסופה. והוכיחה דאפ"ה יש חומר מהמת שטאסר על השני.

(צ) רב שימי ב"א אמר משום דאמורה בדרמי. פרש"ז דהואיל וסניא ליה לא דיקא בולי האי, כל מקום שראתה סכנה.

ויל"ד اي ב"ש דרב הנינא חיש לדרמי^{מג}, או דבמקום דליך חשש שקר מותרת. ועי' בסmarker.

mob. וכקו' התוס' (בע"ב) דחוין דלא איבפ"ל לשקר. וי"ל דזוז דעת רב הנינא. ע"ע רע"א.

mag. אבל המהרש"א (בע"ב כת' לההפר, דיל' דכו"ע חושש למישקרא, ורב שימי הוסיף חש בדרמי. ווץ' ע').

מד. וכמו שהאריך הרשב"א (עליל קיד'), ודלא כדעת הרמב"ם.

מה. ויע"א ביאר דאף דברעבון לא אמרין כן, ונאמנת לומר מות וקבורתו. קטטה גרע, כיון דחוין דמשקרת לומר גושני (עי' תוס' בע"ב) חישין דמשקרת בה, דבאוונוגא דידה דמת תשקר לומר קברתי.

מו. וכן הגר"א (וי' קמו) כת' לדעת הרמב"ם אף בקבורתו חישין לדרמי. והגר"א כת' אלא דבלאו הבי הרמב"ם פסק

קטטה של גירושין אמר'י גילתה דעתה שאינה חפיצה בו. אבל במא שהבעל נשתחם ומרד בה, והוחזק ליטיטם¹ ובופר בעיקר, אין מחזקין אותה במשקרת. והיא נאמנת עלי.

והגר"א (שם קמו) דיק' דהרא'יז' הק' ב' קו' א' דקיטה הוה ודוקא עיי טענת גירושין, דגילתה דעתה דאיינה חפיצה בו. אבל נשתחם שמא חפיצה בו. ב' דכאן אריגל הוא הקטטה, ומש"ה יש לחוש. ותלי במא' הרמב"ם ושא"ר בארגיל הוא קטטה². וכן הב"י' (שם קמא) כת' דמי' הריד' והרא'יז' תלי במא' הרמב"ם ושא"ר (הנ"ל) האם חישין שמשקרת בארגיל הוא קטטה.³

והאחרונים (נוב'י ק' מב, רע"א ק' קל, הו' בפתח'ת שם כס' ד"ה וכותב) דנו דהיכא דה בעל נשתחם לא תהא אנמאנת מטעם אחר, דליך חומר בסופה. דהא דדי' קא ומיניבא הוא מותוק חומר של בעלה הראשון שנארשת עלי, יווצאת בלא ה כי אינה יכולה לדור ררכבים בה. ובזעב דעתו בלאו ה כי אינה יכולה לדור עמו.

וכת' דאק' דיש חומר במא שנארשת על בעלה השני, שרצונה להטאלו. וודזה דלא מקי חומר שהרי גם עתה אין לה בעל שני. וצין דכ"כ הבה"מ (צד. כת' בדה"ר בסופו) גבי עד' א' ביבמה, דודוקא מושם בעלה הראשון שיר חומר בסופה. ורע"א (יעד' ז' הנוב'י) וודה דשאני

ריש קטטה, בדבר מעט אומרת בדרמי. והפוסקים העירו דהרא'ים השmitt אויגיל הוא קטטה.⁴ ווע"ע נוב'י ק' מב, מראות צובאות קעג, חז"א ל' ועודן. והגר"א מזרחי (א, הו' בכ"ס' מ' יג א) כת' דהרא'ים פ' להיפר, דלבך חנייא דחישין דמשקרא חמיר, ולא תל' מי גרים לקטטה. ודוקא למ"ד בדרמי אמר'י דהיכא דאריגל איהו לקטטה אכתי רחמא ליה ואינה שונאתו כל קרי, ולא חיישי' לדבדמי'. דבשעת הסכנה וראי דיקא לחת לבה לראות שמא לא מות. והרמב"ם פסק כרב חנייא לחומרא.

זה שב. הרא'ש כת' דעבדין לחומרא, מושום הטעם דמשקרא והטעם בדרמי. ובפסקי הריא'יז' (כאן יב הו' בשלט'ג) כת' דהיכא דאריגל איהו קטטה אסורה לינשא בדבר דשייך בדרמי וכדעת תוס', אבל היכא דאמרה מות וקברתו מותרת. (ובזה ל"ש ב' הטעמים').

ובשות'ת הריד' (נו, הו' ברמ'א יז מה') כת' במעשה שהבעל נשתחם והניחה עוגנה במא שנים, שוב עד א' אינו נאמן להתריה. דזהה בעד א' בקטטה (ספק הנם' בסמוך) דל"ש דידי' קא ומיניבא, דודאי סני ליה ולא תדרוק אחר דברי העד,omid תרך ותנסא. ובפסקי הריא'יז' (כאן, וו' בשלט'ג ובב' ש' שם קמא וגר' א' שם קמו) חלק דודוקא הרגילה היא

המיד. והגר"א הוסיף ואפי' את' לד' החששות איתנו, דאף רב חנייא כ"ש דוחש לדבדמי. היכא דתרוייתו איתנו לו' השך חשש.

ח. דאין לך קטטה ושנאה גדולה מזו ביןיהם שבגד בה דהיל' נשתחם והניחה עוגנה כל זה המון.

ט. והגר"א ציין דכונותו לדברי המודרש (בראשית ר' כ' ז) דאף אשתו של ליטיטם והוא מעטרה, היא משוטקת לו.

ל. (ועוד' י) השיג החלק'ם (שם ז' ח' בע"א) דהרא'ים כת' דקטטה הוה ודוקא הוחזקה שקרנית. והגר"א כת' דהרא'ים לא חש' לה, דהראשונים (בcosa' פ' נקטו דמנהין לזכות גט לאשת מומר, ונגרע מקטטה. דודאי אינה חפיצה בו. וגרע מליטיטם.

יא. ווע"ע בדברי הגר"א מש'כ' עד' ז' אי חישין לדבדמי.

יב. והנוב'י (ק' מב, הו' בפתח'ת כס' דיק' מדברי הב'יש' דהיכא דשייך בדרמי אף הריא'יז' אסור, ודוקא היכא דאמרה קברתי לא חיישי' שמשקר. והלק' ע"פ דברי התוס' בארגיל הוא קטטה ליבא חשש שקר, אלא חשש בדרמי, ורבב שימי' בא'.

ג. ובין דהרא'ים פסק במ"ד דמשקרא, א' בכ' היה לו לפреш דה'ם היכא דהיא גרומה לקטטה.

ד. אך צ"ע דלפ"ז זהה מוח' חדש מסברא, כמה חישין לשנאה. וצ'ל דמי' קים לה למ' דפלגי אף בהה.

ה. והגר"א (ז' קמו) הביא דברי הר' א מזרחי דהרא'ים פ' א' ב להיפר דלמ"ד מושום דמשקרא רוזעה היא לחשפט ממן וופיציה היא לאסרו עליו. ואילו למ"ד בדרמי זאינה משקרא בארגיל הוא ליבא למיחס, בין שאינה שונאה אותו שנאה טבעית.

ו. וחק'ג' באיר דנק'ם לחוש למ"ד משקרא לחומרא בגין שאומרת קברתי. ודברי התורה"ש ורשב' א' הנ"ל.

ז. והגר"א (ז' קמו בתו'ז) באיר בארגיל קטטה החשש רק לר' Shimim, ומש"ה מודני קברתי. וווע'ס' דאף את' לא בשניות לחומרא, מ' מ' באומרת קברתי ודל'ש בדרמי' ממ'ג' היא נאמנת.

וומשמע מדבריו דיל'פ' דנה' המ' ד' אי חישין רק לדבדמי, או רק דמשקרא. ומש"ה בארגיל איהו וקברתו מותרת לא'

שנאמן, דעתם דוד' א' נאמן מושם דמיותם ולבידא לאנגלילי הוא, התם מושם דלא ידעין דסニア ליה. אבל זו דודאי סニア ליה ד寧ן אותה להחמיר.

ועזה'ק ה"ה (יג א) על הרמב"ם ופסק דוחוה ספק, ואף הרמב"ם בכמה מקומות (ס"ה גירושין יג ב') פסק דעת א' מושם דבעידא לאנגלולי^ט, א"ב מ"ש הכא דלא אישיטא. וזה כת' דשמא לא סמכין על טעם זה היבא דנפק'ם לענין דיןא, כיון דבגמרא לא אישיטא. והග'א (שם קמו) כת' דהרמב"ם גרש (בושאון ולעיל כתו), דהספק מטעם אחר? דהרמב"ם ביאר דהספק דעת'א בקטטה (בושאון, ע' בסמור) שמא שכחו. והספק בע'א במלחמה או דילמא (אף העד) זימנן דאמר בדרמי.

אבל המהרי' בן לב (טז, ה'ר' בכס"מ יג א ד'ה ועוד חשבתי) והט'ז (ז' סג תי') דודאי ההיתר הוה מושם מילתה בעידא לאנגלולי בעירוף דיקא ומינסבא (וכמ"ש תוס' לעיל צג). והספקות בגמ' האם דך טעם אלים כל בר להתייר בעירוף קצת דיקא. ומש'ה אין הוכחה מספק א' על אידך^{טט}.

צח' שם. הרמב"ם (גירושין יג א, וש"ע יז מה) כת' דעת א' בקטטה לא תנשא, שמא היא שכחה אותן, ואם נשאת לא תצא^{טט}, שחרי יש לה עד. והרש"א וה"ה (שם) תמהנו אמראי ניחוש שתשכבר

יבם שעושה תחובלה להשמדת ממנה, אבל עוזב דת בלאו hei מופרדה ממנה^{טטט}.

צ) איבע"ל עד א' בקטטה מה, מ"ט דעת א' ז' וב' או דילמא וב' כיון דאיתו ליה קטטה לא דיקא ומינסבא וכו'. ולרב שני בקטטה אמרה בדרמי, ומ"ה לא דיקא. ולבארה קאי אף לר' חנינא דהנידון דהאהשה משקרא, וכ"ש דלא איכפת לה לדיק אחר דברי העד. (ואף דהעד אינו חדש לשקר, מ"מ בעין תוספת דיקא דידה).

צ) שם. מ"ט דעת א' מהימן מישום מיזתא בעידא דיקא ומינסבא וכו'. הרשב"א הביא דהוה אוטו ספק דעת א' במלחמה (לעיל כתו). ועד'ז הספק של הגמ' (לעיל עג) بعد א' ביבמה.

והרי"ף כת' דעת א' בקטטה לא אישיטא. והרש"א ה'ק' דבעד א' במלחמה הרי"ף פסק דנאמן (ה'ר' לעיל שם)^{טט}. וכן למסקנא (עד'). לר' וא' נאמן ביבמה^{טט}. א"ב מ"ש גבי קטטה לא נפשטן. עד' ז' ר' וא' נאמן במלחמה, מושום דלא משקר. מילא אישיט אף בעין דעת א' בקטטה^{טט}. (חוק על הרי"ף). והמאירי כת' דעת'פ' שפסקו بعد א' ביבמה (לעיל צד).

דסニア ליה. ואף ה'ה למסקנא נאמנתן. ותוי' דובי בקטטה ידעין בוראי דהיה בקטטה, ולא דיקא ומינסבא. ייח. ועד'ז כת' הרי'א^{טט}.

יט. והראב"ד (שם) השיג א"נ בעינן דבעידא לאנגלולי. ודלא אישיט בעין^{טט}.

ט. והרמב"ם גרש רק עד א' בקטטה מהו, תיקו. ווהסופרים העתיקו את החמש מhogmo (לעיל צג). והרמב"ם ס'ל דאישיט ספק דלעיל דמשום בעידא לאנגלולי.

טט. ומהרו"י ב"ל ביאר דהספקות זו מניחו עיקר ועריף, וע"א במלחמה וע"א ביבמה אישיטו דנאמן עד א' מושם דמיותם בעידא לאנגלולי, ורק טעמא עיקר. ואף ה' יש ספק בע"א בקטטה, דבקטה ליתא כל טעמא דהיא גופה דיקא ומינסבא, דהא הווחקה שקרנית. ומש'ה לא אישיטה הבעיא וקיימה בתקין.

טט. ומספק לא תנשא, ואם נשאת לא תצא. וכ"פ בשאר שפיקות,adam נשאת לא תצא (וע"ע מש'ב לעיל קיד: וקטו).

יג. ואך דאן ידינו תקיפה לכופו לגרש, אך מ"מ מופרדת ממנה. ור'א כת' דאף לצד' ע' ר' מאן קדר (א' דאן בופין לגרש) עכ'פ' כופין אותה להיות עמי. ועוד דאף ע"י החובליה זו יששתא לאחר ואח'ב' יבא בעלה אינה מרוחה, דוגם בזונתא אינו בדור אם כופין להבעל להוציאה בנט.

טט. ואף היכא דיש בקטטה הוה מילתא בעידא לאנגלולי. טט. והנוב"י (ק' לה, ה' בפתח'ת שם קסה) חידש דיאשה שבאה לפנינו ולא נודע שהיה לה בעל, דלא הווחקה אשת איש ע"פ עדות, א'ב עד א' נאמן להתריה מדינא ונוקט דעת א' נאמן בדבר שבורה היבא דלא איתוחק, ע' מש'ב לעיל פח.). א"ב עד א' נאמן אף בקטטה, דלא בעין דיקא דידה.

טט. אבל הרמב"ם (יג יט והש"ע שם לא) כת' דעת א' במלחמה הוה ספק. ובפשותו נקט דלא הוכרע עיקר הספק אי מושם מילתא בעידא לאנגלולי.

טט. אך כת' דאן ראייה מיבורה, דיל' דהחתם פשטה מטעם אחור דלא היישין דסニア. וכן בתוט' חד מקראי ה'ק' מעדר א' ביבמה, דהטעם מושם

והשיטמ"ק (שם) הביא דר' שמואל בר דוד דחה דאייריו בשיטה מעיקרא, בCKERוישין בר גירושין, ובכוניסתא בר יציאתא. ומ"ה הקילו שנאמנת לומר שם בעלה. ומשמע דאיירי בנישואין דרבנן^ט. והקובעה"ע (ס"ס עז) תמה דאי' (עליל קיב): שלא תקנו כלל נישואין לשוטה^{טט} ובשותפהך אף אם לא מת בעלה מורתה לינשא.

אבל הבעה"מ בס' העבא כת' דשותה (בסוגין) לא הוה כמו שוטה דעתמא, דקי"ל (עליל קיב): שלא תקנו נישואין לשוטה^{טט}. אלא הכא איירי בשיטה שאינה בקайיה בדרך ארץ^{טט} שלא באה בוכה ובגידה קרועים.

ק) קרע בנדיך, סתרי מזיך. ראב"ן (שו"ת צה ז) ה'ק דemberar (סוטה ז) והוה פריעות כה"ג, ור' יהודה (שם) חיש להרהורא. ותי' דחתם מגלה לבה ומגלה שערה לנמי' עד שנראה שעירה ובשרה. ואילו הכא קרע רך בגדיה העליונים, ואין בשורה ניכר. ועוד תי' דחתם באשת איש חייש ר' יהודה להרהורא, והכא בפנוייה. וצ"ע דקי"ל (בא ב) דאך אלמנה פנואה לא תילר בראשה פרוען.

קא) אלפונה שיקרא, איןדו כרבנן ס"ל וכו'. המאייר הביא דemberar דמותר ללחוש שתבא לפני היב"ד ע"פ אותו תנאי שהך ב"יד מזוקיקו, ואין כאן מיחוי בשיקרא מכיוון שבית דין אחר המובחן מותירו ללא שום תנאי. ואין כאן ממשום הרחקת כיור או ממשום מיחוי בשיקרא כלל.

עדין, שאם היא הוחזקה כל ישראל מי הוחזקו (כדי"י מכותה ה', כתובות לו). ובוגם' לא הוכר חיש זה, ומהין למד כ"ב.

וחדר"א מזרחי (א, ב, ה' בכס"מ שם) השיב דעתה הרמב"ם דעת א' נאמן משום דAMILTAT דעבידא לאיגלויז' לא משקר, אך ה' בעלה אמרה להיות מהורת להשפט מבעה ע"י תחבולת שקר. ויש לחוש שהוא שכחה העדים. וע"י פיתוי ושבירות יש להרש שISKER AF במקומם דעבידא לאיגלויז'.

ודיק מדברי הטור דהרמב"ם איירי דוקא היכא דעתה אמרת שמת בעלה ואינה נאמנת משום הקטעה. ושוב הביאה עד א' לסייע לה.

צט' שוטה לא תנשא. בפשוטו הוכחו אכן שוטה שאין בגדיה קרועים תנשא. אבל המאייר ביאר (דוחות רבן) דהשותה דרך לבכות ולחיות בגדיה קרועים מלאיה ובלא סיבה, ואפ"ה נאמנת לומר מה בעל. ולא בעין תוספת אומדן מחמת שבגדיה קרועים^{טטט}. ועוד יש שפי' דاشה (רכבמן) שלמודהו לקrhoע בגדיה לא גרע משוטה).

והשיטמ"ק (כתובות בב': בשם הר"מ המעליל בשם הרמ"ז) כת' ש"מ מסוגין דשותה נאמנת לומר שמת בעלה. ודוקא שיודעת בטיב נישואין ואלמנות^{טט}. וב"פ הרמ"א (יו מג בשם ר' ירוחם בג ג).

בג. והט"ז (ז סט) כת' דמקור הרמב"ם מהגמ' (גיטין סז) דבר מאמרו היישין שמא תשוכר עדין, בגין דלא נגמר הדבר על פי. וביאר אכן דאך בסוגין לא נגמר הדבר אלא ע"פ הא דידי'KA ומינסבא. והעד סומך תדיוק ולא תנשא.

בד. ומבוואר דסבירת ר' יהודה נדרש תוספת אומדן מחמת שבגדיה קרועים. ולא רק שיש ריעוטה באופן שנראה שאינה מתאבלת.

כה. וכ"ב המאייר בשם גאנז ספרד דוקא בשיזוע בטיב אלמנות וענין נישואין עד שתבחן בחסרון בן זוגה.

והגרא"א (שם קלח) ביאר שנאמנת מותן חומרה שהחמורה בסופה, ומ"ה דיקא ומנסבא. וכן מ"ה בעין שוטה שמביינה שיש חומר בסופה). ואבל בדברי המאייר משמע דלי"צ כל'ך).

כו. וע"ד הוא דחקילו בחרש בשם שכונסה ברמיה מוציאיה ברכיה (בדתנן קיב), ה'ז' בנישואי שוטה והkilו שנאמנת שמת בעלה.

כז. ובשוו"ת בית יצחק (אה"ע א פ ט) תי' דאיירי בספק

בכ. אך הרמ"ה והרמ"א (הניל) נקטו דאיירי בשיטה גמורה, וא"כ קשה איך היתה נשואה לאיש וויל שקידשנה אביה, א"ג לפחות דשתת פקחת שנטשתה), וכן קשה האיך תילך ותנסה לאחר מכן והקובעה"ע כת' דנקפ"ם לבשותפהך. ונאמנת ע"פ מה שהעדיו והתריווה בעודה שותה. ועוד אפשר דלא חקנו לה קידושין וגוט, אבל מותרין זול'ז. וע"ד מש"ב תוס' לעיל סב: בקthin בין ט' דלא הוה בעילת גנות.

כט. ויש שצינו ע"ז כת' חות' (ערビין ג. ד"ה דמסבר) כת' דהא דאי' דכחן שוטה ראה נגעים, הינו שאינו דמסביר לה וסביר. וקרי' לה שוטה ממשום שאינו ירע בעצמו.

ל. ומשמע כוונתו באופןו שהיב"ד של"צ תנאי הוה מובהך לפניך.

דנקט קצר מושם דאונס שכיה. וכתי' דעפ"ז כוונת ב"ש דאך בווצר מוסק וככדו' דמי' לקציר^{ל'}, ואונס שכיה. ולאפוקי מקום דלא שכיה אונס.

ועוד כת' הערול^{גנ'} דכוונת ב"ש דפשיטה דאין לחלק בין קצר לקצר, ואך בווצר ומוסק הווה בכלל התקנה אף א' משכיה' אופן דיש פחות סכנה.

קי' תוד"ה באוותה. למ"ד (כתובות כג) דאיתמר ררב המנוח אפי' שלא בפנוי. האחרונים (הג') מים חימי) העירו דתוטס' (כתובות שם) כת' דאך מ"ד דנאמנת שלא בפנוי^{לה} הוה רך לענן אדם נשאת לא תצא, ולמ' שתזהא נאמנת לינשא^{ל'}.

וח מהרי"ק (עב) עמד בוה, ות' דתוטס' נקטו דקדום התקנה אם נשאת תצא. ותוס' ה'ק' דה"ג תהא נאמנת עכ' פ' לעניין אם נשאת לא תצא.

קה' שם. במינו שעוזה יכלה^{ל'} זומר גרשטיינ ל'מ"ד וכו'. האחרונים (נמויקי הגרי"ב) ה'ק' דהא דנאמנת לומר גרשטיini הוה מושם אומנוח דלא חציפה, א'ב האיך מהני עי' מינו, להיות נאמנת בטענה דלא הוה חוטפה. דבזה ליכא ראייה כליל'. ועי' ה'ק' מהרשרש^{א'} דזהו מיגו דהעהזה, ולא אמר' מיגו דהעהזה^{מ''ג}.

לה. והמהרי"ק הוסיף במדינה אחרת, אבל באוטו מדינה יתכן שנאמנת אף שלא בפנוי. עי' ששהאריך.

לט. ובבג' מים חיים הוסיף דהא משנה שלימה שניינו (כתובות כב) דאם יש עדין שחויא אשת איש אינה נאמנת שנתרגרשה. והבי"מ (זוב ת' דתוטס' איזייר בשאנן עדין שהיתה אשת איש מעיקרה, ועוד מש' האחרות חיים (הו בע"א) דרב המנוח אירוי והכא עדין כליכא עדין שהיא אשת איש.

מ. והגנויקי הגרי"ב הוסיף דמיגו הוא דאליו רוץ היה טוען שקר, והכא יינו כן. דאליו אפשר לה לשקר לא היה נאמנת. ואך ציין לדברי הש"ך (סב) גובי אששה שנשנאת ונונת בתיאי מורי מה מגו. עי' רע"א (זרם כב, ורב' לט' ערתו נשים הוו ח' ריע"א השלם) ואbam'ל'. יש שדנו דאך דהשתא ליכא ראייה, מ"מ מהני תורה מגו. בין דבריה להעוז ולhabria ראייה זו.

מא. וציין לגמ' (במ' ג) שלא אמר' מיגו דהעהזה. אך הקוב"ש (ח'ב ג ה' יא) ציין דעת הרבה ראשונים מיגו דהעהזה מהני לאפטורי מממן, ורק לאפטורי משובעה ל"מ. וכן דעת תוטס' (כב נב) דאמר' מיגו דהעהזה. ויל' דהאט מותני באיסטרון).

והקוב"ש כת' ב"מ בסוגין בטענת גרשטיini אין לה נאמנות מצד עצמה, אלע' דהעהזה ודמה שאינה מעוזה הוה הוכחה ובירורו. אבל כל זמן שלא העיה שנתרגרשה עדין לא קיבלה

וצ'ב האיך הותר לחם להטעות את הב"ד של ר' יהודה, לדעת ר' יהודה אסור להתיירה. והערול^{גנ'} ה'ק' מ"ש מהא דאי' (חולין קיא), והו' בריטב"א לעיל י"ד: וסוכה י' דשומואל לא היה רשאי להאכיל לרוב דבר שאסור לפי דעתו. ות' דשאנו חתום דהוה מידי דאכילה, דגנאי הוא לצדק (וכמ"ש תוטס' לעיל עט: וב' מ'). ועוד ת' דהaca הוה רבים נגד ר' יהודה, והולכה ברבים לא'.

קב' בית הל' אמורים לא' שמגענו וכו'. ובמשנה (עדiotics א' יב) מבואר דקיים אשה האומרת מות בעל, לב' לינשא או להתייבם, דל' שאלא בבהא מהקציר^{ל'}.

קג' תניא אמרו לךם ב"ש ל'כ"ה לדרבירכם וכו' קציר שעורירים וכו' בווצר מוסק גודר עודר מנין וכו'. משמעו דברי' הש' ה'ק' דאתם מודים לקציר חיטים לאו דוקא, והה בכל מיל'. א'כ ה'ה ממדינה אחרת, והתו"ט דיק דבריה פלייגי דוקא במדינה אחרת, ובאה מהקציר לאו דוקא. והביא דאך ריש' במשנה הוכיר רך דבמדינה אחרת אינה נאמנת.

אך התו"ט ה'ק' דמשמע במשנה לקציר דוקא^{ל'}. (וע' בגמ' בסמור). ובאייר ד'קציר' הינו שורות שבביב' אותה העיר^{ל'}.

והביא דתוטס' (ה'ה לא דברו^{ל'}) הביאו מהירושלמי

לא. וצ'ב דמ"מ במקומו של ר' יהודה צרכיהם לעשות כדבריו. (וכדי' לעיל י"ד. במקומו של ר' אליעזר).

לב. ויש לדון לדעת ב"ה האם ממשיאין ע"פ עד א' שלא בקציר ובמושיה אחרת, ולכן כהה עד א' עדיף ווואהש עצמה. או דילמא עיקר נאמנות העוד משום עבדא לאיגלווי, ובעינין עבדיא לאיגלווי טפי. א'ך ל' דבימיהם עדין לא החזוק להשייא ע"פ עד א' / וכדי' (לקמן קכבר. הוו לעיל קט').

לג. וזה בכלל הדברים שהווו בית הילל להוות בבי"ש. לד. וועזה'ק' דבמשנה (עדiotics א' יב) ה'ו' דלא' שמגענו אלא באה מהקציר, ולא הוכר אותה מדינה.

לה. ולפ' 'אותה מדינה' פ' אותה העיר. דיש מקומות שמנדרינה ממשמע עיר.

לו. והתו"ט העיר דד'ה דתוטס' משמעו דקיים אסיפה ודברי' ב"ש לבאר אמאי קציר הוה יהודה. והתו"ט ה'ק' דריש' פ' הוהו, שקר היה מעשה, א'ב ל'ק'ג. והביא דצ'יל' דתוטס' קאי ארישא (ובדברי' ב"ה), וכן בירושלמי קאי ארישא, לדעת ב"ה אמאי התייר בקציר חטן טפי.

לו. והתו"ט ביאר דבראי' כל הנך עבדות נעשים בשעה שהמשמש קופחת על ראש. (והערול^{גנ'} ה'ק' ذיכר שערון הוה בניסן, וויתים הוה בימי הgasimim).

دلאוחר שבאו עדים נucker הפה שאסר, דנתרבר ע"פ עדים שהיתה אשת איש. והאיך מיצטוף הסברה דשלא בפנוי אינה מעיהה, בהדי מה שהיה מעיקרה הפה שאסר.

והמהרי"ק (עב) תי' דכיוון דקבלנו את דברי האשה בשעה שאינו סותר לחזקת אשת איש²⁵, והאריך רעד א' נאמן אף בדבר שבעורו היכא שאינו בנגד חזקה²⁶ (ע"ע לעיל פח). וכיוון דנתΚבל עדותה מהניין. ועד"ז בת' המאייר (כתובות בג') ומ"מ והבית יעקב (שם).

וחוקב²⁷ (כתובות סג) תי' דמ"מ בשעה ראשונה היה לה מיגו, ושראיה דמה לה לשקר. ואף דא"כ בא עדים, ועבדיו לכא הפה שאסר, ול"מ אומדנא 'מה לי לשקר' לחוד להתייה ולוחזקאה מחזקת אשת איש. מ"מ מהניין לרער לחזקת אשת איש. וכיוון דאיתירעו חזקת א"מ מהניין חזקה דאיין אשה מעיהה אף שלא בפני בעלה²⁸.

והרמב"ן (כתובות שם) כת' דורך מ"ד ס"ל דהוה ספק אי יש חזקה דאיינה מעיהה אף שלא בפנייט. ודוקא היכא נשאת כבר לא תעא.²⁹

קט) ובאת אשתו והודיעה לבר"ד, ויעלהו ומצאו בדבריה, באotta שענה אמרו וכו'. בפשותו משמעו דמעאו כברירה, שבאמת מת. והמהרי"ק (עב) תמה דאיין טעם להאמין לכל הנשים³⁰, וכי

וץ'ל דאף טענת 'מת בעלי' הוועה³¹. אך המהר"ש א' ה' דא"כ הו"ל לתוס' להק' מ"ש דאיינה נאמנת לומר מות בעלי, בין דאף טענה זו הוועה. ומ"ש מגירושין למ"ד דנאמנת שלא בפנוי. רצ"ע.

ק) שם. במיגו שחויה יכולת לומר גרשטיינ. המהר"ש א' נקט דבטעתן גרשטיינ אינה נוטלת כתובתה. והק' א"ב ל"ש מיגו. ותי' דקו' התוס' לדברי בית' (במשנה הבא) קודם שחורו בהם, שאינה נוטלת כתובתה. והקרנ"ר ושאר אהרוןאים חלקו לדלדעת רוב הראשונים אף בשאותרת גרשטיינ נוטלת כתובתה³². וכן תוש' (בע"א כת' דהיכא דחויטת כתובתה אינה נוטלת כתובתה, אבל היכא דחויטת לינשא מורתת לינשא, ואף נוטلت כתובתה).

ק) בא"ד ועי"ל דאיין זה מיגו וכו' אומרת כמה פעמים בדרמי, ולכ"ז אין לדאמינה. בפשותו כוונת התוס' דל"מ מיגו במקום בדרמי. ודוקא בחזקה היא מלחה מה שיר אומדנא דידייקא כולי האי, אבל במאה שהיא יboleה לטען טעם שקר מצד אחר ל"מ.

ק) בא"ד ועי"ל דההוא אמורא וכו' דוקא אמותני דההם וכו' מטעם דפה שאפר וכו'. צ"ב

מאחר שקדם היתר ב"יד לחזקת איסור אשת איש. מ"ז. והmaiיר ביאר דהותם קימא בחזקה פניו, ומ"ה ראוי שתאמנן בכר, ומועל בה חזקה שאינה מעיהה אף שלא בפני. אבל דברי רב המנווא שנאמרו באשת איש גמורה וידועה, ובהו די לנו שתועל חזקה זו בפני.

מה. ועד מש"ב תוס' (לעיל פט) דעת"י דידייקא ומינסבא איתרעה חזקה דעתת איש (ומש"ה נאמנת בטענת בר). מ"ט. והרמב"ן כת' דהוה ספק אם היהת מעיהה אף בפני. ווצ'ב א"כ הוה ספק בגין האומדנא, ולכיא און סחדי כללן.

והר"ן (כתובות שם) כת' (אף להלכה) דשלא בפנוי חזישין לחומרא ונספק עגי גט (ע' גיטין פט). אבל היבא דהרי"פ והרמב"ם (אישות ד י"ז לא חשו כלל שלא בפני. מ"ג. וביאר דומייא דתרוי ותרוי אדם נשאת לא תעא (ע' לעיל פח), ועדיפא מיניה דהא דיתיר שלה ע"פ עצמה, וקורל תלייה בה. אבל אינה ניתרת לתחילה שלא בפני.

ג. וכי יעללה על הדעת דמשום מעשה שהיה שאירע שמעאו כברירה דמתוך קר החוזקו כל הנשים לומר אמת באמרה מות בעלי.

חוות להיות נאמנת. וחידש דרכ'ג לש' גדר מיגו דכח הטעה ע"ש שהאריך בה. ע"כ דקו' התוס' ממש גדר מיגו דאנן סחדי דמה לי לשקר. ובזה ה' המהר"ש א' דהוה מיגו דהעה, וכיוון דאיינה מעיה ליבא און סחדי. והחוקב³³ (שם יג) היביא דברא"ש (גיטין ס. ז) מבואר אכן באופן שהשליש מייע לאהה, ומש"ה איתה נאמנת מדרב המנווא, אף"ה הראי"ש דין דתואה נאמנת מיגו. וקשה שם בקי' המהר"ש א' דמיגו דהעה לא אמרו. ואכ"ל).

מ"ב. ודע"א כת' דבאמת הסברה פשוטה דהוה העווה, שהרי כשיבא בעלה ניכר לכל שמווחשת.

מ"ג. דודרשי' מדורש כתובה בשותנאי לאחר. ע' מה שהור' בע"א). אך דעת הаг' מימיוני יב א' הו' דרכ'ג ז' דאיינה נוטלת כתובתה. ואמאי נקט המהר"ש א' בנות' דידן בקר' תי' מ"ד. והמהרי"ק ביאר דכיוון שהחותרה שעיה אוחת בכ"ד ע"ז. פקע מיניה חזקה דא"א, והיתה בחזקה היתר.

מ"ה. ואף האשה נאמנת על עצמה מדין עד א'. מ"ו. א"כ עד א' נאמן בשעה שהיה לה הפה שאסר, א"כ אף דא"כ בא עדים שהיתה אשת אישתו לא נפקי מהימנותה,

קיא) ומցאו מות תחובב. פרשי' והאהיל הכללי של מי חטא, נתמאו. ותוס' (חגיגה בג. וחហים צג.) דאי' (זcohנים צג.) דמי חטא שנטמאו מטהרין^ט: ותוס' (חגיגה) תי' דה"מ בשאר טומאות, אבל טומאת מות פולטנן^ט. ותוס' (זcohנים) תי' דה"מ לאחר קידוש, והוא קידוש נפלוני^ט. ועוד דנו האחרונים די"ל דנפלו משום דברענן והניחסו במקום טהור, ע"ד הא דתנן (פרה ג ועדות ז ח). ולא משום שנטמא האפרני והמי חטא.

מדרש כתובה

קיב) ביה"ש אומרים תנשא ותטול כתובתה וכו'. פרשי' על פיה^ט. מבואר דאיירி באשה עצמה^ט. והראשונים נקטו דה"ה שאר עד א' ועכ"ם מסיח לפיה תומוי^ט.

ולכאורה האשעה עצמה הוה חדש טפי, דבשלמא עד א' ייל דהוה תורה עדות. אבל נאמנת דasha עצמה לכאורה לא הויה גדר עדות כליל^ט.

קיג) ביה"ה אומרים תנשא ולא תטול כתובתה וכו'. דהבותה הוה ממון, וליכא עדות לענין ממון. ועד"ז בכ"מ בש"ס דעתות מודני לדבר א' ול"מ לדבר אחר^ט. והקובה^ט ע' (בא ו) ביאר דהוה גדר פלгинן

קדום מעשה היו סבורים חכמים שלא תהא אשה אחת מאלף אומרת אמת כשאומרת מות בעל. ותוס' פ' דחו דaicא עיגונא טפי אם לא היו מאמנים לה.

ומהויה^ט ביאר לקודם המעשה היו סבורים שבஹוט הדבר אמרת מות תוכבל האשעה בכל להבייא עדים בדבר, דמסתמא כאשר ראתה מיתתו גם אחרים ראו וידעו בדבר. אבל אחר מעשה שהיה שהלכו שמה עשרה בני אדם והיו רבים מצוחים שם, וגם היה המקומות קרוב. ואפי' הכי לא היו עדים בדבר ולא ראו בני אדם במיתתו כי אם בשלוח ב"ד אחורי ומעצחו מות והכירחו בפרקוף פנים. ע"ז ידעו חכמים דaicא עיגונא טפי במא שלא היו מאמנים אותה ושארבה פעמים יארע שימוש הבעל ולא תוכל האשעה להבייא ראייה בדבר ומשום עיגונא אקליו בה רבנן.

ק) נימא ר' חנינא בן עקיבא ורבנן בפלוגתא דבר' ש' וביה' וכו' וכמעהה שהיה וכו'. ופרש' (חגיגה בג.) דר' חנינא בן עקיבאי אמר כל מקום שגורו חכמים על דבר על מעשה שהיה, לא גורו אלא כדוגמת המעשה, וכאותו דבר^ט.

והג' ט"ד דמוה' ביש' וביה' האם תקנו ודוקא בעין מעשה שהיה, והגמ' דוחה דנה' הכא בסברות אחרות.

לאחר קידוש. ועוד דגورو אף במי חטא שלא يولיך בספינה. גנו. והטור"א (שם) דין דהנחאה מי חטא, אבל ליש' קבלת טומאה באפר חטא ווצין לתוס' יומה מה' ושות' הרשב'א אל'ב, ועכ"ם משום דברענן הנחה במקומו טהור.

גנו. ושות' על הר' ה"ב כת' עד א', אך ה'ב"ח מחקן. נה. וכמ' תוס' דאיירி באשה עצמה. ויל' דההשעה עצמה תטול כתובתה משום גדר טענת בר. ייל' דשמא דירושים הוה שמא טוב).

גע. ומיהר"י ב"ל (ב ע) הוכיח כן, דלמסקנא הטעם משום מריש בתובה דהנשאי לאו. ואך בחרן נשאת לאחר. ומשמע מדבריו דאי מושם ק'ו, ייל' דעכ"ם מסיח לפ' תומו לש' ק'ו).

ס. ויש שערו דנאמנות האשעה עצמה הוה מגדרי טענת בר. וא'ב הוה חירוש גודל דמנהני זכותי ממון דידה בלפי אחרים. ומה שיר בוה גדר ק'ו שנאנמת לפלחים.

סא. ואי' (קידושין סד) דהאב נאמן על בנו לאיסורין ולא לעונשין.

גב. ועד"ז הו' בגמ' (שבת ס) בגדירת סנדל המסומר בשבת, דלא גורו בתעניית ציבוב, ודוקא בינווא דאיירוא גורו. אבל ביריש גורו. ואפי' דר' חנינא ב"ע דאמר לא אסרו אלא בירידן ובسفינה ובמעהה שהיה, ה'מ יידן דשאני משאר נהרות. אבל יומ' טוב ושבת כי הדרי נינחן.

גג. דתניא ר"א אומר מי חטא שנטמאו מטהרין שכן נדה מזין עלייה, ואף דהמימים נטמאין בשעת החואה. ומובואר בגמ' דרבנן פלייגי, והטור"א כת' דיל' דרך ברייאתא שלא בר' א' והגמ' (זcohנים, ע"פ פרש"ם מ"ק) דהזהאה וטומאת הדברים אין כ' והאי ליפ' דמוהן אף בנטמאו קודם זהאה. ורבה תי' דקי' קר' ע' דמי חטא שהעבירו ע"ג דבר טמא נטמא. ואבי תי' דר' א' דין קדונה מטומאה באוותה שע. (ותל' במא' בנינו על הרגה, ע"ש). ורבא תי' דסבירת ר' א' דהזהאה צריכה שיעור, ומושחו הראשון נטמא מהגרה וא' מטהר, ומיש'ה ילפ' למ' נודה שנטמאו.

גנ. והטור"א (חגיגה) תמה' מ"ש טומאות מות. ואין לומר דנטמא מבאי בותה השטמאה חמיר, דהא אכליין משקון וכל דבר שאין לו טהרה במקומה אינו נעשה אב הטומאה. הנה. והטור"א (חגיגה) ה'ק' דמעשה שהיה במי חטא, והיינו

אלמנות ובנים יתומים, מלמד שנשותיהם מבקשות לינשא ואין מניחן אותן, ובנין רוצחים לירד לנכסי אביהן ואין מניחן אותן, והגמ' מק' למ"ד דמורידין קרוב לכיסיו. ותי' דאייר לייד ולמכור.

והאחרונים החק' לדברי התוס' דידן מה' מק' הגמ', ובפירושו י"ל' דקרה אייר דלא שמעו כלל שמתה, ולדעתה תוס' דידן מה' גז' אין מוריידין כלל. ויש שפי' דמשמעו בבריתא דידוע שמתה^ט, ואפ'ה אין מוריידים^{טט}.

קטו) בא"ד זי"ק דהכא מירוי לייד ולמכור זבוי. וכדראי' (ב"מ לה') דבניהם רוצחים לייד לנכסי אביהם ואין מניחם אותם אייר לייד ולמכור טט.

אבל ה'ה (נחלות ז ד כת' דדעת הרמב"ם בשבי) דשמעו בו שמתה וירדו הקרובים וחלקו ביןיהם לייד ולמכור, אין מוציאין אותו מידם. וודוקא לכתילה אין מוריידים אותם לנכסיים. (ובמשנה כאן אייר להויריד לכתילה^{טטט}).

והאה"א (שם) ביאר העעם דאין מוציאין מידי, דכינוי דנסבה זהה בגדר ריעוטה שמא מטה^ע, ועי"ז מהני עד א'. וביאר ואף דבעלמא עד א' אינו נאמן בממון, ואף לפטור ולסלייש למוחזק^{טטטט} רכיביה לא יקום עד אחד באיש. הינו דהוה כמו הזאה מהותבע. אבל הכא דהוא אינו לפניו, וליבא טובע ולא הו הזאה מהבעלים^{טטט}. וע"פ האומד מסתבר הדעד

טז. ומחרוי ב"ל והמהר"ש (הר' בש"ש ז ב) החק' לק' הגמ' דאייר בעד א' (ע"פתוס' דידן), א'ב' אמאיל לא הנשא אשתו. והש"ש תי' דדעת תוס' עד א' بعدות אשזה הוה מדורבן. ושפיר רדרשי' קרא מדאוריתא.

סת' והתוס' ראי'ש (ב"מ שם בשם ר' מאיר) החק' אמאיל לא העמידו וזר בריתא ברוטשין, שהלך מדעת. ובת' דהזה יתרו דרשא, לדרוש דאין מוריידין. לאפוקי שלא נאמר ביןין דנסבה בין הטעים קרוב לויחדי שמתה. ואיטיריך קרא דאין מוריידין. אבל רטושין אין ריעוטא כלל, ואמאיל ייריד.

סט' ותוס' (שם דזה אמר) בת' דהויל' לגמ' (שם) להביא מתני' דהכא, ולהתרץ לייד ולמכור.

ע. אין חותם קאי ע"פ עדبشر. ואילו הכא ע"פ האשזה עצמה.

עה. וכדראי' דשבוי בולחו איתנחו ביה (כ"ב ח) וכוכונתו לחדר תי' בתוס' (גיטין כה. ובמ' לט) דשבוי חיששן טפי מミיתה). עב. עזין לדברי הרמב"ם (רוחח ו ה) דעד א' פטור בנסיבות. דבזה לא אמרוי לא ייקום עד א' באיש. אך בת' דהכא בעינן ג"כ ריעוטא דשבוי, דאל"כ ב"יד אין דין).

נאמנות, והינו דומה שנוגע לממן אין ע"א נאמן, ומהזקין שלא מות הבעול. וביאר דاتفاق דנה' בಗמי' בכ'מ' אי פליניין דיבורא, כ"ע מודו דפליגין נאמנותו. אבל יש אחרונים שדוחו דל"ע בזה גדר פליגין, אלא דלא סגי בעדות עד א' לענין מזונ' טט.

קי' א"ל ב"יש התרתם ערוה החמורה, ולא נתור ממון החק' טט וכט'. ובפושטו ב"ה לא ילי' דקר קי' טט. אך לחדר תי' בתוס' (ר'ה וחוזרו) ב"ה הודה לך' זה וה'. הרא"ש (מו"ק ג לב. והמודכי מוי' תתקבה, והגרא"א יז' שצ' א) הביא בשם המהרא"ם ('ה' שמותה כט) דاتفاق לענין אבילות, כשהשמעו שמתה ע"פ עד א' או עכ'ם מסיח לפי תומומ' יש לאשה להתאבל ע"פ^{טט}. וכבר אמר' ק'ז בסוגין התרתם ערוה חמורה וכט', וב' ש דנאמן לאבilities הקל. ואף חזרו ב"ה לדרכי ב"יש. והקובה"ע (לט ח) החק' דב"ה חזרו בהם משום מדרש כתובה.

קטו) תוד"ה שאין. ושיר לקי'ו). בשלא שמעו בו וכט' אלא بعد א', דאי לא שמעו בו כלל פשיטה דאין מוריידין. וכן פשיט' לתוס' בסמור דאי לא שמעו כלל אין מוריידין, וע' מש'ב' בסמור.

ובגמ' (ב"מ לה') הביאו בריתא דר' אליעזר דרש (שמות כב כ) וורה אפי' והרגותי אתכם בחורב והיו נשיכם

סב. וגדר פליגין הוה באופן דיש נאמנות גמורה, אלא דהוא פסל בclf' א'.

טט. לבארה בותה ב"ש דאייסור חמיר מממון. ועוד יש שפי' דממן אפשר בחזרה.

טטט. והקובה"ע (לט ח) תמייה דבאיסורי הולכין אחר הרוב, ואילו בממון אין הולכים אחר הרוב. ואיזין דעיז' ה' תוס' (ט' טט). ותוס' בת' הא' בת' דבאתש איש חמיירו טפי, ולא סמכו על רוב במימים שאין להם סוף' מדורבן.

ולפ'זvr ק'ז הוה מדורבן, דכינוי דרבנן הקילו באיסור אישות וממכו על' עדות עד א', ב' ש דהונן לענין מזון. ויל'יד אין אף לבתויה מהוי מדורבן. או דכוונתם דאלילו מדאוריתא לא' בממון לא היו חכמים מקלין באיסור אשת איש.

טטט. דב"ה החק' דל"מ בממו, שאין האחן נכני לנהלה ע"פ. והמהר"ש ומראות הצבאות (ז' קס) תי' לדעת ב"ש דיל'פ' ק'ז דנאמן באוטו גוף ונישואי האשזה וכבותה, ואילו ירושא האשזה גופא אחרים.

טטט. והרמב"ז (כ' כתוב) והרמב"ז תורה האדם. אבל בש"ת הרוי'ד (ע"ה) כת' דאין מטאבלין ע"פ עכורים מסל'ית. סי. ואף שאר אבilities משום לא פלוג.

ובנה למדיה", ובאת ואמרה מות בעל ואה"ב מות בניי.

קנא שם. בפשותו מבואר דעת א' אינו נאמן במכוון, אף דהוה מילתא דעבידה לאיגלווי. אבל דעת התשב"ץ (א עג – פג, וצינו ר"א ח"מ רפ"ד) דעת א' מורייד לנחלה רדהה מלילא דעבידה לאיגלווי. וכשיטתו (ולדעת הרמב"ם) עד א' נאמן להתייר את האשה מדאוריתא משום מלילא דעבידה לאיגלווי. והתשב"ץ (שם פב) תי' דהמשנה קאי בנשאת ע"פ עצמה, מדאוריתא אינה נאמנת על עצמה. שהרי ל"מ עדות עצמה להוציאה מהחזקת אשת איש. אלא דוחול הקילו בדבר זה בתחלתה והחמירו בסופה משום עוגנה, ול"מ להזכיר האחים לנחללה.³

אבל מפי עד אין מוריידין לנחללה. אבל בשאר עדים מתיירין את האשה דבר תורה, וכ"ש להכניס האשין לנחללה, וכן בשאר דיני ממונות. דבמילתא דעבידה לאיגלווי לא הקפידה תורה בדוקרי עדות בשום מקום.

אבל הריב"ש (קנה וקפא, והו' ברמ"א ח"מ ל' יד) האריך דל"מ מלילא דעבידה לאיגלווי מדאוריתא. וכן ר"א כת' מ"מ להלכה משמעו מכל הפסוקים דבר כל עניין אין מוריידים לנחלה ע"פ עד א'.

וכ"כ הרמב"ם (נהלות ז א) דעב"ים מסיח לפ' תומו, אף דמשיאין את האשה ע"פ (כדאי) לקמן קבאים; ובקב': ב"ק קיד:) ונוטלת בתובתה (כדאי' במשנה), אין דיוירשין נוחליין על פיהם.⁴

אך גבי מים שאין להם סוף הויה להיפר, הרמב"ם (נהלות ז ג) כת' דاع"פ שאין משיאין את אשתו

אומר אמרת. ומ"ה הביר' נמנען מפעולות מעשה ולהוציאיא מהירוד.

קיי) בא"ד ולפ"ז י"פ ששימוש בו שמת היינו بعد א"ע, וואכ"ו וכו'. ומהני עד א' להוריד בתורת אריסטות, לענין דלא חישין שיפסידנו.

קיח) בא"ד וא"ת א"ב הוי פלויו בלא שמו בו שמת שפוריידין וכו'. ועוד"ז נקטו תוס' לעיל שלא שמעו שמת, עכ"פ אירייד דשמעו بعد א'. וצ"ב קו' התוס' דמורידין לאכול פירות, כדי שיטפל בקרקע לשביוע. דבגמ' (ב"מ שם) משמע דמורידין קרוב לטובת השביוי, ולכארוה אף אילו ודאי ח. ווע"ע רמב"ן ב"מ שם). ומובואר דעתה התוס' דאין מוריידין אלא משום דתלין שמת.

קיט) בא"ד ומציינו למימר נמי הכא שיצא לדעת וכו'. ומ"ה אין מוריידין קרוב לנכסיו, אפי' באריס. וכדאי' (ב"מ שם) דרבנן רטושים מוציאין אותו מידו, ופרש"י שעובוט בעילים מודעתם והלכו להם, והוא לו לצחות ולא צווה, ש"מ לא ניחל שירדו בה". (ודוקא היכא דנסבה, שהלך בע"ב מוריידין לנכסיו). ומובואר בתוס' (דין) דאף בשמעו בו שמת אמר'י ה כי. והרמב"ן (ב"מ שם) ביאר שאין הקרובים לנחללה אלא בעדות גמורה ע. אבל התוס' הרא"ש (שם) כת' דנרי' דבשמעו בו שמת אף מוריידין לנכסיו רטושים.

דף קז.

קכ) שאין האשין נכנין לנחללה. האחרונים הק' מאין איריא אחיהם, דאי אין לו בן או בת א"ב זוקה ליבום. ובхи' בית מאיר תי' דמשכח' של שהלך בעלה

א. ויש אהרוןים דהמשנה נקטה אחים לאפק' יבם, וכברדי רב חדיא דיבם יורד לנחללה, דרש' מורשת תורה. ואף ביה' מודים בויה. אך יש שנקטו דהמשנה להיפר, דיבם הויה בכלל אחיהם, וביה' ולמשה ראשונה לא דרש' מדרש כלל.

ב. ויל"ד דסוף סוף אינה נאמנת לעניין לנחלה) דהבן מות. ג. וצ"ב דכלפי האחים מה שנא אשתו או שאר עד.

ד. והתשב"ץ (א פב) הביא דבגמ' (גיטין יט) מובואר דב' עכ"ם במסל"ת זה שלא בפניו וההוציאת ממון. וכת' דכ"ש

עג. וכ"כ תוס' (כתובות קו') וההוא שמעו בו שמת היינו בער. א. דאי ב' עדים Mai Horidush הווא. הלא הם יורשים אותו. ווועל' (כ"מ ל'ה: דהה בשמעו כת' בקהל ועד א' ולכארוה היינו קול או עד א', אף קול לחוד נחשב שמעו שמת. ודלא כתוס' דידי' דעת א' עדיף מקול).

עד. והתוס' הרא"ש (בא) תי' על קו' זו דקאי התם לירד ולאכול. ואילו בסוגין לירד ולמכור.

עה. ובхи' הר"ץ (שם) הוסיף דהוה אבירה מדעת. עו. ווע"ע דעת הרמב"ם (נהלות ז ד) והרא"ד וה"ה שם.

נשאת. צ"ב גדר הדבר, ובפושטו נקטו האחוריים דהוה גדר תנאי. וכך אף אי בעלה לא מות, כיון דמותרת לנישא יש לה כתובה).

אך הקوبة"ע (כא וז) ה'ך דעל הצד שלא מות, א"כ לא הויה נשואין כלל. ובוגדי הממון אין בירור שמתה, ולא נתקיים התנאי. א"כ אםאי תגבה כתובה. ועוד הביא לה'ך דבגמ' (שבועות לב) מבואר דיש חיוב שבועת העדות بعد א' עדות אשא, משום חיוב כתובה⁹. ואי הוה תנאי בעלמא לחיוב הכתובה לש' קרבע שבועת העדות? וושמעתי לישב דיש תנאי בכתבה לתולעת בסיבת היתר הנישואין. בוגדי הנאמנות דמהני לנישא מהני לכתובה. אך עכ"פ זהה מגדרי נאמנות).

והקובה"ע ביאר דהוה מגדרי פליגין נאמנות, דעת נאמן לענין להתייה אבל לא לנחלה. אף שני הדינים תלויים בדבר א', בmittata הבעל. מ"מ קר דין נאמנותו שייא נאמן להה ולא להה, אף דהוה תרתי דסטרי¹⁰. אך ה"מ כשבני הדינים אין בתולדה אחד מהביר, אלא תרויזו תליעין בmittata הבעל¹¹. אבל גבי כתובה, חיוב הכתובה תלוי בהיתר נשואין,

(וכדי' לסתן קבא), היורשים נוחליך¹². ווע"ע תוס' ב"מ כ; ויתבאר לסתן שם]. ועוד כת' הרמב"ם דהיכא דהכיבור שמתה ע"פ סימנים מוריידין לנחלה¹³, אף שאין משיאין את אשתו. שלא החמיירו בדברים אלו אלא מפני איסור ברת, אבל לענין ממין בינו שהיעדו שחוקתו שמתה, מוריידין לנחלה¹⁴.

והראב"ד (נהלות ז ג) הביא י"א דבמימים שאין להם סוף אף היא אינה נוטלת כתובהה, שאין אני קורא בה בשחשאי לאחר תטליל מה שבתווב לייב. אבל השו"ע (ז' לה) הביא י"א (הג') מרדכי בתובות שז' שגובה כתובהה¹⁵. והחילק"מ (ז' סה, וב"ש קז) כת' דה"מ ע"פ ב' עדים, אבל עד א' בימיים שאין להם סוף אינה גובה כתובהה. והביב"ש ביאר ע"פ הרין אסורה לנישא ע"פ עד א', אלא בעונגה הקילו חז"ל וניתנו נאמנות לעד א'. ובמימים שאיל"ס לא הקילו, א"כ לא הכתובה.

קכ' ודה' מספר כתובה נלמוד שהוא כותב זה
לכשתנסאי לאחר תטליל וכו'. פרשי¹⁶ והרי

דאסורה לנישא מודרבן ולא קרין לבשנתשי לאחר. ודוקא אי בבר נשאת, והדין דלא תצא נחשב לבשנתשי. ואילו בה'ג' מרדכי והשו"ע איירוי ב' עדים שטבון, ואפי' לא נשאת. והאבבה¹⁷ (נהלות ז) דיק דכל הנסחת ע"פ א' מרדין מדרש כתובה נוטלת כתובהה לאחר שתונשא. ודוקא היכא שיש לה עדים שמתה בעלה נוטלת כתובהה מיד שנתרבר שמתה. ווצ"ע מ"לן¹⁸.

ט. ומ"ש רשי¹⁹ ו/oroshonim שם, וכ"מ בגמ' דדנו דהוה משבע עדי קרקע.

י. והקובה"ע תמה הגע עצמן, אם א' חייב עצמו מנה ע"מ שיעיד לו' בב"ר, והוא לא יתחייב לו' קרבע שבועה אם לא העיד, אף שבוה גפסיד לרואבן מנה. דל'ש שבועת העדות אלא באופן שנאנמן בתורת עדות, ולא באופן בה'ג' שהיה וכבה במנה מתורת קיומ התנתני ולא מתרות עדות.

זה ובביא ראה להז' מדברי הריטב"א ו/oroshonim (שבועות לב) מנה מניתה לך' בפני פלוני ופלוני, יבואו פלוני ופלוני ויעיד, דרכו בגדר הימיניה. ומבוואר דאם יתחייב ע"פ העדים מושם קיומ תנאי ולא מושם נאמנותם, לא יתחייב העדים בקרבע שבועה).

יא. ולענין היתר נשואין אנו מאמינים לעד שמתה הבעל, ולענין נחלה מחזיקין את הבעל בחזקת חי, אף דין מיתה לחצאיין וסותר.

יב. ודוקא גבי נחלה פליגין, דין הנחלה אינו בתולדה מכח היתר נשואין, ולא היתר מכח דין נחלה, אלא שנדין תליעין mittata הבעל.

אליו יש ב' עכומים במסל"ת וזה שלא בפניו והייני לירושה, במילתה דבלטיא לאנגלוי. והרב ששותה הריר²⁰ נדר משמעו דין הוציאין אלא ע"פ ראייה ברורה. והרב"א (ז' קט) כת' הטעם דאללי' בתר רבוא דשכיחיא אף במנואה. ואיזין (כתובות ט) דתניין שנמצאים במקום שרוב ישראלழיר לו אבידותה, וכן דינו כיישראל לעניין נזקן. ווצ"ע שם, אבמ"ל. ודוקא בספק אשת איש אול' בתר הששות החזקות.

ג. והאחוריים העירו דלבארה תלי בספק אי סימנים דאוריתיא. עוד דמובואר מסוימים מהו להוציאין ממון אי נימא דלהעביר לירושים נחשב הוצאה ממון]. ועד"ז תמה הקצתה (רט. ב). והקצתה חידש ובduration הדמסב²¹ דהספק אי סימנים דאוריתיא הוא משום משקר ודמיוחז חוי או כסומה אארובה), ואילו הכא איירוי דיש עדות על הסימנים. וכבה'ג' מוציאים ממון ע"פ סימנים, ולא יישין דאטמיין אחר כזה, אלא בעדות אשא משום חומרא דברת.

ויש אחרים שביביאו מדברי הרמב"ם דלהעביר הירושה לירושים לא נחשב הוצאה ממון, בין דין דהוא אינו לפניה וחווחק שמתה. אך א' פ"ה ל"מ עד א', וכדי' במשנה. אבל סימנים מהני. וצ"ע).

ז. ובכ' דכמה מעשים בכל יום בכל בתיהם, ולא שמענו מי שחילק בדבר זה.
ח. ובשותה הרשב"א (ב' לב, ה' בכ') כת' הטעם דכל היכא דנסחת לא תצא קרין לבשנתשי לאחר. ובפושטו ממשמע דהוה טעם לדברי השו"ע. אבל הביב"ש (שם קז) דיק דהריש"ב²² איירוי ודוקא אם נשאת בבר. دائריי بعد א' שטבע,

ובבש"ת הרשב"א (אלף קעא, הוו בפתח"ת יז כס) כתבת' שהאומרת מות בעלי גובה^ב אף מלכותות^כ.

קכדי) תוד"ה והזרו, ואיל משומם כתובה, לא ניתנה כתובה
ליגבות מחיים. פרש"י (כתובות פא). דאך היבם
עומד, והיית מזכה לבונחה. וב"ש דרשן מדרש כתובה,
ושומרת יbum איננה מותרת ליציאה לאחר, ומ"ה אין לה
כתובההכ'.

ועד"ז דנו הראשונים (רמב"ן ו שא"ר לעיל טה.) והרא"ש כתובות ד ג) דקטלנית אינה גבוהה כתובתה, דאסורה לינשא לאחריו (ואף דודאי מות בעלה והסתומים דמ"מ אינה רשאית לינשא לאחריו).

כך באמ"ד ו"ל דביה לא חזרו מטבח מדרש בתובה אלא מטבח ק"ז. להר תי אף למסקנא לא ילפי מדרש בתובה. אך תוס' (כתובות נג) ה' מכמה ססוניות ואלויל' בתור לשונות השטר, וכי כל הנר דלא כביה, דב"ש במקום ביה אינו משנה. ותוס' כת' ודצ"ל דהכלכה כבב"ש בהא דודרשי' מודרש בתובה ע' ותוס' (כתובות נג). תי' עוד א"נ ביה ל"ל מדרש כתובה לגרע בחה, אך ליפות בחה מודרמי'. ולהכי החזו ביה להחות לבי'ש, דהכא הוא ליפות בחן.

(כתובות נד) חשב כמה מיל' דתנאי כתובה בכתב, ולא
הזכירו בה דברא.

ב. ומהר" בָן לְבָבָה (ב' הע) הַבִּיא בְשֵׁם ר' יוֹחָם דּוֹבֶר רַק עֵיךְ כְּכַתְבָה מְלֻחָה. וְלֹא תָוְסֵף וְנִכְתֵּן מְלוֹג וְצַ"ב. וְדָאַנְתָּ גּוֹבָה אֲפִיְּ מַבְנֵי חַוּרִין, וּכְת' דָהֹה כְּדָבָרִ הַרְיָבָ"א דָהָר לְעַלְיוֹן. אַךְ הַכְּבָא יְנַהֲגֵוּ לְבָבוֹת אֶפְקָדָה תְּוֹסֵף וְנִדְנוֹנָא, וְכָדָעַת הַפּוֹסְקִים אֲנַזְרָאֵמִים עַל הַחַוּרְלִיקִים. וּכְת' דַהֲמָנָה עֵיר בְּדִינֵי תְּבוֹהָה. זֶה מְרוֹאָתָן אֲנַזְרָאֵמִים עַל סְפָה הַאֲרִיבָה זוּהָה.

כבא. וזהו כי דאל"ב ה'יב' גיבין מיניה שלא בפינויו. והרבש"א
כן וזהו שהמביא גת בא"י דמותרת לישא (בדחן ריש
גיאנץ), ואיפה איזה וכבה מלוקחות בלא קיימ. וושואל (שב)
הה'ך, נדרש וודרש בתובעה לבשנשאי לאחר. והרבש"א תי'
ודודתם איathi בעל ומערער אסורה, ומוש"ה לא נחשב
לבשנשאי לחלוין.

כב. ואף בשםומה (ואינה עומדת ליבום), לא קוברים אותה מכךותה מדי ממ"ב

בג'. וכן הראב"ד (נהלוות ז ג) כת' גבי נפל למים שאין להם סוף דאייה גובה בפומתה.

בד. דהא אף היל הוקן [ע' תוס' בסמור] דרש מודרש כתובה. וכותנו ר"א (כך) ביאר סברא הוא שבעל השטר לא הכתיב בשטרו ודרינו הכתובה דבר לחובתו אלא לזכותנו.

ואינו תליי כלל בORITYת הבעל^ג, וכיון דזהות תולדה מהיתר נישואין, בזה לא אמר' פליגנן נאמנות, שיהיא נאמן להתריה ולא לכתובה, דא"א להפריד בין שני הדינין האלו^ד.

כך שם. מספר כתובה. הריבט"א (וכן נמון) יי', בשם הרא"ה) כת' דהינו מנה ומאתים, אבל אינה נוטלת תוספת כתובה. וכ"ש נכס' צאן בROLשׁ. וכ"פ' השו"ע (ז מג) דנוטלת (רכך) עיקר כתובתה. וכדעת הרמב"ם (אישות טז כו, הו' לעיל קטע) והרמ"כ כתובות פט). דדרשי' מודרש כתובה רך בעיר הכתובה. והב"י'ש (ז' קכט) הביא מהאהرونים (יש"ס רגנ, ר"י מבית הלוי יז) דתלי' בב' הטעמים דחוורו ב"ה [ע' תוס'] דכ"ז לטעם מודרש כתובה. אבל אי חזרו בהם ממשום ק"ר, א"כ מ"ש עיקר כתובה מודרש כתובה.

אבל הָגָר א' (שם כלו) צִיְן דָתוֹ ב' כ' מ' (לעיל קטו). בסופה"ע ועוד מבואר דנטולת אף תוספת כתובה^ט. והירושלמי (באן) מסתפקת האם הבנות נזונות מהנכדים ע"י עד א'. והמפרשים ביארו דהספק אי אף במצוות הבנות אמרוי תנאי כתובה בכתבוה (ע' כתובות נג'). וההפסקים המשמשו ספק זו^{ט'}.

יב. דאפי' הבעל חי, אם היא מותרת לניישא נוטלת כתובה, ובומו בטען. וכן לה' הפוך, אם אינה מותרת להנישא אינה נוטלת כתובה אף אם הבעל מת, כמו בשומרת ים. ומובואר לדענין כתובה, מיתה הבעל לא מעלה ולא מורדת, והכל תליין אם הוא מותר לניישא.

יד. דל"ש פלגין לומר דמותרת לינשא בפועל, אבל לפני הרחובות אסורה לינשא

טו. פ' דאיינה גובה נכס' צאן ברחל. וכ' רוב הפוסקים בכוונתם. אבל הביאו דהמורה"ם חביב (ז) הביא דבריהם דכ"ש דגובה צאן ברחל עתיק כתובות, וכ' ש' נכס' צ'ב שעדרוייה לעלול ורדייא לתופת רטוראה איזה וויה.

טז. וכן כמה אחרוניים דיקו מלשון הרמב"ם. ועפ"ז צריך להלך בין מדרשי הכהנה בחנוך לרבנו אומרה מה בסלה

יז. דהבנות אין נזנות אלא לאחר מיתת אביהם, כדתנן
(ברחות ז')

ויה. ועוד כת' במראה הפנים לדא עדף בנות מבנים, דאי יירדרים להנלה על פי. וכן קצר משמעם בירושלמי דהנדיין דוחוקש (במשנה תובות שם) מזונות הבנות דרמיא דירושת הרכיות ובנות איבר וירושות ע"ש וזה א'

יט. ואך בשו"ת הר"פ נד כת' דאיינה נזונה אלא בעדרות). ובשייריו קרבן (שם) כת' דיל' דהփוסקים סמכו אהא דרבנן'

(��ט) אמר רב הפסדא נתיבמה ל' יבמה נכסם ל'נהלה וכי' מדריש תורה, יקום ע'ש אחיו אמר רחמנא ל' והרי קם. לבארה ל'ש בוה גדר תנאי/, וכקו' הקובה"ע, דאיilo הבעל עדין קיים לא הוה יומם כלל. וע'פ' דברי הקובה"ע ניחא דזהה מגדרי נאמנות, דירושת היבם הוה תולדה מהיבים. עוד שמעתי לפרש דילפ' מקרא דכל נאמנות דמהני ליבם, נאמנות זו מהני לנכסי.

והשיiri קרבן (לירושלמי באז) החק' לצד דהיתר עד א' הוה משום אפקעינחו לקידושין וע' מש' בעיל פחן, א'כ האין יירש היבם עפ'ו. ובשלמא גובה בתובתה משום מדריש בתובה, דאייזו חיב עצמו לתת לה בתובתה כתשנשא לאחר, וכיין דחכמים מתירין לה להנשא אף היא נוטלת בתובה דכל תנאי שבממון קיים. אבל יירושת היבם (ואף דממי') מותרת לו, דאם מטה שפיר קמייבם ואם לא מטה הא אפקעינחו לקידושין), אבל אילו אפקעינחו לקידושין אין ליבם וכות בנכסים כלל.

והשיiri קרבן תי' וע'פ' העצן דעיקר הנאמנות משום דידייא ומינסבא, ויש כה ביד חכמים לעkor דבר מן התורה בדבר הדומה שהונן להאמין ל' במש' תוס' לעיל פח. ד"ה מתר). וצ"ע לדעת הראשונים דזהה

ומייהו ב"יש ס"ל מדרש בתובה אף לגרע כחה^ט. אך התוט' ר"א"ש דחה דמן"ל לתלמידא דבי"ש אית' להו מדרש בתובה אף להרע כחה, דברי בי"ש אשכחן רך האה דהיי פיי כחה. (וכקו' התוט' דידן בס"ד).

קכו' בא"ד א"ג החתם דחויה בעלמא וכו' ולמסקנא וכו'. ובכ' תוס' (כתובות פא), דלמסקנא שם אין ראייה. ואף דלא מצאנו דהgeom' חורה בה בזה.

קכו' בא"ד ו"ם וכו'. ועוד"ז בת' הרשב"א (כתובות פא) בשם ר"ת דבטוגין מכתב כתיבה בהדייא, שכר כתב לה לבשנתשי לאחר טלי מיה שכותוב ליבי. דכל דשרין לה לאינסובי ייבין לה כתובה, ולאו משום מדריש בתובה. אבל שאר מייל' דלא כתב לה בפירוש עדין הוא מוחלקת, דבי"ש דריש ליה וב"ה לא דריש ליה^ט.

קכח תוד"ה בית הל'ו. ותימה וכי נחלקו ב"ה על הלל רבן^ט שדורש מדרש בתובה דקאמר (ב"מ קד). הלל היה דורש לשון הדיות וכו' בט' ותוס' (שם בע"ב) בת' דשמא ע"ג דבית הלל הוה תלמידי הלל פלייגי עללה. א"ג כי לית להו מדרש בתובה לגרע כחה, אלא ליפות כחו^ט.

לא. דע"י שכותוב תנאי 'לבשנתשי וכו' לא עשה בניה ממוריים. (זהה לטובה דידייה, ואף דזהה גריועה באישות). לב. בפסותו אירוי ע'פ' עצמה, וכברתנן (קי) מות בעלי תתייבם. ולצד (עליל צפ' עד) דافق עד א' ביבמה מתיבמת, ה"ג بعد א'.

ועוד יל"ד עד'ז היכא שמות הבעל ויש ספק האם יש לה בן וכדורו, באופן שמתיבמת ע'פ' רוב או ע'פ' חזקה. האם נימא דהיבם יוכה בנכסים משום מדריש תורה, ולא שאר ירושים. ויש להביאי מספק בן ט' לראשן זה לאחרון, נימא דהיבם יירש, שהרי האשה בחוקת חיקת ביטום, גותיבמה. א'כ היבם יירש בתורת ודאי, ואילו בגמ' (לט, ע"ש רשבי) מבואר דזהה ספק. אך בלא"ה צ"ע אמא לא אול' התחם ע'פ' החזקה, ע' תוס' לנו).

ל"ג, יש שהביאו דמבוואר בגין דירושת היבם שיר לעצם היבם, ולא הוה תולדה בעלמא ע"ז. וע"ע לעיל מ. וכלה.

לד. ולכארה משמע בונתו דע' שהאמינו חכמים לענין היבם, ממילא זוכה גם בנכסים ומדאויריתא. משם מדריש תורה. ויל"ד בוה שררי מדרואיריתא ליכא נאמנות, אלא דהתורה מסרה לחכמים להתיר יומם בה"ג, בין' ולא הוה עקירה כל קר לדיני התורה.

בי. ותוס' הוסיף דקי"ל בכ"ש דדרשי' מדרש בתובה ובכל אופן).

בז. ואפשר לישיב ק"ר התוט' דבי"ש אמרו לחדיא דמספר בתובה גנלם, ממשוע דדרשי' מדרש בתובה. ואילו חورو ב"ה במקצת, דהכא לא הוה מדרש בעלמא.

כח. ובגלוין צינו לתוס' (גדה יי' דה אדי) דהביאו במא מקומות שתלמידים חולקים על רבם. התה"ד כ' רלח' בת' דורי תלמיד רשי לחולק על רבו ולא נחש חולק על רבו ע' סנדירין קי. וכך היה דרכו של תורה מימי התנאים ואמוראים וגאוןין, דרבי חילק בהרבה מקומות אשב"ג אביהו, ובא חולק על רביה שהיה רבו המובהק, והראי"ש חולק בכ"מ על חמחר"ס מרוטנברג שהיה רבו מובהק, וע"ע באר שבע סנדירין קי.

כט. ובירושלמי (באז) הביאו מוחרך דהילל חזק דבית הלל עברין מדרש בתובה. והמפרשין ביארו דקי' לאחר שחוור ביהם.

ל. אך דחו דמבוואר (כתובות פא, ה' בטור' הקודם) דافق למסקנא לא דרש מדרש בתובה, אלא חورو בהם משום קו. אך לתי ה' בתוט' לעיל ניחא. ותוס' בגין קאי לתי' הא' דלעיל).

כוונתה ממשום כתובה, אולי לא תנשא ולא מקללה. והש"ש (ז ז) כת' דמשמע מדברי רשי' דהיכא שיעיר העודות היא להתר, או ממילא נותנין לה כתובתה^{מ"}. אבל בשאומרת תננו לי כתובתי, הו"ל בעיר העודות לממן. ובממון עלי סהדי דעת' שנים עדים יקום דבר.

והש"ש כת' עד"ז היכא דהירוש מעיד על מיתה הבעל, תלי איך בא לפניו. דהיכא שבא לבי' ואומר מה אבוי ונתנו לי ירושתי هي נמי עיקרו לממן, וביע העודה עפ' שנים עדים. אבל היכא דמעיד על המיתה סתם נאמץ^{מ"} (ע"ע בסמוך). משא"ב הנותל שבר להיעיד [שדרו הפסוקים] אף בשאומר שיתנו לו שכור, מ' עדות לא הוה על ממון כלל. ולפרש' לא חישין שמשקר אפי' היכא דהוכיר את הממון.

כלא) שם. הריטב"א (והו' בנמקוי' וב'י ורמ"א יז מג) כת' מסתברא דאף בשחביאה עד א' לב"ד' ותוועת כתובתה אמר'י' דאדערטא דכתובה אתה ולא מתירין אותה. והב"י (שם) כת' דאיינו נראה.

והבי'ש (ז' קלט) כת' דלא כוורה מקור הריטב"א ממשום דרמי לספק דעת א' בקטה זולא דיקא מחמת הקטעה), ולא אפשט. והג' לא דיקא מחמת חימור ממון שתובעת כתובתה. ועפ'ז כת' דמ"מ אם נשאת לא תצא.

מג. והחכ"צ (כח) כת' דזה בונת רשי' בסוגין, דין עדותה מעיל בדין דאדערטא דכתובה באיה, ואין דעתה לינשא. ול'ש דיקא. ודיקך דריש' כת' דבעי עדות, ולא משום דחישין במשקר.

מא. ממשום עגנו האיקלו להתר וmegay לה כתובתה מצד תנאי כתובה לששתנאי לאחר ובור. ואיך הש"ש ה'קה' בהא דאי' (שבועות לב') שיש חיוב שבועת העודות بعد מיתה, מחמת חיוב הכתובה. וופרש' (שם) שהשבעתו שייעיד בה כדי שתחול בכתובה מה' העדר אינו נאמן כלל. ובפושטו ייל דהיא תובעת לינשא, ואפה'ה בינו דיש בזה צד ממון יש חיוב שבועת העודות. אך לשון רשי' הנ'ל לא ממשום בן).

מב. ואיך דיש לו רוח ממון דהירושא. והש"ש יair דהיקלו בעודות אשה אף שהוא נוגע בעודות, כל זמן שאין זה עיקר העודות.

מג. יל'ד בונה תלוי בתביעת האשאה, דלא כוורה העדר יכול לבא לבי' ולהיעיד לבו. ואיך ייל דל'ם עדר א' בעודות אשה אלא ע"פ תביעת האשאה, עד'ז אמר'י' דידי'קה ומינסבא. עצ'ען.

משום אפקעינחו^{ל"}. ויש שדנו דכוונת רב חסדא דמדרבען זוכה בנכסים, בין דרין ירושת ים מדאוריתא תלי בדרין היבט^{ל'}. ובין דחכמים תקנו שמתייבמות, ממילא זוכה בנכסים^{ל'}.

קל אמר רב נחמן וכו' תננו לי כתובתי, אף הhnsha אין מתרין אותה, מ"ט דעתא דעתוביה אתאי. פרשי' דאפקי ממון ערך עדים. וצ'ב דלנסא ל"צ עדות, ואמאי הוה טעם שלא לחותירה לינשא.

והאחרונים (מוරח' ש קו' עגנות) כת' דבפושטו הטעם דהיכא דתוועת כתובתה מיחזי' שימושה מהמת חימוד ממון^{ל'}. ולא הקילו באשה עצמה היכא דיש צד נוגע וחושש משקר וע'ע בסמוך). והרמב"ם (אישות טז לא, ושוע' יז מג) דבין שבאה על עסוק כתובה הר'ז בחזקת שלא מות. ואין דעתה לינשא^{ל'} אלא ליטול כתובה מחיים בלבד.

והריטב"א ביאר (הטעם דאסורה לינשא) דהא דנאמנת לינשא משום עיגונא, הינו היכא דעיקר דרשת משום נישואין, וממילא גובה כתובתה משום מדרש כתובה. אבל בבהא משום כתובה, ליבא עיגונא בעיקר עדות^{ל'}. ועוד פ' דעיקר הנאננות משום חומרא דההכרת בסופה, אבל זו שעיקר

לה. אך יש לישב ע"פ דברי האחרונים (ע' מה שהו לעיל פח) דמנני אפקעינחו בCOND חזקת אשת איש, וע"ז מהני עדות העוד.

לו. וייל דושורש דברי רב חסדא באופן שיש תורה נאננות (מדאוריתא) לדבר שבעורה דלא מהני לממון, דא' מהני לרשות היכם. ועפ'ז אף דין האשאה עצמה דהוה מדרבען, קבוע דעתו בעין דאוריתא. וכבה' ג' יוד לבכים מדרבען).

לו. ואף דין לחכמים סיבה לתקון שיזכה בנכסים, אלא כיון דתקנו דמייבם אותה, בכלל זה תקנו שירוש את הנכסים. (ולא ראו לחלק בדבר שתלי זה זהה).

לה. וכ' החותס' ריא"ש (לעיל קט), (זה) אומරת לבעה גרשטני, בתוועת כתובתה יינה נאנמנת) דחייש' שמא אומורת בן מחמת חימור ממון. (וציין לסוגין).

לט. והחלק"מ (שם פד) דיק מלשון הרמב"ם דין דעתה לינשא, הוא אם נשאת בבר ושלא ברשות ב"ד, ובאות לב"ד אח'ב' לגבות כתובתה) נתונים לה כתובתה. ואיזול הר' חדשא. והערוזה'ש (שם קיא) הביא"א דאפי' נשאת אח'ב' גובה כתובתה, דנתברר שבאה לינשא. ותמה עליהם.

והכט"מ כת' דעת הרמב"ם דסלקא בתיקו והזה ספיקא דרבנן ולקלא¹². והאחרונים תמהו מ"ל דהזה ספק דרבנן. והמהר"י בן לב (א ג, וב"ש י' קלא, ה' במראות העובאות י' קס) כת' דהרמב"ם ס"ל דספק הגמ' הזה רק לענין כתובתה. ופשט דמותרת לינשא בינו וזוכירה כתובתה. והמראות העובאות ביארadam בא להינשא גובה כתובתה. אלא דהישין שמא לא נתוכונה לינשא כלל, ומ"ה אין לה כתובה.

והגר"א (שם קמ) כת' דעתות טופר הוא [בדברי הרמב"ם והשו"ע] וצ"ל דאי מתרין אותה לינשא¹³. דאי מתרין לינשא, א"כ הטול כתובתה ממשום מדרש כתובה.

בסוגיין – הרמב"ם (אישות טז לא) כת' דהאהה שאומרת מה בעלי והתירוני לינשא¹⁴, מתרין אותה להנשא ומשביען אותה ונונתן לה כתובתה. ומשום מדרש כתובה]. והטור (אה"ע ק) הביא בשם הרמב"ם שעריכה לישבע שמתה. והכט"מ (שם, ובדק הבית בב"י, ודרישת לד') תמה דמאחר שמתרין לינשא, א"כ אמאץ' צרכיה שבועה. וככת' דכוונת הרמב"ם נשבעת שלא גבתה כתובתה, וכשבועת אלמנה בעלמא¹⁵.

ה' נשים

כליה חוץ מחמותה ובת חמותה וכו'. פרשי' משום שונותה אותה, ומתכוונת לקללה. בשווית כניסה יחזקאל (ס"ס פג, הוי בפתח' י' כה, ע' מראות העובאות שם טז) ה' א"כ אף עד א' שהוא שונה לא יהא נאמן. בינו דמדינה עד א' אינו

מידה. אבל מדברי הגר"א (הו' בסמוך) מבואר דlatentיה לא תנסה, ואפ"ה מוגני תפיסה על כתובתה.

מich. וכיар דמדינה איתאתה מהימנא לומר מ"ת בעלי' שתינשא אי משום דמליחא דעיבידא לאיגלווי' היא אי משום מתרן חומר שהחומרה עלייה בסופה. וכברת אדעתא דכתובה מורי רך בדרבנן.

מיט. וכיאר דבכל הספיקות בפרקין פסק הרמב"ם Delatihila לא תנשא. וכח'ק הבי"ש שם קלא).

ג. ולא זוכירה שם כתובה בעולם. נא. והב"ח ציון דכ"ב ה"ה דפסות הו, וככן כל הבא לפירע מנכסים יתוממיים.

וכן אם העד אמר קברתו יהא נאמן [ולדעת הפסיקים דמנני קברתו בקיטה]. וכן הגר"א (שם קלט) כת' דתלי' בספק הגמ' אי עד א' משום עבידא לאיגלווי או דידי'קאו ומייסבאו. וכין דאיינה רוצה לישא ליכא דידי'קאו¹⁶. אך עיין לדעתות הראשונים¹⁷ דאפיישת דמשום דעיבידא לאיגלווי. ועוד יש אחרים שדנו דכוונת הריב"א כמ"ש תוס' (צב) דעכ"פ ציריך ג"כ דידי'קוא וטוא.

אך משמע בריטב"א דכוונתו מטעם אחר, דכה"ג לא הקילו משום עיגונא, ואוקמא אדינא דעריך ב' עדים בדבר שברורה¹⁸. וכמ"ש העעם הא' בסוגין.

כלב) איבענ' התירוני לינשא ותנו לי כתובתי מהו וכבו או דילמא כל מלי' דעתה ליה לאיניש א"ק ב"י"ה, ואתת' וכו'. הרמב"ם (אישות טז לא) נקט דבעי זו איפשיטה, דס"ל דעתל הוה פשיות. אבל הרא"ש נקט דנסאר ספק. וזהו י"א בשוו' י' מ"ר. והפסיקות כת' דלי'ג אתל. או דס"ל דעתל לא הוה פשיות.

כלו) או דילמא הויאיל דלא ידעה במאי משתיריה. פרשי' דגלי' דעתא שבאה להתריה. והזוכירה כתובתה, כסבורה היא שזו היא התריה. הריב"א תמה הייך אפשר שתטעה שום אשה בהו [שהתא מותרת מהמתה הכתובה]. וביאר דשמעה האשה סבורה דכ"ש דשו רלה טפי' בשאייה מדקדקת בנישואין, והיא מגלה דעתה שאין עיקר בכוונתה להתריה לשוק.

קלד) תיקו. הרמב"ם (אישות טז לא) פסקadam אמרה תננו לי כתובתי והתירוני לינשא, מתרין אותה ואין תפשה אין מוציאין מידיה¹⁹. וההגר"מ ציון דהטור (יו' וכן ק) כת' דהזה ספק אף בוחיתר לינשא.

מד. כוון לטעם הוב' בריטב"א בסוגין. מה. וכן משמע בריטב"א (לעל קטו) לדינא. א"ב ע"ב דאי זה כוונת הריב"א. והגר"א כת' לדעתות הרמב"ם. וכשיטו דהרמב"ם הכריע כן אף לדינא. אבל לדברי ה"ה (הו' לעיל קטו) בהמה שנוגע לדינא לא הכריע הרמב"ם). מז. ויל"פ ע"פ דברי הריב"א (לעל פט) דافق דמדאוריתיא עד א' נאמן, מ"מ היה להם לחמיר בדבר שבעורו. אלא משום עיגונא הקיל.

מז. וזה כת' דהרמב"ם פסק כדין כל תיקו שבממון שams תפשה אין מוציאין מידיה כפי דעתו. והפסיקים (חלק'ם שם פט) דנו לדעתות הראשונים דאסורה לינשא, א"כ דריש' מושך כתוביה דאי לה כתובה. ואף אם תפשה כתובתה מוציאין

רא"ש (קיה), בת' דאף ר' עקיבא מודה ומהו אשת איש גמורה ואם וינטה חיות חנק, אלא דלענין תרומה הוה תורה דסתרי. ע"ע ל�מן שם.

והש"ש (ז) כת' דלא תפשי קידושין כלל. רמדינה ל"מ עד א' כלל בדבר שבעורה, אלא דראוי חכמים להאמין מושום עיגונא (כרלעל פה). א"ב בה' נשים אלו דאינם נאמנות ול"ש בזה עיגונא. א"ב הדר דינא דין דבר שבורה פחות מובן^ט.

וחמשנ'ל אין שהיעדו בשרטים שבעו במים שאון להם סוף וודררבנן לא תנשא כדלקמן קבא^י, וא"ב העידו א' מאלו, האם נאמנת בימי דרבנן^ז. עוד דכח"ג אם נשאת ובלא עדות זו לא תצא, א"ב לא מצי מקלקלת^{טט}.

והופטוקים (ע' ביש' יי' גג, ומשן"ל שם) דנו אי צרה אינה נאמנת אפי' במסיח לפיה תומו.

קלו) ויבמתה. פרשי' שיראה שסופה להיות צורתה. והמשנ'ל (גירושין יב טז) האריך לדון האם אף בשיש לחם כמה בנים. כת' דע"ל דמ"מ חישין שמא ימותו בניה ואח"ב ימות בעלה וטיפול ליבום. א"ג משום לא פלוג.

ובגה' מים חיים הך דאמריו (לעיל קיא) דיבמתה לא אסקה דעתה שימות בעלה. ואילו הכא אמרו' דמסקה אדעתה. יש לישב.

וחרמבר'ם (גירושין ז ג) הוסיף יבמתה אפי' הייתה אחורה. ואפי' לא טיפול ליבום להיות צורתה (ע' ב' היירושלמי). וזה כת' דמ"מ לא פלוג בין יבמה ליבמה.

ז. ואף דוראי אינו נאמן ע"פ עצמו לעניין ירושה, מ"מ המעד לעצמו פסול לעזרות, ול"מ עדותו אף לא אחרים אלא מוגדר פליגין. ואכמ"ל.

נה. והבבאי דתוט' (שם) פי' דהוה מטעם דיש בח ביד חכמים לעוקר דבר מה"ת. ולדעתי הראשונים דהוה מושום אפקעינחו. נט. ולכארה סברת המשנ'ל דחכמים קבעו דעת א' נאמן, וה' נשים הוה ספק אי יש להם דין עד א'. ועי' זה ספק אי וזה בכלל התקנה.

ס. כיון שעיקר העזרות נתקיים ע"י אחרים ויצאה מוחוקת אשת איש ע"פ בשים. ולא פסלו חכמים אלו הנשים אלא בשעיקר העזרות תלייא בדיבוריהם. ואפשר דכוונתו למלמו

ט. ובה' נשים לא חיישין שתקלילה ביד שמי, אלא היכא שמקללה בידי אדם.

נאמן^{טט}, נימא דלא הקילו בשונא. ותי' דעד בעלמא מתירא פן יבא הבעל חי, ומקלקל את עצמו להיות פסול לעזרות ולשבועה^{טט}. והרבנן העדה (לירושלים) כת' דdockא נשים דדרעתן קלות חזשו דילמא משקרי בשליל השנאה, אבל לא באנסים^{טט}. החת"ט (אה"ע ב נב) כת' דהני ה' נשים מותך שנאתם דינים בוגר בעדותו. ולא הקילו עדות אשה בוגר בדבר. ועד"ז כת' בשוחת פנ"י (ב' לד).

ובפסקין הריני^{טט} (הו' בשלט"ג ובודרכ"מ זי קו וב"ש שם יד) כת' שהזכרים הדומים לנשים אלה, בגין חמיה ובן חמיה ובן בעלה^{טט} נאמנים להעידה. וההובאי^{טט} (ק' כז) הביא דאף נגע בדבר לשער לעזרות אשחה^{טט}. (ואף דעת^{טט} מיתת אבוי יוכה בירושה^{טט}). והש"ש (ז) כת' דנוגע בעזרות על צד רוחק אף פסול לשאר עדות, בשר לעזרות אשה. ודוקא היכא דנראה שבאה להעיד מוחמתה הגניות חדשה. (ועי' שדרנו האם עד הנוטל שבר להעיד בשער).

קלו) שב. המשנ'ל (יב א ד"ה נסתפקת) דן האם בה' נשים האם אינם נאמנות כלל, וקיי' בחזקת אשת איש. או דלמא הויה רק ספק שמא העידו מתוך שנאה, ומהני לחומרה דמיידי ספיקא לא נפקא. ונפק"מ האם בא אחר וקידש חוששין לקידושין לאסרו בקרובותיה.

וחמשנ'ל תלה במא' ר"ע ור' טרפון (לOLUMN קיח), ולהלכה נח' בו הרכוב'ם והראב"ד תרומות ט ד האם אוכבת בתרומה. והמשנ'ל כת' דדעת ר"ע (וזהראב"ד) דחווששין לדברי הצרה, ונאמנת בספק. אבל התוס'

גב. ואף דבכל התורה קיל' (סנדיר' בט) דשונה בשר לעזרות וכוכ'ש לעזרות אשה דוחשיירו אפי' עד פסול).

נג. יותר מזה שסבירו לקלקל אותה יתקלקל הוא.

נה. והפטרת'ת כת' דלבארה לר' הטיענים אשה בעלמא שידענו שהוא שונא לה תפSEL. ואילו דוקא ה' נשים אלה. ותוצע לנו תורה חדשה. כת' דלפי' צל' הא דנקטו ה' נשים, דבנהן שwonאות אף אם אין רואים שם שנאה. אבל אם וויאים שנאה אף באשה דלמא הדין בן, וזי' שלא שמנעו זאת מעולם.

נה. והבבאי אינו נאמן להתיירה לעצמו (בראי' לOLUMN קיח), אבל נאמן להתיירה לאחרים.

נו. והנוב'י הביא מהגמר' (לועל עז) דנוגע בשר במילתא דעתך לאיגלווי. והאריך לדון אי נגע פסל מושום חזש משקר או מושום קרוב וקרוב בשר לעזרות אשה.

ורע"א כת' דאף בוה"ל דעיקר התקנה היבא דיש לה בנים^ט, ומעידה כדי שתתנשא לאחר ותהא מוקולקלת לבעה. ועי"ז תקנו אף בשאן לה בנים משומם לא פלוג. וע"ע רע"א שפלפל בסוגין.

קמ) בא"ד ועי"ל שאינה חוששת בכך, כיון שזיהועת שהבעל חוי ויוחוור, ולבסוף יק"לנה. רע"א ה' דתוט (בתחילת דבריהם) כת' דלשומואל אינה באשת איש, ואינה נארסת עלייה. אלא דמתכונת לביישה. א"כ עתה מוגרת עצמה, דלאלתר הוה ערתה, ולבסוף כשי בא בעלה לא תרוויח לשלקה מהיות ערתה.

קמ) מה בין גט לימותה שחכתב מוכיה. ובבריתא (גיטין בג) אי' דאין נאמנות להביא גיטה. ורב יוסף חילק ונאמנתה להביא גט באර"י, דל"ע אמרת לפניה נכתב (וכדי' באשנה דחכתב מוכיה^{טט}). אבל מהו"ל אינה נאמנת להביא מארי' דאי אהוי בעל להפרק, ואני נאמנת להביא מארי' מועלן. ויבא אמר מערער מוקוללה, ויש לחוש דלקלקלוא מוכונה. אבל נאמנת להביא מהו"ל דאי בעל מערער לאMSGHININ BIHA^{טטט}.

וחרמ"ב(גיטין) הקשה דמ"מ קא מפקא ליה מבעה, ושמא כוונת העטרה להוציא מורתה בעלה. ותי' דאין חושים מושם בר, דסבירה ישיא

קלח) TOD"ה חוי. ואפי' לשומואל (לעיל צו), דיבמה אינה באשת איש, א"כ כשי בא היבם תהא מורתה לחוזר. וכדי' (לעיל צד: זודה: וע"ע מש"ב שם ופט) דביבם ל"ש שייאמרו גירש הוה ונשא זה^{טטט}. רע"א היבא דמובואר בתוס' דמש"ה אינה אסורה אף לבעל שני. DRU"א הعلاה צד דהטעם דאסורה לשני מושם קנס, והונידון (שם) במאה אסורה ליאשן. ועפ"ז דאף למ"ד דיבמה אינה באשת איש, ומורתה לחוזר לבעה הרראשון. מ"מ אסורה על היבם לאחר שימושות הרראשון (מושם קנס, וכדי' סוטה לבועל^{טטטט}). א"כ מרוחות שייכמתה לא תהייבם עוד לבעה. ואילו מדברי התוס' מובואר דמובואר מדברי שומואל דaina נארסת אף לשני^{טטטט}.

קלט) בא"ד וא"ת והל"א כשמיעידה ע"ל יבמה שמת, שמא ייבמה בעלה וככו. מובואר בתוס' דאיiri להודיע שמתה לא בנים, שחתיבם^{טטט}. ומהשנ"ל יב (טו) ה' דק' דמ"מ היבא דיש לו זוה (شمיעדים שמתה) בנימ, א"כ העודות להתריר לעלמא. והמשנ"ל כת' דמ"מ יבמה אסורה מושם דאין לה בנים ולבעה של זו ושמעידה) וחוששת שתמותה בעלה ותהייבם לבעה של זו ואף שיש לו בנים. וכ"ש אי נימא דאף היבא דיש לה בנים פסלן חכמים כל יבמהה. והמשנ"ל כת' דצ"ל דקו' התוס' דסתמא דמתני' מיירי בכל אופן, אף בשאן לו בנים. (ועי"ש דהאריך טובא).

טה. והר"ש מדרשו ה'ק' א'כ חפשתו ממוני' דהכא דעת' א' נאמן ביבמה, ולעיל צ'ב: מביעי בזה. ועי' דתוט' קאי למסקנה דעת' א' נאמן ביבמה. אבל לצד דעת' א' אין נאמן ביבמה, ע"כ המשנה אייר' להיעיד שמות והניח בנימ, וכעדדים של המשנ"ל. אך לאחר דידיינ' דעת' א' נאמן ביבמה, מש"ה אף כה"ג הוה בכל דין דמןני').

טו. והיבמה (המידה) אין לה בנים, וחוששת שמא ימות בעלה ותטול לפני יבמה ותה ערתה.

טז. ואילו לדברי אבי הול'ל הכתוב והפה מוכיה. כת' וותס' פ' דחישין שמא תקללה ע"י עדים או ראייה שהבעל לא שלח גט זה.

טט. והחשש הוה רק היבא דמקולקלת ביד' אדם, שייבא בעלה ותצא מהה ומזה. אבל במנה שעוברת איסור כלפי' שמייא אין לה תועלת מזה. וורי' אליגר (שווית רע"א רכה) כת' דיל' דרונית המשנה דהכתב מוכיה, ונש"ה לא חישין דמתכונת לקללה בידי' שמיים. ועי' ש' ובדברי רע"א (רכב, הו' בחד' כא). ע. וכה"ק רע"א (שווית רכב, הו' בח'י) דמ"מ ניחוש שמא כוונתה

סב. לר' הונא (צח), ואף רב פליג דוקא ביבמה מהארוסין, די' אמרו תנאי היהו לראשון. א"כ ביבמה מהניסיונו קשה אף לר'וב. ולכך ור' ר' ר' לא הביאו דברי רב, שלא להבנס לחילוק זה דל"ש לסוגיין).

טג. וחיל איסור סוטה אף דהוה אשא אהוי, ציזין דעת' ז' הרמ"א (קעה ט) באחות אשתו דחל' איסור סוטה לאסורה לאחר מיתת אחותה.

טט. וע"ג כת' דאול' ייל דא"א לאסורה על שני מושם סוטה, כיון דמה"ט תאסר לבעה, ולא רצוי לאסורה על בעלה. ומש"ה א"א לאסורה גם על השמי, דחי' בחוכא ואטלולא. (דמנמ"פ אם אתה דין אותה לモיד תאסר לבעה, ואם לא, תשתיירם להשני).

טטט. וע"כ אסרו לשני רך היבא דממיילא אסרו להראשון ומשום שיאמרו גירש אותה, ועי' א' אסרו לשני מושם סוטה לדונה כמוני. דכין דעכ' פ' דיא אסורה גם להראשון אבל ביבמה דמותרת להראשון שהוא בעלה דלא שיק' דגירש הרראשון, מורתת גם להשני ותטול לפני ליבום. אך ה'ק' מהיקן פסיקא להו לתוס' כן, דدلמא אסורה להשני בכל עניין.

חומרתה). ועד"ז דין החלק"מ במדינות שאין נהוגין ליבם עב' אכן סופה להתיibus ואינה פסולה אם היבם עב' והפתחה"ת (י"ז) הביא הדעהות הגרשוני (ס"ו כת') דסק ושהיר אוף בת אוחי בעלה,adam תהיibus הוה בת בעלה עב' (ובביא דכ"ב הבו"ש (קה"ג בשם העמיה צדק פח) דבת יבמה הוה בכלל בת בעלה עב' והפתחה"ת הביא דהמחרח"ש ובית מאיר עידיו להקל.

ובעין לא איפשיטה, והטור (הרמ"א י"ד כת') להחמיר. והריב"ף והרמ"ם השמשתו הסקפ, וה"ה (יב טז) תמנה בזה. והב"י כת' דכיון שלא איפשיטה הוה לקולא, דרבנן מהדרי להקל בעדותacha בכמה דברים, והא נמי הוה חששא ועלמא שמא תקללנה במילתה דעתיא דעבידא לאיגלו"י, ומ"ה נקטין לקולא.

ורע"א תמה דה' נשים אימן אמנהות אף' לחומרא, כרמנבוואר (במשנה קי"ח) דאובלת בתמורה, וע"כ דاتفاق מדאורייתא אינה נאמנת דמחוקין לה כמשקרה ודאי, וכיימה בחזקת אשת איש. א"כ האיך אפשר להקל בספ"קא.

דף קי"ז

כמה לאו משום דאמרי"ל לא בעלה מיות ולא חמיה מיות וכ"ו פברחה לבער שעתא לה תיתי תצערן וכ"ו. פרשי' רהשתא הבן במדינת חיים (ואינו מדובר עליה), וחוששת שמא יהזר. וה"ה חמיתה לאחר מיכון (ע"י יבום).

על. וכות' דאפשר דבזה יש לשמר ע"ד הב"י דפסק בעין לקולא.

וע. והב"ש (שם י"ד) בגין דיבמותה פסולה להיעד משום לא פלאג, ואפי' אחותה (וכמי"ש היה הוא לעלי). והסקפ דוקא אחמותה לדלאור מוכן.

עד. כי מספק אדעתה דילמא מיות בעל ונפלת קמי יbam אביה ותאבל גירסנא דאממה ונסיא לה ומותכוונת לקללה מעכשי.

עה. דהצ"ץ ה' וחתם קאי לענין יבום, וא"י דה' נשים אינן אמנהות שתתיibus. וזהך דבאת' יבמה, adam יש לו בת אינה נפלת ליבם. ובואר דקאי אבנת' יבמה.

א. ותוס' דנו בהא דהגמ' מודמה לחזר מדינת חיים לחשש מיתה. והבעה"מ כת' דזהו תי' הגמ'.

אחרת במקומה. וחשו רק שבא לקללה ולশמוות לאיד.

קמ"ב או דלמא טעמא דבת חמotta דאמרה אבלה ג'נירסנא דאמא וכו'. פרשי' גיע אמי שהביבאה לאבי מבית אביה. המשנ"ל (יב טו ד"ה גרשין) ה'ק' דטעם זה שיר בבת חמotta וחמותה, ואילו בגמי' משמעו דקאי אף בבת חמotta מאיש אחר עב' ע"ש שהאריך בזה. ע"ע מראות הצדאות (שם י"ז).

קמ' ורבנן כמים הפנים ל'פניהם וכו'. פרשי' ב'ין דתמותה סניה לה, אף הכללה שונאת את חמotta. ול"ע טעם נוסף. ומובואר דחיישין מושם שנאה בלבד תעיד לקללה, ואף שאינה מרוייה מזה כל'.

וחריבט"א כת' דלדעת רבנן אף אשת Ach פסולה על בת חמotta, דכם הפנים לפנים. ואילו ל' יהודה נאמנת להיעידה דהא ליבא טעמא דאבלה לגירסנא ולא טעמא דתמלל מייל עלה. ואילו הוחרב בבריתא, למדרנו דנה' בזה מתוך הטעמים.

קמ' אמר רב אהא בר עוויא בעי במערבא חמotta הבהא ל'אחר מיכון מהו, מי מסיק אדעתה דמית בעל' ונפלת קמי יבם וכו'. החלק"מ (י"א כת' דכ"ז היכא דעומדת ליפול לפני בנה. אבל היכא דהוה ערוה וכドוי' מעידה עליה. וודוקא ביבמותה אמרו לא פלוג. אבל חמotta של אחר מיכון, בה"ג לא תהא

להפרידה מתחת בעלה, ומשום תקנת עצמה. ואף שהבעל אינו אמן, ולא תקלל לצרה. מ"מ אסורה לעלם לבעל כדי מוחיר גורשות מוששתה. ע"כ דעיקר החשש מהמכות לקללה בי' אדם. ובכ' דב' כ' גברת השנאה לשקר ולקללה, ממילא בראוי ראייה לחוש דמשקרים בעדרון לתקנת עזבן, והו נגיעה גודלה.

וע"א כת' דבזה תי' המשנה הכתיב מוכית, חדש זוף בנט הווע' חיש רחוק, וכוביל הא' לא עברדא, אלא היכי דובילן לנוקם נקמתן ממנה. ומשום העזה פרותא ולהוציא את ז' מתחת בעלה אינה חשורה לויין.

עו. ודריך מדברי רשי' שכט' לגירסנא גיע אמי שהביבאה לאבי מבית אביה. וע"ב איירי בת חמיה שהיא בת חמיה.

משמעותם דלא תיתי תעצערן. וביאר דבחמותה הוותה עצער דמילוי דעתמא, ומשמעותו זה לא מקלקלא אא"כ בשתוחור להיות בלתה.

קמו) שאני הtmp דרגויש לְה צערא. פרשי' כבר הרגישה בעצער. והרישב"א כת' דלפ"ז הגמ' כאן קאי כי יהודת דהטעם לפסול כליה הוותה משומע עצער, שמדובר באלה (וכן רשי' ר' ריה אמרה) ביאר עד סברת ר' יהודת). דאילו לרבען חמותה פסולת משומע דאכללה לגרסנה. והכללה פסולת משומע כמים הפנינים אל הפנינים. ול"ש בוהה סברת ר' יהודת עצערה. אבל הבעה"מ גרס' דגש ליה צערא, בלאמר וזה הצער ממשמש ובא (מלשון ספינה גושתא), שהוחשבת היא למשורר יבא בעלה ממדינת הים ותעצערנה. אבל למיתה לא חישא דלא שכחיא כולי' האי ולא מסקא אדרעתא. ועוד' כת' הרישב"א אף ליגראסא דין.

קמה) שם. והמשנ"ל (יב טז ד"ה ואני) נסתפק בפרש' האם רגיש צערא לחוד מהני, ואף דעכבי נגמר השנאה פסולת. או דעיקר הטעם דחוישת לעתיה, אלא דכיוון דכבר הרגישה חוושת טפי. וממש"ה חמיר מחותמת הבאה לאחר מכן).

וכת' דנפק"מ טובא לאחר שנתרברר שמת בעלה של הכללה, ואח"כ באה להיעיד על בעל חמותה. האם חיישין שמעידה מחותמת שנאה הראשונה דרגיל בה. או כיון שכבר לא תהא חמותה ונתרפה החבילה ולא חיישין לשנאה הקדומה.

והמהרש"ד"מ (הרו' בפתח'ת שם כד) חלק ודוקא בערתה חיישין שתעדית מושם שנאה קדומה. אבל בחמותה לא חיישין להבי, וכדברי המהרש"א (הנ"ל).

לשנאה קדומה. והבס"מ (יב טז, הר' ביב"ש ז' יג) כת' דנאמנת, ולא חיישין שמתוך שנאהה עיידו כדי לקלקלה שאינן חדשות לחדיד שקר אלא להפריד בין והבעל שיוציא צרות אצלו ובינה. ורעד'א ביאר דרצוניה להפקעה גם ערתה מבعلاה וזה שתהי' במוותה, וככען קנאת אשה בירך חברתהה. והפתח'ת (שם כד) הביא לדעת המהר"ש דאפי' נפרדו שניות ונסאו לאחריהם אין מעמידות. וצין ומה"ץ (שם כד).

ה. וכח"ק המשנ"ל (יב טז) בקרו' הגמ', הר' לעיל.

והמשנ"ל (יב טז) כת' דקו' זו שיר' אל'בא דר' יהודת, שהנידון משומם דמודבר עלייה. דאילו לסבירה רבנן חמותה פסולת דאכללה לגרסנה, וזה שיר' אף בעודה במדינת הים. והכללה פסולת משומע כמים לפנים. וביאר (בשם המהר"ש) דכונת הגמ' להוכיח מדברי ר' יהודת דחיישי' לעצער של אה"ב. ומזר' יהודת נשמע לרבען.

ופרש' מסקא כליה אורעחה לקלקלה מעכשו כי היכי לדיבור שעטאת בשישוב בעלי' ובעללה תרחה לחרופות ולא תיתי לטרדן. רעד'א דיק' מדברי רשי' דלא חשש שתעדית מחותמת שנאה, אא"כ יש לה תועלת מזה, ותרחה לחרופות. שייאר פירוד בינה לעבלה של זו. אף היכא דאיינה מקלקלת לייסר על בעלה.

קמו) תוד'ה לאו. וא"ת מה יש לחוש מ"מ נתיר לחמותה בשנשתת הכללה וכבר. מבואר דפשיט' לtotos' דדוקא היכא דעדין רואיה להיות מחותמת אינה נאמנת.

והאחרונים הביאו דהרבמ"ס (גירושין ז' ג) כת' דאפי' הייתה צורתה נשואה לאחר אינה נאמנת. והו"ה (שם ב) הביא דב' מ' בגמ' (לকמן קב). דאף היכא דהערה נשאות לאחר זומם'ג נאסרת על בעלה הראשון², חיישין שמכובנות לקלקל לצרתה³. ורעד'א הביא עוד מהגמ' (לקמן קב). דאף אי העראהathi בוגט אינה נאמנת⁴. וע"ב דהטעם משומע שנאה שהיא לה מעיקרא.

והמהרש"א (לקמן קיט): כת' דדוקא בערתה חיישין אף אילו באה עם הגטו, משומם דהיה עמה עצער הגוף. וממש"ה מחותמת שנאה דמעיקרא חיישין לעולם. אבל בחמותה לא חיישין אא"כ תחוור להיות בלתה, וכדמבעאר בסוגין דלא חשש אלא

ב. והבס"מ (שם) דחיה דחתם בשעה שהעיריה עדין לא נאסרת עליו. ורק אה"ב נשאות. ואך הביא דב' מ' בירושלמי. ג. ומכובנות דמותה נשאה עם פלישטים. וכן אי' לקמן קיט. אל'א דחתם אירוי קודם שנשאות).

ד. דהערה ממ"ג מגורשת מהראשון. וא"ה יש לה שנאה להיעיד לקלקל את העראה שהיא עדין אשתו של ראשון. והפסוקים דנו להיפר, שהו צורות מראוכן ואח"ב הא' יצאה והיתה לאיש אחר, ע"י גט או מיתה. וערתה מבעל ראשון באה להיעיד על מיתת בעלה האחרון, האם חיישין

הכחשה'. וاع"פ שהאמינה תורה עד א', כל היכי דמכחיש ליה סודא אחרים בא בת אחת אין נאמן^{א'}. ובמקומות נוספים הכחשה לא האמינו תורה. ועוד"ז כת' הגר"ח (רוצח ט יד ד"ה ולפ"ז צ"ע) דאף שלא נתחדש נאמנות דלא מות, אף"ה העד נאמן להכחיש^{ב'}.

(קנא) וודא אמר עולא כת' שהאמינה תורה עד א' הרי כן ב', ואין דבריו של א' במקום ב'. [פרש"ז] הרי הוא חשוב ב'). בח"י הר"ץ (הנ"ל) כת' [ע"פ דבריו] דבזה קאמר עולא לאחר שכבר נעשה מעשה ע"פ עד הראשון, כגון שהතירוה להנשא וכותבה בעצמה^{ג'} ושאין הדבר מחוسر מעשה^{ה'}. עד א' בשנים, ולמ' להכחישו.

והגר"ח (שם) כת' דלפ"ז נתחדש בדברי עולא דעתך א' בשנים לעניין שאינו מוכחש מעדר א' חבירו^{ו'}. ולא נתחדש דעת הראשון יש לו תוספת נאמנות, ותחריטי^{ז'}. אלא נתחדש דל"מ להכחישו.

ובגמ' הר' דברי עולא גבי עד א' בעדות אשה, וכן גבי עד א' דסוטה (אחרי קינוי וסתירה), ועד א' דעגלה ערופה. והristol"א (לעיל פה) כת' דבעוד א' באיסורין לא אמרי הדודה ב'). והש"ר (י"ד קב' יד) דיק מקמה ראשונות נאמנות^{ט'}. ובхи' הר"ץ (כ"מ, הר' בנומוקי שם: בדוח"ר) דאף עד א' באיסורין אמרי' דודה ב'). (וע' מה שהרי לעיל פה).

נטמאת, וכן לא ראיית את החורג. מ"מ עדות לא בטלה, ויש כאן עדות עד א' שאמור לא נתמאות ולא ראיית את החורג ולא מות בעלה. וכן יש נאמנות לראשן עד א' מ"מ בין דאיכא בגין עדות אחר של עד א' מהני להכחישו. וממילא היה עדות מוכחת, והוא ספק השקול. דלא מיצתו שהතורה האלימה עד א' לעניין הכחשה, שיאיה זה הנאמן מזה.

יג. וכן בסוטה שבא עד א' מעיד ואמר נטמאת שפטורה לשותות.

יד. והר"ץ (שם) כת' דיהינו דוקא בהנץ דיןינו מחוسر מעשה. אבל עד א' המחייב שבשרה, אפי' שביד ייחיבו לישבע, בין דמחוسر מעשה מהני עד א' להכחישו. דכל זמן שעדרין לא נשבע היה כתבת א'.

טו. ועלא לא חידש דאי נאמנות לעד שלא מות. דבלאו היכי פשוטו שלא ניתן לו נאמנות. אלא דמסברא מהני מהני להכחיש דברי העד והיכא דיש הכחשה בעדות לא מאמינים לעד מיתה. קמ"ל דהיעד מיתה לא נוחש מוכחש כלל).

טו. ועפ"ז הגר"ח ביאר דבאים רון מהני עד א' מהכחיש, אף דהראשון נאמן בתاري. מ"מ אף העד השני מעיד באיסורין, והוא בתاري.

כל מקום שהאמינה תורה עד א' הרי כן נשים קמ"ט) עד אומר מות ונשאת, ובא א' ואמר לא מות הרוי לא יצא תצא וכו'. ובפשוטו הטעם כדעלאל, לכל מקום שהאמינה תורה עד א' כב'. ולפ"ז הו"ל לגמ' להביא דתנן בותיה דועלאל. אלא דועלאל חידש דאף התיירוה לנשא, ואילו במצבה משמע דודוקא נשאת.

והקר"א כת' דיל"פ דבמשנה כיון דנשאת לא תצא (לט"ד דנסחת דוקא), אף דהוה ספק, ולכואורה דוקא בטוענת בריה, ונשאת לעדריה. ובמדי' לעיל פת'. וככת' דכ"ז לדעת הרמב"ם (יב יט ה"ו בסוף העמ') דאף بعد א' בהכחשה אם נשאת לא תצא. אבל לדעת הרמב"ז דחד בחד תצא, א"כ מה ס"ד דלא תצא].

והקר"א כת' עד דיל' דכין דנסחת, ל"מ עד א' להוציאה מותחת בעלה.

ק) ה"א לא נשאת לא נשאה^{א'} כבשאוכו^{ב'}. דעתך א' בהכחשה [עכ"פ במת' א'] אסורה, וכדרנן בסוף העמוד. ע"י בסמור בתוס'].

לבוארה צ"ב דחכמים האמינו לעד א' שמות בעלה. ואילו לעד האומר 'לא מות'^{ג'} מנ"ל דנתחדש נאמנות^{ט'}. ובхи' הר"ץ (כ"מ, הר' בנומוקי שם: בדוח"ר) ביאר דעתך א' שהאמינו תורה היינו דיבא דליך

ו. אך לדעת הרשב"א (קידושן ט). هو לעיל סט) אף היכא דאיינה טוענתBei אין מוציאין אותה מותחת בעלה.

ז. ובכת' דיל' דהכא הוה תקנ"ח דכין דנסחת עפ' עד א', אין מפרישין עפ' עד א'. דכל עד א' בעדות אשה הוה תקנ"ת. וכן האומר לא נתמאות בעדרות סותה, והאומר לא ראיית בעגלה ערופה. ודפרשת עגלת ערופה צריך עדות. ואבמ"ל. ועוד כת' בברון שמואל (מא) דעדות הוה לא ראיית, והכחשה דלא ראיית אינו עדות בגין המשעה^{ה'}.

ט. ולכואורה כה' סבתה מ"ד עז' הו) דועלאל קאי אף במת' א' עכ"פ בעדרות סותה דאוריתא. (וע"י בסמור).

י. וכדרנן (וטה להא) ע"א אומר נתמאות ועד אומר לא נתמאות היתה שותה, דאע"ג דהאי דאמר נתמאות נאמן מן התורה כב'. אף"ה כיון דמכחיש לי' סודא אחרים לא מוציאין.

יא. והר"ץ כת' עד"ז بعد א' לשכובעה, ועד אחר מכחישו. אף דעתך א' אין נאמן לפטור משבעה דאוריתא, אף"ה כשנתמייבר מכח עד א' מהני עד להכחיש ולפטרו. שהוא מוכיח העד היא' ומשווי לה כמוון דליתיה. יב. והגר"ח (שם) ביאר דהעד אין נאמן לומר לא

וה מהרש"א העביר קטע זו לסתור התוס' / וגם זה צ"ע. וע"ע אחריםinos. והקר"א ביאר דכונת התוס' דאית"ל דברישא מושם דרבנן בעלמא משומן לעז, א"כ בסיפה חול' להגדיש דוחול' מומר, דאסור מדאוריתיה. ואילך ס"ד דהוה מדרבנן בעלמא.

(קנו) בא"ד ו עוד מדקתני סיפה (בסוף העמ') וכיו' לא תנשא וכו'. בונות התוס' דההמ' לא תנשא ואם נשאת תצא, דאיירוי דבאו בבת' א'. ואבל רע"א כת' דיל' דרhamם לא תנשא משומן לוזות שפטים).

(קנו) בא"ד ולר' הייא וכיו' לא' ק' באן בבת' א' באן בזא"ז וכו'. (וכדאי) סוטה לא: ומזה) ותוס' נקטו דבזה אחר זה הינו שהתרiorה לינשא. ובבת' א' הוה קודם שהתרiorה לינשא. אבל ריש"ו (סוטה שם) פ"י בבת' א' תור כד' דיבור, דהובחו דבריהם מיד ולא נתקבל עדותן בב"ד. אבל לאחר שנתקבל בב"ד (אף שלא עשו ע"י עדותן שום מעשה או הוראה, והב"ד לא התרiorו להנשא) אמר' רעד' א' כשנים, בדיעלה. (תוס' סוטה לא: ד"ה באן הארכו בהו).

ונח' ב' תי' התוס' (באן, וכחות בת' ב'; ותוס' שאען סוטה שם) האם עולא פלייג אף באן א' (בעודות סוטה دائוריתיא), או דנה' רק באוקימטה דמתניה, ואילו בדין בין באן א' ובין בזא"ז מהני.

ובפושטו לצד דיעלה קאי אף באן א' הטעם דהתרiorה האמיןנה לעד שנטמאת (בסטודה) ושראה את ההורג. (בעגליה ערופה), ולא נתחדר נאמנות לעד המכחיש. ודלא סברת הר"ן והגר"ח (הנ"ל) דאף במקום דליך' תורה נאמנות לעד, עכ"פ מהני להכחיש. והגר"ח (שם) כת' דחיך מ"ד ס"ל דנתהדר בדרכי עולא דכון דהאמינה התורה לעד א', לעולם אינו מתחחש מעוד א' חבירו^ט.

קנ' (ה' נעד א') אומר מות והתרiorה להנשא וכיו' לא תצא מהתרiorה הראשון. ובמשנה (בסוף העמ') אי' עד אומור מות ועד אומר לא מות הר' ז' לא תנשא. ותוס' (ד"ה הא) כת' דמשמע דההמ' איירוי בבת' כת' ומהני עד ופרש"י דבבת' א' אכתי לא אהשבייה כתרי. ומהני עד א' להכחישו בשעה זו, דהוה הכהושא חד בחד.

(קנו) תוד"ה הא. משמע דAMILITIA דעולה איירוי בדיעלה, אבל לבתיה מודה דלא תנשא משומן דרב אסי וכו'. וכ"פ הרמ"א (ז' לו) דלא תנשא משומן לוזות שפטים^ט. (והרמב"ם השמייט דין זה, והפסקים כת' דס"ל דלא קייל' כהך אוקימטה דאבי בכתובות^{טט}).

אבל רע"א (ALTHOFTOBOT BCB) דן דאפשר דודוקא בבת' א' חשו לוזות שפטים. אבל לאחר שהתרiorה כבר לא אסירין (ומשם לוזות), דחושו ליזמות לב"ד. ותנשא לבתיה.

וכת' דעפ"ז י"ל דהמשנה בסוף העמ' דהובחו בבת' א' לא תנשא, י"ל דהוה משומן לוזות שפטים^{טט}. (וא"ע לדוחק דההמ' דבעדות אשא כו"ע מודה דבבת' א' מהני הכהושא).

(קנו) שם. משומן דרב אפי הסר ממנו עקשות פה. רע"א (שו"ע ז' לו) כת' דלפ"ז הוחזק לנו שמota בעלה, אלא אסורה לינשא משומן לעז. וכת' דמ"מ גובה כתובתה, ול"ד לעד א' בימים שאין להם סוף דהפסקים (הר' בע"א) נקטו דאן לה כתובה בין דין אסורה לינשא. הדותם מחוקין שהבעל קיימ'. אבל הכא הוה אסור לעז בעלמא. וציען דוחש"ש (ג' ג) נקט דאן לה כתובה.

קנ' בא"ד וורי אופר דפריך וכו' מדקאמר תצא, ואלא כתני הוולד מזoor. המפרשים תמוו בכוכנת התוס' ע' מהרש"א ומחרם' ושאר אחריםinos. וצ"ע.

זה, ומ"ה באן לא תנשא.
ב. ובחי' הר"ן (הגי) ביאר הטעם דרבנן נעשית מעשה על פיו. דכון דהתרiorו לינשא, ואינו מחשוך מעשה הוה כайл' בכר נשאת.
בא. ולפ"ז מש"כ הר"ן בחכמה דע' הא מהחייב שבועה יהא תלי ברי' התוס' אי עלא פלייג בבת' א'.
כב. (והזה דין נאמנות מחודש לעד לענין שלא יוכחש. ולא רק סברא פשטו דאן לעד השני נאמנות).

יז. וורי א"ש (ALTHOFTOBOT, ה' בHALKIM טט) כת' דהוה עזה טוביה, ולא אישור מדיניא.

ית. ולאוקימטה דרבנא אין ראייה דעתו. ואף דאן ראייה דרבא פלייג מדיניא). והגר"א (ז' קיה) כת' דהרמב"ם דחיה דברי אבי משומן קי' התוס'.

יט. ורע"א הק' דהגם' (ALTHOFTOBOT BCB) מק' א'ה לבתיה נמי, ולא ידעו הא חש לוזות שפטים דרב אסי. וע' ב' דלא הוה משנה ערובה. ות' דיל' דהמקש ס"ל דעולה איירוי בוה אחר

דבר מקומם עדות גמור ל"ה בשנים. וכ"ב ריש"ג. אבל תוס' (ריש קית) הביאו הו"א דנחשב תרי ותרי^ט. (וע"ע בסמור).

(ט) ל"כ בפסולי עדות. הרשב"א כת' דاتفاق הרישא, דעת אומר מות והתיירו לינשא איירי בפסולי עדות. ואף בפסולי עדות אמרוי' דעת א' כב' וכדעלוא"כ. אבל הרמב"ם (גירושין יב כא) כת' איש אומרת מות או היא שאומרת מות בעלי ואח' ב' בא עד כשר ואמר לא מות הר"ץ תצא. וכן דעת הרמב"ם (רוצח ט יד) דבפסולים לא אמרוי' כל מקום שהאמינה תורה לעד א' הרי הוא כב'. ובعد פסול מהני להכחישו אף בהזאתו אחר זה.

והגר"ח (שם) הביא דמובהר בדברי הרמב"ם דכה"ג סמכים על העד, אף שלא היה בשנים. והביא הריטב"א (לעיל פח) כת' דילפי דין עד א' בשנים מהא דחוינו דהאמינה תורה כב'ל. אך מדברי הרמב"ם עצ' לעד פסול נאמן אף שלא היה כב'. ואפ"ה بعد כשר אמרוי' דהזה כב'ל.

והגר"ח כת' דיטordo דהרי הוא בשנים מהני רק שלא יחשב הכחשה בגוף העדות (ודעד מוכחש אינו נאמן כלל, ע' לעיל). אבל היכא דיש גם לעד השני נאמנות, וזה ל"מ כלל הר' דינה דהרי והוא בשנים לבטל עדותו של השני.

והתרה"ב כת' דעכ"פ מובהר ברמב"ם בדברי ותרי עורפין, בין שלא נתברר מי הכהנו וע"מ ש"ב בסמור ע"ד התוס' א' וכות' דעפ"ז יש להקל בקשה, דהרבנן קמ"ל דעת תרי ותרי עורפין. וכן טעם אמרת אמת, אף דקאי באופן דין דבריו של א' במוקום שניים.

והග"ח ישב דאיירי בעדות מיווחת, והעד מוכחש מכל א' מהutherfordים בפנ"ע. ובוגדרי הוחכמה ונימז במוחה שוחכמה מהערדים בפנ"ע, ע"ש שהאריך. ומהוו"א בגלוינות חילך דעתם בעשרות מיווחות נחשב דמוכחש עדות, ועוד א' במקום ב' במאן דליתא, ע"ע תוס' ב"ק עג. ועהק החזו"א שלא משכך'ל עדות מיווחת בעדות לא ראייה. ואפשר דהגר"ח קאי דקוא בעד א' שנתקבל בתרי, וכדעלוא'.

ב'ח. וכ"מ בדברי ריש"ג (ריש קית) דעת באשה אומרת מות והשרה אומרת לא מות, היכא דהתורה מהני. בט. והקר"א נסתפק היכא דנשאת, דיל' דכינוי דבר נשאת למ"מ עד אחר להכחיש. ולא תצא. ובת' דין זה צ"ע בדברי הפסוקים.

ל. ומ"ה דוקא במידי דעתך עדות, וההתורה האמינה עד א' כב'. אבל עד א' באיסוריין לא האמינה תורה כב' עדים. וכן בזה הפסוקים. וע' מה שஹ' (לעיל פח).

לא. ויליד אפשר דעת כשר מהני בთורת עדות, ומש"ה

קנה) בא"ד ועוד אמר ר"י וכו' אבל הכא גבי אשה דלא מוחיון אלא מדרבנן^{טט}, לא חשיב כב' אלא בזוא"ז וכו'. אך ק"ק דאפ"ה מובהר בסוגי דעת לאשה קאי אף בעדות אשה דרבנן, ובמה דמי עדות אשה בזה אחר זה לעד א' בסוטה בבת' א' ב'. ויש שפי' דעת א' בעדות אשה נאמן רק בעירוף הא דדייקא ומינסבא (וכדאי' לעיל פח), ודוקא בשעה שבידי' קבלו את העדות והתיירו לינשא נקבע דידייקא' ב'. אבל כל זמן שבידי' לא קבעו את הדין ע"פ העדות, עדין חסר בכירור של העדים^{טטט}. ועדין לא היה עדותם בשנים.

ודע"א (כתובות שם ד"ה עוד) כת' לפреш עוד דמدينא עלא איירי אף בבת' א'. אלא דעת א' בעדות אשה נאמן מושום דדייקא ומינסבא, ויש חומר בסופה, א"כ ייל היכא דלבתוילה לא תנשא (מושום לוחות שפטאים), א"כ אין בהזאתו קולא דמשום עיגונא.

אך רע"א ה'ק' דיא"כ נימא דעת א' שטבע בימים שאין להם סוף, נימא דעת א' אינו נאמן. ואילו הרמב"ם (יג ב' והשוו"ע יי' לד') פסק דין נשאת לא תצא. ורע"א חילך זה הכא יש ריעוטה בהכחשה דגוף העדות.

קנט) פשיטא, דין דבריו של א' במקומות ב'. ואפ' הדברי עלא דעת א' בשנים, מ"מ פשיטה

בג. ועד"ז כת' תוס' (ריש קית) דעת א' בסוטה שנאמין מיה"ת עדיף.

בד. ואפשר דיל"פ ע"פ דברי הר"ץ (כ"מ ב' הג"ל) דהא דעת לא הוא דוקא לאחר שנעשה מעשה ע"פ, ובעדות אשא ע"י שחתירהו לינשא זכותה עצמה. אבל בעדות סוטה ועגלת ערופה לש' מעשה כלל, ועיקר העדות הוא במאה שבידי' שמעו דבריהם. ומש"ה אף בבת' א' נחשב שנגמר כבר הדבר (ויל"ע בזה, דבבת' א' ממש עדין לא נגמר כלל). אך דברי התוס' לא משמעו כן.

כה. וע"מ ש"ב לעיל פח. דוגדר דדייקא ומינסבא נקבע בשעה שחתירהו לינשא, ואף קודם שנשתת בפועל. ומש"ה גובה כתובתה מעבשי. רצ"ע.

כו. ועד"ז ייל לעד (חו לעיל שם) עדות עד א' במקומות דעבידיא לאיגלווי' וכדו' תלי בשיקול הדעת של הביה"ד לרבלה, א"כ בשבאו בבת' א' ועדין לא חבירשו הביה"ד לסתור על פיהם, עדין לא היה כב'. משא"כ עד א' בסוטה ובעגלת ערופה דמייד בעדותו היה כב'.

כז. וכ"ה לשון הרמב"ם (רוצח ט יד) דהרי حق כב' עדים המחייבים זה את זה. והלחות'ם (גירושין ב' יט) וכן התורה"ב (לא) והגר"ח (רוצח ט) תמהו בזה. והגר"ח כת' דיש לדחות דה"ק דהזה הכחשה, ואני נאמן להכחיש ב'. וודוחן.

היתה שותה^{ל'}. וכ"כ הורש"ש מסברא, דכיון דמחייב אהדרי דל עדותם, והיכא דליך עדות שותה.

וכן הב"י (קעה) כת' דעד אומר נטמאת וב' אומרים לא נטמאת הר"ז שותה, משום דהוה כתו"ת^{ל'}. והתרה"ב (לא) הביא דמובואר מדבריו תרתי ותרי היתה שותה^{ל'} (וזהא לא נתרבר שנטמאה^{ל'}).

עד"ז כת' הרמב"ם (רוצח ט יד) גבי עגלת ערופה, עד' א' העיד על הרוחה ואח"ב באור ב' והיכישו שלא ראה, הרי חן בשתי עדויות המחייבות זו את זו ועו"פין. ולשונו משמע דאף בתרי ותרי עורפין. וע"ע אהיעור (א ז).

קסה) ועתשו ב' נשים באיש א' בכ' אנשיים וכו'. פרש"ז כת' דעד א' נאמן, אפי' עד פסול דין תורה עדות. ואין עילך לבדוק עם כשרים או פסולים.endl'ק עד כשר שווה לעד פסול).

ולישנא בתרא (בஸמור, וכן לעיל פח) פליג עד כשר עדיף.

והగר"ח (גירושין יב כת' בא) ביאר דהיל'ב סבר עד כשר מהני בתורת עדות^{ל'}, ובבודות ל"ש בזה כל תורה רוב ואבל עד פסל הויה תורה נאמנוות מחודשת, וכמ"ש הש"ש ז אן. אבל ליל'ק אמרי' דביקין דהכשרה תורה פסולים, א"כ אף עד כשר [בבודות מיתה ושותה] לא הויה תורה עדות, אלא נאמנוות בעלמא^{ל'}. ובוגדי נאמנוות אול'י' בתור רוב עדות, ומשום דינא דאחרי ריבים להטות.

קסו) ריש"ז ד"ה ועתשו. ואפי' ניטת תעא. ועדים פסולים מוציאין אותה מבעליה. אבל ריש"ז (לעיל פח) כת'

קסא) שם. והרבמ"ז חילק דבאהše ופסולי עדות אמרי' דעד א' כב', אבל האשה עצמה שאמרה מת בעלי, ואח"ב עד א' מכחישה עצא. והתרה"ב בא' ביאר דאמירה דידה לאו עדות הוא, ולא האמיןוה במקום הכחשה. והריא"ז (ב ט הר' בשלט"ג) כת' דהאהשה שהתריהה עצמה, וב' נשים (ופסולים) מכחישים, אין נאמנות להוציאיה. (וע"ד מש"ב ריש"ז לעיל פח:).

קסב) TOD"ה לא צריכא. הא חד וחד אינה שותה, תיובטא דר"ח וכו'. וזהעד שאומר נטמאת נאמן, וכבעולא דאף בכת' א' העיד שאומר לא נטמאת הוה בכב'). מבואר דל' היא העדים מחייבי, והיתה שותה. והתרה"ב (לא) החק' לדעת הרמב"ם (הו' בסמור) עד א' בהכחשה כמוון דעתיא, א"כ אמרי' שותה, ומ"ש מתרי ותרי. (דמובואר בסוט' דהו' דאיינה שותה). אך שוב הביא דיש ראשנים דאף תרי ותרי היהת שותה, ויל' דכ"ד הרמב"ם).

קסג) בא"ד (קיה), א"ג דרישא דחתם כיון דעד א' נאמן מה"ת הוי בתרי ותרי, וא"כ מחייב אהדרי' לא דותה שותה. ולא אמרי' אין דבריו של א' במקומות ב'), האחרונים כת' דיל' דוחה הו' בא' בעלמא, אבל למסקנא אין דבריו של א' במקומות ב'. אבל הגר"ח (היל' רוצח) ציין דוטס ס"ל דהוה בתרי ותרי^{ל'}. ותמה בזה. (ומשמע דנקט רקאי הביי אף למסקנא. וצ"ע).

קסה) בא"ד (שם) הוי בתרי ותרי וכו' לא היהת שותה. מבואר דפשיט' לסת' דבسطה יש תרי ותרי אינה שותה. אבל הבעה"מ (סוטה) כת' דתרי ותרי

אמרי' דהאמינו תורה בכ' עדים. אבל עד פסל מהני מגדרי אומדנו (וע"ד מש"ב בזה לעיל פח), ולא בתורת עדות. ומש"ה לא אמרי' עד א' כב').

לב. והביאו דהתשב"ז (א ט) כת' דעד א' באיסורין שمعد טמא, ואח"ב העידו ב' שאינו טמא. דידינו בתרי ותרי ואסור מספק. והאחרונים (אמרי' בינה עדות כד) תמהו דודאי ב' עדים עידי'.

לג. והבעה"מ ביאר דሞקי' אוחזקה (שהיא טהורה). וכ"כ המאיירי (סוטה לא ד"ה ואח' עד א' כשר אומר נטמאת, וב' אומרים לא נטמאת, אף לאחרר ומן, הרוי זו שותה. שהרי ע"פ שהאמינה תורה את האשון בנסיבות מ"מ שניטש ושנים הם. ווע"ע זכרון שמואל מא ה וט). ותמה בה דהיכא דב' לה. והביא דהגן"י (כתובות כב: בקר' פ) תמה בה דהיכא דב'

מחייבין אין בדברי הראשון כלום. מ"מ למדין אנו ממננו דס"ל דתרי ותרי שותה.

לו. אבל התרה"ב תמה דהסבירא נותנת דלא תשטה, דזרוי אף לאחר השתהה והחמס לא בדקוהו תאסר לבעליה, בין דתרי סחדי מטהדי לפניו דעתמאת, ואסורה מספק בתרי ותרי. ואין ראייה ממה שהחמים לא בדקו אותה, להזכיר שהאמנה בכת' שאמרו לא נטמאת, דהא ק"ל ברוב שתות (סוטה ג) דוטה שיש לה עדים אינה נבדקת).

לו. ולכowaה עיקר הנידון בגדור עד סוטה ובעגלה ערופה (בדאוריתא), ותקו עפ' הזגר בעדות אשא. לח. ולפ"ז נח' הלשונת האם עד א' בשור הויה תורה עדות או דין נאמנות. וכ"כ הברב"ש (א א). ע"ש המשך דבריו.

אשה א', אבל אילו בתחילתה באו ב' נשים, ואח' ב' עד כשר לא תצא^{מג}. והמוראות צובאות (קנו) הביאו دمشמעו מדברי המורדי (פ"א) דיל"ב עד כשר הוה שפק^{מג}. (ואפי' נשאת תצא).

צורות מכחישות

(קסט) אחת אומרת מה, ואחת אומרת לא מה וכו'. ב"ב' צורות. ונוח' בוגם' האם ר' מאיר פליג אף בויה, דעתה נאמנת לאסורה, או דר' מאיר מודה בויה, דכל לא מות לאו הכחשה. (ויתברר לקמן). והש"ש (ז ד) חובייח מנותני' דעתה אינה נאמנת בתורת ודאי, דאי' בצד שנסתפק המשנ"ל (יב טז, ה' בע"א) דעתות צירה הוה ספק (וחוששין לקידושי שניין^{מג}, א"ב יש לחוש לדבריה להכחיש, דשמא האמתה בדרכה. ע"כ אין נאמנות כלל לצירה^{מג}). והאחרונים תי' דיל"מ עד שהויא ספק במקום שיש עדות בשירה, וכמ"ש השער משפט (לד טו). אכן ספק מוציאי מידי הנאמנות הודאית^{מג}.

(קסט) ש.ב. הבובי' (ת סד, ה' בפתח' יי' קסט) חידש דכל זה דוקא במה שיש הכחשה. אבל היכא דהנ' נשים העיירו על סימנים של בעל^{מג}, ואין אדם שמכחישה בויה^{מג}. (ועצ'ע).

קע' א' אומרת מות וא' אומרת נהרג, ר' מ' אומר הוואיל' ומכחישות זא' זדרי אַלְוָא לֹא יִנְשָׁאוּמֵי. תוס' (קיה).

זהיבא דהאשה עצמה אומרת ברי ל'מ פסול' עדות להוציאה מבעה. (ויל' דרש'י' כאן אירי בשאינה טוענת ברי).

קסט) ואיבגע' א' וכו' אפי' ק' נשים כדעד א' דמי וכו'. פרש'י' דאמר'י' דעד הראשן שנים, ול'מ ק' נשים לאסורה. וכ"ב רשי' לעיל פח). ומשמע דהיבא דבאו ב בת א' שקולים הם. והרמב"ם (יב ב) כת' דעד כשר אומר שמות, ונשים או פסלין אמרם לא מות הוה כמחיצה למחיצה, ואסורה, אא'ב' נשאת לא' מעידה ואומרת ברי. והרמב"ן ורשב"א (עליל פח) דיקו דאף בוה אחר זה מהני נשים רבים לאויסרה, דהויה כמחיצה. (ול'מ הדעד הראשן הוה כשניהם). אבל ה"ה נסתפק דاضזר דרכונת הרמב"ם דודוקא ב בת א', ל'.

והרמב"ם (שם בא) פסק דעתה או פסול' אמרו מות, ואח' ב' בא עד כשר שלא מות, אפי' נשאת תעאי'. ומשמע דאפי' טוענת ברי (ונשאת לא' מעידה). וה"ה כת' דהמקור של הרמב"ם מטוגין, דיל"ב מבואר דהורע בח האשאה מעד בשער. (והגרח' (שם) תמה' דמצאננו בסוגין דעד כשר שווה לרוב נשים. אך לא מצאננו דעתיפא מאשה. ע"ש).

והקובעה' (עח ז) כת' דלבוארה סברת הרמב"ם דעתה אינה נאמנת בתורת עדות (אללא נאמנות בעלמא), וכמ"ש הש"ש (ז א), ואילו עד כשר נאמן בתורת עדות^{מג}. והק' א"ב אמראי תלי בל'ב.

וה"ה (ורמ"א יז לח' וגר"א קכח) דיק מהרמב"ם דודוקא

لت. ואינו חולק על רשי'. וב'פ' הטור והרמ"א (זז ל') בראש'י'. מה. וזה הוסוף והרמב"ם קאי לשיטתו דבעד פסול' לא אמר'י' עד א' כשיים. לדעתה הרמב"ן אמר'י' דהאשה הוה ברתי, ולא יצא מהתוירא ודראשו, ואך אילו הער בשער עדייף מעד פסול, מ"מ בין דעתה הוה בשנים ל'מ עד א' לאסורה).

מו'. והקובעה' העיר דעד א' שלא מות מעמידה בחוקתה. א"ב נימא דעד א' נאמן מודאותיתא ואך בדבר שבורה, ודוקא שכמוצאייה מזוקחת צריך נאמנות מוחדרת. ע' לעיל פח). ומש'ה עד כשר נאמן. ואך לה'ק א"ב אף בדברי עולא, נימא דהערך שלא מות עדייף, דמנחי עדותו מודאותיתא כיון דמייעיד על חוקתה).

מב. ונהי דיאלו בא מתחילה אמר'י' דשקלים וכדין תרי ותרי, כיון שכבר קבלו עדות הנשים עדיף. וצ'ע. עד'ז ה' הקובעה'.

מג. ומשמע דהמודדי אירי אפי' בוה אחר זה. מוד. והמשג'ל נקט דכ"ד ר"ע (במשנה קיה) דاإסר לאכול

בתורהה. ע"ב סמוך. מוי. ויש לחילק דהיבא דבאה להחיתה הוה ספק האם מתוכונת לקלקלה. אבל היכא דבאה להכחיש ולאסורה אינה נאמנת כלל. מוי. ולכוארה השמעתא נקט דספק עדים מהני להכחיש עדות ודאית. והוה ספק, ועי' דהש"ש ה'ק' דוקא במותני' דהאשה עצמה אמרה מות בעליה, דהוה בגדר טענת ברי, ולא בדור עדות. ובין דיש ספק הכחשה גדרה חיישין. ווקודם שנשאת לא נחשב 'חוואיין'.

מו'. שאחות הבעל העידה שהויה לאח שומא במקום סתר, א"ב אינו זה שמעצאו מות. ואין שום אדם שמכחיש שלבעל לא היה שומא.

מוח. והביבא מדברי הגמ' (קיה) ר' יוחנן לר"ע בדמוקום דלא הוה הכחשה, לא אמר'י' דלאו כלום הוא. ווצ'ב' בונותה, ומשמע דסבירת ר' מאיר דכיוון דמעידה על עצמה מש'ה נאמנת על חברתה. אך מ"מ צ"ע האך למד כן אף לדידין). מיט. ובתוג' החשייל בת' דמורת' ר' מ' ור' ר' ור' תלי במות' (לקמן

שמחיחסין, כיון דשניהם מודים שאינו קיים הר'ז' תנשא^{ב'}. והב'י העיר דרוהה משנה מפורשת (כאנ'), הדלהה בר'י ור'ש^{ב'}. והגרא' א' (ז' מ') השיג דשנגה הוא, וטעות גדרלה הוא. דבmensה איררי דוקא בעדות צרה, וטעמא דר'י ור'ש דצירה אינה נאמנת על חבורתה^{ב'}. וכן החלק'ם (שם יט) ציין לדברי הר'יד. (ועד'ז כת' הב'יש' (שם כה) דהטור הביא דבריו מחרא'ש, דאי מהמשנה ייל' דאיiri דוקא בער'ה).

והאחרונים (חלק'ם, גרא' ועוד) תמהו דאך בעדות ממון קיל' (שו"ע חוו'מ ל' ב') דהכחשה בדרישות ווגוף המעשה^{ב'} אין מctrף^{ב'}. ווע"ע פתח'ת בארכות).

ובhb'יש' (שם) כת' דצ'ל דה'ג' לא נחשב הכחשה בגין העדות^{ב'}, ובيار כיון שואה דאיינו כי איןנו מدرיך כ'ב' בסיבת מה מת'ז'. ועוד תי' hb'יש' דגב' ממון בעין ב' עדימ', וכיון דממחיחסים איןנו מctrף, אבל הכא סגי بعد א' מותוכם, ושניהם מודים שאינו חי'ט.

והשואל (בנוב' כת' נה, הור' בפתח'ת שם מה) אין דמיין דהוה עדות א' וממחיחסין זה את זה, נימא עדות שבטלה דרוהה עדות א' וממחיחסין זה את זה, נימא עדות שבטלה

ד'ה ומכחיחסות) ביאר דודאי א' מהן שקרנית, ואולי שתיהם אומרים שקר. ור' יואל בתוס' (קיה. ד'ה לכל) ביאר דמיין דאיין מכונות דבריהם אמר'י דרוהה בדדמי, ואין יודעת אמיתת הדברים.

קעא' ר' יהודה ור' שמעון אומרים הוואיל זוז'ז' מודות שאון קיים ימשאו. בפסקין הר'יד ביארDSL דהכחשת העטרה לא הויא הכחשה (ע' בגמ'). ועפ'ז כת' דודוק צרות איןן ממחיחסות זו את זו. אבל בעדי, דעת א' אומר מות ועד א' אומ' נהרג הוה עדות מוכחת. ואף שניין מודים שאינו קיים לא תינשא. והביא דכ'ה בירושלמי אמר ר' אלעוז מודו' ר' יהודה ור'ש בעדים'.

ועפ'ז כת' בפסקין הר'יד (וכן הר'יא'ז טו ב' י) דעתן עדות אשה כדיני נפשות, וכדי'י (סנהדרין מא), בדין נפשות דעת א' אומר בסיפ' הרגו, וא' אומר בarin הרגו איןנו מctrף. ואף דקייל' (סנהדרין ל') בדין ממןנות מctrף אף בשיש הכחשה בבדיקות^{ב'}. עדות אשה דין כדיני נפשות שבטלה העודות, ולא הקלו בזה.

אבל הטעור (שו"ע ז' ט) הביא בשם שו'ת הרא'ש (נא ד') דעת אומר מות ועד אומר נהרג, אע'פ'

נג. ואמאי הטעור תליה דבריו בשו'ת הרא'ש, שלמד כן מממנני'.

ונג. וכברבוואר (בגמ' דנה') אף בירושא, דל'ם להכחיש. ואיזה תלמיד טעה בתבו ובשו'ת הרא'ש ובוטרו) וכשומע שמע וטעעה. וכות' דבמעשה של הרא'ש איררי דהכחשה בדרישות ומ'ה אינו פולס, דלא האכחיש בגין המעשה. אבל הכא הכחיש בדרישות (בגוף המעשה) בטליה עוזון. (וע' סמאר'ו).

נה. כ'ב' הרמב'ם (עדות ג' ד�ע'פ' דעת' ממןנות א'ץ' דרישות וחכירה, מ"מ אם הכחיש האת והדרישות או בחיקיות או בגין העדות עדותן בטילה. והחלק'ם יט ט' בסוגורי'ין כת' דמשמע דהרא'ש לא ס'ל' כהרמב'ם דהכחשה בגין הענן הוי הכחשה.

נו. אלא באופן של עדות מיהדרת.

נו. ועודות אשה יש לו דיני עדות ממון, ודלא כרא'ד דפשיט'ל דרינו כדיני נפשות. (ועוד'ז הביא הב'י (חו'ם ל' מה' ראשונים ר'ז' גיטין ע. לה: ברה'ר, והמודרבי יבמות ט) אי מונה עדות מיהדרת בדרכ' שעברורה, אי דינוי כדיני ממון או בנפשותן).

נת. ויתכן שנחרג, וסביר שמת לב' כבודה. נת. ולא אמר'י דכל א' הוכחש בחק' מהסיפור, וע'ז נפל (ואין לקבל את שנייהם).

כב' אי ציריך דרישות וחיקירות בעדות אשה. ואי ציריך דרישות וחיקירות, הכחשה בדרישות פסל (ע' סנהדרין ל'). ואף באשה עצמה (עדות צראה) פסל.

ג. והירושלמי פי' מה בין עדים מה בין צראה, לא עשו דברי צראה אצל חבורתה כלום.

גא. דנה' (סנהדרין ל' לא), עד א' אומר מנה לבן וא' אומר מנה שחזור, דעתך רבעה דאיין מctrף, ונחרדי עלי אמר'י דרישות ועד נח' ר'ש בן אלעוז אמר' דמלוקו ב'ש' וב'יה' בכת' א' שא' אמר' מאתבים וא' אומר מנה, דלב'יש' נח' עדותן, וב'יה' אמר' יש בכל ר' מנה. ואילו לה'ק' ב'ב' ב'ת' עדים, ואילו כת' א' לכ'ע אינו מctrף. ותוס' (שם) כת' דאך רבא קאי כריש' בא' לב'יה', אלא DSL דמנה שחזור גרע ממתאים, שמונדים איזה מין היה ואכמ'ל'.

גב. והפתח'ת (שם מה) הביא מהנוב'י (ת' נ) דאך ראב'ץ' ס'ל כרא'ש, דראב'ץ' (כאנ') הביא כת' דר' מאיר סבר כת'ק דרש'ב'א (סנהדרין ה'ג'ל ו'ב' מא') דעתם הממחיחסין אין מctrף'ן לכת' א'. ור' יהודה ור' שמעון בראבר'ש דלב'יה' נהרג מות והויל' ושווות בהא דאיין קיים ישא, ול'יה' הכחשה. (ועצ'ע דאיiri בסוגין בcourt).

בהבחשה משוי ספיקא, ומ"ה מביא اسم תלוי. ואילו לדעת הרמב"ן לכואורה חייב הטעאות, דין כאן ספק כלל. והתרומות הכרחי (לא) הארך דעת הרמב"ם דחדר וחדר משוי ספיקא. ועי"ז מהני בר ר' דידה^{טב}, כמו דמנהני במקום תרי ותרי^{טג}. אבל הרמב"ן סובר דחדר וחדר לא הויה ספק, דעת א' בהבחשה לאו כלום הוא^{טד}.

והמחוגנ"א (עדות ח) העמיד דין' הרמב"ם והרמב"ן אף בהבחשת עד א' באיסורין, בשעד א' מהTier ועד א' אוסריה. ע"ע ש"ך (יו"ד קכז יד). אבל האחרונים (ע' קה"י כתובות כה, זכרון שמואל מא) דין דיל' דהרבנן פליג ריק במקום דעתנו ב'שנים/, וכיון דהרבנן צדקה עדות ליכא עדות. אבל באיסורין כל עד נאמן והוא ספק. והאחרונים האריכו בזה טובא. ואכמ"ל.

והרמב"ם (תרומות ט ג) כת' היכא דעת א' אומר שמות בעלה, ועוד אומר שלא מות לא תאכל בתרומה^{טז}. ולשיטתו דחדר וחדר הויה ספק^{טז}.

אשת איש. וממשמע טעם אחר מהרמב"ן, דהרבנן ס"ל דחדר וחדר בגין דלייתא. ואילו הרא"ש סבר אוקי חד להודיע חד, אלא דרומייציאן אוטם מוחמת החזקה. (ותוטס' לעיל פח) כת' דאך בתורי ותרי ק"ל דספקא דרבנן, אלא דידייאר ומינשבא מרע' החזקה. ויל"ד בכותנת הרא"ש, האם ס"ל דבחד וחדר לש"ש דידייאר ומינשבא (וצב' מ"ש). או דלא מונהני דידייאר ומינשבא, ובתורי ותרי לא מוקמי' אחזקה וכיצד דספקא דאוריתיא. ועפ"ז מוכואר כיצד בתרה"ב (בחערה הקומתית) דאך חד הויה הבחשה, לא אלים להוציאה מוחזקתה דגנימא ספיקא דאוריתיא).

סה. והביא מהמשנה (טהרות ה ט, וביריות יא).

טו. והרמב"ם כת' בין כת' בין אשת ישראל (דミニת הבעל מטוריה בתרומה), ובין כת' ישראלי אשת בחן (דミニת הבעל אוסר בתרומה). ומכיון דבנת בchan אשת ישראל, והיעיד עד א' שמת בעלה, ווורתת לאוכל בתרומה בית אביה. ויל"ד א' הויה משוש דעת א' נאמן לענין תרומה. או משוש ק"ז דהתריר שעורה מזורת, א"ג בין' דמוורתת לישא, אף חרומה הויה תולדה מדיני האישותן.

וחדרב"ז (שם) נסתפק בת'chan אשת ישראל. ועוד אומר מות בעלה והתרירוה לינשא, ואח"כ בא עד ואמר לא מות (וזאי נאמן לאוסרה כבדישעלא). ושמא הד"מ לענין לישא דגנאמן בשנים. אבל לתרומה הויה חד וחדר, והיעדר השני נאמן לאוסרה בתרומה. והכريع שאינו בדין שתהיה מותרה להגשה ותהייה אסורה לאוכל בתרומה, שמא בעלה חי. וכיון דהתריר העורה והחרומה ולא נתריר התרומה הקללה.

טו. ויל"ד הארץ עד א' נאמן לאסור בתרומה ובבנת ישראל אשת בהן, מאתה דאיינו נאמן על עצם אישות. ואפשר דהויה

מקצתה בטלה כולה. והפתחה"ת (שם ב') ציין דהאחרונים (הנוב"י ור'ע"א וועה, עי"ש) דנו אי בעדות אשה יש פסול עדות שבטלת מקצתה.

קעב) עד אומר מות ועוד אומר לא מות וכ"ו הר"ז לא תנשא. פרש"י (קיה), ותוס' (ד"ה הא) פי' דהטעם משום דברו קודם שתנשא. דוחה הבחשה בבית א' (ומש"ב אף נשאת תצא).

ודעת הרמב"ם (גירושין יב יט)adam נשאת לא' מעדריה לא תצא, וכדין תרי ותרי (בדלעיל פח).^{טז} והרמב"ן חלק דעת א' בהבחשה לאו כלום הוא (חו"י ב' דעתות בש"ע יז לו). והריטב"א הביא ראייה לזה מדברי אב"י (כתובות בכ). (זהראשונים כתובות שם האריכו בזה).

זהראשונים הכיאו את הגירסה בגמ' (קידושין טה) עד א' בהבחשה מי מודמן^{טז} (לענין חיוב שבועה בממון). והרמב"ם (שוגות ח ג) כת' היכא דעת א' אומר שמות בעלה, ועוד א' אומר שלא מות, הבא עליה חייב אשם תלוין. (היכא דאיינו אומר בר' לי). ומובואר דעת א'

אבל הסמ"ע (ל ט, ופרישה שם) כת' דכשי הבחשה בדרישות ובעדות ממון, עדות בטילה למגרי. ואין מחייב אותו ממון. ס. והרשב"א דיקן מלשון המשנה דלא תנשא, ממשע לכתחילה, אבל נשאת לא תצא. והרמב"ן דחיה דהמשנה א"י בישואין הירר. ולא מירי בדיעבד באיסור.

סא. ופרש"י בקידושין דעת א' מכחיש זאך יש ראשונים דהיהם א"יירי בהבחשת העב"ד. ויש שגורשו שם בענין אחר. וע"ג גרא"ד קכז יז.

סב. והביא דהפטגנ"י (כתובות בכ) כת' דעת הרמב"ם בדעת הרשב"א (קדוד טז. הר לעיל פח) דמנחי טענת בר' (ואין מפרישין אותם) אף כנגד חוקת איסור (וללא כתוטס' לעיל פח: דודא משום דאיתרע החזקה ע"י דידייאר ומינשבא). והתרה"ב הארך לתמונה דה"מ היכא דנטערור ספק לפניו. אבל בכל אשת איש בעלמא, אף דעתוניים בר' שנטגרשה מפרישין אותם, ומחייבין אותם מיתה ב"ז).

סג. והתרה"ב (ר"ה ע"זיש' של חוקר ולדעת הרמב"ם) האם חד וחדר הויה בתורי ותרי גנורו, ותלי' בלשונות א' תרי ותרי היי ספקא דרבנן או הווי ספיקא דאוריתיא. או דילמא דוקא תרי ותרי אלים ספיקיהו, ומונהני אף לחוץיא מוחזקה קמייתא. אבל חד וחדר אף דהו נמי ספיקא, מ"י מוקמי' אחזקה. שלא אלים ספיקיהו כל כך לחוץיא מוחזקה קמייתא. ועפ"ז קאי דוקא לדעת הרשב"א הנ"ל).

ס"ד. כ"ה לשון הרמב"ן, ומושמע דל"מ כלל. ובשות'ת הרא"ש (לב ג' בסוף) כת' דחדר וחדר תצא, אף נשאת לא מעדריה. דאoki חד להודיע חד, ואוקי איתאתה אחזקה אשת איש. ויל"ד לתורי ותרי, דאיכא תרי סהורי דמפיקי לה מוחזקת

דבשיפא מודה. ומש"ה נקט פלגתיו בסיפה, וכ"ש ברישא.

קע) ור' יוחנן אמר וכו' בהא אפי' ר' מ' מודה, דבל' לא מת בעדות אשא לאו הכחשה היא. פרשי" דרבנן הימנו ל�מא. משמעו דל' יוחנן עד אומר מה ועד אמר לא מות נשא, דלאו הכחשה הוא. וכן מבואר בראב"ן (באן, חור' בסמוך). אבל הריטב"א כת' דרש"י קאי ודוקא כשהוא בזה אחר זה, ומשה"ה ל"מ להכחיש. אך שוב דזה דברי רש"י, דבמשנה אייר' בבת' א'.
ור' יואל (בתוס') והרמב"ן ושא"ר חלקו דקאי ודוקא בעורות, אפי' בבת' א'. דאילו עד א' מהני להכחיש בבת' א' (ובדרלעיל?). דאך דלא נתחדש נאמנות לעד א' להיעיד שלא מות, אפי' הナמן להכחיש. ווע' מש"כ בעיל קיז: בשם הגרא"ח.

קע) תנן עד אומר מות ועד אומר לא מות, האשא אומרת וכו'. פרשי" ותוס' (ושא"ר) דמשמעו אפי' ערתה². אבל ראב"ן הביא מקור' הגמי' דל' יוחנן בכל עד א' ואפי' בבת' א', כל לא מות לא הויה הכחשה. דיבין דהימנו רבנן לומר מות הו"ל בשנים, והאומר לא מות אחד ואין דבריו של אחד במקומם שניים. (ודלא בכל הראשונים הניל').

ו. יש שתי דמוקום שנראה לבי"ר הדבר שקר אין מקבלים דבריו, ובמ"ש תוס' (עליל כה) גבי האומרת טמאה אני ל'.

ז. ומבוואר דקלקלולא נחשב אמתלא. ויל"ד בזה בשאומר שנחכון להיעיד עדות שקר י"ל דלא הויה אמתלא. ת. ולכארה דוקא היכא חזרות וווענתן כן. אך לבארה מדרבי התוס' משמע דקלקלולא לא הויה אמתלא, אלא דחוורת בה מחמת אמתלא אחרת. ט. ויל"ד אי אסורה מספק. או כיון דהווכחשה לייכא עדות כלל.

ו. וכ"ב בתוס' חד מוקמאי, דבעורות דוקא. אבל בעדות סוטה עד א' נאמן להכחיש, דלא נתמא.
יא. והריטב"א הוכיח זר' יוחנן קאי בבת' א' (וכבדרי התוס' ושא"ר, ודלא כמ"ש בעדעת רש"י). דאי ר' יוחנן קאי ודוקא בזה אחר זו, א"ב הור' לעהமיד המשנה בבת' א' (וכבשפטות המשנה, וכמ"ש רש"י במשנזה) מש"ה הויה הכחשה. והיכי אסקין לו' יוחנן בקשא מהמת פירכא דסיפה.

יב. והבעה "מי כת' דקאי בקשא, אבל לא הו' תיזבטא, דיל' דלא אייר' בעורות אלא בא' נשים דעתמא שמעידות בבת' א'.

דף קיה.

קע) ס"ד א' וכו' ותמות נשפה עם פלשותים קאמරה וכו'. ועוד"ז חיישין (לקמן קב), ויתברר עוד שם.

והירושלמי (הילכה ז, והו' מגיד משנה יב כד') פי' חשודה היא לקלקל עצמה כדי לקלקל צורתה³. והק' מעתה אפילו על עצמה לא עשו נאמנת⁴. ותי' מותך שהיא יודעת שדבריה לא עשו כלום אצל חבירתה, אף היא אומורת אמת⁵. ומ' מעתה אפי' על צורתה תהא נאמנת. אמר ר' הילא חוזר לקלקל הראsoon, חשודה היא לקלקל עצמה כדי לקלקל צורתה. ולבוארה לפ"ז ידעין שדברת אמתה, ומתה הבעל. אבל אי אפשר לקבל דבריה ולהזין על פי', דא"כ יתבטל הנאמנות⁶. (וע"ע בסמוך מש"כ הש"ש).

קע) TOD"ה ס"ד"א. ויל' אפי' מודה, וננה אמתלא לדבריה וכו'. והמאיר' כת' מדו' דתימא דקלקלולא عبدالה הויה אמתלא⁷. (ונמה שמתקבונת לקלקל נחשב אמתלא⁸). והיש"ש (כתובות ב לח' כת' קמ"ל דלא נחשב אמתלא בין דמשימה עצמה רשות).

קע) אר"א במחוזות שנויות, ור' ור' ר' ור' הו. דיל' מאיר צרה מכחשת, ואחת מהם משקרת⁹. התוס' רא"ש כת' דהא דלא פליג' ר' מ' ברישא, דא"כ משמע

משום עד א' באיסוריין. ויל' דבאמת הוא נאמן על עיקר האישות להחשב ספק.

א. ובירושלמי קאי על המשנה הבאה. ועפ"ז פי' המפרשים דהקר' על דברי ר' טרפון.

ב. והה הביא כן על הא (גמי' לפקנ' קיט) דאך בשנשתא לא מתירין את הצער. ולא סמכ' אומדן דשעתה, מוכח דהbul מות. אבל המפרשים הביאו קו' הירושלמי עיקר דינא דמנני/¹⁰ דכיוון דהיא עצמה מורתה, האיך יתכן שבעיטה אסורה. ויל'ד דלא כארה אין כאן קרי' כלל, דקייל נאמנת על עצמה. ופלגין נאמנותן.

ג. יל'פ' דקרו הירושלמי דנזכיר שבאה להיעיד מחייב צורתה, וש לחוש שמעידה מחייבת רווח ז. והו' כמו טובעת בתובה.

ד. ויל'ד דבשאר נוגע בעדורו פסול לעודות, ולא אמר' דיויעד דל' מ' דבריו. והש"ש (ז' הו' לעיל) חילק בעודות אשה אין פסול נוגע, אלא היבא דבר להיעיד ע"ד כן.

ה. ווע"ע קובעה¹¹ (בא ח) שדן ע"ג, דאך היכא דל'ש פליגין נאמנות. מ"מ לא שיר' לקלקל דבריה דמנין. ואפשר דמש"ה ב"ד אינ' מקבלים העודות.

בתרומה". וונתקבל דברי הערה להחמיר, ואף במקומות דיליכא ממן'ן.

ועוד כת' הש"ש (ז) דיל' דר"ע ס"ל דעת א' נאמן באיסורין, ומ"ה נאמנת לאוסרה בתרומה. ואילו לדעת ר' טרפון בין דעיקר העדות בדבר שבעורה ל"מ ווע"ע מש"כ לעיל).

והש"ש כת' עוד דיל' פ' סברת ר"ע ע"פ דברי הירושלמי (הנ"ל) דכיוון דנאמנת על עצמה ראוי להאמינה על הצערה³, וכיוון שהשתא דבריה לא עשו רושם אצל הצערה ומ"ה לא חיישין דמסקרתו, א"כ תילין שאומרת אמת. ומהני לפטול את הצערה מטורומה. ולא אמרין דרוציה לקלקל את הצערה שלא תאכל בתרומה, ומ"ה מקללת עצמה. שלא מצינו בש"ס קלוקול כזה.

והש"ש (ז ב) הק' מ"ט דר' טרפון האיך תאכל בתרומה, והא יש ראייה על זה, דחזקקה דידי'קא ומנסבא, א"כ יהני לאסור את הצערה. וזהבאי דברי הירושלמי דלא עשו רושם, א"כ אמא ל"מן. וכת' דמ"מ לא הוה בירור ודאי, דהא אין האחין יורדין לנחללה על פיה. ומשום הכி לא אסרין לה לצרעה לאכילת תרומה מוחמת חזקה דידי'קא ומנסבא. וא"ג דמתירין לנשא ע"י חזקה זו, אבל אין ברור בו دائ'. והיא גופה איןו אלא להקל ממשום עגונה.

קפ) **תוד"ה בת ישראל**. מספקא לר"י אי דוקא בתרומה דרבנן וכו'. ובתרומה דאוריתיתא חיישין לממן'. והש"ש (ז ב) ציין דמסתיימת הרמב"ם (תרומות ט ד) משמע דאוכלת אף תרומה דאוריתיתא.

והרש"ש הביא מדברי אביי (בஸמוך) DIDIK מהא דחושיין לדבריה ולא לדברי הצערה, ע' **תוד"ה** לדבריה כדברי ר"ט. ואף דהתאם אירי באיסור חוששין לדברי צרה.

טו. והראב"ד דפסק בותיה.
יז. ועוד' כת' המשנ"ל (סוטה א ט) לדעת הרaab"ד הייכא דה' נשים מעידות תהא נאמנת מספק, ואם בא עליה אינה לוקה. וכובשתו דברת ר"ע לא הוה ממשום ממ"ן.
יח. ולכואורה מבואר בש"ש דהירושלמי אירי אף בלא נשאת. וודלא בם"ש לעיל).

קעה היהת בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי ר"ט. המשנ"ל (גירושין יב טז, ה' לעיל קי').

הביא לדעת ר' טרפון ה' נשים אינן נאמנות אפי' להחמיר. ונתקט דבזה פlige ר"ע, ע' בסמורא).

והש"ש (ז ד ד"ה ועוד נראה) ה' דעכ"פ תהא נאמנת לעניין תרומה, דעת א' נאמן באיסורין⁴. ותרומה הוה איסורין⁵. והש"ש תי' דכיוון דעיקר העדות הוה דבר שבעורה, דידינו כממו'ן דעריך ב' עדימ. מ"ה איןנו נאמן אף לאיסור שבו, דהינו אכילת תרומה. (והש"ש הביא דכע"ז כת' בח' הר"ץ סנהדרין ל') דעת א' איןנו נאמן להיעיד על מועות שם מעיש', דיש בו דין ממון לצד דמעיש' ממון גבוה. ומ"ה איןנו נאמן אף באיסורין שבזה).

והשער"י (ז י"ט) דה' דהטעם דאכילת תרומה הוה בכל דיני האישות, ומ"ה עד א' איןנו נאמן להיעיד לפטול לתרומה, דהוה בכלל דבר שבעורה ע"ש).

קעע) ר"ע אומר אין זו דרך מוציאתו מידי עבירה. **תוס'** (ד"ה לדבריה) כת' (ולדלמא) סברת ר' עקיבא מושום דאייכא איסור ודאי. אבל במקומות דידי'קא ממ"ג מורה ר"ע שלא חיישין לדברי הצערה אף לחומרא. וכ"כ התוו'.

והה Tos' ר"א"ש ביאר דעתמא דר"ע דאסורה לאכול בתרומה, דאייכא חרא דעברא איסורא ממ"ג. ועד הא דאי' (נזיר נז) שלא ילפין מסוטה דבר שממ"ג יש איסור. והתורא"ש כת' דר"ע מורה שם זינתה שהיא בחנק, דמייקמינו לה בחזקת אש איש. ווצ"ב מ"ש גבי תרומה דאסורה ממ"ג, ואילו זינתה הוה ודאי. ומשמע מדבריו דלענין בדיעבד ודאי מותני חזקה, וחיבת חנק. אבל ל"ש להתיר דבר זה לתחילת. דאייכא חד שעבד איסורה ממ"ן.

אבל המשנ"ל (הנ"ל) הביא דדעת ר"ע דעדות ה' נשים מהני להחמיר, ומ"ה אסורה לאכול

יג. וציין לנידון שיר י"ד קבו טז, ע' מה שחייב לעיל פט) האם עד א' נאמן הייכא דאייכא איסורא.

יד. והש"ש העלה צד דזהו סברת ר"ע ולדברי המשנ"ל דר"ע חש מספק, אף הייכא דידי'קא ממ"ן).

טו. והשער"י חלק (ע"ד הש"ש) דהכא הוה ב' נידונים, תרומה והיתר נישואין. ול"ד למש"ב הר"ץ גבי מעיש').

וכו). התוס' רא"ש תמהה דהכא ל"ש ממן"ג (ואמאי) קאמר ר' עקיבא אסורה לאכול בתרומה), דמייתה הבועל ומיתת חמיה הוה ב' עדות, ולא תלוי בהדרי כלליב. ותי' דבichen דמהימנין לה על עצמה ומורתה להנשא, הרי קבלנו עדותה שאינה חממותה, הלך נאמנת להחמיר עליה. (ור' פלי"ג בסברא זו).

ויל"ד לעצם בתוס' דافق ר' ט אוסר מדאוריתא, משום דמן"ג עבדא איסורה. אבל הכא ליכא ממן"ג, א"ב בסיפא היא מותר מדאוריתא כי' (ויל' זהה בכלל קו' התוס' רא"ש).

קפ"ג א"ר יהודה אמר שמואל הלכה בר"ט. וכ"פ הר"י פ' והרמב"ם (תרומות ט) ורוב הפסיקים. ובาง' מימוניות (אישות ט כא) כת' דעתך' אף בנמה' ר"ע ור' ט (בע"ב) הלכה בר' טרפון, ודלא ברשונים דפסקו בהנץ בר"ע (וע"פ הגמ' ב'ק קג'). אבל הראב"ד (תרומות שם) פסק בר"ע דאסורה לינשא ואסורה לאכול בתרומה. והבש"מ כת' דלא היה בגירסת הרaab"ד דהלכה בר"ט. והדרך אמונה (ביבואה"ה שם) כת' דיל' דהראב"ד ס"ל דהמוח' ר"ע ור' ט לשיטתהיו (בע"ב) (ובדברי הגמ' מימוני הנ"ליבו'). וכיון דאיתפיק התם בר"ע, מAMILא אף בסוגין. (והראב"ד דחזה פסק הלכה דشمואל משומס סוגיה דחתמן).

דף קיח:

קפ"ד קידש א' מה' נשים^a וכ' מניה כתובה בינוין ומסתלק וכו'. הראשונים הביאו דברשוטו

קפא) בא"ד מידי דהוה א' שבילין, מיהו איבא הכא חדא דעביד איסורה. בפשוטו התוס' חוויה לפרש העדר דיאינה אוכלת בתרומה דאוריתא, דחישין שלא יבא לאיסור ממ"ג. והאחרונים תמהו דافق בב' שבילים, דא' הולך בזה ועשה טהרנות, וא' הולך בזה. ואף דעתרי איסורה ממ"ג. ותוס' (נזיר נז. וכ"מ) כת' דזקא בספק טומאה דלא אמר' דהוה טהור בתורת ודאי משום ממן"ג. והש"ש (ז) ביאר דהכא הוה גדר הוראה להתרה בתרומה, כל היכא דאנן מוריין הוראה ודאית אי אפשר להורות הוראה ודאית בדבר דסתרי אהדי. ודזקא בחוקת טהרה דבר שבילין, גדר חזקה דאן להוציא דבר מהחזקתו^b.

אבל רע"א כת' להגיה ולמחוק 'מייהו', וביאר دقוננות התוס' להוכיח דבר' שבילין הוה משום חזקה דמעיקרה, ולא משום ספק טומאה ברה"ר. דהא איבא חדא דעביד איסורה, ול"מ דין ספק טומאה היכא דיש תרתי DSTARI. וע"ב דהוה משום חזקה, וזה יתני חזקה.

והעוגן יו"ט (קליא ד"ה ובמה) כת' דדרעת רשי' (שבת קמיה. ע' מה שחי' לעיל פט). דהיתר עוגן^c ב' הוה משום דافق אילו הוא חין חכמים אפקיעינו לקידושן, א"ב ל"ש ממן"ג. ואין כאן תרתי DSTARI, ואפשר שהוא חין וממן מותרה לגשא משום הפקעת קודושין והשניה תאכל בתרומה (דאצללה ל"מ העודות, קידושין שלה לא הפיקעו).

קפ"כ אמרה מות בעליך וא"כ מות חמוי וכ' וחמותה אסורה וכו' ר"ע אומר אין זו דרך מוציאתה

חי (ובדבריה), אפקיעינו לקידושין. כד. ושבלים בראשא אי אפשר לעשות הבועל חי ומota, אבל בסיפא שהייא מעידה על עלה ועל חמיה שתוי עדויות הן ועל חמיה לא מהימנה כלל.בה. והרש"ש הק' מספ"א ע"ד התוס' דגבוי חמותו מורתת אפי' בתרומה דאוריתא. וודמייא דירה בבא דרישא. וכו'. ואילו דעת שאר הראשונים שאון מהלוקות אלו תלויות זו בזו, רק משומס דדמייא להדרי סמכ' במשנה (וכמ"ש המאירי). א. המאירי ביאר דאגב דא"ר עקיבא אין זו דרך מוציאת מידי עבריה נתגלו להביא אפי' חנק דר' עקיבא אמר כן. ומשמע דהוה לשניא בעלמא. אבל לדברי הגמ' מימוניות והראב"ד (תנ"ל) תלי בהדרי בערך הסברא.

יט. ולשון התוס' הרא"ש ומיהו הכא איבא חדא דעביד איסורה ממשה נפשך, ולהאי טעם לא לפין מסטה כדים מען (נזיר נז.).

ב. (ואפשר דהתם נמי לבתילה אמר' ליה לטבול). בא. דבר שני שבילין הא דטהוריין שניהם לא מקרי הוראה ודאית, אלא דאנן לא מטמאין אותו מספיקא בגין דכלבי' חזקה טהרה ואין אתה יכול לטמאו עד שנרע שיצא מחזקתו. וביאר דחזקה אינו הוראה ודאית אלא דאנן הווא דלא מפק מהחזקתו, ולבל אדר ואחד אין יובלין להוציא מהחזקתו. (וצייני לדברי המרכב"ם פיה"מ סוף נזיר).

כב. עכ"פ بعد מפי עד (ועודם פסליין). בג. ועד"ז כת' (בד"ה ותישם) לישיב קוי התוס' (ר"ה טעמא) דלי'ש הכא שייא אנטפיה חתיכה דאיסורה. דافق אילו בעלה

קפו ר"ע אומר אין זו דרך מוציא מידי עבורה, עד שישלים לך א' וא'. ברא"ב"ר והג' מיימוני (הו' בע"א) מבואר דרך לשליטה במסנה דלעיל, אבל לדעת שאר הראשונים הוה לשנאה בעמא. בוגם (ב'ק גמ') א' דהלהכה בר"ע דמשנתינו, ואילו במסנה דלעיל הלהכה בר"ט.

והר'פ' (ב'מ שם כ' ברה"ס) ושא"ר כת' דכל א' ישבע', ואח'כ' ישלם לכל א'.

והבי"ש (מט ב') ה'ק' דגבוי קידושין לא הזוכר בפוסקים דעתrica לישבע. ואף דהגמ' מדמה אותם. והק'ג' תי' דוחתם הוה בכלל תקנות גזוליט (בmassנה שבעות מה). אבל גבי כתובה לא הוה בכלל הר' תקנות.

קפו דתניא רשב"א אומר לא נחלקו ר"ט ור"ע על שקידש וכוכ' עלי' שלקה מקה מה' בני אדם, שמניה דמי מקה בינויהם ומסתלאק, לא נחלקו אלא שגוז' וכוכ'. ומושום קנס כדבשמור. ואילו תק' ס"ל דנה' בכלל קידושין ובמקה, ונח' בגדרי הממון,

והגמ' (ב'מ ל'ז) מ'ק' דמובואר דמספיקה מפקנן ממונא. ודחו דאיירி בבר' ושמא. שהם תבעה בטענת בר'.

ובואר במשנה דיש כתובה לאروسה, ובפשוטו הו' ספק בוגם' (ב'מ יי': וכתבות פט):² והרמב"ן כת' לדעת הגאנונים (והרמב"ם אישות י' יא) דאין כתובה לאروسה צ"ל שכטב לה כתובה.³ וביאר בגין שכטב סתם כתובה לאروسה ולא כתוב שם האשחה, או שחיו שמותיהם שווים, או שקו מידו להתחייב כתובה (זה העדים הללו למדינת הים). והרש"ב א' הוסיף א' שמדויה שכטב ואני יודע למי.

והפסוקים דנו האם יש חיוב שבואה. ע' ק'ג'.

קפה גוז' א' מה' וכוכ' כל' א' אומר אוטי גוז', מניה גויליה בינויהם ומסתלאק דבריו ר'פ'. רב ספרא (ב'מ ל'ז) פי' וייניח'. וכדין ספק היינהadam נטל לא ייזידר.

ובוגם' (ב'מ לו'), אי' דמ"מ חייב ליצאת ידי שמים. וכדרתנן (שם) שנותן להומנה ולזהמנה, שהודה מפי עצמו. (ובבריתא מבואר דקאי אף בר' טרפון), ותוס' (שם) פי' דודקא היכא דהוא למידך חייב בידי שמים, אבל בכרך א' דלא הו"ל למידך אין חייב בידי שמים. ותוס' (ב'ק קד. ד"ה שכבר, בת' ה'ב') כת' דהינו דוקא בגוזל. אבל בפקודן אין חייב ליצאת ידי שמים.

ד. והגמ' (ב'מ שם) מביאה מה' היכא דהגלוין שותק, אי הוה שתיקה בחוזואה לבולחו. או דמציע אמר האי דשתקי משום דילמא האי הווא.

ה. ונח' הראשונים אי יניח בבי"ד או ביד נפקד. ע'יש ואכמי'ל.

ו. פרשי' שאמ תהא מונחת עד شبיכא אליו נמעצ גוזל' מפסיד ע"ז.

ז. והעירו דוחה כת'ק דבן גנס, דגמצע נשבען שבועת שואו, דממן' ג' חייב רק לא' מהן. ובן גנס (שבועת מה) ס"ל דאין משביעין היכא דממי' באין לידי שבועת שואו.

ח. והבט'מ' (ג'יל'ה ד ט, וב' חמ' שח'ה) באדר דכל הוא כלל נוטל מועטה מהבירו שהוא ציריך לישבע. אין דבין דמדיניא פטור אלא דקנסו ממש דעדר איסורא ולמי' דוגל דוקא, אין ראוי לקונטו לשלם כלל שבועת.

ט. היכא דיעין שוגל, ולא דיעין בכמה. הק'ג' חדש דאף היכא דיעין שוגל לא' מהם, ולא דיעין ממי'.

והק'ג' חידש דהכא וגבוי כתובה שיר' מורה במקצת דאוריתא, דה' תובעים אותו ומורה לא' מהם. ואילו היה יודע היה זהה היה חייב שבועה דאויתא. ומש'ה בשטען שמאי אומוי' מטור שאינו יכול לישבע ממשם. וצ'ע דהא ידען שאינו חייב טפי, וחיבר רק לא' מהם. ועוד'ז דנו הראשונים גבי

ב. ותוס' (ב'מ יי': הרכבה ראשונים) הוכיחו מכ'מ דהאמות דיש כתובה לאروسה, אלא דרצzo להוכיח מביריה או משנה וקשה אמריא לא הביאו ממונתי' דידן. ויש ראשונים (מאי' קידושין סה) שחולק דודקא אלמנה מהארוסין אין לה כתובה. אבלigel גירושה חייב בחתובה. (ועפ' ניחא במשנה).

ג. וכ' הרמב"ם (אישות ט כא) שכטב לה כתובה ואבד. והראב"ר השיג דל"צ להעמיד בכתוב ואבד, אבל שהתנה לתה לה כתובה אף בלא בתיבה. ואזו"ש (שט' דכוותה הראב"ר לשיג דהיכא דכתוב לה כתובה והכתובה אבדה, א'כ לא חייב את עצמו רק באופן שהחיציא את כתובתה. והוא נחתה עדעתה דהיכא ותגובה ע"ז כתובתה, זו בעיים שרוא הכתובה. ומש'ה אי אפשר לחיבו מספק. דומיא דמ"ד דאיון בותחים שובי, דאי'צ' לפירוש החוב באופן שיש שמי' תגבה שובי. והג'ג' א' לא לחיבו לשלם לכל' א' בלא שמאיה ראייה.

עוד יש שפי' דבוגזין אמרוי' זקסו בקידש בבייה דעבד איסורא (פריצות), וב'ז שיר' מה שנתחייב מוחמת ביהה ז. אבל אילו הקידושין אינם מחייבים כתובה, אלא שהיא כתוב לה. א'כ ל'ש בזה קנס מוחמת היבאה דוחה פיצות. ובמקרים שהתנה לה יול' דעיז'ו נתחייב ע"ז מעשה היבאה. אבל כשכתב לה, היה התחייב בשטר, ולא קיציצה דמעשה הקידושין (יחייב).

קפט) ניתנן לי בין וכיו' מות בעלי ואח"כ מות בני אינה נאמנת וכו'. פרשי' דהיא הלכה בחזקת עתידה ליבם.

ותוס' (קיט. ד"ה אמראי) והראשונים הק' אמראי לא תליןן שנולד לה בן משום דבר נשים מתעוררויות ווילודות? (ויתבראركמן קיט).

קץ) שאין האשה נאמנת זומר מות יבמי שתנשא. המאירי בת' ד"ע"ג דאיתא עיגונא, ושיך סברת עשו להגלות, מסתמא סנא ליה (וכדאי' בגין), וכן לעיל עצנו והויא לה בקטעה בינו לבינה.

קצא) ולא מטה אהותה שתכננו לבייה. ע"ע ליקמן צה). המאירי באיר שאל האמיןוה אלא במקום עיגונא, הו הרוי אפשר לה לישא לאחר. וכן באיש אין כאן טעם עגון, דבידיה ליבא עיגונא.

קצב) בעא מיניה רבא מרוב נחמן המוצה גט לאשתו במקומות ים וכיו'. הראשונים העמידו בשכיב מרעא. ומובהר דאיתו הויה זכות גמור פשיטה זוכין אף בגט". אלא דהספק אי הויה זכות.

ופרש"י שהתרגש מעבשו. אבל הב"י (קמ' ד) הביא دمشמע בדברי המורה"ק (קמיא) דמהני ובין שלא יובל להזרו בו, אך מ"מ בעין שהגט יגע לידי (בחמי הבעל). ע"ד דעת הררי"ף (גיטין יד, ה. בד"ס, לסוגיה שם יא) דמותני ובין ובשטר שחורו לערין שלא יובל להזרו בו, אבל ל"ק עד שיגיע לידי העבר.

האג"ח דכוין דוממ"ג חייב לא שיר לדור מושום חזקת מכון, והיכא דליך חזקת מכון אמרוי' בפי ושם באירי עדי'. יג. ולכארוה ותוס' קאי אליבא דת"ק, רנה' אף בלא עבד איסורא.

יד. והרא"א"ש בת' דפסק בראש"א משום דסתם משנה (כא) דבמחלוקת אינו חייב. ט. והוא אכן גובין קנסות בבבל אמרו בממון הקוצב בתורה, בגין ל' של עבד ונ' של אונס ומפהה וק' של מוציאא שם רע. טז. ויל"ד דבלכארה ל"צ אכן גור נאמנות הדוא הפה שהתביר, אלא ואומרת שהיה לה בן.

יז. והרשב"א (כא, ע"פ חומב"ן ליקמן קיט) תי' דכוין שייצאה זו בלא בנים וחורה בלא בנים לא יצאת מוחזקה והראשונה.

יח. והרמב"ם (גירושין ט ו ט' בת' דקמתנה אינה עושה שליחת קבל גיטה, שליחת קבללה צרך עדים ואין מעידין על הктן שאינו בן דעת גמורה. והרא"ב"ד השיג תיפור"ל דאיתן שליחות רקען. והאג"ח (שם) בת' לישב דאייטריך סברת הרמב"ם

ותוס' (ב"מ לו). ד"ה גול) הק' דלפ"ז נה' ר"ע ור"ט במח' דר' יוחנן ורב הונא בברי ושם. ותי' דשמא סברת ר' טרפון משום שידוע בודאי שלא גול לכולם. אבל בורי ושם י"ל דמודה לרבות הונא דברי עדיף".

ותוס' בת' דשמא אפי' ר"ע ס"ל דישלם לכל א' וא' משום שידוע בודאי דחייב לא' מהם". אבל בברי ושם י"ל דמודה דפטור, שאינו יודע שחביב כלל. אבל הררי"ף (ב"מ שם) הק' דקי"ל דמספק לא מפקין' ממוני, וכבר נחמן ור' יוחנן דל"מ בורי ושם לא הוציא ממן. א"כ האיך קי"ל בר"ע. והרי"ף תי' דבגוזל קנסודו".

והמלחות והרא"ש (שם) בת' דהיינו כבריתיתא ר"ש ב"א, דיאלו לת' בדעת ר"ע חייב מדינא".

הראב"ד (חי' ב'ק קד.) וחו' בס' חזות (כאן) בת' דהזה משום קנס, ובזה"ז אין דינים דיני קנסות. ואפי' תפס מפקין. והרמב"ן (ס' החות) חלק דהרביה קנסות דרבנן דינים בזה"ז".

קפח) מות בעלי ואח"כ מות בני. פרשי' דהפה שאסר הוא הפה שהתריר. דיאלו אמרה מות בעלי' לחוד מותרת לינשא בחזקת שהבן קיים. ומש"ה אף דהשתא נתעורר ספק (דהבן אינו קיים), דשמא הבן מת קודם, האשה נאמנת להתריר". (וע"ע תוס' לעיל צד).

מנה שלישי (ב"מ ג. ולן), ועוד ע"ע היקן מצאנו דיש לצרף ה' תוביעים להחשב חרada תביעה. י. ותוס' (ב'ק קט) ביאר שחרי ברי לו דד' מדם משקרים. שבודאי לא גול אלא הא. וכן רשי' (ב"מ לו. ד"ה ולא פ"י) דמספיק לא מפקין ממוני, בשזה טובוע וזה אומר איני יודע אם לך אם לחברך, אקי ממוני בחזקת נתבע זה.

יא. אבל הרמב"ן (ב"מ לו) נקט דמ"ד בורי עדיף ע"כ לא ס"ל כי טרפון אלא כר"ע, ובתק' דרעד' אקי אף בלוקה. ולפ"ז המה' אמרואים בדרין בורי ושם באירי עדיף תלי' במוח' ת"ק ור"ש ב"א האם ר' עקיבא חייב לכל א' אף במקחת. והרמב"ן חק' דאית' הול"ל בתנאי, ובתי' דיל' דרב נחמן ס"ל דסבירת ר"ע משום קנס, ולתק' אפי' בלוקח קנס. ואבל גם' (שם לו) ר' עקיבא מחייב מודיעא. וס"ל דת"ק כרב הונא).

יב. משום שידוע בודאי שחivist לא' מהם. ובפשטו העטם דחשב אלימיות לטענת ברי דידודה. וקלישות בטענת שמא, שהרי ידוע שחivist לא'. אבל הרב"ש (ב"מ א) הביא בשם

קצ) תוד"ה אמר. משום דשותה לנפשה חתיכה דאיסורה. והשעתהו (ו ט כת' לישב וכיון דמשועבדת ליבם לא מצית למשוי אנטפה חתיכה דאיסורה, וכמ"ש הר"ץ (סוף נדרים דף צ) דל"מ שוייא אנטפה חתיכה דאיסורה כיון דמשועבדת לבעל. והג' במקומות ים, היכא דזהות בחזקת זוקה ליבם ואינה נאמנת בתורת 'עד', מש"ה לא מצית לאפקועי עצמה מיבם.

אך הביא דעת התוס' ר'יד (קידר יב) דארוסה נאמנת לאסור עצמה. א"ב כ"ש יבמה. וכתי דיל' דקן היא דעת התוס' דהך. אלא דהמחרית' (א צב) כבר השיג דאף ארוסה לאו כ"ב לאסור עצמה.

קצ) בא"ד אין ממשיע דחוילצת אפי' נתנה אמתלא לדבריה. וצ"ב דאף אי שיר בוה נאמנות, אמאו ל"מ אמתלא. והש"ש (ו ט כת' דמברואר בתוס' דהיכא דנאמנת מדינה [בגדרי עדות] ל"מ אמתלא).
וקובוה"ע (עה א) ה"ק דעתות פטולים בעדות אשא לא הוה בגדר עדות וע' מש"ב בוה לעיל פט.), א"ב אמאו אינו חורר ומגיד כי.

קצ) א"ל רビנא לרבע המזבח גט לאשתו במקומות קטטה וכו'. והירושלמי (גיטין א, ה' בתוס' גיטין יא) מקשה הגע עצמן אשתו של מזבח שחין, הרי זכות הוא לה^ב. והירושלמי לא תי' אמאו אשת

לא נודע לה שהשו דעתה להתגרש זכות הוא לה. בב. וכין שאין לה נאמנות ע"פ דין, א"ב מחזקין שمشקרת. ומחזקין שמתה בנה ואחיך בעלה, ווקה ליבם. בג. ובגמ' (לעיל מדו) א"י דבשפיקות לא אמר' כל שאיננו עליה ליבם, דאי יבא אליהם עליה. אבל היכא דושיא אנטפה אשורה בתורת ודאי, ול"ש אם יבא אליהם.

בד. וודק היכא דכל הדנאמנת משום שייא אנטפה חתיכה דאיסורה הוא דמותני אמתלא. דאי מזני אמתלא בער' א' אף דהימניה רחמנא, א"ב והכי פשט לה מודקני חולצת ולא מתיבימת, ומשמעו אפילו נתנה אמתלא.

בה. אך הביא דהש"ש (ו ז כת' ע"פ שו"ת הר"ן מז) דהיכא דעשה מעשה על פיו אינו חורר ומגיד.

כו. והירושלמי מ"ש מעבד של קצין, דמשמעו דאף כה' ג' מהני זכין. והירושלמי תי' דיכול למכוור עבר שלא מדעתו, ומ"ה הוה זכות. ואילו אשה אינה מתגרשת ע"י אחר בעל ברחה.

קצ) או דילמא כיון דזימניין דרHEMA ליה חוב הוא לך. והתו"י הביא בשם ר"ת דמ"מ זכין היכא דהיכם קטן^ג או מומר, דודאי לא שיר סברת רHEMA ליה. וכן הב"י (קמ) הביא צד לזכות גט לאשת שביב מרע היכא דהיכם מומר? והבו"י נסתפק אי איגלאי מילתא דבשעת זכוי הגט כבר שבו בתשובה האם מהני^ב.

וזה מהרש"ל (שו"ת בא, ה' בק"ג) כת' דהיכא שהיבם נשוי במקומות שנגנו חרם דרבינו גורש, א"ב עומדת לחיליצה א"ב יהני לובות גט. (אך לא הקיל למעשה).

קצ) שם. הק"ג והק' דיחסב חובה דעת' הגט פולש להכהונה, ואף דעת' חיליצה ג' גט נפסלה, הא שמא ימות היבם. וכתי' דהיא אינה מעצפה לך.

קצ) א"ז תנינא וחישון לדבריה וכו'. פרש"י אלמא מספק"ל זימניין דסניא ליה זומניין דרHEMA. ומיש"ה נאמנת לאstor. (וע' תוו"ז). ותוס' הק' תיפור' משום שייא אנטפה.

וזהו גוג'ו"ט (קעו ד"ה ובוה יתישב) דין דבאופן שע"פ דין חייבות יומם^ב, אלא דושיא אנטפה חתיכה דאיסורה. א"ב נימא דכל שאינו עליה ליבם אינו עליה לחיליצה^ב, א"ב לא מהני חיליצה כלל. וכתי' דמש"ה ע"כ אירי שאח' נתנה אמתלא לדבריה, ומיש"ה אין איסור ממש שוייא אנטפה. וזה דלא מתיבימת הוא משום דמספקן לנו באמות.

לענין זכין, לדעת הראשונים (ע' ב"מ עא) דזכין לךון מדאוריתא, א"ב באוון שזכין גט "ל" דמותני ובין אף בקוננה. ומיש"ה הוסיף הרמב"ם טעם דשליחות לקללה ציריך עדות לקונני ואין מעדין על הקוננה. וצ"ב באוון של בין אמאו חשב עדות על הקונן.

יט. והמורדי (פ' בשם אביאסק) הביא כן ע"פ הגמ' (גיטין סח) (בהתגדה) דASHMDAI בכיה שאמר דמית גברא וביער למינטר ליבם קטן תילסר שניין. אך כת' דיש דוחות לדלאה תליסר שניין שאני ועוד דוחות תרתי איכא דמית בעלה. וכתי' שהגמ' לא חילק, ואפי' קטן.

ב. והבו"י כת' דיש לצרף בוה דעת הראשונים (ע' מה שהר' לעיל בב) דמומר אינו זוק ליבם. ואף דהגת לא הגע לידי בחוי הבעל, והקליל דלא כר"פ. והביא דקן הורה מוחר"י בירב למשעה באזים משומדים בפורטוגל והביא דמוחר מהווארה וזדבי פורטוגל המירו באונס, בין דהיו יבלמים להמלט ולא נמלטו דינו במומර).

כא. כיון דשבו חוב הוא לה או דילמא כיון שבאותה שעה

شهر"ן מפרש התש"ל לומר דאף בשיש קטטה אכתי מספקא לנו דהוה חובלי.

(רא) שם. והירושלמי (גיטין ו, א, ח'ו) ברשב"א (כא) דנה היכא דהאה צוחות להתגרש נימא דמנהני וכין, ותוי דאפא"ה אמרי שמא חורה בהיל'. אבל הطور (קמ') הביא בשם העיטור שאם גילתה דעתה שרווצה גט יכול להיל'. והטור חלקו. והרשב"א (גיטין עז) כת' דהא דמברואר (שם) דגט חוב הוא לה, ולט' חער בתורת שליחות (בשאינו סמור להן). הינו אף שגילתה דעתה שרווצה להתגרש. בין דעתיך הגירושין הויה חובה, ואעפ' שהמוחורה להתגרש שמא חורה בה (ובביא את דברי הירושלמי הנ"ל). אך הרשב"א כת' היכא דלאחר שנtan את הגט בחעריה, והוא אמרה תוכי לי חערני מהני ובין שאמרה בשעת מעשיהן. וכוהג' חער לא גרע משלהיות. ועוד דאפא' אמרה לווק לחער ותוכי לי מהני (ובען שליח לבלה).

(רב) שם. בהג' מרדכי (גיטין ס"ס תשז) הביא דריש"י הורה דבמומר זכין גט לאשתו שלא מדעתה. והרבי מלונדרוש ביאר דהיכא שאנו יודען בודאי שוכות לאשה, אדם א' יכול לקבל גיטה بلا מדעתה. לע"ע מאירי בסוגין. ועד"ז פסק

mobet shchin לא חשיב זכות. והתוס' ראי"ש (גיטין יא) כת' דסמן אטעם דטב למיתב טן דו (ואף במוכה שחין). וכן הרשב"א (כא) הביא דמסקנתה הירושלמי דלא (זהוה זכות). אבל המהרש"א (שם) כת' דכוונת הירושלמי לתרץ דברין דאי"א להוציא אשה בע"כ כלליכי, מש"ה נחשב דעתך היא ברשותו. ומש"ה ל"מ זכין. וצ"ע דבסוגין מבואר דאילו הויה זכות מהני מדין זכין. ויל"פ זכות גמור מהני. אלא כיון דלא הויה זכות גמור ל'מן'.

קצתו או דלמא ניחא דגופה עדיף לה וכו'. (דשמא ניחא דגופה ניח'ל, ומיש'ה לא ידען דהוה זכות לו). והריטב"א הביא בשם הרא"ה (ע"ע ריטב"א קידושין כב:) דל'ם אפי' שאח"כ גילה דעתה דניח'ל. דבמילתא שהוא חוב ל'ם זכין למפרע, אף דליך ידעה אמרה דניחא לה. (ועד"ז כת' הרמב"ן חולין לט', והר' בה"ה זוכה דבל'א).

(ר) ת"ש דאר"ל טב ל' מיתב טן דו וכו'. ממשמע דכ"ה למסקנא דלא מהני זכין (ובכ"ב הרשב"א והגמ"וו). אבל הר"ן (גיטין סב: כה. בדחה"ר) הביא שלא איפשיט בעין'ל. והב"י (קמ' ה) כת' דאפשר

לה. וע"ע ראב"ד (בשיטמ"ק ב"מ צח) הhicא דגילה דעתו מעיקרא מהני, זכין שלא בפניו מדעתו. וע"ע ראי"ש (ערובין ז יג, ומחנ'א זכין ו). ז

לה. ובהג' אשורי (גיטין א יג) הביא דהשיב רשי' דהאה שאמורה מפני מהני, זכין שלוני שבמקומם פלוני שליה לקל גיטי מהני, מושום דgiloth דעתה שהיא פחפה בגירושין משם איבחה שבгинיהם. וmututa בוטה לה ושלהיות גמור הוא מאחר שנטרכזה לעישות שלוחה. וצ"ע בכונתו אי מהני שליחות שלא בפניה, או דע"י גלויל דעת מהני מדין זכין).

לו. והב"י כת' דכוונתו לחלק ע"פ הירושלמי. וככ"ב הגרא"א (שם ט) דהירושלמי דלא בעיטור. אבל הב"ח (שם) דחיה הדහיטור איררי באופן שיש עדים דעתך ניחא לה בשעת זכין. ואף דהמוחורה לא ידע האהה חורה בה, מהני היגלי דמעיקרא ע"י שיש עדים שלא חורה בה.

לו. ובשות'ת הר"ן (מו) הביא ר' פרץ בשם הרשוניות דבראש מומר הויה זכות, והיכל יודעים דלא תרצה לחזור עמו טוב לה המות מננו.

בז. והרשב"א (גיטין לב) ביאר דברי הירושלמי דעתיך הטעם דאייה מגורשת עד שיגיע גט ליה או ליר' שלוחה שעשתה היא מדעתה. וטעמא דכל שעומdot תחת בעלה (אייה בעל שיחא) עדיף לה, וכרא' בסוגין.

כח. ולא בכותות ורובה תלייא מילתא, אלא בין דעך יוצאת ממנו ע"י מכירה, ה"ג ע"י שחררו. משא"כ אשה דל'ם להוציאיה מידו ע"י עצמה. כת' ותורת"ג (שם) כתוב הטעם מושום דבטן אין שום צד זכות, ולכן אף דעתך ביב' ל'ם זכין. וכן הגרא"א (קמ' יג, הו' בסמוך) כת' דבירושלמי משמע דל'ם זכין כלל. והק' מסוגין.

לא. אבל הראב"ד (בשיטמ"ק ב"מ צח) חידש דמנהני זכין אף בשאלת, שליח לו והשליח קיבלה אותה לשם זכין. ונעשה שלוחיו ידים כידו. וביאר דאף דיש בו צד זוכה להתחביב באונסן ומונונתיה, כיון דהוה מדעתו מהני. דחכין לאדם שלא ביפוי מדעתו.

לב. אך בששות'ת הר"ן (מו) כת' דלא הויה ספק. וצ"ע דאי היה הויה ספק בדעתה, א'ב לא הויה זכות כלל. לג.

רhm"א (קמ' ח) דברاشת מומור היבא DIDUNIN שמחזרת אחר גט, דמהני זכין. והביא DIS שמחזרת לאחר גט, זכין. ובהיא DIS מהמירם ליה.

ועוד פסק הרמ"א (קמ' ח, בשם האו"ז גיטין תשע, ח' בוה' אשורי גיטין א יג) בראשה שנאסרת על בעלה אפשר לזכות גט^{לט}, ויש מוחמים רם (ועי"ש בבי"ש).

הדרן עלך פרק האשה שלום

והగ"א (שם יג) כת' דלבוארה ממשמע בירושלמי (גיטין א הנ"ל) דל"מ זכין כלל. ואילו בירושלמי (גיטין ז הנ"ל) ובגמ' בגין ממשמע דובין.

לט. והאבג"מ (א ח) הכך דחוינן דיאינה מקפdet באיסור, א"ב אמרاي הוה זכות. אך אין דיל' דחשב זכות גמור, ואפשר לזכות אף בשczותה, עפ' הרشب"א (קדושין בכ, וע"ע Tos' בתיבות יא. בס"ד).

ו' פרץ הוסיף וכן במקומות שאנו יודעים ששאללה הגט כמה פעמים, ואנו רואים שמחשייבו לזכות מצי למצוות שליח
בשביליה. ומשמע بلا מונרו. והר"ץ חלק דאסיקנא דאפי' במקומות קטטה חוב הוא לה, וסתמא אמרין ואפי' חובעת להתגרש. אף לבוארה במומר מודה. וצ"ע בדברי הב"י שם.
לה. ומשמע דהוא שות הר"ץ (הנ"ל), ונקט דס"ל דל"מ זכין
כלל. ועל"פ דכוונתו לדברי המורה"ק ذכרך שיבא לידי
לבסוף.

פרק האשה בתרא

סבירא כלל לומר דא"ה רוב מעוברות. ודוקא בסוגין אמר'ין בן.

והנובי' (ק סט ד"ה ומעתה) כת' דלא מעצנו שיעור לה', ונחת דבריך לשיעורין, אלא כל שלא שדו' י' שנים עדין דנים דרוב מעוברות.

והאחרונים דנו האם הדמיוט וראים يولדות הוה מייעוט דשכיח'. והמהרי' בן לב כת' דהוה מייעוט דשכיח'. והחכ'ב' (מא) חלק דבסוגין מדמינו ליה למיעוט דסרים ואילונית.

ג) הרי קמן וקטנה דרובה דליותא קמן, ואולי רבנן בתר רובה וכו'. הרשב"א הביא דמבעאר בגמ' דאولي' בתר רובה ועובדין עובדא בין להקל בין להחמיר' ואפי' במקום דאפשר לימייק אAMILתא, ולא נטרין עד שתיבור הדרבה. ואפי' במקום ערוה אוולי' בתר רובה, דקטן וקטנה הוה במוקום ערוה. והביא דאף טריפות דאפשר לברורי אי"צ לדוק אחרי' לאלא בטירפות דשכיח'.

וחרשב"א ה'ק' א'ב' נימא דיבמה מעוברת מותרת לשוק, ומדואריתא אי"צ להמתין עד שתודע אם בן קיימה הוא'. דזיל בתר רוב מעוברות ורוכן يولדות ולד מעלה. והרשב"א כת' דודאי מדואריתא עריבה להמתין עד שיוולד', והביא דדרשי' (לעיל לה): בן אין לו עין עליו'. ועוד דאי מותרת לשוק,

ג. וכמ"ש ריש'י (חולין יב). אבל המורדי' (תקפ בשם ר' הילוי פליג דלא אולי' בתר רוב והיכא דאפשר לברר. והה' בבי' יוד לט').

ד. ולדעת רבא (לעיל לו), הولد איןו פוטר עד שייצא לאוויר העולם. ונידון הרשב"א למ"ד דלי' דרבא.

ה. והביא דקן מבואר בירושלמי (לעיל ר'ב') דכשמת צרכין להמתין ולידע שהולד בן קיימת. ומשמעו ט. ועוד הביא דר' יוחנן (שם) סבר דחליצת מעוברת והפלחה הה חיליצה, וכן ביתא מעוברת. ואת'ל' דמותרת לשוק מדואריתא א'ב' לאו חיליצה היא ולאו באיה דיבמה היא. (וצ'ב' כונתו מנ'ל הא).

א) האשה שהלך בעלה וצרתה וכו' שמא מעוברת הייא צרצה. הרמב"ם (יבום ג טז) כת' דדוקא כשהלכה צרצה עם בעל, אבל זו שהיתה עם בעלה, אי"צ לחושש לצרצה שבמדינה אחרת, הזואיל ולא הותה בעלה עמה במדינה.

וחהוו'ת כת' דפי' בן בתחילת הגמ', וצרה אחראית לא חיישין'. והלו'ם כת' דהרמב"ם למד בן בדרכי זעירי (בע"ב) לעצמה ג' וחושים להבורה ט'. והרמב"ם פי' דלעכמיה הינו העירה שבמדינת הים ולחכירתה הינו שבכאן. ורק זיל לא פריש בן.

והאחרונים ה'ק' דמ"מ ניחוש שמא נתעברה קודמת שהלך הבעל, וכשהלך עידין לא היה עוברה ניכה. והאו"ש (שם) כת' דבזמן מועט לא אמר' רוב נשים מה מעוברות וילדות. דדוקא אשה העומדת עם בעל זמן רב אמרין רוב נשים מתעברות וילדות. ולא נטרש שיעור הזמן).

ב) ה'ק' אחר רוב נשים, ורוב נשים מתעברות ויולדות וכו'. האו"ש (הנ'ל) ביאר דASH השוממת עם בעלה זמן רב', ואנן לא ידעי מה היה במשך זמן זהה אם ילדו נינים או לא, כת' ג אמר' רופ במתעברות וילדות.

אבל תוס' (לעיל לו). כת' דבנשימים שהו עם בעליין כמה שנים ולא עברו ומתו בעלייהם, אין

א. וחהוו'ת כת' דAMILתא דPsiṭṭia בטעמא.

ב. ובגמ' (ביברות יט) אי' (עד"ז) דרוב בהמות מתעברות וילדות תוך שבוע.

ג. והמהרי'ת (א'צח) דהא דאמר' רוב נשים מתעברות וילדות אינה חד בעלה, אלא מיררי באשותו היושבת תחתיו ומשמשתו, דרובה מתעברות ליומא ולמחורת.

ד. והפוסקים (ע' תשב'ז א'זה וג'ו) דנו האם יכול לטען שלא אסיק עדעתה שלא יולד לו נינים.

ה. אך לגבי היתר עגונה לא אולי' בתר רוב במים שאין להסוף (לקמן קכאה). דההמירו שלא להתייר אשה ע'פ' רוב.

מהני רוב נשים מתעברות וילודות. דל"מ חזקת הגוף אצל צורתה. אבל כשאומורה ניתנת לי בן במדינת חיים, שהוא עצמה ילודה מוקמינה לה אחזקה דיאטיסטית ולא אול'י (ברור ורואה), דיבין דזהירות תלי בגופה ולומר שנתה עברתה וילדתה לא אתי רובה ומרוע לעחזקת גופה, אלא אמר'י העמוד הגוף על חזקתו. שהרי גופה יצא בחזקת שאין לה בן וגם באהה לפניינו לבן.

(ג) בא"ד וו"ל דמיורי כנונן שיש ב' עדות שאומרים ששנויות מותוו. והמהרש"א תמה דאי יש עדות שמתה הבן האיך נאמנת שמתה הבעלה קודם¹⁷. ובשלמא היכא דתלענן שהבן עדיין קיים, היא נאמנת משום הפאה שאסר". אבל הכא ליכא הפאה שאסר. וצ"ע.

(ד) ל"ימא ר' מאיר הוא דחייש למיועטה. Tos. (בсад"ה מההורחה ובכ"מ) דנו א' ר' מאיר חייש למיועטה מה"ת או מדרבנן. (ויתברר שם).

(ז) תוד"ה ר' מאיר. אבל דתלי במעשה לא אול'י בתר רובה וכוי א' אין אין השוב תלי במעשה¹⁸ וכו'. ובפשטו שמע בתרוס' דל"מ כיון דלא הויה רוב בעבע. ועוד היכא דהorsch"א (חולין יב), כת' הטעם דהמיועט אלים דאיינו תלי במעשה, ואילו הרוב תלי במעשה.

והבינה אדם (שער רוב וקובע ד) חקר האם סברת רוב התלוי במעשה הווה מדאוריתא¹⁹ או מדרבנן (וחהמירו

א'ב אף בשפהילה נימא דרכיה דרכי נועם (וכרא' לעיל פז) ותaea מותרת. אלא ודאי צריכה להמתין דיאוריתא, ולא סמכין אורוב האיכא דaicא למיקם אAMILתא.

וכת' דיל' זההם היבמה עומדת בחזקת יבום, ומ"ה אמר'י סמוך מיעוט מפילות לחזקה והזהה כפלגא. (וע"ד הא דאי בע"ב). אך דין דהעיבור מוציאותה מחזקת יבום (וכרמבואר בסיפה דמתנית'). וע"ע בע"ב). וכת' דמ"מ לא הוצאה מחזקה לגמורי.

ובาง' המהרש"ם דין זההם דבר שיש לו מתיירין להמתין עד שיגדל הקטן²⁰. ותוי' דשחווי מצوها לא משחין²¹ (ומ"ה לא נוחש יש לו מתיירין).

(ד) תוד"ה ואמא. וא'ת וכו' במיגו שעדרין בני קיימ', וסמכין ארוב נשים מתעברות וילודות. לכל אשה שלא ידען אי יש לה בניהם תהא מותרת לינשא ע"פ הרוב. (וע"ז אף בשאומרת מות בני תھא נאמנת במיגו²²).

והרמב"ן תי' דיבין שהיא באהה, ולא בא בנה עמה, ולא שמענו שיש לה בן עדין חזקהה עמה שלא היה לה בנים. דיבין דתחלתה וטופה בלבד בניהם היא לפניהן אין מוציאין אותה מחזקתם של יבום.

ובפסקין חרוי"ד תי' דודוקא הכא דזהירות תלי בערתה

יג. וצ"ב דבעהו קטן ליכא מצואה ואילא דזהה כנאמארה. ייד. יל'יד אי בעין גדר 'מיגר', או דרוב נשים מתעברות וילודות אומר שיש לה בן, ומותרת לשוק, ואם היא אומורת שמתה בה לאחר בעלה, אינו שוניין כל' פ' דיני היבום, ואילו משמעו בדברי הtos. דבשאומרת מות נהג' ז' ליכא רוב נשים מתעברות וילודות, נאמנת רק ממשום מיגר.

טו. ק'ק דזהה לא ידען כלל שנולד לה בן, א'ב היכי דמי שיעידו שהו הוא.

טז. ואמא באומרת מות בני וא'ב מות בעלי נאמנת טפי מאומורת מות בעלי וא'ב מות בני.

יז. וע"ר Tos. (עליל עד. דה' כי) בגדיר הפאה שאסר זה. וחט' (בכוורת ב) ביאר דהמשMISS דאדים לא חשיב תלי במעשה כמו תשמש דרבמה, דפעמים דרבמה צריך להרבבי.

יט. ודייך מדברי המלחמות (קידושין ג. בא בדה'ו) והorsch"א (חולין יב), דלא אול'י בתר רוב זה כלל, משמעו דאפי' מדאוריתא לא הויה רוב כלל. ואילו לשון הorsch"א (חולין ט) דיבין דהרוב תלי במעשה, והמיועט אינו תלי במעשה, אוקמא רבנן אוחזקת איסור. ומשמע דזהה מדרבנן. ועוד

יא. אך האחרונים (קובה"ע כד א) דחו דרכיכי נועם א'יר'י דוקא דבר שהיה מותר, וא'ב נאסר مكان ולהבא. אבל היכא שהוחרר מזרין רוב או חזקה ושאר הכלעות, וא'ב בתברר שהיה אסור מתחילה, והיה אסור מועלם. וכי היכא דהעידו עדות שקר, וא'ב החומו נימא דמ"מ שאור בתהיריו משום דרכיכי נועם. ואף דהכרעת הרוב לא העיד שקר, מ"מ ההירות היה בטעות, וההרוב אינו מתייר אם קמי שמאי גליא שהוא אסור. (וע"ד הrk' הקובה"ע על רע"א לעיל ז' ע"ש).

(ו) ואף הרשב"א קאי דוקא בדבר שעומד בתברר, וא'ב אול'י בת רוב. ומהני להכריעו).

יא. ועוד חילק הorsch"א דיבמה מעוברת החחש הוה שמא תפיל (ובתעדיו). ומ"ה חיישין. ע"ד הא דאי גיטין בה. שמא ימות חיישין. ואילו גבי חמוטה הנידון לאחר זמן, שמא הפליה. ושם מות לא חיישין. וההעונג י"ט (דק) דוגדינן שמא מות משום חזקה חיים. אבל בעורר ליכא חזקה חיים, וכבלשון הגמ' (ערבי ז) דיל' חזקה דחיהותא.

יב. لقد דלא אמר'י אף ציל בת רוב (כל דפרישן) בדבר שיש לו מתיירין. אך כמה ראשונים (tos. ר'פ ורטיב"א פשחים ז', ע"ש צל'ח) כת' דודוקא בביטול ברוב ל'ם דבר שיש לו מתיירין. אבל כל דפרש מהני.

וע"ע תוס' ב"ק כה, והאחרונים האריכו בכוונתו דבריהם).

ו) **תוד"ח בגז'**, תימה היכי פליג' ר"מ הא כתיב אחריו רבים להחות ובור. לבארה משמעו דר' מאיר חייש למייעוטא מדאוריתא. אבל **תוס'** (בسو"ע) כת' דחיש' למייעוטא מדורבן. וצ"ל דברות התוס' שלא מעאננו דר' מאיר מוחמיר בזה ובין דאי' להדיא להיפך.

יא) **בא"ד** ועוד הוכא אשכחן דפ"גין ר"מ ורבנן כת' חניות ובור' ושמא לאו דוקא ביה' וכו'. ור' מאיר מודה דמהני רובא דאיתא קמן^ט. והר"ץ (ע"ז מ:יז): בדוח"ר ביארי^ט דעתמא דAMILIA שכין שהוא רוב ידוע לנוינו הרוי הוא חשוב לבטל את המייעוט ולעשותו כמו שאנו.

ובשות' רע"א (ק קוו) דין האם אמרוי' סמוך למייעוטא לחזקה ברובא דאיתא קמן, או דילמא מייעוטא כמאן דליתא דמיינ'. ובמ"ש הר"ץ בט.

שלא לסמרק על הרוב^ט. וצ"ע. ועוד דין דשמא דוקא בוגר חזקה ל"מ רוב התלי במעשה.

והבינה ארם (שם ו) החק' האיך מהני רוב דמצויין אצל שיטתה מומחים^ט, הא תלוי במעשה. ותי' דהוה אומדנא וברב טبعי שאין אדם מותעך בשיטתה אלא אם כן הוא מומחה, ומ"ה לא נחשב תלי במעשה. ויש שתי' דההם המייעוט ג"כ תלי במעשה [ואדם שאינו מומחה ששחת הווה ג"כ מעשה].

ח) **בא"ד** ו**יד' דהנה כרבא דל"ז** זה הוא שנויין. ועד"ז כת' הרמב"ז (בת"ה הא') דף דבסוגין מבואר דמתני' בר' מאיר, וקי"ל שלא חיישין למייעוטא. אפה'ה הרי"ף והפוסקים פסקו כמתני', דקי"ל כת' דרבינא בבכורות. ול"מvr' מך רוב התלי במעשה^ט. (ועוד הביא הרמב"ז בשם רב האי גאון, ע"ע בע"ב).

ט) **כגן ט'** חניות ופנחרדי וכו'. פרשי"ד ב' מזכין ויא' מחיבין^ט וכו' דרוב מזמין קמן הוא. [מבואר ברשי' דרוב דסנהדרין נחשב איתא קמן, דההינימ לפניו].

חו'קו שהוא פטור ממילכות, ובחו'ק ממון העמד ממון על חזקתו. ואפי' היכי אמרה תורה אחריו רבים להחותו.

בה. ו**תוס'** (לעל ס"ה) דחק' דרי' יוסי (תובთה ט): ס'ל דמהני רובא דאיתא קמן, ואף דחיש' למייעוטא (לעל שם), ותי' ר"ז דברובא דאיתא קמן ב'ע מודו שלא חיישין למייעוטא. אבל שא"ר (רמב"ז וריטב"א שם, ר"נ נהה מד) תי' באופן אחר. ומובואר דסל דחק' ברובא דאיתא חיישין למייעוטא.

בו. ועד"ז כת' **תוס'** (לעל ס"ה) דף' דרי' יוסי חייש למייעוטא, ברובא דאי' קמן מודה שלא חיישין. [אך הרמב"ז שם תי' באופ' אן].

כז. והר"ץ (שם) הביא כן מהגמ' (חולין יא) דשאלנו מנ'ילداول' בתר רוב, וממה'ה' כתיב אחר רבים להחותו. ותי' דה"מ רובא דאיתא קמן, כגון תשע חניות וסנהדרין. כי מביאו לר' רובא דליתא קמן בגין קטע קטנה. אלמא דרובא דאיתא קמן אפ' ר"מ מודה בה. ולכארה הינו景德' דר' מ' חייש למייעוטא מדאוריתא.

כח. ור"ע א' הביא דוחתה"ד (שיד) הביא חלק לענין אין הולclin במנון אחר הרוב והינו ברובא דליתא קמן. אבל רובא דאיתא קמן מהני אף במנון. וכור' דיש להתעים בדבריו מטעם זה, דהה אין הולclin במנון אחר הרוב משום סמוך למייעוטא ממו'� וע' **תוס' ב"ק** כת'.

כט. אך רע"א כת' דיל' דה"מ לענין חיישי' למייעוטא, אבל לענין סמוך למייעוטא לחזקה ייל' דין חילוק.

הביא הא אמרוי' דרוב ע"ה מעשרין, ואף דתלי במעשה (шибערן).

כ. וביבא דבמלחמות מבואר דכין דהוה תלי במעשה הקילו נגד הרוב. ומובואר דהוה סברא מדאוריתא. אך דהה דבלאו הכי סובלנות הוה חשש באולמא שמוא קידש, ומ"ה הקילו טפי.

כא. וועה'ק ארוב תינוקות מטפוחין (קידושין פ' גודה י"ח) דהו' רוב דתלי במעשה. אלא דין הוא הטע דמטפוחין, ולא נחשב תלי במעשה. ועוד דהה דוחתם לא הו' רוב גמוה, אלא דעשה'ו חכמים כמייעוט (וכמ"ש **תוס' ט'**).

כב. והכי גני רובא דתלי ביה' מעשה הוא שמוא לא בא עליה בעלה משלהה למידינתם. הרמב"ז דין דשמא ה"מ בהמה דלא דידי' דעליה עליה וכור', דמייא' לעצ'ה אחריתוי ולא דידי' שנשתאות. הרמב"ז דהוה דכין דיש נקבה בערד דמי' באשה ובעליה. ואעפ' כן לא הלו' אחר רוב זה.

כג. ואילו ייב' מחיבין ויא' מזמין לא סגי' דרוב של א' לחיבבו בנפשות. ואך המ"ל י"ג מחיבין ויא' מזמין, אלא דניח' לנקוט הכא דהוה רוב של א'.

אך צ"ב אמאי עיין לדין רוב לפוטרו, תי' פ"ל דאפי' הוה שקול, ספק נפשות להקל.

כד. והפסקי הרי"ד (כא) ביאר דיל'פ' רובא דאי' קמן מדינימ', כתיב אחריו רבים להחותו, ואך הרוב מחיבין ממון או מיתה או מליקת הולclin אחר הרוב, ואך חיישין למייעוט המוכן, ואע"ג דהזה מסיעא למייעוט והעמד האיש על

רוב. ועוד הביא בשם רב האי גאון דרבא (בע"ב) חור הדמשנה אליבא דכו"ע, משום סמור מיעוט החזקה.

יב) **תוד"ה מהוורתא.** מיהו אנן לא קי"ל בר' מאיר, ע"ג דאייתא סתמא דמתני' בר"מ וכו' משמעו דאן שפיר אכליין וכו'. אבל ר"ת (בתוס' בכוורתה כ:) פסק בר' מאיר ל' היכא חזקה מסיע למוחזק לה. ודוקא היכא דלייבא חזקה לא חיישן למיעוטא ל'.

טו) **בא"ד אע"ג** דרוב בהמות אין חולבות א"כ יולדות, אלמא חיישין למיועט אע"ג דלייבא חזקה בהדי מיועטנא. העוליג'ין הך אמאי Tos' נקטו חזקה, דלאעת Tos' (בע"ב) חזקה בהדי המיועט קאי רך לר' מאיר. ורבנן אף' איכא חזקה לא חיישיל'. וערוליג' כת' דמ"מ ייל' דס' בסתם משנה דהובא וכו' מאיר), דהיבא דיש חזקה חיישין למיעוטא.

טו) **בא"ד** אדרבה העמד הولد בחזקת שאין קדוש בכבודה שהוא חולין במעי amo. אבל Tos' (בכוורתה כ: ד"ה חלב) נסתפקו דיש חזקה דהוה בכור, דהיא בחזקת שלא ילדה. ותוס' דחו' דיש לוולד חזקה שאינו קדוש בכבודה ל'. וע"תוי'.

והשער המלך (טומאת מות ט' יב, ה' בערוליג' הך) דילפין רוב מפרה אדומה (שאיינה טריפה), ונימא אוקי

ולפ"ז מבואר דרובא דאייתא קמן אלים מרווח דליתא קמן. אך ש"ש (ב ט) כת' דרובא דליתא קמן נחשב יודאי. ואף למש"ב התוס' ראי"ש (בשיטמ"ק ב"מ ז) דרובא דאייתא קמן לא נחשב ודאי, רובא דליתא קמן הוה משום סברא, ומש"ה נחשב ודאי. והאחרונים תי' דרובא דליתא קמן הוה בירור עדיף, אלא דא"ה יש מקום לחוש למיעוט. אבל רובא דאייתא קמן הוה גוזה"ב, ובזה ל"ש לחוש למיעוט נגד הגוזה"ב ל'.

יב) **תניא** קמן וקטנה וכו' אמרו זו וכו' אלא מה טינט אין מיבידין. בפשותו משמעו דרבנן קמן ובן ט' מייבם לכתוללה. ואף דבריאת קמן דינו כמאמר (כדא"י לעיל צ'). אף לכתוללה מותר. אבל בהג' יעב"ץ כת' דלא תקנו נישואין לקמן ל', ואני רשאי לכתוללה לייבם ל'. וע"כ דאייררי בדיעבד. אך הך דאף לר' מאיר מהדי כמאמר בדיעבד.

וכת' דאפשר דע"פ מש"ב התוס' (לעיל סב') דሞתר להשייא בנו סמור לפרקו, ואף דלא תקנו נישואין לקמן, מ"מ תקנו שלא יחשב בעילת גנות.

יג) **אלא מהוורתא מתני' ר' מאיר היה. ותוס' כת'** דלא קי"ל בר"מ, א"כ לא קי"ל בסתם משנה. אבל הר"ף והרמב"ם פסקו את המשנה. והרמב"ן כת' דיל' דס' לכמ"ד (בכוורתה כא). דל"מ רוב התחלוי במעשה. וסוגין ס'ל דאף רוב התחלוי במעשה הוה

לד. ובכ' הפסקי הר"י"ר דהיבא דיבא חזקה דאסורה הלכה בר' מאיר דיחס למיעוטא, בגין DSTם אין תנא בר' בגין. ובשותה' בגין חמות דלייבא חזקה דאסורה תנא בה פלוגתא דר' יהושע, והלכה בר' יהושע דלא חזקה למיעוטא בגין דלייבא חזקה דאסורה.

לה. ולדעת רב האי גאון (הר' בע"ב) אף רבנן מודו היכא דחזקה מסויע למיעוט, DSTמוך למיעוטא להזקה. ועפ"ז למסקנא מתני'atoi אף כרבנן. אבל דעת Tos' קאי דיקא בגין' מאיר, ורבנן אף במקומן חזקה לא חיישין למיעוטא. ומ"מ ר"ת פסק בר' מאיר בדרא.

לו. ועפ"ז יישב דברי ר' יהונתן דהה' בדרא פוטר. ולז. ובשלמא לדעת רב האי גאון (בע"ב) קאי התם אליבא דרבנן.

לח. והערוליג'ין ציין דtos' (שם ב. ד"ה ור' ס'ל דלא חשיב חזקה, דא"כ לא מקשו מידי דלר' מ' הוי מיעוטא למיעוטא).

ל. ולדעת ר"י (קידושין פ. ה' ברמ"ב ורש"א בסוגין) גבי עיסה בבית ושרצים וצפרדעים מטפלין בו אול' בתר רוב ושופרין את התרומות, ולא אמר' סמור למיעוטא להזקה בין דהוה רובא דאייתא קמן. אך שאר ראשנים שם תי' באופנים אחרים).

לא. אך לצד (ע' בע"ב) דאף בחזקה חיישין למיעוטא, א"כ ה"ה ר' רובא דאייתא קמן).

לב. צ'ב דהיבא דלייבא אישות מדאוריתא לא תקנו. אבל הכא דקונה מודין יומם אמאי יאסר. ואפשר דכובנתו דכינוי דהה' רך מאמר ולדעת Tos' (קידושין יט, ע' לעיל נא) קמן ל'ק כל מדאוריתא, ואף לדעת ר"י' רבנן הפיקעו את קניין היבום, וזה רך ממש. וכן נאמר לא נחשב נשואין להתיר בביאה).

לג. אך מפרש במשנה (לעל' קיא) DIGDU זה עם זה, ותוס' (לעל' לה) הביאו דהוה היתר גמור. ואילו לר' מאיר כל ביאה ובאיאה יש לחוש למיעוטא).

כ) בא"ד ו עוד דאייכא חזקה דטבב. אבל תוס' (ביבורות כת') דאין זה חזקה, ודילמא הבניטה ממיין בר' אוושעיאי" (ברבות לא. וב"מ).

כא) בא"ד והוא דאמור רשב"ג וכו' אין שהה ספיקא וכו' א"ג דרוב אינס נפלים וכו' התם משום שלא יבא לך עיר ורעה וכו'. ותוס' (ביבורת כת') כי אם מדרבנן החמיירו ביבמה הויאל ומיתת תורה ל', ויבא לידי לעו וקלול ולכך עשוואה בספק, וגם לענין אבילות שלא יבא לך בעדות אשא.

כב) בא"ד ומיהו אי לא חייש ר"מ למיינוט מה"ת אפי' חיכיא דאייכא חזקה בהדריא וכו'. תוס' (חולין יב) ד"ה פסח כת' דהא דר' מאיר חייש למיינוטה הוה מדרבנן מען. ותוס' (חולין פ"ז וביבורת כת') מדרבנן מב' היכא דיש חזקה עם המיעוט חיששין מדאורייתא [סדרוך מיונטה לחזקה, וכרא' שם ולקמן בע"ב].

אבל המורדי כי (חולין תשלו') נקט דר' מאיר חייש למיינוטה מדאורייתא מען. והוכחה כן מהגמ' (חולין יב) דהך ר' רמי היכא אכל בישראל, וכן האיך אכל קדשים וכו' (והגמ' מוביחה דהיכא דריש שיש טומאת ארוב, ואף מדאורייתא מען).

חייב למיינוטא לטהר אבל עם החזקה חייש למיינוטא מען התרזה לך מטהר.

מג. והמורדי כת' דמי'ם ברובא דאייתה קמן גראה דלא פlige ר' מאיר, דהא כתיב אחריו רבים להחותו ובמ"ש תוס' ד"ה בגונן. ובסוגוני נודה דקאי ברובא דאייתה קמן. ואך דברי התוס' צ"ע האיך הביאו מדרכתי אחריו רבים להחותו, ביןון דס"ל דר' רמי חייש רק מדרבנן.

פ"ד. והמורדי כי היה החש מש מדרבנן נימא דהעמיד אבילות קדשים דאי היה אידין תורה.

מיה. ותוס' (חולין יב) כת' דהגמ' (שם) אירי מדרבנן, וכו' ר"מ החמיר שלא לאכול בשר כלל. ואפי' מוחמיר בשאר בשאר, בפסח וקדשים אין יכול להחמיר ולבטל מצוות אבלו. והגמ' דקראה כי היכי דלא ר"מ יש חילוק מדרבנן בין אפשר ללא אפשר, ה"ה לרבנן יש חילוק בין פ"ד דקי' הגמ'adam איתא דבדאורייתא אין חילוק בין לא אפשר. ביןון שראו שם מקום שלא חשוב בגון היכא דאפשר. אבל אפשר.

אחזקת שבמיעי אמרו לא היה טרפה ווע"ב דל"מ חזקה אמרו.

יז) בא"ד אבל מטעמא דחלה לא מופטרה, א"ג דרב' וכו' ווי"ז דר' יהנן לא פסיק כוותיה לא בהר דלא מרחמא וכו' ואפשר דרשב"ג סבר לך פטור פטור וכו'. תוס' דחק' דמבעואר מדברי רשב"ג דחוילבת לא סמכ' אروب. ות"ר דר' יהנן קאי כוותיה בחדרא, לענין דף בנה ברוך מדרני. אבל לענין חלב פטור ספק דחלב פטור. ועוד כת' דאפשר דף רשב"ג קאי דוקא להוטיפ' דמדרני ג'ב' בנה ברוך. ולעומם סיל דחלב פטור.

יח) בא"ד ור' יהנן נמי אכ"י משוחחת כתותים, ומיהו מכותים אין להביא ראייה, דמשום דא' רשע אין להחיק כו"ם רשיים. וע"ע בית הלוי (ב' ג) דהוה מדין חוקת ברשות ל' ואך דדרעת ר' מאיר (חולין ו) לא אסור כתותים משום המיעוט, תוס' פ"י דהוה גוריה. וככין דס"ל בעלמא דחוישין למיינוטא אף האכה גורו.

יט) בא"ד וא"ת ל"ר' מאיר דחייש למיינוט היכי משכח"ל דמאי, כיוון דאייכא מיינוט ע"ה שאין מעשרין וכו'. ותוס' דחק' דאי' בכ"מ דבדמאי הקלחו משום דרוב ע"ה מעשרין. ויל"ד דתוס' נקט דר' מאיר חייש רק מדרבנן, ויל' דף תקנת דמאי הוה משום

לט. והחוו"א (רמאי) באiar דהכא הספק נולד בנאמנות של ישראל. וכל ע"ה שבא לפניו הוא נאמן מעיקר הדין, כיון דרוב נאמנים. ובכלל מיה שהחותורה אמרה דעד א' נאמן באיסורין מכל דבהתמא יש להעמידו בחוקת ברשות. וכשודנים על העדר אין היכא דאייכא רוב המשמע להכשירו. וכשודנים על העדר להבניס את החזקה של הפירות, ומומילא נאמן להעדי במארוע שבא. והביאו דעתו ז' אמררי (שובות מ: ו'ב' לא; וכ' מ') בבי' ביתי עדים המכחישין א"ז, דו באה בפנ"ע ומעידה ווקמי' אחזקה, ומוציאין מכאן על פייה.

מ. והחוו"א ה'ק' דערין קשה בלוקת מהגורן, וע"ב דעתך הטעם משום דין חזקה בששות, ואין לפוסול מספק. מא. ותוס' (ביבורת כת' ד"ה ואיבער) הביא דלשון הגמ' (ע"ז לד') א"י דר' רמי חייש למיינוטא ומיש'ה גור, משמעו חדש למיינוטא מדרבנן.

מב. וס"ד דתוס' (שם) דר' רמי חייש למיינוטא מדאורייתא, וה'ק' דל"מ אף בשיש רוב לטמא יש לטהר, דהיכי' למיינוטא והוה בכל ספק טומאה. וכבר דלאי דפרישת (כוננות לטוט' שם יב') דהוה מדרבנן ולהחמיר ניחא. דבלא חזקה לא הוה

עיבור, אלא על זמן רב^ט.

כה) וכל היולדות מחוצה וכרים וממחזה נקבות, סמוך מיעוט דמפיה^ט וכו'. וכן מיעוט דין מתעוררויות כליניאן).

ובפשותו משמע דבל מקום שיש ספק אפשר לצרף מיעוט, ועי' נחشب רוב. ובענין ספק ספיקא^{טט}. אבל הריב"ש (שבע, ה"ו בש"ש א"ח) כת' דבל ספק ספיקא ל"מ ספק א' שאינו שקל, ושאני הבא דטעב העולם דמחוצה נקבות, והוא ודאי והכרה דהוה מחוצה וממחזה, כי כן יסד מלכו של עולם^{טט}. ומ"ה כמשמעותם המפלות הוה זקרים הנולדים מיעוט.

(כ) רישא דעתךוק ל"יבום תייכם. המקשן ס"ל דחזקת ליבום עדיף מרוב מתעוררויות וילדות. ורבא (בע"ב) דחיה דל"מ חזקה בגין הרוב.

(ג) אמר רב נחמן אמר רבנה בר אבונה וכו' סיפה דעתיךוק לא השוו. פרש"י ואוקמא חזקה, ולא חשבו שמא נתעbara החמותה. והראשונים כת' דלפ"ז ל"ג' אלא אמר ר' נ', דקאי את' דלעיל דמשום חזקה. אבל הרשב"א וריטב"א הביאו ד"ג' אלא', ולפ"ז לא קאי את' דלעיל. ורב נחמן ס"ל דל"מ חזקה. ותמהו דאי ליבא חזקה, א"ב אדרבה בראשיא ניזיל בתר רוב, ונtier לשוק ודוחה רק אישור לאו דיבמה לשוק).

(ה) אמר רבא מבדי הוא דאוריתא והוא דאוריתא, מה לי אישור ברת וכו'. פרש"י דספקא לאו הרוחקה דרבנן הוא בדבר המותר. דשמא אישור דאוריתא ממש קעביד, א"ב יש לחוש לספק אישור

ותוס' דין נסתפקו דאף היכא דaicא חזקה בהדייא חיישין רק מדרבן^{טטט} ודלא כתוס' חולין פ': ובכורות ב. הנ"ל). ור"א תמה דמובהר בגמ' (קידושין פ', ה') בתוס' בע"ב) דמהני סמוך מיעוטא חזקה להקל, ולטהר [עכ"פ מדין ספק טומאה ברה"ר]. וע"ב דמנהני מדאוריתא^{טטט}.

(כ) במאי אוקומתא בר"מ, אימא סיפה וכו'. צ"ב דכ"ש לרבען ניזיל בתר רוב מתעוררויות וילדות. ופרש"י דכוננת הגמ' דרבנן זקרים מיעוטא (דמייעוט נקבות ומיעוט מפלות). וקו' הגמ' דלר"מ נה' דיש רוב, מ"מ ר' מאיר חיש למיעוטא כיין דלא הויה מיעוטא (דמייעוטא).

(ד) דוחה לה חמאות אינה חוזשת, אמאי הלך אחר רוב נשים, ורוב נשים מתעוררויות וילדות וכו' מהצה וברים וכו'. האחרונים הק' דהיכא דשהתה זמן רב במדינת הים, א"ב משום הר' רוב נימא דמסתמא ילידה כמה ננים, ואף דבל לידה הויה מחוצה זברים וממחזה נקבות, רוב يولדות גם בן זכר במשך הזמן.

והגבוי^ט (ת קמיה) כת' דהיה אפשר לומר לדוחן בכאן על זמן מסוים שהיה במדינת הים, ומן הספק הויה על ולד א'. אבל היכא שיש לו רע' רב, ייל דתלין דמסתמא יש לו עכ"פ בן א'. אך הביא לכל הפסיקים סתמו בזה, ומשמעו דאף באופן שהחמות הדיטה לעולם במדינת הים אמר' ממחזה נקבות.

והאו"ש (ג טז) תייכם דהרוב אינו על כל שיעור

מחוצה נקבות ומיעוט מפלות, ואין חוששין למיעוטא. נא. ולכארה נחشب הכל מיעוט א', דרוב נשים מתעוררויות וילדות.ומי שאינה מתעbara, או יולדת הכל חד מיעוט.

אך הרשב"א (בסדר) הק' כן דיש כאן ב' מיעוטים, מיעוט דין מתעוררויות ומיעוט דמפעלות והו"ל בפלגה ופלגא. (ועפ"ז הק' דברישא ב' מיעוטי הוה כפלגא, ומוקמי' אחזקה). והרשב"א תי' דמייעוט דין מתעוררויותינו מוסלק מהרוב, ומ"ה אינה ראי להצטרף ווע"ע בע"ב). ועוד תי' דשאנין מתעbara הוה מיעוטא דמייעוטא דמייעוטא ולא חשוב. וצ"ע.

גב. ואך דהספק השני איינו ספק השקיל מהני להצטרא. נג. וכתי' דבשרар ספק וכגן ספק תחתיו בכתבונות ט. א"א ערף מיעוט דיןונס, דיןין לנו שייא ממחזה על ממחזה.

מו. ור"א (ק קצח) הביא דהמוהרש"א (בכורות ב') נקט דעתךוק לא חזקה וזה מדרבן. ור"א תמה האיך מדרני לטהר בספק טומאה. ועד הק' הנ"ל על תוס').

מו'. וכמו שהוכיחו התוס' הנ"ל.

מוח. והאו"ש כת' דהכא חשבו טפי למיעוט, דאי' (לעיל לו). דהולד איןו פטור עד שייצא לאויר העולם, וטעמא דקריא דהטורה חששה למיעוט מפלות. וכיין דחין דהטורה חששה למיעוטא, אף רבנן החמייר.

מט. וצ"ל דכוננותו דחו"ל קיבלו רוב דנסים מתעbara וילדות, ולא קבלו שבמשך מספר שנים אמר' דילדה כמה פעמים.

נו. ועד"ז אי' (לעיל ט). דלר' שמעון עובר איינו פסול לתרומה,

רשי' דספק دائוריתא לחומרא הויה מדאוריתא¹⁷, וכדרעת הרשב"א (תוה"ב ד א, וקידושין עג), ודלא כדעת הרמב"ם (טומ"מ ט יב, כלאים יכ) מדאוריתא לכולא (וחהמירו רק מדרבנן).

אך העירו דרש"י (יומא סד) משמע דספקות הויה רק מדרבנן¹⁸.

דף קיט:

(ל) **אלא אמר רבא רישא חזקה ליבום ורובא לשותיק,** וחזקה לא עדיף כי רובא וכו'. פרש"י דאסורה לשוק כדרכ' מאיר דחיש למיעוטא (וכדאי' בע"ב). ובפשוותו משמע דקאיל לר' מאיר, אבל לרבען מיועטה במאן דליתא (וכדאי' קידושין פ) ולא חישין כלל. וכ"מ בתוס'.

אבל דעת רב האי גאון (חו' ברמב"ז ושא"ר, וכן בעעה"מ קידושין ג. בא: בדיה"ר) דרבא קאי אליבא דבר"ע נבין לר' מ' ובין לרבען¹⁹. ואפי' רבנן מודו הכא דיש חזקה בגנדיו הרוב. דהא דאמרו רבנן קל בת רובהא ה"מ והיכא דאיינו בגנד חזקה, אבל בשיש חזקה סמור מיועטו לחזקה והוה פלגה ופלגה. וכ"ג אף רבנן חישוי למיעוטא.³ (ע"ע בסמור).

חומר ולפעמים לא חלקו, וצ"י לסוגין. וזהו איפכא מהןך גמ'.

נ"ה. וכ"מ ברש"י (קדושים עג) ועוד הביאו רשי' חולין כב: תעו. וכן רשי' (עליל פט: ד"ה היכי דמי' בת' דודאי באיסור מפורסם ואפי' באיסור ספק לא איצטריך קרא. דודאי כפנין ליה. ויש אחרוניים (ש"ש אדר ודו) שדנו דתליך במ"ז אבוי רובהא (חולין פט). והש"ש (א) העריך דרש"י בכל הנך קאי אדרבי רבא.

נ"ט. דרש"י בת' דתערובת לא הויה ספק איסור دائוריתא למיחל לחומרא, דלא הווירה תורה עליין אלא בשון בעצמן.

א. דתו"ס (בע"א ד"ה מהוורתא) נתנו דאך למסקנא סתום משנה בר"מ. וכן תוס' (דר' חזקה) הק' אמייא נקט חזקה, הא בל"א ה' ר' מ' חישוי למיעוטא ובתוס' חד' מקמא הוכיח מקר' זוז דקאיל אף לרבען.

ב. נקט' אלא אמר רבא, דחויר בו מהתני' הא.

ג. לפ"ז היא דאי' בסוגין כפלגה ופלגה קאי' לרבען, וחישוי למיעוטא. אבל לדעת רשי' ותוס' קאי' בר' מאיר, ופלגה ופלגה הויה ספק גמור, ולא רק חישוי למיעוטא. ע' בסמור לתוס' חולין.

הרואהב"ר (לרי"ף שם) הזכ' והוא קיל' דרובה עדיף מהזקה, ואפי' לקולא. ולא אמרו חכמים מעולם רובה וחזקה כי הדדי' נינחו.

אף במקומות איסור לאו. ומברואר בראש"י דהיכא דהזהה הרחקה בעלמא ניחא, דבכ"מ תקנו גדרים טפי לאיסור חמורי²⁰.

ובגמ' (לעיל פב) מביאה דרביה אמר כל בדאוריתא ל"ש איסור לאו ולא שנא איסור ברתיה. ופרש"י דכוננות הגמ' לסוגין וגורסי' בסוגין רבתה. או דגרא"ת' החם רבא. ופרש"י (לעיל שם)adam chso Rabban רון) העיר דסוטר למש"ב רשי' באן, דרש"י (בסוגין) כת' דבתקנתא דרבנן יש מקום לעשوت הרחקה. וכן הביאו האחרוניים (משנ"ל יוז"ט א יז) דבכ"מ ('ע' לעיל קיד.) החמורי טפי במלאת שבת (זהו לאו איסור סקללה) ממלאכת יוז"ט, כיון הדזה לאו בעלמא²¹. (ולדברי רשי' כאן ניחא, אך דברי רשי' כאן צ"ע מהגמ' לעיל פב).

ויש שפי' דלעולם חכמים תקנו טפי באיסור ברת, אלא במקומות שהתקנה שיר' גם באיסור לאו וגם באיסור ברת לא היה להם חלק בו, והחמורי אף באיסור לאו.

כט) רשי' ד"ה מה ל'. מיידי ספיקא לאו הרחקה דרבנן היא בדבר המותר וכו' שמא איסורה دائוריתא ממש קעביד. והאחרוניים (גלוין מהרש"א) דיקו מדברי

אך העירו מדברי תוט' (פסחים ז) ודנקט סמור מיועט לפלאגא אף באופן אחר).

נד. ורש"ב"מ (כ"ב קליה) פי' דברי הגמ' (שם) דאמר אבי אם הקלבו בשוביה נקל באשת איש, דשבואה לכלה הוה איסור קל דלאו בעלמא ומש"ה לא חחשו לקול. אבל אשא איש בחנק הששו לקול דיש עדים במדינתם. וכן רבא אמר איש בחנק והרמב"ן (שם וקידושין יט) דזהה דבסוגין אמר' כת' דרש"י בדאוריתא מה ל' איסור לאו. והמההר"ק (עמ' כת' דרש"י דידין הרגיש בו, וחייב דוקא בספק דרבנן אמר' כן. ומהר"ם חביב דילק דתעם הוה איסור חינוך ותחمير טפי (ובסוגין דוקא איסור ברת לא החמורי).

נ"ה. והגמ' מ"ק דרביה (שם) חילק בין איסור לאו ולא יכול בשער קודש טמא) לאיסור ברת וקדושים שנתרעבו בחוילין, ואוכלן בטומאות הגוף. והגמ' מ"ק דרביה ס"ל דאין חילוק. ומסקין בקשיא).

נו. ועוד הביאו דהחמורי בחובל באביו במתעסק (סנהדרין פד) דהזהה מיתה ולא לאו.

נ"ז. וכן הביא התהה"ר (א רט), ועוד הביא דהחמורי בחמק בפסח במשחו דהזהה איסור ברת, ואילו בערב פסח ודהזה עשה או לאו בעלמא הקללו. ועוד הביא מהגמ' (כ"מ צ) דdone'i אי גורו אמרה לנברוי דוקא בשבת דאיסור סקללה. וכט' דאי' לדמות גזירות דרבנן וזוו, דלפערם החמורי טפי באיסור

יב. ובפרט מג יוזד כח כז) דרי"מ לא אזל בתר חזקה (והיכא דאפשר). דכין דרובא וחזקה רובא עדיף, ואפ"ה החיש למייעוטא, כ"ש דחייש בוגר החזקה^ל.

אבל המרדכי (חולין תשלו) תנמה דכין דר"מ חיש למייעוטא מדאוריתא (ע' בע"ב) ופליג אדין רוב, ואילו חזקה מהני, ולא אשכחן דפליג בכל' מקום שאנו מעמידים דבר על חזקתו. והק' דקי"ל דרובא וחזקה רובא עדיף.

וכה' ק' הפנ"י (כתבות יב) דקי"ל דרובא עדיף מחזקת. ות"י דהוא במקומות שהרוב והחזקת הוה בדבר א', אמר' דהרוב מבטל את החזקה. אבל היכא דהרוב אינו עשה שניי בחזקה י"ל "דחזקת אלים".

לא"ז דר"מ חיש למייעוט. י"ל דרבג'ם (חולין יב) אי' דאך לר"מ מהני רוב היכא ולא אפשר, nimma דעיגונא חשב לא' אפשר', ומ"ה אף לר"מ לא יהוש למייעוט. אלא בין דחזקת הוה בוגר הרוב

לה) תוד"ה סמוך. וא"ת (קיד"ו פ. וחולין פו) אמר' סמוך מחזקת דין מטעhin להזקת טהרה, ואיתרעהליה רובה ומטהרין^ט וכו'. ומובואר התם דר' מאיר מטהר, ותוס' ה'ק' סתירה בדעת ר' מאיר (דס"ל דבסוגין קאי אליבא דר' מאיר).

הראשונים כת' דאך לדברי רב הא' גאון קשה, דרא"ג כת' דסוגין לכ"ע, ובין לרבען ובין לר' מאיר.

לו) שם. ותוס' (קידושן פ. ד"ה סמוך) כת' דהתם הוה רוב גורע, ולא הוה רוב חשוב. ומ"ה המיעוט והחזקת מרעי לרוב. ולפ"ז הוה דוקא התם.

רוב. תיפור'ל דכין דקי"ל דרובא וחזקה רובא עדיף, וילפי חזקה מבית המנוגע א'ב כ"ש דמנני רוב. ותוס' (בתי ה'ב) כת' דהוא דרובא וחזקה עדיף והוא יפהותא, ולא סבירא. ועפ"ז ניחא ודקדום דילפי' דין רוב ל"מ כל' כל'.

ח. ועוד"ז כת' ה'ק' חקובה ע' (זו ד עוד אחרנות) דהוא דרובא עדיף מחזקת, אפשר דכחיה של חזקה מרוביה יותר מכח רוב, אלא דרוב הוי בירור המעשה וחזקה אינה מבררת את הספק.

ט. והrittenב"א ותוס' ר' והסביר אלמא כל היכא דיאכיא מיעוטא דמסיע. לחזקה לא' החישנן לרוב כל', וסומך על החזקה אף' להקל. ואילו בסוגין מובואר דהזה במחזעה על מוחצתה.

י. והא דעתך החזקה לא עדיף מרוב, נקט משום ר' מאיר.

לא) וחזקה לא עדיף כי רובא^ל וכו'. מובואר בגמ' דאך ר' מאיר ס"ל דרוב עדיף מחזקת (וחזקה לא עדיף ברוב).

לב) שב. ומובואר בהנץ סוגיות דסמרק מיעוטא לחזקה הוה מדאוריתא, דמאנני להקל (וכמ"ש ה'וס' חולין ובכורות, ה'ו בע"א. וצ"ע מחותס' בע"א). אך Tos' (הנ"ל) נקטו דהיכא דיליכא חזקה, חישין למיעוטא רוק מדרבן.

ולבוארה לפ"ז עיקר המה' מדאוריתא בדין סמרק מיעוטא לחזקה, ומ"ה גורו אף היכא דיליכא חזקה. אך בשוטו מובואר להיפר, דכין דחישין למיעוטא, מש"ה מהני המיעוט לחצטרף לרוב.

והבית הלוי (ב' בג' ב, והו' בקובבה ע' ס"ו י') ביאר דר"מ ס"ל דחישין למיעוט, ולא אמר' דהמיעוט במאן דליתא. אלא לדאוריתא אולין בתר רובא אף היכא דמייעוטא במאן דאיתא, מ"מ כין דכמאן דאיתיה חכמים החמירו לחוש למיעוטא. וכין דכמאן דרבנן תלי בשורש הדבר מדאוריתא. וכין דכמאן דאיתיה דמי', מש"ה המיעוט חשוב וכשנצערכ' עמו חזקה הוה ספק דאוריתא נגד הרוב.

ואילו רבנן לא חישוי למיעוט כלל, והרי הוא לגמרי במאן דליתא. מש"ה גם באיכא חזקה המסייעו אינו מדאוריתא. ונש"ה המתמאן העישה.

לג) תוד"ה החזקה. דאפי' עדיף מרוב נשים מתערבות וילדות, מ"מ יש לחוש דר"מ חיש למיעוט. ר' ז' ק' ה'וס' דאי חזקה עדיף^ל א'כ נייל בתריה. וגדי דר"מ חיש למיעוטא, ל"מ דלי' ח' חזקה.

והביאו דמשמע דברי הtos' בראש יוסף (חולין

ד. הרשב"א ה'ק' דאך אי חזקה הוי ברובא, כי סמכת ליה מיעוטא דמפלות לרבען תהיינם. ווהוכיח בדברי ר' הא' גאון דקאי אליבא דרבנן. ומובואר בדברי הרשב"א דסמרק מיעוטא, נחשב תוספת הכרעה כמו המיעוט. אך בשוטו סמוך מיעוטא לחזקה פירושו דיש לחזקה צד להחטא עליון. וחזקה בלבד מכרעת נגד הרוב.

ה. והrittenב"א ה'ק' בעין קרי הtos' דנימא דרובא וחזקה כפלגא ופלגא, ואף דסמרק מיעוט דמפלות לחזקה, וחזקה הוה כמו רוב, אבתי איכא מיעוטא דאסטורא. ור' מ' חיש למיעוטא.

ו. וב' ממהרsha'a (חולין פו).

ז. ועוד"ז Tos' (חולין יא). ה'ק' אמר' איצטיריך קרא למלמוד דין

מוחקה וואף לכוללא^{טז}, אלא דלחבי אהני ה choreka דאין שורפין עליו.

ויעד תי' הרשב"א (בח' באן, ובmeshmarat ha-bayit א א ז ברא"ס, וכן הוריטב"א קידושין פ) דדרוקא בבעין סוגין אמררי דהמיעוט מרע את הרוב ממש, כיון דהיך מיעוט הוה מן הרוב ורשותה המתועברות יש שמפילהות^{טז}. אתה מסלק את המיעוט מן הרוב, כלומר מאותו חלק המרובה שמתועברות יש מקצתן שמפילהות, ולפיכך המיעוט חשוב לעמוד כנגד הרוב בערוף ה choreka.

אבל התם המיעוט אינו ממעט ומגער בחו של הרוב, אלא שהוא מיעוט העומד לגמרי כנגד הרוב. ומיעוט כזה אינו חשוב להצטרכן כלל. והביא דוגמא דה"ג בסוגין יש מיעוט שאין מתועברות, ולא אמררי דהוה ב' מיעוטי. אלא דאין חשוב להצטרכן כיון דעתך לגמרי כנגד הרוב^{טז}.

לו) בא"ד ואומר ר' חיים דתינוק הי' דבר שאין בו דעתת לישאל, והוא ספיקו טהור^{טז}. ועד"ז כת'

ומבוואר בגין (קידושין שם) דחכמים מטעמיאן משום רוב תינוקות מטפחים ומיעוטא בגין דליתא, ורובה חזקה רובה עדיה. אלא דין שורפין עליו את התורמה.

וחרמ"ז ה'ק' לדברי רב האי גאון מ"ש מסוגין אמררי, ואף לרבען סמוך מיעוטא לחזקה והוה פלאגא. ואילו הותם לרבען מיעוטא בגין דליתא, ורובה חזקה רובה עדיה.

וחרמ"ז תי' דה'ק' דלרבנן מיעוטא לא חשיב כולי האי לצורפי לחזקה לטהר, אלא עדין הרוב מכירע וטמא. אבל מ"מ וחושין לו ואין עשוין בו מעשה. כדאי' (שם) דין שורפין עליה את התורמה^{טז}. והכיא דכן מבואר (נדיה ית) דلרבנן

רוב כנגד חזקה אין שורפין את התורמה^{טז}.
וחבעה"מ (קידורי נ: בא: בד"ה"ר בת' דאף דרבנן אמרו גבי תיקוק ורובה עדיף לאפקוי מוחזקה טהרה, אבל לעולם אין בו כח להכריע לטומאה. ומ"ה אין שורפין עליה את התורמה, דחו"ל רובה חזקה שקולים כי הדדי^{טז}. והראב"ד ומולחנות (שם) חלקו דרוב עדיף

טו. ובmeshmarat ha-bayit (הניל' ג: ברא"ר) ביאר כלומר מאותו הרוב שמתועברות יש מקצתן שמלולות. שאון לומר שבול מתועברות يولלות, והוא מיעוט מפלילות וא"כ הכל מתועברות והרוב يولלות (דהמיעוט מפלילות). והה איכא עקרות ואילו ניות ועוד מניעות העיבור, אלא הרוב מתועברות ומיעוט אין מתועברות. ורק המתועברות يولלות ומיעוט מפלילות, ולפיכך חשוב לעמוד כנגד הרוב בערוף ה choreka.

וכת' דhogmi נקטה דוקא מיעוט מפלילות שהוא מותך הרוב ודרכו מתועברות, ואמאי לא נקט מיעוט שאון מתועברות, אלא דלא אמררי בזו סמוך מיעוטא לחזקה, ואתו המיעוט הוא בגין הרוב ממש. ובזה אמררי מיעוטא בגין דליתה. דומיא דמייעוט קטנים סיסים ואילו ניות. דרבנן לא חישל מיעוט.

תעד דאל"כ הוליל סמוך מיעוטא דמפלילות ומיעוטא דין מתועברות אהזקה, ועדיפי מרובא ותהייבם. אלא שאוינו מיעוט דין מתועברות לא חשיב ליה להצטרכן לחזקה. וצ"ע מ"ל דתני מיעוט עדיף מושב. ועוד דכל הנך מיעוטים הוה כנגד הרוב במתועברות يولלות, ומה איפ"ל אי לא יידה מהמות טעם זה או טעם אחר.

טז. וכח' ג אמררי דמייעוטא בגין דליתא.

יח. ותוס' (קידושין פ) הביאו כן בשם כי תימא, וזה אמררי (שם) דלרבנן עשויה כמו שיש לו דעת לישראל.

יא. וכ"כ הראב"ד (קידושין שם בא: בד"ה"ר) דלרבנן רובה עדיף מוחזקה, ואפי' ברא"ר טמא. ומיהו אהני החזקה דלא שרפין. וביאר טמא דAMILATA משום מוחזקה איתיה כןן ורובה ליתיה קמן, ולא אלים כولي האי לבטولي לחזקה למגורי. ועד"ז במלחמות שם).

יב. ולעת רבן רוב כנגד חזקה לא עשויה כודאי, אבל סומכין מיעוטא לחזקה לספק את הרוב וחלות בו בכל מקום. ואילו לר' מנהני החזקה לחכראן קולא, דלא מפשין טומאהן. ונתק דאף לר' האי גאון הטעם משם דלא מפשין טומאהן.

יג. וחרמ"ז דן לדברי רבינא אף תיקוק בצד העיטה לחכמים אין שורפין משום דזהו רוב החוליה במשחה.

יד. ועפ"ז ביאר הובעה"מ הא דוחששין למיעוטא בסבלנות. ו/or' (בutor' בכורות כ) הובייח מסבלנות דקי"ל בר' מאיר דוחששין למיעוטא (וביבא דלא היה נגד חזקה).

וזה מ"ל דרבנן בשם הראב"ד דסבלנות הוה רוב גרווע דתליי במשחה, וכמ"ד (בutor' כ. דוח בע"א) דלא אולין בתר רובה דתליי במשחה.

טו. ובכח' הראב"ד תמייה דקי"ל דרובה חזקה רובה עדיף ואפי' לכוללא. ולא אמרו חכמים מועלם רובה חזקה כי הדדי נינהו, ואטו קי"ל בר' מאיר. והמלחמות ה'ק' עוד דאי' ברא"ר נמא טהרה, דכל הספקות שאין בהן דעת לישראל טהורין.

ושביח טובא, ואף ר' מאיר לא חיש למייעוט דלא שכיח¹². והרא"ה (ברדק הבית א' שער א' בד"ס, הוי בriterב"א קידוש פ' וכ"מ) כת' דלאו ודוקא ר'וב/¹³ אלא כל המצוין אצל שחיטה מומחהין¹⁴.

ועוד תי' הריטב"א (קידושין פ', והרש"א במשמרת הבית א' א' בד"ס) דרוב מצוין אצל שחיטה מומחהין הם המיעוט איננו מסולק מן הרוב, ומש"ה במאן דליתיה דמי, ודוקא במייעוט המסולק מהרוב אמררי סמור מייעוטא לחזקה.

(ט) ומיעוטא דמייעוטא לא חיש ר' מאיר. וכן א' ע"ז לד': בסוגין נחשב מייעוטא דמייעוטא כיון דהוה נגר רוב וחזקה, ותוס' (כ"מ¹⁵) נקטו דמייעוט דלא שביח הוה מייעוטא דמייעוטא, ולא חיש ר' מאיר. והמרדכי (חולין תשלה') ה'ק' דנימא דאף אילונית לא שכיח, והוה מיעוטא דמייעוטא.ותי' דר' מאיר חיש אפי' לא' מאלף, ומיעוט דלא שביח לא חשיב מייעוטא דמייעוטא, ודוקא היכא דהוה בתרא עניין ובעין ספק ספיקא). או דיש חזקה מסייע (כבסוגין).

צטה מלא'

(מ) תודה פיפה. ה'ק' ר'א'כ היכי פריך (בכורות ב') וכו'. דהgem' (בכורות ב') מביאה דר' יהושע מתריך אף צטה מלאיה, ולא חיש למייעוטא. דרוב מעוברות يولדות, ומיצה זכרים ומיצה נקבות. סמור מייעוטא דמפלות למחזה נקבות, זכרים מייעוטא ולא חיששין. ותוס' ה'ק' דיש ג'ב' חזקת היתר.

הרמב"ן דאפרשי טומאה לא מפשין¹⁶. וב"ב הבעה"מ (קידושין ג' בא: בד"ר¹⁷).

ותוס' (חולין פ' ובכורות ב') ביארו דסמור מייעוטא לחזקה הוה פלגה ופלגא. ואין בו דעת לישאל ספיקא טהור¹⁸.

ואך מדברי הבעה"מ והרמב"ן הנ"ל משמע דהוה סברא נוספת¹⁹.

ותוס' (שם) ה'ק' דר' מאיר חיש למייעוטא, א'ב אף בלא סמור מייעוטא לחזקה הוה ספק, ונימא דאין בו דעת לישאל ספיקו טהור.ותי' דאה'ג' ובלא חזקה טהור, והגמ' (שם) נקטה סמור מייעוטא לחזקה לאפוקי היכא דהחזקה הוה בהדי הרוב.

ועוד תי' התוס' דר' מאיר חיש למייעוטא רק מדרבנן. ומש"ה ל"מ לטהר, אבל היכא דהמייעוט עם החזקה חיש מדוריתא, ומש"ה מהני לטהר.

(לח) שם. הראשונים ה'ק' אהא דאי' דרוב המצוין אצל שחיטה מומחהין²⁰, דהא בהמה בחיה בחזקת איסור, א'ב א' שיש רוב נימא סמור מייעוט לחזקה, האיך מהני להקליך²¹.

הרמב"ן (חולין ג' ג' ורש"א תורה הבית א' תי' דההמ הרי שחוטה לפנינו, ומש"ה סמכין ארובה כיון דבמה לא אטרעי. והרש"א (משמות הבית שם) כת' דההמ לא הורעה החזקה כיון שנתעטסקו בה, והרוב כשרין. ואין מעכבר אלא המייעוט ובמאן דליתיה דמי.

OTOS' (בכורות ב'; והמרדכי פב) תי' דהוה רוב מצי

בד. והשלעה"מ (יבם ג' טז) הביא דהדרב"א (בזהה'ב) ה'ק' כן אף בעגל ערפה, ומברואר דסל' דסמור מייעוטא לחזקה הוה מדוריתא.

בה. עבעין שמעצינו בריש גיטין (דף ב') ואפילו לר'ם דחיש למייעוטו סתם ספרי דידיini מגמר גמורי והמייעוט לא שביח ולא חיש ליה ר'ם. ותוס' כת' דעד'ג' נפל למים שאין להם סוף (ל乾坤 קכא'), אך ר' מאיר מודה נשאת לא תצא, ומדוריתא מוקמי' אוחזקה.

בו. ובמשמרות הבית האריך להלוך.
כז. כ"בotos' (מנחות ט), דמייעוט דלא שביח הוה כמו מייעוטא דמייעוטא. וכןotos' (גיטין ב') כת' דסתם ספרא דידיini מגמר גמורי, ומש"ה הוה מייעוטא דמייעוטא. אך שמעתי לדוחות דההמ הוה תרי רובא, דרוב בקיאים (אפי' מי שאינו ספרא דידיini), ועוד ספרא דידיini סתמן בקיאין.

יט. והתוס' ראי'ש (קידושין פ') נקט הלשון אם אמרו ספק טומאה ליותר יאמרו ספק אסור להתир.

ב. והראב"ד (שם) השיג דהויל לומר מטעם דתינוק הוה דבר שאין בו דעת לישאל וספקו טהור אפי' ברה"י זאמאי נקט טעם חדש דאפרשי טומאה.

כא. אךotos' דיקן סיימו דלהכי איתרע ליה רובא. ומשמע דאין בו דעת לישאל מהני לגרע את הרוב, ויע"ז אמרוי' סמור מעוטא לחזקה לחרביע רודאי טהור. (ו'כ'ע).

כב. אך הריטב"א הרכיב דאפרשי טומאה, משום חזקה, והמנגיה לרטיב"א אין לדעתו הויס' (טהה'ב) דספק טומאה בהדר' הוה משם חזקה, ולכארה ה'ה אין בו דעת לישאל. כג. ודעת הגאנונים דה'ם היכא דאיינו לפניינו. אבל היכא דאפרשי לבירר צריך לשואלו.

ליבום. ואין אומרים שמא תפיל דהו"ל בmittah, ולmittah לא חישיןן^ל (וכדאי גיטין כתה).

תרע דהא רב נחמן תני סיפה דעתור לאו לא חששו למייעוט, וא"ה במליהה חוששן או משום חזקה או משום דמייעוטא דשכיח שאנייל^א.

והרשב"א הlk דמברואר (לעל' ס), בבחן שמתה והניתה מעוברת, הדעהבים אוכלים בחזקת שאר ירושים (דמחיצה נקבות ומיעוט מפלות). אלמא אפלו בעוברת החוששן שמא תפיל (ולא אמרי' דיצאת מחזקתה). והרשב"א תני דכונת הרמב"ן משום דאין חוששן לmittah. ואילו התרם קאי בר' יוסי ור' שמעון דחווששן ימות (וע' גיטין כתה).

והרשב"א חילק בין רוחישין שמא תפיל, אבל שמא הפילה לא חישיןן (וכדאי' גיטין שם). ובגי' חמות הנידון שמא בכר מת, כיון שהחזקה עברה בפנינו ולאחר מכן שער עלייה מן לידתה^{לב} לא חישיןן שהפילה, והוא בפלגא פלגא, ולא תנשא.

והרשב"א הlk דמ"מ נימא טהור מהצהה דנקיבות לחזקה דשוקא, ועדיף ממחוצה דזכרים. ורוחה דכל שאין אותה חושש לשמא הפילה וכיון דיצאת מלאה, על ברוחן הו' ממחוצה וממחוצה. וכיון ודודאי' ילדה הו' הוא ספק זכר ספק נקבה.

כרו לכהונה

מב' לעצמה ג' חדשים. הריטב"א ביאר דאפי' שלך בעלה לממדינת הים, וידוע בבירור שאין ולה, וא"ה גورو להמתן ג' חדשים. וכדאי' (לעל' מב) דגورو אפי' אילונית ועקרה.

והגמ' מק' דגבוי חלב פוטר ר' עקיבא סבר הכל אחר רוב בהמות דאין חולבות א"כ يولדות, ור' יהושע חשש למיעוט. והגמ' הופכת, וכדאי' בבריתא דר' יהושע ס' כל פוטר ולר"ע אין פוטר.

ותוס' (בכורות שם) הlk עוד דברישא דמתני' לא פליג ר' יהושע, ול"מ רוב נשים מעתברות يولדות. וע"ב דהיכא דליך חזקה חייש למיעוטא (וכר' מאיר, וכגמ' כאן).

ותוס' בת' דאין לומר דפליג בסיפה וה"ה ברישא, ואדרבה הול' לאשמעותין דפליג ברישא וע"ג דאיכא חזקה, וב"ש בסיפה.

�הרמב"ן בתקילת דבריו בת' דר' יהושע פליג בסיפה וה"ה לרישא. אך שוב הביא דהפסוקים נקטו דהמשנה (כאן) קאי אף לרבען, דהזה רוב התלוי במעשהה. ומש"ה לא פליג ר' יהושע ברישא.

מא' בא"ד ותני' דיצתה מלאה איתרע ליה חזקה וככו' כיוון דתיק אפר ביציאת מלאה. מיבור וסבירת התק' דכיוון דיצתה מלאה איתרע חזקה, ומש"ה נשאר רוב לחוז. וחישיןן למיעוטא. ווד"ז הרמב"ן ביאר וסבירת התק' כיוון דמליהה היא אינה בחזקת השוק (אלא בחזקת יבום) היליך חוששן למיעוט^{לט}. ור' יהושע לא חיש למיעוטא. (זהו' בבי"ש קנו'יא).

�הרמב"ן (במהרשך דבריו) בת' דמברואר בפסקים דרבנן לא חישוי למיעוטא ולא משום דהזה רוב התלוי במעשהתי^{לט}, וביאר דהא דקתני' בסיפה יצתה מלאה חוששת, התרם משום שכין שעיברה חזקה

כח. והנוב"י (יריד ת ר) תמה דכיוון דתלין בנקבה או נפל, א"כ הדרין בחזקת היתר לשוק. הנוב"י ביאר דמחחים לש' כל קר חזקה, שהרי או היהת בחזקת איסור אשת איש. لكن אף שמית בעלה חוששת ומקי' קצת חזקת איסור לשוק.

בט. וככפי' הא' ברמב"ן, ולזרבי רבי הא' גאון סברת רבנן דחששו למיעוטא משום טהור מיעוטא לחזקה. ואף יצתה מלאה "יל טהור מיעוטא לחזקה".

ל. והמחון"א (יבם ג ט) בת' דיביצאת מלאה אמרי' רוב נשים מעתברות يولדות. ומש"ה לא אמרי' טהור מיעוט מפלות. לא חישיןן לך' מיעוט כל' ובגדי רוב מעתברות يولדות). וביאר דרבנן ס' דהזרוב חשב בכל' וכל' זמן שאין חזקה (בגדי), ומש"ה הזה באילו' ליבא מיעוט. ודוקא ל' מאיר אמרי' דמייעוט מפלות מצטרף לממחוצה נקבות להחשב רבן.

ובגמי (לעיל לו), אבוי דחה מיד לא תחולין וכו', אלא אי חליין מותרת. והרי"פ פסק שלא תחולין, משום גוררת כrhoה. דעתיא (לעיל לו), בוטתייהו. והבעה"מ חילק דהא אבוי (שם) אסיק דה"ק לא תינsha באלה חיליצה, ועלולם מותרת ע"י חיליצה. וכ"ד עירוי דוחולצת לאחר ט' ממ"נ. היליך במקום הדחק, דיליכא למקם על בירוריה דימלתא כדאי הוא ועריא לסמוק עלייו בשעת הדחק. והמלחמות דחיה דהלהכה בר' חנינא. ולא דחין משום דברי אבוי^ל. והמלחמות כת' דיל' דאבי דחיה דאי ראהיה מומחשתה, אך לדינא אינו חולק^ל. וsuma דעתו להעמיד את המשנה אפי' בגורשה.

מו' באמורה אני ודווא נחכינו במערה. ופרש"י היליך ליבא למיחש דילמא ATI סחדילט^ל. מבואר דסומכים על סיפורו האשה לידע האם מסתברшибאו עדים.

והבי"ש (קנו טז) ה'ך' אף ברישא, שאומרת מות בני ואח' ב' מות בעלי, שחולצת נמושום שאינה נאמנת להתייבט. ניחוש שמא יבואו עדים (היפר דבריה) וצרכיה ברוז. ות' דהותם אסורה עצמה לבחון משום שוווי' אנטפהה חד"א (ואף אם יבואו עדים אסורה). וב' המשג'ל (יומם ג' גו).

ורע"א דחיה דיל' דקרו' הגמ' דוקא בסיפה, דילמא האמתה בדבריה, ותצטרך ברוח לבחונה. ואילו ברישא היא נאמנת לעניין זה שלא חישין שנעריך ברוז לבחונה^ל.

מו' ב' יבמות ובו' זו אסורה מפני בעלה של' ז' ז' וכו'. פרש"י דיאע"פ שאשותו (של היבם) אומරת מות מוותרת ע"פ עצמה^ל, אינה נאמנת איבמותה. דחיה מה' נשים שאין נאמנת להעידה.

מג) ותחלין ממ"ג וכו'. ובגמ' (לעיל לו), אי דבשלמה תורה ט' חדשים שמא מעוברת. ופרש"י ובמ"ד דהולד אינו פטור עד שיצא לאור העולם. ולעת ריש לקיש (שם) ל"מ חיליצה תורה ט', אפי' הפליה אח'ב.

מד) אבוי בר אבין ור' ח' בר אבין אמרי תרוייתו ניריה וכו' ונמצא אתה מצורבה ברוז לבחונה וכו'. והריטב"א (לעיל לו), הקשה ואית' אמראי מעגנון לה, תחולין ותנסא ותאסר לבחונה. ויל' דחייש' שמא לא תעמוד באיסורא, כיון DID'UT שמותרת. ועי' יתирו חילוצה לבחונים.

ויל' דהו יבלים לגוזר לאוסרה לבחונה בין שעשתה מעשה חיליצה, ואף שנטבר דאיו חיליצה. ועי' תוכל לחילוצה לבתילה מוחמת הספק, וצ'ל דחכמים לא רצוי לפסללה לחינם. וכדרtan (לעיל לה), וב' השו"ע קסד ב) דהחולץ ונמצאת מעוברת, לא פסללה מהבחונה^ל.

ורע"א (בשו"ע יב ו) הביא דאף אם חילצה ואח' ב' באו עדים שהיו לבעה בנימ, מכריזים ומתרים אותה לבחונה.

אבל הריטב"א (הנ"ל) כת' דבחולץ למעוברת וילדת השעם דסמכ'י אהכרזה, דכין דהולד מוכיח^ל. וחילק דוקא דבסוגין דצרתה במדינת הים חששו להברזה^ל, דכין דהולד אינו לפניו להוכית. ווא' ב' אין ראייה מסווגין דאיו פסול בדיעבדן).

מה) או'פ בגורשה. רבינו ירוחם (ת"א נתיב כה א, רטא. מודה"ס הר' בבי' קנו, וצינו רע"א) הביא דחר"ש נסתפק האם יש תקנה שיכולה לזרור ע"ד רבים שלא תמשא לבחון. ועי' א"ע ברוז^ל.

ורוב חייא בר אבין דאמרי תרוייתו בוטיה, והלכה ברבים ורב פפא ורוב חייא ביריה דרב הונא אמוראי בתראי מפרק נמי אליבא דר' חנינא.

לה. וכן הריטב"א כת' דדברי אבוי הוה דחויא בעלמא. לט. בפשותו משמע דהנידון שיבואו ב' עדים, אבל עד א' אינו נאמן. ואילו בתחילת דבריו כת' ריש"י ואין איש עמהם, משמע עד' א' נאמן. וע' קרא.

מ. והוא אומरת שמות בעלה ואח' ב' בנה, ואף דלהתיר עצמה ליבם לא מהימנא, מ"מ לעניין זה לגביה החשש דתצריכה ברוח לבחונה נאמנת. ובפרט דאורי ודחין שלא תהייבם מיה לנו להשוד אוthonה למשקרת, דחא ל"ש דמרחמא ליבם דהא יהא הדין דלא מותייבות.

לג. וב' הרמב"ם (איס'ב י"ח) וכל מי שאינה רואה לחילוצה אם נחליצה לא פסללה לבחונה.

לד. ויל' דשלידה ומות הولد ולאchar ל'.

לה. ולפ"ז לר' יוחנן ולעליל לה: דמהני חיליצת מעוברת אם הפליה אה'ב' מועברת מותרת לתחולץ ולא תנסה, עד שיוחלו. ווזוקא צורתה במדינת הים אסורה.

לו. וכמו במקומות דיש חשש קנוונא, שממלדים להדר בנהנא.

אר' ה' דהויל' לגמ' לפרש בן בסוגין.

לו'. וזה בගירסת הגמ' (שם), ולישנא דגמרה עדיפא מלישנא דחד אמורא, כ'ש דחיה דאבי לא מכרעא כל', ואין ספק דהילכתא בר' חנינא דרביה דועיריה הוה. ועוד דאבי בר אבין

דף קב.

ו' וְיֹחֶשׁ דָּלָמָא בְּגִוְתָא אַתָּא וּכְוֹ. פֿרְשֵׁי א'ב ל'א מַקְלָלָא נְפָשָׂא. וְהַאֲחַרְנוּם הַבִּיאוּ דַמְבּוֹאָר דָאָפָע לְאַחֲר שְׁנַתְגָּרְשָׁה הַהָבָבָל הַנְּשָׂים, וְאַינְהָ נְאַמְנָת לְהַעֲדָה. וְהַמְּהֻרְשָׁא (קִיטָ) כְת' דַדּוֹקָא בְעַרְתָה, חַשְׁשָׂו שְׁתְקַלְלָא אַוְתָה אַפְעַשְׁכָא בְלַתָה כְיוֹן שְׁהָיָה לְהַעֲמָה צַעַר הַגּוֹפָא. אַבְלָא בְלַתָה שְׁאוֹמְרָת מַתְ בְּעַלְיָא וְאַחֲבָבָ מַתְ חַמְיָן לְאַחֲר שְׁבָשָׂו דְלָמָא בְגִטָא אַתָּא, דָא'ב ל'א תְחוֹזָר לְהַיָּוָת בְלַתָה וְלֹא תִתְיַצְעַרְן. כְיוֹן דַהָוָה צַעַר מַילִי דַעַלְמָא. וְעוֹעַ רַעַ"א לְעַילִ קִיזָוָן.

א) חַבְעַג דָאַנְגְּבָא לְפָהָן. פֿרְשֵׁי דָאי אַתִי בְעַלְיָה, א'ב מּוֹעֵצָה אַתִ גִיטָה וְנוֹאָסָרָת אַבָחָן. וּכְנָאָסָרָה אַפְעַלְבָה הַרְאָשָׁון מְשׂוּמָם מְחוֹזָר גְרוֹשָׁתוֹ מְשַׁנְשָׁאתָן.

אין מעידים אלא על פרוץ' פנים

ב) אַלְאָ עַלְ פְּרַצּוֹפָ פְנִים. המְאַרְיוֹ פְיָ' בְ' לְחַיִים. וּכְבָבָ רְבִינוֹ יְרוּחָם בְשָׁם הַרְמָמָה (וְהָרָבָבָי) וּפְסִיקָים יָזָה דְפְרַצּוֹפָ פְנִים הַמְלָחִים עַצְמָם, וְאַינְ מְשִׁגְיָחִין לְאַלְעַלְבָה הַעֲיָנִים וְלֹא עַל הַפָּהָ.

ג) אַיְן מְעִידִים אַלְאָ עַד גְ' יְמִים. הרשָׁבָא (קְבָא). בְּיַאֲרָדָא שְׁמַכְרִין פְנִיו וְחוֹטוֹמוֹ, שְׁמָא אַחֲר הַהִיא וְנְשָׁתָה צְרוֹתָו וְנְדָמָה לְהַמְכַיָּה. וְהַקָּהָי (מו א) כְת' דַהָוָה מְשׂוּמָם חַשָּׁש בְדָרְמִי, וְהַבִּיא מִכְאָן מָקוֹר לְדַעַת הַרְיָה (חוֹלְלִיְקָטוֹ). דָאָפָע בְבָעַדִים אָמְרָי בְדָדְמִי. וּכְת' דַדּוֹקָא דָאָפָע הַמְדָרָק לְאַיְכָל לְדַעַת לְאַחֲר גְ' יְמִים.

א. וּלְרַבְנָן אָמְרִין דָאָפְילָוּ מַקְלָלָא עַצְמָה מְשׂוּמָם קְלָקָול חַבְרָתָה דְתָמָוֹת נְפָשָׂה עַם פְלַשְׁתִּים קַעְבָּדָה. ב. וְהַמְּהֻרְשָׁא (אַחֲרִיכָן מְהֻגְמָן) (לְעַילִ קִיזָוָן) דְהַמְוֹתָה שְׁבָאָה לְאַחֲרָמָכָן.

ג. וְאַפְשָׁר דָאָפָע בְלַא טָם זוּ, דַהָוָה שָׁאָם נְשָׁאת עַפְגָּט לֹא תְנַשָּׁא לְפָהָן וְשִׁיתְבָּרָר שְׁעַבְרָה בְמַוזְדָּה. אַר בְּדָרְמִי רְשָׁי מְשֻׁמָעָדָה מְשׂוּמָם שְׁנָאָסָרָת עַלְיוֹ.

ד. וְהַקָּהָי (בְת' דַלְדַעַת שָׁאָר רְאַשְׁוֹנִים יְלִיל דְמְבַלְחָמָה יְתַכֵּן לְזִיקָה, וּמְשָׁהָה נְאַמְנָת בְעַדוֹתָם. אַבְלָא בְאַישְׁתָה גְ' יְמִים אֵי אָפְשָׁר לְזִיקָה, וְעַקְרָב הַעֲדָתָה מְבוֹחָה דְהַדָּמִי.

ה. אַךְ פְשָׁטוֹת הַרְאָשָׁוֹנוֹם וְהַפְּסִיקָים דְלִימָם הַכְּרָה בְלַל לְאַחֲר גְ' יְמִים, וְאַפְעַבָּר בְדָקו הַבְּיִיד הַיטָּב. וְעַזְעַז.

והקר"א דָן דָלְצָד (לְעַילִ צָג) דָעַד א' אַינְנוּ נְאַמְנָת בְבִמְהָה לְשֹׁוק, א'ב אַפְעַלְיָה יְמָנָה (שְׁאַיְנָה נְאַמְנָת עַלְיהָ), לְעַמְלָא כְלָל דָעַד א' לְהַתִּירָה. (וְהָקָא אַצְדָעַבָּגָם בְסָגִינָן אַוְלָכְרָבָרָי שְׁרָבָא אַבְלָהַבְּיִישׁ (קִמְחָד) דַהָה וְלְדַעַת הַרְאָה שְׁדָעַד א' אַינְנוּ נְאַמְנָת בְבִמְהָה, אַפְעַי אַיְצְעָרִיךְ טָעַם דְצָרָה אַינְהָ מְיעֵדָה לְחַבְרָתָה מִיְאָ, דָסְדָדָה וְמְהֻנָּתָה לְגַבְיָ עַצְמָה, מְהֻנָּי לְיִבְמָתָה מִיְבָ. (קִמְלָל דְסָנִי לְהַמִּי).

מַח לְזָו עֲדִים וּכְוֹ. הרשָׁבָש כְת' דְתָלִי בְסָפָק (לְעַילִ צָג) אַיְעַד א' נְאַמְנָת לְהַתִּיר בְבִמְהָה לְשֹׁוק, וְאַבְעַדְיָם לְאַוְדָוקָא, אַלְאָעַד א' מִיְ.

מַט תּוֹדָה מָאִי. וּנְרָי לְרָי' וּכְוֹ אַבְלָהַכְאָכָל א' א' אַינְהָ מְתַכּוֹנָת לְהַעֲדָה, וְאַפְעַלְיָא יְשָׁחָשׁ מְשָׁקָרָה, שְׁמַתְכּוֹנָת לְקַלְקָלָה. אַךְ הַיכָא דְנְרָאָה שְׁבָאָה לְהַתִּיר עַצְמָה לְאַחֲרָוֹ. (וַיְלִידָה הַיכָא דְהַצְרָה מְסִפְרָת בְמִסְלָתָה וּבְכָדוֹר).

וְהַמְּהֻרְשָׁא (אַחֲרִיכָן דָמְהָוָה דְלָהָל אַלְלָקָ אַמְתָנָנִי) (לְעַילִ קִיהָ), בְּרִישָׁא דְחַק מְתָנָנִי) בָאָה וְאָמְרָה מוֹת בְעַלְיָה תְנַשָּׁא וְתוּלָתָה צְהָבָה וְצְרָתָה אָסָוָה, וְאַפְעַבָּה לְהַתִּיר עַצְמָה צְרָתָה אָסָוָה. וְאַמְאָי לֹא פְלִיגָרְיָא. וְהַמְּהֻרְשָׁא (תִי) (דְלִילְשָׁנָא דַדּוֹקָא נְשָׁאתָן יְשָׁהָמִיד שְׁנָאתָת לִשְׂרָאֵל, דִישָׁ לְחוֹשָׁד לְמָלָא בְגִטָא אַתָּא (וּכְדָלְקָמָן). (אַךְ בְת' דְגַבְיִ חַמּוֹתָו לְאַחֲרָוֹ לְהַזְרָה, ע' בְסָמָוֹר).

מָאִי. אַךְ הַגָּרָא (אַט) בְת' (זְהָדָשָׁוָעָ, וּכְנָהָרָוָנִי) נְקַט לְשָׁוֹן דָאַיְן צְרָה מְיעֵדָה לְחַבְרָתָה אַלְיָבָדָם דָעַד א' נְאַמְנָת.

וְהָקָג (לְעַילִ צָג) בְת' (נְהִי דְבִרְיָשָׁא דְמִתָּנָנִי) מְשֻׁמָעָדָה וְכָוחָרָתָה רְוִשְׁשָׁי. וּקְשִׁיאָ דִיקָא דְרִישָׁא אַדְיוֹקָא דְסִיפָא. אַלְאָמָה לְיַכָּא לְמִפְיַשְׁט מִינִיה.

מַבָּ. אַבְלָהַגָּרָא דַהָה דָלָא אַמְרָי מִיגָו, וְדָן לְתַקְנָה רְאַשָׁוֹנה עַי לְקַמְןָ קְכָבָ. וּמְשִׁיבָכָ (לְעַילִ קִידָוָה) דִיאָשָׁה עַצְמָה נְאַמְנָת שְׁמָת בְעַלְיָה, אַבְלָא עַד א' אַינְנוּ נְאַמְנָת. וּכְיִנְמָא מִיגָו דְנָאמָנָת עַלְעַדְמָה, אַפְעַבָּה יִבְמָתָה לְנַשָּׁא.

מַג. לְבָאָרָה לְמַסְקָנָא אַמְרָי 'מִיגָו', אַלְאָדְמָצָד אַחֲר לְמַגְדָעָה. וְכַת' דָאָפָע 'בְנִים' לְאַוְדָוקָא, דָאָפָע בְנָא, פּוֹטָר. מַד. וּכְת' דָאָפָע 'בְנִים' לְאַוְדָוקָא, דָאָפָע בְנָא, פּוֹטָר.

נה בא"ד אבל כל גופו שלם, אפי' אין כאן פדחת וחוטם" וכו'. והרשב"א (לקמן קבא), והריטב"א נומוקי' בשם ראה"ה חילק דוח'ל למשנה לפרש ודוקא כאשר אין גופו שלם. וכן לפרש ואיררי בלבד בפניו. אך ר"ת (שות' ספר הישר צב) דיקן מהלשון, دائירתי במיעדים על הפרצוף (ודמייא דמעידים על השומה (בסוף העמ')). אבל אילו ייעדו על האדם השלם ודאי מהני. והכא איררי דמעיד על סימן פרצוף הפנים ולא על טביות עין^ט.

ובפושטו היפי' במשנה דין מעידים על המת, אלא עי' פרצוף הפנים. וכ"מ ברש"י ("ה' הכרת פנים") ומהמשנה בא לאפוקי' שאר הגוף^{טט}. אך ר"ת פ' המשנה דהמעיד על הפרצוף צריך להעיד עם החוטם. אבל כל שמייד על דבר אחר לא קאי במשנה דידן.
והגרא"א (ז' פח) הביא רר"ת דיק' מהמשנה ע"פ שיש סימנים בגופו ובבליה, דודוקא סימנים ל"מ, אבל מכירו בטביות עין מהני.

ט) בא"ד ו עוד שמא דוקא בסימני וכו'. וצ"ב בפושטו במשנה איררי במיכרין, עי' טביות עין. ואילו יש סימנים מובהקים "ל דמהני אף לאחר ג' ימים". ובט' הישר בת' בפדרחת ופרצוף הפנים לחור ליבא טביות עין, אלא כמו סימנים בעלמא, שמייד שדרומה לפרטן של פלוני.

טט) סימנים, (ב) והוא מלא פצעים, (ו) ואין כל גופו לפניו. אבל אם הוא שלם או היפחת וחוטם ואנו מכירים בו עי' טבעת עין יפה מעיים אפיקיל לאחר כמיה ימים.

יג. ובט' הישר מבואר דזה הוכחדה דמהני על גופו שלם. ואף דמובואר בבריתא דבעינן פדרחת ופרצוף הפנים וחוטם, ה"מ בשайнן בו טביות עין כדמים שלם, ואין מכירם אלא עי' פדרחת וכו' דהורה טביות עין מועטה. אבל מהני טביות עין דראש כלו או דוגוף. דוכי אידם זו שנחזר חוטמו לא יוכל להעיד עלייו וכשהוא מכחיש ואומר שהוא אחר).

יד. עי' טביות עין אין חילוק בין לאלטר ולאחר כ' יום. בדבטייה עין מעשים בכל יום אפי' לאחר זב' ב' חדש מעת נבר. והביא מבעל חלום לאחר חצי שנה, זכ"ב בונתנו. והכא איררי דההטניות עין אינו נבר, אלא בעין מדומה מילתה למילתה.

טו. והמהדרח"ש (לו, בד"ט) דיק' מדברי רשי' דלא בר"ת. טט. וכ"ב הרשב"א דודאי אם מעידין על סימן מובהקן שבגוף מהני (וא"כ פרצוף הפנים). (ובכ"א לעיל כתה: דמהני סימנים). ונח' (בסוף העמ') דוקא בשומא.

ו התשוו' מימוניות (ט) כת' דאיiri שראה לאחר ג' ימים, אבל היכא דראו תורה ג' ימים ודאי מעיד אף לאחר ג'.

ו הריב"ש (שעת) כת' דבכל הני דתנן 'אין מעידין' אין כאן עדות כלל, ואם נשאת תצא'. דמייא דאיןיך דמתני' דאין מעידין עד שתצא נפשך, דאין כאן עדות כלל'. וומשמעו בריב"ש דהוה סברא פשוטה דלא העיד כלל על המיתה^{טטט}.

ובפושטו נח' בה הראשנים (הו' בס"ד התוט) אי זהו חשש دائירית או חשש דרבנן.

ו הריב"ש (הו' ברמ"א ז' כו) כת' דאפי' בספק אשתיי אם נשאת תצא (ע"ע בסmock וקבא). ובריב"ש מבואר דהוה משום ספק دائיריתא. אבל הגר"א (ז' צד) ביאר (כוונת הרמ"א) דאף בדרבן אם נשאת לא תצא'. ושוב עין דעתה הרמ"א) דאף בדרבן עצם נשאת לא תצא. (וא"כ אף ספק אישתיי יש להקל).

נד) TOD"ה אין. וארא'ת דהינו דוקא בשאין שם אלא הפרצוף וכו'. מבואר בדברי רת"ג' ג' חידושים, א' היכא דגופו שלם מעידים על הגוף (אף שלא פדרחת וחוטם, וכן לאחר ג' ימים). ב' דמהני טביות עין גמור, והכא איררי עי' סימנים. ג' היכא דהפנים שלם (ולא נחלל) מעידים עליו^{טטט}.

ו. ומובואר בדבריו דהשואל נקט דעתך להיעיד אף תורה ג' ימים.

ט. ו הריב"ש הויסף דאפי' ספק אי נשאת תצא. וע"ע בסmock בס"ד התוט).

טט. אך נח' בזה הפטולקים (ע"ע בע"ב) והמעדרני יו"ט נקט דבגונס אם נשאת לא תצא, דמייא דמיים שאין להם סוף.

טט. ו הריב"ש כת' דליקא למימר דאין מעידין עד שתצא נפשך, קאי אהמשך דאפי' מגיריה, ומשום שוביל ליכוות ולהיות, דהוה חשש מדרבן. אבל מדאוריתא לא' חישין להכחיב, ואם נשאת לא תצא. אך הוכית דאף מדאוריתא החשש שיכול לבאות.

טט. י. עצין דתורי ותורי ספיקא דרבנן (כדי לעיל לא), וא"ה תצא (בדרא' לעיל פח: דודוקא בשניאת לא' מעידיה לא תצא). וצ"ע מה ראייה, דהותם וזה ספק دائיריתא, אלא דרבנן אמרו להחמיר (בתורתו וראיי).

טטט. יא. אך לשון התוט' אינו ברור כ'כ, והפסקים הארכו בדבריהם.

טטט. יב. וכ'כ התוו' דודוקא (א) היכא דאין מכירם אלא עי'

דוחישין שאומר בדרמי. ותוס' כת' דשמא אيري בשנחתה קצת צורת פניהם, ואכלום כורוי. ונשאר רק מה ששנו במשנה (באן). אבל בשאר בני אדם שטבו מהני להעיר ע"פ טביעות עין. ותוס' הביאו דברי ר'ת.³

ט) שם. שאינו נחבל בפנים. המרדכי (פג) הביא דר"י ה'ך. דבמודרש מבואר דאף בסתמא אין מעידין אחר ג' ימיט⁴. והמרדכי תי' דהותם אירי בהרגוי מלכות מודוכים בפעיעים וחוורות, ומ"ה מתקלקין ואין יכולין להעיר עליהם להיכרים לאחר ג' ימים. ועוד תי' (דאף לר'ת) לפעם מדרבן היכא שאנו רואים ומזכיר אותו יפה, וככה"ג יכול להעיר אפי' לאחר ג' ימים⁵.

ס) בא"ד אפי' הוא אמת דהויכא שנחבל בפרטזוף וכו' ביוון שנשאר גופו שלם וכו'. לבארה ממשמע דתוס' נסתפקו בברבי ר'ת, האם מותני גופו שלם⁶.

סא) בא"ד וגם יוכל לדחות שהוא תוך ג' ימים וכו' אין תחתותו אלא בתוך ג' ימים. ומספק מותר⁷. וכ"ב הרاء"ש.

והרש"ב"א (קכא). נסתפק בזה האם מספק אין מעידין עליין, דהויל ספיקא אדוריתא ולחותמרא. או דילמא הויה חש משדרבן⁸ ומה'יה דוקא בשנודע שעברו ג' ימים, אבל סתמא לא חישין כולי האין.

בא. דבمدرש בראשית הרבה הולדות סה כ' ויצא עג' ה' בהר לג' ובירושלמי (באן) ה'ז מעשה שהעמידו עליהם שומרים ג' ימים עד שנטתקללה צורנן ושלוא יוכל להתריר נשותיהם.

בב. ולהר תי' עיקר סברת ר'ת דכינן שהם סבורים שמכירין אותן אין לנו לומר שטויות. ויל' דאף ס"ד התוס' בספק ג' ימים, ביןון והוא מעד שראה די בפרק.

בג. אך דוקא נחבל הפרצוף, אבל פנים שלמות מהו אף לאחר ג' ימים. וכמעט האחרון של ר'ת, ותוס' נסתפק רק בתעם הראשון.

בד. יל' ע"פ דע'י ההרבה אמר' דודאי והוא תוך ג' וכמ"ש הראשוניים.

בה. וביאר דכינן שמכירין אותו אמר' דמסתמא חזקה שזה הוא, ביןון שבדקו והכירו בטביעות העין ואין אנו יודעין אם נתפח אם לא ואם נשתנית צורתו אם לאו, אלא היכא דידען שעברו ג' ימים חחשו חכמים בדבר שמא נתפח נשתנית צורתו.

והש"ש (ז' יג) הביא דמשמע בתוס' דפרצוף הפנים מהני סימנים ולא טביעות עין (ודוקא בגוף עגי תורייהו), וה'ך דקי"ל דסימנים לאו אורייתא. אך שוב הביא דמובואר בדברי בה"ג דמהני להעיר על סימני הפנים ואף בשאיון מכיריו ע"י טביעות עין. דסימני הפרצוף זהה סימן מובהק ממש.

ט) בא"ד אבל ע"י טביעות עין ניכר חיטב ע"י סימני הגוף וכו'. לשון התוס' אינו ברור, האם הווה מדין טביעות עין, או דקאי בשיש סימנים בגוף. והתוס' רא"ש ורשב"א הביאו דברי ר'ת דນיכר החיטב ע"י סימני הגוף. ועוד נראה דהיכא דבל הגוף קיים ע"י טביעות עין ניכר החיטב אפי' לאחר כמה ימים. ודוקא ע"י סימני צרך תוך ג'.

ובשות' בית יוסף (גיג מס' ל"ת 1) כת' דדעת ר'ת דמנהי טביעות עין לחוד (וכמ"ש הטורין), והוא דאי' בתוס' בטביעות עין ע"י סימני הוה ט"ס⁹. וכן בס' הישר מבואר דהוה ע"י טביעות עין לחוד). והפטוסקים האריכו בזה טובא¹⁰.

נ) בא"ד והויכא שאינו נחבל בפנים וכו'. וכ"ב הרاء"ש הדיבא שאינו נחבל בפנים פשוט שוכלו להכירו בטביעות עין של גופו וצורתו, כי צורתו אינה משתנה כל כך. ונראה הוא לעינים שמכירין אדם מות בטבעית עין אחר כמה ימים. ווד"ז כת' תוס' (לעיל קטו) בהא דאי' (שם) דמי שראאה שטבע אינו נאמן להעיר (ע"פ טביעות עין).

יז. וכן בש"ע (ז' כה) הביא דברי ר'ת דהיכא דבל גופו שלם, יוכל להכירו בטביעות עין ולא פרצוף ופחתה וחוטמן. ווש"ע כת' דחלקין עליי האחרונים. והחלק' מ' שם מ' כת' דלא נחדו דברי ר'ת למגרי, ומცפרים דעתו לשאר אומדןות והוחחות.

ית. אך י"ל בדביחילה ס"ד דבעין סימני הגוף, ועוד דעתיעות עין מהני לבר"ע.

יט. ע"ש ש' ז' הלהאות וע' מה שהביא המגיה לריטב"א. והגרא"א (שם פח בליקוט) כת' דר'ת אירי בטביעות עין ע"י סימני שאנו מובהקין. ואילו דבכימנים מובהק לכורע מהני ע"ז בטביעות עין. והגרא"א ביאר דסימן שאנו מובהק לחוד ודאי ל"מ. ולש' במצבאות בטביעות עין בגוף אלא ע"י סימנים, דל"ש להכיר הגוף החיטב אם לא ע"י סימני. והעיקר ר'ת אירי הכא ע"י סימנים שאין מובהקין יש לטבעית עין.

כ. ותוס' דימו דברי ר'ת היכא דשהה ג' ימים, לחש בדרמי. אף לאלתר בסוגיה דהთם.

פר) דריש להעמיד את רואבן בחוקת חי, ואדם אחר שלא ידענו אותו מות קודם ג' ימים. ולא שיר לומר על אותו אדם אוקמי אוחזקה^{לט}. ומש"ה ל"מ חוקת חיים לומר שמות זה יותר מאוחרן.

והנוב"י (ק לא, הו' בש"ש ז בא) כת' שותא דמר לא ידענא דמה חזקת חיים יש לרואבן יותר מלאייש אחר מן החווים, אדרבה אני אונור תן לאותו אדם חזקה. ויהיה מי שייהה, על כל פנים חי היה פעם אחת. ותן לו חזקת חי שעדיין הוא חי^{לע}, ומית זה הנמעא עתה איןו אדם אחר הזה רואבן שמות.

והבית אפרים (לו ד"ה והנה שם) תי' [קו' הט"ז] דלאLIN בתר חזקה דוקא לענין שתועיל על הדבר^{לע} שאנו דין באותה שעיה^{לע}. אבל בסוגין אין נידון על השעה שלפני ג' ימים, שננים לעליו חזקה. אלא דנדון עכשווי, האם זהה מעב שכבר עברו ג' ימים. ובזה לא נתחדר דניזל בתר חזקה, ואף דחזקת דעתיקרא יהני לדון עכשווי מות יותר מאוחר לא أولי^{לע}. ומש"ה בסוגין לש לאוקמי אוחזקה חי, דהספק שאנו דין לעליו איןו על אותו ומית שהיה חי, אלא על הזמן שאחר מיתה אם הוא קודם או

וחריטב^א בYEAR דחששו דינוי פרצוף לאחר ג' והוא חשש בעלה, שיש מקצת מתים משנתנים לאחר ג'. וכבשו שהדבר ספק אין לנו לחוש ולהכחיש הראה הנירטה לנו^{לע}. ובפושטו מבואר והעד דלחותمرا ס"ל דין ג' ימים היה חשש DAORIYAT^{לע}.

�הרשב^א הביא דהגירסא במשנה אין מעידין אלא עד שלשה ימים, והול' כל שעברו ג' ימים. ומכברא דאף בשלא נודע היה לחותمرا. אך הביא מקצת ספרים^{לע} כל שעברו ג' ימים אין מעידין, ודוקא ידוע שעברו ג' ימים^{לע}.

סב) שם. הט"ז (יו"ד שצז ב) ה' (לדעת הממחמירין) דנוקמיה בחזקת חיל, ונימה השתא הוא דנהרג. והזה תורה ג' ימים.

וحتט^ז חידש וכל היכא דודאי מות לפניו לא אמרי' חזקת חיים שמות כמו שיותר מאוחרל, וליד לשאר חזקות, בגין מקוה שמעידין אוחזתו דנחסר יותר מאוחר. דשאני נירטה דכל חי סופו למוות. ודוקא היכא דיתכן דעתין חי מעידדים על חזקת חיים, אבל בשמוכרר שמות אלה חזקה.

והגה^ב דהזה אדרבה נוקמיה ולבעל) בחזקת חי, דעתן כאן עדות כלל שמת^{לע}. ועד"ז כת' הב"ש (ז'

לא. ועוד כת' דריש חזקת אשת איש כנגד חזקת החווים. ואף דל'ש חזקת אשת איש להעיר שמת יורר מוקדם, אלא דמנהני להזכיר שמות הזה אינו בעליה).

לב. ומשמע דברונתו דכין דין אנו מכירין אוינו לש חזקת חיים.

לג. והנוב"י (שם) דין אי שיר לנידון חזקה שלא נתרירה וע' תוס' חולין יא. ד"ה אתיא מפרהך. אך דהזה דל"ש לבאן.

لد. וכן בהג' ברוך טעם (לנוב') תי' דכל חזקות שהולכין אויריהם הוא בדבר שאנו דין עליו. והביא ראהה ששוחלה גט מממדיה^י שנונתנן בחזקת שהוא חי אף למן מרובה. ואף בשודע שמנונגים ישראליים במקום הבעלים, ולא חישוי' שהבעל הוא הנפטר. עב"ז נונתנים הגט להאהה בחזקת שבעל חיים, כי עליו אנו דין וחזקת חיים שלו לא איירעה.

ווע' משמע דכוונות הברוך טעם ליישב קו' הנוב"י על הב"ש, ועיקר היישוב דתולים שדים אור מות, ואדם האינו לפניו). לה. וכגון חזקת הנגע אף דהשתא חסר לפניך אמרינן דקודם זה היה בחזקתו, והשתא חסר. ובין שאנו דין על שעת ההסגר אמרינן דאו היה בחזקתו.

לו. וכבת' דהזה בעין שבת' תוס' (חולין יא) דל"מ חזקה שלא נתרירה בשעתה, ואך דיאיגלאי למפרע שהיתה בשירה לאolin בתרה ואך על גב דהשתא איגלאי מלהא למפרע דאותה שעה כשרה הייתה.

בו. וכן הביא הגר"א (ז' צ) דהסבירא דמהני מספק דכני' שמיכירין אותו מסתמא חזקה שהוא, אלא שחששו חכמים שמאה נשתנית צורתו וה"ס ספיקא דרבנן ולקלוא. ואידך מ"ד סל' דהזה ספק DAORIYAT^{לע}.

בו. והנוב"י (ק בט, ח' בפתחת' קב) כת' דהיכא דיש ג' ב' סמנים הזה רק חיש דרבנן, ומש"ה אף דהזה ספק אי עבר ג' ימים מותורת.

כט. והמהרי"ט (קלט, ב לה) הביא דמהרי' אשכני' הגיה כן' במיניותו אין מעידין לאחר ג' ימים. ובכתב דכ"ה בירושלמי' והගיר' במשנה בירושלמי' (דין) אין מעידין אלא לאחר ג' ימים. ווע' צידן בדורש (וקרא רבה ז) ה' משנתינו בנוסח דאין מעידים לאחר ג' ימים. ואילו בדורש (שם פרשה לה, ובראשית רבה סה עג) איתא הנושא אל לא עד ג' ימים. וולפנינו שם א' אל לא אחר, וכוננת רע"א להגיה בירושלמי'.

כט. והרשב^א משמע שהבריע להקל. אבל הריב"ש (שעט) הביא בשם הרשב^א ספק ג' ימים אסורה.

והשוו^ע (ז' ב) הביא מיח' בוה. אך הרמ"א (שם כט, בשם הרב' השם) כת' דהיכא דהזה ספק אם נשתהא לאחר שייא' מהימים, כדלקמן קכא). אול' לחותمرا, ואף' נשאת תצא. ומשמע דהמרי מספק ג' ימים (ואף דהרב' דימה לא' מימי'). וע' בפוסקים שם.

ל. אלא כיון שמעזאו מות איתן לען לומר שמותחלתו היה מות.

ונח' ר' יוחנן ור' ל' (בכורות מו:) ממותי נחשב לידה להחשב בכור לנחלה. ור' ל' אמר שלא סגי בפרחת לחוד, דכתיב יכיר וציריך ראוי להכרכה. ור' יוחנן פלאג דסגי בפרחת יכיר והחשב הכרחה).

והגמ' מק' ממותני דידין לר' יוחנן, לציריך פרצוף פנים להכרכה. והגמ' דוחה שנייני עדות אשה דאחותיו בה רבנן. והגמ' פי' דאף והקהלו להשיא بعد מפי עד וכו', והקהלו רבנן בסופה. אבל בתחילתה לא אקליו רבנן מב'. ופרש'yi דראית המת הוה תחולת העדות, ולא הקילו א"ב בירוחויפה).

ועוד תי' הגמ' דאף שלא הוה 'הכרה' סגי ל'יכיר/, דיביר לחוד והכרת פנים לחוד. פרשי' דגבוי יכיר לא כתיב פנים. והש"ש (ז טז) ה'ק' דמ"מ מבואר דפרחת סגי להכרכה, א"ב אמאי לא סגי בעדות אשה. עי'ש.

סימנים دائוריים

סוד ל'ミמורא דסימנים ל'או دائורייתא וכו'. ותוס' (לעיל קטו: ד"ה וקאמרי הא') כת' דאף למ"ד סימנים ל'או دائורייתא, סימן מובהק הוה دائורייתא. וכן בגמ' (ריש עב') מבואר דסימן מובהק מהני וולחן לשנאה נח' אי שומא הוה סימן מובהקן. וכן אי' (ב' ייח') דמחוזרין גט ע"פ נקב בצד אות פלוני, דוחה סימן מובהקן.

ומבוואר בסוגיות דיש נ' סימנים, סימן מובהק וכנקב בצד אות פלוני, וכדא'י בסמוך לדוחן מ"ד שומא סימן מובהקן, סימן ביןוני ומובהק קצת מ', נקב בעלמא בגט), וסימן בעלמא (ובגן אורך וקצר, חורי וסומקן).

אח'ב. ובכח'ג ל"מ החזקה דמחייב להוכיח מזה לעניין אחר מיתה^{ל'}. ווע"ד יסוד זה מפורסם בשם האבני נור (יר"ד שם), אה"ע רם יב, בא' צז' דגדיר חזקה הוא להעמיד הדבר בחזקתו, אבל ל"מ לקבוע מתי נעשה המעשה^{לה}, ובאיוז צורה נעשית^{לט'}.

והש"ש כת' (ליישב קי' הנוב'ג) דיש לרואין חזקה חיים, ואף כביש מות לפניו מוקמי' לכל' א' בחזקה חי. ואף באופן חזקות מתנגדות ול' זומיה דב' שבילום^{ט'}. והש"ש כת' דאף היכא דחו' ב' אנסים שללבו, ועדם העידו שא' מות ואין יודעים איזה, מוקמי' לכל' א' בחזקה חי וכמו בב' שבילין. ואפי' באו ליישאל בכת' א', דב' שבילום הוה רק חומרא דרבנן. עפ"ז דן דאף אי' ספק דרבנן לקולא, הכא יש לרואין חזקה חי, וגם חזקה אשת איש, ולדברי הפסוקים לא אמר'י ספק דרבנן לקולא במקום שיש חזקה.

ובבשו"ע (ז צ) אי' ומיהו אם יצא קול שמות, ולאחר ג' ימים מעאו והכiero מותרת לדברי הכל, וצ'ב דכינוי הדקל שמת קודם ג' ימים אמא עדריך טפי, והפוסקים (ב'ח, חלק מ', ב'יש, גרא' וועוד) כת' דמותרת רק לדעה ראשונה. וס"ד דע"י הקל גרע, קמ"ל דאפ"ה מותרת ממש'ג,adam הקיל אמרת הא מות. ואם אין אמרת מותלים דוחה תורה ג' ימים. וע"ט ז'.

ס' אין מעדין עד שייהו שניהם עם החותם וכו' הכרת פנים ענתה בס' מ'. פרשי' אלמא אין עדות שאר הגוף אלא בהיכר פנים. ולתוט' ילפי' לציריך הכרה מלבד הפנים.

בעורת פני המנאף. ופרש'yi (ישעה ג ט) כת' פ' נוספים לפשטייה דראיה.

מב'. והמדרבי' (אא') ביאר דכי הקילו בסופה, פי' אחר שנחקר העדות יפה בטביעות עין. אבל בתחלת פי' בגין העדרות לא הקילו. והבאי דדווקא בעידם הקילו, ולא בגיןו של עורות. והמדרבי' כת' דה'ג' מוכח כולה שמעתא תחולין לחומרא, דאמר'י (לעיל קיד) ודלא מא דאייכא דעתך לה סתרי וחין. ואמר'י (לעיל קטו) כי היכי דליך איתרחש נסא וכו'. ואמר'י' נמי (שם) אמרoor איניש אחריניא את לאצולי וכו'. וכן (לקמן קבא) מים שאין להם סוף שמא עליה מעד אורה. ויל'ד איש למלמד מודברי' המדרדי' דכל הר' הוה ותרמא מדרבנן). מוג. ופעמים קוראים לחם 'מובהקים', ופעמים נקרא אינו מובהק, ביחס לסימן מובהק.

לו'. וסימן ארך הוاد דבר חדש אצלי ועדין לא הבאתיו בכור המבחן וצ'ע עוד.

לה. והאבני' כת' דתינוק שנולד בה'ש דערוב שבת, לא אמר'י דוחזק מעוררת מכירע שהילד היה בשבת, למול בשבת. דאף דሞקמי' אחזקה של נולד קודם, אבל ל'מ לקבוע שהיה לידי של שבת. לט. והאבני' צין דמודברי הטע' (יר' שצ) יש סתריה לדבריו. וועוד דן בזוז בדרכיו הטע' בתובות ט. ואכמ'ל).

מ. ולא מוצאיין את רואין מחזקת חיים משום דאף לשמעון יש חזקה חיים. ובפרט דאותו שני שאנו אומרים שמת אינו לבנינו, ואין אנו דנים עליו.

מא. ופרש'yi (בכורות מו:) כת' דפשטייה דקרה בנואפים כתיב, דהכרת פני הולדות ענתה בנואפים. שהק'ה צר את הממו

סה שם. פרש"י [הצד דסימנים دائורייתא דילפי] (במשנה ב"מ כו), אף השמלת וכו', מה שללה מיהודה שיש בה סימני ויש לה תובען, אף כל דבר שיש בו סימן ויש לו תובעים חיב להכריז. והגמ' (שם) מסתפקת איזי סימנים دائורייתא [להשbeta תקנתה, ואף להשbi גט אשה], או סימנים לאו دائורייתא^๑, ובממוןא [השbeta אבידה] עבדו תקנתה, ול"מ באיסורין^๒.

והקוצות (רנט ב, ועד"ז הפנוי שם) העמיד דיש בסימנים ב' נידונים, א' אי היישין دائירמי חפץ אחר בסימן זה. וב' חשש משקר^๓ [דילמא מיחזי חי, או בסומה בארובה, וניזש סימני החפץ].

אך בסוגין הדעדים מעדים על סימנים בגוף הנידון משום אitarianי, ול"ש נידון חשש משקר. והקוצות כת' דע"ב דבסוגין הוכחו בסימני לאו دائורייתא, משום دائירמי. א'כ ב"ש דל"מ להזכיר אבידה. והקוצות כת' דעתך הספק בגמ' (ב"מ שם) הווה משום חשש משקר^๔, והוא דהביאו (שם) מביריתא דין מעידין על השומא הוא בין היישין دائירמי, ב"ש דל"מ סימנים מדוארייתא.

ס) שם. ומשמע מדברי רשי' דמ"ד סימני دائורייתא, ילי' כל התורה מהשbeta אבידה. ובגה' מרדכי (ב"מ ס"ס תבז) הכך היכי ילי' איסורה מממוןא^๕ (וכדאי

וחרמ"ז (ושא"ר ב"מ כז) כת' דפשיטה דמחוזרין אבודה ע"פ סימן מובהק, ול"צ קראי^๖. והרש"א (שם) ביאר דסימן מובהק בעדים^๗. וכ"ד רוב הראשונים דהנידון סימנים دائורייתא זהה בסימן בינויגי. [ומשיין ע"פ סימן מובהק^๘].

אבל המארוי (שם) והリスト"א ישנים (ב"מ כז. ויה) הביאו י"א [ריב"א] דהנידון (ב"מ שם) בסימנים מובהקים. [והראשונים דחו דסימן מובהק בעדים]. והאחרונים (פנ"ז שם ועוד) כת' לדעת הריב"א ע"ב דהספק בגמ' משום חשש משקר.

והבי"ש (ז' עב) הביא מהמשאת בנימין (ס) דגדר סימן מובהק הוא שלא ימצא רק א' מאלו, והוא דבר ור' ומופלג.

וחרמ"א (שם כד) כת' דאפי' ק' סימנים שאינן מובהקים אין מctrפין, ואין מותירין על פיו. אבל המשאת בנימין (שם, הו' בבי"ש שם עג) כת' דחיבור הסימנים חשיב סימן מובהק, דבריך זר ומופלג שיתחרבו ב' סימן אל' באדם אחר. והביא דכ"ב בשורת הר"א מזרחי (עה ול').

(הבי"ש כת' דחרמ"א איירי בסימנים גורעים).

והפתחה"ת (קו) הביא בשם ר' דניאל לחיק דהיכא דין שיותה בין ב' סימנים ל'ם, דין צירוף בינויהם. אבל היכא דיש כמה שינויים בעבר א', אע"ג דכל שינוי לחוד הווה סימן גורע, מ"מ בהצערפם נעשה מובהק. דלא שכח' ג' ד' שינוי באבר א'.

מו'. ובמשנה (שם) ילי' משלה דיש לו תובעים, לאפקוי נתיאשו הבעלים. ואך תוס' (שם) הביאו דברישלמי א' דילפי' יאוש מא' אשר תאבד ממנה, שמצויה אצל כל אדם). מה. ולשון רשי' (חולין עט) נהי' דעבור רבנן תקנתה בממוןא, באיסורה מי מצו מותקני.

מט. והפנ"ז (שם) והקוצות כת' דלפ"ז ל"מ אף סימן מובהק ממש, אבל האחוריים (פדי' יצוק ב נה קהי' ב"מ בט' ועוד) הביאו דרהוראשנים כת' דסימן מובהק ודאי מהגни. ואל היישין דילמא משker.

ס. והביאו דכ"ב החרמ"ז (חולין עט: הו' בסמן) דהא דמודאוריתא אין מוחזרין אבידה בסימן דילמא מהזא חזא אין' בסומה בארובה.

נא. ומ"ה האמרו נפק'ם להדורו גט. ולא אמרו נפק'ם להשיא אשה, או שאר איסורין.

גב. וכן בגמ' (ב"מ כ) אי היכי פשיט איסורה מממוןא. ואך בשפטו התרם הנידון משום הומרא רבנן. וכ"ב תוס' שם).

מד. אבל הראב"ד (בשיטמ"ק שם כד) די סימנים דרבנן מנ"ל דמחוזרין ע"פ סימנים מובהקים. ותי' דדרשי' עד דרוש אחיך אותן. ואך למ"ד דרך דרישעה בעדים, ה"מ שהואה להששות מאוי. אבל בני שמוחזק שאינו רמאי מוחזרין. ווצ"ע בינויגי.

ועפ"ז כת' הראב"ד דודאי ילי' מדרשו סימנים, אלא דהספק לא. וכ"ת אי הנק סימנים מובהקים או לא. וכ"ת, אכתי אינו מחזור כלל. ובת' דרכ' אי סימנים לאו دائורייתא תקנו דמותני בגט ומשום עיגנוג. ויש שפ' דכונתו דלמ"ד סימנים לאו دائורייתא תקנו דמותני סימנים מובהקים מדרבען. אבל סימנים בינויגים תקנו רק באבידה).

מה. ולא איצטריך קרא להזכיר ע"פ עדים.

מו. אך הפתחה"ת (קו) הביא בשם ר' דניאל דה"מ בשיש ספק לפניו הוכן בעלה. אבל אם מכיון לא היה לו שום ספק מיתה על בעלה, וכגון בא' שהלך למורהקים עד' שלא לשוב מהר, ושוב נמצא א' שמות, אפשר דין מותירין אף' ע"י סימן מובהק.

אבל זה הוא העצת מומין^ט, ומספקא לנו שמא לא ניחל לבעל אבידה שתינו ממונו לאחר ע"י סימן, ולא דמי לסתמנים פרדרות (ודוחה איסור בעלמא^ט).

והאבן העוזר (חו"ל ב��וצת רנט וסה"א) ת"י והתם יש ב' סימנים (ובוגב ואוניגים), וב' סימנים חשוב בסימן מובהק וככמ"ש המשatta בניין הוו בבי"ש זט. וע' מש"ב בזה לעיל.

אין הורגין ע"פ סימניין – ובגמ' (חולין צו), רבא סבר דסימן עדיף מטיביות ע"ס^{טט}, דהא מהזירין אבידה ע"פ סימן, ולא מהזירום ע"פ טביעות ע"ס^{טט}. ושוב חור רבא דחו"י דמהני טביעות עין לענין איסורים. ובאייר דטיביות עין עדיף מסימן^{טט}, שחררי מהני טביעות עין דkullic^{טט}.

ואר"י בר מושרשיא תדע דאליו העידו עדים דפלוני שיש בו סימן פלוני הרג, לא הורגים את הרוצח. אבל הורגים בשמדוידים ע"פ טביעות עין.

ותוס' (שם) הק' דמשיאין אשעה ע"פ סימנים. ואילו נשא לאחר וונתה קטלנן לה ע"פ סימנים^{טט}. ותוס' כת' דאיין היע לא קטלי' כת' ג' ע"פ סימנים^{טט}. והרבבה אהרוןינט^{טט}

סא. ותוס' (שם דיה ולא) כת' דהנידון שם בטביעות עין כל דהה. והר"ן (שם לד. בדיה) הביא דברי התוס' דאייר בטביעות עין שאינו גמור של ת"ת. אלא בעין טביעות עין דעם הארץ. ואף דיש לעם הארץ טביעות עין, מ"מ וזה טביעות עין גרווען. והritten^{טט} א' (שם) כת' בשם נו"ט דס"ד דמהני רק טביעות עין דיש צד סימן, אבל בטביעות עינא גרווע אפלו לאורבאה מדרבן לא מהדרין.

טב. והרמב"ן (שם) כת' דסלכא דעתא ודהגמ' חולין שם'Dצערבא מרבען פקע וחכם בכל מיל' תפ' משאר בני ומש'ה שי טל בטביעות עין. אבל למסקנא (שם) אף בשאר בני אדם יש טביעות עין, אלא דחו"ש' שמשקר. וככמ"ש Tos' באן ד"ה מצאו.

טג. ופרש"י דל"מ טביעות עין באבידה דחו"ש' שמשקר ממשום חימוד מומין.

טד. דאל"כ האיך סומא מותר באשותו, וכן כל אדם בלילה. אלא ע"י טביעות עינאDKול.

טה. ושמא בשעה שהשניהם קידשה היה והבעל הראשון קיים, ואוח"ב מות. וא"ב היה פנוייה בשעת גנות.

טט. והפרמ"ג (כל טביעות עין, אחר הייד קיא) תמה שהתהא אשוה נשואה, וגם זינתה אין חיבור מיתוה.

וחפרמ"ג כת' דהעולה מדברי התוס' דע"י סימנים, ואף מובהקים ביחס, אין לגרוע כלל בח החזקה. ומיש'ה לא' מ' סימנים לקול נפשא או להוציא מאונן מרד המוחזק, ודוקא באבידה דאיין חזקה.

טז. רע"א (חולין שם), שמעתתא (ר' ט בשם אחוי), חמוד"ש ועוד.

קידושין ג). ותי דילפ' דביכין דוחה בעדים לענין מומין, א"כ אף באיסורין הוה בעדים^{טט}. והפנ"ז הוסיף דלענין גדרי בירור ילי' דבר שבורה דבר דבר ממון.

בשאר איסורין – בגמ' (חולין עט) אמר ר' אבא דלענין כלאי בהמה סמכ' אסימנים^{טט}, וש"מ סימנים דאוריתא. ופרש"י ש"מ דסמכין אסימנים להשחת אבידה דראיריתא, ומ"ה סמכין אף באיסור. דאי סימנים דרבנן, ובמנון עשו תקנה, אבל באיסור לא מazi מתוקני. והרמב"ן ור"ז (חולין שם) חלקו ולא שיר' לסתמני אבידה, והnidion חרם האם מהני פרידיה ולידעה אי אבוי סוס או חמוץ), וגמרא גמירי לן הסימני. או דאיינט עיקר סימנים^{טט}. ובכ"ז א"י בגמ' (חולין סד), ש"מ סימנים (בדיעצים תחרותים) לאו דאוריתא^{טט}.

וכת' דודאי לא הוה סימנים טובים לענין אבידה, דוחה בחיזורא וסומקא דאיינט כלום באבידה. ואפי' את' סימנים אלו דאוריתא ייל' דלא מהזירין אבידה בסימנים, דילמא מיהוא חזא א"נ כסומה בארכובה^{טט}.

ועד"ז הק' התוט' הרא"ש (חולין עט) מה ענין השבת

גג. ויל"ד דנימה דבחשחת אבידה מותקים גדר' עד דרשו/ול"מ להזעאת מומין. וצל' דמ"מ עכ"פ צריך בירור כמו לענין איסווען^{טט}.

נד. ובאייר דל"ד לחות דבמה שהתורה זיכתה לאב להפרת נורדים אין ללמד לדבר אחר. הנה. לביר איזה פרידיה נולדה מאם חמורה ואיזה אמה סודה (למ"ד אין חושין לזרע האב).

נו. והtotos' הרא"ש (חולין עט) כת' דסימני תולדות הטבע לפערמים משתנים, וקמ"ל סימני הללו אינם משתנים ויש לסfork עליהם.

נו. ופרש"י הנך סימני ביצים ובזרת עגולות ראה' א' בר' הח ביצים תחרותים לאו הלבנה למשה מסכי נינהו, ולא סמכ' על'יו. וכן חולין נת. יש ארוכות בסימני בהמות ועופות). ויל' דודעת רשי' דסימני מין טומאה וטורחה נמסר בהלבנה למשה מסני. אבל סימני פרידיה אינם הכלות, אלא סברא דתל' שהייא דוחה לאמה. ודמי לסתמני אבידה, דלא דחו"ש' דיאתורמי שיש שינוי).

נח. ואפשר דסומה בארכובה הוה בעין אתרמי, שנח� בסימן. וויש"ה תלי' בנידון סימנים. (ויל"ד בסברת מהוי חזא).

נת. וונקט דחשחת אבידה נחשב בעין הזרעת מומין, ואכמ"ל. ס. ומשמע בתוט' רא"ש דבאסור בעלמא בר' עמודו דמהני סימנים, אף מדאוריתא. וזה דחייתרasha תלה תלי בסימנים דאוריתא ייל' דדרשי' דבר דבר ממון. א"נ דוחה בנגד חזקת אשות איש, ומיש'ה דמי להזרעת מומין. ועד"ז כת' הנוב' (ק לא) אבדעת רשי'.

והנוביי (ק נא ד"ה והויאל) תי' דהיכא דהמוחזק טווען ברייד לא מהני סימנון^{יע}. אבל בעדות אשא שמית בעלה אין מי שמכחיש.

וחפרמ"ג (בכל טביעות עין) כת' דכינוי דasha דיבא ומינסבא לא הוה נגיד חזקת אשא איש, ומש"ה מהני סימננים במיתת הבעל. אך היך דגבי גט ל"ש דיבא ומינסבא, דהאריך תברר אם החליפו את הגט. וע"ב דמיהני סימננים אף נגיד חזקת אשא איש. ודרה דה חדש ב' יוסף בן שמעון הוה חחש דרבנן, ומש"ה לא נחשב בגנד חזקת אשא איש.

והקובה"ע (עוז גו) כת' דסימננים מהני רק במקום דאי"ץ עדות, וסגי بعد א'. וכת' דבhashbat אביהה ולדעת הר"ן חולין שם^{יע} מהני עד א', ומש"ה מהני סימננים. וכן בעדות אשא, בתר דתנקנו דמשיאין אשא ע"פ ע"א (נסחום דדיבא ומינסבא), גדר התקנה דהקללו שנייה עד א' באיסטרון ואפי' עד פסלול^ו, ומילא מהני אף סימננים.

ובשות' חמוד"ש (אה"ע כג כה) כת' דלא נחשב דסימננים באים להוציא מאחזקת, אלא דקודם הוכרע ע"י סימננים) שהחרוג לפניו הוא איש זה^{יע}. ובזה לא הוה נגיד חזקת אשא

דחו דאמר'י דהוחזק שמית בעלה, ושוב הוחזקה אשא איש^{טו}. ולא נחשב דקטלי' ע"פ הסימנים^{טט}.

ורע"א (ק קו בסופו, הו' בה' חולין שם) כת' (ולא בתוס') דל"מ היכא דעדים מעידים על סימננים, דבעי ידיעת עדים ממש. ול"מ היכא דעדים מעידים ע"פ סימננים, הדעדים אין מעדין ודאי שהוא קטל. וחסר בעיקר בירור המעשה, ומש"ה ל"מ עדות ע"י סימננים^{יע}. (וע' חורוא' שחילקן).

ורע"א (שם) הביבא בשם הנוביי דקטלען ע"פ סימן מובהק. וחילק ומיבורא (ב"מ כת), עדדים עדיפי אפי' מסימן מובהק. והצמאן דוד דחה ודילמא התם משום חשש משקר.

סימנונים להוציא מאחזן – ותוס' (חולין חנ"ל) כת' דאן מוצאיין ממון בעדות ע"פ סימננים^{יע}. אך האחرونין היך דלא כוואה בסוגיה (לעליל קטווי, עי"ש Tos' ד"ה וכוכ) מבואר דמויציאין ממון ע"פ סימננים. ע' מש"ב שם. וע"ע רבינו יונה (ב"ב קכח).

והפנוי (ב"מ כז) היך' (לדברי התוס') א"ב האיך משיאין אשא ע"פ סימננים, ומוצאיין אותה מאחזקת אשא איש^{יע}.

עב. וכ"ב הריטב"א (בתובות פה, הוה בקשות רצוי א) דלא אשבחן דמיהני סימננא להוציא מאחזן מירושת המוחזק. ולא הוכח אלא לובי מציאות בלחויד שהתופס בה אין לו בה שום זכייה, אלא שבאו לובות בה מדין מציאות ויושב בעלים. וכי אכן סימן ליבא יאורש בעלים.

עה. וילפ"י דבר שבערורה, דבר דבר מממון. ובזין דל"מ להוציא מאחזן מהני להוציא אשא.

עד. והנוביי כת' דהאריך דאי' קטלין ליה אירר היכא דההוא מכחיש, וטוען בריר. והוסיף דافق היכא דאי'נו מכחיש הוה התראת ספק, ואמכ"ל.

עה. דלא מהני סימננים להוציא מאחזקת, היכא דהמוחזק טוען בריר. ודילפ"י סימננים מאביהה, והתם איינו מוציאין.

עו. אבל הקובה"ע (עו' הביבא דדעת הריטב"א (גיטין כז) דל"מ עד א' באביהה, ומיבורא בערותו דמיהני סימנין אפי' במקום דבעין עדים. ועוד היא דהיצא ע"פ הסוגיה לעיל קטה הילל) דמוינני סימננים להוציא מאחזן מוחזוק.

יע. ועוד"ז כת' רע"א (חולין שם) דכינוי דחיזין שמית איש א', וע"ב ייא א' מאחזקת חיים. ותולין ע"פ סימננים שוויז אויש זהה. ולא נחשב דמיהני סימננים להוציא דבר מוחזקתו. אבל רע"א היך' דבאופן דידיינן דאי' מטה ממי', וכגון היכא דראינו שרואוכן טבע ובמים שאין להם סוף, ואוח' ברוא שיצא א' מעד אחר, ומטה שם. ווחכירו ע"פ סימננים שהוא שמעון,

טח. והש"ש (ר חט) כת' בע"ז גבי רוב, דלא מהני בנפשות, ודוקא היכא דבא קודם המעשה והוכרע על גוף הדברה, עי"ז מהני בנפשות. והוסיף דסימננים לא עדיף מרוב זהה רונט דנו אי סימננים עדיפי מרוב, ואכמ"ל.

ודע"א (ס"ס ק, הו' בה' חולין שם) כת' דבל דאלנו דנין ומוחלטין אוטה לאשת איש, עי"ז מי שבא עליה מקרי בא על אל א', אף אם קמי שמיא גליה דהיא אינה א"א, מ"מ התורה צוותה שלא לבא על אשא שאנו מוחיקן לדאי לאשת איש, והעובר ע"ז חיב מיתה.

טט. ועוד' מש"ב הריטב"פ (לעליל לט': ג. בדיח) גבי אשטמבדוינndo דאפי' עד פסלול סגי לברר על היבם וקודם חליציה, דהוה גילוי מילתא בעלמא. ועוד ציין רע"א (חולין טט) לדבריה הרמב"ם (סנהדרין טט) דעת"א העיד על חתיכה שהוא חלב, ושוב אכלו אחר לוחקה עלי. בין דוחזק ע"פ העדר. ורע"א כת' (תוס' (תג"ל) פלייג). ואך יש אחرونין שדנו לחילך בין חיב מלכות לחיב מיתה. ואכמ"ל.

ע. והושאל בשורית רע"א כת' דכינוי דכתיב ע"פ שנים עדים יוקם. ממעט' דלא מהני ע"פ סימננים. דסימננים גרייע מעידם. ורע"א דחה דלא בטור האיך דיעי' העדים, ונימא דידי ע"פ הסימניין. וכת' דיש לתנקן דבריו עד' זה.

עה. ותוס' היך' דמחזרין שטר ע"פ סימננים (כדי' ב"מ כ'), ואך שמוציאין ממון ע"פ. ותוי' דבشرط אין אדם מוחזק לומר שהוא שלו.

ובשווית עבורת הגרשוני (עב, הביאו רע"א) דחק מסדר המשנה, דוחול למתרני אע"פ שיש סימנים בגופו ובכלייו אחר בבא דין מעדים עד ג' ימים, וכי אורתתי בבותה. ורבינו דחק בסדר המשנה להקרים דל"מ סימנים. לדיק' בפסיפא בהכרת פנים לאחרר ג' ימים מהני סימנים. דהוה חשש בעלמא שמא תפתק, ובזה סמיכין על סימן דגופו וכליו.

Sach ש. ומסקנת הגמ' (שם כת), אלא אמר רבא סימני دائורייתא כתבי והיה ערך עד דרש אחיך אותו, דרשחו אם רמאי הוא וכו' בסימני ש".מ. ואח"ב אמר רבא את"ל סימנים دائורייתא זומשמע דלא פשט דהוה دائורייתא^ט). ורבashi (ב"מ יה: וגיטין כז): מספק'ל אי סימנים دائורייתא.
 והרי"פ והרבה ראשונים נ��ו לדמסקנא הוה ספק אי סימנים دائורייתא, ואין מחזרין גט ע"פ סימני. אבל הריטב"א הביא בשם מורי דקי"ל בפשיטתהא דרבא, ומהזירין גט בסימן שאינו מובהק.

והרמב"ם (אבייה יג ה) פסק לסייע המובהקים ובפשעו מובהר דהיו סימנים בינוינו^{טט} סומכין עליהם, ודנים עליהם בכל מקום דין תורה. והה ביאר דקי"ל כת"ל לרבעה סימנים دائורייתא.
 אבל הרמב"ם (גירושין יג בא) מבואר דין משיאין אשה ע"פ סימנים^{טט}.

א"א). ובין דנקבע שזה, העדים רואים אותו מות לפניינו ומוהני נגד חזקתו א"א ע"ז.

טז) שב. סימנים לאו دائורייתא. ורישי (גיטין כז): כת' דמספק'ל אי סימנים دائורייתא, הילך באיסור אשת איש לא סמיכין אסימני בעלמא, דלמא סימני דרבנן. ובממן הוא דמצו רבנן להפקיע והפרק ב"ד היה הפקר. אבל למשירי איסורא לא מצו רבנן לעקרו דבר מן התורה.

ובפשטו ממשמע דעכ"פ מדרבנן מוהני סימנים, וכמה אחריםinos (פנים מאירות ג ב, אבן העוזר, נוב"י כט הר' בפתחת צט) נ��טו עד"ז דבמימים שאין להם סוף [דאסורה רק מדרבנן] לב"ע סמיכין אסימנים עט'. סימנים דרבנן מוהני לאיסור דרבנן^{טט}.

אך מסקנת הפני' (גיטין כז, הו' בסמוך) ולא תקנו סימנים בדבר שעיקרו دائורייתא. [ובשווית רע"א קז האrik בו]. והש"ש (ז כג) הביא דמובהר לדודיא בראשונים (למעט קבא. בהעלוי רגל, ולעיל כתו: בשני ת"ח) דל"מ סימן שאין מובהק במים שאין להם סוף פא.

והפתחת כת' דמלעשה נראה (כען פשר דבר) דהיכא דקי"ל נשאת לא תצא, כמי שאין להם סוף ובכ"ב, יש לסfork אסימנים בינוינו לעניין לכתלה. ואילו בהנחו דתנן אין מעידין, דהחותירו בהו מדרבנן גם לעניין בדיעבה, בזה ל"מ סימנים.

פ. והביאו דכ"ב בשווית הרא"ש (ב ט).
 פא. אך הפנים מאירות הביא מקורו מדברי הנמקוי לעיל כתה: בדור"ר שכת' דמוהני סימן, בריך שמחזרין אביתה. משמע מ"ב: בדור"ר סימן יינוני. אך הש"ש דחיה דלעלוט איררי בסימן מובהק ממש וכוכ"ש הנמקוי" באן ולמעט קבא. מוה: בדור"ר, אלא דכוונתו שמתירין ע"פ סימן מועצע, במה שהעד מכוון לסייע וע"ד דברי הרמב"ל לעיל כתו: [והמהר"ש כבר עמד בסתרית דברי הנמקוי] וזה. וע"פ פנ"מו.

פב. והגמ' דנה דיש לדוחות דרישיו בעדים. פג. שהרמב"ם סיים זה הדזה או משקל או מנין או מקום האבידה הוה סימנים מובהקים. אבל הפט"מ (אבייה) נדחק והרמב"ם קאי אסימנן מובהקים ממש [דהוה دائורייתא]. דהה הרמב"ם סיל דל"מ [והרמב"ם קאי לצידם, אף לדוחות אבידה קאי במודבקים קצת דהוה סימנים בינוינו בגין מדחה וכו'].

פד. שהרמב"ם כת' אף שיש להם סימני בגופו ובכליו.

משיאין את אשתו. ואף דכה"ג ממילא ידע" דיא' מות. וע"ז סימנים מוסיפים לדין דודר א' מות. וצ"ע.

עח. ועד הא דכת' הורי"פ (לעיל לט) דاشתמודעינו והאנן עד א' להזכיר מי היבם דהוה גilio מילאה, ועי"ז מוהני לחילצה. וכן בוגט מוהני סימנים לביר שהוא גט שלוי, ועי"ז מיהלי לגרש בו.

עט. והאבבה"ע הביא בן מהגמ' (ב"מ כד) דמוהני סימנים בספק יין דרבני, וע"ב דافق' למ"ד סימנים דרבנן מוהני באיסור דרבנן. והריטב"א ישנים (שם בג) ה' ע"ז האrik מוהני סימן בשער שנותלים דהען, והי' דבר שנותלים מהען הוה חומוא בעלמא. ויש איזוים שהביאו מדבריו דמוהני סימנים באיסור דרבנן. אבל הש"ש (ז כב) דיק' דדוקא מושם דהוה "חוורוא", ואילו איסור דרבנן גמור לא מהני.

והאגית ורדיהם (יריד כלל א' בז) דהוה [ובבין נסרו] אירי בסימן מובהק ביזור. ווע"א כת' דסתם ינム לא חשיב עיקרו دائורייתא.

הכיס). והrintב"א תי' דהא דאי' 'דכו'ו' דזה אליבא דהנך תנאי בלהוחה.

עב) בא"ד דמיורי שמצוין בעצמו, ומזכיר הכם במכ"ע ונאמן בפייגו וכו'. הש"ש ז' כב, הר' בע"ב) הוסיף דראף לציד (בע"ב) דחוישנן לשאלת, אירי שטוען ברוי שלאה השאליל ביס זה.

והש"ש ז' בג) כת' דלעכדר באחרוניהם (הו' לעיל) דבמוקם דזהה ריק חשש דרבנן סמכוין אסימנין מדרבנן, א"ב י"ל דאיiri אף בשמצאו של השלית. והשליח פסל להיעיד ריק מדרבנן מושם חשש שישker מחותמת שמאפסיד שכור. ובין דזהה ריק חשש דרבנן סמכי' אסימנין דרבנן.

עג) ואבע"א הכא בשום העשויה לחשנותו לאחר מיתה וכו'. פרש"י (ב"מ כז) אם השומו היהה שחורה בחיו, במותו נעשית לבנה. או איפוק. והפוסקים דנו בכמה אופנים בויה, וע"ז נובי' (ת נה' ח' בפתח' ח' צח). והמראות צובאות (ז' צו) דין האיך ממשיאן עפ' סימן מובהק, אף סימן מובהק נימא דעתך להשתנות פ"ז.

דף קכ:

עד) ב"לון, דחוישני לשאללה. פרש"י לאחר השאללה, ואוטו אחר ראו שמת.

הנובי' (אה"ע ק' לא, מג' ועוד) ה'ק' אמאן חיישי' לשאללה, הא ק"ל חזקה מה שתחת ידו שלו, והזה חזקה אלימטה. וכיוון דנמעצא אצל המת אמאן חיישי' לשאללה. וכות' לדון דמשום חזקה אלה אש אשת איש אמר' סמור מיעוטה דמשאלין לחזקה אשת איש.² אך בוגם' (בسمוך) מבואר דאף בהחומר בסימני אוכף דנו לחוש לשאללה.

רבנן תקנתא דמנהני סימנים מובהקים אפי' בנט, דאייבור וחילוף לא שכית. ובmittat האיש נמי מושם עגונה דיקא ומנסבא. ובאבידה תקנו אפי' סימן שאינו מובהק, ומבהיר דנקט דמנהני סברת חילוף לא שכית, וסבירת עיגונא. אך מ"מ בסימן בינוי לא סגי בהבini.

פט. ולכוארה ייל דמ"מ סימן מובהק הוא א' מאלף, ולא תלין באחר. וכיוון דחוינן מן מובהך דלא נשתנה.

א. וגם חישש מכירה ומתנה סותר לחזקה המרא קמא. ב. ותנובי' חידש דהיכא דנפל למיטים שאין להם סוף, דזהה בירור מדויריתא שמתה, ויצאת מהחזקת אשת איש. שב לא חיישי' לשאללה.

והרמב"ם (נהלו' ז ג) כת' דאין ממשיאן ע"ז סימנים או מיט שאין להם סוף דההמירו מושם איסור ברות, אבל מוריידים את היורשים לנחלה¹⁹. משמע דס"ל דמדינה מהני סימנים (וס' ל' דסימנים דאוריתא), אלא דלענין אשת איש החמירו. והאחרונים ה'ק' דבסוגין מבואר דלמ"ד סימנים דאוריתא ממשיאן אשה עפ' סימנים²⁰.

והקצתות (רנט) כת' דההמ"ם פ"י דרבashi (הנ"ל) ס"ל דאייפשיט בסימנים דאוריתא, ואפ"ה נסתפק האם מהני בנט והיתר אשה, דההמירו באיסור ברות.

ט) ורמינדי מצאו קשר ברכ' ובכו'. פרש"י המביא גט ואבד הימנו. ואפ"י שכותוב שם הבעל והאהשה חישין דזהה גט אחר, וכבדאי' (גיטין כז): וב' מ' יח) דחוישין מושם תרי יוסף בן שמעון, [עב' פ' במקום שהוחזקו ב' יוסף בן שמעון ושירות מוציאות]. והפנוי' (גיטין כז) ה'ק' חדש ב' יוסף בן שמעון הוה רק מדרבנן²¹, א"ב נימא דמנהני סימנים דרבנן במקום חשש דרבנן²². והוביח מוהaca דבכל איסור אשת איש דעיקרו דאוריתא לא תקנו סימנים. ווע' מה שדור' לעיל.]

ע) תוד"ה שנמצא. וاع"ג דברים מעויים שם וככו' היה לחוש לישוף בן שמעון. וכבדאי' בסוגיה (גיטין כז): וב' מ' יח) דבגט הנמצא במקום שהרבבים מוציעין חישין שמא נפל ממי ששמו בשמו. ואbam"ל. וע"ז בסוגיה לעיל קטה'ן).

עא) תוד"ה אמר. וא"ת ברייתא דמצעאו קשר ברכ' כמאן תוקמא. ודהך ברייתא ס"ל דמחזרין גט עפ' סימני

פה. דלענין ממעון אם העידו העדים בדברים שהוזקתן למיתה נהולין עפ'.

טו. והקצתות כוה דאין לומר דההמ"ם קאיabis מושם מובהק בירושה, דהא אפי' בעדות אשת מתירין. וע"ב מיררי מסימן אומצעי.

פע. אך השמעתא (ז' בג) כתוב דיל' דאיiri בהוחזקו ב' יוסף בן שמעון, וככה'ג היה החשש דאוריתא. ומ' עד"ז יש לך' עפ' דברי החב"ץ (קלה, ח' בש"ש ז ט' וט') דב' יוסף בן שמעון היה כמו סימן. א"ב ב' ב' ש' בעצירף סימן אחר יהש בעמו ב' סימנים, לדעת הפוסקים דבוחני ב' סימנים. (וע' מה שדור' לעיל).

פח. והרמב"ד (בשיטמ"ק ב"מ כז) כת' דאי סימני דרבנן עבור

המשאייל שנפל מהשואל. והרמב"ן ביאר דחישין שהמשאייל ידע, שם השואל אבדו טען למשאייל שאבד, וחיב שבועה שאבד ואינה ברשותו ומשלה. ונומש"ה חישין שהמשאייל שומע את המבראי ויתבע מגדוזיא^ט. אבל במכיר ומורתנה ל"ש חשש זה.

והרמב"ן הביא י"א דלעולם מוחזירין למי שנוטן סימנים, וואין וחושין לו לא לשאלת ולא למכירה. שם השאלתו או מכברו לאחר מכן הוא יודע שאבד ממש אותו חפץ. ווקו' הגמ' דוקא היכא דמוחזירין ע"פ עדי אוכף, וניחוש לשאלת ואך ודהחמור רוחה שלו, האוכף אינו שלו. אך בחרבאה"ו, בדף ג' ברכבת ה'ז'ו, בדורותנו אמרו:

והו היריטב*א* ישנים (כ"ש שם) כת' דבשא ר אבידה לא
וחמיישי לשאלתך, כיון דהכריזו ולא בא אחר, ולא הטריחו
bab avida yoter mudi. וולפ'ז דוקא הכריזו.

ענו תוד"ה ב'לו (הבר). ואית מציא פירוט בכל כי' ואמא לא חישין לשאלת וכו', ועוד תי' הרמב"ץ ע"פ י"א (הנ"ל) דע"פ סימנים לא חישין לשאלת, דהאריך ידע שופל ממנו. וקו' הגמ' דוקא בעדי אוכף.

ען) בא"ד וו"ל וכמו אב"ג במאנו לא חישיןן לשאלה+. ותוס' (ב"מ כ:) פי' דתוקן רבנן שלא חישיןן^{ב'}, וכמו שתקנו להזכיר אביהה לעצם סימנון לאו דדרוריתא, וכמהשר דברי התוס' ריחן.

אבל הש"ך (חו"מ סה כו) כת' דאיינו מוכרת, דלא
מצאננו במג' שהילקו בוה בין איסור למומן. וועזה"ק
האחרונים דהכא קאי כמ"ד דסימנים דאוריתא,

דוחישין לשאלת הפתחת (זה בסוגרים) תמה בכוונת הגרא".

ט. ומ"ש ה' בפירות בבלי (שיש בו סימן) וסימני אוקף איןו. וול"ד בחמור וובcli שהשאל לו, וכשאבד שילם דמיים. האם המוציא רשאי להחזירם למושאל, דהה זהה שלו. או דצריך לחוש שיבא פסידא לשואל שילם עלייו עוד דיש בו זכות שימוש. אך ל' מ' והיכא דגנונג מבית שמור צירכיהם המשאיל והושאל לבא בחזרהה להבע את הגנן. ע' ב' ק' כח.

ל'. אך ש לדוחות דהגמ' נקודה לשון הבריתא והוגם שם דוחה דסימן אוכף איננו עדי אוכף. וילפ' דהעדים מכירין עי' היסמין).

ילא. אבל רשי' כת' דקי'ל (ב' מ' כו.) דמהדרין. משמעו דקו' הגם' אף למסקנא, ואף לעניין ממון.

יב. והותשׁ הוֹאָשׁ (ב' מ' ב'). ביאר זאָפֶן אֵי מַאוּרִירָא
הַחֲיִשְׁנָן לְשָׁאַלָּה, מִי מִכּוֹלֵן לְתַקֵּן לְעַבְנִין מִמּוֹן שְׁלָא נִיחּוֹשׁ.
וּכְמוֹ שָׂתְּנוּ לְהַחְזִיר עַיִּינְמָנִין לְצִדְּ דִּסְמָנִין לְאוֹ דָאָרִיתִיא.

והאחרונים (שו"ת חת"ס אה"ע א' ועוד) תי' דחזקת
ממון אינה חזקה המבררת, רק שא"א להוציאו
מידו. ועל המוציאו להביא ראייה. אבל לא הוה
הוכחה על גופו המעשה. ועוד יש לאחרים שדנו בכך
ד�名ש בירור גמור כלפי גופו המעשה, ל"מ חזקה להוכיח דבר
אחר:

והונתיות (קהלת י'קעב יז כה, בשו"ת חמוד"ש כד יז)
תוי' דמת אינו בר קניין', ולא שיר חזקה על מה
שתחת ידו'. ומ"ה חיש' לשאלתך.
והופסלים דנו א' חיש' רק שהשאיל בגדי, או חוששין
אף שמא מבר ונתן בגדיו לאחר ('פתחת י' צח').

עה, ואילו היישין לשבאה, חומר בפינויו אוכף הוי מהדרין וכו'. פרש"ז ודק"ל (ב"מ כז) דמהדרין, וותוס' פ"י דקרו הגמ' אהא דדרשי' מהפסיק, רחESH שאלה הוחה מן התורה, וככלפי דיןיהם דאוריתיא". ועוד הביא הרמב"ן (ב"מ שב) צד דקרו הגמ' מהא דמחזרין את האוכף בעקב החמור.

והראשונים ("ב' מ שם) ה'ק דמ"מ ניחוש למביבה, שהמוכר יודע סיימני החפץ ושמא נפל מהלוקח והמוכר תובענו. ולעולם היכי מחוירין ע"פ סיימנים בלא עדי ניפויה, והרמב"ן (שם) ת"י (בתי' הא') דמ"מ הייתה שלא, וועמדת בחזותו. ומשם חושא בעלמא אין מוציאין מרשותו.

וועוד תי' (בسو"ד שם) דמנא ידע המוכר שאבד הלוקח החפש ההוא. אר א"ב אף בחשש שאלה, מנא ידע

ג. ולא אמר ר' שמי שנשבע שדבר שהוא בידי חברו הוא שלו,
חזקקה שנשבע לשקר (וע' קצת פ' כח).

ה. והוא דמחיירין הבגדים ליוורשים, והוא רק כדין סימן בעלמא כיון דנמצא לבוש בהם.

ז. והעוזר על מנת שצורה עבש קומס שמא... ייחסב שב'יר ראווחה תפוס קומס מיתוח.

ה. אך צ'ב אמא לא ניחיל למם לומר דוחישין לשאלת
מדרבנן, ממש חומרא דעתא איש. וכמו שוחמיiro שלא
לשםך על רובו. וצ'ב דבזה לא מצאנו שוחמיiro.

ח. ומ"ב תוס אבל קשה, היינו קרי הגם. והאחרונים היגו
'אבל מקשה' או 'אבל קשה ליה'. אבל הגרא"א (ז' בגלייקוט)
כת' דלבסוף תוס הניחו בקרו, משמע דוחה קרי של תוס' למ"ד

אבל בשו"ת בית יוסף (מליה"ת ז, ה"ר בב"ש ז ט וברא היטב עא) כת' דהפסקים השמיתו הא דלא מושלי איןיש". ובאייר דלא קייל בחר תי', דקאי כמ"ד דסימנים דאוריתא. אבל אנן קייל סימנים לאו דאוריתא, ומ"ה חישין להה. והבי' הויסף דיל דהבריתא דמעצאו קשור בכיס אייריו שהוא עצמו מזאו דיש לו מגו, וכתי התוס' (בע"א ד"ה אמרו). ואילו בעדות אשה לכא מיגו".

והבי' (ה"ר בסמוך) ביאר דלמ"ד סימנים לאו דאוריתא חישין לשאלת אפי בהנך כלימתו, משום דבעינן סימנים מוכחים ביותר". ואילו סוגין כמ"ד סימנים דאוריתא.

(פ) שם. הפתח"ת (שם) הביא פוסקים דלמ"ד חישין לשאלת, חישוי אף לגניבה וabeiיה". והפתח"ת הק' א"כ מה תי' הגמ' כיס וארכני לא מושלי אינשי, אכתי ניחוש לגניבה וabeiיה".

(פא) רשי"ד ד"ה מנחשי. או שנמצא בין כליו וכור' כל' תשמייש ביתו שאין דרך להשאילם. ודוקא מלבדים דרך להשאיל". והפוסקים ע' פתח"ת י"ז צה האריכו טובא בכמה אופנים האם חישין לשאלת שחחלף כל בגדי וכור'. ואכמ"ל).

(פב) ואיבע"א כל'ו בחורי וסומקי. תוס' כת' דליך תי' לעולם לא חישין לשאלת. וכ"כ הריטב"א (ונמו"ק"י כאן, וכן ח"י הר"ן ב"מ שם) וכת' דקן הלכתא דשלאה לא חישין. וכ"כ תוס' (סוד"ה

ט. דליך מ"ד אין ראייה דסמכ"ע על אומדןות. ובפירושו בונת הבי' דאף בהנך כלים שירק קטת שאלה, ולא הוה סיכון מובהק ביחס בין דפיעמים מושלי. אבל הש"ש (ז' ב' הביא דמובהק ביחס דאף היכא דליקא כלל חחש שאלה ל"מ וחייב"י הק' מס'ות"ת הרא"ש, והש"ש הוכיח דכוונו דליך כלל הוכחיה זו. והש"ש תבוח בטעים זה, וכתי' דלא ירדנו לעמק דעתנו. והביא דכמה פוסקים דחו דבריו.

ז' והරיאות צوابות חלק דלא חישין לאbeiיה או גניבה. אך אין דמיון למכוורת. ומвидו במנין סחרורות העמדדים למכוורת ודאי חישין לכור"ע).

ח' והפתח"ת כת' דצל' דהחלק"מ קאי לשיטת הבי' דחישין לשאלת אף בכילים דלא מושלי.

יט. והפתח"ת (ז' צה בשם משכני"ח) אין דאפשר וזה דקאי במניהם שהיה דרכם בפרק מיפוי העניות בדמינו בגמ' כמה נאמן במיגו. אבל בעדות אשה העד אינו יודע האם בעליה השאל.

ומבוואר (בב"מ כה), דלמוד כן דלא מסתבר לו דתקנו תקנ"ח.

והש"ך כת' י"ל دائiri בכלים שאין דרכם להשאיל. (וע"ד דברי ריב"ן בתרוס' לעיל).

ועוד תי' הש"ך והמשנה אייריו שסבירו סתם שטרות או פירות מצאתי, וזה אומר בחפשה או בדולטקה או בכל פלוני מצאיהם.

ע' בא"ד אב"ל מדרבנן לא חישין לשאלת. בפירושו הוה המשך מהגנ'ל, דבמנון תקנו שלא לחוש לשאלת. אבל בהיותו אשה, אף במקום דוהה חשש דרבנן חישין (ולא תקנו בו). והמראות צבאות (ע' ציינו הפתח"ת צה) אין בnidzon דרבנן, ובנון מים שאין להם סוף וברו), האם חשו לשאלת. וכן דבמיili דרבנן לא חשו לשאלת. וע"ד מה שדרנו הפוסקים דבמיili דרבנן מהני סימנים אמורים (סימנים ורבנן).

והגנוב"י (ק מג, ה' בפתח'ת שם) כת' דחיש שאלת הוא רק ספק, ובמיili דרבנן סמכין לקולא. ועוד דכין דבמנון ודאי לא חישוי לשאלת, איטור דרבנן לא חמיר מממן.

אך מדברי הרמ"א (ז' לב) משמעו דאף בימים שאין להם סוף חישין לשאלת. ועי' פתח'ת הנ"ל).

ע' כים וארכני מנחשי אינשי", ולא מושזי וכור'. הרשב"א (ב"מ כו:) כת' ש"מ דבערדי מיתה מעידין ע' כלים אלו, ואפי' למ"ד סימני לאו דאוריתא. דהא סמכין עליהו לאחדורי גט אשה ולא חשו לשאלת.

ותדע מدلלא מיתרי (כא) מותני' נמצא פירות בכל', אלא מקרה דחזרו בסימני אוכף.

יג. והפוסקים דנו דבזה"ז יש שאינם מקפידים על הrk ניחוש. ובשות' ה"ב"ח (ז' ה' בפתח'ת) כת' דא"ה אפשר להקל בו, דאן לנו לחוש לחומרא בדברים המפורשים בתלמוד לקלאל, והבאים הטור בפסקיו. עי' שע' עוד.

יד. והבי' כת' דליקא למימר דהפסקים השמיתו מושום דההמ"ר בעדות אשה יותר מאשה להחזר גט, ומה דארבה הרא"ש (גיטין כה: ה"ר לעיל קוו) כת' דיותר הקיל בעדות אשה מלבגי גט שאבר.

טו. והש"ש (ז' ב' הביא דכמה אחורונים תמהו דבעדות אשה ליכא צד נוגע בעדותו, ול"צ מיגו כל'. והש"ש תי' דעיקר בונת הבי' דההמ"ר אייריו עצמו יודע שלא השאל, ונאמן במיגו. אבל בעדות אשה העד אינו יודע האם בעליה השאל.

פ"ד תוד"ה ל' מירורא. תימה הא קתני בה גוסט ובור' מייעוטן חין וכ'ו. והרמב"ן תי' דגוסט ס"ד שיטמא בין דברי' שמיים ורובן למיתה. אבל מגויד אילו היה אפשר דחיי פשיטה דדיינו בבריא. א"נ אידי' דקתו' מגויד תנא גוסט.

פה בא"ד ותנן נמי אין מעידין על הגוסט. האחרונים ה'ך' דל'מ' משנה או ברירתא בו. והערול'ג' כת' דכונת התוס' למשנה דאין מעידין עד שתצא נשוח, וע'כ' אירי בגוסט. והתו'ג' כת' דזהא ודאי אין מעידין על הגוסט.

ותוס' (בכורות כת': והרא"ש שם ג' ב) הביאו דלא אולי' בתר רוב להעיד על הגוסט, אלא חיישין למייעוטא כי'. וכן תוס' (לקמן קבא), כת' דאין מעידין ע"פ רוב גוסטין, וחישין ולא תנsha לכתהילח'י. ע"ע ללקמן קבא. גבי מים שאין בהם סוקה.

אמנם הביבי"ש (יז צד בסופו, ושם ייח' כת' דאם הוא גוסט ג' ימים מעידים עלי'. וצין וברא' (ש"ע י"ד שלט ב') ואמרו לו לך רבו גוסט לאחר ג' ימים עריך להתאבל. ודוא'י כבר מות'). והאחרונים ביארו כוונתו דק"ל (יז ה, ויר"ד שעיה ז) דאסורה להתאבל עלי' באומן

בליו הב') דלמסקנא לא חיישין לשאלת אפי' באיסור^ב.

אבל בש"ת הריא"ש (נא ו) והשו"ע (יז כה, וקלב ד גבי גט שנאבד) פסקו דחוישין לשאלת בא.

והביבי"ש (ס"ט) הביא בשם המהרא"ל מפארג'ג' דודוקא למ"ד סימנים DAOРИיתא נתחדש דחיישין לשאלת. ואילו למ"ד סימנים לאו DAOРИיתא לא חיישין. ואף דק"ל דחיישין לתרוייהו, דהוא ספק אי סימנים DAOРИיתא. מ"מ היכא דמכירין בליך, ויש ג'ב סימן בגיןו בגופה, מתרין ממ"ג'נ'.

והביבי"ש כת' דאיינו מובהר, דיל' דכ"ש למ"ד סימנים לאו DAOРИיתא בעין סימנים מובהקים ביותר. והיכא דיש חשש שאלה לא נחשב מובהק ביותררכ'.

והביבא דברי' ש"ת בית יוסף הנ"ל דלמ"ד סימנים לאו DAOРИיתא חיישין טפי לשאלת).

מגויד

פג' אדם אינו מטמא עד שתצא נשוח וכ'ו ואפי' גוףם וכו'. אך דעת ר"ל (נזיר מג.) ואליבא דת'ק' שם כהן מוזהר מפני גוסט, דמחללו. והגמ' כת' דאיינו מטמא עד שיצא נשוח, אבל אה חולין איתחיל.

עוד הביא הפתחה"ת (כסט היש"ש) דסימן בינו' בגופה וסימן בכל'י מצטרף להחשב סימן מובהק (וכסוברים דב') סימנים להחשב סימן מובהק.

בד' ונתחדש בדבריו' דוגנים את חשש שאלה בהדי' הסימנים. ואך לולי' דבריו' מהנ' סימנים לקובע שכלי זה של', והוא דכלי' זה שלו הווה הוכחה שהוא זה, ותול' בהחשש שאלה'.

ב' ומדובר' הפתחה'ת לכאורה ממשמע דהוא כמו' שאין להם סוקה, דהמחריו' לכתהילה משום חומרא דעריות. אבל ה'יא"ש (שם ושיטמ"ק בתוס') כת' דסמכין מייעוטא וחיים לחוקת אשת איש. וב'כ' המהירוש"א (שם) בדעת תוס' אבל המעדני יות'יט (לר'א"ש כת' דאק' בונת הרא"ש לדמות גוסט למים שאין לדם סוקה).

בו' ומשמע מלשון זהadam נשאת לא תצא, דומיא' דמים שאין לדם סוקה. וכן ב夷ו"ט כת' דלפ' אף גוסט אם נשאת לא תצא. אבל דעת הריב"ש (שעט) דגבוסט אם נשאת תצא. והפתחה'ת הביא ב'כ' מהרח'ש דראפ' נשאת תצא, וכ'מ' בש"ת ר'רב'ץ' (תקה). וכן ה'ק' (ק'אן) חילך על המעייט adam נשאת תצא, אך שוב זביא' דתוס' (ק'אן), כמעי"ט.

ב' ב'שם המהירוש"ם (ה'ל' שמות) והר' ברא'ש מוק' ג' ועוד' ושב' יש' שם' שבדו' בז' דודוקא בעדרו לפניו חשוב גוסט שם' ח' דודאי בבר מות. וביאר דודוקא בעדרו לפניו חשוב גוסט

אדם מקפידים בכר שלא להשאיל. וודימה לגרדר דל'מ' חזקה בכלים העשויין להשאיל להשכיר, ותול' כל מקום לפי העניין).

ב' ווהג'א' (יז פג בלקיט) כת' דתוס' הביאו כמה דוחקים לצר' דחיישין לשאלת.

ב'א. והביבי' כת' דהרי'פ' והרמב"ם והרא"ש והעיטור פסקו להשש שאלה. והפטיסקם (ש"ר ח' שם כה, גרא' ז פג ועה) תמהנו דהרי'פ' והרמב"ם והעיטור סתום, והמשיטו להשש שאלה.

ב'ב. והפתחה'ת (שם צ'ה) ציין דוחחשו' נמצוא בש"ת חינוך ביה יהודה בשם הר'ש הלמן מפררג. ואילו המהדור'ל הנודע מהר'ץ' לוויא'ו ס'ל דלא חיישין כלל לשאלת.

ב'ג. והפתחה'ת דן מעד אחר, לדעת הרמ"ה (הו' בר' ירוחם ובב'ש ע' דביסימן בינו' אם נשאת לא תצא. ובנידון דרבנן סמכ'י אמר' דלא מהני אף ק' סימנים).

והחכ'צ' (כל', הוי' בביב'ם ובפתחה'ת) דן מעד אחר, דאף דחיישין לשאלת דוחקים, וכמו דלא מהני אף ק' סימנים. וא"ע' הא דאי' ב'ב' קעב: להילך בין נפליה דרכים לנפליה דיחס. והסימן נחשב שאלה דיחס, ישאל למי שיש לו סימן כמייה. ווע'יש' שדרנו' בז'ה).

(ז) בא"ד ועוד אור"י לפרש דודאי פשיטה דמגוייד דמתני' מת לבסוף וכו' טריפה וכו' אבל אין דבר ברור שישות קודם שיטירוה לינשא. ומברואר דבשוגין אירי לינשא לאלהר, ובגון מהארוכובה ולמעלה תנשא לאלהר.

ודר"ש מדוטי ביאר דעתך מהארוכובה ולמעלה גרע משאר טריפות, ומת מיד.

אבל הרמב"ן (וזה) ב מגיד משנה יג טז ושו"ע יז לה כת' דמלהרכובה ולמעלה תנשא רק לאחר י"ב חדש, וכדין טריפה ל'.

והכס"מ (שם) ה'ק'adam טריפה חי טפי מי"ב חדש. והתו"ט (בן בהג"ה לכל"מ) תמהו מנ' לדוד טריפה חי טפי. וכת' דכובנתו למש"ב תוכ' (חולין מב') אכן לדמות טריפות לדוד לבמה ל'. (ונדה בוה בתוס. ואכמ"ל).

פח בא"ד אותו גופס שופטו למות הוא מת לאלהר וכו'. (צ"ב אמראי, ונהי דיש בו טריפות שאינו ראוי לחיות י"ב חדש, מ"מ הגיססה הוה רך רוכ. ויל'פ' אכן בח לטריפה לצאת מגיסתו. ועד הא דאי' (חולין נז) דטריפה אינו מוליה, לרשות"ג מתנוונה והולכת).

פט ר' שמעון ב"א אומר אף על המגוייד אין מעידין, מפני שכוכל לכות ולחחות ל'. תוכ' העמידו

שאותו אסורה לנשא, דיש לחוש שתלמיד עפ"ז להנשא ב". וע"כ בכח"ג מותירין לנשא ב".

וחודגו"מ (סעיף לא) ושאר אחרוגים לתמהו דודאי אין מעידין על הגוסט, אף לענין לאחר ג' ימים ל'.

אך היב"ש (לעיל שם) הביא דברי התוס' דגוסט מגוייד מעידין עלי. והפתוח'ת (שם קל"א ה'ק) דאך بلا מגוייד. וכת' דלשון היב"ש קצת משמע דודוקא דידי עין שהיה גוסט כל ג' ימים, ולפ"ז כוונתו דכיבין דמנשך גיסתו ג' ימים וראי ימות ל'. (וגוסט מגוייד אף קודם שמשך גיסתו), אך א"כ צ"ב מה הביא ראייה מאבילות ל'.

(ז) בא"ד כיוון שהוא גופס ע"י אדם לא חי וכו'. האחרוגים ציינו דכובנת התוס' לגמ' (סנהדרין עת), ב' הכהו בוה אחר זה, והראושן עשו גוסט.

דلت"ק שניהם פטורים. ולר' יהודה בן בתירא האחרון חייב. והגמ' פ' דנח' לרלבנן גוסט בידי אדם דינו בטריפה ופטורין עליו ל', ולר' יהודה ב' ב' דין בגוסט בידי אדם ל'.

והנידון בסוגין במגוייד קודם שהתחילה לגוסט, האם יתכן רפואה. (ו吐 Tos' פ' דאללו מגוייד חי, הו"ל לומר רבותא גוסט מגוייה. וע"כ דבל מגוייד לא חי. ואין בוה חידוש).

לא. אכן בלא"ה אסורה לנשא תוך ג' חדשים ממשום הבחנה.

לב. והפתוח'ת חלק דרוב גוסטים אינם חיים ג' ימים, א"כ בשאrhoו שהה גוסט ג' ימים, ודנחוoro גוסט אין זה מעלה לומר שמתה. ואדרבה מוכח שההא מה למעיות דחמי מוחלי זה.

לג. ועוד הביא הפתוח'ת דביב"ש (ז) ממשוע דכיבין דאמרו שההא גוסט לפני ג' ימים מעידין עלי. ואך קודם שידענין שההא בGESITO. ואך בלשונו (ס"ק צד) אכן הכרח שחוור בו. לד. וכ"פ הרמב"ם (רוצח ב ז) דזהרוג גוסט בידי אדם אין חייב מיתה, בגין שחוכחו עד שנטה למות וחרי הוא גוסט.

לה. יל"ד האם ר' ב"ב פליג דמייעוט גוסטין חיים, אף כה"ג או דס"ל דהיכא דלא נשעה בו א' מהטריפות ההורגו חייב, אף דלא חי.

לו. וה"ה (יג ט) הביא דכ"א בירושלמי דנותנן לו שhort כדי טריפה.

לו. והחוז"א (כו ג) תא' דאדם מקבל רפואה טפי מבהמה. והא דהוגם מודמה אדם להבהמה הינו לבא רפואה, אבל לא חשוב טריפה כיון דאדם אפשר ע"י רפואה.

לה. ורבא (כסמוך) אמר דבסטין מלובנת כו"ע מודו.

חייב לככל דבר, אבל בשאיו לפניו והנידו גוסט תלין שכבר מית. דרוב גוסט אין חיים ג' ימים.

כח. וה夷יטור (א ק קבלת העדות שא': ה' ב' י"ד שע"ה הביא בשם ש"ת הר"ץ ב' נר ופקא) דמי שבעב בימים שאין להם סוף כיון ובחוקת חי קימי מסתירה ולא נהוגה אבלותא.

כט. והפוסקים (אכן העור י"ד שלט) תי' דבגוסט קרובוי מתאבלים אייריהם כשאין לו אשה. אך המוראות צوابות (ז' צ'ה) ה'ק' דברא"ש (עד ראשוני) מבואר אכן אשתו מתאבלת. והפתוח'ת (י"ד שלט ז) הביא בשם הגרא"ח מועלזין דהנך פוטקים ס"ל מתאבלים ע"פ הרוב, ואף שאשתו אסורה להנשא. ולפיו אעתור ו גם בימים שאיל' מתאבלין ולא בעיטור (ה'ג). אך צ"ע סתריה בש"ו. ובבית מאיר ומו"ץ תי' דשם מיריע כשהיה במקומות קרוב, ובויאי יתרבר הדבר אם מות או עמד מוחלי, ומש"ה אין חש תקללה. והפתוח'ת הביא דהמשכנות יעקב ה'ק דא"כ נתת דבריך לשיעורין.

ל. ובט' תוספת שבת (אורח שבת) כתוב שרואו להסיר דבר זה מספר בית שמואל, ולחרומים מכשול בכדי שלא יאהנה לצידיק כל און. ע"ע בית מאיר (שם ה) וnob"י (ה נת בסופו) ומראות הצלבאות (כו וקח) וישועות יעקב (שם לט) ושו"ת משכני"י (יר"ד טט) בשם הגרא"ח מועלזין.

חששו דיכول לכוות. והרב"ש הוכיח דר"ש ב"א חשש מודאותיתא שיכול לכוות, וקאמור שאין מעידין עליו בכלל, ואם נשאת התza לפ"ש שאין כאן עדות מיתה. ומ"ה לא היה להם להתיר לבתוליה אפי' בסכין שאין להם סוף.

(צ) שאני מיא דמרוזו מכח. הריטב"א כת' דלעדי דר"ש ב"א רפואתו ע"י כויה, כיון דשהה במים تو לא מהניליה כויה. ולצד דר"ש ב"א ס"ל דמהארוכובה ולמעלה לא הוה טריפה כלל, מ"מ ע"י באיב המים מודה דעשה טריפה.

(צ) רבא אמר בסכין מלובנת וד"ה. פרש"י דמתוך המכואה מתרפא.

הרמב"ן כת' דלפ"ז ע"ב לא אירי מן הארוכובה ולמעלה, כיון דסימן טריפה הוא ל"מ לה סכין מלובנת מי. וכיון דבבמה הוה טריפה, אף באדם איןנו חמי. והב"ח והט"ז (ז"י מד) כת' דבמוקם שנעשה טריפה אף בסכין מלובנת מעידין עליי כיון דערבר י"ב חדש מד.

אבל הריטב"א כת' דאפשר לדעת רבא (אליבא דרבנן) אף בהמה שנחטבו רגילה מן הארוכובה ולמעלה בסכין מלובנת בשורה²². וכ"ב החלק"מ

במקום שנעשה טריפה. ותוס' כת' דהנידון להיעד לאלאhor, אבל לאחר י"ב חדש מותרת. דברין שהוא טריפה לא יהיה י"ב חדש.

אבל הרמב"ן נקט דעתן מעידין כלל אז אף לאחר י"ב חדש, דיכול לכוות ויתרפא. והרמב"ן ביאר דר"ש ב"א ס"ל דמן הארוכובה ולמעלה לא הוה טריפה, דיכול לכוות ולהיות^{לט}. וכוכմבוואר בוגם' חולין מב:מ.

והריטב"א בחדר תי כת' דדעת ר"ש ב"א דאף דהוה טריפה, מ"מ יכול לכוות ולהיות. וביאר דמגוייד הסכנה בו הוה משום החתיכה^{מיא}, אבל טריפה החסרון אבר ל"מ יכול לכוות. ומ"ה אף ר"ש ב"א מודה דנחתכו הסימנים הוה טריפה, דברין דנחתכו אין כאן סימנים.

(צ) וזה קטני סיפה וכן ואמרו חכמים מן הארוכובה ולמעלה תנשא. פרש"י דתקני מן הארוכובה ולמעלה תנשא, ואי משום טביעה לא התירו [אפי' ארוכובה ולמטה] דהוה מים שאין להם סוף דחוישין שמא יצא במקומות אחר.

והרב"ש (שעת) הק' דנימה דהקלו ב מגoid בינו דמים שאין להם סוף מודרבנן. ובמקומות דרבנן לא

וחזו"א (כו, י"ד טריפה ה ג) דין דין טריפות שנשתנו זהה^ג, ג' רמנתחים הרופאים וחמי.

וחזו"א ביאר דהקב"ה ברא רפואות אף לקבוע דיני טריפות ע"פ נתגלו בכל דור ודור. ונומר לחכמים לקבוע תורה (ע"פ הגמ' ע"ז ט). דינה רוח קדשים, ובכ' אלפים שנות תורה (ע"פ הגמ' ע"ז ט). ציריך ליקבע דיני טריפות בלבד הדורות. אכן לנו תורה חדשה אחריו רב אש"ר ורבינאי שחיו סוף הזרואה (ובdag' בימ' פ). וביאר דינה כוונת הרמב"ם (שחיה י' ג) שבות' דין לאין להוציא על הטיריפות שמננו חכמי דורות הראשונים, אפי' נודע לנו בדרבי הרופואה דין סוף לחמיות. וכן אלו שמננו ואמור שדן טריפה, ע"פ' שיראה בדרבי הרופאה שבדינו שמקצתן איין מミיתן, ואפשר שתהיה מוקן, אין לך אלא מה שמננו ובמים שאמר על פי התורה אשר יווון. וכוכ' דלאוורה דברוי סתוםין, דמשמע דמקיים דברוי הרופאים נגיד חז"ל. ואפי' לדינא אול' בתר חוויל', ווע"ז בסמוך בשם הגיגות ורדימ'. וכוכ' דמי' מישיאין את אשנו כל שיש בזמנינו רפואה. ונפל לבירא כל קך סוגיה.

מיה. ושוב הביא בשם רבו בשם הרמב"ן דהכא ב מגoid בחבורות הרבה במקומות שאינו עושה טריפה. דכה"ג לרבען אינה היה מומתת המכבה, ואפי' הכי אם נתגידי בסכין מלובנת שמתרפא וחמי. אבל במקומות שעושה טריפה אפי' בסכין מלובנת אינה היה י"ב חדש לרבען.

לת. וביאר דטריפה אינה היה. דlate'ק כל שהמכה מעדר עצמה א"י להיות ללא רפואה, אף אינה יכולה לכוות ולהיות. אלא דל' שמעון בן אלעזר במקומות שמכה מ晦יה יכול לכוות ולהיות.

מ. ורש"י (חולין שם) הביא תוטפהא (חולין ג) ר"ש ב"א מחשש מפני סיבולה לכוות ולהיות. אבל דראשונים (רש"א ורטב"א) היק' דבגמ' (שם) מבואר דס"ל דאיתנו טריפה, ואף למ"ד טריפה חיה, ואז בלא סברת אפשר לכוות. (וחרשב"א כת' דרך תוטפהא משבשתא).

מא. וכוכ' דאף דלשון מגoid משמע דבחתק במקומות הגדים, מ"מ אין הסכנה משום חסרון האבר, שהרי א"י גבי צנומת הגיגין) חותוכה למעלה חיתה. אלא חתך הגידין גורם.

מב. וPsiṭṭā לרבמ"ן דאין להליך במלובנת כיון דיכול לכחות לא נחשב שנחטף, ואינו בכלל מתניינ' דטריפות. והריטב"א כת' דסתמא קטני הותם (חולין ע) מן הארוכובה ולמעלה טרפה, ולא אישתמיית תנא או אמרוא למימר דבסכין מלובנת בשרה.

מג. וכוכ' ע"פ' שאין בכל הטירופות שמננו חכמים בבחמה, דאף בגזע באדם דהוה טריפה. מ"מ כיון דארכובה נשנית בוה ובה (במשנה קבא), בשנייהם הוא טרפה.

מד. והחזו"א הביא דכ"מ ברבמ"ן. ויל"פ דאף תוס' ס"ל כן.

ניתרת לשוק ללא חליצה, בין טיפולה אינה חיה חיי כמו ולא חשיב בן קיימת^{טש}. והاخرونים (אהיעור ג' לג' ועוד) האריכו ללחות דבריו, והביאו מחותוס ר'יד' הנ'ל.

צ' שם. ח' הוּא וסְפָעוֹ לְמוֹת. לדברי התוס' (ד"ה למימרא) כי הגם' לדבר ברור שימות מיה. אבל לדברי הרמב"ן (הנ'ל) צ' דס"ד דאך נשחת רוב ב' יש לו רופואה ולא הוה טריפה. קמ' לדספוא למות (אך י'ל תונ' י'ב וחודש בטריפת).

וחרשב' א' (גיטין ע') ה'ק' האיך ס"ד דיקול להתרפאות, הא תנן (חולין מב). נקבות הושט ופסוקת הגgorה הוה טריפה, וה'י דידילמא אדם שני. וכלה' דאך דבריש פרק אלו טרפות משמעו דאין חילוק בין אדם לבהמה, דילמא טרפיות טרייפות יש, יש מוחן שנחאגן באדם כבחמה וכובגן לתקתה בכויליא, כבדשמעו ה'ם, ויש שאינן באדם.

צ' א' לא מעתה יהא גוֹלֶה. תוס' פ' אי אמרת בשלמא דמת לאחר זמן רב (ודומיה לטריפה), ייל' דלנתמעט מגלוות. וה'ק' מדברי שמואל דנchapב מטה לאלהר. ובשיטותם בד"ה למימרא^{טג}. אבל הרשב' א' (גיטין שם) פ' דלולי דברי שמואל ייל' דיש לו רופואה^{טג}, ומדברי שמואל מבואר דאין לו רופואה.

צ' אמר רב הושעיא חיישין וכו'. בפשונו משמעו דהוה ספק וחווישין, ופטור מגלוות מוחנות הספק^{טג}.

וכת' דמ"מ נראה דאין לבורת מלובנו, אם לא שנראה בחוש שנסתנה העניין ממה שהיא. וכן הסתם מהזקנים הדרבר על מכונתו כאשר הוא מקומת דנא. והביא ראייה דהא השו'ע ה'ב' ה'ב' דילדי נשתנה ונאי מעידין עליו.

ג' והביא כנחסתא הגולגולת ונקב קרום של מות. דאי' (גיטין נ'ה, ע"ש תוס' גובי טיטוס ביחס דנקר במוור ז' שנייה, ע'ב' דלא הוה טריפה).

גא. לדברי התוס' קמ' לדספוא דמות מיה. אך בפשותו תי' הגם' דשמואל אמר דספוא למורה, א'כ אפשר שימושו לאחר במוהים או חדשניים. וא'כ לא הוה קר' ע"ד' שמואל!

גב' והמכה הכאה ששייר בו רופואה, ולא נתרפא ומתה, איןנו גוליה. ווע' א' אמר רב אישי (סנהדרין ע') ווק' חז', ואפי' סמונני לרופאו בשוק, ואפי' קידם ופיזון פטור. דבשעת וורייה היה יכול להתרפאות.

גג. והاخرونים דנו בגדר חיוב גלות, ייל' דהוה גדר מצויה,

ואף במקרים ספק יש לו לגלות.

(שם נט) והבי"ש (צד) וכן המהרח"ש דעת' סכין מלובנת מותרפה והי' ב' חדש.

צג' שם. הריטב"א הביא מהירושלמי דהיכא דראדו מגנייד, ואינו ידוע אם היה בסכין מלובנת אם לאו חולין לחומרא, דאנו אומר דילמא בסכין מלובנת היה וזהה, ואין מעדים עליו.

צד' שחט בו ב' או רוב ב' מז', ורמו ואמר כתבו גת וכבי' ח' הוּא וסְפָעוֹ לְמוֹת. תוס' (קידושין עח) הביאו דאי' לך גוטס גדור מזוה, דודאי ימוות. ומוביל דאף' מהני הגט. ודלא בפרש"י (שם) דגוטס לא הוה בר מתנה^{טג}. והاخرونים (ק' נ' שם) דחו דהיכא אירי שהה בר, אלא שנעשה בו מעשה שודאי ימוות. וליד לגוטס שאינו יכול לדבר מחמת חולין.

צח' שם. התוס' ר'יד' (שבת קל) הביא מאאן דעת' גז' דטריפה אינה יכולה להיות הרוי הוה כחי לכל דבר, וגיטו גת וקידושיו קדושים ווקק לי'ם ופטור מן ה'י'ם. כללו של דבר הרוי הוה כחי לכל דברין, מלבד זהה שההרגנו אינו נהרג.

ובמשנה (אהולות א) אי' דарам אינו מטמא שתצא נפשו ואפי' מגויד ואפי' גוטס זוקק ליבום ופטור מן ה'י'ם מאכלי בתרומה וופסל בתרומה וכו'. והгинת ורדים (בל' ב' דירש דה' מ מגויד וגוטס דאי' טריפה, אבל טריפה אינה פוטר מחדלים. ודלא כת' התוס' דאי' טריפה). ועפ' ז' מי שמית והניח בין טריפה אשתו אינה

מו. היגרטא לפניו שנים או רב שנים. אבל הרמב"ם (כ' יז) כת' שחט בו רוב סימנים. והاخرونים דיקו ודוקא רוב ב', אבל אי' שחט כל הסימנים נחשב מות. דאל'כ דטפי ה'ול למיימר שחט בו ב' ממש. (וזהפרוי' (גיטין ע') צין דינ' דרב' הולין כא, לענן שיחיטה) דבכל שנים נחשב מות. ונדריך כן אף בבריתיא, דוקא רוב הנראה בשנים). אבל ה'ל' מ כת' דכונת הרמב"ם דרכו בכוכל, והוא הדין לכל החשנים.

מז' והרא"ש (שם) הביא בשם ר'ח' דגוטס חשוב ממות, ומ'ה' אינו יכול ליתן. והביא בשם רבינו יואל דגוטס אינו מגרש, ודוקא למידי דממילא חשוב ח'י. אבל לא לענן שיעשה מעשה בוגתנית גת או מיתה.

מה. וחיבר והוא בכל דמוצאות שבתורה, ואם גולד טריפה נימול לו' וڌוח' שבת, וחיבר בפדיון הבן (ע'פ' הגמ' מנוחות לו', ו'תוס' ב'ק' יא: ואכמיל).

מט' והביא עוד מסוגין דהעידו שבולה גוטס לדעת מהרחה'ש נשאת תצא. ואילו טריפה משיאין את אשתו. והאגית ורדים כת' דהיה מקום לספק ולומר דברון הוה אפרשר שנשתחנה הזמן, ואפשר דטריפה חיה, ומ'ה' יפטרו מיבום.

בבלבול הרוח, ומור חשיב טפי בפרטוס. "ג' מר חשיב פרטוס מהמת הרווחת, דכל אדם דרךן לפרטס מהמת שחיטה. ומור סבר דבלבול הרוח זהה ממילא. "ג' הני לישני לא פלייג, ואינו חייב אלא בביתא דרישא ולא פרטס, והגמ' פ' בלשון זה.

(ג) ת"ש דזהוא גברא דעתבע וכ'ו. חמדרכי (פג) כת' לדרכרי ר"ת דמנהני לאחר ג' ימים כשביר ע"י טביעות עין או היכא דמנצע שלם, צ"ל דקי"ל לתלמודא דרבבי הוה עובדא, וכענין מונני.

(ד) ותו דזהוא גברא דעתבע בדילת וכ'ו' ואנבסה רבא וכ'ו' אפומא דושאכינ. הר"ף (לעיל קטו). מב' בדיה"ס גרס שושביניא, והביא דהיכא דעתבע סגי بعد א'. ואף דאי' (לעיל קטו) דזהוא כמו מלחמה, ותלי בספק הגמ' (שם) אי מותני עד א' במלחמה או דאמר'י בדרמי. והבעה"מ דזה ואירי שלא ראה את הטבעה, וככה"ג לא נאמר דזהוא מלחמה.

(ה) שאני מיא דצמתו. ע"ע תוס' לעיל קטיו: הרשב"א כת' דלא הוויך במא זמן, ומסתברא דזהוא הידין לבתר במא יומייא, כל שמכירין פרצוף פניו עם החוטם לפי שהימים מעמידין את הצורה מהמת קריירותן. וביאר דנקט הד' ימים קר היה מעשה. והביא דבירושלמי אי' מעשה די' זום.²

אבל הר"ף כת' דאפשר שישתה ד' וה' ימים במים ואינו משתנה. והרשב"א דיק דעתפי לא.

(ו) והאמרת מיא מרוו מפה וכ'ו. וכיוון דמנהני הימים במקום סכך מלובנת, מסתבר שלא אמר'י דצמתו. וע"ע תוס' כתו: ד"ה וקאמר'י הא'.

(ז) וזה דבי אפקייה חזיה בשעתיה, אבל אי' אישתדו מיתפח תפה. הר"ף גרס חזיה בשעתיה דאסוכה. והרשב"א דיק מדבריו דזוקא לאלאר באוთה שעה שעלהו מהמים, ולא נשתה כלל.

והאה"א (רוצח ה ב) כת' דיל' דילפ' גוזיה'כ דבעין שיתברר שמת מהמת המכחה, אבל היכא דאי'א קצת ספק בדבר שמת מסיבה אחרת פטור³. ואף דמדינה לא מהני הני חשוי לפטור, דכיוון ודורי הכהן לו'ם ספיק בעלם לא פטור. דין ספק מועיא מידי ודאי.

(צ) תוד'ה חיזינ. ודוקא בגלות ולא בימותה כדפרי לעיל (ד"ה אלא) וכו'. דלענין גלות יש חילוק בין דרך ירידה לדרך עלייה ובעין שוגג גמורו. ותוס' (שבועות לד. ד"ה ע"פ) פי' דגביה גלות מיתרי קראי, דכמוה זמני כתיב ויפל עלייו ימותה. אבל מימותה בי"ד לא מיטטר בהכני, תדע דהא אמרין (סנהדרין נה) שעיו חובשים אותו, ואם מת חייב מיתה.

וירושי (קכא), כת' דבעין מות 'תחת ידו'.

(ק) שם. ווא' בימותה. אבל דעת הראב"ד (רוצח ה ב) מבואר דעתור אף מימותה. והריטב"א (גיטין ע) ביאר דקאי במ"ד (ב'ק בז) דהכהנו י' בני אדם ב' מקולות כולם פטורים. ואף דיש בראשון כדי להמיתה בפועל מות מהמת שנייהם. וכל א' ליכא 'כל נפש'.

והרשב"א (ב'ק בז) דזהה דא' ב' בטלה פרשת רוצחים (לזה מ"ד). אלא שלא פטרי' אלא בשעשה אחר. ואילו בבלבול הרוח פטור רק לעין גלות.

(ק) בא"ד וזה דאמיר ונקה המכחה מגאות וכו'. בלבדה לשנא (כתובות לג) דריש' ונקה המכחה מגאות. ומוכואר בתוס' דבכל מכחה תלין שהרוח בבלבולו. אבל תוס' (כתובות שם) והראב"ד (רוצח ה ב) כת' חד תי' דזוקא שחט בו ב', דבכל הרוח מבלבל, אבל בשאר חבלות אין הרוח מבלבל כי'ב.

דף קכא.

(קב) מא' בניהוובו. בפשותו משמע דהנך לשונות פלייג. ותוס' (גיטין ע) פי' דמר חשיב טפי קירוב מיתה

א. והביא דכ"ב הרמב"ם (יג כב) אף' זמן מירובה. ב. ובירושלמי מבואר הטעם לצרפתו העננה. [משמע דזוקא במים צוננים]. וմדברי הרשב"א מבואר דזהה עצמי דהגם]. והפוסקים (משאת בנימין קד) דנו בזמן הצינה (ביבשה), דע"י השלוג והקרח אינו משתנה. וע' מראות צוואות (ז' קב).

נד. ודרש דכתיב גבי גלות כי יום לבבו, ודוקא שמת לאלאר ותברר שמת מהמת המכחה. ולכורה טפי הו"ל לדרש יימת, וכדברי הותס' ל"ס' דהגם'. אלא דלמסקנא אף שעבר זמן, כל שתברר שמת מהמת הוכחאה קרין ביה (ובדבר לה כת' ופל עליון) יימת. אבל היכא דיש צד ספק בדבר נתמעט מגלות).

למים ויצא. ורש"י (קב: ד"ה מז) כת' שמא יצא מן המים ברוחך פרסה או יותר".

ובגמ' (ב"ב) מבואר דהוה חומרא דרבנן, ואם נשאת לא התצא^ט. ותוס' (עליל לה', ע"ז מ: בשם ר"י) ביארו דמדאוריתא מותרת ע"פ רוב. אלא דמדריבן חיישין למיעוט המוציא. ועפ"ז חיישין בכל איסורין^ט.

אך שוב נסתפקו התוס' (עליל לו): דשما משום ערווה החמירו. וב"כ תוס' (ב"מ כ:) דהחמירו באשת איש מים שאין להם סוף. והחמירו באשת איש טפי ממון^ו. וב"כ הרמב"ם (נהלוות ז ג) דנפל במים שאין להם סוף ואבד זכרו יורדין לנחליה, שחוקתן למיתה ומהני לעניין ממון. שלא החמירו בדברים אלו אלא מפני איסור ברת^ט.

והמרדיyi (פב) תמה האיך מותרים בדיעבד ע"פ רוב, וניחוש למיעוטא דמסיע ליה חזקה וכידאי לעיל כי^ט: דאיתרעו רוב. ובת' דשما הקילו מושם עיגונא, א"נ הוה מיעוט דלא שכית.

ובמשנה (גיטין כח) אי' דספינה שאבדה בים נהנתנים להם חומרוי חיים וחומרוי מתים^ט. וראשו אין אוכלה בתרומונה. ופרש"י (שם) דראברה בים הינו שטבהה. אבל הרמב"ם (פיה"מ שם, וכן גירושין ו כת, ותרומות ט ב) פי' דנסברו

ובת' דאפי' תור ג' ימים שטבע, כיון דנרטב במים לאחר שעה תפתק.

אבל הרמב"ם (יג כב) כת' דשהה ביבשה אחר שהושלך מן המים י"ב שעotta ונתפה. וע"ב מהיכן הביא שיעור י"ב שעotta^ט, והסעיף ג' (וכ"ה במקצת כת") הביא בשם הרמב"ם ואם שהה אחר שהושלך מן הים אחר כ"ד שעotta^ט.

אך הרשב"א כת' דנראה מדברי הרמב"ם דעת כשעה א"ה נחשב זמן מועט, ואפשר להעיד. ובכ"ב ה"ה דאי"ע לאalter ממש אלא באotta שעטה^ט. ובבג' מיימוני כת' דמשמע מדבריהם שגרסו ברמב"ם שעטה א"ג ב' שעotta^ט ולא גרסו י"ב שעotta^ט. ועוד הביא גירסת ס' כת' ישן 'במה שעotta^ט'.

והרישב"א הביא דלשון הרמב"ם 'ונתפה', משמע דודק א בשירותים שתפתה, אבל לא נתפה מעידין. והרישב"א חלק דאיינו נראה בן מלשון הגمرا. אלא משמע מסתמא אין מעידין עלי, שאני אומר תפח ואני ניבור

נפל למים שאין להם סוף

קח) נפל למים בין שיש לחים פופ וכוב' א"ר"מ וכוב' א"ר יוסו וכוב' והשווינו את נשותיהם. פרש"י דנח' ר"מ ור' יוסי האם מתיירין במים שיש להם סוף. ונוח' בזה ר"מ וחכמים בבריתא. ובמים שאין להם סוף כו"ע אוסרים, ופרש"י (עליל קטן) דשما צפ' מתחת

ערך מיל. ובחי' רע"א הביא דרש"י (קב) מבואר דاتفاق שיעור פרסה יכול להיות תוך תוך המים, והילך פרסה הוא יותר משעה. אך בסוגרים דחה דאפשר דהילך פרסה במים הוי זמן מועט. ט. לר' מאיר אפי' מים שיש בהם סוף. ולרבנן מים שאין להם סוף.

ו. ובכ"ב בתשו' מיימוני (גיטים יא) דבריות החמירו לכתילה, וכדרמבראו (ב"ב) הרבה נהנקן נשבע ע"פ הרוב. והבית הלוי (בchap.) דנשיהיבם נפל במים שאין להם סוף, האם אמרוי' דיבמה לשוק הוה איסור לאו בעלמא (והאחרונים האריכו בזה אי החמירו ביבמה כמו אישות), וסומכים על הרוב. וציין לנובי' (ת ס).^ט

יא. והמרדיyi (פב כת') דלבתיחה לא תנsha משום חומרא דاشת איש ולוזות שפטים.
יב. ובתוספותא (גיטין ב) אי' דהויספו גרטתו היה או ששתפנו נהר או שנפל עליו מפולת, נתנוין עליו חומרוי חיים וחומרוי מתים.

ג. והקה"י ציין דבגמ' (ובחכם כט) אי' דלאלתר הוה בו בום. ועד הדבאי (תורת ט ז) יולך את המפהח' מיד', וบทוספותא (חו' בר"ש ומפרשים שם) דעת ר' יהודה דהוה אותו הום, ור' שמעון מעת לעת.

ד. ובשו"ת הר"ן (עא דר' בכט'ם) כת' דגירסת זו ט"ס. וע"ע כס' מ"ט.

ה. אך האחרונים דנו האם הוה שעעה קבואה, ובכ"ב החת"ס (ב' קמץ). אבל בשו"ת חת"ס (טג' בפתחית קי) הعلا צד דרכ' שעעה הוה בשיעור מיל (והביא דבחלבות פסח נקטין דהוא כב' דקוטן), ובמ"ש הראשונים גבי יציאת נפש [ע"ע בע"ב].

ו. ובכ"ב הביא"ש (ט) דאם שהה שעעה, א"ב בשעה השניה י"ל دائשנני.

ז. ובמהוד' פרנקל ציינו דברוב בתה' הגירסא 'שעotta^ט'.

ח. ורעד'א (ק קט) הביא דעכ' פ' מבואר דיכול להיות תהה המים עכ' פ' בשיעור שאין שולטת עליו יותר, דהוא עכ' פ'

הדף הרמב"ם אזכיר שידוע [וניכר] שהעלן אמר זה ממשנו.

קם שם. הביש' (זע) הביא בשם הב' ח' היבא
דנפל לגוב ארויות ונמצאו שם עצמותות תלולים
בכם. והבי' ש' כת' דאין דבריו מוכרים, וציין שלא
משמעו בן בסוגין. וכונתו דמבררי הראשונים
(הבל') משמע דאף דנאבר באן אדם צריך סימן
מיוחך. ולא מהני סימן בינווני ביצירוף באן נמצוא
באן היה.

ואר כמה פוסקים דנו דהיכא דנאבד אדם במקום
מסוסיים ומיצאו שם הרוג לדמדוריתא אמרי' because
ונמצא כאן היה^ט. והשב יעקב (ב' יא הוי' בש' ז ז) כי
וזן דתלי' במיח' רב' ורשב'ג (פסחים י'). בשודה
שנאבד 크게, ומיצאו 크게 לדרכו תלינו שהוא 크게
שנאבד. והאחרונים הביאו דהיב"ש ס' ל' שלא תלינו

והוש"ש חילק ודיל' לדרכי רבינו דהתם איר' שהוחזק
ודנדנابر' קבר. אבל הכא נאבד אדם חי, ולא נמצא בעין
שנאנבר' (בעזרה שנאנבר'), דזה חי וזה מות. וכח' לא
אמיר' ה'יינ' הר'יב' :

ולוחמי הדנובה' (ק' מו) בת' דהיכא דנצלב יהודי וזהו כ' לאחר ג' ימים, לדעת רבינו אמר' הינו הר שנאבד'.

ובדרך הזה הרגע. דמדוראריתא אמר'י'ean נמצא כאן הייה.
ואם נשאת לא תצא]. והש"ש בת' שהוא תמורה בעיני
האחרוני.

כג. וועוד'ק הש"ד דניזהוש שמא זה הילך לרוכבו, ואדם אחר
באהן, וזה האחרוןים הוויטפו רכומה אונשים הולכים ברכובים
במאה באן, לא נודע מוקומו. ווסברת המבי"ט דברין דלא נודע
אף דרכ' א' לא נודע מאה. ואדם זה יודיע' שעשרה באן, ועבשוי
דרוכין הוא נהשכ שנאבר. ואדם זה יודיע' שעשרה באן, ועבשוי
אברה לא דרבנן על אדר אדרה שאברה

כב. ועוד כת' הנווב^י טעם נסוף גבי צלוב, דאת'ל דאיינו
הראשון א'ב י' לדזהה תור ג' ימים ממשום. ומדיין להכירו,
כטוביים דספוק י' ימים מעמידין. ו'ל דאך האב'ש מודרא בזה,
והובג'ש א'ירי באפונ' דיש לתלוות שהעבותה היה באן ממן

כליון, והספינה נשארה להנחת המים ב- משותות^ג.

ובגמ' (ב"ב קנג) אי' דספינה שאבדה רובם מתיים,
ואף' ה' נתנו חומרין מותים.

וחורב"ש (שעט) דיק דבחן דהתם נתנים חומרין
חכמים מדינה, ואפק נשאת תצא. ואעפ' שרובן ליאבד,
כיוון דאפשר בזון הצלחה אין הולcin אחר הרוב.
ואעג' דרובה וחזקה רובה עדיף, הכא איכא ב'
חווקות חזקתו האיש שהוא קים, וחזקת אשת איש.
והאחרונים האריכו לתמונה על דבריו^ז.

קט) ולא עתה בידם אלא רגלו וכו'. הרשב"א וריטב"א כת' דכין דשלחו והעלתו ניכר שהוא רגלו. אבל אדם שנפל לים, והשליכו מזעודה לים והעלו רגל א' אין מעמידים עליו, דחייבין שמא זהה של אחר. ואא"ב יש סימן מובהק ברגלי". וע"ד הא דאי" (לעיל קטו), גבי גברא חרוכא". וכן במעשה דב' תח' (לעיל קטו). דאסקווהו, דהיכא דליךא סימני חיישין דזה אחר".

אבל הרמב"ם (*יג טז*) הביא מעשה זה שהשליכו לילם והשליכו מזוודה אחריו והעלו ממנה אבר וכו'. והורשב"א דافق שהעלו אבר סתום [ולא הכירו אותו], תמה על הרמב"ם". אך הריטב"א ותיק

יג. ובשות'ת הר"ב אבצנוי (ט) דיק' דהדרמב'ס ס"ל דהיכא
דטבע הספינה וחקה שמתי. כיון שהוא יודע לנוחה, וגם
נשאות לא תצא. אבל המורה'ש (קו) עוגר נוגר (בדו"ש כת' דראך
הדרמב'ס מירדה דטבע הויה ספק, ע"ר פחת'ת (ז) מקה).

יד. והנובע י' (מג בפתחת י' קמא) תמה הדרא דזה לא מקרי ב' חזקתו, דהכל א'. דהיא א"א ע" שבעליה חי, ועוד כי איכא תרתי חזקה מאי הו, הלא רוכא עדיף גם מתרי חזקה, ואכמת'ל.

טו. והביאו להעדי ארזים (ז' קצ') דיק מהרשבא דאף סימן
מורבה לאמ

שזה, והורטב"א ביאר דהתקם רבא בא להתייר כיון דהכירו
שהיה ידו וומסתמא אף הגוף ממנון, אלא דר' חייא דחה

דילגמא רק חד שפּוֹן. וְעַל עַיל מִשְׁבָּד בְּדֻעַת רְשָׁי וְחוֹרְמָהִין). ייז. וכ' ב' תוס' (עליל כתובה: ד"ה ואכمارוי) דצעריך דוקא סימן מובוק סעלעס'ה בזונזאָה לְאֵין אַלְפְּרָנְזָה). ואַתְּ חַזְקָהָה וְבָזָהָה.

בשען ער בעשותה בולו ריבת
ויה. והרש"ב "א כת" דשמע הרמב"ם איררי בשלא נתעלם מן
לעמן טמנים לאין אוון יונא. ואזנו זען שטבע נאן.

ויש. והש"ז (ז) הביא דהמבי"ט (א קלה) כת' דהיכא דיידע שטחן במקומות מסוים, ולא גודע היכו הוא ואבד זרבו, ונמצא

קיב) מן הארוכבה ומלילה תנשא וכו'. בשו"ת הרא"ש (כ טז) ר' יהיאל (בן הרא"ש) הביא דנה"ח (חולין עז) עד היכן זהה מן הארוכבה ולמעלה, ונקטו לחומרה. והק' דיווצה בזה קולא (בסוגיות), ואינו רשאי להחמיר בתורייה, דהוה ב' חומרות דטורי אהדרי. והרא"ש השיב ודוקא בפסק הלכה יודעה איןו רשאי היכא דטורי אהדרי. אבל הכא הוה ספק, ובудין לחומרה בכל דבר.

קיג) ה"ד מים שיש להם סוף, אמר אבוי ב' שעומד ורואה ל' רוחתו. פרשי' דהרואה שנפל שם שהה בכדי שאין יכול להיות חיה

ובשו"ת הרשב"א (מיוחסות קכת, ה' בע"ז ורמ"א יז לד) כת' דכשהעידו שבע עריך לחזור שראו שבע משם, ושחו כדי שתצא נפשו^{ל'}. ואל"כ דין בספינה שאבד ביום דמボואר דהוה ספק, ואם נשאת תצא^{ל'}.

קיד) מיטיעא טיענא וכו'. הגרא"א (ו"ז שלד נז) ציין מכאן מקרר דהיכא דבשוגג עשה דבר שב"ד מנדים עליו, אסור לנודתו^{ל'}.

קטו) אנה סברין כיוון דקוו וקיימי בימים שיש ל' להם סוף וכו'. הריטב"א הק' דבסמוך מבואר דבמים שאין להם סוף יש חשש אף ממשום מחלוקת של דגים.

בט. והקהלת יעקב (י' כת', ה' בפתח' קכח) תי' דהכה נפלו ביום י"ל דהוה כבוי שיירות מצויות דכמה בני אדם טבעו בים. ועד"ז כת' הנובי' (ק מה), ועפ"ז העלה צד דדורקן נפל לים. אבל נפל לנهر שלא שמענו מעולם שבעבו בו מהני. ווע"ש). ואבוי הוסט דלא תליל דהמים מעד עצמן יש להם סוף, אלא דהuder ראה ד' הרוחות.

לא. ווע"ע לקמן בע"ב מהו שיעור שתצא נפשו. והבית הלוי (ג' י"א ד"ה ש"ז) נסתפק האם כוונת הרשב"א וצריך שהעד השווה עליו יסתכל בכל מושך או רשות העין שלו וביעין בדוקא שעומד ורואה ד' רוחותיו. או דסגי' שראה במקומות שיש להן רשות לראות ד' רוחות. והבית הלוי העיר דיש אדם שעיניו שולות יותר, ויש עיניו כחות. לב. וביאר דרוב הימים קוואין לכל הדברים האלה טבעיות, ואין מודרךין דכין שנשברה ספרה במסוק רוחק מאד מוחשי, ייחסו הרואין שא' אפשר למי שנפל שם להנצל ולצאת אל היבשה. ועפ' דין הוה ספק, דשמא ניצל עג' עז וכודו.

לג. ובשו"ע (שם לה) אי' דהנשבע או מברך ברכה לבללה בשוגג, שלא ידע שיש בזה אישור אין מנדין אותו. והגרא"א

והש"ש ביאר דכין דרוב הנצלבים למשתה, מש"ה כיון דרכו בכר אמר' היינו קרב'.

אך הביא בדברבי היב"ש (הנ"ל) מבואר דاتفاق בגוף האրיות לא אמר' כאן נמצא כאן היה. וביאר דכין דחוליל החשוב^{ל'} בהנץ דאין מעידין עליהם, א"כ הוא בחזקת חיים^{ל'}. דהה רחיב"ש (שעת) בת' דכל הנץ דאין מעידין עליהם (בצלב) ובגוף ארויות וכו') אפי' נשאת תאצ.

אך בסוגיהם מבואר דלא תלי שוזה שנאבל (וכהוכחת הביב"ש). והש"ש תי' דהכה העלו רק רגלי, וכיון שנאבל גוף שלם ונמצא רק רגלי. ומובואר (ביבה י) דאפי' אבדו י' מקושרין ומיצאו ט' אמר' דהלהבו והני אחורי נינחו^{ל'}.

והאחרונים דנו דיל' דהכה העלים במקומות אחרים, ולא במקומות שלשללו.

קיא) שם. החכ"ץ (קלד, ה' בפתח' צה) דין דסגי' בסימן בינוי היבא דנמצא במקומות שאין שיירות מצויות, וידענן שבעליה של זו היה במקומות זה^{ל'}. ובמו דלא חישין לתרי' יוסף בן שמעון במקומות שאין השירות מצויות. ונקט דסימן בינוי הוה במו חחש ב' יוסף בן שמעון. והאחרונים דנו על דמיוי זה^{ל'}. והאחרונים הק' דהכה דידוע שלשללו בעליה של זה, ואפ'ה מבואר בראשונים (הנ"ל, ותוס' קטו): דצעריך סימן מובהק^{ל'}.

בג. והביא ע"ד הא דאי' (שם) דתניון דרכו לפפר. ומשמע דכוונתו דהוה בנאביד פוררים ומוצא פרורין. אך צ"ע דמארה דלא סמכי' על רוב שהצלוב מת, א'ב מה מוסיף לו כאן נמצא כאן היה שמייסד על רוב זה. וצ'ל' דכין דראויים לפניו דבר שדרכו לפורר מותני בגדרי כאן נמצא כאן היה).

כד. ממשע בדקט דק"ל דמדיאוריתיא אול' בתר רוב (ובדברי התוס' בכ"מ, ה' לעיל), ואפ'ה נשאת תצא (ובדברי הריב"ש). בפה. וכיון דהנץ בחזקת חיים אמרין וזה הנמצא פירוש למיתה, וראשון יריש לחיים. משא"כ בכבר תומאי מוקם שדרכו לפרטovi דהוי בחזקת שנפרר, ומושם הכי כשהנמצא כבר נפר אמרין דהוא הבהיר שנאבל.

כו. והנובי' (ק מה) כת' דהכה אורבה אמרין כאן נמצא רgel והם במקומות כאן היה זה זמן רב, קודם שנפל הרואין למים. וא"ב אינו זה שנפל.

כז. וכל דברי הפסיקים כגון דלא ידוע שהליך בדרך זה. והש"ש (ב' חלק) דשם יוסף בן שמעון מהני מדיאוריתיא, דהו הוכח שנאבל כבזה. ואילו סימן לא נוחש דהו הוכח שנאבל כזה. ודוקא שם נודע ומפורסם. ווע"ש עדו).

בינוי^{ל'ה} שאינו צורבא מדרבנן אמר' אם איתא רחי היה קול וה בומה שנים^{ל'}.

והתא"ד כת' דאך דמסיק הגמ' שלא שנא צורבא מרבען ולש' אנייש דעתמא, היינו לבתילה, וכדרטיק דיעבר אין לכתילה לא. ולבתילה אין לנו לחלק בגירות חכמים, דין לבנות חלוקים מלבנה. אבל דיעבר שפיר דמי לሚזל בתר אומדנה דMOVח טובה כי זך.

והרב"ץ (א) תקבו ה' בפתח'ת י"ע) הארי לחלק מכמה טעמי^{ל'}, דין משיאין עפ' אומדנא^{ל'}. ועוד דשמא נעשה בעל מום, ומשום CISOPA אול' לעלמא (וכהיא דלעיל קטו), או שמא נשבה, או שמא נטל' ליטיטים רבשו או נשאר עלי' חותות והוכרח לרוח מעבר לים.

והתא"ס (נח ה' בפתח'ת קלח) כת' DIDOU שעתה נשתנו הומינים שעתה קביע' כי דורא בכל המידנות ואילו היה עוללה מהמים בכל מקום שהוא היה מודיע' לבתו עי' אגרת וכו'. וכן החחש (לעיל קטו). דשמא מחמתם CISOPA ערך לעלמא, גם זה נשנה בומניינו. דעתהMRI שלנו דאפי' אי נשברו כל אבריו היה בא או מודיע' לבני ביתו ולא היה בזה שם CISOPA.

וכת' דנדי' דמי' יש לחת סיבות המונעות מכל הנ'ל שנאנס שלא יכול להודיע', ומשה' א"א להתייר את האשא בכר, מ"מ אוון הסיבות הוה בגדר מייעוט. וביצרו' כל הסברות האלו מועילות להוציא את האשא מהשש איסור DAOHTIYA.

וקו' וכיימי ל'ם לענין מהילה של דגימות.ותי' דלא שמייע ליה בריתיא דבسمוק. והגב'י (ת' נח) כת' דצ'ל' DIDUO דבאגם זו ליכא מהילה של דגימות.

והפוסקים (שור'ת ב"ח עט, ב"ש צה, ט"ז מה, באר היטב ק) דנו בימים קבועים ונפל בחור בקרת, דכין דקו וקיימה, ולכוא גלי מותירין את אשתו. והאחרונים דנו ניחוש למילה של דגימות. והאריבו בזה.

קט') אמר רב אשוי וכו' אבל בצורבא מרבען וכו' קלו' אית' ליה וכו'. (ועוד'ז א"י (בע"ב) לרוב נהמן לחדר לשנא, ע"ש).

ומהרדי' (עב) הביא תש' הר"א מורה'ז דמים שאין להם סוף אשתו אינה אסורה לעולם, ולאחר כמה שנים מהני הוכחות חזות שנטבע, דאיilo עליה היו שומעים ממנו. וההרדי' חלק דאך רב אשוי ס"ד דוקא צורבא מרבען לאחר זמן^{ל'}. והביא בשם ראבי'ה דין בידינו לבנות זמן מלבנו ורברים בלבד ראייה ולחת אמתלאות. ובמקום שרצו' חכמים להתריר פירשו הדברים.

והב'י (ז' לב) כת' כמה רבבי חולקין על ר' אליעזר מורה'ן בטעמים נכוחים וברורים, ודברי רב' אליעזר אין להם על מהו שיטמו'ו. וכל הגס לו' בהוראה להתייר אשא על פי אותה תשובה עדיז ליתן את הדין לנ' שומר נפשו ירחק ממנה.

והתא"ד (ב' קלט) כת' דנראה דבזה' אפי' אדם

היה חי ברוחק מאותים או שלש מאות פרסה היה נודע ונשמעו לנו. וכח'ג מירקי רובה דשביחי טובה אף שבא מכח סתמא, וכמו טעם סופרי דידי'ני מגמור גמירי, ורוב מצוין אצל שיטתה מומחהן.

והרב'ץ חלק זידורבה בזמננו וזה ישראלי נוצצים בכל ד' פנות העולם והדריכים משושבים ביחסות, ואפי' שהוא חיל ת'ליה קל'א.

ול'. והרב'ץ כת' שאם מעשה כזו היה בא לפניו היה מוציא האשא מבعلاה והיה עשו'ה בניה ספק מזורים.

ול'. והמראות צבאות (נח בפתח'ת ע') כת' דתלי' במנח' הראשנים, דלשית התוט' והרא'ש ושאר פוסקים מהני אומדן'ת המוכיות טובי, דחשב' ברוב גמור הוא דסמכין עלי'יו מן התורה. אבל מבואר בדברי הרמב'ם (להלן ז') דאפי' בדברים שרוכן למתי'ה אם נשאת תצא מדרבנן. וכדעת הרבד'ז. וכות' דין להקל בזה אלא בשעת הדריך ולפי ראות עני' המורה להורות כשרהה.

צין ליטוגין, והוסיף וכו' בכ"ד שחיב' נידוי. ויל'ד אמא' החזיר לו' להראייה, הא בכל התורה השוגג ליכא עונש'.

ויל'ד דהכא אין כאן עבירה בעטם הפעולה, אלא דהורה שלא תקנ'ת. וויל'ן דלא ידע אין כאן חמראה על דבריהם. ואביר' הוכיח לחרם, דעתם והוכרת השם מחייב נידוי. ע"ע חי' ר' אל' מלין (א' כב).

לד'. והרמב'ם (נחלת ז') כת' דהיכא דעתך ואבד זכרו מורידים לנחלה. ול'ם להתייר את אשתו. והפוסקים נקטו דהוה שיעור י'ב חדש.

לה'. ובתחילת דבריו כת' שהאיש שהלך וותלן שנחרגו היה בעל שם, ורש לו' קרובים הרבה בכמה מדינות. וזה כמה שנים ששתקע שמו ואבד זכרו.

לו'. טפי מוקל' צורבא מרבען בזמן חממי התלמוד שהיית ישראל עם רב בכמה וכמה מקומות. דאיilo עבשו בעונתוינו הרבים בגלותינו אנו מפוזרים ומפוזרים מעת בכל מקום, ואלו

דבמקום שאין גלים או דף של ספרינה, ובגון שנטבע
בבמים שתחת הקרקע, א"כ אשתו שריא.

ובושׁוֹת מודֵרְם מִרוּטְנְבוֹרג (ד' פ' תתקעא) הביא צד דנדכשתחבע בעמוק שישי המכשולים ותקולין ונסיך באבעמצע הנדר וטליעים וחתיות גסות של גלייד מכיסים את הנטבע והם דוחקים אותו לעומק^ה. אך דדהה דאין לנו אלא דברי רבותינו שאמרו דاشתו אסורה בו' וכבר טrhoה קמאי דלקמן למצא צד היתר עליה בידם.

בקכ' ת"ר נפל לגונב ארכויות אין מעידין עלייו וכו'. הריב"ש (שעת) כת' דבעל הנך דאי' אין מעידין עליו, אף אם נשאת העז. ובפושטו ממשמע מדברי דוחה מדאוריתא.

דף קבאות

קככ' שֶׁל יְיָ אֵין מַעֲדִין עַל־מִפְנֵי שֶׁ הוּא מִכְבָּה וּבָה
פָּרְשָׁה' בְּשַׁנְׁפּוֹל לִירֹה נִתְּנוּ הַיּוֹם עַל־הַאֲרוֹן וְמִכְבָּהוּ
וְהַיוֹרָה יַצְטָעַן. וְאָמְרוּ לוֹ דָסְטוֹפּוֹ מִבְּעִירָה, פָּרְשָׁה' דְּהַדְרָךְ
דְּאַחֲרֵי שְׁכִיבוֹ בַּמִּים חֹזֵר וּדוֹלֵק יוֹתָרָא' וּוְתַלְמִין וּדְרָאֵי
וְנִשְׁרָףָן. וְהַרְשָׁבָא' הַקְּ דָלָא הַזְּכָרָן שְׁנִיתַו הַמִּים אוֹ הַשְּׁמִן

אבל בשות' בית יעקב (^ט) תי' דרכו. דירין ס' לדמים שאין להזמין סוף לילא רוב למשיתה. דהא להוריחו להבירה ראהיה דוקא מגנוסס. וצ"ע א"ב אמריא אם נשאת לא תצא. ועוד דא"ב מנ"ל למליטם בוגנוסס אם נשאת לא תצא אי לא דמי כלבל.

מִדָּר. וְהַדֵּד שֶׁסְפִינָה הַצִּילו מִפְנֵי גָּלִים. וְהַמְּרוֹרָשׁ אֶחָד (ב' ע' נ) כָּתֵב דָּגֶל הוּא מְשֻׁלָּם לְצִורָה דְּהַגְלוֹת, וְעַפְתַּח הַפְּסוֹק

ומה. והפתחת'ת (ז' קלג בסופו) הביא מהוגן ('ב' כד') דעוקלי וופשורי הוה מטעני לה. (וזביבא דתלי בגרסאות הראשוניות ישיבת'

א. והשייר קרבן (לידושלמי) ה'ך, "דבגמ'" (ובחים צ'א) א' "דזילו"
ע'ג האישים הנשב כבירי לאש המוזבת. ואה'ל' שגורם
шибיער טפי א'ב אמאית חשב כבירי, ולא יהא אלא מפוח
עמינדרה ברחהה ורובייה לרביות ג'ע'

קיין) תוד'ה ולו' היא. מ"מ לא חישין לאתו רוב,
ולא נשא לכתהילה ^{לי}, כמו גבי גוסטינ' וכו'.
ובכמ"ש Tos' ('חו' לעיל) דוחמירו שלא להתריר עפ'
רוב בזמנים שאין להם סוף. ווצ"ע אמא' Tos' לא
הביאו ממים שאין להם סוף.

שם. הפתחה"ת (ז' קלג) היבא משוו"ת קהלה יעקב (קארלין ט. ועוד אחרים) דנהי והחמירו שלא להשיא אשה ע"פ רוב, אבל היבא דיש תרי רובה מתירין^{טט}. ע"ד הא דאי (כתובות טו.) העשו מעלה בייחסן שלא לחתיר ע"פ רוב, ואפ"ה מהני רובה^{טטט}. והפתחה"ת ה'ך' דבtos' דידין מבואר דל'ם תרי רובי, רוב דמים שאין להם סוף, ורוב תלמיד חכם. ואפ"ה לא תנשא לבתילה^{טטטט}. וכת' מיהו אפשר לחלק, וצ"ע. והאחרונים חילקו דוחוקא היבא דתרוי רובי הווע על זמן א' התairo. אבל בזמנים שאין להם סוף, אף דיש רוב שטבע בזמנים. אבל הרוב דברובא מודרבנן הווע לאחר זמן.

קיט) ומנו ר' עז' ובו דף של פינה נודמן ל'ימין' ו'בו' ומנו ר' מאיר ו'בו' ג' טרדרני ל'חבירו ו'בו'. בש"ת הב"ח (עט) ביאר רבമעשה דר"ע נשברה הספרינה, ונודמן לו דף מהספרינה להפוך בו. אבל במעשה דר' מאירطبع הספרינה שלם ולא היה לו בימה להפוך, ומ"ש"ה הוצרך לטעם שהגל טרודו. והב"ח כת'

ולכבודה משמע בתוס' דאף לולי' רוב דמים שאין להם סוף וכogenous שלא שחה שתצא נפשו, מהני רוב דאי סליק כלל אית ליה, ואם נשאת לא תצא. וב"ב במווארות הצבאות (כלו).
 dredge חסא (גענ"ד) לא החור ששהן עד שישא נפשו.

מ'. ומשמעו ביחס דאך בגוסט אם נשאת לא תצא (ע' מה שזכרנו לעיל קב').
מא. ודיקן מדבר רישי' (במשנה קב') דתנן אע' פ' שרואה
מנגיד וצלב וחאה אוכלת בר, ובתרב רשי' או צלב או היה
ברוררין וכו', דהיינו בזבז ברורה ברוריתנו מרבינו

מב'. אך יש לחלק דהתקם הווה ורובה דאיתא קמן, ונמשום גזיה אטו קבוע, ומהני תרי רובה שלא יהא גזירת קבוע. ולש' לוגוין).

קכו) ת"ר מעשה בבתו של נחוני אחות ריחון² וכ"ו' שלישית אמר לך עלייה. פרש"י שבשעה שלישית א"י לחיות, וע"כ דעתה. ובשו"ת מהר"א ששון (א, هو' בפתח"ת יז קלד) הביא דהרב"ש כת' דג' שיעות זהה שיעור יציאת נפש. וככת' דהרב"ש ילייך מסוגין, וכפרש"י דברין שעברו ג' שעות ודאי עלתה, לפ"י שאינה יכולה לחיות יותר שם כ"ז א"ב הריש שיעור כדי שתצא נפשו דין ג' שעות.

ובקו' המהיר"ש דמי מוחלשן ודגי בתחלת שעה שלישית. אבל החות"ס (צ"ב, هو' בפתח"ת קלד) ה'ך דא"ב שעיה ראשונה הוא תחילת השעה, וה'ול' בשנפלה, וע"כ דבטוף שעה שאלה. וה'ן סוף שעה שלישית.

אבל המהיר"ט (ב'כו, هو' בפתח"ת כת' דיל' דהנץ ג' שעות דסוגין איירוי בעשות קטנות³. ולא שעיה שלימוה זדהוא חלק מ"ב מוחיומן).

ארך בשו"ת הב"ח (עט) דחה את הראיה מסוגין, דהכא איירוי בכור שיש לו מוחיצות, וככה"ג אפשר לשוחות ב' שעות ע"י שטפס וועלה וידו אווחות במוחיצה דברו, ווע"פ שחוזר ונופל לבורו. (ואירוי שאינו יכול להתחזק ולאחו היטב במוחיצה דברו שלא יהא חזר ונופל). ועד כ' שעות יכול לטפס ולעלות כמה פעמים ולהוציאו בראשו חוץ למים ולהיות. אבל בנפל תחת הקרח אינו יכול לעלות כלל ומות מיד.

ובשו"ת הב"ח (הו' בפתח"ת שם קלד) נקט דשיעור יציאת נפש זהה בערך שעה א'. והביה מאייר תמה מנ"ל שיעור זה. והפתח"ת כת' דע"פ הנ"ל⁴ דזהה שעות

על האש⁵. ובת' דמסתברא דה'ך שהshanן מבעיר והכוהה הולבת ומתבערת ושורפת אותו, ואין לו רפואה ואפילו העלהו מיד. ואילו כויה דיין יש רפואה.

কכו) תוד"ה אין. ומיהו יש בירושלמי וכ"ו' שמא געשה לו נס בדניאל. דעת הירושלמי דחיישין למשעה ניסים, ומבואר בתוט' דהרבבי פליג. אבל הבה"ח (יט) כתוב ולישב קו' התוטס) דגמרא דידן מיירי באופן שלא שירק נס, ובשנפלו למקומות עמו דא"א לו לעלה. ווחילק"מ (יז נ) כת' לא ידעתי איך לא שירק נס.

קכו) והכתב וצומו עלי' ואל תאכלו ואל תשתו. ג' ימים לילה ויום. ובגמ' דידן מבואר דהוה כבשטו. אבל המדרש (מדרש תולדלים כב' ה וילוקוט אסתר תורהנו) מקשה וכו' אף אפשר לאדם לעשות כן⁶. אלא שהו מפסיקין מבועוד יום. ופירשו שלא היו ג' צומות בלתי רצופות. וכגון שני ויום, אלא שקבלו ג' צומות בלתי רצופות. והמשיש ושני אלא שכבולן יפסיקו מבועוד יום.

קכו) אלא דלא נים וכו'. [הרשב"א פי' דע"ב געשה לו נס שלא ישן ג' ימים, א"ב אף מה שלא מתחמת המים הוה נס].

קכו) ור' מאיר מ"ט, אמר רב כהנא כיפין עלי' גבי כיפין הויה⁷ וכו'. הרשב"א כת' דלפ"ז במקום דליקא כיפין מודה ר' מאיר שמעידין עלי' לאחר ג' ימים. נה' בשחה שיעור שתצא נפשו. דר"ם ס"ל דיבול להיות משוקע במים טפי משיעור יציאת הנפש.

ומהר"א ששון הביא דהרב"ש (שען) כת' דמוניין ג' ימים והמת ותפוחן משעה שלישית שטבע. אבל בדפוסים החדשים הوجה בריבиш מעל"ע (מעט לעת) שלישית שטבע (ולפ"ז לא שירקסוין).

ג. והביא עד"ז כת' 'טוטס' (טטה יא) דמרמים המתינה למשה שעה א' לאדו דוקא, אלא שליש שעה או רביע. וכבדומה בחשבון שם).

ח. שחרי ג' שעות זהה שיעור גדול (ומסבירא יציאת נשמה הוה הרבה פורת).

ט. אך העיר דהרב"ח לא נכון להה, שהרי ישב מעשה דברו של נחוני באופ"א. מ"מ מסיני שאפשר לישב דברי הב"ח שלא יצאיא תקללה מותחת ידה, ולובון בדבריו מה שלא בין בעצמו. כי רוח אלקים בקהלמן של רבותינו הרשונים להיות לשונם מוכן להלכה בעלי בונת הבותב. וצ"נ עד"ז כת' התומים (קצ"ו תק"ב קב').

ב. ובת' דשמא קטן לירוה 'מלאה', ועי"ז על ברחין בשנפלו הוא לא תוכנה נתו משקין שבתוכה.

ג. ולשון המדרש (במקומות אחר) יכול היה צמים ג' ימים וג'ليلות ולא היה מותם. אלא היו מפסיקין מבועוד יום. ולמה ג' ימים, שכן חק"ה מניח לישראל יותר מג' ימים. (הרביב"ש (טטה) הביא דהוה דלא בגמ' דידן).

ד. והאחרונים דיקו שלא היה יכול לנוח בקרקעית הים, דע"ב היה עולה לקבל אויר.

ה. במשנה (שקלים ה א) הוזכר שהיה ממונה להה במקdash. ובמować בירושלמי (שב) שהיה בקי לחפור היכן ימצא מים והיכן חמיימות. ובגמ' (ב'ק נ) מבואר שהיה מוסר את הבור לרבים, שלא יתחביב בשמיית נזקי.

ו. והרביב"ש (טטה) כת' להדריא דכל שעמד שם שיעור שתצא נפשו, שהוא שלוש שעות מותרת ובמים שיש להן סוף).

בדרכו, דבירותיו, דוחה קניין דרבנן. והגמ' פי' דקטן המשיכת לפ' תחומו נאמן להעיר שהוא כהן, לעניין תרומה דרבנן (ובקדאי' בתובותכו). וכן הקילו לסתור על קטן מsieיה

והתבה"ד (ב' רב, ה') בדרכ' מ' י"ז יב ורמ"א שם יג
הביבא דדעת ראבי"ה (תתק) דסמכ' אקטן מסיח לפ'
תוממו אף לאחר זמן. והאו"ז (א' תרצ"ז) חילק דודוקא
לאלתר נאמנים. אבל לאחר זמן ל"מ קטן, ובאי'
מסל"ט.

לעומת שראו בקונטוון.

ובבבՓשטו בונתו דבענן תחילהו וסופה בשרותו. אך
ההראשונים (ע' פוסקים יז ה ושו"ת מהרי"ן בן לב ג
עה) נח' ברשע ואח"כ עשה תשובה האם נאמן
לעלדות אשה^๓. והקוב"ש (כתבותה עז) כת' דלפ'^๔
אל דלא רץ במנה שראה הקוטנו^๕.

ובש"ת מורה"ח אוור זרען (צא) כת' דתחלתו בכתשות
יכאמר היכא דבעין עדות בכתשות, וגוזרת מלך היא.
אבל הכא לא בעין עדות רק שנדע שכז הוא האמתה
בבומו שאומר עהה". אך בש"ת זכרון יהודיה (לר"י נ

קללא) בין שהוא מתכוון^ט וכו'. הב"ח (ז' ז' כת' דפשוט דזהה בבא בפ"ע, וקאי بعد בשר. דורתינוק אינו נאמן במתחוויז להיעיד. אבל התוור כת'

קטנות [כשליש שעה או רביע שעה], א"כ יוצא בשיעור
שעה.

כך תודח אג. מ"מ לא היה דבר שנצטער בו הצדיק, שלא עשה הבורו. הב"ח ביאר דהboro לא עשה שיטות. ואף דהזה עניין שטרח בו. ועוד כת' השיטם"ק (ב'ק ג). דבשעה שבתו נפלחה לבור ר' חנינא בן דוסא אמר והשמייע דבר זה לפניו הקב"ה, שלא יכשלו בדבר שהצדיק התעסק בו. ואילו בעמואה דבנו ר' חנינא בן דוסא כבר לא היה קיים.

קכט) אפי' שמען הנשים וכו'. (משמעות דאיירி بعد מפי עד, בהעד השני שמען הנשים). פרשי' שלא היו מתכוונות להעיד, ומוסריות לפ' תומן. וכן בהקשר הדומשנה אי' בין מותבון ובין שאינו מותבון. משמע בדברישא פשיטה דasha כשייה להעיד (ובדאי' ל�מן קכט.^{א'}), אלא דס"ד זהיכא דלא נכוונו להעיד לא מהני. ואילו בשאר עדויות, אילו סיפר לפי תוכנו, ובידי שמשו לבוארה לא נחשב עdone^{ב'}.

וועוד יש שפ' דברישא נתחרש דמהני אשה בمسل'ת.
ואח'ב נתחרש דמהני אשה אפ' בתרות עדות.

כל ר' יהודה אומר אפי' שמע מן התינוקות וכו'.
וזאף דקטן אינו נאמן באיסטורין כל'ג' (וב'כ'פ'
הרמ"א יוז' קבז ג'), מ"מ הכא דרך ספר ומוסר
לפי תומו הקילן.

וובגמי' (ב' קיד'). רבי אש' אמר [קטן] מסיח לפ' תומו נאמן רק בעודות אשה בלבד [וירוש"י ציין למשנה כאן דקטן]. והוחסף דקטוף מסל"ת נאמנו אף להעיד על נחיל של

ג. (ועוד' לצד דוחה שיעור מיל, ותלי במל' בחשבון שיעור מיל).

יא. וע"ב מתני' דהכהן כמ"ד דמותני עד א' ופסולים לעודות
אשה. דלמא"ד אכן משיאין ע"פ עד א' כ"ש דל"מ עד מפי עד.

THIS PICTURE IS FROM THE

יג. ובמשנה (כתובות כה), اي ולכמוה יתנים קטן שהוגדר אמן להעיד על מה שראה בקענותו. והוא"ז (הו' ברמ"א ז) כת' דודוקן להנין שהוזכרו שם, אבל בעדות אשה ל"מ.

יד. ונח' הראשונים اي קטן נאמן בדבר שהוא בידו. ע' ש"ע

טיג' ונתה"ד (ב בב) כת' ראי בדעת הארץ דמהין רשל

שאר פסולין עדות. אבל היכא דניכר שנתקoon להתייר חששו. (ובעין הא דחששו בה' נשים וכן בתובעת כתובתה, לעיל קייז').

קללה בָּא לְבִידָּךְ וּבָוּ מֵת סְתֵמָה וְהוּ נַתְכּוֹן לְעֲדֹות. ואף שבא לבך לבייד ולא שאלחו. והריב"ש (שענו) כת' דה'ה שלא בעני בייד היכא דשאלחו זהאמ' מה' ל'ם, דנהשכ' נתכוון להיעד. (וקייל דל"מ נתכוון להיעד).

קללו) אלא מתני' וכו' במתיחה לפי תומו וכו'. וכע'ם למ' כל בשבא בתורת עדות (וע"ע לקמן קבוע). ונוח' הראשונים האם עכו"ם מסל'ת הוה תורה אומדןא בעלמאכ', ראן לעכו"ם תורה עדות כלל'יה. או דמנהני מסל'ת דאיינו חדש משקר, ועי'ז מהני תורה עדות^ט.

ובירושלמי (זהר' במורדי כי פוזהג' מיימונן) אי' אייזהו מתקoon ר' יוחנן אמר כל שמזכירין לו אשה. ר'ל אמרו כל שושאlein אין אותו והוא משיב. ובפישוטו משמע דר'ל ס"ל דבענין מסל'ת. ולר' יוחנן מהני נתכוון להיעד (אף שאינו מסל'ת), כל שאינו מזכיר היתר האשאה^{טט}.

אן המרדכי היביא דבגמי' דיין משמע דר' יוחנן מהמחייב ובע' מסל'ת, ור'ל מיקל אלא א"ב נתכוון להתייר. וכות' לפреш דברי הירושלמי שר' יוחנן ס"ל דאפי' אין שואlein לו, אלא מזכירין לו שם האשה שמתה בעלה לא היו מסל'ת. וכות' מיהו פונדקית (לקמן קבוע) שהתחילה לבכות מהני.

קללו) אמר רב נחמן הלאק'ים אללו כוורי וכו'. בתשו' מיימוני (נשים יא) פי' דרב נחמן נשבע כיין

דאפי' שמעו מן התינוקות וכו' בין כיינו לשם עדות בין כיינו שלא לשם עדות וכו'.

והפוסקים (ב"י וב"ח שם ועוד) הביאו דדעת הריב"ש דקטן נאמן לומר שמתה, אף' بلا מסיח לפני תומו. והפוסקים תמיחו על דבריו. והב"ח נדרח דהטור קאי אשומע מפי הקטן, בין שהעד זהה נתכוון להיעד^{טטט}. אבל המהרש"ל (הו' בדורישה שם יט וט"ז ט) הביא דדעת הטור דנאמן אף שאיןו מסל'ת^{טטטט}.

כלב) ודילמא לא אולוי וכו' ודילמא קמצא בענמא שכיב' וכו'. הפוסקים ה'ק' אמרו לא אמרין לישיליל' איןחו גופיהם. ומהר"ז וויל (ט והוא' ברמ"א יז ח) הוכחיה בבדע מפי עד אי"צ לבסר ולשאול את העד הראשוני^{טטטטט}. והחילק'ם (שם יז) חילק דהיכא דאפשר לבסר ציריך לבסר. וע"כ איררי' דהתינוקות אינם נשאל אותם. והש"ש (ז יב) דזהה הקטן לא יהא נאמן, דבריו איןו מסיח לפי תומו^{טטטטט}. ועוד היביא דהתחה"ד (ב רב, הו' ברמ"א יז יג) כת' קטן נאמן רק לאלהר, אבל לאחר זמן קטן איןנו נאמן כלל.

קללו) שם. קמצא. בשו"ת שעיר אפרים (קג, הוי בש"ש ז י' כת' דיש קצת הוכחה Daiiri'akan בקטנים פחות מבן ז. וכשהגדיל קצת אין מדרך העולם שייציג לו אביו חגב לשוחק בו (וציין לגמ' שבת ז). והש"ש היביא דהatty (ט בסופו) העמיד בקטן שהגיע לפיעוטות, אבל פיעוטות איןנו נאמן אף' מסל'ת.

קללו) ל"ש אלא נתכוון לחתיר, אבל נתכוון להיעד וכו'. לבארה להנך מ"ד הכשירו עדות עכו"ם, וממו

בג. אך שוב ה'ק' דהרי"ק (לקמן קבוע) כת' דהיכא דהתחליל הגדרתו במסל'ת מהני לשואלה, והכל נחשב מסל'ת.

בד. והריב"ש א' כת' דלא היה מודין עדות, דגוי אינו בר עדות כלל. אלא דקיטן לן דקושטא קאמר בין שמשיח לפני תומה, ומושום עיגונא אקליו ורבנן כדאקליו بعد א' ועד מפי עה.

כה. ואבל בהג' אשר'י גיטין ז' כת' דהמanny עדות של עכו"ם היכא דקייל דלא משקרי. ואכמ'ל.

כו. ומורדי כי (פע, הוי ברמ"א ז' לו בסופו) דין בהכחשה בעכו"ם מסל'ת. וידימה לדין רוב דעתן פסולין עדות. ואך י"ל דافق עדות נשים ופסולי עדות הוה גדר אומדן ולא עדות.

כז. וע"ע מש'ב הח"ש (ז יא) בדברי הירושלמי.

ב. והב"ז דין להגיה ולדוחוק בדברי הטור.

כא. והט"ז כת' דה"מ קטן שהגיע לפיעוטות, ואך שלא הגיע לגדלות לא גרע מעבר ושפהה. דאך דאיינו נאמן לשאר עדות, בעדוותה אשה הקילו. וכות' דאך הרובם פליג דוקא בתינוקות קטנים וללא הגיע לפיעוטות, דומיה דשותה. וכות' דאפשר פיעוטות מפיעוטות למ' אף' מסל'ת (והו' בבי"ש שם לג, ע"ע בסופו).

כב. והגרא' (שם לט) היביא כן מהגמ' (שבועות לט) דאיין שביעת העודות והיכא דהעד אמר לאשה, שהרי יכולת לומר בשמו ולינשא. ואם ז' עדין ציריך עדות העד. וויל"ד דافق אי שואלים אותו היינו שמא יכחיש, דהיכא דאפשר לבורר מבררין. אבל היכא דשותה או אומר לא אגיד לכם, סגי בעדות הראשון.

דאמר רבashi (בע"א) דעתרבא מדרבנן קל' אית ליה^{ל'}. [והגמ' בגין דוחה ולא היא, וכמו הגמ' לעיל]. אבלiao"ש (סורה גירושין) חידש דוחה ב' סברות שונות, גברא רבה וצורבא מרבען. ובאייר דגבנברא רבה אמרו דיש קול, שהענין שגבנרא רבה יטבע וטליק הוא דבר התמורה ופלא, ומפרשמי אינשי נס כוה, וירימחו על נס, שכחה איקלע להך גברא רבה המפורטם. אבל חידש שאם ניסת לא תצא. ובין שידעו שמצו לבוא לידי מஸול גדול שמא נשא, ונשאת לא תצא, מש"ה דיה מודיע.

(קמ) **ההוא עב"ם וכו' ואיך לא קטילנא לך בדקטילנא וכו'.** ורש"י (כבב. סוד"ה לא) פי' דמסכתן הגמ' דאמר' שאמור בן לאיים, ולא הוה מסיח לפ' תומו. וכ"פ הטשו"ע (ז"ד) הדיבא שיש שם אמתלהה שנתקווין לדבר אחר, בגין שאמר שלא אהרוג אוטר בדורך שהרגתי לפולני, אין זה מסיח לפ' תומו, שכובנוון להטיל אימה על זה. ובגמ' (גיטין כח) אי' דעכ"ם מסל"ת מהני רק במלטה דלא שייכי בה. אבל במלטה דשייכי בה עבידי לשקר. ופרש"י שמתפארים בה ל'.

ובתשׁו' מימוני (נשים ט) כת' דודוקא היכא דמוכחא מלטה מותוך דבריו לדמירמא אימתה קא עיביד. אבל היכא דלא מוכחא ולא מקמי הבי ולא לבתר הבין לא

דרחוב אין ניצולים, ואפי' בדי נפשות AOLIN בתר רובא (כדי"י סנהדרין סט), ומש"ה רשאי לישבע ע"פ רובין. אלא דבריות מהמרנן ואמרין לכתחילה לא תינsha.

וחקובה"ע (סוד ד') הביא מכאן ורובה דליתא Kmן הוה גדר בירור, ולא רק גדר הכרעה. ומש"ה יכול לישבע שהמעניות כן. ואילו ע"פ הכרעת חזקה ודאי אסור לישבע^ט.

קלח) מדייבוריה דרי"ג אללא דביתהו וכו' אבל' אי נסוב לא מפקין לה מיניה וכו'. בתשׁו' מימוני (שם, ובתג'י מרדכי קכו) כת' דרב נחמן אמר בר לחתוון על חטא, ודייבוריה אטיעיה ואולה ואינסיבא. ולא נתבונן להתיירה.

ובפושטו אף שהasha נתבונה לעבור על דברי חכמים, ואפי' נשאת במנזר האיל ונשאת לא תצא. אך בתשׁו' מימוני הק' דאי' רוכם יעשן כן, ולא הוה להו לרבען לגוזר שלא תינsha^{ל'}, רוכם יעברו על הגויה. כת' דיל' דודוקא נשאת ע"פ חכם, ובגון מעשה זו דשמעה דברי רב נחמן וסבירה שמורתה לינsha.

וחריב"ש (שעט) כת' דאם נשאת לאחר שב"ד אסורה לינsha לכתהלה, קוטין אותה ומוציאין אותה. כיון שנשאת אחר התראה^{ל'}.

כלט) איך איכא דאמר' וכו' אמר חפא גברא רבה אם אי' דטליק לך איות זיה למילחתא וכו'. וע"ד הא

כל מימה.

לא. ומוטב שייחו שוגגין ואל יהו מזידין. ועוד דאי' מושווין לנוירה דרבנן כי חוכא ואיטולא שנניה לכל אחת לפרוין גדרין של חכמים ולא אמרין להו ולא מידי.

לב. וע"פ הירושלמי (לעיל ס"ב), הו' באבר הגולה כי לאוות

ועוד הביא (שם בסוד) הדיבא דנסאת ומת שני, מורתת לשלישי משות לען. ע"פ הירושלמי (ב'). אך הביא דהרבנן כת' דודוקא בשיש לה בנים מהשני שיר' לען.

לג. והך איך איכא דאמר' הוה מדברי רבashi, והגמ' (בע"א) קאי כהך לישנא. אךiao"ש הך, נ"ל לרבות אש' דנסאת לא תצא, הא חסא היה צורבא מרבען. וכות' דודוקא לומר, דאי' וחץ דרכ' בדערבד תצא. א'ב לא היה שיר' לחלק בין צורבא מרבען לאינש דעלמא. רק בין דוחה אישור לכתהלה חילוק. היפר סברת התה"ד הו' בע"א.

لد. וע"פ רמ"א (ז"ד) ופוסקים שם.

כח. והראג'ח (שות' מים עמוקים מבא ד"ה מעה, ציינו רע"א) העלה צד לדוחות דרשאי לישבע ע"פ מיה שהוא רשיב, ע"ד הא דאי' (שבשות' בו) דרב בהנא ורב אסי נשבעו דהכי אמר רב, ואמרו דפזריך, וכל חד אדרעתה דנסחיה בקשנא משtabע, ותוס' (שם כת' דאפי' עונש שבואה לית בה). וה'ן רב נחמן דעתו היה גומר שמות נשבע על זה ו舍בורה קרו', ואפי' אם ימצע באסוף שלא מת אינו זיב עלי. וודה דסוף סוף אין לו להשבע בין שלא ידע הדבר בבירור. וע"פ דסמכ' על רובין.

כט. ובאייר דאך דסומכין על החזקקה לענין דיני נפשות, אין החעם שברור לנו שהgesט נפל קרוב לו, אלא דוגיה'כ היא דעיג' דהמעשה מוטלת בספק, מ"מ אין ספק מוציאין מידי ואפי' ואשה זו דרא היהת אסורה ואל תתרנה מספק. אבל א"א לישבע שכן היה המעשה ע"פ הכרעת חזקה. ול' מחזקקה לענין איסור שבואה. וווסף דהכרעת חזקה לא הוה על גוף המעשה.

ל. דMOVOT לה לעבור באיסור דרבנן ולינsha ממה שתתבעג

והאחרונים דנו בכח"ג אי חשוב מלאכה שא"צ לגופה. הדועשה א"צ לה, אלא להפטר מהעכו"ם. אבל העכו"ם צריך בו לגופו. וע"פ ני"ו וראש יוסף (שבת עב וחוץ) (קפ"מ).

דף קכט.

(קמ"ב) שהיתה ג' ריגלוי. וע' רשי' ב' פ"י). ובמשנה (פרה ז ו) הר' מעשה^א, ושאל בינה ג' מועדות, ובמועד השלישי הבהירו הוראת שעה.

קמ"ג ויל' לקמיה דרב יוסף דחרוף סבינה וכו'. פרש"י ל'ב פתח לו בסברא. המפרשין ה'ק' דמובואר (הוריות יד). דרב יוסף היה סיני, ורבה היה עוקר הרים (חרף), והיעב"ץ כת' דאפשר דנחשב חרוף לגב' אב'י, אף לדובי רבה לא נחשב חרוף. א"ג דכונת הגם כאן וධוא בעל שמעות הרבה, וחרוף לפשות הספק מיד. ועוד יש שתי דלאחר שרב יוסף נעשה ראש ישיבה נהיה חרוף יותר.

ועזה היעב"ץ מ"ט הלכה לגב' אב'י, ולא לגב' רב יוסף שהיהربו. ות"י דשמעו רב יוסף היה במקום אחר, והאהזה הזאת באה לאב'י במקומו.

ונירסת דרי"ט דהאהזה באתה לפני רבא^ב, ופשט מחק בריתא. והפורי' כת' דלפ"ז זה הוא הא דאי' (ב' ב' כב). רב

תלין להחמיר^{ל"}. וממשמעות דבריו דכל ספק מסל'ת מותר ל'.

כמו) בדקטיילנא הפלוני בר ישראל, אמר לי יה בשיל לי קדרה בשבת ולא בשיל לי וכו'. תוס' (סנהדרין עד): כת' שמא לא היה בקי בהלכה, דבין דודיה להנאת עצמן של עב"ם מן הדין נחייב מפני פיק'וג', ולא היה לו למסור עצמו^{ל"}.

וחב"ח (יז'ד קג) ה'ק' דדעת תוס' (ע"ז כז) דאך במקום שהדין לעבור ולא להרג רשאי להחמיר על עצמו^{ל"}. א"ב י"ל דהחמיר על עצמו. ות"י דדוקא היכא דהנכרי מתכוין להעבירו על הדות רשאי ליהרג ולקדש את השם (אף בצענאות). אבל היכא דהעכו"ם מתכוין להנאת עצמו איינו רשאי^{ל"}.

והמהר"יק (קל') תי' דדוקא במלואה DAOHTIA הווה מידת חסידות למסור עצמו, אבל באיסור דרבנן להנאת עצמו לש' מידת חסידות. ובאי' דהכא דאנסו לבשל לו קדרה ה' מלאה שאינה צריכה לגופה ווק"ל בר' שמעון דפטור ומותר), בין שהישראל לא היה צריך לאותו בישול כי אם להנצל ממייתה, ודמי להרג מזיקים כדי שלא ימייתו, והוו' מולאה שא"צ לגופה. (ומש'ה תוס' והסמ'ק ה'ק' דלא היה לו למסור עצמו).

אמור קטול אספטה באשתה ושדי לחיזותה ואי לא קטילנא לה, יעbor ולא יהרג. אבל אם אמר שדי לנזרה יהרג ולא יעbor ופרש"י בפרהסיא או בשעת גזירת מלכות, מא"ט טעמא בעי לעבורי מילטה.

לה. וכ"פ השו"ע (קמ' א) שאם ריצה להחמיר על עצמו וליהרג רשאי. אבל דעת הרמב"ם (סוה"ת ה' ד) דאיינו רשאי. לט. וכ"כ המשנ"ל (סוה"ת ה' ד) דמכאן ס"יעטה למ"ש ר' ירוחם (ה) אדם הבודאי מבין להנאת עצמו אסור להחמיר. מ. ובאי' דאסיר דרבנן בדים לא עדיף מאיסור אורייתא בשב ואל תעשה, דק"ל (סנהדרין שם) דפרק עולם יעbor ואל יהרג.

מא. וע"פ מהרש"א (ב' ב' קיט), ובית יצחק (אויח' לד' ח), והכמתה שלמה (זר"ש קלגור אויח' של').

א. דהמנמלא מים לפורה, ובררכו הוליך את החבל שלא לדרכו ודנחשב מלאכה שלא לעורך הפורה. (והתם היה בימי התנאים, ואילו בסוגין באמוראים).

ב. אך ה'ק' דמאחר דברי לא דע, אמר לא שלחה לפני רבבו. וכות' דאפשר דהיה רחוק, וחס על הטירחה.

ג. והרי"ט השמייט דברה לפני אב'י וכו'. ובשו"ת הרוא"ש (יח)

לה. שם באנו כך להחמיר היכי סמכין על שם עדות גוי מסיח לפ' תומו, נימא דילמא חוץ לקלקל האשה, או מתכוין למיעואן חן כדי שהאהזה וקרוביה יטיבו לו לאחר זמן. אבל דואי לא חייבין למאיו.

לו. והבי' הביא ש"ת רד"ך (ב' י' החמיר מادر להוציא דבורי הגוי מוחזקת מסיח לפי תומו. והבי' הביא דבראשונים מבואר אין לנו להוציא דבורי הגוי מוחזקת מסל'ת. והרמ"א (ז' ט) הביא מה' בעכ"ם מסל'ת מפי עכ"ם ועד מפי עדו' דדעת המהרי'ק (ක' א' ס' א) דאפי' לא העיד בפירוש שהעכו"ם הראשון מסל'ת, אולין מספיקא לכולא, ואמרין דוידי מסיח לפי תומו. ויש חילקין (תשובה ה' ז).

אך הרמ"א (שם ט) כת' דספק מסל'ת אול' לחומרא, דהזה ספק DAOHTIA ולחומרא. וכן בכל מקום דאי' פלוגה בא' בדינין אלו אול' לחומרא. והగ"א (ז' ס' א) ביאר דכאן מהרוניין יותר מבעל מקום. כמו שחוששין להששות רוחקות במים שאין להם סוף ומוגדים וכו'.

אבל דעת המשות בנימין (כח, ח' ב' נרכ' שם) דבכל מה' אול' לקולא, והביא דכ' ב' הר' א' מוחרי' (נד) דעגונה הוה שעת הדראק, ובשעת הדראק סמכין אדרבי המיקל. ועי' מה שהר' לעיל קיד'.

לו. ואפי' בפרהסיא (וכדי' שם). ורבא (שם) אמר דבשנהכרי

פסולי עדות. וע"ד הוא دائ'י (לעיל פה: וקיז').
ומבואר דמהני להחמיר.

אבל בשוי"ת הרשב"א (א קייח') כת' דעכ"ם אינו
אמן כלל לאסורי, אף' מסל"ת. והרשב"א דחה
רבסוגין אירי שמקחו בידו ומש"ה נאמין לאסור את
שלו ושהוא תחת ידו, מיגו דלא היה מוכך לנו איז
מיגו דקליל להו.

עוד כת' הש"ך (י"ד קבז ב) דעתם דעתכוון להשבי
מקחו הוא לאו דוקא^ט, והה' בבבל מקום שיש למצא שם
אמותלא^ט.

וחת"ד (עט) כת' דבשאர איסורין לא סמכ' אעכ"ם
مسل"ת באיסור דאוריתא. אבל באיסור דרבנן מהני
مسل"ת^ט. וכדאי' (ב"ק קיד:) דין מסל"ת נאמין אלא
بعدות אשה ובשבוייה^ט.

והרשב"א (תוה"ב ד א טז. בודה"ס) הביא מה' בהא
דקפילה עכ"ם נאמין, האם בעינן מטיח לפि תומו. או אף

אדא בר אבא זהה אמר לרבען אדרוגרמייתו גרמי בי
אביי,תו אכלי בישרא שמיינה בי רבא^ט.

קמד) פשט מהא מתניתא עכ"ם שהזה מוכך וכו'
ואמר פירות הילו של ערלה^ט וכו' לא נתוכוון
אלא^ט להשבייה מקחו וכו'. וכיוון דעתכוון להשבייה אינו
נאמין כלל. ומובואר دائ'י לאו דמשבייה מקחו עכ"ם
مسل"ת נאמין להחמיר.

והמשך התוספות (דרמאי) אבל אמר לו מאיש פלוני גוי
לקחותים וכו' (ול"ש משבייה מקחו נאמין להחמיר דברי
רבי, רשב"ג אומר אין נאמין, שדברי הגוי לא מעילין ולא
מורידין). ומהפרשים דנו אי אירי הטעם במסיח לפי
תומו, ע' ג"א י"ז קבצה.

ונח בזה הראשונים (בכ"מ, הו' בגר"א י"ז קבצה
בארכיות) האם עכ"ם מסל"ת נאמין להחמיר
באיסורין^ט. וודעת המרדכי (פז, והש"ע י"ז ל)
דעכ"ם מסל"ת המכחיש בעדות אשה דינו בשאר

المسل"ת אטור אמת דאל"ב ליל שחטיל בו מום.
והרמ"א (אה"ע ז ב) הביא מה' עכ"ם מסל"ת נאמין בשבייה
דרבנן. ע"ע ט"ז י"ד קבב' ושור' (קבז ב).

והרא"ש (מו"ק ג' לש�' י"ד שצ"א) כת' דעכ"ם מסל"ת שמעיד
שםת מהאבלמים לעלי. ובביא דהאבה'ה למד נן מוטיין,
דלעת רבי נאמין להחמיר. ואבילות ההחומרה. והרא"ש
הביא דהמחרת דחה רבסוגין אירי בפירותיהם של
וכמ"ש הרשב"א, ע' בסמור), אבל פירות הדוחוקה התר ל'ם
לאסור. ועוד חלק דאבלות נולד בך קלא, דשבות נוגג
abilות בעינען ועוד דמבלט דברי תורה והפלים בימי א'.

ח. והרשב"א (חו' בשיע' י"ד טז יא) פסק עכ"ם שמכיר ב'
בהתמות, ואחר שמכרו אמר שהוא אותו ואתנו איינו נאמין
לאסור.

ט. שהרי עכ"ם איינו נאמין לא לאיסור ולא להיתר, וצין
בכמ"ש הפסיקים בכמה דוכתי. (וזהicia ולא הוה מטיח לפি
וונמו ודאי איינו נאמין. ואיך בסוגין לבאותה לא זהה מסל"ת).
ל. ועוד הביא דרכי הרשב"א שהטעם ממש שנאמן על שלו.
והביא דכ"מ בתורת חטאთ (כלל ט' ב').

יא. אך בגמי' (ב"ק טט) מבואר دائ'י דהבעלים מרדפין,
מבואר דمسل"ת לחוד לא סגי, אלא בעירוף אומדנה זו. וע"ע
ש"ש (ז').

יב. והחותות יאיר (קמיה) כת' דצ"ע מادر, ודגמ' (ב"ק טט) אירי
בקטן מסל"ת, והאיך הביא ראייה מזה לעכ"ם. ומני' דגוי
נאמין להחמיר אף' בדורבן, רק לעדות אשעה הקילו. וקטן עדיף
מיגו במוחה בכמה דוכתי.

ז. גרס בסוגין זול למקיה דרבא בירה דרב יוסוף ברבי חמא.
ובגמ' חולין עג, והר מעשה חדש טריפה בא לפני אביי,
ושחתייה ב', רגלי. ורב אדא בר מתנא אמר לו פרשי' לבעל
הבחמה זול קמיה דרבא בירה דרב יוסוף בר חמא פרשי' בר
פלוגטה דאביי דחזרפה סכניה. אך העירו דבוחלן הגרא'
רב אדא בר מותא, ואילו הכא בר אהבה ובב' בר אבא^ט.
אך יש כתה'י בגמי' וחולין דהgingissar בר אהבה).

ד. פרשי' שהיה רגיל לומר לתלמידים, עד שatoms הולכים
אצל אביי לגרים עצמות, כלומר למדוד שלא לשובע.תו
אכלו, בואו ולמדו הלכות צחובות מרווחת אצל רבא.

ה. הרא"ש (קדושים א טט) הביא דר"ת וע' תוס' קידושין להו
הוכחים מכאן דעתלה נוגג קוף בפירות של עכ"ם.

ו. ורא"ביה (ברא"ש מו"ק ג' לט) פסק לרבי מחבירוי, אף במרקום
אביי. והמרדרבי (מו"ק והקבב) הביא דברי ראב"ה להחperf/
דרס דרשב"ג נאמין לךקל, פסק קרשב"ג נגד רבי דהוה רבו.
אך עכ"פ עליה דקי"ל לדאמן להחמיר. ואוכמל' בסתירות
בזה אי קי"ל הכרבי נגד רשב"ג^ט.
אך ברושלמי' (דרמאיו ח) הגירסאות וחכמיים אומרים דבורי עכ"ם
לא מעילין ולא מורידין. ולפ"ז לא קי"ל הכרבי, דלא קי"ל
כחותיה נגד חבירוין. וכ"פ ר' ירוחם (בא, והש"ע י"ד רעד כת)
דאפי' אמר של פלוני.

ז. והרמ"א (י"ד שג ב, שם תה"ד קטט) פסק דעתכ"ם מסל"ת
האומר דישראל צווורו לעשות מום בבכור נאמין, וקנסין.
והש"ג (שג ג) כת' דאלולין בתר אומדנה, והווין דעתכוון
כוכבים להחמיר אסור א"ב אומדן דעת הוא דהעובר כוכבים

לא תורע למוציאי שבעית. ומשמע דהפרירות אסורים משום קנס^ט.
ויש ראשונים שנעבר בשבעית אסור מדאורייתא^{טט}, וכדרשי' (تورת תנאים בהר פרק א) והיתה שבת הארץ לכם, מן השבות אתה אוכל ואין אתה אוכל מן המשמור^{טט}, מכיון אמרו שדה שנטייה בית שמאי אומרים כי אתה אוכל פירוטה^{טט}.

(קמו) **תוד"ה** **ש"ע** עזקה, פ"י בכו' וכו' וקשה לו וכו'
קדום הביעור לעולם מותר. דעתך רשי' דאף
פירוט משורה משומרת מותרים בשבעית וכדין
פירוט שבעית). והראשונים ציינו دق"מ ברשי'
(סוכה לט)^{טט}.

והראב"ד (כתוב שם סוכה שם יט: ברה"ר כת' דאף
למשומר דישראל אסור, עבר על הדין להפקיר.
אבל בבריתא כאן אירי בפирוט של נברוי, ופירוט
נברוי משומרים ודאי מותרים. (זהعقو"ם אינו מצווה
להפקיר, ולא ביטל דין^{טט}).

והראב"ד כת' דאיiri שנעבר בשבעית. ופירוט של
ארץ UBODAH אשוריין, בין של עכו"ם ובין של ישראל.
ק"ו מספיקין. אבל הכס"מ (שミニתא ד כת') כת'
דבשדה עכו"ם אף שנעבר מותרים.

(קמו) בא"ד ואין נר' ל"ר"ת דהא בהדייא תנאי בתו"כ
וכו' מן המשומר אי אתה בוצר וכו'. והרמב"ן
ציין דרש"י (עה"ת שם) הביא את התו"כ באופ"א,

כשאינו מסל'ת, דאמון לא מרעי אומנותו. והרא"ה (שם)
כת' דהטעם משום גלי מילתה, כיון דאיira למייקם עליה
דמילתא. ובכת' דאף בעדורות אשה סמכו עכורים משום
דעיבידה לאנגלי. אלא משום חומרה ורבנן הערכו
בעדורות אשה שיהיא מסל'ת. אבל בקפילה ל"צ מסל'ת.

קמה) **ש"ע** עזקה. רבותיו של רשי' פ"י פרדס
מעוזק, דמשומר אסור בשבעית. ורש"י
חلك דאף משומר בשבעית מותר (עד הביעור)
ופ"י דעזקה זהה שם עיר בארא"י. והרמב"ן כת'
דיל"פ דקאי אפרודס של ערלה, שפרדס זו
משומרת. ונתקווין להשביח מקחו ולא משום
איסור והיתר קאי).

ועוד פ"י דאורחא דמילתא נקט, שדרך ערלה של
משומרות בתחלה, שאינה עשויה פירוט הרבה. אבל
שהיא משומרת יפה ומתווך עבודתה עשויה פירוט
משמעות ביהו.

והראב"ד (סוכה לט: יט: ברה"ר פ"י ארץ עבודה
ומושטיבת). דפירות שגדלו מוחמת עבודה בשבעית
אסוריין, אף משל גוי. דאפי' ספיקי שבעית אסורים,
ב"ש פירות ארץ עבודה^{טט}.

ועוד ז' כת' והרמב"ן דיל"פ עוקה מלשון מצאו יושב
ועזוק תחת הויתים (מנחות פה), שפי' חופר או
עשה לה כמני גדר למלאתו עפר. ומש"ה הפירות
עצמן אסורין, דבאו מוחמת עבודת שבעית. וקייל
(גיטין נג:) הנוטע בשבעית יעקר ושדה שנטייה

קורוקט שם שנעבר אסור משום גוירת ספיקין.
טו. והפרישה (הרhom קמא י) כת' דפירות מנעבר בשבעית
אסוריין משום לא תאכל תועבה (ביברין יט, דדרשי' (חולין
קיד'ו) כל שתעוביין לך הרו הוא בבול תאכל. וואהחרונין הביאו
בן בכונת תלט' (ר'ה ט)).

ויש אחרים שחייבו דכ"ר הראב"ד ואף דעתו התועבה
ע"י עכו"ם אסור, ובמ"ש רשי' חולין שם).
יז. והר"ש (בתריכ, ע"ש ראב"ד ורבינו הלל) כת' דשמור וڌתם
הינו נעבר (ודלא' שבת'), וכדמוכה בסיפה. ואך הוסיף דאף
שמור אסור, כדיל"פ מלא תבעורו).

יז. אך החזו"א (שביעית ג' כת') דעתו רוב הראשונים
דנעבר אינו דאורייתא.

יט. דאי' (שם) דליך מן המשומר אפי' בחזי אישר אסור,
ופרש"י משום הערומה. ולא משום דהפרירות מעד עצמן
אסוריין.

ב. ויל"ד اي רבותיו של רשי' (ור'ה, והבעה"מ סוכה) ס"ל דאף

יג. והרש"ש ציין דבפוסק (יהושע י' ריא) מצאו עיר עזקה.
והרמב"ן חלק שלא היה לתנאי לשנות דוקה והעיר הו.

יד. אבל הרמב"ם (שミニתא ד כת') כת' דשרה עכו"ם שורעה
ועבדה בשבעית, הפירות מותרים. דהעכו"ם אינן מוציאין על
השביעית, ולא גורו ספיקין אלא מפני עברי עבריה.
והכפתור ופרק (מ, ה' בכ"ם שם) האריך בזה טובא.
ובבאייא מקור לרמב"ם מהגמ' (טהראין א), דבמי מצרים דנו
מפמי אלכסנדרוס מוקדין, וישראל נצחים אותן, והעכו"ם ברחו
ותגנוו שזרות זרעות וכברמים נטועים וברחו ואמרו שם ואותה
שונה שביעית דיתיה ומזהר"י קווקז (שם) הביא ד"ג וסמכו
ישראל עליהם).

טו. אך בדברי הראב"ד מבואר דאיינו קנס, דאף דהעכו"ם
רשאי לעשות מלאכה הפירות אסורין. ולא דמי למשומר,
הרמב"ן כת' דבון דהעכו"ם רשאי לשומר ומש"ה לא
נאסר.

ולכואrho בכוונת הראב"ד דנעבר אסור מדרבנן, שהרי למד ק"ו
ספקין. וק"ל דספקין אסור מדרבנן. וכ"ב המהרי'

ובוכן במעשהה (הג'), בסמוך) העידו על ס' בני אדם, ובמה אחראונימ (שות' הר"א מזרחי עה, משאת בנימין מדר, ועוד"ע טז י"ח) הצביעו שמנינו אנשים היו סיימים, [ומהנני]
הו צוונן זה בעזרות מקומו הליבתנן.

ובשוו"ת צמח צדיק (הקדמין מב ד"ה הספק השני) ה'ך לדגנבי קולר של בני אדם לא הזוכר מניין אנשים. ופרש"י דקגולר הוה לשון חבורה, והלא אין חבורות שות. והזה"ע פ' דkowski הוא חבורה גודלה שהולכים למקומות הרוחזוק או למקום סכנה, ואין דרכם לילך בקבועה כזו אלא פעם א' או שתים בשנה. וכלא אית להו והחולכין שמוטאספין כלן למקום א' והולכים לומנים יעדיהם לדם.

קempt) שם. וקברתיהם. הרמב"ם (יג כה) כת' דמנהני עכ"ם מסיח לפ' תומומי^ב, והוא שיאמר קברתיו^כ. אבל הרש"א וירית"א כת' דאך בשלאל אמר קברתו מתירין, כדאי' בכמה מעשים (עליל קבא): עכ"ם מס' ל' מהני בלבד קברתים. אלא לדבנהן עובדא הכי אמר, ולא דעתיכין להבי.
לא יהוחה על הרמראם^ל

ויעוד ה' האחרונים דהרבב"מ (שם יא) הביא עיקר דין

ולכארהזה ע"ד הא דאי" (עליל קיד: וקשת), ובמלחה מינה **בכת**. וחווישין לבודמי היכא דאיינו אמר קברתוין. והג' חווישין שמא העכו"ם לא ראה מיתה ממש. והרמ"א י"ז כת' לאו דודוקא קברתוין, אלא כל שאומר דבר ממש מעתו שודאי מות, ולא אמר בבודמי מהנה.

ול. והרב"ש (שה) הביא בשם רבו ר' פרץ דנקט קברתיו
לרכותא, דס"ד דהוה כמתכוון להעיר.

ולא. וכן הטור כת' איני יודע למה עירך שיאמר קברתו. והזהבאיו בשם הרבי"ז דכמה וורות נהגו להקל בוה וולדא. ובשם מהר"ז טיטיק שבסלוניק עיר גודלה של חכמים ושל סופרים נהגו להקל.

לב. דרhamב"ם כת' כייד היה הגוי משיח ואומר אויל לפולני
שומות, כמה היה נאה וכמה טובہ עשה עמי'. או שהיה משיח
אויאורוור שהיהתי בא בדרק נפל פולני שהיה מהלך עמנו ונות
וותהומתנון לדבר זה כייד מות פטאים ובויצא בדברים הללו שהן
ומראת שאותו בורו להביע בר"ז ואמר:

לא תבעור אותם בדרך הבעיר אלא נהוג בהן הפקרי. וצורתה הכתוב שינהוג בהן בהפקר, אבל היפות לא נארובי.

קמץ) ואמר הבעל נעל יהודו שודיה עמי בדרך וכו' וושׁוב מעשה וכו' ואמר הבעל נעל קולר של בן נא' שמתו וקוברים וכו'. [פרש"י חבורה]. בשו"ת הרاء"ש (נא בבסופו, הו' בדרכ"מ יז כד) כת' דיש לידע שהרבבה הקלו חכמים בעדות אשה משומע עגונה. דהכווי אמר שיהודי נטלוה עמו ומית ולא ידע שמומי', ולא חזקיקו ב"יד לחזור את הכותוי שמא אותו היהודי החל לדרך ושוב נטלוה אחר עמו. אלא כיון שאמרו יהודו נטלוה עמו תלין ובודאי שאמרו היה שמות. וזה אחרונים ה'ך דהנicha במעשה הא' שהעיר הייתה מטלולה עמו בדרכ', אבל במעשה ה'ב' דקהל של בני אדם מהימן ידיעין שם אלל. והאריך סגי בעדות זו, מ"ש מואה (עליל קטו:) וڌישין לתרי יצחיק'. ואפוי' שאמור שם חיישין שמא היה אחר רב'}. ווהגash"ט ציין דזרוי' פ' כת' [שהעבויים אמרו] שהיו מהכלין לאנטוכיאי' (וזוף זה נשכח סימוני').

משומר של נכרי אסור בשביעית. או דס"ל דאייר שלק' פירות אלו מישראל. ובכ"ה השיטה לנ"ל (קידושן לה) דאייר שלק' מישראל, דבשל עכ"ם מה איכפ' לשביעית. ועפ"ז כת' דערלה איננו נהוג בשל עכ"ם (ע' חות' עז' סג' וקידוד לה) וורוא"ש שם הוכיח ממשם), ועפ"כ אייר דלקחו מישראל.

בא. כלומר שלא בא הכתוב אלא ליתן לאו על המשמר הכרוך ובוצר אותה ואינו מפרקיה. ובענין שדרשו (שם) לא התבכער בדרכם הבוגרים. מכאן אמרו האננס של שביעית אין קוצצין אותו במוקצת ובור.

כב. והרמב"ן דיקיך דקון משמע בבריתא בסוכה, בחצ' אליטו. וחוליל דהכל אסור. ועוד הביא דבמשנה (שביעית ט ד' אמר' בגומן הבערו) דאין אוכלים על השמורה, ולר' יוסי אוכבלין על השמורה.

בג. ולא הכיר הכותי את היהודי, אלא שהיו עדים שיוודע
שאותו היהודי נטלוה עמו עם זה הכותי ובואו לפני ביד
ואמרו שלפונוי נטלחה עם וזה הכותי, והנה הכותי אומר שמת
וחותירו את אשתו.

בד. והצמץך דרך (רו' סמוך) בת' דapascher דהן א'ירידי דידוע
דנהגו החלך עם קולר אנשיים זו, מש' מהני שمعد סתם.

כה. והפסוקים נקטו דבעין שמנו ושם אבינו או שם עירנו.
ובכיבאו משות' מורה'ם לבלין (כל) דהיכא דהעכ'ם הביבר
אנשי המוקם הזה, אמר' דמסתמא קאי אגאנש' המוקם. ומורוב
הפשטות שמעמידים שעיל אל האנשים שהו יודיעים להם לעז
להחפה ואושם זולחת, והרא דב' ר' ברהה משמש בונ'.

וחורבן. וב"ש דמיתת ס' בני אדם כאחת הוה מלחמה. וע"ב דעד א' נאמן במלחמה, דעתכם מסל'ת לא עדיף מעדר א' [ופשט בזה שפק הגמ' לעיל קטו].

ע"פ בת קול

קנא) ומישיאין ע"פ בת קול וכו' הלאו ולא מצאו אדם. פרשי' שמעו קול צועקת וכו'. התו"ט דיקיך מדבר רשי' ולא אירי בת קול מהשימים [שהוזכר בהרבה מקומות][א]. אלא דחכא שמעו קול אדם והלך לו ולא מצאוו. ותולים שהיה אדם.

והתו"ט כת' שלא סומכים על בת קול מהשימים להתייר אשה, ובמ"ש תוס' (לעיל יד). דאיןMSGICHIN בת קול, שלא בשםים היא. והרש"ש דזה דעתם (שם) כת' דה"מ אליבא דרי' יהושע. אבל אין קיל' דמנהני בת קולמי', דהא קיל' דהלהבה בבית ההל לאחר בת קולמי'. וכן כמה אחרונים הביאו דסומכים על בת קול מהשימים, ובב"מ אמר' אם יבוא אליו'ו' וכו'.

משל'ת ל', ולא הזכיר דברענן שיאמר קברתו[ל']. והריב"ש (שעה) כת' שאינו חושד שהרמב"ם יצריך קברתו בכל ערכ'ם מטל'ת.

והריב"ש "א' תא" (ולדעת הרמב"ם) דלעיל שהגוי מבריז מאין איכא כי פלוני וכו' בא סגי' (בלא קברתו), כיון דמעיל נשיה לאברוזי ולמיימר הבי' [ל].

וממאיורי (בפי הא') כת' דחתם הערכ'ם היה מכיר אותו ומש"ה לה'ץ קברתו. ואילו הכא לא הכירו'הן. (ועודז' כת' בשורת הרץ ג' ותודה' דרבנן). והה' (ובן הריב"ש שעוז) כת' דודוקא בסוגין ציל' קברתו, שהערכ'ם לא מזכיר שמואלי', אלא שאמור איש יהודי שהיה עמי ואננו יודען שהוא פלוני, ומש"ה ציריך שיאמר קברתו[ל']. והפוסקים (שם) ביארו דיוטר מדריך במ' שהוא מכיר.

ובשות'ת הר"א מזרחי (לו, ה'ו' בכת'ם שם) כת' דודוקא בא בדרך שיר בדדמי, דפעמים נשאר א' מהשייר וב קישו ולא מצאוו וסבירים שמתה' [ל].

כן) שעוזו מהלכין בדרך ביתר. הגהש"ס ציין דברי'ף הגрисיא לברכום' ל' של ביתר. והרמב"ז (בח' לעיל קטו. ומלחמות שם) הביא דהיה שעת מלחמה

מ'. והרמב"ז ביאר שלא שמע לה'ך ברייתא, וכדראי' (לעמן הקב' בעיל מיניה) דשהיה ג' ריגלי. ומש"ה לא פשיטה בגמרא מיהיא. וזה א' גרס' התם רבא או רביה.

מא. נשתמשו בו לאחר שפסקה הנבואה. וביאר שהזוא קולழר שעשתו מהבורה יתרבר להודיע סודו לריאו, וקרואה בת קול.

והביאר דתוט' (סנהדרין יא. בשם י"א פ' ל' ב' קורין אותו בת קול שלא היו שומעין קול היוציא מן השמיים, אלא מתוך אותו קול יעצה קול אחר. כמו פעמים שודם מכח ושומען קול אחר היוציא ממנו למחרוז, והואו קול היו שומען. והתו"ט כת' דקרו'א כן, דהוא קול ברגא פחותה. שאינו 'הקול' דכתיב (במדור ז פט) וישמעו את הקול מדבר אליו' מעל הכהרת ג'ゴ). שוזה נבואה ממש, אבל בת קול הוא מעינו ורוגמו'ה במודrigה למטהה ממנו. וקרואו בת קול שהיא הבית לאביה, ונתקטו בת ולא בן' לתשות כחה.

mob. אבל דעת הרמב"ם (סנהדרין ט' ד' ל' ב' קול' בת קול' כלל. ווע"ע מש"ב' בזה לעיל יד. וכוב.).

mag. ודוקא בת קול דר' א' דהיה תנדר ריבים לא קיל' בותהיה. או משום שייצא משום בכבודו.

מד. (ע' לעיל קב. ומנותה מה. וכ'ם). ורש'י' (מנחות מה) פ' אליהו עתיד לדרשיה, דעת שיבא אליהו ויפרשנה לנו אין אנו יודעים לפרשיה. והמיוחס לרשב' א' (מנחות מה) כת' דשמא אליהו יבא קודם תחיתת המתים ויפרשנה קודם שיקום יחזקאל. ועוד פ' דאך קודם שיבא אליהו ומפני ביתאת המשיח), יכול הוא

לג. והב"ז (שם יט) ה'ק' דבשות'ת הרמב"ם (שנ', ומהדר' א' חורת כס' כת' דל'ץ קברתו. ווע'ק האחרונים דבשות'ת הריב'ק (קט)

בד' ויש פוסקים (שור' ר' בצלאל אשכנז ופני משה א' פר) דכל שמאיריך בדבריו מהני'. והב' ח' כת' דהיכא דאמור דרך מספדר א'ץ קברתו. והויסיף דודוקא אדם א', אבל הרבה בני אדם ציריך קברתו וכדראי' הכא חבל וכו').

לה. וממאיורי הביא עוד י'מ (ועודז' הרוב' ז' ב' דלעיל איורי' שהגוי היטיח לפ' רומו ישאל העיד ע'פ' דבריו, ונשאטל על פי עדות הישראל וכבה' ג' לה'ץ קברתו. אבל הכא שנשאטל על פי הגוי ציריך קברתו. אך המאיורי ה'ק' ול' החילוקים) ואיini' יודיע בשתיין מי פסקה, אלא העתיק דל'ץ קברתו.

לו. והרמ"א (ז' ז' ציריך הדברים דהיכא שאינו מזכיר שם המה ואינו מכירו בעין קברתו. כת' דאפי' את' ל' שיש להסביר ע'ז, מ"מ ודאי בר' היא כונתו של רבינו).

לח. והב"ז (שם) הביא בשם ר' ש' שג'י'ש דודוקא היכא שהגוי נמציא בעית מירתו או הריגתו ציריך קברתו לרב'ם, דחישין דילמא אמר בדדמי, אבל היכא שהגוי לא נמצא שם בעית ההריגה מודה הרמב'ם שא'ץ שיאמר קברתו.

לט. מלשון 'בבשו' ברוכום' (כתובות כו', גיטין כת' וועוד). והרמב"ז העתיק 'ברוכום'. (וכ'ה הגיסיא בכת' המ' הנ'ל).

בלא ששאלותיו הר'ז מסיח לפ' תומו. והריב"ש הוכיח דידי שאמור איש פלוני מות, ואף שלא הויסוף דברים דרך סיפורם. וודלא בשו"ת הר'ז (ג), והה'ז (ו) הוכיח דרכה אכן דרך עכו"ם לקלקל בכוונה. ודוקא צרה או חישין שמא ביתכוונו לקלקל. והריב"ש (שם לח' בת' דמ"מ היכא דלא הוא מסל'ת איינו אמןן, אף דלא נתוכון להכחישל'ן).

והריב"ש (ו) י"ג הוכיח עפ' דברי הריב"ש דעתה אינה נאמנת אף בمسل'ת. דכיו' דכה"ג מחשב מסל'ת בעכו"ם, ואפה"ה חישין שמא היה צרה ר'גא.

קנה) תוד'ה דחו. אבל בעיר וכ'ו מוקין בבורות כדר' שמצוין בשורות וכו'. ותוס' (מגילה ג') הוכיחו כן, דאל'ב אדם שאמר לנו בלילה בעיר כתבו גט לאשתו היכי כתבנן, נירוש שמא שד הוא עד דנחוי ליה בבואה דבבואה. ולא אשכחן דפריך ליה גمرا אלא גבי מי שהושלך בבור.

קנו) בא"ד בירושלמי פליגי אמוראי בנמצא כתוב בשטר וכו'. (זהו' בר"ף). והרשותים דנו הארץ קייל.

ומרברי הריב"ף והרא"ש משמעו דהוא ספק לדינה. והרמב"ן הביא דגם' (גיטין עא) מבואר דמהני מפי

והרב"י (או"ח לב ד) כת' עפ' רשי שבת קח). דודוקא בספק בדין אמר'י לא בשם'ה היא, אבל נאמן לברר ספיקות במציאות^{מ"}.

ובาง' הרץ'ה ברלין כת' דיל' דלא גרע מעכו"ם מסל'ת' ובדעדות אשה טגי בהוכחה, ול"ע תורה עדות. ודוקא בפסק הילכות אמר'י לא בשם'ה היא^{מ"}.

קנ') דחו ליה בבואה דבבואה^{מ"} וכו'. הטור (וש"ע יז) הביא בשם' גאן דהאידנא לא בקיין בבואה בבואה, הלך לא עברין בה עבדא.

קנ') ודלא צרה הויא וכו' בשעת הסכנה כתובין ונונתני וכו'. פרש"י וסמכ' על דבריו מושם עיגונא. והריטב"א הביא דעת הראשונים (וכ"ב הרמב"ן גיטין ס). דמ"מ דוקא דחו בבואה דבבואה, דאל'ב חישוי' משום שד. ואף בשעת הסכנה לא חששו משום צרה, שלא שכיח שתעשה כן, דמגלא מילתא. אבל לשד חישין.

אר הביא דעת מורי' ובשעת הסכנה לא חישוי' אף לשד. והר'ת' קאי אף אקו' קמייתא. (וזהopsisים דנו בזה).

קנ') שם. הריב"ש (שפ) ה'ק' דניחוש שהוא עכו"ם. אלא וראי כל שאמר העכו"ם דבר זה מעצמו,

מסיח ואומר שהייתי בא בדרך נפל פלוני שהיה מHALך עמו ומלה, ותמנתו לדבר זה כייד מת פתאום, וכיריא בדברים האלו שנון מראין שאין בנותו להעיר הר'ז נאמן. ועד' הא דאי' בגמ' קבא: וו' לרפרsha וויא. וכן קכ' בג' פונדקיתא.

וזהרב"ש כת' הרמב"ם נקט בן לרוחוא אדמילחא, שבוחה נכיר שאינוי מהובין להheid. וכן שבגמ' הווורו במבה מעשים עד'ז. מט. וזהב' (זה ללקט) כת' הביא [בשם מוזדור'י] טאטיעקן דפסח המנהג להחריר בריב"ש. והרב' ח הקיל במקומות עיגון ושלא ימצאו עדות אחרהן. ועפ' פתח'ת (שם ס). ג. והריב"ש כת' משא"ב בשואמר לכתוב גט, עכו"ם לא היה אומר שהוא הבעל ולכתוב הגט. דעכו"ם איינו מתובון להכחיש. ומיש'ב בגמ' בגיןן ל"ק בקר' הריב"ש. (ודח'ה'ה ה'ק' על הריב"ש דאובי' קשה מהוגם' בגיטין דשליחות הגט, והחות ליש' עכו"ם מסל'ית).

גא. והמגיה לט"ז (גיטין) כת' דעפ' דברי הט"ז צרה מתובונה לקלקלה, אבל היכא דרויאים מטור דבריה דמשיחתא לפי תומה ייל' דמהנה.

גב. ר' ירמיה אמר משיאין את אשתו, ר' בן בר בהנא אמר אין משיאין את אשתו. ווירושלמי הביבה סייעתא לר' ירמיה מפי כתוב דומיה דעד א'. ובריתא מסיע ל' בן דמיצאו בתוב בשטר אין משיאין).

לדרשה ולפרשנה בא' מברתי מידרשאות. וכבראי' (ב'מ'פה) דאל'הו הוה שכיח במתיבתא דרבבי.

מה. וצ'ין דכ"ב המשנ'ל (איסות ט ו' בס"ד). אר הביא דמוהר'ם חביב (תוסת' יה"ב עה). נקט דל'מ אל'הו אף בבירור מציאות. (זהאריך לדוחות דבריו). מז. ועד' ז כת' הקוב"ש (ה'ק' קו' דס' ה) דבספ'יקא דידנא לא מהני כל בת קול. ובספקא דעופרא, בדבר שצ'יך עדות ל"מ. דכתיב עפ' שנים עדים. אבל לאור שיקינו חכמים דמשיאין את האשיה עפ' עד א' וכל הפסולין, א' מותני גם רוח הקודש ובת קול.

מז'. פרש"י צל צלו. [וזעד'ז א' (יע' מה) צל צילה של אשירה או עז']. ופרש"י דבשחומה עומדת באמצע הרקיע עשוה לכל דבר צל תחתינו. וצל צילה הווא בשורת וערבית, יש צל אורך קומת האילן הצל עב וחשור (יע' ירושלמי שם). מכאן ואילך הצל דק וקלוש, והוא צל צלו. ולכארה שד אין לו את הצל הדק].

ועפ' בס' ערבי התנאים ואמוראים ערך יונתן בנו של ר'ח' שביאר באופ'א.

מוח. והרמב"ם (ג' יא) כת' כייד היה הגוי מסיח ואומר או' לפלוני שמת בכה היה נאה וכמה טובה עשה עמי, או שהיה

בדבשלא מא גבי ממן יש לחוש שמא זיין עדים להזעיה ממון, אך בגין למי נחש, דמי שכתו נאמן בעבודת אשה^๖. וכל החשש משום צרה או פסלן או עכובו^๗, וק"ל' דבשבעת הסכנה משיאין ע"פ בת קול וללא חיישין לצרה, וכות' דמ"מ חיישין לכתחילה לאלהר או לפסלים^๘.

והוקה"י (מו ה) ה'oir sagi bek'om (shembe'irim v'hahat'mimot), nimia d'zrich lebrer sh'had eino golz. dorah bel zohosh, v'havrat ha'hahat'mot eino mul'ah bel'l. v'hebia da'at b'hab'ach (shem v) d'dorka y'duo sh'israel h'k'sor le'durot min ha'mtora'ah bat'cov²². ar she'ar poskim la'zot chaviv' bo.

והקה"י ביאר לאחר שנתקיים מעמידים את הכותב בחוקת ברשותו. אבל בשלא נודע מי כתבו ל'ש חזקת ברשותו.

קנעה) שמעתי שאין ממשיאן את האשה בא"ר ע"פ עד אין
וכיו בך מקובלני מר"ג חזקון^ט וכו'. ומהחוליה נקטו
דעתיך עדות להתייה. אך האשה עצמה הייתה נאמנת
על מה שהוא לעיל קיד[ן].

הומפזרים כת' דוחה לשון נאום.
בפסוק (עורא ד ח) בנמא, פרש"י באשר נאמר.

קט) אתם יודעים שהמדונה מושבשת בניותות וכו' פרש"י שאנו יכולים לילך עצלים להheid. ובמסכתנת הגמ' (לעיל קטו), אבל ס"ד דהגם' (שם) דה'ך דאף

בקיום דעד א' צנט. והוחזקו ממשיאין על פי עבר על פי שפה, אלמא ל'צ אפער' עד א' כשר. ולא דמי לגולת דברענן בפני נוכחה ובפני נחחותם, דידרכא אתה דידייא טפי ומינסבא ומילחתה עבירה לאגלווי. ס. וחריטב' א' הוסיף וכייה אין לדין אלא מה שעיניו רואות. ברצ' האגראן

הסא. והקה"י הוסיף דاتفاق כתבו לסיפור דברים מהני לעדות אשנה.

סביר, והב"ח כת' דאם היה ספק שהוא כתבו ישראל שהוא פסול לעדות מן התורה לא עדיף כתבו מאי לו הגיד בע"פ. והוביא בשם הא�י' מצא כתוב בשטר וידעו שכתבו ישראל וממי הוא הרכוב.

סגן. ור"ג (דיבנה) קיבל דברי נחמהה. ואילו ר' אליעזר ור' יהושע (בסיוף דמתני) לא קבלו דבריו.

סדר. וכן במשנה בסמור נומית להם. ולשון זה מופיע בירושלמי ובמדרשים בכ"מ.

כתבם בעדות אשה^ג. וא"כ מהני עדות עי' שטר. [וכ"פ הרמב"ם יג כח והשׁו"ע יז יא]. אבל האוז' (תרצוי) והמאירי הבהיר דל"מ שמצוין שטר כתוב.

והו ריבט' א (שם) דחה דהتم א'יר שבא להעיך, ועודות מכוונת חשבא טפי מהיכא דמצאו כתוב נ'.

זהרמב"ם כת' דודוקא בשנודע לישראל כתבו. וזה ה'
באייר דיל'ם כתבו עכ"ם ני', אף באופן זהה מסל"ת.
וללא הזכיר עכ"ם מסל"ת בכתב. והב"י (ברק הבית)
כתב דאין לו זה טעם,adam כתבו מסל"ת למה יגער.
והוחלק"מ (שם כא) ביאר דכוונת הב"י זהרמב"ם אידי
שלא נכתב דרך מסל"ת.

והלבוש (הו' בפתח"ת יו נג) תי' דהוו תרי קולי, מסל"ת
ומופיע כתובין. וע"ע בפתח"ת.

שטר שאינו מקוים, או דעתיך קיומין.

והרמב"ן ביאר הא"ד דל"ע קיומם, דבריוון דקיים שטרות
ודרבנן (כדמפורש גיטין ג), בעודות אשה לא תקון רבנן.
זה קיילו בה טפי מדאוריתיה. ומשיאין מפי כתובם, אף
ודורחמןא פטלה"ט. וכות' דרכן מסתבר^ב.

והמשובב נתיבות (מו ז) היביא מסוגין דאך שטר שנמצא ל"צ קיום שטרות מדאוריתא. ודלא בדברי המשך" (ח'רמ' מו ט בסופו) ודוקא שטר ביד המולה לה"צ קיימים מדאוריתא. ודוקא כהא שבעל השטר מוציאין ותתבע בו אמרוי' דלא חצוף אינשי לויופ.

והחקל"מ (יז בא בס"ד) ה' דקיים זה מה הוא,

נג. דאי' בדוקין חרש לעדרות אשא דאקילו בה רבן, אבל בעדרות דעלמא לא. דורךמן אמר מפיהם ולא מפי כתובם, והותשס' הרוא"ש כת' לדעת ר'ת בעלמא מהני עדות בכתבה,

ונכון דמהני הכא.
נד. והמאירי בת דמ"י כל היבא דהשטר מקוים י"ל דמהני
ובכמו שנכתב בפנינו.

נה. אבל הורשׁבָּא נקט דהרבמְבָם כת' כן מגדרי קיומ שטרות ע"ע בسمורו]. והמאיר הביא דברי הרמבָּם יבלבד

נחי מפי כתבם.
נכח. והרש"ב "א הביא דב"ד הרמב"ם (הנ"ל), דמש"ב שנודע

ובושא"ת מהדר"ם לובלין (טנו, חוו' בחלק"מ יז כא) כת' דמ"מ סגי

מחמת עבירה. אבל הפסול בעבירה נגרע מערכו, שהיה נאמן ומחמת פסולו אין מאמין אותו בעודתו אפי' בנים.

וכ"פ הרמב"ם (סוטה א טו) גבי עד א' בסוטה, אפי' אשה כשרה להעדי, ואפי' הפסול בעבירה מדברי סופרים. אך עד א' עדגלה ערופה, שראה את ההורג כת' הרמב"ם (רוצח ט יב) דמנהני אף הפסול לעדות מחמת עבירה^{טז}. וע"ע טור"א (ר"ה כב) (זהו והאחרונים דנו בזה). והקצותות (מו יז) ודוקא גולן, דהוה רשות דין במסות השוד לשקר ופסול לעדות אשה. אבל העובר על שאר אייסור DAOРИיתא אף שפסול לעדות^{טז} מגזיה"ב (וכמו קרובו), אך אינו חדש לשקר. ובשור לעדות אשה.

וכמ"ש הנמקוי^{טז} (סנהדרין שם ה: בדוח"ר) דסבירא אבוי הפסול ממש דרשעו הוא, ורקמן פסליה לעדות. אבל בעילמא בשאר אייסורים שלא שייך עדות אפי' עד א' בשר בהם ואפי' אשה ליכא לפסול פסולים בעבירה^{טז}. אבל הקהלת יעקב (יז ג, ה' בפתח"ת יה) הביא دمشמעות הפסיקים וכל מי שפסול לעדות מחמת עבירה פסול לעדות אשה. ותמה הפסיקים לא הביאו דברי הנמקוי. וכן המנה"ח (לו טז) האריך הרמב"ם ושו"ע לא חילקו בזה, וכל הפסול מדואריתא לעדות אינו נאמן אף לעדות אשה.

אך המנה"ח ה'ק' מ"ט באמות פסולים, דהא אשה וקרוב נאמנים ול"צ עד בשור. א"כ מ"ש דרשע פסל (זהו דאיינו רשות דין במסות). ותי' אשה או קרובים הקילו מדרבנן^{טז}. אבל עד שהוא פסול גרע, דיש בו פסל, ובזה אוקמא אדין תורה^{טז}.

עוד דנו הפסיקים בחשוד על העריות, דמובואר (סנהדרין כו: ח"מ לד כה) דכשר לשאר עדות, אבל חשוד לעדות אשה. פריש"י לומר שמות בעליה או גירשה. אבל החלק"מ (מב טו) כת' דנאמן להעדי מיטת הבעל, שלא גרע מעבר ושפהה. וע"פ פתח"ת (יז מ).

ופסולים אך בעדות איסוריין. והמנה"ח ה'ק' דבפסיקים (ש"ז ייז' קבו טז) מבואר דאף גולן נאמן באיסוריין. ואף דהוה רשות דין מסות. (ולבאוורה ולא במנמקוי).

סט. אך עד זו אף בעדות עגללה ערופה וסוטה. ע. וע' לשון הרשב"א, ה' לעיל. ויליד דלפ"ז אשה שנגבה לא תפצל, ועדיפה מאיש.

במקום גיטות משיאין ע"פ עד א', דעת א' נאמן במלחמה.

קסא (והוחזקו ליהות משיאין עד מפי עד וכו'). החלק"מ (ז' ע恰) בת' דל"צ ב"יד לקבלת עדות בעגונה, דהא מהני עד מפי עד. (ווע' מה שהוו לעיל פז). והבי"ש (שם קכד) דהה אכן דנים אפשר משאי אפשר. תדע דלר"ע (בע"ב) צריך דרישא וחקירה, ובעד מפי עד ליבא דרישא וחקירה לעד הראשן. וע"כ דהיכא דלא אפשר הקילו. ווע"ז בת' ה"ה (יג טו) לדעת הרמב"ם דשואלים אוטם שיודיע דבר ברורו. וה"ה כת' דהא עד מפי עד מהני משום אכן דנים אפשר משאי אפשר.

ודע"א ה'ק' דבclin עדות הא' ה' מהני חוץ לב"יד זע"פ סברת החלק"מ), א"כ מה הידוש דמנהני עד מפי עד. דההעד ה' שמעיד מפייה, הו' במעיד שנגמר עדות הא' בב"ד, דמיד שהעיד נגמר עזרונו. ומה חזרון בעד מפי עד. והוכיח דעתיך הגדה מעליא בב"ד דוקא.

קסב) מפי עבד וכו' מפי שפחה וכו'. ואף דפסולים בעדות. ונוח' הראשונים (חו' לעיל קיז) האם אף בעד פסל אמרי' דעת א' בשנים. והש"ש (ז א) כת' דעת פסל ודאי ל"מ בתורת עדות, אלא בתרות אומדנא. (ווע' מה שהוו לעיל פח. וופח:).

ו' מנסה (בגמ' לעיל כה) אמר דגולן DAOРИיתא פסל לעדות אשה. ודוקא גולן דבריהם וכגן מפרייח' יינט ומשחק בקוביה]بشر לעדות אשה.

ונח' ר' יהודה ורבנן (במשנה כה) האומר הרגתו האם מהני עדות זה להתריה לאחרים. והגמ' פי' לדעת רבא לרבען נאמנים משום אכן אדם משם עצמו רשע, ופלגין דיבורה. ולבך יוסף דלא אמר' פלגין דעת רבנן אכן פסל DAOРИיתא הקילו בעדות אשה. ודלא בר' מנסה^{טז}. והרשב"א כת' דאף דעתך ושפחה פסולים לעדות DAOРИיתא, הקילו בעדות אשה, דאיןם פסולים

סה. ודרי"ף ושאי' כת' דקייל ברבא ור' מנסה.

טו. והנה"ח הביא מדבריו דב"ש גולן נאמן בעד א' באיסוריין.

טז. דקיילocabבי (סנהדרין כו) דMOVOR או כל נביות להבעיס פסל לעדות, DAOРИ רשות ומחייב אל תשת רשות עד. טז. ומובואר במנמקוי' דגנוב וגולן ורשע דין במסות לשקר,

וחראבייה (הו' באיז' תרכז) דין דכינוי DIDOU בטיב ישראל, דילמא ערומי מערם וכונתו להעדי. ורפיא בידיה^ש. ובמהר"ח איז' (צא) הביא דאבי כת' (חל' יוט' שלב) בשם ראייה דעכו"ם מסל"ת נאמן דוקא במקום שאינו יודע טיב ישראל. וביאר דעכו"ם חדש לקלקל'.

אבל בתשו' מימוניות (נשים ט, ש'ות מהר"ם מרוטנברג ליקוטים קנה, ה' בש"ש ז טי) כת' דעכו"ם מסל"ת לא חשו שמא בונתו לקלקל'ה, דמתוך חומר שהחומרה עליה בסופה הקלנו עליה בתחילתה משומ עיגונא^ש. והוביח מדברי הר"ף דאפי' מכיר דין ישראל מהני, ודומיא דישראל רשע. והפוסקים (י"ד סט י) דנו בעכו"ם שידע שדרך ישראל להדיח הבשר במיליה נאמן במסל"ת וזהו איסור דברנן. והב"ח והפרישה (א) כת' דכינוי DIDOU שדרך ישראל להדיחו לא זהה מסל"ת. והש"ך (שם מו) דחה בכך דידעו מנהג ישראל, כיון שלאו אותו עדין נחשב מסל"ת^ע. והביא וזה ק"ל דומו נאמן לעוזה האשיה במסל"ת, ולא אמרין דחויקו משקר בין שיעודו שהאיסור והיתר תלוי בה. ווק"ל כר"ף, ודלא בראייה הנ"ל).

והט"ז (שם כג בס"ד) חילק DIDOU במסל"ת מתוך סיפור דברים מהני^ע, ואף בשיועו בטיב ישראל. אבל כשהבא בספר על בשר זה, כיון DIDOU בטיב ישראל אין זה מסל"ת. והמראות צובאות (י' יד הב', ה' בפתח'ת בא) דין דעתך אף בסוגין ישראל רשע מהני DIDOU במסל"ת דעתך קישור דברים. ולא סגי בימה שאינו שואלה.

לקלחלה, דלא פלוג רבנן ואפי' גוי המכיר בדת יהודית ויודע שישיאה על פי. ומזהן כל עדות גוי שבעשה שבא לפניו הוא מסヒ לפוי תומו מאלי. ובמהמשך דבריו כת' דלא פלוג רבנן, וככל היכא באבשעת עדות לא מוכחה מילתה בדבריו דברוכין לחתירה או לעזרות או מלטה אחריתוי מהימן.

ועפי' דין המהר"ם שם, ה' רבע"א יט, ה' לעיל' DIDOU דחויקיאו קול בעירות נחשב מסל"ת, כיון שלאו להודיע. ודלא פלוג אף בהז.

עו. והוסיף דאמר' כל דמקדר אעדטה דרבנן מקדר ואפקיעיניו רבנן לקודשי מיניה, ואפי' בעדות גוי מוחך לפוי תומו כל כמה שלא ימצא מוכחש. וככבר הראשוני דעד א' או עד פסול בעדות אשה הוה מושם אפקעינהו. וע' מה' שהו לעיל' פה.

עו. אבל היכא דבוקא, כיון DIDOU מנהג ישראל הוה כאיל' שאלו להודיע. עת. ובאופן שמשמע שלא בא להודיע על דבר זה, ובגין

קס' שם. עבד. החלק"מ (י' ט) ה' ה' DSTAM עבדים פרוצים בעבירות, וככדי' (קידושין יא), ורמב"ם מכירה טו יג) דעדן שנמצא גבן או קובייטוס הגיעו, דרובן הכי איתנהו^ע. א' א' אף לעודות אשה נימא דהוא רשע ופסול ווחשוד לשקר. והב"ח ובו"ש (שם י') תי' דאיiri בידוע שעבד זהبشر.

והחלק"מ תי' ואפשר דישראל בעל עבירה גרע מעבר.

והמראות צובאות (יג) תי' דכל שלא ראיינו אותו גונב הוה חזקה בעלמא, ומש"ה אינו פסול לעודות מהאויריתא ולא מודרבנן. והפסולים בעבירה מדרבן כשרים לעודות אשה. והקה"י (מו ד) תי' דרוב עבדים מוכנים ועומדים לנוגב לבשתרמי בידם. ומש"ה צביבים שמירה ולא הוה מחק טעות). אך מ"מ רובם לא גונבו עדין ונחותות שלא הוזמן להם). אבל אינו נפסל לעודות א' גול ממוש.

קס' שם. הרי"פ (מו: ברה"ס) כת' דמסתבר דאף הפסול מודאוריתא היכא דהוה מסל"ת מהני, דלא גרע מעכו"ם. וב"פ הרמב"ם (יב יז, וש"ע יז ג). ובשו"ת הרי"ד (נו) חלק DIDOU עכו"ם דלאו בר עדות הו, ובמסל"ת האמיןנו. אבל ישראל הוה בר עדות, וכל מה שאומר חשבין ליה בתורת עדות. וכיון שהוא פסול לעודות אינו נאמן. והוסיף דישראל רשע יודע שאשתו ישבת עגונה, ובווא' כוונתו להתריר^ע. (וע"ע ריטב"א ומאריך, ובשו"ת הרץ' (ג) הביא בה מה').

עו. והטור (י"ד א, ע"ש בפוסקים) DSTAM עבד אינו נאמן על השותה.

עב. וישראל רשע שהוא מכיר ויודע שאשתו אסורה, כל מה שאומר הוה להתריר את אשתו, ולא יקרה מסל"ת, וכיון שהוא פסול אין להאמיןו. והוסיף דכ"ש משומד לכל התורה כולה. והוא השוד בכל רשות ובכל און ותרמית שעבולם. ואין לקוראו מסל"ת אלא מסית ומידח ומכשיל את ישראל לעבירה.

עג. ובפושטו נסתפק בדיין האם מהני מומיר מסל"ת. א' ג' תל' במשמעות ובഹנתה לב הדיין האם מערם. ובמקומות דאיו מוכח רפייא בידיהם).

עד. ובמהר"ח איז' הביא דיש מקומות (כחותו כו. וב' ק' קד) דישראל בשר במסל"ת. דהותם בללא מסל"ת חסר לו בנאמנות.

אבל אינו חדש לקלקל. ול"ד לעכו"ם וישראל מומיר). עה. ואפי' היכא שיעוד שהלך בעלה למדינת היהם, וא' לא להנשא עד שייעדו לה שמתה. ולא חשו שאומר כן כדי

והמהר"יק הביא מכאן דמהני עכו"ם מסל"ת מפי גוי מסל"ית, מק"ז מהא דמהני עד מפי עד ושמע מפי הנשים.

והמהר"יק העלה צד דרבנן פלייג בויה, דהביאו ראייה ממשום דס"ל דעת א' עדיף מעכו"ם מסל"ית. אך הביא דמשמע מדברי רש"י דרבנן [שהוחיכון ס"ל דלא הוה מסל"ת^ט]. ואם איתא דנה' בסברא זו, האם עדות אשה ממשום תומכונה להעיד גרע או עדיף מעכו"ם מסל"ית. א"כ לא היה לע' עקיבא להשיב לשמעצא הדבר אמרת וכו' בפ'. אלא דנה' אי נחשב מסל"ית.

אך צ"ב דאי לא הוה מסל"ת [ולרבנן] האיך העכו"ם נאמן. והגרא"א (יו ס"ו) ביאר דרבנן ס"ל רבנן דר"י בן בבא [ובמשנה (קכא): לדעת ת"ק אף עכו"ם נאמן אפי' מתבונן. ור"י בן בבא פליג ודוקא אינו מתבונן וمسل"ת^ת].

והצמיח צדק (הקדמן מב) תי' דרבנן ס"ל דהאמינו לפונדקיות בתורת עדות, בין דהיה הוכחה שלא הייתה מתבוננת להעיד ולא להתייר. ומ"ה הוכחו דכ"ש אשה^{טט}. ור' עקיבא חילק לא האמין לפונדקיות בתורת עדות, אלא מסל"ת גמור היהת^{טט}. וכות' דכ"זון דקי"ל רבנן דאשה נאמנת עד א' / א"כ אף פונדקיות מהני בשאינה מסל"ת גמור. כל שיש הוכחה דאין מתבונן להעיד או להתייר.

דף קכב:

(קסח) אמר רב כהנא פונדקיות עכו"ם הותה וمسل"ת הותה וכו'. הריטב"א כת' דלמא"ד (לעיל קבא)

אר הש"ש (ז י) דיק מדברי מהר"ם מרטנברג (הנ"ל) להיפך, מדינא לא חשוב מסל"ת גמור היכא דמכיר בדיין ישראל. אלא בעדורות אשה ממשום עיגונא הקילו. ואילו בשאר איסור דרבנן ל"מ ט".

קסה) ומה נשים וכו' נאמנות לכהיא גיטה וכו'. וכדרתנן (לעל' קז) שהכתבת מוכנית. ווע"ע מש"ב לעיל שם).

קסו) ל"ק כאן קודם שהחיזקו וכו'. בפשותו ממשמעו דר"ע בסיפה קאי לס"ד דאי משיין ע"פ עד א', והאחרונים היק' דמשמעו במשנה דר"ע משיין ע"פ עדبشر, ודוקא ע"פ אשה אין משיין. והערול"ג בת' דצ"ל דהיו ב' חזורות, ובתחללה קיבל דברי נחמייה דמהני עד א', ואח"ב חזור בו ג"ב ממשאה.

קס') א"ל לכשתהא כפונדקיות וכו' הוציאה לךם מקהלו ותרמילו וכו'. רש"י בפי הא' כת' דיע"ז הוה מסל"ת, ואף ר"ע מודה דעכו"ם מסל"ת מעוד א', דבגמ' מהני^{טטט} (וע"ע בגם' בסמור). ובס"א [בסוגרים ברש"ז] פי' דהיה צירוף סימנים. ואשה לחוד לא מהני ולא עדبشر, אלא בצירוף סימנים. ווע"ע חוס' (בע"ב) ומשי"ב שם).

המהר"יק (קכא, והוא בגר"א יי ס"ו) היביא דמנואар בסוגין דעכו"ם מסל"ת עדיף מעוד א', דבגמ' (בע"ב) מבואר דפונדקיות עכו"ם היתה. ואף דר' עקיבא ס"ל דאשה ועובד אינו נאמן, מודה דמהני עכו"ם מסל"ת. (וע"פ הפי' הא' ברש"ז).

לע' עקיבא, ודוקא מתבונן להעיד פסולן.
פא. דפרש"י לא תהא בת ישראל או בהנט מיהוסת נאמנת כפונדקיות גרע, ומשמע דחלקו במצוות הנאמנת ואיכותה. דלמר היהת מסל"ת ולמר לא היהת מסל"ת.
פב. ווהול' דאף רבנן מודו דזהו מסל"ת, ואפ"ה ס"ל ללימוד ק"ז דמהני אשה.
פג. ואיל' לא הוה אשה ישראלית נאמנת بعد א', למما האמיןו לפונדקיות גויה בתורת עדות ע"י הוכחה. אלא ודאי דאשה ישראלית נאמנת.
פד. ואף רבנן מודו עדיף עכו"ם מסל"ת מעוד א'. וכמה דיכלנו להשווות דעת החולקים לדלא פלייג טובא עדיף טפי, וכדמבעאר בכמה דובטני מושגית התלמוד.

שםספר איזה דבר אחר ומיתוך אותן הדברים נמשך הסיפור שחדיח הבשר, בכוה נאמן, ואינו מזיך מה שיודע בטיב ישראל.

טע. אך חילק דה"מ נברי, אבל ישראל פסול אינו חזוד לכלל. ומ"ה אף דאיינו נאמן בתורת עדות, מהני מסל"ת ובכל דיני התורה. ואפשר דה"מ ישראל רישע דפסול לעדות איסוריין, אבל במסל"ת נאמן. אבל מומר לבל התורה ייל דידי'ו נברוי, ודוקא בעדורות אשה הקילו ממשום עיגונא.

פ. ויל"ד האיך מהני, בין דר"ע בעין עדبشر. ואפשר דעתכו"ם מסל"ת מהני בתורת אומדנא לחוז, בלבד תורה עדות. א"ב אף ל"ע מהני עד פסול, אבל דס"ל דחוwidים לשקר. ועי' מסל"ת לא חדש לשקר. ועכ"פ אשה ועובד מסל"ת יהני

בל' ידיעה שבעלים רדרפו כלל אחריהן. והשעתהא
ה'ך' דלא הביא דברי תשוי' מיימוני'.

קע' כיוון דחוויותינו בכיא אמרו לך אלה חבירינו וכו'.
פרש'י דהינו לפ' תומה, דהתחילה לומר קודם
ששאלוה. ובראשונם מבואר דחוויותה בכיה נחשב
לפי תומה'.

ולפ'ז בפושטו מבואר דבושאגין מהני בכיא לחוד, אך
הפוסקים דנו דמשמע דדוקא משום שהוחזאה מקהלו
ותרמilio זוכם"ש רשי' במשנה). ובשות' בית יוסף
(משל'ת ז, חוי בש"ש ז ח בסופו) האריך בזה, וכלה'
דאפשר דהכא לא הוה משל'ת גמור, ומהני מקהלו
ותרמilio לגלוות עליו'. אך מסקנתו דבכיא הוה
משל'ת גמור, ומקהלו ותרמilio לאו דוקא.

קע' שם. וצ"ב דמ"מ מה שאמרה שמת היה ע"ז
ששאלו אותה. והר"ף כת' ש"מ דהיכא
דהתחל הבוטי מסיח לפי תומו. ועודין הוה משל'ת
אף דהדרירנא ומגילנא למילתה מיניה^{א'}. והריטב"א
הוסיף אף לאחר זמן רב.

והפוסקים^{ב'} דנו האם אף לחומרא אמרוי' דהיכא
דהתחל ע"ז שאלה, ואף בשימושך לאחר זמן לא
חייב משל'ת.

אחריהן והיו מסיח לפי תומו משמע דעת ידי רדיפת הבעלים
הברתו.

ח. והש"ש שם ז' תני דנק פסיקט איררי במשל'ת בעדות
אשה, ומהני בעירו' ייקא מניסכ בא. ואילו הייש'ש קאי
לבעיד בנחיל דבובים, וכבה'ג' ציריך משל'ת גמור.

ט. והא'ץ' (מ) כת' דכלואורה משמע מרשי' דהתחל להומר
קודם שאלוה. וא'ב הוה משל'ת גמור. ורודה דמש'כ' רשי'
התחל להומר הינו דבכתה תחיליה. וע"ד מש'כ' תוס' דאיינו
משל'ת גמור.

ו. והש"ש הביא דברי מכמה פסיקות (וע"ע חות').

יא. והש"ש דק' דהכא החזאה אף מקהלו ותרמilio, ומvascular
בפוסקים דעיז' נחשב משל'ת. א'ב איריך הר"ף לומר מכאן
לשאר משל'ת. והש"ש (שם ט) תני דרבנן ס' לדחה קצת
משל'ת, ומהני בעירו' הוא דידי'קא ומיניסכ בא. ומש'ה הוכיר
דוחני עד א'. והז' בכל' עדות אשה מהני בה'ג' בעירו' דידי'קא
ומיניסכ. אבל ר' עקבא ס' לדלא מהני עד פסול בעירו'
די'קא, וע'ב' אתנן עליה משום משל'ת גמור, ע"ז שהוחזאה
מקלול ותרמilio.

יב. והחילק'ם (שם ל') דיק' מדברי הרמ"א (שם ט) דלא מהני,

דעכו'ם מותכו'ן להיעיד ולא נתקoon להתריר נאמן,
א'בathi מותני' בפשטא, דאף דאמרו אלה חבירינו
נאمنت להיעיד^א. ומיהו קיל' דדוקא משל'ת נאמן.

קסט) וזה אלה חבירינו קאמרוי לך וכו'. פרש'י אלמא
לאו לפי תומה הוה. הרשב"א כת' ש"מ דכל
שאומרים לו אלה פלוני^ב, אין זה משל'ת.

וחותה"ד (א רלט, והוא' ברמ"א יז טו) כת' דה'ג' מ
בישראל שאלו, שמרגייש שיש נפקותה בדבר ומשקר.
אבל היבא דverb'ם שאלו נחשב משל'ת⁷.

וחותשו' מיימוני' (נשים ט, והוא' בתה"ד בקסט) כת'
דה'ג' המ היבא דשאלו להדייא, אבל משום שהוחזיאו
כול בעירות וידע שמחפשים אותו א'ה מקרי
משל'ת⁸.

ובתש'ו' מיימוני' כת' דאם לא כן היבא מהימני' לשום
עכו'ם מסיח לפי תומו בעדות אשה, נימא ולמה משקר
לקלקלה, ולא פלוג רבנן בין עכו'ם המכיר בדת יהודית
ובין עכו'ם שאינו מכיר, ומטור חומר שהחומרה עליה
בסיופה הקלנו עליה בחתלה משום עגונה.

והמהריה'ק (קבא, הר' בש"ש ז ח) היבא ראייה לזה מהגמ' (ב'ק קיד): דאף דהבעלים היו מרדפן חשיב משל'ת⁹
ואשה וקטן נאמנים לומר מכאן יצא נחיל זה). אך
היש'ש (ב'ק י' כת') כת' האשה והקטן מדברים מעכינים

א. ולרבנן אינו משל'ת, ור'ע השיב דמשל'ת, או דהיא
סימנים.

ב. והריטב"א הוסיף שאמרו מעירא קודם שהחלה.
ג. והמהריה'ק (קבא) ביאר דפשיטה לגמ' לכל ששאלין אותו
וזורא משיב "יל' שמתכוון להיעיד. אבל היבא דוראים דלא
נתכוון להיעיד מהני'. והפוסקים האריכו טובא בהרבה אופנים
עד'ז'.

ד. ועי' בפוסקים בעדעת שוו'ת הר'ג.

ה. אך השמעתא (ו' ט) היבא מדבריו מדיניא לא נחשב
משל'ת כת'ג' א', אלא דחקילו משום עיגונא וחזקה דידי'קא
ומיניסכ בא.

ו. והש"ש (שם ז') היבא דמשמע מדבריו וכל היבא דמכיר דת
ישראל לא הוה משל'ת גמור, ומהני דוקא בעדות אשה. אך
היק' דבגמ' (בחובות כ) מבואר דמןני משל'ת שאבל בתרומה,
לענין אכילה בתרומה ורבנן. ואף דסתמא איריך שמכיר דת
כהונגה. ואפשר דהתם איריך במשל'ת מתוך סיפור דבריהם,
ומש'ה ערוף). והש"ש תי' דהתם איריך בישראל משל'ת, ונכרי
משל'ת גרע.

ז. ודחוק הוא להיעידה דוקא בدل'א שמעו הרדיפת הבעלים
מדלא פי' התלמיד, ואדרבה מדקאמר בגין שהוא מרדפני

דוחציאת המקל מהני להחשב מסל"ת. ואף דוחציאת לאחר אמרית העדרות. ולדברי הצע"צ (הנ"ל) מהני הוכחה וו שאינה מתחבונת לעודות ולא בתורת מיטל"ת.

קעה ת"ר וכו' אמר לו בני האיך אתה יודע וכו' ור"ט לא בעי דרישת וחיקירה וכו'. ומובואר דاتفاق דלא בעין דרישת וחיקירה, עכ"פ שאלו האיך אתה יודע. וכ"פ הרמב"ם (יג טו)adam אמר העד מתי פלוני או אני ראייתי שם שואליין אותו היאך ראיית ובמה ידעת שמו, ואם העיד בדבר ברור נאמן". וזה הביאו המקור מסווגין, דافق לך ברייתא דלא בעין דרישת וחיקירה עכ"פ שואלו האיך אתה יודע". וכיה' דاتفاق דמאניה עד מפי העד, ולא שאלו את העד הראשו. כיון דאפשר שואלים אותו, ואין דנים אפשר משאי אפשר.

קעו אמרי לו וכו' יפה כוונת ל"שטי וכו' ל"ים חלה ומית ובי'. שהבעל אמר את שמו, ועפ"ז העיר זה שמו. ומהרי"ז בן לב (ג, ח' בפתחית י"ט) כת' דהיכא דהעדר המעד ששמעו דרך סיפור באkreיא מפי בעל ששמו פלוני בן פלוני או שהוא בעל השם פלונית דינו بعد מפי העד, שמעיד מפי עד פסיל". ונפק'ם לעניין הכחשה. והמהרש"ם (נת) חלק דהוה כמו עד ראייה ממש".

קעו ואמר לו לא לך אמרת לי יוחנן וכו' ודקדק ע"יו ב' וכו' פטעים וכו'. ומובואר בgeom' דהוה מרדין דרישת

גמרו, ולרבנן לא גרע מעדר א'. יד. וביאר דלא היהת ממש מיטל"ת אלא דעשהו כאלו והודה מיטל"ת. דברין שהוציאאה אח"ב מקלו ותרמילו ואמרה מות, אמר"י דמסתמא גם בכיה שהיתה בוכה מתהלה היה על המות.

טו. לבוארה קרו הגמ' ע"פ הבריתא בסמור, דMOVואר דדרשו והקרר היטב.

טו. אבל אם העיד בדברים שרוכן למיתה אין משיאין את אשთה, שכן מעידין על האוד שמת אלא בשראותו שמתה ודאי ואין בו ספק.

יז. וכ"ב הגר"א (ז' כה), והביא MOVואר (בסמור) דלזרק מ"ד הוה כדמי ממנות. ובידי ממנות ק"ל (סנהדרין בט) דשואל היאך אתה יודע וכו'.

יז. הוויל ולא הזכיר בעצמו אלא שמען בן מפי בעל ודין עד פסול.

יט. ומ"ה הוה עד כשר לעניין הכחשה.

קעב) תוד"ה פונדקית. וא"ת Mai מיטי רבנן ראייה מן הפונדקית, דהא מיטל"ת הייתה. וכואורה זה השיב ר"ע דוחציאת מקלו, לפי' א' ברשי". ו"ל דקי התוט מה ס"ל רבנן. א"נ תוס' נקטו בס"א ברשי"ד ר"ע השיב ממש דיש הוכחה.

קעג) בא"ד ווי"ל דלא היהת ממש מיטל"ת וכו'. האחרונים החק' دائ' איינו בגדרי מיטל"ת, א"ב לא מהני כלל. וכואורה ממשם בתוט' דיש מושג קצת מיטל"ת דמנהני בעירו. ובשות' מהר"ם לובלין (קי, והו' בש"ש ז ח ויא) ביאר דמצערף אומדנא דמקלו ותרמילו בעירוף הא דקצת מיטל"ת. ומהני קצת מיטל"ת בעירוף שאר הוכחות".

ובשות' ת"צ מהז צדק (הקדמון מב) כת' שמזהילה היהת בוכה ולא היהת מדברת, והיה א"ל של צער אחר היהת בוכה, על אבידה וכירוי. ורבנן חידשו דMOVאל מקום שעשו במיטל"ת. וביאר רבנן ס"ל דافق דיאנו מיטל"ת מהני בתורת עדות. בין הדוגנדיות לא נתקונה בתורת עדות. והביא דעד"ז המהרי"ק (קבא ד"ה אמן) כת' שכל מקום שהדבר מוכיח שהגוי איינו מתחכון להציג או להעיד מיקרי מיטל"ת.

קעד) בא"ד דמה שהוציאאה מקלו ותרמילו, זה הותה יבולה' ל"שנות ל"ש עדות. לכואורה ממשם דמק"ל

וכת' דחוימרא גדורלה היא וסבירא מהני. אך בשות' צ"צ (מכ) כת' דלא היהת מיטל"ת כלל. וע"ע ש"ש ז ח. ור"ע דיק' מדברי הב"י דמנהני שפ"י דכשмар או'ח'ב מכמה גבור לא נחשב מיטל"ת, והוא לפרש בפסותו שיאמר או'ח'ב בזמנ אחר.

ובשות' מהר"ם לובלין (קל) כת' דמה שהתחילה במיטל"ת נחשב רק קצת מיטח לפי תומו. וצריך צירוף סימנים, וכמ"ש תוס'.

יג. ובשות' מהר"ם לובלין (קל) ביאר הדא דחויננו בכיא היי רק התחלת מיטח ל"ת קצת, ור"ע ס"ל דע"י ששאלו אותה ווראיתה להם מקלו ותרמילו נעשה מיטח לפוי תומה גמור. ומש"ה אין ואיה מכאן דasha נאמנת בתורת עד א' והוחכמים ס"ל דבכל הני הוכחות דקא בכיא גם הראיתה להם מקלו ותרמילו וקבעו בכל זה איינו נחשב למיטל"ת גמור. והא דהאמינו אותה הינו ממש דע"י כל הוכחות הנזכרים לא גוע מעוד עד אחד. ועפ"ז כת' דבכל מקום דהוה קצת מיטח לפוי תומו, מצערף הוכחות נוספות. ולר"ע נעשה במיטל"ת

וחקירה מדאוריתאי". אבל הריטב"א (וונמוק"י) בשם ר' פנחס כת' דמוידין היתר האשא וגט וקידושין ל"צ דרישת וחקירה מן התורה ולכ"ען) דroxא בעדות ממון ילי' משפט א'. והוא דילפי דבר דבר מממן דוקא לעיקר העדות צריך ב' עדים ב'.

והא בבסוגין צrisk דרישת וחקירה מדינא הוה ממשם, דיש בו ממון של הכתובה. או ממשם לא פלוג. וכיון דאיכא שום צד דבעי דרישת וחקירה אזלי' בתורה, ודיננו כתובה דבר תורה.²⁵

קפא) ומה טעם אמרו ד"ג א"י"צ ד"ח ש"א תנעוו דלהת לפנוי לווין, ובגמ' (סנהדרין לב:) מבואר דוקא הודאות והלאות ביטול דרישת וחקירה. אבל דיני קנסות צrisk דרישת וחקירה וכדי רDAOיריתא.

ותוס' (סנהדרין ג') כת' דמ"מ ירושות ומתנות וכותבת אשה לא בעין דרישת וחקירה, לנעל דלת בת פנוי

וחקירה, פרשי' דזהה בכלל הבדיקות לכזין את דבריו. ובעלמא בדיקות זהה לשאול פרטיה המעשה, ומובואר כאן דאך לבודוק שמא יתבלבל זהה בכלל בדיקות.

קעה) תנאי היא דתניא וכו' ר' ש' אומר בודקין וכו' הריטב"א כת' דזהה תנאי אליכא דר' טרפון, דאך הביביטה חרואשין זהה ר' טרפון, ולכך בריויא ר' טרפון ל"צ בדיקות. והחשי'ל ציין בთוספהה הביביטה ראשונה לא החוכר ר' טרפון.

קעט) אין בודקין עדי נשים בדרישת ובחקירה דבריו ר"ע²⁶, ר' טבי' אומר בודקין וכו' הרמב"ז הביא י"מ (וב"כ המאירי) דר' קאי קודם שהוחזקו להיות משיאין ע"פ אשה וקרובים ב'. אבל לאחר שהקלו בפסולים ל"צ גורי הגדרת עדות ב'.

קפ' וקמפלג'ו בדר' חנינה, דאמר ר' דבר תורה א' רינוי ממונות וכו' שנאמר משפט א' וכו'. בפשותו משמע דאך עדות דבר שבורה צrisk דרישת

אשה ועבד ושפהה, דהקלו ממשום תקנת עגנות, הקילו ולא עברין דרישת וחקירה. (ויל"ד האיך יליף אפשר משאי' אפשר).

בה. וכ"כ תוס' (סנהדרין ח:) סורה והביבא, וכ"פ בשור' יא ד' עדדים שאשה זינתה צרכיבים דרישת וחקירה לא אסורה אבלה. (ומודאויתא אינו עדות בלבד דרישת וחקירה). ובש"ת הרדא"ש (מו) האיכא בן מסוגין, דבנידין זה כו"ע מודו דזהה נפשות וצrisk דרישת וחקירה לעדים.

והב"י צ"י דכ"מ בתוס' (מכות ג' דה שמואל) עדודות דבר שעבורה חשיב בדיני נפשות. אך נ"ז הרשאונים (ע' מרדכי ליל אי, ר' גיטין עג. לפקן לה: ברה"ר ורמ"ה שם) האם מהני עדות מיהירות. וע"ע נובי' (ח' בע').

והב"י' (ז' סע) הוסיף דהותם אין לומר דיש נפק'ם כתובה,adam איניה נאסרת על בעלה אינה גובה כתובה אלא לשנתגנש. וע"ע ב"י ח"מ' ל.

כו. ובש"ת רבי בצלאל אשכנזי (ד) האיכא דלשיתה זו עדי קורשין לא בעין דרישת וחקירה מן התורה. אך כת' דאגנו אין לנו אלא שיטת הרמב"ז והרש"ב א' (הו בסמוך) שכ' הדינין שבעלים מן התורה הן בדרישת וחקירה. והאיכא מש"ת הרש"ב א' (ג' קיא) דעתך קדושין א"צ דרישת וחקירה דוחשתא מיהיא לאו אידי' נפשות קא מסחדין.

כו. וכות' דמ"מ מהני ב"יד של הדינוטות, וכמו כל מייל' דשבה. ובאי' דרישת וחקירה אפשר ולא תקנו לבתו', אבל מומחהן לא אפשר.

ב. והגרא"א (ע"ג הגמ', וזה עט) הגדה ר"ע ור"ט אמורים בודקים (וחביבים ס"ל דאיין בודקים, ור"ע ור"ט פליגין). והמהרש"א הביא דכ"ה בתוספה. וכות' דכ"מ בסוגינה ובותוס' (וכ"ב האיכא תנאי, ולא כת' ר"ע). ואבל הגרא"א בתוספהה הגדה את התוספה בגמ', והק"ג הכריע רגיסדא דיין עיקר). ובתוספה א' דהונגו שייזו בודקין לעדי נשים בדרישת ובחקירה, אמר להן ר' עקיבא לבשתחא פונדקית תהא נאמנה. ובפשותו ממשמע דהשப להם דהיכא דהוה מסל'ה ל"צ דרישת וחקירה, דהווכח מת' דאי עבר' מסל'ה מוגני במקומות דרישת וחקירה ואנומם המאיובי בת' דאי עבר' מסל'ה מוגני, דרישת וחקירה מהיכא). ואך במפרשי התוספה ממשמע דרברי ר' ע' מהמשנה דעליל הזה בבא בפנ' ע', ולא קאי אדרישה וחקירה).

כא. והב"י (ח"מ ל') העתק להפרק אין בודקין דברי ר' טרפון,

ר' ע' אומר בודקין.

כב. והחשי'ל (לעיל קי') כת' דר"מ (שם) דס"ל עדות מוכחת פולס זהה ממשם דס"ל דבעי דרישות וחקירות. (וע"ע"ש). ועודות דאיתיכחש בבדיקות מהני אף להנכים לכיפה, וכדראי' סנהדרין פא': דאיינו חסרון בנאמנות אלא דא"א לדין נפשות על פיו).

כג. ויל"ד אי בונחם דבמחילה הצריכו ב' עדדים. אך בביביטה דר' טרפון לאוצרה איי' בעד א'. ויל' דקאי אליא דר' עקיבא דעתך עדבשר, וקודם שהוחזקו דמונני אישה ועד פסול. ועוד א' בשר וזה תורה עדות. אבל אשה וקרוב פשיטא דל"צ דרישת וחקירה. וועל' פ' עד בעלה דרישת וחקירה הויה ג'ב מעין 'פסול', ואך עד פסול מהגנ. אך ל"ע אי למחילה בעין עד בשאר).

כד. ועד' ז כת' בתוס' חד מקמא (בסי' ד) דכזין דמשיאין מפי

האמינווهو משום דיני מומונות שבו. וכי מקין על דיני נפשות משום דיני מומונות. וועה"ק דברוosa להיכא בתובה, א"ב תהא צריכה דרישא וחיקירה.

הרמב"ן ביאר דכ"ז הוה טעם לתקנ"ה, دقין דתקנו דליך דרישא וחיקירה בכל דיני מומונות, אף הכא הדין נתן שתגביה האשה הו כתובתה על פיהם, ומיש"ה ע"כ תקנו חכמים בכל דין זה, והאמינו אותו אף על נשואין שלה. דבענן לכשנתשי לאחר תטלי מה שבתוכו ליכי, וכן אי אפשר לחומר באורסה יותר מנשואה, דהוה חוכא, ומיש"ה תקנו אף באורסה.

יעוד פי' הרמב"ן דהנידון בכל עדות דבר שבורהה, האם הוה בכלל התקנה דבטילו דרישא וחיקירה, ונראה למ"י דומה. ולהדר מ"ד דמי לדיני מומונות, דברובן פעמים שיש בהן ממן, ואין בהן דיני נפשות השתאות כלל. ואיך מ"ד סבר בין דשרין את איש דבעלמא אתו לדין נפשות כדיני נפשות דמי, ואין מקין בהן משום ממן שבו.

ונפק'ם בעדות גיטין וקידושין האם תקנו דל"צ דרישא וחיקירה ל'ג.

קפג' שב. הרמב"ם (יג כח) כת' דאין בודקין עידי אשא בדרישה וחיקירה, שלא אמרו חכמים בדבר לחומר אלא להקל משום התרת עוגנה. וורשב"א ה'ק' דבסוגין הוחזר טעמים אחרים. ובשות' שב יעקב (יח הו' בק"נ) תי' דברירתיתא אי' סתמא דאין בודקין עידי נשים, ואף באופן דליך עוגנה. ואפה"ה אי'צ' דרישא וחיקירה. ומיש"ה הגמ' הוחזר לטעם

גולנים^{כט}. והרמב"ן ורש"א (בסוגין) כת' דלא פלוג רבנן בדריני מומונות^{כט}. ועוד תי' דתקנו משום חינא. והרמב"ן כת' דאך עדי גיטין וקידושין תקנו דל"צ דרישא וחיקירה משום נעלית דלת. דמייא להא דתקנו דדינים בזה בבי"ד הדירות. [וברא"י גיטין פט: שעבדין שליחותיהו].

והגמוקי" (סנהדרין לב י' בודה"ר) כת' דזה דמנהני גות וشرط קידושין שאין בו זמן (ע"ע לעיל לא) ול"צ דרישא וחיקירה^{ל'}, הוה משום תקנה זו. دقין דשכתי טובא הוה כהודאות והלוואות, ויש כה ביד חכמים לעשו משום דכל דמקdash אדרעתא דרבנן מקדר, ובווא גוט אפקעינדו רבנן לקדושי מיניה^{ל'}. [והאחרונים (פנ"ג גיטין יז) תמהו זה, מאיר קבב, גרא"ח עדות ג, ע' חוז"א יט ג] תמהו זה, דוחק לומר דכל הגיטין מהני רק משום אפקעיניו. והאחרונים דנו לדעת ר' פנחס (בריטב"א הנ"ל) מדאוריתא לא"צ דרישא וחיקירה בדבר שבורהה ל'ג. דנו לדלזרי התוי" (עה"ג) אף היכא דעתיך דרישא וחיקירה, היינו פרטיה המשעה. ול"צ זמן.

והבית מאיר (קב) כת' דגט וشرط קידושין ע"פ תולן קניין, ול"צ דרישא וחיקירה. ודוקאشرط ראייה צרייך דרישא וחיקירה מודאוריתא. וע' נתיבות (כח ז) קוצות (ל'ב), גרא"ח (עדות ג). ואכמ"ל.

קפג' מר סבר כיון דaicא כתובה למשקל כדינוי מומונות דמי וכ'ו. פרשי' בשונשנא ע"פ תולן כתובה, דמספר כתובה נלמד (כדייל קיז'). הרמב"ן תמה دقין עיקר דין עדות אשא דמי לנפשות (ובדמボאר לאידך מ"ד), ומצד נפשות מהדין לא היה צרייך להיות נאמן, א"ב למה

דרישה וחיקירה. ותי' שמאחר שיש לעודות פנים אין זו עיקירה ואפשר דכוונתם ע"פ מש"ב תוס' בכ"מ דבר הוויה לא נחשב עיקרת דבר מה". א"נ הה סרא בגדרי דרישות וחיקורות, דבכח ה'ב'יד' קיבל עדותם בלבד דרישא, דעיקר העות קיימת. ומהאייר כת' שהתריריןDOI ודי' דוחק, ומכל מקום בתבונה להודיע שם כתובה כן.

לב. והנובי"י (אה"ע נו נה) כת' דבר דבר שבורהה לא"צ דרישא וחיקירה, דל"צ יכול להוציאה. (ע"ע בית הלוי ג).

ל'ג. ובשות' ר"ב אשכזבי (ד) הביא מה' בזה, האם משום צער ממון בעדות נשים עקרמן מדינה דתורה, ומדמינן לה לדיini מומנות לגמורי ושרין אשת איש לעלמא בלבד דרישא וחיקירה. או דבשעת קידושין ליכא נידון בתובה כן.

כח. ונה' ב' תי' התוט' (שם) בדין גזילות וחלות וצריך מומוחין, ולא תקנו משום נעלית דלת, האם צריכה דרישא וחיקירה.

כט. והרמב"ן ה'ק' דבדיני קנסות בעי דרישא וחיקירה, ואמרי' לא פלוג. ותי' דהנדו לאו בכלל דיני מומונות נינחו. ומוקמי فهو אדינא דאוריתא דוחמגנא קנסינהו, ולא תיקון בהו רבנן מידי, ולא מוסיפים אנקסי.

ל. והבית מאיר העיר דאך בשיש בו זמן צרייך מקום עמידתם עםmittת העדים, ע' תוס' לעיל צא). וכן באיה שעעה. וע"ע חורא וגרא"ח (עדות ח).

לא. ומהאייר (קא) הביא דתוט' שאלו למ"ד (לעיל פט: ג) שאין כה ביד חכמים לעקו"ר דבר מן התורה היאר מותני בלבד

אך הרמ"א שם בשם מהר"י וילן כת' במתוך שיש חש הערמה צריך לדרש ולחקור.

קperf) תלמידי חכמים מרבבים שלום בעולם וכו'. מהרש"א (ח"א) ציין דבר"ה סיום המסתכת בברכות נזיר וככיתות.

מהרש"א ביאר דקאי אדלויל', דמן התורה בגין דרישת וחיקירה והקלו באשת איש לעוקר דבר מן התורה. וביאר ד אין זו עקירה מן התורה אבל בדברים אלו גוגעים במדת השלום וכו'. ה' עוז לעמו יתן שאין זה עקירת דבר מן התורה כי הקב"ה נתן עוז וכח לעמו ושוהם ת"ח בדבר הזה להיות מקין בדבר, שהרי ה' יברך את עמו בשלום. וע"נ עירול"ג.

דמשום דברתבה הו' בדין ממונות^{ל'}. והק"ג תמה דלא פלוג רבנן, ועוד א' מהני אף היכא דליך עיגונא. והיש"ש בת' דילר"ע משום עיגונא קבעו דזהה בדין ממונות, ובטלו דרישת וחיקירה. והק"ג (ועוד אחרים) תי' דהגם' בגין קאי קודם שהוחזקו להשיא ע"פ פסולים ועד מפי עד ל"צ דרישת וחיקירה. ומשום עיגונא ל"צ עדות בשירה, ומ"ה ל"צ דרישת וחיקירה. וב"מ ברמבי"ן (חו' לעיל). ובשו"ת הרמ"ב"ם (שנא [קס], הו' בב"י רמ"א יז בא) כת' דאסור לדרש ולחקור הרבהה. והగ"א (שם פא) כת' דלפ"ז ניחא הא דהרמ"ב"ם כת' טעם אחר, דמשום עיגונא אסור לחקור.

הדרון עלך פרק האשא בתריא

הרא"ש (א ב) כת' דראוי לכל מורה לחזור על כל צדדים לחתיר.

ולו. והג"א (שם פג) ציין חמקור (סנהדרין לב) דדין מרומה. וכ"כ המרכדי (סנהדרין תשיא) עדות שנטקדשה ואשא מכחשת זה דין מרומה, וצריך דרישת וחיקירה. וכן זמן שלא נחקרה עדותם יכולים לחזור בהם.

ול"ד אי דין מרומה הינה מדיני עדות, או שייצא הפסיק דין בראוי. וכי נימא דזהה מגדרי עדות, א"כ מבואר דאף פסולים בעדות אשא הוה גדור' עדות'.

לד'. והרמ"ב"ם פסק דודק משום עיגונא, אבל היכא דליך עיגונא ציריך דרישת וחיקירה. והק"ג נקט קודם שר"ע שמען מנחימה איש בית דין דמשיאין ע"פ עד א'. ואך לבארה אף לאחר שהוחזקו להיות משיאין ע"פ עד בשוה, לדעת ר"ע אין משיאין ע"פ אשא וקרוב.珂ודם שהוחזקו להיות משיאין ע"פ פסולים).

לו. ובשו"ת הרמ"ב"ם כת' שאין מדוקדים בעדות אשא עגונה וכל המתחייב ודורש וחוקר בדברים אלו לא יפה הוא עושה, ואין דעת חכמים נוחה ממנה. ועוד' כת' בשוו"ת

לוח סוגיות המסכתה

דף ל.	דף מ.	קייב	ישראל	
נאסורה	רכ		דף יז:	פטור צרת ערוה צרת ערוה ... א
גירש ואח"כ מת	רכד		סוגיות זיקה	נאסורה
דף ל:		דף קכ:	דף קכ:	דף ד:
ספק קידושין ונירושין	רכו	קידושין לא מפרק זיקה	קידוש	בת אשתו ובתו
חזקת היתר לשוק	רכז	זיקה ככנוסה	קללא	דף ט:
דף לא:		דף יט:	דף יט:	דף ג:
חוזו מכתבה	רלו	מאמר	כלן	יבום בעריות מדין עשה דוחה ל"ת
מאמר - אשת' ב' מתים	רלה	יבומים הראשונים	קלחת	דף יג:
דף לב:		דף כ:	דף כ:	דף ד:
אין אישור אחות אשה חל על אשת אח	רמא	איסור מצווה ואייסור	קמ	עדיל"ת - כלאים במצוות
דף לב:		קדושה	קמא	דף ה:
אם בעלו לא קנו	קמו	אלמנה לה"ג	קמג	אין עשה דוחה ל"ת ועשה ... נז
ומוסיף	רמה	מי שיש לו אח מ"מ	קנח	דף ג:
מעלה אני עלו אילו עשה ב'		מי שיש לו אח מ"מ	קנח	הקשר מצווה
לקברו בין רשעים גמורים	רמז	מצווה בגודל	קעה	דף ז:
דף לג:		דף כד:	דף כד:	הואיל ואישתו אישתי
חילוף	רנד	מצווה בגודל	קעה	דף ט:
דף לה:		דף כה:	דף כה:	חייב לאות לר' עקיבא
חולצת מעוברת	רסה	לזהות שפטים	קעג	דף י:
דף לה:		מכוער הדבר תצא	קעה	בעלת התנאי
ספק ויבם	רעו	פלגין דברא	קעה	דף יב:
קם דין	רעת	המידע לא ישא אשתו	קעה	צרת ממאנת
דף לח:		פלגין דברא	קעה	דף יא:
שומרת ים שנפלו לה	רפא	סוגיות חיליצה פסולה -	קעה	צרת סוטה
נכדים		הקדמה	קפו	דף עג:
דף לט:		בעלת הגט ובעלת מאמר	קצז	צורת צרותיהן
כנסיה הרי היא כאשתו	רפוי	נאסורה דאות זקוקה	קצז	יערויות חמורות
מצווה בגודל ליביהם	רפחה	דף כח:	דף כח:	דף יג:
דף לט:		אהיות צרות בזיקה	רין	לבית שמאי אחע"א ולא פטרה
מצווה חיליצה	רצא	דף כת:	דף כת:	צרתה
ашתמנודעינהו	רצג	מאמר לבית שמאי	רט	לא תתגודדו
אבא שאול - אילו פוגע		מאמר ארוסין עשו	רטו	דף טז:
בערובה	רצד	עובדת כוכבים שלידה		עובדת כוכבים שלידה
דף מא:				
המתן עד שייעשה אחריך	שב			
מעשה				

שם אינו מائقיל	תקט	קינוי - בקפידה דבעל	תק	הוורה ונארסה	דש
דף סח.		דף גנו.		דף מא:	
חזקת קטון	תקיא	קונה לדברים הכתובים		כל העולה ליבום	שח
כי תהיה לאיש זו	תקיב	ברешה	תקא	דף מב.	
דף סח:		דף גנו:		מעוברת ומינקת חבירו	שיג
גדיר איש זר' לכוהנה	תקיד	זונה באונס	תקה	דף מד.	
דף סט.		משתתרת לביאה פסולה	תקט	וינוים לתרוייה	שיח
זר אצל מעיקרה	תקיט	דף גנו.		דף מד:	
מழור מائقיל	תקכג	פצע דכא כהן מائقיל בבת		הולד פגום לכוהנה	שכג
דף עא.		גרים	תלא	דף מה.	
ערלות שלא בזמןנה	תקלד	חופה לפסולות	תלה	עכום הבא על ב"י	של
AMILIT בניו זוכריו	תקלה	נשואה אסורה בעוליה	תלו	דף מה:	
דף עא:		חופה בפתחה מ בת ג'	תלו	חזי עבד הבא על בת	
ערל מקבל הזאה	תקלט	דף נח:		ישראל	שלג
דף עב.		בגרה תחתיו	תמב	מי לא טבלה לנודותה	שלז
תקמב		דף נט.		דף מו.	
משור		בעולה לכח"ג	תמד	קהלם וטבל	שלט
דף עב:		דף ס.		דף מז.	
URREL שהיזה	תקמוני	נשא נשוי - סופה להיות		נתגירתי בין לבין עצמי ..	שמט
דף עה.		תחתיו	תנא	גר שבא להתגיר	שנג
פצע דכא	תקנחה	דף סא.		דף מז:	
דף עו.		עליכם אין מטהאין באוהל ..	תנו	מל ואח"כ טבל - מעוברת ..	שנה
פצע דכא בקדושתיה		גירות וזונה	תנו	משוחרר שלא טבל	שנו
תקסג		תקסא:		טבלית עבדות בע"כ	שנט
קאי		פריה ורבייה	תקס	דף מה:	
לא תחתן - בהיותו עכו"ם או		דף סב.		מצאות מילת עבדיו	shed
בגירותון	תקסו	היו לו בנימ ביהותו עכו"ם. תסד		אייזה מזוז	שסז
דף עו:		דף סד.		דף נ:	
עמנוני	תקע	שהה י' שנים	תעב	מ"ט אמר רבן גט	
דף עז:		הוחזק בל' פעמים	תעה	ביבמה	שפא
מצרי	תקעד	דף סה.		דף נא:	
דף עח.		הוא אומר מינה	תפ	באיות בן ט'	שפה
מנין דורות מצרי	תקעו	דף סו.		דף נב.	
מעוברת שנתגיירה	תקעט	הקדמה - דין קניין כספו ..	תפה	פרחה זיקת יבמין	שצ
דף עח:		קניינו שקנה קניין	תפה	קידושין ליבם ביבמה	שצג
תקפא		הדין עמה	תצ	דף נב:	
מזהר		דף סו:		כתב גט קודם קידושין	שכח
דף עט.		אכילת בהמה בתמורה	תצב	בידו - לענן לשמה	
נתנים	תקפה	חויב אחריות כדידה	תצה	ושלחות	שצו
דף עט:		חלקו של עובר	תצח	מאמר אחר חיליצה - עודר בנכסי	
סריס	תקפח	דף סז:		הגרא	שצט
ונלה ולבסוף נפצע	תקצ	הקדמה - אכילת בת כהן ואוכלת		דף נג:	
דף פ.		אונס בערויה	תח	אונס בערויה	תח
התורת ספק	תקצד	קרע עולם - מאי חיות	תט	קרע עולם	תט
מקטעותה יצתה לבגר	תקצה	מושום בנה	תטו	דף נה:	
דף פא.		הקדמה - אכילת בת כהן ואוכلت		דעתו על גמר ביה	תטו

דף קי:	דף צב:	דף פא:
חרשת וקטנה	סוגיות דבר שלא בא לעולם	דרך לימנות
תחצט	תשיט	תרב
דף קי:	דף צג:	דף פב.
חרשת קנייה ומשיירת ..	ע"א ביבמה	מי במיינו לא בטיל לר' יهודה
תתקא	ע"א להתייר יבמה	תרד
דף קיא:	עלמא	
קטן הבא על הגודלה ..		
תתקט		
הביבמה שאמורה לא נבעלתי	ערויות בגרים	תרח
תתקיד	תשס	קדושה שנייה
קטן אוכל נבילות	נתערבו ולדותיהם	נתן סאה ונטל סאה
תתקלו	תשטט	אנדרוגינוס נושא
דף קיד:	דף צח:	תריב
קטן אוכל נבלות	כහנת שנתערב ולדה	
תתקכה	תששב	
קטן אוכל נבלות	שemitת העקב	תריג
תתקכו	תת	אנדרוגינוס בריה
גברא חרוכא ופסטה	סנדל תפור פשוט	תריג
תתקנא	תtab	לא הוזהר כשרות להנsha לפסולין
דידא	סנדל תפור פשוט	תרג
תתקנב	תת	דף פה.
עד א' במלחמה	סנדל המוסגר	קנסו לשניות
תתקנו	תתיא	דף פו.
סיננו	סנדל המוסגר	נותנת רשות לתרום
תתקנט	תתיא	תרלד
תרי יצחק	קריאה איינו מעכב	חוורת לאכול משום בנה
תתקוץ.	תתכא	דף פז:
סוגיות קטטה	קריאה איינו מעכב	הולד ממזר מזה ומזה
תתקוצ:	תך קד:	דף פח.
מדרש כתובה	ב' דברים המתירים	עד א' באיסורין
תתקעג	תתכל	מתוך חומר שהחמרת
דף קיז.	חיליצה ביןו לבינה	בסוף
ה' נשים	תתלו	תרנג
תתקפ	דף קו.	תרוי וורי לא תצא
דף קיז:	שוכר חיליצה - משיטה אני	טרנט
כל מקום שהאמינה תורה עד א' הרוי	בן	דף פח:
כאן שנים	חולץין ככלא מכירם	צריכה גט משני
תתקפה	תתמת	דף פט.
צורות מכחישות	דף קו.	אין תורמין מהטמא על
תתקפט	תתנו	הטהר
דף קיט:	מיואן ביבמה	תערוב
יצתה מלאה	תתסא	דף פט:
א'	מיagna בהז	סוגיות כח ביד חכמים לעקו דבר מה"ת
א'	איזה קטנה שצרכica	תריעו
כרוז לכוהנה	למן	דף צ.
א'	תתסה	شب ואל תעשה
דף קכ.	דף קח.	דף צ:
אי עמידים אלא על פרצוף	זכותי הבעל בממאנת	מיגדר מילתא
פנים	ממאנת הוורתה בקורבים	תרצוב
א'	תתעד	דף צב.
סימנים דאוריתא	דף קט.	קרבן בנשאת ע"פ ב"י'
א'	פטור ערוה בניישוין	תשד
דף קכ.	דרבן	קלקללה
מגוייד	תתפדר	הולד הראשון ואחרון
א'	דף קט:	ממזוז
גדיי	גדלי בהדה	תשז
דף קכ.	תתפט	
ע"פ בת קול		

מראei מקומות קצרים

ההמלצת הספק ועיקרי מראה מקומות מסכת יבמות ב. - פז: משנה

הסוגיות של עניין יבמות {עניין פטור צרת ערוה בשעת נפילה ולאחר נפילה; גדר הימא אשת אה והותרה ונאסרה ובנפילה שנייה; ושליחותיו דוחים וכו'} מושלים זה את זה. {הבנייה עומקם בא בעזה" עם היקף הסוגיות}.

עיקרי הסוגי' כدلולן: תוכ' ב. ד"ה ואחות אשתו [ותוס' יי', גומ' פז:] רשי' ב: ד"ה ואשת אחיו שלא היה בעולמו | דרישות פטור ערוה וצרה- גמ' דף ג, ח, יג. [גומ' ותוס' לב.] | עשה לדוחה לת' ביבום - [כל' דף כ] סוף' ג, ח. | צרת סוטה [גד' טומאה כעריות] דף יא, תוכ' ג: סוג' סוטה ה: ג. | סוגיות זיקה יי': יה. [ובסוגיות בהמשך פרק ב' וג'] | גדר בים וחליצת א' מהאהדים [דרש' לך' מד'. יי'. לאק' מ', נין:] | גדר הירח אשთ אה ליכום - [גומ' נד':]
יעקב הנידון כ: תוכ' ג: ח: כ: אבא שאול [לטפ']

ידפיהם יה: = כ- כנש ר"ב ד' אחיכים = לבש להש סוף מ- מא.

אין מזרין אלא למזרים. הcken בסוגיות ועומק ההבנה באה ע"י סוגיות המשלימות זה את זה, ע"י תורת ושינוי.

דך ה עד ו. אלא סד"א
סקפתק כתלה גמוריין - מוק' שצווות ג.
מיויר לי רפה כוה כל - רט"ע, ריטע"ה,
מסלאש'ן מוק', ניל מהן [צ'ו"ת חננ"ג]
[בב]

למאנ"ס נזירות ו טו וו"כ ומלוכוינט
ל'ם ומעס - מוק' מולין קמה. וקייז'ן נא.
למאנ"ס נטס ו יה - רט"ע ומו"ק [כמן ונשה
סח': מלהי]
כלוחט בגדיל כסונה [גמ' יומת]
ומממד כו' רמאנ"ס כל שמקדשת צ'ב
טפצל למחרה - מוק', רמאנ"ז ולטב"ר ו.
ואחת כד: וזהו מ:
לפנ' סדייזר - ריטע"ה [צ'הנ"ה]
[ז]

דך ו. ז. אלא איצטוריך סד"א
לן מהויר יכול יטמע - ריטע"ה, מוק'
קיד' [בב]

ס'ג' מעימדו ממליטס ו ס' [רמאנ"ס סס יב']
סקפקל מואס [רט"ע, מוק', ולטואינט] -
לטראמאנ"ז, ריטע"ה. מה' ז' קב' [לכיז'ו לאן
געננישס'ן נא מלה. נינדי לאן צפלין
טומעלן נאך - רמאנ"ז וטה"ר [לט' י"ז]
ס'ס'ם רם גור'ג' נן

טומך' נימה קוטה נדענעל - ק"ר", מהלכווין
עוננט' [לטב"י] רג' נערואה, מהליי נלהא -
טעונס דההט מה הוו 'עס נדי' [ס' פולט
ויקופ' פולט' ג' כלה]
ס"ד דעדל"ת לאטהי יטוס צערוס [ומפק
קינין סייזנס] מהלכווין [גלא"ח סטנסל פג
וכו']
טומך' מטהט מה שלל"ם, מילוטו ביך [טומך'
ס' ד"ה כולה], רמ"ש סנד"ג: לרמ"ז:
טומך' [ס' צבי' כלכלה יט']: ולטרכויניס
טמי' ליקויי [ע' רשי' נל'] : ולטרכויניס
ס' סכללית ג' קפוד עטש טווי' דומס ז'
ללוין

ב דף ב' [הנתקה מ'] טהראנויס מקוּן צגדָר קימל
 נטְהָרָה קַמְתָּה גַּמְקָוִס גַּוּס - מַוּס [ג': ג' - ד']
 נְלָא, וְ[ג'] מַקְמָעָן דַּעֲשָׂה דַּוְהָה לְיָם, גַּן
 סְלָאֵרְנוּסְוִין לְגַמְגָיָה [סְוִ' לְק' - ג' :]
 בְּרִילְהָמָד : ג: יְלִפְתָּח פְּטוֹר טֻרוֹה, וְלָמָת עַרְוָה
 וְלָמָת קֶלֶס מְלֹדוֹת. גַּמְ' [ג' : ח' - ח'.]
 הַלְּבָנָן קְלָה נְעָוָה. גַּמְ' [ג' : ח' - ח'.]
 בְּמַקְמוֹס עַרְוָה קִימִינָה, וְלַצְעִי סָס, וְמוּס'
 כְּמָן
 מוּס' וְלָמָת [הנתקה מ'] - [סְוִ' לְק' : מ' -]
 נְלָא]

מ"ד [יעט] נדה מפכו לדה
קו' קומ' ליט' פטוי' גנדס [קונס'ע]
ו' הולויניס]

הָן יִשְׂתַּחֲוֵךְ קַיִס - רַמְכָ"ס וְרַלְמָ"ז
 צִוְיָ"ב וְדִין-עֲזָנוֹ [טוֹרָה] מְגִילָה כָּמָה.[
 לְצַדְקָה] הַ שָּׁמֶן
 מְדוֹדָה נְעָמָה - הַתְּרוּמָה [קְרֻבָּה] עַד יְהִי
 דָּרְךָ זֶה. וְאַבְעָבָ"א וְכוֹרֵי מַדְרָא יְוָנָה
 עַג מְזֻכָּה - רַכְבָּעַ, רַמְכָ"ס [רוֹתָם סְגִינָה]
 לְתַת כְּמוֹר מְמֻנָּה עַד מֵה שָׁרָבָן עַד יְהִי
 סְגִינָה מְזֻכָּה יְוָמָה פָּמָה, רַעֲבָה
 מַהָּה לְיִלְקָרָה נְצָה - רַעֲבָה, וְעַד מַה
 שָׁרָבָן עַד יְהִי קְפָד []
 יְהִי לְדִין דָּבָר מְדָבָר - מְזֻכָּה יוֹמָה מְנֻ
 לְצַדְקָה[
 סְגִינָה לְחַטָּאתִי גָּמָה] זְמִינָה [בְּ] מַוְרָה
 סְגִינָה גָּבָה: גָּבָה, רַעֲבָה מְדוֹדָה רַכְבָּעַ
 שְׁמִינִית [] נְצָה מְתַמְּלִיאָה קְשָׁרָה פָּקָד מְגִמְנָה
 לְכָהָגָן לְקָרְבָּן, סְמִינִית[
 טַבְוִי] דָּבָר, רַכְבָּעַ זְמִינָה[
 בִּילָה צְמִיקָה - קְוַדְשָׁה עַיִן
 נְצָה מְמַמְּתָה וְתַמְמָתָה נְצָה יְהִי נְעָמָה עַרְבָּה
 לְלִמְלָא נְפָלָה, כְּגוּニּוֹת לְקָרְבָּן. וּמְנֻעָה[
 קְרֻבָּה] עַד סְגִינָה[
 מְדוֹדָה מְלֻגָּה מְדָרְךָ מְלֻקָּה, מַוְרָה] גָּבָה:
 דָּרְךָ חַעַד ט. מַהָּה מְ
 עַרְבָּה וְנְגָלָה לְיָד קְרָלוּ - לְצַדְקָה הַ רַעֲבָה
 לְלִמְלָא וְ[בְּ] נְצָה מְדָרְךָ דָּקְוַדְשָׁה עַד גָּבָה
 מְסִלְסָלָה מְלֻכוּת
 רַמְכָ"ס וְעַד יְשָׁעָה[
 מְדוֹדָה כָּל עַרְבָּה] מְלֻמָּוּת[
 מִינִיעָה עַד מַוְרָה -
 בִּילָה צְנָה מְזֻכָּה וְמוֹיָה, מַמְדָרְךָ ט.
 לְמַמְדָה נְגָה: גָּבָה[
 מְדוֹדָה מְזֻכָּה] רַעֲבָה הַ קְרָלוּ
 מְדוֹדָה מְזֻכָּה רַעֲבָה הַ קְרָלוּ
 דָּרְךָ ט. י. רַב אֲדָא כּוֹלָל תָּוֹדָה
 לְעוֹלָם
 חַיִיבִי נְהִימָה לְיָד עַד [טַמּוֹן, מַוְרָה] כָּבָד
 רַמְכָ"ה יְלַעַבָּה, סְגִינָה לְצַדְקָה הַ וְיַט
 [הַגְּנָגָה יְהִי הַ מְלֻמָּוּת] לְגִמְינִיסָן מַזָּקָה
 יְהִי[
 רַקְבָּעַ עַד ט - מַזָּקָה, רַמְלָה, מַלְוָעַן]
 מְדוֹדָה נְעָמָה [טַמּוֹן - גְּלִיִּים] יְבוֹסָ[
 סְגִינָה] כְּתָמָקָה יְשָׁה סְמִיכָה וְעַד גִּיטִינָה[
 בְּ] מְדוֹדָה נְעָמָה[
 קְרֻבָּה] עַד ט
 מַזָּקָה לְמַדְרָה מְלֻחָה מְאַמָּנוֹ - גְּלִיִּים]
 סְגִינָה כְּתָמָקָה יְשָׁה סְמִיכָה וְעַד גִּיטִינָה[
 בְּ] מְדוֹדָה נְעָמָה[
 מְלֻמָּוּת]
 דָּרְךָ יְהִי: אִיתָהִיבָה רַדְיָה לְדִילָל
 מְדוֹדָה נְעָמָה יְסָודָה [לְצַדְקָה] נְקָדָה[
 יְהִי] וְעַד שְׁמָמָה מְעָלָה[
 יְהִי] וְעַד שְׁמָמָה[
 מְלֻמָּוּת]

קנסכֶר הַוְלֵד מִמְוָל(כָּאָר) [מִזְקָה] נָעַן כֹּז:

כד : כה. מות הרגתיו
המגמייל נקסו לסתום - סג' מלדיי קי'.
המיטישור ג' קו [למג'ס טיקו"ב גיג' יז]
לטום - לט"י, רמג'ן, לע"ה
תמוד"ד מסוס [לט"ס וט"ע קשו 6]
ט"ס, רע"ג
הלהמורי לב ננדיס - לט"י, ול"ס [מכונע]
אוקול - מומ', טה"ר, רמג'ס קפואה ג'ג.
טומס' [מכונע גיג'].
תמוד'ס' קווין האנטיפסיה - ר"ן וטה"ר [נדירים]
[ג':]
הלהמורי למתו - מומ', טה"ר, ולצ"ר
ללי"ר.
האלגמייל - רמג'ס פיא"ם
ככם מוכלים - רטכ"ה, מהליין, פיא"ס יג' ד

מדוממיים לוי קמי - למכ"ג, ריעוט"ה
המשך. - ב- א. ת"ר מה הם שניות
עדל"מ [לטינו טווה בצל - מוק', א.
ב' [וילוול'ה], ריעוט"ה, ר' נסא"ד: יי:
מוד"ס צפלהה - למכ"ג ויקא לה פקע
ככל ריעוט"ב [ה]
מוד"ס ג'ם [ונגו"י ס קמל] - מוק'
לה"ה, מלחי, למכ"ג [כפנא' 3] [כפנא'
לש"י סה: קיד"ז ינ: מוגג יי"ט קעמ']
יש לך מלחמה - לט"ז, לרמותים [לט"ז]
ל"ז' - מוק', למכ"ג וטול"ר
רכ"ז לנקמת גדייענד - מסלשת"ה גע"ז
[וילוח'ה] ווילוח'ה [למכ"ג ר' לט"ז]
ריעוט"ב [ה] דמו דברלו' ל'ק [לט"ז נג.
וילוח'ה י' בחרור]

הפסי קידושין **ולי** הום קדרו מולד עטמו,
ולו גiley צדקהם לא **יגידל** - מוק', לרמג'ן
[נו'ג'י] ק מהימם ספק, טלה'ג'ן **ולג'** [ג'].
לט'ג'ן קנד', נגה, לרמג'ס ו' י'

המשך כא. - כב. משנה
[סמס'ך] נעל ל'ין [סקפַק פְּלִיטָם דְּלִילִים
ג פְּנֵי מְסֻסָּת הַמֶּה] - עַשְׂרָעָמ' י'ינוס
ו. י'ין, כי נְהַבְּדָלָמ' קָעֵן [לְכַיְיָ נְכַיְיָ]
מוֹסֵךְ לְהַשְׁגָּה ג: ומְלִיחָה כְּלָמִין, רְצַחְיָן
ס: רְמַגְּשָׁס מְמֻלִּית 6 [ב]
קְדוּשָׁתִים יְסוּי נְמַקֵּם] - מוֹעֵד, מוֹסֵךְ פָּל.
[ע'ג'מ']
חֲלוֹת נְמֻקָּות יְכוֹנֵן הַלְוָה מְזֻבָּה - מְלִיחָה
[סְפִּיכְע'] קְוֹטְבָּעֵד ג, קְסִי' יְד
שְׁנִיּוֹת הַמְּכָלָה - רְמַגְּשָׁס הַקְּזָה ו,
סְפִּיכְע' מְגַלְּבָה
שְׁנִיּוֹת לְהַלְבָּד [סְפִּיכְע' מְגַלְּבָה עַלְוָה] - דְּלִיכְעָמִים
וּוּ [סְפִּיכְע' מְגַלְּבָה]
רְמַגְּשָׁס ו כ [לְמַתָּה מִמְּיִגְמָמָה מְלַאֲכָת]
קְה: וּמְלִיחָה סְסָה
מוֹדָעָס וּמוֹתָה - רְמַגְּשָׁס, לְהַשְׁגָּה [לְעַמְּגָדָה]
וּמְגַלְּבָה בְּ[בָּ]

מוק' כשל דצמבר עכ"ס סדרין, מוק' קיד'ו' עה: ולק' כב. [ונגדהנו:] צמל עכד - מלט"ל, קוד"ס פ"ג כב

טז : יז : אמר רב הונא
מוד"ה צב למון - מילא"ה מקד"ג
מרב"ל

נִמְלָה כו' - מַלְאָכָס [מֶוקָם מֵה]:
 מַזְבֵּחַ סְעִירָה ס [מִזְבֵּחַ] הַכְּנִים 7 י'כ
 עֲשָׂה סְגִינָה ס - מְלֹאכָה, רַיִצְבָּחָה [מִזְבֵּחַ]
 וּרְבָּכָת ה' [כ.ב.] [מִזְבֵּחַ] כְּבָשָׂעַת הַמְּלָאכָה
 פְּלָק ב' - מְבַטֵּח לְמַעַן צָלָה סִיחָן צָעוֹלָמו' -
 [לְמַעַן ב' ; רַמְעַן ז' וּרְיַעַן ג' ; רַמְעַן ז']
 [ב'.ג]

מוק' דרכי נועם, לנט"ה [לע"ה]

המשך יז : - יה : משנה סוגיות זיקפה [לד ליטומן] לסקוּרְקָוּדָמִיָּה - להעוזוּסִים [לקי' כו:] לשׂוֹסַם למלכונן [ועם מליליה פ].

גדיל ויקס למורי [**לט"י**] כב: ה"ו"כ קו'
ויקס פון, קס"ה ים
למהר מימה [טוק]: ד"ה ה'כג, ה"ו"
קו' ויקס [קונפּוּעַ ג']
קידוטין ה' מפקש ויקס - [טוק] ר' לי"ד
כב: ומ[ל] רמג"ן חי' כדין שיז'ה
מקודמת מפי מוקודמת, רצפ"ה מה, מה,
בשוו"ג ה' ילו'

משנה יח : יט. תניא כוותוי "דר"יף
 יוק כוכקה ^{לוי} קוס ליטות ממס' -
 פסיק פלי"ר, לטב"ה מלה. [גרכ"ס ט,
 מו"ע]
 כל י"ז ומם ע"ג י"ג. - לטב"ה,
 מורה"ש ^{לטב"ה} מ, קוס ^{לטב"ה} קלן ^{לטב"ה}
 [מלה נדר"ס - גמ' מלה; טעם' כט].
 ושיקר ספוגיה ימבדל ^{לטב"ה} [טב"ה].
 ז. בזבוז וט - טו"ז. לטב"ה. בטב"ה.

מוק', לר' מ"ז
צפת מ' - קיימת ע' כל מ'

ממלל לדגן - רס"י נק' נג.
גמוני מקיזטן - רס"ה, גנ"ה קטו ט
[מנמ"ט קתמא צקונע]
יעומיס לודאונייס - [קונכ"ע ד פ"ר
గלעדי"ג] ולי"ש פלאין, רס"ם ווילווניס.
レス"י מכה סיין, מוס' פקע מכת לה. נע'
יב. מל' וקדמ

מגלהת גנט - לט",י, רמכ"ז
מייקול מוש [ה] קהי מילר לט",י,
ליינט",ה, מילוי

המשך לא - סוף לב. וסביר ר' יוסי
לחמו כמכבָּל - מוקם, י"ג [גנש"מ]
וילכ"ד, ר' מיכל', מתייחסו מו' עט
הקטה לו' מומייס - מוקם, גנש"ס ו' קלו' לה'
הומתלה לאפִי טיכיל - לט"ז ו' מוקם, נלק'
זכ, ר' למא"ס וילכ"ד ס' 7, לט"ז. מז"י
ונורו'נו' דל' חווינ"ר

שייכ' מיטס טומט לכא"ה - לאכ"ה"ו
טמיטיס יפומי - הולויניס דיו לד"מ יט
סקטת הנורו [הטמיטיש ג' ג. פליקין ז', ג.
חו"ה, קזב"ג י' ו' ג', גל"א 3, ט']
לי' שמעון ה' בג']
סיליך ה' מקע' [טומך יג: נגי"ס, רמכ"ן]
וצמ"ר אט [לא"י ומוק' [גqli"ז ס"ב
[יזוט]

לְבָ – לְגָ. וְהַכָּא מָאִי
מוֹסִיף לְקַטֵּר לְגַעַת חֲמִיס – [כְּשֶׁהָן חֲמִיס]
לְרַטְבָּעָן חֲצַטְמָעָן כְּכִיּוֹת יְהִי. ט. כְּסָמָעָן^{בְּ} [לְמַבָּעָן כְּשָׂגָות 7, ג, כְּשָׂמָעָן חֲקָקוּת^{בְּ} 3, יְהִי]
מְמֻלְּיָה לְדָ]
קָרְבָּן דְּגַעַת סְנָהָר כּוֹלָן [גַּזְבָּעָן הַוָּחָם
קָרְבָּן וְחוּמָה, מְקַנָּה קִידּוּם:]
מְפָסָר, מְוָיָּה, לְמַבָּעָן קַחְקָר כּוֹלָן מְלִי
כְּשָׂמָעָן^{בְּ}
לְקַדְרָוִן צָנִין רְשָׁעָתָם גְּמֻולָּס – מְלִילִי,
פְּלַמְמָגָן פְּתִימָה פְּקָמָן כְּפָהָן טָמֵן, סְרִי
צְהַנְגָּן מְזָוָּה יְבָן [מִי] לִי שְׁמַנְיָן גַּי סְ
וְנְדִילִים, הָרְקֹודָעָן לְ[חָ]

המשך לא. - לא: משנה
 מלכה נב"ה - כת"י וmock, למכ"ז]
 ולשב"ג [להטוטים קדר' טו]
 [קסוד לייטר צ"ה - צהרג"ה עט, מורי"ד
 קיד"נ]:
 ק"י שערות - ק"ס"י לת' וקופת"ע ג' ג
 [פ"ט כ"יוויל ג']:
 מסל"ט"ל [בעניין טומלה דקופא ותו"ה
 [ט']

מתקן - מוק' צעומות כו', מולח' כ-
מוד' כ' לתקבצ', מוק' כמו' ל': צב' כ-
ריל'ם', רינפ'ן
ו' שמתן צבנת ע' [נק' ר' ש' נימ'
סלי' כ ט' ג' [נמק' קג'י'ג'
טלטול' - מוק' סוכ' מז:
סקפניא - גאנ'ק', רה'אניס' א'

המשך לג: - סוף לד.
מתנה - מולח' ז

נמ' פלטאנוטיס לחמייך מקילה ע"י מלה מאן
[ע' למפ"ז גע"ג, ול"ז נדריס עה, מוק'
מכמ"ז סס, מוק' לר"ז גע"ג ע"ע
מושך ומוק' לר"ז לוך נא.

דף כט

לדוחות בגדלים - מוקם, ט' ר"ט"ה, מו"ז, ק"ו"ז
 הולס מנסי לסתמי נינה - קל"ה, מו"ה, ק"ו"ה
 חומני נג' מטען הפקת צ' - ג"ה"ס [ס"ו]
 ברכ"ש, ט' ולחמ"מ מ']
 ו/or ע"פ מלהמ"ר - למ"ב"ן, מוקט, נ"ע י"ס;
 ריעוט"ה סס ס"ק [ק"ב"ה כהן ולק' מה'.]
 מומלץ להמללה - ר"ט"ה, מו"ל"ש [ק"ב"ה].
 למ"ב"ן י"ס; ר"ז קיד"ז, י' []
 בש' רפס [א' קרי נמ"ד קניין גМО]
 ר"ט"ה, מו"י [מוד"ה"כ"ש גמ"ה]
 פלאס - מו"ז, ריעוט"ה [למ"ב"ן נק' י"ע]
 גור"ה קסוע, ר' ריעוט"ה נק' נס:
 ר"ע כבוגר אין יקס ר"ט"ז י"ס; מוקט
 ומולח"ש כהן, ר"ז נטליים עד', ול"ס
 ביטטומ"ק סס מיל"ל"ס ומונראט"ה כהן

ל. - ל : סוף המשנה
 עבד מלומד, לר"ג כמ"ד חין זיקפה ע'
 בקומה ע' - למב"ס ז, ו ימ [כקמ' מ, י]
 ק"ה ס [ג' גב]
 ננ"ך קלאס טולמיים [כהנת ה' טח ניניס]
 טמא, 3 [לטומוסים זו] של מלומדים [קובד"ע]
 ו ג' גלע"ט]. למב"ס פיס"מ [קריה]
 מלומדים]

מוד"ס נמלטס - מלמדות מ"ס: צד"ה[.]
 י' שמעון טו, ג' גרי"ז יוטס, קוטב"ע ו'
 ג' קוגניז דק' קטע, מהרונייס
 לט"ז טפי' נל כוכך - רמ"ג, לטצ"ה
 [רטצ"ה ו' ווילומ"ס נל' ימ':
 לטצ"ה כ' קעה ס
 למ"ז כט' ס
 [דעת פלי"ג, לטצ"ה, יט"א, גרא"ה כט' קעה
 ט']
 כתוב כט"ז - לט"ז [כט' גיטין ג: ופ.].
 ריעט"ז וגמוק"ז [רטצ"ה נל':]

סוקול :- לא : ומפני מה לא תנקו
רכבת מטבח מקומת טימר [טימר], ולמתקנים
ללא מימייך [ע' ריעוב], מוקם, מזמין,
כג', ס"ך י"ד נ' ומוחול' סטן
מוד"ס ראה, לרמ"ן [ס"ס פ', מ']
[מ"ס מממייקון מלתקוטן לתיוקו מוקם],
לרמ"ן, ס"כ צילס כל': ס"ס ס' ג'
[רעילן]
כמ' ה' - לרפ"ה, מצור' מיום' נטישת
[ריעוב]
טומ"ם סדרה - ס"ס ה' מ', ס"ו' רע'ה
כלן [למתקן] מומ' כמי' כו: וכ' מ'
[כמ' פ' בקלו' כו ווילן]

תוס' כו – כז: אמר רב הונא
למ"ד לנו זוקס [סוד] "ה מדיקומילט" –
למ"כ"ג מוא"ג משל"ק ח' ז' ק' –
מה' כס"י ומוד"ח ותולעת מה' כל ש"י
ל"ז' יוס, למ"כ"ב ז' ו' ו' [וסט גג, נ"ז]
קען 2), למ"ג' מ"ג' מ"ג.

ה'ה מיל' נמיות [מום] (כו: ד"ה מדקניהם) לדג קרי נמסך. רמב"ן טו"

המשך כז : - כח.
 מו' גע' כד.
 מוקם, לרשותן רשותים לריב"ן במו' גע' יט',
 ולכ"ז כד'. קובץ ע"ג ב' ג
 לש"ז אסקו נס נגמלי, צנש"מ, לרנ"ז
 נצנ"מ

כח : - כת. א"ר אלעזר [לא כולל
תוד"ה ב' "ש]
ר"כ נטעו נווט - מוק' קיד'ו כ; מליין.
א"מ רצ'ב' ל' וכ' מוי'
רכ"י כלון ולו' ס[: נלות זיקנה, מליין
כלון ולו' נמיוק']
מוד'ס טנטעו - ריעט'ן כת. [חו'ס
ביב[ן]
חיקוי קדושה לר'ס - מוק' מאל'ס
ול'ס, הו'ס, ממל'ם כ' כמ
מלה מל'פ'ס - למצע'ן [גע'ץ] ג' קיס
מגוז'ט, מטומ'ן, מלהרונ'ן, נרכ'ס ט, א'
וונז'ען ק' [ע'ן] ג' פום זן פלטצ'ן

כמכומתמה מ"ע וכו' [ה' סnidon נלי'יך צ' כמכומותה, לו לך מטה'ן תומ', מ"ו'. מקינו משב' נינה לו מהלכים] רמאנ'ן ואיטומ'ק' סנדי' פ' :

טמא' פ' גודנו-עלול'ג', קומה שפפ' מזוזה צד ביב' ממדני'ה' [טאוי מזוזה] - טש' ד' לא [מג' ה' ס' 3] כט' ס' כט' ענגן, חכ' ס' ג', צי' ס' קוסט' קסטע, עוגן יונ'ט קעו [ילש' ורטש' ס' סנדא' יט' :]

לרכז' ד' ס' לחן - מוס' [כמן וכמו' כד'.]

לרכז'ונס נטמא'תמו', גלו' מליח' - לי' ג' [מוס' כד' ממקתלה, צ' קם, פטמ'ת קמ'ב, צ' מלדי' נימת, רמאנ'ן נדא' מה': מוס' גיטין פ'.

[לרכ' ס' ונטוק' צ' ג' קס' :]

דרכ' מא טקנישט טמיי - מוק' ים: [וילט"ז כהנ']
ולמ' נטה טסמאטן - ע' ליריקות זלעכ"ה [טומ' נטה]
ז' ים: גממי' לי קידוזין מפקני' זיקה,
ולרומז"ז אס, ופקני' קלי"ד כהנ'. פוגיס
ללק' עט' ווילט"ה סט]

טומ' ממהה דטמיי - קי' זלעכ"ה דהאן זה דליך
געונעס [ע' ז' מליכיות, ריעט"ה]. מהלוייס
צעדעת לרמאנ"ס 1 ח]

טוחורת פלימר - מידות זלעכ"ה דהיניא
קוקוקוקה [טומ' ז' ג; רעט"ג]. ע'
טומ' נטה בצעת נפילה - רומז"ז [וגמלמלה מות
אל]

כל טעהה ליטוס - רעט"ז טיכו דהנטשא,
קונשא, קוונס"ע ש ג' [רומז"ס מליטס 3 ג]
טומ' קרא - רומז"ז, מוויל"ז

מפקח נסוחה' - רצב"ה, נמווק"ר, ל"ה מון
באילן
רץ"ע, רצב"ה
תמי"ס ופליטות - לי"ג כמ"ז יט.
ד"ש"ק, רצב"ה כמ"פ פ; מלחמות
טריטוריאליות נגדות - מוח"ל עב' 1
ונוד"ס צב"ה - מאנ"ל קומס' ג ה'
וועוד"ס וטנ"י - מומ' קומס' ספ:
דלו כידס - רצ"י [כלנו וכמו פג. לי"ג]
כמ"י סס מ"מ: צד"ע [

ף-לט
שעולה מקוג' - צעה"מ וטלה"ה, למג"ס
צשות ככ' **וועד"ס קפק - מארא"ס**
אשאמה מיקוט צייזל הַעֲלָה - מוק' מ'
טורי', קל"ר
הנתקטו נכל דצל - מהלי' מ'; מו' כ': ד"ט
טונו, רמ"ס טנאל' נג

פיטמו קעננה - מוק' כמוצומ עט', למצע"ס
הוק"ז ג' ו' וו"כ
המק' וקוח נומל, פלא"י מוסט' לחוק
שנהה, מוק' מולין ק. וצצועות כד':
[ולא"י צצועות]. פיא"מ כלימות יג'
ומו"י סס
הנ' [עירוב וטוהה ליו"ח - רכ"ה, שmag']
ט. קלות ונמיבות כה ה' נימלה קב"מ
לפנול מעילען
שופעת ממן יי', דמיון חלו צבעת
גדלות [למג'ן, רכ"ה. נוג"ה. מוג"ה]
קי', מו"ר]
מוד"ס ממן - מולע"ק, מתכו"ל [
ד'. מ"ל"ס מו"ז קפּ] קס"י ב'
לד: - לה. סוח"פ
לי"ז קידור י.
מוס' לך' עז. ומארט'ה
ב' ט"ה ע"ה ע"ה [ע"ד סטמוך]
הן דעמה לינט- י"ח ז [ב' [ס' מקדים
תלן [ר' ריעט"ה]
ממיטפה - למוק' הפי' נטורה, חצן
כלי"ב דוקה נזות [להקוניס הלאה]
[מוד"ח ט"ה ע"פ - עיקר סטוגה יולד נק'
נו: וסם; וע"מ מוק' מד:]

מוד"ס ונמרוד מת מיי ס"ו נ' למיינען -
 נוועז"י יו"ד ת' ג' [טיע', ר' שמואלן]
 ר' ג' מגלי מילון ג' ה' למלי"י - מוקם,
 ליטען'ה, מסכת'ל' גילו' ו ג' [טכז'ל']
 למילוניס [גראכ'ס ט', שמעי' ז יט'.
 למיב'ן ורכז'ן ה'
 עיין עלו' - להעוני, לאכ'ן קיה:
 [.ויקט.]

מוד"ס קיליכס - רמצע'ן, לר'ם
 מוד"ס ת' מגלי, מגלהן ו[ו]ך'ם כטבלי'נו מילוות
 י'ט'ס חי'ן חיטור מטה'ת [ה'ם] למילוניס
 [ה'ם]ר'ם, הא, ה'ל פיצ'ין' ז' חוו'ה' מ'ג'ן [ע']
 לכ'ס' נ'ב', וועז'ק ס' למילוניס מלכלי'ה' נ'ב'
 ס'ה'ל [ל'ק] נט' [:]
 למילוי פקלס - ריינצ'ן, קוז'ם לשו
 הוולד היינו פונר - ר' שמען נ'ב'
 גרא'ה'ק ס'ה'ן נט'

לו : לו. [עד לו : ספק וייבט]
 קניין פילוטם - חנוך מ יט
 יו"ט בגט - לט"ע, מוקן, לט"א, רמ"ז.
 גנ"ה קדק יס [הו"ע קי זוקף עט]
 יו"ט בגט - לט"ע, למ"ה כב, רמ"ז.
 כסם לרמ"ז

ב' - נזונות של מוגן מקורי ונוגה - ל-^{טומס}
טומס (טוקום) חד מקומני, צעדיי, מלממות,
טומס קרי כלל סטניות, וחי
טומס ייסור לו מלנום
טומס טעם ישלג מיין נזונה - רטכ"ה,
טומס גוף נזון נזונה !

המשך נז' - נח: שלוח רב החנינא
פלומן מג' - ר' סמאנ' נא: [טוק' נק'
עב. ד"כ מכתוב] מאכ"ל [להטוטם ג י]
חו"ד כ"ד לסתני - מאכ"ה [טה"מ קרי]
וופומת ממיס', ר' חי ר' לרוצן לנו' רע"ה
[בצ"ע נ]
טוממי"ר קיימתה - ר' עז'ר, לרמ"ס קופסה ב
ג בז'יט סלו' 3 מה [לוי קפ"ה זוקף - צו"ס
לי"ר ר' מהשוו ה ה']
מנוקב מעוזן - לרמ"ס קופסה 3 ס [טוק'
ככמיהו זוז, מאכ"ל כס] מז'י"
טוק' קופסה כד:
המחלומים [טה"מ קפוקו ר' רע"ה, נז'י' מ
קממן] נימול דיבז כלום עדיס

בנימה - מוקם כו; פקקי הלי"ז
שעלמה - קוף"ס ב י'

תורתו של מילס - ר' פיניך קיינן] מורה י"ס [ר' מימה קענין ממי נטה אמר לוי, זו לילך הווא. קו"ג י"ס ב כה[ר' מילון ס ר' קובץ ע' נב עניריס - מוקט' לע' 3.

קפקיד – משליכלן קוטה ה' ג [גמ' קוטה כו: טהור, זית סלוי 3 מ]

ההמשך נה: נו: משנה לדלקרים כתובים – למ"ז [כלויוטין], לדמגין 15: הילכך נון לא בעמו על גמ"ג ימצע ציימת סוגר, שער 1 ס]

טהורם ס – יוציאמי טהרלה, וכ"ד לרמג"ס תלמודם ס 1

בצ'ס מהיל – מוק' מה מקמוני [מי נק' פס:]

בככר הילא - ע' לך עה. וכו'].
ה'ם ישללן שנחנה - מוק' לער' נא' .
להתוציאי לי רעה פlige לדוקה השם כפנ'

ג: נא: א"ר יוחנן
תלמיד פסולה נמי דוקה מהר גמן, וו' כל
להיטסוו ל'ם' ו' ווג'ה' קע מה, מ'ו'ה'
קמ' 1
- ר' ט' ד' ס' ניאיה, פגע צחצח מה
ר' ע'ה, צ'י'ן ק'ק'ב' 3
מספק'ל' - ר' ט' ור' ע'ה
מד נד - ר' ט' ע' מילוי, יונכ'ה, טו'ה'.
ה' קרא'ן

המשך נא: נב: **תניא אידך**
בן ע' – ל"ש ע' ומי ולכ"ה ק"ז ע' יט.
ונומין לך ע' – למ"ג כ"ה ע' וו.
מוסך מדריך סמינון מולחן ע' כת"ב,
ק"ז ע' מג

ס"ה דפלמה [מדלען כט]: ריעט"ה
[טולו"ש נג': ל"ה קסו ג גורן+] ו
[ממליחי כט]: ריעט"ה זינטס גרייך עדים
טולו"ש ויעט"ה זינטס גרייך עדים
[גנרי"ה קסו מ, מטבאל"ט נטס 3, א"ר]
לטכ"ה ד סכת, נט"ז ס קממן
לט"ז ד"ש נמן צ"מ קסא, קוגה"ע ג
ג ע"י מון: נן: [ג. נ. מהיה"ק קלט]
ד ע"י מון: נן: [ג. נ. מהיה"ק קלט]
כמהן לאקה בטמללה - לט"ז סקלון בצעם
כמיהה [וכ"מ ברממה"ס פמייר] ג ע, ע
טוקן [טמ"ל מטכ"ל גייז] ג
לכטמו - לט"ז, רעכ"ה, רעל"ש [טומן מזיל
יכ"ב, מטכ"ל לאחסנה ט, רעל"מ לא ג]
רע"ה קלונה בערווה - ריעט"ה פיס"ה, מ

נֶב : נָג : סֹוּהַפְ'

כְּמֻדָּל נְכָסִי סָגֵר [לְעִטְבָּן] [לְמַעֲסָיו]
 כְּבָסָר לְרַחְמָנָה^י כְּנָכִי מְבָיו מְמִינֵּי דָעַם
 מְמַקְנָה, עַרְבָּאָנוֹס^ג כְּגַם^ג מְהַ

מְמַהְרָל גָּלָה זַיְקָה - מְלָמָדוֹת, רַיְצָה^ה
 יִשׁ וַיְקָס - לְרַחְמָנָה^ג, עַרְבָּאָנוֹס^ב
 מְגַנְיָה בְּמַלְאָה^ג כְּמַזְוֹת עַד., וְתוֹךְ^ב
 כְּסָ]

כְּלָבָס כְּמָה גָּלָה - רַחְמָן וַמּוֹס' עַמְּשָׁה^י.
 [לְמַעֲסָיו כְּמָה וְבָסָ]

ונג: ר"פ הבא על יבמותו - נד:
ודידתו דפשיט"ל
כין כסוגג ומoid - רמ"ן לט: [לול]
כלבנה טולון, יטכ"ה, כי"ק קטו ס

טומם, מוקם, נדריסת גן. [גמל גיטע עז גן]
 פריקן להגנה נכסה גן מליל עבד גן
 [קינין כספו] - קוטב"ע [מי 3]
 שטחם גן [לון קינין כספו, לו כל מטבח]
 [טומם, מוקם, מלח, ייחוך גן], רשי"ק קידוש סס.
 מהרנירוס [יכל ייחוך גן], רשי"ק קידוש סס.
 טו"מ הנקין יי' וומש"כ בדרכיו מוקם

ס"ו. - **טו:** **יתיב רבה**
עכדי עדים - **רכ"ה** [קין סלייט]
ליעיך לפ' למ"ס ז יא
הלהמן כנה - מהרכ"ה
הדין עמו ועמה - גיטין מד: **רכ"י**
ולרכ"ה ומשהרכ"ה סס
הקלימות - רט"ה, גרי"ז ס"ק עט:
[פוקחים הל"ס רמו ל]
ההילולו לכשי מלווה - לכ"ז ומוק' ע"ז
טו.

המשך ס' : ס'. ת"ר הניה
מוד"ב עבדי - מוק' צ"ק פען: לאט"ה
וילעט"ה
ממאט"ה, יעד"ה, הינ"מ נ כל
מוד"ב קפנעל - למיכ"ז [וין מוק' גיטין
ת. מ.].
הי לילוי צמפלטליין, לאט"ה
כעט"מ ומלהמו
מקפיע שעודן - מוא"י
עוגור במעני זולס - לאט"ה ס' ג' קמלה:
[ס"ג י"ד סענה ג ו מג"ה טמג ג גרא"ס
קעפי פון]

ס"ח. מנא הני מיili
הוילכין מוס מיטמא [לעוזו קמיטמא]
וועקנעלן וכלה קפ[ן] ע' חום, צו"ט
צעל ליטשטי"ר 3 גען [גימינום ומוקזץ], קין,
קונט'ער ע' מ' יט, קו"ז ס' 3 יט, ק"ה, מו"ט
[גא]
ספס לילטמי"ס מלומוט ס' 7 וו"כ וגל"ה ספס
קונט'ער צ' קמג. [קונט'ער לעו ה' ומולוי"ז
ספס לילטמי"ס קמונע מיעוטה דמפליטס - צ"ס ס' 6
ה' עדין מושי דהנקלו - ליטשטי"ר, קרא"ר
[טאניג"ס מה גב זקסופון]
עוזבל - נומוק"ר, רע"ה גאנטנא
קוקין דהטויו - ריט"ה כה' נט' מוט' [כלן]
ה' ריט"ה כה' מיט' ליטשטי"ס צו"ט ליטשטי"ן, יט, ליטשטי"ן ורטשטי"ר
כה' ט' ריט"ה כה' גאנטנא
ססטט: ט' ריט"ה מון טאט' צ"ס ג' פיג'יג'

סידר - סה. והוא אומר מינה
תקומת מלך מילני - לכ"י, למכ"ג, מוק' מה
תקומת מלך מילני - לכ"י, למכ"ג, מוק'
פוסקים י"ל רוג'ר ג[ב,ג]
ח' לוטוליה, דסוה מילא צלע זומו
המלומדים [ג]
כל מגהן - למכ"ס [ה'יקו'ג'ג]
ג' גלו' ט [ג]
ואזל גורס - צו"מ ליה'ג נג ס [ס'ו]
פוסקים ט [ג]
סמות וטור שמווענד קלטב"ג - למכ"ג,
פסקין פליינ"ד [ע"ז י"ז ק ח גור'ג אס]
שלהט נמי שלהן לו ביני - מוק', למכ"ג,
ה'יקו'ג'

המשך סה. סוף המשנה
זו חומר מיני - לרשותויס [כונת][
המג'ס ולהמ'ג'ט טו ט]
צומוק נפלה - לט', מהלי, לה'א
[למ'ב][

מוקם סלחן כונך - ריעטב"ה
מוכמת פון [לטב"ה] קטייל מנדס פון ע' []
ריעטב"ה, פון סלון דכלהה [תלי גמ"ד צווגרא] מונ"ס
י"י, י"ד, וול"ז []
[מוקם] מנומדור דענאליה גל פקס נטל"ג,
ע' למ"ז"ן קרי"י ע' מאנצ'ל'ס סס []
קקט נטנאליה טכל"ד - מוקם, ר' נטנאל'
עגן; למ"ז"ס טנאליה ג' וו"כ []
קו"ם, מוקם דטלי נטאכלם במוולוטס - רע"ה
מונומדור מוקם, לדלו"ה ה' פפי נלננטה סוא
וונגה, ע' מוקם, עד מוקטעה [עט"ז]
ומנטאכל'ס [יט' 3]
מונומדור - רטב"ה, ריעטב"ה

הmarsh נט - ס : מגא ידי
הן גות נדסמא - ריטג"ה, רמאכ'ס יט ס
לגד מוויל גאנט - רמג"ז [מדחויא], פך
כט, גען, להריש מלען, מוק, מאעל זי טו,
מעלה ה [ג]
חעל דמייניע טפא - מוק, מוק, נק' טו:
[גר"ה ו מגן]
מנדרת, ריטג"ה, צ"ס ז הלא
גיזומט - ליט"ז גל מהוקין כוינה, ריטג"ה

סוף סא: - סג. וא"ר אלעזר
עהדיים
מוד"ה נפקה נסחט דלהי גני מושב
[ימנו ק"ה צלן נטעמו צלן ק"ה ט"ב]
תלגלג"מ ה' ר' ליטען
כיניס בזיזומו עכו"ס - ק"ז לדין סיטה כר
חויבנה [טוור"ם ר"ב כת, מנמ"ה ה' יד]
[בדל פטמות במעשך הוו צמיהן שיט
כיניס - מנמ"ה ה' י"ג, מוק' ב"ז יג.
קווד"ע סט כו]

לע' סדר מלול עטה - רגמ"ס חולין קיג':
[צלאקף] מוס

- מוכר לפורייס צפלה - זכמים יז: ורכ"י
ומוק'
- עלל צמעטל [לטנטון] - רגמ"ס מעת"ש ג ד [מאלט"ה, גלי"]
לטנוו - רכ"י ומוק' ממה"ס מרע' 2

עד : עה. [עד תיר' איזחו פצע"ד]
חננלה הלו זרע הפקן - רטב"ה [טבי]
בכורות מ"ז.
מחריך ליכנס נתקדס - מוק', רגמ"ס
וחלה"ה צימחמק"ק ג ע' וו"כ
שפלה - מוק' כהן ופחים ט.
גענעם מעטל - מוק'
[משתמלה נטיה פקולה - מוק' ט:
ומו"ה צס]
שכבר הכלא - מוק' ט.

עה : עז. הדר אמר רבא
פוצע דל' [טערמי המהו] - מינע מקינו,
לטב"ה חק"ז טו 3.
לכ"י ומוק' קוטס כו.
טוק' נעלן צילא ה', רגמ"ן ממהילם
כנייטו [לטולר אנטקלל ה' משי מקינה -
לטב"ה, רטב"ה]
פוז"ר טולס גוילד - צ"ץ ס א, נטח ס
[מלהי, ערולע"] מ"ס ה"ס ע' ק יין
כ"מ ס
כלי"ם טמייס - [רכ"י כהן וכ:] רטב"ה,
רגמ"ס טו ט, פקקי סיל"ר
דורות - מהלי' טו. [לכני כתיס],
קובס"ע מ"ז
טוק' נק' מופעם - מרדכי ע [ג"ה ס טו]
כפי"ס סס ט [ט]
פוקל חמוץ נגידיהם - יילוס [גמלדי]
ספ וויטט"ה]
טוק' מוק' וטוק' [רכ"י ומוק'] רגמ"ס כה ט,
טוק' פז:
נקומטס קהי' - [לע' ט]. חלק"מ
ופחתת ס ה, מהלי'
[רכ"י גוילם, צב"ה ס כ:; טוק' סה].
ומולר צמוניא - מוק' עט. נטנקנו
לרכנן, געש"מ דכ: [דלא"ר וויטט"ה]
לטב"ה, ס"ה, ר"ה, ר"ה מון סאל]
רגמ"ס מומל צפיפות - צ"ץ ס 3,
ש"ט ה 1.

סוף עז. עז. סוף העמי'
נמייס לדבן - מוק' וטה"ר עט. [ה'
גונו כל' ו' הומות לרגמ"ס יג כב, טול
טן]
הקור מתנות - צ"ץ טו ה, מנג"מ צס
טוד"ס ה' קור - מוק' מונמת טו, ריעט"ה

טוק' עכו"ס - מיל"ה, קונ"ע סד ד,
לטב"ס ט [ט][ט]
గר צלה טבל - מוק' מו: רטב"ה,
יעטב"ה
וועל מוטל - [מדומה"ה] מלחמות צפת
כלו נג: דלא"ר
עד : עה. בעי רב חמוא - עב. סזה"ע
ליימא בתנאי
קונן ערל - מוק' ורטטוויס ט. [רגמ"ס
מלומי יט [ט]
לטנוו - רטב"ה, מטנ"ל קו"ס מה"ה
מלה וליו [משות דמעון עלי, ה' עט
שנילס"פ געש"מ ט. כד: רגמ"ן
טה"ג טיטה - רגמ"ן
חכיז טיטה, מטפער ע"י צלה - מלויין
קונע טומטו - מוי ט. וויטט"ה צס,
רטב"ה
מקובל חורה - מורה"ס [רגמ"ס פלה יט
ג, מילו"ם י' רגמ"ן
גדל מל ולן פלאע [צפם קלג: ומלהי' צס,
פוקסיס רסוי י' צ"ץ, נו"ג' ס נס
שותר פהטס - לטיב"ה
טוק' רטב"ה ט, ט, ט, ט, ט, ט, ט, ט, ט
רגמ"ס טקוטס ג [קאי"מ קלא]
וועל מסול - מהלי', רגמ"ס מלוימת יט
לטב"ס מלו' ז יד וו"כ
סוף עב. - תחילת עג:
గר צמגניר מהול [ע' מוק' מו:]-
רטב"ה מוק' ווילר מלון - מוק' ווילג"ה
קדי' כט. [טוויל"ד צס]
טוק' קצש זמו' צב [גלאי"ז ממוילס ד:]
טולר"ה ה' ט מגילה כה.
עלל פלאס - גרי"ז [פליס]
נכמי כהן - רכ"י ממון קדועין, מוק'
ליק' מלבושים [טוק' ליק' צמאנט"ה -
טוק' ע"ז כב: ומוק' לה"א, ה' ט]
געג' צמורה - מוק' קידי' כ. [רגמ"ס
מעט"ס יט צ]
געג' עד:
הקור נגער צטומחה - רכ"י [לע' סומל
מחמת טומחה, טוק' [רגמ"ס ציפוסים
ג ו]
טוד"ס וטוק' - רכ"י פקחיס כד. [רגמ"ס
וומכ"ן קרא"מ צו"ת יג, קובס"ע ז]
לטב"ס מכות יט, מילט"ה]
טוד"ס מומל צבוי - מהלי'
מומר - מוק', רגמ"ס ק"פ ט ס [מלויין
פקassis ק.]. [מנמ"ס יג]

סוף סח. - סט. משנה
מ"מ"ג - [טיפול' לסתות ווינה] מוי מד:
טטב"ה וויטט"ה [ע' מוק' סה, ד"ה]
שנגבול [לטב"ה מ"ט סה ע"ז ו לדעת
טוק' טס ה' סטול וטוק', עט"ע צ"ס
ומטה"ה גיטין טפ.]. דעת סרמאנ"ס
להק"ז ים ה, [טז"ע ו טז"ס]
לארסונה ור' גילוי מילמה - רטב"ה [רטב"י
לע' ט. וויבט"ה טס], מוק' מוי: אלה
למ"ב"ס ים ה [לטג"מ גי"ל]. קובס"ע מד
'
מייני כליות - רכ"י ומוק' [ווכן נע'
לטב"ה גיג]:
מוד"ס טי ק' קוטש ספק סות עשה, מוק'
לע' ג: וו.
ול מעקלות [טילמאנ"ס יט ה-ג בטמיין,
ס"ה, צעט"ה, ה'ג"י מ 1, ג"ה 1 גג]
טאנל - לילמאנ"ס טי ה סות זונת, ליטב"ה,
ס"ה, פיט"מ קידי' ע. [רטב"מ קידי' פט. וט"ע]
סוטי - רגמ"ס טו ב, יט יט [קובס"ע
טס]

סוף סט. - ע. אחרדי המשנה
מוד"ס ה' ג' [זונה, וויל מפקלה נמרומה]
ע' מוק' גיטון עג:; לאע' מוד:
ממויר - [גמ' לע' טו, מוק' ט. ד"ה
למלה] מהלי'
לומות - רטב"ה, מילט"ה, קובס"ע
(סוקפות) ג
רטב"ה נטלאן קון ומומט - ר"ה מון סאל
וומילוינס ק' ממלוימת ז
לורקה שביבלה - גמ' קידי' עה.
[רטב"ה, מוק' כמות גיג: ז. ד. [רגמ"ס
יגוס ג 7, גל"ה קנו כט]
דיייל' - מוויל (ה ה)
כזבוטיס - גמ' חולין יט:
ועל זרעה - מוק' צב' 3 קפ. [לע' כט]
פלקן קעלל [טומו נערילות - מהלי'
רכ"י צמות ב' ממה, מוי', רגמ"ן]
רטב"י מהקי מקניה - רכ"י גע' סז'
ויטט"ה
מוד"ס טעלל - טולר"ה מגיגס ד:
קובס"ע מם יט

המשך ע. - עא. בעי רב חמוא
מוד"ס ל' טט - מוק' מגיגס ד:; רע"ה צס,
ויטט"ה
הין גוטו קני' - מוק', רטב"ה וויטט"ה
טו' טימל צפחה מטוט עזרות לטבו
[לטג"מ צו"ת יג, קובס"ע ז]
חונם צמילט צבוי - מהלי'
מומר - מוק', רגמ"ס ק"פ ט ס [מלויין
פקassis ק.]. [מנמ"ס יג]

קדוטאש צניט - מות', לרמ"ס צ"ה, ולמ"ס ז"ב
ו ז' וככ"מ [למ"ס מל"ו ה כ, ח'יסקו"ב
כ ג' נ"ג]
הדריןן ז' ב' לדוויה - לריב"ה, לרמ"ג, ולמ"ב
אתמן מל"ה - מות', לרמ"ס ז' ב' ס"ו,
למ"ב"ס מוקומות 7
מוד"ס ח' מל"ה, מות' ז' ק':
דרכ' פג - ס"ו'פ' העREL
מלודיגרים נטה - מות', ולמ"ס ח'יסקו"ב
ט צו [למ"ס י'טס ו' 3]
כ' ב' ז'יסקו"ב, מות', לריב"ג, לריב"ה פג:
לע"ז ז'יסקו"ב, ד, לר'ב"ד מוקומות 1
ט'ז, א'ט'פ' ב' 3 [מג' ה' מkapט 3]
ת'ל'ל'ל'ל'ל'ה לר'ב"צ, לר'ב"ה [למ"ס ח' ל'שנות 7
ט'ר'ם, מירומות צו]
לרא'ב"ץ ט'קמל'וט' קודס א'יע'יט - ערול'ג"
למ'ב"ז י'ח ט':
ט'וק'ן ז'יו ח'וק', ומ' מ'ז' כ'ל'ה'
לרא'ב"ס כל'ה'ס כ' מ' [ר'ב' ז' כל'ה'ס 1]
ק'ז'ק'ז'ע ט'ל
מוד"ס ז' ל'ן - ר' מ' מ' ט'ה, מ'ו', לר'ב"צ
כ'ל'ה'ס כ' [לע'ז ח' ו'ט' לג' ג' נ'ט']
ל'ה'ס ד'ק' ק'ט' ה' ה' [י': ז'ל'ס]
ט'ט'מ'ל' מ'ל'ג' ס'ק'ם - מ'ל'ו'יט' צ'יט' ה'ל'פ'יט'
כ'ל'ל'ז' ו'וק'ה י'ט' [נ'ם, לי' ח' מ'ל'י' כ'ו]
ה'ל'ח'ט'מ'ל' מ'ל'ט'מ'ל' ע' [כ'לו'יט' מ'ג':]
ד'ג'ט'מ'ל' מ'ג' - מ'ו', ולמ"ס ח'וק'מ' ג' ג'

פָּד - פָּה. שְׁנִיוֹת

המשך פה. סוף פו.
ולג' נסיא נס - [מeos קנס], רמא"ג, לסט"ג, רמא"ג נס 3 י' לולמה - מום, ל"ע כמו יג כ פלילות - כת"ז [וכס"ג נלי"ב] ומוק'

מיאקנערום
אַיסְטָמְטִיכִי - מְמִילֵּי, רְמִינִי, הַזְׁדָּבָן
הַזְׁדָּבָן - נְעָד - נְעָד

פָּנִים פָּנִים קְמֻנוֹת [מו"ה טו ז] רַעֲבָנִים וּנוֹסָה - לְעֵבֶן
לְעֵבֶן תְּלִילִיתָם וּנוֹסָה - לְעֵבֶן
לְעֵבֶן מְהֻלָּל בְּמִרְמָה דְּלַבְּנָן - לְעֵבֶן
לְעֵבֶן תְּלִילָה וּזְרִירָה יְמִינָה וּמִשְׁמָאָן [פִּזְמָה סְלִיָּה גְּבָרָה]
לְעֵבֶן כְּלָלָה דְּלַבְּנָן [מְשָׁכָנִיל מְשָׁכָנִיל]
לְעֵבֶן נְגָדָה פִּזְמָה זְרִירָה וּנוֹסָה
לְעֵבֶן נְגָדָה בְּלִין - לְעֵבֶן
לְעֵבֶן רַעֲבָנִים לְיִמְנוֹת - מְמִינָה טוֹבָה מְהֻלָּל קְמֻנוֹת

ר' בפ' עיין גמינו ל"י - ר"ן נדריס נ"ג. [גייטך
לט"ז ומוס', מו' מונטום וככ':]
- מוקם [טומס' כ"ג] פקסיס מוד, ש"ז
תוקס' קממ' פקסיס מוד, ש"ז
[ג' כט' ג] מילויו כולם מזאזו - לר"ש"י נק' קיעט.
מאנצ'יל יו"ט ה' י' מוגנני לומדי - רב"ב"ה ולייטכ' ה' [לעמ"ג]
[ג' מוקם טמי לומדי - רב"ב"ה סתי' מוקם מולין] - ר"ש מלו' ז
[ג' כט' ג] קובץ ע' ס

מגילה לכהונת - מוק', לרמ"ג, לר"ג, מ"ו
למסקנה - לרמ"ס יג יד נ"כ [לו"ש יג
[ג] כל נמי' מייד - מוק', מאלה"ה, לר"ס
מלצטו, לר"ס יט כו [ג]
טוד"ס ממיינן - לרמ"ס יט כה, טו"ע 7
[ג] צדקה"ם יט כו [ג]
ולג' עמומיות - קזב"ע מ"ד מארש"ה
ט"ה [ז] ס"ז ס"ל נטפל מושע ורומ'
שמעון זכי"ד קיס - לר"ע, לרמ"ה
שםולן זכי"ד עז. אלא הא דאמר רבא
ע"ז: מהי' מוקפה - פיש"מ לרמ"ס
טוד"ס מללן [מוק', נ"ע, ס. מאנ"ל]
לוק"ז יט ג
טוד"ס סלמה - לרמ"ס ממילס ה ג
[ז] עותם יולר קפ"ה, לוק"ז יט יט
לע' מנה' ידי' ויגלו' צביכם"ה - לר"ג ה'
טוד"ס מנדי' - צניע"מ טו כל' [צמוקים
ומומלת במנלי']
מונדרת צמגירirs - מנ"מ מקפגה כ [חי'
רויקון מונדרת]
רבנן כ"ה נגה שליטן, כהר דרייך [מע"ט
ה' חול'] נמל' הפלג'ס [רט"ז ומוק' קירוי'
ט", לרמ"ג ומוק', מאנ"ס ור' פ' כלן
[ה'לגד"מ 7 כ. מוק'. נ"ע ד"ה מאי] גדי'
מן' מוליה"ס ווינו' קיז' זקס
[ג] ר' דימי' נמר דילא [נ"מ] סיל'תוניס לח'
לומומלה ה' ה' נ'
[סגן'] מונדרת, לרמ"ס ב' כ [גרא"ה 7 יג]
[ו'ס"מ נ"ע ג']:

ט�ו עה. - עח :
 ט�ו מודען - קונכ"ע טוקפוטה ד
 טוקם, וממג' נל' מע: [טומ' כטומות י'].
 ווענ' ח' ווילו"א צאן
 כטומות למל' נאל - מופ' סומס ג'.
 למג'ס עגידיש ט ג' ווינ' ג'
 למל' פגנס - קונכ"ע מל' ד] מלק"מ ד
 [ככ]

דך עט
כל שיט לו ג' קימיניס - למכ"ס מיקו"ג
יט יי' מוטע אנטקל - ריבצ"ה
נמייס דוד גול - לכ"י פקסל מוממ
עבדות - ע' ווי' כהוגות כת. וכפ"י צס
ל"ר מדרוויזי'לו דלן ממתנן, גאנ"מ
קייל' כל' קאנ'נו, למצען [קי' מלמלמווען]
מלוקן צין דוא להעוזן, דעם קראט"ז

ולד מכךן ומול - רמ"ס מלומ' ו' יט,
ש"כ ט, ערלויי [לצ"כ]
מעובידה [לע' קו]: מוק' נלה מלה.
דרליך נועש - רצ"י, מוק' נט' ב. ד"ה
ולמהות הפקה, מהוויות [קונס"ע ו' ל'
להובן] רצ"ה ומליה"ש זי: ולע"ה צס
רצ"י מגנה - מוק' טז, רע"ה [נ"ג]
צפמ"ה קנט ג]

ונמהם רשות - ריעכ"ה, מו"ה מערכות
ו' נמי, ה' ו' מ"ז מ"ז ד יכ [ההישור ב ס"ק
ל']
ב' מ"ת הגילות - מסכת"ה
פו : פז : סורה"פ
קנסו לנוויות - מוק', ריעכ"ה [רמ"ס]
וליד"ז מעהל ה ל]

נמיה מרגלה - מוק' גינען מלה:
[טירלה"כ]
ממו"ר - רע"ה נימה כבנתה ממוחט
שניות טהס וכלי במעש"י - רמ"ז פה.
אפקק סונא - רצ"י קוגה"ע טו יט
מוד"ס מ"ס - הימון ב [ל"ז נדייס פה],
הפיקי ה יט [רמ"ס רפל ג]
ל"י לייזון פומל גמעתך - רמ"ז

ראשי תיבות שמות הספרים

במקום שצווין 'אחרונים' בלבד ציין ראשי הישיבות על סדר הדף או ספרי דורינו של העורות ומראה מקומות. שקשה עליל' לצוין מקור מדויק לכל ספרא. ובפרט שפעמים לקחתי ספרא מתוך מערכת שלימה, בשינויים מסוימים.

בן אברהם	גדי"ז	אבן האזל	אה"א
בן מילואים		אבני נזר	אבנ"מ
בן גראות משה		אור זרוע	אור"ז
בן אוור שמה		אור החיים	או"ש
בן אמרי בינה		אור החיים	ואה"ח
בן אמרי משה		אמרי ים	אמר"מ
בן אמרי משה		אמרי בינה	אמר"ב
בן אפיקי ים		אמרי חיים	אפיק"י
בן בית יוסף		בדק הבית	ביה"ב
בן באדר היטב		בעל הלכות גדולות	בה"ג
בן באדר היטב		בעל התרומה	בה"ת
בן בד"ב		[ס' התרומה]	
בן או בה"ב		בית מאיר	בי"מ
בן בית שמואל		בית שמואל	בי"ש
בן או בית שמאי		באיור הלכה	באיו"ה
בן באור ההלכה		באיור המאור	באיו"ה
בן בית הלוי		ברכ"י יוסף	ברכ"י
בן בעלה טורים		ברכת שמואל	ברכ"ש
בן בעלה טורים		గבורות ארי	גבו"א
בן בעלה טורים		גillum הש"ס	גillum
בן גידול תרומה		[לרע"א]	גידות
בן [ס' התרומה]		גידול תרומה	
גן חיות סולובייצקי		ג"ר חיים סולובייצקי	גר"ח
ע"ס הרמב"ם, או על		ע"ס הרמב"ם,	
הש"ס [מהדורות סטנסל]		הש"ס [מהדורות טנסל]	
או מהדורות תשס"ח]		או מהדורות תשס"ח]	
הג"ר נחום פרצוביץ		הג"ר נחום פרצוביץ	גר"ג
ר' שמואל רוזובסקי		ר' שמואל רוזובסקי	גר"ש
[או ר' שמעון]		[או ר' שמעון]	או ר"ש

פיה"מ	פירוש המשניות	רא"ל	תוו"כ	או תור"כ	תורת הגדות
[לרבמ"ס]	[לפעמים ע"פ תרגום הישן, ולפעמים ע"פ מהדורות החדשות]	ר' אליעזר משה הורוביץ [בסוף הגמ'] רבינו גרשום רגמה	ר' אריה ליב מלון	תורה"א	תורת האדם [לרבמ"ז]
פנ"י	פני יהושע פני משה	ר' עקיבא איגר	ר' אליעזר משה הורוביץ [בסוף הגמ'] רבינו גרשום רגמה	תורה"ב	תורת הבית [לרבש"א]
פנ"מ	פני משה	ר' עקיבא איגר	ר' עקיבא איגר	תוי"ט	תוס' יומ טוב
פר"ח	פרי חדש	ר' עקיבא איגר	ר' עקיבא איגר	תור"ג	תורת גיטין
פרמ"ג	פרי מגדים	ר' עקיבא איגר	ר' עקיבא איגר	תור"פ	או Tos' ר"פ Tos' רביבנו פרץ
פרש"ד	פרשת דרכיהם למשן"ל [ח"ג דרך מצוותך הודפס גם בס' המצוות מוה' פרנקל]	שב שמעתנא שאגאת אריה שבות יעקב שדה חמד שיטה מקובצת שכנה"ג	שב שמעתנא שאגאת אריה שבות יעקב שדה חמד שיטה מקובצת שכנה"ג	תור"ז	או Tos' ריה"ז Tos' [המיוחס לר"ז] הזקן [ריש שיחוסתו לרי' אברהם מן הארץ] על גילון הגם' קידושין
פ"ת	פתח תשובה	שלט"ג	שלטי גיבורים [על הר"ף]	Tos' מהר"ם ור"פ	Tos' תלמיד המהר"ם מורטנברג וביבנו פרץ [לפעמים נדפס בשם Tos' מהר"ם ולפעמים בשם Tos' ר"פ. וכבר דנו שהחבה מקומות נראות שהתוו' שיר לאות ביהמ"ד] תפארת שמואל
ק"ג	קרבן נתנאל	שע"ת	שער תשובה	[ע"פ רוב על הרא"ש	Taf"sh
קה"ו	קהילת יעקב	שע"מ	שער המלך	תורמות הכרוי	תורמות הכרוי
קה"ע	קרבן העדה	שע"צ	שער הציוון	תפ"א	תפ"א
קוב"ב	קובץ ביאורים [קובץ שיעוריים חלק ב]	תבו"ש	תבאות سور	תפ"א	תפ"א ר' כהן
קוב"ש	קובץ שיעוריים	תה"ד	תרומות הדשן	תפ"א ר' כהן	או קהן"ס
קוב"ע	קובץ הערות	תו"י	תוס' ישנים	תפ"א ר' כהן	קר"א
קוה"ס	קובץ ביאורים	[על גליון הגמ'. ותו"י הנדרפמ"ח המכוכן לתוו' השלים (מכoon אופק)]	[על גליון הגמ'. ותו"י הנדרפמ"ח המכוכן לתוו' השלים (מכoon אופק)]	תפ"א ר' כהן	קר"ס
ר' ז'	[ע"פ רוב לר"ף, בא"כ צוין ח' הר"ג]				קר"ד

ווענרטער

ר"ס = ראש סימן סו"ס = סוף סימן סו"ד = סוף דבריו סוד"ה = סוף דבריו המתחלל סוח"ס = סוף הספר עע"ש = עיין עוד שם עי"ש = עיין שם מה"ק = מהוזהה קמא מה"ב = מהוזהה בתרא נדמ"ח = נדפס מחדש שא"ר או ט"ר
שאר ראשונים ק' = קמא ת' = תנינא ב' = בתרא דפ"י = דפוס ישן קו"א = קונטרס אחרון